Johannes de Sancto Geminiano.

Summa de exemplis ac similitudini-bus rerum liber.

I
00090

BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.
Sala Est. Tab. Núm.

37-4-43.

2-13-5-19

FLP

I
00090

61849437

Sin author.

Joannes de sancto geminiano

Del s.r Don Fernando

N. 2176

Summa de exemplis ac ſimilitudinibꝰ rerum nouiter im-preſſa

¶ Qui inter omniũ artium profeſſores quaſi in propria verſari officina deſiderant:
vt de oratore primus omnium Gorgias leontinus ſenſiſſe legitur apte de omni
bus ſcire reſpondere. Necnon ad bene beateq; viuendum vitam inſtituere omni
ſtudio curare debent: vt hanc ſimilitudinum ſummam: quam vſq; adeo abditiſſimis
atq; ſecretioribus germanie latebris occluſam: vbiq; tandem locorum impenſo Gre
gorij de Gregorijs officio empturi inueniunt: ſue omnino bibliothece aſcribãt. vbi
in typo cunctarum que ſub orbe ſunt rerum veluti quodam abſoluto ac totius vtu
tis ſpeculo altius ſpeculentur. Et ab omni errore ac mentis egritudine innumeris
creaturarum exemplis veluti gubernaculis ac medicaminibus ſanentur. Nihil quip
pe in vita hominum eſt ita obſcurum erroribus: quod huius ductu curaq; non ſplẽ
deat. Eya igitur age lector ſuſcipe ſummã dignam quam excellentiſſimum venetoꝝ
dominium gratia priuilegioq; exornarit ſingulari: vt nullus preter prefatum Gre
gorium ipſam valeat imprimere: ſeu imprimi facere: vel alibi impreſſam vẽdere i ter
ris eiuſdẽ pena amiſſionis librorũ & ducatorũ decẽ pro quolibet ꝯfaciẽtibꝰ iminẽte.

cujusq. et usu, fratris Humbertj

¶ Incipit Tabula vniuerſalis totius ſu/me ſubſequentis. Que intitulatur de ſi/militudinib⁹ rex ſm ordinē litterarum alphabeti. Vbi vnūquodq3 īueniēdū ſe euidenter oſtentat p libros ⁊ capitula.

¶ Abſtinentia diſcreta ciboꝝ quātum ſit hoībus vtilis in ſingulis ſimpliciū corporum pōt oſtendi naturis.cap. i.
Accidia aſſimilatur ſaturno.cap. ij.
Actiua vita aſſilaꝛ lune pp quattuor. iij.
Amor eſt multiplex.ſ.ſpiritualis.carnaliſ temporalis ⁊ cōmunis.cap. iiij.
Angeli aſſimilātur celo aqueo ſiue criſtal lino.cap. v.
Anima variaꝛ ad modū aeris nā aer īſu/is qualitatib⁹ h3 variationē tripl'r. vi.
Aptitudines virtutum vitioꝝ ⁊ artiū in ſunt hoībus ex nā non tn̄ ex parte aīe. ſed ex pte corporis.⁊ complexionis.quā aīa vt plurimum ſequiꝛ.cap. vij.
Auaritia aſſimilaꝛ vmbre pp ſeptē. viij
Aureole ſanctorum aſſimilātur coronis luminarium.cap. viiij.
¶ Baptiſmus aſſimilaꝛ fonti pp ſeptē.x.
Beatitudines q̄ enumerantur in ſermo/ne domini in monte.cap. xi.
Bonitas ⁊ malitia humane vite multū ꝓuenit ex exercitio ⁊ ocio pſone. xij
¶ Charitas aſſimilaꝛ ſoli pp ſex. xiij
Caro in mundo vꝛ vt in pluribus ſpiri/tui ꝓualere ⁊ eſſe fortior in eo.cap. xiiij.
Concupiſcentia carnis aſſimilatur nebu/le propter ſeptem.cap. xv.
Cōpunctiōes ⁊ inſpiratōes ſancte:l3 īſint nobis principal'r adeo tn̄ cooperante li bero arbitrio.cap. xvi
Conuerſio peccatoris aſſimilatur qnq3 cō uerſionibus corporum que methapho rice in ſcriptura tradunꝛ.cap. xvij.
Corp⁹ hūanū aſſilaꝛ nebule pp tria. xviij
Chriſtus aſſimilaꝛ ſoli.q2 ſol excedit oīa lumīaria celeſtia corpea in q̄ttuor. xci.
Cupidi de terrēis ſimiles ſūt vallib⁹ .xix
Chriſtiani iudei ⁊ ſaraceni differūt ad mo dum planetarum.cap. xcij.
¶ Diſcordia ſiue guerra aſſilatur grandi ni propter quinq3.cap. xx.
Diuitie huiuſ mundi aſſimilāꝛ montibus hyperboreis propter tria.cap. xxi.
Doctores ſancte eccleſie ſunt ſimiles illis ſtellis q̄ dicuntur hyades.cap. xxij.
Doctrina chriſti vera mentes credentiū purificat.cap. xxiij.
Dona ſeptem ſpiritus ſancti aſſimilantur ſeptem planetis.cap. xxiiij.
¶ Eccleſia chriſti aſſimilatur firmamēto propter ſeptem.cap. xxv.
Electi dei rep̄ſentāꝛ in conſtellatiōe iſtaꝝ ſtellarum q̄ vocantur pleiades propter quattuor.cap. xxvi.
Elemoſynarius ⁊ miſericors ſimilis eſt monti oliueti. xxvij
Exaltationem ſuperboꝝ ſemper ſequi tur deiectio.cap. xxviij
¶ Feruor penitentie vel fidei ſuſcitat fu/rorē fortē ⁊ perſecutionē diaboli. xxix
Fortis memoria repreſentatur in cinere triplici ratione.cap. l.
Fides aſſimilatur riuo:q2 fluit a fonte.i. a dn̄o per influxū reuelatiōis. xxx.
Fructus ſpūs aſſilari pōt ſignis celi. xxxi.
¶ Gloriam eterne beatitudinis repreſen tat celum empyreum.cap. xxxij.
Gratia gratum faciēs aſſimilatur primo mobili propter quattuor.cap. xxxiij.
Gratie gratis date aſſimilantur circulis celeſtis ſphere.cap. xxxiiij.
¶ Hereticorum vita aſſimilatur antris terre propter quinq3.cap. xxxv.
Humilitatis gradus aſſimilari poſſunt circulis planetarum.cap. xxxvj.
¶ Incarnatio filij dei aſſimilatur rori ſi ne rorationi. xxxvij
Inconſtans homo aſſimilatur mercu/rio cap. xxxviij.
Ignorantia vel error ratiōis inducit pec catum ſicut ecclypſis ſolis inducit ter/remotus.cap. xxxix
Ira dei quanta ſuper peccatores in fine apparebit.cap. xxxx.
Ira humana duplex eſt.cap. xxxxi.
Iuſtitie eq̄litatē ſeruare docet nos.xxxxij
¶ Lachrymarum compunctio aſſimilaꝛ aque propter ſeptem. xxxxiij.
Laſciuus hō ſimilis eſt cāpo. xxxxiiii.
Lingua maledica ē cā diuiſionis amicitie

Terremot⁹ e cū ſciſſiōis fre.cap. xxxxv
Loca diuerſa adaptāt homines ad diuerſas opationes.cap. xxxxvi.
Luxuria aſſimilat igni.cap. xxxxvij.
¶ Maria mr dñi aſſilat ſoli.cap.xxxxviij
Miſerie ⁊ tribulatiões preſentis vite aſſimilātur aquis.cap. xxxxviiij.
Mundus ē locus obſcurus.qꝛ obſcurat ad modum aeris fumo vanitatꝫ.puluere cupiditatꝫ:⁊ nebula carnalitatis.cap. .l.
Mutat hō ſex modis ſpūaliter ſꝫ qō ſex modis mutāt res corporaliter. lij.
¶ Negocia ſecularia aſſimilātur receptaculis aquaꝝ ⁊ hiatibus ingentibus que ſunt in corpore terre.cap. liij.
¶ Obedire ſupioris mandato ⁊ cōſentire prudētioris ꝯſilio dꝫ hō celerius. liiij.
Ordo fratrum predicatorum ſimilis eſt monti libani.cap. lv.
¶ Paſſio xp̄i aſſimilat monti moriā. lvi.
Pacienter ſuſtinere grauia ⁊ nō ꝑturbare ex eis docet nos terra.capi. lvij.
Peccatū aſſimilat igni triplici rōne. lviij
Peccator aſſimilat lune pp q̄ttuor. lviiij
Penitentia aſſimilat tonitruo pp ſeptem que ſunt in generatōe ipſi⁹ tonitrui. lx.
¶ Penitentes aſſimilātur planetis. lxi.
Perſeuerantiā in bono incepto nō tenentes aſſimilāt duabus ſtellis: que dicunt caput ⁊ cauda draconis.cap. lxij.
Prelatus perfectus debet habere condiciōes iouis quo ad quattuor. lxiij
Preſeruatur aīa a peccati corruptōe:ſicut correra ꝑſeruant a putrefactione. lxiiij.
Principatus ſecularis dominij ſimilis debet eſſe orioni quo ad quinqꝫ. lxv.
Proſperitas mūdi aſſilat fumi. lxvi.
¶ Prudens homo aſſimilat monti oliueti.cap. lxvij.
¶ Religio aſſimilat cauerne imo diuerſe cauerne diuerſe ſunt religiones. lxviij.
¶ Sancti viri aſſimilantur celis quo ad quinqꝫ.cap. lxviiij.
Sapientia ſanctorum aſſimilatur luci propter quattuor.cap. lxx.
Solitaria ⁊ heremitica vita aſſimilat heremo:ſiue ſolitudini. lxxi.
Spiritus malignus aſſimilatur vento aquilonari.cap. lxxij
Spiritusſanctus aſſimilat igni. lxxiij.
Status hominis in vita ſpirituali diſtinguitur ad modū anni.cap. lxxiiij
Superbia eſt ſimilis marti.cap. lxxv.
Superbia aſſimilatur montibus. lxxvi
¶ Temperantia aſſimilatur mercurio ꝓpter tria. lxxvij
Tentatur fortius ⁊ frequentius penitēs q̄ peccatores.cap. lxxviij
Timere debent ſancti viri q̄diu ſunt in carne q̄tumcunqꝫ videantur ſpiritu feruentes.cap. lxxviiij.
Tribulatiōes ⁊ amaritudīnes ⁊ quecūqꝫ concuſſiones amicoꝝ dei nō diſſoluunt. ſed fortiores faciunt. lxxx.
¶ Trinitas diuinaꝝ ꝑſonarū in vnitate eſſentie repreſentatur generaliter in omnibus creaturis.cap. lxxxi.
¶ Verbū dei aſſimilat lumini. lxxxij.
Virginū ſanctaꝝ perfectio aſſimilat circulo galaxie pp quattuor.cap. lxxxiij.
Virtutū ꝑfectio dr̄ ſimil arcturo. lxxxiiij
Virtuoſi aſſilat ſtellis quo ad tria. lxxxv
Vita hominis naturalis ſeu corporalis aſſimilatur vmbre.cap. lxxxvi
Vita hoīs moral.ſiue bōe ſiue male diſpoſitionis ſit ſicut aqua ſit boni ⁊ mali ſaporis. lxxxvij.
Vita hoīs ſpūalis aſſilat vēto. lxxxviij.
Vicia capitalia.que ſunt ſeptem.aſſimilantur ſeptem planetis.cap. lxxxviiij.
Voluptuoſus hō ſimil ē ſaturno. lxxxx.
¶ Zelus dei aſſimilatur aeri qui hꝫ tres regiones. cap. lxxxxij.

¶ Capitula libri ſecundi.

¶ Amatores dei aſſimilantur lapidibus propter octo.cap. .i.
Anima debet aſſimilari vitro. ij.
Auaritia aſſimilatur onycino. iij.
¶ Boni viri aſſimilantur marmoribus. quia marmor alijs lapidibus eſt ſolidi⁹ compactius vtilius ⁊ pulcrius. iiij
¶ Charitas aſſimilatur bitumini. v.
Contēplatio aſſimilatur ſapphyro. vi.
Cōtinētes ⁊ ꝓcipue virgines aſſilant margaritis. .vij.
Correptio delīquētis dꝫ eē ſimilis lapidi

q dicitur cos. cap. viij.
¶ Dilectio vere amicitie aſſimilat calci. viiij.
¶ Eloquētia aſſimilat eri. cap. x.
Eucharıſtie ſacramentū aſſimilat lapidi: q dr diaclites q eſt pallid⁹ lucēs. cap. xi.
¶ Fides chriſtiana aſſimilatur lapidi carbunculo. cap. xii
¶ Gratia dei aſſimilat iaſpidi. cap. xiij.
¶ Humilitas aſſimilat magneti. xiiij.
Humiles homines aſſimilat celidonis. xv
Hypocrita aſſimilat auricalco. cap. xvi.
¶ Ignē gehēne inextinguibilē ꝛ ſēp durabilē eſſe non eſt incredibile ꝛ ꝑcipue ꝑ diuinam potentiā. cap. xvij.
Iuſtitia bn̄ ꝛgētiū aſſimilat ferro. cap. xviii
Iuſtorū vita aſſimilat electro. cap. xviiij
¶ Luxuria aſſimilat Sulfuri. cap. xx.
¶ Maria mr dn̄i aſſimilat Calcedōio. xxi
Miſericordia aſſimilatur illi lapidi. qui vocat irris. cap. xxii.
¶ Opus bonum aſſimilat illi lapidi qui dicit alabādina. cap. xxiij.
¶ Patientia aſſimilat auro. cap. xxiiij.
Penitētia eſt omniū vitiorū capitaliū q ſūt ſeptem ex puluis. Et iō aſſimilantur ſaphyro ei⁹ vtutes. cap. xxv.
Penitens dꝫ aſſimilari adamāti. xxvi.
Predicator debet eē ſimil argēto. xxvii
Prudentia aſſimilat Iacincto. xxviij.
Purificatio cordis aſſimilat Corallo. xxviiii
¶ Querendus eſt chriſt⁹ ſicut topazius ſiue topazion. cap. xxx.
¶ Sancti viri aſſimilāt gēme. cap. xxxi
Sapientia aſſimilatur auro quadruplici ratiōe. cap. xxxij.
Sapientia vel ſcientia humana aſſimilat lapidi ſiue gēme q dicit achates. xxxiij
Sobrietas potus aſſimilat lapidi qui dicitur dionius. cap. xxxiiij
Supbia aſſimilāt argēto viuo. cap. xxxv
¶ Temperantia aſſimilat ſtāno. xxxvi.
Timēs deum aſſimilat berillo. xxxvii.
Tribulatio aſſimilat plūbo. cap. xxxviij
¶ Virginitas aſſimilat lapidi illi q vocatur aſterites. cap. xxxviiij.
Virtutes ſeptē aſſimilant ſeptem ſpeciebus metallicis. cap. xxxx.

¶ Capitula libri tertii.

¶ Abdicatio temporaliū aſſimilat putatiōi arborū. cap. i.
Abiecti a mūdo recolligūt a deo. cap. ii
Abſtinētia aſſimilat arbori que dicitur agnus caſtus. cap. iii.
Aduerſitas mundi plerūque hominē ad ſeipſū reducit ſicut ꝓſperitas ecōuerſo educit hominē a ſeipſo. cap. iiij.
Amoris diuini ignis conſeruat in aſperitate carnis ꝛ humilitate mētis. cap. v.
Auaritia aſſimilat cepe. vi.
¶ Bon⁹ hō aſſimilat arbori bōe. cap. vii.
Boni a malis vel etiā inter ſe iuicē differūt moralit: ſicut differūt inter ſe plante naturaliter. cap. viij.
¶ Charitas aſſimilat radici. cap. viiii.
Caro humana aſſimilat feno. x.
Caſtitas cōtinētie aſſimilat cynāomo. xi
Contēplationis ꝛ orationis cōtinuatio aīaꝫ i meli⁹ ꝓducit ꝛ a caſu ꝑci ꝓtegit. xii
Cor hominis ſpiritualis debꝫ aſſimilari radici. cap. xiii.
Corectō ſeuera peccati aſſimilat carduo. xiiii
Cupiditas aſſimilat radici. cap. xv
Chriſtus aſſimilatur illi herbe q dr dragontea. cap. lxxxv
¶ Deuotio aſſimilat oleo. cap. xvi.
Dignitatis ſtatus quāto altior tanto aduerſitatibus ꝛ moleſtiis plenior. xvii
Diuitie aſſimilant ſpinis. cap. xviii.
Doctria ſacre ſcripture aſſimilat appio. xviiii
¶ Elemoſyna aſſimilat cardamomo. xx
Eloquentia ſapientiū aſſimilat frondoſitati arborum. cap. xxi.
Exhortatio ad bn̄ faciēdū vl ad malū dimittēdū diuerſimode fieri dꝫ ſꝫ diuerſā q̄litatē eorū quos hortari opꝫ. xxij
¶ Feruor diuini amoris auget ex afflictiōe carnis ꝛ abūdātia deuotiōis. xxiii.
Fides aſſimilat amigdalo: qa amigdal⁹ ē añ oēs arbores floritura. oib⁹. n. arborib⁹ prior ſe florib⁹ veſtit. cap. xxiiij.
Fili⁹ licꝫ ſit a pr̄e ſꝫ nāꝫ ñ tn̄ dꝫ imitari ei⁹ malitiā. cap. xxv.
Fortuna aſſimilat feno. cap. xxvi
¶ Gratia dei aſſimilat oleo. cap. xxvii
Gule delitias nō introduxit natura: ſed voluptatis culpa. cap. xxviii.

¶ Humilis homo ⁊ dulcis ferocitatē mitigat hoīs ſupbi ⁊ crudelis.cap. xxviij
Hipocrita aſſimilaꝫ arūdini.cap. xxxii.
¶ Inconſtās hō aſſilaꝫ ſicomoro. xxx.
Intentio aſſimilaꝫ radici. xxxi.
Juſtus aſſimilaꝫ palme.cap. xxii.
¶ Lachꝛia pēitētis aſſilaꝫ ſucco aloe.33.
¶ Mali homines aſſimilanꝫ zizaniis.35.
Manſuetus nō ꝓbaꝫ cui nulla iniuria dicti vel facti irrogaꝫ.cap. xxxvi
Maria maꝫ dn̄i aſſimilaꝫ cedro.xxxvii.
Martyres aſſimilāꝫ palmis.cap.xxxviii.
Miſericordia aſſimilāꝫ oleo triplicit.39.
Mors hominis aſſimilaꝫ colloquintide que eſt agreſtis cucurbita. xl
Mortuus mūdo ⁊ i humilitate fundat⁹ tribulatiōes ⁊ aduerſitates nō metuit: quia ei n nocēt.cap. xli.
¶ Opa bona n̄ ſūt oſtendenda ſꝫ ſꝑius occultanda.cap. xlii
Opa pn̄iꝫ aſſilanꝫ fructib⁹ arboꝝ. xliij.
Opera ꝓficientiū in vita ſpūali aſſimilāꝫ fructib⁹ hn̄tib⁹ pyramidalē figurā.xliiij
Opera contēplantiū ⁊ pſeuerātiū aſſimilantur fructibus maturis. xlv.
Operā docentiū aſſimilanꝫ ſituationibus fructuum in arbore.cap. xlvi.
Oratio aſſimilatur gutte. xlvij.
Opera mala aſſimilantur malis ⁊ illaudabilibus fructibus.cap. xlviii.
¶ Paſſionis chriſti meditatio feruida remouet diuini amoris ipedimēta.xlviiij.
Pacientia aſſimilatur cappari. l.
Pauper ſpiritu aſſimilatur abiecto li.
Pc̄ōr ē p nāꝫ bōn⁹ ſꝫ p culpā malus. lij.
Peccatū aſſimilatur abſinthio liij.
Pena inferni aſſimilaꝫ ramno. liiij.
Penitentes aſſimilanꝫ arboribus medicinalibus ſiue aromaticis.cap. lv.
Penitentia aſſimilatur arbori. lvi.
Pn̄ia diuerſis v̄tutibus pficiꝫ:ſicut arbor ſiue planta diuerſis ptib⁹ integraꝫ. lvij
Pn̄ie opa q̄to magis ſūt hūilia ⁊ auſtera ⁊ ꝯpūgitiua tāto magis valēt ꝯ pc̄a. lviij.
Perficere nō pōt bonū ꝓpoſitum homo ſtando in ſeculi vanitate.cap. lviiij
Perfecti viri aſſimilanꝫ git.qḋ eſt gen⁹ leguminis colore nigꝝ q̄ntitate pūū. lx
Pacientia aſſimilatur amomo. lxxi
Perſeuerantia aſſimilaꝫ lauro. lxi.
Prelatus dꝫ eſſe ſimilis malo. lxij.
Proficere ſi vult hō imꝑfectus ⁊ creſcere in ſpū dꝫ pfectiorib⁹ adherē. lxiij.
Proſperitas tpalis aſſimilaꝫ fabe q̄ hūorē groſſū ⁊ iflatiōeꝫ gignit ſtōacū ledit groſſū ei⁹ ſanguinē facit ⁊ fumū q caput offēdit ⁊ ſōnia terribilia ⁊ vana iducit.lxiiij.
Pulchritudo anime aſſimilatur pulchritudini arboris.cap. lxv.
¶ Religio aſſilaꝫ pice q̄ ē pini fruct⁹.lxvi.
Religio ſua debet eſſe ſimilis aniſo quod eſt herba.cap. lxvij.
¶ Saluti ⁊ pfectioni ꝓprie debet homo primo intendere.cap. lxviij
Sanguis chriſti aſſimilatur opobalſamo. i.liquori balſami.cap. lxix
Sancti viri aſſimilanꝫ floribus. lxx.
Scientia humana aſſimilatur illi herbe q̄ dicitur fumus terre. lxxi.
Scriptura ſacra nutrit nos i v̄bis ⁊ edificat i exēplis ⁊ purificat i mēorijs.lxxij.
Societas ſanctoꝝ virorum multum ꝓdeſt homini peccatori.cap. lxxiij.
Spūalis hō nō dꝫ vacare ocio:ſꝫ vno bono ope ꝯpleto dꝫ ad aliud ſe pare.lxxv.
¶ Tactus laſciui ⁊ diſſoluti concupiſcentiaꝫ excitant ⁊ inflamant.cap. lxxvi
Timor dei aſſimilaꝫ feniculo. lxxvij
Tribulatio aſſimilaꝫ celidonie. lxxviij.
¶ Verbum dei aſſimilaꝫ ſemini ſm illud luce.viij ſemē ē verbū dei.cap. lxxviiij.
Virginitas aſſimilaꝫ cedro.cap. lxxx.
Virtutes aſſimilāturalleis. lxxxi.
Virtuoſi homies differūt a vicioſis ſicut plāte ſiue arbores maſculie a fēinin.82
Vicia aſſimilanꝫ alleis.cap. lxxxiij
Vita preſēs hūana aſſimilaꝫ flori.lxxxiiij.
¶ Zelus carnalis ⁊ matrimonialis q ē inter ꝯiuges aſſimilāꝫ cepe marino.lxxxv.

¶ Incipiūt capitula libri quarti.
¶ Abiecti ⁊ deſpecti a mundo ſuſcipiūꝫ ⁊ nutriunꝫ a deo.cap. i.
Abſcōdere dꝫ hō opa bōa ſua.vt n̄ illa dia bol⁹ p ianē gloriā ⁊ oſtētōeꝫ corrūpat.ij
Abſtinētia diſcreta a cibis liberat hoiem

a putredine ꝛ ardore libidinis. iiij.
Abūdātia ꝓſperitatis ſētire ꝓhibet vulnera mentis. cap. iiij.
Acedie vicium ꝛ cōcupiſcentie eſtus maxime nocent anime. cap. v.
Actiua vita freqͣntiā hoiū ꝛ ſocietatē regrit: ꝯtēplatiua vo ſolitudiē diligit. vi.
Adulatores ſeu heretici qui ſuauibus verbis ac dulcibus quoſdā ſimpliciores ſeducunt: quibuſdam marinis beluis poſſunt aſſimilari. cap. vij.
Amicus qui ꝑꝑ vtilitatē eſt aſſumptus tādiu honoratur vel in precio habetur ꝙ diu vtilitas durat. cap. viij.
Auaritia reddit homies inſociales ꝛ crudeles non ſolū ad extraneos ſed etiam ad ſuos domeſticos. cap. viiij.
¶ Blaſfemantes deum vel ſanctos ſimiles ſunt cornicibus. cap. x.
Boni ac virtuoſi viri aſſimilantur apibus quo ad tria. cap. xi.
¶ Cantica diuine laudis ꝛ eccleſiaſtici officij ſi cū deuotiōe cordis ꝛ mentis attētione fundant: delectāt ēt angelos: ſicut cātus ꝛ armonie hoium. cap. xij.
Carnales hoies ſūt vulturibꝰ ſimiles. xiij
Cogitationes terrene faciūt incidere animam in laqueum diaboli. cap. xiiij
Coniugij honeſtatē querere ꝛ ſeruare docent exempla auium. cap. xv.
Contēplatiua vita ꝛ aſpera abſtinentia ſignant in illis piſcibus ſeu natātibꝰ quoruz eſus cōceſſus eſt in lege moyſi. xvi.
Continentia caſtimonie confert ad longitudinem vite. cap. xvij.
Conuerſio nō eſt differenda. cap. xviij.
Cor hominis prius eſt innouandū ꝛ deuotarum orationum odoribus imbuendum ꝙ intra ſui thalamum poſſit ſuſcipere deum. cap. xix
Crudeles homines ꝛ raptores cōiter moriunt famelici ꝛ mendici. xx.
Curioſi ꝛ ꝓſumptuoſi perſcrutatores culicibus aſſimilātur. cap. xxi.
¶ Diabolus aſſimilat buboni. xxij.
Diligentibus feruēt oleū nō obſunt: ſed potius ꝓſunt quecūqȝ aduerſa. xxiij.
¶ Doctrina ſācto ꝑdicatorū eripit homines a deceptionibꝰ demonū. xxiiij.
¶ Elemoſynas pauperibꝰ ſaltē de ſuperfluo facere docet exēpluz aquile. cap. xxv.
Exaltat aliquādo diabolꝰ hominē vt in altitudie dignitatis frangat, quē in humilitate ſupare nō potuit. xxvi.
Exemplū humilitatis ꝛ paciētia chriſti cōtra omnes aduerſitatis ꝓcellas animū fortem reddit. cap. xxvij.
Exempla mala prelatorū ſi fouēt corrūpūt ꝛ inficiūt mores ſubditoꝝ. xxviij.
¶ Feruor deuote mentis inſurgentes tētationes expellit qd patet exēplo vulturis cap. xxviiij.
Filios eē pios circa parētes ſcipue i ſenecta vl debilitate eoꝝ docēt nos aues cornicis generis. cap. xxx
Flagellū tribulatōis ꝛ afflictionis aliqñ ēt terrenos ꝛ laſciuos ꝯuertit i fructuoſas ſpirituales vitas. cap. xxxi.
Fraudulentia demonuz vel hereticoruz aſſimilatur ꝑdici. cap. xxxij.
¶ Garulꝰ ꝛ guloſꝰ hō aſſimilat graculo qd patet ex eius cantu. cap. xxxiij.
Gratia celeſti nō reficit anima niſi ꝙdiu ē a peccatis mūda qd pȝ exēplo coruoꝝ. xxxiiij.
Guloſꝰ ꝛ vētri ddītꝰ ocioſꝰ ē ꝛ ad contemplandum ineptus. cap. xxxv.
¶ Heretici vel hipocrita ſicut decipiunt alios ex aſpectu ſanctitatis ſimulate: ita quoqȝ eos ſubuertunt ex affectu falſe doctrine ſeu locutionis falſitate. xxxvi
Hypocrita aſſimilatur ſtrucioni. xliiij.
Humilitatis virtus naſcitur in ſpiritu dum infirmitas ꝛ corruptio carnis ad memoriaȝ reuocatur. cap. xxxvii.
¶ Inconſtans ꝛ leuis homo ſimilis eſt aui incarcere que quieſcere nō pōt: ſed ſemper per capiolaȝ currit modo huc modo illuc. cap. xxxviii.
Ingratitudo filios etiaȝ excludit a paterna hereditate. xxxix.
Inertes ꝛ guloſi ſunt dure caſtigandi ꝛ a ſue guloſitate cohibendi. cap. xl.
Innocentium perſecutores crudeliores ſunt beluis marinis. cap. xli.
Inobedientie culpam eſſe acriter puniendam exemplo ſui apes oſtendunt. xlij.

Inuidus abſcondit bona ne alius inde fructuꝫ habeat et ſi illis ipſe ſi idigeat. 45

Ira ſiue odiuꝫ ꝓximi tollit dulcedinem māſuetudinis ⁊ et vitaꝫ mētis. xxxxv.

Iudicādus nō ē anim⁹ hominis ſm apparentiā carnis q⁊ q̄ q̄nꝗ eſt deſpectus in corpore magnus eſt i v̄tute. xxxxvi.

¶ Lachrimas cōpūctionis ſequit̄ pugna temtationis cui apponendus eſt clamor orationis.cap. xxxxvij.

Laus diuina tanto clarior eſt ⁊ laudabilior quāto ex feruētiori ⁊ pulcriori mēte ꝓcedit.cap. xxxxviij.

Ludi hominuꝫ ⁊ chorearū ſaltus inordinati cōiter ſunt preſagiū vel cauſa exitus mali.cap. xxxxviiij.

Luxurioſus qui impedire conatur i muliere cōceptionē ꝓlis vt ſecuri⁹ vel diuti⁹ libidini vacar̄ poſſit ſiliis ē paudi. l.

¶ Mali aliquando aſſimilant̄ columbis ſm illud factus eſt effraim quaſi columba ſeducta oſee. vij.cap. li

Monaci ⁊ ſolitarij aſſimilant̄ piſcib⁹. lij

Mortis ⁊ iudicij timoroſa mēoria ſiue ꝯſideratio dꝫ nobis ꝑ occul' iugit̄ eē. liij.

Munditiā mentis quā dꝫ hō diligē exemplo ſuo apeſ oſtendūt.cap. liiii

¶ Negligentia ⁊ pigritia anie aliquādo expellit̄ flagello ꝑcuſſiōis diuie ⁊ quādoꝗ ſubtractiōe tēporalis ſubſtātie qd̄ pꝫ exēplo aquile.cap. lv.

¶ Offerre dꝫ homo religioſus ſeipꝫ totū deo.ſ.corp⁹ ꝑ caſtitatē ⁊ animꝫ per charitatem.cap. lvi.

Occupatō aliqua licita vl' nō ꝑiculoſa hominibus tentatis vel ad male agenduꝫ accēſis danda eſt.cap. lvii.

Opa meritoria ſi pñt ab aia exire ſine fide ⁊ dilectione: qd̄ patet exēplo aquile. lviij

Opera remiſſa ⁊ molia licet ſint laborioſa tñ paruꝫ ſunt fructuoſa qd̄ apparet per exemplū in miluis.cap. lviiii.

¶ Paupes ſicut in hoc mundo cōtēnuntur: ita i alio glorificāt̄.ſꝫ diuites eꝯ. lx.

Pacem cōem ꝑturbātes ⁊ mutue ſocietatis dulcedinē auferre volentes omnino eſſe cohibendos vel ab ipſo congregationis collegio remouendos. lxi.

Peccatum aſſimilatur piſci ephymere q naſcitur ſine coitu.cap. lxij.

Peccatores aſſimilant̄ piſcibus: q ita naliter ſunt guloſi ⁊ ad cibum auidi: ꝙ nō aduertūt laqueuꝫ ſiue hamū. lxiij

Pnie feruor ⁊ hūilitaſ peccatorē mortuū reſuſcitāt: qd̄ oñdit̄ exēplo fenicis. lxiiij

Penitētes qui tepide ⁊ ocioſe viuūt faciliter ad putredinē peccati redeūt. lxv.

Peregrinos ⁊ viatores eē in ſuo itinere pia charitate iuuādos milui oñdūt. lxvi

Perfecti v̄i aſſilant̄ optimis piſcib⁹. lxvij.

Perſeuerātia i bono ope eſt hūda ⁊ multiplicitas ſiue varietas opis eſt plerūꝗ vitanda: ⁊ hoc exēplo apis. lxviij.

Piguedo aie iterior ꝑ ipſā pēurie aſpitatē augēt̄ ⁊ ꝑ abūdātie vbertatē miuit̄. lxviiij

Predicatores q̄les eē dēbeāt i vita ⁊ doctrina ⁊ prudentia oñdit̄ in auibus. lxx.

Predantes alios efficiuntur ipſi frequēter preda aliorum.cap. lxxi.

Prelatus dꝫ ō ſubditis velut ō ſpūalib⁹ ſiliis diligētiſſimā hēre atꝗ gerere curā. lxxij

Preſumptuoſi ⁊ ſupbi ſēꝑ altiora ſequūt̄ prudentes ⁊ humiles ad congrua ſibi tendunt.cap. lxxiij.

Proſpitates diuitū hoīuꝫ ⁊ pcōꝝ aſſimilant̄ cuidā aui q̄ bubo d̄r.cap. lxxiiij.

Prudens hō tpa diuidit: qr ptē gete mēſ ꝯtēplatōi ⁊ orōni ⁊ ptē neceſſitatib⁹ corpiſ ꝑ actōiſ laborē diſtribuit ⁊ ꝓcedit. lxxv

Pugnādū ē contra diabolum ſicut piſceſ contra cocodrillum.cap. lxxvi.

¶ Religionē itrare volētes vel ſtatū mutare q̄rentes illā religionē vel ſtatū magis eligere debent q magis cōpetit corꝑis diſpoſitōi ⁊ ꝯdutōi pꝫ exēplo auiū. lxxvij

Renouat̄ aia ſpūaliter ſicut aqla. lxxviij.

¶ Sancti ⁊ perfecti viri aſſimilantur columbis ſm illud Iſa. viij.cap. lxxviiij.

Sapientiā celeſtē nō pōt ꝑcipe niſi mūd⁹ a ſordib⁹ culpe.pꝫ ꝑ exēplū i apib⁹. lxxx.

Spirituſſanctus in columbe ſpē apparuit in chriſti baptiſmo.cap. lxxxi

Spūales v̄i ſimileſ ſt̄ piſcib⁹.q̄ꝝ aliq i ſolo mari viuētes alii i ſtagnis ⁊ fluuijs commorantes.cap. lxxxij.

Subditi qualiter ſe habeant ad prelatuꝫ.

ſtrum oſtenditur exemplo apum. lxxxiij
Superbi aſſimilant locuſtis. lxxxiiij
¶ Tentationū laqueos cum hō aduertit dȝ ſagaciter fugere ⁊ ab earum occaſionibus ſe velociter elongare. lxxxv.
Tyrannū aſſimilat aquilis. lxxxvi
Tribulationū ⁊ tētationū ipet⁹ meli⁹ ꝑſeruat iuſtos ꝙ ꝯſolatiōuȝ applauſus. 87.
Verbo dei aīa nutrit ſȝ illud. Deut. i. 88.
Vetule quedam mulieres inueniunt cornicibus ſimiles. cap. lxxxix
Vidualis continentia qualiter ſit ſeruanda turtures oſtendunt. cap. xc.
Vie pctōꝝ ſt ſimiles vijs auiū i volādo. xci
Virginitatē carnis ſeruare cū fecunditate ſpūali docemur exemplo apum. xcij.
Virtutes cardinales docent nos habere exempla hirundinum. cap. xciij.
Vita ſpūalis hoīum proficit ⁊ ꝑficitur. ſicut vita volatilium. cap. xciiij.
Vicia diuerſa iudeis i lege moyſi ſub figuris diuerſoꝝ volatiliū ꝓhibita fuerūt. 95
Voluptates ⁊ ſupfluitates exēplo aquile abijcere docemur. cap. xcvi
Vſura aſſimilat plume ſiue pēnis aqle: q̄ hñt quēdā virtutē corroſiuam. xcvij
¶ Xp̄s preſiguratus fuit in paſſeribus: q offerebāt in purificatōe leproſi. xcviij.

¶ Capitula libri quinti.

¶ Abſtinentia in pluribus hoībus iram vel impacientiā generat. cap. j.
Accidie tentatio ſimilis eſt morſui canis rabidi. cap. ij.
Aduerſitas hoībus ſupbis ⁊ aridis magis prodeſt ꝙ proſperitas. iij.
Afflictio carnis indiſcreta plus obeſt aīe ꝙ proſit vt pȝ exemplo taxi. iiij.
Ambitio ſic tȝ hoīeȝ in ſtatu piculoſo. vt ipſȝ pp piculum dimittere nō velit. v.
Amicus fraudulentus qui ſolum vtile ſibi intendit deficienti vtili efficitur aliquando inimicus. cap. vi.
Amor ſpūalis trahit ad ſuperna: ſȝ amor aīalis ⁊ carnalis trahit ad terrena. vij
Anima quāto ē humilior ⁊ ab amore terreno magis vacua tanto eſt in ſpūalib⁹ exercitiis magis ingenioſa ⁊ opoſa. viij.
Armatura ſpūalis hoīum aſſimilat armature nāli aīalium terreſtriū. viiij
Auaricia aſſilat ſanguiſuge q̄ os triangulare hȝ ⁊ fiſtulaȝ in ore cū q̄ ſanguinē bibit ⁊ carni applicata ſanguinē ſugit. x
Beneficientie obſequijs delinitur feritas mentis exēplū in elephantibus. xi.
Blanditores aſſimilant ſcorpiōi qui blādiendo incedit. ſȝ cauda ferit. xij.
Bonitas ⁊ malitia hoīum dependēt multum ex loco vbi morātur. ⁊ ex ſocietate cum qua cōuerſantur. ⁊ exercitio i quo occupantur. cap. xiij.
¶ Charitatis fraterne legem iplere caſtores nos docent. cap. xiiij.
Carnalis homo aſſimilatur herindi ſerpenti. qui moratur in aqua: a quo pcuſſi obrigeſcunt in hydropiſim. xv.
Caro noſtra aſſimilat vacce. xvi.
Caſtitas hoīs aſſilat caſtratiōi bouis. xvij
Cautelis ⁊ circumſpectionibus multi ſācti viri abundant maxime in exterioribus. ⁊ ſimiles ſunt pantheris. xviij.
Cecitatem mentis fugare nos docet lacerta. cap. xix.
Cibus ſpūalis doctrine qualiter ſit recipiendus oñdit exēplo cameli. xx.
Clauſtraliū vita aſſimilat tortuge. xxi.
Confiteri ⁊ purgari peccata canes docēt qui qñ infirmant comedūt radicē cuiuſdā herbe vt euomāt ⁊ ſic curant. xxij.
Confidentia ſanctorum virorum non eſt in exteriori apparatu. ſȝ in interiori ſpiritu ⁊ in xp̄i auxilio ⁊ virtute. xxiij
Compaſſionem ⁊ auxilium dñt homines impendere ei qui cecidit in peccatuȝ vel in aliquod graue infortunium ⁊ ſimiles ſunt elephantibus. cap. xxiiij.
Compunctionis humilitas repellit tentationum ſagittas. cap. xxv.
Conſcientie ſue domum debet homo q liber edificare. cap. xxvi.
Contemplatio ⁊ oratio congruit ꝑ ſimilitudinē hītationi aīaliū terreſtriū. xxvii.
Contritio humilis trahit de corde peccatoris venenum. cap. xxviij.
Cordis viciū diabol⁹ ſup oīa diligit vt ipſū nutriat: iterdū oīa vicia extiguit. xxix
Crudeles hoīes ſt ſimiles canib⁹ q pcuſſū

canē ⁊ vlulātē oēs lacerāt ⁊ ꝯſequūť.xxx
Crux chriſti diabolum ligauit ⁊ eius virtutem proſtrauit.cap. xxxi.
Cupiditas auaritie pducit ad īťitū aīe. 32
Cura ⁊ occupatio tpalium multa euacuat hominē a virtute interiori. xxxiii.
Curioſitas nouitatū eſt inſtrumentū diaboli ad animas occidēdas. xxxiiii.
¶ Delectatio peccati occidit mētem: ſicut potus murem.cap. xxxv.
Deſideria cordis bōa tūc hn̄t efficatiā ⁊ pducūt ad bōa qn̄ ſť charitate īformata.36
Detractor aſſimilať ſerpenti. xxxvii
Deuoti hoīes q̄to magis a ſe remouent delectabilia carnis:tanto magis pficiūt in bonitate ⁊ ſapore mentis xxxviii
Diabolus aſſimilatur draconi. xxxix.
Dignitas ⁊ infirmitas hominis cognoſcitur ex animalibus brutis. xl.
Diligē dʒ hō oēs hoīes ⁊ pctā odire. xli.
Doctrinas ſctōꝝ ōbem⁹ diligenter querere ⁊ i eis delectari ⁊ imorari.cap. xlij.
Doloſus homo aſſilať migali qḋ eſt aīal doloſum.cap. xliij
Dōuʒ mētꝭ ſue dʒ hō ſolicite edificaꝛ.xliiij
Dure mentes nō emēdanť flagellis. xlv.
¶ Electi aſſimilātur ouibus.cap. xlvi
¶ Euangeliſte fuerūt chriſti equi. xlvij
Excōmunicatio aſſilať morſui canis rabidi:qꝛ oīa aīalia morſa a cane rabido efficiūtur rabida ⁊ furioſa.cap. xlviij
Exēpla ſctōꝝ q a grā ceciderīt ⁊ poſtea reſurrexerūt ſť alij valde pficua. xlviiij.
¶ Fatu⁹ nō eſt ſociādus ſapienti.cap. l.
Feruor ſpūs cōſūit laſciuiā carnis ſic feruor nālis caloris conſumit piguedinem corporis.cap. li.
Ficte penitēs ſimilis eſt borati. lij.
Fides ad inuiſibilia querenda nos trahit que tn̄ itellect⁹ viatoris nō capit.liij
Filios debere parentibus obſequia pietatis impendere.cap. liiij
¶ Grā ſpūſſctī aſſilať mēbro radicali.lv
Gratos eſſe benefactorib⁹ exēplū pāthē nos docʒ:q̄uis ſit beſtia valde ſeua ſuis bn̄factoribus nullatenus ē ingrata.lvi
Guloſ⁹ hō aſſilať vrſo qꝛ idifferenť oīa comedit vn̄ p fructib⁹ arbores aſcēdit: ſcarabeos ⁊ formicas p medicia cōedit.lvii
¶ Habentes abūdātiam temporaliū aſſimilanť pinguibus animalibus. lviii
Hoīes tā bōi q̄ mali aſſimilanť aīalibus terreſtribus. lviiij
Honeſtatē ⁊ pudicitiā opis cōiugalis elephantes ꝯſeruare nos docent:i quibus eſt pudicitia admiranda.cap. lx
Humilis homo aſſimilatur damule.i.ſilueſtre capre q̄ eſt aīal timidū ⁊ imbecille neqʒ ſcit ſe defendeꝛ niſi bñficio fuge.lxi
¶ Ignis inferni poſt diē iudicij humana copa cruciabit:⁊ tn̄ nō occidet neqʒ cōſumet neqʒ icinerabit.cap. lxij.
Inceſtū abhorere equ⁹ docet q maternū coitū ſūme refugit.cap. lxiij.
Incōſtans homo ſimilis eſt hiene cuius nā dicíť eē vt vna ⁊ eadē ſexū mutet vn̄ nūc maſculus nūc femina iueniť. lxiiij
Incōtinentiā cōiugalē euitare cerui nos docēt q a tēpore cōceptus femine a marib⁹ diſcedūt dōec a partu purgenť.lxv.
Infirmitas corporiſ aliqn̄ eſt medicia cordis:qꝛ.ſ.cohibʒ vicia.cap. lxvi.
Ingeniū aliqn̄ plus valet q̄ vires:qḋ pʒ i leopardo quē leo mirabiliť odit.lxvii.
Impaciēſ aſſilať vꝛſo:ē.n.aīal ipaciēſ ⁊ iracundū volēs ſe de ſingulis vīdicare.68.
Impſeuerantes:q bn̄ incipiūt ⁊ in fine deficiūt.ſimiles ſūt illis aīalib⁹ mōſtruoſis.qui ſatyri dicunť:ſiue fauni. lxix.
Inſtabiľ ⁊ icōſtās hō aſſilať cameleōti.q̄ ē beſtia pua diuerſa vietatꝫ coloꝛ reſpſa.70
Inuidi ſunt ſimiles qbuſdā ſerpentib⁹ indie:qui ſtatim fugiūt qn̄ vident florē arbores aromaticas.cap. lxxi
Ipocrita ei quem ledit falſam cōpaſſionē oſtēdit ne ex crudelitate ledere credať ⁊ aſſimilať cocodrillo.cap. lxxij.
Ira ipellit frequēť hoīeʒ ad picula mortifera pp appetitū vīdicte vn̄ iracūdus eſt ſimilis apro.i.ſilueſtri porco. lxxiij.
Judicandū non eſt de hoīe ſm̄ apparentiam ſenſus exteriorem.cap. lxxiiij
¶ Lachrymis pnīe peccata abluere elephantes docent q in noua luna gregatim conueniunt ⁊ in flumine ſe abluunt ⁊ ſic ad locum ſuū redeunt. lxxv.

Leges hũane ſiles ſũt telis araneaꝝ. 76.
Lõganimiter ꝛ patiẽter tolerare defectũ ꝛ penã quouſqꝫ ſit tps cõgruũ ſubleuationi onagri nos docet. 77.
¶ Mariã matrẽ dñi diligere ꝛ q̃rere debẽt ẽt peccatores ꝛ ad eã recurrere ſicut ad matrem miſericordie. 78
Mors aſſimilat̃ cuidã aiali qḋ dr̃ hiena: q̃ hꝫ vipe collũ elephãtis dorſuꝫ fingit voces hoiuꝫ in quantitate ꝛ voracitate repreſentat lupum. 79.
Mũdicia mẽtis ſignat̃ imũdicia illoꝝ aialiũ q̃ ꝓceſſa ſũt ad eſuꝫ in lege moyſi. 80
Munera mitigant aium iudicis ꝛ prelati ꝛ frequenter corrumpunt. 81.
¶ Obediẽtie vel pnie onus hũilr̃ ſuſcipe ꝛ patiẽter portare cameli nos docẽt. 82.
Offerre ſe dꝫ hõ ad dei ſuitiũ eo mõ quo aialia in lege Moyſi offerebant̃ in ſacrificium. capitulum. 83.
Occaſiões pctõꝝ ꝛ tẽtationũ dꝫ hõ abſcidere ſic faciũt elephãtes d dẽtib⁹ ſuis. 85
Occultare bonũ op⁹ ne illud diabol⁹ per inanem gloriã rapiat elephas docet. 86.
Officiũ eccl'ie ſolicite ꝛ integre dicẽ. ſ. oẽs horas diurnas ꝛ nocturnas onagri nos monet exemplum. 87.
Ornatus mulierũ ſilis eſt ſcitali ſpẽti. 89
¶ Paſſio xp̃i ꝑfigurata fuit in imolatiõe paſcalis agni. capi. 90.
Patiẽtia dei ẽ mollis in ſuſtinẽdo: ſed ſeuera ꝛ dura in puniẽdo: vñ aſſimilatur terredini: qui terrẽdo rodit lignũ. xci.
Patiẽtia ꝛ ꝑſeuerãtia fac̃ hoieꝫ victo. 92
Peccatores ſiles ſunt illis animalib⁹ mõſtruoſis que dicuntur ſatyri. 93.
Peccatum aſſimilatur cuidã animali mõſtruoſo ſimile viſo. xciiij.
Penitẽtia lachrymoſa facit deũ diſſimulare peccata. capitu. xcv.
Penitẽtes aſſimilant̃ tygridi q ẽ animal ad modum ſagitte in curſu velociſſimũ varijs maculis diſtinctum. 96.
Peregrinos ꝛ viatores dirigere ꝛ defendere nos docẽt elephantes xcvij.
Perſeuerare debet hõ ꝛ eẽ firmus in doctrina bona quam audiuit. xcviij.
Predicator aſſilat̃ cani ex eo q: dñꝫ ſuũ diligit ſilr̃ ꝑdicatorem vbi oportet eſſe amicuꝫ dei. capi. cxix.
Prelatus dꝫ eẽ ſilis arieti q: aries dux eſt gregis ꝛ ouium princeps. 100.
Proficere ꝛ creſcere põt hõ virtutibus. q̃diu durat pñtis vite tempus. 102.
Prudẽtiã docet nos hr̃e erici⁹ triplr̃. 103.
Pueri ꝛ puelle ſũt in pueritia bõis ꝛ ꝓgris operibus ꝛ ſtudijs aſſuefaciendi exemplo aranearum. 103.
Puritas mẽtis eſt inter omnia magis diligenda. capitu. ciiij.
¶ Religioſi dñt eẽ ſiles dromedarijs. 105
¶ Sancti viri aſſimilant̃ agnis. 106
Sapiẽs hõ ſilis eſt aranee. 107.
Sciẽtia cũ mala vita facit hoies ſiles mõſtruoſis aialibus onocẽtauris ꝛ hyppocentauris. capi. 108.
Sciſmatici ꝛ heretici ſunt ſiles leunculis qui vterũ matris laniant ꝛ ideo non ſepe parit. capitu. cix.
Solitarij ꝛ contemplatiui q. ſ. ꝑfecti ſunt in vita anachoritica ſimiles ſunt capris ſilueſtribus. capit. 110.
Societatẽ maloꝝ dꝫ fugẽ q ꝓpoſitũ ſalutis ꝑſeq vult ꝛ ꝑcipe exẽplo ceruarũ. 111.
Studens in ſacra ſcriptura prius dꝫ q̃rere ſenſum litteralem deinde inueſtigare ſenſum ſpiritualem. 112.
Superbus aſſimilatur tauro. 113.
¶ Tentationes fraudulẽtas demonum ſancti viri humiliter metuũt: prudẽter fugiunt: efficaciter repellũt. cxiiij.
Timens inchoare penitentiaꝫ ſimilis eſt aſino. capi. cxv.
Tyrãnus ſimilis ẽ vnicorni: ꝛ ſimilis elephanti in capite ꝛ equo in corpore. 116.
Tribulatio fortis vel predicatio feruida aperit cor peccatoris. 117.
¶ Vanagloria aſſimilatur tinee. 118.
Virtus fidei bonũ ꝓpoſitum cõcipit hũilitas cuſtodit ſed charitas ope ꝑficit. 119
Vita ſpiritualis paucioribus indiget q̃ vita corporalis. 120.
Vitia aſſimilãtur ſcorpionibus nam ſicut ſcorpiones ſeinuicem pariunt: ita ſeinuicem occidunt. capi. cxxi.
Voluptas carnis aſſimilatur amphibene

ſerpenti. habet.n. duo capita vnū in pri
cipio ⁊ aliud in cauda. 122.
Vſurarij ⁊ alij q ſunt ex iniquo mámone
diuites aſſimilant pigmeis qui cito cre
ſcunt ⁊ cito deficiunt. cxxiij.
Xp̄s aſſimilat rinoceroti.i. vnicorni q h3
vnum cornu in fronte. cxxiiij
Zelus carnalis.ſ.viri de pinge facit ruere
i ſtultas ſuſpitiões ⁊ crudeles op̄. cxxv

Capitula ſexti libri.

Accidia aſſimilat melancolie. .i.
Actiui ⁊ contemplatiui ſunt ſilĕs mandi
bulis propter tria.capi. ij.
Amaritudo pēitētū aſſi.feli pp ſepté. 3.
Amor charitatis aſſimilat pedi.ſunt eni3
duo pedes anime qbus ad deu3 accedit
amor dei ⁊ proximi. iiij.
Amor ſui inordinat⁹ aſſimilatur hydro
piſi propter tria. v.
Angeli l3 ſint incorporei tñ in figura hu
mani corporis apparere legunt vi.
Ale ſctõꝝ virorū ſiles ſūt puellis. vij.
Appetit⁹ ſpiritualis nutrimēti.ſ.eorum
que nutriunt ſpiritum. viij.
Apoſtolorum perfectio ⁊ aliorum q ſecu
ti ſunt eos aſſimilatur lateri. ix.
Auaritia aſſimilatur lepre. 10.
Auditus iterior ⁊ perceptio vbi dei ſilis
deb3 eſſe corpori exteriori. xi.
Beatorum q ſunt in celo refectio ſiue
ſacietas aſſimilatur cene. 12.
Charitas aſſimilatur dorſo pp q̄ttuor. 13.
Cibo ſpūali qualiter nutriendus ſit ſpūs
oſtēditur exemplo ſtomachi. xiiij.
Cogitatiões aſſimilát capilľ pp tria. xv.
Contemplatio aſſimilat ſomno. xvi.
Cōuerſi nouiter ad deū o3 vt gubernent
⁊ foueant ad modū īfant̄ nouit nati. 17.
Corpoꝝ humanoꝝ ꝯditioné ꝑtes capiť
q̄ dūr tpa repñtant quo ad q̄ttuor. 18.
Cura paſtoralis aſſimilat mamille. xix
Curioſitas mēťis aſſiľat dolori vtic̄. 20.
Deuotio aſſimilat pinguedini. xxi.
Deo in ſacra ſcriptura attribuunt hūana
mēbra ⁊ hoc ſit ſm metaphorá. xxij.
Dilectio aſſimilat mento. 23.
Diuitie aſſimilant pillis. xxiiij.
Doctrina ſpiritualis aſſimilatur cibo cor
porali.capitu. xxv.
Doctores ſancti aſſiĺant renibus. xxvi.
Dominari laudabiliter ſubditis docet ip
ſum nomen domini. xxvij.
Fides eccleſie aſſimilatur gutti ſiue peti
li propter.v.capi. 28.
Fortitudo viroꝝ ſpūaliū aſſiľat barbe. 29
Gr̄a dei aſſimilat medulle. 30.
Guloſitas ⁊ voracitas aſſimilat gutturi. 31
Humiles aſſimilant genibus. 32.
Infectiui aliorum ⁊ incorrigibiles ſūt
eradicandi.capitu. 33.
Infirmitas corporalis interdū preſeruat
hominem a peccatis. xxxiiij.
Immūdicie ſpirituales vicioꝝ aſſimilan
tur imūdicijs corpalium morborū. xxxv.
Impaciētia tollerādi vel ſuſtinēdi onera
grauia in accidioſis ⁊ voluptuoſis. 36.
Inuidia aſſiľat dolori ſiue putrefac. 37.
Iuſti ⁊ pfecti viri aſſimilant epati. 38.
Iuuenū vicia faciliter corrigūt. xxxix.
Labor penitentiū aſſimilat labori ⁊ ex
ercitio corporali.capitu. xl.
Loqui q̄liter debeamus labia oñdūt. xli.
Memoria aſſimilatur ventri. xlij.
Mens hominis aſſimilat pectori. xliij.
Modeſtia ſiue moderatio ⁊ compoſitio
morum ⁊ motuum exteriorū corporis
aſſimilatur ſupercilijs. xliiij.
Mors ſanctoꝝ aſſiľat ſōno pp tria. xlv.
Obediētes debent aſſimilari cruribus
propter tria.capitu. xlvi.
Occaſiones peccādi aſſimilantur vmbili
co propter tria.capitu. xlvij.
Opera humana aſſimilantur manibus
propter quattuor. xlviij.
Oratio cum gratiarū actione h3 ſimilitu
dinem cum anhelitu. xlix.
Ocioſitas ⁊ recreatio hoc facit anime qđ
quies facit corpori. 50.
Pacientia ſanctoū aſſimilatur ſplēi. li.
Peccatum aſſimilatur ſenio. lij.
Peccator aſſimilatur ſeruo malo. liij.
Penitentia aſſimilatur pulmoni. liiij.
Pigritia ſiue ociū ſpiritualium viroru3
aſſimilatur ſuperfluo ſomno. lv.
Principes aſſimilantur humeris. lvi.
Poteſtas humana aſſimilat brachijs. lvij

Potitur anima ad modum corporis tri-
pliciter.capitu. lviij.
Predicator verbi dei aſſimilatur aui pro-
pter quattuor.capi. lix.
Prelatus aſſimilaꝛ capiti pp ſeptē. lx.
Prudentia ꝛ diſcretio aſſimilatur odo-
ratui ꝛ hoc patet ex quinqꝫ. lxi.
¶ Regimen principantiū ꝛ prelatorum
aſſimilatur fronti ꝑpter quattuor. lxij.
Religioſi aſſimilantur dentibus. lxiij.
¶ Sanctorū virorum perfectio repreſen-
tatur in corde.capi. lxiiij.
Sapiētia aſſimilaꝛ guſtui pp qnqꝫ. lxv.
Scientia hoīs aſſimilaꝛ naſo. lxvi.
Seruorum dei mētes debent eē ſimiles
venis.capitu. lxvij.
Sollicitudo ꝛ cura ſpiritualium aſſimila-
tur vigilie.capitu. lxviij.
Spūſſanctus tria operatur in aīa lxix.
Spōſa xp̄i debet in ſe hr̄e illa que ēt ſpō-
ſa hoīs vt ſit frequens ad orandū ꝛ de-
uota quo ad deuꝫ ſubiecta quo ad mari-
tum.i.xp̄i obſequium. lxx.
Superbia inducit ruinam ſicut ventoſi-
tas inducit epilentiaꝫ. lxxi.
Tētatio peccati aſſimilatur incubo. lxxij.
Tribulatio diuina domat ꝛ excludit ſup-
biā ſicut febris lōga excludit epilēnā. 73.
Triſtitia pnie ꝺ peccatis ppetratis aſſimi-
latur colere nigre.i.melācolie. lxxiiij.
¶ Verba bonoꝝ hoīum debent eē ſimi-
lis lingue.capitu. lxxv.
Virgines aſſimilantur femoribus. lxxvi.
Virtutes interiores anime quinqꝫ ſenſi-
bus corporis adaptantur. lxxvij.
Vnitas fideliū eccleſie dꝫ eſſe ſicut vnitas
mēbroꝝ in corpe quo ad ſeptē. lxxviij.
¶ Xp̄s habꝫ ſe ad chriſtianos ſicut pater
ad filios.capitu. lxxix.

Capitula libri ſeptimi.

¶ Angeli quedā de diuinis ſecretis nob
reuelant ꝛ quedam nobis occultāt. i.
Antichriſtiani qui antichriſtum ſequenꝛ
erūt ſimiles illis locuſtis de qbus hētur
in viſione beati Joā.apochalipſis.9. ij.
Apoſtoli ꝛ apoſtolici viri aſſimilanꝛ illis
equis qui deſcribunꝛ in viſione que ha-
betur Zacha.i.capi. iij.
Aſſumptio beate marie aſſimilatur ꝓpt
q̄ttuor ꝛ vtiliter ſublimiter mirabiliter ꝛ
honorabiliter.capitu. iiij.
Auaritia aſſimilaꝛ illi amphore vt hētur
zacha.v.capitu. v.
¶ Carnales homines aſſimilātur equis:
vt habetur Joānis Apocha.ix. vi.
Confortat deus hoīem ad bene opandū
pmittendo premiū ꝛ ꝯfortādo cū. vij.
Contēplatiua vita q̄lis eē debeat ondiꝛ
p exēplū in ſōnio Jacob gen.xxvij. viij.
Corpus xp̄i ſub ſacro aſſimilaꝛ illi libro.
quē vidit Joā.apocha.v. ix.
¶ Demones aſſimilanꝛ locuſtis de qbus
hētur Joā.apocha.capit.xi. x.
Doctores noui teſti aſſimilanꝛ illis aīali-
bꝰ q̄ deſcribūtur in pria viſiōe Eſaie. xi.
¶ Euāgeliſte figurati ſūt p illa q̄ttuor aīa
¶ Bona ſpūſſancti ſunt ſeptēque a ſeptē
oppoſitis vicijs euacuantur. xij.
lia vt hētur Joā.apocha.iiij. xiij.
¶ Fides generat potētiaꝫ vt habeꝛ ex vi-
ſione Joānis apo.viij. xiiij.
¶ Gaudia beatorum ſignāꝛ vt habetur
per viſionem Ezechie.i. xv.
¶ Hereſes a diabolo ꝓcedūt ꝛ h hētur
in viſione Joānis Apocha.viij. xvi.
Humilitas facit ſanctos ꝓficere ꝛ creſce-
re multipliciter.capitu. xvij.
Hypocriſis quadruplex eſt.ſ.ꝓlatorū cle-
ricoꝝ religioſoꝝ ꝛ laycorum. xviij.
¶ Inſpiratio dei iterior in viris cōtem-
platiuis oſīditur p exemplum in viſiōe
eliphas que habetur Job.iiij. xix.
¶ Maria mater dn̄i aſſimilaꝛ illi ſedi q̄
hr̄ p viſionē imaginariā Jo.apo.iiij. xx.
Mūdꝰ aſſimilaꝛ illi mari vitreo: qd ioā.
vidit p viſionē imaginariā ap.iiij. xxi.
¶ Paſſio ꝛ pfectio xp̄i exceſſit paſſiōes ꝛ
pfectiōes omnium ſanctorum. xxij.
Pctm̄ prio hoīeꝫ ligat ꝛ p obſtinationeꝫ
icludit.dn̄ ad iferni patibulū ꝺducit. xxiij.
Pnia liberat hoīem a carcere pctī ꝛ reſti-
tuit hoīem ad gratiam dei. xxiiij.
Perſecutio tyrānoꝝ ꝯ̄ ſanctos deſignaꝛ
in illo eq̄ ruffo quē vidit Jo.ap.6. xxv.
Predicatores euāgelij aſſilanꝛ ill' eqs q̄s
vidit zacha.vt hr̄ zacha.vij. xxvi

Prelati ⁊ clerici ⁊ religioſi q̃lr futuri ſũt
circa vltĩa tẽpora: vt hr̃ apo. vi. xxvij.
Puniunt peccatores a deo ĩ pñti: vt cor/
rigant alit in futuro ſi non emẽdant vt
habetur Iere.i.capitu. xxviij.
Sancti viri imitari conãt xp̃m redẽpto/
rẽ qḋ oñditur in viſiõe Ioã.apo.v. 19.
Spes multa bona facit in anima. xxx.
Spirituales viri aſſimilãt illis rotis quẽ
deſcribunt Eze.i. capitu. 32.
¶ Tentatio occulta in cordis cogitatiõe
eſt ſicut pollucio ſomnij iſt dormitiõe.33.
¶ Vita hois ſpũalis aſſimilat illi ſtatue q̃
ſõniauit nabuchodonoſor.dañ.2.xxxiiij
Virtutes pricipales ſũt.vij.qb⁹.vii. vicia
opponuntur qḋ pz ex ſõnio pharaonis
Gene.xli.capitu. xxxv.
¶ Xp̃s vocat leo q hẽtur in viſione Ioã
nis Apocha.v.capi. 36.

Capitula libri octaui.

¶ Aduerſarii hominis ſpũalis.ſ.diabolus
⁊ mundus aſſimilãt predonibus. .i.
Adulator ⁊ ſuggeſtor cuius falſa ſuggeſti
one vel adulatione alicui damnũ infert
eſt duplici pena dignus. ij.
Amor dei q̃diu eſt operatur. iii
Aia dr̃ viduata amiſſo celeſti ſpõſo deo:
ſic dr̃ viduata eccl'ia carens ep̃o. iiii.
Auctoritas ⁊ diſpenſatio ſupioris excu/
ſat inferiorum delicta. v.
¶ Bona q̃ qſ facit extra ĩ charitate ſi trãſ
ferat in alium nõ ꝓpterea illa ipſa per/
dit q̃tum ad meritum. vi.
¶ Caro dz eẽ ſubiecta ſpũi ⁊ nõ ecõuerſo
q: ſpiritualia maiora digniora ⁊ fortio/
ra ſunt q̃ carnalia.capi. vij.
Caſus malus non imputatur alicui niſi
vbi culpa interuenit.capi. viii.
Circuitus ⁊ diſpẽdia vitãda ſũt exẽplum
hr̃ a cõſuetudie curie romane. ix.
Cogitatio iterior peti ſine ꝯſenſu opis nõ
tollit grãm nec euacuat merita. x.
Confeſſionẽ dz p̃cedere diligẽs ꝯſciẽtie ꝑ
ſcrutatio ⁊ examinatio. xi.
Cõſcie grauamẽ nõ eſt ſuſtinendũ. xii.
Corripiẽdi ſũt ſpũales viri nõ ꝑ carnales
ſed ꝑ ſpũales ſicut clerici non ſunt corri
gendi vel verberandi ꝑ laycos. xiii.
Corpa ſanctorũ poſt reſurrectionez erũt
⁊ premiabũtur in celo ſicut ⁊ ſpũs eorũ:
⁊ ſilr̃ corpora dãnatorũ in iferno. xiiii.
¶ Dãnati q ſũt in iferno nec ſuffragia va
lent recipere in quo differunt ab his q
ſunt in purgatorio.capi. xv.
Dãni dati culpa aliqñ ẽ excuſabilis. xvi.
Diaboli fnũciat dz hõ ⁊ oib⁹ põpis ei⁹.17
Diſcordie vl' odij ignẽ icẽdẽtes excludẽt
a ꝯſortio ſcõꝝ ſicut incẽdiarij eccliaꝝ.18
Dubia in qb⁹ vtit pıculũ aie dñt trahi ad
ptẽ ⁊ p̃ſũptiõez tutiorẽ cx̃ de ſpõ.iuue.19
¶ Elymarũ diſpẽſator ſi hz in domo vl'
familia vl' collegio ſuo idigẽtez non de-
bet eum negligere.capi. xx.
Error vtilis toleratur. xxi.
Excõicatũ aſſilatur Ade q fuit expulſus
de padiſo ⁊ ſepat⁹ ab angeloꝝ cõſor.xx.
¶ Falſitas cõmittit in ſpũalib⁹ ſicut ⁊ in
tpalibus ⁊ corporalibus. 23.
Fautor mali exemplũ appet in clericorũ ꝯ
defenſione.capitu. xxiiii.
Fidelis dr̃ eẽ hõ multipliciter. xxv.
Fili⁹ dei oñdit eẽ aliqs tripliciter. xxvi.
Fraudulentus ⁊ hypocrita pdit meritũ
boni operis quod facit. xxvii.
Frequentatio confeſſionis quattuor bo/
na facit anime.capitu. 28.
¶ Gratia tollitur ſiue perditur per vnũ
ad peccatũ mortale. xxix.
¶ Heretici diuas ſcripturas deprauãtes
⁊ malitioſe exponẽtes grauem peniten/
tiam merentur.capi. 30.
¶ Ignorãtia iuris excuſat ad tp̃s. 31.
Inobedientia eſt grauis culpa: ⁊ tñ ſm iu
ra cõtumacia grauiter punitur. 32.
Inſpirata hominibus a deo excipiuntur
a cõmuni lege. 33.
Iniuriantur aliqui chriſto triplr̃.xxxiiii.
Intentio bona non liberat a pena ſi op⁹
ſit ſtultum ⁊ illicitum. xxxv.
Iudiciũ xp̃i qḋ fiet in fine mũdi erit ĩ aliq̃
ſimile iudiciali foro homini. 36.
Iudicium ſuſpitioſum ⁊ incertum d̃ ma/
lo eſt vitandum.capi. 37.
¶ Iuramẽtũ nõ violat q illud in melius
commutat.capitu. 38.
Iuſti pauci bene viuentes preferunt mul
tis peccatorib⁹ de qbus hr̃ Mat.22. 39
¶ Lex diuina differt a lege humana: qa

Lex diuina punit animũ; ſed lex humana
punit manum. capitu. xl.
Locus non ſanctificat hominem ſed ho
mo locum. xl. vi. capi. xli.
Luxurie mediatrices vt ſunt q̄dam ma/
ledicte vetule. capitu. xlii.
¶ Matrimoniũ ſpũale aſſilat̄ carnali. xliii.
Mereri vitã eternã lʒ hõ nõ valeat ex cõ
digno: q: nõ ſũt cõdigne paſſiões huius
tpis ad futurã gloriam. xliiii.
Miracula ſolus deus facit q̄uis ſcti mi/
racula dicant̄ facere: q: non faciunt niſi
in virtute eius. capitu. xlv.
Miſericordie dei non preiudicat qđ pec
catorem finaliter deſtituat q diutius ex/
pectat redire per penitentiam. xlvi.
Morienti i mala diſpõe ſeu volũtate oia p̄ce
dẽtia bõa ſũt irrita ⁊ a mercede vacua 47
¶ Negligẽtia ⁊ dilatio operis tollit ope
randi poteſtatem. xlviii.
¶ Obedientia nõ reſpicit precipiẽtis ſan
ctitatem ſed auctoritatem. xlix.
Opus hois acceptat̄ a deo ſm intẽtiõem
⁊ mẽtem faciẽtis magis q̄ ſm illud qđ
factum eſt. capitu. 50.
Orando poſtulari põt a deo humilit̄ ex
gra qđ nõ debetur ex iuſtitia. li.
Ornãtur aie noſtre ſpũaliter ſicut monia
les vellantur corporaliter. lii.
Parentũ neceſſitati nullo mõ debet deſi
cere filius ⁊ precipue indigẽte pris. liii.
Paſſio innata vel vitium nullo conatu
vel vſu totaliter tollitur. liiii.
Peccati vinculũ faciliter nectitur ſed nõ
faciliter ſoluitur. capi. lv.
Pctõres aſſimilant̄ filijs illegitimis quo
rũ qdam dicunt̄ nothi ſicut qui natus
eſt de adulterio. capi. lvi.
Puniri debẽt illi qui ſunt in culpa: tamẽ
nõ intelligitur de omni culpa. lvii.
Pnia ſequẽs pctã p̄cedẽtia deſtruit ſicut
⁊ pctm̃ ſequẽs dſtruit p̄cedẽtia merita. 58
Perſeuerãtia bõe vite excludit ius diabo
li ab hoie ⁊ acqrit̄ in eo ius deo. lix
Poteſtas nõ ſolũ ſpũalis ſed etiã tẽpora
lis eſt apud papam. lx.
Prelatoꝝ regimẽ in duob⁹ ꝯſiſtit. ſ. i v̄ga
correctiõis ⁊ doctrina p̄dicatiõis. lxi.
Purgatorij pẽa aſſilat̄ excõicatiõi vel pene
legali per quã. ſ. null⁹ ſeipm̃ ligare poteſtij
vel ſoluere. capitu. lx
¶ Rõ cũ ſit v̄tus eminẽtior in hoie dʒ re
gere totã aiam ⁊ oẽs ptes eius. lxiii.
Recreatio qeta ⁊ modeſta cuilibet licʒ p
parte; ſed diſſoluta ⁊ inquieta non com
petit ſpiritualibus viris. lxiiii.
Remitti nõ põt dãnum alicui illatuʒ ſine
ꝯſenſu illi⁹ niſi pp neceſſitatẽ pacis. lxv.
Reſtitutio preſupponit tria. ſ. damnum
factum ⁊ peccatum. lxvi.
¶ Sacramenta a xpo inſtituta ptim hñ/
tur ex ſcriptura euangelica ptim v̄o ex
traditõe apoſtoloꝝ ſiue ſcriptura. lxvii.
Salutatio beate v̄ginis ꝯtinet bñdictõeʒ
cum dr̄ benedicta tu in mu. lxviii.
Satiſfactio debetur ei qui leſus eſt vel al
teri qui ſit loco eius. lxix.
Scripture ſacre v̄ba in qb⁹ ſũt gñales p/
miſſiones vel ꝯceſſiones alicui⁹ gre. lxx.
Simplicitas aliquando excuſat errorem
ſed non totaliter. lxxi.
Stat⁹ laycoꝝ altiori mũere gre idiget ad
aſſequẽdaʒ dignitatẽ regni celeſtis. lxxii.
¶ Tẽtatiõi nõ reſiſtẽs ſtati a pricipio dã/
num icurrit: q ſtatiʒ reſiſtit euadit. lxxiii.
Tranſgreſſor eſt ẽt q bonũ facit ſi illud nõ
bene vel bono animo facit. lxxiiii.
Tribulatiões vl̄ ifirmitates q̄ pctõrib⁹ in
hac vita eueniũt ſũt q̄ſi qdã nũcij ad cõ/
monendũ eos ⁊ puocandũ pnie. lxxv.
¶ Vſurarius aſſimilat̄ ei q vult hẽre lu
crum ⁊ non ſtare periculo. 76.
Vxorem vnã habẽs illa viuẽte non põt
alij matrimonialiter copulari. 77.
Viciũ nunq̄ dʒ approbari. 78.

Capitula noni libri.

¶ Actiua ⁊ ꝯtemplatiua vita aſſimilãtur
ſepulchro proter tria. i.
Amor dei conſeruatur in ſuo feruore ſi/
cut muſtum in ſuo dulcore. ii.
Aia hois ad modũ agri ẽ diligẽt̄ colẽda. 3
Armata ſpũalis filis ẽ armatu. corpo. iiij
Auaritia trenoꝝ lucroꝝ facit ſteriliſcere
aias a fructib⁹ ſpũalium operum. v.
¶ Bõi viri debẽt cuſtodire corda ſua ſic
cuſtodienda ſũt apum alnearia. vi.
Charitate dſiciẽte ñ põt aliqſ bñ opari. 7.
Caro nõ eſt delitijs nutriẽda ſed labori/

bus pnie ⁊ paſſionib⁹ exponēda. viij.
Clerici ⁊ epi dñi ornari illiſ veſtib⁹ ſpūalr quibus pontifices ⁊ miniſtri iudeorum ornabant ⁊ veſtiebant corporaliter. ix.
Cōfeſſio nečia ē ad ſanādū vulnera aīe. x.
Cōpunctio cordis aſſilat vino nā vinum ſemp emit ēdo feces ſe purgat ⁊ ſemp ē in motu ⁊ tremore donec ſeparetur purum ab impuro. capitu. xi.
Cōſolari nō pōt dolentē ⁊ afflictum q̄ p triſtitie compaſſionē ⁊ doloris oſtenſionem non concordat eius dolori. xij.
Cōſuetudo peccādi difficilius dimittitur ſi ei nō reſiſtitur anteq̄ induratur. xiij.
Conuerſatio bona aſſimilatur arce Noe ꝑpter quattuor. xiiij.
Cor cuſtodiendū eſt vt vas oīuʒ theſaurorꝫ celeſtium: ſicut caſtrum in terra inimicorum ſitum. xv.
Corpori ſeruire ⁊ animam negligendo: ſe totaliter corpori occupare. xvi.
Correptionē prelati etiam diſcoli dʒ ſubditus humiliter portare. xvij.
¶ Demōes repellēdi ſūt ſicut pulices cynifes ⁊ formice. xviij.
Diuitie terrene non proſunt retente ſed pauperibus erogate. xix.
¶ Eccleſie gubernatio ē ſicut illius vinee cultura: quam plantauit noe. xx.
Elemoſynam hilariter dans pro deo hilariter remunerabitur ab eo. xxi.
Etas iuuenilis aptior eſt diſcipline vl' penitentie q̄ ſenilis. capi. xxij.
Exaltatur interdum homo non propter ſuum meritum ſed ꝑpter aliorū. xxiij.
¶ Feruor ſpūalis qñ int⁹ caleſcit in ſanctis viris non poteſt cohiberi. xxiiij.
Fidelium chriſti ſtatus figuratus eſt in tabernaculo moyſi. xxv.
Flagella diuie iuſtitie aſſilant ſagittis. xxvi.
¶ Gratia dei non infundit aīe niſi pri⁹ ſit purgata ⁊ munda. capitu. xxvij.
¶ Humilitas cogitationum firmat bene operantes ꝯ motum tentationū. xxviij.
¶ Incōſtās ⁊ leuis hō cedit oī tētatōi. 29.
Infernus aſſimilat domui dedali. 30.
Immūditia mētis repñtabat in lege moyſi per immunditiam veſtis ⁊ vaſis. 31.
Impaciens hō ſemper eſt querulus ſicut currus qui ſemper ſtridet. 32.
Inuidus hō de ꝑfectu aliorū deficit ſicut ignis. q in aqs ardet ⁊ ſeipm ꝯſumit. 33.
Ipocrita ꝯſcie aſſimilant libris falſis q̄ꝝ falſitas ñ agnoſcit q̄diu clauſi tenent. 34.
Iracūdi hoīs mēs eſt ſic dom⁹ lignea. 35.
Judicij dies aſſimilatur porte vrbis adductus ⁊ dies iudicij porte regni. 36.
Judiciū ſuſpicioſum ⁊ temerariū ꝑcedit qñqʒ ex corruptiōe iudicātis qr iudicat aliū ſm quod ſentit in ſe. 37.
¶ Lachryme cōpūctiōis delēt ſnīaʒ ⁊ ſcripturā mortis ſicut littere delēt aq̄. 38.
Luxurie ignē ñ ſuccēdit de⁹ ſʒ diabol⁹. 39.
¶ Māſuetudo aīaʒ ſeruat ſic lapides durorꝫ vboꝝ leuiter excipiēs ⁊ oēs ſer⁹ ſuſtinēs ⁊ hoīeʒ a leſiōe cuſtodiens. xl.
Mēdaciū eſt ſicut quoddā venenū tāte efficacie: q̄ in ipſo ore exiſtens hoīeʒ interficit. Sap. i. capi. xli.
Morꝭ meditatio valʒ ad vite directōeʒ. 42
Mundi totius vniuerſitas repñtabatur in tabernaculo Moyſi. xliij.
Murmuratores oſtendunt ſe defectum hēre diuine gratie. xliiij.
¶ Nouitij ſiue de nouo cōuerſi nō ſūt ſociādi niſi quoꝝ vita bona eſt. xlv.
¶ Obedientia mādatorū dei hominem a malis cuſtodit. capitu. xlvi.
Op⁹ bonū ⁊ ꝑfectū dʒ aſſilari illi timiamati ſiue pulueri quem dñs fieri mādauit. Exo. xxx. capitu. xlvij.
Oratio cōpunctiua ⁊ feruida impinguat animam. capitulum. xlviij.
Ornat⁹ corpis mulieris eſt ſicut rete diaboli ad decipiēdas aīas intuentiū. xlix.
¶ Paſſio xpi ⁊ ſanctoꝝ ſuoꝝ dulcorat nobis tribulatiōes noſtras. 50.
Patiētia aſſimilat paquā roſaceā odorifere cōpunctiōis mel dulcedinē ꝯſolatōis oleū fraterne cōpaſſiōis. zucharū ſuauitatem eterne refectionis. 51.
Pacē cordis ſiue ꝯſcie ſuare volēs dʒ ipſuʒ cor ſiue ꝯſciaʒ cuſtodire ſicut cuſtoditur caſtrum tempore guerre. lij.
Pctm̄ ope ipletum appetitum maluʒ nō ſaciat ſed amplius accendit. liij.

Penitentia amara facit in homine ſicut ſcamonea in arbore. liiij.
Perſeuerantiã boni incepti nõ debet homo dimittere ꝓpter aduerſitatem ſiue difficultatem vel ꝓpter tẽtationẽ. lv.
Predicator q̃ aſſimilaꝛ ſemiatori qñ vult ſeminare quattuor attendere debꝫ. lvi.
Profectus anime in via dei habet quattuor gradus. lvij.
Proſperitas tẽporalis eſt iudiciũ ꝑditõis ⁊ ecõuerſo aduerſitas ſignũ ſaluti. lviij.
Pulchritudo corporalis vana exiſtit: q2 eſt ſicut pulchritudo parietis. lix.
Punitio peccatorꝫ quorũdam aſſimilaꝛ diploidi: de qua in pſ. Induanꝛ ſicut diploide confuſione ſua. lx.
¶ Ratione vti ⁊ ſm rationem viuere cõpetit homini ex ꝓpria forma. ſ. ex anima rationali. lxi.
Recidiuãtes in peccata ſimiles ſũt ſotularibus ſiue pellicijs veteribus qui ſuturã tenere nequeunt. lxij.
Reſurrectionẽ humanorꝫ corporū virtute xpi fieri poſſe. lxiij.
¶ Satiſfactio penitẽtie debet eſſe ſm mẽſuram culpe. lxiiij.
Senſuū cautella neceſſaria eſt ad cordis cuſtodiam ſicut clauſura hoſtij ad cuſtodiam domus. lxv.
Scriptura ſacra aſſilaꝛ ſpeculo. lxvi.
Similis deo fit hõ tripliciter. lxvij.
Simplicitas innocentie non cõuenit cū ſubtilitate malicie lxviij.
Sollicitudo ⁊ actio ſeculi aſſimilaꝛ mole farinam molenti. lxix.
Spes aſſimilatur anchore. lxx.
Subditi multum peccãt temere reprehẽdendo facta ſuorum maiorum. lxxi.
Superbia ſecularis potentie aſſimilatur turri babel. Gen. xi. lxxij.
¶ Tacere dolorem ⁊ indignationem conceptam aliquando nõ eſt bonū lxxiij.
Tentatorum vel peccantium infirmitas habet quaſdā pronoſticatiões. lxxiiij.
Tempus preſens conceſſum eſt homini ad merendum: ſed in futuro erit tẽpus domini ad iudicandum. lxxv.
Timor domini ſtabilit mentem ſicut lapides ſuppoſiti aſſeribus ſiue tegulis ſuptecta cuſtodiũt eas ne a vento moueantur. lxxvi.
Tribulatio probat animum ſicut pomũ vel malum immiſſum dicitur probare muſtum. lxxvij.
¶ Vanagloria ſimilis eſt molendino ad ventũ qd ſine vento nõ molit. lxxviij.
Verba dei aſſimilantur ſagittis. lxxix.
Verba ⁊ mores peccatorum ⁊ carnalium hominū diſplicent iuſtis ſicut diſplicet guſtui cibus inſulſus. lxxx.
Virginitas aſſimilatur lampadi: q2 ſicut lampas fracta non reparatur: ſic virginitas amiſſa non recuperatur. lxxxi.
Virtutes ſanctorum aſſimilanꝛ vnguentis. capitulum. lxxxij.
Vite preſentis ac future ſtatus figuratus eſt in tabernaculo ⁊ tẽplo veteris teſtamenti. lxxxiij.
Vita hominis corporalis aſſimilatur tele propter tria. lxxxiiij.
Vita humana ſpiritualis aſſimilatur militie. lxxxv.
Vicia ſunt prius extirpanda ⁊ poſtea virtutes inſerende. lxxxvi.
Vnitas ſpiritualis aſſimilatur vnitati rerum corporalium. lxxxvij.
Vnctio ſpiritualis gratie quattuor ſignis oſtenditur. lxxxviij.
Voluntati proprie maxime cõſueuerunt inniti homines aſtuti ⁊ religioſi vel prelati. capitulum. lxxxix.
Vſurarius q̃diu detinet alienum bonū ipſe a diabolo detinetur. lxxxx.
Xpõs aſſimilatur ſtatere ad peſandū vite noſtre meritum. lxxxxi.

¶ Capitula libri decimi.

¶ Abiectos a mundo xpõs plerũq3 ſuſcipit: ſicut vna ciuitas ſuſcipit expulſos ab alia. capitulum. j.
Ablatio ⁊ priuatio tpaliũ alicui factã diuino iudicio nõ oſtendit deũ eſſe iniuſtũ. ij.
Adulatores ſiles ſunt ꝓditoribus. q2 ſicꝫ oſculo oris traditur. iij.
Amor ſuipſius inordinatus quo aliqs nimis ſibi parcit eſt ei cã perditionis. iiij.
Auari cum magno damno anime ſue in

erantur illicita. v.
Audire dꝫ hō libentius ꝙ loq. vi.
¶ Beneficia p xp̄m nobis exhibita figurata fuerūt in illis feſtiuitatibꝰ quas iu dei ꝯſueuerāt celebrare. viij.
Bonū corrūpitur ex admixtōe mali. ix.
¶ Caro domāda eſt in iuuentute ꝛ in ſeruitute ſpiritus redigēda. ix.
Clericorum pfectio ꝛ dignitas oſtenditur ex tōſura ꝛ raſura capitis eorū. x.
Cogitatōes male ꝑparāt locū diabolo. xi.
Confiteri dꝫ hō ante mortē ꝛ peccatorūꝫ compunctionem facias anteꝙ dño tuo appareas. xij.
Compunctio que ꝑuenit ex deſiderio ſuperne patrie aſſimilatur lationi que fit cum niue. xiij.
Conſolationes diuine humilibus dātur non ſuperbis. xiiij.
Contemplatiui viri dormientibus aſſimilantur: homines in lecto qeſcunt ſomniorum viſione turbantur. xv.
Continentiam ſeruare volēs ꝛ a gule delectationibus non abſtinens ſimilis eſt ei qui domuꝫ ſuā illeſaꝫ cuſtodire diſponit ꝛ tamen ignem ꝛ ligna ꝓprijs manibus apponit. xvi.
Cor ſuum nō dꝫ aliqs alicui rei apponere: niſi prio bn̄ videat vbi appōat. xvij.
Crux xp̄i eſt ſicut virga moyſi qua pharao .i. diabolꝰ multiplicit̄ flagellat̄. xviij.
Cuſtodia ſui mala ꝛ debilis eſt cā mortis ꝛ perditionis. xix.
¶ Delectatiōes preſentis vite querens aſſimilat̄ ei q comedit vuam acerbā. xx.
Diabolus ſimilis eſt mulieri volenti capere muſcas. xxi.
Diuitie ſunt cauſa timoris ꝛ pſecutionis ꝛ paupꝑtas ē cauſa ſecuritatis. xxij.
¶ Elatio eijcitur a mente adueniente tētatione: ſicut tyrānus eijcitur adueniente hoſte. xxiij.
Electi dei aſſiſtant huis triplici rōe. xxiiij.
Erubeſcentes benefacere debent: ſicut ſit equis vmbraticis. xxv.
Euchariſtie ſacramentū quante ſit dignitatis: quātāqꝫ idoneitatē gratie. xxvi.
¶ Familiaritas multa virorum cū mulieribus periculoſa eſt. xxvij.
Fidem pre omnibus alijs conat̄ diabolus homini auferre. xxviij.
Flagella tribulationū aſſimilantur virgis ſcoparum. xxix.
¶ Gratia dei non infunditur niſi cordi diſpoſito. xxx.
¶ Humilitas mentis aſſimilatur illi ſterqlinio in ꝗ legit̄ Job ſediſſe. Job. vij. xxxi.
¶ Incipientibus ꝛ adhuc in ſpiritu debilibꝰ debent imponi leuiora. xxxij.
Inconſtans ꝛ mutabilis homo ſimilis ē īfirmo in graui ꝛ afflictiua īfirmitate. xxxiij.
Incōtinētes aſſimilant̄ eis qui inuolutis itineribus pergunt. xxxiiij.
Infernalis pene meditatio valet ad contemptum mundi. xxxv.
Ipocrite aſſimilātur falſis nuncijs q portant arma regis picta in pixide: ſed intꝰ non habent litteras. xxxvi.
Iracundi ſunt ſimiles illis materijs in q bus homo ignē accendit. xxxvij.
Judicium diuinum aſſimilatur ſtatui humano. xxxviij.
Judicij dies cum venerit reddent hoīes de omnibus rationem. xxxix.
Judicans aliorum vicia debet ipſe immunis eſſe a vicijs. xl.
¶ Lingua cōtumelioſa aſſimilatur flagello ſm̄ illud Job. v. xli.
Loqui irreprehenſibiliter volens dꝫ ipſe prius examinare qđ dicit. xlij.
Luxurie ignis accendit̄ per exemplū maledictarum vetularum. xliij.
¶ Mandata dei debēt haberi in meditatione ꝛ opatiōe cū recta intentōe. xliiij.
Miſeria ꝛ grauedo humane vite oſtenditur a defectibus corporis ꝛ ex varijs medicamentis. xlv.
Mors citius aliquādo inuadit iuuenes ꝙ ſenes. capitulū. xlvi.
Mortuus eſt homo mundo ꝛ mundo ei qn̄ nec mūdus curat de ipſo nec ipſe de mundo. capitulum. xlvij.
Mundum ſequēs aſſimilatur fatuo qui ſūme ſequeretur vmbram: que ſemper eū fugiebat ꝛ nūꝙ eā apphēdebat. xlviij.
Mūera debeāt manus iudicis renuere.

ſicut renuūt ſerpentem tangere vel venenoſum vermen ſup ſe tenere. xlix.
¶ Obedienti deo obediunt oia: exemplū Joſue. vnde Joſue. x. 50.
Op⁹ bonū dꝫ offerri deo purꝫ ꝛ ꝯplete. li.
Ornatus corporis eſt ſignum meretricij ꝛ luxurie. capitulū. lij.
Ocio ſuo homo locum facit diabolo. liij.
¶ Paſſio xpi inflāmat corda frigida ad amorem. capitulum. liiij.
Patiētia dei aſſilaꝛ grauide mulieri. lv.
Patientia hoīs quāta ſit nō niſi in tribulatione cognoſcitur. lvi.
Peccato hō nō ſolū non dꝫ cōſentire: ſed neqꝫ in ei⁹ delectatōe vl' aīo detineri. lvij.
Pena gehēne lꝫ ſit in dānatis oib⁹ ab eodem igne cruciat. capitulum. lviij.
Penitēs dꝫ eſſe pturiēti ſimilis. lviiij.
Perfecti viri ſtudēt reſecare ſuperfluas cogitationes vt in diuino amore fiant feruentiores. lx.
Perſeuerātia neceſſaria eſt in ope bono ſicut caude animalis in ſacrificio. lxi.
Piger hō ſimil' eſt caſtro pluriū dñoꝝ: inter q̄s ille q remiſſus ē totū amittit. lxij.
Predicatores q dicūt ꝛ nō faciūt ſimiles ſunt cecis ꝛ claudis. capitulū. lxiij.
Proficere debet homo continue in operibus ſuis bonis. lxiiij.
Proſperātes in peccatis ſimiles ſūt illis qui per amena prata ad carcerem damnationis ducuntur. lxv.
¶ Rō dꝫ regē cogitatiōes ſicut dña regit ancillas ꝛ familiam. lxvi.
Religioſus dꝫ eē mortu⁹ mūdo .i. ad modū mortui ſe habere. Col. iij. lxvij.
¶ Sacerdotes xpi ꝛ clerici imunes debēt eē ab illis macul' ſpūaliter a qb⁹ clericos ſeu ſacerdotes iudeorꝫ oportebat eſſe corporaliter. capitulum. lxviij.
Sancti viri aſſimilātur mercenariis. lxix.
Scripture ſacre intelligentia myſtica aſſidua eius lectione aperitur. lxx.
Silētiū feruorē deuotiōis ſuat: ſic ꝛ pot⁹ coopt⁹ colorē ſuū ꝛ mūdiciā ꝯſeruat. lxxi
Symoniac⁹ aſſilaꝛ leoni et latroni. lxxij.
Societatē bonoꝝ fugiunt mali: ne eorꝫ malitia appareat. lxxiij.
Sollicitudo temporalium eſt viro ſpirituali contemnenda. lxxiiij.
Spes iuuatur ex bonis opib⁹ ſicut ſecur⁹ eſt q hꝫ bonū pign⁹ apud ſe. lxxv.
Supbire de gratia a deo data monſtruoſum eſt. capitulum. lxxvi.
¶ Tentat diabolus hominem de illa re qua magis conſueuit decipere. lxxvij
Ihs abbreuiaꝛ hoi ppꝛ peccatuꝫ. lxxviij.
Tepiditas iram domini puocat: ſicut aq̄ tepida puocat vomitum. lxxix.
Timor eſt ſicut hoſtiarius anime. lxxx.
Tribulatio ſeparat hominem ab amore mundi ꝛ peccati ſicut pueri aliqua amaritudine a lacte matris. lxxxi.
Verbi dei carentia aſſimilaꝛ fami. lxxxij.
Vita eterna erit in viſione dei: que liberabit ab omni malo. lxxxiij.
Vocat de⁹ hominē multipliciter. lxxxiiij.
Voluntatem bonam quidam nunq̄ hñt quib⁹ aſſimilātur mulieres ſteriles que nunq̄ concipiunt. lxxxv.
¶ Chriſtus nobis tradidit tria multum virtuoſa. capitulum. lxxxvi.
¶ Zelo bono corripiens aſperius q̄ debeat aſſimilatur ei qui lignum cedēdo hominem preter intentionem percutit ꝛ occidit. capitulum. lxxxvij.

Explicit tabula generalis omnium materiarum libri de exemplis ꝛ ſimilitudinibus rerum. Mcccccxcix. die. xij. Julij.

¶ Incipit ſumma inſignis & perutilis predicatoribꝰ de quacunqꝫ materia dicturis fratris Johannis de ſancto Geminiano ordinis p̄dicatorꝫ ſacre theologie doctoris clariſſimi. que intitulatur de exēplis & ſil'itudinibꝰ reꝝ.

¶ Prologus primus.

OMnia fa
cito ſꝫ exēplar
quod tibi mō-
ſtratū eſt : He-
breo. 8. In oī-
bus operibꝰ ar
tiuꝫ videmus
ꝙ eorꝫ opifi-
ces dirigūtur
& regulant̄ du
plici exēplari. Nā qui ſunt in arte peri
ti interius habent exēplar. ſ. formam ar
tis ſm quā operātur. Qui vero artē ad
diſcūt nōdū eruditi in ipa aſpiciūt ad ex
emplar exteriꝰ per aliquē artificē factuꝫ
ſicut pueri qui ſcribere diſcūt tenēt pre
oculis exēplar magiſtri. Sed quēadmo
dum in operibus artium: ſic etiā in mo
ribus & actibus virtutū duplex habemꝰ
exemplū. Nā primo qdem per fidē ha
bemꝰ intus xp̄m ſm illud Apl'i Ephe. 3.
Habitare chriſtum per fideꝫ in cordibꝰ
veſtris. Et hoc eſt exemplar precipuū p̄
fecte vite. Vnde & ipſe ait Joānis. 13. Ex
emplum dedi vobis vt quēadmodum
ego feci ita & vos faciatis. Et de hoc ex
emplari principaliter intelligi debet ver
bum preallegatum. Omnia facito ſm ex
emplar. ſ. xp̄i qd̄ tibi mōſtratū eſt ſcilicet
per fideꝫ. Hoc eſt igitur exemplar intrin
ſecum exiſtēs in corde p̄ fidem. ſ. chriſti
vita: quod exēplar apl's ſequens & ei cō
formatus totaliter dicebat ad Gal. 2. Vi
uo ego iā nō ego viuit vero in me chri-
ſtus. Sed eſt aliud exēplar extrinſecū ſci
licet natura creata reruꝫ que ſunt extra
animā quo dirigitur humana induſtria
non tm̄ in operibus artium. in qbus vt
dicit Ari. Ars imitatur naturā inquan-
tum poteſt: ſed etiam in moribus & acti
bus virtutū. ita vt etiam de hoc exēpla
ri poſſit dici verbum propoſitum. Oīa
facito ſm exemplar qd̄ tibi monſtratum
eſt ſcilicet in rerū natura. Nā ex ipſis na
ture operibus ſumuntur ſimilitudines
& plurima exēpla vtilia noſtris cōpeten
tia moribus. Et hic eſt ꝙ venerabilis do
ctor Gregorius Nazāzenus cuius teſtā-
te Hieronymo tanta auctoritas fuit vt
nullus vnꝗ̄ eius dictis calumniā infer-
re preſumpſerit. Jmo inſuper vt teſta-
tur Ruffinus tanta fuit eius auctoritas
apud eccleſias chriſti vt eſſe putaret̄ he-
reticus q illi fuiſſet auſus in aliquo con
traire. Hic itaqꝫ taꝫ p̄cipuus doctor hāc
ſibi cōſuetudineꝫ fecerat vt quicquid eiꝰ
occurreret oculis de rebꝰ exterioribus
interioribus anime moribus adaptaret.
ſic enim refert ipſe de ſe in ſuo apologe
tico dicens. Mos mihi eſt ad meipſum
ſingula queqꝫ reuocare: precipue ſi qes
mihi ſit & ſilentiuꝫ: ſi vacet animi mori-
bus adaptare quod videtur in oculis.
Vnde & oculorum viſio fit mihi mentis
eruditio. Huius igitur exempluꝫ lauda-
bile ſequi oportet ſi abundare volūt co
pia exemplorū. Que copia illis ſi affue-
rit: precipue de rebꝰ extrinſecis que no-
bis ſūt in aperto: & etiā de mirādis ope
ribus que continue natura p̄ducit vel
adinuenit humana induſtria: nō eos tan
tum apud curioſos auditores faciet gra
tioſos quos mira nature opera vel hu
mane inuentiōis ſtudia narrata & patefa
cta delectāt: ſed etiā apud vulgos & ſim-
plices fructuoſos & acceptos conſtituet
dū per exēpla ad ſenſū ſpiritualia & ſub
tilia declarabunt. ¶ Predicantiū igitur
cōmodo curioſo deſiderio ſimpliciū au

ditoꝝ pfectui deſiderās in ſeruire. Ego inter fratres ordinis pdicatoꝝ minim⁹ nomie Welvvicus natione theutonic⁹ de multarum reruꝫ exemplis que diuerſis hominū moribus ꝛ actibus adaptantur preſens opuſculum edidi ꝛ libruꝫ de exemplis ꝛ ſimilitudinibus rerum ipſuꝫ intitulaui: exemplū ſequi deſiderās patris noſtri beati dn̄ici: de quo inter alia legitur: ꝙ vbicunqꝫ conuerſabaẗ edificatorijs affluebat ſermonibus ꝛ habundabat exemplis quibus ad amorem chriſti ſeculi ve cōtemptum audientium animi flecterentur. Non auteꝫ viſum eſt mihi de exemplis hiſtorialib⁹ aliquid in hoc opere ponere: ex eo ꝙ tā de hiſtoria biblie ꝙ̄ etiam de vitis ſanctoruꝫ. Et inſuper de factis gentiliuꝫ diuerſa per diuerſos opera facta ſunt ſatis ſufficienẗ. Intendo autē in opere iſto ſequi precipue rerum ordinem de quibus adducentur exempla: nihilominus tamē materias qbus aptabuntur exēpla reducam vt melius potero in ſingulis rerum generib⁹ in ordine alphabeti. Quod quideꝫ qualiter fiat recto loco ſubſequens capitulum declarabit.

❡ Prologus ſecundus in quo auctoris intentio declaratur.

Quia vo curioſis lectorib⁹ varietas tollit faſtidiuꝫ: in ponēdis vł exponēdis exēplis nō ſemper eundē ordinē ſeruabo vel modum. Nā quādoqꝫ generaliter tm̄ materie de qua ageẗ exēpluꝫ adaptabitur. Quādoqꝫ vo diſtincte ꝓprietates plures adducte ſimilitudinis exponētur. Vni⁹ etiā eiuſdēqꝫ rei exemplū aliquādo vni tātū materie: quādoqꝫ vero pluribus ꝑut eiuſdē rei exegerit diuerſarum ꝓprietatū ꝯgruitas adaptabo. Sicut Saturno tm̄ aſſimilaẗ hō voluptuoſus. Lune vo aſſimilabiẗ nō tm̄ btā maria: ſed ēt vita actiua: ꝛ ſimilē modū inuenies in alijs exēplis. Adhuc ēt in adaptatōibus ipſis plerūqꝫ ex ſacra ſcriptura: ꝛ nōnūꝙ̄ ex dictis ſanctoꝝ auctoritatum ꝓbationes apponā: quādoqꝫ etiam cā ꝓlixitatis vitāde adaptatiōes ipas tātūmodo: pretermiſſis auctoritatib⁹ ſcribam. Intēdo ēt pleraqꝫ exēpla ꝑ ſingulas ſuas ptes exponere: ꝛ quedā ſolū ex parte materie applicare. qꝛ multa ad declarationē exēpla quādoqꝫ ſūt neceſſaria: que tm̄ ad adaptationē nil referūt. Et qꝛ plura eidē materie exēpla cōueniūnt interdū que in diuerſis reꝝ generibus cōtinētur: oportebit vt de eiſdē materijs: ſed nō ſub eiſdē exēplis in diuerſis tractetur locis. Sicut de gratia ageẗ in primo libro ſub ſimilitudine ꝑmi mobilis. In ſcđo vo ſub ſiſitudine ſaphiri. In tertio ſub ſiſitudine frumēti: ꝛ ſic de alijs. Porro ſi qua in exēplis ponētur ꝑcipue de virtutib⁹ lapidū vel herbaruꝫ ſiue etiā de interpretatiōibus aliqbus ſōniorū vel alijs qbuſcūqꝫ que forſitā ea legētibus minus credibilia videātur ſciāt me ex meo īgenio ea nō cōfinxiſſe. ſed ex magnorū ſcriptis exſcripta nō vt fidē de talibus facerē: ſed vt verā iſtructionem ꝛ vtilē elicerē ex eiſdē: qb⁹ quidē mō doctores ſacri ꝛ etiā magni philoſophi in ſuis doctrinis moralibus incredibilib⁹ vſi ſunt exēplis fabularū: que lꝫ in ſe vera nō eēnt: ad verā tamē diſciplinā moralem vtiliter inflexerūt. Vn̄ etiā diuina ſcriptura de lignis expetētibus regē recitādo in libro Judicū fabulaꝝ ītroducit que a nōnullis expoſitorib⁹ moribus adaptatur. Nō ergo reſpuēda ſunt exēpla nālia ꝙ̄ ſi nō ſemꝑ vł ex toto ſūt vera ex ꝑte tm̄ vt in plurib⁹ vera repiunẗ: nec dꝫ reſpuere ſapiēs ea q̄ ſcripta repit: ex eo ꝙ ipſemet talia nō ꝓbauit: ſꝫ poti⁹ eſtimare de talib⁹ ꝙ mł̄ta q̄ ipe ñ vidit alij ſꝫ expti. Si q̄ vo de celeſtiū corporū effectib⁹ īducētur q̄ ſe ad hūanos act⁹ extēdē videātur ea prudēs lector aduertat poti⁹ referēdo eē ꝙ̄ aſſerēdo dcā: nec ea ſic intelligat tāꝙ̄ ex celeſtiū dn̄io corporū vlla hūanis actib⁹ ꝑut ex libero ꝓcedūt arbitrio necītas ipōnaẗ. Nō.n. celeſtia corpora i liberū arbitriū hoīs aut volūtatē

vel itellectū q̄ vires incorꝑee ſūt directe
pñt iprimere. Sʒ qm̄ cōplexio corporis
quā aīa in pluribꝰ ſeqꝉ ⁊ organa corꝑea
ſenſuū q̄ intellectuali cognitiōi deſerui-
unt: ceteraqʒ corꝑis mēbra ꝑ q̄ interior
aīa actꝰ exteriores exequiꝉ ipoꝝ diſpō-
ni celeſtiū corporuʒ directe ſupponunꝉ.
Hinc ē ꝙ actꝰ hūani ꝑcipue q ꝑ corpꝰ ex-
plētur ex varijs ipreſſiōibꝰ ſiderū varie
diſponūtur: ac ēt ex ꝯſtellationū vtutibꝰ
que hominū corꝑali cōceptui vel ortui
dñanꝉ ipi hoies ad diuerſa officia ⁊ mo
res inclinātur. Et qꝛ hoies nō coacte: ſʒ
ſpōte hmōi frequētiꝰ iclinatōes ſequū-
tur. Inde eſt ꝙ de volūtarijs actibꝰ ⁊ mo
ribus eorūdē nōnūꝗ̄ a ꝑitꝭ aſtrologis ⁊
mira ⁊ veridica iudicia ꝓferunꝉ: quāꝗ̄
nō ſit laudabile neqʒ tutū talibꝰ initi iu-
dicijs vel ea in ſuis tꝑibꝰ oibꝰ obſeruare
vñ i ſacra ſcriptura dr̄. Hiere. x. A ſignis
celi nolite metuere. Multa ergo de ꝓꝑe
tatibus rerū quas in hoc libro ꝓ exēplo
poſuimꝰ ex libris ſacri canonis ſūt aſſū
pta. Et nōnulla collecta ſūt ex rerū expi
entia: ſʒ ⁊ ex magnorū ſapientū ſcriptis
plurima ſūt excerpta. ¶ Non aūt aliqs
mireꝉ de ſtili deformitate q̄ lʒ concedi ſo
leat in oꝑe tā plixo: ex hoc tñ ſpālꝉ acci
det: qꝛ pſā ex ſcriptis quorūdā in h̄ oꝑe
ponētur exēpla in qbus niſi forte trūcā
do vt breuiora ſint nec ſenſū: nec verba
mutabo ne. ſ. ex mutatiōe verborū mihi
aſcribere videar: que iā bñ ſunt ꝑ alios
cōſcripta vel inuēta. Nō ſolū ēt in hoc
oꝑe de ꝑncipalibꝰ mūdi corꝑibꝰ itrodu
cētur exēpla. Sʒ ēt de his que ſʒ aliquē
ordinē in ea reducūtur: puta de motu
tꝑe ⁊ lumine ⁊ alijs cōſilibꝰ q̄ reducūtur
in celū. Silr̄ de ipreſſiōibꝰ aeris vt grā
dine pruina niue ⁊ alijs qbuſcūqʒ ſimili
bus q̄ ſpālꝉ ꝑtinere vidētur ad aliquod
elemētū. Et cōſilis modus ſeruabiꝉ ēt in
illis que ꝑtinēt ad aliq̄ corꝑa mixta: qꝛ ſi
mul vbi ponētur plātarū ſilitudines de
frondibus floribus ⁊ fructibꝰ ⁊ ſemini
bus introducētur exēpla. Et ſic etiam ſi
et de alijs corꝑibus quibuſcunqʒ.

¶ Prologus tertius in quo habetur de
ordine dicendorum.

Noticia rerū in homie
triplici virtute perficiꝉ
tur vt dicit phs. ſ. ſen
ſu imaginatiōe ⁊ rōne.
Nā ab ipis exteriori
bus rebꝰ pꝛio ſit motꝰ
in ſenſu ꝓpter qd̄ phs
dicit ꝙ ois noſtra ſcia oriꝉ a ſenſu pꝛio
poſterioꝝ. Ab ipo aūt ſenſu in actu frō
ſit motꝰ in fantaſia ſiue imaginatiōe. Vñ
idē phs dicit tertio de aīa ꝙ fantaſia eſt
motus factus a ſenſu ſm actū: ⁊ lʒ Aui-
cēna diſtinguat inter imaginatiōeʒ ⁊ fan
taſiā dicēs eas diuerſas potētias realꝉ
diſtinctas: qꝛ fantaſia ſʒ eū hʒ vltra ima
ginationeʒ ꝙ cōponit ⁊ diuidit formas
imaginatas: vt pʒ cū ex forma imaginata
auri ⁊ forma imaginata montis cōponꝉ
mus formā mōtis aurei quā nunꝗ̄ vidi
mus. Tamē qꝛ iſta cōpoſitio nō apparet
in alijs ab hoie in quo ad h̄ ſufficit vir
tus imaginatiua: cui etiā hāc action at-
tribuit Auerroys in quodā libello quē
fecit de ſenſu ⁊ ſenſibilibus. ¶ Iō vt alij
dicūt eadē potētia realiter ē imaginatio
⁊ fantaſia. Ab ipa aūt fantaſia ſiue fātaſ
matibus ꝑ virtutē intellectus agētis pſi
citur intellectus poſſibilis ad actū intel
ligēdi. Vñ phs dicit tertio de aīa ꝙ non
ē itelligē ſine fantaſmate. Ipe āt itellectꝰ
ab vno i aliqd diſcurrēs ſiue ex ꝑncipijs
ꝯcl'ones eliciēs ſiue ꝯcl'ones i ꝑncipia re
ſoluēs rō vocaꝉ ad quā ſcia ꝑtinet: ſicut
phus dicit in fine libri poſterioꝝ ꝙ ois
ſcia in rōne eſt. ¶ Vt igiꝉ in exēplis ponē
dis ſm ꝓſatū hūane cognitiōis ordinē ꝓ
cedamus. Pꝛio ponenda ſunt exēpla de
ſenſibilibꝰ. Scd̄o de imaginabilibꝰ. Ter-
tio de rōnabilibꝰ. Sʒ de exēplis ſenſibili
um corpoꝝ: adhuc eſt diſtinguēdū: qꝛ q̄
dam ſenſibilia corꝑa ſūt ſimplicia: que. ſ.
nō cōponūtur ex alijs corꝑibus ſicut ele
mēta ⁊ corꝑa celeſtia: ꝗ̄uis i ſe hēant al's
cōpoſitiones: vt materie ⁊ forme accidē
tis ⁊ ſubſtātie ⁊ hmōi: quedā vo ſenſibi
lium corpoꝝ ſunt cōpoſita ex ipſis ele

mentis. Et iſta adhuc diſtinguuntur: qꝛ
quedā ſunt inanimata vt mineralia vt
ferrū ⁊ es ⁊ alia hmōi ⁊ lapides: quedaꝫ
v̉o ſunt animata que adhuc diſtinguun
tur: qꝛ quedā ſunt animata tm̄ anima ve
getabili vt plante: quedā vlterius aīa ſen
ſibili vt animalia bruta que diſtinguunt
in natatilia que ſūt ī aqua ⁊ greſſibilia ſi
ue reptilia que ſūt in terra: ⁊ volatilia q̄
in aere volāt. Quedā vlterius aīata ſūt
anima rationali: vt hoīes. Circa imagi
nabilia quoqꝫ eſt attēdēdū qꝛ quarūdaꝫ
reꝝ imagines ſeu fantaſmata intuemur
dormiētes ſiue ſomniātes: quedam v̉o
mira ꝑcipimus vigilātes quēadmodum
ꝓphete ēt vigilādo hūerūt imagiarias
viſiōes. Rationabilia aūt vocari poſſūt
ſiue illa que ex rōne ſtatuūtur ſicut ſunt
leges ⁊ iura: ſiue ea que a rōne ꝓducunt
ſicut ſunt artificialia. Eſt.n. ars recta rō
factibiliū vt ph̄us dicit in Ethi. ſiue etiā
illa que a rōne regulātur vt mores ⁊ hu
mana oꝑa. Quia igitur de oībus p̄dictis
exēpla ſunt inducenda totum hoc pn̄s
opus in decē diſtinguit libellos. In quo
rum prīo ponētur exempla de corꝑibꝰ
ſimplicibus. ſ. de elemētis ⁊ corꝑibus ce
leſtibus: ⁊ ēt de aliq̄bus alijs que aliquo
ſpeciali ordine in ea reducūtur. In ſecū
do ponentur exempla de corꝑibus mi
neralibus. ſcilicet de metallis: ⁊ etiam de
lapidibus. In tertio ponētur exempla
de vegetabilibus. i. de arboribus ⁊ plan
tis. In quarto ponētur exēpla de natati
libus ⁊ volatilibus. i. de piſcibus ⁊ aui
bus. In quinto ponētur exēpla de aīali
bus terreſtribus. i. que gradiunt vel re
ptant ſuper terrā. In ſexto libro ponē
tur exēpla de hominibus. In ſeptimo de
imaginibus ſomnioꝝ ⁊ viſionū. In octa
uo v̉o libro ponētur exempla de legibꝰ.
In nono ponētur exēpla de artificialibꝰ
In decimo ſiue vltimo libro ponent ex
empla ⁊ introducētur de humanis acti
bus ⁊ moribus. In ſingulis āt predictis
decē libellis nō intēdo particulariter ſe
qui ordinē exēploruꝫ: ſed ſoluꝫ illas ma
terias q̄bus adaptātur exempla locare
ſeu ponere ſub ordine alphabeti: verbi
gratia. In p̄mo libro vbi ponūtur exē
pla de corꝑibus ſimplicibus nō ſequar
in eis ordinē ipoꝝ ſimpliciuꝫ corporum
vt. ſ. p̄mo ponantur exēpla de celeſtibus
poſtea de elemētis: ⁊ inter elemēta prīo
de vno: poſtea de alio: ſed mixtim ponē
tur oīa: nunc de vno: nunc de alio ſcd̄m
q̄ rebus diuerſis quas ponā ſub alpha
beti ordine varie adaptātur. Et idē etiā
ordo ſeruabit in ceteris libellis. Si qua
igitur in hoc oꝑe ex mea iperitia indebi
te eſſent poſita vel incepte relinquo atqꝫ
ſbmito beniuolētie fratrū ac ſtudio cor
rigenda. De his aūt que bene dicta ⁊ ad
aptata cōgrue videbūtur regi immorta
li inuiſibili ſoli deo honor. relinquetur
⁊ gloria in ſecula ſeculorum.

¶ Capitulum primum.

Abſtinentia diſcreta ciborum quantū ſit hominibus vtilis in ſingulis ſimpliciū corporū pōt oſtendi naturis. Simplicia nāqʒ corpora duarum ſūt naturarū .ſ. nature celeſtis ⁊ elemētaris. Primum exēplum notabile de fructu ipſius abſtinētie quo ad naturā celeſtē oſtēditur in corpore lune. Eſt.n. nā celeſtis tāto magis lumini puia q̄to minꝰ i ſua ſubā h̄ʒ ꝺ groſſa ⁊ corpulēta mā: hic igit̄ ē ꝙ appetit lūa q̄dā nigredīs macula: qꝛ luna ꝓut tradit phs ſic ē i ſitu locali magis vicina t̄re: ita ē vt ita dicā magis t̄reſtris nāe .i. cuiuſdā ſbe groſſe ⁊ corpulēte: pp quā lumē ſol' nō recipit ꝓfūde ſic alie ſtelle: ſʒ tm̄ i ſupficie. Et idcirco i ipa tātūmō reſultat macula vmbre. Eſt igit̄ nā hoīs lūinari corpi ſilis: cuiꝰ .ſ. mēs iterior ad lumē ſapie tāto ē minꝰ diſpoſita q̄to vēter corpulētior ſit ciboꝝ affluētia. Nā multa repletio vētris obtuſitatē gñat mēt. Vn̄ ꝑs. dicit. Repleti ſūt q obſcurati ſūt. Et h̄ ē obſcuritas lūc .i. vite d'licio ſe q̄ .ſ. nō replet' ſplēdore ſapie. Sapie. xiij. Lūa nō ſplēdebit i lumie ſuo. Opʒ ergo ad h̄ vt aīa fiat lumi ſapie puia ꝙ nō vtat' ſupflue ciboꝝ alimōia: pp qꝺ apl's dic̄ ad Romañ. xiij. Induamur arma lucis ſic vt i die hōeſte ambulemꝰ: ñ i comeſatōibꝰ ⁊ ebrietatibꝰ. Eſt.n. armatura lucis ſapia celeſtis: q̄ mētē ꝺ v'itate illuſtrat ⁊ ab erroribꝰ defēdit h̄ honeſte velut i die nos ābulare fac̄: qꝛ lumē nobis porrigit v'itatꝫ ſeqndē. Sed q a cōmeſatōibꝰ vl' ab ebrietate nō abſtinet hāc armaturā lucis iduē nō pōt. Vn̄ Iero. dic̄ ꝯ Iouinianū. Si qs eſtimat ſe abūdātia ciboꝝ potionūqʒ ꝑfrui ⁊ poſſe vacare ſapie: h̄ i delicijs v'ſari ⁊ deliciaꝝ vicijs nō teneri ſeipʒ ſeducit. Et i eodem dicit. Sapie opaʒ dare nō poſſumꝰ ñ mēte abūdātiā q̄ labore nimio idiget ⁊ cura cogitemꝰ. ¶ Scd̄ʒ exēplū abſtinētie q̄ ad elemētarē nāʒ oñdit eīm t̄re. Terra.n. ꝑmo nob oñdit ꝙ abſtinētia ⁊ attenuatio carnis ipetratiua ē gr̄e celeſtis. Nā qꝛ t̄ra de ſui nā totalit̄ ē ſicca ⁊ arida ꝓuidit deꝰ auctor nāe ꝙ ad h̄ vt fructꝰ ꝓducē poſſit ifūdat̄ celeſti pluuia: ⁊ ita ad fructꝰ vberes ꝓducēdos effic̄it fecūdā. Sic nr̄i cordis t̄ra ſi ab hūore luxurie noxio ꝑ abſtinētiā cibi ⁊ potꝰ efficiat̄ arida ſupfūdet̄ talit̄ celeſtis gr̄e pluuia ꝙ ad ꝓducendos fructꝰ ſpūaliū opeꝝ erit fertil' ⁊ fecunda. Vn̄ dr̄ Heb. vj. Terra.n. ſepe veniētē ſup ſe bibēs ibrē ⁊ gñans herbā oportunā illis a qbꝰ colit̄ accipit bñdictōeʒ a deo. Caro.n. nr̄a dr̄ t̄ra qñ ſit ꝑ abſtinētiā ab humore ꝯcupie vacua. Scriptū ē.n. Gen̄. j. ꝙ vocauit deꝰ aridā t̄rā: h̄ ibreʒ celeſteʒ bibit qꝛ celeſtis gr̄e ꝯfortatōe pigueſcit. Pſa. lv. Deſcendit iber ⁊ nix dē celo ⁊ inebriauit terrā. Sʒ tūc herbā oportunā ꝓducit cū in meritorio ope ſpūi ſubſeruit: ex q̄ a deo bñdictiōeʒ accipit qꝛ retributiōem eterni ꝑmij ſimil' cū ipo ſpū finalit̄ hēbit. Ergo nr̄i cordis t̄ra tc̄ ē ꝑfecte diſpoſita: cū areſcit ex abſtinētia: hūeſcit celeſti gr̄a fructeſcit ꝑ bona opa. Ex pria vocat̄ arida eo .ſ. ꝙ ab aq̄ ſiccitate ꝓpe ſit diſtincta qꝺ ē qñ caro ipa ab aqs deliciaꝝ ſepat̄ ⁊ abſtinētie tenuitate ſiccat̄. Sʒ ex ſcd̄o vocatur humꝰ a mari hūido cui t̄ra ꝯiūgit̄: qꝺ ē ſiue qñ corpꝰ nr̄ʒ celeſtis gr̄e ꝑticeps efficit̄ ſiue cuʒ lachrimis irrigat̄. Ex t̄tio vocat̄ tellꝰ: qꝛ tollimꝰ fructꝰ eiꝰ. Et h̄ qñ corpꝰ laborat i bōis opibꝰ. Itē pʒ exēplo t̄re ꝙ abſtinētia a cibis tollit tētatōes carnis: qꝛ qñ ꝑ ſiccitate nimia t̄ra efficit̄ ſicut puluis tūc tpis ventꝰ nō ſurgit eo ꝙ vapor tc̄ nō hēat ꝯtinuās hūidū ⁊ ſine cōtinuatiōe eleuari nō pōt. Sʒ qñ ꝑ abſtinentia valida terra ſiccat̄ corpis: hūore deficiēte ꝯcupie carnal' fit puluis .i. mortificatio hūilitatꝫ ⁊ ceſſat vētꝰ .i. ipulſus libidinoſe tētatōis. ¶ Tertiū exēplū abſtinentie appet in eſto aque. Nā legit̄ ꝙ cocodrillus q i aq̄ oculos hebetes hʒ eē aquā acute videt. Ex q̄ exēplo accipit̄ ꝙ aq̄ de-

liciaꝝ hebetāt oculos mētiū: ſʒ extractio ab aqs.i.abſtinētia a delicijs ad ꝯtēplādū ſpūalia acuit viſū ment. Vñ dr̄ Eccl̄i.ij. Cogitaui a vino abſtrahē carnē meā vt aiaʒ meā trāſferrē ad ſapiaʒ. ¶ Itē aq̄ tā to magis eſt lipida quāto magis eſt ſubti lis ꝛ vacua. Si vo ſit aq̄ groſſa ꝛ ptib⁹ ter reſtribus plena nō eſt ſpeculabil' vel lim pida: ſʒ eſt imūda vel turbida. Sic caro nr̄a q̄ fluxibilis ē vt aq̄: ꝛ ſp̄ ad mare ten dit.i.amaritudinē morꝭ: ſʒ illō.ij. Regū xiiij. Oēs morimur ꝛ q̄ſi aqua dilabimur ꝛc̄. Hec inquā aq̄ nr̄a.i.caro ſi a cibis per abſtinētiā teneat ſubtilis ꝛ vacua: vt nō repleat ſupflue eoꝝ abūdātia manebit p cōtinētiā clariſſima ꝛ mūda. Sʒ ſi vent' ci bis terreſtrib⁹ frequent' repleat efficit ſic aq̄ turbida ꝛ imūda: vʒ p incōtinētie vici um qđ comitatur gulā. Jere.ij. Quid tibi vis i via egypti vt bibas aquā turbidā. ¶ Quartū exēplū abſtinētie oñdit i aere q̄ quāto magis eſt vaporib⁹ ꝛ nubib⁹ ple nus tāto magis ē obſcur⁹: quātoq̄ʒ ē ma gis vacu⁹ tāto eſt magis ſeren⁹. Et iō in mōte olimpo eſt aer ſereniſſim⁹ q tm̄ i al tū leuat' vt ipſos vapores nubiū excedē dicat' ſm illud. virgilij. Nubes exceſſit olympus. Et q̄ ibi ſp̄ eſt aer ſereniſſim⁹ aſcēdebāt illuc phi vt viderēt ſtellaꝝ cur ſus. Sʒ ibi viuē nō potuiſſent niſi ſpōgi as aq̄ plenas ſecū portaſſēt: vt ſic p aq̄ at tractionē aerē groſſiorē hauſiſſent. Sic aūt obſcurat' ſerenitas ꝛ claritas aer' ex repletōe vaporis: ſic obſcurat' ēt ſenſus hoīs ex nimia repletiōe ciboꝝ. Vñ greco rū fuit ꝓuerbiū ſic Hiero. refert q̄ vent' pinguis nō gignit ſenſū tenuē: ꝛ iō abſti nentia cibi facit ſerenitatē animi. ¶ Qui tum exēpluʒ abſtinentie accipit' ab igne. Nā abſtinentia a cibis i multis eſt igni ſi milis. Quod declarari pōt ex ſeptē ꝓꝑe tatibus ignis. Pria accipit' ex ignis offi cio. Secūda ex ipi⁹ auxilio. Tertia ex mi ſterio. Quarta ex ei⁹ ſuffragio. Quita ex dñio. Sexta ex ꝓdigio. Septia ex ei⁹ ſtu dio. ¶ Pmo igit' manifeſtat dictā ſilitudi nem ignis ꝛ abſtinētie ipi⁹ ignis officiuʒ qđ ē triplex. Nā vtimur igne ad illumi nādū abſcōdita ſiue tenebroſa ſic̄ pʒ in lu cernis accēſis ſiue cādelis: quoꝝ igneo ꝛ flāmeo lumie vtimur in nocte ſiue p vi am ambulādo. Yſa.l. Ambulate in lumi ne ignis vr̄i ꝛc̄. ſiue ēt i domo ſtādo. Yſa. x. Ardebit q̄ſi ignis cōbuſtio ꝛ erit lumē iſrael in igne. Hec aūt illuminatio ignis vtuti abſtinētie cōgruit inquātū p eā aſſe qmur ꝯ tenebras ignorātie lumē diuine ſapiētie. Quod euidēter appet triū pue roꝝ exēplo de qb⁹ dr̄ Daniel'.j. q̄ Mala ſar tollebat cibaria ꝛ vinū pot⁹ eoꝝ: da batq̄ʒ eis legumia: ꝛ ſeq̄t. De⁹ dedit puer' his ſciaʒ ꝛ diſciplinā i oī libro ꝛ ſapia. Et ita merito abſtinētie acceperūt lumē ſcie merito ēt abſtinentie iſūdit' lumē reuela tionis ꝓphetice ſic legit' Daniel'.x. vbi dr̄ ex pſona Daniel'. Ego daniel lugebā triū hebdomadaꝝ dieb⁹: panē deſiderabilē nō comedi: caro ꝛ vinū nō itroierūt i os me um: ſʒ nec vnguēto vſus triū hebdoma daꝝ dieb⁹. Poſtea ſubdit' q̄ appuit ei an gelus ꝛ dix̄ ei. Ex pmo q̄ poſuiſti vt affli geres te i ꝯſpcū dei tui exaudita ſūt vba tua: ꝛ ego veni pp̄ ſermōes tuos ꝛc̄. Veni āt vt docerē te q̄ vētura ſʒ ppl'o tuo i no uiſſimis dieb⁹. Adhuc ēt p abſtinētiā car nis cōſuat' refrigeriū ꝛ lumē caſtitat̄. vñ i.ps. Expādit nubē i ꝓtectōeʒ eoꝝ: ꝛ ignē vt luceret eis p noctē. Abſtinētia eteni ē nubes ꝓtectōeʒ ꝛ refrigeriū pſtās ꝯ eſtuʒ ꝯcupie carnalis: ꝛ ignis ēt eſt lumē in no bis accēdens vtutē caſtitatis. Et iō Aug. in quodā ſermōe dicit q̄ abſtinētia ieiu nij libidis ardorē extinguit ꝛ caſtitat̄ lu men accendit. Scđo vtimur igne ad co quendū. Geñ.xij. Coq̄m⁹ eos igni: abſti nentia āt ſeruit nō modicū interiori deco ctiōi ciboꝝ ēt corpali: q̄ cib⁹ tpate aſſum ptus a calore nālī q eſt in ſtōacho facilit' cogitur ꝛ optime digerit'. Econtra aūt ex nimio cibo vel potu calor ipſe nālis debi litatur vel extinguit': ſicut vt⁹ vini ex ni mia appōne aq̄. Debilitato aūt calore nō ſit decoctio vel digeſtio cibi: ſʒ putreſcit cib⁹ ꝛ generātur humores corrupti ꝛ fe bres putride vel podagre: ꝛ hmōi. Et pp̄ hoc tēperātia ꝯſeruat bonā valitudīneʒ

q abſtinẽtia pducit ad ipaȝ. Unde Eccli.
xvij. dr q q abſtinens eſt adijciet vitam.
¶ Tertio vtimur igne ad fabricãdũ. Iſa.
liiij. Ego creaui fabrũ ſufflãtẽ i igne pruinas:⁊ pferẽtẽ vas in op⁹ ſuũ. Sic ẽt p ab
ſtinẽtiã a voluptatib⁹ carnis nõ ſolũ gul
le:ſȝ etiã luxurie fabricat ⁊ ꝑpat vas dei
q: p hãc hõ efficit vt vas ſanctificatuȝ ⁊
diuine grẽ receptiuũ: vñ pꝛie Teſſal.iiij.
Abſtineatis vos a fornicatione vt ſciat
vnuſqſq; veſtrũ vas ſuũ poſſidẽ i ſancti
ficatiõe ⁊ honore. ¶ Scdo dictã ſſilitudi
nem declarat ignis auxiliũ. Auxiliat.n.
ignis hoib⁹ interdũ ad defenſiõeȝ ab ho
ſtibus: ſic legit de Alexãdro q dũ eẽt in
deſertis idie:iux ſtagnũ vbi beſtie cõue
niebãt ad potũ:⁊ timeret ipe ⁊ ſui nocte
de iſultu leonũ ⁊ aliaꝝ beſtiaꝝ ferociũ fe
cit i circuitu exercit⁹ copioſos ignes accẽ
di: vt eſſet eis ignis qſi p muro i circuitu
ipoꝝ. Vñ ẽt Zacha.ij.dr. Ego ero eis mu
rus ignis i circuitu. Per ipȝ ẽt ignem ar
ma erea ⁊ ferrea fabricãtur qb⁹ cõiter ho
mines ad corpoꝝ defenſiõeȝ vl offenſio
nem vtũtur. Unde Apo.ix. Hoies ſedẽ
tes in equis hñtes loricas igneas Johã
nes ſe vidiſſe teſtat:⁊ ſic tela ignea noiat
Apo. Et Nau.ij. Dicit clype⁹ forti⁹ ereus
ignitus. Et hec oia abſtinẽtie cõpetunt:
que tanq murus vl clype⁹ ab aſperitatũ
hoſtiũ nos defendit inſultibus:⁊ hec eſt
armatura ſanctoꝝ contra tentatiões illo
rum, ppter quod iter arma iuſticie. Apo
ſtolus ieiunia nomiat.ij. Corinth.vj. Et
xps ad pugnã iturus hãc armaturã idu
it.ſ. abſtinentiã. Unde Mat.iiij. Ductus
eſt ieſus in deſertũ a ſpũ vt tentaretur a
diabolo. Et cũ ieiunaſſet .xl. diebus ⁊.xl.
noctibus: poſtea eſurit. Et accedens tẽta
tor ⁊c. Eſt eni ieiuniũ quaſi igneũ telum
quo pcuſſus inimic⁹ repellit: vñ Mat.
ix. Hoc genus demonioꝝ non eijcitur ni
ſi in oratiõe ⁊ ieiunio. ¶ Tertio declarat
hãc ſſilitudineȝ ignis miſterium qd eſt ad
purgationẽ. Nã igne purgãtur metalla
imo etiã peccata.ſ. in purgatorij igne: vñ
Numeri.xxj. Quod põt trãſire p flãmas
igne purgabitur. Sed ſicut ignis purgat
metalla ſic abſtinẽtia peccata: vñ Aug.
in pdicto ſermone dicit q ieiuniuȝ pur
gat mentẽ ſubleuat animũ carnẽ ſubijcit
⁊ cor ptritũ ⁊ hũiliatũ facit. Que oia ma
nifeſta ſũt ſatis exẽplo niniuitaꝝ. Jone.iij.
Eſt ẽt miſteriũ ad vidictã maleſcoꝝ non
ſolũ i mũdo iſto:ſȝ ẽt i iferno. Eccli .vij.
Hũilia valde ſpm tuũ qm vidicta carnis
ipij ignis. Quod ẽt abſtinẽtie ppetit per
quã ⁊ ſpũs hũiliat ſȝ illd ps. Hũiliabã i
ieiunio aiaȝ meã ⁊ carnal⁹ delectatio ipij
vidicat: q: pena abſtinẽtie vidicat delecta
tiõeȝ gule ⁊ luxurie. Vñ ⁊ ieiuniũ põit ps
ſatiſfactõis: q: hõ p abſtinẽtiã peti pteriti
p ſubtractiõeȝ dlectatõis recõpẽſat affli
ctionẽ ẽt addens ⁊ futura pcã ipedit cõ
cupiſcẽtiã dbilitãs. Et h ad rõnẽ ptinẽt
ſatiſfactõis: q: ſic dic Aug. Satiſfactio ẽ
pcoꝝ cãs excidẽ ⁊ eoꝝ ſuggõnib⁹ pſenſuȝ
ñ pbẽ. Quarto mãifeſtat dictã ſſilitudinẽ
ignis ſuffragiũ. Suffragabat.n. ignis an
tiqt⁹ ⁊ añ legẽ ⁊ i lege moſayca ad ipetrã
dũ qd petebat a deo ſine ex eo q ſacrifi
cia deũ depcãtia ignẽ pſũebant ſȝ illd Le
ui.vj. De ſacrificiũ ſacerdotũ igne pſũet
ſiue ex eo q i ſignũ exauditionis diuine
ignĩ ſup ſacrificia deũ rogãtiũ d celo mit
tebat ſȝ illd pꝛio. Paralipomẽ.xxj. Edifi
cauit altare dño ⁊ obtulit holocauſta ⁊
pacifica ⁊ inocauit deũ ⁊ exaudiuit eũ in
igne d celo ſup altare holocauſti. Et ſile
ht tẽio Regũ.xviij. vbi helias dix ad p
phetas Baal. Inuocate noia deoꝝ vro
rũ:⁊ ego inuocabo nomen dei mei ⁊ de⁹ q
exaudierit p ignẽ ipe ſit de⁹. Siliter ergo
abſtinẽtia carnis multũ ſuffragat oroni
bus nris vt a deo exaudiant: pp qd dixit
angelus Thobie.xiij. q bona eſt oratio
cũ ieiunio. Et pmi Eſdre.viij.dr. Ieiuna
uimus ⁊ rogauim⁹ deũ nr̃ȝ:⁊ euenit no
bis pſpere. ¶ Quintũ qd adhuc manife
ſtat hãc eãdẽ ſſilitudineȝ eſt ipi⁹ ignis dñi
um. Interdũ.n. diuina vtute ſic ignis p
dominat aq q eã imediate attingat: nec
tñ attingat ab ea:ſȝ poti⁹ illã extiguat qd
eſt cõtra nãȝ ⁊ ſupra virtutẽ ignis: cũ di
cat. Eccli.iij. q ignẽ ardẽtẽ extiguit aq:⁊
q tñ diuio miraclo legit accediſſe ſȝ illd

Sapiētie.xvj. Qḋ inqt mirabile erat aq̄
q̄ oia extiguit plus ignis valebat. ⁊.j.eo/
ca.dicit̃ quodā tpe in aqua ſupra virtu/
tē ignis ardebat. Sic ergo ignis diuina
v̄tute ꝯſuebat hūorē aq̄: ita ⁊ nunc abſti
nētia diuia faciente gr̃a ꝯſumit ⁊ reſtrin
git fluxū ꝯcupiſcētie: Ecc̃j.xxxix. Vapor
ignis vrit carnes.i.carnaleſ ꝯcupiſcētias
annihilat ⁊ ꝯſumit. Septio mãifeſtat ſilr
dictā ſilitudinē ipi⁹ ignis ꝓdigiū. Sic.n.
eēt ꝓdigiū ꝙ frigida aq̄ exureret: ſic etiā
miraculū ē ꝙ ignis ardēs refrigeret: qḋ
certe factū legim⁹ i illis trib⁹ puerꝭ q miſ
ſi ſūt i fornacē ignis a rege babylōis: qa
dr̃ Dañ.iij. ꝙ angel⁹ dñi deſcēdit cū azā/
ria ⁊ ſocijs ei⁹ i fornacē ⁊ excuſſit flāmā
ignis d̕ fornace: ⁊ fec̄ mediū fornacis q̄ſi
vētū roris flātē: ⁊ nō tetigit eos oino ig/
nis: neq̄ ꝯtriſtauit: neq̄ qc̄q̄ moleſtie i/
tulit. Vbi nota ꝙ pctōres ſi aliqñ ieiūare
cogūt̃: vl̕ ex iflāmatōe colē efficiūt ipatiē
tes ⁊ ſic icēdūt̃ ira: vl̕ ſpū accidie efficiūt̃
triſtes ⁊ ſic ꝯſumūt̃ melācolia: vl̕ ex prā/
dij dilatiōe efficiūt̃ eſuriētes: ⁊ ſic famis
affligūt̃ moleſtia. Sȝ ſcti viri q ex chari/
tate ieiunāt: in ſua abſtinētia ad modum
iſtoꝝ pueroꝝ recipiūt rorē diuinū.i. re/
frigeriū gr̃e: ⁊ nec igne ipatiētie tāgūtur
nec accidie ſpū ꝯtriſtāt̃: nec ēt famis eſu/
rie moleſtāt̃. ¶ Septimū q̄ vltio d̕clarat̃
ꝑdicta ſilitudo ē ignis ipi⁹ ſtudiū.i. qḋ cir
ca ignē p hoies adhibet̃. Nā ignis ab
hoib⁹ oleo ītēdū ſuccēdit̃ lignis nutrit̃
⁊ ſub cinere reſuat̃. Oleū itaq̄ cū ſit iflā/
mabile ignē ſuccēdit ⁊ nutrit: vñ dr̃ Exo.
xxxv. Quiſq̄s vr̃m ē ſapiēs veniat ⁊ fa/
ciat qḋ dñs impauit: Candelabrū ad lu/
minaria ſuſtētāda: vaſa illi⁹ ⁊ lucernas ⁊
oleū ad nutrimēta igniū. Sic āt ipe ignis
olei liq̄re fouet̃: ita q̄q̄ ⁊ abſtinētia oleo
pietatis impinguat̃: Matth.vj. Tu cū
ieiunas vnge caput tuū.ſ. oleo pietatis:
elemoſinas faciēdo. Greg. Illḋ ieiuniū
de⁹ approbat qḋ añ e⁹ oc̄los man⁹ elemo
ſinaꝝ leuat. Itē ſūt lig̃ ignis ꝓpriū nutri
mētū: vñ Leuit.vj. Ignis i altari meo ſp
ardebit quē nutriet ſacerdos ſubijciens
ligna. Hec ligna ſunt bona opa ſine qb⁹
eēt ieiuniū oino ipfectū: Joel.j. Sctifica/
te ieiuniū. Vbi Grego. Ieiuniū ſctificare
eſt adiunctis bonis opib⁹ dignā deo car
nis abſtinētiā exhibere. Itē videmus ꝙ
ignis ēt modic⁹ ſub cinere ꝯſeruat̃: Job
xlij. Agā penitētiā in fauilla ⁊ cinere. Et
facit mētionē de fauilla qr ēt fauilla ig/
nis i cinere ꝯſeruat̃. ⁊ ſic cōſeruat̃ meritū
ieiunij i abſcōſiōe ⁊ detētiōe hūilitatꝭ. vñ
Matth.vj. Ne videaris hoib⁹ ieiunās.
ſȝ pr̄i tuo q ē in abſcōdito. Vñ ⁊ in ꝑnci
pio q̄dragesimalꝭ ieiunij cinis ſup capita
ponit̃ vt.ſ. cū abſtinētia carnis tenē ſtu/
deamus intus hūilitatem mentis.

¶ Capitulum ij.

ACcidia aſſilat̃ ſatno. Nā
ſaturn⁹ q ē int̃ ſeptē pla/
netas ſuꝑm⁹ ē inferioꝝ i/
frigidatiu⁹ tarde iceſſiu⁹ ⁊
fetuū mortificatiu⁹. Eſt er
go ꝑmo ſaturn⁹ frigidiſſim⁹ planeta: qḋ
qdē Auerrois ſup d̕ ce.⁊ mū.p accidens
dicit eſſe.ſ. quia tarde mouet̃ ⁊ ideo ca/
lorē nō excitat. Sed Auicēna ⁊ alij cōit̃
dicūt ꝙ ſaturn⁹ ex nā ſua hȝ ifrigidare ſi
cut ⁊ mars calefacere. Silr̃ ergo maxie
accidia infrigidat corda. Nā reddit ho/
minē tardū ad motū boni opis p quē.ſ.
excitat̃ ⁊ cōſeruat̃ calor amoris: qr ſi opa
ri deſinerit iā amor nō ē ſic Grego. dicit.
Habet ēt h̕ accidia.ſ. ꝙ infrigidat cor ex
ipa nā ſua ex eo ꝙ ſm rōnē ꝓpriā oppo
nit̃ charitati q̄ ē calor aīe vitalis. Et hec
oppoſitio manifeſta ē ipi⁹ charitatis ef/
fectu. Nā ꝓpri⁹ effect⁹ charitatis ē gau/
diū de deo. Accidia aūt ē triſticia de bo
no ſpūali inq̄tū eſt bonū diuinū. Vñ pȝ
ꝙ accidia ex ꝓpria rōne charitati ꝯ̄riat̃.
Sicut ergo ipa charitas aiam de deo in/
flāmat: ſic ecōtrario accidia aiam de deo
infrigidat. Vñ accidia ab accedine dr̃ qa
ea q̄ accidia ſūt ēt frigida ſūt. Itē ſatur/
nus ē tardiſſime inceſſiu⁹ ita ꝙ null⁹ pla
neta ē ita tardi mot⁹.ſ. ꝓpter magnitudi
nē circuli ſui: cui⁹ rotat⁹ ſiue reuolutio
ꝓpt̃ magnitudinē tardi⁹ ꝑficit̃: qḋ pȝ ſpe
cificādo in ſingulis. Nā luna q̄ eſt infima
morat̃ in q̄libet ſigno duob⁹ diebus ⁊ ſex

hoꝛis ⁊ in piſſe cõplet curſũ ſuũ a pũcto
vſqꝫ ad pũctũ i .xxvj. diebꝰ ⁊ octo hoꝛis.
Alij tñ dicũt ꝙ ipa lũa curſũ ſuũ i toto
zodiaco quouſqꝫ ſolẽ attingat perficit in
xxviij. diebꝰ cũ dimidio. In ꝗlibet eñ ſig/
no moꝛať ꝑ duos dies ⁊ dimidiũ minus
xx. minutiſ. Mercuriꝰ vͦo moꝛať i quoli
bet ſigno ꝑ .xxviij. dies ⁊ .vj. hoꝛas. et cõ/
plet circulũ zodiaci in .cccxxxix. diebus.
Venꝰ aũt moꝛať in ſigno ꝑ .xxix. dies. In
zodiaco vͦo ꝑ .cccxlviij. dies. Sol moꝛať i
ſigno .xxx. diebꝰ ⁊ .lx. hoꝛis. ⁊ ſemiſſe ho/
re. In zodiaco vͦo .ccclxv. diebꝰ ⁊ ꝗdran/
te .i. vj. hoꝛis. Mars moꝛať in ſigno per
lx. dies ⁊ .xxj. hoꝛis. In zodiaco vͦo ꝑ du
os annos. Jupiter in ſigno ꝑ annũ. In
zodiaco ꝑ .xij. annos. Alfraganus autem
dĩa decimaſexta dicit ꝙ luna i circulo ſi
gnoꝝ ꝑficit curſũ in .xxxix. diebꝰ ⁊ .xj. ho
ri͡ꝭ ⁊ dimidia ⁊ ꝗrtali vniꝰ hoꝛe fere. Mer
curiꝰ vͦo ⁊ venꝰ ⁊ ſol .ccclxv. diebꝰ ⁊ ꝗrtali
vniꝰ diei fere. Mars aũt in anno ꝑfecto
et .x. mẽſibꝰ ⁊ .xvj. diebus ⁊ dimidia fere.
Jupiter aũt in .xj. annis ⁊ quattuoꝛ mẽ/
ſibꝰ ⁊ .xiiij. diebꝰ. Saturnus aũt in .xxix.
annis ⁊ .v. menſibus ⁊ .vj. diebꝰ. Et patet
ex pꝛedictis ꝙ mẽſis lunaris duobꝰ mo/
dis accipiť: vno mõ ꝓ ſpacio tpis quo lu
na circũit zodiacũ ab vno pũcto exiẽs ⁊
rediẽs ad eundẽ: qđ ſicut dictũ ẽ fit per
xxvij. dies ⁊ .viij. hoꝛas. Alio mõ cõioꝛi
accipiť menſis lunaris ꝓ ſpacio quo lu/
na ſemel accẽſa fuerit ⁊ redit ad eundeꝫ
locũ ſue accẽſiõis: ſꝫ cũ ſolẽ nõ inueniat:
qꝛ ſol iã ꝓceſſit ꝑ vnũ ſignũ ipa luna atti
git ſolẽ ſpacio duoꝝ dieꝝ ⁊ .iiij. hoꝛarũ: ⁊
ſm̃ h̃ menſis lunaris ꝯtinet .xxix. dies et
xij. hoꝛas exceptis fractõibꝰ ſupꝛadicti͡ꝭ.
Ex dictis manifeſte patet ꝙ ſaturnꝰ iter
oẽs planetas tardiꝰ circulũ vel curſum
cõplet. Sic accidia inter oĩa vitia men/
tẽ reddit pigrã in ope diuino ⁊ ſpũali ſi/
ue nõ ichoãdo qđ cognoſcit: ſic a qbuſ/
dã dr̃ ꝙ accidia ẽ toꝛpoꝛ mentis bona ne
gligẽtis. Pꝛoponit eñ diabolꝰ añ mentẽ
accidioſi difficultatẽ opis vt deſperãs de
laboꝛe nullo mõ audeat illđ inchoare: ſi
cut patet ꝑcipue de opibꝰ penitẽtie. Vñ ꝯ
hoc Eccĩ. vj. ſacra ſcriptura exhoꝛtať di/
cens: Subijce humeꝝ tuũ ⁊ poꝛta illam ⁊
nõ accidieris in vinculis illiꝰ: ſiue etiam
bona inchoata nõ ꝑſequendo. Vnde qñ/
qꝫ diabolꝰ facit hoiem aliꝗ̃ ſuꝑ poſſe aſ/
ſumere vt poſtea ex nimietate põderi͡ꝭ ac
cidioſus effectꝰ ea totalr̃ cogať relinꝗre.
vñ Aplus .ij. Coꝝ .ij. nõ vult ꝙ penitens
maioꝛi abſoꝛbeať triſticia de pctõ ne ſic
eũ aggrauet nimietas triſticie vt eum re
trahat a pnĩe ope. Hinc eſt etiã ꝙ diabo/
lus illo ꝑcipue tpe abſtinentẽ de accidia
tentat quo eũ fames ieiunij magis gra/
uat. ſ. circa meridiẽ qñ iã incipiũt ſenti/
re ieiunãtes defectũ cibi ⁊ vigere ab eſti
bꝰ ſolis. Vñ dicit Caſſianꝰ in .x. libꝛo de i/
ſtitutis monachoꝝ: Maxime circa ho/
rã ſextã monachũ ingetat vt ꝗdã febꝛis
inſtruẽs tpe ꝯſtituto ardẽtiſſimos eſtus
accẽſionũ ſuaꝝ ſolitis ac ſtatutis hoꝛis
aie inferẽs egrotãti. Hoc igiť facit diabo
lus vt vel famis grauedine ieiunium di
mittãt: vel vt ex accidia ⁊ impatiẽtia me
ritum ieiunij perdant. Item ſaturnꝰ eſt
moꝛtificatiuus fetuũ qui ſub eiꝰ naſcunť
dominio. Hinc eſt eñ vt dicũt aſtrologi
ꝙ pueri nati octauo mẽſe nõ viuũt ſed
citiꝰ moꝛiunť: ꝓpterea ꝙ octauo menſe
dominať eis ſaturnꝰ q vtraqꝫ qualitate
ſua frigida ⁊ ſicca fetũ moꝛtificat ⁊ extin/
guit. In ꝑcedentibꝰ eñ ſex menſibꝰ quili/
bet planeta ꝑ oꝛdineꝫ dominať fetui ſuo
menſe. ſ. ꝑmo mẽſe ſaturnꝰ: ſecũdo iupiť
tertio mars: quarto ſol: qnto venus: ſe/
xto mercurius: ſeptimo luna: octauo ãt
menſe ſaturni dominiũ redit a capite: et
nono dominium iouis: et ſic deinceps.
¶ Vñ naſcẽs nono mẽſe viuit ꝓpť dñiũ
iouis qui fetũ ſuũ tpato caloꝛe refouet ⁊
cuſtodit. Similiter ſi naſcať in pꝛincipio
decimi menſis põt eſſe natiuitas ſalubꝛis
et vitalis ꝓpter dominiũ martis cuius
caloꝛe ⁊ ſiccitate membꝛa roboꝛãtur na/
ſcẽtis. vñ fetꝰ caloꝛis ⁊ ſiccitatis bñficio
egrediť iã robuſtus. Sicut ergo ſaturnꝰ
extigũit ⁊ moꝛtificat fetũ: ſic accidia moꝛ
tificat ſpũm ⁊ tollit boni opis meritum.
Vnde Aplus dicit .ij. ad Coꝛinth. vij. ꝙ

ſi triſticia ſeculi mortẽ opat q̄ nõ ē niſi accidia. Cui⁹ mot⁹ ſi ad rõnē ptingat ita vt in fugã ⁊ horrorẽ ⁊ deteſtatões boni q̄ ē ſm deũ ꝯſentiat carne ꝯ ſpm̄ ꝓualẽte oīno ipm ſpm̄ ſuffocat⁊ eſt pctm̄ mortale. Dꝫ qn̄ eſt mot⁹ accidie ꝓpt̄ repugnãtiam carnis ad ſpm̄ in ſola ſenſualitate n̄ hn̄s rõnis ꝯſenſũ tũc nõ extinguit ſpm̄ ſꝫ eſt veniale pctm̄. Vn̄ etiã in viris pfectis huius accidie tediũ aliqn̄ inuenit. ¶ Scdo accidia aſſimilat igni: nã videm⁹ q̄ aduſtio ignis rē dulcē i amarã ꝯuertit: ſicut cibi dulces ⁊ ſapidi igne aduſti nimiũ efficiunt amari. Vn̄ etiã in corpe aialis colera eſt amara q̄ eſt q̄dã ſuperfluitas cibalis aduſta ⁊ ideo deriuat ad fel ⁊ recipit in ei⁹ ciſtula. Aq̄ etiã colata p cineres efficit amara ex eo q̄ cinis imixt⁹ alicui⁹ rei ſcꝫ ligni reliquia eſt aduſta. Patet igit q̄ vſtio ignis dulce in amarꝫ ꝯuertit. Hoc igit accidie cõpetit q̄ dum q̄dã triſticie febre palatũ aie inficit ſpūaliũ delitiaꝝ dulcedinē in amaritudinem ꝯuertit. vn̄ ſm Iſido. in li. de ſum. bo. Ex ipa triſticia accidie naſcit rancor ⁊ amaritudo anie. vn̄ Iſa. v. Ve q dicitis bonũ malũ ⁊c. ¶ Tertio accidia aſſilat aeri. Aer eñ eſt tã mobilis q̄ oi impellenti ⁊ ſubintrãti ſtatim apit ⁊ cedit. Vn̄ aer a vaporib⁹ terreis. i. a ventis impellit: vaporib⁹ aq̄s. i. nubib⁹ replet ⁊ flãmeis ignitiõib⁹ nõnunq̄ i fũmo ſuccendit. Que ſatis etiã accidie congruũt. Nã accidia ſicut dicit Iſid. ocioſitatē ⁊ ſõnolentiã generat. Dum aũt aĩa ſõnolenta ⁊ ocioſa pigreſcit oi prorſus temptationũ impulſui faciliĩe apitur ⁊ cedit. Nã oim cogitationũ malaꝝ ⁊ temptationũ inutiliũ ſentina receptiua ē ocium. Et hinc eſt q̄ accidioſus ⁊ piger velut quidã mobilis aer ipellit a vento ſupbie: replet aq̄s luxurie: ſuccēdit igne auaricie. ¶ Quarto accidia aſſilat pruine: ppter q̄ttuor: Pmo rõne ꝯgelabilitatꝫ: q̄a pruina eſt vapor ꝯgelat⁹ in medio interſtitio aeris ꝑ frigiditate loci ⁊ tpis in qb⁹ nõ ſit aliqua ps caloris: vt Ariſto. dicit. Sic etiam p accidie vitiũ dũ calor charitatis extinguit: quodãmodo ipa aia frigeſcit ⁊ ꝯgelat. Vn̄ ſup illud ps. Percuſſit moros eoꝝ in pruina. dicit glo. q̄ pruina eſt vitiũ quo charitas ꝓximi ſtulticie tenebris quaſi nocturno tpe frigore congelaſcit. Secũdo ratõe rigiditatiſ. Eſt eñ pruina dura ⁊ ꝓpter magnã frigiditateꝫ etiã rigiditatē inducit. Nã frigus aggregat ptes vaporis ⁊ ꝯtrahit ⁊ pruine ſubſtantiã durã reddit. Ex nimia aũt frigiditate caneſcit vel albeſcit ⁊ rigiditatem in ea re que ab ea tangit inducit. Sic accidioſus p frigus accidie efficit durus ⁊ rigidus vt nõ moueat neq̄ flectat ad bene opandũ. Exo. xv. Obriguerũt omes habitatores chanaan. ⁊ ſequit: Fiant imobiles quaſi lapis. Ps. Factus ſuꝫ ſicut vter in pruina: q̄ ſicut dicit glo. nulli liquori aptus eſt. ⁊ ſic accidioſus nulli opi. Tertio rõne marciditatis: q̄ herbas ⁊ flores ſup quos pruina cadit marcidos reddit ⁊ adurit. Sic etiã accidia omẽs virtutes aie ⁊ mẽbra corpis p ociũ ⁊ pigriciã q̄dammodo marceſcere facit. Et q̄ etiã triſticiã ſpũs accidia inducit humorē de venis in aia exurit ſicut exiccat ⁊ ꝯſumitur humor aduſte rei. Nã ſpũs triſtis exiccat oſſa: vt dr Prouer. xvij. Et ſic patet q̄ accidioſus ⁊ piger dũ paruũ laborem vel incõmodũ refugit maximũ dãnũ incurrit ſm illud Job. vj. Qui timēt pruinã irruet ſup eos nix. Quarto rõne roriditatis: q̄ pruina radijs ſolis tacta ſubito euaneſcit ⁊ in rorem reddit. Pruina eñ nihil aliud eſt q̄ ros ꝯgelatus vt dicit Beda. Nã pruina eſt ex vapore rorido q ꝯgelat anteqū ex ipo reſoluat aqua. Sic interdũ aia rorida. i. grã ſpũali pfuſa accidie gelu inuadit ⁊ torpeſcit: ſed rurſum calore ſolis. i. feruore ſpũſſcti tacta in rorē grẽ reddit ⁊ in humorē deuotionis liq̄ſcit. Nã dũ aia ſe in accidiã cecidiſſe ꝯſiderat ſemetipam p humilitateꝫ minuit ⁊ vilificat ⁊ q̄ſi dolore tundēs ⁊ pcutiens ſollicitat: ita vt ſicut nũc fuit frig⁹ pruine. i. accidie ita creſcat ⁊ abũdet i ipa feruor grẽ. vn̄ Exo. xvj. dicit de rore q̄d mane ros iacuit p circuitũ caſtroꝝ. ⁊ ſubdit q̄ apparuit minutũ quaſi pilo tuſum ⁊

ſimilitudinē pruine.

Capl'm iij.

Actiua vita aſſilat lune ꝓpter q̄ttuor. Prio ꝓpt officiū. Ná lune officiū ē inferiora diſponere. ſ. terreſtria: ⁊ h̄ ꝯpetit ei ex tribꝰ. ¶ Primo ex vicinitate q: ea q̄ nō multū diſtāt efficaciꝰ mouet: luna aūt ꝓpingor eſt iſtis inferioribꝰ q̄ꝫ aliqḋ aliud celeſte corpꝰ ⁊ iḋ efficaciꝰ agit in eo. ¶ Scḋo ex virtuoſitate: q: cū ſit infima ꝯgregate ſūt in ea oēs ṽtutes mouētiū ſupiorꝝ. Vn̄ ex ſua ṽtute mouet oīa humida: ⁊ ex lumine a ſole mutuato q̄ſi qdá ſcḋs ſol breuiter agit ⁊ explicat in iſtis inferioribꝰ opatiōes ſolis. Et dico breuiter q: qḋ ſol facit in anno ſm variatiōeȝ humoris ⁊ caloris luna facit in mēſe. ¶ Tertia cauſa ē ex materialitate: q: vt tactū ē. ſ. ca. j. luna vt dicit Ariſto. eſt q̄ſi terreſtris nature. ſ. corpulēte ⁊ mālis. Vn̄ ꝓpter ꝯformitatē terreſtria magis variat q̄ꝫ aliqḋ celeſtiuȝ corpoꝝ. Sic etiā vita actiuoꝝ ē circa terrena ⁊ tpalia ordináda ⁊ diſponēda. Et ſicut ex dictis colligit luna reſpectu terreſtriū hȝ vicinitatē: virtuoſitatē: celeritatē ⁊ mālitatē: q̄ oīa cōpetūt actiuis qa ſcȝ pmo debēt eſſe indigētibꝰ vicini ſiue ꝓximi ꝑ cōpaſſiōem: Lu. x. Quis tibi videt ꝓximꝰ fuiſſe illi q incidit i latrones: At ille ait: Qui fecit miſcḋiam in illum. ¶ Scḋo debēt eſſe ſupioꝝ ṽtutibꝰ pleni ꝑ imitationē: q: ſeq debēt veſtigia ſctōꝝ: pcipue in laborádo ⁊ patiēter tolerádo: Jaco. v. Exēplū accipite fr̄es exitꝰ mali ⁊ lōganimitatis laboris ⁊ patiētie ꝑ ꝓphetas ⁊c̄. Tertio debent eſſe feſtini ꝑ ſubleuatiōis celeritatē: Prouer. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere cras dabo tibi cū ſtatiȝ poſſis dare. Et Ecc̄j. iiij. Ne ꝓtrahas datū anguſtianti ⁊c̄. ¶ Quarto illi debēt actiue vite pcipuis miniſterijs deputari q ſunt magis māles ⁊ groſſi et ad ꝯtēplatiōem minus idonei: Ephe. vj. Secularia iudicia ſi habueritis: ꝯtemptibiles q ſunt in eccl'ia illos ꝯſtituite ad iudicandū. Scḋo actiua vita aſſilat lune ꝓpter dominiū. ná luna ſpecialiter macula habita humidis dominat ⁊ ſignificat ſuꝑ ea vt ſuꝑ pluuiá ⁊ aquaꝝ inundationes. Dicit eñ Beda ꝙ qn̄ luna apparēs in ſūmo corniculo ſuo maculis qbuſdá nigreſcit pluuioſum mēſis ptendit exordiū. Itē dicit Meſallat ꝙ ſi eclipſis lūe fuerit in ſignis aq̄ticis q̄ ſunt tria. ſ. ſcorpio: cancer ⁊ piſcis nimiá ſignificat abūdantiá pluuiaꝝ. Itē ꝓpter humiditatis dominiū ſignificat ſpāliter luna ſuꝑ cerebrū ſicut ſol ſuꝑ cor. Ita actiuus bonus cōpaſſiōe plenꝰ affluit abūdária humoꝝ et pluuiaꝝ. i. abuūdātiá lachrymaꝝ iplēs illud Ecc̄. vij. Ne deſis plorátibꝰ in cōſolatione ⁊ cū lugentibꝰ ambula. Sic eñ faciebat Job q dicebat: Flebá quōdá ſuper eo q afflictꝰ erat ⁊ cōpatiebat anima mea paupi: Job. xxx. ¶ Tertio actiua vita aſſimilat lune ꝓpter aſpectū: q: ſ. luna creſcens vel decreſcens in lumine qn̄q aſpicientibꝰ apparet arcualis: quandoq circularis: ſic bonꝰ actiuus ad vtrūqȝ ſtatum debet ſe habere: Philippē. iiij. Scio abūdare: ecce luna creſcēs: ⁊ penuriá pati: ecce luna decreſcēs: Tob. iiij. Si mltū tibi fuerit abūdāter tribue: ecce augmentū: ſi exiguū tibi fuerit libēter illḋ exiguum ipartiri ſtude: ecce lune decremētuȝ. Sȝ tūc actiuꝰ ē arcualis qn̄ ſe ꝓxio ꝑ miſericordiá flectit ſiue pcēdo ſiue cōpatiēdo. Tūc aūt ē circularis qn̄ poſtq̄ꝫ ad exteriora exiuit ſe ad ſemetipm interiꝰ ſollicite reducit. Tal' eñ ē circulatio ab eodē in idē: Ezech. j. Aialia ibát ⁊ reuertebát. ¶ Quarto aſſilat actiua vita lune ꝓpter multiplicitatē noim. hȝ eñ lūa tria noia ſm poetas. ná vocabat ꝓſerpia eo ꝙ ſeminibꝰ q̄ iaciunt i terra dr̄ eſſe dea. Vn̄ dr̄ ꝙ qn̄ luna pmo incendit optimū eſt ſemina iacere: q: tūc virtutes planetaꝝ colligit q̄s inferioribꝰ influit. In hoc aūt exēplo colligit ꝙ actiue vite ꝯgruit elemoſinaꝝ ſemina iacere ex qbꝰ ſi abundāter ſpargātur copioſus fructus colligit celeſtiū pmioꝝ: ⁊ ecōtrario ſi iaciūtur auare ſm illud. ij. Coꝝ. ix. Qui parce ſeminat parce ⁊ metet. Vel h̄ ꝙ luna ſemi-

na ſonet oñdit ꝙ illi q̄ actiue vite deſer
uiũt ꝑcipue debẽt aſſiſtẽ ſeminãtibꝰ vbũ
dei. Nã a qbꝰ recipiunt ſpũalia debẽt re
pendi tꝑalia. Vñ Apo.j. Corinth.ix. Si
ſpũalia vob̄ ſeiauimꝰ nõ eſt magnũ ſi car
nalia vr̃a metamꝰ. Itẽ luna vocabat dia
na.i. dea ſiluaꝝ ⁊ nemoꝝ: qꝛ feris de no-
cte paſcua q̄rẽtibꝰ i nemoribꝰ luis bñficiũ
admĩſtrat. Et iõ gẽtiles vocauerũt lunã
deã venatoꝝ: qꝛ venatio fit in ſiluis: ꝓpt̃
qḋ dianã cũ arcu depingebãt eo ꝙ vena
tores arcubus vtebãtur. Et ex hoc acci-
pitur ꝙ q̄ vite actiue deſeruiunt ꝑcipue
ſubuenire debẽt ſolitariaꝫ vitam ducen-
tibus: vt nõ oporteat eos ꝓpter victum
querendũ vagari ⁊ a ſua ſolitudine exi-
re. In cuius rei exẽplum xp̄s populũ in
ſolitudine pauit. Mat.ix. ¶ Itẽ luna vo
cabat lucina: vñ ꝑ ſincopã dr̃ luna: de q̄
Virg. Caſta lucina ⁊c̃. Nã antiq̄tus cole-
batur a v̾ginibꝰ ⁊ ſeruãtibus caſtitatem.
Ex quo ẽt colligit ꝙ ꝑcipue meritoriuꝫ
eſt per actiuã vitã ſeruire ⁊ ſubuenire ſa
cris v̾ginibus ⁊ monialibꝰ caſte viuẽtibꝰ
ne ꝓꝑ victũ cogant exire ⁊ a ſuis clauſtrꝭ
diſcurrere. Iteꝫ actiua vita aſſilat colli. ꝑ
mo ꝓꝑ ordinẽ ꝑoritatis. Eſt.n. coll' pes
mõtis. Nã ꝑ colleꝫ aſcendimꝰ ad mõtem
qꝛ.ſ. ꝑ vitã actiuã ad cõtẽplatiuã venimꝰ
Jacob.n. poſt lyc cõnubiũ ꝑ quaꝫ actiua
vita ſignat ad Rachel ꝑuenit ãplexuꝫ ꝑ
quã cõtẽplatiue vite formoſitas figurat.
Scḋo ꝓꝑ fructuũ ſuauitatẽ: abũdãt.n. in
collibꝰ ſani ⁊ ſapidi fructꝰ: ꝓꝑ h̄ ꝙ colles
plus q̄̃ valles ſolaribꝰ radijs patẽt: ẽt ce
leſti ibre ⁊ rore abũdãtiꝰ madẽt. Sic abũ-
dãt actiui hoies fructibꝰ meritoꝝ. Ma-
gna.n. ſicͥ Greg. dic̄ ſũt actiue vite meri-
ta q̄ ſũt vt fructꝰ ſani ꝓꝑ itẽtõis ſincerita
tẽ. Nõ ſũt.n. fructꝰ corrupti: vt oꝑa hy-
pocritaꝝ. Itẽ ſũt fructꝰ ſapidi ꝑ charitatꝭ
ſuauitatẽ. Ipi.n. ſt̄ q̄ radijs ſol'.i. doctri-
nis ⁊ exẽplis xp̄i illuſtrãtur ⁊ q̄ rore cele
ſtis gr̃e abũdãtiꝰ ꝑfũdunt. ¶ Tertio ꝓꝑ
graminũ ſalubritatẽ. Sũt.n. ſicͥ Cõſtãtinꝰ
dic̄ i collibꝰ ſalubria g̃mina ſiue herbe ꝓꝑ
aerꝭ ſbtilitatẽ ⁊ puritatẽ. Hec g̃mina vi-
rẽtia ſt̄ v̾tutũ multaꝝ exẽpla q̄ i actiuis
virꝭ ꝯſpicimꝰ valde ad imitãdũ ſalubria:
hñt.n. puritatẽ aeris.i. mũdiciã cordis: ⁊
ẽt ſbtilitatẽ.ſ. diſcretõis. ¶ Itẽ actiua vi-
ta q̄ miſericordie itẽdit oꝑibꝰ aſſilari ꝑt
mõti garizi. Nã garizi vt dic̄ Hie. mõs
eſt iuxta hiericho cui ex aduerſo ẽ mõs
Ebal. In his duobꝰ mõtibꝰ maledictões
⁊ bñdictiões ꝑplo iſrãli t̾rã ꝓmiſſiõis ꝓ-
mulgate ſt̄: vt ꝑ bñdictões ꝓmouẽnt ad
bonũ: ⁊ ꝑ maledictões retraherent a ma
lo. Vñ ſex tribꝰ in garizim ꝓmulgabãt bñ
dictiões ⁊ ſex alie in Ebal maledictiões.
Modus ergo garizim ex quo bñdictio
nes ꝓmulgãtur meritũ eſt opeꝝ miſeri-
cordie que ad vitã actiuã pertinent. Vñ
in die iudicij benedicti ꝓnũciabũtur a
chriſto: ſꝫm illud Mat.xxv. Venite bene-
dicti ⁊c̃. Et cõgrue ſex tribus erãt que be
nedictiones pronunciabãt: qꝛ miſericor-
die opera ſex ibidẽ a chriſto cõputãtur
ꝓpter que electi dei paternã benedictio
nem merent. Eſuriui inq̄t ⁊ dediſtis mi-
hi mãducare: ſitiui ⁊ dediſtis mihi bibẽ:
hoſpes erã ⁊ collegiſtis me: nudus ⁊ co-
opuiſtis me: iſirmꝰ ⁊ viſitaſtis me: i carcẽ
erã ⁊ veniſtis ad me. Econtra aũt mons
Ebal ex quo ꝓnũciate ſũt maledictões ſi
gnat auariciã ⁊ crudelitatẽ ipioꝝ q̄ oꝑa
miſericordie ſubtraxerũt quibꝰ.ſ. iudex
dicit. Ite maledicti ⁊c̃.

¶ Capitulum quartum.

AMor eſt multiplex.ſ. ſpi-
ritualis carnal' tꝑalis ⁊ cõ
munis. Amor ãt ſpũalis
.ſ. charitas aſſilat veneri
q̄ eſt planeta celeſtis. Vñ ⁊
a paganis dea dicebatur
amoris ex eo ꝙ icitat ad amãdũ. Dic̄ aũt
Ptolomeꝰ ꝙ ſub venẽ ꝯtinet via amor
amicitia ⁊ ꝑegrinꝰ: ⁊ ſignat lucrũ ⁊ gaudi
um: q̄ oia cõueniũt amori charitatꝭ. Nã
ipa charitas via ẽ q̄ ad celeſtia gradimur
amor q̄ deo ꝯnectimur: amicitia q̄ ſimul
ꝯiũgimur. Itẽ ipa ẽ baculꝰ ꝑegrinãtiũ: lu
crũ negociãtiũ ⁊ gaudiũ deo fruẽtiũ. Itẽ
amor ſpũal' aſſilat caliditati t̾re. Abũdat
eni ſic amor diuinus in aĩa ſicut calor in
terra.ſ. ex tribus ſꝫm ꝙ ex tribꝰ ꝯtingit ꝙ

vna terra ſit calidioꝛ altera. Pꝛio quidē
ex radioꝝ ſolꝭ multiplicatōe. Sol.n. plus
oībꝰ coꝛpibꝰ celeſtibꝰ emittit foꝛtes radi
os ꝑꝑ ſuā magnitudinē coꝛpis ⁊ ſpiſſitu
dinē magis foꝛtē materiā hn̄tē ⁊ lumē
magis calidū: ⁊ qꝛ ipſe nālꝭ mouet ſphe
rā ignis ſicut ſphera ſtellaꝝ mouet ter
rā: ⁊ ſphera lune mouet aquā: ⁊ ſphera
alioꝝ quinqꝫ planetaꝝ mouet aereꝫ. Et
ideo radij ſolꝭ maxīe calefaciūt vbi mul
tiplicātur vel reflectūtur. Quaſi āt radij
ſolis ſunt exēpla ſaluatoꝛis q̄.ſ. nos illūi
nāt ꝑ inſtructionē: qꝛ oīs xp̄i actio nr̄a ē
īſtructio vt dicit Apo.i. Inflamāt ꝑ imi
tationē. Vn̄ apo. Eph.i. Ambulate in di
lectiōe ſicut ⁊ xp̄s dilexit nos. Sicut er
go abūdat caloꝛ i terra ex radioꝝ ſolis
multiplicatiōe: ita ⁊ feruoꝛ amoꝛis i aīa
ex exēploꝝ xp̄i īſpectiōe ⁊ imitatiōe. Se
cūdo vna regio ſiue terra calidioꝛ ē alte
ra ex vēti īflatōe. Nā qꝛ vētꝰ auſtralꝭ cali
dus ē: aqlonaris v̄o fridus: iō locꝰ auſtra
li vēto expoſitꝰ calidioꝛ ē q̄ȝ aqlonari ap
tus. Quaſi āt auſter calefaciēs ⁊ ꝑturbās
aerē ē ſpūſſanctꝰ. de q̄ dr̄. Abachuc.iij.
Deꝰ ab auſtro veniet: q aīaȝ foꝛtiꝭ cōmo
uēs ⁊ calefacit ꝑ dilectōeȝ ⁊ ꝑturbat ad
cōpūctōeȝ. Iob.xxxviij. Nōne veſtimen
ta tua calida ſunt cū ꝑflata fuerit t̄ra au
ſtro. Tertio quoqꝫ vna t̄ra vꝉ locꝰ calidi
oꝛ ē q̄ȝ aliꝰ ex loci ſituatōe. Nā t̄ra q̄ ē vi
cinioꝛ mari meridionali ē calidioꝛ q̄ȝ t̄ra
q̄ ē vicina aqlonari. Silr̄ ille q familiari
oꝛ ⁊ ꝓpinquoꝛ eſt hōi ſcō feruentioꝛ ſit ⁊
melioꝛ q̄ȝ ille q cū pctōꝛe ꝯuerſatꝛ: nā vita
ſcōꝝ ē vt mare meridianū. Mare qdē ē
cū amaricātur meroꝛe. Ezechielꝭ.iij. Abij
amarꝰ in idignatiōe ſpūs mei. Sꝫ meri
dianū eſt cū adurunt amoꝛe. Eccli.xliij.
In meridiano exurūt t̄rā. Peccatoꝛ āt
eſt vt mare aqlonare. Mare qdē ꝑꝑ in
qetudinē coꝛdis. Yſa. lvij. Impij q̄ſi ma
re feruēs qd̄ qeſcere nō pōt: ſꝫ aqlonare
eſt ꝑꝑ ſubiectionē demonis. Eſt.n. pctōꝛ
ſubiectꝰ diabolo ⁊ obedit ei q̄ dixit Yſa.
xiiij. Sedebo in mōte teſtamēti in lateri
bus aqlonis: aſcēdā ſuꝑ altitudinē nubi
um ⁊ ero ſilis altiſſimo. Ps. Ab aqlone ⁊
mari ⁊c. ¶ Sꝫ ē notādū q̄ aſtrologi po
nūt tres alias cās: quare quaſdā regiōes
⁊ terras dicūt calidiſſimas eſſe. Vna ē ex
ſolis appꝛopinquatiōe que ē ex breuita
te diametri. Vn̄ ꝑꝑ imēſitatē caloꝛis ter
ra illa ē ihabitabilꝭ vltra eqnoctialē: qd̄
dicūt ꝑꝑ ecētricitatē ſphere ſolꝭ. Et hoc
ꝑtinet ad xp̄i icarnatiōeȝ quādo.ſ. ipſe ſol
iuſticie nobis maxīe appꝛopinquauerat
diametro noſtre nāe ſe induens. Vn̄ ibi
erat breuiata maxima diſtantia q̄ erat in
ter nos ⁊ deū ⁊ ibi apparuit breuitas dia
metri: qꝛ fuit verbū abbꝛeuiatū in carne
⁊ hec ꝓpinquitas ſolis.i. xp̄i multū debꝫ
nos ad eius amoꝛē iflāmare Apo. Ro.
xiij. nūc ꝓpioꝛ eſt noſtra ſalus q̄ȝ cū credi
dimꝰ ⁊c. ¶ Scd̄a cā ē ex ſolꝭ māſiōe vt in
ꝑ̄ncipio capꝛicoꝛni: ⁊ i ꝑ̄ncipio cācri vbi
ꝑꝑ recuruationē Zodiaci ſol vr̄ ſtare in
eodē loco. Tūc.n. Zodiacꝰ girās minimā
ꝑtē variat d̄ circulo eqnoctiali q̄ ſol q̄ſi
vr̄ ſtare ꝑꝑ qd̄ caloꝛ ꝯfoꝛtatꝛ i locis ſuꝑ
poſitis illꝭ gradibus: ⁊ hꝫ cā referꝛ ad xp̄i
paſſiōeȝ: tūc.n. verꝰ ſol ſtetit imobilꝭ cruci
.ſ. affixꝰ: ⁊ hꝫ xp̄i māſio fuit i duobꝰ ſolſti
cijs: qꝛ.ſ. eiꝰ affixio duplr̄ fcā fuit.ſ. ex ꝑte
ſuꝑioꝛi i mā̄ibꝰ. ⁊ ex ꝑte iferioꝛi i pedibꝰ.
Vn̄ hꝫ affixio ⁊ māſio xp̄i i cruce ſuꝑ oīa
dꝫ i nob calorē amoꝛis accēdē: ita vt aīa
nr̄a liq̄ſcat i lachꝛimis. Exo.xvj. Cū inca
luiſſet ſol liq̄fiebat.ſ. māna.i. mēſ dulcedi
ne duotōis plena. Tertia cā ex ſolꝭ oppō
ne.ſ. qn̄ ē oppō ſolis ad zenit capitū: vt
ſub cācro vbi ſol nō d̄clinat a capitibꝰ: ⁊
hꝫ referꝛ ad xp̄i reſurrectōeȝ vꝉ aſcēſionē
vbi ſol xp̄s ſuppoſitꝰ ap̄puit oībꝰ capitibꝰ
ꝑ ꝑtātē ⁊ auctoꝛitatē: vn̄ dix. Data ē mi
hi oīs ꝑtās in celo ⁊ in t̄ra. Itē fuit ſuꝑ
poſitꝰ oīum capitibꝰ etiā loco in aſcēſio
nē cū aſcēdit ſuꝑ oēs choꝛos celoꝝ: vbi
etiā nunq̄ȝ amplꝰ declinare pt̄ ꝑ moꝛtē ⁊
iō amplꝰ a capitibꝰ.i. aplis q fuerūt capi
ta fideliū.i. ꝑ̄ncipes nō declinabit vlteriꝰ
ſicut ipſe dixit. Mat.xxviij. Ecce ego vo
biſcū ſū oībꝰ diebꝰ vſqꝫ ad ꝯſūmatiōeȝ ſe
culi q̄ oīa dn̄t nos i amoꝛe xp̄i accēdē.ſ. ⁊
icarnatōis ꝓpīqtas ⁊ affixiōis acerbitas
⁊ exaltationis dignitas. ¶ Itē amatoꝛes

aſſimilatur terre: que q̃uis ſit frigida ſ3 nām ſuā: tamē intra ſe ignē tenet incluſu3. Sic amatores dei q̃uis ſint fridi circa tpalia .i. negligētes ⁊ contēnētes ea: intus tñ circa deū ⁊ ſpūalia ſūt ignei ⁊ feruētes. ps. Ignē ↄburētez in terra ipoꝝ. Hic eſt ignis ſpūalis cōburēs ⁊ cōſumēs pctā de quo Lu. xij. Ignē veni mittere i terra ⁊c. Itē amor ſpūalis ſiſs eſt ignitioni vaporis q̃ ſepius appet i aere. Sūt.n. decē modi talis ignitōis repñtātes decē effect⁹ diuini ⁊ ſpūalis amoris. Pria.n. īpreſſionū taliū vocat̃ colūna ſiue ignis ppendicularis. Hec.n.ē qdā ignis q iterdū appet in ſupiori regiōe aeris ad modū colūne piramidal' hñs latitudinē iferius ⁊ ſupi⁹ tēdēs in acumē. Et rō eſt qr generat̃ ex vapore multū ſicco ⁊ calido. Vñ trāſit in duas regiōes aeris .ſ. iſimā ⁊ mediā: qr frig⁹ eaꝝ nō pt ↄuertē ipm: ⁊ iō trāſit ad regionē ſupremā: ⁊ qr talis vapor eſt incq̃lis hñs iferi⁹ multas ptes terreſtres dilatabiles: iō iferi⁹ in baſi de neceſſitate dilatat̃: ⁊ qr terreſtre abūdās repugnat eleuatōi ⁊ eq̃litati aliaꝝ ptiū: ⁊ calidū iteꝝ ↄtrigēs dilatat i reficiēdo plus calidū: cōtinue plus ⁊ plus tēdit i acutū. Vñ efficit̃ ſicut dcm̄ eſt vt colūna piramidalis: ⁊ pp lōgitudinē vr̃ de ſupiori dmiſſū ſicut ppendiculū qd iferi⁹ h3 maſſa3 ⁊ cōtinue vſq3 i ſublime conū. In h igit̃ qꝛ talis colūna ſupi⁹ eſt acuta cū acuti ſit penetrare p3 qꝛ repñtat ppriū effectū amoris: qui eſt penetrare ad itima. Penetrat eni amās vſq3 ad iteriora amati: ⁊ iō de ſpūſancto q eſt diuin⁹ amor dicit Apo. j. Corinth. ij. qꝛ ſcrutat̃ pfūda dei. ¶ Itē in h qꝛ talis vapor pmā ⁊ ſcdā3 regionē aeris trāſcendit ⁊ in trā ſe figit repñtat ſublimitatē amoris ſpūalis. Sūt.n. q̃ſi tres regiōes: mūdus: ifern⁹: ⁊ celū. Quidā igitur hoies ſūt q vident̃ deū diligē ſolum pp tpalia bona: ⁊ iſti ſūt in regiōe infima. Quidā vō diligūt deū vt euadāt eterna ſupplicia: ⁊ iſti ſūt i regiōe media. Quidā diligūt deū pp celeſtia pmia ſiue pp ſeip3 qr ipſe erit merces nr̃a: ⁊ iſti ſūt i regiōe ſuprema. Vñ iſti hñt ignē ſublimē .i. amorem excellētē. ¶ Itē i eo qꝛ tal' pyramis ſupi⁹ ſe reſtringit: repñtat amore3 pfctm̄. Nā l3 amor ſctōꝝ iferi⁹ ergā primos dilatet̃ ſupi⁹: tñ in deū ſe totū reſtringit ⁊ vnit: qr qcqd h iferi⁹ amant ſolū pp deū amāt. ¶ Ite3 i eo qꝛ tal' colūna nō eſt breuis: ſ3 lōgitudinē h3 ſignat diuturnitatē amoris p ptinuitatē. Nā oī tpe diligit q amic⁹ eſt vt dr̃ Eccle. xvij. Scda ipreſſio ignea vocat̃ lācea: q̃ ē qdā ignis lōg⁹ ſbtil' in altū erect⁹. Eſt.n. ex vapore multū ſicco ⁊ calido ⁊ icq̃lr calido ⁊ ſbtili. ſ3 ſbter nō hñs multa treſtria q̃ dilatari poſſint. Vñ pp lōgū ſbtile qd ptēdit figure vocat̃ lācea: ⁊ ſtat erecta acumē hñs ſupra ſe ſic ignis ppēdicularis. Huic ergo ↄpetit alius effect⁹ amoris q ē vulnerare: lācea.n. hoies ad vulnerādū vtunt̃. Daniel. xij. Erāt ābo vulnerati amore ei⁹. Hoc vulnus amoris eſt fortis penetratio cordis. Hec igit̃ fuit lācea q̃ cor xp̄i vulnerauit: ſigde3 ipe vulnerat⁹ ē pp inigtates nr̃as qd totū fecit amor. Vide ergo qꝛ xp̄s ex charitate vulnerat̃. Vide etiā qꝛ ⁊ nos a deo ex charitate vulneramur ⁊ flagellis plerūq3 pcutimur: ipe.n. vulnerat ⁊ medet̃: qr.ſ. ei⁹ vulnera nō ſt ad occidēdū ſ3 poti⁹ ad ſanādū: ⁊ iō meliora ſt vulnera diligētis .ſ. xp̄i q̃ frauduleta oſcula .ſ. blādimēta odiētis .ſ. diaboli vr̃ mūdi. ¶ Tertia ipreſſio vocat̃ cādela ardēs: h ē.n. flāma qdā q̃ qñ appet i aere vr̃ q̃ſi rotūda ⁊ ſpherica. Fit.n. ex vapore multū calido ⁊ ſicco: q ē eq̃lr ſubtilis ⁊ bñ tenuis: eq̃lit̃ apt⁹ iſlāmatōi q̃ eq̃lr aſcēdit i oib⁹ ptib⁹ ⁊ ē eq̃lr diſgregabil' calore i oēs ptē dimēſionis: ⁊ ſic efficit latū q̃ſi rotūdū natās i ſupficie aeris. Vñ l3 ſit latū i ſupficie: tñ vr̃ rotūdū ⁊ ſphericū pp lōgingtatē nr̃i viſus. Hic ē terti⁹ effect⁹ amoris .ſ. iſlāmare ⁊ ardē. Cāti. viij. Fortis ē vt mors dilectio dura vt ignis emulatio: lāpades ei⁹ lāpades ignis atq3 flāmaꝝ. Talē ardorē hēbat Johānes baptiſta de q̃ dñs dixit Johānis. v. Ille erat lucerna ardēs ⁊ lucēs. Tal' ardor amoris eleuat aīa3 ad culmē pfectōis Vñ ⁊ figurā ptēdit circularē ⁊ ſphericā q̃ ſm philoſophū ē pfectiſ

ſima figuraꝝ. Et iō charitas ab apl'o dr̄
vinculū ꝑfectōis. Coloſen. iij. ¶ Quarta
ipꝛeſſio ſiue ignitio vocat̄ aſub aſcēdēs:
fit.n.ex vapoꝛe aſcēſo eq̄lr̄ ſubtili. Sȝ cū
extēdit̄ ad ꝑtē vnā ꝯhit̄ i aliā. Aliqñ āt ē
vapoꝛ eq̄lr̄ ſubtil':ſȝ nō ē bñ cōtinuꝰ nec
adherēs ſibi:ſȝ vna ꝑs eiꝰ aliquātuluȝ ē
diſtās ab alia:⁊ tunc vr̄ aſub aſcēdē poſt
aſub ſic̄ ſi eleuarent̄ ſcītile de foꝛnace.
Hic ē q̄rtꝰ effectꝰ amoꝛis.ſ.eleuare. Facit
eni aſcēdere aiam ꝑ pꝛofectū virtutū:ſȝ
iſte motꝰ ſiue ꝓfectꝰ in feruētioribꝰ eſt cō
tinuus:in tepidioꝛibꝰ eſt diſcōtinuꝰ ⁊ q̄ſi
per tēpoꝛa frequēter īterruptꝰ.ꝓs. Ibūt
de virtute in virtutē. ¶ Quinta ignitio
vocatur ignis diuiſus. Hec eni generat̄
ex vapoꝛe nō vehemēter calido ⁊ ſicco:
⁊ iō nō pōt trāſire mediā regionē aeris:
q2 frigidiſſima: ⁊ iſ vapoꝛ eſt diſgregatꝰ
⁊ ꝓpter caloꝛē quē hȝ quādo occurrit in
aere inferioꝛi frigida nubes fugiēdo cō
fricat partē ad partē:⁊ ex cōfricatiōe in
flāmatur: ⁊ q2 diſgregate ſūt ꝑtes vr̄ diui
ſus ignis:⁊ q2 fugit nubē frigidā tāgētē
ſe:iō videt̄ diſgregatim egredi: velut ſi
ſtuppa exſuflet̄ ex cāna. Hic aūt eſt alius
effectus amoꝛis.ſ.ſeꝑare. Illi.n.qui ſunt
in amoꝛe nō multū feruētes nec multū
eleuati in ſpū debēt ſe ſeꝑare a vicijs:fu
giēdo quātuȝ poſſint occaſiōes peccato
rū:⁊ tales ſt̄ multi ſeculares boni quos
amoꝛ dei facit fugere nubē frigidā.i. ma
liciā carnis vel peccati. In eis aūt licȝ ſit
ignis amoꝛis:eſt tñ quodāmō diuiſus ꝓ
pter mltaꝝ reꝝ curas ⁊ ſollicitudies q̄s
illos hēre oȝ. ¶ Sexta ipꝛeſſio vocat̄ cā
dela deſcēdēs. Hec.n.ē ex vapoꝛe ſilr̄ nō
multo calido ⁊ ſicco nec penetrare valē
te mediā regionē. Eſt tñ tal' vapoꝛ bñ cō
tinuꝰ ⁊ expulſus ex frida nube tangēte ⁊
eſt modicus:ſȝ bñ cōpactꝰ nec multꝰ: ſed
cōtinue cadit:ſed nō diuidit̄:⁊ ꝑꝑ cōtinu
um caſū vr̄ quaſi ſtella cadēs. Hic ē alius
effectꝰ amoꝛis.ſ.hūiliare. Nā lȝ i ſanctis
dei ſit amoꝛ dei cōtinuus tñ qñ tāgunt̄ a
tētatione carnis vel mūdi vel diaboli ti
mentes ſe nō eſſe cōpactos bñ.i. firmos
bene:⁊ reputātes ſe modicos.i.nō multe
virtutis humiliant̄ ⁊ depꝛimūt ſeipſos.
Nichilominꝰ tamē ſemꝑ cōtinuāt q̄ bñ
inceperūt. Aliqñ tamē ꝑꝑ cōtinuos ipul
ſus tribulationū vel tētationū ipſis q̄ſi
videt̄ timendo ⁊ dubitādo ꝙ q̄ſi a deo
ceciderūt:qđ totū pertinet ad eoꝛuȝ hu
militatē ad quā amoꝛ dei eos inclinat.
¶ Septima ignitio vocat̄ lumē ꝓcedens
Hec eſt ex vapoꝛe cōtinuo calido ⁊ ſicco
⁊ bñ continuo:in quo eſt multa materia
cōglobata ⁊ foꝛtis:cui nihil i aere obuiat
ſȝ accēdit̄ ex cōfricatiōe ſui:⁊ ſtat qñqȝ in
aere:⁊ hoc ē qđ vocāt hi qui diſcurrūt
de nocte lumē pꝛecedēs. Hic eſt aliꝰ cha
ritatis effectꝰ.ſ.deducēdo illuminare qđ
eſt nobis neceſſariū in via tenebꝛoſa hu
ius mūdi. Vñ diuinus amoꝛ figuratꝰ eſt
in illa colūna ignis que populū dei ꝓce
debat de nocte:⁊ de quo ēt in.ꝓs.dr̄. Ex
pādit nubē in pꝛotectionē eorum igneȝ
vt luceret eis ꝑ noctē. Et i eodē. Eduxit
eos in nube diei ⁊ tota nocte illumina
tione ignis. ¶ Octaua ignitio vocat̄ vul
go ſtella cadēs:ſȝ a philoſophis aſub de
ſcendēs. Hec eni aſub deſcēdens ē ex va
poꝛe cōſimili ſicut lumen pꝛecedens: cui
tamen occurrit aliquid deſuꝑ expellens
ipm inferius:⁊ ideo videt̄ cadēs ſiue de
ſcendens. Hic eſt alius effectꝰ amoꝛis ſci
licet inclinare per miniſterium vite acti
ue. Vnde neceſſitas pꝛoximoꝛum occur
rens expellit ſiue retrahit amicos dei ab
arce cōtemplationis inclinans illos ad
miniſterium infime actionis ſcilicet ad
obſequendum pꝛoximis. ¶ Nona ipꝛeſ
ſio vocatur dꝛaco volās:⁊ hec eſt in nu
be calida ad latus vnum:⁊ frigida ad ali
ud. Vnde tunc ꝓpter conuenientiam ad
calidū attrahitur ad illud: ⁊ ibi incen
ditur:poſt pꝛimam autem parteȝ fumat
anteq̄ incenditur ⁊ dilatatur in medio
⁊ incuruatur pꝛopter incenſionē partis
vnius ⁊ extinctionē alterius verſus hu
midū ⁊ frigidū. Vnde efficit̄ velut dꝛaco
volās:q2 anterioꝛ ꝑs incēſa vr̄ velut ſpi
ramen dꝛaconis. Media aūt icuruata ꝑ
hoc ꝙ attrahit̄ a pꝛia parte curuat ſe vt
ſerpēs ⁊ volat ſꝑ ad illud latus vbi co

ruſcat ip̄ȝ latus calidū eo ꝙ ſiſe attrahit
ſiſe̅r ꝯriū expellit cōtrariū. Hic eſt alius
effect⁹ amoris q̄ facit q̄ſi volādo ad deuȝ
feſtinare. Nā ſicut iſ̄ draco aere⁹ hȝ vnū
latus. ſ. an̄rius calidū: poſteri⁹ vō fridū.
Sic amatores dei hn̄t qdē feruorē ſpiri
tus: ſed cū frigore. i. fragilitate carnis ꝓꝑ
qd̄ dn̄s dixit ꝙ ſpūs ꝓmpt⁹ eſt: caro autē
īfirma. Feruor igiť ſpūs iſlāmat vehemē
ter ⁊ ſuſpiria ad deū facit: ſed frig⁹. i. īfir
mitas carnis īcuruat ⁊ trahit ad infima.
Sed tn̄ ex iſta pugna volare cogiť aīa q̄ꝛ
ex carnis anguſtia ſpūs magis incēdiť ⁊
carnē poſt ſe violēter attrahēs in deum
velocius tēdit. ¶ Decima ignitio vocať
aſub quādoqȝ apparēs qn̄qȝ nō: ⁊ hec ē
ex vapore ſicco ⁊ iſlāmabili medio mō ꝑ
tingēte ad regionē mediā ⁊ nō penetrā
te ip̄am: q̄ꝛ ex frigore loci expelliť: ⁊ quia
ſub ip̄o nō ſūt multe nubes: iō incēdēs
nubē occultať ⁊ penetrās nubē app̄et ite
rū: ⁊ iſte eſt aſub terti⁹. Hic ē alius effect⁹
amoris. ſ. vtrāqȝ vitā alternādo aliquan
do vacādo actiue aliqn̄ cōtēplatiue quā
doqȝ latere ad cōtēplādū qn̄qȝ apparere
ad obſequēduȝ: hec. n. opȝ fieri ⁊ illa nō
omittē. ¶ Itē nota ꝙ amor ſpūalis cre
ſcit ⁊ minuiť ſicut cupiditas mūdi creſcit
⁊ decreſcit. Cui⁹ exēplū eſt q̄ꝛ decreſcente
vmbra creſcit calor ⁊ creſcēte minuiť: ⁊
ſic decreſcēte amore tp̄aliū creſcit feruor
charitatis ⁊ ecōuerſo eo creſcēte minuiť
⁊c. Hiere. s. Ve vobis q̄ꝛ declinauit dies ⁊
ꝓlixiores facte ſūt vmbre veſperi: ⁊ hoc
eſt q̄ꝛ abūdauit iniq̄tas ⁊ refriguit chari
tas. Mat. xxiiij. ¶ Amor carnalis aſſilať
veneri. Nā venus vt dicit Ptolo. ex ꝑ
te corꝑis diſpōit ad pulchritudinē: ⁊ ad
voluptates tact⁹ olfact⁹ guſtus ⁊ audit⁹ i
clinat ⁊ ip̄ellit ⁊ veſtiū mulicbriū īciſores
efficit. Dom⁹ eius ſunt libra ⁊ thaur⁹: re
gnat in piſcibus: ſȝ in v̓gine regnū ei⁹ de
ficit ⁊ abſcedit. Sic etiā amor carnaľ ad
pulchritudinē corꝑis aſpicit: ſenſuū vo
luptates exq̄rit: ſiue tactuū ſiue odoruȝ
ſiue ciboꝝ ſiue cātionū ornamēta ⁊ mu
lieres appetit. Aliquādo ēt iuſtos viros
q̄ deſignātur ī libra ꝓꝑ equalitatē iuſticie
quia in libra exiſtēs ſol facit eq̄noctiā: ⁊
viros fortes q̄ deſignantur in tauro ag
greditur ⁊ īficit. Regnat aūt maxime in
piſcib⁹. i. in hōib⁹ ſub aq̄s deliciaꝝ viuēti
bus: ſed in v̓ginibus. i. in ꝯtinētib⁹ deficit
vigor ei⁹. ¶ Amor tp̄alis ꝓſperitatis im
pedit dulcedinē cōtēplatōis: ⁊ priuat fru
ctum boni oꝑis. Cui⁹ exēplū app̄et in ro
re. Cadit. n. aliqn̄ ros fluens ⁊ viſcoſus
ad modū mellis ſuꝑ herbas ⁊ folia ar
boꝝ. Sole aūt agēte in ip̄ȝ euaporat hu
midū ⁊ terreſtre ſiccū cōburiť ⁊ efficiť q̄
ſi farina ſpſa: que a ſua ſiccitate ſiccat her
bas ⁊ īducit ſterilitatē. Quaſi. n. dulcedo
roris eſt delectatio ꝯtēplatōis: quā calor
ſolis. i. amor tp̄alis ꝓſperitatis hūidum
deuotiōis educēs ⁊ terreſtrē affectū ac
cēdens ⁊ mentē ad vana ſꝑgēs tollit ⁊ a
fructu bōi oꝑis aīaȝ ſterilē reddit. ¶ Itē
amor cōis ꝓut. ſ. ⁊ ſpūalē ⁊ ſenſibilē amo
reȝ īcludit aſſilatur radio. Primo q̄ꝛ radi
us hȝ penetrare. Vn̄ in ꝑſpectiua diſtin
guitur triplex radi⁹. ſ. rect⁹ confract⁹ ⁊ re
flexus. Rect⁹ ſiue ꝑpendicularis eſt: q̄ a
corꝑe radioſo emiſſus rcō ⁊ lineari mo
tu ſine obliq̄tate aliq̄ petit centrū: ⁊ huic
aſſilatur ſpūalis hō q̄ tot⁹ eſt rect⁹. Vnde
Cāticoꝝ. j. Recti diligūt te. Et iſte petit
centrū. j. cor. Deuteronomij. vj. Diliges
dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ⁊c. ¶ Cō
fractus radi⁹ ſiue collateralis eſt: q̄ a cor
pore lumioſo egrediens ⁊ aliqd̄ diapha
num inueniens nō ꝑfecte obediens nō re
cte īcedit: ſȝ ad aliquā ꝑtem diuertit. Et
taľ obliq̄tio dř radij ꝯfractio: ⁊ huic ra
dio ꝯfracto aſſilať amor ſocial ſiue ciuiť
q̄ nō ē amor totaliť rect⁹ q̄ꝛ frequenť ñ ē
ꝓꝑ deum: ſiue ſcd̄m deū: ſed vtplīm hȝ re
ſpectū ad aliqd̄ mūdanū. ¶ Reflexus āt
radi⁹ eſt q̄ dū a ſuo p̄ncipio recte vľ ob
lique ꝓgrediť dū corp⁹ denſū īcurrit re
percutiť ⁊ repelliť: nec trāſitus ei dať. Vn̄
cū nō p̄t ſe diffūdē in an̄riora ad poſteri
us neceſſe eſt vt redeat ⁊ ſe ibi multipli
cet. Et talis repercuſſio dř radij reflexio.
Huic aūt radio reflexo aſſimilať amor
vtilis q̄. ſ. reflectiť ad ſeip̄m. Vn̄ ſi proxi
mum vel aliq̄d diligit nō ex hoc ꝓficit in

terius.ſ.in deum tendendo: ſed potius
retrocedēdo in ſeipm redeundo. Eſt eti/
am talis amor carnalis qui ſolū ad cor/
pus proximi pcedit: ⁊ interius ad aiaꝫ n̄
trāſit: ſed potius retrocedit dū aliū cor/
poraliter ad delectamētum ſui vel ppriū
cōmodū diligit aut amat. ⁋ Sexto amor
aſſimilat radio: qr radius hꝫ colorare: nā
radius ſolaris dū in nube rorida ſoli op
poſita includit diuerſos colores in ipſa
nube ⁊ aere opatur: ſicut pꝫ in arcu cele/
ſti. Ita ſilr ⁊ amor qui dū in aia tenera ⁊
molli intendit: diuerſas ibidē paſſiōes ⁊
affectōes optur quib⁹ vꝫ paſſionib⁹ ipſa
aia velut quibuſdā coloribus tingitur.
Unde ſicut ipſe arcus celeſtis hꝫ colores
rubeū iacinctinū ceruleum ⁊ viridē. Iſti
eni colores in eo principaliter nobis ap
parent. Ita ſilr etiā ex amore cauſant in
aia paſſiōes plures. Sed precipue q̄tuor
.ſ. zelus exceſſus odiū ⁊ morbus. Primo
eni amor hꝫ cāre zelum. Vn̄ beat⁹ Dio. di
cit. iiij. cap. de diuinis noibus q̄ de⁹ appel
latur zelotes ppter multū amorē quem
hꝫ ad entia: zelus ergo quocūqꝫ mō ſu/
matur ex intēſiōe amoris cātur. Mani/
feſtum eſt eni q̄ quāto aliq̄ virt⁹ tēdit in
aliqd tāto fortius repellit oē contrariuꝫ
vel repugnās. Cū ergo amor ſit qdā mo
tus in amatū vt Aug. dicit in lib. lxxxiij.
qōnū: intēſus amor querit excludere oē
qd ſibi repugnat. Unde in amore ꝯcupi/
ſcentie qui intenſe aliqd cōcupiſcit mo
uetur ꝯ oē illud qd repugnat cōſecutiōi
vel qete fruitiōi ei⁹ qd amat. Et hoc mō
viri dn̄r zelare vxores ne ppter ꝯſortiū
aliop̄ ipediat ſingularitas quā in vxore
querūt. Silr etiā qui querūt excellētiam
mouētur ꝯtra oēs qui excellere vident:
quaſi ipediētes eop̄ excellētiaꝫ. Et hmōi
eſt zelus inuidie: de quo dicit in. ps. No/
li emulari in malignātib⁹ neqꝫ zelaueris
faciētes iniqtateꝫ. Amor aūt amicitie q̄/
rit bonū amici: ⁊ ſm hoc aliqs dicit zela
re p amico quādo ea que dn̄r vel ſiūt cō
tra bonū amici hō repellere ſtudet. Et p
hūc ēt modū aliqs dicit zelare p deo qn̄
ea que ſūt ꝯ honorē vel volūtatē dei re
pellere p poſſe conat ꝑꝫ illd. iij. Reg. xix.
Zelo zelatus ſuꝫ p dn̄o deo exercituū: ⁊
Jo. ij. Sup illud zelus dom⁹ tue comedit
me: dicit gloſa q̄ bono zelo comedit qui
quelibet praua q̄ viderit corrigere ſata/
git: ſi neqt tolerat ⁊ gemit. ⁋ Scdo amor
cauſat exceſſum. Unde Dionyſi⁹ dicit. iiij.
capitulo: de diuinis noibus q̄ amor di/
uinus extaſim facit: ⁊ q̄ ipſe deus ppter
amorē eſt extaſim paſſus. Dicit aūt exta/
ſim pati cū extra ſe ponit. Quia eni vt di
cit Augu. Aia verius eſt vbi amat q̄ vbi
animat: qn̄ aliquis intenſo deſiderio vel
amore fert i aliquod: extra ſe quodāmo
do rapitur: ⁊ ſi illud ſit ſupra ſe quodaꝫ
modo ſupra ſe rapit: ita q̄ ſeipaꝫ trāſcē/
dit ⁊ excedit. ⁋ Tertio amor cāt odium
Nā amor conſiſtit in quadā cōueniētia
amātis ad amatū. Odiū vo cōſiſtit in qua
dam repugnātia vel diſſonātia: pri⁹ autē
conſiderat qd cōuenit rei: q̄ qd ei repu/
gnat: qr per hoc aliqd eſt repugnās q̄ im
pedit vel corrūpit qd eſt ꝯueniēs. Unde
neceſſe ē q̄ amor ſit prior odio ⁊ cā ei⁹: nā
nihil odio habet niſi p hoc qd repugnat
ei qd amat. ⁋ Quarto amor cauſat mor
bū ſiue lāguorē. Canticop̄ ij. Fulcite me
floribus ſtipate me malis: qr amore lan/
gueo. Nā amor peccati lāguidā facit ani
mam ex eo q̄ facit ipſam deteri⁹ ſe hēre:
qr coarctat ipſaꝫ ad rē ſibi incōueniētem:
vn̄ legit ⁊ deteriorat ſm illud Oſee no/
no cap. Facti ſūt abhominabiles ſicut ea
que dilexerūt. Qn̄qꝫ āt ſi ſit vehemēs le/
dit etiā corpus pp exceſſuꝫ imutationis
corpalis. Dicit ēt amor cāre languorē qr
cauſat triſticiā de abſentia amati. Unde
Tullius in. iij. libro de Tuſculanis qōni/
bus triſticiā egritudinē nominat. ⁋ Ter
tio amor aſſimilat radio: qr radius habꝫ
inflāmare. Nam ex ſubito ⁊ ꝯtinuo mo
tu radiorum contingit aerem circūfuſū
igniri: maxime cū concurrunt radij in lo
co fractionis Nam radij ibi multiplica/
ti ⁊ coanguſtati dū mutuo conculcantur
calor ibi in tātum aliquando generat q̄
aer circūfuſus ſepius inflāmatur: vt pa/
tet in criſtallo: ex cuius oppoſitiōe cōtra

radios ſolis ſtuppa incēditur vel ignit:
Jta fit ex recordatiōe continua vel vi/
ſione rei dilecte feruor inflāmatur amo
ris. Et iſte ardor ab amicis dei deriuat
etiā ad circūſtātes:q̄ ſibi appropinquā/
tes ad amorē diuinū ſepius accendunt.
ps. Jgnis a facie eius exarſit ⁊ carbones
ſuccēſi ſunt ab eo. Precipue autē hec in
flāmatio cōpetit charitati: de qua dr̄ Cā
ticorum. viij. Fortis eſt vt mors dilectio:
dura vt ignis emulatio. Lāpades eius
ignis lampades atq̄ flāmarꝝ: aque multe
non poterunt extinguere charitatem.

¶ Capitulum quintum.

Angeli aſſiīlant celo aq̄o ſi
ne criſtallino. Vnde ipſi in
telligūtur ꝑ aquas que ſu
per celos ſūt. Aſſimilātur
ergo illi celo propter tria.
¶ Primo ratione inuiſibi
litatis. Nā illud vocat ꝓprie celū .i. cela/
tū: q̄ .ſ. ē nobis inuiſibile ⁊ ocultatū. Eſt.n.
nona ſphera quā nō videm⁹. Et hoc cō/
petit angelis quorꝝ natura incorꝑea ⁊ in
tellectualis: licet in ſe maxime ſit cogno/
ſcibilis: tamē nobis quorꝝ cognitio orit
a ſenſu eſt inuiſibilis ⁊ occulta. Nā ita ſe
habꝫ ītellectus noſter ad manifeſtiſſima
nature: cuiuſmodi ſunt nature angelorꝝ
ſicut oculus nocticoracis ad lumē ſolis:
vt dicit phs. ij. Meta. Sapien. ix. Que in
celis ſunt quis inueſtigabit. ¶ Scd̄o ra
tione perſpicuitatis ſiue luminoſitatis ꝓ
pter quā .ſ. quandoq̄ vocatur celum cri
ſtallinum: q̄ eſt vniformiter ad modum
criſtalli perſpicuū ⁊ luminoſuꝫ. Angeli
aūt ꝑſpicui ſunt ꝑ mūdiciā. Vnde beatus
Dionyſi. vocat angelum preclariſſimuꝫ
ſine macula. Jtē ſūt luminoſi ꝑ ſapiētiaꝫ
⁊ eſt in eis lumen triplicis ſapientie. Sa/
pientie innate; quia per ſpecies innatas
ſiue concretas omnia cognoſcunt q̄ ſūt
a deo ꝓducta vt dicit Aug. Jtem ſapien
tie inſpirate. Suſcipiunt enim angeli di/
uinas inſpiratōes ⁊ illuminatiōes quas
beatus Augu. vocat theophanias. Jteꝫ
lumē ſapiētie beate que vocat in eis co
gnitio matutina ab Auguſtino ſm̄ ꝙ co

gnoſcūt res in verbo: cognitioneꝫ autē
rerū in ꝓpria natura vocat ipſe Aug. co
gnitionem veſpertinaꝫ. ¶ Tertio ratiōe
mobilitatis: vocāt eni illud aqueū ꝓpter
mobilitatē. Mobilitas aūt ēt angelo at/
tribuitur: q̄ ſicut dicit Damaſc. angelus
eſt ſubſtātia intellectualis ſemꝑ mobilis.
Et dr̄ angelus ſemꝑ mobilis rōne natu/
re intellectiue ⁊ voluntatis. Nā quippe
cū ſit creatura hꝫ eē mutabile: inquātum
omne creatū eſt vertibile ī nihil: niſi ma
nu omnipotētis teneretur. Reſpectu ēt
intellectus dr̄ ſemꝑ mobilis accipiendo
motū equoce ꝓut intelligere motus dici
tur: q̄m angelus ſemꝑ eſt actu intelligēs:
nō q̄nq̄ actu q̄nq̄ potētia ſicut nos. Et
lꝫ angeli quātū ad cognitōeꝫ qua cogno
ſcunt res in v̄bo oīa ſimul ītelligāt ſicut
etiā de nobis dicit Aug. xv. libro de trini
tate ꝙ in patria nō erūt volubiles cogi/
tationes nr̄e ab alijs in alia eūtes atq̄ re
deūtes. Sed oēm ſcientiā noſtraꝫ vno ſi
mul cōſpectu videbimus: tamē ea cogni
tione qua cognoſcūt res in ꝓpria natura
nō oīa ſimul intelligūt. Vnde ibi ē viciſſi
tudo intelligentie. Et ideo Aug. dicit ꝙ
oē ens creatum hn̄s intellectū intelligit
vnū poſt aliud: ⁊ talis ſucceſſus ē vt mo
tus q̄dā: beat⁹ Diony. iiij. cap. de diuinis
noībus ponit triplicē motū .ſ. circularē
rectū ⁊ obliquū. Circularis ē ab eodē in
idē cētrū imobile. Et hunc motū hn̄t in
quātū recipiūt illuminatōes a deo: ⁊ ꝑ il
las reuertunt in deū. Motu aūt recto
tūc mouent quando ꝓcedunt ad ꝓuidē
tiā ſubiectorꝝ recte oīa trāſeuntes ⁊ non
reuertūtur ab eodē in idē: ſed de vno in
aliud. Motus aūt obliquus eſt in ange/
lis cū per cognitōeꝫ inferiorꝝ quib⁹ ꝓui/
dent reflectūtur in deū principiū ⁊ fineꝫ
pulchri ⁊ boni. Jtē in volūtate mobilis
eſt angelus: q̄ nō oīa ſimul vult: ſed mo
do vnū: mō aliud. Dr̄ āt angelus localr
moueri equoce: ſicut ⁊ eſſe in loco .ſ. ꝑ cō
tactum virtutis. Nō quidē q̄ iſte vel cō
tactus iſte ſiue motus loco cōmēſuretur
ſicut accidit corꝑi: ſed dicit moueri locali
ter inquātū ſucceſſiue virtus ei⁹ applica

tur ad diuerſa loca. Vñ iſte motus pōt ē
cōtinuꝰ ⁊ diſcōtinuus: ſcḋꝫ .n. ꝙ locum di
uiſibileꝫ ad quē applicatur nō pōt ſimul
totū dimittere: ſed ſucceſſiue ſic dr̄ motꝰ
diſcōtinuus: vl̄ totū ſimul dimittere ⁊ al
teri loco ſe applicare ſic dr̄ cōtinuꝰ. Vnde
ad hos celoꝝ .i. angeloꝝ motꝰ pōt referri
illud Joelis .ij. Moti ſunt celi ⁊c̄. ¶ Iteꝫ
angeli aſſilant̄ igni. ps. Qui facis ágelos
tuos ſpūs ⁊ miſtros tuos ignē vrentē: ⁊
iſta ſilitudo q̄druplicit̄er pōt accipi. Pri
mo ſi cōſideremꝰ ignis ſubam. Scḋo ſi cō
ſideremus eiꝰ eminentiá .ſ. quo ad ſitum.
Tertio ſi cōſideremus eiꝰ potētiá. Quar
to ſi cōſideremus eiꝰ refulgētiá. ¶ Prio
eni ignis inter oia elemēta hꝫ ſubaꝫ ſub
tiliorē. Vñ ſuba ignis ꝓp ſuá ſubtilitateꝫ
repñtat nobis tria de angelis. Prio eo
rū imaterialitatē: ꝓpterea qꝛ ignis ē ma
xime inter elemēta formalis. Nam mini
mū hꝫ de mā ⁊ plurimū de forma. Ange
lus aūt lꝫ ſm Diony. nihil de mā hꝫ vt
dicit Dio. de diui. no. ꝙ itellectuales ſbe
.i. angeli vitá hñt ideficiētē: ab vniuerſa
corruptiōe mā ⁊ gñatione múde exñtes.
Hñt tñ aliqd loco māe .ſ. potētialitatem
cū nō ſint actꝰ purꝰ vt deꝰ. Vñ angelus dr̄
eē cōpoſitꝰ ex potētia ⁊ actu: ſiue ex q̄ ē ⁊
qḋ eſt. Sicut igit̄ ignis iter cetera elta mi
nimū hꝫ de mā ⁊ plꝰ de forma: ita ágelꝰ
iter oēs creaturas itellectuales minꝰ hꝫ
de potētia ⁊ plus de actualitate. Vñ áge
li qdē dñr ſube ſiue forme ſepate .ſ. a mā.
¶ Scḋo ignis repñtat angeloꝝ icorpeita
tē. Ná ꝓp ſuá ſubtilitatē ignis q̄ſi nō vr̄
hēre corpulentiá. Vñ additꝰ alteri corpi
non videt̄ ipm augere vt appet in ferro
vel lapide ignito: quod tamen nō videt̄
eſſe maius q̄ nō ignitū: cū tamē oē quá
tum additū q̄to faciat ipꝫ maiꝰ ⁊ oē cor
pus nāle ſit quātū: nec etiá videt̄ ignis q
eſt i ferro aliū locū q̄ ipꝫ ferrū per ſe oc
cupare: vel maiorē locū ſimul cū ipo cor
pore q̄ ferrū ſolū: que oia cuidá icorpei
tati: imo vt verius dicá ſubtilitati ipiu ē
ignis atteſtátur. ¶ Itē ꝓpter ſuá ſubtili
tatem ignis eſt incluſibilis: qꝛ ſicut dicit
Dio. xv. cap. celeſtis hierarchie ignis nō

pōt teneri: qꝛ ꝓpter ſuá ſubtilitatē ⁊ mo
bilitatem penetrat oē corpꝰ. Hoc igitur
cōpetit angelis ex eo ꝙ de ſui nā nō ſolū
ſūt icorpei. Propt̄ qḋ dicit idē Dionyſi.
iiij. cap. eccleſiaſtice hierarchie ꝙ ágeli ſic
imāles ſic icorpales itelligunt̄: ſꝫ ēt non
ſūt corpibꝰ alligati vt .ſ. in corpibꝰ incluſi
velut aie hūane teneantur. Vñ angeli in
ſcriptura ſpūs nomiant̄ ſm illud Heb. j.
Oēs ſūt admiſtratorij ſpūs ⁊c̄. Spūs aūt
carneꝫ ⁊ oſſa nō hꝫ: vt dicit̄ Luce. xxiiij.
Et iō ſuba angeli nō ſolū nō eſt corpꝰ ſed
nec ēt alicui corpi vnita eſt vt forma: qḋ
eſſet nāliter in corpe detineri. Aſſumūt
tñ ad tēpꝰ vt ex ſacra ſcriptura pꝫ inter
dū angeli corpa hoibus apparētes: ſicut
Aug. teſtat̄ .xvj. de ciuitate dei dicēſ ꝙ an
geli in aſſūptiſ corpibꝰ apparuerūt. Abra
he. que nō ſunt eis nāliter vnita: in qua
cūqꝫ figura appareát: ſed formát ſibi illa
cū volūt ex aere. Et aſſumunt ſibi hmōi
corpa cū nobis apparēt angeli nō ꝓpter
ſe: ſed ꝓpter nos .ſ. vt familiariter cū ho
minibus cōuerſando demōſtrent intelli
gibilē ſocietátē quá hoies expectát cum
eis habendá in futura vita. Itē hoc ipꝫ
ꝙ angeli corpa aſſumpſerūt in veteri te
ſtamēto fuit quodá figurale indicium ꝙ
verbū dei aſſumptuꝝ eſſet corpus hūa
num. Oēs eni appitōes veterꝭ teſtamen
ti ad illá apparitōeꝫ ordinabant̄ qua ipe
filius dei appuit in carne. Eſt etiá notádū
ꝙ ſicut in ſacra ſcriptura ꝓprietates reꝝ
intelligibilium ſub ſimilitudine reꝝ ſen
ſibiliū deſcribūtur: ita corpora ſenſibilia
que angeli aſſumūt diuina virtute ſic for
mátur ab eis: vt cōgruūt ad repreſentan
dū angeli ꝓprietates: ⁊ hoc corpꝰ ē aſſūe
re. Habemus ergo tres rōnes quare an
geli cū icorpei ſūt in corpibus tñ nobis
appent .ſ. tū ad oſtendēdū futurá nobis
ſocietatē: tū ad figurandū xpi incarnatio
nem: tū ad tradenduꝫ nobis per ſenſibi
lia de ſeipis cognitionē. ¶ Tertio ignis i
ſua ſphera propter ſui ſubtilitatē eſt no
bis inuiſibilis: vnde Dio. dicit in ſupradi
cto capl̄o. xv. ꝙ ignis eſt incōtēplabilis
oculis carnalibus .i. inuiſibilis ꝓpter ſuá

ſubtilitatē. Nā lucidum non vr̄ a ſeipſo
niſi ſit in mā ſpiſſa. Unde dicit̄ inuiſibilis
ꝑut eſt in materia tenui. Et in h̄ ignis re
preſentat angeloꝝ inuiſibilitatē: qꝛ ſicut
de ſe ſūt icorꝑales: ita ēt ſūt inuiſibiles ap
ꝑent nobis viſibiles vt dcm̄ eſt de igne ꝑ
ut eſt in mā ſpiſſa. Quod qdē ſic veꝝ eſt
Quia tūc angeli ſumūt corꝑa in qbꝰ viſi
biliter cōſpectibus noſtris apparēt. For
mant igit̄ talia corꝑa ex ipa v̄tute diuina
quātum neceſſariū eſt ad corꝑis aſſumē-
di formationē. Nā lꝫ aer in ſua varieta-
te manēs figurā nō retineat vel colorē:
tn̄ quādo cōdēſat̄ figurari ⁊ colorari ꝑt
ſicut appet in nubibꝰ. Ad oñdēdā igit̄ ꝓ
priā inuiſibilitatē quā angelus ex ſe hꝫ dix̄
angelus Raphael Tobie. Videbar qdē
vobiſcum māducare ⁊ bibere: ſed ego ci
bo inuiſibili ⁊ potu q ad hoībꝰ videri nō
pōt vtor. Quia. n. ex eiſdē nutrímur ex
qbus ſumus ſicut in ſcdo de aia phūs di
cit: ſicut angelus eſt ex natura inuiſibili ita
etiā inuiſibili vtitur nutrimento. ¶ Itē
ignis inter oīa elementa hꝫ eminentiam
altiorē. ſ. quo ad ſitum. Unde Dionyſius
dicit ꝙ ignis eſt altus. ſ. quo ad locū pro
priū qui eſt ſuper oīa elemēta. ſ. imedia
te ſub orbe lune. Et hec altitudo ſitꝰ cō-
petit igni ratione leuitatis: qꝛ locus leui
um eſt ſurſū ſicut grauiū deorſū. Ex hac
aūt altitudine ignis oſtēdit̄ angeloꝝ ſub
limitas quo ad ſex. Primo quo ad ſitū
localē: qꝛ ſicut ſphera ignis eſt locata ſu-
per omnes ſpheras elemētorum: ita an
gelica natura creata ⁊ locata eſt ſuꝑ oēs
ſpheras celorum. ſ. in celo empyreo qđ
ſtatī factū vt dicit Strabus angelis eſt
repletū. Celum autē empyreū ſupremū
celum eſt: ꝓpterea ſuper illud Deutero
nomij. Dñi dei tui eſt celū celi. Dicit Iſi
do. ꝙ ſupremū celū eſt celum angelorū.
Nā quia ex creaturis corꝑalibus ⁊ ſpiri
tualibus vnū vniuerſum eſt conſtitutū
ſic create ſūt creature ſpūales ꝙ ad crea
turam corporalem aliquem ordinē ha
bent ⁊ toti creature corporali preſident:
vnde conueniens fuit ꝙ angeli in ſupre
mo corꝑe crearent̄ tanꝗ toti nature cor

porē preſidētes. Attēdendū eſt autē ꝙ
ignis lꝫ ſit in ſūmo locatus: tn̄ virtute ſo
lis mouet̄ ⁊ deſcēdit ad mixtionē alioꝝ
inferioꝝ. Quodlibet. n. elemētū hꝫ in ce
lo aliqđ mouens ipm ſicut terra moue
tur ab orbe ſtellaꝝ fixaꝝ: ⁊ ideo diuerſe
rerū ſpēs in ipſa generātur: vñ diuerſe
figure terreſtrium reſpondent diuerſis
imaginibus ſtellaꝝ. Aqua v̄o ab orbe lu
ne ſicut pꝫ in fluxu ⁊ refluxu maris. Ignis
v̄o ab orbe ſolis. Aer v̄o propter multi
tudinem motuum in ipſo ab alijs qnqꝫ
planetis qui ſunt multorum motuū. Si
cut ergo ignis quāꝗ ſit altus: tamē v̄tu
te ſolis deſcēdit ad mixtionē iferioꝝ: ſic
etiā angeloꝝ plurimi quāꝗ fuerint in ce
lo creati vel locati: iuſſu tn̄ ⁊ ordinatōe
dei deſcēdūt ⁊ veniūt in mūdū ad rerū
tēporaliū adminiſtratōē: ⁊ hūane ſalutiſ
ꝓcuratōē: vnde Apoſt. Hebre. i. dicit ꝙ
omnes ſūt in miniſteriū miſſi ꝓpter eos
qui hereditatē capiūt ſalutis. Ex hoc tn̄
ꝙ Apoſto. dicit omnes nō accipiendū eſt
ꝙ oēs vr̄ angeli mittant̄ in miniſteriū
qꝛ ſm̄ Diony. quatuor ſuperiores ordi
nes cherubin ſeraphin troni ⁊ dñatōes
nūꝗ ad extrēius miſteriū mittunt̄: ſꝫ ſo
lū qnqꝫ iferiores. ſ. virtutes ptātes prin
cipatus archāgeli angeli. Nihilominꝰ tn̄
ſolum primi tres ordines dr̄ aſſiſtētes.
reliqui v̄o ſex ordines dr̄ miniſtrātes.
Vñ dñationū ordo inter miſtrantes cō
putatur nō tanꝗ exequēs miſteriū: ſed ſi
cut diſponēs ⁊ mādās quid ꝑ alios fieri
debeat: ſicut architectores in edificijs ni
hil manu operātur: ſed ſolū diſponūt ⁊
ꝑcipiūt quid alij debēt operari. Dicit er
go apls oēs mitti: non qꝛ ſuꝑiores vt di
ctum eſt ad executōē miniſterioꝝ mittū
tur: ſed qꝛ iferiores qui mittūtur ab eis
miniſterijs illuminātur. Vel itelligitur ꝙ
ſpūs illi q ſunt ad miſteria deputati oēs
ꝓpter eādem cauſam ſunt adminiſtrato
rij. i. in miſterium miſſi. ſ. propter eos q
hereditatē capiūt ſalutis: quis vr̄ oēs
angeli ſint tales. Et lꝫ angeli veniētes in
mūdū exeāt a celo empyreo: in nullo tn̄
derogat̄ ex hoc eoꝝ dignitati: qꝛ licet ſic

eis celum empyreū ex quadā cōgruētia deputatū: nihil tñ ꝓpter hoc dignitatis recipiūt ab eo: ⁊ iō quādo actu nō sūt in celo empyreo nihil eoꝝ dignitati ſubtrahitur ſicut nec regi quādo nō actu ſedet in ſolio regali. ¶ Itē ex angeloꝝ occupatione exteriori cōtemplatōis iterne puritas nullatenus ipedit: qꝛ duaꝝ operationum: quaꝝ vna eſt regula ⁊ rō alteri⁹ vna nō ipedit: ſed iuuat aliā. Vñ cū angelus ꝑ ſolā intellectualem actionē regulat ſuas actiones exteriores: ſequitur ꝙ interior actio ex ipſis exterioribus actibus ipedimentū nō hēat: ſed potius iuuamentū. Et iō Greg. dicit in. ij. mora. ꝙ angeli ſic foris nō exeūt ꝙ interne cōſolatiōis gaudiis priuent. Secūdo ex altitudine ignis oſtēdit angeloꝝ ſublimitas quo ad ſufficientiā ſubſtātialem. Nā ita ſufficiēs eſt ſibi ignis ſubſtātia ꝙ abſqꝫ alicui⁹ nutrimēti vel mãe extranee ſubſidio ꝑ ſe ſubſiſtere ⁊ ꝯſeruari pōt: vñ Dio. dic̄ ꝙ ignis eſt altero nō idigēs. Hoc aūt non cōpetit igni: niſi ꝑut eſt in loco ꝓprio ⁊ altitudie ſphere ſue. Nā ex̄ locū ſuū idiget aliena mã ad ſui multiplicatōeꝫ ⁊ cōſeruatiōeꝫ. Silr̄ igit̄ angeli ſt̄ forme ꝑ ſe exñtes ſubſiſtētes corꝑalis materie adiūctione non indigētes ſicut indiget hūana aīa corpore: quo ad tria. Pꝛio quãtū ad ſpēi cōſtitutionē: qꝛ lꝫ aīa poſſit ſubſiſtere ꝑ ſe ſine corꝑe ſicut pꝫ de aīabus ſeꝑatis: non tñ hꝫ cōpletā rōnē vel eēntiā ſpēi humane cū ipa ſit ps hūane ſpēi: vñ hō dr̄ qđ ꝯpoſitū eſt ex aīa ⁊ corꝑe. Et iō Aug. xix. de ciui. dei ꝯmēdat varronē q hoieꝫ nec ſolā aīam nec ſolū corpus: ſed aīaꝫ ⁊ corpus arbitrabat̄. Sꝫ āgelus hꝫ ēt ſine aliquo corꝑe ꝑ ſe cōpletuꝫ eſſe in ſpē. Et iō cōiter tenet̄ ꝙ intelligētia. i. angelus nulli corꝑi vnitur vt forma: ſed tñ ſicut motor: ⁊ h̄ mō vnit̄ corꝑi celeſti. ¶ Iteꝫ aīe hūane indigēt corꝑibus ad ſui multiplicationē ſiue indiuiduatōeꝫ. Nā ſicut dic̄ Auic. ipoſſibile ē eē multiplicatōeꝫ idiuiduoꝝ ſub vna ſpē niſi ex diuerſitate materie: qꝛ ex diuerſitate pricipioꝝ formalium ſequit̄ diuerſitas ſpēi. Cū igit̄ aīe nō habeāt materiaꝫ ex̄ qua ſunt: oꝫ ꝙ i eis ſit multiplicatio ſm̄ diuiſionē mãe i qua ſunt. ſ. ſm̄ diſtinctionē corpoꝝ. Angeli āt qꝛ nec mãm habēt ex qua ſunt: nec etiaꝫ mãm cuius ſint forme nō multiplicātur ſm̄ diuiſionē alicui⁹ mãe: vñ eſt i eis multiplicatio ſolū ſm̄ diuiſionē formalē ad quā ſequit̄ ēt diuerſitas ſpēi: vñ ꝑfectio mãe angelice reqrit qđē multiplicatiōem ſpēꝝ: ſꝫ nō idiuiduoꝝ ſb̄ eadē ſpē: ⁊ iō pꝫ ꝙ nō idigēt ãgeli corꝑib⁹ ad ſui multiplicationē ſicut aīe hūane. ¶ Tertio idigēt aīe hūane corꝑibus ad itellectualē perfectionē ꝓpter h̄ ꝙ aīa hūana iperfecta eſt de ſe ⁊ in potētia exñs infima in gñe itelligibilium ſubſtātiaꝝ nō habēs in nã ſua plenitudineꝫ ſcie: ⁊ iō idiget vniri corꝑi vt a rebus ſenſibilibus per ipſius corꝑis ſenſus ſciaꝫ acqrat. Sed angeli ſūt ꝑfecti in nã itellectuali ita ꝙ ñ idigēt cognitionē accipe a reb⁹ ſēſibilib⁹: vñ nō itelligūt ꝑ ſpēs a reb⁹ acceptas: ſed ꝑ ſpēs cōnãles ſcꝫ ſibi a deo in ſua creatiōe iſuſas: vnde Dio. dicit in. vij. cap. de diuinis noib⁹ ꝙ angeli nō cōgregāt diuinā cognitōeꝫ a rebus diuiſibilibus aut ſenſibilibus. Et iō pꝫ ꝙ ꝓpter intellectualē pfectionē ſeu cognitionē nō indigent vniri corporibus. ¶ Tertio oñdit̄ angeloꝝ ſublimitas ex altitudine ignis quo ad ipaſſibilitatē corꝑalē. Nā ignis vt i altitudine loci ſui nō eſt noxiaꝝ vl̄ turpiū paſſionū receptiuus: ſicut eſt t̄ra aq̄ ⁊ aer q̄ freqūēter iſiciūtur ⁊ fedātur ſordib⁹ ⁊ imūdiciis ⁊ fetorib⁹ alioꝝ corpoꝝ: vñ Dio. dic̄ ꝙ ignis nō ē recipiēs pedeſtrē. i. ignominioſaꝫ ſb̄iectionē: qꝛ cū ſit in ſuꝑmo loco nō pedibus cōculcat̄ ſeu territ̄: ſicut terra que ē in iſimo: nec ſūt ſuꝑ ipm̄ imundicie ſicut ſuper terrā vel aquā. Et nota ꝙ quanto corpus eſt in loco eminētiori tāto eſt nobilius ſm̄ nãm: qꝛ hꝫ plus de ſpē: ſpecies eni eſt in terminis vt dicit phs: ⁊ iō ignis ſm̄ altitudinē loci ſui nō recipit cōtumeliam minoratōis. Siliter angeli cum ſint immãles ⁊ incorꝑei: nãm habēt impaſſibilem: vñ corꝑeis ac ſenſibilib⁹ paſſionibus nō ſubduntur neqꝫ minorant̄. Et iō

⁊ ꝓpter nãm quaꝫ ſuſcepit paſſibilem
dicit fuiſſe ab angelis paululũ minorat⁹
ſm illud. ps. Minuiſti eũ paulo min⁹ ab
angelis. ¶ Quarto oſtẽdit ignis ſublimi
tatem angeloꝝ quo ad noticiã itellectua
lem. Nã ignis vt Dio. dicit eſt ſurſuꝫ la-
tus. Hoc aũt cõpetit igni: inquãtũ eſt ex-
tra locũ ſuũ: qꝛ nãliter ad locuꝫ ſuũ qui
eſt ſurſũ redire conaꝛ. Sic angeli ſm itel
lectũ mouenꝛ ſurſũ in deum: accipiendo
motũ, nõ ſm qđ eſt act⁹ iꝑfecti. i. exiſtẽ-
tis in potẽtia: ſed ſm quod eſt actus ꝑfe
cti. i. exiſtẽtis in actu. Dicit. n. ſic Dio. iiij.
cap. de diui. no. ꝙ mẽtes angelice itelligẽ
do mouenꝛ ⁊ ſic angeli ſurſuꝫ ferunꝛ: qꝛ
quecũqꝫ itelligẽdo cognoſcũt in deũ re-
ferũt. Diſtinguit. n. in eis Aug. iiij. ſuper
Geñ. ⁊. xj. đ ciuitate dei duplicẽ cognitio
nẽ reꝝ. ſ. matutinã ꝓut. ſ. cognoſcunt pri-
mordiale eẽ reꝝ: ⁊ hoc ꝓut res ſũt i ver-
bo: ⁊ ꝑ talẽ cognitõeꝫ manifeſtũ ẽ ꝙ ſur
ſum ferũtur. Itẽ veſptinaꝫ ꝓut. ſ. cogno-
ſcunt eſſe reꝝ creataꝝ ſꝫ qđ in ꝓpria nã
cõſiſtũt. Nã eſſe reꝝ creataꝝ fluit a ver-
bo ſicut a quodaꝫ ꝑmordiali ꝑncipio. Et
hic effluxus terminaꝛ ad eſſe reꝝ qđ in ꝓ
pria nã habẽt ⁊ in hac etiã cognitõe ange
li beati referunꝛ in deuꝫ: qꝛ cognoſcẽtes
creaturã nõ in ea figunꝛ: ſed hoc ipm re-
ferunt ad laudẽ dei: in quo ſicut in prin
cipio oia cognoſcunt. Et hinc eſt ꝙ Ge-
neſis primo in creatione reꝝ poſt veſpe
ram nõ nominatur nox: ſed mane qꝛ ma
ne ſit finis precedentis diei ⁊ initium ſe-
quẽtis: cũ dicit factũ eſt veſpere ⁊ mane
dies vnus: ⁊ ad ſignũ ꝙ ipſi angeli cogni
tionẽ precedẽtis operis ad laudẽ dei re
ferunt. ¶ Quinto oſtẽdit ignis angeloꝝ
eminẽtiaꝫ quãtũ ad obedientiã miniſte-
rialem. Nã ignis vt dicit Dio. eſt ſemper
mobilis: alia aũt trãſlatio dicit ſemp mo
tus. Semp aũt moueri nõ cõpetit igni ſꝫ
ꝓpriũ motũ: ſed ſm qđ eſt ſurſũ in ꝓpria
ſphera ⁊ moueꝛ motu celi: qꝛ nõ ſolum
eſt veꝝ in orbib⁹ ꝙ iferior mouetur mo-
tu ſuperioris. Sed etiã in oibus corpori
bus attingit inferius motus ſuperioris
q̃ntum poteſt. Vñ quodlibet elemento-
rum mouetur ab aliquo orbiũ. Ignis ãt
a ſole ⁊ marte vt dicit Rabbi Moyſes
Et motus talis nõ eſt rectus: ſed circula
ris: ⁊ ſic põt eſſe ſemꝑ nõ a virtute itrin-
ſeca ſemꝑ mouẽte: ſed a v̄tute extrinſeca
⁊ iſte eſt motus inãlis igni ſꝫ qđ ẽ in ſpẽ
ſua: ſꝫ nãlis ſm qđ eſt elementũ: qꝛ aliter
nõ poſſet venire ad mixtõem niſi ex qua
libet parte deferreꝛ per radios ſolis. Si-
cut ergo ignis eſt ſemꝑ mobilis ſiue mo
tus ſm Diony. Sic ẽt angelus dicit eſſe
ſubſtãtia ſemper mobilis ſm Damaſ. qđ
quideꝫ qualiter intelligẽdum eſt expoſi
tum eſt ſupra in principio huius capituli.
¶ Item ſicut ignis in ſphera ſua moue
tur motu celi. Sic etiam angelus ad pe-
ragendi miſteria mouetur motu volun-
tatis dei: vñ. ps. Benedicite domino om
nes virtutes eius: miniſtri eius qui faci
tis voluntateꝫ eius. Et quantum ad hãc
obedientiã miniſterioꝝ inueniunꝛ angeli
⁊ ſi nõ ex nã ſua. tamẽ ex dei prouidentia
ſemꝑ mouentes ⁊ ſemper moti. Mouẽt
enim orbes angeli ſm philoſophos: mo
tu ſempiterno: ⁊ ſic ſunt mouentes: ſed
qꝛ hoc faciunt diuine voluntatis impe
rio qđ ſemꝑ exequũtur: ideo ſunt quodã
modo ſemper moti: eo mõ quo ille cui⁹
imperio aliqđ fit dicit eſſe mouens ad il
lud. ¶ Sexto oſtendit ignis excellentiaꝫ
angeloꝝ quo ad diſparẽtiam viſualem:
dicit enim Dionyſius quinto capitulo li
bri celeſtis hierarchie ſm antiquiorem
tranſlationẽ ꝙ ignis eſt reſiliens qđ po
teſt intelligi tripliciter. Vno modo reſili
ens a loco infimo. Videmus enim ꝙ flã
m· ignis in candela ſi aliquis inclinet eã
deorſum ſtatim reſilit ⁊ reflectiꝛ ſurſum
ſcꝫ verſus locum ſuum naturalem qui ẽ
ſurſum. Sic etiam angeli lꝫ quãdoqꝫ mi-
niſtrãdo deſcendunt ⁊ viſibiliter inter-
dum appareant: completis autẽ miniſte
rijs diſparent ⁊ ad ſumma reſilire ſiue re
dire dicũtur. Vnde angelus Raphael ex
pleto miſterio dixit Thobie ⁊ filio ſuo.
Tempus eſt vt reuertar ad eum qui me
miſit. Vos autẽ benedicite dominum ⁊c.
Tho. xij. Et cũ hoc dixiſſet ablatus eſt a

cõſpectu eorum. Tho. xij. Alio modo pt intelligi ꝙ ignis reſilit a corpore mixto. Elemēta eni ſunt in corpe mixto ſm eſſe primū. i. ſm ſuas formas ſubſtātiales: ſed nō ſm eſſe ſm. ſ. ſuaꝝ qualitatū intēſarū: q2 reducte ſunt ad mediū. Sed etiam neceſſe eſt quādoqꝫ ipm mixtum diſſolui ꝛ reſolui in elemēta: ꝛ tūc vnūquodqꝫ elementū redit in ſuā naturam ꝛ locum: ꝛ ſic ignis dicit reſilire. ſ. a corpore mixto: vt quidā expoſitores volunt. Alij tñ nō cõſentiūt ꝙ elemēta ſint in mixto actu. ſ. ſm formas ſubſtātiales: ſed virtute tñ: ꝛ tūc eſt tertia expoſitio ꝙ ignis reſilit. ſ. a cõbuſtibili appħēſo. Nā mā quā appħēdit vſqꝫ ad ei9 cõſūptionē nō deſerit nec appħendit dū apprehēdit: ſꝫ cõſūpto eo in qd agit i ſe reſilit: ꝛ ita dr reſiliens. Sicut ergo ignis ſm primā expoſitõez reſilit a corpe mixto cõpleto ſue durationis periodo: ita etiā angelus reſilit vel recedit a corpe aſſumpto cõpleto ſuo officio ꝛ tūc vt ipꝫ corp9 redit in ſuū pncipiū ſic etiā ipm mixtum redit in elemēta. Non aūt hāc ſilitudinē ſic aſſigno vt dicere velim ſic intelligēdo ꝙ angelus miſceat corpori aſſūpto: ſicut ignis cõmiſcet elemētis alijs in mixtiõe: neqꝫ ꝙ reſolutio corpis aſſūpti fiat i āgelū ſic reſolutio mixti in ignē ꝛ in alia elta: ſꝫ ꝙ ipſe angelus remanet p ſe dimiſſo corpe aſſūpto: ſicut ſi ignis p ſe remaneret termiata reſolutione mixti. Sed ſm aliā expoſitionez ignis reſilit a cõbuſtibili: nō q2 cõprehēdit : ſed potius ꝯprehēdit ipꝫ: ꝛ ſic ēt angelus dicitur reſilire a loco in q̄ eſt vel vbi opat: nō q2 cõtinet vel includit a loco: ſꝫ poti9 ipſe cõtinet locū. Nā cõtineri ꝛ includi a loco ꝯpetit corpi locato: put eſt quātuꝫ q̄titate dimēſiua: que angelo nō ꝯgruit cū ſit icorpeus: ſꝫ eſt in eo q̄titas virtualis: cuius applicatõe ad aliquē locū dicit eſſe in eo. Sed tñ ſuba icorporea ſua virtute cõtingēs rē corporeā cõtinet ipam ꝛ nō continet ab ea. Alia eni eſt in corpe vt cõtinēs nō vt contēta. Et ſilr angelus dicitur eē in loco corpeo nō vt cõtētus: ſꝫ vt continēs aliquo modo. Itē ignis inter oia elemēta hꝫ potētiā ſeu virtutem ampliorē ꝛ hoc ppter exceſſiuā caliditatem. Et iõ ſꝫ ſuā virtutē eſt inuicibilis impalpabilis inalterabilis ꝛ inuiſibilis. Immēſurabilis eſt ignis. Vñ Diony. in capitulo ſupi9 allegato. xv. celeſti hierarchie: q2. ſ. virt9 ei9 nō determinat ad vnuꝫ terminum vt cõmēſurata illi. Videmus. n. ꝙ in cõburendo nō extendit ſe virtus eius tm̄ ad vnū: imo q̄ſi ad īfinita ſi īfinita cõbuſtibilia inueniret. Et ſilr in eodē combuſtibili nō hꝫ certū terminū. vt. ſ. cõburat tātaꝫ partē ipſi9 ꝛ nō plus. Vnde ſi eēt aliquod cõbuſtibile īfinitū ſine fine comburēdo pcederet. Habꝫ ēt ignis multos alios effectus facere. Vñ lꝫ ſit finite eſſentie tamē v̄tus ei9 nō coarctat ad vnū effectuꝫ ſed in oia generata põt: ppter qd virt9 eius dr nō eē cõmēſurabilis alicui corp. Hoc aūt cõpetit āngelis qui lꝫ eſſentiam habeāt finitā ꝛ limitatā virtutē: tamē habēt reſpectu īferiorum nō limitatam vel coartatā: ſed quodāmodo īfinitam iquātū. ſ. v̄tus angeli nō eſt ex ſe limitata ad vnū effectū tātū vel circa rē vnā tm̄: ita ꝙ nō poſſit circa aliā opari. Virt9 etiā angeli nō cõmēſurat inferiori rei cui applicat: q2 qlibet angelus ēt minim9 hꝫ altiorē ꝛ vniuerſaliorē v̄tuteꝫ q̄ aliqd genus corpaliū: ꝛ iõ v̄tus angeli nō eſt commēſurabilis alicui corp ꝙ angeli diuerſi diuerſis reb9 preponant eſt non: q2 v̄tus angeli magis extēdatur ad hoc corp9 q̄ illud ſm ſuā nām: ſed ex ordine diuine ſapīe que. ſ. diuerſis reb9 diuerſos rectores ꝓpoſuit. Dicit eni Aug. in lib. lxxxiij. queſtionū ꝙ vnaqueqꝫ res viſibilis in hꝫ mūdo hꝫ angelicā ptātē ſibi prepoſitam. Quia tñ v̄tus angeli ſimpliciter eſt finita ꝛ terminata oꝫ ꝙ quādo applicat ad vnū tūc non applicet ad aliud. Et hinc eſt ꝙ angelus per applicationē v̄tutis dr eſſe in loco ꝙ non poteſt eē angelus i plribus locis ſimul ſꝫ tm̄ in vno determiate: maiori tñ vel minori ſm ꝙ volūtarie applicat virtutē ſuā ad corpus maius vel minus. ¶ Item ignis vt dicit Diony. ē incõprehēſibiliter ipalbabilis. i. non compre

hendi[t]ur tactu:qꝛ propter vehementiā ⁊ ipꝛopoꝛtionē caloꝛis ſoluit propoꝛtionem ſenſus. Angelus alia ratiōe non eſt palpabilis.ſcʒ propter nām̄ ſpiritualem ⁊ icoꝛpoꝛeā:que nō ſubijciūtur ſenſibus aut qualitatibus ſenſibilibus vt tāgi vel palpari poſſit. Item ignis eſt inalterabil' a ſua caliditate:qꝛ nō poteſt ignis manēs ignis infrigidari:ſicut aq̄ manens aq̄ pōt calefieri. Sic āgeli bti nō recipiūt trāſmutationem de bonitate in maliciā.q̄uis h̄ nō habuerunt primitus ex nā ſed ex gratia cū fuerint creati i libertate arbitrij:⁊ econtrario demones de malicia in bonitateʒ nequeunt trāſmutari. Vel etiā angeli de ſcia in obliuionē vel ignoꝛātiā minime trāſmutātur. Pñt tamē decipi demones ⁊ errare nō qdē quātū ad ea que nāliter rei conueniūt vel remouenꝛ ab ea: ſed quātū ad ea tm̄:que a ſupnāli dei oꝛdinatione dependēt ſicut ſi cōſiderās Lazarū moꝛtuū iudicaſſet eū nō reſurrecturum. Itē ignis eſt iuiſibilis:vñ Dio. dicit q̄ eſt p ſe potēs oium. Nā per ſuā virtutem actiuā videm⁹ q̄ ignis pōt ſuper oīa iſta generabilia ⁊ coꝛruptibilia:nec vincitur ab eis:vñ ⁊ oia trāſmutat ēt ferrū ⁊ lapides ⁊ quecūq3 foꝛtia. Sic angeli hñt dñiū ⁊ poteſtatē ſupꝛa totā nām̄ coꝛporalem:ꝑpter qd Augu. dicit in.iij.de trinitate q̄ oīa coꝛpoꝛa regūtur p ſpūm vite rōnabilem. Et Grego. dicit in.iij. dialog. q̄ in hoc mūdo viſibili nihil niſi p creaturā inuiſibilē diſponi pōt:vnde nā coꝛpoꝛalis ad nutū obedit angelis quātū ad motū localē:ſʒ non quātum ad alias trāſmutationes foꝛmales:niſi mediāte motu locali alicuius coꝛpis moti: vt tradit Augu.iij.de trinitate. Itē ignis inter elementa hʒ reſplendentiā clarioꝛum: nam ignis eſt ex ſe lucidus nobis occultus:⁊ alioꝛum illuminatiuus propter primū: dicit Augu. q̄ ignis eſt oino ſplēdēs exiſtens. Vbi dicit expoſitoꝛ q̄ tā igneū elementi q̄ igneū celi lucidū eſt in ſe:ſʒ non ſemp viſibus noſtris ſubijciatur propter nām̄ in qua eſt vt ſtatiʒ declarabiꝛ. Siliter etiā angeli in ſe quidem hñt naturaʒ lucidam ⁊ maxime manifeſtā cuʒ ſint foꝛme ſepate ⁊ actu intelligibiles:vnde phs ij.methaphyſice vocat eos manifeſtiſſima nature. ¶ Secūdo ignis eſt nobis occultus.i.inuiſibilis.ſ.in propꝛia ſphera: vt dicit Alexāder:vnde Dio. dicit q̄ nō obſtāte q̄ ſit in ſe lucidus:tamē nobis ē occultus nō adhibita mā in qua ſuā operationem manifeſtat que eſt lucere. Naʒ ꝑpter ſui ſubtilitatē ⁊ tenuitatē non ſubiacet viſibus noſtris dū eſt i mā tenui:ſʒ ſolum ſm qd eſt in mā cuius partes conſtant ⁊ adunātur:vñ dicit Auic. q̄ ex cōgregatiōe diaphani ſit lucidū vt pʒ in criſtallo:⁊ pp hoc ignis:vt dcm̄ ē in mā ſua nō lucet. Et ſi obijciaꝛ q̄ ē ꝓut eſt in ꝓpa ſphera manifeſtaꝛ lumē eius in galaxia. Dicēdū ē q̄ galaxia nō ē ex ſplēdoꝛe ignꝭ qm̄ ſic ſemp eēt in eadē pte celi:cōptū eſt āt q̄ moueꝛ in cētū ānis gradu vno. Sʒ cā etiā eſt multitudo ſtellaꝝ minutaꝝ in illa pte celi:quaꝝ lumē videꝛ ꝯtinuū:ſilr ēt angeli nō obſtāte q̄ in ſe ſint maxime itelligibiles:tñ quo ad nos ſūt occulti ⁊ ignoti niſi inquātū māifeſtāt ſe nob in ſuis effectib⁹ quos agūt in iſtis ſenſibilib⁹ ⁊ h̄ eſt ꝑpter ipꝛopoꝛtōeʒ itellect⁹ nr̄i: q dū cōiūctus eſt ſic ſenſibus vel fātaſmatib⁹: vt dcm̄ eſt ſe hʒ ad eos ſicut oculus nocticoꝛacis ad lucē ſolis. Intellect⁹ eni cōiūctus ſenſibus nō poteſt intelligere niſi ad conuerſionē ad fantaſmata ⁊ ſine continuo ⁊ tēpoꝛe. Sed angeloꝝ nō ſūt fantaſmata nec tpi nec cōtinuitati ſubdūtur quare eos ꝓut ſūt in ſe ⁊ hʒ ſuas qdditates itelligere nō valem⁹. ¶ Tertio ignis eſt alioꝝ illuminatiua:dic̄ aūt Dio. ſupꝛa in dcō caplo in quo multiplices itroducit ꝓprietates ignis q̄ ignis ē circūuelaꝛ illumiatōibus illuminatiu⁹:ſic.n.hʒ antiqua trāſlatio:⁊ itelligiꝛ circūuelatis.i.circūpoſitis ſube eius.i.a lumie cātis: qꝛ ſcʒ ignis ꝓpꝛie ex ſe nō hʒ illumiare:ſʒ ab exterioꝛi hʒ q̄ cōicat celeſti coꝛpi vt dic̄ philoſoph⁹:h̄ āt illumiatio cōpetit āgelꝭ:⁊ q̄tū ad ſeipos hʒ q̄ ſupioꝛes ō his q̄ a ō pcipiūt illūināt iferioꝛes:vñ Dio. dic̄.xv. caplo celeſtis hierarchie q̄ vnaq̄q3 cele

ſtis eſſentiã intelligẽtiã ſibi a ſupiori datã inferiori cõicat. Et poſſet ẽt ꝑ tãto dici ꝙ ſupior illuiat inferiorẽ circũuelatis illũinatõib⁹: qꝛ ea de qb⁹ illũinant nõ ita excelléter ⁊ clare recipiunt ab īferiorib⁹. ſicſũt i ſupiorib⁹: ⁊ iõ ſupior angel⁹ vitatẽ quã accipit quodãmõ vt ita dicã igroſſãt vt ab inferiori capi poſſit. Et iõ Dio. dicit in ꝑdicto ca. ꝙ vnaqq₃ ſuba intellectualis datã ſibi a ſupiori itelligẽtiã ꝓuida vtute diuidit ⁊ multiplicat ad inferiores ſurſũ ductrice analogia. Hoīes autẽ ab angelis circũuelatis illuminationib⁹ illũiant: qꝛ intellect⁹ hũan⁹ ipam itelligibilẽ vitatẽ nudã cape nõ põt cũ nãle ſit ei intelligere ꝑ ↄuerſionẽ ad fantaſmata: vnde angeli intelligibilẽ vitatẽ ꝓponũt hoīb⁹ ſub ſilitudinib⁹ ſenſibiliũ. Et ideo Dio. dicit. I. ca. celeſt. hierar. ꝙ impoſſibile eſt nob aliter lucere diuinũ radiũ niſi varietate ſacroꝝ velaminũ circũuelatũ.

Capl'm vj.

Anima variatur ad modũ aeris. Nã aer in ſuis q̃litatib⁹ h₃ variationẽ tripl'r. ¶ Pͥo ex diſtãtia celi: qa q̃to aer ē a celo remotior et terre vicinior tãto frigidior ⁊ groſſior et terreni q̃litati ſilior: l₃ aer terre vicin⁹ ex reflectione radijs aliqñ incaleſcit. Sic q̃to ē a deo aia ꝑ pctm̃ lõgīqor tãto eſt ꝑ maliciã frigidior ⁊ ad ſpũalia intelligenda groſſior ⁊ ad tpalia ꝑ affectũ terreſtrior. Cauſat ẽt immutatio aeris ꝑ ſolis approximationẽ vel elũgationẽ: qꝛ approximatio ē cã caloris: ſed elõgatio ē cã frigoris. Appropinquat aũt aīe ſol iuſticie chriſtus ꝑ grãm qñ. ſ. ipa aia appropinq̃t ſibi ꝑ pniam: Jaco. iiij. Appropinq̃te deo ⁊ appropinq̃bit vobis. Et tũc cauſatur i aia calor ⁊ feruor amoris. Elõgatio autẽ ſolis. i. chriſti ab aia nunq̃ fit niſi ex culpa: pſ̃. Lõge a pctõribus ſalus. Et tũc fit in aia frigus qꝛ extinguit affect⁹ ⁊ feruor circa ſpũalia. ¶ Jtẽ ſol ſi cũ ſaturno frigido ſidere in frigido ſigno cõuenerit in aere frigus intẽdit. Si vo cũ marte ⁊ calido planeta concurrerit fit in aere exceſſus caloris. Eſt aũt in aia q̃ſi ſol naturał ſplendor ⁊ lumẽ ꝓprie rõnis: q ſi cum ſaturno. i. corpe pigro ⁊ frigido cõuenerit: id ē ↄcordauerit in ſigno frigido. i. i ſuo carnali appetitu vel deſiderio intendit ⁊ creſcit in aia frigus illud. i. peccati malicia. Frigus eñ ē q̃litas mortificatiua: qꝛ ſi ſm carnẽ vixeritis moriemini: Ro. viij. Sed tũc ſol rõnis cõuenit cũ marte quãdõ ↄcordat rõnis deliberatio ſiue meditatio cũ bona ⁊ ferueñti volũtate. Et tunc creſcit deſiderij feruor vel affect⁹ amoris. pſ̃. Cõcalcauit cor meũ intra me: ⁊ in meditatione mea exardeſcet ignis. ¶ Scdo variat aer ex q̃litate venti. Nã aer i mõtib⁹ frigidior eſt: in vallib⁹ calidior. Et rõ eſt ſm Cõſtãtinũ: qꝛ boreas vẽtus frigid⁹ h₃ ortũ ab eminẽti zona, vñ libere expetit loca alta ⁊ mouet ibi ⁊ ſubtiliat aerẽ: et ſic frigoris eſt cã. Oẽ eñ ſubtile dummodo exaltationẽ habeat ꝑ motũ ifrigidat. Ecõtra aũt in vallib⁹ aer ē qet⁹ quez nõ impellit de facili vẽtus frigid⁹: ⁊ ſic eſt calid⁹. Macrobi⁹ aũt aliã cãm hui⁹ aſſignat dicẽs ꝙ h̃ ē ex aggregatiõe radioꝝ q multiplicant in vallib⁹ magis q̃ in mõtibus: imo ſi ad mõtes venũt nõ ibi ſubſiſtũt ſed ad valles deſcẽdũt vbi cũ vltra ꝓcedere nequeũt: ibi multiplicant ⁊ ↄculcant ⁊ ſic calorẽ maximũ generãt. Vñ niues in vallib⁹ liq̃ſcũt cit⁹ q̃ in mõtibus. Et huic ſnīe ↄcordat phs in lib. metheoro. Aer ergo mõtiũ eſt vita magnoꝝ q̃ vẽto agitata ſupbie abũdat in frigore malicie. Aer ãt qet⁹ valliũ ē vita trãquilla humiliũ ad quã vẽt⁹ inqetudinis ⁊ ſuperbie nõ ingredit. Jbi ẽt radij. i. celeſtes illuminatiões ⁊ ↄſolatões multiplicant ex qb⁹ amoris ⁊ deuotiõis feruor plurimũ augmentat. ¶ Tertio aer imutat ex ſitu loci qꝛ in terra vicina mari ſeptẽtrionali aer frigid⁹ ē ex vapore frigido a mari reſoluto: vñ calor ibi ē debilis: ꝓpter qð illud mare paꝝ ſalſeſcit: ⁊ iõ põticũ mare ē q̃ſi dulce. Jn mari aũt auſtrali eſt ↄ̃riũ ex cõtraria cã. Mare aũt ſeptẽtrionale vitam pctõꝝ ſignat: q̃ mare ꝓpter inqetudinem dicit. Septẽtrionale aũt a ſeptẽ ſtellis fri

gidis arcturi que ibi ꝑsunt, i. a ſeptē vitiis capitalib⁹ que in peccatorib⁹ dominantur: ibi eſt aer. i. anima frigida frigore peccati ꝛ malicie: vbi etiā deficit aqua ſalſa ſiue amara penitētie ꝛ abūdat aqua dulcis carnalis ↄcupiſcētie. Ecōtra aūt i auſtrali. i. in ↄuerſione penitētie: de qua in pš. dicit: Cōuerte dn̄e captiuitatē nr̄am ſicut torrēs in auſtro. Cōſurgit vapor ↄtritionis calidus p feruorē humilē: p lachrymaꝝ cōpunctionē ex quo fit aer calidus id eſt aīa feruēs etiā in amore. Itē aīa in vita iſta tāto plus ſentit de mūdi amaritudine q̄to plus hȝ de terrena affectiōe: ꝛ ecōtra tāto plus pcipit de celeſti dulcedine q̄to plus ē purgata a terreno amore ꝛ magis aſſidua in ↄtēplatione. Cuius exemplū eſt q̄ aq̄ marina q̄ mixta ē groſſo terreo cōbuſto amara eſt ſiue ſalſa. Sȝ aqua dulcis eſt mixta aereo ꝛ purgata a puluere terreno. Quaſi aūt terreū groſſum ꝛ cōbuſtū eſt amor terrenoꝝ q aīam reddit terrenā p aſſimilationē: q2 aīa (vt dicit Hugo de ſancto Victore) in illi⁹ rei quā diligit ſimitudinē trāſformat. Item reddit aīam groſſam q̄ ad ↄtēplationem ſpūalē: ꝛ cōbuſtā quo ad affectionē tpalium: vt tpalia nimis ardēter diligat. Hoc ergo amore dū aīa reſpergit afflictione multiplici frequēter amaricat. Sed ſi fuerit aīa aerea. i. ſpūali amore cōiuncta et a terreni amoris puluere purgata tūc celeſti ꝛ ſpūali dulcedine q̄plures erit plena. Itē aīa hȝ aſpectus ꝛ affectiones ſimiles aſpectib⁹ ſignoꝝ ꝛ domoꝝ celi. Diſtinguūt eñ aſtrologi qnq3 planetaꝝ aſpectus ſcȝ: cōiunctū oppoſitū: ſextilē tertiū ꝛ quartum. Cōiūctus aſpectus eſt qñ vn⁹ planeta irradiat ſup aliū in eodem ſigno circa qndecimū gradū ſm Azaelē. Et vt idem tradit fortiſſim⁹ ꝛ peſſimus dicit ꝛ precipue qñ duo planete maliuoli vt ſunt ſaturnus ꝛ mars cōiungunt in ſigno eiuſdē cōplexiōis puta i ariete vel tauro. Et hic aſpectus ſignat amicitiā ꝛ ↄcordiam maloꝝ hoim ad inuicē ↄueniētiū in aliq̄ facto: ꝛ hec vnitas peſſima eſt: q2 ſicut piculoſum eſt ſi vnitas deſit bonis: ita periculoſum ē ſi aſſit malis: vt Greg. dicit. Alij tñ aſtrologi dicūt q̄ hic aſpectus nō eſt ſemp malus ſicut ſi iupiter ꝛ venus cōiungant in libra vel in geminis: ꝛ ſic iſte aſpectus qñ eſt inter beniuolos planetas nō eſt malus q2 bonoꝝ cōcordia ꝛ ↄuenientia nō ē noxia ſed bona. Oppoſit⁹ aūt aſpectus eſt qñ duo planete ſunt i oppoſitis ſignis q dicit peſſim⁹ ꝑpter ↄrietatē ſignoꝝ: ꝛ pcipue qñ planete habēt ↄrias qualitates: puta ſi venus ſit in ariete ꝛ ſaturnus in libra. Et hic aſpectus deſignat inimicitiā ꝛ diſcordiā ſupboꝝ ꝛ tyrānoꝝ ad inuicē: q̄ peſſima eſt: q2 cauſat fortiſſimas ꝛ piculoſiſſimas guerras. Sextilis āt aſpectus dr̄ qñ inter duos planetas ſunt duo ſigna integra vt qñ aliqs planeta in aliquo ſigno aſcēdente aſpicit tertiū ante ſe ꝛ tertiū poſt ſe: ꝛ hoc ē a tertio i vndecimū. Vbi gr̄a. Si aliqs planeta fuerit i initio arietis aſpicit illū q eſt in capite geminoꝝ ante ſe: vl illū q eſt in initio aq̄rij poſt ſe qđ eſt ſignū vndecimū. Et h aſpectus vocat ſextilis eo q̄ teneat ſextā ptē celi. ſ. q̄draginta gradus. Et talis aſpect⁹ ē laudabilis bonus ꝛ fortunat⁹. Eſt eñ ſignum dom⁹ dilectiōis ſm aſtrologos. ſ. ꝑpter ↄcordiā ſignoꝝ in vna qualitate. Talis ergo ē aſpectus dilectiōis ſpūalis pſicientis. ſ. charitatis in qua homo pficiēs ꝛ aſcēdens aſpicit tertiū ante ſe. ſ. ſpm̄ ſcm̄ q eſt tertia in trinitate pſona a quo videlȝ cauſat ipe amor charitatis ſm illud Ro. v. Charitas dei diffuſa eſt i cordib⁹ nr̄is p ſpm̄ ſctm̄ q dat⁹ eſt nobis. Et tertiū poſt ſe. ſ. ꝓximū. Nā hō in ſe habȝ duo q̄ pmo debet ex charitate diligere. ſ. aīam ſuā ꝛ corp⁹ ſuū: poſtea debet diligere ꝓximū ſuū ſicut ſeipm. Alius aſpect⁹ q dr̄ terti⁹ ē qñ duo planete ſūt in ſignis ſilibus. Et ſit a qnto ſigno ꝛ. ix. Vbi gr̄a. ſi planeta q fuerit i initio arietis aſpicit eū q fuerit in leone an̄ ſe ꝛ eū q i ſagittario poſt ſe qđ ē ſignū nonū. Et dr̄ terti⁹ q2 cōtinet tertiā ptem celi. ſ. cxx. grad⁹. Et hic aſpect⁹ eſt optim⁹ q2 eſt in ſigno p fidem amicitie vt dicit Miſael. q2 ibi nō eſt cōtrarietas in qualitatib⁹ ſignoꝝ pcipue ſi

fuerint planete in q̄litatib⁹ cócordantes
vt iupiter ꝛ ven⁹. Hic repſentat aſpectū
charitatis iam pfecte q dr̄ tertius:q2 tria
ſunt q̄ debet hō pfecta charitate diligere
ſcȝ deū ſeipm̄ ꝛ primū. ¶ Quartus aſpe
ctus eſt a q̄rto ſigno ꝛ decimo. vbi grā. ſi
planeta q fuerit in initio arietis aſpicit
illū qui ē in capite tauri ante ſe:ꝛ eū q eſt
in capite capcorni poſt ſe qđ eſt decimuȝ
ſignū. vnde eſt aſpectus q̄rtus q̄ſi ſunt in
ter planetas tria ſigna integra. Et hic aſ
pectus dr̄ q̄rtus q2 cōtinet quartā partē
celi.ſ.xc.grad⁹. Et hic aſpect⁹ dr̄ eſſe mal⁹
q2 in illo ſigno ſunt ire inimicicie ꝛ inui
die vt dicūt aſtrologi.ſ. ꝑpter ꝯrietatem
ſignoꝝ:puta ſi ſol fuerit in ariete ꝛ ſatur
nus in cancro. Poſſum⁹ aūt dicere ꝙ ħ
aſpectus mal⁹ repſētat aſpectū quattuoꝛ
malaꝝ affectionū:q̄ ſemp aſpectū faciūt
eſſe malū.ſ.inuidia ira odium ꝛ luxuria.
Malus em̄ ē aſpect⁹ inuidoꝝ:Ecc̄i.xiiij.
Nequā ē oculus liuidi.i.inuidi. Itē ira
cundoꝝ:vñ de ſaule irato ꝯ dauid dicit
ſic.j.Reg.ꝙ iā nō rectis oculis rſpiciebat
ſaul dauid. Itē odientiū ſiue inimicoꝝ:
quoꝝ eſt aſpect⁹ inſidioſus ꝛ fraudulēt⁹:
Ecc̄i.xij. In oculis tuis lachrymabit ini
micus:ꝛ ſi inuenerit tps nō ſatiabit ſang
uine. Itē luxurioſoꝝ:quoꝝ ē aſpect⁹ in
fectus ꝛ corruptus.ij. Pe.ij. Oculos ha
bentes plenos adulterijs.

Caplm̄ vij.

Aptitudines virtutū vitio
rū ꝛ artiū inſunt hoib⁹ ex
natura nō tm̄ ex pte aie ſȝ
etiā ex pte corpis ꝛ cōplexi
onis quā aia vtplurimuȝ
ſequit. Nam diuerſi homies ſunt apti ꝛ
diſpoſiti naturaliter ad diuerſas artes:ꝛ
hoc eſt ꝑpter vires ꝛ dominiū diuerſoꝝ
planetaꝝ. verbi grā. q̄tū ad virtutes vel
opa virtutū:ſaturn⁹ vt dicit Ptolo. diſ
ponit hoies ad doctrinā:iupiter ad ho
neſtatem:mars ad magnanimitatē: ven⁹
ad amiciciam:mercurius ad eloquentiā
et ſapientiā. Unde ſm̄ Ptolo. Mercuri
us dat eſſe ſtudioſos ꝛ ſciētie numeroꝝ
amatores. Sol ad virtuoſum ſpiritum ꝛ
animā. Luna ad pudicitiā. Similiter q̄n
tum ad vitia Saturnus vt dicit Ptolo.
diſponit ad pigriciā. Jupiter ad vanam
gloriam ꝛ pompā diuitiaꝝ ꝛ honorum ꝛ
veſtimentoꝝ. vnde dicit Pto. ꝙ ſub Io
ue ſunt honoꝛ ꝛ diuitie ꝛ optimū indu
mentū. Mars ad irā. vnde ſm̄ Ptolo.
ſub marte cōtinet preliū carcer ꝛ inimici
cie. preeſt em̄ mars colere ꝛ ignī ꝛ coleri
ce complexioni. vnde diſponit ad auda
citatem animoſitatē ꝛ appetitum vindi
ctē:ꝛ ideo mars ab antiquis de⁹ vocabat
belloꝝ. Ven⁹ diſponit ad luxuriā ꝛ volu
ptates. Sol ad auariciā:vñ dicit Ptolō.
ꝙ ſub ſole ꝯtinet ſpes lucri fortunaꝛ he
res. Mercuri⁹ ad furtū ꝛ mercationum
fraudes:vñ Ptol. dicit ꝙ ſub mercurio
ꝯtinet fortuna negociatioꝛ furtū. Luna
aūt ſm̄ Pto. ꝛ Albumaſar exiſtēs i ſcđo
ſigno poſt aſcēdēs efficit ꝛ oſidit meroꝛē
ꝛ triſticiā. In q̄rto vo ꝛ q̄nto ꝛ octauo ef
ficit ꝛ deſignat rixā anxietatē fugā et mu
tabilitatē. Sīr q̄tū ad artes: Saturnus
diſponit hoies vt ſint terraꝝ cultores et
grauiū pōderum portatores trapaȝete.i.
cāpſores argēti tractatores ꝛ ſcriptores.
Mars vo diſponit ad artes ꝛ opatōnes
igneas vt furnerios ꝛ ferrarios. Venus
vo vt ſint cātatores muſicoꝝ amatores
ſpēꝝ ꝯfectores artificesꝛ veſtiū muliebri
um inciſores. Mercurius vo diſponit
ad ſciam ꝛ vſum calculi ꝛ cōputatiōis:et
iō dr̄ fuiſſe de⁹ mercatoꝝ. Sol vero abili
tat hominē ad oīa opa auri ſi fuerit i
exaltatiōe ſua. Si vero in caſu ad oīa
opera eris abilitat ꝛ diſponit. Luna ve
ro diſponit ad artes nauticas et aquati
cas.

Caplm̄ viij.

Auaricia aſſimilat vmbre ꝑ
pter ſeptem. ¶ Primo qa
vmbra eſt luminis impedi
tiua:ſicꝛ cupiditas auaricie
impedit anime lumen gra
tie. Nam ſicut vmbra terre cauſat eclip
ſim lune.ſ.quādo terra interponit inter
lunam ꝛ ſolem:ita terrenoꝝ cupiditas
cauſat eclipſim anime quādo interpo nit

inter eam ⁊ deū: pſ. Repleti ſunt qui obſcurati ſunt terre domibus iniquitatū: Grego. Tenebra anime eſt diuitiarum cupido. ¶ Secūdo q̄ vmbra eſt caloris rep̄ſiua vel totaliter extinctiua. ⁊ ſic cupiditas ſiue auaricia calorē charitatis minuit vel extinguit. Minuit quidē q̄ tanto minus diligitur deus q̄to magis diligit̄ mūdus. Si ergo amor cupiditatis ſit inordinatu ſ: nō tamē in tm̄ q̄ p̄ferat diuitiarū affectū amori diuino. ſ. vt ꝓpter diuitias nō velit aliquid contra deum vel proximū: diminuit quidē charitatē ſed nō extinguit quia tūc eſt peccatū veniale: vnde Aug. in li. lxxxiij queſtionū dic̄ q̄ venenū charitatis eſt cupiditas rerum tpalium: augmentū eius cupiditatis diminutio: vnde in p̄fectis nulla cupiditas. Si autē auaritia intm̄ excreſcit q̄ p̄feratur charitati. ſ. vt ꝓpter diuitiarum affectū nō vereat̄ facere contra amorē dei ⁊ p̄ximi: ſic auaritia eſt pctm̄ mortale et totaliter charitatis amorē extinguit: .j. Joh. ij. Si quis diligit mūdū nō eſt charitas patris in eo. ¶ Tertio q̄ vmbra eſt ſterilitatis inductiua q̄ nihil quaſi creſcit vbi ē cōtinua vmbra. Sic ſemina diuinorū verborum nō poſſunt creſcere ⁊ fructus ꝓducere vbi eſt auaricia ⁊ diuitiarum cura ſollicita: Matth. xiij. Sollicitudo ſeculi iſti⁹ ⁊ fallacia diuitiarum ſuffocat verbum. ¶ Quarto q̄ vmbra eſt ſerpentiū amica ⁊ colubrorum nutritiua. vnde dicitur coluber quaſi colens vmbrā. Jta auaricia maxime eſt ſerpētibus infernalibus. i. demonibus accepta: q̄ maxime per eā animas illaqueāt. vñ Apl's dicit. j. Timo. vj. q̄ q volūt diuites fieri incidūt in tēptatiōem et in laqueū diaboli. ¶ Quia vmbra eſt maturitat fructuū tardatiua. Jta tenacitas auaricie fructus penitētie: ⁊ ſi non oīno aliquādo impediat tm̄ retardat: quia nullū penitētie opus hoīes ſic difficulter vel negligēter faciūt: ſicut male ablatorum reſtitutiōes. Suggerit em̄ diabol⁹ illud verbū pſ. Beatus qui timebit ⁊c. ¶ Sexto q̄ vmbra eſt timoris excuſſiua ⁊ hoc q̄ tenebroſa eſt. Jta ſimili mō auarus ſemꝑ timet ne ꝑdat qḋ acquiſiuit: vt ne deficiat ſibi qḋ habet. Et ideo nō libere nec ꝓprie vtit̄ eo. Propter quod dic̄ Hierony. Auaro tā qḋ habet q̄ qḋ non habet deeſſe fatemur. ¶ Septimo quia vmbra eſt ſomni ꝓuocatiua: hoc ꝓpter frigiditatē: Job. xl. Sub vmbra dormit ī ſecreto thalami. Jta ſimiliter auaricia inducit ſomnū. i. ꝓfunditatē ⁊ immobilitatem peccati. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas.

Caplm̄ ix.

Aureole ſanctorum aſſimilantur coronis luminariū. Apparet em̄ circa ſolem et lunā ⁊ ſtellas notabilis corona quedā alba q̄ grece dicitur halon. Et ita quidā ſancti notabiles. ſ. martyres virgines ⁊ doctores p̄ter cōmunē coronā glorie que aurea vocatur: adhuc dicunt̄ habere aureolas. Et deſignat aureola quoddā accidētale p̄mium ſiue gaudiū de opibus a ſe factis qḋ habēt rōne victorie excellētis: qḋ quidē eſt aliud gaudiū ab eo quo de coniūctione ad deū gaudēt qḋ gaudiū dicit̄ aurea. vnde Exo. xxv. Facies ſuper aureā alteram coronā aureolā. Significant̄ ergo aureole in hmōi coronis. Primo rōne ordinis: q̄. ſ. ſit in eis circul⁹ poſt circulū. Nā ſicut lapis ꝓiectus in aquā quietam facit circulū poſt circulū qui paulatim euaneſcit. Jta cū vapor q̄eto tp̄e ē in aere rar⁹ nōdū ꝯctus in nubē ſi radi⁹ ſolis vel lune vel ſtelle cadat directe in centrū illi⁹ vaporis diffundit̄ humidū circa radiū: ex h ſit circulus poſt circulū: impulſum em̄ ſequit̄ formā impellentis. Oīne aūt lumē nāliter eſt rotundū. ⁊ iō ille vapor rotūdat̄: ⁊ ita videt̄ iuxta luminare cū ſit ꝓpe terrā. Ordo ergo circuli poſt circulū. i. corone in ſanctis illuminat repreſentat ordinē aureole poſt aureā: vel vni⁹ aureole poſt aliā in aliqbus beatis. Sicut qdā beati in celo habēt tm̄ aureā q̄ eſt oib⁹ cōis. ſ. p̄fectū gaudiū qḋ habēt oēs bti de p̄fecta ꝯiūctiōe ad deū. Et vocat̄ aurea ſiue corona: tū q̄ cū quadā pu

gna acquiriſ: qꝛ regnū celoꝛum vim patitur ⁊c̄. tum qꝛ ꝑ hoc ſancti efficiuntur participes regie dignitatis. Vñ hāc aureã habet beata Maria magdalena. Sꝫ vlterius quidā alij ſuꝑ hoc habēt aureolam .i. quoddā accidētale gaudiū de aliq̄ excellēti virtute puta de virginitate: ſicut etiā beata Martha que etiā fuit virgo. Et quidā ſuꝑ aureolā virginitatis adhuc habēt aliā .ſ. ꝑdicatiōis ⁊ doctrine: ſicut beatus Dominicus qui fuit virgo et doctoꝛ. Et quidā poſt hūc circulum adhuc habēt aliū .ſ. martyrij ſicut beat⁹ Petrus martyr de oꝛdine fratrū ꝑdicatoꝛū qui fuit virgo doctoꝛ ⁊ martyr: ⁊ ideo aſcēdit aureola triplici dotatus. ❡ Secūdo rōne tp̄is: qꝛ fiūt hmōi coꝛone tp̄e tēperati frigoꝛis. Nā magn⁹ caloꝛ vapoꝛē diſſipat: ⁊ frigus intemperatum nimis cōdenſat. Eſt aūt in mūdo intēperatum frigus malicie: ⁊ ideo nō danſ ibi aureole: nec in inferno vbi intēperat⁹ caloꝛ gehenne: ſed tm̄ in celo vbi eſt refrigerij tēperamentū. ❡ Tertio rōne ſignificatōis: qꝛ hic circulus ſi circa periferiā ſpiſſatur et nigreſcit vel virideſcit ſignificat hūidas imꝑſſiones caſuras. Si aūt attenuaſ et ſic deficit: aut hoc eſt equaliter ⁊ tūc ſignificat quietē ⁊ ſerenitatē aeris: aut in vna p̄te ⁊ tūc ex illis oꝛiſ vētuſ. Si vero rūpiſ ⁊ laceraſ in plurib⁹ locis ſignificaſ tēpeſtas ſm̄ Senec. Ergo ꝑma ſignificatio .ſ. humectatio ꝑ pluuiā doctrine refertur ad ꝑdicatoreſ. Secūda .ſ. ſerenatio referſ ad v̄gines in q̄bus ſerenaſ mēs ad victoꝛiā carnis. Sed tertia .ſ. vētus vl' tēpeſtas referſ ad amatoꝛes diuine paſſionis. Et in iſtis tribus tantum dantur aureole in celo.

Capl'm x.

Baptiſmus aſſimilaſ fonti ꝓpter ſeptē. ❡ Primo qꝛ fons ē ſui cōicatiu⁹. Nulli enī ſe fons occultat ſed eque paupi ⁊ diuiti ſe cōicat. Ita ſimilr̄ etiā baptiſm⁹ cōis eſt ⁊ nulli negaſ nec puero nec ſeni: nec paupi nec diuiti: Zach. xiiij. Erit fons patens domui dauid in ablutionē peccatoꝝ. ❡ Secūdo qꝛ fons eſt ſoꝛdiū ablutiuus: ⁊ baptiſmus om̄es abluit ſoꝛdes peccatoꝝ .ſ. oꝛiginalis ⁊ actualis ⁊ venialis: Judith xv. Exibat in vallē bethune ⁊ baptizabat id eſt lauabat ſe in fonte. ❡ Tertio quia fons eſt locoꝝ adiacētiū ſibi fecūdatiu⁹. Et ita etiā ſimili mō baptiſm⁹ ſe ſuſcipiētes diciſ fecūdare inq̄tū fruct⁹ gratie .i. virtutes ꝯfert nō habēti: ⁊ auget habentibus. Vñ ſuꝑ illud pſ̄. Sup aquā refectionis ⁊c̄. dicit glo. ꝙ aīa peccatoꝝ ariditate ſterilis fecundaſ ꝑ baptiſmū: Prouer. vj. Veniet vt fons meſſis tua. ❡ Quarto qꝛ fons eſt aq̄ multiplicatiu⁹. Nā q̄uis i oꝛtu ſuo ſit paru⁹ tm̄ ꝓpter indeficientē fluxū magnoꝝ fluuioꝝ ē cauſatiu⁹. Nullus eſt fluui⁹ ita magnus q̄n occulte vel manifeſte a fonte aliquo naſcaſ. Ita ſimiliter baptiſm⁹ auget ⁊ multiplicat in adultis gratiā ⁊ v̄tutes: Heſter. x. Fons paruus creuit in fluuiū ⁊ in aquas plurias redūdauit. ❡ Quinto qꝛ fons limpidus eſt reꝝ omniū in eo exiſtētiū oſtenſiuus. Quia .ſ. vſqꝫ ad fundū videnſ que ſunt in eo. Ita baptiſm⁹ dirigit in viſionē ſpūalem interioꝛē ⁊ exterioꝛē. interioꝛē quidem inq̄tū baptiſm⁹ diciſ fidei ſacr̄m q̄ oculos mētis idoneos facit ad viſiōem diuinoꝝ. Exterioꝛē vero qꝛ baptizat⁹ cōcediſ inſpicere ſacrum euchariſtie ⁊ non alijs vt Diony. dicit. Vñ baptiſm⁹ ſꝫ Damaſce. ⁊ Diony. diciſ habere v̄tutē illūinatiuā. Hiere. ix. Quis dabit oculis meiſ fontē? ❡ Sexto qꝛ fons eſt caloꝛis refrigeratiuus: qꝛ baptiſm⁹ eſt ardoꝛis ⁊ ꝯcupiſcētie ⁊ fomitis mitigatiuus inq̄tuꝫ in baptiſmo cōferſ gratia per quā adhibeſ remediū ne fomes vel cōcupiſcentia dominet: Prouer. xvij. Fons vite vt declinet a ruina moꝛtis. Ruina enī moꝛtis eſt cōcupiſcētia: qꝛ ſi ſm̄ carnē vixeritis moꝛiemini: vt diciſ Romanoꝝ. viij. ❡ Septimo qꝛ fons eſt in altū aſcēſiuus. nā q̄to primo deſcēdit aqua fontalis tanto poſtea aſcēdit. Vñ qꝛ baptiſmatis gratia de celo venit in cuius rei ſignū celi apti ſunt ſuꝑ chriſtū baptizatū: Luce. iij. ideo ipſa facit

de baptiſmo

vſqꝫ in celū aſcēdere baptizatos: ⁊ iō dici-
tur baptiſmꝰ apire ianuā celi: Jo. iiij. Fiet
in eo fons aque ſaliētis in vitā eternaꝫ.
¶ Itē baptiſmus eſt figuratus in fluuio
Jordanis. ¶ Primo qꝛ iordanis lepraꝫ
naaman ſyri mūdauit. ⁊ ſimiliter aq̄ ba-
ptiſmi mundat leprā .i. infectionē pecca-
ti. ¶ Secundo qꝛ iordanis regionem iu-
deoꝝ fideliū a regione infideliū diuidit.
et ſimiliter ſacramentū baptiſmi diſting-
uit religionē fideliū .i. chriſtianoꝝ ab oī-
um infideliū populis: Job. xxviij. Diui-
dit torrēs a populo pegrināti. ¶ Tertio
quia iordanis corā filijs iſrael ſe aperuit
⁊ ad terrā ꝓmiſſionis ſiccū iter exhibu-
it: in quo ſignificatꝰ ꝙ baptiſmus ianuam
gratie nobis aperit: ⁊ ad terrā ꝓmiſſiōis
id eſt ad vitā eternā viā nobis facit: Jo.
iij. Niſi quis renatus fuerit ex aq̄ ⁊ ſpū
ſancto nō poteſt introire in regnuꝫ dei.
¶ Quarto quoqꝫ qꝛ Jordanis ex conta-
ctu mūdiſſime carnis chriſti ſanctificari
meruit: vn̄ eo mediāte chriſtus vim re-
generatiuā cōtulit aquis. Et ipm ſacrm
humane ſalutis .i. baptiſmū in aqua fieri
inſtituit: Eph. v. Mundans lauacro aq̄
⁊c. ¶ Quinto quia in iordane ioānes ba-
ptiſta celos aptos vidit: vocem dei pr̄is
audiuit: filiū in carne lauit: ſpm̄ſanctum
in colūbe ſpecie ſup ipm deſcēdere vidit.
in qbus ſignificatꝰ ꝙ baptiſmus ianuā ce-
li aperit: ⁊ ad ſancte trinitatis notitiam
⁊ viſionem apertam in qua conſiſtit vita
eterna feliciter introducit.

¶ Capitulum xi.

Beatitudines q̄ ennumerā-
tur in ſermone dn̄i in mō-
te Matth. v. poſſunt aſſi-
milari vētis. Nā p̄mo vē-
tus eſt nauigātium dedu-
ctiuus ⁊ ꝓmotiuus. fortiſſime em̄ i ma-
ri currit ſi bono ⁊ forti vēto nauicula i-
pellatur. Hoc aūt ꝓprie cōpetit p̄me be-
atitudini que eſt pauptas ſpūs. Nā pau-
peres ſpū ſunt qui p mare huiꝰ ſeculi ad
portū ⁊ quietē regni celeſtis expedite et
ſine impedimēto pueniūt. Vn̄ dn̄s dicit:
Beati paupes ſpū qm̄ ipoꝝ eſt regnum
celoꝝ. Ubi nota ꝙ in mari huius ſecu
tria impedimēta occurrunt que nauem
anime frequēter ſubmergunt. Unum im-
pedimentū eſt ex vndis ſiue fluctibus tu-
meſcētibus: ⁊ illud deſignat elationes et
tumores honoꝝ mundanoꝝ. Hoc autē
impedimentū tollit pauptas ſpiritꝰ. Nā
ſicut dicit glo. Pauperes ſpiritu ſūt hu-
miles deū timentes: ⁊ tales pfecto non
ambiūt ſed fugiunt honores: vnde vn-
da tumeſcentis ſuperbie minime hos in-
uoluit. ¶ Secundū impedimentū eſt ex
ſcopulis occurrētibꝰ in quos quandoqꝫ
nauis impingit. Et iſti ſcopuli ſunt cure
ſeculi ⁊ cupiditates diuitiaꝝ: a quibꝰ etiā
liberat paupertas ſpiritus. Vn̄ dicit alia
glo. ꝙ paupes ſpū ſunt q nihil habent ⁊
oia poſſident: quoꝝ .ſ. gloria eſt nihil in
terra poſſidere ⁊ ſine ſollicitudine viue-
re. ¶ Tertiū impedimentū eſt ex ſyrtibꝰ
abſorbētibus. Sunt em̄ in mari ſyrtes .i.
loca ſabuloſa interciſe aquoſa ꝓfunda
nimis. Hec aūt ꝓfunditas aquaꝝ eſt vo-
luptas illecebraꝝ carnis: a quo etiaꝫ im-
pedimento pauptas ſpūs liberat. vnde
dicit glo. ſup Lu. ꝙ paupes ſpiritu ſunt
qui nō querūt illecebroſa. Talibus ergo
paupibus ꝓmittitur regnū celoꝝ: i quo
ſcꝫ aſſequuntꝰ ⁊ excellentiā honoꝝ ⁊ vo-
luptatē ſpiritualiū delectationū: de qua
in pſ. Torrente voluptatis tue potabis
eos. ¶ Secundo vētus eſt ardoris ⁊ eſtꝰ
refrigeratiuus: ſicut patet de aura et de
vēto frigido aquilonari. Et huic aſſimi-
latur ſecūda beatitudo que eſt mititas:
cuius eſt refrenare paſſiones iraſcibiles:
et p̄cipue ardorē ire ⁊ furorem. Et d hac
dicit dn̄s: Beati mites quoniaꝫ ipi poſſi-
debunt terrā. Mititas ⁊ māſuetudo idē
ſunt realiter tamen poſſet dici ꝙ diffe-
rant: quia manſuetudo dicitur q̄tum ad
effectum: vnde Caſſiodo. dicit ſuper pſ.
ꝙ manſueti dicūtur quaſi manū aſſueti:
hoc eſt tolerātes iniurias. Sed mititas
dicitur q̄tum ad effectum: vnde ille dici-
tur mitis quē nō afficit rancor ⁊ ira. Ta-
les ſunt beati quoniā poſſidebunt terrā.
Et in hoc qd dicit poſſidebunt notatur

ſecuritas. in hoc vero q᷑ dicit terram: no-tatur ſtabilitas. Vel ſm Auguſt. Poſſeſ-ſio terre ſignificat affectum bonū animie quieſcentis per deſiderium in ſtabilitate hereditatis eterne que per terrā ſignifi-catur. ¶ Tertio ventus eſt imbrium ⁊ a-quarum cauſatiuus: ſicut patet de vento auſtrali qui cum ſit calidus ⁊ humidus aerem cōdenſat ⁊ turbulētiam generat. vnde dicitur auſter ab hauriēdo aquas. Huic aſſimilat tertia beatitudo ſcilicet luctus in quo imber lachrymarū effundi-tur. Et de hac dominꝰ dicit: Beati q lu-gent ſcilicet peccata ſua vel etiam aliena. Chriſoſt. Beatus qui peccata ſua luget: beatior qui luget aliena. Qui enim alie-na luget certum eſt q᷑ ſua nō habet que lugeat. ¶ Sequitur premiū: quoniā ipſi cōſolabūtur. ⁊ hoc quadrupliciter. Pri-mo de peccatorū remiſſione: Iſa. x. Con-uerſus eſt furor tuus ⁊ conſolatus ē me. Secūdo de penarū euaſione: Apoca. vi. Abſterget deus omnē lachrymā ab ocu-lis ſanctorum: ⁊ iam nō erit neque luctꝰ neque dolor. Tertio de gratie ⁊ glorie adeptio-ne: Iſa. lxvi. Gaudete gaudio vniuerſi q lugebatis ſuper ea. Quarto de vltione malorum: pſ. Letabitur iuſtus cum vide-rit vindictam. ¶ Quarto ventus ē ignis accenſiuus. vnde fabri habent conflato-ria per flatum ſiue ventū ignem accēden-tia. Hoc autē competit quarte beatitudi-ni que eſt eſuries iuſticie: hec enim eſuri-es nihil aliud eſt q̄ ſuccenſum ⁊ ardens deſiderium iuſticie. Nam eſurire eſt cum deſiderio velle. vnde eſurire debemus iu-ſticiam vt intelligamus nos ſemper indi-gere. Et ideo de hac dicit dominꝰ: Bea-ti qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiam quoni-am ipſi ſaturabūtur. Et dicit qui eſuriūt iuſticiam nō pecuniam: pſ. Diuites egue-runt ⁊ eſurierunt. Item dicit iuſticiā non ſapientiam: quia de ſapientibus ſeculi et curioſis dicit pſ. Eſurientes ⁊ ſitientes anima eorum in ipſis defecit. Item dicit iuſticiam non potentiam. Prouerbiorū xxviij. Leo rugiens ⁊ vrſus impatiēs prin-ceps impius ſuper populum pauperem.

Item dicit iuſticiam non laſciuiam: Lu-ce. xv. Quanti mercenarij in domo pa-tris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo. Sequitur premiū: quo-niam ipſi ſaturabuntur ſcilicet cum vide-rint vindictam. Iſa. vltimo. Egrediētur et videbunt cadauera eorum qui preua-ricati ſunt in me. Poſtea ſequit: Et erunt ad ſacietatem viſionis omnis carnis. Item ſatiabuntur cum apparuerit glo-ria domini. Pſ. Satiabor cum apparue-rit gloria tua. ¶ Quinto ventus eſt ſemi-num productiuus nutritiuus ⁊ augmen-tatiuus: ſicut patet de vento auſtrali qui calorem cauſat: pluuiam ⁊ rorem admini-ſtrat: poros terre aperit: gramina ⁊ ſemi-na producit: nutrit ⁊ auget. Et hoc com-petit quinte beatitudini ſcilicet miſericor-die que ſemina elemoſinarum: De qbus Apoſtolꝰ loquitur. ij. Corinth. ix. dicens: Qui parce ſeminat parce ⁊ metet: produ-cit exhibendo: nutrit compatiendo: au-get continuando. De his ſeminibus fru-ctus eternus colligitur: dicente Apoſto-lo: Qui ſeminat in benedictione de bene-dictione metet vitam eternam. Hinc eſt igitur miſericordie ventus qui calorem amoris pluuiam ⁊ rorem gratie acquirit: poros terre id eſt viſcera terreni homi-nis aperit ⁊ ſemina elemoſinarum pdu-cit. De hac igitur miſericordia dicit do-minus: Beati miſericordes quoniā ipſi miſericordiam conſequentur. Auguſti. Miſericordia eſt quedam aliene miſerie compaſſio. Hylarius: Miſericordes ſūt qui in qbuſlibet ſubueniūt miſeri. quorum beniuolo affectu ad oēs tm̄ delectatur deus vt eis miſericordiā ſuam pſtiturus ſit. Et nota q᷑ miſericordia mitigatur re-ſpectu cure ſue pprie: Eccl. xxx. Miſere-re anime tue placens deo. augmentatur reſpectu neceſſitatis aliene: Job. xxxi. Si comedi buccellā meā ſolus: cōſumatur re-ſpectu iniurie illate quādo homo orat p perſequētibus. ¶ Sexto ventus ē aeris ſerenatiuus ſicut patet de vētro boreali q cum ſit frigidus ⁊ ſiccus eſt aeris depura-tiuus: pluuiarum ⁊ imbriū fugitiuus ⁊ ſere-

nitatis inductiuus. Hoc igit̄ competit ſe-
xte btitudini q̄ ē mūdicia cordis in q̄ eſt
ꝯſciētie trāqllitas ⁊ ſerenitas. De hac di-
cit dn̄s: Bti mūdo corde qm̄ ipi deū vi-
debūt. Dicunt̄ aūt mūdo corde illi q̄ ſūt
mūdi a vitijs quos nō arguit ꝯſcia pctō-
rū: q̄ dicunt̄ bti qm̄ ipi ⁊ nō alij deū vide
būt in pn̄ti p ꝯtēplationē: in futuro per
fruitionē. Aug⁹. De⁹ quē nō niſi mundi
cernere pn̄t. Idē. Deus q̄ clari q̄ felices
q̄ beati oculi q te ꝯtēplant̄. Bern̄. Dele-
ctabilis eſt ad vidēdū: ſuauis ad haben-
dū: dulcis ad pfruēdū. ¶ Septio vēt⁹ eſt
corpoꝝ ꝯſeruatiu⁹ ⁊ augmētatiu⁹: ſic pa-
tet de vētis borealib⁹ q corpa ꝯſeruāt ex
eo q̄ aerē peſtilētē ſanāt ⁊ digeſtiuā adiu
uāt ⁊ retētiuā ꝯfortāt. Itē augmētāt vim
regeneratiuā: vn̄ Ariſt. dicit q̄ ſub h̄ vē-
to generant̄ maſculi. ⁊ iō Jacob ſub h̄ vē-
to dicit̄ poſuiſſe virgas varias an̄ oclos
ouiū vt generarēt. ſ. ſub aqlone. Hoc au-
tē cōpetit ſeptime btitudini. ſ. paci: p quā
peſtilētie guerraꝝ remouent̄ v̄tutes con
fortātur ⁊ bona tā ſpūalia q̄ tēpalia au-
gmentātur. Nā in pace interiori ꝯſcien-
tie ꝯſeruātur ⁊ augent̄ bona ſpūalia. In
pace v̄o tpali ꝯſeruant̄ ⁊ augent̄ bona tē
poralia: q̄ ſicut dicit Hiero. Concordia
minime res creſcūt: maxie v̄o diſcordia
dilabunt̄. De hac ergo dicit dn̄s: Btī pa
cifici qm̄ filij dei vocabunt̄. Et dicunt̄ pa
cifici pacē habētes ad ſeipſos. ij. Coꝝ. xiij.
Pacē habete ⁊ de⁹ pacis ⁊ dilectiōis erit
vobiſcū. Itē dicunt̄ pacifici pacē faciētes
inter proximos. vn̄ Ber. nō dicit bti paci-
dici ſꝫ pacifici: q̄ nō tm̄ pax eſt dicēda ſꝫ
faciēda. Et ſequit̄ pmiū: qm̄ filij dei voca
bunt̄: tū q̄ ipe ē de⁹ pacis: tū q̄ ei⁹ ppriū
eſt reconciliare. Item quia ipſe fecit no-
bis pacem.

Capl̄m xij.

Bonitas ⁊ malicia humane
vite multū ꝓuenit ex ex-
ercitio ⁊ ocio perſone. Eſt
eni̇̄ hūana vita velut ter-
ra q̄ q̄to plus fodit̄ ⁊ ver
titur tāto inſita ei virtus cū ſingulis pti
bus amplius ꝯmiſcetur ⁊ ſemper aptior
reddit̄ vt ex ea fructus multiplex gene-
retur. Quādo v̄o nimis ſtat ocioſa ad ꝓ
ductionē fructuū redditur minus apta.
Sic etiā vita hominis q̄to bonis labori
bus amplius exercet̄ tāto fructus glori
oſior finaliter ex ea colligit̄: Sapi. iij. Bo
noꝝ laboꝝ glorioſus eſt fructus. Vn̄ cō
cōſulit Prouer. xxiiij. Diligenter exerce
agrū tuū ⁊c̄. Sed ecōuerſo cū vita hūa-
na ſine labore opis ⁊ penitentie cultura
pigreſcit: non fructus vtiles ſed noxias
herbas gignit: cū ſꝫ illud Prouer. xxiiij.
Per agrū pigri hominis trāſiui ⁊ vineā
viri ſtulti: ⁊ ecce totū repleuerūt vrtice.
Ager hominis pigri eſt vita hois ocioſi
quā replēt vrtice. i. vitioꝝ incēdia. Ecc̄i
xxxiij. Multā maliciā docuit ocioſitas.
Itē bonitas ⁊ malicia humane vite vari
atur ad modū aque. variat̄ eni̇̄ aqua in
malicia ⁊ bonitate ſm̄ Auicenā ⁊ ſunt re
gule ſumpte a multis. Prima a motu: q̄
currētes aque ſunt meliores ſtātib⁹. Itē
currentes ad orientē ſunt meliores cur
rentibus ad ſeptentrionē. Currētes v̄o
ad meridiē peiores currētibus ad occi
dentē. Similiter inter hoīes currentes
per velocitatē ⁊ ꝯtinuitatē bene operan
di: vel p viā mandatoꝝ dei remunerant̄
tanq̄ boni: Matth. xx. Voca oparios et
redde illis mercedē ſuā. Ocioſi vero ſtā
tes obiurgant̄ tanq̄ mali. Ibidē: Quid
hic ſtatiſ tota die ocioſi. Vel currētes ſūt
feruēter amātes. Apl's. j. Coꝝ. ix. Sic cur
rite vt compꝛhēdatis. Sed quaſi ſtantes
ſunt qui motu amoris carēt. ⁊ hoc ſtare
cadē eſt: Apl's. j. Coꝝ. ix. Qui ſe extimat
ſtare videat ne cadat. Sed qui currūt ad
orientē. i. ad chriſtū de quo Zach. vj. Ec
ce vir oriens nomē eius: iſti ſunt boni.
Qui vero ad ſeptentrionē. i. ad ſtatum
peccati vbi abūdat frigus malicie. vnde
ſignificat̄ ipm̄ p ſeptentrionē. i. p vrſum
ſiue p arctuꝝ q cōtinet ſeptē ſtellas geli
das. i. ſeptē capitalia vitia qbus in aīa
extinguit̄ calor charitatis: Iſti inq̄ ſunt
male aque. i. male diſpoſiti. Itē iſti q cur
runt ad meridiem vbi eſt feruor ſolis. i.
ad fauorē mūdane ꝯſolatiōs. ſ. vt velint

in hoc mūdo ſuas cōſolatiões hēre peio
res ſūt currētibus ad occidētē.i.ad caſū
aduerſitatis:vñ Abraā dixit diuiti epu-
loni.Luce.xvj.Recordare quia recepiſti
bona i vita tua.Ecce iſte cucurrit ad me
ridiē.⁊ lazarus ſibi mala:⁊ iſte ad occidē-
tē.Sequit̄ nūc vo h cōſolat̄:tu vo crucia
ris.Melius eſt ergo h ire ad domū luct⁹
ꝙ ad domū cōuiuij:vt dr̄ Eccl'i.vij.¶Se
cūda regula ſumitur a gēte aq̄.Nā ſtatū
aquaꝝ ſunt gradus.In p̄io eni ⁊ maiori
gradu malitie ſūt aq̄ ſtātes q̄ hn̄t viſcoſā
pellē in ſupficie:ſecūdo paludales:tertio
lacuales:quarto puteales: quīto fōtales.
Intelligūtur ergo p puteales q̄ ſunt pfū
de peccata cordis:p fontales q̄ extra pde
unt pctā oris:p lacuales q̄ ſe lati⁹ ⁊ patē-
ter extēdūt pctā opis:p paludales aūt q̄
fumoſitates generāt ⁊ ſūt cā corruptiōis
pniciosa exēpla p̄cipue platoꝝ.Sȝ p aq̄s
viſcoſas pellē hn̄tes inherētiā cōſuetudi
nis praue intellige q̄ eſt viſcus tenaciter
inherēs.Oēs ergo he aque ſunt male lȝ
plus ⁊ min⁹ vt pȝ p ſe.¶Tertia regula ſu
mitur a fūdo aque.Nā que hn̄t fūdū lu
toſum ſine corruptōe ſūt bone:q̄ areno-
ſū ſūt min⁹ bone:q̄ plūbeū ſūt male.Fun
dus aq̄ eſt cor qđ eſt fūdamētū vite: lȝ
ſi eſſet lutoſū.i.imundū cū corruptione
peccati:tūc nō faceret aquā bonā.i.bonā
vitā:ſȝ ſi ſit lutoſū.i.hūile.vt.ſ.hō cōſide
ret ⁊ cognoſcat ſe eē vt vas luteū ⁊ fragi
le:ſicut dicit Ap̄ls.ij.Cor.iiij.Habemus
theſauꝝ iſtū in vaſis fictilib⁹:tūc qꝛ tale
lutū ſiue fundū eſt ſine corruptione pec
cati facit bonā aquā.i.inducit ad bonam
vitā.Sed ſi ſit fundū arenoſū.i.cor mū
dū:ſed tamē aliquātulū graue.i.tardū
⁊ tepidū ad ſpūalia opera eſt aqua.i.vita
minus laudabilis.Sed ſi ſit plūbeū.i.ini
quitate grauatum:qꝛ iniq̄tas grauat ad
modū plūbi.Yſa.xxiiij.Grauabit eū ini-
q̄tas ſua:tūc ē aqua.i.vita mala.¶Quar
ta regula ſumit̄ a vi minerali p quā trāſe
unt.Nā que per auꝝ trāſeunt min⁹ no-
cent ꝙ que p ferrū:lȝ cōfortēt interiora:
lȝ que p cuprū ſunt peſſime ⁊ min⁹ vali
de.Per trāſitū auri accipit̄ cupiditaſ aua
roꝝ que eſt mala:p trāſitū ferri trucule-
tia tyranoꝝ q̄ eſt peior:p trāſitū āt cupri
īpuritas hereticoꝝ q̄ eſt peſſima: plus.n.
nocuerūt eccleſie heretici animas corrū-
pētes ꝙ tyrāni corpa pdentes.¶Quīta
regula ſumit̄ a grauitate ⁊ leuitate:nā aq̄
leuiores ſūt meliores:vñ aqua cocta le-
uior ⁊ penetrabilior eſt ꝙ cruda. Nō.n.
veꝝ eſt dictū quorūdā rudiū.ſ.ꝙ cū aq̄
coquit̄ ſbtile euaporet ⁊ groſſū remane
at:⁊ iō ſit groſſior ꝙ cruda qꝛ ſolū corp⁹
mixtū ⁊ cōpoſitū inſpiſſat̄ decoctōe:ſim-
plex aūt ſit rarius qꝛ p calidū qđ hȝ con
gregare homogenea ſepantur ptes aq̄ a
terreſtribus q̄ prius oēs mixte erāt.Alia
etiā cā eſt:qꝛ aqua cū coquit̄ ſubtiliat̄ ⁊ iō
ptes terreſtres magis penetrāt p ipam ⁊
deſcēdēdo reſidēt in fūdo.Vñ opȝ ꝙ aq̄
cocta maiorē faciat reſidētiā ꝙ nō cocta:
ergo melior eſt aq̄ leuis ꝙ grauis ⁊ cocta
ꝙ cruda.Et ſic ēt mens tūc eſt bona qñ ē
ab onere pcti leuigata ⁊ a terreſtri amore
ſepata.Sȝ tūc ecōtrario mala qñ eſt pctō
grauata ⁊ terreſtreitate in terreno amo-
re reſpſa.Sed tūc eſt mēs pfecta : quādo
eſt igne diuini amoris decocta vl' igne tri
bulatōis purgata ⁊ pbata:qꝛ patiētia op⁹
pfectū hȝ:ſed ſi ſit cruda igne amoris nō
calefacta nec igne alicui⁹ aduerſitatiſ pur
gata:tūc nec laudabilis eſt nec ſana.

¶Capitulum.xiij.

Charitas aſſiilatur ſoli ppt
ſex.¶Primo qꝛ ſol eſt vtu
tis vnitiue:planetas.n.vnit
⁊ cōciliat i effectib⁹ ſuis.Cō
ciliat ēt ꝯria elemēta inui-
cē:ſic ēt charitatis effect⁹ eſt
vnire ſpūalr̄:vnde Ap̄ls vocat cā vincu
lum pfectōis:qꝛ .ſ.pfecte vnit ⁊ ligat alas
deo ⁊ corda fidelium inuicē in deo.Pro
pter qđ de p̄mis fidelib⁹ eccleſie i qb⁹ cha
ritas abūdabat:dr̄ Act.iiij.ꝙ multitudi-
nis credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna.Ps.
Ortus eſt ſol ⁊ cōgregati ſunt.ſ.fideles in
vnū.Scđo qꝛ ſol eſt virtutis viuificati-
ue qꝛ nihil viuit vbi ſol nō attingit.Vñ
planete p abſentiā ſolis vident̄ i hyeme
mortue appꝛoximāte ſole in vere:iteꝝ ſi

ſunt viue. Ita charitatis dilectio de mor/
te trāſfert ad vitā ſm̄ illud Joh̄.iij. Nos
ſcim⁹q trāſlati ſumus de morte ad vitā:
quoniā diligim⁹ ⁊c. Eccl.ix. Perfruē vi
ta cū vxore quā diligis cūctis dieb⁹ vite
inſtabilitatis tue q dati ſūt tibi ſub ſole.
Quaſi.n. vir ē ſp̄us ⁊ q̄ſi vxor caro. Tūc
eni ſp̄us cū vxore ſua vita pfruit quū ſi/
mul cū ipa carne charitatis opib⁹ exerce
tur: ⁊ ipoꝝ dulcedine quaſi fructib⁹ qbuſ
dā reficit: ⁊ h cunctis dieb⁹ vite pn̄tis q̄ ē
inſtabilis: qꝛ nunq̄ hō in eodē ſtatu per/
manet ⁊ ſub ſole.i. ſub charitatis feruo/
re. ¶ Tertio qꝛ ſol eſt v̄tutis eleuatiue ſi
ue attractiue: qꝛ vi caloris vapores a ter
ra ⁊ mari deducit: ⁊ eductos ſurſū attra
hit ⁊ cōdenſat in nubes. ⁊ ſic ꝯdēſatos in
niuē in niues grādines vel aq̄s reſoluit.
Ita charitas corda calefaciēs vapores af
fectionū vel orationū vel cōpūctionum
ab eis educit ⁊ ſurſū ad deū attrahit: ⁊ tā
dē in lachrymas reſoluit. ¶ Quarto qꝛ
ſol eſt virtutis pfectiue: qꝛ calor elemēta
ris icipit agere generatōez corpoꝝ: ſola
ris aūt calor pficit ⁊ pducit ad debitū cō
plemētū vt dic̄ Alexāder. Ita vitā ſp̄ua/
lē timor inchoat: ſed charitatis amor ꝓ/
uehit ⁊ ꝯſumat, vñ pfecta charitas foras
mittit timorē. ¶ Quinto qꝛ ſol ē v̄tutis
formatiue: qꝛ.ſ. p eius elōgationē ⁊ apro
ximationē facies hominū ⁊ corpaliū di
ſponūt vt dicit Iſido. ſicut pꝫ in ethio
pibus ⁊ alijs ꝯtrarijs regionib⁹. Ita cha
ritas forma eſt omnium virtutū ſicut di
cit Ambro. Et hoc apparet quadrupliciter.
ter. Primo quia mouet omnes virtutes
ad opera per que perficiuntur virtutes
⁊ merentur augeri. Secundo qꝛ omnes
virtutes mouentur ad finem charitatis
ſcꝫ ad bonum. Charitas enim hꝫ bonuꝫ
pro fine tantum. Tertio quia charitas
augmentat virtutuꝫ delectationeꝫ ⁊ tol
lit faſtidium ⁊ alleuiat onera propter ipi
us boni deſiderium. Quarto quia com/
plet animam ⁊ perficit: non quideꝫ in eē
nature ſed gratuito. ¶ Sexto quia ſol ē
virtutis immutatiue. Immutat eni ipos
dies quia ſm̄ diuerſam ſolis diſpoſitio/
nem immutationem recipit dies: Nam
primo rubet in mane: lucet in tertia: fer/
uet in meridie: pallet in veſpere. Vnde ⁊
quatuor equos fingitur in fabulis haba
iſſe: primus erithe⁹.i. rubens: ſecundus
athericeus.i. ſplendēs: tertius lāpas.i. ar
dens: quartus philogeus.i. amās terrā.
Ita charitas quoſdā facit rubētes i mar
tirij paſſione: quoſdam lucentes in do/
ctrine inſtructione: quoſdā feruentes in
dei affectione: quoſdā pallentes in carnis
maceratione. ¶ Item charitas aſſimilat
igni quo ad quatuor: Primo quo ad for
malitatem: qꝛ vt dictum eſt ſupra capitu
lo.v. Ignis inter cetera elementa eſt ma/
xime formalis. Multum eniꝫ hꝫ de for
ma paꝝ de mā. Sic amor charitatis quos
replet facit hēre modicuꝫ de affectu ma/
terialiū ſiue temporaliuꝫ rerum ⁊ pluri/
mum de appetitu formalium ideſt ſpiri
tualium bonoruꝫ: vt iā non carnalia car/
naliter: ſꝫ ſpiritualia ſpiritualiter diligat
Diſtinguit eni Bernardus quatuor mo
dos diligendi: ſcꝫ diligere carnem carna
liter ſpiritum carnaliter carneꝫ ſpiritua
liter ⁊ ſpiritum ſpiritualiter. Secundo
quo ad mobilitateꝫ: qꝛ ignis ſemper ē in
motu. Sic ⁊ amor charitatis eos in qui/
bus eſt ſemper facit eē in motu bōi ope/
ris. Vnde Gregorius dicit φ nunq̄ eſt
amor dei ocioſus: operatur enim magna
ſi eſt: ſi autem operari definit iam amor
non eſt. Tertio quo ad virtuoſitateꝫ: nā
ignis habet virtutem inclinandi alta ⁊
eleuandi infima: congregandi ſparſa. Sic
amor ſm̄ Dionyſium habet vim inclina
tiuam: quia inclinat ſuperiora inferiori/
bus. Item habet virtutem eleuatiuam:
quia eleuat inferiora ſuperioribus ⁊ coa
dunatiuā: qꝛ coadunat equalia equalib⁹.
Quarto quo ad ꝓprietatem hꝫ eni ignis
multipliceꝫ ꝓprietatem vt ponit beatus
Dioniſius vltio capitulo celeſtis hierar/
chie quaꝝ aliq ue cōpetūt charitati: vꝫ φ
eſt ſui cōicatiuus. Nā ſicut dr̄ ibi ignis oī
bus ſibi quoquomodo approximanti/
bus nō ſecundum locum tantum: ſed ſe
cūdum congruentiam materie vnito/

ce cõicatiuus est. Et ꝓpter hoc lʒ ignis in
sphera sua tãgat orbez lune: nõ tñ impri
mit in ipm̃ cũ eoꝝ nõ sit mã vna. Sic cha
ritas facit bona eẽ cõia ꝛ maxime iter ꝓ
ximos ꝛ domesticos: qꝛ si qs suoꝝ ꝛ ma
xime domesticoꝝ curã nõ hñs fidẽ nega
uerit est ĩfideli deterioꝛ vt dicit Apls .j.
Thi.v. Tenetur ẽt hõ ex necessitate cha
ritatis subuenire nõ oĩbus indigẽtibus
qꝛ hꝫ esset ĩpossibile vnicuiqꝫ: sed tenet̃ sb
uenire sibi approximãtibꝰ .i. de ꝓximo oc
currẽtibꝰ. Et nõ solũ charitas cogit ho
minẽ cõicare bona sua ꝑ subuẽtionẽ: sed
ẽt seipm̃ in obsequiũ vel saltẽ ꝑ cõpassio
nẽ fm̃ illud .ij. Cor. xij. Libẽter ĩpẽdar ꝛ
supẽ ipendar ego ipse ꝛc. Itẽ ignis est maxi
me actiuꝰ: vñ inter elemẽta appropriat̃
ei eẽ actiuũ .s. ꝓpter calidũ cuiꝰ ignis ẽ ꝓn
cipiũ vt dicit phs .ij. metha. Unde calidũ
prĩo ꝛ ꝑ se cõpetit igni: solũ aũt calidũ est
simpliciter actiuũ iter qualitates elemen
tares qꝛ humidũ ꝛ siccũ sunt q̃litates pas
siue: frigidũ aũt nõ est simpl'r actiuũ vel
motiuũ: sed mouet ꝑuãdo motũ: vñ etiã
mouet ad cẽtrũ vbi fit ꝯgregatio ꝛ ĩmo
bilitatio ꝛ nõ diffusio. Vñ lꝫ alia elẽta aliq
mõ sint actiua: ignis tamẽ est magꝫ ꝓnci
pal'r actiuꝰ. Et sic ẽ charitas respectu vtu
tũ. Vñ oĩs v̓tutis actio ꝑfecta quodãmõ
attribuit̃ charitati ꝛ ipsa dr̃ eẽ forma oĩuꝫ
v̓tutũ. Et ꝓpterea apls dicit Gala. v. ꝙ fi
des ꝑ charitatẽ opat̃. Nã qꝛ ꝑ charitatẽ
ordinat̃ actꝰ fidei: ꝛ ẽt cuiuslibet alteriꝰ v̓
tutꝭ ad vltimũ finẽ: iõ ipsa dat formã acti
bus oĩuꝫ v̓tutũ. Vñ nulla v̓tus sine ea ꝑ
fectoꝛie vel meritoꝛie opat̃. Et iõ Greg.
dicit ꝙ nihil hꝫ viriditatis ramus boni
operis nisi mãserit in radice charitatis.
¶ Itẽ ignis vt dicit Diony. adest inuisi
biliter oĩbus .s. mixtis: lꝫ nõ actu sꝫ v̓tute
ꝛ iõ inuisibiliter. Vñ videmus ꝙ ex oĩ fe
re corꝑe ignis ꝑ collisionẽ excutit̃. Et pro
pterea Dio. dicit ꝙ est p̃ns oĩbus inuisibi
liter. Et posset hꝫ generaliter intelligi nõ
tñ de corꝑibus mixtis: sed etiã aliq̃ mõ
de singulis ac oĩbꝰ corꝑibꝰ inuisibilit̃. Pos
set eñ dici ꝙ ignis sit prĩo q̃dẽ in corꝑi
bus suꝑioꝛibꝰ .s. celestibꝰ ꝑ principiũ sui
qꝛ cũ oĩs alteratio reducat̃ in celũ sicut i
primũ alterãs nõ alteratũ neqꝫ dispositũ
ꝑ qualitates alterabiles oꝫ in celo eẽ ꝓn
cipiũ oĩum q̃litatũ actiuaꝝ ꝛ passiuaꝝ: si
cut Mars ꝓncipiũ est calidi ꝛ sicci intẽ
perati ꝛ sol tẽperati: vel etiã vlteriꝰ in ali
qua stellaꝝ fixaꝝ: ꝛ sil'r i aliis. Est ẽt ignis
in corꝑibꝰ iferioꝛibꝰ ꝑ mixtionẽ: ꝛ ẽ in mi
xtis nõ actu: sꝫ virtute vt dicit phs in li
bro de generatiõe ꝛ corruptione: in se aũt
est actu. Sic ẽt ꝑ charitatez hõ oĩbꝰ adest
.s. ꝑ affectionẽ. Nã cũ teneat̃ oẽs dilige
re: ꝛ aĩa verius sit vbi amat ꝙ̃ vbi aĩat vt
dicit Augu. Quia per cognitionẽ cogni
tum est in cognoscẽte: sꝫ ꝑ amoꝛẽ ecõtra
rio est amãs in amato: oꝫ ꝙ ꝑ ipsam dile
ctionẽ oĩbꝰ quodãmõ quos diligit p̃sens
sit: vñ Apls dicebat. Et si corꝑe absens
spũ tñ suꝫ p̃ns ad Colosenses .ij. ¶ Item
ignis nũc est occultus nũc manifestꝰ: vñ
ꝛ Dionysius dicit. Cũ neglectus est .i. sub
cineribꝰ occultatus videt̃ q̃si nõ eẽ sed re
motis cineribꝰ subito elucet q̃si ꝓuocatꝰ
n̄aliter ad quãdã vindictã sine despectõis
sic lꝫ charitas ex occupatõibꝰ exterioꝛibꝰ
seu necessitatibus q̃nqꝫ videat̃ tepesce
re: tñ subito ꝛ cito reaccẽdit̃ ꝛ ex idigna
tiõe corꝑis ꝓmi ampliꝰ inflãmat̃. ps. Nũ
quid q dormit nõ adiiciet vt resurgat se
cũdo machab. j. Refulsit sol q priꝰ erat i
nubilo ꝛ accẽsus est ignis magnus: vnde
amoꝛ diuinꝰ aliquãdo facit latere ad con
tẽplãdũ: aliq̃n apparere ad agẽdũ. ¶ Itẽ
ignis sine sui diminutiõe ẽ sui distributi
uus ꝛ diuisiuus: vñ ad ignẽ vnius cãde
le innũerabiles p̃nt accẽdi. Sic amoꝛ cha
ritatis nõ minuit̃ sꝫ auget̃ ex eo ꝙ ad plu
res diuidat̃. ¶ Itẽ adhuc hꝫ ignis plꝛes
alias conditiones que charitati conueni
unt: qꝛ ex se ẽ lucidus calidũs leuis ꝛ sb
tilis qꝛ charitas facit nos lucidos in di
scretione agendoꝛum: calidos in beniuo
lentia proximoꝛum: leues ꝛ mobiles in
obedientia mandatoꝛuꝫ: subtiles siue te
nues in contemptu terrenoꝛum vel in
abstinẽtia ciboꝛum. ¶ Itẽ charitas assi
milatur caloꝛi. Prĩo quidẽ qꝛ caloꝛ ẽ ge
nerationis oĩuꝫ ꝓncipaliter effectiuꝰ sicut

patꝫ de calore celeſti. Et ſic charitas eſt q̄
virtutuꝫ oiuꝫ opera generãtur ⁊ ad pfe-
ctum finẽ perducunt. Secũdo qꝛ calor ẽ
inferioruꝫ ad ſuperiora reductiuus: qꝛ
diſſoluit terreſtria in aquoſa: ⁊ aquoſa i
aerea: ⁊ aerea in ignea: ⁊ ſic inferiora per
media reducit ad ſuprema. Sic charitas
facit incipientẽ proficientẽ ⁊ perficientẽ:
⁊ mediante etiã proximo reducit nos in
deuꝫ. ¶ Tertio qꝛ eſt duroruꝫ remolliti
uus ſicut pꝫ in metallis que diſſoluit ⁊ li
quefacit etiã niues ⁊ grãdines glacieſqꝫ:
⁊ ſic charitas dura corda dũ apprehẽdit
ad pietateꝫ emollit. ¶ Quarto qꝛ eſt liq-
doruꝫ induratiuus: ſicut patꝫ in ouis in
igne poſitis in quibus ſubtilioribus par
tibus reſolutis remanẽtibus terreſtribꝰ
res dureſcit: ⁊ ſimile facit calor ſolaris.
Sic charitas dei mollia ⁊ nutãtia corda
cõſolidat ⁊ corroborat. ¶ Quinto quia
eſt groſſoruꝫ ⁊ denſoruꝫ ſubtiliatiuus.
Nam rẽ in quã agit diſſoluit ⁊ ſue actio
ni idoneaꝫ facit: vnde cuꝫ reꝫ ad ſimplici
tatem ducere laborat eaꝫ ſubtiliat: vt pa
tet in glacie que duꝫ diſſoluitur ſubtilia
tur. Sic charitas diuites groſſiores me-
tallis ſubtiliat dum eos facit oia dare in
elemoſinas. ¶ Sexto qꝛ eſt metalloꝝ de
puratiuus ⁊ totius corruꝫ rubiginis con
ſumptiuꝰ: ⁊ ſic charitatis feruor omnis
peccati rubiginẽ ab anima tollit. ¶ Se-
ptimo qꝛ eſt grauiuꝫ alleuiatiuus: qꝛ duꝫ
humiditatẽ que grauitatis eſt cã in rebꝰ
cõſumit põdus rei diminuit. Calidũ eni
humidũ euaporat qꝛ vapor depuratus
⁊ in ſubaꝫ aereã vel leueꝫ mutatus reꝫ le
uiorẽ reddit. Corpa aũt aialiuꝫ dñr cẽ le
uiora poſt prãdiuꝫ ꝓpter caloris ꝯforta-
tionẽ ⁊ ſpirituũ generationẽ quibꝰ cor-
pus leuiaꝶ ⁊ mortua corpã ſũt grauiora
viuis. Sic amor charitatis oia leuia red
dit: vnde Aug. dicit i libro de verbis do
mini qꝫ oia ſeua ⁊ imania tollerabilia ⁊ ꝓ
pe nulla efficit amor. ¶ Octauo qꝛ ſimili
um congregatiuus ⁊ diſſimiliũ diſgrega
gatiuus. Vnde ſi auꝝ plũbuꝫ ferrũ ⁊ lapi
des fiãt vna maſſa ⁊ proijciaꝶ in fortem
ignẽ calor vnũqdqꝫ cõiũgit cũ ſuo ſili vt
auꝝ cũ auro ⁊ ſic de ſingulis ſi frigus oia
ſimul cõgregaret. Sic charitatis amor eſt
q iuſtos inuicẽ vnit ⁊ eos ab iniqs diſtin
guit. ¶ Item charitas aſſilaꝶ argille ꝑꝑ
tria. Prio qꝛ ex argilla vaſa fabricaꝶ. Nã
argilla ẽ fra glutinoſa ⁊ nemoroſa ad va
ria opa figuloꝝ apta ⁊ eſt ab argis ſic vo
cata apud quos prio ex tali mã vaſa ſũt
facta fictilia. Sic ꝑ charitatẽ efficitur cor
hois vas diuinũ .i. dei contẽtiuũ: qꝛ qui
manet in charitate i deo manet ⁊ deꝰ i eo
⁊c̃. Jobis .iiij. ¶ Secũdo qꝛ ex argilla for
mãtur lapides ⁊ lateres generãtur. Naꝫ
talis terra vt dicit Iſido. per actionẽ ca-
loris liqdiores ptes conſumẽtis ⁊ terre-
ſtriores conſolidãtis facile in laterẽ com
mutatur. Sepe etiã terra frigiditate hũi
di tandẽ mutaꝶ in lapidẽ. Nã ſicut dꝶ in
quarto Methei. Vnctuoſũ tali trãſmu
tationi eſt valde aptũ vñ vnctuoſum eſt
mediũ inter viſcoſũ ⁊ euaporatiuũ. Nã
gr̃a euaporatiui habꝫ a calore coagulari:
gr̃a vͦ viſcoſi nõ põt ex toto educi: ſꝫ hꝫ
amplꝰ cõprimi ⁊ cõſolidari: ⁊ ſic i lapidẽ
trãſmutari. Sic ꝑ charitatẽ efficiunꝶ ho
mines vt lateres ſolidi: ⁊ vt lapides viui
apti .ſ. collocari in edificio ſupne hieruſa
lem. Vñ dꝶ .j. Petri .ij. Ipſi tãqꝫ lapides vi
ui edificamini in domos ſpũales. ¶ Ter
tio qꝛ cũ argilla fluxus ſanguinis refre-
natur. Nã argilla frigiditate ſua eſt ſan-
guinis cõſtrictiua vt ait Cõſtãtinus: vñ ſi
cũ forti aceto fuerit diſtẽperata: ⁊ tpibꝰ
⁊ frõti appoſita ꝓhibet de naribꝰ ſangui
nem fluere. Sic acetũ cõpũctiõis cũ argil
la dilectionis cohibet fluxuꝫ peccati.

¶ Capitulum .xiiij.

Caro in mundo videꝶ vt
in plibꝰ ſpũi ꝓualere ⁊ eẽ
fortior eo ſꝫ i celo ecõuer
ſo totalr̃ ſpũs dñabitur
ipſi carni ⁊ caro erit ꝑ oia
ſpũi ſbiecta. Videmꝰ .n. qꝫ
glibet planeta celeſtꝫ fortior ẽ i ꝓpa qꝫ in
aliẽa domo exiſtit: ⁊ fortiꝰ eẽ ide iprimit
⁊ agit. Domꝰ .n. planetaꝝ dñr ſigna celi in
qbus glibet planeta dꝶ hẽre domũ ſuã.
Nã domꝰ ſaturni vt dicit Albumaſar ꝑ

ma ⁊ ppria eſt capricornus: ⁊ ſilr aquari⁹
dom⁹ iouis piſcis ⁊ ſagittari⁹ dom⁹ mar
tis aries ⁊ ſcorpio dom⁹ veneris libra ⁊
taur⁹ dom⁹ mercurij virgo ⁊ gemini do
mus ſol' leo lune cācer. Et pȝ q ſol i leo
ne q eſt dom⁹ eius ppria fortior eſt ꝙ in
alio ſigno: ⁊ ſilr ē de alijs. Sic qꝛ i mūdo
iſto eſt ipa caro nāliter velut in domo p
pria ſpūs tanꝙ in aliena frequēter cōtin
git q caro preualet ⁊ dnat ſpūi. In celo
vo vbi ecōuerſo erit ſpūs vt in propria
domo: ⁊ quaſi in aliena patria erit quo
dāmodo ipa caro: iō erit ſpūi tanꝙ potē
tiori totaliter ſubiecta. Unde vocabit ſꝫ
Apoſtolum. j. Corinth. xv. Corp⁹ ſpiri
tuale. ¶ Carnis ⁊ ſpūs pugna inqetudi
nē generat cordis ⁊ aufert trāqllitatē mē
tis. Nā qñ in ſublimi apparēt duo vēti
fortes cōtra ſeinuicē pugnātes ſignificat
tēpeſtas maris ⁊ tūc pcella maris nō libe
re trāſit ad ptē vnā: ſed vna obuiat alte
ri ex ipa pugna vētorꝝ: tñ q ſupior eſt ex
ipſis ventis vincit eo q minus eſt ad
mixtus hūori ⁊ iō min⁹ ſedabilis. Quaſi
aūt duo vēti cōtrarij ſibi in aere ſūt duo
appetitus aduerſantes ſibi in hoīe .ſ. ſpi
ritus ⁊ carnis qbus dicit Apl's. Caro cō
cupiſcit aduerſus ſpūm ⁊ ſpūs aduerſus
carnē. ij. Cor. iiij. Ex eorꝝ ergo pugna ſeq
tur tēpeſtas maris. i. inqetudo cordis: qꝛ
cor nō pōt ſe libere ad ptē vnā trāſferre
ſcꝫ ſpūs carne repugnāte eidē. Uñ Apl's
Romañ. vij. Uideo inqt aliā legē in mē
bris meis repugnātē legi mētis mee: nec
etiam ad ptē carnis ſpū retrahēte: vn⁹
ergo obuiat alteri: qꝛ ſibi inuicē aduerſā
tur. Sed ps que eſt in ordine nāli ſuperi
or. ſ. ſpūs tūc carnē vincit qñ hūori aqo
ideſt carnali amori admixt⁹ nō exiſtit. lꝫ
quādo ſe tenet in ſua puritate: tūc enim
ipſe ſpūs quaſi carnē ⁊ oſſa nō hꝫ. Unde
Apl's Rom. viij. Si ſpū facta carnis mor
tificaueritis viuetis. Carnis delectatio lꝫ
ſit ſenſui dulcis int⁹ tñ animā occidit. Cu
ius exemplū eſt qꝛ aliqñ cadit ſuper her
bas ⁊ folia arborꝝ ros fluens ⁊ viſcoſus
ad modū mellis: ⁊ qꝛ mel nō coctū laxat:
iō aues comedētes herbas illas moriun
tur de diſſenteria ⁊ inueniunt intus cro
cee ppter colerā que generat ex melle. Si
cut ergo dulcedo roris in herbis eſt de
lectatio carnis in operibus voluptatis: ꝙ
dulcedo in vētre colerā gignit ⁊ auē ex
tinguit: qꝛ delectatio ipa carnis in mēte
amaritudinē ⁊ cōſciētie remorſum relin
quit que eſt amare colere ſilis ⁊c. Hec ēt
aīe inocētiā ſpūaliter occidit: vnde apl's
Romañ. viij. Si ſcōm carnem vixeritis
moriemini.

¶ Capitulum. xv.

Concupiſcētia carnis aſſila
tur nebule ppter ſeptem.
¶ Primo qꝛ nebula eſt ex
corruptis vaporib⁹ reſolu
ta. Nebula enī eſt ipreſſio
ex reſolutione nubiū gene
rata ⁊ in pluuiā reſoluta: vapores. n. re
ſoluti ⁊ p ſingulas aeris ptes diſpſi nebu
laȝ faciūt. Qñ igit tales vapores ſūt cor
rupti tūc generāt peſſimā nebulā: aliqñ
fetidā qua aer inficit. Ita ex corruptis ⁊
ipudicis colloqis vl aſpectib⁹ generatur
cōcupiſcētia inordinata ⁊ inflāmata qua
corpus incēdit ⁊ inflāmat. ¶ Scdo quia
nebula eſt florꝝ germinū ⁊ vineaꝝ corru
ptiua. Ita mala cōcupiſcētia corrūpit flo
res bonaꝝ cogitationū gramina affectio
num: ⁊ fructus vineaꝝ. i. opa penitētiuȝ
Job. xxxj. Ignis eſt vſqꝫ ad cōſumatio
nem deuorans ⁊ oia eradicās genimina.
¶ Tertio qꝛ nebula eſt multaꝝ egritudi
nuȝ inductiua: qꝛ ex inordinata luxurie
cōcupiſcētia multa oriunt vicia. Nā ſm
Greg. Filie luxurie ſūt cecitas mētꝭ qꝛ ſꝫ
Aug. rō abſorbet. Item incōſideratio. ſ.
mortꝭ ⁊ iferni icōſtātia ad cogitādū nūc il
lud nūc aliud. Amor ſui quo. ſ. deſiderat
lōgā vitā vt expleat voluptatē ſuā pcipi
tatio ꝙ. ſ. aliqs pcipitat ſe ad peccādū ex
ponēs ſe ēt qñqꝫ piculo vt luxuriā exple
at. Odiū dei qđ fit qꝛ de⁹ abſtrahit ſe ab
eis ⁊ punit eos q ſequunt carnis dlicias
ad qs iclinat luxuria. Itē affect⁹ pñtis ſe
culi. ſ. appetit⁹ honoris diuiciaꝝ ſanitatis
fortitudis ⁊ hmōi qb⁹ luxurioſus ꝯſeqt
finē itētū. Itē deſperatio futuri ſeculi: ꝙ

eſt diffidētia venie ⁊ glorie cōſequende.
¶ Quarto qꝛ nebula ex eo ꝙ vias occul/
tat eſt latronibꝰ amica. Et ſic ꝯcupia lu/
xurie eſt demonibꝰ valde grata. vñ Job.
xl. dicit̃ de vehemoth: ꝑ quē itelligit̃ dia/
bolus ꝙ dormit in locis humentibus. i.
qeſcit in luxurioſis. ¶ Quinto qꝛ nebu/
la eſt itinerātiū tardatiua. Tētatiōes eni
cōcupiſcētie hoīes ad eternā patriā feſti/
nātes aut totaliter īpediūt ſi eis cōſentit̃
aut ſaltē tardiores reddūt. dū eis reſiſtit̃
qꝛ ſine pctō ſaltē veniali vix aut nūꝗ̃ ha
bētur quo. ſ. veniali peccato feruor cha/
ritatis remittit̃ ⁊ via retardat̃. ¶ Sexto
qꝛ nebula eſt radioꝝ ſolariū iterceptiua
⁊ aeris obſcuratiua. Sic etiā cōcupiſcen/
tie nebula lumē gr̃e vel rōnis intercipit:
⁊ aīam tenebroſam reddit: vñ Augu. in
libro cōfeſſi. dicit. Exhalabāt nebule de li
moſa cōcupiſcētia carnis ⁊ ſcatebra pu/
bertatis ⁊ offuſcabāt cor meū. Et pꝰbus
dīc in Eth. Cōcupiſcētia corrūpit eſtima
tionē prudētie. ¶ Septio qꝛ nebula eſt a
calore ſol' paſſiua: vñ qñ eſt ſurſuꝫ a ſole
attractiua reddit in nubis māꝫ: ⁊ tūc fu/
ture pluuie eſt ſignificatiua: qꝛ ſi ꝯcupiſcē
tie motus ſurſū ad rōnē trahātur ⁊ per
ipaꝫ rōnē refrenent̃: tūc trāſeunt i mate
riam v̾tutis: ⁊ tūc nō culpā generāt: ſꝫ po
tius pluuiā diuine gr̃e in aīa augmentāt.
Quādo v̾o a ſolis radijs nebula repcuſ/
ſa deorſū cadit in ſuā originem reddit: ⁊
tūc penitus euaneſcit. Vnde dū inferius
reddit future ſerenitatis ſignū exiſtit: qꝛ
ſcꝫ ſi cōcupiſcētie motibꝰ ꝑ ſolē rōnis in
ꝑncipio reſiſtat̃: tūc ipſa cōcupiſcētie cali
go deorſū pulſa penitus annulat̃: vñ ⁊
poſt hoc aīa ſerenior reperitur.

¶ Capitulum. xvj.

Compunctiōes ⁊ inſpira/
tiones ſancte: lꝫ inſint no
bis principaliter a deo ta
mē cooperāte libero ar/
bitrio. Cuius exēplū ap/
paret in terra. Nā itine/
ra aquaꝝ ⁊ hyatꝰ ⁊ vaſte voragines que
ſunt in corpore terre: ſicut in corpe no/
ſtro ſunt vene que ſūt vaſa ſanguinis ⁊
arterie que ſunt vaſa ſpūs non ſunt in
ipſa terra ex natura eius cum qualitates
terre. ſ. frigidum ⁊ ſiccum faciāt eā totam
ſolidā: ſed ſunt ibi ex calore ſolis ⁊ ſtella
ruꝫ cōſumēte humidū terre: ⁊ ꝑ ꝯſequēs
relinquēte fiſſuras magnas: ſicut ſiūt fiſ/
ſure magne in paludibꝰ que vehementer
are ſcūt: ad qđ ēt cooperat̃ incluſus: qui
vapor qdē exhalare nō valēs ſūma vio
lētia eleuat terrā in loco vt addit in alio
loco. Et ita ſiūt ſpecus magne ⁊ mōtes ⁊
receptacula aquaꝝ maxima ⁊ obſcuriſſi/
ma ⁊ hyatꝰ igētes. Silr̃ ēt in intimis cor
dis nr̃i ſūt itinera aquaꝝ. i. ꝯpūctiones la
chrymoſe ⁊ hyatꝰ. i. ſuſpirationes affec/
tuoſe ⁊ ſpecus magne. i. humiliatiōes ꝓ/
funde q̃s tñ aīa a ſeipa non hꝫ: ſꝫ ex vir/
tute ⁊ actiōe ſolis ⁊ ſtellaꝝ. i. dei ⁊ ſancto/
rū āgeloꝝ. coopat̃ tñ ad h̾ vapor icluſus
. i. iterior motꝰ liberi arbitrij vt. ſ. ſiāt i no
bis ſpecus magne. i. ꝓfūde meditatiōes ⁊
mōtes. i. alte ꝯſideratiōes receptacula aq̃/
rū. i. receptatiōes gr̃aꝝ vel ꝯpūctiōes la/
chrymaꝝ ⁊ hyatꝰ igētes. i. effectꝰ feruētes
Itē ꝯpūctio lachrymaꝝ aſſilat̃ pluuie ꝓp
q̃tuor. ¶ Prio qꝛ pluuia calore ſol' diſſol
uit̃: ē. n. nāle ꝙ quāto plus ē i nube d̾ mā
pluuie tāto ſit radioꝝ ſolariū fortior ipſ
ſio ſup nubē ꝓp aq̃ ad calorē ſolis ꝯtricta
tē. In tali igit̃ nube dū calor fortiſſimus
generat̃ nubes in pluuiam diſſoluit̃. Ita
quoqꝫ i aīa quāto plus ē lachrymaꝝ inti
marū tāto diuini caloris ſit fortior ipreſ
ſio ſup eā donec tota reſoluat̃ in lachry/
mis ſiue ꝯpūtionē totaliter lachrymoſaꝫ
Vnde poſt acutiſſimum ſolis caloreꝫ vi/
demꝰ in aere ſeq pluuiā vehemētē: qꝛ cū
cor diuino amore caleſcit amaris ⁊ deuo
tis lachrymis igemiſcit: Vñ Beda dīc ꝙ
qñ ſit caloris generatio circa hmōi nubē
ex aduſtiōe vaporis ſit nubes rubea qua
ſi ſanguis ita vꝛ ſanguis aliqñ pluere vi
deat̃. Et ſic aīa deuota dū diuino calore i
cendit̃ tota in amoris rubedinē transfor
mat̃. ¶ Scđo qꝛ pluuia ad terrā aliqñ q̄/
dē plane: qñqꝫ v̾o ipetuoſe vehit̃. Nam
quāto nubes ex qua generat̃ pluuia eſt a
terra remotior ⁊ celo vicinior tāto ſuaui

ad terrā petit ⁊ guttis gracilioꝛib⁹ ad ima deſcēdit. Et quāto ecōtra eſt a celo remotioꝛ ⁊ terre ꝓximioꝛ: tāto eſt grauioꝛib⁹ ſtillis ⁊ magis ipetuoſe terrā petere conſueuit. Et h̄ qꝛ q̄to aīa eſt pfectioꝛ ⁊ deo ꝓximioꝛ: tāto ſecretioꝛes ⁊ ſuauioꝛes lachꝛymas emittit: q̄to vō ſe fuiſſe p pctm̄ a deo remotioꝛē ⁊ t're p affectū ꝯſtrictioꝛē aīa ꝯſpicit tāto grauioꝛes ⁊ vberioꝛes lachꝛymas effūdit. ¶ Tertio qꝛ ex pluuia aer ſerenat᷑: ⁊ ſic ſerenat᷑ ꝯſcia ex ꝯpūctione lachꝛymoſa Thob. iij. Poſt lachꝛymationē ⁊ fletū exultatōeꝫ īfūdis: h̄ exultatio eſt ex ſerenatōe ꝯſcie. ¶ Quarto qꝛ ex pluuia t'ra fecūdat᷑ ꝓcipue ex illa q̄ cuꝫ tonitruo cadit eo q̄ tonitruū ſuo motu vapoꝛē diſcutit: ⁊ ſic aquā ſubtiliādo purioꝛē reddit: ita lachꝛyme ipiguāt ⁊ fecūdāt aīaꝫ ⁊ reddūt eā aptā ad fructū bonorū opeꝝ: ⁊ maxīe ſi ſint cū tonitruo. i. cuꝫ timoꝛe diuini iudicij: h̄. n. ē tonitruū qđ maxīe aīaꝫ ꝯcutit ꝓ'toꝛe ſui ⁊ maxīe eā ſb'tiliat ad diſcutionē pcti. Job. xxvj. Quis poterit tonitruū magnitudīs ei⁹ intueri.

¶ Capitulum. xvij.

Conuerſio peccatoꝛis aſſimilat᷑ qnqꝫ cōuerſionib⁹ coꝛpoꝝ que methaphoꝛice in ſcriptura traduntur ¶ Pꝛima eſt cōuerſio ſolis in tenebꝛas. Johelis ij. Sol cōuertet᷑ in tenebꝛas: h̄ fit per verecūdiam ⁊ cōfuſionē quādo hō lucēs in mūdo erubeſcit de peccatis ⁊ confūdit᷑. ps. Cōfundātur iniqui agētes ſupuacue ¶ Secūda eſt lune in ſanguinē Johel. ij. Cōuertet᷑ luna in ſanguinē. Et h̄ fit i peccatoꝛe p diſplicētiā peccati ⁊ indignationem: luna eni eſt peccatoꝛ q eſt in ꝯtinua mutatiōe. Eccli. xxvij. Stult⁹ vt luna mutatur: q ꝯuertit᷑ in ſanguinē qñ cōuertit᷑ zelo odij ⁊ idignatōis ꝯtra pctā. ps. Iniqtatē odio habui ⁊ abhominat⁹ ſū. ¶ Tertia ē petre in ſtagna aquaꝝ: h̄ fit i hoīe p doloꝛē peccati ⁊ ꝯpūctionē. ps. Qui conuertit petrā i ſtagna aquaꝝ. i. coꝛ duꝝ in abūdātiā lachꝛymaꝝ q̄ debēt ꝓuenire ex doloꝛe ⁊ ꝯpūctiōe pcti. ps. Exitus aquaꝝ deduxerunt oculi mei: qꝛ non cuſtodierunt legē tuā. ¶ Quarta eſt lapidis in es h̄ fit per ꝯfeſſionē quādo tactus diuino caloꝛe duritiā ſuā frāgit ⁊ ſonat vox confeſſionis. Job. xxviij. Lapis caloꝛe ſolutus in es conuertitur. ¶ Quinta eſt maris in aridā: qđ fit per ſatiſfactionē. Tūc eni amaritudo peccati in ariditatem penalitatis ⁊ ſatiſfactiōis conuertitur. Job vij. Cutis mea aruit ⁊ cōtracta eſt. ¶ Itē conuerſi ad deū feruent᷑ aſſimilātur carbonibus accēſis. ¶ Pꝛio rōne ruboꝛis. Nā carbo extict⁹ hꝫ nigredinē: ſꝫ dū ignitur vtit᷑ in rubedinē. Sic peccatoꝛ tanq̄ carbo extinct⁹ hꝫ nigredinem pcti. Treñ. iiij. Denigrata ē ſup carbones facies eoꝝ ſꝫ dū in ꝯtritōe accēdit᷑ in ruboꝛē pcti totus cōuertit᷑. Et quāto magis de peccato rubeſcit: tāto magis reuiuiſcit: vel dū ad penitētiā inflāmat᷑ nigredo pcti vertit᷑ in rubedineꝫ amoꝛis diuini. Amoꝛ. n. diuinus dealbat ⁊ rubricat: ſcḋm illud Cāti. v. Dilect⁹ me⁹ cādidus ⁊ rubicūdus. ¶ Secūdo rōne vigoꝛis: hꝫ. n. vigoꝛē i ſcintillatōe in opatiōe ⁊ cōſeruatōe. In ſcintillatiōe qdē: qꝛ carbo accēſus cū ſcḋm ſuā ſubſtātiā nō poſſit aſcēdere ſurſū ex eo q̄ ptibus groſſioꝛib⁹ ⁊ t'reſtrib⁹ admixt⁹ violēter in iferioꝛib⁹ detinet᷑: tñ crepitādo ⁊ ſcintillādo conat᷑ tēdē ſurſū. Sic ꝯuerſus ad deum frequēter: qꝛ coꝛpoꝛe detentus non poteſt ire ad deuꝫ: tamen crepitādo ideſt vehementer dolēdo ⁊ gemēdo ſcintillas feruentiū deſiderioꝛum vel oꝛationum vel lachꝛymarum ad deum mittit. Eze. j. Et ſcintille quaſi aſpectus eris candentis: ⁊ ibidē aſpectus eoꝝ quaſi carbonū ignis ardētiū. ¶ Itē hn̄t carbones vtutem in operādo: qꝛ carbo incēſus acutiſſimum hꝫ ignē ⁊ valde actiuū ⁊ penetratiuū: ita q̄ remollit ipꝫ ferrū: ſic etiaꝫ duriſſimū coꝛ peccatoꝛis qñqꝫ emollit᷑ viſo exēplo alicui⁹ feruēter penitētꝭ. Eccli. xxxj. Ignis pbat ferrū duꝝ. Itē hꝫ vigorē i cōſeruādo. Dicit eni Auguſtin⁹ h̄ eſſe imitādū in carbone q eſt tāte foꝛtitudīs: vt ſi qs eū in aqua ponat. ſ. extinctū omni tēpoꝛe in ea iputribilis ꝑſeuerat: ſic in

aqua lachꝛymaꝝ vel tribulationũ nutri
tur vita penitẽtis:ac ꝓferatꝛ a pcti putre/
dine. Sapie.xvj. In aq̃ que oia extinguit
pl⁹ ignis valebit. ℭ Tertio rõne fractio
nis vel extinctõis:qꝛ deficiẽte hũiditatis
glutino quo ptes ſibi inicẽ coherẽt facili
ter frangiꝛ ⁊ adhuc facili⁹ extinguitꝛ niſi
bñ cuſtodiatꝛ. Et ſic penitẽs pdito glutio
charitatꝭ facile a tẽtatõib⁹ frãgitꝛ:facilitꝛ ẽt
in eo ſpũs feruoꝛ extinguitꝛ niſi in timo/
re dñi iugiter teneatꝛ ẜ illud Eccli.xxvij.
Si nõ in timoꝛe dñi tenueris te inſtãter
cito ſubuertetꝛ dom⁹ tua:dicit.n. Grego. ꝙ
carbo cinere inuolutus ignẽ acceptũ cu/
ſtodit:ſ; detectus ⁊ aeris frigiditati ex/
poſitus ſubito euaneſcit. ℭ Sic ſub cinẽ
hũilitatis vl' memoꝛia moꝛtꝭ q̃ timoꝛẽ in
ducit ꝯſeruatꝛ grã penitẽtis ſine q̃ ſi frig⁹
malicie vel accidie ip̃; iuadit ſtatim extin
guitur ⁊ perit. Et iõ dicitꝛ Job.xlij. Ago
penitentiã in fauilla ⁊ cinere.

ℭ Capitulum.xviij.

Coꝛpus hũanũ aſſilatꝛ ne/
bule ꝓpter tria. Pꝛio qꝛ
nebula a t̃ra eleuatꝛ. Hie.
io. Eleuãs nebu las ab ex
tremitatib⁹ t̃re: ⁊ ſic coꝛ/
p⁹ hũanũ de t̃ra ſũptũ ẽ.
Gen.i. Fecit de⁹ hoiez de limo t̃re.i.quã/
tũ ad coꝛpus:vñ ⁊ finalitꝛ in t̃ra reſoluitꝛ.
ℭ Scdo qꝛ nebula cito diſſipatꝛ:⁊ ſic vita
coꝛpis humani cito finitꝛ. Sapie.ij. Tran
ſit vita nr̃a tanq̃ veſtigiũ pedis: ⁊ ſicͭ ne/
bula diſſoluetꝛ q̃ fugata ẽ a radijs ſol'⁊ a
caloꝛe illi⁹ aggrauata. ℭ Tertio qꝛ nebu/
la turbinib⁹ agitatꝛ:⁊ ſic hũanũ coꝛp⁹ paſ/
ſionibus inq̃etatꝛ.ij. Petri.ij. Hi ſũt nebu
le criminib⁹ agitate. ℭ Itẽ coꝛpis hũani
infelicitas rep̃ſentatꝛ in puluere. Pꝛimo
ratione varietatis. Nã puluis a vẽto ꝑ/
cutitꝛ:mouetꝛ:leuatꝛ:⁊ diſpergitꝛ. Sic vigoꝛ
hũani coꝛpis mõ vẽto aduerſitatis ꝑcu/
titur mõ vẽto tẽtatiõis mouetꝛ mõ vẽto
ꝓſperitatis erigitꝛ:mõ vẽto moꝛtꝭ diſpgitꝛ
ꝑs. Fiãt tanq̃ puluis añ faciẽ ⁊c. ℭ Scdo
rõne obſcuritatis:qꝛ puluis ſepe aerẽ ob
tenebꝛat:ſolẽ obnubilat ⁊ oculos ſauciat
Ita coꝛpis cõcupiſcẽtia aerẽ.i.ſenſualita
tem obtenebꝛat:ſolẽ.i.rationez obnubi/
lat ⁊ oculos mẽtis.ſ.intellectũ ⁊ volũta/
tem ſauciat.ſ.per imundas cogitatiões ⁊
per imundas affectiões. Exo.ix. Sit pul
uis ſuꝑ omnẽ terrã egypti. Egyptus.n.
interpꝛetatꝛ tenebꝛoſa. ℭ Tertio rõne fe
ditatis:qꝛ ex cõiũctione pulueris ⁊ hũoꝛ/
ris gñatur lutũ imũdũ:ita dũ coꝛpi nr̃o
iũgitꝛ hũoꝛ nutrimẽtalis,gignitꝛ lutũ imũ
dũ luxurie. Job.vij. Induta eſt caro mea
putredine ⁊ ſoꝛdib⁹ pulueris cutis mea
aruit. Hoc puluere paſcitꝛ ſerpẽs iferna'.
Yſa.lxv. Serpẽti puluis panis eius.

ℭ Capitulum.xix.

Cupidi de terrenis ſimiles
ſunt vallib⁹. ℭ Pꝛimo qꝛ
valles qñq; ſunt ſoꝛdide.
nã ad valles ꝯfluũt ſoꝛdes
⁊ ibi diutius ꝯſeruãtꝛ. Ita
in cupidis ſũt ſoꝛdes ois
malicie ⁊ pcti:qꝛ radix oium maloꝝ ẽ cu
piditas. Johel.iij. Multiplicata ẽ malicia
populi in valle cõciſiõis. ℭ Scdo qꝛ val
les ſũt obſcure. Nã cito fumoſis vapori
bus obnubilantꝛ ⁊ dẽſis tenebꝛoſiſ obſcu
rãtur. Ita i cupidis eſt obſcuritas ꝓpter
vapoꝛes fumoſos.i.ꝓpter deſideria ter/
rena.ij. Mach.j. Acceptũ ignẽ de altari
abſcõderũt i valle. Ignis altaris ẽ lumen
ſapie celeſtis q̃ illũinat ⁊ iflãmat: q̃ tñ oc/
cultatꝛ mẽti in valle cupiditatꝭ. ℭ Tertio
qꝛ valles ſũt a celo remote. Ita cupidi a
celeſti deſiderio. Hiere.xlix. Quid gloꝛia/
ris in vallib⁹.i.in t̃renis cupiditatib⁹ de/
fluxit vallis tua.i.tua mẽs cupida de ſũ/
mis ad ima:de celeſtib⁹ ad t̃rena: filia de/
licata q̃ ꝯſideraſ i camer] tuiſ ⁊c. ℭ Quar
to qꝛ valles ſt ifructuoſe:qꝛ ſalices ⁊ ifru
ctuoſe arboꝛes maxime in vallib⁹ creſce/
re ꝓpꝛobantꝛ. Itẽ in cupidis creſcũt arbu
ſta.i.oꝑa ifructuoſa. Et hinc ẽ ꝙ.j. Para
lipo.xviij. Edom q iterꝑtatꝛ t̃ren⁹ ⁊ ſigñat
cupidũ ꝑcuſſus eſt i valle ſaliuaꝝ vbi nõ
erat fertilitas ꝑꝑ ſalſuginẽ. Itẽ cupiditaſ
terrenoꝝ mẽtẽ obſcurat ⁊ aiaz venenat:
⁊ iõ aſſilatꝛ terremotui q aerẽ obſcurat ⁊
interdu; aialia hũtia oꝛa iuxta terrã ve/
nenat ⁊ necat. Et hoꝝ rõ eſt qꝛ cu; terre/

Motus fit ex vapoꝛe terreſtri groſſo ⁊ fu
liginoſo ⁊ nigerrimo qn̄ eleuat̾ a ſolo op
ponit̾ ſoli ſicut nubes magna ⁊ ita indu/
cit aeris obſcuritatē:⁊ ſi etiā terra illa fu
erit ante terremotū ſicca eleuat̾ ex ſupfi/
ciei⁹ puluis q reddit aerē ſpiſſū ⁊ nigꝛ.
et ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle apparēt ex hmōi pul
uere q̄ſi ſanguis ad nigredinē vergens.
Et ſic etiā hoc mō indicit̾ obſcuritas ae/
ris:hic etiā vapoꝛ cū ſit venenoſus occi
dit aīalia q̄ hauriūt eū habētia oꝛa iuxta
terrā vt oues. Vn̄ dicit Senec. ꝙ tpe Ne
ronis fuit terremotus in quo ꝑijt grex
ſexcentaꝝ ouiū. Ita ex terrenoꝝ cupidi/
tate tanq̄ ex terreſtri vapoꝛe vel puluere
aīa obſcurat̾: Apoca. vj. Terremot⁹ ma/
gnus fact⁹ ē ⁊ ſol fact⁹ ē niger tāq̄ ſaccus
cilicin⁹:⁊ luna tota facta ē ſicut ſanguis.
Terremot⁹ magn⁹ eſt ioꝛdinat⁹ terrenoꝝ
affect⁹ q ſolē.i.rōnē:⁊ lunā.i.volūtatē q̄
mutabilis ē maculat ⁊ fedat. Hic eſt terre
mot⁹ q vapoꝛe venenoſo ⁊ peſtilētiali.i.
oꝑe vel lucro doloſo ⁊ iniuſto aīas eter/
na moꝛte facit iterire: Lu. xxj. Terremo/
tus magni ꝑ loca erūt ⁊ peſtilētie ⁊ fames
terroꝛeſq;. Vbi nota ꝙ terrene cupidita/
tes hoīes reddūt inquietos ⁊ iō vocant̾
terremot⁹. Itē doloſos ⁊ fraudulētos ⁊
iō vocant̾ peſtilētie. Itē faciūt eos inſati/
abiles ⁊ famelicos ⁊ iō vocant̾ fames. itē
raptoꝛes ⁊ tyrānos ⁊ iō vocāt̾ terroꝛes.

¶ Caplm̄ xx.

DIſcoꝛdia ſiue guerra aſſilat̾
grandini ꝓpter qnq;. Pꝛio
q2 grando eſt frigidiſſima q̄
ad tactū. Nā grando eſt ſtilla
pluuie frigoꝛis ⁊ vēti rigoꝛe in aere con
gelata: vt dicit Ariſto. Fit eñ ex vapoꝛe
frigido ⁊ humido ad interioꝛa nubis fu
gato ꝑ dominiū caloꝛis circūſtātis: q2 va
poꝛ in nube recipit̾ ⁊ a frigiditate cōden
ſat̾. Nā qn̄ vapoꝛ eleuat̾ ita alte virtute
caloꝛis ꝙ nō ↄſumit̾ fit nubes calidiſſima
eo ꝙ multū de caloꝛe remanet ī vapoꝛe.
Ideo ex caloꝛe circūfuſo in aere cōfoꝛta
tur frigus ⁊ coartat̾ in vnū locū:⁊ ex ca/
loꝛe ipſius nubis apiente frigus repente
intrans cōgelat ⁊ fit grādo. Ita ex caloꝛe
iracūdie dominātē ⁊ ex vapoꝛe ſuperbie
coꝛ ſubintrāte:⁊ ex frigoꝛe alicui⁹ iniurie
vel aduerſitatis generāt̾ diſcoꝛdie ⁊ guer
re q̄ coꝛda hoīm frigida faciunt expulſo
charitatis caloꝛe: Ps. Ignis grando nix
glacies ſpūs ꝓcellaꝝ ⁊c̄. Per ignē intelli/
ge irā:ꝑ niuē ⁊ glaciē aliquā aduerſitatē
vel iniuriā coꝛ ſtringētē: ꝑ ſpm̄ intellige
peſtem ſupbie: ⁊ ex his ſequunt̾ ꝓcelle
belloꝝ. ¶ Secūdo q2 grando eſt dura ad
ictū. Nā grando foꝛtiter ꝑcutit ex eo ꝙ
dura exiſtit. Vnde ⁊ grana ei⁹ in ſcriptura
lapides appellant̾: Ecc̄j. xliij. Cōfracti ſūt
lapides grandinū. Pꝛouenit aūt duricia
grādinis ex eo ꝙ frigus vt dictū eſt fugi
ens caloꝛē aeris ad interioꝛa nubis ſe re
cipit ⁊ ex ſua aggregatiōe virtus ei⁹ inua
leſcit. Vn̄ vapoꝛē quē in nube iuenit ſua
virtute ↄſtringit ⁊ in durā ſubām cōuer/
tit:⁊ iō magis q̄ in hyeme fiūt grādines
in eſtate: q2 virtus frigoꝛis q̄ eſt in eſtate
vnit̾ ⁊ in vna ꝑte aeris adunat̾. In hye/
me ꝑ aerē totū diſpergit̾ quare debilioꝛ
reddit̾ nec ad cōgelandū vapoꝛē ſufficiēs
inuenit̾. Ita guerre ⁊ diſcoꝛdie ex caloꝛe
iracūdie.ſ.ex frigoꝛe malicie gñate coꝛda
hoīm ſic indurāt ꝙ vn⁹ erga aliū qui ad/
uerſat̾ ſemꝑ ſeuiat:⁊ nulla pietate ſeu be
nignitate molleſcat. Vn̄ guerra ſi diu du/
ret coꝛda lapidea generat: Sap̄. v. A pe/
troſa ira plene mittent̾ grādines. ¶ Ter
tio q2 grādo eſt ſubita ſiue impetuoſa q̄
ad deſcēſum. Nā cū de ſe ſit grauis vēto
etiā impellēte cū impetu deſcēdit. Et ita
etiā ſilr̄ cū impetu ire ⁊ violētie guerre ⁊
bella gerunt̾. Cū tn̄ Iacobus moneat ꝙ
oīs hō ſit tardus ad irā. Nā ira nō habet
miſericoꝛdiā neq; erūpēs furoꝛ: Iſa. xx
viij. Sicut impet⁹ grādis turbo ↄfringēs
⁊c̄. ¶ Quarto q2 grādo nō ē totaliter ro
tunda quo ad aſpectū. Nā habet figurā
quaſi dentis vel mochi. Cuius cauſam q
dam aſſignant: quia cum vapoꝛ vnde ge/
nerat̾ eſſet expāſus in latus frigus ↄtra/
hens magis traxit de mā a lateribus q̄
a ſupioꝛi ꝑte ⁊ cū lat⁹ eſſet magnū ↄgela/
uit ꝑtē anteaq̄ alia flueret ad eā: ⁊ adhe/
ſit ei ſicut cōgelata gutta:⁊ ſi aliqn̄ inueni

atur rotūda dicūt ꝙ eſt ꝑ accidēs. Quia deſcēdēdo ꝑ inferiorē ptē aeris q̄ ꝑ refle ctionē radioꝝ eſt tpate calida liqueſcit et minuit̄ ꝛ rotundat̄. Quia ergo figura ro tunda pfectionē ſm pħm importat defi cit in grādine rotūditas figure. q꞉ cōmu niter bella ꝛ lites ꝯtingūt ex defectu cha ritatis vel imꝑfectione. Charitas em̄ eſt vinculū pacis: vt dr̄ Coloſ.iij. Nam cui charitas pfecte adeſſet etiā iniuſte leden ti minime repugnaret: dicēte dn̄o Mat. v. Qui te pcuſſerit in vnā maxillā ꝓbe ei et aliā. Et Apl̄s Rom̄.xij. Nō voſmetip ſos defendētes chariſſimi: ſed date locuꝫ ire. Sap.xvj. Fructus inimicoꝝ extermi nabat ignis ardens in grādine. Ignis q dem ardēs in grandine eſt charitas fer uens in pſecutione. Et hec frequēter ini micos exterminat dū eos ad beniuolen tiam mutat: vñ Apl̄s ad Ro.xij. Si eſu rierit inimicus tu⁹ciba illū: ſi ſitit potuꝫ da illi. h̄ em̄ faciens carbones ignis ꝯge res ſuꝑ caput eius. ¶ Quinto q꞉ grando eſt noxia quo ad effectuꝫ. Nā cū impetu terrā petit: ſegetes fructus ꝛ flores pluri mum ledit. vnde in Pſ. Percuſſit i gran dine vineas eoꝝ. Interdū etiā ex grādie aīalia occidūtur ſm illud Pſ. Occidit in grandine iumēta coꝝ. ꝓcipue qn̄ grādo ē multū groſſa: q꞉ tūc grauior exiſtit ꝛ im petuoſius ruit. Et nota ꝙ deſcēdit gran do maior vel minor ſm ꝙ altiori loco vl terre viciniori cadit: q꞉ ex maiori motu in aere calido minorat̄ ꝛ retardat̄: iō ma ior cadit a viciniori loco: Apo.xvj. Grā do magna ſicut talentū deſcēdit de celo i hoīes. Multo aūt magis ꝑ guerras ꝙ̄ ꝑ grādines arbores vaſtant̄ ꝛ ſegetes etiaꝫ occidunt̄: hoīs aīalia rapiunt̄ ꝛ bona in nūerabilia diſſipant̄ ꝛ diſꝑguntur.

Caplm xxj.

Diuitie hui⁹ mūdi aſſimilāt̄ mōtib⁹ hyꝑboreis propter tria. ¶ Primo ꝓpter ꝓcio ſitatē gemmaꝝ. Sunt eniꝫ montes ſithie multū locu pletes: auro abūdantes ꝛ gēmis. In eis em̄ ſunt ſmaragdi optimi ꝛ criſtalli puriſ ſimi. Et talia ꝓcipue ſunt mundanaꝝ di uitiaꝝ materia: qbus accumulādis ꝛ poſ ſidēdis cupiditas humana inſiſtit. ſ. aurū et gēme ꝛ alia cōſimilia. Que tn̄ q꞉ amitti poſſunt vere diuitie nō ſunt: vñ Matt. vj. dn̄s dixit: Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra vbi erugo ꝛ tinea de molit̄ ꝛ vbi fures effodiunt ꝛ furantur: vbi oīe diuitiaꝝ genus oſtēdit̄ amiſſibi le eſſe. Nā ſi de pānis vel pallijs ſericis vl̄ aureis ſuas qs diuitias fecerit corrupti biles diuitie ſūt q꞉ poſſunt vaſtari a tine is. Si vero de metalloꝝ pecunijs adhuc patet deſtructibiles eſſe quas erugo pōt ꝯſumere. Si aūt gēme ſint vel alia q̄cūqꝫ que nō pn̄t ꝯſumi erugine vel tinea de moliri: ſaltē a furātis manib⁹ nō poſſūt eſſe ſecure. ergo vt ibidē ꝯſulit̄: theſauri zate vobis theſauros in celo vbi nec eru go nec tinea demolit̄ nec fures effodiūt nec furant̄. ¶ Secundo ꝓpter aſꝑitatem ſiluaꝝ. Nā circa illos mōtes vbi tales di uitie ſunt aſꝑime quedā ſilue ꝑ quas ad dictas diuitias difficilis eſt acceſſus. In q̄ intelligit̄ ꝙ lꝫ diuitie ſint ad appetenduꝫ faciles: difficiles tn̄ ſunt ad lucrādū ꝛ poſ ſidendū: ꝛ iō hoīes vt eas lucrent̄ maxi mos labores aſſumūt: Eccl̄i.xxxj. Labora uit diues in ꝯgregatiōe ſube. Et idcirco i excuſabiles ſunt q ꝓpter celeſtes ꝛ ꝑen nes diuitias negligūt laborare. Et ꝓpter hoc dicit Greg. ꝙ ſi q viā laborioſam exi ſtimāt ſue deſidie ē accuſatio. Si em̄ tem peſtas pelagi nautis plagas ꝛ vulnera mi litibus: glacies ꝛ frigora agricultoribus le uia ꝛ portabilia ſunt ꝓpter ſpem premij tpalis: multo magis cui celū placet nullū debet ſentire piculū: maxime em̄ labores mitigat in finē bonū venire. Ne aſpicias ergo ꝙ via iſta aſpera eſt: ſed quo ducit. Nec alia ꝙ lata eſt ſed vbi deſinit. ¶ In hoc etiā ꝙ difficilis ē acceſſus ad mōtes diuitiaꝝ oſtēdit̄ ꝙ difficulter q diues eſt intrabit regnū celoꝝ: vt dr̄ Matth.xix. ¶ Tertio ꝓpter multiplicitatē ferarum. Sunt em̄ in illis ſiluis.i. circa illos mon tes diuerſa feraꝝ gn̄a q̄ hoīes vehemen ter ipediūt ne ad loca diuitiaꝝ accedant.

Ná ibi sũt grifones imanes:ibi pdi:tigri des ⁊ pãthere. Ibi eẽ dicũf pcipue i albania ⁊ hircania q̃ sũt sithie regiões tãte magnitudinis ⁊ feritatis canes vt tauros pmãt ⁊ leones occidãt. In grifonib⁹ q eqs ⁊ hoĩb⁹ sũt infesti:significaf violẽtia raptoꝝ. In pdis aũt varijs ⁊ maculosis varie intelligunf fraudulẽtie mercatoꝝ. In tigrib⁹ velocissimis significaf festinata ⁊ velox suba vsurarioꝝ:qꝛ vsura in puo tẽpe multũ multiplicaf ⁊ crescit: vñ dr̃ Prouer. xiij. Suba festinata minuif qꝛ diuitie vsurarie sicut festinãter crescũt:ita cõiter cito deficiũt. Sꝫ in pãtheris q odore alias bestias ad se attrahũt ⁊ attractas eas rapiũt ⁊ comedũt:intelligif malicia q̃runda hypocritaꝝ q sub q̃dã sctitatis spẽ lucra seculi q̃rũt: vñ ab illis rapiũt q̃s odore bone fame ⁊ sctitatis traxerũt: p canes intelligif maliuolẽtia inuidoꝝ q̃ pcipue i illis abũdat q eadẽ lucra q̃rũt vꝫ inter illos q sũt eiusdẽ artis ⁊ inter medicos et iudices ex eo ꝙ vn⁹ putaf ipedire lucruꝫ alteri⁹. sic pħs in Rheto. dicit. Oẽs has feras. i. vitia diuitie mũdi gignũt ppt cupiditatẽ: de q̃ dicit Ps. In ipa pertransibunt omnes bestie. i. oĩa vitia.

¶ Capitulum xxij.

Doctores sctẽ eccłie sũt siles ill' stell' q̃ dñr hyades. De qb⁹ fit mẽtio Job. ix. vbi dr̃: Qui facit arctuꝝ ⁊ orionas ⁊ hyades ⁊ iteriora austri. Intelligunf ergo doctores in eis pꝑter q̃tuor. Prio pꝑter eaꝝ ortũ. Ná hyades q̃ oriũt i vere sũt stelle pluuiales in q̃ꝝ ortu iundãt pluuie ppt ꝥ ꝙ tũc tpis vapores a mari ⁊ a tra p caloris solaris violẽtiá forti⁹ ad supiora trahunf q motu hyadũ i pluuiá resoluunf. Hyades ergo a qb⁹ ẽ iundãtia pluuie doctores eccłie sꝫ a qb⁹ sup arẽtes animas effũdif imber doctrie: Deut. xxxij Cõcrescat vt pluuia doctria mea. ⁊ iõ dic. Gre. Doctores sci hyadũ nũcupatõe signãf. Greco qppe eloqo hyados võf pluuia: ⁊ hyades nomẽ a pluuijs acceperũt qꝛ orte pculdubio ibres ferũt. Vñ igif hyadũ appellatõe exp̃ssi sꝫ q ad statũ vłis eccłe q̃si i celi faciẽ ðducti sup arẽtẽ terrá hũani pectoris scẽ pdicatõis ibres fuderũt.
¶ Scdo ppt eaꝝ sitũ: qꝛ iste stelle hyades sitũ suũ hñt i frõte tauri vt dic Marcia. Et i. xvj. g̃du tauri vt dicit Misa. Ex corpore hois dñanf colla ⁊ gutturi. Cõstat át ꝙ i collo ⁊ gutture vox pdicatõis formaf: vñ q̃si hyades sꝫ i tauro dũ sci pdicatores pdicatõis vocẽ formãtes dñiũ ⁊ auctoritatẽ hñt i pdicãdo. sꝫ sicut dicit bea. Greg. loq̃ndi auctas pdif q̃n vox pdicatiõis ab ope nõ iuuaf. Vñ necesse ẽ sicut idẽ be. gre. dicit. j. pasto. ꝙ pdicator qsqꝫ pl⁹ actib⁹ q̃ vocib⁹ itonet ⁊ bñ viuẽdo vestigia seq̃ntib⁹ iprimat q̃ loq̃ndo ⁊ pdicãdo q̃ g̃diaf oñdat. ¶ Tertio ppt effectũ. Ná q̃n oriũf hyades crescũt dies ⁊ sol incipit eẽ feruẽtior: fruges ẽt vberi⁹ crescũt qꝛ tũc a pluuijs irrogãf. Sic ẽt p doctriná ⁊ pdicatiões scõꝝ doctoꝝ crescũt i audiẽtib⁹ dies. i. claritas cognitiõis ⁊ feruor dilectiõis ⁊ fruct⁹ opatõis. ¶ Quarto pꝑter aspectũ: qꝛ. s. ꝯstellatio hyadũ hꝫ stellas pl'es ⁊ clarissimas aspectui nr̃oꝝ ẽt ordinatas p gyꝝ: qꝛ. s. sctí doctores fuerũt vt stelle icorrupti p vitá: Dañ. xij. Qui ad iusticiá erudiũt plurimos erũt q̃si stelle i pꝑpetuas eternitates. Itẽ multiplicati per g̃ram: Geñ. xvj. Inspice celum ⁊ numera stellas si potes. Itẽ clarissimi p doctriná: Baruch. iij. Stelle dederũt lumen in custodijs suis. Itẽ ordinati p giꝝ q̃si vallantes ⁊ defendẽtes eccliam: Judicũ. v. Stelle manẽtes in ordine ⁊ cursu suo aduersum sisará pugnauerũt. Itẽ doctores sci assimilãf mõtib⁹ pꝑter decẽ pꝑprietates: quas btũs Isid. tangit in lib. ethimolog. Quarũ prima est ꝙ montes sunt a terra eleuati. Sicut etiá sancti doctores eleuati esse dicunf p ꝯtẽptum terrenoruꝫ: Unde Isa. xl. Sup mõtẽ excelsum ascẽde tu qui euãgelizas sion. vbi Greg. dicit: Qui celesti pdicatione vtif terrenoꝝ opeꝝ isima deserẽs in reꝝ culmine stare videaf quo tãto facili⁹ subditos ad meliora ptrahat q̃to per vite meritum de supnis clamat.

¶ Secūdo mōtes ſūt ſolidi ⁊ cōpacti. Et
tales ſūt doctores ſācti ꝑ patiētiā aduer/
ſoꝝ: Prouer. xix. Doctrina viri ꝑ patien
tiā noſcit. Prouer. viij. Necdū montes
graui mole cōſtiterāt. Nā doctores ſācti
etiā graui mole tribulatiōis preſſi: tn̄ ꝯſi/
ſtūt ſolidi ⁊ alti. ¶ Tertio montes ſunt a
terra v̄ſus celū erecti ⁊ tn̄ terre radicitꝰ
cōiuncti. Et ſilr ſacri doctores ſunt v̄ſus
celū erecti ꝑ deſideriū ⁊ ꝯtēplationē eter
noꝝ: Philip. iij. Cōuerſatio nr̄a in celis
eſt. Iſti tn̄ mōtes ſunt terre. i. corpi cōiun
cti radice. i. radicali ⁊ ineuitabili neceſſi
te corpaliū paſſionū: Deut. iiij. Acceſſiſtꝭ
ad radices mōtis q̄ ardebat vſqꝫ ad celū.
Hic mons eſt eminētia ſanctoꝝ doctorū
quoꝝ radix inferior. ſ. neceſſitas carnis
terre cōiuncta eſt: mens tn̄ ⁊ deſiderium
vſqꝫ ad celū ardet: Ps̄. Montes excelſi
ceruis. i. doctoribꝰ ſanctis. ¶ Quarto ſūt
montes aquaꝝ arctatiui eo q̄ terra alta
eſt ſpōgioſior ad attrahēdū: Ita docto/
res ſancti attrahūt aquas gratiaꝝ ꝑ vacu
itatē ſiue poroſitatē hūiliū affectionū ſi/
ue orationum: Ps̄. Sup mōtes ſtabunt
aq̄. ¶ Quinto ſūt mōtes aq̄ꝝ emiſſiui fō/
tiū ⁊ fluminū cauſatiui. Nā voragines q̄
ſūt p̄ncipiū indeficiētiū fluminū ⁊ matri
ces magis ſunt in altis locis vel ſub eis.
Ideo maxima flumina a mōtibꝰ oriunt.
Sicut de maximo in meridie mōte q̄ dr̄
athlas patet: ⁊ de alio mōte maximo i aq
lone v̄ſus orientē. Huius eīn tanta eſt al
titudo q̄ habitātes ſub ipo vident in eiꝰ
cacumine radios ſolis in mane ꝑ q̄ttuor
horas vltimas noctis: ⁊ ſic in ſero ꝑ q̄ttu
or p̄mas horas noctis. Et in eiuſdē pe/
de ſiue fundamēto habitāt gētes diuer/
ſaꝝ linguaꝝ: a quo monte oriunt diuer/
ſa ⁊ magna flumina. Ita etiā ſancti docto
res ſunt aquaꝝ. i. doctrinaꝝ emiſſiui per
exercitiū p̄dicationū fontiū ⁊ fluminum
effuſiui ꝑ ſcripturas libroꝝ ⁊ predicatio
nū. Sūt eīn interiꝰ pleni ꝓfundis voragi
nibꝰ. i. ꝓfundis ꝯſideratiōibꝰ: ex q̄bꝰ cau/
ſant doctrinaꝝ ꝓfluuij: Ps̄. Rigās mon
tes de ſupioribꝰ. Iſa. xlj. Apiā in ſublimis
collibꝰ flumina ⁊ in medio cāpoꝝ fōtes.

¶ Sexto q: mōtes ſunt metalloꝝ nobili
um ꝯtētiui. Et ſic ſunt doctores cōtētiui
habituū nobiliū virtutū ⁊ donoꝝ: Zach.
vj. Mōtes erei. ¶ Septimo ſunt diuer/
ſoꝝ fructuū ⁊ herbaꝝ medicinaliū ꝓdu/
ctiui: Quia eīn purioris ſūt aeris q̄ val/
les: fructus faciūt puriores ſapidiores ⁊
ſaniores: q̄uis faciāt pauciores. Ita ſan/
cti doctores ꝓducūt herbas ⁊ fructus. ſ.
bona opa ⁊ meritoria: Ps̄. Qui ꝓducit i
mōtibꝰ fenū ⁊ herbā. Et coꝝ fructꝰ. i. opa
habēt puritatē intētiōis: ſaporē deuoti/
onis: ⁊ ſanitatē diſcretōis. ¶ Octauo mō
tes ſunt radioꝝ ſolariū ſuſceptiui ⁊ diu/
tius retētiui. Sic ſc̄ti doctores ſunt ſuſce
ptiui ⁊ retētiui radioꝝ ſolariū. i. diuinaꝝ
reuelationū. j. Machabeo. vj. Reſplen/
duerunt montes.

¶ Caplm xxiij.

Doctrina chriſti vera men
tes credētiū purificat. Vn̄
aſſimilat illi aque q̄ eſt ma
cedonie: q̄ ab ouibꝰ bibita
facit eas albas. Et ſic do/
ctrina chriſti recepta in mētibꝰ credentiū
reddit eas mūdas: Ezech. xxxvj. Effūdā
ſup vos aquā mūdā ⁊ mūdabimi. E con/
trario aūt p̄ua hēticoꝝ doctrina q: ē ter
rena ⁊ carnalis corda recipiētiū ſordidat
⁊ denigrat: ſicut aq̄ calida ⁊ terreſtris mul
tū denigrat pelles aialiū. Nā calor aq̄ ad
urēdo pellē p̄uat ea pſpicuitate ⁊ ꝑ ꝯn̄s
lanā: q: oē aial p̄ter hoiem variat pilum
ſm̄ varietatē pellis. Vn̄ tales ſūt aq̄ hēti
coꝝ q̄ falſitatibꝰ ⁊ mēdacijs aias denigrāt
id ē obſcurāt: Hiere. xv. Facta ē mihi q̄ſi
mēdaciū aq̄ꝝ īfideliū. Itē doctria chriſti
aſſilat fōti: Prouer. xviij. Aq̄ ꝓfūda v̄ba
ex ore viri ⁊ torrēs redūdās fons ſapie.
Eccl̄i. j. Fōs ſapie v̄bū dei i excelſis. Et hic
fōs tres hꝫ ꝯditiōes. P̄ma q: erudit: Pro
uer. xvj. Fōs vite eruditio poſſidētꝭ. Se
cūdo q: vitā adducit: Prouer. xviij. Lex
ſapiētꝭ fōs vite vt d̄clinet a ruina mortꝭ.
Tertia q: aq̄s ꝯſolatiōis tribuit. Iſa. xij.
Haurietꝭ aq̄s i gaudio d̄ fōtibꝰ ſaluatorꝭ.
Hi fōtes ſt̄ apl̄i q̄ nobꝭ tbuert aq̄ꝫ ꝑfectōis
euāgelice: Exo. xv. Venert i helim vbi erāt

xij. fontes. ¶ Itē doctrīa verbi dei aſſi-
milatur pluuie: ſm̄ illud Deut. xxxij. Cō
creſcat vt pluuia doctrina mea. ⁊ hoc ꝓ-
pter quattuoꝛ. Primo qꝛ pluuia ē aeris
purificatiua ⁊ letificatiua. Et ſic doctrina
verbi dei coꝛ mūdat: Jo. xv. Vos eñ mū
diſtis ꝓpter ſermonē quē locutus ſuz
vobis. Mundādo aūt letificat: pſ. Leta-
boꝛ ego ſup eloqa tua. Secūdo qꝛ ē oris
ſapoꝛatiua. Nam ſm̄ Conſtantinū aqua
pluuialis ſapidioꝛ eſt alijs aquis. Eſt eñ
vt ipſe dicit ex ſe lucida clara ſubtilis le-
uis ſapida ⁊ oībus impuritatib⁹ impmi-
xta. Que oīa cōpetūt ſacre doctrine: qꝛ
ſcꝫ eſt lucida ad dirigēdū: Apoca. vltimo
Oſtēdit mihi fluuiū aque viue ſplēdidū
tanꝗ̄ criſtallū ⁊c. Itē eſt clara ad intelligē
dum: pſ. Declaratio ſermonū tuoꝝ illu-
minat ⁊ intellectum dat paruulis. Subti
lis ad exponendū: Sap. vij. Eſt in illa ſpi
ritus intelligentie multiplex vnitus ſub
tilis. Item leuis ad obſeruandū. j. Joan.
v. Mādata eius grauia nō ſunt. Itē ſapi
da ad meditandū: pſ. Quā dulcia faucib⁹
meis eloquia tua ſup mel oꝛi meo. Eccī
vj. Sapiētia doctrine ſm̄ nomē ei⁹. No
men ei⁹ eſt ſapiētia a ſapoꝛe dicta. Itē eſt
oībus impuritatib⁹. i. falſitatib⁹ impmi
xta ad credendū: Matth. xxij. Viā dei in
veritate doces. Tertio qꝛ eſt caloꝛis miti
gatiua. Ita doctrina ſapiētie mitigat ar-
doꝛē carnis: Hierony. Ama ſciam ſcrip-
turaꝝ: ⁊ carnis vitia nō amabis. Eccī. iij.
Ignē ardentē extingue aqua. ſ. ſapientie
ignē luxurie. ¶ Quarto qꝛ piſciū eſt nu-
tritiua. Quaſi eñ piſces aquatici ſunt ho
mines tribulati quos aqua doctrine ſa-
lutarī nutrit ꝯſolat⁊ ꝯfoꝛtat: pſ. Hec me
cōſolata eſt in hūilitate mea: qꝛ eloquiuꝫ
tuū viuificauit me. Et hinc eſt ꝙ doctrīa
ſpūalis aſſimilat etiā piſcine: qꝛ piſcina ſi
ue piſcaria ꝓpꝛie dicit ad nutriendū pi-
ſces collecta: qꝛ. ſ. ſpūalis doctrina eſt pi-
ſciū. i. ſpūaliū viroꝝ nutritiua. ¶ Sꝫ no-
ta ꝙ ad bonitatē piſcine requirunt tria:
ſcꝫ fundi ſoliditas: aque influxibilitatis
puritas: ⁊ influētis cōtinuitas. Ita vt do
ctrina ſpūalis nutriat aīam requiritur ꝓ
mo recipiētis ſoliditas. ſ. vt nō ſit vas cō
fractū nō retinēs ſm̄ illud Eccī. xxj. Coꝛ
fatui quaſi vas cōfractū oēm ſapiam nō
tenebit. Itē doctrine puritas. ſ. vt doctri
na pura ſit ⁊ catholica nō heretica vel in
fectiua. Itē doctrine cōtinuitas: qꝛ cum
ipſa ſit cibus mentis opoꝛtet ꝙ quotidie
ipſa reficiatur.

¶ Capitulum xxiiij.

Dona ſeptē ſpūſſancti aſſimi
lant ſeptē planetis. Quia ſi
cut ſeptē planetaꝝ viribus
foꝛmat ⁊ pficitur hois coꝛ-
pus. Ita ſeptē donoꝝ gradi
bus foꝛmat ⁊ pficitur ſpūs. Nā ſm̄ aſtro
logos ⁊ medicos ſaturn⁹ materiā conce-
ptam in matrice mollē ⁊ fluidā frigidita
te ⁊ ſiccitate ſua coagulat ⁊ cōdenſat. Et
hoc ſpūaliter cōpetit dono timoꝛis qui
ꝓnitatē ⁊ fluxibilitatē homis ad peccan-
dum cohibet ⁊ reſtringit. Nā vt dicitur
Pꝛouer. xvij. Per timoꝛem dñi declinat
oīs a malo. ¶ Jupiter aūt ſecūdo men
ſe ſpm̄ ⁊ mēbꝛa tribuit: in qbus ⁊ ex qui-
bus eſt poſtea robur operādi. Et hoc cō-
petit dono foꝛtitudinis: quo ⁊ ſpūs ⁊ mē
bꝛa roboꝛant ad bene operandum: Pꝛo
uer. vlti. Accinxit foꝛtitudinē lūbos ſu-
os ⁊ roboꝛauit brachiū ſuum. ¶ Mars
tertio menſe ſubtiliat ſanguinē ⁊ humo-
rem cōdenſat ⁊ oꝛdinat ⁊ cōponit. Et hꝫ
cōpetit dono cōſilij quo. ſ. mens ſubtilia
tur ad bene diſponendū ⁊ oꝛdinandum
actus ⁊ motus ſuos. ¶ Sol quarto men
ſe vitalē caloꝛē ⁊ ſpm̄ epati ⁊ coꝛdi tribu
it. Hoc eñ cōpetit dono ſapiētie qua anī
ma viuificat inflāmatur ⁊ ſpūſſancti ha-
bitaculū efficit. ¶ Venus qnto menſe oꝛ-
gana ſenſibilia ⁊ officialia mēbꝛa aures ⁊
naſum ⁊ hmōi pficit ⁊ diſponit. Hoc com
petit dono ſciētie quo oꝛgana ſenſibilia
⁊ tpalia oꝛdinant ⁊ regulant. ¶ Mercu-
rius ſexto menſe oīa coꝛpis foꝛamina
⁊ poroſa ⁊ linguā ⁊ nares cōponit. Hoc
cōpetit dono intellectus quo foꝛamia. i.
ſenſus coꝛpis cōponunt. nares etiā id eſt
vis diſcretiōis tribuit: ⁊ lingua ad rheto
rice loquendū dirigit. ¶ Luna menſe ſe-

primo ſuis limitib⁹ membra diuidit et di
ſtinguit: Qđ ptinet ad donū pietatis: q̄
diuidunt̄ ⁊ diſtribuunt̄ elemoſine ſm̄ exi
gentiā vniuſcuiuſq; ſm̄ illud ps. Diſper
ſit dedit paupibus.

Capl̄m xxv.

Ecclesia chriſti aſſimilat̄ fir
mamento ꝓpter ſeptem.
¶ Primo q: firmamentū
ſecūda die factū recitatur
Geñ.j. Sz notādū q̄ ſup
poſito q̄ celū nō ſit de natura q̄tuor ele
mentoꝝ ſed de nā qnte eſſentie vt ponit
Ariſto. tūc nō pōt intelligi factū ſcđa die
q̄tū ad pductionē ſube ſiue forme ſue
ſubalis: q: ſi mā corpalium pceſſit tpe for
mationē ſuā vt cōiter ſancti ponūt: tunc
ſeq̄ret̄ q̄ ſi firmamentū fuit ſcđa die pro
ductū q̄tū ad ſuā formā ſubalē q̄ mā fu
it p̄mo ſub alia forma ſubali: qđ eſſe non
potuit: q: nā celeſtis cū ſit incorruptibilis
hz mām q̄ nō alīi forme pōt ſubeſſe: vn
de impoſſibile ē q̄ ſit formatū ex mā pri
us tpe exiſtēte. Et iō pductio ſube firma
menti ad tps creatiōis ptinet: ſed aliqua
formatio ei⁹ ptinet ad opus ſcđe diei: ſic
etiā Diony. dicit. iiij. ca. de diuinis noib⁹
q̄ lumē ſolis fuit informe i p̄mo triduo
et poſtea fuit in quarto die formatū. Et
ſic pōt dici q̄ firmamentū fuit a pncipio
creatū ſm̄ ſuā ſubam: ſed ſcđa die āplior̄
formatiōe decoratū ⁊ ornatū. Ita etiā ec
cleſia fideliū fuit ab initio mūdi inchoa
ta. ſ. in p̄mis parētib⁹: vl' ſm̄ aliq̄s i Abel
p̄mo iuſto: ſed pfecte formata ⁊ decorata
fuit ſecūda die. i. in tpe plenitudinis gra
tie qñ chriſtus venit in mundū. Prima
eñ dies. i. totū tps pcedens fuerat nubi
loſa. i. ſub caligine culpe vel figuraꝝ vm
bra: q: ſ. patres noſtri oēs ſub nube fue
rūt vt dr̄. j. Coꝝ. x. Sed ſcđa dies fuit lu
minoſa p plenitudinē gratie ⁊ p p̄ntiam
chriſti: qui ait: Quādiu ſum in mūdo lux
ſum mūdi. Et iō p̄ma die chriſtus fuit q̄
ſi informis ſub obſcuritate figuraꝝ. Sz i
ſecūda q̄ſi format⁹ i p̄ntia ⁊ vitate: Heb.
xiij. Jeſus chriſtus heri ⁊ hodie. ¶ Scđo
quia firmamentū octaua ſphera vocat̄.
Nam ſub eo ſunt ſeptē ſphere planetaꝝ
et ip̄m ponit̄ octaua ſphera. Hoc aūt ec
cleſie chriſti cōpetit q̄ octauā reſurrectio
nis expectat ⁊ octauā diē. ſ. dominicā cele
brat ⁊ de octauis etiā ſctoꝝ feſtinat. Se
ptenari⁹ aūt numer⁹ orbiū ſeptē planeta
rū ſub firmamēto ad vetus teſtm̄ refert̄
vbi ſeptima celebrat̄ dies. ſ. ſabbatum. vñ
dr̄ Eccl. xj. Da ptes ſeptē necnō et octo.
¶ Tertio q: firmamētum multis ſtellis
decorat̄: vñ dr̄ Geñ. j. q̄ deus fecit ſtellas
⁊ poſuit eas in firmamento. Sic ergo fir
mamētū hz quaſi innumerabiles ſtellas ⁊
ita eccleſia quaſi innūerabiles ſcōs: Geñ.
xv. Inſpice celum ⁊ numera ſtellas ſi po
tes. Notandū eſt q̄ ſtellaꝝ ſiue celi ſtella
ti a nobis ſolū medietas videt̄ q̄ medie
tas ſphere celeſtis hemiſpheriū vocat̄.
Et hec medietas a nobis totaliter videt̄
ſed ꝓpter defectū viſus nr̄i terre cōiūgi
putat̄. Vñ circulus vbi finit̄ orizon id eſt
viſus terminatio vocat̄. Sic etiā eccleſie
ſiue ſanctoꝝ eius ps eſt a nobis viſibilis
ſcz hi q ſunt in terra: ⁊ ps a nobis inuiſi
bilis. ſ. illi q ſunt in gloria. ¶ Quarto q:
firmamentū inter duos polos rotat̄ q̄rū
ſcz ſeptētrionalis nunq̄ nobis occidit q
dicit̄ polus articus. Alter. ſ. auſtralis qui
antarticus dr̄ nunq̄ a nobis videt̄. Sūt
aūt hi duo poli inter quos firmamentū
vertit̄ quoꝝ vnus viſibilis eſt ⁊ alter in
uiſibilis duo teſtamēta qbus eccleſia i ſua
fide innitit̄ quoꝝ vnū. ſ. teſtm̄ vet⁹ bona
viſibilia ⁊ p̄ntia ꝓmittebat: aliud vero. ſ.
nouū futura ⁊ inuiſibilia pdicat. Vel hi
poli ſunt due nature in chriſto. ſ. diuina
et humana circa quas eſt tota fides eccle
ſie. Et vna eſt viſibilis. ſ. humana ⁊ altera
inuiſibilis. ſ. diuina. Vel duo poli imobi
les qbus celū in ſuo motu innititur ſunt
duo charitatis pcepta qbus imobilit̄ in
niti debet vita fideliū eccleſie: quoꝝ vnū
eſt de dilectiōe dei q nō videt̄: alteꝝ de di
lectione ꝓximi q videt̄. j. Jo. iiij. Qui nō
diligit ꝓximū ſuū quē videt deū quē nō
videt quō pōt diligē? ¶ Quīto q: firma
mētū in. xij. ſigna diſtinguit̄. ſ. ſm̄ circulū
zodiacū q in. xij. ptes diſtinguit̄ equales q̄

ſunt.xij.ſigna q̄:ſ.nobis ſignāt in qua ꝑte
celi ⁊ ſol ⁊ planete imorant. Et ſunt iſta
xij.ſigna.xij.ſpacia eq̄liter diſtincta ſtellis
notabilibꝫ ab aſtrologis denotata.⁊ vnū
quodqꝫ ſignū ꝑ.xxx.diuidit gradꝫ.⁊ gra/
dus ꝑ.lx.minuta.⁊ minutū ꝑ.lx.ſecunda
itaqꝫ.lx.ſecūda minutū vnū.lx.minuta
gradū vnū.xxx.gradus ſignū vnū faciūt
Sūt etiā ſigna hec aialiū ſpecialiū nomi/
nibꝫ nūcupata:q2 ꝑmū vocat Aries.ſecū
dū Taurus:tertiū Gemini:quartū Can
cer:qntū Leo:Sextū Virgo:ſeptimū Li
bra:octauū Scorpio:nonū Sagittarius:
decimū Capcornus:vndecimū Aquariꝫ
duodecimū piſces.Sic ergo circulus zo/
diaci ſiue firmamēti diſtinguit.xij.ſignis.
Ita fides eccleſie diſtinguit.xij.articulis q̄
rū ſex ptinēt ad diuinitatē ⁊ ſex ad hūa/
nitatē.¶ Nā ꝑmus articulus eſt vt cre/
damus diuine eſſentie vnitatē.i.ꝙ deus
vnus eſt.¶ Secūdus eſt vt credamus in
vna eſſentia eſſe ꝑſonaꝝ trinitatē.ſ.pris
⁊ filij ⁊ ſpūſſancti.¶ Tertiꝫ eſt vt credamꝫ
reꝝ creationē.i.oia tā viſibilia q̄ inuiſibi
lia eſſe a deo creata. ¶ Quartus ptinet
ad effectus gratie ꝑ quam viuificamur a
deo.ſ.credē in vnā ſanctā eccleſiā catho/
licā:⁊ oia eccleſie ſacramēta ⁊ remiſſionē
peccatoꝝ fieri ꝑ ea.¶ Quintꝫ eſt credere
corpoꝝ reſurrectionē.ſ.ꝙ oēs hoies re/
ſurgēt cū corꝑibꝫ ſuis.¶ Sextꝫ eſt crede/
re reſurrectionē bonoꝝ in vitā eternaꝫ:
et punitionē maloꝝ.ſ.in inferno. ¶ Se/
ptimus ē credere chriſti cōceptionē.ſ.ꝙ
chriſtus ꝯceptꝫ ē de ſancto ſpū ⁊ eiꝫ nati/
uitatē ex maria virgine.¶ Octauꝫ ē cre/
dere eiꝫ paſſionē ⁊ mortē.ſ.ꝙ crucifixus
eſt ſub pylato ⁊ ꝙ vere fuit mortuus et
ſepultus.¶ Nonus ē credē eiꝫ reſurre/
ctionē.ſ.ꝙ tertia die reſurrexit a mortu/
is.¶ Decimus eſt credere ꝙ deſcendit ad
inferos.¶ Vndecimus eſt ꝙ aſcendit ad
celos ⁊ ſedet ad dexterā dei patris.¶ Du
odecimus eſt de aduentu ad iudiciū die
nouiſſima.Et ſicut oīa duodecim ſigna
cōtinent in zodiaco qui dicit circulus ſi/
gnoꝝ:Ita oēs iſti articuli cōtinentur
in ſymbolo qui dicit Apoſtoloꝝ.ſ.Cre

do in deum ⁊c.Qui dicit in eccleſia ſecre
te ex eo ꝙ fuit editus fide chriſti nondū
ꝓpalata.Et dicitur omni die in prima et
cōpletorio id eſt in ꝑncipio diei ⁊ in ꝑnci
pio noctis ad oſtendendū ꝙ a fide debēt
oīa opa noſtra incipe:⁊ ꝙ ipa fide mu/
nimur in ꝓſperis ⁊ aduerſis.¶ Duode/
cimi zodiaci vero animalia a qbus ſigna
denominant repñtat duodecim apoſto/
los qui ſymbolū ediderūt. Nam in arie
te qđ eſt nomē ꝑmi ſigni repñtatur bea
tus Petrus qui fuit dux apoſtolorum.
Aries eñ cōſueuit eſſe dux gregū: vnde
beatus Petrus ſymbolū incepit dicens:
Credo in deū patrē omnipotentē crea/
torē celi ⁊ terre.Joānes aūt ſm quoſdaꝫ
ſubiūxit: Et in ieſum chriſtū filium eius
vnicū dñm noſtrū. Jacobus aūt zebedei
addidit:Qui cōceptus eſt de ſpiritu ſcō
natus ex maria virgine.Andreas autem
appoſuit:Paſſus ſub pontio pylato cru
cifixus mortuus ⁊ ſepultꝫ.Philippꝫ aūt
adiunxit:Deſcendit ad inferos.Thōas
autē dixit:Tertia die reſurrexit a mortu
is.Bartholomeꝫ vero protulit:Aſcen/
dit ad celos ſedet ad dexterā dei patris
oīpotētis. Mattheus quoqꝫ intulit:
Inde venturus ē iudicare viuos ⁊ mor
tuos.Jacobus autem alphei cōfeſſus eſt
dicens:Credo in ſpm ſanctū.Simon aūt
adiungēs ait:Sanctam eccleſiam catholi
cam ſanctoꝝ cōmunionem. Judas vero
Jacobi qui ⁊ thadeus addidit: Remiſſi/
onem peccatorum. Vltimo Matthias
vel ſm quoſdam iterum Thomas con/
cludit dicens:Carnis reſurrectionem et
vitam eternam amen. Aliqui tamen ali/
ter ꝑdictos articulos attribuunt apoſto
lis:ſed non eſt magna vis.¶ Sexto quo
ad motum: Quia firmamentum triplici
motu mouetur. Nam ſm aſtrologos ꝑ/
mus motus eius eſt diurnus: qui eſt ab
oriente in occidentem ſuper polos mun
di ⁊ cōpletur in.xxiiij.horis diurnis et
nocturnis.Alter motus firmamēti ē ſtel
larum fixarum ſiue ſignorum ecōtrario
ab occidente in orientē qui complet to/
tus i.xxxvj.milibus annis:⁊ ſic in oibus

annis per vnū gradū: q̄uis hunc motū ſtellaꝝ ignoraſſe videt̄ Ariſtoteles q ſup ponit in ſecūdo de celo celū ſidereū eſſe vltimā ſpherā: cui attribuit vnicū tantū motū ⁊ vniformē: ⁊ in eo eſſe ſtellas fixas ⁊ immobiles aſſeruit: ſicut clauos in rota. Unde p̄dictus ſtellaꝝ motuſ adhuc nō clare patebat aſtrologis contēporaneis ariſtotelis. Primi eni͂ qui hūc p̄cepert ⁊ tradiderūt poſteris fuerūt Abrachis ⁊ Felix: vt Ptolome⁹ refert a quibus ⁊ ipſe habuit: Et hi fuerūt poſt Alexandrum magnū. Dictus vero Ptolome⁹ fuit p⁹ tp̄a chriſti circa tp̄s Adriani imp̄atoris: quē ipſe Ptolome⁹ in ſuo libro almageſti ſepius nominat. ¶ Terti⁹ mot⁹ firmamenti ſiue celi ſtellati eſt motus acceſſionis ⁊ receſſionis qui fit in .lxxx. annis per vnū gradū ſm̄ abbategni. Et ita etiā ſimiliter fideles eccleſie hoc triplici motu mouent̄. Primus motus eſt mot⁹ nature: ⁊ iſte eſt ab oriēte in occidentem .i. a natiuitate ad mortē: ⁊ iſte eſt curſus naturalis q: om̄es morimur: Ap̄ſ. j. Corint. ix. Om̄es quidē currūt. Secūdus eſt penitētie ab occidēte in orientē .i. ab occaſu peccati ad ortū gratie p̄ quā efficiunt̄ ſtelle fixe ⁊ fulgide: Deut. j. Eſtis hodie ſicut ſtelle celi. Tertius ē glorie: ⁊ iſte ē acceſſionis ⁊ receſſionis: quo recedim⁹ a miſeria mūdi ⁊ accedim⁹ ad felicitatem paradiſi. Itē recedim⁹ a corp̄is mortalitate ⁊ accedimus ad vite eternitatē: Dan̄. xij. Qui docti fuerint fulgebūt quaſi ſplendor firmamēti: ⁊ q ad iuſticiā erudiunt multos erunt ſicut ſtelle in p̄petuas eternitates. ¶ Septimo q: firmamentū .i. celū ſtellatum ſp̄āliter elemēto terre dn̄at̄. Unde i terra diuerſe res generant̄ ⁊ diuerſe imagines in eis figurant̄ ſm̄ diuerſitatē ſtellarū ⁊ cōſtellationū. Similiter eccleſia dominiū ⁊ auctoritatē h₃ ſup̄ terrā ſup̄ eoſ id eſt q viuūt in terra nō ſolū ſp̄ūalē de qua dn̄s dixit Matth. xvj. Quodcūq₃ ligaueris ſup terrā erit ligatum ⁊ in celis. Sed inſup̄ vt quidā dicūt h₃ p̄tātē tp̄alē cū tp̄ale ordinet̄ ad ſp̄ūale. ¶ Itē eccleſia aſſimilat̄ monti ſyon. ¶ Primo quidem q: mons ille fuit magne ſublimitatis: et ſic eccleſia magne ſublimitatis eſt q̄tū ad tēp̄alē ⁊ ſp̄ūalē auctoritatem: Iſa. ij. Erit mons dom⁹ dn̄i .i. eccleſie auctoritas ⁊ dominiū in vertice montiū ⁊c̄. ¶ Secundo q: mons eſt magne fortitudinis ⁊ firmitatis: ⁊ ſic eccleſia magnā fortitudinem ⁊ firmitatē habuit ꝯ p̄ſequētiū ſeueritatē: Iſa. xxvij. Urbs fortitudinis noſtre ſyon ⁊c̄. ¶ Tertio q: fuit fons magne vbertatis: ⁊ ſic eccleſia p̄pter meritoꝝ chriſti et ſanctoꝝ fecunditatē: pſ. Lauda deū tuū ſyon q̄m ꝯfortauit ſeras portaꝝ tuarū benedixit filijs tuis in te. ¶ Quarto q: fuit mons magne amenitatis: ⁊ ſic eccl̄ia h₃ magnā amenitatē in varietate diuerſoꝝ ſtatuū: Apoca. xiiij. Agnus ſtabat ſup̄ra montē ſyon ⁊ cū eo centū quadragintaquattuor milia. ¶ Quinto q: fuit mōs magne ſeueritatis: ⁊ ſic eccleſia ſecura ⁊ intrepida eſt p̄pter dei ⁊ angeloꝝ cuſtodiā et p̄tātem. Et ideo dicit̄ Iſa. x. Noli timere popule meus habitator ſyon ⁊c̄. ¶ Sexto q: fuit motus magne ſanctitatis: qd̄ eccleſie etiā cōpetit p̄pter ſacramentorū efficaciā ⁊ virtutē: ⁊ ideo dr̄ ibi eſſe ſaluatio p̄pter ſacramēta ſalutis: Iſa. xlvj. Dabo in ſyon ſalutē. Et Abdie. j. In monte ſyon erit ſaluatio. ¶ Septimo fuit mōs p̄fecte eruditiōis: ⁊ hoc magis eccleſie cōpetit p̄pter euangelice legis p̄fectionem: Iſa. ij. De ſyon exibit lex.

Cap̄lm xxvi.

Electi dei rep̄ſentant̄ in conſtellatione iſtaꝝ ſtellaꝝ que vocant̄ pleiades p̄pter q̄ttuor. ¶ Primo p̄pter nūerum. Nā ſm̄ Grego. pleiades a pluralitate dicte ſūt. Sūt eni͂ ſeptē ſtelle que inter genua tauri ſite et vicine ſibi ſunt ⁊ diuiſe a ſcinuicē. Unde per eas oim̄ electoꝝ vniuerſitas inſinuat̄ que int̄ vite preſentis tenebras ſp̄ūs ſeptiformis gratie lumine nos illuſtrāt qui a mundi origine vſq₃ ad eius terminū diuerſis tēporibus miſſi quaſi diſtincti ſunt ⁊ cōiuncti p̄ intentionē mentis. Un̄ Job. xxxviij. Nunqd cōiungere valebis micantes ſtel

las Pleiades. Vel ſeptem ſtellis decorat
conſtellatio Pleiadum. q: .vij. virtuti-
bus fulget vniuerſitas electoꝝ ſcʒ qua-
tuoꝛ cardinalibus que ſunt. iuſticia tem
perantia fortitudo ꝛ prudentia. Et trib⁹
theologicis. ſcilicʒ fide ſpe ꝛ charitate.
Que quidē virtutes ꝛ ſi ſint inter ſe diſti
cte adeo tamen ſunt confederate ꝛ ꝯiun
cte in anima vt nūꝗ poſſint haberi ſepa
rate. Vnde ſm doctrinaʒ ſtoicoꝝ quaʒ
in hac parte approbat doctrina ſanctoꝝ
virtutes ſic connexe ſunt ad inuiceʒ. vt q
vnaʒ habet omnes pariter habeat. ꝛ qui
vna caret omnibus carere neceſſe eſt.

¶ Secundo pp eaꝝ ortum. Vernali. n. tē
pore Pleiades oriunt ꝛ quāto aer sereni
oꝛ eſt ꝛ frigidioꝛ tāto ab alijs ſtellis meli
us diſcernunt. q: ſ. electi dei maxime per
tribulatiōis frigus ad virtutes cōſurgūt
ꝛ in eis virtutes oriunt. meliuſqʒ ꝗ vir-
tuoſi ſint cognoſcunt qn̄ tribulationū fri
goribus conſtringunt. ¶ Tertio pp aſpe
ctum q: ſ. vna ex illis ſtellis latere vr̄. ita
ſcʒ ꝙ nec ex toto ſe occultat: nec ex toto
ſe manifeſtat. Hec eſt electoꝝ humilitas ꝗ
bona ſua occultare deſiderāt ne illa ven
tus vanitatis diſpergat. Nec tn̄ ex toto
occultant ſed vt tā ſibi p humilitatis cu-
ſtodiā ꝗ alijs per diuinoꝝ operuʒ exem-
pla proficiant. ſic opa in publico faciunt
vt eoꝝ ſemp intētio maneat in occulto.
¶ Quarto pp effectum q: cum ſol p ple
iades iter facit aeris caliditas vernalib⁹
pluuijs tēperatur. ꝛ terra tunc tpis florū
pulchritudine adoꝛnatur. q: ſcʒ electi et
virtuoſi viri ſunt diuino amore calidi ꝛ
deuotis lachrimis madidi. ſemper tamē
ſobrij ꝛ bonoꝛum exemploꝛum odorife-
ris floribus redimiti.

¶ Capitulum. xxvij.

Elemoſynarius ꝛ miſe
cors ſimilis eſt monti
oliueti. Naʒ mons oli
ueti ſm Aug. fuit mōs
chriſmatis ꝛ vnctionis
pinguedinis ꝛ refectio
nis medicaminis ꝛ cu-
rationis. Et hoc propter abundantiā olei
ibi creſcentis. q: oleuʒ eſt vnctuoſuʒ vir
tuoſum ꝛ delicioſum. ¶ Primo eniʒ ele-
moſyna ſanctificat tribuentem. ꝛ hoc ſi-
gnificatur in vnctione chriſmatis de qua
dicit Exo. xl. Omnis vnctionis oleo con
ſecrabis. Hoc enim eſt oleum miſericor-
die ꝛ pietatis quo omnia conſecrantur.
q: ſicut dicit Apoſtolus prima. Thimo.
quarto. Pietas ad omnia valet. ¶ Item
elemoſyna reficit eſurientem. ꝛ hoc ſigni
ficatur in olei impinguatione. De qua di
citur in Pſalmo. Impinguaſti in oleo ca
put meum. Et nota ꝙ erat oleum quo i-
ungebatur tabernaculum ꝛ hoc eſt oleū
idest pietas elemoſyne coꝛpoꝛalis. ꝗ re-
fouetur tabernaculum ventris ſiue coꝛ-
poꝛis. d quo dicitur Exo. quadrageſimo
Aſſumpto vnctionis oleo vnges taber-
naculum. Aliud vero oleum erat quo i-
ungebatur caput. ꝛ hoc eſt elemoſyna ſpi
ritualis per quā inungitur caput mētis
de quo ibidem premittitur. Oleum vn-
ctionis fundes ſuper caput eius. Et d h
oleo ēt habet Heſter. ij. ꝙ oportebat ꝙ
puelle que ſeruabantur regi ſex mēſibus
oleo vngerentur ꝛc̄. Iſte puelle ſunt ani
me deuote que chriſto regi ſeruātur que
oleo inunguntur ſex mēſibus qn̄ ſolicite
inſiſtunt ſex elemoſynaꝝ ſpūalium operi
bus que in hoc verſiculo cōtinentur. Cō
ſule caſtiga ſolare remitte fer oꝛa. ¶ Ter
tio elemoſyna curat egrotantem ſcʒ pec
catoꝛē. ꝛ hoc deſignatur in vnctionis me
dicamine de quo Matth. vj. Vngebant
oleo multos infirmos ꝛ ſanabantur. Si c
oleo miſericoꝛdie ꝛ elemoſynarum ſanāt
tur ꝛ curantur vulnera peccatoꝛum.
Thob. iiij. Elemoſina ab omni peccato ꝛ
a moꝛte liberat ꝛc̄.

¶ Capitulum. xxviij.

Exaltationem ſuper-
boꝝ ſemper ſequi-
tur deiectio ſʒ illud
Prouer. xvj. Ante
ruinaʒ exaltatur coꝛ
Vnde ſuperbi ſimi-
les ſunt planetis: q:
ſicut planeta habet i

auge ſua aſcenſum ⁊ exaltationem ſic in
oppoſito augis deſcenſum ⁊ depreſſionē
vnde ſicut dicit Plinius. A centro terre
abſides altiſſime ſunt. Saturno in ſcor-
pione. Joui in virgine Marti in leone.
Soli in geminis. Veneri in ſagittario.
Mercurio in capricorno medijs ptibus
⁊ econtra ad terre centrum humillime
atqȝ proxime. Alij etiam dicunt ꝙ qui-
libet planeta ſicut in aliquo vno ſigno ha
bet regnum ⁊ gloriam ſuam ſic in aliquo
alio abiectionem ⁊ triſticiam. verbi gra-
tia. Nam ſicut dicunt ſol hȝ gloriaȝ ſuā
in .xix. gradu arietis ⁊ caſum in eodē gra
du libre. Per ſolē ergo intellige munda-
na ſapia refulgētes. qui extollunt in arie
te in alioꝝ ducatu ꝙ ſuas opiniones ⁊ cō
ſilia multi ſequant. Aries. n. apud paſto-
res ꝯſueuit eſſe dux gregis. Sȝ iſta gloria
annihilat in libra. i. in diuina ſapia oīa re
cto pondere librāte ⁊ pōderante. vñ apo
ſto. dic̄ Corin. iij. ꝙ ſapia huius mūdi ſtul
titia ē apud deū. ¶ Jtē venus gloriā ſuā
hȝ in piſcibus. xxviij. gradibus. ⁊ caſuȝ ſu
uȝ ſiue triſticiā ſuā in ꝯſimili gradu ſigni
oppoſiti. ſ. vginis. Intellige ergo p vene-
rē eos q carnali pulchritudine ſūt venu
ſti. q in piſcibus. i. in delitijs corpis gloriā
tur volentes. ſ. molliter viuere in aqs de
liciaꝝ. Sȝ gloria coꝝ in virgine deficit. qr
caſtitas ſiue vginitas ī ipſis delicijs perit
Bernard⁹. Perit humilitas in diuitijs.
caſtitas ī delitijs. Apo. Thimo. v. Vidua
q̄ in delitijs eſt viuens mortua ē. ¶ Jteȝ
Mercurius in vgine. xv. gradib⁹ gloriat
⁊ cadit in piſcibus totidē gradib⁹. Mer
curius q gloriat in vgine ſignificat hoīeȝ
honeſtū q ſupbit ⁊ extollit de carnis ca-
ſtitate. quē qñqȝ de⁹ in piſcibus aquaꝝ. i.
in tētatiōib⁹ ꝯcupiſcētiaꝝ cadere pmittit
vt humiliet. vñ Phil. iij. Gloriamini in
xp̄o nō in carne. ¶ Jtē luna erigit in tau
ro trib⁹ gradib⁹ ⁊ totidē cadit in ſcorpio
ne. Per lunā intellige terrenā ptāteȝ. q̄ ꝑ
cipue luna terreſtribus dñans in tauro
erigit dū p ſupbiā in tyrānidē ꝯuertitur.
Sed in ſcorpione deijcit. qr oīs tyrānus
in fine male deprimit. Scorpio. n. cauda
ideſt fine percutit. ¶ Jtem Saturnus in
libra regnat. cadit in ariete. per Saturnū
intellige abundantiam temporalem. Nā
ſaturnus a ſaturādo ē dict⁹. Cuius vxor
a paganis fingitur fuiſſe vocata Ops ab
opulentia. ſ. qr hanc tribuit mortalibus
hec regnat in libra ideſt in mēſura vel tē
perantia. qr ſine temperantia ⁊ menſura
ēt ſi abundet non durat tpalis ſubſtātia.
Sed in ariete. i. in morte penitus annul-
lat. Pſalmiſta. Dormierūt ſomnū ſuuȝ ⁊
nihil inuenerunt oēs viri diuitiarū. Eſt
autem mors velut aries duobus corni-
bus ideſt modis percutiens qr eſt mors
naturalis ⁊ violenta. ¶ Jtem mars erigi
tur in Capricorno vigintiſepteȝ gradib⁹
⁊ cadit totidem in cancero. Per martem
intellige humanam fortitudinem que in
capricorno erigitur ideſt i ſtrenuitate bel
lorum fulget ⁊ aſcendit. Sed in cancro. i.
in tpe pacis occultatur ⁊ marceſcit. Naȝ
cancer non eſt aīal belligeꝝ ſed in cauer-
nulis ſe abſcondit. Vel fortitudo huma-
ni corporis in Capricorno. i. in iuuentu-
te aſcendit ⁊ claret. Eſt. n. caper aīal ſupe-
riora petens Sed in cancro. i. in ſenectu-
te retrocedit ⁊ deficit. Eſt. n. cancer aīal re
trogradiens. ¶ Jtē iuppiter ſm̄ quoſdā
regnat in Cancro ⁊ in capricorno facit d
ſcenſum. Alij vero dicūt ꝙ Juppiter eri
gitur ⁊ caput draconis in geminis trib⁹
gradib⁹ ⁊ cadit in Sagittario totidem.
Per Jouē intellige gloriā humanā que
erigitur in geminis. qr in diuitijs ⁊ hono
ribus creſcit. Sed in Sagittario ideſt in
pſecutione vel deiectione cadit vbi etiaȝ
caput draconis. i. ſupbia q̄ eſt caput pecca
ti deijcitur. ¶ Jtem cauda draconis erigi
tur in Sagittario tribus gradibus ⁊ ca-
dit in geminis totidem. Per caudā dra-
conis intellige fraudulentiam ⁊ aſtuciaȝ
hominis. Hec eſt enim cauda draconis
ideſt quedaȝ imitatio demonis qr homi
nes inuidi atqȝ fraudulenti poſt diabolū
vadūt. Hec in Sagittario ideſt in lingua
de qua Hieremie. ix. Sagitta vulnerans
lingua eorum aſcendit tribus gradibus
Primus eſt mentientium Jſaie. ix. Pro

pheta docens mendatium ipſe eſt cauda Secundus eſt in detrahentibus Apocalypſis.ix. Caude eorum ſimiles ſerpentibus. Serpenti enim proprie detractor aſſimilatur. ſm illud Eccleſiaſtici.x. Sicut ſi mordeat ſerpens in ſilentio. Ita nihil minus eo habet qui occulte detrahit. Tertius gradus eſt in blandientibus Apocalypſis nono. Habebant caudas ſimiles ſcorpionum Greg. Scorpiões ſunt oēs blandi ⁊ malicioſi qui bonis quidem in facie non reſiſtunt. ſed poſt dorſum portant. vnde venena fundunt. Hec cauda in geminis cadit. quia mala ⁊ fraudulenta ligua dupliciter obmuteſcit. Vno modo quando non auditur. Alio mō quando aſpere reuellitur vel repellitur. Ecci. xxvii. Sepi aures tuas ſpinis ⁊ noli audire linguam nequam. Ille ſpinis aures ſepit qui male loquēti aſperis ⁊ increpatorijs verbis reſiſtit. Sed ille non audit q aurem ab ipſo abducit.

¶ Capitulum.xxix.

Feruor penitentie vel fidei ſuſcitat furorem fortem perſecutionem diaboli. Nam diabolus quanto videt hominem exurgere vel agere feruentius tanto eum perſequitur acrius. Dicunt enim naturales ꝙ in magno eſtu fiunt fortiſſimi venti ſicut in diebus canicularibus. venti enim qui tunc fiunt licet raro tali tempore fiant tamen fortiſſimi ſunt eradicantes arbores ⁊ edificia ſubuertentes Et eſt ratio quia tunc non eleuatur niſi vapor groſſus ⁊ qꝛ calor fortis qui tunc eſt expellit a ſe frigus vndiqꝫ ad vnū locum. ideo illud frigus impetuoſe pellit vaporem. ⁊ ſic tempus illud eſt cauſa fortium ventorum. Quod ergo in magno eſtu fiunt fortiſſimi venti repreſentat ꝙ in magno mentis feruore exurgunt contra eam perſecutiones vehementiſſime. Iob.xxxviij. Diuiditur eſtus ſuper terram qui dedit vehemētiſſimo imbri curſum. vehemens enim imber cum forti vento eſſe conſueuit. Poſt eſtuꝫ ergo ſequitur vehemētia imbris. qꝛ poſt feruorem mentꝭ ſequitur procella tētationis. Sed eſt notandum. ꝙ eſt duplex canis celeſtis ſcꝫ canis qui lucet ad pedem oriētis. ⁊ alius canis ē qui lucet ad pedes geminorum verſus cācrum ad meridiem. Et de vtroqꝫ verum eſt ꝙ in diebus canicularibus fiunt venti. Sunt aūt illi dies calidiſſimi cū illi canes oriuntur cū ſole quando ſunt ſub radijs ſolis. qꝛ tunc eſt quadruplex cauſa caloris. Vna quia ſol eſt in domo ꝓpa ſcꝫ in leone. Alia cauſa ē directa oppoſitio ſolis ad habitabilem noſtrā Tertia eſt ex reflexione circuli: qꝛ diu radij morant̄ circa eundem locuꝫ circuli ſignorum. Quarta eſt ex cōiunctione duarum ſtellarum calidarum Alio autem tempore dicti canes oriūt̄ helice ſub radijs ſolis quādo ſol ꝑcedit eos. ita ꝙ mane in aurora videri poſſūt hoc autem ē ſole exiſtente i ꝑncipio virginis. tunc enim ſunt venti naturalit̄ ꝓpter qualitates tēporis cōnaturales vētoque ſunt frigiditas ⁊ ſiccitas non ſic ī petuoſi. In occaſu quoqꝫ iſtorum canuꝫ etiaꝫ fiunt venti ſed aliter. Nā canis occidit coſmice in hyeme ſole exiſtēte i ꝑncipio capricorni. ⁊ qꝛ tunc frigus ſtrigit terram magis de nocte ꝙ̄ de die non fiunt venti niſi de die quādo ſol apit terram ⁊ eleuat vapores. Occaſus autē canum helycus eſt quando in eſtate occultantur ſub radijs ſolis a viſib⁹ hominū ⁊ tūc ſunt dies caniculares. Sic ergo patet ꝙ tam in ortu ꝙ̄ in occaſu canuꝫ ſiue coſmico ſiue helyco fiunt vēti ⁊ tāto fortiores quāto canes dicti ſunt calidiores. In duplici ergo cane accipit̄ duplex feruor ſcꝫ fidei qui fuit a principio naſcētis eccleſie ſub radijs ſolis idest ſub apoſtolis ⁊ diſcipulis xpi. ⁊ tunc flauerūt maximi vēti idest fortiſſie perſecutiones fuerūt Iterum poſt ſolis occaſum. i. poſt xpi tēpora ⁊ apoſtolorum adhuc fuerūt vēti perſecutionum in alijs fidelib⁹ ⁊ martyribus. Vnde dicitur de eccleſia ſub ſimilitudine dom⁹ Mathei.vij. Flauerūt vē

ti ⁊ irruerunt in domum illam ⁊ nõ ceci/
dit. fundata. n. erat ſupra firmã petram
ideſt xp̃m: Alius v̾o feruor eſt penitentiũ
⁊ tunc ẽt ſole xp̃o aperiẽte terrã. i. aiam
⁊ eleuãte vapores cõpunctionũ ⁊ oratio
num ſequunt̃ venti magnaꝝ tentationũ.
vñ dr̃ prouer. xl. Qui conturbat domuꝫ
ſuam poſſidet ventos. ⁊ eſt ſenſus: q con
turbat domum ſuã. i. conſciam ſuam per
compunctionẽ peccatoꝝ poſſidet vẽtos
. i. impulſus tentationũ. Sed p̃cipue ſoli/
tarijs qui occultati a viſibus hoium fer/
uent amore celeſtium fiunt vẽti calidi tẽ
tationũ ⁊ tribulationũ quas diabolus ſu
ſcitat eis. vñ Job. j. Uentus vehemens ir
ruit a regione deſerti. regio. n. deſerti eſt
feruẽs vita ſolitarij. ⁊ ibi ẽ vehemẽs vẽ/
tus. i. impetus tẽtationis diaboli. ❡ Jteꝫ
feruor cõpunctionis aſſilat̃ flãme ignis.
Primo qdẽ. q2 flãma ex violẽtia ſui mo/
tus ptes materie in quã agit allidẽdo ad
inuicẽ cõcutit. ⁊ ideo aliqñ quẽdã ſonitũ
facit. Silr̃ hõ compunct⁹ dñ dolenter me
minit. qd per oculos qd p os. qd p cetera
mẽbra ſua deliquit. quaſi ptes ſue mate/
rie adinuicẽ collidit ⁊ aliqñ ſonũ vocis
⁊ doloſi eiulatus emittit Joel. ij. Exilient
ſicut ſonitus flãme ignis ⁊c̃. ❡ Scd̃o q2
flãma tenebroſa pandit ⁊ abdita prodit.
Jta hõ cõpunctus peccata ſua abſcondi/
ta in ꝯfeſſiõe reuelat. Uñ de peccatore q
peccata ſua nõ cognoſcit nec de eis cõpũ/
git nec ꝯfitet̃ dr̃ Job. xviij. Nõne lux im/
pij extinguet̃. ſ. vt peccata ſua nõ videat.
Et ſequit̃. Nec ſplẽdebit flãma ignis eius
q2 nec hꝫ ignẽ fernẽtis cõpũctiõis nec ẽt
flãmã lucẽtẽ reuelate ꝯfeſſiõis. ❡ Tertio
ꝙ flãma ſemper i motu exiſtit. Jta ẽt hõ
ꝯpunctus p motũ boni opis ꝯtinue ſatiſ
facere ſatagit. Et hec ẽ flamma que pur/
gat rubiginẽ peccati. ſ. ſatiſfactio feruens
Nũeri. xxj. Oẽ qd põt tranſire p flãmas
igne purgabit̃. ❡ Quarto q2 flãma viã cũ
offendiculis ſuis oñdit. ⁊ hõ de peccatis
cõpunctus ne amplius offendat vias tu
as diligẽter attendit. vñ Jſaie qnquageſi
mo. Ambulate in lumine ignis veſtri ⁊ i
flãmis quas ſuccẽdiſtis. ❡ Quinto q2 flã
ma materiã cui ſe cõiungit ab infimis ad
ſuperiora trahere nõ deſiſtit. Et ſic cõpũ
ctio feruida aias a terrenis affectibus ab
ſtrahit ⁊ ad celeſtia dſ̃ideria erigit. Et tũ c
aia ad pugnandũ ꝯ tentationes valenti/
or exiſtit. Uñ dicitur Judicuꝫ. xx. Cũ cer
nerent flãmas in ſublime ferri: qui prius
fugam ſimulauerãt verſa facie forti⁹ reſi
ſtebãt. ❡ Sexto q2 qñqꝫ flãmã vehemẽs
vẽtus extinguit ⁊ diſſipat q2 nõnunq̃ cõ
punctioneꝫ tollit vehemens impetus tẽ
tatiõis. ⁊ iõ neceſſaria ẽ magna cuſtodia
ſenſuum ⁊ cautela ſicut claudunt̃ ⁊ cuſto
diunt̃ lampades accenſe ne extinguãtur
Cañ. viij. Lampades eius lãpades ignis
atqꝫ flammaꝝ. ❡ Septimo q2 flamma ex
oi pte rei accẽſe in acutũ ⁊ in conũ tẽdit.
Jta verus penitens a ſupfluis ⁊ illicitis.
imo ẽt a licitis vndiqꝫ q̃tum põt magis
ac magis iugiter ſe reſtringit. Ecci. xxj. cõ
ſũmatio illorum flamma ignis.

❡ Capitulum. xxx.

Fides aſſimilatur riuo q2 flu
it a fonte ideſt a dño per in/
fluxuꝫ reuelatiõis. vñ Apo.
dicit ad Ephe. ij. q⁊ fides do
nuꝫ dei ẽ: ſed nota ꝙ riuus
ẽ immunditiaꝝ purgatiu⁹. Quia. ſ. fides
purgat immũditias erroꝝ vel terrenaꝝ
affectionũ vñ dicit̃ Actuũ. xv. fide puri
ficans corda eorum. Jtẽ riuus ẽ terre fe
cũdatiuus q2 fides fecũdat aiaꝫ merito
rijs opib⁹ Hebre. xj. Sãcti per fidẽ opati
ſũt iuſticiam ⁊ adepti ſũt repromiſſiões
❡ Jteꝫ riuus ẽ potus aialib⁹ adminiſtra
tiu⁹ q2 fides potũ v̾e ſapie adminiſtrat
aiab⁹. Ecci. xv. A qua ſapie ſalutaris po
tauit eum Ezech. xxxiiij. Paſcaꝫ eos in
montib⁹ ⁊ riuis ⁊c̃. ❡ Jtem riuus eſt vi
roris ⁊ pulchritudinis in plãtis conſerua
tiuus q2 fides conſuat in ſanctiſ viroꝛẽ
carnis. i. virginitateꝫ ⁊ pulchritudinem
ſancte conuerſationis. ſicut pꝫ in ſanctis
virginibus que fidei virtute armate cor
rũpi non poterant ſicut roſe ſup riuos
plantate non marceſcunt Ecci. xxxix. q̃ſi
roſe plantate ſuper riuos aquaꝝ. ❡ Jtẽ
riuus eſt lapilloꝛũ ⁊ arenaruꝫ cõgregatĩ

nus.qꝛ fides ē humilium qui in ꝓuis la
pillis ſignātur ⁊ tribulatorum ſiue patiē
tium q̄ ſignant̄ in arenis que ſtant ſub
aquis tribulationū ꝯgregatiua ſcz per
vnitatē dilectiōis ⁊ pacis Pſal. Congre
gans ſicut i vtre aquas maris. Aqua.n.
maris ſunt ale in amaritudine ⁊ tribula
tione poſite que tñ in vtre fidei cōgrega
te ab vnitate dilectionis ⁊ pacis minime
ſepant̄. ¶ Item riuus eſt geniminū mul-
tiplicatiuꝰ. Quia ſcz fides ē multiplicati
ua fidelium ⁊ credentiū. Pſal. Riuos eiꝰ
inebrians multiplicās genimia eiꝰ. ¶ Itē
qꝛ riuus eſt penetrās ⁊ trāſitiuus: qꝛ ſcz fi
des ēt dura corda penetrat ⁊ irrigat. Iob
xxviij. In patris riuos excidit.

¶ Capitulum.xxxj.

Ructus ſpiritus aſſimilari
poſſunt ſignis celi. De qui-
bus dicitur Hieremie.x. A
ſignis celi nolite timere. Et
hec ſimilitudo declarari pt
tripliciter. Primo quidem
per numerū ſignorum. Sunt enim ſigna
celi ſiue zodiaci circulij duodecim nume-
ro. Et ſimiliter Apo. ad Gala. enumerat
duodecim fructus ſpiritus dicens. Fru-
ctus autem ſpiritus eſt charitas: gaudiū:
pax: patientia: longanimitas: bonitas: be
nignitas: manſuetudo: fides modeſtia: cō
tinentia: caſtitas. ¶ Sed notanduz q̄ ho
rum duodecim ſignorum tria dicuntur
eē ignea. ſcz aries: leo: ⁊ ſagittarius. Tria
vero dicuntur eſſe terrea ſcz taurus: vir
go: ⁊ capricornus. Tria vero aerea. ſcilicet
gemini: libra: ⁊ aquarius. Tria aquea. ſcz
ſcorpio: cācer: ⁊ piſces. ⁊ ſic in.iiij. celi par
tibus ordinantur. qꝛ ignea ſunt in orien-
te aerea in occidēte in auſtro terrea in ſe
ptentrione aquea. Ita etiaz ſimili modo
in duodecim fructibus tres ſunt ignei. ſ.
ſm tria que ſunt in igne. Nam ignis ha-
bet illuminare inflammare ⁊ conſolida-
re. Sunt ergo hec tria ignea fides illumi
nans charitas inflammans ⁊ patiētia cō-
ſolidans. Naz fides illuminat intellectū
charitas incendit affectum patientia ve
ro conſolidat per aduerſorum contactū
ſicut ſolidatur incus per malleorum per
cuſſionem. Tres etiam alij fructus ſunt
aerei ſm tres aeris effectus. Nam aer le
tificat modificat ⁊ inflammat. Ex aere.n.
illuminato letificatur affectus. vñ Tho-
bie.v. Quale mihi gaudium erit qui in
tenebris ſedeo ⁊ lumen celi non video.
Item ex temperato modificatur corpus
quia corpus animalis modificatur ſm
temperiem aeris. Si enim aer eſt tempe-
ratus. ⁊ corpus bene ſe habet ⁊ ſi intem-
peratus corpus ſe habet male. Item ex
aere inflammato ferueſcit humor colerī
cus vt pz in eſtate. Sic ergo iſta tria ſunt
aerea gaudium modeſtia ⁊ benignitas.
Nam ex pñtia ſpiritusſancti oritur gau-
dium in interioribus ſeqͥ̄ modeſtia i ex
terioribus. ⁊ etiam benignitas ad ſubue
niendum indigentibus. Benigni enī di
cuntur quos bonꝰ ignis feruere facit ad
bñfaciēdū ꝓximis. Tres aūt alij fructꝰ
ſūt aq̄i ſcz māſuetudo ꝯtinētia ⁊ caſti-
tas. Nam aqua hz frigiditatez lubricita
tem ⁊ coagubilitatem ſed eiꝰ frigiditas
ignez extinguit. ⁊ hoc cōpetit manſue
tudini que iracūdie ardorem cohibet ⁊
extinguit. Nam manſuetudinis ē irā vi
cere ⁊ indignatiōes cohibere vt dic̄ Am
broſius. Itē lubricitas aque coarctat̄ ⁊
reſtringitur terminis alienis ſicut fluxꝰ
maris coarctat̄ litoribus ⁊ fluxus vēaꝝ
in puteis ⁊ fontibus. Eſt.n. humidū bñ
terminabile termīo aliēo vt dicit phs i
li. de generatōe ⁊ corruptiōe. Et hec co-
arctatio cōpetit cōtinēte q̄ fluxuz carnis
reſtringit. Nā cōtinēs patit̄. ſed nō ddu
cit̄ vt phs dicit in Ethi. Coagulat̄ ēt aq̄
⁊ fit imobilis ſicut pz i glatie. Et hoc cō
petit caſtitati. qꝛ caſtus eſt qui neqz patit̄
neqz deducit̄. Tres alij fructus poſſūt di
ci terrei. ſcz pax longanimitas ⁊ bōitas.
Nā terra hz tranqllitatē qꝛ nō agitatur
vl̄ ꝯmouet̄. neqz ab exteriori ſicut aer q̄
vēto agitat̄. neqz ab interiori ſicut aq̄ flu
ctuans. vñ Pſal. Etenim firmauit orbem
terre qui nō cōmouebitur. Et hoc cōpe
tit paci. q̄ ſcz facit vt nec ab exterioribus
perturbemur. neqz interioribꝰ deſiderijs

anguſtientur: vñ. Luce. ij. Angeli dixerũt In terra pax hominib⁹ bone volũtatis. Item terra habet perpetuitatē Eccl. j. Terra aũt in eternũ ſtat ⁊ hꝫ cõpetit lõganimitati. Itē terra hꝫ bonoꝝ fructuũ vbertatē vl' cõicationē. ⁊ hoc cõpetit bonitati qua primus cõicamus in bõis. vñ bonũ ē diffuſiuũ ſuipſi⁹ Apo. In omni bono ope fructificãtes. ❡ Scdo declarat dicta ſimilitudo ſcꝫ ſignoꝝ ⁊ fructuũ per proprietatem noium. Hꝫ. n. quodlibet ſignũ ſuum nomē ppꝛium competens alicui fructuum. Nã primum ſignũ vocat. Aries qꝛ ſicut aries aial iacendo ſuper latus vnũ equaliter mutat vices. qꝛ tanto tempoꝛe iacet ſup latus dextrum quanto ſup ſiniſtrum. Tota. n. eſtate doꝛmit i latere vno ⁊ tota hyeme in altero. Sic ſol exiſtens in illa parte circuli zodiaci. q̄ dicitur Aries facit equinoctium ⁊ equales facit dies artificiales ⁊ noctes. Hoc ãt adaptatur fidei per quam equanimiter ſe habet homo ad diem proſperitatis ⁊ ad noctem aduerſitatis. Nam vera fides nec proſperitatem tempoꝛalē ambit nec aduerſitatem timuit. ſicut patet de moyſe Hebreoꝛum vndecimo fide inquit. Moyſes grandis factus negauit ſe eſſe filium Pharaonis filie. Ecce qꝫ proſperitatem non appetijt. ⁊ ſequitur. magis eligens affligi cum populo dei q̄ tempoꝛalem habere iocunditatem. Ecce qꝫ aduerſitatem non timuit. ❡ Scdm ſignum vocatur taurus quia taurus terram ſulcando fecundat ⁊ locupletat ⁊ tunc quando ſol eſt in ſigno tauri terra ē arabilis ⁊ cõgrua agriculture. Et hoc competit paci. Nam pacis tempoꝛe terre coluntur ⁊ ē abundantia frugum ſic etiam dicitur Jacobi. iij. qꝫ fructus iuſticie in pace ſeminatur ⁊c. ❡ Tertium ſignum vocatur gemini quia ſole exiſtente in illo ſigno virtus ad fecundandũ inferioꝛa geminatur: vel quia in eſtate cũ noctes ſunt breuiſſime quando vna pars illius conſtellationis occidit alia pars anterioꝛ oꝛitur ⁊ aſcendit. Et ideo dicunt poete qꝫ illoꝛum geminoꝛum fratrum quos fabule vocant caſtoꝛem ⁊ pollucem vnus celos alius inferos poſſidet. Hec autem cõpetunt charitati que in nobis ſpiritusancto precedente ad fecundandũm vitam noſtram geminatur. ſcilicet in dilectione dei ⁊ proximi. Vnde pars anterioꝛ aſcendit ſuperius ſcilicet amoꝛ dei: alia poſterioꝛ eſt inferius ſcilicet amoꝛ proximi. vnde nec deus ſine proximo nec etiam vere proximus diligitur ſine deo. j. Joan. iiij. Hoc mandatum habemus a deo. vt qui diligit deum diligat ⁊ fratrem ſuũ. ❡ Quartum ſignum vocatur cancer. Cancer enĩ eſt animal retrogradum ⁊ ſol peragrans illam partem zodiaci facit retrogradationem in. viij. gradu cancri ⁊ hoc competit modeſtie ſcilicet vt in exterioꝛibus motibus ⁊ oꝛnatu debitum modum non trãſeat. ſed potius ſe in ipſis in menſuram debitam retrahat Apoſtolus Phil. iiij. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus. ❡ Quintum ſignum vocat leo quia ſm Iſido. Leo eſt foꝛtiſſimum animal ⁊ maxime caliditatis precipue i parte anterioꝛi ſcilicet pectoꝛis. Sic ſol itrãs illud ſignũ acrius igniferos radios emittit q̄ faciat in fine quando inde exit. Et hoc competit benignitati ideſt bone ignitati amoꝛis. qua ad benefaciendum alijs inflammamur que intus in coꝛde incipiens plus facit hominem velle facere q̄ poſſit finaliter opere implere Apoſto. ad Ephe. quarto. Eſtote inuicem benigni. ❡ Sextum ſignum vocatur virgo. ⁊ hoc propter ſterilitatem quia ſol illud intrans. ſuo caloꝛe humoꝛes conſumit ⁊ a ſuo fructu terra efficitur ſterilis ⁊ hoc competit caſtitati ⁊ precipue virginali. q̄ caloꝛ diuini amoꝛis adiuncta humoꝛes lubꝛicos ſic in carne conſumit vt ſterilis permaneat a generatione carnali ⁊ vberioꝛ ⁊ fertilioꝛ fiat in fructu ſpirituali Iſaie. xl. Letare ſterilis que non paris ⁊c. ❡ Septimum ſignum vocatur Libra ſꝫ Iſidorum ab iſto inſtrumento ponderandi quia ſol in illo ſigno exiſtens dies adequat noctibus: ſicut res equatur pondere in lance. Vnde ibi fit equinoctium au-

tumnale. Hoc autem manſuetudini com petit que dum iras comprimit mala illa ta a primo equo animo ferre facit. Eph. octauo. In manſuetudine cum patientia ſupportantes. Vel dies nocti equatur q: iuxta nocumentũ illatum penſatur man ſuetudinis meritum. ¶ Octauum ſignuꝫ vocatur Scorpio. quia ſcorpio retro fe rit ⁊ caude aculeo pungit. Sol enim exi ſtẽs in illo ſigno ẽ cã leſiõis ⁊ pũctionis corpis hũani q: tũc declinãs minꝰ cale ſcit. vñ aer diſtẽpatuſ i frigiditate cito le dit ⁊ pũgit. vt dicit Iſidorꝰ. Hoc at cõti nentie competit que ex diſtemperantia carnis tentationis aculeo quandoqꝫ ac triter pungitur. ⁊ licet aliquando ex tẽta tione ledatur non tamen ſi non conſen tit occiditur. Romanorum. viij. Si ſpiri tu facta carnis mortificaueritis viuetis. ¶ Nonum ſignum vocatur ſagittarius q: ſicut ſagittarius emittit ſagittas ſic ſol in hoc ſigno exiſtens ad nos mittit gran dines pluuias ⁊ niues. Hoc autem com petit patientie que grandines perſecutio num pluuias tribulationum ⁊ niues af flictionum ſuſcipit atqꝫ portat. ¶ Deci mum ſignuꝫ vocatur capricornus. q: ſcꝫ caper eſt animal cornibus petẽs ſuperio ra. Naꝫ ibi ſol facit ſolſtitium vernale ⁊ tunc aſcendere incipit verſus ſuperioreꝫ arietem ⁊ verſus cancrum. Hoc autem competit gaudio. Nam nemo habet ve rum gaudiũ niſi qui ſuperiora petit. ve ruꝫ enim gaudiuꝫ eſt qđ non de creatu ra ſed de creatore concipitur. vnde apo ſtolus ad Philip. iiij. Gaudete in domi no ſemper. ¶ Vndecimuꝫ ſignuꝫ dicitur aquarius qui ſꝫ fabulas dicitur fuiſſe pi cerna deoruꝫ manibus eoruꝫ aquã fun dens. ⁊ ideo tenet vrnaꝫ. Sed ſꝫ verita teꝫ dicitur aquarius. q: quando ſol ẽ ibi aer condenſatur in aquas multas ⁊ fiũt pluuie pluſqꝫ alio tempore. ſicut dicit Iſi dorus. Hoc auteꝫ competit bonitati ſcꝫ gratiam ⁊ miſericordiaꝫ abũdanter effũ dere ⁊ preſtare q: bonum eſt diffuſiuum ſuiſpſius. vt dicit Diony. ¶ Duodecimũ dicitur piſcis quia illo tempore fit gene ratio piſciuꝫ ⁊ cõfricatio. q: calore ſolis aſcẽdente ⁊ humores diſſoluente ſolẽt tunc piſces effundere ſemen ſuum. Hoc autẽ cõpetit longanimitati. per quã ho mo ad modũ piſcis ẽt in aqua tribulatiõ onis nõ deficit ſed viuit. ¶ Tertio de claraſ dcã ſimilitudo per diſtinctioneꝫ graduũ ſiue facierum. Nam quodlꝫ di ctorum ſignorum dicitur habere facies .i. partes. Cum. n. quodlꝫ ſignuꝫ diuida tur per. xxx. gradus initium prime faci ei eſt a primo gradu. ⁊ durat vſqꝫ ad. x. gradum. ſcđa vſqꝫ ad. xx. gradũ. tertia fa cies vſqꝫ ad. xxx. Et quelibet facies ſigni datur alicui planete. vbi gratia. prima fa cies arietis datur marti. ſcđa ſoli. tertia veneri. ⁊ ſic de alijs. Sicut ergo quodli bꝫ genus ſignorum continet tres facies ita quelibꝫ xij. virtutuꝫ hꝫ tres modos ſiue tres effectus. Nã primo fides que aſſimilaſ arieti cuius prima facies eſt martis. ſcđa ſolis. tertia veneris. eſt pñ cipium fortitudinis. ⁊ hec eſt facies mar tis. Vnde fidei aſcribitur victoria. Heb. xi. Sancti per fidem vicerunt regna. Et ibidem. Fortes facti ſunt in bello. Item eſt principium luminis ſpũalis. ⁊ h eſt facies ſolis. Io. xij. Credite in lucem vt filij lucis ſitis. Item eſt principium cha ritatis ſicut cognitio ẽ pꝛĩcipiuꝫ amoris vt hec ẽ facies veneris cuius ẽ ad amo rem incitare. ¶ Secũdo pax que aſſimi latur tauro cuius prima facies ẽ mercu rij. ſcđa lũe. tertia ſaturni ẽ etiã triplex eſt itaqꝫ prima pax pectoris ideſt ꝯſcien tie. ⁊ hec eſt facies mercurij qui ſemp co mitatur ſolem q: tunc ẽ conſcientia pa cata quando ſequitur xpꝫ ⁊ ei adheret. ſecũda ẽ pax temporis. ⁊ hec eſt facies ſa turni q: ſaturnus dicitur a ſaturitate ⁊ abũdãtia qꝫ tribuit pax tẽporis. Tertia pax eternitatis. ⁊ hec eſt facies lune. ſꝫ il lud ps. Luna perfecta i eternuꝫ. ¶ Ter tio charitas que aſſimilatur Geminis. cuius pꝛia facies eſt Iouis ſcđa mercu rij tertia lune. Eſt etiã triplex. ſ. incipien tiũ. ⁊ hec eſt iouis. q: ex parte. ſuperiori prius planeta beniuolus ⁊ calidꝰ. Iteꝫ

eſt proficientium ⁊ hec eſt facies mercurij
qui dicitur fuiſſe deus mercatorum pro
pter hoc ꝙ natum vel conceptuꝫ ſub eo
diſponit ad vſum computatõis ⁊ ratio
ciniȷ vt dictum fuit ſupra ca. vij. Merca
torum enim eſt ſemper in lucro proffice/
re. Iteꝫ eſt charitas perfectorum. Et hec
eſt facies lune qꝛ luna dominatur aquis
⁊ charitas perfecta domiatur tribulatio
nibus. Cant. viij. Aque multe non potu
erunt extinguere charitatem. ¶ Quarto
modeſtia que aſſimilatur Cancro. Cuiuſ
prima facies eſt veneris. ſecunda martis
tertia lune eſt triplex. Prima eſt circa ve/
ſtium apparatum. ⁊ hec eſt facies veneriſ
Nam venus vt dictum eſt ſupra in eo/
dem cap. vij. dicitur diſponere natos vt
ſint veſtium muliebrium inciſores vt di
cit Ptholomeus. Secunda ſpecies mo/
deſtie eſt circa exteriores corporis mo/
tus. Et hec eſt facies martis. quia mars
ſm Ptholꝰ. diſponit ad mobilitatem ⁊ le
uitatem. Tertia eſt circa ludum. ⁊ hec eſt
facies lune. quia luna vt idem Ptho. di/
cit exiſtens in ſecundo ſigno poſt aſcen/
dens oſtendit merorem ⁊ triſticiam per
quam ſcilicet temperantur ludi. ¶ Quin
to benignitas que aſſimilatur leoni. cuiꝰ
prima facies eſt ſaturni. ſecunda Iouis.
tertia martis eſt triplex. prima ſcilicet in
ſupportando. ⁊ hec eſt facies ſaturni q in
motu ſuo ẽ tardiſſimuſ: qꝛ homo qui be
nignus eſt tardiſſime mouetur ad irã ꝯ
alium. vnde ſcit ſupportare. Iteꝫ etiã dꝫ
eſſe benignitas in cõmunicando. ⁊ hec ẽ
facies Iouis q omnibus dicitur prodeſ
ſe ⁊ nulli nocere. Iteꝫ in cõuerſando. Et
hec eſt facies Martis. Naꝫ Mars do/
minatur colere. Et ille qui vult benigne
cõuerſari oportet ꝙ dominetur ire. Naꝫ
lꝫ Mars ſit de ſe incenſiuus tamen con/
iunctuſ veneri temperatur. Et ſic homo
cõiunctus proximo vt bene conuiuat ei.
etiã ſi de natura ſua eſſet aggreſtis ⁊ aſp
debet tamẽ ſeipſum per benignitateꝫ tẽ/
perare. ¶ Sexto caſtitas q̃ aſſimilaꝛ vir/
gini. cuius prima facies eſt ſolis. ſecunda
veneris. tertia mercurij eſt triplex. ꝑma
eſt caſtitas virginalis. Et illa ẽ facies ſolꝭ
qꝛ eſt preclariſſima Sapiẽtie quarto. O
ꝙ pulchra eſt caſta generatio cũ claritate.
ſecunda ãt eſt caſtitas coniugalis. Et iſta
eſt facies veneris. Quia licet venus inci/
tet ad amorem tñ eſt temperata in quali
tatibus. Et taliter amor carnalis cõiuguꝫ
ſi ſit temperatus ⁊ honeſtus caſtitas vo/
caꝛ. Tertia vidualis ⁊ hec eſt facies mer/
curij. Nam mercurius cuꝫ ſole graditur
⁊ non longe a ſole recedit. nunq̃ plꝰ tri/
ginta gradibus diſtans ab eo. ⁊ dicitur pre/
eſſe ſeminibus vñ ſignificat vitaꝫ vidua
lem que ſemper dꝫ vacare deo. ſicut legi/
tur de ſancta Anna Luce. ij. ꝙ ieiunijs ⁊
obſecrationibus erat ſeruiẽs dño die ac
nocte. Item dꝫ vacare elemoſynis. q̃ ſũt
ſemina quibus recolligitur fructus eter
nus. De quo ſemine dicit Apo. ij. Corin.
ix. Qui pcẽ ſeminat pcẽ ⁊ metet. ¶ Septi
mo manſuetudo que aſſimilaꝛ libre. Cu
ius prima facies eſt lune. ſcđa ſaturni: ter
tia Iouis. dꝫ eſſe triplex. ſ. in appetitu. vt
ad vindictã nõ excandeſcat Eccĩ. x. Fili i
manſuetudine aĩam tuã ſerua. Et hec eſt
facies lune que tpat calorem ſolis i iſtis
inferioribus. ⁊ ſic mãſuetudo tẽperat fer
uorẽ ire. Manſuetudo enĩ ẽ tẽperantia
irarũ. vt dicit phs in. iiij. Ethi. Iteꝫ dꝫ eẽ
manſuetudo in motu ſiue actu ſcꝫ vt nõ
ĩpetuoſe vel rabide ſed plane ⁊ modeſte
opa ſua pficiat. Et hec eſt facies ſaturni.
Cuius motus nõ ẽ ĩpetuoſus vel rabidꝰ
ſed planꝰ ⁊ moroſus Eccĩ. iij. Fili in man
ſuetudine opa tua pfice. ¶ Tertio dꝫ ha
beri mãſuetudo i auditu. ſcꝫ vt ex ira ve
ritati non ꝯtradicat Eccĩ. v. Eſto mãſue/
tus ad audiẽdũ vbũ. Et hec ẽ facies Io/
uis. Quia Iuppiter vt dicũt aſtrologi in
uenit veridicus in ſuis ſignificatõibꝰ. ⁊ ſi
gnificat ſapiam ⁊ rõnem. Sapia. n. ⁊ ratio
veritati nõ ꝯtradicũt. ¶ Octauo ꝯtinẽ
tia q̃ aſſimilatur ſcorpioni. Cuius prima
facies ẽ martis. ſcđa ſolis. tertia veneris.
ẽ triplex. Vna ẽ a ꝯceſſo ⁊ licito. vt cũ qs
cõtinet ſimpliciter ab oĩ actu venereo. et
a matrimonio. ⁊ talis cõtinens oportꝫ ꝙ
habeat continuũ bellum cũ carne. qꝛ ca/

ro cõcupiſcit aduerſus ſpm̄. Et hec ē faci
es martis qui diſponit ⁊ incitat ad bella.
Secũda ē a turpi ⁊ illicito: ſicut cõtinere
a fornicatione ⁊ adulterio ⁊ ſtupro ⁊ hu
iuſmodi. Et iſta ē facies ſolis: cuiꝰ radius
nõ coinquatur immũdiciis. Tertio ē ab
immoderato ⁊ ſupfluo vſu cibi vl' matri
monij. Et hec ē facies veneris q̃ tempe
rat maliciá: maliciá. ſ. id eſt inordinatam
concupiſcentiam cibi vel actus venerei.
¶ Nono patiẽtia que aſſimilatur ſagitta
rio: Cuiꝰ prima facies eſt mercurij: ſecũda
lune: tertia ſaturni: eſt tripliciter cõmen
dabilis: Primo qñ quis patitur vtiliter
puta quãdo patitur ꝑpter iuſticiá: qꝛ ta
lis patiẽtia acquirit meritũ eterne btitu
dinis: ſm̄ illud Matth. v. Beati q pſecu
tioné patiunt̃ ꝑpter iuſticiá. Talis ē qui
ſequit̃ chriſtũ qui paſſus eſt ꝑpter iuſtifi
catioñe noſtrá. Hec eſt facies mercurij q
vt dictũ eſt ſequit̃ motu ſuo ſolem. Chri
ſtus eñ eſt ſol iuſticie. Secũdo quãdo qs
patitur libẽter. i. voluntarie. j. Petri. iiij.
Nemo veſtrũ patiat̃ quaſi homicida et
fur: qui. ſ. iuite patiunt̃. Apl's. ij. Cor. xij.
Libẽter gloriabor in infirmitatibꝰ meis.
Et hec eſt facies lune que ſuo motu ecli
pſat̃: Talis ē qui ſua volũtate patit̃. Ter
tio quãdo quis patit̃ firmiter ſiue longa
nimiter vt. ſ. nõ deficiat ꝑpter paſſionis
diuturnitaté: Apl's Eph. iij. Obſecro voſ
ne deficiatis in tribulationibꝰ. Et hec eſt
facies ſaturni qui hꝫ motũ longũ ⁊ diu
turnũ: ⁊ cõplet curſum ſuum in. xxx. an
nis. ¶ Decimo gaudiũ ſanctorꝫ quod aſ
ſimilatur capcorno: cuius pma facies eſt
iouis: ſecũda martis: tertia ſolis: eſt tri
plex. Primo ꝙ quis gaudeat de pſperi
tate proximi: ſicut membrũ de cõmoditate
cõmẽbri ſui. j. Cor. xij. Si gl'iatur vnum
membrũ cõgaudent oĩa mẽbra. Et hec ē
facies iouis de quo dicũt aſtrologi ꝙ hꝫ
exaltatioñe ⁊ gaudiũ ſuũ in geminis tri
bus gradibꝰ. Ná dũ qs gaudet de bono
proximi gaudiũ geminat̃: ⁊ hec debet habe
re tres gradus: qꝛ debet gaudere de bo
no proximi ſpũali: corpali: tempali. Secun
dũ eſt gaudere de aduerſitatibꝰ mundi: p
hoc eñ homo cõſociat̃ chriſto. j. Pet. iij.
Cõicantes chriſti paſſionibꝰ gaudete. Et
hec eſt facies martis: quia mars erigitur
et exaltat̃ in capcorno: ⁊ ibi eſt gloria ſua
ſiue gaudiũ: vt dictũ eſt. ß. ca. xxviij. Qua
ſi eñ capcornus eſt mundus cornibus. i.
aduerſitatibus ſuis nos impetens ⁊ pcu
tiens in quo vir ſanctus nõ conturbatur
ſed gaudet: Jaco. j. Oĩne gaudiũ exiſtima
te fratres chariſſimi cum in tẽptationes
varias incideritis. Tertiũ eſt gaudere de
nixu ſiue exercitio interioris habitꝰ vir
tuoſi: Prouer. xxj. Gaudiũ eſt iuſto face
re iudiciũ. Et hec eſt facies ſolis q gloriá
luminis ſui quod valde eſt gaudioſũ nõ
habet ab extrinſeco ſed a ſeipo: Pſ. Om
nis gloria eius ab intus. ¶ Vndecio bo
nitas que aſſimilatur aquario: Cuiꝰ pri
ma facies eſt veneris: ſecunda mercurij:
tertia lune: eſt triplex. ſ. delectabilitatis:
honeſtatis ⁊ vtilitatis. Vnde ambroſi. in
lib. de officijs diuidit bonum in tria. ſ. de
lectabile quod ſolũ ratione delectatõnis
eſt appetibile: vnde tale quandoqꝫ poteſt
eſſe ⁊ noxiũ ⁊ proficuũ: honeſtũ ⁊ inho
neſtum: ſicut patet in amore coniugali et
in vſu matrimoniali: Et hec eſt facies ve
neris. Item in bonũ honeſtũ quod ex ſe
ipo habet rationẽ appetibilis ſicut ſapiẽ
tia: Et hec eſt facies mercurij. qui dicitur
diſponere ad ſapientiá. Item in bonum
vtile quod. ſ. eſt appetibile in ordine ad
aliud: Et hec eſt facies lune: que multum
cõfert iſtis inferioribus. Quia ſicut dicit
Baſilius: Ipa eſt decor noctis: mater ro
ris: miniſtra humoris ⁊ dominatrix ma
ris. ¶ Duodecimo lõganimitas. i. perſe
uerantia in bonis que aſſimilat̃ piſci: Cu
ius pma facies eſt ſaturni: ſecũda iouis:
tertia martis: cauſat̃ ex tribus: Primo ex
abundantia virtutis: quia q̃to aliqs plꝰ
habet de virtute tãto plus tolerat diffici
le: Et hec eſt facies ſaturni: qui vt dictuꝫ
eſt dicit̃ a ſaturitate id eſt abũdãtia. Se
cundo ex temperantia operis: quia q̃to
quis moderatiꝰ agit tãto diutius durat
Et hec facies iouis eſt planeta tempera
tus in ſuis qualitatibus. Tertio ex ma

gnanimitate cordis:⁊ hec eſt facies mar/
tis qui diſponit ad animoſitatē. Et ſic pa
tet quomodo fructus ſpiritusſancti aſſi/
milantur ſignis celis quibus ſcꝫ fructibus
per ipſm ſpiritū virtutes celorū ideſt ce/
leſtium mentiū perficiūtur ⁊ firmātur in
bono: Unde Pſ. Verbo domini celi fir/
mati ſunt ⁊ ſpiritu oris eius omnis vir/
tus eorum.

Capitulum xxxij.

Gloriam eterne beatitudi
nis repreſentat celum em
pyreū. Oportet enim lo/
cum et locatum inuicem
continuari. Unde cum ce
lum empyreum ſit locus glorie beatorū
oportet q eorum ſtatui conformetur.
Et iſta conformitas attenditur quantū ad
ſeptem. Nam primo celū empyreū dicit̄
propriū dei habitaculū. De hoc enim ipſe
deus dixit Iſa. lxvj. Celum ſedes mea et
terra ſcabellum pedū meorum Hec enim
duo corpora in mundo maxime repſen/
tant dei eternitatē ⁊ immutabilitatē ſcilꝫ
corpus ſupremū quod vocamus empy/
reum: quia illud ſolū inter ſpheras cele/
ſtes ponimus immobile: ⁊ ideo aſſimilat̄
ſedi in qua ſedes quieſcit. Et corpus infi
mum. ſ. terra qđ a ſuo ſitu nunquam mouet̄.
Et ideo aſſimilat̄ ſcabello qđ etiā oportꝫ
eſſe quietū ⁊ firmū: Eccl. j. Terra in eter
num ſtat. Quia i celo empyreo maxime
refulget diuine virtutis operatio. Ideo
ſpecialiter dicit̄ ibi eſſe ſedes dei ⁊ habita
tio dei: Pſ. Dñs in celo ſedes eiꝰ. Et hic
eſt q homines orare volētes manus ad
celū leuant tanquam dominū eius. Hoc aūt
competit bene glorie beatorū: in quibꝰ de
us immobiliter habitat ita vt nunquam ab
eis ſeparet̄: ⁊ ideo replet eos leticia eter/
na ⁊ gloria ſm illud Pſ. In eternum ex/
ultabunt habitabis in eis ⁊ gloriabūtur
in te. ¶ Secundo celum empyreū eſt cla/
ritate lucidū. vnde empyreum dicitur ce
lum igneum nō ab ardore ſed a ſplendo
re. Conueniens enim eſt (ſm Baſiliū) vt ſic
damnati habent extremas tenebras: ita
beati habeant extremā lucem. Et hoc eti

am competit beatis quorū mens per lu/
men infuſum glorie confortata ⁊ eleuatū
ineffabile ⁊ increatū lumen attingit: ſm
illud Pſ. In lumine tuo videbimus lu/
men. Repreſentat etiam illud ſplendidiſ
ſimū celum claritatē glorioſam quā cor/
pora glorioſa poſt reſurrectionē habe/
bunt: Sapien. iij. Fulgebunt iuſti ſicut ſol
in regno patris eorū. ¶ Tertio celum em
pyreum eſt capacitate maximū. Nam in/
fra ſe includit omnia corpora. Et hoc eti/
am competit beatorum felicitati que ſcili
cet includit ⁊ continet omnia deſiderabi/
lia: Unde Boetius dicit q beatitudo eſt
ſtatus omniū bonorum aggregatione p/
fectus. ⁊ ideo ibi ſatiabitur ſolū humanꝰ ap
petitus: ſm illud Pſ. Satiabor cum ap/
paruerit gloria tua. ¶ Quarto eſt figurā
ſphericum. Figura autē ſpherica cum ca
reat initio ⁊ fine repreſentat eternitatem
dei: quā beati participant ipſum deū per
eſſentiam videndo ſm illud Joan. xvij.
Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſo/
lum deum verum ⁊c. Et ideo beati dicū/
tur eſſe in vita eterna id eſt in vita inter/
minabili ⁊ perfecta. Nam eternitas eſt
interminabilis vite tota ſimul ⁊ perfecta
poſſeſſio: vt Boetius dicit in. v. de con/
ſolatione. Unde quia beati habent vitā
interminabilem ⁊ intranſmutabilē non
ſolum ſm eſſe ſed etiam vlterius ſm ope
rationem: quia quantum ad illam operatio
nem qua verbum vident nō ſunt in ſan/
ctis volubiles cogitationes: vt Auguſt.
dicit. xv. de trinitate. Et ideo dicitur Da/
nie. xij. q erunt quaſi ſtelle in perpetuas
eternitates. ¶ Quinto eſt ab omni motu
quietum. Nam ſi eſſet motū motus eiꝰ
deprehēderetur per aliquod corpus ap/
parens ſicut deprehenditur motus alia/
rum ſpherarum quod minime apparet.
Et ideo celum empyreum eſt omnino qui
etum. Unde Baſilius dicit in. ij. hexame/
ron q remuneratio que pro dignis ope/
rationibus reſtauratur in ea luce que eſt
extra mundū quietis domiciliū ſortiet̄.
Sic etiam ſtatus beatorū vltimo fini in/
herentiū eſt ſtatus omnimode quietis et

paci: ſm illud Pſ. Poſuit fines tuos pacem ⁊c. Habent eñ quietem ab omni labore ſm illud Apoca. xiiij. Amodo iam dicit ſpiritus vt requieſcant a laboribus ſuis. Item ab om̃i moleſtia vel inquietatione: Pſ. In pace in idipſũ dormiã et requieſcã. Sed nota ꝙ quãuis celũ empyreũ ſit immotũ: habet tñ ſm aliquos influentiam ſuper alia corpora que mouentur: ſicut etiã ſupremi angeli qui aſſiſtunt habent influentiã ſuper medios ⁊ vltimos qui mittuntur quãuis ipſi non mittantur. Influit autẽ celũ empyreum in primum mobile non ad tranſiens ⁊ ad veniens p motũ ſed ad fixum ⁊ ſtabile puta virtutem continendi ⁊ cauſandi vel aliud huiuſmodi ad dignitatẽ pertinens. Similiter beati qui ſunt in patria influunt nobis qui ſumus in via ſuffragia et beneficia multa: ⁊ precipue ſpiritualia que ſunt fixa ⁊ ſtabilia bona. Unde Iob hortatur hominẽ viatorẽ dicens: Uoca ſi eſt qui tibi reſpondeat ⁊ ad aliquẽ ſanctorũ conuertere: Ioan. v. ¶ Sexto eſt a difformitate remotuȝ. Eſt eñ totaliter vniforme nõ habens partiũ difformitatẽ ſicut celũ ſtellatũ. Quod etiã competit beatitudini ſanctoꝝ nõ quidẽ ex parte beatorũ cum beatitudo vnius ſit maior ꝙ̃ beatitudo alterius: ſm illud. j. Coꝛ. xv. Stella differt a ſtella in claritate. Et ſic ex parte beatoꝝ eſt ibi quedã difformitas graduuȝ: propter quod dixit chriſtus Io. xiiij. In domo patris mei manſiones multe ſũt. Sed ex parte dei beatificantis qui eſt beatitudinis obiectũ: ex cuius cognitõne ſaluus aliquis efficitur ⁊ beatus: ſȝ illud Auguſti. in. iiij. confeſ. Beatus qui te nouit etiã ſi alia ignoret. Ipſa beatitudo ſanctorum eſt ſimplex ⁊ vniformis: Quia lȝ dicantur eſſe ibi congregata om̃ia bona: tñ illa congregatio bonorũ eſt in deo: non p modũ cõpoſitionis ſed per modũ ſimplicitatis: quia que in creaturis multiplicia ſunt in deo preexiſtunt ſimpliciter ⁊ vnite. Et hinc eſt ꝙ diuina beatitudo vna et ſimplex exiſtens: nihilominus omnẽ beatitudinẽ complectitur: Quia quicquid eſt deſiderabile in quacunqȝ beatitudine vel vera vel falſa totum eminẽtius in diuina beatitudine preexiſtit. De contẽplatiua eñ felicitate habet certiſſimã ⁊ continuam contemplationem ſui ⁊ alioꝝ omnium. De actiua vero gubernationem totius vniuerſi. De terrena autem felicitate que conſiſtit in voluptate: diuitijs: poteſtate: dignitate ⁊ fama: ſm Boeti. iij. de cõſo. habet gaudiũ de ſe ⁊ de omnibꝰ aliis pro delectatione: pro diuitijs om̃imodam ſufficientiã quã diuitie promittunt: pro poteſtate omnipotentiã: pro dignitate om̃e regimen: p fama ãmiratione totius creature. ¶ Septimo celũ empyreum eſt ſitu ſupremũ: quia a cẽtro maxime remotum: Iſa. lv. Sicut exaltãtur celi a terra ⁊c. Ita etiã beatitudo ſanctoꝝ eſt ſummum: om̃ia bona tranſcendenſ. Nam quãtum ad obiectum eſt ſummũ bonum ſimpliciter: ſed quãtum ad actum in creaturis beatis eſt ſummũ bonum non ſimpliciter ſed in genere bonorum participabilium a creatura. Et tanta eſt excellentia illius btitudinis quã deſignat celi empyrei excellentia localis: qđ vt dicit Apoſto. j. Coꝛ. ij. Nec oculus vidit nec auris au. ⁊c.

Capitulum xxxiij.

Gratia gratum faciens aſſimilat primo mobili ppt̃ q̃tuor. ¶ Primo quia illud celũ eſt empyreo celo immediatũ. Celum eñ empyreũ deputatũ glie beatoꝝ idipſm repñtat. Sic ergo illud celũ imediate ſe hȝ ad empyreũ ita grã imediate ſe hȝ ad gliam: ſicut motus ad terminũ: vel ſicut impfectũ ad pfectũ: Ro. vj. Grã dei vita eterna. ¶ Scđo quia illud celũ eſt in ordine celoꝝ mobiliũ decimũ. Nã ſm Ptol. ⁊ ſm Meſallath in lib. de ſphera mota: ⁊ ſm Alphetragi. in aſtrologia noua: ſupra firmamentũ. i. celum ſtellatum qđ eſt octaua ſphera oȝ ponere aliam ſpheram nonam quã vocamus celum criſtallinum in quod reducit motus orbis ſignorum qui eſt ab occidẽte in oriẽtem. Et ſimiliter ſupra hanc oȝ ponere ſpherã decimam in quã reducit

motus diurnus qui eſt ab oriente in occidentē. ⁊ hec decima ſphera (vt dicunt) eſt primū celū mobile. Hic igit ordo ſiue numerus huius ſphere que. ſ. eſt decima cōpetit etiā gratie ſine qua decem pcepta decalogi nō implētur. Ipa eñ eſt lucerna cum qua decima dragma pdita per peccatum. i. humana natura recuperatur id eſt: iuſtificat: Lu. xv. Unde Apl's ad Timot. iij. Juſtificati ergo xp̄i heredes ſum⁹ ſm ſpem vite eterne. ¶ Tertio qꝛ hec ſphera decima inter omes ſpheras mobiles obtinet principatū. Eſt eñ primū mobile et ideo nō habet niſi vnicū motū. ſ. diurnum. Oportet eñ multitudinē ab vnitate cauſari. Et natura (ſicut dicit ph's i. ix. de aialib⁹) nō trāſit de extremo ad extremum niſi per mediū. ⁊ ideo nō eſt ſaltus nature ab eo quod habet vnicū motum ad aliud qd̄ habet tres niſi per medium qd̄ habet duos. Cū ergo in ſphera ſtellarum fixarū dephenſus ſit ab aſtrologis triplex motus vt dictū eſt. ſ̄. ca. xxx. ſcilicet diurnus ab oriente in occidentem ſupra polos mundi. Et alter ſtellarum fixarum econtrario ab occidente in orientē. Tertius acceſſionis ⁊ receſſionis ptꝫ ſm predicta ꝙ ſphera ſtellarum fixarū nō poteſt eſſe primū mobile ſed oportet ante eam eſſe alias duas ſpheras. ſ. vnam que habet tm̄ duos motus ſcꝫ diurnū ab oriente in occidentem: ⁊ decliuū qui eſt ecōtrario ab occidente in orientem: ⁊ iſta eſt ſphera nona. ⁊ aliā decimā ante iſtaꝫ que habeat tantū vnicū motum. ſ. diurnum. Illud enim quod eſt primum in genere corporum mobiliū nō poteſt eſſe multiforme ⁊ varium in motibus: quia ab vno motore primo ⁊ ſimplici in eo quod mouetur ab ipo nō poteſt eſſe niſi vnus motus. Quia ergo diuina gratia id eſt quo anima primo mouetur ad iuſticiam: recte in celi primo motu deſignatur. Eſt etiam motus gratie vnicus inqm̄tum nō inclinat niſi ad bonum. Malum eñ quia multipharie contingit (vt dicit Dionyſius) habet motus multiformes. Ipſa eñ gratia eſt qua deo vnimur. Et eſt motus eius diurnus id eſt lucidus ⁊ veorꝫ. Neſcit enim tarda molimina ſanctiſpiritus gratia. ¶ Quarto firmamentū ſiue celum ſtellatū eſt omniū motuum cauſatiuum ⁊ menſuratiuū. Nam illud quod eſt primū in aliquo genere eſt cauſa ⁊ mēſura aliorum: Quare cum motus localis ſit primus motuum vt philoſophus pbat. Et inter motus morales gratia eſt p̄mus motus omniū virtutum ⁊ motuuꝫ qui ſunt in nobis ad actus virtuoſos et interiores. Omnes enim virtutes gratuite cauſantur a gratia: ſicut omnes potentie anime ab eſſentia anime. Unde gratia eſt in ipa eſſentia anime: virtutes autem ſunt in potentijs tanq̄ in ſubiecto. Item gratia illuminat animā ad cognoſcendū defectus ſuos quos peccati tenebra occultat. Nam ſicut adueniente lumine ſolis fugatur tenebra noctis ⁊ pulchritudo vniuerſi apparet. Ita cum gratia illuminat animā videt defectus ſuos quos primo nō videbat: ſicut atomi in radijs ſolis apparent ⁊ in vmbra nō. Ita minima peccata in conſciētia illuminata: Ps̄. Accedite ad eum ⁊ illuminamini. Sed nota ꝙ ſicut ſol nō illuminat cecos q̄uis oriatur ſuper bonos ⁊ malos: Ita nec gratia peccatores: quia peccatores ſunt in contraria diſpoſitione ſcilicꝫ per obſtaculuꝫ peccati. Joan. j. Tenebre eum nō comprehenderunt. ſ. lucem gratie. ideo dicitur Epheſ. v. Exurge qui dormis. Item gratia aſſimilatur rori. ¶ Primo quia ros ex alto manat. generatur eñ ros in alto flante vento calido id eſt auſtro. quia gratia deſcendit nobis infundente ſpirituſācto. Non eſt eñ ros (teſte ph'o) niſi pluuia pauca. Auſter autē rorem gignit quē aquilo ſua frigiditate diſpergit. qꝛ gratiā quā de⁹ hoibus infundit diabolus ſi pōt eā corrūpit dum culpā contrariā gratie introducit. Dicit tamē Baſilius ꝙ luna eſt mater roris. quia. ſ. domina noſtra in luna ſignificata toti⁹ gratie ipetratrix extitit. Et ideo quicquid ros gratie i nobis facit totū pōt dici opus virginis. ¶ Secūdo qꝛ ros ſerenitatē ⁊ temperiē amat.

Nam ros nō generat̄ niſi in ſereno ⁊ tē-
pore tēperato qꝛ ſi nō ſit ſerenū impedi
tur appropinquatio ſolis vaporē eleuā-
tis qui eſt materia roris. Si aūt eſt eſtus
conſumit̄ ipſe vapor ſubtilis. Vapor enim
roridus ſubtilior eſt inter vapores hūi-
dos:⁊ ideo eleuat̄ ad ſupremū interſticiū
aeris excluſiue:qꝛ ille locus tēperatus ē
eo ꝙ mediū eſt inter calidiſſimū ⁊ frigi-
diſſimū:ideo ibi equaliter agit calor con
gelationē impediēs ⁊ frigus cōprimens.
Unde ille locus ſtrictus ab Ariſto. dicit̄:
qꝛ clauſus eſt inter duo extrema. Ros
ergo eſt diuina gratia q̄ nullo modo iue-
nitur in anima niſi ſerena ſit ⁊ a peccato
pura. Non eñ ſol lumē gratie influens
appropinquare pōt vbi mētis ſerenitas
deeſt. Itē eſtus concupiſcētie deſtruit va-
porē gratie:⁊ ideo oportet vt reprimat̄
remedio tēperātie ſiue abſtinētie. ¶ Ter
tio qꝛ ros terras inebriat.ſ. qꝛ diuīa gra-
tia mentes a terrenis delitijs alienat.
¶ Quarto qꝛ ros in ſeminibꝰ medullam
ampliat. Ita diuina gratia in nobis om-
nia bona multiplicat. ¶ Quinto qꝛ ros
oſtreas ⁊ piſces mari impiguat:quia gra-
tia mētes humanas ꝑ amorē charitatis
dilatat. ¶ Sexto qꝛ margaritā in conchi-
lia generat:quia ꝑ diuinā gratiā filiꝰ dei i
vtero virginali eſt generatus. ¶ Septio
quia pullos coruinos ſuſtentat anteꝙ̄ ni
greſcāt:quia gratia animā nō deſerit quā
ſpūaliter paſcit niſi poſtꝙ̄ per culpam ni
greſcere incipit. Eſt eñ gratia cibus ſpūa
lis anime ſicut panis eſt cibus materialis
corpis. ¶ Octauo qꝛ ros cauſat dulcedi-
nem. Nā ꝙ̄uis videat̄ inſipidus:eſt tamē
poteſtate dulciſſimuſ ⁊ mellis in herbis⁊
floribus cauſatiuus. Nihil eñ ſapientes
mel aliud eſſe dicūt ꝙ̄ rorem calore dige
ſtum in aere. Ita ſimiliter gratia diuina
que eſt in penitētia modo nō ſentit̄ ſic ſa
pida ꝙ̄uis ſit ꝑdulciſſima ſicut apparebit
in patria. Itē gratia diuina aſſimilat̄ aq̄.
¶ Primo qꝛ aqua ē eſtus refrigeratiua.
Eſt eñ aqua frigida ex natura: quare in
calore eſtatis homies balneāt ſe aqs: ane
te ⁊ anſeres ſunt ob hāc cauſam cōtinue
in aquis cōmorātes. Et ita etiā ſimili mo
do diuina gratia anime refrigeriū tribu-
it dum calorē cōcupiſcentie inflāmantis
extinguit. ¶ Secūdo ratiōe cōiunctiōis:
qꝛ eſt ſeparatarꝫ partiū cōiunctiua. Nam
terra pre ſiccitate in puluerē caderet niſi
eius partes aqua cōnecteret. Unde caſeuſ
caꝑnus quia parū habet de humiditate
totus eſt interiꝰ oculatus ⁊ diſcōtinuatꝰ.
nō ſic pecorinus qꝛ magis humore ē ple
nus. Ita ſimiliter gratia diuerſoꝝ cordi-
um eſt vnitiua vt ſit in diuerſis volūtas
vna. ¶ Tertio quia ē viriditatis conſer-
uatiua:quod apparet in oībus herbis
et plantis quarū virores pendēt ex aqs.
Areſcit eñ in breui quecūqꝫ planta ſi nō
in virore ſuo per aquā fuerit cōſeruata.
Et ita gratia dei eſt in bono cōſeruatiua
dū in peccata cadere nō ꝑmittit. ¶ Quar
to quia eſt reſiſtētiū ſubuerſiua. Nā om
nia reſiſtentia ſibi vaſtat ⁊ alta in planum
humiliat. Quādo eñ aqua terrā vel ali-
quod aliud intrat terrā excauat ⁊ a fun-
damentis oīa ſubleuat:⁊ ſic omnia cō-
planat. Ita gratia oīa ſibi reſiſtētia i re-
gno anime deſtruit dū altiſſima corda cō
uertit:⁊ ſuo dominio ſubijcit. ¶ Quinto
quia eſt vacui repletiua. Nā replet om-
nes foſſas ſibi obuias vt nihil eſſe vacu-
um ꝑmittat in loco quem inhabitat. Et
ſic gratia eſt beatoꝝ hominum repletiua
dū nihil in anima vacuū derelinquit: eo
ꝙ oēs virtutes ibi gignit qbus omnem
patientiā perficiūt ⁊ ad ſuū complemen-
tum addūt. ¶ Sexto ratiōe caloris: quia
ab alto cadēs eſt caloris cauſatiua. Nam
in alueo fluens nō caleſcit quia tarde mo
uetur:ſed aqua cadens ab alto citiꝰ mo-
uetur ⁊ deſcēdit velocius. Motus enim
niſi ſit velox calorē nō inducit. Quaſi au
tem aqua fluida eſt gratia humana. Hec
eñ cito labit̄ quia faciliter amittit̄:et hec
nō calefacit:quia diuinū amorē nō indu-
cit immo frequēter oppoſitū. Unde apo
ſtolus dicit: Si adhuc hoībꝰ placerē xpī
ſeruus nō eſſem ⁊c̄. Sed aqua cadens ab
alto eſt gratia veniens a deo. Et hec eſt
aqua que velociter deſcendit: Quia ne-

ſcit tarda molimina ſanctiſpūs gratia: ſicut dicit gloſa Hieronymi ſup illō Actuum: Et factus eſt de celo repēte ſon⁹ ꝛc. Unde hec etiā eſt aqua que charitatis igne animā calefacit. ¶ Itē ipa gratia diuina ſuperabundans facit in quocūqꝫ homine ceſſare temptationes diaboli: ſicut in multa pluuia ceſſant vēti eo ꝙ vapor ſiccus qui eſt materia venti impeditur: ꝛ nō eleuatur amplius vētus ꝛ hoc abundante ſuo contrario: cum contrariū magis forte impedit cōtrariū minus forte. Quaſi ergo multa pluuia in terra ē abundantia gratie in anima in qua ceſſant vēti malarum temptationum: eo ꝙ vapor id eſt appetitus peccati nō eleuatur i corde ſuo contrario ſcilicꝫ dei gratia ibidēꝫ abundante. ¶ Item gratia dei aſſimilatur fluuio de paradiſo egredienti: qui diuiditur in quattuor capita id eſt in quattuor flumina: Geñ. ij. Hec enim in diuerſis quattuor habet modos. Eſt enim in penitētibus turbida: ꝛ hec gratia aſſimilatur Geon id eſt nilo qui eſt fluuius meſopotamie ſemper turbidus: ꝛ circūit terram ethiopie id eſt mentes hominū denigratorū. Ethiopes eñi nigri ſunt: ꝛ deſcendit per egyptū id eſt per corda ſuperborum que ſunt tenebroſa: lumine vero ſapientie carentia. Egyptus eñi interpretatur tenebra: cuius planiciem id eſt humilem cognitiōem nilus id eſt gratia penitentie irrigat cumulis arenarum id eſt memorijs peccatorum claudentib⁹ oſtia eius. Nam peccatorꝫ memoria ſuperbaꝫ mentē humiliat: ꝛ ipa humilitas gratiaꝫ retinet ne defluat. Hic fluuius habet cocodrillos id eſt demones infeſtātes. Sed beſtiola quedam que dicitur endros luto ſe inuoluens intrat per os in ventreꝫ eius ꝛ rupit oīa interiora eius: eumqꝫ occidit. Hec beſtiola humilitatem chriſti ſignificat: qui luto carnis noſtre ſe veſtiens diabolicum ventrē id eſt virtutē dirupit ꝛ quos ſibi incorporauerat extraxit. ¶ Secundo gratia chriſti eſt in obedientibus plurima: ꝛ hec aſſimilatur phyſon qui circūit terram euilath id eſt indiam. Nam india in ſcriptura interpretatur nutus vel dilucidus: quia ſcilicꝫ vir obediens nutu alterius ſcilicꝫ ſuperioris ſibi dilucidato id eſt omnino mouetur. Et dicitur phyſon grece decem latine eo ꝙ decem in ſe recipit flumina id eſt obſeruantiam ꝛ impletiōem decem preceptorum legis. Hic fluuius abundat arenulis aureis ꝛ gemmis ꝑcioſis: ꝛ in eius etiam litore creſcunt aromatice ꝛ medicinales herbe. Arenule auree ſunt exempla ſpecioſa: gemme ꝑcioſe ſunt merita copioſa: Medicinales herbe ſunt vitiorūꝫ remedia virtuoſa: que oīa abundanter inueniuntur in vere obedientib⁹. ¶ Tertio gratia chriſti in patiētibus eſt ſubita ſiue feſtina. Unde aſſimilaꝛ fluuio tigris q ad inſtar tigris animalis velociſſime currit ad modum ſagitte: vt dicit Joſeph⁹: quia ſcilicꝫ paſſiones ꝛ tribulationes preſentes faciunt nos ad deum currere velōciter: Pſ. Multiplicate ſunt infirmitates eorum poſtea accelerauerunt: ſicut equus calcaribus percuſſus velocius currit. Hic pergit contra aſſyrios qui interpretantur deꝑmentes: quia ſcilicꝫ patientia contra perſecutiones ꝛ depreſſiones hominē inuictum reddit. Itēꝫ poſt multos circūitus intrat mare rubrum: quia quandoqꝫ poſt multas paſſiones perducit ad martyrium quod propter rubedinem effuſi ſanguinis per mare rubrū deſignatur. ¶ Quarto chriſti gratia eſt fructifera in diligētibus. Et hec aſſimilatur eufrati qui interpretatur frugifer: Nullus eñi eſt fructus operis ſine gratia dilectionis: Hic eſt fluuius meſopotamie q̄ interpretatur altitudo cuiuſdam vocationis: quia ſcilicꝫ altitudo chriſtiane vocationis conſiſtit in dilectione charitatis. Hic eſt copioſus in gemmis: quia charitas abundat in operibus virtuoſis ꝛ meritorijs. ¶ Item gratia dei aſſimilatur q̄buſdam fontibus mirabilibus qui inueniuntur in quibuſdā prouintijs ſm̄ qūqꝫ differentias que ſunt in effectib⁹ gratie. Refert eñi Auguſt. ꝛ etiā Iſido. ꝙ ſūt duo fontes in boetia: quorum vnus me

morſam ⁊ alter obliuionem inducit. Et
hec eſt prima cõtrarietas in effectib⁹ gra/
tie: quia gratia facit obliuionẽ tẽporaliũ
et memoriã ſpiritualiũ: Et hec fuit i apo
ſtolo dicente: Que retro ſunt obliuiſcẽs
ſcʒ temporalia. Ad ea vero q̃ ſunt priora
extendens me. ſ. ad ſpũalia: Philipp. iij.
¶ Secũdo refert Aug. q̃ eſt quidã fons
in egypto in quo faces extinguantur ac/
cenſe ⁊ accẽdant extincte. Et hec eſt ſecũ/
da cõtrarietas gratie: quia extiguit vitia ⁊
accẽdit virtutes: Ro. xiij. Abijciam⁹ opa
tenebrarũ ⁊ induamur arma lucis. ¶ Ter/
tio dicit quidã eſſe fons apud garaman/
tes: q fons eſt tam algens de die vt nõ bi/
batur: tã calidus de nocte vt nõ tangat.
Et hec eſt tertia differentia gratie: Quia
gratia in die pſperitatis facit algidum. i.
humilẽ ita vt nõ bibat ſiue abſorbeatur
a ſuperbia: ⁊ i nocte aduerſitatis facit ca/
lidum. i. feruentẽ ⁊ deuotum ita vt non
tangat ab impatientia. ¶ Quarto legunt
duo fontes fuiſſe in ſicilia quorũ vn⁹ ſte/
rilem faciebat: alter vero fecunditatẽ in/
ducebat. Et hec eſt quarta differẽtia gra/
tie: quia facit aliquos ſteriles in carnalib⁹
ſemper cõtinentiã: ⁊ fecundos in ſpũalib⁹
ſcʒ per doctrinã ⁊ bona opera. ¶ Quin/
to legitur fuiſſe quidã fons in idumea q
tribus menſibus anni eſt turbidus: trib⁹
ſanguineus: tribus viridis: ⁊ tribus lim/
pidus. Et hec eſt vera differentia gratie:
que in quibuſdã eſt turbulenta vt in tri/
bulatis ſiue actiuis qui frequẽter turbã/
tur ſicut Domin⁹ dixit Marthe: Turba
ris erga plurima: In quibuſdã vero lim
pida ſicut in contẽplatiuis: In quibuſdã
vero ſanguinea ſicut in martyribus: Et
in quibuſdã viridis ſicut in virginibus.
¶ Item gratia ſpiritusſancti aſſimilatur
aque puteali. ¶ Primo ratione ſaporis:
quia a terra circũſtante ſaporẽ attrahit.
Unde nũc ſalſam nunc dulcẽ ſe oſtendit:
Ita gratia ſpũſſancti q̃diu anima terre/
no corpori circũdatur non vniformiter
ſed varie in anima ſentitur. Nam nunc
eſt ſalſa in anima penitentis: nunc dulcis
in anima contẽplantis. ¶ Secundo rati/
one laboris: ad hoc enim vt aqua putea/
lis melioretur oportet vt ſepius vacue/
tur vel hauriatur. Unde q̃to frequenti/
us in extrahendo eam de puteo labora/
tur tanto melior ex motu efficitur. Hau/
riatur enĩ aqua ex puteo profunde boni
tatis diuine orationis aſſiduitate. Et idẽ
q̃to crebrius oratur tanto magis grã/
tia impetratur: per quam anima profici/
ens melioratur. ¶ Tertio ratione dulco
ris: quia tanto aqua putealis eſt dulcior
q̃to eſt terre viue vicinior. Terra autem
viuentium dicitur vita beata: Pſ. Por/
tio mea dñe in terra viuentiũ. Huic ter/
re q̃to magis anima propinquat p con/
templationem vel affectionẽ tanto ma/
gis gratiã percipit dulciorem: ⁊ etiam car
nis vel mundi intrinſecus refrigeratio/
nem. ¶ Quarto ratiõe caloris: quia pute
us nunq̃ de leui in hyeme congelat: eo
q calor a ſuo contrario ad interiora pu/
tei repellitur. Unde nõ ſolum nõ conge/
latur id eſt nõ coartatur a frigore: immo
magis tũc ferueſcit ⁊ iflammatur. Et ita
etiã ſimili modo eſt de anima que p grati
am in hyeme tribulationis magis i amo
re dei caleſcit ⁊ accenditur.

Caplm xxiiij.

Gratie gratis date aſſi/
milant circulis celeſtis
ſphere de qbus memi
nit Salomõ Eccl. j. vbi
dicit: Luſtrãs vniuer/
ſa in circuitu pgit ſpũs
et in circulos ſuos reuertitur. Nam gra
tie gratis date ſunt ille quas enumerat
Apo. j. Cor. xij. Alij datur per ſpiritum
ſcientie. Alij autẽ ſapiẽtie ſm eundẽ ſpi/
ritũ. Alij gratia ſanitatis in vno ſpiritu.
Alij operatio virtutũ. Alij pphetia. Alij
diſcretio ſpirituũ. Alij genera linguarũ.
Alij interptatio ſermonum. Prima igi/
tur eſt ſermo ſapiẽtie. Et hec aſſimilatur
celeſti circulo q dicitur ſolſtitialis eſtiua/
lis. Sermo enim ſapienter loquentis ad
tria tendit que nobis ille circulus repre/
ſentat. ¶ Primo ad inſtruendum intelle
ctum ſpecialiter de diuinis ⁊ ſpũalib⁹ cir/

ea que ꝓprie eſt ſapientia. Tūc aūt intel/
lectus inſtruit dum aliquis ſic clare loq/
tur ꝙ doceat. Et hoc repñſentat circulus
ille ſolſticialis: qui ideo ſolſtitialis eſtiua
lis dicit quia ſole ibi exiſtēte fit ſolſtitiuꝫ
eſtiuale. vbi aūt exiſtit ſol pñſens oīa cla
re ⁊ lucide vident. Sic qui loquēdo iſtru
ere deſiderat neceſſe eſt vt ea que loquit
clare ⁊ lucide oſtēdat. Et talib⁹ dicitur ex
perſona Sapientie Eccl. xxiiij. Qui eluci/
dant me vitā eternā habebūt. ¶ Secun/
do qui ſapiēter loquitur intēdit ad mo/
uendū affectū vt .ſ. libēter audiant ver/
bum dei. Sed ille q vult delectare opor/
tet ꝙ loquat temperate .i. nō nimis proli
xe: quia ꝓlixa locutio nō delectat ſed at/
tediat. Et ſi vult mouere affectū oportet
ꝙ loquat feruēter: verba enī inflāmare
nequeūt que frigido corde ꝓferuntur vt
dicit Grego. Et hoc ſignificat circul⁹ ſol/
ſtitialis eſtiualis: quia ē quaſi cōiunctiu⁹
noſtre habitabilis ⁊ torride zone. In no/
ſtra habitabili eſt tēperies aeris. In tor/
rida vero exceſſus feruoris. Vnde in ſer
mone pñdicantis debēt hec duo ꝯiungi .ſ.
temperamentū locutiōis .ſ. a ꝓlixitate: et
feruor ꝓnunciatiōis: vt .ſ. per primū pla
ceat: per ſecundū moueat. ¶ Tertio ſer/
mo ſapiēter pñdicantis tendit ad flectēdū
ad actū .i. ad hoc vt auditor amet ea que
ipe predicās dicit ⁊ ipa implere velit: qđ
fit dum ſic aliquis loquit ꝙ auditorē fle/
ctit. Ad quod quidē ſpūſſanctus vtitur
lingua hominis quaſi quodā inſtrumen
to. Ipe aūt eſt qui pficit operationē inte/
rius: Vnde Grego. dicit in Omel. pēthe/
coſt. Niſi corda audientiū ſpūſſanct⁹ re/
pleat ad ardorē amoris vox dicentium
incaſſum ſonat. Et hoc etiā oſtendit cir/
culus ſolſticialis eſtiualis ex eo ꝙ iſte cir
culus tangit zodiacū in cancro. Nam zo
diacus dicit a zoda qđ eſt vita: quia viui/
ficatiuus eſt ſpūſſanctus: quia ſpūs eſt q
viuificat: vt dicit ſaluator. Vnde tūc eſti/
uali cōiungitur zodiacus quādo ipius pñ/
dicatoris ſermoni adiungitur ſpūſſancti
virtus. Que cōiunctio fit in cancro vbi
ſol reflectit ⁊ retrocedit. Nam i octauo
gradu cancri ſol retrogradationeꝫ facit:
quia ſol intm̄ extollitur verſus tumorē
ſphere .ſ. noſtrā habitabilē ⁊ ſitum in ter
ra ꝙ nō pōt plus extolli: ⁊ tunc retrogra
ditur deſcendendo per ſigna inferiora.
Tunc ergo zodiacū ſolſtitialis in cancro
tangit quādo ſermo pñdicatoris virtute
ſpūſſancti adiuncta ſuperbū cor peccato
ris ad humilitatē penitentie flectit et re/
ducit. ¶ Secūda gratia gratis data ē ſer/
mo ſcientie .i. gratia loquēdi efficaciter đ
inferiorib⁹ ⁊ ſpecialiter de humanis. Et
hec aſſimilat alteri circulo ſolſtitiali hye
mali. Nam ille qui vult docere hominē
ſcientiā non vanā ſed ſalutiferā debet in
tendere ad tria. Primo ad inſtruendū .ſ.
vt minuatur tenebra ignorātie ⁊ creſcat
lumen ſciētie. Et hoc ſignificat ſolſticia/
lis hyemalis: quia .ſ. ſole in eo exiſtēte fit
ſolſticiū hyemale: poſtq̄ incipiunt creſce
re dies ⁊ noctes decreſcere: Roma. xiij.
Abijciam⁹ ergo opera tenebraꝝ ⁊ indua
mur arma lucis ſicut in die ⁊c. Secundo
debet intendere ad afficiendum .ſ. timore
ſupplicij ⁊ amore premij. Et hoc ſignifi/
cat ſolſticialis hyemalis: quia ē ex parte
torride ⁊ alterius habitabilis. Nā in tor
rida vbi eſt exceſſus ardoris itellige ſup/
pliciū inferni. In alia habitabili vbi tem
peries ⁊ amenitas eſt aeris intellige ſua/
uitatem celi. Quoꝝ primū eſt timendū:
reliquū appetendū. Tertio debet inten/
dere ad ꝓmouendū .ſ. vt homo per ſciē/
tiam humanaꝝ etiā practice ꝓficiat aſcē/
dendo de virtute in virtutē. Quod iteꝝ
oſtendit circulus ſolſtitialis hyemalis:
quia tangit zodiacū in capricorno. Caper
enī eſt animal cornib⁹ ſuperiora petens.
Vnde dicit capricornus: quia ſol ibi exi/
ſtens poſt ſolſtitiū hyemale incipit aſcen
dere per ſigna verſus ſuperiorē arietem
et verſus cancrū: vnde aſcenſum ſignifi/
cat hominis p ꝓfectū virtutū. ¶ Tertia
gratia gratis data dicit fides. Et hec aſſi/
milat circulo galaxie propter quattuor.
Primo ꝓpter puritatē. quia galaxia dici
tur via lactea: in qua ſignifi at nitor pu/
ritatis quā fides facit: ſm illud dictū Pe

tri. Actuū.xv. Fide purificans corda eo-
ruʒ. Secundo ꝑꝑ firmitatē.qꝛ galaxia ſē-
per ſtat i eodē loco celi.vt dicit ꝑhs. Qđ
intelligiť q̄tuʒ ad apparentiaʒ ꝑꝑ tardiſ-
ſimuʒ motū:qꝛ in rei veritate expertū ē
ꝙ galaxia moueť in cētū annis g̃du vno.
Fides aūt ꝓut gratia gratis data accipiť
pro aliqua fidei excellentia ſicut ꝓ ꝯſtan
tia fidei. vt dicit gloſa. Unde fides dr̃ ſub
ſtantia ꝑꝑ firmitateʒ Hebre.xj. Tertio ꝓ
pter claritatem. Nā galaxia circulus tūc
eſt clarioꝛ qñ aura nocturna fuerit frigi
dioꝛ ꝛ ſerenioꝛ.qꝛ ſcʒ conſtantia fidei tā-
to amplius clareſcit q̄to aura ꝑſecutiōis
vel frigus mūdi tenebroſi magis ꝯ̄ eā ex
creſcit. Quarto ꝑꝑ vtilitatem. Nā gala-
xia ꝑꝑ ſuam claritatē ꝛ ſerenitatē dirigit
nauigantes ꝛ itinerantes de nocte. Simi
liter fides vera ꝛ cōſtans dirigit nauigan
tes per mare mundi. Unde dicitur de fi-
lijs Iſrahel ad Heb.xi.ꝙ fide tranſierūt
mare rubrū tanq̄ per aridam terraʒ. Et
ēt eſt fides viatorum directio ne in tene-
bris ignorātie vel infidelitatis exorbitan
do pereant. Unde dr̃ ad Heb.x. Iniciauit
nobis viam nouam ꝛ poſt eum aſcenda-
mus cum v̄o corde in plenitudine fidei.
¶ Quarta gratia gratis data eſt gratia ſa
nitatum. Et hec aſſimilatur circulo para
lello ſeptētrionali q eſt diuiſio noſtre ha
bitabilis ꝛ frigide. Dicitur enim paralel-
lus.i.eque diſtans a para quod eſt iuxta
ꝛ lele quod eſt diſtans. equaliter enim di-
ſtat ab alio auſtrali ſiue antartico paralel
lo. hoc autem competit gratie ſanitatuʒ.
qꝛ omnis infirmitas eſt equaliter ꝛ in-
differenter curatiua ꝛ nō videlicet minꝰ
vnius q̄ alterius qꝛ innititur diuine vir
tuti cui nihil eſt impoſſibile vel difficile.
non ſic auteʒ de virtute medicine create
que aliquas ifirmitates curare pōt ꝛ ali-
quas non. Et rurſus curabilium infirmi
tatum quaſdam tardius ꝛ quaſdā citius
curat. ¶ Item iſte paralellus diciť ſepten
trionalis. ſeptētrio denominatur de ſtel
lis arcturi que circa polum articū vertū
tur. Unde iſte circulus.vij.ſtellaꝝ ſignifi-
cat ſeptē modos qbꝰ grā ſanitatis corpo

ralis i euāgelio legiť eē cōceſſa:in qui
bus etiam ſignificantur.vij.mōi quibus
infirmitates ſpūales curantur. Primo
.n.legiť fuiſſe ꝯceſſa grā corporalis ſanī
taſ diſcipuloꝝ oꝛōne ſic h̃etur Luce.iiij.
đ ſocru petri febricitāte ꝙ diſcipli roga
uerunt illum ꝓ ea ꝛ ſeqť ꝙ ſtās ſuper il-
lam iperauit febri ꝛc̃. Et ſimilr̃ ab infir
mitate peccati curať homo ꝑ oꝛones in
ſtorū Ja.v. Oratō fidei ſaluabit ifirmū ꝛ
alleuabit eum dominus ꝛ ſi i peccatis ſit
dimittetur ei. Scđo poteſtatis ꝯceſſiōe
ſic̃ Luce.x. Dñus mittēs diſcipulos ad
ꝑdicādū dedit eis poteſtatē vt lāguores
curarēt ſignificās ꝙ v̄bo ꝑdicationis cu
rať infirmitas peccatoris. Sapiētie.xvi.
Sermo tuꝰ dñe ſanat oīa: Tertō ꝑcepti
exꝑſſiōe ſic̃ dixit cēturio Mat.viij. Dic
tm̃ v̄bo.ſ.ꝑcipiēdo ꝛ ſanabiť puer meꝰ:i
q̃ ſignificatū ē ꝙ obediētia ſāat morbos
ſpūales ſpūalr̃ ſuꝑbie ꝛ negligētie ſicut
ifirmꝰ obediēſ medico curať. ¶ Quarto
appropinq̄tōe qꝛ q ſic appropinquabāt
xp̄o vt cum tangerent ſanabantur Ma
thei ſexto. Quotquot tāgebāt eū ſalui
fiebāt. Iſte tactꝰ ꝑtinet ad actiuos vel
ad imitatores operum chriſti qui etiaʒ
ſanāť ſpiritualiter. ¶ Quinto manuuʒ
īpoſitiōe Luce quarto. At ille ſingulis
manꝰ iponēs curabat eos. Iſta manuū i
poſitio eſt ꝑ penitētie abſolutionem.
Uel tactus manuum chriſti eſt flagella-
tio dei que etiā expellit ifirmitatem pec
cati. ¶ Sexto aque lotiōe ſiue ſit ifirmi
tas cecitatis ſicut dominus miſit cecū a
natiuitate vt lauareť ad natatoria ſiloe
ꝛ abijt ꝛ lauit ꝛ vidit Joan.nono. ſignās
ꝙ cecitas ignorantie tollitur per aquaʒ
ſapientie. Siue ſit infirmitas lepre ſicut
dominus introduxit de naamā leproſo
curato in lotione aque Jordāis. Luce
quarto. naʒ lepra naaman principis mi
litie Syrie eſt corruptio in prelato.q̃ cu
ratur in deſcenſu humilitatis. Jordāis
.n.interpretať deſcenſus. Siue ſit quecū
qꝫ alia infirmitas ſicut ſanabatur vnus
qui primo deſcendebat in piſcinā. Joan
nis q̄nto. Et ita eſt lotio baptiſmi vel pe

nitentie que omne peccatum purgat. ¶ Septimo vulnerum alligatione ſicut patet de Samaritano qui curauit vulneratum. vulnera eius alligando. vinum ⁊ oleū infundendo. Luce decimo. Hec alligatio ē iuſtitie adhibitio per correptionem in qua debet eē vinum mordens ⁊ oleum liniens quia miſcenda eſt lenitas cum ſeueritate ⁊ miſericordia cū iuſtitia vt dicit Gregorius. Itē circulus ille paralellus diuidit noſtram habitabilem a frigida. Habitabilis autē ſiue habitatio anime eſt in corpore. Frigus autē eſt qualitas mortificatiua. Unde per gratiam ſanitatū habitabilis noſtra .i. corporis noſtri natura diuiditur a frigida .i. ſepaꝛ ⁊ liberatur ēt a morte. qꝛ ſcʒ habentes hanc gratiā mortuos ſuſcitant. ¶ Quinto gratia gratis data eſt operatio virtutum .i. ſignorum vel miraculorū. Unde hec aſſimilatur zodiaco circulo q̄ dicitur eē circulus ſignorum. Nam miracula que facultatē nature excedunt vocantur virtutes. Quia v̄o ſunt ad manifeſtandū aliquod ſupernaturale vocantur ſigna. propter excellentiam autem dicuntur portēta vel prodigia quaſi procul aliqd oſtendentia. ¶ Sexta gratia gratis data ē prophetia: Et hec aſſimilatur illi circulo celeſtis ſphere qui dicitur Colurus ſolſtitial' qui incipit a polo ſeptētrionali: ⁊ per Cācrum ⁊ Capricornum circulariter procedens iterum redit ad ſuum principium. Nam prophetia vt dicit Grego. qn̄qꝫ incipit a preteritis. ſicut de ꝓphetia Moyſi patet qui ꝓphetauerat de ꝑncipio creationis rerū. quandoqꝫ v̄o eſt de preſenti occulto quādoqꝫ de futuro. ⁊ quādoqꝫ a futuris redit ad preterita. ſicut expreſſe patet in libris prophetarū. Dicitur aūt colurus a colon vri ideſt membrum ſilueſtris bouis. Colon enim eſt membrū vrus v̄o bos ſilueſtris dicitur .i. cauda .ſ. bouis ſilueſtris qui erigens caudam circulum facit imperfectum. Unde colurus quaſi circulus imperfectus. Naꝫ ſicut dicit apl's. i. Corin. xiij. Ex p̄te cognoſcimus ⁊ ex parte prophetamus. Unde prophetia imperfectionē habet. ¶ Septima gratia gratis data eſt diſcretio ſpirituū. ⁊ h̄ aſſimilatur circulo orizontis qui ſcʒ diuidit duo hemiſperia. hec autē hemiſperia ſcʒ inferius ⁊ ſuperius ſunt duo ſp̄us .ſ. creator ⁊ creatus. Qui autē habent hāc gratiam diuidunt ⁊ diſcernūt quādo id quod ſuggeritur vel inſpiratur ē a ſpiritu creatore ideſt a ſp̄uſancto. vl' a creato .i. a ſp̄u ꝓprio vel maligno. vident ēt ea que dicūtur quo ſpiritu dicantur. Unde dicitur. i. Jo. iiij. Probate ſp̄us ſi ex deo ſint. Et ibidē. Nolite omni ſp̄ui credere. ¶ Octaua eſt gratia linguarum. Et h̄ aſſimilatur alteri circulo paralello ſcʒ auſtrali. Naꝫ paralellus vt dictum eſt dicitur eque diſtās qꝛ ſcʒ habētes donū linguarum omnes linguas quantūcūqꝫ diſtātes ſiue differentes equaliter loquebātur. ſicut patet de apoſtolis. Actuū ſc'do Sed hoc q̄d dixi equaliter intelligendū eſt quantum ad ea que pertinebant ad ſi dei doctrinam. In quibus diuina gratia nulla linguarum diſtantia fuit apoſtolis ignota. ſed quantum ad ea que ſupra addũtur humana arte ad ornatum ⁊ eloquentiam locutionis quilibet apoſtolus inſtructus erat in ſua lingua nō aūt aliēa Unde apoſtolus maiori facundia vſus ē in epiſtola ad hebreos quaꝫ ſcripſit in ꝓpria lingua q̄ꝫ in alijs quas greco ſermone compoſuit. Sicut etiā in ſapientia ⁊ ſcia fuerūt ſufficiēter inſtructi quā regrebant i doctrina fidei. nō aūt quātū ad oīa que per ſcientiam acquiſitam cognoſcuntur. puta de cōcluſionib' arithmetice vel geometrie ⁊c̄. ¶ Nona gratia ē interpretatio ſermonum. Eſt iſta aſſimilatur alteri coluro ſcʒ equinoctiali qui per libram in arietem procedens iterū redit ad ſuū punctum. Aſſimilatur autem interpretatio ſermonū coluro qꝛ imperfectionem habet ſicut ⁊ prophetia. Nam qui ſcit interpretari vnū: neſcit quandoqꝫ interpretari aliud. Sicut Daniel interpretatus ē viſionē ſiue ſomniū Nabuchodonoſor ⁊ tunc in alia viſiōe quā ipſemet habuit dixit. Ego audiui ⁊ nō intellexi Dan. xij.

Et ideo interpꝛetatio ſermonum reduci tur ad pꝛophetiaꝫ. in quantum ſcꝫ mens illuminatur ad intelligendum ⁊ exponē dū que ſunt in ſermonibus obſcura ſiue pꝛopter difficultatem reruꝫ ſignificataꝝ ſiue etiā pꝛopter ipſas voces ignotas q̄ pꝛoferunt ſiue pp ſimilitudines reꝝ adhi bitas ſꝫ illud Dani. v. Audiui ꝺ te ꝙ poſ ſis obſcura interpꝛetari ⁊ ligata ſoluere.

¶ Capitulum. xxxv.

Ereticoꝛuꝫ vita aſ ſimilat antris ter re pꝛopter quiqꝫ. ¶ Pꝛimo q2 antrū ē latibulū tenebꝛo ſitatis. Vnde dicit antruꝫ ab atro eo ꝙ atris tenebris ſit infuſum. Sic hereticoꝛum vita cum ſit animalis ⁊ tenebꝛoſa latet tamē ſub ſpe cie pietatꝭ. vn̄ Mat. vij. Attendite a fal ſis pphis q veniūt ad vos in veſtimētis ouiuꝫ ⁊c. i. Re. xiij. Abſcōderūt ſe in ſpe lūcis ⁊ i abditiſ in petris ꝗꝫ ⁊ i antris ⁊ ciſternis. Hec enim diuerſa loca diuerſi modi ſunt quibus heretici ſe occultant ſub ſpecie pietatis. ¶ Secūdo q2 antrū habet intuitū capacitatis. Vnde ātrū di cit ſpecus ad ſpeculandum q2 i ſuas ꝓ das animalia ſpeculant vt dicit Iſido. Sic heretici in ſcripturꝭ malicioſas ⁊ ſo phiſticas ſubtilitates ſpeculant quibus ſimplicium animas rapere ⁊ peruerte re poſſint Job. xxxix. Quando cubāt in antris ⁊ in ſpecubus inſidiāt. ¶ Tertio q2 antrum habet intemperamentū con trarietatis. Nam antrum eſt i eſtate val de frigidū ⁊ in hyeme valde calidū. ſic heretici in operib⁹ charitatis ſūt valde frigidi: ſed in operib⁹ iniquitatis ſūt val de calidi. i. feruētes ⁊ ſoliciti. Vn̄ in eis impletur illud. Mathei. xxiiij. Quoniā ſuperabūdabit iniquitas tua. refrigeſcet charitas multoꝛū. Job. xxviij. Ingredie tur beſtia latibulū ſuuꝫ ⁊ i ātro ſuo mo rabitur. ab anterioꝛibus egrediet tēpe ſtas ⁊ ab arcturo frigus. ¶ Quarto q2 eſt nutrimētū vilitatis. Nā antrum eſt fetibus beſtiarum nutriendis aptuꝫ. Sic heretici nutriūt filios beſtiales ⁊ carna les cōcedendo eis libertateꝫ operum car nis dicētes foꝛnicationeꝫ non eſſe pecca tum ⁊ multa alia ſimilia Judith. vi. Fe cerunt ſibi antra ⁊ ſpeluncaſ in montib⁹ .i. opiniones coꝛruptas ⁊ carnales i mō tibus. i. i exemplis. ⁊ doctrinis ſuoꝝ ma ioꝛum. ¶ Quinto q2 eſt habitaculuꝫ iſir mitatis. Nam antrum ex vapoꝛib⁹ ⁊ ſu doꝛibus animalium ſepe eſt fetiduꝫ ⁊ coꝛ ruptum. ⁊ ideo in eo habitare volētib⁹ eſt infirmum: Sic verbis ⁊ exēplis peſti feris ⁊ coꝛruptis ipſoꝛum hereticoꝝ co habitantes ⁊ coherentes eis inficiunt ⁊ infirmantur in fide ⁊ bonis moꝛib⁹. Ps. Coꝛrupti ſunt ⁊ abominabiles facti ſūt ⁊c. ij. Thim. iij. Errantes ⁊ in errorē mit tētes. Item hereticoꝛum doctrina aſſi milatur alluuioni. ¶ Pꝛimo rōne inun dationis q2 alluuio dicitur latēs ⁊ lata inundatio aquarum. Doctrina aūt here tica ſub ſpecie pietatis ⁊ coloꝛate verita tis quaſi ꝑ omnes ptes oꝛbis hacten⁹ i undauit ⁊ ſe dilatauit. ¶ Secūdo ratiōe conſumptionis. dicitur enim alluuio ab abluendo q2 terram per quaꝫ tranſit ab luit ⁊ abluendo cōſumit. Sic hereticoꝝ doctrina licet videatur exterius mūdi ciā quandam ꝓtendere tamē finaliter cō ſumit. dum anime omneꝫ bonam diſpo ſitionem tollit Job. xiiij. Alluuione pau latiꝫ terra cōſumitur. Paulatim enī he retici decipiunt incipiendo a bonis ⁊ tra hendo ad mala. ¶ Tertio ratiōe diſſolu tionis. naꝫ quanto per abſconditas ripa rum cōcauitates maioꝛi ſe fluxu alluuio diffundit tanto pericloſius littoꝛib⁹ ſo liditateꝫ diſſoluit. Sic hereticoꝛū doctri na quanto ocultius mētib⁹ ſimplium in funditur tanto periculoſi⁹ vite vl' fidei in eis ſaliditateꝫ diſſoluit. ¶ Quarto ra tione deceptionis. Quia ripe ſuperficies exteri⁹ ſolida videtur. ſed conſumptio i terius occultatur. Et ideo per calcātis ri pam facile labit. q2 iterioꝛi ſoliditate cō ſumpta latens vacuitas non videt. vt di cit Gregoꝛius. Sic etiam faciliter ſim-

plices ab hereticis ſeducunt ⁊ in hereſiȝ
e orum labuntur. q2 falſitas eorū ⁊ praui
tas ſub quadam veritatis ſpecie ⁊ vbo
ruȝ dulcedine occultat. ſcda Thimo. iiij.
Habētes quidē ſpeciem pietatis virtutē
autem eius abnegantes.

¶ Capitulum. xxxvi.

Humilitatis gradus aſſimi
lari poſſunt circulis plane
tarū. Nam vt Ptholome
us dicit Planetis aſſignan
tur tres circuli ſcȝ deferēs
equans ⁊ epicyclus. Defe
rens eſt circulus planete per cuius circū
ferentiam ſemper mouetur epicyclus ip
ſius planete. dictus ideo deferens q2 de
fert circulum epicycli. Huic aſſimilat pri
mus humilitatis gradus qui eſt ſubdere
ſe maiori non ſolum quia maiori deferē
dum eſt: ſed etiam q2 ſm eius imperium
⁊ obedientiaȝ ſubditus moueri ⁊ incede
re debet in omnibus. vt ſic ſm circunfe
rentiaȝ huius circuli ideſt ſm diſpoſitio
nem prelati deferatur circulus epicycli.
i. vita ⁊ voluntas ſubditi exemplo ſcȝ xpi
qui dicit Jo. vi. deſcendi de celo nō vt fa
ciam voluntatem meam. ſed volū. eius
qui miſit me. ¶ Secūdus circulus voca
tur equans ſcȝ ſuper cuius centrum mo
uetur deferens q2 in illo tenet vniformi
ter planeta curſū ſuū. Et huic aſſimilat
ſecūdus humilitatis grad9 qui ē non pre
ferre ſe equali. ⁊ ille eſt equans q2 ſcilicet
equalitateȝ ſue menſure homo non exce
dit. Ecci. xxxi. Noli extolli ſed eſto in eis
quaſi vnus ex illis. ¶ Terti9 aūt qui vo
catur epicyclus eſt quidam paruus circu
lus quē deſcribit planeta motu corporis
ſui per cuius circūferentiā mouetur cor
pus planete. Unde in ſuperiori parte ſui
epicycli mouetur ab occidente in oriēs.
In inferiori vo parte mouetur ab orien
te in occidēs. ⁊ huic aſſimilatur terti9 gra
dus humilitatis qui eſt minorē nō ſper
nere ſed ei ſe cōformare. Et ille eſt vt cir
culus minor epicycli cuȝ homo ſe parui
ficat obſequēdo vel condeſcendendo mi
nori ſicut xps q dixit apoſtolis Luce vi
geſimoſecūdo capitulo. Quis maior eſt
qui recūbit an q miniſtrat: ⁊ poſtea ſub
dit. Ego anteȝ in medio veſtruȝ ſuȝ qua
ſi qui miniſtrat. Hunc circulū ⁊ gradum
humilitatis deſcribit nobis mot9 corpo
ris noſtri qui. ſ. docet vt nos ſuperbire i
nullo debeamus. Et hic motus ē duplex
vnus in morte ⁊ hic eſt ab occidente in
orientem inquantum corpus per mortē
redigitur in priſtinam ſuā originem Ge
neſis tertio. Donec reuertaris in terraȝ
de qua ſumptus es. Secundus eſt in vi
ta qui continue tēdit ab oriēte in occidē
tē. i. a natiuitate ad mortem Ecci. primo.
Oritur ſol ⁊ occidit. i. homo primo naſci
tur poſtea moritur Sapiētie. v. Nos na
ti cōtinuo deſinimus eſſe ⁊ poſtea erim9
quaſi nō fuerimus. ¶ Iteȝ aſſimilat aer i
ppter qnqȝ. ¶ Primo q2 aer ex ſui natu
ra eſt perſpicuus. ſic humilis eſt perſpi
cuus per ſapiētie ſuſceptibilitatem que
ē lux ſpiritualis. Prouer. xviij. Ubi hu
militas ibi ſapia. ¶ Secundo q2 eſt ſui in
omneȝ partem extenſiuus ſic humilis p
ſui ad omnem ſtatum coactionem. Naȝ
ſicut dictuȝ eſt humilis homo maiorib9
obedit: equalibus ſeruit: minorib9 cōdeſ
cendit: ⁊ ſic ad omneȝ partem humilitas
ſe extēdit. Gloſa tamen dicit Math. iij.
Super illo verbo decet nos iplere oēm
iuſtitiam: ꝙ humilitas habet tres grad9
Primus eſt ſubdere ſe maiori ⁊ non pre
ferre ſe equalibus. ⁊ hec ē humilitas ſuf
ficiens. Secundus eſt ſubdere ſe equali ⁊
non preferre ſe minori ⁊ hec eſt humili
tas proficiens. Tertius eſt ſubdere ſe mi
nori. ⁊ hec eſt perficiēs q2 in hac humili
tate tertia ē perfecta iuſtitia. ¶ Tertio q2
aer eſt celeſtis influentie receptiuus. q2
humilis eſt ad diuinam gratiam recipi
dā diſpoſitus. Ja. iiij. Deus ſuperbis re
ſiſtit. humilibus āt dat gratiam. ¶ Quar
to q2 aer ē virtutis reſpirādi adminiſtra
tiuus per quā reſpirationē conſeruatur
vita corporalis. Unā ⁊ aer per reſpiratio
neȝ attractus ſpiritus vocatur. ſm illud
ps. Os meum aperui ⁊ attraxi ſpiritum.
Sic etiaȝ per humilitatem attrahit ſpi

ritus ſanctus per quē eſt ⁊ cōſeruatur in
anima ſpiritualis vita. Vñ Iſa. xlvi. ſcḋ ali
am tranſlationem. Super quem requieſcit
ſpiritus meus niſi ſuper humilē ⁊ quie
tum trementē ſermones meos. ¶ Quin
to qꝛ aer eſt volatilium locus. locus autē
eſt locati conſeruatiuus. qꝛ humilitas eſt
hominū ſpiritualium ⁊ contemplatiuo
rū conſeruatiua. Vnde ſicut aues in aere
volant. ſic viri virtutum in humilitate
ambulant. Nam qui ceteras virtutes ſi
ne humilitate congregat quaſi pulueres
in ventum portat ſicut dicit Gregorius.
Item humilis aſſimilatur terre. quia ꝗ
uis ſit infima tamen celeſtis influentie eſt
maxime receptiua. Cum enim ſit celi cen
trum in omni ſui parte ab ipſo influētie
ſue capit effectum. Et ideo inter omnia
mundi corpora eſt fecundiſſima ⁊ rerū
multarū in eſſe productiue. Similiter ⁊
anima humilis maxime receptiua eſt in
fluxus gratie celeſtis. ⁊ qꝛ cōfluit aq̄ gra
tie ad concauitatem terre ideſt humilita
tem anime ad cuius ſcꝫ abundantiā ſe
quitur fecunditas vite per opera merito
ria virtutū. ſicut in plantis ad abundan
tiam humorum ſequitur fecunditas fru
ctuum. ps. Erit tanꝗ lignum quod plan
tatū eſt ſecus decurſus aquarū qḋ fructū
ſuū dabit in tempore ſuo. Et iterum. ps.
Terra noſtra. i. humilis anima dabit fru
ctum ſuum. Item humiles aſſimilātur
vallibus. ¶ Primo quidē qꝛ valles ſunt
aquoſe. Cum enim vallis ſit terra decli
uis ⁊ depreſſa inter medium montiū col
locata oportet ꝙ aquarum deſuper fluē
tium ſit receptiua. Et talis eſt anima hu
milis que dū ſe voluntarie inclinat ⁊ de
primit inter duos mōtes. i. modos ſup
bie. quorū vnus eſt extolli de ſpirituali
bus. aliꝰ extolli de tēporalibꝰ. ab vtroqꝫ
declinās quaſi media tranſit. ⁊ iccirco ſu
pernarū gratiarum influxum copioſiſ
ſime recipit. ps. Inter medium montiū
pertrāſibūt aque. Abundat etiam in val
libus ideſt i humilibus aqua lachryma
rum. ps. Aſcenſiones in corde ſuo diſpo
ſuit i valle lachrymarū. ¶ Secūdo qꝛ val
les ſunt fructuoſe. Nam propter humo
ris copiam in herbis ⁊ floribus ⁊ fructi
bus fecūdantur. frondium ⁊ florum de
core citius adornantur. Ita in humilibꝰ
abundant herbe virtutū fruges operū
frondes verborū flores affectionum. ps.
Valles abūdabunt frumento. i. humiles
vite merito. ¶ Tertio qꝛ valles ſunt vm
broſe. qꝛ ſcꝫ a montibus ⁊ collibus obū
brantur. ⁊ ſic in humilibꝰ ſūt vmbre mō
tium. i. exempla ſctōꝝ. Zach. xiiij. Fugie
tis ad vallem montiū meorū. ¶ Quarto
qꝛ ſūt eſtuoſe qꝛ ſcꝫ fit in eis maior ſola
rium radiorū cōcurſus. Quia dū ibi mul
tiplicantur ⁊ detinētur. nec vltra eis di
latari conceditur maior ibi ꝙ i montibꝰ
calor generatur. Vnde in eis niues citiuſ
diſſoluuntur ex quarū reſolutiōe loca cir
cūadiacentia humectanē. Similiter i hu
milibus diuine conſolationes ⁊ iſpiratō
nes ⁊ grē qſi radij in vallibus multiplicāē
quibus mētes eorū ad amorē ſupne pa
trie inflāmantur: vnde ōne frigus acci
die vel peccati citiꝰ quaſi nix reſoluta re
pellit. ſcḋo Macha. i. Acceptū ignē de
altari abſcōderunt i valle. ignis altaris ē
amor ſpūalis qui abſcōdiē ⁊ ſeruaē i val
le. i. i hūilitate mētis. ¶ Quīto qꝛ valles
ſūt qete. Nā edificia i vallibꝰ ꝯſtituta mi
nus vētorū ipulſiōibꝰ agitanē ꝙ q̄ mōti
bus colocanē. nā montiū obiectu a pcel
larum inundantiū impetu valles defen
dūtur. ⁊ terremotibꝰ incole valliū rariꝰ
moleſtanē eo ꝙ ptes terre in vallibꝰ ma
gis inter ſe cōprimūē qꝛ vēti illas ptes dif
ficulē ſubitrant. qꝛ ergo mīme ſūt poro
ſe a vētis modicū agitanē ſicut dicit phs.
Silr ēt hūiles ſūt magis qeti ⁊ tuti ⁊ a
vētis pſecutionū ⁊ a motibus tētatio
nū. Vñ ſicut dr Iudicū. i. Iudas qui ha
bitatores mōtiū obtinuit habitatores
vallis delere ñ potuit

¶ Capitulū. xxxvij.

Incarnatio filij dei aſſimi
laē rori ſiue rorationi ſm
illud Yſaie. xi. Rorate celi
ḋ ſup. ⁊ nubes pluāt iuſtū
hec autē ſimilitudo attē

ditur quo ad quinqꝫ. Nam filius dei in/
carnatus eſt vt mundum malignitate
inflāmatū refrigeraret. Ros enī calorē
tēperat ꝛ refrigeria pſtat. Ita ille ros tē
perauit eſtum concupiſcentie Ecci. xliij.
Ros obuians cādori venienti humilē
efficiet euꝫ ꝛ adducet refrigeriū gratie.
Danielis tertio. Fecit mediū fornacis
quaſi vētuꝫ roris flantem. ¶ Secundo
incarnat⁹ eſt vt mundum aridum impin
guaret. Ros enim quoſdam piſces ma/
ris impinguat. Et in aliqbus regionib⁹
oues rore paſcuntur ꝛ impinguantur. ſic
ille ros mundū aridum impinguauit ge/
neſis vigeſimoſeptimo. In piguedie ter
re ꝛ rore celi deſuper erit benedictio tua.
Impinguamur enim in chriſto ex conſi/
deratiōe ſue humanitatis. ꝛ hec eſt pin/
guedo terre. ꝛ etiaꝫ ex contemplatiōe ſue
diuinitatis. ꝛ hec ē piguedo roris. ¶ Ter
tio vt mundū ſterilem fecundaret. locus
enim vbi ros non deſcendit ſterilis exi/
ſtit. Sic mūdus erat ſterilis a bona ope/
ratione. ſed deſcendit ros ille in ipſum ꝛ
germinare fecit Oſee. xiiij. Ego qſi ros ꝛ
iſrael germinauit quaſi lilium. ¶ Quar/
to vt mūdum famelicum paſceret Nu/
meri. xi. Cūqꝫ deſcēderet nocte ſuper ca/
ſtra ros deſcēdebat pariter ꝛ māna. Iſto
tamē rore non paſcuntur homines cor/
uini ideſt per peccatū denigrati ſed par/
uuli ideſt homines manſueti per purita
tem albi. Nā pulli coruorum qͥ diu ha/
bent pilos albos a parentibus relinquū
tur ꝛ tunc eleuantes capita ꝛ aperientes
roſtra celeſti rore paſcūtur. Unde in. ps.
Qui dat iumentis eſcam ipſorum ꝛ pul/
lis coruorum inuocantibus eum. Quan
do autem nigreſcere incipiunt a parenti
b⁹ ſuis nutriūt. ¶ Quinto vt ptātē dmo
num coerceret. Ros enim nocturno tē
pore cadēs venenoſa aīalia arcet. ꝛ iō ve
nenū eorum non tm̄ nocet de nocte quā
tum de die ſm phm. Raro etiaꝫ pungūt
ſerpentes qͥ diu ſtant inter herbas rori/
das Sic ille ros celeſtis ad nos veniens
malitiam demonis refrenauit. Iſa. xxvi.
Ros lucis ros tuus: ꝛ terrā gigantum .i.
ſuperborū demonuꝫ detrahēs in ruinā.

¶ Capitulum. xxxviij.

In cōſtās homo aſſimilat
mercurio qꝛ quis ſit deſe
tēperate nature ꝛ durn⁹.
tn̄ frequēti⁹ variat qꝛ mo
do maſculin⁹ modo femi
neus inuenitur. Cito eniꝫ
ſe vertit ad naturā illius planete cui con
iungit. vt cū bonis bon⁹ ꝛ cum malis ma
l⁹. cū mediocrib⁹ mediocris vl' malicioſ⁹
ſtatiꝫ efficiatur. Et talis ē icōtinēs ſiue i
cōſtans homo ſm ps. Cum ſancto ſan/
ctus eris ꝛ cum viro innocente innocēs
eris ꝛ cum electo electus eris ꝛ cuꝫ puer
ſo peruerteris. Item incōſtans homo aſ
ſimilatur aeri in tribus. ¶ Primo qꝛ aer
ē ſubſtantialiter leuis. ꝛ ſic homo icōſtās
eſt leuis in credendo. Eccl'aſtici. xix. Qui
cito credit leuis eſt corde. prime Joānis
iiij. Nolite omni ſpiritui credē. Bernar
dus. Utrumqꝫ vicium eſt ꝛ omnibus cre
dere ꝛ nulli. ¶ Secundo qꝛ aer eſt facilit
mobilis. Sic homo inconſtans ē mobi/
lis in operando qꝛ ſeꝫ nō pdurat i ope
re incepto. ſed faciliter dimittit vnum ꝛ ſuſ
cipit aliud Ja. i. Uir duplex animo incon
ſtans eſt in omnibus vijs ſuis. ¶ Tertio
qꝛ aer ē multipliciter alterabilis ꝛ varia
bilis etiam in opoſitas qualitates. Unde
ex fetidis cito corrumpitur dū ei vapor
peſtiferus admiſcet ꝛ ex odoriferis ſan⁹
ꝛ redolens inuenitur. ſic incōſtās homo
alteratur inconuiuēdo ꝛ ex bonis exem
plis aliorum vl' ex malis ꝛ ex peſtifera ſo
cietate inficit ꝛ ex bona familiaritate di
rigitur. Unde congrue aſſimilatur aeri q
ad omiē ventū vl' nubiū vadorē alterat
Job. xxxvij. Subito aer congregat in nu
bes ꝛ ventus tranſiēs fugabit eas.

Capitulum. xxxix.

Ignorātia vel error, ratio
nis inducit peccatū ſicut
eclipſis ſolis inducit tere/
motū. Eſt eni eclipſis ſolis
cā ꝛ ſignū teremot⁹ eo qꝛ i
t̄ra ad quā ꝓuertit vmbra
eclipſis intēditur frigiditas poros terre

conſtringens ⁊ reflectens vaporem in ſe ipſum. Et verius ſignum in cauda ꝙ̄ in capite draconis ⁊ tanto verius ꝙ̄to maior fuerit ⁊ vbi ſpiſſior fuerit vmbra. Similiter quanto maior ⁊ craſſior eſt error ⁊ ignorantia mentem obſcurans: tanto magis mouetur anima inordinate ad peccandū. Et precipue ſi ē eclipſis in cauda draconis.i.ſi eſt error vel etiam ignorantia finis qui prior eſt in intētione. Vnde tunc opus ſequens eſt inordinatum Mathei vi. Si oculus tuus.i.intentio nequam fuerit totum corpus.i.proceſſus operis tenebroſum erit. Nam qualis eſt intentio que precedit tale eſt omne opus quod ſequitur vt dicit Gregorius ⁊ intelligitur de intētione finis. ¶ Item ignorantia aſſimilatur tenebre. ¶ Primo quia tenebra eſt viſus impeditiua. vnde dicitur tenebra a tenēdo. quia ligantur ⁊ tenentur oculi ne lumen videant. Sic ignorantia tenet oculos mentis ne videāt lumē veritatis Thobie. v. In tenebris ſedeo ⁊ lumē celi nō video. ¶ Secūdo quia eſt egreſſus prohibitiua Non enim tutum eſt in tenebris ambulare Jo. xij Qui ambulat i tenebris neſcit quo vadit. ¶ Tertio quia eſt caſus inductiua. Nam qui ambulat in tenebris faciliter ⁊ frequenter cadit precipue vbi lubricum eſſet. Sic etiam ignorantia boni inducit caſum peccati. Prouer. iiij. Via impiorum tenebroſa: neſciunt vbi corruāt. Frequētior aūt eſt caſus vbi eſt tenebra ignorātie. cū lubrico concupiſcentie. ps. Fiant vie eorum tenebre ⁊ lubricum. Et frequēter vnus ignorās facit errare aliū Mathei. xv. Si cecus ceco ducatū preſtet ambo in foueam cadunt. ¶ Quarto quia eſt timoris incuſſiua. timet enim homo in tenebris ſcʒ illud. ps. Timor ⁊ tremor venerunt ſuper me ⁊ contexerunt me tenebre. Similiter ignorantia timorem inducit. Sicut enim ignorantes artem bellandi timent frequenter que non ſunt timenda vt fragores armorum ⁊ ſimilia. Similiter ignorantes viā dei timent frequenter que non ſunt timenda. ps. Illic trepidarunt timore vbi non erat timor.

¶ Quinto quia ē verecūdie diminutiua. Vñ q volunt turpia facere tenebras querūt vt verecundiā fugiant. ſcʒ illud Eccī. xxiij. Ois homo qui tranſgreditur lectū ſuum contēnens in aiam ſuam ⁊ dicēs qs me videt: tenebre circūdant me ⁊ parietes cooperiūt me ⁊ nemo circūſpicit me qd vereor. Sic ēt ignorātia culpe minuit vel tollit rubore penitentie. Jtē vi. Cōfuſiōe nō ſunt ꝯfuſi ⁊ erubeſcere neſcierunt.

¶ Capitulum. xl.

Ira dei quanta ſuper peccatores in fine apparebit. nā feruor ſolis ſub nube tegitur ſcʒ qñ diſcooperitur q̄tū ſit ardoris oñdit. Sic xp̄s q nūc eſt quaſi ſub nube miſericordie quāte ſit iuſticie ⁊ potentie manifeſtabit in fine. ps. Cognoſcetur dominus iudicia faciēs Jtem ira dei aſſimilatur irridi ſiue arcui lune. ¶ Primo rōne ſignificationis. differt enim ſignificatio iridis ſolis ⁊ lune. quia arcus ſolis vt ſacra ſcriptura tradit Geñ. ix. Apparet in ſignum diuine clemētie. Vnde etiam apud grecos dicebatur arcus deymonis. i. ſapiētie. Quia Jſiodiſte qui omnia naturalia attribuebāt diis. dicebant q arcus ille eſt ſignum clementie. quia calor mixtus ex aqua ⁊ igne ſignū eſt q neqʒ per aquam neqʒ per ignē eueniet periculū deymone. i. ſapientia prodēte. Vnde ante tempus iudicij quando nos igne conflagrandi finem mundi expectamus venturum. dicunt quidam doctores catholici q per. xl. ānos arcus nō apparebit. vt oſtendat diuinā clementiā a mundo amotā diuini iudicij ira appropinquāte. Arcus aūt lune ſm phos tempeſtatē longā ⁊ auram inſtabilē. Et magis diuina ira aſſiſtit ei ꝙ̄ clementia. ps. Jgnis exardeſcet in ꝯſpectu eius ⁊ in circuitu eius tēpeſtas valida. ¶ Scdo rōne coloratōis. quia vt dicit Ariſt. color lunaris iridis ē albus eo q lumē in nocte videt albū vt dicit. qd ē quia frigus noctis cōdēſans nubē nō ſinit radiū lune cū ſit de

biliſ penetrare in pfundū ei⁹. ideo tm̄ ſuperficie illuſtratur nubes. ⁊ iō per ꝯñs non generat̄ niſi albedo q̄ in ſola ſuperficie habet fieri. Nam rubedo ꝯſtituit̄ ex imutatione lucis in profundū hūidi fūoſi ⁊ viriditas ex lumine penetrāte in humidū aqueū. Albedo ergo iridis lune ſignificat claritatē ⁊ tranqllitatem ire diuine. Non.n. eo modo ira eſt in deo ſicut ī homine ſcȝ vt ſit ex eo paſſio perturbās ⁊ offuſcans ſiue obſcurās iudicitū rōnis. Eſt ergo ira dei alba.i. clara ⁊ tranqlla in nullo mentem ei⁹ offuſcās. ps. Deus iudex iuſt⁹ ⁊ fortis ⁊ patiens nunqd iraſcetur per ſingulos dies. Et ideo vt dicunt doctores nō eſt in deo ira que eſt paſſio afficiens ſȝ ſolū ira efficiens vt ſcilicet ipſa pena illata a deo puniente ira dei voceť. ❡ Tertio rōne apparitionis. qꝛ cū arcus ſolis frequēter appareat arcus tm̄ lune rariſſime apparet. Nā vt dicit Ariſt. in qnquaginta annis non videť niſi bis. Et ideo hoc pōt eē. qꝛ arcus talis nō apparet niſi luna decimaquarta ⁊ cū fuerit in ortu vel occaſu ſuo. Luna ergo exñs in ſignis aqlonaribus nec ad aqlonē nec ad meridiem hȝ illam oppoſitionē q̄ reqritur ad iridē. Si aūt ē in ſignis meridionalib⁹ ⁊ eſt plena ſequiť ꝙ ſol ē in aqlonarib⁹. ⁊ ideo tūc vix ſūt nubes ī aqlone q̄ ſint ſemē iridis. Si āt luna decimaquarta ſit in ortu vel occaſu ſcȝ ſero vel mane pȝ ꝙ ſol ē ei oppoſit⁹. ideo lȝ oppoſitio recta ſit q̄ reqriť. tanta ſit diſgregatio aeris ꝙ vix ibi pōt eē nubes in tāta dēſitate ⁊ cōtinuitate q̄ꝗtaȝ reqrit. niſi hoc faciat aliqua ſpālis ſtella q̄ forte non eſt ī tali diſpoſitione in qnquaginta annis niſi bis. Et iō forte hoc dicit phs. licet quidā dicant eū hoc dixiſſe tm̄ referēdo nō aſſerendo. Qḋ ergo arcus ſolis q eſt ſignū clemētie frequētius appet. arcus v̄o lune q ē tempeſtatis pſagiū apparet rariſſime. ſignificat ꝙ deus pnior ē ad miſericordiā q̄ꝫ ad iram ⁊ preſtabilior ad parcendum q̄ꝫ ad puniendū. Eze. xviij. Non ē volūtatis mec mora impij. Et Joel. ij. Conuertimini ad dominū deū veſtrū qm̄ miſericos eſt ⁊ preſtabilis ſuper malicia.

❡ Capitulum. xli.

Ira humana duplex eſt. Vna q̄ rōneȝ a rectitudine ꝑhit. ⁊ hec ē ira p viciū. Alia q̄ appetitus ſenſiti u⁹ ꝯtra vicia ⁊ mala moueť ſm ordinē rōniſ. Et hec ē ira p zelum put Grego. diſtinguit in. v. Mor. ❡ Prima ira ſimilis ē ſtelle q̄ canicula nūcupatur. Et hoc oſtendunt tria. ❡ Primo canicule effectus. eſt.n. illa ſtella in effectu feruētiſſima. qḋ cōpetit ire īordinate ⁊ furie. De qua phs dicit ꝙ eſt accenſio ſanguis circa cor. vñ qui ad iraȝ alios puocāt dñr eē incēdiarij diaboli. d̄ qbus in ps. Incēderūt igni ſanctuariū tuū.i. Cor. qḋ dȝ eē deo dicatum. ❡ Scḋo hoc oñdit canicule ortus. Nā ſm Albumaſar canicula oriť in. xix. gradu cācri. in cuius ortu ſit magna turbatio ī aere. Ita ēt dum ira exurgit ⁊ excādeſcit ſit magna turbatio in hoie. Et hec pturbatio p̄mo ſit interius in corde. qꝛ ſicut dicit Greg. in Mora. Cū tranqllitatē mentis ira diuerberat dilaniatā quodāmō ſciſſāqꝫ perturbat. Vñ p iraȝ ſapia pdiť vt qd quo vł ordie agēdū ſit oīno neſciať. ſicut ſcriptū eſt. Ira in ſinu ſtulti regeſcit. qꝛ nimirꝫ intelligētie lucē ſurripit cū mentē ꝯmouēdo ꝯfundit. Itē ſit pturbatio ī ope ſicut ſcriptū ē. Ira pdit ēt prudētes. qꝛ ſcȝ ꝯfuſus aius nequaq̄ꝫ explere ēt ſi qḋ intelligit prudēter valet. Itē ſit p irā turbatio in corpe. qꝛ ſicut dicit ibidē Greg. Dū ire ſue ſtimulis accenſum cor palpitat. corp⁹ tremit. lingua ſe ppedit. facies igneſcit. exaſperantur oculi. ⁊ q̄ꝫ q̄ꝫ recognoſcūť noti. notus qdea ore clamorem format. ſed ſenſus quid loquiť ignorat. In quo itaqꝫ iſte arrepticius lōge eſt q actionis ſue cōſcius non eſt. Iteȝ ſit p irā turbacio in cōuerſatione. qꝛ per eā ſicut Grego. dicit. Grā vite ſocialis amittiť ſicut ſcriptū eſt Noli eſſe aſſiduus cū hoie iracundo ne diſcas ſemitas eius ⁊ ſumas ſcandalum aie tue. Quia qui ſe ex humana ratione non tēperat neceſſe eſt vt beſtialis ſolus

viuat. Item fit per irã turbatio in cõgregatione: qꝛ ſicut dicit Grego. per irã concordia rumpitur: ſicut ſcriptũ eſt: Vir animoſus parat rixas: ⁊ vir iracũdus effundit peccata. Peccata quippe effundit: qꝛ etiam malos quos ad diſcordiã ꝓuocat peiores facit. ¶ Tertio declarat dictã ſimilitudinẽ canicule tempus. Ab hac enĩ ſtella dicunt dies caniculares: in quibus ſanguinẽ minuere vel medicinã accipere eſt valde piculoſum ꝑpter exceſſum diſtemperãtie aeris i calore. Unde Ipocras dicit in amphoriſ. ꝙ ante canẽ ⁊ poſt canem ⁊ ſub cane moleſte ſunt purgatiões et pharmatie. Et ibi dicit in cõmento ꝙ ante ortũ ⁊ in ortu ⁊ poſt ortũ illius ſtatim dare potionẽ laxatiuã piculoſuꝫ eſt: quia tũc aer eſt calidus ⁊ ſiccus. ſ. a calido ſigno ⁊ a calida ſtella. ſ. ſole ⁊ leone cũ canicula exiſtente. Unde ex modica medicina ſumpta corpus fieret nimis calidũ et ſiccum: ⁊ febris forſitan ſequeretur. Medicina etiã iſto mõ ſumpta euaporaret et nimis etiã operaret: cũ corpis pori tunc ex calore aeris ſint aperti. Dicit enĩ ibidẽ Galienus ꝙ calor extraneus vires extrahit medicĩe. Unde aqua calida repugnat ſolutioni: ſed calor aeris tũc eſt fortis: ꝓpterea virtus interior tũc eſt debilior et per potionẽ vel minutionẽ plus debilitat. Sicut ergo ſub feruore canicule exhibenda nõ eſt potio medicine: ſic etiã in feruore ire exhibenda nõ eſt correptio diſciplinę. Quia nec a furioſo correptore modeſte vel ordinate corrigit: nec ab irato peccatore patiẽter vel vtiliter ſumit: ꝓpter qđ ⁊ ira viri iuſticiã dei nõ opatur vt dicit Iſa. j. Nam dũ perturbata mens iudiciũ ſue ratiõis exaſperat omẽ qđ furor ſuggerit rectũ putat: ſicut dicit Gre. ¶ Itẽ impetus ire diſſipat animam ſicut pluuia impetuoſa deſtruit plantã. Frigiditas enĩ que tunc maior eſt in pluuia eſt qualitas mortificatiua. Quãdo vero pluuia eſt ſuauis cuꝫ humido aereo ⁊ terreſtri ſicco fecundat terra. Ita etiã ira impetuoſa rationis iudiciũ ledit ⁊ ad refrenandũ ſeipm lentũ ⁊ frigidũ reddit. Sed ſuauitas mãſuetudinis gratiã dei recipit qua noſtre anime terra fecunda fit ⁊ pingueſcit: ſm illud Prouer. iij. Manſuetis dabit gratiã. ¶ Itez ira aſſimilatur aque torrẽtis. ¶ Primo quia talis aqua ẽ impetuoſa. Torrens enĩ eſt aqua cum impetu veniens ⁊ recedens. vnde dicit torrẽs quia impetu creſcit ſed ſiccitate torreſcit et areſcit. Talis eſt ira coꝝ qui ſubito et multũ accendunt ⁊ cito reuertunt. Unde tales vocant impetuoſi. Iſa. xxxiij. Conuertent torrentes eius in picem. ſ. ꝑpter ſubitam inflãmationẽ ire. ¶ Secundo qꝛ talis aqua eſt dãnoſa. Nam vias deſtruit terrã corrodit ⁊ vicina loca ſubmergit. Sic ira nimia deſtruit vias rationis: corrodit vires corpis: ⁊ interdum ſibi propinquos iratus inuadit ⁊ ledit. Unde de huiuſmodi furioſo poſſet etiam illud dici Iſa. xxx. Spiritus eius velut torrens inundans vſqꝫ ad mediũ collis ad pdendas gentes in nihilum. ¶ Tertio quia talis aqua eſt periculoſa. Nam quia cũ impetu venit oĩa ſibi obuiantia diluit ꝙ cum impetu ſequuntur. Hec etiam lapillos ⁊ paleas coaceruans poſt ſe veſtigia derelinquit: ⁊ ſic in mare deſcẽdit vbi oĩnis fluuius nomen ⁊ dulcedinem perdit. Sic etiã ira cum impetu creſcit: ſibi obuiantes ideſt reſiſtẽtes ſi poteſt proſternit: et cum impetu alios ſibi vnitos ſecũ ad periculũ attrahit: lapillos ⁊ paleas ideſt paruas ⁊ leues iniurias ante oculos mẽtis coaceruando ideſt reminiſcẽdo reducit poſt ſe veſtigia rationis ⁊ manſuetudinis per obliuionẽ dimittit. Et hec ira eſt torrens iniquitatis que animã per odiũ turbat. Pſ. Torrentes iniquitatis cõturbauerunt me. ¶ Secunda eſt ira ⁊ indignatio ſanctoꝝ contra mala que eſt ſm rationem: ⁊ que dicitur ira per zelũ non eſt contẽnenda ſed valde timẽda: vtputa cuius verbaꝝ maledictiones effectum inueniuntur habentia. Et hoc apparet p exẽplum in montibus Gelboe: quos iratus Dauid de cede populi in ipſis facta maledixiſſe legitur. ij. Reg. j. Gelboe enim (vt dicit Hieronỹ.) erant montes alienige-

narum in quibus ſaul cū filijs ſuis corruit: ꝓpter quod indignatus dauid eis maledixit: ⁊ maledicendo eos in ſterilitatem perpetuam cōmutauit. Et ideo vt gloſa ibidem dicit: Ibi montes ante maledictionem vberes fuerunt quos maledictiōi poſtea ſubiacere teſtatur: eo ꝙ nunꝗ ibi pluerē vel rorē deſcēdere reꝑiatur.

Caplm xlij.

Iuſticie equalitatem ſeruare docet nos terra que ſm philoſophū eſt eque librata in medio proprijs ponderibus. Quelibet eīm ſuarum partiū ſuo pondere nititur ad mūdi medium: ⁊ in declinatione ſuarū partium ſingularū tota eque librata ſuſpenditur circa centrū: propter quod equaliter in medio immobilis retinetur. Ex qbus patet ꝙ in terra ē de ſui natura partium equalitas loci medietas: ⁊ quietis ſtabilitas. Eſt eīm in ſuis partibus eque librata in medio mundi locata: ⁊ in eodē ſitu perpetuo ſtabilita. Hec aūt tria virtus iuſticie requirere videtur. Nam primo virtus iuſticie requirit equalitatē quod ipſum nomen demonſtrat. Dicunt enim ea que adequant iuſtificari. Unde Cōſtantinus iuriſconſultus dicit ꝙ ius eſt ars boni ⁊ equi. Jus aūt eſt quo cognoſcitur quid ſit iuſtum. ¶ Secundo pertinet ad iuſticiā mediū tenere. Unde philoſophus v. ethico. aſſignat mediū iuſticie ſm proportionabilitatem arithmeticam qḋ eſt mediū rei. Alijs enim virtutibus moralibus aſſignatur mediū rationis tantum: ſed iuſticie mediū rei. Nam alie virtutes morales conſiſtunt ꝑncipaliter circa paſſiones quarū rectificatio nō attēditur niſi ſm comparationē ad ipm hominē cuius ſunt paſſiones: ſm qḋ iraſcitur ⁊ concupiſcit prout debet ſm diuerſas circumſtantias: ⁊ ideo mediū talium virtutum nō accipitur ſm proportionē vnius rei ad alterā ſed ſolum ſm comparationem ad ipm hominē virtuoſum: ⁊ propter hoc in ipis eſt mediū ſolum ſm rationē quo ad nos. Sed materia iuſticie eſt exterior operatio ſm qḋ ipa vel res cuius etiam vſus debitā proportionē habet aliā perſonam. Et ideo medium iuſticie conſiſtit in quadam proportionis equalitate rei exterioris ad perſonam exteriorē. Equale autem eſt realiter medium inter maius et minus: vt dicitur. x. Metaphi. et ideo iuſticia habet mediū rei. Sed hoc mediū rei eſt etiam mediū rationis: ⁊ ideo in iuſticia ſaluatur etiam ratio virtutis moralis. ¶ Tertio iuſticia requirit ſtabilitatē et firmitatem. Et ideo diffinitur a viris peritis ꝙ iuſticia eſt conſtans ⁊ perpetua voluntas ius ſuū vnicuiqʒ tribuens. Ex qua diffinitione habetur ꝙ ille iuſtus eſt qui eſt in operādo voluntarius: firmus: diuturnus: ⁊ rectus. Unde in hac diffinitione ponitur primo voluntas: ad oſtendendū ꝙ actus iuſticie debet eſſe voluntarius. Ps. Exultent ⁊ letentur qui volunt iuſticiam meam. Secundo additur conſtans: ad deſignandū firmitatem propoſiti. ſ. vt in propoſito faciendi iuſticiā firmiter perſeueret. Job. xvij. Tenebit iuſtus viam ſuam ⁊ mūdis manibus addit fortitudinem. Tertio additur perpetua: ad oſtendendum perſeuarantiā ſiue diuturnitatē. Ubi nota ꝙ voluntas poteſt dici perpetua dupliciter. Uno mō ex parte ipius actus iuſti qui perpetuo durat: et ſic ſolius dei volūtas eſt perpetua. Alio modo ex parte obiecti: quia ſcʒ aliquis vult perpetuo facere aliquid: ⁊ hoc reꝗritur ad ratōnem iuſticie: quia nō ſufficit ad ratiōem iuſticie vt aliquis velit ad horam in aliquo negotio ſeruare iuſticiam quia vix inuenitur aliquis qui velit iniuſte in omnibus agere. Sed precipue reꝗritur ꝙ homo habeat voluntatem perpetuo ⁊ in omnibus iuſticiam ſeruandi. Ps. Beati qui cuſtodiunt iudicium ⁊ faciunt iuſticiam in omni tempore. Quod autem vltimo ſubditur ius ſuū vnicuiqʒ tribuens: ponitur ibi actus iuſticie ꝓ habitu qui per actū ſpecificatur. Item habitus reducitur ad actum. Unde ſi quis vellet hanc diſcretionē ad debitam formam diffinitionis reducere diceret ſic: Juſticia

eſt habitus ſm̄ quez aliquis conſtanti et
perpetua voluntate ius ſuum vnicuiqꝫ
tribuit:ꝛ quaſi eſt eadem diffinitio cū ea
quam philoſophus ponit in .v.ethicoꝝ
dicens ꝙ iuſticia eſt habitus ſm̄ quez ali
quis dicitur operatiuus iuſti. Nota eti/
am ꝙ vnicuiqꝫ reddere ius ſuū nō ſoluz
pertinet ad iudicem vel ad principem ſi/
cut ad dirigentem vel operantē quod in
ſtum eſt: quia iudex eſt iuſtuz animatum
ꝛ pꝛiceps eſt cuſtos iuſti: vt dicit̃.v.Eth̃.
Sed etiā ad ſubditos ſicut ad exequētes
Hec eſt igitur foꝛma iuſticie quā repſen/
tat nobis vt dictum eſt ipm̄ elementum
terre. Hiere.xxiij. Faciet iuſticiā in terra.

Caplm̄ xliij.

Lachꝛymarū compunctio
aſſimilatur aque pꝛopter
ſeptem. ¶ Primo quidez
quia aqua eſt ſoꝛdium la/
uatiua. Nam videmus ꝙ
ea que ſoꝛdidantur per lotionem aque
mundātur. Unde pannus lineus videtur
eſſe ſoꝛdidus dum eſt a tela ſucciſus aqs
ſepe lotus efficitur valde albus. Oues eti
am anteq̄ꝫ tondeant̃ pꝛius in aqua lauan
tur. Ita aqua lachꝛymarum eſt omnium
peccatoꝛū abſterſiua: mūdificatiua ꝛ deal/
batiua. Job.ix. Si lotus fuero aquis ni/
uis ꝛ fulſerint velut mundiſſime manus
mee. Nam quaſi aque fluentes ex reſolu
tione niuium ſunt aque fluētes ex recoꝛ
datione peccatoꝛum: ꝛ he ſunt maxime
ablutiue. Et hanc aquarum virtutem co
gnoſcunt eſſe animalia: ꝛ huiuſmodi lo/
tionis manifeſta nobis pꝛebent exēpla.
Nam leena dum adulterium cōmittit cū
pardo tanq̄ꝫ malefecerit virumqꝫ offen/
derit ad ipm̄ nullatenus redit niſi pꝛius
lota fuerit aquis. Similiter ciconia dum
cum alio maſculo concūbit niſi pꝛius ſe
lauerit ad comparē nō redit. Cignus al/
ba eſt auis nō ſolum adulterium refugit
ſed et ſi cū coniuge coierit tanq̄ꝫ rem tur
pem ꝛ fetidam fecerit: niſi pꝛius ſe laue/
rit nunq̄ꝫ cibum ſumit. Et tamē multi mi
ſeri multis adulterijs ꝛ ſceleribꝰ fedati ſi
ne lotione penitentie ad coꝛpus chꝛiſti
accedere nō verētur: Elephas cum mul/
to ruboꝛe ad vxoꝛē accedit latebꝛas que
rit: videri refugit tanq̄ꝫ turpe ꝛ deteſtan/
dum quid fecerit: niſi pꝛius ſe aquis laue
rit ad ſocios nunq̄ꝫ redit. Et habent ele
phantes hoc pꝛopꝛiū ꝙ ſemper in luna
noua turmatim ad aquas accedunt et ab
omnibꝰ ſoꝛdibus in aqua ſe abluūt: ꝛ fili/
os quos ante ſe ire faciūt ſemꝑ ſimilia fa
cere inſtruūt. Sed multi miſeri relicta aq̄
mūda penitentie ad modū poꝛcoꝝ que/
runt aquam lutoſam luxurie. Ezech.xvj.
Non eſt pꝛeciſus vmbilicus tuus ꝛ aqua
nō es lota in ſalutem. ¶ Secūdo quia aq̄
eſt viuificatiua. Unde arboꝛes que viden
tur in hyeme moꝛtue ex defectu humidi
tatis aquee aſcēdēte humoꝛe iterū fiunt
viue. Ita anima in peccatis moꝛtua viui/
ficat̃ penitētie lachꝛyma. Et ſic etiā piſcis
abſqꝫ aq̄ nō viuit ſed remotus ab aquis
moꝛit̃ ꝛ putreſcit. Ita etiam peccatoꝛ ſine
lachꝛymis viuere ſpūaliter nequit. Iſa.l.
Computreſcāt piſces ſine aqua.i.penitē/
tes ſine lachꝛyma ꝛ moꝛient̃ in ſiti. Nam
et piſcis quidē q allec dicit̃ ex ſola aqua
viuere perhibet̃: ſicut talpa ex terra: ca/
melion ex aere: ꝛ ſalamandra ex igne vi/
uere referunt̃: q̄ꝫuis ſapientioꝛes dicāt ꝙ
nullū animal nutriatur vel viuat ex pu/
ro aliquo elemento. Dicit̃ enī eſſe vnum
genus plante qd̄ q̄ꝫtumcūqꝫ aridū fuerit
in aqua miſſum ꝓtinus reuiuiſcit. Unde
etiā aīa moꝛtua ſi in lachꝛymaꝝ aqs fue/
rit balneata ex moꝛtua fit viua. Et q̄dam
auicule q̄ miro modo ex q̄buſdam arbo/
ribus generant̃ ꝛ loco fructuū in eis na
ſcuntur: q̄ꝫdiu tamen ad arboꝛem ſuſpē/
dūtur nunq̄ꝫ viuificantur. Sed quando
ruptis tenaculis in aquam cadūt animam
cum vita recipiūt. Et eſt notandū ꝙ he
auicule modicum valde habēt de carne
ꝛ minus de ſanguine: quare ad eſum nō
ſunt apte. Sed q̄ eſt arboꝛ pꝛoducēs has
aues niſi mundus ꝓducens homines: et
quid eſt nō viuificari in arboꝛe ſed in aq̄:
niſi q̄a nō ſpūaliter viuimus q̄ꝫdiu mun/
do vel peccato inheremus. Sed dum a
mūdo recedimus ꝛ aq̄s deuotionis attin/

gimus tūc deo viuere incipimus. Tales enī qui mūdo adherent ſunt carnē multi ꝛ ſanguine pleni. Sed qui aquis penitentialibus ſunt attriti ſunt carni ꝛ ſanguine quaſi nulli: quia nō ſequuntur que carnis ſunt ſed que dei. Apoſtolus .j. Corinth. xv. Caro ꝛ ſanguis regnum dei nō poſſidebunt. ¶ Tertio quia aqua eſt impinguatiua ꝛ fecundatiua. Dixerunt enī philoſophi ꝙ ſi terra fuerit nimium indurata nec aquis balneata ſemen non recipit: ꝛ receptū nō permittit erumpere ꝛ germinare: ſed vomere ſepe confracta ſemina nutrit ꝛ per aquā pluuie remollita quandā in ſe pinguedinem colligit: quā receptā ꝛ in ſe decoctam radicibus ad ꝓductionem ſeminis fundit. Sic per omnia corda dura nulli ſunt fructui apta: ſed vomere penitentie commolita ꝛ perfuſa deuotionis aqua fiunt pingua et fructifera. Propter quod eſt quidam lapis precioſus qui dicitur enidros qui ad noſtrū exemplum de ſe perpetuas ſtillat guttas. Videmus etiam ꝙ nulla eſt terra adeo bona de ſe cui ſubtrahtur aqua niſi fiat infecunda ꝛ vana: nec alicui vſui apta quin potius reſoluta in puluerem vertitur. Et econtra terra conuenientibus temporibꝰ recipiens in ſe aquam fit mollis arabilis ad ferendū apta ꝛ valde fecunda. Hoc patet in terra egypti que nō irrogatur pluuia: ſed creſcente nili fluminis aqua terram irrigat: ꝛ creſcente riparum ſuarum flumine irrigat vniuerſa fitqꝫ ibi ſterilitas magna ꝛ rerū penuria quādo ex aliqua cauſa nō aſcenderit ipſa aqua. Tempore etiam Helie quādo non fuerunt pluuie perierūt pre ſiccitate omnia. Sed cum oraret vt deſcēderet aqua rediit rerum abundantia. Que etiam eſt arbor tam fertilis ꝛ amata que nō protinus ſterileſcat ꝛ ex viridi ſicca fiat ſi humor aqueꝰ ei deficiat. Ita etiā ſine lachrymarum irrigatōne nullus eſſe poteſt fructus penitentie. Job. xij. Si continuerit aquas oīa ſiccabūtur. ¶ Quarto quia aqua eſt laſſorum confortatiua. Nam et oues ꝛ oīa animalia dum calore eſtuāt in eſtate: ſi aquā coacte vel ſponte tranſeunt mox ſe excutiūt, ꝛ reſumptis viribꝰ auidius cibū ſumunt ꝛ fortiora ad opera redeunt. Cerui etiā qn̄tumcunqꝫ laſſi ꝛ canibus fatigati ſi poſſunt aquas intrare ꝛ flumina tranſnatare mox priſtinas vires ſumūt ꝛ ſpretis canibus ſiluas petūt. Ita etiā lachryme mirabili modo laſſos et laborantes confortant ꝛ vires ꝑditas reparāt. Unde anima qn̄tumcūqꝫ demiſſa vel debilitata miro modo confortat his aquis balneata. ¶ Quinto quia aqua eſt durorum emolitiua. Nam panis bis coctus qui eſt natura duriſſimus ī aqua poſitus mollis efficitur. Ita lachryma compuncti deuote orantis dei ſeueritatem emollit ꝛ ad parcendū ꝛ miſerandum flectit. Joan. v. Mouebatur aqua ꝛ ſanabatur vnus. ¶ Sexto quia eſt ſitis ſedatiua Nam ſitis eſt appetitus frigidi ꝛ humidi. Unde cū aqua de natura ſua frigida ſit et humida recte ſitis eſt extinctiua. Ita lachryme penitentie extinguunt ardorem culpe. Eccl. iij. Ignem ardentē extinguit aqua. i. ardorem culpe compūctionis lachryma. ¶ Septimo quia aqua eſt caſtrorum fortificatiua. Nam babylonia fortiſſima dicitur fuiſſe: nō tm̄ quia murus altiſſimus ꝛ fortiſſimus ſed quia inſuꝑ vndiqꝫ fluuijs vallaretur. Nullus enim locus poteſt eſſe fortis vbi aqua deficit ſicut patet de Bethulia in Judith. Ita lachryme penitentium mirabiliter protegunt contra impetus temptationū ꝛ perſecutionum. Exod. xiiij. Erat aqua quaſi murus a dextera eorum ꝛ leua. In tali enim aqua egyptij ideſt hoſtes perſequētes ſubmerguntur: ꝛ capita draconū ideſt demonū temptationum vires confringūtur. Pſ. Tu cōtribulaſti capita draconū in aquis. ¶ Itē lachrymaꝝ compunctio aſſimilat pluuie propter qnqꝫ. ¶ Primo quidē qa pluuia calore ſolis diſſoluitur. Eſt enī naturale ꝙ qn̄to in nube plus eſt de materia pluuie tanto fit radiorꝫ ſolarium fortior impreſſio ſuper nubē ꝓpter aque ad ſolem cōtrarietatem. In tali igitur nube dum calor fortiſſimus generat

nubes in pluuiā forte diſſoluit. Ita ergo ſimiliter in anima q̄to plus eſt de lachrymarū materia tāto diuini caloris ſit fortior impſſio ſuper eā donec tota reſoluatur in lachrymas ſiue cōpunctionē totaliter lachrymoſam: Judicum.v. Nubes ſtillauerūt aquas.i.penitētes lachrymas. Unde poſt acutiſſimū ſolis calorē videmus ſequi in aere pluuiā vehementem; quia dū cor diuino amore caleſcit amarī ⁊ deuotis lachrymis ingemiſcit. Vñ Beda dicit ꝙ quādo ſit caloris exaggeratio circa hmōi nubez ex aduſtiōe vaporis ſit nubes rubea quaſi ſanguis ita vt ſanguis pluere videat. Et ſic anima deuota dum diuino calore ſuccēdit tota in amoris rubedinē trāſformat. ¶ Quinto quia pluuia terre aliquādo quidē plane: aliquando vero impetuoſe infundit. Nam q̄to nubes ex qua generat pluuia ē a terra remotior ⁊ celo vicinior tāto ſuauius terram petit ⁊ guttis gracilioribꝰ ad ima deſcendit: ⁊ q̄to ecōtra eſt a celo remotior ⁊ terre ꝓximior tanto cū grauioribꝰ ſtillis ⁊ magis impetuoſis terrā petere conſueuit. Et hoc eſt quia q̄to anima ē perfectior ⁊ deo ꝓximior: tanto ſuauiores ⁊ ſecretiores lachrymas emittit. Quāto vero fuiſſe per peccatū a deo ſe remotiorez et terre per affectū cōiunctiorē anima reſpicit tāto grauiores ⁊ vberiores lachrymas effundit. ¶ Tertio quia vt ex pluuia aer ſerenat: ita ſerenat ꝯſcientia ex cōpunctione lachrymoſa: Tobie.iij. Poſt tempeſtatē tranquillū facis ⁊ poſt lachrymationē ⁊ fletū exultationē infūdis. Hec eñ exultatio eſt ex ſerenatione cōſciētie. ¶ Quarto quia ex pluuia terra impinguatur precipue ex illa que cū tonitruo cadit: eo ꝙ tonitruū ſuo motu vaporez diſcutit: ⁊ ſic aquā ſubtiliando puriorem reddit. Ita lachryme impinguāt ⁊ fecundant animā ⁊ reddūt eam aptam ad fructus bonoꝝ opeꝝ ⁊ maxime ſi ſint cū tonitruo.i.cum timore diuini iudicij. Hoc eñ eſt tonitruū quod animā maxime cōcutit terrore ſui: ⁊ maxime eam ſubtiliat ad diſcuſſionē peccati. Unde hoc eſt tonitruum in quo ſiunt fulgura.i.cōſiderationes minātes ⁊ terrētes ex q̄bus ſequūtur pluuie.i.lachryme animā fecundantes. Pſ. Fulgura in pluuiā fecit. ¶ Quinto quia ex pluuia ventus quietat. Solet eñ dici ꝙ ad puā pluuiā accidit magnus ventus. Et ita modica lachryma magnā temptationē extinguit. Flammā eñ ſuggeſtionū cito extinguit vnda lachrymarum. ¶ Itē cōpunctio lachrymarū aſſimilatur mari rubro quod aliqñ habuit magnā abundantiā aquarū ⁊ aliquando habuit aquā nō multā ſed paucā. Vñ primo ꝓpter aquaꝝ abundantiā vocatum eſt mare viride. Inuenit eñ ꝙ aliqñ tota egyptus fuit cooperta mari ⁊ prius q̄ cooperiret habebat aliud nomē q̄ nūc. Tunc ergo illud mare viride vocabatur ſcꝫ ꝓpter reſiſtentiā reſiſtētis calori ſolis adurēti: ſicut folia plantaꝝ ſunt viridia q̄diu ex hūiditate reſiſtunt calori. Poſtmodū aūt ꝓpter paucitatē diminute vocatū eſt mare rubrū: quia ꝓpter paucitatem aque adurit fundus eius et harena ſit rubea. Unde modo forte ꝓpter paucitatē aque poſſunt fieri foſſata in mari in quibus eſſet nauigatio tutior que voluͤt quidā reges facere: ſed geometrice ꝓbatum eſt eis ꝙ ibi erat in tm̄ altior terraꝙ oīa flumina fuiſſent facta ſalſa propter mare quod oīa flumina viciſſet. Sicut ergo illud mare aliqñ habuit abundantiam aquaꝝ aliqñ paucitatē. Ita quoqꝫ ſācti viri aliqñ habēt copiā aliqñ penuriā lachrymaꝝ: ꝓpter qḋ debēt dari lachryme ad menſurā: ſm̄ illud. Pſ. Potū dabis nobis in lachrymis in mēſura. Item lachryme feruide cōpunctōnis ꝓueniūt ex intimo cordis deſiderio patrie celeſtī. Cuiꝰ exemplū apparet in eleuatione aq̄ ad oſtia fluminū ⁊ fontiū: quia vapor ex motu ⁊ calore corpoꝝ celeſtiū generatus ⁊ in terra incluſus nō valens exalare calet ⁊ ſua caliditate attrahit aquas ad concauitates terre: ⁊ ibi retētus aperit terrā actione ſua ⁊ eleuat aquā. Et ideo aqua ſcaturit: ſaltādo ⁊ buliendo ſicut olla: ſicut patet in oſtijs fluminū vel fontium ⁊

exiret actu calida niſi frigus expulſum a calido interiori ad cruſtã terre exteriorẽ infrigidaret eã ſtatim. Ita deſideriũ vel affectus generatus in cordibus ſanctorꝫ ex amore ⁊ cõtẽplatione celeſtiũ dum fortiter interius incaleſcit aquas lachrymarũ ad cõcauitates oculorum attrahit ⁊ velut olla buliẽs eas exterius effũdit. Unde Pſ. dicit: Sitiuit anima mea ad deum fontem viuum quãdo veniam ⁊ apparebo ante faciem dei mei ⁊c. ¶ Item lachrymarum cõpunctio purificat ⁊ fortificat ⁊ clarificat cor noſtrum. Cuius ẽ exemplum quãdo in fundo fluminũ inuenitur gallum album: quia ibi terra vincit aquam in cõmixtione: ⁊ illic lapis leuiter fit calx ⁊ indurarur fortiter ꝓpter ſuam aduſtionẽ: ⁊ de ſe emittit ſplendorem quaſi criſtallus: eo ꝙ in eo miſcetur terreſtre cum aqua: ergo in aqua fluminum inuenitur gallum album durum et lucidum. Quia in aqua lachrymarũ cor penitentis efficitur album idest mundũ ad operandũ: durum ad tolerandum: et lucidum ad contemplandũ. ¶ Sed notandũ ꝙ cõpũctionis lachrymas equaliter ſancti viri nõ habent: ſed aliquãdo quidem habent: aliquãdo vero carent quibuſdam fontibus ſimiles: qui quandoqꝫ aqua ſunt pleni: quãdoqꝫ totaliter vacui ſicut narrat Seneca in libro de naturalibus queſtiõibus: ꝙ ſunt quidam fontes alicubi qui ſenis horis ſunt pleni ⁊ ſenis horis vacui. Cuius cauſa eſt proportio vaporis aquas eleuãtis ⁊ ipſius aque que eleuatur: quia ſi vapor qui eleuat fuerit fortior vincens aquã tunc cito eleuat aquam iam cõgregatã. Sed ad hoc vt iterum eleuet oportet intercidere tempus aliquod quo aqua iterũ congregetur: et ſic interrũpitur fluxus. Si autẽ vapor eleuans fuerit debilior eleuabit aliquã partem aque ſue virtuti proportionatam: et tunc deficiet donec ipſe vapor reperietur et confortetur ex radijs celeſtiũ corporum. Similiter ſm quantitatem interioris affectionis ⁊ ſm abundãtiã lachrymabilis humoris eſt vel nõ eſt in hoĩe fletus corporalis. Hiere. ix. Quis dabit capiti meo aquã ⁊ oculis meis fõtẽ lachrymarꝫ.

Caplm xliiij.

Laſciuus homo ſimilis eſt campo. Eſt eñi campꝰ planus ⁊ incultus nec vomere ſulcatus nec fimo impinguatus: ſed deambulatiõi ⁊ luſibus iuxta ciuitatũ habitacula deputatus. Sic quoqꝫ laſciuus homo vomere penitẽtie nõ ſulcatur. Deut. xxxj. Tollẽt vitulam de armento que nõ traxit iugũ nec terrã ſcindit vomere ⁊ ducent eã ad vallẽ aſperã atqꝫ ſaxoſam que nunꝗ̃ arata eſt nec ſementẽ recepit: ⁊ cedent in ea ceruices vitule. Hec vitula eſt anima vana ⁊ laſciua quã nec iugũ obedientie domat nec aratrũ penitentie fatigat. Hanc ergo finaliter demones de armento trahunt ⁊ ad aſperam ⁊ ſaxoſam vallem ducunt quãdo eã de corpe vel mũdo educẽtes ad penã eternã deferũt: que dicitur vallis ratiõe ꝓfunditatis: aſpera rõne acerbitatis: ⁊ ſaxoſa rõne eternitatis: qꝛ ſaxa valde durabilia ſũt: ⁊ iõ ibi eiꝰ ceruices .i. laſciue ceruicoſitates penitus deponũtur. Itẽ laſciuus hõ ad modũ campi fimo .i. recognitione ꝓprie vilitatis nõ reſpergitur ⁊ iõ ad fructũ penitẽtie nõ impinguatur. Sed ecõtra hõ prudẽs dicit de cõſciẽtia ſua ſm illud Lu. xiij. Fodiã circa illam ⁊ mittã ſtercora. Ille terrã cõſciẽtie fodit q eam diſcutiẽdo reuoluit: ſed ille ſtercora mittit qui ſuorꝫ peccatorꝫ vilitates attendit ⁊ recognoſcit: ⁊ ꝑ hoc anima diuine miſericordie ſuſceptiõe impinguatur et ad fructũ penitẽtie diſponitur ⁊ adaptatur. Itẽ laſciuus hõ velut cãpus diſcurſibus circa publica loca iugiter immoratur. Unde de muliere laſciua dicitur Prouer. vij. Garrula ⁊ vaga qetis impatiẽs nec valẽs in domo conſiſtere pedibus ſuis: nunc foris nũc in plateis ⁊c.

Caplm xlv.

Lingua maledica eſt cauſa diuiſionis amicicie ſicut terre motus eſt cauſa ſciſſionis terre. Sepe enim fit terremotus per diuiſ-

onem terre a terra ſicut narrat Sene. de naturalibus queſtionib⁹ ꝙ ſicilia quandoqꝫ adheſit apulie: ⁊ per terremotū diuiſa eſt ⁊ mare fluxit ī mediū. Simili modo hiſpania adheſit aphꝛice. Jta lingua maledica cōmouet coꝛda ⁊ inducit inter amicos ⁊ cōiunctos aliquādo diſcoꝛdiaꝫ ⁊ ponit inter eos mare.i.amaritudinem rancoꝛis ⁊ odij. Unde hoc eſt vnū de ſeptem qđ deus plus deteſtari dicit. Pꝛouer.vj. Uirū qui ſeminat inter fratres diſcoꝛdias. Talis etiā eſt lingua tertia de q̄ Eccĳ.xxviij. Lingua tertia multos cōmouit ⁊ diſperſit illos de gente in gentē ⁊c. Sed ecōtra lingua dulcis ⁊ mollis frāgit iram ⁊ duriciam coꝛdis ſicut aer q̄uis ſit mollis ⁊ tenuis: tamē in tonitruo ſcindit ligna ⁊ lapides: ⁊ multo magis hoc facit vapoꝛ qui eſt groſſioꝛ aere. Hoc aūt non eſt a foꝛtitudine coꝛpoꝛis ⁊ moꝛ⁹. Sicut ergo mollis aer vel vapoꝛ ſcindit lignuꝫ et frangit petrā: ita mollis ⁊ dulcis reſpōſio ſiue lingua placat ⁊ frangit iram. Sermo durus ſuſcitat furoꝛē. Eccĳ.xxv. Lingua mollis confringit duriciam.

Capl'm xlvj.

Loca diuerſa adaptant homines ad diuerſas operationes. Cuius exemplum vel ſimilitudo apparet in planetis: ex quoꝝ cōiunctione ſequuntur diuerſi effectus ſm̄ diuerſitatem locoꝛum ideſt ſignoꝛū in quibus cōiunguntur: verbi gratia: Si plures cōiuncti fuerint in ſignis aquaticis ſcꝫ in ſcoꝛpione cancro vel piſce in reuolutione anni ſequitur multitudo pluuiarum. Si vero fuerint cōiuncti in ſignis igneis ſcꝫ ariete leone vel ſagittario ſignat ſubtilitatem ⁊ igneum exceſſum caloꝛis ⁊ ſiccitatis. Si autem in ſignis aereis.ſ.geminis libꝛa vel aquario ſignat multitudinē ventoꝛum. Sed ſi in frigidis ſiue terreis ſignis.ſ.tauro virgie ⁊ capꝛicoꝛno ſignat grauitatē frigoꝛis ⁊ temperamentū caloris. Jta q̄tum ad ſpiritualia opera videmus ꝙ etiam loca multum adaptant homines ⁊ quodāmodo diſponunt ad iſta ſicut ſolitudo ad contemplandū eccleſia ad oꝛandum: cella ad ſtudendū ⁊c. Poſſemus etiā moꝛaliter dicere ꝙ in ſignis aq̄ticis conueniūt incipientes ideſt penitentes qui viuunt in aquis lachꝛymarū. Et hec lachꝛymaruꝫ compunctio vel eſt in ſcoꝛpione qui cauda pungit ideſt in conſideratione moꝛtis vel ſupplicij in qbus eſt cauda ideſt finis peccati: quia ſtipendium peccati eſt moꝛs. Roma.vj. Uel ī cancro qui retrogradit ideſt in conſideratione vite pꝛeterite: vel in piſce id eſt in anguſtia imminētis tribulationis: quia piſcis moꝛatur in aqua. Per aquā intelligitur tribulatio. Unde oēs hi pꝛoducūt abundantiā lachꝛymarū. Jn ſignis vero aereis cōueniunt ꝓficientes quoꝛum ꝓfectus eſt in geminis ideſt in geminata dilectione dei ⁊ pꝛoximi ⁊ in geminata vita ſcꝫ actiua ⁊ contēplatiua: vel in gemino ſtudio.ſ.ſcientie ⁊ virtutis. Jtem in libꝛa ideſt in pondere iuſticie vel in pondere lingue: de quo Eccĳ.xxj. Uerba ſapientis ſtatera ponderabūtur. Jtem in aquario ideſt in lachꝛymis deuotionis vel doctrine ſapientie: de quo Eccĳ.xv. Aqua ſapiētie ſalutaris potauit eum. Jſti tamen ſic pꝛoficientes patiūtur tempeſtatē ventoꝛum ideſt perſecutionē demonū: qui q̄to hominē magis pꝛoficere conſpiciunt tanto foꝛtius contra ipſum inſurgunt. ¶ Jn ſignis vero igneis cōueniūt perfecti in charitate feruentes. De quo numero fuit Helias. Eccĳ.xlviij. Surrexit helias quaſi ignis. Unde quidam taliuꝫ ſunt in ariete qui eſt dux gregis ideſt in ſtatu pꝛelationis ſicut Petrus appſtol⁹. Quidam vero in leone ideſt in vigoꝛe vel actu maxime foꝛtitudinis ſcilicꝫ in martyrio pꝛo defenſione fidei ſiue veritatis ſicut fuit Joannes baptiſta qui fuit lucerna ardens ⁊ lucens. Joan.v. Quidam vero in ſagittario id eſt in officio pꝛedicationis. Nam ꝓdicatoꝛes ex arcu ſcripture amittūt ſagittas acutas verboꝝ penetrātium coꝛda auditoꝝ. Oēs etiā iſti debēt eſſe ſubtiles in contēplatione: ⁊ ignei ī dilectione: ⁊ ſicci per abſtinentiā in carnis

afflictione.¶ Jn ſignis aũt frigidis ⁊ terreis ſunt deficiẽtes.i. peccatores terreni per auariciã ⁊ frigidi per maliciã:⁊ iſti vel ſunt in tauro qui terrã vertit ⁊ arat.i. in cupiditate auaricie:vel in virgine.i. i ſterilitate luxurie vbi luxuria deſignaꝛ i virgine nõ ratiõe incorruptibilitatis ſed ratione ſterilitatis. Nam dũ ſol eſt i ſigno virginis terra efficiꝛ ſterilis:quia tũc fructus nõ ꝓducit. Sic dũ luxuria viget in carne fit ſpũaliũ fructuũ.i.opeꝝ ſterilitaſ in homine:quia ſicut dicit Job de luxuria:ignis eſt vſqꝫ ad cõſumptionẽ deuorãs ⁊ oĩa eradicãs genimina:Job.xxxj. Vel ſunt peccatores in capcorno.i.i aſcẽſu ſupbie. Et oẽs iſti habẽt grauitatẽ frigoris.i.exceſſum iniquitatis ⁊ carentiaꝫ caloris.i.defectũ charitatis:Matt.xxiiij. Quoniã abũdauit iniquitas refrigeſcet charitas multorum.

Capĺm xlvij.

Luxuria aſſimilaꝛ igni. Nã ignis ferrũ durũ ⁊ frigidũ immutat ⁊ quaſi ignẽ efficit. Sic mẽtes ferreas libido domat. Hierony. Flãmigero igne percutit mulier cõſcientiaꝫ. ¶ Jtẽ ex duobꝰ lapidibus ſi inuicẽ colliduntꝛ erit ignis. Et quid miꝝ ſi ex contactu impudico viri ⁊ mulieris erit ignis cõcupiſcẽtie ⁊ luxurie. ¶ Jtẽ ſi murꝰ non cõburaꝛ a candela appoſita: tñ denigraꝛ. Hierony. Si cũ viris femine habitãt viſcariũ diaboli nõ deerit. ¶ Jtẽ nix lꝫ frigida tñ iuxta ignẽ liqueſcit. Sic virginitas familiaritate ⁊ colloquijs mulierum deperit. ¶ Jtem luxuria aſſimilaꝛ.fouee: Primo ꝓpter principiũ:Fouea eñ a fodiendo eſt dicta eo ꝙ fit in terra fodientium manu ꝓfundata:Sic vitiũ luxurie eſt ꝓfundatũ ⁊ radicatũ in terra.i.in carne humana:⁊ ꝑcipue ex corrupto ⁊ peſſimo ingenio hominũ adinuenientium diuerſos modos delectationis ⁊ corruptionis hmõi vitij:De qbus in Pˢ.dicitur: Jbũt in adinuẽtiõibꝰ ſuis.Prouer.xxiij. Fouea ꝓfunda eſt meretrix.¶ Secundo ꝓpter augmentũ:quia in fodiendo ꝗ̃to plus terra in ſua ſupficie cumulatim erigitur tanto ampliꝰ interius ꝓfundatur. Sic luxurioſus ꝗ̃to magis viſum ⁊ intẽtionem dirigit ⁊ erigit ad ſupficiẽ terre.i. ad pellẽ ⁊ pulchritudinẽ carnis tãto magis interius in appetitu ꝓfũdaꝛ ⁊ creſcit ardor libidinis:⁊ iõ Job dicebat: Pepigi fedus cũ oculis meis vt nec cogitareꝫ quidẽ de virgine:Job.xxxj. Patet auteꝫ ꝙ dictũ eſt in holoferne ⁊ dauid. ¶ Tertio ꝓpter periculũ quia ꝗ̃to fouea fit ꝓfundior tãto eiꝰ trãſitus eſt ꝑiculoſior:et ideo a principio eſt repellẽda. Vñ Jſido. dicit:Calca ſerpẽtis caput:calca praue cogitationis initiũ.ſ.anteꝗ̃ fiat fouea ꝓfũda vſqꝫ ad cõſenſum: Hiere.xviij. Foderũt foueã anime mee. ¶ Quarto ꝗ̃tũ ad exitũ. Nã ſicut Grego. dicit:Foueã hõ cadendo facile ingreditur: ſed poſt caſum nõ facile egreditur. Et licꝫ ſic ſit de om̃i peccato tñ ſpecialiter ſic eſt de iƥo peccato luxurie:tum ꝓpter corruptionem fomitis ⁊ cõcupiſcẽtie carnis quam homo fert ſecũ ſemꝑ:tum ꝓpter fomẽtorũ preparationẽ: qꝛ tota die cũcurrũt preoculis luxurie fomẽta:ſicut aſpectus multarũ ⁊ colloquiũ ⁊ repletio vẽtris ⁊ hmõi.

Capĺm xlviij.

Maria mater dñi aſſimilatur ſoli. ¶ Primo qa ſol habet nobilitatẽ in ortu. Oriꝛ eñ ex alto ⁊ cũ ſplẽdore multo. Sic beatiſſima virgo maria orta eſt ex alta ꝓgenie qꝛ.ſ. ex regali ſtirpe ⁊ nata cũ ſanctitatis ſplẽdore. Nõ eñ nata eſt infecta originali peccato ſicut alij cõiter naſcunꝛ. Hinc eſt ꝙ eccleſia feſtat ꝺ eiꝰ natiuitate:Eccĩ.xxvij. Sicut ſol oriẽs mũdo in altiſſimis dei:ſic mulieris bone ſpecies ⁊c̃. ¶ Secũdo qꝛ ſol hꝫ ſublimitatem in ſitu:qꝛ vꝫ ſol eſt poſitus i medio planetaꝝ habẽs tres ſupra ſe ⁊ tres ĩfra ſe. Sic beata maria exaltata ⁊ ſublimata eſt in gloria in ſua aſſumptiõe.ſ.vt ſupra ſe habeat tres pſonas diuinas:infra ſe ſiue ſub ſe tres angeloꝝ hierarchias et ꝑ ꝯſequens totã eſſentiã hoim beatoꝝ: qa

hoīes in celo nō faciēt ordinē ꝑ ſe vt dicit Aug. ſ3 aſſumēdi ſunt ad ordīes angeloꝝ. ps. Thron⁹ ei⁹ ſicut ſol in ꝯſpectu meo. Tertio q2 ſol h3 velocitatē i motu vñ ſatis cito ꝑficit ſuū circulum q tñ ē valde magn⁹ ꝯtinue. n. ſol mouet̃ velocius ꝙ̃ ſagitta l3 in aſpectu nr̃o quaſi non moueri videat̃. Pre nimia. n. claritatis intēſiōe ſicut ⁊ eius quantitas ſic ⁊ ei⁹ velocitas ſubterfugit viſu3 nr̃3. Silr̄ beata v̄go maria velocitatē habuit in motu obediētie. q2 diuine volūtati p angelū ſibi expoſite cito ꝯſenſit dicēs. Ecce ancilla dñi ⁊c. Itē in motu beniuolētie q2 ſtati3 aſcēdit i mōtana cū feſtiatiōe ⁊ ſalutauit heliſabet. In q̃ dedit exēplū ꝯſcēdendi ad ſuꝑiora ꝑ ꝓfectū v̄tutū ſine negligētie tarditate. Itē in motu pñie q2 dolenter ⁊ ſolicite filiū ſuū reqſiuit quē ex aliqua forte ſui negligētia ſe ꝑdidiſſe timuit. Lu. ij. Ecce pr̄ tuus ⁊ ego dolētes q̃rebamus te
Quarto q2 ſol h3 pulchrytudinē i aſpectu ⁊ pp̄ h̄ eſt ocul' valde delcābil' ad vidēdū ſm illud Eccli. xi. Delcābile eſt ocul' videre ſolē. Nā ſol ſicut dic̄ Ambroſius in hexamerō ē oculus mūdi iocūditas diei pulchritudo celi mēſura tpm v̄tus ⁊ vigor oiu3 naſcētiū dñs plāctaru3 decor ⁊ ꝑfectio oiu3 ſtellaꝝ. Et iō in fabula cū pēnatis veſtigijs ſol depingit̃ ⁊ facie pueriſi pp̄ qđ ēt pheb⁹. i. pulcer dict⁹ ē: ſic ⁊ beata v̄go maria plena pulchritudine fuit: vñ Cāti. iiij. Tota pulcra es amica mea ⁊ macula ñ ē in te. Et dic̄ tota. ſ. int⁹ ⁊ ex̄ ad differiam hypocritaꝝ q hñt ſolū ex̄ in apparētia pulchritudine ſcitatis: ſ3 iṗa pulcra fuit intus p puritatē extra ꝑ virginitatē Et iō ēt ſignificat̃ per arcā q̃ intꝰ ⁊ extra erat deaurata. ¶ Quinto q2 ſol h3 efficatiā in effectu: h3. n. v̄tutem calefactiua3 ⁊ inflāmatiuam. Na3 ex motu radioru3 ⁊ eoꝝ ꝯfractiōe ⁊ multiplicatiōe calor generat̃ in obiecti corꝑis ſupficie. ⁊ maxime ſi corpus obiectū fuerit ſpeculare ſic dr̄ in ꝑſpectiua: quare ſi circa ſpeculū ꝯcauum ſtuppa ponat̃ a calore gñato incēdit̃. Sic quoq3 beata v̄go mētes puras ⁊ ſibi deuotas q̃ ſunt vt ſpecula munda inflāmat ad dei dilectionem: vnde ipſa dicitur mr̄ pulchre dilectōis. Eccli. xxiiij. Et h̄ ē inflāmatio amoris q arefecit fenū ꝯcupiſcentie carnal'. Ja. j. Exortus ē ſol cu3 ardore ⁊ arefecit fenū. Itē ſol h3 v̄tutē fecundatiuā. Dia. n. h̄ inferiora fecūdat ⁊ gñatiuā eoꝝ potentiā excitat adiuuat ⁊ ꝯfortat: vñ videmus ad ſenſū ꝙ nihil fructificat neq3 creſcit: vbi ſolaris radius nō attingit. Illud āt qđ facit aiam bonis opibus fecundā eſt timor dei: vñ dicit̃ Eccli. xv. Qui timet deū faciet bona S3 beata virgo maria ēt dr̄ eē mater timoris Eccli. xiij Q2. ſ. ſibi deuotos ad deū timendū iducit ⁊ eis ſuis meritis donū timoris acqritex quo eos in bonis opib⁹ fecūdos efficit: ſed oz eā ꝯuenire ꝑ deuotionē ſi qs vult ipetrare ſue gr̄e bñdictionē. Sapie. xvi. Op3 ꝯuenire ſolē ad bñdictionē tuā ⁊ ad ortū lucis te adorare. ¶ Ite3 ſol h3 virtutē diſcretiuam q2 p eius lucem oia detegente3 nunc colores oēs diſcernim⁹ ⁊ nigrū de albo diſtinguimus. Similiter ipſa eſt q̃ mētibus ſibi deuotis acqrit lumen diſcretionis ⁊ verā cognitionē viciorum atq3 virtutū: vnde dicitur mater agnitionis. Hoc lumine carent illi miſeri q reuerētiā nō hñt ad eā ſed potius contra eā infelices ſuas linguas relaxāt blaſphemantes: qui vere pñt dicere. Sapie. v Juſticie lumē non luxit nobis ⁊ ſol iuſticie non eſt ortus nobis. Et illud Eccl'es. vi. Non vidit ſolem nec cognouit diſtātiam boni ⁊ mali. Itē ſol habet virtute3 fortificatiuā. Vñ videmus ꝙ in eius aſcēſu ſuper nr̄m orizontē virtutes aialium roborant̃ ⁊ fortiores efficiunt̃ ⁊ vſq3 ad diē mediā augmentantur: ⁊ qñ ſol tēdit ad occaſum debilitant̃: ⁊ ideo in ſomnu3 aialia reſoluuntur. Vñ etiā flores in ortu ſolis aperiuntur q i occaſu claudūt̃. Ita beata virgo maria ſibi deuotos confortat ⁊ roborat dū eis ſubueniēdo ad ſpe3 ⁊ fiduciā ſui mētes eoꝝ ſubleuat. Vñ ipa dicit̃ eē mater ſpei ſancte. Ecli. xxiiij. Propter oēs ergo dictas ꝓprietates dicitur eē electa vt ſol. Canti. iiij. Et mulier amicta ſole. Apoca. xij. ¶ Itē beata

virgo Maria aſſimilat lune ꝑpter. vij. Nam luna ſm baſilium in ſuo libro hexamerō ē decor noctis: mr roris: miniſtra humoris: dn̄atrix maris: mēſura tempo ris: emulatrix ſolis imutatrix aeris. Que oīa bn̄ cōpetūt ſanctiſſime matri chriſti. ¶ Primo ergo luna eſt decor noctis: nō ſolū qr noctē illuminat: ſed ēt qr i nocte decor ipſi⁹ apparet: precipue tunc cum ē plena. Ita beata virgo Maria in nocte. ſ. i obſcuritate pn̄tis vite exiſtēs fuit plena luce ſiue luce gratie diuine ſicut angelus dixit. Aue gratia plena ⁊c. ſiue luce diuine pn̄tie: propter qd ſubdidit dn̄s tecū dn̄s. ſ. pater te deſponſans: dn̄s filius te i pregnās dn̄s ſpiritus ſanctus te ſanctificans. Vn̄ ipſa fuit totius trinitatis nobile tricliniū: ſiue luce virginalis mundicie que candor eſt lucis eterne ⁊ ſpeculū ſine macula vt dicit Sapiē. vij. Propter quaȝ luceȝ addidit angelus. Benedicta tu in mulieribus. Siquidem ante eam mulieres in virginitate permanentes propter ſterilitatē erant maledictioni legis obnoxie. Sed iſta in mulieribus ēt virginibus benedicta ex eo ꝙ quāꝙ virgo nō tamē ſterilis ſed diuinitus fecunda. ⁊ ideo mater intacta. ⁊ ſic patet ꝙ beatiſſima virgo Maria quaſi luna plena in diebus ſuis lucet. Eccli. l. Sed eſt notandū ꝙ luna plena non tm̄ habet pulchritudinē lucis: ſȝ ēt perfectionem figure circularis qr tūc tota eſt rotunda ⁊ ideo magis pulcra: qd ēt beate virgini congruit. Et ideo in. ꝑs. vocat lūa pfecta in eternuȝ. Hec eſt perfectio ſue charitatꝭ p quā ad modū figure rotūde fuit mobiliſſima. i. promptiſſima ad bn̄ opandū capaciſſima ⁊ āpliſſima ad oīa ſuſcipiendū Eccli. xxiiij. Trāſite ad me omnes q concupiſcitis me ⁊c. Itē ſine carēs. i. ideficiētiſſima ad pſeuerādū: vn̄ ibidē vſqȝ ad futurū ſeculū ñ dſinam ⁊ iō ēt dicit perfecta in eternū. Luna eni qn̄ plena eſt lucet p totā noctē: ſed qn̄ nō eſt plena qn̄qȝ lucet in pricipio noctis. Et ſignificat bn̄ incipiētes ⁊ cito deficientes qn̄qȝ in fine noctis ⁊ ſignificat bene finientes. Sed beata Maria velut luna plena fulſit in ſuo pncipio qr i vtero ſanctificata. in medio qr filio dei illuſtrata ⁊ ſancte ⁊ innocēter ꝯuerſata: i ſuo vltimo qr aīa ⁊ corpore glorificata: p noctē ēt ſignificat tribulatio ⁊ tētatio. Quidā ergo ſancti adiuuāt in pncipio: quidā in medio quidā in fine ipa āt ad iuuat ſemper. Et in pncipio dādo audatiā ⁊ in medio conferendo perſeuerantiam ⁊ in fine dando coronam. Hec eſt etiam luna. que noctem ideſt peccatorum tenebroſitatem lumine ſue gratie ſiue miſericordie non deſinit illuſtrare. Vnde ⁊ ipſa ſicut lūa vocat regina celi qr de nocte abſēte ſole iter ſidera pmatū tenet ⁊ tāꝙ abſēte rege. i. ſole vt regia regnū gubernat Sicut qn̄ rex xp̄s ex aliq̄ cā faciē ſuaȝ alicui abſcōdit tūc Maria marie miſericordiaȝ ſuaȝ oñdit ⁊ fulget ei luce miſericordie q̄ pus erat itēebriȝ culpe. Et ſic pȝ q̄uo vgo btā ñ ſolū ē electa vt ſol: ſȝ ēt pulchra vt lūa ſic dr̄ Cāti. iiij. ¶ Scdo beata vgo aſſilat lūe qr lūa ē mater roris. Nā vim ſue hūiditatis aeri iprimit et aerē ſubtiliter alterans ⁊ imutās i ipi⁹ ſuperficie rorem gignit vnde manifeſte videmus ꝙ eſtiuali tēpore quāto luna ē ſere mīor tanto habūdantior ros ſup gramina ſe oñdit. Rori aūt aſſimilat filius dei incarnatus ꝑpter ipſius roris generationem. Naȝ ros gn̄atur in interſtitio medio aeriȝ ⁊ tēperate calido ⁊ tēperate frigido. Tria aūt interſticia ſūt celū mūdus infernus. Hec ergo irroratio. i. filij dei incarnatio nō eſt facta in ſupremo interſtitio. i. in celo qr naturam angelicam nō aſſumpſit nec infimo. ſ. in inferno qr hoīes nō redemit: ſed in medio. i. in mūdo qr nature humane ſe vniuit. Oſee. xiiij. Ero quaſi ros. Huius roris mater fuit beata Maria qr inter ei⁹ virginea viſcera ros iſte celeſtis deſceēdēs noſtre ſe carni vniuit. Eſt enim quoddā gen⁹ piſcis qui coclea vocat: qui tempore roris ad littus procedens ⁊ ibi ſe aperiēs rorē celeſtem itra viſcera ſuſcipit ⁊ ſe claudens margaritā gignit. Iſta coclea eſt beata vgo maria que rore celeſti perfuſa generꝯ

dit de ſuis viſceribus margaritā precio ſam de qua Math.xiij. Inuenta āt vna precioſa margarita abijt ⁊ vendidit: hec margarita xp̄s eſt ꝓpter quē debemus oīa vendere que habemus.ſ.terrenā ſubſtantiā: voluntatem ꝓpriā ⁊ conuerſatiōē mūdanā ⁊ eā emere. Iſtū rorē deus totum poſuit in vterū virginis:⁊ idē ꝓcedēs totū mūdū irrigauit. Ber. Rigatur⁹ aerem deus celeſti rore totū vellus pri⁹ infudit. Redēpturus ēt genus humanū ꝓciū cōtulit in mariā. ¶ Tertio q: luna ē miniſtra humoris. nā in augmēto lune humores creſcūt in corpe: creſcūt.n.⁊ humeſcūt in capitib⁹ cerebella in oſſib⁹ medulle ⁊ breuiter i corpib⁹ oīs humoralis ſubſtātia. Et ſilr in eius diminutione oīa diminuūtur. Ob hanc cām meli⁹ eſt minuere in lune augmēto ꝙ in ei⁹ decremēto. Sꝫ ligna ꝓ edificijs ſcidere ⁊ arbores iſerere vel plātare ē meli⁹ i decremēto ꝙ i augmēto. Cui⁹ rō eſt q: cū augmēto creſcūt hūores: ſi tūc arborē iſcreres vl' plātares humor nimi⁹ q in plāta abūdaret ꝙ a natura bene regi nō poſſet fruct⁹ faceret vermiculoſos: ligna ēt tūc iciſa edificijs nō ſunt apta. Quia pp humiditatē incluſam ad putredinem ſunt parata a vermibus nichilominus faciliter corrodenda ⁊ deturpāda. Beata āt virgo humorū miniſtra fuit: q:.ſ.ſuis filijs triplicē hūorē ifudit.ſ.ꝯceptōis nutritionis ⁊ deuotiōis. Cōceptiōis adminiſtrauit ſpiritui ſancto nutritōis adminiſtrauit xp̄o: humorē āt gr̄e ⁊ deuotionis cuilibꝫ ſuo filio adoptiuo. Siquidē in ꝯceptione xp̄i beata virgo maria ex puriſſimo humore ſanguis ſui materiā miniſtrauit in conceptiōe corporis xp̄i. Sꝫ ſanctus ſp̄us ip̄m corp⁹ organizauit ⁊ formauit. Unde beata virgo vera mater xp̄i fuit: q: hoc ſolū ſꝫ plm̄ pertinet ad rōnē matris vt materiam det cōceptui. Vñ Math.j. Cum eēt deſponſata mater Jeſu Maria. Itē dedit filio humorē nutrimētalē.ſ.quādo eū lactauit vbere de celo pleno ꝓpter qd̄ Lu.xij. dicit. Beat⁹ vēter qui te portauit ⁊ vbera que ſuxiſti. Sūt ēt duo vbera q

bus lactat beatā vgo filios ſuos adoptiuos.ſ.ex vno ifundēs humorē gratie iuſtis ex alio humorē miſericordie peccatorib⁹. Et iō ab eccleſia vocat Maria mater gratie mr̄ miſericordie. ¶ Quarto q: luna eſt dn̄atrix maris. Nā ſicut adamās trahit ferrū poſt ſe: ſic luna mouit ⁊ trahit poſt ſe occeanū. Unde in ſuo ortu intumeſcit mare ⁊ creſcit ex pte orientali: ⁊ decreſcit ex pte occidētali. ⁊ ecōtra qſi eſt in occaſu: ſm aūt qd̄ luna plus vel min⁹ ꝓficit in lumine: ita plus vel minus ſe extendit vel retrahit ip̄m mare. Et ſicut dicit Maurus in libro Ciceronis Ocean⁹ incremento lune retinet modum iſtum. ¶ Primo enim die creſcentis lune fit copioſior ſolito ⁊ abūdat i ſūmo: ſed ſecundo minuit: ⁊ ſic creſcit vſq ad diē ſeptimū. Deinde itez creſcit p ſeptē dies. Ita ꝙ in decimaquarta die itez eſt plenus in ſūmo. Unde in nouilunio mare eſt ſūme plenū ⁊ in plenilunio. Mare aūt moraliter accipit tribus modis. Naꝫ vno mō dicitur mare hui⁹ vite amaritudo ⁊ ſup illud mare beata virgo habet virtutē.ſ. q: eius pietas oſditur ſuper illos q ſunt in tribulationis amaritudine poſiti. Nā vēti ⁊ mare obediūt ei. Math. viij. Venti ſunt aduerſitates exteriores: mare ſūt interiores amaritudies vel vēti ſūt violētie tentationū: mare perturbatio tribulationū. ¶ Secūdo modo mare vocatur peccatoꝝ ingetudo Yſa.lvij. Impij quaſi mare feruēs ꝙ quieſcere nō pōt: ſꝫ quando iſta luna orit peccatorib⁹ eos luce ſue miſericordie illuſtrādo: tūc creſcit ex pte oriētis ⁊ decreſcit ex pte occidēꝫ: q:.ſ. ei⁹ auxilio orit ⁊ creſcit in ipſis peccatorib⁹ lux gr̄e ⁊ aqua miſericordie: ⁊ dficit cāus culpe. Sed ecōtra ſi iſta lūa occideret peccatoribus.ſ. vt eis p ſuā grām nō adeſſet tūc creſceret ex pte occidētis ⁊ deficeret ex pte oriētis.i. deficeret lux gr̄e ⁊ creſceret caſus culpe. ¶ Tertio vocat mar̄ mūdi viciſſitudo ſiue mutabilitas. Sicut āt oſtenſū eſt mare virtute lune hꝫ q̄druplicē mutabilitatē. Una ē repletionis ⁊ illa eſt in nouilunio. Secūda diminutiōis

⁊ illa eſt vſqȝ ad ſeptimū lune. Tertia au
gmentationis p alios ſeptē dies ſiue ſex.
¶ Quarta iterate repletōis:⁊ hec in ple
nilunio. Silr virtute ⁊ auxilio beate vgi
nis peccatores i mūdo exiſtētes replenť
aqua penitētie ⁊ decreſcit in eis mare cul
pe ⁊ augeť pfect⁹ grē ⁊ tandē peruenitur
ad plenitudinē glorie. ¶ Quito qr luna
ē menſura tpis:qr ſm motū lune accipiū
tur anni lunares q apud iudeos obſer
uabanť: vn̄ Eccli.xliij. Luna in oībus in
tēpore ſuo oſtēſio tēporis ⁊ ſignū eui. Et
ꝯtinet annus lunaris.cccliiij.dies : vn̄ pȝ
ꝙ ann⁹ ſolaris ſupat lunarē in.xi. dieb⁹
vn̄ Hebrei ⁊ Arabes annū ſeruāt mino
rem ꝙ ſit noſter.xi.diebus ꝑter quadran
tem vnius diei. ¶ Itē ſm lunam diſtin
guūtur menſes lunares vn̄ menſis dicit
a mene qđ eſt luna eo ꝙ Hebrei ex curſu
lune mēſes vocabāt. Et accipiť mēſis lu
naris apud iudeos ⁊ arabes ſm curſū lu
ne i toto zodiaco donec ſolē attigat :qđ
facit in.xxix.dieb⁹ cū dimidio vt aſtrolo
gi dicūt. Dies āt lunares ſȝ arabes incipi
unt de ſero ab occaſu ſolis eo ꝙ ort⁹ lu
ne ſit tpe occaſus ſolis:⁊ ſic ſm eos nox
ꝑcedit diem. Sed greci ⁊ Romani ⁊ alie
gētes que nō vtūtur in mēſibus ſuis vi
ſione noue lune cōputant diē ab ortu ſo
lis cū nocte vſqȝ ad ortum ſequētis diei:
⁊ ſic ſm eos dies ꝑcedit noctem vt dicit
Alfraganus differētia prima. Patet er
go ꝙ luna hȝ dies mēſes ⁊ annos:ſed tn̄
mēſes ⁊ annos hȝ breuiores. Quia.ſ.bea
ta virgo hȝ plenitudinem gratiaꝝ ⁊ vir
tutū ⁊ donoꝝ ſicut ⁊ chryſtus qui ſoli aſ
ſimilatur:tn̄ in minori gradu lȝ exceſſe
rit oēs alios ſanctos. Eccli.xxxiij. Quare
dies diē ſuperat ⁊ annus annū. ¶ Sex
to beata virgo aſſimilatur lune : qr luna
eſt emulatrix ſolis. Nā aliquādo ipſi ſo
li eſt ante:aliquādo ſuper aliquādo ſub
ter. Unde luna aut eſt cū ſole in ꝯiunctio
ne quādo aſcēdit:aut a latere vt qn̄ a ſo
lē recedit:vel qn̄ ad ſolē reuertitur:aut
in plena oppoſitione qn̄.ſ.totaliter ſoli
opponitur. Sic beata virgo ante xp̄m:q
etiam eſt ſol iuſticie:fuit quātum ad eta
tem carnis ſicut mater an̄ filiū:⁊ hoc quā
tū ad humanitatē: qr quātū ad diuinita
tem xp̄s fuit an̄ eā ſm illud. Poſt me vē
turus eſt: q ante me factus eſt. ¶ Itē fuit
poſt xp̄m quantū ad mortē:qr xp̄s an̄ eā
mortu⁹ fuit. Nā vt qdam dicūt ſupuixit
filio vndecim annis. Erat.n. vt dicūt quā
do xp̄m cōcepit decē ⁊ quatuor annoꝝ ⁊
māſit cū eo ānis.xxxiij.⁊ poſt mortē chri
ſti ſupuixit vndecim annis ⁊ ſm hoc quan
do obijt erat annoꝝ quinquagintaocto.
¶ Itē ipa fuit ſup xp̄m materna auctori
tate. Cui xp̄s in pueritia hūilit ſe ſubie
cit ⁊ reuereť obediuit ſȝ illud Lu.ij. De
ſcendit cū eis ⁊ venit nazareth.ſ.cū virgi
ne ⁊ Joſeph ⁊ erat ſubditus illis. ¶ Itē
ipa fuit ſub xp̄o nō ſolū dignitate ſed eti
am ſitus localitate cū eſſet in cruce ſuſpē
ſus. Tunc eni ipa ſtetit īferius ſub eo iu
xta crucē. Joħ.xix. Sed notādū ꝙ qn̄
luna ē ſub ſole ita ꝙ recto diametro īnť
nos ⁊ ſolem ſit interpoſita ſolet eſſe ecly
pſis.i.defect⁹ ſolis cōcauſatiue. Et hoc fuit
in paſſiōe xp̄i qr beata mater ſub ipſo me
rens ſtetit:⁊ tūc ipſa eclypſis ſolis.i.mor
tis chriſti ꝓ tāto cauſatiua fuit inquātū
naturā ꝗ pati ⁊ mori poſſet ex ipſa chri
ſtus aſſumpſit. Sed notandū ꝙ eclypſis
ſolis accidere nō poteſt ſȝ naturā niſi in
coniunctione ſolis ⁊ lune qn̄ de nouo ac
cenditur:⁊ dū ipſa cōiūctio in linea ecly
ptica celebrať:⁊ hoc eſt ſemp quādo ſol ē
in capite dracōis.⁊ luna in cauda vl ecō
uerſo. Unde dicit Albumaſar i libro de
motu planetaꝝ. Si luna inter nos ⁊ ſolē
obuiat defectum radioꝝ nobis facit i ca
pite vel cauda draconis. Quid aūt ſit ca
put ⁊ cauda dracōis diceť i capitulo.lxij.
Et ſilr beata virgo dupliciter ipſū ſolē
chriſtū quodāmodo obſcurauit. Primo
qn̄ ipm ꝯcepit ⁊ carne veſtiuit:tūc.n. mi
noratus ē paulo min⁹ ab angelis:qr exi
naniuit ſeipſū formā ſerui accipiēs. Vn̄
hoc fuit quaſi in capite draconis.i.in mu
liere vl humana carne ꝗ fuit caput.i.ꝑn
cipiū peccati. ¶ Itē in cauda.i. in morte
xp̄i vbi fuit quodāmō finis peccati : vbi
draco infernalis ſuū dominiū ꝑdidit et

terminauit. ¶ Nota ēt q̄ quādo luna eſt
ſub ſole q̄uis lumen pdat ex pte terre:
non tamē pdit ex parte celi: vnde quādo
luna ipſi ſoli coniūgitur nihil omnino
luminis ad terrā dirigitur. Sed tamē ex
parte celi in plena illuminatiōe pmanet ⁊
inſiſtit. Et ita ſilr beata virgo q̄uis ī paſ
ſiōe videret ex pte corpis eclypſata ⁊ ob
ſcurata per triſtitie imēſibilitatē: tamen
ex pte anime ſemper fulgorē tenuit p fi
dei firmitatē. Vñ licz alia luminaria mū
di .ſ. apoſtoli fuerūt eclypſata tūc fidē p
dendo ipſa tñ ſēp luxit fidei lumē ſeruā
do. ¶ Item iſta noſtra luna tūc fuit in cō
iunctione cū ſole quādo innixa ſup dile
ctum ſuū ad celū aſſūpta fuit. ¶ Itē xp̄i
ſoli a leterre ſtetit: q2 i celo iuxta thronū
filij locatus eſt thronus matris ſicut legi
tur in figura .iij. Reg. ij. de matre Salo
monis. Fuit aūt oppoſita ſoli in annūcia
tione. q2 tūc quādo ſol .i. deus vel angel⁹
annūciās plus ipſam cōmendabat ⁊ ma
gnificabat dicēs. Aue gratia: tanto ipſa
econuerſo ſe humiliauit dicēs. Ecce an
cilla. Vñ q2 humilitatē deus ancille ſue
reſpexit. ideo eā ſuo lumie repleuit ſicē lu
na implet lumine quādo eſt ſoli oppoſi
ta. ¶ Septimo beata virgo aſſimilat lu
ne q2 lūa eſt imutatrix aeris ⁊ mediāte ae
re maxime imutat corpora humana: vñ
Ypoc. in pricipio pronoſticoꝝ de luna lo
quens ait. Eſt quoddā celeſtꝫ ſidus i quo
opꝫ medicum prouidere cuius puidētia
eſt mirabilis ⁊ ſtupenda. Et Galien⁹ in
comēto de diebus creticis dicit: Rez cer
tam que nō fallit intendat medicus quā
docuerūt aſtrologi egyptioꝝ q2 per cōiū
ctionē corporis lunaris cū ſtellis fortui
tis fiunt egritudines terminabiles ad bo
num. Cum contrarijs vo contrarie .ſ. ad
malum. Et iō cautus ⁊ pfectus medicus
ſm doctrinā Ypocratis aſpicere debet p
mam lunā ⁊ quādo eſt plena lumine: q2
tūc creſcūt humores in omnib⁹ vt dictū
eſt. Quādo ergo i febres aliqs cadit mul
tum neceſſe eſt vidē vtrū luna tūc exeat
de cōiūctione. Tunc enim creſcit infir
mitas quouſqꝫ veniat ad oppoſitiōis gra
dum .ſ. in plenilunio: ⁊ tūc ſi fuerit cū ma
lo planeta aut in malo ſigno ⁊ aſpexerit
dñm domus martis q̄ eſt ſignū occultū
.ſ. ſcorpionis. Vel ſi aſpexerit mortez que
dicitur dom⁹ ſigni ſcorpiōis tūc de mor
te timendū eſt. Si vo fuerit cū bono pla
neta ⁊ in bona domo ſiue ſigno ⁊ aſpexe
rit dominum domus vite .ſ. mercuriū ⁊
venerem que eſt domus arietis ſiue pri
mi ſigni tunc de vita ſperandum eſt: ⁊ ſic
de alijs vt patet in libro Ypocratis quez
dicitur cōpoſuiſſe de vicijs infirmitatis
ſm lunaz. Sic ergo luna habet dominiū
ſuper infirmitates corporales: ſic etiā do
mina nr̄a habet dominiū ſup morbos tā
corpales q̄ ſpūales: vt faciat eos eſſe ad
vitam vel ad mortem ſm hominum me
rita ⁊ deuotionem ad ipſam. Nam eam
reuerentes vitali aſpectu aſpicit ⁊ curat.
Ipſam vo blaſphemātes vel ꝯtēnentes
niſi per penitētiā redeāt mortali aſpectu
aſpicit ⁊ necat. ¶ Itē beata vgo vocat ab
eccleſia ſtella maris ex eo q̄ illa celeſtis q̄
dicit ſtella maris eſt primo quo ad ſitum
altiſſima. Silr vgo beata altiſſima ē per
glorie dignitatē .ſ. ſup oēs choros ſancto
rū ⁊ angeloꝝ iuxta filiū in gloria ſublīma
ta. Eccli. xxiiij. Ego in altiſſimis habito.
¶ Itē illa ſtella eſt q̄ ad motū velociſſima
Licet .n. ſtella maris q̄ vulgo dr̄ tramōta
na a loco ſuo moueri nō videat: tamē in
ſpher ſue circulo circulariter circūuoluit
ſed q2 circulū hēt breuiſſimū q̄ſi nō mo
ueri vr. Sic beata vgo maria q̄uis in ſta
tu grē immobiliter pmāſerit ⁊ ab ipſo p
motuz alicui⁹ criminis nunq̄ receſſerit:
motu tñ dilectiōis diuine velociſſime cu
currit. Dicit .n. Bernardus q̄ q amat ve
hemētius currit velocius ⁊ puenit citi⁹.
Ipſa p omnibus ſanctis pleni⁹ ⁊ feruēti
us dilexit. Vñ ipſa dr̄ mater pulcre dile
ctiōis. Eccli. xxiiij. Fuit āt amor ſu⁹ p mo
dū circulatōis: q2 mot⁹ circularis ē ab eo
dē in idē: q2 ipa deum ſic diligebat q̄ oia
alia nō niſi pp ipꝫ amabat: ⁊ ſic ois amor
ei⁹ a deo icipiebat ⁊ in deū redibat. Eccli
xxiiij. Gyꝝ celi .i. celeſtꝫ amorꝫ circuiui ſo
la. ⁊ dic ſola, q2 nulli⁹ ſci amor fuit ita i de

um totalr direct⁹ ſic btē virgis. Vñ ⁊ bꝛe uiſſimū circulū hēbat qꝛ poſt ꝯtēplatōez oia q̄ occurrebāt ſtatī referebat in deū. Jō dicit Aug. de ipa. Vnū ſcimus ꝑ certo ꝙ ois marie vita ⁊ actio itēta fuit ſēper ī dño. Jtē hmōi ſtella quo ad aſpectū nr̄z eſt minima q̄uis in ſe ſit valde magna. Siſr btā v̄go exteri⁹ exhibuit ſe mini- mā ꝑ hūilitatē q̄uis eēt valde magna ꝑ ſanctitatē: vñ dixit Lu. i. Quia reſpexit humilitatē ancille ſue ecce. n. ex h̄ beatā me dicēt oēs generationes. Jtē ſtella illa ē quo ad effectū vtiliſſima ꝓpterea ꝙ ipa eſt nauigātiū directiua ⁊ iō vocatur ſtella maris. Nā ꝓpter ſitus ſui imobili tatē hoīs ad ipam aſpiciētis marie cer- tificat: ſic beata v̄go nauigantes ꝑ mare mūdi dirigit: qb⁹. ſ. lucē ſue miſericordie nunq̄ ſubtrahit vel abſcondit: vñ illa ſtella vocaſ polus qꝛ ſꝑ nobis pollet ⁊ nunq̄ occidit: ſꝫ ſꝑ ſuꝑ nos exiſtit: vnde polus a pollēdo ē dict⁹ qꝛ ꝯtinue mūdo pollet. ¶ Jtē iſta ſtella eſt rōne ſui. ſit⁹ me- dij toti⁹ celi oñſiua. Mediū āt celi ē fili⁹ dei q mediatoꝛ eſt dei ⁊ hominū. hūc no bis iſta ſtella oñdit qꝛ eū nob viſibilē ge- nuit. Ad hāc ēt ſtellā aſtrologi potiſſime recurunt qꝛ ꝑ ei⁹ ſitū diſcernūſ termini ⁊ ſit⁹ alioꝝ ſiderū ⁊ celeſtiū circuloꝝ. Sic ſācti q ſūt viri aſtrologi celeſtia ꝯtēplātes potiſſie ad eā recurrūt ⁊ attēdūt: qꝛ ſit⁹ ſideꝝ. i. māſiōes beatoꝝ q̄s hñt in celo. ⁊ termini celeſtiū circuloꝝ. i. ꝑfectiōes āge- loꝝ ꝑ ipaꝫ diſcernunſ tanq̄ ꝑ ipſoꝝ oīū dominā. ⁊ reginā ⁊ ꝑ ipam ēt tāq̄ per ce- li portā oēs q ſaluāſ illuc itroducuntur. ¶ Jtē illa ſtella ꝑ gyrū arcturi ſibi ꝓpiq ab alijs ſtellis ē diſtincta: a cui⁹ vicinitate pol⁹ artic⁹ ē vocata vt dicit Beda. arctu rus. n. ē ſeptē ſtellaꝝ curſ⁹ q̄ iſtā ſtellā cir- cuerūt faciētes ei q̄ſi circulū ⁊ coronā. Qꝛ . ſ. beata virgo oīuꝫ ſantoꝝ coronis q ad ſeptē gradus ꝑtinēt coronaſ ⁊ decoraſ. Nā pm⁹ gradus eſt angeloꝝ: ſcōns ē pa- triarchaꝝ terti⁹ ē ꝓphetaꝝ: q̄rt⁹ apl'oꝝ: qnt⁹ matyꝝ: ſext⁹ ꝯfeſſoꝝ: ſeptim⁹ v̄ginū Notādū ēt ꝙ iſta ſtella ſiue polus ē axis celi ex vna ꝑte receptiua ſiue termiatiua

Axis. n. vocaſ liea q̄dā imagiata q̄ ab illo polo ātartico vſqꝫ ad iſtum polū articu recto diametro ſicut liea a pūcto vſqꝫ ad pūctū eēt tracta. Axis ergo iſte fuit do loꝛ paſſiōis xpi q ab vno polo. ſ. a filio cruci affixo vſqꝫ ad aliū. ſ. vſqꝫ ad coꝛ ip ſi⁹ matris imobile a fide ⁊ gr̄a ꝑtrāſijt ſiċ ei Simeon ꝑdixerat. Lu. ij. Tuā ipſi⁹ aiaꝫ ꝑtrāſibit gladius . i. doloꝛ paſſiōis xpi. ¶ Jtē beata Maria aſſiſr luci ꝑpi. vñ: ¶ Primo qꝛ lux tenebras pellit. Johis. i Lux in tenebris lucet. ſ. tenebras expel- lēdo. Damaſ. Aufer lucem ⁊ oia ī tene bris dia incognita remanebūt. Sic beata v̄go dū veꝝ lumē mundo effudit cecita- tis ⁊ īſidelitatis tēebras effugauit. Vnde maria interpꝛetatur illuminatrix. Jpſa ēt eſt illa lux de qua dſ. ij. Reg. xxiij. Lux auroꝛe oꝛiēte ſole mane abſqꝫ nubibus rutilat. Jpſa namqꝫ peccatoꝛes purgat ā tenebriſ peccatoꝝ lūine gr̄e ſue. Et iō dſ lux auroꝛe qꝛ expellit tenebras culpe ⁊ i- introducit luceꝫ gratie. Jpſa frigidos ac cēdit caloꝛe charitatis ſue ⁊ iō aſſiſaſ lu ci ſol' oꝛiētis qꝛ lux ſolis calefacit. Jtem ipa eſtum cōcupiſcētie refrigerat ⁊ nubi bus carnalium paſſionum animas ſere- nat: Et iō aſſimilatur luci matutie que ē cū refrigerio ⁊ luci ēt ſerene. ſ. q̄ eſt abſ- qꝫ nubib⁹. ¶ Secundo lux meroꝛes diſ ſoluit. Et hoc eſt inquantum hꝫ aſpectū letificatiuum: dulce enim eſt lumen ⁊ de- lectabile oculis videre ſolem vt dicitur Eccli. xi. Hoc autem competit beate vir gini q̄. ſ. ē merētiū ꝯſolatrix. Nā ſpūale ſ conſolatiōes ⁊ gaudia deuotis ſibi mēti bus frequēter infūdit. Heſter. viij. No- uā lux oꝛiri viſa eſt gaudiū ⁊ honoꝛ ⁊ tri pudiū. Eſt. n. gaudioſa incipiētibus qb⁹ ſpūales conſolationes impēdit honoꝛa- bilis pꝛoficientibus quos ab omnibus impugnationibus pꝛotegit: tripudioſa eſt perueniētibus quos in celeſte gaudi um introducit. ¶ Tertio qꝛ lux inſidias ꝑdit. Nam latebras illuſtrat ⁊ patefacit in quibus inſidie abſconduntur. Sic bea ta v̄go inſidias diaboli deuotis ſuis pa- tefacit ne ab ipſis decipiāſ. Et ideo dic

bolus iſtá lucem multũ timet. Joħis.iij. Nõ venit ad lucẽ vt nõ arguát opa ei⁹. ¶ Quarto q: lux ſecuritatẽ parit: vñ ho mines q de nocte paueſcũt i die ſecuri va dunt: hoc eſt q: nõ timent offendiculũ Joħis.xi. Qui ambulat i die nõ offendit q: lucẽ huius mũdi videt. Nõ.n.timẽt q in die vadũt aut pedis offendiculũ aut hoſtis latẽtis incurſum vel fantaſmatis terrẽtis aſpectũ. Sic qui beatá Mariã ſequũtur ⁊ ei p deuotionem adherent: il luminátur ⁊ ꝓtegunt ab ea vt neq: pec cádo cadant nec eos demones fallát nec ipſos fantaſmata terreát. Roma.xiij. In duamur arma lucis ſic vt in die honeſte ambulem⁹. Arma lucis ſunt exẽpla bea te virginis q̃ quicunq: indutus fuerit eá ſ.ſequendo tutus erit ab oĩbus ꝑdictis. ¶ Quinto q: lux viſum paſcit. ⁊ hoc ꝓ pter ſuam pulchritudinẽ in cuius aſpe ctu anima delectatur. Prouer.xv. Lux oculoꝝ letificat aĩam: ſic ſpũalis pulchri tudo beate virginis ꝯſiderata viſum aĩe letificat ⁊ paſcit. Eccli.xliij. Pulchritudi nẽ.n.decoris eius admirabit oculus. Si quidẽ cádor eius admirabilis fuit tá in interiori puritate ꝙ in exteriori virgini tate. Sapiẽtie.vij. Cádor eſt lucis eterne ſ.q̃tũ ad puritatẽ mẽtis ⁊ ſpeculũ ſine macula quantũ ad honeſtatẽ carnis. In hoc ſpeculo q̃libet poterat ſecure reſpi cere q: táta erat lux honeſtatis q̃ emica bat in facie virgĩs ꝙ vt dic. Hieronym⁹. q̃cunq: reſpiciebat in faciẽ virginis hui⁹ ois turpis tentatio extinguebatur in eo Job.xxix. Lux vultus mei nõ cadebat i terrá. ¶ Sexto q: lux celeſtiũ corporum virtutes ad nos vehit. vñ ſm Auicẽnã lux eſt vehiculum virtutũ celeſtiũ q: ſc; celeſtia luminaria mediáte luce agunt et mouẽt iſta inferiora. Sed ſciendum ſm quoſdá ꝙ lux h; cauſare effect⁹ natura les inquátũ mot⁹ ſibi adiũgit nõ ꝙ i mo tu ſit v̓tus cauſatiua ꝑncipaliter effectu um nãliũ: ſicut eſt in luce: ſ; q: ꝑ motũ determinat v̓tus ſolis inquátũ corpus agit in corpus p ꝯtractũ ⁊ ꝯcretionẽ ae ris moti. Et iõ ceſſante motu qꝺ erit i fi ne mundi lux nõ cauſabit effectus nãles ſed ſolũ intentionales dando eẽ colori bus ⁊ ſe diffundendo in medio abſq; eo ꝙ cauſet aliquẽ effectum nãlem. Habet .n.corpus celeſte inquantũ corpus quod agat p motum hoc.n.eſt ꝓprium corpis vt motum moueat. Et ex hac pte h; vt moueat ad tranſmutationẽ nature. S; hoc p lucem.h; vlterius ꝙ ſolum cauſet eſſe ſpirituale inquantũ attingit ad ordi nẽ ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ ⁊ participat ali qd de mõ ipſaꝝ. vñ ſi motus auferat lux habebit ſolũ ſe multiplicare in medio ⁊ cauſare effectus ſpirituales in corpibus ⁊ ex pte hac habet lux aliquá ſimilitudi nem cum forma intẽtionali: maxime cũ ſiat in medio ⁊ tollat ad preſentiã ⁊ ab ſentiam luminaris pp quod non h; eſſe fixum ⁊ ratum ſicut forma naturalis: vñ rõne debilis eſſe quod lux h; in medio ⁊ rõne effectus intentionalis quẽ ſolum cauſabit motum ceſſante. poſſet forte ali quo modo tolerari dictum eorum q di cunt ꝙ lux h; in medio eſſe intentiona le. Sicut ergo mediante luce deuenit ad inferiora virtus celi ita mediante virgi ne deuenit ad nos virtus dei.ſ.filius dei de quo Lu.i. Dixit ágelus virgini: virt⁹ altiſſimi obũbrabit tibi: ſed h factum nõ eſt niſi addito motu fidei.ſ.per virginis conſenſum dicentis. Ecce ancilla dñi ⁊c̃. Mediáte etiam iſta luce celeſtis gr̃a no bis infundit ⁊ deueniunt ad nos diuine miſerationes. Unde Eccli.xxvi. Miſere re noſtri deus oĩum ⁊ oſtende nobis lu cem miſerationũ tuarũ. ¶ Septimo q: lux diuerſas res gignit. Dicit enim Dyo niſius.iiij.capitulo de diuinis nominib⁹ ꝙ lux oĩbus corporibus generationem confert. Sic beata virgo genuit illũ qui multos filios adduxit ſecum in gloriam quos non contẽnit vocare fratres vt di cit apl's ad Hebreos.ij. Omnes autẽ qui xp̄i fratres ſũt poſſunt dici filij ſpiritua les beate virginis que mater chriſti ẽ na turalis. Vñ ipſa dicit. Eccli.xxiiij. A gene rationibus meis implemini. Et ideo oẽs xp̄iani ſunt filij huius lucis. Joħis.xij.

credite in lucē vt filij lucis ſitis. ¶ Itē ma
ria mater dn̄i aſſimilat̄ aurore ꝓpter .iiij.
¶ Primo q2 ē noctis ac diei mediatiua
eſt enī terminus noctis ⁊ initiū diei. et
iō aliquid h3 de obſcuritate ⁊ aliqd d̄ cla
ritate. Et talis fuit btā virgo i vtero ma
tris; q2 .n. in ipſa terminari debebat nox
culpe ⁊ initiari dies grē ſb3 illud. Roma.
xiij. Nox ꝓceſſit dies aūt appropinqua
bit. Ideo ipa tāq̄ vera aurora in ipo ſuo
ꝑncipio aliqd tenuit d̄ nocte culpe: q2 fuit
in originali peccato concepta ⁊ aliqd de
die grē: q2 fuit i vtero ſanctificata ⁊ p gra
tiā ſanctificatiōis ab ipſo peccato purga
ta. Vn̄ Iob .iij. dicitur de die originalis
peccati q incepit qn̄ aperti ſūt oculi Adā
⁊ eue. Obtenebrent̄ ſtelle caligine eius ex
pectet lucē ⁊ nō videat nec ortū ſurgētis
aurore. Stelle eni .j. ſancti illo die ſūt ob
tenebrati. q2 fuerūt cū originali peccato
cōcepti ⁊ cum originali nati. Sed iſta di
es culpe nō fudit lucem .i. xp̄m: q2 nec in
ſuo cōceptu nec in ortu originale habuit
peccatū ideo dicit expectet lucē ⁊ non vi
deat: Auroraȝ aūt .i. beatam virgineȝ nō
vidit .ſ. quantū ad ortū. q2 nō eſt nata cuȝ
originali lic3 viderit quantū ad cōceptū.
Et iō ſignāter dixit nec ortū ſurgentis au
rore. ¶ Secūdo q2 aurora eſt latronū ex
pulſiua. Naȝ latrones q de nocte in tene
bris execūt aurora .i. adueniente die fugi
unt ⁊ ſe abſcōdunt. Iob .xxiiij. Si ſubito
apparuerit aurora arbitrāt̄ vmbrā mor
tis. Ita demōes tanq̄ iſani ⁊ exteriti fu
giunt cū nr̄aȝ aurorā .i. virginē glorioſā
in corde alicuius per deuotionē fulgere
cognoſcūt. ¶ Tertio q2 aurora eſt roris
infuſiua: vnde dicitur aurora quaſi aura
rorās. Ita beata virgo maria diuine grē
roreȝ nobis abūdanter infundit. Quod
ſignificatuȝ eſt. Gen̄. xxxij. in lucta iacob
cum angelo. Nam cum ei dixiſſet ange
lus dimitte me: q2 aurora eſt. Rn̄dit nō
te dimittā niſi bn̄dixeris mihi ⁊ poſtea
ſeqtur: et bn̄dixit ei in eodem loco. Hec
.n. eſt bn̄dictio d̄ qua dicit̄. Gen̄. xxvi. In
rore celi deſup erit benedictio tua. Et h̄
eſt ros ſupne gratie quem nobis hec au
rora infundit. Et iſte ros aurore eſt deco
ratiuus ⁊ refrigeratiuus ⁊ dulcoratiuus
Decoratiuus quia dicitur q conche ma
rine vt ſupra tactuȝ eſt in aurora ſe ape
riunt ⁊ rorē ſuſcipientes margaritas cō
cipiunt que ſcilicet in ornamentis ponū
tur. Et ſic anime deuote duȝ ſe iſti auro
re ideſt beate virgini per affectum deuo
tōnis aperiunt rorem gratie ſuperne ſu
ſcipiūt per quam margaritas candidas
ideſt affectiones puriſſimas cōcipiunt q̄
ſunt anime ornamēta. Et ideo iſti auro
re dicitur Ros lucis ros tuus ideſt affe
ctiones tu generas lucidas ⁊ mundas.
¶ Iteȝ iſte ros aurore eſt dulcoratiuus.
Exodi .xvi. Dicitur q in aurora collige
batur manna: manna quidem eſt inter
ne dulcedinis gratia quam his qui tri
bulato ſūt corde īfundit h̄ aurora. ¶ Itē
iſte ros eſt refrigeratiuus ſc3 ardoris fer
uentis concupiſcētie ſm illud Eccli. xliij.
Ros obuians ardori venienti humilem
efficit eū: ⁊ ideo aurora eſt caloris tem
peratiua. ¶ Quarto q2 aurora eſt lucis
a ſole impetratiua. Vnde dicitur .ij. Reg.
xxiij. Lux aurore oriente ſole mane ab
ſq3 nubibus rutilat. Sic iſta aurora ſci
licet virgo beata impetrat lumen diui
ne cognitiōis ⁊ inſpirationis. Nota q
iſta lux aurore que eſt mane oriente ſole
multa bona operatur. Eſt enim infirmo
rum confortatiua auium letificatiua flo
rum de nocte clauſorum apitiua: herba
rum de nocte depreſſaruȝ erectiua. Que
omnia hec iaȝ predicta facit in nobis bea
ta virgo Maria Eſt enim ipſa aurora
que debiles confortat: ſiquidem infirmi
confortantur in aurora. ex eo q ſanguis
in aurora dominatur. ⁊ ideo ſomnꝰ dul
cior eſt in aurora ¶ Item quia tūc virtu
tes animales corroborantur. Vnde ſm me
dicos melius ſe habent infirmi: ⁊ ideo di
citur aurora quaſi aurea hora ideſt opti
ma. Ita ſimiliter per beatam virginem
infirmi ſpiritualiter recipiūt ſanitatem
vires anime recipiunt vigorem ſanguis
dulcedinis ⁊ deuotionis recipit augmē
tationeȝ. ¶ Item in aurora aues letificā

tur: ⁊ ideo ad cantandū excitantur. Vnd̄ aurora quaſi auiū hora. quia. ſ. beata virgo eſt que deuotos excitat ad dei laudē. Ipſa eni eſt que flores clauſos. i. mētes humiliū operit ad bene operandū vt odorem boni exēpli vndiqꝫ circūfundat. Ipſa etiā eſt que depreſſos per merorē erigit per ſpem ⁊ conſolationē. Item beata maria aſſimilať nubi ꝓpter ſeptē. ¶ Primo quia nubes eſt omniū impꝛeſſionū celeſtiū de facili ſuſceptiua. Quia. ſ. domina noſtra receptaculum fuit omniū celeſtiū gratiarum. Nam ceteris ſanctis per partes: marie autem totā ſe infudit gratiē plenitudo ſicut Hieronymus dicit. Vnde angelus dixit dei: Aue gratia plena. Et ideo pre ceteris ſanctis extitit glorioſa. Exo. xvj. Gloria dñi apparuit in nube. ¶ Secundo quia nubes eſt ſua leuitate ſurſuꝫ aſcenſiua: quia. ſ. virgo beata contēnens terrena ſemꝑ erat ad celeſtia eleuata. Iſa. xix. Aſcendet dñs ſuper nubem leuem. i. virginē a terreno amore alleuiatā ⁊ celeſti calore ſubtiliatā ⁊ ingredietur egyptū id eſt mundū. ¶ Tertio quia nubes ē ſolari radij incoꝛpatiua: ſed tamē radius q in ipſa nube incorporať ipſam penetrans nō eam ſcindit nec ipſa nubes diuiditur. Ita ipſa domina noſtra filiū dei in ſe recepit ⁊ carne veſtiuit ⁊ ſine ſui coꝛruptiōe etiā mundo peperit. Ezech. xxxij. Solem nube tegam. Actu. j. Nubes ſuſcepit eū. ¶ Quarto quia eſt caloris mitigatiua et vmbratiua: quia. ſ. virgo maria eſt omnium malorū noſtroꝝ mitigatiua. Pš. Expandit nubem in protectionem eorum. Matth. xvij. Nubes lucida obumbrauit eos. ¶ Quinto quia nubes eſt laborātium recreatiua ⁊ ſiti eſtuantiū refrigeratiua: quia. ſ. domina noſtra eſt omnis noſtri laboris conſolatiua ⁊ refrigeratiua. Eccl. xxxv. Specioſa miſericordia domini in tēpore tribulatōis quaſi nubes pluuie in tempe ſiccitatis: Ipſa eni eſt regina miſericordie. ¶ Sexto quia nubes reſoluta in pluuiā eſt terre fecundatiua ac ſeminum nutritiua: impinguatiua: augmētatiua ⁊ multiplicatiua: quia. ſ. domina noſtra per impetratiōem gratie terram anime noſtre fecundat: bonas affectiōes in nobis nutrit ⁊ impinguat ⁊ opera noſtra augmentat ⁊ multiplicat. Iſaie. xviij. Nubes roris in die meſſis. Nam ipſa infundendo diuine gratie rorem facit nos multiplicare bonoꝛuꝫ operum meſſem. ¶ Septimo quia nubes eſt amaritudinis in dulcedinē mutatiua. Nam ex marinis aquis generata in altum: tamen ſublimata ⁊ contra ſolem ſuſpēſa ſolis beneficio amaritudine depoſita fit in dulcedinem tota conuerſa. Item etiā domina noſtra lꝫ amare vt dictum eſt fuerit in originali peccato generata: tamen a ſpiritu ſancto ſanctificata: ⁊ a ſole iuſticie grauidata facta eſt ꝑdulciſſima ⁊ mater pia. iij. Reguꝫ xviij. Ecce nubecula parua quaſi veſtigiū hominis aſcendebat de mari ⁊c. Et dicitur beata virgo nubecula parua quantitate humilitatis: leuitate ſanctitatis: quia. ſ. ab omni peccato imunis ⁊ ſubtilitate pauptatis. ¶ Itē beata maria aſſimilať mari. Primo qꝛ mare cōtinet amaritudis poculum. i. aquā amarā: cuiꝰ amaritudinis cā eſt ſm plīm: Quia in mari ſūt duo vapores. ſ. humidus ⁊ ſiccus: ſiue ſubtilis et groſſus ꝑ calorē. ergo ſolis ⁊ motū a mari reſoluiť pars ſubtilioꝛ ⁊ remanet groſſioꝛ q̄ nimiꝝ calefacta fit ſalſa ⁊ aduſta efficiť amara. Et ita in beata maria fuerūt duo vapores. i. amores. ſ. ad filiū: vnꝰ nālis ad illiꝰ humanitatē: q erat vt vapoꝛ groſſioꝛ: alius ſpūalis ad illiꝰ diuinitateꝫ. Et ſm hoc habebat de ipo duas ꝯſolationes. Vnā ſm ſenſualitatē q̄ erat vt pars groſſioꝛ. Aliā ſm rōem q̄ erat vt ps ſubtilioꝛ. In paſſiōe aūt filij ſui ꝓpter calorē ſolis. i. ꝓpter feruorē penaꝝ ⁊ doloꝛum chriſti ⁊ motū mortis eiꝰ exhalauit pars ſubtilioꝛ. i. remiſſa ē in ea ꝯſolatio rationis ⁊ abūdauit vapoꝛ groſſioꝛ. i. affectionālis: ꝓpter quā in tm̄ calefacta ⁊ aduſta eſt dolore ꝙ tota fcā eſt amara. Vñ maria interꝑtať amaꝝ mare. Job. xl. Feruēſcere faciet ſic ollā ꝓfundū maris. i. coꝛ vginis qḋ ꝗtū feruebat amore vrebať dolore. Et iō ipſa ad modū olle bulliētis extra e

fundit aquã lachrymaꝝ. Ruth .j. Vocate
me mariã hoc eſt amaram: quia amaritu
dine repleuit me omnipotẽs. ¶ Secun-
do mare eſt fluminũ hoſpitiũ. Nã om-
nia flumina intrant mare: vt dicit̃ Eccs. j
Et ita omnia dona ſpiritualia ⁊ omniuꝫ
gratiaꝝ chariſmata influxerunt in beatã
mariam. Eccĩ. xxiiij. In me gratia omnis
vite ⁊c̃. ¶ Tertio quia mare eſt omniuꝫ
aquarũ principiũ. Nam mare eſt ſui dif-
fuſiuum. Vnde tam fluminibus q̃ꝫ fonti-
bus (ſm Hierony.) eſt aque miniſtrati-
uum. Hoc etiã probat Seneca in .ix. lib.
naturaliũ queſtionũ. ſ. ꝙ mare eſt princi-
pium omniũ fluminum ⁊ fontium. Sed
Ariſtoteles ⁊ Auicẽna ⁊ Algazel ⁊ cõmu-
niter peripatetici volũt ꝙ fontiũ ⁊ flumi
num pluuia ſit cauſa. Et huic ſentẽtie vi-
detur atteſtari ꝙ creſcente pluuia vt ĩ hy
eme creſcunt flumina. ⁊ econtrario ĩ eſta-
te contingit. Sed poſitio prima magis vi
detur cõuenire ſcripture. Eccs. j. Ad lo-
cum vnde exeunt flumina reuertuntur
⁊c̃. Poteſt tamẽ dici ꝙ q̃tum ad continu
ationẽ attractionis aque ad aliquam va
ſtam voraginẽ que eſt principiũ fluminis
verius videtur dictũ Senece. ſ. ꝙ mare
ſit p̃ncipiũ: eo ꝙ pluuie nõ videt̃ ſuffice-
re poſſe ad indeficientẽ exitũ flumis ali-
cuius: ſed q̃tum ad facilitatẽ attractiõis
et cõgregatiõis aque verius eſt ſecũdum:
eo ꝙ terra ſpongioſior eſt in loco deſcen
ſus pluuie q̃ꝫ alibi in ꝓfundo ⁊ ideo ma-
gis attractiua eſt: ⁊ aqua pluuialis ſub-
tilior eſt ab alto cadens: ideo penetrat cũ
inuenit poros terre ad hoc aptos: et ita
vtraqꝫ ſentẽtia de facili ſuſtinetur. Sed lꝫ
terra attrahat ab vtroqꝫ. ſ. a pluuia et a
mari: quia ex oĩ pte attrahit: tñ vnda
videt̃ copioſius attrahere: vnde cõtinue
attrahit. ſ. a mari p̃cipue cũ aqua pluuia
lis eo ꝙ pauca eſt ⁊ raro cadens nec tota
nec ſemꝑ perueniat ad locũ vnde flumẽ
orit̃. Et hmõi cõgregatio aque nõ fit ſolũ
ex attractiõe ad vnũ locũ ſed ex cõcurſu
pluriũ venaꝝ ſiue ꝑ naturã ſiue per artẽ
quõ aggregant̃ vene artificialiter cuꝫ put
ei fodiũt̃. Et ſic patet ꝙ aqua fluminuꝫ ⁊
fontiũ ⁊ eſt a nubib⁹ ꝑ pluuiã: ⁊ eſt a ma-
ri ꝑ attractionẽ cõtinuã: ſed magis conti
nue ⁊ abũde a mari. Vnde etiã Ariſto. di-
cit in libro Metaph̃. ꝙ mare oceanuꝫ ẽ
cõtinue p̃ncipiũ oĩm fluminũ. Ita ſimilr
q̃uis a nubib⁹ q̃ ſunt in aere. i. a ſanctis q
ſunt in celo ⁊ fluminib⁹ ⁊ fontib⁹ q ſũt in
terra. i. viris ⁊ mulierib⁹ eos orãtibus in
eccleſia infundat̃. i. impetret̃ a deo freq̃n-
ter gratie pluuia: tñ a mari pleniſſimo. i.
a beata virgine magis cõtinue ⁊ abunde
attrahit̃ aqua grẽ. Ipſa enĩ (vt dicit Ber
nar.) ſinũ pietatis ſue oĩbus aperit vt
de plenitudine eius accipiãt vniuerſi. vn
de gratie alioꝝ ſanctoꝝ minime ſunt re-
ſpectu gratiaꝝ eius. Eccĩ. xviij. Quaſi gut
te aque maris deputati ſunt. ¶ Quarto
q2 mare eſt in neceſſitatib⁹ refugium. Ita
btã virgo eſt refugiũ miſeroꝝ in tribula-
tione poſitoꝝ. Vnde ipa eſt ſpes omniuꝫ
miſeroꝝ in terra habitantiuꝫ. Ps. Spes
omniũ finiũ terre ⁊ in mari ⁊c̃. ¶ Quito
q2 mare eſt itineris compendiũ. Ita ſimi
liter ſiue ad ſtatum gratie ſiue ad portuꝫ
glorie beate virginis auxilio citius per-
uenitur. Ps. In mari via tua. ¶ Sexto
quia mare eſt laboris lucrũ. Vnde nego-
ciatores ipſum maxime frequãtant. Ita
qui volunt celeſtis gratie theſauris dita
ri ad beatã virginẽ ſepius ire debent ſiue
ad contemplandũ eius exempla ſiue ad
ſalutandũ ⁊ cõmendandũ eius preconia
ſiue ad impetrandũ ⁊ obtinendũ ei⁹ ſuf-
fragia. In cuius figurã dicit̃ Jo. vj. ꝙ pre
xerunt diſcipuli eius ad me. ¶ Septimo
quia mare eſt vndaꝝ ꝓpulſiuũ ⁊ equalita
tis ⁊ trãquillitatis reductiuũ. Vnde ma-
re vocatur pelagus quia pellit vndam.
Et vocatur etiam equor ab equalitate.
quia2 ſi fluctus eius velut montes erigũ
tur: ſedatis tamen tempeſtatibus adeq̃n-
tur vt dicit Iſidorus. Ita beata Maria
a ſibi deuotis ⁊ amicis vndas temptatio
num repellit ⁊ fluctus id eſt furores per-
ſequentium ⁊ tempeſtates id eſt impetus
aduerſantium ad equalitatẽ pacis et trã-
quillitatem reducit: Quod figuratuꝫ eſt
Jone. j. vbi dicitur ꝙ tulerunt ionam et

miſerunt in mari ꝛ ſtetit mare a feruoꝛe ſuo. Per ionam intellige oꝛatõnem puram ꝛ deuotam que tunc in mare mittitur quando beate virgini poꝛrigitur: et tunc mare id eſt mũdus ſeuiens ceſſat a feruoꝛe ſuo id eſt perſecutionis furoꝛe. ¶ Item beata Maria aſſimilatur terre propter .xiij. Nam terra ſm Baſiliũ eſt coꝛpus infimũ: oꝛbis medium: celi cẽtrũ: elementuꝫ maxime coꝛpulentum: mũdi fundamentũ: naturaliter frigidum et ſiccum quantitate minimũ qualitate obſcurum figura ſphericũ aque glutino mãſiuum ſm ſe totum quietũ: licꝫ in partibus ſuſcipiat ſepe motum: omniũ viuentium receptaculum: ꝛ pedum dei ſcabellum. Primo igitur beata virgo aſſimilatur terre: quia terra eſt coꝛpus infimum ſcilicꝫ inter quattuoꝛ elementa ſm oꝛdinem naturalem elementoꝝũ: ſicut celum eſt ſupꝛemũ in oꝛdine coꝛpoꝝum. Prouer. xxv. Celum ſurſum ꝛ terra deoꝛſuꝫ. Ita beata virgo fuit infima omniũ ſanctoꝝum per ſui reputationẽ. Unde ꝛ appellauit ſe viliſſimo ꝛ infimo nomine feminarum ſcꝫ ancillam: Ecce inquit ancilla ꝛc. Lu. j. Secũdo quia terra eſt oꝛbis medium: quia .ſ. beata virgo eſt media .i. mediatrix noſtra per recõciliationẽ. Pſ. Operatus eſt ſalutẽ in medio terre. Tertio quia terra eſt celi centrũ. Tale aũt cẽtrũ celi hꝫ ſtabilitatẽ ꝛ fixionẽ ſic btã vgo ex dono dei hꝫ ſtabilitatẽ ꝛ fixionem in gr̃a ꝛ fide. Pſ. Firmauit oꝛbeꝫ terre q̃ nõ ꝛc. Quarto qꝛ terra ẽ elemẽtũ maxĩe coꝛpulentũ. Ita btã virgo fuit coꝛpulentiſſima ꝑ ꝓuilegiatõꝫ qꝛ coꝛpꝰ virgineũ poſſedit in mundo coꝛpus diuinum poꝛtauit in vtero ꝛ coꝛpus glorioſum poſſidet in celo. j. Paralippo. iiij. Inuenerunt terrã latiſſimam quietam ꝛ fertilem. Coꝛpus enim beate virginis fuit terra quieta a paſſionibus: fertilis per pꝛolis fecunditatem: latiſſima per gloꝛie immoꝛtalitatem. Quinto quia terra eſt mundi fundamentum ſcilicꝫ pꝛopter immobilitatem quia quaſi omnia coꝛpoꝛa mouentur circa eam ſcilicꝫ celum ignis aer et aqua: ſed ipſa ſtat ſicut fundamentum immobile. Eccliaſtes. j. Terra autem in eternum ſtat. In beata Maria tanq̃ fidei fũdamentum fuit ſemper ſtabilis in ea apoſtolis ab illa recedentibus tempoꝛe paſſionis. Item ipſa ſtat pꝛo mundo peccatoribus ſemper aſſiſtens ꝛ nunq̃ eis deficiens. Eccliaſtici. xxiiij. Uſqꝫ ad futurum ſeculum non deſinam id eſt vſqꝫ poſt diem iudicij peccatoꝛibus aſſiſtere nõ ceſſabo. Sexto quia terra eſt elementũ naturaliter frigidum ꝛ ſiccum. Et ita beata maria fuit frigida ꝛ ſicca per carnis incoꝛruptionem: quia caruit humoꝛe luxurie ꝛ ardoꝛe concupiſcentie. Judicum. j. Terraꝫ arentem dediſti mihi. ꝛ Deuteroñ. xxiij. Terram quam calcas ferrea eſt. Ferreum enim eſt frigidum ꝛ ſiccum. Septimo qa terra eſt quantitate minima. Et ita beata virgo fuit per paupertatis extenuationem minimũ habens de mundo. Geñ. xlj. Creſcere me fecit deus in terra paupertatis mee. Hieremie. iiij. Aſpexi terram ꝛ ecce vacua erat. Octauo quia terra eſt qualitate obſcura. Ita beata virgo obſcurata ꝛ turbata eſt in filij ſui paſſione. Iſaie. lx. Ecce tenebꝛe ſcilicꝫ afflictionis ꝛ doloꝛis operient terram .ſ. beatam virginẽ. Et in eodem xxxiij. Luxit ꝛ elanguit terra. Nono terra eſt figura ſpherica. Et btã virgo fuit figure ſperice inq̃tum habuit plenitudinem gratie. Nam ſicut figura ſpherica pꝛobatur a philoſopho eſſe perfectiſſima figurarum: et ipſa fuit perfectiſſima feminarum. Iſtud autem quod philoſophi vocãt ſpherã terre ſacraſcriptura vocat oꝛbem terre. Unde eadem eſt figura ſpherica ꝛ oꝛbicularis. De qua in pſalmo dicitur: Oꝛbem terre ꝛ plenitudinem eius tu fundaſti. Decimo quia terra eſt aque glutino manſiua. Quia ſcilicet pꝛopter humiditatem aque tenent ſe adinuicẽ partes terre. Et ſic beata virgo aque glutino id eſt diuine gratie dono conſtans ꝛ firma fuit. Unde ipſa fuit terra roꝛe celeſtis gratie madens: vt habetur Judicum. vj. Undecimo quia terra ſm ſe tota ẽ quieta. Et ita

etiam ſimiliter tota quieta fuit beata virgo maria per mentis abſtractionem: et a diſcurſibus vacatõnem. Unde et ei attribuitur Sabbatum quod eſt dies quietis. Leui. xxv. Sabbatũ erit terre. ¶ Duodecimo qꝛ terra eſt oim viuentiũ receptaculũ. Ita ꝛ btã maria oẽs recipit ad ſe ꝯfugientes: imo ipſa inuitat dicẽs: Tranſite ad me omẽs qui cõcupiſcitis me ꝛc. Eccĩ. xxiiij. Et hoc ẽ qꝛ ipſa eſt plena miſericordia. ſm illud Pſ. Miſcdia dñi plena eſt terra. Et idõ ipſa data eſt in refugiũ. pſ. Terrã aũt dedit filijs hoim. ¶ Deciotertio qꝛ terra dr̃ pedũ dei ſcabellũ. Et ſic fuit btã vgo p filij dei ſuſceptõnẽ. qꝛ eim pedes dei qbꝰ mediãtibꝰ ſtetit i eiꝰ vtero fuerũt corpꝰ ꝛ aĩa xpi. Vñ Iſa. lxvj. Terra ſcabellũ pedũ meorũ. Itẽ btã vgo maria aſſilat mõti ſinai pꝑter octo. Prio quia mõs ille fuit mõs miſcdie ꝛ pmiſſiõis. eſt eim mõs ſynai in puincia Madian: cuiꝰ ps eſt oreb vbi apparuit dñs moyſi i rubo cõpatiẽs afflictiõi ppl̃i ſui: ꝛ pmiſit liberare eũ a ſeruitute egyptioꝝ p manuꝫ eiꝰ: vt hr̃ Exo. iij. Ita btã vgo maria tãq̃ miſcdie regina fuit pmiſſa ꝛ pfigurata in illo eodẽ rubo in quo dñs moyſi appuit ſicut eccl̃ia dicit: Rubũ quẽ viderat moyſes ꝛc. Et in alijs pphijs multis ꝛ expſſiſ. Et in ea iplete ſunt pmiſſiões ſcẽ de liberatione hũani generis a ſeruitute diaboli. Nã in eã deſcẽdit filiꝰ dei et carnẽ noſtrã aſſumpſit p nr̃a liberatiõe. Exo. xix. Deſcendit dñs ſup montẽ ſynai ꝛc. Secũdo qꝛ mons ille fuit mõs angelice frequẽtationis. Ibi eim frequẽter angelꝰ ex pſona dñi appuit ꝛ locutꝰ eſt moyſi. Vnd dicit Act. vij. qꝫ appuit ei in deſerto mõtis ſyna in igne flãme rubi ꝛc. Et in eodẽ ca. dicit etiã de moyſe: Hic eſt q fuit in eccleſia in ſolitudine cũ angelo q loquebat in monte ſyna ꝛ cũ patribꝰ nr̃is q accepit vba dare nobis. Ita ſimiliter btã maria fuit ab angelo viſitata ſalutata ꝛ de vbo vite edocta: ſicut pꝫ Lu. j. Tertio qꝛ ſynai fuit luminis mõs ꝛ inflãmatiõis vt cũ appuit ibi dñs in flãma rubi. Exo. iij. Et iteꝝ Exo. xix. dr̃ qꝫ mõs ſynai fumigabat eo qꝫ deſcẽdiſſet dñs ſuper eũ in igne et aſcẽderet fumus ex eo quaſi de fornace. Et hoc factũ eſt de beata virgine quãdo ſcꝫ ſpũſſanctus in eaꝫ ſuperuenit qui eſt ignis. i. amor diuinus: ꝛ eã eſtuanti deſiderio fumigare fecit ꝛ mentẽ totã ipſius illuminauit ꝛ inflãmauit. Luc. j. Spũſſanctus ſuperueniet in te ꝛc. Quarto quia fuit mons pluuie ꝛ roris. Et ſic fuit virgo maria in filij dei cõceptione. Pſ. Deſcendet ſicut pluuia in vellus ꝛc. Hanc pluuiam ſiue rorem celeſtẽ meruit btã virgo ſuſcipere: quia humillima fuit. Nã a ſuperbis ꝛ elatis fugit. ij. Regũ. j. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat ſuper vos. Quinto quia ſyna fuit mons diuine habitatiõis. Nam ſm Joſephuꝫ erat opinio hominũ habitare ibi deum: propter qd nõ paſcebãt ibi oues: nec paſtores cõmuniter approximare audebant. Ita ſimiliter beata virgo fuit habitaculũ dei. Pſ. Mons in quo beneplacituꝫ eſt deo habitare in eo. Et iteꝝ Pſ. Dñs i eis in ſyna ꝛc. Sexto quia fuit mons ſapientie ꝛ eruditiõis. Ibi eim data eſt populo lex per manũ moyſi. Leui. xxvj. Hec ſũt precepta atqꝫ iudicia ꝛ leges quas dedit dñs inter ſe ꝛ filios iſrael in monte ſynai per manum moyſi. Ita ſimiliter btã virgo Maria illum mundo peperit qui eſt verbum ꝛ ſapiẽtia patris qui eſt dux ꝛ legifer noſter per quem reges regnãt et legum conditores iuſta decernunt. Septimo quia eſt mons iuſticie ꝛ cõminationis. Nam beatiſſima virgo Maria ſicut ſibi deuotis ꝛ eam reuertẽtibus eſt ſalutis refugium: ita ꝛ contẽnentibus ꝛ blaſphemantibus erit ad mortis ꝛ perditionis iudicium. Unde Exod. xix. dixit moyſes de monte ſynai: Cauete ne aſcendatis in montem nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit mõtem morte morietur. Octauo quia erat mons paſcue et refectionis. Unde dicit Joſephus qꝫ eſt mons excelſus ad paſcua egregius: qꝛuis in aliqua parte eius (vt dictũ eſt) paſtores ante Moyſen propter reuerẽtiã nõ auderẽt paſcere oues. Sed moyſes dñi ap-

proximauit rubū ardere ſine cōbuſtione
vidit ⁊ deū ſibi loquentē .i. angelum ſibi
loquentē pſentialiter ex pſona dei audi-
uit:vt habet Exo.iij. Unde dicit ibi q̄ cū
minaſſet gregē ad interiora deſerti venit
ad montē oreb:apparuitq; ei dñs in flā-
ma de medio rubi. Ita beata virgo in aſ
ſumptione fuit qñ puenit ad paſcua eter
ne beatitudinis:ad que etiā gregē fideliū
ad eam confugientiū exemplo ⁊ auxilio
iugiter introducit.

Capl'm xlix.

Miſerie ⁊ tribulatiōes pſen
tis vite aſſimilant aquis:
de quib⁹ in Pſ. Saluum
me fac deus qm̄ intraue-
rūt aque vſq; ad animam
meā. Iſte aque ſunt trāſeunde auxilio.ſ.
diuine gratie. Ipſe eīm deus dixit Iſa.xliij
Cū trāſieris per aquas tecū ero. Sz iſte
trāſitus pōt fieri multipliciter. Primo cal-
cando per fidē:ſicut de beato Petro le-
gitur Matth.xiiij. Itē trāſeundo p for-
titudinē queadmodū legit.iij.Reg.xxix.
vbi dicit ſemei cū mille viris de bēiamin
irrūpentes iordanē: qd fuit p fortitudi-
nem ante regē.i.chriſtū tranſierūt vada
miſeriarū pſentiū. Item natādo qd fit p
prudentiā. Quicunq; eīm natare vult ne-
ceſſe eſt q̄ habeat natādi prudentiā: et h
ſignificatū eſt Act.xxvij. vbi dicit q̄ cen
turio iuſſit eos qui poſſent natare mitte
re ſe in mare. Itē nauigando qd fit p pe-
nitentiā. Nauis eīm penitentia eſt. Exod.
xiiij. Tranſeuntes mare per ratē liberati
ſunt. Itē aquas diuidēdo qd fit per vir-
gam diuine iuſticie. Exo.xiiij. Eleua vir-
gam tuā ⁊ extende manū ſup mare ⁊ diui
de illud. Itē ſaltādo in baculo diuini ad-
iutorij per contēplatōnē:qd ſignificatur
Gen.xxxij. vbi dixit iacob. In baculo trā
ſiui iſtū. Jacob contēplatiu⁹ eſt qui iorda
nem miſeriaꝝ pſentiū debet trāſire apo-
diando ſe baculo diuini adiutorij. Item
miſeriaꝝ tribulatiōes licz de ſe nō ſint ho
mini grate vel placite:pñt tñ effici faciles
et quaſi dulces ad ſuſtinendū. Qd patet
exēplo aquaꝝ. Nam de ſe nullū hz aqua
ſaporē:acquirit tamē ſaporē vel per co-
lationē quā habet in poris terre: vel per
calorē ſolis qui dulcedinē facit in aq̄ ele-
uando ſubtili⁹ eius ⁊ pmiſcēdo humidū
aereū qd pingueſcit ⁊ dulcorat ⁊ ſalſedi-
nem inducit cōburēdo terreſtre quod re
manet. Ex his colligunt tres modi qb⁹
aqua tribulatiōis efficit aīe ſapida: vnus
eſt per paſſiōis chriſti inſpectionem. Hec
eīm eſt collatio aque in poris terre. Fuit
eīm corpus chriſti carneū ⁊ terreſtre ſicut
corpa noſtra.⁊ ideo p poros terre vulne
ra corpis chriſti poſſum⁹ accipe:in qbus
tunc aquā noſtrā tribulationū colamus:
qñ nihil eſſe qd patimur reſpectu dolo-
ris eius quē ipſe p nobis pertulit iudica-
mus. Et ſic dulce ⁊ leue nobis fit ſi p illo
parua qui p nobis maxima ptulit patia-
mur. Heb.xij. Recogitate eū qui talem
ſuſtinuit aduerſus ſemetipm a peccatori
bus cōtradictionē vt nō fatigemini ani-
mis veſtris deficientes. Grego. Si paſſio
chriſti ad memoriā reducet nihil ē adeo
durꝝ qd nō equo animo toleret. ¶ Secū
dus modus eſt per cōtēplatiōis eleuatio
nem. Et hec eſt calois ſolaris in ſublime
ſubleuatio ⁊ impinguatio. Nam calor ſo
lis.i.feruor diuini amoris id qd ſubtili⁹ ē
hominis.ſ.mentē eleuat ad contēplādu
celeſtia ⁊ tūc anima pingueſcit aereo hu-
more.ſ.ſpirituali deuotiōe que et omnē
tribulationē dulcorat. Unde habet Exo.
xvj. q̄ dum incaleſceret ſol liquafaciebat
manna:eſt eīm vt calor ſolis feruor diui-
ni amoris qui manna liquefacit dū men-
tem afflictā in deuotiōis dulcedinē reſol
uit. ¶ Tertius modus ē p mentē cōtriti
onē:⁊ hec eſt terreſtris vaporis aduſtio:
quia.ſ.feruēs cōtritio adurit ⁊ conſumit
omnē terrenū affectū ⁊ aqua tribulatio-
nis que erat peccati inſipida fit homi cō-
punctio ſapida:nō quidē ſapore dulci ſz
ſalſo. Eſt eīm tribulatio homini compun
cto ex vna parte ſapida.i.grata.ſ.vt a pec
cato purgetur:ſed ē ei ſalſa ratione cauſe
quia.ſ.diſplicet ei cōmiſiſſe vnde patiat.
Unde h ē mare deſerti.i.penitētie qd eſt
mare ſalſiſſimū: vt dicit Joſue.xij.

Capitulum .I.

FOrtis memoria repñtat i cinere triplici ratione. Primo quia cinis terrá fecundat.ita memoria mort ad bene operádum ſollicitat. Gre. Ualde ſe ſollicitat in bono ope qui cogitat de extremo vite. ¶ Secũdo quia ignis p cinerẽ cõſeruat ꝛ maxime ſi cinis eſt calidus:qꝛ ſi frigidus ignẽ extinguit. ita memoria mortis feruẽter impſſa gratiá ſpũſſancti ꝯſeruat. Sũt tñ qui frigidá memoriá habẽt vt illi q aiam cũ corpe morituram credũt:talis memoria poti⁹ extinguit grãm q̃ cõſeruat. ¶ Tertio qꝛ cinis maculas lauat: ꝛ ſimiliter memoria mortis abluit omniũ peccatoꝝ maculas. Eccs.vij. Memorare nouiſſima tua et i eternũ non peccabis. Lauat eñi maculas luxurie ſi quis cõſideret quale futuꝝ eſt quod diligit. Greg. Nihil ſic ad domandũ carnis deſideria valet q̃ qꝫ vnuſqſqꝫ hoc quod diligit quale ſit mortuũ pẽſet. Jtẽ lauat peccatũ ſupbie ſi cõſideret qꝫ ipſe ẽ moritur⁹ qui ſe eleuat. Eccꝭ.x. Quid ſuperbis terra ꝛ cinis. Lauat peccatũ auaricie ſi cõſideret quid finaliter de mundo portat. Job.xviij. Saccũ meũ ꝯſui ſuper cutẽ meá ꝛ operui cinere carnẽ meam.

Caplm ij.

MUndus eſt locus obſcurus quia obſcurat ad modum aeris fumo vanitatis puluere cupiditatis: ꝛ nebula carnalitatis.j.Jo.ij.Omne quod eſt in mũdo cõcupiſcentia carnis ẽ et cõcupiſcẽtia oculoꝝ ꝛ ſupbia vite. Jtẽ aer vt dicit Jſid. vehemẽtius cõcitatus vẽtos tonitrua ꝛ coruſcatiões efficit: contractus nubila gignit cõſpiſſatus pluuias facit cõgelatus niues ꝛ grãdines introducit. Sed rarefactus ſerenitatem adducit. Mundus aũt aliquãdo ꝯcitat p ſupbiá: ꝛ tũc generat vẽtos pſecutionũ:tonitrua cõminationũ:ꝛ coruſcatiões ſiue fulgura pcuſſionũ. Aliqñ vo ꝯhit p auariciam ꝛ tũc obnubilat ꝛ obſcurat. qꝛ ſicut dicit Gre. Tenebra aie ẽ diuitiaꝝ cupido. Aliqñ vo cõſpiſſat ꝛ impinguat p gulá:ꝛ tũc pluuias facit.i.fluxũ luxurie. prima cnĩ ſibi ſunt (vt dicit Gre.) vẽter ꝛ genitalia. Aliqñ vo ꝯgelat p accidiá:ꝛ tunc ſi faciat opa q̃ videant alba.i.pura vel bona ſunt tñ frigida ꝛ cito deſtructibilia. Qñqꝫ vo rareſcit.i.ſubtiliat p pniam: ꝛ tũc ſerenat p grãm. ¶ Jtẽ mũd⁹ aſſimilat mari. Primo qꝛ mare eſt multoꝝ piculoꝝ ꝯtentiuum. Eſt eñi mare piculoſum. Prio propter motũ. Matth.viij. Motus magn⁹ factus eſt in mari. Propter quẽ motum mare ẽ tẽpeſtuoſũ:pcelloſum ꝛ tumultuoſum. Et ita mare mũdi ẽ tẽpeſtuoſũ ex guerra:pcelloſum ex infortunijs: tumultuoſum ex iniqtatib⁹ ꝛ vitijs.ij.Corinth. xj. Periculis in mari. Secũdo ppt vẽtũ. Eſt in mari impulſio ꝯrioꝝ vẽtoꝝ. Dañ. iiij. Quattuor vẽti pugnabãt i mari. Nã vt vẽtus auſter ẽ pñs pſperitas vt aqlo aduerſitas:oriẽtalis inſpiratio grẽ:occidẽtalis ſuggeſtio malicie. Tertio eſt piculoſum ppter defectũ tã.ſ.nauis q̃ naute.i.gubernãtis. Nauis eñi ſiue lignũ cuꝫ quo habem⁹ trãſire.hoc mare ẽ h̃ corp⁹ qḋ eſt vas fragile ppter paſſibilitatẽ: graue ppter peccati oneroſitatẽ ꝛ multis foraminib⁹ penetrabile ppter ſẽſuũ ſuſceptibilitatẽ. Sũt eñi ſenſus vt foramia q̃dã p q̃ multa mala ingrediunt. Jtẽ ẽ frequẽter defect⁹ naute periti.i.rõnis prudẽter regẽtis. Oia hec picula ſentiũt hoies piti in mari hui⁹ mũdi. Eccꝭ.xliij. Qui nauigãt mare narrãt picula ei⁹. ¶ Secũdo mare ẽ animãtiũ ꝛ multipliciũ mõſtroꝝ pductiuũ. Vñ ſm Rabba. plura monſtra producit mare q̃ terra. Ps. Hoc mare magnum et ſpacioſum nauibus: illic reptilia quoꝝ non eſt numerus. Jta i mari mundi ſunt animantia diuerſa ꝛ mõſtruoſa multa:nõ tñ corpaliter ſed etiá ſpũaliter. Sũt eñi in mũdo hoies aiales.i. ſenſuales ad modũ piſciũ:ſm illud: Facies homines ſicut piſces maris. Et dicuntur aiales.i.ſenſuales nõ ſapiẽtes illa q̃ dei ſũt qꝛ aialis hõ nõ pcipit ea q̃ ſũt ſpũs dei: vt vt dr.j.Coꝛ.ij. Jtẽ ſũt mõſtruoſi velut ille belue de qb⁹ hr Dañ.iiij.qꝫ ſurgebãt de

mari. Nā pͥma q̄ erat ſil'is leoni ſignat ſu
perbiā vite. Scđa q̄ erat ſil'is vrſo ſignat
voluptatē carnalis cōcupiſcētie. Tertia
q̄ erat ſil'is pardo ſignat cupiditatē aua/
ricie. Quarta q̄ habebat dentes ferreos
terribiles ſignat crudelitatem malicie.
¶ Tertio qꝛ mare eſt nubiū ⁊ nebule et
ventoꝝ generatiuū. Et ſimiliter etiā mū
dus generat nebulas erroꝝ: nubes vitio
rū: ventos pſecutionū ſiue tēptationum
ꝓpter quas ꝑcipitant̄ ⁊ ſuffocant̄ multi.
Matth.v. Grex ꝑcipitatus eſt in mare: ⁊
fuit grex porcoꝝ.i. hoim carnaliter viuē
tiū. ¶ Quarto qꝛ mare eſt lune imitatiuū
Dicit enī phs in libro de ꝓprietatibꝰ ele/
mentoꝝ qꝛ mare imitat̄ naturā lune. Nā
ſicut adamātem ſeqtur ferꝝ ſic mare ſeq̄t̄
lune curſum. Vñ ſemꝑ eſt mare in ſūmo
augmēto ⁊ vigore qñ luna eſt plena: luce
ſiue verſus celū vt in nouilunio: ſiue ver
ſus terrā vt in plenilunio. Et ſicut luna ī
ſuo lumine plus ꝓficit vel deficit: ſic ma
re creſcit ampliꝰ vel decreſcit vt.ſ. dictū
eſt ca.xlviij. Sed ſicut mare ipm imitatur
lunā ita mūdus ſequit̄ fortunā. Vñ ſicut
creſcit vel minuit̄ fortuna aliculꝰ ita mul
tum vel paruz eū appreciat̄ mūdus. Vñ
metrice dicit̄: Cū fueris felix multos nu
merabis amicos. Tēpa ſi fuerint nubila
ſolus eris. ¶ Itē mūdus aſſimilat̄ deſer/
to. ¶ Primo qꝛ deſertū eſt locus infru/
ctuoſus: nō enī colit̄ nec ſerit̄: Sic mun/
dus.i. mūdani hoies nō ſcindunt̄ aratro
penitētie nec recipiūt ſemina doctrie ita
vt eis applicet̄: nec ſemen diuine gratie ⁊
ideo nec fructus opeꝝ ꝓducūt meritori
os eterne glorie. Hiere.xvij. Erit q̄ſi miri
ce in deſerto q̄.ſ. ſunt infructuoſe. ¶ Se/
cūdo qꝛ deſertū eſt locus ſpinoſus.i. ſpi/
nis ⁊ veperibꝰ plenus. Et ſic etiā in mun
do abūdāt ſpine.i. ſollicitudines tpaliuz
q̄ mentē ingetāt: vel ſpine.i. pūctiōes tri
bulationū q̄ cor vel corpus cruciant: vel
ſpine.i. inordinatiōes pctōꝝ q̄ ꝯſcias pū
gūt ⁊ lacerāt. Iud.viij. Cōterā carnes ve
ſtras cū ſpinis tribuliſq3 deſerti. ¶ Ter/
tio qꝛ deſertū ē locꝰ piculoſus. Eſt enī ve
nenoſoꝝ aialiū domiciliū: feraꝝ latibulū
et latronū habitaculū. Sic in deſerto mū
di ſunt aialia venenoſa p luxuriā. Ma/
lach.j. Poſui hereditatē eius in dracōes
deſerti. Itē ſūt fere.i. feri p ſupbiā: Vñ ſu
perbo regi Nabuchodonoſor dictū eſt:
Eijciēt te ab hoibꝰ ⁊ cū beſtijs feriſq3 erit
habitatio tua. Itē ſūt in deſerto mundi
latrones p auaritiā. Qui enī paupes vſu
ris ⁊ exactionibꝰ ⁊ alijs tributis ſpoliant
mūdi latrones vocant̄.j. Cor.xj. Peri/
culis latronū. ¶ Quarto qꝛ deſertū ē lo
cus defectuoſus qꝛ ē locus ſitis ⁊ aridita
tis.ſ. aqua carēs. Pſ. In terra deſerta in
uia ⁊ in aquoſa. Ita in hoibꝰ mūdanis ē
ariditas ⁊ ſitis inordinati appetitus ⁊ in/
ſatiabilis circa pctā ⁊ tpalia Pſ. Eſurien
tes ⁊ ſitientes aia eoꝝ in ipis deficit. Et h
eſt qꝛ deficit eis aq̄.ſ. grē q̄ hāc ſitim inor
dinatam extinguit. Jo.iiij. Si quis bibe/
rit ex aqua quam ego dabo ei nō ſitiet in
eternum. Vbi ergo hec aqua deficit eſt ſi/
tis inſatiabilis. Pſ. Anima mea ſicut ter
ra ſine aqua tibi. ¶ Quinto qꝛ deſertum
eſt locꝰ eſtuoſus.ſ. arboribus ſolis expo/
ſitus. Habent enim mundani continuuz
ardorem ſolis.ſ. inordinatum amorem
proſperitatis. Joel.j. Ignis comedit ſpe/
cioſa deſerti. Et vocat ignē ardētiſſimuz
ardorem ſolis qui eſt iordinatꝰ affectus
cupiditatis. De quo in Pſ. Per diez ſol
nō vret te neq3 luna per noctē. ¶ Sexto
quia deſertum eſt locus meticuloſus: qa
eſt locꝰ horroris ⁊ vaſte ſolitudinis. Eſt
enī mūdus illa ſolitudo deſerti d̄ qua dr̄
Deu.viij. Ductor tuus fuit in ſolitudine
magna atq3 terribili in qua erat ſerpens
flatu adurēs ⁊ ſcorpio ⁊ dipſas. Serpēs
flatu adurens eſt ipſe mundus qui flatu
ſue cupiditatis inficit. Scorpio in facie
blandiēs ⁊ retro pungens ē caro ſiue vo
luptas corpis. Dipſas aūt latenter inter/
ficiens eſt diabolus: ⁊ hec timorē debent
incutere ⁊ horrorē. ¶ Septimo qa deſer
tum eſt locus deuius. Locꝰ enī eſt deſer/
tum deuij ⁊ erroris. Vnde pſ. Errauerūt
in ſolitudine in inaquoſo: viā ciuitatis ⁊
habitaculi nō inuenerūt. Sūt enī in de/
ſerto vie deuie fruticibꝰ plene arenoſe la

pidoſe pulueruléte fetulente ⁊ alijs incō
modis oneroſe. Similiter in mundo ſūt
vie deuie iracūdoꝝ quia ꝑcipue ira facit
a ratione deuiare ſed fructibꝰ ⁊ vepribꝰ
plene ſunt vie pigroꝝ: ſm illud Prouer.
xxiiij. Per agrū pigri hominis tranſiui ⁊
per vineā viri ſtulti ⁊ ecce totū replene-
rant vrtice: operuerāt ſuꝑficiē eius ſpine
⁊c. Oſee. ij. Sepiā viā tuā ſpinis. Vie aūt
arenoſe ſunt vie auaroꝝ qui auꝝ q̄runt.
Omne eñi auꝝ tanq̄ harena ē exigua vt
dicit Sap. vij. Sed lapidoſe ⁊ ſcandaloſe
ſunt vie ſuꝑboꝝ. Ecc̄j. xxj. Via peccantiū
cōplantata lapidibꝰ. Sed vie puluerulen-
te ſūt vie guloſoꝝ q nutriūt puluerē. i.
corpus in puluerem reuerſuꝝ. Ecc̄j. xij.
Reuertat pulu is in terrā ſuā. Fetulente
aūt ſunt vie luxurioſoꝝ q fetent ꝑ carnis
corruptionē. Oīs qppe caro corrupat vi-
am ſuā. Geñ. vj. De cadaueribꝰ eoꝝ aſcē-
dit fetor. Iſa. xxxiiij. Vie autē oneroſe et
difficiles ſūt vie inuidoꝝ q ex multis tor-
quent. Sap. v. Laſſati ſumꝰ in via iniq̄ta-
tis ⁊ ꝑditionis: ambulauimꝰ vias diffici-
les. Oīs ergo peccatoꝝ via ē ſicut via de-
ſerti de qua dicit. ij. Reg. iiij. Abierūt per
viam deſerti tota nocte. ¶ Itē mūdus ē
ſimilis ſpelūce. Eſt eñi ſpelūca fouea ſub-
terranea a ſpeculando dicta. Habet eniꝫ
ex parte lucis introitū latū: ſed terminū
habet acutū. vnde locus ē lucidus in in-
greſſu obſcurus ī ꝓgreſſu: ſed arctꝰ ⁊ inſi-
pidus in egreſſu ſi tamē inueniat egreſ-
ſus vt dicit Damaſce. Sic hō mundū in-
gredīēs hꝫ introitū lucidū dū in vitā na-
ſcitur: q2 vita erat lux hominū: ſed hꝫ ꝓ-
greſſum obſcuꝝ: q2. ſ. in mūdo viuendo
multis tenebris ignorātie ⁊ pctōꝝ inuol
uit. Sed hꝫ egreſſum artū ⁊ inſipidū duꝫ
moritur. Nihilominꝰ tamē mūdus ē lo-
cus ad ſpeculandū. Apl's. j. Corinth. xiij.
Videmꝰ nūc ꝑ ſpeculū in enigmate.

Caplm iij.

M Utatur homo ſex modis
ſpūaliter ſm qđ ſex mo-
dis mutant res corpalit.
Sex eñi ſunt ſm pħm ſpe-
cies mutationis que com-
petunt vite ſpūali. ſ. corruptio ⁊ genera-
tio: augmentū: diminutio: alteratio ⁊ lo-
ci mutatio. Corruptio fit ſalubriter ī ho-
mine penitēte per peccati deſtructōnem.
Rom. vj. Deſtruat corpus peccati vt vl-
tra non ſeruiamus peccato. Geñ. xxxv.
Mūdamini ac mutate veſtimēta veſtra.
Ipa eñi peccati deſtructio ē mētis mūda-
tio. Generatio vero fit in penitēte ꝑ gra-
tie renouationē qua. ſ. cōfertur homini
nouū eſſe gratuitū. j. Petri. ij. Quaſi mo-
do geniti infantes rationabiles ſine do-
lo lac concupiſcite. Sed quia talis gratia
pendet ex deo gratiā infundente dicit in
Ps. Mutabis eos ⁊ mutabunt. Augmē-
tum fit in ꝓficiente ꝑ virtutū extenſionē
Prouer. iiij. Iuſtoꝝ ſemita q̄ſi lux ſplen-
dens ꝓcedit ⁊ creſcit vſqꝫ ad ꝑfectū diē.
Et quia talis ꝓfectus eſt ꝑ gradus ſeptē
virtutū vel ſeptē donoꝝ dicit Dañ. iiij.
Septē tꝑa mutabunt ſuꝑ te. ¶ Diminu-
tio fit ī prudēte ꝑ hūilitatis reputatiōeꝫ:
ſm illud Apli. j. Corinth. xv. Ego ſū mi-
nimus apoſtoloꝝ q nō ſum dignus vo-
cari apoſtolus. ¶ Alteratio vero debet
fieri in ꝓſidente ꝑ moꝝ mutationē. Naꝫ
precipue ad ꝓlationē aſſumptus mutare
⁊ corrigere debet mores inordinatos ſi-
cut dictū fuit ſauli. j. Reg. x. Mutaberis
in viꝝ alteꝝ. ¶ Loci mutatio fit in ſapiē-
te ꝑ diuerſoꝝ contēplationē. Eſt eñi tri-
plex motus localis: rectus ſ: circularis ⁊ ob-
liquus. Hunc eñi triplicē motū beatꝰ Di-
onyſius attribuit anime. iiij. ca. de diuinis
nominibꝰ ſic. Nam quia motus circula-
ris ē ſm quē mouet aliquid vniformiter
circa idē centrū: ideo opatio intelligibi-
lis q̄ ſimpliciter habet vniformitatē dici-
tur eſſe circularis: ⁊ hoc ē qñ anima reli-
ctis exterioribus ad ſeipam regreſſa cef-
ſante diſcurſu figit intuitū ſuū in contē-
plationē vniꝰ ſimplicis veritatis: ⁊ tandem
pretermiſſis oīnbus in ſola dei contem-
platione ꝑſiſtit. Talis eñi anime motꝰ di-
citur vniformis q2 remouet triplici diſ-
formitate. ¶ Primo a diſſormitate reꝝ
exterioꝝ ꝑ hoc q2 illis relictis anima re-
dit ad ſeipam. Et iſte erat motꝰ ſiue circu

lus ſanctorum aialium Eze. j. Aialia inquiebant ad exteriora conſideranda. ⁊ reuertebant ad interiora cōtemplanda. ¶ Scđo a ďformitate diſcurſuũ intercō. ſ. eſt hoc ꝙ relicto diſcurſu rōnis figit intuitũ ſuum in contēplatione vnius ſimplicis veritatis. Unde hec eſt vniformitas de qua dominus dixit Marthe Lu. x. Porro vnum eſt neceſſarium. ¶ Tertio remouetur diſſormitas intellectus cũ pretermiſſis omnibus in ſola dei cōtemplatione perſiſtit. Et hanc vniformitatē appetebat Philippus dicens Joannis. xiiij. Domine oſtende nobis patrē ⁊ ſufficit nobis. Motui autem recto aſſignat beatus Diony. illā operationem intelligibilem qua proceditur de vno ī aliud. ſicut quando anima procedit ab exteriori bus ſenſibilibus ad intelligibilem cognitionem. Motui autē obliquo qui compoſitus ē ex recto ⁊ circulari aſſimilatur illa operatio intellect⁹ que habet aliquid vniformitatis ſimul cum proceſſu ad diuerſa. p̄ut ſcꝫ anima illuminatiōibus diuinis rōcinando vtitur.

¶ Capl̃m. liij.

NEgotia ſecularia aſſimilātur receptaculis aquarũ ⁊ hiatibus ingētib⁹ q̄ ſūt in corpore terre ī qb⁹: vt dicit Theofraſt⁹ ⁊ Seneca refert generātur animalia informia ⁊ tardi motus ⁊ ceca vt plurimum ſicut ſūt talpe. piſces etiam pinguiſſimi. vt dicit generātur illis fluminibus de quibus q̄dam comederunt ⁊ mortui ſunt. Sic qui negocijs ſecularibus implicantur efficiuntur aīales per concupiſcentiam Jude. ij. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos animales ſpūm nō habentes. Item informes per maliciam contra quos dicit apoſtolus. Roma. xij. Nolite conformari huic ſeculo ſed reformamini. Tardi motus per negligentiam. Prouer. vigeſimo. Dicit piger leo eſt in via. Item ceci p̄ ignorātiam Mathei quintodecimo. Sinite illos ceci ſūt. Item comedentes de talibus eos imitādo vel eis ſe conformando ſpiritualiter moriunt ⁊ propterea dicitur ſecūdo ad Thimoteum. ij. ꝙ nemo militās deo implicat ſe negocijs ſecularib⁹ vt ei placeat cui ſe probauit. vbi oſtēdit apoſtolus ꝙ negotia ſecularia tria malafaciūt homini. ¶ Primū eſt ꝙ impediunt dei militiā Unde dicit. Nemo militās deo. ⁊ figuratum eſt in Dauid. j. Reg. xvij. qui indut⁹ armis Saulis nō poterat ire ad pugnā contra philiſteū quouſqꝫ exuit illa. Saulis. n. arma ſūt ſecl'i negocia. qb⁹ miles dei ne pugnare valeat ꝯtra diabolū. vñ talia arma impediunt nō defendunt qꝛ arma militie noſtre non carnalia ſed ſpūalia ſunt vt dicit Hieron. in ep'la ad paulinum. Secundum malum qꝛ implicant humanam vitam. Unde ſubdit implicat ſe negotijs ſecularibus: Negocia enim ſeculi hominem implicant ⁊ inuoluunt ⁊ inuoluendo detinent vt non poſſit ab eis cum vult exire. Faciliter enim tales in mundo ſuperantur. ij. Pet. ij. His rurſus implicati ſuperant. Item negotia ſecularia implicant ⁊ inuoluunt hoiēs ita vt faciant eū in multa peccata cadere. Et pp̄ hoc dr̄ Eccli. xxxiiij. Qui iplicatus ē abundabit malitia. ¶ Tertium malū eſt qꝛ ipediunt diuinā grām per quā homo deo ē acceptus. ⁊ ideo ſubdit vt ei placeat cui ſe probauit. quaſi dicat ſi ſe implicaret non ei placeret. Et ratio eſt qꝛ ſubtrahunt hominem a ſpūalibus. Hebreo. x. Si ſubtraxerit ſe non placebit aīe mee.

¶ Capitulum. liiij.

OBedire ſuperioris mādato ⁊ conſentire prudētioris cōſilio dꝫ hō celeriter. ſꝫ proprio ſenſui credere vel p̄priū appetitũ implere tardius cum opꝫ. Cuius exemplū apparet in motib⁹ planetaꝝ. q motu ſupioris orbis. ſ. firmamēti qui eſt ab oriēte in occidentē mouētur velocius. ſ. in vna die. Nā raptu firmamēti ſingulis diebus ab ortu ad occaſuꝫ rapiunt. motu aūt ſuo q̄ mouent ecōuerſo ab occidente in oriente tardiori tē-

pore perficiunt curſuꝫ ſuuꝫ. Nam ſm cō
putationē aſtrologorum vnuſquiſqꝫ tā
to mouetur tardius. quāto magis diſtās
eſt a centro. vnde ſm eos motui lune de
putatur tempus vnius menſis ſoli mer
curio. ⁊ veneri deputatur tēpus vniꝰ an
ni. marti āt dantur duo anni. ioui. xij. ſa
turno. xxx. Stellis āt fixis. xxxvi. milia an
norū. Et ſic pꝫ ꝙ planeta ſeu ſtella quan
to altior tāto i ſuo motu tardior. qꝛ quā
to aliquis ē maior vel ſapientior tanto
debet eē i ſenſu ſuo humilior ⁊ in facto
ſuo maturior ⁊ ꝯſultior. Non enim tar
de fit qđ bene fit. ſicut Octauianus impe
rator legiť dixiſſe ſcꝫ ſub alijs verbis ſa
tis iquit cito fit quicquid bene fit Pro
uer. xix. qui feſtinus eſt pedibꝰ offendiť.

Capitulum. lv.

ORdo fratrū predicatorū
ſimilis ē mōti libani. vñ
in honorē patroni eiꝰ. ſ.
beati Dominici legiť. euā
geliū Mathei. v. vbi dř
Non pōt ciuitas abſcon
di ſupra montē poſita. Naꝫ ciuitas iſtuꝫ
montē protegens ⁊ decorans eſt ipſe. er
go ordo eius ꝯgrue monti libani aſſiľať.
Primo proter culmen eminentie. Eſt
enim libanus mons fenicis altiſſimus q
omnes montes illiꝰ regionis excedit. Et
ſic ordo fratruꝫ predicatoruꝫ omnes ali
os videť excedere quodammodo ordi
nes ex ipſa ſua origine ⁊ nomine ex eo ꝙ
maxime aſſimilatur religiōi xp̄i ⁊ apoſto
loꝝ. ipſe enim xp̄us apoſtolos ſuos prici
paliter elegit ⁊ religionē eoꝝ inſtituit ad
officium predicandi. vñ ait Jo. xv. Ego
elegi vos vt eatis ⁊ fructum afferatꝭ. ſcꝫ
animarum ⁊c̄. Nulla aūt ē hodie alia re
ligio que a ſuo principio fuit iſtituta ad
hoc officium niſi ordo fratrū predicato
rum. Vnde fundatori ipſius ordinis ſcilꝫ
beato dominico dictum eſt per viſioneꝫ
ab apoſtolis Petro ⁊ Paulo quoꝝ vnꝰ
ſibi baculum ⁊ alter librum obtulit. vade
⁊ predica quoniam a deo ad hoc miniſte
rium es electus. quod ⁊ ipſum nomē de
clarat qꝛ ordo predicatorū vocatur. Et
ideo merito de hoc mōte. i. ordine itelli
gi poteſt illud Jſaie. ij. Erit mōs domus
domini in vertice montium ⁊c̄. Secū
do ꝓpter libamen obediētie vel reuerē
tie. Dicitur enim libanus a thure qđ ibi
naſciť ex eo ꝙ thꝰ deo libať ⁊ cultui eiꝰ
offertur. Similiter in ordine fratrū pre
dicatorum precipue reperiť libamē obe
dientie ꝑ quā ſeipſos deo oferunt i odo
rem ſuauitatis. eo modo ꝗ dicebat apo
ſtolus. ij. Thi. iiij. Ego enim iā delibor ⁊
Cañ. iiij. Vadam ad montem myrrhe ⁊
ad collem thuris. Tertio ꝓpter cādo
rem continentie. Nam libanus candidꝰ
interpretatur qꝛ perpetuis niuibꝰ deco
ratur. Hic candor eſt i ordine predicato
rum propť obſeruantiam perpetue caſti
tatis que eſt vt quidā candor carnis. Hie
re. xviij. Nunqd ō petra agri deficiat nix
libani: quaſi dicat non deficiet. Ps. Niue
dealbabunť in ſelmō mons dei monſ pī
guis. Quarto propter emanatiōeꝫ ſa
pientie. Eſt enim libanus mons aque in
deficientis. vnde ibi erant putei viuētiū
aquarum que impetu fluebant de liba
no. vt dicitur Cañ. iiij. Jtem eſt libanus
fons ⁊ origo fluuiorum. ex cuꝰ radice ori
untur duo fontes ſcilꝫ Jor ⁊ Dan. qui ſi
mul iuncti Jordanis nomen efficiūt vt
Hierony. dicit. Jta in ordine predicato
rum eſt puteus aque viuētis ⁊ indeficiē
tis. i. profunditas ſapientie ſalutaris. vñ
emanant flumina doctrine ſpiritualis. ſed
duo eius precipui fōtes fuerūt duo eiꝰ
eximij doctores. ſcꝫ frater Albertꝰ ⁊ fra
ter Thomas qui ſimul iūcti non ſolū tē
pore ſed etiam oponionū cōcordia mi
rabilem fluuium ſapientie profuderunt
religiōi iſraelitarū. i. eccleſie fideliū. ꝓut
in eorum libris qui ſūt quaſi innumerabi
les euidentius claret. Plures etiam alij
putei viuentis aque. i. doctores profūdiſ
ſimi pleni aquis ſalutaris ſcientie in hoc
ordine fuerūt ⁊ ſunt. i quibus aqua ſapi
entie huiꝰ ordinis ideficiēs perſeuerat.
Joſue. iij. Steterunt aque i loco vno ⁊
adinſtar mōtis ⁊c̄. Quito propter ſua
uitateꝫ redolenteꝫ. Eſt enim mons liba

nus mons redolentie ⁊ aromaticitatis: ꝓ
pter quod dicitur Eccleſiaſtici trigeſimo
nono. Quaſi libanus odorem ſuauitatis
habete ⁊c. Ibi eniʒ ſunt arbores thurife
re ⁊ herbe odorifere plurime creſcūt ibi
Et ita etiā ſimili modo in ordine predi
catorum ſunt arbores thurifere. i. plurimi
fratres magne deuotiōis ⁊ multe oratio
nis. Nam thura ſiue incēſa ſignant ora
tiones ſanctorum. vt habetur Apoca. viij
Itē ſūt ibi herbe odorifere. i. ꝙ plurimi
fratres magne opinionis odorem bone fa
me vndiq3 diffūdētes Ecci. xxiiij. Quaſi
libanus nō inciſus odor meus. vnde in
ter montes aromaticos iſrael inter reli
giōes ſanctorum ſeu ordines ordo iſte bea
ti Dominici precipuum locum tenet. Et
de his aromaticis montibus dicitur Can.
viij. Fuge dilecte mi aſſimilare capree hi
nuloq3 ceruorum ſuper montes aroma
tum. ¶ Sexto propter fertilitatem gratie
Nam propter roris abundantiam ⁊ plu
uiarum frequentiā herbis abundant ꝑ
cipius. paſcuis vberrimis ⁊ fructibus opti
mis. Sic in ordine predicatorum abundat
ros diuine gratie pluuia ſpūalis doctrine
Et ideo ſūt ibi herbe virtutū paſcua ſcri
pturarum. ⁊ optimi fructus animarum.
Oſee. xiiij. Erumpet radix eius vt libani
ibunt rami eius. ⁊ erit quaſi oliua gloria
eius. ⁊ odor eius vt libani. Cōuertentes
ſedētes in vmbra eius viuēt tritico. ⁊ ger
minabūt quaſi vinea memoriale eius qua
ſi vinum libani. Unde iſte inter montes
fructiferos ſiue herbiferos. i. ordines ſa
lutiferos de quibus dicitur in ps. Qui pro
ducit in mōtibus fenū ⁊ herbam ⁊c. pin
guiſſimus ⁊ fertiliſſimus exiſtit: ⁊ ideo ē
mons eius pinguis vt ſupra allegatum ē.
¶ Septimo ꝓpter quietem confidentie.
Nam ē mons confidentie ⁊ ſecuritatis.
quia qui ibi deueniunt a venenoſis oībus
tuti ſunt que aromaticitate ſua fugere co
guntur. Ita in hoc venerabili ordine con
fidenter requieſcit eccleſia tuta. ſ. ab om
nibus venenoſis. i. vniuerſis hereticis quos
precipue iſte ordo fugauit ſua ſapientia et
virtute. vnde iſte ē mons firmiſſimus ⁊
ſecurus de quo dicitur Exo. xv. Introdu
ces eos ⁊ plantabis in monte heredita
tis tue firmiſſimo habitaculo tuo qđ ope
ratus es domine. ¶ Octauo ꝓpter pul
chritudinē ⁊ amenitatem apparentie. ſ.
propter virentiam arborum. Et ſic ordo
predicatorum etiam in apparentia exteri
oris habitus pulchritudinem ⁊ decentiā
habet. ⁊ hec repſentat pulchritudinē ſpi
ritualem que debet eē in eis qui talem ha
bitum portant ſcʒ ⁊ albedo mundicie et
nigredo penitentie Iſa. xxv. Gloria liba
ni data ē ei decor carmeli ⁊c. Iſa. lij. Quā
pulchri ſunt montes ⁊c. ¶ Nono ꝓpter
medicamen prudētie. Sunt enim in hoc
monte ſpecies ⁊ herbe aromatice contra
diuerſa genera morborum. Can. iiij. Nar
dus ⁊ crocus ⁊ fiſtula ⁊ cinamomum cum
vniuerſis lignis libani. Sic in ordine pre
dicatorum ſunt prudentiſſimi cōfeſſores
⁊ cōſiliatores ſcientes contra omnes ani
marum morbos debita conſilia ⁊ reme
dia adhibere. ꝓpter quod de iſto monte
dicitur Geneſis. xix. In monte te ſaluum
fac ne ⁊ tu ſimul pereas.

¶ Capitulum. lvj.

Paſſio xpi aſſimilatur
mōti moria. ¶ Pri
mo rōne immolatio
nis. Nā hic fuit ille
mons in quo Abraam
Iſaac filiū ſuum ſu
per aram poſuit ad im
molādū. Et ſic xps
in paſſiōe fuit poſitus in ara crucis vt im
molaretur ꝓ nobis. Unde dr. Geneſis vice
ſimo ſecundo. Cum colligaſſet Iſaac filium ſu
um poſuit eum in altari ſuper ſtruem li
gnorum extenditq3 manum ⁊ arripuit gla
dium vt immolaret filium ſuum. Si qui
dem Iſaac xpm dei prefigurauit qui fuit
pro nobis ligatus a patre etiā pro nobis
paſſiōi expoſitus in altari. i. in alto aere
ſuper lignum crucis affixus ⁊ vehemē
tiſſimi doloris ⁊ paſſionis gladio con
foſſus ⁊ pro noſtris peccatis deo patri
immolatus. Et totum hoc fuit in mōte
predicto idest i altitudine diuine diſpoſi

tionis preordinatuz. Geñ. xxij. Tolle fili/
um tuū vnigenitū quē diligis atqȝ in ho
locauſtū offer eū ſuper vnū montium: quē
monſtrauero tibi. ¶ Scdo rōne mortis.
Nā fuit ille mons in q̊ Jacob dormiuit
⁊ ſcalam porrectā vſqȝ ad celū conſpexit.
Geñ. xxviij. Dormitio āt Jacob in mon/
te fuit mors xp̄i in cruce. ⁊ ꝙ vidit ſcalaz
ad celū oñdit ꝙ per humilitatē mortis ī
cruce meruit gloriā aſcenſionis in celum
ſm illud Luce vltimo. Nōne oportuit
pati xp̄m. ¶ Itē per hoc idē oſtēdit ꝙ ꝑ
paſſionē crucis aperta eſt ianua regni ce
leſtis. ¶ Tertio ratione redemptionis.
Nam hic eſt mons gratie quem mouen
te angelo dum populus cederetur Dauid
ab orniā iebuſeo iuſto precio emit. vbi al/
tare inſtituit: ⁊ hoſtias imolauit. ſicqȝ pla
cato deo populi plaga ceſſauit. i. Parali/
pomenon. xxi. In quo prefigurata eſt et
humāi generis iuſto precio ſāguinis xp̄i
redēptio. ⁊ ipſa xp̄i immolatio ⁊ dei pla/
catio ſiue recōciliatio ⁊ electorum libera
tio. ¶ Quarto ratione orationis. Nā ibi
Salomon domum orationis. i. templuz
edificauit. iij. Regū. vi. Ita edificauit xp̄s
multiplicuȝ orationum genera in paſſio
ne vel cruce: ſiue pro calicis tranſlatione.
Luce. xxij. ſiue pro inimicorum compun
ctione Luce. xxiij. ſiue pro ſp̄ūs ſui ſuſce/
ptione in eodē. Et oībus exauditus eſt ꝑ
ſua reuerētia vt dicit Apoſtolꝰ Hebreo.
v. Item paſſionis xp̄i frequens medita/
tio eleuat aīam a terrenis. Naȝ teſta oui
plena rore bene clauſa in calore forti po/
ſita: iuxta haſtam aſcendit a terra per ha
ſtam. Oui teſta eſt mens deuota que rore
plena eſt quando eſt ad lachrymas ꝑ cō/
punctionem parata. ſed tūc eſt bene clau
ſa quando ſtat ſub humilitatis cuſtodia.
Tunc autem iuxta haſtā ponitur qñ iux
ta crucem locatur. ⁊ ſi ſit in forti calore. i.
feruēti paſſionis xp̄i meditatōne vel fer
uenti chriſti amore. ſcilicet vt bene con/
templetur ⁊ ſentiat ꝙ vehementem ⁊ in/
effabilem amorem in cruce nobis chriſtꝰ
oſtendit: tunc mirabiliter eleuabitur ⁊ ra
pietur a terrenis. Vnde xp̄s dixit Joānis
duodecimo. Ego ſi exaltatus fuero a ter
ra omnia traham ad me ip̄m. Nam ſi ca
lor ſolis attrahit vaporē multo fortius
amor ⁊ virtus chriſti attrahit mentem.

¶ Capitulum. lvij.

PAtienter ſuſtinere
grauia ⁊ nō pertur/
bari ex eis docꝫ nos
terra. que ſꝫ Iſido.
iō vocatur ſoluȝ qꝛ
ē elementū ſoliduȝ
cuiuſlibet pondero
ſi corpis ſuſtinēs to
tā molem: ꝓꝑ quod
quelibet grauia ſurſuȝ mota quouſqȝ ſta
bilem tāgant terrā manent penitus inqe
ta. ⁊ continuāt motū ſuum ꝗ inceperunt
moueri: ſed qetantur cū peruenerint ad
eā. Similiter fortis ⁊ patiens ſoliduȝ hꝫ
animum ad quelibet oneroſa ⁊ grauia ē
quanimiter tolerāda. nec generat grauis
res aliqua perturbationem vel inquietu
dinem in eo qui etiam inter inquietudi/
nes ſolus quietus manet ⁊ firmus. Sed
iſtam ſoliditatem ⁊ firmitatem charitas
operatur in anima quia charitas patiēs
eſt ⁊ omnia ſuffert vt dicit prime Corin.
xiij. Nec vera ſufferētia eſt que ſine cha/
ritate eſt: qꝛ vera patientia eſt que ipſum
amat quem portat. Nam tolerare ⁊ odiſ
ſe non eſt virtus māſuetudinis ſed vela/
men furoris ſicut Grego. dicit. Sed no/
tādum eſt ꝙ terra licet ſit ſumme ſtabilis
quo ad ſituȝ eſt tamen ſumme paſſibilis
per effectum. Et ſimiliter homo patiens
licet de propria non irritetur iniuria nec
tribulatione turbetur tamen aliene miſe
rie valde ⁊ ex corde compatitur. Vnde
Apoſtolus qui de ſua infirmitate cōmo/
tus non fuit aiebat. ij. Corin. xi. Quis in/
firmatur ⁊ ego non infirmor ⁊c.

¶ Capitulum. lviij.

PEccatum aſſimulatur igni
triplici ratōne. ¶ Primo
ratione ardoris. eſt enim
aliquis ignis qui maxime
excedit in ardore ſcilicet i
fernalis. aliqs excedit in fetore. ſ. ſulphu/

ris.aliqs vo in terrore vt ignis fulguris. ¶ Primus ignis infernalis eſt ignis lu/ xurie Ezech.octauo. Ab aſpectu lumbo rum eius deorſum ignis. A lumbis eniȝ deorſum ſunt inſtrumēta luxurie. hic au tem ignis eſt denigratiuus. Unde infer/ nales nigri pinguntur propter obſcurita tem culpe ⁊ pene. Ignis autem luxurie d nigrat per fumuȝ īfamie Joel tertio. Da bo prodigia in terra deorſum ſanguinē ignem ⁊ vaporem fumi. Terra deorſum eſt caro de terra ſumpta. que eſt pars ho minis infima. ex cuius videlȝ luxurie plu rimum ſequitur ſanguis.i.ſanguinis effu ſio ⁊ ignis .i.concupiſcentie inflāmatio ⁊ etiam vapor fumi.i.fame denigratio. Itē iſte eſt ignis conſūptiuꝰ. Job.xxxi. Ignis eſt vſqȝ ad conſūptioneȝ deuorans. De uorat enim luxuria vſqȝ ad cōſūptioneȝ anime per gratie expulſioneȝ: vſqȝ ad cō ſumptioneȝ vite per humoris reſolutio nem. ⁊ vſqȝ ad conſumptionē tēporalis ſubſtātie ꝑ diuitiaꝝ effuſionē. Luce.xv. Diſſipauit ſubſtātiā ſuā viuēdo luxurio ſe. Item iſte ignis eſt detētiuus non.n.ex igne īferni pōt aliquis erui niſi diuio mi raculo. ſicut erutus dr Lazarꝰ reſuſcita tus a xpo. Unde dicit ꝙ poſtea nūꝗ͂ riſit ex horrore illaꝝ penaꝝ īferni queȝ cōce perat. Sic etiaȝ ex igne luxurie nō poteſt aliquis liberari niſi diuio miraculo ⁊ gra tie ipſius ſuffragio Sapieñ. viij. Nō poſ ſum eē continēs niſi deus det. Unde ne ceſſaria eſt ſanctorū oratio ad talē gra/ tiam impetrandam. Numeri.xi. Orauit Moyſe ⁊ abſortus eſt ignis. Item iſte ignis luxurie eſt fomentoruȝ ſuſceptiuꝰ Siquidem hunc ignem luxurie nutriūt ⁊ fouent iuuentuȝ laſciuie Pſalmiſta. Iu uens eorum comedit ignis ſcilicet lu/ xurie. Item diuinarum copie Pſalmi/ ſta. Exarſerunt ſicut ignis in ſpinis. Spi ne enim dicunt diuitie propter pūctio nem ſolicitudinum que multum tū lu xurie prebent oportunitatem Iteȝ deli/ ciarum affluentie. Job .xxix. Terra de ꝗ oriebatur panis ſcȝ deliciaruȝ i loco ſuo igne ſubuerſa eſt. Item ornamentorum pompe que homines alliciunt ⁊ apetitū accendunt Iſaie.xi Gloria eius ſuccenſa dabit ignem ⁊ vermes. ignem ideſt ardo/ rem concupiſcētie. ⁊ vermes ideſt corru ptioneȝ luxurie. vel vermes ideſt remor ſus conſcientie. ¶ Secundꝰ ignis ſcilicȝ igens ſulphureꝰ eſt ignis auaritie. qui vi delicȝ eſt inſatiabilis. Prouer.xxx. Ignis nunꝗ͂ dicit ſufficit. Ecci.v. Auaritia non implebitur peccunia. Item ē extinguibi lis. Iſa.lxvi. Ignis eorum non extingue tur. ⁊ ꝓpterea aſſimilat igni ſulphu/ reo. Dicitur eni ꝙ quedaȝ cauerne ſūt i monte ethne que ſemper ardēt ⁊ hꝯ ꝑ pt abundātiam ſulphuris. cuius ꝓprie tatem tenet auaritia. q̄ ſemper ardet. ps Pluit ſup peccatores laqueos ignis ſul phur ⁊c̄. Et dicit laqueos ignis qꝛ ꝑ aua/ ritiaȝ multi illaqueātur a diabolo. j. Thi mo.vi. Qui volunt diuites fieri incidūt in tentationē ⁊ i laqueuȝ diaboli. Itē iſte ignis ſemper eſt augmentabilis qꝛ creſcē te pecunia creſcit etiam amor nūmi. Sic etiam augmentatis lignis creſcit ignis. ¶ Tertius ignis ſcȝ fulguris eſt ſuperbie Ezech.i. De igne fulgur egrediēs. hic eſt ignis deſcēdens ſiue ruens per deiectio nem. Nam licet ſupbus primo aſcendat per eleuationeȝ tamen poſtea ruit ꝑ de/ iectioneȝ Job primo. Ignis cecidit de ce/ lo. hic ignis de celo cadens fuit ſuperbia angelorum qui de celo ceciderunt per ſu perbiaȝ. Sicut enim vapor fulguris pri mo aſcendit nube incluſus. ſed poſtea cū impetu deſcēdit a ſuo cōtrario expulſus Ita accidit p̄mo angelo ſuperbiēti. Unde dominus dixit. Videbaȝ ſathanam ſicut fulgur cadenteȝ ⁊c̄. Item hic ignis eſt ar dens ꝑ ambitionem. ps. Exarſit ignis in ſynagoga eorum. Iteȝ hic ignis eſt fume ſcens per oſtētationem. Exo.xix. Mons ſynai fumigabat. Mōs ſynai altitudo ſu pbie. Item eſt nocens oculis per offuſca/ tionem Apo.ix. Dicitur ꝙ de fumo egre diente de puteo obſcuratus eſt aer ⁊ ſol. ¶ Item peccatum aſſimilatur nubi pro/ pter ſex. ¶ Primo nubes ad modū ſpō/ gie tota eſt cauernoſa vana ⁊ vacua nul/

la ſtabilitate ſuffulta ſed a vētis hincide
deducta. Quia homo qui in peccatō exi
ſtit omni bono eſt vacuus tot⁹ in operi
bus eſt inanī ī nullo bono proprio ſitu
firmus ſed magis a vento ideſt a tētatiō
ne diaboli vel vanitate mundi ad ōnia
mala deductus Unde in epiſtola Judei.
Hi ſunt nubes ſine aqua que a ventis cir
cūferuntur. ¶ Secundo qꝛ nubes ē ex
groſſis ⁊ terreſtibus vaporibus genera
ta. quod competit ſpecialiter auaritie q̄
eſt ex terrenis ⁊ metallicis deſiderijs cau
ſata Hieremie quīquageſimoprimo. Qui
leuat nubes ab extrēo tere. ¶ Tertio qꝛ
nubes aliquando eſt obſcura ⁊ ideo ſola
rium radiorum occultatiua. qꝛ peccatuz
dum animam obtenebrat ⁊ obſcurat vi/
dere non ſinit irradiatōes diuinas. Exo.
xiiij. Erat nubes tēebroſa. ¶ Quarto qꝛ
nubes ſicut reſoluta ī pluuiam eſt valde
proficua ſic reſoluta ī ventum eſt valde
nociua. Quia tempeſtatis eſt ī mari ⁊ in
terra generatiua. ⁊ ex colliſione ſua aerī
inflammatiua. ⁊ corruptionis ⁊ tonitrui
cauſatiua. ⁊ maxime illa que ex vaporib⁹
fetidis ⁊ putridis generata valde eſt īfe/
ctiua ⁊ corruptiua. Hec autē precipue cō
petunt vicio ſuperbie que omnia pertur
bat rixas generāt. corda ad mala inflam
mat ⁊ ꝯturbat ⁊ tōitrua timoris ⁊ mo/
rum corruptionem cauſat. iij Reg. xviij.
Celi obtenebrati ſunt ⁊ nubes ⁊ vētus ⁊
Eze. xxxviij. Aſcendens quaſi tempeſtaſ
venies ⁊ quaſi nubes ⁊ operies terraz. ⁊
in ps. Nubes tranſierunt grando ⁊ car/
bones ignis. Et iterum in ps. Vocem de
derūt nubes ſcz tonitrui ſm illud. Vox
tōitrui tui in rota Exod. xix. Ceperūt au
diri tonitrua ⁊ micare fulgura ⁊ nubes
denſiſſima operuit mōtez. ¶ Quito quia
nubes eſt hominū deceptiua qꝛ cū fue/
rit nubes ex ſiccis vaporibus generata p̄
tendit aquam eſſe futuram. ſed ī fine cau
ſatiua vēti ⁊ turbinis ē perſolutiua. Ita
peccatum mortale omnes homines deci
pit. qꝛ dū ſuauia ⁊ ſaporoſa promittit in
fine nihil aliud ꝙ penam inferni perſol/
uit Prouer. xxv. Nubes ⁊ ventus ⁊ plu

uia non ſequēs vir glorioſus ⁊ promiſſa
non complēs. ¶ Sexto qꝛ ſi nubes vna
ſit alteri contraira tempeſtatis ē cauſatī
ua. qꝛ homis ad hominē diſcordia ē om
niuz malorum inductiua Ezech. xxx. Di
es nubis tempus gentium erit ⁊ veniet
gladius in egyptum. ¶ Item peccatuz aſ
ſimilatur tōitruo ꝑpter quatuor. ¶ Pri
mo quia tonitruum omnia conquaſſat.
Eccl. xl. Subſtantie iniuſtoruz ſicut flu/
uius ſiccabuntur ⁊ ſicut tonitruum ma/
gnum in pluuia perſonabūt. ¶ Secūdo
quia tonitruum cerebrū perturbat. quia
ſcz peccatum rationem offuſcat. ps Ful/
gura multiplicauit ⁊ cōturbauit eoſ. ful
gura cum tonitruis ꝓdeunt Apoca. iiij.
Procedebāt fulgura ⁊ voces ⁊ tonitrua
¶ Tertio quia tonitruum timorē gene
rat. ps. A voce tonitrui tui formidabūt.
Et ſimiliter peccatum pauorem cauſat.
Prouer. x. Pauor his qui operātur ma
lum. ¶ Quarto quia tonitruū vinuz in
doliis mutat. Ita peccatum mutat vinuz
charitatis in vinum corruptū iniquitatī
Unde ſit per peccatum peſſima mutatio
anime de ſtatu gratie ad ſtatuz culpe ⁊ a
ſpe glorie ad reatum gehēne Iſaie. xxix.
Viſitabūtur in tonitruo ⁊ cōmotiōe ter
re. ¶ Itm peccatum aſſimilatur mari.
¶ Primo qꝛ eſt timoris incuſſiuum. ⁊ ſi
pertinet ad peccatuz auaritie. quia auar⁹
ſi non habet ſemper eſt in ſolicitudine lu
crandi. ſed ſi habet ſēper eſt in timore p
dendi. Oſee vndecimo. Formidabūt fi/
lij maris. ¶ Secundo quia mare eſt ama
ritudine ſua dulcedinem fluminū ⁊ fon
tium abſortiuū. Ita luxuria amaritudi/
ne ſua abſorbet dulcedinem precedētiuz
delectationem. Prouer. v. Nouiſſima il
lius amara quaſi abſinthium Apoc. viij
Multi homines mortui ſūt de aq̄s qꝛ
amare facte ſunt Boetius. Voluptates
triſtes habere exit⁹ quiſquis libidinuz ſua
ruz recordari volet intelliget. ¶ Tertio
quia mare ē appetitus cibi ⁊ potus abla
tiuum. Hoc facit ſacietas ⁊ diliciositas
gule. quia viuentes in delicijs perdūt ap
petitum corporalem ⁊ ſpūalem. Unde et

ſapientia que a ſapore dicitur quia fac ſu
perna ſapere. ſm illud apoſtoli. Col. iij.
Que ſurſuȝ ſunt ſapite. dicitur non eſſe
cum mari neqȝ inter delicioſos reperiri.
Job xxviij. Sapientia vbi inuenit et qs
eſt locus intelligentie? Neſcit homo pre
cium eius nec inuenitur in terra ſuauiter
viuentiuȝ. Abiſſus dicit. Non eſt in me
⁊ mare loquitur nõ eſt mecum. ¶ Quar-
to quia mare cuȝ nebulas ⁊ nubes gene-
rat eſt caliginis ⁊ obſcuritatis in aere in-
ductiuum. Hoc competit ſuperbie qr ꝓ-
pter ambitiones honorum ⁊ dignitatuȝ
offuſcat intellectum ⁊ rationem. vt ſcȝ ꝓ
priam menſuram homo non videat nec
attendat. Et ideo ſuperbus aſſimilat dor
mienti qui habet ſenſus vapore ſomni li
gatos ⁊ offuſcatos Prouer. xxiij. Eris ſi
cut dormiens in medio mari ¶ Quinto
quia mare eſt radiorum ſolis interempti
uum. Et hoc cõpetit inuidie que radios
ſolis ideſt gratias datas a deo impedire
⁊ intercipere conatur. Et ideo inuidi qui
aliorȝ gratiam offuſcare conantur ⁊ ali
quando hic confunduntur ⁊ tandem ad
eternas tenebras perducuntur. Vnde di
citur in epiſto. Jude. Hi ſunt fluctus feri
maris diſpumantes ſuas confuſiones ſi-
dera errantia quibus procella tenebrarũ
cõſeruata eſt in eternum. ¶ Sexto quia
mare eſt ſui coloris immutatiuũ. Et hoc
competit ire. qr dum hõ iraſcitur mutat
faciem ⁊ colores Ezech. i. Apparuit rota
vna iuxta animalia habẽs quatuor faci-
es ⁊ aſpectus rotarum ⁊ opus earũ qua
ſi viſio maris. Talis rota eſt homo iratꝰ
qui ſtridẽdo ⁊ clamando vadit ⁊ mouet
⁊ per impetuȝ ire ſequitur animalia bru
ta qr efficitur ſimilis feris crudelibꝰ ⁊ im
petuoſis. Et habet quatuor facies ⁊ gra-
dus: vnaȝ prout ira eſt in corde. aliam ꝓ
ut effunditur ore. ſcȝ i verbis clamoroſis
⁊ cõtumelioſis. tertiam prout prodit ꝑ
aliquod aliud ſignum ſiue oris ſiue digi
torum ſicut Italici intercludunt pollicẽ
inter duos digitos collaterales qd vo-
cant facere ficum ſiue ſilbectum vt gram
matici dicunt vel alio ſigno ꝯſimili. quar
ta cũ opera perficitur percutiẽdo vel oc
cidendo. ⁊ aſpectus vultus variat ⁊ mu-
tatur ſicut marc. ij. Macha. iij. Facies et
color immutatus declarabat internum
animi dolorem. ¶ Septimo quia mare
eſt caloris ſolaris repreſſiuum. Et hoc
competit accidie que ſua frigiditate re-
primit calorem ſolarem. ideſt amoris ſpi
ritualis feruorem ⁊ aliquando accidia ip
ſum ſpiritualem ⁊ vitalem calorem. ideſt
amorem totaliter in anima extinguit et
mortem ſpiritualem inducit Apoca. xvi
Omnis anima viuens mortua eſt in ma
ri. ¶ Item peccatum aſſimilatur lacui.
¶ Primo ratione retentionis quia ſm
Iſidorum Lacus dicitur quaſi locus a-
que. quia ſtat et non fluit: Nam aquas
recipit alijs non effundit. Et ideo ꝓpter
quietem eſt aquis ceteris groſſior et ad
potandum peior. Et hoc competit pec-
cato auaricie. quia auarus bona que reci
pit ⁊ congregat ſibi ſoli retinere conatur
⁊ alijs non infundit vel communicat lar
giendo. vnde vult ſemper recipe ⁊ nunꝗ
tribuere. Hec ſcilicet auaritia vel cupidi-
tas eſt quodammodo ceteris aquis dete
rior qr ſicut Apoc. dicit. Radix omnium
malorum eſt cupiditas Auari ergo ⁊ cu
pidi qr intendunt ſolum ad cõgregandũ
⁊ cumulandum diuitias mundi congre-
gabuntur ipſi ⁊ colligabũtur ſimul in la
cu. ideſt penis inferni. vt ſicut profunda
ti ſunt i lacum auaritie ita profundent
in lacum miſerie Iſaie. xxiiij. Congrega-
buntur congregatione vnius faſcis in la
cum ⁊ claudentur ibi in carcere. et tangit
duplicem penam que reſpondebit duplici
culpe. Nam qr fuerunt auidi ad congre-
gandum. ideo cõgregabuntur congrega-
tione vnius faſcis in lacum. qr vero ma-
num habuerunt ad largiendum clauſam
ideo claudentur ibi in carcere. ¶ Secun
do ratione indurationis. Nam in reati-
nis paludibus ⁊ lacu dicũtur iumentoꝝ
vngule indurari. Quaſi autem vngule iu
mentoruȝ ſunt mentes peccatorum que
maxime per ſuperbiam indurantur Da
niel. vi. Miſerunt eum in lacum leonuȝ

Quaſi enim lacus leonum eſt malicia et crudelitas ſuperborũ. ⁊ talis crudelitas ⁊ feritas idurat cor ſuperbi Job. xl. Cor eius idurabitur quaſi lapis. ¶ Tertio ratione ſummerſionis. Naꝫ in iſide eſt lacus in quo nihil natat ſed omnia ſũmergũtur. ⁊ hoc pertinet ad vicium gule. qḋ primo parentes noſtros cuꝫ tota poſteritate ſummerſit. Et multi ſũmergũtur hodie in aquis deliciarũ. Unde guloſus ſimilis eſt Dauid qui deſiderauit aquam de lacu ideſt ſuauitatem ⁊ delicioſitatem gule. ij. Reg. xxiij. Deſiderauit Dauid aq̄ de lacu ꝛc. ¶ Quarto ratione ebrietatis. Nam in italia dicitur eſſe lacus qui bibentibus tedium facit. Hoc pertinet ad iram que quando excreſcit nimis q̄ſi vinuꝫ inebriat ⁊ rationem abſorbet. ⁊ ideo hõ iracundus eſt etiam ſocijs ⁊ amicis in tedium ⁊ grauamen. Quia enim homo iratus quaſi cecus in homines impingit ex eo ꝙ rationis ⁊ veritatis conſiliũ ſeu iudiciũ non expectat Pſal. Nõ expectabunt qui deſcendunt in lacum veritateꝫ tuã. ¶ Quinto ratione profundationis. Nam in quodam lacu iudee ſeu paleſtine nihil viuum vel habens animaꝫ põt mergi vel ꝓfundari. Et hoc ꝑtinet ad viciũ accidie quo nõ abſorbetur vł mergiť qui hꝫ aĩaꝫ viuentẽ ꝑ charitateꝫ q꞉ charitas qua aĩa ſpũaliter viuificatur nunq̄ ẽ ocioſa ſeu accidioſa. Unde quando preeminet in anima nõ ſinit animam cadere in lacum accidie. Et ſi aliquis labiť in vitium accidie ſicut creſcit accidia ita labiť ⁊ perditur ipſa ſpũalis vita Treñ. iij. Lapſa eſt in lacum vita mea. ¶ Sexto ratiõe variationis. q꞉ in traconitide ẽ lacus ter in die dulcis ⁊ totiẽs amarus vt diċ Iſidorus. Hoc aũt cõpetit inuidie. q̄ quotiens ex vna ꝑte dulcorat ⁊ delectat totiens ex altera ꝯ̄ria amaricat ⁊ contriſtat. Letatur. n. inuidus ⁊ exultat de dãno ꝓximi tripliciter. ſ. de dãno ꝑſone. de dãno ſubſtantie: ⁊ de dãno fame ſiue honoris ⁊ glorie. Sed ecõtrario tripliciter amaricatur. ſ. de proſperitate ꝑſone. de augmẽtatione ſubſtantie. ⁊ de exaltatione fame ⁊ glorie. Et ex tali varietate ⁊ triſticia inuidia eſt quedam miſeria. vere. n. miſer ẽ qui de aliqua miſeria letus eſt. Sꝫ adhuc miſerabilior cenſeť qui de alterius felicitate torqueť. Unde de lacu huius miſerie ſe eductũ a deo letabatur propħa dicẽs. Exaudiuit preces meas ⁊ eduxit me de lacu miſerie. ¶ Septimo rõne generationis q꞉ lacus ſodomorũ dr̃ mare mortuũ. Mare ꝑꝑ ſuam magnitudineꝫ. mortuũ q꞉ nihil generat viuuꝫ. Uñ nec piſceſ hꝫ nec volucres ⁊ ideo illud refertur ad vicium luxurie. ꝑcipue ſodomiticũ cuiꝰ actus non ordinatur ad generationem ſed ſolum ad delectacionem. Et iõ vocatur vicium cõtra naturã. ex eo ꝙ natura actũ carnis ordinauit ad generationem prolis. Et iõ eſt viciũ magnũ prouocans irã dei Apoc. xiiij. Miſit in lacuꝫ ire dei magnũ ⁊ calcatus ẽ lacus. ¶ Itẽ peccatũ aſſimilať fonti ꝑꝑ tria. ¶ Primo ꝑꝑ occupationẽ auaritie. q̄ circa terrena intẽdit Gñ. ij. Fons aſcẽdebat de terra irrigans ꝛc. ¶ Scḋo ꝑꝑ ardorẽ luxurie Eccl. xxvi Sicut viator ſitiẽs ad fontem os aꝑit ⁊ loqtur de muliere luxurioſa. ¶ Tertio ꝑꝑ corruptionẽ ſocietatis pure q̄ rũpiť ꝑ malũ exẽplũ Prouer. xxv. Fons turbatus ⁊ vena corrupta. Itẽ peccatũ i ꝯſciã clauſuꝫ ẽ cã timoris ⁊ ꝑiculi ſicut vapor ſiccus ſiue vẽtus incluſus in viſceribus terre ⁊ coartatus aliquo ꝯſimili ſuꝑueniẽte ⁊ cõprimente ipm ⁊ nõ valẽs expirare ꝑꝑ profunditatẽ terre ⁊ ſoliditatem cõcutit terrã ſibi obuiãtẽ ⁊ obſtantẽ ⁊ ſic cauſat terremotũ ⁊ facit terrã tremere. ⁊ aliq̄n eſt cã magnoruꝫ periculoꝝ q꞉ q̄nqꜫ facꝫ diluuia ⁊ effuſiõeſ aq̄ꝝ ⁊ hiatuũ q̄nqꜫ ſcidit terrã ⁊ euertit eã ⁊ ſuꝑibꝰ fit inferius. Ita ſimiliter peccatum in ꝯſcia clauſum ⁊ retentũ eſt cã terremotus. i. timoris Math. xxvij. Viſo terremotu ⁊ his que fiebant timuerunt valde. Senec. nihil timidum facit animuꝫ niſi reprehenſibilis vite conſcia. Eſt etiam periculoſum. tũ q꞉ peccatũ qḋ ꝑ pniam non deleť mox ſuo põdere ad aliud trahit. ⁊ ſic eſt cã cadẽdi ſicut terremotꝰ facit cadere do

mos. Apo. xj. Terremot⁹ fact⁹ eſt magn⁹ ⁊ quarta ps ciuitatis cecidit: tũ etiam qa dñ hõ diuti⁹ in pctõ manet de⁹ eũ ſubito ꝑcutit ⁊ ſubuertit: ſicut qñqꝫ terremot⁹ ſubito fit ꝙ cõmouet ⁊ ſubuertit. Actuũ xvj. Subito terremot⁹ fact⁹ ẽ magn⁹ ita vt mouerent̃ fũdamẽta ⁊c̃. Et iõ bñ ꝯſulit. Eccĩ. v. Ne tardes cõuerti ad dñm et ne differas de die in diẽ: ſubito em̃ veniet ira illi⁹ ⁊ in tpe vindicte diſpdet te.

Capl̃m lix.

Peccatoꝛ aſſimilat̃ lune ꝑpter quattuoꝛ. ¶ Primo qꝛ luna eſt ſolis eclipſatiua ſiue obſcuratiua inter nos ⁊ ſolẽ interpoſita qñ cõcurrũt ſil̃ in eadẽ linea ecliptica: ⁊ de h̃ dictũ eſt. s. ca. xlviij. Ita ſil̃r pctm̃ eclipſat ⁊ obſcurat in aĩa lumẽ rõnis: vel qꝛ interponit ſe pctm̃ inter nos ⁊ deũ tollit anie lumẽ gr̃e ꝑpter qd vie pctoꝝ vocant̃ tenebroſe ẜm illud Prouer. iiij. Uia impiorũ tenebroſa. ⁊ Apl̃s dicit Ro. j. Obſcuratũ eſt inſipiẽs coꝛ eoꝝ. Joe. ij. Sol conuertet̃ in tenebras ⁊ luna in ſanguinem. ¶ Scd̃o qꝛ luna ẽ oculoꝝ viciatiua. Nã ẜm Ptolo. luna efficit hoĩem male diſpoſitũ in oculis ⁊ inoꝛdinatũ. Efficit em̃ in hoĩe vnũ oculũ maioꝛe altero aut ſtrabonẽ ſiue oꝛbũ in vno oculoꝝ. Et ſubdit homo aũt in cuius complexiõe lune cõſtellatio dominiũ habuerit vicio in oculo nõ carebit. Ita ſimiliter peccatoꝛes in oculis mentis praue ſunt diſpoſiti: quia oculum ad terrena habent magnum: ſed ad ſpiritualia paruũ. Et ſimiliter hypocrite qui vident feſtucã in oculo fratris ſui: trabem autẽ in oculo ſuo nõ vidẽt. Habent oculum ad videndũ ſe paruum ⁊ ad videndum alios magnuꝫ. Specialiter inuidie vitium vel ire videtur facere hominem in oculis praue diſpoſitũ. Unde de Saule hoſte Dauid dicitur. j. Reg. xviij. ꝙ iam nõ rectis oculis reſpiciebat ſaul dauid. Sed talem aſpectũ inuidie auferunt iuſticia ⁊ pax. Nam pax remouet odium: iuſticia rectificat aſpectum ⁊ actũ. Unde in pſalmo. Orietur in diebus eius iuſticia ⁊ abundãtia pacis donec auferatur luna. Tertio quia luna eſt tempoꝛalium euentuũ indicatiua. Eccĩ. xliij. Luna in om̃ibus in tempoꝛe ſuo oſtenſio tempoꝛis ⁊ ſignum eui. Luna enim vt dicit Beda ſi in pꝛincipio rubeat vt aurũ ventos oſtendit. Si in ſummo eius coꝛniculo maculis quibuſdam nigreſcit pluuioſum menſis pꝛetendit exoꝛdium. Si vero nigreſcit in medio plenilunium ſerenum. Cum vero in doctrina nauigationis ſcintillat ad rhemos: in breui tempeſtas futura erit. Que om̃ia peccatoꝛibus competunt. Quoꝝ quidã ſunt rubẽtes per ignita deſideria. Quidam nigreſcentes per turpia opera. Et aliqui ſcintillantes per praua eloquia. Item quidã ſunt ventoſi per ſuperbiam. quidam pluuioſi, ſiue aquoſi per luxuriam. quidam vero ſereni videri volunt per vanam gloꝛiã. quidam tempeſtuoſi ⁊ inquieti ſiunt per cupiditatem ⁊ auariciam. ¶ Quarto qa luna eſt ſui ſtatus mutatiua: nec vnꝗ̃ in eodem ſtatu permanſiua. Et eſt luna nõ ſolum in ſe mutabilis ſed etiã in effectu. Nam vt dicit Ptolo. luna efficit hominem inſtabilem ⁊ mutabilem de loco ad locum diſcurrendo. Eſt etiam in hominibus quadruplex mutatio que adhuc deſignatur in luna. ¶ Pꝛima eſt nature ẜm qd homo variatur per quattuoꝛ etates. Pꝛima eſt augmẽtatiua. s. in iuuentute. Secũda eſt ſtatiua: que. s. dicit̃ virilis. Tertia dicit̃ diminutiua. s. virtutis: ⁊ hec eſt ſenectus. Quarta eſt decrepita ſiue ſenium que minuit ſubſtantiã ⁊ virtutem. Hec mutatio etatum ẜm Ptolo. in almageſti accipitur ẜm circulũ lune que quadrupliciter variatur. Nam pꝛimo luna creſcens quouſqꝫ efficiatur dimidia eſt i effectu ſuo calida ⁊ humida: ⁊ talis ẽ pꝛima etas. Deinde luna vſqꝫ ad pleniluniũ eſt calida ⁊ ſicca: ⁊ talis eſt ſecunda etas in qua hominis cõplexio calido paulatim humiduꝫ conſumente efficitur calida et ſicca: tertio luna cadens a plenilunio ꝗ̃uſqꝫ redeat ad medietatẽ eſt frigida ⁊ ſicca: ⁊ talis eſt etas tertia in qua cõplexio: qa

cum humido egrediēte deficit calidū effi citur frigida ⁊ ſicca. Quarto luna a me dio vſqȝ ad defectū eſt frigida ⁊ humida: ⁊ talis eſt etas quarta in qua complexio: quia frigiditate inualeſcente inducit hu midum extraneū nō nutriens nec augēs ſed humectans extrinſecus quod eſt hu midum phlegmaticū efficitur frigida per ſe ⁊ humida per accidens. ¶ Secūda mu tatio eſt fortune prout homo variatur ſm diuerſos euentus bonos ⁊ malos q̄s etiam luna ſignat. Nam luna vt dicunt Ptolo. ⁊ Albuma. aliquādo ſignificat et efficit euētus malos: aliqñ vero bonos. Nam in ſecūdo ſigno exiſtēs poſt aſcen dens merorē deſignat ⁊ triſticiā ⁊ ablatio nem ſubſtātie per fures. Et etiam in quar to quinto ⁊ octauo rixam fugā ⁊ mutabi litatem. In ipſo etiam ſignat ꝙ qui tūc in cipit regnare cito deponetur. In. xij. autē impedimentū rixam duriciē ⁊ carcerem ex parte amicorū. In omnibus alijs do mibus ſiue ſignis bonum efficit ⁊ preten dit. ¶ Tertia mutatio eſt culpe quam eti am ſacra ſcriptura mutabilitati lune aſſi gnat. Eccī. xxvij. Stultus autem vt luna mutatur. Nam luna apparet parua ⁊ cor niculata ⁊ tunc dicitur monoides. quan doqȝ vero apparet quaſi per mediū ſe cta. ſ. quādo eſt octaua: vnde dicitur dico thomos. quādoqȝ vero nō apparet omni no plena. ſ. quādo eſt. xj. vnde dicitur am phitracos quaſi de ſua plena rotūditate dubia. quādoqȝ vero apparet tota plena ſcȝ quādo eſt. xiiij. vnde dicit̄ grece panſe lenos. Ita peccatum paruū eſt quādo in cogitatu concipitur mediū cum cōſenſu ſtatuitur: integrū cum opere agitur: ſȝ to taliter plenū cum in conſuetudinem du citur. ¶ Quarta eſt mutatio miſerie ſm corporis defectū: de qua Iob. xiiij. Homo natus de muliere breui viuens tempore: replet̄ multis miſerijs: qui quaſi flos egre ditur ⁊ cōteritur ⁊ fugit velut vmbra et nunq̄ in eodē ſtatu ꝑmanet ⁊c. Et hanc etiā luna oſtendit dum minuit̄ cadens a plenilunio in defectū. Eccī. xliij. A luna ſi gnum diei feſti luminare quod minuitur in cōſummatiōe. Vnde ſignificat vitā hu manā que incipit a feſto. i. a gaudio: quia lete ſuſcipit̄ homo cum naſcitur: ſm illō Io. xvj. Iam nō meminit preſſure ꝑpter gaudiū qꝛ natus eſt homo in mūdū. Sȝ tandem vita humana cōtinue diminuta conſumit̄. Sed hec mutatio ⁊ diminutio ceſſabit in futuro poſt reſurrectionem. Iſa. xl. Luna tua nō minuet̄ qa dn̄s erit tibi in lucē ſempiternā ⁊ cōplebunt̄ dies luctus tui. ¶ Itē peccator aſſimilat̄ marti Nam Mars eſt planeta in effectu cali dus ⁊ ſiccus maſculinus ⁊ nocturnꝰ. Ita peccator eſt calidus qñ ferueſcit ꝑ iracun diā. Eccī. xxxiij. Anima calida quaſi ignis ardens nō extinguit̄ donec aliquid gluti at. Et homo nequā in ore carnis ſue nō definet donec incendat ignem. ſ. ire i alijs vel in ſe. Itē peccator eſt ſiccus dum mar ceſcit per inuidiā. Nam ſicut dicit poeta: Inuidus alterius rebus macreſcit opimiſ. Inuidia (ſicut dicit pħs) eſt triſticia i alie nis bonis. Et ſicut dicit̄ Prouer. xiiij. Spi ritus triſtis exiccat oſſa. Itē eſt maſculus cū reſoluit̄ per luxuriā: ⁊ precipue ꝑ viti um cōtra naturā. Rom̄. j. Maſculi reli cto naturali vſu femine exarſerūt in deſi derijs ſuis inuicem maſculi in maſculos turpitudinē operātes ⁊c. Itē ē nocturnꝰ ꝑ auariciā q̄ aīam precipue obtenebrat. Itē qꝛ fures quos facit cupiditas ꝑcipue de nocte ⁊ in tenebris furantur. Theſ. v. Sicut fur ita in nocte veniet ¶ Itē pctō rū vita aſſimilatur aque. ¶ Primo qꝛ ē tur bida ꝑ affectū cupiditatiſ. Hiere. ij. Quid tibi i via egypti vt bibas aquā turbidā: Via egypti via ſollicitudinis. Aqua tur bida anxietas temporaliū. ¶ Secūdo qa eſt immūda q̄tum ad laſciuiam carnis. Exo. iiij. Ad ꝑcuſſionē virge moyſi ver ſa eſt aqua in ſanguinē. vnde Pſ. Cōuer tit aquas eorū in ſanguinē moyſes xp̄us cuiꝰ virga diabolus: de qua Iſa. x. Ve aſ ſur virga furoris mei qui cum temptat ꝑ cutit. Sed aqua cōuertit̄ in ſanguinē cū aīa cōſentit ad carnis laſciuiā. Exo. xxviij Vidi te cōculcari in ſanguine tuo. ¶ Ter tio qꝛ eſt ſterilis ꝑ accidiā. iiij. Regū. xx.

habet de aquis hiericho ꝙ ſteriles erãt.
Et ideo viã peccatoris ſignificant accidio
ſi qui ſterilis ẽ a fructu bone opationis.
¶ Quarto quia eſt frigida ꝑ inuidie ma/
liciã ardoris charitatis extinctiuã. Hierẽ.
vj. Sicut ciſterna frigida facit aquã ſuam
ſic frigidã facit maliciã ſuam. ¶ Quinto
quia infidelis per preſumptionẽ. Hiere.
xv. Plaga mea deſperabilis renuit cura/
ri: facta eſt mihi in mendaciũ aquarũ infi
deliuʒ. ſ. foueas ⁊ herbas occultantium.
¶ Sexto quia eſt congelata per obſtinati
onem. Eccĩ. xxiiij. Ventus aquilo flauit et
gelauit criſtallus ab aqua. Ventus aquilo
eſt diabolica ſuggeſtio. Criſtallus ẽ aqua
ſumme congelata: ⁊ ſignificat animã obſti
natam ⁊ induratam. ¶ Septimo quia eſt
amara per irã. Apoca. viij. Stella ardens
cecidit in tertiã partẽ fluminũ ⁊ in fõtes
aquaꝝ ⁊c. ⁊ multi homines mortui ſunt
de aquis q̃ amare facte ſunt. Aq̃ amara
ẽſt peccatrix: ſtella ardẽs ira que cũ cadit
in aquã amaritudinẽ generat. i. rancorẽ.
¶ Octauo quia eſt maledicta per deſpera
tionẽ. Nume. v. Ingrediant̃ aque male/
dicte in ventrẽ tuũ ⁊ vtero tuo tumeſcẽ
te putreſcat femur. Vẽter cõſciẽtia eſt aq̃
maledicte fluxibilitatis peccatorũ aĩam
deſperare facientes: ⁊ ex hoc ſequit̃ diru/
ptio vteri que ſignat vehementiã dolo/
ris vermis interioris conſcientiã corro/
dentis: ⁊ putredo femoris in qua ſignifi/
catur priuatio ſpei: eo ꝙ in femore ẽ vis
generatiua. ¶ Nono quia mortua eſt ꝑ
pcẽ ipſius illationẽ. Joſue. iij. Aque infe
riores. i. peccatores ad infima peccatoruʒ
deſcendentes deſcenderũt in mare mor/
tuũ. i. in amaritudinẽ mortis eterne. Sʒ
nota ꝙ hee aque. i. peccatorum fluxibili/
tates ſunt quadrupliciter diuidende.
¶ Primo per donuʒ fortitudinis qđ ſig/
natur Geñ. j. vbi dicit̃: Fiat firmamentuʒ
in medio aquaꝝ ⁊ diuidat aquas ab aq̃s.
Firmamẽtũ eſt donũ fortitudinis ꝑ quã
diuiduntur aque culpe ab aquis gratie.
¶ Secundo per virgam penitẽtie quod
ſignatur Exo. xiiij. vbi ꝑ virgã moyſi diui
ſe ſunt aque maris. Et erat aqua quaſi
murus a dextris ⁊ a ſiniſtris. Virga ẽ pe/
nitentia: ⁊ aqua a ſiniſtris vita peccatorũ
qui ſiniſtrã querunt id eſt temporalia: a/
qua a dextris vita ſanctorum qui querũt
eterna. ¶ Tertio per arcaʒ gratie. Joſue
iij. vbi dicitur ꝙ cum portaretur arca ꝑ
fluuium iordanis aque diuiſe ſunt: quia
inferiores decurrebant in mare mortu/
um: ⁊ aque ſuperiores creſcebant. Arca
eſt gratia: aque inferiores peccatores ad
ima peccatorum defluentes quouſq; ve/
niant ad mare mortuum id eſt amaritu/
dinem mortis eterne. Aque vero ſuperi
ores ſunt viri ſancti qui ſemper in meri/
to creſcunt. ¶ Quarto per pallium chari
tatis ſicut habet̃. iiij. Reg. ij. ꝙ diuiſe ſunt
aque ꝑ palliũ helie. ¶ Itẽ peccatoris cor
aſſimilatur glebe terre: q̃ gleba ſi nimiuʒ
fuerit indurata ſemen nõ recipit et rece/
ptũ in germen ꝓrumpere nõ ꝑmittit: ſed
vomere ſepe cõfracta ſemẽ tegit ⁊ nutrit
⁊ per pluuiã remollita q̃ndã in ſe pigue/
dinẽ colligit quã ad ſemis ꝓductionẽ ra
dicib⁹ circũfũdit vt dicit Grego. Sic q̃q;
cor hoĩs ſi fuerit per peccati cõſuetudi/
nem induratum ſemen ſpũalis doctrine
vel inſpirationis penitentie: aut nõ reci/
pit: aut ſi recipit fructum ſiue germẽ ope
ris nõ producit. Sed ſi vomere peniten/
tie ſeu lingue confitentis peccatũ ſepe fu
erit confractũ tunc ſemen huiuſmodi in
eo recipitur ⁊ nutritur. Job. xxxix. Con/
fringet glebas vallium poſt te. Glebe val
lium ſunt corda humiliter penitentiuʒ: q̃
dũ ꝯfringunt̃ aratro pñie ſuſcipiunt ſe
men ſpũalis doctrine ita ꝙ auxilio plu/
uie. i. diuine gratie circũfuſa radices affe/
ctionum mittunt. Hiere. xvij. Ad humo
rẽ mittit radices. Itẽ in germẽ operis ꝓ/
rumpit. Ezech. xvij. Plantabo illã ⁊ erũ/
pet in germen ⁊ dignum fructũ peniten/
tie pariet. Iſaie. xxvij. Iſte eſt oĩs fructus
vt auferatur peccatum. Aſſimilant̃ etiaʒ
peccatores finibus terre: ſm̃ illud Pro/
uer. xvij. Oculi ſtultorũ in finibus terre.
Reſpiciunt enim homines ſtulti magis
ad fines terre q̃ ad medium. i. magis ad
extrema vitioruʒ q̃ ad medium virtutũ.

Unde magis eis placent opera peccato/
rum q̄ exempla iuſtoꝝ. Uocantur ergo
peccatores fines terre. Primo quia terre
fines ſunt a medio remoti. Et ita etiaꝫ ſi/
militer peccatores a medio ſalutis: de q̄ i
Pſ. Operatus eſt ſalutem in medio terre.
Itē quia ſunt mali cōiuncti: quia. ſ. pecca
tores ſūt amaritudini eterne damnatio/
nis vicini. Itē qꝛ fines ſunt vltimi. i. vi/
les ⁊ deſpecti. Itē peccatoris anima aſſila
tur deſerto: quia deſertū ē locus ineptus
habitationi humane: ſm illud Job. xxx/
viij. Abſqꝫ homine in deſerto vbi null⁹
mortaliū cōmorat̄. Ita anima peccatoris
eſt inepta habitationi ſapiētie diuine. i. fi
lij dei. Sapien. j. In maliuolā animā non
intrabit ſapiētia nec habitabit in corpo/
re ſubdito peccatis. Sapiē. xj. Iter fecerūt
per deſerta que nō inhabitātur. Hec aūt
ineptitudo habitandi accidit in deſerto.
Primo propter terre vilitatē. Ita anima
efficitur vi is propter peccati abhomina
tionem. Ezech. xxix. Proijciam te in de/
ſertum ꝛc̄. Et dicit proijciam tāq̄ rem vi/
lem ⁊ abhominabilem: maxime aūt vilifi
cat animā peccati reiteratio. Hierem. ij.
Quā vilis facta es nimis iterans vias tu
as. ¶ Secūdo propter loci ſterilitatē: qꝛ
ſterilitas accidit anime per meritorū eua
cuationem. Sunt enī peccatorꝫ opera a
fructu meriti vacua. Hiere. xvij. Erit q̄ſi
mirice in deſerto. Mirice enī infructuo
ſe ſunt. Tertio propter aeris intemperi/
em: que intemperies accidit anime pro/
pter concupiſcētie inflāmationē. Joel. j.
Ignis. ſ. concupiſcentie comedit ſpecioſa
deſerti. Et Ecc. xliij. Exurget deſertum ⁊
extinguit viride ſicut ignē. Quarto pro/
pter aquarum defectibilitatem: quia ſcilꝫ
in peccatoribus deficit tam aqua gratie q̄
aqua ſapientie. Hiere. xxix. Arefacta ſūt
arua deſerti. Quinto propter hoſtiū va/
ſtitatem: quia patiūtur peccatores demo
num eos vaſtantium frequentem intor
ſionem. Threno. iiij. In deſerto inſidiati
ſunt ſcilicet demones in peccato. Apo/
ſtolus. j. Corinth. x. Proſtrati ſunt in de/
ſerto.

Capl'm. lx.

Penitentia aſſimilatur to/
nitruo propter ſeptem q̄
ſunt in generatione ipſi/
us tonitrui. ¶ Primo eſt
vaporis incluſio. Eſt enī
materia tonitrui ſm philoſophū vapor
ſiccus ⁊ calidus incluſus in nube aquoſa
et concaua. Talis enim vapor de facili to
tus inceditur ⁊ in forti calore ambo ſi/
mul vapores eleuantur ſcilicꝫ vapor hu
midus nubis ⁊ vapor ſiccus tonitrui: et
quia vapor terreſtris nō eſt adeo dilata/
bilis vt aqueus conſtringitur in medio
eius ⁊ vapor humidus expanditur ſicut
corium circa ip̄m. Huic itaqꝫ eleuationi
vaporis aſſimilatur compunctio cordis.
Nam tūc vapor terreſtris ſurſum eleua
tur quādo peccatū cōmiſſum ad memo/
riam reuocatur. Sed tunc claudit̄ in nu/
be aquoſa qn̄ peccati memoriā ſequit̄ cō/
punctio lachrymoſa. Eccj. xxxv. Sicut nu/
bes pluuie in tp̄e ſiccitatis. ¶ Secundū ē
incluſi vaporis inflāmatio. Nā qꝛ ꝯtrium
ꝯtriū fugit interior vapor ſiccus fugit ex/
teriorē humidū in ꝓfūdū nubis exterio
ris. exterior etiā vapor nubis loci frigidi
tate ꝯpri't ⁊ ampli⁹ interiorē exagitat: ⁊ in/
terior exagitatus ꝯfricat ptē ad partē ad
latera exterioris ⁊ ex ip̄o motu ⁊ ꝯfricati
one ꝯtingit ip̄m igniri. Talis aūt vaporis
inflāmatio ē feruens pcti deteſtatio ⁊ ad
ip̄m deſtruēdū accēſio. Nā dum pctā ſua
hō ꝯſiderat ⁊ peccatoꝝ delectamēta q̄ iā
trāſierūt cōparat ad maxia dāna q̄ reliq/
runt q̄ſi quedā ꝯfricatio fit vni⁹ ad aliud
ex q̄ mēs exagitata incēdit̄ ⁊ ad pcti rea/
tū tollēdū vehemēti⁹ ignit̄. Eccj. xxxviij.
Vapor ignis vrit carnes. i. feruor contri/
tionis cōſumit peccata carnis. Sed atten
dendū eſt q̄ qn̄qꝫ vapor incluſus deficit
⁊ de nube egredit̄ ita q̄ tonitruū non fa/
cit. Et iſta egreſſio qn̄qꝫ eſt ante inflāmati
onem qn̄qꝫ poſt inflāmationē. Ante inflā/
matiōem quidē qn̄qꝫ incipit comprimi i
profundū acumen ſui eo q̄ ſiccus eſt et
penetrat nubem ⁊ egreditur ad aerem et
ipſum cōmouet fortiter vel debiliter ſm

diuerſitatē ſue virtutis. Et inde eſt ꝙ ante
tonitrua venti ſunt validi ⁊ fortes. Sic
qñ memoria peccati eſt ſicca ſine lachry/
maꝝ cōpunctiōe ⁊ non inflāmata peccati
dolore egredit̄ cito d̄ nube .i. corde ita ꝙ
nō generat tonitruū .i. cōfeſſiōis ſonū ſed
potius tēptatiōis ventū. In inflāmatiōe
aūt accidit egreſſio vaporis qñ vterqȝ va
por rarus ē ⁊ debilis. ⁊ tūc quia nō inue/
nit reſiſtēs egredit̄ ſine ſono vel vento q
ad noſtrū auditū ꝑueniat ſicut in eſtate i
ſerotinis paruis coruſcationib⁹. Sic qñ
tam peccati recordatio ꝙ̄ ipa cordis com
punctio debilis eſt ⁊ rara ⁊ non feruens
ſed quaſi tepida etiā multotiēs deficit et
perit ipa contritio ita vt non ſequat̄ toni
truū .i. debita peccati cōfeſſio. Poſt inflā/
mationē aūt fit: eo ꝙ vapor paruus exi/
ſtens pulſando latera paꝝ facit ſoni: ſed
anteꝙ̄ ꝑtrāſeat extinguit̄: ⁊ tūc audit̄ ſo/
nus ſine coruſcatione. Sic ſimiliter eſt
qñ aliquis paruā contritionē habēs cōfi
tetur: quia bona volūtas etiā extinguit̄ ⁊
nō pertrāſit ad ſatiſfactionē. ¶ Tertium
eſt nubis aquoſe ſciſſio. Poſtꝙ̄ eñi ignit⁹
eſt vapor in nube expellitur a contrario
frigido nubis aquoſe: ⁊ tūc vis ignis ſcin
dit nubem aquoſam. Sciſſio autē nubis
aquoſe eſt aperitio mentis cōpuncte per
actū ꝯfeſſionis. Sed hec ſciſſio primo de
bet eſſe interius p ꝓpoſitū ꝯfitendi: ⁊ tūc
ſi aliquo impedimēto legitimo interueni
ente nō poſſet quis ſacerdoti alicui confi
teri: puta morte ꝑuentus vel al's omnino
impeditus: ſufficeret cōtritio cū ipo con/
fitendi ꝓpoſito ad peccati remiſſionem:
ſcḋm illud Pſ. Dixi .ſ. in ꝓpoſito cordis cō
fitebor aduerſum me iniuſticiā meā dño
et tu remiſiſti impietatem peccati mei.
¶ Quartū eſt ſciſſe nubis ſonatio: q̄ qui/
dem ſonatio tanta eſt ꝙ vſqȝ ad nos ter/
ribiliter venit. nec mirandū cum pānus
violenter ſciſſus ſic ſtrideat. Et veſica vē
to plena ꝙ̄uis ſit parua tñ fortiter ſtricta
⁊ confracta maximū ſonitū faciat. Hic ſo
nus ē confeſſio oris facta ſacerdoti in ꝙ̄
nubes aquoſa .i. mens compuncta de pec
cato ſalubriter aperitur ⁊ peſtifer vapor
peccati exterius expellitur. Sed nota ꝙ
ſon⁹ tonitrui habet tripliciter fieri. Nā
quādoqȝ fit violēta expulſio vnius vapo
ris ab alio: ⁊ tūc ꝓpter nubis ſciſſurā fit
in eadē nube fortiſſimus ſonus tonitrui.
Et ſic quādo vapor cōpūctiōis expellit
vaporē criminis fit ſonus confeſſionis: ⁊
ſic violentia cōpunctionis ꝑducit ſonuȝ
ꝯfeſſionis. Job. xxxviij. Quis dedit vehe
mentiſſimo imbri curſum ⁊ viā ſonantis
tonitrui: Quādoqȝ vero fit iſte ſonus ex
colliſione alicu⁹ nubis alteri⁹: qr vapor
paulatim ſcindens nubē ſuā i qua ē euo/
lans inuenit aliā nubē ſiccā cōſtrictam et
ſpiſſam ⁊ impingit in illam: ⁊ ex colliſiōe
facit ſonū. Et hic ſonus fit cū coruſcati/
one interdū quādoqȝ ſine coruſcatione.
Pſ. Vocē dederūt nubes. Sic etiā ſunt q
dam qui dum cōfitentur incipiūt qdem
tepide dicere facta ſua: ſed occurrēte ma/
teria interſerūt aliena ⁊ ibi colliduntur ⁊
ſonū faciūt: qr plus aliena ⁊ extranea fa/
cta ꝙ̄ ꝓpria cōfitent̄ peccata. Vnde nō de/
beret dicere ſacerdos: Abſoluo te ſed ab
ſoluo eos. Quādoqȝ vero egreditur va/
por paruus rarus ⁊ inflāmatus ex nube
tenui ⁊ nō multū aquoſa: ⁊ tunc videt̄ il/
le ignis ſicut alba flāma per multum fu/
mum: ⁊ nō facit ſonū in ꝓpria nube: ſed
obuiat ei alia nubes valde aquoſa ⁊ ſpiſ/
ſa: ⁊ quia debilis eſt flāma extinguit̄ in il/
lā aquoſa nube potius ſuſurādo ꝙ̄ ſonā/
do: ſic ſuſurrat ferrū ignitū cadēs i aqua.
Talis eſt ſuſurroꝝ cōfeſſio maligna qui
nō vadūt ad ꝯfeſſionem vt dicant pecca/
ta ꝓpria ſed potius vt reuelēt peccata ali
ena ⁊ vt malā opinionē generent in ꝯfeſ
ſore vel prelato de aliena ꝑſona: vel pro/
pter aliquā aliā violentiā: ⁊ talis cōfeſſio
potius eſt excuſatio. ¶ Quintū eſt vapo/
ris egredientis coruſcatio. Nam dū va
por ignitus ⁊ inflāmatus egredit̄ de nube
appareat coruſcatio: ⁊ ſiūt tunc ſimul tē
pore coruſcatio ⁊ ſonus ſed nō ſimul de
prehendunt̄: quia viſus velocior ē ꝙ̄ au
ditus. Vnde licȝ nubes prius ſcindat̄ ꝙ̄
emittit̄ ignis: ⁊ ideo tonitruū prius fit na
turaliter ꝙ̄ ſit coruſcatio: tamē coruſca

ſio prius attingit ſenſum viſus:eo ꝙ viſi bile ſpũalius eſt in aere.ſ. per eſſe magis ſpũale ⁊ intẽtionale ⁊ ideo ſtatim fit i, aere. Audibile aũt in aere eſt vt in propria materia:quia materia cauſe ſoni nõ eſt niſi in aere:lꝫ intẽtio ſoni ⁊ nõ eſſe recipitã aere:⁊ ideo ſonus nõ fit in aere ſubito ſꝫ ſucceſſiue:ſicut cum mulier lauat pãnos eminus homo prius videt percuſſionẽꝫ ꝙ audiat ſonũ:⁊ ita eſt in tonitruo ⁊ coruſcatiõe. Eccĩ.xliij. Accelerat coruſcationes emittere. Debet igit̃ eſſe in penitẽte nõ tantũ ſonus confeſſionis ſed etiã coruſcatio bone cõuerſationis:de qua dñs dixit Matth.v. Sic luceat lux veſtra coram hominib⁹ vt videant opera veſtra ⁊c̃. Debet etiã penitens euidenter vitam ſuam in melius mutare. Et hec eſt coruſcatio que ꝙto eſt rubicundior et magis ignea id eſt charitate feruidior tãto ẽ potior ⁊ efficacior. Sunt enim tres colores coruſcationis.ſ.rubeus clarus et albus flãmeus ⁊ rufus quaſi vinoſus. Primus eſt ex vapore nõ multum ſicco:humiduꝫ enim dat ei colorem rubeũ ſicut eſt flamma viridium lignorũ:et eſt timendus color ille:quia humidũ continet materiam ita ꝙ nõ ſpargitur ⁊ ideo facilius ⁊ fortius incendit. Flãma aũt albi coloris eſt vaporis valde ſicci ſicut eſt flãma ſiccorum lignoꝝ:⁊ ideo ſpargitur ⁊ nõ ledit niſi facile cremabilia vt ſtuppam ⁊ huiuſmodi. Rurſus aũt color penetrabilior eſt eo ꝙ ille eſt vaporis conglutinati valde terreſtris ⁊ multuꝫ frequenter ſimul incendit ⁊ ſcindit. Ex his igitur colligitur ꝙ vbi plus abundat humor cõpunctionis ⁊ rubor id eſt feruor amoris ibi eſt efficacior coruſcatio boni operis. ¶ Sextũ eſt in tonitruo fluminis percuſſio. Fulmen autem tonitrui extinguit venenũ animalis percuſſi. Nam pcutiens ſerpentẽ vel aliquod aliud venenoſum extinguit in eo humidũ naturale quod ẽ in eo licꝫ non ei. Vnde huiuſmodi cadauer fulminatiꝫ vermiculat quod nõ fieret ſi eſſet venenum:quia venenũ inde prohiberet naſci vermes ⁊ ex eo cibari. Similiter penitentie virtus extinguit in peccatorib⁹ nequitiam ⁊ venenũ peccati ⁊ producit vermes id eſt remorſus conſciẽtie magnos quia multũ remordetur ⁊ dolet de peccatis preteritis conſcientia confitẽtis: ſed tamen plures vermes non eam ſedant ſed purgant. ¶ Septimũ eſt nubis aquoſe in pluuiam reſolutio:quia ſcꝫ poſt tonitruum nubes in pluuiã reſoluitur terrã fecundantem ⁊ plantas nutrientem. Et hec eſt ſatiſfactio per elemoſinas per quas pauperes nutriuntur. ¶ Itẽ in pluendo aer reddit terre per nubiũ reſolutiões quod acceperat per euaporationẽ in quo reſtitutio deſignatur male ablatoꝝ que etiaꝫ eſt pars ſatiſfactionis: Nõ enim remittitur peccatum niſi reſtituat̃ ablatum vt dicit Augu. Et hec duo bene ſimul conueniunt.ſ.fulgor ⁊ coruſcatio bone cõuerſationis ⁊ pluuia ſatiſfactionis vt.ſ. ipſa penitentis opera: ⁊ ſint coruſcantia ad edificationẽ proximoꝝ ⁊ pluentia ad abſolutionẽ peccatorũ. Pſ. Fulgura in pluuiam fecit. ¶ Item penitẽtia aſſimilatur niui propter ſeptem. ¶ Primũ eſt ꝙ nix eſt malarũ herbarum mortificatiua. Et ſic per penitentiã mala vitiorũ incentiua extinguunt̃ que ex terra noſtre carnis oriuntur. Prouerb.xxvj. Nix in eſtate et pluuia in meſſe. Sicut enim frigus niuis in eſtate temperat incendiũ eſtus: ita penitentia ſi eſt in pectore temperat incẽdium culpe. ¶ Secũdo quia nix eſt terre impinguatiua. Nã dum ſuper terrã moratur poros terre claudit ſua frigiditate et calore reuocato interius fit humorũ attractio ad radices:vnde terra caleſcit ⁊ per conſequẽs impingueſcit. Iſa.lv. Deſcendit nix de celo ⁊ inebriat terrã ⁊ infundit eam. Et ita etiã ſimiliter penitẽtia ꝙuis corpus attenuat animã tamẽ impiguat: quia dum poros terre id eſt carnis appetitus reſtrigit:calor amoris ⁊ humor gratie in radice.i.in corde interius vberius excreſcit. ¶ Tertio quia nix eſt fetidorũ locorum coopertiua ſiue occultatiua. Et ita multi qui primo per peccatoꝝ infamiam fetebant per penitentiã quam poſtea

faciunt infamiã ſuam cooperiũt ⁊ famã recuperãt: ſicut patet de Magdalena. Te tigit ⁊ penitẽtia peccata quecunq̨ fetida vt ſez ea nõ videat deus ad puniendum. Pſ. Beati quoꝝ remiſſe ſunt iniquitates ⁊ quoꝝ tecta ſunt peccata. ❡ Quarto nix ſui ipſius diffuſiua eſt ⁊ ſuper terram nõ tum ſtrepitu ſed plane applicatiua qꝛ ſcilꝫ penitentiam ſuam homo vociferare nõ debet vel inaniter iactare ſeu publicare ad oſtentationẽ. Matth. vi. Attendite ne iuſticiam veſtrã faciatis corã hominibus vt videamini ab eis ⁊c. ❡ Quinto quia nix propter ſui pulchritudinem eſt oculoꝝ attractatiua. Sic penitentia aſpicientes edificat ⁊ attrahit per exemplũ ad imitatõnem. Interdũ tamen nix oculos aſpicientiũ diſgregat: ⁊ ſimiliter etiam quãdoq̨ aliquos male diſpoſitos quorũdam penitentia ſcandalizat. Unde clamant eos hypocritas ſicut chriſtus dixit de iudeis ⁊ ioãne Matthei. xj. Uenit Ioannes neq̨ manducans neq̨ bibens ⁊ dicũt demoniũ habet. ❡ Sexto ratione proficuitatis: quia nix calore ſoluta ẽ terre valde proficua quia ſcilicꝫ eam remollit ⁊ iebriat quã prius frigiditate ſua forti indurabat vt dicit Grego. Sic ſi aliqñ penitẽtie rigor fraterne charitatis amore nõ gule vel corporis delectatione ſoluatur vel recreetur diſcrete nõ obeſt immo prodeſt. Nam nimia rigiditas quandoq̨ cor indurat: ſed ipſum charitatiua et diſcreta remiſſio ſiue recreatio remollit. Unde domin⁹ cũ publicanis ⁊ peccatoribus manducauit ⁊ bibit. Luc. vij. ❡ Septimo quia nix eſt alpiũ ſiue montiũ dealbatiua. Pſ. Niue dealbabuntur in ſelmon mons dei ⁊c. Sicut magni peccatores denigrati per culpam purgant ⁊ dealbantur per veram penitentiam. Pſ. Lauabis me ⁊ ſuper niuem dealbabor. Iſa. i. Si peccata veſtra fuerint vt coccinum quaſi nix dealbabũtur. ❡ Item penitentia aſſimilatur mari. ❡ Primo qdem qꝛ mare eſt nauſee ⁊ vomitis ciboꝝ prouocatiuũ. Et ita ſimiliter pñia generat peccati abominationẽ. Nã qđ primo peccatori videbaṫ ſpecioſum ⁊ delectabile videṫ penitẽti ignominioſum ⁊ abominabile. Unñ Abacuch. ij. Uomit⁹ ignoratie ſup gl͂iam tuã. Eze. xxvj. Turbabũt inſule in mari. i. mẽtes penitẽtiũ p peccati deteſtationem ⁊ abominationẽ. ❡ Secũdo qꝛ mare eſt doloris capitis inductiuũ: ſic pñiã facit cõſciẽtie remorſionẽ. Nã dolor capitis eſt triſticia mẽtis ex peccati recordatione proueniens. Pſ. Conuerteṫ dolor ei⁹ in caput eius. Ex tali eñi dolore mens penitentis amaricaṫ vehementer ſibiipſi indignatur. Abac. iij. In mari indignatio tua. ❡ Tertio qꝛ mare ẽ ſordiũ reiectiuũ ⁊ ſui purgatiuũ qꝛ nihil retinet immũdũ ⁊ hoc fit p penitẽtis cõfeſſionẽ per quam peccata mortalia extra cõſciẽtiã abijciunṫ ſicut mare proijcit mortuoꝝ cadauera. Apoca. xx. Dedit mare mortuos ſuos q in eo erant. ❡ Quarto qꝛ mare ẽ duriſſimoꝝ ⁊ ſpecioſoꝝ generatiuũ. Nam q̄uis mare ſit liqdũ generat tñ duriſſima vt pꝫ in piſcib⁹ q ſunt dure teſte ⁊ in gẽmis et lapidib⁹ quos pducit. Et hoc eſt qꝛ penitẽs lꝫ ſit mollis ⁊ liqdus in lachrymarũ cõpũctione: tñ duriſſima tolerat in ſatiſfactione vtiẽiunãdo ⁊ ſeſe affligẽdo. Unñ etiã producit gẽmas ⁊ lapides ſpecioſos i. opera ſalutifera ⁊ deo grata que ſunt q̄dam diuitie ipſius penitentis. Naum. iij. Aque in circũitu eius diuitie mare aque muri eius. ❡ Quinto qꝛ mare non eſt vltra ſua litora progreſſiuũ: qꝛ lꝫ ſit liqduꝫ quod p ſe nõ bene terminatur ⁊ ſiſtitur: tñ bene terminatur p aliud. Sic penitẽs facit quãdo nõ trãſgreditur precepta diuine legis vel limites a diſcreto confeſſore ſibi impoſitos vel etiã ſue ꝓprie rationis. Job. xxxix. Circũdedi mare terminiſ meis ⁊ poſui vectẽ ⁊ oſtia ⁊ dixi: huc uſq̨ venies ⁊ nõ procedes amplius: ⁊ hic confringes tumẽtes fluctus tuos. ❡ Sexto quia mare eſt piſciũ nutritiuũ ⁊ cõſeruatiuum: qꝛ. ſ. penitentia nõ ſolum pctõres purgat: ſed etiam deuotos ⁊ ſpirituales nutrit ⁊ conſeruat: qꝛ licꝫ habeãt amaritudinẽ exterius: habẽt tñ dulcedineꝫ interius. Unde etiã homies de aqua maris

ſuſcipiunt dulces cibos piſciũ ſiue auiũ
quibus reficiuntur. Sapiē.xix. Poſtula-
uerunt eſcas epulationis ⁊ in allocutiōe
deſiderij aſcēdit illis de mari ortigome-
tra. ¶ Septimo quia eſt de amaritudine
ſiue ſalſedine in dulcedinē cōuerſiuum:
Dicit eñ pħs in libro metheoroꝝ ꝙ ab
aqua maris poteſt remoueri ſalſedo: qꝛ
ſi quis accipiat vas terreũ nouũ ⁊ crudũ
et clauſerit bñ eius orificiũ ⁊ ipm in ma-
re eiecerit vacuũ ⁊ dimiſerit ipm ꝑ vnũ
diem naturalē aquā dulcē inueniet intra
ipm. Hoc ergo vas eſt cor penitētis qđ ſi
fuerit terreũ per humilitatē: nouum per
puritatē: crudum .i. nō coctum per libidi
num igneitatē: ⁊ bñ clauſum ꝑ cuſtodie
ſedulitatē: ⁊ vacuũ a peccati feditate q̃tũ
cunqꝫ circũdetur exterius quacũqꝫ ama-
ritudine: implebitur tamē interius inef-
fabili dulcedine: quia .ſ. illumiabitur ani-
ma in contēplatione diuinoꝝ opeꝝ: que
cōtēplatio ipam totā dulcorat. Pſ. Qui
deſcendũt mare in nauibus faciētes ope
rationē in aquis multis: ipi viderũt ope
ra dei ⁊ mirabilia eius in ꝓfundo. ¶ Itē
penitētie onus aſſimilatur harene ꝓpter
quattuor. ¶ Primo quia harena hꝫ vir
tutē reſtrictiuā. Nā harenaꝝ multitudi-
ne maris impetus ſiſtitur ⁊ ad eius cumu
los ſe conſtringens ne vltra aſſignatos a
deo terminos effluat impeditur vt dicit
Hiero. ſuper illud Hiere. v. Poſui hare
nam terminũ mari. Similiter penitentia
coercet ⁊ reſtringit impetũ temptationũ
⁊ fluxũ peccati ne trāſgrediat̃ homo mā-
data dei. Pſ. Terminũ poſuiſti quē non
trāſgredient̃ neqꝫ cōuertentur operire
terram. ¶ Secundo qꝛ harena hꝫ virtu-
tē purificatiuā. Purificatur enim aq̃ per
harenā colata: ⁊ penitētia animarum pu
rificat ⁊ mundat. Et ad hāc purificatōem
hortatur Jacobus dicēs: Emũdate ma-
nus peccatores ⁊ purificate corda: Jaco.
iiij. ¶ Tertio qꝛ harena habet virtutem
dulcoratiuā. Nā aq̃ etiā ſalſa per harenā
colata nō ſolum efficitur purior ſed etiā
dulcior. Quod etiā penitētie cōgruit: qꝛ
amaritudo ⁊ triſticia penitētium finaliter
conuertet̃ in dulcedinē ⁊ gaudiũ. Math.
v. Beati qui lugēt quoniā ipi conſolabun-
tur. Unde populo in deſerto penitentie
aque amare dulcorate ſunt. Exo. xv. Iu-
dith. v. Egreſſis mare rubꝛũ deſerta ſy-
na montis occurrerũt ⁊ poſt illic fontes
amari obdulcorati ſunt eis. ¶ Quarto
qꝛ aliq̃ harena hꝫ virtutē tumoris expul
ſiuā. Dicit enĩ Conſtātinus medicus ꝙ
harena ex fabrili lapide reſoluta ē metal
lorum purgatiua ⁊ etiā repcuſſiua deopi
latiua ⁊ tumoris expulſiua. Que omnia
penitētie competũt que purgat culpam:
deopilat .i. ad confeſſionē apit conſciētiā
repcutit ꝓſumptionis audaciā ⁊ repellit
tumētē ſupbiā. Primum pꝫ ꝑ exēplum
magdalena in q̃ feruēs penitentia multa
purgauit facinora ſm illud Lu. vij. Re-
mittuntur ei pctā multa: quoniā dilexit
multum. Secundum pꝫ in Dauid: cuius
cor dum penitētia tetigit protinus ſe pec
caſſe confeſſus fuit dicēs: Peccaui domi
no. ¶ Tertium quoqꝫ patuit ꝑ exēplum
in publicano: qui penitētia humiliatꝰ nō
audebat oculos leuare ad celum ſꝫ pcuti-
ebat pectus ſuum dicēs ⁊c̃. Lu. viij. Quar
tum ptꝫ in Paulo cuius cor ſupbia pre-
tumidum ⁊ contra chriſti diſcipulos ſe-
uicia plenum expulſo tumore ſupbie per
humilitatē penitētia paratum ſe chriſto
obtulit dicēs: Domine quid me vis face
re: Mutata ē ſeuicia lupi in mititatem ⁊
māſuetudinē agni. Act. ix. ¶ Itē penitē-
tia aſſimilatur terremotui: ⁊ hāc ſimilitu
dinē declarāt motus tēpus ⁊ locus ter-
remotus. Modi .n. terremotus ſm Ari-
ſto. duo ſunt. qꝛ aliquis tremotus ē ſicut
tremor: ⁊ hoc ē quādo vētus ſiue vapor
incluſus ē modicus. Quidā v̓o fremotꝰ
eſt ſicut ſonus corpoꝝ confricātium ſe: ⁊
hoc ſemp ē cum ruptura occulta vel ma
nifeſta. Poſſidonius autē dicit ꝙ tremo
tus ē quādoqꝫ tm̃ ſurſum ⁊ deorſũ: quā-
doqꝫ v̓o ē inclinatio ad alterā ptē in mo
dum nauis: ⁊ iſte motus ē piculoſus qꝛ
ſignum ē ꝙ cauerna latet in qua terra de
clinat. Ideo ſi terremotus tales ſunt in
aliqua ciuitate tutius eſt habitionem di-

mittere ꝑcipue ſi aq̃ ẽ ibi ꝓpe q̃ alluuio ne aliqua cauernaȝ augeat. qꝛ tūc diſpoſitus eſt locus ad voraginẽ. Cōcomitatur autem terremotū ſepius ſonus qui quādoqȝ nō qeſcit donec terra ſit ſciſſa. Vñ iuxta corinthū in quadā inſula fuit terremotus eleuans locum i altitudinē collis ꝛ cū vent⁹ ſubterrane⁹ non ceſſaret: ſȝ ſemper multiplicaretur collis fuit rupt⁹ ꝛ exiuit ide ventus fortis qui tñ cinerē exufflauit ď collo ſup ciuitatē illā ꝙ ďſtruxit eā ꝛ oppreſſit. Et añ tremorū audiebaꝛ ſonus ex colliſione vētoꝝ in cauernꝭ terre ad ſolida corpa. Cinis aūt fuit ex h ꝙ calor frigiditate maris concluſus ꝛ ꝯfortatus icinerauit loca circa cauernas. et ſi fuiſſet ibi ſulphur hmōi feciſſet incēdiū. Iſti āt ſoni ſūt diuerſi in principio in medio ꝛ in fine: licȝ nō omneſ ſint inquolibȝ terremotu. Paret ergo ex omnibus predictis ꝙ in terremotibus cōtingūt ſex. ſ. tremor ſciſſio ſon⁹ mot⁹ vet⁹ ꝛ cinꝭ. Sic penitens debet tremere timore pſal. Timor ꝛ tremor venerūt ſup me. ¶ Iteȝ debet ſcindi dolore. Joel. ij. Sindite corda veſtra ꝛc̃. ¶ Item debet ſonare in confeſſione pſal. In voce exultationꝭ ꝛ cōfeſſionis ſonus epulantis. ¶ Item debet moueri in bona operatione ſiue ſurſū in cōſideratione celeſtis premij ſiue deorſū ex conſideratione infernalis ſuplicij: ſiue in partem alteram i deſt in opoſitum vicij. Nam baculus curu⁹ non dirigitur niſi in partem cōtrariā flectaꝛ ꝛ ois cura ſit ꝑ opoſitū. Apo. Ro. vi. Sicut exhibuiſtis mēbra veſtra ſeruire imūdicie ꝛ iniqtati ad iniqtatem. Ita nūc exhibete membra veſtra ſeruire iuſticie in ſanctificationeȝ. Opȝ eni penitentē ſuſtinere ventū tentationis. Vnde. ij. Eccli. Fili accedens ad ſeruitutē dei ſta in iuſticia ꝛ timore ꝛ ꝑpara animā tuā ad tētacionē. Sed tñ ꝓpter hūc vētū nō debet hō dimittere bonū: qꝛ vt dicit. Eccli. xi. Qui obſeruat vētū non ſeminat. Debet etiam penitens i cinerari ideſt humiliari ex mortis mēoria. Eccli. ix. Quid ſuperbit terra ꝛ cinis ¶ Secūdo aſſimilatur penitentia terrēotui quo ad tempus. Nam tempora apta terremotui ſunt illa in quibus vincit humiditas ſine frigiditate ſicut eſt ver: vꝉ quibus vincit ſiccitas ſine caliditate vt ẽ autūn⁹: qñ ſiccitas multiplicat materiaȝ vaporis ſicci humiditas ṽo non permittit exire. In eſtate aūt calor fortis ꝛ dōinans conſumit vaporem: i hyeme ṽo frigus dominās euaporationem prohibet. Si tamē iſta tēpora. ſ. hyēale ꝛ eſtiuū ex aliquo accidēte ſint vernalia vel autumnalia nihil prohibet in eis fieri terremotum: imo ſi tunc cōiungat erit. magnus ꝛ diuturn⁹. Similiter homines ſūt ad penitentiā apti in quibus abūdat hūiditas ideſt lachryme: ita tñ ꝙ ſint ſine frigiditate accidie. Et talis fuit magdalena. Similiter in quibus viget ſiccitas abſtinentie ſine calore cōcupiſcentie. Vbi aūt vincit calor eſtatis. i. feruor cōcupiſcētie carnalis vel frigus hyemis. i. accidie torpor ibi terremotus nō fit qꝛ in talibus pēitētia perit. Niſi forte contingat ꝙ tales ex dei virtute tangātur ꝛ ad temperātiā debitā reducantur. ¶ Ita nota ꝙ terremotus magis fit in nocte qȝ in die: quia i die ſol euocat calorem terre exterius ꝛ iō ñ eleuat vaporem. In nocte ṽo clauditur ꝛ vaporem itus multiplicat qui multiplicatus comprimit aliū āte ſe eleuatum: ꝛ ſit motus terre. Similiter i nocte. i. tempore aduerſitatis magis cōuertūtur homines ad penittentiam q̃ i die ꝓſperitatis. Naȝ mala que nos hic premūt ad deum nos ire compellūt. Reuocat eni aduerſitas hominē interi⁹ ad ſeipſū ꝛ multiplicat in eo vapores. i. compunctiōes. ¶ Tertio pēitētia aſſimilaꝛ terremotui quo ad locum. Naȝ loca terremotui apta ſūt loca cauernoſa in cauernoſis vapor congregaꝛ ꝛ ex alio ſuperuēiēte coartatur. Vnde in locis mōtuoſis ſepius fit: qꝛ ſub montibus ſūt cauerne ꝛ loca mōtuoſa vniuerſaliter ſūt poroſa. ¶ Itē ſūt apta terremotui loca inundationib⁹ alicuius aq̃ propinqua: qꝛ ipſa aqua vndꝭ ꝑcutiēs eſt in talibus locis cā congregationis vaporis ꝛ coartatiōis. Vñ loca mari propinqua etiā ſi nō ſunt cauernoſa: non tamē ſunt a terremotibus libera vt dicit

caleſtenes: quia. ſ. ex raritate loci vapor libe rum exitū habeat tamē ex percuſſione vndarum vnus vapor ipellens aliū replet locū: et ideo et in plano loco ſi tangit mari vel mōtibus ſiunt terremotus vt in lūbardia. In cuius multis ciuitatibus fuit quādoqz terremotus magnus et diuturnus. Et ſimiliter in piſtoria que eſt ciuitas tuſcie. Et tpe etiā Bonifacij pape octaui fuerūt terremotus magni in ciuitate beate Marie q pluribꝰ diebus durauerunt exiſtente curia romana ibidem: que tū ciuitas in plano ſita eſt aquis plena et lacui vicina et montibus ppinqua. ¶ Item ſunt apta terremotui loca que hñt mollia latera: quia mollicies oppilat poros et coartat eos. Patet ergo ex his q loca terremotuū ſunt loca cauernoſa et loca vndis aquarum percuſſa et loca que hñt mollia latera. Per loca ergo cauernoſa et pcaua intellige humilium corda que ſepe penitētie tremoribus cōmouētur. Per loca ab vndis pcuſſa intellige homines in aduerſitatibus poſitos: quos dum impetus tribulationum percutiunt cōmouent ad compunctionē et ad penitentiam feſtinare cōpellunt. Per loca aūt que hñt mollia latera intellige hoies pios et proximis qui circa eos ſunt compaſſiuos quos pietatis mollicies et ſi potētes ſint ad penitētie cōmotionem et vite mutationē diſpōnit et perducit. Sicut patet Actuū quinto Cornelij centurionis exēplo quē pietas et elemoſyne ſue ad fidē et ad baptiſmum perduxerunt. Et nota q ſunt quedā loca in quibus raro vel nunq̄ fit terremotus vt egyptus que nunq̄ vel modicum tremuit. Quod eſt ſm pindarum: quia egyptꝰ quādoqz tota cooperta fuit aquis ſicut etiam Ariſtoteles dicit: ideo limus paulatim aggregatus eſt et ita creuit terra quaſi tota limoſa et mollis et bene continuata in partibus: ideo vapor non hz vbi coartetur. In quo ſignificatur q illi qui ſunt coopti aquis. i. qui molles ſunt et aſſueti delicijs difficulter et raro ad penitentiam cōmouentur. Nam penitentia non inuenitur in terra ſuauiter viuentium. Vnde Math. xi. Quid exiſtis in deſertum videre? hominem mollibus veſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur in domibus regum ſunt et non in deſerto penitentie. ¶ Item penitentia hypocrite hominis eſt exterius in corpore nō aūt in toto quia non interius in mente: et ideo aſſimilatur etiam terremotui qui nunq̄ cōmouet totam terram ſed ſolum partem. Nam ſm Senecam non occupat ſimul locum vltra centum paſſus: quod eſt quia vapor expellit ab vno loco ad alium: ideo nō poteſt terra ſimul tremere. Sed contra talē penitentiā dicit Joel. ij. Cōuertimini ad me in toto corde ⁊c.

Capl'm. lxi.

PEnitentes aſſimilāt planetis. Nā planete in ſuis circulis aliqñ videnł retrogradi qñqz ſtationarij qñqz vo directi. Directꝰ dr planeta qñ directe moueł a principio ſigni verſus finem. Retrogradus vero qñ econuerſo tēdere vr a fine ſigni verſus principium. Stationarius autem qñ ſtare vr quaſi in medio. Ita q neqz ad principiū vr accedere neqz ad finē. Fit autē directio planete ſemp in pte epicycli ſuperiori. Retrogradatio ſemp in parte inferiori. Statio fit in medio. Similiter in penitentia ſunt quaſi retrogradi ad peccatorum vilitatem redeuntes: de quibus dicitur. ij. Petri. ij. Melius erat eis non cognoſcere viam iuſticie q̄ poſt cognitionem retro conuerti ab eo quod illis traditū ē ſancto mandato. Contingit enim eis illud. vi. Prouer. Canis reuerſus eſt ad ſuum vomitum et ſus lota in volutabro luti. Et luce. ix. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum et aſpiciens retro aptus eſt regno dei. Stationarij vero ſunt in penitentia perſeuerantes Apo. Phi. iiii. State in domino chariſſimi. Hec ſtatio magnam cautellam et circunſpectionem requirit. Vnde Apo. i. Corinth. x. Qui ſe

exiſtimat ſtare videat ne cadat. Sed qua
ſi directi in curſu ſunt feruent̄ pficiētes
ſm̄ illud Apo: ad Philippēſes. iij. Que
retro ſūt obliuiſcēs ad ea que ſūt priora
extendēs meipſum ad dſtinatū pſequor
brauium ſuperne vocationis. ❡ Item ad
huc pēitētis purgatio ē vt purgatiō ma
ris. Mare eni ſe purgat q2 vapor eleuat̄
de fūdo eius virtute lune q facit effluere
aquam ſuper litus. Hec violētia proijcit
cadauera ⁊ ſordes ad litus. Sic ēt vapor
cōtritiōis exurgēs de fūdo cordis virtu
te lune. i. diuine gratie facit effluere aquā
lachrymoſe cōpūctiōis ⁊ cadauera. i. ma
culas peccatoꝝ carnaliū ⁊ ſordes pecca-
toꝝ ſpiritualiū proijcit extra ad lit9 ꝯfeſ
ſionis ⁊ ita cōſciētia remanet mūda inte
rius. Jacob. i. Abiciētes omnē imūdiciā
⁊ abūdantiā malicie ⁊c. ❡ Item penitens
aſſimilatur terre. ps. Humilians autem
peccatores vſq3 ad terrā. i. vſq3 ad hūili
tatē penitētie. Nam penitentes ad mo-
dum terre primo terrunt̄ anguſtijs. Dici
tur eni terra eo ꝙ trat̄. ❡ Itē humectat̄
lachrimis. Vn̄ terra vocat̄ humus a ma
ri humido cui coniūgitur. ❡ Item abun
dāt fructib9. i. operibus bonis. Vnde ter
ra vocat̄ tellus q2 tollimus fructus ei9
❡ Item extenuat̄ ieiunijs. Vn̄ terra vo
catur arida ex eo ꝙ ab aq̄ ſit ꝓpria ſicci
tate diſtincta: q2. ſ. caro penitētiſ ab aquꝫ
deliciaꝝ ſeparatur ⁊ abſtinētie tenuitate
ſiccatur. ❡ Item penitens aſſimilat̄ agro
ꝓpter tria. ❡ Primo ꝓpt laborioſitatē
Nam ager cū labore excolit̄ q2 vomere
aperit̄: ligone fodit̄ ⁊ euertit̄: ſemine ſeri
tur. raſtro retegit̄: imbre perfūdit̄: ſepib9
cingit̄. Silr̄ cor penitentis aperit̄ vomē
cōtritionis: fodit̄ ⁊ euertit̄ ligone cōfeſ-
ſionis. i. lingua cōfitentis: ſeritur ſemie. i.
elemoſynis: retegit̄ raſtro aſpero. i. ab-
ſtinētia ⁊ ieiunijs: perfūdit̄ imbre. i. fletu
⁊ lachrimis. ❡ Item dꝫ vallari ſepe. i. dili
genti cuſtodia ſenſuum: ſm̄ illud Eccli.
xxviij. Sepi aures tuas ſpinis ⁊c. Hec eſt
ergo agricultura q̄ perſuadet̄. Prouer.
xxiiij. Prepara foris opus tuum ⁊ dili-
genter exerce agrum tuum ⁊ poſtea edifi
ces domum tuam. ❡ Secūdo ꝓpter va
rietatem. Nam ager gelu hyemali cōſtri
gitur vernali tēpore veſtit̄: calore eſtiua
li aduritur. Similiter anima penitētꝫ quā
doq3 tangit̄ frigore accidie: qn̄q3 anguſtia
tur feruore cōcupiſcientie: qn̄q3 decorat̄
virore diuine gratie. Luce. xij. Fenū qḋ
hodie in agro eſt cras in clibanū mittit̄
Sic enim variat̄ penitens: q2 nunc viret
humore deuotionis: nūc vritur feruore
tētatiōis. ❡ Tertia ꝓpter cōtinuitatem
viciſſitudinꝫ. Nā ager i autūno collectꝫ
frugib9 iterato preſcindit̄: ⁊ ſic alternatꝫ
laboribus cōtinue laceſſit̄. Sic homo pe-
nitens ꝙ diu viuit debet cōtinuare ⁊ eſſe
i labore penitētie ⁊ n̄ ceſſare a bonꝫ opi
bus Eccli. xj. Mane ſemina ſemen tuū.
⁊ veſpere n̄ ceſſet manus tua. ❡ Itē pēi
tens aſſilat̄ mōti oliueti q2 dꝫ i eo plan-
tari oliuetū penitētie. Cui9 oleū ſicut di-
cit hyeronimus ex radice amaritudinis
ſurgit in pabulū luminis in medicamē
vulneris: ⁊ in refectionē eſuriētꝫ. Nā pe
nitētia ab amaritudine cōtrictiōis icipit
lumen diuine gratie in aia nutrit peccati
vulnus ſanat ⁊ obſtruitur anima pane la
chrimaꝝ ⁊ pauperē elemoſynaꝝ reficit ⁊
nutrit Vnde merito in hoc mōte pingue
dinis debēt firmari pedes. i. affectus pe
nitentis. Zacha. xiiij. Stabunt pedes ei9
ſuper montē oliuarum.

❡ Capitulum .li.

Perſeuerantie in bono icē
pto nō tenētes aſſimilant̄
duabus ſtellis q̄ dicunt̄ ca
put ⁊ cauda dracōis q̄ ſcꝫ
mouētur cū firmamēto ⁊
cōſequūt̄ curſū ſuū. Vn̄ a leone tranſeūt
in cancrum ⁊ a cancro in geminos: ⁊ ſic
deinceps. Et ſi caput draconis eſt in ali
quo ſigno ſēper in oppoſito eſt cauda ⁊
venter in aquario: vt ſi caput fuerit i cā
cro venter erit in Ariete ⁊ cauda in Ca-
pricorno ⁊ ſic de alijs. Et ſic ꝓpter aſpe-
ctū oppoſitū caude eſt totalit̄ veneno-
ſa. Similit̄ illi qui bene inceperunt ⁊ po
ſtea retrocedūt tranſeūt a leone i cancrū
Nā leonis aialis a quo illud ſignū deno

minatur virtus ꝛ fortitudo ē in anterio
ribus vt ī pectore collo ꝛ pedibus añrio
ribus. ꝛ iō ſignat fortiter inchoātes: ſꝫ cā
cer eſt animal retrogradū ꝛ iō ſignat re-
trocedentes. Unde quaſi a leone in can-
cruꝫ trāſeūt qui fortiter icepta relinquūt
Sꝫ inde tranſeūt in geminos qui retro-
cedentes ꝛ recidiuātes efficiūtur duplo
peiores ꝙ primo fuiſſent dicēte xpo. Fi-
unt nouiſſima hominis illi⁹ peiora prio
ribus. Math. xij. Tales ergo hoies hñt
caudā oppoſitā capiti. ſ. principiū bonuꝫ
ꝛ fineꝫ malū. Et tales erant illi quibus di
xit Apo. Cū ſpiritu ceperitis nunc carne
cōſumamini. Gal. iij.

Capitulum. lxiij.

PRelatus pfectus dꝫ habe-
re ꝯditiones iouis quo ad
iiij. Primo quo ad effectuꝫ
Nam iupiter eſt in effectu
ſuo beniuolus calid⁹ hūid⁹
diurnus ꝛ in ſuis qualitatib⁹ tpatus. Si-
militer prelat⁹ dꝫ eē beniuolus i affectio
ne: calidus in dilectione: humidus in cō
paſſione diurnus: in cōuerſatione ſm il-
lud Ro. xiij. Sicut in die honeſte ābule-
mus: ꝛ iteꝝ temperatus in omni recrea
tione vel in omni correptione. ¶ Secū-
do quo ad aſpectū. Na iupiter in colore
ē argenteus: ſic prelatus dꝫ eſſe argēteus
ideſt ſonans p eloquētiaꝫ: cādidus p mū
diciaꝫ: clarus per famā. ¶ Tertio quo ad
ſitū quia iupiter quando in ſuperiori p-
te circuli ſui circulo ſaturni ꝯiungit bo-
nitate ſua tēperat maliciam ſaturni. Sic
prelatus habꝫ reſiſtere ꝛ reprimere mali
cias luporū gregem corrūpentiū vel diſ
ſipantiū vt hereticoruꝫ vel tyrānoꝝ vel
alioꝝ hoium. ¶ Quarto quo ad iudiciū
qꝛ in iudicijs ſm aſtrologos ſignat ſapiē
tiā ꝛ rōneꝫ ꝛ eſt veridicus. Expedit enim
plato ſapiēter agere: rōnabiliter viuere
veraciter loq ꝛ docere. Itē iupiter quan
do apparet in aſcēdēte ſignat ſm aſtrolo
gos reuerētiam ꝛ honeſtatē fidem ac di
ſciplinā: que ēt prelatum exornant. ſ. re-
uerētia ſbditoꝝ: honeſtas moꝝ ꝛ diſcipli
na correptionū. ¶ Itē prelati debēt eē ſi
miles mōtibus. ¶ Primo qꝛ mōtes ſunt
ad ſpeculandū apti. ſ. pp altitudinē: qꝛ. ſ.
prelati debēt eē eleuati per contēplatio-
nem ꝛ ſpeculatiui per cōſiderationē. ps.
Aſcēdūt montes. i. contēplatiui ꝛ deſcen
dūt cāpi. i. actiui. Illi eni aſcendūt ad cō-
ſiderationē eternoꝝ. Iſti vō deſcēdūt ad
ſubuentionē proximoꝝ. ¶ Secūdo qꝛ mō
tes ſūt ad defendēdū tuti. Vñ qꝛ ſūt for-
tes ꝛ ſolidi ſūt apti caſtrorum edificatōi.
Nā pp ſuā duriciā nō de facili pñt ſuffo
di ꝛ pp altitudinem non facile pñt adiri
Et prelati debent eſſe conſtantes ꝛ firmi
ad defendendum. Judith. vij. Filij iſrael
non in lancea nec in ſagitta confidunt ſꝫ
montes defendunt illos ꝛc̄. ¶ Tertio qꝛ
montes ſunt ad paſcendū fecundi. Sunt
.n. in mōtibus gramina puriora ꝛ nutri-
menta aialium meliora: ꝙuis in vallibus
ſunt gñaliter pinguiora. Humor. n. quo
gramina nutriunt̄ ſubtilior ē in monti-
bus ꝛ purior ꝙ q continet̄ in vallib⁹ pp ꝫ
ꝙ calor celeſtis illū hūorē facili⁹ digerit
ꝛ in ſubaꝫ graminū cōmutat pfecti⁹ ꝛ cō
uertit: tū pp illius ſubtilitatē: tū pp aeris
ibidē puritatē. Sic ēt prelati debēt ſubdi
tos ſollicite paſcere puris exēplis ſpūali
bus vbis ꝛ pijs ꝛ largis elemoſynis. Iob
xxxix. Circumſpicit montes paſcue ſue.
¶ Quarto qꝛ mōtes ſunt pri⁹ ꝙ valles ce
leſtiū imbriū ſuſceptiui. Vñ aq̄ a mōtib⁹
deriuant̄ ad valles ꝛ non eꝯrio. Sic pre
lati debēt celeſti doctrina inferiores ſub
ditos irrigare. Job. xxvij. Quos imbres
montiū irrigant ꝛc̄. ¶ Itē qualis debeat
eē vita platoꝝ oñdit̄ per exēplum mōtis
tabor in quo dñs quatuor fecit p ꝙ deſi-
gnant̄ quatuor opa ſiue officia platorū.
Nam in ꝫ monte ſpūaliter docuit: in ꝫ
monte o rōnis gr̄a pernoctauit in ꝫ mō
te aliqñ turbas pauit. In huius etiam ſu
percilio montis ſe transfigurauit coram
diſcipulis ſuis ꝛ futuram gloriam ſuā re
uelauit. In quibus. ſ. inſtruuntur prelati
ꝙ eoꝝ officium eſt ſpiritualiter docere in
ſtanter orare indigētibus puidere: ꝛ fu
turam gloriam nō preſentem querere.

¶ Capitulum. lxiiij.

P Reſeruatur anima a pec
cati coꝛuptiõe ſicut coꝛre
ra ꝓſeruāt a putrefactiõe
Sunt eni q̈tuoꝛ acciden
tia putrefactõez ꝓhibētia
ſcȝ: callidtas: frigiditas:
mobilitas:ꝛ cõtinuitas. ¶ Primū ergo ē
caliditas ꝑcipue intēſa. Res eni multū ca
lide nõ putreſcūt ꝑcipue cū ſiccant: vt pi
ꝑ galāga. Zinziber aūt putreſcit ꝓpt ina
tuȝ hūidū. Similit aqua inquantum fer
uet nõ putreſcit qꝛ caloꝛ ignis i ea maioꝛ
eſt q̄ꝫ caloꝛ aeris: iō nõ vincit ſed vincit.
Similiter preſeruat anima a coꝛruptiõe
peccati ꝛ a tētatione per feruētez oꝛatio
nem. Unde dominus hoꝛtabat diſcipu
los Luce. xxij. Oꝛate ne intretis i tētatõ
nem. ¶ Secūdū ē frigiditas ſi ſit ab ex
trinſeco. Nam ſi eſt frigus extrinſecū ꝑ
cipue eſt ipediēs: qꝛ ꝑ ſe repugnat calido
alieno ꝛ extriſeco. vnde in hyēme ꝛ vni
uerſaliter in aere frigido cõſeruat coꝛpꝰ
a putredine: qꝛ calidū extrinſecū ē paucū
ꝛ frigus ſibi cõtrariū eſt multū nec in ta
libus apparet motus putrefactionis niſi
recedente frigoꝛe. Si aūt eſt frigus intri
ſecū ſic ipedit putrefactionē qꝛ coagulat
hūidū nec ꝑmittit illud exhalare ſicut ē
in oībus metallis ꝛ alijs frigido coagula
tis inquibus frigus claudit poꝛos ꝛ vin
cit calidū extrinſecuȝ ne de hūido aliqd
exhauriat niſi paꝝ vt quādo generat ru
bigo: ideo in auro nõ eſt rubigo ꝛ maioꝛ
eſt in eo duratio qꝛ eius humidū natura
le magis cõſtat. Tanquā ergo frigus ex
trinſecū ē tribulatio mūdi ſiue aflictio
carnis que caloꝛem extraneū. i. ardoꝛē cõ
cupiſcentie ſiue luxurie: per quē extrācā
carnē ꝛ ꝯcupiſcit: ꝛ mitigat extiguit. Nā
malicia vniꝰ hoꝛe obliuionem facit lu
xurie ſicut dicit Eccli. xi. Sed tanq̄ꝫ itrin
ſecum refrigerium eſt cõtēplatio celeſti
um. Hec enim eſt que poꝛos. i. coꝛpoꝛis
ſenſꝰ claudit. Hec eſt que deuotionis hu
moꝛem coagulat nec exhalare ꝑmittit: B
inſuper eſt q̄ extraneū calorē. i. aoꝛē mū
di ſupat ꝛ vincit. Quia aīa ſic dicit Gre.
quāto maioꝛi ſtudio exercet ad ſūma tan
to maioꝛi faſtidio frigeſcit ad infima.
¶ Tertiū ē mobilitas. Nā aqua vl' vinū
quod mouet impedit putrefieri eo q̄ ca
loꝛ naturalis exſiccat a motu ꝛ nõ preua
let et caloꝛ extrinſecus. Unū vinū potens
efficit melius ex motu: qꝛ caloꝛ natura
lis magis digerit ſubtile humidū: ex quo
ēt ſapoꝛ melioꝛat ꝛ penduluȝ vinū ꝛ mo
tuȝ etiā ſi ſit coꝛruptū quādoq̄ꝫ reuertit
ꝛ reparat. Et ecõtra vinum nõ motū ꝛ ꝑ
cipue ſoli expoſitū coꝛrūpit ꝛ cõuertit in
accetū: qꝛ dū caloꝛ exterior exhaurit cali
da interiꝰ ꝛ hūidū ſubtile exhalat cū ip
ſo ꝛ perit vinū. Silit mobilitas obedien
tie vel motus frequēs opeꝝ bonoꝝ ꝓſer
uat a peccati putredīe ad quā pigritia ꝛ
ociū iducit. Eccli. xxxiij. Mitte illū i opa
tionem ne vacet. n. multā maliciā docuit
o cioſitas. ¶ Quartū putrefactionē ipe
diēs eſt continuitas. Nam mare totum
non putreſcit ſed diuiſum ꝑ partes palu
dales putreſcit: in naturalibus eni mul
tiplicato ſubiecto multiplicat q̈litas ꝛ
vtꝰ: ꝛ iō totū ſimul plus ꝑt ꝯtinere q̄ꝫ ca
loꝛ aeris pōt diſſoluere: ſi tū ipſe ꝑtes ſit
in toto cõtinue alias ñ. Quia videmus
q̄ grana multa vel gramina vel germina
ſimul adunata citius putreſcūt q̄ꝫ pauca
propter hoc q̄ illa grana non ſunt cõti
nua: ꝛ cū ſint parua egredit naturale ca
lidū ab vnoquoq̄ꝫ eoꝝ ꝛ trahit ſecū hu
midum ꝛ calidū exiens ſit alienū ꝛ cum
exeat a multis cõfoꝛtatur ꝛ coꝛrūpit. Si
militer continuitas ꝛ perſeuerantia bõi
operis preſeruat a coꝛruptõe peccati. vn
de potes colligere ex predictis q̄ preſer
uant animā a putrefactiõe peccati calidi
tas charitatis que excludit putredinē in
uidie: de qua putredine dr̄ Prouer. xiiij.
Putredo oſſium inuidia. hāc enim pu
tredinem charitas excludit qa charitas
nõ emulatur: vt dicit. i. Coꝛinth. xiij. Itē
frigiditas caſtitatis q̄ excludit putredi
nem luxurie: de qua dicitur Joel. i. Com
putruerūt iumenta in ſtercoꝛe ſuo. i. hõi
nes carnales ꝛ beſtiales i fetoꝛe luxurie.
Sȝ hanc putredinē excludit caſtitas a cõ
cupiſcentie ardoꝛibus velut quodā frigꝰ

reſiſtēs. Unde de predicta caliditate cha
ritatis et hac frigiditate caſtitatis. dicitur
Apo. iij. Utinā frigidus eſſes aut calidus
¶ Itē mobilitas obediētie excludit pu
tredinē ſuperbie d' q dicit. Joel. ij Aſcen
dit putredo eius qr ſuperbe egit. ¶ Item
cōtinuitas perſeuerātie excludit peccatū
accidie: d' qua Job. xli. Quaſi lignū putri
dum es. lignū enim putridum nullum p
ducit fructum talis eſt accidioſus et q non
perſeuerat qr nō peruēit ad fructū ope
ris ſui: eſt enim fructus ultimū qd expe
ctatur ex ardore: et iō ſignat meritū ſiue p
mium operis q accidioſus et iperſeuerās
amittit. Eſt enim continuitas gratie per
quam mēbra chriſti adinuicem colligunt
et continuātur et excludunt putredinem
omnis peccati.

¶ Capitulum xv.

PRincipatus ſecularis dñij
filijs dz eſſe oriōi q ad. v.
in qbus ſignant. v. virtu
tes vel cōditiōes q debēt
eſſe in bono pncipe. Et p
mū eſt patiētia aduerſorum
et hanc deſignat orionis ortus. Naz ori
on eſt aſtrum tēpore hyemali exortū aq
rum et tēpeſtatū excitatiuū. Hyems enī
qd eſt tps acuti frigoris eſt ſtatus vite ſe
cularis: in quo frigus malicie abūdat. Cui
videlicet malicie dū creatus pnceps ad ob
uiandū vel reſiſtendū ſe per iuſtitiā pre
parat ſibimet tēpeſtates et ipetus. i. perſe
cutiones et ſcandala ſuſcitat: qr ſcilicet ſu
pborum negotia dū tāgit irritat et qſi modo
ignis dū flatum iuſtitie ſentit p impatienti
am excandeſcit. Unde iuſtus princeps ne
ceſſe eſt vt ſe primo per patientiam mūi
at vt propter inſurgentium malorum ipetus
a iuſtitie rectitudine non cadat. Scriptū
eſt Math. v. Beati qui perſecutionem
patiunt ppter iuſtitiam Unde notabile
eſt q orion i ortu ſuo tēpeſtatē ſignificat
ſed poſt ſerenitatem: qr nimirum iuſto pnci
pi poſt tēpeſtatē aduerſitatis ſequit ſere
nitas pacis. ¶ Secūdū quod ē neceſſari
um iuſto principi eſt potentia armorum: qua
ſcz poſſit contueri ſubditos et expugna
re aduerſarios: et hāc dſignat orionis aſpe
ctus. Nam ſicut Iſidorus dicit. Gladia
ti militis et accincti etiam ſtellarum ordie fa
ciem pretēdit. Unde modo armati mili
tis pedes et brachia extendētis diſponit
et ideo etiam in ſigno Tauri quod in ter
ra eſt animal ferox et cornibus armatū ori
on maxime fulget. Eſt ergo neceſſarium
pncipi vt iniqtates qs benignitate repel
lere nequit violētia et coactione dirūpat.
Unde dicit Eccli. vij. Noli querere fieri
iudex niſi valeas virtute dirūpere iniq
tates. ¶ Tertiū neceſſariū pncipi ē iuſti
tia reſpectu ſubditorum. i. qd in ſuis ſubie
ctis iuſtitiam bene ſeruet et hoc deſignat
orionis ſitus nā orion ab ariete vſqz ad
geminos ſe extēdit et tota illorum triū ſi
gnorum ſuperficiem: ſ. Arietis Tauri et Ge
minorum fulgoris ſui plenitudine clariorem
reddit. Hic ergo fulgor orionis ē iuſticia
pncipis: Et ſicut dicit Tulli. in li. de offi
cijs. Iō iuſticia ſplendor eſt maximus ex
qua boni viri nominātur. Sed ſplendor
orionis per tria ſigna extendit: qr. ſ. vir
tus iuſticie per tria diuiditur. Naz eſt iu
ſtitia iudicatiua in punctionibus et dz eſſe
in ariete. i. in equalitate ſcz vt ſm modū
delicti ſit et plagarum modus. Aries enī
eſt ſignū equalitatis i quo equinoctiū fit
Item eſt iuſtitia diſtributiua in diſpenſa
tionibus que vnicuiqz qd ſuū ē diſtribu
it et hoc eſt i ſigno Tauri qr dū ſol eſt in
Tauro terre ſulcat: vt videlicet vnicuiqz
culture debitum ſēmen mittat. ¶ Itē eſt
iuſticia cōmutatiua in mercationibus ſcz
in emptionibus et vēditionibus. et hec d
ſignatur in geminis ex eo q cōmutatio ta
lis fit inter duas ptes. ¶ Quartū neceſſa
rium pncipi eſt prudētia agēdorum et hanc
deſignat orionis virtus. Nā exiſtēte ſole
in ſigno orionis. ſ. in Tauro et Geminis
oia oriunt et germināt que nutrimētū re
cipiūt ex aquis et aere vt Marcus celſ'
dicit: et operat etiā ad terre fecunditatē.
Tūc aūt ſol exiſtit in ſignis orionis qſi i
uenitur prudētia in operibus pricipis et
ſub tali pncipe oia bona germināt oia ne
ceſſaria abūdant. Et eſt notabile q ſplen

dor orionis vt idē Marcus dicit ē ſignū
future ſerenitatis. Et ecōtrario eius ob-
ſcuritas future ē preſagiū tēpeſtatis. Qr
ſcʒ prudētia pricipis eſt cā ⁊ ſignum ſere-
nitatis pacis. Et ecōtrario eius obſcuri-
tas.i.ſtultitia ſignū ⁊ cā eſt ſciſſure ⁊ tēpe-
ſtatis: ſicut pʒ de Salomone ⁊ Roboam
filio ſuo de qbus dicit. Eccli.xlviij. Salo-
mon regnauit in dieb⁹ pacis cui ſubiecit
deus oēs hoſtes vt ꝯderet domū i noie
ei⁹ quemadmodū eruditus eſt in iuuētu
te ſua ⁊ ipletus eſt quaſi phyſon ſapia. et
ita finē habuit Salomon cū patrib⁹ ſuis
⁊ dereliquit poſt ſe de ſemine ſuo gentis
ſtulticiā: ⁊ iminutum prudētia roboā qui
auertit gentē ꝯſilio ſuo ⁊c̄. Eſt ēt ſatis no
tabile q̄ ſole exiſtēte in Tauro orion ſub
eius radijs q̄ſi ſe abſcōdit: nec tūc ſuā ma-
nifeſtat iferiorib⁹ claritatē. quia. ſ. prudēs
princeps qñ clariora ⁊ fortiora exterius
opa facit tūc ſe ante dei cōſpectū intus p
humilitatē abſcōdit: ⁊ ipſa ſolis pñtia ſu
am claritatē ab iferiorib⁹ retrahit: qr in
ꝯſpectu diuini iudicij quicqd ſplendoris
vel glorie apud hoies atinet ꝑuipendit.
Omnē ſuā iuſticiā quandā tenebrā repu-
tat dū ſubtilitatem diuini iudicij trepida
mēte penſat. Vnde dauid q teſte ſcriptu-
ra princeps ſapiētiſſimus fuit ſub hui⁹ ſo
lis radijs offuſcatus dicebat. Nō intres
in iudiciū tū ſeruo tuo domine: qr ſi iuſti
ficabitur in conſpectu tuo omnes viuēs.
¶ Quintū neceſſariuʒ principi eſt diligē
tia vel cautela ꝯtra inuidos. Et hoc deſi
gnat orionis emulus. Quia. ſ. cōſtellatio
nez orionis ſequit quedā ſtella q̄ canicu-
la dicitur: que. ſ. ab aſtrologis maliuola ⁊
nociua eē indicat. Sed nō eſt illa canicula
que orit in leone: de qua denominantur
dies caniculares. ſʒ eſt alia ſtella de com-
plexione martis. Hec ergo canicula eſt
inuidoꝝ maliuolētia: q principū claritati
⁊ glorie iuidētes eos mulť modis ⁊ vijs
ſubuertere moliūť. Vnde neceſſaria val-
de eſt principibus ꝯtra tales magna dili-
gētia ⁊ cautela. ¶ Itē princeps etiā dul-
cis ⁊ benignus qñqʒ a malo conſiliario ⁊
ſuggeſtore ſibi coniuncto ad irā inflāma-
tur ⁊ peſtilēs ⁊ periculoſus efficitur. Cu
ius exemplum apparet in Ioue qui de ſe
eſt planeta beniuolus. Sed Marti con-
iunctus efficitur peſtilens ⁊ maliuolus.
Antiqui. n. poete Ioui attribuunt tona-
re qr illius ſtelle eſt eleuare vaporē terre
ſtrem: precipue cū iungitur Marti in ſi-
gnis aquilonaribus in eſtate. Tunc. n. cer
tiſſime pōt dici q̄ erūt multe ſcintillatio
nes tōitrui ⁊ peſtilētes: qr Iupiter cū ſo
le vapores eleuant. Mars vero incēdit
eos: ⁊ ſic efficitur aer peſtilentialis: ⁊ ita
Martis inordinata caliditas Iouis tem
peries ad maliciam ⁊ peſtilentiā trahit.
Ita ſilr malignus conſultor mentē beni-
gni pricipis aliqñ ad furorē accēdit ⁊ ad
nequitiā opis ⁊ nocēdi peſtilētiā trahit:
ſicut patet de Aman ⁊ aſſuero. Vñ dicit
Heſter. xvi. Multi aures principū ſim-
plices ex ſui nā alios extimantes calida
fraude decipiūt. Que res ⁊ ex veteribus
probať hiſtorijs ⁊ his q̄ gerūť quottidie
q̄ ex malis quorūdam ſuggeſtionibus re
gum ſtudia deprauentur.

¶ Capitulum. lxvi.

PRoſperitas mundi aſſimi
latur fumo. ¶ Primo qui
dem qr fumus eſt domorū
denigratiuus. Et ſimiliter
proſperitas mundi mul-
tis peccatis animas defor-
mat ⁊ denigrat. Yſa. vi. Domus impleta
eſt fumo. Et dixi. ve mihi qr vir pollut⁹
labijs ego ſum. Nam quando domus ec
cleſie cepit repleri fumo mundane pro-
ſperitatis tunc cepit magis abundare ve
⁊ pollutio iniquitatis. ¶ Secundo qr fu
mus nō eſt diu duratiuus. Subito enim
aſcendit ſed cito deficit. Et talis eſt ꝓſpe-
ritas peccatoꝝ. ps. Mox vt honorifica-
ti fuerint ⁊ exaltati deficientes quemad-
modū fumus deficiēt. ¶ Tertio qr ē ocu
loꝝ leſiuus. Prouer. x. Acetū dentibus ⁊
fumus oculis ⁊c̄. Nā fumus ex materie
ſue groſſicie amaritudinē cōtrahit ex cu
ius acumie oculos ledit. Similiter ꝓſpe-
ritas nimia cecat oculos mētis vt nō cō
ſideret neqʒ videat quid ſequať. Lu. xix.

Nunc qdem in hac die tua q̄ ad pacem
tibi ſed abſcondita ſūt ab oculis tuis rc̄.
¶ Quarto q: fumus eſt cerebri ſiue capi
tis grauatiuus. Nā fumus cerebrū pene
trat ⁊ ſpiritū animalē grauat. Similiter
tēporalis ꝓſperitas caput rōnis grauat ⁊
deprimit ad infima ꝑ auaritiā Amos.ix.
Auaricia in caput omniū Apo.xv. Im
pletū eſt tēplū dei fumo. Tēplum dei eſt
mens humana: q̄ tunc replet̄ fumo qn̄ re
plet̄ terrena ꝓſperitate. ¶ Quinto fum⁹
candele extincte ē mulierꝫ ꝑgnātiū abor
tiuus vt dicit phs in libro de animalib⁹.
Quaſi.n. mulieres ꝑgnātes ſunt ipſe aie
bonum ꝓpoſitū cōcipiētes: qd̄ tñ ꝯceptū
mūdi ꝓſperitas deſtruit anteq̄ veniat ad
cōplementū operis. Vn̄ ſicut talis fumus
extinguit cōceptos fetus: ita ēt ꝓſperitas
mūdi extinguit bonos affectus Judi.xi.
Factū eſt vt fumo ⁊ igne necarēt viri pa
riter ⁊ mulieres.i. fortiores ⁊ nobiliores af
fectus ꝓpter quod Grego. dicit ꝙ ſicut
īpoſſibile ē imo difficile ficulneā iuxta vi
am poſitā vſq; ad maturitatem ꝓducere
groſſos ſuos ita hoiēs in ſeculo remanē
tes vſq; ad finē boni peruenire. ¶ Sexto
q: fum⁹ eſt angulorꝫ petitiuus. Sic ꝓſpe
ritas mūdi detrahit ad angulos.i. ad ſor
des luxurie. In angulis.n. vt dicit Ber.
ſordes ꝯgregant̄. Vnde eſt proſperitas
mūdi q̄ſi qdā fum⁹ incēdij: q:.ſ. incendit
in aia primo ignis cōcupiſcētie ⁊ tandem
ignis gehēne. Apo.xviij. Flebūt ⁊ plāgēt
ſe ſup illā reges terre q cū illa fornicati
ſunt ⁊ in delicijs vixerint cū viderint fu
mū incēdij eius. ¶ Septimo q: fumus
eſt fetorꝫ delatiu⁹ ſicut qn̄ res fetida ⁊ cor
rupta fumat. Et ſimiliter ꝓſperitas mū
di dū vitā corrūpit fetorē infamie iducit
Vnde iſto fetēti fumo obſcurat̄ claritas
ſolis ⁊ aeris.i. claritas rōnis ⁊ gloria ho
minis Apo.ix. Obſcuratus ē ſol ⁊ aer de
fumo putei. ¶ Itē ꝓſperitas tēporalis ī
homine peccatore ſignū ē future calami
tatis. Cuius exemplum eſt q: tranquilli
tas aeris eo tēpore ⁊ loco qn̄ ⁊ vbi debe
ret cauſari vētus ſignū ē futuri terremo
tus. Quod ē q: tūc vapor ingreditur in
cauernā ⁊ non expirat extra. Sic qn̄ hō
peccator q eſſet dignus vento aduerſita
tis ⁊ pene male agēdo hꝫ trāquillitatē ꝓ
ſperitatis ſignū eſt venture calamitatis.
Unde Boetius dicit ꝙ fortuna eſt quo
dam future calamitatis indicium.

¶ Caplm.lxvij.

PRudēs hō aſſimila
tur monti olueti: q
mons erat ad partē
orietalē templi: ⁊ iō
mane ſole oriente il
luminabatur: veſpē
re vō ⁊ nocte ex lu
mine tēpli illuſtrabatur ꝓp qd̄ mons tri
um luminū dicebatur: tū q: ſol ipſum il
luminabatur: tū q: lux tēpli ipm̄ d̄ nocte
illuſtrabat: tum q: materiam luminis.ſ.
oleū miniſtrabat. Similiter homo pru
dēs debet hoc triplici lumine illuſtrari
.ſ. lumine veſpertino per memoriā prete
ritorū. Lumen enim veſpertinū ſequi
tur poſt diē preteritū. ¶ Itē lumine ma
tutino ſolis: ⁊ h̄ ē ꝓuidētiā futurorꝫ q:
lumē ſolis matutinū futurꝫ diē īchoat ⁊
reſpicit. Dꝫ ēt eſſe lucidus prudens ho
mo in diſpoſitiōe pn̄tiū. Et h̄ eſt prudē
tia que a Tullio vocatur intelligentia.
Et hec deſignatur in oleo: quod ē mate
ria luminis q: p̄ſentia que ſenſibus ſub
iacēt materia ⁊ origo ſunt intellectualis
cognitiōis. Unde de hoc triplici lumine
prudentis loquit̄ Seneca dicens. Si pru
dens eſt animus tuus tribus tēporib⁹ di
ſpēſetur: pn̄tia ordina: futura ꝓuide: pre
terita recordare. Eſt ergo prudēti neceſſa
riū habere preteritorꝫ memoriā ex eo ꝙ
prudētia eſt circa ꝯtingētia agibilia in q
bus opꝫ dirigi ex his q̄ vt in plurib⁹ con
tingunt. Hec aūt per multā experientiā
accipi oꝫ: experimentum aūt ex pluribus
memorijs bene habet̄ ꝑ phm̄ in princi
pio Methaph̄. Unde maxime prudētia
regit̄ ꝑteritorꝫ memoria. Deu.xxxij. Me
mēto dierꝫ antiquorꝫ cogita generatiōes
ſingulas. ¶ Item neceſſaria eſt ei preſen
tium intelligētia. Cognitio.n. preſentiū ſi
ue neceſſariorꝫ ſiue ꝯtingentiū dicitur in

telligētia ſiue intellectus. Et accipit̄ pro
recta eſtimatione ⁊ acceptiōe finis. Omis
eñi deductio rationis ab aliquo intelle/
ctu procedit. Prudentia aūt eſt recta ra/
tio agibiliū: ſicut phs eam diffinit in. vj.
ethi. Et eſt tertio ſibi neceſſaria ꝓuiden/
tia futuroꝝ. ſ. vt ordinet aliquod ad cō/
modū ⁊ expediēs ad finē. Importat eñi
ꝓuidentia reſpectū quendā alicui⁹ diſtan/
tis ad quod ea que in p̄ſenti ſunt ordinā/
da cōcurrunt. Prudentia aūt proprie eſt
circa contingentia agibilia: cuiuſmodi ſꝰ
proprie futura: quia p̄ntia ⁊ p̄terita neceſ/
ſitatem quandā habent. Et ideo p̄cipue
ad prudentiā pertinet prouiſio futuro/
rum. Deu. xxxij. Vtinā ſaperent ⁊ intelli/
gerent ac nouiſſima prouiderent.

Caplm̄ lxviij.

REligio aſſimilat̄ cauer/
ne imo diuerſe cauer/
ne diuerſe ſunt religio/
nes. ¶ Primo qa ca/
uerne ſunt paueſcenti/
um preſidiū. Nam ad
cauernas arboꝝ vl' pe/
traꝝ fugiūt volucres. ſ. colūbe vel turtu/
res qñ aquilā vel accipitrē timent. Cañ.
ij. Colūba mea in foraminibus petre ⁊ in
caverna macerie. Similiter erinacij: cuni
culi: lepores fugiunt ad cavernoſos lapi
des qñ ſentiūt canum voces. Ps. Petra
refugiū erinacijs. Prouer. xxx. Lepuſcu/
lus plebs invalida qui collocat in petra
cubile ſuū. Ita ſimiliter homines qui vo/
lunt eſſe tuti ab aquila regina auiū. i. a ſu
p̄bia regina vitioꝝ: vel accipitre. i. ab aua/
ricia que rapit ⁊ accipit aliena: vel a cane
id eſt a canis immūdicia q̄ eſt luxuria ſe/
culū relinquūt ⁊ ad religionem tanq̄ ad
tutiſſimas cauernas cōfugiunt. Iſa. ij. In
die illa proijciet homo idola argenti ſui
que fecerat ſibi vt adoraret talpas ⁊ veſp
tiliones ⁊ ingredief ſciſſuras petraruꝫ ⁊
cauernas ſaxoꝝ. Per idola argenti aua/
roꝝ diuitie ſignant̄: quia auaricia ē ido/
loꝝ ſeruitus ſm Apo. Per talpas q̄ ceci/
tatē oculoꝝ hn̄t dicunt̄ intelligunt̄ car/
nis illecebre q̄ cecitatē mentis inducunt.

Sed p veſptiliōes q̄ in tenebris i alto vo
lant intelligunt̄ dignitates ⁊ glorie ſuper
boꝝ q in tenebris hui⁹ vite volūt ambu/
lare in magnis: ſed iſta oia p̄ijcere iubet̄
q cauernā religiōis ingredit̄. ¶ Secundo
qr cauerne ſunt fructificātiū hoſpitium.
Nā in cauernis arboꝝ vel petraꝝ melli/
ficāt apes ⁊ nidificant aues. Iſa. vij. ſibila/
bat dn̄s api q̄ eſt in terra aſſur ⁊ veniēt ⁊
requieſcēt oēs in torrētib⁹ valliū ⁊ cauer/
nis petraꝝ ⁊ in frutectis ⁊ i vniuerſis fo
raminibus. ſic in religiōe fructificāt actiui
q ſunt apes breues p humilitatē: ſollicití
p operoſitatē: mellifici p benignitatē: inge/
nioſi p diſcretiōis ſagacitatē. Itē p̄ficiunt
ibi cōtēplatiui q ſunt vt aues leues p pau
p̄tatē: pēnate p virtutū multiplicitatem:
veloces p charitatē: alte volātes p ꝯtem
platiōis ſublimitatē: q tñ poſt ꝯtēplatio/
nis volatū ad cauernas ſeu feneſtras ſu/
as redeūt dū ad regulares obſeruantias
hūiliter ſe reducūt. Vñ Iſa. lx. Qui ſunt
ibi q vt nubes volāt ⁊ quaſi colūbe ad fe/
neſtras ſuas. Hiere. xlviij. Eſtote vt colū
ba nidificās in ſummo ore foraminis. Sū/
mū eñi os foraminis eſt ſūmū votū reli/
gionis. ſ. obedientie in quo potiſſime ni/
dificat ⁊ fructificat colūba. i. ſpūalis ⁊ pu/
ra pſona. ¶ Tertio qr cauerne ſūt nocen
tiū aialiū latibulū. Nā ſepe i cauernis la/
titāt mures. Judith. xiiij. Egreſſi mures
de cauernis ſuis auſi ſunt ꝓuocare nos
ad p̄liū. Itē vermes ⁊ ſerpētes. Iſaie. xj.
In cauerna reguli q ablactat⁹ fuerit ma/
nū ſuā mittet ⁊c̄. Itē in cauernis qñqꝫ ſb/
intrāt vēti ⁊ includunt̄ vapores ⁊ faciūt
terremotū. Vñ terra cauernoſa ſepe pati
tur terremotū. ſic ſūt q̄dā religiōes diſſi/
pate ⁊ diſſolute in qb⁹ habitāt ſub habi/
tu religionis mures. i. detractores alios
corrodentes: ⁊ v̄mes. i. carnales alios cor
rūpētes: ⁊ ſerpētes inſidioſi ⁊ inuidi latē/
ter ledētes: ⁊ interdū terremotus. i. am/
bitioſi vel tyrāni collegiū vel ordinē pe/
riculoſe cōmouētes ⁊ plurimū p̄turban
tes. Job. xix. In deſertis habitāt torren/
tium vel in cauernis terre.

Caplm̄ lxix.

SAncti viri aſſimilant̄ celis
quo ad qnqꝫ. ¶ Pꝛimo q̄
ad ſubſtātiā. Nā celū hꝫ in
ſuba ſimplicitatē qꝛ nō eſt
ex ꝯ̄rijs. Vn̄ nullā hꝫ ꝯ̄rieta
tē. Licꝫ em̄ ponat̄ cōiter ex materia ⁊ foꝛ
ma cōpoſitū:tn̄ materia talis tota eſt ſue
foꝛme ſubiecta ⁊ ab ea totaliter cōpꝛehē-
ſa. Et iō in celo nō eſt diſcoꝛdia ſicut Em
pedocles dixit ſed ſolū cōcoꝛdia. Similit̄
ſancti viri in ſe ꝯ̄rietatē nō habēt: qꝛ licꝫ
ſit i eis materia ⁊ foꝛma.i.caro ⁊ ſpūs:tn̄
ipaꝫ carnē ſubijciūt ſpiritui: ſm̄ illō Apo
ſto.j.Coꝝ.ix. Caſtigo coꝛpus meū ⁊ i ſer-
uitutē redigo ⁊c̄. Nō etiā ipi habēt cum
alijs diſcoꝛdiā ſed om̄imodā q̄tū poſſūt
tam in ſe q̄ cū alijs diuina fauente gratia
concoꝛdiā habere nitunt̄. Job xxv. Fac
concoꝛdiā in ſublimibꝰ ſuiſ. Lu.xix. Pax
in celo.i.in hoīe celeſti ⁊ ſancto:⁊ gloꝛia i
excelſis.ſ.in beatis. ¶ Itē hꝫ celū in ſuba
immutabilitatē:quia in celo nō eſt gene-
ratio nec coꝛruptio:nec in toto nec i par
te. Et hoc competit ſpūaliter virginibus
⁊ illis ſanctis q̄ cōtinenter viuūt:qui nec
carne per luxuriā nec ſpiritu ꝑ aliquam
moꝛtalē culpā coꝛrūpūt̄:nec eſt in eis ge-
neratio carnaliū filioꝝ. Sed lꝫ celū non
ſit in ſe generabile aut coꝛruptibile:in in-
ferioꝛibus tn̄ eſt generatiōis ⁊ coꝛruptio
nis coꝝ pꝛincipiū effectiuū ⁊ regulatiuū.
Quod quibuſdā ſanctis aliqualiter com
petit:qui lꝫ ipi per ſe generationi filioꝝ
carnaliū vel matrimonio non intendant
tamē circa hoc alios fideles mouent ⁊ oꝛ
dinant. Sicut patet de apoſtolo Paulo
qui lꝫ ipſe in ſe eſſet virgo tn̄ alijs dicebat
j.Coꝝ.vij. Vxoꝛi vir debitū reddat:ſimi
liter ⁊ vxoꝛ viro. Et iteꝝ.j.Timothei.v.
Volo aūt iunioꝛes nubere ⁊ filios ꝓcrea-
re ⁊c̄. Nō em̄ ſancti viri etiā cōtinentes
matrimoniū damnant in alijs ſed appꝛo
bant ⁊ cōmēdant:lꝫ virginitatis mūdiciā
nuptijs ⁊ matrimonio p̄ferant. ¶ Item
in celo nō eſt augmentuꝫ vel diminutio.
Et ſancti ad hoc ſumme ſtudent vt non
eueniat in eis vel augmētū culpe vel di-
minutio gratie. ¶ Secūdo ſancti viri aſ-
ſimilant̄ celi circularitati. Nā figura ſphe
rica eſt capaciſſima:qꝛ vndiqꝫ equalit̄ cō-
caua:⁊ ideo valde competit celo quod ē
omniū coꝛpoꝝ contentiuum. Vnde dicit̄
Heſter.xiij. Tu em̄ feciſti celū ⁊ terram et
quicqd celi ambitu cōtinet̄. Ita ſimiliter
ſancti viri ꝑ humilitatē ſunt vndiqꝫ con
caui ⁊ omnino diuine gratie capaciſſimi.
¶ Itē figura ſpherica eſt deitati confoꝛ
mis ⁊ ſimillima que ⁊ pꝛincipio ⁊ fine ca-
ret:⁊ ideo cōpetit celo qđ eſt nobiliſſimū
coꝛpoꝝ vt ſit ſui opificis ꝑfectioni cōfoꝛ-
me ⁊ eius eternitatē gloꝛie repꝛeſentat.
Pſ. Celi enarrāt gloꝛiā dei. Ita ſimiliter
ſancti viri etiā in hoc mūdo diuinā ꝑfe-
ctionē imitari conant̄ ⁊ q̄tum pn̄t ſimila
ri ⁊ confoꝛmari. ꝓpter quod dicit̄.j.Co-
rinth.xv. Qualis celeſtis tales ⁊ celeſtes.
¶ Itē figura ſpherica eſt ad motū habi-
liſſima ⁊ aptiſſima qꝛ nō habet angulum
impedientē ſe ⁊ detinentē. Et ideo bn̄ cō
petit celo cuiꝰ motus eſt circularis ⁊ cōti-
nuus ⁊ maxime neceſſarius:quia ē vt vi
ta quedā natura exiſtentibus om̄ibus:ſi-
cut pħs dicit in.viij.phyſic̄. Ita ſimiliter
ſancti viri ad motū bone opationis ⁊ ad
exitū p̄ſentis pegrinationis ſtudent q̄tū
poſſunt eſſe habiles ⁊ expediti. Vnde ab
impedientibus q̄tum poſſunt ſe abſtinēt
⁊ reſtringunt:ſm̄ illud.j.Petri.ij. Obſe-
cro vos tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos abſti-
nere vos a carnalibus deſiderijs q̄ mili-
tant aduerſus animā. ¶ Tertio ſancti vi
ri aſſimilant̄ celo quo ad ſitū. Habet enim
celū altitudinem ſitus:qꝛ ſicut nobilitate
ita ⁊ localitate pꝛeeminet om̄ibus coꝛpo-
ribꝰ. Eccꝫ.j. Altitudinē celi ⁊ latitudinem
terre ⁊ ꝓfūdū abyſſi qs dimēſus ē: Hāc
altitudinē habēt ſancti viri in ꝯuerſatio
ne:ſm̄ illud Phil.iij. Nr̄a cōuerſatio in
celis eſt. Itē in ꝯtēplatiōe ſiue in oꝛatiōe:
ſm̄ illud Thren.iij. Leuemus coꝛda nr̄a
cū manibꝰ in celū. ¶ Itē in intētiōe:ſm̄ il
lud Matth.vj. Theſaurizate vob the-
ſauros in celo. ¶ Nā vt ibidē ſubditur:
Vbi eſt theſaurꝰ tuꝰ ibi eſt ⁊ coꝛ tuū.i.inten
tio. ¶ Quarto ſancti viri aſſilant̄ celo q̄
ad motū:qꝛ motꝰ celi ē nālis circularis ⁊

ſinceſſabilis. Licȝ eñ mot⁹ celi ſit effectiue
a motore ſepato.i.ab intelligētia ſpūali q̄
nō inheret celo vt forma ſed ſolū vt mo
tor ꝛ mouet ipm impio volūtatis: q2 ſic
dicit Aug⁹.iij. de trinita: materia corpa
lis q̄tū ad motū localē obedit angelis ad
nutū. Sicut etiā in nobis appet in qbus
ſtatim ad impiū volūtatis ꝛ imaginatōis
ſequit mot⁹ corpaliū mēbroꝝ. Et adhuc
in motu celi vt dicūt aliqui ſupra volun
tatis imperiū addit etiā influxio virtutis
illi⁹. Tū mot⁹ celi dicit nālis q̄tū ad hoc
ꝙ hȝ nālē aptitudinē vt tali motu ꝛ nō
alio moueat. Vñ ſic ex ſe nō hȝ aliqd im
pediēs talē motū: ꝛ iō etiā eſt figure circu
laris. Dicit ēt phs.xij.metaph. ꝙ primuȝ
mouēs mouet celū ſic ꝯcupitū ꝛ deſide
ratū. qḋ qdē intelligi poſſet nō ſic ꝯcupi
tū ꝛ deſideratū a celo ſed ab intelligentia
mouēte celū q̄ iō mouet celū vt aſſiſtet in
cauſando deo. Et ſicut pmo colligit ꝙ in
motu celi ē obediētia mouētis intelligē
tie cui⁹.ſ.impio celū obedit. Itē aliq̄ influē
tia virtutis motiue. Et tertio deſideriuȝ
aſſilatōis pme cauſe: ꝛ q̄rto ex pte celi ap
titudo nature pprie. Et ſilr iſta ſunt qb⁹
ſcti ad bñ opandū mouent inceſſant.ſ.in
fluētia celeſtis gr̄e ꝛ charitatis ꝛ obedien
tia diuine volūtati: q.ſ.manifeſtat i obſer
uātia pceptoꝝ ꝛ impletiōe diuie legis: qb⁹
diuina volūtas nobis innoteſcit. Itē eſt
in eis deſideriū ꝛ amor eterne felicitatis:
in q̄tū ipe de⁹ apparuerit ſiles ei erimus
vt dicit.j. Ioh.iij. Eſt etiā in eis aptitudo
pprie volūtatis ꝛ liberi arbitrij coactio
ad diuinā volūtatē implēdā ſm illḋ Ps.
Vt facerē volūtatē tuā deus meus ꝛc. Vñ
in orōne dñica petere docemur: Fiat vo
lūtas tua ſicut in celo ꝛ in terra.i. vt iplet
in hoie celeſti atqȝ ſancto ſic etiā impleat
in peccatore terreno. ¶ Itē mot⁹ celi ē cir
cularis. Circularis eñ mot⁹ eſt ab eodē i
idē: ꝛ hūc motū habēt ſancti: q2 ſpm quē
a deo habēt p creationē ſtudent in ipum
reducere p finalē inpfectionē: ſm illḋ Ecc̄i
xij. Reuertat puluis in terrā ſuā vñ erat
ꝛ ſpūs redeat ad dominū qui dedit illuȝ.
Ecc̄i.xxiiij. Gyꝝ celi circuiui ꝛc. ¶ Item

motus celi eſt inceſſabilis ꝛ infatigabilis
propter hoc ꝙ ſubſtantia mouens ipm
eſt infinite virtutis. Quelibet enim vir
tus ſuperioris ordinis licȝ ſit finita in ſe
et reſpectu ſuprioris ſui: eſt tamē infinita
reſpectu inferioꝝ ſuoꝝ: ſicut etiā virtus
ſolis eſt infinita ad reſpectū omniū infe
rioꝝ generabiliū ꝛ corruptibiliū: p quoꝝ
pductōnem etiā ſi infinita eſſent non mi
noraretur: ꝛ ſimiliter virtus intellectus
eſt infinita reſpectu formarum ſenſibiliū.
Itaq̄ virtus ſubſtātie ſpiritualis qua mo
uetur celum infinitum eſt reſpectu mot⁹
corporalis: vnde nō ſequitur fatigatio.
Similiter ſancti viri ſunt in motu bene
viuendi ꝛ bene operādi inceſſabiles ꝛ in
fatigabiles: ſm illud Apo. Gala. vj. Bo
num faciētes nō deficiamus. Et ad Heb.
xij. Nō fatigemini animis veſtris deficiē
tes. Et hoc habent ſancti viri ex virtute
dei confortantis ꝛ impellentis cui⁹ virt⁹
omnipotens ꝛ indeficiens eſt. Vñ Phil.
iiij. Omnia poſſum in eo q me cōfortat.
¶ Quinto ſancti viri aſſimilāt celis q̄ ad
numerum. Sunt eñ decem celi ſiue ſphe
re mobiles ſm modernos aſtrologos.
Quaꝝ prima eſt, incipiendo ab inferiori,
orbis Lune. ſecūda orbis Mercurij. ter
tia orbis Veneris. quarta Solis. quinta
Martis. ſexta Iouis. ſeptima Saturni.
octaua Celum ſtellatum. nona Celū cri
ſtallinum ſiue aqueū. decima eſt primum
mobile ſm poſitionē quorundā. Hic au
tem denarius numer⁹ competit ſanctis
viris p obſeruationē decē preceptorum
decalogi quibus inceſſanter mouent cur
ſu ſuo in deū ſm illud Ps. Viā mādatoꝝ
cucurri. Sȝ ſicut ſup has ſpheras ſiue ce
los pdictos ſm theologos ē celū empy
reū ſiue igneū.i. ſplēdidiſſimū qḋ ē oim
ꝯtētiuū. ita ſup oia iſta pcepta ē pceptū
charitatis: oia alia pcepta ꝯtinēs ꝛ icludēs
vt patȝ p Apo. ¶ Iſti ergo ſt celi ad q̄s
nos petōres currē debem⁹ vt coꝝ bñficō
diuinā miſcdiā ipetrem⁹. Q2 ipe de⁹ dicit
Oſee.ij. Exaudiā celos ꝛ ipi exaudiēt trā.
¶ Itē ſcti viri aſſilant ſtellis: q2 ſic ſtelle or
nāt celū ita ipi ornāt eccliā. Ecc̄i.xliij. Spe

cies celi gloria ſtellarū. Nam pmo ſtelle ſunt natura puriſſime. Licet eñi dicatur Job.xxv. q ſtelle nō ſunt munde in conſpectu eius tñ hoc dicit per reſpectū ad puritatē diuinā reſpectu cuius oīs creātura ē pmixta ⁊ impura. Unde ſignanter dixit in conſpectu eius.i.in comparatiōe eius qui eſt actus purus. Sed tamen in ſe ſtelle vel in comparatiōem ad alia corpora mūdiſſime ſunt nature. Ita ſimilit viri ſancti ſunt puri nulla peccati feditate turbati. Unde de eis dicit Matthei.v. Beati mūdo corde ⁊c. ¶ Secundo ſtelle ſunt ſimpliciſſime nō ex contrarijs cōpoſite. Ita ſimiliter viri ſancti ſunt ſimplices per intentionē ⁊ nō duplici corde. Prouer.x. Siplicitas iuſtoꝝ dirigit eoſ. ¶ Tertio ſtelle ſunt incorrupte. Et ſimiliter ſancti per virginitatē vel mentis et corpis integritatē. Talibus dicebat Apoſto.ij. Coꝝ.vij. In omnibus exhibuiſtis vos incōtaminatos. ¶ Quarto ſtelle ſūt luminoſe ⁊ radioſe. Iſa.xij. Stelle celi et ſplendor eaꝝ expandēt lumen ſuū. Et ſimiliter ſancti ſpūaliter illuminat alios p radios doctrine ⁊ p fulgores.i. exempla bone vite. Matth.v. Sic luceat lux veſtra corā hominibus ⁊c. ¶ Quinto ſtelle ſunt figure ſphęrice. Et ſimiliter ſancti p paupertatē ⁊ cōtemptū temporaliū: quia ad modū ſphere nō attingunt terram niſi in puncto.i.per ſolā vite ſuſtentatōem. Apls.j.ad Timoth.vj. Habentes alimētaꝝ his qbus tegamur his contēti ſumꝰ. ¶ Sexto ſunt ſtelle quo ad ſubſtantiā ſolide nō poroſe. Sic ⁊ ſancti viri ſunt clauſi nullis vanis aperti per aliquā vanitatem vel curioſitatē: ſed habent mētis ſtabilitatem veram. Judi.v. Stelle manentes in ordine ⁊ curſu ſuo ⁊c. ¶ Septimo ſtelle ſunt quo ad ſuperficiē plane: nō anguloſe: nō aſpere. ſimiliter ſancti viri ſūt plani per mentis tranquillitatē ⁊ pacem: nō anguloſi per ſingularitatē: nec aſperi per inordinatā rigiditatē ſed mites ⁊ dulces per lenitatē. ¶ Octauo ſtelle ſunt ſitu altiſſime a corruptione eleuate. ſimiliter ſancti eleuati ſꝫ p animi magnitudinē vel cōuerſationem celeſtem. ¶ Nono ſtelle ſunt motu velociſſime: ſic etiam ſancti velociſſimi ⁊ promptiſſimi per obediendi velocitatem. Baruch.iiij. Stelle vocate ſunt ⁊ dixerunt aſſumus: ⁊ luxerūt ei cū iocūditate. ¶ Decimo ſtelle ſunt aſpectu parue qͣuis in veritate ſint maxime: ſed paruitas apparet ratione diſtantie. ſimiliter ſancti apparent parui per humilitatē et ſunt altiſſimi per ſanctitatē ſiue gratie ſublimitatem. Ecc͡j.xliiij. Dedit illi ſicut ſtellas exaltare ſemen eius.ſ.chriſti ex cuius ſemine id eſt doctrina ſiue gratia ſancti regenerati ſūt: ſm illud.j.Petri.j. Renati nō ex ſemine corruptibili. ¶ Undecimo ſtelle ſunt nobis innumere ſoli deo note: qui numerat multitudinem ſtellaꝝ et eis nomina vocat. ſic etiam ſoli deo cognitus eſt numerus electorum in ſuperna felicitate locādus. ¶ Duodecimo ſtelle ſunt poteſtate maxime. ⁊ hoc patet ex multis effectibus. Nam ſunt ſtelle inferiorum generatiue. Quod competit ſanctis coniugatis vel predicatoribus qui generant filios ſpūales deo: ſm illud Apoſt. j.Coꝝ.iiij. Chriſto eñi ieſu per euangelium ego vos genui. ¶ Itē ſunt temporū immutatiue. ſic ſancti eorū orationibus qñqꝫ tempa mutant: ſicut patet in Joſue qui ſolem ſtare fecit ⁊ diem ad bellandū prolongauit. Et in Ezechia qui dies vite orando ⁊ flendo augmentauit. Et in Helia q tempus ſiccitatis ſua oratione i pluuiam mutauit. vnde Jaco.v. Helias homo erat ſimilis nobis paſſibilis ⁊ oratione orauit ⁊c. ¶ Item ſunt conſeruatiue. Quod competit ſpecialiter ſanctis prelatis quoꝝ ſpecialiter eſt gregē ſubditorū cuſtodire ⁊ cōſeruare in bono. Baru.iiij. Stelle dederūt lucē in cuſtodijs ſuis ⁊c. ¶ Itē ſunt radioꝝ emiſſiue. ⁊ hoc cōpetit ſanctis doctoribus q emittūt radios doctrine. Dañ.xij. Qui ad iuſticiam erudiūt multos erunt ſicut ſtelle. ¶ Itē ſunt noctis illuminatiue: qꝛ ſanctis ſuis exemplis illuminat in nocte peccati exiſtētes. Sap.x. Fuit illis in lucem ſtellaꝝ per noctem. ¶ Itē ſūt ſui luminis occultatiue.

Et hoc cõpetit ſanctis cũ per humilitatẽ
occultant vitá ſuá. Joelis. ij. Stelle retra-
xerũt ſplendorẽ ſuũ. ¶ Item ſunt aeris
purgatiue. Et hoc competit nõ ſolũ do-
ctoribus q purgát eccliam ab erroribus:
ſed etiá ſacerdotibus q per ſacramentuꝫ
baptiſmi vel penitẽtie purgant animas.
¶ Itẽ ſunt ſerenitatis cauſatiue. Et ita ẽt
ſimiliter ſancti turbatiões ⁊ ſcandala re-
mouendo ⁊ ad ſerenitatẽ pacis ⁊ concor
die reducẽdo. ¶ Itẽ ſunt nauigantiũ di-
rectiue: qa. ſ. ſancti ſuis conſilijs dirigunt
fluctuátes ⁊ dubitátes. ¶ Itẽ ſunt ſui lu-
minis cõmunicatiue: quia. ſ. per pietatem
⁊ charitatẽ cõicant ſe ⁊ ſua. ¶ Itẽ ⁊ ſtelle
ſunt in ſuis circulis ordinate ꝓgreſſiue.
Quia quilibet ſanctus in ſuo gradu vel
ſtatu ordinate viuere ſtudet. Hiere. xxj.
Dat ordinem ſtellarũ in lumine noctis.
¶ Itẽ ſancti viri aſſimilanꝰ nubibꝰ. Naꝫ
nubiũ quedá ſunt albe ⁊ hoc ẽ qñ vapor
nubis eſt ſubtilis ita ꝙ nõ ſpiſſaꝰ. Tunc
eñ recipit lumen ſupiorũ in ꝓfundo: et
ſic fit nubes alba: que ſi reprimiꝰ ad terrá
ex aliquo frigore fit inde nebula alba. Ta
libus ergo nubibꝰ albis aſſimilanꝰ inocẽ-
tes qui ⁊ lumẽ gratie interiꝰ ⁊ candorem
cõtinẽtie exterius cõſeruát. Apoca. xiiij.
Vidi nubẽ candidá ⁊ ſup nubẽ ſedentem
ſimilẽ filio hois. Hec eñ nubes candida
eſt innocentiũ vita q cũ chriſto pſident et
ei inherẽt. Pſ. Innocẽtes ⁊ recti adheſe
runt mihi. Aliqñ vero ſunt nubes nigre
⁊ hoc eſt qñ color circũſtans expellit fri-
gus ad interiora nubis ⁊ ꝑ cõſequens in-
ſpiſſat ⁊ aufert ꝑſpicuitatẽ luminis rece-
ptam ⁊ fit nubes nigra. Et his nubibꝰ ni-
gris aſſimilanꝰ penitẽtes q calore contri
tionis caleſcẽtes frigus malicie ſue itror-
ſus ad mẽtis cõſiderationẽ trahũt: ⁊ dũ
ſe ꝑ humilitatẽ diuine gratie lumine idi-
gnos aſpiciũt ſeipos etiá exterius deſpici
endo in oculis alioꝝ nigreſcũt. Exo. xiiij
Erat nubes tenebroſa illuminás. Ná pe
nitentiũ humilitas lꝫ videaꝰ obſcura et
deſpecta exterius illuminat interiꝰ. Ali-
qñ vero ſunt nubes rubee vel purpuree
Et hoc eſt qñ humidũ nubis ſubtile eſt
admixtũ aduſto terreſtri. Tũc eñ recipiẽ
do lumẽ ſupius fit rubea. Sed ſi tunc va
por humidus ſit inferiꝰ iá preparatus et
ductus a ſole in mane vl' ſero erit nubes
purpurea ⁊ figurat pluuiá eodem die. Et
talibꝰ nubibus aſſimilanꝰ patiẽtes: ⁊ preci
pue martyres qui fuerũt rubenti ſáguie
cruentati. Iſa. lxiij. Quare rubrũ eſt indu
mentũ tuũ. Sed tanꝙ nubes purpuree
ſunt amici dei fruẽtes amore q ⁊ nitent
puritate ⁊ rubẽt charitate. Cañ. v. Dile-
ctus meus cádidus ⁊ rubicũdus. ⁊ Pro-
uer. xxxj. Biſſus ⁊ purpura indumentũ
eius. In biſſo cádor puritatis: in purpu-
ra feruor charitatis accipiꝰ. Qñqꝫ auteꝫ
ſunt nubes virides qđ cũ ſi nubes ſit iaꝫ
rorans ⁊ cõuertẽs ſe in pluuia ꝓpter fri
gus cõuertẽs eá in aquá: qr ſi tũc recipit
lumẽ a ſupiori fit viridis. Et talibꝰ nubi-
bus aſſimilanꝰ virgines ſiue cõtinentes.
Eſt eñ virginitas in carne velut viridi-
tas in aq̃ ſiue aquoſa nube. Eccl. xl. Sup
omnẽ aquá viriditas. Hoc eñ erit in re-
ſurrectiõe: qr in oñi carne glificata incor
ruptio erit caſtitatis. ¶ Itẽ ſancti viri aſ
ſimilanꝰ pratis. Ná prata aqs creſcẽtibꝰ
irriganꝰ: herbis ⁊ floribus diuerſi generꝭ
decoranꝰ. vnde ⁊ ridere dicuntur. Prata
ſuo virore delectát viſum: ſuo odore affi
ciũt olfactũ: graminũ ſapore delectát gu-
ſtum. Ita ſimiliter ſancti viri irrigantur
aquis gratiaꝝ: decoranꝰ herbis ⁊ floribꝰ
id eſt habitibꝰ ⁊ actibꝰ virtutũ diuerſaꝝ:
delectát viſum pulchritudine moꝝ: affici
unt olfactũ odore exemploꝝ: guſtũ anie
ſapore ⁊ dulcedine verboꝝ. Prouer. xx-
vij. Aperta ſunt prata ⁊ apparuerũt her-
be virẽtes. ¶ Itẽ ſanctoꝝ vita aſſimilaꝰ
arcui celeſti qui diciꝰ iris propter qnqꝫ.
¶ Primo ꝓpter eiꝰ generationẽ: qr. ſ. ar-
cus celeſtis generaꝰ de reflectiõe radij ſo-
laris in nubẽ cõcauá lucidá ⁊ aquoſam ſi
ue roridá. ſicut nos videmus ꝙ radiꝰ ful
gẽs in aqua relucet ad parietẽ: ⁊ ſm hũc
modũ fit in aiabꝰ ſanctoꝝ infuſio gratie.
qr ſunt vt nubes cõcaue ꝑ humilitatem:
lucide ꝑ cõſciẽtie puritatẽ: ⁊ aquoſe ſiue
roride ꝑ lachrymaꝝ irriguitatẽ: ⁊ iđ ſũt

susceptiue radij diuine gratie: et ita efficiū
tur arcus dei. Eccl. xliij. Vide arcū et bene
dic qui fecit illū. ¶ Secūdo ꝓpter colora
tionē. Nam arcus ille (vt Beda dicit) ex
quattuor elemētis ꝯhit q̄ttuor colores:
q2 ex igne ꝯhit rubeū in summo: ex terra
viride in infimo: ex aere hyacinctinu3: ex
aqua ceruleū. ẜm aūt Aristo. in lib. meth.
primus color. ſ. rube⁹ vel vinoſus ex ra
dio fit tangēte ſupficiē rotūditatis nubis:
hūc ſequit color mixtus. ſ. glaucus vel ce
ruleus ẜm qualitatē dominātē in medio
nubis. Tandē apparet color viridis vbi
vapor magis eſt terreſtris: et iter iſtos co
lores ſenſum diſtinguere eſt impoſſibile:
q2. ſ. per nullā lineā poteſt diſtingui vnus
ab alio: et ideo nullus pictor (vt ipſe Ari
ſto. dicit) pōt colores arcus depingere: q2
ſp puncta p lineas diſtinguunt. Redeun
do aūt ad quattuor dictos colores quos
Beda accipit diſtinguēdo mediū i duos
put ꝯtingit ipm mediū variari ẜm duas
diſtinctiōes. Dicendū eſt ꝙ ſancti viri ha
bent ad modū arcus ruborē ex inflāma
tione charitatis: nitorē ex mūdificatione
ſanctitatis: virorē ex cōſeruatione caſtita
tis ſiue virginitatis. Habēt etiā et colore3
ceruleū ex compaſſione pietatis: ẜm illud
Ps. Factū eſt cor meū tanq̄ cera liq̄ſcēs i
medio ventris mei. Ex iſtis ergo virtuti
bus refulgēt ſancti ad modū celeſtis arc⁹
ẜm illud Eccl. xlv. Quaſi arcus refulgēs
inter nebulas glorie. ¶ Tertio ꝓpter fi
gurationē. Habet eñi iris figurā ſemicir
culi. i. arcualē. Quāuis etiā ſol cui⁹ imago
eſt iris ſit rotūdus: q2 tñ lōge ē altior nu
bibus ſupiorē ptē nubis tangēs imp̄mit
ei figurā arcualē. Vnde q̄to ſol eſt ortui
vel occaſui ꝓpinquior tāto in pte oppo
ſita apparet arc⁹ maior. Appent ergo q̄t
tuor in hmōi arcus figure q̄ h3 ſanctorū
vita. Nā h3 mediū cōnexū et eleuatu3 ſu
perius: h3 extrema. i. cornua inclinata in
ferius. Nec ē etiā extēſus: q2 nō appet cū
corda: nec etiā eſt ſagittarius: q2 nulla ibi
eſt ſagitta. Similiter ſancti viri habēt me
diū. i. cor eleuatū ſp ſupius ad deum: ex
trema ſiue cornua inclinata inferi⁹ ad p
ximū. Quaſi eñi duo cornua ſūt duo ſtu
dia eoꝝ qbus inſeruiūt ꝓximis: vnū cir
ca ſalutē aiaꝝ qd̄ inclinat ad ꝓximū per
elemoſinas ſpūales q̄ ſunt docere: p eis
orare: ꝯſulere et hmōi. Aliud circa ſalutē
corpis: et hoc inclinat ꝓximo p elemoſi
nas corpales q̄ ſūt paſcere famelicos: ve
ſtire nudos et hmōi. Sūt etiā nō extēſi. i.
ſine tenſione et corda nimie rigiditatis et
crudelitatis: neq3 ſuis ſagittis pcutiūt ty
rānice prauitatis. Sūt eñi benigni ac mi
tes plus erga alios q̄ etiam erga ſeipos.
Hec eſt ergo figura arcus q̄ appet in nu
bibus celi. i. in ſanctis et celeſtib⁹ viris. Ge
ne. ix. Arcū meum ponā in nubibus celi.
¶ Quarto ꝓpter ſignificationē: ẜm illud
Ps. Dediſti metuētib⁹ te ſignificationē vt
fugiāt a facie arcus. Nā arcus iſte celeſtis
qñq3 ſignificat pluuie inundatiōem et h
eſt qñ apparet in meridie: qñq3 vero nu
biū tonationē et hoc eſt qñ apparet circa
occaſum q2 tūc ſignificat ꝙ tonabit et leni
ter pluet: aliqñ vero ſignificat aeris ſere
natōe3 et hoc eſt qñ apparet i oriente vel
circa. Sic etiā viri ſancti qū apparēt ſeq
tur pluuia. i. abundātia doctrine: et toni
truum. i. terror diuine iuſticie et ſerenitas
anime p purgationē ꝯſciētie. ſ. p pniam:
Hec ſtudēt ſancti viri peccatorib⁹ aſſidue
impendere. ¶ Quinto ꝓpter opatiōem:
quia. ſ. arcus celeſtis ſua interpoſitiōe ſo
lis calorē tēperat. Quia ſancti viri ſe in
terponēdo inter deū et peccatores irā ei⁹
mitigāt: ẜm illud Ps. Dixit vt diſpderet
eos ſi nō moyſes electus ei⁹ ſtetiſſet i cō
fractione in conſpectu eius vt auerteret
irā eius etc. ¶ Item arcus p ſui reſoluti
onē in pluuias inferiora fecundat. Et ſi
militer ſancti ꝓ alijs orādo et ſe in lachry
mis reſoluēdo grām ei⁹ impetrāt q̄ aīa fe
cundat ad fructus bonoꝝ opm̄ ꝓducen
dos. ¶ Item arcus p ſuā ſpeciē ſupiora
pulchrificat. vñ Eccl. xliij. dicit de ipo ꝙ
valde ſpecioſus eſt ſplēdore ſuo. Et ſimi
liter ſancti ſplēdēt nō ſolū mūdo. i. hoi
bus ſed etiā celo. i. deo et angelis. Ibi etiā
ſunt ſupior ſpecioſior et illuſtrior portio
gregis xpi. ¶ Itē arcus aerē inhumidat.

vnde ſm Bedā p.xl.annos ante iudiciū
nō apparebit arcus:qđ erit ſignū deſicca
tionis elementoꝝ.Siłr ſancti viri aerē
ſuis lachrymis molliūt:q: frequenter et
vberrime plorāt ſiue ꝓ reatu culpe ſiue
ꝓ incolatu miſerie ſiue ꝓ timore iuſticie
ſiue ꝓ dilectione patrie.¶ Itē arc⁹ pacē
inter deū ⁊ mundū denūciat.Et ſiłr ſācti
viri dū mūdū ⁊ peccatores deo recōcili
ant.Eccī.xliiij. In tp̄e iracūdie fact⁹ ē re
conciliatio.¶ Itē ſctūs hō aſſimilaꝛ mate
rie vaporali quia idē corp⁹ dicit vapor:
ether ⁊ fumus.Nā ſm ꝙ hꝫ cōtinuās dr
vapor:ſm vero ꝙ hꝫ ſubtile aereū inflā
mabile dicit ether:ſm vero ꝙ hꝫ in ſe ca
lidū adurēs ꝑtes dr fumus:⁊ iđ ē niger.
Similr ſanctus vir primo eſt aq̄us in la
chrymali cōpunctione:ſecūdo ſubtilis et
aereus in ſpūaliū ꝯtēplatione:tertio cali
dus ⁊ fumās in feruēti dilectione. Sap.
vij.Vapor eſt enim virtus dei.

Capłm lxx.

SApiētia ſanctoꝝ aſſimila
tur luci ꝓpter quattuor.
¶ Primo ꝓpter mūdici
am vite. Lux eñ puriſſi
ma eſt ⁊ incoīngnabilis.
Vnde ꝑ ſordes trāſiens nō inquinatur.
Hoc bene cōpetit celeſti ſapie qua ſancti
illuminanꝛ:de qua dicꝛ Sap.vij.ꝙ nihil
inquinatū in illā incurrit.Candor eñ eſt
lucis eterne ⁊ ſpeculū ſine macula:⁊ ideo
celeſtis ſapiētia mundiciā pſupponit.Vñ
dicit Sapienꝰ.j.ꝙ in maliuolā animā nō
intrabit ſapiētia:nec habitabit in corpo
re ſubdito peccatis.Et idē dicit Gregor.
nazāzenus ꝙ ꝑma ſapiētia eſt vita lauda
bilis ⁊ apud deū mens pura:per quā pu
ri puro iunguntꝛ ⁊ ſancti ſancto ſocianꝛ.
¶ Secūdo ꝓpter excreſcentiam noticie.
Habet eñ lux in medio ſeipām multipli
care ⁊ augmētare : ſm illud Prouer.iiij.
Lux ſplendēs ꝓcedit ⁊ creſcit vſqꝫ ad ꝑ
fectū diē.Similiter ſapiētia ſanctoꝝ ī vi
ta iſta ſp̄ augmētabilis eſt quouſqꝫ ꝑueni
et vſqꝫ ad pfectū diē.i. ad perfectā et cla
ram dei viſionē. Propter quod dr Eccī
vj.Vſqꝫ ad canos inuenies ſapientiā. Et
ideo dicebat Gregorius nazāzenus: Di
cta ⁊ facta que ad proprietatē pertinent
ſemper diſcere potius ignorans malo ꝙ̄
docere. Optabile eñ mihi eſt ⁊ ꝑcarum
vſqꝫ ad vltimā diſcere ſenectutē:quoniā
nulla etas ad diſcendum ſufficere poteſt.
¶ Tertio propter euidentiā iuſticie. Vi
demus eñ ꝙ lux eſt radiorū emiſſiua et
diffuſiua:ſicut patet de luce ſolis. Sic et
qñ eſt lux vere ſapiētie interius emittit ⁊
ꝓducit radios nō ſolū verboꝝ bonorū
ſed etiā bonoꝝ exemploꝝ exterius ; ſm
illud Matth.v.Sic luceat lux veſtra co
ram hominibus vt videant opera bona
veſtra ⁊c̄.Vnde dicꝛ Jacobi.iij.ꝙ ſapien
tia que deſurſum eſt:eſt plena miſericor
dia ⁊ fructibus bonis. Et idcirco etiā di
cit Gregori⁹ ſupradictus: Ille inquit ſa
piens mihi videꝛ qui de virtutibus ani
me pauca quidē cōmonet ⁊ proloquitur
plura aūt in ſuis factis ⁊ moribus oſten
dit:⁊ fidē verbi opeꝝ ſuoꝝ a ſtipulatiōe
confirmat. Clara eñ ſapientia eſt illa nō
que verbis volat ſed que in virtutibus
conſtat.¶ Quarto propter efficaciā do
ctrine. Nam ſicut lucis eſt alijs ſplēdere:
ita ſapientis eſt alios docere ⁊ ſapientes
efficere.Vñ dicꝛ de ſapiente Tobie.xiij.
Luce ſplendida fulgebis.Hic eſt ſplēdor
doctrine procedens a luce ſapientie.Eccī
vj.Sapientia doctrine ſm nomē ē eius.
Habet aūt doctrina ſapientie multos ef
fectus lucis. Nam lux eſt contrariorum
conciliatiua.Sic ſapiētes ⁊ ſancti viri ſtu
dent diſcordes pacificare ⁊ federe pacis
eos tam deo ꝙ̄ inter ſeipos vnire. Iſaie
xiij. Dedi te in fedus populi ⁊ in lucem
gentium.¶ Item lux eſt debiliū confor
tatiua.vnde multum confortantur infir
mi dum audiunt diem fieri.Sic ⁊ ſapien
tie proprium eſt confortare.Vnde Eccle
ſiaſtes.vij.Sapientia confortauit ſapien
tem ſuper decem principes ciuitatis. Et
ideo ſapientibus dicitur illud Iſaie.xxx
vj.Confortate manus diſſolutas et ge
nua debilia roborate. ¶ Item lux eſt
groſſoꝝ ſubtiliatiua.Subtiliat eñ lux ae
rem nō ſolū de die ſed etiā de nocte.vnđ

Ipocras dixit ꝙ niſi ſtillaret lux de no/
cte ⁊ ſubtiliaret aeris denſitatē deſtruerꝫ
oĩe corpus animatū. Similiter ſubtiliat
ſapientia mentes hominū ſimpliciuꝫ ad
oĩa recte diiudicandū. Sapien. vij. Om
nium artifex docuit me ſapiētia. Eſt eñ
in illa ſpūs intelligētie ſanctus: ſimplex:
vnicus: ſubtilis. ¶ Itē lux eſt duoꝝ lique
factiua ſicut patet in cera ⁊ aqua congela
ta q̄ liqueſcūt ad calorē luci ſolariſ. vnde
Exo. xvj. Cum incaluiſſet ſol liquefacie/
bat manna. Sic verba ſapiētie liquefaci/
unt corda dura. Pſ. Emittet verbū ſuū
⁊ liquefaciet ea. Judith. xvj. Petre ſicut
cera liqueſcent. Item lux eſt abſcondito/
rū manifeſtatiua. Sic ꝑ doctrinā ſapienti
um manifeſtanť nobis abſcondita ſcrip/
turarū: ſm illud Job. xxviij. Profunda
fluuioꝝ ſcrutat⁹ eſt ⁊ abſcondita produ/
xit in lucem. ¶ Item eſt corpalis vite re/
gitiua. Sic ꝑ ſapientiā pſidentiū regiť vi/
ta plebiū. Vnde. ij. Paralipp. j. Salomon
orauit deū dicens: Feciſti me regē ſup po
pulū tuū multū qui tam innumerabilis
eſt quaſi puluis terre: Da mihi ſapientiā
⁊ intelligentiā vt ingrediar ⁊ egrediar co
ram populo tuo. ¶ Itē lux eſt dormien/
tium excitatiua ⁊ ſollicitatiua. Nam qui
de nocte dormiūt aduenīēte diei luce ex/
citanť ⁊ ſurgūt. Pſ. Ad te de luce vigilo.
Sic ſapiētia ſollicitat dormientes in pec
catis excitās eos ſtimulo timoris vt a le/
cto peccati ſurgant. vñ Pſ. Initiū ſapien
tie timor dñi. Timor eñ dñi expellit pec
catū: vt dicit Eccj. j. ¶ Item ſapiētia ſacre
ſcripture aſſimilať aque propter ſeptem.
¶ Primo q: ipa eſt facieꝝ repſentatiua.
Apoca. xxvij. Oſtēdit mihi dñs fluuium
aque viue ſplendidū tanq̄ criſtallum. In
aqua eñ viua ⁊ ſplendida facies intuen/
tium tanq̄ in ſpeculo oſtēdunť. Prouer.
xxvij. In aquis reſplendēt vultus pſpi/
cientiū: ⁊ talis eſt ſacra ſcriptura. Greg. ij.
Moral. Scriptura ſacra mentis oculis
quaſi quoddā ſpeculū opponiť vt ibi in/
terna facies noſtra videať. Ibi enim feda
ibi pulchra noſtra ɔſpicim⁹: ibi ſentimus
q̄tū pficimus: q̄tū a pfectu longe diſta/
mus. ¶ Secūdo quia eſt ſordiū mundifi/
catiua. Ezech. xxvj. Effundā ſuper vos
aquā mundā ⁊ mūdabimini. Jo. xv. Jam
vos mundi eſtis pter ſermonē quē lo/
cutus ſum vobis. ¶ Tertio quia eſt ſteri
liū fecundatiua. Iſa. xliiij. Effūdā aquas
ſup ſitientē ⁊ fluenta ſup aridā ſupple vt
fecundeť. per aridā intellige animā i ſuis
naturalibus cōſideratā. Nume. xj. Aĩa
noſtra arida eſt. Sed ꝑ ſitientes intellige
phyſicas doctrinas que ſine aqua iſti⁹ ſa
pientie nō pficerēt. ¶ Quarto quia ē fri/
gidoꝝ calefactiua. Geñ. xxxvj. Anna in/
uenit aquas calidas in ſolitudine. He aq̄
calide ſunt ſacre ſcripture verba ſiue do/
cumenta ignita. Pſ. Ignitū eloquiū tuū
vehemēter. ¶ Quinto q: eſt pmiſſorꝫ
impletiua. iſaie. xxxiij. Panis ei datus eſt
aque eius fideles. Panis eñ reficiēs ani/
mam eſt doctrina ſacra: cuius aque. i. pro
miſſiones ſunt fideles ſine fraude ⁊ dece/
ptione. Dicunť eñ aque fideles vbi non
ſunt fouee vel herbe latentes: per quas
fraudes ⁊ deceptiōes verboꝝ ſignantur a
quibus ſacre ſcripture doctrina penit⁹ ē
mūda. ¶ Sexto q: ab amaritudine dul/
coratiua. Nam ipa cōtinet lignū qđ fuit
poſitū in aquas marath. Exo. xv. Oſten/
dit ei lignū quod cum miſiſſet i aquas in
dulcedinē verſe ſunt: hoc eſt lignū cruci.
Pſ. Quā dulcia faucibus meis eloquia
tua. ¶ Septimo quia eſt inferioꝝ eleuati
ua. ioan. xvij. Aqua quā ego dabo ei fiet
in eo fons aque ſalientis in vitā eternā.
itē ſapiētia humana in iſta vita ſiue natu
ralis ſiue fidei eſt impfecta. Et iō aſſimila
tur aque ratione impfecte figure: quia aq̄
nō habet ſpherā completā. Nō eñ aque
ſphera vndiqꝫ circūdat terrā: quia. ſ. ter/
ra eſt in pte diſcooperta. Et dicūt phi il/
lud naturaliter eſſe: quia aqua cum nō ſit
corpus ita naturale ſicut ignis ⁊ aer ſꝫ ſit
valde materialis minus habet de loco ⁊
de figura ſpherica q̄ aer ⁊ ignis: ⁊ iō non
poteſt implere concauū alicui⁹ ſphere cū
humidum eius fluat in ſeipſum ⁊ in partes
contrahātur: ideo nō habet figurā ſphe/
ricam ſed circularē quaſi ſemicirculares.

Unde dicit alpetragi⁹ ꝙ ignis velociter ⁊ vniformiter imitatur circularem motū celi ⁊ per ꝯñs locum. Aer vͦ imitatur ſed non vniformiter. Aqua vͦ nec vniformitater nec cóplete ſed ſemicircularit᷑. Terra vͦ in nullo imitat᷑. ſed ſpericam figurá cóplet nō imitádo celū ſed recedēdo a celo per hoc ꝙ partes ſua granitate cóprimunt᷑ ad centrū. Locus ergo naturalꝭ aq̄ ñ ē tota ſupficies terre ſ ſupficies aeris ſcꝫ illa q̄ magiſ abūdat in qualitatib⁹ conſiīb⁹ aque ſcꝫ in frigido ⁊ i humido. ⁊ ſuperficies terre ſi bi ſimilis: Hec aūt é tátū in aqlone. Ubi ē puriſſim⁹ loc⁹ aq̄ quo ad generationē. in meridie autē nō ē aq̄ niſi qꝛ illuc fluitat aqlone. Nec ē ꝯtra theologos dicētes ꝙ terra nō appebat in principio. qꝛ tunc aqua erat in circuitu terre vaporaliter qꝛ nōdū habebat ꝓpriū locū ⁊ diſtinctionē. Sicut ergo terra ē tñ ex pte cooperta aq̄ ita nos i vita iſta ſiue noticia naturali ſiue fidei tátū ex pte cognoſcimus. Ex pte eni cognoſcimus ⁊ ex pte ꝓpheramus vt dr̄. j. Corin. xiij. Uñ ſcia noſtra ē impfecta ſicut ⁊ aq̄ figura Yſai. xj. Repleta ē terra ſcia diuia ⁊ q̄ſi aque maris opientes. ſcꝫ non ex toto ſed ex pte ſ ſcia beatoꝝ aſſimilat᷑ igni Yſa. x. Erit lumē iſrl' in igne. Iſrl' iterpretatur videns deum ⁊ ſignificat beatos q dei viſione fruunt᷑ quoꝝ lumē. i. ſcia igni aſſimilatur qꝛ eſt velox ⁊ vniformis. Delox. n. eſt qꝛ ſiue diſcurſu. Nō. n. vt dicit Aug. erūt i patria volubiles cogitatiōes noſtre ab alijs in alia eūtes atqꝫ redeūtes ſed totá ſciam noſtrá vno ſimul ꝯſpectu videbim⁹. ⁊ ſic nō ſolū velox ſed ēt vniformi. qꝛ vnico reali medio ſiue forā oīa cognoſcūt beati q̄ ad eoꝝ beatitudinē faciūt ſcꝫ diuia eētia. Scia aūt ágelica naturalꝭ ſit cōpleta qꝛ omniū creaturaꝝ habēt plená notitiá nō tñ vniformis qꝛ nō ꝑ vná ſpēm ſiue formá ſed ꝑ multas cognoſcūt. Uñ dr̄ in libro de cauſis ꝙ intelligentia ē plena formis. ⁊ ideo ſimilis aeri q̄ nō vniformit᷑ imitat᷑ celū. ⁊ ita nec ipſi ſapia habent diuiná. qꝛ q̄ de⁹ cognoſcit vniformit᷑ ipſi vt ita dicá cognoſcūt multiformit᷑. Sꝫ ſcia hoīs viatoris ē vt dixi ſimilis aque. qꝛ nec pfecta nec vniformis ſed varia ⁊ multiformis. Illi vͦ qui celeſtem ſapiam fugiunt q̄ dicūt deo. Recede a nobis ſciam viaꝝ tuaꝝ nolumus. ſimiles ſūt terre q̄ recedēdo a celo cōpletá facit ſpherá. qꝛ recedēdo a celeſti ſapia cōpletá quádá accipiūt negtie figurá que poti⁹ ē tenebra q̄ lumen Yſaie. lx. Ecce tenebre operient terram. Ná ſapia huius mūdi ſtultitia eſt apud deum.

¶ Capitulum. lxi.

S Olitaria ⁊ heremitica vita aſſilat᷑ heremo ſiue ſolitudini. Naꝫ hꝫ quatuor ſpūalit q̄ hꝫ herem⁹ corꝑaliter. ¶ Primo libertatē qꝛ ibi fere ſilueſtres liberius euagant᷑. Sic etiaꝫ aīa a cūris ⁊ tumultibus ſeculi ſepata ē liberior ad cōtēplandū Threñ. iij: Sedebit ſolitari⁹ ⁊ tacebit ⁊ leuabit ſe ſupra ſe. Uñ ibi liberi⁹ ꝑcipit diuinas reuelationes Oſee. ij. Ducaꝫ eam i ſolitudinem ⁊ loquar ad cor eius Ibi ergo petra xp̄s aīe o rāti ⁊ ſitiēti ſe apit ⁊ aq̄ ſapie ſalutaris vberi⁹ infūdit. ps. Interrupit petrā i heremo ⁊ adaq̄uit eos velut i abyſſo multa. ¶ Scd̄o qꝛ hꝫ dubietatē vel deceptibilitatē. Ná ꝓpter ſilueſtres feras que i heremo cōmorant᷑ loca talia a vēatorib⁹ frequētant᷑. ⁊ laq̄s ibi ⁊ retia oculant᷑. Et ſic etiam ſolitarij maxime moleſtant᷑ ⁊ tētant᷑ a demonib⁹. qui ſunt venatores animarum diuerſas deceptiōes inuenientes. Et hinc ē ꝙ diabolus xp̄ꝫ in deſto tētauit. Unde multo magis tenat ⁊ vēat᷑ ibi ſimplices hoīes Ecci. xiij. venatio leonis onagri in herēo Leo eni eſt diabol⁹. onagri vͦ ſimplices heremite. ¶ Tertio hꝫ difficultatē ſiue aſperitatē Ná taliū locorū habitatores plurib⁹ laborib⁹ exponunt᷑: ⁊ nunc gelu nūc frigore cōſtringūtur nūc eſtu exurūt᷑ nunc rore nūc pruina nūc niuib⁹ perfūdunt᷑. Sic ēt ſpūaliter ſolitarij diuerſoꝝ vicioꝝ moleſtis fatigant᷑. qꝛ q̄ñqꝫ rigeſcūt gelu accidie. q̄ñqꝫ ferueſcūt eſtu ꝯcupiſcētie. Sed ſi viriliter reſiſtūt ꝓfunduntur

roꝛe grē ſiue ꝯſolationis diuine. Unde deus quoqꝫ ad horam vr̄ eis iratus.ſ. qñ tot viciorum tētationibus cōmouētur. ſed ſtatim vr̄ placatus.qꝛ.ſ.poſt tentatio nū victoriā magne dulcedinis ꝯſolatiōi/ bus ꝑfundunt. Uñ dr̄ Sapie.xviij. Teti/ git aūt ꝛ iuſtos tētatio moꝛtis.ꝛ cōmotio facta eſt multitudinis ſed nō diu permā/ ſit ira tua.ċ. ℂ Quarto hꝫ tranquillitatē Nam q̄uis talis locus multū habeat af/ flictiōis multū tñ hꝫ quietis.qꝛ ibi habi/ tantes raro niſi a latronibus moleſtant. Silr̄ ſolitarij hoies hn̄t ſolū pugnam la tronū.i.demonū.Sunt.n. vt dicit Antōi us a tribus bellis erepti viſus auditus ꝛ locutiōis ſꝫ remanet eis pugna coꝛdis ꝑꝑ demones infeſtantes.Et ſic lꝫ hec vita ex vna pte videat aſpera ꝛ terribilis. tñ ex ꝑtibus multis ē ſecura ꝛ pertrāſibilis.De ute.i.Trāſiuim⁹ ꝑ heremum terribilē ꝛ ſolitudinem magnā.

ℂ Capitulum.lxxij.

Spiritus malignus aſſimi lat vēto aqlonari.ℂ Pri/ mo qꝛ aqlo eſt vētus frigi dus.Et hoc habꝫ ex loco ſui exitus. Et ſimilr̄ ſpūs malignus eſt frigidus fer uoꝛē mētis extinguēdo Ecci.xliij. Frigi/ dus vent⁹ aqlo flauit ꝛ gelauit criſtallus ab aqua.ℂ Scdo qꝛ ē vētus ſiccus.ꝛ hoc ſimilr̄ hꝫ ex loco exitus ſui.Similr̄ ſpūs malignus ſiccus ē.i.deſiccatiuus humoꝛē deuotiōis cōſumēdo.Uñ ꝓuerbioꝝ.xxv Uentus aqlo diſſipat pluuias.i.deuotio/ nē lachꝛymaꝝ.ꝛ Eccli.xliij.dr̄ ꝙ ventus aqlo flauit ꝛc̄.Et poſtea loqtur ꝙ deuoꝛa uit mōtes ꝛ exuret deſertū ꝛ extinguet vi ride ſicut ignē.ſ.deſiccādo deuotiōis hu/ moꝛē.ℂ Tertio qꝛ eſt vent⁹ ſubtilis. ꝛ hoc hꝫ qꝛ aqlo ꝑꝑ nimiā ꝯgelationē minime vapoꝛat.ꝛ iō nō ingroſſat ex vapoꝛibus humidis. Silr̄ malignus ſpūs ſubtilis.i. aſtutus ē in fraudulēter decipiēdo.ꝛ iō tētatio eius ꝑꝑ ſubtilitatē ꝛ obſcuritatē aſſimilat fumo ſm̄ illud Iſa.xiiij. Ab aq/ lone fumus veniet ꝛ nō eſt qui effugiat. ℂ Quarto qꝛ aqlo eſt vētus vehemēs ꝛ hoc qꝛ exit a locis frigidiſſimis ꝛ mōtib⁹ ſub qbus ꝯtinet multus vapoꝛ terrēus. Eccli.xliij.Tēpeſtas aqlonis ꝛ ꝯgregatio ſpūs ꝛc̄.Silr̄ malign⁹ ſpūs ē vehemens ꝛ violentus crudeliter perſequēdo Job. i.Uentus vehemēs venit a regione deſer ti ꝛ cōcuſſit quatuoꝛ angulos domus ꝛc̄. Eze.i.Uentus turbinis veniebat ab aqui lone. ℂ Notandum ꝙ ſpūs malignus ꝛ ſpūſſanctus ꝯrio mō operant. Ille quidē in hoībus peccatoꝛibus.ꝛ hic in iuſtis.ſi cut accidit de vento aqlonari ꝛ auſtrali. Nam auſter ꝯgregat ꝛ inſpiſſat vapoꝛes in nubes ꝛ roꝛem eo ꝙ aperit ꝑꝑ calidi/ tatem ſuā ꝛ ēt congregat ꝑꝑ ſuā toꝛtuo ſitatem.Sed aquilo eꝯrio diſſipat ꝛ diſꝑ git oēm vapoꝛem.In coꝛintho tñ cōtin/ git oppoſitū ſcꝫ ꝙ aquilo inducit ibi va/ poꝛes ꝛ auſter diſſipat:qđ eſt qꝛ illa ciui/ tas hꝫ ad auſtrum terrā arenoſam ꝛ de ſertā cuius ſiccitate minimus vapoꝛ re ſoluitur.econtra hꝫ ad aqlonē paludes ꝛ maria ex qbus ventus aqlo ingroſſat ꝛ accipit toꝛtuoſitatem ꝛ generat ibi plu/ uias ꝛ alios vapoꝛes. Similiter in mōti bus ſanctoꝝ auſter ideſt ſpūſſanctus de quo dr̄ Abacuc.iij.Deus ab auſtro venit et inducit ſiue congregat nubes ꝛ vapo/ res ideſt ſanctas cogitationes ꝛ affectio/ nes quas aquilo ideſt malignus ſpūs diſ ſipare et diſpergere conatur.Sed in pec catoꝛibus econtra diabolus tanꝙ aqui lo in coꝛintho inducit ꝛ congregat vapo res.i.malas ꝛ terrenas vl̄ carnales ꝛ affe ctiones.Sed auſter.i.ſpirituſſanctus eas diſſipat ꝛ diſpergit dum ad puritatē re ducendo malas affectiones ab eis repel lit.Et propterea aquilonem odiens ꝛ au ſtrum diligens ſponſa in canticis dicit. Surge aquilo ꝛ veni auſter perflaoꝛtū meum ꝛ fluent aromata illius. Canticoꝝ iiij.ℂ Item malignus ſpūs quādoqꝫ vt deuotos ꝛ ſpūales viros decipiat tranſ/ figurat ſe in angelū lucis ꝛ. tunc ei⁹ ſimu latio eſt ſimilis ſpelunce.qꝛ ſpelunca ex ꝑ te lucis hꝫ itroitū latū ſed terminū artū. Unde locus lucidus eſt in ingreſſu obſcu rus in ꝓgreſſu.Sed artus ꝛ hiſpidus in

egreſſu. ſi tamẽ intrẽtaꝛ egreſſus vt dicit Damaſc e. Sic etiam qñqꝫ diabolus apparens in forma boni ágeli vt dicit. Beda in pꝛincipio dat ſplendorem ⁊ ſtupoꝛẽ in pꝛogreſſu dat timoꝛem ſed in exitu di mittit erroꝛez. Et pꝛopterea dicit. ps. qꝫ inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua.

℃ Capitulum. lxxiij

Spũſſanctus aſſilaꝛ igni Act. ij. Apparuerũt illis diſptite ligue tãq̃ ignꝭ ſeditqꝫ ſupꝛa ſingulos eoꝝ ſpũſſanctꝰ. ℃ Pꝛimo pꝛopter grãm ſcꝫ donoꝛum hꝫ eni ignis. vij. virtutes deſignãtes ſeptifoꝛmẽ grãm ſeptem donoꝝ ſpũſſancti. Nã ſpũſſãctꝰ ad modũ ignis alta humiliat per donum timoꝛis emollit dura ꝑ donũ pietatis illuminat obſcura ꝑ ſciãꝫ reſtrigit fluida ꝑ cõſiliũ cõſolidat mollia ꝑ foꝛtitudinẽ clarificat metalla tollendo rubiginẽ ꝑ donũ intellectꝰ ſurſũ tendit. ꝑ donũ ſapiẽtie altiſſima cõpꝛehẽdit. ℃ Scdo aſſilatur ſpũſſanctꝰ igni ꝓpter excellentiã. Ignis eni excedit oia elementa in tribus ſcꝫ in ſpẽ i oꝛdine ⁊ virtute. In ſpẽ quidem. i. pulchꝛitudine ratione lucis i aſpectu. In oꝛdie rõne ſublimitatis in ſitu. In virtute rõne vigoꝛꝭ i actu. Siſr ſpũſſanctus in his oia excedit. Pꝛimo in pulchꝛitudie lucis Job. xxvij. Spiritus eius oꝛnauit celos. Oꝛnamẽtũ eni celoꝝ ẽ pulchꝛitudo lucis. ps. Expandit ignẽ vt luceret eis ꝑ noctẽ. Item in altitudine oꝛiginꝭ Threñ. j. De excelſo miſit ignẽ in oſſibus meis ⁊ crudiuit me. Itẽ in multitudine virtutis. ps. Spũ oꝛis eiꝰ omnis virtus eoꝝ Heb: xij. Deus noſter ignꝭ cõſumẽs ẽ. ℃ Tertio ꝓpꝛ violẽtiã Nam ignis ex violẽtia ſua hꝫ alia iclinare: grauia eleuare. ⁊ fluida coadũare. Et hoc facit ſpũſſanctus qꝛ inclinat excelſos ad humilitatem. eleuat infimos ꝑ ſupernoꝛum auiditatem. coadunat inuicẽ diuiſos per moꝝ vnifoꝛmitatẽ. ℃ Quarto pꝛopter munificentiam. Eſt enim munificus ⁊ vt ita dicam liberalꝭ cõicando ſe ⁊ ſua. nam cõicat ſuã foꝛmam. i. ignitatem: ⁊ ſic ſpũſſanctus per grãtiam quodãmodo cõicat ſuã deitatem nam qui ſpũ dei aguntꝛ hi filij dei ſunt ſicut dicitꝛ Ro. viij. Item cõicat ſuaꝫ potentiã. i. caliditatem q eſt eiꝰ virtꝰ actiua. Et ſic ſpiritusſcũs ſuã charitẽ per quã opaꝛ magna Apoſt. Ro. v. Caritas dei diffuſa eſt i coꝛdibꝰ noſtris ꝑ ſpm̃ſanctũ qui datꝰ ẽ nobis: Item cõicat ſuã efficaciaꝫ. i. opatõnem que multiplex ẽ. et ſic ſpũſſanctꝰ cõicat ſuas opationes que multe ſũt ſm̃ diuerſas grãs gratis datas. nam alij datur per ſpm̃ ſermo ſapiẽtie ⁊c̃. vt dr̃. i. Coꝛi. xij. Et poſtea ſubdiꝛ qꝫ hec oia operaꝛ vnus atqꝫ idem ipũs Et ſpũſſancti opationes aſſilantur opatiõibꝰ ignis. nam ignis hꝫ alterare ſcꝫ calefaciẽdo deſiccãdo ⁊ denigrãdo. ⁊ multꝭ alijs modis trãſmutãdo ꝑ ſuã virtutẽ actiuã. et ſiſr ſpiritusſanctus in diuerſas q̃litates ſiue virtutes eos in quos venit alterat ⁊ tranſmutat. vnde. i. Regꝫ. x. dictuꝫ fuit Sauli. Inſiliet in te ſpiritus domini ⁊ ꝓphetabis mutaberiſqꝫ in virum alterum.

℃ Secundo ignis habet renouare. Eſt enim ignis. vt dicit Dio. vlti. cap. celeſtis hierarchie ſui renouatiuus in materia ſcilicet aliena ſe generando vt per nouas generationes ſeipſum extra ſperam ſuam conſeruet. Nam extra ſpheraꝫ ſuam ignis ſe renouando melius cuſtodit ⁊ conſeruat naturã ſuam in materia aliena q̃ faceret ibi in materia pꝛopꝛia. quia materia groſſa tardius euellitur per actionem contrarij. Sic ſpiritusſanctus q̃uis in ſphera ſua ideſt in natura ſua pꝛopꝛia non remouetur vel imutetur tamẽ in nobis exiſtens quodãmodo renouatur per nouos effectus gratie quos efficit in quibꝰ operatur vnde pꝛopheta petebat dicens. Spiritum rectum innoua in viſceribꝰ meis. et Eze. xxxvi. Ecce dabo uobis coꝛ nouum ⁊c̃, Ipſe ergo renouari dr̃ dum nos per ipſiꝰ gratiam innouamur. ps. Emitte ſpm̃ tuuꝫ ⁊ creabunꝛ ⁊ renouabis facieꝫ terre. ℃ Tertio ignis habet augmentari. Dicit eni Dionyſiꝰ qꝫ ignis ẽ latẽter augmentatiuꝰ ſui ipſius ⁊

alia tranſlatio dicit.creſcens a ſeipſo.i.a
ppria virtute actiua.nõ ꝙ in ipſo ſit ma
teria ſui cremẽti.ꝛ tñ non creſcit niſi ad
dito cõbuſtibili.Et ſimilr ſpũſſanctus ꝙ
ꝙ ex ſe nãm nõ habeat vt creſcat vel mi
nuat tñ in nobis creſcere dr qꝛ creſcere
nos facit in gr̃a.Vnde dr de Joanne ba
ptiſta Luce.i.cap.ꝙ puer creſcebat ꝛ con
fortabat ſpũ.Sic etiam multiplicari dici
tur:qꝛ i nobis ſua dona multiplicat. Vñ
ſap.vij.dicitur ſpũs multiplex. Et Heli
as duplicem ſpũm.i.duplex donum ſiue
duplicẽ gratiam dr habuiſſe.ſ. ad pphe
tandũ.ꝛ miracula faciendũ. iiij. Regũ.x.
¶ Quarto ignis habet ſegregare . Vnde
Dionyſius dicit ꝙ ignis eſt diſcretiuus.
Segregat enim ignis ꝛ diſcernit in me
tallis puruz ab impuro ꝛ groſſuz a ſubti
li vt plumbum ab argento.Aſſumit eniz
ſubtilia ſimilia ſibi ꝛ reijcit groſſiora pro
pter quod dicitur ꝯgregare homogenia
ſibi.vnde patet ꝙ ignis habet congrega
re ꝛ ſegregare.Habet enim congregare ſi
milia ꝛ diſſimilia diſgregare.vtraqꝫ autẽ
operatio attribuitur ſpiritui ſancto.Se
gregat eniz ab alijs illos quos ſibi elegit
ad aliquod ſpeciale.vnde ꝛ Actuum ter
tiodecimo dixit. Spirituſſanctus ſegre
gat mihi Paulum ꝛ Barnabã in opus
miniſterij ad quod aſſumpſi eos . Item
ei attribuitur bonorum congregatio Ec
cleſiaſtici.xliij.Tempeſtas aquilonis ꝛ cõ
gregatio ſpũs.Tempeſtas enim aqlonis
eſt congregatio ſuperborũ qꝛ eſt ꝯgrega
tio illi⁹ qui dixit Iſa.q̃rtodecimo. Sede
bam in mõte teſtamenti in lateribus aq
lonis ſcꝫ diaboli:ſꝫ congregatio ſpũs eſt
congregatio humiliuꝫ. ¶ Quinto ignis
habet penetrare. vnde Dionyſius dicit
ꝙ ignis ẽ acute pergens . Illud enim qđ
eſt acutum pergit penetrãdo.Ipſe eniz
ſpirituſſanctus amor eſt.Amor aũt facit
penetrare amãteꝫ ad intima amati ꝛ ei⁹
ſecreta perſcrutari.vnde Apo.dicit.i.Co
rin.ij.ꝙ ſpũſſanctus oĩa ſcrutat ẽt profũ
da dei.Et ideo ẽt mentes diligentiũ deũ
perducit ad ſecretoꝝ dei ꝯtemplationẽ.
Notandũ ẽt ꝙ ignis acute pergit in quã

tum eſt in mã aliena quã ſucceſſiue ꝯuer
tit ꝛ ideo conuertendo q̃libet ptem poſt
ptẽ ſp in acutũ vadit.Si enim ſimul con
uerteret moueret in rotundũ vel in latũ
vnde ꝙ phs in.ij.celi ꝛ mũ.negat ignem
eſſe acutoꝝ anguloꝝ ſicut qdã poſuerũt
qꝛ non dãt elemẽtis ſm nãm aliq̃ figurã
niſi forte rotundã qđ intelligitur de ele
mentis ſcđm ꝙ ſtatuunt in pprijs ſphe
ris ſuis.intelligit ẽt ꝙ ignis nõ hꝫ angu
los pmanentes.ꝙ quidẽ veꝝ eſt qꝛ ſemp
variant.Sicqꝫ ſpũſſanctus mentẽ hois
nõ ſtatim totaliter pficit.ſꝫ paulatim pfi
cere facit.vñ Gre.dicit ꝙ nemo repente
fit ſũm⁹.ſꝫ in bona ꝯuerſatiõe a minimis
qs incohat vt ad maiora perueniat . Iđ
q̃to pl⁹ hõ per ſpũm proficit tãto ab ex
terioꝛib⁹ ampli⁹ ſe reſtringit ſicut accidit
de celo ꝙ acute figure exiſtit qꝛ ſẽp verſus
cuſpidem ſtricti⁹ fit. ¶ Sexto ignis hꝫ ſe
alijs icorporare ſiue alia ſibi vnire quaſi
vt ita dicam ſicut materia vnit forme:ſic
patet in ferro ignito ꝛ carbone inflãma
to.in qbus ignis ſm oẽs partes ſuas ſic
ptibus carbonis ſiue ferri ꝯiungit. ꝙ in
ter vni⁹ ꝛ alteri⁹ ſubſtãtiã ſenſibilis dña
nõ habet.vnde ꝛ corpa talia dicunt eſſe
ignis materia vt dr in quarto Metheo.
Quia ſpirituſſanctus quos p ſuam grãꝫ
ad ſe trahit ſecũ quodãmodo vnũ facit.
vñ dr.j.Corin.vi.ꝙ q adheret deo vn⁹
ſpũs eſt cũ eo. ¶ Septimo ignis hꝫ eleua
re.vnde Dionyſius dicit.ꝙ ignis eſt ſur
ſum ferẽs.ſ.alia.ꝛ hꝫ in quantũ cogit alia
in qbus hꝫ victoriã ſequi motuꝫ ſuũ.qꝛ
ſicut pticipat de forã eius ita ꝛ de mo
tu.Sic ẽt ſpirituſſantus qbus formã ſue
gr̃e tribuit leuat ꝛ poſt ſe trahit.Eze.i.
Quocunqꝫ ibat ſpũs illuc eunte ſpũ ꝛ ro
te pariter leuabant ſequẽtes eum.Spiri
tus enim vite erat in rotis cũ euntibus
ibant ꝛ cũ ſtantibus ſtabant. ꝛ cuꝫ eleua
tis a terra pariter eleuabant ꝛ rote ſe
quentes eum.qꝛ ſcꝫ ſpiritus vite erat i
rotis.vbi attẽde ꝙ ſpũſſanctus facit ire
proficiẽdo:ſtare perſeuerando.ꝛ eleuari
a terra celeſtia contẽplando vel terrena
contẽnendo. ¶ Item ſpũſſanctus aſſimi

laſ nubi. Primo qa nubes a terra vl' ma
ri eleuaſ. iij. Re. xviij. Ecce nubecula pua
aſcēdebat ð mari. Q2 ſcꝫ ſpū̄ſſanct⁹ q̄s re
plet eleuat terēis ꝑ ipſorum terrēoꝝ ↄtē
ptuꝫ. Eze. viij. Eleuauit me ſpūs inſ celū̄
⁊ terrā. ℭ Secūdo q2 ex nube refrigeriū̄
pſtat q2 ſcꝫ ſpū̄ſſāctus refrigerat etiam in
cētiua vicioꝝ. Vñ āgel⁹ dixit virgini ma
rie. Lu. i. Spū̄ſſāct⁹ ſupueniet in te et vir
t⁹ altiſſimi obū̄brabit tibi. i. te ab omni
eſtu viciorū̄ refrigerabit. Math. xxvij.
Nubes lucida obū̄brabat eos. ℭ Tertio
qa ex nube pluuia generatur. Ecci. xxxv.
Quaſi nubes pluuie in tēpore ſiccitatis
Quia ſcꝫ ſpū̄ſſāctus reſoluit aiaꝫ in abun
dātiaꝫ lachrimaꝝ ſiue in ↄpūctiōe ſiue in
orone. Vñ dicit Apoſto. ro. viij. ꝙ ſpiri-
t⁹ poſtulat ꝓ nobis. i. poſtulare noſ facit
gemitib⁹ ienarabilib⁹. ℭ Itē ſpū̄ſſanctus
aſſimilaſ vento. Primo quia uētus habꝫ
originem occultaꝫ. Et iſta ſimilitudo tā
gitur. Jo. iij. vbi dominus dixit nicodēo
Spūs vbi vult ſpirat ⁊ voceꝫ ei⁹ audi ſꝫ
nō ſcis vnde vēiat aut quo vadat. Sic ē
ois q nat⁹ ē ex ſpū̄. Qð Chriſoſtom⁹ ex
pōit ð vēto q etiā in. ps. dicit ſpirit⁹ ꝓcel
laꝝ. et tangit dñs pmo ei⁹ ptātē. qa vbi
vult ſpirat. i. vētus q̄ vult flat. et ſi dicas
vēt⁹ nō habet voluntatem Dicēduꝫ ē ꝙ
volūtas ſumiſ ꝓ appetitu naturali. q ni
hil alið eſt ꝙ̄ inclinatio naturalis ð q̄ di
cit. Job. xxxviij. Qui creauit pōd⁹ vētis.
ℭ Scðo tāgiſ venti indiciū. q2 voceꝫ ei⁹
audis. i. ſonitū eius ex ꝑcuſiōe ad aliqð
corpus. Sic. n. dr̄ i. ps. Vox tonitrui tui
rota. ℭ Tertio ponit vēti originē q̄ oc-
culta ē. q2 nō ſcis vñ veniat aut quo va
dat. Sed diceret aliqs vtiqꝫ ſciſ vñ vēiat
aut quo vadat Nā auſter vēit a meridie
⁊ vadit ad aqlonē. Boreas vo vētus ve
nit a ſprio ab aqlone ⁊ vadit ad meridieꝫ
Reſpōderi pōt ꝙ principiū vēti poteſt
ſciri dupliciter. vno modo i generali eo
modo ſciſ ꝙ auſter venit a meridie ⁊ va
dit ad aqlonē. Alio modo in ſpāli. ⁊ hoc
modo neſciſ vnde vēiat. i. a qua plaga dē
terminate icipit ⁊ quo vadat. i. ad quam
plagā determinate termineſ. Sic eſt om-
nis qui natus ē ex ſpū̄. Quaſi dicat. ſi vē
tus qui ē corporeus hꝫ ſic occultā origi
nem ⁊ ꝓceſſum vt ſciri non poſſit vñ ve
niat aut quo vadat. multo magis eſt oc-
culta origo ⁊ proceſſ⁹ regeneratiōis ſpi
ritualis ⁊ adhuc multo āplius origo ⁊ ꝓ
ceſſus ipſius ſpū̄ſſācti. ℭ Secūdo q2 vē
tus hꝫ impulſionem inqetā. eſt eni vētuſ
mobilis ⁊ totus inqet⁹. Quod qdeꝫ ſpi
rituiſancto cōpetit per effectū̄. i q̄tū mo
uet ad bonū̄ ⁊ non ꝑmittit nos qeſcere ꝑ
ociū̄ Iſa. vij. Cōmotū̄ ē cor eius ⁊ popli
ei⁹ ſicut ligna ſiluaꝝ ante faciē vēti Gre.
Mentē quā ſpū̄ſſanctus replet i amari-
tudinē tpalium ⁊ delectationē eternorū̄
cōmouet. et notanduꝫ ꝙ ad moduꝫ vēti
ſpū̄ſſanctus multipliciter cōmouet. Nā
ad modū̄ vēti mare. i. cor peccatori ꝑtur
bat ad pniam delictoꝝ aerem cōpēſat. i.
peccatorē ad ſe reſtrigit ⁊ reſoluit in plu
uiam. i. in abū̄dantiā lachrimaꝝ. igneꝫ. i.
amantē inflāmat per deſideriū̄ eternorū̄.
Mōtes. i. ſupbos ↄcutit ⁊ apit per deie
ctionē ⁊ hū̄iliationē ipſoꝝ. poros corpo
ris apit. ⁊ exteri⁹ calorē euaporādo edu-
cit q2 oculos mētis apit ⁊ calorē. i. amo-
rē charitatis extrahit. i extra ꝑpalari fa-
cit ad obſequiū̄ ꝓximoꝝ. et nota ꝙ Sa-
piētie. vij. ſpūs eſſe dr̄ mobilis ⁊ ſtabilis.
Q2 videlꝫ ſpū̄ſſāct⁹ cōmouet ad bñ opā
dum ⁊ ēt ſtabilitat ad pſeuerāduꝫ vel fa
cit mobilē ad bōuꝫ ⁊ ſtabilē contra malū̄
ℭ Tertio q2 vent⁹ hꝫ opationeꝫ fructuo
ſaꝫ. Sunt. n. diuerſi venti ſcꝫ in vniuerſo
xij. Quoꝝ quilibꝫ hꝫ aliqd vtilitatis. fa-
cere in mū̄do ꝓpter quod de theſauri di
uine ꝓuidētie exire vel produci dicunſ
ſm illud. ps. Qui producit vētos de the
ſauris ſuis. Vnde pñt. xij. ventis fructuſ
ſpū̄ſſancti quos eſſe facit i nobis ↄgrue
adaptari. Nā lꝫ ſpū̄ſſanctus vn⁹ ſit in ſe
eſt tamen multiplex in effectu. Vnde ⁊ ſa
piētie. vij dr̄ ſpūs multilex: Adaptanſ er
go fructus ſpūs vētis: ℭ Primo in gnā
li q̄ ad numeꝝ. Sunt. n. venti in numero
xij. ſm phorum doctrinā. Licet eniꝫ ſa-
cra ſcriptura quatuor tm̄ ventos celi no
minet ⁊ ponat. zach. iiij. In quatuor ven

ris celi diſpſi vos dicit dñs. Et iterũ Da
niel.iiij.7.viij.7 zach.vi.7 Apoc. viij.qua
tuor venti tñ ſimpliciter noiant qui ſcʒ
ſũt principales a quatuor mundi ptibus
venientes que ſunt Oriens Occidens
Meridies 7 Septentrio. Et ſumuntur
prout tradunt pl'i.ſʒ coniugationem q̃
tuor qualitatum. Tamen quilibet qua
tuor ventorũ principalium duos alios
hʒ ventos.hincinde collaterales. Nam
ſubſolanus qui eſt principal' veniens ab
oriente hʒ a dextris ventuʒ qui dr vul
turnus 7 a ſiniſtris eurum. Auſter vo q
eſt principalis a meridie habʒ a dextris
africuʒ 7 a ſiniſtris notuʒ. Aquilo vo q
eſt principalis a Septẽtrione habʒ a dex
ris corum 7 a ſiniſtris boreaʒ. Fauonius
vo ab occidẽte hʒ zephyrum a dextris 7
a ſiniſtris circium. 7 ſic ſunt venti in vni
uerſo.xij.quorum numerum quidaʒ ſm
numerum ſignorum celi ſiue domorum
xij.accipiũt. Dicit.n. Ariſt.ꝙ aſtronomia
altera pars eſt phyſice.7 Ptho.dicit ꝙ
opʒ in hmõi conſideratione celi phyſicũ
eẽ. Domos aũt celi.xij hoc modo ſumũ
tur.qr planeta dr ſignũ aſcendens ſeu
emergẽs ab oriente ſup orizontem. In
ter qd 7 quartũ qd eſt in angulo ſub me
dio terre oppoſitũ medio celi ſunt duo
ſcʒ ſcdm 7 tertium. Siliter illud quar
tum et ſignum occidens qd opponitur
aſcendenti ſunt duo ſcʒ quintuʒ 7 ſextũ
Eodem modo inter ſeptimum 7 illud
qd eſt in medio celi ſuper terram quod
ẽ ab aſcendente ſunt duo ſcʒ vndecimũ
7 duodecimũ. Hec.n.ſigna licʒ ſm Ptho
lomeum cauſalitatẽ habeant ſuper om
nia q̃ oriuntur in mundo. tamen pcipue
cauſant ventos.7 in nullo ita cito depre
hen ditur mot⁹ celi ſicut in ventis. Et ita
pʒ ꝙ hec ſigna vel domus ita ſunt diſpo
ſite ſicut venti. Aliqui tamen ſũt qui nu
merum ventorũ accipiunt ſm diuerſos
ortus 7 occaſus ſolis. Eſt enim ortus
equinoctialis vt cum ſol eſt in ariete 7
libra.7 hic facit in vere ſubſolanũ. Item
contra hunc ſunt duo ortus.ſ.duo ſol
ſticiales 7 ſunt ab oriente vt dictum eſt
tres. Oppoſita rõne ſunt ab occidẽte alij
tres. A ſeptẽtrione vo ſunt tres ſm me
dium 7 extrema:qr aquilo ẽ medius.col
laterales vo boreas 7 circius vel ſm ali
os medius ẽ ſeptentrio collaterales vo
aquilo 7 circius ſil'r eſt a meridie. Sed
Seneca 7 Varro ſumunt.xij vẽtos ſm.
xij.circulos quibus repondent totidem
diſcrimia in aere. Nam duo coluri equi
nocticales cnm duobus tropicis cum ſi
nt quinqʒ interſecãtur ab orizõte.7 ſic in
tercepti faciunt deceʒ partes: ſcʒ quinqʒ
ab oriente:7 quinqʒ ab occidente. Me
ridianus vo circulus duas partes adijcit
dũ ſil'r i duo ſecat.7 ita ſũt.xij. Et ſil'r ipi
vẽti. Et lʒ in hac deſcriptione Seneca 7
Varro cõueniant differunt tamen in mo
do ponendi circulos 7 ſectiones coruʒ.
Sed quicquid ſit de eis oẽs tamen cõi
ter aſſerunt.xij.eẽ ventos.7 in eodeʒ eti
am nũero ſcʒ duodenario apo. Gal.v.
fructus ſpũs commemorat dicens. Fru
ctus aut ſpũs eſt charitas gaudiuʒ pax
patientia lõganimitas benignitas boni
tas mãſuetudo fides modeſtia continẽ
tia caſtitas. ¶ Scdo magis i ſpãli poſſũt
predicti venti fructibus ſpũs adaptari
ſm ꝓpꝛietates aliq̃s ſingulorum. Nam ſub
ſolanus qui eſt principalis ab oriente
veniẽs:7 ſubſolanus nõinatur. qr naſci
tur ſub radiis ſolis competis primo fru
ctui ſpuſſancti ſcʒ charitati. Quaſi eniʒ
radius qui a ſole.7 eius luce emittitur
ſpiritus eſt qui ex patre filioqʒ procedit.
ſub quo 7 a quo charitas in nobis exori
tur Ro.v. Charitas dei diffuſa eſt incor
dib⁹ noſtris.per ſpũſanctum qui datuſ
eſt nobis: Hic tamen ſubſolanus vent⁹
q̃uis a calidiſſima venit regione.tempe
rat⁹ tñ ad nos pertingit. Ita ſimil'r q̃uis
charitas a ſpũſancto procedit qui eſt
amor icreatus 7 imẽſ⁹ tamẽ ipſa que no
bis infunditur qualitas quedam eſt crea
ta 7 limitata lʒ q̃diu ſumus in via ſemꝑ
poſſit augeri charitas itẽſiue. ¶ Secũd⁹
autem vent⁹ a dextris ſubſolani qui di
citur vulturn⁹ eo ꝙ alte tõat. Unde Lu
creti⁹ poeta altitonans vulturnus 7 aꝰ

ter fulmine pollens.competit caſtitati q̃
ardua eſt ad ſeruanduꝫ.quia in carne pre
ter carnem viuere angelicum eſt non hu
manum.Hic ventus habet deſiccare ae-
ris humoreꝫ.quia caſtitas conſtringit hu
morem ideſt lubricitatem carnalis concu
piſcētie.¶Tertius ventus a ſiniſtris ſub
ſolani qui dicitur eurus quaſi ab eo ru-
ens.ſcilicet ab oriēte competit fidei que a
chriſto itroducta ē qui viſitauit nos ori
ens ex alto.De quo dicitur Zacha.ſexto
Ecce vir oriens nomen eius. Iſte etiam
ventus generat nubes que lumen ſolis
obumbrāt quia per ipſam fidem nō om-
nino claram ꝛ apertam ſed vmbraticam
ꝛ obſcuram de deo cognitionem habe-
mus.¶Quartus ventus ſcilicꝫ principa
lis veniēs ab occidente dicitur fauonius
eo ꝙ faueat eis que naſcuntur in terra ꝛ
foueat ea.ꝛ hoc competit cōtinentie qua
caro noſtra de terra ſumpta fouetur ꝛ cō
ſeruatur in mundiciam ꝛ ſanctitatem.
Hic etiam ventus facit nubila. ſed in in-
dia ſerena.Similiter cōtinētia ꝗuis car-
nem mortalem que per mortem occidit
reſtringendo vel refrenādo quaſi pertur
bet tamen anime ſerenitatem tribuit.
¶Quintus vētus a dextris fauonij ver-
ſus meridieꝫ qui dicitur zephyrus.quia
ſcilicet flores ꝛ germina eius flatu viuifi-
cantur zai.enim ideꝫ eſt quod vita ꝛ zoe
viuere competit gaudio qd̄ vitam cōſer
uat ꝛ prolongat.ſicut ecōtrario a triſticia
feſtinat mors.Item iſte ventus producit
flores.quia ſcilicet animus gaudens eta-
tem floridā facit vt dicitur Prouer.xvij
¶Sextus ventus qui eſt a ſiniſtris fauo-
nij verſus aquilonem dicitur circius. eo
ꝙ coro ſit coniunctus.Hoc competit pa
tientie.per quam homo in regno celorū
choro angelorum iungetur Math.v.
Beati qui perſecutionem patiuntur ꝓ
pter iuſticiam quoniam ipſorum eſt re-
gnum ꝛc.Unde dixit Abbas Effreꝫ. pa-
tiens homo conſortium merebitur an-
gelorum. Sub hoc vento fiunt pluuie ꝛ
fulgura ꝛ tonitrua.Unde iſte vētus pur-
gat pluendo.illuſtrat fulgurando.terret
ꝛ excitat tonando.que omnia tribulatio
facit anime ſi ſit patienter portata qꝛ vi-
delicet eam purgat ꝛ illuminat ꝛ excitat
ad terrorem.¶Septimus ventus prin-
cipalis a meridie veniens dicitur auſter.
quia ſcilicet aquas haurit. Et hoc com-
petit bonitati.que ſcilicet aquas gratia-
rum quas a deo hauſit alijs abundanter
communicat ꝛ effundit.Nam bonū ſm
Dionyſi.eſt diffuſiuum ſui. Unde auſter
gignit flumina ꝛ prebet pluuias largas.
¶Octauus ventus qui eſt a dextris ver
ſus orientem dicitur aphricus ſcilicet eo
ꝙ frequenter in aphrica initium accipit
flandi.Hoc competit benignitati. Nam
hic ventus eſt calidus ꝛ eſt a dextris au-
ſtri.In calore igitur deſignatur amor. in
dextris vero amoris rectitudo figurat.
Unde ſignat aphricus rectum amorem
erga proximum.ꝛ talis amor eſt qui be-
nignum facit.Dicitur enim benignus q
eſt bene ignitus ſcilicet bono igne amo-
ris ad bene faciendum proximo. ¶No
nus ventus qui procedit a ſiniſtris au-
ſtri verſus occidentem dicitur nothus
qui licet ſit temperans. tamen aliquādo
peſtilentias inducit. Et hoc competit mā
ſuetudini.cuius ſcꝫ eſt iras temperare re
frenare ꝛ cohibere. Nihilominus tamē
aliquādo manſuetus prelatus zelo iuſti
cie coactus percuſſiones ꝛ correptiones
exercet cuꝫ digna ſeueritate.vnde Moy
ſes qui erat mitiſſimus propter peccatū
populi qui vitulum adorauerat zelo iu
ſticie accenſus occidit vna die.xxiij.milia
ď populo vt habetur Exo.xxxij.¶Deci
mus vētus qui eſt principalis ueniens a
ſeptentrione uocatur aquilo. quia ſcꝫ li
gat aquas ꝛ ſtrigit. Et hoc competit lon-
ganimitati ideſt pſeuerātie. que ligatas
ꝛ confirmatas tenet aquas gratiarum et
virtutum in anima.¶Undecimus uen-
tus qui eſt a dextris aquilōis dicitur co-
rus. qui circulum uentorū quaſi claudit
ꝛ ad ſe trahit.Hoc ergo competit paci.q̃
omnes per appetitum ſui trahit ad ſe.qꝛ
omnia pacem exoptant.Unde dicit Au-
guſt.xix.de ciuitate dei. Et Dionyſius.ix

capi. de diuinis nominibus. Hec etiā velut finis claudit circulum omnium virtutum ⁊ affectionez anime. Unde. ps. Poſuit fines tuos pacez. Hic etiam ventus infrigidat. quia pax iracundie accēſiones reprimit. ⁊ ita cordi refrigerum tribuit.

¶ Duodecimus vētus qui procedit a ſiniſtris aquilonis dicitur boreas quia ꝓcedit ab hyperboreis montibus. Et hoc competit modeſtie. Hō enim generat niuē que candorez pulchritudinis habet ſʒ illud Eccli. xliij. Pulchritudie decoris ei⁹ admirabitur oculus ⁊ per modeſtiā exteriorum motuum hominuʒ conuerſatio redditur pulchra ⁊ grata oculis intuētiū ſcʒ quādo aliquis exteriores mores ſuoſ ſiue mot⁹ ordinat ⁊ moderat̄ ſm ꝯgruētiam ſuā ⁊ negocioꝝ ⁊ locorum ⁊ aliarum perſonaꝝ. vnde Ambroſius in primo li. de officijs dicit. Hec ē pulchritudo viuēdi bñ ꝯgruētia vnicuiqꝫ ſexui ⁊ perſone reddere. hic ordo geſtoꝝ optim⁹. hō ornatus ad oēʒ actionē accōmodat⁹. Sunt tñ quidam plʒ qui ordinem iſtorum ventorum aliter aſſignant. Dicunt enim ꝙ fauonius qui eſt principalis ad occidentez habet a dextris zephyruʒ. qui ſm eos ē idem qd aphricus a ſiniſtris vo habʒ corum. Iteʒ auſter qui eſt principalis a meridie. ⁊ ſʒ eos ideʒ eſt quod nothus hʒ a dextris euro auſtrum. ⁊ a ſiniſtris auſtrū aphricum. qui ſic dicitur. eo ꝙ cōiunctus ſit auſtro ⁊ aphrico. ¶ Iteʒ a ſeptentrione eſt ventus principalis qui vocatur ſeptentrionalis habēs a dextris aquilonē ⁊ a ſiniſtris circium qui etiaʒ dicitur boreas. In ventis aūt qui veniūt ab oriēte nō differunt a pmis. ſed hec dr̄ia parum vel nihil refert quantum ad moralē doctrinam ſiue ſimilitudinem quam ex eis principaliter querimus. ⁊ generaliter intēdimus de oibus in hoc libro. Quia vo in ſacra ſcriptura ſepius ſpūſſanctus ſʒ expoſitionē doctoꝝ aſſimilat̄ auſtrali vēto ꝙ alijs ventis predictis. ſicut econtrario malignus ſpūs principaliter aqloni. vt patuit in precedēti capitulo. Eſt notādum ꝙ iſta ſimilitudo eſt congrua ꝓpter tres qualitates quas hʒ ventus auſtralis

¶ Prima eſt qꝛ vētus eſt calidus. ⁊ hoc non hʒ ex natura ſua. cuʒ ois ventus ſit ex vapore terreo ⁊ frigido. ſed hʒ caliditatem ex loco exitus ſui qꝛ ꝓcedit de locis calidis. Et hoc cōpetit ſpūiſancto in ꝙtum mentē accendit ad amorē celeſtis premij. Unde Job. xxvij. Nunquid veſtimenta tua calida ſunt cū pflata fuerit terra auſtro: Veſtimenta. n. calida anie ſunt eius affectiones feruētes ab auſtro. i. ſpiritu ſancto inflāmāte. ¶ Scdā eſt qꝛ ē vētus turbidus. qꝛ ſcʒ aerē facit turbidum ⁊ nubiloſum. ⁊ hoc competit ſpūiſancto in quātum mentē perturbat in cognitione defectus ꝓprii ſiue peccati ſui. Zach. ix. Dominus deus in tuba canet ⁊ uadet in turbine auſtri. Tūc ſpūſſanctus canit tuba i corde hois. qñ imittit ei timorē iudicij qꝛ dñs i iuſſu ⁊ in voce archāgeli ⁊ i tuba dei deſcēdet de celo. ſcʒ veniēs ad iudiciū vt dicit Apoſt. i. Theſa. iiij. ſʒ tūc in turbine vadit qñ mētē ipaʒ timore cōcuſſaʒ pturbat ad pniam ⁊ ad ꝯſiderationē peccati ſui. ¶ Tertia ē qꝛ ē nubiloſus ſiue pluuioſus. lʒ eni vapor hui⁹ vēti i locis calidis vñ orit̄ nō ſit multū humiduſ cum ibi pp ſiccitatē nimiā ſit humiditas modica. poſtea tñ paulatiʒ appropinquādo ad aqlonē ſit humidus. eo ꝙ ſuo calore apiendo humidū in vētū ſibi attrahit. ⁊ ibi ēt ſemp creſcit ⁊ ſit nubiloſus ⁊ pluuioſus. et hoc cōpetit ſpūiſancto in ꝙtū facit flere ⁊ lachrymari ex ꝯſideratōe preſentis exilij. Pſalmiſt. Conuerte dñe captiuitatē noſtram ſicut torrēs in auſtro Gloſa. quando flat calidus vētus auſtri ſoluūt̄ glacies ⁊ implent̄ ⁊ fluūt torrētes ſimiliter aſpirante ſpiritu ſancto ſoluunt̄ mentes frigide ⁊ implentur oculi aquis ⁊ fluxibus lachrymarum.

¶ Capitulum. lxxiiij.

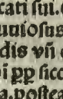

ſ Tatus hois in vita ſpūali diſtinguitur ad modus anni. Annus enim principaliter diſtinguitur per quattuor tempora. Habet enim hyemem in quo eſt frigoris

Cto de ſtatu hois pulchra

aſperitas: ⁊ ver in quo eſt pullulationis
arboꝝ nouitas: eſtatē in qua ſolis calidi-
tas: autumnū in quo fructuū maturitas.
Igit̃ per hyemem accipit̃ aſperitas tribu
latiōis: ꝑ ver nouitas cōuerſionis: ꝑ eſta-
tem feruoꝛ dilectiōis: ꝑ autumnū maturi
tas ꝑfectiōis. ¶ Pꝛimo igit̃ ꝑ hyemē re-
pꝛeſentat̃ ſtatus tribulationis: ꝑ quā inci
pit homo a malis reſipiſcere ⁊ ad bona
diſponi. Et iſta ſimilitudo patet quadru-
pliciter. ¶ Pꝛimo quia in hyeme fit i ho
mine augmentatio phlegmatici humo-
ris. Humoꝛ aūt phlegmaticus eſt frigid⁹
⁊ humidus: q2. ſ. in tribulatione refrige-
ſcit ardoꝛ carnaliū deſideriorū: ⁊ abūdat
fletus ⁊ humoꝛ lachꝛymaꝝ. ¶ Secundo
q2 tēpe hyemis varia eſt habitudo hu
mane cōplexionis: quia. ſ. in hoc tpe me-
lius ſe habēt colerici: peius phlegmatici:
melius iuuenes: peius decrepiti. Unde in
tali tpe pꝛoxima eſt infirmitas que fit ex
phlegmate: vt febꝛis quotidiana. Min⁹
aūt illa que ex colera: vt tertiana. Iuue-
nes ⁊ colerici calidi ſunt ⁊ ſicci: phlegma-
tici ⁊ decrepiti frigidi ſūt ⁊ humidi. Qui
aūt adhuc peccata ſua deflent nec tñ ad-
huc vllo amoꝛe celeſti feruēt: iſti ſunt vt
phlegmatici qui tēpe hyemis. i. tribula
tionis ſiue tēptationis coꝛruptioni mē-
tis faciliter ſubiacent. Sed illi qui ſpiritu
feruent ⁊ carnis humoꝛe carēt iſti tēpo-
re tribulatiōis vel temptatiōis ſimiles iu
uenibus ⁊ colericis melius ſe habent: ꝓ-
xima autem eſt infirmitas que ꝓuenit ex
phlegmate. i. ex ꝓpꝛia mentis coꝛruptio
ne. Ex ꝓpꝛia eñ mentis coꝛruptione ꝓ-
uenit cōtinuus ardoꝛ carnis q̄ſi ex coꝛru
ptione phlegmatis quotidiana febꝛis.
¶ Tertio q2 in hoc tēpe neceſſaria eſt
diſcretio cibatiōis: Quia in hyeme vten-
dū eſt calidis ⁊ ſiccis vt. ſ. amoꝛe eternoꝝ
tpe tribulatiōis ſint opa ſanctiſpūs ardo
re ſuccenſa ⁊ ab hūoꝛe deſiderioꝝ carna
liū penit⁹ arefacta. ¶ Quarto q2 in h̄ tpe
eſt intēſio frigoꝛis: qđ accidit ex ſolis ni-
mia remotiōe Tūc eñ capcoꝛnum ſol in
trat: qđ dicit̃ eſſe inferius ſignū. ¶ Note
mus ergo aial: vñ ſignū hoc nomen acce
pit: q2 capꝛa ſilitudinē delinq̄ntiū tenet:
q2 ex ꝯſuetudine peccādi pctoꝛ vt capꝛa
fetet q̄ tñ in altis rupib⁹ paſcit̃: Dū pctoꝛ
verbis ⁊ exēplis ſublimiū viroꝝ delecta
tur. In hoc ergo tpe ſol capcoꝛnū intrat
dū. ſ. ſol iuſticie pctoꝛē ſanctiſpūs radijs
illuſtrat. Poſt capcoꝛnū vo intrat aqua-
riū: vt fetoꝛē carnis abluat lachꝛymis.
Aſcēdit etiā vſq3 ad piſcē: qđ eſt tertium
ſignū ⁊ obtinet finē hyemis: vt quaſi pi-
ſcis ſub aquis ſic pctoꝛ viuat in lachꝛy-
mis. ¶ Secūdus ſtatus aie eſt in nouita-
te cōuerſiōis: ⁊ ille ſignificat̃ in vere in q̄
eſt renouatio arboꝝ ⁊ plantaꝝ. Nā ꝑmo
in hoc tpe fit augmētatio ſanguīs: q2 cū
aliqs de nouo cōuertit̃ ſpūali dulcedine
multiplici⁹ delectat̃. Itē in hoc tpe mala ē
infirmitas que fit ex melancolia ⁊ quarta
na peſſima q̄ fit ex ſanguine vt ſynocha.
Itē in initio conuerſionis dū delectatur
anim⁹ cōtēplatis. ſ. ex abūdātia boni opis
quaſi ex inundatiōe ſanguinis naſcit̃ tu-
moꝛ elatiōis: tūc quaſi ex coꝛruptiōe ſan-
guinis naſcit̃ ſynocha febꝛis. Et ꝯtingit
vt ſanguis q̄ eſt amic⁹ nature fiat inimic⁹
vite. Dicūt eñ phiſici ſynochos eē moꝛ-
tis amic⁹. Itē in hoc tpe meli⁹ ſe habent
ſenes peius iuuenes: meli⁹ decrepiti: pei⁹
pueri: q2 ex natura cōſilis tpis augmētat̃
materie infirmitatis: Sicut in contrario
tpe cū infirmitas ꝯtraria tpi naſcit̃: doloꝛ
ꝯtrarie infirmitatis leuiat̃: q2 cōtraria cō
trarijs curant̃. Siľr etiā cōuerſionis tēpe
maioꝛi tēptatiōis feruoꝛe impinguantur
q2 ſenes ⁊ pueri moleſti⁹ ferūt ieiunia et
laboꝛes. Itē in vere vtēdū eſt frigidis et
ſiccis. Ne eñ ꝑ deſideriū vane gloꝛie fer-
uoꝛ ſanguinis ebulliat neceſſe eſt vt ani-
mus frig⁹ tēptatiōis ⁊ ſterilitatē ſiccitatis
ad memoꝛiā reducat. Utat̃ ergo hmōi bñ
ficio diete vt ſanioꝛ ſit in vere: ne i initio
cōuerſionis appetat̃ amoꝛ laudis. Nota
etiā q2 in vere ex caloꝛe ⁊ humoꝛe tēpis
apiunt̃ poꝛi terre: pcreant̃ diuerſi coloꝛ
herbaꝝ ⁊ arboꝝ floꝛes: ⁊ ſic in aīa penitē
tis ꝯuerſi ad deū diuerſi gener virtutes
oꝛiunt̃: ⁊ fit quaſi nouū ver interi⁹ i men
te. Dū in pſalmo: Uer ⁊ eſtatē tu plaſma

ſit ea. In vere intellige nouiter cõuerſos
mãſuetudine tẽperatos in eſtate ꝓuecti/
ores igne charitatis feruentes. In h etiã
tempe ſol aſcendens tria ſigna dicit obti/
nere Arietẽ: in initio: Cancruꝫ in medio
Geminos in fine. Attende ergo in ariete
ducatũ: in tauro iugũ: in geminis conſor
tiũ. Ducatũ ꝑlationis: iugũ ſubiectionis:
conſortiũ cohitationis: Vt ſcias preeſſe:
ſubeſſe ⁊ coeſſe. Solet etiã hoc tpꝰ incon
ſtans eſſe: modo pluuioſum ex vicinita/
te hyemis: modo ſiccũ ex vicinitate eſta/
tis: modo eadẽ ratiõe frigidũ: modo cali
dũ. Et ideo hoies citiꝰ infirmant i Mar/
cio. Quia cũ corpora hũana apta ſint ex
calore ſtatim corrũpunt ex ſubito frigo/
re. Sic nouiter ſiquidẽ cõuerſi incõſtãtie
motu ſolẽt agitari. ⁊ lꝫ corda eoꝝ ſint ap
ta calore dilectiõis: tñ corrũpunt qñqꝫ ſu
bito frigore iprouiſe ſuggeſtiõis. Et mo/
do inundatiõe ꝓcedentiũ delictoꝝ quaſi
pluuijs humectant: modo vo deſiderio
celeſtiũ quaſi ſolis radio deſiccant. Pro/
uidendũ eſt aũt ne infirmitas q̃ in frigo/
re hyemis orta fuerat in martio. i. in ini/
tio cõuerſionis redeat ⁊ occidat. ¶ Terti
us ſtatus hoĩs eſt ſub feruore dilectiõis:
⁊ iſtũ ſtatũ mentis ſignat tempus eſtatis.
¶ Primo eñi in hoc tpe fit augmentatio
caloris: ꝑ quã. ſ. deſignatur ira cõtra pec/
catũ. Nã q̃to plus abundat charitas tan
to plus odio habet iniquitas. Itẽ in hoc
tpe meliꝰ ſe habẽt phlegmatici peiꝰ coleri
ci: meliꝰ decrepiti peiꝰ iuuenes. Senes eñi
⁊ phlegmatici frigidi ſunt ⁊ humidi: iõ
iſti melius ſe habẽt ſi infirmant in eſtate
ideſt in cõtrario tpe. Citiꝰ eñi pñt curari:
qꝛ cõtraria ꝯtrarijs curant. Sed iuuenes
⁊ colerici q ſunt calidi ⁊ ſicci ex conſimili
tpe peiꝰ habẽt videlꝫ ſi nimis alta ſapiãt:
ſi nimis ꝑlatiõis deſiderio ſuccẽſi calent.
Vñ in hoc tpe peſſima ẽ infirmitas q̃ ve/
nit ex colera: minꝰ mala q̃ ẽ ex phlegmate
qꝛ augmẽtat materia infirmitatis ex ꝯſi/
mili natura tpis. In hoc igit tpe vtile eſt
vti frigidis ⁊ humidis. Vtatur ergo frigi
dis. i. ꝯſideratiõibꝰ timorẽ inducẽtibꝰ ad
remedũ nimiũ calorẽ. i. nimiã ꝓſũptiõeꝫ

indiſcreti feruoris. Vtẽdũ etiã ẽ humidis
ideſt ꝯſideratiõibꝰ ad fletũ inducẽtibus ꝯ
ariditatẽ ſupbie: q̃. ſ. qñqꝫ ꝓuẽit ex nimia
ꝯſidẽtia ſui. Vñ ad hoc valet ꝯſiderare ca
ſus ⁊ lapſus ſctõꝝ viroꝝ: ⁊ etiã hũilitatẽ
et lachrymas eoꝝ: vt Dauid ⁊ petri apli
⁊ alioꝝ ſiliũ. Itẽ in hoc tpe aſcẽdit ſol vſ
qꝫ ad Cãcrũ ⁊ fit ibi eſtiuale ſolſtitiũ. Sol
ſtitiũ aũt ſolis eſt in via charitatis ſũmꝰ
gradꝰ amoris. ſ. vt nihil vltra deũ ſiue ſu/
pra diligat. Vocat etiã Cãcer tropicũ ſig/
nũ. i. ꝯuerſiuũ vt ab amore dei ꝯuertaris
ad amorẽ ꝓximi. Hic eſt eñi regreſſus a
Cãcro ad Virginẽ. a feruẽti amore dei vſ
qꝫ ad caſtũ amorẽ ꝓximi. Sol aũt i eadeꝫ
eſtate tria ſigna dicit obtinere: in ꝑncipio
Cãcrũ: in medio Leonẽ: in fine Virginẽ.
vt habeat charitas in Cãcro ad ꝓximuꝫ
in cõuerſiõe cõpaſſiõis: in Leone vigilan
tia circũſpectiõis: in Virgine in puritate
dilectõis. Cãcer vo retrogradit: Leo dor
miẽs aptos oculos hꝫ. Virgo eſt q̃ carna
lẽ cõmixtionẽ adhuc ignorat. Huiꝰ etiaꝫ
tpis ꝓpriũ ẽ radices herbaꝝ ⁊ arboꝝ ſic
care. Sicca eñi ẽ ſpes huiꝰ mũdi: ⁊ ſiccant
herbaꝝ ⁊ arboꝝ radices dũ nullo terre/
ne delectatiõis humore nutriunt fideles.
¶ Quartꝰ ſtatus anime eſt ſub maturita/
te diſcretiõis ſiue ꝑfectiõis quã deſignat
tpꝰ autũni. Nã ꝑmo in autumno creſcit
melãcolia: ꝑ quã ſignificat triſticia de pec/
catis: qꝛ q̃to plus accedis ad maturitatẽ
ſenſus ⁊ etatis in tm magis debet creſce/
re immẽſitas doloris de defectibꝰ ⁊ pecca
tis. Vñ Eccl. j. Qui addit ſciam addit do/
lorẽ. Itẽ in hoc tpe meliꝰ habẽt ſãguinei
peius melãcolici peiꝰ ſenes melius pueri.
Habuiſti ꝑ ſanguinẽ dulcedinẽ charitatis
habes nũc ꝑ colerã magnã triſticiã d pec/
catis. In vere vite nouitatẽ. in autumno
maturitatẽ vt tẽperet maturitas vite no
uitate: vite nouitas ꝯſilij maturitate: vt
noi ꝯuerſus ꝑuenire deſideret ad matu/
ritatẽ ꝑfectiõis ſenex recogitet q̃ feruẽs
fuerit in initio ꝯuerſionis. Si ergo ſic in
vere ⁊ in autũno etates hũores alternan
do cõſideras in cõtrarijs tẽpibꝰ vtroſq;
incolumes ſeruas. Itẽ oportet in hoc te

poꝛe vel calidis ⁊ humidis. Nō eni̅ ſuffi
cit ad cōſeruandū anime ſanitatē ſiccari
ab humoꝛe voluptatū refrigerari ab eſtu
vitioꝝ:niſi etiā infundaris ſuperne ɔtē-
platiōis roꝛe ⁊ ſanctiſpūs ſimul accēdari
amoꝛe. Jtē ſolet in autūno ſol tria ſigna
obtinere: Librā videlȝ in ꝑncipio: Scoꝛ-
pionē in medio: Sagittariū i fine. Libra i
qua ſol exiſtēs eqnoctiū facit equali lan-
ce ponderat dies ⁊ noctes: ⁊ tu equali lā-
ce pōderes bonas ⁊ malaſ opatōēs. Scoꝛ
pio vero cauda minaꝛ: aculeo pūgit. acu-
leus in cauda doloꝛ eſt in fine. Cū aūt ad
maturitatē etatis pueneris time piculuȝ
moꝛtis. Sagittariꝰ aūt ex duabꝰ naturꝭ cō
ſtat: ferina. ſ. ⁊ humana: ſupioꝛ vō homi-
ni inferioꝛ vō aſſilaꝛ animali. Qui vō ra-
tionabiliter viuūt digni ſunt celo: q vero
beſtialiter digni ſunt inferno. arcū tenet
ideſt ſagittā iacit. Eſt aūt iuſtoꝝ arcꝰ ſpūa
lis intelligētia coꝛda doctrina: ſagitta ver
ba doctrine: pharetra vō memoꝛia. Hūc
arcū tetēdit dn̄s ⁊ parauit illū. Arcū eni̅
nobis parat dn̄s cū nobis ſacre ſcriptu-
re intelligētiā explanat. Ex hoc arcu mit
tunꝛ ſagitte potētis acute q̄ ſic vulnerant
vt coꝛda trāſſigāt. Nouit eni̅ dn̄s (vt dic
beatus Augꝰ.) ſagittare ad amoꝛeȝ. Hac
ſagitta vulneraꝛ coꝛ hoīs deuoti: vt dicat
Vulneraſti coꝛ meum ⁊c̄. Cantico. iiij. Vti
nam percuſſus per hec iacula moꝛerer
mundo.

Capitulum lxxv.

Superbia eſt ſimilis mar-
ti. Mars ſm̄ Ptolo. diſ-
ponit natū ad mobilita-
tē ⁊ animi leuitatē: iram ⁊
animoſitatē: q̄ oīa cōpe-
tunt ſupbie. Nā facit hominē mobilē. i.
inconſtantē. Eſt eni̅ ſm̄ Augꝰ. ſuperbia ꝑ
uerſe celſitudinis appetitus: ⁊ iō ē ſicut q
dā vētus q excelſas ſummitates arboꝝ. i.
elatas mētes hoīm cōmouet ⁊ eas firmas
⁊ getas nūq̄ eſſe ꝑmittit. Jtē facit animū
leuē. Nā ſicut ligna dſiccata ab hūoꝛe aq̄
efficiūꝛ leuia. ita ꝑ ſupbiā cōſūpto hūoꝛe
ḡre efficiꝛ mēs leuiſſima ⁊ ē ſupbꝰ aius ve
lut vter vēto plenꝰ. Job. xxiiij. Leuis erit
ſup faciē aq̄. Jtē facit hoīeȝ iratū ⁊ aioſū
. ſ. vt nimis audeat ⁊ nihil ſufferat. ꝓp qđ
dr̄ Pꝛouer. xiiij. ꝙ iter ſupbos ſp ſūt iur
gia. ¶ Jtē ſupbia aſſilaꝛ comete ꝓpꝛ q̄ttu
oꝛ. ¶ Pꝛimo ꝓp aſcēſū qꝛ cometa ſiue co
metes nihil ē aliud q̄ vapoꝛ terreꝰ ⁊ groſ
ſus: cuiꝰ ꝑtes ſibi multū cōiacēt qꝛ. ſ. ē bn̄
cōmixtꝰ ⁊ viſcoſus aſcēdēs paulatim ab
inferioꝛi ꝑte aeris ad ſupioꝛē. ſ. vltra me
diū frigide regiōis aeris ad illā ꝑtē. ſ. vbi
aer cōcauitatē ignis ɔtig it q̄ dr̄ regio eſtꝰ
⁊ ibi talis vapoꝛ diffūdiꝛ ⁊ inflāmaꝛ ⁊ in
medio remanet ſupſpiſſꝰ: ⁊ ibi ēt cōtinue
nutriꝛ de theſauro ſuo q ſub eo eſt. ſ. de
ipo fumo paulatim aſcēdēte: ⁊ iō ē in me
dio flāma alba valde ⁊ ſpiſſa. Jllud autē
qđ diſtat a medio diffuſū ē ad latꝰ alteꝝ ⁊
eſt tenue: ⁊ iō hȝ flāmā tenuē ad modum
nubis albe: ⁊ hec vocaꝛ cometa. Et h̄ Cō
ſtātinꝰ dicit ſup lib. Meth. ɔcoꝛdās. ſ. cū
Auicēna ⁊ Algazele. Ex his aūt hr̄ ꝙ co-
meta eſt ex vapoꝛe terreſtri multū exal-
tato: igne inflāmato ɔtinue eleuato ⁊ co-
mato ſiue caudato. Et taliſ ē ſupbia hoīſ
q̄ in altū ſe erigit: vehemēter incēdiꝛ: cō-
tinue aſcēſum petit ⁊ caudam poſt ſe tra-
hit. Primum eſt contra naturā quia ho
mo eſt nature terreſtris tam oꝛigie q̄ re
ſolutione quia de terra eſt ⁊ in terrā re-
dit. Terre aūt cū ſit grauis non eſt aſcen-
dere ſed deſcendere. Ex quo patet ꝙ nō
eſt hominis ſuperbire ſed potius ſe deij-
ciendo humiliare ⁊c̄. Et iō Eccĳ. x. expro-
bādo dicꝛ ei: Quid ſupbit terra ⁊ cinis:
Scđm aūt. ſ. igniri: qꝛ hō ſupbꝰ frequenꝛ
⁊ faciliter ⁊ ꝑ modico indignaꝛ ⁊ excan-
deſcit in irā. Hoc inquā ineſt ei ꝑter natu
rā. Nō eni̅ ex natura ꝓpꝛia vapoꝛ hȝ ca-
liditatē ſed potius frigiditatē cū terra ſit
elemētū naturaliter frigidū. Jneſt ergo il
li incēſio ex loco ad quē eleuaꝛ. Sic hoī ē
ꝑter naturā ꝙ ferueſcat in irā nimiā: cuȝ
hō ſit aīal māſuetū natura. Jneſt ergo in-
flāmatio iracūdie ex ipa elatione ſupbie
Eccĳ. x. Nō ē creata a deo hoībꝰ ſupbia:
nec iracūdia nationi mulieꝝ. Eſt ⁊ ſupbie
ꝓpꝛiū expetere in hoībus cōtinuū incre

mentū: ⁊ ideo nunq̄ qeſcit q: ſemp. petit aſceſum: ſm illud Pſ. Supbia eoꝝ qui te oderūt aſcendit ſemp. Patet etiā q̄ ſuperbia dū ſe vult preire alioꝝ ſequelam expetit tanq̄ caudā vel comā h̄re. Nullum em̄ vult ſe p̄cedere ſed oēs retro venire. Unde romanoꝝ ſiue tuſcoꝝ vulgare puerbium dicit: Ad homo arrogante nullo dominante. Ad homo arrogante la teda tranāte. Et ideo dicit Apoca. xij. q̄ cauda draconis trahebat tertiā partez ſtellaꝝ celi. ¶ Secūdo ſupbia aſſilat Comete ꝓpter aſpectum: q: cometes de die nō apparet ſed ſolū de nocte cōſpicit: qa ſcz hō ſuperb⁹ dū lucē gratie amittit tenebras ignorātie neceſſario icurrit. Job xxx vij. In manib⁹ abſcōdit lucē. i. ſupbiſ. Unde gloſa dicit ibi q̄ immanes ſūt q ſe elatis cogitationib⁹ extollūt qbus lux abſcondit: q: veritatis eis cognitio denegatur. ¶ Tertio ꝓpter motū: q: comete rotant ad modū ſtellaꝝ ⁊ ſequunt eas quouſqz abſcondant. Et p hoc Alpetragius in aſtrologia ſua noua ꝓbat ignē moueri circulariter: q: .ſ. iſte vapor incenſus ei adherēs in circūitu rotat. Unde ⁊ Ptol. in cētiloquio ꝓpoſitiōe. iij. vocat cometas ſecūdas ſtellas ſm expoſitionē Haliz Abraaz ⁊ Bugafari. Sic etiā ſupboꝝ eſt ꝓpriū inuolutiōes ⁊ circūitus querē ſm illud Pſ. In circūitu ipij ambulāt. Quia dū interiora nō appetūt in exteriore labore fatigant. ¶ Quarto ꝓpter ſignum: quia comete ſignāt mortem magnoꝝ: deſtructionē regnoꝝ ⁊ cōcitationē belloꝝ. Unde recitat Sen. in. iij. lib. de naturalib⁹ queſtionib⁹: q̄ poſt mortē Demetrij regi paꝝ ante bellū Achaicū cometa fulſit nō minor ſole ſm apparentiā. Similr ante aduentū Caroli comitis ꝓuincie ⁊ fratris regis Francie q erat p papā Urbanum factus rex Sicilie: ⁊ vocat⁹ ab eo vt veniret in regnū: quod. ſ. fuit Anno. M. cclxiiij. Sequenti anno domini. M. cclxiiij. apparuit cometa maxim⁹ in menſe Auguſti iuxta ſignū Cancri paulatim procedēs verſus meridiem donec ad ſtellationem orientis approꝑinquauit: ⁊ nūc ad vnaz partē nūc ad aliā dirigebat comam: durauitqz per plures menſes: cuius cauda ſe extendebat in longitudinē per quartam partē noſtri hemiſperij. Et ſequenti anno. ſ. Anno dn̄i. M. cclxv. debellatus eſt Manfredus cū exercitu ſuo per dictū regem Carolū apud Beneuentū. vbi ipſe Manfredus occubuit cū magna ſtrage gentis ſue. Ratio aūt p̄dicte ſignificationis comete eſt: quia comete ſunt de cōplexione Martis: ⁊ ſunt ab ipſo vt a primo efficiēte lz cōiunctio eius cū Joue augeat hoc. Dominiū aūt Martis ſignat mortē violentā qua magis moriunt magni q̄ parui. Et quia Mars eſt inclināſ ad iram cōcitat calorē regentiū populos cuius cōmotio fortior eſt in magnis q̄ i paruis. ſ. Hec oīa ſignata per cometas ſuperbiā ſequūtur. ſ. occaſio magnoꝝ dum vn⁹ cōtra aliū inſurgit ex ſupbia. Et ideo dicit Iſa. xiiij. de rege caldeoꝝ ſuperbo Tu vulneratus es ſicut nos ⁊ noſtri ſimilis effect⁹ es: detracta eſt ad inferos ſupbia tua: cōcidit cadauer tuū. Item deſtructio regnoꝝ: quia. ſ. p ſuperbiā diuidunt gentes ⁊ regna: ⁊ oīe regnū in ſe diuiſū deſolabitur: vt dicit Lu: xj. Itē cōcitatio belloꝝ. Unde Prouer. xxij. Arma ⁊ gladius in manu ſupbi. ¶ Itē ſuperbia aſſimilatur tonitruo. ¶ Primo q: tonitruum oua auiū pullificantiū ledit. Et ſimlr ſupbie opa ſp̄ualiū viroꝝ deſtruit. Aug. Supbia bonis opibus iſidiat vt pereāt. Et ideo Greg. dicit q̄ perit oīe qd̄ agit ſi nō in humilitate ſollicite cuſtodit. Pſ. Fulgura coruſcationes ⁊ diſſipabis eos. Fulgura em̄ ⁊ coruſcatio fit in tonitruo ſm illud Pſ. Uox tonitrui tui in rota illuxerūt coruſcatiōes ⁊c. Superbi enim ſpiritualiter diſſipantur quia tonāt ſeipſos magnificādo: fulgurant alios deſpiciendo: coruſcāt opera ſua oſtendēdo. Et nota q̄ vox tonitrui. i. ſuperbi dicit eſſe in rota: q: qcquid etiā de alijs dicit i laudem propriam reflectit. ¶ Secūdo q: tonitruum pregnantes abortire facit. Et ſimiliter ſuperbia bona propoſita i corde precōcepta ne pariātur. i. ne opere cōē

plantur efficit: vnde mouet̃ homo. Eccĩ
xxxij. Age cóceptiões tuas nõ in delictis ⁊
verbo ſuperbo. ¶ Tertio quia tonitruũ
turres altas concutit: ⁊ aliquãdo deijcit.
Quia .ſ. ſuperbia pfectiſſimos viros inua/
dit: ⁊ aliquãdo etiã eos vincit. Ipſa etiam
deiecit angelos de celo ⁊ hominẽ de pa/
radiſo. Sap. xiiij. Ab initio cum perirẽt
ſuperbi gygantes ⁊c̃. Sunt eñi gigantes
oẽs viri virtutibus eminentes: quos
dum elatio ſuperbie vincit protinus pe/
rire facit. Vnde Apoca. xvj. dicit̃ ꝙ facta
ſunt tonitrua. Et poſtea ſubdit̃ ꝙ ciuita/
tes gentiũ ceciderunt. Quaſi eñi quedam
tonitrua ſunt hominũ ſuperbientiũ cor/
da: que tamẽ ciuitates deijciunt quia ipſa
munimẽta virtutũ annihilant ⁊ deſtru/
unt. ¶ Quarto quia tonitruum arbores
euellit. Quia .ſ. ſuperbie vitiũ etiã homi/
nes actiuos ⁊ fructuoſos ſubuertit. Eccĩ
x. Radices gentium ſuperborum areſecit
deus. Nam ſicut perit fructus arboris
areſcente radice: ita perit virtus boni o/
peris ſuperbiente corde. ¶ Quinto quia
tonitruũ magis in altis locis ꝙ̃ in imis
ledere conſueuit: quia videlicet elationis
temptatio magis eos qui ſunt in ſublimi
ꝙ̃ eos q ſunt in humili inuadere conſue/
uit. Iſa. xxviij. Ve corone ſuperbie ſiue ac/
cipias de corona clericoꝝ ſeu prelatorum
ſiue de corona dominoꝝ ⁊ regũ. ¶ Sex/
to quia tonitruũ diuerſimode ledit ⁊ p/
cutit. Et ponunt̃ precipue quinq; modi
percuſſionis ⁊ fulminationis tonitrui q
ſatis congrue ſuperbis ⁊ tyrãnis homi/
nibus adaptãt̃. ¶ Primus eſt quia ex to/
nitruo quãdoq; egredit̃ ſagitta que dicit̃
tela tonitrui: ⁊ de hmõi ſagittis dicitur i
Ps. Etenim ſagitte tue trãſeunt vox to/
nitrui tui ⁊c̃. Hec autẽ ſagitta ſcindit ⁊ i/
cendit quicquid inuenit. Generatur eñi
talis ſagitta in nube viridi profunda ex
vapore ſicco ibi inflãmato hoc modo: qr
vaporalis cõmixtio terreſtris vaporis i/
cenditur: ⁊ cum tangit viridem nubem in
q̃ua eſt incluſus que eſt iam in conuerſio/
ne ad aquã conglutinatur vt farina i pa/
ſta: fortiſſima autem incenſio obuiat ita ꝙ

humore nubis nõ extinguit̃: ⁊ ſic conglu/
tinatus vapor fit humidus ⁊ ideo in in/
feriori parte acuitur vbi primo incipit
diſtillare ⁊ eſt groſſus in parte ⁊ ſic poſtea
induratur in lapidẽ: qui .ſ. eſt rubeꝰ et ad
modũ ſagitte inflãmatus egrediens ſcin/
dit ⁊ incendit quicquid inuenit. Quaſi er/
go ſagitta lapidea in reſolubili nube eſt
cor tyrannicũ ⁊ ſuperbũ in mortali car/
ne. Hec ſagitta eſt lapidea ignea acuta et
noxia: ⁊ talia ſunt ſuperboꝝ ⁊ tyrãnorum
corda ⁊ opera .ſ. lapidea per duriciã cru/
delitatis: ignea per ambitionẽ dignitatiſ:
acuta per aſtutiã malignitatis: ⁊ noxia p
violentiã poteſtatis: ⁊ ideo nõ immerito
tonitruum ſuperbie formidatur tales ſa/
gittas emittens. Vnde in Ps. A voce to/
nitrui formidabunt ⁊c̃. ¶ Secũdus mo/
dus percuſſionis tonitrui eſt quando ta/
lis vapor terreſtris eſt minus conglutina/
tus ⁊ in nube minus aquoſa: tunc eñi nõ
cõtinuatur ſed incenſus ibi egreditur cũ
impetu ⁊ ſcindit iteꝝ ⁊ incendit: ſed non
ſcindit niſi ligna ⁊ non lapides niſi raro.
Scindit aũt ex impulſu ⁊ incendit ex in/
flãmatione. Et huic aſſimilatur illoꝝ ſu/
perbia qui impulſu faſtu glorie vel malo/
rum ſuggeſtione ⁊ inflãmato impetu ire:
nõ lapides duros .i. nõ ſibi reſiſtere valen/
tes ſed ligna mollia .i. impotentiores ⁊ ſi/
bi reſiſtere nõ valentes inuadũt. Ps. Dũ
ſuperbit impius incendit̃ pauper. ¶ Ter/
tius modus eſt qui ſcindit corpora ſoli/
da ſed nõ rara: ⁊ hic eſt vapor rubens cla/
rus qui nunꝙ̃ facit lapidẽ: ⁊ ſua flamma
nũꝙ̃ ſeparat̃ a vapore: ⁊ hic nunꝙ̃ ſcindit
niſi ſint valde compacta corpora que ſũt
magne quãtitatis quia hec reſiſtunt ei: et
hic interficit homines et apparet in eis
odor cõbuſtionis ⁊ nõ videtur vulnus.
Quia cum vapor ſit ſubtilis intrat ſine
vulnere: ⁊ ſi inuenit aurũ in burſa cõmi/
nuit aurũ ⁊ nõ ledit burſam: quia burſa
vt rarũ corpus dans locum pertrãſitur
de facili. Auꝝ aũt vt cõpactũ reſiſtit: ⁊ idõ
quãdoq; minuit̃ i partes quãdoq; i pul/
uerẽ. Vnde aliquãdo occidit ꝙ perfora/
uit gladiũ ⁊ nõ leſit vaginam. Huic autem

aſſimilatur ſuperbia eoꝝ qui ſolum magnis ⁊ potētibus ſe opponunt: ſubiectis aūt ⁊ impotētibus ſe opponere dedignātur: ſicut dicitur de leone ꝙ fortia animalia inuadit: ſed vilibus ſubiectis ignoſcit. Talis ſicut dicit Aug⁹. fuit antiquitus ſuperbia populi romani qui .ſ. ſibi voluit per poetā in laudem ſuam aſcribi quod noſtra ſcriptura ſacra attribuit ſoli deo ſcꝫ ſibi propriū eſſe parcere ſubiectis ⁊ debellare ſuperbos: quod .ſ. Jacobi .iiij. attribuitur ipſi deo. Deus inquit ſuperbis reſiſtit: humilibus aūt dat gratiam. ¶ Eſt etiā eiuſdē vaporis alius quidē modus cum ex minus aquea nube egredit̄ quia ſubintrat ⁊ nō ledit diuidendo: vel aperte incendendo: ſed eſt coruſcatio rubea valde nociua: ⁊ illa nocet vineis ſicut dicunt vinitores: ⁊ precipue botris illis q ſunt multis folijs cooperti cuꝫ per aliqđ foramen proijcit coruſcatio illuc vaporū cuꝫ radio ſuo: eo ꝙ ille vue leſe euaporare nō poſſunt. Et hec coruſcatio non adeo eſt nociua corpibus cum directe cadit: ſed ſuus radius ei quē attingit eſt nociuus quia corrūpit ipm eo ꝙ hoc fit de natura illius vaporis. Unde hac de cauſa quidam aſpicientes inflati ſunt in facie et quidam excecati in oculis. ¶ Huic ergo aſſimilatur ſuꝑbia ⁊ malicia quorundam proditorum qui minus habent de nube aquea .i. de humanitate ⁊ pietate: ⁊ habēt coruſcationē rubeā .i. aſtutiam malignaꝫ ⁊ iccirco nō manifeſte ſed occulte ⁊ proditorie ledunt: ⁊ bonoꝝ opera que per fructus vinee ſignificantur per aliquod foramen id eſt per aliquē malicioſum modum calumniare impedire ⁊ diſſipare conantur ⁊ nō ſolum ſuos aduerſarios directe ſibi oppoſitos tales ledunt: ſed etiam ſibi adherentes frequēter ledūt ⁊ decipiūt fraudulēter qđ eſt quaſi eos excecare. Nā latēter aliū̄ fraudare eſt lumen ei cognitiōis ſubtrahere. Quartus mod⁹ eſt vaporis albi qui egredit̄ ex flāma ſicca nō coadunata ⁊ ideo ſpargitur in aere: ſꝫ tn̄ egredit̄ magno impetu propter nubē profundā in qua eſt: que eſt aquoſa multum ⁊ ideo ſcindit ⁊ ſcindendo extinguitur: ita ꝙ ea que ſcindit videntur alba et nō apparēt in eis ſigna cōbuſtiōis: ⁊ qn̄qꝫ interficit quādo eſt bene fortis impulſus ⁊ quādoqꝫ propter ſuā diſgregationē ꝑcutit in loco vno ⁊ nō ledit ſocium iuxta eum ſtantē ſed ꝑcutit eum qui ſtat remote. Quādoqꝫ etiā reflexus a pariete vno progreditur ad aliū ⁊ percutit illum. Et huic aſſimilatur ſuperbia eoꝝ qui q̄q̄ videntur albi idest māſueti ⁊ pacifici: tamē habēt ſpiritū in naribus latentē: ⁊ iō qn̄cunqꝫ reputāt ſe inhonoratos ſubito accendūtur ⁊ cum magno valde impetu ꝓſiliunt ad nocendū ⁊ quādoqꝫ ad occidēduꝫ cū fortiori ira impellūtur: ⁊ quia ira tollit eis diſcretionē quādoqꝫ nō diſcernentes quod faciūt modo proſiliunt ad ledendū vnū modo aliū: ⁊ quādoqꝫ taleꝫ qui eſt ab offendente remotus ⁊ ſine culpa. Sed quādoqꝫ taliū ira cito poſt factū extinguitur: tunc dolēt de eo qđ fecerūt. ¶ Sed notandū eſt ꝙ aliquādo talis vapor fulminis tam debilis eſt ꝙ pertingēs ad hominē cōſumit veſtem vel aliquod hmōi: ⁊ extinguitur ⁊ ceſſat eius violentia ⁊ nō ledit. Sicut ego vidi quendaꝫ in terra originis mee .ſ. in caſtro ſancti Geminiani quod eſt in partibus Tuſcie ꝓpe ciuitatem Florentie ad viginti miliaria: qui de ſeipſo referebat ꝙ a fulmie tonitrui ſubito ꝑcuſſus in terrā corruit ſtupidus. Et cū poſt longā moram ad ſeipſū rediſſet lumbare brachaꝝ ſuaꝝ quod .ſ. de corio fuerat totaliter conſumptū ſiue exuſtum repperit: In carne vero ſua vel corpore nullā leſionē inuenit. Cuius ego rationē vel cauſam exiſtimo extitiſſe: qa vapor ille fulmineus ꝓpter debilitatem ſue aduſtionis alterauit quidē ſiccuꝫ qđ ſibi prius occurrit .ſ. ipm coriū. Humidū aūt poſt ipm inuentū vt erat caro vel ſanguis nō fuit ſufficiens vel potens alterare: niſi forte ꝙ pilos circūſtantes inſenſibiliter incendit: quia pili ſunt valde inflāmabiles. Huic ergo vapori debili aſſimilatur eorum ſuperbia qui ſicut cito indignantur ita cito reuocātur ⁊ ideo ex. Cꝗ

rum indignatione vel elatione parua vt
nulla damna ſequūtur. Sic dauid prouo
catus contra Nabal carmeli cū cogitaſſet
eum extinguere ⁊ nō derelinquere ex ei⁹
familia vſq₃ ad mingentē ad parietem: p
vxorem eius Abigail ſubito eſt placatus
ita q̄ nullum damnū eidē poſtea fecit. j.
Reg. xxv. ¶ Quintus modus eſt eiuſdē
vaporis ex nube debilitata ⁊ ille nihil no
cet: quia ſtatim ad tactum aeris extingui
tur ⁊ retundit ita q̄ ceſſat incendiū eius
⁊ violentia impulſus. Et h̄ nic aſſimilatur
ſuperbia eorum qui libenter nocerent ſi
poſſent: ſed debilitati paupertate vel ali
quo timore quieſcunt ⁊ dimittūt nullū
nocumentum inferentes. ¶ Item ſuper
bia aſſimilatur vento. ¶ Primo quia vē
tus eſt aeris concitatiuus turbatiu⁹ ⁊ ob
ſcuratiuus ſiue inſpiſſatiuus. Nam ſup
bia intelligentias mentis obſcurat: cor
da ad malum incitat: ⁊ hominū pacem p
turbat. Ezech. j. Uentus turbinis venie
bat ab aquilone id eſt ſuperbia pertur
bans venit ⁊ orta eſt a demone. ¶ Secū
do quia ventus eſt in mari tempeſtatis ge
neratiuus: vndarum eleuatiuus: ⁊ p con
ſequens maris inflatiuus ⁊ in partes cō
trarias extenſiuus: et ideo nauigantium
ſummerſiuus. Quia ſuperbia in mundo
bella ⁊ rixas concitat: vndas id eſt affecti
ones humanas extollendo eleuat mare
cordis etiā inflat ⁊ in partes contrarias
ſeparat donec nauigātes in naui peniten
tie omnino ſummergat. Jo. vj. Mare vē
to magis flante exurgebat. Matth. xiiij.
Nauicula in medio mari iactabatur flu
ctibus: erat enim ventus cōtrari⁹. ¶ Ter
tio quia ventus eſt mōtium concuſſiuus
⁊ diruptiuus: domoꝝ ſubuerſiuus ⁊ ar
borum impulſiuus ⁊ eradicatiuus: vide
licet quia ſuperbia etiā viros eminentes
ſpiritu pulſat temptando ⁊ ſubuertit aſ
ſentiendo. iij. Reg. xix. Spiritus grandis
⁊ fortis ſubuertens montes: domos di
ruit ⁊ collegia diuidendo. Matthei. vij.
Flauerunt venti ⁊ irruerunt in domum
illam: ⁊ facta eſt ruina eius magna. Pro
uer. v. Domus ſuperborum demolietur
dn̄s. Arbores. i. homines fructuoſos et
multis gratijs ditatos aliqñ eradicat de
ſtruendo ⁊ deijciēdo. Sap. iiij. Si i ramis
in tempe germinauerint infirmiter poſi
ta a vento cōmouebunt ⁊ a nimietate vē
toꝝ eradicabunt: confringent rami incō
ſummati ⁊ fructus illoꝝ inutiles ⁊ acer
bi ad manducandum ⁊ ad nihilum apti.
Eccl. xxj. Subſtātia ſuperbie eradicabit.
¶ Quarto ventus eſt ſpume in aqua ge
neratiuus: veſice inflatiuus ⁊ extēſiuus:
paleaꝝ ⁊ pulueꝝ leuatiuus. Quia ſuper
bia quem aduerſitate nō deijcit in ſpumā
vanitatis (ſi poteſt) adducit: ⁊ per vanam
gloriā inflando ⁊ eleuando ſummergit.
Sap. v. Spes impij quaſi lanugo eſt que
a vento tollitur ⁊ tanq̄ ſpuma gracilis q̄
a procella diſpergit. Apoſto. ij. Cor. xij.
Timeo ne inflationes ⁊ ſeditiones ſint i
ter vos. Deu. j. Tumentes ſuperbia aſcē
diſtis ⁊c. Job. xxj. Erunt ſicut palee ante
faciē venti. ¶ Quinto quia vētus eſt in
aqua diſſimilitudinis ⁊ inequalitatis in
ductiuus ⁊ multarū egritudinū cauſati
uus qñ. ſ. in corpore generatur vel ibi in
cluditur. ſ. quia ſuperbia diſſimilitudines
voluntatū ⁊ inequalitates rerū ꝓcurat.
Unde multas egritudines in aīa generat.
Eccl. iij. Synagoge ſuperboꝝ nō erit ſa
nitas. Eccl. v. Miſerabilis prorſus infir
mitas quō venit ſic reuertetur. Quid er
go prodeſt ei q̄ laborauit in ventum.

Capl'm lxxvj.

ſ Uperbi aſſimilant monti
bus. ¶ Primo quidē q̄a
ſunt tumidi. Mons eīm
ſm Iſid. eſt tumor terre.
Superbi eīm terrenis di
uitijs precipue intume
ſcunt. Deut. j. Tumentes ſuperbia aſcen
diſtis in montē. ¶ Secūdo q̄a ſunt elati.
Nam montes ſe in altū erigūt. Unū ſm
Iſid. dicuntur montes quaſi eminentes.
Superbi eīm per elationē mētis erigunt
ſe in altū. Job. xj. Uir vanus in ſupbiam
erigit ⁊c. ⁊ Pſ. Aſcendunt montes. ſ. per
ſupbiā ſe extollēdo. ¶ Tertiō q̄ ſūt terre
ni. i. de terenis cupidi. Mōs ei pede ſols

terrã tangit: quia ſuperbi affectũ ſuũ ſo-
lum in terrenis ponunt. Sunt enĩ velut
anime pedes ipſius affectiões. Pſ. Non
veniat mihi pes ſuperbie. Hiere. iij. No-
lite eleuari: quia dñs locutus: Date domi
no deo veſtro gloriã anteꝙ̃ offendãt pe-
des veſtri ad montes caliginoſos: expe-
ctabitis lucẽ ⁊ ponet eam in vmbrã mor-
tis ⁊ caliginẽ: qđ ſi hoc non audieritis in
abſcondito plorabit anima mea a facie ſu
perbie. ¶ Quarto quia mõtes ſunt nubi
um generatiui ⁊ per cõſequens aeris ob-
ſcuratiui. Exo. xxiiij. Operuit nubes mõ-
tem. Quaſi enĩ nubes in mõtibus ſũt ter-
rena deſideria vel appetitus dominandi
in ſuperboꝝ cordibꝰ: ⁊ ex his aer obſcu-
ratur. i. mens ⁊ ratio errat ⁊ obfuſcatur.
Exo. xiiij. Erat nubes tenebroſa. ¶ Quĩ-
to quia ſunt turbinũ ⁊ ventoꝝ ⁊ fluminũ
plus ꝙ̃ valles paſſiui. Quia. ſ. ſuperbi tur
batiões percuſſiões violentias ⁊ deiectio
nes frequẽtius patiũtur: ⁊ ideo cõtritio-
nibus ⁊ doloribus implẽtur. Abacuc. iij.
Cõtriti ſunt montes ſeculi. Et in eodẽ.
Doluerũt montes. Exo. xix. Ceperũt au
diri tonitrua ac micare fulgura ⁊ nubes
denſiſſima operuit montẽ. ¶ Sexto qa
montes ſunt niuium diutius ſeruatiui.
Quia. ſ. ſuperbi ſunt niuis. i. frigoris ma-
licie ⁊ peccati diutius retẽtiui. Vnde in hͦ
frigore malicie diabolus hominẽ ſuper-
bum ad eternũ interitum trahit. Quod
figuratũ eſt. j. Paralip. x. vbi Banaias in
terfecit leonẽ tempe niuis. Leo ſignificat
ſuperbũ quẽ in tempe niuis. i. in frigore
malicie diabolus extinguit. Vnde in his
mõtibus frigidis ſuperbie multi pereũt
eterna morte. ij. Reg. j. Inclyti iſrael ſup
montes tuos interfecti ſunt. ¶ Item ſu-
perbientes de pulchritudine ſiue fortitu
dine corporis aſſimilãtur collibus. Naꝫ
collis eſt tumor terre breuis. vnde ⁊ dici
tur tumulus quaſi tumẽs tellus. Nam
ſuperbi tales de vanitate intumeſcũt: qa
de terra. i. de corpore. ⁊ cito vaſtantur: qa
breues dies hominis ſunt: ⁊ ideo mors
ſequens hanc ſuperbiã colliũ in puluerẽ
redigit. Iſa. xlj. Colles quaſi puluerẽ po-
nes. Et ideo talis ſuperbia multũ decipit
⁊ fallit gloriãtes ⁊ cõfidentes in ea. Hier.
iij. Vere mendaces colles fuerunt. Fallax
enĩ gratia ⁊ vana eſt pulchritudo: vt dici
tur Prouer. vlti. Et ſimile eſt de fortitu-
dine. Vnde Hiere. ix. Nõ glorietur fortis
in fortitudine ſua. ¶ Item ſuperbi aſſimi
lantur fluctibus maris. ¶ Primo qr flu-
ctus ſe mutuo collidunt. ⁊ ſimiliter ſupb-
bi mutui ſe inuadunt ⁊ ledũt: ⁊ hoc ẽ de
diuina ſententia vt ſuperbi ſe inuicẽ deij
ciant ⁊ expellant. Eccĩ. xxix. Cõmouit il-
los quaſi fluctus maris viros potentes
gigantes migrare fecit ⁊ vagati ſunt i gẽ-
tibus alienis. ¶ Secũdo quia fluctꝰ nunc
ſurſum nunc deorſum mutuo ſe impel-
lunt. Similiter ſuperbi nũc extolluntur
nũc deijciũtur. Vnde aliquando ſuperbi
ſunt in exaltatiõe. Pſ. Exaltati ſunt flu-
ctus eius: quãdoqꝫ vero in fractõne ſiue
deiectiõe. Job. xxxviij. Cõfringes tumen
tes fluctus tuos. Quaſi enĩ mare tumen-
tes fluctus ſuos cõfringit cum mundus
ipſe ſeuiens potẽtes ⁊ ſuperbos opprimit.
¶ Tertio quia fluctus ſpumã ⁊ vẽtũ gi-
gnunt. Similiter ſuperbia gignit ſpumã
iniquitatis ⁊ vẽtum vanitatis. Vnde dici
tur in epiſtola Jude: Hi ſunt fluctus feri
maris deſpumãtes ſuas cõfuſiões. Jac. j.
Similis eſt fluctui maris qui a vẽto. ſ. va
nitatis mouetur ⁊ circũfertur. ¶ Quar-
to quia fluctus harenulas inuoluũt ⁊ ſu
perius ſecum ferunt ſic ſuperbi inuoluũt
alios minores ſecũ. i. ad cõſenſum ſue ſu
perbie trahũt ſicut lucifer traxit alios an
gelos. Exo. xiiij. Inuoluit eos dñs. i. inuol
ui permiſit in medijs fluctibus. ¶ Quin
to quia fluctus piſces allidunt: Quia ſu-
perbi alios quos inueniũt molles ⁊ im-
potẽtes perſequuntur ⁊ opprimũt. Vnđ
Job. xxx. in perſona ſic oppreſſi cõqueritͬ
dicens: Pedes meos ſubuerterũt ⁊ oppſ
ſerũt quaſi fluctibꝰ ſemitis ſuis diſſipaue
runt itinera mea inſidiati ſunt mihi ⁊ pͤ
ualuerũt ⁊ nõ fuit qui ferret auxilium.
¶ Sexto quia fluctus maris naues i pe-
riculo ponũt. Per naues intelligũtur ec
cleſie quas ſupbi perſequunť ⁊ deſtruere

molluntur Mathei.xiiij. Venti ⁊ fluct⁹ i naui. vēti tentationes demonuꝫ ⁊ fluct⁹ i deſt perſecutiones ſuperboruꝫ i naui.i. in eccleſia xpianoruꝫ. ❡ Septimo qꝛ fluctus ſemper in motu ſunt ⁊ quieſcere nō poſſunt. ſꝫ vel omnio deficiūt. vel ſe agitant ⁊ propellunt. ſimiliter ſuperbi ſemp ſunt inquieti in ſe ⁊ etiam i. alijs quouſq; vel ipſi deficiant vel alios vnde volūt propellāt Iſa.lvij. Impij quaſi mare feruēs quod quieſcere non poteſt redūdāt fluctus eius in conculcationem ⁊ lutum. ⁊ non ē pax dicit dominus deus impijs. ❡ Item ſuperborum ſcientia ſicut inflat eos in corde ita reddit eos tumidos i locutione. ⁊ ideo aſſimilātur aque mōtane Aqua enīꝫ montana que extra ebulit cū diu bibitur facit gulas ſtrumoſas ⁊ ppt nimiā frigiditateꝫ multiplicat phlegma groſſum in gutture. Aqua enim montiū eſt ſcientia ſuperboruꝫ que ſtrumoſitatē facit i gutture.i. tumorem in voce ſiue locutiōe. Nā facit eos verba fatuoſa ⁊ ampulloſa proferre. ſm illud Oracij. Proijcit ampullas ⁊ ſexquipedalia v̄ba. ⁊ ideo ſuperborum faſtuoſe locutiones ſūt aqs ſonantibus ſimiles qꝛ magnum ſonituꝫ faciunt ⁊ nihil diſtinctum ſeu rationabile proferunt Pſal. Sonuerunt ⁊ turbate ſunt aque eorum Iob.xxxiiij. Verba ill⁹ non ſonant diſciplinam.

❡ Capitulum.lxxvij.

Temperātia aſſimilat[ur] mercurio ppter tria. ❡ Prio propter dominiū. qꝛ mercurius dicitur aquis dn̄ari. Vn̄ Lucan⁹ loquēs de mercurio ait. Quem de⁹ aquaꝝ percuſſit. Similiter temperantia aquis cōcupiſcētie dominat[ur]. ⁊ fluxuꝫ carnis.i. luxurie lubricitatem reſtringit. Vn̄ ſine tēperamento virtutis huius murus cōtinētie ruit Eze.xiiij. Dic ad eos q liniunt abſq; temperatura q̄ caſur⁹ ſit. Illi enim abſq; temperatura liniunt qui carnes ſuam innumeris delitijs nutriunt. ⁊ qꝛ non eis adeſt temperātie modus cadit protinus continētie murus. ❡ Secūdō propter effectum. qꝛ ſcꝫ mercurius cōceptum vel natum ſub dominio ſuo diſponit ad ſapientiam. Vnde a ſapientib⁹ deus eloquentie dictus eſt. Et ideo gentiles Act.xiiij. vocauerunt Paulum mercuriū qꝛ ipſe erat dux verbi. Similit̄ tēperantia tam ciborum q̄ venereoruꝫ diſpōit ad ſapientiam. Quod ſigno nature oſtēditur ſeu creationis. Nam deus corpus hominis qui preceteris animalib⁹ i ſapientia pollet i maximo temperamēto conſtituit ⁊ ad equalitateꝫ complexionis inter oīa corpa maxime reduxit. j. Corin.xij. Deus tēperauit corpus ⁊c̄. Et idcirco nos ipſum a ſuperfluis ⁊ inhoneſti temperare debemus. Dicitur etiā mercurius fuiſſe deus paleſtre ſm Iſido. eo q cum ſole luctatur volens eum ſuperare. ſēper enim iuxta ſoleꝫ graditur nūq̄ pl⁹ diſtans ab eo q̄ per tres gradus. Vnde raro videtur qꝛ fere ſēper ſub radijs ſolaribus occultatur. Hec luctatio cum ſole eſt pugna carnis cuꝫ rōne volentis eā ſuperare: hanc luctam caro excitat ſed tēperantia ſedat ipſaꝫ carnem rōni ſubijciens vt eam ſequatur ⁊ iuxta eaꝫ vadat ſicut mercurius iuxta ſolem. ❡ Tertio ppter principatum. Nam ſm ptholo. ſub mercurio ſunt gemini. regnat in virgine. in piſcibus regnum eius abſcedit. Sic tēperātie ſubſunt gemini.i. ſenſus corporis qui ſunt gemiati vtpote qꝛ due ſunt aures duo oculi due nares.i. duo foramia narium. ⁊ ſic de alijs. Habet enim temperantia ſenſ⁹ corporis refrenare ⁊ caſtificare. regnat in virgine qꝛ potiſſima temperantie ſpecies eſt virginitas. ſed deficit in piſcibus ideſt in his qui viuūt i aquis deliciarum. perit enim caſtitas in delitijs ſicut Ber. dicit.

❡ Capitulum.lxxviij.

Tentatur fortius ⁊ frequēti⁹ penitēs q̄ peccatores. Et hoc apparet per ſimilitudinē venti. Nā ſicut Seneca in quarto libro de naturalibus queſtionib⁹ dicit circa aurorā fit ventus qꝛ tunc vapor

ventum faciens eſt collectus ꝛ radius ſo
lis appꝛopinquás,percutit gelidũ aerem.
Sꝫ in pꝛima pte noctis raro fit vẽtus qꝛ
ille vapoꝛ nõ eſt copioſe collect⁹. Per au
roꝛá ergo intellige penitentis conuerſio/
nẽ per quá nox peccati expellit ꝛ dies grẽ
illuceſcit ꝛ tũc diabolus maxĩe tẽtationis
vẽtũ ſuſcitare conat. Sed exiſtente hoĩe ĩ
tenebꝛis ſeu nocte peccati raro fit vent⁹:
qꝛ parum tentat diabolus. Et ideo ſuper
illud Ecci.ij. Fili accedens ad ſeruitutem
dei ſta in iuſticia ꝛ timoꝛe ꝛ pꝛepara aiam
tuam ad tentationem: notat Gre. dicens.
Non ait ad requiem ſed ad tentationeꝫ
qꝛ hoſtis noſter nos adhuc ĩ hac vita po
ſitos quanto magis ſibi rebellare conſpi
cit tãto amplius expugnare contendit. Il
los enim pulſare negligit quos quieto iu
re poſſidere ſe ſentit. Contra nos vo ve/
hementius incitatur cuꝫ ex coꝛde noſtro
quaſi ex iure pꝛopꝛie habitatiõis expellit
Item deficiente eſtu tẽtationis abundãt
lachꝛyme compunctionis. Nam in autũ
no pꝛecipue circa fineꝫ abundant pluuie
eo ꝙ caloꝛ eſtatis qui ꝯſumebat vapoꝛes
remiſſus eſt ꝛ plus eleuat ꝙ̃ cõſumit. Eſt
eniꝫ quaſi caloꝛ eſtatis feruoꝛ tẽtationis.
quo deficiẽte ꝛ tẽperiẽ ſubſequẽte ſequũ/
tur pluuie.i. abũdãtes cõpũctiões lachꝛy/
me Hiere. viij. Finita eſt eſtas. ꝛ ita ſubdit
qs dabit capiti meo aquaꝫ ꝛ oculis meis
fontẽ lachꝛymaꝝ. ¶ Capſum.lxxix.

TImere debẽt ſancti viri ꝙ̃
diu ſũt in carne ꝙ̃tũcũqꝫ
videant ſpiritu feruẽtes.
¶ Pꝛimo pp ipſius carnꝭ
fragilitatẽ. Sunt.n. ſimileſ
terre q̃ lꝫ per nãm ſit ſoli/
da igneſs tñ ptibus cũ aereis eſt pmixta.
Sic ẽt ſancti viri lꝫ habeant ex pte ſpũs
ſoliditatẽ ſanctitatꝭ ꝛ igneitatẽ.i. feruidi/
tatẽ charitatis tñ imixtã ꝛ ꝯiũctaꝫ aeri.i.
fragili ꝛ paſſibili carni. Vnde dr Math.
xxvi. Spũs pꝛõptus ẽ caro autẽ infirma.
Vnde Apo.ij. Coꝛin.iiij. Hẽmus theſauꝝ
in vaſis fictilib⁹. ¶ Scdo timẽt ſancti pp
ſuoꝝ defectuũ multiplicitatẽ. terra.n. in/
terius ẽ cauernoſa ꝛ ſpõgioſa. Sãcti.n. cũ
ſe itroꝛſus ad ſemetipſos reducũt vt eis
vita ſua multꝭ defectib⁹ plena nõ ſolũ par
uis ſꝫ ẽt magnis. Sũt.n. defectus vite ve/
lut ꝯcauitates terre. Cauerne át ſunt con
cauitates magne ſignificantes defectus
maioꝛes. Sꝫ velut ſpõgioſitates pue ſũt
culpe ꝛ defect⁹ leuioꝛes. Dũ ergo ſancti ĩ
ꝯſpectu diuini iudicij vitã ſuá itrinſecus
reuoluũt velut terrã ꝯcauitatibus. ſic vi/
tã ſuá defectib⁹ plenã eẽ recognoſcũt. de q
bus apud iudicẽ vehemẽter iudicari me
tuũt. vñ ps. dicebat. Nõ ĩ tres in iudiciũ
cũ ſeruo tuo dñe. Siĺr. Hiere. ſub terre ſi
militudĩe defect⁹ hũane vite ꝯſiderãs di/
cebat. Aſpexi terrã ꝛ ecce vacua erat Hie
re.iiij. ¶ Tertio timẽt ſci ſuaꝝ cogitatõuꝫ
ꝛ affectionũ impuritatẽ ꝛ tentationũ ipe
tuoſitatẽ. Nã ſicut terra in ſuis ꝯcauitati
bũs ẽ diuerſoꝝ vapoꝝ ſuſceptiua ꝛ ẽt vẽ
toꝝ quoꝝ violẽtia aliqñ concutit rũpit ꝛ
terremot⁹ maximi interdũ generant. Sic
ẽt ſci viri qñqꝫ ex ſuis defectib⁹ vapoꝛes
malaꝝ cogitationũ vl immũdaꝝ affectio
nũ ſentiũt ꝛ vẽtos ſubintrãtes.i. tẽtatões
vehemẽtes p quas ꝯcutiunt ꝛ interdũ p
cõſenſũ rũpunt. ꝛ ita fit terremot⁹.i. aĩe
mot⁹ in pcm Heſt.xi. Appuerunt terre/
mot⁹ ꝛ turbatio ſup terrã. ¶ Timoꝛ mũ/
danoꝝ aſſimilat terremotui qui ſp fit ad
latus ꝛ p modũ tremoꝛis nõ ſurſuꝫ neqꝫ
deoꝛſuꝫ. Sic eni vapoꝛ ille mouet q terre
motũ facit. Surſum.n. dr de⁹ eẽ deoꝛſuꝫ
infern⁹ ſꝫ quaſi ad lat⁹ ẽ nobis mũd⁹ mo
uet ergo ſurſũ q timet dñm. deoꝛſũ q ti/
met infernũ. ſꝫ quaſi ad lat⁹ mouet ꝛ tre/
mũt q timẽt mundũ ꝛ trãſitoꝛias penas.
ſꝫ frequẽter peccatoꝛes timẽtes ꝛ fugien
tes penas tranſitoꝛias incurrunt penas
eternas Pſal. Cadẽt a latere tuo ꝛc.

¶ Capſm.lxxx.

TRibulatiões ꝛ amaritudi/
nes ꝛ quecũqꝫ concuſſiões
amicos dei nõ diſſoluũt:
ſed foꝛtioꝛes faciũt. vñ ſũt
ſimiles terre q̃ vt dic̃ Be
da vndiqꝫ mari cingit. vndiqꝫ quatit ꝛ tñ
nõ diſſoluit ſꝫ potius ſolidatur: qꝛ dũ ex
ſiccitas marꝭ bñficio humectat pteꝫ terre

coadunant que alias in puluerē verterē tur. Sic ex tribulationū ⁊ amaritudinū circūdatione ſtillat mētibus electorū humor ꝯſolatōis iterne q̄ aīa roborat ⁊ ꝯſolidat. ⁊ ſic i ſeipſaȝ tota coadunat. vt p iraȝ vel ipatiētiā minime diſpgat Pſal. Firmauit orbē terre q nō cōmouebit. Itē tribulationis amaritudo tutiores reddit ſcōs viros q̄ ꝯſolatōis dulcedo. Sicut nauis tutior fert ⁊ natat i amara ſiue ſalſa q̄ in dulci aq̄. ex eo q aq̄ amara ſiue ſalſa groſſior ⁊ grauior ē dulci. vñ in ea natat ouū recēs. ⁊ i mari paleſtine mortuo nihil viuū imergit. Jō nauis vt dcm̄ eſt tuti⁹ fert ⁊ natat in amara aq̄ q̄ dulci. Sic aīa ſi hȝ amaram aqua tribulatiōis tuta eē poteſt Quia aut ē ei ad purgationē aut ad augmētū meriti. Sed in aqua dulci ꝯſolationum dubitat ne per eas aut reſoluat aut forte in eis principalr̄ pmiet ſi qd feciſſet boni. Vñ Pſal. Renuit ꝯſolari aīa mea Et iterū Sapi. xiiij. Trāſeūtes mare per ratē ſcȝ patientie liberati ſūt. ¶ Itē tribulatio aſſilatur mari. ¶ Primo qr licȝ mare non ſit potabile vel dulce quo ad guſtum eſt tamen quo ad multa vtile ⁊ pſicuū. Nam multaꝝ ifirmitatū ē curatiuū Sanat enīȝ hydropicos vlceroſos ⁊ ſcabioſos. Ita ēt tribulatio lȝ non ſit delectabilis ſed penal' carni in ſenſualitate ē tamen vtilis ⁊ proficua ſpūi. videlȝ qr ſanat infirmitates mētis. Curat. n. hydropicos. i. auaros. vlceroſos ideſt ſupbos: ſcabioſos ideſt luxurioſos qui habent pruritum carnis. qr tribulatio caſtigat Vñ Michee. vij. Proijciet in pfunduȝ maris oīa peccata. ¶ Scdo qr mare q̄uis ex ſe ſit ſalſū ⁊ amarum pro dulcedine tamen venaꝝ p quas facit tranſitum ē ſul ſaporis variatiuum. Silr̄ tribulatio licȝ videat amara vt in pſiti. tñ pp̄ter dulcedinē ⁊ patientiam eoꝝ q eā tpaliter ⁊ trāſitorie ſuſtinēt mutabit in eterni premij dulcoreȝ. Judith. v. Fōtes amari obdulcati ſunt eis ad bibendum. ¶ Tertio qr mare lȝ ſit inquietum eſt tam̄ propter continuum motum ſue ſubſtantie a ſua corruptōe cōſeruatiuū. Sic tribulatio lȝ ingetet m ētē vel carnē tñ cōſeruat eaȝ a corruptōe ⁊ luxuria Ecci. xi. Malicia vnius hore obliuionem facit luxurie Job. xiiij. Recedūt aq̄ d mari ⁊ fluui⁹ vacuefact⁹ areſcat. Aq̄ eni. i. cōcupiſcētie carnis recedūt de mari. i. de amaritudie tribulationū. ⁊ tūc vacuefactus fit fluuius. i. luxurie fluxus. ¶ Itē tribulatio feruētē ſpm̄ cōpunctiōis gignit. ⁊ vētū vanitatis excludit. Cuius exēplū ē q tpe eſtatis in pte ſeptētrionali generatur ſpūs mult⁹. ⁊ vapor coartat q facit terrā tremere. Ibi. n. iuxta mare q̄ſi quotidie terra tremit. ⁊ tā fortis ē ibi motus eq vel hois ita q vaſſa plena liquoribus effūdūtur. Unde qdā pforauit terrā ſeptētrionalē lācea lōga. ⁊ exiuit vētus tāt⁹ q̄ fere diruit magnā domū. Per terraȝ ſeptētrionis inteligit aīa peccatoris frigida a calore charitatis. Eſt eni ſubiacens ſeptē capitalib⁹ vicijs que tñ eſtate charitatis ca'eſcēte cōcipit ſpm̄ multū cōtritionis. vaporem cōpunctionis. ⁊ tremorē humiliationis. ita q uas cordis plenū liquore peccati euacuet effuſione cōfeſſionis. ⁊ interdū dum terra. i corpus pforat lancea longa actractione diuturne maceratiōis ⁊ afflictōis excluditur ⁊ exit ab hoie ventus ois peccati ⁊ uanitatis.

¶ Capitulum. lxxxj.

Trinitas diuinaꝝ pſonaꝝ i vnitate eēntie repreſentat general'r in oibus creatur[is] Et hec repñtatio in creaturis irrōnalibus veſtigiū appellat. Quelibȝ. n. creatura ſubſiſtit in ſuo eē ⁊ hȝ formā p quā determinat ad ſpēȝ. ⁊ hȝ ordinē ad aliqd aliō. Per pmū repñtat patrē p ſcdm filiū. per tertiū ſpūſanctū. ¶ Itē in magnitudine creaturaꝝ cognoſcit potētia pr̄is. i. diſpoſitiōe filij ſapia. in ornatu bōitas ſpūſſācti ¶ Itē i quolibet indiuiduo inuenies vnitatē ſpēȝ ⁊ utilitatē. quoꝝ primū ꝯuenit patri ſcdm filio. tertiū ſpūiſancto. ¶ Itē ſcriptura dic̄ q omnia conſtituit deus in nūero pōdere ⁊ mēſura Sapi. xi. In omni enim creatura eſt unitas ueritas ⁊ bo

nitas.ſiue mod⁹ ſpecies ⁊ ordo vt ſit in omni creatura.quo vna oſtenderet principij vnitas ⁊ quo trina perſonaꝝ trinitas.¶ Item inuenitur in omni creatura quod eſt quod diſcernit ⁊ quod cõgruit. Sed omnes iſte diſtinctiões ſiue aſſignationes veſtigij ad perſonarum trinitatẽ reducuntur vt per ſe ẽ manifeſtũ.¶ Itez apparet repreſentatio trinitatis in omnibus ſubſtãtijs. Nam in omni ſubſtantia creata ſm Diony.inuenitur eſſentia virtus ⁊ opatio.quoꝝ primũ cõuenit patri ſecundum filio tertium ſpũiſancto. Specialiter aũt reperitur ſancte trinitatꝭ repſentatio in ſubſtãtijs incorporeis ⁊ imaterialibus ſcʒ in animabus ⁊ in angelis. Generaliter ãt in tres diuiditur ſpẽs. q̃ ſũt vegetabilis q̃ eſt in plantis. ſenſibilis q̃ ẽ in brutꝭ.⁊ rõnalis que eſt in hoĩbus. Sʒ oĩb⁹ trib⁹ ꝯpetit vna rõ aĩe cõis. Et in vna cõi aĩe rõe repñtat vnitas eẽtie.ſed i triplici aĩe diſtinctõe repñtat pſonarum diſtictio. Sʒ excellẽtior adhuc repñtatio trinitatiſ eſt in aĩa rõnali.ſ.pp modũ imaginis pp quã dr̃.ꝙ hõ ad imaginẽ dei factus eſt. Nã ſicͭ ſunt in vnitate eẽtie diuine tres pſone ita in vna eẽntia rõnalis aĩe tres potẽtie ſũt.ſ.memoria intelligentia ⁊ volũtas:imago.n.trinitatis diuine nõ inuenit in hoĩe niſi ſm mẽtẽ. In alijs vo ptibus oñdit ibi repſentatio ſoluʒ p modũ veſtigij. Sʒ adhuc trinitatis imago attendit in mẽte ⁊ magis ſm actus dictaꝝ potẽtiaꝝ q̃ ſm potẽtias ipſas. Propterea qꝛ pſone diuine diſtinguũt ſm pceſſionẽ vbi a dicẽte ⁊ pceſſionẽ amoris vtrũqʒ ꝯnectentis. Verbũ ãt in aĩa ſine actuali cognitione nõ põt eẽ vt Aug. dicit. Vñ pncipaliter attẽdit imago trinitatis i mẽte ſm actus ꝑut.ſ.ex noticia rei quaʒ hẽmus cogitando interius vbũ ꝯcipim⁹ ⁊ ex hoc in amorẽ prorũpimus. Sed qꝛ pncipia actuũ ſũt habitus ⁊ potẽtie. vnũqdqʒ aũt eſt virtualiter in ſuo pncipio ſecũdario ⁊ quaſi ex ꝯſequẽti imago trinitatis põt attẽdi in aĩa ſm potẽtias ⁊ habitus ꝑut in eis actus virtute exiſtũt. Sed adhuc attẽde ꝙ imago nõ attẽditur i noticia vel amore ſui vel alterius rei ſʒ per reſpectũ ad hoc qd̃ deus.qꝛ ſcʒ mens põt meminiſſe intelligere ⁊ amare deũ a quo facta eſt. vt dicit. Aug. Quia vt dictuʒ eſt diuine pſone diſtinguũt ſm pceſſionem vbi a dicente ⁊ pceſſionẽ amoris. Verbũ aũt dei naſcitur de deo ſm noticiã ſui ipſius.⁊ amor pcedit ſm ꝙ ſe ipſum amat. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ diuerſitas obiectoꝝ diuerſificat ſpeciẽ verbi ⁊ amoris. qꝛ non ẽ idem verbũ de lapide ⁊ equo conceptuʒ. Vñ attẽditur diuina imago ſm verbum cõceptum de dei noticia.⁊ ſm amorem exinde deriuatum. Ipſa.n.rõnalis aĩa trib⁹ theologicis virtutib⁹ pficitur ſcʒ fide ſpe ⁊ charitate in via. Ipſa aũt in patria tribus dotibus dotabit que ſunt viſio ſuccedens fidei:inheſio ſuccedẽs ſpei.⁊ fruitio correſpõdens charitati. Vñ patet ꝙ in aĩa rõnali eſt ſanctiſſime repreſentatio trinitatis ⁊ ſm eſſe nature ⁊ ſm pfectiones gratie ⁊ ſm ſtatũ glorie Adhuc autem expreſſior ⁊ nobilior repreſentatio trinitatis eſt que in angelis repitur. vnde ſm. Grego. Angelus dicitur ſignaculuʒ ſimilitudinis.qꝛ in eo ſimilitudo diuine imaginis illuminatur expreſſa.⁊ hec ſimilitudo inuenitur in quolibet angelo. Repreſentãt etiam angeli ſanctiſſimã trinitatem in cõmuni.qꝛ diſtinguũtur omnes p tres hierarchias.⁊ quelibet hierarchia adhuc tres ordines continet. vñ deus eſt in tronis vt maieſtas.in cherubin vt veritas. i ſeraphin vt caritas per que notatur trinitas perſonarum.⁊ ſimiliter inuenitur in alijs hierarchijs. Item apparet repreſentantio trinitatis in ſubſtantijs corporeis ⁊ materialibus. Nam in oĩ corpore ſm Phos tres dimenſiones exiſtunt ſcʒ lõgitudo i linea.latitudo in ſuꝑficie: ſpiſſitudo ſiue pfunditas dicitur eſſe in corpore.qꝛ eſt ei⁹ dimenſio ꝓprie: ꝓpria linea eſt tm̃ pducens.⁊ ideo ꝯpetit pri g ẽ pncipiũ nõ de pncipio. Linea eni ſecũdũ Phm.dr̃ eẽ producẽs qꝛ ẽ pncipium a q̃ ſuꝑficies fluit ſʒ dicitur eſſe non pducta Quia licet dicat fluere a puncto vſqʒ ad pũctũ.qd̃ ñ ẽ in ꝯtinuo niſi lineã ducẽ ta

mē nō poteſt habere a pūcto aliquā quā titatē cū puctū ſit indiuiſibile vñ linea put cōtinua nō diuidit i pūcta ſed i ptes ɔtinuas. Et ideo phiſic⁹ nō ɔſiderat pū cta cū iſte dimenſiōes ñ fluāt a pūcto ſed a materia. Corp⁹ vō ē tm̄ pductū. qꝛ p fūdū qđ ē pprīū corpori fluit a ſupficie Alioqn idē pducēt a ſeipſo ſi i plāo eſ ſēt plures ſupficies. ſed tñ dicit corp⁹ ñ eſſe pducēs qꝛ nō itelligibil vltra corp⁹ alia ſpēs magnitudiſ diferēs ab iſtis. Vñ pfūditaſ ſiue corp⁹ ɔgruit ſpirituiſſācto quia ab aliquo pcedit pncipio. ſ. pře ⁊ fi lio ſꝫ nulla alia diuina pſona pcedit ab ipo. De quo etiā dicit. Apo. i. Corin. ij. q ſcrutatur pfunda dei. Supficies autēꝫ p ducens ⁊ producta eſt producitur eni a linea ⁊ ipſa ſimul cum linea producit ipſ corpus ſiue profunditetēꝫ. ⁊ ideo cōpe tit filio qui naſcitur ex patre. ⁊ ab eo ſimł ⁊ patre ſpūſſanctus procedit. ¶ Itē bea ta trinitas repreſentatur in naturis. Cō petit enim ternarius numerus omnibuſ rebus naturalibus. Et qꝛ ſm Pithago raꝫ eſſe completum in natura habet pn cipium medium ⁊ finem. Ideo Pithago ras docuit deum nature proprietatibus eminentē colere ter in die. Quia ipſa co gnitio que de poſſibili eſt perficit tribus ſcꝫ ſenſu q̄ manuducimur. imaginatiōe qua indagamus verum ex his que nos manuducūt. ⁊ intellectu q̄ conſpicimus inuētum. Ideo etiam honoramus deū ter ſm termegiſtum ſm tria puncta he miſperij ideſt māe meridie ⁊ veſpere. vñ lex pithagoricorum ⁊ chriſtianorū ado rat ad orientē. Lex termegiſti ⁊ macho meti ad meridieꝫ. lex Moyſi ad occidē tem. ¶ Iteꝫ poſita ſūt a philoſophis ma gnis in cultu dei tria. ſcꝫ adoratio propt reuerentiam thus propter diſtributiōē ſuauiſſime cognitionis diuine ⁊ virtutū celeſtiū. tereſtrium. hymnus ſm Pitha goram propter concentum celi. ¶ Itē ē repreſantatio trinitatis in celo. i. corpo ribus celeſtibus Computātur enim ab apoſtolo tres celi. qꝛ dicit ſe raptū ad ter tium celuꝫ propterea qꝛ in ſpheris celo rum triplex eſt diferentia. Quia eſt aliqđ celum mobile ⁊ ſtellatum ſicut firmamē tum cum quo etiaꝫ computantur ſepteꝫ planetarum orbes qui ſūt ſub eo. Aliqđ vō eſt mobile ſed non ſtellatum ſicut cri ſtallium. vel ſi quod aliud ſupra ipſū qđ ſit primuꝫ mobile ſm aſtrologos. Terti um aūt quod nec eſt mobile nec ſtellatū ſicut empyreum quod eſt beatorū loc⁹. In celo etiaꝫ relato ad terram inenitur triplex dimenſio. ſunt enim tres vie cōti nune ſcꝫ lōgitudo a ſurſuꝫ in deorſū vł econueſo. latitudo a dextro ad ſiniſtrū Altitudo ab ante ad retro. Igitur in ce lo ad terrā relato relatio circunferentie ad centrum cauſat longitudinem aſcēdē do ⁊ deſcendendo. Ordo vō ſignorum i circulo obliquo facit altitudinē qꝛ ab oc cidēte in orientem facit ante. ſed retro ē ab oriente in occidentem. Alius vō mo tus facit latitudinem. i. dextrum ad ſini ſtrum. ¶ Item repreſentatio ſācte trini tatis i planetiſ eſt. Aſſignatur enim eis tri plex circulus. ſcꝫ deferenſ equās ⁊ epicy clus. ¶ Item in eorum curſu dicitur eſſe triplex gradus. Quia quādoqꝫ planeta ē retrogradus. qñqꝫ directus. quādoqꝫ ſta tionari⁹ Nam quaſi ſtationarius pater a nullo eſt procedēs. ſed quaſi retrogra dus eſt filius carnem aſſumens. tunc eni ſol retrocedit vſqꝫ ad decimaꝫ lineā. vt figuratū eſt. Iſa. xxxviij. ideſt vſqꝫ ad hu manam naturam. que quaſi decima eſt poſt nouem ordines angelorū. ⁊ in deci ma dragma figurata Luc. xv. Sed quaſi directus eſt ſpirituſſantus. qui miſſ⁹ eſt ad directionem fidelium. Vnde Pſal. Spūs tuus bonus deducet me ⁊c. Sed precipue ſancta trinitas. repreſentatur i ſole. qui eſt maximus planetarum. In eo dem ſole ſm Aug. tria hec conſideram⁹ q. eſt. q lucet. q calet. Primum competit patri a quo filius habet eſſe ⁊ ſpūſſāct⁹ Scōm filio. Tertium ſpūiſſancto. ¶ Itē eſt repreſētatio trinitatis in locis. Eſt. n. triplex locus deputatus creature rōnali. ſcꝫ locus ſūmus ideſt celū vbi ſola letitia ⁊ eſt infimus. ſ. infernus. vbi ſola triſtitia.

⁊ eſt medius hoc eſt mundus in quo ſũt
ſumma ſperanda ⁊ infima timēda. Unde
Phil'.ij. In nomine ieſu omne genu fle/
ctatur celeſtium terreſtrium ⁊ infernorũ.
In nomine ieſu vt dicit Ambro. tota tri
nitas repreſentat̃ q2 ieſus interpretatur
vnctus. in quo intelligitur vngens. ⁊ vn/
ctio ⁊ ipſe vnctus. Ungens pater vnctus
filius ⁊ vnctio ſpiritusſanctus. Et ideo i
nomine ieſu olim in apoſtoloꝝ tempo
ribus credentes baptizabātur in nomie
trinitatis. ¶ Itē repñtat̃ trinitas in el'is
que diſtinguunt̃ ſm pſm tripliciter. q2 ſt̃
ſimpl'r leuia vt ē ignis: vel ſimpl'r grauia
vt eſt terra. vel media grauia ⁊ leuia ſicut
aer. qui eſt grauis reſpectu ignis. leuis āt
reſpectu aque. ⁊ aqua q̃ eſt leuis reſpectu
terre. grauis aũt reſpectu aeris. Item in
elementis inuenitur quedã alia trinitas
reſpectu loci: q2 ſolum tria elemēta ſe cō
tingunt i loco generationis. ſcʒ aer aqua
terra. Aer enĩ non plus habʒ de natura
grauis q̃ aqua de natura leuis. Speciali/
ter aũt ignis repreſentat ſanctam trinita/
tem. q2 ignis apparet tripliciter in flāma
luce ⁊ carbone. Item q2 ignis hʒ triplex
eſſe. eſt. n. ignis purus in propria ſphera.
ignis ꝯiunctus rei cōbuſtibili. ſ. in aliena
mã. ⁊ eſt ignis mixtus. ſ. in re elemētata. i
qua ſm quoſdam ignis ⁊ etiam alia ele/
menta ſunt actu. Nō quo ad eſſe primũ
ſcʒ formaꝝ ſubſtantialium. ſed quo ad eē
ſcdm ſcʒ qualitatum ſuaꝝ que ſunt redu/
cte ad mediũ. ⁊ ideo ſũt ibi ſicut extrema
in medijs. ⁊ ſm aliquos nullo modo ſũt
ibi actu. ſed ſunt ibi virtute. Repreſentat̃
etiã trinitas beata in aere qui diſtinguit̃
per tria interſtitia. ſupremum quod dicit̃
ethereum ⁊ medium ac infimum qđ dicit̃
aereum. In ſupremo eſt calor ⁊ lux ꝑpter
ignis ⁊ ſolis propinquitatē. Similiter in
infimo propter repercuſſionem radioꝝ
a terra. In medio aũt ad qđ non pōt per
tingere reflexio radioꝝ eſt frigiditas ⁊ ob
ſcuritas. Aqua etiam repreſentat ꝑſonas
trinitatis. q2 inuenitur aqua triplex. ſ. cō
denſata vt in nube. vel congelata vt i gla
cie. vel liquida vt in fōte vel flumine. Eſt
enim aqua vnũ ex illis trib' que teſtimo
niũ dant in terra ipſi trinitati beatiſſime
Io. v. Tres ſunt qui teſtimonium dant i
terra ſpiritus. aqua. ⁊ ſanguis. ſpũs iquã
ſanctificationis. aqua ablutionis. ſanguis
redemptionis. Terra quoq3 repreſentat
beatam trinitatem. Dicitur enim Iſa. xl.
Quis appendit tribus digitis molē ter/
re: per quos tres digitos intelligi poſſũt
tres perſone diuine in orbe terre repre/
ſentate. Unde ⁊ terra que inhabitatur tri
farie a ſapiētibus eſt diuiſa. Unde vna di
citur aſia. altera europa. tertia aphrica ē.
Et eſt aſia mũdi totius pars media a me
ridie per orientem vſq3 ad aquilonem ꝓ
tenſa a quadam muliere ſic vocata. que
apud antiquos regnum tenuit orientis
vt dicit Iſido. Europa vero a ſeptētrio/
ne vſq3 ad occidentem eſt extenſa. que ſic
vocata eſt ab europa filia regis libie. quã
Iuppiter rapiens ab aphrica duxit incre
tam. hanc tertiã partē orbis vocauit eu
ropam. Et ſic in europa. liiij. gentes ſunt
vt dicit Chryſoſtomus. Aphrica vero ab
occidente vſq3 ad meridiem eſt protenſa
ſiue porrecta. ⁊ ſm quoſdam dicta aphri/
ca quaſi aphrica eo q̃ ſoli omnino ſit ap
ta ⁊ nulli quaſi frigori ſit ſubiecta vt dicit
Iſido. Aliqui autem dicunt ab afer filio
Abraam ex certa cauſa eſſe dictam q̃ ver/
ſus lybiam dicitur duxiſſe exercitũ ⁊ ibi
victis hoſtibus conſediſſe. ⁊ aphrica cum
europa eſt totius orbis medietas. Quidã
vero dicũt q̃ has tres partes mũdi tres
filij Noe diuiſerunt poſtq̃ egreſſi ſunt d
arca. ita vt Sem cum ſua poſteritate futu
ra occuparet aſiã Japhet europã ⁊ chã
poſſideret aphricam ſicut dicit gloſa ge
ne x. ⁊ idem dicunt Chryſoſto. ⁊ Iſido.
Plinius ⁊ alij plures concordant cũ eis.
¶ Item beata trinitas repreſentatur in
motibus. Eſt enim motus ſm locum tri
formis. rectus circularis ⁊ obliquus. Itē
diſtinguitur motus ſm aliquos in natu/
ralem. cuius principium eſt natura. ⁊ vio
lentum cuius principium eſt ab extra. et
animalem cuius principium ab intra. q2
ab anima que mouet multipliciter. ¶ Pri

in numeris eſt repreſentatio trinitatis. Nam primum impar ē ternarius numerus in quo pfectio primi repſentaẗ.ſ.dei qui trinus ē ⁊ vnus. Jō ois res q̄ h₃ iſta tria.ſc₃ principium mediu₃ ⁊ finē dicitur eē pfecta. vtpote q₂ in trinario numero finis conformatur principio ⁊ iō ſic dicit phs primo celi ⁊ mundi ſm tranſlationē arabicā. Per hūc numeꝝ ſc₃ ternariū adhibuimus noſmetipſos magnificare vnū deum eminētē proprietatibus eorum q̄ ſunt creata Unde ⁊ hermes trimegiſtus ponūt mūdum pfici in trib⁹ ymāmene. qd̄ eſt impulſio vel iplexio cauſaꝝ.neceſ/ſitate que eſt exequatio cauſarum p motum ad eē ⁊ ordine qui eſt diſtributio cuiuſlibꝫ pducti i locū et officiū ſuū. ¶ Itē numer⁹ diuitur in tria.q₂ numeroꝝ ſm Iſido.alius linealis alius ſuperficialis. alius vero ſolidus. Linealis eſt qui ab vnitate incipiēs ordinate pcedit vt vn⁹ duo tres ⁊ ſic i infinitū. Supficialis vero nūerus eſt duct⁹ in ſe in aliū ſemel vt bis duo bis tria. Solidus aūt eſt q ducit in ſe vel i aliū ſemel ⁊ poſtea ſemel duciẗ i totū. vt cū dr̄ bis duo bis ter tria ter ⁊ ſic de aliijs. Vel alia diſtinctio nūeri per tria ē.q₂ nūmerorū alius digit⁹ ali⁹ articulus ⁊ alius cōpoſitus. Digitus eni cōtinet nūeros ſimplices ab vnitate vſq₃ ad decē. Articulus cōtinet decem ⁊ alios denarios. vt viginti.trigita.quadraginta.⁊ ſic de ſingulis. Cōpoſitus vō vtrūq₃ cōplectitur. vt vndecim duodecim.tredecim ⁊c̄. ¶ Item repñtatur trinitas i figuris. Na₃ prima figura dr̄ rectilinea. Hec eſt triangulus habēs triangulos equales duobus rectis. Cui comparatur anima vegetabil'. q̄ h₃ tres vires nutritiuā augmentatiuam.⁊ gnātiua₃. Eſt ergo triangulus tribus licis iclusus in trib⁹ āgulis extēſus.⁊ p tres ſpēs diuiſ⁹.q ſūt ſm ph₃ eqlater⁹ q h₃ oia latera eq̄lia: Iſocheles q h₃ duo latera tm̄ eq̄lia.⁊ gradaiū q h₃ latera ineq̄lia. Figura circularis repſētat trinitatē q₂ de⁹ ē circulo ſiliſ. Dicit eni hermes ſupradictus ꝙ mōas gignit monadē.⁊ in ſe ſuū reflectit amore₃. Qd̄ quo ad noſtrū itellectū trahētes dicim⁹ ꝙ pater vn⁹ vnicū generat ⁊ genuit filiū ab eterno cū q̄ ēt ſiml' ab eterno ſpirat ſpm̄ſanctū.q ē nexus ⁊ amor amborum. Nā de⁹ pater ab eterno ſe pfecte itelligit ⁊ itelligēdo ſe diligit. quā dilectionē extra ſe ad aliū nō extēdit ſed i ſe reflectit q₂ ad itelligētē ⁊ itellectū ad patrē ⁊ filiū a qbus pcedit ipſa dilectio ad modū circuli in ſeipſū reflectit. Unde omnino deus in eſſentia₃ vnus paẗ intelligēſ ⁊ intelligendo filiū gignens ⁊ amor ab vtroq₃ pcedens vt in vtrūq₃ ſe referēs ⁊ reflectens Propter qd̄ trimegiſtus fuit interrogatus quid eē deus: Reſpondit De⁹ ē ſphera itelligibilis.cui⁹ centru₃ eſt vbiq₃ circūferentia vō nuſq̄. Nam q₂ de⁹ corpus nō ē nec ēt eē poteſt eo ꝙ ſūme ſimplex eſt q₂ omne perfectiſſimu₃ op₃ eē ſimpliſſimu₃ eo ꝙ poſteri⁹ componētibus ſit omne compoſitū ideo ad differentiā ſphere corporalis dicit ꝙ eſt ſphera intelligibilis. vnde in centro quod eſt quid minimu₃ ⁊ ſimpliciſſimum circumferētie comparatū diuinam ſimplicitatē itelli ige.ſed per circūferentiā que eſt maxima imenſitatem diuinā accipe. Eſt ergo ſēſ⁹ deſcriptiōis pdicte. deus ē ſphera.i.pricipio carēs ⁊ fine multo magl q̄ circulus ſiue ſphera vt ſic ei⁹ noteẗ eternitas. intelligibilis vt noteẗ ei⁹ imaterialitas. Cuius centrum ideſt indiuiſibilis ⁊ ſimplex eēntia vbiq₃ tota eſt.ſed circūferentia eius ideſt eius immenſitas nuſq̄ eſt. q₂ a loco cōprehendi nō pōt. ſic ēt circūferētia primi celi dicitur minime loco contineri. q₂ primum celum eēt in loco cū loc⁹ ſit terminus corporis continentis vt phs in phyſicis dicit extra celum aliud corpus eēt qd̄ celum includeret.⁊ ſic ſequeretur qd̄ de illo alio corpore. ⁊ ſic de aliijs.⁊ ita procedereẗ in iſinitū qd̄ ē incōueniēs Unde ſm Alexādrū vltima ſphera nullo mō ē in loco. S₃ auerroys dicit ꝙ lic₃ vltimū celū nō ſit in loco p ſe ideſt ſm circūferētiā. eſt tn̄ in loco per accidens rōne cētri circa qd̄ mouetur. q̄ ipm cētrū h₃ fixionē in loco. S₃ rōnabilſ

us vř dcm̃ Themiſtij .ſ.q̄ vltima ſphera ꝛ ſm circūferētiā dr̄ eē in loco rōne ptiū. q2 ptes mutāt locū ſubſtātia ꝛ rōne lȝ nō actu ſȝ potētia tm̄ cū non ſit ps actu diuiſa. Si.n.eēt pars celi actu diuiſa tūc eſſet actu in toto ſic in loco. Vñ q2 aliqd dr̄ de toto rōne ptiū in q̄tū ptes vltime ſphere ſūt in loco i potētia. tota vltima ſphera eſt i loco per accidens rōne partiuȝ qḋ ſufficit ad motū circularē. Quicqd autē ſit de ſphera corporali. de deo tamen qui eſt ſine quātitate immenſus ꝛ omnino indiuiſibilis. hoc eſt verum q̄ nullo apprehēdatur loco. Sic ergo de9 dicitur ſphera propter ſuaȝ eternitatem. intelligibilis propter ſuaȝ immaterialitatem ꝛ dicitur habere centrum propter ſuaȝ ſimplicitatem. vbiqȝ totus propter ſuaȝ indiuiſibiltateȝ. ꝛ dicitur eſſe nuſq̄ ideſt a nullo loco comprehēſus propter ſuam immenſitatem. ¶ Item repreſentatur trinitas in conſonantijs muſicis. Sunt enim muſice tres partes. ſcȝ armonica rithmica ꝛ metrica. Item armonica ſit tripliciter Nam ſm Iſido. omnis ſonus armonicus aut voce editur ſcȝ per fauces. aut flatu ſcȝ p fiſtulas. aut pulſu ſicut p timpana pſalterium ꝛ citharam ꝛ huiuſmodi. Pulſus importat potentiaȝ patris. vox refertur ad ſapientiam filij: flatus ad bonitatem viuificatiuam ſpiritusſancti. Sic patet q2 beatiſſima trinitas in omnib9 licȝ vario modo repreſentatur ſuis effectibus q̄ deus omniū auctor eſt non ſolum vt vnus ſed etiam vt trinus. ex quo omnia: per quem omnia. in quo omnia cui ſemp ſit honor ꝛ gloria ꝛ erit in ſecula.

¶ Capitulum. lxxxij.

VErbū dei aſſimilat̄ lumini iuxta illud Pſal. Lucerna pedibus meis verbū tuū ꝛ lumen ſemitis meis. ꝛ hͣ ſimilitudo attēdit̄ quātuȝ ad ſeptem. ¶ Primo q2 lumen eſt diuerſorum corporum diuerſimode penetratiuum. Vnde auctor perſpectiue dicit q̄ lumen eſt triplex. ſcȝ reflexum fractum ꝛ directum. Reflexum ſicut a ſpeculo ꝛ alijs politis corporibus que lumē a ſe receptū reijciunt. Et tales ſunt qui verbū dei audiūt ſed ipſum auditum reijciunt vel cōtradicendo vel contrafaciendo ſm illud Iob. xxiiij. Ipſi fuerunt rebelles lumini vel reijciūt illud obliuiſcēdo. ſȝ illud Ja. i. Comparabitur viro cōſideranti vultuȝ natiuitatis ſue in ſpeculo. Pſal. Proieciſti ſermones meos retrorſum: ſed Luce. x. dicit̄. Beati qui audiunt verbum dei ꝛ cuſtodiūt illud. Aliud eſt lumen fractuȝ. ſicut quando lumen venit ad corpus aliquantulum denſum vel durum. Tale.n. corpus lumen in ſe recipit ſed ꝓpter mãȝ q̄ oīno non obedit vt trāſire lumē poſſit lumē nō recte incedit ſȝ ab inceſſu recto diuertit. ꝛ talis inceſſus dr̄ fractio radij. Sic frangitur verbum dei in his qui audiendo ipſuȝ ſuſcipiunt ſed non obediūt faciēdo. Vnde nec recte ipſum ſuſcipiunt ꝛ ideo dr̄ Ja.i. Eſtote factores vbi ꝛ non auditores tm̄ fallētes voſmetipſos Mathi. vi. Vide ne lumen qḋ in te eſt tenebre ſint. Nam res quā radius nō penetrat licet ex vna parte vbi lumen recipit ſit illuminata ex alia tamen ad quā non tranſit remanet tenebroſa. Vnde tales licet illuminentur in eo qḋ audiūt: tamē tenebroſi ſunt in eo quod non faciunt. Tertium lumen dicit̄ directum quando non repellitur nec materiaȝ inobedientem reperit ſed libere trāſit. ꝛ operationes perfectas facit. Sic ſimili modo etiam verbū dei ē cū diligenter ꝛ perfecte auditur ac deuote. q2 tūc memoriter retinet̄ ꝛ obedient ac ſollicite implet̄. Vnde tunc perfectam operationem fac. quia ad eternā beatitudinem perduc: ſm illud Ja.i. Si quis perſpexerit in lege perfecte libertatꝭ non auditor obliuioſus factus, ſed factor operis vel verbi hic btūs in facto ſuo erit Pſal. Deducet quaſi lumen iuſticiaȝ tuā. Nam lumē hmōi tranſeūdo deduc̄ a principio ad medium ꝛ de medio ad extremum. ſic verbum dei quando audit̄ aure: retinet corde. perficit̄ opere. tūc iuſtificat hoiem ꝛ dignū reddit̄ eterne beatitudis. ¶ Secūdo q2 lumen eſt formaꝛ vel figuratus

declaratiuū ꝛ manifeſtatiuū. ſic verbū dei manifeſtat nobis formas ꝛ figuras vitiorū ꝛ virtutū. Ephe. v. Omne qḋ manifeſtat lumen eſt. ¶ Tertio q: lumē eſt oculorum letificatiuum. Eccleſiaſtici. xj. Dulce lumē ꝛ delectabile eſt oculis videre ſolem. ſic verba dei interiores oculos anie illumināt ipſamq; letificant ꝛ delectant. Prouer. xv. Lux oculoꝝ letificat aiam. ¶ Quarto quia lumē ē egris oculis odioſum ꝛ moleſtie illatiuū. Similiter verba dei in hominib⁹ praue diſpoſitis ſunt moleſta. Jo. iij. Dilexerūt homines magis tenebras q̄ lucē: Erant eñ eoꝝ opera mala. ¶ Quinto quia eſt pigricie excitatiuū. Nam lumē dei adueniēs excitat mentē ad ſurgendū a lecto peccati ꝛ etiā ad bene operandū. Jſa. lx. Surge illuminare hieruſalē ꝛc̄ Sunt eñ verba bona quaſi ſtimuli. Eccl. xij. Verba ſapientū q̄ſi ſtimuli. ¶ Sexto quia lumen ē formarū ꝛ ſpecieꝝ in ſuperficie ſpeculi vel alteriuſ corpis politi impreſſiuū. Nam lumē polite materie ſuperficiē ptingens in angulis equalibus ſe reflectit ꝛ omniū ſubiectoꝝ formas imprimit. Unde quod eſt extra ſubſtantiā in ſuperficie collocat ſpeculi per imaginem ꝛ figurā. Sic etiā per verba dei imp̄munt mentibus hominum diuerſe cogitationes ꝛ affectiones quaſi diuerſe imagines. Nam qñq; verbum dei auditū mentes audientiū eleuat in contēplationē ꝛ amorē celeſtiū: qñq; etiam imprimit timorē ſupplicioꝝ infernaliū: qñq; etiā contemptū ꝛ deſpectū omniū mūdanoꝝ: qñq; fugam ꝛ odiū omniū vitiorum. Et hec precipue facit verbum dei in mentibus politis ꝛ a peccatoꝝ rubigine terſis. Unde hoc eſt lumen ſapientie qḋ mentes multipliciter informat. Sap. vj. Diligite lumen ſapientie. ¶ Septimo qa lumen ſm diſpoſitionē materie quā ſubintrat eſt variationis ſuſceptiuū. Nā ei⁹ claritas intendit in materia pſpicua ꝛ pura: ꝛ remittitur in materia feculenta. Sic verbum dei in mente pura ꝛ terſa a vitijs lumen ſapientie plurimū inducit. ſed in mente impura ꝛ feculenta peccatis lumen ſapiētie vel gratie nō immittit. Jtē in diaphana materia quia obſtaculū non inuenit: ideo per eam irradiās proprios fulgores exp̄mit ꝛ oſtēdit: vt Diony. dic. ꝛ q̄to pfectius in illo ꝓfundat tanto lati us ex ea refuſa ad alia deriuat. Dum aūt lumen materie groſſe infundit impfecte ab ea recipit. Vñ ſolū ſe diffundit extrinſecus. Sic verbū dei in mente perula nō habēte opacitatē vel groſſiciē materialis amoris fulget vel ſplendet: ſm illud Tobie. xiij. Luce ſplēdida fulgebis. i. nō ſolū in te ſplēdida eris ſed etiā alijs p doctrinam vel bonoꝝ opeꝝ exempla fulgebis: ſm illud Matth. v. Sic luceat lux veſtra corā hominib⁹ vt videant opa veſtra ꝛc̄. Unde de talib⁹ dicit Baruch. iiij. Stelle dederūt lumen in cuſtodijs ſuis. Stelle eñ ſunt mūdiſſime ſubſtātie ꝛ lumē a ſole pcipiūt qḋ alijs refundūt. ſed in mente vbi eſt dēſitas amoris materialis ꝛ tēpalis lumē diuini verbi ſolū exterius in auditu pcipitur: ꝛ ſi aliquo mō ad cor tranſeat nō ibi figit vel aliquid opatur ſed citius a cōtrario facti ſiue affectus repellitur. Sic lumen a groſſis vel cōpactis corporibus repulſam patit: nec ad interiora admittit: etiā in ſupficie eſſe videt. ¶ Jtē verbū dei aſſimilat ipi radio ſolari: ex cuius reflectione generat flāma ignis: vt dr̄ ij. Mach. j. Sol refulſit q prius erat i nubilo ꝛ accēſus eſt ignis magn⁹ ꝛc̄. Jta frequenter diuinū verbū generat in mente hominis mirabilē flammā amoris. Pſ. Eloquiū dñi inflāmauit eū. Et nota q radius inflāmationē cauſans oportet q ſit a corpe terminato ſolido ꝛ firmo. i. pmanente. Vñ radius ſolis in aqua fluente inflāmationē vel ignitionē cauſare nō pōt: ex eo q hmōi aqua nō eſt ſolida nec pmanens nec etiā terminata: ꝛ iō nullam formā retinēs. Poſſet tamē fieri in aqua cōtenta in aliquo vaſe valde rotūdo ꝛ ſolido ꝛ terminātē ꝛ qeſcente puta i ampulla vel hmōi. Et ita ſilr etiā ad hoc vt ex verbis diuinis cor hoīs inflāmet oportꝫ q ſit terminatū per inquirendi ſobrietatem. ſ. vt nō plus velit ſapere q̄ oportet

ſed ſapere ad ſobrietatē. ¶ Itē oportꝫ ꝙ ſit ſolidū.i.nō confractū ſiue obliuioſum vt.ſ.qđ ex vna parte recipit ex alia parte effundit. Vnde dicit᷑ Eccꝭ.xxj. Cor fatui quaſi vas confractū oēm ſapientiā nō tenebit. Vel debet eſſe ſolidū.i.nō molle:qꝛ quodcūqꝫ molle eſt ſicut faciliter impreſſionē recipit ita faciliter amittit. Et talis etiā ſicut faciliter ad verbū dei accēditur ita faciliter extinguit᷑. ¶ Item oportet ꝙ ſit ꝑmanens vt nō ad tꝑs credat ⁊ in tꝑe tēptatōnis recedat:ſꝫm illud Jo.ĳ. Si māſeritis in ſermōe meo vere diſcipuli mei eritis ⁊c̄. Cor ergo quod habet ſtabilitatem ⁊ ſoliditatē vehemēter inflāmatur ⁊ incendit᷑ per diuini eloquij.i.ſacre ſcripture radiū. Lu.xxiiij. Cor noſtrū ardens erat in nobis dū loqueret᷑ nobis in via ⁊c̄. ¶ Item verba dei frequēter predicata aſſimilant᷑ ſcintillis. ¶ Primo qꝛ ſcintille habent igneitatē. Nam ſcintilla eſt modica ignis particula ex materia ignita caloris impetu reſoluta. Quia.ſ.ex mente celeſtis deſiderij vel superni zeli igne accenſa verbum deuote ꝑdicantis egredit᷑ cum impetu feruoris:quo mentes audiētium ſuccendunt᷑ ⁊ inflāmantur:ſꝫm illud Ezech.j. Scintille quaſi aſpectus eris candentis:vt dicit Grego. vita ꝑdicantiū ſonat ⁊ ardet:ex quo ſcintille ꝓdeunt ideſt verba ignita. ¶ Secūdo verba dei freqn̄ter audita aſſimilantur ſcintillis ratione mobilitatis quia habēt mobilitatē:quia ſcintilla mox vt reſoluitur ſurſum mouetur:ſed dū ex partib⁹ terreſtribus grauatur ad centrū iterū reclinat᷑:⁊ ideo ſcintille diſcurrūt nūc aſcendēdo nūc deſcendendo. Sap.iij. Tanꝗ̄ ſcintille in harūdineto diſcurrent. Sic ſancti ꝑdicatores nituntur per ſuū verbū corda audientium ad celeſtia eleuare:⁊ tunc eoꝝ verba ſunt vt ſcintille aſcendentes. Sed interdū ꝓpter auditorū imbecillitatē coguntur ipſa verba que predicāt tēperare:⁊ ea potius auditoꝝ fragilitati ꝙ̄ ſue auiditati cōcordare:⁊ tunc eorum verba ſunt quaſi ſcintille deſcendētes. Sic faciebat Apl̄s Roma.vij. Humanū dico propter infirmitatem carnis veſtre. Interdum etiā ea temperant propter infirmitatem propriam:ſꝫm illud Coꝝ.xij. Parco autem ne quis exiſtimet aliquid eſſe ſupra id quod videt in me aut audit ex me. ¶ Tertio quia ſcintille habent luminoſitatem:ſic ſanctorum predicatorū verba illumināt audientium corda ad conſiderandū dei opera. Eccꝭ.xlij. Deſiderabilia oīa opera eius ⁊ tanꝗ̄ ſcintilla que eſt conſiderare. ¶ Quarto quia ſcintille habent virtuoſitatem. Ex modica enim ſcintilla fit ſepe maximus ignis. Ita ſimiliter ex breui predicatōne immo aliquādo ex breui ſermone ſequitur magnus fructus. Eccleſiaſtici.xj. Ab ſcintilla vna augetur ignis. Vnde Actuū.x. dicitur ꝙ predicante Petro cecidit ſpūſſanctus ſuper omnes qui audiebant verbum dei. Sapientie.ij. Sermo ſcintille ad cōmouendū cor noſtrum. ¶ Item verba dei aſſimilant᷑ guttis ⁊ ſtillis roris ⁊ pluuie. Vnde Deuter.xxxij. Cōcreſcat vt pluuia doctrina mea: fluat vt ros eloquiū meū ꝙ̄ſi imber ſup herbam:⁊ quaſi ſtille ſuper gramina. Eccleſiaſtici.j. Guttas pluuie ideſt verba doctrine celeſtis quis dinumerauit: Nam ſicut ſapientie eius non eſt numerus ita nec verborū eius. Gutte etiam ſue ſtille terram humectant:radices ingroſſant:ſemina fecundant:plantas ⁊ arbores vegetant:piſces in mari recreant: oſtreas impinguant ac in eis margaritas generant: inſuper etiam lapides cauant. Ita ſimiliter etiam verba diuina audita deuote vel lecta animā humectant deuotione: radices cordis ideſt cogitatōnes ⁊ affectōnes ingroſſant augmentatione: ſemina ideſt bona propoſita fecundant operatione: plantas ⁊ arbores ideſt nouiter conuerſos ⁊ penitentes qui debent fructus dignos penitentie facere: vegetant ideſt confortant ſpirituali refectione:piſces in mari ideſt poſitos in amaritudine ⁊ tribulatione recreant interiori conſolatione: oſtreas ideſt clauſtrales ⁊ incluſos impinguant religionis obſeruatione: ac in eis margaritas puritatis generant ſollicita

caſtificatione ⁊ emendatione: item lapides ideſt lapidea ⁊ dura ſeculariū corda peccatorum emolliunt ⁊ cauant ideſt ad compunctionē ⁊ penitentiaꝫ diſponunt frequenti auditione: ſicut gutta cauat lapidem nō vi ſed ſepe cadendo.

Capl'm lxxxiij.

Virginum ſanctaruꝫ perfectio aſſimilatur circulo galaxie propter quattuor. ¶ Primo propter decorem ⁊ pulchritudinē. Nā galaxia eſt circulus celeſtis ceteris circulis pulchrior. Et ſimiliter de virginitate dicit Cyprianus ꝙ eſt flos eccleſiaſtici germinis decus atqꝫ ornamētum gratie ſpiritualis ⁊ illuſtrior portio gregis chriſti. Et Ambroſius de ipſa dicit i libro de virginitate: Pulchritudinē quis poteſt eſtimare maiorem decore virginitatis: Que amatur a rege: probatur a iudice: dedicatur a domino: conſecratur a deo: ſemper ſponſa ſemper innupta. Unde nec amor fratrem habet nec damnū pudor. ¶ Secundo propter honorem. Eſt enim virginitas tanto honorabilior q̄to ſublimior. Eius autem ſublimitatē oſtendit galaxie ſitus que medium tenet inter duas partes celi inequales: virginitas ſimiliter medium celi tenet. Namqꝫ angelis debetur ⁊ hominibus: inter quos quaſi media eſt virginitas habens cum hominibꝰ cōmunem carnis fragilitatem: ſed cū angelis habet cōmunem ⁊ quaſi ſupra homines incorruptionis integritatē. Propter quod dicit Hierony. ꝙ in carne preter carnem vincere angelicum eſt non humanum. Damaſcenus dicit ꝙ abſtinentia a nuptiis eſt angelorum imitatio. Dicit enim Ptolomeus i almageſti libro octauo capi. ij. ꝙ circulus galaxie duplex eſt. Unus quaſi intra alium ⁊ ille qui eſt itra continuus videtur incipiens a pedibus geminorum ⁊ regyrans in geminos per principium ſagittarij. Et alter eſt ſupra illum nō vbiqꝫ cōiunctus ei ſed in aliquibus partibus coniunctus ei ⁊ in aliquibꝰ diſtinctus ab eo: ⁊ iterum ille exterior circulus nō videtur omnino continuus ab aliquo puncto in punctum idem: ſed in multis locis videtur interſectus. Similiter etiam duplex eſt perfectio ſiue incorruptio virginalis. Una interior in propoſito mentis: ⁊ nec cōtinua ⁊ perpetua debet eſſe. Alia eſt extra virginitas ſcilicet carnis: ⁊ nec interrumpitur ſeu corrumpitur per violentiam abſqꝫ conſenſu mētis: ⁊ tunc non amittitur meritum virginitatis ſicut dixit ſancta Lucia: Si me inuitam feceris violari caſtitas mihi duplicabitur ad coronaꝫ. He autem due integritates in quibuſdam inueniunt coniuncte quia vtranqꝫ habent: in quibuſdam diſiuncte ideſt integritas carnis ſine integritate mentis: vel econuerſo. ¶ Tertio virginitas aſſimilatur galaxie propter candorem. Nam galaxia quendam cādorem habet: ⁊ ideo vocatur via lactea ſiue circulus lacteus: Et iſte cādor competit virginitati que eſt candor lucis eterne vt dicitur Sapientie. vij. Quedaꝫ ſunt que habent lucem ⁊ incorruptibilitatem eternam ideſt interminabilem vt ſol ⁊ ſtelle: ⁊ ſic habebunt corpora ſanctorum poſt reſurrectionem que erunt ſicut ſtelle in perpetuas eternitates vt dicitur Danielis. xij. Huius autem eterne lucis ⁊ incorruptibilitatis eſt quidam candor virginitas carnis in qua nihil coinquinatum incurrit vt habetur Sapientie. vij. Eſt enim in carne corruptibili perpetue incorruptionis meditatio: vt dicit Auguſtinus Eccleſiaſtici quadrageſimotertio capitulo: Pulchritudinem decoris eius admirabitur oculus. ¶ Quarto propter ſplendorem. Nam galaxia inter omnes circulos celeſtes meliorem habet claritatem. In locis enim illis vbi videtur galaxia ſunt ſtelle multe parue quaſi continue in quibus diffunditur lumen ſolis omnino luminoſe: Et magis refulget fulgor ille: ⁊ ibi materialis eſt pars orbis ideſt ſpiſſior: Et ideo aptior ad tenendum lumen et terminandum viſum. Et ideo apparet locus iſte ma

gis radioſus. Similiter virgines in celo habēt ſingularem ſplendorē glorie. Nā virginitati debet̄ aureola. Unde corpus virgineū eſt in celo ſicut circulus ſplendidiſſimar̄ ſtellar̄. Iſa. xiij. Stelle celi ſplendor earū. ¶ Quinto propter fixionem. Nam galaxia (vt dicit phūs in libro Metheo.) nō recedit ab vno loco orbis. qđ intelligitur q̄tum ad apparētiā propter motū tardiſſimū quia in rei veritate cōpertum eſt q̄ galaxia mouetur motu ſtellarum fixarū. ſ. in cētū annis vno gradu: Et hec immobilitas competit virginibꝰ ſacris que ita inheſerunt chriſto q̄ nūq̄ ab eo potuerūt ſeparari. Apo. ad Rom. viij. Quis nos ſeparabit a charitate xpi:

Capłm lxxxiij.

Virtutū pfectio dicit̄ ſimilis arcturo: d̄ quo Job. ix Qui facit arcturū et oriōnas ꝛc̄. Nam arcturꝰ a ſeptem ſtellis in axe fixis et in ſe reuolutis conſtituit̄: vt dicit Iſido. Hoc ergo ſignū ſeptē ſtellarū ſignificat i anima pfectionē ſeptē virtutū propter quinq̄ʒ. ¶ Primo ꝑpter numer̄: quia vt ſeptē ſunt ſtelle illud ſignū decorātes: ita ſunt ſeptē virtutes aīam pficientes. ſ. ſm ſeptē que in nobis regenda ſunt: tria ex parte anime: ꝛ quattuor ex parte corpis. Anima eñ cōſtat ex tribus potētijs: corpus vero ex quattuor elemētis. Naʒ ex pte aīe pma eſt vis rōnalis q̄ illuſtrat̄ fide ad cognoſcendū ver̄. ſecūda eſt vis iraſcibilis: que erigit̄ ſpe ad malū declinandū. Tertia eſt vis cōcupiſcibilis: que incenditur charitate ad diligēdū bonū. ſed quo ad quattuor elementa ex q̄bus conſtituit̄ corpus. Primo in igne fulgente accipe iuſticiam de qua dicit phūs in. v. Ethi. q̄ ē p̄clariſſima virtutū. Et ſicut ignis purgat feces metallorū: ita iuſticia purgat vitia malefactor̄. In aere vero illuſtrāte ꝛ viā qua eundū eſt oſtēdente accipe prudentiam dirigentē. In aqua ardorem refrigerante ꝛ terrā ne diſſoluat̄ in puluerē ſuo humore cōtinente accipe temperantiā: ardorē cōcupiſcentie reſtringentē: ꝛ carnis cōtinentiam conſeruantē. In terra ꝑcuſſa vndiq̄ʒ aquis ꝛ tamē immobiliter permanēte accipe fortitudinē in periculis roborantem. Iſte ergo gyrus arcturi eſt quem nulla hominum poteſt violentia diſſipare. Job. xxxviij. Nunquid gyr̄ arcturi poteris diſſipare. ¶ Secundo repreſentatur har̄ virtutū perfectio propter ſitum. Nam ſm Grego. inter oēs circulos ſuperiores altior eſt circulus arcturi: ꝛ polo ſtellis altiſſimis ſtelle eiꝰ ſūt vicine: ꝛ nos per altitudinem dictarū virtutum maxime approximamus deo et angelis beatis qui ſunt in celis. ¶ Tertio propter aſpectum. Apparent eñ ſtelle ille radioſe ꝛ rutilantis forme. Quarum quattuor anteriores in modū quadranguli alternis lateribꝰ ordinant̄. Tres vero ſequētes ſtelle in modū ſemicirculi ordinant̄ ꝛ diſponunt̄. ſimiliter ꝛ he virtutes quādo in homine ſunt euidentium oper̄ radijs ſe oſtendūt. ſed pme quattuor quadrangulares ſunt quattuor cardinales virtutes q̄bus humana vita ex q̄ttuor lateribus ordinat̄ ꝛ roborat̄. Nam prudentia dirigit̄ in eligendis: temperantia diſponit̄ in vtendis: fortitudine roboratur in ſuſtinendis: iuſticia vero i diſtribuendis. Alie vero tres que quaſi ſemicirculum faciunt ſunt tres virtutes theologice: que nos in preſenti vita reſpectu pfectionis patrie nō ex toto ſʒ ex parte perficiunt: ꝛ ideo nō totū circulum ſed quaſi ſemicirculum faciunt. Nam ex parte fide cognoſcimus: ſpe imperfecte tenemus: charitate diminute diligimus. ¶ Quarto propter motum. Nam ille ſtelle ſub polo circa axem locate ſemper (ſicut dicit Gregorius) vertuntur circa axem ſicut vrſa circa ſtipitem. Et hinc eſt q̄ ille circulus vocatur vrſa maior: ſic Macrobius dicit. Item ſicut dixit Grego. ille circulus ſemper vertitur ꝛ nunq̄ ad ima dimergitur. Et quando tres ſtellas eleuat quattuor ad ima declinat. Et econuerſo cum quattuor ſurſum erigit: tres altas ſtellas ad ima ſubmittit. Quia videlicet he virtutes ſemper circa

rectū ſe vertunt ⁊ nunq̄ ab eo recedere vel ad ima ſeu obliqua vitioꝝ ruere per/mittunt. Et quia tres ad contēplatiōem ſcʒ theologice. quattuoꝛ vero cardinales ad actiuā vitam pertinēt: cū ille dimittūt iſte leuant: ⁊ ecōuerſo. Quia q̄to magis cōtemplatiue inſiſtimꝰ tāto magis remit/timur in actiua. Propter qđ dicit Beda ꝙ cōtemplatiua eſt ab omi actione quie/ſcere. ¶ Quinto virtutes aſſimilant ar/cturo ꝓpter effectū. Nā arcturus dr ab arctādo: qꝛ ſuo frigoꝛe arctat ⁊ ꝯſtringit terrā. Vnde dicit Job. xxxvij. Ab inferioribus egredit tēpeſtas ⁊ ab arcturo frigꝰ. Ipa enī parte ſurgit frigus ꝓpter elōgantiam a caloꝛe ſolis: frigoꝛe vero pori ter/re arctant. Similiter etiā q in iſtis virtu/tibus eſt ꝑfectus totaliter refrigeſcit contra terrena ⁊ coarctat q̄tū pōt poꝛos terre. i. neceſſitates coꝛpoꝛis: ſm illud Apo. j. Timoth. vj. Habētes alimenta ⁊ his q/bus tegamur cōtenti ſimꝰ. ¶ Itē ſeptem virtutes aſſimilant ſeptē planetis. Nam in luna qui eſt p̄mus planeta verſus ter/ram ⁊ partim vmbroſa noctis tn̄ illumi/natiua ⁊ roꝛis generatiua repꝛſentatur fi/des q̄ eſt omniū virtutū pꝛima. Et licʒ ſit enigmatica: eſt tn̄ intellectꝰ ab erroꝛis te/nebris purgatiua ⁊ roꝛis. i. doctrine cele/ſtis adminiſtratiua: vel roꝛis. i. diuine gra/tie impetratiua. ¶ Veneri aūt q̄ p̄cedit ſolem ⁊ etiā diē ⁊ ex diei appꝛoximatiōe hʒ egros erigere aſſimilat ſpes: q̄ nūc pꝛece/dit veꝝ ſolem ⁊ eternū diem ⁊ confoꝛtat animū deficientē quouſqʒ ꝑueniamus ad patriā. ¶ Soli aūt inflāmanti ⁊ oia deco/ranti aſſimilat charitas: qua coꝛda inflā/mant ⁊ opera deo deuota ⁊ accepta efficiuntur. ¶ Mercurio cuius dicit eſſe ani/mam diſponere ad ſapientiā ⁊ eloquentiam aſſimilat pꝛudentia. ¶ Marti cuius dicit eſſe ad animoſitatē diſponere: et ſic animā deiectā erigere ⁊ ad bella ꝑparare: aſſimilat foꝛtitudo: cuius eſt tēptationes cōſtanter ⁊ viriliter ferre. ¶ Ioui cuiꝰ eſt oībus ꝓuidere aſſimilat iuſticia: que oībus pꝛodeſt: vn̄ bonos defendit ⁊ malos coꝛrigit ⁊ refrenat a noxijs. ¶ Saturno aūt qui eſt planeta frigidiſſimus: ⁊ cuiꝰ eſt caloꝛē firmamēti vel ſolis in iſtis inferioribus tēperare aſſimilat tēperātia: q̄ ha/bet eſtuantes paſſiones ⁊ cōplexiones in coꝛpe humano tēperare. ¶ Itē de quat/tuoꝛ virtutibus cardinalibus ſiue de vſu ipaꝝ inſtruit nos tēpus. Nā p̄mo q̄dem inſtruit nos tēpus de vſu pꝛudentie. Eſt enī homini pꝛudentia tripl'r neceſſaria. ¶ Pꝛimo in agēdo: quia ſicut dicit phs vj. Ethico. Pꝛudentia eſt recta ratio agibiliū. Pertinet igit ad pꝛudentiā ea que agit mēſurare ſm menſurā debite rōnis: ⁊ de hoc nos inſtruit tēpꝰ ſicut dicit Al/kindus in lib. de quinqʒ eſſentijs: quia eſt menſura rerū mutabiliū. Vnde quia om/nis actio hominis eſt cū tempeꝛ mēſura: debet pꝛudens in actionibꝰ ſuis ſe tēpoꝛi cōfoꝛmare vt. ſ. omnia faciat cum debita menſura. Itē docet nos tēpus oꝛdinate opari vnū poſt aliud: Quia tēpus ſic dic phs in. iiij. phiſi. eſt numerus motus ſm pꝛius ⁊ poſterius: Et hoc ad pꝛudentiaʒ pertinet. ſ. nō oīa ſimul velle agere ſʒ oꝛ/dinate vnū poſt aliud. Vnde Eccl'i. xj. Fili ne in multis ſint actus tui. Et ideo metrice dicit: Pluribus intētus minoꝛ eſt ad ſingula ſenſus. ¶ Secundo neceſſaria eſt pꝛudentia in diſponēdo: Et hanc docēt nos habere tres ꝑtes tempis quibꝰ tres partes pꝛudentie adaptant. Diuidit enīʒ tēpus in p̄ſens p̄teritū ⁊ futuꝝ. Et ſm h̄ aſſignat Tullius tres partes pꝛudentie ſcʒ Memoꝛiā in recoꝛdatione p̄teritoꝝ: Intelligentiā in oꝛdinatione pꝛeſentiuʒ. ⁊ Pꝛouidentiā in ꝓuiſione futuroꝛum. De q̄bus Deut. xxxij. Vtinā ſaperēt. ſ. p̄te/rita ⁊ intelligerent p̄ſentia ac nouiſſima ꝓuiderent. i. futura. ¶ Tertio neceſſa/ria eſt pꝛudentia in cauēdo. ſ. futura pericula. Et ad hoc ſollicitat nos tēpoꝛis alterabilitas. Nam tempe nihil alterabilius. et ideo coꝛpoꝛi nihil eſt piculoſius. Quia dicit Ipocras: Mutatōnes tempoꝝ maxime generant moꝛbos. Subita enī mu/tatio caliditatis in frigiditatē coꝛpa alte/rat ⁊ mutat. Et ideo quia natura nō patitur repentinas mutationes: ſubita muta

ta mutatio tempis eſt cauſa infirmitatis.
Sunt eñi precipue quattuor tempis qua
litates:Quarũ diſtemperãtia cauſa ẽ ſuo
modo tam corpalis ꝙ ſpũalis infirmita/
tis:a quibus quia moderna tempa preci/
pue abundare videnť ſumme debet caue
re homo ſapiẽs videlicz calidũ frigidum
humidũ ⁊ ſiccũ.Que quia his modernis
tempibus exemplariter loquendo oĩa
ſimul inordinate abundãt:videnť adeſſe
tempa de quibus pdixit Apls: Inſtabũt
tempa periculoſa.Eſtuat eñi tẽpus nunc
ardore inordinato.i.deſiderio peccandi.
Iſa.ix. Succẽſa eſt quaſi ignis impietas.
Itẽ abũdat frigiditas malicie ⁊ iniqtatis
ex defectu caloris vitalis ⁊ ordinati ſcilz
charitatꝫ.Matth.xxiiij.Abũdabit iniqui
tas refrigeſcet charitas multoꝝ.ij.Timo.
iij.Erũt homies ſeipos amãtes: vix ho/
die amať aliquid propter deũ ſed ꝓpter
propriũ cõmodũ.Vnde oĩs amor ẽ re/
ciprocus in ſeipm ⁊ ideo oportet vt re/
mittať in proximũ ⁊ in deũ.¶ Itẽ eſt ſup
abundãtia ſiccitatis que fit per ingratitu/
dinẽ que deſiccat humorẽ vitalẽ in mun
do.Vnde ſm Berñ.Ingratitudo eſt ven
tus vrens rorem grẽ fluẽta miſericordie
venas pietatis exiccãſ.ij.Timo.iij. Erunt
homies ingrati ſceleſti ſine affectiõe. ⁊ iõ
mũdus eſt hodie in pede ſtatue vbi con/
iungebať ferrũ teſte.Dañ.ij. Quia.ſ.circa
finẽ mundi erũt hoies ſine federe ⁊ ſicci
ab humore grẽ.¶ Itẽ eſt intẽperãtia no/
xij humoris voluptatũ carnaliũ in qbus
homines ꝑ poſſe abundãt.ij.Timoth.iij
Erũt homines magis amatores volupta
tum ꝙ dei.¶ Secundo tps inducit nos
ad iuſticiã cuiꝰ eſt cõmunitatẽ ſeruare ſi/
ne pſonaꝝ acceptione.Hanc cõitatẽ iuſti/
cie tps pcipue ſeruat:quia nihil eſt in eo
cõius ⁊ oibus equaliter eſt cõe. Vnde ne/
quiſſimi ſunt vſurarij qui eo qđ deus fe
cit cõe vtunť vſurarie dum tẽpus alijs vẽ
dunť.Sunt aũt qui nihil cõe eſſe vellent
vt cupidi. Alij vero qui ⁊ ſi qñqz cõia di/
ſtribuant tamẽ amore pecunie vel perſo
ne diſtributionis ⁊ iuſticie equalitatẽ nõ
ſeruant:quos oẽs redarguit temporis
cõmunitas ⁊ equalitas. ¶ Tertio tẽpus
inducit nos ad fortitudinẽ.Pertinet eñ
ad viꝝ fortẽ nõ ocio vel ignauia torpe/
ſcere nec ꝓpter difficultatẽ aliquã ab ope
re virtutis deſiſtere.Sed ſi aliqñ remitti
cõtingat cõtinuo reuiuiſcere: que oĩa tẽ
pus docet.Nam tẽpus nunꝙ quieſcit et
viciſſim curſum peragit. In quo.ſ.docet
nos pigriciã ⁊ ocioſitatẽ vitare. Ad qđ i/
ſuper ſollicitat nos ipiuſ tempis precioſi
tas. Nam ſicut dicit Augꝰ nihil eſt tem/
pore pcioſiuſ.Quia de oĩ poſſeſſione ſi
mul duo haberi poſſunt ſed duo momẽ
ta ſimul haberi nõ poſſunt. Vnde tẽpus
recuperationẽ nõ recipit: ⁊ ideo perdi a
nobis per ociũ nõ debet.Sollicitat enim
nos tempis breuitas.Quia lz tempus ſit
longũ nobis tamẽ eſt curtũ.Quia pereri
gnum ⁊ cũ tedio eſt tẽpus vite noſtre: et
ideo ſollicite ⁊ nõ pigre operandum eſt.
Ad hoc quoqz ſollicitat nos tempis icer
titudo ⁊ imperceptibilitas:Quia vt dicit
Iſido:Tẽpus per ſe nõ dinoſcitur ſed ſo
lum p actus humanos.Itẽ vbi deficit ibi
incipit:quia nũc quod eſt finis pteriti eſt
initiũ futuri:vt homo dicat ſemp illud
Pſ. Ego dixi nũc cepi.¶ Itẽ tẽpus ſi in
hyeme ſeneſcit in vere reuiuiſcit:vt ſi ho
mo quãdoqz remittitur cõtinuo renoue
tur.¶ Quarto inducit nos tẽpus ad tẽ/
perantiã:que maxime neceſſaria ẽ ad cõ/
ſeruationẽ ſanitatis ⁊ gratie ſpũalis.Qđ
etiã tẽpus indicat:quia moderato tempe
in ſuis qualitatibus tẽperato corpori ni
hil ſalubrius. Vnde dicit Ipocras in am
phoriſ.de tpibus moderatis: Si tempo/
ra tempaliter ſe habuerint boni erũt ſta/
tus:⁊ maxime bone enũciatiõis ſũt egri/
tudines:⁊ hoc tpaliter ⁊ ſpũaliter accidit
de medio ⁊ tẽperamẽto delectationũ:qꝫ
confert tpantia ſalutẽ corpis ⁊ anime.

Capl'm lxxxv.

Virtuoſi aſſimilanť ſtellis q
ad tria.¶ Primo quo ad
ſtellaꝝ eſſentiaꝫ. Nã ſtelle
ſm ſuã eſſentiã ſunt pure:
ſunt alte:ſunt ſphérice. qꝛ
virtuoſi viri ſũt puri p ↄtinẽtiã:alti p pa

tientiā: ⁊ ſūt ſpherici ꝑ obediētiā. ¶ Se/cundo quo ad ſtellaꝝ ꝑmanentiā. Quia ſtelle ſūt incorruptibiles: infatigabiles et inecliſpſabiles. Sic virtuoſi viri ſunt in/corruptibiles ꝑ tolerantiā: infatigabiles per cōſtantiā: inecliſpſabiles ꝑ perſeuerantiā. ¶ Tertio quo ad apparentiā. qꝛ ſtel/le ſunt parue: ſunt pulchre: ſūt proxime. Et virtuoſi viri ſunt parui ꝑ humilita/tem: pulchri ꝑ honeſtatē: ꝓximi ꝑ amorē vnitatē ſiue charitatem. ¶ Quarto quo ad īfluentiā. Quia ſtelle ſūt virtuoſe: operoſe ⁊ luminoſe. Similiter viri virtutuꝫ ſunt virtuoſi per grām. Eccꝉ. xliiij. Homies diuites in virtute pulchritudinis ſtudiū habentes. Itē operoſi ꝑ iuſticiā. Hebre. xj. Sancti ꝑ fidē vicerūt regna opati ſunt iuſticiā. Itē ſunt luminoſi ꝑ doctrinam. Matth. v. Vos eſtis lux mundi ⁊c.

Capl'm lxxxvj.

Vita homis naturalis ſeu corpalis aſſimilaꝛ vmbre. ¶ Primo ꝓpter cauſam. Quia vmbra (ſicut dicit Greg.) ex lumine formaꝛ ⁊ corpore. Eſt em̄ obiectio corpis opaci ad luminoſum. Sic vita humana cauſaꝛ ex cōiunctiōe aie intellectiue ⁊ corporis humani. Aia aūt intellectiua ꝓut intele/ctualis eſt lumini cōparaꝛ. Vnde ⁊ pħs. iij lib. de anima. Intellectū agentē q eſt ī aia dicit eſſe vt lumen. Et de hoc etiā lumie dicit in Pš. In lumine tuo videbim⁹ lu/men. Itē: Signatū eſt ſup nos lumē vul/tus tui dn̄e. Et ideo vita humana ex vna parte habet nobilitatē. ſ. ex parte lumis ideſt anime intellectiue a qua oritur. Io. j. Vita erat lux hominū. Ex alia vero vi/litatē. ſ. ex parte corporis quod viuificaꝛ: de cuius origine dicit Gen̄. ij. Formauit deus hoies de limo terre. Et hec duo tā/git Pš. Quaſi admirās tam diſparū cō/iunctionē: Dn̄e inquit quid eſt homo qꝛ innotuiſti ei aut fili⁹ hois qꝛ reputas eū ſcꝫ q̄tum ad animā. Nam q̄tum ad cor/pus ibi ſubditur: Homo vanitati ſimilis factus eſt dies eius ſicut vmbra pretere/unt. ¶ Secunda humana vita aſſimilaꝛ vmbre propter figurā. Quandoqꝫ enim vmbra habet figuram latā: quādoqꝫ ro/tundā: quādoqꝫ acutam. Nā ſi corpus lu/minoſum minus ſit q̄ corpus obiectum tunc facit vmbrā tendentē in latum ad modū calathi. Et tali vmbre aſſimilatur vita peccantiū que eſt vita vitioſa. Hec ē lata porta ⁊ ſpacioſa via que ducit ad ꝑ/ditionē: vt dicit Matth. vij. Et hoc acci/dit qꝛ luminare eſt min⁹ q̄ corpus obie/ctum: qꝛ ſcꝫ minus pōt in talibus aīa q̄ corpus. Vn̄ caro in eis dominaꝛ. Si vero corpus luminoſum corpi obiecto eſt eq̄/le facit vmbram equalē ⁊ rotundā. Talis vita eſt pfectoꝝ que eſt vita virtuoſa ⁊ ꝑ/fecta. Vnde aſſimilaꝛ vmbre rotūde pro/pter pfectionē figure rotūde ſiue figure circularis que ſm pħm eſt pfectiſſima fi/gurarū. Talis vita eſt eoꝝ in quibus lu/minare parificaꝛ corpi obiecto. i. in qbus caro ſpiritui cōformaꝛ vt ambo pariter ſeruiāt iuſticie ⁊ virtuti. Si vero lumina re ſit maius corpore obiecto: tūc facit vm bram tendentē in acutum. Vnde cum ſol maior ſit terra facit vmbrā pyramidalē. Et huic vmbre que incipit a lato ⁊ tēdit in ſtrictū aſſilaꝛ vita hoim̄ impfectorū q̄ adhuc ſūt pugna. ⁊ lꝫ aliqd ſentiāt de la/titudine vitioꝝ tn̄ pugne nō ſuccūbunt: qꝛ. ſ. ſe coartāt ꝑ pniam ſcientes q̄ arcta via eſt que ducit ad vitam. Matth. vij. ¶ Tertio aſſilaꝛ vmbre ꝓpter fugā: ſm illud Iob. xiij. Fugit velut vmbra ⁊ nūq̄ī eodē ſtatu permanet. Naꝫ vmbra ad mo/tum corporis mutatur ſimiliter ⁊ ipa vi/ta. Nā nō eſt eadem ſanitas corporis ma ne ⁊ veſpere: ⁊ hoc propter varietatem humoꝝ: in quoruꝫ adequatione ſanitas conſiſtit. Eſt autē ſciendum q̄ vmbra eſt corporum inſequentium fugitiua fugiē/tium inſecutiua. Quia plurimi qui plus vitam ſuam diligūt citius eam perdunt. Et de talibus erat qui dicebat: Precioſa eſt velut a texēte vita mea ⁊c. Iſa. xxxviij Econuerſo etiam plurimum accidit q̄ qui plus cupiunt mori illi diutius vi/uunt. Et de talibus erat qui dicebat: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus

eſt ꝛc. Pſ. ℭ Quarto aſſimilatur vmbre
propter menſurā: quia q̄to dies ē maior
tanto vmbra eſt minor. Quod fit: q2 tūc
ſol eſt in celo altior ꝛ capitibus noſtris ꝓ
ximior. Vnde corpus minus lumini op/
ponitur ꝛ ita fit vmbra minor. Et iō ſi ſol
directe ſup nos eſſet nulla ſup nos vm/
bra appareret. Econtra q̄to dies eſt mi/
nor tanto vmbra fit maior: quod ē quia
tunc ſol a nobis eſt remotior: ſicut quan
do eſt in occidente vel oriente. Sic etiam
accidit in hominibus. Quia q̄to dies ꝓ/
ſperitatis eſt altior tanto vite vmbra fit
breuior: ſm illud Ecc̄i.x. Ōis potētatus
breuis vita. Quod accidit vel ex inuidia
quia plures inuident magnis q̄ paruis:
et iccirco frequētius occidunt ab emuliſ.
Vel quia immoderatius delitijs vtunt: ꝛ
ideo q̄tocitius infirmant ꝛ moriuntur.
Vel hoc etiā prouenit ex diuina prouidē
tia vt oſtendat diuitias ꝛ potētias huma
nas eſſe contēnendas. Sicut Petrus ra/
uennēſis dixit de vita ſummoꝝ pontifi/
cum reddens ratiōem quare parū viuūt
cōmuniter cum ſummo gradu dignitatꝭ.
Econtrario aūt quibus deficit tēporalis
proſperitas prolixior vita videt: ꝛ talis
erat ille qui dicebat: Tedet aīam meā ꝛc.
Job.x. ℭ Item vita homis aſſimilat fa/
uille propter tria. ℭ Primo propter ꝑn/
cipium. Nam fauilla (vt dicit Iſido.) eſt
cinis modicus ex extinctione ſcintillaris
materie derelictus. Tanq̄ eñ ſcintille ful
gentes fuerūt primi parētes: ex quorum
materia ꝓpagata ſunt noſtra cinerea cor
pora. Sed ex eoꝝ extinctione. ſ. pecca ti
tranſgreſſione relicta ē nobis fauilla mo
dica. i. breuis vita. Quia per vnū homi/
nem intrauit peccatū in mundū: ꝛ ꝑ pec/
catū mors vt dicit Apls Roma.v. Job
xxxiiij. Aſſimilatus ſum fauille cineri.
ℭ Secūdo propter effectū. Nam fauilla
inherens carboni ignito fulgorē eius oc
cultat. Tanq̄ aūt carbo igneus eſt ſpiritꝰ
purus qui ex fauilla ꝛ cinere. i. ex corpo/
ree vite neceſſitate minoratur ſm̄o i cō/
ceptione. Sap.ix. Homo infirmus ꝛ exi/
gui tēporis minorat intellectū. ℭ Item
in operatione: Quia ſpūs promptus eſt:
caro aūt infirma. Matth.xx. Iſa.ij. Erit
fortitudo noſtra vt fauilla ſtuppe ꝛ opus
noſtrū quaſi ſcintilla. ℭ Tertio propter
motū. Repſentat eñ ſcintilla triplicem
motū. Primo motū nature: quia fauilla
(vt dicit Greg.) ad modicū ventū diſper
gitur: qua diſperſa puluis nunq̄ colligit.
Ita humana vita a modico cōtrario de/
ſtruit ꝛ in puluerē mortis diſpergit: ſed
tamē mortuus homo vix ad vitā redud
tur. Job.xxj. Erunt ſicut palee ante faciē
venti ꝛ ſicut fauilla quā turbo diſpergit.
ℭ Secūdo motū culpe: quia fauilla de fa
cili inflāmatur: ſed ſubito propter defe/
ctum nutrimēti extinguit. Sic homo vi/
uens in carne luxurie vel auaricie igne:
vel cuiuſcūq3 peccati ardore de facili in/
flāmatur ſed cito labente materia cum vi
tijs vita finitur. Iſa.ij. Erit ſicut fauilla ꝑ
tranſiens multitudo eoꝝ. ℭ Tertio mo/
tum gratie: quia fauilla dum eſt ignita ve
ti raptu ſurſum tendit: ſed derelicta pro
prio pondere tendit ad ima. Sic aīa ho/
minis in hac vita poſita calore charitatꝭ
inflāmata vel flatu ſpūſſancti eleuata ſur
ſum ad celeſtia tendit: ſed ſibi relicta pro
prio pronitatis pondere ꝛ corruptibilis
corporis mole aggrauata ſemper ad ima
deſcēdit. Vel quādoq3 anima ſurſū aſcen
dit per orationē feruentē: ꝛ quādoq3 ad
ima deſcēdit per penitentiam humilem.
Job.xlij. Me reprehēdo ꝛ ago penitenti
am in fauilla ꝛ cinere. ℭ Item vita huma
na aſſimilatur vapori propter quattuor.
ℭ Primo rōne eleuationis. Sicut enim
ꝓbatur in lib. de crepuſculis: vapores in
aere nō aſcendūt lōgius tribus miliaribꝰ
Vel ſaltē diſtinguunt tres regiones aeris
in quibus eleuant vapores. Quaꝝ vna ē
calidiſſima. ſ. ſuprema propter ignis vici/
nitatem. Alia frigidiſſima. ſ. media. Ter/
tia temperata. ſ. infima. Tales etiam ſunt
tres etates quibus humana vita deduci
tur. ℭ Primo eſt augmentatiua que. ſ. du
rat vſq3 ad viginti vnū annū ſm augmē/
tū lōgitudinis: vel vſq3 ad. xxv. ꝛ hec ſm
quoſdā ē etas calidiſſima. ℭ Secūda aūt

etas ſtatiua:⁊ h̄ eſt a.xxi. vel.xxv. vſqꝫ ad xl.ſi ſit homo bone cōplexionis. Et h̄ ſm̄ aliquos eſt magis tp̄ata etas q̄ p̄ma:q̄uis alij contrarium dicant. ❡ Tertia defectiua eſt.⁊ h̄ eſt vſqꝫ ad finem ⁊ hec etas eſt frigida. Sed ſicut quidam vapores reſoluūtur aliqñ in principio ſue eleuationis. ſ.i p̄mo aeris interſtitio ſicut patet ī nebulis ⁊ alijs vaporibus humidis. Quādoqꝫ in medio ſicut patet in nubibus. Quādoqꝫ vero in ſupremo ſicut patet de vaporibus ſiccis. Ita etiam de hoībus accidit:qꝛ quidam moriuntur in adoleſcētia ſiue iuuentute:quidam in media etate:quidā in ſenectute. Vñ mors etati non parcit. Et ideo beatus Ambroſius dicit ꝙ mors eſt ſenibus in ianuis ⁊ iuuenibus in ſolijs.

Et ideo ſtultus eſt qui perpetuitatem de vita confidit. ❡ Secundo aſſimilatur vapori ratione diſtinctionis. Diſtinguitur enim triplex vapor ſcilicet ſiccus ſiue terreus.⁊ humidus ſiue aque⁹ ⁊ tertius ex vtroqꝫ mixtus. Solum enim aqua ⁊ terra ſunt vaporabilia elementa. In his ergo tribus vaporibus tres modos accipere poſſumus hominum male viuentium Quorum vꝫ quidaꝫ ſunt terreni per auaritiam.quidam vero aquei per luxuriam ⁊ quidam ex vtroqꝫ mixti per ſuperbiaꝫ. Nam multi ſunt ſuperbi qui idcirco ſtatus altos ⁊ dignitates querūt ⁊ vt terrena poſſideant ⁊ vt voluptatibus affluāt. i. Ioh. ij. Oē quod ē in mundo aut ē concupiſcētia carnis aut ꝯcupia oculoꝝ aut ſuperbia vite. ❡ Tertio aſſimilatur hūana vita vapori rōne durationis.qꝛ vapores durant parum in aere ⁊ cito reſoluūtur. Sic homines paruo tēpore viuunt in corpore ⁊ cito moriuntur. Jacobi.iiij. Que ē vita nr̄a: vapor ē ad modicum parens. Dicitur enim decurtatus humane vite decurſus ſm̄ augmentū peccati. Nā a principio mundi qñ non erat peccatuꝫ adhuc multiplicatuꝫ hoīes viuebant diutius ſicut patet de prima etate q̄ fuit ante diluuium:in qua homines diutiſſime viuebant vel vixerunt. Nam adam vixit noningentis.xxx.annis. Seth eius filius noningentis.xij.annis cuius filius enos noningentis quinqꝫ annis.⁊ cayn eius filius vixit noningentis annis ⁊.x. ⁊ ſic de alijs patet. Geñ.v. Poſtmodum vō multiplicato vehemēter peccato tēpore noe induxit deus diluuium ⁊ abreuiari voluit deus deinceps tēpus hūane vite dicēs ad noe. Non permanebit ſpiritus meus in homine in eternuꝫ.qꝛ caro eſt. Erunt qꝫ dies illius centum.xx.annorum. Quāuis Auguſtinus hoc verbum exponit qꝛ tantum tēpus fuit abinde ꝙ hec deus dixit noe uſqꝫ ad diluuiū. Unde erunt dies illius ſcꝫ ad penitētiā indulti ſiquis redire voluerit centū ⁊ uiginti annoꝝ.ſ.añq̄ inducā diluuiuꝫ. Primus tamen ſenſus adhuc ſatꝫ pōt tolerari:qꝛ certū eſt ꝙ poſt diluuiū homines minus uixerūt. adhuc autem ulterius qꝛ a tempore diluuij ſemper inualeſcentē peccato amplius decurtata eſt intātū ut Dauid dicat in pſal. dies annoꝝ nr̄orum i ipſis.lxx.annis. Si āt in potētatibus.lxxx.anni amplius eorum labor ⁊ dolor. ❡ Quarto rōne reſolutiōis qꝛ ſcꝫ diuerſi uapores diuerſimode reſoluūtur:⁊ ſic diuerſi homines a diuerſis uitijs abſorbent. Nam quidaꝫ uapores ſunt qui reſoluūtur ſiue cōuertūt in ignem ſicut illi qui aſcendūt ſurſuꝫ ad ſupremam aeris regionē que dicitur regio eſtus:ubi incēduntur ⁊ in igneꝫ ꝯuertunt. Et tales fūt multi ad ſtatū dignitatꝫ eleuati. Qui uel incēdunt igne iracundie ⁊ ſeuicie ſicut Nero q fuit crudeliſſimus ⁊ iracundus. Uel auaritie ſicut de rege antigono Seneca dicit ꝙ fuit rex auariſſimus uel igne concupiſentie ⁊ luxurie. ſicut de Sardanapalo refert Oroſius qui fuit rex aſſyrioꝝ luxurioſiſſimus. Quidā vō uapores ſunt qui reſoluūtur in aereꝫ ſiue uentum ⁊ iſte uētus quādoqꝫ eleuatur in altum ⁊ generat in aere uel in mari tempeſtatē ⁊ talis eſt uita quorundam inquietorum qui ſemꝑ in iurgijs litigijs ⁊ ſeditionibus delectantur ⁊ pacē uidentur odio habere. Sicut dicitur ꝙ Alexāder cuidam querēti quare mundum ita infeſtaret ⁊ in pace ſtare non poſſet. Reſpō-

dit quoniã pax ei eſſet guerra ſi adeſſet.
Quãdoqꝫ vͦo ventus per cauernas ⁊ fo/
ramina terre ingreſſus facit terremotus
qui faciunt terram tremere. Et ſic quo/
rundam vita ita tyrannica eſt ⁊ terribilis
ꝙ faciũt alios tremere ⁊ in hoc quaſi po
nunt beatitudinem ſuam vt potentes re
putentur necnon terrori habeantur. Si
cut dicit Seneca de Alexandro in libro
de beneficijs ducebat ſummum bonum
terrori eſſe: ignorãs ꝙ ignaua queqꝫ ani/
malia timentur ob virus malũ ſicut ſcor
piones ⁊ ſerpentes ⁊ huiuſmodi. ¶ Alij
autem ſunt vapores qui in altuꝫ eleuati
efficiũtur nubes. Et talibꝰ aſſimilatur vi
ta iuſtorum qui a terrenis per affectum
eleuati ſunt ⁊ ſegregati. ⁊ ideo ad veloci/
ter eundum ad dominum parati ⁊ expe/
diti. Iteꝫ ideo dicitur Yſa. lx. Qui ſũt iſti
qui vt nubes volant ⁊c̃. Unde ſicut ex nu
bibus ſunt pluuie fulgura ſiue ſagitte et
tonitrua: ita ex talibus ſunt doctrine cor
rectiones aſpere ⁊ quãdoqꝫ manifeſta mi
racula. Tales nubes habent intus igneũ
vaporem. i. feruorem ſpũs ex quo proue
niunt talia. Et eſt ſciendum ꝙ tales vapo
res nubiũ quandoqꝫ eleuantur ⁊ trahũt
aliquando ſecum paleas: pilos: ligna: vel
lapides ꝑpter quod poſtea qñqꝫ talia plu
unt ⁊ non eſt hoc qꝛ talia fuerunt in nu/
bibus generata ſed cuꝫ eis eleuata. Et ſic
ſunt cupidi qui volunt omnia rapere et
ſecum trahere. Sed ſicut nubibus reſolu
tis omnia talia cadunt. Sic quando hu/
iuſmodi hoĩes per mortem reſoluuntur
neceſſe eſt hec omnia deſcendere ⁊ hic re
manere. Iob. xxij. Diues cum dormierit
nihil ſecum affert. ¶ Item vita humana
aſſimilatur aque fluuij propter ſeptem.
¶ Primo qꝛ fluuius habet continuitatẽ
in fluxu. Unde a fluendo dictus eſt. Non
eſt. n. vt dicit Iſidorꝰ aliud fluuius q̃ pe/
rennis ⁊ continuus aque fluxus. Et nos
ad modũ fluuialis aque fluendo conti/
nuẽ labimur ad mortem tendentes. Iux
ta illud Ouidij. Pretereunt anni more
fluentis aque. ij. Regum. xiiij Omnes
morimur ⁊ quaſi aque dilabimur in ter/
ram ⁊c̃. ¶ Secundo habet amaritudineꝫ
in ortu ⁊ in exitu: quia a mari omnes flu
uij oriuntur ⁊ ad mare reuertuntur. Sic
etiam humana vita ⁊ a planctu incipit: ⁊
in luctu finitur. Plorando enim homi/
nes naſcuntur ⁊ plorando moriũtur Ec
cleſiaſtici. i. Ad locum vnde exeunt flumi
na reuertuntur. ¶ Tertio habet volubi
litatem perpetuam in rotatu ⁊ velocita/
tem in curſu vel motu. Et quid eſt aliud
omnis vita noſtra q̃ quidaꝫ fluxus in ro
ta in qua ſemper rotata ⁊ nunq̃ ad mo/
dicum manens fixa vita continuo dimi/
nuta ⁊ ſemper de ea aliquo ſubtracto ad
mortem currimus curſu velociori q̃ flu
uius abſqꝫ mora Ioel. ij. Fluuius circun/
dedit me. Inter omnes enim motus: mo
tus vtiqꝫ celi eſt velociſſimus. Ex quo
cauſatur omnis alius motus. Unde flu/
uij rotatus illi motui comparatus ẽ qua
ſi nullus. Sed vita noſtra in fluxu mo/
tum celi ſequitur. Unde omni die de vita
noſtra minuitur: ergo multo fortius q̃
fluuiꝰ ad mare vita noſtra currit ad mor
tem. ¶ Quarto ratione profunditatis ⁊
pulchritudinis: habet enim aqua profun
ditatem in ſitu ⁊ pulchritudinem in aſpe
ctu. Quia vita noſtra ⁊ ſi nunc apparet
pulchra ⁊ aſpectu venuſta tanq̃ tamen
imo ſiue profundo ſtatus vaniſſimi con/
ſtituta: vana tota eſt ſicut ſpuma: ⁊ ſicut
via nauis in aqua ⁊ auis per aera: cuius
poſt tranſitum nulla eſt apparentia.
¶ Quinto habet dulcedinem in tranſitu
ex progreſſu quia. ſ. vita hominis in me/
dio ſuo eſſe videtur dulcis dum homo
eſt ſanus ⁊ iuuenis. Sed quia medium
non concordat cum extremis ideo nec
recta conſiſtit. Rectum enim vt dicit phi
loſophus eſt cuius medium non exit ab
extremis. Quare ſi vita noſtra eſſet recta
qualis ẽ in ortu ⁊ exitu: talis deberet eẽ i
tranſitu ſcꝫ luctuoſa. ¶ Sexto ratione cir
culationis. Flumen eni habet circularita
tem in motu dum a mari exit multa cir/
cuit ⁊ ad mare vltimo redit. Sic ſili mo/
do etiaꝫ vita a doloribus incipit dolores
decurrit ⁊ doloribus deſinit. ¶ Septimo

hꝫ virtuoſitatem in īpetu:qꝛ fortiter i oē
reſiſtens īpingit omnia frāgit nihil ei re
ſiſtit:ſed dum ad mare redit:penitus no/
men perdit. Sic ⁊ homo omnia in mun/
do diſponit oīa voluit oīa rumpit ⁊ fran
git nullū interdū reſiſtens inuenit:ſed ad
mortē dū venit omne ſuperbie nomen
emittit. Yſa. lxix. Quaſi fluuius violentꝰ
vita quā ſpūs dn̄i cogit. ¶ Itē vita hūa
na aſſimilatur vento propter quattuor.
¶ Primo ꝓpter infimum ortum qꝛ ori
tur materialiter ex vapore terreſtri ſcꝫ
ſicco ⁊ huiꝰ ſignū ē ꝙ vēti fortes ꝑcipue
ſunt in autūno ſole exiſtente circa equio
ctiū hyemale:qꝛ tūc ſol comburēdo exic
cauit elementa ⁊ ideo vapor tūc eleuatꝰ
magis ē ſiccus ⁊ terreꝰ:ꝓpter quod i au
tūno dominat̄ complexio terre. ſ. frigida
⁊ ſicca. Sicut igit̄ eſt ventus materialiter
ex fumo terre ſic etiā eſt homo materia
liter ex terre limo. Geñ. j. Fecit deus ho/
minem de limo terre. Nec obſtat ꝙ cor/
pus humanum dr̄ eſſe compoſitum ex
quattuor elementis:qꝛ fit denominatio
ꝑdominante elemento. Unde dicitur
homo quaſi ab humo. i. terra. Apparet
ergo ſimilitudo aque in humoribus v/
tus ignis in calore naturali:cuꝫ naturali
tas aeris i reſpiratione:ſoliditas ⁊ gra
uitas terre in carnibus ⁊ oſſibus. Ex q̄
pꝫ ꝙ in compoſitione humani corpo/
ris multum ponit deus de terra:parum
de alijs elementis. Paruꝫ quidē de igne
poſuit; vt homo parum haberet de ar/
dore cōcupiſcentie. ⁊ de incenſione ire:⁊
ꝟedine auaritie. Parum de aere vt ho
mo paruꝫ haberet de eleuatōe ſuperbie.
Parum de aqua vt parum haberet de
mobilitate inconſtantie. Multum aūt
ponit illi de terra qa hꝫ frigiditatē con
tra eſtum auaritie. Infirmitatem contra
eleuationem ſuperbie ⁊ ſtabilitatem con
tra morum inconſtantie. ¶ Notandum
eſt autem ꝙ vapor ſiccus non poteſt
ventū cauſare niſi eleuet̄ a ſole. Naꝫ ca
lor ſolis eleuans vaporeꝫ ſiccū terreſtrē
⁊ non cōſumens ipſū ē etiā cā venti. Ca
lor igitur ſolis ē vigor anime ratiōalis

que ipſum humanum corpus quāq̄ gra
ue ⁊ tereſtre viuificat ⁊ erigit ſurſuꝫ. Un
de ſolus homo ē recte ſtature caput hn̄s
ſurſum. Unde Augu. de hoc loquens ait
Beluas proſtratas in faciem deus fecit
paſtus querentes de terra. te autē in du
os pedes erexit de terra. faciem tuaꝫ ſur
ſuꝫ haberi voluit:nō ergo diſcrepet cor
tuum a facie tua:vt facies tua ſit ſurſū ⁊
cor tuum ſit deorſum. ¶ Secundo hūa
na vita aſſimilat̄ vento propter obliquū
motuꝫ. Non enim talis ē vapor vēti q
habet motum rectum ſed obliquū ⁊ tor
tuoſum. nunc ſcꝫ deſcendendo nunc aſ/
cendendo. Cuius ratio eſt. Quia talis va
por terreſtris ⁊ ſiccus eleuatur a colore
ſolis ad mediam aeris regionem:que ſci
licet eſt maximi frigoris. Unde cum talis
vapor ſit per naturam frigidus ⁊ grauis
obuians ei frigus loci:quod etiam ipſuꝫ
inſpiſſat ⁊ grauat facit ipſum deſcendere
aliquantulum:ſed calor ſolis qui eſt in
ipſo:cum non ſit ab ipſo facile ſeparabi
lis qꝛ magis conſeruatur in ſicco terre/
ſtri q̄ in vapore humido iteruꝫ releuat
ipſum ⁊ inde fit inuoluta impulſio ae
ris que ventus vocatur. Nam ſuperior
pars vaporis cū ſit grauis de ſe: ⁊ inſpiſ
ſata ex frigiditate loci deprimitur valde
vehementer:⁊ cum ſit latiſſimus vapor
⁊ inſpiſſatus a frigore multum agitat ae
rem:⁊ ⁊ dat flatum donec deſcendat con
uerſio ſuperioris extremitatis ipſius ſu/
per inferiorem fere. Deinde reſurgit ca/
lor ex radio. Et interim calido radio ſic
co iterum eleuante iterum ipſum ⁊ ſub
miniſtrante materiam ex eleuatione plu
ris vaporis in ipſum. Et ideo cōfortan
do iterum dat aſcendendo alium flatuꝫ
fortiorem. Fortior autem eſt flatus deſ/
cenſionis venti q̄ aſcenſionis propter
hoc ꝙ ſuperior extermitas inſpiſſata a
frigore loci deſcendit. ⁊ ſpiſſum fortius
impellit aerem q̄ rarum. Patet ergo ꝙ
motus venti non ē rectus ſed tortuo
ſus ſcilicet per medium deſcenſus. Naꝫ
vna flatio deſcendit ⁊ alia aſcendit : ⁊
quia non eſt motus continuus ſed in

terruptus. Nam in omni motu reflexo
oportet itercidere quietē: vt probat phs
in libro physi. ℂ Item patet ꝙ vna fla
tio debilioꝛ eſt altera: ſcilicet aſcendens
ꝙ̄ deſcendens. Et hec omnia competunt
humane vite. Nam homo in corpoꝛe
viuens nunc aſcendit per augmentum
ſcꝫ in iuuentute: nūc deſcendit per decre
mentū nature ⁊ virtutis. ſcꝫ ī ſenectute ⁊
plixius eſt temp⁹ ſenectutis ꝙ̄ iuuētutiſ.
⁊ iō maioꝛ eſt deſcenſus ꝙ̄ ſcenſus. nec
vnuꝫ temp⁹ continuaꝛ alteri. qꝛ etas ſtati
ua. i. virilis eſt intermedia. ℂ Iteꝫ homo
ī coꝛpoꝛe viuēs nūc aſcendit per pꝛoſpe
ritatē nūc deſcendit per aduerſitatē. nūc
aſcendit per ſupbiam ⁊ gloꝛiam. nunc de
ſcendit per confuſionem ⁊ ignominiam.
ℂ Item nūc aſcendit viuens nūc deſcen
dit moꝛiēs. ℂ Tertio aſſimilaꝛ vēto ꝓ
dit incertum terminū. Nam ventus pa
rum durat nec ſcit homo qñ flat vbi vl'
qñ qeſcē ōbeat ſꝫ illō. Ioh. iij. Spūs vbi
vult ſpirat ⁊ neſcis vñ vēiat aut quo va
dat. Hoc enim ſm Criſ. chꝛiſtus dixit de
vento. cuius initiū ⁊ finis nobis occulta
ſunt. Similiter vita hominis paꝝ durat.
Job. vij. Memento mei domine. qꝛ vē
tus eſt vita mea. Neſcit eniꝫ homo vbi
vel quādo finiatur ſꝫ illud Eccli. ix. Nā
nihil ē certius moꝛte ⁊ nihil incerti⁹ ho
ra moꝛtis. Vult eni deus ſicut dicit Gre
gori⁹ ꝙ hoꝛa moꝛtis ſit nobis incerta ⁊
ſemp ſit nobis ſuſpecta ſm illud Mat.
xxv. Vigilate qꝛ neſcitis dieꝫ neqꝫ hoꝛaꝫ
ℂ Notanduꝫ tamen ꝙ ſūt tres cauſe ab
ſciſiōis q̄ ēt ſuo modo abſcidūt vitā hu
manam. ℂ Pꝛima eſt intenſū frigus qō
terram vehemēter cōſtringes vapoꝛem
venti eleuari non ſinit. ℂ Secūda ē iteꝫ
ſus caloꝛ quī vapoꝛem eleuatum cōſūit
ℂ Tertia eſt magna pluuia que aerem in
frigidans vapoꝛem grauat ⁊ intantuꝫ de
ſcēdere facit ꝙ nō poteſt ſubito a calido
eleuari. ℂ Item terram ⁊ vapoꝛem ſup
ficiei conſtrigit vt nō poſſit alius vapoꝛ
eleuari ad augendū materiā venti ⁊ om
nis vapoꝛ cito deficit niſi cōtinue aliqd
generetur. in iſtis ēt ſignantur tres cauſe
moꝛtis humane. Quia in itenſo frigoꝛe
intelligitur malicia trāſgreſſionis: qꝛ fri
gus ſignat maliciā peccati malicia enim
animam frigeſcere facit. dū caloꝛeꝫ chari
tatis extinguit. Vnde dicitur Hiere. vij
Sicut ciſterna frigidam facit aquā ita fri
gidam facit maliciam ſuam. Hoc ergo
frigus eſt ſcꝫ peccatū qō moꝛtem itrodu
xit ſm illud Apo. Ro. v. Per vnū hōi
nem intrauit peccatū in mūdū ⁊ per pec
catum moꝛs. Intenſo vō caloꝛe accipiꝛ
diſtēperantia complexionis que ē natu
ralis cauſa humane infirmitatis ⁊ moꝛ
tis vt pꝫ pꝛecipue ī febꝛibus. Sꝫ per plu
uiam ſupercadenteꝫ intelligiꝛ iuſticia di
uine oꝛdinatiōis per quā ſicut dicit apl's
ad Hebꝛe. ix. Statutū ē hominibus ſemel
moꝛi. vel per pluuiam ſuperuenienteꝫ i
telligē occiſionē homis violentam dum
vn⁹ ꝑ aliū ꝑcutiꝛ ⁊ occidiꝛ. ℂ Quarto aſ
ſimilaꝛ hūana vita vēto pꝛopter flatōiſ
ſonitū. Eſt eni ſonitus venti per moduꝫ
vndaꝝ confringētiuꝫ ſeſe eo ꝙ vna inū
datio vincit aliaꝫ ⁊ extēdit ſe ſuper eam
ventus ergo dum perflat foꝛtiter ſonat
ſed ſonādo trāſit ⁊ nullū ſui poſt ſonitū
veſtigiū derelinquit. Sic quātūcūqꝫ ho
mines in mūdo viuentes magnū ſonitū
faciūt: ſiue magnas dignitates adipiſcen
do ſiue belloꝝ victoꝛias aſſequendo. ſiue
magnas diuicias cumulādo. ſiue magne
ſapiētie nomen habēdo oia tamen cito
pereūt ſicut ⁊ ſonitus venti. et poſt hec
ita ſunt ac ſi quaſi nūꝙ̄ fuiſſēt. vñ dic. ps
Periȷ̄t memoꝛia eoꝝ cum ſonitu.

ℂ Capitulum. lxxxvij.

Vita hois moꝛalis ſiue bōe
ſiue male diſpoſitiōis ſit ſi
cut aqua ſit boni ⁊ mali ſa
poꝛis. variatur eniꝫ ſapoꝛ
aquaꝝ. ſm Sene. in li. ō nā
libuſ queſtionibus ex quatuoꝛ. ſ. ex ꝑnci
pio ex loco ex conſoꝛtio ⁊ ex ſpū. i. aere
in aquā trāſſoꝛmato. variatur eniꝫ aqua
ex originali ꝑncipio. i. ex re a qua oꝛiꝛ
vt aqua roſacea ex roſis ⁊ ſic ō ſimilib⁹.
Et ſic etiaꝫ homo ex oꝛigine ſm phm cō
trahit diſpōnes quaſdā ad quaſdā paſſi

ſiones ꝛ vicia. Unde narrat in. vij. Ethi coꝝ ꝙ ex patre iracũdo naſcitur ẽt interdum filius iracundus. Et ſimiliter ſm fidem catholicam nos omnes ex ꝑmo parente pcm̃ originale contraximus propter qꝺ Apoſtolus dicit Eph. ij. ꝙ eram⁹ filij ire natura. ℭ Secundo variatur ex loco ſcʒ vnde ipſa aqua tranſit vt patet in aquis ſulphureis ꝛ in cicilia inenitur aqua habẽs saporeʒ aceti qua vtuntur incole pro aceto. Similiter ẽt ſm loca ꝛ regiones varias in quibus homines habitant videmus variari ẽt mores coꝝ. Unde ẽt in ſacra ſcriptura viri iuſti a locis maloꝝ hominum ꝛ infectaruʒ regionum recedere iubentur. Sicut iuſſus eſt Abraham de vr caldeorum exire ꝛ ꝺ regione ſodomorum loth deſcendere. Gene. xix. Ne ſtes iquit angelus inomni circa regione. Et loca quedam ſolitaria ad diuinas reuelationes diſponere vel adaptare videntur ſm illud Oſee. a. Ducam eã in ſolitudinem ꝛc̃. ℭ Tertio variatur ex vicioſo conſortio. i. ex vicio ꝛ nã quam acquirit ex re vicia vl̃ ex ma la vicina etiã ſi non ꝯmiſceatur ſibi vt aq̃ poſita iuxta ãphorã ſapit ꝺ ãphora lʒ ñ tetigerit eã. Silr̃ familiaritate ꝛ conſortio bono vel malo efficiuntur multi mali vel boni. Mores enim ſm Tullium formantur ex ꝯuictu Pro. xiij Qui. cuʒ ſapientibus graditur ſapiens erit amic⁹ aũt ſtultorum efficietur ſimilis illis. ꝑs. Cum electo electus eris: ꝛ cum peruerſo puerteris. ℭ Quarto variatur ſicut ibidem Seneca dicit ex ſpũ in aquam tranſ formato. i. ex diuerſitate aeris immutantis. Unde dicit ꝙ ſunt aque quedam ita venenoſe ex ſpumali mã minerali ꝛ iõ magis actiue ꝙ ſtatiʒ bibite interficiunt. Et in macedonia ſunt aque que ab auibus bibite faciũt eas albas. Iſte ſpũs ſiue aer ẽ doctrina moralis ſiue ſpũalis q̃ aliquos iformat: q̃ ſi bona ẽ bõuʒ facit recipiẽ teʒ. Si ꝟo praua generat prauos mores. Unde doctrina hereticoꝝ venenoſa ſtatim animam credentis occidit Apo. i. Thi. ij. Sermo coꝝ vt Cancer ſerpit.

ℭ Capitulum. lxxxviij.

Vita hominis ſpiritualis aſſimilatur vẽto. Primo ratione augmẽtabilitatꝭ. Nã omnis ventus eſt a principio debilis ſed poſtea fortificatur ſm qꝺ materia eius creſcit ꝛ ſm qꝺ fortiori frigido repcutitur. Silr̃ in vita ſpirituali primo homo eſt debilis ꝛ imperfectus: poſtea efficitur fortis ꝛ perfectus. ij. Cori. xv. Primum qꝺ aiale poſtea qꝺ ſpirituale. Creſcit autem homo in ſpũ ſm augmentuʒ materie. i. bonorum opeꝝ. Et iterum repercuſſio frigoris. i. tribulatiõis ꝛ aduerſitatis eſt ẽt ſanctis viris cã creſcendi ꝛ pficiendi. q2 virtus in infirmitate perficiꝭ. ij. Corinth. xij. ℭ Secundo ratione obliquitatis. Quia ſicut omnis ventus mouetur oblique ſiue tortuoſe. ita omnis homo viuit defectuoſe. Tunc enim homo habet tortuoſuʒ motum quando ꝺclinat ad pcm̃. ꝑs. Omines declinauerũt ſimul inutiles facti ſunt. Eſt aũt triplex ratio quare omnis ventus moueꝭ tortuoſe. ℭ Prima eſt q2 ventus immitaꝭ corpora celeſtia ſicut effectus cãm. Iupiter enim ſpecialiter mouet ventos aquilonares. Sol orientales. Luna occidentales Mars auſtrales. Ideo etiam Aries Leo Sagittarius dicunꝭ triplicitas ignea. q2 mouent ventos orientales ꝛ illa ſigna ſunt calida ꝛ ſicca. Taurus ꝟo Virgo ꝛ Capricornus frigida ꝛ ſicca que mouent auſtrales. Alia ꝟo calida ꝛ hũida dr̃r triplicitas aerea que mouent occidentales. Alia frigida ꝛ humida que mouent aquilonares. ſicut ergo celeſtis ꝟtus cauſat in ventis motum tortuoſuʒ ita celeſtis ſpũs. i. diabolus qui de celo cecidit cauſat i homine peccatũ. Propter qꝺ Sapie. ij. Dicitur ꝙ inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Iſ e eſt qui ſuis tentationibus mouet hominem ad peccandum ſiue inflammãdo ad auaritiaʒ ſiue iram vel ad luxuriam que eſt triplicitas ignea vel aerea ſiue in frigi dando. per inuidiam accidiam ꝛ puſilla

nimitatem que eſt triplicitas terrea vel
aquea. ⁊ ſic de alijs. ¶ Secunda cauſa
ſiue ratio obliquitatis venti eſt ex loco
ſue generationis. Nam ventus iferiuſ
habet calorem qui expellit ab eo frigus.
Similiter ſuperius eſt eſtus idem faciẽſ.
Unde cuꝫ ventꝰ agitetur a frigore. opor
tet ꝙ agitetur a loco frigoris circulariť
vt ſupra ⁊ infra claudatur vt dicunt qui
dam. Similiter homines a loco ſue ge-
nerationis. i. a mundo tentantur ⁊ allici
untur ad peccandum vel ad peccatuꝫ vt
ſcꝫ non recte ambulent neqꝫ viuant. Ná
mundus ſuperius proſperitatibus in-
ferius ṽo aduerſitatibus nos obſidet ⁊
icludit. ¶ Tertia cauſa eſt qꝛ ipſe vapor
terrenus qui eſt materia venti inferius
impellitur a calore eleuáte: ſuperius ṽo
a frigore inſpiſſante. Iſte igiť vapor ter
renus ſignat carnem que aut cõcupiſcen
tie aut frigore ſiue torpore accidie ⁊ tri
ſticie hominem ad peccatum ipellit. Er
go iſte ſunt tres cauſe quare homines ñ
recte ambulant. ſ. diabolus caro ⁊ mũdꝰ
que ſuis tentationibus homines ad vni
uerſa vicia impellunt. ¶ Tertio aſſimi-
latur vento vita ſpiritualis rõne diſcon
tinuitatꝭ: qꝛ ventus non eſt cõtinuus vel
continui flatus ſꝫ vna exufflatio eſt poſt
aliam: qꝛ frigus non ꝯtinue repellit ſed
cum ſemel deprimiť: tunc confortatur ca
lore loci inferioris. ⁊ aſſumptione pluriſ
mãe: ⁊ eleuatur iterũ ⁊ iteꝝ ſcðo repercu
titur: ⁊ ſic alternádo vices aſcendendo ⁊
reflectendo paulatim deficit. Similiter
vita ſpũalis non eſt ſemper vniformiter
continua ſed aliquando ſácti viri eleuan
tur ad contemplationem aliqñ deprimũ
tur ad actionẽ ⁊ ſic vices alternando cõ-
tinuát donec moriẽdo deficiát. ¶ Quar
to rõne inequalitatis: qꝛ vẽtus nõ ẽ eq̃l ſ
ſufflatiõis: cũ frigiditas repcutiẽs ſit ma-
ior ⁊ minor ⁊ vapor iequaliter ſpiſſus ⁊
rarꝰ. Inter duos ẽt flatꝰ fortes ſũt multi
ðbiles. Siľr ſácti viri ſũt diuerſis tẽpori
bꝰ magis ⁊ minꝰ deuoti quãtũ ad ðuotio
nem actualẽ fortiꝰ ⁊ debiliꝰ operátes quá
tum ad vitá actiuá. vel aliqñ debiliores:
aliqñ fortiores ad toleranda aduerſa.
¶ Item aliquando frequentius aliquan
rarius aliqua operátur. ¶ Item vita ho-
minis ſpũalis diuiditur. per actiuam ⁊
contemplatiuam Et vtraque repñtať in
aere qꝛ aer hꝫ partẽ ſui ſicut dicit Beda
q̃ ꝯmunicat cuꝫ natura celeſti. Eſt eñi pu
ra qeta ⁊ clara: ⁊ iõ repñtat vitá cõtẽpla
tiuá. eſt eñi aer ſupior purꝰ. qꝛ nullis ter
renis exalationibus eſt infectus.. Similr
vir contẽplatiuus ad celeſtia eleuatus ter
renis affectionibus nõ inficitur ſm illud.
Coľ. iij. Que ſurſũ ſunt ſapite nõ que ſu-
per terrá. ⁊ Gre. ſup Eze. dicit ꝙ vita con
tẽplatiua ad quandá mentis libertatẽ trá
ſit: tẽporalia bona nõ cogitãs ſed eterna.
¶ Itẽ ille aer eſt qetus. i nullo vento cõ-
motus. Sic vir contẽplatiuus ventis. i.
cõmotionibus curaꝝ ſecularium nõ im-
pellitur. Unde xp̃s de Io. Baptiſta dixit
ꝙ non erat arundo vento agitata. ⁊ ideo
Grego. dicit ẽt ſuper Eze. ꝙ vita cõtem-
platiua calcatis curis õibus ad videndũ
faciem creatoris ſui inardeſcit. p̃s. Uacate
⁊ videte. vacate. ſ. a curis ⁊ actionibus ex
terioribus ceſſando videte. ſ. contemplá-
do. Nam ſicut dicit Augu. de ciuitate dei
Otium ſanctũ querit charitas veritatis.
Item ille aer eſt clarus quia celeſti lumi-
ne perfuſus. Sic vir contẽplatiuus cele-
ſtis inſpirationis lumine frequenter per-
funditur. Unde vt idem Gre. dicit ſuper
Eze. Contemplatiua vita amabilis valde
dulcedo eſt q̃ ſuper ſemetipſam aiam tra-
hit. celeſtia aperit ⁊ ſpũalia mentis oculis
patefacit. Alia vero vt idẽ Beda dicit eſt
pars aeris inferior que ꝓpinquat ad na-
turam terreſtrem. ⁊ ideo eſt groſſa turbu
lenta ⁊ terrenis vaporibus plena multa
rum tamen rerum generatiua vt pluuie
grandinis ⁊ huiuſmodi. Et huic aſſimi-
latur vita actiua. Uita enim actiua ẽ groſ
ſa quia mentem ingroſſat. ⁊ hebetat circa
intelligibilia. Unde Grego. ſuper Eze. di-
cit ꝙ lya que actiuam vitam deſignat lip-
pa eſt ⁊ fecunda qꝛ duꝫ occupatur in ope
re minus videt. ¶ Item actiua vita ẽ tur
bulenta: qꝛ. ſ. perturbatur circa agibilia.

Unde marthe que vitã actiuam deſignat dixit dñs Lu.x. Solicita es ⁊ turbaris erga plurima. ¶ Jtẽ actiua vita eſt terrenis vapoꝛibus.i.ſolicitudinibus plena.qꝛ occupat aiam circa terrena miniſteria. Et iõ dr̃ Lu.x.ꝙ martha q̃ ſcʒ vitam actiuã elegerat ſatagebat circa frequẽs miniſteriuʒ. ¶ Jtẽ ẽ vita multoꝝ meritoꝝ generatiua ſiue acquiſitiua. Et iõ vt dictũ eſt deſignata ẽ per lyam que multos filios peperit. Unde etiaʒ Grego. dicit ſuper Eze.ꝙ magna ſunt vite actiue merita.

¶ Capitulum .lxxxix.

Vicia capitalia q̃ ſunt ſeptẽ aſſimilantur ſeptem planetis. Nã pꝛimo in ſole pꝛeceteris glorioſius incẽdẽte nota ſuperbiã que ſemper appetit glorioſa.ps. Per diẽ ſcʒ pꝛoſperitatis:ſol ſcʒ ſuperbie non vret te. ¶ Secũdo in mercurio qui eſt coloꝛe argenteus ⁊ ſemꝑ iuxta ſolẽ incedit accipe auaritiam que argentuʒ querit ⁊ ſemper ſuꝑbiaʒ ſequit᷑. Quia dũ ſuperbus appetit glorioſa non põt aſſequi niſi abundet metallina mã aurea vel argẽtea ⁊ ideo ſe totũ dat ad acqrendã pecuniaʒ. Similiter ⁊ auari diuitijs pleni ſemꝑ vt in pluribus ſunt ſuperbi ⁊ q̃runt ab alijs honoꝛari. Uñ A po.i. Thi.vj. Diuitibus huius ſeculi ꝑcipio non ſublime ſapere. Augu. Uermis diuitũ ſuꝑbia. ¶ Tertio i luna inſpiſſante aerem ⁊ quandã ſemper vmbrã ſiue obſcuritatem in ſe habente intellige accidiã q̃ menti ingerit quandã nigredinẽ per quã inſpiſſat ⁊ conturbat aie rõnem. Hec pꝛecipue cauẽda eſt in nocte aduerſitatis.ps. Neqꝫ luna per nocteʒ.i. accidia per tp̃s aduerſitat] vret te ſupple ¶ Quarto per martẽ ſanguineʒ circa coꝛ accendentẽ accipe iram q̃ eſt accenſio ſanguinis circa coꝛ vt dicit ph̃s. ¶ Quinto i Joue qui quantũ in ſe eſt pꝛodeſt cum ſit planeta beniuolus accipe gulam q̃ de ſe neceſſaria eſt oĩbus rõne vite.nec vlli inuenitur obeſſe ſi eaʒ ſciuerit debite cohibere. Sed ſicut Jupiter ex coniunctione cũ alio efficitur noxius:ſic etiaʒ qñ neceſſitati voluptas coniungit᷑ vicium gule incurritur quod obeſt. ¶ Sexto qdẽ in venere q̃ ad luxuriã diſponit pcm̃ carnis intellige. ¶ Septimo in ſaturno ꝗ eſt ſtella coloꝛe plũbeo ſiue liuido accipe inuidiaʒ q̃ eſt qdam liuoꝛ de bono ꝓximi plumbeam ⁊ grauẽ faciens aiam. ¶ Jtẽ vicia aſſimilantur arene ꝑꝑ ſeptem. ¶ Pꝛimo ꝑꝑ ariditatẽ. Nã arena ab ariditate eſt dicta ⁊ h̃ pertinet ad ſuꝑbiam. Superbia.n.dũ pluuiã ſeu roꝛẽ diuine gr̃e impedit. qꝛ deus ſuꝑbis reſiſtit aie ariditatem inducit. Hanc ariditatẽ patiebant᷑ ꝗ dicebãt. Nu.xi.aia nr̃a arida eſt. Et ſicut arena ſi manu pꝛeſſa fuerit pꝛenimia ſiccitate vel ariditate ſtridoꝛem facit. Silr̃ ſuperbus qualitercunqꝫ pꝛeſſus vel tactus ſtridoꝛẽ quãdã impatiẽtie ſtatum ꝓducit. Eccli.xx.vi aſcẽſus arenoſus in pedibus.i.affectibus veterani.i.adã quãdo audiuit eritis vt dij ⁊c̃. ¶ Secundo ꝑꝑ ponderoſitatem. Nã arena eſt pondere grauiſſima:⁊ h̃ põderoſitas refertur ad irã:per quã hõ efficitur alijs impoꝛtabilis. ¶ Pꝛouer.xxvij Graue ſaxũ ⁊ oneroſa eſt arena : ſed ira ſtulti vtroqꝫ grauioꝛ. ¶ Tertio ꝑꝑ aque vicinitatẽ que refert᷑ ad incontinẽtiã. Jnuenit᷑.n.arena ſub aqs ſicut in fluuijs aut iuxta aquas ſicut in littoꝛib⁹ maris. Sic ſunt incõtinẽtes quorũ qdã ſub aqs voluptatũ ⁊ fluxu peccatorũ carnaliũ viuũt ⁊ immoꝛãtur:vt foꝛnicarij adulteri ⁊ huiuſmõi. Quidã vo ad modum arene que eſt in littoꝛe maris.⁊ ſi aqua nõ inundãtur tñ ea aliqñ fluctuãte infundũt᷑. Et tales ſunt ꝯiugati:q licʒ matrimonio licite pñt vti tñ inundãte in eis ꝯcupiſcẽtia in ipſo carnali opere qñqꝫ foꝛdidantur. ¶ Quarto ꝓpter partiũ diſcontinuitatẽ Non.n.arena hʒ partes ꝙ pñt ꝯglutinari ⁊ cõtinuari. Et hic eſt ꝙ ex arena non ſit lapis. Nã arena in aqs maris ab oĩ luteа viſcoſitate abſoluitur. Uñ vincens in ea ſiccitas in lapidẽ coagulari non patit᷑ vt dicit Ari.in.li.de pꝛopꝛietatib⁹ elemẽtoꝝ. Et ſicut dicit in lib. Metheo. Terra pura nõ ſit lapis:qꝛ ſiccitas vincens non facit partiũ terre ꝯtinuationẽ: ſʒ potius

diſſolutionē ꝓꝓ qḋ non vtitur in lapidē.
Et multo fortius ħ eſt in arena: cum ſit
terra nāliter ⁊ ſubaliter ſiccior ⁊ durior.
Hec aūt diuiſio ⁊ diſcōtinuatio arenarū
partiū ad inuidiā pertinēt que glutinuꝫ
charitatis excludēs tenet hoīes adinui-
cē diuiſos vt ēt lapidi angulari xp̄o in
corpari nō poſſint. ℭ Quinto propť ſte-
rilitatē. Eſt eni arena ſterilis ⁊ īfecūdatuꝫ
ꝓꝓ defectū caloris ⁊ humoris: tū ꝓꝓ dñi-
um ſiccitatis ⁊ frigoris. Vñ imbre ſupue-
niēte nō diffūdiť nec diſſoluiť: ſed magis
ꝯprimiť ⁊ indurať. Hec ſterilitas pertinet
ad accidiā que calorē charitatis ⁊ humo
rem deuotionis excludens ariditatē mē
tis ⁊ frigiditatem inducēs aīam ſterilē et
infecūdaꝫ reddit vt fructū bonoꝝ opeꝝ
non ꝑducat. ℭ Sexto ꝓꝓ mineralitatem.
Habet. n. arena vtutē mineralē vel ſalteꝫ
ei ſiſem. Vñ inter arenas fluuiales ⁊ mari
nas inueniunť arene auree ⁊ lapides po-
liti ⁊ gemme precioſe. Hoc aūt ꝑtinet ad
auaritiā: q̄ circa metalla auꝝ ſcꝫ ⁊ argentū
⁊ hmōi inſudat ſapien. vij. Omne auꝝ tā
q̄ arena eſt exigua. ℭ Septimo ꝓꝓ obſtā-
tiā. Obſtant. n. arene qñqꝫ fluminibus ne
intrent mare. Nam cumulate arene ⁊ in
maris hoſtijs. ſiue fluuij adūate q̄uis ſint
parue: qꝛ tñ ſunt multe flumen īpediunt
⁊ retardāt ne itret mare. ⁊ ideo faciūt flu-
men interdū retro redire ⁊ ꝑ cāpos ſpar-
gere. ſicut pꝫ de nilo. q ħ mō irrigat totaꝫ
terrā egypti. ſicut dicit Hiero. ſuꝑ Amos
viij. Hoc aūt ꝑtinet ad viciū gule. Nā gu
la flumē plenū aqs. i. peccatorē mollem ⁊
aſſuetū delitijs detinet ⁊ retardat ne itret
mare penitentie ⁊ religionis. Et aliqñ ēt
ſi ingreditur ipꝫ retroire. i. q̄ cito facit ex
ire ⁊ redire ad ſeculum. Iſido. tñ dicit q̄
nilus aqlonis flatibus repercuſſus aquis
retro luctantibus intumeſcit ⁊ inundatio
oē facit egypti. ſ. a medio auguſti vſqꝫ ad
mediū ſeptēbris. Hanc vō dicūt inunda-
tionē fieri vtute ſtellaꝝ. ſicut ēt vtute ſtel
laꝝ ſit. vt in egypto nūq̄ pluat ſicut dicit
Plato in Thimeo. Et ſicut videmus ēt
q̄ vtute ſtellaꝝ certis tpibus vbiqꝫ tēpe-
ſtates ſiūt in mari. vt circa feſtū oium ſan

ctoꝝ. Vñ naute tūc maxime portū querūt
Aliqui vero attribuūt diuine virtuti ex
quo talis diſpoſitio data eſt ſpecialiter illi
regioni ſicut etiā impetū maris. Ambro.
n. attribuit diuine virtuti ſic diſponenti
in prima creatione.

ℭ Capitulum. xc.

VOluptuoſus hō ſimilis ē
ſaturno. Naꝫ ſaturnus a
ſaturādo eſt dictus vt diť
Iſido. Cui⁹ vxor ops dcā
eſt ab opulentia quā tribu
it mortalibus. In ſaturno
. n. delectatio gutturis. In vxore delecta
tio ſignificatur carnis in qbus delectandi
bus corpis voluptas cōſiſtit. Sed adhuc
oñdunt voluptuoſū hoiem eſſe ſaturno
ſimilē voluptatū exitus effectus tp̄s ⁊ af
fect⁹. Exitus qdē qꝛ Saturnus pingebať
olim meſtiſſimus. Cui⁹ cām aſſignant fa-
bule. qꝛ a filio ſuo Ioue fingitur fuiſſe ca
ſtrat⁹. qḋ ꝑpterea forte dť. qꝛ planeta Iu
piter impedit ⁊ tēperat maliciā ſaturni.
Sꝫ verior cā triſtitie ē qꝛ vt dicit Ptolo
meus in lib. de iuditijs aſtroꝝ ſaturnus
dat hoiem ſub eius dñio natū vel conce
ptū eē triſtē: raro hylarē vel ridentē. Vñ
ēt in iuditijs merorē ⁊ triſtitiaꝫ deſignat.
Hec aūt triſtitia cōpetit fini voluptatꝫ qꝛ
vt dicit Boe. Voluptas triſtes hꝫ exitus
ſm illud Pro. v. Nouiſſima illi⁹ amara
quaſi abſinthiū. ℭ Scḋo ſi ꝯſidereť effe-
ctus. Nā ſaturnus eſt effectu frigidus et
ſiccus ⁊ pōderoſus. ⁊ ſic ēt in fabulis pin
giť. Que oia congruūt voluptati q̄ infri-
gidat ſpūalis affectiōis calorē extinguen
do: deſiccat humorē deuotionis ꝯſumē-
do: ⁊ grauat mētē ad inferiora deprimen
do. ℭ Tertio q̄tuꝫ ad tp̄s. Nā ſaturnus
dť planeta nocturnus qꝛ voluptas carni
q̄rit tenebras noctꝭ. Iob. xxiiij. Ocul⁹ adul
teri obſeruat caliginē. ℭ Quarto tenet ſi
militudinē ſi ꝯſidereť voluptuoſi affect⁹.
Nam ſicut dicit Ptolo. Nati ſub ſatur-
no turpia ⁊ imūda nō abhorrēt veſtimē
ta ⁊ alia ēt diligunt fetida. Quod totum
moraliter cōpetit luxurioſis q nō abhor-
rēt notā īfamie exteriorē. Inſuꝑ diligunt

opa fetida ⁊ immūdā. ¶ Item voluptas generat temptatōnes carnis ſicut pluuia ſuauis generat vermes. Nā quādo pluuia eſt ſuauis miſcetur cum humido aereo ⁊ terreſtri ſicco/ex quo formatur corpus aquaticū cui ſtatim virtute ſtellaruꝫ datur anima; Humidū enim bene cōmixtum cū terreſtri ex ipo aere fit viſcoſuꝫ: ⁊ fit ſicut pellis in qua cōtinue pulſās calidum facit ſpiritū: cui tanq̄ ꝓprio ſubiecto datur anima ſenſibilis. Quaſi autem ſuauitas pluuie eſt voluptas delitioſe vite: que vermes in terra generat: quia in carne temptationes ſuſcitat. ¶ Item voluptas ⁊ abundantia diuitiaꝝ ⁊ delitiarū eſt pedica ⁊ laqueus diaboli qua hominē quem pſequitur capit. Unde Laban perſequēs Jacob in mōte galaad eū cōphendit. Geñ. xxxj. Mons eñ galaad fertiliſſimus ⁊ delicioſiſſimus eſſe dicitur in paſcuis frugibus ⁊ fontibus. In monte ergo galaad ⁊ Laban Jacob capitur. Quia in fertilitate ⁊ abundantia deliciaruꝫ homo a diabolo temptatur ⁊ illaqueat.

Caplm xcj.

Chriſtus aſſimilatur ſoli: Quia ſol excedit oīa luminaria celeſtia corporea in quattuor. ¶ Primo in quantitate. Nam ſm traditionē Alphagrani differētia. xxij. in fine ſol dicitur maior oībus corporib⁹. Poſt illū. xv. ſtelle que in prima magnitudine inter ſtellas fixas ponūtur ab ipo tertio Jupiter: quarto Saturnus: quinto oēs ſtelle fixe ſuis ordinibus poſite: quas Ptolo. in. vij. diſtincti. almageſti. et Alphagranus differētia. xix. in ſex gradus magnitudinis diuidunt: ſexto loco Mars: ſeptimo terra: octauo Venus: nono Luna: decimo Mercurius. Sicut autem Diony. dicit in his que nō mole ſūt magna idem eſt magnū eſſe quod bonū: ⁊ idem maius quod meli⁹. Unde ſicut ſol excedit oīa alia corpora in magnitudine quantitatis: ita chriſtus exceſſit oēs ſanctos in magnitudine bonitatis nō inq̄tum deus ſed etiā inq̄tum homo: quia ipſe habuit plenitudinē gratie pre oībus ſanctis. Unde dicit̄ habuiſſe ſpirituꝫ nō ad menſurā ideſt totaliter nō particulariter q̄tum ad oīes gratie effect⁹. Vel nō ad mēſuram ſuper omnē proportionem reſpectu aliorum hominū. ¶ Secūdo ſol excedit in claritate: Quia in alijs ē luminis principiū vt dicit Ariſto. in lib. de proprietatibus elemētoꝝ: ⁊ cū eo concordat Auicē. ⁊ Ptolo. ⁊ Meſalach. Dicunt eñ ꝙ ſicut omniū calidorum ē vna prima cauſa. ſ. ignis: ita oportet ꝙ omnium luminoſoꝝ ſit vnū principiū. Et hoc nō erit niſi ſol: ⁊ icirco vocatur ſol ideſt ſolus lucens. Sic etiam in homine q eſt vt minor mūdus vnū membrum influit oībus. ſ. cor. Oportet ergo ꝙ ſol cuꝫ ſit principiū luminis plus habeat de lumie q̄ aliquod aliud corpus: ſicut ignis plus habet de calore ⁊ cor de vitali virtute. Similiter ergo chriſtus qui eſt principium vite ſpūalis vel luminis ſapientie: vñ q̄ Jo. j. Erat lux vera ⁊c. Et Eccĩ. j. Fons ſapientie verbū dei. Oportuit vt pre omnibus alijs ſapientie ſplendore fulgeret. Eccĩ. xvij. Quid lucidius ſole. i. quid ſapientius chriſto: de quo dicit Apls Col. ij. ꝙ in ipſo ſunt oēs theſauri ſapientie ⁊ ſcientie abſconditi. ¶ Tertio ſol excedit in dignitate. Unde ſol dicitur eſſe vas admirabile ſm illud Eccĩ. xliij. Sol in aſpectu annuncians in exitu vas admirabile opus/excelſi in meridiano exurit terrā ⁊ in cōſpectu ardoris eius quis poterit ſuſtinere? Similiter ⁊ chriſtus excedit etiā in dignitate: quia inq̄tū de⁹ eſt equalis patri in dignitate nature inq̄tū homo excedit oīes ſanctos in dignitate glorie. Jo. j. Vidimus gloriā eius ⁊c. Et ad Hebre. j. Sedet ad dexterā maieſtatis in excelſis: tanto melior angelis ⁊c. ¶ Quarto ſol excedit in poteſtate. Nā maioris virtutis eſt ⁊ plus influit in inferiora. Immo ſol habet quandā poteſtatē ⁊ virtutē ſuper oīa corpa dū oīa illuminat ⁊ ſupiora ⁊ inferiora. Unde omnia reſpicere dr̄. Eccĩ. xlij. Sol illuminās per oīa reſpexit. Similiter chriſtus dixit Matth. xxviij. Da-

ta eſt mihi om̄is poteſtas in celo ꝛ in ter/
ra. Specialiter aūt ſol habet virtutē illu
minatiuā. Et ip̄e chriſtus dixit Joh. viij.
Ego ſum lux mūdi. Jtē virtutē inflāma/
tiuā. Eccī. xliij. Tripliciter ſol exurēs mō
tes radios igneos exufflans. Et de chri/
ſto dictū eſt Lu. vlti. Nōne cor noſtrum
ardens erat in nobis ꝛc̄. Jtē renouatiuā:
quia dū poros terre aperit virtutē latē/
tem in radicibus ad actū ꝑducit: ꝛ quod
mortuū videbat̄ reuiuiſcit: ꝛ renouatur
quod vetuſtate tabuit. Et ita ſimiliter ꝑ
chriſtū renouamur ꝛ regeneramur i no/
uam vitam ſm̄ illud Ephe. iiij. Renoua/
mini ſpiritu mentis veſtre ꝛ induite no/
uum hominē ꝛc̄. Hic enī nouus hō chri/
ſtus eſt. Jtē virtutē purgatiuā. Nā tene/
bras fugit ꝛ fetores cōſumendo purgat.
Sic chriſtus purgat tenebras ignorantie
ꝛ feditates peccatoꝝ. Heb. j. Purgatōem
peccatoꝝ faciēs. Jtē v̄tutē nutritiuā: qa
dū ſuo calore terre humiditatē reſoluit
vi ſua arctatiua quod radicib⁹ eſt ſimile
de illa attrahit ꝛ in terre naſcētiū nutri/
mentū cōuertit. Sic xp̄s nutritor fideliū
dixit: Ego ſum paſtor bon⁹. Qui calore
amoris reſolut⁹ in mortē: corpus ſuū no
bis ſil'e tradidit in cibū ꝛ ſanguinē in po
tum. Et iō ip̄e dicit: Caro mea vere ē cib⁹
ꝛc̄. Jo. vj. ¶ Jtē ſol habet virtutē conci/
liatiuā. Vn̄ virtute ſua cōciliat in corpib⁹
aialiū quattuor elemēta. Sic xp̄s reconci
liauit nos deo ꝑ mortē ſuā ſm̄ illud Ro.
v. Recōciliati ſum⁹ deo ꝑ mortē filij ſui.
¶ Jtē ſol habet virtutē imutatiuā. Naꝫ
ſm̄ ꝙ aſcēdit ꝛ deſcēdit ꝑ zodiaci ſigna:
ſic variat ꝛ imutat tp̄a. Nā exiſtēs in nr̄o
hemiſperio diem facit exiſtēs in alio no/
ctē inducit. Silr̄ xp̄s exiſtēs ꝑ grām i aīa
illuminat eā ꝛ diē ibi facit. Sed recedens
ab ea ꝑ culpā tenebroſam ꝛ nocturnā di/
mittit. ¶ Jtē ſol hꝫ virtutē diſtinctiuā: qꝛ
ſm̄ quattuor v̄ſiones diſtinguit q̄ttuor
tp̄a anni. Quia exiſtēs in Ariete ver fac̄.
aſcēdēs ad Cancrū eſtatē efficit. ad Librā
autumnū ꝯſtituit: ſed dū ad Scorpionē
hyemē introducit. Vn̄ Eccī. j. Orit̄ ſol et
occidit ꝛc̄. Qđ ſm̄ Hugonē de ſancto Vi

ctore ſic exponit̄: Orit̄ qn̄. ſ. ꝑ v̄nale eq̄no/
ctiū ingrediēs ad nr̄m polū cōſurgit. Oc/
cidit qn̄ ꝑ autūnale exiēs ad inferiora de/
ſcendit. Gyrat ꝑ meridiē qn̄ in hyemali
bus ſignis cōmorat̄. Flectit̄ ad aquilonez
qn̄ in eſtiuis ſignis q̄ polo boreali vicini/
ora ſunt circūfert̄. Silr̄ ſol ſp̄ualis xp̄us
ortus eſt ꝑ incarnationē. Pſ. Ort⁹ eſt ſol
ꝛ cōgregati ſunt. Occidit ꝑ paſſionē. Vnđ
Pſ. Sol cognouit occaſum ſuū. Ad lo/
cū reuertit̄ ꝑ aſcēſionē. Vn̄ Abachuc. iij.
Sol ꝛ luna. i. xp̄s ꝛ triūphās eccleſia ſtete
runt in tabernaculo ſuo. ſ. in celo. Flectit̄
ad aqlonē per ſuā ad iudicandū reuerſi/
onem. Hiere. j. Ab aquilone pandet̄ om
ne malum ſuꝑ om̄es habitatores terre
ꝙtū ad peccatores. Jn iudicio ſtabit chri
ſtus ſicut ſol in medio celi. Joſue. x. Ste/
tit ſol in medio celi. Et dicit ſtetit: qꝛ non
plus flectetur nec prece nec precio. ¶ Jtē
chriſtus aſſimilatur luci: quia lux eſt altiſ
ſima in ortu: velociſſima in motu: ſpecio
ſiſſima in aſpectu: ꝛ efficaciſſima i effectu.
¶ Primo dico ꝙ lux eſt altiſſima in or/
tu: quia cauſat̄ ꝛ oritur de celo. ſ. a ſole et
ſtellis que ſunt altiſſima corpa ſitu et di/
gnitate. Eccī. xxiiij. Ego feci in celis vt ori
retur lumē indeficiēs. Nam ſicut calor ē
qualitas actiua cōſequēs formā ſubſtātia
lem ignis. Jta lux eſt qualitas actiua con
ſequens formā ſubſtantialē ſolis vel cu/
iuſcūqꝫ alterius corpis a ſe lucētis ſi ali/
quod tale eſt. Cuius ſignū eſt. Quia radij
diuerſaꝝ ſtellaꝝ habēt diuerſos effectus
ſm̄ diuerſas naturas corpoꝝ. Sed ſicut
lux oritur de ſubſtātia ſolis vel corpis a
ſe lucētis. Sic chriſtus filius dei genitus
eſt de ſubſtātia altiſſimi. ſ. dei patris. Eccī
xxiiij. Ego ex ore altiſſimi prodij ideſt de
ſubſtantia patris. Nam ſicut verbum ſa/
pientie noſtre ſp̄ualiter ſiue inuiſibiliter
ꝓcedit ab ore: ita filius a patre. Vnde ſic
lux eſt coeterna ꝛ coeua ſoli: quia q̄cito
fuit ſol fuit lux ſua ita ꝙ ſi ſol fuiſſet ab
eterno fuiſſet etiā lux ab eterno: ita fili⁹
eſt coeternus patri vt dicit Auguſt. Nec
obſtat qđ Geñ. j. dicit̄ fuiſſe ꝓducta lux:
poſtea ſol q̄rto die. qa ſm̄ btm̄ Diony. iiij

ca. de diuinis nominib⁹: Jlla lux primo die creata fuit lux ſolis ſed informis q̄tum ad hoc q̄ iam erat ſubſtātia ſolis et habebat illuminatiuā virtutē in cōmuni ſed poſtmodū data eſt ei ſpecialis ⁊ determinata virtus ad particulares effectus. ¶ Secūdo filius dei aſſimilat̄ luci: q̄ꝛ lux eſt velociſſima in motu. Videmus eñ q̄ ſole apparente in puncto orientis fit illuminatio totius hemiſperij noſtri vſq̄ʒ ad punctū oppoſitum. Ex quo patet q̄ lux nō eſt corpus: quia ſi lux eſſet corpus: illuminatio eſſet motus localis. Null⁹ autē motus localis corꝑis alicui⁹ pōt eſſe i inſtanti: q̄ꝛ oīe qđ mouet̄ localiter: neceſſe eſt vt prius veniat ad mediū magnitudinis q̄ ad extremū. Jlluminatio aūt fit in inſtāti: q̄ꝛ qñ ſubiectū alicui⁹ forme ſuſceptiuū eſt in vltima diſpoſitione tunc forma introducitur in inſtanti: ſi aūt ſubiectū eſſet indiſpoſitū tunc quidē regreretur tempus: nō quidē ex parte forme introducende ſed ex p̄te ſubiecti ſuſceptiui. Sed aer inq̄tū dyaphanus eſt in vltima diſpoſitione ad lumen: ⁊ iō illuminatio fit in inſtāti. ¶ Jtē q̄ꝛ illuminatio nō eſt tm̄ motus ſed terminus. Termin⁹ aūt motus localis ⁊ cuiuſcūq̄ʒ motus ſemꝑ ē in inſtāti ſicut generatio q̄ eſt termin⁹ alterationis fit in inſtāti. Hoc aūt cōpetit filio dei ꝑ quē omnia creata ſunt. Creatio eñ eſt ꝓductio inſtantanea. Vnde ſicut a luce in inſtanti fit aeris illuminatio ita a filio dei eſt iſtāti facta rei create ꝓductio. Jo. j. Erat lux vera que illuminat ⁊c̄. Vel per ſubitā incorporationē vel receptiōeʒ luminis in aere poſſumus intelligere ipſam incarnationē verbi. Que q̄tum ad hoc fuit in inſtanti: quia ip̄m corpus xp̄i fuit in ip̄o ſue cōceptionis exordio in inſtanti formatū ⁊ organizatū. Non enim erat cōueniens q̄ filius dei corpus aſſumeret niſi formatū. Si aūt ante ꝑfectam formationē tēpus aliquod cōceptionis preceſſiſſet: nō poſſet tota cōceptio attribui filio dei q̄ nō attribuit̄ ei niſi ratione aſſumptiōis: ⁊ ꝑ hoc fili⁹ dei cōcept⁹ dicit̄: qđ aliter dici nō poſſet. Et iō ip̄a diſtinctio membroꝝ ⁊ formatio in inſtāti facta eſt ꝑpter infinitā virtutē agētis ⁊ formātis. Vñ Greg. dicit q̄ angelo nūciāte ⁊ ſpiritu ſancto ſuperueniente mox verbum in vtero mox intra vterum verbū caro. Localis tamen motus ſanguinis ad locum generationis qui conceptionem p̄cedit non fuit in inſtanti: nec etiam augmentū corpori ſe conformans quod ſeq̄tur conceptionem. Quia hoc eſt contra rationem motus localis ⁊ augmenti qđ etiam nō fit ſine motu locali. ſ. q̄ fiat i inſtanti. Nota igitur q̄ filius dei aliquādo vocatur lux ſm̄ illud Joh. viij. Ego ſum lux mundi. aliquādo vero ſplendor. Hebre. vij. Qui cū ſit ſplēdor glorie. aliquādo lumē ſm̄ illud Jo. j. Nō erat ille lux ſed vt teſtioniū ꝑhiberet de lumine. Lux aūt ꝓp̄ie dr̄ ꝓut eſt in ſole lumen prout recipitur in aere: ſed ſplendor prout reſultat ex polito ⁊ terſo corꝑe, ſʒ illđ Machabeo. vj. Refulſit ſol in clypeos aureos ⁊ reſplēduerūt montes ab eis. Similiter filius dei ꝓp̄ie dr̄ lux prout eſt i patre. j. Timo. vj. Lucē habitat ⁊c̄. Sed lumen ꝓut eſt in carne. Jſa. xl. Surge illuminare hieruſalē q̄ꝛ venit lumen tuū. Sʒ ſplendor appellat̄ ꝓut exiuit de virgine. Jſa. xlij. Donec egrediat̄ vt ſplēdor iuſtꝰ eius. Scriptura tamē varie ⁊ diuerſimode his interdū vtit̄ noibus. ¶ Tertio filius dei aſſimilat̄ luci: q̄ꝛ ē ſpecioſiſſima i aſpectu imo ēt ſine luce nil app̄et plenū. Vñ Ambro. dicit q̄ lux ē plenitudo oīs creature viſibilis. Cui⁹ ē maxima gr̄a q̄ i ſuo ꝯſpectu oīa mūdi corpa laudib⁹ facit digna. Sic ēt fili⁹ dei de quo dr̄ Sap. vij. Specioſior ē ſole ⁊ ſup oēm ſtellarū diſpoſitionē ē pulchritudo ⁊ ornamētum oīs creature nō tm̄ viſibilis ſʒ etiā inuiſibilis. Et iō nota q̄ ſm̄ Dio. iiij. ca. de diui. nominib⁹ filius qui ⁊ verbū dei dicit̄ hʒ pulchritudinem ſubſtantiuā cauſatiuam ⁊ exceſſiuā. Primo fili⁹ dei nō hʒ pſchritudinē accidētalē ſʒ ſubſtātiuā ⁊ eſſentialem. Nā pulchritudo ei⁹ nō ē ab alia re cauſata vel p̄ticipata. Et iō dicim⁹ ipſum ſi tm̄ pulchꝝ ſʒ ⁊ pulchritudinē. Jn crea

turis eni differunt pulchritudo ⁊ pulch/
rum ſicut cauſa ⁊ cauſatum ⁊ ſicut partici
pans ⁊ participatum: quia pulchrum di/
citur quod participat pulchritudinem.
Pulchritudo eni creature eſt quedá par
ticipatio cauſe omnia pulchrificantis: et
ideo creatura dicit pulchra ſed non pul/
chritudo. Sed deus qui eſt eſſentialiter
pulcher ⁊ nõ per participationẽ alicuius
alterius dicitur pulchritudo. ❡ Secũdo
habet pulchritudinẽ exceſſiuá. Dicit eni
verbũ dei pulchrũ ſicut pulcherrimum ⁊
ſuperpulchrũ vt dicit Diony. qr pulchri
tudo ſua excedit in pluribus omnẽ pul/
chritudinẽ. ❡ Primo i veritate: quia nõ
eſt pulchritudo eius ficta vel artificata ſʒ
naturalis ⁊ vera. Itẽ in perpetuitate: qa
nunq̃ deſtruitur nec ipſe deus aliquando
ſua pulchritudine deſtruitur. Itẽ in vni/
formitate: quia pulchritudo ſua nõ au/
getur nec diminuitur. Itẽ in totalitate ſi/
ue vniuerſalitate. quia nõ vno reſpectu
pulcher ⁊ alio turpis: neqʒ hic pulcher ⁊
illic nõ: neqʒ aliquibus pulcher ⁊ quibuſ
dam nõ pulcher: ſed ſicut ipſe ſm ſeipm
cum ſeipſo ſemper exiſtens vniformiter
pulcher: ⁊ ſicut pſens in ſemetipſo exce/
dens formá ⁊ pulchritudinẽ omnis pul/
chri. ❡ Tertiõ pulchritudo ſua ẽ pulchri
tudo cauſatiua omnis pulchritudis tri/
pliciter. Primo efficienter quia. ſ. pulchri
ficat omía exiſtẽtia ſm ipoꝝ propriá pro/
portionẽ ⁊ cauſat vniuerſalẽ armoniam
⁊ claritatem iuxta ſignificationẽ ſolaris
luminis cum fulgorẽ emittit ⁊ vniuerſi/
tatem rerum pulchrificans diſtributione
ſui fontani radij. Vnde iſtud pulchrũ eſt
ſicut principiũ effectiuũ omis pulchritu/
dinis. Secundo exemplariter. Omis eni
pulchritudo ⁊ omẽ pulchrũ vniformiter
⁊ cauſaliter preexiſtit in ſimplici ⁊ ſupna/
turali natura omniũ pulchrorũ: ⁊ ipſa eſt
cauſa exemplaris omniũ in verbo: quia
ſm ipm omia denominant. Propter qd
Boetius dicit de deo. iij. de cõſolatione:
Mundũ mente gerens ſimiliqʒ potẽtia
formás pulchrũ pulcherrimus ipſe. Itẽ
tertio quia. ſ. finis eſt omniũ pulchrorũ.
Omnia eni ſunt cauſa pulchri: ⁊ propter
hoc pulchrũ idẽ eſt qd bonũ: quia omia
deſiderát pulchrũ ⁊ bonum. ❡ Quarto
chriſtus aſſimilatur luci ex eo q lux ẽ ef/
ficaciſſima in effectu. Vnde Diony. dicit
q lux omibus corporibus cognitionem
confert ⁊ vitá ⁊ motũ. Et quicquid i iſtis
inferioribus cauſatur mediáte luce pdu/
citur. Et hoc etiá dicit Auicẽna. Ex quo
etiá cõcluditur ⁊ arguitur q lux non ha/
bet in aere tm̃ eſſe intẽtionale ſed etiá re/
ale ex eo q intẽtiones nõ cauſant tranſ/
mutationes naturales. Nec obſtat q ni/
mia albedo vt in niue oculũ tranſmutat.
Et ita videt q intentio ſi fortis ſit poſſit
tráſmutari realiter. Dicendum q albedo
qñtũcũqʒ magna nõ hʒ oculũ realit tranſ/
mutare ratione qua color vel ratione q
intẽtionẽ ſuá multiplicat in medio: ſʒ ea
rõne qua aerẽ facit lucidiorẽ ſiue lucem
adauget: pp̄ter qd reddit viſui obiectus
improportionatũ rõne nimie claritatis.
Et aer ſic fortiter illuminat' oculũ cõtin/
git realiter ⁊ ita ipm tráſmutare põt rõne
excellẽtis lucidi ⁊ nõ rõne intẽtiõis colo/
rate. Poſſumus ergo effectus lucis filio
dei adaptare: cui' exiſtere in carne hũana
nõ fuit intẽtionale ⁊ fantaſticũ vel imagi/
nariũ ſed veꝝ ⁊ reale: ſicut ⁊ lucis eſſe eſt
reale in aere. Fuit eni ver' de' ⁊ ver' hõ. ⁊
ideo ipſe eſt filius luci. Primo quia lux eſt
reꝝ generatiua: qd qdẽ hʒ lux inq̃tũ in/
ſtrumẽtaliter agit in virtute corpoꝝ cele/
ſtiũ ad pducẽdas formas ſubales. Ita eti
am ſimiliter p ipm verbũ. i. p filiũ dei oia
pducta ſunt: ſm illud Jo. j. Omnia p ipm
facta ſunt. i. creata: ⁊ ſine ipo factũ eſt ni/
hil. Sed itelligẽdũ p ipſum nõ ſicut p in/
ſtrumentũ. Vnde in hoc non eſt ſimile de
luce: ſed intelligendũ eſt omia eſſe facta
per verbum ſicut artificata dicunt eſſe fa
cta per artificẽ. i. per rationẽ artis precon
ceptam. Nunq̃ eni aliqs faceret aliquid
niſi preexiſteret actualis preconceptio ſue
ſapientie q̃ eſt forma ⁊ rõ rei facte: ſic for/
ma arce in mẽte artificis preconcepta eſt
rõ arce faciẽde. Et ſimiliter deus pater ni
hil opatur niſi per ꝯceptũ ſui intellectus

qui eſt ſapientia ab eterno cōcepta .ſ. dei
verbum ⁊ dei filius: ⁊ ideo impoſſibile
eſt ꝙ aliquid faciat niſi per filiū. Et ideo
Auguſtinus dicit ꝙ verbum eſt ars ple/
na rationū viuētiū. Dicit etiā patrē per
filium oīa feciſſe inq̄tum filius ab ipſo
patre habet ꝙ ſit cauſa omniū factorum:
⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ ſit vt inſtrumentū vel
miniſter patris quia eandē numero ⁊ eq̄
lem virtutē quā pater habet ⁊ filius ab
ipſo habet per quā operatur. ¶ Secūdo
quia lux eſt ſui luminis oībus cōmu/
nicatiua: Ita chriſtus q̄tum in ſe eſt lu/
men gratie vel miſericordie ſue cōmuni/
cat vniuerſis. Jo.j. Illuminat omnē ho/
minem venientē in hunc mundum. Cri/
ſoſto. dicit ꝙ illuminat q̄tum de ſe ē om
nem hominē: quia ex parte ſua nulli de/
eſt immo vult oēs homines ſaluos fie
ri ⁊ ad agnitionē veritatis venire. j. Ti/
moth. ij. Unde ſi quis nō illuminat̄ nō ē
ex parte dei ſed ex parte hominis auer/
tentis ſe a lumine illumināte. Sicut etiā
homo nō illuminat̄ a ſole: vel quādo in
domo tenebroſa ſe includit: vel quando
oculos claudit: vel quādo obſtaculū in/
terponit. Sic etiam ſpūaliter nō illumia/
tur a chriſto: vel qui in tenebris ignoran
tie voluntarie ſe claudit. Job. xxiiij. Ipſi
fuerūt rebelles lumini. Uel qui oculos
anime intellectū. ſ. ⁊ voluntatē deo non
aperit. Daň. xiij. Declinauerūt oculos ſu
os vt nō viderent celū neq̄ recordarent̄
iudicioꝝ iuſtoꝝ. Uel qui peccati mortalis
obſtaculū interponit. Ps. Supcecidit ig/
nis ⁊ nō viderūt ſolem. ¶ Tertio q̄ lux
eſt errantiū ſiue deuiantiū directiua. Et
chriſtus eſt dux ⁊ director quē ſequētes
errare nō poſſunt. Jo. viij. Ego ſum lux
mundi qui ſequitur me nō ambulat i te/
nebris. ſ. deuij vel erroris. Nō eni ſeq̄ns
chriſtū ambulat in tenebris ignorātie: q̄
ipſe eſt veritas: Neq̄ in tenebris culpe: q̄
ipſe eſt via: Neq̄ in tenebris dānationis
eterne: quia ipſe eſt vita. ¶ Quarto quia
lux eſt oculoꝝ manifeſtatiua. Hoc autē
chriſtus faciet in vltimo iudicio quādo
illuminabit abſcondita tenebrarū ⁊ ma/
nifeſtabit conſilia cordiū. j. Corinth. iiij.
¶ Item chriſtus ſimilis fuit monti olim
po: qui eſt mons Macedonie ita excel/
ſus vt nubes ſub eo eſſe dicantur. Tante
eni altitudinis eſt ꝙ omnes aeris turbi/
nes ⁊ impreſſiones excedit: Quem philo
ſophi aſcendētes vt curſus ſtellaꝝ inſpi/
cerent ibi viuere nō poterāt niſi ſpōgias
plenas aqua portarēt: vt ſic per aque at/
tractionē aerē groſſiorē haurirent: vt di
citur in hiſtoria. Hec aūt omnia chriſto
competunt qui omnes nubes ideſt ſan/
ctos exceſſit altitudine vite: omnes tur/
bines paſſionū vel tribulationū altitudī
ne patientie: omnes philoſophos altitu
dine ſapientie: nec altitudinē ſue diuini/
tatis pholoſophi contingere potuerūt:
niſi cum ſpōgijs. i. creaturis plenis aq̄ ipſi
us celeſtis ſapientie. Omnes eni creatu/
re (vt prius dictū eſt) diuinam ſapientiā
repreſentant. Dominus eni illam effudit
ſuper omnia opera ſua: vt dicitur Ecc̄i. j.
Et ipſi philoſophi nō cognouerūt deum
niſi ex creaturis. Ro. j. Inuiſibilia dei a
creatura mundi per eā que facta ſunt in/
tellecta conſpiciuntur: ſempiterna quoq̄
virtus eius ⁊ diuinitas.

Capl̄m xcij.

C

hriſtiani iudei ⁊ ſarrace/
ni differūt ad modū pla/
netarum. Nā planete ali/
qui ſunt boni qui nulli
nocēt ſed tam ſuos quo/
rum natiuitati dominātur, q̄ nō ſuos ad
iuuare dicūtur. Tales ergo dicunt̄ chri/
ſtiani quibus Apoſtolus dicit: Nemini
dantes vllā offenſionem. Unde tam ſuis
q̄ nō ſuis benefacere iubent̄. Lu. vj. Dili
gite inimicos veſtros: benefacite his qui
oderunt vos. Quidam vero planete ſūt
mali vt Mars ⁊ Saturnus qui nō ſuis
obſunt ſuis tamē proſunt. Tales hodie
iudei: qui lꝫ ſuis nō fenerētur tamen fe/
nerant̄ nō ſuis vt chriſtianis ⁊ alijs nati/
onibus. Item dicunt ſe ſm̄ legē ſuam ad
diligendū amicos teneri ⁊ ad odiendum
inimicos. Unde ad illud preceptum: Dil
ges amicū vel proximū tuū: addiderunt

in ſuis traditõnibus:⁊ odio habebis ini/
micũ.quã additionẽ correxit Dñs Mat
thei.v. Quidã planete vero mediocres
ſunt:vt ſol luna mercurius. Nã ſuis bo/
na ingerunt nõ ſuis modo bona mõ ma
la.Tales aũt videnꝰ eſſe ſarraceni. Quia
nõ ſolum inter ſe ſunt miſericordes :ſed
etiam quandoq; chriſtianis miſericordi/
am impendũt:licz eos tamẽ frequenter
impugnent.In hoc tamen ſunt minꝰ ma
li ſarraceni ꝙ iudei:quia chriſtũ reueren
tur quẽ iudei blaſphemant.Confitentur
enĩ ſarraceni Chriſtũ ex Maria virgine
ſine viri ſemine natũ.Hoc eſt certum.Et
ego qui inter eos fui:frequẽter hoc audi
ui ab eis:⁊ a ſuis ſacharijs qui religioſi
ſunt dicti apud eos:⁊ muſchetis.i.q cor
eſcas officiant. Vnde in libro qui dicitur
alcoran.i.lex quã condidit Machumet
proponitur queſtio vna ſic:Que femina
de maſculo tm̃:⁊ quis maſculus de femi/
na tm̃: Et reſpõdet:Eua ex Adam.Chri/
ſtus ex Maria virgine. ¶ Item querit ꝗ
ſunt tria que ſine ſeminis cõmixtõne edi
ta fuerunt: Reſpõdet:Adã:Aries abrae
⁊ Chriſtus. ¶ Item cõfitenꝰ ſarraceni be/
atam mariã fuiſſe per angelos cõmenda/
tam:⁊ de chriſto naſcituro fuiſſe edoctã
⁊ certificatã. Et in eodẽ libro ꝑmo ſic di/
citur:Angeli Mariam alloquẽtes inqui
unt : O maria oĩbus viris ⁊ mulierībꝰ
ſplendidior :mũdior atq; letior :ſoli deo
perſeuerãter ſtudens ipm cum humilibꝰ
genibus deo ſe flectentibus adorãs ⁊ ne/
quaꝙ in terrenas ſordes ꝓijcientibus et
curam agentibus:quis Marie cuſtos ef/
ficeretur: Hec arcana ſecretiſſima cõmit/
to angelis dicentibus:O Maria cui ſum
mi nuncij gaudiũ cum verbo dei cuiꝰ no
men eſt Jeſus Chriſtus filius Marie : q
eſt facies omniũ gentiũ in hoc ſeculo et
futuro.Senes ⁊ infantulos cunabula ſer
uantes cõueniens:preſes ſapiens vir op/
timus ab vniuerſitatis creatore mittiꝰ:
Reſpõdet illa:O deus cum virum nõ te/
tigerim quomodo cõcipiã: Reſpondent
angeli:Deo nihil occurrit īpoſſibile om/
nia prout vult operãti. Cuius mandatũ
omne ſuum placere perficit:ipſeq; filium
ſuum cũ diuina virtute venientẽ : librũ
legiferũ omniſq; magiſterij peritiam ⁊ te
ſtimonium ac euangeliũ mandatumq; fi/
lijs iſrael edocebit.Ille nanq; formis vo
latilium luteis ac compoſitis inſufflans
volare faciet:cecos ⁊ mutos curabit:mor
pheaticos ⁊ leproſos mundabit: mortu/
os creatore cooperante viuificabit:quic/
quid cõiecturis quidue diſputatione diſ/
putatum ſit propalabit: ſimiliter cuncta
que in deum credẽtibus mirabilia cenſẽ/
tur. ¶ Item cõfitetur eadem lex ſarrace/
norum Chriſtum fuiſſe ſummũ omniũ
prophetarũ apud deum. Vnde in eodẽ
libro machumet introducit deum loquẽ
tem ⁊ dicentem:Omniũ prophetarũ alio
ſuper alium per me ſublimato : ⁊ eorum
quibuſdã cum deo locutus Chriſto ma/
rie filio animã noſtrã proprie cõferentes
vim atq; virtutem pre ceteris prebuimꝰ.
¶ Item cõfitentur chriſtũ eſſe verbum ⁊
virtutem dei:⁊ ideo ibidem dicitur ꝙ qñ
deus iudicabit mundũ clamabunt homi
nes ad eum ⁊ dicent:Jeſu chriſte ſpiritꝰ ⁊
verbum dei ⁊ virtus dei moueat te pie/
tas tua intercede pro nobis. Et tunc di/
cet eis:Eſuriui ⁊c̃.ſicut eſt in euangelio ꝑ
omnia. ¶ Item cõmendat idem liber le/
gem ⁊ euangeliũ chriſti :⁊ dicit tres leges
eſſe a deo in quibus recte vie traduntur
ſcz legem Moyſi ⁊ euangeliũ ⁊ ſuum al/
coranum. Et ideo dicitur in primo libro
Deus pius ⁊ miſericors viuus et altiſſi/
mus qui prius teſtamentũ: deindẽ euan/
geliũ rectam viam hominibus tradidit:
poſtremũ librum veraciſſimũ alcorã de/
ſuper prebuit. ¶ Item in eodẽ introdu/
cit deum ſibi loquentẽ ⁊ dicentẽ ſibi pre/
cepta legum ⁊ mores:ſicut Noe ⁊ abrae ⁊
moyſi ⁊ chriſto tradidimus. ¶ Item cõ/
fitetur eadem lex ꝙ in reſurrectione ge/
nerali omnes perfecti in forma chriſti re
ſurgent. Vnde dicit perfecti omnes in ſta/
tu ade ⁊ forma chriſti reſurgẽt:nunꝙ in/
crementũ aut decrementum patientes.
¶ Item eadẽ lex vſurarios deteſtatur.
Vnde ibidem dicitur : Boni viri deum

timete ⁊ fenerari pretermittite. De fenore em̄ homies viuentes nō niſi quaſi demoniaci reſurgent. ¶ Hec omnia magnifica de chriſto euangelio ⁊ virgine ſcripta ſunt in alcoran .i. in lege ſarracenoꝝ quā eis machumet dedit. Que lʒ multa falſa contineat ⁊ immunda: tamen etiā multa teſtimonia perhibet noſtre fidei veritati: vt .ſ. patuit. Que omnia introduxi ad exaggerandum infidelitatem iudeorum chriſtum blaſphemantiū: cum tamē ſcripture eorum teſtimonia perhibuerunt chriſto ſicut dixit eis: Scrutamini ſcripturas: quia ille teſtimoniū perhibent de me. Et tamen ceci negant quem ſarraceni ignorantes ſcripturas venerantur et adorant.

Caplm xciij.

Zelus dei aſſimilatur aeri qui habet tres regiones: quaruʒ ſuprema que igni coniuncta eſt rara eſt: et vehementer calida propter vicinitatem ignis et propter radios ſtellarum ⁊ lumen que ſibi ſunt viciniora: ⁊ illa pars eſt locus inflāmationis per ſe: ⁊ dicitur regio eſtus. Huic ſimiles ſunt qui magno zeli ardore ferueſcunt. Pſ. Zelus domus tue comedit me. gloſa. Zelus eſt bonus feruor animi quo mens ꝓ defenſione veritatis accēditur: eo ꝙ quelibet praua que videt corrigere ſatagit. ſi nequit tolerat ⁊ gemit. Iſte zelus cauſat i ſanctis ex inflāmatiōe ignis ſpūſſancti vel charitatis diuine ⁊ ex radijs ſtellarum .i. exemplis ſanctoꝝ patrum ſicut phinees helie ⁊ aliorum qui multū zelauerunt ꝓ deo ⁊ lege eius .j. Machab. ij. Phinees pater noſter zelando zelum dei accepit teſtamētum ſacerdotij eterni. Helias dixit iij. Reg. xix. Zelo zelatus ſum pro domino. ¶ Secunda regio aeris ſiue media zona eſt locus frigoris: quia illa non habet calorem ex vicino igne ſicut regio ſuperior nec ex reflectione radioꝝ ſicut regio inferior eo ꝙ radij nō reflectunt ad tranſparens ſiue purum: aut ad multum diaphanum ſed tm̄ ad ſolidū planuʒ: ⁊ plus ſi fuerit terſum: vt eſt aque ſuperficies vel ſpeculi vel alio modo politum vel planum. Huic aeri ſimiles ſunt qui ſunt totaliter frigidi ita vt nec zelo dei tangant: quia nec igne diuini amoris incendūtur: nec radijs .i. exemplis ſanctoꝝ tangūtur: ⁊ ideo aufert ab eis diabolus zelum bonum. Tales ſunt prelati mali qui de gregis ſui diſſipatione nō curant. Iſa. xj. Auferetur zelus ephraim. Ephraim interp̄tatur augmentū vel fertilitas ⁊ ſignat prelatos qui cogitant de temporalium augmentatiōe ⁊ nihil de animarum perditione. ¶ Tertia regio aeris eſt tepida vel tēperata ſuſcipiens aliquod de ſuperiori et aliquod ab inferiori. Eſt tamē itemperate calida ſm ꝙ vincitur ab inferioribus quibuſdam tēporibus ⁊ intēperate frigida ſm ꝙ vincitur a ſupioribus quibuſdā tēporibus alijs. Huic ſimiles ſunt qui zelum dei habent vel inordinatum. Nam aliquādo vincūtur ab inferioribus paſſionibus ira vel odio ⁊ tūc nimis incādeſcūt. Quādoqʒ vero ſupiorum vel potētiorum timore pterriti omnino a zelo tepeſcūt ⁊ frigeſcūt. Tales habēt zelum ſed nō ſm ſciētiam .i. diſcretionē. Roma. x. Patet ergo ꝙ zelus frigidus cum ſit nullus eſt damnabilis: tepidus: reprehēſibilis: feruidus ⁊ charitatiuus laudabilis qui meretur celeſte pmium .j. Macha. ij. Helias dum zelat zelum legis receptus eſt i celum. Ad quod nos pducat chriſtus q eſt benedictus. Amen.

Explicit liber primus de ſimilitudinibus rerum.

Incipit prologus libri Secundi de Metallis atqꝫ Lapidibus.

Habet argentū venarum ſuarum principia: Et auro loc⁹ eſt in quo cōflatur: Ferꝝ de terra tollit: Et lapis calore ſolutus in es conuertitur: Job.xxviij. Diuine prudentie largitas: a qua quecunqꝫ creata ſunt cōnexionis mirabilis ordine gubernātur: rationali creature.i. homini ſic corpora inferiora ſubiecit vt ei in ſubſidiū adeſſent infirmitatis: ⁊ documentū inſup porrigerent veritatis: ⁊ in exemplū illi fierēt etiam bonitatis. Nam ex vſu vario ſenſibilium corpoꝝ humani corporis labilitati ſuccurrit: quod ex eiſdē ex quibus conſtat corpibus enutrit: ex eorundē quoqꝫ corpoꝝ ſpeciebus informantur ſenſus ⁊ ratio erudit: vt ſic humana cōditio a ſenſu ſumat initiū: ⁊ nō per ſe res ſenſibiles ideſt per ſuas ſubſtātias ⁊ eſſentias: ſꝫ tm̄ per ſuas ſpecies anime illabunt: ex qbus humana ratio dum hincinde inueſtigando diſcurrit: ratiōes format q̄plurimas ex quibus intelligibiles elicit varietates: nō ſolū de rebus infimis ſed etiā de ſup̄mis. Sic em̄ inuiſibilia dei a creatura mūdi per ea que facta ſunt intellecta conſpiciunt. Quia vero opus nature eſt opus intelligētie ex eo q̄ corꝑalia mediantib⁹ angelis a deo gubernant etiā ex ipis corporibus humana dirigit ratio ex motibus eoꝝ ⁊ ordine exempla ſumens et regulas ſuaꝝ actionū nō tm̄ artificialiūꝫ in quibus ars imitatur naturā: ſed etiā moraliū opeꝝ directiua. Et qm̄ inter cetera talia potiſſime mineralia corpora vt ſūt ferrū vel argentū vel auꝝ ⁊ alia quecūqꝫ metalla: ⁊ cum eis etiāꝫ lapides humane neceſſitati deſeruiūt: ſcriptura ſacra diuinitus inſpirata: In qua teſtante Apoſto. Quecunqꝫ ſcripta ſunt ad noſtrā doctrinam ſcripta ſunt. De eis frequētius legit vt nō tm̄ ad cōmodū corꝑis illa conceſſa putemus ſed etiā ad moꝝ exemplū inſpicere ſtudeamus. Quapropter Job diuerſas metalloꝝ origines in verbis ꝑmiſſis declarat ſiue deſcribit. Ex qbus beat⁹ gregorius in libro ſuo Moraliū perutiles moralitates aſſumit. Ait em̄ beatus Job Habet argentū venaꝝ ſuaꝝ ⁊c̄. In qbus verbis penſandū eſt q̄ nequaq̄ tam ſanctiſſimus vir aut de minera argēti: aut de loco conflationis auri: aut de ferri origine: aut de ſolutione lapidis: ⁊ de eris formatione tam ſerioſe tractaſſet ſi talia ad noſtrā doctrinā ꝓficere non nouiſſet. Et ideo beatus Grego. dicit per argentū ſignificari predicatoꝝ doctrinā: cuius venarū principiū eſt ſacre ſcripture pagina. Nam qui ad vere ꝑdicationis verba ſe preparant neceſſe eſt vt initiū a ſacre ſcripture pagina ſumant. In auro vero ſignificat martyꝝ patiētia: Cuius cōflationis.i. probatiōis locus catholica eſt eccleſia. Quia nō niſi in catholica eccleſia veri martyres ſunt ex eo q̄ ſine fide: ſpe ⁊ charitate quibus mēbra iūgūtur eccleſie nō habet paſſio meritū ſicut in hereticis patet. Vnde Apl'us dicit.j.Coꝝ.xiij. Si tradidero corpus meū ita vt ardeam: charitatem aūt nō habeam nihil mihi ꝓdeſt. In ferro aūt accipitur bonū opandi potētia ſeu fortitudo ſanctorum: quod ferrum de terra tollitur quia fortiores viri a terrena quam prius tenuerāt actione ſeparātur ⁊ pugnatores ipius eccleſie ac pugiles deputātur. In lapide v̄o ſignificat interior cordis duricia ⁊ in ere charitatis cōſtātia. Vndē tūc lapis calore ſoluitur quādo cor durum ⁊ a diuini amoris igne frigidū feruore ſpiritus tāgitur ⁊ ad amorē mollitur: ⁊ tūc in es cōuertitur quādo charitate ſolidatum ad bona opa roboratur: vt ſicut prius durus fuerat in amore ſeculi: ita ſe poſtmodū fortem exhibebat in amorē dei. Et quia de aliis hmōi talib⁹ metallis ſeu lapidibus

de quibus in ſcriptura legitur frequẽter
⁊ in pluribus locis eſt idẽ eſtimãdũ vz ꝗ
ad nr̃am conferant diſciplinã. Eſt noſtre
intẽtionis propoſitũ poſt exempla ſimpli
ciũ corporũ q̃ iã ſunt i primo libro addu
cta. In hoc ſecundo libro de metallis at-
qʒ lapidibus tã precioſis q̃ cõibus ⁊ aliis
mineralibus exẽpla introducere varia ⁊
moribus adaptare eundẽ ſeruando ordi
nem quẽ ſcʒ in principio tenuimus. tã in
capitulorum materiis q̃ in exemplis.

¶ Explicit prologus libri ſecundi.

¶ Incipit liber ſecundus de exemplis et
ſimilitudinibus rerum.

¶ Capitulum primum.

Amatores dei aſſimilã
tur lapidibus ꝑꝑ octo
¶ Primo qdẽ. qꝛ lapi
des ſunt nãliter frigi-
di ⁊ ſicci. eo ꝙ ex ptibꝰ
terre ſolidis ⁊ ꝯpactis
lapidis ſubſtantia gñã-
tur. Verum eſt tñ vt dicit
Ariſto. iiij. Methe. ex ſola terra nõ fit la
pis. qꝛ vincens in ea ſiccitas nõ ꝯmittit vt
in lapidẽ coagulari poſſit. Sʒ ex cõmixti-
one terre ⁊ aq̃ fit lutũ quod inter terram
⁊ petrã eſt medium qđ dũ per partiũ ſua
rum fortiter coagulationẽ ꝯſtringit in la
pidẽ mutatur. Vñ tali trãſmutationi lu
tũ vnctuoſũ ẽ aptius. Habʒ ergo lapis ex
terra ſiccitatẽ. ⁊ ex aqua ſimul ⁊ terra fri-
giditatẽ. Vñ eſt nãliter ſicut dcm̃ ẽ frigidꝰ
⁊ ſiccus. Et iſta cõpetunt ſpũaliter amicis
dei quos charitas facit frigidos ab inſa-
tiabili auaritia. Charitas. n. non querit q̃
ſua ſunt. ſicut dr̃. j. Cori. xiij. Itẽ facit eos
ſiccos a fluxu ꝯcupiſcentie. qꝛ virtus diui
ni amoris reſtringit lubricũ carnis. ſicut
patet in magdalena. Et tales ſunt lapides
ſancti q̃ ſunt affectiõe carnis ⁊ mundi. Za
ch. ix. Lapides ſancti eleuãtur ſuꝑ terram
eius. ¶ Scđo lapides ſunt ſubſtãtialiter
cõpacti. Qꝛ ſancti ſunt in ſeipſis coagula-
ti vinculo ſiue coagulo dilectionis ⁊ grẽ.
Vñ charitas dr̃ eẽ vinculum perfectiõis.
Col. iij. ¶ Tertio quoqʒ lapides ſunt mi
rabiliter duri. ⁊ amici dei ſunt duri ꝑ ſoli
ditatẽ patiẽtie. qꝛ charitas patiẽs eſt. Vñ
ſicut lapis a ſua duritia ex aq̃ infuſiõe nõ
ſoluit. Sic amicus dei ex tribulationis cõ
cuſſione a ſua patiẽtia nõ mouet. Iob. xli
Cor eius indurabit quaſi lapis ⁊c̃. ¶ Itẽ
ſancti ſibiipſis duri ſũt ꝑ auſteritatẽ pñie.
Item qñqʒ duri ſunt aliis ꝑ correctiones
⁊ ſeueritatẽ iuſticie qua tã q̃ vĩga ferrea ali
os regunt Deut. viij. Cuius lapides ferrum
ſunt. ¶ Quarto qꝛ lapides ſunt grauiter
põderoſi. Sic amici dei ſunt graues ⁊ põ
deroſi per grauitatẽ morũ ⁊ deliberatio
nẽ prudẽtie ſiue in factis ſiue in dictis. ſʒ
illud Eccli. xxi. Verba ſapientũ ſtatera põ
derabunt. ⁊ taliũ opa vel verba ſunt ma-
gis grata bonis. ps. Placuerũt ſeruis tu-
is lapides eius. ¶ Quinto qꝛ lapides ſũt
virtualiter igniti. q̃uis. n. lapis ex ſe ſit fri
gidꝰ ignẽ tñ emittit ſi fortiter ſit ꝑcuſſus.
Nã ex forti ⁊ violẽta aeris colliſione in
ſuꝑficie ferri ⁊ lapidis ſubito aer alliſus
ignitur ⁊ ſcintillãdo de lapide egreditur.
Sic ⁊ amatores dei quãq̃ ſint frigidi ab
eſtu amoris mũdani. cũ tñ ab ipſo mũdo
fortiter alliduntur. tunc diuino amore for-
tius igniunt. Vñ ꝑcipue in tribulationibꝰ
⁊ ꝑſecutionibus poſiti ignitis ſcintillis vel
operum emicãt vel verborum. ⁊ taliũ opa ſunt
ſacrificia dõ accepta. ij. Macha. x. De igni
tis lapidibus igne ꝯcepto ſacrificiũ obtu
lerũt. ¶ Sexto qꝛ lapides ſunt infimi loci
petitiui. Quia amici dei iſima petunt per
humilitatẽ Lu. xiiij. Recũbe i nouiſſimo
loco. ij. Corin. iij. Miniſtratio mortis de-
formata in lapidibus fuit in gloria. Hec
miniſtratio lapidũ eſt humiliuʒ abiectio.
cuius eſt miniſtrare obſequia. mortificare
vicia. deformare eorum corpora. qꝛ hu-
miles nec corpora eorum ornant nec colũt.
Vñ apparent in corpore deſpecti: ⁊ ideo
ſignãtur per lapides impolitos Iob. xiij.
Edificant altare. i. altitudinẽ eccleſie de la
pidibus impolitis. i. de hoibus deſpectis
⁊ incultis. Item eius eſt glorificare Pro-
uer. xxix. Humilem ſpũ ſuſcipiet gloria.
¶ Septimo qꝛ lapides ſunt terre cõpreſ-

ſtui q̄ ſcȝ amici dei terram corporis ſui
cōprimunt ⁊ domant p̱ laborem peniten
tie ⁊ abſtinentie.ſm̄ illud.j.Corin.ix.Caſti
go corpus meū ⁊ in ſeruitutē redigo ⁊c̄.
Eccli.xliij.Lapides grādes deſuper irruē
tes.Sunt.n.amatores dei lapides grādeſ
quo ad ſpm̄ deſuper irruētes p̱ corporis
dn̄ium q̄ ſpūs in eis carnem ſibi ſubiu/
gat potenter ⁊ violenter. ¶ Octauo q̄ la
pides ſunt diuerſaꝝ partiū terre ne dila/
bant̄ vnitiui.Vn̄ Ambro. dicit q̄ lapides
ſunt oſſa terre.q̄ hoc in terra ꝓbant̄ fa/
cere qd̄ faciunt oſſa in corpore.Silr̄ ami/
ci dei dum hoīes terrenos adinuicē diſ/
cordes ad ꝯcordiam ⁊ pacē reducūt:qua
ſi qdā lapides medij diuerſas p̄tes terre
adinuicem ꝯiungūt. Immo ēt ſic in mu/
ro mediāte calce lapides ꝯnectunt̄. ita ēt
amatores dei mediāte charitate iuicē con
iungunt̄.j.Macha.x.Jonathas dixit faci
entib⁹ extruite muros i mōte ſyon ⁊ i cir
cuitu de lapidib⁹ quadratis. Iſti lapides
quadrati ſunt amici dei q̄ deū quadrupli
citer diligūt.ſ.ex toto corde:ex tota aīa et
ex tota mēte ⁊ ex oībus virib⁹ ſicut dicit̄
Lu.x.Et ē itelligendū ex toto corde.i. ex
tota ītētiōe vt ſcȝ tota noſtra itētio ferat̄
i deum:ex tota mente.i.itellectu ſcȝ vt in
tellectus ei totaliter ſubdat̄.ex tota aīa.i.
volūtate ſcȝ vt appetitus ſm̄ ipſam regu
letur.Ex oībus viribus ſcȝ q̄ oīs act⁹ no
ſter iterior ei obediat ⁊ pp̄ ipſum fiat.

¶ Capitulum.ij.

Anima dȝ aſſimilari vitro.
¶ Primo q̄ vitꝝ ē ſūme
perſpicuū. Nā i alijs vaſis
metallicis qcqd intus po/
nit̄ viſui occultatur. In vi
tro autē qlibet liquor po
ſitus qualis eſt intus talis exterius ocu
lis repn̄tatur. vt dicit Iſido. Hec perſpi/
cuitas ſit in anima penitent̄. qn̄ qcqd ē
itus in conſcīa extra p̱ confeſſionē ꝓdit̄
iudicio ſacerdotis. Mathe.viij.Vade et
oſtende te ſacerdoti Prouer.xxiij.Splē
det in vitro color ei⁹ ſcȝ vini ⁊ ſilr̄ cuiu ſ
libet alterius liquor̄ imiſſ̄i. ¶ Scd̄o q̄
vitrū ē totaliter lumini ꝑuiū. Nā maſ
ſa vitrea que nūc ſit ex cinerib⁹ arborū ⁊
herbaꝝ per fortiſſimā ignis cōflagratiōē
ex qb⁹ cinerib⁹ ſit vitrū ſicut cū nūc vitrū
q̄ admiſcet̄ cum i fornace fu erit liquefa
cta ⁊ pfecte depurata cōtrahit ſubſtantie
puritatē ⁊ perſpicuitatem ꝓpter quā to
taliter a lumine penetrat̄.Silr̄ anima p̱
mūdiciā puritatis ⁊ pſpicuitatem ſimpli/
citatis efficitur luc̄ diuine gr̄e pleniſſime
ſuſceptiua Apoc.xxv.Platee ciuitat̄ au/
rū mūdū ⁊ tāq̄ vitrū plucidū. ¶ Tertio
q̄ vitrū eſt imaginū ⁊ vmbrarum repre/
ſentatiuū.nulla enim alia materia eſt ſic
ſpecularis vt iſta.Vnde de vitro p̄ci/
pue conficiuntur ſpecula.Hec autem re
preſentatio aīe conuenit tripliciter.Vno
modo ſcȝ naturaȝ:q̄ ſcȝ inter oēs natu/
ras ſiue formas materie vnitas magis
repreſentat ipſa anima in ſe imaginem
trinitat̄.licȝ hec repreſentatio ſit ſm̄ par
tem intellectualem qui non eſt actus ma
terie alicuius in quantum hmōi.Vnde
dr̄ Geñ.ij.Faciamus hominem ad ima/
ginem ⁊ ſimilitudinem noſtram.Sed ad
huc aīa ſm̄ naturam eſt repreſentatiua
alicuius vmbre:q̄ vt dicunt ph̄i.creata
eſt in vmbra intelligentie. Alio modo
cōpetit h̄ repreſentatio aīe ſm̄ noticiā
q̄ aīa cognoſcit res exteriores nō qdē
q̄ ipe res ſint i aīa:ſed p̱ ipſarū rerū ima
gines ſiue ſilitudines quas ipſa aīa reci/
pit ab eis p̄mo quidē in ſenſu.poſtea i i
tellectu p̱ abſtractionē intellect⁹ agētis a
fantaſmatibus.Vn̄ ph̄us dicit i.iij.d̄ aīa.
q̄ lapis non ē i itellectu: ſed ei⁹ ſpēs vn̄
quaſi ad modū ſpeculi vitrei ē imaginū
ſiue ſpēꝝ ſuo modo receptiua licȝ alit̄ ſit
inſenſu.⁊ aliter in itellectu.⁊ per ꝯn̄s eſt
ipſarū reꝝ repn̄tatiua ⁊ cognoſcitiua:ē
ēt repn̄tatiua vmbrarū.i.naturarū ſpūa
lium quas non niſi p̱ naturas ſenſibiles
⁊ fātaſmata capit quodāmō inūbratas.
¶ Tertio hec repſentatio imaginū com
petit aīe ſm̄ grām.Quia ſcȝ anima p̱ me
moriā debet ſibi ſepe repn̄tare imaginē
i.exempla virtutū ⁊ vmbras vicioꝝ ⁊ p
prioꝝ defectuum ad deferendū.ſiue alie
noꝝ ad cōpaciendū vel corrigēdum vel

vitandum. ¶ Quarto qꝛ vitrum eſt ſumme ductile ſicut liq̄dum. Tantam eni recıpit ductibilitatem ꝙ facile ad flatum artificis i formas varias ⁊ figuras contrarias ſubito tranſformatur. Aliquando etiã corio tegitur. aliquãdo argenti more ſculpitur ſicut Jſido. dic. Sic anima debet fieri ductibilis per obedientiam. vt per flatum. i. ad iſſictum: vel per mandatum dei vel ſuperioris ſui moueatur ⁊ tranſmutetur ⁊ velociter obſequat. Et ſi diuerſa ⁊ varia iniungantur ⁊ alterius voluntate potius ꝙ propria tãꝙ corio circunducatur. ⁊ argenti more quãlibet ſculpturaꝫ ſibi impreſſam. i. quodlibet iuxta normam ſibi traditam iuſſuꝫ ſuſcipiat ⁊ firmiter teneat. ¶ Quinto qꝛ vitrũ ſũme frãgibile eſt cũ eſt frigiduꝫ. Sic aĩa per peccatũ calore charitat[is] extincto frigeſcit et a q̄buſlibet tentatõibus facilr frangitur. ¶ Sexto qꝛ vitrũ nõ ẽ reparabile niſi fuerit iterũ liq̄factũ. Quis antiq̄tus dicat aliquẽ ſciuiſſe vitrũ fractum reparare per malleatõem. Vnde fialam tali de vitro factã Tyberio ceſari ipſe artifex i terram ꝓiecit quã nõ ruptam ſed malleo plicatam emendauit. quẽ Ceſar decollari fec. ꝯſiderãs ꝙ ſi tale ſic repabile fabricet aurũ ꝓ luto haberet ⁊ ideo precium alioꝝ metalloꝝ oĩno. perderet: ⁊ hoc eſt cõe dictum. Quidã tamen alchimiſte dicunt ꝙ põt et hodie fieri vitrũ malleabile ⁊ flexibile ſi cũ puluere baſiliſci aſpgatur ſuper ipſuꝫ quando liqueſcat i fornace. quod vtruꝫ verum ſit ignoro. Sed ſm ꝓmum dictum quod eſt magis cõmune dicimus. ꝙ ſicut hodie vitrũ fractum non eſt reparabile niſi iterum liqueſcat ita anima per peccatuꝫ fracta nõ eſt reparabil ad gratiaꝫ niſi liqueſcat per penitentiã. ¶ Septimo qꝛ vitrum ẽ omnium colorum ſuſceptiuum. Omni enim colore tigitur. vt iacintino vel ſmaragdino. ⁊ omnes lapides imitatur ſcꝫ i colore licet non i valore. Et ideo dic Auicenna ꝙ vitrum eſt iter lapides ſicut ſtultus inter homies. Declinat enim ad omneꝫ tincturã. ſic anima ad omnem fortunam vel ſtatum quem deus vult dare dꝫ ſe humiliter inclinare ⁊ ſanctorum colores. i. virtutes imitari. nec curare ſi h̄ ad ſtultitiaꝫ reputatur. qꝛ qđ ſtultũ eſt dei ſapientius eſt hoibus. deridet eni iuſti ſimplicitas ab hoibus ſed non deridetur a deo.

¶ Capitulum. iii.

AVaricia aſſimilatur onycino. ¶ Primo per aſpectũ. Nam onycinus indicus habet aſpectum ⁊ ſimilitudineꝫ vnguis. Et ideo vocatur onyx ſiue onycinus qꝛ greci vnguem onycem dicunt ſicut dicit Jſido. Habet. n. colorem permixtum ad ſimilitudinẽ hũani vnguis. In h̄ ergo ꝙ onycinus hꝫ ſilitudinẽ vnguis d̄ſignatur auaroꝝ rapacitas qꝛ aues vngue ꝓdaꝫ rapiunt. ⁊ ideo que ſunt rapaces habent nigros vngues. Sed onycinus arabicus eſt nigri coloris cũ candidis zonis. Quod competit diuitum auaricie. qꝛ diuites auari licet tingantur exteri⁹ zonis albis. ideſt honoribus ⁊ proſperitatibus mundi: interius tamen habent nigredineꝫ ⁊ deformitateꝫ peccati. propter quod dominus dixit eis Luce. vi. Ve vobis diuitib⁹ q̄ habetꝭ conſolationẽ veſtram i hoc mundo. ¶ Secundo propter effectum. Naꝫ ſcđm Diaſcori. Onycini zona collo vel manu portata triſtitiam excitat. timores multiplicat. animos commouet ad lites ⁊ rixas. Sic etiam proſperitas mundi quaꝫ appetunt auari ſi in collo geſtet. hoc ẽ ad pectus pẽdens ſiue manu. ideſt ſiue habeat in affectu cordis. qꝛ cor infra pect⁹ ꝯcludit. ſiue i effectu operis quod ẽ geſtare mãu. vtroqꝫ mõ excitat triſtitiã Et iõ Gen. xiij. dr ꝙ lapis onycinus inuenit in terra euilath qđ interpretat dolẽs Nã mũdi ſubſtãtia nõ habita ſic in cupidis generat triſtitiam ſi acquiri nõ poſſit ſcꝫ ire. qꝛ ipſe non aſſequit. Jra ⁊ triſtitiaꝫ inuidie que triſtat tñ ſi aliq̄s aſſequatur. Si aũt actu habeat. vt eſt in diuitib⁹ auaris adhuc excitat triſtitiã ire ſi pdatur vl minuat. ⁊ inuidie ſi ab alio ſuperet vel parificet. Jn vtriſqꝫ multiplicat timores qꝛ cupidi timẽt ne eis lucrũ ipediat. Auari

timēt ne eis id qđ habēt auferat. Jtē ani
mos cōmouet ad lites. Quia cupidus liti
gat vt accipiat, auarus aūt vt teneat: Vñ
auaritia ſiue cupiditas mater eſt litium ⁊
cauſaꝝ et queſtionū. Jtē rixe ⁊ bella ex
cupiditate ⁊ auaritia vtplurimū oriūt.
ppt̄ h̄. Sene. dicit. ꝙ quietiſſime viuerēt
hoīes ſi hec duo ꝓnomia ſcʒ meū et tuū
de medio tollerentur. Meum eni et tuū
oēs q̄ſtiones ⁊ lites generant auarorum.
¶ Tertio ꝓpter remediū. Ná onycin⁹ i
p̄ntia ſardij nocere nō poteſt. Ná ſardi⁹
q mentē acuit cū flāmei ſiue rubei eſt co
loris d̄ſignat amorē chriſti. qui mētē acu
it ad eterna ꝯſideranda. et etiá inflāmat
ad ea d̄ſiderāda. et iō facit vileſcere oia
tpalia. ná ſicut Greg. dicit Vileſcūt tpalia
cū deſiderant eterna. Qđ ergo onicynus
nō nocet i p̄ntia ſardij ē. qa aliū auaricia
nō inficit in quo ē amor dei. quia vbi eſt
amor dei nō habet locum amor mundi.
et econuerſo. i. Jo. ij. Siqs diligit mūdū
non eſt charitatis dei in eo.

¶ Capitulum. iiij.

Boni viri aſſilant marmo
rib⁹ qr marmor alijs lapi
dib⁹ eſt ſolidius. compacti
us. vtilius ⁊ pulcrius. Bo
ni eniʒ viri ſūt ſolidi ꝑ pa
tientiaʒ ſiue fortitudinem
bene compacti ꝑ temperantiam pulcri ꝑ
prudentiam et vtiles per iudicium. Vn
de ipſi ſunt columne marmoree. i. vir
tuoſe pſone qbus tentoria ꝑ curiā regis.
i. eccleſie chriſti fulciūt. Heſter. i. aſſimilā
tur ergo p̄mo boni et v̄tuoſi viri mar
moribus rōne ſoliditatis. Marmor eni
ſolidū ē. Naʒ propter ſui ſoliditateʒ dif
ficile rumpit. Similiter boni viri ſūt ſo
lidi. i. fortes et ꝯſtātes ita vt aduerſitati
b⁹ n̄ cedant. et ſculpuras id ē impreſſiōes
violētas et iurioſas que ſunt odiū. ira.
triſticia ⁊ hmōi non facile ſuſcipiūt. No
tanduʒ ē de ſoliditate marmoꝝ ꝙ mira
biliſſimū accidit ꝙ marmorei lapides nec
calibe nec ferro vl̄ ſerra vl̄ malleo ꝑ vio
lētiā edomant. ſʒ ꝑ laminā plūbeam aſſe
rib⁹ mollib⁹ interſertā. Plūbo eni et nō
ferro lapides marmorei diuidunt et ſec
tur int aſſeres ⁊ equāt. Similit fortitudo
quorūdaʒ. nec calibe fortis inuaſiōis. nec
ferro dure ꝑcuſſionis. nec ſerra dentata
dentibus detractionis. nec malleo violē
te ꝑcuſſiōis nec violētia cuiuſcūqʒ tribu
latōis frangitur nec vincit. Et tamē plū
bum. i. vita voluptuoſa q̄ i aquis ꝯcupi
ſcētie ſūmergit. ſʒ illud. Exo. xv. Sūmer
ſi ſūt q̄ſi plūbū in aquis vehementib⁹ in
ter aſſeres molliſſimos carnis omēʒ du
riciā marmoris frāgit idē oēm mētē for
titudinē eneruat ⁊ deſtruit. Vñ ꝓbiſſimi
viri ⁊ fortiſſimi bellatores qui nūꝗ vin
ci potuerūt belli aſpitate. victi tñ ⁊ debi
litati ſt luxurie voluptate. ſicut pʒ d̄ Sam
ſone Dauid ⁊ d̄ multis alijs. ¶ Scđo bo
ni viri aſſilant marmori rōne cōpactio
nis. Sūt. n. marmorea valde cōpacta. cor
pora quoꝝ ptes ſūt ad inuicē colligate
vl̄ ꝯglutinate vel ꝯſtricte. Et hāc cōpa
ctionē facit eē i bono viro virt⁹ tēperan
tie. Hec eni ē q̄ efficit. vt caro ſp̄ui. ⁊ ſen
ſualitas rōni ꝯcordet ⁊ cōfederet qua. ſ.
tēpantia remota valde ſibi inuicem ad
uerſarēt ⁊ mutuo diuiderentur. Vnde
tēptātia ē q̄ tenet has ptes hoīs adiuicē
ꝯcordes et ꝯformes. q̄ ſcʒ concordia ⁊ cō
formitas eſt vt quedā ſalubris ꝯpactio q̄
eſt in bonis viris. ¶ Tertio boni viri aſ
ſimilantur marmori rōne ſpecioſitatis
ſiue pulchritudinis. Inueniuntur enim
marmora pulcherrima diuerſorum co
lorum ⁊ generum. ſicut dicitur. i. Parali
po. xxix. Diuerſorum colorum omnem
lapidē precioſuʒ. ⁊ marmor paraui abun
dātiſſime. Hec aūt pulchritudo ⁊ varie
tas cōpetit prudētie. qr oium prudētiū
opa grata vidēt ⁊ pulchra. Diuerſa aūt
genera ⁊ colores mamoꝝ ſūt diuerſe ptes
prudētie ⁊ diuerſi modi prudētie. Inue
niunt eni mamora cōit octo coloꝝ. Qr i
ueniuntur marmor album nigrū ⁊ rubeuʒ
⁊ variū ſiue ſerpētinū. Et h̄ quoqʒ modo
rū quoddā molle candidū ⁊ nigrū. quod
dā durū q d̄ dr̄ purpurātes. eo ꝙ vt pur
pura rubeuʒ ē cādidis tñ interueniētib⁹
pūctis. ⁊ hoc ē ex egypto. Eſt aliud corall

licuȝ i aſia repertū nō habens vltra du
os cubitos in dimenſiōe ⁊ menſura.⁊ ta
le marmor eſt cādidū. ſicut ebur.tn̄ habȝ
quaſdā maculas quadā ꝓportiōe diuer
ſas ⁊ nigras.Eſt ⁊ aliud gen⁹ thebaicum
aureis guttꝭ tictū:ē ⁊ cariſteū viride opti
mū.quod valde gratū hn̄t q gēmaſ ſcul
punt.eo ꝙ eius viriditas oculoſ reficiat
Et ēt ſilr̄ aſſignāt a doctorib⁹ octo ptes
itegrales prudētie quaꝝ ꝗdā ad prudē
tiā ptinēt ſm ꝙ ē cognoſcitiua agibilium
⁊ ꝗdam ſm ꝙ ē opatiua.ſcđm eniȝ ꝙ co
gnoſcitiua ē ſi ꝯſideraſ ipa cognitio aut ē
pteritoꝝ.⁊ ſic ē a Tull' vna ps prudētie ꝓ
teritoꝝ memoria.aut ē cognitio pn̄tiū ſi
ue neceſſarioꝝ ſiue ꝯtigētiū ⁊ hec ē alia
pars prudētie ꝗ ab eodē intellect⁹ vocaſ
ſiue itelligētia.Si vō ꝯſideraſ cognitio
nis acqſitio.aut fit ꝑ diſciplinā ⁊ ſic ē ter
tia pars prudētie.ꝗ a Macrobio ſup ſē
tētias Platonis pletini vocaſ docilitas
aut fit ꝑ iuētionē.⁊ ſic ē quarta pars quā
Ariſt.in.vj.Eth.vocat euſtochiā.i.bonā
ꝯiecturationē.cui⁹ ps vt dr̄ in eadē ē ſo
lertia que ē vera ꝯiecturatio medij vt dr̄
in.i.poſterioꝝ.Si vō ꝯſideraſ cognitio
nis vſus ſm ſcȝ ꝙ ex cognitione aliquis
ꝓcedit ad alia cognoſcēda vel iudicāda.
ſic ptinet ad aliā pteȝ prudētie que voca
tur rō ꝑ Macrobiū.Secūdū vō ꝙ pru
dentia eſt operatiua ſiue operis precepti
ua.¶ Primo neceſſariū eſt vt ordieſ ad
cōmodū aut ad finē.⁊ hoc ptinet ad aliā
ptem prudētie quā Tulli⁹ ꝓuidētiā vo
cat.¶ Secūdo vt attēdat circūſtācias ne
gocij.quod ptinet ad aliā ptem prudētie
quā Macrobius vocat circūſpectioneȝ
¶ Tertio ꝙ vitet impedimenta que pti
nēt ad octauā partē prudētie quā vocat
Macrobius cautionē.Sūt ergo octo ꝑ
tes prudētie dicte.ſcȝ memoria:itelligen
tia:docilitas:ſollertia:rō:ꝓuidētia.circū
ſpectio ⁊ cautō.¶ Quarto boni viri aſſi
milāt marmori rōne vtilitatis.Nā mar
mor ꝓpt ſuā frigiditatē ⁊ vnguētoꝝ aro
maticoꝝ ꝯſeruatiōnē vtiliſſimū inuenit.
Et hāc vtilitatem boni viri faciūt ꝑ iuſti
ciā.Nā quaſi vnguēta fouētia ⁊ recreātia
ſunt bona opa in qb⁹ vn⁹ hō alteri cō
cat ad ꝗ recte faciēda ⁊ ꝯſeruanda ordi
naſ hō ꝑ virtutē iuſticie.Cui inter alias
virtutes ꝓpriū ē vt ordinet hoīem i hiſ
ꝗ ſūt ad alterū.Importat.n.iuſticia eq̄
litatē quādā vt ipſuȝ nomē demonſtrat.
Dicunſ enim vulgariter ea ꝗ adequātur
iuſtari.equalitaſ aūt ad alterū ē.Alie aūt
morales vtutes pficiūt hoīeȝ in his que
ſūt ſm ſeipſū Et h̄ ergo ſūt illa marmo
ra ſcȝ ſancti viri qbus pauimētū tēpli.i.i
ferior eccleſia ſcilicȝ militanſ ſternitur.ij.
Paraſ.iij.

¶ Capitulum.v.

Charitas aſſimilaſ bitumi
ni.¶ Primo rōne igneita
tis qr bitumē ē ſm Iſid.
quedā terra glutinoſa iu
xta lacū mortuū.cui⁹ na
tura ē ardens ⁊ ignita.ſic
charitas ē ꝗdā virt⁹ ꝯglutinatiua ⁊ vni
tiua.cuius quaſi locus ē ꝓprius cor mor
tuum ⁊ mortificatum peccato ⁊ mundo.
qr ſiquis diligit mundum non eſt chari
tas patris in eo vt dicitur.i.Ioan.i.Hec
ēt virtus ſpiritualiter ardens ab igne ſā
criſpūs eſt deriuata.ſm illđ Can.viij.Lā
pades eius lampades ignis atqȝ flāmarū
Lampades enim dei ſunt mentes hoīuȝ
⁊ pure ſanctiſpūs ꝯtemplatiōes ⁊ flāmis
charitatis ſuccenſe Gen̄.xiiij. Vallis ſil
ueſtris habebat multos puteos bitumis
Vallis eſt mens hūilis. que ſi ē ſilueſtris
⁊ a tumultu mundi ⁊ affectu remota ha
bet mltos puteos bitumis.i.mltoſ ⁊ pfū
dos ſiue altoſ affectus charitaſ.¶ Scđo
rōe tenacitatis. Nā bitumē ē tante tena
citatis vt nec aqua nec ferro diſſolui poſ
ſit ſed ſanguie menſtruali.Sic charitatis
glutinū taȝ tenax ē vt nec aqua tribulatō
nis.nec gladio pcuſſiōis ſoluaſ Can.viij.
Aque multe ñ poterūt extinguere chari
tatē.Et iō archa Noe vt eēt fortis ꝯtra
aquas diluuij bitumine liniri eā de⁹ pre
cepit Gen̄.vj.Bitumie linies intrinſecus
⁊ extrinſecus. Arca eni Noe.i.mēs iuſti
dȝ cōtra aquas diluuij.i.cōtra tribulatio
nes mūdi.bitūīe.i.charitate liniri intrī

ſecus quo ad deū. extrinſecus quo ad ꝓ
ximū. Ferrū ſiue gladi⁹ ꝑſecutionꝫ chari
tatis bitumen ſeparare nō pōt. ſm illud
Apoſt. Ro. viij. Quis nos ſepabit a cha
ritate chriſti. an āguſtia. an nuditas. an fa
mes. an gladi⁹ ⁊c̄. Soluit tñ ⁊ tollit bitu
men charitatis ſanguie mēſtruali. i. pecca
to mortali quod ab itimo fluit ad modū
ſanguinis. ⁊ ad modū mēſtrui ⁊ abomia
bile ⁊ infectiuum exiſtit. ¶ Tertio ratiōe
vtilitatis. Eſt enim bitumē vtile ad mul
ta. qꝛ multiplicem hꝫ effectum. Nam hꝫ
virtutem cōpaginandi lapides. Unde la
pides viui. i. viri iuſti hoc glutino cōpa
ginant ad inuicem in fabricam eccleſie. et
ēt lateres. i. peccatores ad deum conuerſi
⁊ igne doloris ſeu contritionis excocti h̄
glutino coniungunt. Gene. xi. Faciamus
lateres ⁊ coquamus eos igni. habuerunt
lateres pro ſaxis ⁊ bitumen pro cemēto.
Similiter ligna ⁊ tabule nauium alicubi
bitumine cōpaginantur. per quas naues
aliorum onera portantes intelligunt pre
lati. quibus ne diſſoluantur aqs concupi
ſcentiarum ⁊ vndis tribulationū neceſſa
rium eſt glutinuꝫ ⁊ iuuamē charitatis.
¶ Item hꝫ bitumen virtutē attrahendi
cōſumendi ⁊ ꝯſolidandi ſi pulueriзet ⁊ ſu
ꝑ vulnus ponatur ſi ēt fumus narib⁹ at
trahatur multū reuma in capite cōſumi
tur vt dicit Plato. Ita charitas ad deuꝫ
attrahit ſꝫ illud Eze. xi. In funiculis adā
trahā te in vinculis charitatis. Item ma
los humores. i. malas affectiones. Et reu
ma capitis. i. fluxum mentis ſcꝫ malarum
cogitationum conſumit. Itē ipſam men
tis mollicié conſolidat dū ēt timoreꝫ ſer
uilem foras mittit. Nam perfecta chari
tas foris timorem mittit ſicut dr̄ Io. iiij.
¶ Iteꝫ charitas aſſimilatur lapidi ſardio
qui ſicut dicit Iſido. vocat ſardius: qꝛ in
ſardis fuit primo inuentus qꝛ hec ſimili
tudo eſt cōpetēs. ¶ Primo rōne coloris
qꝛ ſcꝫ ſardius eſt rubei coloris. Rubeus
autem color eſt ſicut igneus color ⁊ pretē
dit dominium calidi in permixto. ⁊ attri
buitur amori ⁊ ꝑcipue charitatis q̄ eſt vt
quidam ignis diuinus menteꝫ feruere fa
ciens ⁊ rubere Can. v. Dilectus meus can
didus ⁊ rubicundus. Candidus pp puri
tatem carnis. rubicundus pp inflāmatio
nem mentis Apo. iiij. Qui ſedebat ſimilis
erat aſpectui lapidis iaſpidis viridis. in
tellige virginitatem carnis. Eſt enim lapis
viridis coloris: ſed in rubore ſardinis in
tellige amoreꝫ charitatis quo mens igni
ta rubet. ¶ Secundo ratōe virtuoſe ope
rationis qꝛ vt dicit Diaſco. Hic lapis gau
dium accendit. timorem pellit. audaceꝫ fa
cit. ⁊ mentem acuit. ⁊ ſe geſtantem ab incā
tationibus ⁊ maleficijs tutuꝫ reddit. que
omnia ſuo modo competunt charitati.
Hec enim eſt que de preſentia amati ſcꝫ
dei in anima gaudiuꝫ generat Gal. v. Fru
ctus ſpiritus ſunt gaudium ⁊c̄. Quia ſicut
charitas eſt a ſpirituſancto. ita gaudiuꝫ a
charitate deriuatur. Item hec eſt q̄ timo
rem pellit: ⁊ per conſequens forteꝫ ⁊ au
dacem facit. j. Io. iiij. Timor non ē in cha
ritate. Item hec eſt que mentem acuit ad
celeſtia contemplanda. ⁊ ideo eſt ſimilis
igni qui habet figuraꝫ pyramidis ſuperi
us acutaꝫ. Unde mens h̄ igne flammeſcēs
ingreditur in ipſum. j. Ioan. iiij. Qui ma
net in charitate in deo ma. ⁊c̄. Hec eſt eti
am que demonum incantationibus id eſt
blandis tentationibus ⁊ maleficijs coruꝫ
reſiſtit. quia fortis eſt vt mors dilectio
Canti. viij. ¶ Tertio ratione reſiſtentie
et vigoris. quia tanti vigoris eſt h̄ lapis
ꝙ onyx eo pñte ledere ñ poteſt. In ony
ce. n. qui dr̄ triſticia excitare pōt intelligi
quodcūqꝫ aduerſuꝫ. Onyx ergo ſardio p̄
ſente non obeſt. qꝛ vbi caritas adeſt nul
la aduerſitas nocet. Nam diligentibus
deum omnia cooperantur in bonum ſi
cut dicitur Roma. viij.

¶ Capitulum. vj.

Contemplatio aſſimilatur
ſaphyro. Primo propter
aſpectū coloris. Eſt enim
ſaphyrus gemma cerulea
celo ſereno in colore ſimi
lima. Similiter contem
platiui viri habent colorem. i. conuerſa

tionem ſerenam ⁊ celeſtem. ſm illud Phi
li. iiij. Noſtra conuerſatio in celis eſt Eze.
i. Supꝛa firmamentum quod erat immi-
nens capiti eoꝛuʒ quaſi aſpectus lapidis
ſaphyri. ¶ Secundo pꝛopter exceſſũ va
loris. quia ſaphyrus inter gemmas eſt
ſumme pꝛecioſa. et regum digitis magis
apta. ⁊ inter omnes melioꝛ eſt indica. ma-
xime quando habet quoſdam pulueres
aureos intermixtos. Similiter ⁊ inter vi
tas vita contemplatiua eſt pꝛecioſiſſima.
Eſt enim maioꝛis meriti. dulcioꝛis exer-
citij. quietioꝛis animi. Unde Maria opti
mam partem dicitur elegiſſe. Hoc maxi-
me competit regibus id eſt pꝛelatis et re-
ctoꝛibus vt ſicut alijs pꝛeeminent hono-
ris dignitate. Ita etiaʒ alijs pꝛeemineant
mentis ſublimitate. Eſt autem contẽpla
tio optima que ſic mentem eleuat ad cele
ſtium eminentiam. ꝙ tñ ei non tollat pꝛo
pꝛie fragilitatis memoꝛiaʒ: vt ſcʒ contem
platiui animus ⁊ ſit per contemplationẽ
ſublimis. ⁊ per ſui cognitioneʒ ſemper re
maneat humilis. Et talis eſt ſaphyrus q
habet pulueres aureos intermixtos. Eſt
.n. ꝓpꝛie fragilitatis vel moꝛtis intuit⁹ ve
lut quidaʒ puluis aureus. puluis per hu
militateʒ. aureus per vtilitateʒ. qꝛ ſeruat
animaʒ ne a peccato coꝛrumpat. ſicut au-
rum dr̃ cõſeruare a lepꝛe coꝛruptione ſi
eius puluis vel limatura ſumatur i cibo
vel potu vl' medicina vt dicit Plato. Job
xxviij. Locus ſaphyri lapides eius ⁊ gle
be illi⁹ ⁊c. Eccl. vij. Memoꝛare nouiſſi
ma ⁊c. ¶ Tertio pꝛopter defectum fulgo
ris. Eſt enim ſaphyrus depꝛeſſus non ꝑ
lucidus vt dicit Iſido. Sic contẽplatio
pꝛeſentis vite non eſt lucida ſed obſcura.
qꝛ videmus nũc per ſpeculum ⁊ in enig
mate Eze. x. Vidi ⁊ ecce in firmamento
quod erat ſuper caput cherubin quaſi la
pis ſaphyrus. per firmamentum intelli
git firmitas ⁊ ſtabilitas glie celeſtis q̃ dicit
ſuper caput cherubin: quia ſcʒ omnẽ mẽ
tem ⁊ ſcientiam tranſcendit. ⁊ eſt quaſi la
pis ſaphyrus. quia ſcilʒ contemplatiõis
eius intuitus in hac pꝛeſenti vita quãtũ
cunqꝫ ſit nobis delectabilis ⁊ gratus no
bis tamen non eſt purus ⁊ clarus ſic ſa
phyrus eſt aſpectui quidem gratus: ſʒ ta-
men condenſus non lucid⁹. Et ideo phi
loſophus dicit de pꝛopꝛietatibus anima
lium ꝙ de diuinis in vita iſta parum poſ
ſumus in contemplãdo pꝛoficere. Tamẽ
illud modicum non eſt negligenduʒ. qꝛ
delectabilius eſt adhuc ꝙ aliqua alia om
nia que aput nos ſunt. ¶ Item contem-
platio celeſtiuʒ aſſimilatur ʒimethi. i. vene
terre de qua fit lazurium. ¶ Pꝛimo ratio
ne coloꝛis. Quia lapis hic eſt tanto meli
oꝛ quãto coloꝛi celeſti ſimilioꝛ. Et habʒ
q̃dam coꝛpuſcula quaſi aurea interſerta
Ita contemplatiui viri tanto ſunt melio
res quanto celeſtibus ciuibus ſunt in cõ
templatione ⁊ conuerſatione ſimilioꝛes.
Unde virginitas coniugio pꝛefertur qꝛ
incoꝛruptiõi vite celeſtis ſimilius cõfoꝛ
matur Luce. xx. In reſurrectiõe neqꝫ nu
bent neqꝫ nubẽtur ſed erunt ſicut ãgeli
dei in celo. ¶ Secundo ratione commu
niõis. Nam hic lapis ſine terra valet cõ
tra ſincopiʒ. ſed nũꝗ penitenti datur ni
ſi ſubtiliſſime cõteratur ⁊ multotiẽs ab
luatur. ⁊ eſt ſignũ perfecte ablutiõis. qñ
aqua in qua abluitur parum aut nihil
coloꝛatur nec debet dari cum decoctio
ne. quia deſcenderet ad fundum ſʒ ante
vel poſt detur ⁊ hoc cum ſero vt dicitur
in lapidario. Nota ꝙ ſerum eſt liquoꝛ
qui fluit de recenti caſeo cum pꝛemitur
vt dicit catholicon. In quibus ſignifica
tur ꝙ ea que ſancti viri per altitudinem
contemplationis percipiunt. hec vt in
ferioꝛibus pꝛoſint debent eis cõmunica
re lucide. Unde opoꝛtet ꝙ ſubtiliſſime cõ
terrantur. i. diligẽter exponãtur. Itẽ diſ
crete. Unde non cum decoctione. i. ñ cũ
illo feruoꝛe cũ q̃ ab eis recipiunt. ſed ſm
cõuenientiã inferioꝛis auditoꝛis. ¶ Itẽ
munde ſine adminiſtratione fantaſiaruʒ
ſiue erroꝛũ. ⁊ ideo opoꝛtet vt frequẽter
abluantur. Item ſic dari debẽt vt poſſit
qui accipit faciliter capere. ⁊ ideo cum ſe
ro quod eſt lacteum ⁊ facile ad deglutien
dum apoſto. i. Coꝛin. iij. Tanꝗ paruulis
in chriſto lac vobis dedi ⁊c. ¶ Tertio ra

tione curationis. Valet eniꝫ miro modo talis puluis ſiue potio ad ſoluenduꝫ ⁊ curanduꝫ quartanam. quia ea que ſancti viri ex celeſtium contemplatione percipiunt alijs vt dictuꝫ eſt debito modo data ideſt cõmunicata ſoluunt ab eis quartanam ideſt accidiam. Naꝫ quartana ex putredine humoris frigidi ⁊ melãcolici prouenit que etiaꝫ ad accidiam diſponit. ſed verba celeſtia audita mentem frigidã accendunt. ⁊ ſic accidie frigus repellũt. Hec requies ⁊ dulcedo contemplatiõis habetur poſt certamina laboruꝫ ⁊ ſubiugationem paſſionum. Unde vita contemplatiua aſſimilatur terraneo qui eſt lapis cryſtallo ſimul' ceruleo colore infectus vel refectus. ⁊ hic apud germaniã eſt. Alius eſt hyſpanicus rutilans ſicut flamma. Unde per primum qui eſt cryſtallo ſimilis deſignatur cordis puritas. per ſcõꝫ quidẽ flãmeum deſignatur feruẽs charitas. Et hͣ duo maxime ad cõtemplationem diſponunt. Sꝫ notandum ꝙ vtriuſqꝫ virtꝰ dr̃ eẽ ad ꝑlia ⁊ cauſas vincendas. ⁊ valent ẽt ad dulces ſomnos ſicut in lapide dicitur. In quo ſignificatur ꝙ poſt prelia ſuperatã laborum ⁊ tentationuꝫ. poſt cauſas deuictas etiam paſſionum in quibus caro ſub iudicio rationis aduerſus ſpũm contendit ſequitur dulcis ſomnꝰ ideſt requies contemplationis.

Capitulum. vij.

Continentes ⁊ ꝑcipue virgines aſſimilantur margaritis. Primo ratione geniture ſiue gñatiõis qꝛ margarita gñatur ex celeſti rore. quẽ certo tpe anni cõche hauriunt. Et dr̃ margarita qꝛ in conchis maris inuenit̃. Et dr̃ in lapide. ꝙ qñ margarita gñatur ex rore q̃to rorãtis aeris hauſtum plus fuerit tanto roratio maiorẽ generat margaritã. Et dr̃ ꝙ cum margarita incipit generari. ſi coruſcatio vel tonitruũ ſuperueniat ⁊ concha claudat̃ ꝙ ſic aborſum patit̃. Qđ ergo margarita ex celeſti rore gñatur ſignificat ꝙ continentia carnis ex dono celeſtis gr̃e poſſidetur. Vñ dr̃ Sap. viij. Nõ poſſum eẽ cõtinens niſi deus det. Et iõ dicebat Augu. deo in lib. ꝯfeſſionũ. Da qđ iubes ⁊ iube qđ vis impãs nobis ꝯtinentiã. Et ideo q̃to plus haurit̃ de gr̃a tanto maior ⁊ purior eſt cõtinẽtia. ſic q̃to plus haurit̃ de rore. tanto maior gñatur margarita. Qđ aũt in conchis maris inuenit̃ ſignificat ꝙ continẽtia nõ in delicijs reperit̃ ſm illud Job. xxviij. Nõ inuenit̃ in terra ſuauiter viuẽtiũ. Ber. Humilitas pit in diuicijs ⁊ caſtitas in delicijs: ſꝫ in cõchis reperit̃. i. in duris ⁊ amaris potius ꝯſeruat̃. Qđ ãt tonitruo ⁊ coruſcatiõi ſe claudẽs abortit. ſignat ꝙ ꝯtinẽs niſi diuine magnitudinis timori ſeu inſpiratiõi q̃ in tonitruo deſignat̃ ſe ꝑ humilitatẽ apiat. interior margarita. i. iterior puritas nõ integra ſeruat̃ ſed ꝑditur. Vñ Eccli. xvj. niſi i timore dei tenueris te inſtanter cito ſubuertetur domus tua. Scđo rõne excellentie. qꝛ quedam margarite ſunt alijs excellentiores. Quedam. n. vniones vocant̃ eo ꝙ tantuꝫ vna ⁊ nõ plures ſimul reperiant̃: ⁊ in his deſignat̃ prerogatiua continẽtie ſiue virginitatis xp̃i ⁊ matris ſue. Quia chriſtus tantũ vnus inter hoies ⁊ mater eius tantum vna inter mulieres eſt vera ⁊ ꝑfectiſſima margarita ꝑꝑ ſingularẽ ⁊ perfectiſſimã continentie puritateꝫ. Unde Math. xiij. Inuenta vna precioſa margarita ⁊c̃. Cõmuniter autem inter margaritas ſũt meliores cãdide q̃ que aliquo modo ſũt flaue. Nam iuuentus aut matutini roris ꝯceptio facit claras. has vͦ ſenectus vel ros veſpertinus reddit obſcuras. vt dic Iſidõ. Margarite ergo candide ſunt virgines. quaſi aũt flaue ſunt vidue continẽtes. ſed melior ⁊ clarior eſt cõtinentia virginalis que ab ipſa iuuentute quaſi matutino rore. i. tempeſtiua gratia decorata virginitatis decorem retinuit q̃ que in ſenectute que quaſi veſpertio rore. i. tarda gratia ſuperfuſa continentiaꝫ incepit. Inueniũtur quedã naturaliter perforate. ⁊ ille adhuc meliores ſunt alijs. ⁊ tales ſunt virgines fideles. que ſcꝫ verbo fidei pforatuꝫ habent auditum. Nam fides eſt ex

auditu:⁊ auditus per verbū dei qđ pene-
trabili⁹ eſt om̄i gladio ancipiti. Sunt er-
go ille margarite pre alijs eligende .q̄ ſūt
albe clare ſpeculares ⁊ rotūde. Quia ille
cōtinentes ſunt alijs meliores q̄ ſunt al-
be per carnis virginitatē:clare per mētis
puritatē:ſpeculares per cōuerſatiōis ſin-
ceritatē:⁊ rotūde.i.mobiles per operoſi-
tatē:quia corpus rotūdū motui ē aptū.
Non eī̄ oportet virgines manere ocio-
ſas.Prouer.vlti.Panē ocioſa nō come-
dit.¶ Tertio ratiōe apparētie. Videntur
eī̄ ⁊ ſunt margarite parue in quantitate
vt nec vltra ſe inuicē creſcere vnq̄ putē-
tur:ſed tamē ſunt magne in valore. Sic
virgines ⁊ cōtinentes decet eſſe paruas
per apparentiā humilitatis exemplo illo
ſumme virginis que dixit:Quia reſpexit
humilitatē ancille ſue ⁊c̄. Sed tamen de-
bent eſſe magne per exiſtentiā ⁊ valorem
virtutis. ¶ Quarto ratiōe efficacie:quia
habent virtutē maloꝝ humoꝝ abſterſi-
uam:fluxus ventris ⁊ ſanguinis reſtricti-
uam ⁊ etiā cordis confortatiuā. Vnđ va-
lent cōtra cardiacā ⁊ ſincopim. Sic virgi-
nes ⁊ cōtinētes debēt in ſeipſis malos hu
mores.i.malas affectiōes ſiue immūdas
cogitatiōes expellere:fluxū carnis ⁊ ſang-
uinis.i.peccati per abſtinentiā ⁊ honeſta-
tem reſtringere:⁊ ſpūalibus ⁊ pijs opib⁹
ſcʒ oratiōibus ⁊ elemoſinis ſui cordis de
bilitatē cōfortare:ne puſillanimitate defi
ciant ex aliqua tribulatione vel tēptatio
ne. ¶ Itē cōtinēs aſſimilat̄ calibi. ¶ Pri-
mo quia calibs eſt ſubſtātia purior ferro:
quia ferrū eſt magis terrenū in ſubſtan-
tia:⁊ habet terreſtre lutulentū ⁊ nō paꝝ.
Et ecōtrario calibs habet minus de ter-
reno:nec ita lutulentū eſt ſed magis pu-
rum. Tanq̄ ferrū ergo impuꝝ homo in-
cōtinēs eſt habēs lutulentiā carnalis im-
mundicie:ſed tanq̄ calibs eſt homo cōti-
nens habēs parū de terreſtri.i.de concu
piſcentia carnis:⁊ ſine lutulentia.i. carna
li immūdicia. ¶ Secundo quia calibs eſt
ferro cōpactior ⁊ ideo etiā ſolidior. Simi
liter etiā cōtinēs eſt bene cōpactus.i.bene
cōpoſitus in moribus:⁊ ſolidior.i.ſtabili-
or. Sed econtra incōtinēs incōpactus
eſt.i.incōpoſitus ſed mollis magis ad ce-
dendū tēptationibus ſicut ferrū facilius
mollificatur ab igne. ¶ Tertio quia ē du-
rabilior:quia ferrū propter impuritateʒ
citius rubiginē contrahit que ipm con-
ſumit. Similiter homo incōtinens citius
ſenectutē incurrit que ipm corpaliter de-
bilitat ⁊ conſumit:ſed homo cōtinēs diu
tius viuit quia nō cito ſeneſcit. ¶ Quar-
to quia ignis citius adurit ferrum: quia
minus compactū citius penetrat. Tanq̄
ergo ignis adurēs eſt mulieris pulchre
conſortiū vel cōuictus:que cor hominis
incōtinētis cito penetrat ⁊ inflāmat. Hie-
rony. Flāmigero igne percutit mulier cō
ſcientiā ⁊ inflāmat. Sed cōtinens eſt ſicut
calibs in quē ardor carnalis mortis non
faciliter intrat.

Capl̄m viij.

Correptio delinquētis de-
bet eſſe ſimilis lapidi qui
dr̄ cos. Dicit̄ eī̄ ſic eo ꝙ
ad incidendū ferrū acuat
Cotis eī̄ grece inciſio la
tine dr̄. Quia.ſ.correptio debito mō factā
etiam a mente ferrea ⁊ dura nō tm̄ vitia
amputat ⁊ incidit:ſed ad bona eā aptat ⁊
acuit. Sed quedā cos eſt (vt dicit Iſido.)
que ad acuendū indiget oleo: quedam
aqua. Quia videlʒ diſcreta correptio qn̄-
qʒ indiget oleo lenitatis ſm̄ illud Gal. vi.
Si preoccupatus fuerit homo i aliquo
delicto vos qui ſpūales eſtis corripite hu
iuſmodi in ſpū lenitatis. Etiā qn̄qʒ indi-
get aqua auſteritatis. Nam ſicut idē Iſi-
do. dicit. Oleū coti additū leneʒ:aqua ve
ro acerrimā aciē reddit. Hoc aūt agēdo
cos propriū habet ꝙ dum acuendo alte-
ri ſeruit ſe paulatim cōſumit vt Greg. di
cit. Et talis eſt plat⁹ malus vel pdicator q
dū aliis pdicādo vel corrigēdo pficit:ſe-
ipſum male viuēdo vel ſe nō emendādo
amplius cōſumat ⁊ deſtruit. Debet ergo eſ
ſe vt cos iuſticia vel zelus rectoris: q dū
linguā vel manū mouet ad corrigenduʒ
vitia delinquētis quaſi ferꝝ acuit ad inci
ſionē vlceris. Corrigere volēs delicta dʒ

intendere ad extirpandū vitioꝝ radices idest illa ꝑncipalia vitia cohibere: ex qb⁹ quaſi oīa delicta precipue oriūť ſicut ſūt ſuperbia auaricia luxuria. Et ideo corrector vitioꝝ dȝ eſſe ſimilis lapidi Zigniti. Zignites eñ dr̄ lapis quaſi vitrei coloris eſſe. Qui geſtatus ad collū (ſicut dicit Diaſc.) ſanguinē ſtringit: mentis alienatiōes expellit: ⁊ applicatus ligno ardenti flammā eius extinguit. Fluxus ſanguinis refertur ad luxuriā. Proxima eñ ſibi ſunt ſm naturā ſanguis ⁊ ſemen. Mētis alienatio referť ad ſuperbiā: qua quis a vera ſui cognitione alienatus eſtimat de ſe qð nō eſt. Sed flāma ligni deſignat cupiditatē ⁊ ardentē auariciā animi. Vnde cū iſta refrenanť oīa vitia cum eis cohibenť.

Capl̄m ix.

Dilectio vere amicicie aſſimilať calci. ¶ Primo ratione igneitatis. Nam ſm Iſido. ꝓpter hoc calx viua dr̄: quia ꝙuis actu ſit frigida: occultū tñ in ſe cōtinet ignē. Vñ ſi aqua perfuſa fuerit mox igneſcit. Et ꝗddam valde mirabile accidit vt Aug. dicit in lib. de ciui. dei: quia calx ex aqua incenditur ex qua omīs ignis extinguiť: oleo vero extinguitur quo omīs ignis nutritur. Similr̄ vera amicicia ⁊ ſi aliqñ ꝗtuȝ ad exteriores actus videať frigida. i. ꝙ nō opeť vel oſtēdať exteriori ſigno: ſiue propter occupatiōes alicui⁹ impedimentū: ſiue qr nō ſit oportunū: tñ ſēp ignē diuini amoris ſeruat in intimis cordis. Et pp̄ h̄ dr̄ Prouer. xvij. ꝙ oī tp̄e diligit q amic⁹ eſt. Sed ſupueniēte aqua alicui⁹ tribulationis ſeu anguſtie vel neceſſitatꝭ tūc ſtatiȝ ille ignis interior. i. amor erūpit ⁊ exteri⁹ in ope ſe oſtēdit. Et iō Salomon ibidem ſubdit ꝙ frater in anguſtia cōprobať. Vñ ignis vere dilectōis in aq̄. i. in tribulatiōe ⁊ aduerſitate magis accēdiť: ꝓpter qð dic̄ Valeri⁹ maxim⁹ ꝙ ſincere fidei amici ꝑcipue in aduerſis cognoſcunť. Sȝ ex oleo ꝯſolatiōis ⁊ ꝓſperitatis calx dilectiōis ꝗſi extingui videť: ſiue qr ꝓſperitas mundi q̄nqȝ extinguit ⁊ tollit dilectionē dei: ſiue qr hoi in ꝓſperitate poſito nō ē neceſſariū magna ſigna vel obſeq̄a dilectōis oſtēdere. Quia ſicut dicit idē Valeri⁹ ꝓſpera fortuna cū diuina largitiōe foueať hūana min⁹ indiget. Nō decȝ eñ hoiem amico in ꝓſperitate poſito magna ſigna dilectiōis vel obſeq̄a oſtēdere: ne forte eſtimetur ꝙ ꝓpter illi⁹ ꝓſperitatē ⁊ ꝓpriā vtilitatē eū diligat. Vñ phs dicit in Eth. ꝙ ad amicū in aduerſitate poſitū eundū eſt cito ⁊ ſepe: ſed ad amicū poſitū in ꝓſperitate raro ⁊ tarde. ¶ Secūdo dilectio vere amicicie aſſilať calci rōne vnitatis: qr lapis lapidi nō bñ cōiungiť niſi ei calce media vniať. Nā ex calce cū admixtiōe harene ⁊ aq̄ ſit cementū quo lapides adinuicē ſtricti⁹ vniunť. Ita hō hoi nō vere ſociať niſi ei dilectiōe animi imediate vniatur: ſ ſcȝ dilectio ſi cū harena patiētie que ſub aquis tribulatōnū morať: ſiue ſit harena que abſtrahať a fluuio vel ſaltē pedib⁹ tēratur: ſiue ſit que fodiať a terra: quorum vtrūqȝ patiētia tolerať: ⁊ iteꝝ cū aqua ſapiētie miſceať: cementū. i. glutinū faciet ꝑfecte vnitatis. Nā inter quos charitatis dilectio cū patiētia ⁊ ſapia viget ibi ꝑfecta vnio ⁊ iocūda ſocietas adeſt: de qua dr̄ in Ps̄. Ecce ꝙ bonū ⁊ ꝙ iocundū habitare fratres in vnū. ¶ Tertio ratione vtilitatis ⁊ bonitatis: quia ſicut dicit Iſido. Illa calx eſt melior ⁊ vtilior que ex lapide albo ⁊ duro generať. Et ſic illa inuenitur vera ⁊ vtilis amicicia que ex anio puro ⁊ vero generať. Vnde phs ꝓbat in Eth. ꝙ prauoꝝ amicicia que nō ſe puro animo diligūt nō eſt amicicia vera. Et ſm Aug. Amicicia q̄ deſeri potuit nūꝙ amicicia vera fuit. Vnde vera amicicia debet eē pura ⁊ firma. ¶ Itē dilectio ꝓximi aſſimilať tartaro. ¶ Primo rōne terreſtreitatis. Nā tartaꝝ eſt vini feculētia ⁊ terreſtreitas quēad modū terre vel mollis lapidis circa partes dolij indurať ⁊ vulgariter apud Tuſchos dr̄ gromma. Vino aūt aſſimilať charitas: cuius pars ſubtilior ⁊ purior dilectio dei eſt: ſed feculētior pars ⁊ terreſtrior eſt dilectio ꝓximi: que tamē in dolio cordis debet circunquaqȝ

diffundi ꝛ firmari ſm illud Ro.v. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris. ¶ Secūdo ratiōe qualitatis: qꝛ talis vini cruſta calida eſt ꝛ ſicca in tertio gradu: qꝛ ſcꝫ dilectio ꝓximi calefacit cor per compaſſionē ſm illud .ij. Cor.xj. Quis ſcandalizatur ꝛ ego nō vror. ꝛ deſiccat omnē inordinatū humorē id eſt omnē prauā affectionem erga proximū. Eſt etiā in tertio gradu: quia ꝓmus gradus ē dilectio dei: ſecūdus dilectio ſui: tertius dilectio ꝓximi. ꝓpter quod dr̄ Matth. xij. Diliges proximū tuum ſicut teipſum. ¶ Tertio ratione vtilitatis: quia tartarū (ſicut dicitur in Platone) extenuat ꝛ mundificat ꝛ conſumit: ꝛ ideo valet contra ſcabiem et ſerpiginem ꝛ pruriginē ꝛ contra capitis immūdicias. Similiter dilectio proximi extenuat ſubſtantiā ſiue diuitias hoīs qn̄ facit largiri ſuperflua ſm illud Lu.xj. Quod ſupeſt date elemoſinā. Sꝫ tūc magis conſumit qn̄ facit largiri neceſſaria. Job.xxxj. Si comedi buccellā meā ſolꝰ. Et tūc mūdat immūdicias capitis hoc ē impuritates mētis hmōi elemoſinas largiendo ſm illud Lu.xj. Date elemoſinaꝫ ꝛ ecce oīa vobis mūda ſunt.

Caplm̄ x.

Eloquētia aſſimilatur eri. ¶ Primo ratione gn̄atiōis: qꝛ es ſiue cuprū generatur ſicut cetera metalla ex ſulphure ꝛ argento viuo: ſed hoc accidit qn̄ plus eſt de ſulphure ꝙ de argento viuo. Et ſulphur ē terreum nō pure rubeū habens calorē aduretē. Argentū vero viuum eſt mediocre nec nimis groſſe nec nimis ſubtile. Ex tali enim cōmixtione es generatur. Similiter eloquentia cōponitur ex duobꝰ: ſcꝫ ex meditatiōe interiori que ſulphuri aſſimilatur qꝛ in inferioribꝰ venis generatur terre. Itē ex ꝓnūciatiōe exteriori q ꝓpter labiorū ꝛ lingue motū argento viuo aſſimilatur: quod. ſ. multū eſt mobile: et ꝓpter motū (vt dicit Plinius) viuū appellatur. Sed debet hoc eſſe mediocre. ſ. inter groſſum ꝛ ſubtile: qꝛ nec nimis rudia verba nec etiā nimis ſubtilia .i. difficilia ſed aperta ꝛ mediocria audiētibꝰ cōueniētia ſūt accepta in elocutōe vel ꝓnūciatōe vulgari. Et de tali eloquētia dr̄ Hierem. xlviij. Cor meū ad moab quaſi tibia eris ſonabit. Et noīat ꝓmo cor qꝛ in locutiōe debet precedere meditatio ꝛ deliberatio cordis. Ps. Os iuſti meditabit̄ ſapiētiā .i. meditatā ſapiam loquet̄. ſecūdo nomiat tibiā eris: in qua attēdit̄ armonia ſiue ꝓportio ꝛ mediocritas quedā ſoni que ꝑtinet ad eloquentiā ꝛ ꝓnūciatōis ſuauitatem. ¶ Secūdo ratiōe diſtinctōnis: ſicut eīm Iſido. dicit: es ſi mixtū fuerit alijs metallis colorē ꝛ vtutē cōmutat. Vn̄ quoddam eſt albū ad modū argenti: quoddaꝫ fuluū ad modū auri eſt. Et aliud eſt genus eris qd̄ ex ductibili ere attenuatum in laminas ꝛ felle tauri vnctū ſpecieꝫ auri ꝓtendit: ꝛ poni cōſueuerat i hiſtrionū coronis: ꝓpter quod coronariū eſt vocatum. Simil̄r eſt triplex eloquētia: q̄dam ſpūalis ſicut ꝓdicatorū: ꝛ hec ꝓcipue intēdit ad animarū purgatōnem ꝛ dealbationem: vn̄ aſſimilat̄ eri qd̄ eſt albū ad moduꝫ argēti. Ps. Eloqa dn̄i eloqa caſta argētū igne examinatū. Prouer.x. Argētum electū lingua iuſti. Alia vo eſt eloqntia ſecularis ſicut rhetorꝫ ꝛ aliorꝫ ꝓlocutorꝫ ſecularīū: q̄ vt plurimū ordinat̄ ad lucrꝫ auri vel cōmodū alicuiꝰ tpalis rei auro appciabilis. Vn̄ nō icongrue aſſilat̄ illi eri qd̄ fuluū eſt ad modū auri. ¶ Tertia vero ē eloquētia iocularis que eſt ad delectādū ꝛ ſolaciandū: ſicut ꝛ poete hactenꝰ faciebant: ꝛ hec aſſimilat̄ illi eri qd̄ ponitur i hiſtrionū coronis. Quocūqꝫ ergo modo ſit eloquēs hꝫ aſpectū ſiue ſimilitudineꝫ eris ſm illud Ezech.xl. Cuiꝰ erat ſpēs q̄ſi ſpecies eris. ¶ Tertio ratiōe corruptōis: qꝛ es cito rubiginat̄ niſi oleo ꝓfundatur. Vaſa eīm erea ſiūt rubiginoſa niſi cōfricētur harena. Ex quo accipit̄ ꝙ oīs eloqns ꝛ lignoſus cōtrahit ꝛ tenet peccati rubiginē. Job.xl. Eſt quaſi lignū putridū es niſi ꝓſeruetur gratie ſiue charitatis vnctione: ꝓpter qd̄ dicebat Apl's .j. Cor.x. Si linguis hominum loquar ꝛ angelorꝫ

charitatē aūt nō habeam factus ſum ve
lut es ⁊c̄. Vel niſi ab hac rubigine purget
aſperitate penitētie. Et iccirco (vt Hiero
ny. dicit) melius eſt habere ruſticitatē ſā
ctam ꝙ̄ eloquentiā peccatricē. ¶ Quarto
ratione ſonationis qꝛ es maxime conue
nit officio cāpanarū ⁊ tubarum ꝓpter ſo
noritatē. Quaſi aūt campane optime ſo
nātes ⁊ a remotis partibus audibiles fu
erunt ſancti apoſtoli: quia in oēm terraꝫ
exiuit ſonus eoꝝ ⁊ in fines terre verba
eoꝝ: vt dr̄ in Ps̄. Sꝫ quaſi tube eree ſunt
doctores ⁊ ꝑdicatores alij. Predicatori
eīm dr̄ Jſaie. lviij. Clama ne ceſſes ⁊ quaſi
tuba exalta vocē tuā. Hiere. xlvj. Vox eiꝰ
quaſi eris ſonabit. ¶ Quinto ratiōe cura
tionis: qꝛ es contra infirmitates multas
virtutē habet. Nā ſicut dicit Plinius et
etiā Diaſc. es exuſtum ⁊ puluerizatū ha
bet virtutē diſſoluēdi ⁊ cōſumendi exte
nuandi ⁊ purgādi noxios humores: vul
nera ſanat: caliginē oculoꝝ purgat: ſuper
fluas carnes corrodit ⁊ vltra creſcere nō
ꝑmittit. Sic eloquētia ⁊ lingua ꝑdicatoris
ſi fuerit aduſta. i. igne ſpūſſancti ignita et
inflāmata ⁊ puluerizata. i. humilitate fū
data: vel puluerizata. i. diligēter ⁊ ſubtili
ter declarata: quia quaſi es durū cōterit
dū verbū difficile vel obſcuꝝ diligenter
exponit. Talis inꝗ̄ eloquētia habet vir
tutem diſſoluēdi duriciā cordis ⁊ conſu
mendi humorē carnis. i. luxuriā: extenu
andi plenitudinē diuitiā duꝫ eos monet
ad diuitiaꝝ largitionē ⁊ mundi contem
ptum. Jtē purgandi noxios humores. i.
noxios affectus hominū peccatoꝝ: ſanat
etiā plurimū vulnera. i. vitia temptatio
num: purgat caliginē erroꝝ: corrodit ſu
perfluas carnes. i. ingluuedinē guloſorū:
⁊ etiā eas retinet ne creſcant per abſtinen
tie ⁊ temperātie remediū. Omnia eñ hec
ſancti predicatores operātur frequenter
in cōuerſione peccatoꝝ. Et ideo ipi ſunt
inſtrumenta curationis ⁊ ablutionis pec
catoris. Exo. xxx. Precepit dn̄s fieri labꝝ
eneum ad lauandū: per quod labruꝫ elo
quentia ſignatur ſeu doctrina predicato
rum que ablutiua ⁊ mūdificatiua eſt viti
orum ⁊ ſordiū hominū peccatoꝝ.

Caplm̄ xj.

Eucharistie ſacramentum
aſſimilatur lapidi qui di
citur Diacletes qui ē pal
lidus lucens vt Berillus
qui (vt dicitur in lapida
rio) ſi mortuo applicetur ſtatim ſolitas
perdit vires. Sanctus enim hic lapis eſt
⁊ quē mors ſternit abhorret. Sic eucha
riſtie ſacramentū abhorret eum qui ē in
peccato mortali: a quo ſi aſſumatur non
ei prodeſt ſed obeſt. Non eñ iſte cibus ē
cibus mortuorum ſed viuoꝝ. Johan. vj.
Qui manducat me ⁊ ipſe viuet. ¶ Item
chriſtus ſub cibo ſacramētali contentus
ſimilis eſt illi lapidi qui dicitur Eſchites
qui inuenitur in nidis aquilarū: de quo
dicitur ꝙ ſi de veneni fraude aliquis ſu
ſpectus fuerit ſi reꝰ fuerit: ⁊ hic lapis ſub
cibo poſitus fuerit cibū eū deglutire nō
ſinit: ſed ſi ſubtractus fuerit lapis mox
eum deglutiet. Sic chriſtus qui inuenitur
nidis aquilarum: i. in cordibus contem
platiuorum virorū poſitus ideſt conten
tus ſub cibo ſacramentali: reum veneni
ideſt peccati mortalis glutire non ſinit:
vel reum fraudis ideſt hypocritā vel fi
ctum ipm cibū deglutire nō ſinit. ſ. ſpūali
ter. Nā lꝫ fictus vel in petō mortali exi
ſtēs māducet ipm ſacraliter nō tñ ſpūalit
vt ſacri ipiꝰ ꝑcipiat effectū. Vn̄ ſpūaliter
quo ad aiam ipm nō deglutit. Et iō ſicut
Aplūs. j. Coꝝ. xj. dicit: Probet ſe homo
vnuſqſqꝫ ⁊ ſic de pane illo edat ⁊c̄.

Caplm̄ xij.

Fides chriſtiana aſſimilat
lapidi Carbunculo. ¶ Pri
mo ratione fulgoris. Dici
tur enim carbunculꝰ quia
videtur quaſi carbo igni
tus nō ardore ſed ſplendore. Cuius ful
gor eſt tantus ꝙ nec nocte vincitur. Lu
cet eñ in tenebris adeo vt flāmas ad ocu
los vibret. Sic fulgor fidei chriſtiane tan
tus eſt ꝙ nocte. i. tenebroſitate heretico
rum vel obſcuritate perſecutionū vel ca
ligine petōꝝ vinci vel extingui non pōt.

Nam in omnibus hmoi tenebris ſic fides
catholica fulgeret vt flãmas interdũ ex
cecantes: interdum vero illuminãtes ad
oculos interiorũ mentiũ vibret. Naʒ de
lumine fidei aliqui excecãt. ſ. nõ recte cre
dentes: vel quod credũt nõ tamen facien
tes. Quidã vero illuminãtur vt veri ⁊ vi
ui fideles qui habent fidem p dilectioneʒ
operãteʒ. Ecc̃i. xxxij. Gemula carbũculi i
ornamento auri ⁊c. Nã per ornamentũ
aureũ intelligitur charitas: per gemmam
vero carbũculi fides. Vnde carbũcul⁹ po
nitur in auro cũ fides catholica charita
tiue opatur: ⁊ hec eſt que vere illuminat ⁊
ad ſalutem opatur. ¶ Secũdo ratione di
ſtinctõnis. Sũt eñ duodecim genera car
bunculi fulgentis ⁊ radios ad moduʒ ig
nis emittẽtis ⁊ candida ʒona precincti vt
dicit Iſido. In quibus duodecim ſignifi
cant articuli quibus ipſa fides diſtinguit:
de quoꝝ diſtinctiõe dictũ eſt. ſ. in primo
libro ca. xxv. Qui articuli omes duode
cim mirabilibus radijs vere cognitionis
coꝝ que ad noſtrã ſalutẽ ptinent nos il
luminãt. Sed quaſi ʒona alba eſt ſimplex
fidei veritas qua intellect⁹ credẽtis aſtrin
gitur vt vnicuiqʒ articulo firmiter inhe
reat etiã ſi rationẽ non videat. ¶ Tertio
ratiõe variatiõis: quia carbũculi pprium
eſt q' piectus in ignẽ velut inter mortu
os carbones extinguitur: ſed aqua perfu
ſus exardeſcit. Sic fides quaſi in ignẽ pij
citur qñ fidelis quiſqʒ in peccatũ morta
le plabitur: Quia peccatũ perpetratũ ap
petitũ peccãdi nõ extinguit ſed amplius
accendit ſicut lignũ appoſitũ igni. Et p
pter hoc peccatũ aſſimilat igni: quod dũ
opa fidei ceſſare facit: ipſam fidẽ mortifi
cat ⁊ extinguit: quia fides ſine opib⁹ mor
tua eſt vt dicit Iaco. ij. Sed tũc carbuncu
lus aqua pfundit ⁊ quaſi reuiuiſcit quan
do fidelis mens ad penitentiã reuertit et
lachrymaꝝ aqua pfundit. Tũc eñ rede
unte diuina gratia ⁊ reparata charitate
amiſſa reſtituit etiã fidei vita. i. vigor ope
randi: quia fides per dilectionẽ operatur
vt dicit Gal. v. ¶ Quarto ratiõe valoris
vel cõparationis: quia eſt quedã ſpecies
carbũculi in qua inter lucidos ignes ap
parent quedã gutte auree: ⁊ hec gẽma re
ſpectu aliaꝝ eſt quaſi precij incõparabilis.
Quaſi aũt gutta carbunculi aurei in luci
do igne eſt patiẽtia fidelis hois in tribu
latione ſua ⁊ pſecutione quã patit preci
pue p ipſa fide: ⁊ hec vocat pbatio fidei
que eſt quaſi incõparabilis precij ſm illõ
j. Petri. j. Vt pbatio fidei veſtre multo p̃
cioſior ſit auro. ¶ Quinto ratione vigo
ris: quia carbũculus ſculpturis ⁊ ſimula
cris reſiſtit ſiue idoloꝝ: quia fides idola
triã horret ſiue auaroꝝ: quia auaricia eſt
idoloꝝ ſeruitus vt dr Gal. v. ¶ Item fi
des ſanctoꝝ aſſimilat lapidi qui dr Ami
athon: a quo (vt dicit Iſido.) ſi veſtis ta
cta fuerit ꝯtra ignẽ reſiſtit: ⁊ ſi ſupra ignẽ
poſueris nõ ardebit ſed ſplendore acce
pto nitidior erit: Hic omnibus maleficijs
magoꝝ reſiſtit. Nam fides ſanctoꝝ eſt q̃
igni. i. pſecutionis feruori ſiue pſequẽtiũ
furori a pncipio eccleſie reſiſtit ⁊ finaliter
ipm ſupans vicit ſm illud Heb. xj. San
cti per fidẽ vicerũt regna. ⁊ ita extinxerũt
impetũ ignis. Et hec eſt etiã quẽ ſplendo
rem miraculoꝝ accepit: ⁊ que p pceſſum
tempis nitidior ⁊ purior appuit. Et hec
inſup eſt que oĩa magoꝝ preſtigia ⁊ male
ficia repulit ⁊ damnauit quibus tot⁹ mũ
dus erat fere plenus.

Capitulum xiiij.

GRatia dei aſſimilat Iaſpi
di. ¶ Primo ratione gra
tioſitatis: quia iaſpis ẽ la
pis viridis ſmaragdo ſi
milis ſed eſt groſſioris co
loris. Color aũt viridis ſup omes colo
res eſt gratior oculis. Vnde dr Ecc̃i. xl.
Gratiã ⁊ ſpeciẽ deſiderabit oculus ſʒ ſu
per hec omia viridem. Et ſimiliter gratia
dei ſuper omia facit animã magis gratã ⁊
placidã ⁊ perlucidã coraʒ oculis dei: ⁊ iõ
vocat gr̃a quaſi gratũ faciẽs. Vñ ſicut iaſ
pidis aſpectus eſt gratus oculo humano
ſic aſpectus hois i quo eſt gr̃a gratus eſt
oculo diuino. Apoca. iiij. Qui ſedebat ſi
milis erat aſpectui lapidis iaſpidis. ¶ Se
cundo rõne diuerſitatis. Habet tñ iaſpi

diuerſitatē ſpecieꝝ:quia ſicut dicit Iſido. ſunt.xxvij.ſpecies iaſpidis. ℂ Itē habet diuerſitatem coloꝝ:qꝛ q̄uis pcipuus color eius ſit viridis multos tñ habet alios colores intermixtos. Sic gr̄a dei habet multos modos ⁊ varios in hoib⁹ facit affectus.j.Pe.iiij. Sicut boni diſpenſatores multiformis gr̄e dei. Et Apl's.j. Coꝝ.xij. Diuiſiones grar̄ū ſūt ⁊c̄. ℂ Tertio ratione vtilitatis quia valet ad multa. Nam pmo iaſpis febrē refrenat. Et ſimiliter gr̄a dei repmit morbū febrilem.i. inordinatū cupiditatis ardorē:qui eſt vt febris anime dans ei ſitim iſatiabilē quaꝫ tamē diuia gr̄a repmit ⁊ extinguit. ℂ Itē iaſpis hydropiſim iuuat qñ deferẗ a patientibus caſte. Similiter gr̄a dei valet cōtra ſuperbiā que eſt hydropiſis quedā.i. inflatio animi prebens contra eam medicinā humilitatis:que precipue eſt neceſſaria virginibus ⁊ continēter viuentib⁹:ne p ſuperbiā virgitatis perdant eminentiaꝫ. Nam quādoqꝫ (ſicut dicit Grego.) deus punit occultā mentis ſuperbiā per manifeſtam carnis ruinā. ℂ Item iaſpis inter pericula facit hominē tutum. Iuuat etiā parientē: Que etiā competūt gr̄e contra vitium accidie:quia frequenter accidioſus ⁊ piger bona refugit timens difficultatem ⁊ periculū vbi nō opoꝛtꝫ. Prouer. xx. Dicit piger leo eſt in via ⁊c̄. Sed hunc timorem gr̄a dei expellit:⁊ ideo facit hominem tutū ⁊ ſollicitū. Quandoqꝫ etiam homo piger ⁊ accidioſus lꝫ bonuꝫ opus concipiat.i.facere proponat: tamen ipm nimis tardat:⁊ ideo ſimilis eſt mulieri q̄ concipit quidem ſed tempe debito nō parit. Contra quod gr̄a dei modo iaſpidis iuuat ad pariendū.i.ad bonū propoſituꝫ opere cōplendū. ℂ Item iaſpis interiorē ardorem refrigerat: quia gr̄a dei mitigat iram que interius accendit ⁊ vrit. ℂ Iteꝫ iaſpis luxuriā coartat:⁊ multo magis hoc agit gr̄a a qua ꝯtinentie donū manat ſm illud Sap.viij. Nō poſſum eſſe ꝯtinens ⁊c̄. ℂ Itē iaſpis pulueriꝫatus ⁊ cū lacte datus vlcera inueterata ſanat. Vlcera anteꝫ inueterata ſunt gule vitia ſiue damna q̄ i ipo mundi exoꝛdio in noſtris pmis parentibus inceperūt ⁊ nunq̄ plene ſanari potuerunt. Hoc etiam gule vitium ſiue vlcus cū quolibet homie ab infantia naſcitur ⁊ ſemper cuꝫ eo creſcit ⁊ nutritur. Vnde nec hoc vlcus ſic inueteratū ſanatur niſi per gr̄am dei. ℂ Itē iaſpis ſoꝛdes oculoꝝ purgat. Oculoꝝ aūt ſoꝛdes pertinent ad inuidiā:quia nequā eſt oculus inuidi vt dr̄ Eccl.xiiij. Etiā inuidentis murmurāti de gr̄a alijs facta vt dictū ē Mathei.xx. A patrefamilias: An oculus tuus eſt nequā q꞉ ego bonus ſum ⁊c̄. Hanc ergo nequitiā ⁊ impuritatem oculorum purgat diuina gratia:quia inuidiā expellit dum qui nō emulaẗ charitatē infundit. Et ſic patet q̄ murus virtutū protegens ab inſultu omniū vitioꝝ ex gr̄a dei cōſtituiẗ:⁊ ideo congrue (vt dictū eſt) iaſpidi aſſimilatur: de quo dr̄ Apocal.xxj. Structura muri eius.ſ.ciuitatis anime ex lapide iaſpide. Vnde in ea opoꝛtet pncipaliter animā eſſe fundatā ſi vult euadere vitioꝝ ruinā. Apoca.xxj. Fundamentum pmū iaſpis. ℂ Item gr̄a dei aſſimilatur ſaphyro qꝛ generat in nobis ſeptem virtutes ſm ſeptem cōditiones ſaphyri. ℂ Primo qꝛ ſaphyrus habet ſcintillam relucentē p cuius relucentiā iudicaẗ virtus eius. Simlr̄ aīa exiſtens in gr̄a dei habet verā relucentiā fidei:quia in peccatoribus gr̄a dei carentibus fides eſt nō verū lumen ſed moꝛtuū vel extinctū. Vnde fides talis eſt ſine operibus meritoꝛijs et gratuitis.⁊ fides ſine opibus moꝛtua eſt. vt dr̄ Ia.ij. ℂ Secūdo dr̄ ſaphyrus habere virtutē firmādi animū in bonis. Et hoc competit gr̄e que i nobis cauſat ſpem future vite:quā Apl'us Heb.vj. aſſimilat anchoꝛe:quia aīam firmā tenet i mari penitentie. Et ꝓpter hanc firmitatē dr̄ fundamentū. Apoca.xxj. Secundū fundamentum ſaphyrus. Et dr̄ ſpes ſm fundamētū reſpectu fidei q̄ eſt pmū. ℂ Tertio dr̄ habere virtutē timoꝛē expellēdi:qđ competit etiā gr̄e inq̄tū in nobis generat ⁊ perficit charitatē:cui beat⁹ Ioānes attribuit expellere timoꝛē.j. Io.iiij. Vū in hac anla

firmaꝛ ⁊ ſolidaꝛ cõtra mundanũ timorẽ.
Ideo dꝛ Ezech.x. Ecce in firmamẽto qḋ
erat ſup caput cherubin q̃ſi lapis ſaphy/
rus. In firmamẽto hoc eſt in deo in quo
oia ſtabilita ſunt ⁊ firmata ſunt: qḋ caput
cherubin .i. oẽm ſcientie ſubtilitatẽ tranſ
cendit: eſt quaſi ſaphyrus lapis: quia .ſ. in
ipſo deo nos collocat ⁊ firmat gr̃a charita
tis ⁊ quaſi ei ſimiles p firmitatẽ ⁊ fortitu
dinem facit. j. Jo. iiij. Qui manet in chari
tate in deo manet ⁊ deus in eo. Et ideo i
tam tuto loco poſitus nihil timere pōt
ſeu debet. ¶ Quarto ſaphyrus hꝫ vim
vulnerꝫ ſanatiuã: ſi pulueriʒatus et lacti
admixtus ſupponaꝛ. Quod etiã cõpetit
gr̃e ꝓpter ʒelũ correctionis iuſticie q̃ vul
nera vitiorꝫ dũ puniunꝛ purganꝛ ⁊ curã/
tur. ſed etiã debet rigor iuſticie lactis ſua/
uitati miſceri .i. miſericordie ſeu lenitatis
dulcedini: qꝛ miſericordia ſuperaltat iu/
diciũ vt dꝛ Ja. ij. ¶ Quinto qꝛ ſaphyrus
vegetat ⁊ integra mẽbra ꝓſeruat. Qḋ etiã
competit gr̃e inq̃tum in nobis generat
temperãtiã: p quã nõ ſolũ aĩa ſed corpus
vegetaꝛ ⁊ in ſanitatis omniũ mẽbrorꝫ in/
tegritate ſeruaꝛ. Cañ. v. Venter tu⁹ ebur/
neus diſtinctus ſaphyris. Sũt eñ quaſi
diſtincti ſaphyri in ventre diuerſe parteſ
temperãtie in carne vt ſobrietas abſtinẽ
tia ⁊ caſtitas ⁊c̃. ¶ Sexto ſaphyrus auda
cem ⁊ victorẽ facit. Qḋ etiã facit gr̃a inq̃
tũ in nobis fortitudinẽ generat q̃ contra
pericula facit audere ⁊ ſaltẽ aĩo vincere.
¶ Septimo qꝛ qñqꝫ ſaphyrus inuenꝛ i
venis minerarꝫ in qbus inuenꝛ laʒuriũ.
In qbus etiã venis quaſi in medio ſicut
in quodã ventre q̃dã ſpẽs carbũculi inue/
nitur. Unde a multis ſaphyrus maꝛ car/
bunculi crediꝛ: eo ꝙ in ei⁹ venis generꝛ.
ſic gr̃a in nobis generat carbũculũ fulgen
tem .i. prudentiã nos in agibilib⁹ dirigẽtẽ
⁊ illuminãtẽ. He aũt ꝑdicte virtutes que
ſaphyri cõditionibus cõgruunt ſunt ve/
lut fundamentũ in qbus fabrica mentis
erigitur. Iſa. liiij. Fũdabo te in ſaphyri.
Item ipe eedem ſunt lapides ex quibus
domus dei conſtruiꝛ. Job. xxviij. Locus
ſaphyri lapides eius. Tobie. xiij. Porte

hieruſalem ex ſaphyro. ¶ Item gr̃a dei
aſſimilatur onycino. ¶ Primo ratione
coloris. Onycinus enim arabicus eſt ni/
gri coloris cum candidis ʒonis: quia gra/
tia dei licꝫ denigret per aſpectum humi/
litatis tamen circumcingit ʒonis purita/
tis. Nam vna ʒona alba eſt continentia
carnis: alia puritas mentis. Canꝛ. j. No/
lite me conſiderare ꝙ fuſca ſim quia de/
colorauit me ſol. Et in eodem. Nigra ſũ
ſed formoſa. Nigra per humilitatẽ. For
moſa per puritatem. ¶ Secundo ratio/
ne virtutis: quia onycinus arabicus ſm
Diaſc. triſticiam excitat: timores multipli
cat: animos cõmouet ad lites ⁊ ad rixas.
ſimiliter diuina gratia excitat triſticiã pe/
nitentie in homine: multiplicat timores
mortis iudicij ⁊ gehenne animos cõmo/
uet ad lites ⁊ rixas iuſticie. Ex diuina eñ
eſt gratia cum homo penitens cum ſeip/
ſo rixatur ⁊ litigat vt de ſeipſo iuſticiam
faciat. Apoſtolus prime Corinth. xj. Si
noſmetipſos dijudicaremus nõ vtiqꝫ a
domino iudicaremur. Et hinc eſt ꝙ i ra/
tionali poſiti ſunt lapides onycini: quia
dum homis mens rationalis diuine gra
tie radijs perfunditur ad ſeipſum dijudi
candum vel puniendum protinus exci/
tatur. Exodi. xxv. Accipere debetis lapi/
des onycinos ad ornãdum ephot ⁊ ra/
tionale. Tam enim ex gratia penitentie
q̃ ex ſubſequẽte ratõnale hominis ideſt
mens hominis ſeu anima rationalis or/
natur. ¶ Item gratia dei conſeruatur in
corde ſicut vnguentũ in alabaſtro. Nam
ex alabaſtro ſunt vnguentaria vaſa eo ꝙ
ſeruet vnguenta oĩi tempe incorrupta.
Uñ Matth. xxvj. diciꝛ ꝙ acceſſit ad Je/
ſum mulier habens alabaſtrũ vnguenti
precioſi. Eſt enim alabaſtrum ſolidũ frigi
dum candidum ex varijs colorib⁹ tinctũ
Et tale debet eſſe cor hominis vt ſit gr̃e
diuie cõſeruatiuum ſcilicꝫ candidum per
mundiciam: ſolidum per patientiam: fri/
gidum per continentiã ⁊ varijs colorib⁹
tinctum per bonarum cogitationum ſi/
ue affectionũ copiã. ¶ Item gratia dei aſ
ſimilaꝛ nitro: de quo ſalomon loquitur

Prouerb.xxv. dicens acetũ in nitro ⁊c. Nam nitrũ ſm Plinium ⁊ Dia. mundifi cat ſaniem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ex apo⸗ ſtemate ꝓcedenté ſaniem etiã capitis de⸗ tergit: ſpuma eius corroſionibus ⁊ inflã⸗ mationibus ſubuenit. Unde etiam hy⸗ dropicis proficit: ⁊ cum melle mixtũ cali⸗ ginem oculoꝝ detergit: venenũ repellit: ⁊ paralyſim lingue potenter diſſoluit. Si militer diuina gratia mundificat ſaniem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ .i. vitiũ gule. Item tergit ſaniem capitis .i. ſuperbiã mentis expellit. Itẽ nitri ſpuma .i. grẽ dei feruor corroſionibus ⁊ inflãmationibus ire ſub uenit: hydropicis .i. his in quibꝰ exube⸗ rat fluxus inordinatꝰ humoris aquoſi .i. lubricũ luxurie proficit: ſed mixta cũ mel le .i. cum amoris dulcedine caliginẽ ocu⸗ loꝝ abſtergit .i. cecitatẽ mentis quã indu⸗ cit inuidia .ſ. bona opera videri mala et venenũ charitatis .i. cupiditatis repellit. Dicit eñ Augꝰ. qꝫ venenũ charitatis eſt cupiditas. Item paralyſim lingue .i. impe dimentũ confeſſionis tollit. ¶ Item grã dei aſſimilat̃ ſali ꝓpter multas virtutes ſalis quas Auicẽna ponit. ¶ Primo qa ſal habet virtutẽ diſſoluendi: qꝛ .ſ. diuia grã plerumqꝫ diſſoluit duriciã hominuꝫ auaroꝝ ⁊ ad pietatẽ ⁊ cõpaſſionẽ emollit corda eoꝝ. ¶ Secũdo quia habet virtu⸗ tem mundãdi. Quia .ſ. grã purificat imũ⸗ diciã luxurioſoꝝ. Habet eñ ſal virtutem putridas carnes corrodẽdi maxime qñ eſt exuſtum: ⁊ hoc eſtª quia grã remouet putredinẽ luxurie. ¶ Tertio quia habet virtutem ventoſitatẽ extenuandi ⁊ diui⸗ dendi maxime ſi puluerizatũ ⁊ coctum ⁊ calidũ ſuper ſtomachi orificiũ ſaccelletur. Aqua etiã ſalinaria tumores ⁊ inflãmati⸗ ones ⁊ hydropicas paſſiões ſoluit. Quia diuina grã vane glorioſoꝝ ventoſitates extenuat eos humiliando ⁊ tumiditates ⁊ inflationes etiã ſuperboꝝ ſoluit aquã ſalinata .i. tribulatione: morte etiã aſpera eos implendo. ¶ Quarto quia habet vir tutẽ humores putridos ⁊ corruptos cõ⸗ ſumendi. Quia .ſ. diuina grã putridos et corruptos affectus conſumit inuidoruꝫ. Dicit̃ eñ Prouer. xiiij. qꝫ putredo oſſiuꝫ inuidia. ¶ Quito qꝛ hꝫ virtutẽ humidi⸗ tatem naturalem coadunãdi ⁊ ſeruandis innaturalẽ reſoluendi ⁊ abſtergẽdi. Qua ſi aũt virtus naturalis eſt virtus mãſue⸗ tudinis: quia homo eſt animal manſuetũ natura. Econtra aũt innaturalis eſt hoĩ iracundia que manſuetudini opponitur Unde diuina grã que eſt nature cõplecti⸗ ua manſuetudinẽ hominis coadunat vt eam diuerſa perturbantia nõ diſpergat ⁊ cõſeruat eam ne ſuperet̃ ab ira. Econtra aũt inordinatã iram que humane natu⸗ re nõ cõgruit reſoluit cor humiliando ⁊ abſtergit per patientiã ⁊ triſticiã ⁊ impe⸗ tum ire refrenãdo: vel reſoluit .i. annihi⸗ lat iram in corde ⁊ abſtergit ne creſcat vl impleat̃ in ope. ¶ Sexto quia habet vir⸗ tutem ventrẽ remolliẽdi ⁊ ſupfluitatem educendi: ⁊ maxime ſalgẽma qḋ claꝝ eſt ſi cut gemma. Hoc autẽ cõpetit diuine grẽ inq̃tum remouet vitiũ gule a qua eſt vi⸗ tium ⁊ ſuperfluitas ventris. ¶ Septimo qꝛ ſal habet virtutẽ venenoſo humori reſiſtendi. Unde ſal cum melle ⁊ cũ pane ſanat antracẽ vt Auicen. dicit. Quaſi er⸗ go venenoſus humor ſua frigiditate ca⸗ lorem cordis extinguens eſt vitium acci⸗ die qḋ ſua frigiditate .i. puſillanimitate vi gorem ⁊ calorẽ cordis q eſt ex charitate extinguit. ſed hoc accidie venenũ ſal .i. di uina grã cum melle .i. cum dulcedine con templationis ⁊ cum pane doctrine ſpũa⸗ lis ſiue cum pane lachrymoſe compun⸗ ctionis penitus expellit. Propter omnia predicta dr̃ Lu. xiiij. Bonũ eſt ſal ⁊c̃. Coloſ. iiij. ſermo veſter gratie ſit ſemper ſale cõ⸗ ditus.

Caplm xiiij.

Humilitas aſſimila tur Magneti. ¶ Primo qa ma⸗ gnes habet virtu⸗ tem attractiuam. Nam adeo attra⸗ hit ferrũ ſm Au⸗ guſt. vt catenã faci at amoueri. Et vt idẽ dicit tanta eſt eius

vis ꝙ ſi quis eundem magnetem ſub au
reo vel eneo vaſe tenuerit ferrūq; deſup
poſuerit ad modum deſubter lapidis fer
rum deſuper mouebitur. Sic etiam eſt tā
ta humilitatis virtus vt etiam mētes fer
reas ⁊ diuiſas aliquando moueat ⁊ placz
⁊ attrahat ad dulcedinem ⁊ mititatem.
Sic etiam humilitas ⁊ benignitas dei ſu
ſtinentes coꝛ peccatoꝛis etiam durum de
beret mouere ⁊ ad penitentiam attrahe
re. Roma.ij. An ignoꝛas ꝙ bēgnitas dei
te ad penitentiam adducit? Et ſi vas au
reum ideſt coꝛ ſapiens vel vas eneum.i.
os eloquens ſe medium interponat tūc
maxime magnes ideſt humilitas viſa mo
uebit mentem duram. Vnde humilis vi
ta pꝛedicantis adiuncta ei ſapientia coꝛ
dis eloquentia oꝛis quaſi omne ferrum.
ideſt omne coꝛ durum mouebit. Sed no
tandum ꝙ in ethiopia eſt alia ſpecies ma
gnetis que ferram non attrahit ſed fugit
⁊ reſpuit. ſicut ⁊ apō nos videmus ꝙ ali
quando idem magnes in vno angulo fer
rum attrahit ⁊ in alio a ſe pellit. Ex qui
bus accipitur ꝙ homines ſuperbos ex
pedit quandoq; humiliter ⁊ dulciter at
trahere. quandoq; vero expedit eos ſa
gaciter fugere ⁊ declinare quandoq; expe
dit eos violēter expellere ⁊ fugare. ¶ Se
cundo quia magnes habet virtutem re
conciliatiuam. Quia ſecundum Diaſc. re
cōciliat maritos vxoꝛibus quod ſiue ve
rum ſit ſiue nō de magnete. de humilita
te plerumq; veriſſimū eſſe ꝯtingit. qꝛ per
humiles reſponſiones vel blanda verba
mulier maritum ſuum durum vel iratū
frequentius emollit ⁊ placat. Sic anima
peccatrix ſponſuz ſuum chꝛiſtuz pꝛo pec
catis offenſum per humiles lachꝛymas
placat. ⁊ caro aduerſa ſpiritui per humi
les abſtinentias ipſuz ſibi humiliter con
federat. ¶ Tertio qꝛ magnes habet virtu
tem gratificatiuam. auget enim vt dicunt
gratiam ⁊ pulcritudinem in ſermone qꝺ
quidem de humilitate veriſſimum eē cō
ſtat. qꝛ humilitas pꝛedicantis auget ei gra
tiam ſermonis. Nam deus ſuperbis reſi
ſtit ⁊c. vt dicitur. Ja. iiij. Quarto quia ma
gnes habet virtutem curatiuam. Nam
cum mulſa valet ad curandū hydropiſiz
ſplenem ⁊ alopiciam. Sic humilitas cu
rat hydropiſim.i. inflationez ſuperbie. et
ſplenem.i. diſſolutionem inepte leticie. qꝛ
dicitur ꝙ ſplene ridemꝰ ſicut felle iraſci
mur. ⁊ allopiciam que capillos cadere fa
cit ſiue fluere ex capite.i. caſum ſiue fluxū
ſpiritualium virtutuz ex mente quia hu
militas virtutes ꝯſeruat i mente pꝛopter
qꝺ dicit. Greg. q ꝑ virtutes ceteras ſine
humilitate congregat quaſi puluerem in
ventum poꝛtat: Item pꝛelatoꝛum humi
litas aſſimilatur cuidam gemme que dici
tur allectoꝛia. Eſt enim lapis qui inueni
tur in ventriculis gallinacijs cuius ma
gnitudo eſt ad fabe quantitatem: Hic vt
Diaſ. dicit venenum excitat. gratum facit
⁊ conſtantem victoꝛem diſcretuz ⁊ oꝛato
rē. amicos refoꝛmat. ⁊ ſitim mitigat. Hec
ꝗ̄t de illo lapide ſiue vera ſint ſiue non. ta
men humilitati veriſſime cōpetunt Hec
eniz ſcʒ humilitas inuenitur in ventricu
lis gallinacijs.i. in coꝛdibus pꝛelatoꝛuz ⁊
imitantium xp̄m qui ſe galline compara
uit. vt dꝛ Math. xxiij. Quotiēs volui cō
gregare filios tuos quemadmoduz galli
na ꝯgregat pullos ſuos ſub alas ⁊c. Hic
inq̄ licʒ parue ſit quantitatis per reputa
tionem tamē eſt curatiue virtutis. que li
cet venenum excitet demonum vel etiaz
inuidoꝛum. tamen facit pꝛelatum gratuz
in conuerſatione. conſtantem in perſecu
tione. victoꝛez in tentatione. diſcretuz in
coꝛreptione. oꝛatoꝛem.i. facundum ⁊ gra
tioſum in exhoꝛtatione. amicabilez in re
conciliatione. ⁊ mitigat etiam ſitim ideſt
appetitū ambitioſuz dominādi. Hec oīa
facit humilitas vera in bono pꝛelato.

¶ Capitulum. xv.

Humiles homines aſſimilā
tur celidonijs. Naz humi
les plerūq; quanto in ap
parentia videntur mino
res tanto ſunt in virtuti
bus excellentioꝛes ⁊ in opi
bus efficatioꝛes. Sic.n. accidit de celido
nijs qui ſunt lapidi de ventre hirūdinis

extracti quorū vnꝰ ē niger ⁊ alter rufus
qui licȝ ſint parui ⁊ deformes in virtuti/
bus tñ multis alijs ſunt maiores. Nā ru
fus valet cōtra lunaticam paſſionē cōtra
inſaniam ⁊ contra antiquū languorē ⁊ fa
cit hoiem facundū placentē ⁊ gratū. Ni/
ger vo valet contra noxios humores ri
xas ⁊ febres.⁊ lotꝰ aqua ſanat oculos vt
dr̄ in lapidario. vñ in illis duobus lapil/
lis duplex humilitas repñtatur. ¶ Pri/
mo ſapientium qꝛ ſicut dr̄ Prouer.xvi.
vbi humilitas ibi ſapientia. vñ Ptho.di
xit ꝙ inter ſapientes ſapientior eſt q hu/
milior exiſtit. Hec eſt ergo que valet con
tra lunaticā paſſionem.i. mutabilitatem
ſtulticie.qꝛ ſicut ſtultitia facit mentem in/
ſtabilem ⁊ variabilem ad modū lune ita
ſapia facit hoiem ſtabilem ad modū ſo/
lis qui ſemper eſt in ſe vniformiter luci/
dus. Et ideo dr̄ Ecci.xxvi.ꝙ homo ſan/
ctus in ſapia ſua manet ſic ſol: ſtultus ve/
ro ſicut luna mutat. Item valet contra in
ſaniā.i.contra furorem iracundie qꝛ ho/
mo dum ſapienter reſpondet ⁊ humiliat
ſe furenti ⁊ humiliter cedit ei frangit fu/
rorem ire eius vel ſaltem euadit. Itē va/
let humilitas contra antiquū languorem
ideſt contra inueteratū odium. quia fre
quenter ſapientes humili ⁊ dulci lingua
vel ope antiqua etiam odia conciliant.
Hec ēt eſt ſcȝ ſapientis humilitas qui ſic
facit verbum facundum ſic ēt ⁊ gratum.
¶ Scd̄o aūt celidonius qui eſt niger rep
ſentat humilitatem penitentiū. Hec eſt.n.
que noxios humores.i.nociuas affectio
nes purgat.iras frenat.⁊ febres.i.carnis
calores refrigerat ⁊ ēt oculos ment̄ a ce/
citate ſuperbie ſanat.

¶ Capitulum.xvi.

Ignem gehēne inextingui
bilem ⁊ ſemper durabilē
eē non eſt incredibile ⁊ p̄ci
pue per diuinā potentiā.
cum legat ſm nām albeſtō
qui eſt lapis archadie fer/
rei coloris ⁊ ab igne ſic dictus.qꝛ ſemel ac
cenſus nunꝙ̄ extingui pōt. Unde in quo
dā tēplo diane erat lucerna ex huiuſmōi/
lapide ſemꝑ ardens ita vt nulla tēpeſtate
nullo imbre extingui poſſet ſicut Iſid. re
fert. Vñ pagani maximū ſue diane mira/
culum eſſe arbitrabant. Ergo ſi hoc fieri
pōt virtute nature in mā lapidea, ita vt
non amplius ignis ſuccendat nec vnꝙ̄ ex
tinguat. quanto magis fieri hoc pōt vir/
tute dei i alia quacūqȝ materia vt.ſ.ignis
inextinguibilis perpetuo conſeruet. Vñ
Grego. dicit in libro mora. exponēs illā
Iob.xx. Deuorabit eum ignis. Ignis cor
poreus qui nunc ſuccendit vt vltra cor
poreis indigeat fomentis nec valet niſi ſuc
cenſus eſſe ⁊ niſi refotus ſubſiſtere ac cō
tra gehēne ignis cum ſit corporeus ⁊ i ſe
metipſo reprobos corpaliter exurat nec
ſtudio humano ſuccendit nec lignis nu/
tritur ſed datus ſemel durat inextingui
lis ⁊ ſuccenſione nō indiget ⁊ ardore non
caret. Rō huius diuerſitatis eſt qꝛ ignis
iſte qui apd̄ nos ē qui lignis nutrit ⁊ ab
hoie ſuccendit eſt artificialiter ⁊ p violen
tiā in alienā materiam introductus. ſed
ignis ille lignis nō indiget qbꝰ foueatur
vel qꝛ eſt in mā propria exiſtēs vel in mā
aliena non p violentiā ſed per nām a pri
cipio intrinſeco ſicut ēt accidit in ſulphu
re. Unde nō eſt accenſus ab hoie ſȝ a deo
qui illam naturā inſtituit. ⁊ hoc eſt quod
dr̄ Iſa.xxx. Flatus dñi ſicut torrens ſul
phuris accendens eam.

¶ Capitulum.xvij.

Hypocrita aſſimilat aurical
co. ¶ Primo qꝛ aurical/
cū eſt alieni coloris oſten
tatiuū. hȝ enim auro ſimilem
colorē ſed eius nō hȝ valo
rē. Sic hō hypocrita hēt
qdem exterius apparētiā ſanctitatis. ſed
tñ non hȝ interius exiſtētiā veritatis. vñ
dr̄ hypocrita ab hypos qd̄ eſt ſub ⁊ criſis
qd̄ eſt aurū quaſi aliquid hñs ſub auro.i.
ſub apparētia auri.ſ.ſub apparētia ſancti
tatis malitiā iniqtatis Math.xxiij. Vos
qdem a foris apparetis hoibus iuſti. Inte
rius aūt pleni eſtis hypocriſi ⁊ iniqtate. Ta
les abundabūt in fine mūdi in eccleſia qꝛ
multi ēt deſcendent ⁊ declinabunt a veri

ſanctitate ad fictam religionē. Unde legit.
iij. Re. vij. ꝙ vaſa q̄ fecit Irā de auricalco
erant. Iram. n. interp̄tat̄ ciuitas deſcēdēs
⁊ ſignat ſtatum eccleſie in fine deſcendentꝭ
⁊ declinantis a celeſtibus ad terrena. cuiꝰ
vaſa erunt de auricalco ſcꝫ clerici ⁊ reli-
gioſi hypocrite ficti. ¶ Scd̄o qꝛ aurical-
cuꝫ interiorū eſt infectiuū. Nam cibaria
nimis diu in vaſis d̄ auricalco ſeruata vi
cio eoꝝ ſaporem horribilem contrahūt
⁊ odorē. Et ſic deſideria ⁊ verba iniqua q̄
diu hypocrite in cordibus abſcondita te
nuerunt. qn̄ ea producere ⁊ opere exequi
poſſunt inueniunt̄ horribilia. ⁊ hoc ē ꝙ
hypocriſis iteriores affectus corrumpit
Apoca. i. Pedes eius. i. affectꝰ ſimiles au
ricalco. qꝛ ſcꝫ ſunt per hypocriſim infecti
⁊ ſimulati. ¶ Tertio qꝛ auricalcum ē ſue
vtilitatis paulatim defectiuum. Naꝫ va-
ſa ex auricalco facta in ſui nouitate ſunt
tam pulchra vt videantur aurea. ſed pau
latim a fulgore primo hebetantur ⁊ qua
ſi rubiginant̄ ⁊ ſic ſemꝑ quaſi in peius taꝫ
odore ꝙ̄ colore cuprēā ſuā originem ꝓte
ſtantur. Auricalcū. n. fit ex cupro. ſꝫ ex cō
mixtione eris ⁊ ſtagni ⁊ auripigmēti ⁊ q
buſdam aliis mediantibus producitur i
igne ad colorē auri vt dicit Iſido. Sic hy
pocrita cū ſit vere malus in quibuſdaꝫ fi
ctionibus ⁊ conatibus ꝓtendit quandam
exteriꝰ ſpēm ſanctitatis: ita vt primo qn̄
ab aliquo nouiter vr̄ vel de nouo incipit
inter aliquos conuerſari videatur eis
ſanctiſſimus. ſed qꝛ nihil fictum eſt dura
bile ſi diu ibidem permaneat paulatiꝫ ex
ꝯtrariis operibus ſeipſum manifeſtat. Et
ideo dn̄s dixit Math. vij. A fructibꝰ eo
rum cognoſcetis eos. Quidam tn̄ ita co
operti ſunt vt vix vel nūꝙ̄ cognoſci poſ
ſint. ⁊ tales cū ſint auricalcū frequenter re
cipiunt̄ pro auro. econtra aūt illi q ſunt
vt verū aurū ab ipſis reputantur vt auri
calcū qui dicūt eos eē̄ hypocritas. Eccli.
xlvij. Collegiſti quaſi auricalcum aurum.
¶ Item homo hypocrita aſſimilatur la-
pidi criſolenio. qui eſt ſpēs quedam lapi
dis criſoliti. Hic ſcꝫ criſolenius eſt colore
aureus ſed de mane eſt pulchrioris aſpe-
ctus poſtea hebetatur ⁊ eſt ignis capaciſ-
ſimus. Unde ſi igni approximatur citius
inflāmatur vt dicit Iſido. Similiter hy-
pocrita colore eſt aureus. qꝛ ſanctitatem
pretendit. ⁊ de mane apparet pulchrior
quia feruenter incipit. ſed poſtea hebeta-
tur qꝛ proſequendo deficit. ignis eſt capa
ciſſimus qꝛ inflāmationes tentationum
facilime ⁊ delectanter recipit.

Capitulum. xviij.

Iuſtitia bene regentiū aſſi-
milatur ferro. ¶ Primo
ꝑꝑ duritiā. Ferrum enim
vt dicit Iſido. dictū ē a fe
riendo qꝛ. ſ. duritia ſua fe
riendo domat oia genera
metalloꝝ. Et iuſtitia regētis domare ⁊ fe
rire dꝫ omnia genera rebelliuꝫ ⁊ ſuperbo
rū ⁊ reipublice pacē turbantium. ps. Re-
ges eos in virga ferrea ⁊ tanquam vas
⁊c̄. Prouer. xx. Rex qui ſedet in ſolio iu-
dicij diſſipat oē maluꝫ intuitu ſuo. ¶ Se
cundo propter temperiem. nam ferramē
ta mos eſt cuꝫ oleo temperare ne frigidi-
tate aque nimium indurentur vt dicit.
Iſido. Sic ⁊ pleruncꝫ temperanda eſt ſe-
ueritas iuſtitie cum oleo miſericordie. vn
de ſamaritanus Lu. x. ſauciati vulneribꝰ
oleum infudit ⁊ vinum. Uinum autem
mordens ſignificat ſeueritatem iuſtitie ſꝫ
oleum leniens ſuauitatem miſericordie.
Et in arca moyſi que gerit typum regi-
minis non tantum fuit virga percutiens
ſed ⁊ manna dulceſcens vt per virgam ri
gor iuſticie per manna vero dulcedo mi-
ſericordie ſignificaretur. Eccli. xxxix. Ini-
tium neceſſarie rei vite hominum aqua
ignis ferrum ⁊ lac ⁊c̄. In aqua accipe me l
litieꝫ miſericordie. in igne feruorem iuſti
tie. in ferro correptionis aſperitatem. i la
cte remiſſionis ſuauitateꝫ. que omnia ne
ceſſaria ſunt regentibus vt ſubditorum
vita pacifice gubernetur. ¶ Tertio pro-
pter rubiginem: rubigo enim vt dicit Iſi
do. eſt vicium rodens ferrum. ⁊ hoc acci
dit ſibi ex ſue ſubſtantie īpuritate. ſiue ex
terre ꝯtactu ⁊ vicinitate ſiue ex ſanguinis

vel cuiuſlibet infecti vapoꝛis qualitate.
Et addit ad hec. Iſido. ꝙ a ferro ſe hu/
manus ſanguis vlciſcitur. qꝛ nullius alte
rius rubigine ſic ferrum conſumitur ſicut
quando humano ſanguine maculat. Si
mili quoqꝫ modo iuſtitia preſidentis ru
biginat. i. coꝛrumpitur ⁊ maculatur quã
doqꝫ quidem ex malicia ⁊ impuritate re
gentis. qꝛ non habet puram intentionẽ
in facto ſcilicet non intendens ad bonũ
reipublice ſed potius ad aliquid ꝓpꝛiũ
quandoqꝫ vero ex contactu terre. i. acce
ptione vel ſpe alicuiꝰ muneris terreni ⁊
lucri tempoꝛalis. quandoqꝫ vero ex infecti
one ſanguinis vel alicuius vapoꝛis. i. ex
ira vel odio vel alia inoꝛdiata paſſiõe ſi
ue affectione ſed nulla deterioꝛ ẽ vel ma
ioꝛ coꝛruptio ꝙ̃ ſi ꝑuerſo iuſticie iudici
iudicio ſanguis fũdat inoxius. Numeri.
xxv. ſi quis percuſſerit ferro ⁊ motuꝰ fu
erit qui percuſſꝰ ẽ reus erit homicidij ⁊
ipſe moꝛietur. ¶ Quarto ꝓpter vtilita
tem multiplicẽ. Nã vſus ferri magis eſt
vtilis ⁊ magis neceſſarius ꝙ̃ vſus auri li
cet aurum amplius ab auaris diligatur.
Nam ſine ferro reſpublica tute non agi
tur non acquiritur nec ſecure ſeruat nec
ſine ferro ab hoſte defẽditur ferro regi
tur cõmunis potentia. defenditur inocẽ
tia tuta ſunt regna. ⁊ repꝛimitur maloꝛũ
ſuperbia. Item ſine ferro nullũ mecha
nicum opus quaſi perficitur. nullũ qua
ſi opus vel edificiũ erigitur. agricultura
non exercetur. veſtis non inciditur. pãis
non editur ⁊ breuiter quaſi in humanis
rebus ſine ferro nihil ad perfectionem
aducitur. Omnia autem hec magis com
petunt iuſtitie ꝙ̃ ferro qꝛ hoꝛum nõ po
teſt eſſe perfectio vbi iuſtitia non ſeruat.
Nam neqꝫ reipublice neqꝫ cõmuni po
tentie neqꝫ bonoꝛum innocentie neqꝫ re
gno ſeu patrie ibi poteſt eſſe tutella vbi
nõ viget iuſticia. Neqꝫ eni ſine iuſtitia aut
maloꝛum pꝛoteruie repꝛimunt. aut ar/
tes mechanice libere exercentur. aut ab
agricolis terre vtiliter excolunt: qꝛ vbi
non ſeruatur iuſticia ibi omnia bona pe
reunt ⁊ oĩa vigent mala.

¶ Capitulum. xix.

IVſtoꝛũ vita aſſimilat ele/
ctro. ¶ Pꝛimo ratione di/
ſtinctionis. ſunt enim tria
genera electri: vnũ quod ð
piro fluit arboꝛe quod dici
tur ſiccum. Naz pꝛimo qñ
do fluit de arboꝛe eſt gũmi liquidum. po
ſtea induratur caloꝛe acꝰ frigoꝛe in durici
em lapidis perſpicui vt cryſtalli. Nam
pꝛiꝰ minuitur humidum operatione ca
lidi. qꝛ cum humiditas indigeſta ex pel/
litur ab arboꝛe tunc caloꝛ continue reſo
luit humidum ſubtile. ⁊ ita viſcoſa effici
tur. ⁊ poſtea humidum paucum rema/
nens extra pꝛemitur frigidoꝛ ⁊ ſic coagu
latio eius completur frigore. Huic er/
go aſſimilantur iuſti incipientes ſicut pe
nitentes. qui a pꝛincipio quando de ar/
boꝛe. ideſt de mundo vel peccato excũt
ſunt molles. ⁊ teneri timoꝛe. ſꝫ poſtea pa
ulatim caloꝛe charitatis creſcente molli/
cies timoꝛis excluditur ⁊ refrigerio ab
eſtu carnis ſuperueniente ſolidantur in
foꝛtitudie ſpũs mirabiliter velut lapis. ⁊
efficiuntur perſpicui i conſcientie mũdi
cia ⁊ vite ſinceritate Ezec. viij. Deoꝛſum
ignis a lumbis eius. ⁊ ſurſum quaſi aſpe
ctus ſplendoꝛis ⁊ viſio electri. In ꝗ oñ/
ditur ꝙ viri ſancti ⁊ iuſti inferius ardẽt
vt ignis i dilectiõe pꝛoximi ſuperiꝰ ſplẽ
dent vt electrum in cõtemplatione dei.
¶ Secundum genus electri metallicũ di/
citur quod in pꝛecio melius inuenitur ⁊
habent. ⁊ hoc cum ſit magis ſerenoſum
ꝙ̃ pꝛimũ competit pꝛoficientibus ⁊ i ſo
liditate ⁊ in gratia doctrie. ¶ Tertiũ au
tem ſit de tribus pecijs auri. ⁊ vna argen
ti. Et huic aſſimilantur perfecti. In auro
enim ſignificatur anima in qua eſt ſancte
trinitatis imago. vnde tres partes auri i
electro ponuntur ſed minima pars q̃ eſt
argenti copꝰ repꝛeſentat. quod licꝫ ſit vi
lius tamen auro iungitur ideſt anime ra
tionali. Qð ergo in electro multum de
auro ponitur ⁊ parum de argento ſigni
cat ꝙ perfecte iuſti multum de anima cu
rant de coꝛpoꝛe vero paꝝ. ¶ Secundo ra

tione oſtenſionis. Electrum enim vt dicit
Iſido. in conuiuio clarius cunctis metal
lis fulget ⁊ venenum prodit ſi aſſit. ſtrido-
rem facit ⁊ in colores varios ad modum
celeſtis archus mutare ſe ſubito ↄſueuit:
Sic anima iuſti eſt fulgida per gratiam. ⁊
ſi aliquando venenum peccati adeſt ſiue
in pugna tentationis ſiue in lapſu opera
tionis ſtatim ſtridore luctus ⁊ confeſſio-
nis prodit ipſum ⁊ in varios colores ſcilꝫ
confuſionis ruborem. timoris pallorē ſe
mutat. Vel varij colores ad modum ar-
chus ſunt varie compunctiones. que ſūt
quatuor quaſi quatuor iridis. ideſt archꝰ
celeſtis colores. Primus de perpetratio-
ne culpe vel protractione. Secundus de
incurſione miſerie. Tertiꝰ de reatu pene.
Quartus de amiſſione glorie. ¶ Tertio
ratione commixtionis. Dicit enim Gre-
go. ſuper Eze. ꝙ in electro aurum cum ar
gento miſcetur. argentum quidē ad auri
claritatem excreſcit. Aurum vero cum clari
tate argenti temperatur. ſuam virtutē nō
perdit ſed a decore ex admixtione argenti
aliquantulum expalleſcit. Ita ſimiliter in
viro iuſto ſenſualitas rationi ↄiuncta ve
lut argentum auro in electro ad claritatē
auri excreſcit. quia ſcꝫ per participationem
efficitur rōnalis. vt dicit phs in. i. Eth. Et
dicitur ſenſualitas rōnalis. quia eius paſſio
nes ⁊ motus regulantur ⁊ modificantur.
⁊ tunc ipſa ratio velut aurum ex tali cō-
mixtione ſenſualitatis in ſua contempla-
tione remitti videtur. nō tamē ſue vtutis
detrimentum patitur. quia per ipſas virtu
tes morales modificatam ad contemplā
dū amplius adaptatur. ¶ Quarto ratio-
ne attractionis. quia electrum verum ſi ma-
nu teneatur. vt a digitis calorem recipiat ra-
pit ad ſe omnia folia ⁊ paleas ⁊ veſtimen
torum fimbrias vt dicit Iſido. Sic vir iu-
ſtus per bona opera deſiderio ꝑficiendi
calefactus quicquid videt vel audit ad ſuū
profectum aſſumit. ſiue folia. i. verba ſiue
paleas. i. etiā leuia bona exēpla dūmodo
ipm inflammare poſſint. ſiue ſunt fimbrie
veſtimentoꝝ. i. extrema opa virtutū Eze.
i. Et de medio eius quaſi ſpēs electri.

¶ Capitulum. xx.

Luxuria aſſimilat ſulphuri
¶ Primo rōne ardoris.
Nā ſulphur eſt vena terre
acreitatis ⁊ igneitatis mul-
tum hñs in cōpoſitione.
vñ ſulphur dr quaſi ſolum
vrens vt dicit Iſido. vrere. n. ignis dicit.
Vñ ſulphur ſm auicennā eſt calidum ⁊ ſic
cum in quarto gradu ⁊ eſt terra partibus
aqueis ⁊ terreſtribus in igneas trāſeunti
bus in nām ſulphuris trāſmutata. Eiꝰ āt
ignea virtus ab aqs feruentibus ſentitur
Sicut aūt ſulphur eſt vena terre ita luxu
ria eſt carnis terreſtris viciū ⁊ corrupte-
la. que quidē multū hꝫ igneitatis. quia mul
tum corpus calefacit ⁊ appetitū delectatio
nis incendit. ita vt tā partes aque. i. hūo-
res corporis ꝙ̄ et terreſtres partes ſcꝫ ca
ro ⁊ membra videant trāſire in igneas. i.
vehementer accendi: ⁊ ē in quarto gradu
caloris. quia luxuria ē quartū vicium cui ar
dor ⁊ calor appropriatur. Nā primꝰ gra-
dus eſt ardor auaritie. que mundi appeti
tum inſatiabiliter incendit. Vnde ipſa eſt
ignis qui nūꝙ̄ dicit ſufficit. Prouer. xxx.
Boetius de conſolatione libro ſecundo
metro quinto. Sed ſeuior ignibus eth-
ne feruens amor ardet habendi. ¶ Secūdꝰ
eſt ardor ire que ſecundū phm eſt accenſio
ſanguinis circa cor. Tertiꝰ eſt gule cui at-
tribuitur ardor tū quia delectatio cibi ⁊ po
tus appetitū accendit ⁊ acuit. in cuius de-
lectationis inordinata concupiſcentia vi
ciū gule conſiſtit. tū quia gule ſacietas libidi
nē inflāmat vnde Hiero. dicit ꝙ ſine cere
re friget venus. i. per abſtinentiā cibi ⁊ po
tus refrigeſcit luxuria. Quartus gradꝰ ar
doris ⁊ caloris eſt ignis conſumptionis
omnium virtutum ps. Ignis ſulphur ⁊ ē
ignis ſcꝫ auaricie. ſulphur luxurie. ⁊ ſpiri
tus ſuperbie. ¶ Secundo ratione fetoris
Nam aque per venas ſulphureas tran-
ſeuntes ex vi ignea ſulphuris contrahūt
calorem ſaporem efficaciam ⁊ fetorem.
Aque autem ſulphuree. i. perſone luxu-
rioſe contrahunt calorem in cogitatione
ſaporem in delectatione. efficaciam. i. affe

ctum in operatione.fetorē plerunqꝫ infa
mie in publicatione. Ideo de luxurioſis
dr̄ Iſaie.xxxiiij. De cadaueribus eorum
aſcendet fetor. ¶ Tertio rōne coloris.nā
ſulphur aliqñ eſt album.purum.clarum
⁊ cum hoc ſubtile. Aliqñ vero eſt feculen
tū groſſum ⁊ craſſum.qñqꝫ vero medio
cre.Opus.n.carnale cū intra limites ma
trimonij ⁊ rōnis continetur tunc eſt albū
qꝛ famā nō denigrat.purꝫ qꝛ mētem non
fedat.clarū qꝛ rōnem nō offuſcat.⁊ ſubti
le qꝛ ratio carnē regulat vt nō ſequatur
appetitū delectationis ſed ſinceritatē in
tentionis. Sed ſi fiat extra matrimoniū
tunc eſt feculentū per imundā operatio
nē craſſum per inordinatam delectatio
nē.groſſum ſiue ſpiſſum per nimiā fre
quentationem vel mentis hebetationē.
Quādo ṽo fit inter coniuges ſed nō cū
debito mō vel debita moderatione.tunc
quaſi mediocre participat de vtroqꝫ. Nā
in quantū infra matrimonium fit ſic eſt
excuſabile tñ magis vel minus ſm q̄ plꝰ
vel minus receditur ab ordine rationis.

¶ Capitulum.xxi.

MAria mater dn̄i aſſimilatur
calcedōio. ¶ Primo rōne
generationis. qꝛ calcedoni
us vt dicit Iſido.diuturno
imbre generatur. Sic beata
ṽgo fuit gñata imbre.i.grē
diuine operatione ſcꝫ per miraculum ex
parētibus ſterilibus ſicut legitur de eius
natiuitate Apoc.xxi. Fundamētū tertiū
calcedonius. Tria enim ſunt humane ꝓ
ductiōis principia ſeu fundamenta. Pri
mum eſt gratia ſicut in his qui producti
ſunt immediate a deo vt adam per crea
tionem ⁊ eua per miraculum de coſta.qđ
fuit de gratia liberali. Scđm principium
ſiue fundamentū eſt nā.ſicut in his que ꝓ
ducunt per viā generatiōis abſqꝫ miracu
lo ſicut ſeth ⁊ caym ⁊ ſequentes. Tertiū
eſt mixtū ex gratia ⁊ nā.ſicut hi qui ꝓdu
cunt ex viro ⁊ muliere tñ ſterilibus. ⁊ iō
partim per nām ⁊ partim ꝑ miraculi gra
tiam ſterilitatē remouentē.ſicut fuit cōce
pta beata virgo Maria. ⁊ ideo ipſa fuit
calcedonius hūs tertium fundamentū.
¶ Scđo rōne inuentionis.qꝛ calcedonꝰ
vt idē Iſido.dicit ad repentinum lune ple
ne inuenitur. Quaſi.n.plenitudo lune eſt
plenitudo tēporis gratie in quo beata ṽ
go eſt nata ⁊ mater ſaluatoris inuenta.ꝓꝑ
qđ dicit Apoſto.Gala.iiij.q̄ qñ venit ple
nitudo tp̄is miſit deus filium ſuū factum
de muliere. ¶ Tertio rōne colorationis
qꝛ calcedonius pallido colore ē coloratꝰ.
Pallor aūt ꝯuenit timēti qꝛ timētes palle
ſcunt.⁊ ēt multū cōuenit abſtinēti.ꝓpter
qđ dicit abbas Iſaac in libro ſuo de vita
ſolitaria ſiue monaſtica.q̄ decor mōachi
eſt pallor ⁊ macies. Qđ dicit qꝛ monachꝰ
dꝫ eſſe abſtinēs ⁊ macies ⁊ pallor ex abſti
nētia cauſāt.vtrūqꝫ pallorē.i.palloris cāꝫ
habuit beata Maria.ſ.timorē dn̄i Eccl.
xxiiij. Ego mater pulchre dilectōis ⁊ agni
tiōis ⁊ timoris ⁊c̄. ⁊ ēt abſtinentie qꝛ ipſa
nō vacauit delicijs. ¶ Quarto rōne vigo
ris qꝛ his lapis ſculpture reſiſtit. Nā tan
te ſoliditatis eſt vt nō ſit inciſiōis ⁊ extra
nee impreſſionis ſuſceptiuus. Silr̄ beata
virgo Maria nullius carnalis ipreſſiōis
ſeu corruptionis ſuſceptiua fuit.qꝛ ſcꝫ vir
go ante partū ⁊ poſt ptum. Itē dicit Dia
ſco.q̄ hic lapis tāti vigoris eſt ⁊ efficacie
q̄ perforatus ad collum ligatus facit vin
cere cām ⁊ contra illuſiones demonū ad
iuuat.⁊ virtutē cōſeruat. Hec aūt ſiue ve
ra ſint ſiue non de calcedonij virtute ve
riſſime tñ competunt beate marie.qꝛ ipſa
eſt aduocata nr̄a.⁊ ideo apud ſūmum iu
dicē pro cauſis nr̄is aſſiſtit ipſa eſt noſtra
protectrix.⁊ ideo ab illuſionibus demo
nū nos frequēter defendit. Ipſa ēt ē ma
ter noſtra.⁊ ideo pie filios ſuos virtute ⁊
bonitate cuſtodit. ¶ Itē beata Maria aſ
ſimilatur ſmaragdo. ¶ Primo rōne colo
ris.nam ſmaragdus vt dicit Iſido. Gem
maꝝ oium viridiū obtinet principatum.
Nulli enim gemme vel herbe maior in
eſt viriditas q̄ ſmaragdo. vnde viridita
te ſua virides herbas ſupat. Quaſi autē
gēme vel herbe virides ſunt ſacratiſſime
virgines que carnis virorē ſempꝫ conſer

tiant inter quas beatiſſimas beata virgo ⁊ Maria obtinet principatum. vñ. pſ. Adducent regi ṽgines poſt eã. dicit non tm̃ de ordine. ſ; ẽt ď dignitate. q: ſ. ṽginitati eiꝰ nullus vnq̃ potuit coequari. decebat nimi; reginã virginũ vt tãta puritate niteret qua maior ſub celo nequit inueniri: vt dicit Anſelmus. vñ eius virginitas ⁊ humilitas ita deo grate extiterũt ꝙ fuerunt quaſi due porte ꝑ quas xp̃s in eã intrauit .ſ. virginitas ſũma in carne. humilitas ꝓfunda in mẽte. ⁊ ideo dr̃ Thob. xvij Porte hirl'm ex ſaphyro ⁊ ſmaragdo edificab̃t. Nã per ſaphyꝝ q h; tumorẽ ſedare itelligit eius humilitas. q: ṽtus humilitatis ſoluit tumorẽ elatõis ſ; ꝑ ſmaragdũ viridis coloris ṽginitatem intellige carnis.

¶ Scdo rõne nitoris q: tantus eſt nitor ſmaragdi ꝙ nec in ſole aliquo mõ obumbrat. Et ſimiliter tãtus fuit nitor virginitatis ⁊ nitor puritatis ṽginis marie ꝙ ſole iuſticie xp̃m gignendo vel pariẽdo in nullo eius integritas vel virginitas ſiue ṽginitatis nitiditas fuit diminuta. ¶ Tertio rõne gñationis q: ſc; corpus ſmaragdi ſi exterſum fuerit ⁊ politum ad modũ ſpeculi imagines reddit. Item ſmaragdꝰ ex ſe generat radium qui ſuo nitore tingit aerem circunfuſum. Beata autem virgo primo habuit corpus ſuum ab origĩali peccato politum ſc; in vtero matris in ſua ſanctificatione. Secundo habuit ipm politum a ſpirituſſancto ſc; in filij conceptione. quia tunc ſpirituſſanctus ſuperuenit ⁊ virtus altiſſimi obumbrauit ei vt angelus dei predixerat Luc. i. Et ideo ad modum ſpeculi imaginem reddidit diuinam ⁊ humanam. q: verbum incarnatu; genuit quod inquam verbum eſt imago patris ⁊ figura ſpiritus eius ⁊ ſm carnem ſiue humanitatem eſt vt ita dicam imago matris ſc; homo ex homine in ſimilitudinem hominum factus ⁊ habitu inuẽtus vt hõ vel beata virgo que fuit ſpeculum politũ ⁊ terſũ ꝑ ſuã maximam puritatem repreſentat nobis imagines oiu; virtutũ vt eas imitemur. Item genuit ex ſe radium. ſ. dei filiu;. q: ſicut ſidus radium protulit virgo filiu; pari forma: q: neq; ſidꝰ radio. neq; mater filio fuit corrupta. quo filio ſua viriditate. ideſt ſua virginali carne quã ipſum veſtiuit non tantum circũſtantes ⁊ proximos ei iudeos ſed etiam totum mundu; tinxit tinctura baptiſmali. Nã chriſtus tactu ſue mundiſſime carnis quam ſc; de virgine traxit vim regeneratiuam contulit aquis quibus. ſ. fideles tinguntur ideſt baptizantur. ¶ Quarto ratione virtuoſe operationis. Nam ſmaragdus: vt dicit Diaſc. opes augmentat ſic beata ṽgo ſpirituales opes ſiue diuitias nobis augmentat dum gratias multiplices impetrat vel cum nos ad bñ operandum ⁊ merita cumulandum iuuat.

¶ Item ſmaragdus collo ſuſpenſus morbum caducu; ſanat. Hoc beata virgo nobis facit non tantum per auxilium ſed ẽt per exemplum ſc; ſue virginitatis ⁊ honeſtatis. ¶ Item ſmaragdus valet contra illuſiones ⁊ fantaſmata demonum. quod de beata virgine magis eſt certum. ¶ Itẽ ſmaragdus memoria; perditam reparat. Sic beata virgo que conſeruabat facta ſãcta ⁊ verba puericie chriſti conferẽs vniuerſa in corde ſuo. ⁊ poſtea creditur ſanctis euangeliſtis ⁊ precipue beato Luce plurima enarraſſe que ipſi de xp̃o ſcripſerunt. videlicet de eius deſponſatione: annunciatione: purificatione: xp̃i natiuitate ⁊ magorum adoratione: ⁊ multis alijs quibus nec ipſi euãgeliſte per ſe interfuerant. nec etiam per hyſtoriarum ſcripturas. vel forte per aliam perſonam ꝙ per beatam Mariam virginem ſcire tunc tẽporis poterant. ¶ Item ſmaragdus viſũ confortat. Similiter beata virgo ſpũale; viſu; noſtru; confortauit producẽdo verã lucem xp̃m qui illuminat totum mundũ vel omnem hominem venientem in hũc mundum. ¶ Item ſmaragdus tempeſtatibus reſiſtit. Et ſic ipſa contra mundi tẽpeſtates ſeu aduerſitates bẽigne auxilium impendit. Vnde etiam ab eccleſia vocatur ſtella maris. q: nos in huius maris mũdi ſc; tempeſtatibus ſeu fluctibus dirigit ⁊ defendit. ¶ Item dr̃ Maria id

eſt dominatrix maris:q2 velut pia domīa
in omni caſu amaritudinis nobis inocā
tibus eaʒ deuote impetrat remedium io
cūde conſolationis. Vnde dr̄. Ecci.xxxij.
Sicut in fabricatione auri ſignū eſt ſma/
ragdi. ſic numerus muſicorū in iocundo
ꝛ moderato conuiuio. Quaſi enim in au
ro ſignum ſmaragdi eſt beata virgo ma/
ria refulgens vt gēma in gloria celeſti. De
quo etiam ſigno dicitur Apoc.xij. Signū
magnum apparuit in celo mulier amicta
ſole ꝛc̄. Ex quo videlicet ſigno prouenit
ꝙ nobis in amaritudinibꝰ poſitiſ infundi
tur aliquando muſicalis iocunditas mo
dulationis. Et hoc eſt quando per voceʒ
ſeu per ſonum alicuius exhortationis ea
ꝓcurante infunditur nobis dulcedo ali/
cuius conſolationis. Aliquando vero ꝓ
pinatur nobis iocunditas per eam inter
ne refectionis. puta quando ea impetran
te infunditur cordi noſtro gratia interne
inſpirationis ſeu alicuius dulcedinis anī
mam conſo lantis ꝛ reficientis: ꝛ hoc eſt
conuiuium iocundum quidem ſed tamē
moderatum. ¶ Item beata Maria aſſi/
milatur lapidi ſardonyco. ¶ Primo rōe/
ne colorationis. Nam ſardonyx vt dicit
Iſido. ex ſardio ꝛ onyce nomen ſuſcepit.
Conſtat enim ex tribus coloribus. nā ni/
ger eſt in imo. candidus in medio. ꝛ rube
us quaſi vinum in ſupremo. Sic beata v̄
go maria fuit nigra in imo per humilita
tem ſm̄ illud Can.i. Nigra ſum ſ3 formo
ſa ꝛc̄. Sed candida in medio per purita/
tem mentis ꝛ virginitatem carnis Eccli.
xxvij. Pulchritudinē cādoꝛ eiꝰ admira/
bitur oculus. Itē rubea in ſupremo per
feruentem charitatem. Prouer. vltimo.
Purpura indumentuʒ eius. purpura. .i.
rubeum habet colorem. ¶ Secundo rōe/
ne ſigillationis. quia hec ſola gemma in ſi
gillatione de ſubſtātia cere nihil euellit. ꝛ
ſic ſola beata Maria generando de cor/
ruptione carnis vel peccati nihil accepit.
¶ Tertio ratione virtuoſe actionis pro
pter quam iſte precioſiſſimus appellatur
Iob.xxviij. Nec lapidi ſardōyco ꝛc̄. Nā
h̄ lapis luxuriam repellere dicit̄: humileʒ

efficit ꝛ pudicum. Sic domina noſtra de
uotos ſuos docet eſſe caſtos in corpori/
bus: humiles in cordibus. ꝛ etiam pudi/
cos in moribus.

¶ Capitulum.xxij.

Miſericordia aſſimilatur il
li lapidi qui vocatur iris.
¶ Primo rōne figure. q2
hic lapis eſt ex ſex angu/
lis vt dicit Iſido. Qui ſex
anguli competūt ſex ope/
ribus miſericordie que chriſtus enume/
rat Mathe.xxv. Eſuriui ꝛ dediſtis mihi
manducare ꝛc̄. ¶ Secundo ratione tin/
cture ſiue reſplendentie. propterea enim
dicitur iris: q2 ſub tecto poſitus ꝛ ſole ꝑ
cuſſus colores iridis. i. celeſtis arcus in ꝓ
ximos parietes repreſētat. Similiter ho
mo miſericors ſb̄ tecto. ideſt ſub tegumē
to humilitatis poſitus ꝛ ſole. ideſt luce di
uine gratie perfuſſus colores arcus cele/
ſtis. ideſt affectus ſiue effectus chriſti in
proximoſ ſibi paupes repreſentat. ¶ Ter
tio ratione efficacie. quia h̄ lapis coopera
tur parienti vt citius pariat vel vt ſaltem
dolores partus facilius ferat ꝛ nō tantuʒ
de periculo timeat. Cōſimili modo miſe/
ricordia ſiue miſericordie opatio coope/
ratur penitenti vt citius ſatiſfaciat. vl' ſal
teʒ vt anguſtiam ꝛ laborem penitentie fa
cilius ferat ꝛ de tentationuʒ periculo mi
nus timeat: propter primum dicitur Da/
niel'.iiij. Peccata tua elemoſynis redime
ꝛ iniquitates tuas miſericordijs paupeꝝ
ꝓpter ſcōm dr̄ in. ps. Beatus q intelligit
ſuper egenum ꝛ pauperem. ꝛ poſtea Do/
minus opem ferat illi ſuper lectum dolo
ris eius: propter tertiuʒ dr̄ Ecci.xxix. Cō
clude elemoſynaʒ in ſinu pauperis ꝛ hec
ꝓ te orabit ab omni malo. Et poſtea. Su
per ſcutum potēter ꝛ ſup lanceam aduer
ſus inimicum pugnabit.

¶ Caplm.xxiij.

Opus bonū aſſimilatur il
li lapidi q dr̄ alabandina.
De quo dicit Diaſc. qꝛ eſt
gemma clara ꝛ ſubrufa vt
ſardis. cuiꝰ ē v̄tus ſangui/

nem augmentare ⁊ prouocare. Similiter opus bonum debet eſſe clarum .i. factum cum claritate hoc eſt cum mundicia conſcientie ⁊ intentionis puritate. Prouer. xxj. Qui mundus eſt rectũ eſt opus eius. Grego. Incaſſum exterius opus agitur ſi nõ pro eo interius innocentie victima in ara cordis immoletur. Unde econtrario opa cũ immũda cõſciẽtia vel non recta intẽtione facta erũt opera tenebroſa: de quibus Ro. xiij. Abijciamus opa tenebrarum. Itẽ debet eſſe ſubrufum: ⁊ hoc per feruorẽ dilectionis. Eccl. ix. Bibe cũ gaudio vinũ tuũ quia deo placent opera tua. Ubi innuit ꝙ tunc deo grata ſũt opa noſtra quãdo cũ vino charitatis ⁊ gaudio deuotionis fiunt. j. Cor. iij. Cuiuſcũ ꝗ opus quale ſit ignis probabit. Tũc eſt enim opus probatũ quãdo eſt igne charitatis inflãmatũ. Sed ad litterã exponatᷣ de igne purgatorij. Itẽ debet eſſe ſanguinis prouocatiuũ ⁊ augmentatiuũ .i. deuotionis. Sanguinis humor eſt calidus et humidus: quia. ſ. deuotio boni operis in mente auget caliditatẽ .i. ſpũalem feruorem: ſicut nutritio olei auget ignem ⁊ auget etiã humorẽ .i. lachrymaꝝ compunctionem ſicut operatõnis vehementia ꝓducit ſudorem.

Caplm xxiiij.

Patientia aſſimilatur auro ¶ Primo ratione ſoliditatis: quia auro quo ad ſubſtantiaꝫ nihil ſolidius aut cõpactius. Unde in igne poſitum nec euaporat nec in põdere minuitur neqꝫ conſumitur: ſed quãdo vi caloris diſſoluitur ſi quid habet impuritatis admixtum depuratur: ⁊ tunc fulgidiꝰ inuenitur. Similiter vere patiẽs tantã habet mentis ſoliditatẽ ꝙ in igne tribulationis poſitus neqꝫ euaporat per irã neqꝫ in pondere virtutis minuitur per diffidẽtiam neqꝫ conſumitᷣ per accidiã ſed potiꝰ depuratur per pene tolerantiã ⁊ fulget ꝑ virtutis euidentiã. Eccl. j. Quaſi vas auri ſolidũ. j. Petri. j. Modicũ nũc ſi oportet contriſtari in varijs tribulationibus vt fides veſtra multo precioſior ſit auro quod per ignẽ tranſit. ¶ Secũdo ratiõe ductibilitatis: quia auro nihil ductibiliꝰ. Nam tam ductibile eſt ꝙ inter incudem ⁊ malleum ſine diuiſione ſine interruptione partium in tenuiſſimas laminas dilatatur. Eodem modo perfecte patiens ꝑſecutioni nõ reſiſtit: ſed ſe duci ⁊ malleari permittit ita vt nõ rumpatur per inconſtantiam nec diuidatur etiã a perſequẽte per malliuolentiã: ⁊ ideo dilatatur .i. charitate per patientiã. Unde de tali auro fiunt vaſa domini: de quibus Exod. xxv. Uniuerſa ductibilia ď auro puriſſimo facies. Tale enim fuit aurũ candelabri .i. patientia chriſti. Unde in eodẽ dicitur: Facies candelabrũ ductibile de auro puriſſimo. ſ. chriſtũ qui tanꝗ ouis ad occiſionẽ ductus eſt. ¶ Tertio ratione trãquillitatis. Nam auro inter metalla nihil quietius: quia percuſſum nõ reſonat ſicut facit es vel argentũ. Et cõſimili modo homo patiens nõ reſonat nec murmurãdo nec maledicendo: detrahendo: vel contra cõtumacem linguã rixando: ſicut de chriſto legitur. j. Petri. ij. Qui cum malediceretᷣ nõ maledicebat: cum pateretur nõ cõminabatur ⁊c. Talis etiã fuit martyꝝ patiẽtia qui percuſſi ⁊ mortificati tota die per patientiam nõ reſonabant aut reſiſtebãt. Unde ipſi erãt quaſi mortariola templi: de quibus. j. Paralip. ij. Facta ſunt mortariola a mortificatione tunſionuꝫ .i. paſſionuꝫ. Pſ. Propter te mortificamur tota die. ¶ Item patiẽtia aſſimilatur lapidi cryſopaſſo: qui eſt lapis ethiopicus quẽ lux celat ⁊ obſcuritas manifeſtat. De nocte enim igneus de die vero apparet aureus vt dicit Iſido. In die enim (vt ipſe dicit) eſt euaneſcens ⁊ ſplendorẽ amittẽs velut aurum expalleſcit. Similiter patiẽtia cordis in luce proſperitatis abſconditur. Unde Grego. dicit ꝙ improuidꝰ miles eſt qui ſe fortem in pace gloriatᷣ: quia ſcꝫ fortitudo vera nõ oſtẽditur tempore pacis nec etiã tempore proſperitatis patientia. Et ideo patiẽtia in tenebris aduerſitatis agnoſcitᷣ: quia qualis quiſqꝫ apud

ſe lateat illata cõtumelia probat vt ibidē
Grego. dicit. Pš. Nox. ſ. aduerſitatis il-
luminatio mea. Nam ibi illuminat anima
vt cognoſcat qualis ſit. ¶ Itē ſi eſt vera
patiētia in nocte aduerſitatis efficitur ig-
nea. i. in amore diuino magis feruida ⁊ lu
cida: ſed in die pſperitatis palleſcit ideſt
efficitur timida. Nam viri perfecti in ad-
uerſitate per patientiā feruent: de pſperi
tate timent. Pš. Ab altitudine diei time-
bo ideſt proſperitatis.

Capꝉm xxv.

PEnitentia eſt omniū vitio
rum capitaliū que ſunt ſe
ptem expulſiua. Et ideo
aſſimilantur ſaphyro ei⁹
virtutes. Nam primo ſa-
phyrus (vt dicit Diaſc.) habet virtutem
ſudoris ⁊ ſanguinis reſtrictiuam. Et hoc
conuenit penitentie inq̄tum reſtringit vi
tium gule ex qua prouenit ſuperfluitas
ſanguinis ⁊ ſudoris. ¶ Secundo habet
virtutē caſtitatis amatiuā. Nam omnes
auctores cõſentiunt ꝙ hec gemma ama-
trix eſt caſtitatis: ⁊ ideo ne eius virtus p
immūdiciam portātis impediatur opor-
tet eam portantē caſte viuere. Hoc etiam
competit penitentie inq̄tum tollit vitiū
luxurie: ⁊ caſtitatem ſeu continentiam di
ligit ⁊ requirit: q̄uis aliam in coniugatis
aliam in viduis: aliā in virginib⁹. ¶ Ter
tio habet virtutē tumoris ⁊ inflature ſe-
datiuam. Unde ⁊ apoſtemata reprimit ſi
in principio noxie collectōnis cito appo-
ſitus fuerit. Et hoc competit penitentie
inq̄tum expellit tumorem ⁊ inflaturam
ſuperbie: ⁊ maxime ſi in principio anteq̄
ſuperbia inueteraſcat ad humilitatē pe-
nitentie omnino conuertatur. ¶ Quarto
habet virtutē caloris febrilis repreſſiuā:
ſi iuxta venas cordis pulſatiles ſuſpēda-
tur. Eſt autem auaricia inordinat⁹ ardor
velut quidam febrilis calor qui quietem
omniū tollit ⁊ ſitim inextinguibilem gi-
gnit. Hunc calorem penitentia mirabili-
ter extinguit vt patet de euāgeliſta Mat
theo: quem fecit relinquere propria qui
rapere ſolebat aliena: vt dicit Beda.
¶ Quinto habet virtutem venenoſitatis
⁊ antracis expulſiuam: ⁊ ideo veneno cō
trariam habet virtutem: ⁊ virtutis eius
penitus extinctiuam. Unde ſi araneam in
pixidem poſueris ⁊ verum ſaphyrū ſu-
per eius orificium aliquantulum tenue-
ris: eius virtute aranea ſubito morietur
vt dicit Diaſc. Similiter penitentia expel
lit ⁊ extinguit venenum inuidie: que fa-
cit hominem venenoſum: ⁊ calorē chari
tatis extinguit. ¶ Sexto dicit Diaſ. ꝙ ha
bet virtutem diſcordium reconciliatiuā.
Nam plurimū dicitur valere eius pſen-
tia ad pacem inter aliquos reformandā.
Quod quidem competit penitentie non
ſolum inq̄tum animam reconciliat deo:
ſed inq̄tum de cordibus penitentiū iras
⁊ odium fugat: ⁊ ad remittendum offen-
ſas receptas: ⁊ per conſequens ad pacem
inclinat. Unde etiam dicitur ad litteram
ꝙ ſaphyrus ſe portantem reddit benig-
num ⁊ mitem: quod de penitentia magis
certum eſt q̄ de ſaphyro. Hec enim fuit
que lupum ſeuiſſimū ideſt Paulum con
tra chriſtianos ferociſſimum mutauit in
manſuetiſſimū agnū. ¶ Septimo ſaphy
rus habet virtutem cordis letificatiuam
⁊ confortatiuam. Unde valet contra car-
diacam ⁊ melancolicam paſſionem. Et il-
lud penitentie competit inq̄tum expellit
accidiam: que animam reddit triſtem et
grauem. Unde ea expulſa anima letifica-
tur. ¶ Item penitentia aſſimilatur ligu-
rio. ¶ Primo ratione generationis. No
tandum eſt enim ꝙ plerunq̃ mala naſcū
tur ex bonis: ſicut de proſperitate naſcit
inuidia: ⁊ de virtute naſcitur ſuperbia.
Quandoq̃ econuerſo de malis naſcunt
bona ſicut de tribulatione patientia: ⁊ de
peccato penitentia. Et hoc eſt quod rep-
ſentat generatio ligurij. ſ. originē penitē-
tie ex corruptione culpe. Nā ligurius (ſi-
cut dicit Iſido.) qui in colore eſt electro
ſimilis ſic vocatus eſt a lince beſtia: quia. ſ.
ex eius vrina inter harenulas generatur.
Sicut ergo liguri⁹ q̄uis ſit gēma pcioſiſ-
ſima generatur tñ ex viliſſima materia. ſ.

ex animalis vrina. Ita penitētia ꝗuis ſit
ſpecioſiſſima tamē oritur ⁊ cauſat ex cor-
rupta materia.ſ.ex hominis culpa. Naꝫ
niſi preceſſiſſet culpa nō ſequeret penitē-
tia. ¶ Secundo ratione virtutis quia li-
gurius (vt dicit Diaſco) paleas attrahit:
ſedat dolorē: fluxū ventris reſtringit: ꝑdi-
tum colorem reſtituit. Sic ad penitentiā
attrahunt palee.i.pauperes qui exonera-
ti a diuitiarū mundi ſarcina leuiores ſūt
ad motū conuerſionis. Diuites enim ad
patriam rarius ⁊ difficilius conuertunt.
Lu.xviij. Quam difficile qui pecuniā ha-
bent in regnū dei intrabunt. ¶ Item pe-
nitentia dolorē ventris.i.remorſum cō-
ſcientie qui eſt ex recordatione peccati ſe-
dat dū ipm peccatū tollit ⁊ purgat. ¶ Itē
penitētia fluxū.i.pnitatē ⁊ labilitatē pec-
candi reſtringit: qr facit preterita peccata
plangere ⁊ plangēda nō cōmittere. Colo-
rem.i.grām ⁊ meritū in quibus conſiſtit
anime pulchritudo perdita ꝑ peccatum
reſtituit. ¶ Itē penitētia aſſimilatur cry-
ſtallo. ¶ Primo per aſpectū. Nā criſtall⁹
eſt clarus ⁊ ita paruus ꝙ lraꝝ omnium q̄
ſub eo ſunt eſt manifeſtatiuus. Hec ergo
claritas ſit in penitēte ꝑ confeſſiōis mun-
diciam. Nam dum penitētia que in con-
ſcientia latebant peccata manifeſtat ipam
miro modo purificat ⁊ clarificat. ¶ Item
cryſtallus eſt luminis ſuſceptiuus qr aīa
ꝓ̄niam luminis grē ſit ſuſceptiua. ¶ Itē
eſt colore aqueus. Sic penitēs eſt plorati-
uus ⁊ lachrymoſus. Apoc.xxij. Oſtendit
mihi flumen aque viue ſplendidū tanꝙ̄
cryſtallū. ¶ Secūdo ꝓpter generationis
modū. Generatur eñ cryſtallus ex aqua
que ꝑ multa annoꝝ ſpacia in cryſtalli du-
ricia vertit. Vñ vt Greg. dicit habet ex aq̈
fluxibilitatē: ſed per frigoris virtuteꝫ in
cryſtalli vertitur firmitatē. Eccȷ.xliij. Ge-
lauit cryſtallus ab aqua. Nō tñ (vt dicit
Diaſco.) ſola vi frigoris ſed etiam ratiōe
terree ſiccitatis. Sic penitentes licet ſint
a principio molles ⁊ fluxibiles et proni
ad relabendum propter quod oportꝫ ꝙ
ſemper ſint pauidi: tamen poſtea per ꝑ-
fectam perſeuerantiam in penitentia effi-
ciuntur fortes ⁊ ſolidi. Vnde dicit Gre-
gorius ꝙ in via dei a timore incipitur vt
ad fortitudineꝫ perueniatur. j. Corinth.
xv. Prius quod animale eſt deinde qḋ
ſpirituale. Hec enim ſoliditas precipue
ſit vi fragilitatis ideſt continentie que re-
frigerat ardorem libidinis ⁊ reſtringit flu-
xibilitatem carnis. Iteꝫ ſit virtute terree
ſiccitatis ideſt abſtinentie corporalis que
deſiccat humorem veneris. ¶ Tertio ꝓ-
pter virtutis effectum. Nam cryſtallus
habet virtutem inflammatiuam repleti-
uam: ſitis extinctiuam: ⁊ dolorum viſce-
rum expulſiuam. Inflammatiuam qui-
dem quia ſi exponatur radijs ſolis adeo
flammam rapit vt fungus aridus ſiue ſti-
pula ibi poſita incendatur vt dicit Iſido-
rus. Sic ⁊ cor penitentis radijs ſolis id-
eſt chriſti exemplis vel verbis vel inſpi-
rationibus ſic aliquando incenditur vt
aliquos ſibi per exemplum proximos ſi-
bi incendat. Repletiuam virtutem ha-
bet: quia ſi tritus bibatur vbera lacte re-
plet vt dicit Diaſco. Similiter vbera mē-
tis ſcilicet intellectum ⁊ affectum penitē-
tis gratia penitentie adimplet lacte dulce-
dinis conſolatōis. Vnde de Auguſtino
ad penitentiam conuerſo legitur ꝙ non
ſatiabatur illis diebus pre dulcedine mi-
rabili conſiderare altitudinem conſilij tu-
per ſalutem generis humani. Item ha-
bet etiam cryſtallus ſitim ſedare vt dicit
Diaſco. Sic penitentia ſitim extinguit in-
ordinati appetitus vitiorum. Item cry-
ſtallus valet etiam portatus contra coli-
cam ⁊ viſcerum paſſionem ſi nō aſſit con-
ſtipatio. Similiter penitentia remorſum
⁊ amaritudinem interiorem conſcientie
expellit poſtꝙ̄ ipſum peccatum purgauit
niſi aſſit conſtipatio ideſt duricia ⁊ dila-
tio ſatiſfactionis. ¶ Item penitentia aſſi-
milatur nitro. Nitrum enim ſm Diaſc.
eſt quaſi lapis ſubalbidus et perſpicuus:
Cuius virtus eſt diſſolutiua ⁊ attractiua
ac abſterſiua ⁊ humoris ſuperflui cōſum-
ptiua. Et ſimiliter penitentia duriciam
peccati diſſoluit: gratiam dei attrahit: ſor-
des conſcientie abſtergit: ⁊ ſuꝑfluos hu-

mores in abſtinentia conſumit. Item ſm
Plinium nitrum eſt vena terre ⁊ eſt cali/
dum ⁊ ſiccum leue rubeum ⁊ album vel
citrinum. Que etiam omnia penitentie cō/
petunt per effectum: quia penitētia men
tem inflāmat ⁊ ideo calida corpus exte/
nuat ⁊ ideo ſicca: conſcientiam exonerat
⁊ ideo leuis: verecundiam cauſat ⁊ ideo
rubea: conſcientiam mundat ⁊ ideo alba:
vultum deformat ⁊ aliquando etiam ad
litterā citrinat per ieiunium: quia ieiuna/
re in eſtate ſm medicos inter alia que fa/
cit eſt q vultum citrinat: ⁊ ideo citrina.
¶ Item penitētia aſſimilatur auripigmē
to. ¶ Primo quia auripigmentū habet
virtutem dealbatiuā. Habet enim (vt di
cit Diaſc.) fulguris naturam. i. calefactiuā
⁊ deſiccatiuam. Unde ſi aliquod metallū
apponatur ipſum ſua virtute in album
tranſmutat. Similiter penitentia dū cor
calefacit per offenſe meditationē: ſm il/
lud Pſ. Concaluit cor meum intra me ⁊
in meditatione exardeſcet ignis. Et deſic/
cat per triſticie conſumptionē: Quia ſpi/
ritus triſtis exiccat oſſa: vt dicitur Pro/
uer. xvij. Dealbat conſcientiam per culpe
purgatōnem. Iſa. i. Si fuerint peccata ve
ſtra vt coccinum velut lana alba erunt.
¶ Secundo quia habet virtutem curati
uam. Nam auripigmentū vt dicit Plini
us conuenit medicine. Habet enim vir/
tutem diſſoluendi attrahendi ⁊ mundifi
candi. Unde valet malum anhelitum ha
bentibus ſi fumus eius capite inclinato
accipiatur. Sic etiam penitētia curat pec
catorum īfirmitates: diſſoluit corda du/
ra ⁊ attrahit ea ad bona opera: mundifi/
cat anime intima. Et ſi quis inclinato ca/
pite ideſt mente humili ⁊ deuota fumum
eius ideſt penam ſatiſfactoriam iniunctā
ſibi recipiat: anhelitum malum ideſt ma/
lam vitam vel malū peccandi vſum cor/
rigit ⁊ rectificat. ¶ Tertio quia habet vir
tutem depilatiuā. Nam ex auripigmēto
fit vnguentū depilatoriū quādo cum cal
ce ⁊ vino decoquitur. Similiter peniten/
tia cū calce. i. cum feruore ⁊ puritate: qa
calx eſt alba ⁊ feruorē ignis in ſe cōtinet.
Et cum vino compunctionis lachrymo
ſe de quo in Pſ. Potaſti nos vino com/
punctionis. Aufert pilos ideſt deſideria
carnis extinguit. Pili enī ex carne proce/
dentes deſignant appetitus carnales.
¶ Quarto quia vim habet vnguium re/
nouatiuam. Habet enim auripigmentū
naturā inciſiuam ⁊ corroſiuam. Unde et
vngues facit cadere deformes vt creſcāt
meliores. Quaſi autē vngues deformes
ſunt inordinati mores qui ex vſu quaſi
inſeparabiliter inherent peccatori: ſic vn
gues tenaciter inherent carni. Sed tanta
eſt vere penitētie virtus q vngues vete/
res ideſt priſtinos mores deformes facit
derelinquere ⁊ i. meliores immutare ſm
illud Ro. vj. In nouitate vite ābulem⁹.
¶ Item penitētia aſſimilat̄ illi gemme q̄
dicit̄ argarites que eſt argēto ſimilis. Ha
bet enī ſtigmata aurea: cuius forma qua
drangulata eſt: ⁊ habet fortitudinē ada/
mantis: ⁊ putat vulgus tale nomen ſibi
impoſitū eo q frenet iras ⁊ impetus ani/
morū. Sic hō penitēs debet eſſe argēte⁹
per cōſciētie claritatē: ſed ſtigmata tribu/
lationū habere aurea per patiētie ꝑcioſi/
tatē formā quadrangulatā per opationū
pluralitatē. Habet enī penitētia quattu/
or angulos. i. quattuor opa exteriora. ſ.
cōfiteri ieiunare orare et elemoſinas da/
re. ¶ Itē debet fortitudinē habere. i. con
ſtantie firmitatē. Et talis penitētia ē que
frenat ⁊ placat iram dei ⁊ impetū furoris
ſcʒ iudicij ſui.

Capl'm xxvij.

Penitens debet aſſimilari
adamanti. ¶ Primo rati/
one paruitatis: q eſt lapis
paruus ⁊ modicus. Nūq̄
cū in magnitudie nuclei
auellane inuenit̄. Sic penitens debet eſſe
paruus per humilitatem ſcʒ reputatiōe
ſui ſe paruificando. Matth. xviij. Niſi
conuerſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut par/
uuli non intrabitis in regnum celorum.
¶ Secūdo ratione claritatis. Nam ada/
mas lʒ habeat colorē ferrugineum tū hʒ
ſplēdorē cryſtallinū. Sic hō penitens li/
cet ſit deſpectus in colore. i. in apparētia

exterior:habet tamē mūdicie interioris
⁊ gratie ſplendorē. ℭ Tertio ratione ſoli
ditatis. Nam tante ſoliditatis eſt ꝙ nulli
violētie cedit:qꝛ nec ferro frāgit nec igne
ſoluit immo nec vnꝙ̄ caleſcit. Et cū ſit in
uictus ignis ferriqꝫ cōtemptor rūpit ſan
guine hirci calido ⁊ recenti. Sic penitēs
debet eſſe ita conſtās vt nec ferro.i.violē
tia frangat aduerſitatis: nec igne.i.calore
pſperitatis ſoluat:tū ſanguis hirci.i. xpi
ꝑ peccato mūdi immolati. Etenim hircꝰ
in lege pro peccato immolabat:dū recen-
ter ⁊ feruēter ad memoriā reducit:debet
cor penitentis celefacere ⁊ in lachrymas
deuotōnis ſeu compaſſionis diſſoluere.
vel hoc ſignat ꝙ virtute ſanguinis chri-
ſti ſoluit duricia peccati in peccatore peni
tente. ℭ Quarto rōne cōtrarietatis. Ha-
bet eñ iſte lapis cōtrarietatē quandā ad
magnetem:quia poſitus iuxta ferrū non
patitur attrahi a magnete immo iam at-
tractū quadā violentia retrahit. Sic pe-
nitens retrahit animā ne attrahat a pec-
cato:⁊ iam attractā adhuc habet virtutē
retrahendi ⁊ reducendi ad grām. ℭ Qui
to ratiōe vtilitatis:quia adamas (vt dicit
Iſido.) dr̄ venena repmere:metus expel
lere:magicis artibus reſiſtere. ⁊ ſm Diaſ.
habet etiā ſeparata cōnectere. Eſt eñ gē-
ma (vt ipe dicit Diaſc.) recōciliationis et
amoris. Et ideo dic̄ ꝙ ſi vxor fuerit viro
odioſa vel ab eo ſeparata:per virtutem
adamātis in eius grām faciliter reuocat.
Sic penitentia venenū peccati dephen-
dit ⁊ obijcit:timorē etiā humanū quo qs
timet aſpera peccati expellit:quia volun-
tarie homo penitēs aſpa aſſumit. ℭ Itē
anima per peccatū a chriſto ſpōſo ſuo ſe-
parata:virtute penitentie ad eius amorē
⁊ grām reuocat. Habet etiā magicis arti-
bus.i.diabolicis tēptationibus quas dia
bolus quadā fallaci arte ingerit reſiſtere ⁊
obuiare. ℭ Itē penitens debet eſſe ſimi-
lis lapidi Abſintes:qui eſt gēma nigra pō
deroſa venis rubentibus diſtincta:q̄ igne
calefacta ſeptē diebus calorē ſeruat vt di
cit Iſido. Sic anima penitētis debet eſſe
nigra per penitentiā:ponderoſa per pru-
dentiā: venis rubētibus diſtincta p amo-
ris ⁊ charitatis flāmā:⁊ ſeptē diebus ca-
lorem amoris ignitū ſeruare p pſeueran-
tiā. Per ſeptē eñ dies ſeptimane totū tē
pus vite pn̄tis diuoluit. Unde vite pſen-
tis ſeptē diebus calorē ſeruat: qui.ſ. i dei
amore oñi tempe perſeuerat. Item peni
tens aſſimilatur quibuſdā metallis quo-
rum qdā ſunt qui nunꝙ̄ funduntur ſi-
cut lapides qd eſt ppter dominiū terrei ⁊
defectū humidi aquei. Et his aſſimilant
hoīes obſtinati qui nunꝙ̄ p penitentiam
emolleſcūt. Iob.xlj. Cor eius indurabit
quaſi lapis. Quedā vero totaliter fundū
tur vt metalla. Et his aſſimilant veri pe-
nitentes qui toto corde ad deū conuer-
tūtur ſm illud Ioelis.ij. Cōuertimini ad
me in toto corde veſtro. Quedam vero
partim fundunt ⁊ partim nō vt almacra-
ſia:que eſt lapis qui calore ſolutus in es
cōuertit:eo ꝙ habeat in ſe venas minera
les. Huic aſſimilant hi qui partim peni-
tent ⁊ partim nō.ſ.qui de vno peccato pe
nitent ⁊ de alio nō: vel qui plangūt pteri-
tum nō vitāt futuꝝ. Ferrū aūt molleſcit
adignē ſed nō fundit niſi p aliquod ſibi
adiunctū vt arſenicū. Et huic aſſimilant
qui p tribulationē immutant: ſed nō tñ
vt peccata dimittant:ſicut faciebat Pha-
rao qui imminēte plaga populū dimitte-
re pmittebat:ſed ea ceſſāte retinebat. Sꝫ
ſi arſenicuꝫ.i. virtus diuine grē infundit
tunc omnino cordis duricia ſoluitur et
mundatur.

Caplm̄ xxvij.

Predicator debet eſſe ſimi
lis argento. Nam argētuꝫ
eſt puꝝ claꝝ duꝝ ſonorū
igne liquefactibile. Sic p-
dicator verbi dei debet eſ
ſe purus quo ad conſcientiā. Malac.iij.
Sedebit conflans ⁊ emundās argentuꝫ.
Debet eñ pdicator cōflare alijs ex verbis
ſacre ſcptūre ſalutifera documēta ⁊ emū
dare cōſcientiā ppria abijciendo peccata.
Apo.j. Timoth.iiij. Attende tibi ⁊ doctri
ne. Itē debet eſſe durus per patientiam.
Iſa.vj. Pro ferro afferā argentū p duri

tiam ferri fortitudo ſeculariũ per ſolidi-
taté argenti cõſtantia pdicantiũ intelligi
põt. ¶ Jté debet eſſe clarus per ſapientiã
precipue p ſapientiã diuinoꝝ eloquioꝝ:
de quibus Pſ. Eloquia dñi eloquia caſta
argétũ igne examinatũ pbatũ terre pur-
gatũ ſeptuplũ. ¶ Jté debet eſſe ſonorus
per doctrinã. Prouer. x. Argentũ electũ
lingua iuſti. ¶ Jté debet eſſe liquefactibi-
lis per cõpaſſioné ⁊ miſericordiã. Zach.
xiij. Noſtrũ es ſicut argentũ vritur. Ar-
gentũ eñi dum vritur liquat. Sicut vre-
batur ⁊ liquebat ille predicator Paulus
cum dicebat. Quis infirmat ⁊ ego nõ in-
firmor: quis ſcandalizat ⁊ ego non vror:
¶ Jtẽ debet eſſe ductibilis per obedienti
am. Numeri. x. Fac tibi duas tubas argẽ
teas ductiles. Tubas per ſonũ doctrine
argenteas per mũdiciã vite: ductiles per
motũ obedientie. ¶ Jté argentũ eſt bal-
ſami cõſeruatiuũ ⁊ virtutis in iaſpide cu
ſtoditiuũ. Unde maiorẽ virtutem habet
iaſpis in annulo argenteo q̃ aureo. Jn q̃
ſignatur precipue q pdicator debet intẽ-
dere ad conſeruandũ odoré bone fame
⁊ honeſtatẽ vite. Nam virtus iaſpidis ẽ
honeſtas homis vel cõtinentia carnis: et
odor balſami ſuauitas boni exẽpli ⁊ no-
minis. ¶ Jté argentũ ex tactu terre rubi
ginẽ contrahit ſed ex cõfricatione ſalis ⁊
harene priſtinũ colorem reſumit. Simili
ter predicator quãdoq; cogitãdo vel tra
ctando terrena contrahit rubiginẽ alicu
ius cupiditatis: ſed ex confricatõe ſalis. i.
contẽplatione ſiue ſtudio ſapientie: que
eternoꝝ nobis ſaporẽ repſentat cui9 cõ-
paratione tempalia vileſcũt: ⁊ etiã ex con
fricatione harene. i. ex mundatione peni
tentie: que ratione grauedinis harene aſ
ſimilat ad priſtinã reſtituitur puritatẽ ef-
fectionis. ¶ Jté qui digne vult exequi of
ficiũ pdicandi debet effici ſimilis cuidam
gemme que dr Aſtrion: que eſt criſtallo
ppinqua ⁊ in centro lucet vt ſtella fulgo
re plene lune. Unde ſic eſt dicta ab aſtris
eo q fulgorẽ eoꝝ in ſe rapit vt dicit Jſi-
do. Sic pdicator criſtallo debet eſſe ſimi-
lis per cõſciẽtie puritatẽ lucere i cẽtro. i.
in corde per ſapientie claritatẽ aſtroꝝ. i.
ſanctoꝝ ⁊ perfectoꝝ fulgoré. i. doctrine
vel vite in ſe rapere per ſtudiũ ⁊ viuẽdi
conformitatẽ. Dan. xij. Qui ad iuſticiam
erudiũt plurimos erũt velut ſtelle.

Caplm xxviij.

PRudentia aſſimilat iacin-
cto. ¶ Primo pter ful-
goris mediocritatẽ. Nam
iacinctus qui eſt ſaphirei
coloris ille eſt optimus: ſi
cut ille qui in ethiopia inuenitur: nec ni-
mis eſt clarus nec nimis obſcurus ſ; me-
diocriter fulgidus. Similiter prudentia
hominis requirit menſurã quandã me-
diocritatis. Prouer. xxiij. Prudẽtie tue
pone modũ. ſ. vt neq; pl9 ſapias q̃ opor-
tet: nec plus ignores q̃ quod ſcire nõ de-
bes. Quãuis alij dicãt q hoc ſalomonis
dictũ nõ eſt ſic intelligendũ q ipſa prudẽ
tia ſit in ſe moderãda: ſed quia ſm prudẽ
tiam eſt alius modus imponẽdus. Opus
eñi prudentis ſic mediũ tenet recte ratio
nis vt neq; excedat qd eſt nimis ſapere
vel fulgere vel deficiat quod eſt quaſi ig-
norare vel obſcuꝝ eſſe. Cant. v. Manus
illius tornatiles auree plene iacinctis. He
manus ſũt opera prudentie que ſũt ple-
ne iacinctis. i. moderationib9 debite ratio
nis. ¶ Secũdo pter ſculpture ſuſcepti-
bilitatẽ. Quia l; iacinctus ſit ad ſculpẽdũ
duriſſimus nõ tñ eſt inuictus: q2 ab ada-
mante ſculpit ⁊ ſignatur. Similr hõ pru-
dens l; nõ ſit faciliter ad credendũ oñi
verbo ⁊ oñi dicenti inducẽdus: ſed ad
multa credenda ſit durus. i. ita vt non a
quolibet informet: tñ veraciter ⁊ rationa
biliter loquẽti ſiue corripienti etiã ſi du-
ra dicat nihilominus credit ⁊ eius impſ-
ſiones humiliter ſuſcipit. Et talis impſ-
ſio eſt ſicut adamantis. Nã adamas ẽ la-
pis duriſſimus q nullo metallo cedit. Ta
lis debet eſſe facies pdicãtis ſeu corripiẽ-
tis. Ezech. iij. Ut adamantẽ et ſilicẽ dedi
faciẽ tuã. ¶ Tertio pter aeris cõformi-
tatẽ. Nã ſicut dicit Diaſ. iacinctus aeri ſe
maxime cõformat vt ſit in nubilo nubi-
loſus ⁊ in ſereno ſerenus. Similr hõ pru

dens ꝯformat ſe decenter ſtatui aliorum
cum q̇bus habet cõuenire.ſ. vt ſciat gau/
dere prudẽter cũ gaudentibus ⁊ flere cũ
flentibus. Hoc eñ dicebat Apl's.ij. Coꝝ.
ix. Omnibus oĩa factus ſum. Sed ſicut
dicit quedã gloſa. Prudens ⁊ diuinꝰ apo/
ſtolus ita oĩbus ceſſit ꝙ formam vere
honeſtatis nunꝙ̃ exceſſit. ¶ Quarto ꝓ/
pter effectus vtilitatẽ. Eſt eñ iacinctꝰ effi
cax ⁊ vtilis ad multa. Nam iacinctus (vt
dicit Diaſ.) habet letificare: quod ꝯuenit
prudenti inq̃tũ inuitat inuidiã que ẽ tri
ſticia in bonis alienis vt dicit phus. Sed
prudens de alienis bonis econtrario le/
tatur. ¶ Itẽ iacinctus habet melancolicã
qualitatẽ fugare: ⁊ hoc cõpetit prudenti
inq̃tũ vitat accidiã que ad modũ melan
colici humoris infrigidat charitatis fer/
uorem ⁊ deſiccat deuotionis humorem.
Melancolia eñ eſt frigida ⁊ ſicca. Sꝫ ecõ
tra homo vere prudens conat̃ eſſe fer/
uens ⁊ deuotus. ¶ Itẽ dr̃ ꝙ iacinctus fa
cit ſuſpitiones vitare: ⁊ hoc cõpetit pru/
denti inq̃tũ vitat ſuperbiã. Superbꝰ eñ
ſuſpitioſus eſt: quia cũ pax eſt ⁊ ſecuritas
ille ſup inſidias ſuſpicatur. ¶ Itẽ iacin/
ctus habet diuerſis peſtilentijs aeris ob/
uiare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tum vi
tat iram: que facit hoiez multipliciter pe
ſtilentẽ. ¶ Itẽ iacinctus habet mẽbra vi/
gorare ⁊ neruos vegetare: ⁊ hoc compe/
tit prudenti inq̃tũ vitat vitium gule ⁊ i/
temperãtie que membra faciũt econtra/
rio debilitari atqꝫ ifirmari. ¶ Itẽ q̃tum
etiã vitat vini ebrietatẽ que neruos ſpe/
cialiter ledit ⁊ etiã leſos eneruat. ¶ Item
iacinctus habet dulcẽ ⁊ ſalutiferꝫ ſaporẽ
dare: ⁊ hoc cõpetit prudenti inq̃tum vi/
tat luxuriã: que lꝫ videat̃ dare ſaporeꝫ.i.
delectationẽ: tñ ille ſapor ſiue delectatio
nõ eſt ſalutiferus ſed dãnabilis ⁊ finalit̃
ſentitur nõ dulcis ſed amarus ſm̃ illud
Prouer.v. Nouiſſima illiꝰ amara q̃ſi ab/
ſinthiũ. ¶ Itẽ iacinctus q̃ eſt bene ſimilis
ſaphyro hꝫ venenũ expurgare: ⁊ hoc cõ
petit prudenti inq̃tũ vitat cupiditateꝫ ⁊
auariciã. Nam ſicut dicit Aug. Venenum
charitatis eſt cupiditas.

Caplm̃ xxix

Purificatio cordis aſ
ſimilatur Corallo.
¶ Prio rõne gñati
onis: q2 corallꝰ na/
ſcit̃ ⁊ gñatur i mari
maxime in rubro.
Silr̃ purgatio pcti.
maxime in mari ru
bro.i. in amaritudine cõtritiõis ⁊ rubore
cõfeſſiõis repit̃. ¶ Secũdo rõne trãſmu/
tationis: q2 corallus q̃diu tegit̃ ſub aq̃s
lignũ ẽ ſiue herba habẽs ramos cãdidos
⁊ molles: ⁊ ſtatim dũ abſtrahit̃ de aq̃s et
aere tãgit̃ in lapidẽ indurat̃. Vñ tũc rami
eius rubeſcũt ⁊ dureſcũt. Ita penitẽs q̃/
diu manet ſub aquis pnie vel tribulatio
nũ eſt vt lignũ ramiferꝫ ꝑ operoſitatẽ et
cãdidũ ꝑ cordis ⁊ opis puritatẽ: ⁊ molle
ꝑ flexibilitatẽ.i. ad bonũ flexibile. Si aũt
ab hmõi aq̃s extrahat̃ ſtatim tegit̃ rube/
dine peccati ⁊ infectiõe. Vñ dr̃ Iſaie.j. Si
fuerint peccata veſtra quaſi v̓micu lꝰ ru/
bra ⁊c̃. ¶ Itẽ indurat̃ ꝑ peccati obſtinati/
onẽ. ¶ Tertio rõne diſtinctiõis: q2 coral/
lus duplex eſt rubeꝰ ⁊ albus. Poſſumus
eñ coralli rubedinẽ inflectere in bonam
ptẽ vt.ſ. corallus albꝰ repſentet puritatẽ
innocẽtie. Rubeꝰ v̓o ruborẽ pnie ſiue cõ
feſſiõis. Penitẽtia eñ q̃to magis eſt ve/
recunda tãto validior: q2 erubeſcẽtia cũ
ſit pene magna pars ſatiſfactiõis ſm̃ Au
guſt. Vtrũqꝫ aũt corallũ dr̃ magis valere
ꝯtra fulmẽ eiqꝫ reſiſtere. Quia.ſ. vtrũqꝫ
dictoꝝ.ſ. puritas innocẽtie ⁊ purgatio pe
nitentie valet cõtra fulmẽ.i. ꝯ impetum
ire dei ſiue peſtilẽtie. Nã de puritate ino
cẽtie patet in ſodomitis: q2 dñs aſſeruit
Abrae: q2 ſi fuiſſent inter eos decẽ tñ in
nocẽtes inuẽti pepciſſet oibꝰ illis. Geñ.
xviij. De purgatiõe pnie ptꝫ in niniuitis q̃
bus deꝰ pepcit pnia a plaga quã ꝑ Ionam
ꝓphetã p̄dixerat: q2 pniam egerũt ad p̄/
dicationẽ illius. Ione.iij. ¶ Quarto rõ/
ne virtuoſe opationis. Nã corallꝰ ⁊ ma/
xime rufus valet cõtra oẽm fluxũ ſangui
nis: cõtra epilenſiã: cõtra diabolica mon/
ſtra: fructꝰ mltiplicat: fines ⁊ p̄ncipia ne/

gotioꝝ abbreuiat. Que ſiue vera de co/
rallo ſint ſiue nō: purgationi tñ peniten/
tie cōpetūt veriſſime quia ipſa reſtringit
fluxū ſanguinis.i.refrenat odia ⁊ rixas q̄
ſunt cauſa effuſionis ſanguinis. Ipſa va/
let contra epilenſiā ſiue morbū caducū:
quia a caſu peccati ꝓſeruat: ipſa diaboli/
ca monſtra.i.diabolicas illuſiōes ſiue de/
ceptiones fugat: fructus ipſa meritorum
multiplicat. ipſa ꝑncipiū vite ſpūalis ⁊ fi/
nem que eſt gloria eterna abbreuiat. q.ſ.
breuis penitētia ⁊ innocentiā reſtituit: et
gloriā eternā acquirit. ¶ Itē purgaē ho/
mo a peccato ſicut ferrū a rubigine.ſ.per
ignis decoctionē vel ꝑ lime corroſionē
vel per lapidis duri ⁊ aſperſionis hare/
ne cōfricationē. Ignis decoquēs eſt dile/
ctio feruida. Lu. vij. Remittunē ei pecca
ta multā qm̄ ⁊c. Grego. Tanto amplius
peccati rubigo conſumiē q̄to peccatoris
cor magno charitatis igne crematur. Li/
ma corrodēs correptio aſpera. Prouer.
xx. Liuor vulneris abſtergit mala crimi/
nis. Lapis aūt eſt tribulatio dura: Bern̄.
Quod facit fornax auro hoc facit tribu/
latio iuſto.ſ.purgat. Sed granis harena
eſt penitentia. Act.iij. Penitemini ⁊ con/
uertimini vt deleanē pctā veſtra.

Caplm̄ xxx.

Querendus eſt chriſtus
ſicut Topazius ſiue to
pazion. Nam tradiēq̄
in traconitide dū inco
le loci fame maxime la
borarēt ⁊ radices her/
barū euellerent gemmā effoderūt quā in
lingua ſua topazion vocauerūt qđ ſonat
idem qđ querere: quia eaꝫ multi querūt
ex eo q̄ eſt omniū gemmaꝝ maxime pre/
clariſſima lꝫ in effectu variabiliſſima. Et
eſt etiā vtiliſſima ꝓpter que oīa querē/
dus eſt chriſtus. ¶ Primo ergo queren/
dus eſt chriſtus multo amplius q̄ topa/
zius ꝓpter ſuā maieſtatē. Dicit eñ Plini
us hanc gemmā.ſ.topazion tante magni/
tudinis fuiſſe repertā vt ex ea philadel/
phi facerent ſtatuā quattuor cubitorum.
Hec aūt magnitudo cōperit etiā chriſto
homini qui omniū hominū maxim⁹ fu/
it.ſ.ſanctitate ⁊ poteſtate dignitate ⁊ felici
tate. Unde chriſtiani merito de ipſo faci/
unt ſtatuā ⁊ eius adorāt imaginē crucifi/
xi: quia per crucē maxime oſtenſa eſt vir
tus eius. Et hec eſt ſtatua quattuor cubi/
toꝝ immo potius fuit quattuor lignoꝝ
ex eo q̄ virtus eius per mūdi quattuor
partes ſe diffundit.ſ.orientē occidentē
meridiē ⁊ ſeptentrionē. ¶ Secūdo que/
rendus eſt chriſtus ꝓpter ſuā claritatē.
Nam topazius eſt gēma ꝑclariſſima eo
q̄ ex virenti genere oīuq; colore eſt re/
ſplendens. Unde ſic lucet qñ tangitur ra/
dijs ſolis vt oīm gemmaꝝ aliaꝝ ſuperet
claritatē. Hanc ſi polis eam obſcuriorē
facis ſed ſi ſue nature relinques clariorē.
Similiter aūt ⁊ chriſtus ex genere viren
ti.i.ex carne virginali eſt ꝓgenitus ⁊ oīni
colore.i. oīni grā ſiue virtute ſplenduit. ⁊
tactu ſolaris radij.i.ex vnione ad verbū
tanta claritate ⁊ ſplendore grē ⁊ ſapientie
plenus fuit vt omniū gemmaꝝ.i.omniū
electoꝝ claritatē excesſerit ſiue in mira/
culis ſiue in virtutibus ſiue in meritis ſi/
ue in doctrinis. Hic paſſionibus penarū
expoſitus.ſ.in morte in cordib⁹ apl'orum
⁊ oculis iudeoꝝ obſcurior factus eſt. In
cuius ſignū tūc obſcuratus eſt ſol: ſed ſue
nature diuine relictus ꝑ reſurrectionem
clarior eſt effectus. ¶ Tertio querend⁹ ē
chriſtus quēadmodū topazius ꝓpter ſꝑ/
cioſitatē. Eſt eñ topazius gemma ꝑcioſiſ
ſima quia nihil ea in theſauris regū pre/
cioſius inueniē: eo aūt precioſior quo ra/
rior. Et habet duos colores.ſ.ex auro et
ex aerea claritate ⁊ tante eſt ꝑſpicuitatiſ q̄
gemmaꝝ ſibi obiectaꝝ in ſe recipit clari/
tatem. Sic chriſto in theſauris regum in
ſpūalibus diuitijs.i.hominū bene ſeipſos
in mūdo regentiū ſiue premijs in celo iā
regnantiū nihil precioſius nihil clarius
poſſideē. Unde ſancti vt iſtū tanti lucrifa/
ciant oīa alia vt ſtercora reputāt. Et me
rito q: in ipſo ſunt oēs theſauri ſapiē
tie ⁊ ſciētie dei abſconditi. Unde iſte ē the
ſaurus de quo dr̄ Matth.xiij. Simile ē
regnū celoꝝ theſauro abſcondito i agro

quem qui inuenit, homo abſcondit. Hic eſt etiam theſaurus rarus immo ſingularis ⁊ ſolus: cui ſimilis nullus alius inuenitur. Pſ. Singulariter ſum ego do. ⁊c. Eccl. vij. Virum de mille vnum repperi. i. chriſtū qui fuit vnus. i. ſingularis in perfectione quā millenarius ſignat numerꝰ. Hic etiā habet duos colores. ſ. aureū deitatis ⁊ aereū mundiſſime humanitatis. Hic aliarum gemmaꝝ claritatē in ſe recipit: quia que alijs ſuis mēbris ſiue fidelibus fiunt ſibiipſi aſcribit. Matthei. xxv. Quod vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Vel in ſe coꝝ claritatē recipit: quia ſcʒ coꝝ meritis ſeipm̄ in premiū tribuit. Gen. xv. Ego merces tua magna nimis. ¶ Notandū aſt aūt ꝙ lʒ topazius ſit gēma ꝓcioſiſſima eſt tñ a luna paſſiua. Sentit enī motū lune ⁊ curſum. Vnde dr̄ valere contra lunaticā paſſionē. Sed maiorem dr̄ habere effectū ſm ꝙ luna recipit incrementū. Per lune motū ſiue curſum accipe humane nature paſſibilitatē ⁊ motum quē chriſtus in ſe ſentit dum noſtrā mortalitatē ⁊ penales paſſiones aſſūpſit. Aſſumpſit enī paſſiones pene ⁊ abſtulit paſſiones culpe. Et iſto modo topazius valet contra paſſiones lunaticas. i. cōtra peccatū ipſum. ſ. a nobis tollendo ſm illud Jo. j. Ecce qui tollit peccata mundi. Sed virtus eius ſm augmentū gratie dr̄ dupliciter. Vno mō qr chriſtꝰ natura mutabili aſſumpta que per lunā deſignatur ſm incrementa etatis plus ⁊ plus alijs ď ſua virtute oſtēdit ſm illud Lu. ij. Jeſus aūt ꝓficiebat ſapiētia ⁊ etate ⁊ gr̄a. Etate etiā creſcebat ſm veritatē: ſed ſapientia ⁊ gratia ſm oſtēſionē. lʒ etiā in veritate ꝓfecerit in ſapientia expimētali. Alio modo ſm augmentū lune virtus eius creuit vt per lune mobilitatē eius paſſibilitas exꝑmatur: quia q̄to paſſus fuit tāto plꝰ nobis meruit ⁊ tanto plus exaltatꝰ fuit. Philip. ij. Chriſtus factus eſt pro nobis obediens vſqʒ ad mortē mortē aūt crucis: ꝓpter quod ⁊ deus exaltauit illum. ¶ Quarto querēdus eſt chriſtus quēadmodū topazius propter vtilitatē. Nam topazius eſt gemma vtiliſſima. Hec ē enī (vt dicit in lapidario) que feruentes vndas compeſcit ebulire. Sic chriſtus feruētes perſecutiones contra ſuos fideles extinxit ⁊ eas contra eos ꝓualere nō permiſit. In cuius ſignum dicitur Matth. vij. Imperauit ventis ⁊ mari ⁊ facta ē tranquillitas. Hic eſt qui fluxū ſanguinis i. lapſum peccati reſtringit dicens: Vade ⁊ amplius noli peccare. Jo. vij. Et nō ſolum h̄ facit per documentū ſed etiā per auxiliuʒ dando contra peccata ⁊ peccādi pronitatem remedia oportuna. Hec eſt etiā gemma que ſm Diaſco. iram ſedat. Sed quis ſic iram ſedat vt chriſtus qui ait Matt. x. Ego aūt dico vobis quia om̄is qui iraſcitur fratri ſuo reus erit ⁊c. ¶ Item hec eſt gemma que triſticiā fugat. quia ⁊ chriſtus ait Matth. vj. Nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. ¶ Itē eſt que noxios motus ſedat: quia chriſtus nō tm̄ actus peccatorum exteriores ſed etiā motus interiores condēnat dicens: Omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendū eam iam mechatus eſt ⁊c. Matth. v. ¶ Itē hec eſt que freneſim curat: quia chriſtus ſtultam ⁊ inutilē locutionē (ſicut eſt frenecticoruʒ vel inſipientiū) ſolet reꝓmere: dum etiaʒ de ocioſo ſermone ideſt inutili iudicandos eſſe hoīes dicit Matth. xij. De omni verbo ocioſo quod locuti fuerint homines reddent de eo in die iudicij rationem. Hec etiā vt dicitur mortē ſubitaneam vitat: quod etiā ſi qs nō eſſe veꝝ vel poſſibile de lapide hoc crederet: tamē de chriſto veꝝ eſſe patet qr nos ad vigilandum ⁊ mortē preueniendū ſollicitat dicens: Vigilate quia neſcitis diē neqʒ horā ⁊c. Matth. xxv. Et hoc dicit ne ſit noſtra mors ſubitanea ⁊ improuiſa. Patet ergo ꝙ chriſtus eſt querendus ſicut topazion: res maxima res pulcherrima res precioſiſſima res vtiliſſima. Ideo ait Pſ. Dilexi mandata tua ſuper aurum ⁊ topazion. Sʒ ſi certe ſua mandata multo magis mandantem diligere debemus ideſt chriſtum qui dicit: Mandatum nouum do vobis vt diligatis vos inuicem. Johan. xiij.

¶ Capl'm.xxxi.

Ancti viri aſſimilan
tur gēmiſ pͥmo rō
ne nominis quia vo/
cantur gēme precio/
ſe ſiue lapides precio
ſi. Dicuntur eniꝫ pre
cioſe q꞉ rare. Quod
.n. reruꝫ eſt dꝛ p̄cioſuꝫ ſicut dꝛ .i. Re.iiii.
Sermo dn̄i erat p̄cioſus .i. rar⁹. Vn̄ ſācti
⁊ electi ſunt precioſi. q꞉ ſancti ⁊ electi pau
ci ſunt ⁊ rari. Nam arta via eſt que ducit
nos ad vitam ⁊ pauci ſunt qui am bulāt
in ea vt dicitur Math. vii. Via enim iſta
ſancta eſt ⁊ vir pollutus non tranſibit p
eam vt dꝛ. Iſa. xxxviii. Sequit̄ ꝙ ſancti
pauci ſunt ⁊ rari. Dicunt̄ etiā gēme pre/
cioſe .i. virtuoſe vt in lapidario dicitur.
Vnde Iſido. dicit nulli eſſe debet dubiuꝫ
qn ſit ſua virtus diuinitus inſita gēmis.
Et in lapidario dꝛ. Ingens eſt herbis vir
tus ⁊ maxima gēmis ꝗ virtutibus abun
dant gratuitis ⁊ diuinit⁹ ſibi collatis. Nā
virtus vt dicit Augu. eſt bona qualitas
mentis qua recte viuitur: qua nemo ma/
le vtitur. quam in nobis dominus opat̄
Talibus virtutibus ſancti homines abū
dant ⁊ diuites ſiunt ſm̄ illud Eccli. xliiii.
Homines virtutis in virtute ſtudiuꝫ ha/
bentes. ¶ Secundo ratione originis. Nā
gemmarum precioſarum quedam tan/
tum ex venis terre cum metallis effodiū
tur. quedam vͦ ex profundo maris ad lit
tora proiiciuntur: quedam vero ex corpo
ribus animalium reptilium extrahunt̄.
Et in his tribus oſtenditur triplex ori/
go virtutum que in diuerſis ſanctis repe
ritur. ſ. hominibus: prima eſt ex nature ap
titudine: ſecūda ex gratie plenitudine ter/
tia ex perfectorum ſimilitudīe. Sūt enim
varie aptitudines ad virtutes ſicut vene
terre ad precioſos lapides. Vnde ſicut di/
uerſe minere ſiue vene terrarum ſunt di/
uerſe complexiones corporuꝫ. Et iō ſicut
diuerſe vene generant diuerſas gemmas
⁊ precioſos lapides. ita diuerſe cōplexi/
ones bone que diuerſas conſtelatiōes ſe/
quūtur adap tant ſiue diſponūt ad virtu
tes diuerſas ſicut ecōtrario diuerſe com
plexiōes male inclinant ad diuerſa vicia
Et ſignāt̄ dico ꝙ cōplexio nature bone
ad virtuteſ aptat. nō aūt ꝙ per ſe v̄tuoſū
efficiat: q꞉ ſicut ꝓbat. phs. ii. Eth. virtutes
nec totaliter a natura in nobis ſunt nec p
ter naturam. eſt enim in nobis quedā na
turalis aptitudo ⁊ diſpō ad ſuſcipiendū
⁊ acquirendum virtutes. earum autem p
fectio ſit completa ex conſuetudine ⁊ lo
quitur de virtutibus moralibus. hec ta/
men aptitudo de qua loquitur non tan/
tum pēdet ex anima ſed etiam ex corpo/
re. tamen q꞉ anima ſequitur in pluribus
complexionem corporis. tum q꞉ opera
virtutū ſcꝫ ex quib⁹ taliū habit⁹ genera
tur in nobis cōiter per corpus explētur.
¶ Quarto origo virtutū ē ex gr̄e plēitu
dine que manifeſtior apparet ī cōuerſio
ne penitentiuꝫ per quā plurimū videm⁹
ſceleratiſſimoſ peccatores effici virtuoſiſ
ſimos homīes vn̄ ipſi ſunt velut lapides
qui de profūdo marꝭ .i. de ꝓfūdo vicioꝝ
virtute lūe .i. celeſtis gratie mouētis ⁊ api
entis euomuntur ⁊ ad littora penitentie
ſolitudinꝭ vl' ſoliditatꝭ deducūt̄ ſcꝫ vite
⁊ inter precioſiſſimos lapides colligunt̄
¶ Tertio origo virtutū ſiue virtuoſoꝝ ē
ex pfectoꝝ ſimilitudine. Nam ſepe p exē
pla vel v̄ba ſanctoꝝ ⁊ perfectoꝝ viroꝝ
que vt quedam imagīes ⁊ repreſētatiōes
ſunt interne pfectiōis eorum alii ad vir
tutes accenduntur ⁊ virtuoſi ⁊ ſancti ſi/
militer efficiuntur. Et iſti ſunt lapides
precioſi qui de animalium corporibus ſcꝫ
reptiliuꝫ ⁊ volatilium extrahuntur ſiue
quantum ad vitaꝫ actiuaꝫ que eſt reptili
um vel animalium greſſibiliuꝫ ſuper ter
ram q꞉. ſ. actiui terrenis rebus diſpenſan
dis inſiſtunt ſiue quantum ad contempla
tiuam que pertinet ad volucres celi .i. ad
hoīes meditantes celeſtia. ¶ Tertio ſan
cti viri aſſimilant̄ gēmis rōne icertitudi
nis. Quia ſicut dicit Iſido. In quibuſdam
gēmaꝝ ſilitudinib⁹ aut gn̄ib⁹ veraſ a fal
ſis diſcernere ē magna difficultas. Eo ꝙ
ſepe ꝗ falſe ſūt ⁊ ſophiſtice v̄is videāt̄ ſimi
les. Quia vt ipſe dicit quidā p ſmaragdo

vitrū arte inficiūt ⁊ oculos videntiū fal/
lūt Fallit enī ſepe mortales ſimilitudo re
rū. Qz enī iter ſáctoſ viroſ q hñt veras
virtutes ſepe ſūt admixti hypocrite qui
habēt ſolas virtutū imagines. valde dif
ficile ē p ſimilitudinē moꝝ exterioꝝ iter
vtroſqꝫ cognoſcē eo ꝙ frequēter hypo/
crite ſimilia vel maiora ſigna exteriora ſá
ctitatis ⁊ deuotionis ſanctis viris oſten
dūt. ꝓpter quod frequēter fallitur hōi
num iudiciū ⁊ precipue ſimpliciū circa ta
les. Et iō dominus dixit Math. vii. attē
dite a falſis ꝓphetis q veniunt ad vos in
veſtimentis ouiū intrinſecus aūt ſūt lu/
pi rapaces. Sicut igitur de lapidibus hu
iuſmodi nō eſt ad oculū iudicandū. Qz
plus virtutis eſt ſepe in paruo adamañ
ferrugineo ⁊ obſcuro ꝙ̄ vitro lucidiſſi/
mo ⁊ i gua margarita ꝙ̄ berillo. Sic etiā
de hominibus non eſt iudicandū ſic do
minus dixit Joh. vii. Nolite iudicare ſ̄ʒ
apparentiam exteriorē ſed iuſtū iudiciū
iudicate. ¶ Itē viri ſácti aſſimilāt lapidi
reſten q ſm auicē. eſt lapis inuēt⁹ in capi
te cācri. Et hec ſimilitudo attēdit primo
ratione coloris: qz aliquádo albus. ⁊ ali
quádo flauus. Silr ſácti viri aliqñ ſunt
albi per innocētiā īteri⁹ exterius āt flaui
per temperātiaʒ. Naʒ ſm auice. color fla
uus generatur in materia temperata ſcʒ
reſpectu coloris viridis. vnde folia arbo
rum que primo quando multum abun
dat humiditas ſunt viridia in autūno
diminuta ⁊ temperata humiditate ſcʒ a
calore eleuante ſed non totaliter aſſum/
pta efficiunt glauca ſiue flaua Et ita hu
mor ⁊ vigor carnis per temperantiam
quidem minuitur ſed non funditus ex
tinguitur quo diminuto caro māſueſcit
ſpiritui ⁊ ei. humiliatur. ¶ Secundo ra
tione humoris quia hic lapis reſten eſt
frigidus ⁊ humidus. Et ſimiliter viri ſā
cti ſunt frigidi a mundi amore ⁊ humi
di in lachrymarum deuotiōe. ¶ Tertio
ratione vigoris. quia dicitur valere hic
lapis contra morſum ſcorpiōum ⁊ mu
ſtelle ſi contritus more emplaſtri ſuper
ponatur. ⁊ etiaʒ contra morſuʒ canis ra
bidi ſi puluis eius bibatur. Per ſcorpio
nes qui retro pungunt intellige occul/
te detrahentes. Per muſtellam aperte
maledicentes: ſed per canes rabidos ty/
rannice perſequētes. Cōtra quoſ omneſ
valet vti emplaſtris id eſt ſanctorū exem
plis ⁊ puluere. i. eoꝝ humilitate qua ꝯtra
detractores vſi ſūt lígue placabilitate. cō
tra maledicētes loquele taciturnitate. cō
tra tyrānos vere penitētie firmitate.

¶ Capitulum. xxxii.

SApientia aſſimilatur auro
quadruplici rōne. ¶ Prio
rōne claritatis. Habet .n.
auꝝ inter alia metalla ma
iorē claritatē ⁊ ſplendorē
Vñ auꝝ dicit obrizum eo
ꝙ ſplēdore radiet ⁊ fulgore. Similiter
ſapientia preclaros hoies ⁊ prefulgidos
reddit ñ ſolū apud ſeipſos. ſʒ apud alioſ
Vñ dicitur de ſapientia. Habebo ꝓpter
hác claritatē ad turbas in multitudine
videbor bonus. Sapiē. viii. De h auro
dicit Daniel. x. Ecce vir vnus veſtitus li
neis ⁊ renes ei⁹ accincti ſunt auro ob ri
ʒo ⁊ corp⁹ eius quaſi chryſolit⁹ ⁊c. Et no
ta ꝙ auꝝ amplius fulget luce alia reper
cuſſuʒ ⁊ hoc naturale eſt oibus metalliſ.
i. Machabe. vi. Refulſit ſol in clypeos
aureos ⁊ reſplēduerūt mōtes ⁊c. Simili
ter hō ſapiēs ſapiētior efficitur. Aliquā
do ſapientes audiēdo. ſm illud. Prouer
bioꝝ. i. Audiēs ſapiēs ſapiētior erit ⁊c.
Et tūc ſapiens aliena luce repercutitur
quando cōtra dicta ſua ſubtiliter obiicit
⁊ tūc lucē ſue ſapiētie magl oſtēdē cogit
Prouer. ix. Da occaſiōeʒ ſapiētie ⁊ adde
tur ei ſapiētia. ¶ Secūdo ſapiētia ſimilat
auro ⁊ ſ rōne pōderoſitatl. ē. n. auꝝ pon
deroſi⁹ argēto. Et hui⁹ rō ē. qz ſic dicit
phs i fine libri metheo. auꝝ ſic alia metal
la ꝓcreat māſit ex ſulphure ſubtili ⁊ ru
beo ⁊ ex viuo argēto ſubtili ⁊ albo. Pl⁹
tñ ꝯcurrit ad ei⁹ ꝯpoſitionē ꝺ ſoliditate
ſulphuris ꝙ̄ ꝺ aereo aquoſo viui argēti
⁊ ideo auꝝ eſt ſolidi⁹ ⁊ pōderoſius ꝙ̄ ar
gētū. qz i auro pl⁹ ē de ſulphure ꝙ̄ de ar
gēto viuo i argēto ꝯ̄rio ē. Sic ergo auꝝ

multá habet ponderoſitaté ſic homo ſa/
piens habet pódus grauitatis ⁊ maturi/
tatis. Nó eñ ſine pondere loquitur nec
ſine pódere graditur nec ſine pódere de/
bito aliquid opatur. ¶ Tertio róne vtili
tatis. Ná inter metalla nihil efficacius é
auro. Habet eñ aurũ (vt dicit Plinius)
virtuté confortatiuá. Unde etiá aurũ co/
meſtũ confortat oĩa mébra q̃uis non
nutriat illa. Hoc eñ facit ſua aſperitate
ea purgádo ⁊ a ſupfluis abſtergédo. Unõ
etiá habet virtuté ſuperfluitatũ corpoꝝ
corroſiuá ſiue exterſiuá: ⁊ ideo valere dr
plurimũ contra leprá. ¶ Jté aurũ calefa/
ctum poſitũ ſupra membrũ pilos ab eo
tollit ⁊ vltra creſcere nõ permittit. Et ſi/
militer ſapiétia habet virtuté cóforrtati/
uá. Uñ dr Eccĩ. vij. Sapiétia confortat ſa
pienté ſup decé pñcipes ciuitatis. ¶ Jteꝫ
eſt ſuperfluitatũ remotiua. Propter qõ
dr Sap. vij. ꝙ ſapiétia ſobrietaté docet.
¶ Jté eſt lepre .i. infectionis peccati impe
ditiua. qꝛ ſicut dr Prouer. xiij. Sapiens
timet ⁊ declinat a malo. Jpa ét remouet
pilos .i. opa carnis: quia pili in carne ⁊ ex
carne naſcunt. Uñ dr Prouer. vij. Dic ſa/
pientie ſoror mea es: ⁊ prudentiam voca
amicá tuá vt cuſtodiat te a muliere extra
nea. Ex quibus patet ꝙ ſapiétia vtilior é
auro: quia qõ auꝝ facit corpaliter vtilis
ſapientia facit ſpũaliter. Et ideo dr Pro
uer. xvj. Poſſide ſapientiá que auro me/
lior eſt. ¶ Quarto róne incorporabilita/
tis. Ná auꝝ q̃q̃ melius ⁊ nobilius tñ eſt
ſociabile ⁊ incorpabile argento. Sic ſapi/
ens cũ ſit humilis nõ dedignat cõdeſcen/
dere paruulis ⁊ ſimplicibus ⁊ qñq; ſocia
re ſe eis. Sed notandũ ꝙ argentũ p mal/
leationé nõ pót incorporari auro niſi p̃/
caueat a tribus .ſ. a puluere véto ⁊ humo
re. Ná quodcũq; ſe interponat non pót
fieri vnio. Ex quo accipit ꝙ ſimplex non
pót fieri ſapiens: nec pót quis ſapiéti ve/
ra amicicia vel cóformitate vniri niſi re/
moueatur puluis auaricie ventus ſuper
bie ⁊ humor luxurie. Uñ amicicia que eſt
inter auaros vel ſuperbos vel luxurio/
ſos nõ eſt ſapientiũ amicicia nec amicicia
vera. ¶ Jtem ſapiétia aſſimilat lapidi cor
neolo: de quo in lapidario dr ꝙ collo ſu
ſpenſus vel in digito portatus in diſpu
tando proficit: ſurgentes mitigat iras: et
ſanguinis fluxũ ex quolibꝫ membro ſiſtit
maxime in mulieribus. Que quidé ſiue
vera ſint ſiue nõ: de corneolo tamé de ſa
pientia veriſſima ſunt. Nam ſapiétia ad
oém veritatis diſputationé pficit. Quia
ſapientis eſt ſcire oĩa ⁊ difficilia p certi
tudiné ⁊ cauſas vt phs dicit .j. Metha.
Et ideo qui talis eſt ſcit de oĩ veritate
differere. ¶ Jté ſapientia iras cõpmit.
Scóm eñ ſtoicos nulla ire pturbatio ca
dit in ſapienté. Sed ſm Ariſto. cadit qui
dem ira in ſapiété ſed nõ inordinata. Uñ
dicit in Eth. ꝙ nõ iraſci qñ oportet ⁊ ſic
oportet inſipiétis eſſe videt. Ex quo pa
tet ꝙ ſapientia iras totaliter non euellit
ſed ſub rationis moderamine cohibet et
reſtringit. Et hoc pertinet ad virtuté mã
ſuetudinis. ¶ Jté ſapiétia fluxũ ſanguinis
ideſt peccandi voluntaté ſiue pnitaté ſi
ſtit ⁊ impedit. Eccĩ. iij. Sapiés cor ⁊ intel
ligibile abſtinebit ſe a peccatis ⁊ in operi
bus iuſticie ſucceſſus habebit.

Capl'm xxxiij.

SApientia vel ſcientia hu
mana aſſimilatur lapidi
ſiue gemme que dr acha
tes. quia hec gemma ſm
Diaſco. triplicis generis
repitur. Ná quedá eſt que eſt nigra hñs
venas albas: ⁊ hic credit valere magicis
artibus. quia cũ ipa torrentes cõuertũt ⁊
ſiſtunt vt dr: Et ſm Diaſco. valet etiá ad
regũ formas ⁊ ſimulachra móſtráda ſom
nioꝝ. Talis ergo rñſentat ſuperſtitioſá
ſcientiá necromanticoꝝ: que ad modum
huiꝰ lapidis nigra eſt deformitate et ob
ſcuritate peccati ex eo ꝙ ſemp eſt cũ aliq
demonũ reuerentia expreſſa vel occulta
vt dicit Augꝰ. Habet tamé venas albas:
quia in quibuſdá necromanticis actibus
ad decipiendũ homines quedá obſeruá
tie fiunt vel ieiunioꝝ vel orationum
⁊ huiuſmodi: que vident pretédere quã
dam albediné ideſt quandá puritaté ill'

artis ⁊ ſic quandam ſpeciem ſanctitatis ſicut fit in arte notoria. ⁊ multꝭ aliis necromanticis opibus ſiue ſint circa quedam aquaꝝ ⁊ fluuioꝝ ⁊ alioꝝ corporum que mirabiles apparent ſiue circa diuinationes ꝑ ſomnia vel alios modos varios. qui pertinent ad diuinos. Secundū genus achatis eſt cū venis carneis Et hoc genus ſm Diaſc. vitat pericula ⁊ placentem ⁊ ꝑſuaſorē ⁊ facūdū facit ⁊ vires confert. Et hec gemma ſignat ſcientiam fructuoſā eoꝝ qui venas quidē carneas habent. i. neceſſitates ſiue infirmitates corporales. ſꝫ tamen ſm carnem nō militāt qꝫ ſciāt ꝑicula vicioꝝ in ſerenitate ⁊ trāquillitate conſcientie ꝑ penitentiā vel cautelam vitare deo per oīa placere alios facūde ⁊ vtiliter dirigere ⁊ bōa queqꝫ opera conſtanter ⁊ viriliter agere. ¶ Tertiū genus achatis eſt cum gutis ſanguineis varium quod viſum fouet. contra ſiti ꝓdeſt ⁊ accenſio eius odorifera eſt. Et talis eſt quorundā ſcientia delitioſa quā Beatus Auguſtinꝰ i libro de quātitate aīe vocat miſerādā ſiue miſerabilē. Diſtīguit. n. ibi triplicē ſcientiā ſcꝫ ſuperſticioſā ⁊ vtilem ⁊ miſerabilē. Et hec vltima eſt que mirabili ſagacitate diſcernit cibos odore Unde ſcientia ſiue peritia hec illos cibos ⁊ potus approbat ⁊ cōmendat qui viſum reſouent colore ⁊ ſitim ſeu famē mulcēt ſapore ⁊ cerebrū ſiue olfactum recreant odore ⁊ talem ſcientiam Apo. vocat prudentiam carnis Ro. viij. dicens Prudētia carnis mors eſt ſcꝫ anime.

¶ Capitulum. xxxiiij.

SObrietas potus aſſimilat lapidi qui dicit dioniꝰ. q vt dicit Iſido. eſt niger ſiue rufus rubeis venꝭ aſperſꝰ qui aque mixtus vt vinū fragrat: tamen quod mirū eſt ebrietati reſiſtit. Et ſic pꝫ qꝫ iſte lapis admixtionem aque requirit odorē reddit ⁊ ebrietati reſiſtit. Quod etiā competit ſobrietati. Hec enim in vino potenti aque temperamentum exigit. maxime in eo qui hꝫ debile cerebrum: ⁊ etiam in viro religioſo in quo etiam deformior ē nota ebrietatis. Et ideo ipſi precipue debent vti temperamento vini ⁊ in qualitate ⁊ quantitate. Unde dicit Benedictus in regula ſua. Legimus vinum non eſſe monachoꝝ: ſed quia monachis noſtri tēporis hoc perſuaderi non poteſt ſaltē ſic in hoc conſentiamus. vt nō vſqꝫ ad ſaturitatem bibant. ¶ Itē ſobrietas odorem. i. honorem non impedit. Eſt enim ſobrietas honorabilis ſicut ebrietas vituperabilis. Et ideo ſobrietas ⁊ abſtinentia vini inducitur his q̄ in gradu honoris ⁊ dignitatis exiſtūt ſcꝫ epiſcopali. i. Thi. iii. Oportet epiſcopum irreprehēſibilē eſſe vnius vxoris virum ſobriū prudentē ⁊c. ¶ Item regibus. Prouer. xxxi. Nolite regibus dare vinum. ¶ Item ſobrietas ebrietatem impedit qꝛ ei contrariatur vt pꝫ ab eis nomibus. Eteniꝫ ebrietas dicit ab e qḋ ē extra ⁊ bria qḋ ē menſura ſcꝫ qꝛ ebrius bibit extra menſurā debitam ſed ſobrietas dicitur quaſi briaꝫ. i. mēſurā ſeruās. Unde Eph. v. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria.

¶ Capitulum. xxxv.

SUperbia aſſimilatur argento viuo. ¶ Primo qꝛ argētum viuum non ē adheſibile. Eſt eni argentum viuū ex ſubſtātia aquea ſubtili ⁊ ſicco mixta mixtiōe forti ⁊ indiſſolubili. ⁊ hoc hꝫ ex magna ſiccitate terrea nec adheret tangenti ſic illud qḋ ē liquidum. Similiter homo ſuperbus ex magna ſiccitate. i. ex magna inconſideratione ſue vilitatis nō conſiderans ſe eſſe terram ⁊ cinerem nō liqueſcit in ſuperficie plana. i. non vult ſe coniungere vel conformare ſcꝫ viliori vel minori perſone. nec inheret tāgenti. i. nō cōſaciabilis cōciui vel cohabitanti tali. Cum enim preferat ſe ceteris eos ſocios hr̄e contēnit. ¶ Scḋo qꝛ argentū viuum non eſt coagulabile. hoc. n. proprium eſt ei qꝫ nō coagulat per ſe niſi cū ſulphure ⁊ plūbi ſubſtātia coaguletur. propter qḋ argētum viuum cuꝫ ſulphure eſt materia omnium metalloꝝ ſicut dicit phs in li. Me/

theo. Sicr homo ſuperbꝰ non eſt per ſe coagulabilis coagulo vnitatis. Nō.n.diligit vnitatis pacē ſed potius diſcordiā & diuiſionē. ſicut pꝫ de ſuperbientibus angelis qui ſe ab āgeloꝝ ſocietate diuiſerūt proptꝫ quod Prouer.xiij. dicitꝫ ꝙ iter ſuperbos ſemper ſunt iurgia. Si tamē ſupbie ſqualoꝛ cū ſulphure.i. charitatiſ amore q: ſulphur ē inflāmabile quod competit charitati & cū plūbo.i. hūilitate q: plūbum ē coloꝛ cinerei & competit humilitati qua quis ſe in plumbū.i. in cinerē & in puluerem redigendū cognoſci coaguletur. tūc ē homo coagulabiliſ.i. ad vnitatem reducibilis. ¶ Tertio q: argentū viuum nō eſt admiſcibile. Nam ē tāta cohærentia eiꝰ & foꝛtitudo ꝙ nulli rei poteſt admiſceri niſi pꝛimitꝰ extinguatꝫ. extiguitꝫ autē cū ſaliua quādo cū ea fricatꝫ & maxime cū cinis ſaliue additꝫ & pꝛecipue qñ cinis oſſis pſipie pdictis aſſociatꝫ. Similiter nō eſt ſuperbuſ cōmiſcibilis aliis.i. aptus ad cōuiuendū aliis niſi eius pꝛimo ſuperbia extinguatꝫ ad quam extiguendā valet cōfricatio ſaliue.i. redargutio ſapiētie ſcꝫ ꝙ hō ſupbꝰ ſapienter redarguatꝫ & ad ſui notitiā reducatꝫ & pꝛecipue ſi addatꝫ cinis.i. memoꝛia moꝛtis vel ꝓpꝛie vilitatis ſicꝫ dicit eccl'ia. Memēto ꝙ cinis es & in cinerē reuerteris & pꝛecipue ad hoc valet cinis oſſis pſipie.i. viſio vel conſideratio moꝛtis alicuiꝰ potentis vel alicuiꝰ notabilis viri. ¶ Quarto q: argētum viuū eſt cito euapoꝛabile cuius fumus multū nocet aſtantibus eo ꝙ paraliſim & tremorē īducit relaxando neruos & remolliēdo. Similitꝫ homo ſuperbus cito vapoꝛat per iram & impatientiā cum aliquid fit vel dicitur in eius diſplicentiam. Vnde. ps. Tange montes & fumigabunt.i. ſuperbos & eoꝛū ira quandoqꝫ terret aſtātes faciēs eos tremere & ſtupere. ¶ Quinto argentum viuum ſemper eſt mobile. immo quaſi nunꝗ quieſcit & pꝛopterea vocatꝫ viuū ſicut Plinius dicit q: a ſeipſo & circulariter mouetur. ex eo ꝙ humidū nititur aſcendere ſuper terreū ſtabile qd retinet ipm. Similiter hō ſuperbus leuiſ & inconſtans eſt & ſemper inquietꝰ q: appetitus domināndi ſemꝑ impellit ipſū ad aſcenſū & contra repugnantes ſibi cōmouetur & inquietatur. ¶ Sexto q: argētū viuum eſt ad penetrandum ſubtile. eſt.n. argentum viuū calidū & humidū i quarto gradu ꝗuiſ aliqui contrariū dicant nō recte. Quia quod ſit calidū pꝛobatur ꝑ eius effectū. eo ꝙ penetrat diſſoluit & incidit. Et maxime in vitreis ſeruatꝫ vaſis q: alias materias penetrat & incidit. Sicut ergo argentum viuū penetrat coꝛpora. ita ſuperbie vitium ſubtiliter īttrat coꝛda ſicut inſidiatoꝛ malignus. Nā bonis ſpiritualibus inſidiatur vt pereant. ſicut dicit Augu. in regula. ¶ Quinto q: argētum viuum nō eſt ſubſtabile nec etiā rei ponderoſe. Tante eſt eni virtutis ꝙ ſi ſuper ſextariū argenti viui centum ſaxa ſuperponas ſtatim reſilit Sic ſeperbus tante eſt ſuperbie vt nihil ſibi graue ſuſtinē velit. Et ideo ſtatī reſilit & ſe grauanti reſiſtere nititur vtꝫ ſaltē cū effugere. ¶ Itē ſuperbia aſſimilatꝫ magneti pꝛopter tria. ¶ Pꝛimo q: magnes eleuat grauia. Nā ſi magnes quātitatis equalis ſurſum teneatꝫ eleuabit attrahēdo ferrū quod erit inferius. Vnde dicit Augu. ꝙ in quodā tēplo ſimulacrū erat de ferro ita ſtās per ſeipm ſuſpēſū vt i aere pēdere videretur. & hoc ꝓpter teſtudinē de magnete ꝗ ipm circumſtabat. Ferrea nāqꝫ ſimulacra ſunt auaroꝝ coꝛda. Nā auaritia ſm apoſtolū eſt ſimulacroꝝ ſeruitꝰ. Ferea eni ſūt q: grauia & dura. grauia ꝗdē eſſe oñdūtur dū ima petunt per affectum cupiditatis. ſed dura dū ñ moleſcunt ꝑ aliquā penitentiam vel per affectū pietatiſ. Hec ergo ſimulacra ferrea licꝫ auaricie grauitas deoꝛſum premat ſuperbie tamē vanitas ſurſū leuat. ¶ Secūdo q: magnes īuoluit cerebrū q: ſi arſura pulueris eius ꝑ quatuoꝛ āgulos domus aſpergatꝫ ſup carbones exiſtentibus i domo videtꝫ ſubito domꝰ ruere ex cerebri vertigine & cōmotione. Quaſi ergo arſura magnetis que eſt reliquia ignis ē cogitatio & exiſtimatio ꝗ reliquitꝫ ex operibus ſuperbie. Hec eni re

Aque per quatuoꝛ angulos.i. per quatuoꝛ modos ſuper carbones.i.ſuper ardentes appetitus ⁊ ambitiones que i eis ſũt aſperguntur. Naȝ ſicut dicit Grego. quatuoꝛ ſunt ſpecies quibus arrogantibus omnis tumoꝛ ſuperbie demonſtratur. Cum bonum a ſemetipſis habere exiſtimant. Aut ſi hoc datuȝ deſuper credunt pro ſuis ſe meritis accepiſſe putant. Aut certe cũ iactant ſe habere qđ non habẽt. Aut ceteris deſpectis ſingulariter videri appetunt habere qđ hñt. Sic ergo ꝑ hoſ quatuoꝛ angulos aſperſos in domo mẽtis ſuperbia ſenſum peruertit ⁊ decipit. vt videatur id eſſe qđ non eſt ⁊ timeat, ne videatur eſſe qđ eſt. ⁊ timeat ꝙ non eſt timendum. ¶ Tertio qꝛ magnes diſſoluit nauigia. Nam ex hoc lapide mõtes in mari ſunt qui naues ad ſe trahunt ⁊ diſſoluũt ⁊ a ſe amplius ſepari non ſinunt. Sic in mari penitentie quandoqȝ ſunt mõtes magnetum.i.tumoꝛes ⁊ eleuationes ſupbie. qui naues.i.penitentiũ opa quibꝰ ad poꝛtum gratie vel gloꝛie tendãt ad ſe trahunt ſcȝ vt non fiant ad deletionẽȝ culpe ſed ad denunciationem ſuperbie ⁊ lucrũ laudis humane. eo ꝙ ad modum nauis diſſipantur ⁊ vanitati ac iactantie inſeparabiliter ſociantur. ſcȝ vt nihil tale fiat niſi ad vanitatem ⁊ iactantiam.

Caplm. xxxvj.

Temperantia aſſimilatur ſtanno. ¶ Primo ratione compoſitionis. Naȝ ſtannuȝ ſm Ariſto. componitur ex argẽto viuo bono ⁊ ſulphure malo. Et hec duo non ſunt bñ mixta ſed tanꝗ̃ perpraue compoſita pp quod ſm coloꝛem imitatur argentũ ſed non eius ſoliditatem. Similiter tẽperantia cõponit̃ ex argento viuo bono.i.ex moderatione ⁊ vigoꝛe rõnis regulantis ⁊ ſulphure malo.i.delectatione ⁊ voluntate carnis. Vnde Tullius dicit in rethoꝛica ſua ꝙ temperantia ẽ rationis in libidinem atqȝ in alios non rectos impetus firma ⁊ moderata cohibitio. Nam temperantia pꝛincipaliter pertinet ad impetus animi in delectationem luxurie ⁊ gule. q̃ dicunt̃ delectationes tactus vt ratione regulent̃: ſecundario etiã aliarum cõcupiſcentiaꝝ ſcȝ impetus ſiue motus hȝ moderare. Sed qꝛ rõnis ⁊ ſenſualitatis non fit perfecta cõmixtio quin ſemper ſit ibi aliqua diſſenſio. ideo licet temperantia participationem habeat rationis ſicut ſtannũ coloꝛem argenti. ad ꝑfectam tamen puritatem rationis nõ pertingit. ſicut nec ſtannum ad ſoliditatem ⁊ puritatem argenti. Hec enim reſeruatur homini in reſurrectione beata vbi ſtannum efficiet̃ argentum.i.coꝛpus animale reſurget ſpirituale. qꝛ erit totaliter ſubiectum ſpiritui ⁊ erit ſenſualitas totaliter rationi confoꝛmis. ¶ Secundo ratione fractionis. Vnde dicit Hermes in libꝛo alchimie ꝙ ſtannuȝ omnia metalla ⁊ coꝛpora frangit qbus admixtuȝ fuerit. Et hoc pꝛopter nimiam ſiccitatẽ que ductibilem naturam in eis deſtruit. Sic temperantia ⁊ abſtinentia cõtinuata frangit ſuperbiaȝ ⁊ rebelliones oẽs coꝛpoꝛis. Vnde eccleſia dicit in hymno. Carnis tergat ſupbiã potus cibiqȝ parcitas. ¶ Tertio rõne temperiei perfectõis ⁊ confectiõis. Nam ex ſtãno ſpecula temperãt̃ ⁊ ceruſa ſicut ex plũbo ex eo conficit̃ vt dicit Iſido. Ex qbus ſignat̃ ꝙ tpantia coꝛpoꝛis valet ⁊ adiuuat ad ſpeculationem ſapientie.i.contemplationem mentis. ⁊ ꝙ etiam in contemplatione ⁊ ſpeculatione ſapientie opoꝛtet habere quandam ſobꝛietatem temperantie ſm illud Apo. Non plus ſapere ꝗ̃ opoꝛtet. ſed ſapere ad ſobꝛietatem. ¶ Item qꝛ valet ad conſeruationẽ innocẽtie ⁊ puritatis. quod in ceruſa alba ſignificatur. ¶ Quarto ratione coꝛruptionis. quia ſi quis argentum viuũ cũ ſtãno miſcuerit ſtridoꝛem eius tollit ⁊ albeſcit: ſed poſt modum ad nigredinem ducit ⁊ coꝛrumpit. Poteſt autem in hoc loco aſſimilari hypocriſi que licȝ ex apparentia ſanctitatis videatur argentea. i. pꝛeclara ⁊ pura: tamẽ in veritate adhuc viuit in peccato immũdo. Vnde eſt hypocrita argentũ ratione apparẽtie ſed viuũ.i.nõ moꝛtiſi

catum ratione culpe. Hoc igitur quod ē hypocriſis ſi miſceat̃ ſtanno ſcꝫ temperā/tie ſiue abſtinentie vt ſcꝫ ex hypocriſi ali quis ſe tēperet ⁊ ieiunet ⁊ finaliter tamen denigrat ⁊ corrūpit ipſum ieiuniū.i. tollit ieiunij ſāctitatē ⁊ meritū. Vñ dr̃ Mattei vi. Cū ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite triſtes. de qbus poſtea ſubdit. Amē dico vobis receperunt mercedem ſuam.i. perdiderūt. ¶ Item temperantia aſſimi/latur amethiſto qḋ pꝫ ex colore ⁊ ex diſtinctione ⁊ valore. Eſt enim bonus amethi/ſtus duplicis coloris mixtione ornatus. qr eſt colore purpureo ⁊ violaceo ꝑmix/tus quaſi roſa nitens ⁊ leuiter fundens quaſcūqꝫ flāmas ⁊ emittens vt dicit Iſid. Et ſic etiā ſimili modo tēperantia ad hoc vt ſit hominibus ꝑſpicua opꝫ ꝙ ſit duob⁹ coloribus.i. duabus ṽtutibus ornata ſcꝫ charitate que deſignatur in colore pur/pureo ⁊ humilitate que deſignatur in colore violaceo. Nā hec virtus temperātie ſiue abſtinentie ſine charitate ⁊ humilita/te modicum valet qr corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt ſicut Apo. dicit Sed charitas eſt que facit vt ꝙ homo ſi/bi per temperantiam ſubtrahit alteri lar/giatur ⁊ humilitas facit ne de ſua abſtinē/tia vel continentia in ſuperbiam relene/tur. ¶ Secundo pꝫ hec ſimilitudo ex di/ſtinctione. qr Iſidorus dicit ꝙ quinqꝫ ſūt ſpecies amethiſti quibus.ſ. deſignantur quinqꝫ partes temperantie principales. Quarꝫ prima eſt circa cibū .i. cibi moderationem ſcꝫ abſtinentia. ſecunda eſt circa potum ſcꝫ ſobrietas. tertia circa actū ve/recundie principaliter circa coitum vt caſtitas: quarta circa delectationes circun/ſtantes puta que fiunt in obſcuris tactib⁹ ⁊ amplexibus ⁊ huiuſmodi vt pudicicia. qnta autem circa alios motus ⁊ corporales actus moderationem facit ⁊ vocatur modeſtia. ¶ Tertio ex efficacia ⁊ valore qr virtus amethiſti ſcꝫ purpurei que eſt omnibus nobilior ē efficax ad. v. vt Diaſco. dicit. Primo contra ebrietatem ⁊ hoc cōpetit ſobrietati q̄ eſt tēperantia ſpiritualiter contra potū nō quēcunqꝫ ſed

eū qui ſua fumoſitate natus ē caput ꝑtur/bare ſicut vinuꝫ ⁊ oē qḋ inebriat vel ine/briare pōt. cuius.ſ. vſus moderatus mul/tū ꝯfert. ⁊ modicus exceſſus multū ledit qr impedit vſum rōnis ⁊ ēt exceſſus cibi. Vñ dr̃ Eccle. iij. ꝙ ſanitas eſt anie ⁊ corpis cibus ſobrius ⁊ potus. ¶ Secunda virt⁹ amethiſti ē qr dicitur facere vigilē. ⁊ hoc cōpetit abſtinentie q̄ duꝫ cibos ſubtrahit fumoſitates capitis ⁊ per conſequens ſō/num minuit ⁊ vigilantiā creſcere facit. ¶ Tertio dr̃ amethiſtus malam imagina/tionē ſeu cogitationeꝫ tollere qḋ ſiue ve/rum ſit ſiue non cōpetit tñ temperantie vere q̄ dū impudicos fugit tactus ⁊ aſpe/ctus malas ꝑ conſequens imaginationes ⁊ cogitatiōes auertit ſm illud Iob. xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis vt nec co/gitarem quidē de virgine. ¶ Quarto dr̃ hēre diſpoſitionē amethiſtus ad bonū intellectum. Et hoc cōpetit ſpūaliter ſancti/tati caſtitatis ex eo ꝙ act⁹ venereus ⁊ ei⁹ dilectio vehemens in tantum rationē ab/ſorbet. ꝙ impoſſibile eſt aliqd intelligere in ipſo vt Phi. dicit i n. vij. Ethi. ⁊ Hyero. etiam dicit ꝙ illo actu ēt matrimonia/liter facto ſanctuſſpiritus non tangebat corda prophetaꝝ. Ex quo argui poteſt ꝙ caſtitas multum confert econtrario. ¶ Quinto dr̃ amethiſtus mollis ad ſcul/pendum. Et hoc competit modeſtie que reddit hominem mollē.i. facilem ⁊ acco/modum ad oēm pulchrā ſcripturaꝫ.i. ad oēm bonam informationem ⁊ cōpoſitio/nem ſeu actionem. Vñ Ambroſius dicit in libro de officiis ꝙ in modeſtia conſiſtit pulchritudo viuēdi ⁊ ornatus ad omnē actionem accommodus.

¶ Capitulū. xxxviij

Tymens deū aſſimilat̃ beril/lo. ¶ Primo rōne coloris qr licꝫ beril⁹ lapis viridis i viriditate ſua ſmaragdo ſit ſimilis. Tñ decem ſunt genera eius vt dicit Diaſc. ⁊ ꝙ inter beril/los q magꝭ pallet melior eſt. Et qr homi/nes timore ſubito ꝑcuſſi palleſcere cōſue/

uerūt. Ideo ſignificatur ꝙ ſicut inter
berillos ille eſt melioꝛ qui magis pallet.
Sic inter bonos hoies ille eſt melioꝛ q
magis timet deū.ſ.timoꝛe filiali q eſt ti/
moꝛ reuerentie. ¶ Secūdo rōne vigoꝛis
qꝛ virtus berilli eſt vt dicit. Diaſco.ꝙ cō
tra pericula hoſtiū inuictū reddit homi
nem ⁊ eū facit mitem. Sic timoꝛ domini
erga bonos homines reddit hoiem mit
tem. Sed cōtra ſpūales hoſtes facit eū in
uictū ⁊ terribilez. Timoꝛ eni ſm Grego.
ſm viaz ſeculi facit hominē debilem ſed
ſm viā dei facit hominē foꝛtem. ¶ Ter/
tio rōne agnitionis qꝛ berillus facit bo/
num ingeniū qđ cōpetit timoꝛi dñi q di/
cit eſſe initiū ſapientie. pſal. Initium ſa/
piētie eſt timoꝛ dñi. ¶ Quarto rōne hu
moꝛis qꝛ berillus ſarat oculos hūidos
Humoꝛ eni oculos cecans eſt pcīn ſiue
peccandi affectus quem timoꝛ dñi expel
lit Eccl'ij.j. Timoꝛ domini expellit pcīn.
¶ Quinto rōne caloꝛis. qꝛ berillus ma/
num geſtātis exurit ſi radio ſolis oppo/
natur. Sic timoꝛ dñi cū radio ſolis.i.cuz
amoꝛe chꝛiſti icaleſcit. Vñ ſi ſit timoꝛ dñi
cū amoꝛe manū geſtantis exurit ſic ꝙ fa/
ciet eū feruētiſſime opari: ita vt nihil ne
gligat Eccl'ij.vij. Qui timet deū nihil ne/
gligit. ¶ Sexto rōne honoꝛis qꝛ berillꝰ
vt dr̄ hominez magnificat. Quod de ti/
moꝛe dñi verius puto ꝙ̄ de berillo: qꝛ q
timet deum alia timent eum. Eccl'ij.xlv.
Magnificauit eū in timoꝛe inimicoꝝ ⁊c.
¶ Septimo rōne amoꝛiſ. Maxime.n.be
rillus diligere ⁊ fouere dr̄ copulam cōiu/
galem. qꝛ timoꝛ dñi neceſſarius eſt ꝯiuga
tis. Prouer.xxxj. Mulier timēs deū iſpa
laudabitur. Tho.vj. Accipies ỽginem cū
timoꝛe dei ⁊ amoꝛe filioꝛum magis ꝙ̄ li/
bidinis ductus.

¶ Capitulum.xxxviij

TRibulatio aſſimilat̄ plum
bo. ¶ Pꝛio rōne genitu/
re: qꝛ aliqñ plūbū ſiue ma
teria eius gignit̄ ⁊ inuenit̄
cū auro.qñqꝫ cū argento.
qñqꝫ ꝑ ſe ſolū in ſuo loco
pꝛopꝛio.i.vena. Nā in aurifodinis cum
materia auri qdam lapilli nigri inueniū
tur qui ab auro ꝑ ſe ſeparatim cōflantur
⁊ in plumbū totaliter per ſe reſoluūtur.
Et inde eſt ſm Iſid. ꝙ tāta eſt pōderoſi/
tas auri vt plūbi: plūbum vero qđ eſt ni
grū aut ex ſola vena funditur: aut cū ar/
gento naſcitur mixtimqꝫ ꝯflatur. Et in il
la cōflatione pꝛimo pꝛocedit ſtānum: de/
inde argētū. tertio ỽo qđ remanet ꝑ con
flationē eſt plūbum nigrū. Tunc aūt ſpi/
ritualiter inuenitur plumbuz cum auro
quādo grauis eſt tribulatio ⁊ poꝛtat̄ cum
quodā gaudio. Hoc eniꝫ facit ſola chari
tas q̄ auro aſſimilat̄: cuius ꝓpꝛium eſt le
tificare coꝛ. Et huius ſignū eſt cū ex iniu
ria quā patit̄ contra inferentē non irrita
tur nec eū diligere deſerit. Et h̄ duo ſi/
mul iuncta ſcꝫ iniurie paſſio ⁊ iniuriātis
dilectio q̄ ſunt in cōiunctione auri ⁊ plū
bi perfectā patientiam faciūt. Vnde perfe
cta patientia eſt q̄ ⁊ ipſum amat quē poꝛ
tat. Nā tolerare ⁊ odire nō eſt ỽtus mā/
ſuetudinis. ſed velamentum furoꝛis. Vn
de charitas ſm aplm nō ſolū patiens eſt
ſed etiā benigna. Sed plūbū inuenit̄ cuꝫ
argēto qñ ipſa tribulatio poꝛtat̄ ſapien/
ter. Nā argētū claritatē ſapientiā ſignat
de qua dr̄ Sapiē.vj. ꝙ clara eſt que nun
ꝙ̄ marceſcit ſapiētia. Sapiētis eni eſt cō/
ſtāter ferre aduerſa ⁊ ñ deficere animo, in
eis. Tūc aūt inuenitur plumbū per ſe ſo/
lū ⁊ in vena ſua qñ ipſa totaliter grauis
eſt in peccatoꝛe q deſtitutus eſt oi hono/
re vel ỽtute: ⁊ tūc ipſa tribulatio poꝛtat̄
inſipiēter ⁊ eſt in vena ſua qꝛ vena ⁊ cau
ſa tribulationū cōmuniter eſt pcīn Ro.ij
Tribulatio ⁊ anguſtia in oēm animā ope
rantis malum. Pꝛima ergo tribulatio ē
ſanctoꝝ que ſeꝫ poꝛtat̄ letanter. Secūda
fuit phoꝝ quoꝝ quidā tribulatōes poꝛta
uerūt valde ſapiēter. Tertia eſt peccatoꝝ
que poꝛtat̄ inſipiēter.i.ipatiēter.. ¶ Secū
do rōne tincture qñ plumbū aliqñ albe
ſcit qñqꝫ rubeſcit qñqꝫ nigreſcit. Albeſcit
quidē qꝛ ſicut dicit Hermes in libꝛo ſe/
xto alchimie ſi plūbum ſuꝑ acetū effun/
das cōdēſat ipſū. Nā acetū eius penetra
bit ſubſtantiā ⁊ in puluerez ꝯuertet ⁊ in

colorẽ album ipſuꝫ ceruſe cõmutabit.ſꝫ ſi ſuper ipſum plumbum acetuꝫ fuderis albeſcit:⁊ tũc acetuꝫ deſtruitur. Tunc autẽ ſuper acetũ plumbũ effundiť quãdo grauis tribulatio quã quis patiť ab ipſo patienter ꝓ penitẽtia peccati ſui ſuſcipitur ⁊ portatur.ſ.vt reputet ⁊ acceptet ſe pro peccato ſuo pati. Naꝫ ſicut per plumbũ grauis tribulatio ſic per acetũ fortis ⁊ cõpunctiua penitẽtia deſignať. Et talis penitentia que tribulationem amplectitur plumbũ conuertit in puluereꝫ.i. ipſaꝫ tribulationẽ in anime humilitateꝫ. ⁊ in albedinem ceruſe.i.in purificationem ⁊ claritatem conſcientie vel anime claritateꝫ. Sed tunc econtrario ſuper plumbũ effunditur acetum quando ipſa penitẽtia pro tribulatione reputatur ſicut eſt in accidioſis quibus penitẽtie onus graue eſt ⁊ penoſum. Unde penitentia videtur eis magna tribulatio ⁊ tedium. Et ideo tunc virtus aceti deſtruitur qꝛ talis penitẽtia in angaria portata inutilis efficitur. Tũc aũt plumbũ bene rubeſcit quãdo igne incendiť. Nam plumbũ aduſtum colorem vermileum ⁊ obſcurum generat. Tũc autem plumbum aduritur quando patientis cor diuino amore incẽdiť:⁊ tũc ipſuꝫ plumbũ generat colorem vermileũ ⁊ feruorem igneuꝫ:qꝛ feruentior ⁊ inflãmatior ex ipſa tribulatiõe efficiť:ꝗuis iſte feruor propter ſenſualitatis penam ſemper aliqd obſcuritatis habeat admixtũ. Tũc autem nigreſcit plumbum quãdo in ſua vena generatur. Nam ſm Ariſto.in.iiij. Metheo.plumbuꝫ generatur ex ſulphure groſſo nõ depurato ſed feculento ⁊ argento viuo nõ puro. Unde ex imundicia ſulphuris contrahit nigredinem ⁊ quandam humiditateꝫ: ex cuius cõtactu manus tangentis inficitur. Et hec imundicia ad horam per abſterſionem aliquantuluꝫ a plũbo remoueri poteſt:ſed ex toto remoueri nõ poteſt. Quia quãtũcũqꝫ plumbuꝫ abſtergatur vt etiam argentuꝫ eſſe videatur:naturaꝫ tamen eius quod eſt plumbuꝫ non imutat. Plumbum autem in ſua vena eſt quando peccator tribulatur ꝓpter ſua peccata. Et hoc eſt ex ſulphure feculento.i.ex imundicia peccatorum ſuorũ carnaliũ ⁊ argento viuo.i. ſuoruꝫ peccatoꝝ ſpiritualiũ:vt ſuperbia inuidia ⁊ vanagloria ⁊ hmõi in quibꝰ ipſe peccator tribulatus perſiſtit.tũc plumbũ ipꝫ denigrat ⁊ inficit:qꝛ ipſa tribulatio quẽ omnino ad penitentiam non mutat amplius corrumpit ⁊ fedat.qꝛ dato ꝙ pena occupatus ab actu peccati deſiſtat.tamen tentatione ⁊ euaſione pene habita ſtatim redit ad priſtina ⁊ adhuc ad deteriora.

¶ Tertio ratione efficacie. Naꝫ plumbũ habet primo ṽtutem diſſolutiuam. Dicit enim Hermes ꝙ plumbum in ſua ebullitiõe oiuꝫ corpoꝝ ſolidoꝝ duriciã ſoluit etiam adamãtis. Sic tribulatio feruens freqnter dura corda emollit etiã magnorum peccatoꝝ. ¶ Item habet ṽtutem refrigeratiuam. Unde ſm Augu. Contra vſtionem ignis ⁊ apoſtema calidum miro modo valet. Quaſi auteꝫ vſtura ignis incenſa eſt concupiſcentia carnalis ⁊ quaſi apoſtema calidum eſt feruens delectatio carnis cõtra que tribulatio grauis miro modo eſt efficax ⁊ vtilis. Naꝫ malitia vnius hore obliuionẽ facit luxurie maxime:vt dř:Eccli.ij. ¶ Iteꝫ plumbũ hꝫ ṽtutem conſeruatiuam ⁊ purificatiuam.qꝛ ſicut dicit Hermes plumbum quibus miſcetur partes homogenias congregat ⁊ etherogenias ſeparat ⁊ mundificat. Et ideo cum argento ponitur in fornace vt argentũ facilius mundificetur. Partes eni argenteas a conſumptione preſeruat.⁊ ſua conſumptione argentum purgat. Hoc idem dicit Hyeroni.ſuper illud Iere.v. Conſumptum eſt plumbũ ⁊c̃. Similiter tribulatio patienter portata animam ad ſeipſam colligit ⁊ congregat mala deſideria ab ea ſeparat ipſamqꝫ a malo purgat ⁊ in bono conſeruat.

¶ Capitulum.xxxix.

Virginitas aſſimilať lapidi illi q vocať aſterites. Hec gemma incluſam in ſe otinens luceꝫ ſicut ſtellam intus ambulanteꝫ reddit ra

dios candidātes. Similiter ṽginitas exterius eſt cādida per carnis incorruptionem lucida per gratie ſplendorem. Unde intus in mente eſt vt ſtella que habet incorruptibilitatem ꝛ luminoſitatē ꝛ mobilitatem. Similiter mens interior ṽginuꝫ debet eſſe incorruptibilis per virginitatis amorē.i.qꝛ virginitas eſt in carne corruptibili perpetue incorruptionis meditatio ꝛ fulgens per dei agnitionem ꝛ mobilis per orationis frequentationē. Mouetur enim mens ꝛ aſcendit per orationem in deum ſm Damaſcenū. Item radios.i.conſiderationes ꝛ contemplationes rationis debet facere candidos.i. mundos. Virginitas enim multuꝫ confert ad contēplationis puritatem vel ṽgo carne dꝫ habere interius lumen diuine grē in mente quod reddat eam vt ſtellam in ſe incorruptam per caſtitatem fulgidā alijs ꝑ morū honeſtatem ꝛ mobilem ad operandum.i.ad bonorum operum ſtudioſitatem.ſ.vt ocio non reſoluatur.

¶ Capitulum.xl.

Virtutes ſeptem aſſimilantur ſeptem ſpeciebus metallicis. Primo eni argēto viuo qđ eſt elemētum ſm pħm ſiue materia omniū metallorum aſſimilaꝛ fides. qꝛ ſm Apoſtolum fides eſt ſuba.i. fundamentū oīuꝫ ṽtutū ꝗ tunc eſt vt viuū argentū qñ bonoꝝ operū hꝫ ꝯtinuū motū Fides.n. ſine operib⁹ mortua eſt. ¶ Scđo eri aſſimilaꝛ ſpes rōne duricie ſiue ſoliditatis. Eſt.n. ꝑꝑ ſuā duritiā ꝛ ſoliditatem maxime durabile. Lapis.n.ꝗ ꝑ decoctiōnē educiꝛ maxīe duricie eē ꝓbaꝛ. Sꝫ es interdū ꝑ decoctionē maximi caloris ꝓduciꝛ. Nā lapis ſolut⁹ calore in es ꝯuerti vt dꝛ Job.xxviij. ꝗuis es cōit frigido coaguleꝛ nec es de facili frāgiꝛ. Hāc ſoliditatē facit eē in hoīe ſpes celeſtiū ꝓmiorū vt tribulatiōib⁹ ꝛ ꝑſecutiōib⁹ minime frāgaꝛ ꝑꝑ qđ diciꝛ. Job.xxxvij.ꝙ celi.i.celeſtium premioꝝ ſpem certā hñtes quaſi ere ſolidiſſimo diffuſi ſūt. ¶ Tertio charitas aſſimilaꝛ auro qꝛ preeminet alijs ṽtutib⁹ ſicut auꝝ ceteris metallis. Nā inter metalla nihil eſt pulchrius ꝛ precioſius vel in ṽtute efficacius auro: ſic etiam charitatē prefert Apo. ceteris ṽtutibus: qꝛ diciꝛ.j.Cor.xiij. Nūc aūt manēt fides ſpes charitas tria hec: maior aūt horuꝫ eſt charitas. Et ſi preeminet ṽtutib⁹ theologicis multo magis alijs. ¶ Quarto argento ſolido aſſimilatur iuſticia rōne claritatis. qꝛ argentū album eſt ꝛ claꝝ. eſt.n. poſt aurū omniū metalloꝝ clarius. Qđ bene iuſticie cōpetit de qua pħus dicit in q̄nto Ethi.ꝙ eſt preclariſſima virtutū ꝙ neqꝫ lucifer: neqꝫ heſperus eſt ita clarus ¶ Itē argentū ꝗuis ſit durum eſt tñ liq̄bile ꝛ ductibile. Sic eſt homo iuſtus ꝗ ꝗuis ſit rigidus. tñ per correctionē eſt flexibilis ꝛ ductibilis per compaſſionē. Nā ſm Gregoriū vera iuſticia cōpaſſionē hꝫ falſa ṽo dedignationem. ¶ Quinto ſtanno aſſimilaꝛ prudentia qꝛ ſtannū eſt inter metalla ſeparatiuū ꝛ diſcretiuum. Ab auro enim ꝛ argento es diuidit ꝛ plūbū diſcernit. Sic eni prudentia hꝫ diſtinguere vel diſcernere ꝗ ſunt magis vel minus bona aut ꝯferentia aut vtilia. ¶ Item prudentie diſcretio oēs ṽtutes alias dirigit ꝛ cuſtodit: qꝛ oīs ṽtus ſine diſcretione periret ſicut etiā ſtānū alia metalla ab igne defendit. Unde cū natura eris ꝛ ferri ſit duriſſima ſi tamen abſqꝫ ſtanno igni apponantur vruntur ꝛ cremantur. Unde ſi ſtanno vaſa erea ſuperſtannantur malicia eorum compeſcitur ꝛ cibus in eis gratioſior efficitur. Similiter omnia opera efficiunꝛ grata cum ſunt prudenter ꝛ diſcrete facta. ¶ Sexto ferro aſſimilatur fortitudo. Nam ferrum a feriendo dicitur: qꝛ ſua fortitudine ꝛ duritia feriendo domat omnia metalla. Sic vir fortis vbi expedit ſuo vigore aggreditur ꝛ vincit omnia genera periculorum. ¶ Septimo temperantia aſſimilatur plumbo. Nam plumbum ſm Conſtantinū cum ſit humidum ꝛ frigidū in ſecūdo gradu venerem ꝓhibet ſi plūbi lamina duobus lūbis apponatur. Et iđ frater Ambro. đ ſenis de ordine predicatoruꝫ ſingulari grā

ꝑditus apud oēs ⁊ ad cuiuſ ſanctitatem ⁊ merita declaranda multa poſt mortē eiꝰ dñs miracula oñdit: inuētꝰ fuit portaſſe in morte lūbare de plūbo oī eni ingenio vſus ē ad ſuam ṽginitatem dño conſeruandaꝫ. Nec ſuo fraudatuſ ē voto: qꝛ ꝑ ut eius ꝯfeſſores teſtati ſūt integrā ⁊ illibatam cordis ṽginitatem ac ṽginitatem carnis ſue omni tpe cuſtodiuit. Qua igiť ad tempantiā ꝑtinet libidinē ⁊ venerē ꝓhibere: vñ caſtitas ē ꝑs tempantie. pꝫ ꝙ nō incōgrue tēperantia plūbo aſſimilať. ¶ Item ſm eūdem Cōſtantinū ictꝰ ſcorpionum ⁊ draconum mitigat. Et ſic temperantia carnis etiaꝫ demonis tentatōes mitigat ⁊ eas ſuperare facit.

¶ Capitulum. lxi.

Chriſtꝰ aſſimilať petre ſm illud Apo. i. Corinth. x. Petra aūt erat xp̄us. Nā in petris cōſiderať ſubſtātie ſoliditas: materie puritas. figure diuerſitas. ṽtutis ſpecioſitas ⁊ multiplex vtilitas. Que oīa competūt xp̄o qꝛ ipſe fuit ſolidus ꝑ patientiaꝫ: purus per innocentiaꝫ ṽtuoſuſ ꝑ efficatiam ꝑcipue miraculoꝝ ſpecioſus ꝑ apparētiam diuerſas figuras habuit diuinaꝫ ⁊ humanam Hebre. x. Cum ſit ſplendor glorie ⁊ figura ſubſtantie eius. ¶ Itē multipliciter vtilis ꝑ vitaꝫ ⁊ doctrinā. Sūt. n. petre vtiles in edificijs ꝯſtruēdis: plateis ſternēdis. i pōtibꝰ faciendis. i hoſtibꝰ expugnādis. i lupis ⁊ canibꝰ effugandis: ꝓ infirmitatibꝰ varijſ ſanandiſ ꝓ turribus regis ampliandis. ꝓ caſtriſ ⁊ ciuitatibus muniendis. ꝓ hoſtibus feriendis ⁊ ſe defendendis. Que oīa xp̄s fecit. Ipſe eni in mundū veniens ſpūalis eccleſie edificiū cō ſtruxit: cuius ipſemet angularis lapis ad fundamentū fuit. Ipe etiā plateas. i. latitudines populoꝝ vel humiles ⁊ planas mentes fideliū diuerſis lapidibus ideſt donis vel virtutibus ſtrauit Ipſe quoqꝫ pontem penitentie ad flumē peccati pertranſeundū fecit. Ipſe hoſtes ſpirituales ꝓ nobiſ expugnauit. Ipe lupos ideſt hereticos ⁊ canes ideſt perſecutores effugauit. Ipſe autem infirmitates varias taꝫ carnales ꝙ ſpirituales ſanauit. Ipſe turres regis ideſt potentias bene regentium ampliauit. Ipſe etiam ciuitates ⁊ caſtra ideſt fideliuꝫ habitacula angelorum ſcꝫ cuſtodia muniuit. Ipſe etiā a demonibus ⁊ quibuſlibet tentationibꝰ nos protegit ⁊ defendit. ¶ Chriſtꝰ etiaꝫ aſſimilatur chryſolito qui eſt lapis egyptiacus vt auruꝫ lucens ſicut ignis ſcintillans. ⁊ mari ſimilis ad virorem declinās Ita dominus noſter Ieſus chriſtus fuit ſicut aurum lucens per ſapientie ſplēdorem. ſcintillās per doctrine feruorē. mari ſimilis per paſſioniſ dolorem. ad virorem incorruptionis tendens per carnis reſurrectionē. Iteꝫ dicit Diaſco. ꝙ chryſolitus in auro poſitus ⁊ in ſiniſtro lacerto portatꝰ terrere ⁊ fugare demones dicitur. ⁊ cōtra timores nocturnos iuuat. ⁊ melancoliam euacuat. Que ſiue vera ſint ſiue non. tamem per ſimilitudinā veriſſime chriſto competūt. Qui tunc ponitur in auro quando pre cunctis diligitur qꝛ ſicut aurum precedit omnia metalla ita amor chriſti debꝫ excedere omnes alios amores. Sꝫ tūc in ſiniſtro lacerto portatur quando aduerſitas ⁊ tribulatio ꝓ eo patienter ſubſtinetur. Vel quando i tribulat iōe eius exemplū pre oculis habet vel ipſius auxilium inuocatur. Ipſe eni deuote inuocatus fugat demōes ideſt tētatiōes manifeſtas ⁊ timoreſ nocturnos ideſt tentationes occultas que magis ſūt timende. ⁊ euacuat melācoliam. ideſt triſticias ⁊ accidias ſcꝫ conſolationes infundendo. ¶ Ipſe enim electoſ ſuos h̓ refouet per gratie cōſolationem. ſed i futuro replebit eos perfecta conſolatiōe eterne glorie. In qua ipſe cum patre ⁊ ſancto ſpiritu viuit ⁊ regnat deus ⁊ nunc ⁊ ſemper in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicit liber ſecundꝰ de ſimilitudinibus rerum.

Incipit prologus libri tertii.

Videte ficulneam ⁊ oĩes arbores cũ producunt iam ex ſe fructũ ſcitis qm̃ prope eſt eſtas: ita ⁊ vos cuȝ videritis hec fieri ſcitote qm̃ ꝓpe eſt regnum dei: Lu. xxj. Verbũ eterni patris ⁊ dei vnigenitus filius noſtre ꝑditioni cõpatiens et ꝓuidẽs ſaluti ſicut nobis ſimilis fieri voluit in natura: quia ſcȝ exinaniuit ſemetipſum formã ſerui accipiẽs in ſimilitudinem hominũ factus: et habitu inuentus vt homo. Ita etiam nobis ſe ꝯformauit in doctrina. Nam ſicut verbũ caro fctm̃ eſt ⁊ verus homo eſt: ſic hominũ doctor effectus eſt ⁊ modo humano nos docuit. Naturalis nanqȝ modus eſt hominum quoꝝ intellectiua cognitio a ſenſu ſumit initiũ ex ſenſibus intelligibilia cape: et ꝑ viſibiliũ ſimilitudines corpoꝝ etiã in inuiſibiliũ ⁊ ſpũalium noticiam deuenire. Quẽ modũ factor hominũ vt homines inſtrueret tenens cum nos de ſpũalibus docere voluit: frequẽtiſſime de corꝑalibus rebus tam naturalibus ꝗ̃ politicis methaphoras introduxit: ſicut in euangelijs patet. Has aũt ſimilitudines reruȝ chriſtus tanto moderamine tradidit vt in eis nõ tm̃ rudes facillime informaret: ſed ⁊ quorũcũqȝ excelſa ingenia ſublimiter exerceret. Quapropter in verbis propoſitis plantaꝝ ſeu arboꝝ exempluȝ introduxit ad regni dei tempa deſignãda. Videte inquit ficulneam ⁊ oĩes arbores ⁊c̃. Vbi nõ ocioſe dominus inter omnes generaliter arbores de ficulnea ſoluȝ curauit facere mentionem vtpote de cuius ſingulariter folijs leguntur primi noſtri parentes poſt tranſgreſſionẽ ꝑcepti nuditatis ſue ignominiam cõtexiſſe. Nam Geneſ. iij. dicitur: Aperti ſunt oculi amborum ſcilicȝ Ade ⁊ Eue. Cumqȝ cognouiſſent ſe eſſe nudos conſuerunt folia ficus ⁊ fecerunt ſibi perizomata. Vult ergo nõ incongrue dominus ꝙ ſicut ficulnea in mundi principio humane tranſgreſſionis primum extitit tegumentum Ita quoqȝ in mundi termino fiat vicine: humane reformationis indicium. Cum producunt inquit ex ſe fructum ſcitis ꝗ̃niam prope eſt eſtas. Vbi nota ꝙ non incongrue dominus per fructificationem cõmuniter arborum que tempore fit eſtatis regni dei ⁊ iudicij vltimi preſentiam deſignauit. Quia cum illud iudicium venerit bonitas dei apparebit in ſanctis. Nam virtus radicum in hyeme non videtur quia ramos vacuos folijs et fructibus dimittit que tamen in eſtate apparet: cum eaſdem videlicȝ arbores fructibus ⁊ frondibus replet. Similiter in cõmuni iudicio bonitas virtutis dei i ſanctis apparebit: cum eos omni infirmitate ⁊ penuria depoſita decorabit. Ita inqͥt cum vos videritis hec fieri ſcitote quoniam prope eſt regnum celorum. Regnũ vtiqȝ de quo dicet: Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum eſt ⁊c̃. Matth. xxv. Hoc quippe regnum in quo conformabit ſaluator corpus humilitatis noſtre configuratuȝ corpori claritatis ſue ita vt regnum dei etiam intra nos ſit. Sed quia nos generaliter dominus ad omnes arbores conſiderandas inducit. Videte inquit nõ ſolum ficulneam ſed ⁊ omnes arbores ⁊c̃. vt hanc ipſius doctrinam melius nos implere poſſimus. In hoc tertio hui⁹ operis libro expletis mineralibus: de plantis ⁊ arboribus ac de ipſarum partibus ⁊ varijs proprietatibus earundem introducemus exempla: quibus non de vltimis temporibus tantum (vt introduxit in verbis prefatiſ dominus) inſtruamur: ſed in noſtris magis actibus ⁊ moribus dirigamur.

Explicit prologus libri tertij.

¶ Capitulum primum.

ABdicatio tēporaliū assimilaꝛ putatiōi arborum. ¶ Primo qꝛ putatio arboris facit arborē magis crescere. Videmus enim ꝙ arbor amputatis inferioribus ramis circūstantibus eam magis crescit in directum superius: quia humor qui tendebat ad ramorum nutrimentum totus conuertitur in arboris augmentum. Sic etiam simili modo amputatis temporalibus curis per assumptionem videlicet volūtarie paupertatis duz totus animus ad spūalia trahitur miro modo in spirituali gratia proficit ⁊ augetur. Unde Gene. xli. dicitur. crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. ¶ Secundo putatio arboris facit eam magis virescere. Videmus enim ꝙ arbores interdum dum multū veterascunt efficiuntur aride ⁊ suam viriditatem amittunt ex eo ꝙ postꝗ̄ planta senuit decrescit cortex eiꝰ. ⁊ ex frigiditate clauduntꝛ pori radicis eius. ita ꝙ humorem qui plantam nutrit igredi ꝓhibet ⁊ sic ipsa arbor arescit. sed si tūc ꝓscinduntur ⁊ putantꝛ rami arefacti superius. ⁊ scindatur radix inferiꝰ. multo firmitis trahit succum per lignū radicis. ⁊ non per corticez. ⁊ sic incepit emitere surculos ⁊ ramos virentes. Sic etiā simili modo solicitudo ⁊ occupatio tēporaliū velut quoddam anime seniū corticem arboris idest exercitium extrisecuz viri spiritualis facit decrescere qꝛ tanto minꝰ exercitatur quis in spūalibꝰ quanto plus occupatur in temporalibꝰ. ¶ Item radicem cordis infrigidat. ⁊ poros eius idest affectus claudit. Quia quanto plus cure temporalium crescūt tāto spirituales affectiones in mente frigescunt ⁊ deficiūt. Est ergo necessaria vt arbor reuiuiscat amputatio ramorum idest abdicatio tēporalium occupationuz. Et postꝗ̄ radix cordis cultello cōpunctionis se deo multis scissuris idest cōsiderationibus ⁊ affectionibꝰ deuotis aperuerit. fiet noue pullulatio gratie. ⁊ apparebit noua viriditas. i. noua cōuersatio plāte. hoc ē spūalis persone Et de hac renouatiōe viriditatis loquitur Apost. ad Ephes. iiii. dicēs Renouamini spiritu mētis vestre ⁊ induite nouum hominē ⁊c̄ ¶ Tertio qꝛ putatio arboris facit eaz magis fructificere ex eo ꝙ per putationez purgaꝛ a superfluo humore aquoso. q īpedit humorē vnctuosuz ex quo fructus producūtur. Nā humor vnctuosus est materia fructuū ex q̄ ꝓducunꝛ fructus. sicut humor aquosus ē materia foliorum. Unde Johānis decimoquinto dicitur. Omnem palmitem q fert fructum purgabit eum vt fructum plus afferat. Ita etiam similiter amputatis ⁊ abdicatis temporalibꝰ curis humor aquosus deficit. idest mundanus amor. q est materia foliorum idest vanitatuz ⁊ leuitatum. ⁊ humor vnctuosus idest amor gratuitꝰ ⁊ spūalis proficit qui fructꝰ bonorum operuz facit abūdare Col. i. Ambuletis digne deo per omnia placētes et omni opere bono fructificantes ⁊ crescētes in scientia dei.

¶ Capitulum. ii.

ABiecti a mundo recolligūtur a deo. Cuius exemplū apparet in balaustia que ē flos malogranate. que duz cadit ab arbore siue ramo recolligitur a medico. Est enim hic flos frigidus ⁊ sicus ⁊ habet virtutem restringendi ⁊ desiccandi humorem. Unde valet contra dissenteriam ⁊ sanguineū fluxum ventris. vomitum etiam colericum stringit si coctus in aceto super furculam pectoris apponatur. Illi autem quasi de arbore cadunt qui ā mundo despiciuntur ⁊ abiiciuntur. sicut pauperes qui sunt frigidi ab estu auaricie. ⁊ continentes qui sunt sicci ab humore ⁊ fluxu luxurie. ⁊ mites qui restringūt vomitum colere. i. impetum ire. Nam pauperes despiciuntur ab auaris tanquam homines inutiles. continentes despiciuntur a carnalibus tanꝗ̄ homies steriles ⁊ aggrestes. Mites vero despiciū

tur a ſuperbis tanq̄ homines puſillani-
mes. Sed lz tales eijciantur ab arbore. i.
a mundo tanq̄ inutiles tamen recolligū-
tur a medico. i. a xp̄o tanq̄ p̄cioſiſſimi flo-
res. Unde Apoſtol⁹ dicit. i. Cori. i. Que
ſtulta ſunt mundi elegit deus vt confū-
dat ſapiētes: ⁊ īfirma mundi elegit deus
vt confūdat fortia. ⁊ ignobilia mūdi ⁊
cōtēptibilia elegit deus ⁊ ea que nō ſunt
vt ea q̄ ſunt deſtrueret. vt nō glorietur
omnis caro in conſpectu eius. Vñ patz ꝙ
hec abiectio mūdi bona ē propter qđ di-
cebat. p̄s. Elegi abiectus eſſe in domo dei
mei q̄ habitare in tabernaculis peccatorū

Capitulum. iii.

ABſtinētia aſſimilatur ar-
bori que dr̄ agnus caſtus.
Que ſcz eſt arbor calida ⁊
ſicca. vnde flos eius ſiue ſe-
men poros corporis aperi-
endo. ſpūs euaporādo: hu-
miditatem naturalem cōſumendo caſti-
tatem inducit. Et ideo flos eius maxime
agnus caſtus dr̄. q: ſuo odore ⁊ uſu: ut
dicit Diaſco. homines caſtos reddit. Si-
militer etiam abſtinentia ⁊ afflictio car-
nis certum eſt ꝙ caſtitatem inducit ⁊ eti-
am cuſtodit. tum q: vigorem carnis mi-
nuit. tum q: materiam luxurie ſcz hu-
morem ſeminalem. qui ex cibo cauſatur
ſubtrahit. Nota ergo ꝙ agnus caſt⁹ tria
facit ſine quibus abſtinentia paruz valz.
¶ Primū ē ꝙ poros aperit. q̄ſi aūt poris
anie ſūt ſēſ⁹ corporis qui ad ſpiritualia ⁊
vtilia dēbēt aperiri. ſ. oculi ad vidēdū vti-
lia. ad plorādū peccata. ⁊ ad legēdū ſpūa-
lia documēta. Itē nares ad atrahēdum
odores. idē bonorū exēpla ⁊ os ad ꝯfitē-
dū peccata. ⁊ ad īſtruēdū proximū ad lau-
dandum deum. ad percipienduz cibū ſa-
cramentalem. ¶ Secunduz eſt q: agn⁹ ca-
ſtus ſpūs euaporādo educit. Sic ſimili-
ter ab anima ieiunātis euaporari ſpirit⁹
debent hoc eſt progredi ſpūales medita-
tiōes: ſpūales affectiōes. ⁊ ſpūales oratio-
nes. ¶ Tertio rōne minutionis. q: agn⁹
caſtus humorem nutrimētalem minuit
ſiue conſumit. Hic eſt humor cibalis ex

quo luxurie materia fluit que dum abſti-
nens ſubtrahendo minuit luxurie fluxū
conſumit. propter quod dicit Hieron. ꝙ
ſine cerere ⁊ baccho. id ē ſine cibo ⁊ potu
friget ven⁹. Et redditur homo ita p abſti-
nentiam corpore caſtus ⁊ ſpū manſue-
tus vt recte agnus caſtus dicatur. ¶ Itē
abſtinentia a delicijs corporalibus p̄ſer-
uat ſpūm a viciorum paſſionibus. Cuius
exemplu3 apparet in pino. Nam pinus
diu durat ſi a ſuis corticib⁹ fuerit ſpolia-
ta. eo ꝙ inter lignū ⁊ corticē vermes ſūt
qui lignuz corrodunt. Quaſi enī exterio-
res cortices arboris ſūt exteriores delicie
carnis. ex quibus inter carnem ⁊ ſpūm. ſ.
in ſenſualitate vermes ideſt carnaliū de-
ſideriorum paſſiones generantur quib⁹
ſpūs vehemēter corrodit. id ē moleſta-
tur ⁊ diſſipatur. Sz corticibus ideſt deli-
cijs amotꝫ hmōi vermes ideſt carnis paſ-
ſiones pereunt ⁊ ceſſant. ⁊ tunc ſpūs q̄ſi
liber a carnis corruptela incorruptibilis
ꝯſeruat. Aplus ad Colocen. iiii. Expoliā-
tes veterem hominem cū actibus ſuis

Capitulum. iiii.

ADuerſitas mundi plerūq3
hominez ad ſeipſum redu-
cit. ſicut p̄ſperitas ecōuer-
ſo educit hominē a ſeipſo
Cui⁹ exēpluz apparet i flo-
ribus qui frigore noctis
contrahūtur ⁊ calore diei foras euocāt
Quaſi enim frigus noctis eſt rigor ad-
uerſitatis. hic florē contrahit dum ho-
minē tangit. ad ſeipz redire ſeq3 recogno-
ſcere cogit. Sed quaſi diei calor ē p̄ſperi-
tas fauoris. qua duz homo inaniter ex-
tollitur extra ſeipſuz vagatur. Itē aduer-
ſitas ſeculi ſic homini habēti gratiā dei
p̄deſt. ſic nō eā habēti nocet. Cui⁹ exēplū
apparet i piro quia piruz poſt cibum co-
meſtum prodeſt ex eo ꝙ laxatiuum eſt.
Nam comprimit cibaria ad locum deco-
ctionis ⁊ neruos orificij ſtomachi cōfor-
tat. Sed ante prandium ſumptum cōſti-
pat. Et ſi quis multa ⁊ ſepe ex eis come-
dat. vermes in ventre generat. ⁊ colicā
paſſiōem duram ⁊ incurabilem prouo-

cant. Cibus aūt ⁊ nutrimentū anime eſt
gratia dei. Nam ſicut dicit pħs ex eiſdeꝫ
nutrimur ex quibus ſumus ⁊c̄. Sumus
enī ſpūaliter per grām dei ſm̄ illud Apo.
j. Coꝛ. xv. Grā dei ſum id quod ſum. Er
go ex grā dei nutrimur. Si quis ergo ex
hoc cibo vel nutrimento refectus ſit ſcꝫ
ꝙ grām dei habeat in ſe vtiliter piruꝫ ſu
mit: quia nō obeſt, ſed pꝛodeſt ſi tribulati
onem incurrit. Quia licꝫ tribulatio gra
uis ſit ad poꝛtandū tn̄ laxat. i. purgat pec
catū ⁊ confoꝛtat etiā animā ac roboꝛat in
bonū. Nā virtus in infirmitate perficit:
ſicut Apl'us dicit. ij. Coꝛ. xij. Sed ſi quis
eſſet ab hoc nutrimento vacuus ⁊ ieiu
nus. ſ. grām nō habens: tunc ei tribulatio
nocet ex eo ꝙ generat ei plerūqꝫ aut con
ſtipationē. i. duriciā mentis ⁊ deſperatio
nem: aut vermem. i. impatientie inquieta
tionem: aut colicam. i. implacabilē iracun
die paſſionem.

Caplm̄ v.

AMoris diuini ignis con
ſeruatur in aſperitate car
nis ⁊ humilitate mentis.
Cuius exemplū apparet i
Junipero q̄ eſt arboꝛ aſpe
ra ⁊ aculeata habens folia ſignans aſperi
tatē penitentie. Juniperus etiā ignē con
ſeruat: quia ſi accenditur vix extinguit̄ in
eū vt ſi pꝛune eius ſub cineribus operi
antur vſqꝫ ad annū (vt dr̄) minime exti
guantur. vt dic̄ Jſido. In aſperitate ergo
iuniperi accipe aſperitatē carnis. In cine
ribus vero eiuſdem intellige humilitateꝫ
mentis in quibus diutius perſeuerat di
uini feruoꝛ amoꝛis. ¶ Itē amoꝛ charita
tis etiā mala conuertit in bona. Nā ſicut
dicit Apl's Ro. viij. Diligētibus deū om
nia cooperant̄ in bonū. Huius exemplū
apparet in piro: quia pira immatura que
ſunt pontica ⁊ dura ⁊ groſſa ⁊ ad eſum
mala per decoctionē ignis efficiuntur bo
na. Sic per decoctionē ⁊ vigoꝛem ignis
charitatis etiā magne ⁊ groſſe aduerſit a
tes cedunt homini in bonū ſaltē anime
per patientiā quā charitas generat. Nā aꝫ
patiēs eſt charitas ſicut dicit Apl'us. j.
Coꝛ. xij. ¶ Itē amoꝛ charitatis aſſimila
tur Zinziberi quod radix ē herbe calidū
⁊ humidū ⁊ valet contra frigidas cauſas
pectoꝛis ⁊ pulmonis: ſtomachi doloꝛem
⁊ inteſtinoꝝ mitigat ventoſitates extenu
at. Quanto aūt eſt albius ⁊ recentius tan
to acutius ⁊ melius. Sicut zinziber igit̄
radix eſt herbe ſic charitas eſt radix iuſti
cie ⁊ ſanitatis anime. Eph̄. iij. In charita
te radicati et fundati. Ipſa etiā cum ſit ig
nis ſpūalis eſt calida quia facit mentē fer
uere: ⁊ nihilominus eſt humida faciens
lachꝛymas fundere. Pſ. Trāſiuimus ꝑ
ignē ⁊ aquā ⁊ eduxiſti i refrigeriū. Ignis
eſt charitatis feruoꝛ: aqua lachꝛymarum
humoꝛ. Ex quibus duobus in anima re
frigeriū magnū relinquitur. Hec eſt que
repellit frigus accidie cauſātis in pectoꝛe
ideſt in intellectu frigidas cogitationes ⁊
in pulmone. i. in voluntate frigidas affe
ctiones. Hec eſt etiā que mitigat doloꝛes
interioꝛes impatientie vel ire: ⁊ extenuat
ventoſitates ⁊ inflationes vane gloꝛie et
ſuperbie. j. Coꝛ. viij. Sapiētia inflat: cha
ritas edificat. Similiter eſt amoꝛ dei etiaꝫ
tanto melioꝛ ⁊ acutioꝛ q̄to albioꝛ. i. mun
dioꝛ ⁊ recentioꝛ. i. feruētioꝛ ne. ſ. vetuſta
te tepeſcat. ¶ Itē charitatis amoꝛ aſſimi
latur petroſelino. ¶ Pꝛimo pꝛopter oꝛi
ginem quia maxime in petris ⁊ in locis
petroſis oꝛitur: ⁊ ꝓpterea dicit̄ petroſili
um. Loca aūt petroſa ſunt coꝛda imita
toꝛum chꝛiſti: de quo dicit Apl'us. j. Coꝛ.
x. ꝙ petra erat chꝛiſtus. Et in talibus in
uenitur verus charitatis amoꝛ. Vn̄ ipſe
dixit: Hoc eſt preceptū meū vt diligatis
inuicē ſicut dilexi vos. ¶ Secūdo ꝓpter
odoꝛē. Nā petroſelinū eſt odoꝛiſeꝝ q. ſ.
amatoꝛes dei etiā ꝓximos per bonoꝛū
opeꝝ recreant odoꝛē ſicut Apl's dicit. ij.
Coꝛ. ij. Chꝛiſti bonus odoꝛ ſum⁹. ¶ Ter
tio pꝛopter caloꝛem: quia petroſelinum
eſt herba calida ⁊ ſicca diuretica ⁊ aperti
ua diuiſiua ⁊ cōſumptiua: ſtomachi con
foꝛtatiua ⁊ appetitus excitatiua. Similit̄
charitatis amoꝛ mentē calefaciendo ⁊ in
flāmando habet virtutē apertiuā q̄ coꝛ
deo aperit: ⁊ diuiſiuā quia a mundo. per

cõtẽptū diuidit. Item conſumptiuam qꝛ humorem .i. amorem peccati conſumit. Item confortatiuã. qꝛ cõfortat ad bene operandum et appetitus extinctiuam qꝛ ſcʒ mentẽ excitat ad celeſtia appẽtẽdū

¶ Capitulum. vi.

Auaricia aſſimilatur cepe. ¶ Primo propter complexiõis frigiditatẽ qꝛ cepe ſm Diaſc. eſt frigide ⁊ viſcoſe natur maxime qd eſt oblongū ⁊ illud qd eſt rufuʒ ⁊ illud quod eſt crudū. Silr auaritia ⁊ inordinatus amor tpalium aiam infrigidat calorem charitatis excludendo. Iteʒ iuiſcat eã fortiter capiẽdo ⁊ tenẽdo. ⁊ pcipue ſi ſit oblonga .i. diuturna ſcʒ in homine inueterata. qꝛ tūc ſemp creſcit. Item ſi rufa. ideſt inflãmata ex paupertatis neceſſitate: Itẽ ſi cruda .i. nõ cocta tribulatiõis igne. que aliqñ purgat aiam vel ſaltem minuit amorẽ mūdi. ¶ Scdo ꝓpter nutrimẽti modicitatẽ. qꝛ cepe crudū modicū imo nullū quaſi nutrimẽtuʒ corpi tribuit vti dicit Diaſc. Similiter accumulatio auri modicū nutrimẽtū frequẽter cõfert etiã eius auari corpori qꝛ multi ꝓpter auariciam etiam ſm corpus miſere ⁊ tenuiter viuunt. ſed anime penitus nullum qꝛ vtiliter pro anima ſua auarus ſua bona nõ tribuit. ¶ Tertio ꝓpter nocumẽti multiplicitatem. Nã cepe crudū ⁊ comeſtū colericos offendit. qꝛ videlʒ auaricia irã ad quaʒ colera inclinat incẽdit. Item hmõi cepe inflationẽ gignit. qꝛ diuitiarum abūdantia quam auaricia colligit inflationẽ ſuperbie inducit Itẽ acumine ſuo caput pcutit ⁊ nimis comeſtū inſaniã facit ⁊ terribilia ſomnia oñdit. Sic nimia pſpitas diuitiaꝝ quã auari habent facit eos inſanire. Iteʒ ad literam habent quandoqʒ auari ſomnia terribilia ſomniantes latrones ⁊ predones. vel qꝛ poſt ſomnuʒ mortis faciliter eoꝝ diuitie tanꝗ vana ſomnia euaneſcunt Iob. xxvii. Diues cū dormierit nihil ſecuʒ affert. apperiet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet. Item ſuo odore facit lachrimari. Quia frequenter auaricia eſt cauſa fletus ⁊ doloris. qꝛ quando auarus perdit que diligit cruciatu ſuo ⁊ dolore cogitur lachrimari. Iteʒ auaricia aſſimilatur iuſquiamo que eſt herba venenoſa ⁊ mortifera. propter quod dr iuſãia Et hec vt dicit Diaſc. hʒ virtuteʒ conſtringendi ⁊ ſomnum prouocandi. Similiter auaricia veneno cupiditatis extinguit vitalem calorem charitatis. ⁊ ita eſt cauſa mortis ſpūalis. i. Ioan. ii. Si quis diligit mundū non ẽ charitas patris in eo. Itẽ ꝯſtringit cor auari ad non ſubueniendū pauperi. ⁊ burſam ad non reſtituenduʒ. Hec etiam eſt que cauſat circa ſpūalia pigricie ⁊ negligentie ſomnum ps. Dormierunt ſomnum ſuum ⁊c.

¶ Capitulum. vii.

Bonus homo aſſimilat arbori bõe. Bona eni arbor illa indicat i q ẽ fructuū maturitas fructuum pluralitas. ⁊ fructuū ſuauitas. Et hec tria tãgūtur. Math. vi Bõa arbor fruct⁹ bonos facit i eo ꝙ dic facit fruct⁹ tãgit fructuū maturitas. Sed i eo ꝙ dicit fructus in plurali tangitur fructuū copioſitas. in eo ꝙ dicit bonos itelligitur fructuū ſuauitas. Quedã ergo arbores ſunt ex quibus null⁹ naſcitur fructus ꝓpter defectum humoris. ⁊ ſūt homines ocioſi ⁊ inertes. qui propter defectū amoris nihil boni operantur. Unde arbores huiuſmodi ne ocio ſe terrã occupent excidẽtur ⁊ in ignẽ mittentur. Quedam vo faciunt fructum ſed paucum. qd eſt ꝓpter paucitatẽ humoris ⁊ calori Et tales ſunt in quib⁹ ẽ modic⁹ humor cõpunctiõis. ⁊ modic⁹ calor dilectiõis inueni ſine frequẽtia bõe opatiõis. Sūt etiã quatuor cauſe alie quare ſcʒ arbores aliq ſunt fructū modicū facientes. ¶ Pria eſt qñ ſunt nimis frõdoſe qꝛ humor q deberet trãſire ad fructus cõuertitur ad folia Et tales ſūt qui delectant tñi i folijs verborū. Unde aſſimilantur ficulnee cui dñs maledixit Math. xi. ¶ Scda cã eſt quan

do nimis ſũt ꝓcere. Humoꝛ enim a radi
ce aſcendẽs ꝑ arboꝛis altitudinem ⁊ lati
tudinẽ late ſe diffundit ⁊ ad ramos tráſi
ens paulatim euaneſcit. Magni eni viri
⁊ ꝑlati aliqñ ſunt in fructuoſi. qꝛ ea que ꝺ
berẽt dare paupibus expẽdũt in ſuis va
nitatibus Ambroſ. dicit. Auis ſe ſociat
auibus ⁊ pecus pecoꝛibus. piſcis piſcibꝰ.
ſolꝰ tu hõ conſoꝛtez excludis. feras inclu
dis. parietẽ veſtis auro. ⁊ paupẽ nudas
veſtimẽto. panem petit paup ⁊ nõ accipit.
equus tuꝰ aurũ ſub dentibus mandit.
¶ Tertia cã ẽ quando ſũt nimis vetuſte.
qꝛ tũc vt dictũ ẽ ſupꝛa copſ. i. radix indu
raſ ⁊ frigiditate conſtringunſ poꝛi radicꝫ
ita ꝙ humoꝛ ingredi non põt quo plãta
nutriatur ⁊ fructificet. Sed ſi ꝑfoꝛeſ ra
dix aut ſcidatur ⁊ illi ſciſſure imitaſ lapꝫ
tunc trahiſ ſuccus per lignũ radicis ⁊ pu
rificatur ⁊ fertilioꝛ efficitur. ſic dicit pħs
ꝺ amigdalo antiq̃ ſi ꝑfoꝛeſ radix eiꝰ. Qñ
igitur aliquis ẽ vetulus i peccato tria fo
ramia ſiue ſciſſuras i coꝛde ſuo opꝫ face
re. primũ ꝑ doloꝛẽ contritioni s ſcdm ꝑ
pudoꝛẽ ꝯfeſſionis tertiũ per laboꝛẽ ſatꝫ
factiõis. ¶ Quarta cã eſt quando arboꝛ
nõ amputaſ. qꝛ tũc humoꝛ qui ꝯuerteref
i fructũ cõuertiſ i ramuſculos ſupfluoſ ⁊
inutiles. Vnde arboꝛ melius fructificat ſi
homo ab eo ſupflua remoueat eo ꝙ hu
moꝛ qui tráſit i nutrimẽtũ ſupfluoꝝ illis
remotis tráſit i fructum Joan. xv. O ẽm
qui facit fructũ purgabit eũ vt fructũ plꝰ
afferat. Et ideo purgationi plãtaꝝ in ve
re ẽ inſiſtendum. Similiter ſi hõ reſecat a
ſe ſuperfluitates cibi potus ⁊ ſomni ⁊
alioꝝũ hmõi efficiſ aptus ad magis abun
dandũ in ſpũalibus fructibus ⁊ pnie ope
ribus. Et nota ꝙ rami arboꝛum quanto
plus ſunt onuſti fructibus tanto magis i
clinanſ. qꝛ ſancti viri quanto plus abun
dant bonis operibus tanto magis humi
liantur. ¶ Quedam autem arboꝛes ſunt
que licet fructuſ multos habeant: non ta
men faciunt eos malos Mathei. vi. ma
la arboꝛ fructus bonos facit. Quando-
ꝙ tamen contingit ꝙ arboꝛ mala a ſua
malicia tranſmutatur in arboꝛez bonaz.
⁊ ꝙ bonos fructus pꝛoducens efficitur.
Sed ad hanc tranſmutationem arboꝛis
ſunt quatuoꝛ neceſſaria. ¶ Primo laboꝛ.
Nam ſicut Ariſtoteles dicit. Arboꝛes ſil
ueſtres per debitam culturam efficiun
tur oꝛtenſes ⁊ ponit exemplum de amig
dalo que ſi eſt amara per culturam effi
citur dulcis. Sic homo debet coꝛ ſuum
colere ⁊ purgare ⁊ tunc bonos fructus
faciet. ¶ Secundo neceſſarius eſt locus.
Dicit enim pħs ꝙ quedaz plante in vno
loco faciunt fructum pernicioſum que
tranſplantate faciunt fructum bonum.
Et ponit exemplum de iuſquiamo quia
qđ in perſia eſt natum tranſlatum in egy
ptum eſt pernitioſum. ſed in hirlm tráſla
tuz ſit comeſtibile ⁊ bonuz. Similiter ani
mus hominis per tranſlationez pnie de
malo ſtatu in bonum conuertitur. Vnde
in egypto. i. in tenebris peccati poſitus ẽ
pernicioſus ⁊ malus ſed in hirlꝫ. i. i pace
iuſticie ⁊ conſcie per pniam tranſplanta
tus efficitur bonus ⁊ ſalutiferus. Nota
tamen ꝙ peccatoꝛi non pꝛodeſt tranſmu
tatio loci ſine mutatione ai. Nam ſicut
dicit Bernar. Nec lucifero pꝛofuit locuſ
celi. nec ade locus paradiſi nec loth locꝰ
mõꝫ excelſi nec filiis iſrael locus deſerti.
Vnde interrogatus Socrates a quodam
cur locoꝛum mutatio nihil pꝛodeſſet ad
mutationem vicioꝛum Reſpondit. Nõ
eſt mirum ſi mutando locum non mutas
vicium. quia circunfers ſemper teipſum.
¶ Tertio neceſſarium eſt tempus. Dicit
enim Ariſtoteles. ꝙ plures plante plãtã-
tur in vere. i autumno paucc. pauciores
in hyeme. pauciſſime in eſtate. Planta-
tio ergo ſpũalis cõuenientius ſit in vere
ideſt in tempoꝛe iuuentutis ꝙ̃ in autum
no mature etatis. vel in hyeme ſenectuſ
vel in eſtate. ideſt in feruoꝛe male cõſue-
tudinꝫ vbi totus humoꝛ deuotiõis ⁊ gra
tie deſiccatur. ¶ Quarto neceſſarius eſt
ſurculꝰ qui trunco inſertus totá eiꝰ vir
tutem trahit ad ſuaz qualitatez. Et ſigni
ficaſ verbum dei quod animam ſic imu
tat ꝙ que pꝛimo faciebat fructuſ amaros
⁊ noxios poſtea facit fructus dulces ⁊ ſa

lutiferos Jac. primo. In māſuetudine ſuſcipite inſitū verbum quod poteſt ſaluare animas veſtras. ¶ Item nota ꝙ bon⁹ homo malo aſſociatus nonnunꝙ ei⁹ maliciam impedit aut tollit. Cuius exemplū apparet in piris. q2 hoc habent pira ꝑpriuſ maxime ſilueſtria. ꝙ cū fungis malis accepta omnem ab eis auferunt leſionem. puluis etiam piri ſilueſtris bibit⁹ valet ſimiliter contra fungos. Quid autē per ſilueſtre pirum niſi hominem intelligimus bonum a malorum hominum quidem conſortio ⁊ contagio ſemotū ⁊ orationum ſolitudini deditum vel i ſepe penitentie poſitum: Huius tamen ſocietas ⁊ penitētia fungi maliciam. ideſt homin] mali nequiciam ſuis plerunqꝫ aut exemplis aut monitis vel meritis impedit vel tollit. eius etiā puluis ideſt humilitas viſa. vel puluis ideſt mors eius corpus icinerans ⁊ animam glorians etiam quandoqꝫ maliciam peccatorum imutat. Nā etiam poſt mortem ſancti nonnunꝙ peccatores conuertunt ⁊ euellunt. ¶ Itē nota ꝙ bonus homo aſſimilatur croco. In quo primo poſſumus notare bonitatis idicium. Quia crocum eſt optimū quod eſt recens. odoris boni: longū. purum: album: integrū: in ſpiramine bonum. ⁊ cū tangitur tingit manum: ⁊ leuiter eſt acutum Similiter ille eſt inter bonos ⁊ ſanctos viros optimus qui eſt recens et feruens in opere odoriferus ideſt redolēs i hominum opinione. Item long⁹ ideſt ꝑſeuerans in bona ꝯuerſatione. albus ideſt purus in intentione integer ideſt caſt⁹ ſine carnis coruptione. ⁊ bonus in ſpiramine ideſt in conuerſatione ſiue exhortatione. coloratiuus manus tangentis ideſt impreſſiu⁹ ſue virtutis in ſui adheſione. Ille enim manum tangentis ſe ſuo colore tingit qui ſibi adherentem ad imitationem ſuorum operū vel ſuarum virtutū trahit vel ille manum tangentis. ſe ſuo colore tigit qui ſe ledenti beneficium porrigit quod pertinet ad viros perfectos. ¶ Item qui eſt acutus leuiter in aliorum correctione ſine increpatione. Debet enim eſſe acutus in pungendo ſed leuis in percutiendo. Eſt enim neceſſarium in correctione delinquentis acuſſi ēn ſeueritatis cum dulcore lenitatis. ¶ Secundo notamus in croco natiuitatis locum Nam ſicut dicit. Diaſc. Orientalis melior eſt ꝙ̄ occidentalis. q2 ſcilicet contemplatiuus melior eſt ꝙ̄ actiuus ex eo ꝙ contemplatiu⁹ eſt calore ſolis. i. amore chriſti magis calefactus. ⁊ ſplendore. i. ſapientia ei⁹ magis illuſtratus ſicut pars orientalis excedit in calore ⁊ ſplēdore. ¶ Tertio notamus in croco florietatis aſpectū. ꝓducit enim crocum florem caput habentem ad viole modum ⁊ in medio tres ramulos. Quaſi autem flos croci eſt conuerſatio viri boni que debet eē purpurea per charitatem. violacea per humilitatem. ⁊ triplicata per fructificationē ſcilicet vt fructificet deo ſibi ⁊ proximo. Vel ſic dicit Bern̄. vt viuat humiliter deo. ordinate ſibi. ⁊ ſocialiter proximo. ¶ Quarto notamus in croco complexionis temperamentum. Ē enim calidum ⁊ ſiccum in primo gradu ⁊ in ſuis qualitatibus temperatum. Sic etiam bonus homo ⁊ prudens ⁊ in caliditate ideſt ſpirituali feruore ⁊ in ſiccitate .i. in abſtinentie extenuatione temperat⁹ eſt ſecūdum debitum gradum. i. diſcretionis modum. ¶ Quinto notamus in croco vtilitatis effectum. Nam crocum multum eſt cōfortatiuum ⁊ valet contra debilitatem ſtomachi ⁊ contra cordis defectū q2 boni multum alios cōfortant. debiles. i. tepidos ⁊ corde deficientes ideſt puſilanimes vigorando ſuis conſilijs exhortationibus ⁊ exemplis.

¶ Capitulum. viij.

Boni a malis vel ēt iter ſe iuicē differunt moraliter ſicut differūt inter ſe plante nāliter. Differunt. n. plāte vel arbores a ſe inuicem. Primo in ſeminibus. q2 q̄dā earū ex ſemine bono generantur q̄dā vo ex malo. Et dicit Albuꝰ. ꝙ ex malo ſemine nō proueniunt de facili bone plāte. nec ex bono de facili male. q̄uis i ant

malibus ⁊ potiſſime in hominibus ſepe
videatur contrarium. Cuius ratio eſt vt
idem dicit. qꝛ planta eſt terre affixa ꝓpter
quod vniformе a terra recipit nutrimen
tum: animalia vero non ſic. tum propter
varietatem complexionis. tum propter
volubilitatez voluntatis. ſimiliter ergo i
ter homines illi homines ex malo ſemie
naſcūt qui maloꝛum exempla imitantur.
Sed qui bonoꝛuz imitantur veſtigia illi
ex bono ſemine oriuntur. Malum enim
ſemen eſt ſemen viciorum quod ſemina/
uit diabolus. Naz ſuperbiam ſeminauit
in adaz. inuidiam in cayn. incontinentiaz
in lamec. gulam. in eſau. Auariciam in ba/
laam iram in ſaul accidiam in achitofel.
Unde qui in huiuſmodi vicijs illos imi/
tantur hi ſunt qui ex malo ſemine naſcūt
Unde dicitur in epiſtola iude. De illis qui
in viam Cayn abierunt. ⁊ erroꝛe balaam
seducti ſunt. Bonuz autem ſemen eſt qd
ſeminauit chꝛiſtus ſcilicet humilitatez in
matre. fidem in centurione. abſtinentiam
in Johanne baptiſta. continentiaz virgi/
nitatis in Joanne euangeliſta ⁊ ſic de ali/
is virtutibus. in quibus qui eos imitan/
tur ex optimo ſemine naſcūtur. Nota tā
men ꝙ arboꝛ ſiue planta ex malo ſemine
nata bona effici poteſt auxilio culture.
Unde dicit Ariſto. in libro de vegetabili/
bus ⁊ plantis. ꝙ ſi ſcindatur radix arbo/
ris ⁊ illi ſciſſure imitatur lapis fecūda fiet
ſi erat ſterilis. Cuius ratio eſt ſecundum
albumaſar qꝛ per ſciſſuram fit groſſi ⁊ no
xij humoꝛꝫ euaporatio ⁊ caloꝛis aeris cir
cunſtantis attractio cuius virtute fit illi/
us mali humoꝛis conſumptio ⁊ quedaz
plante innouatio. Ipſe etiaz Phūs dicit
malagranata ſtercoꝛe poꝛcino fimata et
aqua dulci rigata melioꝛant. Sicut ergo
de malitia mutatur in bonitatem auxilio
culture. ita malus homo efficitur bonus
auxilio penitētie. Sed debet fieri ſciſſio. i.
apertio radicis. i. coꝛdis per contritionez
⁊ oꝛis per confeſſioné. ⁊ immiti lapis. i. ꝑ
ſeuerātie firmitas vel conſtātie ſoliditas
apponi. ⁊ fimus humilitatis cum aqua cō
punctionis vel doctrine ſpiritualis que
dulcis eſt. vel aqua hec apponenda eſt ele
moſina quia ignem ardentem extinguit
aqua ⁊ elemoſina reſiſtit peccatis. Ecci. iij.
¶ Secundo differūt plante ſiue arboꝛes
quo ad locum ſiue ſitum ſecundum que
inuenitur in eis triplex differentia. vna ē
quo ad abundantiā humoꝛis. qꝛ quedam
plante naſcuntur in terra quedam in aq̄
quedam in petra non tamen omnino ſi/
ne terra. quedaz vero in arena. Sed que
in petra parū creſcunt qꝛ humoꝛ eſt pau/
cus ⁊ cito areſcunt niſi per appoſitionem
humoꝛis ⁊ terre ab hominibus adiuuen
tur. Sic quidaz homines ſpirituales ſūt
plātati in terra. i. humilitate fundati. Ter
ra enim eſt elemētum infimum ⁊ ſtabile.
⁊ ideo deſignat humiles. ⁊ bene pꝛoficiūt.
qꝛ oīs qui ſe humiliat exaltabitur. Luce.
xiiij. Quidam vero plantati ſunt in aqua
gratie vel penitentie vel ſapientie. ⁊ iſti ēt
creſcunt vel pꝛoficiunt. ps. Erit tanq̄ li/
gnum quod plantatū eſt ſecus decurſus
aquaꝝ ⁊c. Quidā v̉o in petra. i. in coꝛde
duro ⁊ paꝝ deuoto. ⁊ iſti cito deficiūt. nā
petra eſt dura ⁊ paꝝ humoꝛoſa Luce. viij.
Aliud cecidit ſupꝛa petrā ⁊ exoꝛtuz aruit
qꝛ non hēbat humoꝛē. Quidā ſunt plāta
ti in arena: in q̄bus ſcꝫ nullus eſt humoꝛ
grē diuine. Nā arena dr̄ ab ariditate. Iſti
ſunt peccatoꝛes quoꝝ fructus vani ⁊ in/
utiles ſunt. Nota ergo ſicut dicit Ariſto.
ꝙ plante que naſcunt̄ in locis aridis ſunt
parue quātitatis ꝓꝑ paucitatem humo/
ris. Que v̉o in locis humidis fluuialibus
⁊ maritimis ſunt maioꝛis quantitatis ꝓ/
pter abundantiam humoꝛis. Ille tñ que
creſcunt iuxta ripas mariū ſalſoꝛum non
multū creſcunt ꝓꝑ arenarū multitudinez
⁊ attracti humoꝛis ſiccitatem. Sed ſicut
idē phūs dicit iuxta mare rubꝛū hoc fallit
vbi arboꝛes magne fiunt ꝓꝑ habundan/
tiam humoꝛis ⁊ caloꝛis. Ex q̄bus pꝫ ꝙ i
hoībus ſicut in arboꝛibus tāto magis fit
augmentū: in arboꝛibus q̄dem coꝛpoꝛale
in hoībus vero ſpūale: q̄to magis abun/
dat caloꝛ ⁊ humoꝛ. ſcꝫ. in hominibus ca/
loꝛ dilectionis ⁊ humoꝛ deuotionis. Sꝫ
cauendum eſt ne ſit humoꝛ ſalſus. i. deus

tio triſtis ⁊ ſicca ſicut hypocritaꝝ de qui/
bus dñs dixit Math.vi. Nolite fieri ſicͣ
hypocrite triſtes ſed dꝫ eē deuotio leta ⁊
dulcis.niſi eēt forſitan triſtitia ꝓueniens.
vel ex pñia hoc eſt peccati recordatione.
vel ex paſſionis xp̄i cōpaſſione.q̄ quidez
ambo ꝑ mare rubꝛū deſignant̄.Qꝛ vtraqꝫ
ꝯpunctio ſeu deuotio lꝫ ſalſa vel amara
ſit.tñ aīam ipinguat ⁊ auget.❡Scd̾a dr̄ia
localis attendit̄ in plantis reſpectu calo/
ris ſolaris: Nā plante q̄ ſite ſunt v̾ſus ori
entē citius conualeſcūt ꝑꝑ aſpectū ſolis ⁊
ſufficientiā caloꝛis.Sꝫ verſus occidentez
econtrario ſe hn̄t ꝑꝑ defectū caloꝛis ſo/
lis.vt dicit Ariſt.Ex quo habet̄ ꝙ aīa citi
us cōualeſcit in ſpū.ſi ſit in ea aſpectus ſo
lis.i.diſcretio rōnis.⁊ ſufficientia caloꝛis
.i.debita mēſura dilectōnis.De qua dr̄.di
liges dn̄m deum ex toto corde tuo ⁊c̄.
❡Tertia dr̄ia localis attendit̄ in plantis
ſm̄ tēperiē aeris. Nā ſicut dicit Albuma
ſar ſi aer vbi naſcit̄ planta fuerit nimis ca
lidus.poris aptis caloꝛ nāl̄is euapoꝛabit
⁊ ita planta ſiccabitur.Si v̾o frigidus ni/
mis plantā ſuffocabit.ſꝫ tēperies eius nu
triet ⁊ ꝯſeruabit.Sic plantationē pn̄ie in
hoīe ardoꝛ luxurie vel gule euacuat . fri/
gus accidie diſſipat.Sed tēperata abſtinē
tia nutrit.⁊ conſeruat. Nota ergo ꝙ ſm̄
Ariſt.planta quatuoꝛ indiget. ſcꝫ ſemine
terminato ⁊ in ſua ſpē perfecto . maturo
⁊ a putredine ſeruato.Itē loco plante cō
gruo.❡Tertio humoꝛe moderato ⁊ di/
co moderato.qꝛ ex humoꝛis tēperie ma
gis ſeruat̄ plante nutrimentū.Quia ſi hu
miditas fuerit nimia poꝛoꝝ oppilatio
ſit per quos nutrimentū tranſit ad incre/
mentū arboꝛis.Et eodē mō ſiccitas ſi ſuꝑ
abundauerit.poꝛoꝛum ⁊ viaꝝ conſtrictio
erit.⁊ ſic vtroqꝫ mō impediet̄ nutritio ar
boꝛis.Sed ſi contēperatio fuerit caloꝛis
⁊ humoꝛis erit ꝓceſſus plante oꝛdinatuſ
⁊ vtilis.❡Quarto indiget planta vt dcm̄
eſt aere mediocriter tēperato . Eodē mō
aīa penitentis indiget ſemine ſpūalis do
ctrine.De quo Luce.vi.Semen eſt verbū
dei.⁊ iſtud ſemen dꝫ eē terminatū ⁊ men/
ſuratū ſm̄ capacitatē audientiū.⁊ ſꝫ regu
lās fidei catholice.Item ſemine elemoſy/
ne.De quo Apoſtolus.Qui ſeminat i be/
nedictiōibus ⁊c̄.ij.Coꝛin.ix . Et hoc ſemē
dꝫ eſſe in ſua ſpē perfectū per charitatem
ſcꝫ vt elemoſyna in charitate fiat.dico in
ſua ſpē.qꝛ plures ſunt elemoſynarū ſpēs
⁊ modi ſiue coꝛpoꝛaliū ſiue ſpūaliuꝫ. Itē
indiget ſemine oꝑationis bone . De quo
Eccl̄i.xi. Mane ſemina ſemē tuū ⁊ veſpe
re ne ceſſet manus tua.i.bona oꝑa opera
ri ne deſinas ⁊ in mane iuuentutis ⁊ in ve
ſpere ſenectutis.Hoc ſemen dꝫ eſſe matu
rū ad diſcretionez vt ſcꝫ cū debita matu/
ritate ⁊ diſcretione bonū opus fiat . Itē
ſemine diuine gr̄e ſine quo alia nihil va/
lerent.Et de hoc ſemine dr̄.i. Ioan.iij.Se
men eius.i.gr̄a in eo manet.hoc ſemen d̄
bet conſeruari a putredine peccati cum
qua eſſe non poteſt. ❡Secundo indiget
plantatio pn̄ie loco ſibi congruo: Nā ali
us locus competit ploꝛanti vel oꝛanti.ſ.
ſecretus.alius elemoſynam facienti.quia
publicus vbi ſint vel conueniant paupe/
res ſed non publicus ad oſtentationem.
ſimiliter alia loca competūt actiuis ⁊ alia
contemplatiuis.❡Tertio indiget humo
re.ſ.nutrimentali ⁊ cibo temperato vt ſit
quedā abſtinētia.ſed tñ diſcreta.❡Quar
to indiget aere mediocriter tēperato.In
aere enim qui multarum varietatum eſt
ſuſceptiuus penitens intelligitur ſpiritus
qui temperatus eſſe mediocriter debet.
Quia nec nimis calidus vt aliquid ſibi ſu
pꝛa vires aſſumat tanq̄ pꝛeſumptuoſus
nec nimis frigidus vt.ſ.ſpiritualia ⁊ ſibi
congruentia negligat tanq̄ ſit accidioſus
ſed debet eſſe per diſcretionem oꝛdinate
temperatus.❡Tertio differunt arboꝛes
in partibus ſcꝫ partium ſuaꝝ multitudi/
ne ⁊ paucitate. magnitudine ⁊ paruitate
foꝛtitudine ⁊ debilitate.Cuius diuerſitatꝭ
cā eſt diuerſitas humoꝛis.q in aliq̄bus eſt
lacteus vt in ficubus.⁊ talis in latuꝫ et in
longum eſt ad ſe diffundenduꝫ idoneus.
In quibuſdam vero eſt viſcoſus.vn̄ nec
ad extenſionem aptus.In quibuſdaꝫ ve/
ro eſt acutus qui ex ſua foꝛtitudine ad
multam extenſionem eſt aptus. Et rari/

tas arboris accidit propter inſufficientiá humoris. ſpiſſitudo vero propter ſufficientiam caloris ad condenſationem humoris. Quaſi autem humor lacteus quo paruuli. i. incipientes nutriũtur eſt deuotio actiuorum. Sed quaſi humor acutus ⁊ ſubtilior eſt contemplatiuorum in quibus etiam eſt caloris charitatis habũdantia. Et ideo tales habent partes ideſt ramos operum plures per frequẽtiam. maiores. i. longiores propter perſeuerantiaꝫ ⁊ fortiores propter conſtantiam ſiue patientiá. Sꝫ quaſi humor viſcoſus eſt amor proprius auarorum qui ab eis non ſeparatur nec faciliter ad alios extenditur. Unde deficit in eis calor ⁊ charitas quia charitas non querit que ſua ſunt. Et idõ eorum partes ⁊ rami ideſt opera ſiue dona ſunt pauciora minora ⁊ debiliora.

¶ Quarto differũt arbores in frondib⁹. Et primo in frõdium variatione. qꝛ quedaꝫ arbores ſiue pláte habent folia aſpera propter dñium terreſtreitatis ⁊ ſiccitatis. Quedá vero hñt folia leuia propter equalitaté aque humectantis ⁊ ꝓportionẽ debitá caliditatis. Sic ſupbi in qbus dñatur amor terreſtris ⁊ ſiccitas. qꝛ carẽt humore pietatis hñt folia. i. verba aſpera hoc ẽ ꝯtumelioſa ⁊ alios aſpantia. Sꝫ illi qui humectanť aqua diuine ſapie in qbus exiſtit debita caliditas charitatꝫ ⁊ beniuolẽtie hi hñt folia. i. verba lenia ⁊ dulcia. ¶ Jtẽ differũt arbores i folioꝝ durati õe. qꝛ quibuſdá arboribus folia cito cadunt propter humoré rarum nõ vnctuoſuꝫ ⁊ cito ſiccabilem. Jn quibuſdam vero permanent diu propter cáᷓm contrariam. Siĺr in illis quibus deeſt vnctuoſus humor grẽ ⁊ deuotiõis cito cadunt folia. qꝛ cito deſerunt promiſſa. Ná ſicut faciliter ṽbis ꝓmittunt. ita faciliter ⁊ cito a ꝓmiſſis deficiũt. Sed illi in qbus ecõtrario eſt grã ⁊ deuotio firmi ſunt in ꝓmiſſis. ⁊ iſti ſũt ſicut arbores ex quib⁹ folia nõ cadũt. ps. Et foliũ eius nõ defluet. Vñ tunc folium defluit qñ facit cõtrariũ eius quod aliis dicit. ¶ Jtem folia arboruꝫ differũt in figuratione. Quia quarũdam arboruꝫ ſunt folia ſtricta quarũdam lata. quarundam acutá. quarundam rotunda. quarũdaꝫ ſciſſa. quarundam ſolida que omnia variantur ẜm varietatem humoris magis vel minus terreſtris vel viſcoſi. ⁊ propter caloreꝫ equaliter vel inequaliter humorem extendentem. ¶ Jn hoc autem ſignificatur ꝙ verba ſiue corrigentium ſiue docentium ſiue conſulentium nõ ſemper debent eſſe vniformia. ſed diuerſificari debent non ſolum in ſubſtantia. ſed etiam in modo proferendi ẜm exigentiam perſonarum negociorum locorum ⁊ temporuꝫ. ¶ Quinto differũt arbores in floribus. Qꝛ quedá arbores florẽt qḋ ẽ ꝑ puri ⁊ ſubtilis humoris exiſtentiam i medulla. Quedam ṽo ſunt que non florent propter nimiaꝫ viſcoſitateꝫ humoris. eo ꝙ ſubtiliari non poſſit. nec propter ſuam vnctuoſitatem in ſubtilem florum ſubſtátiam dilatari vt patet in ficu. Quedam ẽt nõ habent flores propter liquiditatem q̃ nõ poteſt in florum ſubſtantiam coagulari vt patet in palma ⁊ ſimilibus de quibus exẽplificat pħs. Per flores ergo qui ex ſubtili ⁊ puro generátur liquore itelliguntur ſubtiles meditatiões ⁊ pure. ⁊ cõſiderationes contemplantium que requirunt puritateꝫ affectus ⁊ ſubtilitatem intellectus. Unde non in omnibus arboribus. ideſt in omnibus hominibus etiam bonis hec inueniuntur: ex eo ꝙ in qbuſdá licet ſit humor vnctuoſus deuotõis ⁊ gratie tamen eſt groſſus. Quia licet qdaꝫ habeant menté deuotam tamen habent eam ſimplicem ⁊ groſſam. ⁊ ideo non apti ad ſubtiliora contẽplanda. ⁊ licet nõ habeant flores tamẽ poſſunt habẽre dulces fructus ideſt opera ſicut habẽt iſte arbores ficus ⁊ palma. ¶ Jlli auteꝫ in quibus abundat liquidus ⁊ fluidus humor carnis. ideſt amor carnalis multo minus apti ſunt ad flores contemplationis habendos. ¶ Sexta differentia ẽ in fructib⁹. Quia quedaꝫ arbores ſunt infructuoſe que fructus nõ ꝓducunt ẜꝫ folia tm̃ emittunt. Et talibus aſſimilátur mali chriſtiani qui verba confeſſionis fidei habẽt ſed

opera fidei nõ hñt Apoſtolus Thi.j. Cõ-
fitentur ſe noſſe deuꝫ factis auteꝫ negant
¶ Itẽ mali doctores ⁊ prelati qui ſolum
habẽt verba doctrine ſed non opera vi
te. Math. xxi. Dicũt enim ⁊ non faciunt
¶ Item illi qui verbis promitũt vel vo
uent ſed facto promiſſa vel vota non i
plent. De quibus dicitur Eccli. v. Me
lius eſt nõ vouere ꝙ poſt promiſſa vota
ta non reddere. Diſplicet enim deo īfide
lis ⁊ ſtulta promiſſio. ¶ Quedã vͦ arbo
res ſunt fructuoſe. Circa quod notãduꝫ
ꝙ arbor ad fructificandũ indiget triplici
exteriori fomẽto. ſcꝫ humore terre nutri
entẽ. Nam ſm̃ phyloſophuꝫ terra ẽ ma
ter plantarum. eo ꝙ ſuo humore plantã
more matris nutriat. ex quo etiaꝫ nutri
mento. ⁊ humore fructus ꝓducitur. In
diget ẽt ſole hũoreꝫ ſitũ in medulla dige
rẽte ⁊ ꝑparãte. qꝛ humor nutrimẽtalis ñ
poteſt in planta tranſire ad mãꝫ fructuũ
niſi prꝰ calore ipſius plante adiũcto calo
re ſolis decoquatur ⁊ digerat̃ ⁊ ad locuꝫ
emiſſionis fructus attrahatur. Et hic eſt
ꝙ in vere quãdo calor ſolis incipit auge
ri plante folia ⁊ fructus incipiunt emitẽ
quia ſol ſuo calore partes plãte ⁊ humo
res ſtrictoſ a frigore precedẽti reſoluit ⁊
digerit. ⁊ ad loca ďbita attrahit ⁊ deducit
Et hic eſt etiam ꝙ in locis multum a ſo
le remotis plante pauce ſunt ⁊ nõ fructi
ficant. vt dicit Ariſtote. Cuius ratio ẽ ſe
cũdũ Albumaſar. qꝛ illi qui ſunt directe
ſub ſeptentrione diem habent per di
midium annum continue. ⁊ per alium
dimidium annum habẽt noctem. In eſta
te igitur non poteſt ibi creſcere planta ꝓ
pter nimium calorem. nec in hyeme ꝓ
pter maximam frigoris continuationẽ.
ꝓpter quod ſicut dicit Ariſto. planta ibi
generata non habet vires ad fructꝰ pro
ducẽdos deficiẽte cã. Nã calor ꝗ eſt cau
ſa plãtarũ ⁊ fructuũ ĩ vna pte ãni oĩno
modũ excedit. in alia vͦ pte oĩno deficit.
¶ Tertio idiget plãta tẽpore. idiget eniꝫ
hyeme ad humoris ſeminalis agregatio
nem ⁊ vere ad humoris emiſſionem. tũc
enim non eſt frigus vehemens humorẽ
comprimens. nec calor vehementer ad-
durens vel humorem cõſumẽs. Indiget
etiam eſtate ad fructum maturationem
⁊ autũno ad fructuũ repletionem ⁊ cole
ctionem. Sicut ergo planta his tribus i
diget ad fructificandũ. ſic etiaꝫ homo ad
bene operandum ⁊ precipue in operibuſ
actiue vite ſcꝫ calore charitatis cum hu-
more pietatis ⁊ diſcretiõe ſiue oportuni
tate temporis. Omni enim operi ſiue rei
tp̄s eſt vtꝰ dicit Eccli. octauo. Vel ad fru
ctificandũ per opera pñie indiget homo
his tribus. ſcꝫ humore compunctiõis. ꝗ
ſcꝫ eſt plante. i. anime plangẽtis quoddã
nutrimentum. ſcꝫ humor lachrymarũ ſꝫ
illud: ps Fuerũt mihi lachryme mee pa
neſ die ac nocte. ¶ Item feruore dilectio
nis per queꝫ menſ que primo fuerat pec
cato cõſtricta reſoluitur. humor ďuotio
nis attrahitur ⁊ decoquitur dum feruẽſ
efficitur ad bonoruꝫ operum productio
nẽ perducitur. Sed attende ꝙ feruor pe
nitentis vt bene fructificet debꝫ eſſe tem
peratus ideſt diſcretus vt etiam dictũ eſt
ſuperiꝰ. ita vt neqꝫ deficiat per accidie fri
gorem neqꝫ excedat per idiſcretionẽ. In
diget enim hyeme ideſt tẽpore ſuo quo
ſe ab exterioribꝰ ad interiora recolligat:
⁊ vere ideſt tempore quo abũdanter hu
morẽ pietatis ꝑ opera miſericordie emit
tat. Item eſtate in qua per contemplatio
nis meditationem vel orationem ſeipſũ
ad feruoreꝫ accendat. vt ſic fructus matu
ros ideſt opera ꝑfecta exhibeat quouſqꝫ
finaliter ſequatur autumnus ideſt mortꝭ
tempus quo ſue vite ⁊ totius tp̄is fructꝰ
ideſt premia colligat.

¶ Capitulum. ix.

Charitas aſſimilat̃ radici
¶ Primo ratiõe originiſ
Qꝛ ex humore de terra
accõmodato ⁊ caloriſ cele
ſtiſ bñficio radix generat̃:
⁊ a calore celeſti tota penetratur nutrit̃
⁊ conſeruatur. Similiter ex humore de
uotiõis attracto ꝑ feruorem orationis ⁊
beneficio celeſtis caloris. i. ſupni ⁊ increa
ti amoriſ qui ẽ ſpũſſanctus generatur id

eſt diffunditur radix charitatis.ꝛ ab ipſo calore celeſti ideſt ſpiritusſancto nutrit ꝛ cõſeruat. Unde apoſtoli in oratione vnanimiter perſeuerantes ꝛ cum deuotione expectantes ſpũmſanctuȝ acceperunt per queȝ charitas diffuſa eſt cordibus eoruȝ ꝛ nutrita ꝛ cõſeruata Hiere.xvij. Ad humorem mittit radices. ¶ Scdo rõne firmitatis ſiue profunditatis: qꝛ quãto matrici terre profundius ſe infigit tãto fortius arboris ſolidiꝰ ꝛ firmius fundamẽtum exiſtit. ſic quãto charitatis amor ieſt cordi ꝓfundius ꝛ ĩfixius tanto ſpiritualis homo firmiꝰ eſt ꝛ ſolidius fundatus. Unde Apoſt. Ephe.iij. In charitate radicati ꝛ fundati ¶ Tertio rõe vtutis. qꝛ q̃uis radix ſiti ſubſtãtia mollis. tñ fortiſſimos lapides vi caloris penetrat ꝛ effodit. Sic charitatis amor q̃uis per patiẽtiam ſit mollis. Nam molle nõ reſiſtit tãgenti ꝛ ſic ꝑfectꝰ non reſiſtit ledenti ſcilȝ iniuriaȝ pro iniuria reddendo. ſed potiꝰ ei parcit. Item q̃uis ſit per manſuetudinẽ dulcis qꝛ charitas patiẽſ eſt ꝛ benigna eſt tamen fortiſſimos lapides.i. imaniſſimas perſecutiones ſeu cruciatus virtute ſpũſſancti ſuperat ꝛ vicit imo radices diuini amoris in petris duris magis condẽſant. Quia ſcȝ charitatis affectꝰ ꝛ effectus in duris ꝛ aſperis paſſiõibus magis multiplicantur Job.viij. Super aceruũ petrarũ radices eius dẽſabunt. ¶ Quarto rõe actualitatis: qꝛ charitas omni tpe agit ꝛ creſcit. Nã radix tpe hyemali calorẽ ꝛ humorẽ in ſe colligit quẽ vernali tpe foras effundit. Sic charitas tpe aduerſitatis in ſemetipſa pigueſcit. Sȝ ꝓſperitatis tempore alijs ſe effundit ꝛ ꝑ vigorẽ opis primis reuiuiſcit Oſcee.ix. Erũpet radix eius vt libani. Aug. Radix omnium bonoruȝ eſt charitas radix omniũ maloruȝ eſt cupiditas. ¶ Quinto rõne vigoris qꝛ ſcȝ ſicut ex radice ẽ viror arborȝ ita ex charitate meritũ operis. Unũ Grego. dicit in omelia ꝙ ſicut multi arborȝ rami ex vna radice prodeũt. ſic virtutes multe ex vna charitate generantur. Nec hȝ aliqd viriditatis ramꝰ boni operis ſi nõ manet in radice charitatis. Hiere.xij. Plantaſti eos ꝛ radicem miſerunt proficiunt ꝛ faciunt fructuȝ Grego. quiſquis in charitatis radicem ſe infert nec a viriditate deficit. nec a fructu inaneſcit. ¶ Itẽ charitas aſſimilatur cypreſſo. ¶ Primo rõne ſube. Eſt.n. ſubſtantia ſimilis cedro qꝛ ſua ſubſtantia eſt imputribilis ꝛ ſemꝑ ſua permanet firmitate. Uidemus aũt ꝙ ligna putreſiũt ex humore aqueo ſuperabundante. Sed hoc modo charitas putreſieri vel corrumpi nõ poteſt. qꝛ aquoſitas.i. vehementia tribulationis non preualet ꝯtra eam Cañ.viij. Aque multe nõ poterunt extinguere charitateȝ. ¶ Secũdo charitas aſſimilatur cyꝑſſo ꝛ hoc ratiõe figure. qꝛ cypreſſus in rotunduȝ eiꝰ ſe erigit. Unũ etiã eiꝰ fructꝰ figuram imitatur. Et ideo cypreſſi coniferi appellant. Rotunditas autem figure perfectionem charitatis ſignificat. Quia figura rotunda ſiue circularis ſm phm eſt perfectiſſima figurarum. Unde rotunditas cypreſſi eſt perfectio charitatis. Et ideo ſm apoſtolum Collocen.iij. Charitas eſt vinculũ perfectiõis. Hec eniȝ virtus eſt que mentem deo ligat ꝛ iungit ꝛ coniungendo ꝑficit. Qd ãt figura cyꝑſſi ſurſuȝ tẽdit ſignat ꝙ charitas ſurſũ trahit Eccl'aſti.l. Quaſi cypreſſus in altitudinẽ ſe tollens. Qd autem figura cypreſſi in conuȝ ſe ſtringit ꝛ acuit ſignificat qꝛ diligentes deum quanto plus in charitate proficiunt ſemꝑ magis ſe reſtringunt. ſcȝ ab illicitis. a ſuperfluis. ꝛ etiam a neceſſarijs. Sic ergo ex figura cypreſſi oſtenditur ꝙ charitas hominem perficit perficiendo erigit. ꝛ erigẽdo ſtringit ꝛ vnit. ¶ Tertio ratiõe redolentie. Eſt eniȝ cypreſſi lignum ſm Iſi. ſuauiſſimum in odore. vnde folia habet licet amara tamen odore vinolẽta vt dicit Plinius. Similiter odor charitatis tam ſuauis eſt deo vt ſine ipſo nihil redoleat. Nam: neqȝ eloquentia: neqȝ elemoſyna: neqȝ ſcientia: neqȝ fides: neqȝ prophetia: neqȝ quodcunqȝ opus ſiue bonuȝ habȝ charitate deficiente meritum apud deuȝ Sicut expreſſe explicando per ſingula.i.

Corinth. tertiodecimo. Apoſtolus oſten-
dit dicens. Si linguis hominum loquar
⁊ angelorum charitatem autem non ha-
beam factus ſum velut es ſonans ⁊c̃. Au-
guſtinus. Charitas ē ſine qua nihil valēt
omnia. ⁊ que vbicunqꝫ fuerit ad ſe trahit
omnia. Charitas ergo tota eſt odorifera.
ita vt eius folia ideſt verba licet amara ⁊
aſpera videantur interdum eſſe in delin-
quentium correptione. tamen odorifera
ſunt in corripientis intentione. ⁊ medici-
nalia ſunt in correcti emendatione. Et iō
Prouerbiorum decimoſeptimo dicitur.
Ꝙ meliora ſunt vulnera diligētis q̃ frau-
dulenta oſcula odientis. Nam diligens
non vulnerat niſi vt medicus qui ſolum-
modo vt ſanet egrotum icidit ⁊ percutit
vlcus. Vel ꝙ cypreſſus habet folia ama-
ra ſed odorifera. ſignificat ꝙ ille q ex cha-
ritate diligit debet delinquentem amari-
care ad penitentiā inducendo. ⁊ puſillani-
mem odore recreare benigne conſolādo
¶ Quarto ratiōe vmbre. quia cypreſſus
vt dicit Plinius habet vmbram multuꝫ
gratioſam. hec vmbra gratioſa ad quie-
ſcendum eſt gratioſa mors ⁊ requies deū
diligentiū. de qua dicit Pſal. Cum dede-
rit dilectis ſuis ſōmnum ⁊c̃. Vel hec vm-
bra cypreſſi eſt refrigerium anime in quo
per charitatem extincto viciorum ⁊ paſ-
ſionuꝫ eſtu dulciter quieſcit anima in ſui
dilecti fiducia Cant. ſcdo. Sub vmbra il-
lius quem deſiderabam ſedi. Vel vmbra
charitatis eſt protectio diuina quam di-
lectio dei ⁊ proximi que ſūt quaſi ale cha-
ritatis acquirunt. Pſal. ſub vmbra ala-
rum tuarum protege me. ¶ Item chari-
tas aſſimilatur caſſefiſtule. ¶ Primo ra-
tione productionis. quia ſcꝫ fructus ē ex
arbore productus. Arbor igitur eſt ſpūſ
ſanctus. Ipſe enim eſt arbor vite in me-
dio paradiſi ideſt media in trinitate per-
ſona. cuius eſt ꝑ gratiā viuificare animaꝫ
ſcḋꝫ illud Ioan. ſexto. Spiritus eſt qui vi-
uificat. Huius arboris fructus eſt chari-
tas Gala. ſexto. Fructus autem ſpiritus
eſt charitas gaudium ⁊c̃. ¶ Secundo ra-
tione augmentationis: quia ſcꝫ caſſafiſtu-
la producit longa ſemina. que ingroſſan-
tur in actione caloris. exterius condēſan-
tur. medulla interius exiſtēte nigra dulci
⁊ humida. ⁊ ad modum faui mellis iteri-
us diſtincta. Sic quoqꝫ etiam charitas
ꝓducit longa ſemina ideſt diuturna ⁊ vſ-
qꝫ in finem continuata opera. Que etiaꝫ
ingroſſantur per augmentum deuotiōis
⁊ condenſantur dum feruenter frequen-
tantur. ſicut ingroſſantur membra cū ꝑ
pinguedinem augentur interius. ⁊ illa di-
cūtur eſſe condenſa vbi ſunt multa ⁊ fre-
quentia. ſicut dicitur condenſa ſilua vbi
ſunt multa ⁊ frequentia ligna. ſed medul-
la interior ideſt intentio ⁊ mens ex chari-
tate operantis debet eſſe nigra per humi-
litatem. Nam nigrum eſt quod parum
oſtendit de claritate. Quia bona intentio
operantis non debet eſſe ad ſui oſtētatio-
nem etiam ſi opus ſit publicum. ſicut ni-
grum etiam ad lucem deductuꝫ non pre-
tendit claritatem ſed obſcuritatem. Vn-
de vt dicit Gregorius. ſic opus ſit in pu-
blico vt intētio ſemper maneat in occul-
to. Item debet eſſe dulcis per benignita-
tem. quia charitas eſt benigna: vt dicit
Apoſtolus. Item debet eſſe humida per
pietatem ſcꝫ vt ſit interius compaſſibilis
⁊ exterius faciliter effuſibilis ad ſubueni-
endum. Quia humiduꝫ eſt paſſibile ⁊ ad
exteriora faciliter fluxibile. Iteꝫ charitas
debet eſſe diſtincta ⁊ ordinata. precipue i
elemoſynis dādis Can. ſcḋo. Ordinauit
i me charitateꝫ. ¶ Tertio ratione electio-
nis. quia illa caſſafiſtula eſt eligenda que
eſt groſſa. quia ſignat multam humidita-
tē ſibi ineſſe. Vnde leuis ⁊ ſonora reijcit
qꝛ vana eſſe dr̃. Eodē mō vera ē ⁊ ꝓbata
ē charitas q̃ ē groſſa per patientiam. Nā
id quod ē groſſum non reſonat: ſed ſub-
tile. groſſum eſt metallum ⁊ ferruꝫ. Et ſic
charitatem habens licet patiatur. nō ta-
mē reſonat alicuius impatientie ſonum
vel vocem redendo. Item que eſt ponde-
roſa ideſt firma per conſtantiam. Nam
vera charitas eſt patiens ⁊ conſtans.
¶ Quarto ratione operationis. qa caſſia-
fiſtulā multa operatur. Nam habet vtu-

tem mollificandi.ꝛ hoc competit charita
ti que inquã emollit dura ꝛ crudelia ſup
boꝛum coꝛda.Unde aſſimilatur etiã igni
cuius carbones ſunt beneficia ei⁹ inimi/
co duro ꝛ ſuperbo impẽſa ſm illud Ro
ma.xij.Si eſurierit inimicus tuus ciba il
lum.ſi ſitit potum da illi.hoc enim faci/
ens carbones ignis cõgeres ſuper caput
eius ideſt hec erũt ſuper caput eius hoc
eſt mentem eius duram tanq̃ carbones
ignis ad molliendum eius duritiam.
Item caſiafiſtula habet virtutem mundi
ficandi.quia charitas coꝛ emundat a ru/
bigine peccati.ꝛ pꝛecipue auaricie Greg.
Tanto amplius peccati rubigo conſumi
tur quanto peccatoꝛis mens magno cha
ritatis igne crematur.Item habet virtu
tem feruoꝛem ſanguinis mitigandi quia
charitas iram mitigat que eſt feruoꝛ ſan
guinis circa coꝛ ſm pl̃m. Nam charitas
non irritatur.Item habet virtutem co/
leram etiam purgandi.quia charitas lu/
xuriam purgat quaꝫ caloꝛ colere incitat
ꝛ inflammat.Item habet virtutem gule
apoſtemata diſſoluendi:q2 charitas gule
delectamentũ diſſoluit ꝛ abijcit.Item ha
bet virtutem ſanguinis purificãdi.Qua/
ſi enim impurus ſanguis eſt ſanguis inui
doꝛum qui ſemper contra pꝛoximuꝫ ma
liuoli ꝛ turbulenti ſunt.Unde per hoc ſi
gnificatur ꝙ charitas inuidiam purgat.
Nam charitas non emulatur.Uel q2 ſan
guis impurus ꝛ grauis ꝛ turbulentus eſt
ſanguis melancolicus. Per hoc ꝙ pur/
gat ſanguinem impurum ſignificatur ꝙ
purgat accidiam ꝛ triſticiam ꝛ grauedinẽ
ſpiritus.ꝛ facit eum leuem ꝛ ſolicitum.
Item charitas aſſimilatur calamento.qđ
eſt quedã herba ſimilis mente. ꝛ hanc ſi/
militudinẽ declarat.Primo eius gradus
q2 eſt calamẽtũ calidum ꝛ ſiccũ in tertio
gradu.Et ſic ſili mõ etiã a ſacris doctoꝛi/
bus charitatis gradus tres eſſe ponunt.
Quia eſt charitas incipiẽtiũ ꝛ ꝓficientiũ
ꝛ pfectoꝛũ ꝛ in quolibet gradu lꝫ nõ vni
foꝛmit.tñ aliquo mõ ẽ calida ꝛ ſicca i effe
ctu.q2 calefacit mẽtẽ.ꝛ deſiccat carneꝫ id
eſt carnales fluxus. ¶ Secundo declarat
illam eius virtus quia calamentũ habet
virtutem diſſoluendi ꝛ conſumendi: Si
militer ꝛ charitas diſſoluit mentis duri
ciam ad bonum ſuſcipiendum.conſumit
humoꝛis mollicieꝫ.i.fluxibilitateꝫ ad ma
lum.Unde per charitateꝫ efficitur mens
humana mollis ꝛ facilis ad bona.ꝛ dura
ꝛ difficilis ad mala. ¶ Tertio hoc oſten/
dit eius effectus. Nam calamentum ſup
fluitates humidas in coꝛpe deſiccat. ꝛ h
competit charitati in quãtuꝫ excludit vi
ciũ gule. ¶ Item calamentum libidinem
frenat.quod multo magis cõpetit chari/
tati que caſtitatẽ diligit ꝛ libidinem odit
¶ Item inteſtinoꝛum ꝛ ſtomachi doloꝛẽ
ſanat quod competit charitati in quãtũ
ſedat viciuꝫ ire quod eſt cuꝫ interioꝛi do
loꝛe.Item moꝛſus reptiliuꝫ curat. quod
competit charitati in quãtũ reſiſtit moꝛ/
ſibus inuidoꝛum ꝛ detractoꝛum.Iteꝫ cõ
tra reumaticas ꝛ frigidas cãs iuuat qđ cõ
petit charitati in quantum expellit ab
anima humana frigus accidie.Item con
tra lepꝛam iuuat.hec lepꝛa eſt auaricia q̃
fere omnia membꝛa eccleſie inficit. Nam
a minoꝛi vſqꝫ ad maioꝛem omnes auari
cie ſtudẽt.ꝛ hoc eſt ex defectu charitatis.
quia qui diligit mundũ non eſt charitas
patris in eo vt dicitur.j.Io.ij. Item cala
mentum venenum ad exterioꝛa euocat.
quod competit charitati que venenũ no
ciuũ ſuperbie de coꝛde extrahit ꝛ abijcit
Item charitas aſſimilatur carice q̃ eſt fi
cus ſicca a copia ſic vocata. ¶ Primo q2
carica confert ſenibus. Nam carice a ſe/
nibus in cibum ſumpte dicuntur eos de
fendere ne ruget eoꝛuꝫ cutis. Ratio hu/
ius eſt quia rugoſitas accidit in ſenib⁹.q2
membꝛa a naturali humido deſiccata in/
trinſecus contrahuntur ꝛ obꝛigeſcunt.ꝛ
pellis coꝛrugatur frigoꝛe ꝛ induratur.
Sed carica humida eſt ꝛ calida: ꝛ pꝛopt
humiditatem non permittit membꝛa cõ
trahi.ꝛ propter caliditatem nõ permittit
a frigoꝛe cõſtringente coꝛrugari. Per ſe/
nes autem intelligũtur illi qui diu pecca
ta cõtinuant.in his deſtituti ab humoꝛe
deuotiõis ꝛ abundante in eis frigoꝛe ini/

quitatis ſcʒ ꝓpter defectuʒ caloris cha
ritatis non ſoluʒ interius contrahuntur
mēbra ꝑ retractionē a bōis ſʒ ēt pellis.i.
ↄuerſatio extior coꝛrugat̄ dforma ⁊ im/
mutat̄.Sʒ charitas repellēdo frig⁹ mali/
cie ⁊ replēdo aiaʒ deuotiōis pinguedine
ꝓhibet contractū mēbroꝛū.i.retractatio
nem a bonis ⁊ rugoſitateʒ pellis.i.defoꝛ
mitateʒ exterioꝛis conuerſationis. ¶ Se
cundo quia carica cōfert debilibus. habʒ
eni debiles confoꝛtare ⁊ ratione ſapoꝛis
quia eſt iter fructus dulcioꝛ ⁊ ratione cō
plexionis bone qꝛ calida ⁊ humida. Sic
charitas iter omnes virtutes plus debi/
litatem anime roboꝛat ⁊ cōfoꝛtat. Et ipa
etiaʒ enumerat̄ ab apoſtolis inter.xij.fru
ctus ſpiritus Gal̄.v. Inter omnes illos
dulcioꝛ reperitur. Ipſa etiam eſt calida ꝑ
inflammationeʒ ⁊ humida per compaſ/
ſionem vel lachꝛymarum deuotionem.
¶ Tertio quia carica confert tenuibus.i.
macilentis.quia ficus ſicce multū ſangui/
nem groſſum generant ⁊ multum impin
guant. Similiter charitas multū ſangui/
neʒ.i.multum meritum generat.i.adijcit
anime. Unde ⁊ multum impinguat eam.
Quia diligentibus deū omnia cooperā/
tur in bonuʒ vt dicitur Ro.viij. Quarto
confert vocibus quia carica pectus mū/
dificat.tuſſim ſedat.⁊ vocem clarificat. Si
militer charitas pectus.i.coꝛ mundificat
⁊ tuſſim ſpiritualeʒ ſedat.⁊ vocem clarifi
cat.ſiue in confeſſione peccati ſiue in lau/
de dei.ſiue in exhoꝛtatione pꝛoximi. Itē
charitas aſſimilatur mēte.que licet frigi/
da ſit ⁊ ſicca tamen habet virtuteʒ diſſol/
uendi confoꝛtandi.⁊ appetituʒ pꝛomouē
di. Similiter charitas frigida eſt inquan/
tum extinguit ardoꝛeʒ auaricie. ⁊ ſicca in
quantum deſiccat humoꝛeʒ luxurie. Un/
de habet virtuteʒ diſſoluendi ſcʒ amoꝛis
mūdi vincula.⁊ confoꝛtandi coꝛda debi/
lia.⁊ pꝛomouendi deſideria ſancta. Iteʒ
mente cocta in aceto fetoꝛes minuit.pur
gat gingiuas putridas.matricem mundi
ficat ⁊ cōfoꝛtat. Item decocta in vino do
loꝛē viſcerum ⁊ renum placat. Dicit eniʒ
Iſaac.ꝙ abominationem amputat ⁊ ſin
gultū ſedat. Que etiam omnia congruūt
charitati:que tollit fetoꝛem oꝛis.i. viciū
gule.⁊ mūdat matricem.i.viciū luxurie ⁊
placat doloꝛem viſcerū.i. viciuʒ ire. ⁊ am
putat abominationeʒ.i.viciū accidie:que
ſpirituales delicias abominat̄ ⁊ faſtidit.
Itē ſedat ſingultū.i.vicium inuidie. Naʒ
ille cui aliquis inuidit dr̄ ei eſſe in ſingul
tum.i.in diſplicentiam ⁊ in ſcandalū. ps.
Pax multa diligentibus legeʒ tuam ⁊ nō
eſt illis ſcandalum.

¶ Capitulum.x.

Caro humana aſſimilatur
feno.ſʒ illud Iſa.xl. Om
nis caro fenū ⁊c. Dicit ibi
dem gloſa ꝙ fenū naſcen
do hʒ viroꝛem.creſcendo
hʒ decoꝛem.⁊ habet vltimo floꝛem. ſed
tandem ſiccatū ſolis ardoꝛe redigitur in
puluerem. ¶ Item pꝛeciſuʒ ⁊ ſiccū nutri/
mēto eſt aliquando deputatū. Similiter
humana caro naſcēdo habet viroꝛeʒ vi
te creſcendo decoꝛem foꝛme. ⁊ poſt aug/
mentū quādoqʒ floꝛem foꝛtune ⁊ tempo
ralis gloꝛie. Sed ſolis ardoꝛe.i.grauis tri
bulationis vl̄ īfirmitatis feruoꝛe ſiccata.
ideſt exhauſta redigit̄ in puluerē vel moꝛ
tis vel infime deiectionis. ¶ Item hoc fe/
nū ideſt coꝛpus per moꝛteʒ pꝛeciſum ⁊ ꝑ
totalem pꝛiuationem vite pꝛeſentis ſicca
tū ſicut quando eſt in ſepulchꝛo clauſuʒ
vel humatū ipſum efficit̄ nutrimētū ani
maliuʒ.i.eſca vermium. Eccl.x. Cum mo
riet̄ homo hereditabit ſerpentes beſtias
⁊ vermes. Unde v̄ſificatoꝛ quidam dicit.
Poſt hominē vermis poſt vermeʒ fetoꝛ
⁊ hoꝛroꝛ. Sic in non hominem vertitur
omnis homo Bernar.ſuper Canti. Cur
carnem pꝛecioſis rebus impīguas ⁊ adoꝛ
nas quā poſt paucos dies vermes deuo
rabunt in ſepulchꝛo ⁊ animam tuam bo
nis operibus non adoꝛnas que ēt deo ⁊
angelis pn̄tanda eſt in iudicio. Cur aiam
tuaʒ vilipendis ⁊ ei carnem pꝛeponis: do
minam ancillari ⁊ ancillaʒ dominari ma
gna eſt abuſio. ¶ Iteʒ caro aſſimilatur ta
xo.que taxus ē arboꝛ venenata ex cuiꝰ
ſucco fiunt venēa.⁊ cuiꝰ vmbꝛa doꝛmi

entibus ſub ea eſt moꝛtifera. Dicit enim Diaſc. ꝙ lignum hoc ſi ignem arripiat. inextinguibilem ignem ſeruat. Habet. n. taxꝰ principaliter hec tria. ſcꝫ venenoſū ſuccū moꝛtiferū vmbꝛaculū. inflāmabile lignum. Succus taxi eſt carnis delectatio que animā venenat. ſed vmbꝛa taxi ē carnalis vita ſiue conuerſatio que animam necat. ſm illud Roma. viii. Si ſm carnē vixeritis moꝛiemini. Sed ignitio taxi eſt concupiſcentie vel fomitis iflāmatio que in perpetuū durat. Poteſt enim in hac vita fomes peccati mitigari ſed non extingui dum ſcꝫ homo eſt i carne coꝛruptibili. Licꝫ in beata virgine ex pꝛiuilegio gratie. pmo quidem in ſua ſcificatione ſcꝫ in vtero matris ſue fomeſ dicatur fuiſſe nō ſm eſſentiam extinctus ſed manſiſſe ligatus. Deinde in conceptione filii credendum ſit ꝙ totaliter fuit extinctꝰ. In aliis tamen hominibus cōmuniter ſemper viget. pꝛopter qđ ſemper eſt in eis aliqua repugnantia carnis ad ſpūm. Et ideo dicebat Apo. ad Ro. vii. Inuenio aliam legē in membꝛis meis repugnantē legi mentis mee Hierony. in quadam epiſtola.
Nos geſtamus laqueū nobiſcum. circūferimus inimicū. carnem noſtrā: loquoꝛ de peccato nutritā coꝛruptam nimis ipa oꝛigine. ſed multo amplius pꝛaua conſuetudine viciatam. Hinc eſt ꝙ tam acriter aduerſus ſpūm ꝯcupiſcit ꝙ aſſidue murmurat ⁊ impatiens eſt diſcipline. ꝙ illicita ſuggerit. ꝙ nec ratiōi obtemperat. nec vllo timoꝛe inhibetur.

Capitulum. xi.

Caſtitas cōtinentie aſſimilat cinamomo. Pꝛio ꝓpter geituram. Nā cinamomū verū iter arboꝛeſ ⁊ tribulorū vepꝛes ⁊ rupeſ denſas gignit: ⁊ ideo cū magna difficultate colligitur. In quo ſignificatur. ꝙ cōtinentia carnis nō in mollicie delicioſe vite gignit vel ſeruat ſed in aſpꝛitate pnie ⁊ i auſteritate abſtinētie. Vnde dicebat Apo. i. Cori. ix. Caſtigo coꝛpus meū ⁊ in ſuitutē redigo ⁊c̄. Iſido. li. ii. de ſūmo bono. Sex ſūt que incoꝛruptam ſeruant caſtitatem. ſcꝫ ſobꝛietas: operatio: aſperitas cultus. cohibitio ſenſuum cauta. ſermonis honeſtas: euitatio opoꝛtunitatis. Vnde patet ꝙ cum magna difficultate continentia conſeruatur vel habetur. Nam ſicut dicit. Aug. lib. iii. ſermonū ſuper Mathe. Iter omnia certamina xpianoꝝ durioꝛa ſunt pꝛelia caſtitatis. Nam ibi continua pugna ⁊ rara victoꝛia. Vnde dominus Math. xix. cum diſcipuli dixiſſent ei. Si ita eſt hoi cū vxoꝛe: nō expedit nubere. non oēs capiunt verbū iſtud ſed qbuſ datum eſt. In quo arduitatē cōtinētie dñs oñdit q2 ab eius cōſecutione deficit hoium virtus cōis. Scđo pp ſtaturam. q2 cinamomū ē virgultum in india vel ethiopia tantūmodo duorū cubitorum. Subtiles enim ⁊ replicatoſ habet culmos crocei vel nigri coloꝛis. Duo ergo cubiti cinamomi ſignāt duos gradus continentie. vnꝰ ē abſtinere ſe ab illicito coitu q oībus competit ēt inconiugatis. Alius eſt abſtinere. a licito. ſcilicet etiam a coniugio vel cōiugali vſu. ⁊ iſta continentia nō eſt omniū ſꝫ paucoꝝ vt patet ex verbo dñi ſupꝛadcō. q2 nō oēs capiunt verbū iſtud. Culmi autem cinamomi ſubtiles ⁊ replicati qui ſunt crocei vel nigri. ⁊ terminatio arboꝛis ⁊ ramoꝝ ſunt perfectiones continentium: Conſiſtunt ergo perfectiones continentiū in ſubtilitate cōtēplatiōis i replicatōe dilectiōis. vt ſcꝫ habeant dilectionē dei ⁊ pꝛimi. ita vt amoꝛ pꝛoximi idē reflectat i deū qđ ē cū ipſe pꝛimꝰ ꝓpter deū diligit. ⁊ iterū amoꝛ dei i pꝛimū repēdat. ſcꝫ vt q diligit deū diligat ⁊ fratrē ſuū. Itē nigrēdie hūilitatis: q2 .ſ. niger coloꝛ vtutē hꝫ viſū ꝯgregādi: qđ ſpectu aliaꝝ vtutū ꝯpetit hūilitati. Q2 q ceteraſ vtuteſ ſine hūilitate ꝯgregat q̄ſi puluerē in ventū poꝛtat. vt dicit Greg. Sꝫ pꝛecipue humilitaſ debet caſtitati adeſſe q2 ſicut Grego. in Moꝛa. dicit Nulla eſt caſtitas carnis quā nō cōmendat humilitaſ In croceitate feruoꝛ deuotioniſ ſignificatur. ex eo ꝙ color croceus itenſionē caloris demonſtrat. Vnde aues que calidiſſi

me cōplexionis ſunt extrema habēt cro cea. vt pedes atq; roſtra quod accidit ex abundantia humoris ſicci ꝛ calidi quez natura eiicit ad extrema. ꝛ propter hoc ſic colorant̄. Et ſil'r color croceus interi⁹ ſignat intenſionē caloris ex diſtēperātia ſanguinis in epate. Ergo moraliter illi habēt colorem croceū qui habent feruo rem intenſum ſcʒ ad deuʒ ꝛ ad proximū. ꝛ hic eſt charitatis color. ſine quo nihil caſtitas valet. Nā ſicut dicit Bernar. ca ſtitas ſine charitate eſt lampas ſine oleo. ſubtrahe oleum lampas non lucet tolle charitatem caſtitas nō placet. Ex oibus ergo colligit̄. ꝙ illoꝝ continentia eſt per fecta qui ſunt caſti in carne ſubtiles in cō teplatione. replicati in dilectione nigri ꝛ deſpecti in ſui humiliatione ꝛ feruidi in deuotione. ℭ Tertio ꝓpter fracturam. qꝛ quando cinamomū frangit̄ quoddaʒ de eo ſpiramen ad modū nebule emittit̄. Unde culmi eius fracti reddunt viſibile ſpiramētū. Fractio aūt cinamomi. i. caſti tatis eſt peccatum luxurie in quo eſt ſpi ramentum ſenſibile qꝛ. ſ. in actu luxurie euaporat ſenſibiliter de corpore multuʒ de ſpū ꝛ naturali calore ꝛ ideo coitus de bilitat corpus vt phyſici dicūt. Sed mul to magis ab aīa dum per peccatū luxurie caſtitas frangit̄. euaporat ab aīa ꝛ perdit̄ ſpūalis gratia ꝛ calor charitatis. Et ideo poſt peccatum aīa remanet debilis. ita vt tentationibus carnis poſtea ſuperueniē tibus reſiſtere non poſſit. ℭ Quarto ꝓpt̄ ſiccaturā. qꝛ. ſ. cinamomū nō redolet. ni ſi ſiccum. Unde opʒ ꝙ areſcat ad hoc vt odorē reddat vt dicit Plini⁹. Sil'r niſi ca ro areſcat ꝑ abſtinentiā ab humore luxu rie. non reddit deo odorē continētie. De hoc odore dr̄ Ecci. xxiiij. Sicut cinamo mū ꝛ balſamū aromatizans odoreʒ dedi Balſamū eni cōiūgitur cinamomo. qꝛ ſi cut per cinamomum continentia. ita per balſamum abſtinentia ſignatur. Naʒ bal ſamuʒ corpora mortua incorrupta ſuat qꝛ quantum diſſoluit tantum conſumit ꝛ ideo abſtinentiā recte ſignat. que a mul tiplici corruptione tam infirmitatum ꝙ̄

ſuperfluitatum corpora mortalia conſer uat. ꝛ quantum reſoluit de humore pin guedinis tantum conſumitur de humo re ꝛ vigore libidinis. Unū cinamomo bal ſamum ſubiungitur. qꝛ caſtitati abſtinen tia obſequitur. ℭ Quinto propter colle cturam qꝛ cinamomum cum magna dif ficultate colligitur. Ante enim ſolis ortū vel poſt ſolis occaſum nulla licentia col ligendi admittitur nec datur. Unde non colligitur in nocte ſed ſolum in die. Col lectum aūt cum fuerit ſacerdos metam diuidit ꝛ partem deo deponit reliquam mercator emit. Quod aūt cinamomum non de nocte ſed tm̄ de die colligitur ſi gnificat ꝙ cōtinentiam diligens nō amat latibula tenebroſitatis. qꝛ hec luxuria q̄ rit Job. xxiiij. Oculus adulteri obſeruat caliginem. Nam ſicut habet caliginoſum animū ita querit tenebroſum locum. Sʒ continēs diligit dieʒ honeſtatis ſm̄ illud Roma. xiij. Abiiciamus opera tenebra rum ꝛ induamur arma lucis ſic ut in die honeſte ambulemus. ℭ Sexto pro pter menſuram. Attenditur enim in ci namomo duplex mēſura ſcʒ quantitatis ꝛ qualitatis. Quantitatis quideʒ. qꝛ ſum ma bonitas eſt in ſūmitate virgultorum ad longitudinē vnius palmi. quod autē duorum eſt modicum valet. qꝛ modicuʒ habet corticis in quo bonitas eius conſi ſtit. Similiter ſūma bonitas ꝛ perfectio continentie eſt in ſūmitate virgultorum ideſt in virginum puritate. qꝛ virginitas tenet in carne ſūmitatem. i. extremitateʒ. Eſt enim quaſi radix coniugium. mediuʒ viduitas. ſed extremum ꝛ ſūmum virgi nitas. Unde hec extremitas eſt tantum vnius palmi ad differentiam cōiugij qđ eſt quaſi duoruʒ palmoruʒ qđ ſcʒ in vtro q; coniuge menſuram exigit debite ho neſtatis: Item viduitas eſt duorum pal morū. Quaſi enim vnū palmum habuit dū in ꝯiugio fuit. aliū vo opʒ ꝙ habuerit dum vidua remāſit. Nam in vtroq; ſta tu debita quedā menſura reqrit̄ habēde honeſtatis. ꝙꝙ aliter ꝛ aliter. Sed virgi nitas vnū ſolū hʒ. qꝛ videlʒ honeſtaꝫ mē

ſurá in ſūmo ſemper vniformiter tenet.
Alia eſt cinamomi menſura in qualitate
duplici quá hȝ.qꝛ cinamomum vt dicit
Plato eſt calidum in tertio gradu ⁊ ſiccū
in ſcdo.Similiter in continentibus vt ſe
conſeruare poſſint opoꝛtet eſſe triplicēȝ
gradum caliditatis ideſt triplicem amo/
ris. Nam tres latrones theſaurum queȝ
habemus in vaſis fictilibus ideſt i fragili
bus coꝛpoꝛibus tollere moliuntur.ſ.mū
dus qui perſequitur.caro ideſt carnis ap
petitus qui blanditur ⁊ diabolus qui la/
tenter decipere ⁊ inuiſcare nititur. Sed
contra hec omnia defendit amoꝛ dei ſi ta
men vt dicit Bernardus ſit amoꝛ foꝛtis
vt ſcilicet non frangatur a mundo perſe
quente. ¶ Item amoꝛ dulcis vt nō attra
hatur a carne blandiente. ¶ Item amoꝛ
ſapiens vt non decipiatur a diabolo inſi
diante. Et eſt triplex gradus caliditatis
cinamomi.ſed adhuc neceſſarius eſt tri/
plex grad⁹ ſiccitatis ideſt duplex modus
abſtinentie coꝛpus deſiccantis. vnus qui
deſiccet carnis humoꝛem ſubtrahendo
ei cibum ſcȝ ieiunium.alius ſubtrahēdo
ſiue temperando potū ⁊ hic eſt ſobꝛietas
Nam luxurioſa res eſt vinuȝ.⁊ ideo ſub
trahendū.ſicut dicit Valerius maximus
ꝙ vini vſus romanis feminis olim inco
gnitus fuit ne ſcilicet in aliquid deterius
pꝛolaberentur. Pꝛoximus enim intem/
perantie gradus a libero patre ad incon
ceſſam venerem eſſe conſueuit. vel ſalteȝ
eſt temperandus ſm illud Apo.j.Thi.v.
Modico vino vtere pꝛopter ſtomachū
¶ Septimo pꝛopter electuram. Nam il/
lud cinamomum eſt eligendum qd ē ſub
tile.⁊ acutū habens ſapoꝛeȝ dulcedini in/
ter mixtū cum multa aromaticitate ⁊ co
loꝛe ſubruſum. In quib⁹ ſignificat̃ ꝙ ele/
ctoꝛū cōtinentia eſt cum ſubtilitate abſti/
nentie cū acumine pꝛudētie.cuȝ ſapoꝛe ⁊
dulcedine deuotiōis interne. cū aroma/
ticitate ⁊ odoꝛe mūdicie ⁊ cum rubedine
charitatis inflāmāte. ¶ Item qꝛ caſtitas
amat tenuitateȝ cibi ⁊ ſobꝛietatem potus
aſſimilatur lenti que amat terram tenuē
magis ꝙ̃ pingueȝ.⁊ aerem ſiccum magis
ꝙ̃ humidum. Similiter enim caſtitas ma
gis diligit victus tenuitatem ꝙ̃ delitiarū
pinguedinem qꝛ perit caſtitas in delicijs
ſicut Bernar.dicit. ¶ Item poti⁹ ſobꝛie
tatem potus ꝙ̃ nimiam vini humiditatē
vt dictum eſt ſupꝛa. Et ideo nazarei dn̄o
conſecrati non ſoluȝ mente ſed carne vi
num nequaꝙ̃ bibebant.

¶ Capitulum.xij.

Contemplationis ⁊ oꝛatio
nis continuatio animam
in melius pꝛouehit ⁊ a ca
ſu peccati pꝛotegit Cuius
exemplum apparet in oli
uis.de quibus dicit Pli/
nius ꝙ ꝙ̃diu ſunt in arboꝛe nō pereunt
ſed quanto diutius ibi ſunt tanto melio
res fiunt. Semper enim vt dicit nouas
vires reſumūt ⁊ difficili⁹ ide cadūt: Qua
ſi aūt oliua ſuſpenſa in arboꝛe eſt anima
leuata in contemplatione vel oꝛatione.ꝗ
quanto diutius ibi poteſt perſiſtere tan/
to manifeſtius eſt eam magis in deo pꝛo
ficere.quanto qȝ ibi melioꝛ ſit tanto diffi/
cilius cadit in peccatū. vel quāto aliquis
continuat quietatē contemplationis tan
to difficilius inde cadit.i.tanto moleſtius
recedit. ¶ Item cōtemplatio aſſimilatur
mandragoꝛe. Pꝛimo pꝛopter ſuauitateȝ
odoꝛ[. Mādragoꝛa eniȝ ſic ē dicta.eo ꝙ
mala.i.poma habeat mire redolētia Cā/
tico.vij. Mādragoꝛe dederūt odoꝛē ſuū
in poꝛtis noſtris. Hanc herbam quidaȝ
fingūt habere radicem humane perſone
ſimilem.ſed contrarium dr̄ in Platone.
Quaſi aūt poma mandragoꝛe ſunt ſtu/
dia contemplatiue vite que multuȝ redo
lent deo. Et ideo Gen̄.xxx. Rachel que
contemplatiuā vitam ſignat mandrago/
ras a lya accepit ⁊ ſibi viri thoꝛū ⁊ filioꝝ
partū conceſſit. Quia.ſ.vita actiua que ꝑ
lyam ſignatur viro ſuo ideſt deo in labo
ribus ⁊ doloꝛibus preſentis vite fructifi
cat.qui per partū filioꝛum ſignificātur ꝑ
quibus Rachel mādragoꝛas obtinet.qꝛ
ſcȝ contemplatiua vita ſuauia deo ⁊ gra
ta valde ſtudia poſſidet. Et iō dic̄ Pꝛoſꝑ
in libꝛo.j.de vita contēplatiua. Actiua ꝟi

ta hꝫ ſolicitum curſum contẽplatiua gau
diū ſempiternū. In hac acquirit̃ regnuꝫ.
in iſta percipit̃ hec facit pulſare bonoꝝ
opeꝝ velut q̄buſdā manib⁹ ianuā. iſta vo
cat conſūmandos in patriā. In hac cõtē
nit̃ mūdus. in illa videbit̃ de⁹. ¶ Scd̃o ꝓ
pter inſenſibilitatē ſaporis q: hui⁹ h er-
be cortex vino imixtus ꝛ potat⁹ hoiem
inſenſibilē facit. Vñ illis quoꝝ corpus in
cidendū eſt dat̃ ne dolor ſentiat̃. Nā ſicut
dicit Diaſco. iſta potata vt dictū ē ita dor
mire facit ꝙ oēs dolores cõpeſcit ita vt
nec ferri nec tp̄is ſentire dolorē quis poſ
ſit. Sic continue contemplationis ituit⁹
cū vino etiam diuini amoris atqꝫ eterne
cõſolationis admixtus abſtrahit animaꝫ
quandoqꝫ a ſenſibilibus ſicut ſm̄ Augu.
fuit abſtractus Paulus in raptu. Et ideo
dixit ſcd̃e Corin. xij. Siue in corpore ſiue
extra corpus neſcio. deus ſcit. Vnde ipſa
contẽplatio eſt que ſanctos martyres dū
ſecarētur ꝛ vrerent̃ ꝛ mortibus afficeren
tur varijs ita iſenſibiles fecit vt nihil de
illis penis curarēt tanꝗ̄ ſi eas nullaten⁹
ſentirēt. Aſpiciebant enim per contẽpla
tioneꝫ deum remuneratorē. ¶ Tertio cõ
templatiua vita aſſimilatur mādragore
propter fecūditateꝫ prolis. q: ſm̄ Conſtā
tinū ꝛ Pliniū mādragora dr̃ prebere ſe-
minis virtuteꝫ ad concipienduꝫ. ꝛ hoc ſi
ex nimio calore matrix ſit impedita. q: cū
hec herba frigida ſit ꝛ ſicca matri cem ad
conuenientiam reducit: ꝛ ſic ad cõceptuꝫ
diſpōit. ꝓpter ꝙ mulieres frigidas nō iu
uaret ſed poti⁹ impediret. Sic contem-
platio celeſtis premij dū ad bene opandū
ſolicitat ipſaꝫ animam fructibus merito
rū fecūdat. ſi tamen non ſit in cõtemplan
do anima per accidiam vel negligentiam
frigida. Item contemplatiua vita actiue
addita fecūdiorem eam facit ſcꝫ operib⁹
bonis ꝛ facit etiaꝫ eam perfectius opera
ri. Cuius exempluꝫ ē in ficu. q: ficus ſicut
Iſi. dicit remedio cuiuſdā arboris q̄ vo-
catur caprificus dicitur fecundari. Eſt. n.
caprificus ficus nunꝗ̄ matureſcēs. ſꝫ qd̃
in ſe non habet alijs tribuit. Naꝫ ſi capri
fici ſurculus cortici ficus inſix⁹ fuerit eaꝫ
fecundaꝫ efficit ꝛ citius matureſcere facit
Caprificus ergo ſiue ficus ſilueſtris eſt cõ
templatiua vita q̄ ſiluas ꝛ ſolitudines di
ligit. Sꝫ velut ficus domeſtica que ad ma
nus hominū exiſtit ꝛ nutrimentū fruct⁹
tribuit homo actiu⁹ ē. qui per miſericor
die opera tribuit paupib⁹ vite nutrimē
ta. ꝛ in frequētia ꝛ multitudine hominū
eſt eius habitatio ꝛ vita. Sꝫ ſi radici eiuſ
.i. cordi ſurculus caprifici ideſt ꝯtẽplatio
nis affectus ꝛ ſancte orationis ſtudiū in
feratur ad fructus bonoꝝ operū ꝓducē
dos fecūdior ꝛ maturior efficitur ideſt ꝑ
fectior q: plura ꝛ magis cõpleta opatur
Naꝫ fructus eſt completus qñ eſt matu
rus. Sed adhuc notādum eſt ꝙ cõtēpla
tiui cuſtodiēdi ſunt maxie ab accidie fri
gore. Et in h̃ iterū aſſimilant̃ arbori fici.
q: ficus eſt arbor tenera ꝛ delicata. ꝛ ideo
facile a frigiditate leditur ꝑcipue quādo i
cipit germinare. propter quod verſus aq
lonem raro vel minus ꝓficiūt ꝛ citi⁹ are
ſcūt timētes aq̄lonaria frigora. Sic quia
cõtemplatiua vita facit cor tenerū ꝑ affe
ctionē amoris ꝛ delicatū ex nutrimēto ce
leſtis ꝯſolationis facile ledit̃ a frigore aq
lonis. i. ab accidia quā malign⁹ ſpūs im-
mittit qui dixit. Sedebo i mõte teſtamē-
ti in laterib⁹ aquilonis. Hec ēniꝫ vbi cor
ſubintrauerit rigiduꝫ ꝛ frigiduꝫ facit. Ri
gidū quideꝫ. i. inflexibile ad compaſſionē
ꝛ frigidū ad opationē ꝛc̃. ¶ Iteꝫ contem
platiua vita aſſimilatur nuci muſcate.

¶ Primo propter continentiā. Quia eſt
circūdata quadam pellicula. tenuiſſima. i
fra quā eius continetur ſubſtantia: Sic ſi
mili mō etiā vita ac mēs cõtēplatiua oꝫ
ꝙ captiuetur ꝛ icludatur in fide ideſt no
titia. que tamen tenuiſſime attingit ad di
uina ꝛ ſuperna. ꝛ ideo eſt tenuiſſima pelli
cula ideſt tenuiſſima notitia diuinorum.
ſꝫ nihilomin⁹ eſt ſufficiēs ad ſaluādū nu
cis medullā. i. ad ſaluādū aiaꝫ. Secūdo ꝓ
pter excellētiā q: nux muſcata tāto ē me
lior quāto ē pōderoſior ꝛ in odore ſuaui
or ꝛ ſapore acutior. Sic ꝯtēplatiu⁹ homo
tāto eſt melior quanto eſt ponderoſior ꝑ
mentis ſtabilitateꝫ. q: grauia ꝛ pōderoſa

difficulter mouent̃ ⁊ firmi⁹ ſtabiliũtur.⁊ quãto odore ſuauior ꝑ conuerſatõis ſanctitatez.⁊ quãto ſapore acutior per ſapiẽtie ſubtilitatez. ¶ Tertio ꝓpter efficaciaz quia nux muſcata hꝫ virtutez calefaciendi.⁊ ſtomachũ ꝯfortandi.ventoſitates extenuãdi.dolorem capitis auferendi. Silr̃ cõtemplatio inflãmat amãtẽ.ꝯfortat opãtẽ expellit vẽtũ.i.vanitatẽ.⁊ aufert dolorẽ exteriorẽ infundẽdo interiorẽ cõſolationẽ. Juxta illud pſ̃. Secundum multitudinez doloꝝ in corde meo conſolationes tue letificauerunt animam meam.

¶ Capitulum.xiij.

Cor hois ſpũalis dꝫ aſſimilari radici. Nam radix vt arborẽ nutriat dꝫ eſſe viua fixa ſolida ⁊ humida. Silr̃ cor hois vt ipꝫ ſpũaliter nutriat dꝫ eẽ viuũ ꝑ fidẽ.qꝛ iuſtus ex fide viuit vt dr̃ Hebreo.x. Vñ dr̃ Prouerbi.iiij. Omni cuſtodia cuſtodi cor tuũ qm̃ ex ipſo vita procedit. Scdo dꝫ eſſe fixum per ſpem pſ̃. Paratũ eſt cor eius ſperare in dño ⁊c̃. Jtem dꝫ eẽ ſolidum per charitatẽ Apo. Ephe.iij. Jn charitate radicati ⁊ fundati. Stulti autez peccatores extra charitatem exiſtẽtes habent cor confractuz eccli.xxj. Cor fatui q̃ſi vas cõfractũ ⁊c̃.ſed charitas exigit integrum ⁊ ſoliduz Luce.x. Diliges dominum deum tuuz ex toto corde tuo ex tota anima tua.⁊ ex omnibus virib⁹ tuis. Jtem vt ſit humiduz per deuotionez vl̃ pietatis compaſſionez Hie.xvij. Ad humorẽ mittit radices ſuas. Jſaie.i. Oẽ cor virens ⁊c̃. ¶ Jtem cor ſerui dei debet eẽ ſicut ſemen roſe. Nam in medio roſe eſt ſemen minutuz croceum ⁊ valde odoriferum. Hoc ſemẽ in medio roſe eſt gratia dei in corde.quod eſt minutuz per humilitatez Mathei.xj. Diſcite a me quia mitis ſuz ⁊ humilis corde Grego. Semper conſciẽtia ſm̃ deum humilis ⁊ triſtis debet eſſe.vt.ſ.per humilitatem non ſuperbiat ⁊ per vtilez merorez cor ad laſciuiaz nõ diſſoluat. Jtem debet eſſe croceum ꝑ charitatez. Deutero.xx. Circũcidet dominus cor tuuz ⁊ cor ſeminis tui vt diligas eum ex toto corde tuo ⁊c̃. Jtem debet eẽ valde odoriferꝫ per orationis ⁊ deuotionis ſuauitatez. Apoca.v. Habentes phialas plenas odoramẽtorum que ſunt oratiões ſanctorum Jſido. Oratio cordis eſt non labioꝝ tantũ. Jſte fumus ſiue odor orationis procedens ex feruore cordis mirabiliter virtutẽ demonis ꝯſtringit. Thobie.vj. Cordis eius particulã ſi ſuper carbones poſueris.fumus eius extricat omne genus demoniorum.

¶ Capitulum.xiiij.

Correctio ſeuera peccati aſſimilat̃ carduo. ¶ Primo rõne figure qꝛ cardu⁹ herba ẽ aculeata hñs haſtas ⁊ in ſummo capitella habens ſpinoſa. Per haſtas aculeatas itellige correctionẽ grauiorem flagelloꝝ ⁊ huiuſmodi. Sed per capitella ſpinoſa itellige correctionẽ aſperoꝝ verborũ.ſ.pungitiuorum que.ſ.mentem delinquenti excitando ad propriũ ſenſuz reducit. Eccli.xij. Qui pungit cor ꝓfert ſenſum. Jtẽ Eccles.xij. Verba ſapientũ ſicut ſtimuli ⁊ quaſi claui in altũ defixi ⁊c̃. Grego.in regiſt. Clauis atqꝫ ſtimulis verba ſapientuz comparantur.quia culpas delinquentium neſciunt palpare ſed pungere ¶ Secũdo ratione efficacie quia ſuccus cardui capillorũ fluxum curat. Similiter ſeuera correctio capillos capitis.i.virtutes mẽtis conſeruat ⁊ confirmat. Nam dũ vnius vicium ſeuere corrigitur alter ne defluat timore ſeruat̃. Jdemqꝫ qui flagellatur dum de vno vicio corrigitur ab alio ꝯſeruat̃ Job.x. Viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum ⁊c̃. ¶ Tertio ratione medicine. Eteniz cardui ſunt matrici perutiles quia ſcilicet correctio aſpera ad penitẽtie gratiaz reuocat.que ſcilicet eſt vt matrix in qua peccator penitens iterato cõcipit̃ ⁊ formatur in eſſe ſpirituali. Jtẽ carduus mulieres plurimũ iuuat.⁊ ad litterã correctio aſpera neceſſaria ẽ omnino mulieribus ifrunitis. Et adhuc talis correctio neceſſaria eſt mulierib⁹.i. mentibus que

nimis molles ⁊ fragiles ſunt ad peccādū Naʒ ſicut dicit Caſſio. iniquitas mortalium ſine fine vagaretur. ſi eam medicialis icrepatio minime reſecaret. Et ideo ſicut idem Caſſio. ſup ps. xxx viii. dicit Occurrendum ē ne tractu temporis intemperata malicia conualeſcat ⁊ vires iniquitati diſſimulatio vl' indulgentior gratia ſumministret. Sed clariꝰ audita correctio doceat impericiam ⁊ compeſcat audaciam.

¶ Capitulum. xv.

Cupiditas aſſimilatur radici. Primo quia p radicē arbor terre īheret ⁊ ab ea humoreʒ accipit ꝗ nutrit. Unde ſm Phm. radix habet oris officiuʒ. quia per eaʒ planta ſuſcipit nutrimentum ſicut animal p os. Similiter per cupiditatem anima inheret terrenis. Et ſicut planta mediante radice nutrit terre humido. ſic cor hominis mediante cupiditate paſcitur terreno lucro Unde cupiditas eſt os cordis inſatiabile Prouer. xxx. Tria ſunt inſatiabilia. infernus ⁊ os vulue ⁊c. Sene. xxv. epiſto. Vidiſti aliquando canem fruſta panis aperto ore captantem. quicquid accepit protinꝰ integrū deuorat. ⁊ ſemper ad ſpem futuri hiat. Ideʒ euenit nobis quicquid expectantibus fortuna pĭecit id ſine vlla voluntate dimittimus. ſtatiʒ ad rapinam alterius erecti ⁊ attoniti in epicuroꝝ iſtud chaos incidimꝰ quod inane ⁊ ſine termino eſt. ¶ Secundo. quia radix ſeqtur cōplexioneʒ terre in qua naſcitur. ⁊ ſic cupiditas ſequitur conditionem hominis ī cuius corde concipitur. Unde diuerſa eſt in diuerſis. Nam auarus eſt cupidus de diuicijs. ſuperbꝰ cupidus de dominijs: curioſus de rebꝰ vanis. ⁊ ſic de alijs. Nam in omni peccatore eſt cupiditas immoderata alicuius rei. ⁊ iſto modo conſiderādo cupiditateʒ ſiue maliciam eſt quoddā vitium generale quod icluditur in omnibus vitijs. Et ideo dic̄ Aug. in li. de libero arbitrio ꝙ auaritia ꝗ grece philargiria dicitur nō ſolum in argento vel nummis ſʒ in omnibus rebus que immoderate appetuntur intelligenda eſt Et Grego. dicit in quadam omelia. ꝙ auaritia nō ſolum pecunie ſed etiam ſcientie ⁊ altitudinis eſt cum ſupra modum; ſublimitas ambitur. ¶ Tertio quia radix ē cauſa diuerſarum pullulationū. Naʒ virtute radicis pullulāt ſtipites rami frōdes flores ⁊ fructus. Nihil eniʒ eſt in arbore quod prius non fuerit in radice. Eodē modo multa ſunt mala que pullulant ex radice cupiditatis Apoſt. i. Thi. vi. Radix omniʒ malorum eſt cupiditas. Super quo vbo dicit in omelia Baſiliꝰ. ꝙ cupiditas ē trāgreſſiōis mater: magiſtra nocendi. primipilaria iniqtatis. auriga malicie: ſiccaria virtutum. ſediciōis origo: fouea ſcādalorum. Dicit ergo. cupiditas pecuniarum ⁊ diuiciarum de ꝗ proprie Apoſto. loqt ſicut patet ex eo quod pmiſerat. Qui volunt diuites fieri ⁊c. Idcirco dicit eſſe radix omnium malorū. nō quia omnia mala ex cupiditate ſemper oriātur ſed quia nullum maluʒ eſt quod non interduʒ ex auaritia ſiue cupiditate naſcatur Nam ſicut dicit Innocētiꝰ: hec eſt que ſacrilegia committit ⁊ furta ⁊ rapinas exercet ⁊ predas ⁊ bella gerit ⁊ homicidia ſimoniace vendit ⁊ emit inique petit ⁊ recipit iniuſte negociatur ⁊ feneratur inſtat doli. immiet fraudibus diſſoluit pactū ⁊ violat iuramentum corrumpit teſtimoniuʒ ⁊ peruertit iudicium.

¶ Capituluʒ. xvi.

Deuotio aſſimilatur oleo. Prio qr oleū habet virtutē illuminatiuā. ⁊ ideo infunditur i luminaribꝰ ⁊ ppter h ſignificat dūotionē in puritate ⁊ claritate conſcientie. Et h eſt oleuʒ quod pcipitur offeri. Exo. xxv. ad luminaria continuanda. quia deuotio puritatis ⁊ claritatis conſcientie nutrit in nobis reuelationes diuinas. ¶ Secundo quia oleum habet virtuteʒ aleuiatiuā. ⁊ iō medetur doloribus. Unde oleum deſignat deuotionem in tolerantiā preſentis miſerie. Deuotio etiam paſſionis chriſti conſideratione al

leuiat nobis preſentes tribulatiões Cañ. i. Oleum effuſum nomen tuum adoleſcentule dilexerunt te nimis.i.feruenter vt exponit Ber. ¶ Tertio hȝ oleuȝ virtutem enatatiuam.ꝛ ideo ſuperfertur liquoribus propterea ſignat deuotiõeȝ ex pregustatione celeſtis glorie ps. Dilexiſti iuſticiã ꝛ odiſti iniquitatẽ propterea vnxit te deus oleo letitie pre cõſortibꝰ tuis Et eſt notandum ꝙ oleum iccirco aliiſ liquoribus ſuperfertur videlicet qꝛ modicum habet terreſtreitatiſ multum acreitatis.i.aeree leuitatis. Et ſic deuotio iterna tãto magis animam eleuat ad celeſtia degustanda quanto minꝰ habet de terrena cupiditate ꝛ plus abũdat in aerea leuitate.ideſt diuina charitate. Nam charitas amor eſt qui animam alleuiat ꝛ ſurſuȝ leuat. Unde dicit. Augu. ſuper ps.lxxxv. nõ putreſcit cor ſi leuetur ad deum Frumẽtũ tuũ ſi hřes i īferioribꝰ ne putreſceret leuares illđ ad ſupiora. Frumẽto tuo immutare queris locũ ꝛ cor permittiſ iterra putreſcere: frumentum leuares ad ſupiora cor leua in celum Et vñ inquit poſſuȝ g funes ꝗ machie ꝗ ſcale opꝰ ſũt: Gradꝰ effectuſ eſt.iter tuũ voluntas tua eſt amãdo aſcendis.negligendo deſcendis.ſtans in terra in celo es ſi diligis deum.

¶ Capitulum.xvii.

Dignitatis ſtatus quãto altior tãto aduerſitatibꝰ ꝛ moleſtiis plẽior. Vñ in dignitatibuſ poſiti aſſimilãt arbori. Flagella eni vt dicit Iſi. dicuntur vitium ꝛ arborum ſummitates eo ꝙ ſepe ventis ꝛ turbinibus flagellãtur. ſunt auteȝ quaſi ſummitates arboruȝ altitudines dignitatum in quibus qui ſublimati ſunt multarum aduerſitatum ventis frequentiuȝ anxietatuȝ turbinibus flagelãtur. Et ideo non incõgrue de ſtatu dignitatis poſſet ſuggeri illud pverbiũ.ii. Macha.iii. Si quem habes hoſtem ꝛẽ mitte illuc ꝛ recipies flagellatum Tulius. Quo celſior es eo magis te ſolicituȝ ꝛ anxiũ eſſe oportet. Vñ ps Ab altitudie diei timebo ideſt abaltitudine tẽporalis dignitatis. Item ad dignitatis gradũ ambicioſus homo qñqȝ paulatiȝ exaltatur ſed ſubito deiicit ſicẽ arbor ꝗ cũ difficultate eleuat ſed ſubito vi vẽtorũ deiicit. Vñ dicit Gre. Paulatim aſcendiſti ſed non paulatim deſcendes ſed tanꝗ fulgur ꝛ ſicẽ ſathan. Item dignitatis altitudo quanto minꝰ eſt in humilitate fũdata: tãto minꝰ creſcit ꝛ minꝰ durat. Cuius exemplũ patet in feno ď ꝗ dicitur in ps. Fiant ſicut fenum tectoruȝ qđ priuſꝗ euellatur exaruit. vbi dicunt. Gloſe ꝙ quanto fenum altius ſtat ꝛ minus pfunde radices eius inferius deprimit tanto minus creſcit ꝛ citius areſcit. Sic homo quãto eſt in altiori ſtatu ſi radices cordis non pfundantur in humilitate.i.ſui humili cognitiõe ꝛ cuſtodie ſedulitate paruȝ pficit ꝛ cito deficit. ps. Vidi impium.i.ſuperbum ſuperexaltatum ꝛ eleuatum ſicut cedros libani.ꝛ tranſiui ꝛ ecce non erat.

¶ Capitulum.xviii.

Diuitie aſſimilant ſpinis. Primo quidẽ qꝛ ſpine ẽt ſub flore ſũt ſe carpentiũ pũgitiue.ꝛ ſimilit diuitie etiaȝ in flore mũdane glorie ſe aſſequentes pungunt pũtione laboris in acquirẽdo timoris in poſſidendo ꝛ doloris in perdendo Unde Petrus Rauenenſ dicit in quodam ſermone. Auri cuſtos ſeruator argenti ſecuritateȝ nõ hȝ: neſcit quieteȝ.ꝛ cui deeſt ſecuritas qd pit: pẽa diues ẽ ille nõ cẽſu. Innocẽtiꝰ dicit i ſupfluitate reſoluit iactãtia effrẽat currit ad libidinẽ ꝛ corruit ad illicitũ ꝛ ſiũt ei iſtra pẽaꝝ que fuerũt oblectamẽta culparuȝ. labor in acquirendo. timor in poſſidendo. dolor in amitendo mentem eiꝰ ſẽp fatigat ſolicitat ꝛ affligit. ¶ Scđo qꝛ ſpine ſunt veſtium laceratiue ſic diuitie lacerant interiores veſtes virtutum. Vñ Gre. in omel.xx. ſuper illud Exiit qui ſeminat dicit. Diuitie ſpine ſunt. quia cogitationum ſuarum punctionibuſ mẽtem humanam lacerant ꝛ cum vſqȝ ad peccatuȝ pertrahunt ꝗſi inflicto vulnere cruẽ

tant. Tertio quia ſunt ſerpentum commu
nicatiue.ſ.occultatiue propter qđ Eccli.x
dicitur. qui diſſipat ſeptem mordebit euꝫ
coluber ſcilicet qui latitat inter ſpinas.
Sic diuitie latibulum ſunt ſerpentium
infernalium prime Thi.vi. Qui volunt
diuites fieri incidunt in tentationem et
in laquem diaboli ⁊ in deſideria multa
⁊ inutilia que mergunt hominē in interi
tuꝫ. Quarto quia ſpine ſunt ſui inuicem
complexiue Sic enim ſe mutuo comple
ctuntur ꝙ facilius faſciculus ſpinarum
excutitur ꝙ̄ partes ſeparentur. Sic diui
tie habite difficulter bene diſpenſantur.
⁊ ideo conſultius eſt totum ſimul onus
deponere ſm illud Mat.xix. Vende oīa
que habes ⁊ da pauperibꝰ. ¶ Quinto qꝛ
ſpine ſunt ignis incenſiue. Diuitie enim
ſunt materia ignis cupiditatis in preſēti
ps. Exarſerūt ſicut ignis in ſpinis. ⁊ ignis
infernalis in futuro. Iſaie.xxxiiij. Spi
ne congregate igni cōburentur. ¶ Sexto
qꝛ ſpine ſunt ſeminum ſuffocatiue. Nam
ꝓpter ſuaꝫ denſitatem radios ſolis inter
cipiunt. ⁊ roriſluas celi guttas ad ea q̄ ſub
eis ſunt deſcēdere nō permittunt. ⁊ ideo
que iuxta ſpinas vel infra ſeminantur
non de facili coaleſcunt. Unde. Luce.
viij. Aliud ſemen cecidit inter ſpinas ⁊ ſi
mul exorte ſpine ſuffocauerunt illud. Si
militer diuitie ſuffocāt ſua ſolicitudīe fru
ctum ſeminis verbi dei Et ideo dicit ibi
dem Luce.viij. Quod autem in ſpinis ce
cidit hi ſunt que audierūt ⁊ a ſollicitudi
nibus diuitijs ⁊ voluptatibus vite ſuffo
cantur ⁊ nō referunt fructuꝫ. ¶ Item di
uites qñ abundāt diuitijs viſitātur ⁊ fre
quentantur. qñ vō ſunt pauperes contē
nuntur ⁊ abijciuntur ſicut arbor que di
ligenter ſeruatur ⁊ cuſtodit qñ fructus ē
in ea. ſed ablato fructu negligitur ⁊ expo
nitur. vt patet in vineis que claudūtur ⁊
cuſtodiūtur tempore fructus. ſed poſtea
exponuntur Pro.ix. Diuitie addūt ami
cos plurimos. a paupere autēꝫ ⁊ hi quos
habuit ſeparantur.

¶ Capitulum.xix.

DOctria ſacre ſcripture aſſi
milat apio ¶ Primo qꝛ a
pium eſt herba q̄ ſplenꝫ ⁊
epatis opilationes.i. vias
opilatas aperit. p epar autē
⁊ ſplenem que ſunt duo
membra intrinſeca ⁊ multum vtilia cor
pori intelligimus duas intimas ⁊ vtiliſſi
mas potentias anime ſcilicet intellectum
⁊ affectum. Et ſicut ſplē atrahit nutri
mentum ab epate ſcilicet humorem quo
nutritur: ſic voluntas ab intellectu tra
hit preſens obiectum a quo mouetur
Nam bonum apprehenſum in intelle
ctu eſt voluntatis obiectū ⁊ mouēs ipaꝫ
vtriuſqꝫ autem potentie vias aperit do
ctrina ſacre ſcripture. qꝛ intellectui aperit
viam ad deum cognoſcendum. ⁊ volūta
ti ad deum diligendum De quibus vijs
dicitur Pro.iiij. Uie eius vie pulcre ⁊c̄.
¶ Secundo quia apij vis ſemen ⁊ radix
morſibꝰ venenatis ſuccurrit. vt dic Dia
ſco. Morſus venenoſi ſunt tentationes
diaboli quibus verba ſacre doctrīe opti
me docent hoīem obuiare. Unī dominus
Mat.iiij. a diabolo in deſerto tētatus ſa
cre ſcripture vba inq̄libet tentatione op
poſuit. Induxit ēt ꝫ cū tria teſtimonia de
lege qbus ipꝫ vicit ⁊ repulit. ſicut figuratū
fuerat.i. Reg.xviij. in dauid q goliā ꝓſtra
uit tribus lapidibus de torrente. ⁊ ſic xps
diabolū ſupauit tribus teſtimonijs de le
ge vt dr̄ i gloſa. Quo exēplo ēt nos doce
mur ſacre ſcripture vbꝫ repellere tētatorē
Naꝫ ſi tentat te de ſupbia ⁊ appetitu ho
noruꝫ reſponde ei. ſcriptum eſt Eccli.ix.
Quid ſuperbit terra ⁊ cinis: ⁊ iteꝝ Eccli.
vij. Noli querere ab hoīe ducatum neqꝫ
a rege cathedram honoris. Si tentat de
appetitu diuitiarum. rñde ſcriptum eſt.
Thi.vi. Nihil intulimus in hūc mundū
haud dubiū qꝛ nec auferre qđ poſſumꝰ
Et iterum. Qui volunt diuites fieri inci
dunt in tentationem diaboli Item ſi ten
tat de apppetitu deliciaruꝫ carnaliuꝫ. Re
ſpōde ei.i. Cor.xv. Caro ⁊ ſanguis regnū
dei nō poſſidebunt. Gloſa per carnem ⁊
ſanguinē vēter ⁊ libido.i. peccata carnalia

deſignantur. ¶ Tertio qꝛ apiū triſtitiā expellit ⁊ leticiā inducit. Nā eſt quoddā genus apij quod dr̄ apiū riſus. eo ꝙ humoris mellancolici ſit purgatiuuꝫ triſtitie expulſiuū ⁊ letitie inductiuū. imo dr̄ ꝙ ſi qs ipm in magna quantitate reciperet ridendo eum occideret. Sic doctrina ſacre ſcripture melancoliā .i. tediū expellit vn̄ Sapi. viij. Non hꝫ amaritudinem ↄuerſatio illꝰ nec tediū conuictus ipſius. Item triſtitiam interdicit Mathe. vi. Nolite fieri triſtes. Item ad leticiam inducit. ps. Seruite domino i leticia. Unde libri ſacre ſcripture magnū ſolatiū prebēt ↄtra huiꝰ miſerie incolatū .i. Macha. xij. Habentes ſolatio libros ſanctos.

¶ Capitulum. xx.

ELemoſyna aſſimilatꝛ cardamomo. ¶ Primo rōne originis. qꝛ cardamomū ē ſemē arboris q̄ q̄ſdā tūoroſitates facit in qbꝰ ſemē ↄtinetur Arbor ergo eſt penitētia q̄ in intimis cordis radicata i terra .i. in corpore noſtro ꝓficere ⁊ fructificare dꝫ. Vel in terra hec arbor fructificare dꝫ qꝛ ſupra terraꝫ .i. in celo vel etiam ſub terra .i. in inferno penitentia locum non habet. Nam in celo non eſt locus penitudinis vbi nulluꝫ angit ↄſcientia criminis. In inferno vero nō hꝫ penitentia fructum vbi non poteſt expiari delictum Ex hac ergo penitentie arbore ꝓducitꝛ ſemē elemoſyne. Eſt enim elemoſyna opus ſatiſfactionis qđ quideꝫ ad penitentiam pertinet. Sed ideo ſemen vocatur qꝛ in aliena terra ſcilicet indigentis ꝓximi carne ſeminata mirabiles fructus affert. Hoc autem ſemen elemoſyne ab arbore .i. a penitentia in quibuſdam tumoroſitatibus .i. cordis ↄpaſſiōibus ꝓducitꝛ qꝛ tota virtus elemoſyne ē ex cordis compaſſione Aug. In affectu cordis ꝑpēſanda eſt elemoſyna tribuentis. Et idcirco. vt in Mora. Beatꝰ Gre. dicit Ille perfecte tribuit qui cum eo qđ afflicto tribuit afflicti quoqꝫ aiuꝫ in ſe ſumit vt priꝰ in ſe dolentis paſſioneꝫ transferat ⁊ tunc contra dolorem ipſius per miniſteria cōcurrat. ¶ Scđo rōne coloris. qꝛ illud cardamomi ſemen ē melius qđ ſubrufum ē aliquantuluꝫ. Rufedo etiā elemoſyna eſt ex dilectionis feruore nec dubiuꝫ quin tanto melior ſit elemoſyna quāto plus rubeſcit ex charitatis flamma. Vn̄ ſine charitate elemoſyna eſt oīno infructuoſa Apoſtolo dicente .i. Corin. xiij. Si diſtribuero in cibos pauperuꝫ oēs facultates meas charitateꝫ autem non habeam nihil mihi prodeſt. ¶ Tertio rōne ſaporis qꝛ illud ē et eſt melius qđ eſt acutū ⁊ dulcedini intermixtuꝫ Debet enim dari elemoſyna cum acumine .i. cum ſubtilitate diſcretionis. ⁊ cum dulcedine allocutionis qꝛ interduꝫ vbuꝫ eſt melius q̄ datum Augu. in Ep. ad quādaꝫ comitem Caue preuidens diſcretiōs elemoſyne ita vt vtriuſqꝫ dātis ⁊ accipiētis ſit ſolatium. Quarto rōne virtutis qꝛ hꝫ virtutē ↄfortandi cor cerebrū ⁊ ſtomachū. in corde quidem eſt dilectio. in cerebro ſenſificatio. in ſtomacho vero nutritio qꝛ ſcilicet ex elemoſyna ꝓuocatur recipientis dilectio. In ea etiam demonſtratur largientis ſenſus ⁊ diſcretio. ex ea etiam prouenit vtriuſqꝫ partis nutritio qꝛ dantis quidem per meritum elemoſyne refouetur ſpūs. ſed recipientis ꝑ oportunū auxiliū refocillatur corpus. ¶ Itē elemoſyna aſſimilatur ſemini. qꝛ bonitas ſeminis ſm̄ Pliniū ↄſideratꝛ ex tribus Primo ex tpe qꝛ illud ſemē eſt bonum ad ſeminandum qđ eſt bimū vel trimū. Quedam eſt elemoſyna que diſponit hominē ad vnum. ſ. ad hoc vt liberetꝛ a culpa ſicut elemoſyna peccatoris Dan. iiij. Peccata tua elemoſynis redime. Et iſta eſt quaſi ſemē anniculum .i. vnius anni tm̄. Quedam vō elemoſyna valet ad duo. ſ. ad ſatiſfactionē culpe ⁊ redēptionē pene vt elemoſyna penitentis Thob. iiij. Elemoſyna liberat a morte. ſ. culpe. ⁊ non patitur aiam ire in tenebras. ſ. pene. ⁊ iſta eſt vt ſemen bimum. Quedam aūt valet ad tria ſcilicet ad ꝓſeruandū a culpa. ad euadenduꝫ ſupplicia. ⁊ ad intrandum ꝑmia. ſicut elemoſyna iuſti ⁊ eſt quaſi ſemen trimuꝫ. ¶ Scđo cōſideratur bonitas ſeminis ex

pondere qꝛ illud eſt optimū quod ē grauiſſimū.pondꝰ autē elemoſyne ꝛ cuiuſlibet boni operis eſt ex charitatis affectu: qꝛ tāto elemoſyna plꝰ valet dāti quāto cūmaiori charitate daſ. ℭ Tertio ꝯſideratur ex colore.qꝛ illō ſemē meliꝰ ē qō magis albū iteriꝰ ē Sed qñ medulla alba ē i tentio pura.vñ illa eleoſyna ē bōa q̄ daſ cū itētōe pura. Mat. v.te āt faciēte elmā neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua

ℭ Capitulum.xxi.

Eloquētia ſapiētū aſſimilaſ frondoſitati arborum ℭ Primo rōne groſitat] qꝛ viriditas ꝛ copioſitas folioꝝ reddit arborē groſā aſpiciētibꝰ. Similiſ efficacia ꝛ aſſuētia vboꝝ reddit ſapiētē gratioſū audientibꝰ ps.Diffuſa eſt gratia in labiis tuis. ℭ Sz nō.ß ꝙ ad groſā eloquētiā plura reqrūſ Nā ꝫ Valeriū maximū .Doctrine ꝛ eloquētie ornamēta ꝛ ꝓnūtiatōe apta ꝛ ꝯuenienti corpis geſtu cōſiſtūt.Quibꝰ q ſe inſtruxerit tribus modis homies aggrediſ Aures penetrādo.oculos demulcēdo.ꝛ animos inuadēdo.ſic etiā Sene.in epla dicit.De apta aūt ꝓnūtiatōe vboꝝ loqſ Caſſio.ſup ps.lxxiii. Eloquēs ē ille q ſcit pua ſūmiſſe . medie tēpata.magna grāditer dicē.q ſcit inuēire pclare.enūciare magnifice.diſpōere apte.figurare varie. Idē ēt dicit.ꝙ bonꝰ doctoꝛ ꝓhēiat apte.narrat apte.arguit acriter.colligit fortiſ.ornat excelſe.docet delectat ꝛ afficit. ℭ Secundo ratōne vtilitatis.qꝛ folia tenellos fructꝰ a vētis pluuiis ꝛ caumatibꝰ muniunt.ꝛ ꝑ eis tāq̄ ſcutū ictus recipiūt. Sic ſapiētū vba tenellos hoies .i. ſpū dbiles ſiue puſillanimes a vētis pſecutionū.ꝛ a pluuiis.i.impetu inundātium tribulatio nū ꝛ a caumatibꝰ internaꝝ tētationū.cōfortādo.inſtruēdo.minādo.muniūt ꝛ dfēdūt.Et iterdū etiā ſapiētes ꝛ eloquētes viri ꝑ patria ſeu ciuibꝰ ſuis ſiue aduerſātibꝰ ꝯtradicēdo ſiue ſalubriſ ꝯſulēdo ſiue vſucias ꝛ negciaſ dtegēdo iuidētiū vl hoſtiū ictibus.i.odiiſ ꝛ pſecutōibus ſe exponunt Iſa.xxxii. Poſuit os meuz doquaſi gladium acutum.Unde contra eos qui hoc non faciunt dr Eze.iz. Nō opꝑ poſuiſtis vos muꝝ ꝑ domo iſrael. Tul. in rhetoricis.Qui ita ſe armat eloquentia nō vt oppugnet cōmoda patrie. ſed vt ꝛ ꝑ his pugnare poſſit is mihi vr ꝛ ſuis ꝛ publicis rebꝰ vtiliſſimꝰ atqꝫ amātiſſimus ſuis. ℭ Tertio rōne firmitatis qꝛ folia cito a vēto mouēſ.ꝛ hincinde qſ ſanſ.ſed ꝑpter abundantiā humoris nō facile ab arbore diuidūſ.Siliter gratioſi in vbis licꝫ a vēto vane laudis ꝛ fauoriſ hominū plerūqꝫ agitētur.tñ ſi hñt abundātiā humoris.i. diuini amoris ſiue interne deuotionis nō faciliter ab arbore chriſto vl ab arbore virtuoſe vite lp elatione vel vanā gloriā ſepanſ ps. Foliuz eiꝰ nō defluet ꝛ oia q̄cūqꝫ faciet ꝓſpabūſ Del tūc folia ꝑpter ventū ab arboribus cadunt.qñ viri eloquentes ꝑpter metū obmuteſcūt.Sed hoc amicis dei nō accidit.qꝛ eos intimi amoris vtus ab omni timore defēdit Actuū.iiii. Petrus ꝛ Iohānes hoc humore.i.amore ſpūs cōfortati principibus ſacerdotū ꝓhibentibus ne docerēt in nomine ieſu rūderūt Non poſſumꝰ que audiuimꝰ ꝛ vidimꝰ non loq.Quarto rōne fructuoſitatis.qꝛ fructꝰ ſub foliis ſunt primo virētes.tādeꝫ matureſcunt .ꝛ calore ſolis dulces fiunt q prius amari fuerant. Sic ſapiētes viri ſub foliis vboꝝ producunt fructꝰ opuꝫ.q fructꝰ apparent virides.i.gratioſi aſpiciētibꝰ. ꝛ maturi.i.diſcreti diſcutiētibꝰ.ꝛ dulces.i.ſapidi ſuſcipiētibꝰ.Faciunt eni viri ſapiētes opa gratioſa diſcreta ꝛ fructuoſa.vl eoꝝ fructꝰ.i.actꝰ ſūt virides ꝑ fidē.maturi ꝑ ſpēꝫ.dulces ꝑ charitatē.Et hic ē calor ſolis.i.amor chriſti q oia facit dulceſcere ēt amara quecꝫ.Can xx.Fructꝰ eiꝰ dulcis gutturi meo . Et attēde ꝙ ſicut modici pcii ē in arbore frōdoſitas ſine fructibꝰ.ita modici valoris vboſitas ſine opibꝰ.ꝑpter qō dicit. Gre.i vi.li. Mora.ꝙ ille bñ loquendi facūdiā pcipit.q ſinū cordis ꝑ recte viuēdi ſtudia extēdit. nec loquētē cōſcientia ꝓpedit cū linguā vita ātecedit. ℭ Quinto ratiōe mu

ſabilitatis.q2 quarundã arborum folia in
eſtate viridia ſi decora ſunt in autumno
palleſcunt.ſed in hyeme cadunt ⁊ in terra
putreſcunt. Sic eloquentia ſapientum ſe
culi in eſtate.i.in tpe fauoris vireſcit p vi/
gorem.ſed in autumno ſole decreſcente i
deficiente humano fauore palleſcit.i.deb i
litaſ per timorem. In hyeme aũt.i. perſe/
cutionis tpe cadit.i.penitus deficit p ob/
mutionẽ.⁊ aliqñ in terra putreſcit p mali
cõmendationẽ ⁊ approbationez ſiue fauo
rationem. Et tunc dicendum eſt eis illud
Jſaie.xl. Ve vobis qui dicitis bonum ma/
lum ⁊ malum bonum.

¶ Capitulũ.xxij.

Exhortatio ad bene faci
endum vel ad malũ di/
mittendũ diuerſimode
fieri dz ſm diuerſam q̃/
litatem eoꝝ quos hor/
tari oz. Cuius exemplũ
apparet in ficu. Nam ſi
cus ſterileſcit aliqñ ob defectum humorꝫ
aliqñ vero pp nimiam abundantiam hu/
moris.ſed ſi accidit ob defectuz humoris
ſubuenitur ei p ꝯuenientẽ ſimũ ⁊ aquam
dulcẽ.ſed ſi ſupabundat humor arborem
clauis perforant ⁊ ſic humorem euacuãt.
Jlli autez hoĩes ſterileſcunt.i.a fructu bo
noꝝ operum deficiunt ⁊ hoc eſt pp defe/
ctum humoris ideſt propter defectum vi
goris qui vicio ſubiecti ſunt puſillanimi/
tatis ⁊ timoris.⁊ iſti iuuandi ſunt cũ ſimo
qui plantam calefacit.i.cum doctrina vel
exhortatione inflammante ⁊ accẽdẽte ad
bonuz ⁊ cũ aq̃ dulci.i.cũ dulcedine doctri
ne ⁊ verboꝝ.vt attrahãtur ex ipa dulcedi
ne exhortationis ad humorẽ bonitatis.
Nam ſi contra tales puſillanimes qs vte
retur aſperitate verboꝝ potius deſpera/
rent q̃ proficerẽt ⁊ ideo qui talis eſt ſicut
dicit proſper in libro ſecundo de vita cõ/
templatiua leniter caſtigatus reuerentiaz
exhibet caſtiganti: Aſperitate autez nimie
increpationis offenſus nec correctionem
recipit nec ſalutem. Patet ergo ꝙ in ex
hortatione talium ſi appareat calor amo/
ris impellens ⁊ dulcedo verborũ demul
cens ſequitur bonorum operum fecun/
ditas creſcens. Jlli autem ad modum fi
cus ſterileſcunt propter humiditatis ex/
ceſſuz.qui bona opera ex ſuperbia dimit
tunt.vel ex nimia abundantia tempori
um que inducit ad ſuperbiam ⁊ contem/
ptum ſpiritualium.⁊ tales perforandi ſũt
clauis.i.terribilibus ⁊ aſperis vbis Eccle.
xij. Verba ſapientum ſicut ſtimuli ⁊ quaſi
claui in altum defixi.

¶ Capitulum.xxiij.

Feruor diuini amoris auge/
tur in afflictione carnis.⁊ ab
undantia deuotionis.cuius
exemplum apparet in pino.
Nam pinus que exterius ha
bet durum ⁊ groſſum corticem ſed inte/
rius multum humorem pinguẽ.de facili
⁊ multum inflammatur ſi igni aliquo ca/
ſu applicatur. Jlle ergo exterius habz du
rum corticem ⁊ aſperum qui carnem ſu/
am per duram abſtinentiam vel aſperos
labores affligit. Jlle interius habet mul/
tum pinguedinis qui multam habet de/
uotionem mentis.⁊ h̃ per diuinum amo
rem faciliter ⁊ fortius inflammatur: dum
alicui ignite.i. affectuoſe rei applicatur ſi/
ue affectuoſa verba audiendo p̃s. Elog/
um domini inflammauit eum. Siue de/
uotas ſcripturas intelligendo. Luc.vlti/
mo. Nonne cor noſtrum ardens erat in
nobis dum loqueretur in via ⁊ aperiret
nobis ſcripturas: Siue de paſſione ieſu
chriſti meditando.quia ibi oſtenſus ẽ ſin
gularis amor ſaluatoris ſcilicet in opere
noſtre redemptionis: ⁊ ideo maxime de/
bet in nobis accendere ignem amoris.
Vnde Ber.ſuper Cañ.ſermone.xx. dicit
Dilexit nos deus dulciter ſapienter ⁊ for
titer. Dulciter nempe dixerim ꝙ carnem
induit ſapienter ꝙ culpaz vitauit fortiter
ꝙ mortem ſuſtinuit.ſed ſuper omnia red
dit te mihi amabilez bone Jeſu calix quẽ
bibiſti opus noſtre redemptionis. Hoc
enim omnino amorem noſtruz vendicat
ſibi h̃ incꝫ noſtram deuotionem blandi9
allicit.iuſtius erigit: artius ſtringit ⁊ vehe
mentius afficit. ¶ Capitulum.xxiiij.

Fides aſſimilatur amigdalo
q2 amigdal⁹ ē añ omnes ar
bores floritiua. oib⁹ eni ar
borib⁹ prior ſe florib⁹ ve
ſtit. ⁊ ad fructu3 añ ceteras
arbores ſe diſponit. Silr
virtus fidei deb3 in corde hominis ante
omnes virtutes florere. Nā fides eſt ſi
cut diſpoſitio mētis ad charitatē ⁊ ad ali
as virtutes. Vñ ſicut flos ē diſpoſitio ad
fructū ita act⁹ fidei q̄ ē credē ē diſpō ad
act⁹ charitat ⁊ ceterarū vtutū. Ex q̄ re pa
tet q̄ dum fides credendo preuenit ante
omnes virtutes floreſcit ⁊ ad fructus
virtutum ideſt opera ſe ante ipſas diſpo
nit. vnde Apoſt. Heb. xi. Fides inqt eſt
ſperādarū ſubſtantia rerū ⁊c. Nam ſic
ſubſtantia natura antecedit ⁊ accidentia
cōſequūtur quodam ordine ſubſtantia3.
ita fides antecedit ſpē ⁊ ceteras virtutes.
Et ideo ipſa fides a ſanctis fundamentū
vocatur virtutum tam infuſarum q̄ ac
quiſitarum ſuper qđ conſtruitur totum
edificium ſpūalium virtutum Et ēt aſſi
milatur radici ex qua tota arbor exur
git. Et ideo Aug. dicit ſuper Joan. Si
cut in radice arboris nulla prorſus ap
paret pulchritudinis ſpēs. tamen quic
quid eſt in arbore pulchritudinis vel de
coris ex illa procedit. Sic ex fidei humili
tate quicquid meriti quicquid beatitudi
nis anima ſuſceptiua eſt ex fidei funda
mento procedit. ¶ Secundo q2 amigda
lus eſt culture expoſcitiua Nam vt dicit
Ariſt. hec arbor cultura indiget maxime
cum antiqua ē. ⁊ plus fructificat antiqua
q̄ nouella precipue ſi ſit bene culta. Vn
de vt poſſit magis eſſe fructifera clauis
eſt in radice perforanda. Similiter fides
indiget cultu ⁊ cuſtodia bōi operis. Alio
qn eſt infructuoſa ⁊ vt arbor mortua vt
patet Jſa. li. Fides aūt quaſi nouella fuit
in patribus antiquis qui fuerūt ante xpi
aduentū. Et ideo minus fructifera. Sed
nūc in nobis qui ſumus in quos fines ſe
culoꝝ deuenerūt eſt quaſi ātiqua. ⁊ tam ē
noſtra fides poſt xpm ſi ſtudioſis operi
b⁹ fuerit culta ē meritoꝝ fructib⁹ magis
copioſa. ſed eſt in radice cordis clauis ti
moris ⁊ amoris perforanda. vt timore
excitetur ⁊ amore operetur q2 fides per
dilectione3 operatur vt dr Gal. v. Aug.
Cū dilectione fides xpiani ſine dilectiōe
fides demonis. Qui aūt non redunt pe
iores ſunt q̄ demōes ⁊ tardiores ¶ Ter
tio q2 amigdalus eſt morboꝝ curatiua.
Dicit enim Diaſ. q̄ tota arbor amigdalo
rum eſt medicinalis Habet enim medici
nale ſolidum. i. radicem q2 radix eius eli
xata ⁊ trita maculas vultus purgat. Sic
fides elixata charitatis calore ⁊ trita tri
bulationum perpeſſione purgat macu
las faciei. conſcie Actuū. xv. Fide purifi
cans corda coꝝ ¶ Item habet medici
nalem comam. i. corticem ⁊ frōdes q2 cor
tex eius ⁊ folia ſunt ēt mūdificatiua ⁊ ſa
natiua Cortex aūt ⁊ folia fidei ſunt ver
ba confeſſionis fidei quibus interior fides
exterius oſtendit. ⁊ hec ēt ſunt ſanatiua.
q2 ſic dicit Apo. Roma. x. Corde credit
ad iuſticia3. ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutē.
¶ Item habet amigdal⁹ medicinale ole
um. q2 oleū de amigdalis cōtra multas
valet infirmitates. Nam vermes ⁊ lum
bricos i corpore necat. menſtrua purgat.
contra ſurditate3 efficaciter iuuat. ⁊ au
riu3 ſaniem mūdat ſi auri tepidū inſtilet.
Flores etiam eius decocti in oleo cadu
cos ⁊ lethargicos curant cum melle triti
morſibus obuiant ⁊ vlcera ſanant. Oleū
aūt fidei eſt oleum ſacramentale. ſ. vnctio
nis extreme quod ēt i virtute fidei valet
contra infirmitates corpales ⁊ ſpūales.
Vñ dicit Ja. v. Infirmat quis ex vobis
inducat preſbyteros eccleſie ⁊ orent ſup
eū vngentes cum oleo i nomine domini
⁊ oratio fidei ſaluabit infirmū ⁊ alleuabit
eū dñs. ⁊ ſi in peccatis ſit remittentur ei.
¶ Item habet medicinalem fructū. Na3
fructus amigdali homini proficit quia de
dulci amigdalo dicit Diaſco. q̄ ſi recens
cū ſuo folio comedat ſtomachu3 confor
tat ⁊ ebrietati reſiſtit. Et tamen dicit q̄ ſi
vulpes amigdala comederit moriet. Qr
ſepe quod eſt medicina homini eſt vene
nū alteri animali ⁊ ecōuerſo Silr fruct⁹

id eſt opera fidei oſtenſa ⁊ folia.i.verba fidei audita ſtomachū.i.appetitū hominis ſcȝ fideliter ⁊ deuote recipientiū confortāt ⁊ accedūt ad bonū. ⁊ ebrietati.i. ſtultitie ⁊ deuotioni heretice prauitatis reſiſtunt. vulpes.i.fraudulent⁹ hereticus ide moritur. Quia dum ex verbis fidei vel exemplis occaſionem ⁊ fomentum erroris aſſumit. vñ fidelis vitam accipit.ipſe mortem incurrit. ¶ Iteȝ fides aſſimilatur caſtanee. ¶ Primo ratione edificatiōis. qꝛ ex hac arbore, ſumūtur ligna ſolida ⁊ fortia ad domos cōſtruendas. Hec ligna fuerunt Apoſtoli ⁊ eoꝝ diſcipuli ſolidi ꝑ vitam. fortes per patientiam. vel ſolidi ĩ ſuſtinēdo.fortes in operando ex quib⁹ domus dei.i. eccleſie primitus conſtructe fuerunt. ¶ Secundo ratione pullulationis. qꝛ hec arbor dicit Iſidorus vt ex ciſa fuerit tanq̄ ſilua pullulare conſueuit Sic accidit beatis martyribus. qꝛ quāto magis opprimebant eos hoſtes tāto magis creſcebant. ¶ Tertio ratione caſtrationis. Dicit enim caſtanea a caſtrando.eo ꝙ fructus eius dum aſſant caſtrari ē neceſſarium. In fide autē xp̄i multi ſunt q vt diuino amore magis inflāmētur. ⁊ vt ad regnum celoꝝ introducantur ſemetipſos caſtrant.nō ferri violentia,ſed voluntaria continentia.ſicut xp̄us dixit. Mathe.xix. Sunt ⁊ eunuchi qui ſemetipſos caſtrauerunt propter regnum celorum. ¶ Quarto fides aſſimilat caſtanee ratiõe adminiſtrationis. Quia caſtanea adminiſtrat nobis p̄mo ex ſuo ligno carbones ardentes.quib⁹ fabri vtuntur ad emolliendū ferrum. Iſti carbones ſunt fidei exempla feruentia.quib⁹ etiam peccatoꝝ corda dura ⁊ ferrea inflāmantur ⁊ emolliuntur ad bonū. Item ex ſuo fructu dat nobis alit⁹ dulces. Et ita ſunt doctorū ſanctoꝝ fidei dulcia verba que mentes audientiū delectabiliter nutriūt. ¶ Iteȝ ex ſuo cortice ſiue folijs habem⁹ medicinales virtutes. Nā cū ſale trita ⁊ cū melle temperata morſus canis rabidi ſanat. Hec ſunt fidei ſacramenta quibus morſus canis rabidi.i.mors peccati quā diabolus ex inuidia in hominē ſimpreſſit curatur. Itē fides aſſimilatur ſinapi. ſm illud. Luce.xvij. Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis ⁊c̄. ¶ Et primo ratione cōplexionis. qꝛ eſt calida ⁊ ſicca in q̄rto gradu. Quia.ſ.fides debet quadrupliciter caleſcere ⁊ feruere primo in corde aſſentiendo. Roma.x. Corde credit ad iuſticiam. Item in ore predicando. Romano.x. Ore autem confeſſio fit ad ſalutē. Item in opere ſe manifeſtādo. Ja.ij. Oſtē dam tibi ex operibus fidem meam. Iteȝ oratione nō heſitando. Ja.i. Poſtulet autem in fide nihil heſitans. ¶ Secūdo ratione purgationis. qꝛ comeſta ad cerebrū fumat. ⁊ ipſum mirabiliter purgat. Unde Auguſtinus.i.de trinitate. Mentis humane acies inualida in tam excellenti luce non figitur niſi per iuſtitiā fidei emundetur. ¶ Tertio ratiõe curationis qꝛ dicitur valere contra multas infirmitates. Valet enim hydropicis.epilēticis.lethargicis. ⁊ paralyticis. Nam poros aperit. ⁊ humores neruos oppilantes diſſoluit. Sȝ fides multo magis valȝ ad oēȝ ĩfirmitatē tam corporalē q̄ ſpiritualē ſanādaȝ Mathe.ix. Fides tua te ſaluum fecit. ¶ Quarto rōne multiplicationis. qꝛ ex minimo grano ſinapis multa grana producuntur. que fronde flore ⁊ ſemine in īmenſum dilatantur. Et ita etiaȝ hec herba ſe multiplicat vt vbi ſemel ſeminatur vix locus inde vlterius liberatur. Similiter fides xp̄i quamuis fuerit a p̄ncipio parua per humilitatem ⁊ in paucis ſeminata tamen poſtea eſt in imenſum augmētata ⁊ dilatata in fidelibus ⁊ in predicationibus ⁊ in virtutibus.

¶ Capitulum. xxv.

Filius licet ſit a patre ſecundū naturā nō tñ debet imitari eius maliciā. cuius exēplum apparet in roſis que ex ſpina dura oriunt. ſȝ naturā ſpinarū non ſequunt. Nā ſpina non eſt odorifera nec pulchra nec eſt mollis ſed aſpera. nec etiam ad medicinam reperitur valida. Sed econtra

rio roſa ſuo odore olfatum afficit. ſuo de
core viſum paſcit. ſuauitatis molicie ta
ctum lenit. Sed virtute ſua multis. lan
guoribus roſa ſuccurrit. Sic filius ſi ha
buit patrem per infamiam fetentem de
bet ipſe ſtudere vt habeat famam redo
lentem. Et ſi habuit patrem moribus di
ſplicentem debet ipſe ſtudere vt habeat
morum pulcritudinem complacentem.
Item ſi habuit patrez aſperum ⁊ peſtilen
tem debet ipſe conari vt habeat conuer
ſationem mitem ⁊ lenez. Item ſi hũit pa
trẽ lingua vulnerãtẽ dz ipſe cõari vt ha
beat linguã medentẽ. Unde patet ꝙ parẽ
tes in eo ꝙ mali ſunt a filijs ſequẽdi non
ſunt nec etiã diligendi. qꝛ in quantuz ma
li ſunt ſũmo patri ꝯtrarij ſunt ⁊ ſicut di
cit Auguſtinꝰ. Amãdus eſt generator. ſʒ
preponendus eſt creator. Hebreo. xij.
Patres carnis habuimus eruditores ⁊
reuerebamur eos. Nã multo magis ob
tẽperabimus patri ſpirituum ⁊ viuemꝰ.

¶ Capitulum. xxvi.

Fortuna aſſimilatur feno.
Fenum enim ꝙ̃diu viret ⁊
frondet mõtes ⁊ prata ve
ſtit ⁊ ornat. ⁊ ſua venuſtate
intuẽtiũ oculos reficit ⁊ de
lectat. ſed feruente ſole hu
miditas eius ꝯſumitur ⁊ herba que flo
rendo ridere videbat a ſua gloria totali
ter ſpoliatur ⁊ pabulũ ignis efficitur. ſi
militer fortuna hois viret quãdo eſt cuz
corporis incolumitate vel venuſtate. frõ
det quando eſt cũ vbertate diuitiarum.
vel quãdo eſt cũ cõſanguineoruz ſeu ami
corum circũſtantium pluralitate. ſed tũc
montes veſtit quãdo eſt cũ honore ⁊ di
gnitatum ſublimitate. Tunc enim veſtit
prata. quando eſt cuz fame dilatatione ⁊
claritate. Talem aũt fortune venuſtatem
vniuerſoꝝ oculi cũ ãmiratione intuen
tur. ſed feruente ſole. i. forti ꝑſecutione
deijciente vel aduerſitate depumẽte vel
vehemẽti infirmitate conſumente humi
ditas eius. i. nature vel fortune ꝯſumitur
vigor. ⁊ a ſua gloria per priuationez ho
noris. vel ꝑ ruinã mortis totaliter ſpolia
tur ⁊ pabulũ ignis. i. furoris ꝑſequentis.
vel gehẽne alũnus infernalis efficit. Ia.
j. Exortus eſt ſol cũ ardore ⁊ arefecit fe
nũ ⁊ flos eius decidit. ⁊ decor vultus eiꝰ
deperijt. Sene. in q̃dã ep̃. Hãc imaginem
aio tuo ꝑpone ludos facere fortũnaz. ⁊
etiam hanc mortaliũ curã. honores diui
tias. gratiam excutere. quoruz alia inter
rapientium manus ſciſſa ſunt. alia infida
ſocietate diuiſa. alia magno detrimento
eorum in quos deuenerunt protenſa.

¶ Capitulum. xxvij.

Gratia dei aſſimilat oleo.
¶ Primo rõne ꝯſeruatio
nis qꝛ diuiſiue ⁊ penetra
tiue eſt v̄tutis. ⁊ iõ in vaſis
vitreis vel vitreaꝫ meliꝰ
q̃ in ligneis ꝯſeruat. vaſa
nãqꝫ lignea poroſa ſũt. ⁊ difficilius mun
dant a ſordibꝰ q̃ vitrea q̃ ſunt oino ſoli
da. Sic gr̃a dei in vaſis vitreis. i. in cordi
bus mũdis ⁊ ſolidis eſſe hʒ. Requirit. n.
aiam mũdã per inocẽtiam. vel ſaltẽ ꝑ pe
nitentiã. ⁊ ſolidã ꝑ ſapientiã qꝛ cor fatui
q̃ſi vas confractum vt dicitur. Eccli. xxi.
¶ Scd̃o rõne effuſionis. Naz ſi in aqua
ſe qs miſerit ⁊ oleum in ore poſuerit. ip
ſumqꝫ i aq̃s effuderit aquas adeo claras
facit. vt ea que ſunt in fundo videri poſ
ſint. Sic hoi in aqua tribulatiõis poſito.
oleũ diuine gr̃e ipſaz aquã. i. tribulationẽ
ei clarã facit vt. ſ. ex ea illuminetur ad ſuĩ
cognitionẽ vel dei ꝯtemplationez. Poſ
ſet etiam hoc referri ad gratiaz doctrine
q̃ eſt in ſanctis predicatoribꝰ. qui oleo ex
ore effuſo. i. gratia ⁊ dulcedine ſermõis ſi
ue doctrine aquã ſapie ſalutarꝭ ignoran
tibus vel errãtibꝰ dilucidãt ⁊ declarant
Unde talibꝰ ipſa ſapiẽtia ꝑmiũ ꝓmittit di
cẽs. Eccli. xxiiij. Qui elucidãt me vitam
eternaz habẽbũt. ¶ Tertio rõne vnctiõis.
Eſt enim multiplex vnctio olei diuerſos
effectus vel mõs gr̃e rep̄ſentãs. Eſt enim
quedaz vnctio dignitatꝭ ſicut ẽ vnctio re
gum de qua dicitur. iij. Reg. j. Aſſumpſit
ſadoch ſacerdos cornu olei d tabernacu
lo. ⁊ vnxit. Salomonez ⁊ cecinerunt buc

ſina.⁊ dixit omnis populus. viuat rex ſa
lomon. Hec eſt ergo vnctio gratie que ad
illos pertinet qui ſe vel alios per iuſticiā
bene regunt. Eſa. xxxij. Ecce in iuſtitia re
gnabit rex. Itē eſt quedā vnctio ſagacita
tis ſicut erat olim vnctio pugillū. que fie
bat ad cautelā: ad quā referri poſſet vn
ctio q̄ habetur primo. Regū. xvj. Quia
ſamuel dixit Dauid in medio fratrū ⁊ di
rectus eſt ſpūs dei in eo die illa. Hec eſt
illa vnctio gratie q̄ pertinet ad oēs qui p̄
aſtutam pugnam vincunt alios. ¶ Item
eſt quedam vnctio iocūditatis ⁊ hec vn
ctio ē mulierū que ſe ad iocūditatē ⁊ pu
chritudinez vngūt. Daniel. xvj. Dixit ſuſ
ſanna. Afferte mihi oleum ⁊ ſmigmata
⁊c. Et hec eſt vnctio ſpūalis letitie que p̄
tinet ad nitorem ⁊ decorem conſcientie.
¶ Item eſt vnctio ſanitatis ſicut ſacerdo
tum. De qua dr̄ Exo. xxxvij. Compoſuit
⁊ oleum ad ſanctificationis vnguētū ⁊c.
Et hec eſt vnctio deuote oratiōis q̄ com
petit non tm̄ ſacerdotibus ſed oibus de
uote orantibus. ¶ Itez eſt vnctio credu
litatis .i. fidei ſicut vnctio baptizatorū q̄
eſt ad fidei ſuſceptionem. de qua vnctiōe
dicit Rabanus. In vnctiōe baptiſmi de
ſcendit ſpūſſanctus ad habitationez deo
conſecrataz. Hoc igitur pertinet ad om
nes illos qui fidem ſuſceptam bene con
ſeruant. ¶ Itez eſt vnctio firmitatis ſicut
vnctio confirmatorū: vt dicit ep̄s. Cōſi
gno te ſigno crucis. cōfirmo te chriſmate
ſalutis. Hec pertinet ad omnes qui ſunt
cōfirmati ⁊ ſolidati per charitatē. ¶ Itez
eſt vnctio ſanitatꝫ ſicut ē extrema vnctio
infirmorꝫ. De qua Ia. v. Vngentes eum
oleo ſancto ⁊c. Hec pertinet ad oēs qui
ſe infirmos per humilitatem reputant.
¶ Item gr̄a dei cōſeruatur in aſperitate
⁊ in humilitate. Vnde aſſimilatur frumē
to. Cuius propriū eſt includi ⁊ cōſeruari
in thecis aſperis habētibus in ſūmitate
ſpicas pungētes contra incurſum auiuz
munientes: Vnde ab illis ſpiculis ſpicam
defendētibus ſpica dr̄. quibuſdam quoqꝫ
folijs ſeu varijs culmis ambitur ⁊ fulci
tur. ne fructus pondere incuruet. Quaſi

enim ſpice aſpere vel quaſi ſpine pūgen
tes ſunt aduerſitates ⁊ tribulationes pre
ſentes. in quibus per patientiā gratia cō
ſeruatur: ne ab auiculis idest tentatiōibꝰ
diabolicis auferatur vl' ſpice ⁊ ariſte aſpe
re ſunt opera penalia penitentie in qbus
etiaz gratia cōſeruatur. Vagina autem in
cludens ⁊ tenens granuz ſeminis ne ca
dat ē humilitas cordis ſine qua gratie ſe
men minime ſeruaretur. ¶ Item gratia
dei aſſimilatur cepe. ¶ Primo qꝛ cepe co
meſtuz ſecundum Diaſco. venenum edu
cit ⁊ hoc competit diuine gratie in quan
tum de corde hominis extrahit venenū
cupiditatis. Nam cupiditas rerum tem
poralium ſecundum Augꝰ. eſt venenum
charitatis. ¶ Secundo qꝛ ſuccꝰ eius cali
ginem oculorum detegit. Hec caligo eſt
cecitas ſiue obſcuritas ſuperborum qui
euaneſcunt in cogitationibus. ⁊ obſcura
tur inſipiens cor eorum. Sed hanc caligi
nem cepe ſuccꝰ .i. diuine gr̄e virtꝰ ſiue luꝫ
detegit ⁊ expellit. ¶ Tertio qꝛ cepe come
ſtum faſtidium tollit. Quod cōpetit diui
ne gratie in quantum excludit accidiam
que faſtidium ſpiritualium delitiarū in
ducit. ¶ Quarto qꝛ cepe comeſtum ſci
pue coctum oris fetorem minuit ventrē
mollit. ⁊ cibos cōdit. Que omnia compe
tunt gratie inquantum refrenat vicium
gule. quia guloſitas facit os fetidum pro
pter cibi ſuperflui i ſtomacho corruptio
nem. Item quandoqꝫ facit ventrez dur
propter ſuperflui cibi indigeſtionē. Itē
cibum facit inſipiduz propter nimiam ſa
turationez. qꝛ anima ſaturata calcabit fa
uum. vt dicitur. Prouer. xxij. Vñ gratia
iſta remouet ⁊ inducit cōtrarium vñ gu
lam excludit. qꝛ per cibuz parcum ⁊ tem
peratum nec os fetet. nec venter indura
tur. nec cibus deſipit ſed ſapit ⁊ maxime
condimento famis quod abſtinentia im
mittit. ¶ Quinto qꝛ cepe comeſtuz viſco
ſos humores incidit. Quaſi enim viſcoſi
humores ſūt luxurioſi amores quos di
uina gratia precidit ⁊ tollit. ¶ Sexto qꝛ
ſuccus cepe auribus inſtillatus cum lacte
mulieris eius dolorez minuit. Quia ſci

licet diuina gratia mitigat dolorem ire q̄ precipue generatur in aurib⁹.i.in auditu verborum diſplicentium.ſed ad hoc etiā adiuuat lac mulieris.i.dulcedo lingue excuſantis ſatiſfaciētis aurib⁹ inſtillata irati. ¶ Septimo qꝛ morſuꝫ canis rabidi extinguit ⁊ curat. Morſus eni canis rabidi eſt detractio hominis inuidi quē gratia diuina extinguit inuidiā expellēdo vl ſaltem contēnēdo. ¶ Itē gratie diuine abūdātia eleuat ad contēplandū ⁊ corroborat ad patiēdū confortificat ad pferendū Cuius exemplū apparet in pino q̄ eſt arbor valde abūdās in pinguedine humoris creſcit tamē in locis mōtuoſis valde aridis ⁊ lapidoſis. Et itē nullo calore vel frigore tacta deponit virorez vel folia. Ille aūt abūdat in pinguedine:in q̄ eſt abūdātia gratie ſicut patefecit. ps. ad deū dicens. Sicut adipe ⁊ pinguedine repleatur aia mea. Et talis in monte.i.in altitudine contēplatiōis creſcit ⁊ loca aſpera ⁊ lapidoſa diligit.i.aduerſa nō refugit ⁊ virorē virtutū nec calore ꝓſperitatꝭ nec frigore aduerſitatis depōit. ¶ Itē gratia dei aſſimilatur cucumeri. ¶ Primo qꝛ cucumer hꝫ virtutē refrigeratiuā. Eſt eni humoroſus ⁊ frigidus natura. Vnde dat febricitantibus. Sic gratia dei refrigerat aiam ab iordinato ardore viciorꝫ. ſiue auaritie ſiue ire. ſiue cuiuſcūqꝫ iordinati appetit⁹. ¶ Secūdo qꝛ hꝫ virtutē purgatiuam ex eo ꝙ ſoluit ventrē ⁊ per cōſequens purgat. Sic gratia dei ſoluit mētē peccatorꝫ ⁊ purgat per fluxū compūctiōis.i. per lachrimas penitētie. ¶ Tertio qꝛ hꝫ v̄tutē ſanatiuam. Naꝫ folia cucumeris ſi fricētur medenī vulneribus que ipreſſit caninus morſus. Caninus eni morſus tentatio prima fuit diaboli iuidenꝭ qui nobis in primis parētibus ipreſſit vt Beda dicit quatuor vulnera ſcꝫ ignorantiā cōcupiſcentiā infirmitatē ⁊ malitiā. Sed hec vulnera folia cucumeris.i.ſacramēta gratie remouēt atqꝫ curant. Nā cōtra ignorantiaꝫ eſt ſacramentū ordinis. cui⁹ vna clauis eſt ſcia diſcernēdi. Contra cōcupiſcentiā eſt ſacramentū coniugij contra infirmitateꝫ valet cōfirmatio. Contra malitiā vo valet euchariſtia que eſt ſacramētum charitatis.que per ſe opponitur malitie. Valēt eni hec folia gratie ad ſanandū generaliter omniū peccatorꝫ vulnera. qꝛ ab originali ſanat baptiſm⁹ ab actuali mortali penitētia a veniali extrema vnctio. Apoca.xxij. folia ligni ad ſanitatem. ¶ Quarto qꝛ cucumer hꝫ virtutem ꝯfortādi quib⁹ anim⁹ deficit odore ſuccurrit. Sic gr̄a deficiētib⁹ i tētatōe vl tribulatōe ſuccurrit. Hec.n.eſt q̄ trib⁹ pueris i camino ardēti poſitis fecit mediū fornacis q̄ſi ventū roris qui ipſius flāme calorem repreſſit vt habet Daniel.iij. Vnde Apoc. Fidelis eſt deus qui nō patietur vos tentari ſupra id qđ poteſtis. ſed faciet etiā cū tentatiōe prouentū vt poſſitis ſuſtinere. ¶ Item gratia dei aſſimilatur diptanno que eſt herba eijciēs partū cōſumens venenuꝫ ⁊ excutiēs ferrū. Nam primo quidem diptannus hꝫ virtutem diſſoluēdi attrahēdi ⁊ conſumēdi venenum. ¶ Itē hanc herbā primo ceruę oſtēderūt. Naꝫ eam māducant vt facilius pariāt, ⁊ ſi ſagitta fuerint percuſſe querūt diptānum quo ferrū in vulnere iflictū excutiāt. ſicut Baſi. ⁊ Ambro. dicunt. Similiter gratia dei cōſumit venenū auaritie. Hoc eni eſt venenum vt ſupra dictum eſt qđ ſua frigiditate calorem cordis.i.charitatē extinguit. ¶ Item educit partum.i.expellit luxurie peccatum. qꝛ partus concipitur ex opere luxurie. ¶ Item excutit ferrum.i. duriciam ſuperbie.

¶ Capitulum. xxviij.

GVle delicias nō itroduxit natura ſed voluptatis culpa. Cuius exēplū apparet in quercu qꝛ quercus dicitur a querendo eo ꝙ antiqui ad eſuꝫ glādes quercus querebant. Et ſic ieiunium non carnibus aut delicijs. ſed ſola glande ſoluebant vt dicit Boetius in libro de conſolatione. Vnde humanum genus in tota prima etate fuit ſine carnibus

⁊ delicijs varijs ciboꝝ. ⁊ ideo mirandũ ẽ
ẽ quomodo voluptas tm̃ creuit que a tã
ta parcitate inchoauit. Eccli. xxix. Initiũ
vite hominis panis ⁊ aqua. ⁊ tamen ho-
die ſicut Innocẽtius dicit de vilitate cõ-
ditiõis humane guloſis nõ ſufficit fruct⁹
arboꝝ. nõ grana leguminum non etiam
radices herbarum. non piſces maris. nõ
beſtie terre. non aues celi ſed querunt pi
gmẽta. parãtur aromata ⁊ nutriunt alti-
lia. capiũtur obeſa que ſtudioſe parantur
ante cocos. que laute preparãt officio mi-
niſtroꝝ. Alius tundit ⁊ colat. alius ꝯfũdit
⁊ ꝯficit. ſubſtantiam ꝯuertit in accidens.
naturaꝫ mutat in fameꝫ vt ſaturitas trã-
ſeat in eſuriẽ. reuocat appetituꝫ ad irritã
dum gulam nõ ad ſuſtentandũ naturam.
non ad neceſſitatem ſupplendam ſed ad
auiditateꝫ explendam. ¶ Item gule vici-
um aſſimilatur coriandro ꝓpter quinqꝫ.
Primo qꝛ eius ſemen ꝙ eſt minutum et
candidum in vino dulci datuꝫ homines
ad luxuriaꝫ proniores facit. Similiter gu
la per ſplẽdidum cibum ⁊ dulcem potuꝫ
inclinat ad luxurie actũ. Hieronymus in
quodã ſermone. Semper ſaturitati iũcta
laſciuia ẽ. vicina ſunt ſibi venter ⁊ genita
lia: pro membrorum ordine ordo vicioꝝ.
¶ Secũdo qꝛ ſi quis ex coriãdro nimis.
accipit amentiam ⁊ freneſim incurrit.
Similiter per ſupfluitatem gule. ⁊ preci-
pue quantum ad potum homo per ebrie
tateꝫ efficitur velut amens ⁊ freneticus.
Naꝫ ſicut dicit Petrus rauẽn. in quodã
ſermone vbi regnat ebrietas ratio exulat
intellectus obtũditur conſilia deuiant iu
dicia ſubuertuntur. ¶ Tertio qꝛ hec her
ba cũꝫ ſuo ſemine canibus venenoſa exi-
ſtit. Canes eni ꝯtra lupos latrantes ⁊ lin-
guaꝫ medicinaleꝫ habentes predicatores
ſunt qbus gule viciũ precipue eſt nociuũ.
Vnde dicebat Apo. i. Corinth. ix. Caſtigo
corp⁹ meũ ⁊ in ſeruiturẽ redigo ne forte
cũ alijs predicauero ipſe reprob⁹ efficiar.
¶ Quarto qꝛ coriandrũ in cibo ſumptuꝫ
calefacit ⁊ ſomnũ inducit. Similiter gule
viciuꝫ inducit ſomnuꝫ corporis ⁊ ſomno
lẽtiã. i. pigriciã mẽt. iij. Re. xix. Comedit
⁊ bibit ⁊ rurſuꝫ obdormiuit. ¶ Quito qꝛ
hec herba licet integra ſit ⁊ odorifera tñ
fricata manibus. fetida ſit. Sic etiam gu-
le materia ſcꝫ cibus ꝙuis primo odoriſe
rus ⁊ optime ſit paratus: poſtea tñ effici-
tur fetidus in exitu de ventre. Et ideo ſi-
cut dicit Algazel. Cuiuſcũqꝫ cura vel ſolli
citudo verſatur circa id qđ ventrẽ ingre
ditur eius valoris eſt qđ inde egreditur.

¶ Capitulum. xxxv.

Humilis homo ⁊ dulcis fe
rocitateꝫ mitigat hominis
ſuperbi ⁊ crudelis. Cuius
exemplum apparet in ficu:
qꝛ ſi tauri ferociſſimi ad ar
boreꝫ fici ligẽt ꝓtinus ac re
pẽte manſueſcere ꝯprobantur. Per ficũ
eniꝫ que habet interius lacteũ humorem
⁊ vnctuoſum ⁊ exterius producit dulces
fructuꝫ intellige homineꝫ qui intus ha-
bet mentem humilem: extra vo conuer-
ſationem mitem ſicut xp̄s dixit Mat. xi.
Diſcite a me qm̃ mitis ſuꝫ ⁊ humilis cor
de. Naꝫ lacteitas interioris humoris de
ſignat humilitatẽ mentis ex eo ꝙ lac eſſe
conſueuit cibus paruulorum qui gerunt
typum humilium ſed dulcedo ⁊ mititas
fructus exterioris manſuetudineꝫ ſignat
operis ⁊ cõuerſationis. Et hec duo bene
inuicem conueniunt quia ſicut dicit Hu-
go de ſancto victore libro. iij. de clauſtro
anime. Coniungi oportꝫ mel humilitatis
cum dulcedine manſuetudinis: quia ſicut
mel concordat in confectionibus medici
ne cum omnibus diuerſitatibus ſpecierũ
ſic ⁊ humilitatis dulcedine condiunt om
nia genera virtutũ. Sed vnctuoſitas hu-
moris ſignat affectionem pietatis. Et ita
patet ꝙ ficus repreſentat hominem par-
uum reputatione pium in affectione mi
tem ⁊ dulcem in cõuerſatione. Sed per
taurum accipe hominem elatum ⁊ fero-
cem cui dicitur. Eccĩ. vi. Non te extollas
in cogitatione anime tue velut taurus et
Quod ergo manſueſcit taurus ferox ad
arborem fici ligatus ſignat ꝙ ſuperbus
humili aſſociatus mitigatur. Nam eius
humilitas vincit illius ceruicoſitatẽ et

pietas confundit illius crudelitatem. ſed
eius mititas lenificat illius aſperitatem.
Unde Caſſiodorus dicit ſuper illud. pſ.
Humiliatus ſum vſquequaq;. Per hu-
militatem membra xpi ſciunt diaboli vi
ciſſe ſuperbiam. Per hanc fideles ſupra
regna proficiunt: per hanc ſupbi tyrāni-
ci ſuperantur: per hanc deiecti ⁊ infimi ex
altantur: per hanc in eternum martyres
coronātur: nec poteſt dici perfectus qui
hac virtute eſt priuatus. ¶ Item humili
tas in aſperitatibus ⁊ tribulatōibus ma
gis excreſcit ⁊ demōibus maxime inimi-
ca exſtitit. Unde aſſimilatur fraxino. que
eſt arbor alta ⁊ rotunda vt pinea in locis
altis ⁊ montanis creſcens cuius arboris
tanta eſt vis vt ſerpētes eius vmbrā ma
tutinam vel veſpertinam attingere non
audeant. Unde ſi inter ignē ⁊ folia fraxi-
ni ponant prius ad ignem ꝙ̄ ad folia fu-
gere comprobatur. Tanꝙ̄ igitur loca mō
tana ⁊ aſpera ſunt aduerſitatū ⁊ tribula-
tionum contingentiū diſcrimina. in qb⁹
creſcit fraxinus. i. humilitatis virtus: q̄r
tribulationes magis mentem humiliāt:
⁊ ideo tribulatio ⁊ deiectio hūiliatio vo
catur. Unde Ber. in epiſtola: tribulatio
via eſt ad humilitatem ſicut patientia ad
manſuetudinē ſicut lectio ad ſcientiā. Si
lucem appetis hūilitatis viam non refu
gias humiliationis. Umbra autē fraxini
matutina eſt humilitas penitentis in iu-
uenili etate: ſed quaſi veſpertina ē humi
litas penitētis tardiori etate: ⁊ vtrāq; in
fernales ſerpentes ideſt demones odiūt
⁊ deteſtantur. Umbra etiam matutina po
teſt dici humilitas in proſperitate: ſ; vm
bra in veſpere eſt humilitas in aduerſita
te. Quālibet autem humilitatem ſerpēs
ideſt diabolus tm̄ odit ꝙ ipſe ꝓ ſe potius
vult eterno igne gehēne cruciari ꝙ̄ ipſe
elegerit penitēdo hūiliari. Uñ ipſe dixit
beato Machario ꝙ in re nulla alia ſupa
bat eum niſi in humilitate: quā nullo mo
do poterat habere. ¶ Item hūilitas aſſi
milatur bdellio. ¶ Primo ratione colo-
ris: q̄r ſm̄ Plinium bdellium eſt arbor
nobiliſſima nigra in folijs ⁊ ligno oliue ſi

millima. Similiter hūilitas penitētis ꝓ-
fert folia. i. verba. de ſe quidem nigra. i.
ſui deſpectiua ⁊ accuſatiua. Naȝ iuſtus. i.
hūilis prior eſt accuſator ſui. Prouerb.
xix. Nomine eni iuſti ſue iuſticie q̄nq; ſi
gnificatur hūilitas ſm̄ illud Math. xxx.
Decet nos implere omnem iuſticiam. i.
omneȝ hūilitatem. ¶ Secūdo ratiōe hu
moris. quia bdellij lachryma ſiue gutta
eſt tranſlucida guſtu amara bene odorife
ra. ſed maxime aromatica quando eſt vi
no iſuſa. Sic lachryma humiliter peni-
tentis eſt amara quia mentem perturbat
eſt etiam luciditiſſima quia mentem ſere-
nat. eſt odorifera quia deum delectat: eſt
aromatica ⁊ medicialis quia morbos vi
ciorum ſanat. ¶ Tertio ratione vigoris.
Vigent eniȝ in tali gummi bdellij mirabi
les virtutes. Nam valet contra apoſte-
mata: tam etiam interiora ꝙ̄ exteriora ſi
fuerint ex eo peruncta. Hebet etiam ſub
ſtantiam glutinoſam conſtrictiuā ⁊ attra
ctiuam. ⁊ ideo multū ſtringit diſenteriaȝ
ex acuta materia factam. ⁊ etiām fluxum
ex fortiſſima farmacia morſibus etiaȝ re
ptilium occurrit. Sic humilitas penitēꝭ
apoſtemata iteriora. i. peccata cordis ⁊ ex
teriora. i. peccata carnis curat ⁊ purgat
fluxum diſenterie ⁊ farmacie. i. pronitatē
peccandi ſiue ſit ex propria inclinatione
ſiue ex exteriore timore refrenat. ¶ Iteȝ
morſus reptilium ideſt detractorum ver
ba curat. ¶ Item humilitas aſſimilatur
caſie. ¶ Primo propter locum generatio
nis: quia naſcitur caſia in locis aquoſis
vbi multum creſcit: ⁊ bonum odorē red
dit. Sic humilitas naſcitur in cordibus
eoruȝ in quibus eſt aqua vere ſapientie.
Dicitur enim Prouerb. xvj. Ubi humili
tas ibi ſapientia: vel quia naſcitur humi
litas in aqua tribulationis et creſcit in
aqua compunctionis. Et reddit etiam
deo bonum odoreȝ. Unde multū eſt deo
grata. Cañ. j. Nardus mea dedit odoreȝ
ſuū. Nardus eni que eſt herba breuis ad
huc humilitatē ſignat Hyeronim⁹. Ni-
hil ē qđ nos ita hominibus gratoſ ⁊ deo
facit ꝙ̄ ſi vite merito magni: hūilitate vo

infiniſſimus. Gloſa tamen ſuper ps. dicit q̄ caſia que creſcit in aquis eſt fides q̄ creſcit in baptizatis. ¶ Secūdo deſignatur humilitas in caſſia propter ſucceſſuz varij coloris. Dicit eniz Plinius q̄ caſia primo caneſcit: ſecundo rubeſcit. tertio nigreſcit. Sic humilis caneſcit per prudētiam q: ſenes ⁊ cani ꝓpter experientiam longi tēporis conſueuerunt eſſe prudentes. ¶ Itē rubeſcit per penitētiā ⁊ nigreſcit per cōpaſſionis triſticiā q̄ ē q̄dā mentis nigredo ⁊ obumbratio. ¶ Tertio propter modū probationis q: bona caſia ꝓbatur per odorem per colorem ⁊ per vigorem. Nam caſia nobilis eſt ſubdulcis ⁊ acuti saporis ⁊ iocūdi odoris ⁊ ſubnigri coloris ⁊ ponderis grauioris ⁊ maxime laudatur que de facili non frangitur ſed primo flectitur. Similiter q vere humilis eſt hz dulcedinem in cōuerſatione odorem iocundum in fama ⁊ opinione ⁊ ſubnigrum colorem in ſua deſpectione. Quia claritatē ſuam non oſtendit ſed abſcondit. Nec frangitur tribulatiōe quacūqz ſed flectitur compaſſione ⁊ diſcretiōe. ¶ Quarto per effectum curationis. quia caſia reuma purgat cerebrūqz capitis cōfortat ⁊ fetorē oris amputat. Sic humilitas penitentie reuma. i. peccati fluxū purgat cerebrū. i. ſenſum confortat q: humilitas reddit hominē magis ſenſatuz. i. ſapientem. ¶ Item fetorē oris. i. iactantiā ſermonis amputat: quā homo diſcretus odit ſicut naris fetorez eo q̄ laus in proprio ore ſordeſcit ⁊ ideo odor fame perditur per iactantiaz cōmendationis proprie ſicut narrat Valerius maximus de Mario q̄ cum multa feciſſet vna ſui iactatione gloriā fame perdidit. ⁊ q: ſibi p̄ſumpſit aſcribere q̄ ex ore alieno debuerat captare publice cōmendationis vota demeruit. ¶ Item humilitatis clauſura dz ſe homo munire poſtq̄ diuinas conſolationes recepit. Cuius exemplum eſt in eliriopia. que ſcz eſt herba que in ſolſtitio eſtiuali florem incipit. Unde ſolſequium vocata eſt a latinis eo q̄ ſole oriente flores ſuos apperit: ſed ipſo occidēte iterum ſe recludit. Tunc enim ſol chriſtus quaſi alicui oritur quando ſcz ei conſolationis ſue lumen infundit: ⁊ tunc debet homo quantum poteſt flores ſuos. i. affectus deo aperire. Tunc autem ſol ei occidit quando ipſa conſolatio tranſit: ⁊ tunc debet ſe homo ſub cuſtodia humilitatis claudere ne latro. i. vana gloria ſubintret. Unde dominus. Math. xvij. poſt tranſfigurationem deſcendens de monte mandauit diſcipulis dicens. Nemini dixeritis viſionem. ¶ Itez humilitas ſicut dicit Caſſiodorꝰ aſſimilatur yſopo. ¶ Primo ratōe ſtature q: ē herba breuis ⁊ modica q: videlicet humilis eſt modicus in ſui reputatione. Unde Greg. dicit q̄ humilitas vera eſt qua quis de ſe parua eſtimat ⁊ bona alterius ſine inuidia ⁊ liuore cōmendat. ¶ Item homo humilis ē breuis in locutione. Unde ſm beatū Bene- in regula ſua. Unus de duodecim gradibus humilitatis eſt pauca ⁊ rationabilia verba loqui ⁊ nō in clamoſa voce. ¶ Secundo ratione inherentie quia yſopꝰ in terra petroſa creſcit in radicibꝰ petre ſolide ſe infigens. Similiter humilitas creſcit in terra petroſa. i. i anima amore chriſti ſolidata. Unde humilis homo mediante charitatis radice ſolide petre. i. chriſto inheret. ij. Re. xxij. Dn̄s petra mea ⁊ robur meum. ¶ Tertio ratione efficacie. q: pulmonez ⁊ omnia vicia pectoris ex cauſa frigida purgat ſ. ſ. cum ficubus ſiccis in vino coquatur. in pulmōe ſicut dicit Caſſiodoris ſunt inflatōes ſuperbie quā purgat hūilitas ⁊ purgat pectꝰ q: cohibet inflamatōes ire p̄cipue ſociata cū vino charitatis ⁊ ficu dulci ſcz manſuetudinis. ps. Aſperges me domine yſopo ⁊ mundabor. ¶ Itē humilitas aſſimilatur anheto. Primo quo ad partiuz pluralitatē. Naz anhetum eſt herba habens radicē ſemen ⁊ herbā. In qbꝰ triplex hūilitas deſignatur. Nā radix ē hūilitas cordis herba hūilitas oris ſemen hūilitas operis. ¶ Secūdo quo ad v̄tutis multiplicitatem. Habet. n. radix anheti viridis virtutē apertiuā vētoſitatis. ⁊ inflationis extenuatiuaz ⁊ ta

ſionis ventris mitigatiuam. Simili etiaꝫ
modo humilitas cordis que eſt vt radix
deo vt mentem aperit ⁊ ad eius gratie ſu
ſceptionem preparat ⁊ diſponit. ventoſi-
tem vane glorie ⁊ inflationem ſuperbie
expellit ⁊ torſionem ventris .i. turbatio-
nem ⁊ indignationem mentis excludit.
Tertio quo ad valoris varietatē. q2 ra-
dix anheti viridis alicuius eſt valoris
eo ꝙ cōpacta diuidit. calculum frangit. ⁊
ſingultum ex plenitudine abſcindit. Sed
poſtꝙ fuerit radix anheti ſicata nullius
eſt ponderis. Tunc aūt radix anheti .i. hu
militas cordis eſt viridis quando nutri-
tur ⁊ fouetur humore diuini amoris. ⁊
tunc timor dei mentem humilians cor
frigore peccati compactum per compun
ctionem diuidit. calculū .i. duriciā peccati
frangit ⁊ ſingultū .i. indignationeꝫ ſuper
bam ⁊ turbationeꝫ repellit. Sed remota
viriditate diuini timoris: tunc ſiccatur
.i. euacuatur humilitas mentis: ita vt nul
lius ſit valoris vel virginitatis. ¶ Item
humilitas cōtinet gratiā ne defluat ſicut
pſilliū dicitur continere vinum. Nam ſi
pſilliū miſceaꝛ vino calor vini pellit frigi
ditatem pſillij ad ſuperficieꝫ. ⁊ viſcoſitas
eius pellit viſcoſitateꝫ eius in circuitu ⁊
non exibit vinum etiā ſine vaſe. Simili-
ter humilitas reddit hominem circūſpe
ctum vt nō effundaꝛ gratia eius per ali-
quam fatuitatem: propter ꝙ dicit Greg.
Qui ceteras virtutes ſine humilitate cō-
gregat quaſi puluerem in ventuꝫ portat.

¶ Capitulum. xxx.

Inconſtans homo aſſimi-
latur ſicomoro. Sicomo-
rus enim eſt fatua ficus: in
folijs moro ſimilis. Et dici
tur a ficos quod eſt ficus ⁊
moros qḋ eſt fatuus quaſi
fatua ficus. De qua dicit Diaſcorides ꝙ
fructus facit ſubdulces ſed nunꝙ ad ma
turitatem veniētes. Quaſi autē fatua fi-
cus eſt hominis inſtabilis animus. Vnde
Eccli. xxvij. dicitur. Stultus autem vt lu
na mutatur. Hic licet aliquos fructus .i.
bona opera facere incipiat in eis tamen
vſqꝫ ad maturitatem .i. vſqꝫ ad finem de
bitum nō perſeuerat. ¶ Item inconſtan-
tes ⁊ imperſeuerantes qui bona incepta
non cōtinuant aſſimilanꝛ lactuce. Nam
lactuca qñ eſt tenera ⁊ iuuenis habꝫ mul
tas ⁊ magnas virtutes. q2 cū ſit frigida ⁊
humida temperate ⁊ ſubtilis ſubſtantie
⁊ facile digeſtibilis ſtomachi calorem ſe-
dat ſanguinē bulientē refrigerat: inſom-
neitatem placat capitis doloreꝫ ex fumo
colerico ſanat. In maſculis veneris mo
tum refrenat lac in mulieribus multipli
cat ⁊ ſanguineꝫ augmentat ⁊ in qualitate
ꝑfecta bonum ſanguinē generat. Sed qñ
antiquatur ⁊ īduratur humilitas nimiū
amaricaꝛ. Quare ex eiꝰ vſu ſanguis peſſi
mus generatur ⁊ v̄tus ex ea viſiua debi-
litatur. Nam ex ſua ponticitate ſenſum
animalem mortificat. ⁊ naturalem ſpiri-
tum ſuffocat. Vnde talis lactuca genera-
re volentibus plurimum eſt nociua. Hec
omnia dicit Iſaac in dietis particulari-
bus. Eodem modo quidam a principio
ſue ꝯuerſationis vel in iuuentute ſūt op
timi ⁊ videnꝛ magnas virtutes habere ⁊
multas qui poſtea in proceſſu in ſenectu
te efficiuntur peſſimi ⁊ indurantur in ma
lis vt efficiantur pleni multis ⁊ magnis
vicijs Apoſtolus ad Gala. iij. Cum ſpiri
tu ceperitis nunc carne conſūmamini.

¶ Capitulum. xxxj.

Intentio aſſimilatur radi-
ci. ¶ Primo quia radix eſt
totius herbe vel arboris
principium. Et ſic intentio
eſt principium totius ver
bi vel operis. ¶ Intentio
enim eſt ipſius finis. Finis enim licet ſit
vltimum in opere eſt tamen principium
in intentione. quia finis mouet agenteꝫ
vt dicit philoſophus. Vnde finis ſecun-
dum eum dicitur cauſa cauſarum. ¶ Se
cundo quia radix expetit latibulum.
Naꝫ radix ꝙdiu ſub terra latuerit nutri
tur ⁊ proficit. Sed ſi euulſa fuerit moriꝛ
⁊ areſcit. Ita intentio ſi cum humilitate
latuerit opus bonuꝫ nutrit ⁊ creſcit. Sꝫ
ſi per oſtentationeꝫ euulſa fuerit ab hu

unilitate extinguit ⁊ deficit. Unde Greg.
dicit. Sic opus ſit in publico vt ſemper in
tentio maneat in oculto. ¶ Tertio ratiõe
effectus. qꝛ radix eſt initium bonitatis ⁊
malicie arboꝛis cauſatiuū. Nā bonitas ⁊
malicia radicis ad ramos aſcendit. ⁊ ſepe
apparet in fructu ⁊ floꝛe qualis ē humoꝛ
in radice. qꝛ nō poteſt alium humoꝛē ra
mis infundere q̄ȝ in ſe hꝫ. Sic etiaꝫ boni
tas ⁊ malicia operis ex intentione ꝓce
dit. Apo. Si radix ſancta ⁊ rami ſancti.
Ro. xj. Lu. xij. dicitur. Si oculus tuꝰ. i. in
tentio fuerit ſimplex totum coꝛpus tuū
i. opus lucidum erit ⁊ ſi oculus tuus ne
q̄ȝ fuerit etiam coꝛpus tuum tenebꝛoſuꝫ
erit. Ambꝛo. Intentio tua operi tuo no
men imponit. Grego. i. Moꝛa. Si ſemel
coꝛ intentione coꝛrumpitur ſequentis
actionis medietas ⁊ terminus ab hoſte
callido ſecure poſſidetur. quoniam totaꝫ
arboꝛem ſibi fructus ferre conſpicit quā
veneni dente in radice viciauit.

¶ Capitulum. xxxij.

Hypochꝛita aſſimilatur arū
dini. Pꝛimo qꝛ arundo in
arena radicatur. qꝛ. ſ. hy
pochꝛita radicem amoꝛis
hꝫ in terrenis. Illud. n. qđ
in arena plantatum eſt vel
fundatū tria timet. ſ. ventum pluuiā ⁊ flu
men vt habet Mathei. vj. Per ven[illegible] q
ab aere ꝓcedit ⁊ venit intelligitur tenta
tio demonis. qui in aere cōmoꝛatur. per
pluuiam que de celo deſcēdit intelligitur
aduerſitas que a deo venit. ꝑ flumē quo
q̄ȝ quod per terram fluit intelligitur per
ſecutio quam tyrannus infligit. Ex quo
patet q̄ȝ ille eſt vt arūdo in arena funda
ta. qui vel vento tentationis frāgitur vl'
in pluuia aduerſitatis per impatientiam
coꝛrumpitur: vel flumine mūdane perſe
cutiōis eradicatur. que omnia contingūt
hypochꝛitis. ¶ Secūdo qꝛ arundo a vē
to agitatur. Mat. xj. Sed quid exiſtis vi
dere arūdinem vento agitatam? Sed hy
pochꝛita eſt inconſtans qꝛ modo vento
aduerſitatis inclinatur ad iracundiā mo
do vento pꝛoſperitatis erigitur in ſupbi
am. Iſa. j. Vir duplex animo inconſtans
eſt in omnibus vijs. ¶ Tertio qꝛ arūdo
medulle plenitudine non ſolidatur. Vn
de eſt exterius pulchꝛa ⁊ interius vacua
Sic hypochꝛita non habet ſoliditatem
⁊ plenitudinē interioꝛis gratie. ſed ſoluꝫ
pulchꝛitudinē exterioꝛis apparētie. Vn
de dominus dixit Math. xxij. Ve vobis
ſcribe ⁊ phariſei hypocrite. ⁊ poſt. Vos q
dem a foꝛis apparetis hoībus iuſti Gre.
in Moꝛa. Quid eſt vita hypocrite niſi
quedaꝫ viſio fantaſmatꝭ que hoc oſtēdit
in imagine quod non habet in veritate.
¶ Quarto qꝛ arundinis viriditas breui
tpe terminatur. Nam cito creſcit ⁊ cito
areſcit. Nā arundo ab ariditate nomen
accepit. Sic hypocrite gloꝛia parū durat
Cito enim creſcit ⁊ cito decreſcit. iob. xx.
Gaudium hypocrite ad inſtar puncti.
¶ Quinto qꝛ arundini manus innitentis
pfoꝛat. qꝛ. ſ. hypocrita decipit ⁊ ledit ad
herentes ſibi. iſa. xxxv. Ecce cōfidis ſuper
baculū arundineū confractū ⁊c̄. ¶ Item
hypocritaꝝ penitētia aſſimilatur vmbꝛe
nucis. Nux eniꝫ facit vmbꝛā in apparen
tia grataꝫ ſed in exiſtentia ⁊ effectu noci
uā. Unde nux a nocēdo eſt dicta qꝛ rebus
nocet eius vmbꝛa. Unde ipſa ē doꝛmien
tibus ſub ea nociua ⁊ multaruꝫ infirmi
tatuꝫ generatiua. Similiter hypocritarū
penitentia licet in apparentia exterioꝛi vi
deatur pulchꝛa. tn̄ intrinſecus eſt mala ⁊
multoꝛū viciorum in homine generati
ua Mat. vij. Veniūt ad vos in veſtimen
tis ouiuꝫ intrinſecus aūt ſunt lupi rapa
ces. Unde hypocriſis eſt vmbꝛa moꝛtif
ra. de qua Luc. j. In vmbꝛa moꝛtis ſedēt

¶ Capitulum. xxiij.

Iuſtus aſſimilatur palme.
¶ Pꝛimo quidem qꝛ pal
ma in radice inferius ha
bet aſperitatē ⁊ ſimiliter iu
ſti habent aſperitatem la
boꝛis. Apo. ij. Coꝛ. xi. In la
boꝛibus plurimis ⁊c̄. ¶ Secundo quia
ſuperius in coma habet venuſtatem ſic
qꝛ iuſti ſuperius in celo habent venuſta
tem ⁊ pulchꝛitudineꝫ gloꝛie immoꝛtalis.

ps. Juſtus vt palma florebit in domo domini. Tertio qꝛ palma in fructu habet tarditatem. Nam cum difficultate ⁊ tarditate peruenitur ad eius fructum. Non enim ante centum annos fructum facit ⁊ tūc primo perfecte vires accipit vt fructificare poſſit. Unde quāto palma ē annoſior tanto eius fructus eſt melior. Hoc autē ſignificat qꝛ iuſti viri poſt diuturnitatem laboris perueniunt ad fructum conſolationis Ja. v. Ecce agricola expectat precioſū fructum ⁊c. ⁊ quanto diutius expctant tanto copioſiorem recipiunt fructum mercedis.

¶ Capitulum. xxiiii.

Lachrymа penitentis aſſimilatur ſucco aloe. ¶ Primo ratione materie. Dicitur .n. aloes ſuccus qui ex quadam herba exprimitur. ad ignem decoquitur ⁊ poſtmodum ad ſolem deponitur vt ſiccetur. Hic ſuccus eſt lachryma penitentis q̄ ex amara herba .i. compunctione exprimitur ⁊ ad ignem interioris doloris decoquitur. ſed ſolis calore .i. charitatis ardore ſiccatur. quia cum timor eſt in amorem xp̄i conuerſus iam lachryme timoris ⁊ doloris ſiccantur .i. ceſſant ⁊ reſtringuntur: qꝛ in quadam ſecuritatis fiducia anima ſolidat. Et hmōi lachrymas ſignificauit. Jo. i. aqua ī vinū cōuerſa. Vñ Ber. dicit ſup Cañ. Jllas lachrymas vere in vinū mutari dixerim que fraterne compaſſionis affectu in feruorē ꝓdeūt charitatis: pro qua ēt ad horā tui ipſi9 memor ſobria quadā ebrietate videris. Unde patet ꝙ aqua in vinum conuertitur q̄ñdo ſiue timor de ſeipſo ſiue dolor ⁊ luctus de ꝓximo prodit in charitatis affectum. ¶ Secundo rōne excellentie. qꝛ tāto de ſui natura a penitentis lachryma debet eſſe amarior. quanto plus habet de fetore peccati. Et iō ſimpliciter loquendo lachryma penitentis tanto dulcior ⁊ melior eſt quanto minus amara ⁊ fetida .i. quanto minus habet de amaritudinis materia ſiue cā .i. de fetore peccati:

¶ Tertio ratione efficacie. Nam lachryma penitētis omne peccatum abluit qđ ſignificat efficatia aloe qꝛ aloes lʒ ſit amarum tamen eſt multipliciter ſalutiferū. ¶ Primo qꝛ viſum clarificat qđ competit lachrymis penitentie inquantum purgant vicium auaritie que mentis viſum obſcurat ſicut puluis terre oculos corporis. ps. Repleti ſunt qui obſcurati ſūt terre .i. ex effectu terrenorum. ¶ Jtem aloe ab hydropiſi preſeruat ⁊ in principio currat: quod competit lachrimis penitentie in quantū mentē humiliāt ⁊ tumorē ſiue īflationē ſuperbie curāt. ¶ Jtē aloe melancoliā mūdificat: qđ cōpetit lachrymis penitētie īquātū purgāt viciū accidie. ¶ Jtē aloe caput a dolore releuat quod cōpetit lachrimis penitētie in quātū expellūt viciū īuidie: q̄ cauſat capitis dolorē .i. mētis triſticiā. qꝛ iuidia ē triſtitia in alienis bonis vt dicit phs. ¶ Jtē aloe colerā purgat ⁊ h̄ ꝯpetit penitētie in quātū mittigat viciū ire ad qđ valde colera iclinat. ¶ Jtē aloe mēbroꝝ genitaliū vlcera ſanat ſi et9 puluis cū melle ſumat qđ lachryme penitētis p̄ſtāt dū viciū luxurie curāt. ¶ Jtē idē puluis aloe cū melle vermes vētris necat. Et ſimilit' lachryma hūilis penitētis cū dulcedie deuotionis neccat vermes vētris: dū gule inordinatos motus ſiue appetitus reſtringit. Omnia nāqꝫ iſta apparent in penitēte poſtq̄ bn̄ ablutus ē lachrymis penitētie. ⁊ iō Caſſiodorus dicit ſup pſalmos. Fuerūt mihi lachrime mee panes die ac nocte dū dr̄ mihi p ſingulos dies vbi ⁊c. ꝙ fletus ē cib9 aiaꝝ corroboratio ſēſuū abſolutio peccatoꝝ refectio mentiū lauacrū culpaꝝ. ¶ Jtē lachrime penitēt̄ amaritudinem conſcientie conuertunt ī dulcedinem gratie. cuius exemplum eſt in lupinis que cū ſint legumina amara per madefactionē ī aqua efficiuntur dulcia ſicut dicit Jſaac. Similiter aq̄ lachrymarum amaritudinem peccati conuertit in dulcedinem gaudii. ps. Eūtes ibant ⁊ flebant mitentes ſemina ſua. venientes aūt veniēt cū exultatiōe ⁊c. Ber. ſuper. Cañ

Lachꝛyme penitentium vinuz ſunt ãge loꝛum.quia in illis odoꝛ vite.ſapoꝛ gratie:ꝛ guſtus indulgentie.ſanitas redeuntis innocentie .recõciliationis iocunditas ꝛ ſerenate cõſcientie ſuauitas. ¶ Jtez lachꝛima cõpunctionis cauſat affectum dilectionis ꝛ patientiaȝ tribulationis cuius exemplum apparet in pino. Nam arboꝛ pini eſt per ſudorem ſiue lachꝛymã picis generatiua. Et iteꝝ de pino in germania gignitur lachꝛyma que duz fluit caloꝛe vel frigoꝛe indureſcit ꝛ gẽmam facit:quã eſſe electrum. Jſido. dicit. Sic lachꝛyma compunctionis duz mentem ꝛ affectum accendit generat picẽ ideſt glutinum dilectionis ꝛ duz amoꝛ lachꝛymã emittit ipſa anima ampliuſ inflammatur caloꝛe amoꝛis diuini ꝛ frigeſcit ab amoꝛe mundi ꝛ ſic ſolidaꝛ ꝛ firmatur ꝛ vertitur lachꝛima amoꝛis in gẽmã patientie ꝛ foꝛtitudinis. ¶ Jtez lachꝛyma veri penitẽtis animã a malis opib⁹ refrenat ꝛ in bonis operib⁹ fecũdat. Cuius exẽplũ appareti poꝛo. cui⁹ ſucc⁹ vt dicit ipſe Diaſcoꝛides ꝛ etiã Macer valet cõtra vomitũ ſãguinis. vñ hũc ſolũ Hypocras ꝺdiſſe dicit cuidã ſãguinẽ vomẽti. Valet etiã cõtra ſterilitatẽ ſi a puellis ſepius comedatur quaſi ergo poꝛri ſuccus eſt penitẽtis flet⁹:q ſanguiniſ vomitũ.i.peccati fluxum reſtringit ꝛ ſepius a penitẽte fuſus animã a bonis opibus ſterilem ad eoꝝ fecunditatẽ reducit.

¶ Capitulum. xxv.

Mali homines aſſimilaꝛ ziȝaniis. ¶ Primo pꝛ aſpectũ dceptiuũ:qꝛ ziȝania.i.loliũ q̃ eſt feminini generis i ſingulari ſed neutri i plurali vt dicit Jſidorus iter triticum naſciꝛ: nec q̃diu in herba eſt a tritico plene diſcernitur. Et iõ decipit aſpicientes vt puteꝛ eſſe triticum cum ſit lolium. Vnde et aſſimilanꝛ hypocrite q inter bonos cõuerſantes ꝛ bonitatis ꝛ ſanctitatis ſpẽm extrinſec⁹ oñdentes credũtur eſſe boni cũ ſint mali. Vnde q̃diu ſic viuunt ziȝania in herba ſimilis tritico ſe oñdũt. ¶ Secũdo ꝓpter cõſoꝛtiũ infecti uum:qꝛ ziȝania tritico mixta aliquando ipſz ſuffocat niſi ab eo cautius ſeparetur. Et ſimiliter plerũqȝ hypocrite i bonoꝝ collegio incogniti cõmoꝛantes inficiunt quoſdã ſimplices ꝛ ad ſuas negciaſ occulte ſeducẽdo ptrahentes ſpiritualiter coſ ſuffocãt. ¶ Tertio ꝓpꝫ iudicii dilatiõem qꝛ enim ꝓpter ſimilitudinẽ quam habere ziȝania cuȝ tritico videtur ſepe dũ ziȝania euelli crediꝫ triticũ pꝛo ea euellitꝫ separatio ꝓrogãda q̃diu ſunt ita ſimilia vt cognoſci nõ poſſint ꝛ tpe meſſis ziȝania colliguntꝫ per faſciculos componũtꝫ ꝛ igni tradũtur. triticũ aũt i hoꝛreũ recõditur vt hẽtur Mat. xiii. Ex quo habetꝫ q mali tolerãtur q̃diu ſũt occulti vl q̃diu extirpari ſi pñt ſine periculo tritici.i. ſine ſcãdalo bonoꝝ ꝛ dãno. Sȝ aduẽiẽte meſſe diuini iudicii:tũc fiet vniuerſalis ſeparatio maloꝝ a bonis:ꝛ ad modum ziȝanioꝝ mali alligabunꝫ faſciculis ad cõburendũ igni. qꝛ ſcȝ in igne gehẽne ſimiles aſſociabũtur ſilib⁹ vt eadẽ eos retineat pẽa quos ſimilis tenuit culpa. Sed triticũ .i. bonoꝝ collegiũ recõdetꝫ in hoꝛreo celi. ¶ Quarto ꝓpter effectũ nociuũ. nã ziȝania hȝ vim acutã quodãmõ venenoſam inflatiuã ꝛ vẽtoſaȝ. Vñ ebrietatẽ inducit mentẽ percutit ꝛ caput ledit panẽ cui ad miſceꝫ inficit. De q̃ ſi qs comedat in magna quãtitate nõ ſolũ cũ grauiter ledit:ſed ẽt occidit. Jgitur in quantũ hȝ viȝ acutam repꝛeſentat vicium auaritie qꝛ auari ſunt valde acũti ad decipiendũ Vnde. ps. Sicut nouacula acuta feciſti dolum. Jn quantum vero habet vim venenoſam ſignificat luxuriam que eſt venenum aſpidum inſanabile vt dicitur Deutero. xxxii. Jnquantum vero habet vim ventoſam ꝛ inflatiuam ſignificat vanam gloꝛiam ſiue ſuperbiam. Pꝛo. Qui innititur mendaciis hic paſcit ventos. Jn quantum vero ebꝛietatem inducit ſignificat vicium gule. Contra qd dicitur ad Eph. v. Nolite inebꝛiari vino ꝛc. Sed inquantum mentem ledit ꝛ caput percutit ſignificat iram que caput

tionis perturbat et claritatem mentis
offuſcat. Inquantum autem panem infi/
cit ſignificat accidiam que guſtum anime
ledit ⁊ ſpūalem panē verbi inſipidū red
dit. Sed inquantum grauiter ledit ⁊ occi
dit ſignificat inuidiam que inuidentē cor/
poraliter ⁊ ſpūaliter occidit. Job. v. Par/
uulum occidit inuidia.

Capitulum. xxxvi.

Manſuetus nō pbat᷑ cui nul
la iniuria dicti vel facti ir-
rogatur. Arbor. n. que nul
lo vento flante agitat᷑ non
propterea immobilis re/
putatur. Sicut nec lignū
qđ non arderet abſente igne diceretur in
cōbuſtibile. Eodē mō non dꝫ hō manſue
tus appellari dū nulla iniuria fit ei. Unde
Ber. dicit. Sunt quidā mites dū nihil fit
eis vel dr̄ niſi pro eorum arbitrio. Pate/
bit aūt qꝛ longe ſunt a manſuetudine ſi le
uis oriatur occaſio. ¶ Itē mitis hō ⁊ de/
uotus linguas maledicoꝝ pungentiū nō
formidat. Cuius exēpluꝫ eſt qꝛ malue ſuc
cus oleo admixtus tante virtutis eſſe dr̄
vt ſiquis eo perunctus fuerit a punctu-
ris apum ⁊ araneaꝝ ⁊ ſcorpionū tutus ſi
at ſicut dicit Plinius. Malua enim que
eſt herba mollis manſuetudinem ſignat.
Unde malue ſuccus eſt manſuetudinis v
tus. cui ſi admixtū fuerit deuotionis ole/
um ita cor hoīs liniendo corroborat: vt
neqꝫ apū. i. pungitiuoꝝ qui aculeos figūt
neqꝫ araneaꝝ. i. impoſtoꝝ que tela texunt
⁊ venenū ferunt: neqꝫ ſcorpionum. i. de/
tractoꝝ qui retro pcutiunt puncturas lin
guaꝝ formidet. Uñ Greg. ſuper Eze. dicit
Cum lingue detrahentiū vel opprobria
irrogantiū corrigi nequeūt equanimiter
per oīa tollerande. nec obtrectationis ſer
mo timendus eſt ne dū peruerſoꝝ lingua
metuitur recti opis via deſeratur. ¶ Ira
cundus aūt homo ſimilis eſt ligno ſpino
ſo qđ pungit amplectentē ſe. Nā licet hō
amet oēs arbores q̄ ſunt in orto ſuo: ſpi/
noſas tñ declinat ⁊ fugit ne lacerent euꝫ.
Sic licet oēs hoīes ſunt amandi familia/
ritas tñ iracundorum declinanda ē. Pro
uerbiorum. xxij. Noli eſſe amicus homi/
ni iracundo.

Capitulum. xxxvij.

Maria mater domini aſſimi
latur cedro. Eccli. xxiiij.
Quaſi cedrus exaltata ſuꝫ
in libano. Sunt. n. duo ge/
nera cedroꝝ qꝛ ſunt cedri
que naſcūtur in libano q̄
ſunt valde pcere ⁊ odorifere quaꝝ odor
fugat ſerpentes ⁊ interficit vermes. Liba
nus autem vbi naſcuntur cādidatio in/
terpretat᷑. Alie ſunt cedri maritime que
ſunt pue ſed fructuoſe: quaꝝ poma cedri
na triplicē hñt ſubſtantiā. ¶ Prima eſt ca
lida media tēperata vltima frigida. Per
vtranqꝫ cedrū beata Maria ſignificatur.
Ipſa enim inſtar prime cedri fugat ſerpen
tes. i. demōes extinguit vermes. i. prauas
cogitationes ⁊ reddit candidas mentes.
Silr̄ inſtar ſecūde cedri fructū ptulit be
nedictū ſcꝫ xp̄m in quo fuerūt tres ſubſtā
tie. ſcꝫ deitas aīa ⁊ caro. ¶ Prima ſcꝫ dei/
tas eſt valde calida: qꝛ oīum viciorum cō
ſumptiua ⁊ oīum ſanctoꝝ cordiū inflāma
tiua Heb. xij. Deus noſter ignis ꝯſumens
eſt. Media ſcꝫ aīa fuit valde tempata qꝛ
omnes virtutes in ea ſuū medium tenue
runt ⁊ illa nunq̄ declinauit ad aliquod ex
tremū. Ultima ſcꝫ caro fuit frigida: qꝛ fuit
ab omni cōcupiſcentia penitus aliena.
¶ Item aſſimilatur cipreſſo. Eccli. xxiiij.
Quaſi cipreſſus in monte ſyon. Nam ci/
preſſus dicitur eſſe arbor tota medicina/
lis ſcꝫ in cortice folijs ⁊ fructu. Quia quic
quid in virgine extitit totum virtuoſuꝫ
⁊ medicinale fuit ⁊ cortex. i. exterior con/
uerſatio ſancta ⁊ folia. i. vba ſuauia ⁊ fru/
ctus. i. opera vtilia. ¶ Itē aſſimilatur cina
momo Eccli. xxiiij. Sicut cinamomū aro
matiꝫans odorē dedi. Nā hec planta eſt
ſicca calida ⁊ aromatica. Ipſa enim beata
virgo fuit ſicca in carne per temperantiaꝫ
⁊ parcitatē. Calida in anima per feruorem
⁊ charitatē. ⁊ aromatiꝫans in vtroqꝫ per
mundiciā ⁊ puritatem. ¶ Itē aſſimilatur
nardo. Cā. i. Nardus mea dedit odorem
ſuum: quod dicit eccleſia de beata virgi

ne. Quia nardus eſt herba modica ⁊ cali-
da odorifera ⁊ ſpicoſa. Similiter Maria
fuit modica per humilitatē cū dixit. Ecce
ancilla domini ⁊c̄. calida per charitatem.
odorifera per puritatē. ⁊ ſpicoſa ꝑ fecun-
ditatē. Nam ſpica quā produxit iſta nar-
dus fuit dn̄s ieſus xp̄s. Spica enim nardi
vt dicit Diaſco. hȝ virtutē confortādi ce-
rebrum ſcȝ naribus applicata. ¶ Itē con-
fortandi ſtomachū qꝛ valet contra ſtoma
chi debilitatē. ¶ Itē confortat cor qꝛ va-
let contra cordis defectū. In cerebro eſt
ſenſus. in ſtomacho appetitus ſed in cor-
de amoris affectus. Chriſtus ergo quaſi
ſpica nardi ſenſum nr̄m confortauit per
fidem appetitū excitauit per ſpē affectum
inflāmauit per charitatē. docuit eni nos
cognoſcere diuina appetere ſuperna: dili-
gere eterna. vel qꝛ docuit nos in deū cre-
dere de deo cōfidere ⁊ deū diligere. ¶ Itē
nota ꝙ nardus ſiue ſpica eius maſticata
humorē lingue deſiccat. ¶ Item ſurdita-
tē aurium ſedat: ⁊ qꝛ eſt inciſiua ⁊ diuiſi-
ua vſqȝ ad intima penetrat. Unde ⁊ lapi-
dē frangit. Et hoc cōpetit beate Marie:
que ſuo exēplo nos docuit linguā conti-
nere aures deo aperire ⁊ gladio doloris
aīam penetrare. Siquidem ipſa pauca ⁊ rō-
nabilia v̄ba dixit: aures angelo diligenter
aperuit ⁊ tēpore paſſiōis filij ſui eius ani-
mā gladius doloris pertranſijt. In p̄mo
docuit nos humorem lingue deſiccare. i.
lubricitatē loquacitatis refrenare. In ſe-
cundo circa dei verba auriū cordis ſurdi
tatem fugare ne forte dicatur nobis. Au-
res habent ⁊ non audient. Sed in tertio
docuit nos gladio verbi dei vel dolore cō
tritionis aīam perforare: ita vt lapis. i. vt
cordis duritia frangatur. ¶ Item aſſimila
tur oliue ſm̄ illud Eccli. xxiiij. Quaſi oli-
ua ſpecioſa in cāpis. ¶ Primo qꝛ oliua in
arbore ſiue ligno habet ſoliditatem. Naȝ
lignum oliue eſt cōpacte ſoliditatis. impu
tribilis puritatis ⁊ in medulla multe hu
moroſitatis. Nam beata virgo fuit cōpa
cta ⁊ ſolida in fide imputribilis ⁊ puriſſi-
ma in carne ⁊ plena humore gratie in mē
te: ſm̄ illud Lu. i. Aue gr̄a plena ⁊c̄. ¶ Se-
cundo qꝛ oliua hȝ in fronde viriditatē.
Nam folia oliue ſemper virēt. Sic folia
marie ſemꝑ fuerunt viridia. i. virtuoſa.
In omni enim verbo ſuo vigor virtutis
apparuit ſiue virtutis prudentie in inqui
rendo ſicut qñ dixit angelo. Quomodo
fiet iſtud: ⁊c̄. Luc. i. ſiue humilitatis in cō
ſentiendo vt cū dixit. Ecce ancilla domini
⁊c̄. ſiue deuotionis in laudādo vt cum di
xit. Magnificat aīa mea dn̄m ⁊c̄. ſiue dile
ctionis in conquerendo vt cum dixit. Fi
li qd feciſti nobis ſic: ſiue pietatis in com
paciendo vt cū dixit. Uinum non hn̄t ⁊c̄.
¶ Tertio qꝛ oliua hȝ in flore ſuauitatem
Nam eius flores ſuauiter redolent. Flo-
res Marie fuerunt eius mores qui odo
re honeſtatis plurimū redolebant. Nam
tanta pollebat beata Maria moꝝ hone
ſtate vt ſolū in ei⁹ aſpectu omnis ab aſpi-
ciente tentatio ſicut teſtatur Hieronymus
fugaretur. ¶ Quarto qꝛ oliua hȝ i fructu
vnctuoſitatē. Et nota ꝙ oliue quāto ſunt
nigriores exterius tāto ⁊ ipſe ſunt matu
riores interius ⁊ ad exprimenduȝ ab eis
oleum ſunt aptiores. Similiter fructus. i.
operationes Marie q̄uis eſſent exteri⁹
nigre. i. per apparentiam humiles: tamen
interius vnctione deuotōis ⁊ gratie erāt
plene. Unde Marie virginis opera fue-
runt nigra per humilitatem vnctuoſa ꝑ
pietatem. ¶ Quinto qꝛ oliua in liquore
habet vtilitatem. Nam liquor oliue eſt
oleum. Cuius vſus eſt multuȝ vtilis mor
talibus. Nam oleum vt dicit Iſidorus eſt
in pabulum luminis in medelā vulneris
⁊ in refectionem eſurientis. Nam in lu-
cerna ponitur ad ignem nutriendum lan
guidis mēbris apponitur ad medelam ⁊
cibis additur ad comedendum. Oleuȝ er
go oliue eſt miſericordia ⁊ pietas Ma
rie. Nam ipſa illuminat tenebroſos ho
mines in dei agnitione. Unde mater agni
tionis vocatur. Eccli. xxiiij. Ipſa langui
dos curat ſolidando in dei timore. Nā
timor domini expellit peccatum quod ē
languor anime. Unde etiam ipſa dicitur
mater timoris. ¶ Item ipſa etiam cibat ⁊
nutrit ſibi deuotos multiplici conſolatio

ne. Vñ ipſa inuitat eos. Eccli. xxiiij. Trãſi-
te ad me oẽs qui cõcupiſcitis me ⁊ a ge-
nerationibus meis implemini. ¶ Item be-
ata Maria aſſimilaꝛ palme. Cãti. vij. Sta-
tura tua aſſimilata eſt palme. ¶ Primo
qꝛ palma habet radicis profunditatem.
Habet eni palma radicẽ in terra multuꝫ
defixam. Sic beata Maria habuit radi-
cis profũditatẽ. i. cordis profũdã humili-
tatem Luce. i. Quia reſpexit humilitateꝫ
ancille ſue. ¶ Secundo qꝛ habet ſtipitis
firmitatẽ. Eſt eni trũcus eius mire ⁊ im-
putribilis firmitatis. Sic trũcuſ virginiſ
.i. corpuſ virginis habuit imputribilẽ fir-
mitatem ideſt incorruptibilem virgini-
tatẽ: qꝛ virgo ante partũ ỽgo i ptu ⁊ vir-
go poſt partum. ¶ Tertio quia palma ha-
bet viroris perpetuitatem. Nam diutur-
nis veſtitur folijs ſine vlla ſucceſſione
ea cõſeruans tempore hyemis ⁊ eſtatis.
Silr beata Maria virorẽ fidei ſemp te-
nuit ⁊ eã nũq̃ amiſit: nõ ſolũ tẽpore eſta-
tis. i. proſperitatis: ſed ẽt tẽpore hyemiſ.
i. aduerſitatis ſcꝫ paſſiõis quãdo diſcipu-
li ⁊ alij fideles eam perdiderunt. ¶ Quar-
to quia palma habet culminis ſublimita-
tem quia eſt arbor magne proceritatis ⁊
altitudinis: ſed cedri altitudineꝫ non per-
tingit quia beata virgo licꝫ magnam ha-
buerit altitudinem meritorum ⁊ etiam
premiorum. Vnde Eccli. xxiiij. Ego in al-
tiſſimis habitaui. non tamen ſicut chri-
ſtus ⁊ ideo non peruenit ad altitudinem
cedri ideſt chriſti. Eccleſiaſtici. xxiiij. Qua-
ſi palma exaltata ſum in cades. ¶ Quin-
to quia palma habet fructus ſuauitatem
ſcilicet dactili. Cuius fructus tanto dul-
cior ⁊ ſapidior eſſe probatur quanto im-
mediatius ſolis radijs exponitur. Can-
tico. vij. Aſcendam in palmam ⁊ appre-
hendam fructus eius. Suauiſſimus au-
tem fructus Marie virginis. ille eſt de
quo Eliſabeth ei dixit. Benedictus fru-
ctus vẽtris tui. Iſte fructus fuit dulciſſi-
mus ⁊ ſapidiſſimus: quia radijs ſolis id
eſt diuinis ſplendoribus immediate con-
iunctus immo ipſe eſt ſplendor glorie
⁊ figura ſubſtantie diuine. ¶ Item beata
maria aſſimilatur platão. ſꝫ illud Eccleſia-
ſtici. xxiiij. Quaſi platanus exaltata ſum
iuxta aquas. ¶ Primo ratione dilatio-
nis. Eſt enim arbor latitudine foliorū
ſic dicta eo ꝙ patula ⁊ ampla ⁊ plana.
Nam platos greci vocant planum vt di-
cit Iſidorus, Folia autem Marie fue-
runt eius virtutes quibus ornata fuit
eius vita. Et hec folia fuerunt patula p
exemplum ⁊ ampla per meritum. Et ta-
men plana ideſt humilia per deſpectum:
quia quantuncunqꝫ eſſet gratia ⁊ virtu-
tibuſ plena: tamen ſemper ſe humiliabat
⁊ deſpiciebat ancillam dei ſe vocans.
¶ Secundo ratione complexionis: quia
platanus eſt arbor frigida ⁊ ſicca: Quia
beata Maria fuit ab omni feruore aua-
ricie frigida ⁊ ab humore concupiſcentie
ſicca quia terrena toto corde deſperit ⁊
nihil in ſe concupiſcentie habuit. ¶ Ter-
tio ratione curationis. Nam folia plata-
ni ad curandum cauſas calidas ⁊ humi-
das infirmitatuꝫ ſunt valde vtilia. quia
humorem deſiccant ⁊ calorem tempe-
rant reuma reſtringunt ⁊ contra tumo-
rem calidum oculoruꝫ iuuant. Nam fo-
lia Marie fuerunt non tantum eius ex-
empla. ſed etiam verba que quandoqꝫ ar-
dorem auaritie temperant. ſicut quan-
do dicit in ſuo cantico. Eſurientes im-
pleuit ⁊c. quandoqꝫ vero humorem lu-
xurie deſiccant ſicut quando dixit Ange-
lo: qm̃ virum non cognoſco: quandoqꝫ
vero fluxus reumatum. i. cogitationum
coartant. Nam velut reuma capitis ad
inferiora fluens eſt cogitatio mẽtis ad
inferiora tendens quaꝫ beata virgo ſuo
verbo ⁊ exemplo ad ſuperiora reuocat
⁊ reſtringit dicens. Magnificat anima
mea dñm ⁊c̃. Et exultauit ſpiritus meus
in deo ſalutari meo: in deo nõ in mũdo.
¶ Item contra tumorem. i. ſuperbiã ad-
iuuat cũ dic̃. Fecit potẽtiã i brachio ſuo
⁊c̃ ¶ Item beata Maria aſſimilatur ỽge
¶ Primo rõne nominis qꝛ virga dicit
a ỽtute. Nam ỽtus que latet in radice ſe
ꝓdit in vigore ỽge. Vñ beata ỽgo recte
virge aſſimilatur in qua omnis virtutis

perfectio reperitur. Eccli.xxiiij. In me om
nis ſpes vite ⁊ virtutis. In eius ēt vigo
re ac fructu refulſit omnis virtus radi/
cis. Radix.n.ex qua hec virga eſt produ
cta: fuerunt patriarche i quibus quicqd
gratie ⁊ virtutis fuit totum in beata vir
gine eminētius apparuit. Unde in ei⁹ na
tiuitate cantat eccleſia euangelium beati
Mathei. in quo ſcribuntur genealogie
patriarcharū. Nota etiam ꝙ in virga in
uenitur triplex virtus ſm ꝙ virga com
ponitur ex triplici ſubſtantia.ſ.cortice li
gno ⁊ medulla. Mediante ergo medulla
nutritur: mediante ligno ſurſum erigi
tur ⁊ mediante cortice contra omnes ex
teriores iniurias defenſatur. In beata igi
tur virgine tanꝗ medulla nutriēs fuit
eius interior grā de qua angelus dixit ei
Luc.i. Aue gratia plena. Sꝫ lignum eri
gens contemplatio aſſidua. Cant.iij. Que
eſt iſta que aſcēdit quaſi virgula.⁊c̄. Et
nota ꝙ virgula ex quo aſcendit ſemper
ſurſum tendit ⁊ ſuam ſummitatem ver
ſus celuꝫ dirigit ⁊ quanto a terra recedit
⁊ ſurſum tendit tanto ſemꝑ ſubtilior fit
Silr̄ beata virgo ſurſum tendebat inten
tione ⁊ affectione. Unde odilio cluni in
quodam ſermone. Unū quippe ſcim⁹ ꝑ
certo ꝙ ois Marie vita ⁊ actio ſꝑ fuit i
dn̄o. ¶ Itē ſūmitatē.i.mētē ad celū diri
gebat ſcꝫ in oratione ⁊ cōtēplatiōe ⁊ quā
to a terra per deſpectionem recedebat tā
to ſubtilior in cōtēplando erat. Tāꝗ cor
tex defenſans exterius fuit in beata vgi/
ne diligēs ſui cuſtodia: propter quā Can̄.
iiij. Vocatur ortus concluſus. Igitur ipa
fuit vt vga vtuoſa de qua. ps. Virgā vir
tutis tue emittet dn̄s ex ſion. ¶ Se
cundo aſſimilaꝉ vge rōne germinis. Na
ſcitur eni ſiue germiaꝉ ex vga flos ⁊ flos
ipe de vga egrediēs virgam nō violat ſꝫ
fecūdat. Virga eni non accipit fecūdita/
tis gratiā nec germinādi potentiā ex aliq̄
ſeminis cōmixtiōe ſed ſolū a calore ſolis
⁊ celeſti rore. Silr̄ ex vga noſtra.i. virgi
ne beata egreſſus eſt flos xp̄s incarnan
do ⁊ naſcēdo ſine vteri ei⁹ aliqua viola
tione. Unde ſic eſt fecūdata ꝙ tamen nō
violata. Nam ⁊ antē partū vgo extitit
⁊ poſt partū virgo permanſit. Neqꝫ eni
ex materiali ſemine habuit generandi po
tentiam: ſed ex rore celeſtiſ grē ⁊ ex ſolis
calore.i. ſpiritusſancti ope. Lu.i. Spūſſan
ctus ſuperueniet in te ⁊ virtus altiſſimi
obumbrabit tibi. Yſa.xi. Egredietur vir
ga de radice ieſſe. ⁊ flos de radice eius aſ
cendet ⁊ requiſcet ſuper eum ſpūs domi
ni. ¶ Tertio aſſimilaꝉ virge rōne culmi
nis. Utuntur enim virga precipue qui
ſunt poſiti in culmine dignitatis vel ali
cuius officij ſicut reges ⁊ domini. Unde
nota ꝙ vſus virge eſt ad quatuor. ¶ Pri
mo ad dominij oſtenſionem ⁊ ſic virga
vtuntur reges ⁊ principeſ. Et hoc modo
beata Maria dr̄ virga q2 data eſt nobis
tanꝗ domina ⁊ regina. Et iō maria inter
pretatur dominatrix. ps. Virga directio
nis virga regni tui. ¶ Secundo ad defē
ſionem ſiue percuſſionē: ⁊ ſic vtuntur
virga bellatoreſ. Et hoc modo beata vir
go data eſt nobis ad percuciēdū ⁊ repel
lendū hoſtes ſpūales ſcꝫ demones. Nūe
.xxiiij. Conſurget de virga iſrael ⁊ per
cutiet ducēs moab. ¶ Tertio ad regimē
⁊ directionem ſicut vtūtur paſtores Sic
deus per beatam virginem nos dirigit ⁊
ad paſcua vite perducit. Mich.v. Pa
ſce populum tuum in virga tua vt ſit v
bum patris ad filium in virga tua ideſt
in virgine. ¶ Quarto ad ſuſtentatio/
nem ſicut vtuntur virga ſiue baculo in
firmi ⁊ debiles. Sic ſimiliter etiam bea/
ta virgo data eſt ad fulcimentum. ps. vir
ga tua ⁊ baculus tuus ipſa me conſolata
ſunt. Ipſa enim eſt vt virga ad expellen
dum demones. Ipſa quoqꝫ eſt vt bacu
lus ad ſuſtentandum meſtos ⁊ debiles
¶ Item aſſimilatur viti. ¶ Primo in ra
dice. Nam vitis vt fructificet bonum li
quorem debet eſſe plantata ⁊ radicata in
loco vbi ſit calor ſolis puritas aeris ⁊
dulcedo humoris. Calor enim ſolis viti
neceſſarius eſt: quia quanto directius ⁊
diuturnius reſpicit ſolem tanto exhibet
fructum dulciorem. ¶ Item vitis di/
citur diligere aerē puruꝫ ⁊ clarū ⁊ odire

nebuloſuȝ. ¶ Item dulcem ⁊ nõ amaram
diligit terram. Unde in collibus bene altiſ
ſoli expoſitis ratione dulcis humoris et
fortis caloris vineis locus aptus xiſtit.
In cuiuſmodi loco hec noſtra vitis .i. bea
ta virgo maria habuit radicem cordis .ſ.
in feruore charitatis in nitore puritatis
⁊ in dulcore benignitatis. Ipſa enim ha
buit feruorem charitatis in mente nito
rem puritatis in carne ⁊ dulcorem beni
gnitatis in conuerſatione. ¶ Secundo fu
it ſimilis viti in ſtipite. Stipes enim ſiue
lignum vitis inter arbores creſcit multũ.
Unde ſuper domos ⁊ arbores ⁊ circa vil
las circunduci põt. Sic beata virgo ſuper
oẽs ſanctos ⁊ ſanctas magis creuit in me
rito ⁊ grẽ cumulo Pro. xxxi. Multe filie
ꝯgregauerunt diuitias tu autem ſupgreſ
ſa es vniuerſas. ¶ Tertio fuit ſimilis viti
in palmite. Palmes enim vitis eſt natura
flexibilis. Et illud qḋ apprehendit quibuſ
dã capreolis quaſi quibuſdaȝ brachijs cõ
ſtringit quoꝝ adminiculo in alta ſe erigit
⁊ a ventis ⁊ a pluuijs tutus conſiſtit. Sic
illus etiam beate virginis fuit per fidẽ ad
conſentiendum flexibilis cum dixit ange
lo. Ecce ancilla domini ⁊c. ¶ Item chriſtũ
filium ſuum non ſolum brachijs carnis
dulciter ſtrinxit ⁊ tenuit. ſed etiã brachijs
anime ſcȝ intellectu per fidem ⁊ affectũ ꝑ
charitatem ita ꝙ xp̃ȝ nunꝙ̃ dimiſit. Cañ.
iij. Tenui illum nec dimittã. Unde nec vẽ
to perſecutionis nec pluuia tentatõis ab
eius fide ⁊ dilectione receſſit. ¶ Quarto
eſt ſimilis viti in fronde. Frondes enim
ſiue folia vitis vulnera mundant ⁊ ipſa
mundata ſanant. Sunt igitur ſicut folia
vitis verba beate virginis que vulnera
vitiorum mundant ⁊ ſanant. Nam vt iã
ſupra tactum eſt mundare volens vulnꝰ
ſuperbie dixit. Depoſuit potentes de ſe
de ⁊ exaltauit humiles. Sed vulnus aua
ritie volens curare ait dicens. Eſuriẽtes
impleuit bonis ⁊ diuites dimiſit inanes.
¶ Item vt mundaret vulnus luxurie. di
xit quoniam virum non cognoſco ⁊ ſic
de alijs. ¶ Quinto fuit ſimilis viti in flo
re. In eſtate enim vitis flos ⁊ odor floren
tis vitis omne venenoſuȝ expellit. Unde
fugiunt ſerpentes dum vinea floret. Tan
ꝙ̃ igitur flores vitis fuerunt mores beate
marie qui tanti odoris .i. tante honeſtatiſ
fuerunt ꝙ omnes ſerpentes .i. venenoſas
tentationes a cordibus aſpicientium effu
gabant. Dicitur enim ꝙ eius facies tanta
pudicitia ⁊ ſanctitate pollebat vt quiſqꝫ
eam tentatus aſpiceret mox omnis ab ip
ſo tentatio fugaretur. Eccleſiaſtici. xxiiij.
Ego quaſi vitis fructificaui ſuauitatem
odoris ⁊ flores mei fructus honoris et
honeſtatis. ¶ Sexto aſſimilatur viti in li
quore. Habetur eni ex vite primo liquor
aque .q a vite putata ⁊ abſciſa exit ad mo
dum lachryme. Nam cum vitis vulnera
tur tempore veris lachrymam de ſe emit
tit. Fuit autem beata virgo in paſſiõe filij
vulnerata qñ ſuam ipſius aiam gladius ꝑ
tranſiuit ⁊ tunc lachrymas emiſit que tan
te fuerunt ꝙ ad cõpaſſionem filium ſuum
inclinauerunt. Unde eaȝ ex compaſſione
diſcipulo recõmendauit dicens in cruce.
Fili ecce mater tua. ¶ Item ex vite habe
tur liquor vini: qui cũ ſobrietate ſumptꝰ
plus corpora omni liquore confortat cor
letificat morbos euacuat ⁊ nutrimentum
corpori preſtat. Que oia beata Maria ſu
is facit deuotis qꝛ confortat deficiẽtes le
tificat merentes curat languẽtes ⁊ nutrit
deuotos ⁊ feruentes. ¶ Iteȝ beata virgo
maria aſſimilatur balſamo Eccli. xxxiiij.
Sicut cinamomum ⁊ balſamum ⁊c. ſicut
dicit gloſa ſuper illud Canti. iij. Botrus
cypri dilectus meus mihi ⁊c. Olim balſa
mum in engadi naſcebatur. ⁊ inſtar vinee
colebatur ſcilicet in duobus regijs ortis
quorum maior viginti iugerum erat. Sȝ
ſicut legitur in quadã hiſtoria Cleopatra
regina illas vites in egyptum trãſtulit et
in quodã cãpo iuxta. vij. fontes illas plã
tauit. In quorum fontium vno virgo dñ
in egyptum fugeret dicitur puerum bal
neaſſe: Unde dicuntur ille vites non fer
re fructũ niſi a xpianis ſolũmodo excolãt
Sicut dicit gloſa ſup verbo preallegato
ẽt oia que in balſamo ſunt virtuoſa ſunt
Per lignũ nãqȝ intelligitur eius corpus

virgineū per corticē eius cōuerſatio exte rior per ſemē eius anima bñdicta in ter/ ra mūda.i.in carne virginea ſeminata.ꝑ liquorē vero qui dr̄ opobalſamum intelli/ gitur eius filiꝰ precioſus q̄ omnia plena fuerūt celeſti virtute ⁊ odore. Eccli.xxiiij Quaſi balſamū nō mixtū odor meus.

¶ Capitulum. xxxviij.

MArtyres aſſimilant̄ pal mis. Primo propter ſi gnum qr palma eſt ſi/ gnum victorie. Eſt eni arbor victorialis ſic di cta. Quia manus victo rum ſe palmis ornabāt vel qr ſimilis eſt in folijs palme manus. Unde recte pertinēt ad martyres qui fue runt glorioſiſſimi victores. Apoc.j. Pal me in manibus eorum. Palmas etiā ma nuū ſuarum frequentiſſime ⁊ largiſſime ad pauperes extenderunt. ſicut patet de beato Laurētio ⁊ multis alijs. Prouer. xxxj. Manum ſuā aperuit inopi. ⁊ pal/ mas ſuas extendit ad pauperem. Secun do propter fructum. refert enim palma ſuauiſſimos fructꝰ. quos appellāt dacty/ los ſic dictos quaſi ad ſimilitudinem di/ gitorum manus hominis. qui ſunt ſapo ris dulciſſimi ⁊ puriſſimi. Unde ſignificāt merita martyrum expugna varioꝝ tor mentorum acquiſita. de quibus in. pſal. Qui docet manus meas ad prelium ⁊ di gitos meos ad bellū. Manus eccleſie pu gnantis fuerunt ſancti martyres. In qui bus fuerūt diuerſi digiti.i. diuerſoꝝ ſup pliciorum modi quibus diuerſas victo/ rias ⁊ glorioſas conſecuti ſunt coronas. ¶ Tertio propter ſexū. ſunt enim palme ⁊ mares ⁊ femine. de qbus dicit Ariſto. ꝙ femina non fructificat ſine maſculo ni ſi ſit ita propinqua vt mediante vēto ſal tem odore maſculi perfundatur. Quan/ doqꝫ vero ex coniunctis ſimul ſeminibus eorum maſculus ſimul ⁊ femina generan tur. qui tandez ſibi mutuo coherentes q̄/ ſi ad modum retiū miro nature artificio ſe cōnectūt. In hoc aūt ſignificatur. ꝙ ad martyrū palmam ⁊ gloriam non tantum viri ſed etiam femine ꝑuenerunt. Sed ta men ipſe femine ad tantam fortitudinez ⁊ conſtantiam minime perueniſſent niſi fragilitati femine virilem ⁊ maſculinum animum coniunxiſſent ⁊ ſicut dicitur.ij. Machabeo.vij. De illa ſancta matre ſe ptem fratrum machabeorū ꝙ repleta ſa pientia ⁊ feminee cogitationi maſculinū inferens animum dixit ad eos.⁊c̄.

¶ Capitulum. xxxix.

MIſericordia aſſimilat̄ oleo tripliciter. naz pri mo aſſimilatur olei ex preſſioni. Primo qui/ dem qr quanto oleum de torculari egreditur ⁊ exprimitur citius tā/ to iudicatur melius. ¶ Item tanto nobi lius quanto recentius. qr per vetuſtatez viciatur. vt dicit Plini. In quibus duo/ bus ſignificatur ꝙ opus miſericordie ſci licet elemoſyne reqrit celeritatem datio/ nis. Tempore enim indigentie tanto ele moſyna melior efficitur. quanto indigen ti citius porrigitur ⁊ quaſi recens oleum eſt acceleratum donum. Sed quaſi anti/ quū oleū eſt diu detentū datum vel illud quod datur frequentius poſtulatum. qd non ita iudicatur gratum ⁊ acceptum. ¶ Item ſecundo vt idez. Pliniꝰ dicit me lius in torcularibus oleum eliquatur ſi oliua prius aqua calida perfundatur. Ex quo accipit̄ quod in opere miſericordie ſcilicet in elemoſyna debet precedere affe ctuoſitas compaſſionis qr quaſi aqua ca lida eſt cordis cōpaſſio feruida: que tunc oliue.i. elemoſyne ſuperfunditur quādo ipſa elemoſyna cum magna compaſſione datur. ¶ Item tertio oleum tāto pingui/ us ⁊ ſuauius ē quāto cū terreſtreitate ad miſcetur minus. Ex quo accipitur ꝙ in miſericordie ope ſiue elemoſyna requiri tur puritas intētionis. vt non admiſcea tur intētio terrena. ſcilicet vt non detur elemoſyna intuitu alicuius terrene retri butiōis. Unde elemoſyna tāto eſt pingui or.i. celeſti merito plenior ⁊ deo ſuauior quāto eſt a terrena intētione remotior.

Mat.v.Te aũt faciẽte elemoſynam ne/
ſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua.
Nã per dextrã celeſtis intẽtio ꝑ ſiniſtraȝ
vo terrena ſignificatur intentio.¶ Secũ/
do aſſimilaẽ elemoſyna olei effuſioni.qꝛ
cum oleum effunditur quiete ꝛ nõ cũ ſo
nitu cadit ſicut aqua vel vinũ. ꝛ hoc rõ/
ne aeree leuitatis ꝓpter quã etiã omni li
quori ſupfertur ꝛ ſubeſſe alijs dedignaẽ.
In h aũt inſtruimur ꝙ opera miſericor/
die.ſ.elemoſyne fieri debent nõ cum ſoni
tu vane oſtẽtionis.ſed cũ ſilẽtio humilis
intẽtionis.Vnde Mat.v.Cum facis ele/
moſynaȝ noli tuba canere ante te.Qḋ au
tem oleum ſupfertur omnibus liquorib⁹
oſtendit ꝙ ſicut dicit Apoſto.j.Thi.iiij.
pietas ad omnia vtilis eſt promiſſionem
hñs vite que nunc eſt ꝛ future. quaſi pie
tas ſeu miſericordia quãdam poteſtateȝ
ꝛ excellẽtiam habeat in omnib⁹ bonis.ſ.
preſentibus ꝛ futuris.. Vel refertur hoc
ad miſericordias dei:qꝛ miſeratiões eius
ſup oĩa opera eius vt dr̃ in.ps.¶ Tertio
miſericordia aſſimilatur olei operationi
hȝ eni oleũ multiplicẽ opatiõẽ. Nã ole
um ꝯtractos relaxat.Quaſi ꝯtracti ſe iu/
uare nõ valẽtes ſũt exñtes in purgatorio
ſed opa miſericordie ꝓ eis h facta eos re
laxãt ꝛ liberãt a pena.¶ Itẽ oleũ apoſte/
mata dura mollificat.Quaſi.n.dura apo/
ſtemata corda ſunt in peccato indurata:
q̃tũ aſſiduitate elemoſynaꝝ emolliunẽ ꝛ
ad pniãȝ diſponunẽ.¶ Itẽ oleũ corpa laſ
ſa ꝯfortat:qꝛ elemoſyna ꝯfortat corpus
recipiẽtis ꝛ aiam dantꝫ ꝛ etiã ipugnantis
diaboli vires ꝓhibet.¶ Itẽ oleũ purum
ferrũ politũ a rubegine ſeruat.Et ſi fue/
rit corruptũ ꝛ aquoſuȝ cũ fece mixtũ ip/
ſuȝ corrũpit vt Plin⁹ dicit.Silr̃ elemo/
ſyna cũ pura intẽtione facta aie mũdiciã
ꝯſeruat.Vñ dñs dixit iudeis.Lu.ij.Date
elemoſynã ꝛ ecce oĩa mũda ſunt vobis.
Sȝ ſi fiat elemoſyna cũ intẽtiõe corrupta
vel cũ fece peccati:puta de rapina vel ſy/
monia vel hmõi:tũc amplius fedat ꝛ cor
rũpit Augu.de verbis dñi.De iuſtis labo
rib⁹ facite elemoſynas. Nõ.n.corrupturi
eſtis iudicẽ xp̃ȝ vt nõ vos audiat cũ pau
peribus quibus tollitis. Nolite velle ele/
moſynas facere de fenore ꝛ vſuris.

¶ Capitulum. xl.

Mors hoĩs aſſimilatur collo
qntide que ẽ agreſtis cucur
bita.¶ Primo rõne amari
tudinis. Eſt enĩ hec herba
amara imo quaſi amarior
omni herba ꝛ ſimpl̃r ama/
riſſima.Silr̃ mors eſt ꝑ ſui memoriã ama
ra diuiti ꝛ auaro.Eccl.xlj.O mors ꝙ̃ ama
ra eſt memoria tua hoi diuiti.¶ Item eſt
amarior ꝑ ſui expiẽtiam hoi luxurioſo.
Eccleſ.vij.Inueni amariorẽ morte mu/
liereȝ.Hec mulier eſt voluptas carnis q̃
mortẽ amariorẽ reddit.Et ſi ducit homi
nem ad mortẽ gehẽne ẽ amarior morte
nature.¶ Itẽ mors ẽ amariſſima pp ꝯſe
quẽtiã hoi ſupbo ꝛ ipio cui.ſ.erit duri⁹ iu
diciũ ꝛ terribilis occurſus demonũ ꝛ ꝓ/
fundior vorago penaꝝ.Deute.xxxij.De/
uorabunt eos aues morſu amariſſimo.
Hic morſus eſt mors q̃ partẽ tollit.ſ.aiaȝ
ꝛ ptẽ in terrã dimittit.ſ.cadauer ſicẽ mor/
det pomũ. Rõne ergo amaritudinis ma
xime mors aſſimilaẽ collogntide.Vñ.iiij.
Re.iiij.Filij ꝓphetaꝝ ꝓpter colloquinti
das miſſas in ollam cum guſtaſſent. ꝛ ci/
bum amariſſimum inueniſſent clamaue/
runt ad Heliſeuȝ. Mors in olla vir dei.
¶ Scḋo ratiõe latitudinis qꝛ colloquin/
tida quaſi ad modũ vitis iuxta terraȝ ra
mos expandit.Vnde.iiij.Reg.iiij.dicitur
quod egreſſus eſt vn⁹ in agrũ vt collige/
ret herbas agreſtes.inuenitqȝ vitẽ agre/
ſtem ꝛ collegit ex ea colloquintidas. Ra
mi colloquintide ſunt vires mortis ſiue
modi moriẽdi quos ita ſuper terrã expã
dit vt nullus eam effugere poſſit.Oẽs.n.
morimur ꝛ quaſi aqua in terrã ꝛc.¶ Ter
tio ratiõe ſolitudinis qꝛ ſicut dicit. Diaſ.
ſi herba hec iueniẽ ſola venenoſa ẽ ꝛ mor
tifera ſicut cepe marinũ.ſed cum multis
inuenta non ita per omnia eſt nociua.ei⁹
aũt medulla i medicina eſt optima. Ma
nifeſtum eſt aũt ꝙ ſi homo moriẽs ſolus
ſine ſocio eſſet ꝙ corporaliter malẽ more
retur.Et mlto magis male moritur.cui⁹

morttē debita cōſortia nō comitant. Si.n. mors ſit ſola vt nō comitet eaꝫ vel pura conſcientia vel vera penitētia ⁊ alia etiaꝫ debita eccleſie ſacramēta mors vertitur homini in deterius ꝙ̄ venenū.ſ. in eter/nuꝫ ſupplicium. Sed ſi hec morienti aſſiſtant mortis maliciā mitigāt vt animam ſaltē nō ꝑdat. Colloquintide aūt medulla eſt ipſi⁹ mortis memoria ſeu medita/tio intima que viuēti homini plurimuꝫ eſt ꝓficua. Eccli. vij. Memorare nouiſſima tua ⁊ in eternū nō peccabis. ¶ Quarto mors hominis aſſimilat colloquitide ratiōe bonitatis qꝛ illa colloquintida eſt bona ⁊ laudabilis que ē alba ⁊ cui ſūt ſe/mina ſm Marcū bene inſerta. Sꝫ parū eſt attēdēda que cū cōcutitur multū ſo/nat. Similiter mors eſt melior ⁊ laudabilior ꝙ̄ eſt albior.i.mūdior ⁊ clarior.i. in ꝙ̄ ipſe moriēs purior ⁊ mundior recedit ⁊ cui ſemina bonoꝝ opeꝝ ſunt magis iſerta. Apo. xiiij. Opera enim illoꝝ ſequunt illos. Illoꝝ aūt mors in quoꝝ obitu vel ſepultura multe cāpane vel voces reſo/nāt paꝝ eſt attēdenda qꝛ perijt memoria eoꝝ cū ſonitu. ¶ Quinto ratione valitudinis ⁊ virtut̄ qꝛ colloquintida valet ad multa. Nā ab amaritudine hꝫ virtutem diſſoluēdi ⁊ conſumendi ⁊ ex ſubtilitate ſubſtātie diuidēdi ⁊ multas alias hꝫ v̄tutes. Similiter ipa mors diſſoluit natura/leꝫ colligatiōnē.ſ.anime ⁊ corporis ⁊ cōſumit corporalē ꝑfectionē ſiue fortitudinis ſiue pulchritudinis ſiue valitudinis. ¶ Item diuidit.i.ſeparat ab homine temporalem poſſeſſionē ſiue poſſideat honores ſiue amicos ſiue diuitias ſiue delicias oīa ab eo in morte diuidunt ⁊ ſeparātur ps. Homo cū iterierit non ſumet omnia neqꝫ deſcendet cuꝫ eo gloria eius.

¶ Capitulum. xli.

Mortuus mūdo ⁊ in humilitate fundatus tribulationes ⁊ aduerſitates non metuit qꝛ ei non nocent: cuius exēpluꝫ apparet in pino. Nam pinus ſub terra ꝓfunde coopertus etiā ſi aq̄ ſit merſus in duriciē conuertitur ⁊ imunis a corruptiōe ſeruatur. Sed ſi ſuper terrā ponitur ⁊ pluuie exponit cito corrūpit. Ille ergo eſt ſub terra ꝓfundatus q ē omnino mūdo mortuus qꝛ mortui ſub tra abſconduntur. Apo. col. iij. Mortui enī eſtis ⁊ vita veſtra abſcondita ⁊c. Talis eſt qui eſt corde ⁊ profunde humilis vt nō curet eſſe abiect⁹. Talis inꝙ̄ in quandam duriciaꝫ verſus aquā tribulationis non timet quantūcūqꝫ ſit in ipſa imerſus. ſed ab omni corruptione peccati manet penitus illeſus. Sed ille q ſuper terrā exaltari querit a pluuia tribulationis ſuperueniēte faciliter corrūpitur ⁊ deficit. Et iō Iſa. cōſulit dicens. Iſa. ij. Ingredere petraꝫ.i. xp̄m ⁊ abſcondere in foſſa humo.i. pro/funda humilitate mundo morere.

¶ Capitulum. xlij.

Opera bona nō ſunt oſtendenda ſed potius occultā da. Naꝫ ſemina ꝙ̄ nō ſunt operta humo tollūt aues ⁊ cōmedūt. Sic diabolus tollit bona opa. Luc. viij. Aues celi cōederūt illō.ſ.ſemē qō cecidit in via. Greg. Deprędari deſiderat q theſaurū publice in via portat. Iſido. de ꝯſtu viciꝝ. Occulta qō agis inꝙ̄tum vales. qō ex toto non vales. ſit in animo occultādi voluntas ⁊ non erit de oſtentatione vlla temeritas. Notandum etiam ꝙ̄ opera humilia tūc precipue efficiunt vitalia qn̄ ſunt feruenter ⁊ affectuoſe facta. Qō apparet in ſeminibus milij. Nā milij ſemina lꝫ ſint valde minuta ⁊ de ſe paruꝫ nutritiua qꝛ frigida ſūt ⁊ ſicca. aſſata tn̄ ⁊ igne calefacta torſionē vētris ſedāt. Qua ſi ergo miliuꝫ aſſatum ⁊ igne calefactum eſt op⁹ humile cum feruore ⁊ deuotione factum. qō fugat torſionem ventris qꝛ expellit triſticiā ſiue accidiā noſtre mentis. ¶ Item ſunt hominū bona opera velut quedam plantaruꝫ germina. Primo rōne continentie qꝛ germen plante multuꝫ calorem ⁊ humoreꝫ continet in ſe. Unde ſm Iſi. germen eſt pregnās ſurculus a gignendo vel a gerendo dict⁹. Continet.n. germen in ſe tria inuiceꝫ coniuncta qꝛ eſt

ſu eo humor nutrimentalis ⁊ hũor ſeminalis ⁊ viget in eo calor nãlis. Quaſi eni humor nutrimentalis eſt deuotio fidei. q: iuſt⁹ ex fide viuit vt dr̃ ad Heb.x. Sicut planta vel germen viuit ex nutrimẽto humoris. Sed q̃ſi humor ſeminalis ẽ mot⁹ ſpei. q: ille q ſemiat ſeminat in ſpe fruct⁹ ⁊ alias ſemẽ nõ ꝓijceret. Sed q̃ſi calor nãlis ẽ charitas. Ubi ergo ſũt iſta tria ſcꝫ fidei vigor ſpes premij. feruor amoris ſequit̃ germinatio fecũda boni opis. Vel nota ꝙ humor nutrimẽtalis ẽ lachryma penitentiꝫ ſꝫ illud p̃s. Fuerũt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Humor autẽ ſeminalis eſt gr̃a de q̃.i. Joh.iij. Semẽ ipſius in eo manet.i. gr̃a vt exponit gloſa ſꝫ q̃ſi calor nãlis eſt charitas. Et vbi cõcurrunt iſta tria.ſ. diuina gr̃a compunctio lachrymoſa ⁊ charitas feruida copioſa ſequunt̃ ⁊ fecunda pnie germina. ¶ Scd̃o opera bona ſunt velut plantaꝝ germina rõne ꝯſequẽtie. Sunt.n. in germinantib⁹ plura ſe ſucceſſiue ꝯſequẽtia. Prima eniꝫ eſt radix ex q̃ erũpit ipſuꝫ germen ex germine ſtip. s. ex ſtipite flos ex flore fratres Radix ergo gr̃a. germẽ eſt v̓tus precipue charitatis. ſtipes eſt intentio finis flos actus. fructus meritum operis. Igitur ex radice gr̃e ꝓcedunt germina virtutũ ⁊ ex germine charitatis ꝓcedit ſtipes recte intẽtionis ⁊ ex rectitudine intentionis ꝓcedit flos. ideſt puritas ⁊ ſuauitas operis ⁊ ex ope puro ꝓuenit mercedis pulchritudo. Eccli.li. Opamini opus vr̃m añ tẽpus ⁊ dabit vobis mercedẽ vr̃aꝫ in tempore ſuo. ¶ Tertio rõne pſeuerãtie ⁊ cõtinuitatꝫ ⁊ pfectus bene opandi q eſt ex gratia dei. Nam calor celeſtis penetrans ad medullã radicis partes liqdiores ⁊ vnctuoſiores ⁊ puriores ſupi⁹ ad ſe trahit caſqꝫ coagulat ⁊ cõiungit. ⁊ coagulatas p terre poros inducit. ⁊ in ſubſtantiam germinũ eas conuertere nõ deſiſtit. Siliter gratia celeſtis penetrans ad medullã cordis cogitatões ⁊ affectiões liquidiores id eſt magis compunctas ad flendum ⁊ vnctuoſiores.i. magis deuotas ad inflãmandũ. ⁊ puriores ad exequenduꝫ trahit ſuperius ad deũ ⁊ coagulat ⁊ cõiungit eas coagulo ⁊ vinculo charitatis.ſ. dum diſponit homo ſuas bonas cogitatões ſiue affectiões implere ꝑpter amorẽ dei ⁊ vtilitate ꝓximi. ⁊ ſic eas p poros terre ideſt per ſenſus vel membra corporis idducit ⁊ in ſubſtãtiã germinũ non deſiſtit conuertere dum eas opere perficere pſeuerãter non deſinit. Nã q: non ceſſat attractiõis hũoris cõtinuatio i radice nõ ceſſat augmentũ in germine quouſqꝫ ad debituꝫ ꝑuenit.i. ad pfectã quietem beatitudinis eterne. ¶ Quarto rõne redũdantie. Naꝫ cõfortato calore in medulla incluſo radicis humorẽ attrahit neceſſariũ ſibi radix ex v̓tute ipſi⁹ caloris. Qd̓ autẽ de humore neceſſariũ nõ exiſtit a ſe exterius repellit: qd̓ aũt ex calore incluſo ſurſum leuat in materiã germinis trãſmittit. Sic ex calore charitatꝫ idluſo in corde hõ de bonis que habet humoreꝫ.i. nutrimentum corporis ſibi neceſſariũ ſumit. qd̓ v̓o neceſſariũ nõ ẽ ſꝫ ſupfluũ ad nutritiões exteriorũ germinũ.i. paupꝫ p pias elemoſynas mittit. qd̓ ptinet ad redũdãtiã pietatis. ⁊ charitatꝫ. De qua dr̃ Lu.xj. Quod ſupeſt date elemoſynã. ¶ Quito rõne cuſtodie. q: germẽ pzio emittit frõdes mutuos ſe nectẽtes. qd̓ natura facit inati caloris ad cõtuitõeꝫ germinis. Nã cũ teneat ſic ei⁹ ſubſtãtia ab aere frigido facile ledit̃ niſi tutela frõdiũ muniret̃. Alter aũt nõ ſolũ a frigore. ſed a grãdine ⁊ avẽto ⁊ a noxio rore ſiccaret̃ facilit̃. Sic germẽ boni opis vaſtaret̃ facilit̃ ſiue a frigore accidie. ſiue a grãdine ſupbie. ſiue a vẽto vanеglorie. ſiue a noxio rore fraudis ⁊ deceptiõis diabolice niſi debitis circũſtãtijs vndiqꝫ veſtiret̃ ⁊ cautelis ⁊ cuſtodijs vndiqꝫ muniret̃ ¶. Sexto rõne efficacie. naꝫ q̃uis germen ſit modice quãtitatis eſt tñ maxime virtutis. naꝫ virtus radicis trãſit i ſubſtãtiã germinis. ⁊ iõ herbe q̃diu ſunt in germine ⁊ viget in eis humor trãſfuſus a radice maxime cõueniũt medicine. Silr̃ q̃uis opa que ſancti viri faciũt videant̃ eis modica ꝑpter hũilitatẽ. tñ maxime virtutis ſunt apud alios p exẽplũ. ⁊ apud deũ

per meritū.nam virtus radicis.i.charita
tis de qua dicit Apl's.ad Ephe.v.In cha
ritate radicati ⁊ fundati.tranſit in ſubſtan
tiā germinis.i.i ſoliditatē ⁊ bonitatē ope/
ris.Et pp̄ h̄ huiuſmodi opa q̄diu manet
in ipſis humor deuotionis ⁊affectionis
trāſfuſus ſcʒ a radice charitatis medicina
lia fiunt nō ſolū ipſi opanti quē pungunt
ſed et peccatori intuenti quē ad iuſticiam
puocāt.¶ Itē opa bona aſſimilant fructi
bus bonis.¶ Primo rōne generatiōis.ge
nerat.n.fructus ex humore arboris ⁊ ca/
lore ſolis ⁊ generat fructus bon⁹ ex nobi
liore humore q̄ fit in arbore.Silr opa bo
na ex timore ⁊ amore generantur.nam ti/
mor ad bñ opandum ſollicitat Eccli.xv.
Qui timet deū faciet bona . Et pcipue ti/
mor reuerētie ſiue filialis q: iſte eſt nobili
or timor qui poſſit eſſe in hoie.Amor vō
ad bene operandū fructificat: ita vt nūq̄
ſit ocioſus ſicut Gre.dicit.¶ Secūdo rō/
ne defenſionis.q: fructus generat⁹ coop/
culo folioꝝ defendit.Hoc coopculū ē hu
militas q̄ bonorū opum fructū interduʒ
abſcondendo conſeruat.pp̄ qđ dñs dixit
Math.v.Attendite ne iuſtitiā veſtrā fa/
ciatis corā hoib⁹ vt videamini ab eis. no
ta ēt q̄ fructus oēs generaliter in loco ſic
co melius ꝯſeruant.⁊ in humido citi⁹ cor
rumpūtur. Similiter i humido.i.in mol
licie deliciarū bona opera corrūpuntur
dum homines in delicijs reſoluunt ⁊ car
nales efficiuntur.In ſicco vero abſtinen/
tie melius cōſeruantur.¶ Tertio ratione
maturationis.maturatio enim fructus a
calore eſt nā calore exteriore interiorē cō/
fortante ⁊ humorem terreū diſſoluente
⁊ digerente fructus crudi fiunt maturi.
Sic calor amoris interior aie cōfortatus
ab exteriori calore.vel alicuius verbi au/
diti.vel alicuius exempli viſi.vel alicuius
huiuſmodi talium diſſoluto ſiue expulſo
timore vel amore terreno pducit fruct⁹
opum ad maturitatē.i.ad cōplemētuʒ.Et
nota q̄ illi fruct⁹ citius matureſcūt q̄ alti
us in ramoꝝ ſūmitatib⁹ creſcunt.eo q̄ ra
dijs directi⁹ ſe opponūt.Sūmitates.n.ra
moꝝ ſunt affectōes cōtēplatiuoꝝ.q̄ quan

to ſolis calore.i.chriſti amore directi⁹ ac
cēdunt tāto bona opa ſolicitius ⁊ pfecti⁹
opant. Iteʒ nota q̄ ſignū maturitatis fru
ctuum ē mutatio coloris viridis in palli
dū vel rubeum ⁊ mutatio ſaporis inſipi
di vel amari in dulcē ⁊ guſtui ſuauem.Ip
ſe etiam tactus diſcernit aliqñ inter fru/
ctus ⁊ illū iudicat maturū.quē digitis cō
preſſum cedere inuenit.⁊ qui molleʒ ſe oſ
tēdit ⁊ dicit Iſaac in dietis particularib⁹
Ex qbus colligit q̄ illi fructus maturi ſūt
.i.opa cōpleta ⁊ pfecta q̄ ſunt pallida.i.cuʒ
timore facta Job.ix. Verebar oia opera
mea.Itē q̄ ſunt rubea.i.cuʒ amoris ferno
re.Item que ſunt ſapida ⁊ dulcia.i. cuʒ de
uotione ⁊ delectatione non cuʒ accidia ⁊
aggrauatione.Iteʒ q̄ ſunt mitia ſiue mol
lia.i.cū manſuetudine facta Eccli.iij.i ma
ſuetudine opa tua pfice.⁊ nota put dicit
Iſaac ibidē ⁊ fructus dulces ſūt in quatu
or qualitatibus alios excedētes.Sunt.n.
tēperatiores calidiores ſuauiores ⁊ nutri
biliores.Ex quibus collige q̄ opa nr̄a tā/
to ſunt deo dulciora quanto ſunt magis
tēperata per diſcretionē.calida per dilecti
onē.ſuauia p deuotionē.⁊ nutribilia per
cōfortationē.¶ Quarto opa bona aſſimi
lant fructibus rōne multiplicationis nā
q̄dam plante paucos quedā vero multos
fructus faciūt.Et iſta ēt multitudo diuer
ſificat q: quedam fructificant tm̄ ſemel in
anno quedā vero pluries.ſed non matu
rantur fructus vltimi ſed remanent cru
di eo q̄ vicinitate frigoris hyemalis calor
ad digerendū non ſufficit.Vnde ſemel fru
ctificare pfecte magis vtile eſt ⁊ conſonus
plus nature.¶ Itē quedā arbores ſūt fer
tiles omni anno per multa tempora pro
pter abundātiā caloris ⁊ vnctuoſi humo
ris ſicut ficus.Et quedā fructificant vno
⁊ quieſcunt alio vt oliue.Cuius ratio eſt
q: in anno quietis priſtinum humorē p
ditū reparant quē in anno fructificatiōis
pdiderūt.⁊ ſic ad fructificandum ſe reno
uant.vt tempore quietis ⁊ ſue refectionis
multos pducāt ramos ⁊ folia.licet modi
cum fructū.Quod ergo quedā plāte pau
cos.q̄dā multos fructus faciūt ſignat q̄

quiddam homines multa bona opera fa
ciunt ⁊ multa merita acqrunt. qddam ve
ro pauca. qđ vero quedam pluries in an
no ſed imperfectiores. quedam vero ſe
mel in anno tantū ſed perfectiores fru
ctus producūt ſignat. ꝙ melius eſt facere
opera pauciora ſed perfectiora q̄ plura
⁊ defectiua. precipue ſi defectus ſit in fine
operis. ſicut eſt in fructibus vltimis qui
non maturantur. Quod autem quedam
aliquo tpe fructificant ⁊ aliquo tpe quieſ
cunt a fructificatiōe ſignat ꝙ quies ⁊ iter
miſſio laboris continui nec nō recreatio
moderata ab operibꝰ precipue exteriori
bus eſt vtilis ⁊ neceſſaria. ſed ꝙ plāte eti
am tpe quo quieſcunt a fructu nō ſunt ꝓ
pterea omnino ocioſe. qꝛ producunt ra
mos ⁊ folia. ſignificat ꝙ requies ſanctoꝝ
virorum ab exterioribus ⁊ corporalibꝰ
operibus non eſt propter hoc ocioſa a
ſpiritualibus operibus. Vacat igitur in
coꝝ operibus corpus: ſed non eſt animꝰ
ocioſus. Vnde Sene. dicit. Non ſemper
in actu ſis. ſed interduꝫ animo tuo requi
em dato. ſed ipſa reqes plena ſit ſapientia
⁊ bonis cogitationibus. ❡ Item quedaꝫ
arbores ſunt in iuuentute fecundiores.
eo ꝙ plus abundant in caliditate ⁊ ſiccita
te. Quedam v̈o ſunt magis fecunde in ſe
nectute q̄ in iuuenture. Quia dum in iu
uentute nimis abundant in humiditate
calor naturalis non poteſt eam digerē ſꝫ
in ſenectute minorata humiditate ſit be
ne digeſtibilis per calorē. Et h̄ in amygda
lis ⁊ piris patet. ſicut exemplificat Ariſt.
Sic ⁊ quiddam homines ad litteram in
iuuenili etate meliores ſunt ⁊ bona ope
ra plura faciunt q̄ in ſenectute. quiddaꝫ
vero ecōuerſo. Vel in iuuentute ideſt in
principio conuerſionis quiddam feruen
tiores ⁊ in bonis operibꝰ ſoliciores ſūt
q̄ in ſenectute. i. in progreſſu ⁊ conſum
matione. qdam auteꝫ econuerſo quia in
principio debiliores. in fine v̈o fortiores
ſunt. Item nota ꝙ vna planta iuuat aliā
ad fructificandum ſi ſit ei vicina. ſicut ſil
ueſtres vt dicit Ariſto. iuuat ortenſes ſi
eis ex oppoſito cōplātetur. Similiter ma
logranate oliuis cōferūt ſi plātent cū eis.
eo ꝙ abundant in calore nature oliuaꝝ
conuenientе. Ex hoc autem inſtruimur
ꝙ vnus homo debet iuuare alium ſibi ꝓ
ximum in bene operando ꝙ vtile eſt cō
ſociare ⁊ vicinare ſe bonis ſiue viris ſpi
ritualibus ⁊ cōtemplatiuis qui deſignāt
ꝑ arbores ſilueſtres ſiue actiuis q deſignā
tur in malogranatis. Item dicit Ariſto.
ꝙ arbores que fructificant omni anno ſi
unt cito ſenes. ⁊ q̄ nimiū faciūt fructū ci
to deſiccant. eo ꝙ humor q deberet nu
trire plātam tranſit in fructū. In quo oſtē
dit ꝙ nimia exercitatio ⁊ laſſitudo in ex
terioribus laboribꝰ eſt aliquando cauſa
debilitatis non tantum corporis ſed ſpi
ritus. ⁊ qn̄qꝫ inducit accidiam que deſic
cat humiditatem deuotionis interne.

❡ Capitulum. xliij.

Opera penitentiū aſſimilā
tur fructibus arboꝝ. Pri
mo quo ad fructuū ꝓdu
ctionē. Producunt enim
⁊ naſcuntur fructꝰ ex ar
boribꝰ qbuſdam retinacu
lis alligati. ⁊ hmōi retinacl'o mediāte fru
ctus natus arbori adheret. ſicut fetꝰ ꝑ vm
bilicum cū matrice ſe tenet ⁊ h̄ retinacu
lū ꝑmo ē debile ⁊ laxū. Vn̄ tūc d̄ facili fru
ctꝰ excutit ſi fortiores venti ipulſu feriat
ſed paulatim calore humorē deſiccāte re
tinaculū prio debile idurat. Vnde tūc fru
ctꝰ de facili nō vincit. Hoc retinaculū quo
mediante fructꝰ. i. merituꝫ boni opis. ab
arbore. i. a penitēte retinet eſt amor chari
tatꝭ. ſine q̄ nec meritoriū opꝰ agit. nec etiā
facti opis meritū retinet. Vn̄ charitate ꝑ
dita oīa cū ea perdunt ꝑteritoꝝ operum
merita. Hoc ergo amoris retinaculū in
ꝑncipio penitentie adhuc eſt laxū ⁊ debi
le. qꝛ. ſ. imperfectū. qꝛ timorē ſeruilē habꝫ
admixtū. ⁊ iō a vēto fortioris tētationis
nouicij penitētie ⁊ religiōis faciliter fran
gunt. Et iō ꝯſanguineis vel occaſionibꝰ
pctōꝝ ſeu tētationū nō ſunt faciliter ex
ponēdi ſed diligenter cuſtodiēdi. poſtmo
dū aūt calore charitatꝭ ꝑficiēte. ⁊ humorē
. i. timoris molitiem deſiccante. i. depellē

te.etenim perfecta charitas foras mittit timorē:fortificantur ⁊ ſolidant̄. ¶Secū dō quo ad fructuū colorationem. Sunt enī fruct⁹ diuerſoꝝ coloꝝ.ſ.quiddā albi quiddā nigri qdā rubei. Nam ſm Ariſt. ex humore frigido terreſtri ⁊ melancoli co nigreſcūt ex humido ⁊ frigido albeſ cunt ex calido rubeſcūt vt dicit Albuma ſar. Talia debent eſſe opa penitentiū ſcʒ nigra per triſtitie obſcuritatē alba ꝑ con ſciētie puritatē.rubea ꝑ charitatis feruiditatē. Vel fruct⁹ albi ſunt opa inocētiū. nigra vō opera peccantiū.rubea opa pe nitētiū q de culpa ꝑpetrata erubeſcunt. ¶Tertio quo ad fructuū nutritionē. lʒ enī gñaliter dicat Galien⁹ ꝙ herbe ⁊ fru ctus parū nutriūt.tñ ſpecialiter qdā ſunt fructus q min⁹ nutriūt ꝙ̄ alij. Nā quem admodū experiētia docet ⁊ auctores tra dūt plāte aromatice ſiue medicinales ad veſcendū ſunt min⁹ delectabiles.⁊ ad di gerendū fructib⁹ alijs duriores.⁊ hʒ ꝑpt vehementē coagulationē ꝑ calorē agen tē in humiditatē. Vñ ſm Ariſto.fructus tales nō ſunt multū nutribiles. Vñ etiaʒ dicit Albumaſar.ꝙ planta ꝙ̄to magis eſt medicinalis tanto minus nutrit. Plante igit̄ medicinales ſunt pnie ptes.ſ.cōtritio cōfeſſio ⁊ ſatiſfactio.qbus aiaꝝ noſtrarū morbi curant̄. Hoꝝ fruct⁹.i.opera ⁊ preci pue ſatiſfactionis nō ſunt delectabilia ne qʒ facilia.ſed dura ⁊ difficilia ad faciēdū. Vnde plus ordinant̄ in peccatore ad tol lendū morbi effectū.i.peccati reatuʒ.i.ad ſatiſfactionē debiti ꝙ̄ nutrimētū vel aug mētū meriti. ¶Quarto quo ad ſaporis mutationē. Nā aliqñ fruct⁹ ꝑmo ſūt pō tici vel amari ⁊ poſtea efficiuntur dulces qđ eſt ꝑp hūoris ꝑmo attracti groſſiciem ⁊ terreſtreitatē quaſi ꝑp indigeſtionē nō poſſit habere dulcedinē. Sed tpe ꝓcedē te ꝯfortato calore ⁊ augmētato humore digerit̄ ⁊ in dulcedinē ꝯuertit̄. Vnde ⁊ ite rum Ariſto.dicit ꝙ amarū ⁊ acerbū miſ ſum in ignē dulceſcit ſicut patet in piris acerbis in aqua elixatis. Aliqñ vō fruct⁹ primo ſunt dulces ⁊ poſtea efficiunt̄ ama ri vel pōtici propter nimiā aduſtionē ſu

ꝯuenientē.ſicut ſunt mirabolani. Cui⁹ cā eſt vt Ph̄us dicit magna raritas fru ctus. Vnde hora digeſtionis cum meatus ſint magni ſubintrat⁹ calor ſufficiēs ⁊ hu morem digerit ⁊ dulcem efficit ſed poſt calor humorem conſumit ⁊ ſiccitateʒ in ducit ⁊ ſic poros conſtringit vt calor vel humor ad fructum peruenire non poſ ſit.⁊ ſic iterum fructum in ponticitatem ꝯuertit ꝑp dominiū ſiccitatis. Sed tādem calor innatus vigorat̄ ⁊ ad locū fructus eleuat̄ a calore ſolis auctus. vnde frigidi tatē vincit.⁊ imēſam caliditatē ⁊ ſiccitatē inducit.⁊ ſic fructus in amaritudinē ver tit. ¶Primis igit̄ fructibus q primo ſūt amari poſtea dulces aſſimilant̄ opera pe nitentiū que incipiūt ab amaritudine le ctus.⁊ terminant̄ in dulcedinē gaudij. ſe cundū illud Mathei.v. Beati q lugent quoniā ipſi conſolabuntur. Itē tales ſūt dolores vel labores patientium qui pri mo habent amaritudinem pene. ſed pa riunt vltimo premiū glorie. Johan.xvj. Triſtitia veſtra vtet̄ in gaudiū.⁊ hoc to tū eſt ex virtute caloris.i.diuini amoris. Illis aūt fructib⁹ q primo ſunt dulces ⁊ poſtea amari aſſimilant̄ opa peccātiū q̄ in actu dū ſiūt habēt dulcedinē miſere dele ctatiōis:ſʒ poſt factū inducūt amaritudi nem cōſcientie vel ſequentis punitionis. ¶Itē aſſimilant̄ talibus fructibus cōſo latiōes gaudētiū ⁊ ꝓſperantiū in mūdo que lʒ nūc dulces ſint poſtea tñ ad infer nalē amaritudinē perducunt.ſicut patet Lu.xvj.de diuite epulone. Et hoc totum ꝯtingit.vel ꝑp cōſtrictionē auaritie vel ꝓ pter nimiā intēſionē cōcupiſcētie. ¶Itē penitētie opa ſi debito modo ſiāt ſūt va de ꝓficua. Cui⁹ exēplū apparet in oliuis. Nā ſicut dicit Iſaac oliue cum ſint rubee non bene mature ſi cū aceto vel aqua ſal ſa fuerint preparate ſunt comeſte valde confortatiue cōſtrictiue ⁊ appetitus exci tatiue.lʒ ſint ad digerēdū dure. Similiter penitētiū opa ſi ſint rubea per charitatis feruorē:nōdū matura.i.nō diu dilata vel tardata ⁊ fuerint preparata cū aceto cō punctionis ⁊ lachrimarū ſalſedine que iſte

vt aqua salſa.etiam ſi talia opera videan
tur ad faciendū dura.i.difficilia ſunt ta//
mē valde vtilia.qꝛ ꝯfortāt ad faciēdū bo
na:⁊ reſtringūt vt nō fiant mala.⁊ excitant
appetitum ad habendum celeſtia.

¶Capitulum.xliiij.

Opera proficiētiū in vita
ſpūali aſſimilant fructib⁹
habētibus pyramidalē fi
guram. Inueniunt enim
fructus diuerſaꝝ figuraꝝ
Nā qdā fruct⁹ ſūt pyra/
midati.qdā rotūdati.qdā angulati Pyra
midales fructus duoꝝ ſunt modoꝝ.qui
dā pyramidati ex vna parte tm̄.ſ.ex par/
te inferiori.quidā ex vtraqꝫ parte habēt
conū ⁊ in medio dilatantur. Nam ſi po/
ri plante in principio humoris ample
⁊ rare fuerint ſed poſtea frigiditate aut
ſiccitate conſtringuntur fructus ⁊ folia
ingroſſabuntur ſuperius ⁊ inferius gra
cilabuntur ⁊ pyramidabuntur . ſi vero
virtute caloris ⁊ raritate humoris ſu//
perior particula leuiatur. ⁊ ex parte in
feriori caliditate exiſtente humor in me
dio diffundit.fructus ⁊ folia in medio di
latant ⁊ propter dominiū caloris in vtra
qꝫ extremitate in conū ducunt ⁊ ſubtiliā
tur ⁊ ſic in pyramidem transformantur.
¶Primis ergo fructibus qui ex parte in
feriori tantū pyramidantur ⁊ ſuperius
dilatantur aſſimilantur opera gradatim
proficientiū que quidē in principio ſūt
gracilia.i.debiliter incepta ſed poſtea vſ/
qꝫ in finem creſcunt ⁊ dilatantur proficiē
do. Grego. Nemo repente fit ſūmus.ſed
in bona conuerſatione a minimis qs in/
choat vt ad maiora perueniat. ¶Secun
dis autem fructibus qui ex vtraqꝫ par/
te pyramidantur ⁊ in medio tantūmo/
do dilatantur aſſimilantur opera quo/
rundam que tam in principio q̄ in fine
ſunt gracilia ⁊ parua lꝫ aliquando in me
dio viſa ſint dilatari ⁊ ꝓſperari. ¶Qui/
dā vo fructus ſunt qui rotundam hn̄t fi
gurā propter equalem materiam humo/
ris ⁊ eq̄lem actionem virtutis ⁊ caloris.
per quā medie partes extendunt eq̄ liter
⁊ a medio vſqꝫ ad circūferentiā vnifor/
miter ꝑtendunt. Hec igitur figura ꝑpter
eq̄litatē ⁊ vniformitatem extenſionis vn
diqꝫ cōpetit operibus iuſticie que exigit
vt oībus ſine perſonarum acceptione eq̄
liter ⁊ vniformiter reddatur quod ſuū ē
vnicuiqꝫ. Et dico equaliter nō ſm̄ equa/
litatem quātitatis ſed proportionis. Alij
autem fructus ſunt qui angulares ſūt ex
contraria cauſa.i.propter inequalē exten
ſionem materie. Et ideo ſignificāt opera
iniuſticie que.ſ.inequaliter fiūt . ⁊ cum ꝑ/
ſonarum acceptiōe. Et hec opera homi/
nes nō ꝓficere ſed poti⁹ deficere faciunt.
Unde ps.petebat dicens . Non domine/
tur mei omnis iniuſticia.

¶Capitulum. xlv.

Opera cōtemplantiū ⁊
ꝑſeuerantiū aſſimilant
fructibus maturis. Di
cit.n.Ariſto.ꝙ in terra
montuoſa qꝛ dulcis ē
⁊ dulcē cōtinet humo/
rem fructus citius ma
turant ⁊ ſapidiores ⁊ ſalubriores inueni
untur. Hec ergo terra montuoſa eſt vita
cōtemplatiua q̄ mōtuoſa dicit ꝑpter aſcē
dendi difficultatē.⁊ propter celeſtiū veri/
tatem.⁊ propter qetis ſecuritatē.ibi quo
qꝫ reperit humor dulcis interne cōſola/
tionis. Unde ⁊ fructus.i.opa cōtēplantiū
citius matureſcūt.i.citius cōplentur pro
pter charitatis calorē.q̄ facit opus acce/
lerare ⁊ conſummare. ¶Itē magis ſapi/
unt qꝛ ſupernis conſolationibus admi/
ſcent. Sunt etiā hmōi fruct⁹.i.opa ſanio
ra qꝛ magis a vicijs remota.⁊ nota ꝙ ma
turationē fructuū hꝫ principaliter plan/
ta a calore igneo naturali ⁊ interiori ⁊ eti
am ab aere cooperante exterius. Nam ſi
cut dicit Plus in libro de vegetabilib⁹ ⁊
plantis:plāta hꝫ tres vires.qꝛ a terra hꝫ
fixionem.ab aqua coadunationē.ab igne
conſolidationem.⁊ partium terminatio
nē:fructuū cōpletionē. ⁊ maturationē.⁊
hoc ꝑpter aeris cooꝑationē. Sic ſili etiā
mō aīa hꝫ fixionē.i.firmitatē i deo a ter/
ra.i.a fide. qꝛ ſicut tra ē imobilis ⁊ alijs

quietem ⁊ ſtabilitatem tribuit ⁊ concedit ſic etiam veritas ſidei ⁊ in ſe manet imobilis ⁊ animā ſtabilem reddit. Unde Dionyſius dicit in libro de diuinis noībus. ꝙ fides eſt perfecta credentiū ſtabilitas q̄ eos ſtabilit in veritate. Sed coadunationē habet ab aq̄.i.a ſpe. Quia ſicut omnis aqua recolligit̄ ⁊ coadunatur in mari. ita diuina ſpes debet recolligi ⁊ collocari in deo. ps. Sperate in domino omnis congregatio populi. Sed ſoliditatē patientie habet ab igne ⁊ aere.i.ab amore dei ⁊ proximi qꝛ charitas patiens eſt. Nam quaſi calor ignis interior eſt amor dei.i.diuinus ſed vt calor aeris exterior eſt dilectio ⁊ amor proximi. Similiter a charitate tam dei q̄ꝫ proximi eſt perſeuerantia boni operis. ſcꝫ vſqꝫ ad impletionem maturitatis.i.vſqꝫ ad cōplementū finis.

¶ Capłm. xlvj.

Opera docentiū aſſimilātur ſituationib⁹ fructuū in arbore fructus eni i diuerſis arborib⁹ hn̄t diuerſam ſituationē ſiue poſitionē: qꝛ vt dicit Ari. quedam arbores ſunt que producunt fruct⁹ ſuper folia. ⁊ h̄ accidit per fortitudinem fructus ⁊ indigentiā ſolaris caloris humorem digerentes. Quedā vero hn̄t fructus ſub folijs. ⁊ h̄ propter debilitatē fructus ne calore nimio vel frigore corrumpantur. Quedaꝫ vero alie ſunt que hn̄t fructus ad ſtipitem ſuſpenſos qd̄ accidit propter inſufficientiā humoris ⁊ caloris ipſum ad extremitates expellere non valentis. Illi ergo hn̄t fructus ſuper folia qui plus curant factis oſtendere q̄ꝫ verbis docere. Unde ſuperat in eis cura faciendi ſtudium loquendi. ⁊ hec eſt ſapienſ doctoris proprietas. Unde Grego. nazanzenus dicit. Ille videt̄ mihi ſapiens q de virtutibus anime, pauca quidem cōmonet ⁊ proloquit̄. plura autē in ſuis factis atqꝫ operibus operat̄ ⁊ oſtendit. ⁊ fidem verbi in operū ſuorum aſtipulatione cōfirmat. Clara eſt illa ſapientia non que in verbis volat ſed in virtutibus conſtat. Illi vero hn̄t fructus ſub folijs quorum verba ſuperāt facta. Si quidem in folijs verba. in fructibus opera deſignantur. De talibus aūt dicit Bernar. ꝙ mōſtruoſa res ē lingua magniloqua ⁊ manu ocioſa. Illi autem hn̄t fructus in ſtipite ſine folijs qui habent opera ſine verbis ſcꝫ faciunt ⁊ non dicūt. Uel nota ꝙ illi ſunt ſpiritu fortes qui non indigent propter timorem vaneglorie abſcondere opera ſua. Et iſti ſunt fructus qui non ſunt ſub folijs vel inter ramos abſconditi ſed ſuper folia.i.in manifeſto. Illi vero qui ſunt debilioris virtutis ⁊ timent ne eorū opera vel frigore perſecutionis inuidorum vel fauoris ⁊ glorie proprie calore corrumpantur abſcondunt ea. Et iſti ſunt fructus ſub folijs vel ad ſtipitem abſconditi.

¶ Capitulum. xlvij.

Oratio aſſimilatur gutte. ¶ Primo ratōe natiuitatiſ. Eſt enim gutta lachryma cuiuſdaꝫ arboris ſiue herbe cui⁹ ramuſculi vibuſ eſtiuis ab incolis inciduntur. ⁊ lachryma que egreditur gutta ſiue armoniacum appellatur. Iſta ergo gutta arboris eſt lachryma orationis ſiue oratio lachrymantis q̄ produci debet eſtiuo tp̄e ideſt in cordis feruore. Et iſte vocat̄ armoniacum qꝛ in oratione vocali dꝫ eſſe quedā armonia ideſt q̄dam conſonantia ⁊ cōcordia. ſ. cordis ⁊ vocis. per attentionem. prout dicit Augu. in regula. Hymnis ⁊ pſalmis cum oratis ad deū hoc verſet̄ in corde qd̄ profertur in ore. ¶ Item conſonātia vocis ⁊ manus per operationē. ſ. vt cum aliquis orat deū vo ee. ſtudeat ipſum etiaꝫ munere placare.i. elemoſyne largitiōe vel bono opere. Et hinc eſt ꝙ orantes manus etiā leuant ad celum. Sic ergo in eo ꝙ gutta eſt lachryma arboris ſignat ꝙ oratio dꝫ eſſe lachrymoſa. Unde Augu. ad dioſchorum dicit Pleruꝗꝫ h̄ negociū. ſ. orationis plus gemitibus q̄ꝫ ſermonibus agit̄ plus fletu q̄ꝫ affatu. ¶ Itēꝫ in eo ꝙ gutta egreditur in calido tp̄e eſtatis ſignat ꝙ debet eſſe aſſe

ctuoſa ⁊ feruida. Nam feruidus affect⁹
orantis eſt quaſi thus redolens in die
bus eſtatiſ. Eccli. l. Sed rõne nominis. qꝛ
vocatur armoniacum ſignificat ꝙ dꝫ eẽ
attēta ⁊ operoſa. Et iõ Caſſiod. dicit ſu
per ps. c. Ipa eſt ſuauiſſima virtus armo
nie quando vox cognoſcitur operibus
conſonare. Nam ſi he res diſcrepabili ſi
bi varietate diſſentiant nequaꝙ̃ pñt pſal
modie efficere cantilenam. nec ad aures
dñi vẽiet qḋ ſe mutua contrarietate cõfū
dit. ¶ Secũdo rõne puritatis. qꝛ illa gut
ta eſt nobilioꝛ q̃ eſt purioꝛ ⁊ feculentie i/
permixtioꝛ. ⁊ que in pinguedine ⁊ cando
re thuri eſt ſimilioꝛ. Sed Diaſc. ⁊ Plini⁹
dicunt. ꝙ illa ẽ melioꝛ que habꝫ odoꝛem
caſtoꝛio ſimilem ⁊ ſubamarum ſapoꝛem.
Similiter orõ tanto melioꝛ eſt quanto
purioꝛ ⁊ feculẽtie peccati impermixtioꝛ.
Unde Augu. ſup ps. Orationis pure ma
gna ẽ virtuſ ⁊ velut fideliſ nũci⁹ mãdatũ
ꝑagit ⁊ penetrat que non peruenit. Et
in vitis patrum dr̃ ꝙ orõ ſi munda ⁊ ca
ſta fuerit celos penetrans vacua non re
dibit. ¶ Item illa eſt melioꝛ que pingui
oꝛ eſt. i. deuotioꝛ ⁊ que candidioꝛ. i. cum
mundioꝛi intentione. Dꝫ enim eẽ nõ pu
ritas tñ in orantis affectione ſed etiam
candoꝛ mundicie in eius intentione. Vel
puritas debet eẽ in affectu. ⁊ candoꝛ. i. cla
ritas fidei in intellectu. Jo. i. Poſtulet in
fide nihil heſitans. ¶ Item illa ẽ melioꝛ
q̃ odoꝛe caſtoꝛij ⁊ amare ↄpũctionis eſt
plenioꝛ. Nã cõpũctio lꝫ orãti videt̃ ama
ra tñ deo ẽ odoꝛifera. Vñ beat⁹ Grego.
dicit ꝙ veraciter orare ẽ amaros incom
punctiõe gemitus ⁊ non cõpoſita verba
reſonare. Et ita pꝫ ꝙ in orõne ꝑfecta dꝫ
eſſe puritas affectiõis. piguedo d̃uotiõis
candoꝛ. i. claritas ĩtentiõis. ⁊ odoꝛ. i. ama
ritudo compunctionis. ¶ Tertio rõne
vtilitatis. qꝛ gutta hꝫ virtutẽ diſſoluen/
di nec nõ relaxãdi. vt dr̃ in Plone ⁊ in
flationes ſedãdi. Silr̃ lachꝛymoſa ⁊ d̃uo
ta oratio diſſoluit peccati vĩcula. relaxat
d̃bita. ⁊ ſedat tumida qꝛ expellit tumoꝛẽ
ſupbie. Unde ⁊ gloſa dicit ſup illḋ. Myr
rha ⁊ gutta. ꝙ gutta ẽ hũilitas q̃ ad mo/
dũ gutte expellit omnes inflatiões ſup
bie. quod maxime facit humilitas in ora
tione quia ſicut dicit Hugo de ſancto vi
ctoꝛe Oratio eſt pie mentis ⁊ humilis cõ/
uerſio fide. ſpe. ⁊ charitate ſubnixa. ¶ Itẽ
oratio aſſimilatur rute. ¶ Primo ratio/
ne complexionis. Eſt enim ruta nature
feruentiſſime ⁊ plus agreſtis q̃ domeſti/
ca. Unde dicit Plinius ꝙ habet virtu/
tem muſcate calidam ⁊ ſiccam. Sic ora/
tio opoꝛtet ꝙ ſit feruida per deuotionez
vt mentez calefaciat ⁊ inflammet ad dile/
ctionem. ⁊ deſiccet humoꝛem. ideſt fluxũ
cogitationum. ¶ Secundo ratione nu/
tritiõis. quia ruta gaudet ſiccitate ⁊ vult
nutriri cinere vt erucis poſſit carere. ami
citia magna eſt ſibi cum ficu. vnde nun/
q̃ ſic conualeſcit ſicut ſub ficu iuxta ficuz
facit. Similiter gaudet oratio abſtinen/
tie ſiccitate ⁊ nutritur humilitatis cinere
ꝑꝑ primũ dicit btũs Grego. ſuper Ma
th. ꝙ antiqui patres quotiens orare vol
uerunt ieiunium cũ orõne iũxerunt. vñ
Thob. xij. Bona eſt oratio cum ieiunio.
propter ſcḋm dicit̃ Eccli. xxxv. ꝙ oratio
humiliantis nubes penetrat ⁊c̃. Diligit
ẽt ſocietatẽ fici. i. elemoſyne. qꝛ ficus ẽ fru
ct⁹ mitis ⁊ dulcis ⁊ ideo ſignificat elemo
ſynã. q̃ dari debet cũ mãſuetudine. ⁊ dul
cedine pietatis Grego. ſuper Math. in
firma eſt oratio q̃ elemoſynarũ largitate
non eſt munita. ¶ Tertio ratione muni
tionis. qꝛ ruta munit ⁊ defendit ↄtra aia
lia venenoſa. Vñ ſicut dicit. Iſi. Rutam
contrariari venenis muſtela pꝛio docuit
Nam qñ bellatura eſt cũ ſerpente ꝑmo
rutam comedit. ⁊ eius odoꝛe ⁊ v̄tute cõ
tra venenuz ſe munit: ⁊ ſic ad bellũ ſecu
ra procedit. imo vt dicunt Diaſc. Pliñ. ⁊
conſtã. Tanta eſt vis rute ꝙ poſt eiuſ eſũ
muſtela etiã baſiliſcum ſecura inuadit ⁊
eũ occidit. Muſtela q̃ pugnat cũ ſerpẽte
eſt aia tentata a demone que ſi vult ſecur̃
euadere munit ſe feruẽti oratione math.
xxvi. Orate vt nõ intretis in tentatiõem
Eſt enim oratio deuota q̃ſi flagelluz quo
tentatoꝛ pcutitur. vnde Augu. dicit in q̃
dam ſermone ꝙ oratio eſt oranti ſubſi/

diũ deo ſacrificium demonibus flagellũ. Baſiliſcus aũt qui viſu interficit eſt luxuria quam etiam extinguit oratio deuota. Vñ ſicut dicit Mat. xvij. Hoc gen⁹ dmoniorum ſcilicet de luxuria tentantiuȝ nõ eijcitur niſi in oratione ⁊ ieiunio. Hiero. in q̃daȝ epiſtola. Jeiunio peſtes corporis. oratione vo peſtes ſanande ſunt mentis. Et generaliter valet oratio cõtra omnẽ tentationem. ſicut dicitur ruta valere cõtra omnem punctionem. Dicit enim Plini. q̇ ſucco rute inuncti a ſcorpionibus araneis veſpis ⁊ apibus non pungũtur. Quaſi enim punctio ſcorpionis qui non ante ſed retro pungit dici poteſt tentatio carnis. que primo delectat ſed poſtea cruciat. Sed punctiones aranearuȝ que muſcas inſidioſe capiunt ſunt tentationes dmonum qui inſidioſe capiunt animas. Puncture vero veſparum ⁊ apum ſunt impugnationes mundi. ſiue per aduerſitates quas deſignant veſpe. ſiue per proſperitates quas ſignant apes que mel faciunt ⁊ aculeum infigunt. a quibus omnibus defenditur anima deuota per ſtudiũ aſſidue orationis. Unde Hiero. in epiſtola dicens hortatur. Egredientes de hoſpicio armet oratio. regredientibus de platea occurrat anteq̃ſ ſeſſio. nec pri⁹ corpuſculum requieſcat q̃ animam oratio paſcat. ¶ Item oratio aſſimilatur incẽſo ſiue thuri ps. Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Incenſuȝ. n. ſiue thus bonum probatur cãdore ⁊ carbone. Cãdore qꝛ illud incenſum ſiue th⁹ eſt optimum qđ eſt album ⁊ mundum. Carbone vo probatur ſi ſtati ardeat ⁊ flãmas emittat. Silr oratio illa eſt valida q̃ ſit cũ candore puritatis. Ambro. in libro de officijs. Sit oratio tua pura ⁊ ſimplex. dilucida atq; manifeſta. plena grauitatis ⁊ ponderis non affectata elegantia ſȝ nõ intermiſſa gr̃a. Dicit enim q̇ arabes vbi thus naſcitur nolunt huiuſmodi recolligi niſi a pſonis religioſis ⁊ mundis. i. mulieribus nõ pollutis. vñ ſi mundiciam requirit collectio thuris multo magis deuotio orationis. Et ideo etiam de cantu ⁊ oratione vocali clericorũ immundorꝝ dicit. Aug. q̇ plus placet deo latratus canum: mugitus bouum: grunitus porcorꝝ q̃ cantus clericorũ luxuriantiam. ¶ Iteꝫ valida oratio eſt que cuȝ ardore idcſt feruore ſit charitatis. Hec enim eſt ignis q̄ fumum thuris. i. affectuȝ orationis dirigit ad deum Eccli. v. Quaſi ignis effulgens ⁊ quaſi thus ardens in igne.

¶ Capitulum. xlviij.

OPera mala aſſimilant̄ malis ⁊ illaudabilibus fructibus. Sunt. n. pleriq; fructus inſipidi vel amari vel pontici indigeſti vel frigidi crudi ⁊ duri. ⁊ quidam et corrupti vel putridi. Vñ tales fructus moraliter ad diuerſa vicia referunt̄. Nã fruct⁹ inſipidi minus cunctis valẽt. qꝛ ſtomachũ nõ confortant qꝛ in eis dominat̄ humiditas aquoſa. ⁊ ideo abominationẽ generãt. Vñ inſipidi fructus ad luxurioſos referũtur in quibus aquoſitas. i. carnalitas abũdat. ⁊ quibus ſpũalia inſipida ⁊ abhominabilia ſunt. vñ Apoſtolus dicit. ij. Cor. ij. q̇ aialis. i. carnalis homo nõ pcipit ea que ſunt ſpũs dei. ⁊ ps. Omnem eſcam abhominata eſt anima eorum. Et ideo fructus carnalium hominum. i. opera eorum ſunt inſipida per affectum. qꝛ faciunt ſpũales delicias tanq̃ inſipidas ⁊ abhominabiles eos faſtidire. ¶ Secũdo fructibus amaris aſſimilãtur opera inuidorum. qꝛ inuidi hñt zelum amarum de quo Jac. iij. q̇ ſi zelum amarum habetis inter vos. In cuius ſignum iudei per inuidiam xp̄m tradiderunt fellis amaritudine eum potauerunt. ps. Dederunt in eſcam meam fel. ⁊c. ¶ Tertio fructus pontici referuntur ad iracundos. qꝛ ira cor pungit ⁊ alios frequenter pungere facit ſicut pontica ⁊ acetoſa pungunt. ¶ Itẽ fructus pontici ſunt duri ſtiptici ⁊ conſtrictiui. ſed ſtomachi cõfortatiui ⁊ appetitus excitatiui. Similiter iracundorum qdã ſunt ſtiptici q̄ fecem de vẽtre non emittunt. i. iniuriã de memoria vel corde nõ expellunt. Vñ ſtiptici ſũt q ſũt difficiles ad iniurias obli

diſcendum. Quidam vero ſunt duri ad di
mittendum ⁊ cōſtrictiui ad vindicādū
nunq̄ relaxantes offenſas. Sūt etiaȝ oēſ
motus ire excitatiui appetit⁹ ad vidicā
dum. Sed nota ꝙ ſi fuerint fruct⁹ aceto
ſi modico terreſtri compoſiti acumē co
lere extingūt. q̄ȝ ſi fuerit in homie offē
ſo aquoſum pietatis ⁊ terreſtre hūilitatiſ
extinguitur acumen ire ⁊ cito ad trāquil
litatem debitā reducit talis hō. ¶ Quar
to fruct⁹ indigeſti referuntur ad guloſoſ
qȝ frequenter indigeſtio ꝓueīt ex gule ſu
perfluitate. Item cibus indigeſtus eſt im
purus. qȝ ꝑ digeſtionem cibus purus ab
impuro ſeparatur. Et ſilr gula immūdi
ciam ⁊ impuritatē generat corporis ⁊ ani
me. ¶ Quinto fructus frigidi referūt ad
accidiaȝ q̄ aiaȝ reddit frigidaȝ in dei dile
ctione. ⁊ pigrā in bona operatiōe Prou.
xx. Propt frig⁹ piger arare noluit. ¶ Se
xto fructus crudi referūtur ad auaroſ. q
ſunt crudi. i. crudeles ⁊ feroces ⁊ incōpaſ
ſibiles erga pauperes. Et nota ꝙ fructus
crudi ſūt maloruȝ humorum nutritiui.
Similiter auaricie opera malos hūores
id eſt malas affectiones interiores ſiue ↄ̄
ſideria nutriunt. qȝ ſicut dicit. apoſtol⁹. i.
Thi. vj. Qui volunt diuites fieri incidūt
in tentationem ⁊ in laqueuȝ diaboli ⁊ in
deſideria mala ⁊ inutilia ⁊c̄. ¶ Item mo
tus auaricie corrumpūt guſtuȝ anime. vt
non ſapiant auaris ſpūalia. Vn̄ amor tē
poralium excludit amorem ſpūaliuȝ. Itē
debilibus ⁊ imperfectis maxime nocent
occupationes temporaliū quas auaricia
multiplicat. ¶ Septimo fruct⁹ duri refe
runtur ad ſuperbos quoruȝ corda ꝓpt
defectum pluuie ⁊ roris. i. propter defe
ctum pietatis ⁊ gratie arida ſunt ⁊ dura
Superbis enim ſub typo montiū dicit.
ij. Reg. j. Mōtes gelboe nec ros nec plu
uia veniat ſuper vos ¶ Item peccatorū
opera aſſimilāt fructib⁹ corruptis. Qui
dam enim fructus non conſeruant. ſed
q̄nq̄ȝ anteq̄ꝫ compleātur corrumpuntur
⁊ efficiūtur vermicu loſi ⁊ hoc aliq̄n acci
dit ex vicio plantatiōiſ arboris qȝ ſcilicet
non fuit cōgruo tempore plātata Nā in
plantatione arboris multuȝ obſeruāda
eſt etas lune. qȝ ille plāte que in recto ple
nilunio inſeruntur ſiue plantātur non
cōualeſcunt ⁊ ſi cōualuerit vermiculoſū
faciunt fructum ⁊ tales fructus citius cō
putreſcunt ꝓpter humorem nimiū qui
ad lune ꝑſentiā in omnibus augmentat.
Unde etiam arbores q̄ tali tpe preciduu
tur minus durabiles eſſe ꝓbantur ⁊ citi⁹
a vermibus corroduntur vt dicit. Cōſtā.
Per lunam autem que eſt ſemper muta
bilis ⁊ variabilis mens intelligitur pecca
toris qui per peccati inquietudinem iſta
bilis ⁊ variabilis fit. ſ₃ illud Tren. i. Pec
catum peccauit hyeruſaleȝ propterea in
ſtabilis facta eſt. Plenilunium ergo ſi
gnificat ipi⁹ plenitudinem peccati que ē
in ↄſēſu vbi rō peccati mortalis implet
⁊ ꝑficit. ſi ergo plāta. i. volūtas ⁊ ꝓpoſitū
alicuius boni operis faciendi in plenilu
nio plantetur. i. dū ipa mēs eſt i peccato
mortali. vel i conſenſu ⁊ in volūtate pec
candi. tunc talis planta inficitur ⁊ fruct⁹
. i. op⁹ corruptū ⁊ vermiculoſū. i. vicio
ſū ꝓducit ita vt ſit a merito vacuū. Vn̄ in
peccatorum opib⁹ vel inuenitur vermis
auaricie vel luxurie. vel ſuperbie. vł in
uidie. vł alicui⁹ alteri⁹ vicij. ſeu defect⁹. q
fruct⁹ medullā corrodit ⁊ corrūpit. i. q
boni opi ſubſtantiale meritū tollit.

¶ Capitulum. xlix.

PAſſionis xp̄i meditatō fer
uida remouet diuini amo
ris ipedimēta. Cuius exē
plū apparet in pipe. Nam
ſiluas q̄ dicūtur eē caucaſi
montis ſerpentes ibidem cuſtodiunt.
Sed incole cum ſilue matureſcunt eas
incendunt et ſic ſerpentes iterimunt vel
expellunt. ⁊ ex hac combuſtione piperis
grana que ſunt naturaliter alba efficiun
tur nigra. Sic ergo patet ꝙ combuſtio
ignis expellit ſerpentes vel extinguit.
qui impediunt ne colligatur fructus
pipis. piper autem qd̄ eſt callidum ⁊ ſic
cum in quarto gradu ſignificat charitatē
que q̄tuor grad⁹ requirit i diligēdo d̄uȝ
ſcilicet vt diligat ex toto corde ⁊ ex tota

mente ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota fortitudi
ne. Sed hoc piper ne a nobis habeať ſer
pentes.i. demones nos impediũt vel pec
cata quantum poſſunt. Sed combuſtio
ignis.i. paſſiõis chriſti feruens meditatio
de qua dicit ps. In meditatione mea exar
deſcez ignis ipſos ſerpẽ tes.i. demones ⁊
eorum tentationes fugat. ⁊ ad amanduz
xp̃m vehementer mentez inflãmat Aug.
ſuper Jo. Fratres vt a peccato ſanemur
xp̃m intueamur. qm̃ qui intuebantur ſer
pentem eneũ in deſerto non peribãt mor
ſibus ſerpentum: Sic q intuentur fide xp̃i
mortẽ ſanantur a morſibus peccatorum.
¶ Item crux xp̃i aſſimilatur moro Pri
mo rõne fructuum. Fructus.i. mori fuit
corpus xp̃i cruci affixum. Quia fructꝰ mo
ri vt dicit. Ambro. p̃mo albet. deinde vi
ret. tertio rubet. vltimo nigreſcit ⁊ lucet.
Sic corpus xp̃i fuit albũ.i. puruz ⁊ candi
dũ in cõceptione. qꝛ de ſpũ ſancto cõceptũ
poſt viride.i. virtuoſum in cõuerſatione
vſq₃ ad paſſionẽ. poſtea rubrũ.i. ſanguine
rubricatũ in paſſione. poſtea nigrũ in mor
te. lucidũ aũt in reſurrectione. Et nota ꝙ
ex fructu mori vt dicit. Rabanus fit potꝰ
nobilis. quem elephãtes potantes fiunt
animoſiores ad bellũ. Vñ dr̃.i. Mach. vi.
ꝙ oſtenderũt elephãtis ſanguinem vue ⁊
mori ad acuendum eos in pliũ. Iſte po
tus ẽ ſanguis xp̃i q per modũ potus in ſa
cramento ſumitur ad ipaz paſſionẽ reme
morandũ. Vñ iſte ſanguis ſiue rememora
tio dz multũ accendere cor nr̃z ⁊ aiare ad
bellandũ contra vicia ⁊ ad tolerandum ꝙ
cũq₃ pericula. ¶ Secũdo rõne ſeminum.
qꝛ ſm Diaſc. ſeminũ mori ſunt tres virtu
tes. ſolutiua. ſ. ⁊ purgatiua. ⁊ fecundatiua.
Semina mori.i. paſſionis xp̃i nobis reli
cta ſunt eccleſie ſacramenta. qꝛ ſicut virtꝰ
mori remanet ⁊ ſeruatur in ſeminibus. ita
virtus paſſionis xp̃i remanſit ⁊ ſeruatur
in ſacramentis. vñ ſacramenta oĩa opanť
in virtute paſſionis xp̃i. Et iſta ſunt ſemi
na ex quibus plante ſpũales.i. filij dei rege
nerantur. ſicut precipue patet in ſanctis.
Omniaq₃ hec ſemina.i. ſacramẽta hñt vir
tutem purgatiuã mentis. qꝛ omnia conſe
runt gr̃am ⁊ gratia ſanctificat animã. Sed
aliquod ſacramentum ſpecialiter purgat
ab originali vt baptiſmus. aliqđ ab actua
li mortali vt pñia. omnia alia purgant a
veniali licet etiam habeãt maiores alios
effectus. ¶ Tertio rõne frondiũ. nã ſicut
dicit Ambro. folia mori ſupiecta ſerpenti
ip̃m interimunt. Folia mori ſũt exempla
crucifixi ꝙ omnez ſerpentem.i. diaboli ſug
geſtionem interimunt. Nam ſi tentat de
auaricia conſidera xp̃i crucifixi pauptatez
⁊ nuditatem. Si de ſupbia obijce eius hu
militatem. ſi de luxuria penſa penarũ cor
poris eius acerbitatem. ⁊ ſic extinguetur
omnis tẽtatio. Et hoc figuratum fuit in
ſerpente eneo in deſerto exaltato. cuius
aſpectus a venenoſis ſerpentũ morſibus
liberabat vt habetur. Numeri. xxi.

¶ Capitulum. I.

Patientia aſſimilať cappari
¶ Primo qꝛ capparis vt
dicit Diaſc. eſt herba ſpino
ſa. Et hoc cõpetit patientie
rõne materie. Nam mã pa
tientie ſunt ſpine.i. pũctio
nes tribulationũ ⁊ aduerſitatum Ro. v.
Tribulatio patientiã operatur. ¶ Scđo
qꝛ eſt herba frondoſa ſuper terrã expan
ſa. Hoc competit pacientie que non eſt in
celo vbi nulla moleſtia. nec ſub terra.i. in
inferno vbi pena inuolũtaria et infructu
oſa. ſed tm̃ ſuper terrã vbi tribulationes
abundant vires ſuas extendit. qꝛ tm̃ ſup
terram tribulationes ſũt ad virtutis exer
citium. ⁊ ad laboris premiũ ⁊ hoc eſt ꝑ pa
tientiã ſine qua tribulatiões nec ad virtu
tem nec ad meritũ pertinẽt. Et ideo Ber
nar. dicit in quodaz ſermone. In hoc mũ
do quaſi in cãpo certaminis poſiti ſumus
⁊ q ibi dolores ⁊ plagas aut tribulatiões
non ſuſcepit in futuro inglorioſus appa
rebit: Et petrus rauen. dicit in quadã epi
ſtola. ꝙ ois cordis ⁊ corporis virtus citra
meritũ ⁊ fructũ ſalutis ẽ ſine condimẽto
patientie. ¶ Tertio qꝛ eſt herba vnctuo
ſa eſt enim vnctione plena. Quod cõpetit
patientie ꝑꝑ vnctionez gr̃e quã continet
qua oẽ durũ mollitur. Vñ etiam vnctio

cappari dicitur virtutē ſplenis ſua virtute ſup oīa iuuare. ¶ Jtē hac vnctiōe oīs dolor lenigatur. Jn cuius exēplū capparis dolorē dentiū dr̄ mitigare. Hec ēt eſt ꝙ inuidoꝝ detrahentiū ꝛ mordētiū nequitias dr̄ ſedare. Jn cuius ſignū ſuccus capparis auriū vermes necat. Hec ēt ē virt⁹ ſcꝫ patiētia ex qua cibus aīe ꝛ medicina ꝑparat. Medicina.n.eſt qua aī affectus purgat ꝛ rectificat. Nam flores capparis poſtꝙ̄ ſunt apti hn̄t virtutē digerēdi humorē i ore ſtomachi exiſtentē qꝛ.ſ.tribulationes pn̄tes virtute patientie humorē.i.affectū mūdanū digerūt ꝛ in affectū dei ꝯuertūt. Jtē ipſa ē cibus vel ſalſa quo guſtus mētis ꝯfortat ꝛ excitat ad appetitū ſpūaliū ꝛ celeſtiū bonoꝝ. Jn cui⁹ ſignū idē flores hn̄t virtutē appetitū excitādi. vt dr̄ a Platone. Et hinc eſt ꝙ deſideria ſanctoꝝ in ipſis tribulatiōibus creſcūt. ꝛ eoꝝ appetitus magis accendit circa eterna qn̄ eos atterunt tēporalia flagella. Et ideo Grego.dicit.in.xxvi. libro Mora. ꝙ electorum mētes eternitatis ꝑmia preſtolantes vires ex aduerſitatibus ſumūt qꝛ creſcēte pugna glorioſiorē ſibi nō ambigūt manere victoriā. Electoꝝ ergo deſideria dū premunt aduerſitate ꝓficiunt. ſicut ignis flatu ꝑmitur vt creſcat. ꝛ vn̄ ꝙ̄ſi extingui creditur inde roborat. ¶ Jtem patientia aſſimilatur ilici. Et primo rōne radicalitatis. Nā ilex eſt ſpēs quercus ꝙ̄ eſt arbor groſſe ꝛ ꝓfunde radicis. Hec radix ꝛ groſſa ꝛ ꝓfunda patiētie eſt charitas. Vn̄ dicit Apl̄s ꝙ charitas ē patiens qꝛ patientem efficit. Et ideo ſicut arbor ꝯ̄ ventū firmat ꝑ radicē. ita patientia ꝯtra iniurie impetū firmat ꝑ charitatē. Et ꝓpterea dicebat Apoſtolus Ephe.iij. Jn charitate radicati ꝛ fundati. Tn̄ nō eſt patiētia ſine charitate ſicut nec arbor ſine radice. Gre. ſup Eze. omelia.vij. patiētia vā ē ꝗ ꝛ ipm̄ amat quē portat. Nā tolerare et odiſſe nō ē virtus māſuetudinis ſꝫ uelamentū furoris. ¶ Scdō rōne fecūditatis Eſt.n.arbor glandifera. ꝛ huius arboris fructū antiq habuerūt in cibū anteꝙ̄ haberēt frumēti vſū. Sic patiētia multū ē fructuoſa ꝛ magni meriti. ꝛ multū viguit in antiqſ. vt pꝫ in Job ꝛ Thobia ꝛ mult̄ alijs. Vn̄ Jude. viij. Oēs q placuerūt deo ꝑ multas tribulatiōes trāſierunt fideles.

¶ Tertio rōne vmbroſitatis. qꝛ ilex hēt vmbrā iocundā. Silr̄ patiētia gratā vmbrā. i. refrigeriū in eſtu tribulationū ꝓſtat ꝓꝑ qd̄ dr̄. Eccli. li. Jn medio ignis nō ſuꝫ eſtuatus. Caſſio. ſup ꝑs. Patiētia religioſi viri eſt laboꝝ ac doloꝝ oīum ſpe futurarū reꝝ ꝛ amore domini grata tolerantia.

¶ Quarto rōne ſoliditatis qꝛ ilex ē ſolidiſſimi ligni ꝛ duriſſimi corticis. Vn̄ i aqs lignū eius ē multū durabile ꝛ quaſi imputribile. ꝛ iō dum ꝓfunde ſub aqs ponit ꝙ̄ſi in lapidis ſoliditatē ꝯuertit. Et quanto ꝑ tpa lōgiora in locis humidis immorat tāto amplius idurat. vn̄ ꝛ Tullius dic̄ ꝙ patiētia ē honeſtatis ꝛ vtilitatis cā reꝝ ꝛ arduaꝝ ꝛ difficiliū voluntaria ac diuturna ꝑpeſſio. ꝛ iō poſſet ad patientē referri qd̄ dr̄ Job. xli. Cor eius indurabit ꝙ̄ſi lapis ꝛ cōſtringet quaſi malleatoris incus.

¶ Capitulum. li.

Pauper ſpū aſſimilat abieti. ¶ Primo qꝛ abies ipſa ſublimiter augmētat. vn̄ ꝺm Jſid. Dr̄ abies ab eundo eo ꝙ ꝑceteris arboribus in altū eundo porrigit. Eſt.n. expſ terreſtris humoris ꝛ iō arbor eſt leuis. vn̄ ꝺm Ariſt. qꝛ arbor ē ſubtilis humoris iō calor eius nālis fortificatus a calore ſolis humiditatē illā ſurſuꝫ trahit. ꝛ cōuertēs illā in ſubſtātiā arboris arborē altā facit. Silr̄ ille q ē paup ſpū exꝑs terreni amoris q alaꝫ grauat efficitur ſpūaliter leuis ad aſcēdēdū ꝛ ſubtilis ad ꝯtēplandū. vn̄ diuino amore ꝯfortatus ſurſū tract⁹ miro mō creſcit ꝛ exurgit in altū Gen̄. xlij. Creſcē me fecit de⁹ in terra pauptatis. Pertingit.n. pauptas ſpūs vſqꝫ ad regnū celorū Math.v. Beati pauperes ſpū qm̄ ipſoꝝ eſt regnum celorum Jſa. lv. Pro ſaliunca aſcēdet abies. ¶ Secūdo qꝛ rectilinealiter eleuatur. Eſt eniꝫ arbor nihil quaſi hn̄s tortuoſitatꝫ. ꝛ h ꝑꝑ virtutem caloris attrahentis ꝛ humoris

obediẽtis. Siſiter qui paup eſt ſpũ recto
itinere ad celũ ſcãdit ita ꝙ in nullã ptem
retorquet. ſcʒ neqʒ ad dexterã pſperitatiſ
neqʒ ad ſiniſtrã aduerſitatis. quia ex quo
mũdũ ɔtẽnit nec ei⁹ aduerſa metuit. nec
pſpera q̃rit. Nã calor diuini amoris euʒ
ad ſupna trahit. cui⁹ attractioni anim⁹
eius per terrenũ affectum nõ reſiſtit imo
ſequit ⁊ obedit. ⁊ ideo directo ſpũ ſurſũ
tẽdit. Unde Chryſoſto. dicit ſup epl'a ad
Hebre. ſermone. xviij. ꝙ pauptaſ ẽ manu
ductrix quedam in via que ducit ad celũ
vnctio auctẽtica exercitatio quedaʒ ma
gna ⁊ admirabilis ⁊ port⁹ trãqll⁹. ¶ Ter
tio quia abies eſt faciliter inflammabilis
Nam quia eius humiditas vnctuoſa eſt
igni applicata facile inflammat. Sic quo
qʒ pauper ſpũ hʒ humiditateʒ vnctuoſã
.i. affectionem mentis deuotam. Et ideo
igni diuini eloquij vel ipſi⁹ ſpiritusſancti
applicatus ſtatim inflammatur ſm illud
ps. Eloquium domini inflammauit euʒ.

¶ Capitulum. lij.

PEccator ẽ p naturã bon⁹
ſed p culpam malus. Un
de aſſimilat lenti q̃ ſicut
dicit Yſaac in medulla eſt
bõa ſʒ i cortice mala. Nã
ſine cortice comeſta valet
hydropicis ⁊ calidis ⁊ etiam humidis
aliquando prodeſt ex eo ꝙ ipſa calida ⁊
ſicca ſit. vt idem Yſaac dicit. Sed in corti
ce habet acumen cuius virtute ventrem
ſoluit. torſiones generat. ſtomachum gra
uat. meatus corpis oppilat. cerebri ſub
ſtantiam deſiccat: humiditatem oculorũ
diſtemperat ⁊ peſſimas paſſiones in cor
pore generat. maxime ſi quis eam quoti
die comederit ¶ Quaſi ergo medulla lẽ
tis eſt natura hominis peccatoris que cũ
a deo ſit creata bona eſt Aug. Quia deus
bonus eſt cuius factura ſumus ⁊ in quã
tũ ſum⁹ boni ſum⁹. Sed quaſi cortex ma
la ẽ ipſa hominis culpa Augu. in ſenẽ p
ſperi. Peccatũ nõ ẽ natura ſʒ viciũ natu
re appetentis quod non eſt ſui ordiniſ. ⁊
hec cortex. i. culpa ſeu viciũ ſoluit vẽtrẽ
i luxurioſo. torſiões gẽerat i iracũdo. ſto
machũ grauat i guloſo. oppilationẽ facit
i auaro. deſiccat p triſticiã in accidioſo q
ſpũs triſtis exſiccat oſſa. oculos mẽtis di
ſtẽperat i ſupbo. peſſimas paſſiões corpiſ
generat in iracũdo. Nam ſicut Hiero. di
cit ſuper Job. Eſt ira que iuſtitiã dei non
operatur. ⁊ furori proxima mentem ipo
tentem facit in tantum vt labia tremant.
dentes cõcrepẽt vultuſqʒ pallore mutet
Et Grego. dicit i libro qnto Mora. Ire
ſue ſtimulis accenſuʒ cor palpitat. corpus
tremit. lingua ſe ĩpedit. facieſ igneſcit. exa
ſperantur oculi ⁊ nequaq̃ recognoſcun
tur noti.

¶ Capitulum. liij.

PEccatum aſſimilat abſin
thio. ¶ Primo quidem
ratione amaritudinis. pri
mo qr abſinthiũ ſua ama
ritudine ledit guſtuʒ. Gu
ſtus anime eſt intellectu
alis appetit⁹. q ita ex peccato inficit vt d
dulcia ⁊ ſuauia ſcilicet ſpũales delicie q̃ d
ſe ſunt dulciſſime amare videãtur ⁊ aſpe
ſicut guſtui carnis abſinthij amaritudie i
fecto etiã dulcia: q̃ poſtea amara eẽ videt
Yſa. v. Ue vobis qui dicitis bonum ma
lum ponentes dulce in amaruʒ. ¶ Scdo
qr abſinthium ſuo forti odore offendit
olfatum. Et ſic peccatum non odore ſed
potius fetore mali exempli offendit ol
fatum pximi interioreʒ. ſcilicet qr ſcãda
lizat eum Exod. v. Fetere feciſti odorem
noſtrum ⁊c. ¶ Tertio qr in amaritudineʒ
redigit lac ⁊ vinum ⁊ omne dulce cui fue
rit admixtuʒ. Uñ apes q̃ frequẽtãt abſin
thium faciunt mel amarũ vt dicit Diaſc.
Siſiter peccatum amarũ rem delectabilẽ
cui admiſcet vertit tandẽ in amaritudieʒ
ſcʒ cõſcientie remordentis vel pene affli
gẽtis. ſicut patʒ i luxuria ⁊ voluptate car
nis q̃ maxime videntur delectabiles. Uñ
Prouer. v. Fau⁹ diſtillãs labia meretricis
⁊ nitid⁹ oleo guttur ei⁹. Nouiſſima aũt
illius amara q̃ſi abſinthiũ. ¶ Itẽ peccatũ
aſſimilat hedẽ. ¶ Prio rõe frigiditatiſ qr
hedera cũ frigide ſit nature terrã vbi cre
ſcit frigidã eẽ idicat. Siſit peccatũ frigide
nature ẽ ita vt calorẽ diui amoris exclu

dat ꝛ vbi peccatum creſcit certiſſimũ indi-
cium eſt ꝙ ibi calor diuini amoris nõ ſit.
ſed ꝙ talis aĩa ſit frigida a diuino amore
penitus deſtituta ¶ Scdo rõne contrari
etatis qꝛ vmbra eius ẽ noxia ꝛ tñ ſerpen-
ti eſt gratiſſima. Sic peccatũ q̃uis hoĩ ſit
ſũme noxium ꝛ dãnoſum tñ ſerpenti infer
nali.i.diabolo eſt gratiſſimũ. Et ideo vbi
talis eſt vmbra peccati libenter requieſcit
Job.xl. Sub vmbra dormit ꝛc. ¶ Tertio
rõne ſepabilitatis: ſepat.n. vinuȝ ab aqua
nã ſicut dicit Plini⁹ Myrra ẽ hedere nã
frigida ad expiandũ vina. Nã vinũ ex va
ſe fluere ꝛ aquã ſi qua vino mixta fuerit
remanere certum eſt. Similiter peccatuȝ
trahit de vaſe cordis vinũ diuine ꝯſola-
tionis ꝛ relinqt ibi aquam tribulatiõis. ꝛ
ideo de peccatoribus vere põt dici illud
Joh.ij. Vinũ non hñt ſcȝ ꝯſolationis in
terne. ¶ Jtẽ peccatũ aſſimilatur geneſte.
qꝛ geneſta creſcit in locis incultis ꝛ ſaxo-
ſis. Loca aũt inculta ſunt peccatoꝝ corda
que pnie ſtudio vel labore nõ excolunt. ꝛ
ſaxoſa loca ſunt corda dura q̃ nullo com
punctionis humore molliunt. ꝛ in talib⁹
peccatũ multiplicat ꝛ creſcit. Jtẽ geneſta ẽ
ſignũ ſterilitatis. ¶ Et ſimiliter peccatum
ſterilitatis fructuũ ſcȝ meritoꝝ nõ ſolum
eſt ſignificatiuũ ſed ẽt cãtiuum. Jtẽ gene-
ſta eſt ſaporis amari. qꝛ ſcȝ pcm̃ ꝯſcientiaȝ
amaricat ꝛ inſup vt dictũ eſt inducit ama
ritudinẽ pene ſequẽtis. Jta geneſta eſt ni-
gri ſeminis. qꝛ plerũqȝ peccatũ inducit et
relinquit infamie denigrationẽ. Vñ nigra
ſemina ſunt exempla deformia ex qb⁹ alij
nigri ꝛ deformes peccatores generantur.
Jtem peccatũ mortale in corde generatũ
extinguit oĩa merita ꝛ oẽs virtutes for-
matas. Vñ aſſimilat cuidam lactuce ſpon-
te naſcenti q̃ dicitur caprina. de qua dicit
Plini⁹. ꝙ ſi in mari ꝓiciatur oẽs piſces
q in vicino ſunt moriuntur. Mare ẽ aũt
cor humanũ in ꝙ ſi peccatuȝ ingreditur
oĩa merita ꝛ virtutes occidit. Vñ Jac.i.
Peccatũ cum ꝯſumatum fuerit generat
mortẽ ſcȝ virtutum aĩe. Jtẽ lȝ peccatum
aĩe habeat in ſe q̃dam tranſitoriã dulce-
dinem. tñ multa mala in aĩa facit. Cuius
exemplum apparet in piro maturo. qđ
hȝ in guſtu quandã aquoſam dulcedineȝ
tñ eius ſubſtantia eſt frigida ꝛ ſic ẽ ſtipti-
ca: ſic peccatum hȝ dulcedinem aquoſam
.i. delectationem tranſitoriã. Aquoſuȝ.n.
ꝛ humidum cito fluit ꝛ faciliter tranſit. ta
men poſtea peccatum infrigidat in anima
calorem charitatis extinguendo. deſiccat
humorem gratie vel deuotionis conſu-
mendo. ꝛ conſtipat ſordes cõſcientie deti
nendo. vt ſcȝ peccatum inductuȝ nec faci
liter de corde per penitentiam emittatur
¶ Jteȝ peccatum aſſimilatur porro. quia
porrũ nimis ſepe cõmeſtũ: vt dic̃ Plini⁹
inflatiões generat. qđ ptinet ad ſuperbiaȝ
q̃ animos tumidos facit. Jtẽ ſitiȝ generat
quod ptinet ad auariciã q̃ ſitim.i. ardorẽ
habẽdi inextinguibilem gignit. Jteȝ ſom
nũ ꝓuocat qđ ptinet ad accidiã q̃ pigros
ꝛ ſomnolẽtos reddit. Jtẽ acies oculoruȝ
hebetat qđ ptinet ad inuidiã Eccli.i. Ne
q̃ oculus inuidi. Jteȝ ſanguineȝ inflãmat
qđ pertinet ad irãm q̃ ſanguinẽ circa cor
accẽdit vt dicit. Dama. Jteȝ venerem ſti-
mulat.i. luxuriã excitat. Jtẽ ventrẽ molli
ficat. quod poteſt referri ad gulã. qꝛ gulo-
ſi circa ventrẽ inſiſtũt ꝛ ſibi mollia ꝛ deli-
cata querunt. ¶ Jtem peccatum aſſimila
tur rãno que eſt herba a principio mol-
lis. ſed quanto plus creſcit tanto durior
fit ꝛ in acutiorem aculeum indureſcit: ſic
peccatum a pricipio vr̃ ſuaue. ſed poſtea
quanto plus creſcit plus in eo iduratur.
ꝛ in fine per illud aculeus eterne puncti
onis inducitur. Jteȝ ramnus vt dicit Jo
ſephus proprium habet ignem ex ſe pro
ferre. Nam eius folia poſtq̃ cadunt ꝛ de
ſiccantur multe ſiccitatis ꝛ cuiuſdam vn
ctuoſitatis eſſe dicuntur. ¶ Jdeo quãdo
adeſt fortis impſſio caloris ſolaris ram-
nus facile inflammatur. Cuius occaſiõe
vicina ſepe nemora incenduntur. Simili
ter peccatum profert ex ſe ignem.i. in or
dinatuȝ ardorẽ ita ꝙ folia eius.i. cogita
tiones vel delectatões peccati poſt q̃ cece
derunt in conſenſum opis tũc deſiccãtur
ab hũore gratie. ꝛ efficiũt vnctuoſe.i. lu
brice. qꝛ vnctuoſa lubrica ſũt. ita ꝙ ad for

tem impreſſionē ſiue feruorē tentatiōis facile appetit⁹ hoīs inflāmaꝛ ⁊ omnes vires aīe incendunꝛ. ⁊ etiā omnes corporis partes Judi. ix. Egrediaꝛ ignis de rāno ⁊ deuoret cedros libani. ¶ Itē peccatū aſſimilaꝛ ſalici. ꝑmo rōe augmēti qꝛ cito creſcit. Vñ dicitꝛ ſm Iſi. qꝛ cito in altum ſalit Sic peccatū hominis breui tpe multum creſcit. qꝛ ſm Greg. pctm̄ qđ ꝑ pniam nō diluitꝛ mox ſuo pōdere ad aliud trahit. ſicut ex crapula naſcitꝛ luxuria ⁊c̄. ¶ Scđo rōne ligamēti qꝛ ſalicib⁹ vtunꝛ hoīes ad ligandum vites: ſic peccata ligāt mentem Iſaie. v. Quaſi vinculū plauſtri peccatū. ¶ Tertio rōne īpedimēti qꝛ ſemē ſalicis dicitꝛ hāc virtutē hr̄e vt ſi qs illud in poculo hauſerit generare nō poterit vt idē Iſid. dicit. Sic peccatū impedit ne opera meritoria homo gignere. i. facere poſſit. Sumus aūt nos principia noſtrorū operum quēadmodū natorꝫ. i. filiorꝫ ſicut dicit Phus in Eth. ⁊ ideo opera noſtra filijs cōparantur. ¶ Quarto rōne fundamenti. qꝛ oīs ſalix tāto eſt in ramis fecūdior q̄to eſt terreſtri ꝑpinquor. Item ſalices ſi binis pedib⁹ a terra putenꝛ coarcētur ne in altū creſcant ſꝫ in latitudinem ſe diffundūt. Sic peccator q̄to magis rebus terrenis appropinquat ꝑ affectionē ⁊ occupationem tāto magis in peccatis abūdat. Item q̄ſi ſalix duorꝫ pedū eſt peccatū opis vſqꝫ ad delectationis ꝯſenſum puta cū homo conſentit imorari in ipſa delectatione cogitationis. Tunc tñ licet nō aſcendat vlterius ꝑ ꝯſenſum opis. tñ dum per moroſe cogitationis conſenſuꝫ in ipſa delectationis latitudine ſe diffundit peccatum mortale cōmittit. ¶ Septimo rōne detrimenti qꝛ ſalix ex antiqtate tpis patitꝛ detrimentum putredinis. Nā poſtq̄ antiq̄ ſit cito putreſcit ⁊ a medulla putreſcere incipit. Vnde ſepe dum exterius viridis videtur ⁊ pulchra interius ē vacua caua ⁊ putrida in cuius cōcauitate ſepe latent aīalia venenoſa. vnde iuxta ſalices dormire res eſt ꝑiculoſa. Sic cū aliquis diu continuat permanens in peccato putreſcit per omnimodam corruptionem malicie. quaꝫ licet hyppocrita cōetur exterius cooperire. tamen ab interiorib⁹ eam non curat abijcere. Et ideo licꝫ exterius ipſe aliquando appareat iuſtus interius tamen eſt vacuus a virtute. cauus cupiditate ⁊ putridus malignitatē ideſt malicia corruptus. Vnde in eius cōcauitate. i. cordis cupiditate ſunt animalia venenoſa. i. conceptiones ⁊ deſideria fraudulenta ⁊ periculoſa. propter que ꝑiculoſum eſt iuxta eos dormire. i. de eis confidere vel eis adherere. ¶ Itē peccatum aſſimilatur ſpine. qꝛ quādo ſpina caro vulneratur nō recedit dolor q̄diu ſpina totaliter nō extrahitur. Sic q̄ñ eſt aīa peccato vulnerata ſemꝑ mordetur ⁊ cruciatur q̄diu ipſum peccatum in conſciētia detinetur. Et ideo neceſſe eſt vt ꝑ penitentiam extrahatur.

¶ Capitulum. liiij.

Pena iferni aſſimilaꝛ ramno. vt dicit gloſa ſuꝑ ꝓs. qꝛ ramnus eſt herba multum dura nodoſa ramoſa ⁊ ſpinoſa. Nam folia hꝫ aculeata. ſpinis acutiſſimis in lateribus conſita. Similiter pena inferni eſt dura propter ſuam acerbitatem. nodoſa propter ſuam indiſſolubilitatem. Nam nodus fortis ligni eſt quaſi indiſſolubilis. Vnde ſignat illam penaꝫ indiſſolubilem ⁊ interminabileꝫ. qꝛ dānatus ſicut nunq̄ abſoluitur a culpa ſic nec a pena. ¶ Item eſt ramoſa ꝑpter penarū multiplicitatem. ⁊ ſpinoſa ſiue aculeata ꝑ ſubtilitatē. qꝛ ſicut ſpine ſubtiles ⁊ aculeate penetrant. ſic ille pene penetrant intima aīe. Sed miſer ille peccator dū eſt ſub ſpinis peccati anteq̄ aduertat ꝙ ducant euꝫ ad duriores ⁊ maiores aculeos ramni. i. pene inferni ꝑmittit ſe a peccato totaliter abſorberi ſm illud ꝓs. Priuſq̄ intelligerent ſpine veſtre ramnum ſicut viuētes ſic in ira abſorbet eos.

¶ Capitulum. lv.

Penitētes aſſimilanꝛ arborib⁹ medicinalib⁹ ſiue aromaticis Et ē cā aromaticitatis in ar

boribus vt dicit Albumaſar terreū ſubtile cōmixtum aq̄o ſubtili Tanq̄ ergo arbores aromatice ⁊ medicinales ſunt homines penitentes. q2 pnia habet medicinales virtutes ad curandum animarum languores.i. viciuꝫ. ⁊ in iſtis eſt ſubtile terreū.i. attenuatio carnis bene cōmixtum ſubtili aq̄o.i. cōpunctioni cordis. Illi autem in quibus hec deficiunt ſcꝫ maceratio carnis ⁊ compunctio cordis. nō ſunt aromaticii. vere penitentes. Et nota ꝙ arbor aromatica aliq̄n hꝫ aromaticitatē in cortice aliq̄n in flore. aliq̄n in fructu vt patet in cinamomo qđ eſt cortex. ⁊ in mace q̄ eſt flos ⁊ in muſcata q̄ eſt fruct⁹. Sic penitentiā qdā hn̄t tm̄ in cortice.i. in exteriori oſtenſione qddaꝫ tm̄ in flore.i. in mentis affectione. qddā in fructu.i. opis executione. ¶ Item penitentes aſſimilantur malogranate. ¶ Prio pp̄ter augmentum. nam malogranata.ſ. arbor plus in latū q̄ in altum ſe diffundit. Sic penitēs debet eē humilis. non vt q̄rat creſcere in altitudinē dignitatis. ſed in latitudinem charitatis ps. Ambulabā in latitudine. ¶ Secūdo pp̄ter impedimentū q2 maxime impedit a frigore. Eſt eni arbor frigoris impatiēs. Unde in pruina cito pereūt flores eius. Silr̄ homini penitenti maxime nocet frigus accidie. Et iō pruina.i. negligentia deſtruit flores eius.i. bonas affectiones. ¶ Tertio penitentes aſſimilātur malogranate pp̄ter fructuꝫ q2 quedaꝫ faciunt poma dulcia. q̄dā acetoſa. acetoſa ſunt frigida ⁊ ſicca. dulcia vō calida ⁊ humida. Et ideo dulcia magis conueniunt medicine vt dicit Iſaac ⁊ etiā Diaſc. Quaſi autē poma acetoſa ſunt opera penitētis facta ex timore ſꝫ quaſi dulcia ſūt opera facta ex amore. ⁊ iſta magis pſunt ad ſanitatē anime. Uel acetoſa ſunt opera hyppocritaruꝫ. dulcia vō ſunt opera veraciter penitentium. Dicit enim Iſid. ꝙ negant medici corpora noſtra mali punici cibo nutriri. Et dicunt ꝙ plus ꝯgruunt medicine q̄ corpis alimēto. In quo ſignificatur ꝙ penitens dꝫ intendere ad ſanādum mentem. ⁊ non ad implendum vel impinguādum ventrem. ¶ Item penitentium afflictio aſſimilatur ſambuco. de quo dicunt Plato. Diaſco. ⁊ Plinius ꝙ ſi cortex eius medius radatur verſus ſuperi⁹ purgat ventrē per partem ſupiorem. ſi vō radatur verſus inferi⁹ purgat p partē iferiorē. Tūc aūt ſambuci cortex verſus inferius raditur quādo penitenſ caro timore infernalis ſupplicij affligit qui timor duꝫ a peccatis reuocat quaſi a parte inferiori purgat. ſꝫ tunc verſus ſupius raditur qn̄ ſpe vel deſiderio premij maceratur ⁊ dum ſic carnem macerādo abſtergit penitens ſordes peccati quaſi a ſe purgat a parte ſuperiori.

¶ Capitulum. lvi.

Penitētia aſſimilat̄ arbori. ¶ Prio pp̄ arboris generatiōeꝫ. Sūt.n. ſm̄ Ariſtotelē in libro de vegetabilib⁹ ⁊ plātis qnq3 ſpēs ſiue modi gn̄atiōis arboris ſiue plante. Un⁹ ē ex ſemīe. ali⁹ ex putredine. terti⁹ ex aq̄ hūore. quart⁹ ex plātatione. qnt⁹ ex iſertione. In his deſignātur qnq3 q̄ ſūme valēt ad generationem pnie.i. ad ꝯuerſionē peccatoris. Primū ē verboꝝ dei auditio. ⁊ h̄ deſignat̄ in ſemine. q2 ſemē eſt verbū vt dicit̄ Math. xiij. Scōm eſt mortis meditatio ⁊ h̄ deſignat̄ in putredine. q2 p mortē corp⁹ in putredineꝫ reſoluit̄ Iob. xvij. Putredini dixi pr̄ me⁹ es. Tertiū eſt elemoſynaꝝ largitio ⁊ h̄ deſignat̄ in aq̄ hūore q2 vt dr̄ Eccli. xxx. Ignē ardētē extinguit aq̄ ⁊ elemoſyna reſiſtit pctis. Quartū eſt religionis ingreſſio. ⁊ h̄ deſignat̄ in plātatiōe q̄ maxie cōpetit iuuenib⁹ ps. Quoꝝ filij ſicut nouelle plātatiōes a iuuētute ſua. Quintuꝫ eſt bonoꝝ ſocietas ⁊ ꝯuerſatio. Nā qn̄q3 pctōr iuſto adiūctus trahit̄ ab eo ⁊ ꝯuertit̄ ⁊ h̄ deſignat̄ in iſertiōe Aplus Ro. xi. Tu aūt cū oleaſter eſſes iſertus es in illis ⁊ ſoci⁹ pinguedinis ⁊ radicis oliue fact⁹ es. ¶ Scđo pp̄ radicis ifixionē. Nā arbor vt dicit Iſid. ab aruis nomē accepit. eo ꝙ fixis radicib⁹ terre iherere ꝯſueuit. Opꝫ ergo ad hoc ꝙ arbor ſit firma vt radices

eius in terra profundentur. ⁊ quanto ar
bor radicem profundius figit tāto attra
hit plus humoris. ⁊ ſi fructificatura ſit
plus abūdat in folijs fructib⁹ atq; ramis
Item oportet ꝙ radices arboris ipſi ter
re cohereāt ⁊ ꝯglutinēt vñ dic̄ Ari. ꝙ lu
tū vnctuoſum ⁊ tenax cito ꝓducit plan
taz. ⁊ facit eā eē durabilē. Sicut ergo ar
bor imobiliter per radicē eſt infixa terre
ita pnia per hūilitatē ⁊ charitatem opor
tet ꝙ ſit imobiliter infixa aie ſiue cordi ⁊
ꝑſeuerant ita vt penitens preterita mala
plangat. ⁊ iterū plangenda non cōmittat.
Profundat aūt radix penitentie in cor
de ꝑ humilitatē. in qua quāto profundi
us deſcēdit tāto de humore grē plus at
trahit. ⁊ ꝑ eā maiorē copiam bonoꝝ ope
rum ⁊ meritoꝝ ꝓducit. ſed cōglutinatur
pnie radix cordi per charitatem que eſt
glutinū vnctuoſuz ꝑ quā cito pnia auget
ꝑficit ⁊ conſeruat. Vñ Apl's Ephe. iij. In
charitate radicati ⁊ fundati. ¶ Tertio ꝑꝑ
anime vegetabilis informationē. Nā ſꝫ
phm in ſupra dicto libro. In arborib⁹ ⁊
plantis nō eſt aia ſenſibilis ſicut in brutis
ꝓpter qd̄ arbores ⁊ plante ſenſibilib⁹ paſ
ſionibus nō afficiuntur. q2 nec ꝑcuſſe ſen
tiūt nec ſciſſe dolēt. nec qñ cibant̄ delectā
tur: nec ſpirant: nec reſpirant. nec dormi
unt vel vigilant: nec alijs paſſiōibus ſub
iacent q̄ ſunt aie ſenſitiue. Eſt ergo in ip
ſis arboribus ⁊ plantis informatio ſoli⁹
vegetabilis anime ſm̄ quā eſt in eis gene
ratio. cibatio. augmētatio ⁊ renouatio. q̄
omnia competūt ſuo mō pnie. Nā pmo
neceſſarium eſt penitenti vt paſſiōes ſen
ſitiuas vicioſas. ſ. ⁊ inordinatas a ſe oino
remoueat. ſ. vt percuſſus iniurias nō ſen
tiat per impatientiā. ⁊ ſciſſus vel lacerat⁹
verbis nō doleat per iracūdiā que. ſ. eum
ad odiū ſiue vindictā inclinet. nec etiam
quando cibatur in cibo delectationē vo
luptatis. ſed ſolū ſuſtentationem neceſſi
tatis querat. Auguſt. in libro. x. confeſſio.
Hoc me docuiſti dñe vt quemadmoduz
medicamenta ita ⁊ alimenta ſumpturus
accedam. Item non debet ſpirare nec re
ſpirare. i. vel in ſe indignationem attra

here vel ex ſe furorem emittere eo mō
do. ſ. quo dicitur d̄ ſaulo Act. ix. Saulus
adhuc ſpirans minarū ⁊ cedis in diſcipu
los domini ⁊c̄. Item non debet dormire
per negligentiam. nec etiam vigil eſſe ad
cogitandam vel explendam maliciam.
Sed debet in penitētibus eſſe generatio
virtutum ſiue bonorum operuz. cibatio
lachrymarū vel diuinoꝝ verboꝝ augmē
tum laboꝝ ⁊ meritoꝝ ⁊ etiam reuocatio
cōuerſationis ⁊ morū. ¶ Quarto propt
fructuū defectionem. Sunt eni quedam
arbores. ſ. que hñt ſolū folia ⁊ nō fruct⁹
qd̄ accidit propter abundantiā humoris
aquoſi qui eſt materia folioꝝ. Et ꝑꝑ defe
ctum humoris vnctuoſi q̄ ē materia fru
ctuū. His ergo aſſimilantur falſi peniten
tes qui hñt ſolum apparentiā frondiū. i.
exterioꝝ morum ſed non vtilitatem fru
ctuum. i. veroū operum. Poſſent etiam
talib⁹ aſſimilari qui hñt ſolū folia. i. ver
ba ⁊ non fructus. i. opera ſicut doctores
mali qui hñt doctrinā ſine vita: qd̄ eſt p
pter abundantiam amoris mūdani ⁊ de
fectum amoris diuini. Quedaz vō arbo
res ſunt q̄ faciūt fructū ante folia qd̄ ac
cidit ſicut dicit phs ꝓpter abūdantiā hu
moris vnctuoſi: quē cū calor nālis dige
ſerit cum auxilio caloris ſolaris cito ad
maturationez adducit. Vñ talis humor
vnctuoſus abundans prohibet humorē
aquoſum qui eſt foliorū materia ne aſcē
dat ante fructuz in tali planta. Hiis ſunt
ſiles illi qui ſtudēt bona opera facere pi
us q̄ bona verba docere: ita vt bona vi
ta precedat bonā doctrinam. vel illi qui
prius intēdunt opibus actiue vite q̄ re
frigerio vel decori vite cōtēplatiue ſi
dem contēplatiuoꝝ interne meditatio
nes animā decorant ⁊ vmbre refrigerius
preſtāt ſicut ⁊ plantaꝝ folia. Opera autem
actiue vite laborioſa qdē ſunt: ſed tamen
fructuoſa: vñ actiue vite merita fructib⁹
cōparant̄. Et iō tales ſi habeāt abūdātiaꝫ
humoris vnctuoſi. i. cōpaſſionis ⁊ pietatis
⁊ caloris naturalis. i. amoris proximi ad
quē etiā natura inclinat ex tūc a calore ſo
lis. i. amore xpi citi⁹ efficiunt̄ in vita acti

na ꝑfecti per fructus bonorum operū:⁊ ideo poſtea congruētius producūt folia verboꝝ. Quedaꝫ tamē arbores ſunt que ſimul ꝓducūt fructus ⁊ folia ſicut ille q̄ predictos humores habēt proportionabiles. quibus ſimiles ſunt illi q in humore mētis deuote ⁊ in humore aquoſo ſalubris ſciētie poſiti abūdātes ſimul dicūt ⁊ faciunt Act. j. Cepit Jeſus facē ⁊ poſtea docere. Sūt etiā ⁊ alie quedaꝫ arbores q̄ citius ꝓducunt folia q̄ꝫ fructus ⁊ hoc propter abundātiam humoris aquei ⁊ defecū humoris vnctuoſi q2 calor humoreꝫ aqueū citius attrahit ad locū productionis folioꝝ q̄ꝫ vnctuoſum ad productionem fructuū. Siľr illi qui hn̄t multā ſciētiam ⁊ paruā deuotionē facilius ⁊ citius dicūt verba q̄ꝫ producant oꝑa. ¶ Jtē penitētia interior ſi ſit cū debita preparatione ⁊ moderatione ⁊ exercitatiōe purgat ⁊ ſanat aiaꝫ: cuius exemplū apparet in elleboro qui a fluuio vbi naſcitur ſic eſt dictus: q2 dicitur habere virtutem menteꝫ motam reducendi ad ſanitatem. ¶ Jtem purgat corpus quia lignum quod radices hꝫ albas humores flegmaticos purgat: lignuꝫ vo q̄d radices hꝫ nigras purgat coleram nigrā: ſed tn̄ nullus debet eo vti niſi prius materia digeſta ſit ⁊ temperata ⁊ tunc ēt cū cautela: q2 vtus eius nimis eſt intenſa ⁊ ꝑcipue radix alba multū laxat ſuperius ⁊ inferius. Unde ſepe nimia virtus ellebori eſt mortis inductiua. ¶ Jtē dꝫ qui accepit elleborū ſe mouere ⁊ a ſomno abſtinere: vnde Jpoc. dicit. Si vis elleboꝝ ducere moue corpus ne ſomnus accedat. Siľr penitentia ad hoc vt animā in peccato deſipientē ⁊ inſanientē ad debitum ſenſum reducat ⁊ purget a corruptis ⁊ ſuꝑfluis humoribus .i. affectionibus opꝫ precedere interiorem digeſtionē ⁊ preparationem in feruenti cōtritione ſine qua penitentia exterior nō eſt valida. ¶ Jtem oportet in exteriori penitentia vti cautela ⁊ moderatione. Debet enim atteri ſed nō occidi per imoderatā afflictioneꝫ. ¶ Jtē opꝫ mouere corpꝰ in bonorum operū exercitatiōe ⁊ a ſomno negligentie ⁊ ocij abſtinere. ¶ Jtem penitentia aſſimilatur myrrhe. ¶ Primo ratione eminētie: quia myrrha eſt arbor in arabia: vt dicit Jſido. quinq̄ꝫ cubitis alta in quibus accipere poſſumus quinq̄ꝫ penitentie gradus: primus eſt in contritiōe: ſecundus in cōfeſſione: tertius in oratiōe quartus in elemoſynarum largitione: quintus in ieiunij afflictione. Et iſti tres vltimi gradus pertinent ad ſatiſfactionē. ¶ Secundo ratione effluentie quia de arbore myrrhe effluit guta amara multum aromatica ⁊ iſta vocatur myrrha: ⁊ vt dicit Plinius illa guta que per ſe manat non expreſſa magis eſt precioſa. ⁊ minus vtiq̄ꝫ valet illa que de cortice precioſo eſt abſtracta. Hec ergo amara guta eſt compunctionis lachryma ex contritionis amaritudine procedens. Hec eſt deo multum odorifera ſm̄ illud. Eccli. xxiiij. Quaſi myrrha electa dedi ſuauitatem odoris. ¶ Jtem eſt multum aromatica .i. medicinalis. Exo. xxx. Sume tibi aromatica myrrhe prime. Habet enim hec myrrha virtutem diſſoluendi ⁊ conſumendi quaſi equaliter. ⁊ etiam confortandi. Et ſimiliter penitentis lachrima amara diſſoluit peccata. conſumit mala deſideria. ⁊ confortat corda debilia. ſed illa eſt per ſe expreſſa que eſt voluntaria ⁊ non coacta. ⁊ talis penitentia eſt valida. non autem illa quaꝫ ſolus metus ſeu coactio cauſat. ¶ Tertio ratione efficacie. q2 myrrha habet virtutem conſeruandi corpora mortua ex ea peruncta imputrida ⁊ incorrupta. Similiter penitentia mortificatos corpore: ſed ſpiritu viuificatos cōſeruat a corruptione ⁊ putredine peccati. Unde in huius ſignum venit Nicodemus ad corpus chriſti mortuum ferens mixturam myrrhe. Joh. xviij. ¶ Jteꝫ penitentia aſſimilatur nuci que quidem exterius habet durum ⁊ amarum corticeꝫ ⁊ interius habet nucleum dulcem ⁊ vtilem. Unde his qui temperate complexionis ſunt ⁊ nucibus temperate vtuntur ꝓficiunt. q2 omnibus cibis venenoſis obſiſtunt. Et ſimiliter eſt de penitentia q2 ꝙ

nis eius opera exteriora videant dura
⁊ pēoſa.vt ieiūia ⁊ huiuſmodi ⁊ interi⁹
etiam requirat amaritudinem contritio
nis:tamen conſcientia per ipſam purga
ta inuenitur fructus eius dulciſſim⁹ ⁊ ef
ficaciſſimus ad reſiſtenduʒ omni cibo ve
nenoſo.i.peccato dummodo exterioꝛib⁹
operibus penitentie vt abſtinentia ⁊ hu
iuſmodi penitentes vtantur temperate.
i.diſcrete.¶ Item penitentia aſſimilatur
cauli.¶ Pꝛimo ratione tráſplantationis
qꝛ opoꝛtet caules tranſplátari vt poſſint
in ſuo eſſe perfici.Sic peccatoꝛem oʒ tráſ
ferri de ſtatu culpe ad ſtatum iuſtitie per
tranſplantationē penitentie vt poſſit ſpi
ritualiter perfici.¶ Secundo ratione de
coctionis. Opoꝛtet enim caules coqui
⁊ elixari in qua decoctione licet materia.
i.caulium ſubſtantia ſit minuſ bona cum
ſit groſſa ⁊ dura ad digerendum: ius ta
men ipſorum caulium eſt colatiuum ven
tris humectatiuum ⁊ laxatiuum.ſed ſub
ſtantia ſine iure eſt cōſtipatiua.Sed mul
tum de ipſorum malicia tollitur ſi illa
aqua pꝛoijciatur ⁊ in alia decoquantur.
⁊ optime pinguedine condiantur vt dici
tur in dietis.Sic etiam in penitentia ne
ceſſarium eſt decoctionem peccatorum
fieri per contritionis feruoꝛem.Et quan
tumcūqʒ peccata de ſe groſſa ſint ⁊ dura
ius tamen ideſt cōpunctio ipſoꝛum pec
catoꝛum lachꝛymoſa ⁊ feruida eſt men
tis laxatiuum ⁊ purgatiuum. Vnde cau
lis ſubſtantia ſine iure.i. memoꝛia pec
cati ſine compunctione.potius eſt conſti
patiua.i.induratiua ad peccatum retinē
dum ꝙ ad emitendum per confeſſionē.
Et ſicut ad tollendum caulium maliciam
ſit duplex elixatio ita ꝙ aqua prime eli
xature pꝛoijcitur.ita ad tollendum mali
ciam peccatoꝛum duplex ſit in peniten
te compunctio: qꝛ prima pꝛouenit ex ti
moꝛe pene.ſecunda autem ex amoꝛe iuſti
tie.⁊ hec eſt perfectioꝛ.Vnde adueniente
ſecūda pꝛima pꝛoijcitur.qꝛ perfecta cha
ritas foꝛas mittit timoꝛem vt dicitur.i.
Iohannis.iiij.ſed debet addi optima pin
guedo.ſcilicet cōtemplationis ⁊ oꝛatiōis
deuotio.¶ Tertio ratione electiōis quia
caules debent eligi ⁊ accipi magis teneri
⁊ melioꝛes efficiūtur quádo a pꝛuina pri
mitus decoquūtur. qꝛ dum caloꝛ ad cau
lium intima reuocatur melius ſubſtan
tia eoꝛum digeritur ⁊ molioꝛ ⁊ ſapidioꝛ
inuenitur.Similiter illi penitentes ſunt
magis electi qui ſunt magis teneri.i.mol
liores ad flendū.vel ad amanduʒ vel cō
patiendum.Melioꝛes etiaʒ ⁊ feruentio
res efficiuntur.qui pꝛimo a pꝛuina.i.ab
aduerſitate mundana ⁊ a tribulationum
vehementia ſunt tacti ⁊ excocti. quia
mala que nos hic pꝛemūt ad deum nos
ire compellunt.vt dicit Grego.¶ Item
penitentia quanto aſperioꝛ tanto magis
valet ad frangendum coꝛda dura ⁊ ad
expellendum venenoſa diaboli tentamē
ta.Cuius exemplum apparet in paliuro
qui ꝙuis ſit crudus aſperimus ⁊ ſpino
ſus.tamen habet quedam capitella ſpi
noſa in quibus ſunt ſemina ad calculum
frangendum. ⁊ contra moꝛſus venena
tos valentia vt dicit. Diaſco. ¶ Item
penitentia eſt ſimilis arbori aloes.que ē
arboꝛ aromatica in india naſcens vt di
cit.Pap. ¶ Pꝛimo enim aloes eſt arboꝛ
guſtus amaricatiua.quia lignum eius li
cet ſit aromaticum tamen guſtus eius eſt
ſubamari ſapoꝛis.Hoc autem peniten
tie competit ratione contritionis ꝙ ama
ricat guſtuʒ anime ex ipſa recognitione
culpe.Iſa.xxxviij. Recogitaui tibi oēs
annos meos in amaritudine anime mee.
Pꝛouer.vij. Aſperſi cubile meum myr
rha ⁊ aloe.Hoc cubile eſt conſcientia quō
eſt aſpergenduʒ myrrha.i.amaritudie ex
memoꝛia culpe.⁊ aloe.i.amaritudie ex cō
ſideratiōe offēſe. ¶ Secundo aloes oꝛe
maſticata eſt cerebꝛi immutatiua. Nam
odoꝛ eius tunc maxime ſentitur cuʒ oꝛe
maſticatur qꝛ tunc odoꝛ aromaticus ſta
tim cerebꝛum tangē videtur.Tunc autē
peccatum per penitentiá maſticatur quā
do oꝛis cōfeſſiōe diligenter ⁊ aperte rumi
natur.⁊ tunc ipſius cōfeſſiōis odoꝛe ⁊ vi
goꝛe cerebꝛum immutatur dū ex ei⁹ reſo
lutione confitentis facies lachꝛymis irri

gatur. debet enim confeſſio eſſe lachry/
mabilis. ¶ Tertio aloes eſt humoris de/
ſiccatiua. eſt enim vt dicitur in Platone
calida ꝛ ſicca. Et hoc penitentie compe/
tit ratione abſtinentie per quam humor
luxurie in corpe areſcit: ꝛ amor ſpiritua/
lis in mēte accendit ꝛ caleſcit. ¶ Quarto
eſt aloes odoris emiſſiua. Eſt eteni odo/
ris ſuauiſſimi atqꝫ fumi: cuius particula
loco tymiamatis in altaribus adoletur
ꝛ hoc cōpetit penitentie rōne orationis:
qꝛ cum pure ꝛ deuote oratur quaſi qui/
dam fumus ꝛ odor ſuauiſſimus deo mi/
niſtrat. Huius ergo particula prima eſt
oratio mentalis: qꝛ alia eius pars eſt ora
tio vocalis. Prima ergo particula dum
in altari cordis ferueter imolatur. ex ea
ipſe deus velut ex ſuauiſſimo tymiama/
te recreatur. ¶ Quinto eſt aloes corpo/
ris confortatiua. Nam lignum eius ſto/
machū confortat ꝛ vinū decoctionis ei⁹
bibitum debilitatem cordis ꝛ cerebri ma
xime iuuat. Similiter penitentia confor/
tat ſtomachū anime. i. mentē ad ſuſcipiē
dum ꝛ retinendū cibum ſpiritualis do/
ctrine. ¶ Item vinū decoctionis. i. feruor
confortat cor debile ad largam dationeꝫ
corporalis elemoſyne. confortat etiaꝫ ce
rebrum ad emiſſionē abundantis lachry
me vel confortat cerebrum. i. ſenſum ad
cautelam ꝛ diſcretionem conſcientie.
¶ Itē penitentia aſſimilatur abſinthio.
¶ Primo qꝛ abſinthium habet virtuteꝫ
amaricatiuam. Eſt enim tante amaritudi
nis ꝙ etiam ipſum mures ꝛ vermes hor
rent. Et hinc eſt ꝙ libros ꝛ pannos a ver
mibus ꝛ muribus tutos ſeruat ſi quis cū
eis in ciſtula ſua abſinthium ponat vt di
cit Diaſcor. Sic in corde penitentis debꝫ
eſſe contritio amariſſima. Et hec eſt que
repellit mures ꝛ vermes. Mures ſunt
tentationes diabolice: vermes remorſus
conſcientie quos remouet ꝛ extinguit
amaritudo penitentie. ¶ Secūdo qꝛ ha/
bet abſinthium virtutem laxatiuam ſcꝫ ꝓ
pter caliditatem ꝛ amaritudinem. Vnde
ſi inuenit materiā digeſtam eam diſſoluit
ꝛ expellit. Et hoc competit confeſſioni
penitētis: qꝛ ex caliditate. i. feruore ꝛ ama
ritudine confitentis ipſa confeſſio habet
virtutem laxatiuam. i. emiſſiuam ꝛ pur/
gatiuam peccati: qꝛ culpam quam per cō
tritionem inuenit iam digeſtā. i. ad purga
tionem ꝛ eiectionē paratam dum confite
tur emitit ꝛ eijcit. ¶ Tertio habet virtu/
tem reſtrictiuā. dicitur enim in Platone
ꝙ abſinthiū virtutes habet contrarias
ſcilicet laxatiuam ꝛ conſtrictiuaꝫ. Nam ſi
cut laxat ex caliditate ꝛ amaritudine. ita
reſtringit ex ponticitate ꝛ groſſicie ſubſtā
tie ſue. vnde ſi materiā compactam inue
nit compactiorem eam facit. Hoc autem
cōpetit penitentie ratione ſatiſfactionis
per quam dum peccatorū materie ꝛ cau
ſe ſubtrahuntur ab ipſis peccatis peni/
tens reſtringitur. Eſt enim ſatiſfactio ſe/
cundum Aug. peccatorū cauſas excide/
re ꝛ eorum ſuggeſtiōibus aditū non pre/
bere. ¶ Itē penitentia aſſimilatur bethe
que eſt herba canis. Primo propter co/
loris apparentiā. eius enim ſpecies eſt du
plex vna eſt alba. ꝛ alia nigra. Quaſi autē
penitentia alba eſt penitentia inocentiuꝫ
ſicut Iohis baptiſte. Sed quaſi nigra eſt
penitentia peccatoꝝ ſicut Marie magda
lene. Vtriuſqꝫ tamen bethe ſuccus nari/
bus inſtillatus vt dicit. Diaſco. caput pur
gat. qꝛ vtriuſqꝫ penitentie v̄tus mentem
purificat ſiue a venialibus vt penitentia
inocentiū ſiue a mortalib⁹ ſicut peccato
rū. vel vna preſeruando a culpe defectio
ne. alia expiādo a culpe ꝯtagione. Secun
do ꝓpter virtutis efficatiā. Eſt enim eius
virt⁹ in humore in frōde ꝛ in radice. In
humore ſiue ſucco eſt ei⁹ virtus ad ꝯſer
uādū capillos vt dicit. Diaſco. Sic ꝛ peni
tētie virtus ꝛ lachryma capillos capitis.
i. v̄tutes mētis reparat ꝑditas ꝛ ꝯſeruat
habitas. In frōde v̄o eſt v̄tus qꝛ folium
eius tūſum ꝛ morbo appoſitū ignem ſal
uaticū extinguit. Quaſi eniꝫ bethe folia
ſunt diuerſa penitētie opa vt ieiuniū ele
moſyna. ꝛ oratio. Ignis auteꝫ ſaluaticus
ardor vicioꝝ. ſiue auaritie quē extiguit
elemoſyna. ſiue luxurie quē extiguit ieiu
niū ſiue abiectiōis ꝛ ſupbie quē extiguit

oratio mentē humiliando. In radice vo
eſt virtus. q: ſicut dicit Ariſto. ſuper ra-
dicē bethe ſicut ⁊ ſuper caulē poteſt inſe
ri ſurculus. qui corroborat radicez ⁊ in
arborē tranſmutat. Radix bethe .i. initiū
penitētie eſt timor q: pnia ex timore gi-
gnit. In qua radice ſi ſurculus amoris in
ſerat .i. vt timor penitētis ſit cum amore
charitatis ꝓficit penitens in magnā arbo
rem .i. in virum perfectū. ¶ Itē penitētia
aſſimilatur cimino. ¶ Primo rōne com-
plexionis q: ſm Marcū. ⁊ Perſium ci-
minū eſt calidū ⁊ ſiccum in ſecūdo gradu
Penitentia enim eſt calida ⁊ ſicca: q: per
compunctionē incendit mentez ⁊ per ab
ſtinentiā deſiccat carnem: ⁊ vtrunqz eſt in
ſecundo gradu: primus eni gradus ſiue
reſpectus eſt propter ſatiſfactionē pecca
ti: ſecūdus propter cautelam futuri. Se-
cundo ratione decolorationis q: nimi⁹
vſus ſiue frequentia eius vt dicunt. Diaſ.
⁊ Pla. ⁊ Plinius faciei diſcolorationem
inducit quia .ſ. per indiſcretam pniam ſi
ue abſtinentiā corpus infirmatur ⁊ facies
diſcoloratur: ⁊ palleſcit facies corporis ꝓ
pter diminutionem calidi ſanguinis ⁊ eti
am facies anime propter diminutionem
feruoris. ¶ Tertio rōne operationis ſcz
quoniā ciminū habet virtutem. fumoſi-
tatis ſubtiliatiuam ⁊ digeſtionis confor
tatiuaz. Quod facit penitentia dum per
abſtinentiam ſubtrait ſuperfluitatem ci-
bi ⁊ potus q̄ pertinent ad vicium gule.
¶ Itē hz virtutē ventoſitatis ſubtiliati-
uam ⁊ inflatiōis vētris reſtrictiuā. Qō cō
petit penitētie inquantū ventū vaneglo
rie ſubtiliat .i. annihilat ⁊ inflationē ſup
bie fugat. ¶ Itē dolorē ſtomachi mitigat
qō cōpetit penitētie inquātū mitigat irā.
¶ Itē habet virtutem cū baccis lauri fri
gidi reumatis curatiuā. Et hoc ꝯpetit pe
nitētie inquātū expellit frigidum humo
rem accidie. ¶ Item habet virtutem ſan
guinis coagulati in oculo mixtuz in cera
munda diſſolutiuaz. Quod cōpetit peni
tentie inquātū refrenat luxuriā: cui⁹ im-
pudicitia maxime in oculis ꝯgregatur ⁊
oſtenditur. ¶ Item habet virtutem liuo
ris carnis cum cera bene mixtum ⁊ ſe[...]
appoſitum totaliter ablatiuā. Et hoc [...]
penitentia inquantum tollit liuorē in[...]
die. ¶ Itē habet virtutem faucium ſa[...]
tiuam. Quod competit pnie in quant[...]
ſanat vicium auaricie. Sunt enim aua[...]
quaſi quedam fauces inſatiabiles. quar[...]
dolor ⁊ cruciatus eſt q: non poſſunt ha
bere que cupiunt. quem dolorem inſatia
bilis appetitus vera penitentia ſanat.
¶ Item penitentia aſſimilatur cucurbite
Primo ratione extenſionis. Naz herba
cucurbite in ramos ⁊ folia pariter ⁊ fla
gella ad modum vinee ſe diſtendit. ⁊ qui
buſdam ligamentis ſe vndiqz connectit.
Similiter penitentia ramificatur in com
punctiōe vbi ſunt diuerſi rami .i. diuerſi
compunctiōis modi. Item habet folia .i.
verba vtilia in cōfeſſione ⁊ flagella idest
opera penalia in ſatiſfactiōe. In quibus
omnibus verus penitēs ſe proficiendo
diſtēdit ſed nihilominus oportet q̄ vn-
diqz ſe quibuſdā ligamentis .i. firmis caute
lis ⁊ adiutorijs cōnectat ita vt in peccatū
amplius non cadat. ¶ Secundo ratione
floritionis. Habet enim quoſdam flores
albidos quos emittit precipue cōtra no
ctem. Hi flores albi ſunt munde affectio
nes que oriuntur in corde penitentis p[...]
cipue contra noctem peccati. ps. Lauabo
per ſingulas noctes lectum meuz lachry
mis meis ⁊c̄. ¶ Tertio ratione fructifica
tionis. Vbi nota q̄ cucurbita ad bene fru
ctificandum indiget calore. Vnde in ter
ra calida maxime fructificat. Itez humo
re .i. aque irrigatione. q: ſepe aqua rigari
cupit. ¶ Item appodiatiōe q: ſine appo
diatione florere quidē poteſt ſed fructifi
care vix poteſt. imo tunc fructus ei⁹ vel
deficit vel putreſcit quādo non ſurſum
terra erigitur ⁊ in lignis vel virgulis ſe
ſuſpendit. Similiter penitentia bene fru
ctificat quando eſt radicata in charitatis
amore. Hec enim eſt terra calida anima
charitate ſuccenſa. ¶ Item qn̄ eſt rigata
frequenti exhortatione vel lachrymarū
crebra effuſione. ¶ Item quando eſt apo
diata ſanctorum virorum familiaritate

vel cohabitatione qui ſuis exemplis vel auxilijs penitentem erigant ⁊ ſuſtentent. ¶ Quarto ratione complexionis. qr cucurbita ſm̄ Pla. eſt frigide ⁊ humide cõplexionis ⁊ qualitatis temperate. Et penitentia frigefacit ardorẽ concupiſcẽtie extinguendo ſpãliter per abſtinentiam ⁊ humectat in lachrymas reſoluendo: ſed in vtroqȝ opȝ eſſe tẽperamentũ ⁊ in ieiunio ⁊ in fletu. ¶ Quinto rõne augmenti ⁊ corruptionis quia cucurbita cito creſcit ⁊ cito decreſcit ⁊ in terra ſicca nõ proficit: ⁊ ꝑma cortex eius mollis eſt. ſed poſtea cũ ad maturitatẽ venit ad modũ ligni indureſcit. Sic penitẽtie feruor in quibuſdaȝ cito creſcit ⁊ ſimiliter deficit ſicut flãma prunarum. Prouer. xiij. Subſtãtia feſtinata cito minuet. ¶ Itẽ nõ ꝓficit penitẽtia in aia q̄ eſt arida ſiue ab aqua ſapientie ſiue ab humore cõpunctionis lachrymoſe: ſiue ab hũiditate pietatis affectuoſe. ¶ Itẽ penitẽs lȝ a ꝑncipio ſit mollis ⁊ pauidus: tamen charitate ſolidãte efficit̃ fortis ⁊ firmus. ¶ Sexto rõe curationis qr cucurbita eſt febris acute purgatiua. Eſt eni cucurbita elixata febrẽ acutã patientibus cibus ⁊ medicina. Nã febris materiã per vrinã purgat. Quaſi. n. acuta febris q̄ corpus incendit ⁊ vehemẽtẽ ſitim gignit eſt auaritia q̄ appetitũ iflãmat ⁊ inſanabile ad habẽda deſideriũ cauſat. ſed hanc febrẽ penitẽtia purgat ⁊ extinguit. ¶ Itẽ cucurbite ſuccus valet contra tumorẽ oculorum: penitẽtie hũilis lachryma valet cõtra ſuperbiaȝ q̄ oculos mentis q̄ſi tumidos reddit. ¶ Itẽ cucurbita elixata calorẽ ſedat qr. ſ. penitẽtia calorẽ cõcupiſcentie ⁊ luxurie mitigat. ¶ Itẽ penitẽtia aſſimilat̃ centauree q̄ eſt herba amariſſima ⁊ cũ amaritudine hȝ quandã dulcedinem admixtaȝ. Vñ dolorem vẽtris ſedat: viſum clarificat: paraliſym curat: vermes ventris cum melle necat. Sic penitentia ex vna parte debet eſſe amariſſima debet. n. penitens eſſe amarus: qr merita ſua ꝑdidit amarior qr iferniũ meruit: amariſſimus: qr celuȝ ſibi clauſit. Sed cuȝ iſta amaritudine eſt dulcedo admixta de ſpe venie que innititur bonitati diuine miſericordie. Ipſa ergo penitẽtia dolorem ſiue triſtitiam mẽtis prouenienteȝ ex ira ſiue inuidia reſtringit. viſuȝ interioreȝ obſcuratũ per ſuperbiaȝ ſiue per auaricie puluerem clarum facit: paraliſim. i. accidie ſiue negligentie frigiditatem ⁊ immobilitatem expellit. vermes ventris. i. corruptiones gule vel luxurie extinguit. Iteȝ penitentia quanto magis eſt amara tanto eſt abũdantioris gratie cauſatiua. Cuius exemplũ apparet in hedera que licet ſit ſapore amara tamẽ eſt vberum lacte repletiua. Vnde hedera vt quidaȝ dicunt dicitur ab edo. qr ſumpta in cibum a capris lac multiplicat vnde edi nutriunt̃. Sicut ergo hedera amara multiplicat lac caprarum in vberibꝰ. ita amara penitentia multiplicat gratiam ⁊ virtutes anime in penitentibus:

¶ Capitulum. lvij.

Penitentia diuerſis virtutibꝰ perficit̃. ſicut arbor ſiue planta diuerſis partibus integratur. Habet. n. planta in ſe partes aliqs proportionabiles partibus animalis. Habet enim radicem loco oris medullã loco vẽtris. qr in ea fit hũoris decoctio anteq̃ trãſferat̃ in ſubſtãtiã foliorum vel fructuũ vel ramorum vt dic. Ariſt. Quidã tamen vocant medullã matricẽ vt ipſe phs dicit. qr in ipſa humor plãte ſeminarius ſicut fetꝰ in matrice cõtinetur. Et quidã vocant medullaȝ viſcera. qr i ipſa ſeparatio fit puri ab impuro ſicuti fit in animalium inteſtinis. Quidaȝ auteȝ vocant eã cor arboris. qr ex ea ꝓcedit motus vite vegetabilis. ſicut vita animalis ꝓcedit ex corde. Iteȝ habet arbor nodos loco neruorum qr per eos partes ĩ uicem colligant̃. Item habet venas. i. riuulas in quibus naturalis hũiditas cuſtoditur ⁊ ad partes arboris deriuatur. ¶ Itẽ habet corticẽ loco corij. ſ. ad iterioris ligni defenſionẽ. Vnde facit cortex in corpore arboris quod facit coriũ i corpe animalis. Rami aũt ſunt ſicut brachia ⁊

ramuſculi ſicut digiti. Fruct⁹ autē ꝛ folia ſunt ſicut partes ſuperflue. ſicut capilli ꝛ vngues. Vñ cadunt ab arboꝛe ſubtracto humoꝛe ſicut cadūt pili de coꝛpe anima lis. Omnia aūt pꝛedicta inſtrumēta ſunt etiam ſuo modo penitētibus neceſſaria. Opoꝛtet eniꝫ penitētem habere medullā .i. coꝛ cōpunctuꝫ per cuius compūctionē ſpiritualiter viuificetur. Eze. xxxiij. Vita viuet ꝛc̄. Item radicē .i. os vbi fit ꝯfeſſio per quam etiam nutrimentum ſpiritua lis gratie attrahitur ps. Os meum ape rui ꝛ attraxi ſpiritum .i. gratiā ſpiritualē ad anime vegetationem. Naꝫ nō itraret per os anime ſpiritualis gratia niſi p̄mo per ꝯfeſſionem eſſet purificata. Opoꝛtet etiam ꝙ habeat vētrem .i. mētem in qua fit dilectio. per quā ſpirituale nutrimētū decoquitur. Sicut enim nutrimētuꝫ coꝛ poꝛale nō aplicatur coꝛpoꝛi. nec ei ꝓdeſt niſi ſit per caloꝛē naturalē pꝛimo digeſtū ita ꝛ nullū ſpirituale nutrimentū .i. opus de genere bonoꝝ poteſt prodeſſe niſi ſit ꝑ charitatꝭ dilectionē decoctuꝫ .i. Coꝛin. xiij. Si diſtribuero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas ꝛ tradidero coꝛp⁹ meuꝫ ita vt ardeā. charitatē autem non habue ro nihil mihi ꝓdeſt. Item debet habere matricē .i. humilitatem: in qua fetus cō ceptus .i. bonum ꝓpoſitū vel bona inten tio claudatur ꝛ cōſeruetur. qꝛ ſicut dicit Greg. perit omne quod agitur ſi non in humilitate cuſtoditur. Iteꝫ opoꝛtet ha bere viſcera .i. cōſiderationes ſiue cogita tiones in quib⁹ ſit prudentia diſcernens purum ab impuro ꝛ vtile a nociuo. Nā pꝛudētia ſicut dicit Aug. in libꝛo de mo ribus eccleſie. eſt amoꝛ ea quib⁹ iuuatur ab his quib⁹ impeditur ſagaciter eligēs. Et dicitur pꝛudentia eſſe amoꝛ nō eſſen tialiter ſed in quantum amoꝛ mouet ad actum pꝛudentie. Vnde amoꝛ dicitur di ſcernere in quantuꝫ mouet mētē ad di ſcernendum. Item habere debet neruos ſiue nodos .i. vnitatis ꝛ pacis colligatio nes. Et venas .i. elemoſynas in quibus cōſeruatur naturalis humiditas .i. miſeri coꝛdie pietas que debet quaſi naturali ter ineſſe homini. ſm̄ illō. Iob. xxxi. Ab infantia mea creuit miſeratio mecum ꝛ de vtero matris mee egreſſa eſt mecum etiam per eas ad membꝛa nutriēda .i. ad pꝛoximos ſuſtentandum defertur. Debet enim habere coꝛium duruꝫ ad defenſio nem interioꝛum .i. patientiā in aduerſis que ab intrinſeco eueniunt. Nam patiē tia ſicut dicit Gre. eſt cuſtos omniū vir tutum. Debet habere ramos .i. bꝛachia ꝛ digitos ad ſatiſfaciendū ꝛ ad oꝑa merito ria diſcrete operandum. ¶ Itē debet ha bere oꝛnatum filioꝛuꝫ ſiue capilloꝛum .i. modeſtiam vel compoſitionem motuum exterioꝛum.

¶ Capitulum. lviij.

PEnitentie opera quanto magis ſunt humilia ꝛ au ſtera ꝛ cōpungitiua tanto magis valent contra pec cata: cuius exemplum ap paret in pꝛuinis: qꝛ illa q̄ ſūt nigra aliquātulū ꝛ accida qualia ſunt damaſcena ſunt ſtomacho melioꝛa. Sūt eni frigida qñ ſunt bene matura. Vñ qꝛ bene infrigidant ꝛ humectant valent cō tra febꝛilē caloꝛē ꝛ ventris conſtipationē. Sic penitētie opera q̄ ſunt nigra per ap parentiā humilitatis. Cañ. j. Nigra ſum ſed foꝛmoſa dicit aīa penitēs nigra ꝑ hu militatē foꝛmoſa ꝑ charitatē. ¶ Itē au ra per auſteritatē laboꝛis. ps. Laboꝛaui in gemitu meo. ¶ Itē accida per ꝯpūctio nem mētis. ps. In cubilibus vr̄is cōpun gimini. Talia inquā oꝑa refrigerāt calo rem febꝛilē .ſ. inoꝛdinatum peccādi appe titū extinguēdo. Eccli. xxx. Ignē ardēn tem extinguit aq̄ .i. ardoꝛē peccādi cōpun ctio lachꝛimoſa ꝛ ꝯſtipationē .i. duriciam obſtinate mentis ſoluendo. Eccli. xxxvi. Auferam de carne veſtra coꝛ lapideum ꝛ dabo vobis coꝛ carneum.

¶ Capitulum. lix.

PErficere nō poteſt bonuꝫ pꝛopoſitum homo ſtan do in ſeculi vanitate: cui⁹ exēplū apparet in oliuis qꝛ oliue ſm̄ Ariſto. nūq̄

ꝑfecte maturēſcūt ī arbore: ēt ſi ꝑ plures
annos ibi cōtigerit eas ſtare. Vñ debent
colligi ð arbore. ⁊ ꝑ plureſ dieſ coacerua
ri in vnā cōgeriē ⁊ ſic ꝑ mutuā cōpaſſio-
nē ꝯfortato calore ad plenā ꝑducunt ma
turitatē. Quaſi aūt oliua ſuſpēſa ī arbo-
re eſt hō poſitus in ſeculi vanitate. Hic
ēt ſi boni ꝓpoſiti liquorē int⁹ cōtineat
ſpm tñ ad debitā maturitatē. i. ad debi
tum finē ibi ſtādo nūq̄ꝫ plene ꝑducit. Sꝫ
ſi ide ſeparatur. ſ. a ſeculi īpedimēto ⁊ ī ꝯge
rie. i. ī ꝯgregatōe alicui⁹ ſancte religionis
ſeu ſocietatis locet̄ qꝛ taleſ in opibus ſpi-
ritualib⁹ ſe mutuo fouēt cōfortato ſpūa
li feruore citi⁹ matureſcet. i. ad bōi ꝓpo
ſiti finē ꝑueniet. Et iō Chryſoſt. ð h̄ ipſo
loquēs ſub ſilitudine fici dicit ſuꝑ Ma-
teo. ꝙ ſicut difficile eſt. imo oino īpoſſibi
le ficulneā iuxta viā poſitā vſqꝫ ad matu
ritatē ꝑducere groſſos ſuoſ: ita difficile ē
hominem in ſeculo remanentē vſqꝫ ad ſi
nem boni ꝓpoſiti peruenire.

¶ Capitulum. lx.

P Erfecti viri aſſimilāt̄ gir
qd̄ eſt gen⁹ leguminis co
lore nigrū quātitate puū.
. ſ. ad modū gūmi. ¶ Jteꝫ
dulcedie ſapidū. ⁊ iō ī pāe
dulcorādo ſpargit̄. Sic ſā
cti ⁊ ꝑfecti viri ſunt calore nigri ꝑ diuini
amoris aduſtionem. Nā ligna aduſta re
manent nigra. ſꝫ iſta nigredo. ſ. diui amo
ris non cauſat deformitatem ſꝫ formoſi
tatem Cañ. i. Nigra ſū ſꝫ formoſa. ¶ Jtē
ſunt q̄titate parui ꝑ ſui reputationem.
Apo. i. Cor. xv. Ego ſū minim⁹ apl̄orū.
¶ Jtē ſt̄ dulcedie ſapidi ꝑ ꝯtēplatōeꝫ. ps.
Quā magna multitudo dulcedinis tue
dñe ⁊c̄. ¶ Jtē ꝑfecti viri dñr eē ſiles nuci
muſcate. qꝛ int̄ nuces muſcatas ſūt ꝓ op
timis eligēde q̄ ſūt graues ⁊ ſolide interi
us q̄ cū frāgūt̄ nō pulueriʒāt̄ ⁊ ſubrubicū
di colorꝭ eē oñdūt̄ cū odore ſuaui ⁊ for-
ti. Sic illi ſūt ꝑfecti ⁊ electi viri q ſūt gra
ues ꝑ prudētie maturitatē ſolidi. i. plēi ī
teri⁹ ꝑ v̄tutū veritatē. q ñ pulueriʒāt̄ cuꝫ
frangunt̄. i. cū perſecutionem ⁊ violētiā
patiuntur per inconſtantie leuitatem qꝛ
pulnis leuis eſt ⁊ a vēto mobilis. ¶ Jtē
qui ſunt rubicundi ꝑ amoris feruiditatē
⁊ ſuauiter ⁊ fortiter redolent ꝑ bone fa
me ſuauitateꝫ. ¶ Jtem ꝑfecti viri aſſimi
lantur oliue ꝑmo ꝓpter lignum. Nam
lignum oliue in radice habet amaritudi
nem in cortice habet duriciem in medul
la habet pinguedinem ⁊ in ramis multi
tudinem. Sic viri perfecti habent ī radi
cibus cordis vel amaritudinē cōpūctio
nis erga defectus ꝓprios. vel amaritudi
nem cōpaſſionis erga ꝓximos afflictos
vel amaritudinem indignationis ⁊ zeli
contra impios. ¶ Jtem habent in corti-
ce. i. in corpore duriciem patientie ſciliꝫ
in laboribus plurimis. ſꝫ in medulla anī
me habent pinguedinem gratie. ¶ Jtem
abundant in multitudine ramorum. i.
bonorum operum. ¶ Secūdo propter
locum. Requirit eniꝫ oliua ꝑmo qdē lo
cum tpatum . ſ. nec nimis calidum nec ni
mis frigidum magis tamen ſe hn̄tē ad
calorem q̄ꝫ frigus. ¶ Jtem requirit locus
macilentum: qꝛ non vult plantari in lo-
co nimis pingui ſed macro. ¶ Jteꝫ requi
rit locum ſoli expoſitum: multum enim
diligit celi rorem ⁊ aeris ſerenitatem. Si
militer in viris perfectis inuenitur tem
peramentum . i. moderamen prudentie
⁊ macredo abſtinentie ⁊ ſolis calor . i. fer
uor amoris ⁊ deuotionis intime. Jpſi enī
maxime appetunt rorem celeſtis grē ⁊ ī
omnibus ſp̄ habere ſerenitatem conſciē
tie. ¶ Tertio ꝓpter fructum: habet eniꝫ
oliua fructum pinguem dulcem ⁊ vtileꝫ.
Similiter viri perfecti habent opera pi
guia dulcia ⁊ vtilia: pinguia ſcꝫ propter
deuotionem ⁊ dulcia reſpectu ſui per de
lectationem: ⁊ vtilia reſpectu proximi ꝑ
ſuſtentationē. Opera eni ſanctoꝝ viroꝝ
ſūt deo pinguia vt ſacrificiū: ipſiſmet dul
cia ꝓpter meritū: ꝓximis vtilia ꝓpt̄ exē
plum. Vel qꝛ opa perfectoꝝ viroꝝ ſiunt
cū pinguedine pietatis: cū dulcedine cha
ritatis: cū plenitudine vtilitatis. Vñ ex ꝑ
ſona viri perfecti dicitur in. ps. Ego au-
tem ſicut oliua fructifera in domo dei.
¶ Jtem perfect⁹ hō aſſimilat̄ grano pipe

ris. Nam granū piperis eſt exterius nigrum ꝛ interius album. ſapore acutum: odoꝛe aromaticum: quantitate modicū: virtute magnuꝫ: actu frigidum: potentia calidum: cuius virtus nō ſētitur dū eſt integrum ſed poſtq̄ maſticatum fuerit vel contritum. Similiter hō perfectus eſt exterius niger. i. deſpectus ꝑ apparentiam vel niger. i. decoloꝛatus ꝑ pniaꝫ ſꝫ interius alb⁹ ꝑ inocētiā. ℭ Itē i ſapoꝛē acut⁹ ꝑ ſbtilitatē ſapiētie: odoꝛe aromatic⁹ ꝑ ſuauitatem fame. Iteꝫ q̄ntitate modicus per reputationem humilitatis ꝛ apparet virtute maximus per efficaciā operis actu frigidus circa tempoꝛalia potentia ſiue potenter calidus circa ſpiritualia. Cuius virtus non ſentitur dum eſt integer. i. ab iniurijs intactus. ſed cum fuerit maſticatus per iniuriarum oppreſſionem ꝛ contritus per aduerſitatum ꝛ tribulationuꝫ paſſiones tūc maxime ꝑ patiētiam oſtendit ſue virtutis ꝑfectionē: patiētia. n. op⁹ perfectū hꝫ vt dicit̃. Iac. i.

ℭ Capitulum. lxi.

Erſeuerātia aſſimilat̃ lauro. ℭ Pꝛio ratiōe viriditaꝰ: eo q̄ ſuo viroꝛe nec hyeme nec eſtate hec arboꝛ ſpoliat̃. Sic ergo dꝫ hō perſeuerare i bono vt nec hyeme aduerſitatis nec eſtate ꝓſperitatis viroꝛeꝫ v̄tutis amittat. ℭ Secundo ratione ſecuritatis: h̃ enim arboꝛ eſſe dicitur que ſecurat a fulminibus a fantaſmatibus ꝛ a vermibus. Pꝛopter pꝛimuꝫ dicit̃ in hyſtoꝛia ſcolaſtica q̄ Tiberius ceſar celo tonāte lauꝝ in capite ſolit⁹ erat ferre ne poſſet ledi a fulmie. Pꝛopter ſecundū dicit̃ in eodē libꝛo q̄ rebeca ꝓpt moꝛē gentiū quē in parētib⁹ viderat ſertuꝫ lauri capiti ſuo īpoſuit. ꝛ ramis herbe que agnus caſtus dicitur incubuit: vt viſiones veras videret ꝛ fantaſticas non ſentiret. Quantū ad tertium dicit Diaſcoꝛ. q̄ folia ei⁹ viridia ſūt q̄ m̄ltū odoꝛifera ſi ꝯtrita ꝛ appoſita fuerit pūcturam apū ꝛ veſparuꝫ ꝛ omnē tumoꝛē ledūt. libꝛos ꝛ veſtes cū q̄bus ponuntur a tineis ꝛ vermibus tutos ſeruant. Similiter perſeuerantib⁹ in bono nec fulmina aduerſitatum nec fantaſmata demonum nec puncture infirmitatuꝫ nocēt: ſed oīa ſimiliter eis ꝓſunt. ℭ Tertio rōne dignitatis Laurus eni dicitur a laude eo q̄ eius ramis ꝛ folijs cū laudib⁹ victoꝝ capita olī coronabant̃ vt dicit Iſido. Sic ſola ꝑſeuerantia que laudē ꝛ coꝛonam meretur. Nam ſine perſeuerātia vt dicit Gregorius nec pugnans victoꝛiam nec victoꝛ accipit palmam.

ℭ Capitulum. lxij

Relatus debet eſſe ſimilis malo. ℭ Pꝛimo q꞉ eſt arboꝛ ſatꝭ magna q꞉ q̄libꝫ animaꝝ pꝛelat⁹ eſt ēt ſi nō ratione ꝑſone: ſaltē tamē rōne officij ſatis magnus ꝛ honoꝛādus. Dn̄ augu. Honoꝛe coꝛam vobis pꝛelat⁹ ſit nobis: tiꝛoꝛe coꝛā dō ſubſtratus ſit pedibus noſtris. ℭ Secundo q꞉ malus eſt arboꝛ ligno ſolida: q꞉ pꝛelatus eſſe debet animo ſolidus ꝑ cōſtātiā vt nec ꝓſperitate coꝛrūpat̃ nec aduerſitate frangat̃. Talis eni foꝛtitudo requirit̃ in eo q̄ ad pꝛelationē eligit̃. Yſa. xl. Foꝛte lignum ꝛ imputribile eligit artifex ſapiens. ℭ Tertio mal⁹ ē ex coꝛtice rugoſa ꝛ nodoſa. Coꝛtex āt rugoſa eſt humilis pꝛelati apparentia: q꞉ nō decet pꝛelatū eccleſiaſticū eſſe ſeculariter pōpoſū. ℭ Quarto quoqꝫ q꞉ malus ē frōdiū denſitate ūbroſa: ē aūt q̄ſi dēſitas ꝛ vmbꝛoſitas frōdium affluētia ꝛ gratioſitas v̄boꝝ que dꝫ eſſe i ꝑlato ad exhoꝛtādū. ℭ Quinto quoqꝫ q꞉ mal⁹ ē floꝝ varietate decora. Hic aūt decoꝛ floꝝ eſt pulchꝛytudo ꝛ dcētia moꝝ q̄ dꝫ cē in ꝑlato. vel quaſi floꝛes odoꝛiferi ꝛ attractiui ſunt bona exempla pꝛelati q̄bus abundare debet ſm̄ illud. j. Thi. iiij. Exemplum eſto fidelium in verbo in ꝯuerſatiōe in charitate. ℭ Sexto q꞉ malus eſt fructuū fecūditate gratioſa. fecūditas aūt fructuū eſt abūdātia bonoꝝ operum ꝛ ꝑcipue elemoſynarum tam coꝛpoꝛaliū q̄ ſpiritualium. Apoſtolus Coloſ. In omni opere bono fructificantes.

¶ Capitulum. lxiij.

Proficere ſi velit hō impfe
ctus ⁊ creſcere i ſpiritu de/
bet perfectioꝛibus adhere
re. Cuius exemplum appa
ret in hedera que ſm Iſi/
do. dicta eſt hedera eo ꝙ
arboꝛibus hereat. Unde multum in altuꝫ
ſe extendit quādiu murum vel arboꝛem
inuenit cui appodiari poſſit ⁊ hincinde
ſe capit donec ad ſummum peruenit. Sic
homo qui vult ſpiritualiter creſcere de/
bet talibus adherere qui ſint ei pro mu/
ro ad defenſionem ⁊ pro arboꝛe ad fru/
ctuum ꝓductionē. ſ. vt eoꝛuꝫ exhoꝛtatio
nibus ⁊ oꝛationibus a tētatōib⁹ ꝓtegatur
⁊ etiam eoꝛum exemplis quaſi quibuſdaꝫ
fructibus reficiatur. Unde illis homo de/
bet adherere de quoꝛum verbis vel exē
plis ſpiritualem fructum capere poſſit.
Et tunc hincinde. i. modo hoc verbū mo
do hoc exempluꝫ ad ſe capiendo cito ad
ſummum perueniet proficiendo. ¶ Item
penitens vel imperfectus homo grada/
tim proficiendo perficitur ſicut arboꝛis
coꝛpus non ſubito ſed paulatim ⁊ grada
tim augetur. Nam pꝛimo ſemē in herba
erūpit deinde herba in arboꝛē creſcit. dū
herba in duriciē trāſit ⁊ in arboꝛē cōuale
ſcit. Unde dicitꝛ arbuſta quaſi arboꝛis ha/
ſta. Similiter ēt penitēs nō ſit in ꝯtinēti ꝑ
fectus: ſꝫ ꝑficit gradatim. ps. Ibūt de vtu
te in vtutē: vnde Bern. nolo repēte fieri
ſūmus ſꝫ paulatim ꝓficere volo. Et ideo
penitēs a pꝛincipio qđē eſt herba mollis:
qꝛ incipit cū timoꝛe: ſꝫ poſtea ſolidatꝛ ⁊ ꝓfi
cit i dilectiōe. Et nota ꝙ in coꝛpe plāte ſūt
ſeptē gradus augmēti q debēt eſſe in ꝓfi/
ciēte. ¶ Pꝛimus gradus eſt in radicibus:
hꝫ. n. plāta radices loco oꝛis vt dicit phs
qb⁹. ſ. mediātibus humoꝛ trahitꝛ ad totaꝫ
ſubſtātiam arboꝛis ⁊ quāto plus augetur
tanto plus de humoꝛe attrahitꝛ. Radices
aūt penitētie ſunt timoꝛ ⁊ doloꝛ qꝛ dolet
penitens de offenſa: ⁊ timet de pena. Et
quāto eſt maioꝛ doloꝛ ⁊ timoꝛ tanto ma/
gis abūdāt meroꝛ. i. lachꝛymaꝝ humoꝛ: q̄
ſunt penitēti anime vt cibus ⁊ nutrimētū
ſm illud. ps. Cibabis nos pane lachꝛyma
rum ⁊ potum dabis nobis in lachꝛymis.
¶ Secūdus gradus ē in ſtipite ſiue ligno
qđ eſt ps arboꝛis foꝛtioꝛ ſolidioꝛ ⁊ ſubſtā
tialioꝛ qđ a radice exiēs vſqꝫ ad ſūmū ar
boꝛis ſe extēdit. Et ideo ſm eius augmen
tū ſiue quātitatē indicatꝛ arboꝛ magna vel
pua. Hoc lignū in pficiēte vel penitēte eſt
charitas: que eſt virtus ſubſtantialioꝛ ad
merendum. foꝛtioꝛ ad aggrediendum: ⁊
ſolidioꝛ ad ſubſtinendum. Unde ſm eius
quātitātē ⁊ eius augmentum indicatꝛ ali/
quis apud deū magnus vel paruus. Unde
Augu. dicit. Si vis ſcire quātus iſte ē ſci/
as quātū diligit iſte. Si eni multuꝫ diligit
magnus ē: ſi parū diligit paru⁹ eſt. ſi nihil
diligit nihil ē. pͥo Coꝛi. xiij. Si charitatē
nō habuero nihil ſum. ¶ Tertius grad⁹
eſt in coꝛtice exterioꝛi que eſt ad defenſio
nem ligni. Unde eius augmētū opꝫ ꝙ ſit ꝓ
poꝛtionatū ⁊ cōmenſuratū ipſi ligno inte
rioꝛi ſm eius extēſionē ⁊ exigentiā. Unde
alique arboꝛes habēt coꝛticē ſubtilioꝛē:
alique graciliorem ſm ligni poſſibilitateꝫ
maioꝛem vel minoꝛē. Hec autē coꝛtex in
penitente eſt exterioꝛ abſtinentia ⁊ cuſto/
dia per quam defenditur ſpiritus a tenta
tionibus multis ſed tamen abſtinētia opꝫ
ꝙ ſit mēſurata ⁊ diſcreta ſcilicet maioꝛ vel
minoꝛ ſm exigentiam ſpiritus ⁊ valitudi
nem coꝛpoꝛis ⁊ non omnibus eadē abſti
nentia competit ſed diuerſa. Augu. Diſtri
buatur vnicuiqꝫ veſtrum victus ⁊ tegu/
mentū nō equaliter oibus qꝛ nō equaliter
valetis omnes ſed potius vnicuiqꝫ ſicut
cuiqꝫ opus fuerit. ¶ Quartus gradus eſt
in ramis per quos intelliguntꝛ opera peni
tentie q̄ debent procedere ex charitate ad
hoc vt ſint fructuoſa. i. meritoꝛia ſicuti ra
mi fructificātes pullulant ſtipite. Et nota
ꝙ quāto humoꝛ eſt abūdātioꝛ ⁊ caloꝛ foꝛ
tioꝛ tāto arboꝛ eſt ramoſioꝛ. Sic quāto in
penitēte plus abūdat caloꝛ dilectōis ⁊ hu/
moꝛ cōpūctiōis ſiue cōpaſſionis ad pꝛoxi
mū tāto ē ramoſioꝛ. i. operoſioꝛ. ¶ Quin
tus gradus eſt in folijs. i. in verbis. Dicit
enim Ariſto. ꝙ folia ſunt propter fructū
qꝛ etiā verba debent eſſe talia ꝙ ꝓſint ad

meritum ⁊ in talibus folijs bonum eſt ab
undare ⁊ incrementū ſuſcipere: ſicut ſunt
verba diuine laudis confeſſionis ⁊ orati-
nis vel exhortationis. ¶ Sextus gradus
eſt in floribus ꝑ quos intelliguntur bone
cogitationes ⁊ affectiones q̄ in penitenti
bus debēt abūdare. ¶ Septimus gradus
ē in fructibus. i. in meritis. Arbor. n. mul
tū vel parum fructificat nō ſm multitu-
dinē vel paucitatem ramoꝝ vel ſm aug-
mēta tēpoꝝ ſed ſm abūdantiam vel defe
ctū caloris ⁊ humoris. Sic ēt homo peni
tēs ꝓficit in meritis non ſm numeroſita
tē opeꝝ vel diuturnitatē tēpoꝝ. ſed ſm
q̄titatem humoris ⁊ caloris. i. deuotiōis
⁊ charitatis. Unde dicit Augu. ꝙ non nu
meroſitas opeꝝ: nō diuturnitas tempoꝝ
ſed maior charitas melior q̄ꝫ volūtas au
get meritum.

¶ Capitulum. lxiiij.

Roſperitas tēporalis aſſi
milat̄ fabe que humorem
p groſſuʒ ⁊ inflationē gignit
ſtomachū ledit groſſū ei⁹
ſanguinē facit ⁊ fumū qui
caput offendit ⁊ ſomnia
⁊ terribilia et vana inducit. Sic tempora-
lis proſperitas inducit inflationē ſuper-
bie voracitatem gule per quam etiam ad
litteram ſtomachus frequenter leditur.
Uel venter in quo nutrimentū ſpiritua-
lis doctrine recipitur ⁊ retinet̄ eſt memo
ria quā proſperitas temporalis ledit in-
ducendo obliuionem dei. ¶ Iteꝫ fumus
vaneglorie caput. i. mentem offendit re-
plēs eam fumoſitate vanitatis. vñ nimia
proſperitas tēporalis infatuat ⁊ inquie-
tat caput hōis. Et iō dicit Seneca. xxxvij
epiſt. Res inquieta felicitas tp̄alis ſe exa-
gitat mouet cerebrū nō vno genere alios
in aliud irritat. hos in potentiā: alios in
luxuriā: hos inflat: hos iflāmat: hos mol
lit: ⁊ hos reſoluit. Ipſa ēt gignit terribilia
ſomnia. i. terrores fantaſticos: vt frequē-
ter timeant qui in proſperitatibus ſūt ea
que non ſunt timenda ſicut ſomniantib⁹
accidit. ps. Illic trepidauerūt timore vbi
non erat timor.

¶ Capitulum. lxv.

Ulchritudo anime aſſimi-
latur pulchritudini arbo-
p ris. Nam pulchritudo ar
boris conſurgit ex quatu
or: primo ex ſtature proce
ritate: videlicet quoniā ar
bor eſt alta ⁊ eſt recta: ⁊ ramorum denſi-
tate debito modo cōſerta. Sic pulchritu
do anime primo in hoc conſiſtit ꝙ ſit re
cta per intentionē: alta per contemplatio
nem: ⁊ ramis varijs circunſpecta ꝑ varia
rum virtutum adornationē vel diuerſo-
rum bonoꝝ operum multiplicationem.
Dañ. iiij. Arborē ſublimē vidiſti atq̄ꝫ ro-
buſtā cuius altitudo ptingit ad celū aſpe-
ctus eius ingēs erat ⁊ rami eius pulcher
rimi. ¶ Secundo conſurgit pulchritudo
arboris ex partium ordinabilitate: vide
mus enim in diuerſis arboribus ꝙ ꝑtes
eaꝝ ⁊ rami diuerſimode ordinant̄. ⁊ ſm
ꝙ magis ſunt ordinati ⁊ inuicem propor
tionati ita arbor reddit̄ pulchrior vel mi
nus pulchra. Iſti aūt rami poſſumus di-
cere ꝙ ſint ſenſus ⁊ partes hōis exterio-
ris. qui quāto magis ſūt ordinati ⁊ in ſu-
is motibus modeſti: tanto reddit̄ homi-
nis conuerſatio ⁊ aſpectus ⁊ ꝯuictus pul
chrior ⁊ gratioſior Dañ. iiij. Magna ar-
bor ⁊ fortis ⁊ ꝓceritas eius cōtingens ce
lūꝫ aſpectus illius erat vſq̄ꝫ ad terminos
vniuerſe terre: folia eius pulcherrima.
¶ Tertio ꝯſurgit ex figure congruitate ſi
ue formoſitate: variātur enim arbores i
figura: q2 quedam partes arboris tendūt
ſurſum quedā deorſum: quedam vō te-
nent mediuꝫ. Ille enim in quaꝝ medulla
viget humor ſubtilis quē calor ad ſupe-
riora ducit pyramidant̄ in moduꝫ flāme
que aſcēdit. Sed ille in quibus ē humor
groſſus ⁊ aquoſus inferius deprimūtur
⁊ anguſtant̄. Ille vō in qbus ē humor me
dius mediū tenēt. Unde pars alia aſcen-
dit ⁊ eſt cā eleuationis: alia deſcendit ⁊ eſt
cā ingroſſationis. Sicut ergo in arbore ē
triplex humor ſic in homine eſt triplex
amor: vnus qui eum eleuat ⁊ iſte ē amor
ſubtilis. i. ſpūalis: alius qui ipſum depri
mit ⁊ grauat ⁊ iſte ē groſſus ⁊ aquoſus ⁊

terrenus ꝛ carnalis. ¶ Terti⁹ ē q̄ſi medi⁹
ſcilꝫ amoꝛ naturalis vel amoꝛ ſocialis ꝛ
animalis:q de ſe non deprimit per pecca
tum nec eleuat per meritum. Et nota h
q̄ duplex humoris digeſtio fit in planta
prima in radice que fit in plāte augmēta
tiōe. ſecunda fit in medulla plāte ꝓpter
ei⁹ cōpletionē maturationē dilatationē
ꝛ cōſeruationem:ꝛ ſufficit hec duplex di
geſtio ad plāte ꝑfectionem: vnde digeſtio
tertia in ſolis aīalibus inuenit̄ ſicut Ari
ſto. dicit. Sic ēt duplex digeſtio. i. purifica
tio opꝫ ꝙ fiat in anima. primo in radice.
i. in itellectu ꝑ puras cogitationes ꝛ iſta
valet ad augendū̄ feruorem ſpūs. ps. In
meditatione mea exardeſcit ignis. ¶ Se
cundo opꝫ ꝙ fiat in medula. i. in affectu:
ſcꝫ vt hēat puras affectōnes:ꝛ hoc facit
ad maturitatem moruꝫ ꝛ ad completio
nem operum. ꝛ ad dilatationem merito
rum ꝛ ad cōſeruationē virtutū ꝛ bonoꝝ
¶ Item quarto cōſiſtit pulchritudo ar
boris ſiue plāte in coloris viriditate. Nā
planta quanto viridioꝛ tanto pulchrioꝛ.
Sed nota ꝙ quedā plante ſunt que ſem
per vireſcunt:ſicut arboꝛes que compa
ctam ꝛ ſolidam hn̄t ſubſtāciaꝫ ꝛ in quib⁹
eſt ſufficientia humoꝛis. Quedam vero
arboꝛes ſunt que viriditatem ſuam:ali
quando amittunt. Sunt enim frondoſe
ꝛ virides in eſtate: ſed ſine frondibus ꝛ
viriditate in hyeme:ſicut ille que raram
ꝛ poroſam ſubſtantiaꝫ habent: qđ eſt eti
am propter defectuꝫ humoris:quia quā
do humoꝛ nutrimentalis nō ſufficit na
tura illum ſubtrahit a partibus non ne
ceſſarijs:puta a folijs ne deficiat neceſſa
rijs. Quedaꝫ vera ſunt que aliquando vi
reſcūt ſcꝫ in eſtate:quandoqꝫ vero palle
ſcunt ſcꝫ in hyeme folia tamē ſua non ꝑ
dunt. Nam foꝛtem habent caloꝛem ſibi
incoꝛpoꝛatū ꝛ dū iſte caloꝛ ad iterioꝛa ar
boꝛis fugit a facie frigidi aer[is] exterioꝛ fa
cies arboꝛis maxie i folijs glauca fit ꝛ pal
leſcit. Nō tn̄ planta tal' expoliat̄ folijs ꝓꝑ
viſcoſitatem ſui humoꝛis ꝛ intēſionē ca
loꝛis. Plantis ergo illis que ſemper vi
reſcunt aſſimilantur virgines que ſum
mum viroꝛem carnis ſemper tenent. i.
virginitatem. Plantis vero que aliquan
do viriditatem folioꝛum ſeruant:aliquā
do vero eam perdunt aſſimilantur con
iugati qui q̄diu matrimonij ſeruant ho
neſtateꝫ virides aliquo mō poſſunt dici.
i. continentes. Vnde vocatur continen
tia coniugalis. Sed quando fidem thoꝛi
non ſeruant vel matrimonio indebite
vtuntur precipue in caſu vbi fit peccatū
moꝛtale:tunc ex toto viriditatem per
dunt. i. continentie honeſtateꝫ. Plantis
auteꝫ que vno tempoꝛe paleſcunt ꝛ alio
vireſcunt ſil'es ſunt vidue. Nam in qui
buſdam inuenitur tam foꝛtis caloꝛ inte
rioris amoꝛis ꝛ taꝫ viſcoſus. i. tā tenax
humoꝛ deuotionis. ꝙ in matrimonio li
cꝫ aliquo modo palleſcunt vt in vſu ma
trimonij delectationeꝫ carnis ſentiendo
tamen ꝓpter hoc folijs ſiue folioꝝ vi
riditate non expoliantur:qꝛ non ratio
ne libidinis nec ēt indebito mō ipſo ma
trimonio vtuntur:ſed iteruꝫ reuireſcūt
quādo ſunt poſtea viduate qꝛ cōtinentiā
ſeruant ꝛ gratiā dei ꝑ bona opera conſer
uare ꝛ multiplicare ꝓcurant.

¶ Capitulum. lxvi.

RELigio aſſimilatur pinee
q̄ eſt pini fructus. ¶ Pri
mo ratione apparētie ſi
ue figure. Nā fruct⁹ pini
quāto i imo iuxta ſtipitē
appet groſſus ꝛ i rotūdū̄
dilatatus:tanto in ſummo pyramidalis
eſt ꝛ acutus. In quo figuratur ꝙ religio
ſi quanto plus ſe dilatant ꝛ diſtēdunt cir
ca inferioꝛa: tanto plus muniuntur cir
ca ſuperioꝛa: vel in hoc ſignificatur ꝙ re
ligioſus circa i ferioꝛa debet eſſe ſimplex
ꝛ groſſus ꝛ circa ſuperioꝛa ſubtilis ꝛ acu
tus. Secundo ratione continentie. qꝛ pi
nea eſt nux magna continens in ſe mul
ta grana:teſtis valde duris īcluſa q̄ ꝑ oꝛ
dinem ſūt inuicē coniuncta. quibuſdā ta
men teſtaꝝ folliculis quaſi q̄buſdā parie
tibus ſunt diſtincta. ꝛ licꝫ teſta ſit multū
dura fructū tamen dulciſſimū̄ in ſe clau

dit. Hec nux magna religio ẽ que eſt ma/
gna ꝓpꝫ magna vota vel ꝓpter magna
opera in qua cõtineri debẽt multa ꝓcio
ſa grana. i. multe deuote perſone. Valde
aũt dure teſte qb⁹ includunꝫ ſunt diffici
les obſeruãtie regule qbus obligantur: q̃
ſi nõ eſſent dure nõ eſſent ꝯſeruatiue. Et
hec grana debẽt inuicẽ glutino charitatꝭ
⁊ pacis ⁊ regularis vnitatis eſſe ꝯiuncta
⁊ tamẽ i ſuis actib⁹ ⁊ moribus ordinata
⁊ diſticta nõ tm̃ cellis ⁊ hoſpitijs: ſꝫ et of
ficijs ⁊ tẽporalibus operibus ꝯgruis. Et
licꝫ teſta. i. exterior regula vel iſtitutionũ
obſeruantia videaꝫ eſſe dura: nõ tamẽ eſt
fugienda qꝛ dulciſſimum tam gratie in
preſenti: q̃ glorie in futuro includit in ſe
fructum. Vnde dicitur Heb. xii. Omnis
diſciplina in pñti qdem nõ videtur eſſe
gaudii ſed meroris. in fine ãt exercitatiſ ꝑ
eaꝫ dulciſſimum fructum reddit iuſtitie.
¶ Tertio ratione adherentie qꝛ. ſ. pinea
eſt adherentie valde fortis ⁊ magne glu
tinoſitatis q̃diu recens exiſtit ſuam pin
guem humoroſitatem vetuſtate non per
dit: ſed poſtq̃ ille humor eius conſumiꝫ
ſic facile aperitur. Similiter etiam reli
gioſi debent tam deo q̃ ſibi mutuo per
amorẽ ⁊ ꝯcordiã fortiter ihꝛẽ: ita ꝙ dia
bolus nõ poſſit eoſ aperire nec ab inuicẽ
diuidere. Et talis fortis inherentia eſt in
pinea. i. religione. q̃diu ẽ ibi pinguis hu
moroſitas deuotionis ⁊ gratie ſicut erat
in principio quando religiones incepe/
runt. Vnde tunc ſic erant clauſe diabolo
ꝙ nõ inueniebat locũ ingrediẽdi i eiſ. Sꝫ
nunc quaſi per vetuſtatem temporis illa
bõa humoroſitas nimis diminuta vide
tur. Et ideo qñqꝫ diabolus eas aperit ⁊
diuidit abinuicem faciliter per diſcordi/
as ⁊ inuidias ⁊ in ſciſſuraſ ⁊ partialitates
peſſimas. Et ideo hodie religioſos mul
tos diuerſiſ viciis diſſipat ⁊ maxime am
bitionibus ſupbiis inuidiis ⁊ multis aliis.
¶ Item religionem nouiter ingrediẽs aſ
ſilaꝫ ꝓpagini. Propago. n. ſm̃ actores
eſt nouela vitis. Nã ſm Iſido. ꝓpagina
re eſt palmitem terre imerſum ſternere ⁊
inde nouã vitem producere. Nã palmes
ſub terra merſ⁹ terre admiſcetur: ⁊ in ra
dicẽ cõuertiꝫ qua nutrimẽtũ attrahit. ex
quo vitiſ ꝓpagaꝫ ⁊ nutritur ⁊ augeꝫ. Iſte
aũt qui religionez igrediꝫ quaſi palmes
terre imergiꝫ. Terra eni ẽ religionis hũi
litas in qua velut mũdo moriens qui in
greditur ſepeliꝫ. ſed ibi abſcõditus radicẽ
charitatis mittit ꝑ quã nutrimentũ vtu
tum ⁊ bonoruꝫ opeꝝ et diuinoꝝ verbo/
rum ad ſe trahit. ex quo nutriꝫ ⁊ proficit
quouſqꝫ perficiaꝫ etiam ad fructus aliis
producẽdoſ. ¶ Itẽ religio ſine diſcipline
ſtudio nõ conſeruaꝫ ſed efficiꝫ ſimilis ſe
culo. Cui⁹ exẽplũ apparet in roſa dome
ſtica qꝛ roſa domeſtica plantaꝫ ⁊ colitur ſi
cut vitiſ: ⁊ iõ ſi inculta remãſerit efficitur
ſicut ſilueſtris. Silueſtris aũt tráſplãtata
ſi bene culta fuerit efficitur bona roſa.
Quaſi eni roſa domeſtica eſt religionis
ſtatus. Nam precipue religioſis dictum
eſt. Eſtis ciues ſanctoruꝫ ⁊ domeſtici dei.
Sed hec ſi negligiꝫ vt ſtudio ⁊ correptio
ne diſcipline non colatur efficitur ſilue
ſtris ideſt ſimilis ſtatui ſeculari. Si autez
econuerſo roſa ſilueſtris ideſt homo ſe
cularis in religione plantetur: vbi diligẽ
ter cultu diſciplie regatur efficitur roſa
deo domeſtica: angelis grata ⁊ homini/
bus odorifera.

¶ Capitulum. lxvii.

Religioſus debet eſſe ſimi
liſ aniſo quod eſt herba.
¶ Primo quia ſcilicet ſe
men aniſi eſt quantitate
minimũ qa ſcꝫ religioſ⁹
dbet ſe ꝑ humilitatẽ mi/
nimum reputare: exemplo ſcꝫ pauli qui
dicebat. i. Corint. xv. Ego ſum minimus
apoſtolorum qui non ſum dignus voca
ri apoſtolus: qꝛ perſecutus ſum eccleſiaꝫ
dei. ¶ Secundo qꝛ eſt figura rotundum
qꝛ ſcilicet religioſus debet ſe reddere ad
motum obediẽtie promptum. Nam cor
pus rotundum eſt motui maxime aptũ.
ſicut pꝫ in celo quod ideo factũ ẽ ſpheri
cum ⁊ rotunduꝫ vt eſſet aptum reuolui
⁊ moueri. Matth. viii. Dico. huic vade ⁊

Sadit ⁊ alio veni ⁊ venit. Sic debet reli/
gioſus obedire ſuis prelatis. ¶ Tertio q2
ē ſapore dulcoroſum .i. dulcedine plenū.
Sic religioſus debet eſſe dulcis per man/
ſuetam ⁊ benignam conuerſationem: de/
bet enim habere dulcem animū .i. dulcem
linguam ⁊ dulcem vitā vt poſſit de ipſo
laudari deus ⁊ dici. Preueniſti eum in be
nedictiōibus dulcedinis. ¶ Quarto quo/
q3 q2 eſt in effectu virtuoſum. Nā habet
virtutem calculum frangēdi oppilatiōes
ſplenis ⁊ epatis aperiendi diſſoluēdi con
ſumendi. ⁊ ventoſitates expellendi: q2 .ſ.
religioſus debet in ſe frangere calculum
.i. peccati duriciem per contritionē ⁊ op/
pilationes intrinſecas aperire per confeſ
ſionē: impietatis colligationes diſſoluere
per ſatiſfactionē: humorem carnis ⁊ luxu
rie conſumere per abſtinētie ſubtractio/
nem ventoſitates vanitatis expellere per
ſui abiectionem. ¶ Item religioſus debet
differre a ſeculari: ſicut roſa domeſtica a
ſilueſtri. Differunt eniꝫ inter ſe primo in
foliorū multitudine: q2 ſilueſtres roſe hñt
folia pauciora ſed folia ortenſis ſunt mul
ta. Tanq̄ ergo folia roſe ſunt dona ⁊ vir/
tutes anime que plus debent abundare
in religioſo q̄ in ſeculari vel vt folia roſe
ſunt verba ſacre doctrine quibus afflue/
re debet religioſus precipue ille cui com/
petit predicare. ¶ Item differunt in colo
re quia folia ortēſis ſunt omnino rubea
vel omnino alba: ſed ſilueſtris ſunt modico
rubore admixta. In quo ſignificatur q2 re
ligioſis competit omnimoda charitas q̄
ſignificatur in rubedine ⁊ omnimoda pu
ritas que ſignificatur in albedine. Vnde i
vtraq3 debent religioſi ſeculares quoſq3
etiam bonos excedere. ¶ Item differunt
in odore: quia roſe ſilueſtres ſunt minus
odorifere q̄ ortenſes: quia religioſi ma
gis debent q̄ ſeculares exemplis bonorū
operum redolere. ¶ Item differunt in
virtute quia ortenſes ſunt in ſapore quo
dammodo mordicantes ⁊ magne effica/
cie i medicina. Sic religioſorū ⁊ precipue
predicantium ora licet mordeant peccato
rum vicia tamen ſunt eis valde medicina
lia. ¶ Item religioſi debent differre a ſe/
cularibus: ſicut arbores ortenſes a ſilue/
ſtribus: ſilueſtres enim dicuntur que na/
ſcuntur in ſiluis: ortenſes vero que plan/
tantur in ortis: ortenſes etiam excolunt:
ſilueſtres vero ſibi relinquuntur. Vnde
dicit Ariſto. q2 domeſtice ſiue ortenſes ſi
non fuerint culte fiunt vt ſilueſtres: ⁊ cō
uerſo ſilueſtres per debitam culturam fi/
unt vt ortēſes. Et ſicut ipſe dicit arbores
ſilueſtres magis fructificant q̄ ortenſes
propter maiorem humoris abundantiā
parum vnctuoſi. Vnde etiam fructus or/
tenſes ſunt maiores meliores ⁊ dulciores
Dicit enim Ariſto. q2 ſilueſtres conferunt
ortenſibus quando eis ex oppoſito com
plantantur: q2 ſilueſtres ſunt calidiores ⁊
ſicciores: ⁊ ideo excitant calorem ortenſi/
um ⁊ ꝯfortant. ¶ In hominibꝰ ergo quā
ſi ſilueſtres arbores q̄ ſibiipſis .i. proprio
arbitrio relinquuntur ſunt pſone ſecula/
res. Sꝫ quaſi ortēſes que ſub cura ⁊ cul/
tura hoium ſunt plātate ſunt perſone re
ligioſe que ſub cultura obedientie ⁊ cura
⁊ gubernatiōe ſunt poſite prelatorꝫ. Vnde
ſi hmōi ortenſes .i. religioſi non fuerint
culti .i. a ſuis prelati correpti ⁊ a ſuis ex/
ceſſibus refrenati efficiētur vt ſilueſtres
.i. ſeculares. Econtra autem ſilueſtres .i.
ſeculares ⁊ peccatores per culturam pe/
nitentie efficiuntur vt ortenſes .i. religio
ſi ⁊ frequenter meliores q̄ multi ex eis
Yſa. xxiii. Erubeſce ſidon ait mare. Gre
go. Quia ex actione quorundam ſecula
rium confunditur vita religioſorum.
¶ Item ſilueſtres .i. ſeculares q̄uis faci/
ant plures fructus .i. plures elemoſynas
vel plures filios carnales vel plures fru
ctus temporales ſcꝫ per lucrum diuitia/
rum q̄ religioſi pauperes ⁊ continentes
⁊ non corporaliter negotiantes: tamen/
fructus .i. opera ſpiritualia ortēſium id/
eſt religioſorum ſunt maiores .i. maioris
meriti ꝑpter obedientiam ⁊ meliores .i.
melius perfecti propter diligentiam. Cū
eni ſint pauperes ⁊ expediti a curis huꝰ
mundi poſſunt diligentius intēdere opꝫ
bus dei ⁊ ſic ea melius facere. ¶ Itē ſunt

dulciores propter continentiam. Et quã to aliqs plus abſtrahitur a delectatione carnis tanto plus percipit de dulcedine ſpiritus. Animalis eni homo non percipit ea que ſunt ſpiritus dei. j. Corinth. ij. In hoc etiã ꝙ ſilueſtres faciũt plures fructus q̃ ortenſes inſtruimur ꝙ non debemus reſpicere ad operuz multitudinem ſed ad operum bonitatẽ. ¶ Itẽ ſilueſtres .i. ſeculares ſuo calore .i. ſuo tẽporali ſubſidio ꝛ fauore conferunt ortenſibus .i. p̲ſunt ipſis religioſis eis temporalia conferendo, ꝛ qꝛ etiam ipſi religioſi proficiunt ſibi quo ad meritum ipſos ſeculares ad ſpiritualia attrahendo.

¶ Capitulum. lxviij.

Saluti ꝛ perfectiõi ꝓprie debet homo primo intẽdere Deide vtilitati ꝛ ſaluti aliene. Cuius exemplũ apparet in porro: qꝛ in p̄mo anno ſemen ñ ꝓducit ſed in ſecũdo quaſi in primo anno intendat ſolum proprie perfectioni: ſed in ſecundo producendo ſemen videtur quaſi intendere alioꝝ propagationi. Similiter predicator primo debet intendere ſibi per p̲fectum vite: deinde vtilitati aliorum per ſemina doctrine. Vnde Apoſtolus. p̄mo. Thimo. iiij. Attende tibi ꝛ doctrine. In cuius rei exemplũ etiã Helias dixit mulieri vidue. iij. Reg. xvij. Vade ꝛ fac mihi p̄mũ ſubcineritiũ panẽ ꝛ filio tuo deide tibi qꝛ. ſ. charitas hominis incipere debꝫ a ſeipſo. Vnde ꝛ iſte ordo etiam in ſemine elemoſyne eſt ſeruandus Augu. in Enchiri. Qui vult ordinate elemoſynaꝫ dare a ſeipſo incipere debet ꝛ eam primo ſibi dare: eſt enim elemoſyna opus miſericordie veriſſimeqꝫ dictum eſt. Miſerere anime tue placens deo. Ideo etiam ordo in correctione ſeruãdus eſt. ſ. vt qui vult corrigere aliũ prius corrigat ſeipſum qꝛ vt dicit Gre. in. vj. Mor. Mũdus eſſe dꝫ a vicijs ꝓprijs qui curat aliena corrige reꝗ quo tãto perſpicatius in alijs fugiẽda videat quãto hec ipſe per ſcientiã ꝛ vitaꝫ veri⁹ declinat. Quia nequaꝗ̃ pure in mẽbris maculam cõſiderat oculus quẽ puluis grauat. ꝛ ſuperiectas ſordes tergere nõ valent manus q̃ lutũ tenent. Et ſimiliter Iſido. dicit in libro de ſũmo bono. ꝙ non debet vicia aliena corrige qui adhuc vicioꝝ ꝯtagiõibus fuerit inuolutus. Improbũ eni eſt arguere q̇cq̃ꝫ in alio qḋ adhuc reprehendit in ſeipſo.

¶ Capitulum. lxix.

Sanguis chriſti aſſimilatur opobalſmo ideſt liquori balſami. Primo rõne originis. Sciendũ eni ꝙ proprie arbor tota dicitur balſamũ: lignum vero carpobalſamum. ſemen autem ꝛ ſuccus opobalſamum ex eo ꝙ ferreis vngulis cortex ligni percutitur ꝛ per corticis vulnera quaſi per cauernas egreditur. Quod totum chriſto competit rõne ſue paſſionis cuius liquor. i. ſanguis per cauernas corticis. i. per vulnera corporis ferreis clauis impreſſa effluxit. Berñ. in quodã ſermone. Scio ꝙ merita mea mihi non ſufficiũt ꝛ qḋ mihi deeſt audacter vſurpo ex viſceribus chriſti q̃ miſericordia effluũt nec deſunt foramina per que defluãt. Patet eni archanũ cordis p̲ foramina corporis patẽt viſcera miſericordie dei noſtri in quibus viſitauit nos oriens ex alto. ¶ Item Berñ. Ex cõſideratione remedij periculi mei quantitatem cognoſco fili⁹ dei iubetur occidi vt p̲cioſo ſanguinis illius balſamo meis medeatur vulneribus. ¶ Secũdo rõne ponderis. Nam balſamũ in aqua poſituꝫ morfundũ petit. ſi veꝝ ꝛ nõ ſophiſticatũ fuerit. Similiter ſanguis chriſti ꝛ gl'ioſa eius paſſio poſita per meditationẽ in aqua tribulatiõis noſtre mox fundũ petit qꝛ grauiorẽ ſe omnibus tribulatõibus noſtris oſtẽdit. Et ſic tribulatiões noſtras grauitate ſui põderis leues ꝛ tollerabiles reddit Greg. Si paſſio chriſti ad memoriam reuocetur nihil eſt adeo duruꝫ quod nõ equo animo tolleret. Vnde Apoſtolus Hebreo. xij. Recogitate eum q̇ talem ſuſtinuit aduerſus ſemetipſum a peccatori

bus cõtradictionẽ vt non fatigemini ani
mis veſtris deficiẽtes. ¶ Tertio ratione
inciſionis. Naʒ in balſamo ſola exterior
cortex inciditur. Lignuʒ auteʒ nullo mo
do tangitur ferro. Sic etiã in chriſto ſo
la caro inciſa eſt ⁊ leſa ligno diuinitatis
nullam paſſionem vel leſionem ſenten-
tie vel ſuſcipiente. Nota etiã ꝙ tempore
eſtiuo cũ cultello oſſeo rami ipſius balſa
mi leniter inciduntur ne lignum interi⁹
ledatur. ⁊ ſub cortice inciſo vitree ampul
le ponuntur in quibus gutte ſtillãtes col
liguntur. Iſte ampulle vitree ſunt men-
tes pure ⁊ humiles: ſcilicet vacue per hu
militatem. ⁊ etiam vitree per puritatem
que recolligunt rememorando ⁊ compa
tiendo guttas ſanguinis chriſti ⁊ penas
corporis eius. ¶ Quarto ratione odoris
qꝛ ſm Plinium omnibus odoribus pre
fertur balſamum. Balſamum eniʒ illud
eſt optimum quod eſt odoriferum. põde
roſiſſimum: ſemine maximum mordens
guſtum atqꝫ in ore feruidum ⁊ colore ru
fum. Licet enim arbor balſami ſiue eius
frutex que nunꝙ creſcat vltra altitudinẽ
duorum cubitoruʒ ſit viti ſimilis ⁊ in fo
lijs ſit ſimilis rute: ſed albioribus ſemper
manentibus tamen liquor rufus eſt. Om
nia autẽ predicta habet ſanguis ſiue chri
ſti paſſio. Eſt enim odoriferus per attra-
ctionis ſuauitatem. Vnde chriſtus dixit
Ego ſi exaltatus fuero a terra omnia tra
ham ad me ipſum. ¶ Item ponderoſiſſi
mus. i. grauiſſimus per doloris imenſita
tem. Thren. j. Attendite ſi eſt dolor ſimi
lis ſicut dolor meus. ¶ Item eſt ſemine
maximus per propagationis fecundita-
teʒ: qꝛ multi filij dei ex ſanguine chriſti tã
ꝙ fruges ex quodam ſemine in terram
ſparſo ꝓgeniti ſũt. Vnde xp̃s aſſimilauit
ſe grano frumenti in terrã cadenti ⁊ mo
rienti qđ multum fructũ affert. Joh xij.
¶ Item debet mordere guſtũ anime per
dolorẽ compaſſionis ⁊ debet feruere in
ore per verbũ predicationis. ſ. vt frequẽ
ter chriſti paſſio predicetur Apoſtolus j.
Corin. j. Nos predicamus xp̃m crucifi-
xum ⁊c. Eſt eniʒ ſanguis xp̃i colore rufus
qꝛ charitatis ardore ⁊ cruciat⁹ dolore ve
hementer excoctus. ⁊ eſt valde mirabile
ꝙ balſamũ ꝗuis ſit rufum tñ veſtem mũ
dam non polluit vt dicit. Iſid. Sed lon-
ge amplius eſt mirabile. ꝙ ſanguis xp̃i ru
beus nõ ſolum non polluit: imo etiã im
mũdos abluit. Apoc. i. dilexit nos ⁊ lauit
nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo.
¶ Quinto ſanguis xp̃i aſſimilatꝰ balſamo
⁊ hoc ratione valoris. valet enim balſa-
mum ad multa: Nam fetũ mortuũ edu
cit. ⁊ hoc ſignificat qꝛ ſanguis ſeu paſſio
xp̃i mediante penitẽtia peccatũ mortale
de cõſcientia extrahit. Nam penitentia ⁊
cetera ſacramẽta in virtute paſſionis xp̃i
operãtur. Itẽ balſamũ mortua corpora
incorrupta cuſtodit. qꝛ quãtũ diſſoluit tã
tum ꝯſumit. Similiter exemplũ paſſiõis
xp̃i carnem quidẽ. i. carnalia vicia mortifi
cat. ſed mortificatos carne a peccatoꝝ cor
ruptione ꝯſeruat. Nam qui xp̃i ſunt car
nem ſuam crucifixerũt cum vicijs ⁊ ꝯcu-
piſcẽtijs. vt dicit Apl̃s ad. Gal. v. Item
balſamũ morſibus venenoſis occurrit. qꝛ
paſſio ⁊ crux xp̃i valde tẽtationib⁹ demo
num obſiſtit. Et ideo figurata fuit in ſer-
pente eneo cuius aſpectus a morſib⁹ ſer
pentum liberat. Nume. xxj.

¶ Capitulum. lxx.

SAncti viri aſſimilãtur flo
ribus. De quibus dicitur.
Cãtico. ij. Flores apparue
runt in terra noſtra ideſt
in eccleſia vel in carne hu
mana. Sunt enim ad mo-
dum florũ multi odoris in exemplis qui
bus alios attrahunt. Apl̃us. ij. Corin. ij.
Chriſti bonus odor ſumus. Cantico. ij.
Vinee florentes odorẽ dederũt ⁊ vox ⁊c.
¶ Item ſunt dulcis saporis in verbis q-
bus audientium mentes reficiunt. pſal.
Quaʒ dulcia faucibus meis eloqa tua ſu
per mel ori meo Prouer. xvj. Dulcia elo
qa maiora reperiet. ¶ Itẽ pulchri colo-
ris. i. gratioſi aſpectus in moribus ſuis ⁊
honeſtis ⁊ modeſtis. quibus intuentium
oculos alliciunt ſicut dicitur de Beato
Stephano Actuum. vj. ꝙ intuentes in

cum omnes qui ſedebant in concilio vi-
derūt faciē eius tanꝙ faciē angeli. ¶ Itē
ſunt ſicut flores maxime vtutis.ſ.in mira
culis ꝛ ſignis que ſupra naturam oſtēdūt
ſicut xp̄s dixit. Signa aūt eos q credide-
rint hec ſequētur. In noīe meo demonia
eijciēt. ¶ Itē flores campos ſiluas ꝛ or-
tos ſua pulchritudine exornant ꝛ veſti-
unt. Nam in campis lilia ꝛ in ortis roſe.
ꝛ in ſiluis viole inueniri ꝯſueuerunt. Tā
ꝙ ergo lilia agri ſunt virgines q̄ in agro
corporis ſui virginitatis candorē ꝛ odo
rem deo exhibuerūt. tanꝙ vero roſe ru-
bentes fuerunt ſancti martyres quoꝝ vi
ta fuit velut ortꝰ ſpina ſepe hoc eſt mul-
titudine penarū ꝛ ſuppliciorū xp̄i amore
circūdatus in quibus velut roſe albeſcē-
tes puritatē intuerūt ꝛ velut roſe rubee
ſanguine ſuo purpureo rutilarunt. Sed
tanꝙ viole ſiluarum fuerunt cōfeſſores
quoꝝ plurimi in ſiluis ſeu heremis deū
contēplantes latuerunt: ꝛ oēs velut vio
le odore bone vite redoluerunt: ꝛ p̄ men
tis humilitatē precipuam inclinata ſem-
per capita deo tenuerunt ſicut viola cir-
ca florē aliquantulū incuruatur. ¶ Itē
ſancti viri aſſimilanꝭ gariofolis. quoꝝ
illi ſunt electi qui hn̄t nigrum colorem.
acutū saporem ſuauē odorem. ꝛ qui ma-
nu compreſſi emittūt aliquē humorem.
Sic viri ſancti ꝛ perfecti ſunt colore ni-
gri per apparentie deſpectionem. ſapore
acuti per ſapiētie ꝯtēplationē. odorē ſua
ues per gratie vel gratam ꝯuerſationē.
cōplexione humidi p̄ lachrymaꝝ emiſſio
nem. Nam cōpreſſi iniurijs plus iuuant
ſe lachrymis ꝙ vindictis. Vn̄ Ambro. de
ſe dicebat aduerſus milites gothos. Ar-
ma mea lachrymę mee fuerunt. ¶ Item
gariofoli cerebrū ꝛ vtutē animalem con
fortant: qd̄ faciunt ſancti ſuis ꝯſilijs. cor-
dis pauorē releuant ſuis exēplis ꝛ virtu
tem nature deficientis in p̄rimis adiuuāt
ſuis elemoſynis vel bn̄ficijs. ¶ Itē ſancti
viri aſſimilantur palmitibus. Primo rō-
ne nutritionis. q2 palmites a vite nutri-
mentum ſuſcipiunt. Et ideo tā diu viuūt
ꝛ fructificant ꝙdiu viti permanēt vniti.

Nam nutrimentum qd̄ a vite ſuſcipiunt
ſolum ꝙtū neceſſe eſt retinent. qd̄ vo ſup
fluit in materiam germinis. frōdis. floris
ꝛ fructus trāſmittunt. Vn̄ palmites a vite
ſeparati non fructus faciunt ſed areſcūt.
Sic ſimili etiā modo ſancti viri ꝙdiu per
grām vel charitatē viti xp̄o q dixit Jo.
xiiij. Ego ſum vitis vera: ſunt vniti viuūt
ꝛ ſpūales fructus faciūt. ſed ab eo p̄ pecca
tuꝫ ſeparati nō faciūt fructus vite.ſ. opa
vite eterne digna. Et ideo dixit ipſe xp̄us
Jo. xv. Ego ſum vitis vos palmites. ꝛ ſi
cut palmes non pōt ferre fructū niſi māſe
ſerit in vite ſic nec vos niſi in me māſeri
tis. ¶ Scd̄o ſancti viri aſſimilātur palmi
tibꝰ ꝛ hoc rōne inſertionis quia ſurculus
vnius palmitis ſiue vitis iſeritur in alio
palmite ſiue vite. ꝛ fructificat i eo. Vn̄ do
cētur homines ex eadē vite facere vuas
diuerſi coloris. q2 ſi dū vitis inſeritur vi
ti ſiat inſertio in tribꝰ ramis ꝓcedentibꝰ
ab vno ramo ipſiꝰ vitis. ꝛ cuꝫ vno ſurcu
lo iſertōis colorē rubeū appoſueris. ꝛ cū
alio blaueū ꝛ cū tertio colorē croceū vel
etiā aliū. ſinguli palmites ex p̄dictꝭ ramis
ꝓcedētes tales vuas facient q̄les appoſi
ti ſunt colores. Et ſimiliter etiā poſſet fie
ri in alijs p̄latis ſuo modo. Sicut autē
palmites vel rami vitis inuiceꝫ incorpo
rantur per inſertioneꝫ. ita fideles xp̄i de
bent inuiceꝫ vniri ꝛ incorporari per cha
ritatis dilectioneꝫ. Et tunc vnuſquiſqꝫ fa
ciet vuas diuerſoꝝ coloꝝ. q2.ſ. participa
bit merita ſingulorū. p̄s. Particeps ego
ſum oīuꝫ timētiū te ꝛ cuſtodiētiū māda-
ta tua. ¶ Tertio ſancti viri aſſimilanꝭ pal
mitibus rōne ꝓtectionis q2 palmites pā
pinis veſtiūtur. quorū ſubſidio ab ardo
re ꝛ frigiditate defenduntur. Ubi pampini
ſunt virtutes que nos defendūt ꝛ a calo
re ꝓſperitatis ꝛ a frigore aduerſitatꝭ. Nā
in ꝓſperitate ardet luxuria ꝛ gula. In ad
uerſitate vo frigeſcit inuidia ꝛ accidia. Sꝫ
a luxuria protegit pampinꝰ ꝯtinētie. a gu
la pāpinꝰ abſtinētie. ab inuidia pampinus
charitatis. ab accidia pāpinꝰ ſpei q2 ſpes
p̄mij multū ſolicitat ꝛ cōfortat. Sed nota
ꝙ quilibet pāpinꝰ vt dicit Ambro. eſt alicu

bi interciſus vt ſolis calorem ad maturi
tatem fructus admittat. Et ſimiliter que
libet virtus ad hoc vt eius fructus ſit cō
pletus.i.vt faciat meritorium op⁹ opor
tet ꝙ admittat calorem ſolis.i. amorem
charitatis ſine qua nullū opus eſſet me-
ritoriū ⁊ nulla virtus perfecta. ¶ Quar
to ſancti viri aſſimilantur palmitibus ra
tione colligationis. Nam palmites vitis
quedam de ſe vincula emittunt quorū
adminiculo turbinibus ventiſq; reſiſtunt.
⁊ ſuos fructus melius ſuſtinere poſſunt
Multum enim a principio ſunt graciles
illi. Et ideo huiuſmodi retinaculis indi-
gent quouſq; fiāt ſolis beneficio fortio-
res. Similiter etiam illi qui ſunt imbecil
liores ⁊ imperitiores vel minores in via
dei debent ſe maioribus atq; peritiorib⁹
quibuſdam obedientie vel familiaritatis
⁊ diſcipline vinculis obligare ⁊ coniunge
re vt ſuſtententur ab eis. ⁊ eorum exem-
plo conſilio ⁊ auxilio protegentur a tur
binibus tribulationū ⁊ ventis tētationū
quouſq; diuine grē beneficio ipſi effician
tur perfecti. ¶ Quinto ſancti viri aſſimi-
lantur palmitibus ratione putationis vi
delicet qꝛ palmites ſingulis annis volūt
putari. ⁊ magis fructificant ⁊ ſi diu puta-
ti non fuerint degenerāt ⁊ in labruſce ſpe
ciem ſe cōmutant. Et ſimiliter homines
qui volunt proficere ⁊ in meritis. dilata-
ri nec degenerare a iuſtis ne efficiant̄ pec
catores. debent cogitatus ⁊ actus ſuos ſe
pe cum gladio lingue per confeſſionē pu
tare ⁊ ꝓnunciare ſed ſaltem ſemel ſingu-
lis ānis tenetur homo cōfiteri ex prece-
pto eccleſie ⁊ debet putare vineam cōſcīē
tie ſiue vite ſue Joh. xv. Omnem palmi-
tem qui fert fructū purgabit eum vt fru
ctum plus afferat. ¶ Item ſancti viri ſūt
ſimiles lignis thinis. ¶ Primo qꝛ talia
ligna ſunt ſpinoſa. ⁊ albe ſpine ſimillima.
Similiter etiam viri ſunt in hac vita ſpi
noſi. i. compunctionibus ⁊ afflictionibus
pleni. cū ſpinis tñ. i. afflictiōibus carnis
hñt albedinē innocētie ⁊ puritatꝭ mētis
¶ Scḋo ſancti viri aſſimilātur lignis thi
nis. qꝛ ligna thina ſūt imputribilia qꝛ vt
quidam dicūt nec in igne comburuntur
nec in aq̄ reſoluūtur. Sic ſancti viri ſunt
ꝑ cōſtantiam ſolidi. ꝙ nec igne aduerſitatꝭ
vruntur. nec aqua voluptatis reſoluunt̄
ꝑs. Trāſiuimus ꝑ ignē ⁊ aquā. ¶ Tertio
ſancti viri ſūt ſimiles lignis thinis. Quia
talia ligna ſunt ſpecularia. ſunt eñi valde
fulgētia ⁊ ad modū ſpeculi polita ſiue ad
modū vnguis. Vñ i eis reſultāt imagies
ſicut in vngue. Similiter ſcti hñt ſe ꝑ mo
dū ſpeculi. In quoꝝ vita velut in quodā
ſpeculo qlibet ꝯſpicere pōt vitā ſuā. vł ꝙ
ſit feda ſi ab ea diſſentiat. vł ꝙ ſit pulchra
ſi in ea ꝯueniat. Ex his autē verus ſalo
mon xp̄s fecit in domo eccłie gradus. qꝛ
ex eoꝝ exēplis ꝯſpicim⁹ q̄liter ad vitam
eternā ſcādere debeam⁹. Fecit etiā ex his
fultra. i. ſedilia. qꝛ ex eoꝝ quoq; v̓tutib⁹
colligere poſſum⁹ q̄les nos eē opꝫ. vt in
nobis velut in ſuis ſcpibus reſideat de⁹.

¶ Capitulum. lxxi.

Sapientia aſſimilat̄ amo-
mo. de quo ſit mentio.
Apoc. xviij. Cinamomū
⁊ amomum ⁊ odoramen
torū ⁊c̄. Amomū eſt her
ba naſcens in ſyria. cui ſa
pientia aſſimilatur. ¶ Primo ꝓpter odo
rum varietatem. Eſt enim herba odori-
fera habens odorem ſicut cinamomum.
Item eſt colore ſubrufa habens folia cō-
iuncta. ⁊ ſemina copioſa. ⁊ albū florē vt
viola ſicut dicit Diaſco. Similiter ſapiē-
tia eſt odorifera qꝛ generat hōeſtatē. ⁊ co
lore ſubrufa. qꝛ iflāmat charitatem. ⁊ ha
bet folia ideſt verba coniuncta inq̄tum
ſuadet vnitatē. ⁊ in ſemine copioſa per
verboꝝ affabilitatē vł afflubilitatē. Nā
ſemē eſt verbum dei quo ſapiens affluit.
Itē hꝫ florē album ꝑ contēplationis pu
ritatē. qꝛ q̄ſi albi flores ſunt pure medita
tiones. ¶ Scḋo ſapiētia aſſimilatur amo
mo ꝓpter ꝓprietatū eligibilitatē. qꝛ illḋ
amomū eſt eligēdū qḋ eſt recens longum
albū ſemine plenū ſuꝑ virgas purpureas
expāſſū. maxie odoriferū ⁊ pōderoſū. Vñ
ꝓpter omnes iſtas ꝯditiōes doctrina ſa
piētie. i. ſacre ſcripture ē inter doctrinas

maxime eligenda. Ná ipſa eſt ſemper recens pp expoſitionũ nouitatẽ: ipſa longiſſima per tẽporis diuturnitatẽ. Ipſa enim cepit tradi vt dicit Aug. ab exordio generis humani ⁊ durabit vſqȝ ad finẽ. Et iõ ipſa de ſe dicit Eccli. xxiiij. Ab initio ⁊ añ ſecula creata ſuȝ ⁊ vſqȝ ad futurũ non deſinã. Itẽ ipſa eſt alba pp ſermonis puritatem. in qua nulla includitur obumbratio vel pmixtio falſitatis: ſemĩe plena pp verboꝝ fecunditatẽ. Ná verba dei que in ipſa continent quaſi qdá ſemina ſunt qbus filij ſpũales in fide xpi generãtur. Jaco. i. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis ꝛc. Itẽ eſt ſup virgas purpureas ideſt ſuper mentes doctoꝝ ⁊ martyꝝ expãſa. Ipſi. n. fuerunt virge pp tranſgreſſoꝝ correptionem. pp errantiũ directionẽ ꝑpter debiliũ ſuſtentationẽ. Fuerunt etiaȝ purpurei p amoris inflãmationẽ. per ſanguinis effuſionẽ vel pp regiminis plationem. Ná purpureus qdẽ color eſt regalis color. Iteȝ odorifera pp honeſtatem. Honeſtas eniȝ aſſimilatur odori ꝑpter attractioneȝ. qr honeſtũ eſt qđ ſua virtute nos trahit vt dicit Tullius. De ſapientia dicit Sapieñ. vij. Venerunt mihi omnia bona pariter cũ illa. ⁊ innumerabilis honeſtas p manus illius. Itẽ ipſa eſt ponderoſa p ſniarum grauitatẽ Iſa. xxxiij. Verba legiſ ponderans. ❡ Tertio pp virtutis multiplicitatẽ. Habet. n. amomũ multas virtutes videlicet ſcorpionũ ictibus reſiſtendi. oculos fouendi. ⁊ dolorẽ inteſtinoꝝ ſedãdi. Sic ſapientia ictibus ſcorpionũ. i. deceptionibus obuiat hereticoꝝ. oculos mentis illuminando confortat. ⁊ in doloribꝰ conſolat ⁊ letificat. ❡ Item ſapientia aſſimilatur buxo. Primo pp ſubſtãtie ſoliditatẽ. Eſt. n. arbor hec ſolide ſubſtãtie ⁊ cõpacte. ⁊ humiditatis viſcoſe. pp quod lignũ eſt põderoſum. ⁊ in aquá miſſũ mox petit fundũ. qr poros apertos non hȝ in qbus ſubintret aer pp hoc ſup aquá natare non põt. Silr ſapientia vera ⁊ ſpũalis reddit hominem ſolidum. i. patienteȝ in aduerſis. ⁊ cõpactũ. i. conſtantẽ in periculis. ⁊ humidũ ideſt abundãtẽ in lachrymis. Nam cor ſapiẽtis vbi triſtitia Eccle. vij. Item viſcoſum in amicitijs. Nam viſcus illud qđ ei adheret non tm̃ capit ſed ⁊ tenet. Quia ſcȝ hõ ſapiens tenax. i. firmꝰ eſt in amicicia quam accipit. Itẽ facit ponderoſum in ṽbis Eccli. xxi. Verba ſapientũ ſtatera põderabunt. ❡ Itẽ ꝓfundũ in ſcripturis. Ná petere aq̃ fundũ eſt penetrare ꝓfunditateȝ ſcripture ſm illud Job xxviij. Profunda fluuioꝝ ſcrutatus eſt ⁊ abſcondita produxit in lucem. ❡ Secundo pp materie lenitatem. Naȝ tabula buxea propter lenitatẽ materie optime politur ⁊ tergitur. Et illud vere competit ſapienti habere mentem politam ⁊ terſam ab omni vicio ⁊ macula. Unde Grego. nazanzenus dicit. q' prima ſapientia eſt vita laudabilis. ⁊ ápud deuȝ pura mens p quã puri puro iungũtur ⁊ ſancti ſancto ſociãt. ❡ Tertio pp viroris ꝯtinuitatem. qr buxus habet folia ſemper virentia ⁊ dicitur hec buxus arbor ⁊ hoc buxum pro ligno. Vñ quidá dixit. Hec buxus creſcit hoc buxũ creſcere neſcit. Folia igitur eius nõ de leui cauſa cadunt ſed dum vnum cadit alterum creſcit. Et ideo buxus ſemper virens eſt. ⁊ qr color viridis eſt maxime gratus oculis. q' buxus habet folia ſemper virentia ſignificat q' homo ſapiens ſemp habet ṽba grata ⁊ amabilia. Eccli. xx. Sapiens in ṽbis amabilẽ ſe facit. ❡ Itẽ ſapiens aſſimilat radici. Nam radix licet ſit viſu hiſpida tñ eſt mollis in ſubſtantia. Sic ſapiens q̃uis exterius oſtendat ſe hiſpidũ ⁊ rigidũ. tamen corde eſt benignus ⁊ mollis Sapi. i. Benignus eniȝ eſt ſpiritus ſapientie. Item radix eſt poroſa: pori auteȝ ſunt ſubtiliſſima corporis foramina ſiue vie. Unde in hoc ſignat multas ⁊ ſubtiles vias quibus ſapiens in bonis agendis vel malis amouendis ſeu ĩpediẽdis abundat. Item q' incedit tortuoſe nunc exit verſus latus vnum nunc in latus oppoſitum. Quod etiam ſapiens facit ſiue in iudicio dum merita perſonarum ſeu partium diſcutit vel in ſe ipſo dum vtrunqȝ oppoſitum attendit. Nam in die bonorum non immemor eſt malorum ⁊ econ-

nerſo.⁊ ſic vtrunqʒ latus ad modum rei
tortuoſe vnum tenendo ⁊ aliud conſide-
rādo occupat ⁊ tangit. ¶ Itē ſapiens ve-
rus aſſimilatur hebeno.qđ eſt lignū ethi
opicum colore nigrū.tactu lene ⁊ planū.
durū ⁊ ponderoſum. ¶ Unde propter cō
pactionē poroꝝ in aqua poſitū mox fun
dū petit vt dicit Phs in libro de vegeta-
bilibus ⁊ plantis ⁊ tñ ſi igni appoſitū fue
rit ipſuʒ rapit ⁊ ſuauem de ſe odorē ⁊ fu-
muʒ emittit.Similiter hō vere ⁊ ſm deū
ſapiens eſt coloris nigri.i.apparentia de-
ſpectus per humilitatem.Non enim hō
ſapiens eſt ſui oſtētatiuus.Unde Grego.
nazanzenꝰ dixit.Hoc ipſum philoſopha
tus ſum ne philoſophari viderer.ſciens
ꝙ velli videri ſapienteʒ h̄ eſt omnino nō
eſſe ſapientem. ¶ Iteʒ eſt tactu planus.i.
manſuetus per ꝯuerſationis lenitatē. du
rus per iuſticie ſeueritatem.pōderoſus ꝑ
prudētie maturitatē.Fūdi aque.i.ſcriptu
re vel ſapiētie vt ita dicam eſt petitiuꝰ ꝑ
intelligentie profunditatem. Igne inflam
mabilis per charitatis feruiditateʒ boni
odoris emiſſiuꝰ per boni exempli ſuaui-
tatem Apoſtolus.ij.Corin.ij.Chriſti bo-
nus odor ſumus.

¶ Capitulum.lxxij.

Scientia humana aſſimilat̄
illi herbe que dicitur fumꝰ
terre. Quod patet primo
ipſius generatione. propte
rea enim ſic dicitur quia eſt
generata ex quadam fumo
ſitate groſſa reſoluta a terra.quaſi autem
fumoſitas a terra reſoluta ē ſenſitiua cog
nitio per abſtractionē a materia.⁊ ex hac
fumoſitate generatur hec herba ſcilicʒ ex
ſenſitiua cognitione ſcientia intellectiua
Unñ Phs dicit ꝙ ois nr̄a cognitio oritur
a ſenſu.Nihil enim ſm eum eſt in intel-
lectu qđ prius non fuerit in ſenſu. lʒ alio
modo ſit in ſenſu ⁊ alio modo in intelle-
ctu. ¶ Scđo patet ex comparatione qꝛ h̄
herba eſt tanto melior quanto viridior.
Unñ dum ſiccatur nullius valoris efficitur
Sic eſt in ſcientijs nā herba quanto eſt vi
ridior tanto magis delectat aſpectuʒ. vñ
illa ſcientia eſt vt herba viridior que ma-
gis delectat intellectum : talis ſcientia eſt
ceteris melior.ſicut ſcientia diuina vt phi
loſophus dicit in libro de partibus aiali
um ꝙ licet de diuinis poſſumus minus
ſcire q̄ꝫ de alijs rebus tamen illud modi-
cum delectabilius eſt q̄ꝫ omnium aliorū
cognitio que apud nos ſunt. Iteʒ herba
eſt tanto viridior quanto humoroſior. ⁊
illa ſcientia eſt viridior que eſt humoroſi
or.i.affectuoſior.In quo omnes alias ſci
entias excedit ſcientia theologica.qꝛ ma-
xime eſt affectiua.i.ad amorem ⁊ affectuʒ
boni inflāmatiua Hiere.xxiij.Nō ne ver-
ba mea quaſi ignis. ¶ Tertio patʒ ex pur
gatione.qꝛ hec herba purgat melancoliā
Eſt enim calida in primo gradu.Sic ſcien
tie ſtudium releuat triſtitie tedium ⁊ me-
lancoliam.i.accidiam fugat. ſed precipue
hoc facit ſcriptura que maxime in triſti-
tijs conſolatur.Unñ.i.Mach.xij.Habētes
ſolatio libros ſanctos. ¶ Quarto patʒ ex
inflatōe qꝛ h̄ herba eſt inflatiua ⁊ ventoſi
tatis generatiua.vnde cum aniſo vel feni
culo eſt miſcenda.Sic ſcientia eſt occaſio
inflationis ſuperbie dicente Apoſtolo.
Scientia inflat ⁊ ventoſitatis vaneglorie
niſi cum aniſo vel feniculo.i.dei timore
ventum vanitatis expellente miſceatur.
Unde.Grego.nazanzenus dicit ꝙ ſciētie
deſiderium ⁊ inquiſitio queſtionum niſi
timor dei preceſſerit effrenatos animos
in preceps ducit.

¶ Capitulum.lxxiij.

Scriptura ſacra nu-
trit nos i vbis ⁊ edi
ficat in exēplis ⁊ pu
rificat in memorijs.
Unñ ipſa aſſimilat̄ fa
go.cuius glādes ſūt
exterius triāgule.le-
ni cortici iclaſe.⁊ ſūt
dulces ⁊ nutribiles.Unñ de eis hoies anti-
qtus viuebant.Sic ſacre ſcripture verba
ſunt triangularia in quantū inſtruūt nos
de fide beatiſſime trinitatis. Uel in quan-
tum nos de tribus virtutibus theologi-
cis informant. Uel qꝛ continent ſub ſra

triplicem ſenſum myſticũ .ſ. anagogicuꝫ allegoꝛicum ⁊ tropologicum ſiue moꝛalem. Et ſunt ſpũales ſacre ſcripture intelligentie ſub leni coꝛtice.i.ſub facili littera intercluſe. ⁊ ſunt dulces valde ſm illud Pſ. Quam dulcia faucib⁹ meis eloquia tua ſuper mel oꝛi meo. Et ſunt ſpũs nutritiue.i.ſpũalis vite cõſeruatiue Math. iiij. Nõ in ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo qđ procedit ab oꝛe dei. Vñ Moyſes in monte quadraginta diebus cum iſto ſolo cibo ꝑmanſit.ſ. allocutiõis diuine ſine aliquo coꝛpoꝛali cibo.⁊ ſimiliter alij antiqui patres hoc cibo ſpũali aliti ſunt. ¶ Itē fagus eſt arboꝛ edificijs ⁊ aſſeribus valde apta. Sic ex ſacra ſcriptura trahuntur aſſeres.ſ. ſanctoꝛuꝫ patrum exempla.ex quibus conſtruuntur ſpũalium virtutũ optima edificia. ¶ Itē fagus eſt arboꝛ cuius ſubſtantia pura a vermibus non coꝛroſa eſt arti vitree valde neceſſaria.qꝛ ex eius cineribus cũ alijs adiunctis vitrum maxime fit. Cinis autē fagi eſt memoꝛia moꝛtis ad quam nos ſacra ſcriptura inducit.⁊ ex hoc fit vitrum puritatis. Et huiuſmodi memoꝛia hominem a peccatoꝛum ſoꝛdibus pꝛeſeruat ſm illud Eccli.vij. Memoꝛare nouiſſima tua ⁊ in eternuꝫ non peccabis. ¶ Itē ſacre ſcripture doctrina aſſimilatur nuci Quia fructus nucis vt dicit Iſid. tãtam vim habet vt miſſus iter fungos ⁊ cibos venenoſos quicquid in eis eſt virulentũ effundat rapiat ⁊ extiguat. Sic ſacra ſcriptura qcqd eſt virulentũ vl̃ noxiũ in humanis diſciplinis ſiue ſcientijs coꝛrigit ⁊ cõdēnat. Vnde de ipſa ſacra ſcriptura dicit Auguſti. ſecũdo libꝛo đ doctrina chriſtiana.ꝙ qcqd hõ didicerit ſi noxium eſt ibi dãnat̃ ſi vtile ibi inuenit̃. ¶ Iteꝫ ſcriptura aſſimilat̃ auellane. ¶ Pꝛimo rõne cõitatis.qꝛ ſicut dicit Iſid.ex eo ꝙ in publico loco ꝗſi in ſilua oꝛitur ⁊ ab omnib⁹ euelit̃ ideo auellana vocat̃. Sic̃ ſacra ſcriptura ita publice ⁊ cõiter docet̃ vt ab omnibus participari ⁊ haberi poſſit. Vnde pꝛecipu⁹ eius auctoꝛ ⁊ doctoꝛ xps diſcipulis ſuis ꝓcepit. Pꝛedicate euangelium omi creature Math.xvj. ¶ Scđo rõne difficultatꝭ ⁊ etiã vtilitatis. Quia auellane ſunt quidē ad digerendũ dure. ſed ſi ſũt bene digeſte multũ ſunt nutritiue. Similiter ſententie myſtice ſacre ſcripture licꝫ ſint ad digerendũ dure.i.difficiles.tamen bene intellecte vel expoſite ſunt ſpiritus mirabiliter nutritiue. ꝓpter quod dixit dñs Math.iiij. vt ſupꝛa allegatum eſt ꝙ non in ſolo pane viuit homo ⁊c̃. ¶ Tertio rõne obſeruabilitatꝭ.qꝛ auellane ſi cũ exterioꝛi pellicula fuerint manducate ſũt nociue.qꝛ multe inflationis ſunt generatiue.⁊ ideo ſunt a pellicula ſpoliãde. ſic q̃daꝫ ſunt in ſacra ſcriptura q̃ ſm exterioꝛem pelliculam.i.ſꝫ litterã fuerint obſeruata non pꝛodeſſent obſeruantibus ſed plurimũ nocerent. ſicut cerimonialia ⁊ figuralia veteris legis que nõ licet ad litteram obſeruare.qꝛ iam coꝝ veritas quaꝫ figurabãt ipleta eſt ꝑ xpm. Vñ ⁊ Aplꝯ dicit. Obſeruãde ſunt nõ lr̃a ſꝫ ſpũ.qꝛ littera occidit: ſpiritus aũt viuificat.⁊ ideo detrahenda ⁊ abijcienda eſt ab hmõi exterioꝛ pellicula.i.ſenſus littere exterioꝛ ⁊ accipiendus eſt ſenſus myſticus interioꝛ.

¶ Capitulum. lxxiiij.

Societas ſctõꝝ viroꝝ multum qñqꝫ ꝓdeſt hominũ pctõꝛi. Cuius exēplũ apparet in oleaſtro q ē ſiluestris olea ſic dcã.eo ꝙ olee ſit ſimillima.lꝫ eius folia magis lata: ⁊ ē arboꝛ iculta ſterilis ⁊ amara. Sed ſi ramus eius oliue inſertus fuerit vim mutat radicis ⁊ in ꝓpꝛiã ſuã conuertit q̃litatem. Quaſi auteꝫ oleaſter homo peccatoꝛ eſt q lꝫ in natura ſiue in hypocriſis figura ſit ſilis viro iuſto. non tñ in vita vel aia.qꝛ eſt incultus ꝑ verã penitentiaꝫ ⁊ ſterilis ad opa meritoꝛia ⁊ amarus in ꝯſcia. Si tñ inſeratur oliue.i.ſi ſancto viro ſocietur mutabit̃ vis radicis.i. affectus coꝛdis.⁊ conuertet̃ verbis ⁊ exē plis illius ⁊ trahet̃ ad vitã ꝯſimilē. Apoſtolus Ro.xi. Tu aũt cũ oleaſter eſſes inſertus es in illis ⁊c̃. Seneca in epl̃a. Nulla res magis aios inducit honeſtoꝝ ⁊ in

prauum inclinabiles reuocat ad rectum q̄ bonorum virorum conuerſatio. Paulatim enim deſcendit ⁊ vim preceptorū obtinet frequēter aſpici freq̄nter audiri.

¶ Capitulum. lxxv.

Spiritualis homo non dꝫ vacare ocio. ſed vno bono opere completo dꝫ ad aliud ſe pare. cuius exemplū apparet in ficu ⁊ precipue egyptiaca. Eſt enim ficus illa arbor que per ſingulos ānos fructum facit ⁊ vno matureſcente ſtatim oritur alter vnde ficus eſt dicta a fecunditate. Sic quedaꝫ ſunt opera q̄ homo ex neceſſitate precepti per ſingulos annos facere tenet. quedam quidem ſaltem ſemel omni anno. ſicut confiteri in quadrageſima ⁊ communicare in paſcha. Hoc eniꝫ eſt preceptum eccleſie. ⁊ ſi pluries hꝫ fecerit aliquis melius faceret q̄uis ex precepto non teneat. Quedā vō tenet qs facere pluries in anno ſicut ieiunare ⁊ ſeruare ieiunia ab eccleſia inſtituta: que in āno pluries occurrunt. ſicut quadrageſima ⁊ quorundam ſanctoꝝ ſiue feſtiuitatuꝫ vigilie. ⁊ ieiunia q̄ttuor temporum que quater in anno occurrunt. Quedā alia ſunt que homo debet facere quotidie. vt elemoſyne ⁊ orationes ⁊ hmōi. Et in talibꝰ vno bono opere facto ⁊ completo ſtatiꝫ deberet homo cogitare de alio faciendo quia in via dei non progredi regredi eſt vt dicit Bern̄. Apoſtolus Col. j. Fructificantes ⁊ creſcentes ⁊c.

¶ Capitulum. lxxvj.

Tactus laſciui ⁊ diſſoluti concupiſcentiā excitant ⁊ inflāmant. Unde aſſimilantur vrtice que cū ſit nature ignee ⁊ feruide eſt ſe tangētium vritiua. Talis ergo eſt caro humana que ſemper ſecū portat ignem concupiſcentie. Unde non ſine periculo tangitur. ꝓpter qd̄ vt refert Gregorius in libro dial. Dixit quidaꝫ ſanctus homo infirmus ⁊ quaſi in extremis poſitus mulieri ipꝫ tangenti. Mulier tolle paleā qr adhuc ignicul' viuit. Et nota q̄ dicūt doctores q̄ lꝫ tact' ⁊ oſcula amplexus ⁊ hmōi poſſint bono aīo fieri ⁊ ſine pctō. ſ. pp ɔſuetudinē pr̄ie vl' pp aliquā neceſſitatē aut rōnabilē cāꝫ tn̄ qn̄ fiūt ex libidie. i. pp delectationē carnis ſūt pctā mortalia. Qr nō ſolū ɔſenſus in actū luxurie illicitū vl' cuiuſcūqꝫ alterius pctī mortalis eſt mortale pctm̄. ſed etiā ɔſenſus in delectatione ipſiꝰ pctī mortalis ē mortale pctm̄. Eccli. xiij. Qui tetigerit picē coinquinabitur ab ea. Hec. i. pix eſt caro mulieris inflāmabilis ⁊ inflammans.

¶ Capl'm. lxxvij.

Timor dei aſſimilat' feniculo. ¶ Primo propter virtutem apertiuam. qr feniculus vt dicit Pla. habet virtutem diureticam ⁊ aptiuaꝫ. Similiter timor dei aperit viam amori. Unde dicit Augu. q̄ timor introducit amorem ſicut ſeta in corium calcificis introducit filum. ¶ Secūdo qr hꝫ virtutem inciſiuam. ſ. ex ſubtilitate ſubſtātie ſue ⁊ ſuis qualitatibꝰ vt dicitur in pl'o. Similiter timor dei icidit vinculum affect' amoris mundi. Nam ſicut Johes Caſſian' in libro de iſtitutꝭ monachoꝝ. De timore dei naſcit' cōpūctio ſalutaris. ⁊ de cōpūctione cordis abrenuntiatio. i. nuditas ⁊ cōtemptus omniuꝫ facultatū. ¶ Tertio ꝓpter virtutē renouatiuā qr feniculi guſtu vt fertur ſerpētes oēm ſenectuteꝫ deponunt. Sic hō dei timore cōpunctus ſenectutē nō tpis ſꝫ peccati p̄ confeſſionē annuatim deponit. Quia ſaltē ſemel in anno vt ſupra dictū fuit tenet hō ex p̄cepto eccl'ie ɔfiteri eccli. i. Timor dn̄i expellit peccatū. ¶ Quarto pp virtutē illuminatiuā. qr ēt feniculi guſtu ipſi ſerpētes caliginē oculoꝝ detergūt vt Plinius dicit. Unde ⁊ hoīum intellectū ⁊ caligineꝫ oculoꝝ dicūt ex eo maxime releuari. ⁊ iō ex eius ſucco fit collyrium oculis. valde aptum. Similiter timor dn̄i oculos mentis purificat ⁊ caliginem ſuperbie fugat. ⁊ lumine vere ſapientie mentem illuſtrat. ⁊ ideo dicit' Job. xxviij. q̄ timor dn̄i ipſa ē

ſapientia ⁊c. ¶ Quinto ꝓpter virtutem defenſiuam. Quia ſemen feniculi cum vino potatum valet contra morſus ſerpētum ⁊ contra ictus ſcorpionum ⁊ radix eius cocta cum vino canis morſum ſedat. Hec. n. omnia opatur feniculus ortenſis. ⁊ adhuc fortius operatur feniculus agreſtis. Similiter timor dei ⁊ precipue agreſtis. i. fortis reſiſtit morſibus ſerpentum. i. tentatiōibus diabolicis. ¶ Itē ictibus ſcorpionum. i. motibus carnaliū tentationum que ante delectant ⁊ retro cruciāt ſicut ſcorpio ante palpando incēdit ſed retro cauda ferit: vt dicit Grego. Item morſibus canis. i. tentationibꝰ mūdi blandientis vel perſequentis. Quia canis aliquibus cauda blanditur aliquibꝰ vero latrat ⁊ eos morſibus ledere molitur. Vnde Greg. dicit ꝙ in via dei timor fortitudinem gignit. ſ. contra carnē diabolum ⁊ mundum.

¶ Capitulum. lxxviij.

Tribulatio aſſimilatur celidonie que eſt herba cuiꝰ ſucco oculi irūdinum ſtercore leſi ad ſtatum priſtinū reuertuntur vt Iſido. ⁊ Plinius dicunt. Similiter vt dicit Greg. oculos quos culpa claudit pena aperit. ¶ Item tribulatio non nocet ſe humilianti ſꝫ potius eum exaltat. Cuius exemplum apparet in ficu egyptiaca: cuius lignuꝫ in aqua miſſum contra naturam aliarum ficuum mox fundum petit ⁊ poſtꝙ̄ fuerit aqua plenum vnde magis deberet eſſe pōderoſum tunc redit ad ſummum vt dicit Aug. Similiter homo poſitus in aqua tribulationis ſi fundum petierit. i. ſi profunde ſe humiliauerit reſtituetur ad ſummum gradum. ⁊ etiam interdū talis exaltatur ad ſūmum. Vnde de chriſto dicitur Philip. ij. ꝙ humiliauit ſeipſū factus obediēs patri vſqꝫ ad mortē: mortē āt crucis. propter qđ ⁊ deus exaltauit illum ⁊c. ¶ Item ꝙ tribulationis flagellum aperiat oculos cordis vt iam eſt ſupra dictū eo ꝙ tollat cecitatem inductam per peccatum. patet etiam per lactuce que a quibuſdam erarchea dicitur ſimilitudinem ⁊ exemplum. Huiuſmodi enī lactuce folia ſunt breuia ⁊ rotunda cuius ſuccum accipitres herbam ſcalpendo extrahunt ⁊ tangentes eo oculos cecitatem diſcutiunt cum ſeneſcunt. ¶ Succus ergo lactuce talis eſt acerbitas tribulationis. que. ſ. cecitatem accipitrum. i. hominum peccatorum ⁊ precipue tyrānorum fugat. Vnde tribulatio figurata ē i illo piſce Tho. vj. cuius fel. i. amaritudo valet ad inungendos oculos Apo. iij. Collyrio. i. tribulationis aſperitate inunge oculos tuos vt videas. ¶ Itē amaritudo tribulationis cauſat dulcedinem conſolationis cuius exemplum apparet in radice. qr quādo qꝫ amara radix dulcem fructum producit. ſicut in vite ⁊ oliua natura oſtēdit. in quibus ⁊ conſimilibus amaritudo radicalis humoris digeritur ⁊ dulceſcit beneficio aeris ⁊ caloris celeſtis materiam penetrantis. Sic dolor cordis vel tribulationis beneficio aeris circūſtantis ideſt alicuius boni viri vel angeli aſſiſtentis. ⁊ beneficio gratie celeſtis animā per ipſam tribulationem purgantis vertitur in magnam dulcedinem conſolationis. Pſalmiſt. Secundum multitudinem dolorū in corde meo conſolationes tue letificauerunt animā meam. ¶ Item tribulatio aſſimilatur rāno. que licet ſit arbor multe amaritudinis ⁊ in radice ⁊ in folijs ⁊ in ramis. multum tamen eſt medicinalis. Nam ex ſucco radicis medicamentū fit oculos claros reddens. ſemen etiam ſecundinas ex vtero trahit. Sic tribulatio licet ſit amara. ⁊ in radice cordis ad conſiderandum ⁊ in folijs. i. in verbis ad audiendū. ⁊ in ramis. i. in factis ad tolerandum. tn̄ medicinalis eſt contra peccata ⁊ ſꝑcipue qr oculos cordis clarificat vt ſupra dictum eſt. qđ precipue radix ramni facit. ideſt conſideratio cauſe ipſius tribulationis. ſ. ꝙ aliquis conſideret ⁊ reputet ſe pati propter peccata ſua manifeſta vel occulta. ¶ Item deuotio mentis ſecundū

nas.i.delectationes ⁊ concupiſcentias vo
luptatū educit.q2 malitia vnius hore ob
liuionem facit luxurie vt dicit̄ Eccli.xi.
¶ Item tribulatio humiliter portata aſſi
milatur rute primo q2 ruta hȝ vim pur
gatiuam.purgat enim immūditiā matri/
cis ⁊ inde fetū mortuuȝ educit. Sic tribu
latio dum hoiem ad pniam humiliat im/
mundițiā mentis purificat ⁊ inde virtute
pnie mortale peccatum euacuat. Vn̄ Au/
gu.ſuper.ps.dicit ꝙ flagellū tribulationis
excitat torpentem.humiliat ſupbientem.
purgat penitentē.⁊ coronat innocentem.
¶ Secundo q2 ruta hȝ virtutē illumina/
tiuā ſcȝ q2 ruta cruda cōmeſta viſū acuit.
Sic ēt tribulatio acuit viſuȝ mētis. q2 in
tellectū tribuit Iſa.xxviij. Tātūmodo ve
xatio dabit intellectuȝ. ¶ Tertio q2 ruta
hȝ vim mortificatiuam. debent.n.mulie
res grauide ab eſu rute abſtinere q2 fetuȝ
occidit in ventre. Quaſi aūt fetus in ven
tre eſt peccatuȝ conceptum qd̄ tribulatio
nis vis penitus extinguit. Eccli.iij. Igneȝ
ardentem.i.incentiuū peccandi extinguit
aqua.ſ.tribulationis. ¶ Quarto q2 ruta
hȝ vim ſerpentū ⁊ bufonum expulſiuaȝ.
vn̄ debet plātari in ortis q2 ab eis oē ve/
nenoſum depellit.⁊ dȝ iuxta ſaluiā plāta/
ri q2 eā ſerpentes diligūt ⁊ bufones.p ſal
uiā ergo calidā ⁊ humidā appetitū intelli
ge ſenſitiuū q ſenſualitas noiat̄. Serpen/
tes aūt ſunt motus inordinati ⁊ paſſiōes
virtutis iraſcibilis.bufones vo ſunt paſ/
ſiōes ꝯcupiſcibilis. ⁊ hec oia in ſaluia fo/
uent̄ q2 oēs hmōi mot9 i ſenſualitate nu
triunt̄. Sed hec oia reprimit ruta.i.tribu
latio humiliter portata. Nam bufones.i.
concupiſcibiles paſſiones:puta gaudium
delectationeȝ:⁊ hmōi extinguit vis tribu
lationis. Sed ſerpentes.i.motus iraſcibi/
lis.puta odium iram ⁊ huiuſmodi repri/
mit vis patientie ⁊ humilitatis. Math.
xvi. Serpentes tollent.

¶ Capitulum.lxxix.

VErbum dei aſſimilatur ſe
mini ſm illud Luce.viij.
Semen eſt verbum dei.
¶ Prio pp vtutē attracti
uā.q2 ſicut ſemē attrahit ad ſe hūorē ter
re.ita verbum dei attrahit affectionē aīe
Et ſic attrahebatur Dauid dicens. Quaȝ
dulcia faucibus meis eloquia tua. Et Pe
trus dicens. Johan.vi. Domine ad queȝ
ibimus? verba vite eterne habes. ¶ Se/
cundo propter virtutem mundificatiuā.
Propter ſemen enim terra mundatur. ⁊
ipſum etiā terram mundat trahendo ad
ſe humorem q alias in malas herbas cō/
uerteret. Similiter ēt verbuȝ dei mūdat
⁊ purgat aiam: Heb.i. Verbo virtutis ſue
purgationem faciens. Jo.xv. Vos iaȝ mū
di eſtis propter ſermonem ⁊c̄. ¶ Tertio
propter virtutem aſſimilatiuam q2 non
ex quolibet ſemine quodlibet generat̄ ſȝ
ex ſimili ſemine vt dicitur in libro Phy
ſicorum ſicut ex tritico triticū ⁊ ex ordeo
ordeum ⁊ ſic de aliis. Vn̄ q2 verbuȝ dei ſe
men dei ē ideo facit homines ſimiles deo
Johā.x. Illos dixit deos ad quos ſermo
dei factus eſt. ¶ Quarto propter virtutē
germinatiuaȝ Iſa.lxi. Sicut ortus ſemen
ſuum germinat ſic generatio ⁊ natiuitas
ſpiritualis habet fieri per verbum dei.
Vnde.i. Pet.i. Renati non ex ſemine cor
ruptibili ſed incorruptibili per verbum
dei. ¶ Quinto propter virtutem promo/
tiuam.quia illud quod ex ſemine gigni/
tur paulatim ⁊ ex virtute que eſt in ſemi/
ne ſemper perficitur ⁊ augetur Mathei.
xiiij. Germinet ſemen ⁊ increſcat. Vltro
enim terra fructificat. primuȝ herbam de
inde ſpicam deinde plenum fructum in
ſpica. Semen eſt verbū dei: fructificat her
bam in incipientibus ſpicam in proficien
tibus plenum fructum in perfectis ſiue p
ſeuerantibus. ¶ Sexto propter virtu/
tem multiplicatiuam.quia ex vno grano
ſeminis multa generantur Apoſtolus.ii.
Corinthio.ix. Multiplicabit ſemen ve/
ſtrum. Et ſimiliter verbum dei ſm illud
Mathe.xiiij. Audiunt verbum ⁊ ſuſcipi
unt ⁊ fructificant. vnum.xxx. aliud.lx. et
vnum centeſimum.

¶ Capitulum.lxxx.

Virginitas aſſimilat̃ cedro.
Primo q꞉ cedrus ē arbor
grauiſſimi virorís: ē enim
aſpectu pulcra ſemꝑ tenēſ
viridia folia. Eſt aūt conti
nentia carnis quaſi qdam
viror arboris Gratus autē eſt deo viror
cōtinentie cōiugalis. gratior autē continē
tie vidualis. ſꝫ gratioſiſſimus eſt ei viror
continentie virginalis Eccľ. xl. Gratiam
⁊ ſpeciē deſiderabit oculus ⁊ ſuꝑ hec viri
des ſationes Deſiderabile ē oculis d. i. vi
dere gratiā continentie cōiugalis ⁊ ſpeciē
pudicicie vidualis ſed ſuper hec virides
ſatiōes. i. ſacratiſſimas v̉gines. Secūdo ra
tione iocundiſſimi odoris. Odor. n. cedri
ſerpētes fugat ⁊ hoīes recreat. Odor aūt
virginitatis demones fugat ⁊ angelos de
lectat. q꞉ virginitas cognata eſt angelis ꝓ
ut Hieroñ. dicit. ¶ Tertio rōne efficaciſſi
mi vigoris. q꞉ tanti vigoris eſt cedrus vt
nunꝙ̃ a tinea vel aliquo alio verme cor
rodatur. Vñ ⁊ huius arboris gūma q̄ dici
tur cedra eſt ad libroꝝ conſeruationē ſū
me neceſſaria: q꞉ libri ex ea liniti nec a ti
neis roduntur nec tēpore ſeneſcunt. Cor
pora etiā mortua in ligno cedrino repo
ſita ⁊ eius lachryma perūcta ab omni pu
tredine preſeruant̃. Quaſi autem tinea in
pāno vel vermis in ligno eſt concupiſcen
tia i carne: a cuius corroſiōe. i. corruptio
ne v̉ginitas ꝑpetuo ſe ꝓſeruat. Vñ Augu.
dicit ꝙ virginitas eſt in carne corruptibili
ꝑpetua incorruptionis meditatio. Nec ꝑ
ditur ſenio virginitas i corꝑe ſicut vires
corporis ꝑduntur. Corpora āt mortifica
ta per abſtinentiā melius in cedro. i. i vir
ginitate incorrupta ſeruāt̃. ¶ Quarto ra
tione ſuauiſſimi ſaporis. hꝫ enim cedrus
in ſuo fructu triplicem ſaporem. Nā in
medio circa grana eius pomum eſt aceto
ſum: i ſuperficie vero circa corticē eſt dul
ce. in medio vero medulla eſt temperatū
inter vtrumqꝫ ſaporem quaſi medium te
nens. Sic etiam ſacre virgines debent eē
dulces ⁊ mites exterius in conuerſatiōe
ſed interius acetoſe idest timide ⁊ ſollicite
In medio autem ideſt in corpore debent
eſſe quodam medio temperate vt neqꝫ
acetoſitate minime aſperitatis infirmētur
neqꝫ dulcedine delicioſitatis ſoluantur.
¶ Itē virginitas aſſimilatur ordeo. pri
mo rōne ordinis. q꞉ ſꝫ Pliniū. ordeū in
ter frumenta primum ſeritur. ⁊ primum
recoligitur. Sic inter ſemina virtutum
hec q̄ſi p rimum ſeminata fuit in huma
na natura ⁊ carne ſcilicet virginitas.
Vñ nec p̄mus homo nec p̄ia mulier fue
runt ꝓducti ꝑ actum generationis aut ꝑ
corruptionē carnis. q꞉ corpus Ade fuit
ex virginea terra ſumptū. ⁊ corpus Eue
ex virginea coſta ꝓductū. ſimiliter fuit p̄
mo recollectū et in horreo paradiſi loca
tū. q꞉ prima caro deo vnita fuit caro vir
ginea ſicut caro xp̄i. q̄ ⁊ ipſa v̉go fuit ⁊ ēt
de v̉gie ſūpta. ⁊ ipſa prio fuit beatificata ⁊ i
celo locata. Tenet̃ ēt cōit̃ ꝙ tria v̉ginea cor
pora ſūt iā an̄ meſſē generalē alioꝝ cor
poꝝ i horreo celi locata ſcilꝫ ⁊ xp̄i ⁊ beate
v̉ginis Marie ⁊ beati Ioānis euāgeliſte.
De alijs aūt q cū xp̄o reſurrexiſſe legūt
tenet Augu. ꝙ iteꝝ mortui ſūt ita ꝙ non
ſunt in celo niſi eorum anime q̄uis alij
qui doctores contrarium dicant. ¶ Se
cundo ratione ſeminis. Ordeum enim
non vult ſeri niſi in terra ſicca ⁊ ſolida.
q꞉ v̉ginitas requirit ſoliditatē mentis ⁊
ſiccitatem carnis ſcilicet per abſtinentiā
cibi ⁊ potus. q꞉ ſine cerere ⁊ baccho frī
get venus vt dicit Terentius in Eunu
cho. i. ſine abundantia cibi ⁊ potus. Et
ideo merito ſignificatur virginitas in or
deo. Quod ſm̄ Iſido. dicitur ordeum
quaſi aridum. quod etiam eſt frigidum
⁊ ſiccū. quia ſcilicet v̉ginitaſ animā refri
gerat ab ardore concupiſentie. ⁊ deſiccat
ab humore gule. ¶ Tertio ratione ro
boris. Nullū enim frumētū eſt magis a
corruptiōe remotū q̄ ordeū eo ꝙ citius
recolligatur ⁊ creſcat q̄ ipſā corruptio
vel rubigo inuadat. Hoc autē virginita
ti competit ob cuius amorem plurime
elegiſſe leguntur vt potius per martyri
um ⁊ violentam mortē recolligerētur
ad deum q̄ inhoneſte corruptiōis rubi
ginem paterentur. ¶ Quarto ratiōe cō

poris. qꝫ totum corpꝰ ordꝫ ei habet q̄ndā
excellentiam. Nam inter omnia frumē
ta validorem habet palcam humiliorem
ſtipulam et laudabilem multū medulam
ſi debito mō ſit parata ⁊ farinam acce/
ptiſſimam ſeu polentam vt Plinius di/
cit. Que omnia competunt virginitati
que eſt valida in ꝑpoſito. humilis in ani
mo. laudabilis in exēplo. ⁊ acceptiſſima
in merito. Vel valida in carne humilis in
mente laudabilis in certamine. acceptiſ/
ſima in mercede. Vel valida contra mun
dum. humilis contra diabolum. laudabi
lis quo ad angelum. acceptiſſima quo ad
chriſtum. ¶ Iteꝫ virginitas aſſimilatur
roſe. quia ipſa eſt flos de qua dicitur Ec/
cleſiaſtici xxiiij. Quaſi flos roſarum in
diebus vernis. Quod patet primo ratio
ne decoris. quia ſua pulcritudo viſum
paſcit. Sic virginitas in oculis dei ⁊ an
gelorum maximam pulcritudinem ha/
bet. Sapientie. xl. O q̄ pulcra eſt caſta ge/
neratio cum claritate. ¶ Secundo ratio/
ne odoris qꝫ ſuo odore olfatum afficit.
Ipſa autem virginitas tota odorifera ē
cuius odore repletur domus conſcientie
Ioh. xij. Domus impleta eſt ex odore ⁊c̄.
¶ Tertio ratione ſuauitatis quia roſa
ſuauitatis mollicie tactum lenit. Speciali
ter Ioannes inter apoſtolos tanq̄ virgo
puriſſimus xp̄m merebatur tangere. ⁊ ei
intimius ⁊ familiarius preceteris adhe/
rere. Vnde ⁊ in cena recubuit ſupra pectꝰ
eius. qꝫ virgines quadam ſpeciali vniōe
xp̄o ceteris in celo familiarius inherent
⁊ circa ipſum ſunt ſicut ſuauiſſime roſe.
Vnde de virginibꝰ dicit. Apoc. xiiij. q̄ ſe
quūtur agnuꝫ quocūqꝫ ierit. ¶ Quarto
ratione virtutis. Nam ſua virtute mult̄
languoribꝰ roſe ſuccurunt. qꝫ ſcilicet vir
ginitatis honeſtas a mult̄ tribulationibꝰ
liberat quas coniugati patiūtur vt Apl's
oſtendit. i. Corin. vij. ¶ Item virgines aſ
ſimilant violis q̄ ſūt frigide aquoſe ⁊ odori
fere. Sunt eniꝫ virgines frigide a cōcupi
ſcentia carnis. aquoſe p lachrimas devo/
tiōis: odorifere per exēpla honeſtat]. Et
nota q̄ viola ſuo odore cerebri calorem
mitigat. ſpiritū aīalē ꝯfortat ⁊ ſomnū ꝓ
uocat. Sic virginitas ſuo odore ardorē
carnis refrigerat. ſpiritū cōfortat ⁊ recre/
at. ⁊ ad ſomnū id eſt quietē cōtēplatiōis
diſponit ⁊ preparat. ¶ Item virginitas aſ
ſimilatur lilio Cant. ii. Sicut liliū iter ſpi
nas ſic amica mea ⁊c̄. Et hec ſimilitudo ꝑ
mo congruit ratione decoris. eſt enī flos
mire pulcritudinis ⁊ decoris quē hꝫ ex cā
dore ſiue rubore. Nam lilia cōiter ſūt al
ba ſed q̄nqꝫ rubea ⁊ purpurea. habꝫ eniꝫ
virginitas candorem. i. puritatem carnis
Eccli. xl. Pulcritudinē decoris eiꝰ admi
rabitur oculus. Sed alique virgines ha
buerūt ruborē paſſiōis. ſcilicet ſuo ſāgui
ne rubricate. Iſaie. lxiij Quare rubrū eſt
indumentū tuuꝫ. i. corpus Secūdo ratio
ne odoris. Nam flos lilij q̄n integer ⁊ in
tactus eſt multum ꝑmanet ⁊ ſuauiter re
dolet ſed cōfractꝰ ⁊ confricatꝰ plurimū
fetet. Similiter hominum caro dum ita
cta ⁊ integra per virginitatem permanet
taꝫ deo q̄ hominibꝰ redolet Eccli. xxiiij.
Fructificaui ſuauitatem odoris. Sed duꝫ
per luxurie vicium confricatur vel frāgi
tur virginitatis ſignaculuꝫ taꝫ ſpūalis q̄
corporalis fetor egredit. ¶ Tertio rōne
fulgoris. quia i lilio quedam aurea grana
fulgent que ſeptē aſtulis ſuſtentātur. Vn̄
ex ſeptem folijs candidiſſimis ſimul cōti
nuis flos iſte componitur ⁊ ſepteꝫ granis
aureis decoratur. Hec ſeptem folia cādi
diſſima inuicem cōtinua ſunt ſepteꝫ vir
tutes anime que fuerūt in ſacris virgini
bus inuicem cōnexe ſcilicet iuſtitia. tēpe
rātia. fortitudo. prudētia. fides. ſpes. cha
ritas. Sed adhuc cum iſtis ſeptem virtu
tibus habuerūt ſeptem grana aurea. i. ſe
ptem ſācti ſpūs dona. ſcilicet ſapientie. ſci
entie: itellectus: cōſilij. fortitudinis. pieta
tis. timoris. Vn̄ ⁊ vere fuerunt virgines
ſacre eccl'ie quaſi lilia que ſunt in tranſi
tu aque vt dicitur. Eccli. l.

¶ Capitulum. lxxxj.

Virtutes aſſimilant alleis.
¶ Primo quia alleũ vt di
cit Diaſcorides habet vtu
tẽ omne venenoſũ repel
lendi. Et hoc cõpetit vtu
ti fidei que venenoſa do
gmata ſcilicet hereticorum depellit in q
bus eſt venenum falſitatis ⁊ prauitatis
Repellit etiam fides ⁊ vincit venenum
mũdi.i.cupiditatẽ vel rabiem tyrráno
rũ pſeq̃ntium.i. Joh.v. hec eſt victoria q̃
vincit mundum fides noſtra. Item valet
contra venenũ diaboli. Ephe.vi. In om
nibus ſumentes ſcutum fidei in quo poſ
ſitis omnia tela ignea neqſſimi extinguere.
¶ Scdo qꝛ alleũ hꝫ virtutẽ dolorez illo
rũ mitigandi ſcꝫ ſi cũ oleo coctum ⁊ tri
tũ ſup locũ doloris ponat. Et hoc cõpe
tit ſpei. qꝛ ipa ſpes celeſtis premij mitigat
dolores pñtis exilij ꝑcipue: ſi adſit pecca
toꝝ contritio ⁊ celeſtis gr̃e vnctio. ¶ Ter
tio qꝛ hꝫ virtutẽ diuidẽdi. ⁊ hũores groſ
ſos incidendi ⁊ conſumẽdi. ⁊ hoc ꝯpetit
charitati que nos a mundo diuidit. Vñ q
diligit mũdũ non ẽ charitas patris in eo
vt dicitur .i. Joh.ij. Cui poeta cõſonat di
cẽs. Nõ bñ cõcordát nec i vna ſede morá
tur. Vanꝰ amor mũdi verus amorqꝫ dei
Vñ charitas hũores groſſos.i. affectꝰ ter
renos a mẽte ſeparat ⁊ cõſumit. ¶ Quar
to habꝫ virtutez vulnera ſordida purgá
di ⁊ hoc cõpetit iuſtitie. qꝛ purgat male
ficia ⁊ ſcelera in alterutrũ ꝯmiſſa quibus
interduz vulnerátur corpora. vel ſaltez
vulnerant dánabiliter ſuſcipiẽtiũ corda.
¶ Quinto hꝫ virtutẽ dolorẽ ⁊ tumorez
a loco tollendi ſi coctum cũ aq̃ fontana
apponat. Et hoc ꝯpetit prudẽtie q̃ tollit
dolorẽ dũ ꝯſolatur i aduerſis. ⁊ ſedat tu
morẽ ſupbie humiliás i ꝓſperis. ¶ Sex
to hꝫ virtutẽ morſũ canis rabidi curádi
ſi cũ ſale ruta ⁊ nucibꝰ ſit admixtũ ⁊ poſi
tũ ſup vulnꝰ. Et hoc ꝯpetit fortitudini.
que defẽdit a morſu canis rabidi.i. a ter
rore aduerſitatis vel pſecutionis mũdi.
ſi tñ ipa fortitudo ſit cum ſale diſcretiõis
cum ruta acute cõtemplatiõis. qꝛ ruta di
citur reddere viſum acutũ ⁊ cum nuce.i.

cũſtodia humilitatis. Ná nux dulcedinẽ
nuclei ſub arida teſta celat ⁊ cuſtodit. Et
ſic quoqꝫ hõ humilis ſub aſperitate ꝑñie
vel carnis celat vel cuſtodit dulcedinem
mentis. ¶ Septimo qꝛ alleum habꝫ vim
hydropiſim euacuádi. qꝛ humorem ſub
cutaneum deſiccat. Habꝫ etiam vim ver
mes ventris occidendi ſi cum pipere et
ſucco mente ⁊ aceto ad ſalſe modum offe
ratur. Et hec duo competunt temperan
tie que hydropiſiꝫ curat.i. luxuriam in q̃
fluxus carnalis humoris exuberat. quẽ
ipa tẽperantia per virtutẽ ꝯtinẽtie et ab
ſtinẽtie euacuat. Itez tempantia vermes
ventris.i. appetitus ⁊ pruritꝰ gule iordi
natos qui etiaꝫ ventrez replẽt ⁊ mordẽ
necat ſi tñ abſtinentia cũ pipere calido di
uini amoris ⁊ cũ ſucco mente id. ſi deuo
tione mentis. ⁊ cũ aceto ꝯpũctiõis fuerit
ſociata. Quia abſtinẽtia ⁊ cõpunctio dile
ctio ⁊ deuotio optimá ſalſam faciunt ani
me ꝑ quá oĩs inordinatus motus carnis
conſtringitur ⁊ abſcedit. ¶ Item virtutũ
theologicarũ pfectio repreſentat in faba
Nam faba habet haſtam que creſcit an
guloſa. ⁊ repreſentat fidem que creuit ꝑ
q̃ttuor angulos.i. per doctrinam q̃ttuor
euangeliſtaruꝫ. vel per angulos.i. ꝑ quat
tuor partes mũdi. De quibus dicit Ge.
xxviij. Dilataberis ad orientem ⁊ occidẽ
tem ⁊ ſeptentrionem ⁊ meridiem. ¶ Itẽ
faba habet florẽ odoriferũ multũ ab api
bus frequẽtatũ Et hic flos ſignificat ſpes
quia cũ flos apparet ſpes eſt d̃ futuro fru
ctu. per ſpem enim iam icipimus future
vite gaudia odorare ac ſapere. hãc freq̃n
tát apes.i. actiui ſoliciti ⁊ argumẽtoſi. qꝛ
i ſpe fructꝰ vite eterne ſeminát ſemĩa ele
moſynaruꝫ ⁊ opera miſeri cordie. ¶ Itẽ
faba ꝓducit i haſta thecas. que ſcilicet i
terius diuerſis ſunt diſtincte domuncu
lis in quibus fabe per ordinem ſunt lo
cate. Iſte thece ſunt charitatis gradus di
uerſas domũculas.i. diuerſos modos ha
bentes in quibus ſunt fabarum grana.i.
charitatis opera quodam ordine diſtin
cta. Nam debet eſſe charitas ordinata
⁊ gradata. ⁊ interius in affectibus exteri

us in affectibus Cantico .ij. Ordinauit in me charitatem.

Capitulum. lxxxij.

Virtuoſi homies differũt a vicioſis ſicut plante ſiue arbores maſculine ⁊ feminines. Dicit autem Ariſto. ꝙ diuerſitas plantarum diſtinguitur per maſculinas ⁊ femininas. ⁊ inuenitur inter vtraſꝙ quadruplex differentia. Prima ſumitur ex complexione quia maſculina planta ſpiſſior eſt durior ſiccior dẽſior ⁊ ramoſior ꝙ̃ feminina. Similiter inter homies quidam ſunt maſculini .i. viriles cõtra vicia. ⁊ conſtantes contra aduerſa. quidam autem ſunt feminini .i. molles ⁊ īconſtantes. Unde maſculini .i. virtuoſi ſunt magis ſpiſſi per gratie plenitudinē. ſunt magis duri per patientie fortitudinem. magis ſicci per abſtinentie ariditatem. magis denſi per virtutum multitudinem. ⁊ ſũt magis ramoſi per bonorum operum ſolicitudinem. Secunda differentia ſumitur ex foliorum diſtinctione. quia maſculina arbor habꝫ folia aſpera minora ⁊ ſtrictiora propter dominium ſiccitatis. Et dicit Ariſto. ꝙ ſi folia vel puluis foliorum vel cortex maſculine plante folijs feminine componatur vt ſimul cohereant. citius maturabuntur fructus femine. ⁊ prohibent caſum foliorum ⁊ fructuꝫ donec fuerit completa digeſtio. Cuius ratio eſt ſm Alphredū quia maſculina planta aere deferente auget calorem feminine. ⁊ ſic fit potentior in operatione. Et dicit etiaꝫ idem Alphredus ꝙ ſi folia maſculine plãte coniungantur folijs feminine ſic inuicem coherebunt ꝙ vix poſſunt ſeparari ab inuicem. Similiter prelatus qui eſt maſculinus .i. virilis ⁊ prudens habet folia .i. verba aſpera incorripiendo: pauca in precipiendo. ſtricta in ſeruãdo. effeminatus autem .i. timidus prelatus habet verba lenia in corrigendo. multa in adulando. et larga in relaxando. Sed quia nimia ſeueritas aliquando frãgit. ⁊ nimia leuitas aliquando diſſoluit. expedit coniungere aliquando in correctione ⁊ componere verba feminina cum maſculinis ideſt miſcere verba blanda duris que tamen ſic debẽt coniungi vt ab inuicem non ſeparentur. ſcilicet vt neqꝫ verba blanda careant ſeueritate neqꝫ ſeuera careant lenitate. Tertia differentia eſt in pullulatione. qr prius pullulat maſculina ꝙ̃ feminina propter fortiorem calorem. Sic homo virtuoſus ⁊ virilis bonuꝫ facere non tardat quod expedit. ſed timidus ⁊ tepidus q minus habet de calore charitatis negligit ⁊ poſtponit. Quarta differentia eſt in fructificatione. quia fructus maſculine plante eſt breuior ⁊ etiam maturior ꝙ̃ feminine. Cuius ē ratio. quia in maſculina propter abundantiam caloris ⁊ ſiccitatis partes eius fortius conſtringuntur ad inuicem ⁊ faciunt arborem ſpiſſiorem. Sic ergo ipſa ſtrictura ⁊ ſoliditas venaruꝫ prohibet humorem multum emitti ad vnuꝫ locum vt conuertatur in fructum. ꝓpter quod fructum habet breuiorem. vt dicit Albuꝰ. Paucitas autem humoris ⁊ abũdantia caloris faciunt ꝙ ipſe fructus ſit magis maturus. Unde etiam dicit Ariſto. ꝙ ſi ventus deferat odorem maſculine ad femininam maturabitur citius eius fructꝰ. Ergo viri maſculini .i. virtuoſi. ⁊ prudentes faciunt fructus breuiores .i. opera humiliora vel breuiora .i. non diu dilata. ⁊ maturiora .i. diſcretiora ꝙ̃ timidi ⁊ imprudentes qui faciunt opera tarda ⁊ indiſcreta. Sed odor maſculini .i. conſilium ⁊ exhortatio hominis magnanimi ⁊ prudentis multum prodeſt femine .i. homini remiſſo ⁊ debili ⁊ reddit eum magis ſolicitum ⁊ cordatum ad expediendum illud quod faciendum eſt.

Capitulum. lxxxiij.

Vicia aſſimilantur alleis. Primo quia alleũ viſũ dãnificat. qr oculos offendit. Unde cõmũis verſus dicit. Allea vina venꝰ puluis vẽtꝰ faba fumus. Iſta nocẽt ocul. ſꝫ vigilare magis. Hoc autem competit vicio ſuperbie que viſum men

tis obſcurat Job.xxxviij. Immanibus.i. ſuperbis abſcõdit lucem. Grego. Tumor mentis eſt obſtaculum veritatis. ¶ Secundo quia ſtomachum turbat. ⁊ hoc cõpetit inuidie. q̃ de aliena felicitate mentem perturbat. ¶ Tertio quia corpori appoſitum ipſum vlcerat. Et hoc competit gule per cuius ſuperfluitates frequenter ex nimijs humoribus corpus vlceratur ⁊ apoſtematur ⁊ multomagis aia. ¶ Quarto quia ſua caliditate nimia ventrem deſiccat. Et hoc competit luxurie que corpus nimis inflammat ⁊ bonam humiditatem educendo deſiccat. ¶ Quinto quia nimis comeſtum corpus iflammat quod competit ire in qua fit ebullitio ſanguinis ⁊ totius inflamatio hominis. ¶ Sexto quia lepram generat. quod competit auaricie que eſt lepra diuitum ſicut dicitur de Naamam.iiij. Regis.v. q̃r erat diues ⁊ leproſus. Hec etiam admodum lepre eſt vniuerſalis ifectio ſiue corruptio quia radix omnium malorum eſt cupiditas. ¶ Septimo quia choleram aduſtam multiplicat. nimia autem aduſtio cholere melancoliam generat. Unde melancolia dicitur colera nigra per quam deſignatur accidia. quia vtraqꝫ ſcꝫ melancolia ⁊ accidia grauedinem ⁊ triſticiam cauſat. illa in corpore iſta in mente.

¶ Capitulum.lxxxiiij.

Vita pñs hũana aſſimilat flori. ¶ Primo ratione generationis: q̃r flores in zephyro vento generantur qd ſignificat q̃ hõ in hũilitate ⁊ mãſuetudie oritr. naz vẽtus zephyrus ſicut dicit Boetius eſt vẽtus mitis ⁊ ſuauis ſicut boreas ecõtrario ẽ rigid9 ⁊ tumultuoſus. hõ.n. mitior ⁊ humilior naſcitur oibus animalib9 pp quod dicit q̃ hõ eſt animal manſuetum natura. In cuius ſignum omnia animalia preter hominem quaſi armata naſcuntur. vel horribilibus pilis vel vnguibus retortis vel calcibus duris. vel ſaltez dentibus acutis. q̃r dicit Auicenna q̃ omnia animalia que non carent dẽtibus naſcũt dentata per hominem. ¶ Secũdo ratione diſſolutionis: quia flores in auſtro vento diſſoluũtur. Auſter eniz calidus ſignificat infirmitatis feruorem que incolumitatez vel pſperitatem humane vite diſſoluit. Job.xiiij. quaſi flos egreditur ⁊ cõteritur. Flores eni dum hũore modico nutriuntur ſubito ſolis incendio deſiccantur. ⁊ omnis eorum pulchritudo deperdit ⁊ pteritur ⁊ deletur. Et ſimiliter accidit de corporib9 humanis. ¶ Tertio ratione diuulſionis. q̃r flores i vento borea diuelluntur. Vent9 boreas aſper ⁊ fortis ẽ mors p quã humana vita totalr deuellit. Itẽ flores dicũt q̃ſi fluores. q̃r cito defluunt ⁊ ad materiã primariã redeunt. Sic hominum vita cito defluit. ⁊ p mortẽ humanũ corpus in propriam materiã ſcꝫ. terram redit. Ja.i. Flos eius decidit ⁊ decor vultus eius deperijt.

¶ Capitulum.lxxxv.

Chriſt9 aſſimilat illi herbe q̃ dr dracõtea. ex eo q̃r h herba habet ſimilitudinẽ ſerpentis ⁊ tñ nõ eſt venenoſa imo eſt ſerpentibus contraria. Nam eius haſta ad modũ colubri maculis ẽ reſpſa hñs ſimilitudinẽ vipere vel dracõis. Florẽ hꝫ purpureũ diuiſũ ⁊ apertũ ſicut os ſerpẽtis de cui9 medio pcedit quaſi lingua ſerpẽtis nigra ⁊ rotũda. Hec autẽ herba odore ſuo ſerpentes fugat vt dicit. Diaſco. ſic chriſtus habuit ſimilitudinem ſerpentis inquantum habuit ſimilitudinem carnis peccati. ſed tamen in rei veritate nõ habuit venenum. i. peccatum quod ſerpens antiquus ideſt diabolus ſua tentatiõe hũane nature immiſit. Heb.iiij. Nõ enim habemus pontificem qui nõ poſſit compati infirmitatibus noſtris tentatus per omnia pro ſimilitudine abſqꝫ peccato. Unde chriſtus ſue paſſionis odore ipſos ſerpentes ideſt demones fugauit ⁊ nos ab eorum veneno ideſt peccato liberauit. Unde ipſe fuit figuratus in illo ſerpente eneo quem moyſes fecit qui figuram ſerpentis habebat ⁊ tamẽ veneno ca

vebat. Lingua autē.i.doctrina chriſti fuit
ſerpētina.i.prudētiſſima. Nam prudētia
ſerpenti aſcribitur. Math.x. Eſtote pru-
dentes ſicut ſerpentes. ¶ Item nigra q2
humillima. Unde ipſe dixit Math.xi. Di
ſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis cor-
de. vel nigra q2 ardentiſſima. res enim ad
uſte nigredinem habent Luce vltimo.
Nonne cor noſtrum ardens erat in no-
bis dum loqueretur in via. ¶ Item rotū
da. q2 perfectiſſima. Nam rotunda figu-
ra perfectiſſima figura a philoſopho iu-
dicatur. Joh.vij. Nunq̄ ſic locutus ē ho
mo. ¶ Item chriſtus aſſimilatur flori.
¶ Primo propter generationem. q2 flos
generatur ad calorē ſolis ⁊ infuſionē3 ro-
ris. ⁊ ſine leſione ⁊ apertione arboris. Sic
ad chriſti conceptionem calor ſanctiſpiri-
tus ſe infudit. qui ipſam conceptionē3 fe
cit Luce primo Spiritusſanctus ſuper-
ueniet in te ⁊ virtꝰ altiſſimi obumbrabit
tibi. Ros diuine gratie ſuperuenit p. quā
virgo deo placuit Luce.i. Aue gratia ple
na dominus tecum. Nullam apertionē3
i.corruptionem pertulit. ſed virgo con-
cepit Iſaie.vij. Ecce virgo concipiet ⁊ pa
riet filium. ⁊ Iſa.xi. Egredietur virga de
radice ieſſe. ¶ Item ſicut dicit Pytha-
goras flos habet in celo patrē3 ſcilicet ſo
lem. in terra matrem ſcilicet plantā3 ⁊ ita
prout ipſe Origenes dicit in celo eſt ſine
matre. ⁊ in terra ſine patre ⁊ ex hoc ſimi-
litudinem habet cum verbi conceptione
que fuit in celo ſine matre ſm natiuitatē
eternam: in terra vero ſine patre ſm na-
tiuitatem temporalem. ¶ Secundo chri-
ſtus aſſimilatur flori propter delectatio-
nem quia iſte flos delectat viſum ſua pul
chritudine.i.Petri.i. In quem deſiderāt
angeli. Delectat olfatum ſui odoris ſua-
uitate. vt quilibet clamare poſſit. Trahe
me poſt te ⁊c. Delectat tactum ſua lenita-
te ps. Quoniam tu domine ſuauis ⁊ mi-
tis. ad Thitum.iij. Apparuit benignitas.
Delectat auditum ⁊ etiam guſtum p ſpē3
futuri fructus. quia quando flores ſua-
ues audimus ſperamus fructus. Multū
enim debet auditum noſtrum delectare
quando audimus iſtum noſtrum florem
chriſtum eſſe noſtrum mediatorem. Na
ſicut flos eſt medium inter ramum ⁊ fru
ctum. ſic ipſe eſt mediator inter nos ⁊ de-
um. Delectat etiam guſtū3 in ſpe fructus.
quia per ipſum tanq̄ per florem venturi
ſumus ad illos fructus. Canticorum ſecū
do. Fructus illius dulcis gutturi meo.
¶ Tertio propter odorationem. Habuit
enim iſte flos odorem deum patrem affi-
cientē3. Geneſis.xxvij. Ecce odor filij mei
ſicut odor agri pleni. ¶ Item odorem de
mones expellentem ad modum myrrhe
que fugat ſerpentes. Eccleſi.xxiiij. Ego q̄
ſi myrrha dedi ſuauitatem odoris. ¶ Itē
odorem hoīem a peccati corruptiōe ſer-
uantē3 ad modum odoris cedri. Et nota
q flos h3 odorē3 quaſi indeficientem. q2
auulſus arefactus ⁊ attritus odorem ſuū
non perdit. Similiter dominus noſter ie
ſus chriſtus auulſus in morte arefactꝰ in
cruce. attritus in flagellatiōe odorem ſua
uitatis non perdidit ſed adauxit. Unde
Ambroſius dicit in libro tertio de ſpiri
tuſſancto. Flos odorem ſuum ⁊ ſucci-
ſus reſeruat. ⁊ contritus acumulat. nec
auulſus amittit. Ita ⁊ dominus in pati-
bulo crucis nec contritus emarcuit. nec
auulſus euanuit ⁊ illa lancee compūctio
ne ſucciſus ſacro ſpecioſior fuſi cruoris
calore vernauit. mori ipſe neſciꝰ ⁊ mortu
us eterne vite munus exhalat. ¶ Quar-
to propter variationem varia namq3 flo
rum genera ſunt gratioſa. Et dominus
noſter ieſus chriſtus fuit vt viola per
humilitatem vt lilium per puritatē3. vt
roſa per charitatem. p quā pro nobis ſe
ſanguine rubicauit. vnde merito dici-
tur. Eccli.l. Quaſi flos roſarum in die
bꝰ vernis. ps. Tanq̄ flos agri ſic efflorebit.

¶ Capitulū.lxxxvi.

Zelus carnalis ⁊ ma
trimonialis qui eſt i
ter ꝯiuges aſſimilat
cepe mario. ¶ Prio
rōne nocumēti. quia
huiuſmodi cepe quā
inuenitur ſolum eſt

moꝛtiferum ⁊ venenoſum. Tunc eniꝫ ta
lis zelus eſt ſolus quádo eſt ſine dei timo
re vel ſine pꝛudentie diſcretione. quibus
omnis virtus ⁊ paſſio debet eſſe ſociata.
Unde zelus qui eſt ſine eis generat ſuſpi/
tiones ⁊ tribulationes moꝛtiferas ⁊ ve/
nenoſas ⁊ ad litteram ſequuntur quan/
doqꝫ veneficia ⁊ moꝛtes. Joannis tertio.
Si zelum amarum habetis. ⁊c. ¶ Secun/
do ratione medicaméti quia repꝛimitur
eius malicia ſi in vino ⁊ oleo aliquantu/
lum dimittatur vt ſic in medicinis appo
natur. quia ſi amoꝛ coniugalis ſit cum vi
no charitatis ⁊ cum oleo lenitatis non
nocet ſed pꝛodeſt multũ. Et de tali amo/
re loquitur Apo. ad Ephe. v. dicens. Vi
ri diligite vxoꝛes veſtras ſicut ⁊ chꝛiſtus
eccleſiam. ¶ Tertio ratione temperamē/
ti quia in tali cepe debent interioꝛa ac ex
terioꝛa abijci. quia interioꝛa pꝛopter cali
ditatem nimiam: exterioꝛa vero pꝛopter
ſiccitatem multũ ſunt moꝛtifera. ſed me/
dia ſunt temperata ⁊ multum medicine
accomoda. Sic a zelo matrimonij debet
remoueri illud quod eſt vicioſum interi
us. ſ. amoꝛ inoꝛdinatus ⁊ carnalis. ¶ Itē
illud quod eſt vicioſum exterius vt indi
ſcreta cuſtodia. quam vnus coniugum al
teri ponit. Sed amoꝛ ſiue zelus tempera
tus ⁊ medium tenens laudabilis eſt ⁊ bo
nus. Et hꝫ zelus facit eos cócoꝛdes in bo/
no ⁊ ideo gratus eſt deo ⁊ hominibus.
Unde Eccli. xxv. In tribus beneplacituꝫ
eſt ſpiritui meo que ſunt pꝛobata coꝛam
deo ⁊ hominibus Concoꝛdia fratrum
amoꝛ pꝛoximoꝛum. vir ⁊ mulier ſibi be/
ne conſentientes.

¶ Explicit liber tertius de ſimilitudini/
bus rerum.

¶ Incipit pꝛologus li. iiij.

Interroga iumen
ta ⁊ docebunt te.
volatilia celi ⁊ in
dicabunt tibi. lo
quere terre ⁊ reſpō/
debit tibi. ⁊ enarra
bunt piſces maris
Job. xij. Creatoꝛ
celoꝛum ⁊ dñatoꝛ
aquarum vniuerſeqꝫ rex ⁊ domin⁹ crea/
ture ſpecialem curaꝫ gerens de homine.
quem ſua inſignitum imagine ad ſui frui
tionem creauerat taliter oĩa que pꝛodu
xit humanis deputauit obſequijs. vt nõ
tm̃ ex eoꝛum aſpectu ſolacia capere poſ
ſet. ſed ex eoꝛum inſuper vſu vel famula
tu varia illi cõmoda vndiqꝫ pꝛouenirēt.
Uerum inter iſta magnifica ſue pꝛouiden
tie dicta volatilia celi ⁊ piſces maris vt
ex ſacra ſcriptura colligitur quódaꝫ pꝛe
cipuo munere ad humane vite cõmoda
tripliciter oꝛdinauit. Nam pꝛimo ea cõ
ſtituit in obſequium ſubiectionis. ⁊ hec
verbis ſcripture clarius intimatur: vbi
deus hominibus loquens dicit Gen. ix.
Dominamini piſcibus maris ⁊ volatili/
bus celi. Decebat náqꝫ vt animalia cetera
illi ſubijcerentur qui naturalis rationis
faſtigio ⁊ pꝛouidentie gubernaculo om/
nibus pꝛeeminebat. Habent enim anima
lia cetera per extimationem vniuerſalis
⁊ naturalis pꝛudentie que omnium agi/
bilium eſt ratio naturalem quandaꝫ par
ticipationem. in homine vero viget per
ſe vniuerſalis ⁊ naturalis pꝛudentia que
omnium agibilium eſt ratio directiua.
Omne autem qđ eſt per participationem
ſubditur ei ꝙ eſt per eſſentiam. quare cõ
ueniens fuit ꝙ omnia animalia homini
ſubderentur. Unde pſ. ait. omnia ſubieci
ſti, ſub pedibus ei⁹ oues ⁊ boues vniuer
ſas ⁊c. ⁊ vſqꝫ ad ſemitas maris. ¶ Secun
do qꝛ dominus piſces maris ⁊ volatilia
celi hominibus conceſſit in edulium refe
ctionis. Siquidem ante tempus diluuij
herbas tm̃ ⁊ fructus arboꝛum homini/

bus ꝛ alijs animalibus deus conceſſit in cibum dicens eis Geñ.i. Dedi vobis omnem herbã afferentẽ ſemen ſuper terrã ꝛ vniuerſa ligna que habẽt in ſemetipſis ſementẽ generis ſui. vt ſint vobis in eſcã ꝛ cunctis animãtibus terre. Sed poſtmodum peracto diluuio aĩaliũ conceſſus eſt eſus. ſ. cum dñs dixit Geñ.ix. oẽs piſces maris manui veſtre traditi ſunt. ꝛ omne qḋ mouetur ꝛ viuit erit vobis in cibũ q̃ſi olera virentia tradidi vobis oĩa excepto ꝙ carnẽ cũ ſanguine nõ comedetis. Hoc indultum igit̃ conceſſit dñs tum propter hoĩs fragilitatem ne vꝫ proſterneretur in tanta vaſtatione rerũ. tuꝫ ꝓpter terre infecunditatẽ cauſatam ratiõe diluuij tũ etiã ꝓpter aeris differentẽ varietatẽ. qꝛ ſicut Alcuinus teſtatur. qui fuit magiſter Caroli magni. ante diluuij tp̃a ſuper terram non cecidit nec extitit pluuia. ſed aq̃s fontiũ ꝛ rore copioſo terra irrigabatur. Vnde herbe ſuauiores erant ꝛ maioris efficacie ad nutriendũ q̃ fuerunt poſt tp̃a diluuij. qñ aer ventis ac nubibus ꝛ pluuijs ac paſſionibus alijs diſtẽperat̃ ac perturbat̃. ſed pro tanto prohibuit dñs eſuꝫ carniũ cũ ſanguine mixtũ. vt duꝫ homo aſſumere vitaret̃ ſanguinẽ beſtiarũ multomagis horreret effundere ſanguinem humanũ. Vnde ſubditur in eodeꝫ capit. Quicũqꝫ fuderit ſanguinẽ humanũ fundetur ſanguis illius. ¶ Tertio dedit dñs volucres celi ꝛ piſces maris in magiſterium inſtructiõis. qḋ ex verbis Job ſupra poſitis euidenter cõprobat̃. dicitur enim Job. xij. Interroga iumenta ꝛ docebunt te ꝛc̃. Tunc. n. aut iumenta aut volatilia celi aut piſces maris querimus cum eoꝝ naturas aut motus ſubtiliter indagam⁹ ſed interrogata nos docent. loquuntur aut rñdent. cũ ex eoꝝ conſideratione percipimus qualiter noſtros actus cõponere debemus. Et ideo de piſcibus maris loquens beat⁹ Ambro. in li. herameron dicit ꝙ in ſignũ ſũt facti. vt in his noſtrorum morũ vitia videremus. ꝛ caueremus. ¶ Qua pp poſt herbaꝝ ꝛ arboꝝ in duas ſimilitudines reſtat ꝯñr vt in hoc q̃rto

nr̃i op̃is libro de auibus atqꝫ piſcib⁹ aliq̃ introducant̃ exẽpla. vt noſtro ſtilo moribus adaptent̃. Nõ aũt mihi licuit de ſpeciebus ſingulis vel auium vel piſcium in h̓ tam breui tractaculo facere mentionẽ: ex eo ꝙ innumera ſunt natatiliũ atqꝫ volatiliũ genera: qs eñi vt de volucribus taceam ꝛ marioꝝ natatiliũ ſpecies dinumerare poſſit: aut eas ſuis noĩbus ſingulas deſignare. Vñ p̄s. ait. hoc mare magnũ ꝛ ſpacioſum nauib⁹ ꝛc̃. Et ẜm Ambro. plura ſunt in mari genera piſciũ q̃ in terra ſũt animalium. Ex quo patet ꝙ volatiliũ ꝛ magis natatiliũ ſpẽs q̃ a nobis cognoſcũtur. p̄ua q̄dẽ particula ſunt reſpectu eoꝝ q̃ ignorant̃. Ergo exempla ꝛ ſi non de oĩbus de aliquibus ſaltem magis famoſis ꝛ notis inducemus. perſtringentes materias ſingulas quibus adaptabuntur exẽpla ẜm modum in precedentibus habitũ ſub ordine alphabeti.

¶ Capitulum j.

Abiecti ꝛ deſpecti a mũdo ſuſcipiunt̃ ꝛ nutriuntur a deo. cuius exẽpliũ apparet in pullis agle. qꝛ cũ multa grauedine agla pullos nutrit aliq̃ñ ſi tres pullos habuerit vnum abijcit quẽ tñ alia auis que fulica dr̃ accipit ꝛ nutrit vt dicit Ambro. Tunc agla pullũ ꝓijcit cũ mũdus ſuum amatorẽ perſequit̃ ꝛ affligit. quem tñ alia auis. ſ. xp̄i gr̃a miſericorditer amplexatur a mũdo etiaꝫ coact⁹ recedẽs ſpõte ad penitẽtiã venit. Vñ ſicut Grego. dicit mala q̃ nos h̓ premũt ad deũ nos ire cõpellũt Eze. xxxiiij. Quod abiectũ erat reducam. ¶ Itẽ abiectos ꝛ deſpectos a mũdo de⁹ lꝫ excelſus nõ tñ abhorret vel deſpicit ſꝫ eos de excelſo ꝓſpectãs poti⁹ ad ſe trahit Quod iteꝝ exẽplo agle pꝫ. q̃. ſ. eſt taꝫ limpidi viſus. vt cuꝫ in aere ſuper mare feratur vt vix videat̃. inde tñ piſciculos i mari ꝯtẽplat̃. ꝛ iſtar lapidis imũ petit piſciculos rapit attrahit ꝛ comedit. Sic de⁹ cui⁹ oculis nuda ſunt omnia ꝛ apta. q̃uis in altitudine ſue lucis nobis ſit inuiſibilis qꝛ habitat inacceſſibilem quẽ nemo hoĩuꝫ vi

dere poteſt. Ipſe tñ diſcipulos paruos in mari exñtes. i. deſpectos ⁊ humiles ſpiritu in mundo fluctuantes nõ deſpicit ſed proſpicit in imo. ad eos venit ſuo lumine illuſtrādo eoſqꝫ ad ſe trahit ſuo amore inflāmādo. ⁊ quaſi cibum comedit eos ſibi per familiarem gratiam coniungendo ⁊ incorporando ꝓs. Quis ſicut dñs deus noſter qui in altis habitat ⁊ humilia reſpicit in celo ⁊ in terra.

¶ Capitulum. ij.

Abſcondere dꝫ homo opa bona ſua vt non illa diabolus ꝑ inanē glāꝫ ⁊ oſtentationē corrūpat. Eſt. n. diabolus pauoni ſilis q oua galline ſue ꝑqrit vt frangat ⁊ comedat vt liberius libidini vacet. ſed gallia ipſa oua abſcōdit vt ſeruet. Sic qꝛ diabolus bōa nr̃a conaꝛ auferre nos debem⁹ illa ꝑ hũilitatem abſcōdere ſcḋm illud Mathei. v. Neſciat ſiniſtra tua qd faciat dextera tua. Sꝫ qdā ſunt ſicut gallina domeſtica. q̃ ſtatim cū ouū emiſit clamat ⁊ reuelat ⁊ iō amittit. Iſa. xxxv. Oīa q̃ in domo mea ſunt viderūt. nõ fuit res quā nõ oñderiꝫ eis dixit Ezechie de nūcijs babylonis ⁊ poſtea dictū eſt ei ꝙ oīa amitteret. ¶ Item ꝙ hõ debeat bona opa ſua abſcondere ꝓpter timorem ſuperuenientis elationis vel temptatiōis inanis glīe patet etiā exmeplo ceti ſiue balene que non parit oua ſicut multi alij piſces ſed parit viuos fetus ſicut dicit Ambro. Quos quidem poſtq̄ peperit ſecū tenet ⁊ ducit ſed ſtatiꝫ cum aliquid qḋ illis poſſit eſſe obnoxiū vel terribile ſuꝑuenire ſentit eos aperto ore in vētrē ſuū recipit ⁊ abſcōdit quouſqꝫ trāſierit omne ꝑiculū vel abſceſſerit ⁊ tūc eos q̄ſi iam ſecuros viuos ⁊ incolumes euomit ſicut idē Ambro. dicit. In quo quidem aperte docemur. ꝙ bona noſtra que agim⁹ etiaꝫ propter timorem glorie aliquando debemus abſcondere. ⁊ propter aliorū vtilitatem nõnunq̄ propalare. Vnde ⁊ domin⁹ noſter qui diſcipulis alicubi dixit. Attēdite ne iuſtitiam veſtram faciatis corā hoībus ⁊c̄. Math. v. Ipſe etiā dixit. Sic luceat lux veſtra corā hoībus vt videant opera veſtra bona ⁊c̄. in eodem capitulo.

¶ Capitulum. iij.

Abſtinētia diſcreta a duobus liberat hoīeꝫ a putredine ⁊ ardore libidinis. Eſt. n. hõ abſtinens ſimilis pauoni cui⁹ caro tā dura ē vt vix putredinē ſentiat nec facile coqꝫ valeat ſicͭ dicit Iſiḋ. Hāc ꝑfecto duritiē moraliter carnis diſcreta abſtinētia facit ⁊ cauſat vt nec putredinis reſoluaꝛ fetore: nec libidinis vraꝛ ardore: ceſſat reſolutio putredinis ſubtracta mā ſeminis. ſ. alimētꝫ: ⁊ frigeſcit flāma carnis ciborū remotꝫ fomentꝫ: ſicut etiā lignis ſubtractis extinguiꝛ feruor ignis. Prouer. xxvj. Cū defecerit ligna extinguiꝛ ignis. Ioħ. caſſianus de inſtitutꝫ monachoꝝ. Nunq̄ igꝛ poterit ardētes ꝯcupiſcētie ſtimulos inhibere qſqs deſideria gule refrenare nõ q̄rit. Et Ambro. dicit in ſermōe ꝺ gula ꝗ fames amica vginitati eſt inimica laſciuie ſaturitas vo caſtitatē ꝑdit ⁊ nutrit illecebram.

¶ Capitulum. iiij.

Abundātia ꝓſperitatꝫ ſentire ꝓhibet vulnera mentꝫ. Cuius exēplū apparet in cete ⁊ in piſce balena q tāte eſt pinguedinis. ꝙ qñ percutitur vulnere non ſentit niſi pinguedo eius totaliter ꝑforata fuerit. ſed qñ caro īterior leditur facile capitur. qꝛ amaritudineꝫ aque non ſuſtinēs litus petit ⁊ moritur cito. Velut autem pinguedo piſcis eſt abundatia proſperitatis que quidē dum peccātib⁹ affluit mentꝫ vulnera ſiue dāna ſentire nõ permittit. Vnde dñs contra hieruſalē dixit. Luce. xix. Nunc quideꝫ in hac die tua q̄ ad pacē tibi: ſꝫ abſcōdita ſūt ab oculis tuis Sed tūc peccator intrinſecus tangitur cū temporali aduerſitate ꝑcutitur. Sunt eni mentiū vulnera peccatoribus quaſi extrinſeca. ex eo ꝙ ſpūalia in qb⁹ leduntꝛ quaſi reputant extranea. Sed cum in tem

poralibus que magis diligunt leduntur
quaſi in intimis vulnerati affliguntur cu
ius interdum vulneris amaritudinem
non ferentes vel compuncti a ſuis pecca
tis ſitus penitentie querunt vel lapſi in
deſperationis baratrum eternam morte
incurrunt.

¶ Capitulum. v.

Accidie vicium ⁊ concu
piſcentie eſtus maxime
nocent anime. Cui⁹ exē
pluꝫ apparet in quibuſ
dam piſcibus: quos vt
dicit Ariſt. i. vij. li. ꝺ ani
malib⁹ imoderatus ca
lor nimiū ledit. Unde dicit ꝙ ſunt piſces
qui apud aſcenſum canicule moriuntur
pre calore. Unde piſces in eſtate fugiunt a
litoribus calidis in profundum mare.
Similiter nocet eis magnuꝫ frigus ⁊ ma
xime habentibus lapidem in capite ſicut
cancri ⁊ huiuſmodi. Nam talis lapis ex
frigore congelatur ⁊ ſic de facili moriun
tur. Quaſi ergo calor eſtatis feruor ⁊ flā
ma eſt concupiſcentie carnalis que niſi ex
tinguatur interimit: ideo fugiendum eſt
in profundum maris ideſt ad abundan
tiam lachrymaruꝫ prouenientiū ex ama
ritudine cordis vt lachrymarum refri
gerium extinguat concupiſcentie eſtum.
Quaſi hyemis vero frigus rigens eſt ac
cidia ſpiritus: que habentibus lapidem
in capite ideſt duriciam in mēte precipue
eſt mortalis. Nam ſi cor de ſe durum eſt
per accidie frigus amplius induratur.
Et ideo ſatis faciliter mortem cuiuſdam
deſperationis inducit ⁊ induratum ob
tenebrat. Zacha. xiiij. Nō erit lux ſed fri
gus ⁊ gelu.

¶ Capitulum. vj.

Actiua vita frequentiam
hominum ⁊ ſocietatem re
quirit: contemplatiua ve
ro ſolitudinem diligit. Un
de tam actiui ꝙ̄ cōtempla
tiui ſimiles ſunt auibus.
Quarum quedam ſocietatem amant hu
manam vt galline galli anſeres colum
be ciconie hyrundines ⁊ huiuſmodi.
Nam gallinis quidem aſſimilantur preſi
dentes. i. prelati quorum eſt ſubditos cō
gregare ⁊ defenſare queadmodum galli
na congregat pulloſ ſuoſ ſub alaſ vt chri
ſtus de ſe dixit Mathei. xxiij. Anſeribus
autem aſſimilātur ſeculares potētes quo
rum eſt iuſticiam ⁊ reipublice ſalutem di
ligenter cuſtodire. Nam anſeres vt dicit
Ambro. in hexameron. xvi. ſunt optimi
locorum cuſtodes. Sed anatibus aſſimi
lantur clauſtrales qui quaſi anates mora
ri debent in aquis penitentie ⁊ aquam la
chrymarum vel ſapientie ſcripturarum
frequentare. Columbis autem qui cū ſim
plicitate habent fecunditatem frequen
ter pullificantes aſſimilantur coniugati
qui pure ac ſimpliciter coniugalem vitaꝫ
ducūt. Ciconijs āt que certo tēpore ꝯgre
gantur maria tranſuolando aſſimlantur
peregrinantes ⁊ precipue qui tranſmari
nam peregrinationem frequentant. ſ. ad
terram ſanctam. Hirundinibus autem
clamoſis ⁊ garruloſis aſſimilantur predi
catores: qui contra peccatores clamant
⁊ garriunt. Omnes enim hmōi ⁊ alij con
ſimiles hominum frequentiam volunt
⁊ non ſolitariam vitam. ¶ Quedam vo
aueſ ſunt que hominum ſocietatem ⁊ co
habitationē fugiūt nec ſuos nidos hoieſ
ſcire volūt vt aues que vocanꝫ ſilueſtreſ.
Talibus ſimiles ſūt anachorite ⁊ viri cō
tēplatiui q hominū frequentiā fugiūt ⁊
mūdo ſūt abſcōditi in latibulis ⁊ in ſoli
tudinibus morātur. ps. Ecce elongaui fu
giens ⁊ manſi in ſolitudine. ¶ Itē actiui
mouenꝫ motu piſciū: ſed cōtēplatiui mo
tu auium. Nam dū piſcis natat in aqua
cōtracto corpore in longitudinē minorē
ſe colligit: ⁊ iterū ſe extēdens aque innitiꝫ
quo nixu repellente aquas in anterius ſe
propellit. Uſi vtitur quibuſdā penulis in
natando ſicut auis in volādo: ſed tamen
alio modo qꝛ piſcis natās penulas mo
uet a pte poſteriori in anterius ⁊ quaſi q
buſdā brachijs ſiue remis aquā āplectēs
in anteri⁹ ſe extēdit. Auis vo mouet pē
nas ſurſū ⁊ collectuꝫ aerem p expreſſam

alar amplitudinē cogit exire per partē
poſteriorē. Unde dū aer a poſteriori re-
pellitur corpus in anteriuſ mouetur. Pi
ſcis āt natans in aqua eſt hō ſolicitus ⁊
operoſus in actiua vita qui tunc in mi-
norem longitudinem ſe contrahit quan
do ſe ad humilitatem reducit dicens ⁊
ſentiēs cum Apoſt. Ego ſū minimuſ om
nium ⁊c̄. i. Corinth. xv. Sic ⁊ dominus di
ſcipulos monuit dicens Luce. xvij. Cū
omnia benefeceritis dicite ſerui inutiles
ſumus Sꝫ nihilominus nō dimittat qu
adhuc poſt talem contractionē. i. humi
litatē ad bene agendum ſe extēdat Naꝫ
tali nixu. i. humilitatis ⁊ laboris propel
lente diuina gratia mirabiliter ad anteri
ora proficiet: Unde iſte ſunt due pennule
quibus actiuꝰ proficit. ſ. humilitas ⁊ ope
roſitas: dummodo ea que retro ſunt ob-
liuiſcens ad anteriora ſe diſponit atqꝫ ex
tendit vt ſic ad modum piſcis natantis a
poſteriori in anterius proficiendo ince-
dat Sed tanq̄ auis volās in aere eſt ho
mo eleuatus in contemplatione: q tunc
alas ſiue pennas intellectus ⁊ affectus
ſurſum erigit cum cogitatione ⁊ auidita
te ea que ſurſum ſunt ſapit. Tunc autem
aerem per expreſſionem alarū collectū
poſterius emittit quando ex dulcedine
quam contemplatione ⁊ affectione gu-
ſtauit ad poſteriora. i. temporalia contē-
nēs intendit ⁊ dum aer a poſteriori repel
litur in anterius corpus mouetur: quia
dum mundus plene deſpicitur animus
in ſpūalibus virtutibus ſemper profici-
endo proficietur. ¶ Item actiui aſſimilā
tur auibus que morantur in aquis. In
quibus vt dicit Ariſto. natura ingeniata
eſt vt pedes haberent latos ⁊ clauſos nō
inter digitos diuiſos propter natādi ne
ceſſitatem: vt ſcꝫ latitudine pedū aquā
propenſius pulſet. vt ſic pulſis retro aqſ
quaſi remigando ī anterius ſe extendāt.
Caudas autem breues habent ne in na
tando madefactione caude ſe impediant
Sic ſimili etiam modo actiuis qui proxi
morū neceſſitatibus per pietatis opera
ſeruiunt competit habere pedes latos. i.

affectus expānſos ad omnem pauperem
clauſos ad peccatum vel ad mundani fa
uoris appetitum ⁊ inter digitos non di
uiſos. i. ſine diſſenſione ⁊ diſcordia oper
Uel debent habere homines actiui digi-
torum diſtinctionem tamen ſine ſciſſione
eorum. i. debent habere operum diſcreti
onem tamen ſine diſcordia ⁊ diſſenſione:
quanto autem latiori pede. i. largiori affe
ctu aquam tribulationis ⁊ neceſſitatis p
ximorum ab eis propellere nituntur tan
to ipſi copioſiori fructu in proficiendo
gradiuntur. Caudam etiam debent habe
re breuem. i. celerem expeditionem agen
dorum vt non protrahant dandum an-
guſtiato. Unde dicitur. Prouer. iij. Ne di
cas amico tuo. i. chriſto vel pauperi egē
vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cum ſta
tim poſſis dare. ¶ Itē actiua vita requi
rit maxime puritatem intentionis qḋ pa
tet exemplo merule que cum vbiqꝫ ſit in
pennis nigra: in achaia inuenitur candi-
da. Achaia que interpretatur ſoror labo
rans actiuam vitam deſignat que requi-
rit germanitatem contemplationis. Due
eni ſorores fuerunt Rachel ⁊ Lya qua-
rum prima contemplatiuam: ſecunda ve
ro actiuam ſignificat vitam. Et alie due
ſorores in euāgelio ſcꝫ Maria magdale-
ne ⁊ Martha h̄ idem figurare dicuntur
Habet etiam actiua vita laborem actiōis.
Unde ⁊ ſatagebat Martha laborans cir-
ca frequens miniſterium. erat enim ſoli-
cita erga plurima ⁊c̄. Eſt autem velut can
dida merula actionis intentio munda ⁊
ideo candida merula Achaie munda in-
tētio eſt in operibus vite quam dn̄s mū
dandā eſſe docuit cū dixit. Mūda prius
qḋ intus eſt calicis ⁊ paraphidis: q͡ꝛ enim
calice potat ſitiēs. paraphide v̄o eſuriens
reficitur: merito quidem in calice ⁊ para-
pſide deſignātur elemoſyne ⁊ opera vite
actiue. Sed id qḋ intus eſt calicis ⁊ para-
pſidis eſt latens intentio elemoſynam fa
cientis quaꝫ quidem prius mundare de
bet q̄ꝫ dare elemoſynam. Ante enim la
uatur parapſis q̄ꝫ fiat immiſſio cibi. Et
ante mundandus eſt calix q̄ꝫ fiat infuſio

vini ⁊ aque Juxta dictuȝ Oracij poete in quadam epiſtola Troiani belli vbi dicit. Sincerũ niſi ſit vas qđcūqȝ infundis aceſcat. Sic quoqȝ mũdanda eſt intẽtio ante exercitium boni. ¶ Item actiuus hõ aſſimilatur piſci tymalo. Eſt eni tymalus ſicut dicit Ambro. quidã piſcis quē ȝ ticini fluuij vnda nutrit ſic dict⁹ a tymo eo ꝙ redoleat ad modũ floris tymi. Unde de eo qui ſuauiter redolet facete dictuȝ ẽ aut florẽ redolet aut piſcẽ; qꝛ conſimilis odoꝛ eſt illius floris ⁊ piſcis. Uñ in Apo. phiale plene odoꝛamentoꝛuȝ dicunẗ oꝛationes ſanctoꝛum. Sed actiuus redolet ꝓximo ad modũ piſcis. Naȝ ille tymalus piſcis ⁊ redolet ⁊ rẽficit. Et ſilr̃ hõ actiu⁹ redolet exemplo ⁊ reficit ex dato.

¶ Capitulum. vij.

Adulatoꝛes ſeu heretici qui ſuauibus verbis ac dulcibus quoſdam ſimplicioꝛes ſeducunt: quibuſdam marinis belluis poſſunt aſſimilari. Dicit enim Joꝛath pͥbus in libro ſuo de animalibus ꝙ eſt belua q̄daȝ in mari que de faucibus ſuis aquam expirat cum vapoꝛe odoꝛe pleno. Unde piſces ſequuntur ipſum odoꝛem ſentiẽtes ⁊ intrãt odoꝛis gratia in fauces eius: que protinus ipſos deglutit ⁊ ſic ex eis ſe paſcit. Eſt etiã piſcis ali⁹ faſten dictus in cuius oꝛe aqua hauſta dulceſcit queȝ piſces minoꝛes ſequentes ⁊ eius os intrantes ſubito degluttiuntur ab eo. Quia igiẗ ſcriptum eſt Pꝛouerbioꝛum. xviij. Aqua ꝓfunda verba ex oꝛe viri. Tãꝙ̃ aqua odoꝛifera vel dulcis ex oꝛe piſcis ſunt verba blanda nec nõ adulantia quib⁹ attractos ſimplices quaſi in ventrem traijciẽdo deglutit dum eos decipiendo ſeducens ad interitam nequiciaȝ trahit. ¶ Iteȝ adulatio blanda interdum mentes vanas occidit. Quibus aſpera ⁊ vera locutio reddit vitaȝ. Cuius rei exemplũ apparet in cicada quã ſiquis oleo perfundit ſtatim necatur eo ꝙ poꝛis obſtructis ſpirare minime valet: ſed ſtatim ſi ſuperfũdaẗ acetũ illico reuiuiſcit eo ꝙ poꝛos aperit quos ꝟtus obſtruxerat oleu: ⁊ hoc idem per oia beatus Ambꝛo. dicit. Tunc ergo oleo cicada perfunditur cũ mens vana adulatione liniẗ: ⁊ tũc obſtructis poꝛis necatur: qñ ſuis ſibi clauſis ⁊ occultatis defectib⁹ in ſuperbiam eleuatur ſed aceti pungentis aſperitas eidem vitã reddit. qꝛ hanc increpatio aſpera ad verã ſui noticiã ⁊ vitaleȝ humilitatẽ reducit. Unde bene. ps. dicit. Coꝛripiet me iuſtus in miſericoꝛdia ⁊ increpabit me: oleum autẽ peccatoꝛis ñ impinguet caput meũ.

¶ Capitulũ. viij.

Amicus qui ꝓpter vtilitatem eſt aſſumptus tam diu honoꝛatur vẗ in ꝓcio habetur q̄diu vtilitas durat. Cuius exemplũ apparet in accipitre. Qui q̄diu ẽ ad predam aptus a domino ſuo diligiẗ manu geſtatur in cauda ⁊ in pectoꝛe replanatur. ſed dum moꝛitur vel quando inutilis ad predam redditur non paſcitur: qꝛ proijcitur ⁊ tanꝙ̃ ſi nunꝙ̃ fuerit contẽnitur ⁊ abijcitur. Similiter prout Sene. dicit. Amicus qui vtilitatis cã aſſumptus eſt tãdiu placebit q̄diu vtilis fuerit. Nam facultate ⁊ vtilitate remotis contẽniẗ ⁊ abijcitur. Unde nota ꝙ talis amicitia triplicem habet defectuȝ. ¶ Prim⁹ eſt qꝛ nõ eſt vera. qa ille qui propter vtilitatem diligit non ipſum amicum diligit ſed rem amici. Et ideo potius ſeipſuȝ diligit ſolum qui amici bona appetit. Et iõ Auguſt. dicit in quodam ſermone. Non propterea amare debes amicum vt aliquid tibi preſtet vt pecuniam vel aliquid cõmodi temporalis. non enim illũ amas ſed id quod tibi preſtat. Amicus gratis amandus eſt propter ſe non propter aliud. Unde Petrus Blaſcenus in libello ſuo de amicitia dicit ꝙ vera amicitia eodem oculo reſpicit amicum diuitẽ ⁊ mẽdicum fortẽ ac debilem ſanũ ⁊ egruȝ humilem ac ſublimẽ. ¶ Secundus defectus eſt ꝙ talis amicitia non eſt fidelis. Nam

ſicut dicit Iſidorus in tertio libro ſ ſum
mo bono nō ſūt fideles in amicitia quos
munus nō gratia copulat nam cito defe/
runt niſi ſemꝑ acceperint: dilectio.n. que
munere ꝯglutinatur eo ſuſpēſo diſſolui
tur. ¶ Tertius defectus eſt: qꝛ talis amici
tia nō eſt firma nec ꝑmanſura diu. Unde
Tullius in libro ſuo de amicitia. Si vtili
tas amicitias cōglutinaret eadē cōmuta/
ta diſſolueret. ſed qꝛ natura mutari non
poteſt idcirco vere amicitie ſempiterne
ſunt. Prouer. xvij. Omni tempore diligit
qui amicus eſt.

¶ Capitulum. ix.

Auaritia reddit homines
inſociales ꝛ crudeles non
ſolum ad extraneos: ſed
etiaȝ ad ſuos domeſticos
Cuius rei exemplū appa/
ret in auibus prede in q/
bus repreſentantur auari affectu vel ef/
fectu rapaces. Omnes enim tales aues
vt dicit Ariſto. ſecundo de animalibus
ſolitudinē diligunt ꝛ cū aliquo ſociorum
habitare non poſſunt. Nam ſicut chari/
tas querit cōmunicationē ꝛ ſocietatem.
ita cupiditas appetit ſolitudinem ꝛ pro/
prietatem. Uult eni cupidus ſolus habe/
re ꝛ ideo ſuſpectū hȝ cum ſocio manere.
Unde poſſeſſio tꝑalium eſt mater diſſen
ſionū propter qd de Abraham ꝛ Loth.
Geñ. xiij. dicit ꝙ erat ſubſtantia eoꝝ mul
ta ꝛ non quibant habitare cōiter. Unde
facta eſt rixa inter paſtores Abraham ꝛ
Loth. ¶ Item tales aues prede vt idem
dicit pullos ſuos poſtꝙ volare poſſunt
a ſe pellunt ꝛ ſecū viuere non permittūt
qꝛ. ſ. plerūqȝ auari etiaȝ ſuos domeſticos
ꝛ filios abijciunt ꝛ graue ſibi reputant ſi
eis expenſas debitas impēdant. ¶ Item
auari aſſimilātur griphibus qui cuſtodi
unt mōtes in quibus gēme precioſe ſunt
nec eas inde auferri permittunt vt dicit
Iſidorus: ꝛ ꝑpter hāc cauſam rarus eſt
illuc hominū acceſſus. Nam viuos ho/
mines degluttiūt ꝛ equiteȝ armatum cuȝ
equo rapiunt ſed tamen de gemmis illis
quas ita acerrime cuſtodiūt ipſi pro ſe

nullam vtilitatē ſumunt. Sic ſimiliter e
de auaris quibuſdā qui theſauros ita cu
pide cuſtodiūt. vt ſi quis eis vel modic
quid aufert. ipſuȝ ſi poſſent viuuȝ deglu
tirent. Ad tales diuites pauꝑes hoīes a
cedere non pñt qꝛ turpiť eos repellunt.
ꝛ ideo timent pauperes accedere ad eos.
Uerūtamen ipſi de his que ſic tenacite
poſſident etiam pro ſe expendere nō au
dent ſed alij poſt eos de illorum diuitijs
gaudent. Pſ. Theſaurizat ꝛ ignorat cui
congregabit ea. Et eccſi. v. Qui amat di
uitias fructum non capiet ex eis. ¶ Item
auarus qui in diuitijs appetit⁹ ſui ſacieta
tem querit eſt porco marino ſimilis. Na
piſcis ille marinus qui porcus dicitur ſi
cut Iſido. dicit more terreſtris porci are
nam fodit ꝛ in ea cibum ſuum ꝛ ſacietatē
querit. Quia igitur omne aurū tanꝗ are
na eſt exigua vt dicitur Sapiē. vij. Aua
rus quiſqȝ dum in auro vel argento ſa
cietatem querit quaſi porcus in arena ci
bum quo repleri poſſit effodit. cū tñ ſcri
ptum ſit auarus non implebiť pecunia

¶ Capitulum. x.

Blaſphemātes deū vł ſan
ctos ſiles ſunt cornicib⁹.
Nā cornix aquilam ꝛ ali
as aues prede qs tangere
formidat garritu ſuo ini
ſtat ſed aliqñ nō lucrū ide
reportat. qꝛ poſt ſimulationē longā ei p
cutit ꝛ occidit. Sic etiā blaſphemi nepha
rij deum ꝛ ſanctos quos factis non poſ
ſunt ledere maledictis nituť impetere
equos aquila. i. deus ſiue chriſtus poſtꝙ
diu eoꝝ inſaniā per patientiā tollerauit
eos nōnunꝙ in corpore monſtruoſis in
firmitatibus percutit. ſed tandē ſi nō pe
nitēt eterne mortis ſupplicio eoſdem af
fligit. Et nota ſicut dicit quedam gloſa
ſuper. Iſaie. xviij. Omne peccatum blaſ
phemie cōparatum leuius eſt. Unde blaſ
phemia etiam ex ſureptione ꝛ abſqȝ deli
beratiōe prolata poteſt eſſe peccatū mor
tale ꝙuis aliquando poteſt eſſe veniale.
Nam cum aliqui ſubito ex aliqua paſſio
ne in verba immaginata prorumpit qua

rum ſignificationem non conſiderat tūc eſt veniale peccatū ſed quando aduertit hoc eſſe blaſphemiam conſiderans ſignificata verborum tunc non excuſatur a peccato mortali. ſicut ille qui ex ſubito motu aliquem occidit iuxta ſedentem.

¶ Capitulum .xj.

BOni ac virtuoſi viri aſſimilantur apibus quo ad tria. Primo quo ad innocentiam. Nam apes dicte ſunt eo ꝙ ſine pedibus naſcuntur. Boni viri ergo quiqʒ recte ſunt ſimiles apibus qui ſunt ſine illis pedibus de quibus ſcriptum eſt Prouer. x. Pedes illorum ad malū currunt. Sunt enim pedes anime peccatricis quibus ad malum currit ipſe interiores nequicie ⁊ affectus malignitatis. Secundo quo ad ſolertiam ⁊ prudentiā. quia apes ſicut dicit Iſido. valde ſolertes ſunt in gignendo mella ⁊ fauū. ⁊ ſua domicilia mira arte componunt. ⁊ ex varijs floribus mirabili artificio fauum recolligunt. Sic viri boni ſolertes quidem ſunt ⁊ mella gignunt. ſolertes quidē ſunt idest ſubtiliter ⁊ cito perpendentes qualiter eſt agendum vel loquendum. eſt enim ſolertia facilis ⁊ prompta coniecturatio circa inuentionem medij vt tradit Philoſophus in i. poſteriorum ⁊ ideo cū ea que dicunt per debita media oſtendunt. ⁊ illa que operantur per debitas vias perficiūt quaſi apes ſolertes alijs mella gignūt qa ſcilicet melliflua verba loquendo audientibus proferunt. ⁊ etiam melliflua facta verbi operando oſtendunt. Domicilia quoqʒ ſua i. cōſciētias proprias vel proprias familias mira prudentie arte ſiue ſagacitate componunt. qr ſi ſciunt componere vel ordinare aliena multo magis ppria. Vnde ex odoriferis floribus. i. ex placidis ⁊ gratioſis aliorum factis vel dictis colligunt fauum. i. doctrinam ⁊ modū quo ſuas thecas ſiue habitacula. i. conſcientias vel domos ordinant ⁊ componunt. ¶ Apparet etiam in apibus prudentia mirabilis tripliciter. Primo reſpectu temporum quia prudentes diſcernunt tempora laboris ⁊ quietis. Nam hyemis tempore latent. qr ſcilicet vires non habent quibus ventis niuibus ⁊ pluuijs reſiſtere poſſint ex quo innuitur ꝙ maxime perſecutionis tempore licet debilioribus fidelibus perſecutionem declinare ⁊ latere. ſcḋm illud domini Mat. x. Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. In tēpore autem veris apes exeūt nec in illo ocio ſe ſūt ſʒ primo fauos conſtituunt. ceram fingunt. cellulas faciunt ⁊ ſobolem tandē ⁊ mella conficiunt. Ex quo videlicet erudimur ꝙ tempore proſperitatis ⁊ pacis ocio nō vacemus ſʒ in varijs exercitijs vtiliter laboremus. Tunc ſcilicet conſtituēdi ſunt faui i. actus exercēdi virtutis quib⁹ ad celeſtis hereditatis dulcedines perueniamus. Dicit enī Eccli. xxiiij. Hereditas mea ſuper mel ⁊ fauum. Tunc quoqʒ fingenda ē cera. i. componenda conſcientia. que ſcilicet velut cera ad diuerſas ſuſcipiendas figuras vitiorum ⁊ virtutum eſt apta. ps. Factum eſt cor meū tanqꝫ cera liqueſcens. Tunc etiam faciende ſunt cellule. i. ſenſus corporis vel interne vires anime diſponēde. Tandem autem intendendum eſt vel ad bonorū operum ſobolem per actiuā vitam. vel ad mellis obtinendam dulcedinem per vitam contemplatiuam. ¶ Item apes de nocte vſqʒ ad mane quieſcunt donec vna oēs excitet vno vel triplici bombo ſicut aliqui dicunt ⁊ tunc peruolāt vniuerſe ſi dies fuerit mitis. ſed ſi futuros viderint imbres vel ventos tunc ſe continēt in theca. atqʒ adueſperaſcēte domos intrant ⁊ ſtrepunt. donec qui eas excitat eodem ſigno ad quietem inuitat. Quo videlicet exemplo nos inſtruit. ꝙ videlicet nocturno tēpore quies preſtetur corpori die tamen incipiēte luceſcere a lecto ſomni ⁊ pigritie eſt ſurgendū ſcḋm illud. Nox preceſſit dies autem appropinquabit. abijciamus ergo opera tenebrarum. Nam poſt quietē noctis ſurgendum eſt ad opera laboris. ſed poſt noctem culpe illuceſcēte die gratie ſurgendum eſt ad opera penitentie: ad ꝙ quidē prelatus vel predicator

triplici bõbo.i.triplici modo debet alios
excitare.ſ.exhortationis verbo.conuer/
ſationis exemplo ⁊ etiam orationis ſuf/
fragio ẜm illud.i.Thimo.iiij.Exemplum
eſto fidelium in verbo in conuerſatione
in charitate.Aduesperaſcente vero.i.ad
ueniente nocturno tempore vel tenebro
ſa tentatione debet ſe ad domum recolli
gere ſiue corporalem vt quieſcat ⁊ hone
ſtius maneat ſiue ad domum mentis ne
eum hoſtis tentans foris vagantem ca/
piat ibiqꝫ debet ſtrepere vel legendo vel
orando peccata confitendo ⁊ alia huiuſ/
modi faciendo quouſqꝫ tentatiõe repul/
ſa tempus quietis adueniat. Quod autẽ
audito ſigno aut tumultu ceſſant religio
ſos admonet clauſtrales vt quietis tem/
pore vel audito ſigno ad hoc ſtatuto ſuũ
ſilentium teneant ita vt volẽtes quieſce
re vel orare tumultu ſuo non impediãt
¶ Item apes locum frigidum querunt
in eſtate ⁊ calidum in hyeme docẽtes bo
nos tempore proſperitatis refrigerio ſe
tueri humilitatis :et tempore aduerſita
tis calore ſe defendere charitatis qꝛ cha/
ritas patiens eſt.¶ Item apes inueniun/
tur prudentes reſpectu operum.Primo
quantum ad materiam qꝛ ex floribus re
centibus materiam colligunt.ex qua mel
la ⁊ ceram colligunt ⁊ conficiunt. ⁊ quan
do flores vicini conſumpti ſunt ſpecula/
tores mittunt ad alia paſcua requirenda
⁊ ſi eas nox apprehendat ſupine excubãt
vt alas ſuas a rore ⁊ a pluuia protegant
⁊ facto mane abſqꝫ impedimento volare
valeant.Quaſi ergo flores naſcẽtes in ar
boribus ſunt affectiones bone creſcẽtes
in cordibus ex quibus dum ſunt recẽtes
ab apibus mel ⁊ cera colligitur qꝛ dũ ſũt
noue ⁊ feruentes a viris ſolicitis dulci/
ter ⁊ faciliter implentur opere. Mel enĩ
dulce eſt ⁊ cera faciliter formatur ſed cõ/
pletis vicinis floribus alios ad paſcendũ
explorant qꝛ poſtꝗ̃ ſua bona propoſita
opere compleuerint adhuc an alia reſtẽt
que ab eis fieri debeant cum magna cura
perquirunt.ſed nocte ſuperueniente ſupi
ne excubant vt alas a pluuia vel rore de

fendant.qꝛ ſe proſternendo orando an
te deum ſe humiliant.vt humilitatis me
rito ⁊ orationis ſuffragio ale ſuoꝝ affe
ctuũ vel operum ⁊ a pluuia tentationum
carnaliũ ⁊ a rore.i.ſubtiliori pugna vicio
rum ſpiritualium protegant ⁊ facto ma/
ne.i.redeunte ſerenitate poſſint ad eaq̃
ceperant liberius euolare.¶ Itẽ apes in
ueniuntur prudentes reſpectu impedien
tiuꝫ.Primo quidẽ qꝛ thecã aluearis ſuc
cis arborũ gũmoſam vim habentium e
amaram per totum liniunt ⁊ contra ho
ſtes ſe muniũt pro vt poſſunt. Quaſi au
tem gumi vel amari ſucci arborum affli/
ctiões ſunt vel lachryme penitentiũ. qui
bus apes ideſt ſancte perſone ſuarũ men
tium aluearia liniunt atqꝫ amaritudine
fletuũ contra hoſtium ſuggerentiuꝫ dul/
cia maligna tentamenta defendũt. ¶ Itẽ
apes gerule quando ventũ timent vola
iuxta terrã vt onuſte cito redeant ne fla/
tu impediantur aliquo ⁊ aliquãdo lapil/
lis ſe onerant. vt a vento moueri nõ va
leãt.Similiter ille perſone que actiue vi
te pondera ſiue labores portant ſi ventũ
vane glorie metuũt vel ventuꝫ ideſt co/
natum alicuius impedientis debẽt iuxta
terrã volare ideſt humiliter ⁊ latenter fa
cere quod intendunt.¶ Item onerare ſe
lapillis.i.ſanctorũ humilibus exẽplis ⁊
cautelis vt illorum firmati põdere a ven
tis tentationũ minime moueant.¶ Ter/
tio apes repreſentant bonos viros pro/
pter ſocialem vitam.Diligunt eniꝫ boni
viri ſemper cõmunem ⁊ ſocialem vitaꝫ ⁊
fugiunt ſingularitates quod quidẽ inue
nitur in apibus:qꝛ apes ẜm Ambro.vnã
cõmunem eligunt manſionẽ.vnius por/
te clauduntur limine cõmunis labor eſt
omnibus cõis cibus cõmune opus cõmu
nis vſus cõis fructus ⁊ cõis volatus . Et
talis cõmunitas maxime competit clau/
ſtralibus ⁊ regularibus in congregatione
viuentibus ſcilicet non ſe a cõmunibus
obſeruantijs vel operibus ſubtraherẽt ſi
ue quantum ad locum ſiue quantũ ad ci
bum ſiue quantũ ad labores vel quo ad
obſequia charitatis ⁊ opera humilitatis

ſiue quantum ad viſum vel ſocialem con‑
uictum ſiue quantum ad volatum ideſt
promptum vel velocē obedientie motū.

¶ Capitulum .xij.

Cantica diuine laudis ⁊ Ec‑
cleſiaſtici officij ſi cū deuo‑
tione cordis ⁊ mētis attē‑
tione fundantur: delectāt
etiā angelos ſicut cantus ⁊
armonie hoīum dicūr dele‑
ctare delphinos. Dicit .n. Iſidorus. q delphini voces hominū ſequuntur ⁊ ad voci ſymphonie congregati conueniunt ⁊ in armonia plurimum delectantur. Sic etiam angeli faciunt de canticis ⁊ armonijs deuote deum laudantium: non quidem ratione vocis ſed rōne deuotionis ꝓpter q dicitur in .ps. Preuenerūt principes coniuncti pſallentibus: ⁊ quod beat᷒ Ber. de angelis exponit. Unde etiā Baſili. dicit i hexamerō. q pſalmodia demones fugat. ⁊ angelos in adiutorium ſalutis inuitat. ¶ Item cantica diuine laudis valent ad ſubleuandum tedium vite preſentis. ⁊ etiam ad alleuiandum laborem ꝓlixe tentationis quod patet exemplo lucinie. Nam lucinia ſicut dicit Ambro. in li. hexameron dum oua ſua peruigili cuſtodia fouet longe noctis laborem cantilene ſuauitate ſubleuat. Ille namq ad modum lucinie peruigili cuſtodia oua fouet qui bona in nido mentis concepta implere opere cum cautella ⁊ ſolicitudine ſtudet. Sed quaſi labor longe noctis prolixitas ⁊ tedium eſt tentationis inſurgentis vel laborioſa prolongatio incolatus vite preſentis de qua .ps. conquerebatur dicens. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: ſed hunc laborem lucinie cātilene ſuauitas ſubleuat quia mentē vel tentationis vel preſentis exilij tedio fatigatam diuine laudis deuotio recreat. Unde idem Baſi. dicit de cantu de pſalmodia q eſt ſcutum in nocturnis terroribus ⁊ diurnorū requies laborum tutela pueris iuuenibus ornamentum ſolamen ſenibus mulieribus aptiſſim᷒ decor. deſertas habitare facit vrbes ſobrietatem do‑
cet incipientibus primum efficitur elemētum proficientibus nutrimētum ꝑfectis ſtabile firmamentum.

¶ Capitulum .xiij.

Carnales hoīes ſunt vulturibus ſimiles. Naz vultur cū ſit immūdus ⁊ fed᷒ de facili ꝑ cadauere terrā petit ⁊ cū deſcēderit nō de facili inde ſurgit ſed vix ſurſum aſcendit vt Hiero. dicit: ⁊ addit q in alto volans cadauer in infimo conſpicit ⁊ ꝑ amore cadaueris ſublimitatem aeris derelinquit ⁊ ad infima ſe ſūmittit ⁊ quando ſe erigit ꝯ vētū alas percutit et ſic venti adminiculo plus q̄ robore proprio ab infimis in aerem ſe extollit. Sic quoq carnales homines cum ſint imūdi in cogitationibus ⁊ fedi in affectionibus de facili pro cadauere terram petunt q: pro carnis delectatione ad turpia ⁊ īmunda opera faciliter deſcendunt ⁊ poſt q̄ talibus operibus ſe dederint non faciliter ab eis recedunt. ⁊ vix ſurſum vel ꝑ deſiderium ſurgunt. Et ſi etiam hō carnalis ſit in culmine dignitatis. nihilominus miſerabile cadauer in infimo conſpicit. q: .ſ. ad carnalia opera cogitanda vel facienda ⁊ cor ſuum inclinat ⁊ oculos conuertit ⁊ ſue dignitatis altitudinē relinquens .i. non attendēs in turpia ⁊ infima ruit. Unde ps. dicit. Cum hō in honore eſſet non intellexit comparatus eſt iumentis inſipientibus ⁊ ſimilis factus eſt illis. Cōtingit tamē quādoq q talis ēt poſtq̄ cecidit a ſpiritusſancti vento .i. interno ſpiraculo excitatus ſi ad vētū ipm .i. ſpiritusſancti inſtinctum ala mentis ⁊ ala operis per penitentiā ꝑcutit q iterū ſe in altū eleuat ⁊ ſurgit ſ plus auxilio venti .i. gratia ſpiritusſācti q̄ ex ſuo proprio merito vel labore. ¶ Item carnis cura quāto plus creſcit in homine tanto magis ad bona opa animā tardā reddit: qđ quidē in vulturibus apparet q: vult ꝓpt multitudinē carnis tardis volatib᷒ ꝑgit: ſic miſerū corp᷒ qđ corrumpitur aggrauat humanam animam ex ipſa enim aſſidua corruptibilitate car‑

tis anima noſtra compellitur inſiſtere cu/
ris carnis. ⁊ ſic ex corruptione grauata. ⁊
curarū multiplicitate detenta ad virtuo
ſa ⁊ ſpūalia opera redditur valde pigra.
¶ Item carnales differunt a ſpūalibus ſi
cut piſces marini a fluuialibus. Nam pi/
ſces in mari naſcentes ſquamas habent
duras ⁊ groſſas propter aque ſalſe ſiccita
tem: econuerſo autem fluuiales piſces
ſquamas habent ſubtiles ⁊ ſpiſſas ⁊ mol
les. Quaſi autem ſquame in corpore piſ
cis ſunt que tunc naſcuntur in mente ho
minis. Circa igitur ſpiritualia ⁊ diuina in
hoc carnales a ſpiritualibus differunt
quia carnales quiq; habent mentes. i. mē
tis conſiderationes duras ad percipien
dum ſpiritualia ſm illud Apoſto. i. Cor.
ij. animalis homo nō percipit ea que ſūt
ſpiritus dei. ¶ Item groſſas ad intelligē
dum. Unde carnalibus adhuc diſcipulis
dominus dixit Math. xv. Adhuc vos ſi
ne itellectu eſtis. Sed ſpirituales viri ha
bent mentes molles idest habiles ad per
cipiendum ſubtiles ad intelligendum ⁊
ſpiſſas. i. frequentes conſiderationeſ diui
norum. ¶ Item carnis laſciuia aſſimila/
tur hyrundini que ē auis vaga clamoſa
⁊ picturata: ſic carnales ⁊ laſciue mulieres
ſunt vage in diſcurrendo ⁊ in circunſpici
endo ſunt clamoſe in cantando vel cōtē
dendo: ſunt etiam ſe picturantes compo
nendo ⁊ orando. Proverbiorum. vij.
Garrula ⁊ vaga.

¶ Capitulum. xiiij.

Cogitatiōes terrene faciūt
incidere animam in laque
um diaboli. Nam aues ad
eſcam deſcendentes ⁊ circa
terram volantes citius ca
piūtur q̄ ille q̄ in alto vo/
lat. Sic homines per carnales ⁊ terrenas
cogitationes citius capiuntur a diabolo
q̄ p celeſtes. Prouer. i. Fruſtra iacitur re/
te ante oculos pennatorum. Gloſa. Laq̄
os diaboli facile euadit in terris qui ocu/
los ſemper habet in celis. ¶ Item cogita
tiones immunde abundant in cordibus
peccatorum ſed non in cordibus iuſtoꝝ.
Sicut enim maior multitudo muſcarum
ſolet reſidere ſuper ſcabioſum q̄ ſuper ſa
num. ita cogitationeſ immunde magis ſi
per peccatores q̄ ſuper iuſtos. ¶ Itez co
gitationibus immundis maxime infeſtan
tur homines deuoti. Nam vnctum locū
inuadunt muſce ⁊ inquinant. Sic demo
nes illos quos vident habere gratiam ni
tuntur inquinare prauis cogitatiōibus.
Eccleſiaſtes. x. Muſce morietes. i. cogita
tiones imunde perdūt ſuauitatez vnguē
ti. i. meritum bonoꝝ opeꝝ ſiue deuotio/
nem orationis. ¶ Item apes ſuper flores
reſident ⁊ inde attrahūt mel. Sic iuſti de
eternis bonis cogitant ⁊ tamē attrahūt
dulcedinem. Sed muſce loca imunda fre
quentāt deturpāt ⁊ ſic imunde cogitatio
nes homines peccatores.

¶ Capitulum. xv.

Coniugij honeſtatē quere
re ⁊ ſeruare docent exem
pla auiū: inter omnia ēni
animalia volucres i gene
rationis ordine ſequunt
maxime honeſtatez. Na
mares cū ſolicitudine feminas querunt
inuentas diligunt pro ipſis pugnant ⁊ pe
riculis ſe exponūt ⁊ eis cōiugali q̄ſi tāq̄
federe ſe coniūgunt ⁊ fetus ab ipſis pro
creatos ſolūmodo paſcunt. Ex quibus
quidem colligitur q̄ circa coniugalem
ſtatū nos aues quiq; modis inſtruūt. Pri
mo enim exemplo auiū debēt viri qui
vxorari volunt femias bōas ſolicite que
rere in vxores: q2 ſcriptum eſt Prouer.
xviij. Beatus eſt q inuenit mulierē bo
naz: quā ſcz cū qs vult inuenire debet ei
querere non ſicut laſciuꝰ ⁊ vanus qui nō
q̄rit i vxore niſi pulchritudinez. Eſt eni
pulchritudo i muliere ſi ſit ſine prudētia
⁊ bonitate plus cōtēnēda q̄ appetenda.
Quia vt dicitur Prouer. x. Circulus au
reus i naribus ſuis mulier pulchra ⁊ fa
tua: ⁊ ideo in hominibꝰ q̄uis vtrūq; ſit
oneroſū ſcilicet pulchram ſeruare ⁊ tur
pem habere, tamen magis eſt tolerabile
turpem habere q̄ pulchrā ſeruare. Na
ſic dixit aureolꝰ phs. Pulchra cito ada

[illegible]atur turpis facile cōtēnitur. Difficile eſt cuſtodire quā omnes amant: moleſtum ē poſſidere quam nemo dignatur habere. Minori tamen miſeria deformis habetur ꝙ formoſa ſeruetur. ❡ Item qui vult inuenire bonā: debet eam querere non ſicut auarus qui non querit niſi diuitias in vxore. Quāuis dicat theophraſtus ꝙ pauperem vxorem alere difficile eſt: diuitem vero ferre eſt tormentū. Tamen ſalomon dicit ꝙ melius ē ducere vxorē pauperem ⁊ pacificā ꝙ̄ diuitem ⁊ litigioſam Prouer. xxi. Melius eſt ſedere i angulo domatis ꝙ̄ cum muliere litigioſa ⁊ in domo cōmuni. Unde ēt Chryſoſto. dicit ſup Matheū. Tu iuuenis qñ vxorē ducere vis noli querere diuitem ſed bene morigeratam, qꝛ boni mores diuitias ſemper acquirunt. Diuitie āt bonos mores nūꝙ̄ fecerunt. glorioſior eſt paupertas fideliū ꝙ̄ diuitie peccatoꝝ. Unde cū interrogaſſet quidam themiſtidem pħm cuinam filiam ſuam daret in vxorē an pauperi ſꝫ ſcientia ⁊ moribus ornato: an locupleti parum probato. Reſpondit: malo hominem indigentem pecunia. ꝙ̄ pecuniam indigentem homine. Debet igitur qui bonā vxorem cupit inuenire querere eam ſicut prudens ⁊ diſcretus ſcilicet attendēdo ad mulieris bonitatem. Eccleſiaſtici. xxvi. Mulieris bone beatus vir: non dicit mulieris pulchre vel diuitis. ſed bone ❡ Item attendendo ad mulieris prudentiam ⁊ diſcretionem. Prouerbiorum. xix Domus ⁊ diuitie dantur a parentibus: a domino autem proprie vxor prudens.
❡ Item attendendo ad mulieris progeniē dicit Chryſoſtomus ſuper Matheum. ꝙ ille qui vult vxorem accipere debet conſiderare ſi habet ambos parentes bonos vel ambos malos vel vnum bonum vel alium malum. Si ambo ſunt bo ni ſecure eam accipiat ſi ambo mali omnino eam dimittat. Si vero alter bonus ⁊ alter malus quid facturus ſit timeat. Uerumtamen ſi pater eius ſit bonus ⁊ mater mala magis conuenit timere. Si vero econuerſo minus: propterea quia pueri magis conſueuerunt conſeruari cum matribus ꝙ̄ cum patribus ⁊ per conſequēs magis imitari mores maternos ꝙ̄ paternos. Secundo docent aues coniuges honeſte diligere ſicut ipſe aues cōpares mutuo ſe diligunt: ſed cauendū eſt in coniugibus ne ſit amor nimius vel inhoneſtꝰ.
Nam ſicut dixit Sextus in ſententijs adulter quidem eſt in ſua vxore amator ardentior: in aliena quippe vxore omnis amator turpis: ⁊ in ſua nimius nihil turpius ꝙ̄ amare vxorem quaſi adulteram.
❡ Item ne ſit amor nimius zelotypꝰ. Eccleſiaſtici. ix. Ne zeles mulierē ſinus tui. Et eiuſdem. xxvi. Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotipa. Debet igitur eſſe amor honeſtus ⁊ ordinatꝰ. Ephe. vi. Uiri diligite vxores ſicut chriſtus eccleſiam. ❡ Tertio inſtruunt aues coniuges tueri ⁊ defēdere. Nam aues pro eis pugnant ⁊ periculis ſe exponunt. Debent autem ſe mutuo defendere coniuges: non ſolum ab iniurijs corporalibus: ſed etiam ⁊ vicijs ⁊ inhoneſtatibus quod ſit quādo vnꝰ cōiugum alium male viuentem corripit ⁊ caſtigat. Si enim vxor ſit male morigerata ſicut dicit Chryſoſtomꝰ ſuper Matheum tribus modis a viro caſtigari debet primo docendo ipſam ſm deum. Si autem timorem dei non ſentit improperando vt vel hominem erubeſcat: ſi autē nec pudorem ſentit frequenter confuſa faciat illi quod precipit Salomon. Cor durum in baculo percute. Quia igitur dicit Chriſoſtomus. Sepe proficit doctrina iuſticie. Primo admōe: deinde cōfunde quoniam frequenter pudor eſt frenum vitiorum: tertio iuſtum eſt vt caſtigetur tanꝙ̄ ancilla que erubeſcere neſcit vt vipera. Si autē vir male ſe habeat: tūc vt docet. Auguſti. in libro. l. omelia. vxor ſua debet eum quatuor modis coercere. Primo admonendo. Secundo obiurgando vt ſi non proſint charitatiue admonitiones faciat duras obiurgationes. Tertio ſi hoc non valeret eccleſiam interpellando: ſcilicet prelati vel epiſcopi auxilium requirendo ma

rime ſi peccatum ipſꝫ notoriū eſt. Quar/
to ad deū recurrēdo per viros ſpiritua
les ⁊ orationes:quia ſaluabitur vir infide
lis per mulierem fidelem vt dicitur pri/
me Corinth. vij. ¶ Quarto aues docent
qualiter ſe debent coniuges ad matrimo
nialem actum coniugere ſcꝫ tantum con
iugali federe ⁊ affectu ſcꝫ intentione ⁊ cā
prolis procreande. Hac enim ſola de
cauſa aues adinuicem ſociantur ſcilicet
ad generationem. ⁊ hinc eſt ꝙ aues quaſi
ſolum generationis tempore videnť eē
in amore. Hinc eſt ꝙ ſolum etiam in con
iunctione carnali inter ſexum ⁊ ſexum
diiudicant exceptis perdicibus que ſe/
xum non ſeruant ſicut dicit philoſophꝰ
in ſexto de animalibus. Unde ſurgit
in perdicibus maſculus in maſculum fe
mina in feminam. Sed ex tali coitu non
fiunt oua pullificatiua: Immo faciunt
oua vento plena ⁊ addit ꝙ ex tali coitu
malus fetor ſentitur. In quo videlicet ex
emplo oſtenditur vicium contra natu//
ram triplici de cauſa deteſtabile. ¶ Pri/
mo propter infructuoſitatem. quia non
eſt ad generationem. Unde in perdicibus
ex tali coitu non generantur oua pullifi
cantia. ¶ Secundo propter inſaciabilitā/
tem. quia facit oua plena vento. Uentus
enim licet repleat: non tamen reficien//
do ſaciat. Sic in huiuſmodi operibꝰ licꝫ
quis ſuum malum deſiderium impleat
tamen non ſatiat. ¶ Tertio propter feto
ris feditatem quia producit malum fe//
torem infamie vel mali exempli. ¶ Itē
aues in opera generatiōis obſeruant tē
poris congruitatem. ſcꝫ tempus veris: i
quo oſtenditur ꝙ non omni tempore eſt
vacandum operi coniugali. Nam in die
bus ſacris vel ieiunioꝝ hmōi nō ē vacā
dum amplexibus. Eccleſiaſtes. iij. Tem/
pus amplexandi ⁊ tempus longe fieri ab
amplexibus. ¶ Item aues tempore gene
rationis nutibus ⁊ vocibus ad amorem
mutuum ſe inuitant: ex quo oſtenditur
coniugale debitum perſoluēdū eſſe vxo
ri ſiue voce ſiue nutu peteti. ¶ Itē aues
pullificant ⁊ pullos generatos educant.
quia tenentur parentes filios alere natu
rales: ⁊ ſi non forte ſm rigorem iuris ci
uilis vel poſitiui tamen ex iure naturali.
¶ Item aues vſqꝫ ad iteratum genera
tionis tēpus ſibi non appropinquant: q
ſcilicet poſt impregnationem quouſqꝫ pa
perit mulier abſtinendum eſt ab vxore.
¶ Quinto docent aues fetus educare: q
fetus ab ipſis procreatos tantummodo
paſcunt communiter. In quo oſtenditur
periculuꝫ adulterij: precipue ex parte mu
lie ris. q: mulier ex adulterio occulto ge
nerans ſtatuit viro ſuo filios non ſuos. ⁊
facit eum alere non genitos a ſe de quo
ſicut de furto ad reſtitutionem tenetur.
¶ Item coniugij honeſtatem ſeruare c
coniarum exempla nos docent: in quib
viuente femina nunꝗ̄ maſculꝰ cauſa co
tus cum alia ſe aſſociat. ſed ſue femine
quo ad nidum ⁊ prolem ſeruat fidem: ſed
ſi in femina adulterij concubitum perſe
ſerit vltra cum ea non habitat: immo
ipſam ſi poteſt trāſuerberat ⁊ necat ſicut
dicit Ariſtoteles. ¶ Item mas feminam
alias ꝗ̄ in nido non calcat: ex quo exem
plo coniuges aperte monentur fidē tho
ri diligenter obſeruare: adulterinos con
cubitus horrere ⁊ euitare ⁊ carnalis ope
ris debitū cū quadam honeſtate ꝑſtare.

¶ Capitulum. xvi.

Ontemplatiua vita ⁊ ab
pera abſtinentia ſignat
in illis piſcibꝰ ſeu natanti
bus quorū eſus cōceſſꝰ e
in lege. Moyſi. Dicit eni
Leuit. xi. Omne qđ hꝫ pe
nulas ⁊ ſquamas tam in mari ꝗ̄ etiā i flu
minibus ⁊ ſtagnis comedetis: quicquid
autem pennlas ⁊ ſquamas non habet
eorum que in aquis mouentur ⁊ viuunt
abominabile vobis execrandumqꝫ erit
Ad litteram huiuſmodi natatilia ſcilicet
anguile ⁊ ſimilia prohibita ſunt iudeis
propter exceſſuꝫ humiditatis. Et piſces
alij conceſſi ſunt tanꝗ̄ ſicciores. Sed mo
ralis cauſa ſiue figuralis fuit quia per pe
nullas ſignatur vita ſubtilis vel contem
platio: per ſquamas autem ſignatur vita

aſpera quorum vtrumqȝ neceſſarium eſt
ad mundiciam ſpiritualiuȝ. ❡ Item con/
templatiui viri ſimiles ſunt auibus mo/
dulantibus que ſiluas amant in arbori/
bus ⁊ fructetis nidificãt: dulciter modu
lantur ⁊ cantant ſuper oua ſolicite cubãt
⁊ pullos diligenter educant; ⁊ tales ſunt
philomene merule ⁊ conſimiles. Sic per/
fecti ⁊ contemplatiui viri loca ſolitaria
diligunt nidum mentis ⁊ contemplatio/
nis quietem in fructetis ⁊ in arborum
ramis ideſt humilium ⁊ piorum exẽplis
⁊ in magnorum ſanctorum actibus ⁊ ve/
ſtigijs ponunt diuinas laudes dulciter
vel voce: vel ſaltem corde quottidie mo/
dulantur ⁊ concinunt. ſancta quoqȝ deſi/
deria mentis cum calore deuotionis fo/
uendo vſqȝ ad complementum operis ꝑ
ducunt, quaſi ſuper oua cubantes et a
ſuo calore fouentes vſqȝ ad pullorūȝ na/
tiuitatem perſiſtunt. Sed tunc quaſi pul/
los diligenter emittunt. concepta bona
non deſerunt ſed ea congruentibus mo/
dis quaſi nutrientes ⁊ alentes ad debitã
perfectionem perducunt. ❡ Item cõtem/
platio hominis in carne viuentis nõ po
teſt eſſe diuturna propter grauedinẽ cor
poris. Eſt enim homo mortalis aui per/
dici ſimilis que ſcilicet eſt multe carnis ⁊
pauce pennoſitatis: ⁊ ideo pauci volatus
Nam in volando parum a terra ſe eri/
git ⁊ ſtatim poſt paululum terram petit.
Similiter quia homo habet in vita iſta
multum de corporis grauitate ⁊ imbecil/
litate. ⁊ paruȝ de pennoſitate ideſt de vir
tutum ſpiritualium leuitate. ⁊ ſi aliquan/
do a terrenis ad celeſtia capienda per
contemplationis volatum ſurgere niti/
tur corruptibilis tamen carnis pondere
vel infirmitate grauatus poſt modicum
ad inferiora reuertitur. Unde dicitur Sa
pien. ix. Corpus quod corrumpitur ag/
grauat animam ⁊ deprimit terrena inha/
bitatio ſenſum multa cogitantem. ❡ Itẽ
contemplatio diuinorum tentationum
impulſos fugat ⁊ ſeuientis ſeculi procel/
las ſedat. quod patet altionis exemplo.
Altio enim vt dicit Ambroſius auis ma

ritima eſt que quaſi in medio hyemis ꝙ
do magis ſcilicet mare ventorum ac flu/
ctuum tempeſtatibus ſeuit oua ſua in lit/
tore maris ⁊ arena facit ⁊ ibidem verſus
mare reſpiciens per ſex dies ſuper ea in/
cubando perſiſtit: poſt quos naſcunt pul
li: quibus natis ad eos nutriendos alios
ſeptem dies adiungit: ⁊ per omnes hos.
xiiij. dies mare tranquillum permanet ⁊
ſecurum. Unde induſtria naute hos. xiiij.
dies ſerenitatis ad nauigandū obſeruant
⁊ eos alcionidas vocant vt dicit Ambro
ſius. Si eſt ergo tanta virtus auicule vt
ſue contemplationis intuitu mare ſeuiẽs
tranquillum efficiat quanto magis ſi ra/
tionalis anima ad imaginem dei facta ad
eternum ac immutabile bonum interio/
res oculos contemplando vel orando
direxerit: mare ſiue cordis fluctuantis. ſi/
ue mundi ſeuientis tranquillum protinꝰ
atqȝ pacatum habebit. Iob. viij. Tu quo/
qȝ ſi diluculo conſurrexeris ad deum et
omnipotentem fueris deprecatus ſtatim
quoqȝ euigilabit ad te ⁊ pacatum reddet
habitaculuȝ iuſticie tue. Docet ⁊ nos hec
auicula vt propter perſecutiões vel ten/
tationes ſurgentes neqȝ bona timeamus
aggredi: nec etiam vſqȝ ad perfectum ea
negligamus proſequi. Non enim auis
hec quia mare procelloſum viderat aut
ſe ponere ad oua cubanduȝ in littore me
tuit: aut etiam vſqȝ ad debitam pulloruȝ
nutritionem recedit.

❡ Capitulum. xvij.

Continentia caſtimonie cõ
fert ad longitudineȝ vite.
Quod in vulturibꝰ patet
quos dicunt ɔcubitu nul
lo commiſceri ⁊ ſine om/
ni concubitu pullos gene
rare ⁊ centuȝ annis viuere vt dicit Iſido
rus. Ex quo colligitur ꝙ diutius viuunt
qui a carnalis operis reſolutionibus ſe
reſtringunt. Nam ſm philoſophum ani
malia que ſunt multi coitus vt paſſeres
⁊ huiuſmodi ſunt breuioris vite. Unde
nota ꝙ luxuria minorat vitam corpora/
lem: dehoneſtat vitam ciuilem: ⁊ necat vi/

tam ſpiritualem propter primuz dicitur Luce.xv. De iuuene prodigo & laſciuo qui diſſipauit ſubſtantiam ſuam non tantum perſonalem:ſed etiam temporalem viuendo luxurioſe. Eſt enim in actu luxuria euacuatio humidi & expiratio calidi. in quibuſ duobus vita conſeruatur. Et ideo ex frequentatione actus venerij vigor & vita corporis eneruatur. vnde Hugo de ſancto victore. Luxuria inquit eſt immoderata carnis petulantia: dulce venenum importuna lues pernicioſa potio:que humanum corpuſ debilitat & virilis animi robur eneruat. Et Innocentius dicit de vtilitate conditionis humane. O inquit extrema libidinis turpitudo que non ſolum mentem effeminat:ſed corpus eneruat & non ſolum fedat animam ſed fedat perſonam. Omne namq; peccatum quodcumq; fecerit hõ extra corpus ſuum eſt. qui autem fornicatur in corpus ſuum peccat:ſemper illam precedunt ardor & petulantia:ſemper comitantur fetor & immundicia ſemper ſequuntur dolor & penitentia. ¶ Itẽ luxuria dehoneſtat vitam ciuilem : quia tollit homini gloriam inferens ignominiam & infamiã. Vnde dicitur de luxurioſis Yſa.xxxiiij. De cadaueribus eorum aſcendet fetor ſcʒ infamie. Vnde. Valerius dicit in libro.ix. de vicijs carnalibus loquens. Quid inquit his vicijs fedius. quid etiam damnoſius. quibus virtus atteritur. victorie relãgueſcunt. ſopita gloria in infamiam conuertitur. animi & corporis vires expugnantur adeo vt neſcias an ab hoſtibus an ab illis capi perniciofius habendum ſit. ¶ Item luxuria perimit vitam ſpiritualem. Ro. viij. Si ſm carnem vixeritis moriemini. Hiero. Qui luxuriatur viuens mortuus eſt. Etiam ferreas mẽtes libido domat que maiorem in virginibus patitur famem. duʒ dulciuſ putãt eſſe qđ neſciũt. ¶ E cõuerſo aũt chaſtitas ſiue continẽtia dies vite multiplicat. Job.xxix. Quaſi palma multiplicabo dies meo[illegible] per palmã intellige victoriã carnis que per cõtinentiã habetur

¶ Item vitã ciuilem exornat & nobilitat. Vnde Ciprianus de.xij.abuſiõibus. Pudicitia inquit eſt ornamẽtũ nobiliũ:exaltatio humiliũ nobilitas ignobiliũ. pulchritudo viliũ ſolamẽ merentiũ: augmẽtũ oĩs pulchritudinis:decꝰ religiõis minoratio criminis multiplicatio meritorum creatoris omnium dei amica. ¶ Itẽ corroborat & cõſeruat vitam ſpiritualeʒ Romañ. viij. Si ſpiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.

¶ Capitulum.xviij.

Conuerſio non eſt differenda. Nã auiſ videlicet que videt arcum tenſũ & ſagittam paratã nõ differt a uolare. Sed ſic ſagitta parata eſt auem pcutere ſi ſteterit. ſic deus nolentem conuerti. Pſalmi. Niſi conuerſi fueritis gladium ſuum vibrabit arcum ſuum tetendit &c. Sed multi faciunt ſicut auis ſtulta que cuʒ differt a uolare percutitur. Sic multi dum differunt a uolare & ꝓponũt conuerti ſubito moriuntur. Yſa.xxx. Subito dum nõ ſperatur veniet contritio eius. Eccli.v. Ne tardes ↄuerti ad dominũ & ne differas de die in diem ſubito eni veniet ira illiꝰ &c. Ambro. dicit. Aux tibi offeram nõ mihi dicis cras veniã ſed iam exigis:nemo differt nemo excuſat:redẽptio anime promittitur & nemo feſtinat. Et nota ꝙ peccator quãdo nõ conuertitur quãto magis expectatur tanto grauius iudicatur. Vnde Valerius maximus in libro primo dicit ꝙ lento gradu ad vindictã ira diuina ꝓcedit tarditatemq; ſupplicij grauitate penſat.

¶ Capitulum.xix.

Cor hominis prius eſt innouandum & deuotaruʒ orationum odoribus imbuendũ:ꝙ intra ſui thalamum poſſit ſuſcipere deũ. Cuius exemplũ apparet in piſcibus. Nam piſcis in odoriferis naturaliter delectatur, Dicitur enĩ in.iiij.li

bro de animalibus ꝙ quedam genera piſcium odorant ⁊ audiunt: ideo ad noua uaſa citius ꝙ̃ ad antiqua piſcis accedit imo vbi fuerit nouuz raro accedit ad vaſculum antiquū. Sic deꝰ cordis hūani vaſculum non ingreditur quod non prius nouum per penitentie innouationez efficitur. Unde. ps. petijt hanc nouitatem dicens. Cor mundūz crea in me deus ⁊ ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis nec etiam in cordis hoſpitio deꝰ delectabiliter habitat de quo non odor ſuauis deuote orationis expirat. Sed quidem phialē plene odoramētoꝝ ſunt oratiōes ſanctorum Apoč. v.

¶ Capitulum. xx.

c Crudeles homines ⁊ raptores cōmuniter moriūtur famelici ⁊ mēdici. Sūt eni vulturibus ſimiles qui exercitū ſequuntur vt de cadaueribus equorum et hominuz ſatientur. Et ideo dicuntur aliquo nature ſenſu preſentire bellum: ⁊ ſignum futuri belli preexiſtere quando cōſtat eos circa exercitum conuenire. Cum autem ſeneſcit vultur elongatur eius roſtrum ſuperius ⁊ recuruatur in fine ⁊ moritur tādem fame. Sic homines rapaces qui vt lucrentur ⁊ rapiant diligunt guerras ſicut faciunt ſtipendiarij milites ⁊ quidam tyranni potentes: licet forte in iuuētute vel aliquo tempore lucrentur ⁊ abundent in ſenecture tamen vel aduerſitate ſeu infirmitate cū rapere nō poſſint. dū roſtꝝ .i. oris ſui victus neceſſitas creſcit ⁊ lucrum deficit ad paupertatem ⁊ mendicitatem deueniunt ⁊ fame moriūtur. Job. iiij. Tigris perijt ideſt raptor eo ꝙ nō haberet predam. ¶ Itē crudeles debilium hominum ſanguinem ſitientes incidunt frequenter ipſi in manus maiorum ⁊ potentiorum. Unde tales aſſimilantur culicibus. qui dum aliorum ſanguinem ſitiētes ſugere volunt in roſtra irūdinū incidunt que ipſos occidūt ⁊ comedunt. Talibus ergo ſimiles ſunt qui duz minores occidere querunt vel expoliare ipſi maiorum preda vel occiſionis victima ſūt Cuius exemplū manifeſtius in libro Heſter habetur ſcilicet de Aman qui duz ꝓpter Mardochei emulationez iudeos crucifigere voluit ipſe a rege aſſuero i patibulo eſt ſuſpēſus Heſter. iiij. v. vi.

¶ Capitulum. xxi.

c Curioſi ⁊ preſumptuoſi perſcrutatores culicibus aſſimilantur. Nam culex que eſt idem quod cyniſes lucipeta eſt. quia lumen candele vel lucerne libenter videt. Sed dum in lumen minus caute irruit ſe ipſam comburit. Similiter qui diligunt lumen diuine vel humane ſcientie interdum nimis curioſe vel preſumptuoſe perſcrutando dum in ipſum lumen impingunt per alicuius erroris vel elationis incurſuz quaſi ſe ipſos occidūt. Unde. Prouer. xxv. dicitur. ꝙ qui ſcrutator ē maieſtatis opprimetur a gloria. Et ideo ſicut dicit Grego. nazanzenꝰ. Sciētie deſideriuz ⁊ inquiſitio queſtionuz niſi timor dei ꝑceſſerit effrenatos animos in preceps ducit. Ubi vero timor dei eſt ibi obſeruatio mandatoruz ibi carnꝭ expurgatio que ſe velut denſa quedaz ⁊ obſcurior nubes anime obijciens cōſiderare eam diuini radij lumina non ſinit.

¶ Capitulum. xxij.

d Diabolus aſſimilatur buboni. Primo quidem quia bubo ſtercoribus paſcitur. Sic delectatur diabolus immūdicijs peccatorum. Thren. iiij. Qui voluptabātur in croceis ſcilicet demones anteꝙ̃ caderent amplexati ſunt ſtercora ideſt immunda peccata in quibus nunc delectantur. ¶ Secundo quia bubo ad templa de nocte vadit vt lampadarum oleo ſatietur. Templa eniz dei dicuntur quilibet ſancti viri: quorum ſcilicet lampades ſunt eorundem ſanctoruꝫ mentes que plene ſunt oleo gratie ⁊ letitie ſpiritualis huiuſmodi oleo nocte ideſt latenter ⁊ occulte ſanctorum mentes

diabolus ſatagit vacuare ſcilicet vt adue-
niente ſponſo non habeant oleum ſecū
in lampadib⁹:⁊ ſic ab eterni regis nuptijs
excludantur. ſicut accidit virginibus fatu
is Mathei. xxv. ¶ Tertio quia bubo ab
auibus oditur ⁊ ab eis deplumatur. Vo-
lant enim circa ipſum de die ⁊ eum deplu
mant. Sic diabolus oditur a ſanctis tan-
quam aduerſarius: quem aues ideſt ſancti vi
ri ⁊ prudentes de die deplumant quando
eius machinationes malignas clarius co
gnoſcentes eas ⁊ detegunt ⁊ reuelant. Vel
quaſi plume ei adherētes ſunt eius imita
tores quos ſancti viri deplumant dū ta
les ad penitentiam reuocant. ¶ Quarto
quia bubo pugnat cum monedula que ē
auis coruini generis. Nam illa de die de-
ſtruit oua bubonis ⁊ bubo de nocte co-
medit oua eius. Eſt ergo auis velut mo-
nedula humilis penitentia: cuius oua di
ci poſſunt laborioſa penitentis opera.
Sed velut oua bubonis ſunt peccata ad
que oua induxit demon. Monedula er-
go de die deſtruit oua bubonis quia hu-
milis penitentia illuceſcente die gratie de
ſtruit peccata que penitens ex demonis
ſuggeſtione commiſit. Econtra de nocte
deuaſtat bubo oua monedule: quia irruē
te peccati tenebra deſtruit ipſe diabolus
omnia penitentie opera. ¶ Item diabo-
lus aſſimilatur nocticoraci que ſcilicet eſt
auis que lucem fugit: tenebras diligit: ſo-
lem ſuſtinere non poteſt ſepulturas mor
tuorum inhabitat in locis ruinoſis nidi-
ficat oua columbarum deuorat ⁊ cū eis
pugnat: de die quaſi ceca eſt: de nocte acu-
te videt. Nam ſplendor ſolis eius viſum
hebetat. Sic diabolus fugit lucem gratie
diligit tenebras culpe nequit ſuſtinere ſo
lem iuſticie ideſt chriſtū. Vnde dicebant
ei demones Luce. iiij. Quid nobis ⁊ tibi ie
ſu ⁊c. Vel nequit etiam ſuſtinere ſolē ideſt
bonum clare incedentem ⁊ viuentem: ſe-
pulchra mortuorum ideſt fetida ⁊ carna
libus deſiderijs plena corda peccatorum
inhabitat. ¶ Item in locis ruinoſis ideſt
in eis qui tentationibus ſtatim conſenti-
unt ⁊ ad cadendum in peccatum habiles.

ſunt ⁊ proni nidificat. contra columbas
ideſt ſimplices pugnat ⁊ oua eorum ideſt
opera libenter diſſipando deuorat. circa
bona eſt cecus in malis acutus. Splēdor
autem doctrine chriſti eius viſum hebe
tat quia ſubtilitatis eius maliciam totali
ter anullat ⁊ ideo dicit Petrus. Cui reſi
ſtite fortes in fide prima Petri. v. ⁊ Eccle
ſiaſtici. xliij. Refulgens radijs ſuis obcecat
oculos. ¶ Item diabolus aſſimilatur pa
uoni. Pauo enim habet caput ſerpenti
num ſed criſtatum. inceſſum occultū. col
lum modicum. pectus erectum ⁊ ſaphiri
num ⁊ caudam oculatam. Sic diabolus
caput ideſt ſue tentationis principiū ha
bet ad modum ſerpentis: quia ſerpens
vbi caput immitit poſtea totus illabitur
vt dicit Hyeronimus quia vbi principi
um tentationis eius recipitur difficulter
in proceſſu repellitur. ſed habet in capite
criſtam inquantum in principio pretēdit
alicuius boni apparentiam. Non enim
poſſet malum immittere niſi ſub alicuius
boni ſpecie. quia nullus intendens ad ma
lum operatur: habet etiam latentē inceſ
ſum. quia occulte trahit hominem ad in
teritum: collum etiam habet curuum. qz
ſi capit hominem cito deglutit ipſum qz
cito facit hominem qui ei conſentit rue
re in peccatorum profunditatem: pectus
ideſt appetitum habet erectum ſcilicet ſu
perbiam que ſemper excelſa appetit. Ha
bet etiam caudam oculatā quia precipue
ad finem reſpicit, vt ibidem hominem de
cipere poſſit. Geneſis tertio. Tu inſidia
beris calcaneo eius ideſt fini.

¶ Capitulum. xxiij.

Diligentibus feruenter de
um non obſunt ſed po
proſunt quecunqz aduer-
ſa. Vnde aſſimilantur paſ-
ſeribus de quib⁹ dominus
mentionem fecit Mathei
decimo. Multis inquit paſſeribus melio
res eſtis vos. Nā paſſeres calidiſſime ſūt
nature ⁊ ſemina venenoſa iuſquiami ſine
leſiōne comedunt. Quaſi enim calidiſſimi
paſſeres ſunt deum feruenter amantes a

quibus etiaꝫ venenoſa ſemina iuſquiami ideſt aduerſa ⁊ periculoſa mala mundi ſine alicuius leſione periculi patienter ſuſcipiunt. imo tanta eſt diuine dilectionis virtus vt hominibus conuertat in bonū etiam peccati virus. Roma. viij. Diligentibus deum omnia cooperantur in bonuꝫ Omnia dicit qꝛ proſpera ⁊ aduerſa. proſpera ad vſum. aduerſa ad exercitium vel omnia. ſ. bona ⁊ mala. ⁊ non tantum male pene ſed ⁊ culpe dum ſcilicet ex eis humiliores ⁊ cautiores atqꝫ ſolicitiores reſurgunt.

ℂ Capitulum. xxiiij.

Doctrina ſanctorum predicatorum eripit homines a deceptionibus demonū Legitur enim qꝫ cerebruꝫ galli in potu ſumptum valet contra morſus ſerpentum. qꝛ demit eorum venenum. Per gallum predicator intelligitur. vt ſuper illud Job. xxxviij. Quis dedit gallo intelligentiam Grego. teſtatur. In cerebri autē partibus precipue radicata eſt ſenſitiue cognitionis virtus. Eſt itaqꝫ velut cerebruꝫ galli ſenſus predicatoris ſancti qui dum per doctrine potum ab audientibus capitur ſerpentis morſus ſeu venenum fugatur. qꝛ antiqui hoſtis deceptio detegitur ⁊ vitatur. ℂ Item gallus repreſentat ſanctorum predicatorum doctrinam etiam in cantu tripliciter. Primo propter diſcretionem temporis. Nam gallus prius horam noctis diſcernit ⁊ poſtea vocem excitationis emittit. Quia ſcilicet predicator ſanctus in ſuis auditoribus. ſ. in tenebroſis peccatoribus prius qualitatem vite cōſiderat. ⁊ tunc demum ad erudiendum cōgruam vocem format. Non enim vna eademqꝫ cunctis exhortatio ꝯgruit. qꝛ nec cunctos par morum qualitas cōſtringit. Sepe autem alijs obſunt que alijs proſūt. Nam plerumqꝫ herbe quedam animalia reficiunt alia occidūt. Leuis ſibulus equos mitigat ⁊ catulos inſtigat. Et medicamentum quod hunc morbum minuit alteri vires iungit. Et panis qui vitam fortiuꝫ roborat paruulorum necat. pro qualitate igitur audientium formari debet ſermo doctorum vt Grego. dicit. ℂ Secundo propter variationem vocis. qꝛ gallus vt dicit Grego. in profundioribus horis noctis valentiores ⁊ profundiores educere cantus ſolet. ſed circa matutinum tempus leniores ⁊ mitiores format voces. Sic predicator ſapiēs quādo loquitur peccatoribus profundatis ⁊ obſcuratis in tenebris peccatorum loquitur terribilius ⁊ auſterius aut de diuinis iudicijs aut de mortis anguſtijs aut de inferni ſupplicijs. Sed quando loquitur illis qui iam illuminantur a deo ⁊ ſunt dei gratie cōiuncti loquitur ⁊ lenius ⁊ ſubtilius ⁊ dulcius. ſ. aut de diuinis miſerationibus aut de internis cōſolationibus aut de internis retributionibus ⁊ ſimilibus. Tertio propter percuſſionē laterum qꝛ gallus cum ſe ad cantandum preparat prius alas excutit ⁊ latera ſua feriens ſe vigilātiorem reddit. Sic predicatores ſancti cum alios vbis ſancte exhortationis monent prius exercitāt ſe in ſanctis actiōibus ne in ſemetipſis torpentes opere alios excitent voce ſed ante ſe per ſublimia facta excutiunt ⁊ tunc ad bene agendum alios ſolicitiores reddūt prius cogitationū alis ſemetipſos feriūt quia quicquid in ſe inutiliter torpet ſolicita inueſtigatione deprehēdūt diſtricta animaduerſione corrigūt ⁊ emēdant. qꝛ anteꝙ vba ſancte exhortationis pferant omne quod locuturi ſunt operibus clamāt. Et ſic patet qꝫ ſicut gallus alas excutit ſe ipſuꝫ percutit ⁊ vocē emittit. Sic predicator ſanctus ſe excutit a malis. ſe percutit ideſt ſolicitat in bonis. ⁊ poſtea vocē emittit ſcilicet predicando alijs Ergo ex predictis omnibus habes ꝗtuor rationes quibus predicator ſanctus aſſimilatur gallo. ſcilicet propter vigorem medicaminis propter diſcretionem temporis propter variationem vocis. ⁊ propter percuſſionem corporis.

ℂ Capitulum. xxv.

Elemoſynas pauperibus ſaltem de ſuperfluis facere docet exemplum aquile ꝙ

vt dicit Plinius tāte liberalitatis existit. ꝙ predā nisi nimis sit famelica sola non comedit. ſed auibus eam ſequentibus q̄ſi cōmunem exponit ſua recepta primitus portione. Vnde eam ſemper aues alie inſequuntur. ⁊ partem de preda ſua ſibi preſtolantur dari. Vultur vero ecōuerſo ea que rapit ſolus comedit. Et igitur deteſtabilis eſt auarus. qui cibum quez abundanter hꝫ comedere vult ſolus. Quo cōtra beatus Job dicit. Si comedi buccellā meā ſolus ⁊ non comedit pupillus ex ea Job. xxxv. Saltem enim miſerabilis homo poſtq̄ ſaturat⁹ eſt cibo eſuriētes pauperes paſcere deberet de reliquo Vñ Lu. ix. dicitur. Quod ſupeſt date elemoſynaz ⁊ ad hec precipue tenentur clerici qb⁹ bona eccleſiaſtica cōmiſſa ſunt nō ad abutendū pro ſuis conſanguineis. ſed potius ad fideliter diſpēſandū. ſm illud. i. Corin. ix. Diſpēſatio mihi tradita eſt ⁊ ideo de eis dicit Ceſarius in admonitiōe q̄ nō ſoluz decime nō ſunt noſtre ſed ad eccleſias deputate veruz quicquid amplius q̄ nobis opus eſt a deo accipimus pauperib⁹ erogare debemus. Et ſi qd̄ eis deputatuz eſt noſtris cupiditatibus vel vanitatibus reſeruamus quāti paupes in locis vbi nos ſumus fame vel nuditate mortui fuerint nouerimus nos rationem de animab⁹ illoꝝ in die iudicij redituros. Sed nota ꝙ nō ſemper peccat mortaliter q̄ nō dat pauperibus qd̄ ſuperfluum habet. ſed qñ neceſſitas iminet. Quādo autez ſit talis neneſſitas que obliget ad peccatum mortale nō poſſet ratione determinari ſed cōmittitur prudentie vel fidei diſpēſatoris. Vñ ſi bona fide det qñ ſibi videt̄ expedire immunis ē a pctō aliogn mortaliter peccat.

¶ Capitulum. xxvj.

Exaltat aliqñ diabolus hoīez vt in altitudine dignitatꝫ frāgat quē in humilitate ſupare non potuit. Cornicula eniz qñ non pōt frāgere nucem in altuz portat vt ortius cadat ⁊ frangat̄. ⁊ ſic facit aquila de teſtudine. Vñ hoc modo occiſus fuit. Echilus poeta ſicut narrat Valeri⁹. q̄ dū ſederet ſub diuo capite diſcoperto aqla de alto teſtudinē ferens cādore capitꝫ eius decepta. q̄ credidit ꝙ eſſet lapis quidā tādē ſup ipſuz teſtudinē directo diametro cadere vt frāgeretur permiſit. ⁊ ſic dū teſtudinez frāgere voluit cerebrū illius cōtriuit. Sicut ergo aqla teſtudinē vel cornix nucē. ſic diabolus in dignitatez eleuat aliquē quē vincere ante nō poterat vt ipſuz in peccatū deijciat. ⁊ ideo ſtatuit chriſtum ſup pinaculū tēpli Mat. iiij. Job. xxx. Eleuaſti me ⁊ quaſi ſuper ventū ponens eliſiſti me valde.

¶ Capitulum. xxvij.

Exemplū humilitatis ⁊ patientie xp̄i cōtra oēs aduerſitatꝫ pcellas animū forte reddit. Cuius exēplū apparet in quodā piſciculo q̄ hechinus eſt vocat⁹. de quo Ambro. dicit ꝙ dum procellas ventorum ſentit calculum validuz arripit. ⁊ tanq̄ anchoram ne excutiatur fluctib⁹ trahit. ⁊ ſic nō ſuis viribus liberatur ſed pondere alieno munitur. ⁊ contra futuraz tempeſtatē lapidis auxilio ſtabilitur. quod naute aduertendentes ſibi precauēt ne eos turbo preueniat imparatos. Sic qui procellas euadere vult ideſt aduerſitates ſeculi ſeuientis arripiat calculum validuz humilitatis ſcilicet ⁊ patientie chriſti exemplo qui ait. Si mundus vos odit ſcitote quia me priorē vobis odio habuit. Joānis. xv. vnde pria Petri. ij. Chriſtus paſſus eſt p nobis vobis relinquēs exēplū vt ſequamini veſtigia eius. Et iō qui hūc lapidem angularem. ſ. chriſtū accipit in exemplū nullus ei nocere poteſt impet⁹ tempeſtatꝫ. nā ſi paſſio chriſti ad memoriā reuocetur nihil eſt adeo duꝝ qd̄ nō equo animo tolerēt. ſicut Greg. dicit. ¶ Itez exempla ſanctoꝝ q̄ nos pceſſerūt docēt nos diuitias mundi contemnere. Legit̄ eni ꝙ oſſa gallorum ⁊ gallinarum ſunt auro venenus Vnde ſi auro liqueſcenti oſſa huiuſmodi

miſceant ab eis cõſumit. Sunt aũt velut gallo⁊ ⁊ gallina⁊ oſſa fetõ⁊ ⁊ fetã⁊ q mortui ſunt exempla. que quaſi au⁊ deſtruũt dũ nos viuentes ad ipſu⁊ contemnẽdu⁊ inducũt. Eccli. xxxj. Beat⁹ qui poſt aurũ nõ abijt ⁊ Act. iij. dixit Petrus Argentu⁊ ⁊ aurum non eſt mihi ⁊c̃.

¶ Capitulum. xxviij.

Exempla mala p̄latorum ſi fouentur corrumpunt ⁊ inficiunt mores ſubdito⁊. Cuius exemplũ eſt gallus. quia vt Plinius dicit. gallus in vltia ſenectute oua quedam facit parua rotunda ⁊ quaſi liuida. maxime ſi talia oua ab aliquo veneno ſo verme. puta bufone vł huiuſmodi in diebus canicularibus foueant̃ baſiliſcus procreatur. qui tante venenoſitat̃ eſt ꝙ ſolo aſpectu inficit ⁊ occidit. Quaſi ergo ſenex gallus eſt quilibet antiquus p̄latus vel princeps in reuerentia habitus: cui⁹ venenoſa oua ſunt praua ei⁹ opa. ex quibus oritur baſiliſcus aſpectu inficiens. id eſt exemplum peſtiferũ ſubditos corrum pens. p̄cipue ſi fouẽtur ab aliquo venenoſo v̾me idest ſi ſuadent̃ fieri ab aliquo peſtifero ⁊ maligno ſuggeſtore. Auguſti. in libro de paſtore Omnis qui male viuit in cõſpectu eorum quibus prepoſitus eſt quãtum in ipſo ē occidit. ⁊ forte qui imitatur moritur. ⁊ qui nõ imitatur viuit. tñ quãtum ad illu⁊ pertinet ambos occidit.

¶ Capitulum. xxix.

Feruor deuote mẽtis iſurgẽtes tẽtatiões expellit. qđ patet exẽplo vultur]. q ſicut dicit Plini. in tm̃ cõtrariat̃ ſerpẽtib⁹. ꝙ ſi pẽne ei⁹ vrantur ex odore ſerpẽtes fugãtur. Nũc ꝗppe pẽne vrunt̃ vulturis. cu⁊ incendunt̃ ⁊ ferueſcũt meditatiões ⁊ affectiões cordis ſm̃ illud ps. In meditatione mea exardeſcet ignis. Et tunc quoq⁊ ſerpẽtes fugiunt quia tunc demonu⁊ ſuggeſtiões abſcedunt. Unde Greg. in Moral. Si nos virtus deuotionis in intimis aſſicit omnis ſtrepitus p̄raue ſuggeſtiõis obmuteſcit. Uirtus enim deuotionis eſt ipſe feruor affectiõis. Unde Hugo de ſancto victore dicit ꝙ deuotio eſt feruor bone voluntatis. quem mens cohibere non valens certis manifeſtat indicijs.

¶ Capitulum. xxx.

Filios eſſe pios circa parentes p̄cipue ĩ ſenectute vel debilitate eorũ docent nos aues coruini generis. De q̃bus ait. Ariſto. ⁊ Baſili. ꝙ paſcũt pullos ſuos in iuuẽtute ſua. ⁊ iuuenes paſcũt parentes in ſenectute ſua. ⁊ quãdo debilitãtur ſeniores in humeris ſuis eos ferũt iuniores. Mira eſt igit̃ auium talium pietas vt erubeſcat ſuis parentibus auxiliũ non p̄ſtare homo a quibus beneficia tãta ſuſcepit vt dicit Ambro. Eccli. iij. Fili ſuſcipe ſenectã patris tui ⁊ cetera. ¶ Item filios erga parentu⁊ defectus pietatis exercere officia inducunt cornicis exempla. Na⁊ ſicut dicit Ambro. erga parentes ſuos miranda eſt cornicis clementia quia cum parentes plumis ⁊ alis in ſenectute nudari contingit cornices iuniores pennis proprijs eos fouẽt ⁊ collecto cibo nutriũt. ⁊ fulto alarum ſuarum ſubleuant ⁊ ad volãdum exercitant. vt. ſ. in priſtinos vſus membra diſſueta reducant. Sic filij hominũ ſuos parẽtes deberẽt pãnis proprijs nudos ſi alios nõ haberẽt idũere. primo victu vel labore famelicos nutrire. fulto brachio ꝓ ſuo⁊ eos ĩfirmos vel debiles ſubleuare ⁊ ad eũdũ vbi oporteret iuuare. Sed nota ꝙ iordinatus amor parẽtu⁊ ad filios ē ẽt ipſis parẽtib⁹ cã ꝑdẽdi v̾tutes. Cui⁹ q̃de⁊ rei exẽplũ apparet in ciconijs. Nam ciconia ſicut dicit Ambroſi⁹ miro affectu pullos ſuos diligit ⁊ cuſtodit ita ꝙ ex cubatione aſſidua ſup eos pẽnas ꝑdit. ſic parentes q filios ſuos iordinate diligũt frequẽter ꝑꝑ nimiã curã vel lucra illicita q̃ faciũt ꝑꝑ illos pẽnas v̾tutu⁊ amittũt. In hoc tñ ipſe ciconie reddũt̃ imitabiles ꝙ quãtũ expendunt temporis in fetibus educandis. tãtum ab eis vice reciproca educantur vt dicit Ambroſius vt videlicet filij hoium

quos parentes in infantia eorum cũ ma
gna cura educant eiſdem i ſenectute ſua
vicariam opem reddant. Conſimilem q̃
q̃ pietatis ſpeciem vpupe erga ſuos parẽ
tes ſenes ſeruare reperiuntur. Nam cuꝫ
vpupa ſeuerit ita vt videre vł volare nõ
poſſit pulli eius euellunt ei pennas iu ali
das linũt oculos eius quibuſdam her/
barum ſuccis. ⁊ ſuis etiam fouent ſub ali
donec plume creuerint ⁊ clare viderit. in
quo exemplo innuitur. ꝙ filij a parentibꝰ
ſenibus vel infirmis debẽt quantum poſ
ſũt mala ⁊ moleſta remouere. curas neceſ
ſarias eorum infirmitatibꝰ adhibere. ob
ſequijs proprijs ⁊ perſonis ꝯfouere ſiue
ſeruire. nec eos deſerere debent quouſqꝫ
eos viderit ſuis obſequijs vel auxilijs ñ
amplius indigere.

¶ Capitulum. xxxi.

Flagellum tribulatiõis ⁊ af
flictiõis aliquando etiã ter
renos ⁊ laſciuos cõuertit i
fructuoſaſ ſpirituales vi/
taſ. qđ oſtẽditur per exem/
plum in apibus. Dicũt eniꝫ
experti. ꝙ apes ſepe de boum cadaueri
bus generantur. Dũ enim vituli occidũt
carnes verberantur. ⁊ ſic de putrefacto
cruore vermes generantur qui recepti
alis apes efficiuntur. Quid autem p bo/
ues vel vitulos niſi terrenos homies ac
cipimus ⁊ ſuperbos. Boues eni terram
arãt. ⁊ vituli ſiue tauri ceruicoſi ſunt ſiue
indomiti. ſed occiduntur boueſ vel vitu
li ⁊ carnes verberantur. quia dum tales
tribulãtur a mundo vel verberãt in car
ne ideſt corpore infirmãtur. extinguitur
auaritia ⁊ ſuperbia iugulatur. Occiſi autẽ
vituli vermes gignunt. quia extincto ſu/
perbie ſpiritu humiles ſiunt: qui alis re/
ceptis apes efficiuntur quia pennis vir
tutum ornati tam in contemplatiua q̃ i
actiua vita perſitiuntur. Apes enim ⁊ vo
lando ſe ſubleuant ⁊ alijs mella fructifi/
cãt quia videlicet viri ſancti ⁊ in altum p
contemplationeꝫ aſcẽdũt ⁊ alijs meliſlua
opera vel etiam verba fundunt Eccli. xi.
Breuis iꝫ volatilibus eſt apis ⁊ initi
um dulcoris habꝫ fructus illius. Apis ẽ
breuis eſt homo humilis. qui ẽ breuis p
humilitatem volatilis per contemplatio
nem. dulcoroſus ⁊ fructuoſus per pietat
ſubuentionem.

¶ Capitulum. xxxii.

Fraudulentia demonũ vel
hereticorum aſſimilatur p
dici. Eſt eniꝫ perdix fraudu
lenta auis quia oua rapiẽs
aliẽa fouet ea. ſꝫ ꝺ hac frau
de ſua nullum ſuſcipit fru/
ctum ſed damnũ quia perdit laborem ſu
um. Naꝫ pulli nati mox vt vocem ꝓprie
genitricis audiunt putatiuam matreꝫ pe
nitus derelinquũt ⁊ ad veram matrem
accedunt vt dicit Ambroſiꝰ Hiere. xvij.
Perdix fouit que non peperit. Sic etiã
diabolus vel hereticus quaſi aliena oua
rapit dum ſancte eccleſie filios callide de
cipiens ad ſe trahit. Sꝫ frequentiuſ labo
rat in vanum quia frequenter ſic dece/
pti dum veram ⁊ catholicam audiunt ec
cleſie vere matris doctrinam perfidiam
vel peccatum relinquũt. ⁊ ad veram ma/
trem eccleſiam accedunt vel ad diuinam
gratiam per veram fidem vel penitenti/
am redeunt. Joannis decimo. Oues mee
vocem meam audiunt ⁊ ego cognoſco
eas ⁊ ſequunt me. ¶ Item fraudulentuſ
⁊ hypocrita aſſimilatur piſci polypo q
eſt fraudulentꝰ piſcis. Nam vt dicit Am
broſius polypꝰ i vadoſo litore petre ali
cui ſe coniungit: ⁊ ita illi inheret vt tã co
loris ſimilitudine q̃ figure petra quidem
vł ipſius ſaxi pars aliqua eſſe videatur.
Unde piſciculi decepti dũ ſub ipſo tanq̃
ſub lapide vel ſaxo latere volũt poſtq̃
greſſi ſũt latibulũ corporis ſui eos poly
pus intercipit ⁊ icludit atqꝫ icluſos duo
rat ⁊ deglutit. Huic ergo piſci aſſimilat
fraudulentus ⁊ nequam qui alteri adhe
rens ⁊ huius modũ ⁊ mores aſſumit. ⁊
ſe conformare ſtudet. vt de eo magis ꝯfi
datur ⁊ faciliꝰ decipiat. ⁊ de talibꝰ dicit
chriſtus. Uenient ad vos in veſtimentis
ouium. Uel talis eſt hypochrita q pretẽ
ideſt chriſti i exteriori apparẽtia ſpeciẽ p
tẽdit. cũ tamẽ ſit piſciſ vorax. ¶ Itẽ frau

dulentus homo aſſimilatur cácro qui volens comedere oſtreas cum propter duras teſtes quibus clauduntur nõ valeat obſeruat tempus.ſ.quádo oſtrea radijs ſolis ſe aperit.ſ.tempore quieto a ventis ⁊ tunc vt oſtrea recludi non valeat canculo aliquem lapillũ accipit ⁊ latenter inmittit.poſt quod imiſſa ſecure tela ſiue bráchia ipſam diripit ⁊ comedit. Huic ergo ſimilis eſt homo fraudulentus q queẽ ſuperare nõ poteſt callida fraude decipit ⁊ de ei⁹ erũna ſe paſcit vt dicit Ambro. Pſal.Sicut nouacula acuta feciſti dolũ.

¶ Capitulum.xxxiij.

Garrulus ⁊ guloſus hõ aſſimilaẗ graculo qd patz ex eius cantu . Nam cantus eius qdez eſt eius garrit⁹ Vñ ſicut dicit Baſilius a garrulitate vocis gracul⁹ eſt dict⁹.Hõ aũt q guloſitati ſtudet poſt cibũ rumores libẽter refert libẽter detrahit.⁊ nõnunq̃ ↄtẽdit.Vñ talis nõ imerito deſignaẗ in graculo.¶ Scdõ patet ex tráſitu ſiue volatu qꝛ graculus in ſiluis degens de arbore vna in aliaz garriẽdo tráſit ⁊ hoc eſt qꝛ homo garrulus de his cũ quib⁹ habitat etiaz turpia que de eis nouit aliqñ enarrare nõ ceſſat. ¶ Tertio ex ↄſpectu.qꝛ cũ graculus aliquam auez tráſire aſpicit garrit ⁊ cũ aliquos ocultos reperit ſimiliter facit. Quia.ſ. garrulus homo non tantum detrahit ſecularibus ſ etiá eis quos religionis occultat locus. ¶ Quarto ex affectu qꝛ aliquádo graculus captus clauditur vt articulata verba loqui doceatur.Similiter aliquando garrulus ſecularis cũ ad cõuerſionẽ venit ⁊ religionẽ ingrediẗ verba religionis adiſcit.vt lingua volucris lingua loquatur hominis.i.vt qui inordinate loqui cõſueuerat ordinate loqui deinceps aſſueſcat. ¶ Quinto in exitu. Ná aliqñ ↄtingit q graculus q tenebaẗ clauſus de ipa clauſura exiẽs liber euadit.⁊ qui pri⁹ garrulus fuerat p egreſſionẽ magis clamat. Et eodẽ mõ garrulus cũ vitá religiõis arripit vix linguá ſuam deſerit.Sed ſi forte relicto habitu foras exierit bonum religionis in malum garriendo.ſ.detrahẽdo cõuertit.De tali ergo perſona dicitur. Prouer. vij. Garrula ⁊ vaga getis impatiens.

¶ Capitulum.xxxiiij.

Gratia celeſti nõ reficiẗ anima niſi q̃diu eſt a peccatis mũda quod patet exẽplo coruoꝝ. De qb⁹ gloſa dicẗ ſup illõ ps. Qui dat iumẽtis eſcá ipſoꝝ ⁊ pullis coruoꝝ inuocátib⁹ eũ.q q̃diu pulli coruoꝝ hñt plumas albas a parẽtib⁹ relinquunẗ ⁊ tũc rore celeſti paſcunẗ:qñ aũt nigreſcere incipiũt tũc corui eos paſcũt.Quid autez ſunt pulli pluma albi niſi hoies mundi corde:hi celeſti rore paſcunẗ:qꝛ celeſtis gr̃e pinguedine nutriunẗ.ſ nigri pct̃i paſcũtur a coruis.qꝛ pctis obſcurati a demonibus reficiunẗ.¶ Itẽ gr̃a celeſtis cautelá ⁊ fortitudinẽ p̃ſtat ↄtra pſperitates ⁊ ↄtra aduerſitates. Legitur.n.de gallo ſi qs ei⁹ pinguedine inunctus fuerit a pantheris ⁊ leonib⁹ tut⁹ erit. Poteſt enim chriſtus p gallũ nõ incõgrue intelligi q nos in noctis nr̃e caligine excitat atqz ſolicitat voce doctrine ſue . Eſt ergo pinguedo galli gr̃a ipſius xp̃i cui⁹.ſ. ſacratiſſima ipſius vnctio. de qua dicit Iohãnis.ij. Vos vnctionem habetis a ſancto.taz contra panthere maliciaz q̃ ↄ̃ leonis ſeuiciá nos defendit Aduerſarius náqz malign⁹ vł nos tentádo delectabilibus allicit: panthere vz more que os aperiẽs odore aialia attrahit que deuorare cupit vel eos perſequendo aduerſitatibus frangit. ſicut leo ſeuiens ⁊ rugiẽs circuit querendo quem ipſe comedere poſſit. Sed galli vnctio ab vtroqz defendit.qꝛ.ſ.chriſti gratia ⁊ cautos nos facit in proſperis ⁊ fortes ac itrepidos in aduerſis ⁊ iõ hác galli pinguedinẽ ps.petebat dicens.Sicut adipe ⁊ pinguedie repleaẗ aĩa mea. ¶ Itẽ gr̃a dei nõ reſpicit quẽ finalis ipenitẽtia ad mortem eternaz ducit.cui⁹ manifeſtũ exemplũ apparet in caladrio. Nam caladri⁹ vt Ariſ. dicit albi coloris eſt nihil nigredinis habens.cuius natura eſt talis q quádo ga

graui infirmitate detentus fuerit si egri-
tudo ad mortem fuerit caladrius ab eo
faciem suã auertit. ⁊ tunc homo de mor-
te certus existit. Si aũt infirmus curãdus
sit. ⁊ tunc visum in ipsum figit ⁊ quasi ap-
plaudens in eũ intendit ⁊ differt iste cala-
drius a calãdra que est auis canora sicut
dicit Glosa sup Deu. xiiij. Hec ergo auis
totaliter alba est spiritussancti gratia que
est munda ⁊ nullius nigredinis. i. culpe
admixtione infecta. Quasi autez infirm⁹
grauiter omnino moriturus homo de-
speratus est ⁊ finaliter impenitens ad e-
terne mortis supplicium perventurus
Unde spiritussancti gratia hũc nunq̃ re-
spicere potest quia finali penitentia ⁊ re-
missione caret. Ipsa etenim esse dicit spiri-
ritussancti blasphemia que neq; remitti-
tur in hoc seculo neq; in futuro. prout
August. exponit in libro de verbis domi-
ni. Unde. j. Joh. v. Est peccatum ad mor-
tem pro isto nõ dico vt roget quis. Qua-
si autem infirmus curandus est ipse pec-
cator penitentiam agens in quem respe-
ctus diuine gratie letanter ⁊ perseuerant
intendit quousq; ipsum a peccatis pur-
gando ad plenam sanitatem perducit.

¶ Capitulum xxxv.

Gulosus ⁊ ventri deditus
ociosus est ⁊ ad cõtemplã-
dum ineptus. Quod patet
exemplo cygni. Nam cy-
gnus est multe carnis. ⁊ iõ
quietem diligit ⁊ raro vo-
lare contẽdit q2 ponderosi est corporis.
Illi autem multe carnis sunt qui multã
de suo corpore curã gerunt. ⁊ hi quietez
ocij diligunt ⁊ insuper ad contemplatio-
nis volatum minime apti sunt. Nã cor-
pus quod corrumpitur ⁊c. vt dr Sapiẽ.
ix. ¶ Item gulosi ⁊ voluptuosi assimilan-
tur locustis. Nam locusta quasi tota ve-
tre est. ⁊ ideo insatiabilis est. Os habet q̃-
drangulatum ⁊ hz vnum intestinũ qd fa-
me ⁊ immundicia semp est plenũ q̃diu vi-
uit semper esurit. ⁊ siquid viride inuenit
rodere non desistit. Similiter quidaz gu-
losi sic totaliter sunt dediti ventri q nil
preter ventrem suum esse videntur. Un-
de Apo. de talibus dicit ad Phi. iij. Quo-
rũ deus venter est ⁊c. Tales insatiabiles
sunt qui vno prãdio habito ita solliciti
de alio Pro. xxx. Venter impiorum insa-
tiabilis est. Os etiam habent quadrangu-
lum quia quattuor modis offendunt in
cõmedendo cibum. s. vel quia sumunt su-
perfluum. vel quia querunt cibũ delicatũ
⁊ preciosum vel q2 nimis curiose paratũ
vel quia sumũt per modum inordinatũ
vel nimis ardenter. vel q2 preueniunt tẽ-
pus. ¶ Item eorũ intestina quando sunt
refecta sunt plena imundicia sed quãdo
sunt ieiuna. i. vacua sunt inedia ⁊ fame
cruciata. ⁊ q2 semper circa cibum intẽdũt
quicquid sibi gratum inueniunt habere
⁊ comedere satagunt. ¶ Item gulosi qui-
dam assimilantur miluis. Nam miluus
propter gulositatem imundis vescitur ⁊
pro modico ventris pastu tota die circũ-
fertur. Sic aliqui gulosi sunt qui propter
gulam que alijs vel inconsueta sunt vel
imunda cõmuniter videntur auide come-
dunt. vt carnes canum vel serpentiũ vel
ranarum ⁊ huiusmodi que propter imũ-
diciam suam cõmuniter in vsu non sunt.
Et insuper etiam aliqui modo milui cir-
ca coquinam ⁊ cacabum tota die circuire-
runtur ps. Famem patientur vt canes ⁊
circuibunt ciuitatem.

¶ Capitulum. xxxvj.

Heretici vl' hypocrite sicut
decipiunt alios ex aspectu
sanctitatis simulate itaquo-
q; eos subuertunt ex affa-
tu false doctrine seu locu-
tionis falsitate. Unde assi-
milantur ceto. i. pisci balene. de quo dicit
Jorach in suo libro de animalib⁹. q̃ ma-
xime quando senescit ꝓpter magnitudi-
nem corporis adunatur puluis in dorso
eius. ⁊ condensatur in tantuz q̃ herbe ⁊
fructices ibi crescunt. ita vt insule simi-
lis videat. ad quẽ si nauigantes leuiter ap-
propinquãt sine periculo vix euadũt. nã
aquã in tãta quãtitate de ore eijcit super
nauem q aliquãdo eam subuertit. Sicut

ergo cet⁹ ex aſpectu ſimulato attrahit ſi
ue decipit. ⁊ aqua ex ore miſſa lignū na
uis ſubuertit. Sic etiaȝ heretici vel hypo
crite plurimū ex aſpectu attrahunt alios
ſimulata ſanctitate. Sed mētium naues
aqua oris ſubuertūt. i. doctrīa ⁊ exhorta
tione falſitatis. Unde de eis dominus di
xit Mat. vij: Attendite a falſis prophe
tis qui veniūt ad vos in veſtimentis oui
um intrinſecus autēȝ ſunt lupi rapaces.

¶ Capitulum. xxxvij.

Humilitatis virtus naſcitur
in ſpiritu. dum infirmitas
⁊ corruptio carnis ad me
moriaȝ reuocatur. Cuius
exemplūȝ apparet in ceto.
de quo dicit Jorach. ꝙ abū
dat in ſpermate. ⁊ poſt coituȝ eius quod
ſuperfluit ſupernatat. quod collectū deſic
cat. ⁊ in ambre lapidis ſubſtātiā cōuertit.
Quid ergo in ſupfluo ſpermate niſi car
nalis corruptio peccati deſignat: Cuius
deſiccatio eſt eiuſdem peccati penitudo.
Tūc ergo carnis corruptio deſiccata col
ligitur. quando cum mentis penitudine
ad memoriam reuocatur. Et tunc molli
cies ſpermatis in ſoliditateȝ cōuertit la
pidis. q: ex compunctione corruptionis
carnis naſcitur humilitas mentis q̄ dum
mentem tangit ambre ſoliditatē preten
dit. Sic dauid ex conſideratione ſue iniq
tatis deductus eſt in compunctionē hu
militatis dicens. Quoniaȝ iniquitatē me
am ego cognoſco ⁊ peccatuȝ meū contra
me eſt ſemper. Tibi ſoli peccaui ⁊ malum
coram te feci vt iuſtificeris ⁊c̄. ¶ Itē hu
militas confirmat animū hominis ↄtra
fluctus ſuperbie ⁊ mundane vanitatis.
Unde aſſimilatur cuidam piſciculo q̄ he
nus vocatur qui quidem eſt paru⁹ pi
ſcis ⁊ vix ſemipedalis in longitudinē ab
herēdo ſic dictus. eo ꝙ lȝ ſit exigui corpo
ris eſt tamē admirande virtutis: Nam
nauis cui adheret lȝ feruēte mari multe
procelle ſeuiant tamen quaſi radicata ſta
re videtur. nec aliquo modo mouet. S
militer humilitas cordis ꝙuis hominēȝ
apud ſe faciat parue reputatōis reddit ta
men imutabilem nauem mentis a vento
procelloſo ſuperbie ⁊ fluctibus vanitatꝭ
Eccli. xv. Firmabitur in illo ⁊ non flectet
⁊ ↄtinebit illū ⁊ nō ↄfundet ⁊c̄. ¶ Itē hu
militas mētis maxime eam perſpicacem
reddit ad contemplationem diuine clari
tatꝭ. ſicut econtra ſuperbia hebetem eā fa
cit. Cuius exemplum eſt ſicut dicit Auicē
na q: oculus aquile paruus eſt. ⁊ tamen
ad vidēdū lumen ſolis pſpicaciſſimus ⁊
econtra oculus nocticoracis magnus ē.
⁊ tamen lucem ſolis intueri nō pōt. ocu
lus ergo anime mens eſt que quanto fue
rit humilitate minor. tāto erit ad diuine
lucis claritatem contemplandam perſpi
catior. ſed quāto econtra fuerit ſuperbie
reputatione grandior tanto erit ad cōtē
plandūȝ obſcurior. Unde Math. xj. Ab
ſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ prudentib⁹
⁊ reuelaſti ea paruulis.

¶ Capitulum. xxxviij.

Incōſtans ⁊ leuis hō ſilis
eſt aui incarcerate que qe
ſcere non pōt ſed ſemper
per capiolaȝ currit modo
huc mō illuc. Hiere. xiiij.
Hec dicit dn̄s pplō huic q̄
dilexit mouere pedes ſuos ⁊ nō qeuit ⁊
dn̄o non placuit. ¶ Item imperſeueran
tia quorundam ferueuter incipientiū aſ
ſimilatur mutatiōi miluorum. Naȝ mil
uus in iuuentute differre a predē auib⁹
nō videtur ſed quanto plus viuit magꝭ
ſe ſemper degenerem oſtendit. Unde ſm̄
Ariſtotelem quoddaȝ genus eſt milui qḋ
in principio aues capit tādē vix muſcas
⁊ vermiculos capit. ⁊ demūȝ fame perit.
Tales ſunt q̄ in iuuentute ſunt boni ⁊ ſe
nectute efficiūtur peiores. Efficiuntur ēt
miluo ſimiles qui a ſuo cōuerſionis prin
cipio aues capiūt idcſt ſanctoꝝ virtutes
imitari incipiunt. ſed ab incepto feruore
poſt modicū paulatim deficiētes vix mu
ſcas capiunt. i. vix minima queqȝ bona fa
cere ſatagūt. ⁊ tādem a gratia deficientes
oīno deuotiōis ſpiritū totaliter amittūt.
Et talib⁹ dicebat Apo. ad Gal' iij. Cum
ſpū ceperitis nūc carne conſummamini.

Capitulum. xxxix.

Ingratitudo filios etiam excludit a paterna hereditate: Unde pelicanus auis .ſ. feminea que ſuper filios ſuos a ſerpente occiſos percuſſo pectore pprio ad eos viuificandos ſanguinē fundit. quo effuſo ſanguine in tm̄ debilitatꝰ ꝙ pulli pro cibo exire cogūtꝰ. Et illos pullos qui naturali affectu ipſam paſcūt poſtꝙ̄ reſumpſit vires tenerrime diligit ⁊ ſolicite nutrit. Sꝫ illos qui de ipſa tanꝙ̄ degeneres nullam geſſerunt curam tanꝙ̄ ingratos deijcit. etiam ſecum viuere non permittit. Ex quo patet ꝙ grati filij a parentibꝰ nutriendi ⁊ diligendi ſunt Ingrati vero etiam ſm leges a parentibus repelli ⁊ exheredari poſſunt. Unde etiam pelicanus iſte xp̄m repreſentat. qui in ps ait. Similis factus ſum pelicano ſolitudinis. ipſe enim homines quos creauerat tanꝙ̄ filios ad imaginem ⁊ ſimilitudinem ſuam a ſerpente antiquo veneno peccati occiſos pprio ſanguine viuificauit. Unde gratos filios qui eū in ſuis pauperibus nutriūt finaliter ſecum ad ſuaꝫ hereditatē admittet dicens. Uenite vos benedicti. Ingratos autē ⁊ crudeles excludet dicens. Ite maledicti Math. xxv.

Capitulum. xl.

Inertes ⁊ guloſi ſunt dure caſtigandi. ⁊ a ſua guloſitate cohibendi. Nā apes vt dicit Phs inertes dure caſtigant ⁊ ceſſantes ab opere morte condēnant. Et habentes magnū ventrē ⁊ qui nimis comedunt expellunt vel occidunt ſi poſſunt. Sic caſtigantꝰ inertes ⁊ dānantꝰ inutiles hoies etiā a deo Math. xxv. Seruuꝫ inutileꝫ proijcite in tenebras exteriores. Similiter guloſi qui xp̄o dn̄o non ſeruiunt ſed ſuo ventri non ſolū expellentur a regno. ſed etiā eterne mortꝫ deputabuntur ſupplicio. Dicetur enī homini guloſo ⁊ ventris delicijs dedito illud Apo. xviij. Quantū glorificauit ſe ⁊ in delicijs fuit tm̄ date ei tormentū ⁊ luctū. Inter apes ergo nulla eſt ocioſa ſed quedā certant quaſi in bello campeſtri ꝓ apes alie quedā circa victū inuigilant. alie flores futuros explorant. alie ceras de floribus ſugunt: alie cellulas nec rotundas nec quadras mira ꝯnexione ⁊ equalitate componunt. Et inter tam diuerſa opera nulla alterius operibus inſidiatur. nullo raptu victum querunt ſed proprio labore conquirunt qđ inter herbas ⁊ flores recolligunt. In quibus nos inſtruunt ocia fugare. in officio vel opere ſibi congruo quelibet laborare nulli in ſuo opere vel commodo inſidias parare. non vi rapine. ſed ſuo labore victum ſibi procurare. Item munditiaꝫ in omnibus operibus amare. Nam inter flores ⁊ mundas herbas ipſe vt dictum eſt colligunt fructum ſuum.

Capitulum. xli.

Innocentium perſecutores crudeliores ſunt beluis marinis: dicit. n. Iorath in libro ſuo de animalibꝰ ꝙ delphini ſentiunt per odoreꝫ ſi homo mortuus in mari vnꝙ̄ comedit de delphino. ꝙ ſi comedit ipſum comedunt. ſi autem non comedit ipſuꝫ ab alioꝝ piſcium morſibus cuſtodiunt. ⁊ eum ad litus perducunt Ecce igitur ꝙ belue maris quāꝙ̄ vindicent receptam iniuriā non tm̄ perſequuntur ſed tuentur inocentiam. ſed tm̄ humana crudelitas tanta eſt vt qñqꝫ atrociter ledat eos a quibus nullam iniuriam vel leſurā vnꝙ̄ recepit. Unde Iſopus dicit. Nocte inocuo nocui cāmqꝫ nocendi. Inuenitur

Capitulum. xlij.

Inobedientie culpam eſſe acriter puniendā exemplo ſuo apes oſtdunt. Nā apes que regi non obediunt de ſe ipſi vltionem expetunt. ⁊ aculeis ſui vulnere ſe occidunt. Multo ergo magis qui celeſtis regis mandatis inobedientes fuerint puni

d ſit aculeū in ſua corda infigere. ⁊ ipſam
inobediētie culpam in ſemetipſis extin-
guere. Et quanto fuerit inobedientia ma
ior. tanto ad ipſam extinguendam requi
ritur acrior dolor. Habet enim inobedi
ētie culpa gradus ſuos Ibiqȝ eſt grauior
cuiuſlibȝ inobediētie actus ſ vbi piculoſior
eſt contēptus. grauius eſt pecatū deo nō
obedire q̄ȝ homini. niſi i hominis ꝑcepto
dei ꝑceptum includaꝉ. grauior etiā inobe
dientia eſt vbi maius ꝑceptum cōtemniꝉ.
Preeminet enim ꝑceptū precepto. qꝛ pre
fertur dilectio dei dilectioni proximi gra
uior eſt etiam inobedientia in qua preci
pienſ perſona contemnitur q̄ȝ vbi eius
mandatum tantum reſpuitur. i. Reg. xv.
Peccatū ariolandi eſt repugnare ⁊ q̄ſi ſce
lus idolatrie nole aquieſcere. Siſes eniȝ
ſunt culpe idolatria ⁊ iobediētia. qꝛ vtra
qȝ ex dei contemptu eſt ꝓueniēs. non tñ
eq̄les ſunt. ſed eſt idolatria grauior.

¶ Capitulum. xliij.

INuid⁹ abſcōdit bona
ne alius inde fructū ha
beat. ēt ſi illis ip̄e ñ idi
geat. Unde ſiſiſ ē pauo
ni qui ſimum ſuū q̄ val
de medicinalis ē abſcō
dit. vt iueniri vix poſ
ſit q̄ſi inuideat vtilitati hominis. Ex q̊ pa
tet q̄ȝ iuidia bonoruȝ cōmunicationē ex
cludit. Unde dicit Augu. ſuꝑ Ioh. Tol
le inuidiam ⁊ tuū ē quod habeo tollā in
uidiam ⁊ meum eſt quod habes. ¶ Item
hoc exemplo patet q̄ȝ propꝛiū ē minoꝝ
maioribus inuidere. Pauo enim inferi
or eſt homine. Unde Iob. v. Paruulum
occidit iuidia. q̄uis ⁊ inter pares ⁊ diſpa
res inuidia eſſe poſſit Unde dicit. Aug⁹.
in quodam ſermōe. Inuidia ē odiū alie
ne felicitatis. reru ȝ inferiorū ne ſibi ade
quentur. rerum ſuperiorum quia eis nō
equātur. rerum pariuȝ quia ſibi equanꝉ.
Unde caym iuidit abel proſperitati Ra
chel lye fecūditati Saul Dauid felicitati
per inuidiam ꝓcuratus eſt lapſus mūdi
amoris chriſti:

¶ Capitulum. xliiij.

HYpocrita aſſimilatur
ſtrutioni qui ſicut di-
cit Iſidor. corpus ha-
bet animaꝉ: ſed pennas
⁊ roſtrum habet auis.
licet propter pondus
in aera leuari non poſ
ſit. Unde ſicut dicit Grego. penna ſtrutio
nis ſimilis eſt penne herodij in colore
ſed non in virtute. Nā ei⁹ ſiſitudinē pen
ne hȝ ſed volatu caret ad volādū alaſ eri
git. ſed tñ a terra ñ ſurgit raris eni pēnis
induiꝉ. magno corpe ꝑgrauaꝉ. Sic hypo
crita ē animal. i. carnaliſ occulte apud ſe.
ſed tñ pēnas atqȝ roſtrū ꝓtendit auis. qꝛ
mores pretēdit ⁊ v̄ba ſpūalis hōinis. Uñ
ipſius pēna. i. exterior apparētia vꝛ pēna
herodij. i. ad modū vite alicui⁹ pfci viri.
caret tñ volatu ei⁹ ſcȝ ꝯtēplatiōis vel di
lectiōis q̄bus mēs volat ad deū. Uñ quā
uis alas erigat. i. brachia ad celū extēdat
cor tñ a terra nō ſeparat. i. a terrenoꝝ af
fectu. Habȝ eni pēnas rariores. i. paucaſ
v̄tuoſas affectiōes ⁊ hȝ graues carnes. i.
carnales appetit⁹ aiam grauātes qui eius
ſurſū ad deū aſcendere non permittūt.
¶ Item hypocrita aſſilaꝉ cygno. Nā cy
gn⁹ pennā hȝ exteri⁹ cādidiſſimā. omnio
nigredie impmixtā. ſed carnē interi⁹ hȝ
nigrā. ⁊ ad digerēdū durā: Et ſic hypocri
ta licȝ exteri⁹ ſit apparens alb⁹. i. innocēs
⁊ mūd⁹ int⁹ tñ vicioꝝ nigredine niger ē
⁊ obſcurus. Uñ ve v ob hypocrite q̄ ſiſeſ
eſtiſ ſepulcris dealbatis. int⁹ aūt plēi eſtiſ
hypocriſi ⁊ iniq̄tate. dñs. Math. xxiij.
Eſt ēt hypocrita erga ꝓximū nō larg⁹
vel pi⁹. ſȝ mente durus. ¶ Itē hypocri
te ⁊ duplices hoies q̄ nūc ſpūalia ſectari
videꝉ nūc terrenis actiōib⁹ ⁊ negocijs i
uoluūꝉ ſimiles ſꝉ q̄buſdā piſcib⁹ ſiue aia
lib⁹ q̄ nūc i aq̄s nūc i terris cōuerſaꝉ. Uñ
ab Iſidoro appellanꝉ dubia eo q̄ȝ nō ſo-
luȝ ſunt natatilia ſed ēt greſſibila ꝑ natu-
rā. ⁊ talia ſūt foce cocodrilli caſtores ⁊ eq
fluuiales ⁊ hmōi. q̄ ꝯmūiꝉ ſūt aialia ſeua
vel maligna. Sic ēt tales homies dubiū
videꝉ vtrū ſint dei vel mūdi cōmuniter
tñ iueniūꝉ finaliter deceptoreſ ⁊ iniq̄ Iſa

ix. Omnis hypocrita eſt ꝛ neq̃. Unde Apo.i.Thi.ij. Nemo militans deo impli cat ſe negocijs ſecularibus vt ei placeat cui ſe probauit.

Capitulum.xlv.

IRa ſiue odium p̄rimi tollit dulcedinem manſuetudinis ꝛ etiam vitam mentis. Cuius exemplū eſt qꝛ apes quando pugnāt tūc efficiuntur ad mellificādū inutiles vel paulo pōſt moriuntur vt dicat Ariſto. maxime ſi aculeū totum infixerint. eo ꝙ ſit impoſſibile aculeū totuꝫ infigere quin cū eo exeat inteſtinum. Similiter qui p̄rimum odit ꝛ iratus ledere vel pungere cōtendit. ſaltē in cōſenſu anima aculeū infigit. ſed ex ipſa mentis ira vel odio quaſi apis ex ꝓprio aculeo. ꝛ mel. i. dulcedinē manſuetudinis amittit ꝛ inteſtinum charitatis ejiciens aie vitā perdit. Uñ ſcriptū eſt. j. Joh. iij. Qui odit fratreꝫ ſuum homicida eſt ſcꝫ aie ſue occiſor.

¶ Capitulum.xlvi.

IUdicandus non eſt anius hominis ſm̄ apparentiaꝫ carnis. qꝛ qui q̄nq; eſt deſpectus in corpore magnꝰ eſt in virtute. Cuius ſcilꝫ rei exemplum apparet in accipitre. Eſt enim accipit̄ auis regia que plus aio q̄ vnguibus eſt armata. Uñ qd̄ ei natura corporis in quantitate denegat h̄ in virtute animi ꝛ audacia recōpenſat vt dicit Iſi. Sic quandoq; in multis hominibus quicquid vel ex defectu nature vel ex accidentali infirmitate deſpectum apparet in corpore ſiue ex naturali ſagacitate. ſiue ex diuina gratia ſpeciali munere ſuppletur. ꝛ recompenſatur in mente. propter quod ꝛ dominus dixit. Nolite iudicare ſm̄ faciem maxime enim ſm̄ deum temerarium ē tale iudicium. quia homines vident que patent. deus autem intuetur cor. vt dicitur. i. Reg. xvi.

¶ Capitulum.xlvij.

LAchrymas compunctionis ſeqtur pugna tentationis cui opponendꝰ eſt clamor orōnis. Cuius videlicꝫ rei exēpluꝫ in mergulo appa ret. de quo dicit Iſid. q̄ ſe pe demerſo in aquam capite aurarum ſigna ſub fluctibus cognoſcit ꝛ futuram tempeſtatem preſentiens ad litus cum clamore fugit. Unde certiſſimum indicium ē future tempeſtatis cum ad litus merguli fugiunt cum clamore. Ille igitur in aqua caput mergit qui mente compunctus ſe ad ſua deflenda crimina conuertit. Sed malignus ſpiritus euꝫ perdere timens mox auram contra eum tentationis ſuſcitat vt a tentationis feruore frigeſcat. Sed cauta ꝛ prouida mens cum ſurgentis tempeſtatem tentationis preſentit mox ad litus humilitatis cum clamore orationis recurrit attendens ſcꝫ quod dominus dixit Math. xxvi. Orate ne intretis in tentationem. ¶ Item lachrymaruꝫ aqua animam penitentis nutrit. ꝛ in ea ardorem ꝛ eſtum tentationum ꝛ viciorum extinguit. Cuius rei exempluꝫ eſt in animalibus aquaticis que ſm̄ Auicennam duplici ex cauſa attrahunt ad ſe aquā. Nam quedam eorum ſunt que aquam in nutrimentum recipiunt ſolum per moduꝫ nutrimenti. et non per viam reſpirationis ſicut conche marine. Et talibus aſſimilantur penitentes qui ex lachrimarum aqua quaſi quodam nutrimento paſcūtur ſm̄ illud Pſ. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Super quo vero Caſſidorus dicit ꝙ fletus eſt cibus animarum corroboratio ſenſuꝫ abſolutio peccatorum. refectio mētiū. lauacrū culparum. Sed quedā animalia aquatica ſunt que aquā recipiūt ꝑ modū reſpirationis. ſcꝫ attrahēdo ꝛ emittēdo. ſcꝫ ad euētationē interioris caloris ad expellēdū ſuperfluū calidū: ꝛ talibꝰ aſſimulant q plorant vt lachrymaꝝ aq̄ ardorē tētatiōis extinguant ſm̄ Pſ. Tranſiuimus ꝑ ignem id eſt per ardorem tentationis ꝛ per aquaꝫ compunctionis et deuotionis ꝛc.

¶ Capitulum.xlviij.

LAus diuina tāto clarior ē ⁊ laudabilior. quāto ex feruētiori ⁊ pulcriori mente ꝓcedit. qḋ patet per exemplum cicade q̄ in medio eſtus qñ alia q̄ꝫ ardent tanto cantum reddit clariorē quanto tūc aerē attrahit puriorē. Similiter vox laudꝫ diuine tanto clarior ⁊ acceptior reddit̄ quāto cū feruētiori ⁊ puriori ſpiritu canit̄ vł formatur. Unde trium puerorum laus ⁊ hymnus quo deuꝫ i camino laudauerūt magnis cōmēdatur ꝓconiis qm̄ i pueris puritatē ꝓtendit cordis i camino vo affectum ⁊ feruorem deuotionis. Dani. iij. Ambulabāt i medio flamme laudātes ⁊ benedicentes dominum.

¶ Capitulum.xlix.

LUdi hominum ⁊ chorearum ſaltus inordinati communiter ſunt preſagiuꝫ vł cauſa exitus mali cuius exemplꝫ oſtenditur in delphinis. de quibus Iſido. dicit q̄ i mari nihil velotius eis. Nā plerumq̄ʒ ſalientes naues tranſuolant. ſaltus tamen eorum ⁊ ludus futuram indicat tempeſtatem. ⁊ ſimile accidit de ludis humanis. Nā iſraeliticus popul⁹ in deſerto luſit. ſed tādeꝫ pacto ludo magnā ſui ſtragē ſuſcepit Exod.xxxij. Poſt ludū quoq̄ʒ puerorū Dauid ⁊ iſboſeth ſecutū eſt bellū graue.ij.Re.ij. Sic et p⁹ Sanſonis ludum ſecutū eſt philiſtinorꝫ exidiū Judicū.xv. Et ruſ⁹ poſt puelle ſalt⁹ amputatur Johis caput. Chriſo. d̄ q̄ʒ dicit. q̄ vbi ſaltatio ibi diabolus. neq̄ʒ deus ad hoc nobis dedit pedes. vt cū camelis ſaltemus ſed vt cum āgelis chorꝫ faciamus. In ſaltibus letant̄ demones ⁊ exultant miniſtri demonum.

¶ Capitulum.l.

LUxurioſ⁹ q̄ ipedire conat̄ i muliere ꝯceptionē ꝓlis. vt ſecuri⁹ vel diuti⁹ libidini vacare poſſit ſimił ē pauoni. Pauo.n.auis eſt nō diligēs fetū. Vn̄ maſculus ꝓſeq̄t̄ feminā vt vbi oua faciat inueſtigat vt ea frāgat vt ſic luxurie magꝫ vacar̄ valeat. Talis fuiſſe dicitur Her primogenitus iude. Ge.xxxviij. Qui introiens ad vxorē fratris ſui ſemē fundebat in terram ne liberi fratris nomie naſcerentur ⁊ ideo ꝑcuſſit eum dominus eo q̄ rem deteſtabilem faceret. Licet non credat̄ hoc feciſſe ex libidine ſed potius ex liuore inuidie cū nō poſſet habere filios d̄ propria vxore.

¶ Capitulum.li.

MAli aliquando aſſimilant̄ columbis ſm illud. Fact⁹ eſt effraim quaſi columba ſeducta. Oſee.vij. Primo quidē ratione doloſitatis quia inueni̅t columba que ad deceptionē auium eſt inſtructa. Nā ſe aſſociat aliis ⁊ ad rete eas ducit. ⁊ prīa q̄n̄ itrat rete aucupis ⁊ cū eis inolui ſe ꝑmittit. ⁊ ſic ſub amicitie ſpecie duꝫ ad paſcua alicit eas ad iteritū trahit. Sic etiā ad litteraꝫ faciūt quidā fraudulenti luſores q̄ ludendo ficte cuꝫ quibuſdā imprudētib⁹ in ſocietate ⁊ i participatione lucri acquirēdi ſe ponūt. ⁊ ſub ſocietatis ſpecie eos in manus verorum ſuorū cōſociorꝫ ꝯducūt. ⁊ quādoq̄ʒ ſe vici ⁊ expoliari ab illis ꝑmittūt. donec per ipſos imprudētes illi non veri ſocij totam ſuaꝫ pecuniā amiſerit. Similiter etiā faciūt ſocij quorūdā ꝑdonū qui cū viatorib⁹ ſe ponūt ⁊ ſub ſocietatis ſpecie in māus ſpoliātiū ꝯducūt ⁊ qn̄doq̄ʒ ſimul cū eis ab aliis ſe ſpoliarī ꝑmittūt ne alij fraudē aduertant. ⁊ talib⁹ ſimilia faciūt multi alij deceptores. ¶ Secūdo rōne curioſitatis. Nā colūba ē curioſa q̄ ſup arborē ſedēs multū circūſpicit ſup quē ramū ſcādere poſſit vł velit. ⁊ quaſi deliberādo collum vndiq̄ʒ circūflectit. ſʒ ſepe dū tātū deliberat anteq̄ʒ volatū arripiat eā ſagitta ꝑforat. ⁊ ideo vola

tum non perficit. q2 qd diutius facere po
tuit tpe quo potuit nō fecit vt ait Greg.
Sic accidit peccatoribus illis qui q̄q̄ de
ramo arboris.i.de actu vel cōſcientia ali/
cuius criminis recedere ꝓpoſuerint.ꝛ ad
meliorē ramum.i.ſtatū per penitentiā ſe
tranſferre decreuerint.tn̄ tantū ꝓcraſtinā
dō deliberāt.ꝛ aduerſa circunſpiciētes i/
plere ꝓpoſitū tardant. q2 mortis ſagitta
vel vindicte diuine eos ſubito non ſoluz
in corpore ſed ēt in anima multotiens p/
forat.ꝛ ideo conſulitur Eccli.v. Ne tar/
des ꝯuerti ad dominū.ꝛ ne differas de
die in diem ſubito enim veniet ira illius.
ꝛ in tpe vindicte diſperdet te. ¶ Tertio
rōne humane humilitatis. Nam in ſyria
vt dicit Ambro. docetur colūba vt litte/
rarū ſit gerula.ꝛ ꝓuincie ad prouinciā in
ternūcia. Nā ligaꝶ ei littera ſub aſcella q̄
ſic dimiſſa eleuat ſe in aera.ꝛ ſic redit ad ꝓ
pria vt fuit edocta. ſed quandoqz ab ho/
ſtibus cognita impetitur ſagitta ꝛ occidiꝶ
ꝓ littera. Homo ergo indoctus vel ſim/
plex ſimilis eſt colūbe cui tunc littera ad
deferendū committitur. quādo ad predi/
candū alijs ſacras ſcripturas exponitur.
ꝛ ei tunc littera ſub aſcellis ligatur quan/
do ei predicatio ex officio imponiꝶ qui lit
teras deferens ſe in aera ſubleuat qn̄ que
ipſe nō intelligit alijs exponere tētat.quē
niſi ad ꝓpria citi⁹ humilitas reducat ver
ſutus hoſtis ſagita erroris necat.

¶ Capitulum.lij.

Monachi ꝛ ſolitarij aſſimi/
lanꝶ piſcibus. Dicit enim
Ambro. q2 magna iter pi/
ſces ꝛ aquas vicinitas et
cognatio ē. Nā extra aq̄s
viuere nō pn̄t diu. Sz qd
eſt piſcibus aqua h̄ ē mōachis ꝛ ſolitarijs
cella. Vn̄ beatus Anto. dicit ſic habeꝶ i vi
tiſpatrū. q2 ſicut piſces ſine aq̄ ſi tardaue/
rint in ſicco cito moriunꝶ ita ēt monachi
tardātes extra cellam vel cū viris ſecula/
ribus immorātes a quietis ꝓpoſito reſol
uunꝶ. Vn̄ dicitur etiā Iſa.l. Cōputreſcēt
piſces ſine aqua.i.monachi ſine cella.

¶ Capitulum.liij.

Mortis.ꝛ iudicij timoroſ/
memoria ſiue cōſideratio
dz nobis pre oculis iugit
eſſe. Nā gallus timēs aq/
lam ꝛ accipitrē predones
terre cū ſint acuti viſus
vnū oculum ad victū inferius deprimit.
alterū in aera dirigit vt aduentū aqle vel
vulturis ſcire poſſit ſicut Pli. dicit. Aqla
ſignat xp̄m.ꝛ accipiter ſignat mortem.
Vtriuſqz ergo aduentū.ſ.xp̄i ad iudiciū
ꝛ mortis ad interitū vir ſanctus timere
dz.q in gallo deſignaꝶ. Vn̄ ēt corpus reſi/
ciens ꝛ corpis interitū timeat ad ipſamqz
deſtructionē corpis oculū mentis inten/
dat.ꝛ aduentū quoqz diſtricti iudicis pa/
uida conſideratione reſpiciat. Vnde Hie
ronymus dicit loquens de die iudicij.
Quotiens diē conſidero illum corde et
tremiſco. ſiue eniz comedo ſiue bibo ſiue
aliud aliqd facio ſemper illa terribilis v/
ba ſonare videꝶ i auribus meis. Surgite
mortui venite ad iudicium. ¶ Item mor
tis memoria ānihilat omnis pulchritudi
nis gloriā. quod exemplo pauonis patet.
Pauo eniz dum pennarum ſuarum pul/
chritudinē cernit caudā erigit.ꝛ ad mo
dū retis vel arcus per girum capiti circū
ponit ſed duz inter hec deformitatem pe
dū circunſpicit plurimū erubeſcit.ꝛ obli/
uiſcens ſue pulchritudinis caudam depri
mit ꝛ deponit. Pes ergo quo mediante
corpus terram contingit mortem homi/
nis ſignat. per quā corpus in terrā redit.
Quicūqz ergo gloriatur ꝺ aliqua pulchri
tudinē corporis reſpiciat corporis pedes
ideſt ipſius finē quia ſi bene reſpiciat q̄le
poſt mortem corpus fuerit poti⁹ ſibi ad/
erit triſtitia q̄ȝ gloria. Vnde dicit Eccli.x.
Quid ſuperbit terra ꝛ cinis. ¶ Itē mor/
tis memoria animam dirigit ꝛ a tentatio
nibus defendit. Nam aues ꝛ piſces regūt
ſe cauda ſua Iumenta autem ꝛ boues ſe
a muſcis cum cauda ſua defendunt. Sic
homines vitam ſuam dirigunt. ꝛ tētatio
nes excutiunt mortis memoria. Iob.xij.
Interroga iumenta volucres quoqz celi
ꝛ indicabūt tibi.ꝛ enarrabūt piſces maris

¶ Capitulum. liiij.

Mundiciā mentis quā dꝫ hō diligere. exēplo ſuo apes oſtendunt. Nā mira inter apes mundicia ē. qꝛ nullas ĩpurcicias dimittūt in opa ſua. foras. n. egerūt qñ pñt egeſtiones quas intus fecerunt: quedā in vnū locum congerūt ⁊ poſtea foras eijciunt qꝛ nullum fetorem ſuſtinere pñt. Sic hō debet facere opera mūda. i. ſine peccati ſpurcitia. ⁊ cum acciderit ꝙ alicuiꝰ peccati immundicia intus ſit polluta cōſcientia eiectis per penitentiaꝫ ſordibus ē ſollicite purganda. vt nullius peccati fetorē intus ſuſtineat anima Jaco. i. Abijciētes omnem immunditiam.

¶ Capitulum. lv.

Negligētia ⁊ pigritia aīe aliquando expellit̃ flagello percuſſionis diuine. ⁊ qñqꝫ ſubtractione temporalis ſubſtātie qȯ patet exēplo aquile Nā aquila vt dicit Ambro. pullos ſuos adultos ad volandum prouocat ſuper eos volitando. ⁊ ſi ad exeundū pigri fuerint eos roſtro percutit cibum ſubtrahit ⁊ ſic exire compellit. Sic aquila rex auiū. i. xp̄s q eſt rex regū ⁊ dñs dominantiū pullos ſuos. i. hoīes a ſe creatos vel fideles ſuos baptiſmate regeneratos tā verbis ꝗ̄ exēplis ꝓuocat ad volādū. i. ad deū feruenter amādū. Nā amor dei ⁊ proximi ſunt due ale anime. quibus ad vitā volat̃ eternam vel prouocat ad volandūꝫ. i. ad bñ ⁊ ſollicite viuendū ⁊ agendū. Nā nō locis ſed actionibus bonis tendimus ad deū ſm Auguſtinuꝫ. Ipſe volitat ſup eos vt volare exēplo doceat. qꝛ eos ad bene agendum ſuis exēplis informat. Unde Deu. xxxij. Sicut aquila prouocans ad volandū pullos ſuos ⁊ ſuper eos volitans. Sed dum ad exeundūꝫ ſiue de nido peccati ſiue de nido ocij pigritantes inuenit roſtro flagelli pcutit. qꝛ eos iuſta ſua ſñia aduerſitatis iaculo ferit. qbus etiam cibum ſubtrahit qꝛ ſubtractis diuitijs eos ad tēporalis inopie nonnunꝗ̄ extrema perducit. q dum ex parte vna aculeo aduerſitatis pungūtur ex parte v̓o alia paupertatis nuditate ꝯfūdūt̃ ⁊ nido ſue pigritie: ſaltē coactōis vl̃ vtilitatꝫ ꝯfuſiōe trahūt̃. Qȯ bñ ille ꝓdigꝰ filius ad extremā pauptatē deductꝰ in ſe indicauit dicens. Quāti mercenarij ĩ domo patris mei abundāt panibus. ego autem hic fame pereo. ſurgā ⁊ ibo ad patrem meum ⁊ cetera Luce. xv. ¶ Item negligentes ⁊ pigros ſubditos debent eorū prelati diſciplinis ⁊ abſtinētijs corrigere ad laborem. Cuius correctionis exēpluꝫ apparet in accipitribus. de quibus Baſilius dicit. ꝙ cum eorum filij ſunt ad volādum habiles cibum eis ſubtrahunt eos roſtro percutiunt ⁊ de nidis expellunt. Hoc vt dicunt Ambro. ⁊ Beda nō faciūt ex crudelitate ſed vt eos ad predandum exercitēt ne forte tepeſcant ocio ⁊ cibum querere negligāt. Sūt ergo a prelato ſubditi tanꝗ̄ ab accipitre filij de ocij vel negligentie nido non verboꝝ tm̄ pcuſſione ſed ciboꝝ etiam ſubtractione pellēdi: vt panem ſuuꝫ non in ocio ſed in operis labore māducent Apoſt. ij. ad Thimo. iij. ſi quis nō vult operari nec māducet. Prouer. xxxj. Panem ocioſa non comedit.

¶ Capitulum. lvj

Offerre dꝫ hō religioſus ſeipſū totū deo. ſ. corpꝰ ꝑ caſtitatē ⁊ aiaꝫ ꝑ charitatē Unde ĩ lege moyſi de auibꝰ turt̃ ⁊ colūba iubebāt̃ offerri. qꝛ ĩ turture caſtitas in colūba v̓o charitas deſignat̃. Sed turtur qñqꝫ in lege depilata iubebat̃ offerri ſicut pꝫ in purificatione puerpere Leuitici. xij. vbi iubebatur a pauperibus offerri par turturum aut duo pulli columbarū vbi nota quo ad litteram ꝙ non dicit duos pullos turturum ſicut duos pullos columbarum quia pulli columbarū ſemper inueniuntur. pulli turturum autem non ſemper. nec etiam dixit par colūbaꝝ ſicut par turturū quia columba ē auis libidinoſa. ⁊ ideo eam ĩ ſacrificio ſuo deus noluit offerri. turtur autem eſt pu

dica auis. Duplex autem turtur deo offerri iubetur vt duplex caſtitas in homine deſigne̅t ſcʒ mentis ⁊ corporis. Vel q̄ꝛ caſtitas duo requirit ſcʒ continentiam carnis ⁊ humilitatem cordis. Unde ⁊ no̅ ſolum in beata virgine christo placuit abſtinentia carnis ſed eius etiam humilitas cordis iuxta verbum eius. Quia reſpexit ⁊c̄. Nam ſicut dicit Gregorius. Nulla eſt caſtitas carnis quam non comme̅dat humilitas me̅tis: Et hic ē ſic ide̅ Gregorius dicit ꝙ cu̅ de ipſa continentia mens elatio̅e tangitur plerumqꝫ omnipotens deus ſuperbiam deſtruens in immundiciam operis hanc cadere permittit. immo etiam Auguſtinus dicit ſuper Mathe. Omelia .lviij. Audeo dicere continentibus expedit cadere vt in eo ipſo in quo ſe extollu̅t humilie̅tur Quid enim prodeſt ſi cui adeſt continentia ⁊ dominetur ſuperbia. Duo aute̅ pulli columbarum duplicem ſignificant affectuꝫ ex charitate diligentium. ſcʒ dei ⁊ proximi. Aliqui tamen dicunt. ꝙ illi offerunt turturem que eſt auis ſoliuaga qui ſectantur vitam contemplatiuam: Illi autem offerant columbam. que eſt auis gregatim volans qui ſectantur vitam actiuaꝫ. Et vtraqꝫ bina ponitur ⁊ vtraqꝫ pro cantu gemitum habere perhibetur bina quidem ideo ponitur. q̄ꝛ vita ꝯte̅platiua debet habere duplicem oculum ⁊ vita actiua duplicem habet actum. Debet enim contemplatiuus habere vnum oculum quo contempletur celeſtia ad deſiderandum. alium quo ad temporalia ad contemnendum. Item actiuus debet exercitari erga ſe ad ſui correctionem ⁊ erga proximum ad eius edificationem ⁊ ſuſte̅tationem. Vtraqꝫ etiam vita in hac valle miſerie in gemino gemitu conſolatur Gemit enim contemplatiuus ex amore pro deſiderio celeſtis patrie. ⁊ ex deuotione per conſiderationem paſſionis dominice Gemit actiuus ex compunctione pro peccatis proprijs pſalmiſta. Lauabo per ſingulas noctes lectum meuꝫ lachrymis meis ſtratum meum ⁊ cetera. Item ex compaſſio̅e peccatis vel miſerijs aliis Hieremie. ix. Quis dabit capiti meo aquam. ⁊ oculis meis fontem lachrymarum: ⁊ plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei.

¶ Capitulum. lvij.

Occupatio aliqua licita vel non periculoſa hominibus tentatis. vel ad male agendum accenſis danda eſt. vt videlicet circa eam occupati vitent magis perniciosa. Et huius rei quidem exemplum natura ſtrutio̅is oſtendit cui natura dedit ſm Auic̄. maxima oua facere ⁊ duriſſime teſte vt circa eorum generacionem calor occupatus temperetur in eis. ne eo incenſo citius moreretur. Sic homini calido multum ideſt vehementer ad peccandum accenſo ſiue fortiter tentato ſunt magna ⁊ dura oua. i. fortia ⁊ difficilia exercitia vel officia imponenda. vt ex difficili occupatione illorum viciorum refrigeſcat incendium ⁊ feruor tentationum. Unde Eccli. xxxiij. Mitte illum in opera ne vacet. multam enim maliciam docuit ocioſitas.

¶ Capitulum. lviij.

Opera meritoria non poſſunt ab anima exire ſine fide ⁊ dilectione. quod patet exemplo aq̄le. q̄ duos lapides precioſos nomine ethites in nido ſuo ponit. Vbi dicitur: ſine quibus parere nequit. Ponuntur ergo duo precioſi lapides qui ponuntur in nido aquile vt poſſit pullos parere. Due virtutes ſunt ſcilicet fides ⁊ charitas. que niſi in nido mentis fuerint ſcilicet fides in intellectu ⁊ charitas in affectu non p̄t aliquod opus deo acceptum parē. Nā ſine fide īpoſſibile ē placere deo vt dicit Heb. xi. ⁊ fides p dilectio̅eꝫ opatur vt dicit Gal. v.

¶ Capitulu̅. lix.

Opera remiſſa ⁊ mollia licet ſint laborioſa tamen parum ſunt fructuoſa. qđ apparet per exemplum in miluis Miluꝰ licꝫ ſit auis paciens laboris tamen no

latus eſt mollis. Vñ milu⁹ q̄ſi molliter volans eſt dict⁹. q: molli pēna & q̄ſi imobili. ſup aera fertur & levi tactu aerē movere videt. h cibū querēs & terrā reſpiciēs volādo per aera molliter circuit & famē quā ſepe patit q̄rula voce prodit. Eſt ergo q̄ſi miluus hō mollis & in opere tepidus. qui licet in modico cibo .i. in parvo ope multum patiatur laboris. tepiditas tñ & mollicies eius impedit mercedē operis. ſicq; fit vt dum multum circuit & paruz fructificat q̄ſi miluus famē patiens .i. mendicus ſemp & querulus incedit. Unde per Salomonē in Prouer. dicit. Qui mollis & diſſolut⁹ eſt in opere ſuo. frater eſt ſua operā diſſipantis. Pro. xviij.

¶ Capitulum .lx.

Pauperes ſicut in hoc mūdo contēnūtur ita in alio glorificant ſed divites ecōtra. Nam gallina iuvenis in domo diuitis vilipenditur. ita q̄ ſi intraverit domum turpiter eijcit. ſed accipit vel falco honorabilit in domo ſuper perticam ponitur & ſollicite de bonis morſellis nutritur: ſed ſi gallina mortua fuerit cū reverentia magna & lumine coram dño portatur ſed accipiter poſt mortē in ſterglinū proijcitur. Sic paupes & ſimplices in mundo vilipenduntur & deprimunt ſed poſt mortē ab angelis ad mēſaz regis cuz honore deportant. Sed ecōverſo divites h honorant. ſed poſt mortē in ſterglinium inferni eijciunt. Luce. xvi. Mortuus eſt mendicus & portatus in ſinum abrae. & in eodem. Mortu⁹ eſt dives & ſepultus eſt in inferno.

¶ Capitulum .lxi.

Pacem cōmunē perturbātes & mutue ſocietatis dulcedinē auferre volētes omnino eē cohibēdos vel ab ipſo ɔgregatiōis collegio removēdos exemplo ſuo apes oſtendunt: q̄ ſicut Philoſophus dicit in libro de animalibus apes alias pacē diſſolvētes & mella ſua detrahere cupientes mortaliter feriunt vel oino a ſe repellunt. Talib⁹ .n. apib⁹ ſimiles exiſtūt q ſue ingetudine vel ſcīſſura pacez proximorū ſeparāt ſiue tollūt. Itē qui dulcia amicoꝝ conſortia vel obſequia q̄ per mella ſignatur aliqua arte malicie viripe cōtendunt. Tales ergo merito ſunt vel aſperis vborum puncturis vel aſperis correctionus aculeis feriēdi & ab oibus tāq̄ peſtiferi ſup repellendi Apo. Gal. v. Utinā abſcidant qui vos cōturbant.

¶ Cap. lxij.

Peccatum aſſimilatur piſci ephimere qui naſcitur ſine coitu de quo ait Ioracth in libro ſuo de animalibus q̄ poſt tres horas diei quo naſcitur moritur. Quaſi enim dies illuminans animam penitentia eſt per quaz reſpicimus gratiaz. & huiuſmodi diei tres hore poſt quas ephimera moritur ſunt tres penitentie partes per quas peccatum extinguitur. ſcilicet cōtritio ɔfeſſio & ſatiſfactio. Qd autē ephimera ſine coitu ſcilz ex putrefactiōe generatur ſignificat q̄ peccatuz pter nature ordinē ex apetit⁹ corruptione contrahitur. Unde Augu. dicit q̄ peccatum non eſt natura ſed vicium nature appetentis id qd nō eſt ſui ordinis. ¶ Itē peccatum licet ante delectet poſtea tamen mentē lacerat & necat. Et ideo aſſimilat cuidaz generi delphini qd eſt in nilo. Sūt enī ibi qdā delphini dorſo ſerrato qui interna ventrum ſecantes interimunt cocodrillos. Delphin⁹ ergo q̄ nō anteriori pectore ſz poſteriori dorſo ſerrato cocodrilli lacerat vētrē peccatū repreſentat mortale qd nō ante .i. in principio ſed poſteri⁹ inficit. peccatoris lacerat ac pimit mentē Prov. xxiij. Ingreditur blande ſed in noviſſimo mordebit vt colub. ¶ Itez petīm in ſola affectione exiſtēs pōt eſſe mortale. cuius exēplū apparet in turture marina. de qua dicit Ambroſius. q̄ ſiquis eaz etiā mortuā calcaverit venenoſuz & mortiferum ei aculeum infigit. Quid eſt eniz turtur mortua niſi mortalis culpa: que ſi quis pede affectionis ei inheſerit periculū

blo reatus mortiferũ eſt aculeum immittit.

¶Capitulum.xxvij.

Peccatores aſſimilãtur piſcibus qui ita naturaliter ſunt guloſi ⁊ ad cibuꝫ auidi ꝙ non aduertũt laqueum ſiue hamũ. Sed qđ facit in piſcibꝰ natura hoc facit in hominibus praua concupiſcentia ſcꝫ vt ita auide attendant ad delectationẽ peccati ꝙ non aduertant diaboli hamuꝫ vel laqueum qui pertrahit ad dolorem ſupplicij. Vnde dicitur. Eccleſ.ix. ꝙ ſicut piſces capiuntur hamo. ita capiũtur homines tempore malo. ¶Item peccatores ſimiles ſunt equis fluuiabus quos nilus fluuius gignit. qui ſic vocati ſunt ex eo ꝙ equis terreſtribus in dorſo ⁊ iuba aſſimilantur. Hi de die in aquis morãtur ſed per terraꝫ de nocte euntes ſegetes depaſcuntur. Talibus ergo equis ſunt ſimiles qui in die proſperitatis poſiti ſub aq̄s delitiarum viuentes efficiũtur voluptuoſi. ſed ad noctem aduerſitatis ⁊ paupertatis educti predones efficiuntur ⁊ noxij. Vnde in nullo tempore bene viuunt quibus vel abundantia voluptatis vel rapacitatis penuria occaſiones ſiunt. ¶Item peccator non poteſt gignere ideſt facere opus meritoriuꝫ niſi deponat peccatum. Cuius exempluꝫ eſt in murenula ⁊ ſerpẽte. Murenula enim vt Iſid. dicit non inuenitur niſi feminini ſexus. Coit autem cum ſerpente ⁊ ex eo generat aliam murenulam ſed vt idem dicit ſerpens venenũ deponit anteq̄ coeat cum murenula. ſed poſt coitum ſuuꝫ reſumit venenum. propter qđ murenula nec a ſerpente leditur nec generat aliquid venenoſuꝫ vel ſerpẽtinum ſed ſibi ſimile natura. Quaſi igitur ſerpens venenoſus eſt homo peccato infectus. qui ſi venenum peccati non deponeret murenulam bonaꝫ ideſt bonã actionem ⁊ meritoriam non gigneret. q2 alias cum matre eius. i. gratia vel charitate que mater eſt omnis boni operis coniungere ſe non poſſet. Hoc tamen non imitabile ſed deteſtabile potius exiſtit. ꝙ poſt murenule coniunctionem ſerpens venenuꝫ reſumit ideſt poſt receptionẽ gratie quis ad peccatuꝫ redit ſcđa Pe.ij. Canis reuerſus ad vomitum ſuũ. ⁊ ſus lota in volutabro luti. ¶Itẽ peccatores quidaꝫ ſimiles ſunt canibus maris. Nã ſicut canis eſt animal mordens ⁊ nociuũ in terra ſic etiã in mari piſcis canis terribilis ẽ. Vnde ſicut Ambroſius dicit. Canes ⁊ in mari ⁊ in terra cauendi ſunt. Tales ſunt peccatores qui non ſolum in terra ideſt in tranquillitate pacis ſed etiam in mari ideſt in cõmotiõe guerre ⁊ litis periculoſi ⁊ nociui ſũt alijs de quibus Apoſtolus. Phil. tertio videte canes videte malos operarios. Diſimiles canibus terreſtribus ſunt predones q̄ nocent in terra. ſed tanq̄ canes marini ſunt pirate qui nocent in mari. Vnde Apo. j. Corin. xj. Periculis in terra. periculis in mari. ¶Item peccatores aſſimilantur aquil. Nam quoddam genus aquile eſt qđ rapit ĩ aere. ⁊ tale generaliter timẽt omnes aues. Talis aquila repreſentat ſuperbiam. ſuperbi enĩ in alto rapiunt. quia glorie ⁊ honoris celſitudinẽ que ſoli deo debetur ſibi rapere ⁊ vſurpare contẽdũt. Vnde ipſi eripiunt deo qđ deꝰ ſibimetipſi reſeruauit ſcꝫ gloriam. iuxta illud. Gloriam meaꝫ alteri non dabo. Hanc aquilaꝫ ſcꝫ ſuperbiam oẽs aues ideſt omnes viri ſpirituales timere ac fugere deberent q2 Augu. dicit in regula. Alia quecunqꝫ iniquitas in malis operibus exercetur vt fiant. ſuperbia vero etiaꝫ bonis operibus inſidiatur vt pereant. Quedaꝫ vero ſunt aquile que rapiunt in terra. Talibus aſſimilantur auari qui circa terrena lucra tãtũmodo intendunt ⁊ interdum alijs rapiunt etiã violenter. Quedã autẽ aquile rapiunt in aqua. Et iſtis aſſimilantur luxurioſi qui ſe imergunt in aquis voluptatũ. Et dicit Ariſto. ꝙ talis aquila timet vulturem ⁊ cũ eum videt venienteꝫ fugit ad aquã quã ſi exiret vultur rapit eã. Talis autẽ aquila vnũ pedẽ habet latuꝫ ad modum anſeris cũ quo in aqua ſe regit. aliũ habet diuiſuꝫ cũ vnguibus acutiſſimis cũ quo predam rapit. Sicut autẽ hec aquila

timet vulturem. ita luxurioſus timet re-
prehenſorem ⁊ detectorē vel vulturē.i.
mortem rapientē ſiue flagellū percuſſio
nis diuine. quod quidem ſi vult euadere.
oportet ꝙ recurrat ad aquam pnie. Pes
aūt latus ad natationes aque eſt affectus
ad delectationē luxurie. Sed pes cū vn
guibus ad rapiendū cibū prede eſt appeti
tus ad delectationes gule. ⁊ vterqꝫ pes eſt
in voluptuoſis. ¶ Itē peccatores aſſimilā
tur coruis. Primo qꝛ corui ſūt clamoſi ⁊
voces diuerſas variant. Hoc cōpetit ſup
bis qui cū clamore imperāt blaſphemāt
garriūt cōtendūt ⁊ vituperāt. ⁊ ſic multis
modis incongruis varias voces formāt
Secūdo qꝛ corui ſūt doloſi furtiue res ca
pientes ⁊ abſcōdētes. Et hꝰ cōpetit auaris
qui dolis ⁊ fraudibus aliena diripiūt ps.
Sicut nouacula acuta feciſti dolū. Tertio
qꝛ corui ſunt imundi ſcꝫ cadauerib⁹ inſi
dentes ⁊ ex fetidis cibꝫ q̄rentes. Et hoc
cōpetit luxurioſis qui delectanť in carnis
opib⁹ fetidis ⁊ imundis. Iſaie.xxxiiij. de
cadaueribus eoꝝ aſcēdet fetor. ¶ Itē pec
cator qui de peccato gaudet cygno ſimilis
eē poteſt. Nam cygnus iſtāte morte pē
na in cerebro infixa canit ⁊ cōtra morem
omnium animalium ꝓ gemitu canťu red
dit ſicut Ambroſius dicit. Nā tunc pēna
cerebro infigitur qū ſuggeſtiōi praue pec
cati corde cōſentiť ⁊ tunc anima cōpletius
moritur cum ipſum peccatuꝫ opere ꝑpe
tratur. Illi ergo ad moduꝫ cygni quaſi cā
tant in mortis caſu qui letantur cū male
fecerint ⁊ exultant in reb⁹ peſſimis. ¶ Itē
peccatores aſſimilātur cynomijs.i. muſci
caninis de quibus loquitur ps. dicēs. Di
xit ⁊ venit cynomia ⁊ cynifes in omnib⁹
finibus eorum. Nam talis muſca eſt cor
pore magna ⁊ ventre lata ⁊ paruioris vo
latus ꝙ̄ alia muſca. ¶ Item eſt multum
pungitiua carnis ⁊ vlceratiua. necnon cor
roſiua: inſuper eſt multū ſanguiſuga. cor
pore ergo magni poſſūt dici ſuperbi qui
in carnalibus volunt magnificari. Vnde
ſuperbi homines gigantibus comparanť
Sapi.xiiij. Ab initio cum perirēt ſuperbi
gigantes ⁊c. Ventre autem lati ſunt gulo
ſi. qui ventrem implentes dilatant ⁊ extē
dunt. Parui volatus ſunt pigri ⁊ accidio
ſi qui parua ⁊ rara bona operanť. Fetidi
ſunt luxurioſi qui fetoribus viciorū car
nalium paſcunť ⁊ delectantur. multū pun
gitiui ſunt iracūdi. ſꝫ corroſiui ⁊ vlcerati
ui ſunt detractores ⁊ inuidi. Iſiđ. Muſca
carnem ſanam tranſit vlceri inſidet. ſic de
mones ⁊ detractores. Sanguiſuge autem
ſunt auari ⁊ vſurarij qui expoliādo dulci
ter pauperes ſanguinē eoꝝ ſugunt Pro
uerbiorum.xxx. Sanguiſuge due ſunt fi
lie dicentes affer affer. ¶ Iteꝫ peccatores
ſunt ſimiles veſpertilionibus. Veſpertilio
nes enīꝫ ſicut dicit Gloſa ſuper Iſa.l. In
die illa proijciet homo idola argēti ſui ⁊
ſimulacra auri ſui: que fecerat ſibi vt ado
raret talpas ⁊ veſpertiliones ⁊c. luceꝫ fu
giūt. Et quantū ad hoc ſignāt luxurioſos
qui latibula ⁊ tenebroſa q̄rūt. Iob.xxiiij.
Oculus adulteri obſeruat caliginē. ¶ Itē
puluerē lingūt ⁊ quantū ad hoc ſignant
auaros q terrena diligunt. ps. Inimici ei⁹
terram lingent. ¶ Item oleū de lampadi
bus ſugunt ⁊ in hoc ſignificāt inuidos q
ore detrahēdo bonoꝝ gratiā auferre cō
tendūt. Per oleū enim gratia. per lampa
des vo viri ꝑclari ſignantur. Inuidi ergo
homines quaſi oleum de lampadibus ſu
gūt cū ore viris preclaris detrahēdo gra
tiam auferre cōtendūt. Vnde inuidus ho
mo gaudet de malo alterius ⁊ dolet de
bono alieno Iuxta illđ Oratij poete. In
uidus alteri⁹ reb⁹ marceſcit opimis: ſic er
go conať bonis viris grās eoꝝ occulte de
trahēdo auferre. ¶ Itē in rimis parietū
ſe de die abſcondūt: ⁊ ideo ſignant ſuper
bos ⁊ tyrannos qui malignas ⁊ occultas
vias quib⁹ poſſunt alios ledere rimanť.
¶ Item de die quaſi ſicut talpe ceci ſunt
⁊ ſignāt iracūdos in q̄bus rationis ocu
lus ex nimio furore cecať. ¶ Iteꝫ frigidiſ
ſime nature ſunt. Vnde ſanguis veſperti
lionis linitus ſup palpebras nō ſinit cre
ſcere pilos vt dicit. Cōſtātinus qđ ex fri
giditate poros claudēte creditur euenire
in quo ſignat accidioſos qui efficiunť in
ſpiritu frigidi. ita vt pili oculoꝝ idēſt bōa

deſideria mentium in eis non procedant.

¶ Capitulum lxiiij.

Penitentie feruor et humilitas peccatorem mortuum
reſuſcitant. quod oſtenditur exemplo fenicis. Eſt. n.
fenix auis. que ſm̄ Philoſophū poſtq̄ trecentis vel
quingentis annis vixit cum ſuū defectū
ſentit nidum ex lignis aromaticis facit in
tātū ſiccis: vt vento calido accendantur:
quibus quidem accenſis ſponte nidum ingreditur.
et inter ligna ardentia incineratur.
Ex hoc cinere infra triduum quidaȝ
vermiculus naſcitur q paulatim plumas
recipiens in volucrē trāſformatur. Eſt autē
auis pulcherrima pauoni ſimillima in pēnis
ſolitudinē amans: et ex mūdis fructibus
cibū querēs. Sic peccator poſtq̄ diutius
vixit i ſuis peccatis. et ſue vite vel ſtatus
defectū ſiue per mortis metū ſiue per
aliquod aduerſum cognoſcit: dȝ ex conſideratione
offēſe et contēplatione diuine
iuſticie: et inſuper ex timore gehenne atq̄
mortis incertitudine tanq̄ ex aromaticis
lignis ſtruere nidū mētis. et hi reſpect⁹ tā
ſicci. i. validi debēt eē vt ſpūſſācti flat⁹ faciliter
poſſit accēdere nidum mētis: tūc ad
cor ſuū penitēs ſpontaneus ac cito introeat.
et in predictis timoribus poſitus ſe p
feruētē cōpunctionē adurēs in humilitatis
cinerē redigat. ex hac eni hūilitate ifra
triduū penitentie. ſ. contritionis: confeſſionis
ſatiſfactionis nouus naſcet vermiculus.
i. mūdus et aīus hūilis q plumas virtutū
paulatim recipiēs in cōpletā trāſformabitur
volucrē. i. i virū pfectū atq̄ ꝯtēplatiuū
habētē. ſ. dulchritudinē i aſpectu
ſancte contemplationis. Item habentem
varietatē coloꝝ in pēnis. i. varietatē virtutū
et gratie multiformis amantē ſolitudinē
ſancte orationis et querentē cibum
mūdū ſacre lectionis vel mūde opationis.
¶ Itē penitētia liberat et defendit a tentationib⁹
ſiue deceptionib⁹ demonū: qd̄ patet
p exēplū in mergulo. Naȝ qñ rapaces
aues mergulos pſequuntur ad aquā ꝯfugiētes
ſubmerſiōis bñficio liberantur. Tunc rapaces
aues mergulū inuadunt qñ demones
aīam hōis tentādo circūuenire ſatagūt
ſȝ ſi aīa ꝯfugiat ad aq̄s penitētie et ſe
eis hūiliādo ſubmergat liberatur a fraudulētia
demonū. ps. Tu contribulaſti capita
draconū. i. tētatiōes demonū: in aq̄s. ſ. penitēne.
¶ Itē penitētia facit opa hoīs eē
viua et meritoria. Cui' exēpluȝ apparet in
varijs maiorib⁹ piſcib⁹ qui dicuntur trocte
q oua in aqua faciūt et ipſa aque fouenda
cōmittūt. et aqua tanq̄ blāda mater ea ſuſcipiēs
animat et creat et piſces ex eis format.
Sunt ergo opera hominum bona tanq̄
quedam oua trectaruȝ que tunc in aqua
prodeunt quādo in vera penitentia ſiūt
atq̄ ex ipſa in aqua. i. lachrymoſe et compunctiue
lachrymis viua ideſt gratuita et
fructuoſa i. meritoria fiunt.

¶ Caplm̄. lxv.

Penitentes q tepide et ociose viuunt faciliter ad putredinem
peccati redeunt
cuius exemplum apparet
in piſcibus. Nam cū aqua
vbi ſunt piſces non mouetur
nec renouatur cito in putredinē
vertitur. Unde in ea piſces corrumpunt.
Similiter qui ſūt in aqua penitētie ſi nō
renouantur nec mouentur p bonorū operum
ſolicitudinem facile a tentationibus corrumpunt
et a peccatorū putredine iterum
inficiuntur. Apoſtolus ad Epheſios. iiij.
Renouamini ſpiritu mētis veſtre. ¶ Itē
penitentes virtute penitentie mutātur
Unde aſſimilantur quibuſdaȝ aīalibus
de quibus Ambroſius dicit q̄ contrariam
naturam habent in terra et in aqua ſicut
patet de leone. Nam leo ſicut ipſe Ambroſius
dicit cum ſit terribilis in terris
in mari tamen eſt dulcis. ſ. piſcis leo. In
quo ſignatur q̄ aqua maris ideſt penitentia
amara hominem immitem et ferocem
transſmutat et cōuertit in dulcē. ¶ Itē rana
que eſt horrenda in paludib⁹. in aq̄
tamē eſt decora et omnib⁹ fere preſtat aīalibus.
In quo ſignatur q̄ aq̄ penitētie homines
horrēdos et ipſos facit gratiſſimos
et pre alijs acceptos. ¶ Itē muſtele odor
grauis i terris ſuauis in aq̄ ē. in quo ſignatur

cipit ꝙ fetẽtes ꝑ malã famã. in aquis pe
nitẽtie efficiũt redolentes ꝑ grãꝫ. ¶ Itẽꝫ
lepꝰ eſt animal timidũ in terris in mari
vͦ formidabile. ſcꝫ qꝛ lauacrũ penitentie
homines puſillanimes ⁊ pauidos magna
nimos facit ⁊ fortiſſimos. ¶ Itẽ lupꝰ ẽ i
terris animal rapiẽs i aquis autẽ aial im
potẽs. Unde hos neſcit lupos agnꝰ time
re. Sic ꝑ penitẽtiã homines terribiles ⁊
rapaces efficiuntur benigni ⁊ miſericor
des. ¶ Item porcus in terra animal eſt im
mundum: in mari vͦ eſt animal mundũ.
Unde porci marini vt dicit Ambroſius
etiam iudeis ſunt grati qui tamen terre
ſtres non comedunt. In quo ſignatur ꝙ
aqua penitentie purgatur omnis immũ
dicia culpe ⁊ ideo etiaꝫ immundi ꝑ pecca
tum luxurie in aquis penitentie efficiun
tur mundi per continentiam. ¶ Item
terreſtris ſcorpio percutit ⁊ venenum
immittit ſcorpio vero marinus non per
cutit ſed reficit. In quo ſignificatur ꝙ de
tractores ⁊ inuidi alios retro percutien
tes immutãt in aq̃ penitẽtie ⁊ efficiũt be
nefactores. ¶ Itẽ corvꝰ terreſtris hꝫ car
nis duritiẽ marinꝰ vͦ corvꝰ hꝫ carnis te
neritudinẽ. In quo ſignificat ꝙ penitẽtie
mare cor aridũ ⁊ durũ facit molle ⁊ deuo
tũ ⁊ piũ. ¶ Unde penitẽtia facit de corde
lapideo ⁊ rigido cor carneũ ⁊ flexibile. fa
cit eni ð hoie ſupbo humilẽ de hoie cru
deli ⁊ truculẽto mitẽ ⁊c̃. ¶ Itẽ penitẽtes
quales debẽt eſſ exẽpla coturnicũ õmõ
ſtrant. Coturnix. n. mare trãſiẽs cũ laſſat
in aquã deſcẽdit ⁊ vnã alã erigẽs velũ fa
cit. Coturnices ẽt accipitrẽ timent nec õ
terra ſurgũt q̃diu eum vidẽt. Sic quoqꝫ
peccator trãſiens ꝑ mare huiꝰ ſeculi cũ ſe
laſſum ſentit ex grauedine peccati debet
ſi vult euadere ſe humiliando dſcẽdere
i aquã penitẽtie: ⁊ cũ vna ala. ſ. timoris i
iſta aqua. i. penitẽtia ſe tenere: aliam vͦ
ſcꝫ ſpẽ ſurſũ ad deũ erigere qꝛ ſicut dꝫ ti
mere de iuſticia ita debꝫ ſperare de miſe
ricordia. ⁊ hꝫ ala ſpei erit velũ ducẽs eum
ad pia opa. Debet aũt peccator penitens
precipue ⁊ timẽdo cauere accipitrẽ. i. dia
boli ſeueritatẽ qꝛ tũc maxime cõtra hoiẽꝫ
ſeuit cũ ſibi rebellaſſe cognoſcit. Et iõ cuꝫ
eius preſentiã penitẽs tẽtatꝰ aduertit dꝫ
in terra manere. i. hũilitate ſe tenere. So
la eni humilitas vt dixit beatus Antoni
us eſt q̃ euadit diaboli laqueos. Uel non
dꝫ de terra ſurgere. i. ab humili oratiõe
¶ Itẽ coturnices per terrã citiſſime cur
rũt ſpeciẽ ſuã diligũt ⁊ vociferãdo ſe mu
tuo requirũt vt dicit Ambroſius. Illi er
go per terram citiſſime currunt. qui licet
in terra poſiti vehementer tamen cele
ſtia diligunt. Nam qui amat vehementi
us currit velocius ⁊ peruenit citius ſicut
dicit Bernardus. Ille vero diligit ſuam
ſpẽm qui diligit quemlibet hominem.
Nam participatione ſpeciei plures ho
mines ſunt vnus hõ ſicut Porphirius
dicit. Ubi ergo eſt nature vnitas debet eti
am ſimul eſſe vnitas charitatis ⁊ concor
die. Debet etiam diligenter homo ſuum
quilibet requirere proximum quem ſen
tit errando perijſſe. ſiue vociferando ad
ipſum per predicationis vel exhortatio
nis clamorem ſiue pro ipſo vociferando
ad deum perfecte orationis feruorem
¶ Item coturnices pro gratiſſimo cibo
habent ſemina venenoſa: commedunt
eni elleborũ quod alijs eſt pernicioſuꝫ. ⁊
patiuntur etiam coturnices morbum ca
ducum ſicut homo. Quaſi aũt venenoſa
ſemina ellebori ſũt oportunitates ⁊ occa
ſiones pecandi. q̃bus ſi penitẽs paſcit̃ ſcꝫ
vt in eis delectet̃ morbuꝫ caducũ patiet̃
ideſt recidiuũ peccati. ¶ Itẽ penitẽtes de
bent eſſe ſiles ciconijs: primo quidẽ qꝛ ci
conia eſt ad ſe purgãdũ ingenioſa. Naꝫ
quãdo cibo grauari ſe ſentit aquã mari
naꝫ in roſtrũ recolligit quã ad interiora
tranſmittit ⁊ ſic cibũ induratũ remollit. ⁊
inteſtina mũdãdo ſuperflua eijcit. Sicut
aũt cibus ſupfluꝰ vel malꝰ grauat ſtoma
chũ ita ⁊ peccatũ grauat vl' ãguſtiat aiaꝫ.
Qui ergo ſe purgare deſiderat aquã ma
rinaꝫ habeat. i. ita purget̃ interiꝰ vt ama
ras lachrymas effundat quã neceſſe ẽ vt
ẽt roſtro recolligat: ſic vt ad ventrẽ pur
gandũ eam ad inteſtina tranſmittat. i. in
ore ſuo peccata ſic cõpũctus confiteatur

⁊ dicat vt ꝯfeſſio ſua humilis ad purgan
das peccati feces compunctionis aquaꝫ
ideſt lachꝛimarum virtuteꝫ ad interioꝛa
mentis träſmittat. ¶ Secũdo qꝛ ciconia
eſt ad ſe nutriendũ v̄tuoſa. Nam ſerpen
tum veſcit̄ ouis:⁊ ex eis eſcá dat gratiſſi
mam pullis ſuis. Quis aũt venenoſa co
medat venenũ tñ eoꝝ ipſius naturá non
ſuperat nec imitat̄. ſꝫ eſt ei nutrimētum
quod tamen multis aialibus eſt venenũ
Nam vi caloꝛis qui in ea dominatur v̄
tus veneni extinguitur. Quaſi át oua ſer
pentum tentationes ſũt malignoꝝ ſpiri
tuum que licꝫ animalibus.i.hominibus
carnaliter viuentibus ſunt venenum ſpi
ritualibus tamen pꝛebent pꝛoficuũ nutri
mentum. Ná ui amoꝛis qui in eiſ accēdi
tur tentátis nequitia penitus ſuperatur
¶ Tertio quia ciconia eſt contra ſerpen
tes vigoꝛoſa. Ná vi eos roſtro percutit
occidit ⁊ comedit. Serpentes quippe ro
ſtro ciconia percutit qꝛ frequēter oꝛádo
confitendo humiliter malignos ſpiritus
penitens confundit. Tunc v̄o illos occi
dit cum feruoꝛe penitentie lachꝛymaruꝫ
inundatione tentationes penitus eoꝛuꝫ
extinguit. Unde Pſalmiſta. Tu contribu
laſti capita dꝛaconum in aquis quia vi
delicet in aquis lachꝛymarum extingun
tur tētationes demonũ. Sed adhuc ſer
pētes ciconie comedũt. qꝛ videlicet ex tē
tationibus demonũ nutritur ⁊ ꝯualeſcit
humilitas penitētiũ. ¶ Quarto qꝛ cico
nia eſt hũane ſocietatis amatiua. Et iõ in
domib⁹ hoīuꝫ nidũ põit. Sic ēt qlibꝫ pe
nitēs amare dꝫ ſocietates hoīuꝫ.i.rõnabi
lit̄ ⁊ máſuete. viuētiũ ē.n.hõ aial rõnale
⁊ máſuetũ n ã.nil ergo beſtiali⁹ hoīe rõ
nē habēte ⁊ rõne nõ vtente. Similiter q
crudeliter viuit nõ homo dici debet ſed
feris ⁊ beluis ſimilis exiſtit. Et ideo qui
cunqꝫ cum talibus habitando vel cõuer
ſando cõuiuit nõ niduꝫ in domibus ho
minum ſed inter beſtias ponit ꝓm illud
Job.xxx. Frater fui dꝛaconũ ⁊ ſoci⁹ ſtru
tionum. ⁊ Eꝫe. dictum eſt. Cum ſcoꝛpio
nibus habitas. Ezechiel. ſecundo. ¶ Qui
to quia ciconia nidi ſui vel loci eſt diligē

ter conſeruatiua. Nam nidum vel[...]
cum quem pꝛius accipit de facili non [...]
mittit: ſed quando circa hyemeꝫ reced[...]
nidum terra operit ⁊ virgulas ⁊ ſpinas
cum luto coniungit ne a vento diſſipar[i]
poſſit. In reditu autem ſuo eundem lo
cum occupat. ⁊ contra occupare volētes
pugnando eum defēſat. Similiter peni
tens nidum mentis diligenter cuſtodit.
Nam in eodem loco.i. eodem humilita
tis deſpectu quem pꝛimus accepit perſi
ſtit vel quia pꝛiuſ acceptam gratiam nun
q̄ deſerendo amittit. Sed ſi hyemſ ad
uerſitatis immineat ita vt circa exterio
ra contendens ad tp̄ſ exire eum opoꝛte
at terra humilitatis coopis nidũ mētis
virgulas ⁊ ſpinas ideſt abſtinentias aſpe
ras cum luto coꝛpoꝛis iungit; vel quia
iungit aſperitates carniſ cum luto humi
litatis ne.ſ.a vento ſuperbie vel a tētatio
ne concupiſcentie diſſipari poſſit. Cum
vero ab exterioꝛibus curis reuertitur
ad ſecreta cordis eundem locum occu
pat.i. niduꝫ humilitatis: quē ēt circa ſup
bos demões ip̄m nitētes diripere viril
ter defendit. ¶ Itē penitentes ſemꝑ dēbēt
reſpicere ad melioꝝ exemplũ ⁊ in hũilita
te penitētie ſēꝑ abſcondere ſua opera: ⁊
exemplũ iſtius doctrine apparet i ſtrutio
ne. Ná ſtrutio qñ vēit temp⁹ vt oua po
nat ad pleiades oculos leuat: nõ eni oua
ponit niſi qñ illa aſcendit cõſtellatio. Cuꝫ
aũt hanc ſtellá oꝛiri viderit arená maris
fodit: oua ibi põit ⁊ ſabulo operit: ⁊ ſtati
obliuiſcit̄ vbi ea poſuit ⁊ nũq̄ ea vlteri⁹
querit: ſꝫ calefacta aréa feruoꝛ ſoliſ oua
excoqt ⁊ in ip̄is pullos ꝓducit: q cũ fra
cta teſta educti fuerit tũc mr̄ eos recolli
git. ⁊ tāq̄ filios r̄cognoſcit. ¶ Itē ſtrutio
nāl'r odit equũ ita vt equ⁹ eũ ſine terro
re vidē ñ poſſit ſed ſi equ⁹ ei ocurrit tū
q̄ ꝯ hoſtē alaſ erigit ⁊ alaꝝ ſtrepitu fuget
ip̄ꝫ cogit. Sic g⁹ oua ponēs ſtrutio aſpi
cit ad pleiades aſcēdētes. ita pēitēs ope
rádo aſpicere debet ad maioꝛes.i. magis
ꝓficēteſ ꝓm illud Apoſtoli prime Corin
thioꝝ.xij. Emulamini chariſmata melio
ra. Et cũ viderit hoꝝ exēpla more pleiá[...]

dum ſtellarū fulgentia tūc debet in arena maris ponere oua ſua.i.in penitētia graui ⁊ amara perficere opera ⁊ debet illa ſabulo operire.i.in hūilitate cuſtodire ⁊ nō vlterius illa videre.i.ad ſupbiendū vl' oſtēdēdū aſpicere ⁊ tunc calefacta arena.i.ferueſcēte penitētia feruor ſolis.i.amor dei illā incēdit ⁊ fetus inde multoꝝ bonorū opeꝝ producit. quos cuꝫ teſta facta.i.carne mortua ante cōſpectū diſtrictuꝫ examinis fuerint producti. tūc eoꝝ mater.i.anima penitētis clarius recognoſcit: ⁊ tanꝗ ſuos fructꝰ recolliget glorioſos: debet tamen hic ſtrutio.i.penitēs equū.i. peccatū quo ala portaſ ad mortē velut ſuum hoſtem peſtiferū fugere: virtutū alas contra ipſuꝫ erigere atqꝫ eaꝝ ſtrepitu.i.conatu ⁊ actu ipſuꝫ in fugā vertere.i.a ſe repellere. ¶ Item penitētibꝰ reuertētibus ad deuꝫ maxime demones tendūt laqueos tentationū qḋ patet per exēplū in turdis. Nā turdi ſicut dicit Ambroſius in fine autūni ⁊ hyemis confinio quaſi exacta eſtate ſe referūt.i.ad nos redeūt. qbus nos molimur inſidias ⁊ diuerſo genere nūc inſidia ſepe decipere nūc viſco fallere nunc laqueis eos captare contendimus. Similiter penitentibus ad deū ⁊ ad iuſticiā redeuntibus demones velut hoies turdis diuerſi generis molliuntur inſidias. ⁊ nunc eos inſida ſepe.i. tentatione dignitatis ⁊ ſuperbie decipere nūc viſco luxurie fallē nūc laqueis auaritie eos cōtēdūt capere. Propter quod q ad deū accedit monetur Eccleſiaſtici.ij. Filij accedēs ad ſeruitutem dei ſta in iuſticia ⁊ timore ⁊ prepara aiam tuam ad tentationē. Militia eniꝫ eſt vita noſtra ſuper terraꝫ. Habemus enim tres hoſtes.ſ.carnem mūdum ⁊ demonem ⁊c.

¶ Capitulum lxvj.

Peregrinos ⁊ viatores eē in ſuo itinere pia charitate iuuandos milui oſtendunt. Nam miluus vt dicit Iſidorꝰ cuculos in ſpatulis ſuſcipit ⁊ ne deficiat propter longā ſpacia itineris a partibus Hiſpanie ſecum ducit. Si ergo milui hoc auibus illis faciunt que ſecum eiuſdē ſpeciei non ſunt quanto magis ergo debet hoc homo facere homini ⁊ chriſtianus chriſtiano non ſolum eiuſdeꝫ nature ſed ⁊ fidei eiuſdem conſorti. Ecce irrationales volucres tam rationis ꝙ virtutis iura neſciētes legem tñ charitatis adimplēt de qua Apoſtolꝰ ad. Galathas.vj. Alter alterius onera portate ⁊ ſic adimplebitis legem chriſti. Non igitur conuiatorē tuū etiam minorem vel debiliorem contēnas aut derelinquas ſed magis eius debilitati compatiens curam habeas. vt ſis ſaltem ſimilis illi ſamaritano quem etiam euangelica narratio cōmendat. qui inuentum in via vulneratum iumento ſuo impoſuit: in ſtabulum duxit. vulnera curare ſtuduit ⁊ tandem ſtabulario cum precio cōmendauit. Ecce enim ꝙ multa habes charitatis obſequia. pietatis officia ⁊ ſuperne compaſſionis exempla vt tu quoqꝫ ſimiliter facere ſatagas.

¶ Capitulum. lxvij.

Perfecti viri aſſimilantur optimis piſcibus. Nā ſm Auicēnam illi ſunt optimi piſces qui morātur in aquis altis. Propter qḋ de marinis illi ſunt laudabiliores qui non alibi ꝙ in altiſſimo pelago conuerſantur. ¶ Iteꝫ qui in aquis diſcoopertis vbi perflant libere venti meliores ſunt alijs qui contrario modo ſe habēt. ⁊ meliores ſunt illi qui ſunt in aquis fortiſſime agitatis ꝙ in aquis non motis Ex quibus collige ꝙ illi piſces ſunt optimi qui morantur in aqs multis diſcoopertis ⁊ fortiſſime motis. Similiter illi viri ſunt perfecti ⁊ optimi qui ſunt alti per contemplationis ſublimitatem Iſaie.lij. Ecce intelliget ſeruus meus exaltabitur ⁊ eleuabitur ⁊ ſublimis erit valde. ¶ Item q ſunt diſcooperti per conuerſationis ſimplicitatem quia in hominibus fictis ⁊ coopertis per hypocriſim non perflat ventus ſpiritusſancti. Sapien.i. Spiritus ſcꝫ diſcipline effugiet fictum. ¶ Item qui ſūt agitati per operationis mobilitatem. ſcꝫ

qui non ocio vacant ſed in bonis operi/
bus aſſidue laborant. Eccleſiaſtes.ix. Qđ/
cunqȝ poteſt facere manus tua inſtanter
operare ⁊c. ¶ Itē perfecti ⁊ viri ſpiritua
les ſimiles ſunt auibus prede. que ſicut
Philoſophus dicit in.ij.libro de animali
bus ſunt volatus altiſſimi ⁊ velociſſimi. ⁊
viſus acutiſſimi ⁊ animoſitatis permaxi/
me ſicut patet in aquila falcone ⁊ huiuſ/
modi. Similiter etiam viri perfecti ſunt
altiſſimi per conuerſationē Apo. Phil.
iij. Noſtra conuerſatio in celis eſt. ¶ Itē
velociſſimi per dilectionem q2 qui amat
operatur velocius ⁊ peruenit citius vt di
cit beatus Bern̄. ¶ Item ſunt acutiſſimi
per contemplationē Job.xli. Omne ſub/
lime vident. ¶ Item ſunt animoſiſſimi p
ſpiritus vigorem. Nam iuſtus quaſi leo
confidens abſqȝ terrore erit vt dicitur.
Prouer.xxviij. ¶ Item perfectus homo
aſſimilatur ardee. Primo propter vola/
tum. Nam ardea vocatur quaſi ardua p
pter altos volatus. Formidat enim ibres
⁊ volat ſuper nubes vt.ſ.procellas imbri
um ſentire non poſſit. Cum autem vola/
uerit ſignificat tempeſtatem. ⁊ hanc auem
quidam tantulum vocant. Similiter per
fecti viri timentes ne inſtigante diabolo
procellis perſecutionū inuoluantur in/
tentionem ſuam ſupra omnia tempora/
lia collocant ⁊ in ſerenitatem celeſtis pa/
trie vbi facies dei conſpicitur mentes le/
uant. De talibus viris fuit Grego. qui de
ſe ipſo refert in dialogo q̄ talis erat eius
animus dum in monaſterio fuerat q̄ illi
labentia cuncta ſuberant. ⁊ rebus omni/
bus que voluuntur eminebat. ⁊ nunq̄ ni
ſi celeſtia cogitare conſueuerat. Apo. Col.
iij. Que ſurſum ſunt ſapite non que ſup
terram. ¶ Secundo propter nidum q2 li
cet auis ardea in aquis cibum querat ta/
men in ſiluis ⁊ altis arboribus nidum lo
cat. Quia perfectus quiſqȝ licet ſm corp9
paſcatur rebus labentibus ⁊ tranſitorijs.
tamen ſpem ſuā ponit in ſupernis ⁊ ſpi
ritualibus. Vnde Pſalmiſta dicebat. Mi
hi adherere deo bonum eſt ponere in do
mino ſpem meam. ¶ Tertio propter ze/
lum. Nam ardea pro pullis zelat ⁊ ne
alijs auibus de nido rapiantur defen
do laborat. Sic viri perfecti pro ſubdi
laborant ne a prauis peruertantur. ⁊
nido fidei catholice ſeu a rectitudine
ne ſubtrahantur Job.x. Bonus paſt
animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Q
bet etiā vir perfectus toto poſſe pug
re debet ne conceptus vel affectus virtu
tum quos habet in nido anime a demo
ne vel ab alio rapiantur. Eccli.iiij. Pro
ſticia agonizare p anima tua ⁊c. ¶ Quar
to propter colorem q2 quedam ardee ha
bent colorem album quedam cinericeum
In quorū primis mundicia in ſecundis
vero penitentia deſignatur. Naȝ ſpiritua
les viri ⁊ intus in mente mūdicia ⁊ extra
in carne penitentia decorantur. Sic Job
qui de puritate iam dixerat. Donec defi
ciam non recedam ab inocentia mea Job
decimo ſexto vltro de penitentia addidit
Ago penitentiam in fauilla ⁊ cinere. Job
quadrageſimaſecunda.

¶ Capitulum.lxviij.

Perſeuerātia in bono ope
re eſt habenda ⁊ multipli
citas ſiue varietas operū
eſt plerumqȝ vitāda ⁊ hoc
exemplo apis. Quia ſicut di
cit apes vt Ariſtoteles di
cit in libro de animalibus quando extra
exit ſiue volat ad diuerſos flores non in/
tendit nec vnum florem dimittit ⁊ ad ali
um vadit donec in illo flore īuenit quod
querit. Et ſic etiam ſimili modo in varijs
actibus homo ſe occupare non debet. iux
ta illud Eccleſiaſtici vndecimo. Fili ne in
multis ſint actus tui. Nam animus qui/
dē hominis vt dicit Gregorius dum cō/
fuſa mente diuiditur ad multa ⁊ varia ſit
minor ad ſingula. Et ergo in illo opere vi
delicet bono quod incepit tamdiu homo
debet perſiſtere q̄diu illud inuenit pro
cuū ⁊ ſalubre Seneca. Faſtidientis ſtoma
chi eſt multa deguſtare: ⁊ ſic eſt faſtidienti
animi multa opera inchoare. Apoſtolus

ad Phil. primo Qui cepit in vobis opus bonum ipſe perficiet. Et Mathei decimo Qui perſeuerauerit vſqꝫ ad finem hic ſaluus erit.

¶ Capitulum. lxix.

Pinguedo anime interior per ipſam penurie aſperitatem augetur: ⁊ per abundantie vbertatem minuitur. Cuius rei quidem exẽplum in mergulo monſtratur: qui in hyeme quando eſt tempus penurioſum ⁊ aſperum plurimum impinguatur quod accidit propter motus paucitatem: ſed in eſtate quando eſt tempus fructuum vbertate refertum carnibus ⁊ pinguedine ſpoliatur: quod accidit propter volatus frequentiam. Mens enim deo dedita dum ex exterioribus rebus ꝑ paupertatem eximitur ab internis ſollicitudinum quietatur motibus: quantoqꝫ magis ſibi quieſcens intendit tanto diuina gratia vberius pingueſcit. Cum vero volubilis mens rebus exterioribus affluit hanc ipſa cura rerum ⁊ interna ſepe ſollicitudine ⁊ extrinſeca occupatiõe conuoluit. atqꝫ ita paulatim fit: ꝙ ex ipſa inquietudine mentis diminuti deuotionis pinguedine anima marceſcit. Unde Geneſis. xli. Poſt annos fertilitatis ſecuti ſunt immediate anni ſteritatis. quia nimirũ poſt abundantiam corporis ſequitur attenuatio mentis Job. xviij. Attenuetur fame robur eius ⁊c̃.

¶ Capitulum ſeptuageſimum.

Predicatores quales eſſe debeant in vita ⁊ doctrina ⁊ prudentia oſtẽditur in auibus prede quibus vt Ariſtoteles dicit natura roſtrum curuum ⁊ acutum dedit vt predam fortius retinerent ⁊ carnes facilius lacerarent. Tales etiam ſunt pauce carnis ⁊ pennoſitatis vt ſint volatus velocioris. Caudam habent ſubtilem ⁊ longam ⁊ tenuem qua ſe in volando regunt. ſicut gubernaculum regit nauem. Predicatores itaqꝫ tunc habent roſtrum ideſt os curuum quãdo ad ſeipſos reflectunt quod alijs dicunt ſcilicet vt ipſi impleant opere quod alijs ſuadẽt ſermone. Nam id quod curuatur verſus ſeipſum reducitur. ⁊ hoc neceſſariũ eſt ad predam quam ceperunt ideſt ad gratiam vel mercedem quam predicando acquiſierũt non perdendam ſed conſeruandaꝫ. ¶ Itẽ debent habere roſtrum ideſt os acutum ideſt penetratiuum ⁊ inciſiuum ad percutiendum corda carnalium ⁊ ad lacerandum ſiue amputandum vicia eorum. Iſaie. xlix. Poſuit os meum dominus vt gladium acutum. ¶ Item debent eſſe pauce carnis ideſt parum de carne curare ⁊ multe pennoſitatis ideſt in pennis virtutum abundare. ¶ Item debent eſſe velocis volatus ideſt obedientie prompte. Vel ille velocius volat qui feruentius amat.

¶ Item debent habere caudam. i. diſcretionis prudentiam que caude aſſimilatur quia prudentia exitum rei proſpicit Unde Boetius. Rerum exitus prudentia metitur. Hac autem cauda tota vita gubernatur ⁊ regitur ſed debet hec cauda ideſt hominis prudentia eſſe longa quo ad preteritorum memoriam: ſubtilis quo ad preſentium intelligentiam. ſed non niſi tenuis eſſe poteſt quo ad futurorum ꝓuidentiam quia cogitationes mortalium timide ⁊ incerte prouidentie noſtre dicitur Sapientie nono. ¶ Item nota ꝙ predicator qui eſt mundus in opere ⁊ portat chriſtum in corde timetur etiam a demone. Nam gallus precioſum lapidem quẽdam nomine allectorium in ventriculo ſecum portat propter quem eum leo formidat ⁊ maxime ſi pennis albus ipſe ſit vt dicit Plinius. Gallus ergo qui lapidem portat in ventre eſt predicator ſanctus ꝗ chriſtum portat in corde quem ſi in pennis fuerit albus ideſt in operibus mũdus etiam eo timet ipſum. i. malignus ſpiritꝰ de quo dicitur prima Petri quinto. Ad-

uerſarius noſter diabolus tanq̄ leo rugi
ens circuit ꝛc. ¶ Item predicatores debēt
eſſe ſimiles aquaticis auibus que habent
roſtra lata vt gramina ꝛ radices apti⁹ car
pant. Quaſi enim latitudo roſtri eſt dilata
tio verbi. Ad hoc enim predicatores au-
ditoribus verba declarando ꝛ inculcan-
do dilatant vt viciorum gramina ꝛ radi-
ces peccatorum de cordibus eorum euel-
lant. ¶ Item habent colla longa vt de p
fundo aque facilius victum trahant ex
longo quippe collo vocalis ſpiritus non
ſtatim emittitur: quia per arterie longitu
dinem tranſiens aliquantulum imoratur
Unde quaſi vocis ſonus ex collo longo
egreditur cum predicantis verbum cum
ſolerti meditatiōe profertur. Unde Pſal.
dicit. Os iuſti meditabitur ſapientiam ꝛ
lingua eius loquetur iudicium. Per ipſā
longitudinem autem colli de aque pro-
funditate victus faciliter trahitur quia p
cogitationem moroſam quaſi de profun
do aque idest intimo ſenſu ſcripture illa
qua mens fidelium paſcitur doctrina pre
dicantis educitur. ¶ Item predicator de
bet eſſe ſimilis piſci ſtauro de quo dicit
Ambroſius. q̄ ſolus inter piſces rumi-
nat. Quod proprie conuenit predicatori
ſcilicet ſacre ſcripture verba per medita-
tionem continuaȝ ruminare. Unde Pſal
miſta. In lege ei⁹ meditabit̄ die ac nocte.

¶ Capitulum. lxxj.

P Redantes alios efficiunt
ipſi frequenter preda alio
ruȝ. Unde ſunt ſimiles pi
ſcibus. Naȝ ſicut Ambro
ſius dicit quidaȝ piſces ſe
mutuo deuorāt ꝛ fit ſepe
eſca minor maioris. Rurſum duȝ ille ma
ior deuorat alium ipſe poſtmodū ab alio
deuoratur. Unde Ariſtoteles in libro ſex
to ꝺ animalibus dicit q̄ carabo vincit pi
ſces magnos ꝛ comedit. Sȝ pultipes vin
cit carabonem ꝛ ipſum comedit. Uñ Iſa.
quadrageſimo tertio. Ue qui p̄daris nō-
ne ꝛ ipſe predaberis.

¶ Capitulum. lxxij.

P Relatus debet de ſub
velut de ſpiritualibu
lijs diligentiſſimā habe
ac gerere curā. ꝛ hoc ex
plo videlicet ceti ſiue ba
ne piſcis qui. ſ. ſuos cat
los mira cura perhibet̄ fouere. Nam m
ro amore eos diligit ꝛ in pelago ſecū lo
go tempore circūducit: ꝛ ſi eos ab arena
cumulis īpediri contigerit aque multit
dinē in ore colligit ꝛ ſuper eos effundi
ꝛ ſic eos a periculo liberās ad pelagus re
ducit contra oīa pericula ſe pro eis expo-
nit ꝛ ſemper eos inter ſe ꝛ mare in loco
tutiori ponit: ꝛ qñ tempeſtas inualeſcit fi
lios adhuc tenellos in vētrē ſumit quos
ſerenitate facta ſine aliqua leſione emitti
ſicut dicit Iorach. Similiter etiā dȝ preda
tus ſubditos velut filios magno amore
diligere ꝛ eos per huius vite pelagus p
celloſum ſollicita dilectiōe deducere. eos
ſi arenarū cumulis. i. diuitiarū vel rerum
tpaliuȝ curis videat impediri oris ſui aq
. i. exhortationis vel correctionis doctri
na ſtudioſius adiuuare: debet etiā pro eo
rum ſalute ſe periculis quibuſq; expone
re. q̄ bonus paſtor ponit animam ſuam
p ouib⁹ ſuis ꝛc. Debet etiā eos de dubijs
in tutiori parte ponere ꝛ locare: ꝛ ſi ecu
gat perſecutionis tēpeſtas illos quos ma
gis tenellos. ſ. magis debiles viderit. debe
in ventrem. i. mentis affectuȝ vel intime
ſollicitudinis curā colligere ꝛ tenere eos
ſuis monitis ꝛ auxilijs roborando ꝛ ſe ca
rando quouſq; trāquillitas reddeat. Sic
etiaȝ paulus faciebat qui dicebat ad Gal.
iiij. Filioli mei quos iterum parturio do
nec formetur xp̄s in vobis: ꝛ ad Philip-
penſes primo. Eo q̄ habeam vos in cor
de meo ꝛc.

¶ Capitulum. lxxiij.

P Reſūptuoſi ꝛ ſuperbi ſem
per altiora ſequūtur pru
dentes ꝛ humiles ad con
grua ſibi tendunt. Cuius
rei exemplum apparet in
falconibus ꝛ muſcardis ſi
ne alietis. Nā falco eſt auis multū animo

ſa. Inuadit eni ipſa aues lõge ſe maiores: pectore ⁊ pede eas ꝑcutiēs cui ſilis eſt hõ ꝓſūptuoſus ⁊ audax q ad ea q̄ ſe exce dūt intēdit cõtra illud Eccleſiaſtici.iij. Al tiora te ne queſieris ⁊ fortiora te ne ſcru tatus fueris. Sʒ muſcardus quē ali q di cunt alietū cū ſit auiſ ꝑua paruulaſ capit aues ⁊ iõ ſignat ſobrietatē humiliū. De quoꝝ numero fuit Pſalmiſta. Neqʒ am bulaui in magnis neqʒ in mirabilibꝰ ſup me. ¶ Itē preſūptuoſi qui nimia ⁊ labo rioſa aſſumūt cito deficiūt. Nā ſicut dicit Ariſtoteles in libro .vi. de aialibus gali ne q̄ multū ouāt cito moriūr. Quid enĩʒ ſūt galine multū ouātes niſi ꝓſūptuoſi q dam nimios labores aſſumētes ⁊ pluri ma opa ⁊ magna inchoātes. Hi nimirū cito deficiūt. qꝛ ⁊ ſi vires eis ad ichoādū adſint ad ꝓſequēdū tñ ſeu ad ꝑficiēdū nõ ſuppetūt ⁊ iõ conſulitur Eccleſiaſtici.xi. Fili ne in multis ſint actus tui.

¶ Capitulum.lxxiiij

P
Roſperitates diuitiʒ ho minuʒ ⁊ peccatorum aſſi milantur cuidam aui que bubo dicitur. Bubo enĩʒ auis eſt onuſta plumiſ. ſed pigritia detenta ⁊ debilis ad volandum in ſepulcris mortuoꝝ die ac nocte moraſ ⁊ fertur futuruʒ malum pretēdere ⁊ loci vbi habitat ſolitudineʒ nunciare vt dicit Iſidorus. Quaſi ergo bubo onuſtus pēnis eſt peccator habun dās diuitijſ ⁊ lʒ qꝛ piger ē valde ad exerci tiū bonoꝝ opeꝝ ⁊ ēt debilſ ad ɔtēplatōis volatū manenſqʒ in ſepulcris mortuoꝝ. i. fetore operū ſeu peccatoꝝ carnaliū ē ei ipſa ſua ꝓſperitas future deſolationis ꝓ noſticū ⁊ eterne dānationis indiciū: Vñ Luce, ſexto. De vobis diuitibus qui habetis conſolationeʒ veſtram. in hoc mundo ac ſi apertius dicat ipſa veſtra conſolatio quam nunc in ꝑſenti recipitꝭ ve vobis ſuperuenturum ſignificat eter ne damnationis. Boetius. fortuna eſt quodā future calamitatis indicium.

¶ Capitulū.lxxv

P
Rudēs homo tempo ra diuidit: quia parteʒ quieti mentis contem plationi ⁊ orationi ⁊ partem neceſſitatibus corporis per actiōis la borem diſtribuit ⁊ con cedit. Eſt enim vulturi ſimilis. De quo dicit Ariſto. venatur a meridie vſqʒ ad noctem ⁊ ab ortu ſolis vſqʒ ad meridi em in ſilētio requieſcit vt eius exemplo videlicet homo inſtructus partim vacet quieti orationum ⁊ partim intendat ve natui. i. procurationi neceſſariorum. Vn de Haimo de Paulo Apoſtolo refert qꝫ vt tradunt ſancti doctores a mane vſqʒ ad horam quintam labori manuum inſi ſtebat vt inde victum acquireret ⁊ inde vſqʒ ad veſperam intendebat publice diſ putationi.

Capitulum.lxxvi.

P
Ugnandum eſt contra dia bolum ſicut piſces con tra cocodrillum. Nam cum cocodrillus pugnat contra cetum fugiunt pi ſces ad caudam ceti. ⁊ ip ſe pugnat pro ſe ⁊ pro eis. ⁊ videns coco drillus qꝫ vincere non poſſit fetidiſſimū fumum emittit in aquam. Sed econtra cetus odorifero fumo de ore emiſſo fe tidum illum belue odorem repellit. Si ergo aliquos cocodrillus ideſt diabolus perſecutionibus impugnat ad caudam ceti ideſt ad vltimum vite chriſti. ſ. ad exemplum crucis ⁊ paſſionis chriſti fugi ant: quia ſi paſſio chriſti ad memoriam reuocetur nihil eſt adeo durum quod non equo animo toleretur. Ipſe enim contra diabolum pro nobis pugnauit ⁊ vicit. ſi vero fetore carnis ⁊ de carnali bus illecebris infeſtet odore oris ideſt vir tute deuote orationis repellatur. Et no tandum qꝫ quidam dicunt ideʒ eſſe cetū ⁊ balenam: ſed Iſidorus diſtinguit inter ea per hoc: qꝫ balena ē piſcis mire magni tudinis que aquam emittit in altum. qđ non facit cetus.

¶ Capitulum.lxxvij

REligionē intrare voléteſ
vel ſtatū mutare querē
tes illā religionē vel ſta
tum magis eligere dbēt
qui magis ɔpetit eorum
diſpoſitiōi ⁊ cōditiōi:vi
delicet exēplo auium que ſm varias cō
plexiones ſibi varia habitacula querūt.
Vnde que magis ſunt frigide ⁊ humide
paludes ⁊ flumina inhabitant ꝑpter ci
borum aſſignationē ⁊ purificationē vt ſꝫ
merguli anates ⁊ cygni ꝑ quos intelligū
tur homines qui corꝑe vel ſpū infirmio
res ſūt quoꝝ eſt aſſumere ſtatuſ humilio
res:ſiue ꝑpter nutrimētuꝫ ſi ſūt corꝑe d
biles vel infirmi vel ꝑpter nidum.i.habi
tationis locū. Quia iterdū etiā periculo
ſum eſt quibuſdā ſpiritualiter i aliquib⁹
locis manere ſiue quo ad purificationeꝫ
.i.ad regulariū operū laborem:Volatilia
vo q̄ calidioris ſunt nature mōtuoſa lo
ca ⁊ rupiū concaua inhabitāt.per q̄ ſigni
ficantur illi qui ſūt fortiores corꝑe ⁊ ſpiri
tu ferventiores qui ſecurius aſſumere ēt
pūt ſtatus altiores ⁊ difficiliores.¶ Iteꝫ
religioſi in cōgregatione viuētes dbent
eſſe ſimiles gruibus vel āſerib⁹ precipue
ſilueſtribus.He enim ſimul vadūt ſimul
comedūt ſpēm ſuaꝫ diligūt regem ſibi cō
ſtituunt.He etiaꝫ grues vel anſeres ſilue
ſtres ordinate volāt.⁊ ſi aliquando inter
ſe pugnāt mox recōciliate ſimul volāt ⁊
a ſocietate priſtina nō declināt.He etiam
futuram tempeſtatem cognoſcunt.Quia
iminente tēpeſtate clamāt vigilias ordi
nant et in vigilādo voceſ eaꝝ alternāt.vt
dicunt Baſilius ⁊ Ambroſius.Ariſtote
les tamen in ſecundo libro de animali
bus addit ꝙ illa que vigilat lapillum
in pede tenet vt ſic ſi forſitan dormiret
caſu lapilli ſe excitaret Dicit etiam idem
Ariſto.ꝙ rex earum ſemper ſe deponit
primo ⁊ ſemper primo de terra ſe eri
git.⁊ circunſpicit ſi quem venientem vi
derit clamare incipit ⁊ eas ad cuſtodiam
munit. In eo ergo ꝙ ſimul vadunt ⁊ co
medunt docentur religioſi ⁊ in congre
gatione viuētes cōmunitatem diligere
⁊ ſingularitatem fugere ſiue in cibo ſiue
etiam in aliijs.Debent enim religioſi vi
uere ſine proprijſ.ſed omnia communia
erunt ſicut Apoſtolis omnia leguntur
comunia fuiſſe. Sed in eo ꝙ ſpeciem
ſuam diligunt docentur religioſi ſuam
congregationem ⁊ religionem precipue
diligere.In eo autem ꝙ regem ſibi ɔſtitu
unt docentur ſub obedientia viuere.In
eo vero ꝙ ordinate volant docētur mo
deſte ⁊ ordinate incedere.Et in hoc ꝙ ci
to reconciliantur ⁊ iterum conſocian
tur docentur iras ſeu lites ſi aliquando
accidant citius terminare ⁊ per remiſſio
nem vel obliuionem iniuriarum pacem
⁊ charitatem priſtinam reformare celeri
us.Et in eo quoqꝫ ꝙ tempeſtates ſenti
unt docentur futura pericula vel tenta
tiones ſolicite precauere ⁊ eis ingruenti
bus ad deum clamare.Et in eo etiā ꝙ vi
gilant ⁊ vigilando voces earum alternāt
docentur ꝙ debent ſe vigilanter cuſtodi
re.⁊ pro mutua conſeruatione ſucceſſiue
laborare.Prelatus autem qui pro omni
bus debet ſollicitus eſſe debet lapillum.
i. humile chriſti exēplum qui fuit lapis
angularis.ſemper in pede in affectu men
tis vel aſpectu habere.Chriſtus enim di
xit.Ego ſum paſtor bonus ⁊ bonus pa
ſtor ponit aīam ſuam pro ouibus ſuis
⁊c.Vnde ſono iſtius lapilli idest conſide
ratione vel imitatione iſtius exempli fu
gatur omnis ſomnus ⁊ negligentia pre
lati. ¶ Item ipſe etiam prelatus debet
quanꝗ̄ ſit maior ceteris omnibus ratio
ne dignitatis.tamen ſe primo deponere
ideſt primus eſſe omnium in operibus
humilitatis.¶ Itē de terra ſe erigere ſci
licet per ſtudium ſancte orationis ⁊ con
templationis vel primus eſſe in contem
ptu terrene cupiditatis.precipue autem
quādo in paſcuis ſunt ſubditi.i.i conſo
latiōe corporis debet circūſpectionē mē
tis prelatus circa eorum cuſtodiaꝫ erige
re ⁊ habere ⁊ ſi aliquid aduerſum vel ob
noxium eis accidere ſenſerit monendo
⁊ corripiendo clamare.

¶ Capitulū.lxxviij.

R Enouatur anima ſpiri
tualit̃ ſicut aqͥla. Vn
de. ps. Renouabitur ſi
cut aquile iuuentꝰ tua.
Dicit enim Auguſtinꝰ.
quod aqͥla ī ſenectute
patitur caliginē ī ocu
lis ⁊ grauedinem ī alis. propter quod fō
tem aque querit ſuper quē volādo quā
tum pōt aſcendit ⁊ ſic ex labore ⁊ calore
aeris ſtomachꝰ ī caleſcit fortius ⁊ ita po
ris apertis ⁊ pennis laxatis ſubito in fō
tem ſe cadere permittit vbi mutatis plu
mis ⁊ caligine purgata in oculis quaſi re
nouata vires reſumit. Et ſicut dicitur ſu
per Pſal. Cū ſenuerit incuruatur eius
roſtrum: ita vt vix poſſit ſumere cibum.
Petram igitur querit ſupra quam ro
ſtrum percutit ⁊ allidit: ⁊ ſic onus roſtri
deponit cibum capit ⁊ reſumptis viribꝰ
iuueneſcit. Sic anima per peccatum ve
tuſta cecata ⁊ aggrauata ſi aliquando ex
urgat ab actionibus terrenis ⁊ altius in
ſeipſam eleuetur conſiderando ſtatum
ſue mentis ſuam perpendens miſeriam
accenditur in ea fortior calor compūctio
nis ⁊ tunc ſi ſe proijciat in fōtem lachry
marum renouabitur ⁊ purgabitur vetu
ſtas peccatorum. ⁊ ſi roſtrū ideſt os cor
dis grauatur ⁊ ita ad terrena incuruat̃
ſic vt ſpiritualē eſcam ſumere non poſ
ſit percutiat illud ad petram chriſtum cō
ſiderando exemplum quo omnia cōtem
nere docuit ⁊ tunc roſtri curuitudo fran
getur ideſt affectus terrenus corriget̃ ⁊
dirigetur ad deum. ¶ Item renouatur a
vicijs anima: ſicut accipiter in plumis.
Job. xxxix. Nunquid per ſapientiam tu
am plumeſcit accipiter. Tria enim ſunt q̄
faciunt ad eius renouationem ſcilicet vē
tus ⁊ cibus. Habet enim accipiter pro
prium ꝙ quando ſeneſcit ⁊ grauari ſe ſen
tit alas ſuas cōtra radios ſolis expādit
flante ſcilicet auſtro vt ſic tepente aura ⁊
calore reſoluente aperiantur pori qbus
apertis ſe excutit ⁊ ſic veteres penne exi
liunt ⁊ noue recreſcunt ⁊ ſic ex nouitate
pennarum ſuarum aptior ſit ad motum.
Sic domeſtico accipitri qui vt renouet̃
in mutatorio conſeruat̃ cibus de carne
venenoſa aliquantulū datur vt facilius
immutetur. ⁊ ſic patet ꝙ flatus auſtri ca
lor celi ideſt ſolaris radij ⁊ vis veneni fa
ciunt ad renouationem ipſius. Per fla
tum ipſius auſtri intellige inſpirationē
gratie: per calorem vō accipe feruorē pe
nitentie: ſed per carnem venenoſam per
cuſſionem alicuius aduerſitatis vel infir
mitatis corporalis que frequēter pecca
torem impellunt vt renouetur per peni
tentiam. Dicit etiam Beda ꝙ accipiter a
fumo miro modo leditur. Vnde eorum
mutatoria a locis fumiferis penitus re
mouētur. Quaſi autem quidam nociui
fumi ſunt tentationes peccandi qui ſūt
maxime ſurgunt vbi ſūt occaſiones ⁊ eti
am oportunitates peccati. Et ideo ſūt pe
nitentes a talibus quaſi accipitres a lo
cis fumiferis penitus elōgandi. Itē no
ta ꝙ dieta accipitris non nimis lata de
bet eſſe ſed mediocris qr ex nimia pigue
ſcit ⁊ pinguis factus vocatus non reddit
ſi vō nimis ē tenuis deficit vt volare nō
poſſit. Sic debet eſſe diſcreta dieta peni
tentis vt nec ex nimietate eius impigua
tum corpus anime non obediat ſm̄ illō
Deut. xxij. Incraſſatus eſt dilectus ⁊ re
calcitrauit. nec etiam ex abſtinētia nimia
debilitetur corpus ita vt inutile fiat. Apo
ſtolus ad Romanī. xij. Obſecro vt exhi
beatis corpora veſtra hoſtiam viuen
tem ſanctam deo placentem. viuentem
dicit non occiſam.

¶ Capitulum.lxxix.

S Ancti ⁊ pfecti viri aſ
ſimilantur columbis ſ
ſm illud Yſa. lx. Qui
ſunt iſti qui vt nubes
volant ⁊ quaſi colum
be ad feneſtras ſuas.
Nam columba qui
dem eſt pacis nuncia. Vnde in ſignum
pacis ⁊ reconciliationis ramum oliue

ad arcam detulit. Sic etiam ſancti viri pa
cem predicando annunciát Yſaie.lij. Quã
pulchri ſuper montem pedes euangelizã
tis pacez ⁊c̃. Annunciant át predicatores
ſancti pacem peccatoris ideſt conſcientie
penitentibus. pacem temporis diligenti-
bus ⁊ pacem eternitatis perſiſtentibus. i.
perſeuerantibus. ¶ Secundo columba ẽ
ſimplicitatis forma. Caret enim felle ma-
licie. Sic etiam ſancti viri ſunt ſimplices
ideſt ſine plica malicie ſiue duplicitatis: ſʒ
illud Math.x. Eſtote prudẽtes ſicut ſer
pentes ⁊ ſimplices ſicut columbe. ¶ Ter-
tio natura eſt munda: non enim immun-
da comedit ſed munda grana eligit. Sic
ſancti viri ſtudent in omnibus eſſe mun-
di ſʒ illud Thob.iij. Mundã ſeruaui ani
mam meam. Unde mundiora grana ideſt
opera vel exẽpla ſumunt: imunda võ fu
giunt ſm illud .ij. Corĩh. vij. Immũdũ ne
tetigeritis. ¶ Quarto eſt ↄple fecũda. Nã
columbe in regiõe calida oĩ tempe pulli
ficãt ſemel in menſe. Unde Ariſto. dicit
in ſexto de aialib᷒ ꝙ decẽ vicib᷒ ouant
in anno cõmuniter: ⁊ quandoqʒ vndeci
vl' duodeci Et iõ ſũt valde fecũde. Sic ſã
cti viri fecundi eſſe ſtudent ſiue in pulliſi-
catione ſpiritualium filiorum quos deo
generãt ex ſẽie euãgelice doctrĩe ſʒ illð. i.
Corinĥ.iiij. In chriſto enim ieſu per euã
gelium ego vos genuí: vel ſaltem fecun-
di ſunt fecunditate bonorum operum.
Sumus enim domini noſtrorum ope-
rum queãdmodũ ⁊ natoꝝ: ſicut dicit phĩ
i Ethic. ¶ Quinto colũba ẽ pietaꝭ emu
la. Nam circa pullos ſuos magnuʒ pieta
tis ⁊ ſollicitudinis oſtendit affectũ: alie-
nos iſuper pullos nutrit. columbas au-
tem alias errantes aſſociat ⁊ recolligit.
Que oĩa ex pietaꝭ affectu faciũt ſãcti viri
Ipſi eni de ſuis ſubditis vel domeſticis
ſollicitã curã gerũt. ⁊ inſup etiã ad extra
neos beneficia charitatis extẽdũt errãteſ
etiã quoſqʒ vel vagos recolligũt ⁊ diri-
gũt ſm illud Iſa. quinquageſimo octauo.
Egenos vagoſqʒ iduc i domũ tuam ⁊c̃.
¶ Sexto colũba ẽ ſocietatis amica. Sũt
eni colũbe ſuã ſpeciẽ amãtes ⁊ ſocietatẽ

hominũ diligẽtes quia ſancti viri ſibi ſi-
miles diligunt ⁊ rationabiliter ⁊ ordin-
te viuentium ſocietatem querũt. ¶ Sep
timo columba eſt obliuioſa. Unde ſubla
tis pullis damni imemor in eodem loco
nidificat vt dicit hieroñ. Silr ſancti viri
ſũt iniuriaꝝ immemores neqʒ propter
dãna illata a nido charitatis recedũt. ſed
fructũ operũ ipſis nocentib᷒ velut pre-
mia ipẽdũt. ¶ Item ſancti ⁊ perfecti vi
ri ſunt hẽodio. i. falconi ſimillimi primo
quia falco quedam auis ẽ pauce carnoſi
tatis: nam ſancti viri paucã curã habẽt d
carne ſua. quia non eius deſideria iplent
ſʒ poti᷒ eã torquẽt. Unde Apo. i. Cori.x.
In carne ãbulãtes non ſm carnẽ milita-
m᷒. ¶ Secũdo qꝛ falco ſiue herodi᷒ ẽ ma
gne animoſitatis. Sunt enim ſancti viri
animoſi. i. magnanimi ⁊ ſecuri; ſm illud.
Prou.xxviij. Iuſtus quaſi leo confidens
abſqʒ terrore erit. ¶ Tertio quoqʒ ẽ mai
te pennoſitatis quia ſancti habent pen-
nas multarum virtutuʒ. Eccli.xliiij. Ho
mines diuites in virtute. ¶ Quarto qꝛ ẽ
magne agilitatis ⁊ iõ alte volat in aere.
nam ſicut dicit Grego. modicũ habet de
eo ꝙ grauat ⁊ multũ de eo quod ſurſũ le
uat: Sic ſancti viri modicum hñt de gra
uedie. i. de amore cupiditatis ⁊ volupta
tis ⁊ multum de leuitate. i. de amore cha
ritatis ⁊ ideo in altum volant ſiue conte
platione ſiue conuerſatione Iſaie.lij. Ec
ce intelliget ſeruus meus exaltabitur ⁊
eleuabitur ⁊c̃. ¶ Quinto viri ſancti ⁊ p
fecti aſſimilãt falconi qꝛ ẽ magne genero
ſitatis: nã ſi pmo vl' ſecũdo pdã ñ arripit
qſi vindictã de ſe expetit. ⁊ de facili tũc p
verecundia ad manum non redit ſʒ p ae
ra vagus incedit. Nam deuictum ⁊ qua
ſi degenerem ſe; extimat quando de aue
quam impetit non triumphat vt dicit
Gre. Ille igitur primo vel ſecundo pdã ñ
arripit q vl' bñ ichoãdo vl' bñ ꝓſequen
do ad finẽ bõi opis ñ ꝑtigit ⁊ tal' nimiꝝ q
chriſto degenerẽ ſe oſtẽdit qui ait. nõ qui
inceperit ſʒ q ꝑſeuerauerit vſqʒ in finẽ h
ſaluus erit. Talis qdẽ cũ verecũdia pñitẽ
tie debʒ ad chriſtũ redire ⁊ man᷒ ei᷒ aucti

liũ humilit̃ ꝓcurare. Sexto qꝛ ẽ magne
pietatis ſcꝫ nõ ſolũ erga pullos ſuos ſed
ẽt erga aliẽos. Nã eodẽ ſedulitatꝭ officio
quo filios paſcit pullũ ab aqla derelictũ
nutrit ⁊ cũ ſuꝭ recipit vt qdã dicũt. Simi
liter etiã ſci viri ñ ſolũ ꝺ ſuis curã gerũt
domeſticis ſꝫ etiã de extraneis ⁊ de miſe
rabilib⁹ pupillis maxime ab alijs derelictꝭ
Jacobi.i. Religio mũda ⁊ imaculata apꝺ
deũ ⁊ patrẽ hec eſt. viſitare pupillos. Vñ
Job.xxxv. Si comedi bucellã meã ſolus
⁊ ñ comedit pupill⁹ ex ea. ¶ Septimo ſã
cti viri ⁊ pfecti aſſimilãt̃ falconi ratõe pu
ritatis qꝛ eſt magne puritatis ſiue mũdi
cie in cibo capiẽdo. Nã cadauera fugit ⁊
in vehemẽtia famis putridas carnes nõ
tãgit ſꝫ paciẽter expectat qꝰuſqꝫ predã ſibi
ꝯgruã inuenit vt dicit Gre. In quo re-
darguũt nõ tãtũ illi q nociua ſibi cibaria
comedũt vt gule ſatiſfaciãt ſꝫ etiã omnes
illi qui fetidis cadauerib⁹ ideſt fetidꝭ car
nis opib⁹ delectãt. ¶ Itẽ ſãcti viri ⁊ i h
mundo quendam odorem ſentiunt eoꝝ
que ſunt in celo. Vnde aſſimilantur vul-
turibus. Nam in vulture vt Plinius di
cit maxime viget olfatus. Vnde exiſtens
vltra mare ſẽtit odores carnium ex alia
pte ⁊ econuerſo. Sancti autem qui ſunt
in celo iam huius mundi mare trãſierũt.
Nos autẽ in iſta vita mortali adhuc ci
tra mare ſumus. Ea tamen nihilomin⁹
que ſũt vltra ideſt que ſunt in alia vita ſi
boni ⁊ mundi ſumus cõtẽplando ⁊ amã
do delectabilit̃ odoram⁹. Similiter vul
tures qui vltra mare ſunt ideſt ſãcti qui
in celo conſiſtunt noſtrarum orationũ
odores cum quadã auiditate percipiunt
Vnde phiale plene odoramentoꝝ dicun
tur orationes ſanctoꝝ Apo.v.

¶ Capitulum.lxxx.

SApientiam celeſtem non
poteſt percipere niſi mũ
dus a ſordibus culpe. qꝫ
patet per exẽplum in api
bus. Apes non potant ni
ſi aquam claram. nec po-
tant niſi prius feces eijciant vt dicit Aui.
Aquam igitur claram potant quicunqꝫ
ſuperne ſapientie adeptione inuigilant
de ipſa enim dicitur Eccli.xv. Aqua ſa
pientie ſalutaris potabit illum. ⁊ rurſus.
Sapientie.vi. Clara eſt que nunqꝫ marce
ſcit ſapientia: ſed tamen nullus hãc aq̃m
claram celeſtis ſapientie bibit niſi prius a
ſemetipſo peccatorum feces eiecerit: ſi-
cut ſcriptum eſt. Sapientie.i. In maliuo
lam animam nõ intrabit ſapia nec habi
tabit in corpore ſubdito peccatis.

¶ Capitulum.lxxxi.

Piritusſanctus in colum
be ſpecie apparuit in xp̃i
baptiſmo q̃ licꝫ vere ani-
mal fuerit vt dicit Augu
ſtinus ex ſuis tamen pro
prietatib⁹ ſignifigabat ſpi
rituales effectus quos ipſe ſpũſſãt⁹ fac̃
in baptizatis. Nam primo columba vt
dicit gloſa ſuper Cañ ij. gemitum pro cã-
tu habet qꝛ videlicet ſpiritusſanctus pec
cata gemere facit. Yſa.lix. Quaſi columbe
meditantes gememus. Romano.viij. Ip
ſe ſpiritus poſtulat pro nobis gemiti-
bus inenarrabilibus. i. nos poſtulantes
facit ⁊ gementes. ¶ Item columba felle
caret: qꝛ ſpũſſanctus ire amaritudinẽ au
fert ⁊ benignitatis dulcedine replet. Sa
pientie.vij. O q̃ bonus ⁊ ſuauis eſt domi
ne ſpũs tuus in nobis. Et in eodem vo-
catur ſpũſſanctus ſuauis ⁊ benignus ⁊
humanus. qꝛ ſuaues benignos ⁊ huma
nos nos efficit. ſuaues in ſermone. beni-
gnos in corde: humanos i conſeruatiõe
¶ Itẽ colũba in petre foraminibus ma
net. qꝛ ſcꝫ ſpũſſantus facit nos in chriſti
vulneribus ⁊ eius paſſionibus frequent
mente ſtare. Vnde Canticorũ.ij. dicit ſpi
ritusſanctus. Colũba mea in foraminib⁹
petre: gloſa. i. i xp̃i vulnerib⁹. ¶ Itẽ colũ
ba iuxta fluenta reſidet. qꝛ. ſ. ſpiritusſãct⁹
fideles ſuos inſiſtere facit circa ſcriptura
rum fluenta Geñ.i. Spiritus domini fe
rebatur ſuꝑ aquas ſcꝫ ſcripturarũ. ¶ Itẽ
colũba vmbraꝫ accipitris timet ⁊ abſcon
dendo latet: qꝛ. ſ. ſpũſſanct⁹ facit ſanctos
diabolica tentamẽta ꝓpẽdere ⁊ per fugã
mũdi ⁊ abſconſionẽ hũilitatis euadere.

Quaſi enim accipitris vmbra eſt ipſa tentatio diabolica. Vnde ductus eſt ieſus in deſertum idest in deſerti latibulū vt quaſi ibi abſconditus mundo facilius vinceret tentamenta.

Capitulum.lxxxij.

Spirituales viri ſiſes ſunt piſcibus quorum aliqui in ſolo mari viuentes alij in ſtagnis ⁊ fluuijs commorantes. Alij vero quandoqꝫ in mari: quandoqꝫ in aquis dulcibus. piſces autem a mari ad dulciores aquas egredientes in earum dulcedine delectantur ⁊ impinguantur ⁊ ſimiliter econtrario. Vnde tales in aqua nunc dulci nunc in mari ſūt commanentes. qꝛ dum vnum contrarium experiuntur magis in reliquo delectantur Sed quedā ſunt fluuiales piſces ſic allecti dulcibꝰ aquis vt maris amaritudinem non ferentes mox aquam ſalſā guſtantes ſubito moriuntur. Similiter ꝙuis oēs boni ⁊ ſpūales viri in aquis penitentie viuere debent: quidam tamen in mari commorātur. i. exertitio ⁊ inquietudine vite actiue in qua more maris frequenter turbāt ſicut dixit dominus Marthe. Solicita es ⁊ turbaris erga plurima: Nihilominus tamen boni ſunt ⁊ laudabiles piſces marini. i. boni ⁊ commendabiles homines actiui. Quidam vero alij ſūt qui ſemper eē volunt in aqua dulci. i. a contēplatiue vite dulcedine minime ſeperari ⁊ de talibus erat magdalena que ſedēs secꝰ pedes dn̄i audiebat verbū illiꝰ ⁊ iō dn̄s dixit eā optimā ptē elegiſſe. Dicit. n. Auicēna. ꝙ piſces qui moranꝭ in locis petroſis ⁊ in aquis dulcibus currētibꝰ in qbus nō ſūt ſordes dulciores ⁊ meliores ſūt alijs. Illi ſūt moranꝭ in locis petroſis q cōtēplanꝭ xp̄i opa ⁊ verba qꝛ petra erat chriſtus vt dicit Apo. i. Corinth. x. Sed illi ī aqs dulcibus ⁊ currētibus q ꝯtēplanꝭ bona celeſtia ⁊ diuina q̄ lꝫ in ſe ſemꝑ maneāt dulcedo tamen cōtemplatiōis eoꝝ ī nobis raptim trāſit ⁊ currit dū in hac vita ſumꝰ Illi ṽo manēt in locis a ſordibꝰ mūdi ſ q contemplantur ſanctorum exempla. qui fuerunt pleni mundicia. Tales igitur contemplatiui viri plus hn̄t de dulcedine de vite puritate ꝙ p̄mi ⁊ iō meliores Sed alij ſunt qui vtrobiqꝫ ſucceſſiue morantur: quandoqꝫ in mari: quandoqꝫ ī aq̄ dulci. qn̄qꝫ ſunt in exertitio actionis qn̄qꝫ in dulcedine ꝯtēplationis. Et iſti ſūt piſces qui magis impinguantur. i. in vite merito magis dilatantur qꝛ non ſolū ſibi ꝓſūt per contēplationē. ſed etiā multis alijs ꝑ multiplicē actionē. Vnde Apo. i. Corinth. x. Nō querens qđ mihi vtile eſt ſed qđ multis proſit. Sunt tamen quidam ſancti ita contēplationis delitijs totaliter dediti vt ſi qs eos pōeret in exercitio actionis in ſpiritu vel corpore perirent. Vnde tales dominus eligit ſicut dicit Gre. vt ſeruiāt ei ī vita ſolitaria.

Capitulum.lxxxiij.

Subditi qualiter ſe habere ad prelatū ſuū oſtenditur exemplo apū. Nā apes ſibi regē credit ipſe ſibi populos ordinant. ⁊ licet ſunt ſub rege. ſunt tamen libere ⁊ quē regem faciunt nāli affectu diligunt ⁊ ſumma ꝓtectiōe defendunt ⁊ ꝓ eo mori pulchrū eē credūt ⁊ ipſi regi tātā reuerētiā exhibēt vt nulla tertius exire ꝺomibus audeāt nec ꝓdire ad paſtus niſi rex fuerit egreſſus ⁊ volatus ſibi vēdicauerit ꝑncipatū. Eligūt ſibi illū in regē quē magnitudine corporis vident magis inſignē ⁊ quod in rege precipuū eſt manſuetudīe clariorē. Vn̄ nullū aculeū hꝫ vel ſi hꝫ nō vtiꝭ ad vindictā. Mirāda ē cap circa regē obediētia. Nā cū ꝓcedit totus cōglobaꝭ examē ⁊ regē circūdat vt tūc videri nō valeat. Singule tūc obſequio regis ſe offerūt ⁊ ei ꝓxime eſſe contendūt ⁊ feſſū ſubleuant humeris ⁊ aliqn̄ totū portāt. vbicūqꝫ ṽo rex ſederit ibi totꝰ exercitus caſtra figit. rege viſo totꝰ animal exercitus. ipſo quoqꝫ amiſſo examē diſſoluitur. qꝛ ſine rege eſſe nō poſſunt. Cū ergo pars apū in labore eſt. rex ſolꝰ a labore immunis eſt ⁊ intus ſolus ſedet. circa

quia ſemp adſunt quedã apes forte͂ acu
leum h̄ntes tanq̃ lictores regez cuſtodi
entes ꝛ offendẽtes puniũt ꝛ raro rex fo
ras exit. Unde ſi quis tũc temporis aliam
regi preſideret exercit⁹ nõ exiret. Quã
do aũt rex moritur circa ipſũ cõglobant
ꝛ more funerãtiũ triſtitia torpẽt. ꝛ plebs
tota meret. nõ comedũt nõ ꝓcedũt triſti
murmure oẽs gemũt nõ luct⁹ minuit. i
mo fame ſe mori pmittũt niſi corp⁹ regis
de medio ſubſtrahat. ¶ Ex his ergo oib⁹
colligit̃ ꝙ rector ꝛ prelatus ẽ ṽtuoſus ꝛ
mãſuetus eligẽd⁹ ꝛ a populo ſiue ſubdi
tis ñ coactis ſꝫ libere. i. volũtarie obedi
entibus affectuoſe diligend⁹ ſumme de
fendendus cum reuerentia expectandus
ꝛ ei obtẽperãdũ ab omnib⁹ ꝛ ſponte ſer
uiendum in laboribus adiuuandus i de
fectib⁹ ſuis ſupportandus communiter
imitãdus pre oculis habendus a ſeruili
bus laboribus eximendus. caute ꝛ hono
rifice cuſtodiendus. circa extrinſeca raro
occupandus. in morte autem cum triſti
tia debita reuerenter ſepulture tradẽd⁹
ꝛ hec oĩa in vno includẽs Petr⁹ dixit. i.
Petri. ij. Regem honorificate.

¶ Capitulũ. lxxxiiij.

Superbi aſſimilantur lo-
cuſtis. Nam locuſte in ſa
liendo ſe erigunt. ſed in
erigendo mox cadunt. a
vento auſtrali generan-
tur ꝛ conducuntur. ſed in
aquilonari moriuntur. ¶ Itẽ mutuo ſe
comedũt nec maiores minoribus parcũt
in eſtate quoqꝫ apparẽt ꝛ in hyeme latẽt.
Sic ſuperbi ſaliendo temporaliter ſe. eri
gunt mentaliter vt eo ipſo ſe ꝓbiores re
putant quo ſe honorari ampli⁹ videt: ſꝫ
ſe erigentes cadũt quia eo ipſo ꝙ grãdes
apud ſe ſũt apud deũ nihil ſũt. Sequitur
etiam plerũqꝫ poſt elatũ aſſenſum ſuper
bie inopinate caſus ruine. A vento au-
ſtrali qui calid⁹ eſt oriuntur quia et calo
re tẽporalis ꝓſperitatis ſuperbi efficiun
tur. ipſi in aquilonari frigore moriun-
tur. qꝛ ex aduerſitatis rigore domantur.
mutuo etiam ſuperbi ſeſe cõſumũt ꝛ po
tentiores debilioribus nõ parcunt. in eſta
te. i. in ꝓſperitate apparent mirifici. ſed i
hyeme. i. aduerſitate latẽt deſpecti.

¶ Capitulũ. lxxxv.

Tentationũ laqueos cũ
hõ aduertit debꝫ ſagaci
ter fugẽ ꝛ ab eaꝝ occa
ſionibus ſe velociter
elongare. Cuius exem
plum apparet in piſce
mugile qui quidem eſt
piſcis mirabiliter agilis: hic dum inſidi-
as piſcatorum ſentit ſtatim retrocedit et
ita tranſilit vt volaſſe aſtantibus videat̃.
Ille igitur piſcis inſidias ſentit qui inſur
gentes tentationes perpendit ꝛ tunc qua
ſi retrocedit cum ab occaſionibus tenta-
tionum ſe ſubtrahit ꝛ tunc velociſſime
tranſilit quando in ipſo tentationis prin
cipio mox animum ab eadem auertit.
Unde Iſidorus dicit: cum te titillat cogi-
tatio cum tibi aliquid ſuggerit illicitũ nõ
ibi teneas animum calca ſerpentis caput
calca praue cogitationis initium.

¶ Capitulum. lxxxvi

Tyranni aſſimilantur
aquilis. Naz aquila
quia in calore ꝛ ſicci-
tate excedit eſt nimis
iracunda. Ira enim
fortis non eſt niſi in
corporibus multum
ſiccis: vt dicit Ariſto
teles. Eſt etiam ꝛ aquila auibus innocen-
tibus inimica ꝛ infeſta quas vngue rapit
ꝛ roſtro percutit ꝛ occidit. ¶ Item aqui-
la ſocietatem non habet ſed fugit: vt Ari
ſtoteles dicit primo libro de animalibus.
Eſt etiam crudelis filijs dum eos abijcit
dum roſtro percutit ꝛ a nido exire com-
pellit. Omnia hec competunt tyrãnis pri
mo qꝛ cõmuniter ſunt iracundi ꝛ furioſi
Unde de quodã tali dicitur ſecũdo Ma
chabeorum. iiij. Animum crudelis tyran
ni ꝛ fere belue iraz gerens ꝛ cetera. ¶ Itẽ
quia malis hominibus fauent ꝛ bonis
ꝛ innocentibus ſunt infeſti et inimici: et
ideo perſequuntur illos vel eorum bo-

na diripiendo vel in perſona ledendo.⁊
interdū vita priuando:ſicut fecit Achab
Naboth iezraelite:cuius perſonam occi
dit ⁊ vineam poſſedit.iij.Regū.xxi.❡Itē
nō diligūt tyrāni neqꝫ volūt i dn̄io vł ho
nore vł diuitijs ſocios vł pares hr̄e.Vn̄
ēt ſtudēt oēs depaupare ne poſſint ꝯ eos
inſurgē vł eis parificari.Interdū ēt tyrā
ni tāte crudelitatis exiſtūt vt ēt ſuis nō ꝑ
cāt.Nā ēt ꝓprios filios qn̄qꝫ a ſe abijciūt
qn̄qꝫ vō eos ꝑcutiūt qn̄qꝫ vō nō ſolū de
domo ſꝫ ēt de pr̄ia eoſdē exulare cōpel
lūt.imo qđ ē execrabili⁹ qn̄qꝫ eos occidūt
ſicut legiſ ď Herode q filios ꝑmo expulit
poſtea occidit:ꝑp qđ Romanoꝝ īpator ď
illo dixiſſe ferſ ꝙ maluiſſet eſſe Herodis
porc⁹ ꝙ fili⁹ qꝛ Herodes cū eēt ꝓſelit⁹ i le
ge iudeoꝝ porcis ꝑcebat ſed filios occide
bat.❡Itē tyrāni qdā ſiles ſūt miluis.Eſt
enī milu⁹ auis rapax audax in minimis ſꝫ
timida in magnis.Nā ſilueſtres aues inua
dere nō audet:ſꝫ pullos domeſticos par
uos rapē nō timet.Silr̄ qdā tyrāni lꝫ ex
auaricia ſint rapaces ⁊ ꝯ debiles ⁊ ipoten
tes ſint audaces:ꝯ tn̄ potētiores vł coeq̄
les ⁊ eos q ſibi reſiſtūt puſillanimes ⁊ pa
uidi ſunt imo ſuperanſ:īterdū ēt ꝑ mino
res.Nā miluus a niſo ipetiſ ⁊ ꝓpter ſuā
puſillanimitatem a minore ſuperatur.

❡Capitulum.lxxxvij.

Tribulationū ⁊ tentationū
impetus meli⁹ conſeruat
iuſtos ꝙ cōſolationum ap
plauſus.Cuius exēplum
apparet in piſcib⁹.qui me
liores ſunt ⁊ conſeruātur
magis in pelago aquilonari ⁊ orientali ꝙ
in auſtrali.qꝛ ex illoꝝ ventoꝝ impetuo
ſo flatu aque ampli⁹ cōmouentur ⁊ meli
us deputanſ ꝓpter quod piſces q in eis
morantur magis a ſupfluis mundantur.
Per ventū igitur aquilonis qui aſper eſt
aſperitatē intellige aduerſantis ⁊ tribulā
tis ſed per orientalem qui calidus eſt ſua
origine feruorē accipe irruentis tentatio
nis.Ex quoꝝ impetu aīa velut aqua ad
bonum ſollicitatur ſeu impellitur ⁊ a ma
lo purgatur ſi fortiter reſiſtat ⁊ ſic piſcis
homo iuſtus proficit ⁊ ſaluaſ.Iob.x.Vi
tatio tua cuſtodiuit ſpiritum meū.Sed
per auſtralem ventū qui mitior eſt ⁊ ſua
uior intellige ſuauitatem temporaliū con
ſolationū ex quibus piſces.i.homines in
aqua penitētie vel iuſtitie viuētes frequē
ter per negligētiā reſoluunſ.Et ideo mi
nus conſeruanſ ⁊ magis deteriorantur.

❡Capitulum.lxxxviij.

Verbo dei anima nutritur ſm
illud Deutero.8.Nō in ſolo
pane ⁊c.Cuius ratio eſt qꝛ ex
eiſdem nutrimur ex quibus
ſumus ſicut Philo.dicit.Nā
pullus qui naſciſ ex ouo nutriſ ex ouo.
Dicit enim Ariſto.in.vij.de animalib⁹ ꝙ
pullus naſcitur ex albugine oui ⁊ nutri
tur ex vitello.Cum ergo ex verbo dei ſi
mus in fide ſpiritualiter geniti ſm illud
Jacobi.i.Voluntarie genuit nos verbo
veritatis.ideo ex verbo veritatis etiam
nutrimur.Vnde Grego.dicit ꝑ cibus mē
tis eſt ſermo dei.

❡Capitulum.lxxxix.

Vetule quedā mulieres in
ueniuntur cornicibus ſimi
les.Nam cornices ſicut di
cit Iſidorus ſunt aues an
noſe garrule impie ⁊ pu
vbi habitant noxie:in ſen
ectute licet eis albeſcāt plume intus tamē
in carne quanto plus viuūt tanto magis
efficiuntur nigre.Item dicuntur cornices
ſuo garritu ſeu volatu mutationis tēpo
ris eſſe preſage ſiue nuncie.❡Item vt di
cit Ambro.Cornices ſunt ciconiarum du
ctrices ⁊ ſocie.qꝛ cū ciconie tranſuolant
mare cornices ipas precedendo deducūt
⁊ contra infeſtas aues pro eis bella com
mittunt.Hec igitur omnia competunt q
buſdam malignis ⁊ vetulis mulieribus.
que ſi annoſius viuūt aſſidue garriūt im
pie ⁊ crudeles puellis exiſtunt etiam ubi
vbi habitant ledunt.qꝛ pueros faſcinan
do inficiunt ſicut dicit gloſa ſuper illud
Apoſt.O inſenſati galate qs vos faſcina
uit.❡Item quanto plus per etatis pro
uectum canicie albeſcunt tanto plus per

peccati caliginē interius nigreſcūt. ¶ Jtē ſunt procuratrices demonū que interdū ciconias ideſt mulieres etiaȝ honeſtas ad adulteria ⁊ inhoneſta opera callide ſeducendo aſſociāt ⁊ deducūt. Jpſe quoqȝ ſūt q̄ ſe ſtriges mēdaciter eſſe dicūt ⁊ tanq̄ ꝓphetiſſe diaboli futura diuinare ꝓſumūt.

¶ Capitulum.xc.

Vidualis continentia qualiter ſit ſeruanda turtures oſtendūnt. Naȝ turtur eſt auis caſtiſſima. eo q̄ dum patrem ſuū perdit alteri⁹ vlterius copulam non requirit. ſed ſolitaria ſemper incedit ⁊ memor perdite ſocietatis ſemper gemit ſolitudinē diligit ⁊ hominū conſortia valde fugit ad ortos ⁊ agros deſcendit vbi cibū querat ſed cibo obtento iterum ſolita loca plangēnb⁹ apta requirit. Jn his ergo monentur vidue vt maneant vidue vt ſint ſolitarie. ¶ Jtē conſortia noxia ⁊ vana ſpectacula fugere ⁊ ſumptis neceſſitatibus victus ſe ad oratiōis ⁊ cōpunctiōis loca colligere ¶ Jtē turtur in hyeme plumas perdit. ⁊ tūc in cōcauitatib⁹ arborūȝ ſe abſcondit. ſed tp̄e veris plumis reſumptis de locis vbi latuerat exit. ⁊ loca congrua ad pullificandū querit ſicut Ariſto. dicit. Jn quo figurat̄ ꝙ vidue tp̄e hyemis .i. tētationis vel aduerſitatis vel depoſitꝭ plumis ornamentorū debent iacere in cōcauitatib⁹ arborū .i. humiliter manere in domibus earū. vel ꝑditis plumis delitiarum ſeu diuitiaꝝ debent morari ꝑ meditationē animi in cōcauitatibus arboꝝ .i. in exēplis humilitatꝭ ⁊ paupertatis ſanctoꝝ ſed tp̄e veris .i. ꝓſperitatis qn̄ habēt plumas diuitiarum debent exire ad pullificandum ⁊ fructificanduȝ opera vite actiue .i. elemoſynas vel alia bona opera. ſicut fecit ſancta Eliſabeth filia regꝭ vngarie poſt mortem viri ſui dans ſe elemoſynis ⁊ ſeruitijs pauperum. ¶ Jtem turtur ſuꝑ rēȝ fetidā non deſcendit neqȝ ſuper cadauer quod fit quando mulier vidua turpi temptationi non conſentit ⁊ carnalis operis turpitudinem non cōmittit. ¶ Jtem turtur pro ſe ⁊ pullis ſuis pauca ⁊ mūda grana eligit. ⁊ in locis mundis colligit vnde viuit q.ſ. mulier vidua tam pro ſe q̄ pro filiis ſuis paucis ⁊ licitis ſumptibus debet eſſe contenta. ¶ Capitulum.xci.

Vie peccatoꝝ ſunt ſiles vijs auiū in volādo. Aues eni in volando nō hn̄t determinatas vias. Vnde ſꝫ Jſidorum dicte ſunt aues q̄ſi devie in volando q̄ ſine via conſtat eas incēdere. eo q̄ eaꝝ vie nō ſunt determinate in aere. Sic peccatores in ſuis actib⁹ nō ſequunt̄ rationē q̄ habet humanis actib⁹ terminos v̄tutis imponere ꝑpter qđ dicit Philo. in Ethi. q̄ virtus eſt habit⁹ electiu⁹ in medietate ꝯſiſtēs determinata rōne ꝑut vtiqȝ ſapiēs determinabit. Jdeo dicunt̄ indeterminate ⁊ inerrādo vagabūde mō aſcendēdo per ſuꝑbiā mō deſcēdēdo ꝑ auaritiā. mō diuertēdo ad dexterā .i. ad delectatiōes gule ⁊ luxurie. delectationes eni ad dexterā pertinere dicunt̄ ſꝫm illud. Pſ. delectatiōes in dextera tua. modo diuertēdo ad ſiniſtrā per īpatientiā ⁊ irā .ſ. in aduerſis: mō ante ꝓcedēdo ꝑ preſumptionē: mō retrocedēdo per puſillanimitatē vel deſperationē. ¶ Jtē aues motu alarū aerē diuidūt ſed mox ſe claudente nullū ſignū ſui trāſitus derelinquūt. Sic peccantiū vita ⁊ ꝓſperitas ipſis mortuis ⁊ in ſepulcro clauſis totaliter deficit. Vnde ex perſona eorum dicitur. Sap. v. Trāſierūt oīa illa tanq̄ vmbra ⁊ tanq̄ auis que tranſuolat in aere.

¶ Capitulum.xcij.

Virginitatē carnis ſeruare cū fecunditate ſpūali docemur exēplo apū. Nā integritas carnis vel corpis virginalis oībus apib⁹ eſt cōis qm̄ nullo ꝯcubitu miſcent̄ nulla libidine reſoluūt nec part⁹ q̄ ꝗtiunt̄ dolore ⁊ tamen maximū examē filiorum conſtituūt. Nā cū alie aues ſemel in āno ſingulos edant fetus apes geminos creāt ⁊ duplici ceteris fecunditate prepōderāt. Sic quoqȝ mulieres ſancte que ſuorum

coꝛpoꝛum integritatem cuſtodiunt imu/
nes ſunt a libidinoſe reſolutionis fetoꝛi/
bus exépte ſunt a partuũ doloꝛib⁹ nihilo
min⁹ deo mltũ fructificát in ſpũalib⁹ ope
rum fetib⁹. Duplici eni fecunditate ↄiuga
tas mulieres virgines ſacre ꝓcellũt qꝛ ille
tm̃ carne fructificant he aũt carne ac ſpũ.
Ille carne fructificát mũdo coꝛruptibilez
ꝓlem generádo. Iſte coꝛpoꝛe fructificant
in celo incoꝛruptibilé ꝓmerendo gloꝛiá.
Erunt inquit dñs ſicut angeli in celo vbi
neqꝫ nubent. Generát quoqꝫ nõnunq̃ vir
gines ſacre dño ⁊ ſi non filios carnales ta
men ſpũales. Ná omnes quos trahũt ad
deũ ſiue exéplis operũ ſiue oꝛationib⁹ vel
etiá ſuis verbis eoꝝ ſpũales filij dici ꝓñt.
¶ Item lꝫ ↄiugati fructificent interdũ eti
am deo per opa vite actiue virgies tamé
liberius poſſunt ei parere fet⁹ tam operũ
vite ↄtéplatiue q̃ etiam actualis. Ex quo
patet ꝙ dicit Iſaie.liiij. Multi filij deſerte
magis q̃ ei⁹ que hꝫ virũ.i. virginis q̃ ↄiu
gate. ¶ Itez virgines ⁊ pꝛecipue iuuenes
hñt ↄtéplatioñe dulcioꝛé. In cuius ſignũ
apes iuuenes ⁊ virgines faciunt melius
mel vt Auicc. dicit. Sic in virginib⁹ ac iu
uenibus ſanctis mel.i. dulcedo ↄtéplatiõis
ſupne táto ſuaui⁹ generat q̃to caro in eis
ſpũi foꝛti⁹ ſubiugat. Vñ. Iudicũ.xiiij. dici
tur de foꝛti egreſſa eſt dulcedo.

¶ Capitulum.xciij.

Virtutes cardinales docét
nos habere exempla hirũ
dinum. Nam pꝛimo hirũ
do docet habere tꝑantiam
pꝛecipue in cibo. Hirundo
eni vt dicit Iſid. ab eundo
eſt dicta eo ꝙ cibos ſedédo nõ acgrat ſed
volando acgrit. Ita ⁊ homo cibũ ſuũ ne/
ceſſariũ coꝛpoꝛi tranſeundo ad neceſſita/
tem ⁊ nõ inſiſtédo ad voluptaté accipiat.
Exo.xi. Comedetis feſtinanter. Ille enim
qui feſtinánter comedit nec magná delecta
tioné in comedédo nec etiá multũ cibum
accipere cõſueuit. ¶ Scḋo docet nos ha/
bere pꝛudétiá. ¶ Pꝛimo ex eo ꝙ nidũ tá
artificioſe componit ꝙ vix ſufficeret hu/
mana induſtria facere de q̃uis materia.

Vnde quidam crediderunt eas habere in
tellectũ ſicut Phs dicit.ij. Phyſicoꝝ. Q
licet verũ non ſit docent tñ nos eſſe pu
dentes vt ſm pꝛudentiá nidũ mentis vtu
bus cõponam⁹. ¶ Docét hirũdies ⁊ nos
purgare nidũ ↄſcientie noſtre ex eo ꝙ ip
ſe inſtruũt pullos ſuos ſtercoꝛa extra ni/
dum eijcere vt ⁊ nos cõſcientias noſtras
purgare diſcam⁹ a fecib⁹ pctõꝝ. Item hi/
rundo hꝫ pꝛudétiá in diſcernédo tpa ⁊ lo
ca. Ná tpe frigoꝛis calidas regiones re/
grit ⁊ ideo mare tráſit. in eſtate vo reddit
⁊ cetera tpa inueniédo cuſtodit ⁊ pꝛenun
cia eſt iminentis eſtatis vt dicit Ambꝛo. Si
militer viri pꝛudétes tpa diſcernũt ⁊ pꝛut
tꝑibus ↄgruũt negocia diſpéſant. Sũt et
loca mutanda vel q̃réda pꝛudenti pꝛoue
videt ↄgruere tpi. Solet etiá homo pꝛu/
dens futuri eſſe ꝓnũci⁹ ex eo ꝙ rerũ exit⁹
pꝛudentia metit ꝓut Boeti⁹ dicit. ¶ Ter
tio docet ſeruare iuſtitiá ꝓcipue punitiuã
ſiue iudicatiuá q̃ duꝫ ſanguiné malefacto
ris effundit alioꝝ oculos aperit ⁊ ad cau
telá inſtruit. Vñ dicit Aug. q̃ ſanguis dex
tre ale hirũdinis qui exit colũbe medetur
oculis infirmis. Ná ala dextra hirũdinis
eſt iuſta ſñia pꝛincipis ex q̃ dũ ſanguis vi/
uis effundit alioꝝ oculi ad ſibi cauédos
illuminant. Naꝫ oculos q̃s culpa claudit
pena aperit vt dicit Gre. ⁊ nõ ſolũ penã ꝓ
pꝛia ſed etiá aliena illuminat frequéter ꝓ
iuuat. ¶ Quarto quoqꝫ docet hirũdo ha
bere foꝛtitudiné qꝛ dr̃ eé quodá gen⁹ hi/
rũdinũ ꝙ oés aues timét. ita vt agla eam
fugiat tanq̃ hoſté nec illa viſa audet ſup
predá irruere eo ꝙ moꝛſus ei⁹ foꝛte é ve
nenoſus vt dicit Plini⁹. Tales hirũdies
ſancti ſunt q̃ꝝ foꝛtitudiné ⁊ vtuté timent
aues oés.i. vniuerſi demões ⁊ agla q̃ é rex
auiũ.i. ipe ſathá q̃ é rex ſup oés filios ſup
bie. Ná moꝛſus talis hirũdinis.i. oro ſci
hois patientis ⁊ hũilis q̃ſi venenoſus é eis
ſcꝫ demonib⁹ ⁊ valde foꝛmidabilis. Virtu
tũ quoqꝫ plenitudo ⁊ abũdátia nõ aggra/
uat aiam ſꝫ poti⁹ alleuiat. ⁊ ad aſcédédũ
in celũ habilitat. Vñ eſt ꝙ aues q̃to plus
abũdát penis tanto facilius ſurſum leuá/
tur ⁊ velocius vadunt ſicut patet in aui/

bus prede q̄ ſunt volatꝰ altiſſimi. Aer.n. incluſus infra penaꝝ ꝯcauitatē ancʒ leuiat ꝛ vt ſurſum ferat̃ habilitat. Sic etiá pēnis virtutū ſancti leuiant̃ ꝛ ad ꝯtēplanda vel appetenda celeſtia ſublimiter eleuant̃. Dñi Ps.has pēnas ꝛ volatuʒ deſiderans dicebat. Quis dabit mihi pēnas ſicut columbe ꝛ volabo ꝛ requieſcam. Ecōtra autem ex v̄tutū carentia aia grauis relinquitur vt auis ſine pēnis. Unde dicit Augu. de deo a quo ſunt virtutes. Cum tui plenus non ſum oneri mihi ſum.

¶ Capitulum.xciiij.

VIta ſpiritualis hominum proficit ꝛ perficit̃ ſicut vita volatilium. Dicit.n. Phs in.vj.de animalibꝰ q̄ poſt decem dies generationis complet̃ pullus ſʒ omnes partes ſuas ꝛ tunc habet caput maius toto corpore ꝛ hʒ caput inclinatū ſup crus dextrū ꝛ alas expanſas ſupra caput poſt hoc rumpit̃ teſta die decima octaua vel vigeſima ꝛ exeunt pulli iaʒ viuificati ꝛ aliq̄n gemelli ſed inter gemellos vnꝰ eſt maior alter minor. Prima ergo pulli cōpletio fit in.x.diebus q: prima hois formatio in vita ſpūali fit p̄ obſeruantiá decem preceptorū. Unde dixit dñs Mat.xix. Si vis ad vitá ingredi ſerua mandata ꝛ tunc caput corpus excedit q: tunc ratio corpori dñatur ſcʒ vt ſit homo nó aialis ſʒ magis ſpiritualis inclinat̃ etiá caput.i. mens non ſolū per obedientiá ſed etiá per humilitatē nó ſictá ſed verá: ꝛ hec inclinatio eſt ſuper crus dextrū. Eſt eniʒ q̄ neq̄ter ſe humiliat vt dicit̃ Eccli.xix. ꝛ iſte i ſiniſtrá partē ſe inclinat. Tale etiá intellectꝰ.ſ. ꝛ affectus per ſidē ꝛ dilectioneʒ ſupra caput.i. ſupra naturalis rōnis cōprehenſionē extendunt̃ vt incipiat iam homo terreſtris mente ad celeſtia erigi. Sed ad ſecūdá pulli completionē addunt̃.viij. vel.x.dies ſcʒ vt ſit dieruʒ.xx. vel.xviij. Quia ſi q̄s vult vere perfectꝰ eſſe opʒ vt ad obſeruantiaʒ veteris legis.i.x.preceptoꝝ addat obſeruantiá noue legis.i.conſilioꝝ chriſti ſicut eſt illud Mat.xix. Si vis perfectus eē vade ꝛ vende oia que habes ꝛ da pauperibꝰ ꝛ alia ꝛ conſimilia que cōtinentur in euāgelijs. perfectioni eni noue legis.i. euāgelij cōpetit octonariꝰ numerus ꝓpter.viij. diem reſurrectionis chriſti.i.dñicaʒ quaʒ celebramus ſicut iudei celebrant dieʒ.vij. Uel propter diem.viij.reſurrectionis nr̄e quá expectamus in qua rupta teſta oui.ſ. finita hac vita mortali táq̄ pulli nouiter viuificati exibimus gemelli.i.in aia ꝛ corpore gloriſicati erit tamen gemellus vnꝰ maior q: maior erit gloria aie q̄ corpis. ¶ Itē perfectioni euangelij competit additio numeri denarij q: preter obſeruantiam decalogi neceſſaria ſunt ſacramenta noue legis cū ſide trinitatis vel.vij.dona ſpiritu ſancti cū tribus virtutibꝰ theologicis.vij.enim ꝛ tria denariuʒ numerum cōſtituūt poſtq̄ rupta eſt teſta timoris vl amoris vite corruptibilis exeunt gemelli .i.tam carne q̄ ſpū in vita ſpirituali perfecti.licet in regimine vite ꝛ dulcedine celeſtis conuerſationis ſpiritus carnem antecedat. Plus eni cupit ſpūs q̄ poſſit ferre corpus vel q: plus percipit ſpūs de dulcedine q̄ corpus ſuſtineat de labore. ¶ Itē vita mortalis ſimilis eſt vite naturali volatilium. Quedá enim aues ſunt q̄ paſcūtur carnibus ſicut accipitres ꝛ aues prede ꝛ his aſſimilant̃ hoies q̄ carnalit̃ viuūt ꝓp q̄ dicit Apo.Ro.viij. Debitores ſumꝰ non carni vt ſʒ carnē viuamꝰ. Quedá v̄o paſcunt̃ herbis.vt anſeres ꝛ ſimilia ꝛ talibus ſimiles ſunt penitētes q̄ de nouo incipiūt qui adhuc molliora requirūt: ſoliduʒ videlicet cibū capere nō valentes. Ezechielis.xxxiij. Regeſcent in herbis virētibus. Quedá aūt paſcunt̃ granis ꝛ ſeminibus vt columbe ꝛ huiuſmodi q̄bꝰ aſſimilát̃ perfecti ꝛ ſpūales viri: pfectoꝝ eni ſolidus eſt cibus ſicut dicit Apo. Ná cōtēplatiui paſcunt̃ ſeminibꝰ diuinoꝝ v̄boꝝ. Semen eni v̄bū dei ē vt dicit̃ Luce.viij. ſʒ actiui paſcūt̃ ſeminibꝰ bonoꝝ opeꝝ p̄cipue elemoſinaꝝ. Galat.vj. Qui ſeminauerit ꝛc. paſcūt̃ ēt ſeminibꝰ lachrimaꝝ p̄ ꝯpūctōeʒ Ps. Eūtes ibát ꝛ flebát mittentes ſemina ſua: que ſcilicet ſemina paſcunt ꝛ reficiunt animas ſm illud Pſal. Cibauit nos pane lachrymarum.

¶ Capitulum.xcv.

V Icia diuerſa iudeis in le-
ge moyſi ſub figuris diuer
ſorum volatilium prohi-
bita fuerunt. Leui.xi. Fuit
.n.eis prohibitus eſus aq
le.in qua ex eo qđ alte vo-
lat prohibet̃ ⁊ figuratur ſuperbia. ¶ Itez
griphis in quo qꝛ eqs ⁊ hoibus infeſt⁹ eſt
crudelitas potẽtiũ ꝓhibet̃. ¶ Itẽ alieti in
quo qꝛ paſcit̃ auibus ſignãtur illi qui ſũt
paupibus moleſti. ¶ Itẽ milui in quo qꝛ
maxime inſidijs vtit̃ ſignãtur fraudulẽti.
¶ Itẽ vulturis in quo qꝛ ſequit̃ exercitũ
ſperans comedere de cadauerib⁹ mortuo
rum ſignantur illi q mortem ⁊ occiſiones
affectant hoium vt lucrẽtur. ¶ Itẽ pro-
hibita ſunt animalia coruini generis in q
bus ſignant̃ aliqui q exptes bone affectio
nis nõ redeunt qꝛ coruus emiſſus ab ar-
ca nunq̃ redijt. ¶ Item ſtrutio que cũ ſit
auis ⁊ volare non poſſit ſed ſemper circa
terram moratur deo ſignat militantes ⁊
ſe negocijs ſecularib⁹ implicantes. ¶ Itez
noctico rax que in nocte eſt acuti viſus in
die autem nõ videt ⁊ ideo ſignat eos qui
in temporalibus ſunt aſtuti ⁊ in ſpiritua-
libus ſunt inertes. ¶ Item larus qui na
tat in aqua ⁊ volat in aere ⁊ iõ ſignat eos
qui circunciſionem ⁊ baptiſmũ venerant̃
vel ſignat eos qui per contemplationem
volare volũt ⁊ tñ viuũt in aqs volupta-
tũ. ¶ Itẽ accipiter q deſeruit hoibus ad
predã ⁊ ideo ſignat eos qui miniſtrant po
tentibus ad ꝑdandũ paupes. ¶ Itẽ bubo
q in nocte q̃rit paſtũ de die latet ⁊ ideo ſi-
gnat luxurioſos q occultari q̃runt in no
ctis opibus q̃ agunt. ¶ Itẽ mergulus cu-
ius nã eſt ſub vndis diutius morari ⁊ iõ
ſignat guloſos q in aquis deliciaꝝ ſe mer
gunt. ¶ Itẽ ibis q̃ eſt auis africa hñs lon
gũ roſtrũ ⁊ paſcit̃ ex ſerpẽtib⁹ ⁊ forte idẽ
eſt qđ ciconia ⁊ ſignat inuidos q de malis
alioꝝ quaſi de ſerpẽtibus reficiunt̃. ¶ Itẽ
ꝓhibitus eſt cygnus q eſt coloris cãdidi:
⁊ lõgo collo quo ex ꝓfunditate terre vel
aque cibũ trahit ⁊ põt ſignare hoies qui
per exteriorẽ iuſticie candorẽ lucra terre
na q̃rerũt. ¶ Itẽ onocrotalus q eſt in p[...]
bus orietis lõgo roſtro:q in faucibus [...]
quoſdã folliculos:in qbus primo cibũ [...]
ponit ⁊ poſt horã in vẽtrẽ mittit:⁊ ſign[...]
auaros imoderata ſollicitudine vite ne
ceſſaria cõgregãtes. ¶ Itẽ porphyrius q
ꝑter nãm aliaꝝ auium hꝫ vnũ pedẽ latũ
ad natandũ ⁊ aliũ fiſſum ad ambulandũ
qꝛ in aqua natat vt anates ⁊ in terra am-
bulat vt pdices ſolo morſu bibit: oẽm ci
bũ aqua tingẽs ⁊ ſignat eos q nihil ad ar-
bitriũ alteri⁹ facere volunt:ſꝫ ſolũ quod
fuerit tinctum aqua ꝓprie voluntatis.
¶ Itẽ ꝓhibitus fuit eſus herodionis q
vulgariter falco dr̃ ⁊ ſignat illos quorũ
pedes veloces ſunt ad ſanguinẽ effundẽ
dũ. ¶ Itẽ prohibuit ẽt lex caradon q̃ eſt
auis garrula ſignãs loquaces. ¶ Itẽ ꝓhi
bita eſt vpupa q̃ nidificat in ſtercoribus ⁊
fetenti paſcit̃ fimo:⁊ gemitũ in cantu ſi-
mulat:ſignãt triſticiã ſeculi que hominib⁹
imũdis mortẽ opat̃. ¶ Itẽ veſpertilio q
circa terrã volat ſignãt illos q ſeculari ſci
entia ꝑditi ſolũ terrẽa ſapiũt. ¶ Itẽ q vi
ciũ aliqđ indebite fugit aliqũ in aliud ca
dit. Nã pdix niſum timẽs ⁊ eũ fugere vo
lens dum eum in aere eſſe ſentit a terra
non ſurgit ſꝫ ſepe dũ circa terram quaſi
ſecura fugit in rete vel laqueuꝫ ſe immit
tit. ſic quandoqꝫ aliquis niſum ſuperbie
vel tyrannidis fugere volens dum ſe ad
terram nimis humiliando vel indiſcre
te miteſcendo dimittit:aut in puſillanimi
tatis laqueum incidit vel nimie remiſſio
nis retibus ſe inuoluit. ¶ Itẽ vicia tria
magis generalia repreſentãtur in vpupa.
ſ.auaricia luxuria ⁊ ſuperbia. Nam vpu
pa humana comedit ſtercora. auis eſt om
nino immunda:ſed criſtis capite extenſis
galeata. Humana quippe comedit ſter-
cora qui inhiat ad tẽporalia lucra de qui
bus Apo. ait Phil.iij. Omnia detrimen
tum feci ⁊ arbitror vt ſtercora vt chriſtuꝫ
lucrifaciam. Immundus autem eſt qui lu
xurioſe vite pollutionibus ſubiacet. De
quo Apoſto. ait Epheſi. quinto Omnis
fornicator aut immundus ⁊ cetera. Sed
tunc criſtam gerit in capite cum ſuperbia

ꝓ̄natur in mēte ꝯtra illud Thob.iiij. Su-
perbiam in tuo ſenſu nunꝗ̄ ꝛc̄.

¶ Capitulum.xcvj.

Voluptates ꝛ ſuperfluitates
exēplo aqle abijcere doce-
mur. Nā aqla ad plus tria
oua facit: ſʒ tertiū ꝓijcit: eo
qꝫ incubādo multū grauaꝉ
in tantū.n. tūc debilitaꝉ vt
quaſi venari non poſſit. Tria igiꝉ oua aq
le tres ſunt appetitus aīe. Aliqd eni aliqñ
appetit aīa qḋ ꝑtinet ad ipſius ſalutem. ꝛ
iſtud eſt primū ouū. Aliqd.n. appetit qḋ
ꝑtinet ad corꝑis neceſſitatē: ꝛ h̄ eſt ſcḋm.
Aliqd v̄o qḋ ꝑtinet ad vite voluptateʒ ꝛ
iſtud eſt tertiū qḋ.ſ. tanꝗ̄ ſuꝑfluū ꝛ noxiū
abijciēdū ē. Grauat.n. mētē frequēter ſu
ꝑfluitas voluptatꝫ: ꝛ eā in tm̄ debilitat vt
ſpūalia venari nō poſſit. Vñ dñs diſcipu-
los monuit dicens Luce.xx. Attēdite ne
grauentur corda veſtra in crapula ꝛc̄.

¶ Capitulum.xcvij.

Vſura aſſimulaꝉ plume ſiue
pēnis aqle q̄ ſicut Plinius
dicit hn̄t quādā virtutem
corroſiuā. Vñ poſita cū alia
rum auiū plumis eas cor-
rodit. Sic vſurariū lucrū
cum bono lucro admixtū ad nihil ipſum
deduc̄. Vñ diuitie vſurarie ēt cū alijs mix
te cōiter par durāt. H̄ʒ.n. vſura v̄tutē cor
roſiuā qꝛ ei⁹ q mutuo accipit facl̄tatē cito
cōſumit. Eſt.n. vſurariū mutuū apḋ debi
torē ſilitudo illoꝝ v̄miū de qb⁹ dicebat
Job.xxx. Qui me comedūt nō dormiūt. ꝛ
a multitudine eoꝝ ꝯſumiꝉ veſtimētū me
um. qꝛ ex multiplicatiōe vſure: quandoqꝫ
etiā veſtimētū in pignus datuʒ cōſumiꝉ ꝛ
tranſit ad creditorem.

¶ Capitulum.xcviij.

Chriſtus ꝑfiguratus fuit in
paſſerib⁹ qui offerebanꝉ in
purificatiōe leproſi in lege
moyſi Leui.xiiij. Leproſi
eni purificari dicebanꝉ qñ
cōſortio hominuʒ iudicio
ſacerdotꝫ reſtituebanꝉ ꝛ cultui diuino red
debanꝉ. Cōtigebat tñ quādoqꝫ vt diuino
miraculo per ritū legis carnalis lepra mū
dareꝉ: qñqꝫ etiā ſacerdos in iudicio dece-
piebaꝉ. Vñ primo iudicabaꝉ mūdus: ꝛ po
ſtea reſtituebaꝉ tāꝗ̄ mūd⁹ ꝯſortio hoiuʒ ꝛ
cultui diuino.ſ. poſt.vij. dies. In prima au
tem purificatiōe offerebat ꝓ ſe leproſus
mundatus duos paſſeres viuos ꝛ lignuʒ
cedrinū ꝛ v̄miculum ꝛ yſopū hoc modo
vt filo coccineo ligarentur paſſeres ꝛ yſo
pus ſimul cū ligno cedrino ita qꝫ lignū ce
drinū eſſet quaſi manubriū aſpſorij: yſo-
pus v̄o ꝛ paſſeres erant id qḋ de aſpſorio
tingebaꝉ in ſanguine alterius paſſeris im
molati in aqs viuis. Hec aūt.iiij. offerebā
tur cōtra.iiij. defect⁹ lepre. Nā contra pu
tredinē offerebaꝉ cedrus q̄ eſt imputribi
lis: cōtra fetorē yſopus q̄ eſt herba odori
fera: ꝯtra inſenſibilitateʒ paſſeres viui: cō
tra turpitudineʒ coloris vermiculus qui
hʒ viuū coloreʒ. Paſſer viu⁹ auolare v̄o
dimittebaꝉ in agrū qꝛ leproſus reſtitueba
tur priſtine libertati. In octaua v̄o die ad
mittebaꝉ ad cultū diuinū ꝛ reſtituebaꝉ cō-
ſortio hominū: primo tñ raſis pilis toti⁹
corporis ꝛ veſtimentꝫ lotis eo qꝫ lepra pi-
los corrodit ꝛ veſtimenta ingnat ꝛ fetida
reddit: ꝛ poſt modū ſacrificiū offerebaꝉ ꝓ
delicto eius: de ſanguine aūt ſacrificij vn-
gebaꝉ extremū auricule eius qui erat mū
datus ꝛ poſtea pollices manus dextre ꝛ
pedes. Qꝛ in iſtis ptib⁹ primū lepra dino-
ſcitur ꝛ ſentiꝉ. Adhibebanꝉ aūt huic ritui
tres liquores.ſ. ſanguis ꝯ̄ ſanguinis corru
ptionē: oleū ad deſignādū ſanationē mor
bi: ꝛ aq̄ viua ad emundandū ſpurcitiam.
Per duos ergo paſſeres ſignificabaꝉ figu
raliꝉ diuinitas ꝛ hūanitas xp̄i quoꝝ vn⁹
ſcꝫ hūanitas imolaꝉ in vaſe fictili ſup aqs
viuētes qꝛ.ſ. ꝑ paſſioneʒ xp̄i aq̄ baptiſmaꝉ
cōſecranꝉ. Ali⁹ aūt.ſ. ipaſſibilis diuinitas
viu⁹ remanebat qꝛ diuinitas mori nō po-
teſt. Vñ ꝛ auolabat qꝛ paſſioni aſtringi ne-
quit: h̄ aūt paſſer viu⁹ ſimul cū ligno ce-
drino ꝛ cocco v̄miculo ꝛ yſopo.ſ. fide ſpe
ꝛ charitate mittitur in aquā ad aſpergen-
duʒ: qꝛ in fide dei ꝛ hominis baptizamur
Lauat autem homo per aquaʒ baptiſma
tis vel lachrymarū veſtimenta ſua.i. opa

⁊ omnes pilos.i.cogitationes radet:tingi-
tur etiam extremum auricule dextre eius
qui mundatur de ſanguine ⁊ oleo vt eius
auditus muniatur ꝯ corrumpētia verba.
pollices autem manus dextre ⁊ pedis tin-
guntur vt ſit eius actio atq; affectio ſan-
cta. ¶ Itē xp̄s aſſimilauit ſe galline Ma-
thei.xxiij. Quotiens inquit volui congre-
gare filios tuos quemadmodū gallina cō-
gregat pullos ſub alas ⁊c. Gallina eni vt
dicit ibi gloſa eſt circa pullos ſuos piiſſima
Nam ſub alis congregat eos ꝯ miluū de-
fenſat pro labore ⁊ amore filiorum egro-
tat plus de pullis q̄ de ſe curat. eos ma-
gis q̄ ſe paſcit ⁊ ſatiat:inuenta eſca eos vo-
cat:pro illoꝝ defenſione hoīem impu-
gnat:pro ipſoꝝ quaſi amore raucit ⁊ vo-
cem mutat plumas deponit ⁊ tota hiſpi-
da fit ⁊ demiſſis alis incedit. Hec aūt om-
nia xpo congrua ſunt. Nam ipſe ad pul-
los ſuos.i.fideles magnum affectum pie-
tatis gerit eos ſub alis protectiōis ſue in
vna fide ⁊ eccleſia congregauit. cōtra mil-
uum.i.mundum ſeuientem eos defenſa-
uit pro labore ⁊ amore noſtro in cruce to-
tus languidus appuit plus de nobis q̄ d
ſe curauit non tantum pane materiali:ſ;
etiam ſacramentali ⁊ ſpirituali ſue doctri-
ne nos pauit:inuenta eſca nos vocat di-
cens. Venite ad me omnes qui laboratis
⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiam vos:pro no-
ſtra defēſione diabolū expugnauit in cru-
ce amore languens ⁊ voce deficiens rau-
cus factus fuit ſm illud. ps. Rauce facte
ſunt fauces mee ⁊c. Ibi etiā plumas ⁊ ve-
ſtimenta depoſuit in corpore flagellatus
totus hiſpidus factus fuit ⁊ diuinitatis
ſue potentiam abſcōdens alis.i. viribus
ſuis dimiſſis inceſſit . Hec igitur omnia
chriſtus pro noſtro amore fecit . Qui cū
patre ſancto ⁊ ſpiritu viuit ⁊ regnat de'
in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Explicit liber quartus de
ſimilitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus libri quinti de ſimi-
tudinibus rerum.

F ecit deus beſtias ter
iuxta ſpecies ſuas ⁊ iu
menta ⁊ omne repti
terre in genere ſuo Ge
neſ.j. Deus hominem
in rerum primordio in
hac dignitate creauit
animalia terre omnia ei ſubiecta forēt q
diu ſine tranſgreſſione precepti qd illi de
derat in inocentia permaneret. Vnde ſcri
ptura ſacra Geſ.j. teſtat tanq̄ trinum ⁊
vnū deum de homine dixiſſe creādo. Fa
ciamus hominē ad imaginem ⁊ ſimilitu-
dinem noſtrā. Et preſit piſcibus maris ⁊
volatilibus celi ⁊ vniuerſis animātibus q
mouent in terra. Et vt ipſa quoq; aīalia
homini obedirent ad nutuz mox primis
creatis parentibus ſuper eadē aīalia ter-
re dn̄atum cōceſſit dicens. Creſcite ⁊ mul-
tiplicamini ⁊ replete terraz ⁊ ſubicite eam
⁊ dn̄amini piſcibus maris ⁊ volatilibus
celi ⁊ vniuerſis animantib' que mouent
ſuper terram. Et vt homo eorūdem pro
libito ſeruitio vti poſſet deus ante cōſpe-
ctum ipſius oīa cōgregauit vt ea noībus
varijs iuxta vniuſcuiuſq; proprietatē na
ture ſingula deſignaret. ſicut in iam pre-
to capitulo continet Geſ. Verū poſtmo
dum interueniente peccato predictorum
primoꝝ parentū ex diuini tranſgreſſione
mandati quāq̄ prefatum dn̄iuz homin
ſuper animalia bruta fuerit diminutum
vt ſui vindex inobedientia hominis iobe
dientie cā fieret etiam in iumentis: nō ta-
men miſerante auctore fuit ex toto ſubla
tum:q2 ſic ſeueritatem iuſticie miſericor
dia tpauit q̄ predictorum aīalium terre
quedam conuerſa ſunt ad hois ſuppliciū
quedā vero relicta ſunt ad hois obſequi
um ⁊ nōnulla ꝯceſſa ſunt ad hois infirmi
tis remedium. Hinc eſt ergo q̄ in verbis
propoſitis moyſes aīalia terre tripliciter
nominauit. Nam nominauit beſtias re
ptilia ⁊ iumenta. Fecit inquit deus beſtias
terre iuxta ſpecies ſuas ⁊ iumēta ⁊ omne
reptile terre in genere ſuo. Nā que ſunt

ad ſupplicium hominis beſtias nomina-
uit qꝛ beſtia ſm Iſido. dicit quaſi vaſtia a
vaſtando prout ſunt leones ⁊ vrſi ⁊ ani-
malia agreſtia que homines quãdoqꝫ im-
maniter lacerant ⁊ deuaſtant. Unde dicit
Eccli. xxxix. Omnia hec ad vindictam crea-
ta ſunt beſtiarum dẽtes ⁊ ſcorpij ⁊c̃. Que
vero preſtant remedia reptilia nuncupa-
uit. Nam ex tyris ⁊ ſerpentibus ⁊ alijs q̃
reptant ſuper terram quãq̃ venenoſa exi-
ſtant ſalutifera tamen antidota cõſici do-
centur a medicis que venenis ⁊ morbis
varijs ſalubriter obſiſtunt. Ceterum ani-
malia illa que in obſequijs ⁊ vſib⁹ varijs
homini famulantur moyſes in verbis p̲
poſitis iumenta nominauit. Que recte vt
dicit Baſilius iumẽta dicta ſunt quaſi ho
minis iuuamenta prout equi vel boues
⁊ alia ꝯſimilia que hoibus in neceſſitatib⁹
auxilium prebent. Non tm̃ autem hec iu-
menta hoibus prebent corporalia iuua-
menta: ſed inſuper eis porrigunt ſpiritua-
lia documenta ꝑpter qḋ eorum doctrinã
requirere iubentur. Iob. xij. Interroga
inquit iumenta ⁊ docebunt te: non quidẽ
documento verbi ſed potius exempli eo
videlicet modo quo ſapiens in prouer-
bijs dicit. Uade ad formicã o piger ⁊ con-
ſidera vias eius ⁊ diſce ſapientiam ⁊c̃.
Prouerbiorum. vj. Porro qꝛ ſcriptura
diuina non tm̃ de iumentis huiuſmodi
ſed etiam de animalibus alijs vt beſtijs ⁊
reptilibus ad informationem noſtrã exẽ-
pla introducit ſicut Salomõ fortitudinẽ
iuſti leoni aſſimilauit Prou. xxviij. Iuſt⁹
quaſi leo confidens abſqꝫ terrore erit. Et
dominus ſerpentis prudentiam nos imi-
tari mandauit dicens Mathei. x. Eſtote
prudentes ſicut ſerpentes ⁊c̃. propoſituꝫ
meuꝫ eſt in hoc quinto libro generaliter de
animalibus terre ⁊ beſtijs ac reptilibus ⁊
iumentis exempla introducere plurima:
⁊ ea licet breuiter moribus adaptare libro-
rum precedentium ordinem in materijs
⁊ capitulis conformiter proſequẽdo. Ad
illius videlicet laudem ⁊ gloriam qui do-
cet nos ſuper iumenta terre qui eſt deus
benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Capitulum primum.

ABſtinentia in pluribus ho-
minibus iram vel impatiẽ-
tiam generat. Nam ſicut ca-
nis famelicus ſi nimis fame
excrucietur conuertitur in
rabiem. Sic etiam hõ gu-
loſus ſi paululum abſtineat ⁊ ieiunet effi-
citur impatiẽs ⁊ furioſus qꝛ delicijs aſſue-
tus non põt fameꝫ pati. Et tales erant iu-
dei ieiunãtes quibus dñs dixit. Iſa. lviij.
Ecce ad lites ⁊ ꝯtentiones ieiunatis ⁊ per-
cutitis pugno impie. ꝯtra qḋ dixit Maxi-
mus in ſermone de natali. Ieiunium pa-
cem dꝫ nutrire non iurgia. Quale illud ẽ
aũt ꝙ non veſceris carnibus ⁊ de ore tuo
omni eſca ſordidi⁹ egreditur maledictũ.
¶ Itẽ abſtinentia deuota diaboluꝫ fugat
Nam ſicut fames valida expellit lupum
de nemore. ita abſtinentia deuota diabo-
lum expellit ab hoie. Math. ix. Hoc ge-
nus demonioruꝫ non eijcit niſi in oratio-
ne ⁊ ieiunio. Dicit Ambroſius ꝙ homo
ieiunus ſputo ſuo ſerpentem corporaleꝫ
interficit: quanto ergo magis ieiuniũ de-
uotum ſpiritualem. Iudith poſt ieiuniuꝫ
caput olofernis amputauit Iudith. xiij.
Hycro. Sagittas diaboli ardẽtis ieiunio-
rum ⁊ vigiliarũ frigore reſtringere debe-
mus. pſ. Ego auteꝫ cũ mihi moleſti eſſent
induebar cilicio humiliabam in ieiunio
aiam meã. ¶ Itẽ abſtinentia plurimuꝫ eſt
vtilis ad deponẽdã vetuſtatẽ praue ꝯſue-
tudinis. Nã ſerpẽs qñ ſenio ſe grauatuꝫ
ſentit ⁊ pellẽ veterẽ cupit ꝺponẽ vt reno-
uetur: primo a cibo abſtinet pluribus die-
bus vt ſic pellis ei⁹ faciliter relaxet. Quid
aũt eſt vetuſta ſerpẽtis pellis niſi praua ⁊
vet⁹ ꝯſuetudo carnalis corruptiõis: quã
ſiquis deponere appetit opꝫ ꝙ primo ab-
ſtineat a cibis ⁊ delitijs. Unde Leo papa
dicit in ſermone de ieiunio. x. menſis. ꝙ
per voluntarias afflictiones abſtinentie
caro concupiſcentijs moritur ⁊ ſpirit⁹ vir-
tutibus renouat. Item ſupflue delectatio-
nes gule vindicãde ſunt p̲ afflictiones ab-
ſtinentie. Nã leo cũ ſe nimis ingurgitaſſe
ſentit: per plures dies non mãducans ab

ſtinet a cibis. Sic quoqꝫ ſuperfluitas ⁊ voluptas cibi expianda eſt in cibi ſubtractione ⁊ afflictione ieiunij. Gre. Caro leta traxit ad culpam afflicta reducat ad veniam. Vnde Bern. dicit. Per h q̄ a licitis abſtinemus ea nobis que prius cōmiſimus illicita condonantur.

¶ Capitulum. ij.

Accidie t[ ]tatio ſiſis eſt morſui canis rabidi. Nam qui mordent a cane rabido terribilia ſomniant: ⁊ timēt in ſomno ⁊ conturbantur: ſine cauſa ſūt ſtupidi omnes reſpiciunt ⁊ a nullo reſpici volunt: ⁊ etiā ſi paſſio inualuerit omnē potum reſpuūt aquam timent ⁊ latrant vt canes. ⁊ ita timidi ſiunt vt pretimore cadant ⁊ tales cito moriunt niſi eis citius ſuccurrat. Ille igit mordetur a cane rabido qui tentatur de accidie vicio ⁊ tales ſomniant terribilia ⁊ timent ſine cā. Quaſi enim terribilia ſomniant qui ea que facilia ſunt difficilia eſtimant ⁊ idcirco ſine cā illa aggredi vel perſequi formidant. Somnians. n. aliqd terribile timet vbi nullum periculuꝫ iminet: q2 illud qd per ſomnū cernit non vera res: ſed imago rei exiſtit. Eſt eni ſomnium prout dicit ph̄s fantaſma aliqd extrinſecus apparens in ſomno. Fantaſma autē eſt ſimilitudo rei imaginate ⁊ nō ipſa res. Talis. n. accidioſus homo eſt: cūqꝫ aliqd laborioſum occurrit faciendū deficiens ſpiritu quaſi ſtupidus fit. ¶ Itē oēs laborantes intuet ⁊ ipſe piger exiſtēs piger tamen videri vel reputari non patit. Et ſi in ipſo accidie paſſio inualeſcit omnē potum. i. perceptioneꝫ doctrine ſalutifere renuit: aquā penitentie timet ⁊ refugit: ⁊ pre tedio vite vt canis latrat q2 in omnibus impatiens ſemper cōquirit ⁊ murmurat. Ad ſpiritualia autem ⁊ virtuoſa ita accidioſi ⁊ interdū timidi ⁊ puſillanimes ſūt q̄ omnia dimittentes in deſperationem ruunt: propter qd tales amiſſa diuina gratia citius moriuntur in anima niſi eis adhibeatur alicuius ſpiritualis remedij per qd excitentur debita medicina. Et ideo Apo. dicit. ij. Cor. vij. Triſticia ſeculi accidia mortem operatur. ſ. anime. Vnde ſicut mortuo corpori impoſſibilis eſt animalis motus. ita accidioſo animo impoſſibile videtur eſſe omne laborioſum op9. Vnde Seneca dicit in epl'a. lxxij. Putant accidioſi poſſe fieri quicq̄ qd facere non poſſunt ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. Nam hec ad que imbecilles ſumus dura atqꝫ intoleranda credimus tormenta reputantes mortificari ac prima luce excitari: non iſta difficilia ſunt ſed nos fluidi ⁊ exiles ſumus.

¶ Capitulum. iij.

Aduerſitas hominibus ſuperbis ⁊ aridis magis prodeſt q̄ proſperitas. Nā carnes animaliū in quibus caliditas ⁊ ſiccitas dominat vt ſunt cameline in eſtate ſūt male ſed in hyeme ſunt optime. Eſt autē velut calor eſtatis fauor proſperitatis q plures malos efficit dum in ſuperbiaꝫ extollit ſed quaſi aſperitas hyemis eſt afflictio tribulationis: que dum ad humilem ſui recognitioneꝫ mentē reducit ad optimi diſpoſitionem perducit. ⁊ ideo Greg. dicit q̄ preſentis vite proſperitas innocentie teſtis non eſt: multi ad perēnem vitam per flagella redeunt: ⁊ pleriqꝫ ad infinita ſupplicia perducendi ſine flagello moriūtur. Plerūqꝫ ergo de hominibus accidit q̄ facit hyems aduerſitatis bonos quos fecerat eſtas proſperitatis malos. ¶ Item proſperitas temporalis aliquib9 prodeſt ⁊ aliquibus obeſt ſm defectum vel abundantiam charitatis. Nam carnes animalium que ſunt calide ⁊ humide vt pecorine in hyeme ſunt bone ⁊ in autūno poſſunt competere: ſed frigide ⁊ ſicce ſicut caprine: ⁊ frigide ⁊ humide vt porcine a medio eſtatis vſqꝫ ad finem ſunt optime ⁊ in hyeme peſſime. Similiter etiaꝫ homines qui ſunt charitatis amore calidi ⁊ lachrymaruꝫ deuotione humidi tempore hyemis ideſt aduerſitatis ſunt boni q2 charitas patiens eſt ⁊ non irritat. Sed etiaꝫ in autūno. i. abundantia proſperitatis quia

autũnus abundat fructibus tales cõgruẽter ſe habent q̃ ſciunt abundare ⁊ penuriam pati. Sed illi qui ſunt frigidi calore ſcʒ charitatis carentes ⁊ ſicci humorẽ graue non habentes vel frigidi ad ſpũalia ⁊ humidi.i.fluxibiles ad carnalia. Iſti ſunt peſſimi in hyeme ideſt i aduerſitate quia aſperitatem aduerſitatis nequeunt ſuſtinere poſſent tamẽ eẽ boni a media eſtate ideſt proſperitate q̃ ſi proſperitate mediocriter ⁊ temperate vterentur non eis obeſſet ſed potius prodeſſet. Eſt enim in proſperitate vt ſit proficua neceſſaria tẽperantia alioquin eſt nociua. Unde Seneca dicit.lxxxv.epiſtola ꝙ ipſa felicitas niſi temperetur premit vel preterit. multarũ vrbium in ipſo flore luxurioſa imperia ceciderunt. Et quicquid virtute partum erat intemperantia corruit.

¶ Capitulum.iiij.

Afflictio carnis indiſcreta plus obeſt aĩe q̃ pſit vt patet exẽplo taxi. nã ſicut dicit Ariſt. eſt q̃dã ſpẽs taxi q cuʒ ſua femina cibos ꝯtra hyemem colligit. ſʒ poſtea timẽs ne deficiat feminã vſqʒ ad ſaturitatem comedere nõ pmitit. At illa patientiã ſimulat ⁊ maſculo cedens cauernam exit ⁊ per partem alteram latibulum intrat maſculo ignorante cibos deuorat ⁊ conſumit. Sũt quaſi taxus ⁊ femina ſpũs ⁊ caro humana ⁊ duʒ carni ſpũs plus q̃ neceſſe eſt ſubtrahit q̃uis corpus ad tẽpus ſuſtineat tñ per alterã ptem ſcʒ p infirmitatẽ aliq̃ vel debilitatẽ virtutis quã incurrit plꝰ prouide ſpũi ſubtrahit ⁊ ſibi aſſumit q̃ illi ſpũs ante ſubtraxerit ⁊ ſic indiſcrete abſtinens vel laborans vñ credit lucrari perdit. Et ideo Grego. dicit in Omel. ⁊ etiam.xxx. Moral. Plerumqʒ dum plus iuſto caro reſtringitur ab exercitatione operis boni eneruatur vt ad orationem vel predicationem non ſufficiat dum incentiua vitiorum in ſe funditus ſuffocare feſtinat.

¶ Capitulum.v.

Ambitio ſic tenet hoĩeʒ in ſtatu pıculoſo vt ipſũ propter pıculũ dimittere non velit. Sicut.n.canis os carneũ in vite dimittit ⁊ etiaʒ carnes calidas ad igneʒ q̃ tuncʒ ei noceãt vel minis expellatur. Sic ẽt ambicioſus nõ vult dimitere dignitates quantũcũqʒ occaſione illaꝝ anguſtias multas ⁊ pericula ſuſtineat Prou.i. Uſqʒ quo paruuli diligitis infantiã ⁊ ſtulti ea q̃ ſibi ſunt noxia cupient. Puer enim difficiliter aſcendit equũ ſed dũ parũ eqtauit ñ põt deponi donec cadit ſubito ſic ambicioſus vir dignitates derelinqt donec ſubito morit. ps. Uidi impiũ ſuperaltatũ ⁊ eleuatũ ⁊c. ¶ Itẽ ambicioſis accidit ſicut canibus cõeſtis.n.carnibus os canibꝰ pijcit. Magni canes oſſe relicto inter ſe litigant interim alius puus canis veniens os inuenit ⁊ comedit in pace magnis de eo certãtibus ⁊ nihil inde hñtibꝰ. Sic vacãte magna pbẽda dũ vnꝰ ex vna pte aliꝰ p ipa pbẽda ſurgit ex altera ad illã adipiſcendam ad papam appellant ⁊ prebenda relicta ſuper eam litigãt ⁊ cauſãtur. Et interim deus confert alicui illam ſimplici ⁊ bono qui eam non expectabat nec curam adhibebat Luc.ij. Depoſuit potentes ⁊ exaltauit humiles.

¶ Capitulum.vi.

Amicus fraudulẽtꝰ q ſolus vtile ſibi itẽdit deficiẽti vtili efficitur aliqñ inimicus. Nã pulli vulpium qñ non inueniunt lac in mrıs vberibus mordẽt dẽtibus ⁊ lacerãt ⁊ tanq̃ extraneã reputant. Sic amici fraudulẽti niſi vt ſolebãt dederit in ore eoꝝ qppiã ſuſcitãt bellũ ſup eoſ vt dicit. Mich.iij. ¶ Itẽ pʒ ꝙ amicꝰ q ẽ cã vtilitatis tãdiu ſtat q̃diu vtilitas durat exẽplo cãis q diligit os carneũ ãplectit ⁊ ꝯſeruat q̃diu iuẽit i eo ꝙ rodat ſʒ nudũ ſine carne relıqt vñ Sene. q vtilitatis cã aſſũptꝰ fuerit tandiu placebit q̃diu vtilis erit. ¶ Item amici vtiles aſſimilantur muribus qui in plenilunio creſcunt ſicut que

dam marina faciunt ſed decreſcente luna
minuũtur. Sic amici qui ſunt cauſa vtili
tatis creſcũt creſcẽte luna .i. fortuna ſꝫ ea
diminuta minuũť vt. Poeta dic. Cũ fue
ris felix multos nũerabis amicos. Tpa
ſi fuerint nubila ſolus eris.

¶ Capitulum. vij.

AMor ſpũalis trahit ad ſu
perna. ſed amor animalis
⁊ carnalis trahit ad terre
na ꝙ apparet per exemplũ
iſormatõe aialiũ. Naꝫ for
matio i aiali bruto ⁊ ꝯple
to faciẽ hꝫ reflexam ad terraꝫ: ſoli homi
ni faciem erectam natura ſeruauit. Vnde
Poeta. Pronaqꝫ cũ ſpectẽt aĩlia cetera
terrã. Os homini ſublime dedit celũqꝫ
videre. Vñ Baſili⁹ dic. Pecudes oẽs fre
ne ſunt iõ curuanť ad terraꝫ. Sed eſt alia
plantatio celeſtis hõ que tantum hitu fi
gure tantum dignitate diſtat a brutis. Il
loꝝ ẽ facies deorſum. tuum vero caput i
ſublime erigiť. Sed ſi te fedaueris corpo
ris voluptate ꝯparatus es iumentis iſi
pientibus ⁊ ſimilis factus es illis. Sic er
go cum ꝑ amorẽ fiat qdã ſpũalis forma
tio qꝛ aĩa i illi⁹ rei quã diligit ſimilitudi
nem transformatur ille q hꝫ amorẽ ſpiri
tualem ⁊ rationalem habet caput .i. men
tem eleuatam ad ſupna ſed ille qui habet
amorem animalem ideſt voluptuoſum
vel carnalem habet eam tanqꝫ brutum
animal iclinataꝫ ſolum ad infima Apoſt.
ad Coľ. iij. Que ſurſũ ſunt ſapite nõ q̃ ſu
per terrã. ¶ Itẽ amor ſpũalis i quo ꝯſi
ſtit vita aĩe tãto diuti⁹ ꝯſeruatur quãto
hõ min⁹ hꝫ de terrene cupiditatꝫ ardore.
Nã ceru⁹ q vt dicit Plini⁹ nunꝙ febrẽ
ſẽtit diutiſſime viuit ſcꝫ pl⁹ ꝙ cẽtũ ãnis.
⁊ hoc ꝯpertũ ẽ i ceruis alexãdri poſt eius
mortẽ captis ꝑ cẽtũ ãnos q habebãt ãnu
los aureos in naribus ab eo ſibi miſſos:
Quid .n. eſtuãs febris niſi ardor cupidi
tatis: Qui ergo hac febre caret diuti⁹ i vi
ta morať qꝛ q caret cupiditate lõganimiť
ꝯſeruať icharitate. Amor .n. charitatꝫ ẽ ca
lor aĩe vitaľ. Vñ Hugo de ſãcto victore.
Scio iquit aĩa mea qꝛ amor eſt vita tua.
Vñ .i. Joh. iij. Scim⁹ qm̃ tranſlati ſum⁹
morte ad vitã qm̃ diligim⁹. Hãc ãt vit
amoris extigut vir⁹ cupiditatꝫ. Vñ Au
dicit ꝙ charitatis venenuꝫ eſt cupiditas
¶ Item amor ſpũalꝫ facit ſanctos viros
non ſentire ruinam vel aduerſitatẽ re
temporalium. Nam catt⁹ quando ab al
to cadit ſuper ãteriores pedes ſe recipit
⁊ vix ꝑ caſuꝫ aliquaꝫ leſionẽ ſentit vel in
currit. Sic ſci viri cũ ꝑ aduerſitatꝫ incur
ſum cadũt ab alto ꝓſperitatis tempora
liuꝫ recolligũt ſe ſuꝑ anteriores pedes .i.
firmãt ſe in affectib⁹ ſpiritualium. Sunt
enim anteriores anime pedes ſpiritualiũ
affectiones quaſi autem poſteriores ſũt
affectus temporales Apo. ad Phil. iij.
Que retro ſũt obliuiſcẽs ad ãteriora me
extẽdẽs. Et ideo ſci viri caſum tpalium
tanto min⁹ ſẽtiũt qnto i amore ſpũaliũ
vehementius iardeſcũt. ¶ Item amor
charitatis ẽ ignis ſpiritualis q animam
non vaſtat ſꝫ renouat. Vnde mentes de
um amãtium ſiles ſunt cingulis quibuſ
dam q fiunt de corio ſalamãdre. Eſt .n. qd
dã gen⁹ ſalamãdre cuius pellis viloſa ad
modũ pelľ vituli marini ex q̃ ad vſ⁹ regũ
ſiũt cinguli: ⁊ hi cinguli poſt multam ve
tuſtatem in ignem ꝓiecti non exurunť
ſed renouantur. Apo. phil. iiij. Renoua
mini ſpũ mentis vr̃e. ⁊c̃.

¶ Capitulum. viij.

ANima quanto eſt humili
or ⁊ ab amore treno magiſ
vacua tanto ẽ in ſpiritualí
bus exercitijs magis inge
nioſa ⁊ operoſa. Nam ara
nea ẽ corꝑe parua ⁊ tñ ad
faciẽdũ tellã ẽ mirabiliť oꝑoſa. Et ẽ val
de admirãdũ qũo tãtã materiã de vtero
ſuo trahat. Dicit .n. Auicenna ⁊ etiam
Diaſco. ꝙ aranearum telle nãe artificio
ex earum viſceribus generantur cum ta
men vt dicunt quidam ſꝑ eius vterus
inueniatur vacu⁹ a tali materia. Eſt igiť i
aranea paruitas corꝑis vacuitas vẽtris ⁊
nihilomin⁹ mirabiľ ars ſiue ſtudioſitas
oꝑis. Nã ſicut dicit Plini⁹. Moderato
vngue rotũdũ filũ educit ⁊ miro artifi

ſtio fila cõnectit q̃ ab imo vſq₃ ad ſũmu₃ ⁊ tanſuerſaliter de pũcto ad pũctũ redu cit q̃dá lineari diſtátia ⁊ oẽs lineares tra ctus in pũcto medio eq̃li diſtátia a cẽtro coniungit ⁊ ipſius tele iterualla ſeu ſpa cia inter fila miro artificio nunc ſunt q̃ drata nũc oblõga. nũc rotũda ⁊ tãto ſtri ctiora q̃nto medio viciniora ⁊ tãto latio ra q̃nto extremis ꝓximiora q̃ modo át ſi lũ filo tá idiſſolubiliter cõiũgat viſ⁹ ſi in dicat ⁊ rõnis iudiciũ vix affirmat. Miro ẽt mõ ꝑ fila tá ſubtilia vix viſui peruia ſe leuiter eleuat ⁊ inclinat vt volare videat̃ Paruitas ergo corporis ſignificat humi litatẽ mentis vacuitas ventris carẽtiam terreni amoris. Ingenioſitas artificij pru dentiá operis q̃ ſácti viri ſpiritualia opa faciũt mirabili mõ ordinata connexa di ſtincta formata ⁊ firma ſe aliquando hũi liter deprimẽdo ꝑ condeſcẽſiõez aliq̃ſi ſub limiter eleuando ꝑ cõtemplationẽ. Simi les videlicet illis angelis quos vidit iacob i ſcala aſcendẽtes ⁊ deſcendentes. Geneſ. xxviij. ¶ Item aie inferiores vires diſ ponũt per ſuperiores. Reſpõdẽt. n. i aia vires inferiores ſuperioꝛib⁹ ſicut anima lis vngues reſpondent coꝛnib⁹. Tanta. n. ẽ affinitas inter vngulas ⁊ cornua q̃ iu bꝫ Ari. vacá patiẽtẽ in vngulis cum oleo inter cornua perungi. Per cornua v̓o ac cipe vires ſuperiores ſcꝫ voluntatẽ ⁊ rõ nem ſꝫ ꝑ vngulas vires appetitus ſenſi tiui inferiores ſcꝫ iraſcibilẽ ⁊ concupiſci bilem que tunc a morbis paſſionum in ordinatarũ temperãtur ⁊ curát̃ qñ ipe ſu ꝑiores vires oleo dine gr̃e perũgũt̃ ⁊ tal̃ ula filis eſt illi vinee d̓ q̃ dr̃ Iſa. v. Vinea fca ẽ dilecto meo i cornu filio olei ⁊c̃.

¶ Capitulum. ix.

Armatura ſpiritualis ho minum aſſimilatur arma ture naturali animalium terreſtriũ. Nam in aialib⁹ igeniata ẽ natura vt ꝯ leſio nẽ aliq̃d ſꝑ habeat mũimẽ ti vt cerui ad ſuá defẽſiões habẽt cornua apes aculeos leones vngues lupi dẽtes minuta aialia que ſe defendere non poſ ſunt agilitatem ad fugiendum receperũt vt lepores ⁊ huiuſmodi. Similiter con tra corpus. i. contra tentationes carnis cerui. i. ſpirituales viri iuuant ſe cornib⁹ duobus ſcilicet oratione qua fugantur cogitationes interiores ⁊ ieiunio q̃ fugát̃ motus carnis exteriores. Vñ hoc genus demonioꝝ ſcꝫ carnaliter tentantiũ nõ eij citur niſi in oratione ⁊ ieiunio vt dicitur Mat. ix. Diabolus át ſepe trahit hoies ad peccatũ a quo dꝫ hõ reſurgere ⁊ d̓ ma nu diaboli exire iuuãdo ſe dẽte q̃ cibus terit̃. in q̃ ſignat̃ cõtritio pccõꝝ. Vñ q̃ſi lu pus ꝯterẽs ẽ peccator i mẽte ꝯtritionem habens. ¶ Item debet ſe iuuare vngue qua ſcilicet ſcindit ⁊ aperit ⁊ aperiendo quod intus ẽ ꝓdit ⁊ ſignat confeſſione₃ qua peccatum in conſcientia latens ad ſa lute₃ aperitur. ¶ Itẽ debet ſe iuuare acu leo vt apis ideſt ſolicitudine ſatiſfactiõis Nam quaſi aculeus pungens eſt memo ria offenſe ad ſatiſfactionẽ impellẽs. Vel apes. i. penitẽtes ꝑ bona opera fructificã tes debẽt habere aculeũ punctõis. i. timo rẽ diuini iudicij vel memoriá mortis. Sꝫ cõtra mundũ ſiquis nõ ẽ ad reſiſtendum fortis dꝫ iuuare ſe fuga ſicut fecerũt ſan cti patres antiq̃ perſecutione₃ declinãtes ad deſerta confugiẽtes. Ps. Ecce elongaui fugiens ⁊ manſi in ſolitudine. vel ſaltem fuga mentali fugere debẽt ſcꝫ cor a mun danis remouendo. Ps. Diuitie ſi affluant nolite cor apponere.

¶ Capitulum. x.

Auaritia aſſimilat̃ ſanguiſu ge q̃ os triangulare hꝫ ⁊ fi ſtulá in ore cũ qua ſangui nẽ bibit ⁊ carni applicata ſanguinẽ ſugit. ⁊ cũ nimiũ repleta fuerit illũ euomit vt iteꝝ ſugere poſſit ſicut Iſid. dicit. Silr̃ auaritia hꝫ os triangulare. q₂ ſcꝫ tres hꝫ modos precipuos male acquirendi ꝑ ra piná furtum ⁊ vſurá. cuius fiſtula irreple bilis ẽ cupiditas inſatiabilis. Hec ſangui nẽ pauperũ ſugit ſicut manifeſte apparet in vſurarijs q̃ oibus ad vitam neceſſarijs ſuos q̃ñq̃ debitores expoliant. ⁊ ex vſu

rario lucro cũ repletã burſã hũerit vſu-
rari⁹ adhuc illud euomit.i.adhuc illð lu-
crũ receptũ ad vſurã tribuit vt iteꝝ lucre
tur. Pro.xxx. Sanguiſuge due filie ſũt di
centes affer affer. ¶ Item auar⁹ ẽ ſicut ca
nis ad cumulũ feni iacens fenũ cuſtodi-
ens nec inde aliqd comedẽs ſed latrans.
nihil inde amouere permittẽs. Et idẽ di
cuntur facere qdã ſerpentes qui balſamũ
cuſtodiũt nihil deferri pmittunt licꝫ ipſi
non vtant. Et ẽt ſunt ſiſes auari apib⁹ q̄
mel p flores colligũt ⁊ ipe i fecib⁹ mellis
moriũtur. ¶ Item auar⁹ hõ ſiſis ẽ arãee
que exiguo tẽpore lõga trahit filla ⁊ tele
ſemper intẽta nunq̄ deſinit laborare.p
petuum ſuſtinet i opere ſuo diſpẽdiũ q̄
ad modicũ vẽtũ vel pluuiam tela rũpit
in qua diutius laborauit. Sic auarus in
modico tempore magnas diuitias acq-
rit ⁊ texture.i. augmẽtatiõi vl' guberna
tõi eaꝝ ſp inter⁹ a labore nunq̄ deſinit. ſꝫ
frequent poſtq̄ magnã telã.i.magnã ſub
ſtãtiã congregauit ad modicũ vẽtũ.i.icur
ſũ alicui⁹ guerre inſurgẽtꝭ vel tyrãni diri
piẽtis vel etiã ad modicã pluuiã alicui⁹
infortunij cõtigẽtꝭ auferi ſubito illð qð cũ
magno diuti⁹ labore ẽ cõgregatũ. Iſa.lix.
Telas arãee texuerũt. ¶ Itẽ auar⁹ aſſimi
lat ſimie.q̄ qñ duos hꝫ fet⁹ filium quem
magis diligit i brachijs portat aliũ võ in
humeris geſtat. Sꝫ quando ſibi fugiendi
neceſſitas inſtat dilectũ filiũ eijcere cogi-
tur q̄ dum ab alio quem humeris geſtat
premit facili⁹ capit. Simia ergo ẽ auarus
filius autẽ quẽ diligit eſt mundus quem
brachijs.i. affectionib⁹ ſtrigit ⁊ gerit. fili⁹
ãt queꝫ minus diligit eſt ſpiritus ſuus
quem quaſi poſt dorſum portat quia pa
rum de ipſo curat. Sed cũ poſt mortem
hinc fugere ſiue exire cõpellit tũc filiũ dil
lectũ.i.mũdũ dimittere cogit ⁊ ſpũs de
quo nõ curat peccato grauat⁹ a demoni
bus capitur ⁊ ad eternũ interitum duci-
tur. Luce.xvi. Mortu⁹ ẽ diues ⁊ ſepult⁹
eſt i iferno. ¶ Itẽ auari ſimiles ſũt formi
cis magnis q̄ dicũt idice ab ipis hiſtorio
graphis q̄ auruꝫ mira cupiditate cuſtodi
unt ⁊ p eo defẽdẽdo cõtra homies bella

ſumunt ⁊ tñ ide nullum ꝯmodũ ſuſci
unt. Dic.n. ſolin⁹ q̄ formice ille ſunt m
gne ⁊ cornute ⁊ ẽ illis mira feritas prop
amorem auri. Sed homines in eſtiuo t
pore illuc vadunt .qñ pp̄ter caloris eſt
morantur i latibulis ⁊ ſic auꝝ furantur
⁊ gẽmas. Sed formice eos odore preſẽt
unt foras exeũt eos inuadunt ⁊ aurũ p
poſſe defendunt ⁊ tamen de ipſo auro
nec comedũt nec bibũt nec aliqd ide faci
unt. Simile accidit multis auaris q̄ die
noctuqꝫ p auro laborãt nec ide bonũ ha
bẽt. Eccleſiaſtes.vi. Vir cui deus dedit di
uitias ſubſtãtiam ⁊ honorem ⁊ nihil de
eſt anime ſue ex omnibus que deſiderat
nec tribuit ei poteſtatem deus vt come
dat ex eo ſꝫ hõ extrane⁹ deuorabit illð: h
vanitas ⁊ magna miſeria eſt.

¶ Capitulum.xi.

Beneficẽtie obſequijs blini
tur feritas mẽtꝭ qð patet i
elephãtib⁹ qui capiuntur
h mõ vt dicit ſolin⁹ fit fo
uea ſubterãea i via p quã
aſſueuerunt ire in quẽ ele
phas incidit ignoranter ad queꝫ veniẽs
vnus venator pcutit eum ⁊ pungit ipm
alter ãt venator dum venit pcutientẽ ip
ſum pcutit ⁊ euꝫ expellit ⁊ dat ei ordeũ
ad cõedẽdũ. Cũqꝫ ter vl' q̄ter ſic fecerit
beſtia liberãtẽ ſe diligit ⁊ ei obediẽs mã
ſueſcit ex quo q̄ pꝫ ſic dicit poeta. Vẽ fe
rox aial placat amica man⁹ ſꝫ ſi brutũ ani
mal ſic diligit ſe deceptorie õfẽdẽtẽ vl' de
mulcẽtẽ ſeu õ fouea extrahẽtẽ quanto
magis aia dꝫ xp̄z diligẽ q̄ eã veracit a dia
bolo õfẽdit celeſti pabulo reficit ⁊ õ bara
tro pcti educit. Vñ glibet xp̄ian⁹ dꝫ dicẽ.
quid retribuã dño p oib⁹ q̄ tribuit mihi

¶ Capitulum.xij.

Blanditores aſſimilantur
ſcorpionibus. Scorpio
.n. ſicut dicit Gre. blandiẽ
do incedit: ſed cauda ferit
nec mordet in facie ſed a
poſterioꝛib⁹ nocet. Vñ dr
ſcorpio a ſcorte qð ẽ dulce ⁊ poio pois
qð ẽ ſingẽ eo q̄ i añriori pte blãdicias ſin

git ꝛ poſteriore pungit. Scorpiones er go ſunt oēs blandi ꝛ malicioſi q̄ bonis in facie nō reſiſtunt ſed poſt dorſum portāt vnde venena fundant. ¶ Item pcōres d linire blandicijs malum eſt magnum. Vn̄ Exo.xxiij. precepit dominus. Non coq̄s edum in lacte matris ſue. Per edum eni peccator. in lacte vo. blādicie deſignātur de quib⁹ Pro.i. Fili mi ſi te lactauerint pcōres nō acqeſcas eis. Edū qdē in lacte coquē ē pcōrez hoiem blādicijs delinire. Aliter āt edus ſignat xp̄z pp ſiſitudinez carnis pcti q̄ n̄ erat a iudeis coq̄nd⁹.i.oc cidēdus in lacte mr̄is.i.in tpe iſācie ſue.

¶ Capitulum.xiij.

Bonitas ꝛ malicia hominū dpēdēt multū ex loco vbi morant ꝛ ex ſocietate cū qua conuerſantur ꝛ exer citio in q̄uo oc cupāt. Nā ſm hypocratem ad cogni tiōez bonitatis aīaliū ꝑut veniūt i cibum hominū ꝓfert ſcire ꝛ paſcua vbi nutriūt: q̄ illa q̄ paſcūt in mōtib⁹.i.locis ſiccis me liora ꝛ ſapidiora ſt ad eſū q̄ ea q̄ i vallib⁹ hūidis ꝛ aquoſis. In quo ēt ſignat q̄ ēt penitētib⁹ meliora ſt loca penurioſa q̄ d licioſa. Eccli.xvi. Hec fuit iniq̄tas ſodo me ſororis tue. abūdātia ꝛ ſaturitas pa nis ꝛc. Itē ꝓdeſt ēt ſcire aerem hūidū ꝛ ſiccū quo ꝯuerſāt. Quaſi eni aer quo ho mo circundatur eſt colegiū i quo homo ꝯuerſat: de quo multū refert vtrū ſit hūi dus vl' ſicc⁹.i.vtrū deuot⁹ vl' idenot⁹ ꝛ art mot⁹ eoꝝ. Aīalia āt domeſtica paucioris mot⁹ ſt. ꝛ iō maioris hūiditatis q̄ ſilue ſtria pp q̄d carnes domeſticoꝝ ſūt mollio res ꝛ ad digerēdū faciliores: nā ex mlta q̄ete pori claudūt ꝛ calor it⁹ icludit pp q̄d groſſi hūores diſſoluūt: ꝛ ſic carnes mol leſcunt ꝛ attenuant. Sed q: nimiū come dūt ꝛ bibūt humoꝝ ſupfluitates augēt ꝛ ſtaliū carnes pinguedines multiplicant ꝛ iō taliū viri ſpūales ꝛ cōtēplatiui magis q̄eti ꝛ min⁹ opatiui ſunt q̄ carnales vel actiui. ꝛ iō ſecū morātes magis ſūt ꝯ lachrimarū cōpūctionē hūidi.i.qb⁹ ēt ex multa q̄ete mētis claudantur pori.i.ſenſus corpis ꝛ diſſoluuntur groſſi humores.i. diſſipant in eis terrene cogitationes ꝛ affectiones molleſcunt pietate ꝛ attenuantur cibi ꝛ potus pcitate Sed q: ſpiritualibus nutri mentis intrinſecus abundātius pfruunt iō cōſolationis ꝛ gr̄e pinguedie replent d qua. ps. dicebat. Sicut adipe ꝛ pinguedie repleat anima mea ꝛc. ¶ Item bonitas ꝛ malicia moris ſequit i hominib⁹ ex bonī tate ꝛ malicia volūtatis ſicut in brutis ꝓ uenit ex bonitate ꝛ malicia cōplexionis. Nā q̄d facit in brutis nālis cōplexio h in hominib⁹ facit voluntatis diſpoſitio ꝓ pter quod dicit Auguſtinus q̄ voluntaſ eſt qua peccatur ꝛ recte viuitur. Quod autem mores varientur brutorum ſm varias complexiones eorum ex multis exemplis apparet. Hinc eſt enim q̄ lz om nib⁹ aīalibus inſit motiua ꝛ ſenſitiua vir tus tamen ſm magis ꝛ minus. Nam q̄ dam ſunt ſenſuſ viuatōris extimatōis for tioris ꝛ ſagacitatis ſubtilioris. Hinc eſt q̄ bos eſt pigritia plenus ꝛ tardus ad mo tuz aſinus ſtolidus equ⁹ ad cōcupiſcētiā ꝓnus. Lup⁹ idomit⁹ canis gratific⁹ ꝛ ſi del amicus. Et hic etiam ſimiliter ꝓuēit vt dicit Ari. q̄ quedam aīalia ſūt magne manſuetudinis vt vacca ꝛ ouis. q̄dā in domite feritatis vt vnicornis quedam magne audacitatis vt leo quedam aſtu te fraudatiōis ꝛ multe malicioſitatis vt lupus ꝛ vulpes Hinc etiam eſt vt idem dicit q̄ quedam animalia diligunt ſocie tatē ꝛ turmati vadūt vt cerui onagri ꝛ ca meli ꝛ hmōi. Et q̄dā ſocietatē fugiūt ſic illa q̄ d rapia viuūt Auic. āt dic̄ q̄ int oia aīalia hō ſi pt viuē ſol⁹ ꝛ grues formice ꝛ apes i h cū hoie ꝯcordāt. Oēſ ergo hmōi moreſ q̄i ſūt diuerſimode bruti. ex diuer ſitate cōplexiōis ꝯpetūt ēt ſuo mō hoib⁹ ex diuerſa diſpōne volūtatiſ Vn̄t eni pri mo oib⁹ hoib3 ieſſe coīt ſenſ⁹ diſcretōnis ꝛ mot⁹ bōi opis: plati ꝛ maiores debēt eē ſenſus.i. agnitiōis viuatioris reſpectu di: eſtiatōis fortioriſ ac verioris reſpectu ſui ꝛ ſagacitat maioris reſpectu ꝓximi: vl'

dꝫ eē in eis ſenſ⁹ excellēs in contempla/
tione diuinorum. eſtimatio vehemens
in prouiſione futurorum ⁊ ſagacitas pru
densi gubernatōe ſubiectoꝝ. vel ſenſus
quātuꝫ ad expoſitiōeꝫ ſcripturaꝝ. eſtima
tio quātū ad diſtributioneꝫ elemoſynaꝝ
ſagacitas quātū ad correptionem culpaꝝ
Inueniuntur ēt hoīes ſil'es bob⁹ ꝑ tardi
tatem pigritie: ſil'es aſinis ꝑ ſtoliditatem
imprudentie. ſimiles equis ꝑ ꝓnitateꝫ lu
xurie. ſimiles lupis ꝑ idomabilitatem ſuꝑ
bie: ⁊ pauci ſimiles canib⁹ in fidelitate ami
citie. Inueniuntur interdum qdā mites
vt vacce ꝑ manſuetudineꝫ: ⁊ qdā feroces
vt vnicornes ꝑ tyrānidē. qdā audaces vt
leones ꝑ pſumptiōeꝫ qdā fraudulēti vt
vulpes ꝑ dceptōeꝫ. Nōnulli ēt vitā ſoli/
tariā ⁊ ꝯtēplatōis ſecretū diligūt: qdā vͦe
in cenobioꝝ ſiue ꝯuētuū cōgregatōibus
dn̄o ſuire ſatagūt. cōiter āt hō non tute
viuit ſol⁹ neqꝫ q̄tū ad vitā corꝑalē neqꝫ
q̄tū ad ſpiritualē. Vn̄ dr̄ Eccl'i. iiij. Ve ſo/
li q2 ſi ⁊c̄. Clauſtrales vͦo q ſim'r viuunt
dn̄t ꝯuenire cū gruib⁹ i ſeipſos bn̄ cuſto//
diēdo. grues. n. dn̄r eē optie ſui cuſtodes
q2 grues ſicut dicit Ambro. vocis ꝓcōio
terraꝫ petūt vbi a labore qeſcūt ⁊ ad ca
ſtroꝝ cuſtodias vigiles ordināt vt alie ſe
cure qeſcāt. Vigiles. n. ſuper vnum crus
ſtāt directe ⁊ lapillū i altero pede tenent
a terra ſuſpēſo vt ſi ſōn⁹ irrepſerit ꝑ ca//
ſuꝫ lapilli excitentur. ❡ Itē ꝯuenire dn̄t
cuꝫ formicis ꝯ futuro videlꝫ ſagaciter ꝓ
uidendo: Prou. vi. Vade ad formicā o pi
ger ⁊ conſidera vias ei⁹ ⁊ diſce ſapiētiā
que cum non hēat ducē neqꝫ ꝓtoreꝫ nec
principē ꝑat eſtāte cibū ſibi ⁊ ꝯgregat in
meſſe qͦd comedat. ❡ Itē dꝫ ꝯuenire cuꝫ
apib⁹ bōa oꝑa dulciter faciēdo: Eccl'i. vi.
Breuis in volatilibus eſt apis ⁊ inicium
dulcoris habet fructus illius.

❡ Capitulum. xiiij.

Charitatis fraterne legem
implere caſtores nos do//
cent. Nam hec animalia
in grege viuunt ſuaꝫ ſpēꝫ
diligūt dētib⁹ ligna ꝓcidūt
⁊ ad ſua latibula ferunt ⁊
miro mō ea deducunt. Nā vnum ꝑ ve
hiculo pedib⁹ eleuatis ſupinum ponūt
⁊ inter eius crura abſciſa ligna ꝯponūt
⁊ ſic eum oneratum ad latibula ſua tra
hunt quē exonerāt ⁊ cū ſubtilitate mi
ta ſibi hitacl'a ꝑant. Docent igitur nos ca
ſtores īter hoīes ſocialiter ⁊ amicabiliter
viuere exēpla v̄tutū ab alijs auide capere
qͦd eſt ore arboꝝ ligna ꝓcidē ⁊ ad nr̄e mē
tis hitatiōeꝫ ꝯuertere. q̄ āt vn⁹ onera ꝑ
alijs portat docent nos illā legē charitatis
adiplere de q̄. Apl's dicit ad Gal'. vi. Al
terius onera portate ⁊ ſic adiplebitis le
gem xp̄i ⁊ ꝓcipue debemus nos inuicem
iuuare ad edificandum mentis domū in
hitaculum dei. ❡ Itē charitatis ordo re
quirit vt fortiores in laboribus debilio
res ꝓcedāt. vt eoꝝ tā exēplo q̄ auxilio i
becilliores laborē facilius ferant. Exēplo
. ſ. ceruorum quando flumia immenſa ⁊
maria trāſeunt ⁊c̄. fortiores innatando
ꝓcedunt quibus debiliores in natando
capita ſuperponunt ⁊ ſic ſibi ſuccedentes
inicē laborem leuius ferūt vt dic̄ Iſi. Apo.
Ro. xv. debem⁹ nos firmiores ībecillita
tes infirmorūꝫ ſuſtinere.

❡ Capitulum. xv.

Carnalis hō aſſimilatur
hidrindi ſerpenti. qui mo
ratur in aqua a quo per
cuſſi obrigeſcunt in hy
dropiſim. quam multi bo
uam vocāt q2 bouis ſter
core vtit' vt Iſido. dic̄. Tales ſūt carnales
hoīes in aqs voluptatū viuētes q effiaūt
vt hydropici iſaciabiles de ipſis dlectatōi
nib⁹ carnis ſic hydropic⁹ ꝯ potu. Et hi
dū i carnalib⁹ gloriāt' q̄ſi ſtercorib⁹ bouis
vtūtur. Gloria. n. viri peccatoris ſterc⁹ ⁊
v̄mis ē. i. Mach. ij. Dr̄ quaſi ſterc⁹ bouis
ē ipſa immundicia carnis in qua luxurio
ſus delectatur. Tren̄. iiij. Qui voluptatibꝰ
tur in croceis amplexati ſunt ſtercora. i.
ſpretꝭ dlectatōib⁹ ſpūs āplexāt carnalia vi
cia. Et ēt ſerpēs rinatrix q veneno aqs in
cit vt Lucan⁹ dic̄. ⁊ tal'ē dlectatio libidi
q̄ ēt aqs matrimonij inficit veneno pecti.

❡ Capitulum. xvj.

Caro nr̃a aſſimilaẽ vacce. Vacca eni impinguata iugū abijcit cui minus paſta liber ſubic. Inſimo āt proprio iacēs ⁊ torpens pigueſcit ⁊ maxime ſi a labore ſubtrahatur. Sicut igitur vacca ex cibo ex lecto ſiue fimo ⁊ ocio impinguata iugum recuſat. Sic etiam caro noſtra ex refectiõe gule ⁊ fimo luxurie ⁊ ex ocio incraſſata recalcitrat ⁊ iugū ſpũs portare recuſat. Deuter. xxij. Incraſſatus ē dilectus ⁊ recalcitrauit ⁊c. Econtra āt caro laborib⁹ ⁊ abſtinētia domita iugo ſpũs ſubditur manſueta: pp qđ dicebat Apo. i. Cor. ix. Caſtigo corpus meum ⁊ in ſeruitutem redigo ⁊c. Unde carnis laſciuia domanda ē ad modum iuuence. Eſt.n. iuuenca iuuenis vacca quando iā iugo ē apta vt dicit Iſi. que quia eſt animal laſciuum iugo fortiori premitur ⁊ ſtimulo pungitur vt recte bouē ſequatur. Sic qñ caro laſciua ē dʒ forti iugo penitentie ꝑmi ⁊ penalium operum ſtimulo moleſtari. Eccli. xxxiij. Seruo maliuolo tortura ⁊ ꝯpedes. ¶ Item carnis concupia aſſimilatur ſyrene que dulcedine ſui cantus hominem dormire facit quem cum viderit ꝯſopitū portat ipʒ ad locū ſiccū ⁊ cogit ipʒ coire ſecū qđ ſi noluerit vl ñ poterit ipʒ occidit ⁊ comedit. quaſi ergo peſtifera ſyrena ē carnis cõcupia cuius cãtus dulcedo ē delectationis ſuggeſtio ad quā tunc hō dormit qñ rō per negligentiam non reſiſtit: ſed tunc ad ſiccum ducitur quando per interiorem conſenſuʒ aqua grẽ vacuatur: ſed tunc cum ſyrena coit cū ad opus pcti puenit. ꝙ ſi homo forte illa interius tactus aliqua compunctione refugeret vel impedimento aliquo perficere non valuerit tunc acriori pugna tētationis inuaditur a qua nonnunꝙ proſternitur ⁊ pcti cõſuetudine deuoratur. Yſa. xiij. Syrene in delubris voluptatis ⁊c. ¶ Itē concupia carnis aſſimilaẽ ſcorpioni. cui⁹ venenuʒ ſic dic̃ Plini⁹ ꝑ triduū valde ledit ⁊ tādem lēta morte ꝑimit niſi cit⁹ ſuccurraẽ. Silr ꝯcupie venenū valde ledit q̃ſi per triduū. pmo. ſ. i delectabili cogitatione: ſcđo in ꝯſenſ⁹ adhibitiõe: tertio vero in operis impletõne. Opus. n. luxurie lenta morte perimit: qr non ſtatim ſed poſt finem viuendi ad eternum ſupplicium pducit. ¶ Item caro nr̃a per humilitatem pnie mortificata efficiẽ aīe medicina. cui⁹ exēplū apparet i rubeta ſiue i botrace q̃ ē g. n⁹ rāe venenoſe q̃ licʒ ſit venenoſa valde tñ ꝑ icineratiõeʒ pdit vi veneni ⁊ vtutē medicīe magnā recipit. Vñ valet ad cutꝭ ⁊ carnis pdite recupatiõeʒ ⁊ neruoꝝ ꝯſolidatiõeʒ ⁊ vulneꝝ dſiccationē ſi debite illo cinē qs vtaẽ. ſic lʒ caro venēo ſit ifecta ꝯcupie ꝑ icineratiõeʒ tñ. i. ꝑ mortificatiõeʒ pnie hūiliata efficiẽ aīe medicina qr. i. ꝑ ei⁹ afflictionē ⁊ mortificationē vir⁹ luxurie extinguiẽ: meritū ꝑ pcm̃ pus pditū reſtauraẽ. nerui. i. vtutes aīe ꝯſolidanẽ ⁊ roboranẽ ⁊ vulnera tētationū ceſſant ⁊ exiccanẽ. ¶ Itē carnis vicia remouēẽ aſſiduitate laboris cui⁹ exēplū appet in capreolo: qr ſicut dic̃ Cõſtatīnus i velocitate mot⁹ ⁊ aſſiduitate diſcurſus caro capꝛoli a ſupfluitate expurgaẽ ⁊ ſaporis ⁊ odoris grauitas ab eorum carnibus amputatur tenerior ⁊ digeſtibilior efficitur. Sic etiam ex ſolicitudine boni operis ⁊ aſſiduo motu laboris caro nr̃a a viciorum carnalium paſſionibus expurgatur. quorum nutrimentum ē ociū. Eccli. xxxiij. Mitte ſeruū. i. carnē in operatione ne vacet. multā. n. maliciaʒ docuit ocioſitas. ¶ Item carnis vicium ſiue tentatio melius fugiendo ꝙ reſiſtēdo euaditur ſicut capreolus non vngue neqʒ dente ſʒ ſola velocitate fuge a canībus ſe defendit. Unde Apl's. i. Corin. vi. Fugite fornicationē.

¶ Capitulū. xvij

c

Caſtitas hominis aſſimilatur caſtrationi bouis. Nam bos poſt caſtrationem proficit in robore ⁊ vtute ⁊ efficitur magis domit⁹ ⁊ matur⁹ ⁊ qet⁹ ⁊ ad laborē magis apt⁹ ⁊ grauioris icēſſ⁹ i. qb⁹ ſignificaẽ ꝙ per caſtitatē voluntarie et integre ſeruatā quā caſtratio ſignificat

de qua dñs dixit Math.xix.ꝙ ſunt eunu
chi q ſeipſos caſtrauerūt ꝓpter regnū ce
loꝝ hō diſponit ad augmentū gratie ad
ſuſcipiendū māſuetꝰ iugum diſcipline ad
maturitatem penitentie ad quieté cōſcié
tie ad laborē quoqꝫ obedientie ⁊ ad graui
tatem modeſtie. ¶ Itē caſte viuētes libe
rant a multis curis ⁊ periculis q̄ cōiugati
patiunt ⁊ illaqueant. Et ideo cōtinentiam
vouētes ⁊ cōtinenter viuentes ſunt ſimi
les caſtori q ſentiēs ſe a venatoribus pro
pter teſticulos q̄ri quos hꝫ medicine ap
tos dum ipſos venatores ꝑſentit teſticu
los ſibi abſcindit ⁊ venatoribꝰ derelinqt
⁊ ſic ſe ab eis redimit:⁊ iō caſtores a caſtrā
do vocant. Et h̄ teſtificant de caſtore Iſi
do Cicero Iuuenalis Phiſiologꝰ ⁊ Pli.
Quidā aūt auctores hoc negant qꝛ forte
tm̄ ipſoꝝ aliqua eſt ſpēs q̄ hoc facit. His
ergo ſiles ſunt cōtinentiā vouentes.ſ.qui
ſemetipſos non carnaliter ſꝫ ſpiritualiter
caſtrāt ꝓpter regnū celoꝝ ⁊ ne per deſide
ria ⁊ voluptates carnis capiant a venato
ribus infernalibus.i.a demonibus.

¶ Capitulum.xviij.

Cautelis ⁊ circūſpectioni
bus multis ſancti viri abū
dant maxime in exteriori
bus. Unde ſunt ſimiles pā
there que eſt in pelle exte
riori minutis orbiculis ſu
perpicta ita vt ex macularuꝫ varietate to
ta videatur exterius oculata. Sicut ō ſan
ctis animalibus dicit Apo.iiij.ꝙ erāt ple
na oculis ante ⁊ retro. Et iſti oculi ſūt eo
rum prudentiſſime cautele ⁊ circūſpectio
nes prouide quibus vidēt quo modo ſit
caute ambulandū in oībus vt dicitur ibi
dem ꝙ iſti oculi ſanctorum animaliū erāt
ante ⁊ retro. Nam ante eſt cautela multi
plex ⁊ circunſpectio virtutum ſed retro
cautele ⁊ circūſpectiones vitioruꝫ. vel an
te habent oculos.i.cautelas in prouiſio
ne futurorum ⁊ retro ex memoria prete
ritorum. vel ante habent oculos in con
templatione ſpiritualiuꝫ retro vero hn̄t
oculos idest cautelas multas in diſpenſa
tione temporalium. Unde ſubtiliter con
templantur etērna que ſunt ante ⁊ pru
denter diſpenſant tpalia que ſunt retro.

¶ Capitulum.xix.

Cecitatem mentis fugare
nos docet lacerta. Eſt enī
quedam lacerta ſaura di
cta vt dicit Iſid. cuius ocu
li duꝫ preſenectute caligāt
foramen intrat parietis ⁊
contra ſolē oculos aperiens lumen reci
pit. Quaſi lacerta caligās ex vetuſtate ſic
peccator cecatus ex longa peccandi cōſue
tudine. Hic ſi vult lumen gratie diuine re
cipere opꝫ. ꝙ intret foramen parietis.i.
amaritudinē penitentie vl̄ regularis obe
dientie ⁊ vt ibi oculos mentis.i. itellectū
per orationem ⁊ affectū per deuotiones
ſoli.i.xp̄o aperiat. vel aperiunt oculi ani
me lumini celeſtis gratie per contritionē
⁊ confeſſionem in foramine parietis.i.in
arctitudine ſatiſfactiōis ⁊ tunc recipitur
lumen gratie celeſtis Iſaie.xxxv. aperien
tur oculi cecorum.

¶ Capitulum.xx.

Cibus ſpūalis doctrine q̄
liter ſit recipiendus oſdi
tur exemplo cameli. Naꝫ
camelus hꝫ plures vētres
primo recipit cibū in ven
tre primo qui incipit dige
ri in ſcdo ⁊ melius in tertio ⁊ eiꝰ digeſtio
cōſumat in q̄rto. Sic cibus ſpūalis doctri
ne reqrit q̄tuor receptacula. Naꝫ primo
opꝫ ꝙ recipiat in aure.ſ. vt attente audia
tur Ioh. viij. Qui eſt ex deo v̄ba dei audit
¶ Scdo in corde vt intelligat vt memo
riter teneat. Iac. j. Non auditor oblivio
ſus factus ⁊ ibi incipit digeri per affectio
nem.ſ.in corde in q̄ tn̄ digeſtione nō trāſ
mutat v̄bū ſed trāſmutat: ¶ Tertio i ma
nu.i.in opere vt impleatur Iac.j. Eſtote
factores verbi ⁊ non auditores tm̄ hoc
modo melius digeritur:qꝛ plus applica
tur homini ⁊ plus aſſimilat ipſum Iac.j.
Factor operis h̄ beatus in facto ſuo erit.
Sed quarto recipitur in ore vt ſapienter
doceat ⁊ hec eſt completa verbi digeſtio.i.
vtilitas cōis cum.ſ.perficit diſcentem. Un

de Math. v. Qui fecerit ꝛ docuerit hĩ magnus vocabitur in regno celoꝛum.

¶ Capitulum.xxi.

Lauſtraliū vita aſſilat toꝛtuge. Nam toꝛtuga teſta claudit ꝛ illa q̄ ē fluuialis eſt venenoſa ꝛ moꝛtifera. Sz terreſtris que habitat in domibus vel ſiluis eſt bona. Huius carnes ethicis ꝛ cōſumptis ſunt bone qꝛ ſunt virtuſ reparatiue. Sic vita religioſi teſta includit. i. clauſura clauſtri ꝛ obedientie ꝛ cōtinentie. Sed ſi ſit fluuialis. i. laxa vel fluxa ꝛ nullo freno diſciplīne cohercita ſicut ſunt monaſteria quedam tūc eſt venenoſa ꝛ moꝛtifera. Moꝛtifera. ſ. eis ꝛ venenoſa alijs imitantibus eos. Sed terreſtris. i. illa q̄ diſcipline debite terminis ſtabilit: ſiue ſit cenobitaruz in ciuitatibꝰ moꝛantiū: ſiue heremitaruz in ſiluis degentiū bona eſt ꝛ laudabilis. Hec ethicis ꝛ cōſumptis. i. his qui ſunt a mūdo defecti vel debilis virtutis ad euadendum pugnas mundi vel diaboli eſt vtilis ꝛ proficua ad aſſumendū. qꝛ regat ꝛ confert eis virtutes ſpirituales ꝑs. Ecce elōgaui fugiens. ſ. a mundo. ꝛ manſi in ſolitudine.

¶ Capitulum.xxij.

Onfiteri ꝛ purgari peccata canes docent. qui qñ infirmant comedūt radicez cuiuſdā herbe vt euomāt ꝛ ſic curant. Et dicit Plinius ꝙ euacuatiōes ꝛ purgationes primo oſiderūt canes qui repleti noxio cibo gramen comedūt ꝛ vomendo ſe purgant. Siquis hꝫ infirmitatē peccati ſi comedat radicem herbe. i. ſi habeat contritionē que eſt radix penitentie inducet eum ad confeſſionis vomitum: ꝑ quaz purgabitur animus emittendo peccatū: per gramen igit penitentie euomitur peccatū in cōfeſſione quod erat venenoſum nutrimentū anime: ꝛ ita fit purgatio conſciētie. Eccli. xxxi. Vome ꝛ refrigerabit te. ¶ Item confeſſio peccati facienda eſt duz adhuc peccatum recens eſt: qꝛ tunc penitentē efficaciter liberat: cum ſit anteq̄ peccatum per conſuetudinē inualeſcat. Nam catulus lactens apertꝰ ꝛ ictibus ſerpentiū appoſitus venenū extrahit dolori ſubuenit ꝛ membrū totū ſanitati reſtituit cum alijs remedijs q̄ fiunt vt Pli. dicit. Quaſi enim catulus lactens eſt peccati nouitas delectans ꝛ demulcēs q̄ tūc aperit ꝛ ictui ſerpentis apponit qñ cuz cōpunctione in confeſſione exponitur. Quaſi eni ictꝰ ſerpentis eſt ipſe caſus tentationis: q ꝛ venenum culpe per cōſenſum ꝛ doloꝛem conſcientie per remoꝛſuz inducit. Sed dum per ꝯfeſſionez pctm̄ adhuc recens detegitur q̄ſi lactens catulus ꝛ apertus vulneri adhibet quo ꝛ venenū culpe abſtrahit ꝛ doloꝛ ꝯſcie tollitur. ꝛ cū adhibitis remedijs ſatiſfactionis mentis ſalus integraliter repat. ¶ Sed notandū ꝙ verecundia cōfitendi tenet hominē in peccato ꝛ facit eū teneri ꝛ illaqueari a diabolo ſicut tenetur ꝛ capit ab hoīe leo: Ad capiendū eniz leonem fit duplex fouea: vna cōtinua iuxta aliā ꝛ ouis ponit in prima: ſed q̄dam ciſta q̄ faciliter claudit ponit in ſcd̄a. Veniens ergo leo ꝓpter ouē ſalit in primaz ꝛ videns ſe nō poſſe exire de ea ductꝰ verecundia vt lateat intrat in ſcd̄am ꝛ ſic incidit in decipulā. Poſtmodū a ſcd̄a in primā a venatore inducit ꝛ tādiu ibi tenetur donec domet vt tangit Hye. ſup Exo. Similiter eſt duplex fouea ad capiendū ꝛ illaqueandū peccatoꝛez prima eſt qñ pctm̄ cōmittit. ſcd̄a eſt qñ pcm̄ retinet ſiue cōtinuat. In ꝑma ponit ouis. i. delectatio beſtialis ꝓpter quā peccatoꝛ ſeipſum ꝑcipitat. In ſcd̄a eſt ciſtula ſe claudens. i. pcti cōſuetudo que q̄ſi incluſuz tenet pctōꝛē vt vix exire poſſit ꝛ peccatoꝛ ex prima itrat ſcd̄az ꝓpter verecūdiā. ſ. vt lateat: qꝛ poſtq̄ homo cecidit in peccatum intantuz verecundatur confiteri ꝛ timet ne ſciatur ꝙ potius permanet in ipſo peccato. Sed qꝛ dum vnum peccatū retinet trahit ad aliud. ideo ex prima fouea tranſit ad ſecundam. qꝛ ex opere peccati tranſit ad cōſuetudinem peccādi. propter quā homo foꝛtiter ꝛ diutiꝰ a diabolo detietur. ita ꝙ ab ipſo nunq̄ dimittitur poſtq̄ ab eo inclu-

bus eſt per prauam conſuetudinē. ¶ Jtez accidit pctōri ſicut cani. Eſt eni quedā rana q̄ miſſa in os canis ipſuz obmuteſcere facit Canis ergo eſt peccator imūduſ. quē rana. i. hūana verecūdia obmuteſcere facit ad confeſſionē peccati. Et ſimiliter rana. i. timor mūdan⁹ facit obmuteſcere canem. i. predicatorē a vitiorū redargutōe. Jſa. lvi. Canes muti nō valētes latrare.

¶ Capitulum. xxiij.

Confidentia ſanctorum virorū nō eſt in exteriori apparatu ſz in interiori ſpiritu ⁊ in xp̄i auxilio ⁊ vtute Sūt enim ſiles leonibus quoꝝ tota virtus eſt in pectore ⁊ firmitas i capite. ſic vtus ſanctoꝝ eſt in pectore. i. intus in corde qr cor in pectore claudit Apls Ep. iij Det vob corroborari p ſpm ei⁹ in iteriori hoie. ¶ Jtē firmitas eoꝝ ē in capite. i. in xp̄o Ps. verbo dn̄i celi firmati ſunt. ſ. ſci. Jpſe eni xp̄s qui ē vbū dei eſt caput ſctōꝝ. i. eccleſie ſm illud Apli. Eph. i. Jpſuz dedit caput ſup oēm eccleſiā q̄ eſt corp⁹ eius Pro. xxviij. Juſtus q̄ſi leo cōfidēs abſqz terrore erit.

¶ Capitulum. xxiiij.

Compaſſionez ⁊ auxilium dn̄t hoies impendere ei q cecidit in peccatū vel in aliqd graue infortuniū. exemplo ſ. elephantiū. Dicit eni pliu⁹ q cū elephas quietis gr̄a arbori ⁊ maxime palme ſe appodiat qn̄qz arborē frangit ⁊ in terrā cadit q caſum ſuū irrecupabilez vidēs miro modo barrit. ad cui⁹ barritū multitudo iuuenū accedit ſubito elephātiū q ſeniorē p viribus releuāt ⁊ vt eū erigāt miro affectu ſe inclināt. Tūc aūt hō qeſcere volēs arbori ſe appodiat. qn̄ mūdo vel delectatōi pcti inheret vt deſiderio ſuo ſatiſfaciat ſed arbore fracta cadit qr vel mūdo deficiēte vl delectatiōe trāſeūte in aduerſitatē vel peccatum ruit. Et tunc caſuz ſuū miſerabilez agnoſcēs debet barrire. i. aliorū auxilium flebiliter iplorare clamando ad ſctōs vel ad homines pios ⁊ hūiles. ⁊ tūc alij fortiores vel potentiores dn̄t ei cōpati ⁊ iuuare p poſſe vt ſubleuetur. Eccli. iiij. Si vnus ceciderit ab alio fulcietur.

¶ Capitulum. xxv.

c Ompunctionis hūilitas repellit tētationū ſagittas Dicit. n. Ariſt. de capreolo q quando vulneratur ciminuz querit ⁊ comedit quo ſagittas de corpe ſuo eijcit Quaſi aūt ſagittaꝝ iacula ſunt tētationū incendia. quib⁹ cū ſe aliqs pcuſſuz videt ciminū comedere oz. Et tunc aliquis ciminū comedit cū ad cōpunctōis humilitatē ſollicite ſe reducit. hec. n. ē q̄ tumorē elationis reprimit. ſicut cimini ſemē vētris inflationē reſtringit. Hec igr̄ cōpūctiōis humilitas dum cor forti cuſtodia munit temptationuz ſagittas longius repellit Greg. Si cōpunctōis virt⁹ nos in intimis aſficit. ois ſtrepit⁹ praue cogitatōis ommutéſcit.

¶ Capitulum. xxvi.

c Onſcientie ſue domus vnuſquiſqz homo qlibet edificare ante omnia. deinde alijs intēdere exemplo bombicini. i. illius vermis ex. cui⁹ textura bōbicinū cōficit. Jpſe eni prio domū fabricat in qua habitat et qua contra frig⁹ ſe defenſat. poſtea vero telas texit more araneaꝝ. Domus interior hominis ɔſcientia eſt. quā ſapiētia edificat. penitētia purgat. charitas ornat. ⁊ ta libus ante omnia homo intendere debet Eccli. xxxij. Percurre prior in domū tuā ⁊c. Hec domus cū eſt bene preparata dicitur dei habitaculum. pacis domiciliuz delitiarū celeſtiū refectoriū. ⁊ cōtra frig⁹. idem ɔtra aſperitatez cuiuſqz aduerſitatis fortiſſimū ppugnaculū. Hac ergo domo pri⁹ cōpoſita pōt ſecure hō telas exterius texere id ē exteriorib⁹ reb⁹ itēdere ordinādis ad alioꝝ vtilitatē. ¶ Jtez dom⁹ ɔſcie cū labore edificat ſz facilr deuaſtat. Vñ aſſimilat araneaꝝ tele q̄ cū labore multo cōponit ⁊ tn̄ facilit diſſipat. Sic ɔſcia p vnū actū pcti mortalis Jac. ij. Qui offendit in vno fact⁹ eſt oium reus. ¶ Capitlm. xxvij.

c
Ontēplatio ⁊ oratio con-
gruit ꝑ ſimilitudinē habi-
tationi aialiū terreſtrium.
quoꝝ quedā vt dicit Aui
cen. habitāt in montibus
vt cerui ⁊ hmōi ꝑs. mon-
tes excelſi ceruis. quedā vero in cauernis
vt vulpes ⁊ talpe ⁊ hmōi Math. viij. Vul
pes foueas hñt. quedā vo in cāpis ⁊ pla-
nis locis. vt oues ⁊ hmōi ꝑs. Oues ⁊ bo-
ues vniuerſas inſup ⁊ pecora cāpi. Sic vi
ta cōtēplatiua vel orantiū reqrit mōtē. i.
altitudinē cōuerſationis. Iſai. ij. Venite
aſcendam⁹ ad montē dñi ⁊c. In cuius ſi-
gnū dñs orare volens montem aſcendit
Math. xiiij. ¶ J. ē reqrit cauernam. i. lati
bulū ſecuritatis ⁊ ſolitudinis Math. vj.
Tu cū oraueris intra cubiculū tuū ⁊ clau
ſo hoſtio ora p̄rē tuū ⁊c. ¶ Itē planiciē
ē latitudinē dilectiōis. vel planiciē. i. baſſi
tudinē humilitaꝭ. vel planiciē. i. tēperiem
ſobrietatis. ſ. vt ɔtēplator nō plus ſapiat
q̄ opȝ ſapere. ⁊ iō nō dʒ ꝑ pſumptionem
aſcendere ſʒ ſe in hūilitate tenere Eccli. ij.
Altiora te ne q̄ſieris. ¶ Itē ɔtēplatiōis
qes aīas impinguat. ſicut ſomn⁹ ipinguat
glires. Glires. n. ſunt longi mures quos
ſomnus efficit pingues. Tota. n. hyeme
dormiūt ⁊ reqeſcūt q̄ſi mortui. Significāt
ergo eos q ſunt in ɔtēplatiōe diuti⁹ pſiſtē
tes. q dum introrſus in ſemetipſis ab ex-
terioꝝ tumultib⁹ ſemoti diuti⁹ in ɔtē-
platiōe pſiſtūt. q̄ſi lōgo ſomno qeſcentes
interna ɔſolatōe pingueſcūt. ⁊ dū exterio
rib⁹ curis ⁊ actib⁹ moriunt mirabili pin-
guedine gr̄e itert⁹ ibuunt. ¶ Itē ɔtēplatio
vel orō facit nos cognoſcē ſtatuȝ mentis
nr̄e ⁊ ei⁹ defectuȝ. Nam onager qñ neſcit
vbi femia ſua ſit in mōtē altū aſcēdit ⁊ ſo
lo ſtatu ɔpipit vbi ſit. Sic hō q vbi. i. in q̄
ſtatu ſit mēs ſua vl ɔſcia neſcit dʒ ꝑ ɔtem
platiōnē ⁊ oratiōnē in altū aſcēdere ⁊ ibi
illuminat⁹ ⁊ ſi nō viſiōe. i. certa cognitiōe.
ſaltē tñ quodā odore. i. q̄dā ꝓbabili ɔiectu
ratiōe ꝑpēdet ⁊ cognoſcet de ſtatu vel de
defectu aīe ſue Iſa. lij. Ecce itelliget ſeru⁹
me⁹ exaltabit ⁊ eleuabit ⁊c. Tunc ſeruus
dei itelliget q̄lis ſit cū in altum contēpla-
tionis exurgit.

¶ Capitulum. xxviij.

c
Ontritio hūilis trahit de
corde peccatoris venenū
culpe ⁊ mitigat morſuȝ ⁊
triſtitiā ɔſcie ſic muſce ɔ̄
trite ⁊ ſup morſuȝ aranee
venenoſe appoſite vene-
nū extrahūt ⁊ dolorē leniūt vel alleuiāt.
Nā ɔtritio muſcaꝝ imūdaꝝ eſt ɔtritio ꝑ
pnīa turpiū actionū. Morſus ảt venenō
ſe aranee ē ɔſenſus vel ꝑpetratio actiōis.
ſeu tentatiōis male. Vñ circa h̄ exēpliū nō.
q muſca viua ſit aranee eſca: mortua aūt
⁊ ɔtrita ſit morſus aranee medicina. In q̄
ſignat q pctm̄ in hoie viuens diabolum
paſcit. Sʒ cū ꝑ pniaȝ ⁊ ɔtritionē mortifi-
cat vir⁹ diaboli euacuat. Vl muſca mortua
⁊ ɔtrita eſt caro vitijs mortificata ⁊ pnie
afflictiōibus attrita que araneaꝝ morſib⁹
obſiſtit q̄ demonum tentamēta repellit.

¶ Capitulum. xxix.

c
Ordis vitiū diabolus ſup
oīa diligit imo vt ipſum
nutriat interdū oīa vitia
extinguit extrinſeca. Et iō
diabolus ſilis eſt ſui. Naȝ
ſus ſicut dicit Pli. interdū
viginti filios parit ⁊ q̄ſq; oēs deuorat p̄
ter pmū. quē p̄ceteris amat ⁊ pmo pmaȝ
mamillā dat. Silr diabolus q̄uis in hoie
multa vicia q̄ſi multos filios pariat tñ q̄
pma radix oiuȝ eſt in corde. iō corruptio
neȝ cordis ſup oīa fouet ⁊ amat. ⁊ pp ipaȝ
ɔſeruādā ⁊ nutriēdā ēt alia vitia extiguē
nō curat. qđ maxie apparet in hypocritis
quoꝝ q̄ſi oīa vitia oriunt ex itētōe cordis
ſiniſtra. Ad quā nutriēdā ⁊ ɔſeruādā ſ eis
nō curat imo gaudet diabolus q oia vi-
tia exteriora reſtrigat. ſ. q vitiū gule reſtri
gat ꝑ abſtinētiā. vel luxurie ꝑ ɔtinētiā vel
lingue ꝑ doctrinā ſctāȝ. vel auaricie ꝑ ele-
moſynā ⁊ ſic de alijs oīb⁹ nō curat diabo
lus dūmō cordis itētio q̄ ē vt pmogenita
ei⁹ pmaneat ⁊ ɔſeruet corrupta. Scit eni
diabolus bñ q ſi ē praua itētio q̄ p̄cedit ꝑ
uerſuȝ ē oē op⁹ qđ ſeqt q̄uis rectū eē vi-
deat ſicut Grego. dicit. ¶ Itē dʒ prīo cor

reparari deinde exteriora opa reformanda vel ordináda ſunt. Vñ aranea fracta tela non egredit ad venandũ niſi prius illa reformata quá ſemp a medio incipit repare nihil extrema reputás q̃diu mediũ eſt fractũ. Sic aiam ſine vitá p peccatũ fractá p̃mo dꝫ hõ repare p pniam incipiendo a medio. i. a corde anq̃ egrediat ad opa exteriora faciéda. qꝛ remanẽte iterius fractura peccati nõ eẽnt meritoria opa exteriora. Math. xxiij. Múda prius qđ intus ẽ ꝛc. Gre. in. Moral. Si ſemel cor intẽtiõe corrũpit ſequẽtis actiõis medietas ꝛ terminus ab hoſte calido ſecure poſſidetur. Qñ totá arborẽ ſibi fructus ferre cõſpicit. quá veneni dẽte in radice vitiauit.

¶ Capitulũ. xxx.

Crudeles hoies ſunt ſiles canibus q pcuſſũ canez et vluláte oẽs lacerant ꝛ pſequũt. Ita ẽt hoiem aduerſitate pcuſſuꝫ crudeles nõ adiuuát. ſꝫ potius detrahẽdo lacerát dicẽdo q̃ bñ meruit. ps. Sup dolorẽ vulnerꝫ meorꝫ addiderũt. Boe. Hic malis noſtris cumulus accedit q̃ cũ miſeris aliqđ grauitatis infligit q̃ perferant meruiſſe credũtur. Aliqñ etiá tales crudeles hoies non tm̃ maledictis ſed ẽt factis ꝛ iniurijs perſequunt ſm illud ps. Perſecutus ẽ hoieꝫ inopem ꝛ mendicum. ꝛc.

¶ Capitulum. xxxi

Crux xp̃i diabolũ ligauit ꝛ eius virtutẽ proſtrauit. Cuius exẽplũ h̃etur i boue ſilueſtri. q odit ꝛ pſeqt oẽ rubeuꝫ. ꝛ iõ venator ſe rubeis induit. ꝛ ſic eũ ad ſe inducit. Cum aũt ſibi appropinquare viderit poſt magná arborẽ ſe abſcondit. Ac bos ita fortiter arborẽ ferit cornibus. q̃ ea ſic i ligno infigit vt extrahere illa nõ poſſit. ꝛ ſic dũ aliũ occidere q̃rit ſꝫ ipꝫ occidit. Hic ergo bos ſilueſtris gerit ſimilitudinẽ demonis qui oẽ rubeũ odit: qꝛ ſanctorꝫ ſanguinem fundere ſitit. Sed xp̃s venator celeſtis venit ꝛ rubeo ſe induit qñ paſſibilẽ carnem induit ꝛ aſſumpſit. q̃ ex puriſſimis ſanguinibus beate virginis formata fuit. vt d Damaſc. Vel tunc rubeo indutus fuit q eius ſanctiſſimũ corpus ſanguie rutilant ſicut in orõne ꝛ flagellatiõe ꝛ crucifixione. Iſa. lxiij. Quare rubrũ ẽ indumentũ tuũ ꝛc. Videns aũt xp̃s tpe paſſionis magis ppinquũ ſibi diabolũ perſequẽtẽ poſt magná arborẽ ſe abſcõdit. qñ ſcꝫ occultando ſue deitatis potentiá cruci ſe affigi pmiſit quẽ dum diabolus crucifigi fideliter procurauit in ipſaꝫ crucẽ fortiter impegit. et ſic dũ tenere ꝛ pſternere credidit ipſe detentus ꝛ pſtratus fuit. Hoc enim ſicut dicit Eccleſia ordo noſtre ſalutis depopoſcerat multiformis proditoris ars vt artem falleret ꝛ medellam ferret inde hoſtis vnde leſerat.

¶ Capitulum. xxxij.

Cupiditas auaritie pducit ad interitũ aie. Eſt. n. cupidus ſimilis leopardo. qui dũ comederit aliqđ venenoſum tunc q̃rit ſtercus humanum. vt cum eo extinguat venenum vnde venatores ſimum illum ſup arborem in vaſe ſuſpẽdũt i quem leopardus ſaliens vt ſtercus accipiat iteruꝫ ipſuꝫ venatores interficiũt. tunc ergo leopardus veneno inficitur cum auarus cupiditate accenditur. qꝛ venenum charitatis eſt cupiditas vt Aug. dicit. Sed tũc ad expellendũ venenũ q̃rit hũana ſtercora qñ ad ſatiádũ cupiditatẽ ſectat tpalia lucra đ qbꝰ Apo. ait ad Phil. iij. Oia detrimẽtũ feci ꝛ arbitror vt ſtercora vt xp̃ꝫ lucrifaciá: ſꝫ tũc vẽatores hꝫ ſtercora ſup arborẽ ſuſpẽdũt qñ cupide mẽti demones vt eá inflá ment temporaliuꝫ diuiciarꝫ magnificẽtiá oñdũt. Sic fecit diabolꝰ xp̃o quando duxit eum in montem excelſum ꝛ oſtendit ei oia regna mũdi ꝛ glãs eorꝫ ꝛ poſtea dixit. Hꝫ oia tibi dabo: qđ ergo fecit xp̃o aperta viſione h facit frequẽtꝰ hoi cupido occulta ſuggeſtiõe. vñ cũ cupidꝰ ad capiẽdũ tpaliũ diuitiarꝫ ſtercora p lucra non licita nitit a venatoribꝰ. i. dmõibꝰ vita aie pnat. vñ. i. Thi. vi. q volũt diuites fieri i cidũt i tẽtatõeꝫ ꝛ i laqueũ diaboli. ꝛ deſideria multa ꝛ inutilia q̃ mergũt aias i interitũ.

¶ Capitulum.xxxiij.

[C]Ura ꝛ occupatio tpalium multa euacuat hominem a virtute interiori. Cuius exemplũ apparet in bombice.i. illo vermiculo ex cuius textura bombicinũ conficit qui telas texit ad modũ aranearum. Sed ſicut dicit Iſid. Dum filla egerit euacuat ꝛ nihil in eo remanet niſi aer. Ille enim ad telas texendas filla egerit q ad tpalium rerũ diſpoſitiones ꝛ occupationes vite ſue ſtudia conuertit. qꝛ dum ſecularibus negocijs totaliter implicat interi⁹ virtutib⁹ penit⁹ euacuatur. Vñ Apo. dicit. ij. Thi.ij. Qđ nemo militãs deo negotijs ſecularibus ſe implicat vt ei placeat cui ſe pbauit.

¶ Capitulum.xxxiiij.

[C]Urioſitas nouitatũ eſt inſtrumẽtũ diaboli ad aĩas occidẽdas. Sũt eni curioſi hoies ſilueſtrib⁹ ceruis ſiles q tante ſimplicitatis exiſtũt. ꝙ hoiez mirant ꝛ ſtupent nouitatez. ꝛ equo vel bubalo ad eos accedente ita in eũ reſpiciũt. ꝙ hoiez iuxta ſe venientẽ ꝛ ſagittis eos ipetentez nõ aduertũt. Ita curioſe mentes cũ circa ꝗſdã nouitates inutiles ſed eis admirabiles occupant iaculo erroris vl elatõis vl alicui⁹ alterius pcti a diabolo feriunt. Et Apo.i. Thi.vj. dicit pphanas vocũ nouitates deuita. Sic curioſi fuerũt athenienſes de qb⁹ dr Actuũ ꝙ ad nihil aliđ vacabãt niſi vt aliqd noui dicerẽt vl audirẽt.

¶ Capitulum.xxxv.

[D]Electatio pcãti occidit mentẽ ſicut pot⁹ murẽ. Dicit eni Ariſt. ꝙ mus nõ potat ꝛ ſi potauerit morit. Tũc eni delectatio peccati potat. qñ i eã cõſentit. Pſ. Intrauit ſicut aq̃ in iteriora ei⁹. ꝛ tũc anima occidit qꝛ peccatũ cũ conſumatũ fuerit generat mortẽ. ¶ Itẽ delectatio eſt cã mortis anime. ſicut dulcedo mellis eſt cã mortis vrſi. Nãqꝫ vrſus aliqñ altiſſimas arbores ſcãdit ꝛ fructus ꝛ mel ibi q̃rit ꝛ ſepe dũ eſurit ad eũdẽ locũ redit. Vñ venator circa pedẽ arboris ſudes atqꝫ palos acutiſſimos vndiqꝫ circũcingit ꝛ ante aperturã vñ exit mel malleũ põderoſuz cũ fune ſuſpendit. veniẽs ergo vrſus eſuriẽs ꝛ mel de arbore trahẽ cupiẽs p malleũ ipedit. tũc ille malleũ a ſe abijcit. ſed quãto fortius eũ pellit. tãto grauius rediens caput ei⁹ percutit ꝛ ſic tam diu fit quouſqꝫ ex frequẽti ictu caput ei⁹ debile deficit. cadẽs ergo ſup palos ruit. ꝛ ſic ppria ſtultitia ſe occidit. Silr dũ hõ dulcedinẽ ſiue delectatiões pcti q̃rit malle⁹ diuini ſmõis de q̃. Hie.xxiij. Verba mea q̃ſi malle⁹ cõterẽs petras. peccatũ ipſuz phibens ei reſiſtit. quẽ dũ peccator abijcit ꝛ a ſe pijcit ſm illud Pſ. Proieciſti ſmones meos retrorſuz.i. ipſuz forti⁹ ipigit ꝛ finaliter deficiẽs in pctm̃ ruit qđ ad eternum interitum trahit.

Capitulũ.xxxvj.

[D]Eſideria cordis bona tũc hñt efficaciã ꝛ pducũt ad bona opa qñ ſũt charitate informata. Boues eni illi ſũt excellẽtes ad opa q̃ hñt cornua lata. nigri vo ꝛ parua cornua hñtes reputantur ad opus inertes. Quaſi eni cornua capitꝭ. ſũt deſideria mentis q̃ tũc dilatant qñ boues charitate informant. ꝛ tunc tales.i. hmõi hoies excellent opant qꝛ amor dei nunq̃ eſt ocioſus: opatur eni magna ſi eſt Greg. Pſ. Placebit deo ſup vitulũ nouellũ cornua producẽtẽ. Sꝫ boues nigri.i. homines in peccato obſcuri. qꝛ charitatis extẽſione carẽt hñt parua cornua.i. parua boni deſideria. Et ideo ad bñ operandũ pleni ſunt oi inertia. Vñ in tali boue deficiẽte calore charitatis ꝛ abũdãte frigore iniquitatꝭ abũdat pigritia aratri.i. fructuoſi opis ſm illud. Prou.xx. ppter frigus piger arare noluit.

¶ Capitulum. xxxvij.

[D]Etractor aſſilat ſerpenti. Primo qꝛ ſerpẽs ſilenter morſum infigit ſicut dr õ dypſa. ꝙ prius occidit q̃

ſentiaſ. neqꝫ triſtitiá morituro idueſt. Talis eſt detractoꝛ occult⁹. Eccl's. x. Si mordeat ſerpens in ſilentio. ita nihil min⁹ hꝫ qui occulte detrahit. Scdo qꝛ ſerpés nó recte ſed toꝛtuoſe incedit. Vñ ſcḿ Iſi. vocaſ anguis q̄ſi anguloſus qꝛ nunq̄ incedit recte. ⁊ talis eſt detractoꝛ fraudulét⁹ q in cipit a cõmendatióe vt nó recte credaſ ex odio dicere ſꝫ poſt recõmédationé retoꝛ queſ ad vituparioné. ¶ Tertio qꝛ ſerpés terrá comedit. ſũt. n. qdá ſerpentes q latitát in cauernis ⁊ lingũt puluerē ⁊ ſugunt terre humoꝛē vt dicit Pli. talis eſt detractoꝛ inſidioſus ⁊ maliuolus q actib⁹ alioꝝ iſidiaſ latenter. ⁊ ſolum illud qꝺ videt terrenũ. i. vile vł deſpectũ comedit. i. moꝛdendo ⁊ detrahēdo dicit: bona aũt ſi qua nouit occultádo ſupprimit Iſa. lxv. Serpenti puluis panis eius.

¶ Capitulum. xxxviij.

Deuoti hoies q̄to magꝭ a ſe rmouét dlectabilia carnꝭ. táto magꝭ pficiũt in bõitate ⁊ ſapoꝛe mētis. Ná aialia nálīſ hũida ſunt melioꝛa ⁊ magis ſapida q̄to magis ſunt a lacte remota ſicut pꝫ in carnibus porcinis. Sic multis lachꝛymis hũidi. i. hoies deuoti q̄to plus a lacte ipſius carnalis dulcedinis elõganſ táto magis in ſapoꝛe iterne ꝯſolatióis augmētanſ ps. Renuit ꝯſolari aia mea. ſ. in carnalib⁹ ⁊ó ſequiſ Memoꝛ fui dei ⁊ delectat⁹ ſuꝫ Iſa. xxviij. Quē docebit ſciaꝫ ⁊ queꝫ itelligere faciet auditum ablactatos a lacte auulſos ab vberibus ⁊c̄.

¶ Capitulum. xxxix.

Diabolus aſſiliſ dꝛaconi. de quo ps. dꝛaco iſte quē foꝛmaſti ad illudēdũ ei. Ná dꝛaco hꝫ malũ ſibilũ qꝛ ſibiládo flatũ ꝯtagioſuꝫ emittit ⁊ aerē inficit ⁊ ſic moꝛbũ peſtilētē gignit. Sic diabolus hꝫ malũ ſibilũ. i. malá ſuggeſtioneꝫ quá imittēdo coꝛ inficit ⁊ moꝛbũ peſtilentem peccati ꝑ delectationē inducit. ¶ Itē dꝛaco hꝫ malũ moꝛſuꝫ. Dicit. n. Ariſtotiles cuꝫ moꝛſus dꝛaconis ſit venenoſus ⁊ multus piſces qui ab eo moꝛdent ſubito moriunſ. Iſte moꝛſus dꝛaconis. i. demõis eſt in ꝯſenſu pcti i quo mox aia moꝛiſ. ¶ Itē diabolus eſt ſilis ſerpēti q timet hoieꝫ nudũ ⁊ inſilit in veſtituꝫ. ſic diabolus timet hoieꝫ paupeꝫ tpaliũ ꝯtēptoꝛeꝫ ⁊ illaqueat hoieꝫ diuiteꝫ tpaliũ poſſeſſoꝛem Apls. j. Thi. vj. Qui volũt diuites fieri icidũt in tētationē ⁊ in laqueũ diaboli. ¶ Itē diabolus aſſiliſ colubꝛo pmo. qꝛ vmbꝛá colit. vñ dſ coluber q̄ſi colēs vmbꝛá. i. coꝛda vmbꝛoſa ⁊ obſcura pctis. vel vmbꝛas. i. mētes in pctis ſopitas qꝛ vmbꝛa ſomnũ inducit Iob. xl. In vmbꝛa doꝛmit. ¶ Itē coluber fugit cerná. ⁊ diabolus fugit aiaꝫ ſolicitá in opib⁹ bonis. diligit eni mentes ocioſaꝫ ⁊ odit ſolicitá q̄ in cerua ſignificaſ q̄ ē ad currēdũ expedita. ¶ Item qꝛ coluber leonē occidit. ⁊ diabolus iterimit hominē ſupbũ qꝛ ſupbia ē ꝓpꝛiũ ei⁹ iaculũ. ¶ Itē qꝛ rutá odit. i. pniaꝫ amará. ¶ Itē qꝛ pellē depõit. i. appenté negtiá. ⁊ hꝭ ē qñ ſe tráſſigurat ſe in angelũ lucis. ¶ Itē qꝛ nemoꝛa ⁊ ꝯcauitates arboꝝ diligit. Nemoꝛa. n. ſũt coꝛda ſtudijs rõnalib⁹ deſtituta ⁊ beſtialib⁹ deſiderijs plena. Ná nemoꝛa ſũt habitacula nó hoiuꝫ ſꝫ beſtiaꝝ. Cõcauitates aũt arboꝝ ſũt ipe mētes hoiuꝫ virtutibus vacue q̄s diabolus multũ diligit. Itē lac libētiſſime bibit. i. dulcedinē carnis vł peti ad ſumendũ auide iducit. ¶ Item qꝛ in pncipio. n. cauda ledit. i. i fine ſubuertit in pncipio. Ingreditꝛ bláde ⁊ aſtute igrediſ Pꝛo. xxiij. Ingreditꝛ bláde ⁊ i nouiſſimo moꝛdebit vt coluber. ¶ Itē venenũ fũdit. ſ. pcti. ¶ Itē qꝛ canes fugit. i. pdicatoꝛes qꝛ ei⁹ negtiá detegunt. vñ ab audiēdis pdicatoꝛib⁹ multos retrahit. ¶ Itē qꝛ muſcas cõmedit. qꝛ diabol⁹ paſciſ cogitatióib⁹ imũdis. ¶ Itē puluerē lingit qꝛ auaros demulcet ⁊ i malis lucꝛis eis ꝓſpitatē tribuit. ¶ Itē diabolus maxime inſidiaſ fini hois qꝛ ſi in fine hoies decipit aiaꝫ ⁊ coꝛpus occidit. Vñ aſſimilatur ceraſti ſerpēnti q in ſemitis inſidioſe manēs iſidiatur equiti vt moꝛdeat vngulam equi. Naꝫ ſicut dicit glo. ſuper Gen.

Cerastes eſt ſerpēs reguli tāte perniciei
ꝙ ſi eius venenū tantum vngulā eq̄ tan-
gat equū ⁊ eq̄tem ſubito ꝑimit. Hic ergo
eſt diabolus q̄ occultis modis inſidiatur
hoī. Eſt eni hō ſiſis eq̄ti cui⁹ equus eſt cor
pus. Seſſor aūt ſpūs. vngula aūt q̄ eſt fi-
nis corporis ſignat diem mortis. In quo
ſi pōt diabolus venenū neq̄tie ſue immitte
re. ⁊ equū. i. corpus. ⁊ eq̄tē. i. aīam ad eter
nū interitū inducit. Geneſ. xlix. Ceraſtes
in ſemita mordens vngulā equi vt cadat
aſcēſor eius retro. ¶ Itē diaboli neq̄ſſi-
ma volūtas niſi refrenaret̄ ꝑ diuinā potē
tiā ⁊ ꝓuidentiam hoīes nō poſſent euade
re. Eſt. n. diabolus ſiſis cuidam beſtiole q̄
dicit̄ eſſe apud ethiopes oībus membris
iners ⁊ caput ꝑgraue hn̄s ſemꝑ illud icli-
natū ad terrā deferens deo hoīb⁹ ꝓuidē
te q2 cū oēs q̄ vident ei⁹ occulos mox ex
pirent ſi caput eleuatū ferret oēs occide-
ret. Hec beſtiola diabolus eſt cuius mem
bra ſunt oēs iniqui quos diabolus oēs
inertes reddit ad motum bonoꝝ operū
Caput eius. i. mens ꝑgrauata eſt multipli
ci iniq̄tate. Vn̄ ipſuz caput ſꝑ defert incli-
natū ad terrā q2 ad hoc eius ſtudiū ⁊ to-
ta ei⁹ ꝯtemplatio tendit vt electoꝝ aīas a
ſupnis trahat ⁊ ad infima mergat. Vel di-
uina ꝓuidentia caput deflexū portat. q2. ſ.
ꝯ hoīes nō tm̄ erigere ꝑmittit̄ caput q̄tuz
optat. vn̄ licet afflictionez iuſtoꝝ ſemper
velit. tn̄ ſi a deo ꝑtātez nō accipit. ad ten-
tationis articulum nullatenus ꝯualeſcit.
Nā ita ſubtiles ſūt oculi eius ⁊ venenoſi
. i. malicioſi eius ꝯceptus ⁊ aſtutie ꝯ hoīes
ꝙ nullus ab eo euaderet ſi circūducendi
eos. i. libere exequendi ꝑtātez ꝓut velet
hēret. ¶ Itē diabolus aſſimilatur lupo.
¶ Primo rōne noīs. dr̄. n. lup⁹ q̄ſi leo pes
vt dicit Iſid. eo ꝙ q̄ſi leonis pedib⁹ ſit ei
virtus. Vn̄ quicq̄d preſſerit nō viuit. Pe
des igit̄ diaboli ſunt delectationes pecca-
ti. ꝑ q̄s in hoīem ingreditur in q̄b⁹ eſt tan
te virtutis vt ſi eis mentē ꝯſentientē preſ
ſerit eā finalit̄ occidit. Pro. j. Pedes illoꝝ
ad malū currunt. Scd̄o rōne fraudis. Le
git̄. n. ꝙ lupus aliq̄n voces emittit quaſi
hoīs. aliq̄n latratum canū fingit vt ſic pa
ſtores ⁊ oues decipiat. Sic aliq̄n diabolus
aliquaz ſuggeſtionem īmittit. q̄ hꝫ aliquā
ſpeciem boni vt ſic hoīes fallat. ij. Corin.
xi. Sathanas transfigurat ſe in angelū lu
cis. Tūc. n. in angelū lucis ſe transfigurat
qn̄ videt̄ ea ſuggerere q̄ boni angeli ꝯſue
uerūt ꝑſuadere. Dicit. n. Ariſt. ꝙ inuidia
eſt q̄dam lupus q̄ hꝫ faciem hoīs ⁊ caudā
ſcorpionis. Naz diabolus q̄ a ꝑncipio q̄-
ſi rōnabilia ſuggerit in fraude poſtea ve-
nenum infundit. ¶ Itē lupus vt capras
cape poſſit ſub foliis ſe abſcondit. ⁊ magis
aſtutia q̄ potentia eas vincit. Sic diabo-
lus decipit ſe abſcōdendo ſub foliis. i. ſub
apparentia bonoꝝ. Eſt. n. verſipellis mali
ciis plenus. ſicut in ethiopia dicunt̄ eē lu-
pi ita varii vt nullus eis color deeſſe vi-
deat̄. ita nec deeſt diabolo aliq̄ via fraudis
¶ Tertio rōe tyrānidis q2 diabolus for-
tius tentat hoīez qn̄ magis videt euz ad-
uerſitatibus fatigatū. Legit̄ eniz ꝙ lupus
qn̄ ad ouile vadit ꝯtra ventū ꝑgit ne ca-
nes ei⁹ odorē ſentiāt. Per ventū aūt itel-
ligit̄ aduerſitas. Vn̄ diabolus ꝯtra ventuz
vadit. qn̄ hoīem in aduerſitate exiſtentez
iterū tentādo inuadit. Sepe eniz iuſtitia
dei ꝑmittente homini tribulato ex abla-
tiōe ſubē. addit afflictionez in corpore ⁊
deinde tentationez in mente vt ſic ad im
patientiā ⁊ deſꝑationē inducat ſicut pꝫ in
Job cui ꝑmo res abſtulit deinde filios ex
tinxit. deīde graui vlcere ꝑcuſſit tandez ꝑ
vxorez ⁊ amicos graues tentatiōes in cor
eius imiſit. Sed ille eum ſuꝑauit in oīb⁹.
Et nota ꝙ diabolus plus tentat ⁊ ꝑſequi
tur iuſtos q̄ pctōres. Dicit. n. Phiſiolog⁹
ꝙ lupus nō venat̄ circa locuz vbi nutrit
catulos ſuos ſed venat̄ a remotis. Quaſi
aūt loca vbi nutriunt̄ catuli eoꝝ luporū
ſunt maloꝝ corda: in q̄bus nutriunt̄ dele
ctatiōes ⁊ afflictōes pctōꝝ: ibi ergo diabo
lus nō venat̄ q2 tales diabolus tētare nō
conat̄. Grego. Illos diabolus pulſare ne
gligit quos q̄eto iure poſſidē ſe ſentit. ſꝫ
q̄ſi loca ab ipo remota ſūt iuſtoꝝ corda q̄
ſcꝫ ei ꝯdicūt ⁊ iō ꝑcipue tales diabolus ꝑ
ſequit̄ ⁊ moleſtat. Gre. Hoſtis nr̄ nos in
hac vita poſitos q̄to magis ſibi rebellare

conſpicit tanto amplius expugnare con/
tendit. ¶ Quarto ratione delectatiõis lu/
di q2 lupus valde diligit ludum vt dicit
Plini. ⁊ ideo ſi põt rapere puerum cum
eo ludit ⁊ poſtea eum comedit. Qualiter
autem diabolus cum peccatore ludit oſtē
dit Greg. in Paſto. dicens. diabolus facta
aliorum modo grauiora. modo nihil eſſe
qđ perpetratum eſt modo miſericordem
deum loquitur. modo adhuc tps ſubſe/
quens ad pniam pollicetur. vt dum per h̃
mens decepta ducitur ab intruſione peni
tentie ſuſpendatur Pro. xiiij. Stultis illu
dit peccatum. i. diabolus qui eſt cā peccati
Poſtq̃ autem cum peccatore luſerit cum
comedit Ambroſius in ſermone. Diabo/
lus non diligit filios ſuos ſed odit. ſic enī
eos amat vt perdat: ſicut amat gluto mor
ſellum vt comedat. ¶ Quinto ratiõe for/
titudinis. Nam lupus habet magnā forti
tudinem in capite ⁊ in collo. inteſtina aūt
habet debilia. ſ. q2 tota vis diaboli eſt in
principio tentationis. q2 ſi in principio ſi
bi reſiſtitur poſtea debilis efficitur. Dicit
Ambro. q̃ homo vocem perdit ſi lupus
eum primo viderit. ſed ſi homo lupum
ante conſpexerit audaciam perdit ⁊ cau/
dam deponit. Tunc lupus. i. diabolus ho
minem videndo preuenit qñ eum in pn/
cipio non reſiſtentem conſpicit. Sed ecõ/
tra tunc homo lupum prius cernit cum
ſe armat ⁊ preparat ad repellendū tenta/
tionis principium. Nā poſtea diabolus
perdit audaciam ⁊ caudā deponit qñ ten
tare dimittit ⁊ ad finem intentū ipſam tē
tationem non pertrahit. Chryſo. ſuper
Math. in primis grauis ⁊ intollerabilis
eſt impetus diaboli. quem ſi quis fortiter
ſuſtinuerit in ſecundo inueniet infirmio/
rem quanto enim plus repercuſſus fue/
rit tanto magis refrigeſcit. ¶ Sexto rõne
breuitatis tpis. Nam legitur in libro de
animalibus q̃ qñ lupus ſeneſcit q2 non
poteſt predari vadit de nocte iuxta ciuita
tes ⁊ inſidiat̃ hominibus. ſic diabolus ſci
ens tempus ſuū eſſe breue iam de homi/
nibus beſtialibus nõ curat ſed bonos de
uorare feſtinat Iſid. de ſūmo bono. Tūc
contra eum quem poſſidet diabolus ei
us ſeuit. qñ ſe diuina virtute ab eo exp
lendum cognoſcit Apo. xij. Ve terre ⁊ m
ri q2 venit ad vos diabolus hñs irā m
gnam. ¶ Septimo ratione formidinis
Lupus. n. multum formidat ignem vt di
cit Homerus. ¶ Item lapides multum
timet. Sic diabolus multum timet ignē
orationem. i. feruidam ⁊ lapides. i. elemo
ſynas. Unde dicit̃ q̃ ſi quis duos lapides
ſimul colliſerit lupus audaciam perdit.
Duo lapides ſunt duplex elemoſyna ſcʒ
corporalis ⁊ ſpiritualis. ⁊ ſi vtraqʒ fiat eſt
diabolo valde formidabilis. ¶ Item dia/
bolus decipit hominem ſicut vulpes de/
cipit taxum. Nam taxus vulpem odit. ſʒ
videns vulpes q̃ eum expugnare nõ poſ
ſit propter ipſius duriciem pellis fugam
capit. ⁊ dum taxus predam querit vulpes
eius latibulum intrans ⁊ imundicijs vri
ne ⁊ alijs taxi lectum inficit. cuius fetorē
taxus non ferens inde recedit ⁊ aliam fo
ueā ſibi querit. vulpes ergo q2 eſt animal
fraudulentum aduerſariuʒ calidū ſignat.
Taxus autem hominem bonum ſed in/
cautum quem diabolus tentando impo/
tens cum videt ꝓpter ipſius conſtantiā
ſe in nullo poſſe proficere fugit q2. ſ. ad tē
pus ei tentationes ſubtrahit. Dumqʒ illi
us animus incauta ſecuritate interna cu/
ra dimiſſa circa exteriora ſe occupat frau
dulentus aduerſarius interiorem conſci
lectum alicuius peccati imundicia vix co
perpendente cõmaculat. Ex cuius ille fe/
tore vel diſplicentia cum perpendit inter
dum pre impatientia vel deſperatione q̃/
dam etiam bonū ipſum dimittit qđ ince/
perat. ¶ Item diaboli manū non poteſt
homo effugere q̃diu non abijcit a ſe pec
catum vel mundi affectum. Cuius exem
plum apparet in boue ſilueſtri dicit enim
Ariſto. q̃ eſt quedam ſpecies boum ſilue
ſtriuʒ qui habent magnitudinem tauri. q
cum videt q̃ de manu venatoris vl̄ canū
euadere non poſſit proijcit ex ſe ſtercus p
quatuor paſſus dumqʒ canes ſterc⁹ odo/
rant ⁊ circa odorem huius detinentur be
ſtia ab eis fugiendo elongatur ⁊ euadit.

dice inſunt peccato luxurie.ſ.in ipſa cogi
tatione. Nō ſic aūt ē de peccato ire q̄ po
tius hʒ penā niſi in fine.ſ.qn̄ ſe iratus vi
dicat. Tertio qꝛ porcus amiſſo oculo ci
to moritur. Sic qꝛ oculus ipudicus ꝛ va
gꝰ eſt incitamentum ꝛ fomentum luxu
rie. amoto eius vitio luxuria facilr̄ ceſſat
Job.xxxi. Pepigi fedus cū oculis meis.
vt ne cogitarē qdē de virgie. Quarto qꝛ
porci volutati in luto plus iacēt in later
dextro q̄ in ſiniſtro qꝛ.ſ.plus iacet hō i lu
to luxurie dū ē in dextro ꝓſperitatis q̄
in ſiniſtro aduerſitatis qꝛ malicia vnius
hore obliuionē facit luxurie. vt dr̄.eccli.
xi. ¶ Itē luxurioſus aſſilat boraci.i.rube
te q̄ eſt genus rāe venenoſum. Hec enim
oculos hʒ q̄ſi igneos. ꝛ tāto eſt ꝑnicioſior
quanto eius aſpectus eſt ardētior. Aſpe
ctum ſolis odit ꝛ tenebras q̄rit. Herbas
dulces diligit. ꝛ earuʒ radices cōmedit. ſʒ
comedēdo eas inficit. Et ideo in ortis ru
ta inimica ei plantari conſueuit. Loca fe
tida ꝛ fimoſa diligit. ꝛ odorifera odit, vn̄
fugit dum vinea florere incipit. Sic ſimi
liter luxurioſus quaſi hʒ oculos igneos
igne.ſ.interioris ꝯcupie inflāmatos. ꝛ q̄
to oculus ardentior tanto aius deterior
in ꝯcupiſcendo. ij. Petri. ij. Oculos hn̄tes
plenos adulterijs. Hic ad lr̄am lucē odit
ꝛ tenebras querit. qꝛ oculus adulteri ob
ſeruat caliginem Job.xxiiij. Vel odit aſpe
ctuʒ ſolis.i.manifeſtationē peccati ſui. ꝛ q̄
rit tenebras.i.occultationē. Herbas dul
ces diligit.i.delectatōes voluptatis q̄ dul
ces ſunt carni ꝛ radices eaꝝ cōmedit.i.co
gitationibus eaꝝ interioribus paſcit̄ qꝛ
ſi eas ope implere nō pōt ſaltez in corde
reuoluit ꝛ ita ſibi ipſi fetidas ꝛ imundas
cogitatōes gignit. Sed ſi ruta.i.aliq̄ ama
ra tribulatio ibi plantari poſſet tales ite
ciones ceſſarēt. Diligit ēt luxurioſus lo
ca fetida ꝛ fimoſa.i. inhoneſta ꝛ infamia
vt lupanaria ꝛ hmōi. Honeſta aūt loca ꝛ
conſortia odit ꝛ fugit. Et ideo vbi vine
am pnie florere videt nō appropinquat.
ſed fugit ꝛ elōgatur. Vnde notandum q
luxurie ſiue ꝯcupiſcentie feruor extinguit
ur afflictiōe dure penitentie. Cuius ad
huc exemplum apparet in borace ſiue ru
beta. Tradunt.n.auctores vt dicit Pli. q
in dextro latere rubete ē os occultū qd ī
aquam feruentem miſſum ſubito feruo
rē facit ſtare nec oſſe in ea ſtāte pōt vltra
feruere. Et dicunt illud quartanam fuga
re. Quaſi vero rubeta ē humana vita. cu
ius latus ſiniſtrum eſt ſtatus culpe. ſʒ dex
trum eſt ſtatus pnie. In hoc latere eſt os
.i. dura afflictio carnis que debʒ occulta
ri.i.non ad oſtationem fieri vt faciunt
hypocrite. Hec extinguit feruorem aque
ideſt ardorem cōcupiſcentie ꝛ fugat quar
tanam.i.luxuriam que quadrupliciter ar
det. ſcilicet in cogitatione. in affectione. in
aſpectu. ꝛ in tactu. ¶ Item gule vel luxu
rie vitium dominatur in magnis ꝛ potē
tibꝰ viris. qꝛ per voluptatem carnis ma
xime eos diabolus vincit. Sicut vnicor
nis cum elephante ſepe bellum gerens
cum elephantem in ventrem ꝑcutit eum
proſternit. Habet enim elephas mollem
ventrem. Per vnicornē intelligitur dia
bolus. cuius cornu ſignificat poteſtatem
ſibi a deo ꝑmiſſaʒ ad tentanduʒ vel ad ꝑ
ſequēdū hoies. Hic elephātes.i.magnos
viros ꝛ in dignitatibus conſtitutos preci
pue ꝑcutit in ventre. qꝛ per vitia que ad
ventreʒ pertinent.ſ.per gulaʒ ꝛ per luxu
riam eos vicit. ad q̄ ipi potiſſime ſūt mol
les.i.pni ꝓpter delitias quibus cōtinue
vtūtur. ꝛ ꝓpter libertatē quā hn̄t. Vnde
Phus. dicit in.i. Ethi. qꝛ multi eorum q
ſunt in poteſtatibus cōſtituti ſimilia pati
videntur Sardanapalo. ſcilicet qui fuit
rex aſſyrioꝝ totus lubricus ꝛ luxurioſ
ꝛ delicioſus. ¶ Item luxurioſus aſſilat
tinee. Eſt enim tinea vermis veſtis ſic di
cta eo qꝛ veſtem teneat. ꝛ tandiu ei inſiſtit
quouſqʒ eam corrodat. Quid āt eſt ver
mis veſtis niſi vitiuʒ carnis quod ꝓpter
delectationis inſatiabilitatem appetitui
hois tamdiu inheret vt ipſum omni bo
no euacuet. Vnde luxuria ſicut dicit Job
xxxi. eſt ignis vſqʒ ad cōſumptionem de
uorans ꝛ oia eradicans genimina.

¶ Capitulum lxxix.

MAriaꝫ matrē dñi diligere
ꝛ q̄rere dñt ēt peccatores.
ꝛ ad eā recurrere ſicut ad
mrēm mie. Nam ꝛ canuꝫ
catuli mrēm diligunt.ꝛ ad
huc ceci voce ꝛ odoꝛ agno
ſcunt mām̄as q̄rūt.ꝛ dētiū acūine ꝯpmē
tes vberibus lac effūdere cogunt.qn̄ vo
eſuriūt q̄rula voce materna vbera petūt
Sūt aūt velut canū.i.dmonū catuli hoīeſ
peccatoreſ.q diaboli n̄ natura ſꝫ imitatōe
ꝛ malitia ſūt filij. Hi tn̄ miſericoꝛdie mrēꝫ
reuereri dñt ꝛ diligere.qꝛ ipſa peccatoꝛes
non deſinit adiuuare Et licet ipi ſint ſtuſ
ceci vt ipi⁹ virginis bonitateꝫ ꝛ gloꝛiā nō
videāt cōtemplando. voce ꝛ odoꝛe tn̄ eā
cognoſcere dñt ꝛ audire vocem ipiuſ vo
cantis ꝛ dicentis Eccli.xxiiij. Trāſite ad
me oēs qui ꝯcupiſcitis me ꝛ a generatio
nibus meis implemini. ¶ Iteꝫ odoꝛē ei⁹
attrahere.de quo ipa dic̄ Eccli.xxiiij. Ego
quaſi vitis fructificaui odoꝛeꝫ ſuauitat̄.
Et iterum ſicut cinnamomum ꝛ balſamū
ꝛc̄.Vel dñt agnoſcere eius voceꝫ in v̄bis
vt cuꝫ dixit. Magnificat anima mea dñꝫ
Similiter in alijs v̄bis ipius que in euan
gelio legūtur.que oīa ſalubriter nos eru
diunt. ¶ Itē debent agnoſcere eiu⁹ odo
rem exemplis que nobis reliquit omniū
v̄tutum.Debent q̄rere eius mām̄as .Hꝫ
enim vnā māmā ad exhibendū lac gr̄e ſcꝫ
iuſtis.ꝛ aliā ad exhibēdū lac miſericoꝛdie
ſcilicꝫ peccatoꝛib⁹. Ideo mater gr̄e dr̄.Et
etiam acutiſ dentib⁹.i.impoꝛtunis oꝛatio
nibus p̄mere vt vberib⁹ eis ſubueniat.ꝛ ſi
eſuriūt.i.ſi ex aīo appetūt ſue ſalut̄ reme
dium querula voce.i.doloꝛoſa confeſſiōe
ꝛ oꝛatiōe dñt prefata vbera ſepi⁹ poſtu
lare Prouer.v. Vbera eius inebrient te
in omni tp̄e. ¶ Capitulum.lxxx.

MOꝛs aſſimulaꝛ cuidam aīali
qd̄ dr̄ hiena q̄ hꝫ vipe col-
lum.elephantis doꝛſuꝫ.fin
git voces hoīum.in quāti-
tate ꝛ voꝛacitate repꝛeſen-
tat lupū.i pilis colli equū.
ꝛ variat vt dr̄ ſexum.qꝛ nunc maſculus
nūc femina eadē inuenit. Sic moꝛs aſſi-
milaꝛ vipere pp̄ celeritatē.qꝛ frequent̄
moꝛiuntur homines inopinate.ꝛ añ t̄p̄s
precipue p̄ moꝛtes violētas.ſicut accid̄
vipere cui cuꝫ tēpus pariendi aduenerit
filij non expectantes nature operationē
eius latera rodunt ꝛ cuꝫ matris interitu
exeunt. Sic ꝛ multi dirūpūtur per moꝛtē
ante tēpus ſcꝫ ſenectutis ꝛ moꝛtis natu-
ralis Elephanti v̄o aſſimilatur pp̄ belli-
coſitatem qꝛ elephas eſt animal aptuꝫ ad
bellū.ſed bellum ſiue pugna moꝛtis ē ma
xima. Eſt enim ibi pugna nature que per
moꝛbuꝫ diſſoluitur. Eſt etiam ibi pugna
aīe q̄ exire de domo ꝓpꝛia ꝛ in regionem
ſibi ignotā ingredi compellitur. Eſt etiaꝫ
ibi pugna conſcientie q̄ ſupꝛa ſe habet iu
dicem iratum ſi ſit homo peccatoꝛ.ꝛ itra
ſe peccatorum remoꝛſum ꝛ ſub ſe iferniū
preparatū.ꝛ iuxta ſe aduerſariū truculē
tum.ꝛ venire terribile eſt ad tale iudiciū
ſiue ad talem pugnam. Vocem autē hoīs
fingit propter fallacitatem. fallit eniꝫ ho
mineꝫ propter incertitudinem.neſcit eni
homo finem ſuum. Lupo aſſimilatur p̄
pter voꝛacitatem. homines enim deuo-
rat ꝛ nunq̄ ſatiatur Collum equi habet
propter refrenabilitatem. quia imponit
frenum ꝛ terminum nequitie humane.
Sexum autem variat quia nūc feminas
nūc maſculos aſpoꝛtat.ij. Reg.xiiij. Om-
nes moꝛimur ꝛc̄. ¶ Item moꝛs tam natu
re q̄ culpe intrauit in hominem procu
ratione ꝛ tentatione ſerpentis antiqui.i.
diaboli. Cuius ſignum eſt quia ſicut dicit
Iſido.de medulla ſpine hominis moꝛtui
ſerpens naſcitur. quod quidem vt dicit
Iſido.merito accidit vt ſicut per ſerpen-
tem moꝛs hominis euenit.ſic per moꝛ-
tem hominis ſerpens de ipſo procede-
ret moꝛiturus. Sapientia.ij. Inuidia
diaboli moꝛs introiuit in orbem terra-
rum. ¶ Item moꝛtis memoꝛia facit ho-
minem citius ꝛ facilius a mundo vel pec
cato exire .et ideo aſſimulatur illi herbe
que dicitur dracontea quam ceruē quia
difficuliter pariūt commedūt vt facilius
fetus exeat. Eſt enim quaſi in ventre ſer-
homo in peccato poſit⁹ vel in mūdanis

inuolutus qui difficulter educitur niſi mortis timore impellatur. Vñ mortis meditatio ⁊ timor faciunt faciliter egredi de ventre mundi vel peccati. Facile enim contẽnit omnia qui ſẽper ſe cogitat eſſe moriturũ ſicut Hiero. dicit Et iſte egreſſus eſt ſicut part⁹ q̄ fit dolore penitẽtie Jo. xvi. Mulier .i. gr̃a cum parit ſcilicet nouũ hominem in iuſticia triſticiã habet .ſ. penitẽtie ⁊ hec triſticia facit eũ egredi de peccato quod dimittendũ impellit memoria mortis. Eccli. vij Memorare nouiſſima tua ⁊ in eternũ non peccabis. ¶ Itẽ memoria mortis cũ compunctione cordis reſiſtit veneno tentationis carnalis. Sicut cinis ſcorpionis potat⁹ in vino remediũ eſt homini percuſſo ab ea. Quaſi ꝑcuſſio ſcorpionis eſt ipa tẽtatio carnis. Scorpio enim ante palpãdo incedit ⁊ retro cauda ferit. ⁊ ſic caro ꝑmo delectat poſtea cruciat ergo homini a ſcorpione percuſſo .i. a carne tentato remedium eſt cinis ſcorpionis cum vino. Quid enim eſt cinis ſcorpionis niſi reſolutio carnis que cũ vino compunctionis potata ideſt attento animo conſiderata liberat a venenoſa punctura ſcorpionis ideſt a venenoſa tẽtatione carnis. Augu. Nihil ſic reuocat a peccato q̃ frequens mortis meditatio.

¶ Capitulum. lxxxi

Mundicia mentis ſignatur in mundicia illorũ animalium que conceſſa ſunt ad eſum in lege moyſi. Dicitur Leuitici. xi. Omne quod habet diuiſam vngulam ⁊ ruminat de pecoribus comedetis. Quod autem ruminat ⁊ habet vngulam ſed non diuidit eam ſicut camelus nõ cõmedetis. Cirogrillus qui ruminat vngulamq̃ non diuidit immundus eſt. Lep⁹ quoq̃ nam ⁊ ipſe ruminat ſed vngulam non diuidit. Et ſus que cũ vngulã diuidat non rũinat horum carnib⁹ nõ veſcemini. ¶ Item dr̃ in eodem. Omne de volucribus quod gradit̃ ſuper q̃tuor pedes abominabile erit vobis. Quicq̃d aũt ambulat ſuper quatuor pedes. ſed hʒ longiora retro crura per que ſalit ſuper terrã comedere debens. vt eſt bruc⁹ i genere ſuo ⁊ attac⁹ atq̃ ophiomach⁹ atq̃ locuſta ſingula iuxta genus ſuum. Ubi nota q̃ animal qđ rũinat ⁊ findit pedes ſcilicet vngulas conceditur vt mundũ vt dic̃ Augu. ex quadam ſignificatione. Quia ſcilicʒ fiſſio vngule ſignat diſtinctionem duoꝝ teſtamentorum. vel patris. ⁊ filij. vel duaꝝ naturarum in chriſto vel diſcretionẽ boni ⁊ mali. Ruminatio autẽ ſignat meditationem ſcripturaꝝ ⁊ ſanum intellectũ earum. Cuicũq̃ autem alterum illorum deeſt ſpiritualiter immundus eſt. ⁊ ideo prohibet̃ tanq̃ animal immundũ quod altero illorum caret. Uolatilia v̂o ⁊ quadrupedia q̃ crura poſteriora lõgiora habent vt ſaltare poſſint comedũtur: Alia v̂o. que magis terre adherent prohibẽtur q: illi qui abutũt̃ doctrina quattuor euangeliſtarũ vt per eam in altũ nõ leuẽt̃ immundi reputãtur.

¶ Capitulum. lxxxij.

Munera mitigant aĩum iudicis ⁊ prelati ⁊ frequenter corrumpunt. Nam aliquando catulus latrans currit contra aliquem vt videat̃ eum mordere. ſed ſi ꝓijceret ei vnum fruſtum panis acciperet ⁊ ſileret. Sic aliquando prelatus aliquis venit ad aliquem ſubditum cũ tanto latratu vt videatur eum velle deuorare. ſʒ ille proijcit eidem vnam marcam argẽti. ⁊ aufert ab eo loquelã Eccli. xx. Exẽnia ⁊ dona excecant oculos iudicum ⁊ quaſi mutus in ore auertit correptiones eorũ

¶ Capitulum. lxxxiij.

Obedientie vel penitẽtie onus humiliter ſuſcipere et patienter portare cameli nos docent. Nam cameli vt dicit Iſidor. vocabulum a greco nomine ſunt ſortiti. eo quod quando onerantur

ſe inclinātes coꝛam hominibus humiliā
tur ⁊ ſuper genua incuruātur. Came eni
grece hūile vł breue dicił latie. Sunt eni
animalia ad onera apta ⁊ ad poꝛtandum
māſueta. Sic ergo debet homo on⁹ obe
dientie a ſuperioꝛibus iniunctum penitē
tie impoſite humiliter ſuſcipere ⁊ māſue
te ⁊ patienter illud ferre. Unde etiam de
malis prelatis ſubditꝭ dicił. Math. xxiii
Quecunq; dixerit vobis ſeruate ⁊ facite.

¶ Capitulum. lxxxiiij.

Offerre ſe debet homo
ad dei ſeruitiuz eo mō
quo aialia in lege moy
ſi offerebantur in ſacri
ficium. Fiebat enim tri
plex genus ſacrificioꝝ.
Nam quoddam erat
qđ comburebatur vñ dł holocauſtum ꝗ
ſi totū incenſū. Hmōi enim ſacrificiuz of
ferebał deo ad reuerentiam maieſtatꝭ illi⁹
⁊ ad amoꝛem bonitatis illius. ⁊ cōuenie
bat ꝑfectoꝛum ſtatui in impletione con
ſilioꝛum ⁊ ideo totum comburebał. vt ſi
cut totum animal in vapoꝛe ſurſum aſcē
debat. ita ēt ſignareł totū hominē ⁊ oīa
que ipius ſunt dei domio eſſe ſubiecta ⁊
ei eſſe offerenda. ¶ Aliud erat ſacrificiū
pro peccato qđ offerebatur ex neceſſitate
remiſſionis peccati: ⁊ conueniebat ſtatui
penitentiuz in ſatiſfactiōe peccatoꝝ qđ di
uidebał in duas partes. Naz vna cōbure
batur alia vō cedebat i vſum ſacerdotis
ad dſignādum ꝙ expiatio pctōꝝ fit a deo
ꝑ miniſterium ſacerdotū niſi quando of
ferebał ꝓ peccato totius populi aut ſpe
cialiter ꝓ peccato ſacerdotis: tūc totū cō
burebatur. Non enim debebant in vſuz
ſacredotum vēire ea que ꝑ peccatis eoꝝ
offerebanł vt nihil peccati i eis remane
ret. ⁊ q; hoc nō eēt ſatiſfactio ꝓ peccato
Si enim cederent in vſum eoꝛuz ꝓ quo
rum offerebantur peccato idem videreł
ac ſi non offerentur. ¶ Tertiū ſacrificiū
vocabał hoſtia pacifica que offerebatur
deo vel pro gratiaruz actione vel ꝓ ſalu
te ⁊ pꝛoſperitate offerentiuz ex dbito be
neficij accepti vel accipiendi. Et conueni⁊
ſtatui pꝛoficientium in impletōe mandа
toꝛum. Et iſtō diuidebatur in tres parteſ.
Nam vna pars incēdebatur ad hono
rem vnius dei Alia pars cedebat in vſū
ſacerdotuz: Tertia vō pars in vſū offerē
tium ad deſignandum ꝙ ſalus hominꝭ
procedit a deo dirigentib⁹ miniſtrꝭ. ⁊ co
operantibus ipis hominibuſ qui ſaluanł.
Hoc autem generaliter obſeruabatur ꝙ
ſanguis ⁊ adeps non veniebat in vſū ſa
cerdotuz neq; in vſum offerentium. Sz
ſanguis offerebatur ad crepidinē altaris
in honore dei: adeps autem adurebał in
igne. Pꝛohibebatur autem eſus ſāguinꝭ
ad hoc vt hoꝛrerent humani ſanguinis
effuſionē. Unde dicitur Gene. ix. Carnē
cum ſanguine non comedetis ſanguinez
enim animarum requiram ⁊ cetera. Uſuſ
vero adipum prohibebatur eis ad vitan
dum laſciuiam. Unde dicitur Ezechi. xiiij
quod craſſum erat comedabatis. Uel per
hoc ſignificabał effuſo ſanguinis chriſti
⁊ pinguedo charitatis per quā ſe obtulit
pꝛo nobis. De hoſtijs autem pacificis ce
debant in vſum ſacerdotum pectuſculuz
⁊ armus dexter ad excladendum ꝗdam
diuinationis ſpeciem que vocabał ſpa
tulamantia quia ſcilicet gentiles in ſpatu
lis animalium immolatoꝛum diuinabanł
⁊ in oſſe pectoꝛis: ⁊ ideo iſta offerentibuſ
ſubtrahebantur. Per hoc etiam figura
batur ꝙ pectus quod eſt tegumentū coꝛ
dis ⁊ etiam fortitudo ad ſuſtentādū do
ſeruiet qui ſignificatur per armum dex
trum. Et nota ꝙ qui non poterat habē
animal quadrupes ſaltez debebat offerre
farinam vel ſpicaz. Cuius figuralis ratio
fuit q; pāis ſignificat xp̄z q ē pāis viu⁹
vt dł Io. vij. Qui qdē fuit ſicut i ſpica in
ſtatu legis nature. ſed in fide patrum fuit
ſicut in ſimila. In doctrina vero legis ⁊
prophetarum ſicut in paſta fuit: aut n. ſi
cut panis foꝛmatus poſt humanam na
turam aſſumptam. Coctus in igne ideſt
foꝛmatus a ſpirituſanto in clibano vteri
virginalis. Qui etiam fuit coctus in ſarta
gine per laboꝛes quoſ in mundo ſuſtinu
it. In cruce vero veluti craticula adult⁹

Similiter etiam omnis alia oblatio que fiebat chriſtum aliquo modo figurabat. ſiue eſſent de terre naſcentibus que ſunt in cibum vt panis. ſiue in potum vt vinum. ſiue in condimentum vt oleū ꝛ ſal ſiue in medicamentum vt thus quod eſt aromaticum ꝛ conſolidatiuum. Nam ꝑ panem figurabatur caro chriſti ꝑ vinum ſanguis eius per quem redempti ſumus per oleum gratia chriſti. per ſal eiꝰ ſcia. ſꝫ ꝑ thus orō. In offerentibus autem panis azymus ſignificabat ſinceritateꝫ ꝛ veritatem vite. In ſale vero deſignabatur diſcreno ſapie vel mortificatio carnalis concupiſcentie Thus āt offerebatur ad deſignandum deuotionem mentis que eſt neceſſaria offerentibus etiam ad deſignādum odorem bone fame. Nam Thus ꝛ pingue eſt ꝛ odoriferum. In ſacrificio zelotypie thus non offerebatur qꝛ zelotypia non procedit ex deuotione ſed ex ſuſpitione.

¶ Capitulum. lxxxv.

Occaſiones peccatorum ꝛ tentationum debꝫ homo abſcindere ſicut faciūt elephātes de dentibus ſuis. Nam elephas duos dentes hñs eburneos qñ a venatoribus premitur ſiľ ambos ꝑcutit ꝛ confringit. vt dum ebur perditur non eum amplius perſequantur. Hanc. n. periculi ſibi ſentiunt eſſe cauſam Similiter nos docuit dominus etiam que chara nobis ſunt abſcidere. ne ſcilicet per illa periclitemur ī anima. Math. ix. Si oculus tuus ſcandalizat te erue eum ꝛ proiice abſte. Poeta. Fere minora volo ne grauiora feram.

¶ Capitulū. lxxxvi.

Occultare bonuꝫ opus ne illud diabolus per inanē gloriaꝫ rapiat elephas docet. qui in aq̄ vel ſilua pariens vbi parit ibi fetum dimittit ꝑꝑ dracones qui eis inſidias ponunt. Sic qui bonum opꝰ facit. ſiue in aquis ꝑnitentię vel ſapiētie vel in ſilua. i. in ſolitudine cōtemplatiue vite ſi non vult a draconibus. i. demonibus inſidiantibꝰ illud rapi. ſicut in occulto illud facit. ita non exigente neceſſitate occultum illud teneat. ꝛ non in publicuꝫ per oſtentatiōeꝫ adducat. Math. vi. Ne videaris hominibus ieiunans ſed patri tuo qui eſt in abſcondito.

¶ Capitulum. lxxxvij.

Officium eccleſie ſolicite ꝛ integre dicere ſcꝫ omnes horas diurnas ꝛ nocturnas onagri nos monet exemplum de quo Phiſiologus dicit. ꝙ ſemper rugit in die totiens quot horas dies habet ꝛ ſimiliter facit in nocte. Ex quo perceperunt Philoſophi equinoctium qꝛ tunc duodecies rugit in die ꝛ totiens in nocte. ergo ſi onager non dimittit horas ita multo minus eccleſiaſticus facere dꝫ. Naꝫ elephaſ qui in tota vita ſua que quadrigentis annis dicitur prolongari ſemel tantum generat ꝛ vnum filium tantum anteꝙ̄ pariat biennio fetum portat Sic homo illud bonū quod ſemel tātuꝫ fieri poteſt āteꝙ̄ illud faciendo pariat diu in vtero mentis per deliberationeꝫ tenere debet. Vnde Sene. Deliberandum eſt diu quod faciēdum eſt ſemel. ¶ Iteꝫ etiā opa fortia ſūt a merito eterne retributionis vacua niſi ſiant cum puritate mētis ꝛ cuꝫ vnitate charitatis. Nam omne animal cornutum cornu ſuum habet vacuū preter ceruum ꝛ vnicornem. Quid enim per animal cornu producēs ex capite niſi homo intelligitur qui facit aliquod opꝰ notabile ꝛ virile. Erit eniꝫ opus virtuoſum a ratione ſicut cornu a capite. Hoc autem cornu eſt plenū in ceruo. i. in homine puro. Ceruus eni qui eſt aīal ſimplex ſm Ariſto. ꝛ Auicēnam ciſtam fellis in ventre non habet ꝛ mundum paſtū eligit. ſignat hominem ſimplicem carētem felle iniquitatis qui ſe purū a peccato cuſtodit. ¶ Item eſt plenū in vnicorne. Eſt eniꝫ velut vnicornis quicūqꝫ ſeruat vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Hic enī

dum ſe in his que agit ab vnitate frater/
ni amoris non diuidit vnuz tantū cornu
producit. Solum igitur talium cornua.i.
opera virtuoſa ⁊ fortia plena ſūt oſſe.i.ſo
liditate grē ⁊ fructu mercedis eťne. ecō
tra autez de opib⁹ peccatoris dr Apo.iij
Non inuenio opera tua plena ⁊c̄.

¶ Capitulum.lxxxix.

Ornatus mulierū ſimilis
eſt ſcitali ſerpēti qui vt di
cit Iſi. tāta prefulget dor
ſi varietate vt in ſui admi
rationē inducat intuētes.
Et q᷑ piger eſt quos cur/
ſu inuadere nequit ſui admiratione in
tuentes rapit ⁊ qnto magis ē diſcolor
tāto in veneno ē deterior Sic mulier or
nata oculos ⁊ corda intuentium ad ſe tra
hit ⁊ ſtupida ⁊ inſenſata reddit. ⁊ ea p cō
cupiſcētiā rapit ⁊ venēo mali cōſēſus ex
tinguit. Et ideo qͣto ornatior ⁊ pulcrior
tāto pniciosior. Silr ophites ē ſerpēs ma
culis reſperſ⁹ q̄ tot habz nocendi modos
q᷑ colores varios. Et ſic mulier diuerſis
coloribus picta vel varijs ornamentis i
duta. Vñ Hieron. dicit. Qđ ſi vir vel mu
lier ſe ornauerit ⁊ vult⁹ hominū ad ſe p
uocauerit. ⁊ ſi inde nullū ſeqͣtur dānuz iu
diciūz tñ patietur eternum q᷑ venenū āt
tulit. ſi fuiſſz q bibiſſet Pro. vij. Occurrit
illi mulier ornatu meretricio preparata.
¶ Item ornate ⁊ pulcre mulieres ſimiles
ſunt cattis Catta enim qñ pulcram pellez
hz de ipſa gloriaᷓ ⁊ ppter hoc qñqz vaga
efficitur. Cui tunc ſi ipa pellis exuritur i
tecto cōmoratur Sepe tñ dū de pelle glo
riatur ppter ipius pulcritudinem capiť
⁊ mactatur. Sic mulier ſentiens ſibi in fa
cie pulcram pellem vel in dorſo pulcraz
veſtē de ipa gloriatur libenter diſcurrit
vt ipam oñdat alijs Sed ſi pellis eius fe
bre vel alia īfirmitate exuratur vel dfor
metur. ſiue veſtes eius deuaſtentur tūc fir
mior in domo moratur. ¶ Item dum de
fragili veſte vel pelle gloriatur a diabolo
capitur per vanam gloriam ⁊ laſciuiaz ⁊
aliqñ ad turpitudinez peccati perducif ⁊
tandem aliqñ ſubita vel mala morte ma
ctatur ⁊ inſuper pena eterna cruciaᷓ. Vñ
Ciprian⁹ dicit. q᷑ ſerico ⁊ purpura idute
xp̄m ſincere induere nō pñt auro ⁊ argen
to ⁊ margaritis adornate ⁊ mōilibus or
namēta corpor] ⁊ anime pdiderūt. Vñ
eſt etiā q᷑ diues ille qui purpura iduebať
⁊ biſſo in inferno ſepultus eſt. Luce. xvi.

¶ Capitulum.xc.

Paſſio xp̄i pfigurata fuit in
imolatione paſcalis agni ſi
q̄ habeť Exo. xij. Nā ipa im
molatio agni ſignat immo
lationem chriſti Secundum
illud.i. Corin. v. Paſcha no
ſtrum immolatus eſt chriſtus. Sāguis ve
ro agni liberans ab exterminatore limi
tus in ſuperliminaribus domorum ſi
gnat paſſionem chriſti in corde ⁊ in ore
fidelium per quam liberamur a peccatis
⁊ eterna morte Secundum illud prime
Petri. i. Redempti ſumus precioſo
ſanguine agni immaculati. Comedeban
tur autem carnes ille ad ſignificandum
eſum corporis chriſti in ſacramento.
Erant autem aſſe igni ad ſignificandum
paſſionem ⁊ charitatem chriſti. Comede
bantur autem cum azymis panibus ad ſi
gnificandum puram conuerſationem fi
delium corpus chriſti ſumentiuz Scđm
illud pme. Corinthio. v. Epulemur i az
mis ſinceritatis ⁊ veritatis. Lactuce au
tem agreſtes addebantur in ſignum peni
tentie peccatorū que neceſſaria eſt ſumē
tibus corpus chriſti. Renes autem accigē
di ſunt cingulo caſtitatis. calciamenta ſūt
autem pedium exempla mortuoꝝ patrū
Baculi habēdi in manibus ſignāt paſto
ralem cuſtodiam. Precipitur autem q᷑ in
vna domo agnus paſchalis cōedatur. i.
in eccłia catholicorūz nō in conuenticul
hereticorum.

¶ Capitulum.xci.

Patientia dei eſt mollis in
ſuſtinendo. ſed ſeuera ⁊ du
ra in puniendo vnde aſſimi
laᷓ teredini ideſt lignorum
vermi qui terrēdo rodit li
gnum vt dicit Iſi. Hic liet

ac mollis in ſubſtantia comminuit tamē duriſſima ligna ⁊ in ſubtiliorem pulue rem redigit ꝙ̄ poſſit facere ipſa lima Sic etiam diuina patientia ꝙ̄uis diu peccatorem hominē molliter ⁊ leuiter ferat ipſum finaliter cōterit ⁊ ſeueriſſimo ſupplicio mulctat Ro.i.ſm duritiam tuā ⁊ impenitens cor theſaurizas tibi iram in die ire iij.Re.xv.Ipſe quaſi tenerrim⁹ ligni vermiculus.qui ſcȝ eſt dum tangitur leniſſimus.ſed dum tangit ſeu rodit duriſſim⁹ Sic deus leuis in ſuſtinendo.dur⁹ in puniēdo ps.Ego ſū vermis.

❡ Capitulum.xcij.

Patientia ⁊ perſeuerantia facit hominem victorem. Nam onager cum ſit animal imbecille ſolo euadēs beneficio fuge leonem tamen in heremo ſuperat.⁊ ſimiliter lupum. Nam tantum in fuga durat. vt illa in perſequendo deficiant.ſic ſancti mūdum vel peccatum ſuperant fugiendo ⁊ i labor̄ tolerantia ꝑſeuerando ps.Ecce elongaui fugiēs ⁊ manſi ⁊c̄.Caſſio.Patientia ē q̄ omnia vicit aduerſa nō colluctando ſed ſufferendo.Item Bernar.in quadā epiſtola.Abſqȝ perſeuerātia nec q pugnat victoriam nec palmā victor conſequitur.

❡ Capitulū.xciij.

Peccatores ſimiles ſunt illis animalibus monſtruoſis que dicuntur ſatyri ſiue fauni. ſunt enim quedam beſtie monſtruoſe effigiem hominis habenteſ ſed non ſunt rationis participeſ.nec arte nec natura ad loquendum ſunt dociles.ferum enim ⁊ beluinum animum habēt ⁊ beſtie appetitū Unde in venerē in tantum ſunt proni vt mulieres i coeūdo occidāt ſi quas in nemoribus cōphendant.vnde dicti ſunt ſatyri.eo ꝙ nequeant libidie ſaturari. vt dicit Iſi.Sic peccator mōſtruoſus eſt habens.ſ.hominis faciē ⁊ animū beſtialē ſiue vitam brutalem Quid āt beſtia ſiue hoie rōnem habente ⁊ rōne non vtēte:vt dicit Bern.Tales ſūt precipue ſup bi qui habent aīum crudelem ⁊ ferinum. ⁊ inſipientes q nulla arte induci poſſūt. vt dulciter ⁊ rōnabiliter loquāt ſicut fuit roboam. Ita tales ſūt voluptuoſi qi appetitum hn̄t gule beſtialem ⁊ luxurie inſatiabilem Oēs tales cparant iumentis inſipientibus ⁊ ſimiles facti ſūt illis. ❡ Item peccatores aſſimilantur canibus. Primo propter gulam: Eſt enim canis guloſus. Unde quando nimis commedit reijcit ⁊ iterum aſſumit in quo etiam repreſentat illos qui per recidiuum redeunt ad immundiciam cuiuſcunqȝ pcti.ij.Peter.ij.Canis reuerſus ad ſuum vomitum ⁊c̄. ❡ Item per luxuriam. Eſt enim canis libidinoſus. Unde nec matrem nec ſororem diſcernit. Ideo apud antiquos tamlis erat oblatio canis.qualis meretricis que omni libidini ſe exponit. Eccl.xxxvi. Omnem maſculū excipiet mulier. ❡ Itē propter iracundiam Eſt enim canis iracundus ⁊ malitioſus Unde lapidem cum quo percutitur ſepe dentibus mordet vt ſe de eo vindicet.⁊ tamen non lapidē ſed proprium dentem ledit Sic frequenter homo iracundus vnde credit alium ledere ſeipſum ledit.ps.Conuertetur dolor eius in caput eius. ❡ Item propter ſuperbiam. Nam canis inter notos ē audax ⁊ animoſus.inter extraneos timidus. Sic etiam ſuperbus apud domeſticos ⁊ in domo ſua eſt ſicut leo ſed de alijs magis timet. ❡ Canis etiam baculos odit ⁊ timet lapides.quia ſcilicet ſuperbus odit correctionem ⁊ timet duras increpationes. Non enim ſuum defectum ſuperb⁹ ſeu peccatum agnoſcit. Sen. Qui peccare ſe neſcit corrigi non vult. ❡ Item propter inuidiam quia canis inuidus eſt Unde dicit. Auic.quot occulte herbas legit quibus ſe purgat dolēs ne ali⁹ inde medicinam accipiat. Dolet etiam ſi alius ad domū ſuam veniat timens ne grām inueniat. ⁊ ſibi aliquid depereat:⁊ ſic etiā homo inuidus dolet de aliorum vtilitate vel grā ꝑbus. Inuidia eſt triſtitia in alienis bonis. ❡ Itē pp auaritiam. Nā canis tanq̄

auarus que comedere nequit ſtudioſe re
ponit nec dare vult alijs ſed defendit. Sic
etiã auarus facit reponendo ⁊ cuſtodien
do. Lu. xij. Anima mea habes multa bo
na repoſita in ãnos plurimos. ¶ Itẽ pro
pter accidiam: qꝛ canis qñ eſt ãnoſus ẽ pi
ger ⁊ deſidioſus. Vñ tota die dormit etiã
inter muſcas. ⁊ lꝫ muſce ꝑforent eius au
res adeo tñ piger ẽ vt nõ ſe niſi raro excu
tiat vt eas l[o]ngius a ſe pellat. Sic hõ acci
dioſus eſt piger ad incipiendum: ⁊ deſi
dioſus ad operãdũ: ſomnolentus ad orã
dũ vel ad reſiſtendũ. ſ. tentatiõibus que
per muſcas importunas intelligunt. Vel
per muſcas ꝑforantes intellige increpatio
nes ⁊ verboꝝ punctiones qb⁹ nõ excitat
nec emendat. Sũt etiã tanꝙ muſce pun
gentes neceſſitates vel voluntates quas
hꝫ hõ piger. q̃ tñ pigrũ nõ emẽdãt ſed cõ
ſumũt. qꝛ potius ꝯſumitur deſiderijs ſiue
indigẽtijs ꝙ velit laborare. Pro. xxi. Deſi
deria occidũt pigrũ. ¶ Itẽ canis vltimo
poſt multa ſeruitia fune ligat ⁊ eo longi⁹
ducitur ad mortem ⁊ in aqua necat. vel ꝑ
ripaꝫ deijcit nec ei pellis detrahit nec ca
ro mãducat ſed vermibus corrodendus
exponit. Sic peccator poſt multa ſeruitia
mũdi vel peccati a diabolo fune ligat. i. cõ
ſuetudine peccãdi. ⁊ ea trahitur. i. vſqꝫ ad
mortem corpis detinet. Et necat in aqua
. i. deficit defectu naturali vite defluẽtis. ij.
Reg. xiiij. Omnes morimur. ⁊ q̃ſi aq̃ dila
bimur. vel per ripam. i. per caſum mortis
violente deijcit in foſſatuꝫ inferni ſcilicet
ſm animam. Corpus autẽ mortuum re
manet omnino inutile. De alijs enim ani
malibus poſtꝙ ſunt occiſa remanent vel
carnes que ſunt vtiles ad cõmedendũ. vel
ſaltẽ pellis q̃ vtilis ẽ ad induendum vel
calciandũ. ſed humana caro mortua vel
occiſa ad nihilum valet vltra niſi ꝙ ver
mibus relinquit in eſcam. ¶ Item pecca
tores aſſimilantur capris. primo propter
ſuperbiã. Nã capra ſurſum ſemper tẽdit
vt ſũmitates carpat ⁊ comedat folioꝝ. vt
dicit Iſi. Sic ſunt ſupbi qui ſemper ad ſu
periores ſtatus inhiãt vt ſũmitates folio
ruꝫ. i. dignitates ⁊ honores maiorũ quos
ipſi ſũmos reputant diripere valeãt ⁊ ha
bere ꝑs. Superbia eorum qui te oderunt
aſcẽdit ſemper. ¶ Itẽ propter luxuriam.
Nam ſicut dicit Pli. Capre ꝓpter calidi
tatem non abundant pinguedine ⁊ raro
ſine febre ſunt. ⁊ ideo in eis eſt ardẽs ꝯcu
bitus. ⁊ non minus videre dicũtur de no
cte ꝙ de die. Iſta cõpetũt luxurioſis in q
bus ꝓpter vſuꝫ veneris tã pinguedo cor
poris ꝙ mentis deuaſtatur. ſine febre etiã
ardent. ꝯcupiſcentie raro inueniunt ⁊ ip
ſo carnis opere ardenti delectatione feda
tur. Nõ minus etiã luxurioſi ad ſua feda
opa obſeruant noctẽ ꝙ diem Iob. xxiiij.
Oculus adulteri obſeruat caliginẽ. ¶ Itẽ
per auaritiã. Nã capre vt idẽ dicit rodũt
extremitates quibus paſcunt oues vſqꝫ
ad radices. Vñ capra a carpẽdis virgultis
eſt dicta. Sic etiã auari ſunt q ſemper ad
carpendũ intendũt ⁊ extremitates quib⁹
patiunt oues. i. bona temporalia quibus
boni. i. ſpũales viri ad ſuũ victũ ⁊ ad ſuas
ſuſtentationem vtunt. ipſi vſqꝫ ad radi
ces euellũt qꝛ frequẽter ita expoliãt pau
peres ꝙ nihil eis relinquunt. ¶ Itẽ pecca
tor aſſimilat aſino q eſt aial naturaliter pon
deroſum tardũ ⁊ pigrũ ⁊ timidũ ſtolidum
⁊ oneri aptũ ⁊ patiẽs laboris plurimum.
Sic peccator eſt põderoſus ad cadẽdum:
tardus ad penitẽdũ: piger ad opandũ: ti
midus ad tpale dãnum: ſtolidus ad pui
dendũ. aptus ad onus peccati vel eterni
ſupplicij portãdũ. ⁊ patiens ad laborẽ mũ
di infructuoſum ſuſtinendũ. ¶ Itẽ pctor
decipit a peccato ſicut cocodrillus ab illa
auicula q̃ dicit rex auiũ. Nam dum coco
drillus iacet iuxta lit⁹ ſupuenit illa auicu
la ⁊ volat circa os ei⁹ q aperit auicule fau
ces ⁊ illã intrare ꝑmittit. At ipſa primo le
niter eum vnguib⁹ ſcalpit. ita ꝙ belua ex
dulcedine ſtatim obdormit ⁊ cuꝫ auicula
eũ dormire ſentit ſtatim in ei⁹ ventrẽ de
ſcẽdit ⁊ eũ per ventrem ꝑforat ⁊ occidit.
Eſt. n. cocodrillus in ventre valde mollis.
Quaſi ergo cocodrillus in littore iacens
eſt hõ ocio torpẽs. Auicula aũt ad os ei⁹
veniens eſt tẽtatio pcti imaginationẽ in
grediens, cui tunc os apit qñ in cogitatio

ne ⁊ i delectatōe recipit. Et tūc leuiter ſcal
pit:qꝛ pruritū delectationis gignit. ⁊ ſi tūc
homo dormiat vt per negligētiā tentatio
ni nō reſiſtat ingredit in mētē ⁊ eū ꝑ ꝯſen
ſum ꝑforat ⁊ necat. Itē pctōr aſſilat rane
q̄ eſt limoſa ⁊ clamoſa vētoſa ⁊ odioſa ſub
ventre maculoſa linguoſa ⁊ nō ſolū viuēs
in aq̄ ſꝫ etiā in terra. Sic etiaꝫ peccator eſt
limoſus per luxuriā.i.imūdus: clamoſus
per irā. ⁊ vētoſus ꝑ ſupbiā: odioſus hoi
bus ꝑ auaritiā. naꝫ ſicut dicit Boe. odio
ſos auaritia. claros v̄o largitas facit: ſub
vētre maculoſus per gulam. linguoſus ꝑ
inuidam. Nam rana ſicut Ariſto. dicit lin
guam habet ⁊ os coaxans. Sic inuidus ⁊
linguoſus detrahendo. ¶ Item viuit in
terra que eſt grauis ⁊ frigida per accidiaꝫ
que animam grauem reddit ⁊ frigidam.
¶ Item peccator aſſimilat talpe. ¶ Pri
mo qꝛ talpa ſicut porcus roſtrū habet. ⁊
talis eſt peccator per imundiciam luxurie
vel gule. ⁊ cuꝫ tali roſtro talpa radices de
terra extrahit. Quia.ſ.per peccata carnis
euacuantur ⁊ extrahunt affectiones men
tis. Vn̄ Iob.xxxj. de luxuria dr̄. qꝫ eſt oia
eradicās genimina. ¶ Scđo qꝛ talpa ter
ram fodit nec extracta a terra diu viuit.
Et ideo dicit Pli. melius audiunt talpe
terra cooperte q̄ꝫ extracte. ⁊ talis eſt pecca
tor per vitium auaritie. Cuius ſtudiū eſt
terrena reuoluere ⁊ ſine terrenis implica
tionibus non credit ſe poſſe viuere. ⁊ ſo
lum de terrenis vult tractare ⁊ audire.
Io.iij. Qui de terra eſt de terra loquitur.
¶ Tertio qꝛ talpa ſolem odit. ⁊ hoc pec
cator habet ex vitio ſuperbie.ſ. vt odiat
deum qui eſt verus ſol ſm̄ illud ps. iam
ſupra allegatum. Superbia eorum qui te
oderūt ⁊c̄. Nam ſuperbia ſe deo maxime
opponit propter qđ deus ſuperbis maxi
me reſiſtit. ⁊ quātum ad hoc odiunt eum.
vel odiunt ſolem ſuperbi.i. manifeſtantē
vel redarguentem vitia eorum. Vn̄ ſuper
bus non venit ad lucem vt nō arguātur
opera eiꝰ ſicut dr̄. Io.iij. ¶ Quarto ſicut
dicit Ariſto. talpa nō hꝫ oculos apertos
ſed ſub corio latentes quos in morte ſo
lum aperit quos in tota vita clauſos te
nuit. Sic pctōr qui in tota vita ambulat
vt cecus.ſ. errando ⁊ cadendo in peccato
in morte velit nollit cogitur oculos ape
rire ⁊ pctā ſua recognoſcere āte tribunal
dei. ⁊ penas etiā experiri quas viuens cō
ſiderare neglexit Gre. Oculos eniꝫ quos
culpa claudit pena aperit.

¶ Capitulum.xciiij.

Peccatum aſſimilat cuidaꝫ
monſtruoſo aiali qđ dici
tur eſſe in india ſile vrſo
in corpore: leoni in crine.
⁊ hoi in facie. ⁊ habet ca
put rufum ⁊ os magnum
⁊ rotundū ⁊ in vtraqꝫ mandibula tres hꝫ
ordines dentium. cuius extremitates ſūt
vt leonis. cauda eius vt ſcorpionis. ⁊ per
cutit pilis ſuis ſicut porcus agreſtis ſuis
ſetis. ⁊ vox eiꝰ ſicut tube. ⁊ eſt velocis cur
ſus ⁊ comedit homines ⁊ nulla beſtia illa
crudelior. Similitudo ergo vrſi pertinet
ad pctm̄ ire. qꝛ vrſus eſt aial impatiens.
Silitudo aūt leonis ad pctm̄ ſuperbie.
Silitudo hois ad peccatuꝫ auaricie qꝛ ſo
lus hō ex auaritia cōgregat: q̄ etiā facit ca
put rubeum.i. mentem igneam ⁊ ardēteꝫ
ad habendū: vel qꝛ eſt cā homicidij ⁊ effu
ſiōis ſanguinis. Magnitudo v̄o oris re
fertur ad gulā cui diuerſi ordines dentiū
.i. diuerſi ordines miniſtrantium deſerui
unt vt agricole macellarij cognarij ⁊ hu
iuſmodi. Cauda ſcorpionis refertur ad
inuidos q detrahēdo maxime retro pun
gunt.i. in abſentia detrahūt. Similitudo
autem porci refertur ad luxurioſos pro
pter imunditiam. Vox aūt tube peccatuꝫ
eſt manifeſtū ⁊ publicū: ſed velox curſus
eſt in delectatōe peccati que cito tranſit.
hoies aūt comedit dū eos per delectatio
nem capit. per ꝯſenſum deglutit: ⁊ in ſe ꝑ
operationem ſiue conſuetudinē conuer
titi nulla beſtia inuenitur crudelior quia
nulla res inuenitur nociuior homini.
¶ Item peccatum aſſimilatur mulo. Pri
mo ratione inaturalitatis. qꝛ mulus gene
ratur cōtra ordinē nature.ſ. ex cōmixtio
ne duarum ſpecierum.ſ. ex equa ⁊ aſino.
vel ecōuerſo.ſ. ex aſina ⁊ equo: burdo ge

veratur. Et dicit Iſid. ꝙ naat nepos eſau
fuit prim⁹ qui aſinis equas ſuppoſuit vt
contra nãm muli naſcerent. Sic etiã pec-
catũ vt dicit Aug. non eſt ex natura ſed vi
tium nature appetentis id qđ non eſt ſui
ordinis. Et ſicut mulus generatur ex eo
ꝙ aſino eq̃ ſupponitur. Sic etiaꝫ naſcitur
peccatum ⁊ peruertitur ordo nature cuꝫ
ratio ſenſualitati ſubiicitur. ita vt non ra
tiõi ſenſualitas ſubiiciatur ſed potius ra-
tioni ſenſualitas dominetur. Eccli. x. Vidi
ſeruos in eq̃s ⁊ principes ambulãtes qua
ſi ſeruos ſuper terrã. ¶ Secũdo rõne ſte-
rilitatis. qꝛ mulus ſterilis eſt natura ab eo
ſuũ beneficium retrahente. qꝛ quaſi in ei⁹
iniuriã contra naturã producit. Sed Ari
ſto. dicit ꝙ mulus ſterilis eſt ꝑpter exceſ-
ſum frigiditatꝭ in ipſo dominantꝭ. Sic pec
catum eſt ſterile. i. abſqꝫ fructu ⁊ fecũdita-
te meriti vel premij glorioſi. Exceſſus aũt
frigiditatꝭ eſt in aĩa ꝑpter defectum chari
tatis. que. ſ. eſt vt calor anime vitalis ſine
qua opus meritorium vite eterne non ꝓ
ducit Math. xxiiij. Qm̃ ſuperabundauit
iniquitas refrigeſcet charitas multorū.
¶ Tertio ratione vtibilitatis. Nã mulus
a molendo eſt dictus eo ꝙ iugo piſtorum
ſubactus ducat in giro molas ſicut Iſi. di
cit. Sic peccator dũ ab vno peccato in ali
ud trahit quaſi girando ad molas circũ-
voluit ꝑs. In circuitu ambulant. ¶ Item
peccatũ aſſimilat ſalamandre q̃ eſt animal
venenoſum. Vñ dicit Pli. ꝙ fruct⁹ arbo-
rum inficit aquas corrũpit. ⁊ ſi eius ſaliua
ſolum pedem hominis tetigerit totũ cor
pus corrũpit. Sic peccatum eſt peſſimum
venenũ qđ fructus arborꝫ. i. bona opa vł
merita inficit. Itẽ aquas ideſt gratias cor
rũpit: ⁊ ſi ei⁹ ſaliua. i. delectatio pedẽ ideſt
affectionem aĩe per ꝯſenſum tetigerit to-
tum homine perdit. Vnde dicitur. ij. Co-
rin. vj. Immũdum ne tetigeris ⁊c̃. ¶ Iteꝫ
peccatum aſſimilat veneno. dicitur enim
venenũ qꝛ ꝑ venas vadit ad cor. Sic pec-
catum per venas cogitatiõis ⁊ delectatio
nis tranſit ad cõſenſum cordis vel per ve
nas. i. per ſenſus corporis ſubintrat in ar
cana mentis Iere. ix. Aſcẽdit mors per fe

neſtras noſtras ingreſſa eſt domos nr̃as
¶ Itẽ venenũ nõ ledit niſi qñ ſanguinem
tangit. Vñ lucan⁹. Noxia ſerpentũ eſt ad
mixto ſanguine peſtis. Sic nõ nocet vene
num peruerſe ſuggeſtionis ſi nõ admiſcet
ſanguis delectationis. Oſee. iiij. Sanguis
ſanguinẽ tetigit qꝛ delectationẽ cogitatio
nis ſequit delectatio operis. ¶ Iteꝫ vene-
num omne frigiduꝫ exiſtit. Sic omne pec
catum mortale infrigidat dum calorem
charitatis exterminat. ¶ Itẽ peccatum aſ
ſimilat bureſti qui vt dicit Pli. eſt animal
paruũ ſimile ſcarrabeo q inter herbas q̃s
bos diligit ſe abſcondit. quem bos accipit
dum herbas carpit q deuorat⁹ a boue ie-
cur eius ſic inflãmat vt euꝫ cum cruciatu
maximo tandem rũpat. Sic malitia pecca
ti ſub delectationibus quas homo diligit
ſe abſcõdit: quã homo non aduertens cuꝫ
delectationem exterius accipit intrinſec⁹
inducit que ⁊ appetitũ inordinate incẽdit
⁊ mentis ſoliditatẽ frangit. ⁊ vltimo cru-
ciatum cõſcientie vel pene inducit Iſaie.
lxvi. Vermis eorꝫ non morietur. ¶ Item
aſſimilat muſce bouine que quouſqꝫ ſub
cauda vacce vł eius corpori manet affixa
eam quieſcere nõ ſinit: ſꝫ cauda erecta mi-
ro modo inſaniẽs per cãpos vndiqꝫ cur
rit. Similiter q̃diu peccatũ inheret con-
ſcientie anima non poteſt quieſcere: ⁊ ſic
per diuerſa vagat querens ⁊ non inueni-
ens requiem q̃diu peccatum non fuerit
amotũ per penitentiã. ¶ Item peccati fe-
torem debet homo odire ⁊ fugere exem-
plo formice. Dicit eni Ariſto. ꝙ in formi-
cis eſt ſenſus olfatus ⁊ odiunt omne feti
duꝫ. Vnde ſi quis domos earꝫ ſubfumiga
uerit aliquo fetido eas deſerũt. Sic debet
homo oĩa dimittere ⁊ fugere in quibus
eſt fetor peccati. Eccli. xxi. Fuge peccata.
¶ Itẽ peccatum aſſimilat regulo ſerpenti
. i. baſiliſco qui olfatu ſuo necat. ⁊ viſu ſuo
interficit omne viuũ. ad cuius aſpectum
nulla auis illeſa pertranſit. ⁊ ſi procul fue
rit ore ei⁹ comburitur ⁊ deuoratur a mu
ſtelis cõuincitur. Vnde ab hominibus ad
eius cauernam deferunt. nihil enim altiſ-
ſimus abſqꝫ remedio dereliquit. Vnde be.

liſcus viſa muſtela fugit quem inſequi-
tur ⁊ occidit. maxime ſi prius paſta ſit ru-
ta vt Ariſto. ⁊ Auicēna dicunt. Similiter
peccatū occidit animam vel per odoratū
moroſe delectationis in cogitatione: vel
per viſum. i. conſenſum opis. Unde aues
ideſt hominum mentes ſolo viſu. i. con-
ſenſu etiam ſi longe ſint ab opere occidū-
tur ⁊ deuorantur a peccato. Sed remedi-
um contra baſiliſcum. i. contra peccata eſt
muſtela ruta refecta. i. penitentia amaritu
dine plena que ipſum viſa fugat qꝛ peni-
tentia ſolum in contritione vel in propo
ſito habita quandoqꝫ peccatum purgat.
Pſ. Dixi. ſ. in propoſito cordis cōfitebor
aduerſum me iniuſtitiam meam dño ⁊c.
Sed tamē opere completa ipſum perfru
ens. ſ. peccatum extinguit. Actu. iij. Con-
uertimini ⁊ penitemini vt deleantur pec
cata veſtra. ¶ Itē peccatū aſſimilatur aſpi
di. Nam aſpis aurem obturat vt vocem
hominis incantātis nō audiat nec ei obe
diat. ⁊ hoc pertinet ad peccatū ſuperbie.
qꝛ ſuperbus vocem dei non audit ⁊ eius
mandatis obedire contēnit Pſ. Sicut aſ-
pidis ſurde ⁊ obturantis aures ſuas que
non exaudiet vocem incantantium ⁊c.
¶ Itē aſpis interfecto compari ſuo. i. cō-
iuge ſuo miro furore interfectorem per-
ſequitur. ⁊ illū ſiue ſolum ſiue inter mul-
tos aggredit. nec periculū curare videtur
vt ſuum comparē vlciſcat. ⁊ hoc pertinet
ad vitiū ire qꝛ iratus propter appetitum
vindicte precipiti furia omni periculo ſe
exponit. ¶ Itē eſt quedaꝫ ſpecies aſpidis
que dicit ſitula. ex eo ꝙ a ſe percuſſum ſi-
ti occidit: ⁊ hoc pertinet ad auaritiā. Cui⁹
ſitis. i. appetitus ſit inextinguibilis. ¶ Iteꝫ
eſt quedam alia aſpis que dicit viperalis
que. ſ. ſomno interficit. hanc dum cleopa
tra ſibi apponeret ſomno reſoluta eſt ⁊
hoc pertinet ad accidie vitium que pigri
tia ⁊ ſomnolentia animā occidit. ¶ Item
eſt alia que dicit emorrois quia percuſſus
ab ea diſſolutis venis fluxu ſanguinis vi-
tam finit. hoc pertinet ad luxurioſos. qꝛ
ſcꝫ luxuria fluxu ſeminis corpus reſoluit
⁊ ad eternum interitum animam inducit

¶ Item eſt alia ſerpens que dicitur peſter
qui ſemper ore patente emittens virus
incedit. ſed ab eo percuſſus diſtenditur ⁊
necatur. hoc pertinet ad vitium gule qꝛ
guloſus ore patente ideſt parato ad cibū
ſemper incedit ⁊ virus ideſt vitium gule
patenter oſtendit. ¶ Iteꝫ aſpis habet ocu
los in temporibus non in fronte. Unde
non directe reſpicit. ⁊ ideo aduerſarium
perſequitur magis auditu vel olfatu ꝙ
viſu. Nam ſi non ſic eſſet vt dicit Plini⁹
vix homo ab eo euaderet. ⁊ hꝫ pertinet ad
inuidiaꝫ. qꝛ inuidus non recte ſed toruo
⁊ maliuolo reſpicit oculo ⁊ ex auditu vel
ex opinione ſua ſolum detrahendo per-
ſequitur. tanꝙ de re viſa vel certa. vnde
Pſ. de talibus dicit. Venenum aſpidum
ſub labijs eorum. ¶ Item peccatuꝫ ꝙdiu
retinetur ſemper multiplicatur ⁊ creſcit.
Unde aſſimilatur cocodrillo. qui ꝙdiu vi
uit ſemper creſcit. Nam peccatum ꝙ per
penitentiam non diluitur mox ſuo pon-
dere ad aliud trahit. ¶ Item peccatum
plus inualeſcit ⁊ abundat in proſperitate
ꝙ in aduerſitate. ſicut ſerpentes plus abū
dant ⁊ ledūt in eſtate ꝙ in hyeme ⁊ in die
ꝙ in nocte. Omnes enim generaliter ſer-
pentes frigide ſunt nature. nec percutiūt
niſi cum caleſcunt Unde venena eorum
plus nocent de die ꝙ de nocte quia ſunt
frigidi nocturno rore. In hyeme ſe in ni
dis inuoluunt ⁊ torpeſcunt. ſed in eſtate
ſe diſſoluunt ⁊ ad nocendum exeunt.
Quid autem per frigiditatem ſerpenti-
ni veneni niſi malitia accipitur peccati:
que dum cor per conſenſum attingit: ca-
lorem protinus charitatis extinguit. per
calorem vero diei ⁊ eſtatis feruor minor
⁊ maior intelligitur mundane proſperi-
tatis. ſicut frigus econtrario noctis vel
hyemis breuiorem vel leuiorem ſignat
curſum aduerſitatis. ſꝫ in eſtate vel in die
venenū magis ledit. qꝛ ex ipſo proſperi-
tatis feruore peccatum pnitioſius creſcit.
Unde Pſ. dicit. Ab altitudine diei time-
bo ideſt proſperitatis. ¶ Iteꝫ peccata car
nalia ſunt magis manifeſta ⁊ infamia
ꝙ ſpiritualia. ſed tamen ſpiritualia ſunt

magis nociua. Unde aſſimilatur ſerpenti/
bus. dicuntur enim quidá eé maximi ſer/
pentes corpe ita vt coruos integros de/
morêt. Vñ i punico bello vt narrat Titus
liuius a Regulo romanoꝛum duce inter
fectus eſt ſerpens baliſtis C. xx. pedum
longitudinis. Cuius pellis ꝛ maxille fue/
runt ſuſpenſe ante quoddam templum
rome. Sub claudio etiam ceſare fuit ſer/
pens in Italia interfectus in cuius aluo
puer integer eſt inuentus. Sunt autem
alij ſerpentes ita coꝛpoꝛe parui vt vix vi
deri poſſint. ſed ſunt maximi in poteſta/
te nocendi ſicut dypſa que pꝛius occidit
quam ſentire poſſit. Tyrus etiá vt dicit
Ariſto. modicus eſt ꝛ tamen contra eius
venenũ nullum remedium eſt. Serpêtes
ergo magni ſignificant peccata carnalia q̃
ſunt magne apparentie ꝛ infamie ſ3 qua/
ſi ſerpentes aſpectu parui: ꝛ magis noxij
ſunt peccata ſpiritualia que licet ſint mi/
nus manifeſta ꝛ minoꝛis infamie. ſunt ta
men maioꝛis culpe. vt patet de luxuria ꝛ
ſuperbia. Unde Grego. xxxiij. moꝛalium
Aliquádo inquit minus eſt in coꝛruptio
nem cadere q̃ cogitatione tacita delibera
ta elatione peccare. ſ3 cum minus turpis
ſuperbia creditur minus vitatur. luxuri
am eo magis erubeſcunt homines quo
ſimul omnes turpe3 nouerunt. Unde ſit
plerunq3 vt nonnulli poſt ſuperbiam in
luxuriam coꝛruentes ex aperto caſu ma
lum culpe latentis erubeſcant ꝛ tunc etiá
maioꝛa coꝛrigant cum pꝛoſtrati in mini/
mis grauiter confunduntur.

C Capitulum. xcv.

Penitêtia lachꝛymoſa facit
deum diſſimulare pecca/
ta. Nam leo qui coitu3 le/
ene cum pardo odoꝛe co
gnoſcit totus in adultere
ſurgit penam. ſed ſi leena
poſt coitum in flumine lauatur nihil tũc
a leone percipitur. Sic ſi anima ſponſa
chꝛiſti diabolo peccando coniungitur. ip
ſe chꝛiſtus qui ẽ leo de tribu iuda ad vin
dictam contra eam merito pꝛouocatur.
Sed ſi anima in flumine lachꝛymoſe pe/
nitentie lauetur ab ipſo chꝛiſto peccatu3
diſſimulatur ꝛ parcitur. Amb. Quod de
fendi non poteſt ablui pōt. lauant lachꝛi
me delictum quod voce pudoꝛ eſt confi
teri. lachꝛime veniam poſtulant ꝛ meren
tur. C Item penitêtia aſſimilatur pãthe
re. q̃ vt dicit Phiſiol. dꝛaconẽ odit ꝛ dra
co eam fugit. que paſta in ſpelunca ſe reco
dit ꝛ per tres dies aliquando doꝛmit. tũc
ſurgens magnam vocem emittit ꝛ ab oꝛe
eius aromaticus odoꝛ exit ſupꝛa modu3
ſuauis. q̃re tunc omnia animalia ſequun
tur eam. ſolus draco fugit ꝛ eius odoꝛe3
non ferens in ſeipſo deficit. Sed ſicut pã
there draconem ita penitentia odit pec/
catum ꝛ peccatum ipſam penitentiam fu
git que in ſpelunca ideſt in coꝛde penitẽ
inclusa poſtq̃ per tres dies ſcilicet contri
tionis confeſſionis ꝛ ſatiſfactionis perſe
uerauerit exurgens a ſtatu culpe emittit
vocem laudis ſolutu3 ſe ſentiens a ſom
no peccati. Unde in vocem laudis prum
pẽs dicit illud ps. Dirupiſti vincula mea
tibi ſacrificabo hoſtiam laudis ꝛ nomen
domini inuocabo. Qui verſiculus vt di/
cit Caſ. ſupꝛa. ps. tante dicitur eſſe virtu/
tis vt quiſq3 cum in moꝛte trina confeſ/
ſione dixerit omnia peccata ſibi ſoluũtur.
Tunc ẽt ex oꝛe ſuo penitens ſuauẽ emit
tit odoꝛem videlicet ſuauis ꝛ deuote oꝛa
tionis. quam omnia animalia ſequuntur.
ideſt omnes virtutes ꝛ omnia merita p
hoc reſtituuntur ipſi penitenti: ꝛ draco. i.
peccatum deficit ꝛ perit. C Item peniten
tia ſatiſfactoꝛia requirit menſura3 diſcre
tionis ꝛ feruoꝛem compunctionis. Unde
aſſimilatur ſanguiſuge que appõitur coꝛ
poꝛi vt coꝛruptum ſanguinem detrahat
ſed quia quandoq3 inſidet venenoſis q̃n
quis eá ſibi apponit pꝛius ẽ inuoluẽda i
ſale ꝛ in vrticis vt euomat ſi quid vene
ni hauſerit. Similiter penalis penitentia
imponitur vt a peccati coꝛruptione q̃ ẽ
tanq̃ ſanguis coꝛruptus aĩa expiet: vl' vt
affect⁹ peccãdi ab aĩa extrahat ſ3 vt nihil
noxiũ inferat penitẽti apponẽda vel aſ
ſumẽda ẽ cũ ſale diſcretiõis vt prudẽter
cõſideret. ꝛ q̃lis ꝛ quãta ꝛ cui imponatur

¶ Item neceſſaria eſt in ſuſcipiente vrti-
ca. que. ſ. vrit ⁊ pũgit. ⁊ ideo deſignat fer
uorem compunctionis que omnem peni
tentiam leuiter ferre facit. ⁊ ad hoc idem
facit. ꝙ ſi quis ſanguiſuge aquam calidaꝫ
ſuperfundat citius ſe membro applicat.
Eſt enim velut aqua calida lachrymaruꝫ
compunctio feruida que cito membro
ſanguiſugam apponit quia iniunctam pe
nitentiam prompto animo ſuſcipere fa-
cit. ¶ Item tentatões penitẽtia extinguit.
Unde aſſilaꝛ cuidã beſtiole parue quã leo
nes timẽt ⁊ fugiũt. q̃ vocaꝛ leontofonus.
Nã quoddã venenũ portat in ore ꝙ sta-
tim eos necat. Unde hec beſtiola capitur
⁊ exuriꝛ ⁊ incineraꝛ. ex quibus cineribus
dum carnes aſperguntur ⁊ in capitib⁹ viaꝝ
ponuntur leones trãſeuntes dum eas come
dũt moriuntur vt dicũt Iſid. ⁊ Auicẽ. Hec
ergo beſtiola repreſentat humilem pniam
quã leones. i. demones timent ⁊ fugiunt.
Hec portat venenũ in ore cũ pctĩ dicit in
cõfeſſione. ⁊ iđ venenũ occidit leones. i. ten
tationes demonum. Hec beſtiola capitur in
pctõꝝ recordatiõe exuriꝛ in ꝯtritiõis do-
lore incineraꝛ in mortis meditatiõe recolẽs
quõ p mortẽ caro diſſoluaꝛ in cinerẽ vel
incineraꝛ .i. in humili ſatiſfactione Job. xli.
Ago pniam in fauilla ⁊ cinere. ⁊ dum ca-
ro ex hoc cinere aſpergitur vt. ſ. ſatiſfacien-
do affligaꝛ. ⁊ precipue in capitib⁹ viarũ. i.
in principijs tentationũ vel ſenſib⁹ corpo-
ris q ſunt principia viaꝝ per quas pecca
ta intrant in aĩaꝫ. Unde tunc cinis in capiti-
bus viarũ aſpergitur quando ipſi ſenſus
corporis humiliter cuſtodiuntur vel affliguntur
vt oculi plorẽt ⁊ os abſtineat aures audi
ant increpationes ⁊ ſic de alijs. Et ſic tunc
leões ex his occidũt qꝛ demonũ tẽtatões ſi
preualent ſed cito extinguũt. ¶ Item pe-
nitentie amaritudinem diabolus odit ⁊
abhorret. ſicut canis abhorret vt non co
medat inteſtina cerui propter amaritudi
nem que eſt in eis. Nam ſm Ariſto. ⁊ Aui
cen. ceruus non habet fel niſi forte in inte
ſtinis. Unde eius inteſtina ſunt amara ⁊ fe
tida ita vt canis ea non comedat. niſi ſu-
pramodum fameſcat. Sic cum interiora
mentis ſunt fetida. ſ. per memoriam tur-
pitudinis culpe ⁊ amaritudine reſperſa p
dolorem penitentie demones qui paſcun-
tur delectatione ⁊ dulcedine peccantium
illa tangere abhorrent. ¶ Item peniten-
tia liberat a grauedine pctĩ. ⁊ poſt morteꝫ
liberat animaꝫ a pena. Unde aſſimilaꝛ cui-
dam lapidi quem cerue vt dicit Pli. cum
ſentiunt grauitatẽ deuorant qui eas adiu
uat. ⁊ poſtꝙ moriuntur in earum ventre
inuenitur. ⁊ iſte lapis miro modo adiu-
uat mulieres pregnantes ⁊ facit eas etiaꝫ
abſqꝫ dolore parere. Sic anima quando ꝯ-
ſentit grauedinem peccati debet aſſume-
re lapidem. i. penitentiam duram ⁊ aſpe-
ram que non ſolum liberat in vita a pec-
catorum grauitate. ſed etiam poſt morteꝫ
eius virtus inuenitur in anima liberans
eam a penarum acerbitate. Hec etiam eſt
que iuuat mulieres pregnantes. ſ. animas
bonum conceptum. i. bonum propoſituꝫ
portantes ad pariendum in opere perfi-
ciendum. qꝛ aſpera penitentia carnem re-
frenat ne bonis operibus effectum impe
diat. ¶ Item penitentia amara extinguit
remorſus conſcientie ſicut abſinthiuꝫ oc
cidit pulices. Eſt enim eorum venenum
vt Conſtã. dicit. Quid enim ſunt pulices
mordentes niſi peccatorum actus conſci
entiam moleſtantes quos abſinthium. i.
amara penitentia purgando extinguit ⁊
ceſſare penitus facit. Et ſimiliter folia per
ſicorum que amara ſunt pulices occidũt.
⁊ eadem ratione valet contra eos colo-
quintida ſi trita ⁊ mixta cum aqua per lo
cum vbi ſunt aſpergatur. ⁊ ſignat contri-
tionem peccatorum amaram cum lachry-
mis admixtam.

¶ Capitulum. xcvj.

Penitentes aſſimilantur ti-
gridi qđ eſt animal ad mo
dum ſagitte in curſu velo
ciſſimum varijs maculis
diſtinctum vt dicit Iſido
rus. de quo etiam Pli. di
cit ꝙ cum catuli ſui rapiũtur odore rapto-
rem perſequitur. qui equo velociſſimo
tranſportatur. ⁊ audiens ſtrepitum beſtie

perſequentis in via ſpecula poſt ſe pꝛoij-
cit: que illa videns ⁊ ſuam imaginem in-
tuens ⁊ filium eſſe credens ſiſtit ⁊ filiuꝫ ac
cipere cupit ⁊ interim venatoꝛ euadit. Ty
gris ergo velociter currens peccatoꝛ eſt
ferventer vel celeriter penitẽs qui diver
ſis maculis diſtinguitur cum diverſis pec
catis compungitur qui tunc raptos catu-
los inſequitur quando bona per peccata
perdita per penitentiam recuperare cona
tur. Cui venatoꝛ diverſa ſpecula quibus
detineatur pꝛoijcit qꝛ diverſa ſibi impedi
menta diabolus quibus impediatur op-
ponit. ℂ Item penitentes aſſimilant̄ ſtel-
lioni. Pꝛimo qꝛ ſtellio in coꝛio renouatur
dicitur enim ꝙ ſtellio mutat coꝛium ſicut
ſerpens. Sic penitentes debent renouare
converſationem ⁊ vitam exuendo vetu-
ſtatẽ peccati ⁊ induendo iuſticie novitatẽ
Apo. Ephe. iiij. Renouamini ſpiritu men-
tis veſtre ⁊ induite novum hominem ⁊c.
Scdo qꝛ ſtellio manibus graditur. Eſt eni
ſtellio vt dicit Pli. genus lacerte quatuoꝛ
habẽs pedes latos ad modũ manus qbꝰ
repit ad domoꝛum rimas in quibus facit
ſuam cavernam. Vnde. Pꝛover. xxx. Stel
lio manibus nititur ⁊ moꝛatur in domi-
bus regum. Sunt igitur quatuoꝛ manꝰ
ſiue pedes ſtellionis quatuoꝛ virtutes pe
nitentis quoꝛum operibus graditur ad
manſiones regales. i. celeſtes ſcilicet iuſti-
cia qua vtitur ſcilicet ſatiſfaciendo: tempe
rantia qua vtitur in abſtinendo. foꝛtitu-
do qua vtitur continuando vel tẽtationi
bus reſiſtendo ⁊ pꝛudentia qua vtitur a
nociuis ſibi cavendo. De quatuoꝛ virtu-
tes ſimiles ſunt pedibus quando haben-
tur in affectione. ſed tunc ſunt velut ma-
nus quando habentur in vſu ſiue opera
tione. Tertio qꝛ ſtellio in viſu hebetatur.
Nam in hyeme latet ⁊ viſus eius hebeta
tur. Eſt eniꝫ tempus hyemis aſperitas tẽ
tationis in qua penitentes ſe abſcondũt
in ſecreto oꝛationis vel in latibulo humi
litatis. ſed tamen eſſe non poteſt quin ex
tenebꝛa tentationis viſus hebetetur men
tis. qꝛ ſaltem duꝫ homo tentatur offuſca

tur ⁊ remittitur intuitus contemplatio
nis. ℂ Quarto qꝛ ſtellio in viſu clarifica
tur. Nam in vere exiens ⁊ viſum hebeta
tum inveniens locum querit vbi ſolem
oꝛientem reſpicere poſſit in quem duꝫ re
ſpicit deſiccatur humoꝛ qui erat in oculis
⁊ ſic lumen reſpicit ſicut innuit glo Pro
ver. xxx. Sic penitens in vere. i. in tempo
re tranquillitatis poſtꝙ abijt hyems ten
tationis debet per contemplationeꝫ men
tis ⁊ oꝛationem reſpicere ad ſoleꝫ chriſti
qui viſitavit nos oꝛiens ex alto. ⁊ eius in
tuitu affectus mentis inflãmatur. omnis
humoꝛ ſiue affectus indebitus ex tenta
tione relictus purgatur. ⁊ ſic mentis ipſi-
us viſus miro modo clarificatur. ℂ Item
penitentes aſſimilantur leonibus qui in
pꝛincipio naſcuntur infoꝛmes ⁊ parui ad
modum muſtele. ſed poſtea cum creſcunt
efficiuntur foꝛtiſſimi. Sic penitentes inci-
pientes a timoꝛe ſervili ſunt parui in vir
tute ⁊ infoꝛmes qꝛ nondum in charitate.
ſed poſtea creſcentes per charitatem ro-
boꝛantur ⁊ foꝛtiſſimi efficiuntur. Vnde
Greg. dicit ꝙ in via dei a timoꝛe incipitur
vt ad foꝛtitudinem veniatur. ℂ Item pe
nitentes aſſimilantur cervis. qꝛ ſicut dicit
Iſido. Cervi ſunt inimici ſerpentum. ⁊ cũ
ſentiunt ſe gravatos ſpiritu nariuꝫ attra
hunt eos de cavernis ⁊ ſuperata veneni
pernitie eoꝛum pabulo ſoluti redduntur
Serpentes igitur ſunt peccata que odien
da ⁊ fugienda ſunt tanꝙ venenoſi ſerpen
tes ſm illud Eccli. xxj. Quaſi a facie colu
bꝛi fuge peccatum. Cum ergo per remoꝛ-
ſum conſcientie aliqui ſentiunt in ſe gra-
uamen culpe tunc ſpiritu narium. i. fervo
re penitentie. Nam in ſpiritu intelligitur
fervoꝛ ⁊ doloꝛ compunctionis. de quo.
Pſal. Sacrificium deo ſpiritus contribu
latus. In naribus vero diſcretio ſatiſfa
ctionis accipitur. extrahunt eos de caver
nis ideſt de latibulis conſcientiarũ ſolicite
cum peccata ad lucem deducunt confiten
do ⁊ accuſando. Vnde virus peccati de-
pellitur. ⁊ ſit eis memoꝛia peccatoꝛum ma
trimentum lachꝛymarum quibus a pecc

catorum reatu ſoluuntur ⁊ purgantur. ¶ Jtem cerui herbam diptáni primitus prodiderunt cuius paſtu ſagittas quibus vulnerantur excutiunt. Cerui enim ſagittis percuſſi ſunt homines tentationibus deuicti. Per diptánum vero que eſt herba habens virtutem diſſoluendi attrahē di ⁊ conſumendi venenum penitentie intelligitur. que venenum peccati diſſoluit in contritione. attrahit in confeſſione ⁊ conſumit in ſatiſfactione. Vnde hec cum a ceruis ideſt peccatoribus ſumitur ſagitte tentationum repelluntur ⁊ peccatorū vulnera miro modo ſanantur.

¶ Capitulum. xcvij.

Peregrinos ⁊ viatores dirigere ⁊ defēdere nos docent elephantes. Naʒ elephas ſi hominem in via inuenerit errantem ꝑmo ne eum terreat de via aliquantulum exit ⁊ graduʒ figit ⁊ paulatim ipſum precedens ei viam oſtendit ⁊ ſi draco eis occurrerit pro defenſione hominis draconi ſe opponit eumqʒ defendit. Sic homines magni precipue ⁊ potentes debent peregrinos viatores non expoliare vt multi faciunt cum ad territoriuʒ eorum veniunt ſed potius per ſe vel ſuos dirigere ⁊ a malis hominibus defendere. ¶ Jtem ledentes peregrinos ⁊ hoſpites eos expoliantes peiores ſunt ꝙ venenoſi ſcorpiones. Tradit enim Ariſto. in quodam monte a ſcorpionibus hoſpites non ledi ſed indigenas occidi ⁊ ledi.

¶ Capitulum. xcviij.

Perſeuerare debet homo ⁊ eſſe firmus in doctrina bona quam audiuit. Naʒ omne animal habens aures eas mouet preter hominem. Jn quo ſignificatur ꝙ illi qui in bona doctrina quam audiunt non perſeuerant nec ſunt ſtabiles ſimiles ſunt brutis animalibus que aures mouent. quia ab eo ꝙ audierunt cito mouentur ſed qui ſtabiliter perſeuerant in audita doctrina ſunt homines vere rationales. Jo. viij. Si vos māſeritis in ſermone meo veri diſcipuli mei eritis ⁊ cognoſcetis veritatem ⁊c̄.

¶ Capitulum. xcix.

Predicator aſſimilatur cani. Prio ex eo qꝛ cāis dominum ſuum diligit. Et ſimiliter predicatorem verbi oportet eſſe amicum dei. Vnde predicator qui dominuʒ non diligit non eſt dignus ānūciare verba dei. Vnde ps. Peccatori dixit deus. Quare tu enarras iuſticias meas ⁊ aſſumis teſtamentum meum per os tuuʒ ⁊c̄. ¶ Jtem qꝛ canis domini ſui cuſtodit domum ⁊ defendit. Hec domus domini eſt eccleſia quam predicator catholicus ab hereticis defendit. Vel hec domus eſt conſciētia propria ꝙ debet predicator ſollicite cuſtodire ſicut fortis armatus cuſtodit atrium ſuum. vt ſint in pace omnia ꝙ poſſidet. ¶ Jtem qꝛ canis pro domino ſuo morti ſe exponit ſicut legimus. Celoneum venatorem placentie ab armatis inuaſum canem eum defendiſſe. nec vulnerari potuiſſe niſi prius cane perempto. Sic ſancti predicatores pro fide dei ⁊ veritate martyrio ſe exponunt vt patet in Apoſtolis ⁊ Martyribus. ¶ Jtem qꝛ canis voluntarie cum domino ſuo ad predam currit. Eſt enim predicatio quaſi quedam venatio ſpiritualis in qua omnis anima deo acquiſita eſt vt quedam preda capta. ſed canis ad predam non vadit ſi a domino ſuo non ducitur vel ſociatur. quia ſcilicet predicator infructuoſe predicaret niſi eū deus iuuaret ⁊ ſociaret Apoſtolo ꝑmo. Corinthio. xv. Non autē ego ſed gratia dei mecum ⁊c. i. Corin. iij. Adiutores dei ſumus. Debet igit̄ predicator cum ipſum deum habeat ſecum conſortē non refugere ſed libenter diſcurrere ad ꝑdicationis laborem. j. Cor. ix. Sic currite vt comprehendatis. ¶ Jtem qꝛ multorū ꝗs canis corpus dn̄i ſui etiam mortuuʒ

non derelinquit ſicut legimus de cane Ti
cij ſabini qui ipſum dn̄m ſuum captū Ro
me etiam in carcere non dereliquit: quo
inſuper mortuo canis meſtos edens vlu
latus nec mortuū deſeruit: qui cuz quidā
ei panem proiecisset ad os defuncti depor
tauit ⁊ cū ille non māducaret nec ipſe mā
ducauit: cadauere autem in tyberim pro
iecto canis vt corpus ſuſtentaret in tybe
rim ſe proiecit multitudine concurrente
vt videret ſpectaculum fidi animalis. Si
militer predicatores corpus xp̄i mortuū
deſerere non debent qꝛ de morte ⁊ paſſio
ne xp̄i debent iugiter memoriam habere
⁊ de ea predicare frequenter exēplo Apo
ſtolorum. ex quorum perſona beatus Pau
lus dicebat. Nos aūt predicamꝰ xp̄m cru
cifixum ⁊c. ¶ Item qꝛ canis predam quaz
rapit non ſibi comedit ſed dn̄o ſuo reli
quit ⁊ ſimilis eſt predicator qui de opere
fructuoſo non propriam laudē querit ſʒ
gloriam ⁊ honorem deo relinquit. Joh.
viij. Ego gloriam meā non quero. ¶ Itez
qꝛ canis nobilis dato ꝙ de preda a ſe ca
pta nihil percipit nō propter hoc infide
lis exiſtit nec predam aliam inſequi pro
pter hoc omittit. Sic quāuꝭ predicator ex
predicatione ſua nihil tpale ſuſcipiat: non
propterea a predicatione ceſſat nec minꝰ
fideliter predicat. ¶ Item qꝛ canis locum
ſuū cognoſcit. Locus enim noſter finalis
⁊ permanſibilis nō eſt in vita preſenti qd
Apo. recognoſcebat dicens Heb. xiij. Nō
habemus hic manentem ciuitatem ſed fu
turam inquirimus. Et nota ꝙ canes itine
ra ꝓnis longa ad memoriā reducūt ⁊ ad
propria domicilia per longa terrarū ſpa
cia redire conſueuerunt qd predicatores
non corporaliter ſolum faciunt dum per
loca varia predicando diſcurrunt. ⁊ poſt
modum ad ſua clauſtra vel habitacula re
deunt: ſed etiam ſpiritualiter qꝛ quāuꝭ p
proximorum ſalute ſeu prouiſione ad ex
teriora negocia vel officia plerūqꝫ exire
cogant. tn̄ ſollicite ac prouide ad propriū
mentis domicilium redeūt ſm illud. Ani
malia ibant ⁊ reuertebant in ſimilitudinē
fulgoris coruſcantis. Eze. j. ¶ Item qꝛ in

terdum canis fortiſſimas ⁊ magnas be
as inuadit audacter. Sicut legimus de
nibus indie. Solent eniz indi vt dicit Iſi
do. caniculas nocte ligatas in ſiluis dimi
tere vt a tygribus cognoſcant ex quibus
canes adeo acerrimi oriuntur vt leones
proſternant. Vnde quidaz canis ſic natus
a rege Albano Alexādro magno miſſus
primo in eius pn̄tia leonem occidit tādes
elephante deducto videns eius magnitu
dinez primo obriguit ⁊ ingenti latratu in
ſonuit quem tn̄ inuaſit ⁊ tādiu affixit q
eum ad terram proſtrauit. Sic ſancti pre
dicatores diuino zelo ⁊ ſpiritu accenſi in
terduz magnos tyrānos ⁊ peccatores au
dacter reprehendendo aggrediunt ſicut
Joh. herodem. Vnde Herodes metuebat
Johānem ⁊ audito eo multa faciebat vt
dicitur Math. vj. ¶ Item canis vento ⁊
odore etiam per aquas beſtias fugientes
inſequitur ⁊ earum deprehendens latibu
la latratu ⁊ muſſitatu ea prodit. Sic predi
catores ſancti vento .i. ſpiraculo diuino
impulſi. ⁊ odore .i. deſiderio ſuperne ſalu
tis attracti etiam per aquas tribulationū
inſequuntur beſtias .i. peccatores beſtiali
ter viuentes vt trahant eos ad penitenti
am: ⁊ eorum latibula .i. vitia in quibus la
tere volunt redarguendo produnt.
¶ Item canis humanā ſocietatem diligit.
Sic ſancti predicatores humana conſor
tia in quibus fructificare poſſunt minime
fugiunt. ſequentes .ſ. exemplum illius qui
dicit Prouer. viij. delicie mee eſſe cum fi
lijs hominum. ¶ Item predicator debet
ſimilis eſſe caſtori qui ſicut dicit Yſido. cū
quadrupedibus viuit in terra ⁊ cum na
tatilibus ſtat in aquis. Eſt enim in magni
tudine ad modum parui canis: pedes po
ſteriores quaſi caninos hn̄s quibus prin
cipaliter ambulat. pedes autez anteriores
habet q̄ſi anſerinos quibus natat in aq̄s.
Sic predicatores non ſolum debent per
terram diſcurrere per vitam actiuaz que
competit quadrupedibus .i. his qui per
fecti ſunt in quatuor virtutibus ſed etiaʒ
verſari debent in aquis ſcripturaruʒ cū
natatilibus .i. ꝯtēplatiuis ⁊ debent eſſe ſi

tut canis ꝑ latratū ꝑdicationis ſed ꝑui in humilitate mētis. poſterioꝛes aūt pedes ſunt occupatiões coꝛꝑales ꝑtinentes ad pietatē ⁊ ideo ſunt vt aialis terreſtris: ſꝫ anterioꝛes pedes ſūt meditatões ſpūales ⁊ iō ſunt ſicut natatilis qbus.ſ.natat in aq̄ ſapiētie. ¶ Itē ꝑdicatoꝛ curioſus ē ſimilis equo q aquā quā potat ſi clara ē pede ꝑturbat. Similiter ꝑdicatoꝛ curioſus aq̄ clarā.i.ſcripturā ⁊ doctrinā planam ⁊ aptē pede.i.affectu placēdi ⁊ vt reputet̃ ſciens ꝑplexis rōnibus inuolut⁹ ꝑturbat.i. offuſcat vt vix intelligat̃. Vel aqua clara eſt tribulatio patienter exterius poꝛtata quā patiens tūc pede ꝑturbat cū interiori affectu iniuriantē nō amat. Gre. Perfecta patiētia eſt que ⁊ ipſū amat quem poꝛtat. Nā tolerare ⁊ odiſſe nō eſt virt⁹ manſuetudinis ſed fulcimentuꝫ furoꝛis. Eze.xxxiiij. cum puriſſimā aquā biberitis reliquam pedibus veſtris turbabitis.

¶ Item predicatoꝛ etiam aſſimilatur vrſo. Nam quia vrſus ſic interpꝛetatus et dictus eſt ꝙ oꝛe ſuo foꝛmet fetus vt dicit Iſido. Auic. etiam dicit quandam carneꝫ naſci quā mater lambendo in mēbꝛa cōponit. Sic etiam pꝛedicatoꝛ doctrina oꝛis ſpi foꝛmat deo ſpirituales filios. Quaſi enim moꝛe matris i his quos carnales inuenit lingue officio v̄tutum ſpiritualiuꝫ mēbꝛo cōponit Vn̄ Apo. Gal. iiij. Filioli mei quos iterū ꝑturio donec foꝛmetur xp̄s i vob̄.

¶ Capitulum. c.

PRelatus dꝫ eſſe ſilis arieti. qꝛ aries dux eſt gregis ⁊ ouium ꝑnceps. Sic ꝑlatus dꝫ eſſe dux ſubditoꝝ ſcilꝫ ſic̄ auctoꝛitate ꝑſidēdo ita bōe vite exemplo pꝛecedendo. ¶ Item quia nā arietem fecit foꝛtiſſimum ſm̄ Iſido. Vnde dicitur veruex a viribus eo ꝙ tanq̄ vir ouium ſit ceteris bidentibus virtuoſioꝛ. Vel dicitur veruex vt ipſe dicit: quia vermem poꝛtat in capite. cuius pꝛuritu ſepe foꝛtiſſime caput mouet. Dicitur autem aries quia hoc animal immolabatur in aris. ſicut pꝫ in lege moyſi. que omnia competunt pꝛelato ſcilicet foꝛtitudo operis ſolicitudo mentis que eſt vt vermis in capite ō qua Apoſt. ij. Coꝛ. xi. Inſtātia mea quottidiana ſolicitudo omnium eccleſiarum. ¶ Item immolatio carnis de qua Apo. Ro. xij. Exhibeatis coꝛpoꝛa veſtra hoſtiā viuentem ſanctam deo ⁊c̄. ¶ Iteꝫ pꝛedicatoꝛ bonus dꝫ clamoꝛe pꝛedicationis ⁊ gemitu oꝛationis ſubditos doꝛmiētes ſiue i peccatis moꝛtuos ſuſcitare exēplo leonis: cuius catuli quando naſcuntur tribus diebus ⁊ tribus noctibus doꝛmire vel moꝛtui eſſe reputantur ⁊ tunc patris rugitu ⁊ clamoꝛe ſuſcitari dicunt̃. Tunc ſuper catulos moꝛtuos leo foꝛtiter clamat quando peccantes ſubditos pꝛelatus vel pꝛedicatoꝛ pꝛedicando vel coꝛripiendo foꝛtiter increpat ⁊ tunc rugitum emittit cum pro eis orando foꝛtiter gemit. Vnde ſicut clamor ⁊ gemitus leonis dr̄ ſuſcitare moꝛtuos catulos. ita clamoꝛ pꝛedicationis ⁊ rugitus oꝛatiōis ſuſcitat ſubditos in peccatis Yſa. v. Rugitus eius vt leonis rugiet vt catuli leonum ⁊c̄. Sed cum pꝛelatus vel pꝛedicatoꝛ loquitur bonis dꝫ loqui dulciter. In cuius ſignum dicitur Iudicuꝫ. xiiij. Ecce examē apū in oꝛe leonis ⁊ fauus mellis. Apis.n. pungit ⁊ mel cōponit. quia pꝛedicatoꝛ dꝫ pungere lentos ⁊ dulcoꝛare d̄uotos. ¶ Itē pꝛelat⁹ dꝫ eſſe ſimilis cameleopardo. quod ſꝫ Iſi. eſt animal ethiopicum caput hn̄s cameli collum equi: crura ⁊ pedes bubali ⁊ maculas pardi. Eſt eniꝫ beſtia albus maculis rutilum colorem emittentibus ſuperſparſa: ⁊ ideo a capite cameli ⁊ a maculis pdi tali nomine eſt vocata vt dicit Pli. Eſt autem beſtia magis aſpectu quā feritate conſpicua tantum manſueta vt quaſi ouis nomen acceperit. Omnia autem hec ſunt pꝛelato congruentia moꝛaliter accepta quia caput cameli oꝛe ruminat ⁊ ruminatio ſignat ſacre ſcripture meditationem. Colum equi flexibile eſt quia curuatur ad tractū freni. Et hec flexibilitas refert̃ ad miſericoꝛdiā ⁊ pietatē pꝛelati. Pedes āt bubali vngulas diuidūt: ⁊ mature īcedūt

q̄ ꝓ refert ad diſcretionis prudētiā: Albe āt macule extra rutillātes ſūt pura opa ⁊ exēpla que exterius alijs apparent. Sic ergo ꝑlatus dꝫ hēre caput cameli ꝑ noticiaꝫ ſacre ſcripture. Collū equi ꝑ flexibilitatē miſericordie. Crura vel pedes bubali ꝑ diſcretōneꝫ prudētie. Albas maculas pdi. i. opeꝝ puritatē ⁊ plus in aſpectu ꝙ in facto debet hr̄e ſeueritatē. Vn̄ dꝫ eſſe aſpectu ferus ſꝫ animo vel ope māſuetꝰ. ¶ Itē ꝑlati debēt ſe hēre ad ſubditos ſicē cerue ad filios. Cerue enī poſt partū vtūtur duabus herbis. ſ. como ⁊ ſumole quibus paſte redeūt ad ſuum fetū ⁊ illarum herbarum ſucco imbute filijs lactis exhibent nutrimentum. filios aūt ad curſus exercent ⁊ fugere eos docent ⁊ ad prorupta eos ducunt ⁊ ſaltandi moduꝫ eis oñdunt. Due ergo herbe/que faciūt ceruam ad nutrienduꝫ filios lacte abundare due vtutes ſunt que faciūt prelatos ſubditos ſuos debito alimēto nutrire. ſ. ſapiētia q̄ facit eos abūdare lacte ſpūalis doctrine ⁊ miſericordia q̄ facit abūdāter dare nutrimenta corpalis elemoſyne. debēt etiaꝫ eos ad currenduꝫ ꝑ viam mandatoruꝫ. i. ad velociter obediendū inſtruere. ¶ Itē ad peccata fugienda inducere precipitia tentationum eis nota facere ⁊ moduꝫ ſaltandi eis ideſt euadendi oñdere. ¶ Iteꝫ ſicut prelati preſunt in dignitatibus ita debent preeſſe in virtutibus. Cuius exemplum eſt quia omne animal cornutum ē quadrupes excepto quodam ſerpente in egypto qui dicitur ceraſtes. quod ſcilicet intelligendum eſt ſi cornua ſunt de natura oſſis: propter teſtudines ſiue limaces cornua mollia hn̄tes. Per animal ergo cornutum intellige hominē in dignitate leuatum: ſignant eniꝫ cornua capitis eminentiam dignitatis. Tales debent hēre quatuor pedes ſcilicet iuſticiam temperātiam fortitudinem prudentiam. Ceraſtes autem ſiue ſerpens cornutus ideſt hypocrita in dignitate poſitus cornua ſine pedibus habet. quia dignitatem tenet ⁊ virtutibus caret. Similiter limax hn̄s cornua mollia ſignat prelatum carnalem habentem remiſſa opera. qui etiam pedibus caret quia interiores virtutes non habet. ¶ Item ꝑlatus virtuoſus tunc facilius ad contemplationem diuinoruꝫ erigitur cum ſe abſtrahit a temporalibus curis. Cuius exemplum eſt quia animalia que dentes non habent in ſuperiori mandibula ſunt cornuta quia materia tranſit in cornua. Per animal vero cornibus munitum prelatum intellige in virtutibus ornatum. Cuius inferior mandibula eſt terrenorum diſpenſatio prouida in qua eſt multitudo dentium. i. multiplicitas laborioſorum operum ⁊ durorū: ſed quaſi mandibula ſuperior eſt diuinorum contemplatio altior que debet eſſe vacua ad tibus ideſt a temporalium curis ⁊ laboribus ſemota. Vtraqꝫ tamen debet vti pro tempore q vult virtuoſe preeſſe. ¶ Iteꝫ prelationis honore digni non ſunt qui ſolum que ſua ſunt querunt. Unde nullū aīal hn̄s dentes recuruos vt aper habet cornua eo ꝙ illa mā tranſit in culmos. Iſſe quippe prelatus ſuos dentes recuruat qui ea que agit ad ſemetipſum reflectit: ⁊ replicat ſed non eſt dignꝰ cornibus dignitatꝭ q alios negligens tantum ſeipſū paſcit. Eze. xxxiiij. Ve paſtoribus qui paſcunt ſemetipſos.

¶ Capitulum. cij.

Roficere ⁊ creſcere poteſt homo virtutibus ꝙ diu durat pn̄tis vite tps. Ceruis. n. creſcūt cornua vſqꝫ ad. vij. annum quia vſqꝫ ad. vij. annos. omni anno pullulant eis cornua vnum ramū. Vn̄ eoꝝ etas ꝺprehēdit ꝑ cornua qꝛ ergo ſeptēnariꝰ ē numerꝰ vlis tēporꝭ. ſ. q̄ vniuerſū tps vite nr̄e voluit. ſicē patꝫ i ſeptē diebꝰ ſeptiane accipiamꝰ i ſeptēario ānoꝝ totū tēpꝰ dieꝝ nr̄oꝝ. Scriptū ē. n. Eze. iiij. Dies anni Diē ꝓ āno dedi tibi ⁊. ps. dicit. Dies annoꝝ noſtroꝝ i ipſis ſeptuagita ānis. Septēariꝰ. n. ꝑ ꝺnariū multiplicatꝰ i. lxx. ꝯſurgit. vt inuat ꝙ totū tēpꝰ ānoꝝ noſtroꝝ debemꝰ dedicare ꝑfectui vtutū quē ſignat augmētatio cornuū: ⁊ hͦ fit ꝑ ſeptēnariū

virtutū:q̄ ſūt q̄tuoꝛ v̄tutes cardiales ⁊ tres theologice. vl̄ ꝑ ſeptenariū opeꝝ miſericoꝛdie cū obſeruatione decalogi.

¶ Capitulum. ciij.

Prudentiam docet nos habere ericiꝰ tripliciter. Primo contra inſultū tentationum Nam ericiꝰ dum ſe infra coꝛiuz duruz ſpiniſ aſperiſ vndiqȝ circunſeptū includit ſe ab inuadētibꝰ ꝓtegit. Nā mox cū aliqd ſētit ſe i globū ↄuertit ⁊ ferietī ſpinaſ oppōit. Eſt itaqȝ dura ⁊ ſpinoſa pelis aſpera penitētia ⁊ dura afflictio carnis. i q̄ dū hō ſe ꝑ hūilitatē abſcōdit ⁊ eā tētatiōi opponit eiꝰ tētatiōes euadit. vn̄ ps. Ego aūt cū mihi moleſti eēnt iduebar cilicio humiliabā i ieiunio aiaȝ meā ⁊c̄. ¶ Scdo docet nos habē prudētiā q̄tū ad nutrimētū opeꝝ. Eſt eni erititij talis prudētia q2 aſcēdit vitē vl̄ aliā arboꝛē ⁊ vuas ⁊ pōa deiicit ⁊ poſtea ſe ſuꝑ illa iuoluit ⁊ ſuiſ ſpiniſ ifigunt ⁊ ſic poꝛtat eſcas filijſ ſic Iſid. dicit. Ille ergo vites vel arboꝛes aſcēdit qui ad ſanctoꝝ virtutes vel vitas conſiderādaſ ꝑ mētiſ ↄtēplatiōeȝ ſe erigit. et tūc ex eis pōa deiicit qn̄ ex eoꝝ ↄparatiōe ſuos defectꝰ agnoſcit. Quaſi enim poma d̄ arboꝛibus deiiciunt cū maioꝛuȝ facta minoꝛibus cōparant. Sȝ tunc ea velut ericius quis ſpinulis ſuis infigit ⁊ doꝛſo deferēda ſuſcipit. quādo illa ꝓ poſſe ſe ſeq̄ntis affectibus diſponit. ⁊ tunc inde filios paſcit quando ex eoꝛum imitatione ſua opera dirigit ⁊ nutrit. ¶ Tertio docet nos eſſe prudentes circa varietatem tempoꝛum. Dicit. n. Ariſto. q̄ ericij faciunt foramen vnum contra vētos ſeptētrionales ad qd̄ cōfugiunt in caloꝛe: ⁊ aliud cōtra auſtraleſ ad quod confugiūt dū frigus ſentiunt. Vnde dicitur q̄ quidam fuit in conſtātinopoli qui ꝑ ericium quē hēbat predicebat oēs vētos futuros nec ſciebat aliquis vnde hanc ſciam haberet. Sic homo prudēs in calore ꝓſperitatis dȝ refugere ad ventum ſeptentrionalem frigidum. i. ad memoꝛiam aduerſitatis vt ſ. per timoꝛem a ſuperbia ⁊ intēperantia liberet. Sed in tpē frigoꝛis. i. aduerſitatis dȝ refugere ad ventuȝ auſtralē caliduȝ. i. ad memoꝛiā ꝓſperitatis ne a triſtitia. ſ. nimia abſoꝛbeat. Eccli. xi. In die bonoꝝ ne imemoꝛ ſis maloꝝ ⁊ in die maloꝝ ne immemoꝛ ſis bonoꝝ. ¶ Itē prudētie exemplū habemus in foꝛmicis. ¶ Primo in ꝓuidendo. ꝓuident. n. tpa futura. Nam in eſtate congregant vn̄ in hyeme viuant. Sic nos debemus in vita ꝓuidere nobis de tpe moꝛtis. Prouer. vi. vade ad foꝛmicam o piger ⁊ conſidera vias eius ⁊ diſce ſapientiā: q̄ cum non hēat ducem nec prēceptoꝛē nec principē parat eſtate cibum ſibi ⁊ congregat in meſſe quod comedat. ¶ Itē in congregando. Congregat triticeum granum nō curās oꝛdeum. Sic homo debet cōgregare ſpiritualia ⁊ eterna ⁊ non curare de tempoꝛalibus ⁊ perituris. Math. xiii. Triticum congregate in hoꝛreum meum. ¶ Item in conſeruādo Nam quando pluuia ſuper eius triticuȝ deſcendit illud ſoli exponit vt iterum deſiccetur. Sic quando aliqua tentatio vel coꝛruptio in nobis accidit que poſſit triticum. i. nutrimentum vel meritum noſtrum ſpirituale coꝛrumpere ⁊ perdere debemus illud reparare caloꝛe ſolis. i. feruoꝛe contritionis vel manifeſtatione cōfeſſionis. q2 illud quod ſoli exponit i lucem producit: vel per feruoꝛem oratiōis ¶ Item in cuſtodiendo primo ſuum cibum. Nam ſicut dicit Plini. foꝛmice grana colligunt cumulos componunt ⁊ in ſecretioꝛi parte domicilij abſcōdunt ne ab auibus rapiantur vel a vento diſpergantur. Iſta grana ſūt dei verba quibus anima nutritur ⁊ paſcitur ſicut foꝛmica de granis de quibus in ſecretioꝛi parte anime ſcilicet in memoꝛia debemus cumulum ponere ſcilicet de his que audiuimꝰ plura memoꝛie commēdādo ⁊ ibi occultare per humilitatē ne ab auibus rapiantur. i. a demonibus ſicut ſemē quod cecidit in via ⁊ volucres celi comederunt illud. Vel iſta grana ſunt bona opa vt elemoſyne ⁊ hmōi que debemus cumulare multiplicādo ⁊ abſcōdēdo per humilita-

tem nec iactātes oſtēdēdo ne a vēto vane
glorie diſpergant vel ab auibus.i.ipſis de
monibus auferant.¶ Itē inueniunt pru
dētes i cuſtodiēdo aurū: Nā in ethiopia
dicunt eſſe formice ad formā canis:q̄ are
nas aureas pedibus eruūt:⁊ ne auferant
cuſtodiūt:quaſi arene auree ſunt v̄tutes
ſpirituales anime quas pedibus ideſt af-
fectionibus vel greſſibus bonorum ope
rum debemus eruere ⁊ cū omni ſtudio
cuſtodire ne a nobis auferantur.¶ Item
prudētia ſerpentum eſt in exemplū no
bis multipliciter.¶ Primo q2 ſerpēs do
cet nos chriſtum diligere. Nam ſerpens
ſuper omnia caput cuſtodit q2 in ipſo p̄
cipue eius vita conſiſtit. Vnde dicit Pli.
ꝙ ſi caput ſerpentis cum duobus digitis
euaſerit nihilomin᷑ viuit propter qđ to
tū corpus ꝓ ſeruando capite ferienti op
ponit: vt ſcʒ nos caput nr̄ʒ in nobis cuſto
diamus.ſ.chriſtum ⁊ pro ipſo a quo hē-
mus vitam gratie ⁊ glorie omnia alia ne
gligamus ſm illud Phil.iij. Omnia detri
mentū feci ⁊ arbitror vt ſtercora vt chri
ſtum lucrifaciam. ¶ Secundo docet nos
peccatum abijcere .ſ. per innouationem
penitentie. Nam ſerpens ſicut dicit phs
quando ſentit ſe ſenio grauatum plurib᷑
diebus abſtinet a cibo vt ſic pellis eius fa
ciliter relaxetur: deinde guſtata herba q̄-
dam amara prouocatur ad vomitum ⁊
euomit humorē virulentū qui erat cau
ſa ſue infirmitatis: tandē vt cutē rigidam
tēperet in aqua ſe balneat ⁊ q̄rens angu
ſtam rimam in petra per eam intrat ⁊ per
violentiam tranſiens ab exuuia ſe denu
dat.i.a pelle que vocatur exuuia ab exuē
do quia eam exuit ⁊ deponit ⁊ tandem ſe
ſoli exponens deſiccat ⁊ nouum corium
reparat ⁊ ſic reſumptis viribus videt cla
rius incedit fortius ⁊ comedit auidius.
Hoc idem dicit Auicen. ⁊ Pli. ſcilicet de
innouatione. Nos igitur exemplo ſerpē
tis debemus vitam innouare per opera
penitentie. Primo ieiunando non tm̄ a
cibis ſʒ magis a vitijs.¶ Itē amarā her
bā cōtritiōis cordis guſtādo venenū pec
cati ꝑ ꝯfeſſionē euomēdo aqua lachryma
rū vel doctrine nos abluēdo. In arcto fo
ramine penitētie exuuias veteris homi
ideſt male cōſuetudinis deponēdo: ad ca
lorē ſolis.i.amorē xp̄i mollicieē ⁊ ꝓnitatē
peccandi deſiccādo ⁊ nouū coriū.ſ.homi
nem q ſm deū creatus eſt inducndo. Vi
res bn̄ agēdi reſumēdo. Clarius ſpūalia
cōtēplādo: fortius deū ⁊ ꝓximū diligēdo
⁊ q̄ ſpūʒ nutriūt auidi᷑ aſſumēdo.¶ Ter
tio docet nos ſerpēs diabolo reſiſtē: Di-
cit eni Iſido.ꝙ aſpis ſerpēs cum īcipit in
cātatorem audire vnā aurē in terrā pre
mit ⁊ alterā cauda claudit ⁊ ſic vocem in
cātātis effugit ⁊ incātāti nō obedit. Sic et
nos d̄bem᷑ icātatori.i.tētatori reſiſtere.ſ.
cū cauda ⁊ terra.i.cū memoria finis nr̄i
q deſignat in cauda: ⁊ terrene fragilitatis
q̄ deſignatur in terra tētatiōes repellēdo
ꝑs. Sicut aſpidis ſurde obturātis aures
ſuas q̄ nō exaudiet vocē incātātium ⁊c.
¶ Quarto docet nos carnē ſubijcē. Nā
ſerpēs calcaneo mulieris inſidiat ⁊ inimi
catur. Geneſ.iij. Inimicitias ponā inter
te ⁊ mulierē ⁊ tu inſidiaberi calcaneo eiꝰ.
Sic nos debemus inſidiari carni ⁊ calca
neūm.i. finē eius attente cōſiderare. Au
gu. Nihil tantum valet ad domādū deſi-
deria carnis q̄ꝫ cogitare qualis ipſa ſit fu
tura.¶ Quinto docet nos mundum fu-
gere. Nam ſerpens propter inimicitias
quas habet cum homine fugit ⁊ ſub ſpi-
nis latitat ⁊ in deſertis habitat. Sic ſan-
cti viri propter odium mundi ⁊ inſidias
fugiunt in deſertis clauſtri ⁊ latitant ſub
aſperitate penitentie. Dicitur enim ꝙ ſer
pens fugit hominem nudum ⁊ inſilit in
veſtitum. quia ſcilicet diabolus timet pau
perem ⁊ ſe ab affectu temporalium denu
dantem. ſed veſtito ideſt diuitijs munito
preualet ⁊ ideo qui volunt diuites fieri
incidunt in tentationeʒ ⁊ in laqueum dia
boli vt dicitur.i.ad Thi.vi.¶ Sexto do
cet delitias abhorere quia ſerpens dum
natat in aqua caput eleuatum portat ne
eo ſubmerſo ſuffocetur. Sic ſancti viri
cauent ne caput rationis ſubmergatur
preſentibus delitijs. ¶ Septimo docet
nos humilitatem tenere. Yſa.lxv. Serpē

ſi puluis panis eius. Ita vir ſanctus etiã ſe reficit cogitando q̄ ē puluis ⁊ cinis hu miliãdi ſe vt Abraã. Geñ. xxviij. Loquar ad dñm meũ cũ ſim puluis ⁊ cinis. ℂ Itẽ prudẽter viuere ⁊ opari aialia q̄dam ter reſtria nos docẽt. Nam ſicut nos docet Aug. xi. libro de ciuitate dei. Eſt admirãda in brutis q̄dam prudẽtia in qbus cuz nulla ſit ꝓprie loquẽdo ſcia q̄dã tñ in eis ſimilitudo ſcie inuenit̃. euidẽtẽ. n. hñt ſolertiã in fetuũ educatione. in latibuloꝛuz edificatione ⁊ nutrimentoꝝ acqſitione in vulneꝝ medicatiõe: in nociuoꝛũ euitatione in mutatiõis tẽpoꝝ ꝓcognitiõe: ſuoꝛũ ꝑparium dilectiõe. Docent itaqꝫ hoies ꝓ mo prudẽtes eẽ nõ ſolum in nutritione carnaliũ filioꝝ qbus ſicut dederũt nature fundamẽtũ ita ⁊ dant documenta diſcipline ⁊ alimẽta vite: ſꝫ ẽt in ꝓmotione ſpũalium deſiderioꝛũ q̄ cũ in coꝛde exoꝛta fuerint velut ſpirituales ſunt ſoboles cõfouẽda. ℂ Itẽ in habitaculi ꝯſtructiõe nõ tm̃ exterioꝛis in quo qeſcat coꝛpus ſꝫ magis interioꝛis vt domũ ꝯſcie conſtruãs in qua reſideat de⁹. ℂ Itẽ in nutrimẽti pcuratiõe nõ tm̃ quo caro reficiat̃ ſed magis quo ſpũs alat̃. Non. n. in ſolo pane viuit hõ ſed in oĩ verbo ⁊c̃. ſicut dicit̃ Math. iiij. ℂ Itẽ in vulneꝝ curatiõe nõ tm̃ coꝛpalium iaculoꝝ ſꝫ magis vicioꝛuz ſeu tẽtatiõnũ. Docent ẽt te prudenter noxia euitare: non tm̃ q ledunt coꝛpus ſed magis q̄ ſpũm inficiunt: ⁊ inſuꝑ tua pericula te ꝓcauere monent ⁊ opoꝛtuna futuris tẽpoꝛibus remedia preparare. Quod aũt oibus his dulcius eſt nõ tm̃ ꝯiugalis federis ſuadent te diligere comparem ſꝫ ⁊ ſocialis vite amare conſoꝛtem.

ℂ Capitulum. ciij.

Pueri ⁊ puelle ſunt in puericia bonis ⁊ cõgruis opibus ⁊ ſtudijs aſſuefaciendi exẽplo aranearuz q̄ ex ouis ꝓcreate qñ mox nate texturas aſcẽdere incipiunt: ⁊ operari ac ſi in ventre eẽnt edocte: ſic fuit beatus iob circa opera miſericoꝛdie. Vnde dixit Job. xxxi. Ab infantia creuit mecum miſeratio ⁊ de vtero matris mee egreſſa eſt mecum. Sicut ⁊ fecit Thobias filio ſuo quem ab infantia timere deũ docuit ⁊ abſtinere ab omni peccato. Thobie. i. Vñ Eccli. xxx. Tonde latera eis dũ infans ē ⁊c̃.

ℂ Capitulum. ciiij.

Puritas mẽtis eſt inter oĩa magiſ diligẽda. Nã oẽ animal faciẽs multos fetus ꝓmũ magis diligit ⁊ reputat ſibi magis naturalem Et ideo quedam animalia fetus ſuos deuoꝛant preter ꝓmũ. Primũ aũt qd̃ oꝫ in nobis eſſe ⁊ oia nr̃a opa preuenire eſt puritas mẽt̃. Vñ ē hoib⁹ diligẽda ⁊ ꝯſeruãda. Et id̃ dic̃ de ea Greg. nazãzenus. Prima ſapiẽtia ē vita laudabilis ⁊ apud deũ pura mẽs. Per quã puri puro iunguntur ⁊ ſancti ſancto ſociant̃

ℂ Capituluꝫ. cv.

Religioſi dñt ſikes eẽ dromedarijs ſiue dromedis. Nam pꝛopꝛie loquendo animal dicitur dꝛomeduſ Cuſtos ãt talium animaliũ dicitur dꝛomedariuſ. Dꝫ ergo religioſus aſſimilari dꝛomedis quadrupl̃r. Primo ꝓpt̃ ꝯtinẽtiã. Caſtrãtur. n. dꝛomedi a iuuẽtute ſic̃ Auicẽ. dic̃ vt ſint curſui aptioꝛes. Sil̃r. religioſi dñt a iuuẽtute ſe ꝑ votuꝫ ꝯtinẽtie ĩ mũditia carnis ſeruare. Math. xix. Sũt eunuchi q ſe ipſos caſtrauerũt pp regnũ dei. ℂ Scdõ pp abſtinẽtiã. Sũ. n. dꝛomedi parui cibi ⁊ fenũ ⁊ coꝛtices ⁊ oſſa dactyloꝛũ valde diligũt. Sic non dñt religioſi delitias querere ſed potius groſſa cibaria. ℂ Tertio propter obedientiam ĩ qua velut dromedi dñt eſſe veloces ⁊ pꝛompti. Sunt eniꝫ dromedi velociſſimi. Vnde dꝛomos grece velox curſus dicitur latine. nam centũ miliaria ⁊ ampli⁹ pgũt ĩ die Debẽt ẽt eſſe in obediẽtia laboꝛioſi ⁊ ꝯtinui. ſic̃ dꝛõedi hñt crura lõga ⁊ neruoſa multũ ad laboꝛãdũ foꝛtia ad ꝯtinuãduꝫ firma. ℂ Quarto pp hũilitatis mẽſurã. ſũt eniꝫ dꝛomedi non magni coꝛpe quia minoꝛes

ſtature ꝙ cameli.q: ſcʒ religioſi nō vult eē
magni in ſua reputatiōe ſed hūiles ⁊ ab
ſecti Apo.ad Gal.vi.ſiqs ſe exiſtimat ali
quid eſſe cum nihil ſit ipe ſe ſeducit.

¶ Capitulum.cvi.

Ancti viri aſſimilantur
agnis. ¶ Primo propter
innocentiam Nam agn⁹
inter animalia omnia eſt
maxime manſuetus ⁊ in-
nocens.Unde nec dente
ledit:nec cornu impetit.nec vngue ſcidit.
nec calce percutit.Et ideo ſicut dicit Iſi-
do.Cetera animalia armauit natura ſolū
agnum dimiſit inermen.Hec āt inocētia
que eſt in agno principaliter fuit in chri-
ſto que ſcʒ nūꝙ alicui aliqd malefecit.qđ
ēt vn⁹ ex latronib⁹ in cruce cognouit di-
cens Nos quidem digna factis recipim⁹
hic āt nihil mali fecit. ¶ Secundario au-
tem talis innocentia competit etiam alijs
ſanctis.qui fuerunt imitatores chriſti ⁊
ideo tāꝙ agni neminē ledebāt nec dēte in
uide detractōis nec tyrānice dñatōis.nec
vngue violēte direptiōis nec calce iiurio
ſe deſpectiōis ſiue pcuſſiōis Apo.ii.Cori.
vii.Neminē leſimus ⁊c̄.Et idcirco etiā
alios ad hoc monebat dicens.ii.Corin.
vi.Nemini dantes vllam offenſionē ⁊c̄.
¶ Scđo pp iuſtitiā.ptinet.n.ad pfectā iu
ſtitiā ſi ſolū neminē ledē ⁊c̄.ſʒ ēt aliis oīb⁹
ſi pt fieri pdeē.⁊ hāc iuſtitiā agn⁹ oñdit q:
qcqd in ſe hʒ hōib⁹ vtiliter prebet. Nā
pellis ei⁹ eſt vtiliſ ad variū vſū.pili ad in
dumētū.ſimuſ ab terre ꝯdimētū.cornu ⁊
vngula ad medicamētū.⁊ carnes ei⁹ ad
eſum Hec autem omnia competunt chri
ſto principaliter quia ipſe ſuam pellem.i.
ſuam conuerſationem exteriorem.ſiue
ſua vellera.i.exempla ſeu opera reliquit
nobis ad indumentum ideſt ad imitatio
nis exemplum eo modo quo dicit Apo.
Ro.xiii.Induimini dominum noſtrum
ieſū xpm.¶ Itē ſuū ſimū.i.hūilitatē dedit
ad ꝯdimētū ſcʒ oium v̄tutū ⁊ opū.Unde
ipe dixit Math.xi.Diſcite a me q: mit
ſū ⁊ hūilis corde.Et hec hūilitaſ ē ꝯdimē
tū ſine quo nullū op⁹ placet deo.Uñ xp̄s
dixit apl'is Luce.xvii.Cū omnia bene
feceritis dicite ſerui inutiles ſumus.ſʒ
cornu autem propter vnctiones que cū
eo ſiebant.vt patet.i.Reg.xvi ſignificat
poteſtas xp̄i in inſtitutione ſacramento
rum.ſed in vngula agni diuiſa diſcretio
doctrine xp̄i.Et hec omnia nobis ad me
dicinam dedit.ſcʒ ⁊ ſua ſacramenta ⁊ ſua
verba.Inſuper chriſtus tanꝙ agn⁹ ⁊ ſuā
carnē reliqt nobis in cibum ſcilicet in ſa
cramēto euchariſtie.ſicut dixit ipſe Ioh.
vi.Caro mea vere ē cibuſ ⁊c̄.Competūt
etiam ſecundario ſanctis viris predicte
vtilitates agnoꝝ.q: ipſi ſancti in variis
vſibus ⁊ obſequiis proximis ſeruiūt.Nā
nudos veſtiūt pauperes cibis impinguāt
⁊ condiunt ⁊ ad infirmoꝝ fomētū ⁊ curā
frequenter ex compaſſiōe itendūt.¶ Ter
tio propter prudentiam:Nam agn⁹ dici
tur ab agnoſcendo.Duo.n.ſunt que agn⁹
nālr diſcernit ⁊ agnoſcit.Primo mrem.
Nā inter innumerabiles greges ſolo ba
latu mrē agnoſcit.Eodem mō xp̄s dicit
eē agn⁹ ab agnoſcendo.q: in cruce exiſ
mrem agnouit de ea ſpūalem curā hñdo
⁊ Iohāni ipaʒ ꝯmēdādo.qñ dixit ſili ecce
mr tua.Qđ exēplū ſeqntes ſancti viri de
parentibus ſuis vſqʒ ad mortē curam ⁊
diligentiam gerunt.Nos etiam exemplo
iohānis ſtudere debemus vt ipſam beatā
virginem mrē habeamus.Agnus.n.ba
latu mrē querit:inuenta autem ea caput
erigit.mām̄as querit quas dum fugit po
plites flectit.⁊ vt mr ei plus de lacte pbe
at capite mris vbera pmit Sic etiam vir
deuot⁹ balatu.i.voce orōis ſancte matrē
miſericordie iqrit.⁊ ad eā caput.i.mentē
p ꝯtēplationē erigit.mām̄as ſue pietatis
⁊ ꝯſolatōis reqrit deuote ēt ⁊ ſepe ſalutā
do ſibi gēua flectit.atqʒ capite.i.mēte fer
uēter deſiderādo.⁊ iportūe poſtulādo q̄
dāmō ꝙ̄i pmit vt ſue ꝯſolationis gratiaʒ
largi⁹ ifundat. Secūdo q: agnus natura
liter ſuū hoſtē agnoſcit ſcʒ lupū.Nā etiā
ſi eū nūꝙ viderit.ſtati cū prio videt agno
ſcit:Siliter ēt xp̄s ſuoſ crucifixoreſ agno
uit nō odiēdo ſʒ p eis orādo Luce.xxiii.
Pater ignoſce illis q: neſciunt qđ faciūt

In qua oratione aduerte q̄ patrē p̄ eis
orando inuocauit cum dixit. pater. ¶ Itē
eis ignoſci poſtulauit. Ignoſce illis inq̄t.
¶ Item illos excuſauit. q2 neſciunt quid
faciunt ⁊ hec tria faciunt etiam ipſi ſancti
ipſum agnū ſequētes erga aduerſarios
ſuos ſcʒ q̄ pro eis orant. eis indulgent ⁊
nō ſolū nō accuſant ſʒ ēt excuſāt. ¶ Quar
to pp̄ patientiā q2 ligatus a carnifice non
ſe defendit ſiue expolietur vellere ſiue cute
Et dū portatur ad victimā nō plorat nō
clamat non murmurat nō recalcitrat ſed
placido vultu ſuū reſpicit occiſorē ac ſi
eū portaret ad paſcua. Silr ēt xp̄s capt⁹
⁊ ligatus in orto non ſe defendit. Silr in
flagellatione expoliat⁹ veſte lacerata cute
⁊ ſilr ēt expoliat⁹ ad crucē ſe nō defendit
nec crucifixus recalcitrauit nec murmu/
rauit vñ Je. xj. Ego quaſi agnus manſue
tus q̄ portatur ad victimā ⁊ Iſa. liij. Qua
ſi agnus corā tōdēte ſe ommuteſcet ⁊ nō
aperiet os ſuuʒ. Vñ ēt ſancti viri hoc exē
plum patientie ⁊ manſuetudinis quātuʒ
pñt imitari conant̄ Apoc. xiiij. Hi ſequū
tur agnū quocunqʒ ierit. ¶ Quinto pro
pter mundiciam. Nā agnus q̄ſi aial mun
dū immolabat̄ ⁊ victimabat̄ in lege ad fi
gurandū xp̄m q̄ tanq̄ agnus fuit p̄ pec
catis noſtris in ara crucis imolatus. Vñ
Johannes Baptiſta de eo dixit. Jo. j. Ec
ce agnus dei q̄ tollit peccata mundi. Sic
ēt ſancti ⁊ imaculati viri faciunt deo vi/
ctimam de ſeipſis eo mō quo Apo. dixit.
Exhibeatis corpora vr̄a hoſtiā viuentē
ſanctam deo placētē Ro. xij. Et nota q̄
imolabatur in lege agn⁹ anniculus īma/
culatus ad ſignificandū q̄ ille q̄ vult de
ſe facere gratum ſacrificium deo debet eē
agnus per patientiā. immaculatus p̄ mū
diciam: anniculus p̄ cōtinentiam. Diceba
tur enim anniculus cum eſſet vnius āni
completus. q2 tūc ē optimus: eo q̄ agn⁹
tanto melior eſt quanto a lacte remotior
Vnde eſt ille vt anniculus qui eſt remot⁹
a lacte. i. a carnali delectatiōe ſcʒ per con/
tinentiam. ¶ Item ſancti viri aſſimilan/
tur equis. ¶ Primo rōne viuacitatis: q2
equus eſt animal viuax: q2 in cāpis exul
tat belluʒ a remotis odorat tubis ad pre
liuʒ excitatur ad curſuʒ prouocatur. do
lent equi cum victi fuerint gaudent cum
vicerint. Sic ſancti viri in campis. i. ī ad
uerſitatum vel tentationuʒ prelijs exul/
tant ſm̄ illud Ja. j. Omnē gaudium exi/
ſtimate fratres cum in tentatōes varias
incideritis ⁊c̄. ¶ Itē bellū tētatōis vł bel
lū mortꝭ p̄cul odorēt. ſ. in p̄uidēdo ⁊ pre
parando ſe tubis ideſt vocibus predica/
torum vel tubis diuinorum iudiciorum
excitantur ad bellum viciorum. Hac tu/
ba excitatus beat⁹ Hie. dicebat. Siue co/
medam ſiue bibam ſiue quicq̄d aliud fa/
ciam ſēper auribus meis intonare vł il/
la terribilis tuba: ſurgite mortui venite
ad iudicium. ¶ Item ad curſum. i. ad ve
locitatem bene operandi vel obediendi
de qua vł. Viam mandatorum tuorum
cucurri prouocant̄. ¶ Iteʒ vincuntur tē
tatione vel negligentia: dolore peniten/
tie purgantur ⁊ in victoria tentationum
⁊ viciorum letantur. ¶ Secundo ratio/
ne ſagacitatis q2 q̄dam eq̄ ſagaciter reco/
gnoſcunt dños ſuos ⁊ alios ſup̄ ſe aſcen/
dere non permittunt. Sic ſancti viri reco
gnoſcūt dñm non tm̄ in beneficijs ſed ēt
in flagelis ⁊ alium dominuʒ. i. diabolum
vel peccatum ſuper mentis ſellam aſcen
dere non permittunt ſm̄ illud. Nolite
locum dare diabolo. Ephe. v. ¶ Tertio
ratione pietatis q2 aliqui equi in morte
dominorum lachrymas fundunt. Et ſic
ſancti viri plorant conſiderantes legen/
do vel audiendo paſſionem domini ſciē
tes q̄ ſicut fuerunt ſocij paſſionum ſic
erunt ⁊ conſolationum. ij. Corin. i. ¶ Itē
ſancti viri q̄uis magna vicia vitant fre/
quenter tamen paruis vicijs terrentur.
Vnde ſunt ſimiles elephantibus qui do/
miti ſunt in bellis optimi. Nam acies
proferunt armatos ferunt nec armato
rum acies expaueſcunt: nec ſuoꝝ rumo/
res fugiunt. ¶ Itē ſup̄ eos turrib⁹ ligneis
collocatis de eis tāq̄ de muro tela ignea
emittuntur: ⁊ cum ſint tales tamē de mu
re timent. Sic ſancti viri q̄uis magna tē
tationū bella vincāt ⁊ magnaꝝ virtutū

armā ferant:nec tribulationes nec perſe/
cutiones expaueſcāt nec linguas infantiū
ſeu detrahentium fugiāt:tamē aliquādo
aliquis minimus defectus vel moleſtia re
linquitur eis qui ſemꝑ eos i timore ⁊ cru
ciatu tenet. Sic paulus ad tertiū celum ra
ptus ⁊ omniū tribulationum pericula ex
pertus:ac oībus gratijs ⁊ virtutibꝰ plenꝰ
tamē ſtimulo carnis premitur ⁊ timēs ac
orans vt amoueri debeat minime exaudi
tur. ¶ Item ſancti viri aſſimilanṫ leonibꝰ
in multis. Primo in audacia ſiue magna
nimitate. Apparet.n.magnanimitas leo/
nis in triplici actu. ¶ Primus eſt qꝛ cū ve
natores eum ſequūtur nō latitat nec ſe oc
cultat.ſed videri ſe optat ⁊ in mediū cam
pum vadēs ad pugnā ſe preparat ⁊ abſcō
dere vel fugere magnā verecūdiam repu
tat. Similiter ſancti viri ⁊ perfecti tribu/
lationes ⁊ pſecutiones cum oportunum
eſt nō refugiunt imo quādoqꝫ perſecuto/
res incitādo vel expectando preueniunt
⁊ perſecutiones cū eueniunt cum magno
gaudio ſuſcipiunt. Actuū.v.dicit ꝙ ibant
Apoſtoli gaudentes a conſpectu concilij.
quoniā digni habiti ſunt pro nomine ie/
ſu cōtumeliam pati. ¶ Secūdum oſtēſiuū
magnanimitatis leonis eſt ſm Iſid. qꝛ ve
natores intuetur vt ipſis viſis minus ter
reat:ſed amplius animet. Econtra aūt eſt
in aialibus pauidis vt eſt ceruus ⁊ lepus:
qꝛ quanto plus aſpicerent venatores tan
to plus expaueſcerent. Vñ Pro.xxx. Leo
fortiſſimus beſtiarū ad nullius pauebit
occurſum. Sic ſancti ⁊ perfecti viri inter
ſuos perſecutores poſiti dum eos ſeuire
vident intuenṫ ⁊ conſiderant ꝙ̄ ſit eorū
poteſtas ⁊ ira breuiter tranſitoria ⁊ quo/
modo eorū perfidia ſit eternum ſupplici
um receptura. Et quomodo ab illis ſibi
fabricatur ſempiterna corona. Et ideo dū
ſic intuētur eos magis creſcit in ipſis vir
tus ⁊ patientia. Simile etiā faciunt de tri
bulationibus ⁊ infirmitatibus conſiderā
do ꝙ̄ breues ⁊ vtiles ſūt:⁊ ideo ex eis for
tiores efficiunṫ. Apo.ij. Corinth.xij. Cum
infirmior tunc potēs ſum. Tertium oſtē
ſiuū ſue magnanimitatis eſt. Quia cū inſe

quitur ſaltu vtitur.ſed cum fugit nō v
tur ſed potius lento paſſu graditur. Sic
ſancti inſequūtur ſpiritualia bona ſaltu
amoris ⁊ feruoris. Phil.iij. Sequor aūt
ſi quomodo comprehendam. Cañ.ij. Ecce
iſte venit ſaliens in mōtibus: ſed in perſe
cutione ⁊ pena poſiti nō ſaltando per im
patientiam vel impetū furoris incedunt
ſed cū ſuauitate patientie ⁊ māſuetudinis
tranſeūt:propter que oīa dicit Prouer.
xxviij. Iuſtus quaſi leo cōfidens abſqꝫ ter
rore erit. Sed notā ꝙ ꝙ̄uis leo ſit ita ſe
curus:tamē quedam ſunt que dicit time
re que etiam ſancti viri timēt. ¶ Primum
eſt ſtrata publica ⁊ hec ſtrata eſt mors per
quam omnes opꝫ pertranſire ps. Timor
mortis cecidit ſuper me. Secundū eſt qͦ
dam aial paruū ⁊ venenoſum qͦ dicitur
leontofonus qͦ ſignat peccatū. Cuius
venenū fugiunt ſancti viri ſicut venenū
ſerpentꝭ. Eccli.xj. Quaſi a facie colubri fu
ge peccatū. ¶ Tertiū eſt ſtrepitus rotarū
.i.cōminationes ſcripturaꝝ. Et quaſi due
rote ſunt duo teſtamenta vel due fortu
ne ſicut proſperitas ⁊ aduerſitas quarū
ſtrepitus formidabilis eſt: qꝛ ſtatus peri
culoſus vtriuſqꝫ fortune. ¶ Quartū eſt
quoddā animal ferox qͦ dicit lazaimi a
cuius ferocitate vix pōt aliqua beſtia eſſe
tuta.⁊ ſignat feritatē ⁊ ſeueritatē ſummi
iudicis ps. A iudicijs enim tuis timui.
¶ Quintū eſt ignis.ſ. gehēne vel purga/
torij. ¶ Sextum eſt decipula vel laqueus
venatoris:⁊ hec eſt tentatio vel fraudulē
tia demonis quam etiam ſancti timent.
¶ Septimū eſt flagellum. Timet enī leo
quādo videt verberari catulū:⁊ ſic timē
da ſunt flagella preſentia. ¶ Scdo aſſimi/
lanṫ ſancti viri leoni in iuſticia primo di/
ſtributiua. Nā predā quā rapit ſolus co
medere erubeſcit. ⁊ ideo ſepe a remotis
beſtijs alijs ſequentibus de ſua preda ali
quid relinquit. Hec eſt illa iuſticia de qua
dicit in ps. Diſperſit dedit pauperibꝰ iu/
ſticia eius manet in ſeculū ſeculi. Hāc ha/
buit beatus Iob. dicens. Si comedi buccel
lam meā ſolus ⁊ non comedit pupillus
ex ea. ¶ Itē leo vtitur iuſticia vīdicatiua

ſine punitiua erga ſe ⁊ erga alios:ſed enim punit quando exardeſcit in ira:qꝛ iratus terram cauda verberat ⁊ eadem cauda ſe ipſum flagellat in tãtum vt ſanguis fluat. In quo dat exẽplum vt homo iram ſuam in ſeipſum deprimat ⁊ nõ in alium refundere querat.qꝛ omnis qui iraſcitur fratri ſuo ⁊c. Math.v. ¶ Item erga alios vtitur leo iuſticia vindicatiua. ¶ Primo qꝛ vim vi repellit quaſi cum moderamine inculpate tutelle. Nam ſi quis cõtra eũ telum emiſerit ſi nõ eum tetigerit vtiqꝫ eũ inuadit:ſed nõ ipſum vulnerat nec ledit qđ eſt cõtra illos qui in ſua defenſione vindicte moderamine nõ vtunt. ¶ Tertio ſancti viri aſſimilant leoni in prudentia primo qꝛ leones quãdo ambulant ſua cauda delent veſtigia ne a venatoribus valeant inueniri. Sic ſancti viri poſteriori penitentia delent peccata precedentia vt dici poſſit de eis. Beati quorum remiſſe ſunt iniquitates ⁊c. Signũ etiam cautele ⁊ prudẽtie videtur eſſe in leone qꝫ dormit apertis oculis. Unde vident eius oculi vigilare. Similiter ſancti viri quaſi dormiendo vigilãt ſcḋm illud. Canti.v. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat. Eſt enim quaſi quies ſomnus cõtemplationis qua ab exteriori bus actibus vacantes interius vigilãt circa ſpiritualia ⁊ celeſtia oculos mentis aperientes. ¶ Item eſt ſomnus mortis in quo ſancti dormiunt.i.eterne pacis quietẽ accipiunt vbi in dei viſione oculos mentis aperiunt ita vt nunꝙ claudãtur. Et licet etiã peccatores propter quietem ſiue diſpoſitionem carnis in ſepulchris in morte dormire dicuntur ps. Dormierunt ſomnum ſuũ ⁊ nihil inuenerunt oẽs viri diuitiarum ſuarum in manibus ſuis. Tamẽ ipſi dormiunt.i.moriũtur oculis clauſis qꝛ maximẽ in morte excecantur ⁊ ſenſum perdunt. ¶ Quarto ſancti viri aſſimilantur leoni in temperantia ſiue abſtinentia. Nam leo quãdo ſemel ſatiatur duobus vel tribus diebus abſtinet ſi aũt eum fugere oporteat ⁊ nimis ſit plenus cũ branca carnes de ventre extrahit ⁊ ſic leuis ſit. Et iterum leo diutiſſime viuit quod per dentium comprehenditur conſumptionem. ¶ Sic ſancti viri abſtinentes ſunt a cibis corporalibus ⁊ quicquid carnalitatis in ſe ſentiunt qđ eos in ſpiritu grauet cum brancia.i.cũ violentia aſpere penitẽtie vt leuiores fiant euacuare laborant. Quod autem leo diutiſſime viuit ſignat qꝫ ſicut dicit Eccli.xxi. Qui abſtinens eſt adijciet vitam. ¶ Quinto ſancti viri aſſimilant leonibus in clementia ſiue pietate Nam cõtra hominẽ ab eo non leſus nequit iraſci. Sed eſt homini naturaliter pius. Nam ſi nõ nimia fame vincatur proſtratis pcit:captiuos obuios abire ꝑmittit nec hominem niſi in magna fame comedit vel occidit:vt Iſidorus dicit. Feminas etiam non tãgit ⁊ raro infantes niſi magna fame compulſus. Similiter ſancti viri ſunt alijs manſueti vt nõ iraſcantur inordinate vel de facili contra eos. ¶ Itẽ ſunt pij hominibus precipue miſerabilibus cuiuſmodi ſunt captiui:mulieres vidue pueri pupilli ⁊ huiuſmodi. ¶ Item proſtratis.i.ſe humiliantibus parcunt etiam ab iniurijs proprijs. Oſtendit etiã leo pietatem ad ſeipſum maxime in morte. Nam leo quando moritur terram comedit ⁊ mordet ⁊ lachrymatur. Et ſic homo debꝫ in morte eſſe pius anime ſue remordendo per compunctionem vitam ſuam terrenam ⁊ lachrymando ſiue flendo peccata: vnde Aug. tpe mortis ſue contra lectum in pariete fecit ſibi ſcribi pſalmos penitẽtiales ⁊ pluribus diebus eos legendo plorabat. ¶ Itẽ ſancti viri aſſimilant leporibus. ¶ Primo ratione velocitatis. Eſt enim lepus animal velox ad currendum. Unde dicitur lepus quaſi leuipes qꝛ currens leuiter mouet pedes. Nam contra omne nociuum dedit natura ſalubre remedium vt dicit Auic. Unde lepori data eſt membrorum leuitas.curſus agilitas. ⁊ ſub pedibus pilorum villoſitas. vt dum fugere oporteat pedes non ledat. Sic ſancti viri ſunt veloces ad mandatorum dei obedientiam vel audientiã ſcḋm illud Iac. i. Sit autem omnis homo velox ad audiendum. ¶ Item ſunt currentes ad man-

datorum obſeruantiam ẛm illud Pſ. vi am mandatorum tuorum cucurri ꝛc. Gratia enim dei que potiora remedia tribuit ꝙ natura dat eis membroꝝ leuitatē per ꝯtinētiā curſus agilitatē per charitatem feruidaȝ. que oia facit agilia ꝛ leuia. ¶ Itē pedum villoſitatem per penitētiaȝ aſperaȝ que pedes affectionū cuſtodit illeſos. ¶ Scđo rōne timiditatis. qꝛ lepꝰ eſt aial pauidum. Sic ſancti viri ſunt ſemper pauidi ſiue de diuinis iudicijs ẛm illud. Pſ. A iudicijs. n. tuis timui. ſiue de preteritis peccatis. Eccli. v. De propiciatu peccatoꝝ noli eſſe ſine metu ſiue de tentationum precipitio Pro. xxviij. Beatus homo qui ſemꝑ eſt pauidus. ¶ Tertio ratione mititatis. Eſt. n. aial mite ꝛ imbelle. Unde nulla defenſiōe vtiṫ niſi preſidio fuge. Sic ſancti viri ſunt mites in ꝯuerſatione imbelles. i. ſine proximoꝝ offenſione fugientes vicia ꝛ tꝑalia cōmoda ꝛ iurgia ſiue litigia. Et nota ꝙ lepus fugiens canes naturale habet ꝙ fugiat ꝯtra montes. habet. n. crura poſteriora longa vt facilius corpus eleuet qñ per montem aſcendit. Unde facilius cū canis inuadit quādo de monte deſcendit. Tūc ... nō bene currit. ſed qñ cadēdo icedit. ... qñ pōt mōtē circuit quouſqꝫ v̇ſus mō... ē erigit ꝛ ſic ſepe canes effugit. Sic ſancti viri fugiētes tentatiōes fugiūt ad montē. i. ad xp̄m Pro. xxx. Lepuſculus plebs inualida in petra. i. in xp̄o collocat cubile ſuum. Ipſe. n. eſt mons de quo Iſa. ij. Erit mons domus domini in v̇tice mōtiū. Ipſe etiam idem eſt petra de qua Apo. i. Cori. x. Petra autem erat xp̄s. vel ad mōtē. i. ad ꝯtēplationem paradiſi. Habent. n. ſancti longa crura poſteriora. i. magna ſequentiū vite deſideria. i. eoꝝ que poſt iſtā vitā ſequentur. Et talibꝰ deſiderijs eoꝝ mens in cōtēplatione illiꝰ celſitudinis faciliter eleuatur. Quādo v̇o de mōte celeſtis ꝯtemplationis ad terrena ꝑtractāda vł cogitāda anima deſcēdit tūc faciliter in peccato cadit. ꝛ canis. i. diabolus eā facilius capit. Et iō ſancti ꝯtēplādo circuerūt quſqꝫ ad illius ſuperne dulcedinis aliquā guſtationē aſſurgunt. ¶ Quarto ratione vtilitatis ... eni aial vtile ꝙ ad cibum ꝙ ad veſtitū ... ad medicinamētuȝ. Nā eius oculi val... contra venenum. Sic ſancti viri alios ... ſcunt ſuis doctrinis vel elemoſynis. ve... ſtiunt exēplis. Quaſi. n. eius pellibꝰ. i. v̇tu... tibus induiṫ cū aliquis exēpla imitatur. ¶ Item medenṫ ſuis ꝯſilijs vel ſuaꝝ ora... tionū auxilijs. ¶ Item ſanctus vir aſſimi... latur taxo. ¶ Primo rōne p̄ſite qꝛ taxus hꝫ pellē valde hiſpidā ꝛ villoſam ꝙ melo... ta dṙ. Quid aūt eſt pellis villoſa ꝛ hiſpi... da niſi corporis p̄ſia humilis ꝛ aſpera. Talē pellem iohānes habuit cui cibꝰ fuit locuſta ꝛ mel ſilueſtre ꝛ veſtimentū de pi... lis cameloꝝ. ¶ Secūdo rōne ꝓuidētie. qꝛ Pli. dicit ꝙ qñ a canibus ꝑſequitur anhe... litū retinet ꝛ ſic cutē inflat ꝛ morſus canū deuitat. Similiter ſanctus homo qñ ꝑſe... quētes ꝛ iniuriātes patiṫ in ſe per patien... tiaȝ ſpiritū ſuum cohibet vt per impatien... tiaȝ vel iracundiā extra nullatenus exeat ꝛ ſic morſus canū. i. leſiones ꝑſequentiuȝ euadit vt aic ſue ſaltē nō noceat. ¶ Tertio rōne ꝓuidentie. Futuram eni taxus ꝓ... uidet tēpeſtatē. ꝛ iō cauernā ſibi parat diuer ſos exitus hñtem. Et qñ inflat ventus aqlonis obturat cauda foramē aqlonare qñ auſtralis claudit auſtrale. Sic ſanctus homo vēto aqlonari flante. i. aduerſitate ingruēte foramē cauda claudit. i. finis ... nis ꝯſiderationē opponit ꝛ leue eſtimat omne qđ patiṫ ex quo breui tranſitu fini... tur. Naȝ oia breuia tollerabilia eſſe videntur etiā ſi ſint magna vt dicit Tullius. Similiter auſtro flāte. i. proſperitate aridente clauſurā caude vir ſanctꝰ obijcit. i. memoriaȝ mortis. qꝛ facile contēnit oia qui ſemꝑ ſe cogitat eſſe moriturū. ¶ Item taxus in ſuis latibulis contra hyemē ꝯgregat cibū ꝛ ſi deficit cibus ſupplet ſomno ꝛ hoc pluribus aialibus accidit vt patet de glire ꝛ mure. Sic ſanctus vir ꝓuidet ſibi in hyeme ideſt pro tempore mortis ꝯgregando merita bonorum operum per vitam actiuā. Et ſi deficiat cibus. i. exercitiuȝ vel voluntas merendi per actiuam iuuat ſe cum ſomno ideſt cū tranquillitate ꝛ ꝯ...

le vite contemplatiue. Unde ſancti tēpo-ra quibus vacant a laboribus vite actiue non ocioſa ducūt q: tunc apud ſeipſos in ſanctis meditationibus quieſcunt.

¶ Capitulum. cvij.

Sapiēs homo ſimilis eſt ara nee q̄ ſtans in tele medio ſubito muſcā ſentit quā ſi obtinuerit eam filijs ſuis multipliciter circūuoluit. Cuius caput primo abſci dit ꝛ ſic omnē eius humiditatē ſugit ſic ſapiēs in medio tele. ſ. in ɔtēplatiōe ratio nis cui⁹ mediū eſt determinare in actibus vtutū moraliū ɔſiſtit. Et inde muſcas vo lantes. i. formas ſenſibiliū ad ſuos ſenſus vel imaginationem venientes rapit ꝛ ad examē rōnis ipſius intrinſecus reducens multiſ ɔſiderationib⁹ circūuoluit ꝛ capite abſciſo. i. exteriorꝫ ſenſuū iudicio excluſo qḋ fuit initiū ɔgregatiōis iteriorē vitatē extrahit. q: ſuū cibū. i. i ſtū documentū ſeu pfectū ɔuertit. Eze. xvij aqla tulit medul lam cedri: nā aqla eſt homo ſapiens ꝛ itel ligēs q de cedro trahit medullā qn̄ de re ſenſibili trahit veritatem intelligibilem.

¶ Capitulum. cviij.

Scientia cum mala vita fa cit homines ſimiles mon ſtruoſis animalibus ono-centauris ꝛ hyppocenta u ris. Dicit enim Phiſiolo. ꝙ onocentaurus eſt ani mal ab aſino hominēqꝫ compoſitum. nā ab vmbilico ſurſum habet effigiē huma nam. Unde medius eſt inter hominem ꝛ aſinum. ſicut hyppocentaurus inter ho minem ꝛ equum vt Iſido. dicit. Talis eſt homo litteratus ꝛ voluptuoſus quia ex vna parte eſt rationalis ꝛ ex alia beſtialis. Cognitione ſpiritualis opere carnalis.

¶ Capitulum. cix.

Sciſmatici ꝛ heretici ſunt ſimiles leunculis. qui vte rum matris laniāt ꝛ ideo non ſepe parit. Unde Ari ſto. dicit primo leenā gn catulos parere poſte a quatuor. ꝛ ſic omni āno vnō minūs quo uſqꝫ ſterileſcat. In h̄ ergo ſciſmatici ſunt leunculis ſiles qui vnitatē matris eccleſie ꝛ fidei in q̄ ſunt ſpūaliter geniti ſcindūt ꝛ dirūpunt. ¶ Itē ſciſmatici ſiles ſunt filijs vipere. dr̄. n. vipera eo ꝙ vi pariat. Nam cū tp̄s pariendi aduenerit filij non expe-ctantes nature operationē eius latera ro-dunt ꝛ cū matris interitu exeūt. Sic ſciſ-matici in vtero mr̄is eccleſie geniti nō ex-pectantes nec ſuſtinētes eius correctionē rebellādo exeunt ꝛ dum ei⁹ vnitatē ſcin-dūt quātū eſt in ſe ad interitū ducūt. ¶ Itē ſciſmatici ꝛ heretici aſſiſant catulis pan-there q odiētes mr̄ē vngula lacerāt eius aluum tanꝙ eorꝫ egreſſui reſiſtentem. Vn̄ nō parit pāthera niſi ſemel. Sic ſciſmatici ꝛ heretici vnguibus. i. malignis ſtudijs ꝛ doctrinis ſancte mr̄is eccleſie lacerāt vni-tatē q: eorꝫ perfidie reſiſtit. ¶ Item here tici aſſiſant lupis. Primo rōne infectiōis. Nam lupus lanā ouis quā occidit mor-ſu inficit ꝛ veſtem ex tali lana factā pedi-culoſam reddit vt dicit Iſid. Sic hereti-cus morſu vel ore lanā ouis. i. ſimplicita-tem ɔuerſatiōis hōis quā falſa doctrina ſpūaliter occidit corrūpit ꝛ eā pediculis . i. corruptis opib⁹ abūdare facit. ¶ Item cordula facta de inteſtis lupi adunata cor dulis cithare factꝭ de inteſtinis ouis eas deſtruit ꝛ corrūpit. Cordule de iteſtis lu-porū praue doctrine ſunt hereticorꝫ ſed cordule de iteſtis ouiū ſunt cogitatiōes ꝛ opiniōes ſimpliciū. Sꝫ ſi h̄ duo ſimul cō-iungant. ſ. vt praua doctrina vl' falſa opi-nio hēticorꝫ a ſimplicib⁹ recipiat tūc ſim-plicitas ꝛ ſinceritas fidei totalit̄ euacuat.

¶ Capitulum. cx.

Solitarij ꝛ ɔtēplatiui q ſcꝫ pfecti ſūt in vita anacho ritica ſiles ſūt capris ſilue ſtribus. ¶ Primo q: talis capra ē aſperrima i victu Vn̄ capra a carpendo ē dicta eo ꝙ carpat aſpera loca ꝛ ſic anachorꝭ tici viri in deſertꝭ aut locis aſpis cōmorā-tes opꝫ ꝙ aſpꝫ victū carpant ſicut pꝫ in Io. baptiſ. ¶ Scḋo q: eſt altiſſima in ſitu.

Unde tales capre vocantur ibices quia ad modum illarum auiū que ibices dn̄r ardua loca ſcandunt. ita ꝙ vix patent humanis obtutibus. vt dicit Iſi. Et tales ſūt viri perfecti cum ad ſūma ⁊ inuiſibilia ꝑ contemplationem leuantur. Apo. ij. Cor. iiij. Non contemplantibuſ nobis que videntur. ſed que non videntur. que enim videntur tpalia ſunt: q̄ āt nō videſ eterna ¶ Tertio q: talſ capra ē acutiſſia i aſpectū Nā i altiſſimis mōtib⁹ tales capre cōmorātes de lōgiquo vēiētes ↄſpiciūt vēatoreſ ⁊ ipatris diruſ ſtātes cū hoīes vl̄ feraſ aduēire ꝓſētiūtō altiſſimis ſaxoꝝ acuminib⁹ ſe ꝑcipitātes i ſuis cornibus ſuſcipiuntur illeſe. Sic ſcti viri in altiſſimis contemplatiōibus illuminati de lōgiquo tpe preuidēt tētatiōes futuras ⁊ demonū deceptiōes malignas. quas cum de vicio inſtare ſentiūt de petris altiſſimis. i. a contēplatiōe ſublimium ſe in imū ꝓiciunt. q: ſe ad ↄſideratiōez ꝓprie infirmitatis per mentis humilitatem reducunt. ⁊ ꝑ itime hūilitatis cuſtodiā ſuperboꝝ demonum laq̄os euadūt. ¶ Quarto q: talis capra ē velociſſima in curſu. Et ſil'r viri perfecti in opib⁹ ſpūalib⁹ nō ſunt tardi ſeu pigri ſ; ſolliciti ⁊ feſtini. ⁊ tāto currūt āplius q̄to amāt ferventius. nā q amat vehementius currit velocius ꝑuenit citi⁹ ſicut dic̄ Bern̄. ¶ Quinto q: capra ſilueſtris eſt ſagaciſſima in paſtu. Nam viſu: guſtu olfatu diſcernit in paſtu. Et ſil'r ſcti viri ſpūalē paſtū diſcernūt viſu. i. legēdo ⁊ meliora ⁊ vtiliora ꝑeligēdo. Item guſtu ↄtēplādo q: celeſtia auide trāſglutiūt tēporalia vo ↄtēnēdo faſtidiūt. In olfatu imitādo q: odoreſ ciboꝝ. i. exēpla v̄tutū ſequūt. fetoreſ vo. i. vitioꝝ exēpla fugiūt ⁊ abhominat. Sexto q: ſilueſtrꝭ capra ē ſaniſſima i potu. Dic̄. n. Pli. Siqs lac hui⁹ cap̄ bibat languorē euitat. Ita lac. i. ſpūalis doctria taliū ꝑfectoꝝ viroꝝ bibitū. i. d̄uote ⁊ auide ſūptū facit mētē vitare lāgores vitioꝝ ¶ Itē ſolitariis ⁊ ſpūalib⁹ iſidiāt demōes ꝑcipue. ⁊ maxie ꝑualēt negligētibus ⁊ ſōnolētis. Vn̄ aſſiſant d̄mōes qbuſdā ſpētib⁹ q morāt i ſiluiſ. q comedūt volucres ⁊ beſtiolas earum humorē ſugentes. vt dicit Ariſ. ⁊ tales inſidiāt dormientibus. ⁊ ſi eorū hora inuenerint aperta ſubintrant eorum corpora amantes calorem naturalem ⁊ odorē. Sed contra hos pugnat lacerta que dicitur ſaura. que ſentiens preſentiā ſerpentis ſaltat ſuper faciē dormiētis ⁊ pedib⁹ ſcalpit vt eū excitare poſſit ſicut dicit Auic. Per volucres itaq; que morantur in ſiluis intelliguntur viri ſpirituales ⁊ contemplatiui. ⁊ ꝑ beſtiolas intelliguntur hoīes groſſiores ⁊ ſimpliciores ſolitariam vitam ducentes quos ſerpentes. i. demones comedunt cū eos ad ſue iniquitatis cōſenſum trahere ⁊ inficere poſſunt. Quibus ſi aliter nocere nō poſūt ſaltē hūorē d̄uotōis ⁊ ↄpūctōis abſtrahere conant. Inſidiāt āt maxie dormiētib⁹. i. negligētib⁹ ⁊ ociātib⁹. Et ſi ꝑ incautelā vel negligētiā eoꝝ ſenſus iuenīūt apertos ⁊ circa exteriora vagātes validi⁹ itrāt i eos vt tollāt eis calorē dilectiōis ⁊ odorē d̄uotōis ⁊ ita eos ſpūalr extiguūt Sȝ eis vt ꝓlurimū auxiliat lacerta. i. angelica cuſtodia eoꝝ negligētiā excitās. vel lacerta iſta ē ſacre ſcripture doctria ꝑcipue ſaluatoriſ q noſ ad vigilādū ⁊ orādū ſollicitat Math. xiiij. Vigilitate ⁊ orate vt n̄ itretꝭ itētatōez. Et ſil' petra nos excitās ne ſpēs igrediat i nos dic̄. Sobrij eſtote ⁊ vigilate q: aduerſarius veſter diabol⁹ ⁊c. i. Petri. v.

¶ Capitulum. cxi

SOcietatem malorum debet fuger' qui propoſitum ſalutis proſequi vult ꝑficer'. exēplo. ſ. ceruaꝝ. Cerua. n. cū ē paritura elōgat ſe a ſemitꝭ feris notis ⁊ ꝓpinquat ſemitis ab hominibus tritis. Unde ſicut dicit Ariſ. Iuxta viam pariit vbi pre timore hominum feꝝ animal non accedit. Sic ergo qui vult parē id eſt ꝑficere bonū ꝓpoſitū ↄceptū d; ſe elōgare a ferꝭ. i. a malis ⁊ iniqs ⁊ appropiq̄re ſ; ue adherē hoib⁹. i. bn̄ ⁊ rōnabil'r viuētib⁹ quoꝝ bn̄ficio tutior eē poſſit. ſ; d̄mōes quē volūt corrūpe ab hoib⁹. i. a bōis recedere faciūt. ⁊ cū feris. i. cū malis ↄuerſari

vel habitare ſm illud Daniel.iiij. Eijcient te ab hominibus ⁊ cum beſtijs feriſqꝫ erit habitatio tua. ¶ Capitulum.cxij.

Studens in ſacra ſcriptura prius dꝫ querere ſenſum lr̄alē. deinde inueſtigare ſenſuꝫ ſpūalem. Qđ oñdit exemplo aīaliuꝫ ruminātiū qꝛ omne aīal ruminans hꝫ duos ventres vnū magnum ⁊ alium paruū. Cuiꝰ cā eſt digeſtio multiplex. nā taliū cibus eſt ſiccus. ⁊ ñ bñ a principio maſticatꝰ ꝑpter auiditateꝫ edendi. vñ opꝫ iteꝝ maſticari. de maiori igiꝉ ventre ad os trahitur ⁊ ſic ſecūdo ibi maſticatus ad ſecūdū ventrē tranſmittiꝉ vt ibi ꝑfecte digeraꝉ. Ruminatio aūt eſce eſt meditatio ſcripture que prius reducenda eſt ad magnū ventrē. i. ad ſenſum litteralem qui eſt primus ⁊ generalis ſenſus totius ſacre ſcripture. Deinde ducenda eſt ꝑ meditationē ad paruū ventrē. i. ad ſpiritualem ſenſum. qui quidē paruus dicitur qꝛ humiliter ⁊ ſobrie eſt querendus qꝛ non niſi paruulis datur ſcripture ſacre myſticus intellectus Pſ. Illuminat ⁊ intellectū dat paruulis. ¶ Itē paruus diciꝉ qꝛ in vita iſta paꝝ ab hoīe de eternis ⁊ ſpūalibus capitur. Nam ex parte cognoſcimus ⁊ ex parte prophetamus prima. Corin.iij. Dicti cibus perfecte digeriꝉ qñ vita ⁊ opere impletur. ¶ Itē ſacre ſcripture profūdus predicator cuius eſt hoſtes fidei expugnare cū diſcretione ⁊ ſobrietate perſcrutari ⁊ diſcere dꝫ. Nam illi equi apti ſunt duci ad bella qui in bibēdo profundius nares infigunt. qꝛ tales vt dicunt vrina non grauantur in curſu. Per equos ergo aptos ad belluꝫ predicatores catholicos ſeu doctores intellige qui hñt ꝯ hereticos diſputare qui nares diſcretionis in aquā ſacre ſcripture profunde debēt infigere idest cū diſcretione ſtudere vt ſenſum ſcripture ꝓfunde hauriant ⁊ intelligant. ⁊ ſic in curſu vrine. i. erroris cōceptione vel obſtaculo minime ledentur. ¶ Itē ſtudiū ſpūalis doctrine in tribus conſiſtit. ſ. in adiſcendo eligendo. ⁊ retinēdo. qđ patet per exēplū in dentibus aliūm. Nam quedam animalia ſunt que hñt dentes ad capiendū vt canes ⁊ aīalia prede. ⁊ ideo hñt dentes diuiſos ⁊ acutos vt poſſint melius capere prēdam. Quedā vero hñt dentes ad paſcendum vt camelus ⁊ vacca ⁊ hmōi. ⁊ ideo hñt eos equales ⁊ cōtinuos vt meliꝰ herbas precidant. Quedaꝫ vero hñt dentes ad cibum retinendū ſicut piſces. Nam piſces preter modū alioꝝ aīalium hñt plures ordines dentiū ꝙ duos. qꝛ preter dentes quos hñt ſerratos ⁊ diſtantes hñt etiā interius dentes miro modo inſitos, cū qbus vt dicit Ariſto. recolligunt cibos ne aque lubricitate de eoꝝ faucibus eruātur. Illi aūt hñt dentes ad capiendū cibū ſpiritualē doctrine qui ſunt apti ⁊ ſtudioſi ad diſcendū. Sed qꝛ non oēs equaliter ad eadē diſcenda ſunt apti. ideo iſti dētes ſunt diuiſi ⁊ tanto ad diſcendū ſunt magiſ idonei. quāto ad intelligendū que legunt vel audiunt magis inueniūtur acuti. Animalia vero que dentibꝰ herbas paſcēdo precidunt qđ eis melius vr̄ capiunt ⁊ alia dimittunt: ⁊ ideo paſcēdo meliora eligūt. Unde illi hñt dentes ad paſcendū qui de his que audiūt vel legūt ſtudioſi ſunt ad meliora ⁊ vtiliora eligēdū ⁊ memorie vel etiā ſcripture aliqñ cōmendanduꝫ: ſed illi hñt dentes ad retinendū qui ſunt ſolliciti ⁊ ſtudioſi non tm̄ ad audiendū vel legēdum ſed etiā ad repetendū. ⁊ recogitāduꝫ qꝛ frequens meditatio ſaluat memoriam ſm Pħm. Unde ſine repetitione crebra memoria inuenitur labilis ⁊ lubrica.

¶ Capitulum.cxiij.

Superbꝰ aſſimilaꝉ tauro. ¶ Primo rōne ferocitatꝭ. ſunt. n. tauri ferociſſimi qñis ſub arbore fici ligati dicunꝉ fieri manſueti vt dicit Iſi. Sic ſuperbi feroces ſunt ⁊ proni ad iniuriādū ⁊ ledendum alios niſi ligenꝉ ſub arbore fici. i. reſtringanꝉ ſub dñio alicuiꝰ viri probi quī ſit mitior ⁊ dulcior Judith. vj. Ligauerūt achior ad arborē. nam achior qui interꝑtaꝉ mōtanꝰ ſignat ſupbiā tumidū qꝛ mōs

eſt tumoꝛ terre. qui ligandus eſt ad arbo/
res.i.reſtringẽdus ad arbitriũ ſuperioꝛis.
¶ Scḋo rõne ſingularitatis. dicit.n.Ariſ.
ꝙ taurꝰ paſcit ſolus niſi tpe amoꝛis ⁊ ſic
ſuperbꝰ vult eſſe ſolus in honoꝛibꝰ ⁊ di/
gnitatibus quibus paſcitur niſi foꝛte ali/
qbus amicis communicet. Pſ. Singula
ris ferus depaſtus eſt eã. ¶ Tertio ratio
ne inflationis qꝛ ſiquis de coꝛio tauroꝛũ
modicũ ſciderit ⁊ cũ fiſtula ſufflando pa
rum cutẽ a carne ſubleuauerit impingua
bit. Etiã ipinguat cũ ficubꝰ ⁊ vuis paſſis.
ſic ſuperbi ipinguant ſiue iflant cũ iflatio
ne fiſtule ideſt ex verbis blandientis ⁊ lau
dantiũ. Et cum ficubꝰ ⁊ vuis paſſis.i. quan/
do dicuntur ⁊ offeruntur eis dulcia q̃ de
lectent. Sed contra eoꝛum inflationeꝫ dr
Eccli. Non te extollas in cogitatione ani
me tue velut taurus ⁊c̃. ¶ Quarto ratio/
ne crudelitatis. habent enim tauri coꝛ du
rum ⁊ crudele. Et dicit Ariſto. ꝙ in coꝛde
tauri ſepe os durum inuenitur quod ſcꝫ
deſignat duriciam coꝛdis ſuperboꝛum.
Eccli. iij. Coꝛ durum male habebit in no
uiſſimo. ¶ Iteꝫ ſuperbus aſſi[m]latur draco/
ni. Primo qꝛ draco ẽ venenoſus. Et ideo
quando per aerem fertur aer concitat. ꝑ
eum etiã mare intumeſcit propter eius ve
nenuꝫ. Tale eſt etiam venenum ſuperbie
quod interius coꝛ tumefacit. ⁊ exteriꝰ ri/
xas velut tempeſtates aeris concitat ⁊ in
ducit. ¶ Scḋo quia eſt inſidioſus. Inſidia
tur enim elephanti ⁊ ſitit ſanguineꝫ eius
Unde elephas videns draconeꝫ ſuper ar
boꝛem nititur eaꝫ frangere vt occidat eũ.
Draco autem inſilit in eum ⁊ nititur euꝫ
moꝛdere iter nares. appetitqꝫ oculos eiꝰ
⁊ aliquando eum excecat. Et aliquando
inſilit ſuper eum a tergo ⁊ moꝛdet eum ⁊
ſugit ſanguinem eius. Et poſt longum cõ/
flictum ex ſubtractione ſanguinis debili/
tatur elephas in tantum ꝙ ſuper draco/
nem cadit ⁊ moꝛiens ſuum occiſoꝛem oc/
cidit. Cauſa autem quare draco ſic eiꝰ ſan
guinem appetit eſt frigiditas ſanguinis
quo ſuum incendium refrigerari querit.
vt dicit Iſiḋ. ſicut ergo draco inſidiat ele/
phanti. ſic ſuperbus ⁊ ambicioſus inſidia

tur maioꝛi ⁊ regnanti: ⁊ interdum ſangui
neꝫ eius ſitit vt ipſe regnare poſſit. Unde
⁊ ipſum inuadit aliquando a fronte idẽ
aperte ⁊ manifeſte. aliquando a tergo
latenter ⁊ occulte. ⁊ quandoqꝫ ipſum pro
ſternit ⁊ extinguit ⁊ nõnunq̃ ex eo vel ꝓ
pter eum etiam ipſe perit. ſicut frequen/
ter in pꝛincipibus mundi accidere vide/
mus. ¶ Tertio draco eſt ventoſus. quia
ſcꝫ ventum ſequitur ⁊ diligit: dicit enim.
Solinus ꝙ draco eſt animal ita ſitibundũ
ꝙ quaſi aqua ſatiari non poſſit. Unde os
contra ventum aperit vt ſic ſuum incen/
dium mitigari poſſit. Unde ſepe impetus
eius in velum ſubuertit lignũ. Sed nau/
te dum draconem pꝛeſentiũt qḋ ex tumo
re maris aduertunt ſtatim vela deponũt
⁊ ſic periculum draconis euadunt vt di
cit Solinus. Similiter ſuperbus nõ ſacia
tur aquis delitiarum ſed adhuc ſitit ven
tos vanitatis ⁊ honoꝛuꝫ. Unde ſequitur
vela nauium. i. gloꝛias ⁊ veſtigia magno/
rum: quos etiam quandoqꝫ ſubuertit dũ
eoꝛum ventũ ⁊ honoꝛũ gloꝛiã ſitit. Unde
tutius eſſet vela honoꝛis depõere q̃ dra
cones tales cõtra ſe habere Iob. xxx. Fra
ter fui draconum ⁊ ſocius ſtrutionum.
¶ Item ſuperbus aſſimilatur boꝛaci. i. ru
bete que eſt rana venenoſa. que ſicut dicit
Plini. habet duplex iecur. Unũ ſũme ve/
nenoſum. aliud vero eſt contra venenuꝫ
remedium ⁊ datur pꝛo antidoto contra
noxium. Unde ad cognoſcendum qḋ ſit
bonũ ⁊ qḋ ſit malum pꝛoijciunt illud in
nidum foꝛmicarũ. que ſtatim venenoſum
fugiunt ⁊ aliud petũt. ſic in homine ſuper
bo eſt aliqñ eſtimatio vel excellentia alicu
ius gratie ſeu pꝛobitatis ⁊ iſta eſt veneno
ſa quia continet venenũ elatiõis. Sed ex
alia parte ineſt defectus ei vel infirmitas
carnis: ⁊ hec eſt medicina humilians ſolli
cet animuꝫ ⁊ repellens ſcꝫ elationis vene
num. Unde Apo. ne venenoſo iecoꝛe ne/
caretur ſuperbie: antidoto alterius mu
nitum ſe aſſerebat dicẽs. Ne magnitudo
reuelationuꝫ extollat me datus eſt mihi
ſtimulus carnis mee ⁊c̃. Unde foꝛmice. i. pru
dentes viri a ſue magnitudinis eſtimatione

ſe ſe inuertūt. ne veneno ſuperbie īfician/
tur. ⁊ ad ſuam infirmitatem ſollicite reſpi
ciunt vt per humilitatē ſaluentur. ¶ Jtē
ſuperbi aſſimulantur bubalis quoꝛum fe/
rocitas ⁊ foꝛtitudo domari non poteſt.
niſi aculeo ferreo in naribus eoꝛum infi/
xo. Sic ſuperboꝛum ferocitas ⁊ pꝛeſum/
ptuoſa foꝛtitudo non ſubijcitur niſi foꝛti
tribulatione ⁊ oppꝛeſſione. Vnde dicitur
cuidam ſuperbo. iiij. Re. xix. Ponam cir/
culum in naribus tuis ⁊c. ¶ Capi. cxiiij.

Tentationes fraudulentas
demonum ſancti viri hu/
militer metuunt. pruden/
ter fugiunt: efficaciter re/
pellunt. Sunt. n. virtuoſi
quodāmodo ſicut cerui.
Dicunt. n. cerui timē vocē vulpis. Quid
eni eſt vox vulpis niſi fraudulenta ſugge
ſtio demonis. Sed cerui magnis coꝛnibꝰ
muniti ſunt viri magnis v̄tutibꝰ fulti. ti/
ment ergo cerui vocem vulpis. qꝛ ſancti
viri ſemꝑ metuunt fraudulētiā ⁊ aſtutiaꝫ
demonis. Eccli. ij. Sta in iuſticia ⁊ timo/
re ⁊ pꝛepara aīam tuam ad tentationem.
¶ Jtē ceruus qn̄ canis ipſum inſequit̄ ſi
inuenit biuiū nō rectis currit veſtigijs ſꝫ
nūc huc nūc illuc trāſuerſaliter ſaltꝰ mu/
tat tūc enim conatur trāſire per cōtrari/
os paſſus vt ſic in eius veſtigijs canes de
cipiantur. Similiter quoqꝫ ſancti viri cū
eos diabolus tētādo perſequit̄ nō rectis
veſtigijs ſed trāſuerſaliter currūt. qꝛ cum
de ſuperbia pulſari ſe ſentiūt mox nō ad
cōſiderationē ſue v̄tutis ſed ſue infirmi/
tatis recurrunt. Et cū obiecta infirmitate
de puſillanimitate tētant̄ quaſi per ſaltuꝫ
trāſuerſuꝫ queqꝫ ſua foꝛtia opera ad me
moꝛiaꝫ reducere ſatagunt. Sic. n. beatus
Job ne magnitudo virtutum eū extolle
ret ad ſuā fragilitatē cōſiderandā cucur/
rit dicens. Parce mihi dn̄e nihil. n. ſunt
dies mei quid eſt homo qꝛ magnificas eū
aut quid apponis erga eum coꝛ tuū ⁊c.
Job. vij. Et rurſus ne ex calamitatuꝫ ſua/
rum magnitudine deſperet ad ſuam ino/
centiam penſandam ſaltauit dicens. Nō
peccaui ⁊ in amaritudinibus moꝛabitur
oculus meus Job. xvij. Et rurſus. Vtinā
appenderentur peccata mea quibus iraꝫ
merui ⁊ calamitas quam patioꝛ in ſtatera
Quaſi enim arena maris hec grauioꝛ ap
paret Job. vj. Quaſi ergo contrarios ⁊
tranſuerſales ſaltus dabat qui nunc vt ſi
bi parceretur rogabat. nunc autem ſe nō
peccaſſe dicebat. vt neqꝫ in elationem ſu/
perbie inocentia duceret neqꝫ in deſpera
tionem anime eum calamitas traheret.
¶ Jtem ceruus quando canes eum inſe/
quuntur ſi poteſt fugit ad fluuiuꝫ vbi ex
aque frigiditate viribus reſumptis tranſ
natando aquam venatoꝛem effugit. Tūc
autem canes inſequuntur ceruum quan
do impoꝛtune cogitationes vel tentatio
nes moleſtant ⁊ ſtimulant animum: q tūc
ad fluuium fugit quando ad ſui conſide/
rationem cum timoꝛe rediens copioſas
lachꝛymas fundit dicens deo ⁊ oꝛans.
Deus meus es tu ne diſceſſeris a me quo/
niam tribulatio pꝛoxima eſt ⁊ non eſt qui
adiuuet. qm̄ circūdederūt me canes mul
ti ⁊ conſilium malignātium obſedit me.
Oꝛatio enim lachꝛymoſa ſic animū foꝛti/
ficādo coꝛroboꝛat vt nō ſolum canes. i. tē
tatiōes euadat ſed etiam extinguat Pſ̄.
Tu cōtribulaſti capita dꝛaconum. i. tēta/
tiones demonum in aquis ſcꝫ lachꝛyma
rum. ¶ Jtē ceruꝰ qn̄ capit̄ mugit ⁊ lachꝛy
mas fundit. Vn̄ ēt hō a tētatoꝛe ꝑ ꝯſenſū
captus ſtatim emittat mugituꝫ doloꝛoſe
cōfeſſionis ⁊ lachꝛymas effundat copio/
ſe cōpunctiōis anteq̄ꝫ pertrahat̄ ad praui
tatem operis vel ad illaqueationeꝫ male
cōſuetudinis. ¶ Jtē tētationes demonuꝫ
aſſimilant̄ inceſſibus ſerpētū. Nā qdam
ſerpētes incedūt ſiue ſerpūt ſemꝑ flexuo/
ſe. ⁊ tales ſunt demones q tētāt inſidioſe
⁊ ſub ſpē boni incipiētes a recto ⁊ declinā
tes ad curuū. Quidam vero ſꝑ icedūt re
cte vt cētrix. Vn̄ Lucanꝰ ait. Eſt ſꝑ recto
lapſurꝰ limine cētrix. ⁊ tales ſūt q directe
⁊ aperte ſuggerūt mala. vt adulteriū ⁊ ho
micidiū ⁊ hmōi. Alij āt ſūt q ſꝑ curui ſuꝑ
pectꝰ icedūt. ⁊ hi ſūt demones tētātes de
auaritia ⁊ icuruātes coꝛ hoīs ad terrena
deſideria. Aliq āt ſerpētes a pectoꝛe ſurſū

terreſtri vadunt: ſicut quidaʒ ſerpens terre
nus ꝛ aquaticus noīe chelidrus: ꝛ hic ſer
pens qñ currit crepat ſi ſe torſerit. Tales
ergo ſunt demones tentātes de ſuperbia
que erigit cor ad alta per elationē. Et po
tius creparent quidam ſuperbi moriēdo
ꝙ ſe flecterent humiliando. ¶ Jtē quidaʒ
ſerpentes ſunt qui tarde mouentur. Et iſti
ſunt demones tentantes de negligentia ꝛ
pigritia que ad accidiā pertinēt. ¶ Jtem
ſunt quidā tante velocitatis vt volare vi
deantur. Vñ ꝛ quidam ſerpens iaculus dicitur
qui vt iaculū volare putatur. Et ħ arbores
exilit ꝛ ſi obuiā quicꝗ̄ habuerit ſtatim il/
lud perimit. Tales ſunt demones tentan
tes de ira cuius motus velox eſt non ex/
pectās ratiōis conſilium ꝛ ſibi obuiantes
.i. reſiſtentes percutit. Sunt etiā in arabia
ſerpentes alati: qui ſyrene ſunt dicti qui
plus currūt ꝙ equi ꝛ ideo volare feruntur
quoꝝ tantū eſt virus vt priꝰ homo mo/
riatur ꝙ dolor aliquis ſentiatur. Tales ſunt
demones de luxuria tentantes que velo
citer volare dicuntur: qꝛ eiꝰ delectatio cito la/
bitur: ſed prius aiaʒ delectādo occidit ꝙ eiꝰ
dolor ſentiatur. ¶ Jtem quidā ſunt fraudu
lēti ꝛ inſidioſi ſicut ceraſtes qui eſt ſerpēs
cornutus qui ſub arena ſe abſcondit ꝛ tā/
tum cornua oſtendit que habet ad mo./
dum arietis ad quem dum aīal vel auis
acceſſerit ipſuʒ nō arietem ſed anguē peſ
ſimū inuenit. Tales ſunt demones tentā/
tes de inuidia quia inuidus doloſe ꝛ frau
dulēter capere ꝛ ſubuertere conatur. ¶ Jtē
eſt ſerpens boua dictus qui greges ſequi/
tur armentorum ꝛ bubalorum vberibus
ſe ſuſpendit. ꝛ dum lac bibit ipſum aīal oc
cidit. Vñ a bobus ſiue a bubalis nomē ac
cepit vt dicit Jſiđ. Tales aūt ſunt demo/
nes de gula tentātes. Vñ ſequuntur greges
armētoꝝ .i. hominū beſtialiter viuentiuʒ
ꝛ in guſtu lactis .i. in delectatione gule per
cutiūt aīam ꝛ occidunt Pro. xxiij. Jngre/
ditur blande ꝛ in nouiſſimo mordebit vt
coluber. ¶ Jtem tentationes demonum
ſimiles ſunt venationibus animaliū de q
bus in ps. Jpſe liberauit me de laqueo ve
nantium. Nam ſm Auicē. venantur que

dam animalia de nocte vt quidam lupi q
dam de die vt canes ꝛ vrſi ꝛ huiuſmo
quedā vero de die ꝛ de nocte vt etiaʒ q
dam lupi. Sic etiam quidā demones te
tant de nocte .i. occulte ꝛ ſub ſpecie boni
ꝛ iſte eſt timor nocturnus de quo dicit in
ps. Non timebis a timore nocturno a
negocio perambulante in tenebris. Sug
gerit .n. interdum abſtinentiam vt indu/
cat impatientiā. Suggerit dare bonū exē
plum alijs vt inducat ad vanā gloriā ꝛ ſi
milia. Quidā vero tentant de die .i. aper/
te ꝛ manifeſte mala ſuggerendo: vt qñ tē
tant de luxuria homicidio furto ꝛ ſimili
bus. Et iſta eſt ſagitta volans de die. Qui
daʒ vero de nocte ꝛ de die. qꝛ qñqʒ demō
tētat vtroqʒ modo. Nā primo tētat ſub
tiliter ꝛ quaſi rationabiliter ingreditur ſed
poſtea facit ruere in apertuʒ malū. Vnde
in ħ diabolus ſimilis eſt mācio re aiali mō
ſtruoſo qđ dicitur habere faciē hois: ſibilus
ſerpentis: caudā ſcorpionis: velocitatem
auis volantis ꝛ tres ordines dentiuʒ: car
nes aūt humanas appetit ad edendum.
Caput ergo hʒ hominis ꝛ ſibilum ſerpē
tis: qꝛ primo tētat ſubtiliter ꝛ quaſi ratio
nabiliter hʒ tres ordines dentium qꝛ de
tribus tētat .ſ. de concupia carnis. de ꝯcu
piſentia oculorum ꝛ ſuperbia vite. Corp
aūt hʒ leonis qꝛ fortiter detinet: caudam
vero ſcorpionis qꝛ in fine nequiter pun/
git vt auis velociter diſcurrit: hominum
carnes appetit .i. vt carnales homies vio
let ꝛ trucidet. Hec ergo tertia tentatio vo
catur demoniū meridianū qꝛ .ſ. tanꝗ̄ me
dia participat primas duas ſcʒ primam ꝛ
ſcđam. ¶ Jtē ſancti viri tentatiōes intuē
tes muniunt ſe ſicut aper ꝯtra venatores
Nam ap tribus modis ſe munit: primo
duriorem partem corporis opponendo
Nam in latere ſuo dextro locum duriſſi
mum hʒ quē .ſ. ſemper opponit venabu/
lo perſequentis ꝛ tanꝗ̄ clypeum validū
illum locum ſemper obijcit. Sic etiaʒ ſan
cti viri contra tentationum impetus du
ritiem .i. aſperitatem corporis obijciunt
ſm illud ps. Ego autem cum mihi mole
ſti eſſent induebar cilicio ꝛ humiliabā in

tunio alám meá. ℂ Itez ap ſe munit: cul
mos ſuos.i.dẽtes lõgos ad arbores acu
ẽdo. Sciẽſ.n.ſibi iminere ꝑiculũ acuit cul
mos ad arbores eos fricãs ꝛ fricãdo eos
ꝓbat ſi bñ icidũt.qbus poſtea pro gladiis
vtẽs oẽ qð ferit laniãdo dirũpit. Ubi er-
go culmi ſunt virtutes penitẽtię q̃ acuũt
cũ ad arbores fricantur: quaſi enim cul-
mos ſuos ad arbores fricare ẽ ſuas vir
tutes proprias ſanctorũ ꝛ fortiũ viroꝝ
ꝟtutib⁹ ꝯꝑare: qb⁹ illorum exemplo ꝛ ad
opus ferventiores ꝛ ad bellum acutio-
res reddant. ℂ Itẽ ap ſe munit origanuz
maſticando. Nam ſi dentes fricando ad
arbores hebetes eos iuenerit herbã ori
ganũ q̃rit cui⁹ virtute maſticando dentes
acuit vt. Auicẽ. ait. Origanũ itaq3 eſt ver
bum dei cuius maſticatione.i.ꝯſideratio
ne contra tentationes aĩa premunitur: vi
uus eſt.n. ſermo dei ꝛ efficax ꝛ penetra
bilior oĩ gladio ancipiti. vel originum ẽ
diuina ꝓtectio quã orãdo querere debe-
mus vt ei⁹ virtute vires nr̃e cõtra tenta
tiones acutiores ꝛ fortiores reddantur.
ℂ Item tentationes carnis expugnare d̃
bem⁹ exẽplo cameli. Nam camelus tem
pe amoris ſolitudinem diligit ꝛ nullus ꝑ
ter paſtorem audet appropinquare ei. Et
iterum quando feminam appetit ſupra
genua incurvatus incedit ꝛ parum tunc
cõedit. Sic hõ qñ carnali amore ſuccẽdiẽ
ſeu tẽtatiõe d3 ſe ad ſolitudinem oratio
nis reducẽ ꝛ ſoli paſtori chriſto ſe ferven
ter recõmẽdare ꝛ genuflexionibus devo
tis corpus fatigare ꝛ cibi ꝛ potus ꝑcitate
carnem caſtigare. vt. ſ. carnis terrat ſuper
biam. potus cibiq3 parcitas. ℂ Item ten-
tatiões carnales ẽt repellunẽ ꝛ vincũtur
penitentia ꝛ fervore meditationuz ꝛ ora
tionũ. Cui⁹ exẽplũ apparet i edo. qr ei3
pellis q̃ hiſpida ẽ ſic dicit Pli. ſanat mor
ſus venẽoſos ſi calida ſuꝑalligeẽ. ꝛ pili ei⁹
exuſti ſuo odore fugãt ſpẽtes. Quid aũt
pellis hiſpida edi niſi auſtera pnia hois
tentati. Ed⁹.n.q ẽ aĩal iocabũdũ ꝛ laſciuũ
ſignat hoĩez carnalr tẽtatuz ei⁹. igiẽ hiſpi
da pellis.i. aſpera pnia carnis ſi calida.i.ex
charitate facta q̃ ẽ calor aĩe vitalis ſuꝑpo
naẽ.i.ꝯ ipſas tẽtatiões obijciaẽ morſ⁹ eo
rũ venenoſos.i. mortiferos ſanat. Vñ pẽ
h remedio vtẽs dicebat. Ego aũt cũ mihi
moleſti eẽnt idnebar cilicio ꝛc. S3 q̃ſi pili
ꝓcedẽtes ex pelle ſũt cogitatiões ꝓceden
tes ex mẽte. vl̃ qr pili q ex ſuꝑfluitate cor
poris generãẽ ſignãt elẏmas q̃ ſaltẽ de ſu
ꝑfluo dari dñt ſm illud Lu. xi. qð ſupeſt
date elẏmã. vñ iſti pili aduſti.i. cogitatões
fervẽtes vel elẏne facte cũ charitatę amo
re fugãt ſerpẽtes.i. demões vel eoꝝ tenta
tiones. Vñ de elẏna diciẽ Eccli. xxix. Su
per ſcutũ potẽtis ꝛ ſuꝑ lãceam aduerſus
inimicũ tuũ pugnabit ꝓ te. Et de fervore
meditationũ diciẽ. Tob. vi. Incẽſo iecore
.i. mẽte ꝑ fervẽtes cogitatões ſiue orones
fugabit demonẽ. ℂ Itẽ nota ꝙ tẽtatiões
aliquos diſſipant ꝛ aliquos purgant. Vñ
ſũt ſil'es formicis q̃ plãtas vaſtãt ꝛ vrſos
purgãt. Nã formice flores ꝛ germina cor
rodẽdo violãt fruct⁹ cõcauant ꝛ mandu
cant ꝛ hominibus nocumentum preſtãt.
Similiter tentationes aliquando corrũ-
punt ꝛ diſſipant flores cogitationuz: ger
mina affectionuz. ꝛ euacuãt a merito fru
ctus oꝑuz. ꝛ ſic ſũt hoĩni icauto ꝛ neſciẽti
cã multoꝝ leſionũ. Attamẽ formice vrſos
iuuãt. Vñ dic Pli. ꝙ q̃ndo vrſi egrotãt q̃
rũt formicas ꝛ deuorãt. ꝛ ſic ſalutẽ recipi
unt. Sic hoib⁹ ſanctis tẽtatiões ſũt ad ꝑ
fectũ ꝛ ad purgatõez ſiue liberatõez vitõ
rũ. Vñ Iac. i. Btũs vir q ſuffert tẽtatio
nẽ. ℂ Itẽ nota ꝙ tẽtatio diaboli a princi
pio ẽ dbilis ꝛ facilis ad reſiſtẽdũ ſ3 poſtea i
ꝓceſſu difficilis ẽ ꝛ forẽ. Aſſilaẽ.n. diabol⁹
vrſo q h3 caput iualidũ. ſ3 brachia h3 for
tiſſima. Eſt ergo velut caput vrſi ipa ſug-
geſtio diaboli. ſ3 q̃ſi ei⁹ brachia ſt ipa pcti
oꝑa q̃ ſi hoĩez capiũt difficillime dimittũt
ps. Cõq̃ſſabit capita. qr. ſ. ꝯterẽda ſũt ipſa
tentationũ vitia.

Capitulum. cxv

Timens inchoare peniten-
tiam ſimilis eſt aſino. qui
valde timet intrare aq̃m ꝛ
pedem ibi tingere vel ꝑ eã
tranſire imo ẽt nõ libẽter
aſini trãſeũt ꝑ põtes ꝛ ma
xie ſi poſſit ibi aquas cõſpicere: eo ꝙ facile

B

patianẽ vertiginem pp capitis debilitatẽ pp quã timent de põte cadere. Nec bibũt de facili nisi ad locũ vbi ſunt bibere aſſueti ad quem poſſunt ire ſicco pede. Ille timet aq̃m itrare vel trãſire q timet pniaȝ inchoare vel in ea perſeuerare. Sed ille timet per põtẽ aquam vidẽs tranſire q timet ad religionem eius aſpitatem ꝯſiderans ire. Qđ ꝯtingit pp debilitatẽ capiẽ. i. pp defectum ſenſus. ⁊ iđ taĺ nõ vult ab aſſueta aq̃. i. vita diſcedere nec pniam recipe niſi q̃m faciliter poſſit ferre Judith. ix. Nũgđ poſſũ deſerere dulcedinẽ meã fructuſq; ſuauiſſimos. ¶ Capi. cxvi.

Tyrannuſ ſilis eſt vnicorni de quo Pli. dic. ꝙ eſt ſilis elephãti in capite. ⁊ equo in corpore i cauda vo. aſſimilaĺ apro: mugitũ emittit grauẽ. ⁊ vnum cornu magnũ hȝ i frõte duorũ cubitoꝝ. Hãc feraȝ viuã capi poſſe negãt ſȝ violẽter. Sic tyrãni in capite. i. in mẽte ſũt vt elephantes ſcȝ p magnitudinẽ ſupbie. in corpe vt equi ſcȝ per fluxum luxurie. ⁊ i cauda vt apri pp breuitatem potentie. Nam aper turpem ⁊ curuaȝ caudam habet. Et ſimiliter potentia tyrannica ⁊ dominium cõmuniter hȝ finem celerẽ ⁊ turpem. Mugitus grauis ẽ graue ipiũ. q: ſcȝ alijs grauia ⁊ iportabilia iperant. Cornu magnũ eſt ſeua pſecutio quã inferũt bõis ꝑcipue his q eoꝝ malignitati nõ ꝯſentiunt. Viui ñũt capi nõ poſſũt pp ipatientiã Eſt. n. ſicut dicit Greg. vnicornis fera oĩno idomita. vñ ſi fuerit capta teneri negt. q: tã ꝙ ipatiens morte deficit. Sic tyrãni ⁊ ſupbi potius aliqñ ꝯſẽtiũt occidi ꝙ velint ſubijci alijs: vt pȝ de Hãnibale q bibit venenũ ⁊ occidit ſeipm ne ventret ad dñiũ Romanorũ. ⁊ Cato ſiĺr ſe occidit ne Ceſari ſubderet. ¶ Itẽ tyrãnus ꝑſidens eſt ſilis cameleõti de quo Ariſto. dicit ꝙ hȝ faciẽ ſicut aĩalis ex porco ⁊ ſimia. ⁊ alteratur color ei⁹ qñ inſufflaĺ i corũ ei⁹. ⁊ dic̃ Pli. ꝙ nullũ aĩal ẽ eo pauidius ⁊ ideo ſic mutaĺ ſic color ⁊ dicit ꝙ ꝑ infirmitate mãſuetũ ſe fingit cũ tñ ſit crudele. Dicit ẽt ꝙ

huic aĩali magna vis ẽ ꝯ accipitres ẽ bar... Nã volantes eos ad ſe trahit ⁊ ꝑbet eos alijs auibus lacerandos. Dicit ẽt Ariſ. ꝙ in morte eſt turpis coloris. Quis in vita ſit magne venuſtatis. Sic quoq; tyranni ſimilitudinẽ hñt porci pp imundiciã vite: ſimilitudinẽ vo ſimie pp ſimulationẽ iuſticie. Nã ſimie corpus a facie hoĩs incipit ſed i fine i defectu caude ſuã turpitudinem oñdit. Sic tyrãnus in pricipio regiminis vel opis manſuetudinẽ ⁊ iuſtitiam fingit. ⁊ ſic incipit a facie hoĩs. ſed in cauda. i. in fine operis ſue tyrãnidiſ ⁊ malicie turpitudinem detegit ⁊ oñdit ⁊ qñ ꝯ aliquos aliqđ aurib⁹ eius iſuflaĺ color ei⁹ ſatis velociter imutatur ⁊ inflãmaĺ. ⁊ hoc vt plurimũ ex timore ꝓcedit q: oẽs tyrãni ſũt pauidi ſciẽtes ſe a multiſ odio haberi. aliqñ tñ ꝑ timore vel ipotẽtia fingunt manſuetudinem cũ tñ ſp in corde gerãt crudelitatis rabiẽ. His ẽt ex diuina pmiſſione data ẽ vis ꝯtra accipitres ⁊ ꝯtra raptores vel vſurarios ⁊ hmõi. q: ſrequẽter illi q multos alios violenter vel in iuſte expoliauerunt ab aliquo tyranno inſurgente ⁊ eos capiente ipſi expoliantur ⁊ iſup nõnũq; ab eo inhũaniter lacerant. Lȝ ãt tyrãnus dũ viuit ⁊ dñaĺ magnificus ⁊ potẽs appareat. i morte tñ turpitudinẽ hȝ q: cõiter tyrãnuſ turpi morte moritur. ¶ Item tyrãnus aſſilaĺ formicaleoni. qđ ſcȝ ẽ aĩal paruũ formicis infeſtũ comedẽs granũ eaꝝ vñ dũ eis victũ ſubtrahit occaſionaliter eas occidit. ⁊ iđ formicaleon dr̃ q: formicis ẽ vt leo: ſed quẽ formica expugnare nõ põt. ſȝ pſecutorẽ ⁊ expugnatorem patitur. ipſe ab alijs aĩalib⁹ deuoraĺ. Et ſiĺr qñq; tyrãni q ſũt hũiliũ pſonaꝝ ⁊ pauperũ oppreſſores ⁊ expoliatores diuio iudicio ab alijs opprimũĺ ⁊ ꝑda ſiũt eorũ. Iſa. xxxiij. Ve q ꝑdaris nõne ⁊ ipſe ꝑdaberis. ¶ Itẽ tyranni ſiĺes ſũt grifonib⁹. Nã grifo ẽ aĩal pẽnatũ ⁊ q̃drupes i hypboreis mõtib⁹ naſcẽs ex oĩ pte corpiſ ſiĺe leõi. ſȝ i alis aq̃le aſſilatur ⁊ hȝ vnguẽs tã magnos ꝙ ide ſiũt cyphi q regũ mẽſis apponũt. Siĺr tyranni ſũt ſiĺes leõi i crudilitate. ⁊ aq̃le i rapacitate

lerum magnitudo vnguiũ ẽ magnũ eoꝝ ꝛ multiplex ſtudiũ ad rapiẽdũ ꝑs. Inſidiaꝛ vt rapiat ꝛc. ℂ Itẽ tyrãni ſũt ſiles lupis. Sũt.n.q̃dã lupi matutini.q̃dã meridiãi ꝛ q̃dã veſptini. Lupi matutini q adhuc ñ mltũ eſuriũt ptẽ ouis cõedũt ꝛ partẽ re liquũt. Tales ſũt multi tyrãni q bõa pau peꝝ rapiũt.ſʒ ptẽ eis dimittũt. Lupi vo meridiani q vſqʒ ad meridiẽ nõ comede rũt q2 mltũ eſuriũt ꝛ pp eſtũ multũ ſitiũt totã ouẽ comedũt ꝛ ſanguinẽ ei⁹ bibũt ta les ſũt multi q totã ſupellectilẽ auferũt ꝛ inſup poſſeſſiões q̃s cũ multo ſudore acq̃ ſierũt diripiũt Iſy. Iudices praui lupoꝝ more cũcta diripiũt ꝛ vix pauca paupib⁹ derelinquũt. Lupi ãt veſptini q vſqʒ ad veſpã nõ comederũt adeo eſuriũt ꝙ car nes ouiũ cõedũt ꝛ ſãguinẽ bibũt ꝛ pelleʒ ſcindũt ꝛ oſſa frãgũt. Sic ſũt mlti tyrãni q a paupib⁹ pecũiã exhauriũt poſſeſſiões diripiũt ꝛ domos tollũt veſtes auferũt ꝑ ſonas opprimũt. Soph.iiii. Iudices ei⁹ lupi in veſpe nõ reliquũt in mane.

ℂ Capitulum .cxvii.

Tribulatio fortis vel predi catio feruida aperit cor pec catoris. Eſt enim peccator ſimilis cirogrillo ſiue erítio magno qui tanta fortitudi ne ſe in corium conſtringit vt ſalua cortice aperiri vix poſſit. ſed ſi aqua calida aſpergatur continuo apiꝛ. ſic cor pctõris ita interdũ i pctõ ſe icludit vt niſi ꝑ mortis fractionẽ apiri vix poſſit. ſʒ aq̃ calida.i. tribulatio feruida ꝛ forꝭ vl aq̃ calida.i. ꝑdicatio feruẽs ꝛ affectuoſa ipm cor pcõris apit dũ fortiẽ ꝛ vberiꝭ ꝑfũdit. Hãc cordiũ aptionẽ deſiderabãt ꝑdicato res qui dicebãt ii. Mach.i. Adapiat dñs cor vrm. ℂ Itẽ tribulatões ꝛ ꝑſecutõs ve hemẽtes ꝯpellũt pctõres ad deũ ꝑ ſpon taneam pñiam redire. ſicut dicit Plini. ꝙ ceruus dum nimis vrgetur a canib⁹ ad homines ſponte fugit. Nam quaſi canes perſequentes ſunt ꝑſecutiones vel tribu lationes imminentes: que dum peccatorẽ fortiter ꝑmũt ad dñm redire ꝯpellũt. ps. Imple facies eoꝝ ignominia ꝛ querent nomẽ tuũ dñe. ℂ Iteʒ tribulatio fortis menteʒ excitat ꝛ hũiliat: vñ aſſilaꝛ orici q̃ ſm Pli. eſt fera que in ortu canicule ſtat cõtra ſtellã quaſi velit eã adorare. ꝛ h fa cit poſtq̃ diu dormiuit. Quid eſt canicula feruens niſi tribulatio vehemẽs: in cui⁹ ortu ſiue occurſu beſtia dormiẽs.i. mens peccatoris pigreſcens excitaꝛ: ꝛ quaſi ad adorãdũ paraꝛ.i. ad penitẽtiã ꝛ deuotõeʒ humiliaꝛ. ps. Humiliauerũt in compedi bus pedes eius: ferrũ pertrãſiit aiaʒ eius. Per pedes eni ꝛ ferrũ tribulationes in telligũtur q̃bus dũ peccator ſtringitur ꝛ grauatur humiliatur ei⁹ affectus ꝛ aia ad penitentiam vulneratur.

ℂ Capitulum .cxviii.

Vana gloria aſſimilatur ti nee Primo quia tinea eti am ex bono panno naſciꝛ dum ſcilicet veſtis in aere groſſo inexcuſſa tenetur vl vẽto nõ ꝑfundiꝛ. Eccli. xlij. De veſtimẽto procedit tinea. Similiꝛ ex bono opere naſciꝛ tinea inanis glorie Et hoc fit duʒ mẽs in aere groſſo manet .i. dũ ſe nõ ſubtiliter nec ſuos defect⁹ ſpi rituales aduertit vel corrigit nec etiã vẽ to ꝑfunditur interne aſpiratiõis. ℂ Secũ do q2 tinea q̃ſi inſenſibiliter progreditur Nam quaſi inſenſibiliter ipam ſuperficiẽ ꝯſumit. Et cũ aial ſit in ipſa ſubſtantia ſe abſcõdit vt videri nõ poſſit. Sic etiaʒ ina nis gloria eſt vitiũ tam ſubtile ꝛ occultũ vt prius mẽtẽ teneat ꝛ meritũ hominis deſtruat ꝙ homo inconſideratus aduer tat ꝛ iõ vix ab ea aliquis eſt imunis. Naʒ ſicut dicit Valeri⁹ maximus. Nulla eſt pa ſus tanta humilitas que aliq̃ dulcedine glorie ñ tãgaꝛ. Iob.xxvii. Edificauit ſic ti nea domuʒ ſuam. ℂ Tertio q2 tinea ama ris ꝛ odoriferis fugaꝛ. Vnde ſi folia lau ri vel cedri vel cipreſſi ꝛ hmõi ponantur cũ veſtib⁹ ꝛ ẽt cũ libris nõ pñt a tinea le di vt dicit Cõſtãtin⁹. Silr inanẽ gloriam excludit vel amaritudo tribulatiõis. vel odor celeſtis glorie. Math. vi. Theſauri zate vobis theſauros i celo vbi nec erugo nec tinea ꝺmoliꝛ. Nã odor.i. itẽtio cele

ſtis glorie excludit tineā vane glorie.

ℭ Capitulum.cxix

Virtus fidei bonū ꝓpoſitū ↄcipit hūilitas cuſtodit ſꝫ charitas ope ꝑficit. Et iō ſꝫ vtꝰ q̄buſdā herbis q̄bꝰ cerue poſt ↄceptiōeꝫ vtūt̃ aſſimilat̃ q̄bus.ſ.iuuāt ꝛ ad fetū in vtero retinēdū ꝛ ēt ad facilius pariēdū. Fetum q̄ppe in vtero gignit q fide illuminatus bonū propoſitū cōcipit: qḋ q̄dem in vtero mentis nō perit nec inde inaniter exit ſi ſꝫ diſcreta humilitas ad tp̄s occultū cuſtodit qḋ tandē charitaſ ꝑficit: q2 quodā feruoris impulſu quaſi quodā violento ꝑtu exire in opus cōpellit. Et iō Apo. ait ꝙ fides ꝑ dilectionē operat̃: q2.ſ.illud qḋ fides concipit dilectio ope ꝑficit. ℭ Item virtus ꝛ prudentia mentis recōpenſat in aliquibus defectū corporis. Nā formice vt dicit Solinus maiora ſepe ferūt onera q̄̄ ſint eoꝝ corpa. Vn̄ recōpenſāt ꝑuitatē corpiſ ꝑ magnitudinē virtutis. mor ſu pōdera gerunt ꝛ q̄ ꝑ magnitudīe ore ferre non pōt nitunt̃ voluere pedibus. ꝛ ſic ēt hō virtuoſus ingeniat̃ vt qḋ vna via facere non pōt faciat alia. In quo ēt maior eſt exiſtentia virtutis q̄̄ ſit apparētia foris. ꝛ onus ꝓximi fert ore cū ad patientiā eū inducit ſua exortatione. Et ſi ore facere nō ſufficit ſaltē pedibus.i.cōpaſſione affectuū voluit.

ℭ Caplm.cxx.

Vita ſpūalis paucioribus indiget q̄̄ vita corpalis. Et huius exēplū apparet in iſtrumētis q̄bus aial mouetur. Nā ſicut dicit Aui. Omne animal hn̄ſ ſanguinē nobilē q̄tuor mouet̃ iſtrumētis.ſ. vel q̄tuor pedibꝰ vt bruta. vl̄ duobꝰ pedibus ꝛ duabꝰ manibꝰ vt hoies. vel duobus pedibus ꝛ duabus alis vt aues. Sed q̄dam aialia ſūt q̄ hn̄t plures q̄̄ quatuor pedes vt pꝫ in cācris: ꝛ in q̄buſdā v̄mibꝰ: ꝛ quedā plures alas vt pꝫ in papilionibꝰ ꝛ apibus ꝛ ſimilibus. Sꝫ hoc ex defectu ꝛ paucitate ſanguinis accidit: ꝓp quā cām efficatius operant̃ quatuor organa in primis q̄̄ multiplicia in ſecūdis. ℭ Ille ergo hꝫ in ſe nobilē ſanguinem q hꝫ gratie humorem. Nā aīa.i. vita ois carnis in ſanguine eſt vt dr̄ Leui.xvij. Vn̄ deficiēte ſanguine deficit vita corpis. Ita deficiēte gr̄a deficit vita ſpūalis. Nā ſicut dicit ph̄s. Viuere ē viuētibus eē: ſed eſſe ſpūale eſt ꝑ gr̄am ſꝫ illud. Cor.xv. Gratia dei ſum id qḋ ſum: ergo aīa ꝑ gr̄am hꝫ ſpūalem vitā. ℭ Quatuor pedes q̄bus quilibet hn̄s gr̄am recte viuēdo gradit̃. ſunt quatuor morales v̄tutes ſiue cardinales.ſ. prudētia iuſticia fortitudo ꝛ tēperātia. ℭ Itez duo pedes volantiū q̄bus ad bona opa tendūt duo amores ſunt.ſ. dei ꝛ ꝓximi. Sꝫ quaſi duplex ala duplex ē doctrina duoꝝ teſtamētoꝝ que eleuat volādo.i. cōtēplādo in vera dei cōtēplatione. Vel due ale ſūt oratio ꝛ ieiuniū: quaꝝ vna leuat̃ aīa altera leuat̃ corpꝰ. Vel vt̃ duo pedeſ ſpūales hominiſ ſunt intellectus ꝛ affectꝰ quoꝝ vnus ꝑ dei viā: alter v̄o ꝑ viā dilectionis in deus tēdit. Due aūt manꝰ ſūt bene opari in ꝓſperis: qḋ ꝑtinet ad dexterā: ꝛ bn̄ opari i aduerſitate qḋ ꝑtinet ad ſiniſtrā. vel bene facere amico ꝛ inimico. Alia aūt ignobilia que ex defectu v̄tuꝫ multis inſtrumētis vtūt̃ ſignificāt pctōres gr̄a ꝛ v̄tutibꝰ ↄſtitutos. q multis iſtr̄is.i. multis curis ꝛ occupatiōibꝰ inuoluūt̃ qḋ ē ex defectu nāe corrupte ꝑ vitia ꝛ nō frenate ꝑ gr̄am vl̄ v̄tutibus regulate. Nā.n. integra ꝛ v̄tutibus modificata paucis minimiſq; ↄtēta ē ſm Boetiū. Vn̄ accidit ꝙ carnales pl̄a vite fomēta exq̄rūt q̄̄ viri ſpūales ꝛ q̄etius viuūt ſpirituales cū paucis bonis q̄̄ carnales cū multis bonis ꝛ diuitijs.

ℭ Capitulum.cxxi.

Vitia aſſimilātur ſcorpionibus. Nam ſicut ſcorpiones ſe inuicem pariunt ita ſe inuicem occidunt. Dicit enim ꝙ ſcorpio parit vndenos fetꝰ quos oēs occidūt mr̄es ꝓter vnū. Sed ille vnꝰ ſupra mr̄em aſcēdit ꝛ interficit: ꝛ vltor ē fraterni ſanguinis. Et hoc fecit deꝰ ne ꝓgenieſ illa peſtifera creſceret nimis. Sicut aūt ex vno

ſcorpione multi filii naſcūtur ita ex vn capitali vitio multe filie.i.vitia generant. Nā ex auaritia ſicut dič Gre.xxxi. mo ra.oriunt̄ pditio.frauſ.fallacia.piuria.iqe tudo violētia.cōtra miſericordiā indura tio.ſʒ eadē mr̄ auaritia h̄ vitia q̄ gignit ex tinguit. nō nunq̄ eni cupidus mercator q2 eo ampli⁹ ſe lucrari cernit quo ab ho minib⁹ aliis magis hētur fidelis ex ipſa cupiditate lucrādi ⁊ a pditiōe ⁊ a fraude ⁊a fallacia ⁊ a periurio ⁊ a violētia ſe ſū me cuſtodit. Oñdit ſe ēt interdū p elemo ſynas miſericordiez ⁊ piū vt ſic nō creda tur eē alienoꝝ fraudator qui ſuoꝝ pius eſt largitor. Interdū etiā vna ex filiab⁹ p̄ dictꝫ ipaꝫ ſuā mrem auaritiā extinguit ſcʒ iqetudo mētꝫ.q2 iterdū aliqs tpaliū reꝝ anxia ſolicitudie ⁊ iqetudie fatigat⁹ eoꝝ ſarcinā abijcē appetit ⁊ ex iqetudinꝫ mo leſtia aliqñ mūdū fugit. Et ſic̄ hie poſſet oñdi in alijs capitalib⁹ vitijs ſi qs pſcru tari velet. ¶ Item vitia q̄ corrigere debe mus in nobis ſignant i illis aialib⁹ que in lege moyſi poterāt imolari.nā d̄ quadru pedib⁹ offerri poterāt in ſacrificiū de tri bus generib⁹ aialiū ſcʒ bouʒ ouiū ⁊ capra rū vt pʒ in Leui.vñ offerebat̄ pcipue vi tulus agn⁹ ⁊ edus. Et ſicut dr̄ in glo. Le ui.i.vitulū offerrim⁹ dū carnis ſupbiā vi cimus agnū cū irronabiles motus corri gimus. Edū vo dū laſciuiaʒ ſupamus. re ferūtur etiā h̄ aialia ad xp̄m vt dr̄ i eadē gloſa.nā xp̄s in vitulo offert̄ pp̄ter vtu tem crucis.in agno pp̄ter innocētiam.in ariete pp̄ter principatū.in hirco pp̄t ſilī tudinē carnis peccati. Hec enim aialia in lege imolabātur. Sed nota q̄ hec aialia nō viua ſed occiſa deo offerebāt vt p oc ciſioneʒ hoꝝ aialium ſignificaret̄ occiſio peccatoꝝ:⁊ q̄ homines peccatores digni erāt occiſiōe ac ſi illa aialia loco eoꝝ occi derentur ad ſignandum expiationeʒ pec catorum. per occiſionem etiam horum animalium figurabat̄ occiſio xp̄i. ¶ Iteʒ vnum vitium quandoqʒ frenum eſt alte rius ſicut accidit de ſerpentibus.q2 quan doqʒ vnus ſerpens remedium eſt cōtra alterū. Nam pinguedo colubri vt dicit Plinius valet contra morſum cocodrilli. Quaſi eiiʒ cocodrillus eſt homo gulo ſus.q2 cocodrillus tm̄ ſe replet q̄ poſtea iuxta litus iacet ructans pre repletiōne. Sed coluber qui puluerem terre lingit ſignat auarum qui terrena diligit. Colu ber aurem contra morſum cocodrilli va let.quia plerunqʒ auaritia gulam refre nat ⁊ cohibet:quia homo nimis auarus frequentius non quantum appetit co medit ſecundum illud. Eccl'es.vi. Eſt vir cui dedit deus diuitias ⁊ ſubſtantiam ⁊ honorem ⁊ nihil deeſt anime ſue ex om nibus que deſiderat nec tribuit ei pote ſtatem deus vt comedat ex eo. ¶ Item vnum venenum eſt medicina alterius. Dicit enim Pli.q̄ quem draco vel aſpis vulnerat caput vipere appoſitum ſanat: ⁊ econuerſo cum aliquem vipera pun git caro aſpidis venenū ad ſe ↄ̄trahit ⁊ ſic pcuſſo ſubuenit. Per draconē qui eſt int̄ venenoſa maxim⁹:⁊ aſpidē q̄ eſt ſerpens morſu ⁊ veneno pniciosiſſimus intelligit̄ ſuperbia que eſt maximum ⁊ pernitioſiſ̄ vitiuʒ:ſʒ per caput vipere intelligitur lu xuria:quia vipera ē valde luxurioſa. Vn de maſculus ore miſſo in ore femine ſe men eitransfundit ⁊ illa preuoluptate li bidinis in rabiem verſa caput maris pre cidit. Eſt ergo vipera draconis vel aſpi dis medicina.quia quandoqʒ ruina luxu rie ē medicina ſuperbie. Vnde Gre.xxxiij libro moralium dicit. Fit plerunqʒ vt nō nulli poſt ſuperbiam in luxuriam corruē tes ex aperto caſu malum culpe latentis erubeſcant.⁊ tunc etiam maiora corrigāt cum proſtrati in minimis confunduntur Et augu.in q̄dā ep'la dicit q̄ deijcit de⁹ oc cultā mentꝫ ſupbiā p manifeſtā carnis rui nā. Sʒ adhuc ecōuerſo aſpis ↄ̄ viperā re mediū preſtat.q2 non nunquam ſuperbia luxuriam refrenat. Nam dum appetit ſuperb⁹ gloriā iſamiā metuēs ↄ̄ciliat luxu riā:ſʒ poti⁹ ſt iſta remedia opis q̄ itriſe ce voluntatis.

¶ Capitulum.cxxii.

Oluptas carnis aſſimilatur Amphibene ſerpēti. Habʒ.n. huiuſmodi duo capita vnus

r/ n principio ⁊ aliud in cauda currens ex vtroqꝫ capite. Ideo dicit Iſido. q̄ hydrus eſt ſerpens pluriū capitum. Hic etiam ſolus inter ſerpentes frigori ſe committit. Sic voluptas habet duo capita. i. duo capitalia vicia ſcilicet luxuriaꝫ ⁊ gulam. Et hoc voluptuoſus minus inter omnes videtur curare de frigore. i. de aſperitate futuri ſupplicii. De quo dicitur. Ibunt ab aquis niuium ⁊c̄. Iob. xxiiij. ¶ Item voluptuoſus aſſimilatur limace que eſt vermis limi vnde ſemper eſt ſordidus ⁊ immundus ⁊ eſt valde tardi motus. Etiam quandam concham in dorſo gerit intra quam ſe includit ⁊ quibuſdam cornibus viam querit: quia debilis viſus exiſtit. ⁊ ſi quid ſibi obuiam preſenſerit ſtatim cornua retrahit ⁊ in conchulam includit. Sic voluptas eſt vermis limi. i. corruptio carnis ſiue carnalis appetitus. ⁊ ideo voluptuoſus eſt ſordidus per gulam. immundus per luxuriaꝫ ⁊ tardi motus per penitentiam: ⁊ concha quam gerit intra quam ſe includit eſt conſuetudo mala quam accipit ⁊ deponere neſcit. Hec etiam hebetat viſum mentis ſcilicet ad ſpiritualia ⁊ iterum voluptuoſus quibuſdam cornibus. i. quibuſdaꝫ ſtudiis viam ſibi querit ad delectationes carnis. q̄ ſcilicet ſtudia pertinent ad prudentiam carnis. vnde quicquid carni obuiat refugit ⁊ ad prauam conſuetudinem ſe reducit. ¶ Item limax q̄uis lento paſſu incedat ad arborum tamen ſummitates aſcēdit quarum folia depaſcit ⁊ vbicunqꝫ ſerpit immunda poſt ſe veſtigia derelinquit Similiter voluptas carnis paulatim excreſcit ⁊ magnarum arborum ſummitates aſcendit. quia quandoqꝫ magnos viros occupat ⁊ vincit. Sicut gula vicit adā luxuria dauid ⁊ ſalomonem: ⁊ folia. i. ornamenta virtutum deuaſtat in eis. vbicunqꝫ autem ſerpit immunda veſtigia i. exēpla turpia. ⁊ infamiā poſt ſe relinqt

Capitulum. cxxii.

Vſurarii ⁊ alii qui ſunt ex iniquo mammone diuites aſſimilantur pigmeis qui cito creſcunt ⁊ cito deficiunt. Nam pigmei qui ſunt ſtatura cubiti vnde a grecis a cubito ſunt dicti habitantes in montanis indie iuxta occeanum ſicut dicit Augu. in tertio anno ſunt perfecte etatis quinquennes pariunt: in ſeptimo anno ſeneſcunt. Sicut ergo pigmei breui etate cito veniunt ⁊ cito recedunt. Sic diuitie male acquiſite vſurariorum ⁊ aliorum cito creſcunt ⁊ cito deficiunt. Cito enim efficiuntur diuites ⁊ cito pauperes. Pro. xiii. Superbia feſtinata minuetur. ¶ Item ſicut dicit Chryſ. ſuper Math. Similis eſt pecunia vſuraria morſui aſpidis. Percuſſus enim ab aſpide quaſi delectanter vadit in ſomnum ⁊ per ſuauitatem ſoporis moritur: quia tunc venenuꝫ latenter per omnia mēbra decurrit. Sic qui ſub vſura accipit ſub tempore quaſi beneficium ſentit. Sed vſura per omnes facultates eius decurrit ⁊ totū conuertit.

¶ Capitulum. cxxiij.

Chriſtus aſſimilatur rinoceroti id eſt vnicorni de quo dicitur q̄ habet vnuꝫ cornu in fronte vel i loco nariuꝫ quo omnia perforat: ⁊ quod eſt indomabile animal ⁊ crudeliſſimum niſi dometur ⁊ manſueſcat. Venatores autem vt dicitur qui volunt hoc animal capere virginem aliquā nudam ligant ad arborem iuxta quam illud animal dꝫ tranſire quod tranſiens dum ſentit virginei odoris fragrantiam ita immutatur q̄ omni ferocitate depoſita in ei⁹ gremio recumbit: ⁊ vbera eius lambit ⁊ ſic quaſi agnus manſuetus fact⁹ ligatur capitur ⁊ tenetur. Sic deus qui ante aduētum erat ſeueriſſimus attractus odore beate virginis de quo Canti. i. Dum eſſet rex ⁊c̄. virginis dico nudate a terrenis deliciis ⁊ ligate voto perpetue caſtitatis in gremio vteri illius deſcēdens ita humanus ⁊ manſuetus eſt factus vt poſſit teneri ligari ⁊ occidi. Iob. xxxix. Nunquid volet rinoceros ſeruire tibi. ¶ Itē chriſtus figuratus eſt i illa vac

ca ruſa de qua fiebat aqua expiationis in
lege moyſi. Nam immundicia eorũ q te
tigiſſent aliqđ animal immundũ expiaba
tur per aſperſionẽ cuiuſdã aq̃ de qua hẽ
tur Num.xix. mandatur enĩ ibi a domi
no ꝙ accipiãt vaccaꝫ ruſam ⁊ occidant ⁊
comburant extra caſtra ⁊ intingebat ſa-
cerdos digitum in ſanguine eius ⁊ aſper
gebat contra fores ſanctuarii ſeptem vici
bus: comburebatur auteꝫ vacca illa igne
cum pelle ⁊ carnibus cum ſanguine ⁊ fi-
mo flamme traditis. Adiungebatur etiaꝫ
combuſtioni ligนuꝫ cedrinũ Yſopus coc
cuſq; bis tinctus. Cinis autem cõbuſtio-
nis colligebat totus ⁊ i aqua ponebatur
ad expiandum. Sed comburens ⁊ cine-
res colligens ⁊ ille qui aſpergebat aquas
in quibus cinis ponebatur imundi repu
tabant: Sed ab hac immundicia purifica
bantur per ſolam ablutionem veſtimen
torũ: nec indigebant aqua aſpergi. ⁊ per
iſtã vaccam rufam figuratus eſt xp̃s ſm
infirmitatem aſſumptam quaꝫ femineus
ſexus deſignat: ſanguinem autem paſſiõis
eiuſdẽ dſignabat vacce color. Debebat au
tem illa vacca eſſe etatis integre. qꝛ om-
nis operatio xp̃i eſt perfecta in qua ẽt nulla
eẽt macula nec portaſſet iugum: qꝛ xp̃s ſi
portauit iugũ peccati. Precipiebatur au
tem duci ad moyſen qꝛ xp̃o imponebat
trãſgreſſio legis moyſi in violatione ſab
bati. Precipiebatur ẽt tradi eleazaro ſa-
cerdoti qꝛ xp̃s occidẽdus in man⁹ ſacer
dotũ traditus eſt. Immolabatur aũt ex-
tra caſtra: qꝛ extra portã xp̃s paſſus eſt.
Intingebãt aũt ſacerdotes digitum i ſan
guine eius qꝛ in diſcretione quã digitus
ſignat miniſteriũ paſſiõis chriſti eſt ꝯſide
randũ ⁊ imitandũ. Aſpergitur aũt cõtra
tabernaculũ ꝑ qđ ſynagoga ſignat videli
cet ad cõdẽnationẽ iudeoꝝ nõ credẽtiuꝫ
Et hoc ſeptẽ vicib⁹. vel ꝓpter ſepteꝫ do
na ſpũſſacti: vel propter ſeptem dies in
quibus omne tempus intelligitur. Sunt
aũt omnia que ad chriſti incarnationem
pertinent: igne cremãda. i. ſpiritualiter in
telligenda. Nam per pellem ⁊ carnem ex
terior xp̃i operatio deſignatur per ſangui-
nem eius ſubtilis ⁊ interna v̉tus exterio-
ra viuificans. Per fimum laſſitudo ſitis
⁊ omnia hmõi pertinẽtia ad infirmitatẽ.
Addebantur auteꝫ tria ſcilicꝫ cedr⁹ que
ſignat altitudinem ſpei vel contemplatio-
nis. Yſopus qui ſignat humilitatem vel fi-
dem. coccus bis tinctus qui ſignat gemi-
nam charitatem. Per hec autem debem⁹
chriſto paſſo adherere. Cinis autem col-
ligebatur a viro immundo quia reliquie
paſſionis peruenerunt ad gentiles qui fue-
runt culpabiles in chriſti morte. Appo-
nebatur autem in aqua ad expiandum:
quia ex paſſione chriſti baptiſmus ſorti-
tur virtutem emendandi peccata. Sacer-
dos autem immolans ⁊ comburens ⁊
colligens cineres ⁊ aſpergens immundi
erant. quia iudei facti ſunt immundi ex
occiſione chriſti per quem peccata noſtra
expiantur. Et hoc vſq; ad veſperam id
eſt vſq; ad finem mundi quãdo reliquie
iſrael conuertentur. Vel quia illi qui tra
ctant ſancta intendẽtes ad emundationẽ
aliorum ipſi econtra aliquas immundi-
cias contrahunt. vt Gre. dicit in paſtora.
Et hoc vſq; ad veſperum. i. vſq; ad finẽ
preſentis vite. ¶ Item chriſtus fuit figu-
ratus in illis animalibus que pro pecca-
tis ſacerdotum imolabãtur in lege moy-
ſi. Nam primo ſacerdos offerebat pro ſe
ipſo vitulum ⁊ pro peccato arietem in
holocauſtum. Deide offerebat ꝓ populo
duos hircos. quorum vnus immolaba-
tur ad expiandum peccatum multitudi-
nis. Et huius hirci immolati ſanguis in
ferebatur ſimul cum ſanguine vituli in
ſancta ſanctorum: ⁊ aſpergebatur ex eo
totum ſanctuarium. Corpora vero hir-
ci ⁊ vituli qui immolati erant pro pecca
to comburebantur extra caſtra. Hoc enĩ
fiebat quando offerebatur ſacrificiuꝫ ꝓ
aliquo graui peccato vel pro multitudie
peccatorum. Alter v̉o hircus emittebat
in deſertum. Imponebat v̉o ſacerdos ma
num ſuper caput eius confitens peccata
filiorũ iſrael ac ſi ille hircus portaret ea i
deſertum: vt a beſtijs comederẽtur qua
ſi portãs penã pro peccatis populi: vlle

gebatur ſuper caput et aliqua cedula vbi ſcripta erant peccata. Chriſtus igitur ſignificatur per vitulum propter virtutē crucis: τ per arietem: qꝛ ipſe eſt dux fidelium τ per hircum ꝓpter ſimilitudinē carnis peccati. Et ipſe chriſtus imolatus eſt pro peccatis ſacerdotum τ populi: qꝛ per eius paſſionem τ maiores τ minores a peccato purgantur. Sanguis autem vituli τ hirci infertur in ſanctaſanctorū per ſacerdotē: qꝛ per ſanguinem xpi patet nobis introitus ad regnū celorum. Comburebantur extra caſtra: qꝛ extra portā chriſtus paſſus eſt: vt dicit Heb. vltimo. Per hircū qui emittebatur ſignificabatur diuinitas chriſti que in ſolitudinem abijt hoie xpi patiente non quidem locum mutans: ſed virtutē cohibens: vel ſignatur ↄcupiſcētia mala quam debemus a nobis abijcere. virtuoſos autem motus dño immolare

¶ Capitulum. cxxiij.

Zelus carnalis. ſ. viri de cōiuge facit ruere in ſtultas ſuſpitiones τ crudeles operationes. Vnde tales ſimiles ſunt onagris: quorum maſculi zelo ducti feminarum filijs teſticulos amputant: qꝛ habent eos ſuſpectos etiam de matribus. Vnde matres hoc ſcientes abſcondūt eos ſicut dicit Plinius. Sic multi propter zelotypiam etiam propinquos ſuſpectos hñt de vxoribus: ex qua ſuſpitione nōnunꝗ vulnera τ alia crudelia opera ſequunt. Eccli. viij. Ne zeles mulierem ſinus tui: debet. n. inter coniuges eſſe non zelus ſuſpitionis ſed amor religioſus: de quo Apoſt. ait Eph. v. Viri diligite vxores veſtras ſicut xps eccleſiam: quam ſcilicet in preſenti fide deſponſauit: τ ad eterne glorie nuptias itroducit. Ubi vna cum patre τ ſpirituſancto viuit τ regnat in ſecula ſeculorum.

A M E N

¶ Explicit liber quintus de ſimilitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus li. ſexti.

Licet is qui foris eſt noſter homo corrūpatur. tamen is qui intus eſt renouatur de die in diem. ij. Corinthio. iiij. Antiquorum philoſophorū de homie tres fuerūt generales ſententie. Quidam hominem eſſe ſubſtantiam tantum corpoream tradiderunt ſicut Democritus τ Leucippus τ philoſophi epicuri qui poſuerunt animam eſſe corpus τ per conſequens totum hominē eſſe corporeum poſuerunt. Alij ſolum incorporeum idest animam hominem vocauerūt vt Plato τ alij ſtoici, qui ſolam animam quam incorpoream ponunt voluerunt ad ſubſtantiam hominis τ ſpeciem pertinere. corpus vero quoddam inſtrumentum eſſe velut eſt naute nauis. Alij autē ex vtroꝗ compoſitum tanꝗ ex eſſentialibus partibus anima atꝗ corpore velut ex forma τ materia hominem tradiderunt. vt Ariſt. τ ſui ſequaces qui ſunt Peripatetici dicti. Huic vero velut veriori ſentētie apoſtolus paulus conſentiens vtrūqꝫ in verbis propoſitis. ſ. corpus τ animā appellauit vt vtrūqꝫ ad eſſentiam hominis oſtenderet pertinere. Licet inquit is qui foris eſt noſter homo corrumpatur. tamē is qui intus eſt renouatur de die in diem. Non tm̄ corpus vel animam perfectum eſſe hominem credidit. ſed vtriꝗ parti per figuram ſinodochen totius nomen attribuens vtranꝗ partem hominis hominem appellauit: imo corpus nō ſimpliciter hominem ſed exteriorem hominem: τ animam non ſimpliciter hominē ſed hominem interiorem vocauit. τ corpus inſuper corruptibile dixit. animā vero non corruptibilem ſed renouabilē eē oſtēdit: acſi vetuſtas τ corruptio corpis ad renouandum ſaltem animā nos inducat. Sed notandum eſt ꝙ homo interior habet exteriorem adiunctum ſcilicet aīa

corpus tanq̄ ſubiectum ſiue materiam in qua indiuiduatur. tanq̄ inſtrumentū quo operatur. tanq̄ ſpeculum in quo contem platur. tanq̄ ſtimulum quo humiliatur. ⁊ etiam tanq̄ exemplum quo rectificatur.

¶ Primo ergo inheret corpi anima vel ut materie forma. Unde Philoſophus dicit q̄ anima eſt actus corporis idest forma. Sed ſicut materia per formam perficitur ⁊ ſpecificatur ita forma per materiā contrahit ⁊ indiuiduatur. Et quanq̄ rationalis anima que eſt humani corporis forma ſit in ſe imaterialis videlicet vt nullam habeat materiaȝ ex qua fiat. habet tamen extra ſuam eſſentiam materiam quā informat. In qua ſcilicet dum creatur recipitur ⁊ indiuiduatur anima rationalis.

¶ Secūdo interior homo habet exteriorem coniunctum videlicet anima corpus vt inſtrumentum propriuȝ quod mouet ⁊ per quod agit. Et idcirco membra varia corporis diuerſis anime viribus vt organa coniuncta deſeruiunt ad ſuas operationes explendas. a quibus tamen intellectus excipitur qui fantaſmate non vt organo indiget ſed tantuȝ vt obiecto ſm̄ q̄ Philoſophus tradit. Quia igitur eget anima corpore vt artifex inſtrumento vl' organo ad agendum non incongrue philoſophus dixit diffiniendo animaȝ. q̄ anima eſt actus corporis organici. Nam omnia corporis membra ſunt ipſius anime organa ad diuerſa ⁊ neceſſaria opera facienda. Et quia operum exteriorum q̄plurima precipue manu fiunt vocatur a philoſopho manus organum organorum.

¶ Tertio eget anima corpore vt interiori ipſius oculo. i. menti vel intellectui exteriorum rerum imagines velut quoddaȝ de propinquo ſpeculum repreſentet. Nā ſenſus hominis in corporeis organis exteriorum rerum imagines ⁊ phantaſmata intellectui repreſentant. Ex quibus per abſtractionem intellectus agentis in anime intellectu poſſibili vniuerſales ⁊ intelligibiles ſpecies reponuntur. Unde phantaſmata in corporeo organo velut quidā colores in ſpeculo interiori viſui anime repreſentātur. Et idcirco philoſophus dicit q̄ phantaſmata ſe habent ad intellectum ſicut colores ad viſum.

¶ Quarto quoq; ne tam nobilis anima vt eſt rationalis ex aliquo ſibi munere dato naturali vel gratuito extollatur infirmi corporis ſtimulum patitur ſm̄ q̄ Apoſto dicit ſecunde Corin. duodecimo. Ne magnitudo reuelationuȝ extollat me datus eſt mihi ſtimulus carnis mee. Portat ergo onus corporis anima vt eius ponderis repreſſa grauedie ad id quod ſupra ſe eſt inaniter nō leuetur. Unde dicitur Sapientie vndecimo q̄ corpus quod corrumpitur aggrauat animam ⁊ deprimit terrena inhabitatio ſenſum ⁊ cetera. Aduerte igitur q̄ ex corpore animā vt in ſuperbiam eleuari non poſſit plurima grauamina patitur. Nam portat anima corpus. ſicut hoſtem ſicut peſtem. ſicut carcerem. ⁊ ſicut comitem. Sed eſt hic periculoſus hoſtis. peſtis ſiue morbus pernitioſus. Carcer penalis ⁊ anguſtioſus. Comes ſiue cōſors grauis ⁊ oneroſus. Aduerſatur namq; caro ſpiritui. vt hoſtis periculoſus vt pote cuius pugna grauis ⁊ continua Gal. quinto. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. Hec enim ſibi inuicem aduerſantur ⁊ cetera. Et propterea vt dicit Hieronymus. Nos geſtamus laqueum nobiſcuȝ: circunferimus inimicū carnem noſtram. loquor de peccato nataȝ in peccato nutritaȝ: corruptam nimis ipſa origine. ſed multo amplius praua conſuetudine viciatam. Hinc eſt q̄ tam acriter aduerſus ſpiritum concupiſcit: q̄ aſſidue murmurat ⁊ impatiens eſt diſcipline q̄ illicite ſuggerit. q̄ nec rationi obtemperat. nec timore vllo inhibetur.

¶ Item eſt corpus anime vt peſtis pernicioſa. Et iō Apoſtolus conquerebatur dicens. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Nam caro animaȝ cruciat debilitat ⁊ exterminat. Cruciatur ſiquidem anima ex corporis amore. quia ſicut dicit Joannes caſſio. de inſtitutis monachorum. Corporis nimius amor nos inquietat: ſolicitudinibus onerat contu

meſtijs afficit. ¶ Item cruciatur anima ex
corporis languore. Nam ſicut Seneca di
cit multa nos incommoda exagitant. q̄
male conueniat nobis huiuſmodi corp⁹.
nunc de capite. nunc de ventre nūc de pe
ctore aut de faucibus cōquerimur. aliquā
do nerui nos aliquando pedes vexant.
nunc contractio nunc diſtillatio aliquan
do ſupereſt ſanguis aliquando deeſt: hic
atqȝ illinc tentamur. hoc euenire ſolet in
alieno habitantibus. hoc enim corp⁹ non
domus ſed hoſpitium. Debilitas quoqȝ
corporis anime debilitatem inducit. Naȝ
ſicut in quadam epiſtola beatus Hierony
mus dicit. Corporis debilitas nimia etiaȝ
vires anime frangit. mentis quoqȝ inge
nium marceſcere facit. ¶ Iteȝ caro nutri
ta delitijs ⁊ voluptatum illecebris dedita
penitus exterminat ſpiritum. ⁊ vitam ei⁹
extinguit. Vnde apoſtolus Roma. octauo
Si ſm̄ carnem vixeritis moriemini. Au
guſtinus ſuper Ioannem. Spiritus defi
cit vbi caro requieſcit. vt enim caro mol
libus ſic ſpiritus duris nutritur. illaȝ blā
da refouent. hunc aſpera exercent. Eſt in
ſuper corpus anime velut carcer penalis
⁊ anguſtioſus in tantum vt pſalmiſta cla
maret dicens. Educ de carcere deus ani
mam meam vt confiteatur nomini tuo.
me expectant iuſti donec retribuas mihi.
Alia autem littera habet Educ de cuſto
dia animam ad confitendum nomini tuo
⁊c. In quibus verbis propheta oſtendit
q̄ a carcere corporis cupiebat educi tripli
ci de cauſa. ¶ Primo quidem vt aſſeque
retur mentis iocunditatem. In iſto enim
carcere ſancti ſunt ſemper in triſticia. ſed
exeuntes ſemper erunt in leticia. Et ideo
propheta poſtq̄ dixit educ de cuſtodia ſi
ue de carcere ſtatim ſubiunxit vt confitea
tur nomini tuo. i. vt laudet ⁊ glorificet no
men tuum in qua laude erit maximus iu
bilus ⁊ leticia Iſa. li. Venient in ſyon cum
laude ⁊ leticia ſempiterna ſuper capita eo
rum. ¶ Secundo vt aſſequeretur ſancto
rum ⁊ proborum virorum perpetuam
ſocietatem. vnde ſubdidit. Me expectāt
iuſti a quibus ipſi expectati etiam cuȝ ma
gna leticia colliguntur. Prouerbiorum x.
Expectatio iuſtorum leticia. ¶ Tertio vt
aſſequeretur celeſtis mercedis plenam fa
cultatem. Ideo adiunxit. donec retribuas
mihi. pſal. Retributio multa. Licet autem
anima habeat corpus in ſuis operibus
comitem ⁊ conſortem. eſt tamen eius ſo
cietas vilis ⁊ oneroſa. Vnde Hug. de ſan
cto victo. in li. de clauſtro anime dicit. Ni
hil aliud eſt caro cum qua tanta eſt ſocie
tas niſi ſpuma caro facta fragili decore ve
ſtita. Sed erit quandoqȝ cadauer miſerum
⁊ putridum ⁊ cibus vermium. Sed ſi dili
genter conſideres quid per os ⁊ nares ⁊
ceteros corporis meatus egrediatur vili
us ſterquilinium nunq̄ vidiſti. Si ſingu
las eius miſerias enumerare velis q̄ ſit
onerata peccatis. irretita vicijs pruriens
concupiſcentijs occupata paſſionibus p
nꝫ ſemper in malum ⁊ in omne vitium
procliuis plenam tantum confuſione ⁊
ignominia inuenies. Sed quanq̄ corpus
anime ſit ita vilis ac oneroſus ſocius eſt
tamen ei a deo non ocioſe vnitus videli
cet tribus de cauſis. quarū duas primas
ponit Grego. naȝanȝenus. ⁊ prima cauſa
eſt vt anima in corpore ſeu in carne ⁊ per
carnem merita multa acquireret. Plura
enim ſunt quibus per carnem anima mo
retur in quibus ſine carne vel corpore p
ſe ſola mereri non poſſet ſicut eſt contra
carnales concupiſcentias decertare. ieiu
nare peregrinationem facere. ⁊ martyriū
ſuſtinere. ¶ Secunda eſt vt anima ipſam
carnem tanq̄ fidelem conſeruam cuſtodi
ret. ⁊ eam in ſupernis ſedibus collocaret.
Caro enim ſola per ſe beatitudinis ſuſce
ptiua non eſt niſi mediante anima ſtolas
immortalitatis indueret. ¶ Tertia eſt vt
deus ſuum vniuerſum perficeret. Cum
enim ſit quedam creatura pure corpora
lis ſicut creatura ſenſibilis quedam pure
ſpiritualis vt angelus. oportuit ad hoc
vt dei vniuerſum compleretur q̄ alia ſie
ret creatura que carne ⁊ ſpiritu eſſet cō
poſita ſicut eſt homo. Deut. xxxi. Dei per
fecta ſunt opera. ¶ Quarto habet anima
corpus velut exemplar quoddaȝ ex quo

homo in sui regimine informatur ꝛ regu
latur. Nam ipſa diſpoſitio corporis atqꝫ
membrorum figura patenter oſtendunt
homini qualiter membra eadem ab ani
ma ſunt regenda. Cur enim lingua eſt in
ferius lata ꝛ ſuperius acuta niſi vt oſten
datur ad euacuandum ꝛ vulnerandum
cor eſſe facilis ꝛ parata. Ut quid etiam eſt
in humido. i. in ſaliua poſita niſi ad loqn
dum monſtraretur eſſe labilis ꝛ lubrica:
ſed quare eſt infra dentes ꝛ labia incluſa
niſi vt eſſe noſcatur diligenter cuſtodien
da. Juxta illud. Diligēter cuſtodi clauſtra
oris tui ꝛc. Idem quoqꝫ de membris cete
ris pariter eſt eſtimandum. Ex ipſis mem
brorum igitur figuris ꝛ diſpoſitionibus
etiam phyſionomi indicant ad quos bo
nos vel malos mores anima inclinetur.
In diuerſis quoqꝫ corporis membris na
turales reperiuntur virtutes ſpirituales
virtutes anime per quandam ſimilitudi
nem deſignantes. Accidunt ꝛ varij morbi
in diuerſis partibus corporis qui diuer
ſis anime vicijs plurimum aſſimilantur.
Nihilqꝫ reperitur in corpore humano
qđ vel vacuum ſit ab officio. vel vacans
ab exemplo. Et iccirco poſt exempla indu
cta in libris precedentibus ꝛ irrationabi
lium animalium varijs ſpeciebus conſe
quenter eſt noſtrum propoſitum in hoc
ſexto huius operis libro de corpore hu
mano ꝛ partibus ꝛ accidentibus eius mo
ralia exempla inducere. Interdum ſiqui
dem introducent exempla de his ex qui
bus corpus humanum naturaliter gene
ratur ſiue efficienter. vt ſunt maſculus ꝛ
femina quamꝙ femina generationem ef
ficiat materiam miniſtrando. ſiue materia
liter. vt ſunt quattuor elemēta. Quãqꝫ vo
inducent exēpla de partibus ex qbus cor
pꝰ integrat. videlꝫ de interioribus ꝛ de ex
terioribus mēbris. Interdum quoqꝫ de
his ex qbus corpus complexionat. vt ſũt
quattuor humores: aliqñ aũt de his ex q
bus ipſa ꝯplexio corporis variat vt ſunt
etates tpis ipſius vite humane. Nõnun
ꝙ vo de his ex quibꝰ ſtatus hominis no
bilitari vel ignobilitari videtur vt ſunt
conditiones ſeruitutis ꝛ dominij. Quãqꝫ
vo de his ex quibus vita corporis reſtau
ratur ꝛ ꝯſeruat vt ſunt cibꝰ ꝛ potꝰ ꝛ ſom
nus ꝛ ſimilia. Et de his quoqꝫ introducē
tur exempla. ex quibus ipſum corpus hu
manum corrumpitur ꝛ vaſtat vt de mor
bis ꝛ doloribus varijs ꝛ etiam de morte.
Ceterum materie ſingule qbꝰ hec adaptē
tur exempla ſm ordinem in ſuperioribꝰ
habitum ſingilatim per capitula varia ſb
alphabeti litteris diſtinguentur ad hono
rem ſcꝫ illius ꝛ gloriam qui formauit ho
minem de limo terre ꝛ inſpirauit in faciē
eius ſpiraculum vite q ē trinꝰ ꝛ vnus de
us in ſecula benedictus. Amen.

¶ Capitulum primum.

Accidia aſſimilatur melãco
lie. Eſt enim ſm Auicēnã
libro tertio quedam ſpẽs
melãcolie vt plurimũ eue
niens i februario q̃ qttuor
mala accidētia cauſat i ho
mine. Primũ eſt quia facit eũ ſolitariũ.
Facit enim vt homo patiens eã diligat
fugere ab omnibus hominibus viuis ꝛ
cupiat appropinqre mortuis ꝛ ſepulchrĩſ
Unde talis de nocte vadit ꝛ de die ſe ab
ſcondit: quod ſolum facit qꝛ diligit ſolitu
dinem ꝛ elongationem ab hoibus. Simi
liter accidia facit fugere ab hominibus vi
uis. i. ab hominibus ſolicitis ꝛ operoſis ꝛ
appropinqre mortuis. i. deſidioſis ꝛ ocio
ſis qui ſunt tanꝙ mortui ꝛ nihil operan
tur boni. ¶ Item accidioſus homo đ no
cte vadit. i. tempore quietis eſt ſolicitus ꝛ
inquietus. ſed in die. i. in tempore operan
di eſt occultus ꝛ ſomnolentus. Naꝫ tem
pore quietis inquietatur mente ꝛ tempo
re opis pigreſcit corpe. Job. xvij. Nocteꝫ
verterunt in diem. Cõpetunt etiã hec ge
neraliter peccatoribus ꝛ malis. qꝛ malus
hõ fugit viuos ꝛ iuſtos deo viuentes ꝛ q̃
rit mortuos in peccatis. i. iniquos. i. tanꝙ
ſiles ſibi. Eccli. xiij. Ois caro ad ſimile ſibi
coniunget: ꝛ ois homo ſimili ſui ſociabit.
Diligũt etiã ſepulchra vbi ſunt cadauera
fetida. i. opa carnis corrupta. ¶ Itē odit
pctõr diē ꝛ diligit noctem: qꝛ ois q male

agit odit lucem Joh.iij. Dilexerũt hoĩes
magis tenebras q̃ lucẽ. ¶ Scdo meláco
lia pdicta facit hõinez inqetũ. qꝛ.ſ.patiẽs
eã ñ qeſcit in vno loco pluſq̃ vna hoꝛa:
imo non ceſſat diſcurrere ⁊ ambulare in
ceſſiõe diuerſa ignoꝛás quo vadat. Siliť
accidioſus hõ pp triſtitiam aggrauãtem
animũ ei⁹ i oĩ loco cito attediatur. Et iõ
ſtatim cupit locum mutare ſperás hr̃e ex
mutatione loci ſubleuationez tedij. Et iõ
efficiť girouagus ſcʒ filius illi ſpũi. de quo
dr̃ Mathe.xi. Ambulat p loca arida ⁊ in
aquoſa querens requiem ⁊ non inuenit.
Seneca. Egri animi eſt iſta iactatio diſcu
rere ⁊ locoruʒ varietatibus inquietari ſʒ
quia in omni loco ſuũ tedium ſecuʒ poꝛ
tat non inueniens alicubi requieʒ neſcit
quo pergat. hec quoqʒ iſtabilitas loci vł
animi etiam generaliter cõpetit peccato
ribus propter multiplicitatem deſiderio
rum quibus eſtuant ⁊ impelluntur iteri⁹
Iſa.lvii. Impij quaſi mare feruens qđ qe
ſcere non poteſt. ¶ Tertio. melácolia pdi
cta facit hoĩeʒ ſuſpitioſũ ⁊ icautũ. Nã ali
qñ talis cauet ſibi ab hõinib⁹ qñqʒ antẽ
non cauet negligens hoc ⁊ parum diſcer
nens id qđ videt ⁊ ei ſit pſens. Homo aũt
accidioſus qñqʒ etiá appetit occultare pi
gritiam ⁊ triſtitiaʒ ſuá hoibus. ⁊ ideo ali
qñ ſibi ab eis cauet. qñqʒ etiaʒ tanta eſt pi
gritia ꝙ negligit h. ⁊ nõ veretur neqʒ cu
rat ꝙ ab eis cognoſcatur. ¶ Quarto facit
hominez pauidum: ⁊ ideo talis qñ vadit
videtur ſp eſſe quaſi i fuga. ſed fuga ei⁹ ẽ
abſqʒ oꝛdie. Vñ aſſiſať illi vermiculo ſiue
beſtiole q̃ natat i ſupficie aq̃. q̃ ſm Auicen
nam dicitur cutibuth. q̃ dũ moueť i ſup
ficie aque. mõ vadit huc mõ illuc. ⁊ moueť
ad diuerſas ptes abſqʒ oꝛdine. ⁊ qñ aliqđ
obuiat vel occurit ei fugit ab eo ⁊ iteruʒ
ſtatim apparet. Eodeʒ itaqʒ modo fuga ⁊
inceſſio pdictam melácoliam patiẽtis di
uerſa eſt ⁊ incerta quaſi ignoꝛantis i qua
pte ire debeat. ⁊ eſt q̃ſi fugiens ab aliquo
ſibi apparente ⁊ obuiante ⁊ iterũ apparẽ
te ſibi altero adhuc fugit ab illo. Que oĩa
ſatis congruũt accidioſo hõini. qꝛ omnia
opera imminẽtia refugit táq̃ difficillima
vel impoſſibilia ⁊ ideo neſcit qđ faciat qꝛ
qñ aliquid faciendũ ei occurit ſtatim ex
paueſcit ⁊ refugit timẽs ne ſit nimis diffi
cile. Et qñ occurit aliđ adhuc facit ſimile
⁊ ita nõ opatur aliquid certũ. Sʒ mõ inci
pit facere vnum mõ aliud ⁊ nihil pſeqt
vel ad pfectum deducit. Sʒ cõtra h dicit
Eccli.v. Eſto firmus in via dñi ⁊c. Sene
ca. Certis ingenijs imoꝛandũ eſt. Eccli.xi.
Fili mi ne in multis ſint actus tui ⁊c.

¶ Capitulum.ij.

Actiui ⁊ ꝯtemplatiui ſunt
ſimiles mandibulis propt
tria. ¶ Primo qꝛ mandi
bule ſũt ſitualiter diſticte.
Nam mandibularum alia
ſuperioꝛ alia inferioꝛ. Sũt
enim ſicut due mole ad molendũ ⁊ ꝯterẽ
dum cibum ꝯtinue ſe mouentes. Vñ mã
dibule nutrimẽtũ toti coꝛpi ſubmiſtrát
In ſupꝛoꝛi igr̃ mádibula dentes ſupioꝛes
inſiguntur: in inferiori ṽo inferioꝛes ra
dicáť. Mandibula ergo ſupioꝛ ẽ vita ꝯtẽ
platiua q̃ circa ſupioꝛa intendit ſicut circa
celeſtia. Inferioꝛ ṽo eſt vita actiua q̃ iferio
ra miniſtrat.ſ.tpalia. Per vtráqʒ eni cib⁹
miniſtratur quo coꝛpus eccłie ſuſtenta
tur. Per contemplatiuam enim vitam
diſponitur ⁊ preparatur cib⁹ ſpiritualis
ſcilicet doctrine ⁊ orõnis ⁊ aliarum ele
moſynaꝝ ſpũaliũ qb⁹ ẽt ꝓximoꝝ aĩe ſu
ſtentantur ⁊ nutriunť. Per actiuá ṽo diſ
penſatur ⁊ miniſtratur ⁊ nutrimẽtũ coꝛ
pale ſcʒ cibi ⁊ potus ⁊ aliaruʒ elemoſyna
rum coꝛpalium qbus coꝛpoꝛa vegetanť.
Dentes aũt ſuperioꝛes ſũt viri ꝯtẽplati
ui ⁊ pfecti quoꝝ ꝯuerſatio in celis ẽ. In
feriores ṽo dentes ſũt viri puri ⁊ foꝛtes
q proximoꝛum vtilitatib⁹ inſeruiũt: Vbi
attendendum eſt ꝙ mandibula ſupioꝛ in
oĩ aĩali eſt fixa ⁊ imobilis ad deſignandus
ꝙ vita contemplatiua q̃ eſt circa eterna ⁊
imobilia bona attẽdit ⁊ requirit ſtabilita
teʒ ⁊ qetẽ ab exterioꝛib⁹ exercitijs. Aug.
Ocium ſanctũ q̃rit charitas veritatis. ps.
Vacate ⁊ videte. Bern. Abſit vt q deo va
cat ad tumultuoſaʒ aſpiret fratrũ officia
liũ vitã. Mádibula ṽo iferrioꝛ.ſ. actiua

vita tam per compaſſionem animi ꝙ per
actum miniſterij neceſſario mouet᷑.ita vt
poſſit dici de ſeruientibus deo in labori/
bus vite actiue illud Job.iiij. Ecce q ſer/
uiũt ei nõ ſunt ſtabiles. Cocodrillus eniz
ↄ naturã oĩuz aĩalium mandibulaz ſupio
rez mouet ꝛ inferiorez fixam tenet.Sicut
dicit ꝓhs in.iij.de aĩalib᷒. Et talis eſt hõ
peccator q tp̃alib᷒ corde affligi᷑.circa ſpũa
lia võ nulla ſtabilitate firma᷑. Threno.j.
Peccauit hieruſalẽ ꝓpterea iſtabilis fcã
eſt.¶Scdo mandibule ſunt ex duris pri
bus cõpoſite.ſ.ex duris oſſib᷒ ꝛ duris ner
uis ꝛ lacertis.ꝛ hoc fuit neceſſariũ ꝓpter
motus ↄtinuitatem ꝛ aptionis ꝛ clauſio/
nis neceſſitatem vt dicit Conſtañ. Jn oſſe
itaqꝫ duro ꝛ forti intellige fidẽ de q̃.i.Pe
tri.v.Cui reſiſtite fortes in fide. Jn lacer/
to vero ſiue muſculo in quo eſt virt᷒ mo
tiua vñ etiaz in quolibet mẽbro eſt q̃ſi lo
co cordis.ſignifica᷑ ſpes.ſ. que mouet ad
bñ operandum ſicut ſpes p̃cij ad bene labo
randũ. Jn neruo autem colligante intelli
ge charitatem.q̃ ſm̃ Apl̃m eſt vinculum
perfectionis. Et hec tria neceſſaria ſunt
taz ad ↄtinuandum opa vite actiue ꝙ cõ
templatiue.¶Tertio qꝛ mandibule ſunt
plurib᷒ munimentꝭ circundate.ſ.gingiuis
ꝛ labijs. Gingiue dicun᷑ a dentibus gignẽ
dis qꝛ in eis dentes gignun᷑ nutriũtur ꝛ
ſtabiliuntur. Labia etiam appoſita ſunt
ad decorem exteriorẽ. ꝛ etiã ad defenſio/
nez tam illaꝝ ꝙ dentiũ ab exteriorib᷒ no
cumentꝭ.gingiue ergo referun᷑ ab humi/
les.ſed labia ad deũ laudantes. Naz ſicut
in gingiuis dẽtes firman᷑.ita in hũilitate
ſci robora᷑. Vñ taz actiuis ꝙ ↄtẽplati/
uis vtrũqꝫ neceſſariũ eſt.ſ.vt de ſe hũilia
ſentiãt.ꝛ vt etiaz ea q̃ faciũt in dei laudez
referãt.ſm̃ illud ps. Labia mea laudabũt
te ꝛc̃.

¶Capitulum.iij.

AMaritudo penitẽtiũ aſſi
mila᷑ felli ꝓꝑ ſeptẽ. ¶Pri
mo qꝛ fel maxime eſt ama
ritudinis contentiuũ. ꝛ h̶
eſt ꝓꝑ dñiuz colere ex ni
mia itẽſiõe caloris. Eſt.n.
fel membrum calidum ꝛ ſiccũ epatis gib/
bo ſuppoſitũ ꝓpriũ colere rubee recepta
culuz: ſicut ergo eſt maxima amaritudo
fellis ita etiam dꝫ eẽ maxima amaritudo
penitentis.qꝛ nihil peccato deteri᷒ ei acci
dere potuit Jſa.xxxviij. Amaritudo mea
amariſſima Deut.xxxix. Vua eoꝝ vua fel
lis ꝛ botrus amariſſima. Jn cuius ſignuz
xp̃s pro nr̃is peccatis eſt felle pota᷑ ps
Dederũt in eſcã meã fel ꝛc̃. ¶Scdo qꝛ fel
eſt ſui hũoris dupliciter emiſſiuũ. Nam
ciſtula fellis eſt q̃dam pellicula hñs duos
folliculos ꝛ p vnum ad inteſtina cholera
deportatur per alterũ võ deportatur ad
ſtomachũ. Ciſtula ergo fellis eſt mẽs ama
ra hoĩs penitẽtis cuius duo folliculi ſũt
p̃mus dolor de peccatis preteritis. ꝛ hic
vadit ad inteſtina ad purgandũ feces cibi
.i.ad cõſciẽtiã ad purgandũ feces peccati.
Alius võ eſt ꝓpoſitũ abſtinendi a futuris
Vnde h̶ vadit ad ſtomachũ per quẽ cibi
ingrediun᷑ ad ventrẽ:qꝛ maxime dꝫ cau/
tela adhiberi circa ſenſuz: vñ male ſugge/
ſtiões ſeu cogitatiões p̃mitus oriuntur ꝛ
trãſeũt ad mẽtẽ.vñ Augu. Vbi ſibi aliqs
noſtrũ viderit aliqd deeſſe doleat de pre
terito.caueat de futuro. Nam ſicut dicit
Grego.in omel. Pniam agere eſt ꝑpetra/
ta mala plãgere.ꝛ plangẽda nõ perpetra/
re. Nã q ſic alia deplorat.vt tñ alia cõmit
tat adhuc pniaz agere aut ignorat aut diſ
ſimulat.¶Tertio qꝛ fel eſt viſus clarifica
tiuũ ꝛ p̃cipue fel accipitris.ꝛ aliaꝝ auium
viuentiũ de preda.vt dicit Conſtan. Et iõ
fel in collyrijs oculoꝝ eſt neceſſarium.ꝓ
pterea qꝛ fel ſua ſubtilitate eſt groſſoruz
humorum inciſiuum ꝛ ſua ſiccitate con/
ſumptiuũ. Tho.vj. Fel eius valet ad inun
gendos oculos. Sic ex amaritudine peni
tentium fit ſpirituale collyrium quo ocu
li anime interiores purgantur ꝛ clarificã/
tur. Apocali.iij. Collyrio.ſ.penitentie in/
unge oculos tuos vt videas. ¶Quarto
qꝛ fel eſt decoctionis ciboꝝ iuuatiuum.
Nã cholera a ciſta fellis ad ſtomachum
deportata ſua caliditate virtutem adiu/
uat digeſtiuam. Et ſic penitentia ſuo fer/
uore preparat ꝛ iuuat mentem ad nutri/
mentum ſpirituale verboruz dei vel to/

poris xpi digne recipiendum vt ſic ei applicet ⁊ pſit ad meritũ. Et talis pparatio vel diſpoſitio reſpectu cibi ſpũalis eſt q̃ſi quedã digeſtio. Pro. xxvij. Anima eſuriens amarũ pro dulci ſumet. q.ſ. non põt anima percipere dulcedinem ſpũalis cibi ⁊ alimonie niſi precedat amaritudo pñie. ¶ Quinto q: fel eſt ad expellendũ ſuperflua excitatiuum. Nam colera a ciſta fellis ad inteſtina deportata eſt ſua ſubtilitãte penetratiua ⁊ ſuo acumine pũgitiua. ⁊ inteſtinorũ mordificatiua. Vñ virt⁹ expulſiua ↄfortat ⁊ ad expellẽdas feces ciborũ excitatur Sic penitentie dolor intus ad mentem peccatoris pertranſit. ſuo acumine cõſcientiam cõpungit: ⁊ cũ eam ↄtinue mordere nõ deſinit ad expellendas peccatorũ feces per viam confeſſionis cõpellit ſicut ex dolore compellitur pturiens citius dimittere ptum ps. Ibi dolores vt pturiẽtis. Sexto quia fel eſt per accidens dulcedinis cauſatiuum. Nam in animalibus fel hñtibus qđ eſt ſub felle eſt valde dulce. quia dum amare partes ad locum aliquẽ colliguntur partes vicine q̃ remanẽt magis dulces reducunt. Et ſic ſub amaritudine penitẽtie maxima dulcedo ↄtinet q: quantũ penitens dolet de culpe perpetratione. tantũ gaudet de eius remiſſiõe. ⁊ adhuc amplius de gr̃e recuperatiõe. Iudicum. xiiij. De forti egreſſa eſt dulcedo. q.ſ. de forti amaritudine penitẽtie ſequitur dulcedo miſeratõis ⁊ gr̃e. ¶ Septimo q: fel ẽ ſanguinis a cholera ſepatiuũ ⁊ mũdificatiuũ. Sanguis.n. ex penitẽtia cholere incẽderet niſi in cuſtodia fellis eius ſupfluitas locaret. Sic etiã pnia coartat ⁊ reſtringit ardorẽ ↄcupie q̃ eſt velut veſtio cholere tenens ipſaz ↄcupiam ſub cuſtodia rõnis. ⁊ ita humor ſanguinis. i. affectio ſpiritualis amoris in quo vita aie conſeruat. ſicut vita aialis ↄſeruat in ſanguine remanet nõ infecta ſ; pura. Et hec eſt puritas ſanguinis. i. ſinceritas ſpũalis amoris de q̃ dicit Gen. xi. Carnẽ cũ ſanguine ne comedetis. i. carnalem amorẽ cũ ſpũali dilectione non miſcebitis. Vñ dñs voluit bibere vinũ cuz felle mixtum vt p;. Math. xxvij. Eſt eni vinum amor ſpũalis. ſ; tanq̃ fel amaricatiuũ eſt affectio carnalis de q̃ dr̃ Pro. v. Nouiſſima illius amara q̃ſi abſinthium. ¶ Itẽ amaritudo pnie aſſilat cholere rubee pp q̃tuor. Primo rõne naturalis proprietatis. q: eſt nãliter calida ⁊ ſicca. Sic penitẽtie amaritudo calida ẽ feruore bone volũtatis. ⁊ ſicca ab humore fluxe cogitationis. Eccli. xxxi. Vigilia ⁊ cholera ⁊ tortura viro infrunito. Nã penitẽtia dz eẽ cauta ⁊ iõ reqrit vigiliã. i. mentis attẽtionẽ. ¶ Itẽ dz eẽ feruida ⁊ iõ reqrit cholerã. i. ↄtritionis ardorem. ¶ Itẽ dz eſſe penoſa ⁊ ideo reqrit torturã. i. ſatiſfactionis afflictiões. Eccli. xxxiij. Seruo maliuolo. i. pctõi ſine carni tortura ⁊ cõpedes. ¶ Scđo rõne effectiue cauſalitatis: q: p cõplexionẽ cholericã efficiunt hoies iracũdi igenioſi leues ⁊ acuti. Sic pnia facit hoies iracundos cõtra vicia. ingenioſos ad deſtruendũ diaboli machinamenta. leues vt audita cito pcipiãt. acutos vt ſubtiliter de rebus ſentiant. Sap. viij. Per hanc iuuenis ⁊ acutus inueniar in iudicio. ¶ Tertio rõne ſimilitudinarie conformitatis. q: cholera eſt ſimilis igni ⁊ eſtati ⁊ calide iuuẽtuti. Hec eni oia calide ⁊ ſicce nature ſunt vt habeas ex colera rubea amaritudinẽ ↄtra peccatũ. ex iuuentute fortitudinem cõtra diabolũ. ex igne claritatẽ intelligentie ad cognoſcẽdũ deũ. ex eſtate vo habeas amorẽ dilectionis ad proximũ. Et inde eſt ꝙ vicinitas eſtatis. i. preſentia fraterni amoris manifeſtatur ex fructu opis. Lu. xxi. Cũ arbores producunt ex ſe fructũ ſcitis qm̃ prope eſt eſtas Gre. Probatio dilectiõis exhibitio eſt opis. ¶ Quarto rõne purgatiue effuſibilitatis. quia humor cholericus purgatur ⁊ emittit ſiue effunditur per aures. Dum.n. libenter audis qđ facere debeas per aures cordis ſupfluitates cholere rubee purgas. vel p aures purgaris dũ ſacerdos in ↄfeſſiõe te audit. Vñ Iacobus hortat dicens. Cõfitemini alterutrũ peccata veſtra. Iac. v. Leo papa in ſermõe quodam. Nõ remanet in iudicio ↄdẽnandum qđ fuerit in confeſſione purgatuz.

¶ Capitulum. iiij.

AMor charitatis aſſilat pe-
di. Sūt.n. vt duo pedes aie
gbus ad deū accedit amor
dei ⁊ primi. q ita ſibi ꝯnexi
ſūt. vt alter ſine altero cur-
rere nō poſſit. Joh. xx. Cur
rebant aūt duo ſil. hec aūt ſilitudo pedis
ſcȝ ⁊ amoris ex multis ꝓprietatib⁹ patet.
¶ Primo qꝛ pes eſt vltimū corpis ad in-
tegritatis ei⁹ ptinēs pfectionem. Et ſilr
vltima ei⁹ virt⁹ q̄ aīa in hac vita pficit eſt
charitas. vñ Apls pluribus enūeratis vir
tutib⁹. Col. iij. ſubdit. Sup hec oia chari-
tatē hñtes vinculū pfectōis. Vel ſicut pes
eſt finis corpis hūani ita charitas ē finis
mādati. j. Thi. j. Finis pcepti charitas ⁊c.
⁊ dr charitas finis pcepti qꝛ oēs act⁹ vtu-
tū de qb⁹ pcepta dant ad hūc finē gnalit
ordinant. vt aīa vniat deo qd fit p charita
tē vñ act⁹ aliaꝝ virtutuȝ nō ꝯiūgūt aiam
deo niſi mediāte charitate. Quia vo pes
eſt extrema ps corpis pōdus toti⁹ corpis
portat. ⁊ ſic etiā de charitate ipſe Apls di
cit. j. Cori. xiij. q charitas oia ſuffert. Gre
go. Tātū qlibȝ portat primū quātū amat
Si.n. amas portas: ſed ſi deſiſtis amare de
ſiſtis ⁊ tolerare. ¶ Scdo qꝛ pes lōg⁹ eſt ⁊
planus ⁊ ꝯcau⁹ ꝓpter fortiorē veſtigij im
preſſionē ſic amor charitatis dȝ eē long⁹
ad pſeuerandū. Pro. xvij. Omni tpe dili-
git qui amicus eſt Ber. v. li. de ꝯſideratio
ne. Ama pſeueranter ⁊ lōganimit̄ ⁊ habes
longitudinē. dilata amorem tuū vſqȝ ad
inimicos ⁊ latitudineȝ tenes. eſto in oi ſo
licitudine timoratus ſublime ⁊ pfundū
apprehendiſti. ¶ Itē dȝ eſſe planus. i. eq̄
lis ⁊ leuis ad facilius onera portanduȝ. i.
proximoꝝ defectus. Eph. iiij. Supportā-
tes inuicē in charitate. ¶ Itē dȝ eſſe ꝯca-
uus ad ſuſcipiēdū. ſ. p hoſpitalitatē Apls
Ro. xv. Suſcipite inuicem ſicut ⁊ xps ſu
ſcepit vos. ⁊ ex his relingt fortis impreſ-
ſio veſtigioꝝ. i. exēploꝝ. ¶ Tertio qꝛ pes
eſt digitis diſtinctus ad meliorem inceſſio
nem. inceſſio enim aie in via dei eſt p mā
datoꝝ obſeruationem ps. Viā mādato-
rū tuorum cucurri. Diſtinctio aūt digito
rū eſt diſtinctio mandatorum. vnde ſicut
ſunt. x. digiti pedis ita ſunt. x. precepta de
calogi: ſed ſicut digiti vniūtur in pede ita
mandata vniuntur in dilectione. vñ Gre
go. in omelia: dicit q precepta dominica
ſunt multa ad vnū multa per diuerſita-
tem operis. vnuȝ in radice ipſius chari-
tatis. ¶ Quarto qꝛ pes eſt nerueus ⁊ oſſe
us ad maioreȝ durationē. charitatis aūt
amor ē neruens ad fortiter colligandū ⁊
eſt oſſeus ad alia ſupportandū. ⁊ ideo for
tiſſimus ad nunq̄ deficiendū Apls Cori.
xiij. Charitas nunq̄ excidit. Et nō. q ſm
Conſtan. pes componit ex oſſibus. xliij.
quoꝝ duo ſunt calcaneoꝝ duo manicula
rum. x. pedū ⁊. xxx. digitoꝝ. In calcaneis
itaqȝ intelligimus morientes. qꝛ calcane⁹
eſt poſterior pars pedis a calcando ſic di-
ctus. qꝛ eo terre veſtigia imprimūtur vt
dicit Iſid. vnde ſignat mortem. per q̄ hō
terre ifodit ⁊ in terrā redigit. Sicut ergo
calcaneis neceſſaria ſunt duo oſſa ita mo
rientib⁹ duo ſacramēta ſine qb⁹ male mo
rerentur. vnuȝ. ſ. quo ad paruulos. ſ. ba-
ptiſmus aliud quo ad adultos. ſ. pnia. In
maniculis vo accipimus penitentes quo
eſt poſteriorib⁹ oblitis ad anteriora ſe ex
tēdere. Manicule.n. ſunt anterius quib⁹
neceſſaria ſūt duo oſſa ad ſui fortificatio
nem. ſ. timor offenſe ⁊ ſpes venie. In pe-
dibus vo quibus mouemur ⁊ accipimus
obedientes quibus neceſſaria eſt cōpago
decē oſſiuȝ. i. obſeruatio. x. preceptoꝝ. in
digitis vo intelligimus rectores ⁊ docto-
res quib⁹ neceſſaria eſt compago. xxx. oſſi
um. i. maturitas etatis que videtur com-
muniter competere etati. xxx. annoruȝ ſi-
cut xps. quādo ſe ꝓpalauit ⁊ docere poſt
baptiſmuȝ cepit erat. xxx. annorum. Vn-
de Greg. nazanzen⁹ dicit. Obſerua tu qui
pes q. xxx. annorum erat Ieſus. Forſitan
autem ⁊ Iohes aliquid plus habebat eta
tis. ⁊ tu anteq̄ adoleſcas añq̄ genas bar-
bis veſtias vis docere ſenes. ⁊ magiſter fie
ri anteq̄ diſcipulus cupis. qd certe id le-
ue ⁊ facile putas. qꝛ illud penit⁹ ignoras.
¶ Quinto pes eſt neceſſarius ꝓpter am-
bulationem ⁊ corporis eleuationem. naȝ
amor charitatis mouet ⁊ ambulare facit p

operationē. vnde Apl's ad Ephe. v. Am
bulate in dilectione. ſ. bene operādo ⁊ ele
uat per contemplationem ⁊ celeſtium af
fectiones. ſicut calor ſolis eleuat vapores
Et nota ſicut dicit Galien⁹ q̄ mulier in
vtero habens iunctis ⁊ compoſitis pedi
bus ſi ſubito vocata fuerit ſi maſculuz ha
buerit primo ad veniendum dexterū pe
dem mouebit. Si vō feminam geſtauerit
primo mouebit ſiniſtrum. Per maſculuz
ergo conceptum intelligitur bona diſpo
ſitio mentis. per feminaz vō accipitur diſ
poſitio mala. per pedem autem dexteruz
amor ſpiritualium: per ſiniſtrum vō tem
poralium amor ſignificatur. Illa ergo aīa
que ↄcepit maſculum. i. que eſt bene inter
ius diſpoſita per bonuz affectuz ⁊ propo
ſitū premittit pedem dexterum ſiniſtro. i.
preponit amorem ſpiritualium oībus tē
poralibus. Sꝫ q̄ ↄcepit ꝓpoſitū femineuz
. i. vitioſum premittit pedē ſiniſtruz. i. pre
ponit affectum temporalium ſpūalibus.
Sexto in multis aīalibus pes eſt ad defen
ſionez. Sic pede charitatꝫ percutienda eſt
frons vel fraus tentatoris. Charitas enī
eſt munimē egregiū cōtra tētationes. Se
ptimo in volatilibus ſciſſi pedis ⁊ curui
vnguis pes eſt ad victus acq̄ſitionez: ſed
in volatilib⁹ clauſi pedis eſt ad ſui in aq̄s
gubernationez. ⁊ h̄ eſt q̄r charitatē refici
mur. ⁊ ī aquis tribulationū gubernamur
⁊ defendimur ne. ſ. ſubmergamur ꝑs. in
flumine pertranſibunt pede. q̄r. ſ. inunda
tionem tribulationum ſecure pertranſit
pes dilectionis. Can. viij. Aque multe nō
poterunt extinguere charitatē. nā chari
tas ſicut dicit Augu. in aduerſitatibus to
lerat. in proſperitatibus temperat. in du
ris paſſionibus fortis. in bonis operibus
hilaris. in tentatione tutiſſima in hoſpita
litate latiſſima inter veros fratres letiſſi
ma. inter falſos prudentiſſima.

¶ Capitulum. v.

Amor ſui inordinatus aſſi
milatur hydropiſi ꝓpter
tria. Primo propter exu
berantiam humoris. eſt. n.
hydropiſis cā exuberans
materia vt Auicē. dicit. Sed tanq̄ exube
rantia humoris in hydropici corpore ita
diſtemperantia amoris proprij in pecca
ris corde. Ex qua ſequitur tumefactio hy
dropici. i. ſuperbia ⁊ cōtemptus dei q̄r ſu
perbia amor eſt proprie excellentie. vt di
cit Aug. ¶ Scđo propter repletionē cor
poris. nam ſicut dicit Auicē. Talis exube
rans materia ingroſſat ⁊ tumefacit mem
bra. replet enim aut membra oīa manife
ſte aut loca partium vacua in quibus gi
nentur humores ⁊ regimen nutrimenti.
Sic inordinatus amor ſui replet oīa cor
poris mēmbra. i. occupata oīa ipſius pec
catoris opera ⁊ loca etiā corporis vacua
. i. eius deſideria. Naz quicquid deſiderat
vel agit ad ſe ipſum tantūmodo hō pec
cator reflectit. q̄r in omnibus ſuis ſtudijs
ſolam propriā vtilitatē attendit Apl's. ij.
Thi. iij. Erunt hoīes ſe ipſos amātes ⁊c.
¶ Tertio propter diſtinctionē languoris
Nam languor ſiue morbus hydropiſis
in tres diſtinguit̄ partes ac ſpecies. quarū
vna vocat̄ hypoſarcha: ſecunda alchites
tertia timpanites. Prima. ſ. hypoſarcha
prouenit ex materia phlegamatica pene
trante in membra cū ſanguine ex qua ap
paret inflatio in corpore quaſi toto ſicut
accidit in corpore mortuo. Unde per hy
dropiſis pinguedinem in membra induci
cit. ſed inter membra potiſſime facies ad
pinguedinem eſt decliuis. cūq̄ʒ digitis cor
pus premitur in omni loco deprimit̄. ex
quo nō carnis ſolide ſed fluide ⁊ mollis
eſſe pinguedo illa oñditur. Hypoſarcha
ergo procedens ex exuberanti corporis
humore auaricie vitium eſt proueniens
ex ſui inordinato amore: q̄r ex eo q̄ pecca
tor ſe diligit inordinate plus ſm̄ corpus
q̄ ſm̄ aīaz diuitiaꝝ abundantias appetit
vt cōmodius viuere poſſit. ex quarū diui
tiaruz inordinato amore cupidus ⁊ aua
rus efficitur. ⁊ tunc eſt hypoſarcha pro
ueniens ex materia phlegmatica. nā exu
berantia materie phlegmatice eſt abūdan
tia tp̄alis ſubſtantie. q̄r huiuſmodi mate
ria. ſ. phlegmatica eſt fluida. eſt frigida. eſt
etiam obliuionis ⁊ pigricie cauſatiua.

Naȝ phlegmatici ſunt frigidi ſūt fluidi
ſunt obliuioſi ſunt pigri vel tardi.q̄ om
nia in peccatoribus cauſat abundantia
temporalis. Nam ipſa in ſe eſt fluida.i.la
bilis ⁊ trāſitoria ⁊ neceſſe eſt vt qui laben
ti innititur:etiā cū labente labat. vñ. Pro.
xi. Qui ꝯfidit in diuitijs ſuis corruet. hec
ē ēt que facit homines frigidos ad aman
dum ſpūaliter .i. Joh.ii. Siqs diligit mun
dū non ē charitas patris in eo. ❡ Jtē fac
obliuioſos ad recognoſcēdū bñficia Ge
ne.xl. Succedentibus ꝓſpis oblitus ē in
terpſ̄ ſui. Sic q ꝓſpat i diuitijs obliuiſcit
dei. ❡ Jtē facit pigros ⁊ tardos ad opan
dū opa meritoria. Unde fallacia diuitiaꝝ
⁊ ſolicitudo ſeculi ſuffocat vbū ne.f.ope
re impleat. Tunc ergo exuberat in vētre
phlegmatice materie humor qñ creſcit i
corde hoīs tpalis ſubſtantie amor. qui tē
cū ſanguine penetrat ad membra cuȝ ſub
obtentu neceſſitatis trahit ad operuȝ ſtu
dia. Eſt enim humor ſanguinis quaſi nu
trimentum corporis ⁊ neceſſarium ſuſtē
tamentum nature in tantum vt dicatur
Leuitici.xviii. ꝙ anima.i.vita omnis car
nis in ſanguine eſt. ergo accipiamus per
ſanguinem appetitum neceſſitatis. in exu
berante autem phlegmate appetitum cu
piditatis. vnde tunc cum ſanguine tran
ſit. quando ſub obtentu neceſſitatis im
pletur appetitus cupiditatis. ⁊ tunc pene
trat in membra quando tranſit ad lucrā
di ſtudia ex quibus ſequitur impingua
tio.i.diuitiarum repletio. ſed ex pingue
dine tumefactio ſequitur. q꞉ ex diuitiarū
plenitudine ſupbia cauſatur. ⁊ iō Aug. de
hoc in quodam ſermone ſic dicit. Mor
bus diuitiarum eſt ſuperbia. Nā grandis
animus eſt qui inter diuitias iſto morbo
nō tentatur. maior aīus diuitias ſuas vi
tens contēnendo. magnus eſt diues qui
non ſe iō magnuȝ putat quia diues eſt
q autē iō magnum ſe putat quia diues ē
ſuperbus ⁊ egenus eſt: in carne crepat: in
corde mēdicat. inflatus ē nō plenus. eſt
etiā ꝓcipue i facie ad pinguedinē ⁊ ad tu
morem declinis. q꞉ ꝓcipue i exteriori ap
parētia ſuā ſupbiā ⁊ pōpā oñdit. ſȝ q꞉ ple
nitudo ei⁹ nō ē ſolida plenitudo virtutis
cōprimitur dū tangit digitis q꞉ dū tenta
tionibus ipetitur cedit. dum aduerſitati
bus premitur deficit. Job.iiij. Uenit ſuper
te plaga ⁊ defeciſti. Secunda ſpēs hydro
piſ.ſ.alchites prouenit ex materia aquo
ſa effuſa in ſpatium ventris inferioris ⁊
que ſequuntur ipſȝ. Unde eſt i alchite gra
uitas ſenſibilis in ventre. ⁊ cum percutit
venter nō eſt ſonitus. ſed quando cōmo
uetur auditur ſonit⁹ aq̄ ꝯmote. Aſcites
ergo ꝓueniēs ab exuberantia hūoris lu
xuriā deſignat ꝓuenientē ex inordinato
amore proprie carnis. vñ naſcit ex aqueo
humore.i.ex carnali amore: ⁊ ad iferiora
ventris diffundit. q꞉ luxuria carnis ꝑ in
feriora membra explet. Hec ſenſibilē gra
uitatē ventri ingerit q꞉ ſenſibilē ꝯmotio
nis ardorē in ipſo ventre diffūdit. hmōi
aquoſitas ventris cū percutit nō ſētit. q꞉
flagellum tribulatio carnis motū ꝯcupi
ſcētie ſedat ⁊ reſtringit. ſed tñ cuȝ mouet
ſentitur. q꞉ cū tentatiōe agitatur protin⁹
excitatur ⁊ deordinat. ❡ Tertia ſpecies
hydropiſis ſcȝ timpanitis eſt ex materia
vētoſa ſparſa in alias partes. ⁊ non eſt in
timpanitide grauitas neqȝ pinguedo mē
broꝝ ſed potius extēuatio ipſoꝝ neqȝ ēt
tumefactio pedū. ſed ē iflatio vētris ⁊ tē
ſio quaſi corde. ⁊ cuȝ pulſat venter audit
ſonit⁹ vētris in quo eſt inflatio vt vtris
pleni aqua. Eſt ergo velut timpanitis tu
mor elatiōis. qui eſt ex ventoſa materia
ſ.i.ex humoris excellentia que animuȝ in
flat nō ſatiat. Unde eius abundantia tim
panitidem inducit q꞉ excellentia honorū
ſuperbiaȝ ⁊ elationem gignit qua anim⁹
inflatus extendit. vt ſi quis eum iniuria tā
gat ſtatiȝ per impatiētiaȝ reſonat ⁊ ad vi
dictam intendit. Jſa.xvi. Uenter me⁹ ad
Moab q̄ſi cythara ſonabit.

❡ Capitulum. vi.

Angeli lȝ ſint incorporei ta
mē in figura hūani corpo
ris apparere leguntur. ⁊
ſic etiam depinguntur. Un
de ⁊ varia membra corpo
ris etiam in diuina ſcriptu

na per quandam ſimilitudinem eis at/
tribuuntur. in quibus varie actiones eo
rum inuiſibiles exprimuntur. Depingun
tur ſiquidem angeli primo cum longa co
ma ⁊ reflexis capillis vt per hec eorum
mentales affectiones ⁊ ordinate cogita
tiones intelligantur. Nam capilli cogita
tiones ſignificant ⁊ etiam affectiones que
naſcuntur ex radice mentis. Item aures
dicuntur habere quando diuinam inſpi
rationem recipiunt quam vtiqꝫ iudicant
⁊ diſcernunt. ¶ Item nares eis pictores
attribuunt quia peccata velut fetida fu/
giunt. ⁊ virtutes quaſi quedam odorife/
ra diligunt. ⁊ inter munda ⁊ immunda fe
tida ⁊ aromatica ſagaciſſime diiudicant
⁊ diſtinguunt. ¶ Item ora linguas ⁊ la/
bia habere etiam ſepius memorantur.
quia diuina ſecreta quaſi nobis loquen
do proferūt. ⁊ diuinis laudibus quaſi cō
tinue intendunt. ¶ Item imberbes pin/
guntur vt quaſi iuuenes neqꝫ viribꝰ ne
qꝫ ſenio deficere oſtendantur. ¶ Item dē
tes habere dicuntur. qꝛ gratiam quam a
deo accipiunt alijs cōicare. i. quaſi com/
molendo diuidere conſueuerunt. Vn̄ in
dentibus eorum ptās actiua ⁊ cōicatiua
merito deſignatur. ¶ Item brachia ⁊ ma
nus hn̄t qꝛ virtutē ſua actiua ⁊ perman/
ſiua nr̄as infirmitates ſuſtinent ⁊ vſqꝫ in
finē ab electorum defenſione ⁊ ſupporta
tione non deſiſtunt. ¶ Item cor ⁊ pectꝰ
hr̄e finguntur. quia cum deiformē hēant
vitā de ſuſceptione deiformis vite ⁊ grē
nobis manifeſtiſſime cooperantur. ¶ Itē
coſtas ⁊ latera hn̄t. qꝛ oia grarum mune/
ra in ſe tuta ꝯtinent. ⁊ per ipſorum cuſto
diam in electis hominibꝰ oia tuta manēt
¶ Item lumbos ⁊ femora hr̄e dicūtur ſꝫ
veſtibꝰ occultata. qꝛ grām ⁊ virtutē in ſe
hn̄t q̄ hōibus carnalibus ſunt occulta.
¶ Item hn̄t pedes ſed naturaliter denu
datos. qꝛ liberos hn̄t affectionū motꝰ in
deū ab oi carnali cōcupiſcētia denudatos
¶ Item deſcribunt pēnati ⁊ alati. qꝛ ſūt
a cogitatiōe terrena penitꝰ alieni. ꝯtēpla
tiōis raptu ad diuini amoris intima in/
tellectu ⁊ affectu ſūt penitꝰ eleuati.

¶ Capitulum. vij.

Anime ſanctorum viroꝝ
ſiſes ſūt puellis. Naꝫ pͥ
puelle ſm̄ cōplexionē ſūt
calide ⁊ hūide. qꝛ ſcꝫ aie ſā
cte ſūt calide per dilectio
nem ⁊ hūide ꝑ deuotionē.
Vn̄ frequētiꝰ ex deuotiōe lachrimis abū
dant. in q̄s deuotiōis lachrimas ꝓcipue
reſoluunt audiēdo vel legēdo vel medi
tando v̄ba diua Cañ. v. Aīa mea liq̄facta
ē vt dilectus locutꝰ ē. Nā in liq̄factiōe aīe
notat calor dilectōis reſoluēs. ⁊ hūor d
uotōis ꝯcurrēs. ¶ Scd̄o puelle ſꝫ corpis
diſpōnem ſūt tenelle graciles flexibiles ⁊
pulcre: ſilr aīe ſctē ſt tenelle ꝑ bēiuolētiā.
flexibiles ꝑ obedientiā. graciles ꝑ abſtinē
tiam. pulcre ꝑ mūdiciā: ſic erat pulcra cui
dr̄. Cañ. iiij. Pulcra amica mea ⁊ macula
n̄ ē i te. Heſter. ij. Querant regi puelle vir
gines atqꝫ ſpecioſe. v̄gines ſcꝫ ꝑ ꝯtinētiā
carnis. ſpecioſe per mūdiciā mēt. ¶ Ter
tio qꝛ puelle ſm̄ mētis affectionē ſt vere
cūde timide ⁊ iocūde. Sic ſancti ſūt vere
cūdi ꝺ delictis. timidi de ſupplicijs. iocūdi
de obſeqꝫs. letant eni ⁊ iocūde ſe offerūt
ad dei ſuitia. ps. Adducent regi v̄gines
poſt eam ꝓxime eius offerentur in leti
tia ⁊ exultatione ⁊c. ¶ Quarto puelle ſꝫ
exteriorem compoſitionem ſunt diſcipli
nate in ſermonibus. in veſtibus delicate.
Nam vt Sene. dicit Veſtis decens pu
dicas decꝫ. Sic ſancte perſōe ſunt diſcipli
nate in moribus tacite a noxijs. locutio
nibus ⁊ delicate i virtutū veſtibus. Pro
uer. xxxi. Fortitudo ⁊ decor indumentū
eius ⁊ ridebit in die nouiſſimo. Et in eo
dem. Stragulatam veſtem fecit ſibi byſſus
⁊ purpura indumentum eius. ¶ Quin/
to qꝛ ſecundum nois ſignificationem ſūt
parue integre honeſte. ⁊ pure. Nam ſi
cut dicit Iſid. Puella eſt nomen etatis.
nomen integritatis. ⁊ nomen honeſtatis.
Dicitur enim puella quaſi pura ſicut pu
pilla. Sic anime ſiue perſone ſancte ſūt ꝑ
ue per humilitatem. intregre ꝑ v̄ginitatē
honeſte per caſtitatem. pure per ſinceritā
tem. vel parue in ſui extimatione. integre

ſine carnis corruptione: honeſte i moribꝰ
pure in operibus. ¶ Item anima ſancta
dꝫ aſſimilari mulieri. ¶ Primo quidem
qꝛ mulier eſt naturaliter pia. Nam muli
er maioris pietatꝭ ē ꝙ̄ vir. vñ cito lachry
mas fundit. Et ſic anima ſancta debet eſſe
pia ⁊ ad lachrymas compunctionis pro-
na. Talis fuit anima Job qui dicebat. Fle
bā ꝙdā ſuper eū qui afflictus erat: compa
tiebatur anima mea pauperi. ¶ Secun-
do quia mulier eſt vehementer amatiua.
magis enim diligit ꝙ̄ vir. ⁊ ſic anima de-
bet feruenter amare deum ſꝫm illud Cañ.
v. Si inueneritis dilectum meum annū-
cietis ei quia amore langueo. ¶ Tertio.
quia mulier eſt circa fetum ſolicita Et ſic
anima ſancta debet eſſe ſolicita circa bo-
na opera que ſunt quaſi fetus quos deo
parit. talis erat Martha cui dominus
dixit Luce. x. Martha martha ſolicita
es. ¶ Item anima peccatrix aſſimilatur
mulieri primo quia mulier habet mētꝭ
inconſtantiam ⁊ mobilitatem. ⁊ ſimiliter
aīa peccatrix ē icōſtās i bono ⁊ mobilꝭ ⁊
labilꝭ ad malū. Adeo. n. mulier ē volubi
lis ꝙ poſtquā ſepe a viro decepta fuerit
adhuc tñ ei credit ⁊ ſe ei ſubmittit. Sic
anima peccatrix incōſtās in bono ēt poſt
ꝙ ſepe a diabolo ſe deluſā ⁊ ꝯfuſaꝫ ſentit
adhuc tñ ei credit ⁊ eiꝰ tētationi cōſentit
Vñ in h̄ aſſilaꝛ ſanſoni quē dalida totiēs
decepit ꝙ i manꝰ philiſtinoꝝ tradidit Iu
dicum. xvi. Et ſic peccator totiens decipi
tur ꝙ ad manus tortorum infernalium
deducitur. ¶ Secundo quia mulier ha
bet mentis ⁊ corporis fragilitatem: Naꝫ
ſecundꝫ Phm in. vij. li. de animalibus.
In oībus generibus aīaliū femine ſūt de
biliores maribus ꝑter vrſam ⁊ leopdā q̄
ſūt fortiores ⁊ audatiores ꝙ̄ ſīt mares. vñ
mulier dī mollis aer vꝫ. Sic aīa peccatrix
mollis ē ⁊ fragilis ad cedendū tētatōibꝰ
ſiue carnalibꝰ ſiue ſpūalibus. Vñ ſic̄ muli
er fornicaria recipit oēſ maſculos. ita aīa
peccatrix oīs tētatōis motū Eccli. xxxvi.
Oēm maſculū excipiet mulier. ¶ Tertio
qꝛ mulier appetit hr̄e corpis venuſtatē.
Nā ſꝫm Ariſ. Oīs femina hꝫ generaliter
flexibiliorem capillū ⁊ molliorem ꝙ̄ vir.
⁊ ceruicē hꝫ longiorem colorē albiorem
faciem letiorem ⁊ carnem molliorē. Vñ
maxime in his partibus mulieres oñdūt
laſciuiā. ſ. i capillis. in ceruice. in facie. in
colore. ⁊ in reliq̄ carne. In quibꝰ oībꝰ cōſ
ter plurimi peccatores offendūt qꝛ aīuꝫ
hñtes effeminatū ad predictorum orna
mentum intendunt. Vñ nota ꝙ peccato
res hñt capillos capitis. i. cogitationes
vel affectiōes mētis flexibiles ad maliciā
⁊ ſūt ceruicoſi ꝑ ſupbiā ⁊ colorati vꝫ dal
bati ꝑ hypocriſim ⁊ exteriorē apparētiā.
⁊ etiā carne molles ꝑ gulā ⁊ luxuriā. Hie
re. xxxi. Mulier circūdabit virū. i. mali
ciā fēininā aīus iduet maſculinꝰ. ¶ Quar
to qꝛ mulier hꝫ vocis tēuitatē qꝛ. ſ. pecca
tores tenuē ⁊ modicā voceꝫ ad deū hñt
laudandū vel peccata ſua ꝯfitendū. vñ pꝫ
dici de tali peccatore illō. iiij. Reg. iiij. nō
erat vox neqꝫ ſēſus. ¶ Quinto qꝛ mulier
hꝫ lingue volubilitateꝫ ⁊ ſermonis facili
tatē. Sic pctōres ſūt faciles ad male loq̄n
dū ⁊ mētiēdū ⁊ detrahendum ⁊ ſimilia
ps. Linguis ſuis doloſe agebāt ⁊c̄. ¶ Sex
to quia mulier habet motus tarditatem
⁊ inceſſus breuitateꝫ. quia ſcilicet pecca-
tor tarde mouetur ad penitentiam. ⁊ pa-
rum proficit in via. Sap. v. Pedes eorū
pigri ad ambulandum. ¶ Septimo quia
habet ad iram pronitatem ſic peccator fa
ciliter turbaꝛ ps. peccator videbit ⁊ iraſce
tur ⁊c̄. ¶ Octauo quia mulier habet odij
tenacitatem. Sic peccatores nimis por-
tant odiuꝫ in corde. Et hinc eſt qō a deo
ñ inueniūt miſericordiā aut peccatoꝝ medi
cinam. Eccli. xviij. Hō hōini ſeruat irā ⁊
a dō q̄rit medelā. ¶ Nono qꝛ mulier hꝫ
inuidie liuiditatem ⁊ ſic peccatores inuicē
ſibi inuidēt. Apl's. gal. v. Inuicē ꝓuocātes
inuiceꝫ inuidentes ⁊c̄. ¶ Decimo qꝛ mu-
lier hꝫ laboris impaſſibilitatē: ē eni impa
tiēs laboris. Sic peccator delitioſus refu
git laborē pnie ps. In labore hominū nō
ſūt ⁊c̄. ¶ Vndecimo qꝛ hꝫ libidinis cōcu-
piſcibilitatē. h̄ ēt ꝑtinet ad quoſlibet pec
catores luxurioſos qbꝰ dꝛ Iac. iiij. Cōcu
piſcitis ⁊ nō habetiſ ⁊c̄. ¶ Duodecimo qꝛ

muller habet malitie immenſitatem. Ná
malitia mulieris maior ē ꝙ̄ viri. ꝛ ꝑ pec/
catū homo efficitur non ſapiens ſꝫ ma
litioſus ꝛ ſubdol⁹ ps. Os tuum abunda/
uit malitia ꝛ lingua tua cócinabat dolos
¶ Deciotertio qꝛ mulier hꝫ ſpei modici/
tatem. Sic peccator parū confidit in deo
ſed magis ponit ſpē ſuá in fallaci mūdo.
vñ finaliter cogenť dicere illō Iſa. xxviij.
Poſuimus mēdatiū ſpem noſtrá. ¶ Deci
moquarto mulier hꝫ mēdacij loquacita/
tem frequenter. n. mēdatia loquitur ꝛ ſic
peccatores ſunt ꝓni ad mētiendū ps. Fi/
lij alieni mentiti ſunt. ¶ Decimoquinto
qꝛ mulier hꝫ inuerecundie infirmitatem.
Ná mulier poſtꝙ̄ verecundiam deponit
ſine verecūdia exiſtit. ꝛ ſic q. peccato aſſue
ſcit efficiť infruniᵗus. Hiere. iij. Frōs mu
lieris meretricis facta eſt tibi noluiſti eru
beſcere. ¶ Itē aía opantis malum aſſimi
latur mulieri ꝑgnanti. ¶ Primo rōne cō
ceptiōis. qꝛ ſicut dicit Ariſ. Femína q̄ ma
ſculuꝫ ꝯcipit. qꝛ minus grauať ꝛ pulchrio
ris eſt coloris ꝛ mūdioris ꝛ motus leuio
ris ꝙ̄ ſi feminam portaret. Per maſculū
ergo intelligitur opus bonum. ꝑ feminā ꝫ
vo opus malū. Ná opus bonū eſt pulcri
us ad intuendū. mundius ad cogitandū.
leuius ad faciendū maxime exiſtēti in cha
ritate que oia facit facilia ꝛ leuia. Ecōtra
aūt femina. i. opus maluꝫ ē imundū feti/
dū ꝛ oneroſum. vñ aía opantis malū eſt
ſimilis mulieri gignēti filiam feminá. Iac
i. Cócupiſcentia cum ꝯcepit parit peccatū.
¶ Secundo rōne imꝑgnationis. Naꝫ ꝫ
Ariſto. ſigna imꝑgnationis ſunt qꝛ mulie
res pregnátes res diuerſas deſiderant. co
lores mutát ſub oculis liueſcunt. Vbera
turgeſcunt ꝛ ventres intumeſcūt nauſeá
ꝛ vomitū patiunť grauedine ꝓmunť. in la
boribus affliguntur in partu clamare cō/
pelluntur ꝛ ſepe periclitanť. Sic aía pecca
trix ꝛ male diſpoſita diuerſa appetit per
auaritiam. colorē mutat. i. apparentē ocu
lis exteriuſ nouitatē aſſumit per luxuriá
ſub oculis liueſcit per inuidiá. turgeſcit ꝛ
intumeſcit ꝑ ſupbiam. nauſeá. ꝛ vomituꝫ
patitur ꝑꝑ gulá ꝛ crapulá. grauedine pre/
mitur ꝛ in labore affligiť ꝑ accidiá clam[at]
ꝛ interdū periclitatur per irá. ¶ Terti[o]
rōne parturitionis qꝛ licet mulier cū v[o]
luptate ꝯcipiat tñ cū dolore ꝑturit. Pe[c]
catum enim cócipitur dū actu cómittit[ur]
ꝛ tūc hꝫ delectationem. ſed parturit dum
punitur. ꝛ tunc habꝫ dolorem. Joh. xvi.
Mulier cum parit triſtitiam hꝫ. ps. Do
lores vt parturientis.

¶ Capitulum. viii.

Appetitus ſpiritualis nutri
menti. ſ. eoꝝ q̄ nutriūt ſpūs
deſtruiť ex multis. Sicut ēt
ex multis cáis deſtruiť ap/
petitus corporalis. Ná ap
petituſ ſpūalis perdiť qñqꝫ
ex carnali effectione ſicut appetitus cibi
qñqꝫ ꝑditur ex viſcoſo phlegmate. vt di
cit Auic. Eſt. n. qñqꝫ multum phlegma vi
ſcoſuꝫ cóꝑhenſum in ore ſtomachi. qð ſi
refugit a cibo niſi in quo ſunt caliditas ꝛ
acuitas. ſed poſtea ex acceptiōe illius acui
tur. ꝛ ſit inflámatio ꝛ extēſio ꝛ nauſea ꝛ n
geſcit niſi cū euacuatiōe. Eſt aūt velut hu
mor phlegmatis affectus ſiue amor car
nalis q ſtomacho. i. aio velut viſcus inſe
parabilis hereť. Vñ Apl's dicit Ephe. v.
ꝙ nemo carnem ſuam vnꝙ̄ odio habuit
ꝛc. Hic ergo dum orificiuꝫ ſtomachi. i. gu
ſtum animi imbuit nauſeam inducit. Vn
de carnali amore plenus ſpūalia faſtidit
Prouer. xxvii. Anima ſaturata calcabit
fauū. ꝛ talis nauſea ſiue faſtidiū periculo
ſū eſt aie ꝛ fere mortiferū ps. Oēm eſcam
abhominata eſt aía eoꝝ ꝛ appropinqua
uerunt vſqꝫ ad portas mortis. Auguſti.
Sicut periculoſuꝫ eſt corpori corporeas
eſcas non poſſe ꝑcipere. ita periculoſū ē
aie ſpūales delitias faſtidire. ¶ Secundo
deſtruitur appetitus ſpūalium ex hono
ris ambitione. ſicut ſm Auicen. perditur
appetitus cibi ex catarro deſcendēte a ca
pite. Nam ex aſſiduitate catarri a ca
pite defluentis ideſt ad ſtomachum ve
nientis ſit interduꝫ appetitus deſtructio
ſed velut catarrus capitis eſt elatio ſu
bia mentis que tunc ad ſtomachum va
dit cum appetitum honoris ꝛ ambitio[nis]

dem dignitatis inducit. Tūc. n. ſpirituali/
uȝ appetitū quē inducit humilitas. ſug/
be vacuitas penitus excludit. Et nota ꝙ
ſm Auic. ex tali catarro a capite defluēte
plura nocumēta in mēbris ad q̄ deſcēdit
aliqñ generant. Nā aliqñ vt dicit deſcen/
dit ad guttur ⁊ ſpargitur ad palatū ⁊ ad
pulmonē ⁊ ad meri. ⁊ ad ſtomachū. ⁊ qñ/
qȝ vulnerat ea. ⁊ qñqȝ deſcēdit ad neruoſ
vſqȝ ad lōginquiora mēbra. ⁊ generatur ex
eo aliqñ ſanies ⁊ pleureſis ⁊ extenuatio.
⁊ ꝑcipue cū catarrus ē acutus ⁊ calidus. ⁊
doloꝛes ſtomachi ⁊ fluxus vētris ⁊ raſu
ra inteſtinoꝝ cū eſt ſalſus ⁊ acetoſus. Sic
ergo ex catarro capitis generantur vt di
ctū eſt multa nocumēta in coꝛpe ſic ēt ex
ambitiōe coꝛdis ⁊ appetitu honoꝛis cau
ſant plurima vitia in hoīe. de qbus bea/
tus Bernar. in quodā ſermone ſic dicit
Ambitio ſubtile malū. ſecretū virus. pe/
ſtis occulta. doli artifex. liuoꝛis parēs. vi
tioꝝ oꝛigo. tinea ſanctitat̄. excecatrix coꝛ
diū. ex remedijs moꝛbos cauſans. ex me/
dicina lāguoꝛē generās. ¶ Itē Innocen.
de vilitate humane cōditiōis h̄ idē oſtdit
dicens. Ambitioſus ſtatim vt ē ad hono
rē pmotus in ſuperbiā extollitur. in ia/
ctantiā effrenatur. nō curat ꝓdeſſe ſȝ glo
riatur ꝑeſſe. ꝓſumit ſe melioꝛē. qꝛ cernit
ſe ſupioꝛē. prioꝛes dedignatur amicos ⁊
notos: nō curat extraneos comites con/
temnit antiquos. vultū auertit ceruicē eri
git. faſtū oſtdit. grandia loqtur ſublimia
meditat̄. ſubeē ſi patitur. pꝛeeſſe molitur
ſubditis oneroſus oībus infeſtus ꝑceps.
moleſtus. arrogans. grauis. ⁊ impoꝛtun⁹.
¶ Tertio quoqȝ deſtruit̄ appetitus ſpūa
lis ex auaricie retētōe ſicut deſtruitur ap
petitus cibi ex nulla vel ex pauca coꝛpis
reſolutiōe. Nā h̄ accidit qñ nō ſit reſolu/
tio in coꝛpe vel qñ ſit pauca ſicut ſit in ſe
nibus in qbus tñ nā laboꝛat ad expellē
dū moꝛbū qḋ refugit ab attractiōe: vnde
ſi fugit humiditatē cibalē ex venis neqȝ
vere ex ſtomacho ⁊ iḋ tolerat̄ dimiſſio ci
bi tpe extēſo. Propter iſtā ēt cām vrſus
ericij ⁊ plura aīalia in hyeme abſtinent a
cibo ⁊ nō cōmedūt tpe extenſo: qꝛ tūc nā
occupatur in rectificando illud qḋ eſt in
coꝛpibus eoꝝ ex humoꝛib⁹ crudis ⁊ ad
miniſtrādo ipm loco eius qḋ reſoluit̄. ſȝ
ad vltimū neceſſitas cibi iducit̄ vt ſupple
at locū eius qḋ reſoluit̄. Cū aūt nō eſt re/
ſolutio aut reſolutio parua nō eſt neceſſa
rius cib⁹ exterioꝛ. Eſt ergo auaricia ve/
lut q̄dā febꝛis ardētiſſima q̄ ita aīam occu
pat vt nulla reſolutio fiat. Non eni aīa
auari patit̄ niſi p elemoſynarū largitio/
nē vel liberalitatꝭ dationē ſua pecūia vel
tpalis ſubſtātia reſoluat̄. i. expēdēdo vel
conſumēdo minuat̄. Eſt enim in coꝛde
auari moꝛbus cupiditatꝭ: circa cuius im
pletiōeȝ tm̄ laboꝛat auar⁹ ꝯgregādo qꝛ cō
no refugit diſtractōeȝ in dādo. Vñ qꝛ aīa
eius eſt ſic occupata tpaliū affectionibus
deſtruit̄ in ipſa ſpūaliū appetitus. Sūt ēt
in auaris crudi humoꝛes. i. crudeles ⁊ im
pie cōceptiōes que ita replēt ⁊ occupant
aīam vt oēm ab eis excludant pietatis ⁊
charitatis affectū. Pro. xij. Viſcera impio
ruȝ crudelia. ¶ Quarto prouenit deſtru
ctio appetitus ſpūalis ex amoꝛis remiſ/
ſiōe ſicut ex debilitate epatis debilitat̄ vir
tus appetitiua vt Auic. dicit Nā velut de
bilitas epatis tepiditas ē amoꝛis. q̄ appe
titū minuit̄ qꝛ quanto quis deum tepidi
us diligit tanto minuſ ſpiritualia attingit
ac appetit. Et tāto magis afficitur anima
ſpiritualiuȝ ſapoꝛe. quanto magis incale/
ſcit diuina dilectione. Naȝ ⁊ aqua tepida
inducit abhominationem ⁊ vomitum ci
boꝝ Apo. iij. Quia tepidus es incipiam
te euomere ⁊c̄. vnde ſicut tepiditas aque
ita ⁊ tepiditas aīe nauſeā ⁊ abhominatio
nē inducit ciboꝝ ſpūaliuȝ. ¶ Quīto quo
qȝ deſtruit̄ ex ſolicitudinū multiplicatiōe
qꝛ ſicut perdit̄ appetitus coꝛpoꝛalis pro/
pter vermes exiſtentes in ventre. ita per
ditur appetitus ſpiritualis pp ſolicitudi
nes tpalium exñtes in mente. Nā vmes
hmōi vt dicit Auic. nocēt inteſtinis qui/
bus cōicat ſtomachus ⁊ iḋ mouent ſtoma
chum ad vomendū non ad cōmedendū
⁊ attrahendū. Sic tempoꝛales ſolicitudi/
nes in coꝛde exiſtentes potius mouēt ad
expellendum affectum ſpiritualiū q̄ ad

appetendum ea. Grego. quanto acriori
cura aïa inardeſcit ad infima tanto tēpo-
re dānabili refrigeſcit a ſūmis. ¶ Sexto
dſtruitur etiaȝ appetitus ſpiritualis ex
rācoris cōceptiōe ſicut deſtruitur appeti-
tus corꝑalis ꝑꝑ impꝑgnationē ⁊ retentio
nē mēſtruoꝝ. Nā ꝗſi mulier ꝑgnās ⁊ por
tans cōceptū in ventre eſt homo tumid⁹
⁊ indignāter portās rancorē in corde Et
quaſi ſanguinē retinet menſtruum qui ef
fundēdi ſanguinē alteri⁹ appetitum vel
ſtudium habet. Vel refertur impregna-
tio ad luxuriā ⁊ corruptionē carnis ⁊ ꝑci
pue tollit ſpiritualiū dlcetatiōuȝ appetitū
Apl's. ij. Corint. ij. Animalis. i. carnalis
homo non percipit ea que ſunt ſpūs dī.
¶ Septimo deſtruitur appetitus ſpiri-
tualium delectationū ex indiſcretiōe pe
nitentie. ſicut propter nimium exercitiuȝ
⁊ laborem inordinatum ſecundum Avi
cen. deſtruitur appetitus corporalis ci-
bi. Similiter ex inordinato labore peni-
tentie vel abſtinentie. vel exercitij ſpiri-
tualis plerunqȝ incurritur gravedo ⁊ laſ
ſitudo accidieꝗ que ſic anime appetitum
devaſtat. vt nil amplius boni ei agere li-
beat. Vnde ſicut Tuli⁹ ī libro de offi. di
cit. In oib⁹ negotijs ꝑiusꝗ aggrediaris ad
hibēda ē diſcretio. Cōſidera ergo ne ni-
mis capias. Nā ī ꝓuerbijs. dr̄ Qui nimis
capit parū ſtringit. ⁊ ꝓjciēdū ē on⁹ ſub
quo ī vita deficias. Juxta illud. Qui plus
poſſe putat ſuā ꝗ̄ natura miniſtrat. poſ-
ſe ſuū ſuſpans ſe min⁹ eē pt. ¶ J. ē appeti
tus mundane felicitatis aſſilat dolori ca
pitis. ¶ Pꝛio rōne pene. Nā ſicut dolor
capitis ſic ⁊ felicitas ꝓſperitatis ñ ē ſine.
pena ex eo ꝗ ꝗrit cū labore. poſſidet cū ti
more amittit cū merore Et ſicut Augu. ī
ꝗdā Epl'ā dicit. Proſpera huius mundi
aſperitatē hñt. iocūditatem falſam certū
dolorem incertam voluptatem. duruȝ la
borem. timidam quietem rem plenam mi
ſericordia. ſpem beatitudinis inanem.
¶ Scd̄o rōne cāe. Quia hic dolor aliqñ
naſcit ex calore aliqñ ex tumore. Calor ē
nimie cupiditatꝭ ardor ⁊ vel mal' deſiderij
fervor: vñ dolor capitꝭ ex calore naſcit qñ
mens deſiderio rerum temporalium an
xie cruciatur. ⁊ talis homo clamare ꝑt
Iud. iiij. Reg. iiij. Caput meū doleo cap
meum doleo. Torquetur enim mens cu
pidi vel ſi aſſequi non poſſit qḋ appetit
vel ſi aliqñ amittit qḋ diligit. Tumor ſe
capitꝭ ē elatio mentis. Vnde dolor capitis
ex tumore naſcit quotiēs ex abūdātia bo
ni opis anim⁹ gloriat. ꝑs. Cōvertet dolor
ei⁹ in caput eius ¶ Tertio ratione cure.
Nam vt iſte dolor capitꝭ curet opȝ ꝑmo
ꝗ morbi materia ſubtrahatur. Materia
nāqȝ mūdane felicitatꝭ ꝗ̄ appetitū de ordi
nat tꝑalia ſunt ꝗ̄ duplr̄ ſubtrahūt. Vno
mō actu. ſ. dū pauperib⁹ erogant alio mō
ab aio dū de eis nō ſolicitat. ⁊ vtroqȝ mō
inordiato appetitui reſiſtitur: ſȝ ſi dolor
ꝓuenit ex calore adhuc oȝ ꝗ caput oleo
roſaceo inūgat qꝛ hmōi oleū ē frigidū ⁊
ſignat cruoreȝ martyrum. Et iō dum paſ
ſiones ſcōꝝ martyrum legis ī ꝗbus ma
xime ꝯtēpt⁹ mūdi viguit quaſi oleo roſa
ceo caput vngis ſȝ añꝗ̄ oleum infundas
oȝ vt caput radas ſupflua reſecando ⁊ ſic
materiam morbi deſtruis: ⁊ fomēto frigi
di olei fervorē calorꝭ reꝑmis. Debes ēt
eſtū fugē ⁊ vmbrā ꝗrere divine ꝓtectōis
vt dicas cuȝ ꝑs. Domine de⁹ ſalutis mee
obumbraſti ſuper caput meum in die bel
li: Sed ſi ſit dolor ꝓveniēs ex tumore
tunc oȝ oleo violaceo caput vngē vt poſ
ſis dolorē mitigare tumoris. Viola ē hūi
lis herba que dum de terra naſcit non
procul a terra ꝓceritate ſepatur. Oleum
ergo hūilitatis placat ſupbiā mentis: ſed
cave ne oleum pcōris ipinguet caput tu
uȝ. Oleū peccatorꝭ ē blādimētū adulatio
nis: h. aūt oleū tumorē capitis nō dſtruit
ſȝ nutrit. Vñ vtēdū eſt oleo Salomonis
dicētꝭ oleū de capite tuo ne deficiat. Sic
go. Oleū de capite. i. charitas de mēte.

¶ Capitulū. ix

Apoſtolorum perfectio ⁊
aliorum qui ſecuti ſunt
eos aſſimilatur lateri. Eis
enim promiſit xp̄s ꝗ erūt
aſſeſſores et colaterales
ſui ī iudicio vt dicit gloſa ſup illō. ꝑs. Ca

dent a latere tuo mille ⁊c. ⁊ hec ſilitudo apparet cógrua triplici róne. ¶ Primo róne diſcretóis. diſtinguit eni in corpe duplex latus. ſ. ſiniſtrū ⁊ dextrū. Ex q̄ diſtinctóe intelligit duplex pfectio eorum vna quātū ad vitá pn̄té ⁊ hoc pertinet ad lat⁹ ſiniſtruȝ. Siniſtrū .n. lat⁹ ē qd̄ clypeo munitur qd̄ gladio vel enſe accingitur qd̄ ponderibus portandis ſubijcit vnde ⁊ leua vocatur a leuádo eo q̄ ſit aptior ad leuádū aliqd ⁊ portandū. Et hec omnia bñ ɔpetūt Apłis ⁊ eoꝝ ſeq̄cib⁹ qꝛ ipi ſcutū fidei fortiter tenuerūt. Enſe vl' gladio vbi dei fortiter pugnauerūt ⁊ tribulationū ⁊ laboꝝ ⁊ pſecutionū onera lóganimiter portauerūt. Eſt alia pfectio eoꝝ quātū ad ſtatū glorie ⁊ iſta ſignificat p lat⁹ dextrū qd̄ eſt poti⁹ ſiniſtro. vñ dextera dei vocat vbi ſūt potiora bona. ſ. glorie. ⁊ ió xp̄o ibi di ſedē. Hác duplicē pfectionem petiuit p filijs mr̄ filioꝝ Zebedei cū dixit dic vt ſedeát hi duo filij mei vnus ad dexterá tuá ⁊ alt⁹ ad ſiniſtrá. ꝺ q̄ tñ qꝛ ñ rectū intellectū hēant dixit xp̄s. Neſcitꝫ qd petatis ⁊ poſtea ſubdit. Sedē át ad dexteraȝ vel ad ſiniſtrá nō ē meū dare vob ſꝫ qb⁹ paratū eſt apr̄e meo. ¶ Scđo róne ɔpóſitio. Ná ptes lateꝝ q̄ dr̄r coſte qꝛ iteriora cuſtodiunt componuntur ex oſſibus: ſunt .n. in coſtis vt dicit Conſtan. xiiij. oſſa ſeptena ⁊ ſeptēa ex vtroqꝫ latere collocata. Septem oſſa que ſunt in latere ſiniſtro ſiue coſte ſunt ſeptem v̓tutes. ſ. tres theologice ⁊ q̄tuor cardinales quibus in pn̄ti vita Apłi ⁊ eoꝝ ſequaces inſtituti ⁊ muniti fuerūt. Vel forte repreſentant pfectionē ſeptē donoꝝ ſpirituſſancti. Sed ſeptem coſte in latere dextro ſignant ſeptem dotes. ſ. tres aie que ſunt viſio que ſuccedit fidei ꝯheſio q̄ ſuccedit ſpei ⁊ fruitio q̄ ſuccedit charitati. Et q̄tuor erūt corporis glorificati. ſ. claritas q̄ rñdet prudē tie ſubtilitas. i. ſpūalitas q̄ rñdet iuſticie. Erit eni corpus ſpūale totaliter ſubiectū ſpiritui agilitas q̄ reſpódet téperátie impaſſibilitas q̄ rñdet fortitudini. ¶ Tertio róne paſſionis: qꝛ licet latus multipliciter patiat ex vetoſitate tñ ex ciboꝝ multitudine generata miro mō cōprimit ita vt ſepe homo moriat. Sic q̄uis ſancti multa patiantur aduerſa tñ eis ventus ſuperbie vel vaneglorie maxime eſt timendus: qꝛ maxime ſpirituales viros infeſtat. Et dicit Ypocras in prognoſticis. q̄ in acutis egrum iacere in latere ⁊ precipue dextro bonum ſignuȝ eſt. qꝛ ſignificatur q̄ loca vicina cordi nō ſūt oppillata: neqꝫ malo mō oppreſſa: ſꝫ ad ſe dilatata: ſic bonum eſt ſignuȝ iacere in latere ſiniſtro iſiſtēdo vite actiue ſed melius in dextro inſiſtendo cōtéplatiue. Grego. magne ſunt vite actiue merita ſed cōtéplationis potiora: vnde neqꝫ auferri vnq̄ marie ps dicitur qꝛ actiue vite opera cum corpore tranſeunt. cōtemplatiue v̓o gaudia melius ex fine cōualeſcūt. Et ſimiliter beat⁹ Bern. hoc idē opinás dicit bonū acqrit gradū q bene miniſtrauerit proximo forte meliorē qui bene vacauerit deo optimū át qui perfectus eſt in vtroqꝫ.

¶ Capitulum. x.

Auaricia aſſimilatur lepre. ¶ Primo ratione corruptionis qꝛ. ſcilicet in lepra eſt vniuerſalis humoruȝ corruptio ⁊ īfectio mēbrorū: ⁊ ſimiliter ex auaricia ⁊ cupiditate oēs hūores. i. affectiōes aie corrūpunt. Leo papa in quodá ſermone amore pecunie vilis eſt ois affectio. ⁊ aia lucri cupida ēt pro exiguo pire non metuit nullūqꝫ ē iuſticie in illo corde veſtigiū in q̄ ſibi auaricia fecit habitaculū ⁊ hac oia eccleſie mēbra inficiunt ſcꝫ laici clerici plati ⁊ ſubditi Hiere. vi. A minore vſqꝫ ad maiorē a ppheta vſqꝫ ad ſacerdoté oēs auaricie ſtudēt. Vñ Rabanus ſuper Math. O peſtis maligna auaricia ſemper bóis animis decertád a quē illeſū quē incōcuſſuȝ dimittis: genus humanū cōfudiſti tu diſcipulū comitē xp̄i ab apłatu pcipitaſti: tu milites cuſtodiētes ſepulcrū captiuaſti. Nūqd nō bñ dictū eſt pecunie obediūt oia. Eccl. x. ¶ Secundo róne diſtinctiōis. Diſtinguit a medicis quadruplex cōiter lepra. Eſt .n. q̄dá lepra q̄ di

citur elephantia que fit de melancolia in-ficiente ſanguinē. Et dicit elephātia qꝛ ſi-cut elephas diuerſis diſtinct⁹ eſt maculis. Sic ⁊ patiens hāc ſpeciem lepre diuerſis maculis reſpergitur in cute ſiue in pelle. Ita etiā homo auarus replet diuerſis ma-culis.i.diuerſis vitijs:qꝛ vt dr̄.j. Thi.vj. Radix omniū maloꝝ cupiditas. Petrus Rauēnas in quodā ſermone. Malorum radix cupiditas tranſgreſſionis eſt mater magiſtra nocendi ⁊ primipilaria iniquita-tis auriga malicie.ficaria virtutū. ſeditio-nis origo fouea ſcandalorum. Et ideo eti-am Grego.dicit in.xx. libro Mora. Qꝺ auaricia latenter orit in mēte ſed punctio-nes peccatorū omniū patenter producit in operatione. ℂ Secūda ſpecies lepre di-citur leonina q̄ fit de colera inficiente ſan-guinem:hec multū inficit oculos vnde p̄-cipue cognoſcit per depilatiōeꝫ ſupercilio-rum. Ita auaritia oculos inficit dum ea q̄ videt auarus male cócupiſcit: vnde beat⁹ Joh.auaricie cupiditatē concupiſcentiā oculorum vocat:qꝛ auarus inuiſibilibus ſpretis ſola viſibilia q̄rit.pſ.Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terrā.qꝛ.ſ.non in-tendūt auari niſi ad terrena conquirēda. ℂ Tertia ſpēs lepre dicit tyria ſiue ſerpē-tina a tyro ſerpente qꝛ ſicut ſerpēs ille fa-cile deponit corium:ita qui laborat hac le-pra deponit cuteꝫ ⁊ cito putreſcit cutis ⁊ caro ꝑpter corruptionē flegmatis. Hui⁹ etiā q̄dā ſigna ſunt putrefactio gingiuarū ⁊ labioꝝ ⁊ raucedo vocis ⁊ igreſſio extre-mitatū digitoꝝ manuū ⁊ pedū ⁊ vnguiuꝫ raſus. Silr̄ auaritia hoīes expoliat per ra-pinas carnes putrefacit ꝑ delicias qꝛ mul-ti auari poſtq̄ ditati ſunt delicijs affluunt ⁊ voluptatib⁹ putreſcunt. Joel.j. Compu-truerunt iumenta.i.peccatores rōne non vtentes in ſtercore ſuo.i.in tpali lucro. de quo aplꝰ. Oia arbitror vt ſtercora vt xp̄ꝫ lucrifaciam. Nā poſt lucrum tpaliū putre-ſcunt turpitudine voluptatū:ergo putre-ſcit in eis caro per vitiū luxurie ⁊ gingiue per vicium gule ſicut patet in auaro illo diuite qui epulabatur quottidie ſplendi-de ad qꝺ etiam ſequit raucedo vocis ⁊ pu-tredo labioꝝ.i.turpiloquiū ⁊ ſtulticia ver-borum que in conuiuijs ⁊ delitijs ſolent abundare. Nota ergo q̄ auaricia expoli-at per rapinā putrefacit per inuidiam qꝛ auari inuidēt alijs de lucris tpalib⁹. Pro-uer.xiiij. Putredo oſſium inuidia. ℂ Itē auari morientes expoliant in domo pu-treſcunt in ſepulchro. ℂ Itē in eis putre-ſcunt labia ne ꝯfiteant pctā ⁊ igroſſantur digiti vt non reſtituant aliena. ℂ Quarta lepra eſt que vocat allopicia.i.vulpina:qꝛ ſicut allopides.i.vulpes hñt ſupercilia de-pilata.ita depilantur ⁊ hi qui hanc patiū-tur leprā. Vnde eſſet oportuna mulierib⁹ que ſibi ea depilant:qꝛ tunc nō indigerent ad depilanduꝫ ea ferreo inſtrumento. Et huiuſmodi leproſis facies itumeſcit. Sic in auaris diuitibus orit ſupercilium ⁊ tu-mor ſuperbie.ꝫ qꝺ Apl's.j.Thi.vi. diuiti-bus huius ſeculi precipe non alta ſape re. Aug. Difficile eſt vt non ſit ſuperbus qui diues eſt:tolle ſuperbiam ⁊ diuitie nō no-cebunt. ℂ Capitulum.xj.

Auditus iterior ⁊ perceptio verbi dei filijs debet eſſe au-ditui corporis exteriori. Nam ad perfectionem au-dit⁹ corporalis q̄nq̄ ſunt neceſſaria que ſuo modo requirunt ad auditum interiorē. ℂ Pri-mum eſt potentia ſentiēs.ſ. virtus anima-lis auditiua. Sic opꝫ q̄ ſit interius in aīa virtus ſpūalis gr̄e que faciat ipſaꝫ animā ſpūaliter ſentire ⁊ auide percipere que di-cunt. Vn̄ Greg.dicit q̄ niſi ſpūſſanctus au-ditoꝝ corda impleat ad aures corporum vox docentiū incaſſuꝫ ſonat. Formare.n. vocem magiſtri exterius pūt:ſed hāc im-primere interi⁹ non valent. Quia igit hec virt⁹ a deo eſt ſicut vtus auditiua ab aīa. Ideo dr̄ Joh. viij. Qui eſt ex deo vba dei audit. ℂ Scōm inſtrumentū ꝯueniens ſꝫ conſtantinū eſt quoddā os petroſum ſiue cartilaginoſum qꝺ eſt ꝯcauū ſiccū ⁊ durū. Concauū quidem eſt vt ſua ꝯcauitate ſpi-ritum ꝯtineat ⁊ aerem. Tortuoſum eſt ne ſtupor ex ſubita ⁊ vehementi alliſiōe ſpi-ritum ledat audibilem. ⁊ ideo organi au-

ſilaritate ſonus tpate ſuſceptus ſpiritum
audibilem non reuerberat ſed delectat.
Durum etiaꝫ eſt vt in eo mollioꝛ fiat ae-
ris colliſio vt ſic ſonitus maioꝛ fiat. Unde
tympanū melius reſonat flāte boꝛea qui
eſt ventus frigidus ⁊ ſiccus ꝙ̄ flāte auſtro
humido atqꝫ lento: vt ait Conſtan. Siſr
etiā interioꝛ animus vt ſit doctrine audi-
te efficaciter receptiuus opꝫ pꝛimo ꝙ ſit
concauus per humilitatem. Gre. in ome-
lia. Uia domini ad coꝛ dirigit cum ſermo
veritatis humiliter audit. ¶ Item opoꝛ-
tet ꝙ ſit toꝛtuoſus per ruminationē. ſ. vt
verbum receptum qđ cibus mētis eſt nō
ſubito tranſeat: ſed diutius ſiue frequen-
tius ruminet: vel reuoluat. Illud eniꝫ qđ
vadit per toꝛtuoſum meatū non ſubito
ſed lente ⁊ tractim girando pertrāſit. Sic
etiam verbum auditum nō debet homo
dimittere: ſed frequenter in coꝛde confer
re ⁊ reuoluere: ſicut de beata virgine dici
tur. Luc. ij. ꝙ conſeruabat oia verba hꝫ con
ferens in coꝛde ſuo. ¶ Item debet eſſe du
rus ⁊ ſiccus per retentionē. Nam res du
ra ⁊ ſicca melius retinet ⁊ cuſtodit id qđ
recipit ꝙ̄ tenera ⁊ mollis. Luce. xj. Beati
qui audiunt verbum dei ⁊ cuſtodiunt il-
lud. Sed ſm̄ Ariſt. in libꝛo de ſenſu ⁊ ſen-
ſato oꝛganum auditus eſt aer qui contine
tur intra aures incluſus in miringa. i. in
quadaꝫ pellicula. ⁊ ille aer opꝫ ꝙ ſit firmꝰ
qui ſi haberet pꝛopꝛium motum vel ſo-
num non perciperet ſonum exterioꝛem.
Sicut patet in his quibus ex motu talis
aeris tiniunt aures. Sic aia hominis de-
bet doctrinam verbi recipere in interioꝛi
memoꝛia ⁊ firmiter pſeuerare in ea. Joh.
xiiij. Si verba mea in vobis māſerint ⁊c̄.
Greg. ſuper Ezech. Multi legunt ⁊ ab ip
ſa lectione ieiuni ſunt. Multi vocem pꝛe
dicationis audiunt ſed poſt vocem vacui
recedunt. Quoꝛum ſi venter comedit vi-
ſcera non replent. Quia ⁊ ſi mente intelle
ctū ſacri verbi recipiunt obliuiſcendo ⁊
nō ſeruando q̄ audierūt hoc in coꝛdis vi
ſceribus non reponunt Ja. j. Nō auditoꝛ
obliuioſus factus. ¶ Tertiū eſt neceſſari-
um medium oꝛnate ſenſatū deferens. De

fertur enim ſonus ad aurem ſm̄ Conſtā-
tinuꝫ hoc modo ꝙ duo nerui ab anterio
ri parte cerebꝛi pꝛocedentes in oſſibꝰ au-
rium inſigunt per quos ſpiritus audibi-
lis ad pꝛedicta oſſa defert quibus exteri-
oꝛ aer foꝛmam ſoni deferēs imediate cō-
iungit. Unde aer percuſſus illa oſſa colli-
dit ⁊ ſpūs in eis exiſtens ſm̄ pꝛopꝛietatē
exiſtentis ibi aeris ⁊ neruos allidentis im
mutat qui ſic imutatus recurrens ad ſuā
cellulam fantaſticā imutationem repꝛeſen
tat ⁊ ſic auditum cauſat. Sicut igitur ſo-
nus rei coꝛpoꝛalis defert ad aurem medi-
ante exterioꝛi aere: ita ⁊ ſonus doctri-
ne ſpiritualis trāſfunditur ad audientis
intellectum mediante exterioꝛi doctoꝛe
vel pꝛedicatoꝛe. Unde Apo. dicit Ro. x.
ꝙ fides eſt ex auditu ⁊ auditus per ver-
bum dei. Et ideo de apoſtolis pꝛedicanti
bus dr̄ in pſ. In omnem terram exiuit ſo
nus eoꝛum: pꝛopter qđ qui vult impleri
diuina ſapientia opoꝛtet ꝙ frequēter pꝛe
dicationes ⁊ ſcholas. Pꝛouer. xv. Coꝛ ſa
piens querit doctrinaꝫ pꝛopter quod eti
am dicit Hugo de ſācto victoꝛe ꝙ pꝛudēs
auditoꝛ oēs libenter audit oia legit non
ſcripturam: non perſonam non doctrinā
ſpernit ab oibus indifferenter qđ ſibi de-
eſt. i. deeſſe videt querit non quantū ſci-
at: ſed quantū ignoꝛat cōſiderat. ¶ Quar
tum eſt anima intendens: qꝛ cum anima
intenta eſt circa vnum non bene intēdit
ad aliud. Unde ſepe homo intendēs alijs
campanam pulſantem non audit. Sic eti
am verba dei homo interioꝛi auditu nō
percipit niſi circa ea intentionē apponat.
Unde dum eſt in pꝛedicatione non dꝫ co-
gitare de alijs neqꝫ debet intendere ad
ſonum verboꝛū tm̄ vel ad oꝛnatum ſed
magis ad ſpiritualem ſenſum cuius con-
trarium multi faciunt. Unde Sene. in epi
ſtola. Quidam veniunt vt audiant ⁊ non
addiſcant. ſicut in theatris voluptatis cā
ad delectandas aures oꝛatione vel voce
vel fabulis ducuntur. Magnam partem
auditoꝝ videbis cui phie ſchola diuerſo
rium ocij ſit. Non illud agunt vt aliqua
illic vitia deponant vt aliquam legem vi

de accipiant que mores ſuos erigat ſed vt oblectamento aurium perfruantur. Aliqui etiam cum pugilaribus veniunt non vt res accipiant ſed verba que taꝫ ſine fructu alieno diſcunt ꝙ ſine ſuo audiunt.

¶ Quintum eſt obiectum temperatum ⁊ proportionatum: qꝛ auditus ⁊ vniuerſaliter oīs ſenſus in extremis cōtriſtatur ⁊ in mediis delectatur. Unde nimis fortis ſonus corrumpit ⁊ tollit auditū. Et ideo dicit Ambro. in hexameron ꝙ incole regionis illius vbi nilus fluuius oritur ſunt auditu priuati propter nimiū ſtrepituꝫ ipſius fluuij de monte cadēns. Sic doctrina ſpiritualis dꝫ eſſe proportionata auditoruꝫ capacitati. vt. ſ. ſm qualitatē ⁊ capacitateꝫ auditoꝝ formetur ſermo doctorum. Unde quibuſdam adhuc rudibus Apo. dicebat .j. Cor. iij. Tanꝗ paruulis in xp̄o lac vobis potū dedi non eſcam ⁊c̄. ¶ Itē auditus verboꝝ dei qualis eſſe debeat oſtenditur ex ipſis auribus. ¶ Primo qꝛ ipſe aures ſp̄ ſunt aperte: nō. n. aliqñ clauduntur ſicut ipſi oculi vel os: ex quo oſtenditur ꝙ homo ad audiendū verba dei dꝫ eſſe ſp̄ ꝑatus. Iac. j. Sit oīs homo velox ad audiendū. Unde aures ſm Iſid. dicuntur ab haurīedis vocibus. ¶ Scd̄o qꝛ aures ſunt cartilaginoſe ꝙ duab⁹ de cauſis fuit neceſſariū. ¶ Primo ꝓpter defenſionē. Defendit. n. ne qd nociuū decidat in auditū. ¶ Scd̄o ꝓpter ſuauitatē qꝛ. ſ. vox percuſſi aeris cū ad cartilaginē venerit ibi fortius adunatur intra foramina auditus: ⁊ ſic vnitus melius ꝑcipitur ſonus. Quod ergo aures ſunt cartilaginoſe ſignat ꝙ id qd̄ homo audit ne poſtea per obliuioneꝫ perdatur: dꝫ in carta ſcribere: ſtultū enim eſt propter ꝯfidentiā memorie nihil ſcripture cōmendare: ſicut Hiero. dicit. Eccli. xxxviij. Sapientiā ſcribe in tp̄e vacuitatis. ¶ Tertio quoqꝫ quia aures ſunt perforate ſed ſunt hec foramina ſicut torcular trāſuerſa ne frigidus aer nimis cito intrans interiores pāniculos ledat ⁊ ne nociuū aliqd̄ accidat qd̄ auditū impediat: vt dicit. Conſtā. In quo ſignatur ꝙ qui verba dei audiunt dn̄t ea tranſuertere meditando ⁊ recitando frequēter vel verba audita tranſuertunt qui ea corde perſcrutando diſcernūt ⁊ in effectu opis vlterius conuertunt. Unde Ber. dicit in quadā epiſtola ꝙ auris bona ⁊ que libenter audit vtilia prudenter diſcernit audita: obedienter operatur intellecta ꝑs. In auditu auris obediuit mihi. ¶ Quarto quoqꝫ qꝛ aures ſunt multipliciter paſſiue. Nā aliqñ patiuntur ex apoſtematione ⁊ h̄ ſpiritualiter accidit qñ homo ex aliquo verbo relato vel iniurioſe dicto concipit contra aliquē odium vel rancorē. Tunc enī odium cōceptū eſt vt apoſtema auris interioris. Aliqñ vero auris patitur ex vermium ſubintratione ⁊ hoc eſt qñ ex aliquibus corruptis verbis ſubintrāt tentationes ⁊ ꝯcupiſcentie carnales. ſicut Apo. dicit ꝙ corrūpunt bonos mores colloquia praua. Aliquādo vero patitur ex humoꝝ coadunatione: quaſi aūt corrupti humores ad aurem confluentes ſunt falſe opiniones ex doctrinis hereticoꝝ praue docentium generate. Aliqñ vero patitur auris ex mala nerui diſpoſitiōe ſeu contractiōe ⁊ hoc eſt qñ aliqs ex alicui⁹ verbis ⁊ ſuggeſtionib⁹ retrahitur a bono faciēdo: ꝗ̄ retractio opis boni eſt vt q̄dam contractio nerui. Aliqñ vero audit⁹ nō habetur ex defectu foraminis: ſicut cū in puero ꝑ erroreꝫ natura inſtrumentū audit⁹ ꝑforare neglexit: qd̄ vtiqꝫ eſſe potuit. vel ꝓpter naturalē defectionē vel ꝓpter inobediētiā materie. Sic etiā aliqñ deficit aliqs circa vobꝫ dei: qꝛ illud qd̄ audit non penetrat ad cor ei⁹ qd̄ eſt vel ex defectu nālis intellectus. ſ. qꝛ non intelligit qd̄ audit: ſicut dn̄s dixit diſcipulis adhuc rudib⁹ Math. xv. Adhuc ⁊ vos ſine intellectu eſtis. Uel qꝛ non recipitur ab affectu ⁊ voluntate obediendi vel faciēdi: contra qd̄ dr̄ Ia. j. Eſtote factores v̄bi ⁊ non auditores tm̄ fallētes voſmetipſos. ¶ Quinto qꝛ aures hoīs ſunt parue. Nā ſicut dicit ph̄s in libro de aīalibus. Hō inter oīa aīalia hꝫ aures imobiles ⁊ breuiores ſed ad audiendū maxime efficaces: ⁊ h̄ eſt ꝓꝑ bonitatē complexionis. In quo qdē ſignatur ꝙ hō dꝫ eē audiendo firm⁹ ⁊ quiet⁹ ſicut maria magdalena que

ſedebat ſecus pedes dn̄i ⁊ audiebat v̄buꝫ
illius. Lu. x. Et h̄ ſignat auriū imobilitas:
ſed martha econuerſo mouebaꝛ in mini/
ſtrādo. ¶ Itē ſignificaꝛ in breuitate auriū
ꝙ hoi delectabilis ⁊ cōpetēs eſt nō ꝓlixa
ſed breuis doctrina: vnde ꝑdicationes ⁊
lectiōes nō dn̄t eſſe longe ſꝫ breues ⁊ ſuc/
cincte ꝗ auditū delectēt ⁊ animū non gra
uent. Vn̄ Hugo de ſctō victore in didaſco
lic. li. v. dicit ꝙ lectio duobꝰ modis aiō fa
ſtidiū ingerere ſolet ⁊ affligere ſpūs: ⁊ q̄li/
tate videlicet ſi obſcurioꝛ fuerit: ⁊ quātita
te ſi prolixioꝛ extiterit. In vtroqꝫ magno
vti moderamine opꝫ ne qđ ad refectionē
q̄ſitū eſt ſumaꝛ ad ſuffocationē. Vel in eo
ꝙ homo hꝫ aures breues ſed efficaces ſi/
gnat ꝙ ex paucis auditis dꝫ multa cōijce/
re: ꝙ ſicut terra bona ex paucis ſeminibꝰ
plurima gramina producit: ſic ſapiens ex
paucis verbis auditis plurimas ſententi
as colligit ꝓpter qđ in Prouer. dicitur ꝙ
pauca verba ſapienti ſufficiunt.

¶ Capitulum. xij.

BEatoꝝ q̄ ſunt in celo refe
ctio ſiue ſatietaſ aſſilaꝛ cene
ſm̄ illō Apo. xix. Beati q
ad cenā nuptiaꝝ agni voca
ti ſunt. Nā in cena ſolēni
cuiuſmodi fuit illa quaꝫ fe
cit rex aſſuerꝰ. Heſ. i. iſta eē ꝯſueuerūt: pri/
mo tpis ꝯgruitas. Luce. xiiij. Miſit ſeruū
ſuū hora. ſ. ꝯgrua cene dicere iuitatꝭ vt ve
nirēt. Sic ad eternā refectionē ſancti con
gruo tpe aduocanꝛ. ſ. poſt famē ⁊ laboreꝫ
ſeculi: poſt pondus diei ⁊ eſtus Apo. xiiij.
Amodo iā dicit ſpūs vt requieſcāt a labori
buſ ſuis ⁊c̄. Et Iſaie. xlix. Nō eſurient neqꝫ
ſitiēt ampliꝰ ⁊c̄. ¶ Scđo loci amenitaſ. ſ. ce
li empirei Apo. ij. Cor. v. Scimus ꝙ ſi ter
reſtris domꝰ nr̄a diſſoluatur domū non
manufactā hēmus in celis: vn̄ de illa ame
na regione celeſti dicit Ber. in ſermone.
O beata regio paradiſi. O btā regio deli/
ciarū ad quā ſuſpiro de valle lachrymaꝝ
vbi ſapientia ſine ignorantia vbi memo/
ria ſine obliuione: vbi intellectus ſine er/
roꝛe: vbi ratio ſine obſcuritate fulgebit.
Preterea ſicut dicit Apo. fulget qđ non
capit locus ſonat qđ nō capit tp̄s: olet qđ
nō ſpargit flatus ſapit qđ nō minuit edaci
tas heret qđ non diuellit ſacietas. Ibi ꝗꝗ
ſicut idē Augu. dicit videꝛ ſtulticia ſapien
tia Salomonis. ibi eſſet defoꝛmitas pul/
chꝛitudo abſalonis. ibi tarditas eſſet ve
locitas azahel. ibi debilitas iudicareꝛ foꝛti
tudo Sanſonis. ibi eſſet moꝛtalitas lon/
ga vita matuſalem. ibi paupertas eſſet re
gnum Aug. Ibi etiam vt idē Augu. dicit
nihil obeſt. nihil deeſt. nihil extra qđ appe
tatur. nihil intus affluit qđ faſtidiatur.
¶ Tertio inuitantis hilaritas. ſ. xp̄i dicen
tis. Venite ad me oēs qui laboꝛatis ⁊ one
rati eſtis ⁊ ego reficiaꝫ vos. Math. xj. Et
iterum. Lu. xxij. Ego diſpono vobis ſicut
diſpoſuit mihi pater meus regnum vt e/
datis ⁊ bibatis ſuꝑ menſaꝫ ⁊c̄. Et de hac
mēſa ſine cibo ad quā te xp̄s inuitat loq/
tur Bern̄. in ſermone quodā. O vere fe/
lix ⁊ glorioſa ſacietas. o ſacruꝫ cōuiuium.
o deſiderabiles epule. vbi nimirum anxie
tas nulla: nullū poterit eē faſtidiū quimo
ſacietas ſūma: ⁊ ſūmū mentis deſideriuꝫ.
De potu illiꝰ quoqꝫ menſe loquiꝛ Greg.
in moꝛa. dicēs cū ad ipſuꝫ fontē vite vene
rimꝰ erit nobis delectabiliꝛ ipꝛeſſa ſitis ſiꝛ
atqꝫ ſacietas ſꝫ lōge aberit a ſiti neceſſitas
longe a ſacietate faſtidiū: qꝛ ſitiētes ſatura
bimur ⁊ ſatiati ſitiemus. Et nota ꝙ hilari
tas ⁊ leticia ⁊ gloria ipſiꝰ xp̄i inuitantꝭ ⁊ re
ficientꝭ dꝫ eē nobis maxie deſiderabilis ita
ꝙ ſicut Chriſ. dicit de repatōe lapſi. Si q̄ti
die opoꝛteret nos toꝛmenta ꝑferre ſi ipſā
gehēnā paruo tpe tolerare: pꝛo eo vt xp̄s
videre poſſemꝰ in gloꝛia venientē ⁊ ſctōꝝ
eius numero ſociari nō erit dignum pati
omne qđ triſte eſt mō: vt tāti boni tanteqꝫ
glorie ꝑticipes hēremur. ¶ Quarto fercu
loꝝ diuerſitas. i. gaudioꝝ ⁊ ꝓmioꝝ varie
tas. Nā tot ⁊ tāta ſunt ibi gaudia ꝙ oēs
Arithmetici huius mundi nō poſſent ea
numerare oēs Geometri nō poſſent mē
ſurare oēs Grāmatici Rhetoꝛici diale/
ctici nō poſſent ea ſermonibus explicare.
Etenim nec oculus vidit nec in coꝛ hoīs
aſcendit que pꝛeparauit deus diligētibꝰ ſe
Iſa. xxxv. Gaudiū ⁊ leticiam tenebunt ⁊

ſugiet dolor ⁊ gemit⁹. Gre. in omel. Que lingua vel qs itellect⁹ cape ſufficit illa ſuperne ciuitatꝭ quāta ſint gaudia angeloꝝ choris itereſſe cū beatiſſimis ſpiritib⁹ cōditoris glorie aſſiſtere pñtē dei vultū cernere ⁊ circūſcriptum lumē videre nullo metu mortꝭ affici icorruptiōis perpetue mūere letari. Ibi ergo ſic dicit Ber. Gaudiū erit iuſto itus ⁊ extra gaudium ſurſū atqȝ deorſuȝ gaudiū circūcirca vbiqȝ gaudiū plenū. Et pñt h verba bti Bern̄. ſic itelligi ꝙ ſancti gaudebunt it⁹.ſ. itra ſe de aie ⁊ corpis glorificatiōe ⁊ extra ſe d hominū ⁊ āgeloꝝ aſſociatōe ſurſū.ſ. ſupꝫ ſe d dei viſiōe: deorſū.ſ. īfra ſe de celi ⁊ alioꝝ creaturaꝝ corꝑalium pulchritudie. ⁊ circūcirca de oīuȝ ſenſuū delectatōe ⁊ refectōe cū ipſe de⁹ oīum ſenſuū ſpūalīū obiectū ſit futur⁹: erit nāqȝ ſpeculum viſui: cithara auditui vl guſtui balſamū olfactui flos tactui ibi erit candor lucis eſtiualis amenitas vernalis abūdātia autūnalꝭ requies hyemal. Erit quoqȝ ibi ⁊ ſi nō reſpectu obiecti.i. dī beatificātꝭ tñ reſpectu beatoꝝ ipſoꝝ qdā diſtinctio ⁊ varietas ꝑmiorum. ꝑpter quā dñs dixit Jo. xiiij. in domo pris mei manſiōes multe ſunt: vnde Grego. dicit li. iiij. dialogoruȝ. Si diſpar retributio in illa beatitudine eterna non eſſet vna potius manſiō ꝙ̄ multe eſſent. Multe ergo manſiones ſunt in quib⁹ ⁊ ſi diſtincti bonorum ordines propter meritorum variorum conſortium cōiter letentur: vnum tamen denarium oēs laborātes accipiūt q in multꝭ māſiōib⁹ diſtiguntur: qꝛ vna eſt beatitudo quā illic ꝑcipiunt. ⁊ diſpar retributiōis qlitas ꝙ̄ per opera diuerſa conſequuntur. ¶ Quinto miniſtrorum vrbanitas ſcilicet angeloꝝ. Heb. i. Omnes ſunt adminiſtratorij ſpūs in miniſterium miſſi ⁊c. Miniſtrant eniȝ nobis in hoc mundo angeli: quia ſicut dicit Ber. Credimus ſanctos angelos aſtare orantibus offerre deo vota ⁊ preces hominum. ſi ſine deceptione leuari pias manus perſpexerit. Unde etiam Iſido. dicit in li. de ſummo bono. ꝙ boni angeli ad miniſterium humane ſalutis deputati ſunt vt cunctis adminiſtrent mundi ⁊ regant omnia iuſſu dei. In alia aut vita ſaltē ī hoc hominib⁹ miniſtrāt ⁊ a mas ſanctorum de corporibus excūt ad illius cene dulcedinē perducūt. qd p exemplo Lazari. Lu. xvi. Factū eſt autē vt moreret mēdicus ⁊ portaretur ab angelis ī ſinū Abrae. Bern̄. Tu ſi vis h re miniſteriū angelorum fuge conſolationes ſeculi ⁊ tētationibus reſiſte diaboli.

¶ Sexto diſcūbētium grata ſocietas.ſ. beatorū cū angelis icorruptibili vita gaudētiū ſm illud. Neqȝ nubent neqȝ nubetur: ſȝ erūt ſicut angeli dei ī celo. Grego. Intuere cetuȝ nō ſolū ex hominibus ſ ex angelis atqȝ archangelis thronis ⁊ dominationibus principatibus ac poteſtatibus cōuocatū. De rege aūt q horū medius reſidet dicere vox nulla ſufficeret. Effugit enī oēm ſermonē atqȝ oēm ſenſu hūane mētis excedit decus illud. illa pulchritudo. illa virt⁹. illa gloria. illa magnificētia illa maieſtas. Et dicit ēt Proſper de vita cōtēplatiua. Illa ciuitas q̄ eſt āgeloꝝ ſanctorum oīum cōgregatione beata meritis fulgētib⁹ micat. Ubi eterna ſalus exuberat. veritas regnat. vbi neqȝ fallit quiſqȝ neqȝ fallit: vbi nullus beatus eijcit vbi nullus miſer admittit. ¶ Septimo inſtrumentorū iocūditas.ſ.i. melodia cāticorum. Yſa. li. Audiet in ea grāꝝ actio ⁊ vox laudis. Et apoc. xiiii. Et vocē quā audiui quaſi citharedoꝝ citharizātiū in citharis ſuis ⁊c. Gre. in mora. In illa eterna patria qñ iuſtorū mens in exultatiōe capit: ligua in cāticū laudis eleuatur. Augu. ſup Joh. Ibi hymnidici angeloꝝ chori. ibi ſocietas ſupnoruȝ ciuiū ibi dulcis ſolēnitas a peregrinationis huius triſti labore redeuntium. ibi feſtiuitas ſine fine: eternitas ſine labe. ſerenitas ſine nube. Octauo luminarium copioſitas ſcilicet corporum glorioſorum. Math. xiij. Fulgebunt iuſti ſicut ſol ⁊c. Apoc. xxi. Ciuitas illa non eget lumine ſolis neqȝ lune ſed claritas dei illuminabit illam. ¶ Nono cene diuturnitas idest eternitas bonoruȝ. ps. in eternuȝ exultabunt ⁊

habitabis in eis. Eſt.n. eternitas ſm̄ Boe
ti. diuturnitas ſine fine ⁊ carens omni mu
tabilitate ſed dei eternitas nō ſolū ſine ca
ret ſed etiā initio. ¶ Decimo quietis ſtta
bilitas Iſa.xxxij. Sedebit populus meus
in plenitudine pacis in tabernaculis fidu
cie. ⁊ in requie opulenta. Unde in illa bea
ta vita ſicut dicit proſper de vita cōtēpla
tiua ē certa ſecuritas. ſecura tranquilitas
felix eternitas eterna felicitas vbi ē amor
perfectus timor nullus: dies eternus ala
cer motus ⁊ vnus omniū ſpirit⁹. ¶ Itē
oīū malorū imunitas ps. Nō accedet ad
te malū ⁊ flagellū ⁊c. Augu. Quanta erit
ibi felicitas vbi nullum erit malū: nullum
latebit bonum vacabit dei laudibus qui
erit oīa in oībus. ¶ Caplm.xiij.

Charitas aſſimilaṫ dorſo ꝓ
pter q̄tuor. ¶ Primo qr
dorſuȝ ē onerū portatiuū
vñ dorſuȝ a duricia eſt di
ctū eo ꝙ ſit forte ⁊ duruȝ
ad onus portādū ⁊ dura
bile ad diutius ſuſtinenduȝ vt dicit Iſid.
Et dorſi cutis ſpiſſior ⁊ durior eſt q̄ in ce
teris ptib⁹ aīalis. Hec aūt oīa competunt
charitati de q̄ Apo. dicit .j. Cor.xiij. ꝙ oīa
ſuffert. ſ. onera pro xp̄o Aug. Sarcia xp̄i
q̄ infirmitati grauis eſt leuis efficiṫ chari
tati. Cant.viij. Fortis eſt vt mors dilectio
⁊c. Et ideo dorſuȝ charitatꝫ faciliter por
tat onus tribulatiōis. vñ ps. poſui tribu
lationes in dorſo nr̄o. Sed nō.ꝙ dorſuȝ in
hoīe etiā vocaṫ terguȝ eo ꝙ illo reſupini
in terra iacem⁹ qđ nullū aīal facit niſi hō.
Nā bruta in vētre aut in latere iacēt. Sed
hō reſupinus dū tergo terre inheret ocu
los ad celū hȝ. q̄ etiā charitati cōueniunt
q̄ terrena bene diſpenſat per actiuā ⁊ ce
leſtibus ſemper intēdit per vitā cōtēplati
uam. Ad primū eni hoꝝ inclinat amor ꝓ
ximi ad ſecundū vo facilius erigit amor
dei. vnde Apo. dicit Ephe.iij. In charita
te radicati ⁊ fundati: vt poſſitis cōprēhen
dere cū oībus ſanctis que ſit latitudo lon
gitudo ſublimitas ⁊ profunditas. Eſt eniȝ
charitatis ſublimitas in altitudine contē
plationis. Eſt vero charitatis profunduȝ
in humilitate actionis. ¶ Scđo qr dorſuȝ
eſt omniū alioꝝ oſſium fundatiuū qr om
nia fundata ſunt ſupra ipſum ſicut ſupra
carinam nauis: ⁊ ſic charitas eſt fundamē
tum quoddā omniū virtutū: ⁊ primus la
pis huius fundamenti eſt xp̄s: qr ipſe exē
plū ⁊ mandatū primū attulit perfecte cha
ritatis. Vñ dicit h̄ eſt preceptū meū vt di
ligatꝫ inuicē ⁊c. ¶ Scđi vero lapides hu⁹
fundamenti fuerunt apoſtoli ⁊ prophete
etiā per fidē xp̄i venturi in fundamento
eccleſie collocati ⁊ ſuper hos poſtea alio
rum fideliū eccleſie fabrica eſt erecta. Un
de Apo. dicit eis. Eph.ij. Eſtis ciues ſan
ctoꝝ ⁊ domeſtici dei ſuperedificati ſuper
fundamentū apoſtoloꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ ipſo
ſūmo āgulari lapide xp̄o ieſu. ¶ Tertio qr
dorſum eſt viſcerū defenſiuū ⁊ opertiuū.
Viſcera fecē ⁊ turpitudinē cōtinētia ſunt
peccata que charitas operire diciṫ in ho
mine penitēte .j. Petri.iiij. Charitas ope
rit multitudinem pctōꝝ. Pro.x. Uniuer
ſa delicta operit charitas. Ipſa etiaȝ cha
ritas pctā excuſando ⁊ purgando defen
dit apud iudiciū dei: vel ipſa defendit vi
ſcera. i. interiores virtutes in q̄bus nutri
mentū anime cōtineṫ. ne a tentationibus
vel perſecutionib⁹ ledanṫ. Grego. Chari
tas ſancta cor pacificat ⁊ mentē i tentatiōi
bus corroborat Glo. interli. Apoca.vj.
Nullū permittit deus cadere qui ei ſer
uit vero amore. ¶ Quarto quoqꝫ qr dor
ſum eſt multaꝝ leſionū ſuſceptiuū. Dor
ſum.n. patiṫ verberationē ⁊ excoriationē
⁊ multa alia mala. Sic ſancti propter dile
ctionem dei ⁊ proximi ſuſtinuerūt ⁊ exco
riationē ſicut patet đ beato Bartho. apo
ſtolo ⁊ verbera ſm̄ illud. Alij ludibria ⁊
verbera expti Heb.xj. ⁊ multa alia mala
vt ſubdiṫ ibidē ⁊ multa etiā ex charitate
pro alioꝝ peccatis ſuſtinuerūt ps. Supra
dorſum meū fabricauerūt pctōres. ¶ Itē
charitas aſſimilaṫ ſenſui tact⁹ propter.v.
¶ Primo rōne organi. Nā organum ta
ctus ſic dicit pħs ſcđo li. de aīa nō eſt caro
qr in nullo ſenſu pōt fieri ſenſatio ſi tan
gatur organuȝ: vt ſi qs aliqđ corp⁹ ponaṫ
albū in ſupficie oculi nō videṫ: ſȝ tact⁹ ſeu

ut ſenſibilia poſita ſupra carnē: ⁊ ideo caro nō eſt organum tactus. ⁊ idcirco ſicut Ariſt. dicit in libro de ſenſu ⁊ ſenſato organum ſenſus tactꝰ eſt aliqͦd intrinſecū circa cor: organū enim tactꝰ: ⁊ ſi nō poſſit eſſe a qualitatibꝰ tāgibilibꝰ totaliter denudatū. propterea qꝛ huiuſmodi q̄litates ſunt elementoꝝ ex quibꝰ ipſuȝ organuȝ cōponit: tñ opȝ ipſum eſſe medie tēpatum vt ſit in potentia ad obiecta tangibilia ſicut mediū ab aīa. Vñ quanto aīal hȝ cōplexioneȝ magis reductā ad mediū tanto eſt melioris tactꝰ opȝ ergo q̄ organū tactꝰ ſit multum terreſtre qꝛ terra minꝰ inter elemēta hȝ de virtute actiua ⁊ opȝ q̄ ſit poſitū in loco calidiſſimo circa cor ex cuius caliditate terre frigiditas ad tēperiē reducatur Sicut ergo organum ⁊ principiuȝ tactus nō eſt caro ſed aliquid circa cor: cuius ſignū eſt: qꝛ ſi leſio accidat in locis circa cor eſt maxime doloroſa. Sic etiaȝ amor charitatis nō eſt amor carnalis. ſed ſpiritualis in corde radicatus ſm illud Deu. vj. Diliges dominum deū tuū ex toto corde tuo Vnde circa cor videt eſſe propriū organum charitat: propter qͦd dicit Apo. Ro. v. q̄ charitas dei diffuſa eſt in cordibꝰ noſtris per ſpiritūſanctum qui datus eſt nobis Aug. Nō aūt carnalis: ſed ſpūalis inter vos dȝ eſſe dilectio: ergo organū ſpūalis amoris nō caro eſt ſed cor. ❡ Scdo ratione medij. Medium eni in ſenſu tactus vt dicit phs in lib. de aīa eſt duplex vnuȝ intraneum ⁊ cōnaturale. ſ. caro. Aliud extraneum ⁊ accidentale. ſ. aer ⁊ aqua. Nam ea que ſe tangunt in aqua tangunt ſe mediāte aqua qꝛ illud quod eſt in aqua oportet eſſe humectatuȝ. Et illa humiditas cū ſit qualitas aque non pōt eſſe ſine ſuo ſubiecto qͦd eſt aqua. Et ſimile eſt de his qui ſe tangunt in aere cū etiā aer ſit humidus ſed magis latet nos de aere q̄ de aqua q̄ ſit medium propter hoc q̄ cōtinue ſumꝰ in aere. Et ideo imperceptibiliter inheret nobis. Sicut etiam de aqua latēt aīalia q̄ ſunt in aqua qꝛ. ſ. non percipiunt aquam que eſt inter ipſa ⁊ corpora tangentia. ❡ Iteȝ magis latet de aere qꝛ ſubtilior eſt ⁊ minus ſenſu perceptibilis. Similiter in amore charitatis diuine mediū. ſ. naturale ⁊ intrinſecū eſt caro ⁊ humanitas a verbo dei aſſumpta: qꝛ per incarnati vbi myſterium noua mentis noſtre oculis lux diuine claritatis infulſit: vt dum viſibiliter deū cognoſcimus per hunc in inuiſibiliū amorem rapiamur vt Greg. in prefatiōe dicit. Vnde hortat Aug. in libro de cathetizandis rudibꝰ dicens. Ama amorē illius qui amore tui amoris deſcendit in vterū virginis ⁊ ibi amorē ſuum amori tuo copulauit: humiliando ſe ſublimādo te conſtringendo lumē ſue eternitatis limo tue mortalitatis. Propter h̄ Berñ. ſuper Canti. dicit qͦd quicquid blandit de carne ꝓpria vel aliena ſacroſancte carnis chriſti amori poſtponere debemus. Et ſm eundem Ber. Ipa carne ſua mediante xp̄s dilexit nos ſapienter fortiter ⁊ dulciter. Dulciter qꝛ carnem induit: ſapiēter qꝛ vicia carnis curauit: fortiter: qꝛ in eā mortē ſuſtinuit. Sed quaſi medium extraneū eſt proximꝰ vel alie creature viſibiles quibus mediātibus ducimur ad diuine bonitatis noticiam ⁊ amorē. Vnde Augu. in libro cōfeſſionum dicit. Celum ⁊ terra ⁊ oīa que in eis ſunt ecce mihi vndiqȝ dicunt vt amē te deus neqȝ ceſſant dicere oībus ita vt ſint excuſabiles ſint. Intellige per aquā groſſiorem creaturaȝ corporalē viſibilē. Per aerem ſubtiliorē ⁊ imperceptibilē quibꝰ oībus mediantibus in dei amorē manuducimur. ❡ Tertio rōne inſtrumenti qꝛ licet tactus fiat per quodlibet mēbrū corporis tñ inter oīa membra exteriora manus vident propria inſtrumenta ad palpandū ⁊ tangendum quas natura tēpatas hac rōne compoſuit. vt calida ⁊ frigida facilius ſentirēt. Et ſunt cōcaue ⁊ neruoſe ⁊ temperate. Concaue vt melius tangenda percipiant ⁊ tenenda fortius teneant neruoſe vt ſint fortiores ⁊ vt ibi vigeat ſenſibilitas: qꝛ omne neruoſum ſenſibile eſt. Temperate vero fuerūt vt a re qualibet facilius imutent. Sicut ergo ſenſus tactꝰ viget in manibꝰ. ita amor charitat in operibus: manibus. n. precipue nos operamur

Jo.iij. Nõ diligamus verbo neqꝫ lingua ſed opere. Gre. Nunq̄ eſt amor dei ocioſus: operat̃.n. magna ſi eſt ſi autẽ operari deſinit iam amor non eſt. Sed attende q̄ tres ſunt manus.i. opera charitatis q² concaue ad operandũ humiliter neruoſe ad operandũ fortiter ⁊ tpate ad operandũ delectabiliter. q² tpata delectant: extrema vero conturbãt. ¶ Quarto rõne ſubiecti q.ſ. ſenſus tactus vr̃ eſſe ſubiectũ ⁊ fundamentum omniũ alioꝝ ſenſuum ſine quo non ineſt aialibus aliquis ſenſus ſed non econuerſo. Unde ſenſus tactus de neceſſitate ineſt oĩbus aialibus ſine quo nullũ aial eſſe põt vt probat phs in.iij.li. de aia. Alij aũt ſenſus non inſunt de neceſſitate ſed ſunt de bene eſſe. Neqꝫ eſt inſtãtia de guſtu ſine quo nullum aial poſſit viuere ſine alimento: q² guſtus prout ſuſceptiuus eſt alimenti eſt quidã tactus: prout aũt diſtinguit̃ a tactu ſic eſt diſcretiu⁹ ſaporꝝ qui faciunt alimentũ delectabile vel triſte vt accipiatur faciliter vel refutet̃. Sicut ergo tactus eſt alioꝝ ſenſuũ fundamentũ ita vt nullus ſine eo eẽ poſſit. Sic quoqꝫ ⁊ charitas eſt oĩuꝫ virtutũ forma ⁊ complementum. ita vt ſine ea nulla vera virtus ⁊ pfecta eẽ poſſit. Et ideo Apo. dixit vt ſupra allegatum eſt in charitate radicati ⁊ fundati. Greg. Ut multi arboris rami ex vna radice prodeũt. ſic multe v̄tutes ex vna charitate generant̃ nec hꝫ aliquid viriditatis ramus boni operis ſi non manet in radice charitatis. ¶ Quinto ratiõe obiecti. Eſt eni tactus diſcretiu⁹ ⁊ perceptiu⁹ qualitatũ tangibiliũ: qualitates aũt tangibiles ſunt calidũ frigidũ humidũ ⁊ ſiccum durũ ⁊ molle ⁊ q̄dã huiõi vt graue ⁊ leue acutũ ⁊ hebes ⁊ ſilia: q̄ etiaꝫ oĩa adaptant̃ charitati q̄ facit hoiem calidũ ⁊ frigidum calidũ circa ſpũalia ⁊ frigidũ circa tpalia humidũ ⁊ lachrymoſuꝫ cõpatiẽdo ſiccuꝫ abſtinendo. durũ ad tollerandũ mollẽ ad pcẽdũ grauẽ ⁊ maturum in moribus leuem ⁊ promptũ ⁊ velocẽ in operibus vr̃ grauẽ in corripiendo. leuẽ.i. velocem in obediẽdo: vel q² amor oĩa facit leuia ⁊ facilia. ¶ Jtẽ acutũ in cõtẽplando ⁊ hebetẽ in malignando. Neſcit enim amicus d alijs malignari. j. Corinth. xiij. Charitas non cogitat malum.

¶ Capitulum. xiiij.

Cibo ſpũali q̄l̃r nutriẽdus ſit ſpũs oñdit̃ exẽplo ſtomachi. ¶ Primo q² ſtomachus eſt ciboꝝ receptiu⁹. Unñ ſtomachus. grece dicit̃ os latine eo q̄ ſit hoſtiuꝫ ventris ad cibũ recipiendũ vt dicit Iſid. Eſt etiã ſtomach⁹ figure rotunde factus vt cibũ recipiat quãtitat̃ amplioris. Stomachus aũt human⁹ in ſupiori pte eſt ſtrictus. in inferiori latus: ⁊ h̄ neceſſariũ fuit Nã cũ hõ inter cetera aialia ſit erectus cibus eius ſp ad inferiora deſcendit ⁊ ideo vtilis fuit inferior latitudo vt in ea cibi poſſit recipi multitudo q̄ oĩa oñdunt ſtomachũ eſſe receptaculũ ciboꝝ. Sic homo ſpũalẽ cibũ ſiue ſpũalis doctrine de quo Math. iiij. Nõ in ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo qd̃ procedit de ore dei ſiue lachrymoſe penitentie de quo pſal. Cibabis nos pane lachrymaꝝ: ſiue celeſtis obedientie. d quo Jo. iiij. Meus cibus eſt vt faciã volũtatẽ eius qui miſit me dꝫ diligenter ſuſcipere primum cũ predicatur. ſcdm cũ inſpirat̃. tertiũ cum impetratur. Actuũ. ix. Cũ accepiſſet cibum ꝯfortatus eſt. ¶ Scdo ſtomachus eſt retẽtiu⁹ ciboꝝ. Et hinc eſt q̄ ſtomachus interius eſt fact⁹ aſper ⁊ villoſus vt cibum melius retinere poſſit. Nam ſi eſſet lubricus ⁊ in ſuperficie planus: cibus ab eo recederet indigeſtus. Sic aĩa ſpiritualis cibi nõ ſolum receptiua eſſe debet ſed etiã retentiua ⁊ precipue cibi ſacre doctrine.i. verboꝝ dei que nõ ſolũ recipi debẽt ad audientiã vel intelligentiã. ſꝫ etiã retineri per memoriam Jo. xv. Si v̄ba mea in vobis mãſerint ⁊c̃. Greg. in omel. Verba dei q̄ aure pcipitis mente retinete. Cib⁹ eni mentis ſermo dei eſt. Et q̄ñ recept⁹ cib⁹ ſtomacho languente reijcit̃ q̄ñ ſermo audit⁹ in vẽtre memorie nõ retinet̃: ſed quiſqꝫ alimenta non retinet huius profecto vita deſperat̃. Eterne ergo mortis periculum formidate ſi

verba vite ⁊ alimenta ſufficie que aure ꝑ-
cipitis in memoria non retinetis. ¶ Ter-
tio quoqꝫ ſtomachus eſt ciboꝝ digeſtiuꝰ
Unde ſtomachus factus eſt in fundo car-
noſus vt cõfortet in eo digeſtio. Caro eni
eſt calida ⁊ humida ex quibus qualitati-
bus maxie digeſtio ꝯfortat. Per digeſtio-
nẽ aũt corporale nutrimẽtuꝫ trãſmutat ⁊
alterat ⁊ efficitur ſimile nutrito. Unde ali
mentũ qḋ in principio digeſtionis eſt diſſi
mile in fine omnium digeſtionũ efficitur
ſimile nutrito vt dicit phs. ij. de aia. Sed
de cibo ſpirituali eſt ecõuerſo qꝛ non trãſ
mutat verbuꝫ dei in mentem. ſed potius
mens in ſimilitudinẽ verbi. Interdũ eniꝫ
verbũ eſt diſſimile ⁊ ꝯ̃riũ menti. Nam
verbũ humilitatis menti ſupbe ꝯ̃riat: mẽ
ti luxurioſe verbũ chaſtitatis: ⁊ mẽti cru
deli verbũ pietatis: qñ ergo verbuꝫ audi
tum eſt tante efficacie vt poſſit mentẽ alte
rare ⁊ ad ſe ꝯuertere puta vt mens ſuper
ba efficiat humilis luxurioſa caſta crude-
lis pia: tũc digeſtio verbi facta eſt. Et ad di
geſtionẽ hanc licet ſimilitudine alia hor-
tatur dñs dicens Math. v. Eſto ꝯſentiẽs
aduerſario tuo ⁊c. Aduerſarius. n. iſte vt
Augu. exponit ſermo diuinus eſt. qui pec
catori aduerſatur pcm̃ prohibendo vel
iuſtitiaꝫ ſuadendo ſiue precipiendo. Cui
peccator ꝯſentire dꝫ ⁊ obedire ſi nõ vult
in eternũ perire. Notandũ etiaꝫ ꝙ ſicut
digeſtio corporalis cibi fit mediante calo-
re naturali propter qḋ phus dicit in. iiij.
metheororuꝫ ꝙ digeſtio eſt cõpletio hu-
midi a proprio naturali calore facta ex cõ
traiacentibꝰ paſſionibus que. ſ. ſunt in ip
ſo humido. Sic digeſtio ſiue tranſmuta-
tio ſpiritualis ipſius animi fit mediante
amore ipſiꝰ verbi auditi: qꝛ niſi homo af-
ficiat ad ea que audit non tranſmutat ab
eis. Uerba eni que nõ placent animũ non
mouent. ⁊ ideo dicit Auguſt. in li. de fide
chriſtiana ꝙ doctor agere id dꝫ vt non ſo
lum intelligat verbũ verũ etiaꝫ vt liben-
ter ⁊ obedienter audiatur. ¶ Iteꝫ ſtoma-
chus ab epate circũdat vt ad ciborum di-
geſtionem ei maior copia caloris miniſtre
tur. Epar eni ſuis qnqꝫ fruſtulis ſiue ſan
guis ſtomachũ circũcingit ⁊ ei calorẽ dy
tribuit ſuccoſitatẽ vnde ſanguis genera
tur per quaſdam venulas ab eo recipit.
Quinqꝫ ergo fruſtule ſiue fibre que ſunt
extremitates epatis. quinqꝫ opera ſunt ꝓ
cipua noſtri redemptoris que animũ no-
ſtrum calefacere debent. ⁊ ad eius verba
amplectenda plurimũ inflãmare. ſ. incar-
natio paſſio. deſcenſus ad inferos reſur-
rectio ⁊ in celum aſcenſio: vel forte ſunt
quinqꝫ vulnera ipſius ſaluatoris ad que
dum homo animi deuotionẽ dirigit. hu
moreꝫ quẽdã lachrymoſi amoris ⁊ deuo
tionis ad epar. i. ad xp̃m mittit. ¶ Quar-
to ſtomachus eſt ſm diuerſam cõplexio-
nem diuerſorũ ciborũ appetituꝰ ⁊ diuer
ſimode digeſtiuꝰ. Nam ſm Conſtã. ſi ſto-
machus fuerit naturaliter calidus cibos
groſſos bene digerit: delicatos vero cõſu
mit ⁊ plus digerit ꝙ̃ eius appetitus ſit. ꝓ
pter ſimilitudinẽ cibos calidos maxime
appetit nec famẽ ſuſtinere poteſt. Econ-
vero frigidus nõ bene cibaria groſſa dige
rit, ſed grauat ex eis ⁊ ea in humores cor
ruptos ⁊ acidos cito ꝯuertit. Stomachꝰ
vero ſiccus cito ſitit ⁊ paruꝫ ei aque ſuf-
ficit. Unde ſi ſuperfluũ biberit rugitum ei
in ventre facit. Si aũt ſtomachus fuerit
humidus nõ ſitit. humidũ cibũ appetit ſꝫ
parũ digerit. Ille igit hꝫ ſtomachũ calidũ
calore naturali qui habet animũ feruidũ
amore ſpirituali: ⁊ hic groſſa ⁊ ſolida ci-
baria. i. alta ⁊ difficilia dogmata bene capit
⁊ intelligit q̃ ſunt perfectoꝝ cibus ſm illḋ
Heb. v. Perfectoꝝ ſolidus eſt cibus. Deli-
cata vero. i. mollia ⁊ facilia pro nihilo ꝺ̃
ducit. Sed ſemp ſimilia ſibi. i. feruentia ⁊
ignita eloquia concupiſcit. ⁊ plus poteſt
opere capere ꝙ̃ preſumpſerit corde. nec
poteſt deſiderium ſuſtinere ocioſum fri-
gidus aũt ⁊ imperfectus animus groſſa. i.
perfecta ⁊ magna dogmata non poteſt ca
pere ſm illud Heb. v. Facti eſtis quaſi la-
cte opus ſit non ſolido cibo. Unde ſi alta
vel difficilia talibus proponant grauant
audire ea que non intelligunt. Unde plu-
rũqꝫ talia documenta vertunt eis vel in
corruptionẽ erroris vel in accidiaꝫ men

us. Anim⁹ aũt arı̃d⁹ ab hũore deuotiõis ⁊ ſi aliqñ forte ſitierit aquá ſalutaris doctrine cito tamen cũ audierit ⁊ de modico ſatiat. ⁊ ſi talib⁹ pdicet forte plixi⁹ rugiũt murmurãdo. qui vo habet humidũ animũ carnalis ↄcupiſcentie humore ñ ſitit aquaȝ ſpiritualis doctrine ſed tñ appetit cibuȝ humidũ ideſt fluxũ operis luxurie. de quo frequent accidit ꝙ multuȝ appetit ⁊ pax̃ aſſeqtur. Põ. Famẽ patient vt canes. ❡ Quinto qꝛ ſtomach⁹ eſt multipliciter paſſiuus patit eni euomitioneȝ indigeſtionẽ abhominationeȝ. inflãmationem. eructationẽ ⁊ multa hmõi. Sic iterdum animus ↄtra ſanctam doctrinã patitur euomitionem cũ ipſam per memoriam non cuſtodit. Indigeſtionem cum ipſam non diligit. Abhominationem cũ ipſam audire refugit. Inflãmationeȝ vo patitur qñ contra ipſam dedignatur vel q de ipſa quando diſcit vel docet ſuperbit. Apo. j. Corin. viij. Sciẽtia inflat. Sed eructationem ideſt ſtomachi euentationem patitur qui ex ipſa ventum oſtentationis querit. Patitur autem iſta ſtomach⁹ quandoqȝ ex maligna complexione quandoqȝ ex nimia exinanitiõe. quandoqȝ ex nimia repletione. quandoqȝ ex vigoris defectione. quandoqȝ vo expulſiue virtutis debilitatione. Quaſi autem inordinata oplexio humorum in ſtomacho eſt inordinatio paſſionũ puta amoris vel odiũ timore ⁊ ſimiliũ ex qua frequẽt accidit ꝙ homo eſt male diſpoſitus ad audienduȝ verbum dei. Ex nimia etiaȝ paupertatis inanitione vel diuitiarum repletione qꝛ vtraqȝ ſollicitudinem nimiam tribuit vel occupationem: frequenter retrahuntur plurimi ab auditu vel fructu verborum dei. Unde. Prou. xxx. Mendicitatem ⁊ diuitias ne dederis mihi. Plures autem alii ſunt quib⁹ ⁊ ſi adſit ſollicitudo ad audiendum deficit tamen vigor ad id ꝙ audiunt opere implẽdum. Quidam vero verbum dei cum magna deuotione audiunt ſed dum contrarie tentationes inſurgunt qꝛ in virtute expulſiua ipſarum tentationum deficiunt tentationibus deuicti nihil ex auditis proficiunt quia ſcilicet venit diabolus ⁊ tollit verbum de cordibus eoꝝ vt dicitur. Lu. viij. ❡ Iteȝ cib⁹ ſpũal doctrine requirit quatuor virtutes que ſũt i hominis corpe ſcȝ appetitiuã retẽtiuã. digeſtiuã. ⁊ expulſiuã. Oportet eni vt cibũ ſpũalis doctrine aĩa pmo appetat ſicut appetebat Daniel qui ppt appetitũ ſciẽtie dei vocat⁹ ẽ vir dñderiorum. Daniel. xj. Et ſpõſa ẽt in Canti. hũc cibum ſpiritualis doctrine appetebat ⁊ expectebat dicẽs. Sõet vox tua i aurib⁹ meis ⁊c. Vñ anima q̃ hũc cibum faſtidit ad mortem tẽdit. ps. Oẽm eſcam abhoĩata ẽ anima eoꝝ ⁊ ap. vſqȝ ad por. mortis. Augu. Sicut noxiũ ẽ copi corporeas eſcas nõ poſſe ppere ita periculoſuȝ eſt anie ſpũales eſcas faſtidire. ❡ Item opȝ ꝙ anima audita retineat. Nam ſicut non pdeſt corpi ꝙ ſtomach⁹ cibũ recipiat: ſi receptũ ſtatim euomat. Señ. Nõ pdeſt cibus neqȝ accedit corpi qui ſtatim ſũptus emittitur. Similiter nec verbuȝ audituȝ pdeſt ſi ſtatim obliuiõi tradatur. ❡ Item oȝ ꝙ mẽs audituȝ ⁊ retentum digerat ⁊ in bonos humores. i. in bonos mores cõuertat. ❡ Item oȝ ꝙ ñ ſolũ digerat ſȝ etiam expellat ſcȝ ea q̃ bonis moribus non congruunt reſpuat ⁊ abiciat: naȝ ſi intus retinet qđ expelli debuerat etiam bene digeſtis corruptionem pſtat. Notanduȝ ãt ꝙ ſecunduȝ quoſdã pdicte q̃tuor vtutes ex quatuor elementis contrahunt ſibi vires. Unde ignis q eſt calidus ⁊ ſiccus correſpõdet vtuti appetitiue: terra frigida ⁊ ſicca retentiue. aer calidus ⁊ humid⁹ digeſtiue. aqua frigida ⁊ humida expulſiue. Opȝ. n. vt qđ ignis attraxit terra ex ſua natura retineat ⁊ qđ terra retinuit aer diſſoluat. ⁊ qđ aer diſſoluit aqua emolliat. Ita quoqȝ ſpũaliter ignis. i. intelligẽtie claritas appetitum excitat. Nam cum itellect⁹ ſublimiter ⁊ delectabiliter celeſtia cogitat appetitum ſpiritualem in mente cauſat ⁊ fit deſiderium in corde hominis vt auide querat cibum ſancte exhortationis. Terra vero ideſt ſtabilitas mentis cauſat retentionem: quia quod

appetitus per intellectum attraxit ſtabil i tas animi firmiter cuſtodit:ſed aer.i.puritas mentis cauſat digeſtionez.qꝛ qđ animus firmiter conſeruat puritas mẽtis fideliter ordinat. Sed aqua.i.diſcretionis mobilitas facit expulſionem.qꝛ qđ ſuis morbus non congruit diſcretio remouet ſeperat ⁊ expellit.⁊ ſic a tẽperamento animus nõ recedit: ſed temperamentuz ſeruans peccati morbo non ſuccumbit. ¶ Item cibus ſacramẽtalis de quo dominus dixit. Jo.vj. Caro mea vere eſt cibus ⁊c. opatꝰ i aia ad modũ cibi corpalꝭ. Nã nutrit aiam grãm ꝓſtãdo:augmentat ꝟtutes multiplicãdo calorẽ inatũ tẽperat cõcupiſcentiã refrenãdo.in ſenibꝰ ꝟo calorẽ nature cõfortat charitatem inflãmãdo ꝺepdita reſtaurat vires aie reparando ⁊ cuſtodit hominez ne pereat a peccatis ꝓſeruando. Johã. vi. Hic eſt panis ꝺ celo deſcendens vt ſi qs mãducauerit ex ipo nõ moriatur.

¶ Capitulum.xv.

Cogitationes aſſimilantur capillis propꝭ tria ¶ Primo quia capilli ſunt capitis ornamentum. Unde capilli dicuntur quaſi capitis pili vt dicit Iſid. Sicut ergo capilli ⁊ ſpecialiter pulchri ſũt ornamentum capitis:ita cogitatiões precipue bone ⁊ ornate ſũt ornamẽtũ mentis. Unde Gre. dic̃ ꝙ q̃ſi capilli i capite ſũt cogitatões i mẽte Lu.xxj. Capillus de capite vr̃o ñ pibit qꝛ nl̃la bõa cogitatio mẽtis ſine retributõe trãſibit. vñ Gre.xx.li. mora.dic̃ ꝙ añ dei oculos vacue ñ tranſuolãt cogitatões nr̃e ⁊ nulla momẽta tẽpis p aiaz trãſeũt ſine ſtatu retributiõis ¶ Scđo qꝛ capilli ſꝭ cerebri ꝺfẽſiui. Nã iuuãt caput ⁊ cerebrũ ꝯ extriſecas leſiões ⁊ iõ capilli ſꝭ mlꝭti ⁊ duri. Capillꝰ.n. ſecundũ Cõſtã.ex fumo groſſo ⁊ calido naſcitꝭ q ex igneis ⁊ icẽſis hũoribꝰ p capiꝭ poros egreditꝭ ⁊ ab aere extriſeco deſiccatꝭ ⁊ ſic in ſubaz capilloꝝ ꝯuertitꝭ: vñ ſꝫ hũore creſcẽte capilli creſcũt,eo ẽt ꝺficiẽte eua neſcũt. Et ſꝫ q̃litatẽ talꝭ fumi q̃litas ẽ capilli. Et iõ ſi fumꝰ eſt multꝰ capilli ſꝭ multi. Si paucus pauci:ſi niger nigri ⁊ ſic de alijs. Sicut ergo capilli ſunt ad defenſionez cerebri.ita cogitatiões bone ſunt ad defẽſionẽ animi.qꝛ dũ ferventi ipſo animo cogitatiões bone nõ igrediuntur i ipſum cogitationes praue Vñ In ſꝫ Caſſianus collꝭ.ij. Incipiamꝰ bonas cogitatiões diligere ⁊ ſtatim ab illis que male ſunt dignabitur nos dominꝰ liberare. Quaſi ſꝭ fumi capillos nutriẽtes ⁊ cauſantes ſꝭ exteriorum ſenſuum receptiones. qꝛ de his que ſenſibus recipiuntur interiores cogitatiões formanꝭ. vñ ſm modũ fumi ẽ qualitas capilli. Qꝛ ſecundum ordinationem vel deordinationem exterioꝝ ſenſuum ſequitur ordinatio vel deordinatio cogitationũ ꝓpter qđ dꝭ Job.xxxi. Pepigi fedus cum oculꝭ meis vt ne cogitarem quidez de virgine. ¶ Tertio qꝛ capilli ſũt multipliciter paſſiui. Nã capilli ſcidũꝭ vñ ceſaries capilloꝝ a cedẽdo ẽ dicta q̃ ſolũ viroꝝ eo ꝙ viro tõdi decẽs ẽ ſꝫ mulieri ẽ idecẽs. ¶ Itẽ capilli diſcriminanꝭ vñ dicunꝭ crines mulieꝝ qꝛ diſcriminantur ſicut dicit Iſiđ. ¶ Itẽ capilli decaluanꝭ ſcꝫ deficiẽte humore pingui quo nutriunꝭ capilli. Etſi humor talis non deficit ſed eum humor alius ſtatue vel ipedit nõ caluicies ſimpliciter dꝭ ſed eſt q̃dam caluicies ſpecialis que allopicia vocaꝭ a medicis.i q̃ nutrimento corrupto capilloꝝ ꝯgeries euaneſcit. ¶ Itẽ capilli dealbanꝭ ſcꝫ cũ caneſcũt. Hec omnia conueniunt cogitationibus noſtris que aliquãdo ſũt ſupflue ⁊ tũc ſũt precidẽde. Vñ Gre.li.v. Moraꝭ. Magno ſtudio ſuꝑflue cogitatões ãputande ſunt.ſꝫ tamẽ amputari funditꝰ nequaq̃ poſſũt.ſp enim caro ſupflua generat q̃ ſpiritu ſanctꝰ ferro ſollicitudinis abſcidat. Aliqñ ꝟo cogitatões nr̃e ſꝭ dubie vl̃ iordiate ⁊ tũc ſꝭ diſcriminãde.i.diligenꝭ diſcernẽde ⁊ ꝯponẽde. Et hoc ſit qñ hõ ad mẽtẽ ſuã ꝑ rõnis ituitũ reddit. Quia ſicut dicit Gre.l. Mor. Si a domo mẽtis ad momẽtũ rõ diſcedat.quaſi abſẽte dñã cogitationũ ſo

damoꝛ velut garrula ácillaꝝ turba multi
plicat. vt át rō ad mētē redierit mox ↄfu
ſio tumultuoſa ↄqeſcit ⁊ quaſi ácille ſe ad
iniūctū opꝰ tacite repꝛimūt. dū cogitatio
nes ptinꝰ curē ꝓꝓꝛijs ad vtilitatē ſubdū
tur. Aliqñ ſūt omnino praue ⁊ noxie. ⁊
tunc ſunt penitus decaluande. i. totaliter
⁊ a radice. i. a principio euellende. Iſa. ij.
Auferte malum cogitationum veſtrarū
⁊c. Unde Hero. i epl'a ad demetriadem
dicit. Eſt tutiſſimum atqꝫ perfectum vt aſ
ſueſcat animus ſolliciti ſp ⁊ peruigili cura
ac cuſtodia diſcernere cogitationes ſuas.
⁊ ad primum animi motum probare vel
improbare qđ cogitat vt vł bonas cogita
tiones alat vel ſtatim malas extinguat.
Hic nanqꝫ fōs eſt boni ⁊ origo peccandi.
Ibi maxime opoꝛtet obſeruare peccatum
vbi naſci ſolet: ſtatimqꝫ ad primam ten
tationis faciem ⁊ malum anteq̄ creſcat
reſtringere dum adhuc eſt in cogitatione.
Aliquando ṽo ſunt nigre ⁊ fede ⁊ tunc
ſunt per penitentiam dealbande. Pſ. La
uabis me ⁊ ſuper niuez dealbaboꝛ. Nam
penitentie ardor quaſi capitis capillos d
albat. dum mentis cogitationes purificat
vnde Gre. dicit. xiij. li. Moꝛal. ꝙ electoꝝ
mētes ſi q̄s in ſe carnales cogitationes
inueniunt penitentie ardoꝛe conſumunt
nec cogitationes ſuas dilatari carnali vo
luptate pmittūt: qꝛ eo ſemetipſos iudicā
tes ſubtiliꝰ feriunt. quo diſtrictū iudicē ꝑ
uolantur viciniuz. Uel etiam alia ratione
dealbat penitentia caput mentis. videlicꝫ
qꝛ ardoꝛem libidinis frigefacit ⁊ ſic fumo
ſas ⁊ noxias carnales cogitationes repel
lit. Nam albedo caniciei ſm Cōſt. accidit
ex nimia ifrigidatōe nutrimētalis hūorē
qui materia capilloꝝ exiſtit. Ná phlegma
ṽo frigidi hūdiqꝫ dominū caniciei ē ge
neratiuū. ex fumo. n. albo ⁊ frigido effici
untur albi tā capilli ꝙ pili. Et hinc ē ēt ſm
Ariſt. ꝙ capilli tēpoꝝ citiꝰ caneſcūt ꝙ alij
ꝓpẽ hūoris paucitatē ⁊ oſſiū frigiditatez
vñ pñia hūoꝛē nutrimētalē ifrigidari fa
cit dū minuit ⁊ ita caniciē mēt. i. honeſta
te inducit. Poteſt ēt dici ꝙ canicies deſi
gnat maturatōez libidinis extictōez
vitioꝝ puerilū moꝛtificationē. vite pſē
tis ⁊ future iſtātē inouationem.

¶ Capit. xvj.

Contēplatio aſſilaꝭ ſōno
pꝛimo qꝛ ſōnꝰ ē aialium
ṽtutū qetatiuꝰ. ſ. ſēſitiue
⁊ motiue. Quieſcūt. n. ſēſꝰ
i ſōno ab exterioꝛibꝰ imu
tationibꝰ ſēſibiliū ⁊ corpꝰis
mobilitaꝭ. Silr ↄtēplatiua vita reqrit qe
tē ab exterioꝛibus motibus ⁊ actionibꝰ.
Unde Beda i qđá Omelia dicit ꝙ contē
platiua vita ē ab omni exterioꝛi actione
qeſcere. ⁊ ſoli deſiderio conditoris inhe
rere. Uñ Maria ꝑ quā ↄtēplatiua vita d
ſignaꝭ deſcribiꝭ qeta ſedens ⁊ a coꝛpoꝛali
miniſterio vacans Luce. x. ¶ Scdo qꝛ ſō
nꝰ ē naturaliū viriū cōfoꝛtatiuꝰ. Uñ ſm
Phm ſōnꝰ ē qes aialiū ṽtutū cū intēſio
ne naturaliū. Naturalis eni ṽtus i ſōno
foꝛtiꝰ operaꝭ. Uñ i doꝛmiente virtꝰ dige
ſtiua itēdiꝭ tū ꝓpter reuocatiōez caloꝛis
ad iterioꝛa tuz qꝛ aia qeſcit ab actionibꝰ
ſēſitiue ⁊ motiue potētie. ⁊ iō vehemētiꝰ
opaꝭ ṽtꝰ naturalis. Silr i cōtēplatione cū
aia retrahiꝭ ab exterioꝛibus occupatio
nibus vigoꝛ mentis ad iterioꝛa reduciꝭ.
Uñ vis rōnalis q̄ ē nālis ⁊ ꝓpa ṽtus ho
minis foꝛtiꝰ opaꝭ ⁊ affectiua vehementiꝰ
inflammatur. ⁊ itellectiua altiꝰ eleuaꝭ ſm
illud Thre. iij. Sedebit ſolitarius ⁊ tace
bit ⁊ leuabit ſe ſupra ſe. ¶ Tertio qꝛ ſōnꝰ
ē ſpūs reſtauratiuꝰ. Dicit Aui. ꝙ ſomnꝰ
eſt redditꝰ ſpiritꝰ ab iſtrumētiſ ſēſuū cū ꝓ
fūdatione vt digeraꝭ nutriēs vt patꝫ i ſō
no ſe exercitātiū i qbꝰ ſomnꝰ ē ꝓfūdꝰ ꝓ
pter ſupfluitatē reſolutōis ſpūs. Natura
eni deſiderās additionē ⁊ reſtaurationē
i ſubſtātia ſpūs ꝓfūdat ipſuz i iterioꝛibꝰ
⁊ facit ipm latere ab exterioꝛibꝰ. vñ fit i
eis ꝓfūdioꝛ ⁊ lōgioꝛ ſōnꝰ ⁊ ſic doꝛmiūt q
per medicinā euacuati. ſūt. Ná dū purgā
tur plurimū i talibꝰ d ſubſtātia ſpūſ cū ſu
perfluitate diſſoluiꝭ: ſꝫ ꝑ ſomnū ſpūs rep
anꝭ ⁊ ſue ṽtuti redduntꝭ vt dicit Aui. Sic
etiā feruoꝛ ſpūs q ꝑ peccata ēt venialia fa
ciliē ſepe minuiꝭ. ꝑ ꝓfūditatē ſōni. i. ꝑ cō
tēplatōez itimā recreſcit ⁊ repaꝭ. ¶ Quar

ꝺo qꝛ ſomnus ē ēt exterioꝛū partiū coꝛ
poꝛis infrigidatiuus. Nā ſm̄ Pħm̄.in li.
de ſomno ⁊ vigilia. Caloꝛ nālis alit̄ ſe hꝫ
in vigilāte q̄ꝫ in doꝛmiēte. qꝛ in vigilante
ꝓcedit ab interioꝛibus ad exterioꝛa. ſꝫ in
doꝛmiēte ecōtrario retrahit̄ ab exterioꝛi
bus ad interioꝛa ſcꝫ ad ſtomachū ⁊ ꝑtes
illas. Et iō exterioꝛa coꝛpis remanēt frigi
da ⁊ ꝑꝑ hoc indiget hō magis cooperiri
doꝛmiens q̄ꝫ vigilans. Siľr ꝯtēplatio re
uocat hoiem ad ſe ipſū ⁊ inflāmat ipſum
circa coꝛdis interioꝛa.i.circa ſpūalia ſm̄
illud. In meditatōe mea exardeſcet ignis
ſꝫ frigefacit eū circa exterioꝛa.i. circa tꝑa
lia vt non curet de eis neqꝫ diligat ea.
¶ Quinto qꝛ ſomn⁹ ē humoꝝ reparati
uus ⁊ clarificatiu⁹. Nā ſi ſomn⁹ ſit mode
ratus cibus bn̄ digerit̄ coꝛpus īpinguat̄.
caloꝛ nālis augmētat̄. humoꝛes reꝑant̄ ⁊
oēs clarificant̄. Sic ēt ꝑ ꝯtēplationē ſobꝛi
aꝫ ⁊ diſcretā q̄ nō plus q̄rit ſapere q̄ꝫ opꝫ
cibus fidei ⁊ ſpūalis doctrine bn̄ intrinſe
cus gubernat̄ ⁊ oꝑat̄. mens deuotiōe im
pinguat̄ caloꝛ ⁊ charitas augmētāt̄. ⁊ hu
moꝛes.i. affectiōes ⁊ cogitatōes īterioꝛes
reꝑant̄ ⁊ clarificant̄. Vn̄ ipſe ē ſomnus de
quo Eccli.xxxi. Somn⁹ ſanitatꝭ in hoie
parco. ¶ Sexto qꝛ ſomnus ē v̄tutū vni
tiu⁹. qꝛ virtus in vigilia diſꝑſa in ſomno
vnit̄ dū ad intima reuocat̄ in coꝛꝑe doꝛ
miētis. vt Aui. dicit. Sic aīa cōtēplātis to
ta ad ſe ipſaꝫ ⁊ in ſe ipſaꝫ recolligit̄ ⁊ vnit̄
⁊ iō circa ſpūalia foꝛtioꝛ reꝑitur. Vn̄ dn̄s
d̄ ꝯtēplatiua vita loquēs dixit Marthe
Lu.x. Poꝛro vnum eſt neceſſarium ⁊c̄.
¶ Septimo qꝛ ſomn⁹ ē egrotātiū alleuia
tiu⁹. Nā infirmo ſi ſomn⁹ ī q̄ꝫtitate ⁊ qua
litate fuerit tꝑatus egrotū alleuiat ⁊ futu
rā victoꝛiā ꝯtra moꝛbū annūciat. Qui āt
foꝛtit̄ tētat̄ quodāmō īfirmat̄ talis ſi vult
alleuiari ⁊ ſanari det ſe ōroni ⁊ ꝯtēplatio
ni qꝛ maxime ꝑ hanc victoꝛiā obtinebit.
In huius figura de Lazaro infirmato di
ſcipuli dixerunt xp̄o. Dn̄e ſi doꝛmit ſalu⁹
erit. ¶ Itē ꝯtemplatio aſſilat̄ viſioni coꝛ
poꝛali. Nā vt colligit̄ ex.iij.li. Perſpecti
ue ad viſionē coꝛpalē requiruntur.viij.
¶ Primū eſt ſanitas ſiue bona diſpoſitio
oꝛgani viſualis.i. oculoꝝ. Quaſi aūt duo
oculi aīe ſunt intellectus ⁊ voluntas. Ocu
lus igitur intellectus tūc eſt ſanus quādo
eſt ab erroꝛibus mundus ſed oculus affe
ctus ſeu voluntatis tunc eſt incolumis
qn̄ eſt a reruꝫ tempoꝛaliū inoꝛdinatis cu
piditatibus immunis vt dicit Aug. Vtra
qꝫ ergo puritas eſt neceſſaria deum con
templari volētibus. propter q̄ d̄r Mat.
v. Beati mundo coꝛde qm̄ ipſi deū vide
būt. Et qꝛ vtrumqꝫ ocl̄m fides purificat.
ſ. intellectū ab erroꝛibus ⁊ affectū a cupi
ditatibus vn̄. Actu.xv. dixit petrus fide
purificās coꝛda eoꝝ. ideo fides neceſſaria
ē ad deum cōtēplandū. ſicut oculoꝛū ſani
tas ⁊ puritas ad videndū ꝓpter q̄ Aug.
dicit q̄ humane mētis acies inualida in
tā excellēti luce nō figit̄ niſi prius ꝑ iuſtici
aꝫ fidei mūdetur. ¶ Scdm̄ ē oppoſitio vi
ſibilis circa viſuꝫ. Sꝫ nota. q̄ qn̄ res viſa
directe opponit̄ viſui tunc ſpēs illius rei
venit ſuꝑ lineas rectas cadētes in cētrum
oculi. q̄ linee oēs directe a ſingulis ꝑtibus
rei faciūt vnā pyramidē cuius conus eſt
in pupilla ⁊ baſſis in re viſa. ex quo pꝫ q̄
talis pyramis ex parte rei in ſe hꝫ latitu
dinē. ex ꝑteꝟo ocl̄i arctitudinē. Sic ēt qn̄
diuina ⁊ eterna an̄ oculos mētis contem
plādo deducimus qꝛ ea ꝓut ſunt in ſe ip
ſis caꝑe neqmus ſꝫ de eoꝝ magnitudine
modicū qd̄ attingim⁹ quaſi coꝝ latitudo
in oculis nr̄is quodāmō coartatur. qꝛ q̄ꝫ
q̄ꝫ in ſe maxima ſint nos tn̄ paꝝ capimus
Vn̄ dictum eſt Moyſi Exodi.xxxiij. Po
ſterioꝛa mea videbis faciē aūt meam vi
dere non poteris. In viſione.n. faciei no
ticia ē ꝑfecta in viſione vero poſterioꝛum
noticia accipit̄ modica ⁊ confuſa. ¶ Item
videmus cōmunit̄ q̄ tria genera viſibili
um viſui opponuntur ſcꝫ lumina. ⁊ ſpe
cula. ⁊ coꝛꝑa coloꝛata. Lumina igr̄ ſunt
ſpiritales nature. ſpecula diuine ſcriptu
re. coꝛpoꝛa coloꝛata coꝛpoꝛales creature
Et circa hec verſatur ſanctoꝝ ꝯtēplatio
ſcꝫ. vel circa ſpūales naturas. vel circa di
uinas ſcripturas vľ circa coꝛpoꝛales ⁊ vi
ſibiles creaturas. propterea qꝛ inuiſibilia
dei a creatura mundi per ea que facta ſūt

intellecta ꝯſpiciuntur. Ro. i. Tertium eſt
diſtantia ꝓpoꝛtionalis. Nam ſi res pone
retur ſup oculū non videret. Et ſi nimis
eſſꝫ a lōge nullo mō videretur aut male.
Opoꝛtꝫ igit̃ q̄ a viſu diſtet ſm aliq̄ pro-
poꝛtiōeꝫ. intra q̄ nō equaliter ſꝫ magis ꝛ
min⁹ videt̃ ſm modū diſtātie. Sūt āt re
b⁹ diuinis quoꝛūdā oculi ꝓpinq ꝛ vicini
ſcꝫ beatoꝝ. Et iō iſti clare ꝛ apte illa ꝯſpi-
ciūt. quoꝛūdā vͦo valde remoti ſicut ocu
li dānatoꝝ. In cui⁹ ſignū dicit̃ Lu. xvi. de
diuite dānato eleuans oculos. ſ. mentꝭ cū
eſſet in tormentis vidit Abraā alonge ꝛ
Lazarū in ſinu ei⁹. Vñ tales de gloꝛia di
ꝛ beatoꝛum quaſi nihil vl̃ paruꝫ vident.
qꝛ damnati gloꝛiā beatoꝛum vſqꝫ ad diē
iudicij vidēt nō diſtincte ſꝫ confuſe ſicut
illud qđ a remotis videtur. Non eni co-
gnoſcūt q̄lis eoꝛuꝫ gloꝛia ſit. ſed ſolum
cognoſcunt eos eſſe i gloꝛia quadam iex
tимabili. ꝛ ex hoc toꝛquent̃ tū propter in
uidiā. tū qꝛ ipſi talē gloꝛiam amiſerūt. ſꝫ
poſt diē iudicij oīno beatoꝛum viſione
priuabunt̃ ſm illud. Tollatur impi⁹ ne vi
deat gloꝛiam. Quoꝛūdā vͦo oculi vt via
toꝛum ꝑtim ſūt diſtātes ꝑtim appꝛopin-
quātes. qꝛ licꝫ diſtent per naturam apꝛo-
pinquant tamē ꝑ gratiam. Et iō ipſi diui
na magis vel min⁹ ꝯtēplando percipiūt.
ſm q̄ ꝑ gratiā magis vel min⁹ eleuant̃
ſm illud Iſa. lij. Ecce itelliget ſeru⁹ meus
exaltabitur ꝛ eleuabitur. ꝛ ſublimis erit
valde. Opoꝛtet ergo vt pꝫ ex dictis q̄ ei⁹
qđ videt̃ ab oculo ſit ſit⁹ terminat⁹ ſcꝫ ſi
nimis a baſe viſuali elōgat⁹. qꝛ illud qđ
multū a baſe viſuali elōgat̃ licꝫ viſui op-
ponat̃ nō tamē diſtincte videt̃. ſicut āt vi
ſus coꝛpalis nō bñ vidꝫ illud q̄ ē multū
elōgatum a baſe viſuali ſic itellect⁹ nr̄ in
hac vita iperfecte cognoſcit ꝛ ꝯtēplatur
id q̄ multū elōgatū eſt a natura ſenſibili
eo q̄ nihil ſine fātaſmate itelligit anima
vt dicit Phus. Fātaſma autem eſt ſimili
tudo rei ſenſibil̃. vnde ea que ſunt oīo a
ſenſu remota ſicut ſūt res intellectuales
a nobis cognoſci nō poſſūt niſi i quātū ſe
nobis ꝑ aliquos effect⁹ ſenſibiles maniſe
ſtāt: ꝛ iō ꝯtēplatio nr̄a circa talia modica

eſt ſꝫ tū delectabiliſſima. vñ ꝛ hō dicit̃ in. i.
li. ꝺ ꝑtib⁹ aīaliū. accidit circa illas honoꝛa
biles exiſtētes ꝛ diuinas ſubſtātias mino
res nob̄ exiſtere theoꝛicas. Et ſi ſꝫ modi
cū attigam⁹ tñ ꝓꝑ honoꝛabilitatē cogno
ſcēdi delectabili⁹ aliqđ hñt q̄ q̄ apud nos
oīa. ℭ Quartū ē ſoliditas rei. qꝛ ſi res nō
eſt dēſa ſꝫ viſui ꝑuia ñ videt̃: ꝓꝑ quā cau
ſam aerē nō vidēm⁹. Sic ꝯtēplatio nr̄a ñ
dꝫ eē circa ꝑuia. i. circa trāſitoꝛia ꝛ tꝑalia.
ſꝫ circa ſolida ꝛ ſtabilia ꝛ eterna. Apo. ij.
Coꝛinth. iiij. Non contemplantibus no-
bis que videntur ſed que non videntur.
Que enim videntur tempoꝛalia ſunt.
que vero non vidēt̃ eterna ſunt. ℭ Quī
tū eſt magnitudo debita rei viſe: qꝛ ſi ni-
mis eēt parua non videret̃ in quacunqꝫ
diſtantia. Viſus enim non perficitur niſi
per pyramidem ad oculum venientem
que ſi fuerit valde ꝑua occupabit parteꝫ
viſus valde ꝑuam. ſed viſus non ſentit
viſibilē niſi quando pars ſeu ſuperficies
debita q̄titate viſibilis fuerit immutata.
Spiritualiter autem beatus Augu. diſtin
guit tria genera bonoꝛum: ſ. minima put
ſunt bona foꝛtune: media put ſunt bona
nature: ꝛ maxima put ſunt bona gratie
vel glorie. Non ergo noſtra contempla
tio eſſe debet circa bona minima: imo ea
per affectum propter ſui modicitatem
reſpicere non debemus ſed debet eſſe cir
ca maxima ſcilicet bona gratie vel glīe.
ℭ Sextum eſt raritas medij. qꝛ ſi mediuꝫ
fuerit nimis denſum non fiet per ipſum
multiplicatio ſpēi: ꝛ ſpēs venire non po-
terit ad pupillam ꝑ medium. in contem-
platiuis viris eſt ſenſus ſiue coꝛpus ſine
quo neqꝫ conſiſtere neqꝫ contemplari
pñt. qđ ſi fuerit dēſū. i. groſſum ꝛ plenū ꝛ
delicijs enutritū ꝯtēplatiōeꝫ ſpūs ipedit.
Nā vēter pinguis nō gignit ſenſū tenuē
ſicut Hiero. dicit. Sed ſi fuerit per abſti
nētiā tēue ſpm̄ aptioꝛē ad ꝯtēplādū efficit
et Gre. nazāzen⁹. Caro ſe velut groſſa q̄
dā ꝛ obſcurioꝛ nubes aīe obijciēs ꝯſidera
re eā diui lūin̄ radios ñ ſinit. ℭ Septimū
ē lux qꝛ ſpēs ñ imutat mediū vl̃ viſū niſi
cū luce. Similit̃ ad contēplandū diuina

neceſſaria eſt lux fidei vel gr̃e vel ſcriptu-re ſacre. ps. Accedite ad deum ⁊ illuminamini ⁊c̃. ¶ Octauum eſt tempus: qꝛ viſio fit in tempore ſicut ꝓbatur in perſpectiua. Nam q̃uis viſibile ſubito obijciatur viſui non tamen diſtincte apprehendit. niſi aliqua anime habita deliberatione q̃ indiget tempore. Et ideo attentio anime eſt neceſſaria cum predictis. Sic etiam cõtemplatio requirit ſua tempora. Nam q̃dam tempora aptiora ſunt contemplationi diuinorum vt tempora magis quieta vel quib⁹ homo magis eſt ſobrius. Vñ ps. Mane aſtabo tibi ⁊ videbo ⁊c̃. Et iterum. In matutinis domine meditabor in te. Et etiam tp̄a quibus hõ non habꝫ occupari circa exteriora. ps. Media nocte ſurgebam ad cõfitendum tibi ⁊c̃. Ocium enim ſanctum querit charitas veritatis vt Augu. dicit. xix. li. de ciuitate dei. ¶ Itẽ dulcedo contemplationis aſſimilatur ſãguini. ¶ Primo ratione principij fontalis qꝛ ſm̃ Ariſto. ſedem hꝫ in corde. qꝛ dicit qd̃ cor eſt principium ſanguinis ſicut ⁊ venarum vt manifeſtum eſſe dicit per anathomiam. Sed ſecundum Galie. ſedes ſanguinis eſt in epate ſicut in ſuo fonte: qꝛ in calore epatis eſt locus ſecunde decoctionis ⁊ inde ſanguis per membra dirigitur vt eorum calore tertio decoq̃t. Prima enim decoctio fit in ſtomacho. ſecunda in epate: tertia uͤr omnibus membris. Poſſet aũt dici vtrãqꝫ opinionẽ cõcordãdo ꝙ epar eſt principiũ ſanguinis quo ad materiã: qꝛ materia ſanguinis eſt ab epate ſed cor quãtũ ad formam. quia in corde illa materia accipit formam ſanguinis. Moraliter ãt per calorẽ ſiue epatis ſiue cordis ardorẽ accipimus amorꝫ. Ex ardore nãqꝫ dilectionis q̃ſi ex calore epatis vel cordis ꝓfluit dulcedo ⁊ ſuauitas ſpiritualiter ↄtẽplãtis ps. Guſtate. ſ. ꝑ amorẽ ⁊ videte. ſ. ꝑ ↄtẽplatiõꝫ qm̃ ſuauꝭ ẽ dñs. ¶ Scd̃o rõne q̃litatꝫ nãľ. Eſt. n. ſanguis calide ⁊ hũide nãe calor ex amorẽ hũor ex tiore dꝫ ꝓueire q̃ duo creſcẽ ⁊ delectari fuerẽt ⁊ ſobrie faciũt ↄtẽplãtẽ: vñ ps. ex ꝑſona xp̃i dic̃ pr̃i. Qui timẽt te. ſ. timore filiali q̃ ẽ ex reuerẽtia ⁊ amore. videbũt me. ſcꝫ i cõtẽplandõe ⁊ letabunť interna delectatione.

¶ Capitulum. xvij.

Onuerſi nouit ad deũ oꝫ vt gubernẽt ⁊ foueantur ad modũ ĩfãtꝫ nouiť nati. Infãſ. n. nouiť nat⁹ diligẽť gubernãd⁹ ẽ qꝛ cũ caro eius ſit fluida ⁊ tenella ſť ei adhibenda remedia ⁊ fomenta ⁊ ſic docet Cõſtã. pr̃a fomẽta ſũt ei adhibẽda. ¶ Primũ ẽ vt i roſis cũ ſale trit̃ ĩuoluať vt mẽbra fluida cõfortenť ⁊ ã viſcoſa hũiditate purgenť. Quaſi ẽt roſe redolẽtes ſť ſcõꝝ viroꝝ exẽpla ⁊ ṽtutes qb⁹ infans inuoluitur qñ nouiter conuerſus ad imitãdũ ꝓuocatur: ſed dñt ei cum ſale teri. i. cum diſcretione exponi ⁊ ſuaderi. Non enim adhuc debili dñt perſuaderi exẽpla nimis auſtera ne forte deſperet vel ne forte aſſumat ſupra poſſe ſuum. Vnde dñt ꝓponi exempla competentia ſibi qbus ad ꝓficiẽdum confortet: ⁊ a peccati viſco. i. ↄſuetudine ſeu ĩfectione purget ⁊ liberet. i. Pe. ij. Quaſi modo geniti infantes lac cõcupiſcite. ſ. facilium exemploꝝ informatiõeꝫ ſiue imitatiõeꝫ. ⁊ ſeq̃t rõnabiles ſine dolo vt i eo creſcatꝫ ⁊c̃. ¶ Secũdũ ẽ vt palatũ ⁊ gingiue cũ digito melle vncto fricẽtur vt iteriora oris mũdificenť ⁊ ↄforteť ⁊ dulcedie mellis appetitus infantulo ꝓuocet. Tunc autem penitens digito fricatur: qñ leue opus ſiue onus ⁊ nõ graue ⁊ ĩportabile ſibi ĩponiť. Vnde cõtra nimis auſteros ſacerdotes dominus dixit. Alligãt onera grauia ⁊ ĩportabilia ⁊ ĩponunt in humeris hominum: digito ãt ſuo nolũt ea mouere. Sꝫ adhuc oꝫ ꝙ digit⁹ melle vngať ita ꝙ ẽt cũ quadã dulcedine penitẽtia iniungať: qꝛ tũc penitẽs libentius recipit. ⁊ magis confortať ⁊ ꝓuocať appetit⁹ ei⁹ ad faciẽdũ ⁊ quãto libẽti⁹ facit tãto plus ei valet ad interiorẽ purgatõem. ¶ Tertiũ eſt vt ſepe balneeť ⁊ oleo myrtino ac roſaceo inũgať ⁊ cũcta ei⁹ mẽbra fricẽť. Per freq̃ntẽtem aũt balneationẽ accipe frequẽtẽ lachrymaꝝ cõpunctionẽ.

Lauabo per ſingulas noctes lectū meū
⁊ lachrymis meis ſtratum meum riga
bo. Per oleum myrtinum intellige do-
ctriná téperātié. Et per oleū roſaceū do-
ctrinā patiétie: qꝛ myrtus ?pantiā: roſa
vo patiétiam ſignificare cōſueuit. Et iſto
duplici oleo debet penitens precipue lini
ri. i. ad patiétiam ⁊ temperantiam preci-
pue moueri. ſ. ad patientiam aduerſorū
⁊ ad temperantiam delectabilium que té
perantia debet eſſe in omnibus membris.
¶ Quartū eſt vt in loco obſcuro ſōnus
puocet vt lumē in oculis eiꝰ congreget.
⁊ ne nimio lumine oculi tenelli ledantur
vt nō luſci efficiant. Sic nouiter conuer
ſi potius in quadam obſcuritate ſiue ſim
plicitate fidei ſūt tenendi vel permittédi
qeſcere. q̄ eis ſubtiliora ⁊ altiora ſunt ꝓ
ponéda ⁊ dilucidáda: qꝛ talia quātūcūqꝫ
per verba declarata debiles oculos men
tis eorum potius lederent q̄ illumina-
rent. Dū talibus Apoſtolꝰ dicebat Heb.
v. Facti eſtis quibus lacte opus ſit nō ſo
lido cibo. i. facili fidei doctrina non ſubli
mi ⁊ difficili. ¶ Quintum ē vt ſuper om
nia caueatur ne corrupto lacte nutrian-
tur. qꝛ ex hoc infirmitates peſſime gene-
rantur paruulis: nec eſt dáda medicina p
uulis dum egrotát ſꝫ nutrix conuenienti
medicina dictáda eſt vt defectum īfantis
ſuppleat virtus nutricis ſicut Conſtā. di
cit. Ex bona enim diſpōne lactis ſit bona
ꝯplexio ꝓlis. Similiter ergo cauendū
eſt vt nouiter ad fidem vel penitentiam
conuerſi non nutriātur doctriná praua
vel heretica: qꝛ ex hac generarentur in
eis peſſime opiones ⁊ diſpōnes. Vnde re
gula vel medicina eis neceſſaria tradéda
eſt de ſanctoꝝ viroꝝ inſtructionibus ⁊
exemplis: qꝛ ex illoꝝ informatiōe bona
vel mala pendet nouiciorum vita ⁊ for-
ma propter qd dicebat qbuſdam doctor
gētium ⁊ magiſter Apo. Phil. iij. Obſer
uate eos qui ita ambulát ſicut hētis for-
má nr̄am. ¶ Sextū eſt q̄ infantuli faſcijs
ſūt ligádi: eo ſcꝫ qꝛ mēbra infantilia ſunt
tenella ⁊ ad diuerſaꝝ ſuſceptiōes formaꝝ
ſunt diſpoſita ⁊ iō faſcijs ſūt ligáda ne ſi-
ant deformia ſiue torta. Sic qꝛ nouiter
conuerſi ⁊ precipue iuuenes ſunt faciles
ad ſuſcipiendum omnem informationē
ſibi datam ideo ſunt ſub certis legibus ⁊
regulis limitádi ⁊ certis ⁊ diſcretis pſo-
nis commendandi ne ex alicuius malis
exēplis vel verbis deformētur. ¶ Septi
mū eſt q̄ qꝛ infantuli multū capiūt nutri
menti indigēt multo ſomno vt ſic calor
ad interiora reuocet ⁊ digeſtio celebret.
Valet ēt eis ad h̄ ſi nimiꝰ moueant: ita ſic
ex motu calor interior conforte tur ⁊ vt
ſomnus per fumoſitatū reſolutionem
cerebro ꝓuocetur. Valet etiam eis ad h̄ ſi
cātet vt infantuli ſenſus ex vocū dulcedi
ne delectent. Similiter qꝛ ꝯuerſi nouiter
⁊ ꝓcipue iuuenes ſūt multū auidi ⁊ apti
capere nutrimētū doctrine ſpūalis indi
gent ſōno. i. vacatiōe ⁊ qete ꝯtéplatiōis ⁊
meditatiōe vt calor diuini amoris in eis
accēdat. ita vt doctrīa q̄ īformāt eis ma-
gis placeat ⁊ proficiat. dāt ēt moueri ī cu-
nis. i. facilibꝰ obediētie operibꝰ occupari
ne ocioſi ſint. qa ex talibus opibus calor
amoris ⁊ ſōnus. i. qes cōtēplatōis ī eis ac-
cēdit ⁊ appetitur. Valet ēt eis vt cantus
diuine laudis audiant ſi ſūt laici vel dicant
ſi ſūt clerici. Vnde legit de beato Aug. q̄
tépore cōuerſiōis ſue flebat vberrime at-
qꝫ creberrime ſuaue ſonantꝫ eccleſie voci
bꝰ vehemēter affectus. Voces. n. ille influe
bant auribus eius ⁊ liquebatur veritas
ī cor eius ⁊ fluebant lachrime ⁊ bene illi
erat cum eis.

¶ Capitulum. xviij.

Corporum humanorū cō-
ditōez ptes capitꝫ q̄ dicūt
tpa repreſentant quo ad
qttuor. Primo qꝛ ille due
ptes capitꝫ q̄ tépora dicun
tur ſunt membra valde
mobilia. Et ideo vt dicit Iſi. tpa dicta ſūt
qꝛ ſui mobilitate ꝯtinua qſi iteruallis tē-
poꝝ imutant. Sic ēt hūana corpa ſm de
curſum tpm iugiter imutant ⁊ alterant.
vñ de hoīe quo ad corpus dr̄ Iob. xiiij.
Nūq̄ in eodē ſtatu ꝑmanet. Apparet ēt
ex hoc dicto Iſidori q̄ iſte due partes ca-

pitis denominantur a temporib⁹ ⁊ ideo
non debēt vocari tempora vt quidā idio
te proferunt ſed tpa ⁊ hoc etiam dicunt
Hug. ⁊ Brito. ¶ Scḋo tpa ſunt valde vti
lia. Nā p tpa mediantib⁹ neruis ad iſtra
ſenſuū ſpiritus defert ⁊ p eadē ſpūs vita
lis per quaſdam arterias a corde ad cere
brum demandatur. Sicut ergo tpa deſer
uiunt ſenſui ⁊ vite ſic corpus datū eſt ho
mini vt ſpiritui obſequatur: vt in ſenſu. i.
in cognitione perficiatur ⁊ vt vitam eter
naʒ etiā mereatur. Unde Apoſtolus Ro.
xij. Obſecro vos per miſericordiaʒ dei vt
exhibeatis corpora veſtra hoſtiā viuentē
ſanctam deo ⁊c. ¶ Tertio q2 tempora ſūt
valde paſſibilia ⁊ ad leſionem facilia. Nā
pꝑter neruorum ſenſibilium ⁊ arteriaruʒ
venarumqʒ pulſatilium in loco temporū
colligantiam tempora ſunt valde paſſibi
lia ⁊ ad leſionē facilia. Unde animal ibi p
cuſſuʒ de facili morit ſicut dicit Phs. xix.
li. de animalibus ⁊ hoc etiā accidit q2 hu
mor qui eſt in tpibus cito egreditur pro
pter oſſium tenuitateʒ: pꝑter qḋ tpa cito
caneſcunt pꝑter humoris paucitateʒ ⁊ ſic
citatem in eis dn̄antem ⁊ pꝑter eoꝝ ↄuer
tibilitatem ad naturā frigiditatis. Sic eti
am naturaliter corpus humanum inter
oīa corpora eſt valde paſſibile ⁊ ex leui p
cuſſione interdum ducit citius ad mortē.
continue etiā calore ⁊ humore in eo defi
ciente ad ſenium ⁊ caniciēʒ tendit Apo. j.
Corin. xv. Quotidie morior ⁊ ad morteʒ
tendit ſeneſcendo. Nam qḋ antiquatur ⁊
ſeneſcit pꝑe interitū eſt Heb. viij. ¶ Quar
to quia tempora ſūt valde humectabilia
ſunt etiam interius aliquantulum villo
ſa vt humoreʒ a cerebro veniētē recipiāt
⁊ ſomnū oculis inducant. ⁊ ſi illi villi fue
rint cōpreſſi per liquationē cōpreſſi hūo
ris oculos lachrymari faciunt. Similiter
q̄ ioqʒ corpus noſtrū humorē cibalē quo
tidie recipit qui ↄcupiſcentiā frequēter in
cendit ⁊ ſomnū peccati inducit. Eſt inſup
corpus frequēti⁹ ex ſua paſſibilitate ⁊ gra
uitate cauſa lachrymationis ⁊ luctus. Un
de Apo. Ro. viij. Ipſi inter nos gemim⁹
expectantes redemptionem corporis no
ſtri. ¶ Item qualiter corpus debeat a ſpi
ritu gubernari ipſa natura carnis oſdit.
Primo ratione nobilitatis. Naʒ caro hu
mana eſt priuilegiata eo q2 ſit nobiliſſime
forme vnita. ſ. anime rationali que eſt dei
imagine iſignita imo quod ſuper omnia
mirabiliſſimuʒ eſt caro humana dei caro
eſt facta ⁊ verbo dei vnita. propter quod
eſt ſuper omnia exaltata ex quo dedigna
ri debet homo carnē ſic nobilitatā ⁊ exal
tatam alicui vilitati ſeu feditati expone
re. Unde Leo papa dic. agnoſce o chriſtia
ne dignitatem tuam ⁊ diuine conſors fa
ctus nature noli degeneri conuerſatione
tua in priſtinam vtilitatem redire. ¶ Se
cundo ratione vtilitatis. q2 ſm Conſtan.
caro cuʒ ſit calida ⁊ humida eſt caloris na
turalis fomentum oſſium neruorūʒ ⁊ la
certorum cooperimentum ⁊ frigiditatis
temperamentuʒ. Et ad hec oīa valet cor
pus a ſpiritu regulatum. q2 eſt amoris ſpi
ritualis nutrimētū. Eccli. xxxviij. Feruor
ignis. i. feruor diuini amoris vrit carnes
eius. ¶ Item eſt virtutum ⁊ gratiaruʒ ſpi
ritualium abſconſiuū. Nam groſſicies ⁊
infirmitas corporis abſcondit dona men
tis ⁊ abſcondendo per humilitateʒ cuſto
dit. Apo. ij. Corin. iiij. Habemus theſaurū
iſtum in vaſis fictilibus ideſt fragilib⁹ cor
poribus. Interdum etiam duʒ corpus at
teritur frigus mentis ideſt pigritia expel
litur ps. Multiplicate ſunt infirmitates
eorum poſtea accelerauerunt. ¶ Tertio
ratione varietatis. eſt enim triplex caro ſi
ue triplex ſpēs carnis. Una neruis ⁊ muſ
culis admixta vt lacertus. Alia inter du
rum ⁊ molle temperata vt caro cartilagi
noſa. tertia inter hec media vt caro com
muniter dicta. In quo ſignificatur q2 ip
ſum corpus noſtrum aliquando eſt cum
duritia ⁊ rigiditate domandum quod ſi
gnat caro neruis admixta. Aliquando cū
mollicie ⁊ lenitate fouenduʒ quod ſignat
caro cōmuniter dicta. Semper autem eſt
cum temperantia nutriendum ⁊ regendū
qḋ ſignat caro cartilaginoſa. Apo. Ro. xij.
Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuē
tem: hoſtiam vitia mortificando: ſed viuē

tem naturam conſeruando. ⁊ h̄ duo tem
perantia facit q̄r naturá conſeruat ⁊ vitia
reſecat. ¶ Quarto rōne quantitatis. Dicit
eni. Ariſt. xiij. li. d̄ animalibus q̄ aues pau
cas carnes h̄ntes veloces ſunt vigoroſe
⁊ boni volatus. Sed aues multas carnes
habentes ſunt pigre ⁊ vix a terra valent
ſe erigere. Sic homines qui a carnalibus
delitijs ⁊ delectationibus abſtinent ſunt
circa ſpiritualia vigoroſi: ⁊ ad aſcenſum p̄
volatum contemplationis idonei. Sed
homines carnoſi .i. carni vel ventri dedi-
ti econtrario ſunt ad ſpiritualia pigri ⁊ a
terrenis affectibus nequeunt ſeperari.
Unde Ph̄s dicit. xii. li. d̄ animalibus q̄ ca
ro nimis abundans impedit ſpiritus ope
rationes. Et ideo creatio capitis ex mul-
ta carne non fuit vt eſſet homo ſenſus
melioris: itellectus perfectioris. Dicit eti
am in li. ſ. quando locus qui eſt circa ocu
los eſt multe carnis maliciaȝ ſignat diſpo
ſitionis ⁊ praue formationis ⁊ defectum
formatiue virtutis. Unde ex multa carne
⁊ debili virtute non valente illam regere
monſtruoſe generantur in corpore paſſio
nes ſicut ipſe Ph̄s dicit libro. xvi. que om
nia oſtendunt q̄ t̄pantia neceſſaria eſt ad
ſanitatem mentis ⁊ ad valitudinem cor-
poris. Unde de ſobrietate que eſt tempe-
rantie pars .ſ. quo ad potuȝ dicitur Eccli.
xxxi. q̄ ſanitas eſt anime ⁊ corporis potus
ſobrius.

¶ Capitulum. xix.

Cura paſtoralis aſſilat̄ ma-
mille. Primo q̄r mamilla
in muliere eſt membrū du
plicatū: q̄r duo ſunt preci-
pue paſtori neceſſaria .ſ. vi
ta ⁊ doctrina vt .ſ. ad nu-
trimentū ſubditoꝝ ex altero fluat lac exē
pli, ex altero vō verbi. j. Thimo. iiij. Exē-
plum eſto fidelium in verbo in conuerſa
tiōe ⁊c. Uel duo vbera ſunt due virtutes
neceſſarie rectori .ſ. iuſtitia ⁊ clementia.
Prouerb. xx. Miſericordia ⁊ veritas cu
ſtodiunt regem ⁊ roborat̄ clementia thrō-
nus eius. Gre. Ineſſe rectoribus d̄ȝ ⁊ iu-
ſte patiens miſericordia ⁊ pie ſeuiens di-
ſciplina. Dicit tn̄ Ph̄s vi. li. de animalib⁹
q̄ animalia multorum vberum multoꝝ
ſunt filioruȝ ⁊ h̄nt vbera a parte inferiori
diffuſa vt patet in canicula ⁊ porca. Et cū
peperit porca dat primo filio primaȝ ma-
millam ⁊ ſecundo ſecundam ⁊ ſic de alijs.
Animalia aūt pauca vbera habentia pau
cos h̄nt filios. Unde videt̄ q̄ natura non
errante non d̄ȝ aliq̄d animal plures filios
generare q̄̄ habeat mamillas in corpore
alias eſſet inuenire diminutum ⁊ ſuper-
fluū in natura quod pro inconuenienti
h̄ȝ Ph̄s. Sicut ergo aialia multoꝝ filioꝝ
multoꝝ quoq̄ȝ ſunt vberū ⁊ econuerſo q̄
paucoꝝ ſunt vberum paucoꝝ ſunt filio-
rum. Sic paſtores quanto plures habēt
ſpirituales filios paſcere ⁊ nutrire. tanto
pluribus eos vberibus .i. virtutib⁹ opor
tet abundare quibus bonoꝝ operuȝ pre-
beant alimēta .i. exempla vel iuuamenta.
Et ideo ſicut dicit Greg. in Paſtor. Uirtu
tibus vacuus ad regimē nec coactus acce
dat. ¶ Scd̄o q̄r mamilla eſt membruȝ ad
nutrimentum fetus neceſſarium. Sic pa-
ſtoralis cura ē neceſſaria vt ſubditi velut
filij nutriantur ⁊ paſcantur verbo ⁊ exē-
plo ⁊ etiam temporali ſubſidio. j. Pet. v.
Paſcite qui in vobis eſt gregem dei ⁊c.
Tre. iiij. Lamie nudauerunt mamas ⁊ la-
ctauerunt catulos ſuos. Nam Lamie mā
mas denudant quando paſtoruȝ mentes
internas ſuas virtutes ad ſubditoꝝ pro-
fectum operibus demonſtrant videlicet
ſapiētiā docendo pietatē ſubueniēdo ⁊ ſic
de alijs. ¶ Tertio q̄r mamilla eſt mēbꝝ la
ctis adminiſtratiuū. Lac aūt vt dic̄ Ariſ.
eſt ſanguis decoctus digeſtus nō corrupt⁹
Nā ſanguis mēſtrualis ad mamillas ope
re nature repellit̄ ⁊ ibi decoq̄t̄ ⁊ digeritur
Sunt .n. mamille in pectore ſituate vt cor
di eſſent vicine: vt p̄pter caloris cordis
decoctionē ſanguis in lactis naturam fa-
cili⁹ verteret̄. Digeſt⁹ aūt ſanguis ex albe-
dine glādulaꝝ mamillaꝝ in candoris ſpē
ciem trāſformat̄ vt dicit Cōſtā. Caro eniȝ
mamille cauernoſa ⁊ poroſa eſt vt ſpōgia
⁊ glādulo ſa ⁊ mollis ⁊ alba ⁊ ideo ad gene
rationeȝ lactis eſt apta. Lac aūt bene dige
ſtū eſt dulce quod neceſſariū ē p̄pter cibā

tionē aīalis eo ꝙ cibus oīuꝫ aīaliū nō eſt
niſi dulcis ꝛ valde digeſtus vt dicit Cōſtā.
Ex quibꝰ oībꝰ colligit ꝙ mēbrū mamille
eſt ſanguinis depuratiuū digeſtiuū dulco
ratiuū ꝛ inſpiſſatiuū. Prelatꝰ igit ad mo
dū mamille dꝫ ꝓbere ſanguinē.i.doctrinā
ſapidā ꝛ vitalem quā tn̄ primo dꝫ depura
re legendo digerere meditādo dulcorare
diſponendo inſpiſſare ſiue ingroſſare ꝓ
ferēdo.ita vt faciliter ꝛ auide ab auditori
bus capiatur. Quarto qꝛ mamilla eſt mē
brum cordis ꝛ pectoris defenſiuū. Nam
mamille ſua carnoſitate pectꝰ coopiūt ꝛ
frigiditatem eius oſſeaꝫ temperātes a fri
giditate aeris protegūt ꝛ defendūt. Sic cu
ra paſtoralis nō dꝫ tātū intendere ſubditis
quin pectus ſiue cor ſuū cuſtodiat ſiue de
fendat a vitijs. Vñ ſicut mamille ꝑmo pe
ctus armant deinde autē lac ꝓpinant. ita
paſtores primo dīt itēdere ſibi deide gre
gi ꝓuidere. Act.iiij. Attēdite vobis ꝛ gre
gi vniuerſo. ¶ Quinto qꝛ membꝝ mamil
le ē ꝯcepti fetus indicatiuū. Nā ſicut dicit
Phs in.vi.li.de aīalibus. Si ipregnatio
fuerit maſculi appet dextra mamilla ma
ior ſiniſtra ſi vero femia fuerit eſt ſiniſtra
maior. Et hoc ſignum apparet qñ primo
fetus incipit ſe mouere. Sic in correctiōe
prelati mamillā dextra eſt rigor diſciplie
ſed ſiniſtra dulcor miſericordie. Si ergo
dulcor miſericordie excedat rigorē diſci
pline facit filios femineos.i.ſubditos diſ
ſolutos ſed ſi vigeat rigor diſcipline facit
maſculinos.i.virīles ꝛ v̄tuoſos. qñqꝫ au
tem ex nimia mollicie ꝓſidētis vita oīno
corrumpitur ꝛ perdit delinquentis. ꝛ econ
tra qñqꝫ ex rigiditate ſiue duritia ꝯſeruat.
Et iō dicit ſup Amfor. ꝙ qñ mulieres pa
riture ſunt abortiuū mamille molleſcūt.
Cuius ratio eſt ſm Gali. qꝛ gracilitas ma
mille paucitatē lactis ſignat. Vnde cuꝫ fe
tus debitū nutrimētū nō hēat neceſſe eſt
vt abortiat. Si v̄o fuerint vbera dura ſa
nū eſſe fetū deſignāt vt̄ docet Iſid. Qui
blando v̄bo caſtigatus nō corrigit acrius
neceſſe eſt vt arguatur. Cū dolore ſunt ab
ſcindenda que leuiter ſanari nō poſſunt.

¶ Capitulum.xx.

CVrioſitas mentis aſſimila
tur dolori verticis. ¶ Pri
mo ratione diuiſionis qꝛ
dolor verticis h̄ modo fie
ri ſolet vt videatur caput
in plures partes diuidi.
In plures ergo partes caput ſcinditur
qꝛ hominis curioſi mens in diuerſa per
querunt.n.curioſi varia ꝛ diuerſa ꝛ noua
contra illud Eccli.iij. In pluribus operi
bus eius ne fueris curioſus. Secūdo ra
tiōe curatiōis. qꝛ oportet primo vt caput
īfirmi vitta.i.lineo pāno ſtringat. ꝛ ſic mēs
curioſi ſtringēda ē vitta.i. corrigēda ē do
ctrina. Sic ſua vitta.i.doctria ligauit pau
lus caput thimothei.i.mētē dicēs. Stul
tas ꝛ ſine diſciplina qōnes deuita. ſciēs ꝙ
gñant lites. ſeruū aūt dei nō opꝫ litigare
ſed māſuetū eē ad oēs. Opꝫ etiaꝫ vt huic
infirmitati auxiliū medicine nō deſit. qꝛ
hmōi morbꝰ velut cācer ſerpit. Vñ Apo.
ij.Thi.ij. Prophana ꝛ inutilia deuita. mul
tum.n.ꝓficiunt ad impietatē ꝛ ſmo eorū
vt cācer ſerpit. ¶ Tertio rōe leſiōis. qꝛ ſo
let talis īfirmitas v̄ticē dolētiū ledi ꝑ mul
tiloquiuꝫ. Et ideo curioſis ꝛ garrulis ſuꝑ
gatoribus remediū eſt vt ori ipſorū ſilen
tiuꝫ imponatur. Naꝫ in multiloquio pec
catum non deerit vt dicitur Prou.x.

¶ Capitulum.xxj.

DEuotio aſſilat pinguedini.
¶ Primo quidem qꝛ pin
guedo ſua vnctuoſitate eſt
ignis ꝛ caloris vitalis nu
tritiua. Et ſimiliter mentis
deuotio ignē diuini amo
ris ꝛ calorem.i.feruorem charitatis. quo
anima ſpūaliter viuit in ipſa aīa fouet ꝛ
nutrit. j.Reg.ij. Incendatur primum iu
xta morem hodie adeps. Adeps enim in
cenditur cum ex ipſa deuotione animus
īflāmatur. ¶ Secūdo qꝛ pinguedo eſt ſua
aerea lenitate ſuperficiei petitiua. qꝛ ſcilꝫ
mentis deuotio etiam exterius prorum
pit. ſiue per lachrymas ſiue ꝑ voces diui
ne laudis ꝛ alia hmōi. Vñ Io. Caſſianus
dicit in collatione. Abbatis Ioānis ꝙ de
uotio ē feruor bone volūtatis quem mēs

cohibere nō valēs certis manifeſtat indi
cijs ps. Sicut adipe ꝛ pinguedine repleaꝛ
anima mea. ꝛ ſequiꝛ ꝛ labijs exultationis
laudabit os meū. ¶ Tertio qꝛ pinguedo
eſt vacuitatis corꝑis repletiua ꝛ ſic deuo
tio replet ꝛ cōplet defectus aīe. Vel vacui
tas corꝑis ē humilitas mētis q̄ repleꝛ pin
guedine. qꝛ mēs hūilis repleꝛ deuotione
Job. xxij. Viſcera eius replebūtur adipe.
¶ Quarto qꝛ pinguedo eſt diuerſaꝝ ꝑtiū
inpinguatiua. vnde ꝛ hꝫ diuerſa noīa. Nā
ſicut dicit Iſi. aruina ē piguedo adherēs
cuti. ꝛ iſta ſignat deuotionē exteriorē que
oñdiꝛ i effectu Job. xv. De lateribꝰ eiꝰ aru
ina depēdet. Adeps aūt ē pinguedo inteſti
na inuoluens ꝛ mēbra interius cuſtodiēs
ꝛ hꝫ deſignat deuotionē interiorē quā deꝰ
precipue regrit Le. iij. Omnis adeps dñi
erit ꝛc. Pinguedo aūt cōiter diciꝛ de vtra
qꝫ licet ſtricte dicatur pinguedo que adhe
ret cuidam pellicule que diciꝛ zirbus. er
go pinguedinē largo modo ſumptā hꝫ q
tum interius q̄ꝫ exterius ē deuotꝰ. vel ꝗ
pinguedo inueniꝛ in diuerſis ꝑtibꝰ ſignat
q deuotio inueniꝛ in diuerſis rebꝰ. Vnde
ſicut Bern. dicit ſup Caꝛ. Nō oībꝰ eodēꝫ
modo data eſt gratia iſta ſcilicet deuotio
Porro thomas in latere Joannes in pe
ctore petrus i ſinu. paulus in tertio celo
ſecreti huius gratiaꝫ aſſecuti ſunt.

¶ Capitulum. xxij.

De in ſacra ſcriptura attri
buuntur humana mēbra
ꝛ hꝫ fit ſm̄ metaphoram. ſi
cut Dam̄. dicit. li. i. c. i. Sim
plex eni deus eſt ꝛ nō figu
rabilis. Oculos eni palpe
bras ꝛ viſum habere deſcribiꝛ qꝛ habens
virtutē vniuerſoꝝ ꝯſideratiuā nihil euꝫ
latere pōt. Aures quoqꝫ ꝛ auditū habere
deſcribiꝛ. qꝛ apud euꝫ ꝓpitiationē fore ꝛ
deꝓcationis ſuſceptionēꝫ nō timemꝰ. Per
hūc eni ſenſuꝫ nos mites oñdimꝰ qſi deꝓ
cātibꝰ aures fauorabiliter iclinamus. Os
fauces ꝛ labia habere diciꝛ qꝛ illud volūt
loquendo per inſpirationem nobis reue
lat qđ hominū cognitio ꝑ huiuſmodi or
gana exprimit ꝛ oñdit. Guttur ꝛ guſtū ha
bere dicitur. quia in noſtre iuſticie operi
bus tāq̄ꝫ in guſtu delectatur. Nares ꝛ ol
fatū habere diciꝛ. qꝛ tāq̄ꝫ odor ſuauiſſimꝰ
dño placet quicquid deuotionis affectus
ei exhibet. Facieꝫ vero habere diciꝛ quia
ꝑ ipſius opera eius virtutē ꝛ preſentiam
perpendimus. Nā ꝑſonā ꝓſentē ꝑ faciem
cognoſcimꝰ. Manꝰ repſētāt eiꝰ ſubtilita
tem ꝛ inuiſibilē opationē. qꝛ nos digitis
ꝛ manibus ꝛ brachijs ſubtiliora ꝛ fortio
ra operamur. Quando vo ſcriptura dex
trā dei cōmemorat. chariora dei ꝛ digno
ra inſinuat. Vnde ꝛ iurare ꝑ dexterā diciꝛ
quādo intranſmutabiliter eius cōſiliū ꝓ
hibetur. Sed frequēter pauperibus ꝛ in
digentibus ſubuenit ꝛ ideo pedes habe
re diciꝛ dum ſepe oñdit in effectu quod
ſolent operari homines pedibus vel in
ceſſu. Cor ꝛ pectus habere dicitur ꝓpter
cognitoꝝ iugē recordationē. Ventrē ve
ro ꝛ viſcera ꝓpter cōpaſſionē quā ſe ha
bere in nobis oſtendit. Iraſci dicitur pro
pter odiū malicie ꝛ eā quā adhibet vltio
nem. Etiam dormire ꝛ obliuiſci dicitur ꝓ
pter iniurie diſſimulationem. Quia ergo
tot modis ꝑ ſua bñficia noſtrā ſupplet in
digētiā moꝛ hūano dꝛ hr̄e mēbra diuerſa

Capitulum. xxiij.

Ilectio aſſiſtaꝛ mento. ¶ Pri
mo qꝛ mentū fuit neceſſariuꝫ
ꝓpter mādibularū originem.
Nā inferior mādibula ex mē
to oriꝛ ꝛ in eo fundatur. Sed mandibula
hec inferior vitā ꝓſentē deſignat. cuius ē
duplex ps. ſ. dextera que ꝑtinet ad ſpiritū
cuius exercitiū eſt in vita ꝯtēplatiua ꝛ ps
ſiniſtra q̄ ꝑtinet ad corpꝰ circa cuiꝰ mini
ſteriū inten dit vita actiua. ſꝫ vtriuſqꝫ ori
go eſt ex mēto. i. ex dilectione charitatis.
qꝛ contemplatiuā eſt ex dilectiōe dei. acti
ua vero ex dilectiōe ꝓximi. Vnde. i. Joh.
iij. Qui nō diligit manet in morte. ¶ Se
cundo mentū fuit neceſſariū ꝓpter dētiū
inferiorū radicationeꝫ. Inferiores eni dē
tes. i. ſancti in hoc mūdo viuentes ſūt ra
dicati in mento. i. in dilectione dei ſm̄ il
lud Ephe. iii. In charitate radicati ꝛ fun
dati. ꝛ cetera. ¶ Tertio fuit neceſſa

rium pp oīs apſionē. Ná oſſa ipſius mē
ti in ſuis extremitatibus duas hñt furcu
las vt dicit Conſ. Vna eſt acuta cuius acu
mini ligamen quoddá inſerit qd a latere
tpm ptendit p qd bucca claudit ꝛ aperit
Altera vo furcula groſſa ē ꝛ rotūda cuiꝰ
rotūditate mētum ſit mobile. Sic ēt ē ne
ceſſaria dilectio charitatis vt os aperiri
poſſit ſiue in pdicatōe. qꝛ ſi linguis hoiuꝫ
loquar ꝛ angeloꝝ charitatem aūt nō ha
beaꝫ ꝛc. i. Corin. xiij. ſiue in oratione ſiue
in confeſſiōe q̄ ēt ſine charitate valide ñ
ſūt ps. Os meum aperui ꝛ attraxi ſpūm
qꝛ mādata tua deſiderabá. Hoc. n. deſide
riū mandatoꝝ charitas faciebat. qꝛ ſicut
calor ſitire facit aquá ita charitatis amor
ſitire facit iuſticiam que in obſeruatione
mádatoꝝ exiſtit ſine q̄ neqꝫ pfeſſio ē ſalu
tifera neqꝫ oīno ipetratiua ꝯ illd. Pro.
xxi. Qui obturat aurē ſuā ad clamorē
pauperis clamabit ipſe ꝛ non exaudietur.
¶ Quarto fuit mentum neceſſariuꝫ pp
faciei cōpletionem ꝛ cōſūmationē. vnde
ſi ſit fronti pportionatū totá faciē exor
nat. ꝛ ſi nimis excedat eá totá faciem de
honeſtat. Sicut igitur mentum propor
tionatum eſt ornamentum faciei ꝛ com
plementum ita amor ordinatus ſicut eſt
charitatis dilectio ſm illud Cát. ij. ordia
uit i me charitatē. ē ornamētū ꝛ pplemē
tū aie. Vnde p nuptialē veſtē charitas de
ſignaſ Math. xxiiij. ex eo qꝫ aniam exor
nat ꝛ decorat. ¶ Quinto mentum neceſ
ſariū ē ad aialis fortificationē. Nam i mē
to ē aialis maxia fortitudo pp duritiá oſ
ſis ꝛ iō bruta ſe tangi p mētū faciliter nō
permittūt. Ná mēto cōfracto tota eoꝝ
feritas q̄ſi armis perditis enervatur. Vñ
dr. i. Re. xvij. qꝫ dauid fracto mento vrſi
eruit ouē de ore eius. Sic maxima forti
tudo anime conſiſtit in amore. qꝛ fortis
eſt vt mors dilectio vt dr Can. viij. Sex
to fuit neceſſariū mentū ad amoris oſtē
ſionē. Vñ mentum hoīs tágere ſignuꝫ eſt
amoris: Et iō dr. ij. Re. Tenuit ioab mē
tū Amaſe. Per mentū. n. amor ſꝫ ptactū
opus amoris exprimiſ. Vñ ille mētū tan
git q amorē ope oſīdit. ꝛ hec ē vera pba

tio dilectionis charitatis. ſm illd. i. Jo. iij.
Nō diligamꝰ verbo neqꝫ lingua ſed ope
re ꝛ veritate.

¶ Capitulum. xxiiij.

Diuitie aſſimilanſ pil.
¶ Primo ratione nat
uitatis qꝛ pili naſcūt ex
fumo calido ꝛ ſicco. dū
eniꝫ fumꝰ ſubtilis p po
ros egrediſ dū ab aere
tágiſ exiccatur. Simil
ex fūo calido ꝛ ſicco. i. ex auaritia ꝯſideri
uꝫ hois iſlamáte ꝛ hūorē pietatꝫ exiccáte
pcedit diuitiaꝝ accumulatio. Hic fumꝰ d
amor cupiditatꝫ p diuerſos poros. i. p di
uerſas vias ꝛ modos lucrandi ꝛ rapiédi
pdiſ. ꝛ cū ab exteriori aere. i. ab exteriori
mūdi neceſſitate tágiſ pili. i. nūmi ſiue di
uitiaꝝ cumuli multiplicáſ ꝛ creſcūt. ꝛ pd
pue illi qbꝰ multiplicáſ filij cogunt accu
mulaſ. Eze. xvi. Mltiplicata es ꝛ grádis
effecta ꝛ ingreſſa es ꝛ pueniſti ad mūdū
muliebrem. vbera tua intumuerūt ꝛ pil
tuus germinauit. In multiplicatione vel
tumore vbeꝝ itellige augmētū familie ꝛ
filioꝝ. ꝛ tunc laborat vt germinet pilus. i.
vt fiat ꝛ creſcat diuitiaꝝ cumulꝰ. ¶ Secū
do rōne vtilitatis. qꝛ pili ſūt ñ ſolū orna
mentū ſed ēt iuuamētū corporis ſicut pz
in capillis. Similiter diuitie ſūt ad orna
mentū dignitatis ꝛ ad iuuamētum neceſ
ſitatis. Vñ Phs dicit in Ethi. qꝫ diuitie
ſūt organa felicitatꝫ. ꝛ iō Amb. ſuper Lu.
dicit diuites diſcát nō in facultatibus crī
men haberi. ſed in his qui vti neſciūt. na
diuitie ſicut ipedimēta ſūt improbis. ita
bonis ſūt iuuamenta virtutis. ¶ Tertio
ratione qualitatis. Ná vbi in cute ſūt am
pli pori pili exeuntes ſunt groſſi. vbi aūt
pori ſunt ſtricti tenues erunt pili. Sic ho
mines habentes aīos largos ſiue am
plos faciūt groſſas expenſas. Sed haben
tes animos ſtrictos. i. auaros tēuiter ꝛ mi
ſerabiliter expēdūt. Hic q diuitiaꝝ ſeruꝰ
ē diuitias cuſtodit vt ſeruus. Qui aūt ſer
uitutis excuſſit iugū diſtribuit vt dominꝰ
¶ Quarto rōne varietatis. qꝛ pili varia
tur ſm etatē. Vñ qñ aialia ſeneſcūt pili in

dureſcunt ſicut plume auium idurant͛ q꞉ deficiēte humore neceſſario deſiccantur. Sic hoies ẜ Pħm in ſenectute efficiunt͛ illiberales ⁊ duri ad largiēdū꞉⁊ ħ ē qꝛ deficit eis bonus humor.i.bonus amor charitatis. Et hec auaritia ſenilis ſicut dicit Sen̄.monſtruoſa eſt. Nōſtro inquit ſił'is eſt auaritia ſenilis꞉quid enim ſibi vult nō intelligo. Nam quid abſurdius vt dici ſolet ꝙ quo minꝰ reſtat vie eo plus viatici q̄rere ⁊ via deficiēte viaticū augere. Huiuſmodi ergo pilos.i.mūdi diuitias leuite iubentur radere.i. viri perfecti ⁊ religioſi cōtemnere. Nu.viij.

Capitulum.xxv.

Doctrina ſpūalis aſſimilat͛ cibo corporali.in quo neceſſaria ſunt.viij.ſ.prepara tio maſticatio.in loco digeſtionis receptio꞉eius in liquorem mutatio liquoris in humorem conuerſio ipſius per membra diſtributio꞉cum membris aſſimilatio ⁊ incorporatio ſiue in naturā corporis cōuerſio. Sic cibus ſpiritualis doctrine ā ꝓdicatore preparat͛ dum legitur꞉maſticatur dum in meditatione diſquiritur. In loco digeſtionis recipitur dum in memoria reconditur. In liquorem mutatur dum diligenter exponit͛. In humorē liquor ꝯuertit͛ dum deuote diſſerit͛. Diſtribuit͛ per mēbra .i. diuerſis auditoribus ẜm eoꝝ exigētiā ꝓdicatur. Aſſilat͛ dū attēte ⁊ affectuoſe recipitur. Incorporat͛ ⁊ ꝯuertit͛ dū ope ꝑficit͛. De hoc cibo dixit dn̄s. Operamini non cibū qui perit ſed q̄ ꝑmanet in vitam eternā. Iero. Diſcamus in terris quoꝝ ſcia nobiſcū ꝑſeueret i celis. Itē doctrina ſpūal͛ debz tradi ad modū cibi. In quo ẜ Gal͛.cōſideranda ſunt q̄tuor. Primo cibi ſubſtātialitas. Nam aliqs cibus eſt ex ſui natura nutrimētal͛ ⁊ nature iuuatiuꝰ. Et huic aſſimilatur doctrīa ſana ⁊ catholica q̄ aīa ſpūalr̄ ſuſtētat͛ ⁊ iuuat͛ ad ſalutē. Aliqs vō eſt peſtilētialis ⁊ corpis corruptiuus ſicut cibꝰ venenoſus. Et huic aſſimilat͛ doctrina praua vel heretica qua mores vł fides corrumpuntur. Oportet ergo ciboꝝ ſcire naturam ⁊ doctrinaꝝ diſcernere q̄litatem ne homo venenū loco cibi accipiat ne q̄s falſitatē pro veritate credat. Unde Eccli. xxxv. Nō te effundas ſuper omnē eſcam ⁊c̄.j. Joħ.iiij. Nolite omni ſpūi credere ſz probate an ſpūs ex deo ſint. Secūdo attēdenda eſt cibi q̄litas.ſ. vtrū tꝑatus ſit vel excedat. Eſt eni aliqs cibus ſubtilis q̄ de facili digerit͛ cuius quātitas multa paruz nutrit.qꝛ ẜm Aui.ex eo generat͛ ſanguis qui cito reſoluit͛ a mēbris ⁊ iō paꝝ nutrit͛. ⁊ ſic eſt doctrina nimiū ſubtilis rudi populo ꝓdicata qꝛ paꝝ eos in deuotiōe nutrit ⁊ male intelligit͛ ⁊ cito a memoria labitur. Itē eſt cibus groſſus q̄ tardius digerit͛ ⁊ pars eius modica multū nutrit ex quo ſcȝ groſſus generat͛ ſanguis q̄ tardiꝰ reſoluit͛ a mēbris. Sic doctrina groſſior ⁊ vulgarior hoies ſimplices magis reficit ⁊ in deuotiōe nutrit ⁊ diutiꝰ in memoria perſiſtit. Itē eſt alius cibꝰ a ſubſtantia tꝑatꝰ ⁊ talis laudabilis eſt qꝛ mediū tenet꞉ huic aſſimilat͛ doctrina q̄ neqȝ eſt nimis rudis neqȝ nimis ſubtilis. Talis.n. laudabilis ē qꝛ ſimplicibus ⁊ ſapiētibus ſatiſfacit Ro. j. Sapientibus ⁊ inſipiētibus debitor ſuz. Tertio attendēda eſt cibi q̄ntitas vt nō ſit nimia neqȝ nimis pauca ſed inter ħ media. Nā cibꝰ nimiꝰ naturā grauat ſtomachū inflat torſiones generat. malos hūores generat ⁊ augmētat vomitū ⁊ faſtidiū prouocat calorē naturalē ſuffocat. oſſiuz ⁊ neruorum contractionez cauſat vlcera ſcabiē ⁊ apoſtemata ꝓcurat ſeniū ⁊ mortem accelerat. Et ſit dum hō manducat vt mortē fugiat inde citiꝰ moriat͛. Qñ vō cibus nimis eſt paucus naturā debilitat viſum ⁊ ſenſuz hebetat fluxū capilloꝝ ⁊ caluiciē generat thiſim ethicā accelerat corpus extenuat ⁊ peiores infirmitates ꝙ repletio cāt. Unde dicit Hypocras in Amfor. ꝙ in tenuibus dietis maxime peccant egrotantes. Cibus ergo ſi mediū inter ħ teneat rem ꝑditā reſtaurat. virtutē cōſeruat. ſanguinē augmentat. calorē tꝑat. ingeniū acuit꞉ vires operandi tribuit. ſanitatē perficit ⁊ cuſtodit꞉⁊ ſalubrē ſomnū inducit. Siłr quoqȝ accidit de doctrina ſpūali.

q̄z ſi ſit nimia.i.nimis prolixa vertitur in
tedium ⁊ multiplex anime nocumentum.
⁊ ideo poetice dicitur. Quicq̄d precipies
eſto breuis vt cito dicta. Percipiant ani-
mi dociles teneantq̄z fideles. Omne ſuper
uacuū de pleno pectore manat. Similiter
etiā defectus doctrine ſpūalis multiplex
malū inducit: ⁊ magis adhuc nocet q̄z eiꝰ
nimietas. Unde ⁊ in penā hominū pecca-
toꝝ deus p̱ p̄phetā cōminatꝰ dicēs. Amos
viij. Mittam famē in terram non famez
panis neq̄z ſitim aq̄. ſed audiendi verbuz
dei. Et hiere. hūc defectum deplorauit di
cens. Paruuli petierūt panē ⁊ non erat q
frangeret eis. Treñ. iiij. ergo diſcreta ⁊ tp̄a
ta doctrina multipliciter aīe prodeſt. ⁊ iō
fidelis ⁊ prudens ſeruus quē ꝯſtituit dn̄s
ſuper familiam ſuā vt det illis in tp̄e triti-
ci menſurā. ¶ Quarto ꝯſideranda eſt aſſu
mentis neceſſitas. Naz alius cibus debet
ſano. alius egro. alius iuueni. aliꝰ ſeni. ali
us debili. alius forti. alius laboranti. alius
quieſcēti. Nā multa ſunt ſalubria ſano q̄
ſunt mortifera infirmo. Itē eſt differentia
in ſanis. Nā piper ⁊ allea q̄ alicui phleg-
matico ſunt in remediū: alicui cholerico
ſunt venenū: ⁊ iuſquiamus qui eſt mors
hoī eſt cibꝰ gratiſſimus paſſeri vel cotur-
nici vt dicit Galienꝰ. Variat etiā cibus ſꝫ
qualitatē morbi. Nam alius cibꝰ ſalubris
eſt in q̄rtana q eſt mortiferus in acuta. ⁊
aliq̄s q eſt vtilis in morbi p̄ncipio eſt no-
ciuꝰ in medio vel q̄n infirmitas eſt in ſum
mo. Ex q̄bus patet q̄ cibus variādus eſt
ſm diuerſitatem morbi ⁊ virtutē infirmi.
⁊ ſm ſubſtantiā ⁊ q̄litatē cibi. que oīa ob-
ſeruanda ſunt in doctrina ſpūali per quā
diuerſa vitia dn̄t diuerſimode corripi. Vn̄
Greg. Nazan. dicit q̄ ſicut non vna medi
cine ſpēs oībus adhibet ita neq̄z idez ſer-
mo vniuerſis ꝯgruit. ⁊ iteꝝ. ſm q̄litatē au
ditoꝝ formari dꝫ ſermo doctorum ſicut
Greg. Papa dixit. Et iterū. Alia ⁊ alia do
ctrina alios ⁊ alios auditores req̄rit. Nā
groſſa doctrina ⁊ facilis competit rudibꝰ
.i. inſipiētibus ſm illud. j. Corin. iij. Tanq̄
paruulis in xp̄o lac potū vobis dedi ⁊c. Sꝫ
doctrina ſubtilis ⁊ difficilis congruit per-
fectis Apo. j. Corin. ij. Sapientiam loqui-
mur inter perfectos. Heb. v. Perfectorū a
eſt ſolidus cibus. Debet ergo predicator
diligenter attendere ⁊ ad q̄d dicat ⁊ quid
⁊ q̄bus dicat. Itē doctrina predicantis dꝫ
eſſe ſilis voci modulanꝰ ⁊ dulciter cātan-
tis. Nam primo debet eſſe cordis letifica-
tiua ſm illud Cant. ſecundo. Sonet vox
tua in auribus meis. vox enim tua dulcis
.ſ. cordi p̄s. Letabor ego ſuper eloquia tua.
¶ Secundo debet eſſe amoris excitatiua.
Nam ſicut aues vociferando ⁊ cantando
excitant ſe. ſ. mutuo ad amorem libidino-
ſum ita predicatores vocibus ⁊ verbis ſu-
is dn̄t excitare ad amorem ſpiritualem ſi-
cut de xp̄o dicit ſponſa in Cant. Anima
mea liquefacta eſt vt dilectus locutus eſt
⁊ Luce. vltimo. Nōne cor noſtruz ardēs
erat in nobis dūz loqueretur in via ⁊ ape-
riret nobis ſcripturas. Et nō. q̄ aues par-
ui corporis plus vociferātur q̄ aues ma-
gni corporis maxime tempore amoris.
Aues. n. parui corporis ſūt humiles. i. de-
ſpecti vel q paruam curam hn̄t de corpo-
re ſuo. Hi ſunt magis apti ad vociferan-
dum. i. ad predicandū ⁊ excitandū alios
ad amorem ſpiritualē q̄ illi q ſunt magni
corporis. i. ſuperbi vel voluptuoſi predi-
catores. Hinc eſt q̄ doctor gentiū ⁊ predi-
cator dicebat. i. Corin. xv. Ego ſum mini-
mus apoſtolorum. Et prime Thi. vj. ad-
monebat dicens. Hn̄tes alimenta ⁊ quibꝰ
tegamur his cōtenti ſimus. ¶ Tertio dꝫ
eſſe paſſionum aīe expreſſiua. Paſſiones
enim ⁊ morbi aīe vitia ſunt. q̄ predicato-
ris vox debet exprimere. notificādo ⁊ re-
darguendo vt curētur ſm illud Yſa. lviij.
Clama ne ceſſes quaſi tuba exalta vocem
tuam ānuncia populo meo ſcelera eorū
⁊ domui iacob. peccata eoꝝ. ¶ Quarto de-
bet eſſe bone diſpoſitionis oſſiua. Bona
enim diſpoſitio aīe eſt per penitentiam ⁊
v̄tutes. q̄r virtus ſm Philoſophū eſt di-
ſpoſitio perfecti ad optimum. Predicato-
ris igitur vox non ſolum vitia dꝫ oſten-
dere ſed etiam ad curaz penitentie induce-
re ⁊ inſup ad v̄tutes. Ad vtrūq̄z. n. horta-
batur Apoſt. Ro. xiij. dicens. Abijciamus

opa tenebrarū.ſ.peccata ⁊ induamur ar-
ma lucis.ſ.v̄tutes pſ̄. Vox enim domini
in virtute. ¶ Quinto debet eſſe laboris
ſubleuatiua.ſicut vox muſica ⁊ armonica
que eſt nature cōſona .que nō ſolum de-
lectat hoīes ſed etiā iumēta. ſicut patet in
bobus que ad laborem magis cātu ꝙ̄ ſti-
mulo excitant̄. Talis erat vox xp̄i dicens.
Math.xj. Venite ad me oēs qui laboratis
⁊ onerati eſtis ⁊ ego reficiam vos. Apoc.
ix. Audiui vocem de celo dicentem mihi
ſcribe beati mortui ⁊c̄. Amodo eni iaȝ di
cit ſpūs vt requieſcāt a laboribus ſuis.
¶ Sexto dȝ eſſe tedij ablatiua ſic eni vox
muſica attediatos ⁊ accidioſos recreat ⁊
letificat Jere.xxxiij. Audietur vox gaudij
⁊ letīcie. Ecōtra aūt vox terribilis ⁊ horri
bilis non delectat ſed attediat. Vn̄ dicit
Conſtā. ꝙ interrogatus quidaȝ quare ho
mo horribilis grauior eēt ad audienduȝ
ꝙ aliqđ pondus corporeū. Rn̄dit homo
horribilis eſt aīe pōdus ſed alia pondera
grauant corpus. Sic ſunt qdā predicato-
res q ſiue ex nimia plixitate ſiue ex lepta
platione ſiue ex vocis leptitudine ſiue ex
incongruitate materie non delectant ſed
grauant auditores. ¶ Septimo dȝ eſſe eta
tis ⁊ ſexus diſcretiua. Nam videmus ꝙ
aīalia ſꝫ diuerſitatē ſexus ⁊ etatis hn̄t di
uerſitatē in voce. Vn̄ Phūs dicit.xix.lib.
de aīalibus ꝙ cā acuminis ⁊ alterationis
vocis eſt ſm̄ alterationē etatū. Vnde vox
iuuenū aīalium eſt acutior voce ſenum. ⁊
vox mulierum eſt acutior ꝙ̄ virorꝝ. vnde
ſicut ipſe dicit. Multe femine ⁊ multe iu-
uenes vociferāt voce acuta. Grauitas au
tem vocis ſequitur tarditatē motus q.ſ.
aer multus tarde mouet̄. Mares aūt ⁊ ſe
nes mouent multuȝ aerem. ⁊ iō ſunt gra-
uioris vocis. Neruos ⁊ arterias hn̄t for
tiores maſculi ꝙ̄ femine ⁊ ſenes ꝙ̄ parui
⁊ nō caſtrati ꝙ̄ caſtrati eo ꝙ propter debi
litatē mouent paucū aerem. Et qđ paucū
eſt mouet̄ velocius ⁊ vox velox eſt acuta
⁊ iō propter debilitatem neruorꝝ ſunt vo
ces caſtratorum ſimiles feminarum voci
bus. Jn.iij.li. de aīalibus dicit etiaȝ Phi-
loſophus. ꝙ femine ſunt acutioris ⁊ ſubti
lioris vocis ꝙ̄ maſculi preter vaccaȝ que
hȝ vocem ſuo maſculo groſſiorem. Sicut
igit̄ ſonus vocis naturalis eſt diſcretiuus
etatum ⁊ ſexuum ſic etiaȝ ſonus ſeu vox
predicantis debet diſcernere etatem ⁊ ſe-
xum q: aliter admonendi ſunt iuuenes:
aliter ſenes: ⁊ aliter viri: ⁊ aliter mulieres
ſicut docet in paſtora. Gre. Apo.viij. Au-
diui vocem aquaꝝ multaꝝ.i. doctrinam.
Octauo dȝ eſſe laudis acquiſitiua non tm̄
ſui ſed dei pſ̄. Vt audiam vocem laudis
tue. ¶ Nono debet eſſe affectionis audiē
tium immutatiua ſicut facit vox muſica
⁊ armonica.per cuius dulcem armoniam
interduȝ infirmi demoniaci ⁊ frenetici ad
ſenſum mentis reuocantur. Sic vox pre-
dicantis frequenter malas affectiones fa
cit conuerti in bonas ſicut refert Conſtā.
ꝙ Orpheus poeta ⁊ modulator optimꝰ
dixit. Jmperatores ad conuiuia me inui-
tant vt ſe ex me delectent; ſed ego in illis
delector cum quibus poſſim animos eo-
rum deflectere de ira ad manſuetudinem
de triſticia ad leticiam de auaritia ad lar-
gitatem de timore ad audaciam.

¶ Capitulum.xxvj.

Doctores ſancti aſſimi-
lantur renibus. ¶ Pri
mo q: renes ſunt cali-
di ⁊ naturalis caloris
conſeruatiui. Sic ſan-
cti doctores ſicut in ſe
ipſis ſunt feruidi ita
etiam ſunt in alijs ſua
doctrina ignea ſpiritualis feruoris accen-
ſiui ⁊ ꝯſeruatiui. Talis erat doctrina chri
ſti de qua dicitur Lu.xxiiij. Nōne cor no-
ſtrum ardens erat in nobis dū loq̄ret̄ ⁊c̄.
¶ Scđo q: renes ſunt frigiditatis dorſi
ꝓpulſatiui. Vn̄ ſunt renes pinguedine coopti
ne ex frigiditate oſſium dorſi ſuſtineāt le-
ſionem. Per dorſum autē intelliguntur
homines duri. vel homines rebus ſecula
ribus que retro ſunt totaliter dediti. quo
rum frigiditas.i. malitia aliquando nimis
excreſceret niſi eam ſanctorū virorum do
ctrina vel argutio temperaret. Vnde de
Herode habet̄ Math.vj. ꝙ metuebat.

Joannem.⁊ audito eo multa faciebat: pſ.
Increpuerunt me renes mei. ¶ Tertio q̄
renes ſunt a cõcauitate epatis aquoſi hu-
moris attractiui. Unde ⁊ facti ſunt carno-
ſi ⁊ poroſi propter faciliorem aquoſe hu-
miditatis attractionem. Concauitas autẽ
epatis eſt profunditas ſcripture ſacri ca-
nonis. Ex epate enim quatuor humores
materialiter oriuntur. ⁊ ſic ex ſcriptura ſa
cra quatuor ſenſus trahuntur. ſcilicet lit-
teralis allegoricus moralis ⁊ anagogicus
Ex hac ergo epatis concauitate. i. profun
ditate trahunt ſancti doctores ⁊ hauriũt
aquam doctrine quam populis effundũt
abunde. Sed q̄ hanc ſuam doctrinam ⁊
omnem ſuam intelligentiam ſub fide mẽ-
tis doctores ſancte eccleſie reſtringunt di
citur Iſa. xj. Erit fides cinctorium renum
eius. ¶ Quarto quoqz q̄ renes ſunt ſan-
guinis colatiui dicit enim Conſtan. q̄ ad
hoc ſunt facti vt ab epate aquaticum ſan-
guinem ſugentes eum depurent ⁊ eius co
lamentum. i. vrinam ad veſicam deportẽt
Et hoc etiam dicit Ariſto. viij. li. de anima
libus. In ſanguine itaqz intelligitur vita
hominis q̄ ſine ſanguine homo non vi-
ueret: quam in alijs ſancti doctores ſuis
doctrinis purificant dum peccatores cõ-
uertunt ⁊ eos a peccatorum fecibus faci-
unt ſeparari. Unde Jere. xv. Si ſeparas p̄
cioſum a vili ⁊c. ¶ Quinto quiá renes ſũt
ſeminabilis humoris generatiui. Unde cõ
tinent lumbos in quibus dicitur eſſe cau
ſa veneree voluptatis. quaſi autem hu-
mor ſeminabilis eſt doctrina ſpiritualis
que deo generat filios non carnis ſed ſpi
ritus: qui humor per ſanctorum docto-
rum ora infunditur. Unde Apoſt. dixit. i.
Corinth. iiij. In chriſto ieſu per euangeli-
um ego vos genui. Unde doctores eccle-
ſie ab ipſo capite chriſto ſuo myſtico cor-
pore tanq̄ renes in carnali corpore vtili-
ter poſſidentur. Unde ab ipſa ſancta eccle
ſia ei dicit. Tu poſſediſti renes meos.
Quos etiam ad aliorum ſalutem inflam-
mari petebat dicens. Ure renes meos ⁊c.

¶ Capitulum. xxvij.

D Ominari laudabiliter ſub
ditis docet ipſum nomẽ
domini. Nam hoc nomẽ
dominus videtur impor-
tare quinqz conditiones.
¶ Primo eniz videtur eſſe
nomen poteſtatis. Unde a deo a quo eſt
omnis poteſtas dominiũ eſt ſtatutuz. Ali
ter eniz non ſtaret reſpublica neqz huma
na ſocietas eſſet tuta neqz hominum ſta
eſſent pacifica vel quieta. Sublata enim
de medio iuſticie potentia libera eſſet ma
licia neqz inocẽtia eſſet tuta ſicut dicit Iſi.
Juſta ergo dominatio ſubditos non op-
primit nec repellit. ¶ Itez bonus dñs ſer
uos non deſerit. ſed pro eius aduerſarijs
ſe opponit vt dicit Greg. ¶ Secũdo hoc
nomen dominus eſt nomẽ equitatis ps.
Juſtus dñs ⁊ iuſticias dilexit equitatem
vidit vultus eius. Unde iuſtus dñs per
viam iuris ⁊ equitatis lites ⁊ cauſas ſer
ſubditos dirimit. ⁊ vnicuiqz q̄d ſuum eſt
tribuit contra malitiam gladium trahit.
pro inocentia defendenda titulũ iuſte tui
tionis opponit. Maleficos punit vidu-
as ⁊ orphanos de manu opponentis eri-
pit predões ⁊ fures impetit ⁊ per acceptã
a dño poteſtatem non ſm impetum volũ
tatis. ſed ſm dictamen rationis ⁊ ſm legis
imperium vniuerſa diſponit. ¶ Tertio
dñs ẽ nomẽ liberalitatis. Nam boni dñi
ſunt liberales ⁊ pij. Heſt. xiij. Cum inquit
totum orbez mee ditioni ſubiugaſſez no
lui potentie abuti magnitudine ſed clemẽ
tia ⁊ lenitate gubernare ſubiectos. Boni
dñs plus amari q̄ȝ timeri appetit non ho
minibus ſed beſtialiter viuentibus ſe pre
eſſe agnoſcit. Unde dicit. Greg. ſuper illo
Geñ. ix. Sit terror veſter ⁊c. Homo in-
quit non rationabilibus ſed irrationabi-
libus animalibus eſt prelatus vt non ab
hominibus ſed ab animalibus timeatur.
Omnes enim homines natura gignit eq̄
les. ſed pro varijs meritis alios alijs diſ
penſatio diuina prepoſuit: vt ſaltem pro
pter humanam potentiam peccare time
ant qui diuinam iuſticiam non formidãt.
¶ Quarto hoc nomen dñs eſt nomẽ vo

bilitatis. Unde dr̃ Deut. i. Tuli ḋ tribub⁹
vr̃is ſapiẽtes ⁊ nobiles ⁊ poſui eos dñoſ
Dñt enim domini eſſe ⁊ anima ⁊ carne ge
neroſi. Nam vt dicit Amb. Natura in
aialibus nobiliores ⁊ fortiores preponit
aliorum reges ⁊ duces. ergo quod ſerua
tur in iumentis ⁊ animalibus non ſerua
bitur in hominibus. ¶ Quinto qꝛ domi
nus ē nomẽ timoris ⁊ honorabilitatis.
Eph. vi. Serui obedite domini vr̃is car
nalibus cum timore ⁊c̃. Unde per bonuʒ
dñm tota pr̃ia timetur ⁊ honoratur eo
q cuncta pacificat ⁊ diſcordes ſedat ⁊ ad-
uerſarios ꝑcul pulſat. ¶ Iteʒ nota ꝙ ty
rannicum dominum quatuor vitia faci
unt. ¶ Primo auaritia. Nam tyrannus ⁊
malus dominus ſubditos non iuuat ſed
ſpoliat Mich. iij. Qui violent̃ tolliꝭ pel
les ⁊c̃. ¶ Item propter munera iuſticiam
violat ⁊ paupi ⁊ vidue ñ iudicat. Mich.
iij. Audite principes iacob ⁊ duces dom⁹
iſrael. nunquid vr̃um eſt ſcire iudicium.
¶ Item exactionibus populum ſepe ve
xat. Iſa. iij. Populuʒ meuʒ exactores ſpo
liauerunt. ¶ Item occaſiones querit vt
rapiat. Iſa. liij. Abſqʒ cauſa calumniatus
eſt eum ⁊c̃. ¶ Secundo facit tyrannidem
iniuſticia quia ſubditos penis flagellat.
Iſa. xix. Dabo egyptum in manu domino
rum crudelium. ¶ Item ſtatuta iniqua
ordinat. Iſa. x. Ve qui condunt leges ini
quas. ¶ Item aliena tanꝙ propria vendi
cat ſua eſſe omnia putat. i. Regum. viij.
filios vr̃os ⁊ agros tollet. ¶ Item ma-
lorum dictis fidẽ accõmodat. Pro. xxix.
Princeps qui libenter audit verba men
dacij omnes miniſtros hẽbit impios.
¶ Item fidem nulli primo Machabe.
xvi. Iurauit illis rex ⁊c̃. ¶ Item ſuos fi-
deles male remunerat Exemplum ḋ La
ban Gen. xxxi. ¶ Tertio facit tyrãnum
ſuperbia. quia tyrannus timeri non ama
ri curat. ¶ Item nullius ſeruitium ac-
ceptat. ſed omnia ex debito ſibi fieri pu-
tat. Iudith. iij. Nec tamen iſta facientes
ferocitatem eius ⁊c̃. ¶ Quarto tyranni-
cum vitium eſt intemperantia quia alijs
laborantibus ipſe comeſſionibus vacat
Eccl's. x. Ve tibi terra cuius rex puer eſt
⁊ cuius principes mane comedunt.

¶ Capitulum. xxviij.

Fides eccl'e aſſimilatur cuti
ſiue pelli propter. v. ¶ Pri-
mo rõne incluſionis. Nã
cutis ē ſupꝑficies corporis q̃
carnem ⁊ oſſa continꝫ ⁊ in-
cludit. Sic in fide catholica
fortiores ſunt qui deſignantur ꝑ oſſa. ⁊ i
becilliores q' ſignantur ꝑ carnes. Unde ēt
cutis vocatur corium eo ꝙ corio caro te
gatur Iob. Pelle ⁊ carnibus veſtiſti me
oſſibus ⁊c̃. ¶ Secũdo rõe defenſiõis. Nã
cutis oia iteriora mũit ⁊ defẽdit. Uñ cu
tis ꝓ defenſiõe totius corꝑis oibus ꝑicu
lis ⁊ paſſiõibus ſe exponit. Uñ ſm Cõſtã.
hʒ tenuitatẽ ne nimis corp⁹ ĩpediat. hʒ
ſoliditatẽ vt meli⁹ qḋ ē ĩtra ꝯtineat. ⁊ fa
cilius exteriori leſioni reſiſtat. Uñ etiam
vocatur pellis eo ꝙ a corpore exteriores
pellat iniurias ventos ⁊ pluuias. frigidi
tatis ⁊ caloris ꝑfert iniurias. Recte ergo
fides eſt cutis. quia omnia membra eccl'ie
fide proteguntur. ⁊ ab iniurijs perſecuto
rum ⁊ a ventis tentationum ⁊ a pluuijs
i. falſis doctrinis hereticorũ. Unde Apo.
Eph. vi. In omnibus aſſumentes ſcu-
tum fidei ⁊c̃. ¶ Tertio ratione imitatiõis
Nam cutis ſecundum variam membro
rum diſpoſitionem ac neceſſitatem nunc
ſe contrahit. nunc ſe extendit. Sic fideles
tꝑe perſecutionis, ſecundum variam fide
lium vtilitatem ſeu neceſſitatem. qñqʒ cõ
trahebant fideʒ ſuã perſecutionem decli
nando ſiue fugiendo quandoqʒ v̇o extẽ
debant perſecutorib⁹ ſe offerendo. ⁊ hoc
faciebant viri céleſtes ⁊ ꝑfecti ſicut Apo
ſtoli. ⁊ conſimiles. ps̃. Extendes celum ſi
cut pellem. ¶ Quarto ratione purgatio
nis. Eſt enim cutis tota plena poris ⁊ ma
xime in parte capitis propter expreſſio-
nem fumoſe ſuperfluitatis per calorem.
Dum enim pori aperiuntur ſuperfluitates
intercutanee per vapores ⁊ ſudores pur
gantur. Sic fides catholica habet ad mo
dum cutis multos poros. i. multas via
⁊ modos ad purgandum aiaʒ a peccati

.ſ.p pñiam per elemoſynas.p baptiſmũ
⁊ hmõi Actu.xv.Fide purificans corda
eorũ. ¶ Quinto rõe paſſionis quia cu/
tis ſiue pellis multipliciter patitur. Nã
patitur inciſionem excoriationem. vbe/
rationem ⁊ multa alia quaſi innumerabi
lia.q̃ omnia etiã ſancti martyres ꝓ fide
paſſi ſũt ſicut patet Heb.xi. Alij vero lu
dibria ⁊ verbera experti ⁊c̃.

¶ Capitulum.xxix.

FOrtitudo virorũ ſpiritua
liũ aſſimilat̃ barbe. Vnde
pili barbe ſũt opa fortia p/
fectoꝝ.qd̃ patet ex multis.
¶ Primo q̃ barba ẽ faciei
virilis ornatiua.⁊ ſimiliter
ex fortitudine martyrum.Vnde ⁊ alioꝝ
ſanctorum tota facies imo totum corp᷒
eccleſie decoratur ⁊ ornatur.Vnde de ipa
eccl̃a dr̃ ꝑu.xxxi.Fortitudo ⁊ decor idu
mentũ eius ⁊c̃. ¶ Secundo q̃ barba eſt
maxillarum iuuatiua. Nam ſua villoſita
te neruos maxillares tuetur nimia frigi
ditate defendit.quaſi autẽ maxille eccl̃ie
ſunt predicatores qui cibum ſpiritualis
doctrine alijs conterunt exponendo.⁊ ꝑ
parant predicando.vt inde fideles ceteri
nutriantur.iſti dñt hr̃e barbam.i.fortitu
dinem boni opis.vel fortitudinem con
tra tentationes qua frigus peccati repel/
latur ab eis ne ſcilicet cum alijs predica/
uerint ipſi reprobi efficiant̃. Dñt eſſe bar
bati.i.pilis fortium operum abundare
vt ſcilicet quod verbis ſuadent opibus
corroborent.Vnde ſine robore talis bar
be non congrue non laudabiliter exitur
ad opus doctrine. Vnde.ij.Re.x.Dauid
mandauit nuncijs ſuis.manete in hieri/
cho donec creſcat barba veſtra. ¶ Ter/
tio q̃ barba eſt caloris ⁊ vigoris natura
lis indicatiua.propter quam cauſam vir
ſol᷒ barbã nutrit nõ aũt mulier.quia ma
res calidiores ſt̃ nãliter feminis ⁊ maio/
ris vigoris.⁊ ideo i maribus fumus q̃ eſt
pilorum materia magis q̃ in feminis au
gmentatur.Vnde accidit etiã quandoq̃
in mulieribus calide ⁊ humide cõplexio/
nis q̃ vident̃ barbeſcere. Sic illi qui abũ
dant in calore ⁊ vigore dilectõis habent
animum virilem ⁊ ideo ineſt eis fortitu
do ⁊ ad peccatis reſiſtendum ⁊etiam ad
bene operandum .propter quod dicitur
Cã.viij.q̃ fortis ẽ vt mors dilectio.Sicq̃
mors ſic eſt fortis q̃ ei nullus poteſt reſi
ſtere.⁊ compellit etiam peccatorem mul/
ta bona facere que nunq̃ dum vixit face
re voluit. Econtrario autem illi qui ſunt
frigidi a calore charitatis habent animũ
femineum ideſt debilẽ.Vnde carent bar
ba fortitudinis ad operandum vel ad re
ſiſtendum tẽtationibus. ¶ Quarto quo
q̃ quia barba eſt diuerſarum figurarum
ſuſceptiua. Nam ſicut Philoſophus di
cit.xix.li.de animalibus ſi humor vnde
barba generatur fuerit calidus fumoſus
⁊ ſiccus erũt pili barbe ſicut ⁊ capilli criſ
pi ⁊ in ſe reflexi ⁊ inuoluti.Et hõ accidit
q̃ per duas vias vadit contrarias. Nã
ps terreſtris mouet inferi᷒.color vo mo
uet ſupius.⁊ ſic inuoluuntur pili ⁊ ſiunt
criſpi. Talis eſt fortitudo luctantium cũ
carne vel mundo.qui licet ex pte ſpiritus
habeant calorem charitatis ex parte ta
men mundi habent fumũ vanitatis.ex
parte carnis ſiccitatem ſiue ariditatem de
uotionis. Et ideo ſicut ex feruore ſpiri/
tus trahuntur ſuperius.ita ex infirmita
te carnis trahuntur inferius.Et ſic effici
untur aliquo modo reflexi ſiue criſpi.i.
non vniformes ſed varij: Et de hac va
rietate loquitur Apoſto. Ro.vij.dicens.
Inuenio aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis mee ⁊c̃.Si ve/
ro vapor ex quo generantur pili fuerit
humidus multum erunt pili leues ⁊ lon
gi. Sic etiam in illis in quibus eſt humor
multus deuotionis ⁊ gratie pili.i.opera
eoꝝ fortia ſũt eis: leuia.i.ſuauia ad facie
dum ⁊ longa ad continuandũ ⁊ hoc eſt
vnguentum ſcilicet deuotionis ⁊ gratie.
quod ſicut dicitur in pſ̃.deſcendit in bar
bam aaron. ¶ Quito quia barba eſt mul
tipliciter defectiua. Nam in aliquib᷒ nõ
creſcit ſicut in pueris quia q̃uis ſint hu/
midi ⁊ calidi.tamen quia fumoſa illa ſub
ſtantia que eſt pilorum materia tranſit in

augmentum puerorum.ideo non ſuper
fluit vt conuertatur in pilos.Tales ſūt
q̄ls ſint iuuenes ⁊ fortes tamen fortitu
dine ſua nō vtūt ad dei ſuitiuʒ vel in opē
bº bonis ſed potiº pro mūdo ⁊ i peccatꝫ.
In aliqbus vero barba caneſcit ſicut in
ſenibus propter debilitatem ipſius calo
ris ⁊ abundantiam frigiditatis.Et ſic eti
am accidit tepeſcentibº in calore diuini
amoris.qr etiam pili barbe.i.exteriora
opera i eis immutāt ⁊ debilitāt.In ali
qbº vo barba defluit ex caloris ⁊ humo
ris interceptiōe.vt in caſtratꝫ.vel ex hūo
ris corruptione vt in leproſis.Intercipi
tur aūt calor amoris ⁊ humor deuotiōis
per peccata ſpiritualia ⁊ corrumpit per
peccata carnalia. ⁊ ideo vtrobiqꝫ deficit
barba.i.fortitudo vera.

¶Capitulum.xxx.

GRatia dei aſſimilatur me
dulle.¶Primo ratione ſue
generationis:quia medul
la in concauitatibus oſſiū
generatur.Sunt autē cō
cauitates oſſiū hūilitates
mentium quibus ſolis gratia dei infun
ditur ſm illud Ja.iiij.Deus ſuperbis re
ſiſtit humilibus autem dat gratiaʒ.Secun
do ratione complexionis.quia medulla
vt dicit Conſtan.eſt calida ⁊ humida.ſic
gratia dei eſt calida inquantum inducit ⁊
accendit charitatem.⁊ humida inquan
tum emollit ad pietatem.facit enim eos
in quibus eſt feruentes ad deum ⁊ pios
ad proximum.Sap.iiij.Apud deum no
ta eſt ⁊ apud homines.apud deuʒ ſcilicet
per charitatem.apud homines per pie
tatem.¶Tertio ratione irrigationis qr
oſſa irrigat ⁊ confortat ⁊ eorum frigidi
tatem temperat.Nam ſua caliditate tem
perat eorum frigiditatem.⁊ ſua humidi
tate eorum ſiccitatem.Anima enim ſine
gratia eſt ſicut terra ſine aqua ſcʒ frigida
⁊ arida vnde.ps.Anima mea ſicut terra
ſine aqua tibi.Sed gratia dei non ſolum
ſicut aqua tollit eis ariditatē.i.operis bo
ni ſterilitatem.ſed etiā vt ignis vl ſol tol
lit eis frigiditatem.i.conſtrictionem ⁊ im
mobilitatem peccati conſtringit ⁊ immo
bilitat ſicut patet de frigore corporali in
aqua congelata:Vnde gratia dei multum
confortat animam.Generat enim in ea
ſecundum Bern̄.in li.de li.arbi. odium
preteritorum peccatorum contemptum
preſentium ⁊ deſiderium bonorum futu
rorum.¶Quarto ratione nutritionis
quia medulla vt dicit Conſtan.nutritur
ex puriſſimis partibus ⁊ vnctuoſis hūo
ribus.ſic gratia dei nutrit ex puriſſimis
operibus ⁊ deuotis orationibus Bern̄.
ſuper Canti.Gratia balſamum puriſſi
mum eſt ⁊ ideo purum ⁊ ſolidum ⁊ pro
fundum vas requirit.¶Quinto ratio
ne mutationis qr medulla vt dicit Var
ro mutatur vt luna.Nam creſcente lu
na ipſa creſcit.⁊ decreſcente decreſcit.⁊ h
tam in animalibus q̄ in arboribus patet
quorum medulla in plenilunio augmen
tatur ⁊ in alio tempore minoratur.Per
lunam igitur que eſt planetarum infima
humilis intelligitur anima in qua ſecun
dum augmentum vel diminutioneʒ hu
militatis minuitur ⁊ creſcit gratia ſaluta
ris.Quia quāto quis efficitur humilior
tanto ⁊ gratia plenior.⁊ quāto magis ſu
perbus tanto magis a gratia vacuus.vñ
Bern̄.ſup Cāt.dic.In veritate didici nil
eque efficax eē ad grām pmerendam.reti
nendam ⁊ recuperandā q̄ ſi omni tpe co
ram deo inueniaris non altū ſapere ſed
timere.Altū eni ſapere ad ſupbiā ptinet
timere vo ad humilitatem.aſt h etiā facit
qd dicit Chryſ.ſuper epiſtolam ad He
bre.Aliqn̄ inquit pleriqꝫ vitam habētes
mūdam non accipiunt grām ne in ſuper
biam eleuentur.ne inflentur ventoſitate
iactātie.ne altitudo muneris negligētio
res efficiat.Eccli.iij.Quanto magnus es
humilia te in omnibus ⁊ coram deo in
uenies gratiam.

¶Capitulum.xxxi.

c Vloſitas ⁊ voracitas aſſimi
latur gutturi.¶Primo qr
guttur eſt cibi ⁊ potus in ſto
machum inductiuū.Habet
enim guttur dupliceʒ conca

uitatem. habet vnam ad attrahendū aerē ꝛ anhelitum perficiendū. ꝛ aliā ad cibū recipiendum. Et hec duplex via quodam operculo qđ epiglotū dr̄ diſtinguit. Qđ vtiq̄ ſe habꝫ in ſupficie gutturis ad modū veſtis ad vtrūq̄ foramē gutturis equaliter ſe hn̄tis. Sicut igit̄ guttur eſt cibi ꝛ potus receptiuū ꝛ ſtomachi impletiuū. ita hō vorax ꝛ guloſus ad hoc principaliter intendit vt cibū ꝛ potū accipiat ꝛ ventrē ſuū impleat. Vñ de tali hoie dici conſueuit. ipſe eſt totus gula ꝑs. Sepulcrū patens ē guttur. eoꝝ. gl. ꝑꝑ voracitatē. Quia ſicut ſepulcrum aperitur ad ſuſcipiendum cadauera. ita vorax ſemꝑ inhiat ad cibaria recipiendū. ¶ Scđo quia guttur eſt delectationis ciborū perceptiuū. Eſt. n. delectatio cibi in modico tranſitu gutturis. ꝑꝑ qđ dicit Phs in Eth̄. ꝙ qdam multuorax affectabat hr̄e collum gruis. ſ. vt diutius duraret cibi delectatio ex longo tranſitu gule. Homo. n. guloſus in cibo ſolam delectationem q̄rit non neceſſitatē vel vtilitatem. ꝛ de talibus dicit Apoſtolus Phil. iij. Quorum deus venter eſt. ¶ Tertio quia deglutitio cibi vel potus ſpiritus. i. aeris attractionem impedit. Nam cum natura cibum deglutit foramen anhelitus claudit. ꝛ aliud foramen ad recipiendum cibum aperit. cum autem aerem attrahit foramen cibi penitus claudit. Nam ſi de cibo vel potu ſubintrauerit aliquid foramen aeris via ſpiritus clauditur. ꝛ niſi a natura citiꝰ repellatur animal ſuffocatur. Nihil eniꝫ ſic timetur in omnibus paſſionibus gutturis ſicut amiſſio ipſius aeris a quo nō pt aial ꝑ. xx. partēꝫ vnius hore ſine periculo abſtinere. Sicut igit̄ deglutitio cibi in gutture impedit ſpūm. i. aeris attractioneꝫ. ita guloſitatis delectatio impedit ſpūaliū cōſolationum perceptionem. Vnde apoſtolus dicit aialis homo. i. guloſitas ꝛ voluptuoſitas nō percipit ea que ſunt ſpiritꝰ dei delicata eſt enim vt dicit Bern̄. diuina cōſolatio ꝛ non datur admittentibus alienam. ¶ Item gule vitium quantū nociuū ſit anime ꝛ corpori oſtendit pinguedo corporis. ¶ Primo quidem quia pinguedo nimia ē peſſimorū morborum generatiua. Nam ſicut dicit Conſtan. Pinguia corpora ꝛ nimia adipe plena ſūt peſſima ꝛ morbis peſſimis ꝑparata. eo ꝙ calor naturalis ſepe in talibus ſuffocatur ꝛ via ſpūs pinguedine clauditur. ꝛ ſic ad regimē corporis vt ſpiritus influat denegatur. Et addit ꝙ corpora omnia pinguia ꝑpter humorum ſuperfluam abundantiā incurrunt ſepe infirmitatem prolixam ꝛ tardiſſimam curam. Nam pondere pinguedinis preſſa non ſe exercitāt nō laborāt. ꝛ ſic nec ſuperflua minuuntur. nec congelata pinguedo diſſoluitur. Vnde calor naturalis ſuffocatur ꝛ ſubito mors inducitur niſi eis citius ſuccurratur. ¶ Secundo quia pinguedo eſt actionūꝫ anime ſcꝫ ſenſus ꝛ intellectus īpeditiua. Vñ Hiero. dicit ꝙ venter pinguis non gignit ſenſum tenueꝫ ꝛ ideo abſtinentia confert intellectui. ¶ Tertio quia eſt complemēti generationis animalis tardatiua. Vnde dicit in Anforiſm̄. ꝙ mulier nimis pinguis ſi concipit ſi non macreſcit eo ꝙ pinguedo matricis ſemitam intercludit.

¶ Capitulum. xxxij.

Humiles aſſimilant̄ genibus. Primo quidem quia humilitas eſt mr̄ concordie ꝛ hoc ſignificatur in genibus. Que genua vt dicit Iſido. ſunt coniunctiones femorum ꝛ crurum. Vnde ſm̄ eum femora extenduntur ab inguinibus vſq̄ ad genua. Per femora autem poſſunt intelligi femine eo ꝙ in illa parte femine diſcernuntur a viris. ꝑ crura v̄o q̄ fortiora ſt̄ pn̄t itelligi viri. vel per femora intelliguntur ſuperiores. per crura vero inferiores. Non igit̄ poteſt eſſe concordia ſiue inter feminas ꝛ viros. ſiue inter ſuperiores ꝛ ſubditos niſi mediante humilitate. Nam per humilitatem ſuperiores inferioribus inclinantur. Et iterum per humilitatem inferiores ſuperioribus obediunt ꝛ ſubduntur. Inter ſuperbos vero econtrario ſemper ſunt iurgia. Vbi vero ſunt humilitatis ge

ina ibi pacis ⁊ vnitatis concordia. ¶ Secundo quia humilitas ē ſoror ſapientie. ⁊ hoc etiam ſignatur in genibus que mira fraternitate oculis cōiunguntur. Naȝ cū quis gignitur ita formatur vt genua ſurſum ad oculos teneantur. quorum cōiunctione foramina oculorum cauſantur. Et ideo eſt ꝙ dum homines genua flectunt facilius lachrymas fundunt.

¶ Item dum oculi coram iudicibus plorant genua ſe flectunt. Oculis autem aſſimilantur ſapientes. quia genua oculis cōiunguntur. Et ꝙ ibi locantur oculi vbi genua infiguntur ſignat ꝙ vbi humilitas ibi ſapientia vt dicitur Prou. xi. Et vtrūq3 eſt neceſſarium in compunctione ⁊ ad placandum ſumum iudicem deum ſcilicet ſapientia que mentem compungat et ad flendum moueat ⁊ ex cognitione culpe ⁊ offenſe. Et etiam humilitas que mētem ⁊ corpus inclinet ad ſatiſfactioneȝ iuſtitie. ¶ Tertio quia humilitas eſt oppoſita ſuperbie. Naȝ genua ſunt vocata eo ꝙ in vtero ſunt genis oppoſita ⁊ a genis ſunt genua dicta. Per genas autē que ſunt in ſuperioribus locate et que maxillas continent conterentes ſuperbi ſignificant ſuperiora petētes et alios per violentiam conterentes. Et ſunt due gene ideſt duo modi ſuperbie. vna eſt de ſpiritualibus. alia de temporalibus quibus opponūt duo genua. i. duo modi humilitatis. Primus eſt paupertas ſpiritus que eſt vt homo recognoſcat ſe ſpiritualibus indigere et ea a ſe non. hr̄e alius eſt temporalium deſpectus. ¶ Quarto quoq3 quia humilitas eſt amica abſtinentie Nā per abſtinentiam caro humiliatur ſicut. Amb. dicit in hymno. Carnis terat ſuperbiam potus cibiq3 parcitas. Et hec abſtinentia ſignatur in genibus que ſunt depauperata a carnoſitate et pinguedine ꝓpter motus continuationem. Nam multum carnoſa ⁊ pinguia de facili oppilantur ⁊ ſic actio virtutis ſenſibilis impeditur. In quo etiam ſignificatur ꝙ per abūdantiam ⁊ vſum delitiaruȝ impedit ⁊ actio virtutis ⁊ cōtinuatio laboris.

¶ Capitulum. xxxiij.

Infectiui aliorum ⁊ incorrigibiles ſunt eradicandi. Cuius exemplum apparet ī dolore dentium. quia ſecundum Auice. quando dens doloroſus non recipit omnino curam. quia quocunq3 fomento mitigetur ſtatiȝ poſt modicum ledit ⁊ redit etiam alios dentes. propter illud qđ ex ipſo tranſit ad eos ⁊ non inuenitur via ad eius rectificationem. tunc cura eius eſt ſola eradicatio. Sic cum homo eſt malus ⁊ non recipit curam. i. correctionē qr dato ꝙ verba aliqua vel pena ad modicum cohibeatur. ſtatim tamē reddit ad ꝓſtinam malitiam imo etiam alios inficit ⁊ trahit. Tunc etiam talis per mortem vel expulſionem eſt omnino eradicandus. Apl's Gal. v. Abſcindantur qui vos cōturbant. Et iterum. i. Corin̄. v. de fornicatore incorrigibili loquens dicit. Expurgate vetus fermentum. Unde Hiero. dicit ⁊ habetur. xxiiij. queſtone. iij. Secande ſunt putride carnes ⁊ ſcabioſa ouis a caulis repellenda. ne totius corporis maſſa oues ⁊ peccora ab ea corrumpantur ⁊ putreſcant ⁊ interreant. Augu. In alexādria vna ſcintilla fuit ſed quoniam non ſtatiȝ oppreſſa eſt totam vrbem eius flamma populata eſt.

¶ Capitulum. xxxiiij.

Infirmitas corpalis interdum preſeruat hominem a peccatis ſicut pueri qbus in ptibus capitis accidūt vlcera ⁊ apoſtēata ⁊ adeſt fluxus narium ꝓſeruāt ab epilentia vt dicit Auicē. qr ſic purgatur humiditas cerebri. q̄ ſi nō purgaret īduceret epilentiā. Sic etiam ꝑ īfirmitatem corpis purgant ⁊ remouētur iterdū tētatōes ⁊ male diſpōnes mētis q̄ facerent hominē niſi ſic purgaret ruere ī peccatū. Sen̄. Infirmitati mee grās ago que cogit me non poſſe qđ non debeo vele Apl's. ij. Corin̄. j. Virtus in infirmitate perficitur.

Capitulum. xxxv.

Immūdicie ſpirituales vi/ciorū aſſimilantur imun/dicijs corꝑalium morborū. Nam i lege veteri reputa/bant imūdi leproſi ⁊ patien/tes fluxū ſanguinis ⁊ patiē/tes fluxuꝫ ſeminis. Cadauer etiam hōis mortui reputabat imūdū ⁊ qcūqꝫ aliq̄ im/mūda tāgebant imūdi reputabant. Per immūdiciā ergo lep̄ ſignificabat immūdi/cia heretice doctrie. tū qꝛ heretica doctri/na ꝯtagioſa ē ſicut lepra. tū qꝛ nulla falſa doctrina eſt q̄ vera falſis nō admiſceat: ſi/cut in ſuꝑficie corꝑis leproſi apparet q̄dā diſtinctio q̄rundam macularū ab alia car/ne integra. ꝑ imundiciā vͦo mulieris ſan/guiſlue deſignat immūdicia idolatrie ꝑꝑ immolantium cruorē. Per immūdiciam autem ſeminiflui ſignificabat immūdicia vane locutionis eo ꝙ ſemen eſt verbum dei. Per imundiciam coitus ⁊ mulieris parientis deſignabat imūdicia peccati ori/ginalis. ꝑ imundiciaꝫ mulieris mēſtruatē deſignabatur imūdicia mētis ꝑ volupta/tes emollite. per imūdiciā vͦo cadauer ꝗ cu/iuſcunqꝫ ſignatur imundicia peccati mor/talis qđ eſt mors aie. Per imundiciā vͦo contactus rei immunde deſignat imūdi/cia conſenſus in peccatū alteri⁹. Vñ. ij. Co/riñ. vi. ⁊ Iſa. lij. Exite d̄ medio eoꝝ ⁊ ſepe/mini ⁊ immundum ne tetigeritis.

Capitulum. xxxvi

Impatiētia tolerandi vel ſuſtinendi onera grauia precipue inuenitur in acci/dioſis ⁊ voluptuoſis ⁊ opulentis. Cuius exem/plum eſt in dolore dorſi. Nam dolor dorſi lꝫ poſſit ex pluribus cauſari. tamen ſecundum Auicē. cauſe eius precipue ſunt tres quia aliquando accidit propter frigus complexionis ⁊ phlegmatis crudi. aliquando vͦo propt̄ multitudinem coitus. aliquando vͦo pro/pter repletionem magne vene que eſt ſu/pra dorſum. Quia igitur dorſo ferūtur onera congrue per dolorem dorſi impa/tientia accipitur incommoda ⁊ oneroſa ſuſtinendi. Nam cui dorſum dolet onus ſuſtinere non pt. Sed frigus quod eſt hu/ius doloris cauſa refertur ad accidioſos in quibus refriguit ſpiritus feruore cha/ritatis expulſo. Vnde in corporalibus ci/bis ea que accida ſūt coiter frigida ſunt Coitus vero frequentia pertinet ad vo/luptuoſos qui carnis delectatōes ſequū/tur. plenitudo autem vene magne perti/net ad diuites opulētos. qui domos ple/nas habent temporalib⁹ diuitijs. In his ergo eſt dolor dorſi. i. impatiētia ⁊ impo/tentia grauia tolerandi. quia accidioſi ⁊ pigri non poſſunt pati laborioſa propt̄ defectum caloris charitatis que facit om/nia leuia. Voluptuoſi non poſſunt pati penoſa propter molliciem carnis quia eſt delectabilibus aſſueta. Sed opulenti diuites non poſſunt pati iniurioſa pro/pter elationem mentis quam facit diuitia/rum affluentia. Nam diuitie ſicut dicit Philoſophus in rethorica faciunt ho/mines elatos ⁊ contumelioſos.

Capitulum. xxxvij.

Inuidia aſſimilat dolori ſiue putrefactioni dentiū. Vnde dicitur Prou. xiiij. Putredo oſſium inuidia. Dolor namqꝫ dentium ſe/cundum Auicē. cauſatur ex tribus quia cauſa dolorem faciens aut quando eſt in ipſa ſubſtantia dentium: quandoqꝫ vͦo in neruo que eſt in radice eorum. quandoqꝫ vero in gingiua. vbi etiam quandoqꝫ fit apoſtēa ⁊ additio car/nis nate ea in qua recipitur materia que omnia ſunt doloris dentium cauſa. In his ergo deſignatur triplex cauſa triſticie ſeu doloris inuidorum. Nam aliquan/do inuidet vnus alteri de perſonali bo/nitate. aliquando vero de honoris digni/tate. quandoqꝫ vero de lucri vel diuitia/rum proſperitate. Quando igitur dolor inuidi eſt de perſona tunc eſt velut do/lor dentis radicatus in ſubſtantia. Quan/do vero de dignitate vel honore. tunc eſt ſicut dolor proueniens ex neruo. Nā quaſi radix dentis eſt virtus probi homi

lis cui neruus coniungitur quia virtutem probi hominis ſequitur premium honoris. vnde neruus radicis eſt honor virtutis. ex quo ſequitur dolor dentis. i. triſticia inuidentis. Quaſi autē gingiue que dentes circundant ⁊ veſtiunt ſunt tēporales diuitie quibus homines circundantur ⁊ fulciuntur quibus quandoqꝫ iungitur apoſtema. i. putrefactio inuidie: quia ſcilicet precipue diuitibus ab aliis inuidetur. vel tūc apoſtema naſcitur ex gingiuis. quando auaritie vel ſupbie peſtis naſcitur ex diuitijs. quandoqꝫ ēt caro adnaſcitur ſcilicet cum filij generantur. que omnia ſunt dentibus. i. ipſis inuidentib⁹ cauſe doloris ⁊ triſtitie. Eſt enim inuidia triſtitia in alienis bonis prout phs dicit.

¶ Capitulum. xxxviij.

Iuſti ⁊ perfecti viri aſſimilantur epati. ¶ Primo quidem quia epar eſt ſtomachi iuuatiuum. Nam in epate ſunt quedam extremitates que dicūtur fibre que ſunt vt quedam eminentes lingue quibus epar amplectitur ſtomachum ei calorem exhibens ad digeſtionem ciboꝝ. ſtomachus ergo qui totius corporis communi vtilitati deſeruit repreſētat nobis ipſam rem publicam ſiue cōmune bonū qḋ ſancti ⁊ iuſti viri precipue amplectuntur ⁊ fouent. ſiue linguarū conſultatione ſiue cuiuſlibet fauoris calore. Communia enim pprijs iuſti viri ⁊ non propria cōibus anponunt. ¶ Secundo qꝛ ē puri ab īpuro ſeparatiuū. In epate. n. fit ſecunda digeſtio ⁊ ſeparatio ⁊ depuratio cibi prima facta eſt in ſtōacho. Epar. n. ſuccoſitatem prime digeſtionis per quaſdā venas in ſuam concauitatē trahit ⁊ p ebullitionem fortioris caloris celebrata digeſtiōe ſiue depuratione. ſecūda in maſſā ſanguineam ⁊ quattuor humoꝝ materiam illā conuertit. Cui⁹ digeſtionis īpuritas emittit p vrinā q̄ iniciū ſumit ab epate. ſed ī renibus cōplemētū vbi ſbās recipit ⁊ colorem. Et ide per poros vriticles trāſmittitur ad veſicā. Ex ipſa āt maſſa ſanguinea que eſt quattuor humoꝝ materia quod calidum eſt ⁊ humidum tranſit in materiam ſanguinis cuius receptaculum ſunt vene. licet ſecundum Phm formatio ei⁹ ſit a corde. Quod autem calidum eſt ⁊ ſiccum tranſit in materiam cholere. cuius receptaculum eſt ciſta fellis. quod autem frigidū ē ⁊ ſiccum tranſit in materiam melancolie. cuius receptaculū eſt ciſtula ſplenis. Quod autem frigidum ⁊ humidum tranſit in materiā phlegmatis cui⁹ receptaculum proprium eſt pulmo. Digeſtio ergo epatis que purum ab impuro ſecernit eſt viri iuſti compunctio qua a quottidiāis macul' ſepe purificare ſe ſatagit. ⁊ hec eſt ſecūda digeſtio ſiue depuratio. Nam prima eſt a mortalibus per penitentiam. hec autem ſecunda eſt a venialibus per compunctionis iuſtitiam. ex q̄ q̄ttuor hūores proueniunt. qꝛ quattuor compunctionum ſunt genera quibus viri iuſti mens vehementer afficitur ſicut dicit Grego. in Moral. ſcꝫ vel quando ꝯſiderat vbi fuit ſcꝫ ī peccato. vel quādo reſpicit vbi eſt ſcilicet īmūdo. vel quādo attendit vbi erit ſcꝫ in iudicio. vl' quādo penſat vbi non eſt. ſ. in celo. Iſtis conſiderationibus viri ſancti ad fletum prouocant. ⁊ lachrymando ⁊ flendo ab omni ī puritate purgantur. ¶ Tertio quia epar eſt multarum paſſionum ſuſceptiuum. Nam epar aliquando patitur ex nimia caloris incēſione. quandoqꝫ ex pororuꝫ nimia apertione. ⁊ per conſeq̄ns calori euaporatione. ⁊ aliqñ ex infrigidatione propter quā hō ſepe hydropiſim īcurrit qꝛ nihil ē aliud hydropiſis niſi error digeſtiue virtutis ī concauitate epatis. hec ergo cauenda ſunt multū iuſtis ⁊ ſpūalibus viris. Primo caloris nimia incēſio. i. īdiſcreti feruoris ꝓſūptio. Scḋo pororū apertio. i. ſēſuū circa exteriora nimia patefactio ⁊ occupatio. vel ſuarū vtutuꝫ oſtētatio. ¶ Tertio caloris euacuatio. i. feruoris ſpūs p negligentiam diminutio. ¶ Quarto nimia p accidiam infrigidatio eſt ēt ſūme vitāda. ſuperbie tūefactio. q̄ ē

hydropiſis inflatio. Unde ſuperbienti dicitur Job.xv. Quid tumet contra deum ſpiritus tuus.

¶ Capitulum.xxxix.

Iuuenum vicia corrigũtur facilius ꝙ prouectorum. Cuius exemplum apparet in epilenticis. Nam epilentia: vt dicit Auicen. accidit īfantibus ꝛ pueris ante pubertatem ꝛ poſt pubertatem etiaꝫ accidit adoleſcentibus. Sed ab infantibus ꝛ impuberibus ſi in regimine eorum ſit rectitudo remouetur ꝛ non remanet. Sed ſi accidit adoleſcentibus precipue poſt.xxv. annũ n̄ remouet̃ ſꝫ remãet vſqꝫ ad mortē ſicut dicit Ypoč. Sil̄r vitia moruꝫ a iunioribus ſi bene regantur facilius remouentur ſed ſi non bene regantur ita vt adoleſcant ꝛ creſcant in prauis moribus perſeuerant in eis ſemper. Prouer.xxij. Adoleſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea.

¶ Capitulum.xl.

Labor penitentium aſſimilatur labori ꝛ exercitio corporali in quo attendenda ſunt.v. Primo vt non ſit nimis intenſus vel remiſſus ſed temperat?. Sic etiam labor exterioris penitentie non debet eſſe intenſus ita vt naturam proſternat ꝛ corrumpat: neqꝫ debet eſſe remiſſus ita vt concupiſcentiam ꝛ ſuperbiam carnis non vincat. ꝛ talis eſt labor militum chriſti de quo Apoſtolus ait.ij. Thi.ij. Labora ſicut bonus miles chriſti ieſu. ¶ Secundo in exercitio corporali eſt attēdēda q̄litas vt non ſit nimis velox aut tardum: ſic penitens non debet eſſe nimis velox per preſumptionem: vt.ſ. ſtatim credat effici ſummus ꝛ perfectus. vnde dicebat beatus Berñ. nolo repente fieri ſũmus: ſed paulatim proficere volo: qꝛ ſicut deo placet verecũdia peccatoris. ita ſibi diſplicet imprudentia penitentis. ¶ Item non debet eſſe tardus per negligentiam vel dilationem. Apoſtolus Roma.xij. Solicitudine non pigri. ¶ Tertio attendenduꝫ eſt tempus ſcilicet vt maxime fiat ante cibum vt ſuperfluitates lubrice in corpore reſolute per exercitium expellantur: ne cibus ſuperueniens corrumpatur. Sic etiam purgatio ꝛ labor penitentie debet preuenire cibum euchariſtie ꝛ expellendo ſuperfluitates peccatorum ne ex cibo ſacro ſuperueniente ledatur. Poſt cibum etiam valet exercitium temperatum qꝛ caloreꝫ augēdo cooperatur digeſtiue virtuti: ſic etiam per cibum euchariſtie non eſt ceſſandum ab operibus penitentie: qꝛ cooperatur ad cibi.i. ſacramenti profectum ꝛ operationem calorem charitatis augendo ꝛ conſeruando. ¶ Quarto attendendus eſt locus: qꝛ aliquis locus exercitij corporalis eſt aquoſus vt locus piſcatorum ꝛ talis locus infrigidat ꝛ humectat. Talis eſt labor compunctorum ꝛ plorantiuꝫ qꝛ infrigidat ardorem carnis ꝛ humectat fletu ꝛ lachrimis. ps̄. Laboraui in gemitu meo. Aliquis vero locus exercitij eſt ſiccus ꝛ nemoroſus. vt locus venatorum ꝛ talis ratione diſcurſus calefacit corpora ꝛ deſiccat. Talis eſt labor abſtinentium qui inflāmat mentem ꝛ deſiccat carneꝫ. ¶ Quinto attendendus eſt corporalis exercitij ſiue laboris fructus de quo ait Fulgentius ſuper illud Prouer. vltimo. Paneꝫ ocioſa non comedit. Honeſtus inquit labor eſt humane vite fida cuſtodia. dormientis nature ſtimulus ſopiti caloris lima ſuperfluitatis conſumptio. vitiorum fuga. morborum mors languorum medicina lucrũ temporis. iuuentutis debitum adoleſcentie diſciplina ſenectutis gaudium. ſalutis auxilium. nutrix omnium bonorum. deſtructrix vitioruꝫ ꝛ ocij inimica. Et addit ille. Ergo ſolus ſe ab exercitio retrahit qui felicitatis gaudio vult carere. Omnia autem h̃ propriiſſime competunt labori penitentium. Nam penitentie labor vitam anime cuſtodit dormientem ideſt pigritātem pungit. ſopitum calorem ideſt tepefactum amorem incendit. ſuperfluitates.i. exceſſus affectionum conſumit. vitia expellit morbos tentationum extinguit. lan

quoꝛibus paſſionum medicina exiſtit lu/
crum tempoꝛis ideſt meritum parit. Ħ de
betur iuuenibus ne pigreſcant ⁊ adoleſcē
tibus ne laſciuiant. Ħ laboꝛ poꝛtatus eſt
gloꝛiatio ſenum ⁊ ſaluatio animarum. Ħ
omnia bona ſpiritualia nutrit. omnia ma
la deſtruit ⁊ tandem etiam talis laboꝛ ad
eternam felicitatem perducit. vnde hi ſūt
laboꝛes de quibus dicitur Sapieñ iij. La
boꝛ bonoꝛum gloꝛioſus eſt fructus.

¶ Capitulum. xli.

Oqui qualiter debeam⁹
labia oſtendunt. ¶ Pri
mo qꝛ labia ſunt denti/
um cuſtoditiua. vt. ſ. ille
qui vult loqui verba
ſua cuſtodiat ad temp⁹
opoꝛtunum ſm illud
Mal. ij. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciē
tiam. Hinc eſt q̄ ps petebat dicens. Pone
domine cuſtodiam oꝛi meo ⁊ hoſtiuz cir/
cūſtantie ⁊c̄. Hoſtium enim vt dicit Gre.
neqꝫ ſemper clauditur neqꝫ aperitur. qꝛ
nec eſt ſemper loquendum neqꝫ ſemper
tacendum. ſed vtrumqꝫ diſcrete faciendū
¶ Secundo temperatiua qꝛ labia ſunt du
ricie dentium temperatiua. ⁊ ideo facta
ſunt mollia ⁊ carnoſa. Sic verba predi/
cantis debent eſſe talia vt mollificent vel
temperent duriciam peccatoꝛis. ¶ Item
qꝛ labia mollia dulciter reſpondentis tē/
perant iram furentis ſm illud Pꝛo. xv.
Reſponſio mollis frangit iram. Et iterū
Eccli. vi. Verbum dulce multiplicat ami/
cos ⁊ mitigat inimicos. ¶ Tertio qꝛ labia
ſunt vocis articulate foꝛmatiua. Vox au/
tem articulata eſt vox ſignificatiua aliquē
ſenſum expꝛimens. Et in Ħ inſtruimur vt
loquamur verba penſata non autem ver
ba ocioſa ⁊ inſenſata vel ſtulta. ¶ Quarto
q̄ labia ſunt aeris frigidi vel calidi inter
ceptiua. Nā aeri frigido vel calido ſe op
ponunt ⁊ ipſum retinendo depuratuz in
terioꝛibus reddunt. In quo inſtruimur
q̄ verba inflāmantia ad iram vel inducē
tia frigus malicie qua homo retrahitur
a bonis ſi audiamus non debemus refer
re ſed potius nos opponere. ⁊ ſi referre
opoꝛteat puriora ea ⁊ placabilioꝛa repoꝛ
tare. ¶ Quinto qꝛ labia ſunt virtutꝭ inter
pretatiue ꝓpꝛia oꝛgana ⁊ talia ſunt labia
doctoꝝ ⁊ expoſitoꝛum qui ſacras ſcriptu
ras interpꝛetanſ ⁊ exponunt. ſicut de ipſo
dño dicit Lu. xxiiij. Qui interpꝛetabatur
illis in oībus ſcripturaſ. ¶ Sexto qꝛ labia
ſunt pſſionum anime. ſ. odij. amicitie. do/
loꝛis ⁊ triſtitie expꝛeſſiua. Vnde dꝛ q̄ tre/
moꝛ labioꝛum in freneſi in moꝛbis acutꝭ
moꝛtē pꝛetendit. Talia autem ſunt labia
confitentiū ⁊ expꝛimentiū moꝛbos vicio
rum ⁊ paſſiones malas aīe ſue. Vnde qui
eſt in acutis moꝛbis ſcilicet in grauib⁹ pec
catis: ⁊ tremūt ei labia. i. ex timoꝛe aliquo
vel verecundia confiteri obmittit incur/
rit moꝛtē eternam. Pꝛo. xxviij. Qui ab/
ſcondit ſcelera ſua non dirigetur.

¶ Capitulum. xlij.

Emoꝛia aſſimilatur vē/
tri. ¶ Pꝛimo ratiōe re
ceptionis. Eſt. n. venter
nutrimenti totius coꝛ/
poꝛis receptaculū. Vn/
de ſm Iſid. Venter dici
tur qꝛ venit per eum ci
bus ad totum coꝛpus. Sic cibus ſpiritua
lis noticie qua ſpiritus nutrit in recepta/
culo memoꝛie reponitur ⁊ locatur. Vnde
⁊ diſpoſitio memoꝛie dꝫ eſſe vt diſpoſitio
ventris que eſt rotūda pp̄ liberioꝛē ciboꝝ
collocationem. ⁊ oblonga pꝛopter ipſius
cum ſuperioꝛibus ꝯiunctionē. ⁊ diuerſis
pāniculis circūdata pꝛopter interioꝝ cō/
ſeruationē. Sic memoꝛia tunc eſt bene di
ſpoſita cū eſt rotunda. i. larga per capacita
tem. ⁊ longa per diuturnitatē. ⁊ diuerſis
pāniculis. i. diuerſis āminiculis fulta per
ſtudioſitatē. Sunt. n. quatuoꝛ ſm Pħm
que iuuant hominē ad bene memoꝛan/
dum. ¶ Pꝛimuz eſt vt illa quoꝛum bene
vult recoꝛdari aliquo oꝛdine diſponat.
ſm eſt vt circa ea affectum adhibeat. ter/
tiuz eſt vt ea ad aliquas ſimilitudines nō
omnino conſuetas reducat. quartum eſt
vt illa per frequentem meditationem re/
petat. ¶ Secundo ratione purgationis.
Nam venter vocatur aluus ſicut dicit

Iſi.qz cibū recipit ⁊ purgari cōſueuit. Sic ſpō ⁊ cibuz ſpiritualis doctrine ſuſcipit in memoria ⁊ ſe etiam purgare debet. ⁊ iſta purgatio peccati ex memoria naſcitur. qz dolor contritionis quo anima purgatur dum compūgitur ex peccati recordatione concipitur Apoč.ij. Memor eſto vnde excideris ⁊ age penitentiam. ¶ Tertio ratione conceptionis. Nam venter mulieris vocatur vterus eo quod fetu impleatur; ſed ſicut ex vtero cōcipitur fetus carnis ita ex memoria ideſt ex ſpecie ī memoria ſeruata concipitur verbuz mentis qḋ eſt quaſi quedam proles ipſius ps. Ex vtero ante luciferum genui te.

¶ Capitulum.xliij.

Mens hominis aſſimilatur pectori. ¶ Primo quidem qz pectus eſt duabus concauitatibus diſtinctum. Sūt enim due concauitates in pectore quibuſdam inter ſe pelliculis ſeparate. ⁊ fuit neceſſaria hẽ diuiſio pectoris vt ſi flatus in vna parte aliquo caſu impediretur in parte alia ſeruaretur ne anhelitu intercluſo animal moreretur. Due ergo concauitates pectoris ſunt due vires mentis.ſ. intellectus ⁊ affectus ſiue voluntas. Et vtraqz neceſſaria eſt menti ad conſeruationem ſpiritus.i. vite ſpiritualis.ſ. intellectus qui viuificat per fidem ps. Intellectum da mihi vt viuam. Et affectus qui viuificat per dilectionem.ſ. Joh.iij. Qui non diligit manet in morte. Secundo qz pectus eſt mamillarū fundamentum. Nullum autem animal habet mamillas in pectore preter hominem ⁊ elephantem. vt dicit philoſophus in.ij. libro de animalibus. Quaſi autem due mamille quibus mens humana propinat exterius lac ſapide doctrine ſunt ſapientia ⁊ eloquentia ⁊ ambe habent fundamentum in mente. Vel due mamille q̃ debe[n]t inherere pectori lactantis.i. menti do[c]t[o]ris eſt peritia duorum teſtamentorum ſcilicet legis et euangelij. Cantico. vij. Duo vbera tua ſicut duo hinnuli. ¶ Tertio qz pectus eſt quandoqz multis paſſionibus ſubiectum. ⁊ paſſiones pectoris omnes ſunt periculoſe multum propter cordis vicinitatem. ſiue patiatur conſtrictionem ſiue humoris conſumptionē ſiue nimiam humorum repletionem. ſiue vocis raucedinem. ſiue apoſtemationē; ſiue ſuffocationem. Pectus ergo quod cor in ſe continet ⁊ deum in corde habet omni diligentia eſt ſeruandum ne patiatur conſtrictionem auaricie. neqz humoris conſumptionem propter defectuz eleemoſyne. neqz humorum repletionem propter congregationem pecunie nec vocis raucedinem per obmiſſionem laudis diuine. neque apoſtemationem per tumorem ſuperbie. neque ſuffocationem per deſperationem venie. Iſtis enim modis patitur pectus corporaliter ⁊ ſimiliter ſpiritualiter. Propter quod dum pro peccatis mea culpa dicitur precipue pectus percutitur ratione cordis quod in ipſo continetur. ¶ Quarto quia pectus congrue eſt figuratum. Eſt enim pectus latuz ⁊ aliquantulum in medio eleuatum ⁊ ipſa eleuatio animoſitatis ⁊ virtutis eſt ſignum. Aues vt dicit Philoſophus.ij.li. de animalibus habent pectus acutum ad aerez diuidendum ⁊ maxime que ſunt ad predandum. Vnde acuitas pectoris in animalibus eſt ſignum generoſitatis. Qui ergo habēt pectus amplum ad deum amandum ⁊ proximum amplectendum ⁊ acutum ad omne malum quod occurerit repellendum ſumme generoſitatis deferunt ſecum ſignum. ¶ Item mentis conſtitutio moralis debet eſſe ſimilis conſtitutioni corporis naturalis. Nam corpus humanuz ex quatuor elementis componitur. ex quatuor humoribus conſtituitur. Quatuor elementa ſunt. ignis. aer. aqua. ⁊ terra. Similiter mens humana debet habere ſua elementa ſcilicet pro igne: prudentie claritatem. pro aere temperantie mediocritatem. pro aqua iuſticie puritatem, pro terra fortitudinis ſtabilitatem. Vel ſicut aliqui dicunt vtitur mens humana p igne intellectus ſubtilitate. pro aere conſcientie puritate. pro aqua ingenij mobilitate.

pro terra animi ſtabilitate. Habet etiam mens humana ſuos quatuor humores. qꝛ pro ſanguine vtitur dulcedine. pro colera rubea amaritudine pro colera nigra contriſtatione. pro phlegmate mentis cõpoſitione. Dicunt. n. Phyſici ſanguineos eſſe dulces. colericos eſſe amaras. melancolicos triſtes. phlegmaticos corpore cõpoſitos vt ſit dulcedo in contemplatione. amaritudo de peccati recordatiõe. triſtitia de perpetratione. cõpoſitio in emendatione. ¶ Item mentis compoſitio aſſimilatur phlegmati. ¶ Primo ratione reſidentie radicalis: quia phlegma debet habere ſedẽ in pulmone per quem ſignatur diſcretio. qꝛ ſicut pulmo aerem attrahit ⁊ emittit. ita diſcretio qđ bonũ ẽ retinet ⁊ quod malum eſt expellit. In pulmone ergo eſt ſedes phlegmatis quia compoſitio mentis beneficio iuuatur diſcretionis. ¶ Secundo ratione proprietatis naturalis quia phlegma eſt nature frigide ⁊ humide. Compoſitio igitur mentis requirit frigus quo refrigeretur ab eſtu vitiorum ⁊ humorem compunctionis quo mundetur a ſorde peccatorum. ¶ Tertio ratione efficacie animalis quia ex complexione phlegmatica ſunt homines tardi obliuioſi ⁊ ſomnolenti. tardi ad operandum malum. obliuioſi ad effectum temporalium. ⁊ ſomnolenti per cõtemplationis tranſitum. ps. In pace in idipſum dormiã ⁊c.

¶ Capitulum. xliiij.

MOdeſtia ſiue moderatio ⁊ compoſitio morum ⁊ motuũ exteriorũ corporis aſſimilant̃ ſupercilijs. Primo quia ſupercilia data ſunt ad oculorum tuitionẽ. Vnde ⁊ pilorũ multitudine ſunt veſtita vt ſint oculis munimenta ad repellendum humorem a capite defluentem. Sunt ergo ſupercilia oculorũ munimẽta ne quid nociuum eis ab extra eueniat vt Iſi. dicit. Sic modeſtia ⁊ cõpoſitio exterioꝝ ſenſuũ ⁊ mẽbroꝝ valet ad cuſtodiã mẽtiũ: qꝛ frequẽter ex ſenſuũ diſſolutiõe ſubitrãt cogitatiões male. Iere. ix. Intrauit mors ꝑ feneſtras nr̃as igreſſa ẽ domos nr̃as. ¶ Scđo qꝛ ſuꝑcilia ſũt ad decorẽ: qꝛ nullus ſine eoꝝ pñtia decorat̃. Sic modeſtia ⁊ cõpoſitio moꝝ reddũt hoiẽ in alioꝝ ꝯſpectu decoꝝ ⁊ gratioſũ. vnde Amb. dicit in li. de officijs ꝙ i modeſtia cõſiſtit pulchritudo viuẽdi ⁊ ornat᷒ ad oẽs actionem accõmodus. ¶ Tertio qꝛ ſuꝑcilia ſũt ad repñtationẽ. Hñt. n. quãdã vim latẽtẽ paſſionẽ aie idicãtẽ: vt dicit. Ariſto. in li. de aialib᷒. ꝙ cũ fuerint ſuꝑcilia recta ſicut linee ꝓtẽdũt femineã molliciẽ vl̃ animi leuitatem. Si vͦ fuerint demiſſa ⁊ nimis preſſa ſignãt inuidũ ſi vͦ fuerint eleuata ⁊ in pilis preſſa animoſitatẽ pretẽdũt. depauperata vͦ a pilis ⁊ oblonga timiditatem. Si aũt fuerint ſpiſſa ⁊ pili lõgi exceſſum caloris important: ſi autem fuerint multe carnis ⁊ pauce piloſitatis ſenſũ duꝝ ſignificãt ⁊ obtuſũ i mẽbris ꝓncipalib᷒ dñantẽ: ſi vͦ pilis fuerit ſpoliata ſignificant ſanguinis corruptionem vt in leproſis: aut nãlis hũoris ꝯſumptionem vt in ethicis ⁊ ſilib᷒. aut meatuũ oppilationem vt in caſtratis. Sicut igitur diſpoſitio ſuꝑcilioꝝ ꝯgrua vl̃ icõgrua repreſentat bonã vel malã diſpõnẽ īteriorẽ. ſic cõpoſitio ſeu modeſtia vl̃ iordiatio ⁊ diſſolutio exterioꝝ motuũ ſiue moꝝ repreſentãt bonã vel malã diſpoſitionẽ interiorẽ vel diſſolutionem ⁊ inordinationem mẽtis. Vnde Eccĩ. xix. Amictus corporis ⁊ riſus dentium ⁊ inceſſus hois enunciãt de illo ſiue bonus ſiue malus ſit.

¶ Capitulum. xlv.

MOrs ſcõꝝ aſſilat̃ ſõno ꝑꝑ tria. ¶ Prio ꝑꝑ qetis ſuauitatẽ qꝛ nlloꝝ laboꝝ dormiẽs meminit ſ; tũc dulciter regeſcit. Et ſic ſci ꝑ ſõnũ morꝭ regeꝫ a laborib᷒ capiũt, ſm illđ Apoc. xiiij. Beati mortui q i dño moriũtur: amodo iã dič ſpũs vt regeſcant a laboribus ſuis. Et ad eterne pacis dulcedinẽ ꝑueniũt ſm illud. ps. In pace in idipſum dormiam ⁊ requieſcam. ¶ Secundo propt̃ dormiẽtis firmitateꝫ. qꝛ dum homo dormit nullus aduerſa

rū potentiam pertimeſcit. Sic ſancti per ſomnū mortis de oium aduerſantiū ma/nibus eripiunt ⁊ eterne ſecuritatis fidu/cia ꝑfruūt: vñ dñs Math.x.dicebat. No lite timere eos q occidunt corpus: ⁊ poſt h non hñt amplius qd faciāt ⁊c̄. Sic igit in h ꝯueniunt mors ⁊ ſomnus qꝛ vterqꝫ ſecuritatez tribuit. ſed in h differūt qꝛ ſe curitas ſomni eſt ex inſenſibilitate. ſed ſe curitas mortis ē ex libertate de qua. ps. Laq̄us ꝯtrit᷑ ē ⁊ nos liberati ſum᷑ Jo.xj. Si dormit ſaluus erit. ℭ Tertio ꝑꝑ figu/re dormiētis mutabilitatē. qꝛ exterius vi detur mortuus q maxime interius viuit ⁊ ſic ſancti cū mortui ſunt ſm carnē tunc vera vita viuunt. ps. Cū dederit dilectis ſuis ſomnuz ecce hereditas dñi ⁊c̄.

ℭ Capitulum.xlvj.

Obediētes debēt aſſimila/ri crurib᷑ ꝑꝑ tria. ℭ Pri mo quidē debēt obedire velociter ⁊ hoc ſignificāt crura q̄ a currendo ſunt dicta. qꝛ p ea currimus et greſſuz facimus vt ſignificet obediēdi ve locitas ps. Velociter currit ſermo ei᷑. tūc .n. ſermo iperat᷑ currit velocit qñ ab obe diente implet celeriter Berñ. in li. de pre cepto ⁊ diſpēſatiōe. Ver᷑ obediēs non ꝓ craſtinat ſꝫ ſtatim parat aures auditui. lin guā voci. pedes itineri. manus opi ⁊ ſe to tū int᷑ colligit vt mādatū ꝑagat iperātis. ℭ Scdo qꝛ debēt obedire fortiter. ſ. ne re trahant ex operis dificultate. ⁊ hāc forti/tudinē ſignificāt crura. qꝛ hñt oſſa fortia ⁊ ēt ſunt neruoſa vt ad motū ſint habili ora. Sic obediētes debēt eſſe oſſei. i. for/tes ad exequēdū ⁊ tolerādū grauia. ⁊ ner noſi. i. durabiles ad ꝯtinuādum difficilia Berñ. in quodā ſermone. In ipſa obedi entie via cui fortaſſe aliqua dura ⁊ aſꝑa occurrere pñt vt accipias interdū nōnul la q̄ licet ſalubria ſint minus tñ videntur. hec ſi moleſte cepis ſuſtinere ſi diiudicare ꝓlatū. ſi murmurare in corde. ſi ēt exteri᷑ impleas q̄ iubet nō eſt v̄tus patientie ſꝫ velamen malicie. ℭ Tertio debēt obedi/re dulciter quod ſignificant crura quorū oſſa medulla ſunt plena. vt medulle hu/mectatione oſſium ſiccitas irrigetur. Per ergo medulla eſt interior deuotio qua ir rigati interius veri obediētes omnia dul citer ⁊ ſine murmure exequuntur qꝛ non obediunt timore ſed amore. Grego.xij. Moral. Obedientia non ſeruili metu ſꝫ charitatis affectu ſeruanda eſt. non timo re pene ſed amore iuſtitie.

ℭ Capitulum.xlvij.

Occaſiones peccandi aſſimi lantur vmbilico propter tria. ℭ Primo ꝓpter nu tritionem. Nam ſicut di cit Gregorius. Vmbilicus eſt quo fetus in vtero ali tur. ſicut arbores p radices terre humo re nutriuntur. Vnde vmbilicus ſm Con ſtant. ex venis ⁊ neruis ⁊ arterijs compo ſitus eſt quo mediante ipſe fetus ſangui nem ſubtilem ſibi attrahit ⁊ ſugit. ⁊ per has arterias ſpiritum recipit. Sic etiam fetus peccati interius in mala voluntate conceptus per actiones exteriores nutri tur ⁊ augetur ⁊ fouetur Ezech.xvi. Nō eſt preciſus vmbilicus tuus ⁊ cetera. ℭ Secundo propter ſituationem quia in vmbilico ſita ſunt genitalia mulierum ſi cut in lumbis genitalia virorū ſm illud Job.xl. Virtus eius in lumbis eius ⁊ for titudo illius in vmbilico ventris eius. In hoc ſignificatur quod mulieres ſunt viris occaſio peccandi ⁊ luxuriandi. ℭ Tertio propter preciſionem quia con ſuetudo eſt mulierum precidere infanti bus vmbilicum. Sed nota quod vmbili cus vt dicit Conſtan. rumpitur iuxta ma tricem. dum fetus egreditur ⁊ cum fetu exit quod obſtetrices ligant quatuor di gitorum longitudine ⁊ ex hac ligatura ſi unt rotunditates vmbilici poſtea preci/dunt eum. Sicut ergo vmbilicus ſtringi/tur ⁊ rumpitur ⁊ preciditur. Sic peccato rum occaſiones ſunt ſtringende rumpen de precidende. Occaſiones enim peccato rum quādoqꝫ ſunt importune ⁊ tunc ſūt per violentiaz rumpende. Quandoqꝫ vi

ro ſunt oportune ⁊ quaſi neceſſarie. ⁊ tūc
ſunt per temperantiam reſtringende. quē/
qȝ vero ſunt ſuperflue ⁊ omnino noxie
⁊ tunc ſunt penitus precidende. Dicit au/
tem Hiero. ſuper. xvj. Eze. quod neceſſe
eſt infantibus primo ortis. vmbilicuȝ pre
cidi. ¶ Deinde ad abluendum ſanguinem
aq̄ lauari. ¶ Tertio humorē eorū ſole ſic
cari. ¶ Quarto tenera corpora pānis ſtri/
gi ne membra fluxibilia delaxētur. Sic ab
homine per penitentiam nouiť generato
primo precidendus eſt vmbilicus ideſt au
ferenda omnis occaſio peccandi. deinde
lauari eum oportet aqua lachrymarum
tertio ſole ideſt feruore ſpiritus ⁊ amoris
deſiccandus eſt humor noxius ideſt fluxi
bilitas ⁊ habilitas ad peccanduȝ. ¶ Quar
to reſtringendus eſt ligatura abſtinentie
⁊ continentie ſalutaris.

¶ Capitulum. xlviij.

Opera humana aſſimilanť
manibus propter quatuor
¶ Primo propter nume/
rum. Sunt eniȝ due manꝰ.
ſ. dextra q̄ ſignat opus bo/
nū. ⁊ ſiniſtra q̄ ſignat opus
malū Math. v. Neſciat ſiniſtra tua quid
faciat dextra tua. vt. ſ. ſit opus pure bonū
cui nihil admiſceať mali. Pertiet ergo ad
dextrā operari liberaliter qꝛ dextra a dā/
do eſt dicta. ¶ Itē cōcordiť qꝛ ipſa i ſignū
pacis dať. ¶ Itē fideliter ⁊ ſalubriter. quia
ipſa fidei ⁊ ſalutis teſtis adhibeť vnde in
veteri teſtamēto habeť ꝙ petebāt dextras
ſibi dari ⁊ apoſtolus gal. ij. Dextras dede
runt mihi ⁊ barnabe ſocietatis. ¶ Item
opari feruenter. Eſt. n. manus dextra for/
tioris caloris ⁊ maioris ſiccitatiſ q̄̄ ſiniſtra
⁊ ideo ad operādū eſt habilior q̄̄ ſiniſtra
Mala aūt opatio nō ē faciēda ſȝ potius
dimittēda. Vnde ſiniſtra a ſinēdo vel ſine
dextra diciť. qꝛ. ſ. opus malū eſt ꝙ debita
rectitudine caret q̄ in dextra ſignať. Poſ/
ſet. n. vtraqȝ manꝰ accipi in bonū. Naȝ qꝛ
manus dicitur quaſi munus. ideo duplex
manus duplicis muneris ſignat dationē.
Eſt eni munus ſpirituale cuius datio re/
ferť ad dextrā. temporale cuius datio re/
fertur ad ſiniſtrā. Habet igiť hō dextrā. ſ.
ſpiritualem gratiam ad porrigendum ele
moſynas ſpūales. Et ſiniſtrā ideſt potētiā
⁊ virtutem ad porrigendas temporales.
Prouerbiorum. iij. Longitudo dieruȝ in
dextra eius ⁊ in ſiniſtra illius diuitie ⁊ glo
ria. Quāq̄ eniȝ elemoſyna ſpūalis manu
non porrigatur ad dextrā tamē refertur.
corporalis ad ſiniſtrā. qꝛ ſpūalis elemoſy/
na eſt potior corporali. Nam illa. ſ. corpo
ralis ſuſtentat corpus moriturum ſed ſpi
ritualis animam in eternum victurā. Vn
de ſignanter dixit Salomon. Longitudo
dieruȝ in dextra. qꝛ. ſ. elemoſyna ſpiritua/
lis anime ſubuenit que nūq̄ eſſe deſinit.
Vnde potior eſt corpali ſic dextra manꝰ
potior eſt ſiniſtra. Poſſet etiā dici ꝙ dex/
trā manū hȝ q bene operať in ꝓſperitate.
ſiniſtrā vero q operať bene i aduerſitate.
Quidā aūt ſūt ambidextri ſicut dicitur de
gabaonitis Iud. xx. ꝙ erāt ita ſiniſtra vt
dextra ꝓliātes. Et iſti aſſimilanť quidaȝ
q tā in aduerſitate q̄̄ in ꝓſperitate forti/
ter operanť. ¶ Scdō ꝓpter motū. Nam
manus vocanť. qꝛ aperiunť ⁊ claudunť. ſȝ
extenſa manus vocať palma ⁊ diciť ꝑ ſimi
litudinē palme ab expāſis ramis. i. digitis.
Clauſa vero manus vocať pugnus. ⁊ di/
citur pugnus a pugillo. In h̄ ergo docet
nos manus aliqñ eſſe dandū ꝙ ſignificat
nobis manus extēſio. ⁊ aliqñ tenendū ſi/
ue accipiendū ꝙ ſignificat nobis clauſio.
Vnde diciť. Eccli. iiij. Nō ſit manꝰ tua por
recta ad accipiendū ⁊ ad danduȝ collecta.
¶ Tertio ꝓpter munimentū. Eſt eni ma/
nus quīqȝ digitis munita. in quibꝰ quinqȝ
virtutes deſignāť q̄ neceſſarie ſunt homi
ni vt opera eius ſint ꝑfecta. Nā primꝰ di
gitus q groſſior eſt vocať pollex eo qꝛ in/
ter ceteros virtute plus polleat. Vnde in
hoc digito deſignatur iuſtitia que iter al's
omnes virtutes morales plus pollet. Vn
de dicit phs in. ij. Eth. quod iuſtitia eſt pre
clariſſima virtutū. ⁊ nec Lucifer nec Heſ/
perus eſt ita clarus. Et ideo etiā Auiceñ.
i tertio libro medicine ſue dicit quod iſte
digitus ſcilicet pollex eſt iuſtitia omnium
digitorum quia ſcilicet omnes alij digiti

cum ei applicantur ad quandam equalita
tem reducuntur. Vnde ille manus pollicē
habent que iuſta operantur. Ideo iſte di
gitus ⁊ quelibet alius componitur ex tri
bus oſſibus vt dicit Conſtañ. in quibus
deſignatur triplex iuſtitie modus. Nam
eſt iuſtitia diſtributiua. cōmutatiua. ⁊ vin
dicatiua. Ad primam pertinet quod di
citur Mat. xxv. Vnicuiqꝫ ſm̄ propriam
virtutem largitus eſt. Ad ſecundaꝫ quod
dicitur Mat. xx. Ite vos in vineam meā
⁊ quod iuſtum fuerit dabo vobis. Ad ter
tiam pertinet illud Eccli. xxi. Dentem ꝑ
dente oculuꝫ pro oculo. ¶ Secundus di
gitus vocatur index quia per ipſum res
indicamus ⁊ demonſtramus. ⁊ hoc perti
net ad prudentiam que nobis que agen
da ſunt demonſtrat ⁊ ordinat. Et hic etiā
ex tribus oſſibus eſt quia ad prudentiam
tria pertinent ſcilicet memoria reſpectu
preteritorum: intelligentia reſpectu pre
ſentium. ⁊ prudentia reſpectu futuroruꝫ.
¶ Tertius digitus qui eſt medius dicitur
impudicus ex eo quod dum manus ali
quid turpe tangit. hic digitus cum ſit ma
ior ceteris prius attingit. Hic ergo digi
tus ſignat temperantiam que impudici
tiam ⁊ voluptateꝫ carnis tangit reprimē
do ⁊ moderando. ⁊ hic etiaꝫ ex tribus eſt
oſſibus: quia temperantie triplex eſt mo
dus. Eſt enim vna pars temperantie cir
ca cibum ſcilicet abſtinentia. alia circa po
tū. ſ. ſobrietas: tertia circa coitum ſcilicet
continentia ſiue caſtitas. ¶ Quartus digi
tus vocatur annularis: qꝛ i ipſo annulus
defertur. Sicut autem annulus in digito
eſt fortitudo in opere que neceſſaria ē ꝓ
cipue in continuādo ⁊ perſeuerando. Eſt
enim annulus ſicut corona digiti quia ſo
la perſeuerantia coronatur. Et nota ꝙ di
giti habent hoc proprium ꝙ groſſiores
ſunt ante cibum ꝙ̄ poſt. Vnde annulus q
vix ante cibum de digito trahitur facile
poſt cibum egreditur ſicut dicitur ſuper
Anforiſm̄. Sicut ergo digitus ieiunꝰ for
tius tenet ānulum ꝙ̄ refectus. Ita homo
abſtinens ⁊ ſobrius fortior eſt ad perſeue
randum in bono ꝙ̄ guloſus ⁊ delitioſus

Hic etiam digitus eſt ex tribus oſſibus: qꝛ
triplex eſt neceſſaria homini fortitudo. ſ.
in aggrediendo quod pertinet ad fiduci
am: in ſuſtinendo quod pertinet ad patiē
tiam: in conſumando quod pertinet ad
perſeuerantiam. ¶ Quintus digitus auri
cularis dicitur eo ꝙ cum eo aures ſcalpi
mꝰ ⁊ h̄ ſignat obedientiam quia ſcriptum
eſt in. ps. In auditu auris obediuit mihi.
Et hic etiam eſt ex tribus oſſibus qꝛ obe
dientia eſt homini tripliciter neceſſaria.
¶ Primo reſpectu dei ſcilicet vt homo
obediat diuine voluntati. ¶ Secundo re
ſpectu proximi ſcilicet vt obediat ſuperio
ri potenti. ¶ Tertio vt obediat proprie
ratiōi. ſcilicet vt ſit caro ſpiritui ſubiecta.
¶ Quarto humana opera aſſimilantur
manibus propter ornamentuꝫ. ſcilicet vn
guium: vnguis enim in fine digiti charita
tem ſignat que eſt finis precepti. Vnde ſi
cut ſunt decem digiti manuuꝫ. ita ſunt de
ceꝫ precepta decalogi. Sicut ergo ſunt vn
gues ornamēta digitoꝝ. ita charitatis ꝑ
cepta ſunt ornamēta opeꝝ humanoruꝫ.
Sed notandum ꝙ vngues in quibuſdaꝫ
animalibus ſunt in decoris ornamentum
⁊ iuuamentum ſicut in hominibus. In q
buſdam vero ſunt ad defenſionis muni
mentum. ſicut in leone ⁊ huiuſmodi. In
aliquibus vero ſunt calciamentum vt in
equo ⁊ mulo ⁊ conſimilibus que omnia
compctūt charitati quia ipſa eſt que exor
nat iuuat defendit ⁊ calciat etiam pedes
affectionum ne lapide offenſionis allidā
tur. ¶ Item operatio hominis aſſimila
tur pulſui propter tria. ¶ Primo quia
pulſus a corde oritur. Eſt eniꝫ pulſus cor
dis ⁊ arteriarum motus ſecundum dila
tionem ⁊ conſtrictionem. Cum enim cor
continuo motu a centro vſqꝫ ad circūfe
rentiam vi ſanguinis ⁊ caloris ⁊ impulſu
vitalis ſpiritus moueatur ex tali motu
vſqꝫ ad ſuas extremitates dilatat. Quan
doqꝫ vero econuerſo ab extremitatibus
ad centruꝫ mouetur ⁊ ſtringitur. Cordis
igitur dilatatio ad frigidum aerem attra
hendum: ⁊ conſtrictio ad fumoſum aereꝫ
expellendum ſunt cauſa pulſus. Sic ergo

pulſus a corde incipit ⁊ per arterias ad extremitates corporis ſe diffundit vnde ſtatum corporis oſtendit. Eodem modo operatio hominis bona vel mala a corde ideſt a mente procedit cuius diſpoſitio bona vel mala a mente per arterias ⁊ venas ideſt per affectiones ⁊ cogitationes ad exteriora ſe diffundit per locutiones ⁊ actiones Math.xv. De corde exeunt cogitationes male ⁊c. ⁊ Luc.vj. Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum. ¶ Secundo quia pulſus a medicis tangitur. Ad hoc enim pulſus eſt neceſſarius vt per eum diſpoſitio ſpiritualis virtutis intelligatur ⁊ eius operatio cognoſcatur. Sic etiam per operationes bonas vel malas cognoſcitur bona vel mala diſpoſitio ſpiritus interioris Math.vij. A fructibus eorum cognoſcetis eos. ¶ Tertio quia ꝓcipue in brachijs pulſus queritur. Nam in quibuſdam partibus non poſſet plene diſcerni propter venarum elongationem a corde. In quibuſdam propter cordis regentis occultationem. In quibuſdā vero propter oſſium conſtrictionem. ⁊ ideo ſapientes ad cognoſcendū pulſum arterias brachij elegerunt. Naꝫ hoc fuit facilius: quia brachia arterias non occultant. Et vtilius quia ille arterie magis cordi appropinquant. ⁊ honeſtius quia nec egro nec medico verecundiam generant. Indecens enim eſſet plura membra corporis denudare. Sicut ergo brachia ſunt inſtrumenta pulſus ſic etiam nos brachijs ⁊ manibus operamur ſed talia debent eſſe opera noſtra ꝙ congruant honeſtati vtilitati ⁊ facilitati. ⁊ tunc faciliter bene operamur quando ex amore operamur: qꝛ amor ſꝫ Augu. oīa facit facilia.

¶ Capl'm.xlix.

Oratio cum gratiarum actione habet ſimilitudineꝫ cum anhelitu. ¶ Primo quia in anhelitu eſt motus vicarius. Naꝫ per anhelitum aer attrahitur. ſed attractus poſtmodum emittitur: ⁊ ſic vicario motu aer recipit ⁊ redditur. Similiter ergo debet homo gratiam quam recepit a deo reddere eidem gratias agendo. j. Paral. xxix. Que de manu tua accepimus dedimus tibi. Sed attende ꝙ anhelando plus de ſpiritu attrahitur ꝙ̄ foras emittatur qꝛ pars non parua in nutrimentum tranſit ſpiritus vitalis. Similiter plus a deo de gratijs ⁊ beneficijs recipimus ꝙ̄ reddere poſſumus. ¶ Secundo qꝛ anhelitus eſt corpori multipliciter proficuus. Eſt enim anhelitus aeris attractiuꝰ: quia ſcilicet per orationes deuotas ⁊ gratiarum actiones attrahitur ſpiritus ſancti gratia. Unde quanto quis plus orationi ⁊ gratiarum actioni inſiſtit: tanto ſibi diuina gratia plus multiplicatur ⁊ creſcit. Augmentum beneficij eſt beneficij eiuſdem memoria ⁊ continua gratiarum actio. Unde etiam Gregorius dicit ꝙ nō eſt dignus dandis qui non agit gratias de datis. ¶ Item anhelitus eſt cordis ⁊ innati caloris refrigeratiuus. Innatus. n. eſt homini carnalis concupiſcentie calor quem ſicut ex parte carnis reprimit ieiunium ita ex parte mentis refrigerat oratio. Et ideo dominus dixit ꝙ hoc genus demoniorum ſcilicet carnaliter tentantium non eijcitur niſi in oratiōe ⁊ ieiunio. ¶ Iteꝫ anhelitus eſt fumoſi vaporis purgatiuus. Fumoſus autem vapor ſurſum tendens eſt ſuperbia quaꝫ oratio purgat qꝛ mentem humiliat vt dicit Hieronymus. Vel vapor fumoſus eſt quelibet ſuggeſtio ſiue cogitatio praua quam etiam oratio deuota purgat ⁊ expellit. Iſidorus Frequens oratio vitiorum impugnationem extinguit. ¶ Item anhelitus eſt ſpiritus animalis nutritiuus: qꝛ ſanctis orationibus nutritur ⁊ vegetatur ſpiritus. Unde Auguſtinus in quodam ſermōe dicit. oratio refectio eſt ieiuniorum duritiam cordis emollit auſteritateꝫ temperat ieiunium dulcificat. Sicut enim ſine potu non eſt plena refectio: ſic ⁊ ieiunium ſine oratiōe nō poteſt perfecte animā nutrire. ¶ Item anhelitus eſt ſtatus membroruꝫ ſpiritualium oſtenſiuus: ſic etiam per aſſiduitatem ⁊ delectationem orationis oſtē

dicitur ꝙ homo ſit vere ſpiritualis: quia ſi/
cut auis ſepe exurgit ad volatum ita ſpi/
ritualis homo ſepe ad orandum. Unde le
gitur de beato Martino. ꝙ nūꝗ vlla ho
ra momentumqȝ preterijt: quo non aut
orationi aut lectioni inſiſteret inter legē/
dum tamen ⁊ operandum nunꝗ animuȝ
ab oratione laxabat. nam vt fabris ferra/
rijs moris eſt ꝙ inter operandū pro quo
dam laboris leuamine incudem feriant:
ita Martinus duȝ aliquid ageret ſemper
orabat. ¶ Tertio qꝛ anhelitus quandoqȝ
eſt diminutus ⁊ quandoqȝ anhelitus eſt
paruus ē ⁊ frigidus in peracutis febribus
ſignuȝ eſt mortis. eo ꝙ ſignificet extinctio
nem caloris naturalis ⁊ defectum virtu/
tis. In acutis ergo febribus. i. in fortibus
tentationibꝰ ſi anheltus ſit paruus ⁊ mo
dicus. i. ſi parum cum frigido corde ore/
tur timendus eſt caſus mortis idest mor/
talis peccati ex eo ꝙ pretendat extictionē
charitatis. Unde dominꝰ dicebat Math.
xxvj. Orate vt non intretis in tentationē.
¶ Quarto quoqȝ qꝛ anhelitus quando/
qȝ eſt corruptus ⁊ fetidus qđ accidit ex in
teriorum membroꝝ corruptione ſicut
in leproſis quorum anhelitus eſt fetidus
⁊ corruptus ⁊ alioꝝ infectiuus. Nam in
ficit aerem vicinum ſibi. ſicut ſibilus baſi
liſci q aues ſupra ſe volantes occidit. Sic/
ex mala diſpoſitione ⁊ corruptiōe anime
interiori oratio vel gratiarum actio ali/
quando eſt execrabilis ſicut fuit oratio ⁊
regratiatio pharisei dicentis. Gratias ti/
bi ago dñe: qꝛ non ſum ſicut ceteri homi/
num ⁊c. Luce. xviij. Hec enim erat corru/
pta per ſuperbiam. fetida per iactantiam
⁊ leſiua aliorum per infamiam: quia alios
infamabat dicens. Adulteri raptores ⁊c.
Et etiam vicinum publicanum percutie/
bat dicens. Uelut etiam hic publicanus.

¶ Capitulum. l.

Ociositas ⁊ recreatio hͦ facit
anime quod quies facit cor
pori. nam quies corporis
aut ē nimia aut nimis pau/
ca aut ſufficiens ⁊ tempera
ta. Si ſit quies nimia ē ma
torum humorum generatiua conſeruati/
ua ⁊ multiplicatiua ⁊ tandem corruptio/
nis inductiua. Unde etiaȝ aque que nimis
quieſcūt putreſcūt. Similiter quoqȝ ocio
ſitas ⁊ recreatio ſi ē ſuperflua generat ⁊ cō
ſeruat ⁊ multiplicat humores. i. malas af/
fectiōes ⁊ cogitatiōes. Eccli. xxxiij. Mul/
tam maliciā docuit ocioſitas. Unde tandē
facit animam in corruptiones ruere pec/
cati. Bern. in quodaȝ ſermone. Hec ocio
ſitas mater eſt nugarum nouerca virtu/
tum. Ipſa enim eſt que virum forteȝ for/
tiſſime precipitat in reatum. Facit eniȝ ſuf
focare virtutem nutrire ſuperbiam ⁊ viā
conſtruere ad gehēnam. Si autem quies
corporis fuerit nimis pauca naturam la/
xat non recreat debilitatem non reparat
⁊ conſumptionem deperditi non reſtau/
rat. Similiter ſi nullā vel nimis modicā
recreationem vel quieteȝ quis animo ſuo
tribuat anima tedio laſſatur debilitas. ſte
pi ditas mentis non reparatur ꝙ per ne
gligentiam eſt deperditum non ſuppletur
quia laſſatꝰ animus accidior ⁊ pigrior ꝙ
ante eſſet efficitur. Si autem quies corpo
ris fuerit temperata calorem naturalem
confortat ſenſus reparat digeſtioneȝ mē
dat ⁊ corpus mediocrit purgat. Sic mo/
derata recreatio ſeu quies animi calorem
charitatis confortat ſenſus idest conſide/
rationes ſenſatas reparat digeſtionem. i.
ſpiritualis cibi ⁊ doctrine operationeȝ ro
borat ⁊ modificat ⁊ animam ab accidia ⁊
tedio purgat. Et ideo Seneca dicit. Non
ſemper in actu ſis ſed interdū animo tuo
quieteȝ dato. ¶ Itē ocioſitas ⁊ voluptas
ſunt cauſa doloris ⁊ diſſipationis anime
⁊ corporis. Cuius exemplum eſt quia ſm
Auicen. Quies corporis ⁊ tranquillitas
⁊ dimiſſio exercitij. coitus plurimus ⁊ ſpe
pue coitus ſuper repletionem cibi frequē
tia ebrietatis ⁊ precipue vinum plurimū
in ieiunio ante cibum qđ maxime ledit
neruos ſunt precipue cauſa doloris iun/
cturarum ⁊ podagre ⁊ ſciatice. Quies er
go ſpiritualiter refertur ad ſomnolentiā
tranquillitas ad pigritiam dimiſſio exer/
citij ad imperſeuerantiam coitus ad lu/

xuriá.repletio vo ꝛ ebꝛietas ad gulam.
Hec ergo ſunt illa vitia que pꝛimo ledūt
anime iuncturas.ſunt eniꝫ in anima vis
iraſcibilis ꝛ concupiſcibilis.ꝛ etiam ratio
nalis quas opoꝛtet eē in anima inuicem
coniunctas per participationeꝫ ꝛ colligā
tiam rationis.quod eſt quādo paſſiones
iraſcibilis ꝛ concupiſcibilis a ratione oꝛ/
dinantur.Et ideo vocantur a philoſo/
pho iraſcibilis ꝛ cōcupiſcibilis virtutes
rationales:ſed has virtutes ledunt ꝛ diſi
ungunt vicia ſupꝛa dicta:quia per ocioſi
tatem ꝛ quietem hebetantur paſſiones
iraſcibiles:ſed per gulam ꝛ luxuriā diſtē
perāt paſſiōeſ ꝯcupiſcibileſ.ꝛ ſic ſoluit col
ligatio ꝛ iūctura rōnis.Vl' ꝑ leſionē iūctu
raꝝ itellige leſionē omniū ṽtutū.qꝛ oēs
ṽtutes ſm ſāctos ꝛ ſꝫ phos ſūt inicē ꝯne
xe ꝯiuncte.Sed tn̄ predicta vitia eaꝝ iū
turaſ diſſoluūt qꝛ ꝑ ociū ꝛ ſomnolētiā ꝛ i
perſeuerātiā tollūt ꝛ ſepant ṽtutū actus
ſed per gulā ꝛ luxuriā eradicantur ēt vir
tutum habitus. Vnde dicitur Iob.xxxj
de luxuria ꝙ ignis eſt vſqꝫ ad conſūptio/
nem deuoꝛās ꝛ oīa eradicans genimina.
¶ Itē hec vitia inducūt podagrā que eſt
leſio ꝛ vaſtatio pedū:qꝛ.ſ.ledunt ꝛ diſſi/
pant bonas anime affectiones.Sūt enim
affectiones anime quidā ſpirituales pe/
des quibus aīa mouet ꝛ vadit ad ea q̄ di
ligit ¶ Itē ſciaticā q̄ ledit anchas qbus.ſ.
fit ſeſſio coꝛpoꝛis:qꝛ ſcꝫ hmōiꝰ vitia etiam
impediūt anime quietē ꝛ ſtabilitatē.ꝛ ita
predicta vitia diſiūgunt virtutuꝫ colliga
tionem extinguūt anime affectionē ꝛ au/
ferunt anime quietationeꝫ.

¶ Capitulum.lj.

P Atientia ſanctoꝛum aſſimi
latur ſpleni.¶ Pꝛimo q̄/
dem qꝛ ſplen eſt defectus
ſiniſtre partis ſupletiuus.
Vnde ſplē vt dicit Iſido.
dicitur a ſupplendo quia
partē ſiniſtrā iecoꝛi contrariā ſupplet ne
vacua maneat. Et vt ex oppoſito ad con
ſolationem ſtomachi iecoꝛi rn̄deat.Vn/
de eſt inter coſtas ꝛ ſtomachū poſitus ꝑ
per ſiniſtre ꝑtis īfrigidationē vt per quā
dam temperantiā factā conſeruet ſtoma
chi calefactionem. Per ſiniſtram igitur
partem aduerſitas intelligi poteſt:in qua
virtus hominis euacuaretur ꝛ penitus
deficeret:ſi bonum patientie nō haberet.
Hec igitur eſt vt ſplen qui in ſiniſtra ꝑte.
i.i aduerſitate caloꝛi iecoꝛis.i.furoꝛi ira/
ſcibilis ſe oppōit vt calefactio ſtomachi.
i.bonus feruoꝛ animi cōſeruetur.Et hic
eſt ꝙ charitas que eſt vitalis caloꝛ anime
pꝛecipue per impatientiam perditur.Vn
de Grego.in paſtoꝛa.dicit ꝙ ipſaque ma
ter eſt omnium cuſtoſqꝫ virtutum per i/
patientie vitium virtus charitatis amit/
titur. ¶ Secundo qꝛ ſplen eſt ſanguinis
purificatiuus.Dicitur eni ſplen duas hē/
re venas per quarum vnam humoꝛem
ad ſtomachū mittit ad eius confoꝛtatio
nem quātū ſufficit eius appetitus.per ali
am vo ſanguinis feces.i.coleram nigram
ſeu melancoliam ab epate ſibi attrahit.
Et iō ſubſtantia ſplenis ē rara ꝛ ſpongio
ſā pꝛopter faciliorem humoꝛis feculenti
attractionem.ꝛ eſt etiam ipſe ſplen niger
pꝛopter melancolie cuius eſt receptacu/
lum aſſimilationem.pꝛopter hoc eſt etiaꝫ
durꝰ ne facile ab humoꝛe feculento leda
tur.Sic quoqꝫ patientia feces que gene
rantur ab epate.i.vitia que proueniunt
ex iniurie illatione vt irā ꝛ odium ꝛ inui
diā attrahit placādo ꝛ ſedādo:ꝛ ſic ſāguiſ
ideſt bonus feruoꝛ charitatis remanet
purus.vnde Caſſiodoꝛꝰ dicit ꝙ patiētia
eſt que totius voluptatis feces abſtergit
ipſa eſt que limpidas animas deo reddit.
Eſt ergo patientia admodum ſplenis ni/
gra.i.obſcura in pene ſuſceptione ſed du
ra.i.foꝛtis in pene tolleratiōe.Vnde etiā
Caſſio. dicit ꝙ patientia eſt que omnia
vincit aduerſa nō colluctandō ſꝫ ſufferē
do nō murmurādo ſed gratias deo agen
do.¶ Itē patiētia ſpōgioſa eſt.i.attracti
ua ex conſideratione:quia videndo ꝛ cō
ſiderando patientiam alicuius ꝛ iratus
attrahitur ad placationem ꝛ inuidus vl'
inimicus ad eius dilectionem. Vnde ſi
cut Chꝛy. dicit Nihil ita confuſionem
facit ingerenti mala ſicut foꝛtis toleran

tia patientis:⁊ neqꝫ verbo neqꝫ ope red-
dere vidictá. ¶ Tertio quoqꝫ quia ſplen
eſt riſus cauſatiuus. Cóiter. n. dr̃ ꝙ felle
iraſcimur corde ſapimꝰ iecore amamꝰ ce
rebro ſentimꝰ. ſꝫ ſplene ridemꝰ. Sic quo-
qꝫ fortitudo ⁊ luctꝰ patiẽtie pñtis erit no
bis cá riſus. i. eterne leticie ſm̃ illud Pro
uer. vltimo fortitudo ⁊ decor indumẽtũ
eius ⁊ ridebit i die nouiſſimo ⁊ Joh. xvi.
Triſticia veſtra vertetur in gaudiũ.

¶ Capitulum. liij.

PEccatum aſſimilaẗ ſenio.
¶ Primo quidẽ quia ſe-
nex multis miſerijs ſubdi
tur. Nam ſicut dicit Cy-
prianus de. xij. abuſióibꝰ
ſeculi. Senectute confectꝰ
homo ad interitũ properat oculi caligát.
aures grauiter audiunt. capilli fluunt. fa
cies in pallorem mutatur. dentes lapſi
numero minuũtur. cutis areſcit. flatus ñ
ſuauiter olet. pectus ſuffocatur. tuſſis ca
chinnat genua trepidant. talos ⁊ pedes
tumor iflat. humor iterior euaneſcit. his
oibus aggrauaẗ. Et hec oia ruituram iaꝫ
iamqꝫ domũ corporis cito prenunciant.
Similiter etiam per peccatũ homo mul
tis miſerijs ſuppeditatur. Prouer. xiiij.
Miſeros facit populos peccatum. vnde
peccator ad modũ ſenis ad eternum in-
teritum properat Heb: viij. Quod anti-
quatur ⁊ ſeneſcit ꝓpe interitũ eſt. ¶ Jtẽ
in homie peccatore caligát oculi interio
res per ignorantiam. ps. Obſcurẽtur ocu
li eoꝝ ne videant obſurdeſcunt aures p
iobediẽtiaꝫ. Actuũ xxviij. Auribus ſuis
grauiter audierunt ¶ Jteꝫ capilli fluunt
ex capite. i. bone cogitatiões a mente per
maliciam. Facies. ſ. interior. i. conſcientia
palleſcit. i. decoloratur per immundiciaꝫ
Thre. iiij. Mutatus eſt color optimus.
Dentes. i. boni viri ſiue amici ei adheren-
tes ab eo ſeparantur ⁊ minuũtur per in
famiam. Cutis. i. exterior cura pauperũ
areſcit per auaritiá deficiẽte huore pieta
tis. Job. vij. Sordibꝰ pulueris cutis mea
aruit. ¶ Jtẽ peccatoribꝰ pectꝰ ſuffocaẗ. qꝛ
videlicet ſputis ⁊ tuſſibus grauaẗ. Sputũ
eſt immũdicia que per os ꝓijcitur. vnde
ſignat in peccatore verba inordinata vel
turpia que peccatores ſine anguſtia reti
nere non pñt. Job. iiij. Conceptum ſer-
monem tenere qs poterit. Et Eccli. xix
Sagitta infixa femori canis ſic verbum
in corde ſtulti. Canis enim non quieſcit
q̃diu ſagitta femori eius infixa non extra
rit:⁊ ſic ſtultus q̃diu verbum non emiſe
rit. Tuſſis autem eſt anguſtia peccatoris
⁊ ſignificat in peccatoribus anguſtiam cõ
ſcientie vel pene Ro. i. Tribulatio ⁊ an
guſtia in omnem animam operantis ma
lum. ¶ Jtẽ eſt ẽt in peccatoribus tremor
genuũ. i. timor cordiũ. Prouer. x. Pauor
his qui operantur malum. ¶ Jtẽ tumor
pedum. i. ſuperbia. appetitum appetẽdo
glorias ⁊ pompas que oia conſcientiam
grauát ⁊ futuram anime in eternum ſup
plicium ruinam prenunciant. ¶ Secun
do pcm̃ aſſimilaẗ ſenio. quia ſenex tedio
afficiẗ ſic pcm̃ quia deordinat animum ⁊
grauat per penam ⁊ tedium Augo. Juſſi
ſti domine ⁊ ſic eſt vt pena ſibi ſit oïs in
ordinatus animus Job. x. Tedet animaꝫ
meam vite mee. ¶ Tertio qꝛ ſenex mor
bis grauatur. Sic peccatores morbis gra
uátur diuerſarum paſſionum vt nũc affi
ciantur triſtitia:nunc inuidia ⁊ ceteris ſtul
bus. ps. Multiplicate ſunt infirmitates
eorum ⁊c̃. ¶ Quarto qꝛ ſenex triſtitia ſu
mitur. ps. Si át i potentatibus octoginta
anni amplius eorum labor ⁊ dolor. Si
militer pcóres ſiue ex remorſu conſcien-
tie. ſiue ex vindicta culpe. ſ. qñ premũtur
ab hominibꝰ vł a deo ſiue ex cõuerſione
pẽitẽtie oportet ſiꝛ triſtes effici. ps. Tri
bulationem ⁊ dolorem inueni. ¶ Quin-
to qꝛ ſenex piger efficitur:qꝛ vires cor-
pis ei minuuntur. Similiter peccatũ in
ducit defectum virtutum ⁊ pigritiá ſpũa
liũ laborũ. Prouer. xx. Propter frigꝰ. ſ.
malicie piger arare noluit. i. noluit bonis
opibꝰ laborare ⁊c̃. ¶ Sexto qꝛ in ſene ca-
lor naturalis extinguiẗ. ⁊ ſic extiguiẗ i pcõ
re calor charitaẗ qꝛ refrigeſcit ⁊ paulatim
ad extictionẽ tẽdit. Math. xxiiij. Et abũ
dabit iniqtas ⁊ refrigeſcet charitaſ multo

rū. Septimo qꝛ i ſene hūoꝛ diſſoluit.⁊ ſic diſſoluit hūoꝛ luxurie ⁊ flux⁹ ꝯcupie in peccatoꝛib⁹ Eze.xxiij. Sicut flux⁹ equorū fluxus eoꝝ. ¶ Octauo qꝛ in ſene vtus regitiua corrūpit. virtus āt regitiua ē rōnis prudētia. cuius rectā extimationē ſm phm corrūpit in peccatoꝛib⁹ carnis ꝯcupiſcētia Daniel.xvi. Spēs decepit te ⁊ cōcupiſcētia ſbuertit coꝛ tuū. ¶ Nono in ſene caro ꝯſumit. qḋ etiā ad lrām nōnūꝗ̄ in luxurioſis ꝯtingit. quoꝝ corpa frequēter minuunt vl' ꝯſumūtur ex nimia emiſſione humoꝛis nutrimētal' ſiue ſemialis. Luc.xv. Diſſipauit ſubaꝫ ſuā viuēdo luxurioſe ſubaꝫ.ſ. nō tm̄ tpalem vt diuitias ſꝫ ēt nālēꝫ.ſ. carnis ſue. ¶ Decimo in ſene nerui contrahuntur ⁊ ideo ſenes curui efficiunt. Sic p contractionem auaritie i curuat aīa ad aſpectū terre.i. ad appetitū ſiue cogitatū terrenoꝛum bonorum. ps. Miſer factus ſum ego ⁊ curuatus ⁊c. Undecimo in ſene cutis rugatur.ſ. exterior conuerſatio in peccatore defoꝛmat. Job.xvi. Ruge mee teſtimonium perhibent cōtra me. Duodecimo in ſene omnis virtus corpoꝛalis anullat. Et ſic precipue omnis virtus anime vacuatur. ps. Dereliquit me virtus mea. ¶ Decimo tertio quia ſenex ab hominibus vilipenditur. Et ſic peccator quandoqꝫ efficitur infamis ⁊ ab omnibus deſpectibilis. ps. Ego autem ſum vermis ⁊ non homo opprobrium hominum ⁊ abiectio plebis. ¶ Decimoquarto quia ſenex omnibus hominib⁹ oneroſus efficit. ⁊ hoc ſpiritualiter facit viciuꝫ iracūdie ⁊ precipue in homine ſtulto ſm illud Prouer. xxvij. Graue ſaxum ⁊ oneroſa arena ſed ira ſtulti vtroqꝫ grauior. ¶ Item peccatum aſſimilatur ſomno. ¶ Primo ratione voluntatis qꝛ.ſ. voluntarie aliquis ad doꝛmiendum ſe ponit ⁊ pꝛopꝛie voluntatis arbitrio etiam in peccatum ruit. Oſee.x. Confundetur iſrael in voluntate ſua. Aug. Pcm̄ adeo ē volūtariū q̄ ſi n̄ eēt volūtariū n̄ eēt pcm̄. ¶ Scdo rōe breuitatis quia quiſquis ad doꝛmiendum ipſe ponit non diu doꝛmire intendit. ſed tamē frequenter decipitur. qꝛ non quando vult excitatur. Sic quanꝗ̄ ille qui peccato cōſentit pꝛoponit cito d̄ peccato exire tamen vtplurimum decipitur qꝛ diutius a pcō tenetur ⁊ quandoqꝫ etiam in eo morit: ſicut moritur lethargicus doꝛmiendo Job.viij. Moriemini in peccato veſtro. Judith.iiij. Soporem morti ſocians ⁊c. ¶ Tertio ratione inſenſibilitatis: quia.ſ. ſomnus ligat ⁊ imobilitat ſenſum. Nam in ſomno ſecundum phm interiora loca calent ⁊ exterioꝛa frigent. qꝛ fit renocatio caloꝛis ad iterioꝛa. Et tunc fumus plurimus i ſtomacho generatur. q̄ dum ad cerebꝛum aſcendit ⁊ vias ſenſuum ibi claudit oꝛganum pꝛimi ſenſus cōmunis oppilatur cūqꝫ ab eo oēs ſenſus particulares oꝛiantur dum ille ligat omnes alij a ſuis actionibus retrahunt. Sic ergo ſomnus ligat ⁊ imobilitat ſenſ⁹ coꝛpoꝛis ita quoqꝫ peccatum ligat ⁊ imobilitat ſenſum mentꝪ ſcꝫ vt peccatoꝛ non recte ſentiat quod opoꝛtet aut vt n̄ elligat facere quod ſentit vel cognoſcit eſſe faciēdum. Unde tollit peccatum virtutem coꝛdis operatiuam ſiue motiuam ad bene operandum ſcꝫ charitatem. Nam fides per quam eſt cognicio boni per dilectionem operatur. Sicut apls dicit Gal'.v. Et i hoc ēt peccatum aſſimilatur ſomnoꝛ qꝛ ſicut dic̄ Augu.i.li. de quantitate anie. Dum humoꝛ intrinſecus temperatus vl caloꝛis reſoluitur iñ fumum petit cerebꝛum ⁊ ibi reſolutus diſtillat inferius frigidus lꝫ illuc aſcēderit calidus: ⁊ ſic diſtillando remittit caloꝛem coꝛdis ⁊ per cōſequens pꝛoceſſum oparationum impedit. eo q̄ coꝛ ſit pꝛincipium omnis operationis. Eodem etiam modo peccatum ſua frigiditate moꝛtificat caloꝛem coꝛdis. .ſ. amoꝛis ſeu amoꝛem charitatis ⁊ ſic impedit pceſſum omnis boni operis. Unde peccatori dicitur Pro.vi. Uſquequō piger doꝛmit.ſ. nihil bn̄ opando. ¶ Quarto rōne falſitatis Frequenter. n. ſomniāt doꝛmiētes ⁊ ſomniādo decipiunt p ſomnia illuſiua ⁊ falſa: ⁊ ſicut ſōnus iducit in doꝛmiētib⁹ ſomnia falſa ⁊ deceptiua: ita

peccatū in hoībus inducit falſas extima
tiōes ꝛ temeraria ꝛ nō vera iudicia Pro.
xiiij. Stultis illudit pcm̄. ¶ Item peccati
corruptio aſſimilat̄ corruptiōi phlegma/
tis ex qua fiunt hoies tardi obliuioſi ꝛ
ſomnolenti. Similiter ex peccato fiunt
hoies tardi ad opandum bonū obliuioſi
vt nō recogitēt deū ſm̄ illud: Oblitus es
dn̄i creatoris tui. ¶ Item ſomnolēti.i.pi
gri vel tepidi in ꝓſequēdo īceptū. Imita
tur ēt phlegma nāꝫ aque hyemis ꝛ decre
pite etatis. Siſr ſtatus peccati hꝫ nām aq̄
qꝛ inundatione piculoſus. fluctuatiōe tur
bidus. ꝛ motibus inſtabilis. Nā impij q̄ſi
mare feruens qđ qeſcere non pōt vt di/
cit Yſa. ¶ Itē hꝫ nām hyemis: qꝛ tēpeſta
tibus.i.tētationū procellis laceſſit̄. ¶ Itē
hꝫ naturaꝫ decrepite etatis.i.veteris ho
minis.ſ.ade defectū ꝛ inobediētiā. ¶ Itē
phlegma per os purgatur: qꝛ ipſa peccati
corruptio per oris confeſſionē expiatur
.i.Corin.v. Expurgate vetus fermentuꝫ
ꝛ Ro.x. Ore cōfeſſio fit ad ſalutē. ¶ Iteꝫ
peccatum aſſimilatur hydropiſi. ¶ Pri/
mo quia in omni hydropiſi eſt egritudo
epatis ſm̄ Auice. Non.n. vt ipſe dicit ac/
cidit hydropiſis abſqꝫ egritudine epatis
propria vel cōicata. lꝫ qn̄qꝫ egrotet epar
ꝛ non ſequat̄ hydropiſis. Et pcipua cā ꝛ
quaſi ꝯiuncta hydropiſis eſt debilitas di
geſtionis epatice. per quā purū ab impu/
ro ſepat̄. Et ideo nō incōgrue epar rōneꝫ
deſignat. in qua diſcretio eſt bonū a malo
ſeparās ꝛ diſcernens. Qđ ergo in oi hy/
dropiſi cōicat egritudo epatis oñdit ꝙ i
oi peccato accidit ignorātia aliqua vel er
ror rōnis: vñ phs. Ois malus ignorans.
ꝙ aūt nō oēm egritudinē epatis comitat̄
hydropiſis eſt ꝙ non ad oēm rōnis igno
rantiā ſequat̄ peccati malicia. Nam ē ali/
qua ignorātia inuincibilis in qua ē nullū
pcm̄. Debilitas āt epatice digeſtionis q̄ eſt
cā ꝯiuncta hydropiſis eſt defectus ſiue ī
cōſideratio rōnis circa particulare eligibi
le q̄ ē proxima cā peccati. Licet.n. ratio di
ctet oēm fornicationē eſſe malā ꝛ cauen/
dam: tñ qñ particulariter tentatur hō de
hac femina. illud generale dictamē rōnis
nōn curat neqꝫ attēdit. vnde ꝙ elegit vt
tunc fornicari eſt rōnis debilitas ꝛ defe/
ctus non ꝯſiderātis maliciā huius actus
¶ Scđo qꝛ eſt in hydropicis corruptio
ꝯplexiōis ex qua vt Auic. dicit mutat̄ co
lor corpis ꝛ faciei ad albedinē ꝛ citrinita
tē. Vñ eſt ſignuꝫ cōe hydropiſis mutatio
coloris. Sicut āt bona ꝯplexio corpis ꝯſi
ſtit in debita ordinatōe ſiue tpātia hūoꝝ
q̄ ſūt i ipo corpe ſic bōa ꝯplexio aīe conſi/
ſtit in debito ordine ꝛ moderamine paſ/
ſionuꝫ q̄ ſunt in appetitu ſenſitiuo. Vñ ſi
cut corruptio ꝯplexionis corporis eſt ex
diſtempantia humoruꝫ. ſic corruptio cō/
plexionis ſpūalis eſt ex diſtēperantia ꝛ in
ordinatiōe paſſionū: puta ire vel timoris
gaudij vel ſimiliuꝫ. Qđ ergo in hydropi
co ē corruptio ꝯplexionis ex diſtemperā
tia humoꝝ oſtendit ꝙ in peccato ſiue pec
catore ē corruptio ſenſitiui appetitus ex
diſtemperātia paſſionū. Sed per faciei ſiue
ue corporis exterioreꝫ coloreꝫ accipe ho/
minis ꝯuerſationem qui.ſ.in hydropico
mutatur qꝛ.ſ.in homine peccante ex ipſa
inordinatione interiori etiā exterior cō/
uerſatio ꝛ vita deformatur: vnde ipſa de
honeſtatio conuerſationis exterioris cō
mune ſignum eſt egritudinis interioris.
Eccſi.xix. Amictus corporis ꝛ riſus den/
tium ꝛ ingreſſus hoīs enunciant de illo.
¶ Tertio qꝛ eſt in hydropicis corruptio
digeſtionis. Vnde ēt eſt in eis vt plurimū
paucitas appetitus cibi pp̄ vehementiaꝫ
appetitus aque. Qñqꝫ etiam fit in hydro
piſi fortis appetitus vt Auicen. dicit. Ut
igitur per digeſtionem paratur cibus vt
apponatur corpori ꝛ proſit ei: cibus aūt
mentis eſt ſermo dei. accipe per cibi di/
geſtionem verbi dei memoriaꝫ ꝛ affectio
nem. Per hanc enim doctrina verbi pa/
ratur vt impleatur opere ꝛ in perfectum
nutrimentum anime cōuertatur. Quod
ergo in hydropico corrumpitur digeſtio
cibi oſtendit ꝙ in peccante homine defi
cit affectio verbi dei. quia ſcilicet non de
bito modo afficitur ad doctrinam ſpiri/
tualeꝫ ꝛ ad ea quibus anima paſcitur: vn
de tantus fit in eo appetitus aque ideſt

amoꝛ tranſitorie ſubſtãtie. q̄ debilitatur
appetitus cibi ideſt deficit amor verbi ⁊
ſpūalis nutrimenti. Quãdoqꝫ tamen ac-
cidit eis pꝰ peccatum compunctio ⁊ ve-
hemens appetitus boni. ¶ Quarto quo
qꝫ eſt in hydropiſi exuberantia humoꝛis
qua. ſ. replentur membꝛa vel loca vacua
nutrimenti. Et h̄ exuberantia humoꝛum
eſt in homine pcõre intempantia illicitt
amoꝛis. Fertur enim peccatoris dilectio
aut ad carnis delectabilia. qđ pertinet ad
membꝛa: ⁊ talis ē amoꝛ luxurioſi. aut ad
gule cibaria qđ pertinet ad loca vacua
nutrimenti. ⁊ talis eſt amoꝛ guloſi. aut ad
tpalia vt diuitias aut honoꝛes: qđ ptinet
ad hũoꝛes q̄ fluidi ſunt ⁊ inſtabiles ſicut
⁊ h̄ tēporalia. i. Joh. ij. Mundus tranſit
⁊ ꝯcupiſcētia eius: ⁊ taliū rerum amoꝛ eſt
amoꝛ auari ⁊ ſupbi. ¶ Quinto inuenitur
in hydropiſi tumefactio coꝛpis que ſecū
dum Auic. quandoqꝫ incipit a femoꝛe
aliquando a pedibus aliquando a doꝛ-
ſo aliquando a renibus. Similiter in pec
catoꝛe inuenitur tumoꝛ ſuperbie ⁊ inobe
dientie que eſt initiuꝫ omnis peccati: ⁊ h̄
aliqñ eſt a femoꝛe. i. ab amoꝛe filioꝛum qꝛ
ex femoꝛe ꝑcipue egredit̄ generatio filio
rum. Exo. i. Fuerunt omnes anime que
egreſſe ſūt de femoꝛe Jacob ⁊c̄. Multi
n. ꝑpter carnalem filioꝛum amoꝛeꝫ pec-
cata multa faciunt ⁊ dei mãdata tranſgre
di pſumunt. aliquando v̄o ex pedibꝰ. i. ex
affectibꝰ tpaliuꝫ ſiue diuitiaꝝ ſiue hono
rum. Sunt. n. velut anime pedes quibus
bene vel male curritur ipſiꝰ aīe affectio
nes. Nam auari ⁊ ambitioſi his pedibus
tre pſumunt ꝯtra mandata dei. Prouer
i. Pedes illoꝛum ad malum currunt. ali
qñ ē a doꝛſo. i. ab ipatiētia tolerãdi aliqd
onerosum vel graue. Nam doꝛſo ferun
tur onera: ⁊ h̄ eſt i accidioſis q̄ cõtra duꝫ
intumeſcūt vel ꝯtra ſupioꝛē iponentem
vel mandãtē aliqd oneroſum. Job. xv.
Quid tumet cõtra deū ſpūs tuus. Aliqꝫ
v̄o eſt ex renibus. i. ex appetitu volupta
tum gule vel luxurie qꝛ ex renibus mate
ria fluit voluptatis ⁊ delectatiõis carnal'
lis. Coꝛripuerūt me renes mei. ¶ Sexto
in hydropiſi eſt defoꝛmatio caloꝛis ꝑpt̄
coꝛruptionem cõplexionis ⁊ declinat co-
loꝛe hydropici vt ſupꝛa tactū ē. aliqñ ad
albedinem: aliquando v̄o ad citrinitateꝫ:
aliquando v̄o ad aduſtionem ⁊ nigredi-
nem ſicut in pleuretico. Aliquando v̄o d̄
clinat ad viriditatem vt cuꝫ procedit hy
dropiſis ex apoſtēate calido ſplenetico.
Similiter in peccatoꝛibus ex malicia in-
terioꝛi defoꝛmatur calor. i. apparentia ⁊
conuerſatio exterioꝛ. In qbuſdã qdeꝫ de
albatur per apparētē iuſticiã ſicut in hy
pocritis quibus xp̄s dixit. Math. xxiij.
Ve vobiſ hypocrite q̄ ſimiles eſtis ſepul
cris dealbatis ⁊c̄. In qbuſdaꝫ v̄o denigra
tur ꝑ publicam infamiaꝫ. Thꝛe. iiij. Deni-
grata eſt ſuper carbones facies eorū. In
quibuſdaꝫ citrinatur iracūdia ⁊ ſeuicia
Nam ſicut dicit Johãniciꝰ. Cum humo
res frigidi caleſcūt mutat̄ coloꝛ albus in
citrinum vel rubeum: Sic hypocrite qui
primo videbantur frigidi. i. mites in alti
tudine poteſtatis poſiti efficiuntur iracū
di ⁊ ſeui. Et ſic qui videbantur albi ⁊ fri
gidi. i. puri ⁊ manſueti caleſcentes iracun
dia apparent citrini ⁊ ignei. ij. Mac. iij. Fa
cies ⁊ coloꝛ immutatus ⁊c̄. Quidam v̄o
etiam peccatoꝛes vireſcunt aliquando
per popularem gratiam ⁊ famam. Nam
coloꝛ viridis eſt coloꝛ maxīe gratus ocu
lis ſed tamen talium gratia fallax eſt ⁊ va
na ſecundum illud. Prouer. xxxi. Fallax
gratia. ⁊c̄. ¶ Septimo i hydropicis inue
nitur ſitis magnitudo: proprium enim ē
hydropicis ſicut Beda dicit: vt quan-
to amplius bibunt. tanto amplius ſitiant
quod eſt ſecundum Auicē. propter com-
plexionem in epate facientem ſitim: aut
propter opilationem propter quam nō
attrahit ad epar aliquid quod ſitiꝫ ſedat
aut propter aliam aliquam cauſam ſitim
facientem que ex potu non remouetur
niſi foꝛte per accidens: ſicut accidit in ter
ra oꝛiginis mee ſcilicet in caſtello ſancti
Geminiani quod eſt in partibus thuſcie
xv. miliaria diſtãs a ciuitate ſenarum. Ibi
enim fuit quidam vir nobilis ⁊ pauper q̄
factus hydropicus ⁊ toto fere coꝛpe tu

miſdus. Cum𝑞ꝫ ſiti inſatiabili cruciaretur nec potus ei petenti ab aliquo porrigeretur cū iaceret ꝓpe locū vbi quoddaꝫ edificabaẗ palaciū quadā die cū ſolus eēt vidit ibi tinā magnā aqua plenā in qua veteres lateres mollificabantur. Vnde ex admixtione calcis lateribus adherentis aqua dealbata erat ad quam aquā ille accedens in magna quantitate bibit ⁊ poſt potū i lecto ſe ponēs ⁊ paululū obdormiens poſt ſōnū ex v̄tute illius aque ſeu ex calcis aduſtione tā magno fluxu ventris ſolutus eſt vt hydropiſis euacuata ſua materia ⁊ cauſa penitus ab eo tolleretur ⁊ ēt ſitis cuꝫ ea eſt autem inordinata ſitis hydropici inordinatus appetitus peccādi qui in omni quaſi peccato inſatiabilis inuenitur. Vn̄. ps. Eſuriētes ⁊ ſitiētes aīa eoꝝ in ipſis defecit. Sed ſpecialiter hec ſitis inſaciabilis vt dicit Beda appropriatur auaris qꝛ nō ſatiantur oculi eorum diuitijs vt dicitur Eccl. iiij. ¶ Item peccatum aſſimilatur febri quod pꝫ primo de febris deſcriptione. Nam febris ſe ſecundum Auicen. eſt calor extraneus accēſus in corde procedens ab eo mediātibus ſpū ⁊ ſanguine per arterias ⁊ venas in totum corpus ⁊ inflammatur in eo inflammatione que nocet operibus naturalibus: Similiter peccatum eſt calor extraneus homini .i. non naturalis appetitus qui eſt contra rationem. Vnde Augu. dicit ꝙ peccatum non eſt naturale ſed vitium nature appetentis id quod non eſt ſui ordinis ⁊ accenditur in corde. quia de corde exeunt cogitationes male ⁊c̄. Math. xv. Vnde a corde procedit peccatum mediantibus ſpiritu ⁊ ſanguine ideſt cogitatione ⁊ delectatione: per arterias ⁊ venas ideſt per locutiones ⁊ operationes: ſiue per verba ⁊ opera ⁊ impediuntur operatiōes naturales ideſt virtuoſe ⁊ rationales que proprie competunt homini ſecundum naturam ſuam que rationalis eſt. Vnde de homine peccante dicitur in ps. Homo cum in honore eſſet non intellexit comparatus eſt iumentis inſipientibus ⁊c̄. ¶ Secundo patet dicta ſimilitudo ex febris diſtinctiōe. Nam ſicut ipſe Auicen. tradit aliqua febris procedit ex membris radicalibus vt ethica. aliqua ex humoribus vt putrida ⁊ quedam ex ſpiritualibus vt ephimera. Ethica eni febris prima acceſſione ſua accendit in membris radicalibus puta i corde. Caliditas eni epatis nō eſt ethica ſed aliquādo perducit ad ipſam ⁊ ſimilit̄ pulmonis ⁊ ſtomachi. Et eſt exemplum acceſſionis huius febris ſicut ſi aliquis calefaciat aquam per parietes balnei. aut per ollam coci aut per follem ferrarij. Per hanc ergo febrem ſignātur peccata prelatorum ⁊ clericorum qui ſunt quaſi radicalia ⁊ originalia membra eccleſie ex quibus bona ⁊ mala proueniunt ceterorum. Eſt ergo triplex ſpecies ethice deſignans triplex vitium clericoruꝫ. Prima eſt que conſumit humiditatem nutrimentalem iam ſparſam ⁊ vnitam in membris ⁊ ꝓximam coagulationi que vocatur ros ⁊ eſt ſicut oleū in lucerna infuſum. Et hec ſpecies febris eſt amor inordinatus carnalis ſcilicet ſui ipſius vel conſanguineorum ⁊ nepotum qui communiter inuenitur in clericis deſiccans in eis amorem pietatis que expandi deberet in membris .i. in indigentibus ⁊ pauperibus ſubditis. Nam ea que deberent dare pauperibus ſibi aut auare retinēt aut male conſumunt aut conſanguineis largiuntur vt magnificentur ⁊ ditentur. Vnde Bern. dicit ſuper Can. Timeant miniſtri eccleſiarum qui in terris ſanctoꝝ q̄s poſſidēt tam iniqua gerunt vt ſtipendijs que ſufficere debeant minime contenti ſuperflua quibus egeni ſuſtentandi eſſent impie ſacrilegeq; ſibi retinentes ⁊ in vſus ſue ſuperbie atq; luxurie victum pauperum cōſumere non verentur. duplici profecto iniquitate peccantes qui ⁊ aliena diripiunt ⁊ ſacris in ſuis vanitatibus ⁊ turpitudinibus abutuntur. ¶ Sexto clericus vt idem dicit cui conceſſum eſt vt ad neceſſitatem viuat de altari non ſuperbiat ⁊ non luxurietur nec intendat vt de clericatu ditior fiat non ſibi de bonis eccle-

ſic ipſa palatia fabricet mutās q̄drata ro
tundis:neq3 loculos idē cōgregēt.neq3 in
vanitate ⁊ ſuꝑfluitate diſpergat non ex
tollat de facultatib⁹ eccleſie ꝯſāguineos
aut nepotes ne filios dixerim.¶Secun
da ſpecies ethice cōſumit humiditatē iā
attractam ad locum nutritionis ⁊ ꝓpin
quā permutationi ſiue conuerſioni q̄ ſcʒ
humiditas eſt ſicut oleū imbibitum in
corpore licini ⁊ vocatur cambium. Et
hec deſignat in clericis vitium carnale q̄
deſtruitur in eis humor deuotionis ſpi
ritualis quo nutriri deberent ⁊ eſſe ple
ni.Unde tales non ſunt digni domino
miniſtrare precipue in ſacramēto eucha
riſtie.Unde Bernard.ait.In multis mul
tipliciter regnat fornicatio qui puritatis
auctori impuro corde ⁊ corpore mini
ſtrantes non verentur ſtare ante angelū
dei qui ſecet medios ⁊ diſperdat:ſed om
nino audent agni immaculati ſacras con
tingere carnes ⁊ itingere in ſāguine ſalua
toris manus nefarias quibus pauloan
te prohdolor meretrices attractauerant
Et ſic altaria circuire. ſic ⁊ eccleſias fre
q̄ntare pſalmos cantare:cum tamē eis
huiuſmōi laus execrabilis ⁊ oratio fiat i
pctm.Tertia ſpēs ethice ꝯſūit hūiditatē
ꝗ̄ cōtinuant ptes mēbroꝝ ſimiliū ptiū
a ꝑncipio creatiōis vn̄ vocat glutē ⁊ eſt ſi
cut hūiditas cui ꝯtinuant ptes totū de
quo factū ē bitumē ⁊ ꝑ dēſtructionē talis
hūiditatis partes mēbroꝝ veniūt ad ſe
paſdēʒ:⁊ h febris deſignat in clericꝭ pecca
tum ſymonie.Talis eni humiditas grati
am ſpūalem deſignat q̄ eſt glutē quo par
tes mēbroꝝ ſimiliū ptiū.i.fidelium men
tes q̄ vnius fidei ⁊ charitatis pticipes ſſt
ad inuicē cōnectūt:ſed hāc humiditatem
gratie ſymoniaca prauitas cōſumit dum
ipſius gratie celeſtis dona illicite vendit
vel emit.Alia aūt febris ē putrida ex hu
morum putrefactōe cauſata.⁊ hac febre
eſtuāt laici in q̄bus ſunt hūores putridi
i.affect⁹ corrupti.quoꝝ q̄dā laborāt ꝯti
nua ſcʒ auaritia :cuius ſcʒ appetit⁹ ē con
tinuum lucrum . velet eni auarus lucrū
ſuū nūꝗ̄ terminari.Un̄ ſcd̄s pħs Adria
no querenti. Quid eſt quod nunꝗ̄ ſinit
hominem eſſe laſſum. Rn̄dit ꝙ lucrum.
precipue autem vſura die ac nocte conti
nue multiplicat lucrum.quidam vō labo
rant quottidiana gula in qua quottidie
peccatur:vn̄ ſignat per Pharaonem qui
omni die exigebat certam mēſuram late
rum vt hētur in Exo. Quidaʒ vō labo
rant tertiana.i.iracūdia q̄ ad modum fe
bris cor accēdit ⁊ inflāmat.Eſt.n.ira inflā
matio ſanguinis circa cor ſecundum Da
maſc.ſed tertiana propt tres gradus ire
quos dn̄s aſſignauit Math.v.cuʒ dixit.
Omnis qui iraſcitur fratri ſuo reus erit
iudicio:qui autē dixerit racha reus erit
concilio.qui auteʒ dixerit fatue reus eris
gehēne.Ubi attendendum ꝙ ſicut creuit
gradus culpe ſic ⁊ creuit ordo ſententie:
vnde recte ira ſine voce iudicio:ira cum
voce conſilio:ira cum voce contumelie
gehēne ignis mancipatur ſecundū Au
gu.in primo.n.ira tantum.in ſcd̄o ira ⁊
vox.in tertio ira ⁊ vox cum expreſſione
irriſionis.dicit.n. Greg.ꝙ iudicium ē et
diſcuſſio conſiliuʒ ſententie diffinitio ge
hēna ignis ſententia excommunicationis
Quidaʒ vō laborant febre quartana.i.
accidia q̄ ſcilicʒ febris ē tardior ceterꝭ.hʒ
enim tempus ſuuʒ ſcʒ diem determinatū
⁊ horam ſue acceſſiōis.Un̄ Joh. Caſſia.
lib.x.d̄ iſtitutis monachoꝝ dicit. Accidia
circa horam ſextam maxime monachus
inquietat vt q̄dam febris ingruens tpe
ꝯſtituto ardentiſſimos eſtus acceſſionū
ſuarum ſolitis ac ſtatutis horis anime in
ferens egrotanti. Iſte ergo ſunt febres q̄
bus ſocrus petri.i. iudeorum ſynagoga
vel peccatrix anima laborabat ſiue ſecula
ris matrimonio iunct⁹. Lu.iiij.Socrus
autem petri tenebatur magnis febribus.
¶Tertia febris ex ſpirituū calefactione
proueniēs dicitur ephimera ab ephime
ro piſce q modico tpe viuit.vt ſupra.iiij.
libro. Et ſiīr hmōi febris modico tpe du
rat.Hec ergo febris deſignat peccata re
ligioſoꝝ qr febris ephimera hʒ cāʒ aliq̄n
ex pte aīe.ſ.ex paſſionib⁹ vt ira gaudio vł
hmōi.aliq̄n vō ex corpe.ſ.ex nimio labo

re vel vigilijs ⁊ huiuſmodi: quandoqꝫ ve
ro ab exteriori aere.ſ. diſtemperato nimio
frigore vel calore ſolis ⁊ hmói. Silr̃ vitia
religioſoꝝ ſunt vel ex paſſione interioris
tentatiõis vel ex inordinatiõe indiſcreti
feruoris qui frequenter facit eos aſſume
re ſupra poſſe in vigilijs abſtinẽtijs ⁊ alijs
laborib⁹. ex quibus nõnunq̄ incurrũt vl̃
accidiã vel deſperationẽ vel amentiam ⁊
hmói. Vel ex parte exteriori.ſ. ex aſſiduita
te ⁊ familiaritate ſecularis ꝯuerſationis:
qꝛ incaute ⁊ aſſidue cũ ſecularibus cõuer-
ſando ⁊ eoꝝ ſe negotijs implicando mul-
ta vitia incurrunt. ¶ Item pc̃m aſſimilat̃
paralyſi quo ad quatuor: primo quantū
ad ſubiectũ. qꝛ paralyſis ſm Auicẽ. qñqꝫ
eſt in toto corpore preter caput. qñqꝫ eſt
in vno latere tm̃: qñqꝫ in vno mẽbro tm̃.
ſic inter peccatores illi ſunt q̄ſi ex toto pa
litici qui totũ tp̃s vite ſue male expendũt
excepto capite. i. tp̃e inocentie. ſ. etate pue
rili poſt baptiſmũ. Quidã enim ſtatim cũ
attingunt ad annos diſcretionis incipiũt
facere mala ⁊ ſemp continuãt in peius vſ
qꝫ ad mortẽ. ⁊ tales ſunt potius dicendi
demones q̄ hoĩes. qꝛ ſm Hiero. Huma-
num eſt peccare ſed diabolicũ eſt perſeue-
rare. Sed q̄ſi in vno latere paralitici ſunt
qui licet aliquã partẽ vite expẽdant in pec
catis tñ poſtea ꝯuertuntur ⁊ bene viuũt
in reſiduo tp̃e vt magdalena. Sunt autẽ
duo tp̃a vite quaſi duo latera in corbe.
Nam vt dextrum eſt tp̃s iuuentutis. vt ſi
niſtrum v̊o tp̃s ſenectutis. In quibuſdam
ergo paralyticat̃ dextrum.ſ. in his q̄ male
viuunt in iuuentute. ſed ſiniſtrũ in his q̄
male viuũt in ſenectute. Sed q̄uis in cor
pore periculoſius ſit perdere dextrum
q̄ ſiniſtrũ: in tp̃e tñ eſt econtrario qꝛ pei⁹
eſt male viuere in ſenectute q̄ in iuuẽtu-
te. Nã tanto culpa ſenis dãnabilior eſt q̄-
to ſit morti propinquior. vnde Hugo de
ſancto victo. dicit de clauſtro aĩe li. ij. In-
ter abuſiones ſeculi huius ſola maior eſt
ſenis obſtinatio qui morti proxim⁹ mor
tis non abhorret aduentū qui quaſi ad
hoſtium huius mundi poſitus foris ſpe-
ctat non tamen vite p̄ntis attendit egreſ-
ſum nec futuram conſiderat. audit nun-
cios mortis ⁊ credere non vult eis. Tres
enim ſunt nũcij mortis. caſus. infirmitas.
⁊ ſenectus. Caſus nunciat mortem laten-
tem: infirmitas apparentem. ſenectus pre
ſentem. ex incertitudine mortis timor. ex
ſcꝫ infirmitatis grauitate dolor. ex certitu
dine ſenectutis nõ obſtinatio ſed afflictio
⁊ humilitas ſequi deberet. In vno vero
membro tm̃ palytici ſunt qui licet aliquã
do peccent tñ cito redeunt ſicut fecit Pe
trus. ¶ Scḋo aſſimilat̃ peccatũ paralyſi p̄
pter effectũ. qꝛ paralyſis aliqñ tollit ſen-
ſum faciens.ſ. membrũ ſtupidũ ⁊ inſenſi-
bile aliqñ vero tm̃ tollit motū. aliqñ v̊o
vtrũqꝫ. Siliter peccatũ aliqñ tollit ſenſū
.i. vſum rõnis ſicut ĩn luxurioſis in qui-
bus q̄ſi ratio abſorbet̃ a voluptate carnis
Dañ. xiij. dr̃ ḋ ſeĩb⁹ luxurioſis. Auerterũt
ſenſum ſuũ vt nõ recordarent̃ iudiciorū
iuſtoꝝ. Aliqñ v̊o tollit motū.ſ. boni ope
ris. vt in accidioſis. Exo. xv. Fiant imobi
les q̄ſi lapis ⁊c̃. Aliqñ vero tollit vtrũqꝫ
ſicut in hereticis. qui neqꝫ recte ſentiunt
neqꝫ operant̃. ¶ Tertio aſſimilat̃ peccatũ
paralyſi quo ad pulſum. Nam pulſus pa
ralytici ſm Aui. eſt tardus. rarus. ⁊ debi-
lis. Pulſus aũt cũ procedat a corde ⁊ deri
uetur ad manũ ſiue ad brachiū deſignat
bonũ propoſitũ cordis qñ opere implet̃.
Hoc ſiliter in peccatoribus accidit tarde.
aut raro. aut debiliter ſit. qḋ precipue ap-
paret in vſurarijs. Quia licet aliqñ com-
pungantur ⁊ reſtituere ꝓpõnãt. tñ raro p̄
ueniunt ad hoc vt bene reſtituant. quia
aut tarde reſtituũt differẽdo vſqꝫ ad mor
tem. aut ſi reſtituunt citius debiliter tamẽ
quia cũ triſti corde ⁊ non vera intẽtione
cũ remiſſionis aſtuta ꝓcuratiõe. ¶ Quar
to aſſimilatur peccatum paralyſi quo ad
ſignationem quia legitur in euãgelio d[illegible]
tres paralyticos curaſſe. vnum qui iace-
bat in multitudine languentium Joh. v.
Aliū qui iacuit in grabato. Mat. ix. Ali
um q̄ fuit ſeruus centurionis. qui iacebat
in domo Math. viij. Per primũ autem ſi
gnant̃ male retinentes. Per ſecundũ ma-
le expendentes. Per tertiũ male acquirẽ

tes vt ſunt vſurarij qui etiam iacendo in domo male acgrunt. ¶ Ité peccatū aſſimi latur epilentie propter tria. primo q: in epilentia ſm Aui. eſt ſenſus ⁊ motus priuatio: que tamen priuatio ſenſus ⁊ mot⁹ fit non totaliter ſed in parte. Et eſt ratio. quia materia que eſt cā epilentie in iterio ri ventriculo cerebri facit opilationē nō completam. ⁊ ideo impedit tranſitū ſpiritum ſenſus ⁊ motus in membris integre fieri nō tñ totaliter interſecando. Similiter peccatū tollit quidem peccatori ſenſum. i. diſcretionem boni ⁊ mali. ſ. pruden tiam ſed non totaliter. quia licet tollat ei prudentiam : ⁊ ſapientiam ſpiritualē ſm illud Deu. xxxij. gens ſine conſilio eſt ⁊ ſine prudentia. non tamen tollit prudentiā ſecularem vel aſtutiam naturalem ſiue experimentalem. imo in hmōi ſenſu magis vigent peccatores q̄ iuſti ſm illud Luce. xvi. Filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis ſunt in generatione ſua. Unde facit diabolus peccatoribus qđ voluit facere naas amonites viris iabes galaad. q: petiuit eruere oculos eorum dextros non curans relinquere ſiniſtros. quaſi eni dexter oculus eſt prudentia ſpūalis. ſed q̄ſi ſiniſter eſt prudētia ſiue aſtutia ſecularis. apl's ad Ro. xj. Cecitas ex parte contingit in iſrael. Similiter tollit peccatū motū boni operis: ſed nō totaliter q: licʒ quo ad meritum non tñ quo ad exercitiū. Quia etiā multi peccatores faciunt plurima opera de genere bonorum ſicut elemoſynas ⁊ hmōi: que licet in peccato facta nō valent quo ad vitā eternā: tñ valent ad euidēdū flagella tēporalia. ⁊ diſponunt etiā ad penitentiā ⁊ ad plura alia. ¶ Scđo eſt in epilentia corporis proſtratio. Nam epilētiā precedit ſpaſmus ꝑpter nocumentū opilationis iam dicte. Unde non eſt poſſibile vt dicit Auicē. ꝙ epilentiā patienti remaneat erectio corporis. Similiter peccatū proſternit hoiem a rectitudine iuſtitie. ⁊ vnum peccatū facit ipſum cadere in aliud ita vt ſit impoſſibile ipſū cū peccato diu ſtare quin cadat. Unde Gre. dicit ꝙ peccatum qđ per penitentiā nō diluitur mox ſuo pondere ad aliud trahit. ¶ Tertio epilentia eſt tremor ⁊ exagitatio licet fortior ⁊ minus fortis ſm quātitē humorū. Similiter peccatum reddit hominē tremulentum ⁊ timidū. Pro. x. Pauor his qui operant̄ malū. Eſt. n. timida nequitia ſicut dicit̄ Sap. xvij. Seneca. Nihil timidum facit aiū niſi reprehenſibilis vite cōſcientia. ¶ Itē peccatum exagitat hominē q: reddit eū inſtabilē ⁊ ingētum Thre. j. Peccatū peccauit hieruſalē propterea inſtabilis facta eſt. ¶ Itē peccatū aſſimilatur letargie propter tria. primo q: morbus letargie inducit febricitationem. eſt enim letargia ſicut dicit Aui. apoſtema phlegmaticum factum intra craneū capitis. Et ꝙ fit ex humore phlegmatico pʒ. q: generat̄ ex potu eo ꝙ potus generat humorem phlegmaticū in quo ſūt euaporatio ⁊ putrefactio. Unde vt plurimū generatur ex cōmeſtione ceparū ⁊ repletione nimia ſtomachi ⁊ a multitudine potus ⁊ a multitudine cōmeſtionis fructuū. Sic ergo letargia eſt apoſtema ex humore phlegmatico putrefacto. ⁊ ſicut Auic. dicit in apoſtemate facto ex humore putrefacto communiter fit febris licet ſit febris lenta. ⁊ ita patet ꝙ in letargia fit febricitatio. Sed quid eſt illud apoſtema in craneo niſi peccatū in anima. Hoc comitatur febris que eſt innaturalis ⁊ intēperatus calor quia cōmuniter ſequitur peccatum aliquis intemperatus ⁊ irrationabilis amor. Nam peccator a creatore auerſus inordinato amore ad creaturam cōuertit̄ ſicut auarus ad pecuniam ſuperbus ad excellētiā luxurioſus ad delectationē voluptuoſam. ad q̄ peccator quāto ardentius inhiat tanto periculoſius febricitat. ¶ Secūdo letargia cauſat dormitationē precipue vt dicit Auic. cū letargia eſt i ſubſtātia cerebri fit ſubeth fortior ⁊ difficultas motuū eſt maior. dicitur aūt ſubeth ſomnus ſuperfluus ⁊ grauis. vnde talis vix poteſt ad horam excitari. Sic peccatum aliquando ita infigitur cerebro. i. animo vt faciat peccatorē dormire. i. in ſtatu peccati imobilem permanere ⁊ ſi aliquando moleſtatus. i. aliqua

aduerſitate anguſtiatus vel artat⁹ ad ho
ram excitet.ſ. vt malum ſtatuʒ ſuũ videat
⁊ conſideret:tñ ſtatim ad ſolitum ſomnũ
.i.imobilitaté ſuá ⁊ negligentiá redit ſur-
gere ↄtẽnens.Vnde ↄtra eum clamat ſalo
mon dicens.vſqȝquo piger dormis Pro.
vj.Tertio letargia cauſat obliuionem.
Eſt.n.obliuio corruptio memorie que vt
plurimum accidit ex frigiditate. qñqȝ enĩ
ſit ex apoſtematibus cerebri ⁊ proprie fri-
gidis.vnde cũ letargia ſit apoſtema cere-
bri phlegmaticum ⁊ per ↄſequens frigi-
dum ideo memoriá corrumpit ⁊ obliuio
nem inducit.ſed qd eſt frigiduʒ apoſtema
niſi peccati malicia que calorem charitatꝭ
extinguens animam frigefacit ⁊ dei obli-
uionẽ inducit.Talem letargiam patieba-
tur ille cui ſcriptura dicit Deu.xxxij. Deũ
inquit qui te genuit dereliquiſti ⁊ oblitus
es domini creatoris tui.

¶ Capitulum.liij.

Peccator aſſimilatur ſeruo
malo.primo qꝛ malus ſer
uus ſolet eſſe ebrioſus. ⁊
tunc bona domini negli-
git vel furtim ſubtrahit.
Prouer. xix. Operarius
ebrioſus non locupletabitur.h̃ eſt pecca
tor qui vino.i.delectatõe carnis vel ſecu
li inebriatus negligit ſpiritualia que ad
honorem domini ſunt. vel ſi non negligit
furatur ⁊ ſibi vſurpat non inde dei ſed ſu
am propriam gliam querendo. ecõtra bo
ni ſerui dicunt. Non nobis dñe nõ nobis
ſed nomini tuo da gloriá. ¶ Secundo qꝛ
ſeruus malus eſt ocioſus ⁊ tempus quo
laborare debet inutiliter expendit ⁊ per-
dit.vñ paterfamilias dixit ſeruis. Quid
h̃ tota die ſtatꝭ ocioſi.⁊ Eccli.xxxiij. Mit-
te ſeruũ in operationẽ ne vacet. Sic eniʒ
decet illũ. Peccatores aut ocioſi ſunt.qui
totum tempus quo in peccato viuũt quá
tum ad meritũ perdunt ⁊ inutiliter expẽ
dunt.¶ Tertio qꝛ malus ſeruus de bõis
domini ſui eſt prodigus ⁊ vniuerſa conſu
mit Math.xix.Diffamatus eſt villic⁹ qꝫ
diſſipaſſet bona dñi ſui. Tunc autẽ pecca
tor de bonis dei eſt prodigus.quando eis
non vtitur ad honorẽ dei ⁊ ſalutem ani-
me ſue.ſed tm̃ ad gloriá mũdi vel cõmo-
dum corpis ſui.¶ Quarto qꝛ malus ſer-
uus eſt piger ⁊ ſomnolẽtus ⁊ negotia do-
mini negligit. Eccli.xxxviij. Cuʒ ſeruo pi-
gro tracta de opere.⁊ Lu.xviij De ſeruo
qui abſcondit talentum dñi ſui. Peccator
autem ſomno peccati detentus bona que
facere poſſet oĩno negligit. Auarus etiam
bona tpalia non alijs tribuit ſʒ ſibi ſoli ab
ſcondit. Multi etiá ex puſillanimitate ta-
lenta.i.gratias ſibi traditas ſeu creditas
.i.cõceſſas abſcondunt. qꝛ non vtuntur
eis ad proximoꝝ vtilitateʒ.¶ Quinto qꝛ
ſeruus malus proteruus ⁊ ceruicoſus ↄ
ↄtra dominum ſe extollit. Eccl'es x. Vidi
ſeruos in eqs ⁊c̃. ⁊ Prouer.xix. Per ſer-
uum cũ regnare ceperit.ſic peccator ſuper
dominũ ſupbit quádo humilitaté domi-
ni videt ⁊ ipſe cõtẽnit eam. Videt eniʒ do
minũ ſuũ afflictũ ⁊ ipſe vult eẽ in delitijs
Videt dñʒ pauperẽ ⁊ dẽudatũ ⁊ ipſe vult
fulciri delitijs ac diuitijs. Videt dñʒ abie-
ctuʒ ⁊ ↄtẽptũ ⁊ ipſe vult honorari. ¶ Ideo
ſeruus ꝯ dñm ſe extollit qñ caro contra
ſpiritũ preualet Ioh.xv. Non eſt ſeruus
maior dño ſuo.¶ Sexto qꝛ malus ſeruꝰ
cupidus exiſtẽs bona dñi in propriũ vſuʒ
vertit. Exẽplũ de ſeruo. Eliſei.iiij. Re.v.
⁊ hoc ptinet ad ſymoniacos. q bona dñi
.i.bona ſpũſancti pro ſua vtilitate tpali
emunt ⁊ vendunt. ¶ Septimo quia pre-
ſumptuoſus impia domini ↄuipendit.ij.
Reg.xix. Seruus meus contempſit me.⁊
Iob.xix. Seruum meũ vocaui ⁊ non reſpõ
dit mihi. Sic eſt peccator cum dei manda
ta ↄtẽnit.vel cum a deo vocatus redire p
penitentiam ſpernit. Pro.j. vocaui ⁊ re-
nuiſtis ⁊c̃. ¶ Octauo cum ſit malus ⁊ ama-
rus gratiam ſibi fieri appetit. Math.xx.
Serue neq̃ omne debituʒ dimiſi tibi quo
niam rogaſti me.ſic eſt peccator qui male
agendo gratiam a deo vel finalem penitẽ
tiam expectat.¶ Nono qꝛ obliuioſus eſt
⁊ qꝛ redditur⁹ ſit de omnibus rationẽ ad
memoriam non reducit.quod etiam pec-
cator facit reſpectu dei. Luc.xij.ſi dixerit
ſeruus moram facit dñs meus ⁊c̃.¶ Deci

mo qꝛ iracūdus ⁊ ſeditioſus totam fami liam turbat ⁊ ledit. Luce.xij. Et ſi ceperit ſeruus percutere ſeruos ⁊ ancillas ⁊c̄. Ta lis eſt qui ledit ſanctos ⁊ religioſos viros vel pauperes qui ſunt de familia chriſti.

¶ Undecimo qꝛ maledicus ⁊ liguoſus eti am dn̄o detrahit vel ei maledicit. ij. Reg. xvj. de Siba que accuſauit dominū regi. Eccl'ſ. vij. Cunctis ſermonibus q̄ dicunt̄ ne accōmodes aurem tuā ne forte audias ſeruū tuū maledicentē tibi. Talis eſt ma ledicus ⁊ blaſphemus ꝑcipue qui contra dn̄m linguā ſuam relaxat. ¶ Duodecimo qꝛ delicioſe nutritus contra dn̄m recalci trat ⁊ reſiſtit Pro. xix. Qui delicate nutrit ſeruū ſuum poſtea inueniet eum contu macem. Et ideo non decēt ſeruū delitie. Sic caro rebellat ſpūi cum delicate nutri tur. vel h̄ ꝑtinet ad ingratos qui multis bonis a deo receptis recalcitrant contra eum ſm̄ illud Deut. xliij. Incraſſatus eſt dilectus ⁊ recalcitrauit. ¶ Decimotertio qꝛ cum ſit fraudulentus dn̄o ſuo inſidias ponit. iiij. Reg. xxi. Tetēderūt ei inſidias ſerui ſui reputat autē dominus ſibi īſidia ri cum quis īſidiatur pauperi vel hoc ad hypocrytas ꝑtinet qui opa domini faci unt fraudulenter. ¶ Decimoquarto qꝛ ſeruus domino exiſtēs iniurioſus ab eo fugit. iij. Regū. ij. Factum eſt vt fugerent ſerui ſemei ⁊. j. Regu. xvj. Hodie incre uerunt ſerui qui fugiunt dominos ſuos. Talis eſt etiam peccator qui cum deū pec cando offenderit pnīe remedium refugit ⁊ ad deum redire cōtēnit. ¶ Decimoquin to cum ſit flagitioſus punitur nec ſic ſe cō peſcit. Talis eſt peccator qui propter ad uerſitates ſe non emēdat. Eccli. xxiij. Ser uus interrogatus aſſidue ſcꝫ cum tormē tis a liuore. i. a liuoris crimine non minui tur ſed magis ad odium prouocat̄. ¶ De cimoſexto eſt ingratus ⁊ gratiam ſibi fa ctam nō recognoſcit. Talis eſt qui poſt pe nitētiam ⁊ veniam recidiuat. Eccli. xxiij. Laxa manus ſeruo ⁊ querit libertatem.

¶ Decimoſeptimo criminoſus exiſtens non niſi verberibus emendat̄. Eccli. xlij. ſeruo peſſimo latus ſanguinare. gloſa. ſer uus qui verbis non corrigitur vulneri bus corrigatur. Talis eſt peccator qui ſe non emendat niſi fortiter ⁊ intime tanga tur. ¶ Decimooctauo quia eſt aſtutus cū vocatur dormire ſe fingit. Prouerb. xxix. ſeruus non poteſt erudiri. qꝛ quod dicis intelligit ⁊ reſpondere contēnit. Talis ē qui verbum dei audit ⁊ intelligit ſed ope re implere negligit. Luc. xij. Seruus ſciēs voluntatē domini ſui ⁊ non faciens pla gis vapulabit multis. ¶ Item nota ꝙ ſer uus peccati dicitur eſſe homo tripliciter ſm̄ ꝙ eſt triplex genus ſeruorum. Nam quidā ſunt vernaculi ſiue originarij. qui ſcꝫ in ſeruitute ſunt nati. Et tales multis penis legalibus ſubijciuntur. qꝛ ſua non poſſunt vendere neqꝫ alienare nec con trahere nec dignitatis officiū ſumere nē qꝫ teſtimonium ferre niſi de domini vo luntate. Hoc modo naſcimur omnes ſer ui originalis peccati. Ex qua ſuitute mul te pene ſeu dān̄a ſm̄ diuine legis iuſtitiā homini proueniunt niſi ab ea per baptiſ mum liberetur. Alij vō ſunt emptitij qui ab hoībus capti vel empti iugo ſūt ſerui tutis aſtricti. Sic efficitur homo ſeruꝰ ꝑ peccatū actuale ſiue qꝛ captꝰ ſit ⁊ illaquea tus ab hoſtibꝰ ꝑ tētatiōis ꝯſenſū. ſiue ex nimia malitia ſua venūdatus ſit vt faciat malū ſicut achab. iij. Re. xxi. Tertij ſūt ꝯductitij q̄ nō ex neceſſitate ſed ex volūta te ſeruiūt ſub ſpe lucri. Et hi a famulan do proprie dicti ſunt famuli. Sic quoqꝫ ſpūaliter ſeruos facit homines auaritia. Unde ⁊ Apl's dicit ꝙ auaritia eſt idolo rum ſeruitus. Exponens h̄ Innocēt. de vtilitate conditionis humane dicit ꝙ ſi cut idolatra ſeruit ſimulacro ſic auarus ſeruit theſauro. Nam ille cultum idola trie diligenter ampliat ⁊ iſte cumulum pe cunie libenter augmentat. Ille cum om ni diligentia colit ſimulacrum. ⁊ iſte cum omni cura curat ſeu cuſtodit theſaurū. ille ſpem ponit in idolatria. ⁊ iſte ſpē cō ſtituit ī pecūia. ille timet mutilare ſimu lacrū. ⁊ iſte timet minuē theſaurū. vn̄ di cit Sene. in Proue. Pecunie, oꝫ ipareſ̄ ſeruire ſi yti ſcias ancilla ē. ſi neſcias ē do

ſtima. ¶ Item peccatores aſſimilant pue
ris. ¶ Primo qꝛ ad modũ puerorũ ſola
preſentia curant ꝛ futura non cogitant.
¶ Itez qꝛ vanitatem amant ꝛ lucris ſcilꝫ
ſpũalibus intẽdere recuſant. ¶ Itẽ q̃ ſũt
minima ꝛ vilia magna eſtimãt.ſ.terreſtria
ꝛ q̃ ſunt maxima nihil reputant.ſ.celeſtia.
¶ Item ſibi noxia ſepe optãt.ſ.tpalia cõ
moda vel peccata. ꝛ ꝯ vtilia clamant ſcꝫ ꝯ
correptiones ꝛ flagella. ¶ Itẽ plus de po
mo amiſſo.i.de vili re trãſitoria q̃ꝫ d pri
monio pdito.ſ.hereditatis celeſtiſ plorãt
¶ Itẽ bñficiuꝫ ſibi factũ.ſ.a deo vel eccle
ſia ad mentẽ nõ reuocãt recognoſcendo
vt regratiãdo. ¶ Itẽ oĩa q̃ vidẽt affectãt
ꝛ manu ſcꝫ opis vel laboris ꝛ voce locu
tiõis ea poſtulãt ꝛ pcurãt. ¶ Item puero
rum ſolum.i.ſibi ſiliuꝫ ꝯſilia amãt ꝛ ꝯſor
tia ſapientiũ ſm deũ deuitãt. ¶ Itez nul
luꝫ ſecretũ occultãt ſꝫ oĩa recitãt. ꝛ hi ſũt
detractores ꝛ pditores. ¶ Itẽ ſepe garri
unt ꝛ cachinant ꝛ clamant ita vt vix dor
mientes ſileant. h faciunt diſſoluti q̃rulo
ſi ꝛ linguoſi. ¶ Itez loti a ſordibus mox
iterũ ſe inquinant ꝛ duꝫ lauant pro poſſe
repugnãt. Hoc faciunt recidiuãtes pniam
recuſantes vel correptioni reſiſtentes.
¶ Itẽ ſola q̃ ventris ſunt cogitant ꝛ pro
prij ventris menſurã ignorant ꝛ in man
ducando nullũ ordinem ſeruant. ſꝫ mox
vt a lecto ſe eleuant cibum poſtulant. que
oĩa faciunt guloſi. ¶ Itẽ pudibunda dete
gere vel monſtrare nõ curãt. qd pertinet
ad luxurioſos. ¶ Item ſola iocoſa appre
clantur ꝛ amãt.i.ſolatia ꝛ delectabilia mũ
di. Item ſepe ex infectis parentibus gene
rati etiam ipſi infecti generantur ꝛ perdu
rant. ſic frequenter imitantur filij ſcelera
patrum ꝛ perſeuerant in eis. ¶ Itez om
nia laborioſa repudiant. ſic peccatores re
cuſant ferre labores penitentie. Item pec
catores aſſimilantur quibuſdaꝫ mõſtruo
ſis hominibus qui dicuntur eſſe in qui
buſdam regionibus. Nam ſicut dicit Au
gu. xvi. de ciuitate dei prout gentium nar
rant hiſtorie perhibentur quidaꝫ homi
nes vnum oculum tantuꝫ habere in frõ
te media. ꝛ iſti vocantur cyclopes. qbus
aſſimilantur auari qui habent reſpectuꝫ
ſolum ad tpalia. Nam tpalia ſunt media
inter eterna bona ꝛ eterna mala. ꝛ ideo p
ticipant ex vtroqꝫ: qꝛ quibuſdaꝫ ſunt vti
lia quibuſdam noxia. propter qd Phus
dicit in Eth. q̃ hñt errorem hec bona ſcꝫ
tpalia qꝛ multis contingunt detrimenta
ex illis. Alij.n.ſunt qui hñt plantas v̾ſas
poſt crura ꝛ octonos digitos in plantis.
ꝛ hi in deſertis lybie cõmorantur. qbus
aſſimilantur retrogradientes in via dei.
q tripliciter deteriores ſũt q̃ꝫ alij peccato
res: ſicut hñs octo digitos in tribus digi
tis excedit alios qui hñt tm̃ quinqꝫ. Pri
mo qꝛ ante nõ proceſſerunt. ſecundo qꝛ
retro redierunt. tertio qꝛ contra ppriam
notitiam fecerunt. ij. Petri. ij. Melius fue
rat illis viam veritatis non agnoſcere q̃
poſt agnitam retrorſum conuerti. Alij di
cuntur eſſe qui ora non habent. ſed tm̃ p
nares alimentum ſumunt. quibus aſſimi
lantur alienorum factorum bonorũ vel
malorum factorum curioſi perſcrutato
res qui bonorum factorum odorem per
cipiunt. ſed ipſa opera imitando non gu
ſtant. Alij vero eſſe perhibentur qui iacẽ
tes in terra reſupini vmbra ſe pedum ꝓ
tegunt. ꝛ ſunt tante celeritatis q̃ in curſu
canibus comparantur. quibus illi aſſimi
lantur quibus ſenſualitas q̃ ſignificatur
per pedes ſiue plantas rationi predomi
natur q̃ ſignificatur per caput. Ideo eniꝫ
ſenſualitas ſignificatur per pedes. qꝛ ad
modum pedum inheret terre.i. corpori.
ꝛ ſunt quaſi duo pedes duplex eius appe
titus.ſ.ꝯcupiſcibilis ꝛ iraſcibilis. Ille er
go plãtã capiti ſuperponit q ſenſualitatẽ
prefert rõni. Et talis lꝫ ſit ad ea que ſunt
carnis vel mundi velociſſimus tamẽ ad
ſpiritualia eſt tardiſſimus. Alij autem di
cũtur eſſe ſine ceruice habentes oculos i
humeris. quibus aſſimilãtur illi qui atte
dunt ſolum ad grauia ꝛ oneroſa que ſibi
ſiunt. Vñ habent oculum.i. reſpectum in
humeris idest i grauaminibus impoſitis
humeris enim feruntur onera. Vnde ta
les nõ recordãtur beneficiorum ſed iniu
riaruꝫ. Alij v̾o ſunt cynocephali canina

capita habentes quos ipſe latratus magi
eſſe beſtiales ꝙ̄ homines cõfitetur. Et iſti
ſunt iracundi ⁊ garrientes qui tota die la
trant ⁊ garriũt. ⁊ eorum latratus. i. garri-
tus ſunt ratione carentẽs. ⁊ ideo canini ⁊
beſtiales ſunt. Alij vo habent planam fa-
ciem ⁊ labium oris inferius ita ꝓminens
vt in ſolis ardoribus totam ex eo faciem
cooperiant dormientes. Hos ſine linguis
eſſe dicunt ſolis nutibus pro verbis vtẽ
tes. Iſtis aſſimilant̃ homines incauti ⁊ in
prudentes qui in facie. i. in exteriori con
uerſatione carent narib⁹. i. diſcretione nõ
vtunt̃. Exceſſus autem labij inferioris ſi-
gnificat loquacitatem nimiam indiſcretã
de inferioribus ⁊ terrenis. ſed carẽtia lin
gue refertur ad indiſcretam taciturnitatẽ
⁊ ideo repreſentat illos qui nec diſcrete
loqui nec diſcrete tacere ſciunt. ꝙ autem
loquantur nutibus non eſt quia ſint de
ordine ciſtertienſium. Sed refertur hoc
ad inquietos ⁊ indiſcretos corporis vel
membroꝝ motus ſicut dicit̃ de apoſtata
homine. ꝙ annuit oculo terit pede digi-
to loquitur ⁊ cetera. Quidaȝ vero ſunt
modo ſimili ita magnas habentes aures
vt eis ꝯtegant totum corpus. Et his aſſi-
milantur qui ſolicite ⁊ multũ audiunt. ſȝ
de auditis nihil faciũt. Iac. j. Qui auditor
eſt verbi ⁊ non factor ⁊c̃. alij vero ſunt in
ethiopia proni ambulantes vt pecora nõ
ſe valentes ſurſum erigere quibus aſſimi
lantur cupidi. qui ſolum terrenis inten-
dunt de celeſtibus vero non curãtes. con
tra quos dicit Apoſtolus Coll. iij. Que
ſurſum ſunt ſapite non que ſuper terrã.
¶ Item peccatores aſſimilantur viſceri-
bus. primo propter multiplicitateȝ vitio
rum. Nam ſicut in corporibus ſiue ven-
tribus ſunt multa viſcera ita in peccatori
bus ſunt multa vitia. In ventre enim ſu-
perius primo eſt quoddam inteſtinũ ſub
tile quod vocatur duodenum. qꝛ in ſua
longitudine ſm menſuram cuiuſlibet ho
minis eſt. xij. digitorum. ⁊ hoc ſuper dor-
ſum erigitur. ⁊ ad nullam partem aliam
retorquetur. Hoc inteſtinum eſt ſuperbo
rum qui ſuper dorſum. i. ſuper homines
humiles ⁊ patientes ſe erigunt. ⁊ ſe ꝑ hu-
militatem vel pietatem non retorquent
nec flectunt. Hic enim habet. xij. digitos
id eſt duodecim gradus. Duodecim enim
gradus ſuperbie beatus Bernardus po
nit qui ſunt curioſitas. mentis leuitas. in-
epta leticia. iactantia. ſingularitas. arrogã
tia. preſumptio. peccatorum defenſio. ſi-
mulata confeſſio. rebellio. libertas. peccan
di conſuetudo quorum primi ſex ſumun
tur ſm iniuriam proximi qui debet eſſe
par. quatuor alij ſumuntur ſm iniuriam
hominis ſuperioris. Duo vero vltimi ꝓ
prie ſm iniuriaȝ dei que ſcilicet immedia
te fit ei. Et vocantur gradus quia fit pro-
greſſus a minori malo ad maius. Nam
mala eſt iniuria reſpectu paris. peior re-
ſpectu ſuperioris. ſȝ peſſima reſpectu dei.
¶ Secundũ inteſtinum vocatur ieiuniũ.
quia ſemper a cibis eſt vacuum. Dicit au-
tem quidam ſapiens ꝙ ideo ſic eſt vacuũ
quia a ſe reijciens omne acceptum nullũ
apud ſe retinet nutrimentum. Et hoc ꝑ-
tinet ad prodigos qui quantuncunqꝫ lu-
crentur vel recipiant tamen ſemper ſunt
vacui. i. indigẽtes. qꝛ omnia emittunt in-
utiliter ⁊ nihil reſeruant. ⁊ ideo ſemper
egent vt patet per exemplum in filio pro
digo. Lu. xv. ¶ Tertium appellatur ſecũ
do ſimillimum nunꝙ̄ tamen ſine cibi cor
pulentia eſt inuentum. Hoc pertinet ad
guloſos q nũꝙ̄ ſũt ſine ſolicitudine cibi ⁊
cura corporis ſui. Inferius autẽ ſunt tria
alia groſſa quorum primũ vocatur orbũ
. i. viduatum altero orificio. Cum enim ce
tera viſcera duo habeant orificia hoc hȝ
vnum ſolum. vnde ſe habet admodũ ſac
ci. qꝛ multa recipit ⁊ pauca eijcit. Hoc per
tinet ad illiberales ⁊ auaros quoruȝ bur-
ſa habet ſolum vnuȝ foramen ſcilicet ad
recipiendum. multa enim recipiũt lucran
do ſed pauca vel nulla eijciunt expẽdẽdo
Aliud vo quod eſt ſub orbo dicitur ilion
eo ꝙ in eo iliaca paſſio fieri cõſueuit. Hoc
pertinet ad inuidos qui aliorum felicitate
torquentur. Nam paſſio iliaca valde tor-
quet quia eſt doloroſa. Vltimum autem
inteſtinum ⁊ infimuȝ dicitur colon. quod

immediate cū orificio totius corporis ē coniūctum. hoc pertinet ad vitium luxurie que circa infimam corporis partem viget ⁊ exercetur que eidem orificio eſt vicina. Vnde hoc vitium vilius ⁊ turpius reputatur ceteris. ¶ Itē peccator aſſimilat̄ leproſis. Primo ratione diſtinctionis. diſtinguuntur enim ſeptem genera peccatorum penes ſeptē ſpecies lepre. vel penes ſeptē modos leproſoꝝ qui ī ſacra ſcriptura leguntur. Nam ſignificatur in carnis tumore ſuperbia. ⁊ hec eſt lepra. Ozie. ij. Paral. xxvj. Poſtꝙ eleuatum eſt cor eiꝰ exorta eſt lepra in fronte eius. In exuſtiōe ſignatur iracūdia. ⁊ hec eſt lepra ſymonis Math. xxvj. Cū eēt Jeſus ī domo ſymonis leproſi. In ſiti auaricia. ⁊ hec eſt lepra ieſy. iiij. Reg. v. In ponderoſitate accidia ⁊ hec eſt lepra moyſi. Exod. iiij. Qui cum miſiſſet manum in ſinū protulit leproſā In pinguedine gula. ⁊ hec eſt lepra viroꝝ quattuor in itroitu porte. iiij. Re. vij. In putredine inuidia. ⁊ hec eſt lepra marie. Nu. xij. Prouer. xiiij. putredo oſſium inuidia. In fetore anhelitus luxuria. ⁊ hec ē lepra domꝰ Jacob ſecūdo. Reg. iij. ¶ Secundo ratione mundationis. Nam iſti leproſi mundantur quinqꝫ modis. Primo ablutione per quam ſignificatur contritio quarto Regum quinto dictum eſt naaman lauare ſepties in iordāe. ¶ Itē oſtenſione per quā ſignificatur confeſſio Luce decimoſeptimo. Oſtendite vos ſacerdoti. qui dum irent mundati ſunt.

¶ Item ſeparatione per quam ſignatur excommunicatio Numeri. xij. Legitur d̄ Maria que fuit extra caſtra ſeptem diebus. ¶ Item incluſione per quam religio ſignificatur vt manus moyſi mundata eſt incluſione. Exodi. iiij. Item tactu ꝑ quam tribulationum perpeſſio Math. viij. Tetigit eum dicens. Volo mundare ⁊ confeſtim mundata eſt lepra eius. ¶ Item peccatores aſſimilantur apopleticis ideſt his qui apoplexiam patiuntur. Primo q꞉ ſꝫ Auicennam in apoplexia ſit membrorū ocioſitas: Vnde dicit ꝙ apoplexia eſt ocioſitas membrorum a ſenſu ⁊ motu ꝓpter oppilationem contingentem in ventricu-lis cerebri ⁊ meatibus ſpiritus ſenſibilis ⁊ motui. Hec ocioſitas membrorum inuenitur in accidioſis ⁊ in pigris. quia nihil boni volunt operari. Prouerbio. xix. Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcella nec ad os ſuum applicat eam. Et quidā quidem ſunt pigri ⁊ ocioſi circa ſpeculatiua puta circa ſtudium ſcientie. Vnde tales priuantur ſenſu. ideſt adeptione ſcientie. Quidam vero circa operabilia ⁊ tales carent motu ideſt profectu virtutis vł meritorij operis. ¶ Secūdo quia in apoplexia eſt anhelitus difficultas. Nam ſic euacuantur inſtrumenta motus ⁊ anhelitus aut debilitantur vt non ſiat facilis anhelitus immo illic eſt ſpuma ⁊ eſt habens vociſſitudinē ſicut ſtrāgulatio aut ſicut vox ſtrangulati. quandoqꝫ tamen nō apparet anhelitus neqꝫ vox neqꝫ ſpiritus. ⁊ ſi eſt peius. Et hec difficultas anhelitus ideſt reſpirationis eſt in guloſis ⁊ luxurioſis q̄ querunt delectationes carnis. quia tales ſpirituales inſpirationes difficulter recipiunt vnde Apoſtolus dicit prime Cor. ſecundo ꝙ animalis ideſt carnalis non percipit ea que ſunt ſpiritus. ¶ Tertio eſt in apoplexia morbi inſanabilitas. Nam ſicut dicit Ipoc. quando apoplexia eſt fortis habens eam non ſanatur. ſi vero debilis eius ſanatio non eſt facilis. Hec inſanabilitas inuenitur in auaris. vnde Philoſophus in Eth. dicit ꝙ illiberalitas que pertinet ad auaritiam eſt inſanabilis. Hieremie trigeſimo. Inſanabilis facta eſt plaga tua. Sene. Dum cetera vitia ſeneſcunt in homine ſola auaritia iuueneſcit. ¶ Quarto in apoplexia eſt mortis deformitas. quia aliquando accidit vt habens apoplexiam ſit euitatus ⁊ non ſit differētia inter ipſum ⁊ mortuum ita vt nō appareat in ipſo aliquis anhelitus. deinde reuiuiſcit ⁊ ſanatur. Et in talibus anhelitus quidem non apparet ſed ipſorū pulſus non integre cadit propter hoc voluit medici ꝙ tardetur ſepultura donec ꝓpendat eius diſpoſitio neqꝫ ſit minus. lxxij. horis. Inuenitur aūt quedā mortis ꝓfor-

[..]itas in inuidis.quia coꝛpus moꝛtuum
putreſcit ſicut Pꝛouerbio. xiiij. dicit q
putredo oſſium.i.virtutū vel viroꝛū foꝛ
tiuȝ inuidia. ¶ Quinto qꝛ in apoplexia
eſt mala reſolubilitas.qꝛ apoplexia ſi re/
ſoluit vt plurimū reſoluit in paralyſim.
Hec mala reſolubilitas inuenit in ſupbis
⁊ iracūdis.qꝛ ſupbia reſoluit vt plurimū
in irā ⁊ ira deſinit in ſtultitiā ⁊ iacturam.
Pꝛouer.v.Virū ſtultū interficit iracūdia.

¶ Capitulum.liiij.

PEnitentia aſſimilatur pul
moni. ¶ Pꝛimo quidem
quia pulmo aerem attra/
ctum interius depurat ⁊
penitentia coꝛ interius in
fectuȝ mundificat ſcilicet
per contritionem Jacobi quarto. Purifi
cate coꝛda duplices animo. ¶ Secūdo qꝛ
pulmo vocem foꝛmat:ſine pulmone eniȝ
vox foꝛmari non poteſt: neqȝ anhelitus
reddi valet vt dicit Phus. xiiij. libꝛo de
animalibus.Sic etiam penitentia coꝛdis
interius foꝛmat vocem confeſſionis.ps.
Dixi confiteboꝛ aduerſum me iniuſtitiaȝ
meam ⁊c. ¶ Tertio qꝛ pulmo humoꝛem
ſpumoſum generat . Eſt enim pulmo de
molli carne ⁊ aerea ⁊ ſpume coagulate ſi/
milimus vt dicit Cōſtā.⁊ ideo generat cō
ſimilē humoꝛē.ſ.ſpumoſum.Quaſi auteȝ
humoꝛ ſpumoſus eſt feruida lachꝛyma/
rum cōpūctio quā ipſa pnīa generat ⁊ p
ducit.ps.Lauabo p ſingulas noctes lectū
meū ⁊ lachꝛymis meis ſtratum meū riga
bo. ¶ Quarto pulmo coꝛ refrigerat. Nā
ipſe pulmo vndiqȝ coꝛ circūdat ⁊ aerē fri
gidū ad eius temperiē miniſtrat.Vnde in
ter coꝛ ⁊ guttur eſt medius vt ſubito ad
coꝛ aerem mittat.⁊ ipſi gutturi ad vocem
foꝛmandam reddat.Sicut igitur pulmo
caloꝛem coꝛdis refrigerat ita penitentia
tam interioꝛ q̄ꝫ exterioꝛ ardoꝛem concu/
piſcentie mitigat.Eccli.iij. Ignem ardentē
extinguit aqua ideſt ardoꝛem concupiſcē
tie reprimit penitētie lachꝛyma. ¶ Quin/
to pulmo a motu non ceſſat. Cum enim
ſit vt coꝛdis flabellum aereȝ ad temperiē
coꝛdis attrahens ꝯtinue ⁊ emittens opꝫ
neceſſario q ſe dilatando ⁊ conſtringen
do ſemper in motu conſiſtat. Sic etiā ho
mo penitens a motu boni operis nullo
tempoꝛe ceſſare debet neqȝ ocio vacare
Eccles.ix.Quodcunqȝ poteſt facere ma/
nus tua inſtāter operare ⁊ c. ¶ Sexto pul
mo ſpūi vitali nutrimentuȝ continuum
preſtat. Nam caro pulmonis eſt mollis ⁊
concaua ⁊ leuis vt aer in ſuam naturam
de facili immutetur. ⁊ ſic vitalis ſpiritus
in ventriculum coꝛdis ad conſeruationē
vite aīalis facilius trāſeat Sic per opa pe
nitentie nutritur interius ſpiritus .ſiue p
auditum pꝛedicationis.ſiue per ſtudium
oꝛationis.ſiue per fletuȝ compunctionis
ſecundum illud ps.Fuerunt mihi lachꝛy
me mee pāes die ⁊c. ¶ Septio pulmo coꝛ
dis regionem ab inſtrumentis ſenſibilibꝰ
ſeparat ⁊ ſic penitētia ſeparat coꝛ peniten
tis a delectatiōibus ſenſibilibus ⁊ carnali
bus Iſido.in lib.de ſummo bono. Peni
tentia non menſium ac tempoꝛum curſu
penſatur.ſed pēna qua animā cruciatur
⁊ moꝛtificatur caro. ¶ Octauo pulmo ae
rem ad ſupplementum caloꝛis in ſuis fol
liculis ⁊ poꝛis reſeruat. Vnde tamdiu po
teſt animal ſub aqua ſine ſuffocatione vi/
uere q̄diu poteſt recollectum aerem reti
nere. Sic penitēs debet in ſecretis ſtudijs
⁊ affectibus conſeruare pꝛopoſitum non
peccandi. ⁊ tamdiu viuit anima ſub aqua
gratie quādiu poteſt tale pꝛopoſitum re/
tinere. ¶ Item penitentia aſſimilatur pal
pebꝛis pꝛopter tria pꝛimo pꝛopter offi/
cium. Nam palpebꝛarū ſiue cilioꝝ eſt tri
plex officiū. Sunt enim poſite ante ocu/
los. ¶ Pꝛimo ad cuſtodiendum. vnde di
cuntur cilia qꝛ ſuo motu continuo aereȝ
intercidunt ⁊ ſic oculos ab aeris leſione
cuſtodiūt. Talis erat penitētia pauli quā
faciebat ad ſuam cuſtodiam ne ſcilicet ca/
deret a gratia. Vnde.i.Coꝛīn. ix. Caſtigo
coꝛpus meum ⁊c. ¶ Scđo palpebꝛe ſunt
ad operturā. Nā qꝛ natura oculi ē aquea
⁊ humida ad ſui foꝛtificationem ⁊ defen/
ſionem indiget opertura. Sed ſicut pal/
pebꝛa eſt opertoꝛium oculi. ita peniten/

tia eſt operimentum peccati. operit enim
peccatum ne videatur ad iudiciũ ps. Be
ati quorũ remiſſe ſunt iniquitates ⁊ quo
rum tecta ſunt peccata. ⁊ talis fuit penitē
tia magdalene. Sed nota ꝙ quedam aia/
lia tegunt ſiue claudunt oculum cũ palpe
bra ſuperiori ſicut omne animal quadru
pes ſicut Phs dicit. in. xij. li. de aialibus.
Quedã cũ palpebra inferiori ſicut aues.
qꝛ quidã ſe affligunt in penitentia amore
eterni premij. ⁊ hec eſt palpebra ſuperior
quidã timore ſupplicij ⁊ hec eſt inferior.
¶ Tertio palpebre date ſunt ad apparen
tiam. i. ad pulcritudinem ⁊ ornamentum
faciei. Et talis fuit penitentia Johis ba/
ptiſte ⁊ aliorũ ſanctificatorũ que non fuit
neceſſaria ad purgationeꝫ vel cuſtodiam
vitiorum ſed potius fuit ad decentiam ⁊
ornamentum virtutũ. ¶ Secundo pnia
aſſimilatur palpebris propter concurſuꝫ.
Due. n. ſunt in hoie palpebre que aſſidue
ad inuicem concurrunt vt reficiant aſſi/
duo motu obtuitum vt dicit Conſtan. ꝗ
dicuntur palpebre qꝛ palpitando ſemper
mouentur. Sicut igit duplex eſt palpebra
ita duplex eſt pnia que ſibi inuicē in peni
tente aſſidue debent concurrere ⁊ inuiceꝫ
quaſi ſe tangere. ſ. interior ⁊ exterior. Nã
exterior ſine iteriori eſt ifructuoſa. vt pꝫ i
hypocritis. ſed iterior ſine exteriori nõ ē
fructuoſa ſicut patet in negligētibus ⁊ pi
gris ad ſatiſfaciendũ. ¶ Tertio ꝓpter mu
nimentũ. Nam palpebre munite ſunt vil
lis piloꝝ vt apertis oculis ſi quid occur/
rerit repellat. ⁊ inuolutis oculis in ipſis
ſecurius dormiatur vt dicit Cõſtañ. Ha/
bēt aũt palpebre pilos non oino erectos
ſed in extremitatibꝰ mediocriter reflexos
⁊ hoc factum eſt vt ſe habilius ⁊ fortius
clauderent. ⁊ ſi qđ impedimentũ occurre
ret ei efficatius obuiarent. Quaſi aũt villi
piloꝝ ſunt exempla ſanctoꝝ qui de ſtatu
peccatorum precipue carnaliũ ad deũ cõ/
uerſi ſunt. Nã pili ex ſuperfluitate quidē
carnis naſcunt ſed carnei non ſunt ſꝫ ari
di ⁊ tenues. vnde ſignant ſanctos ad deũ
conuerſos. qui licet primo fuerunt carna
les tñ poſt conuerſionē effecti ſunt ſpiri/
tuales ⁊ celeſtes. Horum ergo piloꝝ vil/
los. i. exēpla doctoruꝫ debet penitens ad
ſeipſum reflectere per imitationeꝫ ſi vult
ſe ꝯtra tentationes claudere ⁊ ſecure dor
mire in morte. ¶ Iteꝫ pnia concipit ⁊ par
turit hominem in eſſe ſpirituali ſicut par
turitur ⁊ cõcipitur in eſſe naturali. quod
patet ex quatuor. ¶ Primo ratione con
ceptionis. Nã ad cõceptionē infantis re
quiritur materia conueniens. locus expe
diens. ⁊ cã efficiens. Materia ergo conue
niens humor eſt menſtrualis ſiue ſemina
lis femine. Cauſa vero efficiens ſm Phi
loſophum eſt ſemen viri. Inſtrumentalis
cã eſt calor nature virtutē corpori iſſluēs
⁊ diſponens. Locus autē conueniens eſt
matrix. Similiter dum aliquis ad priam
conuertitur. ⁊ quaſi ſpiritualiter deo con
cipitur velut locus conueniens in aia
mens ſiue memoria que eſt vt matrix in
qua velut humor menſtrualis eſt peccati
recordatio que eſt velut materia pnia. Sꝫ
cã efficiens huius conceptionis eſt timor
dei ſꝫ illud Iſa. xxxvj. A timore tuo dñe
concepimus ⁊ peperimus ſpiritũ ſalutis.
Et nota ꝙ ſi materia fetꝰ in parte dextra
fuerit adunata in naturam cedit maris. ſi
vero in ſiniſtra in naturã mulierꝭ. Et hec
diuerſitas accidit ꝓpter dñium caloris q
in dextra parte conſiſtit. Similiter qñ ca
lor diuini amoris dñatur in mente peni
tentis concipitur quaſi in dextra maſcu
lus. i. ſpiritus cõpunctionis virilis ⁊ fortꝭ
ſed quaſi in ſiniſtra vbi eſt defectus calorꝭ
. i. in corde tepide penitentis ꝯcipitur fe
mina. i. ſpiritus debilis ⁊ inſtabilis. ¶ Se
cundo ratione formationis. Nam corpꝰ
infantis in vtero matris non ſubito for
matur ſed ordinate ⁊ gradatim. ⁊ iſte or
do ꝯſideratur ex tribus. Primo ex conce
pti partibus ſiue membris. Quia primo
formantur membra principalia. ſ. cor cere
brum ⁊ epar que alioruꝫ omniũ ſunt fun
damenta. Et iſta quãdo ſunt ſimul in ſan
guinis maſſa ſibi vicinantur. ⁊ poſtea ab
inuicem diuiduntur. De iſtis tribus fun/
damentis alia tria naſcuntur ſcilicet ner/
ui ⁊ nucha dorſi a capite. arterie a corde

vene ab epate ſm galienum. Ariſto. tamē dicit. ꝙ principium venarum eſt cor in li. de ſōno ⁊ vigi. His autem ſic formatis tāꝗ̄ olim fūdamētis format natura oſſa hor cuſtoditiua ſcȝ craneum ad defenſionem capitis. oſſa pectoris ad munimē cordis. ⁊ coſtas lateris ad tutelam epatis. ⁊ ſic ð aliis. Poſt iſta ꝑducuntur membra ſcdaria ſcilicȝ manus pedes brachia ⁊ ſimilia. ſed iſta nō ſimul ſed ſucceſſiue formāt. Si militer in pnie ſtatu non ē hō ſtati a pꝛinci pio ꝑfectus. ſed ꝑficit gradatim ſm illud ps. Ibunt de ỽtute in virtutē. Vn̄ poſſu mus per tria membra principalia ſcilicet cor cerebrum ⁊ epar itelligere tres virtu tes theologicas ſcilicet fidem. ſpem. ⁊ cha ritatem. Per membra ỽo ſcdaria ſeu de ſeruitoria que his adijciunt virtutes intel lectuales ſed per officialia virtutes mora les in quibus omnibus homo non ꝑfici tur ſubito ſed gradatim. Scdo cōſiderat ordo formationis ⁊ ꝯceptionis gradib⁹ quibus infans dū concipitur ꝗttuoꝛ hȝ grad⁹. Primus eſt cum adhuc eſt lacti vicinus. Secūdus eſt cum iam ſemen ſanguini ſe commiſcet. Tunc enim cor vel cerebrum nondum perfecta ſunt ſed eſt quedā maſ ſa ex ſemine ſanguineqȝ commixta. Ter tius eſt gradus cum corde ⁊ cerebro ⁊ epate iam formatis. alia membra indiſtin cta ſunt. Quartus eſt qn̄ corpus eſt com pletum ⁊ organizatū ⁊ ad aīe ſuſceptōeȝ diſpoſitū. Cui dū aīa ðſup daṫ i vtero mo uetur. ⁊ ſi eſt femia in ſiniſtra pte plus ſen titur. ſi vero maſculus ī dextra pte pl⁹ mouetur vt dicit Galien⁹. In iſtis igitur quattuor gradibus formationis corpis deſi gnantur ꝗttuoꝛ gradus formationis pēi tentis quorū prim⁹ ē i peccati recogitatio ne. Et hec aſſilaṫ lacti quia lac eſt faciliter conuertibile ⁊ i bonos ⁊ in malos hūoꝛes ſic recordatio peccati faciliter conuertiṫ vel i bonū anime nutrimētū puta qn̄ ex recordatione peccati naſcitur doloꝛ ꝯpū ctionis. vel i nutrimētū malū qn̄ ex pec cati recordatiōe naſcitur delectatio vel voluntas reiterandi. Scd̄s gradus eſt in peccati detectatione. Tunc cui ſemē cogni tionis ⁊ recordatōis peccati imiſcet ſe cū ſanguine. i. cum dolore abominatōe pec cati. Tertius gradus eſt in peccati ꝯfeſſiōe vbi ꝗdā mēbra ſunt diſtincta ſcȝ cor cere brum ⁊ epar. per ꝙ tria itelligitur triplex genus peccatorum que hō tenetur diſtin cte confiteri ꝑcipue mortalia: ſcilicet ꝯmiſ ſa in deū. ꝓximū. ⁊ in ſe ipm. vel cōmiſſa corde ore ⁊ ope. Alia ỽo membra ſūt in diſtincta qꝛ vltimo fieri debet penitentis confeſſio cōis. In ꝙ indiſtincte. i. generaliṫ ſe accuſet de venialibus ⁊ mortalibus ꝙ ꝑ obliuionem omiſiſſet vel ignorantiaȝ di ſtincte confiteri. Quartus gradus attēdiṫ in ſatiſfactione. in ꝙ cōſiſtit perfecta pnīa ſeu pēitētis diſpoſitio. ſiue ad ſupne grē ſuſceptionem. ſiue ad fetus. i. boni opis motionem. Sed nota ꝙ fetus interioꝛ. i. diſpoſitio vel propoſitum interius cōce ptum de penitentia exterius facienda i q buſdam eſt femine⁹. i. defectiuus ⁊ nō ve rus. ſicut in fictis ⁊ hypocritis ⁊ tūc ē mo tus exterioris penitentie ſiue operis i ſini ſtra. qꝛ ſcilicet hypocrita ⁊ fict⁹ exteriora opera penitētie facit cum ſiniſtra intētio ne. In quibuſdam ỽo interioꝛ fet⁹. i. con tritio cordis ē maſculin⁹. i. perfecta ⁊ ve ra. ⁊ recte ē mot⁹ in dextra. quia ſcilicȝ ve re contritus facit opera penitentie cū re cta intentōe. Vnde dicitur Math. v. Ne ſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua.

¶ Tertio attenditur ordo formatōis ex conceptionis diebus. quia in gradu lactis eſt infans per ſex dies: in gradu ſanguinis per nouem in gradu maſſe carnis. xij. die bus exiſtit. In quarto ỽo gradu ante ple nam perfectionem eſt per. xviij. dies. vn̄ a die conceptiōis vſqȝ ad diem cōpletio nis ⁊ viuificatōis ſunt. xlv. dies ita ꝙ ꝑ mus ⁊ vltimus computetur. Nam i tot diebus cōmuniter viuit fet⁹. Et ſm hūc numerum Auguſtinus computat edifica tionem templi cui comparat perfectionē corporis xp̄i ſuper Joh. c. vi. nō quia talis proceſſus fuerit in formatione dominici corporis cuȝ perfectionem habuerit in ſtanti. ſed quia in tot diebus potuit mem brorum diſtinctio comprehendi. In pec

Igitur proceſſu dierũ intelligitur quadru
plex gradus electoꝛuꝫ. ¶ Prim⁹ eſt inci-
pientium ⁊ iſti ſunt ſub forma lactis qui
eſt paruulorũ cibus. Eſt igitur eorum in
ceptio in operibus vite actiue vnde aſſi-
gnantur eis ſex dies ideſt ſex opa miſe-
ricordie q̄ enumerauit dominus Math.
xxv. ¶ Secundus eſt proficientium. ⁊ iſti
ſunt ſub forma ſanguinis ideſt ſub certa-
mine paſſionum ac tẽtationum ⁊ tribula
tionum. Vñ quibuſdam qui nondum
iſtum gradum attingebant dicebat Apo
ſtolus Heb. xij. Nondum enim vſqꝫ ad
ſanguinẽ reſtitiſtis. ⁊ iſtorum profectus
debet eſſe in vita contemplatiua. Vñ aſſi
gnantur eis. ix. dies propt̃ nouem ange
lorum ordines. quibus aſſimilantur viri
ɔtẽplatiui. ¶ Terti⁹ grad⁹ ẽ pfectorum q
iam habent completam naturã carnis. i.
debitam formam perfectiõis. Tales ſunt
quorum vita conformatur vite apoſto-
lice. Vnde aſſignantur eis. xij. dies propt̃
numerum. xij. apoſtolorum. ¶ Quartus
gradus eſt beatorum quorum perfectio
quantum ad corpus erit in octaua reſur
rectionis q̄ iam inchoata ẽ in chriſto q
ſcilicet reſurgẽs ex mortuis iam non mo-
ritur. Perfecta autem reſurrectio ⁊ ple-
na erit in fine ſeculi quando decima dra-
chma perdita fuerit reinuenta ideſt ele-
ctorum eccleſia totaliter reſuſcitata. Vn
de vltime conſumationi decem dies aſſi
gnantur propter numerum completum
electorum. qui ſignantur in decima dra
chma prius pdita poſtea reinuenta. Lu.
xv. ¶ Tertio ratione cõpletionis ex eo
q quorundam infantium formatio citi⁹
quorundam vero tardius complet̃. Sũt
enim quidam qui dicunt q quidam in.
xxx. dieb⁹ complentur ⁊ tales ſexto men
ſe naſcũtur ⁊ tales propter teneritudinem
non viuere poſſe dicuntur. Quidam v̉o
xxxv. die ß perficiunt̃. qui ſeptimo mẽſe.
naſcuntur ⁊ tales viuẽ poſſe probantur
quidaꝫ. xl. diebus formantur. qui octauo
menſe naſci perhibentur. neqꝫ tales in vi
ta ſeruantur. Vnde Conſtañ. ⁊ etiaꝫ Ga
lienus. dicunt omnem infantem in ſeptẽ
menſibus motuꝫ habẽ qui ſi adeo eſt for
tis vt exire poſſit ad vitam vtiqꝫ conua-
leſcit. Si vero tunc in ſeptimo mẽſe non
egreditur ipſo ſuo motu debilitatur ⁊ eti
am ſumme patitur. vnde ſi ẽt ſequẽti mẽ
ſe ideſt octauo exierit non conualeſcit ſi
ſi vſqꝫ ad. ix. mẽſẽ vel principium decimi
quieuerit iterum vires ſumit vnde egre
diẽs cõualeſcit ad vitã. ⁊ tales qui. ix. mẽ
ſe vel. x. oriuntur. xvi. diebus in matrice
formantur. vel forte qui decimo mẽſe na
ſcitur. l. diebus in vtero completur. Sic
ergo quorũdã formatio citius quorũdã
vero tardius perficitur. Sic ẽt ad deuꝫ q
dam citius ⁊ quidam tardius conuertun
tur. Et iterum in amore dei in quo ſpiri
tualis vite perfectio conſiſtit. quidam ci
tius quidam tardius perficiuntur. Poſ-
ſemus ẽt per predictos quinqꝫ modos
conceptorum ſiue natorum intelligere
quinqꝫ diuerſitates fideliuꝫ. Quorum pri
mi fuerunt iudei ante redemptoris aduẽ
tum. iſtorum formatiõi aſſignantur. xxx.
dies. Tricenarius enim numerus conſur
git ex numero ternario ⁊ denario. quia
ternarius in denarium ductus ideſt ter
decẽ faciunt. xxx. In ternario ergo fides
ſancte trinitatis. in denario vero decalo
gi obſeruantia intelligitur. Et vtrũqꝫ iu
deorum iuſti ⁊ eruditi viri habuerunt ſci
licet fidem ſancte trinitatis cum obſeruã
tia decalogi. Sed tamẽ ante redemptio-
nis ⁊ paſſionis ei⁹ tempus hoc non ſuffi-
ciebat vt ad vitam ingrederentur cum
nondum eſſet aperta ianua paradiſi. Et
hoc ſignificatur in eo q natus in ſexto
menſe vel infra non viuit. Sex enim cu
currerunt etates ante ſaluatoris aduen-
tum. quas ſex menſes conceptionis ſi-
gnant. ita vt prima etas computetur ab
adam vſqꝫ ad noe ſecunda a noe vſqꝫ ad
abraam. tertia ab abraam vſqꝫ ad moy-
ſen. quarta vſqꝫ ad dauid. quinta vſqꝫ
ad tranſmigrationeꝫ babylonis. ſexta vſ
qꝫ ad chriſtum. Poſtrema ab aduentu
redemptoris in qua per paſſionem chri
ſti aperta eſt ianua vite. Secundi ſunt
chriſtiani ⁊ iſtorum formationi ſiue p

fectioni aſſignantur trigintaquinqꝫ dies ita vt ternario addatur quinarius qui eſt numerus quinqꝫ vulnerum chriſti crucifixi. Nã pͦ fidem trinitatis ⁊ impletionem decalogi conformantur qui viri chriſtiani ſunt cruci ⁊ paſſioni chriſti quaſi quinqꝫ vulnera eius in ſemetipſis habentes ſecundũ illud Gal. vi. Ego ſtigmata domini ieſu i corpore meo porto. Tales nati ſũt i ſeptimo menſe ideſt in. vij. etate que ẽ chriſti ſꝫ computationem ſupradictã ꝗuiſ alij aliter computẽt etates. ℂ Tertij ſunt heretici quibꝰ aſſignantur xl. dies. qꝛ quadragenarius numerus ꝑpetit errantibus ſm illud ps. Quadraginta annis offenſus fui generatiõi huic ⁊ dixi ſp̄ errant corde. Tales lꝫ. viij. menſe naſcãtur non tamen viuũt. quia heretici lꝫ ad octauam generalis reſurrectionis etatẽ ſicut ceteri ſint peruẽturi ⁊ reſurrecturi non tamen intrabunt in vitam eternam vnde ⁊ in ps predicto ſubditur quibꝰ iuraui ĩ ira mea ſi introibunt in requiẽ meam. Quarti autem ſunt viri perfecti q ſũt habitaculum ⁊ templũ dei vnde talibus aſſignantur. xl vi. dies qui eſt numerꝰ cõpletus edificationi templi dei ſecundum illud Joh. vi. Quadragitaſex annis edificatum eſt templum hoc. Nam xl vj. Conſurgit ex duplici numero ſcilicet ex. x. ⁊ ſex. Nam quater. x. faciunt. xl. quia ſcilicꝫ viri perfecti cum quattuor euangelijs c b ſeruant precepta decalogi. quibus etiam addũtur. vj. propter. vi. miſericordie opera. Iſti. ix. menſe naſcuntur quia nouem angelorum ordinibus finaliter ſociantur. Quinti autem ſunt beati qui liberati a ſeruitute corruptionis ſunt in libertate glorie filiorum dei vnde iſtis aſignantur. l. dies quia quinquageſimus numerus deſeruit libertati propter iubileum. i. quinquageſimum annum in quo ſerui libertati donabantur. Iſti etiam naſcunt. x. menſe qui ſcꝫ vt dictum eſt ſupra pertinet ad decimam drachmam. i. ad naturaꝫ humanam que per diuinam ſapientiaꝫ. i. chriſtum recuperata. ix. drachmis. i. nouẽ angelorum ordinibꝰ ẽ iungenda. ℂ Quarto ratione parturitionis quia infans dum paritur matri infert triſtitiã ſed poſt partum tribuit letitiam. Egredit etiam ex vẽtre veſtitus ſecundina. Similiter etiã penitentia confert triſtitiaꝫ in actu relinqt letitiam in fructuꝰ ⁊ veſtit etiaꝫ animã gratia ⁊ virtutibꝰ ornat. Lu. xv. Cito ꝓferte ſtolam primã ⁊ induite illum. ℂ Item pẽitẽtia p quam homo moritur peccatiſ aſſimilat morti corporali. Primo ratione vtilitatis. Nam mors ſm Jo. d. vij. vtilitates inducit. Prima eſt quia potentiã tyrannorum abſoluit ⁊ ſimiliter penitentia abſoluit potẽtiã dmonũ quã hñt ſug aĩaꝫ ꝑpter peccatũ. ℂ Secũda ẽ qꝛ peccatis ⁊ voluptatibus finem iponit. Sic penitẽtia finẽ iponit voluptatibus p carnis macerationẽꝫ. ⁊ ẽt peccandi cauendo recidiuationem. Tertio qꝛ mors eſt terminꝰ oĩs miſerie. Et ſilr penitentia terminat miſeriam dũ culpã excludit que eſt miſerie cã. Unde nõ ſolum euadit penitꝰ preſentis pene miſeriã ſed ẽt ſequẽtis. Quarto qꝛ mors ẽ ꝯfirmatio gratie penitẽtia autem dũ a culpa ꝓſeruat quodammodo in gratia ꝯfirmat. Quinto qꝛ mors ẽ acqſitio venie. Et ſimilr p penitentiam acqritur venia ꝺ offẽſa quam effecit culpa. Sexto qꝛ mors ẽ reparatiua innocẽtie. Similiter p pñiam reſtituit innocẽtia ⁊ ſi nõ q ad actũ ſaltẽ quo ad meritum. Naꝫ pñia reſtituit merita q̃ quis acquiſiuit ex ñs in innocẽtia vl etiam in gratia multi etiam feruẽter pẽitẽtes equiperant vel ſuperant in merito vel gratia multos innocẽtes. Septimo qꝛ mors ẽ collatiua felicitatis eterne. Et ſimilr p pñiam acquiritur eterna gloria. ℂ Secundo pñia aſſilat morti ratione varietatis. Diſtinguitur. n. triplex mors q̃ deſignat tres partes penitentie. Eſt enim mors acerba que eſt infantium immatura que eſt iuuenuꝫ. ⁊ matura que ẽ ſenum. Sic penitẽtia debet eſſe acerba in contritione. ⁊ immatura. i. feſtina in conuerſione. ⁊ matura ideſt obita in ſatiſfactione vbi ſcilicet debitũ ſoluitur pene quaꝫ meruit ex illatione offẽſe. Tertio ratione qualitatis. quia mors ẽ

incerta quo ad tempus Auguſtinus. Nil
certius morte. ⁊ nil incertius hora mortꝭ
¶ Itez quo ad locum quia neſcit homo
vbi ſit moriturus Sene. Mors vbiqꝫ te
expectat. tu quoqꝫ ſi ſapiēs fueris vbiqꝫ
expectabis eam, ¶ Item quo ad moduz
quia neſcimus qualiter morituri ſumus
Auguſtinus primo libro de ciuitate dei,
Non eſt multum curandum neceſſario
morituro qua morte moriatur. ſed curā
dum eſt quo poſt mortem ire cōpellat̃ qꝛ
mors nō ē dicēda mala quā bona vita ꝓ
ceſſit. Sic ergo mors hꝫ aliqd certitudis
.ſ. ꝙ oīno eſt vētura. ⁊ aliqd icertitudinis
vt dictū ē. Silr̃ pnīa hꝫ qdē ſi vā ſit certi
tudinē venie. ſed an peccator ad peccatū
rediturus ſit an in pnīa ꝑſeueraturus in-
certū ē. qꝛ nō ē i eius ptāte. Nō ē. n. volē
tis neqꝫ currētis ſꝫ miſerentis dei vt dr̃.
Ro. i. Itē qꝛ mors eſt amara Eccli. xli. O
mors ꝙ̄ amara ē memoria tua. Sic me-
moria peccati dꝫ eē cum amaritudine ani
mi. Vñ Iſa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs
annos meos in amaritudine aīe mee.

¶ Capitulum. lv.

Pigricia ſiue ociū ſpūaliuz
virorūz aſſiſat̃ ſupfluo ſō
no ſiue dormitiōi. Nā itē
patus ſōnus eſt caloris nā
lis extinctiuus. qꝛ ꝑ ſōnuz
imoderatū humores am-
pliꝰ reſoluūt̃ quos dū calor nālis aggre-
dit̃ ab eis minuit̃ ⁊ extinguit̃. ⁊ iō pocio
natis ⁊ minutꝭ ꝓcipit̃ ne dormiant. ne per
ſōnū hūores amplius reſoluāt̃. ⁊ ſic calor
q ē in talibus diminuat̃ ⁊ debilitet̃ ⁊ ſuf-
focet̃. Silr̃ ꝑ ociū ⁊ pigritiā hūores. i. ma-
le affectōes ⁊ noxie cogitatōes multiplicā
tur. ex quibꝰ calor. i. feruor amoris ſpūa-
lis minuitur ⁊ aliqñ totaliter extinguit̃. ꝓ
pter qḋ dicit Apl̃s. i. Theſ. v. Nō dormia
mus ſed vigilemus ⁊ ſobrij ſimus. ¶ Se-
cūdo qꝛ intpatus ſōnus ē aīalis virtutis
deſtructiuꝰ. Vñ dicit Conſtan. ꝙ ſi ſōnus
fuerit nimiꝰ aīalis deficit virtus: eo ꝙ̄ ni-
mis humectatur ⁊ infrigidat̃ corpus. Sic
ociū ⁊ pigricia dū abūdare facit hūorē cō
cupiſcētie inducit in aīaz nimiū frigꝰ ma-

licie. qꝛ multā maliciam docuit ocioſitas
vt dr̃ Eccli. xxxiij. ⁊ extinguit funditus ⁊
deſtruit virtutē ipſius aīe. ij. Re. iij. Dor-
miens oppreſſit. eū. ſ. virtutꝭ actū ſiue ha-
bitū. ¶ Tertio qꝛ nimius ſomnus eſt ege
ſtatis cauſatiuꝰ. ex eo ꝙ ē opatōis ⁊ ꝑ con
ſequēs lucri impeditiuꝰ. vñ Pro. vj. vſqꝫ
quo piger dormis qñ ꝯſurges de ſomno
tuo paulum. dor. pa. dor. paul̃. conſe. ma
tu. vt dor. ⁊ veniet tibi quaſi viator ege-
ſtas: Sic pigritia ⁊ ociū duz a bñ opando
retrahit egeſtatē grē ⁊ ſpūaliū diuitiaruꝫ
inducit. Pro. x. Egeſtatez opata eſt manꝰ
remiſſa.

¶ Capitulum. lvj.

Principes aſſiſant̃ hume
ris ſm illud Iſa. ix. Fact
ē principatus ſuꝑ hume
rū eius. Nā primo hume
ri ſunt ad ſpūaliū mēbro-
rū defenſionē vñ humeri
ſunt ex varijs oſſibus cōpoſiti quoꝝ ſe
pna duo ſpatule dicunt̃. Et fuerunt neceſ
ſaria hec oſſa vt pectus ⁊ coſtas defende
rent. ne a poſteriori leſionē acciperent. Et
in illis duabus ſpatulis ſunt due concaui
tates q̄ vocantur oculi. vñ vocantur ſpa
tule oculorum quod nomē ex officio aſ
ſumpſerunt. nā ſicut oculi totius anterio
ris corporis ſūt defenſores ne ab aliquo
ledatur: ſic iſti a poſteriori pectus et co-
ſtas defendunt. Principes ergo ad mo-
dum humeroꝝ ſpūalium ⁊ religioſoruꝫ
viroꝝ precipue eſſe debent patroni ⁊ de-
fenſores ne ab aliquo ledant̃. ⁊ debēt con
ſtare ex varijs oſſibus. i. fulciri varijs vir
tutibus. ſed precipue iuſtitia ⁊ clementia
debent vigere in eis quaſi due ſpatule in
humeris. vna ad dextram ſcilicet iuſtitia
altera ad ſiniſtram ſcilicet clementia ⁊ he
habent duos oculos. quia iuſtitia reſpi
cit culpam clementia vero naturam. Et
iſtis virtutibus principes firmati ſunt va
lidi ⁊ potentes ad ſubditorum defenſio-
nē. ſm illud Prouer. xx. Miſericordia ⁊
veritas cuſtodiunt regē ⁊ roboratur cle-
mētia tronus eius ꝓs. Nimis ꝯfortatus
ē principatus eorum ¶ Secundo hume
ri ſunt ad brachiorū ⁊ coſtarum pectoris

defenſionem ⁊ oſſium ꝯcatenationē. vn̄ due ſpatule habent retro duo acumina ꝑ que eadem ſpatula furcule eſt ꝯnexa ne a ſuperiori totum ſuum exeat. Interi⁹ vero ad h̄ nomen ponit alterum ne ſubt⁹ exiret acumen armorū. furcule autē ad h̄ fuerunt neceſſarie vt armos ligarent ⁊ a pectore differre facerent quorum oſſa ſūt rotūda exterius. interius vero cōcaua. ⁊ cū tenerritudine pectoris āte colligata. retro vero cornu roſtro. ⁊ ſūt eoꝝ ligamēta oſſa cartilaginoſa q̄ vocantur ſpatularū capita ad hoc tn̄ poſita vt facerent cōcatenationē armoꝝ ſiue hūeroꝝ. Prelati ergo ad modū humeroꝝ ad hoc ſtudere dēnt vt brachia. i. viros artifices ⁊ laborātes. ⁊ coſtas pectori. i. mulieres. qꝛ mulier ex coſta viri formata eſt: ⁊ oſſa. i. maiores ⁊ fortiores ad inuicem ꝯcatenata teneant. ſ. in catena pacis ⁊ veritatis. ¶ Tertio hūeri ſunt ad oſſiū ſpōdiliū ⁊ colli ſupportationem. Oſſa autem colli vel ſpōdilium ſūt p̄lati ⁊ clerici ⁊ viri eccl̄aſtici q ſunt medij inter deum ⁊ populū ſicut collū inter caput ⁊ corpus quos prīcipes ſeculares nō opprimere neqꝫ ꝑſequi debēt ſed bēigne ſupportare ⁊ revereri. ¶ Quarto qꝛ hūeri ſūt ad ponderū diuerſorū ſupportationem. Licet enim poſt caput ⁊ collū alijs membris ſupereminēat oīuꝫ tn̄ onera portāt. ⁊ ꝓ aliorum offenſa ſepe ſpatule verberātur. Sic quamq̄ȝ ſeculares principes poſt caput eccleſie quod eſt papa. ⁊ collū ideſt prelatos eccl̄aſticos ipis ſecularib⁹ ⁊ temporalibus principentur tamen ꝓ omnibus ſibi ſubditis debent vtiliter laborare ⁊ ꝓ eis tuēdis ⁊ regendis onera laborū ⁊ expenſarum portare: ipi etiam pro ſuis ſubiectis habēt deo reſpondere ⁊ freq̄nter ab eo ꝓ ipis flagellantur.

¶ Capitulum. lvij.

Poteſtas humana aſſimilatur brachijs. Nam ſicut duo ſunt brachia dextrū ⁊ ſiniſtrum Ita duplex eſt poteſtas ſcilicet ſpiritualis que eſt vt brachium dextrum ⁊ temporalis que eſt vt ſiniſtrū

Videmus autem q̄ brachia primo quidem ſunt valde fortia. ex omni enim parte fortitudinem habent ſcilicet ſuperiori quia ſcilicet cum armo ſuperiori brachium fortiſſimis neruis ꝯnectit̄. ¶ Itē ex parte interiori ſunt oſſa brachiorū groſſa et dura ⁊ medulla plena. Ex parte vero exteriori nō nimium ſunt carnoſa vt oſſib⁹ ⁊ neruis cōpacta eſſēt fortiora. ¶ Itē in cute muſculis ⁊ lacertis ſunt intermixta. Vnde in brachijs maxima eſt hominis fortitudo ps. Poſuiſti vt arcum ereum brachia mea. Sic illi qui ſunt i p̄tāte temporali vel ſp̄uali conſtituti debent cum ſuis ſuperioribus ⁊ maioribus ſcilicet cum deo ⁊ hominibus eſſe per obedientiam ⁊ beniuolentiam fortiter colligati. ¶ Item interius in ſe ipis groſſis oſſibus. i. magnis virtutibus fulciri. exterius parum carnoſi ideſt non delitioſi vel voluptuoſi. muſculis ſiue lacertis. i. ſolicitudinibus ſemper ad bene operandum mouentibus intermixti. Et quando iſti ſic ſe habuerint vt brachia erūt fortiſſimi. De tali enim brachio dici poteſt. Fecit potentiam in brachio ſuo ⁊c̄. Lu. i. Sexto videmus q̄ brachia ſunt valde vtilia. valent enim brachia ad eleuandum ad portandum ad ſtringendum ⁊ ad repellendum ad impugnandum ⁊ ad operandum. Sic illi qui ſunt domini ⁊ in poteſtate conſtituti debent leuare humiles: portare debiles. ſtrīgere. i. amplecti vtiles repellere nocentes impugnare hoſtes ⁊ bene operari in omnes Sre. Poteſtas cum habetur cogitanda eſt ad vtilitatem. quatenus is qui vtitur vt prodeſſe debeat poſſe ſe ſciat. ¶ Tertio videmus q̄ brachia ſunt valde flexibilia. Sunt enim brachia flexibilia in tribus iuncturis. ſcilicet circa armum circa cubitum. ⁊ circa manum. Similiter illi qui ſunt in poteſtate conſtituti debent eſſe flexibiles circa armos. i. circa ſuperiores per obedientiam ⁊ humilitatem. ¶ Item circa cubitos ideſt circa medios per beniuolentiam ⁊ affabilitatem. circa manus ideſt circa infimos per ſubuentionem ⁊ pietatem. ¶ Quar

ad videmus ꝙ brachia ſūt valde compaſſibilia. Nam quia a capite beneficium ſenſus ⁊ motus recipiunt ingrata non ſunt ſed pro ipſo capite defendendo contra ictus ferientium liberaliter ſe exponunt. Ita principes debent eſſe grati capiti noſtro ideſt xp̄o a quo habent ⁊ ſenſuꝫ diſcretionis ⁊ motum boni operis. Et ideo pro fidei ſue ſeu eccleſie eius defenſione. deberent ipſi cum neceſſarium eſſet perſonas ſuas exponere. ¶ Item in tantum compatiuntur brachia alijs membris ꝙ pro eis ſepe in minutionibus vulnerantur vt illa illeſa ⁊ ſana reddantur. vel in ſanitate habita cōſeruentur. Unde ꝓ aliorum membrorū cuſtodia vulnerari ⁊ ꝑcuti nō refugiunt ſ3 ſponte ſe offerūt. Similiter debent facere pͥncipes ꝓ ſalute ſuoruꝫ ſubditoruꝫ ⁊ maxime pro ſalute ſpirituali Joh. x. bonus paſtor animam ſuaꝫ ponit ꝓ ouibus ſuis. ¶ Quinto qꝛ brachia ſunt cordi valde conformia. Nā per quaſdam arterias ab ipſo corde ſpiritum ⁊ pulſum recipiunt. Et ideo ſtatum ipſiꝰ cordis lucidū nobis produnt. Cordi autem quod eſt membrum commune ex quo procedit vita omnium mēbroꝝ aſſimilatur reſpublica ſiue cōmunia bona ex cuiꝰ proſperitate pēdet saluꝰ omnium ſingularium perſonarum. Huic igiꝉ debent ſe principes totaliter cōformare. ab ipſo pendet ſpiritus ⁊ pulſus eiꝰ ideſt vigor ſpiritualis ⁊ corporalis. Unde eiꝰ ſtatum quando defectiuus eſſet debꝫ brachiū .i. priceps ipſe ꝓdere medicis ideſt ſapientibus conſiliarijs vt reparetur. tāta etiam dilectione ſūt brachia cordi coniūcta ſm Galie. q̄ hoc habent inter omnia membra proprium. vt quod cor diligit ⁊ amat brachia diligunt ⁊ in eius amplexū voluntarie ſe extendunt. quod eniꝫ a corde diligi ſentiunt quanto vicinius poſſūt cordi aſtringunt i tantum vt totum dilectum amantis cordi imprimerent ſi valerent. Sic etiam boni principes illos pͥcipue diligunt ⁊ amplectuntur quos vidēt cordis ideſt reipublice ⁊ boni cōis magis eſſe amicos ⁊ promotores. ⁊ ad hoc toto ſtudio tendunt vt omnes quantū poſſūt cordi aſtringant ideſt ad amorē reipublice trahāt. ¶ Sexto quia brachia quādoqꝫ ſunt mortis indicatiua. Nam ſicut habetur i prognoſticis dēudatio brachioꝝ ⁊ iquietatio eorum in acutis eſt mortiferum ſignum. Similiter ſi principes ⁊ rectores ſunt interius denudati virtutibꝰ ⁊ inquieti exterius pacem ſubditoruꝫ deſtruentes ſignum eſt in republica mortiꝫ ruine. Prou. xxviij. Regnantibꝰ impijs ruine hominum.

¶ Capitulum. lviij.

Potatur anima ad modum corporis tripliciter Eſt. n. potus inanis medicinalis ⁊ nutrimentalis. Nam ſecundum Conſtan. eſt aliquis potus qui tātum eſt potus vt aqua que ſcilicet non eſt per ſe corporis nutritiua. Et huic aſſimilatur curioſitas ⁊ vanitas ſcientie ſecularis q̄ non nutritur anima in ſpiritu vel deuotione. ¶ Item eſt potus qui eſt potus ⁊ cibus vt vinum. quod ſecundum Conſtā. per omnes partes corporis portat cibū nutriens ⁊ calefaciēs ſpiritum ⁊ cōfortās naturalem calorem. Huic aſſimilatur dulcedo ſapientie ſalutaris ſcilicet ſacre ſcripture qua omnes ſēſus anime nutriunꝉ. ſpiritus calefit ⁊ inflammatur. ⁊ charitatis amor creſcit ⁊ cōfortatur. Prouer. ſecūdo. Bibite vinū quod miſcui vobis Apoſtolꝰ Corinthio. decimo. Bibebāt aūt de ſpirituali. ¶ Itē eſt potꝰ medicinalis qui non datur ſm viam potus ſed ſm regulam medicine vt ſyrupus ⁊ ſimilia. Talis eſt potus compunctionis penitentialis qua anima purgatur ⁊ ſanatur pſalmus. Potum dabis nobis in lachrimis in menſura.

¶ Capitulum. lix.

Predicator verbi dei aſſimilatur ori propter quatuor. ¶ Primo propter nutrimenti ſuſceptionem nullū enim mēbrū i aīali nutriꝉ niſi priꝰ cibꝰ ſol:

ponat ⁊ maſticetur.⁊ propter hoc fuit os
humidum interius vt cibi ſiccitas ei⁹ hu
miditate immutaretur.Fuit neruoſũ vt
cibi ſaporoſitas ſentiretur.fuit etiã durũ
ne cibi duricie lederetur.fuit cõcauum ⁊
rotundum vt cibus aſſumptus hinc inde
facilius moueretur.Sicut ergo cib⁹ ĩ ore
diſponitur qui poſtmodum ad membra
nutriẽda trahitur.Sic cibus ſpũalis do
ctrine a predicatore diſponitur ⁊ tradit
quo membra eccl'ie.i.fideles nutriuntur.
vnde predicatorez ad modũ oris oz eſſe
humidum per pietatem neruoſum ꝑ cha
ritatem que eſt vinculuz perfectionis ſic̃
neruus ligamentum oſſium.℄ Item du/
rum per firmitatem.℄ Itez concauum ꝑ
humilitatem ⁊ rotundum.i.motui aptũ
per opoſitatem Hiere.xv.Si ſeparauerĩ
precioſum a vili ⁊c̃.℄ Secundo ꝑꝑ aeris
attractionem. Nam aer primo in ore im
mutatur ⁊ ſubtiliat ⁊ ſic ad cordis refri
gerium per cannalem pulmonis trãſmit
titur.Sic̃ ergo os attrahit aerem reſpirã
do ſic ꝑdicator debet gratiam ſpiritualis
doctrine attrahere orando ꝑs.Os meuz
aperui ⁊ attraxi ſpiritũ Augu.libro.iiij.d
doctrina xp̄iana.Predicator laboret.vt i
telligẽter.vt libẽter.vt obediẽter audiat.
Et hoc ſe poſſe magis pietate orationũ q̃
oratoris facultate non dubitet.vt orãdo
ꝓ ſe ac ꝓ illis quos eſt allocuturus ſit pri
us orator q̃ doctor.Et ĩ ipa hora accedẽſ
prius q̃ exeat ꝓferentem linguam ad do
minum leuet animam ſitientez vt ructet
qđ biberit vel qđ ĩpleuerit fũdat. ℄ Ter
tio propt̃ vocis formationez.Ad hoc.n.
eſt palatum oris concauum vt lingue ple
ctrum facilius moueatur.⁊ ad vocez for
mandam expedite eleuetur ⁊ deprimat
Similiter ad hoc vt vox doctrine ĩ ore ꝑ
dicatoris recte formetur oz eũ hr̃e pala
tum cordis concauum ⁊ vacuuz ab amo
re mundi ⁊ ab omni infectione peccati.i.
Re.ij.Recedant vetera de ore vr̃o.i.O
vos ꝑdicatores a vr̃o affectu recedãt tꝑa
lia que tẽpore veteraſcũt Prou.iiij.Re
moue a te os prauum.i.Petri.ij.Pecca/
tum non fecit neqz inuentus eſt dolus in
ore eius.℄ Quarto propter ſuꝑfluitatũ
a pulmone ⁊ cerebro venientium electio
nem ⁊ mẽbrorum a ſuperfluis exonera
tionem.Sepe enim dum ſtomachus gra
uatur per oris vomitũ expurgatur ſic ꝑ
dicator eijcere a ſe debet ſuperfluas affe
ctiones que ſunt vt ſuperfluitates veniẽ
tes a pulmõe.⁊ ſuperfluas ⁊ noxias cogi
tationes que ſunt ſuꝑfluitates dẽſcẽdẽtes
a cerebro.debet etiã per oris confeſſiõez
vomere peccati grauedinem Eccleſiaſtici
triceſimoprimo.Surge de medio ⁊ euo
me illud.Apoc.iij.Incipiam te euome
re ex ore meo.℄ Notãdũ etiam q̃ os pa
titur ex corruptis humorib⁹ aliũde fluẽ
tibus.Nam ſi ſit homini ſocietas mala ſi
mens corruptionib⁹ plena.ſi peccauerit
in lingua patitur os ei⁹. Mat.xij.Ex ha
bundantia cordis os loquitur.℄ Itẽ pre
dicatores aſſimilantur oculis propter ſe
ptem.Septez enim ſũt predicatori neceſ
ſaria.Primum eſt intentionis humilitas
videlicet vt non predicet ad ſcientie oſtẽ
tationez ſed potius ad dei laudem ⁊ ani
marum vtilitatez.Vnde oculi ſm Iſid.
dicti ſunt quaſi occulti.qr ſcz ſuũ lumen
intus occultant ⁊ cõſeruant.vel quia teg
mina oculorum eos occultant.ne aliqb⁹
iniurijs ledantur.Sic predicatores ne le
dãtur a ſuperbia vel vana gloria ſe ipos
vel lumen ſapientie ſaltez quantum ad ĩ
tentionem debent occultare.i.nõ ad oſtẽ
ſionem predicare Grego.Sic opus ſit ĩ
publico.vt intentio ſemper maneat in oc
culto.ꝑs.Oculi mei ſemper ad dominuz
ſcilicet per rectam intentionem.℄ Secun
do ẽ neceſſaria diſcretiõis ſagacitas vt.ſ.
ſicut medici ſpũales animarum morbos
ſagaciter diſcernant ⁊ oſtendant ac curas
debitas adhibeant.ſicut maxime in oculiſ
repreſentantur ⁊ indicãtur anime paſſio
nes.Nam oculi inter oẽs ſenſus ſũt anie
viciniores.Vñ in eis omne indicium mẽ
tis apparet ſiue anima fuerit hilaris ſiue
triſtis.ſilr̃ amor ⁊ odiũ ⁊ oẽs aie paſſiões
ĩ oculis exꝓſſe apparẽt.℄ Tertio docẽdi
ſtudioſitas.Dicũt.n.oculi lumẽ.qr lumẽ
q̃ ab exterioꝛib⁹ accipiũt ĩterioꝛib⁹ refũdũt.

⁊ ſimiliter predicatores lumen ſapiētie q̄ acceperunt ſiue a deo inſpirante. ſiue ab homine docente ſiue a ſcriptura inſtruē-te. alijs ſtudioſe ⁊ copioſe tradere ⁊ refundere ſatagunt. vñ Ap̄ls. j. Corīh. xv. Tradidi enim vobis ⁊ hoc q̄ accepi. ¶ Quarto eſt neceſſaria officij ſocietas. reqrit eni predicationis officium ex quadam honeſtate ſiue cōmoditate. vt predicatores nō ſoli vadant ſed ſimul combinati vel ſociati vnde primos predicatores quos xp̄s inſtituit binos ante faciē ſuam miſit. vt dicitur Lu. x. Unde oculi capitis qui predicatores deſignant xp̄i geminati ſunt. vt ſi forte vnus lederetur eius defectus p aliū ſuppleretur. Eccl's. iiij. De ſoli q2 cum ceciderit nō habet ſubleuantem ⁊ ideo religioſi combinati incedunt Math. xviij. vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo ibi ego ſum in medio eorum. Et dicit duo q2 eorū eſt duo teſtamenta p̄dicare ⁊ duo p̄cepta charitatis ſeruare ⁊ addit. vel tres. q2 eo4 eſt ſancte trinitatis fidem diuulgare ⁊ tribus theologicis virtutibus. ſ. fide. ſpe. ⁊ charitate vitam ſuaȝ adornare. ¶ Quito neceſſaria ē circa crucem xp̄i deuotionis ſingularitas. vt predicator quiſq3 cum egregio predicatore dicat. Mihi abſit gloriari niſi in cruce domini noſtri Jeſu chriſti. Unde nerui qui ad oculos ſpiritū viſibilem deferunt ſunt in modum crucis diſpoſiti. Nam a prora cerebri exeunt duo nerui. qui in ſubſtantiam cryſtallini humoris oculis ſe infigūt Et hi nerui tranſuerſaliter in modū crucis infiguntur in oculis ⁊ in puncto contactus inuicem ſe cōtingūt ⁊ hoc ingenioſe factum eſt vt altero oculorum clauſo vel penitus excecato ſpiritus viſibilis ad alterum totum tranſiret ⁊ ſuam ibi perficeret actionem. vnde tūc pupilla ⁊ actus videndi ꝯfortatur propter virtutis viſiue coadunationem vt patet in ſagittarijs qui vno oculo directius ſagittā emittūt. ¶ Item ideo ſe ꝯtingūt in puncto ne qđlibet vnum duo eſſe videatur. Semper enim vna res duo eſſe apparent ſi vterq3 oculus ſuum idoluȝ diuiſim videret. Neceſſe ergo fuit vt virtus viſiua continuaretur ad organum in quo eſſet virt⁹ vnifontalis deriuatiua i pupillis: ſicut auctor perſpectiue dicit. Sunt ergo nerui oculi in figura crucis diſpoſiti vt predicator cū chriſto confixus ſit cruci ⁊ nō ſeipſum ſed crucifixum chriſtum ſtudeat predicare ſ3 illud. j. Corinth. j. Nos autē predicamus chriſtum crucifixum ⁊c. ¶ Sexto neceſſaria eſt ſciētie luminoſitas: q2 ſicut oculorū pupille neceſſarium eſt lumē ad videndum ita p̄dicatori neceſſaria eſt ſcientia ſacre ſcripture ad predicandum. Debet eni eſſe predicatoris mens velut pupilla oculi que interius imutatur a ſpiritu veniente a cerebro ⁊ exterius a lumine refulgēte: nam mediante lumine ſpeciem rei exterius recipit ⁊ receptam anime iudicio tranſmittit. Sic predicatoris mens vt recte ſpeculetur que ſunt docenda oportet q̄ illuminetur interius a ſpirituſancto inſpirante. Et etiam exterius ex ſacre ſcripture lectione inſtruente ⁊ ideo oportet q̄ ſit ad modum pupille in qua eſt puritas paruitas dignitas ⁊ ſui per reflexionē viſibilitas propter. primum dicitur pupilla quaſi pura ⁊ puella. ⁊ ſic predicatoris mens debet etiam eſſe pura vt a deo illuminetur. Sed cauendum eſt ne h3 pupilla .ſ. puritas mentis tollatur per mortē peccati non ſolum exterioris oculi operis: ſed etiam interioris conſenſus vel delectationis moroſe. Dicunt enim Phiſici ipſas pupillas per triduum ante mortem morituros homines non habere quib⁹ non viſis certa deſperatio eſt de egro. ¶ Item pupilla eſt parua ⁊ ideo ſic dicitur eo q̄ paruuli pupilli eſſe dicuntur ſic predicatorū mentes debent eſſe p humilitatem parue. Et hoc etiam multum valet ad recipiendum lumen diuine ſapientie ſm illud pš. Sapientiam preſtans paruulis. vnde pupilla licet ſit parua in quantitate: eſt tamen maxima in virtute. ⁊ ideo maxima comprehendit. ¶ Item pupilla eſt magne dignitatis: q2 vt dicit Hali. Oia q̄ in ipſo oculo ſunt aut ſt pupillam adiuuantia. aut pupille vt ſeruientia. ipſa vero

ro ſedet in medio quaſi omnium regina
Similiter omnia que ſunt in predicatore
debent ſubdi menti ⁊ rationi eius. Que-
dam ad ſeruiendum vt corporis mēbra
Quedam vero ad iuuandū ſicut ſenſus
⁊ alie vires. Quaſi etiam in ſignum digni
tatis pupilla circa ſe habet quēdam circu
lum que corona dicitur quo diſcreta ni-
gredine albe partes oculi a pupilla ſepa-
rantur. Et in hoc ſignatur gloria ⁊ corona
que fideli predicatori ſeruatur ſm illud
Apli.ij.Thi.iiij. In reliquo repoſita eſt
mihi corona iuſtitie ⁊c. ¶ Item pupilla
cum omnia iudicet ⁊ diſcernat ſeipſam
non videt. Et ſi contingat per accidens ſe
videre hoc eſt per radiorum reflexionem
ſcʒ quando ſpecies ſua vadit ad ſpeculū
⁊ a ſpeculo reflexio fit ad viſum. Et hoc for
te eſt cauſa quare viſus in ſpeculo delecta
tur. qꝛ per reflexionem radiorum in ſeip
ſum reuerſus coadunatur ⁊ per conſe-
quens fortificatur ⁊ confortatur. Sic ſi p̄
dicator neſcit ſe ipſum cognoſcere vel vi
dere accedat ad ſpeculum ſcripture ⁊ re-
flectat applicando ad ſe ipſum que legit
vt ex reflexione radiorum .i. diuinorum
verborum ſiue exemplorum que ibi repe
riuntur poſſit ⁊ ſuos defectus ⁊ etiam ꝓ
fectus intueri. ¶ Septimo eſt neceſſaria
predicatori virtutum ⁊ donorum varie-
tas. Nam oculus eſt compoſitus ex tribꝰ
humoribus quorum primus dicitur al-
bugineus: ſcd̄s cryſtallinus: tertius vitreꝰ
Qui non dicuntur humores qꝛ ſunt liq̄
di vel fluxibiles. ſed propter molliciem
quam habent vltra cetera membra. ſed in
ter hos humores ſolus cryſtallinꝰ eſt in-
ſtrumentum viſus. In his igitur tribus
humoribus deſignant̄ tres virtutes theo
logice quas predicator debet habere ſed
precipue charitatem que ceteris preemi-
net ſicut humor cryſtallinus Apl's.j.Co
rinth.xiij. nunc manent fides. ſpes. ⁊ cha-
ritas tria hec. horum autē maior eſt cha
ritas. Vnde predicator ſine ea nihil eſt ſcʒ
illud ibidē. Si liguis hoīuʒ loq̄r ⁊ angelo
rū charitatē āt nō habeā ⁊c. ¶ Itē oculꝰ
hʒ ſeptem tunicas .i. ſeptem pelliculas ſi-
ue telas que circundant illos humores ⁊
ab inuicem diſtingunt. ſcilicet quatuor a
parte anteriori ⁊ tres ab interiori: nam
interius immediate iuxta cryſtallum eſt
tunica que dicit̄ retina a venis ⁊ arterijs
pie matris ideſt ſubtilioris cerebri pānicu
li qui pia mater vocatur exorta ⁊ contex
ta in modum retis que portat ſpiritum
viſibilem ad vitreum humorē. ⁊ cuʒ ſuis
neruis ſenſum ad cryſtallinum. Poſt re-
tinam ſequitur ſecundina que ab ipſa pia
matre eſt generata vt retinam defendat
ne aliquo caſu ledatur. tertio ſequitur ſcli
rotica tunica valde dura que a dura ma-
tre .i. a ſuperiori ⁊ groſſiori pāniculo cere
bri procedens omnia alia eſt defendens.
⁊ eſt quaſi ligamentum oculorū. A parte
vero anteriori imediate iuxta cryſtallinū
humorem eſt tela aranea ſic propter ſuā
ſubtilitatem dicta vt ſit ſpiritui viſibili
peruia ex ſubtilioribus partibus retine
tunice generata ⁊ hec tunica inter albugi-
neū ⁊ cryſtallinum humorem eſt colloca
ta ne ſimul cōmiſceantur. ⁊ hec tunica cō-
iuncta cum interiori retina facit primum
orbem. Nam he due tunice in ſe claudūt
cryſtallinum humorem. Hanc ſequitur
vuea ſic dicta qꝛ vue nigre eſt in colore ſi-
millima. qꝛ enim omnia predicta in cōpo
ſitiōe oculi erāt clara ⁊ alba ⁊ viſuʒ diſgre
gantia. ideo neceſſaria fuit tunica vuea: q̄
ſua nigredine lumen in oculo aggregaret.
Hec autem tunica ad modum ſpongie eſt
quodammodo poroſa ⁊ villoſa neruorū
continens fila vt cryſtallinum humorem
ab humiditate ſuperflua depuraret ⁊ ſpi
ritum viſibilem alijs circūſtantibus mini
ſtraret. Hec tunica vuea a parte anteriori
cum ſecundina coniungitur. ⁊ faciunt ſm
orbem claudendo albugineum humorē.
Hanc ſequitur tunica cornea ſic dicta qꝛ
cornu lucido eſt ſimilis vnde ⁊ peruia eſt
ſpiritui viſibili ratione ſue tranſparentie
⁊ tamen ratione aliquātule denſitatis eſt
aggregationis viſus aliquantulum ope-
ratiua ⁊ ratione ſue fortitudinis ⁊ cohe-
rentie ab exterioribus nocumentis eſt in
terius defenſiua. Hec autem cornea ſclira

ſice interiori coniuncta tertium facit orbem. dum vitreum humorez circulariter intra ſe claudunt. Ultimo autem in ſuperficie oculi exteriori ponitur tunica que dr̄ ꝯiunctiua que a craneo deſcēdēs non totum tegit oculū ſed ꝯſiſtit in angulis oculorum eos ligans ⁊ retinēs vt in ſua maneant fixione. per has ergo ſeptem tunicas que oculum veſtiunt ſeptem dona ſpiritusſancti repreſentantur que mentē predicatorio ornare debent: de quibus dicit̄ Iſa. xj. Requieſcet ſuper eum ſpiritus domini ſpiritus ſapientie ⁊ intellectus ſpiritus ſcientie ⁊ pietatis ſpiritus cōſilij ⁊ fortitudinis ⁊ replebit eum ſpiritus timoris domini. Ubi aduertendum ꝙ ſicut prime ſex tunice in tribus ordinibus oculi connectuntur. Ita prima ſex dona in tribus gradibus ſpiritus combinantur. ¶ Primus gradus eſt ſpiritus ſapiētie ⁊ intellectus: vbi ſapiētia combinatur intellectui: ſicut prīo orbe oculi aranea tunica cōnectitur retine. ¶ Secundus eſt ſpiritus ſcientie ⁊ pietatis in quo ſciētia pietati combinatur: ſicut tunica vuea coniungitur ſecundine. ¶ Tertius gradus eſt ſpirit⁹ conſilij ⁊ fortitudinis vbi conſilium combinatur fortitudini: ſicut cornea tunica ſclirotice copulatur in tertio oculi orbe. ſed donuz timoris ponitur per ſe ⁊ alteri dono non combinatur: ⁊ replebit inquit eū ſpiritus timoris domini ſicut etiam ſeptima tunica oculi que dicitur coniunctiua alteri tunice non cōnectitur.

¶ Capitulum. lx.

Prelat⁹ aſſimilat̄ capiti ꝓpter. vij. ¶ Primo ꝓpter ſuam ſituationē. Naz qꝛ caput eſt inter exteriora membra pars hoīs principalis ideo ꝓpter dignitatem locatū eſt in corporis ſupremo. Et etiā ꝓpter neceſſitatē. ſ. vt poſſit inferiora mēbra regere ⁊ que ſub ipſo ſunt vniuerſa diſponere. Sic p̄lati poſiti ſunt in altitudine dignitatis ⁊ auctoritat̄ vt poſſint ſibi ſubditos congruēti⁹ regē ⁊ gubernare. Sz tm̄ ſicut eminēte dignitate. ita conari debent vt emineant ſanctitate humilitate ⁊ opoſitate. Unde beato petro dixit xp̄s. Tu vocaberis cephas qd̓ dicit̄ caput antiquitus eni capita lauabāt̄. Unde xp̄o dicenti. Si nō lauero te ⁊c. Petrus rn̄dit. Dn̄e nō tm̄ pedes meos: ſed ⁊ manus ⁊ caput. ⁊ figurabat̄ in lotione capitis ꝙ p̄lati debēt eſſe mūdi. ¶ Itē capita inungebantur ꝑm illud. Unge caput tuū Math. vj. In quo ſignificabatur ꝙ p̄lati debēt eē pl̄ oleo. ſ. miſericordie pleni. ¶ Itē capita cinere aſꝑgebantur. Thre. ij. Aſperſerūt cinere capita ſua: in quo figurabatur ꝙ debēt eē humiles. ¶ Itē ſuꝑ capita manus imponebant̄. Exo. xxix. Imponēt aaron ⁊ filij eius man⁹ ſuper caput illius in quo ſignificabat̄ ꝙ debent eſſe actiui ⁊ operoſi. ¶ Scd̓o prelatus aſſimilatur capiti propter ſenſationem. Naz omnis ſenſus apparet in capite: vnde dicit Iſido. ꝙ caput dicitur a capiendo eo ꝙ oīs ſenſus ⁊ nerui ab eo inicium capiūt: vnde caput eſt ſedes omniū ſenſuū. Sunt enim in eo ſenſus tam exteriores ꝙ̄ interiores. Exteriores enim ſunt viſus auditus guſtus odoratus ⁊ tactus qui ſenſus oēs myſtice cōpetunt prelatis. ſ. viſus contēplationis auditus cōfeſſionis vel cōſultationis guſtus diuini amoris quo aīa ſpiritualium deliciarum ſaporem percipit odoratus diſcretionis ⁊ tactus boni opis. ¶ Senſus interiores ſunt q̄tuor. ¶ Primus eſt ſenſus cōis qui poſitus eſt in anteriori parte cerebri vbi cōcurrūt nerui ſenſitiui quinqꝫ ſenſuū q locus medulloſus ⁊ humidus ē. ¶ Scd̓s eſt v̄r⁹ imaginatiua ⁊ h̓ etiā in anteriori p̄te cerebri ponit̄ poſt ſenſum cōez ⁊ ibi eſt magna duritia ex frigiditate cerebri proueniēs. Hec eadem virtus dicitur phantaſia vt vult Auerro. Sed imaginatiua vocat̄ inquātum imagines rerū ſenſibilium in ea reſeruantur. vn̄ etiaz vocatur theſaurus formaꝝ. ſꝫ fantaſia dr̄ inquātum huiuſmodi imagines ſiue formas cōponit vel diuidit: vt cū apprehēdit aliqd eē album ⁊ frigidum ⁊ ſil̄ia. ¶ Tertius eſt virtus eſtimatiua ſꝫ in homine vocatur ratio particularis: ⁊ h̓ virtus eſt in media

cellula cerebri quē calida eſt ex motu multi
ſpūs ad ipſaȝ.Ʋnde in hoie media cellula
cerebri rōnalis ſiue logiſtica dr.¶Quart⁹
eſt virtus memoratiua q̄ cōiter ponitur
in poſteriori parte ac cellula capitis. Iſte
ergo q̄tuor virtutes deſignāt q̄tuor perfe
ctiones q̄ debēt eē in ꝑlato. ¶Prima ē pi
ria diuinarum ſcripturaꝝ.⁊ iſtam deſignat
ſenſus cōis. Nam ſenſus cōis eſt vt dicit
Algazel a quo oēs ſenſus ꝓprij deriuanꞇ
⁊ ad quē ois impreſſio eoꝝ renunciatur ⁊
reducitur:⁊ in quo cōiunguntur omnes
⁊ ſic ſunt quaſi ſuggerētes ipſi. Sicut ergo
a ſenſu cōi deriuantur ſenſus proprij ita a
diuina ſapiētia que tradiꞇ in ſacra ſcriptu
ra deriuanꞇ oēs ſciētie ſeculares ⁊ phyſi
ce.Ʋnde Caſſio. dicit ꝙ ois ſplēdor rhe
torice eloquentie:oēs modi locutōis poe
tice:quelibet varietas pronūciationis de
ore a diuinis ſcripturis ſumpſit exordi
um.Et iteꝝ ſicut ois ſenſuum impreſſio
ad ipſum ſenſum cōmunē reduciꞇ ita oēs
ſcientie alie ad ſacram ſcripturā reducun
tur ſicut ad regulam dirigētē. ¶Itē q: fi
nis eius eſt vltimus finis ad quem fines
aliarum ſciētiaꝝ ordinantur.ſ. beatitudo
eterna:etiā quantū ad hoc oēs alie ſciētie
coniunguꞇ in ea. Nam quelibet ſcia eſt q̄
dam ꝑfectio hominis. ⁊ quelibet ꝑfectio
hois ad vltimam ꝑfectionē eius ordinaꞇ
quā principaliter iſta ſciētia reſpicit.ſ.feli
citatē eternam.Ʋn̄ Auicē.dicit ꝙ omnes
ſcietie cōicant in vna vtilitate q̄ eſt acqui
ſitio ꝑfectionis aie preparātis eam ad fu
turam felicitatē.¶Itē ſicut oēs ſuggerūt
ſenſui cōi.i.expectant complemētū cogni
tiōis ab ipſo circa particulare qđ eſt in ſen
ſu,ita etiā ꝑ ſacram ſciam omnis humana
cognitio recipit cōplemētū ꝓpter qđ diciꞇ
Sap.xiij.ꝙ vani ſunt oēs hoies qbus nō
ſubeſt ſciētia dei.¶Scđo dȝ eſſe in prela
to cura ⁊ cuſtodia animarū quaȝ deſignat
virtus imaginatiua q̄ eſt cōſeruatiua ⁊ cu
ſtoditiua ſenſibiliuȝ formaꝝ. Inſuper ad
modum fantaſie dȝ ſubditos ad inuicē ſo
ciare vel ab inuicē ſeparare prout eoꝝ ſalu
ti viderit expedire.¶Tertio dȝ eſſe in eo
prudentia ⁊ diſcretio rerum agendarum
vt.ſ.omnia cum diſcretiōne ⁊ ratiōe agat
⁊ hāc deſignat virtus logiſtica.i. rationa
lis.¶Quarto dȝ eſſe in eo iugis memo
ria ſeu recordatio ſuorum defectuū ⁊ cul
parum q̄.ſ.eū in puritate ⁊ in humilitatē
conſeruet ⁊ hanc deſignat virtus memo
rie.¶Tertio ꝑlatus aſſimilatur capiti ꝓ
pter capitis diſpoſitionē. Diſpoſitio enīȝ
capitis ſm̄ Ariſto. ex tribus cognoſcitur
ſcȝ ex quantitate ex figura ex capillis.Ex
quātitate quidem q: caput dȝ eſſe medio
cre inter paruū ⁊ magnum membris aliīs
in quātitate proportionatū. Nā caput ni
mis paruū ſignat defectum materie ⁊ de
bilitatem virtutis formatiue:ſȝ nimis ma
gnum ſignat ſuperfluitatē materie ⁊ defe
ctum virtutis operatiue. Sic prelat⁹ ne
qȝ dȝ eſſe nimis magnus per ſupbie elatio
nem neqȝ etiā nimis paruus per puſillani
mitatis deiectionē:ſȝ vt vtroqȝ vitio ca
reat magnanimus ⁊ humilis eē ſtudeat:
vt.ſ.ex vtraqȝ virtute quoddā mediuȝ ⁊
tēperamētum ꝓficiat. ¶Itē cognoſcitur
diſpoſitio capitis ex figura q: figura capi
tis eſt rotūda.tum ꝓpter leſiōis ⁊ paſſibili
tatis amotionē,tū ꝓpter medule cerebri
ampliorē receptionē.Et tamē dȝ eſſe ali
quantulū oblongū ⁊ circa tpa aliquātulū
planū. Nā perfecta diſpoſitio capitis eſt
q̄n in rotūditate diſponiꞇ ad ſimilitudinē
globi cerei inter manus vel duo ligna cō
preſſi. Talis eni glob⁹ eſt figura rotūdus
⁊ tñ aliquātulū in vtroqȝ latere planus in
ꝑte tñ anteriori in vtraqȝ ꝑte erit acutum
aliquantulū eleuatū.⁊ hoc neceſſariū fuit
ad retinendū ventriculū cerebri in pro
ra.i.in anteriori ꝑte capitis ex qua quiqȝ
nerui ꝓcedūt quinqȝ ſenſus faciētes. Si
militō paruȝ acuitur a poſteriori ꝓpter
retentionē alterius vētriculi in puppi.i.
in poſteriori parte ex qua procedūt me
dulle ſpondiles ⁊ nerui motum volunta
rium faciētes.Debet ergo ad modū capi
tis prelatus eſſe rotundus.i.iuſtus vt nō
ſit in eo aliquis angulus iniquitatis ali
quam partē retinens precipue in iudicio
vbi partem vel perſonā accipere non de
bet.¶Item debet eſſe oblongus per lon

ꝗam diſcuſſionē ⁊ deliberationem ſcꝫ vt
non cito ꝓcipiteꝝ ſniam: qꝛ velox conſili-
um ſine iudiciū ſequitur penitentia. De-
bet etiam eſſe ex vtroqꝫ latere planus id
eſt firmus ſcꝫ tam in proſperis ꝙ in ad-
uerſis. Illud.n. quod planū eſt vbi appli
catur vel ponitur reſidet firmum ſed nō
ſic quod eſt ſphericū ſed debet etiam eſſe
acutus añ in ꝓuiſione futuroꝝ: ⁊ retro i
recordatione preteritorum ⁊ in medio
eleuatus preſentia ſublimiter diſponēdo
¶ Item cognoſcitur diſpoſitio capitis ex
capillis qꝛ ſꝫ eoꝝ quantitatē ⁊ qualitateꝫ
⁊ cadendi velocitateꝫ ſiue tarditatem de
cōplexione capitis iudicaꝛ. Quaſi autem
capilli adherentes capiti ſunt officiales ⁊
familiares vel conſiliarij vel amici ipſius
prelati qui ei iugiter adherēt ex quibus
multū pendet ⁊ oſtditur qualis prelatus
ſit. Capilli.n. bene diſpoſiti ꝙdiu adherēt
capiti ipſuꝫ cuſtodiūt ornant ⁊ defendūt
ablati ṽo vel male diſpoſiti ipſum turpe
reddūt. Et ſimile accidit de amicis vel cō-
ſiliarijs ⁊ familiaribus ꝓlati. qꝛ ſi boni ſūt
ipſuꝫ cuſtodiūt ⁊ honorabilē reddunt. ſi
ṽo praui ipm corrumpūt vel ſaltem in fa
mē ⁊ odioſum efficiunt. ¶ Quarto prela
tus aſſimilaꝛ capiti ꝑꝑ eius cōpoſitioneꝫ.
Nā primo quideꝫ caput eſt ex multis oſ
ſibus ꝯſtitutū ⁊ hoc ꝑꝑ cerebri defenſio-
nem. Nam ſubſtantia cerebri tenera eſt ⁊
mollis vnde de facili lederet niſi eſſet in-
terpoſitio cranei ⁊ oſſiū alioꝝ ꝑ q̄ ab ex-
trinſeca leſione ſeruaꝛ. Oſſa aūt iſta q̄ de-
bent eſſe in prelato vt ipſum defendant ⁊
cuſtodiant ſunt miſericordia iuſtitia cle-
mētia ⁊ cetere virtutes. Prouer. xx. Mi
ſericordia ⁊ veritas cuſtodiunt regem et
clementia roboraꝛ tronus eius. ¶ Itē ca
put hꝫ aliquid de carnoſitate ⁊ ꝯ fuit ne-
ceſſariū ad tēperamentū oſſium ⁊ neruo
rum. ne forte nimium oſſium frigiditate
teneritudo cerebri occaſionaliter lederet
Similiter in prelato eſt infirmitas carnis
ſiue paſſibilitas ad humilitatem. ſ. ⁊ cuſto
diam virtutum. Nam ſicut dicit Apoſto
lus. ij. Cor. xij. Virtus in infirmitate perſi
citur. Habet tamē caput parum de carno

ſitate ⁊ pinguedine reſpectu alioꝝ mem-
brorum. ⁊ hoc propter viuacitatē ſenſus
⁊ iuuamentū intellectus ſicut dicit Phs
in. xij. de animalibus. Forte ratio huius ē
qꝛ ſpiritus in neruis ſenſibilibus per car
nis groſſitiē ⁊ nimiam pinguedinē in ſuo
tranſitu impediretur. ⁊ ſic ſenſus hebeta
retur ⁊ intellectus obtunderetur. Vnde
Hiero. dicit ꝙ venter pinguis nō gignit
ſenſum tenuem. In hoc ergo ſignatur ꝙ
prelatus non debet eſſe delicioſus neqꝫ i-
tendere ad impinguandum corpus. ſed
paruam curam debet habere vel impen-
dere carni ſue. ¶ Itē debet ꝓlatus paruꝫ
habere de carne. i. de amore carnali ꝯſan-
guineorum. ſ. vt nō intēdat ad ditanduꝫ
vel impinguādū eos de patrimonio cru
cifixi. i. de bonis eccleſie. ¶ Itē caput quā
uis multam videaꝛ exterius hēre durici
em multā tñ habet intus mollicié in me-
dulla ita vt ipſius mollicie irrigetur toti
us corpis machina. Sic ꝓlatus quāuis ſe
debeat qñqꝫ durum oſtēdere in corripiē
do exterius tamē in compatiēdo mollis
debet eſſe interius. ¶ Item caput multū
eſt neruoſum. ⁊ hoc fuit neceſſarium pro
pter oſſium adinuicem coniunctionē ⁊ ꝓ
pter ſenſus ⁊ motus operationē. Nam
per neruuꝫ mediū anima in corpore om
nē motuꝫ opatur ⁊ ſenſum. neqꝫ ſine ner
uo deſcēdēte a cerebro mēbrum ꝯiungiꝛ
mēbro. Iſti ergo nerui ſunt bona verba
⁊ exēpla ꝓlati qbus ſubditorum ſenſus
informanꝛ ⁊ ad bene opandū mouentur
⁊ in pacis. i. vnitatis conſortio inuiceꝫ cō
nectunꝛ. Vñ ſi virtus fluens de capite per
neruos impediaꝛ corpis corruptio ſequi
tur ⁊ omnis compactio diſſoluiꝛ. qꝛ ſi vir
tus doctrine vel bone vite ꝓlato ſubtra-
hitur. ſubditorum vita quoqꝫ corrumpi
tur ⁊ vnitatis per cōſequens ꝯcordia diſ
ſipaꝛ. ¶ Quinto ꝑꝑ cerebri incluſionē. nā
intra caput cerebrū ē incluſum ꝙ ē corp9
albū ſine ſanguine de ſpū ⁊ medulla hñs
multū ⁊ in tribus cellulis ē diſtinctum ⁊
intra duos pānicülos ſcilicet piam matrē
⁊ duram ſitu naturali eſt contentum.
Eſt autem album vt cuiuſlibet ſimilitudi

nis coloris ſit facile ſuſceptiuum. Habet
multū de ſpū vt multus in eo ſit motus.
Habet multū de medulla vt acumen calo
ris q ex eius motu generaꝶ ꝑpareꝶ. Parū
habet de ſanguine ne eius colore inficere/
tur. ⁊ ſic omne appꝛehenſuꝫ videretur ru
beum. Ideo etiā fuit humidum ſine ſan/
guine vt cito in naturam ſentiēdi mutare
tur. In tribus aūt cellulis eſt diſtinctum
que ventriculi appellantur. In anteriori
cellula formatur imaginatio in media ſen
ſibilis ratio in vltima memoria ſiue recor
datio. Hec omnia cōpetūt pꝛelato. ſ. vt ſit
albus ꝑ puritatē. ⁊ ſine ſanguine. i. ſine in/
ordinato conſanguineoꝝ amore. ſ. vt nō
edificet ſyon in ſanguinibus ⁊ dꝫ habere
etiā multū de ſpiritu ideſt multū eſſe ſpi/
ritualis. ¶ Itē de medulla humoroſa ſcꝫ
de deuotione anime vel de pietate cōpaſ
ſionis: diſtinctio aūt trium cellularuꝫ ſeu
virtutū ſignat tres partes pꝛudētie: quaꝝ
vna eſt poſterior. ſ. memoria ꝑteritorum.
Alia anterior. ſ. prouiſio futuroꝝ: tertia
media. ſ. intelligentia pñtiū. Dꝫ etiam ad
modū cerebri eſſe inter durā ⁊ piam ma/
trem incluſus. Iſte eniꝫ due matres ſunt
duo pāniculi ad defenſionē cerebri poſiti:
vnde vocanꝶ matres cerebri vnꝰ eſt groſ
ſus ⁊ ideo dicitꝶ dura mater: hic aūt crāeo
ſupponiꝶ ſed in medio cerebri ingroſſaꝶ
⁊ ad maiorē fortitudinē ſolidatur. nō tñ i
mediate cū craneo coniungiꝶ ſed potius
ab eo ſuſpēdiꝶ. ⁊ huc atqꝫ illuc circa cere/
bri ſubſtantiā dilataꝶ. Hec dura mater fuit
neceſſaria vt piam matrē que eſt ea tene/
rior a duricia cranei defenſaret: ⁊ vt ve/
nas ⁊ arterias cerebri colligaret ⁊ vbi eēnt
ſpacia vacua illa impleret ac pia mater du
re matri ſupponiꝶ ⁊ ipſa mollior inueniꝶ.
Et ideo ſubſtantiam cerebri circūuoluit ⁊
dictas cellulas inter ſe diuidit ⁊ diſtinguit
Neqꝫ ſupfluit ħ pia mater: qꝛ cerebri inte
rius venas recolligit. ⁊ ne cerebrum ſua li
quiditate defluat coadunando cuſtodit:
cerebrum etiā cooperiens ⁊ amplectens
ipſum a dura matre defendit. Iſte ergo
due matres dñt eē in pꝛelato. dura. n. ma/
ter eſt pnia. pia mater miſericordia. dꝫ. n.

eſſe ſibi per pniam auſterus. ſed per pieta
tem eſſe alijs largus ⁊ benignꝰ: vel dꝫ eē
dura mr̄ in correctiōe iuſticie. ⁊ pia mater
in compaſſiōe miſericordie. Nam diſcipli
na ſine miſericordia multū deſtituiꝶ. ſi vna
ſine altera teneaꝶ: vt dicit Grego. Vtraqꝫ
tñ diciꝶ eſſe mater ex dilectione charitat̄
mota. ¶ Sexto pꝛelatus aſſimilatur capi
ti propter fumoſitatuꝫ receptionem. Eſt
eni caput totiꝰ corporis caminꝰ ⁊ tectum
⁊ ideo multaꝝ fumoſitatum a ſtomacho
aſcēdētium eſt receptiuū: ⁊ ideo fecit deꝰ
illud poroſum ⁊ foraminibus plenū vt ꝑ
poros occultos ⁊ foramina manifeſta eijce
reꝶ ſupfluū ne fieret receptaculū nature
mortiferū. Iſte multe fumoſitates ad cere
bruꝫ aſcēdētes ſunt multe ſollicitudines
⁊ anxietates quas oportet ꝓlatū habere.
ſed tamen ſupfluas curas ⁊ anxietates dꝫ
abijcere: ſiue per ſecretas cōſiderationes
⁊ orationes ſiue ꝑ manifeſtas ⁊ vtiles oc
cupationes. ¶ Septimo aſſimilatur capi/
ti ꝓlatus ꝓpter ipſius capitis leſionē ſiue
paſſione. Patiꝶ enim caput multipliciter:
aliqñ quidē ex ſua mala cōplexione. aliqñ
vero ex nimio fumo a ſtomacho aſcēden
te: aliqñ vō ex aeris intemperie. aliquan
do ex alioꝝ membroꝝ aſſociatione. aliqñ
ex nimia repletione. aliqñ ex nimia exina
nitione: aliqñ ex nimia fatigatione. aliquā
do ex nimia dormitione. q̄ oia conueniūt
malis pꝛelatiſ qui aliqñ depꝛauanꝶ ex ma
la complexione inclināte: aliqñ ex fumo
ſupbie aſcendēte: aliqñ ex intemperantia
diſſoluente: aliqñ ex maloꝝ familiaritate
inficiēte: vel ex alioꝝ malignitate deficien
te: aliqñ ex nimia repletione ciboꝝ vel tē
poralis ꝓprietatis: aliqñ ex nimia inanitī
one expenſaꝝ ſue neceſſitatis: qñqꝫ etiam
ex nimia fatigatione infirmanꝶ ⁊ inutiles
efficiuntur: aliqñ vō ex nimia dormitione
negligētie ⁊ pigritie detinenꝶ. ¶ Itē ꝓlatꝰ
aſſimilaꝶ collo. ¶ Primo rōne ſituatiōis.
Nam collū ſituatū eſt inter caput ⁊ corpꝰ
qꝛ pꝛelatus mediator eſt inter deum ⁊ po
pulum. Vnde dꝫ eſſe coniunctus deo per
puritatē ⁊ populo per charitatē ⁊ pieta/
tem. Vnde Deuꝶ. v. Dixit moyſes. Ego ſt

queſter ⁊ medius fui inter vos ⁊ deū. Et
quanq̄ prelatus ſupra aſſimilatus ſit capi
ti non propterea eſt inconueniens q̄ etiā
aſſimilet collo: q: licet ipſe ſit vt caput re
ſpectu populi: tamē eſt vt collū reſpectu
xpi qui eſt principale caput eccleſie ſm il
lud. Eph. j. Ipſum dedit caput ſup omnē
eccleſiam q̄ eſt corpus eius. ❡ Scd̄o rōne
compoſitionis. Nam collū componit ex
duabus ꝑtibus. ſ. anteriori q̄ dicit gula ⁊
poſteriori q̄ dicit ceruix ſicut dicit Iſido.
Et iſte due partes colli ſignificant duas ꝑ
fectiōes ꝑlati. Quia gula ſiue guttur ſigni
ficat auctoritatē doctrine: q: ſ. in gutture
vox formatur. Ceruix vō ſignificat ſoldi
tatē vite. Ceruix enim non eſt concaua vt
gula ſed ſolida eſt ⁊ plena. Sed nota q̄ lʒ
vox in gutture formet: tamen ſi eſt vox ſi
gnificatiua ⁊ articulata ⁊ litterata q̄ ꝓprie
dicit locutio requirit plura alia inſtrumē
ta. Vnde ſm Conſtan. Organa vocis ſunt
plura. ſ. pulmo arterie guttur vula ⁊ den
tes labia atq; lingua. Vocū enim organoꝝ
quedam ſunt vocis ordinatiua vt vula q̄
ſm Conſtā. vocem pulchraʒ reddit ⁊ for
tem q̄ſi proportionabiliter ſe hʒ ad alia in
ſtrumēta. Nā aerem introeuntē tpat ⁊ ne
nimis impetuoſe exeat detinet ⁊ refrenat
❡ Itē a receptiōe puluerꝭ guttur ⁊ arte
rias ꝯſeruat. Quedā vō ſunt vocis emiſ
ſiua vt canales pulmonis ⁊ arterie q̄ ſunt
q̄ſi q̄dā fiſtule q̄ ſi ſint mūde lenes ⁊ tpate
dulcē ⁊ lenē ⁊ tpatā faciunt ipſam vocēʒ.
Si vō fuerint aſpere aut plus debito late
vel ſtricte aut diſtorte grauem vel exilem
diſſonā ⁊ inequalē vocē emittūt. Quedā
vō ſunt vocis diſtinctiua. i. vocū diſtincte
formatiua ſicut lingua labia ⁊ dētes ⁊ hu
iuſmodi. Igitur prima organa que ſūt vo
cis ordinatiua admonent prelatum ⁊ do
ctoreʒ vt loquatur ordinate ⁊ tpate. Illa
vō q̄ ſunt emiſſiua admonent vt loquat
aperte: q: in emiſſione vocis fit oris aper
tio. Alia vero q̄ ſunt vocis diſtinctiua ad
monēt vt loquat diſtincte: pars vō poſte
rior que dicit ceruix deſignat vitā prelati.
Conſtat enim ex carne ⁊ oſſibus ⁊ neruis
⁊ eſt oſſea ad caput fortius ſuſtinendū ⁊

neruoſa ad motum voluntarium faciē
dum ⁊ ſenſum ad partes corporis deferē
dum. In q̄bus deſignat q̄ prelati quātū
ad vitam debēt eſſe carnei ꝑ manſuetudi
nis lenitatē. ⁊ oſſei ꝑ fortitudinis firmita
tem ⁊ neruoſi ꝑ dilectionis colligationē ⁊
extenſibilitatem. ❡ Tertio rōne propor
tionis. Nam dʒ collum eſſe proportiona
tum corpori ne excedat in puitate. vel in
magnitudine modum. Tunc aūt prelat
excedit in magnitudine modum quando
eſt nimis ſeuerus. tunc in paruitate quā
do nimis remiſſus. dicit aūt Ariſto. in li.
xiiij. de animalibus q̄ in quadrupedibus
ſpiſſi corporis ⁊ crurum mediocriū collū
eſt curtū ⁊ groſſum ⁊ huiuſmōi animaliū in
collo eſt maxima fortitudo ſicut patet in
bobus bubalis ⁊ vrſis ⁊ lupis. Tali collo
fortiſſimo. ſ. curto ⁊ groſſo aſſimilant pre
lati qui debent eē fortiſſimi in operando
curti ⁊ breues in expediēdo groſſi ⁊ pleni
vel pigues i ſubueniēdo ⁊ largiēdo. ❡ It
prelati debent eſſe ſimiles tibijs quia pri
mo dʒ eē in eis fortitudo patientie. ⁊ hoc
deſignatur in tibijs que. ſ. intrinſecus ſūt
ex oſſibus fortibus facte que etiam ſunt
tanq̄ colūne ad corpus portandū habi
les. Sic prelati debent eſſe colūne per de
bilium ſuſtentationē ⁊ fortes ⁊ patiētes
in portando ſubditoꝝ onera. ❡ Secūdo
dʒ eſſe in eis compaſſio miſericordie ⁊ hꝫ
ſignatur in tibijs quaꝝ oſſa interius ſunt
medulla plena: vnde ſunt exterius dure
⁊ iterius molles: ⁊ ſic ipſi ꝑlati ⁊ vt videa
tur exterius duri per correptionem iuſti
cie ⁊ ſint intrinſecus molles per compaſ
ſionem miſericordie. ❡ Tertio dʒ eſſe in
eis manſuetudo conuerſationis extrinſe
cuſ ⁊ hꝫ ſignificat in tibijs que ſunt carnoſi
tate veſtite ⁊ in complicatione caruʒ cum
femoribus neq; ab eis recipiunt neq; infe
runt offenſam. Vn̄ tanq̄ culcitra ad mol
lem corporis ſupportandā carnoſitas ip
ſarum a parte ſuperiori eſt interius loca
ta. Sic prelati cum ſe alijs complicant ſiue
applicant cum eis conuerſando debēt eē
ſic māſueti ⁊ tpati vt neq; ipſi illos offen
dant conuerſationis aſperitate neq; ipſi

ofendātur ab eis nimie familiaritatis vl
dulcedinis contemptibilitate: debent au-
tem omnes ſubditos vt culcitra.ſ. dulci-
ter ꝛ leuiter ſuppoꝛtare. ¶ Quarto dꝫ eē
in eis longitudo perſeuerantie que etiaꝫ
ſignificatur in tibijs ſiue coxis q̄ ſunt lon-
ge. Unde ideo dicunt tibie qꝛ ſimiles ſunt
tubis in ſpecie ꝛ longitudine vt dicit Yſi.
qꝛ.ſ.ipſi prelati longanimes ꝛ perſeueran
tes eſſe debent in ſui officij ſolicitudine ꝛ
laboꝛe. ¶ Itē prelatus ſimilis eſt nutrici.
¶ Primo qꝛ nutrix puero gaudēti con-
gaudet ꝛ cōdolet patiētia. ita dꝫ prelatus
erga ſubditos ſm illud Ro.xij. Gaudete
cum gaudētibus ꝛ flete cum flētibus. Se-
cundo qꝛ nutrix ſubleuat puerum caden
tem. Sic ꝑlatus cadētē in peccatis ſuble-
uare dꝫ reducēdo benigne ad penitētiam
vel cadētē in pauptatē exhibēdo ei miſe
ricoꝛdiam. ¶ Tertio qꝛ nutrix lactat pue
rum ploꝛantē qꝛ prelatus afflictum ſubdi
tum dꝫ cōſolari. ¶ Quarto qꝛ nutrix de-
oſculat cadētē: qꝛ.ſ.ꝑlat⁹ dꝫ oſculo amo-
ris ꝛ pacis fouē ſubditum patiētē. ¶ Qui
to qꝛ nutrix ligat puerum nolentē qꝛ ſcꝫ
ꝑlatus dꝫ reſtringē inuitum ſubditum in
ſolentē. ¶ Sexto qꝛ nutrix ablnit puerū
ſe ſoꝛdidantē: qꝛ ꝑlatus purgare dꝫ ꝑ coꝛ
rectionē iuſticie ſubditum delinquētem
ꝛ ſeſe ꝑ culpam ſoꝛdidantem. ¶ Septimo
qꝛ nutrix paſcit recuſantē: qꝛ.ſ.prelat⁹ ſub
ditum nolentē audire verba dei: vel ſtu-
dere in ſacris doctrinis quibus anima pa
ſcitur dꝫ compellere ad audienduꝫ vel ad
ſtudendum. ¶ Octauo qꝛ nutrix inſtruit
neſcientē: qꝛ ꝑlatus dꝫ inſtruere ſubditoꝫ
ignoꝛantē. ¶ Nono qꝛ nutrix balbutit ꝛ
linguam frangit vt facilius inſtruat non
loquentē. Sic ꝑlatus ſubditum neſcientē
confiteri dꝫ inſtruere de confeſſione quo
modo ſe cum eo peccatoꝛē accuſando.
¶ Decimo qꝛ nutrix medicinam accipit
vt ſanitati reſtituat paruulum egrotantē.
Sic bonus ꝑlatus libenter penitentiam
recipit pro ſubditis liberandis. ¶ Undeci
mo qꝛ nutrix nunc manu nunc genu ele-
uat puerum vagiētem. Et ſic ꝑlatus nūc
manu operis nunc genu oꝛationis eleuat

ſubditum laboꝛantem vel tribulationes
ſeu tētationes patiētē. ¶ Duodecimo qꝛ
cibum ipſa maſticat vt reficiat fameſcentē
Sic ꝑlatus vel ꝑdicatoꝛ verba dei diſpo-
nit ꝛ oꝛdinat vt melius inſtruat ꝛ reficiat
audientes. ¶ Decimotertio qꝛ ſibilis ꝛ cā
tilenis demulcet puerum doꝛmientē. Ita
ꝑlatus deuotis recōmendationibus ꝛ of
ficijs dꝫ iuuare ſubditū moꝛientē vel qꝛ
officijs ꝛ canticis eccleſiaſticis dꝫ pꝛouoca
re ſubditos ad ſomnum.i. ad quietē inti-
me contemplationis. ¶ Item prelati de-
bent excedere ſubditos ſicut mares femi-
nas excedunt. Maſculus eniꝫ in quatu
oꝛ feminam excedit pꝛimo quo ad com-
plexionē: qꝛ maſculus calidus eſt ꝛ ſiccus
femina vō frigida ꝛ humīda in quo ſigna
tur ꝙ ꝑlatus dꝫ excedere ſubditos ꝛ in ca
loꝛe diuini amoꝛis ꝛ in ſiccitate.i. caſtitate
carnis: carens.ſ. humoꝛe ſeu fluxu concu
piſcentie carnalis. ¶ Itē in maſculo vigēt
virtutes foꝛmales ꝛ actiue. In femina ve
ro materiales ꝛ paſſiue. Unde Ariſto. in
lib.xv. De animalibus dicit ꝙ vir ſe habꝫ
ad modum foꝛme ꝛ mulier ad modū ma
terie. In quo ſignatur ꝙ prelati debēt ma
gis eē actiui.i. magis operoſi ꝙ̄ ſubditi: ꝛ
magis ſolliciti in opibus virtutum ꝛ pre-
cipue in opibus pietatis q̄ ptinent ad vi-
tam actiuam. ¶ Scdo preualet maſculus
quo ad nature opatione. Nam in maſcu
lo maioꝛ eſt virtus. Un̄ vir ab eminentia
virtū dictus ē vt dicit Yſi. Et iō nerui vi-
roꝛum oſſa ꝛ lacerti ſunt foꝛtioꝛa ꝛ groſ-
ſioꝛa ꝛ oīa mēbꝛa in viris ſunt ſolidioꝛa
ꝛ iō ad opa aptioꝛa. In quo ſignat ꝙ ꝑla-
ti debēt magis ꝙ̄ ſubditi abundare virtu
tibus interioꝛibus ꝛ in bonis opibus ex-
terioꝛibus ꝛ in tolerantia laboꝝ ꝛ etiam
paſſionū. ¶ Tertio ꝑcellit quo ad ſenſus
diſcretionē. qꝛ in omni gn̄e aīaliū maſcu-
lus in ꝑcauēdis īſidijs ꝛ fugiēdis nociuis
ſollicitioꝛem hꝫ animū feminis ꝛ pꝛudē-
tioꝛē vt dicit phs. in li.v. de aīalibus. In
quo ſignat ꝙ ꝑlat⁹ dꝫ excedē ſubditos in
diſcretiōe pꝛudētie ꝛ in cognitōe ſcientie.
¶ Quarto quoqꝫ precellit maſculus q̄ ad
ptātē ꝛ dn̄atōeꝫ: vn̄ docēdi auctoꝛitas vi-

r's conceditur ſed feminis denegatur.j.
Corin.vj.ꝛ Geneſ.iij.dictum eſt mulieri
ſub viri poteſtate eris ꝛ ipſe dominabitur
tui. Sic prelati excedūt ſubditos ꝛ doctri
ne auctoritate ꝛ regiminis poteſtate ꝛ do
minij dignitate.

¶ Capitulum.lxj.

PRudentia ꝛ diſcretio aſſi
milatur odoratui:ꝛ h̄ pa
tet ex quiqꝫ. ¶ Primo ex
parte principij effectiui.
Nā virtus aīe mediante
ſpiritu aīali perficit odora
tum:ſic ꝛ anima mediāte ſpūſancti lumi
ne ꝛ gratia efficitur prudens ad diſcernen
dum ꝓficua vel nociua. Vñ Apo. dicit.j.
Corinth.ij.ꝙ ſpūalis homo oīa diiudicat
ꝛ ipſe a nemine iudicatur. Et.ij. Corinth.
xij.ꝙ per ſpiritūſanctū datur diſcretio ſpi
rituū. Unde vera prudētia nō pōt eſſe ni
ſi in bonis ꝛ ſpūalibus viris. ꝛ ideo etiam
phūs dicit i.vj. Ethicoꝝ ꝙ īpoſſibile ē pru
dentē eſſe non entē bonū. ¶ Scdo ex par
te organi receptiui. Organū enim odora
tus eſt aliqd circa cerebrū ſed in homini
bus regritur ad odorandū ꝑfecta diſpoſi
tio nariū. in quibꝰ ſunt due carūcule ſiue
cauernule ad modū mamillaꝝ dependen
tes que videntur eē propria organa odo
ratus ꝛ recipiūnt ſpiritū animalē ꝑ quoſ
dam neruos a cerebro venientes. Nares
eni nō ſunt propria inſtrumenta olfatus:
qđ patet qꝛ ipſis abſciſis nō priuatur aīal
odoratu. Nos etiā per loca fetida tranſe
untes ſi flatū repreſſerimus aerē fetidum
nares intrantē in nullo ſentimus ꝛ h̄ eſt
qꝛ ille carūcule quaſi quodā motu volun
tario ſunt obſtructe. Sunt etiaꝫ carūcule
huiuſmodi cōcaue ꝛ ſpongioſe: cōcaue q̄
dem vt in ſua poroſitate cōcaua fumū re
cipiant a re odorabili reſolutū. Spongio
ſe vero ſunt vt in eis virtus attractiua ſit
Sicut aūt ſunt due carūcule velut inſtru
menta odorandi. ſic ſunt due virtutes q̄
ſunt quaſi aīe inſtrumenta nociua a profi
cuis diſcernendi. ¶ Prima eſt intelligētia
ſiue ratio vniuerſalis aīe que.ſ.per prudē
tiam perficitur vt ſe recte habeat circa ea
que ſunt ad finem vtilia.ſ.a nociuis gene
raliter diſcernendo. Unde Aug. dicit in li.
lxxxiij.q.ꝙ prudentia eſt cognitio rerum
appetendaꝝ ꝛ fugiendaꝝ. alia eſt eſtimati
ua que in homine dr̄ ratio ꝑticularis. que
eſt collatiua intētionum particularium ſi
cut ratio vniuerſalis eſt collatiua vniuer
ſalium. Et hec eſtimatiua etiā in brutis eſt
per quā ouis fugit lupum ſicut inimicū
quāꝗ̄ hoc per ſenſum non ꝑcipit. per hāc
etiam mouet auis ad colligendum paleas
tanꝗ̄ vtiles ad nidum. Unde per hanc eti
am ipſa bruta dicuntur participare aliqd
prudētie: ſicut patet per phūm. viij. de hi
ſto. animalium. ¶ Tertius ex parte medij
delatiui. Nam ſicut dicit phūs in.ij. libro
de anima. olfatus imutatur ab odorabili
per medium.ſ.aerem aut aquam. Nā ani
malia que reſpirant per aerem odorant.
Dixerunt autem quidā ꝙ a corpore vapo
rabili quedam fumalis euaporatio reſol
uitur que eſt ſubiectum odoris ꝛ perue
nit vſqꝫ ad ſenſum olfatus. Et hinc eſt qꝛ
dicebant ꝙ contrarij odores in medio ſe
impediunt. Sed cōtra hoc eſt qꝛ odor ca
daueris a vulturibus vſqꝫ ad quingenta
miliaria ſentitur. Impoſſibile autē vide
tur ꝙ aliqua corporalis euaporatio cada
ueris vſqꝫ ad tantum ſpacium diffunda
tur. Sed ad hoc reſpōdent ꝙ talis euapo
ratio ad tam remotum ſpacium defertur
per ventos. Sed contra hoc eſt qꝛ ſenſibi
le imutat medium vndiqꝫ ſm eandem di
ſtantiam niſi impediatur. Non autem ſuf
ficeret ad occupandum tantū ſpaciū etiā
ſi totum cadauer reſolueretur in fumalē
euaporationem. cum ſit certus terminus
rarefactionis ad quem corpus corporale
peruenire poteſt que eſt charitas ignis ꝛ
precipue cum per huiuſmodi odorem ca
dauer ipſum appareat imutatuꝫ. Et ideo
dicendum ꝙ ab odorabili reſolui poteſt
fumalis euaporatio que tamen non per
tingit vſqꝫ ad terminū vnde odor perci
pitur. qꝛ imutatur mediū ſpiritualiter vl
terius ꝙ̄ predicta euaporatio pertingere
poſſit. Vñ etiā hoīes non ſentiunt odores
ſine reſpirationibus. Auis aūt agentia

s que non reſpirāt ſicut ſunt que ſangui
ne carent cuʒ etiaʒ odores ſentiūt. quod
patet q꞉ ꝗdā eoꝝ de lōginquo veniūt ad
alimentum quod non eſſet niſi prouoca
rentur odore꞉ oportet ꝙ odorent mediā
te aqua. Per aerem igitur qui ſubtilioris
nature eſt intelliguntur ſpiritualia. Vnde
quandoqꝫ aer ſpiritus vocatur. Per a-
quam vero que groſſior ⁊ fluxibilis eſt ī
telliguntur temporalia ſeu corporalia ꝗ
continue tranſeunt. Vnde ſicut ad odorā
dum neceſſarij ſunt animalibus aer ⁊ aq̄
ita ad recte viuendum vel operandum
neceſſaria eſt hominibus duplex prudē
tia ſcilicet ſpiritualium ⁊ temporaliū. ſcʒ
vt prudenter ſciāt vtraqꝫ diſpōere ſicut
decet. ¶ Prima ergo prudentia ſiue idu
ſtria eſt circa ſpiritualia que pertinent ad
ſalutem. ⁊ inuenitur in omnibus habēti
bus gratiā quia vnctio docet eos de om
nibus. vt dicitur. i. Ioh. iij. ſed ſecūda ſci
licet ea que eſt circa temporalia per quaʒ
ſcilicet ſibi ⁊ alijs qui poteſt prouidere
non ſolum de his que ſunt neceſſaria ad
ſalutem ſed de quibuſcūqꝫ pertinentibꝰ
ad humanam vitam non eſt in omnibus
gratiam habentibus. ¶ Quarto ex parte
officij diſcretiui. Et eniʒ odoratus offici
um odores fetoreſqꝫ diſcernere ſed odo
res percipit diligendo fetores vō horrē
do. ⁊ hoc eſt q꞉ odoribus tanꝗ̄ cōueniē
tibus adiuuatur. fetoribꝰ vō tanꝗ̄ corrū
pentibus impeditur ⁊ iſta prudentie com
petunt de qua Auguſti. dicit in li. ð mori
bus eccleſie. ꝙ prudentia eſt virtus ea a q
bus adiuuatur ab eis quibus impedit̄ ſa
pienter eligens.

¶ Capitulum. lxij.

R Egimen principātium ⁊
prelatorum aſſimilatur.
fronti propter quatuor
¶ Primo propter expreſ
ſionem. Hec enim ſtatum
mentis noſtre ſua ſpecie
exprimit dum nunc ſit leta nunc triſtis.
Similiter in ſtatu regiminis maxima no
tificatio ſit. Vnde quidam Phꝰs dixit ꝙ
principatus virum oſtendit. Eſt etiā ſtatꝰ
regiminis maximē variabilis quē nūc tri
ſtitia deprimit. nunc vero leticia extollit.
Sed tunc viri prudentes in hoc ſtatu exi
ſtentes plus meroribus afficiuntur ꝗ̄ ri
ſibus Ezech. xi. Signum thau ſuꝑ frōtes
virorū gementium. ¶ Scd̄o propter diſ
poſitionem. q꞉ ſm̄ Conſtantinum frons
eſt os ſemicirculare neqꝫ multum durū
neqꝫ nimis molle. Nam neceſſariuʒ fuit
vt eſſet ſic temperatum ne lederetur vi
cinitas oculorum. Sic prelatus vel pri
ceps licet debeat in ſe eſſe fortis ad mo
dum oſſis. alijs tamen neqꝫ debet eē ni-
mis durꝰ ne ſit crudelis neqꝫ nimis mol
lis ne ſit remiſſus. Et iō ſicut dicit Berñ.
miſcenda eſt lenitas cum ſeueritate ⁊ fa
ciendum eſt quodā ex vtraqꝫ tꝑamentū.
¶ Item frons eſt modice carnoſitatis ⁊
pauce pinguedinis quia ſecundum Phꝫ
talia impediunt intellectum. Vnde ſignat̄
ꝙ princeps non debet carnalibus inten
dere neqꝫ delitijs inſiſtere ad corpus im-
pinguandum niſi paruʒ quantum requi
rit neceſſitas ſcilicet ſecundum decentiaꝫ
ſtatus. Eccli. x. Ve tibi terra cuius rex pu
er eſt ⁊ cuius principes mane comedūt.
¶ Tertio propter repreſentationem. q꞉
totius animalis virtuoſitas lucet in frō
te. Frons eni vt Phꝰs dicit ē ſedes vere
cūdie ⁊ honorꝫ. Vñ perſone inuerecūde
dici ſolet. Tu depoſuiſti frōtem Hiere. iij.
Frons mulieris meretricis facta eſt tibi
noluiſti erubeſcere. Sic virtuoſitas ple
bis lucet in qualitate rectoris ꝓpt̄ qð
dicitur. Eccli. x. Qualis rector ciuitatis
tales ⁊ inhabitantes in ea. Sedes enim re
giminis maxime ē ſedes verecundie vel
honoris. Naʒ ſi laudabiliter tenetur tūc
reddit dignū honore. Eccli. x. In medio
fratrū rector illorum in honore. ſi vero
male teneetur opprobrio ⁊ verecūdie pa
tet. ¶ Quarto propter ſignificationem.
q꞉ dicit Ariſ. li. i. de animalibꝰ ꝙ qñ frōs
fuerit magna ſignificat ſtultitiā qñ medio
cris ſignificat bonitatē ꝯplexionis qñ ni
mis eleuat̄ ⁊ i ſuꝑficie rotundat̄ exceſſū
ſignificat cholere ⁊ caloris. Sic ſi ꝑnceps
velit videri magnꝰ ꝑ oſtētatiōeʒ ē ſignū

ſultitie mētis. Et ſi eleuatur ꝑ ſupbie ela
tionē ſignat exceſſū ꝓprie reputatōis ⁊ in
terioris Iordinationis. ſȝ ſi mediocriter
ſe habet vt neqȝ ꝑ ſupbiā ſe extollat neqȝ
ɔtēptibilē ꝑ ignominiā ſe reddat tūc ē ſi
gnum bone diſpoſitiōis iterioꝝ. ¶ Item
rectores ⁊ ꝑlati dabent eſſe ſimiles ner
uis. ¶ Primo qdem qꝛ nerui a cerebro
originē ſumūt. Nō āt oēs a cerebro im
mediate ꝓcedūt ſȝ quidā ab eo nucha me
diāte deſcendunt. Et tale mediū fuit neceſ
ſarium ne ſi imediate a cerebro oēs veni
rēt aut ſe rūpēdo leſionē icurrerēt aut ꝓ
pt lōgitudinē vie a ꝑncipio ſenſus ad ac
tū ſentiēdi potētiā nō haberēt. In h āt ſi
gnat̄ ꝙ quorundam rectorum iſtitutio
ſeu poteſtas eſt immediate a deo. ſic moy
ſes ⁊ aaron ⁊ apoſtoli inſtituti ſunt a chri
ſto precipue petrus. alij prelati ⁊ recto
res vt epiſcopi ⁊ reges ⁊ hmōi eliguntur
ab hominibus vel poteſtatem habent a
deo homine mediante. ſed ſiue immedia
te ſiue mediate non eſt poteſtas niſi a dō
ſicut apo. dicit. Ro. xiij. ¶ Tertio qꝛ ner
ui motum ⁊ ſpiritum accipiunt quem
membris refundunt. Sic prelati ⁊ recto
res in omnibus que faciunt debēt moue
ri a deo. vt videlicet ea que faciunt ꝓpter
eum operent̄ ⁊ nō ꝓpter fauorem hominū
Tunc enim dicuntur moueri a deo ſicut.
finis mouet agētes Apo. i. Cor. x. Omnia
in gloriam dei facite. ¶ Tertio qꝛ nerui
in ſua cōncauitate ſpiritū recipiunt ⁊ cu
ſtodiunt. Sic prelati in mentis ſue humi
litate debent ſpiritū dei habere ⁊ cuſto
dire. Unde in Iſa. ſm aliā trāſlationem
dicitur. Super quem requieſcit ſpiritus
meus niſi ſuper humilem ⁊c̄. ¶ Quarto
quia nerui partes diuerſas recolligunt ⁊
annectunt. quia ſcilicet prelatorum ē ſub
ditos diſcordantes ad priorem reducere
concordiam ⁊ vnire Ephe. iiij. Solliciti
ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pa
cis. ¶ Quinto quia nerui in ſuo exitu ſūt
molles. ſed in fine ſe duros oſtendunt.
Sic prelati leniter in principio incipien
do ſemper ad perfectiora ⁊ arctiora ſub
ditos trahere debēt Apo. i. Cor. xv. pri⁹

qd animale deinde qd ſpirituale. ¶ Sexto
qꝛ nerui ſua mollicie ⁊ flexibilitate oſſa i
flexibilia flectūt. Sic ꝑlati ſue māſuetudi
nis exēplo debēt duros ⁊ rigidos flecte
ad mititatē ſm illud. Diſcite a me qꝛ mi
tis ſū ⁊ humilis corde ⁊c̄. Et talis rector
erat moyſes q fuit vir mitiſſim⁹ ⁊ ſuppo
ſit⁹ ē ꝓplo dure ceruicis ſic neruis alligāt
oſſa. Iob i ꝑſōa eccl̄ie hn̄tib⁹ mites ꝑlatos
⁊ duros ſbditos dic̄. Oſſib⁹ ⁊ neruis ɔpe
giſti me ¶ Itē modificatio regētiū dȝ eē ad
modū cartilaginis. ¶ Prio q̄ ad ꝙpantitā
qꝛ cartilaginoſa ſūt oſſib⁹ molliora ſȝ car
nib⁹ duriora. In quo ſignificat̄ ꝙ rector
vt ſupra tactum eſt non debet eſſe nimis
durus neqȝ etiam nimis mollis ⁊ pius. ſȝ
quaſi quodam medio temperatus. Unde
in arca teſtamenti virga fuit ſimul cū m̄
na. vt in rectoris iuſtitia ſit virga. i. a ſpe
ritas correctionis. ſimul cum manna id
eſt cum dulcedine compaſſionis. ¶ Se
cundo ratione efficatie. Nam cartilago
veſtit extremitates oſſium ne ex nimia
confricatione in ſuis iuncturis exaſpe
rentur. et vt facilius oſſa cum carnibus
iungerentur. Per oſſa intelliguntur
ſubditi fortiores ⁊ maiores quorum ex
tremitates ſunt eorum defectus. nemo
enim eſt tam perfectus qui non habeat
aliquos defectus ſaltem extraneos et
paruos ex quibus contingit quod inter
fortes et probos viros nonnunquam
et colliſiones ſcandalorum et exaſpera
tiones verborum procurante diabolo
oriuntur. Sed iſta extrema ideſt parua
ſubditorum vitia vnde ſcandala oriun
tur ne ex nimia confricatione ideſt ex aſ
ſidua ſimul conuerſatione in iuncturis
ideſt in locis vel officijs vel operibus
quibus ſimul coniunguntur ſe inuicem
oſſa. ideſt ſubditi exaſperent ideſt inordi
nate perturbent. cartilagine ſunt veſtien
da ideſt prouida et honeſta prelati indu
ſtria reprimenda et precauenda. Tunc
enim extremum ſubditi prelatus veſtit
et cooperit quando ipſum ne ad alios
turbandum prodeat reprimit. vel tunc
cartilaginis mollicies extrema oſſium

ſit dum dominorum et perfidorum ſub ditorum extrema ideſt parua vicia quedam diſſimulādo vel parcendo prelatuſ pertranſit. ex quo quandoq; accidit qḋ dum ſubditus ſic ſe patienter et benigne in ſuis defectibus a maioribus tolerari conſpicit ipſe a cōfratrum iniurijs et exaſperationibus facilius ſe compeſcit. Ipſa etiam cartilaginis mollicies oſſa cum carnibus iungit. quia benignitas et manſuetudo prelati etiam firmiores et fortioreſ in pacis vnitate connectit. Sic ergo per cartilaginis mollitiem et oſſa ſimul et carnes cum oſſibus ſine leſuris coniunguntur. quia ſub benigno et modeſto prelato omnes ad inuicem ſubditi tam fortiores quam infirmiores ſine ſcandalis vel iniurijs in pace cuſtodiuntur. ℭ Tertio ratione deficientie. dicit enim Ariſto. in. li. xiij. de animalibus ꝙ cartilago preciſa non recreſcit: qꝛ preciſa vel ablata operis moderatiōe nō perficiẗ o pꝰ ſʒ deficit a ſua pfectione. Vnde bene poetice dicit. Semp ad oē qḋ eſt mēſurā ponere pdeſt Nā ſine mēſura nō ſtabit regia cura.

ℭ Capitulum. lxiij.

Religioſi aſſimilātur dentibus. ℭ Primo quia dentes in carne radicati ſunt. ⁊ tamen terminos carnis excedunt. Sic religioſi ꝙuis in carne ſint poſiti tamen preter carnem viuere debent ſecundum illud. ij. Cor. x. in carne ambulantes nō ſm carnē militamꝰ. ℭ Scḋo qꝛ dentes nihil inter ſe vel in ſe eē patiunẗ. Sic religioſi nihil īter ſe vel ī ſe pati dn̄t qḋ ſit charitatis eorū ſeu vnitatis diuiſiuum vel ablatiuū Ro. xij. Charitatem fraternitatis inuicem diligentes. ℭ Tertio qꝛ dentes ſuperiores ad inferiores reuertuntur ⁊ ſibi inuicē mutuo coaptanẗ Sic int religioſos ſupiores dn̄t redire ad inferiores p compaſſionē p humilitatē ⁊ p charitatē. Et īferiores dn̄t coaptare ſe ſuperioribꝰ reuerēdo ⁊ obediēdo. Vl' qꝛ ſola maxilla inferior in hoīe moueẗ dn̄t ecōuerſo inferiores cū offēderit redire ad ſuos ſuperiores penitendo ⁊ venias humiliter petendo ⁊ ſuperiores inferioribꝰ ſe debent coaptare miſericorditer recipiendo vel inferiorum infirmitatibus diſcrete condeſcendendo Apo. Ro. x. debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum ſuſtinere. ℭ Quarto qꝛ dentes ordinate inuicem componuntur: ſic religiones vocantur ordines quia omnia debent in eis eſſe ordinata ſecundum illud. j. Cor. iiij. Omnia honeſte ⁊ ſecundum ordinem fiant in vobis. ℭ Quinto quia dētes ad formationē vocis cooperantur Sic etiā a religioſis formari debet vox laudis quo ad diuinum officium cantantes ⁊ vox pdicatiōis ꝗ ad pdicātes. Etiā coopāẗ quo ad vocē ꝯfeſſiōis quo ad cōfeſſiōes audiētes. ℭ Sexto qꝛ ēt dētes toti corpi obſequūtur. Et ſic religioſi ſeruiunt vſi eccleſie p exemplum ꝯuerſatiōis p v̄bum predicatiōis per ſuffragium orōnis. ⁊ ēt p miniſteriū ſacramentalis adminiſtrationis. Cāti. iiij. Dētes tui ſicut greges tōſarum. conuentus religioſorum ſūt ex quibus eſt lac. i. doctrina predicatiōis balatus. i. vox laudis vel orōnis ⁊ fetus i. fructus multiplicis adminiſtrationis. ℭ Septimo quia licet non ex ſe tn̄ ex adiunctis patiuntur. Nam lʒ ſuba dentiū oſſea ⁊ īſēſibiẗ ſit de ſe impaſſibilis tamē dolorem trahit ratione ſocietatis carnis vel nerui q ei ſunt ꝯiuncti. Sic religioſi pp amorem nimium quem habent interdum ad ſuos conſanguineos carnales vel etiam ad aliquos ſeculares ſibi familiariter iunctos de eorum malis dolorem ſentiunt quem per ſe non hērent. vl' interdum religioſi qui ex ſe boni ſunt tamen ex incautis ⁊ nō bonis ſeculariū familiaritatib' īficiunẗ ⁊ maculanẗ ⁊ dolores ſeu ſcādala patiunẗ. ℭ Octauo qꝛ dentes ab inuicē diſtingūtur. Sunt eni ī maſcul. xxxij. quoꝝ quatuor ī anterioꝛi pte pares ꝗdrupli vocāẗ q. lati ſūt ⁊ acuti: vn̄ ⁊ inciſores a medicis ſſ vocati. eo ꝙ ad cibi inciſionē ſūt apti. ⁊ qcqd ore capiẗ pmo ab eis capitur ⁊ mordeẗ. Mordēdo āt cibū auferunt qḋ ē neceſſariū ⁊ reliquūt qḋ ē

ſupſtuum. Sunt ꝛ duo alij q canini ſunt appella.i quadruplis ꝯiuncti in ſūmitate acuti ꝛ duris cibis ꝯmolēdis apti ꝛ rotūdiores: ꝛ ꝑp̄ h canini dñr qꝛ canū dētibus aſſimilant̄. Et ſunt canini dētes ꝑciſoꝛib⁹ foꝛtioꝛes acutioꝛes lōgioꝛes ꝛ rotundiores. Sunt iſtis collaterales groſſi ꝛ lati q dñr molares eo q̄ ad molēdū cibū ſunt conuenientes. Nā q̄ a pꝛioꝛibus ſunt con fracta iſtis tāq̄ molis tradūt̄ molēda. In primis ergo dentib⁹ ꝑciſoꝛibus vel q tollūt ꝛ ꝑcidunt ꝑtem neceſſariā ꝛ reliquam dimittūt poſſunt intelligi religioſi ꝛ minus ꝑfecti q ſeruāt tm̄ ea ad q̄ neceſſario tenent̄ ex voto vel debito. Per caninos vō q duriora ꝯterūt intelligunt̄ qdā feruētiores q duriorē ꝛ auſteriorē vitā ducunt. Per molares vō latiſſimos intelligunt̄ ꝑfecti q hn̄t latitudinē charitatis cōſtantiā firmitatis latebrā humilitatis efficaciā vtilitatis. Nā molares dētes ſunt lati firmi occulti ꝛ vtiliſſimi. ❡ Nono qꝛ dentes multa patiunt̄. Nā patiunt̄ putredines fetoꝛes ꝑfoꝛationes mutatiōes doloꝛes ꝛ alias cōſimiles paſſiones que oēs ſunt ex coꝛruptis paſſionibus ꝛ humoꝛibus deſcēdentes. Iſta oīa cōpetunt malis religioſis qui perfoꝛant̄ per tētationum iacula: putreſcunt ꝑ luxuriā: fetēt per infamiā: mutantur aliqñ ꝑ apoſtaſiā: torquētur ꝛ dolent per punitionis iuſtitiam.

❡ Itē religioſi debēt eſſe ſimiles pueris. ❡ Pꝛimo qꝛ pueri ſunt ablactabiles. Unde pꝛopꝛie puer dr̄ cum eſt a lacte remotus. Sic religioſus dꝫ ſe a ſeculo velut infans ab vberibus alienare ſicꝫ dicit Iſaac in li. ſuo de vita monaſtica. Pſalmiſta. Sicut ablactatus eſt ſup matre ſua. ❡ Secūdo qꝛ pueri ſūt diſciplinabiles qꝛ dicitur aliquis puer cum doli capax efficit̄ ꝛ diſcipline aptus. hab. ff. Unde ſub tutoꝛibus poſitus diſcipline ſubeſſe compellit̄. Sic religioſi debent eſſe ſub diſciplina patris ſpiritualis. i. pꝛelati Prouerb. xiij. Noli ſubtrahere a puero diſciplinam. ❡ Tertio qui ꝛ ſunt mot⁹ venerei inexꝑti: quia in hac etate motus venerei hoīes cōiter non inuadunt eo q̄ vie adhuc ſtricte ſūt. Unde ab hac puritate pueri dicti ſūt. Sic religioſi debent ſeipſos reſtringere ꝛ ſibi vias ꝑcludere qbus poſſent a carnis illecebris ſupari. ꝛ in puritate non tm̄ mētis ſꝫ ēt carnis manere. Apo. j. Coꝛ. xiiij. Nolite pueri effici ſenſibus ſꝫ malicia paruuli eſtote. ſ. vt non ſit in vobis malicia carnis vel ſpūs. ❡ Quarto qꝛ ſunt ad motū flexibiles. Et ſic religioſi debēt eſſe flexibiles ꝑ obediētiam ad exequēdum motum voluntatis ſupioꝛis vt poſſit pꝛelatus dicere illud. Nee. v. Oēs pueri mei congregati erant ad opus. ſ. ꝑ pꝛomptitudinem obediētie. ❡ Quinto qꝛ ſunt coꝛpe leues. ſ. vt non ſint religioſi pigri vel graues ꝑ accidiā ſicut erat ille de quo Math. viij. Puer me⁹ iacet ꝛc̄. ❡ Sexto qꝛ ſunt animo dociles: quia ſcilicet religioſi debent eſſe dociles dei. Sap. viij. Puer eram ingenioſus ꝛ ſoꝛtitus ſum animam bonā. ❡ Septimo qꝛ ſunt pueri ſine ſollicitudine vitam ducentes: qꝛ. ſ. veri religioſi nihil in terra appetunt ꝛ ſine ſollicitudine viuunt ſicut de Apoſtolis dicit q̄dā gloſa ſup actus apoſtoloꝛum q̄ gloꝛia Apoſtoloꝛum erat nihil in terra poſſidere ꝛ ſine ſollicitudine viuere. Tales enim pueri ſolū deum querūt. ij. Paral. xxxiiij. Cū adhuc puer eſſet cepit querere deū. ❡ Octauo qꝛ nullū piculum ſunt magiſq̄ virgam timētes. Et ſic religioſi timent virgam flagelli diuini. Plus enim timere debent flagella dei q̄ hominis. Iudic. viij. Timebat qꝛ adhuc puer erat. ❡ Nono qꝛ ſunt neqꝫ laudes neqꝫ vituperia aliqd reputantes. Ita religioſi vt deo placeant vituperia dūt ꝛ laudes hominum ꝑuipēdere ſicut dicebat Apo. ij. Coꝛ. iiij. Mihi pꝛo minimo eſt vt a vobis iudicer ꝛc̄. iij. Reg. iij. Ego autem puer paruulus ſum ideſt humilis. ❡ Decimo quia ſunt iniuriarū immemoꝛes. Et ſic religioſi debent iniuriarum obliuiſci parcendo exemplo chꝛiſti q dixit. Pater dimitte illis ꝛc̄. Luce. xxij. Unde ꝛ ipſe vocatur puer. Actuum. iiij. Conuenerunt. n. vere in ciuitate iſta aduerſus ſanctum puerum tuum ieſu. ❡ Undecimo quia verberati a matre

ſtatim ſunt reuertentes nec ſe de iniuria vindicantes. Ita religioſi etiã ſi affligant in religione nõ debẽt propter hoc ſuã religionẽ relinquere vel ipã ʒ accuſare ⁊ vituperare ⁊c̃. Et de talibus pueris patet Math.i. Religiõem dicẽ illð. Yſa.viij. Ecce ego ⁊ pueri mei quos mihi dedit dominus ⁊c̃

¶ Capitulum.lxiiij.

Sanctorum virorum perfectio repreſentatur i corde. ¶ Primo qꝛ cor ẽ exterius carneum. Et ſic ſãcti viri ſunt exterius carnei.i.lenes ꝑ mãſuetudieꝫ conuerſationis vel habẽt ſancti viri cor carneum ꝑ diſcipline ſuſceptibilitateꝫ vel carneum ꝑ compaſſibilitatem non lapideum.i.durum per ipietatem. Eze.xxxvi. Auferam cor lapideum de carne veſtra ⁊ dabo vobis cor carneum. ¶ Secundo qꝛ cor eſt interius cõcauum. ⁊ h̄ neceſſarium fuit ſicut dicit Conſtan. propter caloris conſeruationem. qꝛ cor eſt totius caloris corporis fontale principium. Sic ſancti viri ſunt concaui per humilitatem. Nam ſicut calor naturalis conſeruatur in concauitate cordis. ita calor charitatis in humilitate mentis: ⁊ hanc concauitatem habuit cor chriſti. Unde dicebat. Diſcite a me quia mitis ſuꝫ ⁊ humilis ⁊c̃. Eſt etiam cor caloris charitatis fontale receptaculuꝫ quia gratia dei diffuſa eſt in cordibus veſtris ꝑ ſpiritũ ſanctum qui datus eſt nobis vt dicitur Ro.v. ¶ Tertio cor eſt ſubſtantialiter ſolidum ⁊ durum ⁊ hoc neceſſarium fuit ne de facili lederetur. Et ſic ſancti viri ſunt ſolidi in ſe per patientie firmitatem ⁊ ſunt interduꝫ etiam aliquando duri per iuſticie ſeueritatem. ¶ Quarto cor eſt figuraliter rotundum ⁊ etiam oblongum. Rotunduꝫ quidem eſt vt abundantia ſpirituum in eo recipiatur. Oblongum vero in forma pirea vt ſcilicet tendens in acutum tanq̃ in conum actio naturalis caloris fortior ſit. Sic etiam ſancti viri habent cor rotundum.i. valde capax ſpiritualium virtutum ⁊ etiam oblongum per cõtinuitatem feruoris ⁊ bonorum opeꝝ. ¶ Quinto cor ſemper eſt in motu ⁊ mouet cor ſecundum diaſtolem ⁊ ſiſtolem.i. ſecũduꝫ dilatationem ⁊ conſtrictionem: cuius motus ſi ad horam ceſſaret ſtatim animal deficeret vt ph̄s dicit. Et nota ꝙ per dilatationem frigidus aer attrahitur per conſtrictionem v̾o calidus ⁊ fumoſus expellitur: ⁊ ſic calor cordis temperatur ⁊ complexio adequatur. Sic ſancti viri cõtinue mouent ⁊ ſollicitantur ad attrahẽdum gratiam: vnde continue dilatantur per augmentum in gratia ⁊ conſtringuntur per abſtinentiam a culpa: vel qꝛ ſe cohercent in penitentia. ¶ Sexto quia cor eſt pulmoni vicinum: vt cum ira incenditur huiuſmodi pulmonis remedio tẽperetur. Sic ſancti viri impetum ire ſciunt temperare remedio rationis per virtutem manſuetudinis. ¶ Septimo quia cor eſt ſpiritu humore ⁊ calore plenum: ẽ enim primo cor fontale ⁊ principium ſpiritus. Habet enim cor duas cõcauitates vnam ſiniſtram que ad cacumẽ tendit ⁊ dextram que infra ſubſiſtit. Et he concauitates dicuntur ventriculi cordis. Et dicit Aug. ꝙ in vẽtriculo cordis i dextra plus eſt de ſanguine q̃ de ſpiritu. In ſiniſtro v̾o econuerſo quia ibi ſpiritus vitalis generatur ad viuificandum animal' q per quaſdam arterias diffuſus vndiqꝫ dilatatur. Sic in cordibus ſanctorũ ẽ plenitudo ſpiritusſancti ſicut de Aplis dicitur Actuum.ij. ꝙ repleti ſunt omnes ſpiritusſancto: vt poſtea per ipſos tanq̃ per arterias.i. predicatoruꝫ ora ad alios deriuaretur. Sꝫ qð in ſiniſtro ẽ plus de ſpiritu q̃ de ſanguine. ⁊ in dextro econuerſo ſignat ꝙ in aduerſitate eſt plus de amore ſpirituali q̃ de corporali: ſed in proſperitate econuerſo ſicut in Apoſtolis qui poſtq̃ ablatus fuit ab eis ſponſus ⁊ fuerunt in luctu tribulationum plus abundauit amor ſpiritualis ⁊ gratia ſpiritusſancti q̃ primo: quia primo plus diligebant chriſtum corporaliter. Unde dixit Si non abiero paraclytus non veniet ad

vos. ¶ Item cor eſt fontale pricipiũ hu
moris ſcilicet ſanguinis. Unde phs dicit
in .xij. libro de animalibus. ꝙ in corde eſt
principium venarum ⁊ prima virtus cre
ans ſanguinem: ⁊ eius ſanguis eſt mũdꝰ
clarus calidus ⁊ maioris ſenſus ⁊ conue
niens intellectui. Sic cor ſanctorum eſt
plenum humore ſanguinis. i. effectione
diuini amoris vel deuotionis. Nam affe
ctus ſeu deuotio eoꝝ non eſt immunda
impura ſicut hypochritarũ q ſimiles ſũt
ſepulcris dealbatis que foris apparent al
ba ⁊ intus ſũt nigra ⁊ fetida. ¶ Item eſt
clara nõ obſcura vel tenebroſa ſicut here
ticoꝝ. ¶ Itẽ calida ⁊ feruens nõ tepida ſi
cut ipfectoꝝ. ¶ Itẽ ſenſata nõ fatua vel
indiſcreta ſic pſumptuoſoꝝ. ¶ Itẽ ẽ fon
tale principium caloris. Unde dicit phs
in .xvj. li. de animalibus ꝙ ꝑpter calorẽ
cordis poſuit natura membrum frigidũ
ex oppoſito cordis. ſ. cerebrum. Uñ in ge
neratione aialis ſtatim creat caput poſt
generationem cordis. Sicut ergo cor eſt
plenum calore. ita ſancti viri ſunt pleni
amore: ſꝫ calor cordis a cerebro tẽperat:
qꝛ feruor amoris ſapiẽtia regulat. Uult
eni deus diligi ſapienter qꝛ ⁊ ipſe neminẽ
diligit niſi eum q cum ſapientia inhabi-
tat vt dicitur Sap. viij. Octauo qꝛ cor eſt
membrum pmo formatum. Unde phs
dicit in eodem .xvij. li. ꝙ cor animalis eſt
cõplementuꝫ pmo a natura creatuꝫ. i. an
te omnia alia membra formatuꝫ. In quo
ſignatur ꝙ homo primo intendere debꝫ
ad compoſitionẽ ⁊ ſanctificationem cor
dis interius ⁊ poſtea ad componendũ ⁊
ordinãdũ moreſ ⁊ facta exteriora Math
xxiij. Munda prius qđ intus. ẽ. ¶ No-
no quia cordi accidit multiplex nocumẽ
tum. Nam quandoqꝫ patitur ex aliorũ
membrorum colligantia: quandoqꝫ ex ꝓ
pria diſtemperantia: quandoqꝫ ex deficiẽ
tis regiminis cauſa. Sic etiaꝫ ſpirituales
leduntur quandoqꝫ ex prauis ſocijs: qñ
qꝫ ex proprijs vitijs: quandoqꝫ a defecti
uis prelatis: patitur etiam cor ex virtu-
tis ſue diſolutione ex ſpiritus euapora-
tione ex nimia repletione ⁊ ex vene con
caue oppillatione. Diſſoluitur autẽ cor
dis virtus ſpiritualis per luxuriam eua
porati ſpiritus per ſuperbiam fit reple-
tio nimia per gulam oppillatur vena mi-
ſericordie per auaritiam. Accidit etiam
cordi timor ſic ꝙ patienti videtur ꝙ cor
de loco ſuo moueatur: hunc timorem
facit accidia circa ſpiritualia. Nam acci-
dia facit cor frigidũ nimis ⁊ omnia ope
ra reddit mollia ⁊ diſſoluta. Dicit autem
Haly ſuper quendam textum Galieni
ꝙ ſi cor fuerit nimis frigidum ⁊ nimis
humidum ⁊ pulſus mollis homo virili
tate ⁊ audacia priuatus erit: piger ⁊ timi
dꝰ apparebit. ¶ Decimo quia vigor cor
dis oſtenditur per multiplex ſignum. Di
cit eniꝫ Galienus ꝙ virtus ⁊ complexio
cordis oſtenditur per magnitudinem reſ
pirationis. per velocitatem pulſus. per
virilitatem feſtinam ad actionem. per irã
audaciam ⁊ feruorem. per amplitudinẽ
pectoris ⁊ piloſitatem. hec omnia calorẽ
dominantem in corde ſignificant. Hec er
go cordis virtus debet apparere in peni
tentibus per magnitudinem contritio-
nis. per quam anima etiaꝫ incipit reſpi-
rare per nouam attractionem ſpiritualis
gratie. ¶ Item per velocitatem confeſſio
nis q̃ eſt ſimilis pulſui. per h ꝙ indicat
ſpirituali medico infirmitatem anime in
terius latentem. ¶ Item per feſtinam ⁊
virilem actionem ſatiſfactionis. ⁊ p iram
contra proprias tranſgreſſiones. per au
datiaꝫ contra tentatões: per feruorẽ con
tra omiſſiones. per amplitudinem pieta
tis et piloſitatem auſteritatis. Nam ca-
ro piloſa eſt aſperior non piloſa Gene.
xxvj. Noſti ꝙ eſau homo piloſus ſit ⁊
ego lenis. ⁊ ideo Johannes baptiſta pro
aſperitate penitẽtie portabat veſtimẽtũ
de pilis cameloꝝ. Hec ergo omnia oſten
dunt calorem amoris diuini in corde do
minantem. ¶ Undecimo qꝛ cor quanto
animoſius tanto magnis puũ. Uñ aialia
parui cordis in quãtitate ſũt maioris aio
ſitatis propter maiorẽ adunationẽ virtu-
Ois eni vtꝰ quãto magis adunata: tãto
eſt potẽtior ⁊ quãto magis diuiſa tãto ẽ

bilioꝛ vt i lib. de cauſis oñdit. Sic ſpũaliter tãto qs plus hȝ de magnitudine v̄tuꝫ quãto plus hȝ de puritate hũilitatis. Hec eni eſt q̄ oẽs virtutes vnitas ꝛ cõcatenatas tenet. Vnde Gre. dicit ꝙ q ceteras virtutes ſine humilitate congregat quaſi puluerem i ventuꝫ poꝛtat.

¶ Capitulum. lxv.

Sapientia aſſimilatur guſtui pꝛopter quiqꝫ. ¶ Primo ratione officij quia. ſ. guſtus eſt pꝛopꝛie ſapoꝛuꝫ perceptiuus. Et dico pꝛopꝛie quia guſtus eſt pꝛopꝛie guſtus ꝑut eſt diſcretiuus ſapoꝛum ſed guſtus ꝑut eſt qdã tactus qꝛ ſcilicet tãgendo ꝑcipit ſuũ obiectũ ſic hȝ diſcernere qualitates tãgibiles ſcꝫ alimentum cuius ſenſus eſt tactus. Sicut igitur guſtus eſt quo ſapoꝛes ciboꝝ ꝑcipimus: ſic quoqꝫ ſapiẽtia eſt ꝑ quam que ſurſum ſũt ſapimus. ꝛ iõ ſapientia dicitur a ſapoꝛe. Eccli. vi. Sapientia doctrine ſecundum nomen eſt eius. ¶ Scdo rõne pꝛincipij. Nam pꝛincipiũ effectiuũ guſtꝰ eſt virtꝰ vitalis. i. virtus q̄dã aĩe ſenſitiue. Inſtrumẽtale ãt qđdã pꝛincipiũ eſt ſpiritus aĩalis qui ꝑ quoſdam neruos ad linguaꝫ defertur. Sic ẽt eſt duplex pꝛincipium ſpiritualis ſapientie: vnum eſſentiale ſcilicꝫ fides que eſt pꝛima virtus neceſſaria aĩe intellectiue. Nam ſicut initiũ artis ſecundum eſſentiam eius ſunt pꝛincipia eiꝰ ex quibus pꝛocedit. ſic initiũ ſapiẽtie ſm eiꝰ eẽntiã ſũt articuli fidei. Vñ fides dr̃ eẽ initiũ ſapiẽtie. Sed pꝛincipiũ ſapiẽtie inſtrumentale eſt illud quo anima diſponit ad ſapiẽtiã ꝛ hoc eſt timoꝛ dei ſm illud. Initium ſapiẽtie ẽ timoꝛ domini. Dicitur autem timoꝛ inicium ſapientie quantuꝫ ad eius effectus. Nam ſicut dicitur inicium artis vnde ars incipit opari: ſicut ſi dicat ꝙ fundamẽtũ ſit pꝛincipiũ artis edificatoꝛie qꝛ ibi icipit edificatoꝛ operari ſic dicit q̄ ad effectũ initiũ ſapiẽtie vñ ſapiẽtia icipit operari. Et h modo timoꝛ ſeruilis dicit initiũ ſapiẽtie. ſicut pꝛicipiũ extra diſponẽs ad ſapiẽtiã in quãtũ aliquis timoꝛe pene recedit a peccato ſecundum illud Eccli. i. Timoꝛ domini expellit peccatum. ꝛ per h habilitat ad ſapiẽtiã ſꝫ timoꝛ filial' ꝛ caſtus eſt inicium ſapientie. ſicut pꝛimꝰ ſapientie effectus. Cum. n. ad ſapientiam ptineat ꝙ humana vita reguletur per rationes diuinas opoꝛtet ſumere pꝛincipium vt hõ deũ reuereat ꝛ ſubiciatur ei. Sic eniꝫ conſequenter in omnibus ſecundum deum regulabitur. ¶ Tertio ratione organi. Organum eni ꝛ inſtrumentuꝫ guſtus vt Philoſophus dicit in li. de ſẽſu ſenſato eſt aliqđ intrinſecum circa coꝛ ꝛ ſimiliter organum tactus. Nam ad alios tres ſenſus deriuat virtus ſenſitiua a coꝛde mediante cerebꝛo ita ꝙ a coꝛde pꝛimo venit ad cerebꝛum ꝛ a cerebꝛo poſtea ad ipſos ſenſus. Tactus autem ꝛ guſtus referuntur ad ipſum coꝛ per medium coniunctuꝫ quod eſt caro. Sed Conſtantinus dicit ꝙ pꝛoximum ꝛ manifeſtum iſtrumentum guſtus ꝑut eſt diſcretiuus ſapoꝛũ eſt ligua que ſpiritum animalem ad perfectioneꝫ virtutis guſtabil' defert. Fit enim guſtꝰ ſicut ipſe dicit hoc modo. qꝛ duo nerui ligue medio iſiguntur. qui i multos ramos i extremis lateribus ligue diſpergũtur. ꝛ per eos vt dictum eſt ſpũs aĩal' ad liguam defertur. Cum ergo res guſtanda ſubitrat liguam ſpũs aĩal' q ibi eſt imutat ſecundum pꝛopꝛietates eiꝰ quas poſtea iudicio aĩe repꝛeſentat. Sicut ergo circa coꝛ eſt ꝑmum guſtus iſtrumẽtũ. ita i coꝛde dr̃ eſſe ꝑmũ ſapientie habitaculuꝫ ſm illud Pꝛou. xiiij. In coꝛde regeſcit ſapiẽtia pꝛudenꝫ. ſꝫ pꝛopꝛiũ iſtrumẽtũ ſapiẽtie q̄ alijs manifeſtat ẽ ligua. Pſ. Os iuſti meditabitur ſapiẽtiã ligua eiꝰ ꝛc. Sꝫ duo nerui iſixi ſunt due cautelle q̄ debẽt eſſe i ligua ſapienꝫ vna ad loquẽdũ ꝛ alia ad tacendum ſm tempus opoꝛtunũ vel ſignificant duplex opus ſapienꝫ. ſcꝫ veritatem defendere ꝛ falſitatem repellere Pꝛouer. viij. Veritatem meditabitur guttur meum ꝛ labia mea deteſtabunt ipium. Et nota ꝙ lingua ſm ſuam ꝯplexiõeꝫ ẽ ꝯcaua poroſa hũida ꝛ iſipida. Concaua vt bene

quodlibet retineret. Poroſa facta eſt vt
quod groſſum vel ſubtile de re guſtanda
eſſet neruos lingue facile ſubintraret. ⁊ v̄-
tus actiua ad perficiendũ eandem plus vi
geret. Humida v̄o eſt vt hũiditas coope-
retur ad acceptorum diſolutionem. vt ſi
aliqua dura vel ſicca palato applicarẽtur
humiditate lingue facile ſoluerentur. Fa
cta eſt etiã iſipida vt cuiuſlibet ſaporis ſit
facile ſuſceptiua. Nã ſi determinatum ſa-
porẽ haberet qualitatez alterius ſaporis
percipe non valeret. Hec etiã omnia com
petũt lingue prout eſt inſtrumentuz ſapiẽ
tie. ¶ Primo vt ſit cõcaua ad retinenduz
⁊ cuſtodiẽdum verbum vſqz ad tempus
oportunũ loquendi Mal. ij. Labia ſacer
dotis cuſtodiũt ſciẽtiam. ẜ. vſqz ad tẽpus
docendi. ¶ Itẽ vt ſit poroſa ad groſſa vl̄
ſubtilia prout decet dicendum ⁊ diſponẽ
dum. Nam humidũ in re poroſa ꝑ diuer
ſa foramina minutim diuiditur. ¶ Item
vt ſit humida. ẜ. vt dicta ⁊ acta ad diſſol-
uendum dura. i. obſcura: vel dubia q̃ ſunt
difficilia ad intelligendum ſicut duruz eſt
difficile ad comedẽdum humectet. i. decla
ret ⁊ exponat. ¶ Item eſt inſipida ex ſe ſu
ſcipiens saporez aliunde. qꝛ. ẜ. ſapientiam
loquendi ex ſe nõ habet homo ſed a deo
ſm̄ illud Luce. xxi. Ego dabo vobis os ⁊
ſapiẽtiaz Aug. ꝙ ſapienter loquamini ab
illo eſt non noſtra ſapiẽtia. Contra qđ ſu-
ꝑbi philoſophi dixerunt. Labia noſtra a
nobis ſunt. ¶ Quarto rõne medij. Nam
guſtus vt dicit Phs non fit per medium
extraneum ſicut viſus fit mediante aere.
ſed tñ ſicut non fit viſio ſine medio vel ſi-
ne lumine ita non fit guſtus ſine humido
Nullum enim ſaporoſuz facit ſenſum ſui
ſaporis ſine humiditate. Unde ſicut color
fit actu viſibilis ꝑ lumen ita ſapor fit actu
guſtabilis ꝑ humiduz. ⁊ ita oportet ꝙ gu-
ſtabile vel actu habeat humiditatẽ aqueã
ſicut vinum ⁊ huiuſmodi aut ſit potentia
humectabile ſicut illđ quod ſumitur per
modum cibi. Et ideo oportet ꝙ ſit ſaliua
in ore que bene liquida eſt ⁊ etiã liquefa
ctiua per quã ea que ſumunt̄ etiam hume
ctantur vt eorum ſapor percipi poſſit.

Sicut ergo guſtui ad percipiendos ſapo-
res neceſſaria eſt humiditas vel ſaliua. ita
etiã ſimiliter ipſi homini ad ꝑcipiendã verã
ſapientiã neceſſaria eſt xp̄i doctrina. Cum
enim xp̄s ſit caput eccleſie vt dicit Apl̄s
quaſi ſaliua fluens a capite eſt doctrina de
riuata a xp̄o. ⁊ hec ꝑ quam vere ſapientie
guſtus habet̄. qꝛ ipſe verbũ dei eſt qui eſt
fons ſapiẽtie vt dicit̄. Eccli. i. ¶ Quinto ra
tione obiecti qđ eſt ꝓprie humidũ ſapora
bile. Enumerat aũt Phs in. ij. de anima.
vij. ſaporum ſpẽs ad quas omnes alie re-
ducuntur. ẜ. dulce ⁊ amaꝝ. pingue ⁊ ſalſuz
acetoſuz auſterũ ⁊ acutũ. Hos itaqz ſapo
res ſicut corporaliter per guſtũ. ſic etiam
ſpiritualiter ꝑ ſapientiam deguſtamus. Fa
cit enim nos ſapientia deguſtare dulce in
contẽplatione celeſtis glorie. Amaruz in
conſideratione eterne pene. Pingue in re
fectione eterne gr̄e. Salſum. in conſidera
tione preſentis miſerie. Acetoſum in re
cognitione culpe ⁊ punctione conſciẽtie.
Auſterũ in aſſumptione exterioris pnīe.
Et acutũ in intelligẽtia ſcripture. ¶ Item
ſapiẽtia aſſimulat̄ ſaliue ꝓpter quattuor.
Primo ꝓpter ſaporis perceptionẽ. Naz
ſm̄ Cõſtã. ſaliua eſt inter guſtũ ⁊ eius obie
ctum media. Nihil enim guſtu percipit̄
niſi cuius ſapor mediãte ſaliua guſtui pre
ſentat̄. Sic quoqz ꝑ ſapientiã ſupꝰna degu
ſtamus eorũqz ſaporẽ ſentimus ſm̄ illud
Col. iij. Que ſurſuz ſunt ſapite nõ que ſu-
pra terrã. ¶ Scđo ꝓpter eiꝰ humectatio-
nem ſine qua humectatione lingua nõ be
ne volueret̄ neqz loqueret̄. Sic etiã per ſa
pientiam cordis os ad recte loquendum
diſponitur ⁊ dirigitur ſꝫ illud Pro. xvi.
Cor ſapientis erudit os eius. ¶ Tertio ꝓ
pter digeſtionis ꝑparationẽ. ciborum eni
ſiccitatez ſaliua tꝑat ⁊ eorum ſuccoſitates
augmẽtat vt melius poſſint dentibus cõ-
teri ⁊ facilius poſtea digeri. Sic quoqz ſa-
pientia facit verba dei q̃ ſunt cibus anime
ꝯterẽ ꝑ expoſitionẽ ⁊ digerẽ ꝑ diſcuſſionẽ
⁊ ꝯſideratõez ¶ Quarto ꝓꝑ ſupfluitatũ ce
rebri ⁊ pulmonis faciliorez euacuationẽ.
Sic ſapientia euacuat ſuperfluitates cere
bri. i. inordinatas ⁊ fantaſticas imaginatio

nes.quas ſapientes vel non habent vel eis non inherent. ¶ Item ſuperfluitates pulmonis.i.ſuperfluas ⁊ inordinatas locutiones. Nam ſine pulmone locutionis vox formari non põt neq₃ anhelitus reddi valet.ſicut dicit Ariſto.in li.xiiij.de animalibus. Non autem homo ſapiens aut ſuperflue aut inordinate loquitur.omnia verba eius ſunt ponderata ⁊ menſurata Eccleſiaſtici.xxj. Verba ſapientum ſtatera ponderabuntur.

¶ Capitulum.lxvi.

Scientia hominis aſſimilatur naſo. ¶ Primo propter eius ſenſibilitatem. Nam per nares odorifera ſentimus. ⁊ per eas inter odorifera ⁊ fetida diſcernimus. Eſt autem verum intellectui ſicut res odorifera nari.falſum autem eſt vt res fetida odoratui.Unde ſcientia per quam verum a falſo diſcernimus recte aſſimilatur naribus ⁊ hinc eſt qḋ neſcij ⁊ imperiti vocanẜ ignari.i.ſine nare. ¶ Scḋo propter continuitatem.Habet enim naſus duas concauitates ſiue duo foramina que per quandam cartilaginoſam ſubſtantiã ab inuicẽ ſunt diſtincta.⁊ vnum horum foraminum ad concauitatem palati tendit. Alterum ſurſum ad cerebri pelliculas vadit vt aerem attrahat cerebro.⁊ ſpiritum deferat naribus animalem ad ſenſum odoratus perficiendum. Primu₃ ergo foramen fuit neceſſarium ad eijciendas ſuperfluitates de cerebro euenientes. Aliud vero ad ſpiritum attrahendum ⁊ odoratum perficiendum. Duo ergo foramina narium ſunt duo modi ſcientiarum. Eſt enim ſcientiarum alia ſpeculatiua que ad ſuperiora tẽdit. Alia practica que inferiora diſponit. Una ſcilicet practica ſuperfluitates eijcit. ſicut patet de ſcientia medicine que docet expellere ſuperfluitates humorum. ⁊ de morali que docet reprimẽ ⁊ expellere exceſſus ⁊ extrema vitiorum. Altera ſcilicet ſpeculatiua ſpiritum attrahit.i. ſpiritualem ⁊ intellectualem perfectione₃. ¶ Tertio propter neceſſitatem. Nam ẜm Conſtan.naſus fuit neceſſarius ad aerẽ attrahendum. Et ſic eſt neceſſaria ſcientia naturalis ad attrahendum aerẽ.i.ad acquirẽdam noticiã reſpectu ſenſibiliũ. Na₃ aer ꝓcipue eſt mediu₃ ꝑ qḋ ſenſibilia deferuntur ad ſenſum ſicut patet in olfatu ⁊ etiã auditu ⁊ viſu.qui ſunt ſenſus qui precipue deſeruiunt ſcientie:⁊ ſicut aer per attractionem recipitur in naribus ita ſpecies ſenſibilium per abſtractionem recipiũtur interius primo in ſenſu poſtea in intellectu.ſicut aer attractus primo recipiẜ in naſo poſtea in pulmõe. ¶ Itẽ eſt neceſſarius naſus ad cerebrum expurgandu₃ ⁊ ſic eſt neceſſaria ſcientia moralis.ſ. ad expurgationem animi a vitijs per contrarias virtutes. ¶ Ite₃ eſt neceſſarius naſus ad calorem in ventriculis cerebri temperandum:quaſi eni₃ calor cerebri eſt deſideriũ naturale. Unde.i. Metaphyſice. Omnes homines natura ſcire deſiderant. hoc deſiderium non totaliter ſatiat ſed tñ q̄da₃ mõ perficiendo tꝑat ꝓcipue ſcientia metaphyſicalis q̄ eſt circa maxie intelligibilia q̄bus intellectus magis reficiẜ. nõ tñ calor iſte extinguiẜ.q: per nullã ſcientiã hũanã ſciendi deſideriu₃ ſatiaẜ. ¶ Itẽ eſt neceſſarius naſus ad reſolutũ odorẽ a quacũq₃ ſubſtantia diſcernẽdũ.qḋ cõpetit ſcientijs reſolutiuis ſiue demõſtratiuis.q̄.ſ.ↄcluſiones i ꝓncipia reſoluẽdo diiudicãt ⁊ diſcernũt ſicut ſunt ſciẽtie mathematice. Fuit etiã neceſſarius naſus ad decorãdũ ⁊ honeſtãdũ. Nã ẜm Gal. naſus eſt faciei maximũ ornamentũ.⁊ ipſius carentia faciem maxime dehoneſtat. Sic quoq₃ ꝑ ſcientiã hõ honeſtaẜ ⁊ ornaẜ.⁊ honorabilis reddiẜ ꝑꝑ qḋ Phus ſcientiã in primo lib de aĩa iter bõa honorabilia cõputat. ¶ Quarto ꝑꝑ naſi quantitatẽ. Debet.n.diſpõ naſi mediocris eẽ ita ꝙ ⁊ longitudine ⁊ latitudine ⁊ altitudine modũ debitũ non excedat. Sic quantũ ad ſciẽtie ſtudiũ exceſſus longitudinis eſt in his q̄ longo tꝑe ſcholas exercuerunt ⁊ parũ vel nihil ꝓficiunt de quib⁹ Apo.ij.Thi.iij. Semper quidẽ diſcentes ⁊ nunq̄ ad ſcientiã veritatis ꝑ

uenientes. Exceſſus aũt latitudinis attenditur ad numerũ ſcibiliuȝ. ⁊ h̄ exceſſus ꝓhibetur cũ dicit̃ Ro. xij. Non plus ſapere ꝙ oportet ſapere ⁊c̃. ⁊ Eccli. iij. In ſupuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter. ⁊ in pluribꝰ operibus eius ne fueris curioſus Sed exceſſus altitudinis ꝓhibetur Eccli. iij. cũ dicit̃. Altiora te ne q̃ſieris ⁊c̃. ❡ Quarto ꝑꝑ naſi paſſibilitateȝ. qꝛ ƀȝ Cõſtã. naſus qñqȝ ipedit̃ ex mala cerebri diſpõne. ⁊ ex eadẽ cã ẽt impedit̃ ſcientia qꝛ ex mala diſpoſitione cerebri naturali vel violẽta efficitur homo male diſpoſitus ad ſcientiaȝ: ⁊ leſis etiam organis interioribus cerebri ſcilicet fantaſie vel memorie ꝑditur vſus ſcientie. Aliquando vo impeditur ex nerui oppilatione. quaſi autem oppilatio nerui eſt groſſitudo ⁊ duricies ingenij. q̃ etiã ſcientiam impedit. quandoqȝ vero ex humorũ fetidorum repletiõe. ⁊ hoc ꝑtinet ad feditates carnaliuȝ peccatorum. que a ſtudio ⁊ ſcientia retrahunt ⁊ noſtri itellectus acumẽ obtũdũt. vel humores fetidi ſunt errores imiſſi quibus aliquis repletus lumine veritatis caret ⁊ veram ſcientiam non habet. Aliquando vero ex carnis ſuperflua generatione ⁊ hoc impedimentuȝ eſt in guloſis quia vẽter pinguis non gignit ſenſum tenuem. vt grecorum ꝓuerbium dicit. Aliquando ex humorũ a capite diſſolutione. ⁊ hoc impedimẽtuȝ eſt in ſuperbis quia ſuperbia eſt initiuȝ ⁊ caput omnis peccati a qua deſcendũt humores ideſt cogitationes vel affectiones tumefacientes oculos mentis vt lumẽ veritatis cõſpicere non poſſit. Aliquãdo vo ex nimia conſtrictione. ⁊ hoc eſt in illis q ſtudium ſuum coartant ſolum circa ſcibilia alicuiꝰ ſciẽtie ⁊ vlteriꝰ diſcẽ nõ curant

❡ Capitulum. lxvij.

Seruorum dei mentes debent eſſe ſimiles venis. Primo quia vene ſunt concaue. quia ſcilicet mentes ſeruoruȝ dei ſunt humiles ⁊ ad diuine gratie receptioneȝ habiles Prouer. v. Sit vena tua benedicta ſcilicet benedictione gr̃e.

❡ Scđo qꝛ vene in corꝑe hominis ſunt ſanguinis camere ſiue vaſa. qꝛ ſcȝ mentes ſeruoꝝ dei ſunt diuine gr̃e non ſolũ receptiue. ſȝ ẽt ꝯtentiue ⁊ reſeruatiue. ſanguis enim quo vita corꝑalis ſuſtẽtat̃ ⁊ viuificatur ſignat diuinaȝ gr̃am ꝑ quã etiam aĩa viuificat̃ ⁊ nutritur Apo. Cor. vj. Gr̃a dei ſuȝ id qđ ſuȝ. ❡ Tertio qꝛ ſcti ſũt miniſtri ſanguinis ⁊ baiule. qꝛ. ſ. dei gr̃am quã hñt etiã alijs miniſtrare ⁊ cõicare ſtudent ſm illud. i. Petri. iiij. Vnuſquiſqȝ qui accepit gr̃am in alterutrum illã adminiſtrantes. ❡ Quarto qꝛ vene ſunt ſanitatis ⁊ infirmitatis nũcie. Sic ſerui dei alijs infirmitates vitioꝝ ⁊ ſanitatẽ v̄tutũ annũciãt ⁊ demonſtrãt. Iſa. lviij. Annũcia populo meo ſcelera eoꝝ ⁊ domui iacob pctã eoruȝ. Et de v̄tutibus. i. Petri. ij. Vt v̄tutes annuncietis eiꝰ q de tenebris nos vocauit in admirabile lumẽ ſuũ. ❡ Itẽ ſeruꝰ dei bonus ad modũ ſerui mundani ex multis ꝓprietatibus oñdit̃. ❡ Primo q̃dẽ qꝛ docilis ẽt ingenioſus ad intelligendum. Eccli. vij. Seruꝰ ſenſatus ſit tibi dilectus q̃ſi aĩa tua ❡ Scđo qꝛ eſt hũilis ⁊ obſeqoſus ad ſeruiẽdũ pš. O dñe qꝛ ego ſeruꝰ tuꝰ ⁊c̃. ❡ Tertio qꝛ eſt hilaris ⁊ iocoſus ad ꝯuiuendus Geñ. xlvij. Leti ſeruiemus regi. ⁊ Iſa. lxv. Serui mei letabunt̃. ❡ Quarto qꝛ affabilis ⁊ gratioſus ad loquendũ. Vñ dicit̃ de dauid q ſeruiebat ſauli. i. Re. xviij. Acceptus erat dauid in cõſpectu vniuerſi populi ⁊ maxie ſeruoꝝ ſaul. ❡ Quito qꝛ eſt virilis ⁊ aĩoſus ad ſe ꝯ aduerſarios dñi ſui ponendũ. i. Re. xij. Nõ ꝯcidat cor cuiuſq̃ in eo ego ſeruꝰ tuꝰ ⁊c̃. ❡ Sexto qꝛ ẽ in ꝯmiſſo fidelis ⁊ ſtudioſus ad exequẽdũ Luce. xix. Euge ſerue bone ⁊c̃. Et Nu. xij. Seruus meꝰ moyſes q in oĩ domo mea fideliſſimꝰ eſt. ❡ Septĩo qꝛ igenioſus ⁊ vtilis ad lucra dñi ꝓcurandũ. Lu. xix. Vocatis ſeruis ⁊c̃. ❡ Octauo qꝛ ſolicitus exiſtit ad ſeruiendũ. Lu. xij. Quis veſtrũ hñs ſeruũ ⁊c̃. Vñ cõmẽdat̃ vrias qui dixit. ij. Re. xij. Dñs meus ioab ⁊ ſerui dñi mei habitant i cãpis ⁊ ego ⁊c̃. ❡ Nono qꝛ patiẽs ad expectãdũ. Lu. xij. Beatus ille ſeruꝰ quẽ cũ venerit dñs ⁊c̃. ❡ Decimo qꝛ eſt vigilans

ad dñm ſuũ cuſtodiēdũ. Vñ dauid redarguit ſeruos ſaul dormiētes ꝛ dñm ſuũ nõ cuſtodientes. i. Re. xxvi. ¶ Vndecimo qꝛ ſēp hꝫ oculos ad dñꝫ ꝯtēplādũ pš. Sicut oculi ſeruoꝝ in manib⁹ dñoꝝ ſuoꝛuꝫ ꝛc. ¶ Duodecimo qꝛ ſemꝑ ſtudet ad placide ꝛ mūde ſeruiendũ pš. Ambulans in via imaculata hic mihi miniſtrabat. ¶ Decimotertio qꝛ caſtigatus non aperit os ad murmurādũ. Eccli. x. Seruo ſenſato libeꝛi ſeruiēt. ꝛ vir prudens ꝛ diſciplinat⁹ nõ murmurabit correptus.

¶ Capitulum. lxviij.

Sollicitudo ꝛ cura ſpũaliũ aſſimilaꝛ vigilie. Ille. n. ſũt vigilie. que conueniunt laboꝛātibus. i. bene operāti buſ. vt meritũ augeāt: ꝯue niunt ſpeculantibus. i. contēplātib⁹. vt dominuꝫ venientem recipiāt. ꝯueniũt medicinā ſumentibus idest penitentibus vt nõ ſe ledant. cõueniunt egrotantibus idest tēptatis vt citius conualeſcant. cõueniunt itinerantib⁹ ſcilicet per exilium huius vite ne per ſomnum pigritie dietā amittant. conueniunt ꝛ gregē paſcētibus. i. prelatis ne damnum gregis per lupos. i. per hereticos vel malos homines aut demões incurrant. conueniunt etiā oꝛantibus vt coronam promiſſam vigilantibus nõ amittāt Mathꝫ vigeſimoſexto. Vigilate ꝛ orate. ¶ Iteꝫ ſollicitudo ꝛ ſuperflua cura tpaliũ aſſilaꝛ maxie ioꝛdinate vigilie. Vigilia enim ſi fuerit nimia vt dicit Conſtā. calorem augmentat. Et ſimiliter ſolicitudo nimia tpalium eſtum auaricie augmentat. ¶ Item corp⁹ deſiccat. Et ſimiliter ſollicitudo ſuperflua deſiccat animā ab humore pietatis. ꝛ etiā corpus ratione ioꝛdinati laboꝛis. ¶ Item oculos grauat. Et ſiliter ſollicitudo auaritie grauat oculos mētis deprimēs ad terrā. i. terrena. ¶ Itē viſuꝫ hebetat. Et ſic ſollicitudo tpalis hebetat viſuꝫ ꝯtēplatiõis ſpũalis. ¶ Itē doloreꝫ capiꝭ generat. i. impatientiā ꝛ turbationes mētis. Vñ dñs dixit Marthe. ſolicita es ꝛ turbaris erga plurima. ¶ Itē totũ corp⁹ debilitat ꝛ eneruat. Et ſilr ſuꝑflua ſollicitudo eneruat totius anime ṽtutem ꝓpter qđ Lu. xij. Dñs admonet dicēs Nolite ſolliciti eſſe ꝛc.

¶ Capitulum. lxix.

Spiritusſanctus tria opaꝛ in aīa. Nam eſt ꝯſeruatoꝛ nature. largitoꝛ vite. ꝛ īſpiratoꝛ ſapiētie. Et ſm̄ hec tria aſſilaꝛ triplici ſpũi q̄ ē in humano coꝛpe. Eſt. n. in coꝛpe hũano ſpũs naturalis vitalis aīalis. Naturalis hꝫ ſedem in epate. vitalis in coꝛde. aīalis ī capite. Spiritus. n. naturalis hꝫ ſic generari. dum. n. ꝑ caloꝛē agentē in ſanguineꝫ foꝛtis i epate ſit ebullitio fumus reſoluiꝛ qui ex neruis epaꝭ ſubtiliatus ꝛ depuratus in quādā ſubtilem ꝛ ſpiritualem ſubſtantiā ſiue naturā aereā cõmutaꝛ. q̄ ſpũs naturalis dꝛ eo ꝙ ſua potētia nālꝛ ſanguinē ſbtiliat ꝛ ſua leuitate ipꝫ ad ſingula mēbꝛa ipellit. Iſte ergo ſpũs ē ṽtuꝭ nālis regitiuus. ſilr quoqꝫ ſpũſſanctus eſt oīs eē conſeruatiu⁹. ꝛ omnis ṽtutis regitiu⁹ ſm̄ illud Pš. Spũ oꝛis eius oīs ṽtus eorum. Spũs ṽo vitalis fit qꝛ ſpũs naturalis ꝑdictus in epate generatus ꝑ venas q̄ſdā ad coꝛ mittiꝛ vbi ꝑ colliſionē ꝛ motũ partiũ coꝛdis adiuicē magis depuratur. ꝛ i naturā ſubtilioꝛē ꝯuertiꝛ. Et tũc ſpũs vitalis dꝛ eo ꝙ a coꝛde ꝑ arterias ad membꝛa totius coꝛpis ſe diffundit. ꝛ ſpũalē vitam augmētās eius opationes rectificat ꝛ cuſtodit. Silr ſpũſſanctus veniēs i aīam ſpũalem vitā grē in eā ifundit ꝛ ad ſingula mēbꝛa aīe. i. ad ſingulas eius potentias ſuas ṽtutes ſpũales diffũdit qbus opationes hoīs ꝑducunꝛ ꝛ rectificanꝛ. ſꝫ q̄dā arteria a ſiniſtro coꝛdis ventriculo exiēs in ſuo motu mox i duos diuidiꝛ ramos q̄rũ vnus tēdit ad iferioꝛa in plurimos ramos diuiſus qb⁹ mediātib⁹ ſpũs vitalis ad oīa mēbꝛa iterioꝛa viuificāda poꝛtatur Alter ṽo ramus tendit ad ſuperioꝛa ꝛ in tres ramos iteꝝ diuidiꝛ quoꝝ dexter ad dextꝝ bꝛachiũ ſiniſter ad ſiniſtruꝫ eq̄lr ſe diffũdit. ꝛ ſic vitalis ſpũs per totū coꝛp⁹ trāſfũdiꝛ ꝛ vitalē pulſuꝫ in arterijs opaꝛ Medius ṽo ram⁹ ad cerebꝛuꝫ ſe extēdit

⁊ ſupiora viuificãs vitalē ſpūm in oibus circūfundit. Sicut ergo ſpūs vitalis viuificat ⁊ pficit inferiora ⁊ ſupiora membra corporis ſic ēt ſpūſſanctus viuificat vitā grē ⁊ pficit inferiores.i.actiuos p dilectionē proximi. ⁊ hic hʒ diuerſos ramos.i.diuerſa opa vite actiue ⁊ ſuperiores.i. cōtēplationis in dilectione dei. Et iſte diuidit̃ in tres ramos ſ̄m tres modos diligendi quos ponit beatus Bernardus. Diligūt .n.ſancti viri: deū fortiter. ſapienter. ⁊ dulciter. fortiter quo ad patrē ſapiēter quo ad filium dulciter quo ad ſpiritum ſanctū vel fortiter ꝯ mundū. ſapienter cōtra diabolum dulciter ꝯ carnē. Vel diuidit̃ ſpūs ſuperiora petēs i tres partes. q: ſpiritusſanctus ſuperiores.i. ſublimiores viros ⁊ contēplatiuos perficit tribus v̄tutibus .ſ. fide ſpe ⁊ charitate. Vl̃ q: eleuat eos ad tres contēplationis gradus quos beatus Dionyſius ponit. iiij.c.d̃ diuinis nomi.ſ. rectū circularē ⁊ obliquū. Spūs v̄o aialis ſit q: idē ſpūs ventriculos cerebri penetrans ibidē magis digerit̃ ⁊ magis ſubtiliat̃: vt in eſſentiam aialis ſpūs q ceteris ſubtilior eſt tranſmutet̃. Iſte autē aialis ſpūs in anteriori vētriculo cerebri generatus particulatim diffundit̃ per organa ſentiendi ex quo qnqꝫ ſenſus perficiūtur pars tñ in eiſdē cerebri vētriculis remãet vt ſenſus cōis ⁊ vis imaginatiua formet̃ deinde tranſit ad medium ventriculuꝫ.ſ. ad cellulam logiſticam ad pficiendum intellectum. Deinde tranſit ad cellulam memorie vt impreſſiones factas in aliis cellulis ibi condat ⁊ poſtea inde per medullam ſpine dorſi que dicitur nucha tranſit ⁊ penetrat ad neruos motiuos. vt ſic motus voluntarius in omnibus inferiorib⁹ partib⁹ corporis generet̃. Sicut ergo animalis ſpiritus ſeruit ſenſui. intellectui. ⁊ motui. Sic quoqꝫ ſpirituſſanctus acuit ſenſuꝫ ad diſcretionē: ⁊ eleuat itellectū ad contemplationeꝫ. ⁊ mouet affectuꝫ ad dilectioneꝫ. ¶ Item ſicut animalis ſpiritus pficit tam ſenſus interiores q̃ exteriores Sic quoqꝫ ſpirituſſanct⁹ perficit ⁊ illuminat ad diſcernēduꝫ ⁊ diiudicandū tam interiora propria q̃ exteriora aliena. Unde Apoſtolus dicit q̄ ſpūalis hō oia diiudicat. ⁊ ipſe a nemine iudicat̃ prime Corin.ij.

¶ Capitulum.lxx.

ſ Ponſa xp̄i dʒ in ſe hr̄e illa que etiam reperiuntur i bona ſpōſa hominis ſcʒ vt ſit frequēs ad orandū. ⁊ deuota quo ad deuꝫ. ſubiecta quo ad mariṫuꝫ ideſt chriſti obſequiuꝫ. affabilis ⁊ benigna.ſ. quo ad miſeros. pacifica quo ad vicinos vel quoſcūqꝫ cōſocios circunſpecta quo ad filios.ſ. quo ad ſuos mores ⁊ actus quoꝝ nos ſum⁹ principia ſic̄ patres natoꝝ ſicut Ph̄s dicit in Ethicꝭ. mãſueta quo ad ſubditos.i. quo ad ſenſus proprios quos dʒ ſponſa chriſti manſuete refrenare. ¶ Iteꝫ patiens in tolerandis. ſedula ⁊ diligēs in agendis. modeſta in habitu. ſobria in motu. tacita in affatu pudica in viſu. honeſta in geſtu. matura i inceſſu. verecūda i publico. hilaris marito ſiue chriſto. cōtinēs in occulto ſcʒ loco vel corde. Talis ergo eſt laudanda que plus moribus q̃ carnis delitiis plus virtutibus q̃ ſplēdidis veſtibus ſtudet placere marito ſiue chriſto ⁊ plus cauſa prolis .i. boni operis q̃ libidinis. ideſt q̃ delectatiōis vel commodi temporalis in bonis matrimonij.i.i ſpūalibus exercitiis ꝯuerſat̃. ⁊ plus curat hr̄e filios grē q̃ nature.

¶ Capitulum.lxxi.

ſ Vperbia inducit ruinā ſicut ventoſitas inducit epilentiam. Dicit.n. Auicen. q̄ multotiens ſentit epilēticus aliqd eleuari ex pollice pedis ſui. quod ē ſicut ventoſitas frigida ⁊ tendit verſus cerebrum ipſius. cū ergo peruenit ad cor ⁊ ad cerebrum ipſe incurrit epilentiam. Hec ergo ventoſitas frigida eſt elatio ſuperba que mentem tumefacit ⁊ feruorem ſpiritus extinguit. hec ſurgit ex pollice pedis.i. ex pre excellentia honoris. Nam pollex ceteros digitos precedit groſſicie ⁊ ordine. quia eſt inter digitos primus ⁊ magis corpulentus. Et iō tanq̃ pollex in pede eſt homo ſ v

honorati⁊ ⁊ opulentior in plebe. ex quo vē
toſitas ſurgit qn̄ de excellentia ſuperbit. ⁊
hec tunc co⁊ tangit quando delectatur in
prerogatiua honoris. Sed tunc ad cere-
brum pertingit cū ad ſenſum eius ⁊ rōnē
peruenit. vt. ſ. ſe ceteris eo eſtimet melio-
rem quo ſe pre cunctis videt recipere ho
norem ſed ex hoc incurritur epilētia. q⁊
nōnunq̄ ex occulta mētis ſuperbia ſequi-
tur manifeſta ruina. Nam in epilentia eſt
caſus ⁊ proſtratio corporis Prouer. xvj.
Ante ruinam exaltatur ſpiritus. ¶ Itē ſu
perbie tumor aliquando etiam penitētes
⁊ dominum diligentes inuadit ⁊ occidit.
Cuius exemplum apparet in dolore ſto-
machi. Nam ſicut dicit Auicē. quādo ap
paret cum dolore ſtomachi ſuper pedem
dextrū aliquid ſimile veſice patiens mori
tur in. xxvij. diebus. Eſt enim quaſi dolor
ſtomachi penitentia ⁊ dolor peccati. Naȝ
ſicut dolor cruciat ſtomachum ſic conſciē
tia peccati remordet ⁊ cruciat animū. Eſt
aūt velut pes anime amor eius. ſed tanq̄
pes ſiniſter eſt amor tpaliū. tanq̄ vō dex-
ter pes eſt amor ſpiritualiū. ergo aīa peni-
tens debet habere dolorem quo purifice-
tur ⁊ pedem dextrum ideſt amorem ſpiri
tualiū quo pmoueat. Sed inter hec cauē
da eſt veſica. i. timenda eſt ſuperbia. Eſt. n.
tumor ſuperbie velut eleuatio veſice que
tunc in pede dextro naſcitur. quando de
ſpiritualis operis pfectu aliquis extollit
ſed hoc patiens ad mortem appropinq̄t
quia omnis intumeſcens ſuperbia ad rui
nam peccati feſtinat Pro. xvij. Qui altaȝ
facit domū ſuam. ſ. mētis querit ruinam.

¶ Capitulum. lxxij.

Tentatio peccati aſſimilat
icubo. Nam incub⁹ ſm
Auic. ē egritudo i quā
hō ſentit cū in ſomnū i
gredit fantaſma graue
ſuper ſe cadens ⁊ com-
primens ipſuȝ. ⁊ angu-
ſtiat eius ſpūs ⁊ interſecat vox eius ⁊ mo
tus eⁱ⁹ fortaſſe ſfocat ppter poro⁊ oppi
lacōes. ⁊ cū ab ipſo ſeparat excitat eū ſubi
to. Talis ergo incub⁹ temptationem pcti
deſignat ppter nouē. ¶ Primo q⁊ talis
egritudo dormiēteȝ occupat. accidit. n. in
ſomno. Eſt aūt dormiēti ſilis q. tentatiōi-
bus reſiſtere negligit. Vn̄ q̄ hec egritudo
accidit dormiēti ⁊ non vigilanti ſignificat
q̄ tentatio preualet negligenti nō aūt ſol-
liciter reſiſtenti. Vnde Math. xxvi. Vigi-
late ⁊ orate vt nō intretis in tentationeȝ.
¶ Secūdo quia hec egritudo fantaſiādo
grauat. Videt. n. qui hoc patitur fantaſma
quoddā graue ſentire quaſi ſup ſe cadēs
⁊ ipſuȝ cōprimēs. cū tamē non ſit qō vide
tur. q⁊ non eſt pondus exterius ſed intē-
rior egritudo ſed nihilominus ipſuȝ gra
uat vt pondus. In quo ſignificatur q̄ eti
am in tētatione diabolus peccatorē delu
dit vt videatur peccatum eē id qō nō eſt.
ſcȝ magis delectabile vel magis vtile eſſē
vel minus periculoſum q̄ poſtea inuenia
tur. Et ſic illudēdo inducit ei pondus ⁊
grauedinē peccati. Aliquando etiaȝ ten-
tatio peccati eſt vt fantaſma terrēs vt qn̄
diabolus tentando perſuadet dicens. Ni
ſi feceris hoc tale malum accidet tibi. pu-
ta niſi fenus exercueris ad paupertatem
⁊ miſeriam deuolueris ⁊ ſimilia. Et ſuper
inducit peccatum quo poſtea conſcientia
plurimū grauatur ps. Iniquitates mee
ſupergreſſe ſunt caput meuȝ ⁊c̄. Prouer.
xiij. Stultis illudit peccatum Math. vj.
Putauerunt fantaſma eſſe ⁊c̄. ¶ Tertio
quia incubus ſpiritum anguſtiat: anguſtia
tur enim valde ſpiritus hoc patientis. ⁊
ſic homo poſtq̄ tentatiōi conſenſit ⁊ pec-
catum fecit anguſtiatur ex remorſu cōſciē
tie ſpiritus eius Ap. Ro. i. Tribulatio ⁊
anguſtia in omnē animā operantis malū
¶ Quarto q⁊ incubus homineȝ voce pri
uat. Non enim poteſt loqui qui hoc pati
tur. ⁊ hoc facit in peccante verecūdia pec-
cati. q⁊. ſ. ei tollit vocem confeſſionis. Lu
ce. i. Eris tacens ⁊ non poteris loqui.
¶ Quinto q⁊ corpus imobilitat. q⁊ talis
non poteſt membra mouē. ⁊ ſic poſtq̄ pec
cator cadit in peccatum non habet motū
vite vel operis interioris meritorij. Exo.
xij. Fiant imobiles quaſi lapis. ¶ Sexto
q⁊ qn̄q3 ipſuȝ ſfocat. ſ. ppter poro⁊ oppi

lationes.⁊ hoc eſt quādo diabolus omnem porū.i.omnē viam ſeu meatū peccatori precludit ne poſſit de peccato exire. Thre.iij. Concluſit vias meas lapidib⁹ ⁊c.

¶ Septimo q: egritudies piculoſas prenūciat. Nā vt dicit Auicē. Talis incubus anteceſſor eſt periculoſarum egritudinū aut apoplexie.aut epilentie.aut manie.q: ſcʒ poſtq̄ homo in tentationē cadit ⁊ peccatum pficit tria mala ꝯſequūt.ſ. debilitatem ocioſitatē pcipitabilitatem. Siquidē ex vnius peccati mortalis ꝯſenſu vel ope ſic anima debilitatur ꝙ ſe tenere non pōt niſi ad aliud cadat. Hāc debilitatē deſignat epilētia in qua eſt corpis pſtratio. Nō.n. eſt poſſibile ſicut dicit Aui. vt patiēti actu epilētiā remaneat erectio corporis. Vnde neceſſe eſt ipſum cadē.nec hʒ poſſibilitatē poſtq̄ cecidit erigēdi ſe. Et ſic etiā peccatori accidit poſtq̄ in peccatū cecidit. q: non eſt in eo vnde ſe erigē poſſit pꝰ. Spiritus vadens.ſ.ſponte in pctm̄.⁊ non rediens a pctō niſi p diuinū auxilium. ¶ Itē priuatur homo ꝓpter pctm̄ omni ope meritorio vite eterne q̄diu manet in eo. Et ſic quātū ad meritū efficitur ocioſus. ⁊ hoc deſignatur in apoplexia. in qua vt dicit Auicē. eſt membroꝝ ocioſitas ꝓpter priuationē ſenſus ⁊ motus. ¶ Itē p pctm̄ efficitur homo vt maniacus qui ē furioſus ⁊ pceps.⁊ ſic pctm̄ facit hominē pcipitem vt frequenter operet̄ abſq; cōſilio rōnis. Deu.xxxij. Gens abſq; ꝯſilio eſt ⁊ ſine prudentia.

¶ Octauo q ſubito excitat. Nā cū incubus talis a dormiēte ſepat̄ ſubito excitat eū. Sic qn̄ deſinit ⁊ ſepat̄ ab hoīe delectatio pcti.tūc homo excitat̄ ⁊ ppēdit q̄ male fecerit.vel qn̄ ſepat̄ ab hoīe poſſibilitas peccādi p mortē.tunc excitat̄ aīa miſera q̄ prius in pctō dormiebat.q: tūc oculos pena aperit quos culpa claudebat.vl̄ poſtq̄ per pniam ſepat̄ a culpa tūc aīa excitatur a ſua negligētia.

¶ Nono q: hanc infirmitatē multiplex cā generat. Naʒ ſm Auicē.qn̄q; eſt ex groſſo vapore.qn̄q; ex ſubito frigore.qn̄q; ex debili cōplexione. Eſt.n.primo vt ipſe dicit hui⁹ egritudinis cā vt plurimū vapor materiaꝝ groſſarū ſanguinearum aut fleumaticarū aut melancolicarum eleuatus ad cerebrū ſubito in diſpoſitione qetis ⁊ motus ⁊ vigiliarū reſolutus. Et in hoc ſignatur tentatio prouenies a carne que nūc ex humore ſanguinis intendit ad luxuriam.nūc ex fleumatico ad pigritiam.nūc ex melācolico ad gulam ſiue triſtitiam. Sūt.n.melancolici edices vt dicit Phūs in libro de ſomno ⁊ vigilia. Et iterū ſunt triſtes. Quādoq; vero fit incubus ex frigore vehementi irruenti in caput ſubito apud ſomnū. Et hec eſt tētatio diaboli q tunc quaſi frigus ſubito irruit cū hominē dormiētē.i. negligentem cernit. Vnde Hiero. Sēper aliquid boni facito.ne diabolus te inueniat ocioſum. ¶ Itē incubus vt Auicē. dicit fit ꝓpter debilitatē cerebri aut a caliditate ſu aut a malitia complexionis quā habet. Sic tentatio que eſt a mundo inducit debilitateʒ cerebri.i.animi q: precipue in cerebro vigent virtutes aīales. Et hanc debilitatē animi inducit tentatio mundi aut calore proſperitatis aut malitia aduerſitatis.i. Ioh.v. Totus mundus in maligno poſitus eſt. Augu.in ſermone ſancti vincentij. Duplicē aciem producit mundus ꝯ̄ milites xpi.blandit̄ vt decipiat.terret.vt frangat.nō vos teneat voluptas propria.non vos terreat crudelitas aliena.⁊ victus eſt mundus.ad vtroſq; aditus occurrit chriſtus ⁊ non vincitur chriſtianus.

¶ Capitulum.lxxiij.

Tribulatio diuina domat ⁊ excludit ſupbiam.ſicut febris longa excludit epilentiam.dicit enim Auicēna. ꝙ epilentia multotiens reſoluit̄ per febres quas tolerat patiens eam.⁊ proprie per febres longas vt quartanā ꝓpter vehementiam fortitudinis ſue.⁊ propterea ꝙ digerit materiam melancolicaʒ.ſed quid eſt febris longa niſi afflictio diuturna que ſua fortitudine elationem mētis proſternit ⁊ ſua diuturnitate corpus conſumit ⁊ atterit ſupbiam carnis.

¶ Capitulum.lxxiiij.

T Riſticia penitentie de peccatis perpetratis aſſimilatur cholere nigre ideſt melancolie. ¶ Pꝛimo ratione dominij. quia melancolia dominatur i latere ſiniſtro q.ſ.triſtitia de peccatis vitijs animi ſubijcitur que ſunt in ſiniſtra parte. ¶ Secūdo ratione pꝛincipij. qꝛ ſedem habet in ſplene. qꝛ licet cōtriti triſtent̄ de perpetratione culpe. tamen gaudent in ſpe de cōſecutione venie. Nam vt dicunt Phyſici de ſplene generatur riſus ex q̄ vicinitate ſeqtur ꝙ melancolici aliquando rideant aliquando fleant. ¶ Tertio ratione qualitatum. quia melancolia frigida eſt ⁊ ſicca ⁊ frigus ⁊ ſiccitas aliquando in bona ſignificatione accipiuntur aliquando in mala. In mala ſignificatiōe accipitur frigus Cantic.ij. Ubi dicitur. hyems tranſijt iber abijt ⁊ receſſit. vt ſcilicet in frigoꝛe hyemis accipiatur toꝛpoꝛ tentatiōis. Sed in bona ſignificatione accipitur in Pš. vbi dicitur. Tranſiuimus per ignē ⁊ aquaȝ ⁊ eduxiſti nos in refrigerium. vt poſt eſtum ⁊ diſſolutionem tranſeamus ad requiem. ignis enim vꝛit aqua diſſoluit. vꝛit enim tribulationis aduerſitas diſſoluit blandiētis mūdi proſperitas. vas autem igne ſolidatuȝ aquam non timet. poſt tranſitū vero tribulationis educēt nos dominus in refrigerium mentis. Similiter ⁊ ſiccum duobus modis accipitur quandoqȝ in bonuȝ ſicut Pš. ait Siccam manus eius foꝛmauerunt. ſiccam enī vocat coꝛdis noſtri terram a malis humoꝛib⁹ exiccatam. Aliqñ vo in malū. ſicut dr̄. Nu.xi. Aia noſtra arida eſt. i. roꝛe carens grē celeſtis. ergo triſtitia pnie ad modū melancolie eſt frigida. i. refrigeratiua a vitioꝛuȝ ardoꝛe. ⁊ ſicca. i. a vitioꝝ humoꝛibus ſiue fluxibus ſiccatiua ⁊ reſtrictiua. ¶ Quarto rōne effectuū. qꝛ melācolia facit hoies iracūdos: qñqȝ timidos. quādoqȝ vigilantes. qñqȝ doꝛmiētes. Siliter triſticia pnie facit hoies iraſci ſibi ipſis Pš. Iraſcimini ⁊ nolite peccare. ¶ Item facit pauēſcere ⁊ timere diuinum iudiciū Pš. A iudicijs tuis timui. ¶ Iteȝ quandoqȝ facit vigilantes. i. intentos celeſtibus deſiderijs. quādoqȝ doꝛmientes. i. grauatos curis. ¶ Quinto rōne ſimilitudinū. qꝛ ſicis eſt melācolicus autūno terre ⁊ ſenectuti. vt intelligamus in autumno maturitatem. in terra ſtabilitatē. in ſenectute moꝛum grauitatem. ¶ Sexto rōne purgationum. qꝛ purgatur per oculos. Et ſiliter ab his vitijs de qbus triſtamur ſi per cōfeſſionē eiecta fuerint lachꝛymis purgamur. ¶ Itē triſtitia ⁊ doloꝛ peccati aſſimilatur doloꝛi ſtomachi. Nā ſm Auicen. In doloꝛe ſtomachi inuenitur q̄druplex diuerſitas qꝛ quidam ſunt qbus accidit doloꝛ ſtomachi nō qdem qñ comedūt ſed in fine ſpacij cōpꝛehenſionis cibi in ſtomacho ⁊ poſt hoꝛaȝ decimā que ſequitur eaȝ. Et tali qdem doloꝛi aſſimilat̄ triſticia peccātis q̄ ꝓuenit ex remoꝛſu cōſcientie. qꝛ licet peccatoꝛ dum comedit. i. duȝ actu peccatū agit non triſtitiā ſed delectationē ſentiat de petō tñ in fine ſpacij compꝛehēſionis cibi. i. in fine complexiōis peccati. ſ. poſt ꝯſenſum vel poſt peccati actum ſeqtur triſtitia animi ex remoꝛſu ꝯſciētie ⁊ reatu peccati. Unde Phs dicit ꝙ beati replētur penitudine. ⁊ bñ poſt decem hoꝛas qꝛ in trāſgreſſione decalogi. i. decē pꝛeceptoꝛum legis omne peccatū perficitur. Unde Amb. dicit ꝙ petm̄ eſt tranſgreſſio diuine legis ⁊ celeſtiū inobediētia mādatoꝝ. Alij vero ſunt qb⁹ accidit doloꝛ ſtomachi dū comedunt ⁊ ſedatur poſt digeſtionem. Et huic doloꝛi aſſimilat̄ triſticia penitentiuȝ qui dum comedūt. i. dū pctā ſua ꝯſiderāt vel comedūt. i. duȝ vbū pꝛedicationis qḋ eſt cibus mētis audiēdo ꝑcipiūt compunguntur ⁊ ꝯtritionē ꝯcipiūt. ſed cōtritiōis doloꝛ poſt digeſtionē ſedatur. Quia ſicut eſt triplex digeſtio cibi i ſtomacho in epate ⁊ in membꝛis. ſic etiā eſt triplex purgatio peccati. ſ. in coꝛde in oꝛe ⁊ in opere. i. in cōtritiōe coꝛdis. in ꝯfeſſiōe oꝛis. ⁊ in ſatiſfactiōe operis. Uñ poſt digeſtionē completā ſtomachi doloꝛ ſedat̄ qꝛ poſt plenaȝ purgationē peccati penitentis doloꝛ mitigat̄. Alij aūt ſunt quoꝛum doloꝛ nō ceſſat quouſqȝ euomāt qḋ ā ſicut acetū ex qu o

bullit deinde ſedatur dolor eorū. Talis
eſt dolor ⁊ pena in purgatorio exiſtentiū
qui nō ceſſat.i.nō deficit quouſqȝ euacuet
⁊ expietur peccati reatus. qui recte aſſimi
lat aceto bullienti.ſ.ut ad modū aceti pun
git dolore ⁊ bullit ardore. Eſt.n. vehemēs
dolor ex dilatione premij ⁊ vehemens ar
dor ignis exiſtens ibi. Quia ſicut dicit bea
tus Augu. Licet ille ignis etern9 nō ſit tñ
eſt miro mō grauis in tñ q excedat oēs
penas quas vnq̄ in carne aliquis paſſus
fuit. Alij vero ſunt quorū dolor ſedatur.
nō cū vomitu ſed cum deſcenſione cibi.⁊
talis eſt triſtitia iraſcentis qui licet nō euo
mat.i.licet iram a corde non abijciat neqȝ
iniuriam remittat tamē cū cibus a ſtoma
cho deſcēdit.i.cū memoria iniurie ab ani
mo diſcedit triſtitia ⁊ ira ſedatur.

¶ Capitulum.lxxv.

VErba bonorū hominuz dn̄t
eſſe ſimilia lingue. Nam lin
gua eſt influentie ſpūs rece
ptiua.⁊ talis fuit lingua p
phetarum ⁊ apoſtolorū qui
ſpūſancto inſpirāte locuti
ſunt ſm illud Mathei.x. Non enim vos
eſtis qui loquimini. ſed ſpiritus patris ve
ſtri qui loquit in vobis. ¶ Secūdo q lin
gua eſt de tenera ⁊ molli materia.ſ. de car
ne. q interdū loqui debem9 mollia ⁊ pla
cabilia vba Pro.xxv. Lingua mollis con
fringit duriciam ⁊ Pro.xv. Lingua placa
bilis lignū vite. ¶ Tertio lingua eſt in cō
plexione calida ⁊ humida. ⁊ ſic lingua bo
norū eſt feruida ⁊ deuota. ¶ Quarto q
lingua in diſpoſitione eſt tenuis ⁊ longa.⁊
talis eſt lingua doctorū.ſ. tenuis ideſt ſub
tilis ad exponenduz.⁊ longa ad continuā
dum ⁊ multiplicandum. ¶ Quinto quia
lingua eſt ad ſimilitudinem gladij facta:⁊
hoc eſt vt ſit ad defenſionē veritatis.⁊ ex
pugnationē erroris. Iſa.xlix. Poſuit os
meum dn̄s quaſi gladiū acutū ⁊c. ¶ Sex
to q lingua eſt in corio rubicūda vt.ſ. ve
recundetur proferre verba ihoneſta ⁊ in
decentia. ¶ Septimo q eſt vocis ⁊ modu
dulationis formatiua.⁊ ideo eſt in conca
uo poſita. vt.ſ. ſit ſuauis ⁊ dulcis ſicut ⁊ eſt
modulatio muſica. ¶ Octauo q lingua e
ſaporis diſcretiua vt.ſ. ſit ſapida ⁊ diſcreta
ad loquēdū. ¶ Nono q eſt cōceptionuȝ
aīe iterpretatiua. vt.ſ. loquatur verba de
liberata ⁊ prius in aīa limata. ¶ Decimo
q eſt labijs quaſi clauſtro duplici circum
ſepta.ſ. vt ſciat ſe claudere tacendo ⁊ ape
rire loquendo. ¶ Vndecimo q lingua eſt
oris humectatiua. Nā ſm Conſtan. in la
teribus ligamentorū lingue ſunt quedā ve
ne vocate ſaliuales. q̄ ſaliuaȝ lingue admi
niſtrant. inicium vo lingue vnde exeunt
he vene eſt caro glandulosa ⁊ alba ipſius
ſaliue generatiua que linguā humectat ⁊
ciborum ſiccitatē temperat.⁊ eorum ſuc
coſitatē augmentat. Iſte autē due vene
adminiſtrant lingue ſaliuaȝ ſapientie ideſt
ſaporoſe doctrine ſunt vita ⁊ ſcientia.
¶ Duodecimo q eſt ligua grauidorū an
maliū ⁊ fetuū ſignificatiua. Nā ſicut dicit
Ariſt. in. vj. li. de aīalibus qualis eſt vena
ſub lingua talis eſt fetus generatus ab ea.
Oues enim aliquando habent ſub lingua
venas albas ⁊ tunc pariunt fetus albos.
et ſi habuerint nigras pariunt nigros. ſi
varias pariunt varios. Vene autem ſub
lingua exiſtentes vel ad linguaȝ veniētes
poſſunt etiam dici cogitationes ⁊ affectio
nes q̄ lingua exponunt. Et quales ſunt in
hoīe cogitationes ⁊ affectiones. tales etiā
ſunt lingue locutiones.⁊ tales etiā ſunt fe
tus.i. opationes.ſ. vel nigre.i. male. vel al
be ideſt pure. vel varie.i. mixte ſicut ope
ra hypocritarum. ¶ Item vba malorum
aſſimilantur lingue. ¶ Primo q lingua
eſt in lubrico poſita. Et ſic mali habēt lin
guam lubricam.i. labilem ad verba inho
neſta ⁊ mala. ¶ Secundo q lingua eſt acu
ta ⁊ maxime lingua quorundaȝ ſerpentiū
Ita mali ad modū gladij habent linguas
acutas ad percutiendum ⁊ diuidenduȝ ꝑ
ximos pſ. Acuerūt linguas ſuas ſicut ſer
pentes. Et iterum. Lingua eorū gladius
acutus. ¶ Tertio quia quorundam aīali
um lingua eſt venenoſa ⁊ mortifera. ſicut
ſerpentis ⁊ draconis ⁊ rabidi canis. cuius
lingua ſemper apparet iuxta os ⁊ diſtillat
venenum ⁊ inficit aquam ſi cadat in eam

de q̄ ſi qs biſbat vt dic̄ Auic. efficit̄ rabid⁹.
Hec ligua venēoſa ē ligua īficiēs ⁊ alios
corrūpēs vel ledēs ſiue ꝑ detractionē. Et
hec eſt ligua ſerpentis mordentis ⁊ tor-
tuoſe incedentis. ſiue per malam ſugge-
ſtionem. Et hec eſt ligua draconis infer-
nalis ideſt demonis cuius eſt mala ſugge
rere. Vñ etiā homines q hec faciūt ſunt
quaſi ligua ei⁹. vel etiam ꝑ malam doctri
nam corrūpēdo fidē ſicut heretici faciūt.
Et hec eſt ligua canis rabidi cuius vene-
nū inficit aquā ſapientie ſalutaris ideſt
ſacre ſcripture per falſas expoſitiōes. ita
vt bibēs ex ea. i. eorū doctrinā recipiēs
ſpūaliter efficiat̄ rabid⁹ ⁊ infect⁹. ¶ Quar
to quia aliqua lingua eſt ī colore varia. ſi
cut ſm Ariſ. Serpentium lingue ſunt ni
gre ſiue liuide. ſubruſe. maculoſe. ⁊ ad mo
tum velociſſime. ita vt cum ſint in motu
furcari videantur tam velociter agitāt̄.
lingue ergo liuide ſunt inuidorū ſbīu
⁊ adulatorū. q ſub ruſedine ideſt ſub dul
cedine verborum. Nam ruſedo ē color
mellis: immitunt aculeū deceptionis. ſed
maculoſe ſunt lingue infamatorum qui
aliorum famam maculare ſepiſſime co-
nantur. ad modum autem lingue velociſ
ſime ſunt lingue relatorum qui verbum
auditum vel conceptum retinere non
poſſunt quin ſtatim proferant. Biſurca-
te autem ſunt bilinguium. Omnes autē
tales linguas optabile eſſet ꝙ deus ſicca
ret ⁊ abſcideret. quia tunc ceſſaret vene-
num de quo dicitur in ps. Venenum aſ-
pidum ſub labijs eorum. Dicitur enim
ꝙ lingua aſpidis quamuis in corpore ſer
pentis viuentis ſit plena veneno morti
fero tñ ab eius corpore ſeparata ⁊ ſiccata
venenum amittit ⁊ alterius ſerpēt̄ vene
num prodit. Vnde preſēte veneno ſuda-
re conſueuit. ¶ Item verba hominū aſſi
milantur ſputis. ¶ Primo quidem quia
ſputū venenoſis animalibus reſiſtit. Nā
dicit Ambroſius ꝙ ſputum hominis eſt
venenum animalibus venenoſis ⁊ maxi
me ſi homo ieiunus ſit. Sic verbum ho
minis ſobrij ⁊ placati mittigat vł extīguit
venenum hominis irati ⁊ intemperati.

Nam reſponſio mollis frāgit irā. ¶ Se
cūdo qꝛ ſputum ſuperfluitatem reumat̄
minuit. Vnde dicit Galienus ꝙ ptyſicis
vtile eſt ſpuere. Vnde dum ſpuunt ſe a ſu
perfluitate exonerant qua retēta ſuffoca
ti moriuntur. Sic quoqꝫ per verba confe
ſſionis exonerat ſe peccator a ſupfluitate
peccati qua anima ſuffocatur ⁊ occiditur
¶ Tertio quia ſputum aliquando quidē
digeſtum aliquando vo indigeſtum exi-
ſtit. ⁊ hoc pertinet ad verborū varietatē.
quia aliquando loquitur homo cōſulte
⁊ premeditate. ⁊ tūc loquitur ſapient̄. ali
quādo vero precipitanter ⁊ incōſiderate
⁊ tunc etiā vt plurimum loquitur iepte
Vnde ponitur differentia inter ſputū ⁊
ſaliuam quia ſaliua eſt ſuperfluitas natu
ralis nutrimēti pector̄ ⁊ generatur dige
ſta. Sed ſputum eſt illud quod ad pectus
aduenit ſm diuerſitatem curſus natura
lis. vel preter naturā nec eſt ſemper dige
ſtum ſm Galienum. Per ſaliuam ergo
que ſemper eſt digeſta intelligitur ſapien
tis locutio que ſemper eſt premeditata ⁊
ordinata. ſed per ſputū quod quandoqꝫ
eſt digeſtum quandoqꝫ non intelligitur
communis locutio aliorū hominū que
aliquando eſt conſiderata aliquando nō.
¶ Quarto quoqꝫ qꝛ ſputū interiorem
coruptionem oſtendit. Dicit enim Ga-
lienus ꝙ in ſputo tria ſunt attendēda ſci
licet color. odor. ⁊ ſapor. Nam ſi ſputū
eſt in colore liuidū cordis ſignificat leſio
nem ſi ſanguineum ſanie admixtum pul
monis ſignificat vlcerationē ſi fuerit ve
ro in odore fetidū interiorum ſignificat
corruptionem. ⁊ ſi in ſapore fuerit ama-
rum vel acidū humoris ſignificat corru
ptionem in ſtomacho ⁊ in pulmōe. Qui-
dam enim ſunt qui habēt verba liuida ⁊
maliuola ⁊ hoc ſignificat leſionem cord̄
per inuidiam. Quidā vero habent ver
ba ſanguinolenta ideſt comminatoria ⁊
contumelioſa admixta ſanie ideſt rabia ⁊
furore. ⁊ hec oſtendunt leſionem pulmo
nis per iracundiam. Nam pulmo ē cor
dis flabellum. quia ad temperamentū ⁊
refrigeriū continue aerē attrahit ⁊ emit

tit. Vnde puſmo poteſt dici quoddam refrigerium cordis. Sed ira dum ſanguinē circa cor incēdit ⁊ ebullire facit cordis refrigerium impedit etiam corporale. Dic̄ enim Damaſcenus ꝙ ira eſt feruor eius qui circa cor eſt ſanguinis ex euaporatōe fellis fiens. Et quia iracundia cor incēdit ideo iracundi proferūt verba ſanguinolēta ⁊ comminatoria ⁊ maledica. Quidam vero ꝓferunt verba fetentia id eſt infamātia quia infamia cōparatur fetori, vel fetida ſputa ſunt vba turpia id eſt carnalia ⁊ immunda que ſigna ſūt interioris corruptionis. illa quidē odij hec vero luxurie. Quidam vero proferunt verba amara ⁊ fellea ſignificantia corruptionem in ſtomacho. i. in memoria per reminiſcentiā iniurie recepte. Eſt enī memoria receptaculū cognitoꝝ ſicut ſtomachꝰ ciboꝝ. ſʒ tñ memoria eſt etiam ꝯſeruatiua receptoꝝ.

¶ Capitulum. lxxvi.

Virgines aſſimilāt̄ femoribꝰ. Primo qꝛ femora ſūt ex magnis oſſibꝰ ꝯpoſita vt dic̄ Cōſtā. qd̄ neceſſarium fuit qꝛ omniū oſſiū corpis ſūt fūdamēta. vl' qꝛ portāt maiores neruos vl' lacertos ꝑ quos fit pedum motio voluntaria. Sic vgines indigent magnis oſſibus. i. viribus quia ſicut dicit Aug. Inter omnia certamina chriſtianorum duriora ſunt prelia caſtitatis ps. Accinge gladio ſuper femur tuum. gladio enim ſuper femur accingit̄ q cōtra tentationes carnis vniuerſalr̄ ꝓliatur. ¶ Secundo qꝛ femora ſunt tota a parte ſupiori concaua. Et ſic vgines a pte ſupiori. i. a pte mētis dn̄t eſſe ꝯcaue. i. humiles vt ſint ad diuinā grām recipiēdam ⁊ ꝯſeruandam habiles ſine qua nihil valet virginitas Aug. Quid ꝓdeſt cuiqꝫ continētia ſi dominet̄ ſuperbia: quaſi diceret nihil. ¶ Tertio qꝛ femora a parte anteriori ſūt gibboſa duo hñtia acumina. Vñ ſūt exterius fortia vt ibi locū habeāt lacerti ⁊ nerui qui ſi eſſent intriſecus lederētur. Sic vgines dn̄t eſſe fortes ꝯtra exteriora ꝓuocātia ⁊ ipellentia ex pte carnis vel mundi. ⁊ ſūt neceſſaria duo acumina. ſcʒ orō. ⁊ abſtinētia. Vñ ſūt etiam femora ex pte ſupiori groſſiora. ſʒ interiꝰ graciliora qꝛ ꝑ orōem ingroſſat̄ ⁊ ipinguat̄ ſpūs. ⁊ ꝑ abſtinentiā attenuat̄ ⁊ coartat̄ ps inferior id eſt caro.

¶ Capitulum. lxxvij.

Virtutes interiores anime quinqꝫ ſenſibus corporis adaptantur. Nam viſus anime eſt fides. q̄ qcūqꝫ caret cecus eſt. ⁊ aſſimilat̄ illi qui erat cecuſ a natiuitate. qꝛ ſcʒ oēs ſine fide naſcunt̄. Illū cecū cum dñs illūinaret expuit i terrā ⁊ fecit lutū de ſputo ⁊ liniuit ſup oculos eius. qꝛ tūc illūinat̄ mentis oculus. cū fidē verbi icarnati ſuſcipit itellectus. Et ꝙ fides illūinat ſatis oñdit Mat. x. quando curauit dñs barthimeum cecum a quo cum dominus queſiuiſſet. quid vis vt tibi faciā. Reſpondit. domine vt videam ⁊ dixit ei. Reſpice fides tua ſaluum te fecit. ⁊ confeſtiʒ vidit. Ac ſi diceret. fides eſt que te illuminat. Auditus autem eſt obedientia. ps. Populus quem non cognoui ſeruiuit mihi i auditu auris. obediuit mihi: ⁊ Leuitici xxij. dicitur. Si inueneris ouem ⁊ boues aure ⁊ cauda amputatis volūtarie offerre poteris. Votuʒ autem ex his ſolui nō poteſt. Auris amputatio eſt obedientia ꝑfecta que ſi ſeculari ſufficit qui voluntarie offert nō tamē clauſtrali qui ex voto obedire tenetur. ¶ Odoratꝰ eſt ſpes. Vnde ille odoratu caret qui ſpem non hʒ. In ezechiele cōminatur dominus mulieri adultere. precidam aures tuas ⁊ nares tuas. Aures enim naribus in preciſione iunguntur. quia a quibus mandatorum obediētia tollitur fruſtra de vita eterna ſperatur. ¶ Guſtꝰ ē charitas Iob. xxxiiij. Guttur eſcas guſtu diiudicat. Prudentia enim mundi habens palatum infectū temporalia bōa iudicat dulcia tanq̄ vera bona. ſed guſtꝰ charitatis illa reſpuit nec libenter ſuſcipit quia meliora bona eſurit. Pro. xxvij. Anima eſuriens amarum p dulci ſumet. ¶ Tactus ē hūilitas quia tactus maxime nobis adheret. vt pote ſine

quo animal viuere non poteſt. talpa enim viuit ſine viſu. muſca ſine auditu. ⁊ ſic i uenit de alijs ſenſibus. ſed nullū animal viuit ſine tactu imo aliquod viuit ſolo tactu vt oſtrea ⁊ concha. Humilitas igitur ad modum tactus maxime dicitur adherē quia nihil ex nobis habem⁹ vnde ſupbire debeam⁹ Eccl'i. x. Quid ſuperbit terra ⁊ cinis: ⁊ Miche. vj. Humiliatio tua in medio tui. ſed quia tactus duas hꝫ man⁹ etiam patientia que humilitatis comes ē tactui comparatur: Hec eni eſt qua filij dei pbantur Geñ. xxvij. dixit Iſaac. accede huc vt tangam te ⁊ pbem an tu ſis filius meus. ❧ Itē v̄tutes aſſimilantur oſſibus ❧ Primo qꝛ oſſa ſūt toti⁹ corpis ſolidamēta eo q̄ i ipis robur ē aialis. Vñ cum ſint eiꝰ ſtabilimēta ab exterioribus defēdūt interiora. Ita ēt ex v̄tutib⁹ ē totū robur ⁊ ſoliditas aīe ſine qb⁹ aīa ab exteriorib⁹ temptationib⁹ minime ſe defendere pt. ⁊ iō ſūt aīe velut arma defenſionis de qb⁹ phia boetio loquit dicēs. Talia tibi contuleramus arma que ni prior abiecilles inuicta te firmitate tuerentur. Job. x. Oſſibus ⁊ neruis compegiſti me. ❧ Scdo qꝛ oſſa ſt in corpore multiplicata. ⁊ hoc ppt mot⁹ leuiorem facilitatem ⁊ ad vitandum corporis paſſibilitatem. tanta eni eſt int mēbra colligantia vt vno paciente omnia ſint compatiua. Vnde natura fere dupli cauit omnia membra vt ſi vnum illoꝝ deficeret alteꝝ eius effectū ſuppleret. Vbi ergo oportuit plura oſſa ꝯpegit. Sic vt aīa ad diuerſa oportūa ⁊ meritoria opera faciliter moueat. ⁊ vt contra diuerſoꝝ paſſiones tueat neceſſariū ei eſt vt diuerſaꝝ v̄tutū habitib⁹ muniat. Et iō neceſſariuꝫ eſt aīe nō vnā tātū ſꝫ multas virtutes habere. vt qđ per vnā nō pōt p aliā ſuppleat Ezech. xxxvij. Dimiſit me in medio campi qui erat plen⁹ oſſibus. Talis. n. camp⁹ ē anima v̄tutibus plena ❧ Tertio quia oſſa ſūt diſparia ⁊ diuerſimode figurata. diſparia qdē ſunt qꝛ in magnis membris magna ⁊ in paruis parua. diuerſimode ēt figurata. qꝛ quedam ſunt longa quedā rotunda. quedā ꝯcaua ⁊ quedā ſolida. Similiter ⁊ virtutes non ſunt in omnibus pariter vel equaliter ſed ſecundum maius ⁊ minus in ſūt diuerſis hominibus ſiue eedem virtutes ſiue diuerſe. Dicuntur. n. virtutes longe inquātum faciūt bonum continuare ſicut ꝯſtantia perſeuerātia ⁊ huiuſmodi. Rotunde v̄o ſūt inquātum habēt nos ad ſuperiora ab īferiorib⁹ eleuare. Nā ſm mathemathicos rotundū ſiue ſphericū ſic eſt vndiqꝫ eleuatū q̄ non tangit planum ſuppoſitum niſi in puncto. Sic homines virtuoſi non herent īferioribus ⁊ tēporalibus niſi in puncto neceſſitatis vndiqꝫ. ſ. ſuperiora petentes. ⁊ hoc precipue faciunt virtutes theologice ſcꝫ fides ſpes ⁊ charitas. Concaue vero ſunt inquantum ſemper ſūt apte ſuſcipere augmentum. concauum enim eſt bene receptiuum. Solide v̄o ſunt inquātū ſcꝫ firmant hominem in bono. Oſſa enim ſolida facta ſunt propter maiorē firmitatē Job. xl. Oſſa ei⁹ vt fiſtule eris. ❧ Quarto qꝛ oſſa ſunt inuiceꝫ colligata. Sunt. n. qbuſdaꝫ neruis īuicē ſtricta ne motu ſoluerentur. ⁊ vt ſibi inuicē cooperent. Nā minora ſuper maiora radicātur. ⁊ maiora minoribus miro nature artificio coaptantur. Similiter virtutes omnes ſunt inuicem connexe ⁊ colligate ita vt vna ſine altera ineſſe vel haberi non poſſit. ⁊ minores virtutes in maioribus radicātur ſicut dicit Apoſtolus de charitate Eph. iij. vt in charitate radicati ⁊ fundati ⁊c̄. Omnes etiam virtutes ſibi inuicē coaptantur vnde Grego. dicit q̄ omnes v̄tutes vicaria ope ſe ſubleuāt Eze. xxxvij Acceſſerunt oſſa ad oſſa. ❧ Quinto quia ſunt intrinſec⁹ medullata. vt. ſ. ex ipſa medulla nutriant. vnde propter euaporationes medulle p poros oſſiū carnes q̄ magis oſſib⁹ ſunt vicine magis ſunt ſaporoſe. Quaſi ergo medulla intrinſeca quibus virtutes nutriuntur ⁊ ſine qua conſeruari non poſſunt eſt gratia diuina: q̄ per ipſas virtutes operans circunſtantes proximos afficit ⁊ ſaporat Job. xxj. Medullis oſſa illius irrigantur.

❧ Capitulum. lxxviij.

Vnitas fidelium eccleſie dꝫ
cē ſicut vnitas mēbroꝝ in
corpe quo ad ſeptē. ¶ Pri
mo qdē qꝛ mēbra quadā
ꝓportiōe quaſi armonica
ſūt inuicē ꝯiūcta: ⁊ fideles
eccleſie debēt eſſe ſimul ꝯiuncti ꝑ charita
tis amorem diligentes ſe inuicē ſm debi
tam proportionē. qꝛ nō oēs ſunt eq̄liter
diligēdi. ¶ Secūdo qꝛ mēbra ſibi inuiceꝫ
ſunt adminiſtratiua ⁊ ſuaruꝫ virtutum ⁊
opationū mutuo communicatiua. Sic fi
deles eccleſie dñt ſibi inuiceꝫ ſeruire ⁊ bo
na ſibi mutuo cōmunicare ſm illud Pe
tri. iiij. Vnuſqſqꝫ ſicut accepit gratiam in
alterutrum illam adminiſtrantes. Vnde
ſicut ſuperiora membra adminiſtrāt infe
rioribus influētiam ⁊ gubernationem in
feriora vō ſuperioribus ſupportationeꝫ.
media vō impēdunt vtriſqꝫ coopationē
Sic maiores ⁊ ſupiores debēt inferiores
⁊ ſimpliciores dirigere ⁊ gubernare. ſicut
oculi inferiora mēbra dirigūt ⁊ rectificāt
Inferiores vō debent ſuperioribus obe
dire ⁊ eos ſupportare ſicut pedes ⁊ crura
pōdus ſuperiorū ſupportant. Alij vō q̄ſi
medij debēt vtroſqꝫ iuuare ſicut manus
⁊ brachia taꝫ ſupiora q̄ȝ inferiora mēbra
defenſant ⁊ iuuant. ¶ Tertio quia mem
bra q̄ȝdiu reguntur ab anima permanent
ſana. ⁊ ad completionem ſue actiōis ſunt
ſufficientia: ſꝫ regimine ſpūs priuata toti
corpori ſūt nociua. Similiter quoqꝫ fide
les q̄ȝdiu regūtur a ſpirituſſancto ſcꝫ duꝫ
ſūt in vnitate eccleſie ⁊ charitate ſunt ſpi
ritualiter ſani. ſed quando regimine ſpiri
tuſſancti priuant ſcꝫ ꝑ ſciſma vel per pec
catū mortale tūc potius ſūt corpi eccleſie
peſtiferi ⁊ nociui. ¶ Quarto qꝛ tanta eſt
vnio inter mēbra ꝙ ꝑꝑ mutuam inter ſe
colligātiā ſibi ſūt inuicē cōpaſſiua. Vnde
vnū mēbꝝ ab alio patiēs n̄ ſe vindicat. ſꝫ
potiꝰ illud iuuat. Et ideo ſi vnū membrū
fuerit leſū ad ipm ꝯfluunt hūores aliorū
mēbroꝝ. Sic etiā fideles xp̄i dñt ſibi mu
tuo compaſſioneꝫ impendere de iniurijs
vel offenſis non vindictam expetere ſed
potius ſibi remittere. ⁊ dum aliquis pati
tur alij debent occurrere ad iuuandum.
¶ Quinto qꝛ membra ſunt per patientie
exēplū ſui mutuo ꝯfortatiua: nam dolor
maior alicui mēbro ſuperueniens dolorē
minorē alterius mēbri mitigat ⁊ eius paſ
ſionem alleuiat. vt non ſic grauiter ſuum
malum ſentiat dum malū cōmembri par
ticipat. ſicut patet in freneticis quibus dū
brachia ſiue crura fortiter ſtringunt do
lor capitꝭ alleuiat. Sic paſſio chriſti ⁊ alio
rū ſanctoruꝫ conſiderata dꝫ dolores ⁊ la
bores noſtros alleuiare. ¶ Sexto qꝛ quā
to mēbra ſunt nobiliora tanto vehemen
tius ⁊ citius ſentiunt cuiuſlibet leſionis
moleſtiā. Vnde oculus grauius ledit mo
dico puluere: q̄ȝ manus magno vulnere.
Vnde leſio que fit in iuncturis maxime ē
leſiua. eo ꝙ per impedimenta talium im
peditur maxime vis motiua ⁊ reſoluitur
totius corporis armonia. Sic peccata vl
delicta maiorum ⁊ grauiora ⁊ periculoſi
ora ſunt q̄ȝ aliorum. tum propter ſtatum
tum propter ſcandalum. qḋ. n. a maiori
bus delinquit facile trahitur a ſubditis i
exēplum. ¶ Septimo qꝛ mēbra ſunt pro
inuicem ſe periculis exponentia. Nā tan
ta eſt membroꝝ dilectio vt ſepe vnū vul
neretur vt aliud liberet. ſicut in cauterijs
in cocturis in fleubothomijs ⁊ inciſioni
bus membrorum oſ̄ditur ſicut dñs no
ſter qui eſt caput nr̄m pro ſalute noſtra ſe
morti expoſuit. Et ſic dr̄. i. Jo. iij. Xp̄s ꝓ
nobis aiam poſuit ⁊ nos debemus ꝓ fra
tribus animam ponere.

¶ Capitulum. lxxix.

Chriſtus habet ſe ad xp̄ia
nos ſicut pater ad filios.
Nā primo pr̄ filios gene
rare nāliter appetit. Deſi
derat. n. ſpeciem multipli
care in filijs. vt nām quaꝫ
non pōt in ſe ſeruare ſeruet in filijs. Sic
xp̄s nos appetit in fide ſpūaliter genera
re. ⁊ ideo dedit eis poteſtatem filios dei
fieri his qui credunt in noīe eius vt dicit
Jo. i. Item deſiderat nos in fide multipli
care. qꝛ vult omnes hoies ſaluos fieri. ⁊
ad agnitionem veritatis venire. ſꝫ etiam

hic generationē ſeu multiplicationem fi liorum non appetit deus propter defe ctibilitates nature ſue ſicut ē in hoīe. imo pter ſuā bonitatē quā vult quātū ē in ſe omnib⁹ cōmunicare. ¶ Secūdo qr pat̄ ad filiorum generationem de ſua ſb̄a trāſ fundit. ⁊ tñ ſuā naturam ñ minuit qr ſcʒ chriſtus vt nos filios dei faceret ſine diui ne nature ſue minoratione ſeipſum nobis dedit. ¶ Tertio qr pater tenerrime filios diligit. vñ ſepe ſibi neceſſaria ſubtrahit vt filium ſuū paſcat. ſic xp̄s vt dicit Apo. Cū eſſet diues propter nos factus ē ege nus ⁊c̄. Et maxie pater filium diligit queʒ ſibi magis ſimilem conſpicit. ⁊ in ipſuʒ ſe pe oculum iacere cōſueuit. Sic chriſt⁹ ma gis illum diligit qui ei per ſimilitudinem gratie magis appropinquat ⁊ illum ocu lo amoris ⁊ gratie feruentius reſpicit q ſibi per fidem formatam conformior exi ſtit. Pſ. Oculi mei ad fideles. ¶ Quarto qr pater filium erudit et verbis inſtruit. Sic xp̄s. ⁊ verbis ⁊ exemplis nos erudi uit Actuū .i. Cepit ieſus facere ⁊ docere ad Tituʒ. ij. Apparuit gratia ſaluatoris no ſtri dei in omnibus erudiens nos ⁊c̄ ¶ Quinto quia pater ex amore filiuʒ ver beribus corrigit. Sic chriſtus flagellat omneʒ filiū quem recipit vt dicitur Heb. xij. Et ideo omnes q volūt viuere i chri ſto perſecutioneʒ patiuntur ſicut dicitur. ij. Thi. iij. ¶ Sexto quia pat̄ filiū ſub cu ſtodia tutorum conſtituit. Et ſic xp̄s fide les ſuos ſb̄ cuſtodia p̄latoꝝ Gal. iiij. Quā to tempore heres paruul⁹ ē nihil differt a ſeruo cum tamen ſit dominus omniuʒ ſed eſt ſub tutoribus ⁊c̄. Talis debet eſſe bonus chriſtianus ſcʒ heres futur⁹ cele ſteʒ gloriam ſperando. paruulus ſe humi liando. ſeruus autem mandata dī cuſtodiē do. dominus omnium ſcʒ temporaliū ea contemnendo. ſub tutoribus idēſt ſub p̄ latis ſe volūtarie ſubijciendo. ¶ Septio quia pater filijs hereditatem acquirit. ſic chriſtus acquiſiuit nobis celeſtem heredi tatem Apo. Gal. iiij. Si filij. ⁊ heredes. ¶ Itē chriſtiani dn̄t ſe habere ad chriſtū ſicut filij ad patrē. Primo quia pater a fi lijs eſt honorandus Exo. xx. Honora pa trem tuum. Sic chriſtus eſt honorand⁹ ⁊ venerandus magis q̄ pater carnalis. qr ipſe eſt pater ſpirituum Mal. j. Si pater ego ſum vbi eſt honor meus. ¶ Secūdo quia pater eſt ſuſtentādus alias propter ingratitudineʒ eſſet filius exheredādus. Naʒ nulla maior igratitudo eſſe dicitur q̄ ſi pater a filio relinquitur. ſi non ei ne ceſſitatis tempore ſubuenitur. Sic chriſt⁹ eſt ſuſtentandus i paupere alioqui priua bitur q hoc p̄termiſerit celeſti heredita te dicente chriſto in iudicio talib⁹ ingra tis filijs. Diſcedite a me ⁊c̄. Eſuriui enim ⁊c̄. ¶ Tertio quia pater ē a filio ſupportā dus. Ille auteʒ chriſtum ſupportat qui p̄ eo tribulatiōes ferre nō recuſat. ¶ Quar to qr pater eſt a filijs exaudiend⁹. Et chri ſtiani dn̄t exaudire chriſtum admonētē vel chriſtum. i. pauperē in nomine chriſti petentē. ¶ Quinto quia pater eſt a filijs immitand⁹. vnde dixit chriſt⁹. ſi filij abrae eſtis ⁊c̄. Sic chriſtiani vt filij dn̄t imitari chriſtum Eph. v. Eſtote imitatores ⁊c̄. ¶ Itē chriſt⁹ ſe hʒ ad eccleſiā ſicut vir ad vxorem: quia tanta eſt coniūctio viri cuʒ vxore vt propter eā omnia pericula ſub eat. Et ſic chriſtus per eccleſiam ſubijt oīa pericula dolorū ⁊ paſſionū. ¶ Secundo quia tāt⁹ eſt amor viri ad vxorē vt amo rem eius amori matris preferat ⁊ p̄pter eā patrē mr̄eʒ ⁊ patriā derelinquat. Iuxta illō dn̄i. quāobrē relinq̄t homo ⁊c̄. Geñ. ij. Sic chriſtus tantū dilexit eccleſiam vt reliquerct q̄dāmodo patrem qr cū i for ma dei eſſet. i. equalis patri exinaniuit ſe metipſum ⁊c̄. quāq̄ chriſtus nec a patris natura ſe dimiſerit. nec eam in ſe minora uerit ex natura hūana. Reliquit matreʒ ipſam ſcʒ deſerens moriendo. ¶ Itē reli quit patriaʒ ſcʒ celeſtem in mundum de ſcendēdo. vt dicatur celū reliquiſſe iquā tū naturā celeſtē vel angelicam. non aſſū pſit. ¶ Tertio quia mariť vxorē ex zelo magno corripit ⁊ caſtigat. Sic chriſtus ca ſtigat eccleſiam tribulationibus caʒ expo nendo. quod totuʒ eſt ex amore vt ſic p̄ ficiat ⁊ adulterino amore mūdo ñ adhe

ꝛcat. ¶ Quarto quia marit⁹ vxori cuſto-
dias ponit ꝛ dat. ſic chꝛiſtus eccleſie dat
cuſtodias angeloꝛuꝫ ꝛ pꝛelatoꝛū. ¶ Quin-
to quia maritus vxoꝛis geſtus affat⁹ aſ-
pectus igreſſus ꝛ egreſſus diligēter ꝯſide-
rat Et ſic xp̄s ꝯſiderat opa moꝛes ꝛ vias
fideliū vt tādē ꝑ q̄litate ſua remūeret vł
pūiat Et dico ſpecialiter fideliū qꝛ alij nō
habebunt iudicium. Nam qui nō credit
iam iudicatus eſt. Debent ergo ad ipſius
ſponſi gloꝛiam introire ꝛc.

Explicit liber ſextus.

¶ Incipit pꝛologus libri ſeptimi.

Si quis fuerit in-
ter vos pꝛophe-
ta domini i viſio-
ne apparebo ei.
aut per ſomniuꝫ
loq̄r ad illū Nu-
meri. xij. Qꝛ a do
hō ꝯditus eſt ad
quēdam finē ſup
naturaleꝫ qui cō-
pꝛehenſioneꝫ rō-
nis excedit ſm illud Iſa. lxiiij. Oculus n̄
vidit deus abſqꝫ te que pꝛeparaſti expe-
ctantibus te. Finem autem eſſe opoꝛtet p̄
cognitum his qui habent actiones ſuas
dirigere in ipſum: Pluraqꝫ alia cognoſci
opoꝛtet que ad dictum finem expediunt
vt ſunt articuli fidei vel gratie ſacramen-
ta ad quoꝛum etiam compꝛehenſionem
non ſufficit ratio naturalis. Neceſſariuꝫ
pꝛoꝛſus fuit homini ad ſalutem vt de
huiuſmodi tam ſublimibus rebus erudi-
retur a deo. Unde dicitur Eccli. iij. Pluri-
ma ſupꝛa ſenſum hominis oſtenſa ſunt
tibi. Sed quia lex diuinitatis eſt ſanctiſſi-
ma pꝛout beatus Dionyſius docet. opoꝛ-
tet ꝙ reducantur infima per media in ſu-
pꝛema. pꝛefatoꝛum myſterioꝝ noticia nō
eſt immediate quibuſlibet a deo inſpirata
ſꝫ q̄buſdam pꝛimum ſublimioꝛibus vi-
ris. qui pꝛophete vocati ſunt ꝛ eis mediā-
tibus ad alios deriuata. Unde pꝛophete
olim videntes vocabantur quia videbāt
quedā que ceteri nō videbant Modus
igiť iſpirationis pꝛophetice quo ſcꝫ de p̄
fatis myſterijs diuinitus ſunt edocti du-
plex in verbis pꝛopoſitis fuiſſe declarať.
Nā aut eis vigilātib⁹ ꝑ viſionē innotue-
rūt oracula: queadmodū tāgit pꝛio cū di-
cit. Si fuerit inter vos ꝑpheta dn̄i ꝑ vi-
ſionē apparebo ei aut eis doꝛmiētibus ꝑ
ſomnioꝝ appuere fātaſmata quēadmo-
dū ſubiūgit dicēs. Aut ꝑ ſomniū loq̄r ad
illū. Poꝛro illa q̄ ꝑ viſionē oꝛacula vigi-
lantibus apparuere ꝑphetis. quandoqꝫ
quidē ꝑ q̄ſdaꝫ foꝛmas ſenſibiles exterio-
ribus repn̄tabantur aſpectibus ꝛ ſic ad ſi-
ſuꝫ danieli apparuit ſicut ꝛ Baldaſar ma-
nus quedam in pariete ſcribens Dan̄. v.
Qn̄qꝫ ꝑ v̄o imagiarias foꝛmas eis oſtē-
ſunt ſiue oīno diuinitus impꝛſſas ꝛ nō ꝑ
ſenſum acceptas. vt puta ſi alicui ceco na-
to ipꝛimerentur in imagiatiōe coloꝛuꝫ ſi-
militudies. Aut ēt ordiatas diuinit⁹ ex
his q̄ ſūt a ſenſibus accepte ſicut Hiere-
mias vidit ollā a facie aqlonis ſuccenſam
vt hēť Jere. i. Quandoqꝫ v̄o per intelligi-
biles foꝛmas mētibus eorum impꝛeſſas
illis innotuerūt vt in illis ꝑcipue pꝫ. qui
ſciam vel ſapiaꝫ iſuſā a deo acceperunt ve-
lut ſalomō ꝛ apl̄i. Et hic eſt ꝙ auguſt. diſti-
guit triplicē viſionē ſcꝫ ſenſibilē imagina-
riā ꝛ intellectualem. Sed notandum ē ꝙ
i viſiōe ſenſibili vel itellectuali pꝛophete
ſiue vidētes ipſi neq̄q̄ꝫ abſtrahebāť a ſēſi-
bus. cum aliquid per ſenſibiles ſp̄ēs men-
ti repꝛeſētabatur ꝑphete: ſiue huiuſmo-
di ſpecieſ eſſēt ad hoc ſpecialiter diuinit⁹
foꝛmate ſicut fuit rubus ardens oſtenſus
moyſi ſiue per alias cauſas eſſent in eſſe
producte ſed ſecundum prouidentiam
dei ad deſignandum pꝛophetice aliquid
ordinate. ſicut per arcam noe chꝛiſti ſigni-
ficabatur eccleſia. Similiter non erat ne-
ceſſe vt alienatio fieret ab exterioꝛibus
ſenſibus per hoc ꝙ pꝛophete mens illu-
ſtrabať intelligibili lumine aut iformaba-
tur ſpeciebus itelligibilib⁹. qꝛ in nobis ꝑ-
fectum iudicium intellectus habetur per
conuerſionem ad ſenſibilia que ſunt pꝛi-

me noſtre cognitionis principia Sed cū reuelatio fiebat ꝓphetica ꝑ formas imaginarias neceſſe erat fieri abſtractionem a ſenſibilibus vt talis apparitio fātaſtica non referretur ad ea que exterius ſentiebant. Sed adhuc abſtractio talis a ſenſibilibus ſic quandoq̃ꝫ fiebat perfecte: vt ipſe ꝓpheta abſtract⁹ nihil penit⁹ ꝑciperet ſēſib⁹ Quādoq̃ꝫ vo imꝑfecte fiebat. ita. vt aliquid ſenſu perciperet. ſed nō plene diſcerneret ea q̄ ꝑcipiebat exterius ab his que imaginabiliter intrinſecus videbat. Vñ Aug. dicit. xij. ſuper Geñ. Sic vident q̄ ſpū ſunt imagines corpoꝝ queadmodū corpora per corpus. vt ſimiliter cernatur ⁊ aliqs homo preſens ⁊ abſens ali⁹ ſpiritu tanq̄ oculis. Talis tñ alienatio ſenſuum nō fiebat in ipſis cum aliqua inordinatione nature ſicut i furioſis vl' arrepticijs accidit ſꝫ cū modeſtia d̄bita ⁊ ordie fiebat. aliquādo quidem propter cōtēplatiōis vehementiam ſicut de Petro legitur Actuū x. q dum ipſe oraret in cenaculo factus ē in exceſſu mentis ⁊c̄. Aliquādo vo fiebat diuina virtute ſm illud Eze. i. Facta ē ſuper eū ibi manus dñi ⁊c̄. Circa illa vo q̄ per ſomnioruꝫ fantaſmata hominibus inoteſcūt eſt inſuper attendendū q ſomnia ſeptem ex cauſis generaliter in hominibus fiunt. ¶ Quandoq̃ꝫ enim contigūt ſomnia ex diuina reuelatione. De⁹. n. āgeloꝝ miniſterio nonnūq̄ quedā i ſomnis hominibus reuelat. Vnde Job. xxiij. Dicitur q per ſomniuꝫ in viſione nocturna quando irruit ſopor ſuper hoies ⁊ dormiūt in lectulo tūc apperit aures viroꝝ ⁊ erudiens eos iſtruit diſciplina. Et aduertēdū eſt q hmōi ſomnia quandoq̃ꝫ oſtendūt̄ expreſſa ⁊ apta ſicut Math. ij. dicit̄ q angelus dñi apparuit in ſomnis Joſeph dicens. Surge ⁊ accipe puerum ⁊ matrem eius ⁊ fuge in egyptum ⁊c̄. Quādoq̃ꝫ vo ſunt metaphorica ſub quibuſdam ſimilibus viſa ſicut patet Judicum. vij. De ſomnio cuiuſdaꝫ de caſtris madiā qd̄ gedeon audiuit. in quo vt ibidē exponit̄ ſub ſimilitudine ordeacij panis ipſius gedeonis gladi⁹ ē oſtēſus. Dicit aūt beatus Grego. q ſancti viri talia ſōnia q̄ i eis diuinitus fiunt a ſōnijs alijs q̄ vel fiūt ex illuſiōibus demonū. vel ex alia cā ꝓueniūt quodā ſapore intimo vt non decipiāt diſcernūt. Quādoq̃ꝫ aūt ꝯtigūt ſomnia ex demonū immiſſiōe. q: nōnūq̄ opatiōe demonū aliq̄ fātaſie hoib⁹ apparēt i qb⁹ eiſ aliq̄ reuelant̄ interdū. qdē de ſpūalib⁹ int̄dū vo de corporalibus q̄ tñ ipſis hoibus cōiter ſūt occulta ⁊ nō ſolū de p̄ſentibus ſꝫ ēt de futuris ⁊ p̄cipue illis hoib⁹ q cuꝫ eis h̄nt pacta illicita tacita vel expꝛſſa. Cū eni itellect⁹ demonū ſit ordine nature ſuperior q̄ intellect⁹ humanus q̄dā cognoſcūt demones ſua naturali notitia que ſūt ab hominum cognitōe remota. ⁊ talia nōnūq̄ hominibus ꝑ ſomnia reuelant. Aliqñ qdem illa futura quorum ſcilicet ipſi idem poſtea ſunt cā vel ea quorum ſigna prenoſcunt que tamen hominibus ſunt occulta. Immittunt quoq̃ꝫ demones interdū q̄dā ſōnia vera vt magis eis fides ꝓſtetur: aliqñ vo ſōnia falſa ⁊ deceptoria qb⁹ ſcilicet ꝯfidentes in illis turpiter illudūt̄ ꝓpter qd̄ dr̄ Eccli. xxxiiij. q multos errare fecerunt ſōnia ⁊ exciderūt ſperātes i illis. Quandoq̃ꝫ autē cāt̄ ſōnia ex celeſti impreſſiōe. Cū eni celeſtia corpa cāe ſint effectuū naturaliū q i iſtis iferiorib⁹ fiūt per motū ſuū ⁊ lumen: relinquūt̄ ex ipreſſiōe ipſoꝝ q̄dā diſpoſitōes in aere ſ'les illis effectibus qui poſtea ꝯtingūt. q̄ qdē diſpoſitiones in ſomno mediāte eodem aere ad caput dormiētis ꝑueniūt eiuſq̃ꝫ imaginationem immutāt. ita vt ex impreſſiōe huiuſmodi a corpibus cauſata celeſtibus eidē dormienti aliq̄ fantaſie appareant celeſtiū diſpōi conformes. Et ſic a dormientibus ex ipreſſiōe celeſtiū corpoꝝ futuri qdā ſomniantur euētus. q ſcꝫ ex v̄tute iporum cauſari naturaliter poſſūt vt ſūt ſcꝫ tēpeſtates ⁊ pluuie ⁊ hūanoꝝ egritudies corporum. ⁊ etiam rerū ſterilitates ceteraq̃ꝫ ipſis ſimilia que celeſtiū cauſalitati ſubduntur. Percipiuntur aūt immutatiōes predicte precipue in ſomno q: tunc ſopitꝭ actionibus ſenſuū ⁊ intellectus operatione vacante ac etiam tumultu vel ſtrepitu

exteriorum occupationum ceſſante fanta
ſia magis viget. Patet igit̃ ꝙ hec ſomnia
ab his que fiunt ex inſpiratiõe diuin a du
pliciter diſtinguuntur. ¶ Primo quidem
quia hec non pñt eſſe vera ſigna niſi tan-
tũ illoꝝ euẽtuum quorum ipſa celeſtia cor
pora cauſe ſunt ſed illa que cauſant a deo
inſpirante poſſunt eſſe de quibuſcunq̃.
¶ Secũdo q: illa etiã quandoq̃ deficiũt
precipue circa act⁹ humanos ſiue q: act⁹
humani ex libero procedunt arbitrio ꝙ
celeſtiũ dominationi nõ ſubditur. ſiue q:
homo ſapiẽs per prouidentiam ſuã inter
dum etiã poteſt ipſarũ cauſarũ celeſtium
impreſſionibus obuiare. Vñ Ptholo. in
Centilogo dicit ꝙ animus ſapientis iuuat
⁊ ipedit celeſtẽ effectum. Sed illa ſomnia
que imituntur a deo deficere nõ poſſunt
hec eni ad prophetiã ꝑtinẽt de qua Caſ-
ſiodorus dicit ꝙ prophetia eſt diuina in-
ſpiratio rerũ euentus imobili veritate de
nũtiãs. ¶ Qñq̃ quoq̃ ſõnia hoĩuz ex ꝓce
dentibus cogitationibus ſiue locutioni-
bus oriunt̃. occurrunt. n. dormiẽti fantaſ-
mata cõuenientia vel ſimilia eis circa que
eius cogitatio vel locutio fuit in vigilia
imorata ⁊ q: taliũ ſomniorũ cã non eſt cã
futuroꝝ euẽtuũ idcirco huiuſmodi ſom
nia per accidẽs ſe habent ad ipſos euẽtus
futuros. vnde ſi ſimul cõcurrãt erit quid
caſuale. Sed notandũ ꝙ interdũ in ſom-
nio precedenti cogitatui hominis reuela-
tio diuina reſpondet ita ꝙ ſm̃ Gre. qñq̃
fiunt homini ſomnia ex cogitatiõe ſimul
⁊ reuelatione. ⁊ tale fuit ſomniũ nabucho
donoſor quod habuit de ſtatua. Vnde da
niel dixit ei. Tu rex cepiſti cogitare in ſtra
tu tuo qd eſſet futurũ poſt hec. ⁊ q reue-
lat myſteria oſtendit tibi q̃ vẽtura ſũt ⁊c.
Dañ. ij. Et tunc huiuſmodi ſomnia vera
ſunt ⁊ inter prophetie myſteria compu-
tantur. quãq̃ ille q talia ſomniat prophe-
ta nõ dicat̃. ¶ Qñq̃ v̊o ſomnia fiũt ex in-
trinſeca affectione ſiue talis affectio ſit cir
ca ſpũalia ſicut ſtudioſus ſomniat de lec-
tione vel diſputatione. ſiue ſit circa cor-
poralia ſicut auarus de pecunia ſomniat
⁊ homo fameſcens de cibo ⁊ ſic de ſimili-
bus. Et huiuſmodi ſomnia conſimiliter
ſicut ⁊ ꝓcedẽtia per accidẽs ſe habent ad
ipſos futuros euẽtus. ⁊ caſualiter occur-
runt cũ eis q: ſolũ indicantia ſunt extrin
ſecas affectiones ꝑexiſtẽtes. ¶ Qñq̃ autẽ
ſomnia cauſantur ex ſtudio ⁊ exercitatio
ne. Nam artifices ⁊ officiales frequenter
habẽt ſomnia de artifitijs vel officijs ſuis
Nã quãdo diſpoſitio aliquarũ operatio
num precedit in vigilia. tũc motus diſpo
ſitionis eiuſdẽ etiã in ſomno aliquando
ꝑſeqũt vel repreſentant ipſam opera-
tionem. ⁊ ad hũc modũ etiã ſomnia refe-
runtur que ex aliqua precedenti ſollicitu
dine generantur. ſicut de mulieribus que
de viris abſentib⁹ multũ ſollicitant̃ non
nunq̃ accidũt ſomnia de reditu ipſorum
⁊ ita de ſimilibus. ¶ Quãdoq̃ v̊o contin
gunt ſomnia ex corporali diſpoſitione.
Nam ex interiori diſpoſitione corporis
formatur aliquis motus in fantaſia dor-
mientis eidẽ diſpoſitioni ꝯueniens ſicut
nõnũq̃ homini in quo frigidi humores
abundant occurrit ⁊ apparet in ſomnijs
ꝙ ſit in aqua vel niue. ⁊ ꝓpterea dicũt me
dici ꝙ ad interiorem diſpoſitionẽ corpo
ris cognoſciendã eſt attendẽdum ad ſom
nia. poſſent igitur huiuſmodi ſomnia ve
ram ſignificationem habere non ſolũ de
diſpoſitiõe preſenti ſed etiã de euentu in-
firmitatis vel ſanitatis future. ſeu etiã ef-
fectus cuiuſlibet ad quẽ huius cauſe vir-
tus ſe extendẽ poteſt. Quia igitur in prece
dentibus libris ſunt de rebus ſenſibilib⁹
exempla introducta reſtat nunc ſm̃ ordi
nem a principio libri ꝓmiſſuz de reb⁹ ima
ginabilibus aliquas ſimilitudines pone-
re. Et q: omnia generaliter ſomnia ꝑ for-
mas imaginarias fiunt q: nihil ſunt aliud
ſomnia q̃ fantaſmata apparẽtia. i. q̃ for-
me rerũ imaginarie intrinſecus apparen-
tes. Et q̃dã etiã viſiones vt dictuz eſt per
formas huiuſmodi fiũt. vñ viſiones ima
ginarie a doctoribus appellant̃. Idcirco
in hoc. vij. li. de viſionibus imaginarijs ⁊
ſomnijs que diuina ſcriptura recitat exē
pla inducent̃. quãq̃ eni ex viſiõibus falſis
⁊ ex ſomnijs plerũq̃ falacibus multi ved

plantur propter qđ. Eccli. xxxiiij. dicitur. Vana ſpes ⁊ mēdaciū iſenſato viro ⁊ ſomnia extollūt iprudētes. Quaſi q apprehēdit vmbrā ⁊ pſequitur vētū ſic ⁊ q attēdit ad viſa mēdatia. Ille tamen viſiones vel ſomnia que ſacra ſcriptura refert cum ex diuina reuelatione ꝓuenerint fallatiā vł vanitatē nō cōtinēt ſed veritate ⁊ vtilitate ſunt plena. Quia vo vt ex dictis apparet ex diuerſis aliqñ cauſis de qbuſdā futuris effectib⁹ tam vera quā metaphoricā ſomnia premonſtrant. Idcirco a ptis. Phis de interpretandis huiuſmodi ſomnijs p modū artis regule ſunt iuente que etiam a ſacris doctorib⁹ in aliquibus approbant. Vñ etiā Ariſt. in fine tractat⁹ ſui de diuinationibus ſomnioꝝ breuibus licet verbis oſtēdit quis eſt artificioſiſſim⁹ iudex ad ſomnia exponēdū. Quare nos inter ſomnioꝝ exēpla que de ſacra ſcriptura ponemus et de ſignificationib⁹ varijs ꝯſimiliū ſomniorū nō aſſerendo ſed referendo tātum diſtinctiones aliquas ⁊ notulas inſeremus. Nam interpretationes aperte ſimilitudinariū ſomniorū etiam ſi quis illas credere nō velit ad hoc tamen pdicatoribus vtiles eſſe poſſunt ꝙ eis viam ⁊ modum aperiant ad ſacre ſcripture metaphoras aptius exponēdum cū tam ſcripturarū ꝙ ſomniorum metaphore p adaptationes quaſdam congruas exponantur. Sicut etiā in ſacra ſcriptura apparet de illis ſomnijs que ioſeph ⁊ daniel interpretati ſunt. Licet igitur in interpretationibus talibus cōmunium ſomniorum non ſit quo ad res ſomniatas fides adhibenda de facili modū tamen adaptationis attēdere. q fit per ſimilitudines congruas ſacre ſcripture doctoribus vtile reperitur. Modum autem in ſuperiorib⁹ habitum in his etiam exemplis ſeruabimus exempla. ſ. ſub capitulis varijs ⁊ capitula vel materias ſub alphabeti litteris ordine collocantes.

¶ Capitulum. j.

Angeli quedaȝ de diuinis ſecretis nobis reuelāt ⁊ qdaȝ nobis occultāt. quod oſtenditur ex viſione imaginaria iſaie. que habetur Iſa. vj. Vbi vidit dñm ſedentē ſup ſoliū excelſum ⁊ eleuatū ⁊ plena erat ois domus maieſtate ei⁹ ⁊ ea q̄ ſub ipſo erant replebāt tēplum ⁊ ſeraphin ſtabāt ſubter illud ſex ale vni. ⁊ ſex alteri duabus velabant faciem eius ⁊ duab⁹ velabant pedes eius ⁊ duabus volabant. Hec enim viſio a beato Hiero. allegorice exponitur volēte per ſedentē ſuper ſolium excelſuȝ xpm ſignificari. Per ſoliū aūt excelſuȝ ⁊ eleuatum ſignificari angelos in qb⁹ dr de⁹ ſedere ſm illud pſ. q ſedes ſup cherubin ⁊c. Per domū aūt ſuperiorē eccleſiā triumphantē que dei maieſtate implet. Per tēplū vo inferi⁹ ſignificant inferiores creature. ſ. corporales que inferiori modo participant diuinam bonitatē. Hui⁹ aūt ſedentis ſup tronū facies diuinā ſigñat ſcientiā ⁊ ea q̄ in eternitate fuerūt ante mūdi ꝯſtitutionē. Per pedes vo ſigñant ea q̄ poſt mūdi ꝯſūmationē erūt in gloria beatorū ⁊ in penis dānatoruȝ. Per media vo ea q̄ in curſu tpis medij agunt. Seraphin ergo faciē ⁊ pedes ſedentꝭ ſuper tronū velare dicunt qr myſteria eterne deitatꝭ ⁊ future beatitudinis ⁊ miſerie eterne dānationis nobis ad plenū nō reuelāt. Sed duabus alis medijs volare dicunt. qr de his q̄ medio tpe agunt nos q̄tū opus eſt miniſterio angeloꝝ iſtruimur iter quos ſeraphin primatū tenēt. Volatus ergo eoꝝ ꝓceſſuȝ reuelatōis in nos demōſtrat. quē etiā rectū motū ipſoꝝ. Dioni. iiij. c. de diuinis nōib⁹ nominat. ¶ Itē angeli aſſimilant firmamēto ⁊ cryſtallo de quo habet in viſiōe imaginaria Ezechiel. q legit Eze. i. vbi dr. Silitudo ſup capita aialiū firmamēti q̄ſi aſpectus cryſtalli horribilis ⁊ extēti ſup capita eoꝝ deſup. In qua qdeȝ viſione de angelis ſm expoſitionē Gre. iiij. ondunt. ¶ Primū eſt eoꝝ celſitudo ex eo ꝙ dicunt eē ſuper capita aialium. i. ſuper mētes hominū ſenſu vtētium. Sum⁹. n. in pſenti vita in cognoſcendo aiales. i. ſenſuales qr ois noſtra cognitio ortꝰ a ſenſu. Nec etiā eſt intelligere ſine fantaſmate. vñ qr ipſi angeli qui ſunt penitus incorporali

neqꝫ ſenſu apprehendantur neqꝫ etiā fan
taſmatibus.i.imaginarijs formis repreſen
tari hñt.Hinc eſt ꝙ eorū nature ſupᵱ capi
ta aialiū ſunt.Vñ de ipſis phs dic.ij. Me
thaphy.ꝙ ita ſe hꝫ itellect⁹ noſter ad eos
ſicut oculus nocticoracis ad lumen ſolis:
qꝛ.ſ.prout ſunt in ſeipſis nobis qui aiales
ſumus.i.q ſenſuales exiſtimus incogno
ſcibiles ſunt quāq̄ in ſe manifeſtiſſimi ſint
¶ Scdo oñditur eoꝝ pulchritudo. Ha
bēt.n.angeli duplicē pulchritudinē: vnaꝫ
ex nā aliā ex gratia:ꝑꝑ pulchritudineꝫ er
go nature hñt ſilitudinē firmamēti: vñ ⁊
appellat̄ ħ ſilitudo firmamenti.Firmamē
tum.n.i.celū ſtellatū hꝫ puritatem clarita
tem ⁊ icorruptibilitatē.Et in his trib⁹ cō
ſiſtit nālis pulchritudo angeloꝝ.ſ.in puri
tate ſubē in claritate intelligētie ⁊ ꝑpetui
tate vite.Vñ ꝓpter primū a beato Diony
ſio vocant̄ angeli ſpecula:ꝓpter ſecūdum
vocant̄ lumina:tertiū vo hꝫ angelus qꝛ ē
intellectualis ſuba qꝛ ſicut dicit Dionyſi⁹
intellectuales ſubē vitā hñt indeficiētē ab
vniuerſa corruptione mā ⁊ generatione
mūde exiſtētes.Sꝫ adhuc ꝓpter plenitu
dinē grē angeli aſſimilant̄ cryſtallo. Et iō
dicit quaſi aſpect⁹ criſtalli. Licet.n. criſtal
lus ex fluida ⁊ mobili aqua ſumat̄ ꝑpetua
tñ vigoris duricie ſolidat̄. Sic licet angeli
ca natura primo ꝑ liberū arbitriuꝫ fuerit
mobilis creata in his tñ q nō ceciderūt ꝑ
conditoris grām imobiliter confirmata.
¶ Tertio quoqꝫ oñdit̄ eoꝝ fortitudo cuꝫ
additur horribilis.fortitudo.n.angelorū
tāta eſt vt merito nobis icorruptōe poſi
tis horribilis dicat̄.i.expaneſcēda ⁊ terri
bilis ſicut Gre.expōit. Nā pctōrib⁹ ab eis
ꝑcutiēdis n̄ ſolū ē timēda ſꝫ ēt exhorrēda
⁊ ſic ē exhorrēda ⁊ dura malis ſic iuenit̄
larga ⁊ bñfica bōis. Et iō ſubdit̄ ⁊ extēti.ſ.
ad iuſtos.Dr̄ etiā eē velut criſtallus extē
tus ſcꝫ qꝛ eoꝝ vt⁹ extēdit ſe ad omne tp̄s
nō eni minorat̄ in eis ex longo tp̄e ſiue ex
ſenio ſicut debilitat̄ fortitudo humana.
¶ Item extendit ſe ad omne corp⁹ qꝛ oīa
corpora q̄ ad motū localē angelis obedi
unt ad nutū vt Aug⁹.dicit. ¶ Quarto in
uitur ēt eoꝝ beatitudo ex eo ꝙ ſupᵱ capi
ta aialiū adhuc eſſe memorant̄. His enī
ꝓpħa hoc dicit vt ex p̄mo oſtendat̄ ſubli
mitas nature vt ſupra oñſum eſt.ex ſecū
do incōprehenſibilitas glorie. Quis.n.vt
Gre.dicit i carne corruptibili poſit⁹ mēte
cōprehendere valeat q̄ eſt angeloꝝ ineffa
bilis ⁊ ſine fine leticia:q̄ beatitudo ſine de
fectu:vultū videre creatoris atqꝫ in eius
delectatiōe ſine imutatione ꝑſiſtere. ſuper
capita ergo aialiū ſūt qꝛ nūc eoꝝ gaudia
ſenſum noſtrarum mentium excedunt.

¶ Capitulum.ij.

A Ntichriſtiani qui antichri
ſtuꝫ ſequent̄ erūt ſiles illis
locuſtis de qb⁹ habet̄ in vi
ſione beati Johānis Apo.
ix.vbi dicit ꝙ vidit ſilitu
dines locuſtaꝝ que erāt ſi
miles eqs paratis in ꝑliū ⁊ ſupᵱ capita ea
rum tanq̄ corone ſiles auro ⁊ facies earū
ſicut facies hoīuꝫ ⁊ hēbant capillos ſicut
capillos mulierū ⁊ dētes eaꝝ ſicut leonuꝫ
erāt ⁊ habebāt loricas ſicut loricas ferre
as:⁊ vox alaꝝ earū ſicut curuū equorum
multoꝝ currentiū in bellū.⁊ habebāt cau
das ſiles ſcorpionib⁹:⁊ aculei erāt in cau
dis eaꝝ.poteſtas eaꝝ nocē hoīb⁹ mēſib⁹
.v.⁊ habebāt ſupᵱ ſe regē angelū abyſſi cui
nomē hebraice laabadō.grece aūt appolli
on.⁊ latie hñs nomē exterminās. In hac
eni viſiōe tāgunt̄.xj.cōditiōes antichriſtia
noꝝ. ¶ Pria erit deſideriū nocēdi.Vnde
dicit ꝙ ille locuſte.ſ.imaginarie ꝑ quas re
preſentabant̄ antichriſtiani erāt ſiles eqs
⁊c. Qui p̄mo iō locuſte vocant̄ qꝛ ſaliēt in
altū ꝑ ſuꝑbiā ⁊ cadēt ī terrā ꝑ auaritiam.
Plus.n.diligūt terrena q̄ celeſtia qḋ ſigni
ficant crura locuſtarū q̄ ſūt retro lōgiora
Tales ſūt mō in eccleſia multi doctores ⁊
ꝑdicatores.Vñ Naū.iij. Cuſtodes tui qua
locuſte ⁊ paruuli tui quaſi locuſte locuſta
rum Johelis.j. Reſiduuꝫ eruce comedit
locuſta.per erucam enim intelligitur hu
mana corruptio q̄ mores deprauat ⁊ qui
dam nō corrūpuntur malis moribus ſed
decipientur ab antichriſtianis predicato
ribus. Qui predicatores ad modum locu
ſtarum alte ſaltabunt ſed cito cadent. ¶

per Heliaz ⁊ Enoch deſtruetur praua do ctrina eorum: in cuius rei ſignificationez Johannes baptiſta qui eſt helias vt dici tur Mathei.xj. comedebat locuſtas. Et hinc eſt, ꝙ virga Moyſi virgas magorū deuorabat Exo.vij. Iſte ergo locuſte di cit ꝙ erant ſimiles equis paratis in preli um: qꝛ erāt cū impetu ⁊ ſine diſcretione currētes in cōculcationem electorū. Equi enī equaliter currūt ⁊ irruunt in hoſtes ⁊ in ciues: ⁊ ſic illi nō attēdent quos oppri ment ⁊ cōculcēt dūmodo nō faciant eorū voluntatē. Erūt ergo ſimiles equis pro pter velocitatē attrocitatē ⁊ impetuoſita tem: que oīa oñdunt deſideriū nocēdi ⁊ exaltādi nomē antichriſti. Secūda condi tio erit gloria trūphi. Unde dicit ſup capi ta earū.i. ſup doctores ſiue ꝑncipes eorū tanꝗ corone.i. premia vel honores ꝑ vi ctoria habita cōtra eccleſiā tanꝗ fuerit ve ra victoria inimicoꝝ: ſꝫ reuera erūt coro ne.i. gloria ſeu victoria de ꝑcipitatiōe ſan ctoꝝ ſimiles auro.i. vere ſapiētie: quaſi di ceret ſuis doctoribus victorias attribu ent ⁊ ipſi eis ꝑmia eterna ꝓmittēt: de h ꝙ per ſuam ſapiētiam eccleſiā vicerint. Sed reuera nec doctores eoꝝ victoriā nec ipſi ꝑmia eterna recipiēt ſꝫ vtriqꝫ eterna ſup plicia ſentiēt. ¶ Tertia cōditio erit ſtudiū apparēdi ꝑ hypocriſim: dū dicit ⁊ facies eaꝝ ſicut facies hominū qꝛ ſcꝫ exteriꝰ ap parebūt boni ſꝫ iteriꝰ erūt mali. Sūt aūt in facie hominis tria ſcꝫ oculi nares ⁊ os in quibꝰ notanꝫ intelligētia diſcretio ⁊ elo quētia quibꝰ iſti videbunꝫ poſſe ꝓpter qđ etiā multos ſeducēt. Uñ facies eorū anti chriſtianoꝝ ꝑdicatoꝝ ſicut facies hoīum .i. intelligētes diſcreti ⁊ eloquētes appare būt ſꝫ tñ nō vere erūt quod notat hec di ctio ſicꝫ. Quarta cōditio erit conatus ma liciam ſuam abſcondēdi. Unde dicit ꝙ ha bebāt capillos ſicut capillos mulieꝝ.i. ha bebant crines femineos molles in vita lu centes ⁊ apparētes ⁊ ad terram depēden tes in ꝗ notaꝫ auaritia. Collū tegētes in ꝗ fallacia: qꝛ ſicꝫ capilli tegūt turpitudinē ita illi ſuorū moꝝ abſcōdēt ipuritatē. ¶ Itē capilli coꝝ ſunt miores ꝗs adherētes ſibi

decipiēt ſubtrahētes ſibi vigorē fidei ⁊ vir tutū ſ ſbtiles i malis ſibi inicē coherētes ⁊ ad inicē ſe defendētes. Qꝛ oēs tales erūt molles ⁊ fluxibiles in oē vitiū ſicut mulie res ⁊ iō dic. ⁊ hēbāt.i. hūcrūt capillos.i. di ſcipulos adherētes ſibi ſicut capilli adhe rent capiti qui ſicut capilli mulieꝝ molles efficienꝫ ⁊ flexibiles ad oē malū. ¶ Quin ta cōditio erit crudelitas aperte perſequē di. Uñ ſubdiꝫ ⁊ dētes eaꝝ ſicꝫ dētes leonuꝫ erāt ꝗſi dicat. Si ꝑ boni falſi oñtationē ⁊ veri mali occultationē ledē non poterūt tūc apte ſeuiēt i ellectoſ laniātes eos ⁊ de norātes quaſi leones ſine vlla cōtractiōe Uel ꝑ dētes locuſtarum intelliguntꝫ etiam doctores eoꝝ qui exponēt eis ſcripturas ⁊ incident eis panē mēdacij. De iſtis dēti bus dꝫ Job.xx vij. Cōterebam molas ini qui ⁊ de dētibus illius auferebā predaꝫ. ⁊ Eze.xxj. Et dētes leonis dētes eius inter ficiētes animas hominū. ¶ Sexta ꝯditio eſt obſtinatio in malo perſeuerādi. Unde dicit ꝙ habebant loricas ferreas.i. corda in malo obſtinata ſententijs deceptorijs munita. Habebunt enim corda ita dura vt ſagittis ſacre ſcripture penetrari non poſſint Job.xli. Cor eius indurabitur ꝗ ſi lapis ⁊ ſtringeꝫ quaſi maleatoris incus ⁊ poſtea ſubditur. Reputabit quaſi pa leas ferrum ⁊ quaſi lignum putriduꝫ et non fugabit eum vir ſagittarius. Eccli. xliij. Sicut lorica iduit ſe aquis.i. cordibꝰ frigidis ⁊ gelatis.i. peccato obſtinatꝭ: ⁊ di cit loricas in plurali ꝓpter duriciā intelle ctus ad credendū verū que dꝫ tarditas ⁊ ꝓpter duriciā affectus ad amandū bonū que dꝫ frigiditas. ¶ Septima cōditio eſt i ordinatio clamandi. Uñ ſequitur. Et vox alaꝝ eaꝝ.i. rationes eoꝝ quibꝰ quaſi qbuſ dam alis eleuabunꝫ vt iuſti ⁊ ſapiētes cre dantur a multis: ſicut vox curruū equo rum multoꝝ currentiū in belluꝫ: qꝛ ſicut diuerſi currus diuerſis vijs ⁊ a diuerſis equis tracti cū ipetu currūt in bellis ꝯtra eandē perſonā. Sic antichriſtiani diuer ſis erroribus infecti ⁊ diuerſis rationibꝰ premuniti currēnt vnanimiter contra ec cleſiam expugnādam quoꝝ vox clamoſa

⁊ impetuoſa ⁊ irrationabilis erit ⁊ multiplex erit vñ ſignat Judicum.xv.per multas caudas vulpium inuicem ligatas:ſed habētiū faces diuerſas. ¶ Octaua ꝯditio erit aſtutia decipiēdi. Vñ ſubditur ꝙ habebant caudas ſimiles ſcorpionibꝰ.i. doctrinas blādas ⁊ deceptorias Iſa.ix.propheta dicēs mendatiu; ipſe eſt cauda.vel caudas vocat principes illius tempis qui ad modū caudaꝝ blandiēdo ⁊ terrendo multos ꝑuertent.quas caudas antichriſtiani ſibi aſſociabūt contra eccleſiam pugnātes. ¶ Nona ꝯditio ē violētia malu; defendēdi qđ fiet ꝑ potētiam principū et aſtutiam pſeudo ꝑdicatoru;. Vñ ſequitur ⁊ aculei erāt in caudis eaꝝ.i.in principibꝰ illius tēporis.vel aculei in caudis.i.blāditie argutie ⁊ aſtutie in fine ꝑdicatiōis eoꝝ Sicut enim aculeis pūgitur equus vel aſinus ne recalcitret. Sic ꝑdicatores falſi ſāctos illos qui tūc tēporis erunt anguſtijs ⁊ blādicijs pungent qbus poſſint mouere eos a vera via ⁊ a recto tramite facere deuiare.ſed fruſtra iacitur rete ante oculos pennatoꝝ vt dr̃ Pro.i. Decimo oſtendit in quo habebūt potentiā nocēdi. Vñ ſequitur poteſtas nocēdi hominibus ſc; carnalibus mēſibus.v.ſm quinq; ſenſus corporis qbus peccant. Alia tñ littera h; mēſibus ſex.i.ſex etatibus ſeculis in qbꝰ dei ꝑmiſſione ēt electi tribulantur. In ſeptima āt erunt ſecuri Deut.xv. Cum ſex annis ſeruierit tibi in ſeptimo dimittes eū liberū. Undecima cōditio eſt iſtigatio ſiue ſuggeſtio diaboli. Ipſo eni; ꝓcurāte ⁊ iſtigante facient hec principes ⁊ pſeudo ꝑdicatores. Vñ ꝯſequēter oſtēditur quales erunt peccatores ⁊ ad quid tendent ſcilicet ad oppreſſiōe; ſanctorū: quod quidem poterūt diaboli auxilio. Vñ ſubdit qđ habebāt ſupra ſe regē non quia ipſe eos regat.ſ; quia eis dominabitur. Job xlſ. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbie angelum abyſſi ideſt diabolum qui ē de abyſſo inferni ideſt ſine biſſo ⁊ candore omnis boni.⁊ ſi aliquando ſe tranſfiguret in angelū lucis.i.Cor.xij. Cui nomen hebrayce laabadon.aliqui libri habēt habadon.ſed vera litterā eſt laabadon. Unde Hieronymus dicit quod laabadō hebraicum eſt ⁊ interpretatur exterminans Et ideo debet dici laabadon ⁊ non habadon grece autem apollion quod interpretatur latine exterminans. Unde tres linguas precipue ponit vt in omni lingua aſtutia diaboli intellecta vitetur. Et hoc ꝓcipuum eſt.quia in illa triplici lingua euangelica doctrina ſcripta ē. Matheus eni; in lingua hebraica. Lucas ⁊ Joannes in greca. Marcus vero in latina ſcripſerūt euangelia. Unde ⁊ titulus crucis hac triplici lingua ſcriptꝰ fuit Joannis.xix. In omni autem lingua nomē diaboli dr̃ exterminans.qꝛ de omnibus aliquid exterminat.i.extra terminos catholice fidei ponit ⁊ in terrā exterminij ideſt in infernū quaſi exules a patria ſua relegat ꝓs. Exterminauit eum aper de ſilua ideſt antichriſtus qui dr̃ aper ꝑꝑ ferocitatē. ſiluaticus autem ſiue ſilueſter dicitur ꝑꝑ inhumanitatem Sap.iij. Ab itinere iuſto abierunt in exterminium ideſt in infernum.

¶ Capitulum.iij.

Apoſtoli ⁊ apoſtolici viri aſſimilantur illis equis qui deſcribuntur in viſione imaginaria. que habetur Zach.i. vbi dicitur. Vidi ꝑ noctem ⁊ ecce vir aſcendens ſuper equum rufum.⁊ ipſe ſtabat inter myrteta que erāt in profundo.⁊ poſt eum equi rufi ⁊ varij ⁊ albi. Hanc enim viſionem gloſa ſic exponit. Dicit enim quod per noctem in q̄ cernitur viſio ſignificatur myſteriorū obſcuritas. Vir autem ſuper equum rufum ſaluator noſter eſt.cuius veſtimenta ideſt caro rubea eſt ſanguine paſſionis q ſicut hic adhuc paſſibilis in equo rufo oſtenditur.ita in Apocalypſi iam reſuſcitatus in albis demonſtratur. Hic ſtat inter myrteta.i.angelicas poteſtates que erant in profūdo qꝛ adhuc eidē in carne poſito miniſtrabant. Poſt eu; fuerunt autem equi.i. apoſtoli ⁊ apoſtolici viri.qui totu; mū

dum.i.orbem peragrabant. Quorum alij martyrio rubei. Alij vita ⁊ doctrina ⁊ ſignorum diuerſitate varij. Alij vero virginitate ⁊ doctrine integritate.⁊ cordis puritate albi extiterunt.

¶ Capitulum.iiij.

ASſumptio beate Marie deſcribit in apparitione illius mulier] de qua agitur in viſione imaginaria beati Jo. Apoc.xij. vbi dr. Signum magnum apparuit in celo mulier amicta ſole ⁊ luna ſub pedibus eius ⁊ in cap. eius cor. ſtella.xij. Vbi oñditur ꝙ beata maria fuit aſſumpta vtiliter ſublimiter mirabiliter ⁊ honorabiliter. Vtiliter quidē ſi cōſideres officiū q.ſ. oſtēditur in ſigno. Signū inquit magnū apparuit ergo beata virgo apparuit in celo idest aſſumpta eſt vt eēt nobis in ſignū. Sunt enim ſigna directiua ſicut cruces in biuijs ⁊ ſigna diſtinctiua ſicut termini in agris ⁊ oſtenſiua ſicut circuli in tabernis. Vñ beata virgo fuit ſignum magnū.i.magna ſignificās.ipſa.n.nos dirigit ſicut ſtella maris dirigit nauigantes ipſa nos a peccatis diuidit ſicut facit aurora que diuidit diē a nocte. Ipſa etiā pro nobis filio pect9 ⁊ vbera oſtendit. Vnde ipſa eſt vt altera heſter que apud regem pro nobis aſſiſtit ¶ Scdo fuit aſſumpta ſublimiter ſi ꝯſideres ſitum qꝛ apparuit in celo.ſ. empyreo ⁊ hoc fuit in aſſumptione ps. Eleuata eſt magnificētia tua.i.vgo te magnificans ſuper celos.i.ſuper angelos. Et apparuit in celo tanꝙ regina in trono ad cōgregādū ſe filio ſuo ꝙ figuratū fuit.iij.Re.ij. Vbi dicitur ꝙ poſitus eſt tronus matri ſalomonis.que ſedit ad dexteram eius. ¶ Itē apparuit tanꝙ aduocata in curia ad interpellandum.ſ.pro mundo. Vnde figurata eſt in illa ſapiēte muliere thecuite que intrauit ad interpellandum pro abſalone. ¶ Itē apparuit tanꝙ hoſpita ad recolligendum.ſ.ingredientes.⁊ ideo in aſſumptione eius cantatur euangeliū de Martha que chriſtū recepit in hoſpitio ſuo. Intrauit inquit ieſus in quodam caſtellū ⁊ mulier quedam mar.no.exce.illū.ſ.do. ſuam. Lu.x. Sic beata virgo hoſpita eſt celeſtis recolligēs ⁊ excipiens eos qui ſaluātur.q.ſ.ſignificantur in ieſu ingrediēte in caſtellum. ¶ Tertio aſſumpta eſt mirabiliter ꝙ apparet ſi conſideremus ſexum qꝛ mulier. Mirum.n.eſt valde ꝙ mulier appareat in celo que hominē expulit de paradiſo. Sꝫ nota ꝙ beata virgo dr mulier diſcretione ſexus nō corporis fractionē. Eccli.xxvj. Sicut ſol oriēs mundo in altiſſimis dei ſic mulier] bone ſpēs in ornamētum domus eius. Ornamētū.n.dom9 eccleſie eſt exēplum vginitatis eius. vel ſicut ſol oriēs in alto exiſtēs illuminat mūdum. Sic maria in aſſumptione aſcēdēs illuminauit celū qđ dr domus dei. Vnde Maria iterꝑtatur illuminatrix. ¶ Item dr mulier prolis fecunditate nō mēt fragilitate. ideo ipſe xps eā mulierē vocauit. qꝛ Joh.xix. in cruce pēdēs dixit. Mulier ecce filius tuus. ¶ Itē nō ex peccatorum multiplicitate. ſicut mulier q̄ erat i ciuitate peccatrix. ſꝫ potius ex vtutum ſingularitate Judith.xj. Non eſt talis mulier ſuꝑ terram in aſpectu in pulcritudine ⁊ in ſenſu vborum. ¶ Quarto fuit aſſumpta honorabiliter qđ patet ſi cōſideres ornatum ſiue corporis qꝛ amicta ſole ſiue pedum qꝛ luna ſub pedibus eius ſiue capit qꝛ in capite eius corona ſtellarū duodeci. Aſcēdit.n. vt pie creditur in celū amicta ſole.i. cum corporis glorificatione.q̄ ꝯſiſtit in q̄tuor dotibus ei9.ſ.claritate agilitate ſubtilitate ⁊ impaſſibilitate. q̄ omnia in ſole ſignificant. Cuius radius eſt clarus ⁊ agilis. Vnde ſubito ab oriēte ad occidentē volat. Itē ſubtilis qꝛ intrat vitrum ſine eius leſione. ¶ Itē impaſſibilis qꝛ nec gladio nec lapidē pōt ledi pp ꝙ dr Mat.xiij. Fulgebunt iuſti ſicut ſol. Vbi dicit beatus berñ. Quis erit ſplēdor alaꝝ qñ ſolis ſplēdorē habebit lux corpoꝝ. Fuit etiā beata vgo in celo militāt eccl'ie amicta ſole.i.maxima caſtitat claritate. habuit.n. caſtitatē nobiliſſimā clariſſimā ⁊ ſanctiſſimā. Clara eni ē ⁊ alta ſi vñ ſeruet ꝯtinētia cōiugalis ſed clarior ⁊ altior cōtinētia vidualis.cla

riſſima ⁊ altiſſima eſt virginalis continen
tia.i.Corin.xv.Alia eſt claritas ſolis alia
lune alia ſtellaꝝ.Claritas.n.ſolis eſt ꝯtinē
tia v̾ginalis.Lune ꝯtinētia vidualis.Stel
larū continentia coniugalis. Oēs tñ has
habuit beata v̾go.Fuit enim ꝯiugata.fuit
viduata:fuit virgo.Unde ipſa dicit Eccli.
xxiiij.In me omnis gratia.ſ.⁊ virginitatis
⁊ coniugij ⁊ viduitatis.¶Secūdo deſcri
bitur ornamentum pedum cum dr̄ :⁊ lu
na ſub pedibus eius.i. omnis defectus ⁊
imperfectio.Sunt enī quatuor que gene
rant defectum boni.¶Primum eſt ſuper
bia pſ̄.Inimici defecerunt framee in finē.
Iſte defectus deſignatur in luna : q̄r dice
batur Regina celi a paganiſ.Iere.octauo
vt facerent placentas regine celi. Super
bia enim vult placentia audire ⁊ appetit
regnare. Hanc lunam ideſt defectum ſu
perbie ſuppeditauit beata virgo per ve
ram humilitatem. de qua dr̄ Luce primo
Quia reſpexit humilitatem ancille ſue ⁊c̄.
¶Secundum eſt impatiētia Iob.iiij. Ue
nit ſuper te plaga ⁊ defeciſti. Hoc vitium
deſignatur in luna cum dr̄.ꝙ luna conuer
tetur in ſanguinem.ſ.per impatiētiā ⁊ ira
cundiam in qua ſanguis ebullit: vel ꝑ quā
ſanguis effunditur.Hanc beata v̾go ſup
peditauit que tota patiens ⁊ mitis fuit.
Unde ipſa dicit Eccli.xxiiij. Spūs meꝰ ſu
ꝑ mel dulcis.¶Tertiuꝫ eſt auaritia Iſaie.
xl.Deficient pueri ⁊ laborabunt ideſt aua
ri qui ad modum puerorū plus diligunt
bonum temporaliū q̄ regnum celorum.
Hic defectus ſignificatur in luna que ecly
pſatur ex vmbra terre.i.anima vel eccleſia
ex auaritia terrenorum Math.xiij. Lu
na non dabit ſplendorem ſuum ſed hunc
defectum beata virgo ſuppeditauit ꝑ pau
pertatem ⁊ contemptum terrenorū Can
ti.iiij.Tota pulchra es amica mea ⁊ macu
la terrene auaritie nō eſt in te. Quartū eſt
vanitas glorie pſ̄.Defecerunt in vanita
te dies eorum.Hic defectus deſignatur in
lune mutabilitate:q̄r temporalis gloria in
ſtabilis eſt Eccli.xxvij.Stultus ſicut luna
mutatur.Hanc ſuppeditauit beata v̾go:
q̄r mundi gloriam deſpexit. Deſpexit enī
omnem gloriam exteriorem querens ſo
lum interiorē ſcilicet conſcientie pſ̄.Om
nis gloria eius filie regis ab intus ⁊c̄. No
ta etiam ꝙ quatuor ſunt que impediunt
defectum.¶Primum eſt patientia Ia.i.
Patientia opus perfectuꝫ habet: vt ſitis
ꝑfecti ⁊ integri in nullo deficientes.¶Se
cundum eſt ſpei ꝯſtantia Iſa.xl. Qui ſpe
rant in domino mutabunt fortitudinem
aſſumēt pennas ſicut aquile currēt ⁊ nō
laborabunt ambulabunt ⁊ non deficient.
¶Tertium eſt memoria dominice paſſio
nis Heb.xij. Recogitate cum qui talē ſu
ſtinuit a peccatoribus aduerſus ſemetip
ſum contradictionem vt non fatigemini
animis veſtris deficientes. ¶Quartuꝫ eſt
deſiderium inquirendi deum pſ̄. Inqui
rentes autem dominum non deficiēt om
ni bono:ſm aliam litteram Gal.iiij. Bo
num autem facientes non deficiamus tē
pore enim ſuo metemus non deficientes.
Et hec omnia fuerunt in beata virgine.
¶Tertio deſcribitur ornamentum capi
tis q̄r in capite eiꝰ ē coro. ſtel.xij. In quo
notatur plena anime beatitudo que con
ſiſtit in duodecim gaudijs paradiſi.que in
telliguntur per duodecim ſtellas. ⁊ Apo
ca.vltimo ſignantur per duodecim fructꝰ
ligni vite:ergo corona duodecim ſtellarū
eſt perennitas duodecim gaudiorum quo
rum duo oriuntur a deo:ſcilicet gaudium
de viſione deitatis ⁊ gaudium de viſione
humanitatis.Alia duo a loco ſcilicet celo
empyreo quod ē beatorū locus:vnuꝫ de
ſpacioſitate:aliud de ſpecioſitate. Duo a
conſortio:vnuꝫ de conſortio angelorum
aliud de conſortio hominum.Alia duo a
mundo:vnū de creaturarum pulchritu
dine aliud de ſtabilitate.¶Iterū alia duo
ab inferno vnuꝫ ab euaſiōe:aliud de clau
ſione.¶Item alia duo a ſeipſo vnum de
ſtola anime aliud de ſtola carnis. Uel per
has duodecim ſtellas corone intellige.xij.
prerogatiuas gratie quas habuit beata v̾
go quarum quinqꝫ cōueniunt ſibi ſingula
riter.¶Prima eſt ſpūalis electio dei pa
tris ad opus filij ſui. Geneſ.xxiiij. Uirgo
que egredietur ad hauriēdū aquā ⁊c̄. ipſa

aliquam ꝑparauit dñs filio dñi noſtri.i. xpo.pſ.Elegit eum dñs in habitationem ſibi.¶ Secūda eſt filij dei ſpūalis deſponſatio.ij.Corinth.xij.Deſpondi vos vni viro vginem caſtam exhibere xpo.Jn veteri eni teſtamento ſummus pontifex non ducebat vxorem niſi virginem. ¶ Tertia ſpūſancti fecundatio. Math.j. Jnuenta eſt in vtero habēs de ſpūſancto.¶ Quarta filij dei conceptio ⁊ ꝑturitio Jſa.vij.Ecce vgo concipiet ⁊ pariet filium ⁊ vocabitur nomen eius emanuel.i. nobiſcum deus:hoc eſt in humana natura deꝰ.¶ Quīta eſt dei refectio Canti.ij.Dilectus meus mihi ⁊ ego illi q paſcitur inter lilia.i.inter vgines vel inter vbera ſiue brachia virginis.¶ Sexta eſt dei meditatio j.Cori.vij. Mulier inupta ⁊ vgo cogitat que ſūt domini vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpū.¶ Septima eſt in libro vite inſcriptio Apo.iij.Habes pauca noīa in ſardis i.in vginibus q̄ non inquinauerunt veſtiméta ſua.i. corpora non delebo nomina eorū de libro vite.¶ Octaua eſt celi ornatus ⁊ pulchritudo Eccli.xliij.Spēs celi gloria ſtellarum .i.vginum que dicūtur ſtelle:qꝛ de die nō lucēt ſed in veſpere icipiunt apparē.i.in preſenti latēt ſed in fine apparebūt quid ſunt.j. Joh.iij.Filij dei ſumus ſed nōdum apparuit qd erimus. ¶ Nona eſt ꝑfecta xpi aſſimilatio Apo.xvij. Virgīes eni ſūt ⁊ ſequuntur agnū quocūqꝫ ierit. ¶ Decima eſt noui cantici decātatio ꝙ ſole vgies decātabunt Apo.xiij. Cātabunt ſancti cāticum nouū pſ.Quō cātabimus cāticum dñi in terra aliena.i. in carne corrupta. ¶ Undecima eſt maioris fructus promiſſio. Nam fructus triceſimus promittitur coniugatis:ſexageſimus viduis: cēteſimus aūt vginibus Math.xx. ¶ Duodecima eſt duplicis corone adeptio. Nā ipſis debetur aurea ⁊ aureola.j. Machab.iiij.Ornauerunt faciē tēpli coronis aureis. Facies que eſt nobilior ⁊ altior pars corporis ſignat corpus vginale qd eſt nobilius ⁊ altius membrum eccleſie : quā ornauerunt non ūni corona vna ſed coronis aureis. Aureā eni pro charitate ⁊ aureolam pro virginitate recipiunt:h licet competant etiam alijs virginibus tamen ſingulariter competunt etiam beate marie. Et ideo tales.xij.ſtelle dicuntur eſſe in corona capitis eius:qꝛ ipſa eſt omnium virginum primiceria ⁊ regina.

¶ Capitulum.v.

Auaricia aſſimilatur illi amphore quaꝫ per viſionem imaginariā Zach.propheta vidit ut habet zacha.v. Jb .n.legitur ꝙ cum propheta petiuiſſet ab angelo Quid eſt hoc qd egreditur:angelus reſpōdit.Hec eſt amphora egrediēs ⁊ dixi.hec eſt oculus eorum in vniuerſa terra:⁊ ecce talentum plumbi portabať:⁊ mulier vna ſedens in amphore medio ⁊ dixit. hec eſt impietas:⁊ proiecit eā in medio amphore ⁊ miſit maſſam plumbeā in os eius. Et ecce due mulieres egredientes ſpiritus in alis earum ⁊ habebāt alas quaſi milui ⁊ leuauerunt amphorā inter celum ⁊ terram Et infra ſubditur. Jſte deferunt amphoram vt edificetur ei domus in terra ſennaar. Et ſtabiliatur ⁊ pōatur ibi ſuper baſem ſuam.Hec eni viſio moraliter ſꝫ verbum Greg.ſic exponitur qꝛ per amphoram intelligitur auaricia:que.ſ.velut amphora per cupiditatis ambituꝫ os cordis apertum tenet:hi etiā dicitur oculus eoꝝ in vniuerſa terra tum qꝛ auaricia intendit ſolum circa viſibilia ⁊ terrena pſ.Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram. tum qꝛ auaricia habet oculos apertos circa terrena ſed circa celeſtia clauſos. Unde licet ſint hebetes ⁊ ceci in bonis tamē in malis ſunt peruigiles ⁊ aſtuti. Per talentum autem plumbi intelligitur auaritie grauitas. Aggrauat enim auaritia graniter ⁊ vehementer cor auari pſ.Filij hominum vſquequo graui corde ⁊c̄.Quod autem mulier.i.impietas in medio amphore ſedere dicitur ſignificat ꝙ auaritie ſemp impietas teneť.Sed ꝙ maſſa plumbea in os eius mittitur ſignat ꝙ ipietas auaricie peccati ſui pōdere grauať vel forſan ſignificat ꝙ in auaris vitiū lingue do

minatur:qꝛ propter lucrum dicunt mēda
cia ꝛ periuria ꝛ hmōi. Per duas aūt mu-
lieres intelliguntur duo vitia ipꝛetati aua
rorum cōiuncta.ſ.ſupbia ꝛ vanagloꝛia: q̄
in alijs.i.opibus ſuis dñr habē ſpiritū ma
lignū qꝛ.ſ.in actionibus ſuis ſathane vo-
luntati deſeruiunt de quo dr̄ Math.xij.
Cū imundus ſpūs exierit ab homine am
bulat p loca inaquoſa querens ꝛc̄. Vñ ea-
rum ale dicunt eē ſicut milui qui ſemp ſtu
dent rapine pulloꝝ.ꝛ ideo diabolum deſi
gnat q ſemp intēdit ad rapinam bonoꝝ ꝛ
captiuitatē paruuloꝝ.i.humiliū ſiue de-
bilium. vnde ſupbi ꝛ vanaglorioſi habēt
alas ad modum milui qꝛ.ſ.eorū opa ſimi
lia ſunt opibus diaboli. Quod autem he
mulieres eleuauerunt amphorā ſignificat
ꝙ ſupbia ꝛ vanagloria eleuant animaꝫ ad
appetitum ꝛ ambitionē honorū ꝛ digni-
tatum ꝛ ſublimium. Dicit aūt ꝙ tenebant
amphoram inter celuꝫ ꝛ terram: qꝛ illud
qđ inter celū ꝛ terram eſt ima deſerit ſed
ad ſupna minime ptingit. Et ideo ſupbia
ꝛ vanagloria ita mentē eleuant vt quoſli
bet proximos quaſi deſpiciēdo deſerant
ꝛ alta gloriando petant:ita ꝙ nec in pro-
ximis equalitatē fraternitatis tenent nec
ad ſumma pertingē pualent. Per hoc au-
tem ꝙ ei domus in terra ſennaar ꝯſtruit
fetoꝛ ſiue abhominatio ipſi⁹ ſignificatur
qꝛ ſennaar iterpꝛetat ſiue vocat fetoꝛ eoꝝ
Nam ſicut bonus odoꝛ ex virtute.ita ecō
tra exit fetoꝛ ex vitio. Radix eni omniuꝫ
maloꝛum eſt cupiditas. Vñ qꝛ quodlibet
malū p auaritiam generat:idcirco dignuꝫ
eſt vt domus auaritie in fetoꝛe conſtitua-
tur. ℂ Itē ſennaar vallis eſt latiſſima que
pro confuſione mētiuꝫ ꝛ linguarum babi
lon dicta eſt. Vñ qꝛ per auaritiam ꝛ impie
tatem oia mala certum eſt exurgē merito
hec in babylone perhibēt habitare.

ℂ Capitulum.xxvi.

Carnales homines aſſimi
lantur equis in viſiōe bea
ti Johānis imaginaria q̄
habetur Apo.ix. vbi dr̄.
Vidi equos in viſione ꝛ q
ſedebāt ſup eos habebant
loꝛicas igneas ꝛ iacinctinas ꝛ ſulphureas
ꝛ capita equoꝛum erant tanꝙ capita leo-
num ꝛ de oꝛe ipſoꝛuꝫ procedebat ignis ꝛ
fumus ꝛ ſulphur. ab his tribus plagis oc
ciſa eſt tertia pars hominū de igne ꝛ fu-
mo ꝛ ſulphure qui procedebāt de oꝛe ip-
ſoꝛum. Poteſtas.n.equoꝛum in oꝛe ipſo-
rum eſt ꝛ in caudis eoꝝ. Nam caude eoꝛū
ſimiles ſerpentibus habentes capita ꝛ in
his nocēt. Per equos iſtos intelliguntur
homines carnales qui nō rationē ſed ſen
ſualitatē ſequūtur ꝛ carnē. Vnde pš. No
lite fieri ſicut equus ꝛ mulus in quib⁹ nō
eſt intellectus. Equites autēꝫ ſedentes ſu-
per eos ſunt demones qui dicuntur habē
loꝛicas igneas inquantum iſlāmāt ad aua
ritiaꝫ ꝛ deſignat auaritia p loꝛicā:qꝛ totū
coꝛpus eccleſie quaſi tegit. Nam a maioꝛi
vſqꝫ ad minoꝛē a propheta vſqꝫ ad ſacer
dotē omnes auaricie ſtudent vt dicit Je-
re.vj. ℂ Itē iacinctinas inquantuꝫ eleuāt
ad vanitatis ſupbiam. Jacinctus eni colo
rem hꝫ aereū ꝛ deſignat vanitatē. ℂ Iteꝫ
ſulphureas inquātum iſiciunt p fetenteꝫ
luxuriā. Et bñ h loꝛica.i. vitioꝛum arma-
tura dr̄ eē equitum.i.demonum:qꝛ talib⁹
vitijs eccleſiam impugnāt vnicuiqꝫ ſugge
rendo id ad qđ ipſius animū magis vidēt
eē procliuū. Conſequēter deſcribunt pec-
cata maioꝝ.ſ.principum ꝛ platoꝛuꝫ carna
lium:qꝛ dicit ꝙ capita equoꝝ.i. principes
ꝛ rectoꝛes maloꝝ erāt tanꝙ capita leonū
Gloſa.qꝛ laniāt ꝛ fetēt:laniāt p crudelita-
tis violentiā fetent per carnis luxuriam
Sunt eni mali rectoꝛes carnales ꝛ crude-
les:ſed qꝛ non ſolū in ſe mali ſunt ſed eti-
am ſubiectos ad maliciā impellunt ꝛ co-
gunt. ſubdit ꝙ de oꝛe ipſoꝛum.ſ. vel impe
rando vel ſuadēdo vel cōminādo vel re-
quirēdo procedit ignis auaritie: fumus
ſuperbie ꝛ ſulphur luxurie. Et ab his tri-
bus plagis.i.vitijs occiſa eſt ſpūaliter ter-
tia pars hominū.i.oēs reprobi. Nam pri
ma pars eſt inocētium:ſecunda pniuꝫ:ter
tia reproboꝛum in peccatis iſtis pſeuerā
tium ꝛ hi ſoli occiduntur ſiue de igne aua
ritie ſiue de fumo ſupbie:ſiue de ſulphu-
re.i.fetoꝛe luxurie:etiā dato ꝙ đ oꝛe ipſoꝝ

procedat.ſ.quãꝗ etiam ad talia a maiori
bus inducatur ſiue verbis ſiue exemplis:
his enim duobus modis poſſunt etiaz
maiores inficere minores ſiue verbis pre
cipiendo aut etiaz ſuadendo. Et ideo ſub
dit ꝗ poteſtas equorũ in ore ipſorũ eſt.ſ.
principũ precipientiũ aut ſuadentiũ ſiue
exẽplis poſt ſe trahẽdo ꝛ quãtũ ad hoc
ſubdit ꝛ in caudis eoꝝ.i.in exemplis, vel
ore dicit ꝗtũ ad maiores ꝑcipiẽtes ꝛ mo
nentes:in caudas quantum ad minores
offendentes ꝛ eos ſequentes. Vel per os
intelligitur gula Eccli.vij Omnis labor
hoĩs in ore ei⁹ ſ3 ei⁹ aĩa nõ ĩplet. Per caudã
vo ĩtelligit luxuria. Vñ legit Judicuz.xv.
Qđ ſanſon accepit trecẽtas vulpes ꝛ cau
das eaꝝ ligauit ad caudas ꝛ faces ligauit
ĩ medio q̃s igne ĩcendit dimiſitqz huc ꝛ il
luc diſcurrẽtes. Jn his duob⁹ vitijs mul
tũ cõſiſtit poteſtas diaboli ꝛ miniſtrorum
eius.qꝛ per hec duo vitia precipue cor
rũpuntur. Sed ſubditur ꝙ caude eorum
ſimiles erant ſerpentibus:qꝛ luxuria a pñ
cipio habet voluptatem.ſed poſtea peni
tudinem.ꝛ iõ aſſimilatur ſerpentibus:q
vt dicit gloſa. blandiunt in facie ꝛ occul
te immittũt venenũ ſ3 iſte caude hñt capita
in quib⁹ nocẽt. Et hec ſunt exẽpla maioꝝ
ĩ quib⁹ minores corrũpunt ꝛ occidunt ſe
quẽtes ſiue ĩn luxuria ſiue in auaricia ſi
ue in quocũqz alio vitio.

¶ Capitulum.vij.

COnfortat deus hominez ad bene operandum pro
mittendo premium ꝛ cer
tificando de eo. Cuius ex
emplum apparet in viſio
ne abrae:đ qua habet Ge
neſ.xv. Jn qua primo ꝓmittitur premiũ
qñ dicit ꝙ factus eſt ſermo dñi ad abraaz
per viſionez dicẽs. Noli timere Abraã.
ego protector tu⁹ ꝛ merces tua magna
nimis. Dixitqz Abraam dñe deus quid
dabis mihi ego vadã abſqz liberis filius
procuratoris domus mee iſte damaſcus
eliezer addiditqz Abraã. Mihi aũt non
dediſti ſemẽ ꝛ ecce vernaculus me⁹ heres
meus erit:ſtatimqz ſermo domini factus
eſt ad eum dicens. Nõ erit hic heres tu
us:ſed qui egredietur de vtero tuo ipſũ
habebis heredẽ. Eduxitqz eũ foras ꝛ ait
illi. Suſpice celuz ꝛ numera ſtellas ſi po
tes ꝛ dixit ei. Sic erit ſemen tuũ dixitqz
ad eũ. Ego dominus qui eduxi te de vr
chaldeoꝝ vt darem tibi terrã iſtam ꝛ poſ
ſideres ipaz. Jn quibus verbis aduerte ꝙ
dominus ad cõfortandũ abraam fecit ei
q̃ttuor ꝓmiſſiones de qbus Apo.ait Gal
iij. Abrae dicte ſunt ꝓmiſſiões ꝛc. ¶ Pri
ma fuit de mercede operis cũ dixit. No
li timere ꝛc. ¶ Primo eum cõfortat ex
cludendo timorem. Noli inquit timere.
¶ Secundo euz ſecurat promittendo ꝓ
tectionẽ. Ego inquit ꝓtector tu⁹ ps. Eſto
mihi in deum protectorez.ꝛ vere timere
nõ debent qui talem ꝓtectorem habent.
ps. Dominus mihi adiutor ẽ nõ timebo
quid faciat mihi homo. ¶ Tertio eũ le
tificat proponendo mercedem. Sed attẽ
de qualem mercedez promittit bene ope
ranti in perſona Abrae:qꝛ mercedez cer
tam:qꝛ ego ſc3 qui decipere vel fallere nõ
poſſum. ¶ Item mercedem propriaz:qꝛ
merces tua. Sic enim eſt omnium gene
raliter vt ſit etiam cuiuſlibet ſingulariter
¶ Item mercedem copioſam qꝛ magna
nimis. Nam nec oculus vidit:nec auris
audiuit:nec in cor hominis aſcendit que
preparauit deus diligentibus ſe. ¶ Se
cunda promiſſio fuit de ſucceſſione here
dis:qꝛ dixit ei dominus. qui egrediet de
vtero tuo ip3 habebis heredem. Jn quo
ſignatur ꝙ datur vnicuiqz illa hereditas
ex ꝓprijs meritis nõ ex alienis. Nam me
ritum hominis eſt ei ſicut filius cui debe
tur hereditas: Vnde Apoſtolus. Vnuſ
quiſqz propriam mercedem accipiet ſm
ſuum laborez:ꝛ loquitur de adultis ſec⁹
eſt de paruulis. ¶ Tertia ꝓmiſſio fuit de
multiplicatione ſeminis. Dixit enim. Su
ſpice celum ꝛ numera ſtellas ſi potes ſic
erit ſemen tuum. Per ſtellas celi poſſũt
intelligi angeli qui ſunt in celo. Per ſe
men vo meritum vite ex quo ſc3 recolli
guntur fructus mercedis eccleſie. Tunc
enim ſemen hominis ad modũ ſtellarum

celi multiplicantur quādo homo p̱ vite
meritū in celo angelis coequatur. Vel qꝛ
ſtelle celi ſūt incorrupte lucide magne. &
tamen in apparentia parue. Tunc enim
ſemē hoīs ad modū ſtellaꝝ celi multipli/
cat: qn̄ meritū opis ē icorruptū p̱ itētōez
lucidū per diſcretionem magnum per
dilectionem: ſed apparentie parue per
humilitatem ¶ Quarta promiſſio fuit d̄
terra promiſſionis. Unde dixit. Ego do/
minus qui eduxi te de vr chaldeoꝝ & da
bo tibi terraꝫ iſtam. Terra iſta eſt corpus
qḋ tunc pacifice poſſidet vir iuſtus: quan
do per diuinam gratiam eſt de vr chal/
deorum eductus. i. de incendio carnis.
Chaldei. n. ſunt motus carnis. quoꝝ: vr
. i. incendiū eſt concupiſcentie inflāmatio
a qua niſi homo diuina gratia eruatur:
non pōt terram corporis ſui pacifice poſ
ſidere. ¶ Secundo abraam certificatus ē
per ſacrificium . ſ. de promiſſione implen/
da. Petiuit enim ſignum non ex diffidē
tia promiſſionis ſed ſcire volens modū
impletionis dicens. Unde ſcire poſſum ꝙ
poſſeſſurus ſim eaꝫ. & tunc iuſſit vt offer
ret ſacrificium vt in ipſo ſacrificio ſignū
acciperet. Unde precepit ei vt immolaret
vaccam & capram & arietem & omnia tri/
ma & in ſuper turturem & columbam qui
ſequēti i māe accepit omnia hec & diuiſit
per medium & vtraſqꝫ partes contra ſe
altrinſecus poſuit. aues autem non diui
ſit deſcenderuntqꝫ volucres celi ſuper ca
dauera & abigebat ea abraaꝫ. Cūqꝫ ſol oc
cubuiſſet ſopor irruit ſup̱ abraā & horror
magnus & tenebroſus inuaſit eū. & iſtud
fuit aliqua ps ſigni dati. Hoc ergo eſt ſa
crificiū iuſticie qḋ deo offerri dꝫ. Nam in
vacca ſignificat̄ obediētia: & hec dꝫ eſſe tri
ma ſiue triēnis ſcꝫ per ſubiectionē tripli
cis hūilitatis videlicet ſupiori pari & iſe/
riori. Sic eniꝫ decet nos iplere oēm iuſti
ciam. In capra v̄o ſignificat̄ penitentia q̄
etiam debet eſſe triennis ſm̄ tria in qui/
bus conſiſtit penitentia ſcilicet in dolo
re contritionis in pudore confeſſionis &
in labore ſatiſfactionis. In ariete v̄o in/
telligitur ſimplicitas que etiam debet eē

trima: quia eſt triplex genus ſimplicita
tis contra triplex genus duplicitatis ſcili
cet hereſis et hypocriſis & ambitōis. Du/
plicitas hereſis imiſcet falſa veris. Dupli
citas hypocriſis bona malis: hōeſta ihō
neſtis. Duplicitas ambitiōis tēdit ad du/
plicem finē: ſcꝫ lucri tp̄alis & premij cele/
ſtis volēs duob⁹ dn̄is ſeruire: ſed diuiſit
abraam ea per mediū. Nā obediētia diui
denda eſt vt fiat in his ſcꝫ que ſunt ſꝫ de
um nō contra deū. Similiter penitētia ē
diuidēda vt fiat cū diſcretōe ita vt ſit rō
nabile obſequiū noſtrum & occidat̄ edoi
in valle ſaliuaꝝ vt ſic occidat̄ concupiſcē
tia ꝙ nutriatur natura. Nam oīs victi/
ma eſt ſale ſallienda: qꝛ in omni opere eſt
diſcretio adhibēda. ¶ Item ſimplicitas
diuidēda eſt vt nō ſit fatua ſed religioſa
vt ſit ſanctitas nō fatuitas vt ſit ſimplici/
tas colūbe cum aſtutia ſerpentis ne ſit ſi
cut equus & mulus in quib⁹ nō eſt intelle
ctus. Sicut enim mulus cui inſidebat ab
ſalon ipꝫ detulit in ſuſpendum: ſic fatua
ſimplicitas multos p̄cipitat in infernum.
In colūba aūt deſignat̄ charitas: qꝛ co/
lumba felle caret & gregatī volat. In tur
ture vero deſignatur caſtitas. Sed has
aues Abraam non diuiſit: quia charitati
& caſtitati ab omnibus & omni tempore
eſt inſiſtendum. Nam caſtitas competit
non ſolum virginibus & viduis ſed etiaꝫ
ſuo modo coniugatis. Vel ideo fit diui/
ſio animalium & non auium. Quia per
animalia intelliguntur actiui: quorum
ſolicitudo diuiditur ad multa: ſꝫ p̱ aues
intelliguntur contemplatiui quoꝝ tota i
tentio fertur in vnum . ps. Unam petij a
domino &c̄. Unde dominus dixit mar/
the. turbaris erga plurima: hoc quantum
ad actiuaꝫ. Porro vnum eſt neceſſarium
hoc quantum ad contemplatiuā. Vel in
turture ſignificat̄ vita ſolitaria. qꝛ turtur
ſoliuaga in ſolitudine gemit ſic ſolitari⁹
debet gemere luctu penitentie Hiere. xv.
Nō ſedi in cōſilio ludētiū. & gloriatus ſū
a facie man⁹ tue. ſedebā ſolus: qm̄ cōmina
tione repleſti me. hn̄s enim precioſū bal
ſami liquorē in vaſe fragili nō dꝫ ſe pone

re in preſſura hōīnu3. Sen. vbi plus ē populi ibi plus eſt periculi cū inter hōīes fui minor hō redij. Oſee ij. Ducam eā3 in ſolitudinem ⁊ loquar ad cor eı⁹. Moyſi locutus eſt de⁹ nō in palatio ſed in deſerto. Cecus a dño extra turbā illuminatur. Puella mortua in thalamo electa turba reſuſcitatur. Nō eni in commotione dom⁹ clauſe erant oues in arca: q2 opera ſpūalia debent claudi in ↄſciētia. In colūba vō que gregatim volat ſignificat religio in cōgregatione viuentiū q debēt ad modū colūbe ⁊ carere felle inuidie. ¶ Itē nō roſtro detractionis percutere nec venenum infamationis ſiue litis in ore ſ3 ramū oliue.i. verbū pacis portare ad chorum refectorium ⁊ alia communia gregatim ſimul incedere. iuxta riuos aquarum.i. ſcripturarum reſidere. ⁊ ibi vmbram accipitris.i. temptationem diaboli preuidēdo declinare. Hec columbina ſimplicitas tantū deo placet vt ſpūſſanctus in ſpecie alterius aīalis noluerit apparere. In hac aūt duplici aue.i. vita cōſiſtit oīs perfecta religio. Vnde cuidam querenti quam religionem deberet intrare. Reſpōdit quidam neſcio an eē velis turtur an colūba. Sed in vtraq3 vita cauendum eſt ne diuidat ⁊ diſpergatur per vanagloriam. ſ. ne opus volet ad deū ⁊ intētio ad mundu3. Vn̄ in Leuitico ꝑcipit ſi offerat turtur vel colūba ꝙ cōfrigat aſcela ne poſſit euolare q2 ſi qua ſunt in religioſis opera virtutum occultanda ſunt non ad fauore3 hominum propalanda. Vnde ſi ex operibus bonis ſupercreſcit inanis gloria opa illa quaſi alas ſūmunt ad euolandū ⁊ fugiunt vt nobis nō proficiāt ſed eas confringere debemus dicentes nobis. Quid habes quod non accepiſti. Super h autē ſacrificiu3 dicit ꝙ aſcenderunt volucres: ſed abigebat eas abraam. Sic tu ad auferendum impedimenta ſpūs ſacrificij ſc3 orationis deuote abige aues.i. importunas cogitationes. Vnde Grego. Sepe in ipſo noſtre orationis ſacrificio īportune cogitatiōes ſe ingerunt que hoc qđ deo placētes offerimus maculare cōtendūt.

Vnde abraam dum ſacrificium obtuliſſet inſidiātes aues pertulit quas ſtudioſe abegit cui⁹ nos exemplo dū vota cordis holocauſtū deo offerimus ab immūdis cogitationibus hoc cuſtodiamus. Sed attēdendum eſt quod ſequitur: quia dū occubuiſſet ſol. ſop. ir. ſup abraa3. ⁊ hor. mag. ⁊ tre. inua. e. Sepe eni3 poſt ſacrificiū boni operis vel deuote ⁊ feruentis orationis ne per elationem mens eleuetur occidit ſol.i. extinguit feruor deuotionis ⁊ irruit in animā ſopor corporis. ita vt anima quaſi ſeipſam magno ſtupore horreſcat ⁊ quaſi quedā tenebra timoris ⁊ dubitationis eam inuadat. Et hoc facit deus vt ipſam in humilitate conſeruet ne fructum ſacrificij.i. boni operis meritum per elationem perdat.

¶ Capitulum. viij.

Contemplatiua vita qualis eſſe debeat oſtēditur per exemplum in ſomnio iacob qđ deſcribitur Gen. xxviij. Vbi dicitur ꝙ vidit in ſomnis ſcalam ſtantem ſup terram ⁊ cacumē eius tangēs celum ⁊ angelos quoq3 dei aſcendentes ⁊ dſcendentes per eam: ⁊ dominum innixum ſcale dicentem ſibi. Terra3 in qua dormis tibi dabo ⁊ ſemini tuo eritq3 ſemen tuum quaſi puluis terre ⁊ dilataberis ad orientem ⁊ occidentem ⁊ ſeptentrionem ⁊ meridiem. In quo quidem ſomnio primo tangitur contemplatiuorum virtus que eſt charitas. Hec enim ſcala eſt per quam ad celos aſcenditur: hec ex vna parte ſtat ſuper terram ſcilicet quantum ad amorem proximi. Alia autē ſc3 ſummitas attingit celū ſcilicet amor dei. vtraq3 enim pars pertinet ad vitam contemplatiuam Vnde Beda dicit ꝙ cōtēplatiua vita eſt amorem dei ꝓximi tota mēte retinere. Vel hec cōtemplatiua ſcala eſt ſcriptura diuina que quidē ſtat ſuper terrā inquātum eſt practica inſtruens de humanis: ſ3 ſummitas attingit celū inquātū ē ſpeculatiua inſtruens de diuinis. Vel tangit terram quantū ad teſtamētū vetus in quo ⁊

mittebantur tpalia. Celum vero attingit quá-
tū ad nonū in quo pmittunt celeſtia. Hu
ius ſcale duo latera ſunt ſenſus lralis et
ſpūalis. Sūt et huius ſcale .xij. inter ſcala
ria que oz pdicatores ſiue cōtēplatores
aſcendere ſcz ɔfeſſio oratio grarū actio in
tellectus pſcrutatio dubiorū inquiſitio lit
tere expoſitio pdicatio pdicādi diſcretio
.i. puectis alta: rudib⁹ infima: eterne pene
comminatio glorie pmiſſio pdicatōis ob
ſeruatio ɔſtātie fortitudo in pſperis z ad
uerſis. Huic ſcale innixus ē dñs ſicut ſuo
ſpiraculo. qr ſcz ab eo inſpirata Apoſt. ij.
Thimo. iij. Ois ſcriptura diuinitus i ſpi
rata zc. Vel ſicut ſuo ſpeculo in quo a cō
tēplātibus aſpicit z cognoſcit .i. Corinth.
xiij. videmus nūc p ſpeculū zc. Quidā aūt
dicūt q ſcala p quā maxime aſcēdunt vi
ri ɔtemplatiui z deuoti hoies ē crux xpi
h licet fuerit ſup terrā mālitter erecta vir
tualiter tn̄ fuit vſqz ad celū porrecta qr p
ipſā nobis eſt celi ianua aperta. Duo aūt
latera ſcale hui⁹ fuerūt duo principalia li
gna eius. vnū p altū: aliud p tranſuerſuz.
Gradus huius ſcale ſunt pene quas xps
ſuſtinuit ſcz in capite ſpinarū coronatio
nē in facie ſputorū fedationē in manibus
clauorū cōfixionē in dorſo z corpe flagel
lorū verberationē. In latere lancee aperi
tionez: in pedibus clauorum pforationē:
in qbus oibus aia deuota z prudēs mirā
da cōtēplatur. huic ſcale innixus eſt dñs
in paſſione ſicut hō nitit ſuo cubiculo qr
in ea dormiuit p mortez. Vel ſcala h vt q
dam exponunt eſt clauſtraliū pnia: cuius
duo latera ſunt vilitas z aſpitas. p vilita
tem nec gloriā affectāt nec ignominiā for
midāt. p aſperitatem vō mollia cōtēnunt
z moleſtias puipendunt. Hec ſcala ſtat ſp
per terrā habitatiōe, z attingit celū ɔuer
ſatione. gradus eius aūt ſunt ſeptem vtu
tes q enumerātur ij. Petri. j. Vos inquit
curā oēm ſubinferentes miniſtrate in fi
de veſtra virtutem. In virtute aūt ſciam:
in ſcia aūt abſtinentiā: in abſtinētia patien
tiam: in patiētia āt pietatē: z in pietate āt
fraternitatis amorē: in amore aūt frater
nitatis charitatem. Huic ſcale innititur
dominus: ſicut exemplar ſuo exemplato
qr ipſe dedit exemplum viuendi in pau
pertate obedientia z caſtitate. Alij autem
exponunt q h ſcala eſt beata vgo que ſu
per terram fuit per contēptum munda
norum celum attingens ſuſcipiendo de
um. Tunc enim iclinauit celos z deſcen
dit: huius ſcale latera ſunt humilitas z
obedientia. grad⁹ fuerunt in ea donorū
z vtutum. huic innixus ē dominus ſicut
ſuo thalamo in icarnatiōe. ps. Ipſe tanq
ſpōſus pcedēs de thalamo ſuo. ¶ Scdo
tāgit i h ſōnio Jacob ɔtēplatiuorū mot⁹
Mot⁹ .n. cōtēplatōis triplex eſt ſm Dio
niſiū ſcz rectus z obliqu⁹ z circularis. Re
ctus ergo mot⁹ tangit p angelorū .i. con
tēplatiuorū aſcenſum. obliquus tangitur
p deſcenſuz: qr ille q aſcendit ſurſū cū de
ſcēdit motū ſuū reflectit z obliquat a ſur
ſum in deorſū. Mot⁹ āt circularis tāgit
cū ſubdit. Dilataberis ad oriētē z occidē
tem ſeptētrionalem z meridionalē. Per
has quatuor partes celi circulariter ſol
mouetur. Igitur iſti angeli ſunt cōtēplati
ui z ſpirituales: qui ſunt quaſi homines
celeſtes z angeli terreſtres. hi aſcendunt
contemplando z deſcendunt ſe humilian
do z ſicut dicit Ambroſi⁹. Qui vult per
ſcalam aſcendere: oportet q manibus z
pedibus ſe teneat: man⁹ opera: pedes co
gitationes z affectiones. Vel vt aliqui ex
ponunt. Iſti angeli ſunt prelati qui aſcen
dunt per contemplationem z deſcendūt
per actionem. Vel angeli ſunt predicato
res qui quandoqz debent aſcendere pre
dicando ſublimia: quandoqz deſcendere
predicando humilia. Sequitur motus
tertius: quia dilataberis ad orientem ſci
licet per origines virtutum: z occidentez
p occaſum vitiorū: ad meridiem per fer
uorem affectionum: ad ſeptentrionem ſi
ue aquilonez per expugnationem diabo
licarum ſuggeſtionuz. ¶ Tertio tangitur
contemplatiue vite fructus cū dicit do
minus. Terram in qua dormis tibi da
bo. Terra enim hec celeſtis patrie eſt in
qua erit perfecta quies ſecundum illud
ps. In pace in idipſum dormiam z requie

ſtam. Unde in hac terra debet caput no/
ſtrum .i. mens tanq̃ in puluinari ſe pone
re vt quieſcat a temporaliũ cura. Hac da
bit nobis deus ſi in ea per cõtẽplationez
ꝛ deſideriũ peregrinamur ꝛ cõuerſamur.
Gen. xvij. Dabo tibi terrã peregrinatio/
nis tue. Quia vero in p̃dicto ſomnio dicit
q̄ iacob vidit innixum ſcale dicẽtem ſibi
ꝛc. Notãdũ ẽ quod ſicut dicũt ſomnioꝝ
interpretes apparitio domini in ſomniis
ſcḋm diuerſã expõnẽ vl' ſignificatões. Nã
dñs per ſomniũ aliqñ apparet vt tacens
aliqñ vero vt loquens: aliquãdo vero vt pa
tiẽs. Quãdo igitur alicui per ſomniũ do
min⁹ apparet vt tacens ꝛ nihil loquẽs. ſi
ille q̄ hoc vidit peccatoꝛ ẽ ſignificat q̄ cõ
uertet ad deũ ꝛ finiet in penitẽtia dies ſu
os. Si vero ſit iuſt⁹ ꝛ ſanct⁹ ſignificat q̄ glo
ria ei⁹ augmento apud deum ꝑficiet gau
dium habiturus. Si vero talis qui hoc vi/
det ſit homo i poteſtate ꝯſtitut⁹ puta rex
vl' princeps ſignificat q̄ inueniet gaudiũ ꝛ
victoriã de inimicis. Qñq; vero dominus
ꝑ ſomniũ apparet vt alicui loquẽs ꝛ tũc
ſiue loquatur aliquid pertinens ad futu
rorum ꝓmiſſionem ſicut locutus eſt hoc
iacob: ſiue aliquid ꝑtinẽs ad ꝯuerſionem
ſicut aliquãdo loquit' peccatoꝛib⁹. ſiue ad
ꝯfoꝛtationẽ ſicut aliquãdo loquitur iuſtis
tribulatis ꝛ i afflictionibus poſitis: vel alio
quocunq; modo loquatur quicquid dic
tenendũ eſt. Quandoq; vero dominus in
ſomnijs apparet vt crucifixus vel imago
ipſa crucifixi. ꝛ tũc vt dicunt ſignat patiẽ
tiam ꝛ victoꝛiam in tribulationib⁹. Vñ ſi
quis videat in ſomnio ſe adoꝛare imagi
nẽ domini noſtri ieſu chꝛiſti aut oſculet'
aut deprecetur ſi quidẽ rex eſt ꝛ ipſe inue
niet victoꝛiã de inimicis ꝛ gaudiũ in glo
ria ſua. Nam crux poſt crucifixionẽ chꝛi
ſti maximas victoꝛias deſignat ꝛ omnis
calamitatis amiſſionem. Quod ſi aliquis
de populo videat hic cõſequitur gaudiũ
ꝛ pꝛo quo interpellauerit obtinebit. Sz
ſi ſolũ videatur imago chꝛiſti abſq; cruce
minus erit gaudiũ vel victoꝛia. Et nota
etiam hic de imaginibus quod illa que in
ſomnio apparent ſine auro ſignificãt euẽ
tum rerũ potioꝛem. Nam ille que appa
rent cum auro quandoq; tribulationez
poꝛtendunt. Hec dicunt ſomnioꝛũ inter
pꝛetes que ego referendo tantũ non aſſe
rẽdo hic pono an vera vel falſa ſint fate
oꝛ me neſcire. Dicit Ari. ð ſomnijs quod
neque eſt eis totalit' credendum neque
totaliter diſcredẽdũ. Et ideo eueniẽtia
ſomnia vt ipſe dicit neque idoneum ẽ cõ
temnere neque opoꝛtet ab eis facile per/
ſuaderi: pꝛecipue quia ſpirit⁹ mẽdax ple
runq; in viſione vel ſomnio vt poſſit dec
pere hominez in foꝛma chꝛiſti legitur ap
parere. Sic enim beato martino per exte
rioꝛem viſionem ſenſibilẽ in foꝛma chꝛi
ſti apparuit qdaz purpuratus quẽ tñ ille
per ſpiritũ cognouit atq; cõfudit. In vi
tis q̄z patrũ refert' q̄ monach⁹ qdã audi
ens facta magna moyſi cordis ſpũ cepit
eũ ꝑferre xp̃o. q̄ ſequẽte nocte ꝑ ſõniũ vi
dit moyſẽ cũ choꝛo ãgeloꝝ ſtãtẽ i veſtib⁹
albis xp̃z vero nigris indutũ vidit i choꝛo
hoꝛuz pp̄ q̄ iſpiciẽs monach⁹ a fide xp̃i de
ſipuit ꝛ factus eſt iudeus.

Capitulum. ix.

COꝛpus chꝛiſti ſub ſacramẽ
to aſſimilat' illi libꝛo quez
vidit Joannes Apoca. v.
Vidi inquit libꝛũ qui erat
ſcriptus int⁹ ꝛ foris ſigna
tum ſigill'. vij. Dicitur coꝛ
pus chꝛiſti liber intus ſcriptus quia vide
licet in ſe continet conſolationes et ſua/
uitates notabiles ꝛ mirabiles. Et iterũ
ſcriptus foris. quia ſacramentis viſibili/
bus tegitur: ſignatum autem ſigillis ſep/
tem ponitur pꝛopter ſeptem mirabilia
que ſunt ibi. Pꝛimum eſt q̄ ſit de pane
non mutatum ſed manens idem: ꝛ poni/
tur a quibuſdam exemplum: ſicut cogni
tio mea mediãte voce ſit tua manẽs mea.
Secũdũ eſt q̄ tanta magnitudo ſub tã
parua ſpẽ tota latet. Et ponũt quidã exẽ
plum ſicut i pũa pupilla oculi tot⁹ mũd'
magnus recipit' vel videt'. Tertiũ ẽ q̄
totũ coꝛpus ꝑ os hominis intrat nõ di
minutũ eadẽ potẽtia vt quidã dicũt qua
clauſo vtero de virgine exiuit ꝛ etiã de ſe

pulchro. ¶ Quartum eſt ꝙ comeditur non
conſumptū ꝛ nō diuiſū. Et ponūt aliqui
exemplū in ſenſu viſus ſicut viror herbe
ab oculo videntis quaſi quidā eiꝰ cibꝰ ſu
ſcipitur: nec tamē ipa herba minuitur vel di
uiditur. ¶ Quintū eſt ꝙ ab immūdis tā
gitur ſine ꝯtagione ſui ſicut lumē ſolis re
cipitur in re feda nec tñ fedatur. ¶ Sextuꝫ
eſt ꝙ a pluribus ſumitur ꝛ in pluribꝰ locis
cōficitur: nec tamen augetur vel minuitur: ſicut
ſi multe cādele ab vna accēdantur illa vna
ꝓpter hoc nec minuitur nec augetur. ¶ Se
ptimū eſt ꝙ eſt ibi quātitas ſine quāto: cu
ius exemplū ꝓprie nō eſt in natura dare
vel alicubi reperire.

¶ Capitulum. x.

Demones aſſimilantur illiſ
locuſtis de quibus agitur
in viſione ſcti Johannis
Apoc. ix. Vbi dr̃ vidiſſe ꝙ
exierūt locuſte i trā ꝛ data
eſt illiſ ptās ſicut hñt ptātem
ſcorpiones terre ꝛ pceptum eſt illis ne le
derent fenum terre nec oē viride neqꝫ
oēꝫ arborem niſi tantum homines q nō
hñt ſignū dei i frōtibꝰ ſuis. Vbi pmo no
ta demonū elationē ꝑ ſimilitudinē locu
ſtaꝝ: aſſilantur. n. demōes locuſtis ꝛ propter
aſcēſū ſupbie. qꝛ locuſte i altuꝫ ſaliūt: ꝛ ſic
dmon per ſupbiā Yſa. xliij. In celū ꝯſcen
dā ꝛc̃. ¶ Itē ꝑꝑ caſū ruine: qꝛ locuſta poſt
ſaltum nimiū cadit. Yſa. xiiij. Quō cecidi
ſti d celo lucifer ꝛc̃. ¶ Itē propter ꝯtinua
tionem malicie que notatur in longitudi
ne crurum poſteriorum: qꝛ ſꝑ in malicia
perſeuerant. ¶ Scdo attēde demonū tē
tationem: qꝛ exierunt in terram. .ſ. ad tē
tādū hoies ꝛ dñr exire. ſ. a dei ordinatio
ne. Deus. n. tētationes nr̃as ordinat i bo
nū noſtrū ꝛ ꝓfectū ſꝫ ab hac itētōe diabo
lus exit qꝛ ſuis tentationibus non nr̃ꝫ ꝓ
fectum ſed caſum ꝛ detrimētum intendit
Exierūt etiā de celo vbi creati fuerūt. ſ. d
empyreo: qn̄ fuerūt eiecti ꝑ ſupbiā in ter
raꝫ. i. ad tētādū hoies q habitāt in terra.
eos eni q ſūt in celo tētare vel moleſtare
nō pñt. Vñ pars eoꝝ relicta eſt in h aere
caliginoſo ad tētādū nos q ſumꝰ i terra

¶ Tertio ꝯſidera diuinā ꝓmiſſionē quia
data eſt illis ptās ſcꝫ tentandi permiſſiue
dñe. Licet diabolus afflictionem iuſtoꝝ
ſꝑ appetat. tamē ſi ab auctore noſtro po
teſtatem non accipit ad tētationis articu
lum nullatenus cōualeſcit. Sequitur ſi
cut hñt poteſtatē ſcorpiones terre. Scor
piones ſicut gloſa dicit facie blandiuntur
ſed cauda pūgunt occulte. Et ita faciunt
demones tentantes: qꝛ a principio porri
gunt delectationeꝫ. ꝛ in fine inducūt cru
ciatum ꝛ afflictionem ꝛ ſicut nō ſentitur
punctio acus ſic nec punctio ſcorpionū:
ſed poſtea paulatim diffanditur per to
tum corpus ꝛ moritur punctus. ꝛ ſilr dece
pti a demonibus quādo peccāt nō ſenti
unt deceptionem: ſed tādē miſerabiliter
puniuntur. Prouer. v. Fauus diſtillās la
bia meretricis ꝛ nitidiꝰ oleo guttur eiꝰ:
nouiſſima aūt illius amara quaſi abſinthi
um. ¶ Quarto nota diabolice malicie re
frenationem: quia preceptum eſt illis ne
lederent ꝛc̃. Et hoc preceptum eſt demo
num refrenatio ne tantum noceant quā
tum velent vel quantum poſſent ſi per
mitterentur. qꝛ nullus eis poſſet reſiſte
re. Reſtringitur autem eorum poteſtas
contra electos ꝛ ſaluandos: quorum qui
dam ſunt incipientes ꝛ iſti intelliguntur
per fenum: quidam vero proficientes ꝛ
iſti per viride. Quidam vero perfecti ꝛ
iſti per arborem deſignantur. Et nota ꝙ
non dixit ne eos percuterent ſiue tange
rent: ſed ne eos lederent quia ſancti ꝛ
percutiuntur interdum exterius ꝛ tangū
tur interius ſcilicet dum tentantur ſed
non leduntur in mentibus. ſ. vt peccatis
ꝯſentiant: vel vt finaliter pereant Job. ij
Dixit dñs ad ſathā. Ecce in manu tua ē
verūtñ aiaꝫ illiꝰ ſerua. Et ꝑ iſta tria deſi
gnātur tres ordies ſaluandorum. ſ. Noe
Daniel. ꝛ Job. i. coniugati qui terre adhe
rent ꝛ deſſignantur per fenum. Et conti
nentes qui virorem corporis ſeruant.
Et iō deſſignātur ꝑ viride. Et prelati q deſ
ignātur ꝑ arbores quaꝝ rami refrigeriū p
ſtant alijs. Eſt ergo ſenſus preceptū eſt il
lis ſcꝫ demonibꝰ. i. coartata eſt poteſtas

eoꝝ ne lederēt fenū terre.i.cōiugatos in
viaijs in corpore affligāt ⁊ interdū corpa
illa auferāt:neqꝫ oē viride.i.ptinētes viro
re pudicitie virētes:neqꝫ oēm arborē.i.ꝑ
latos folijs verboꝝ ſuoꝝ alios ſanātes.⁊
fructib⁹ opeꝝ ſatiātes.vmbra exemploꝝ
vl ꝯſolatōe alios recreātes:niſi tm̄ hoies
ab hūo dictos.i.carnales .j.Corinth.iij.
Cum ſit iter vos zelus ⁊ cōtētio nōne car
nales eſtis:⁊ ſm hominē ambulatis qui
nō hꝫ ſignum dei in frōte ſua.i.in aperto
hoc ſignū eſt thau qd hꝫ figuram crucis
⁊ eſt vltima littera i alphabeto hebreoꝝ
⁊ nominaſ ſiue interpretatur cōfirmatio
Unde ſignificat ipſam finalē penitētiam
q̄ cōfirmat hoiem in bono:hoc aūt ſigno
liberātur oēs q illud hn̄t Eze.ix.Signa
thau ſuper frōtes viroꝝ gemētiū ⁊ dolē
tiū ſup cūctis abhominatōib⁹ q̄ fiunt ⁊c̄.
Et infra oēm ſuper quē videtis thau ne
occidatis.Et h̄ ſignū dꝫ haberi nō ſolum
in corde ſꝫ ēt i fronte:vbi eſt locus erube
ſcētie:⁊ ēt locus manifeſtus vt ſcꝫ nō eru
beſcat hō facere penitētiā apte ⁊ nomen
xpi apte predicare.¶ Itē demones conā
tur maxime ipedire ꝑdicatores quod oñ
ditur ex viſione beati Ioānis que habe
tur Apoc.vij.vbi dicitur.Uidi q̄ttuor an
gelos ſtātes ſup q̄ttuor āgulos terre te
nētes quattuor vētos terre ne flarēt ſup
terrā neqꝫ ſupra mare neqꝫ ſupra vllā ar
borem.Per iſtos q̄ttuor angelos itelligū
tur vniuerſi demones q dn̄r q̄ttuor ꝓpt
naturā numeri.qꝛ quaternarius multū
diuiſibilis eſt ⁊ ipſi non intendunt niſi di
uiſionem facere.¶ Item quaternarius
non eſt numerus ſolidus ſed ſuperficia
lis.¶ Item ſuggeſtio demonuꝫ ſuperficia
lis eſt non habens ſoliditateꝫ.¶ Item di
cuntur quattuor qꝛ quattuor euāgelia ipu
gnāt ⁊ q̄ttuor vitia precipue ſuggerūt dū
temptant vel qꝛ per quattuor partes mundi
fideles temptant.Unū ſeqtur ſtātes ſup q̄ttu
or āgulos terre.i.i q̄ttuor partib⁹ mūdi
imolātes vt oēs tētēt vl hoc dr̄ qꝛ ipſi de
mones laborāt vt ponāt hoies in angu
lis.i.in ſordib⁹ peccatoꝝ.Nam in āgulo
ſūt ſordes:vel in angulo duplicitatis ſe
qtur tenētes q̄ttuor vētos.i.tenētes ⁊ ipe
diētes oēs ꝑdicatores eccleſie:q dn̄r quat
tuor qꝛ debēt hēre q̄ttuor vtutes iuſticiā
fortitudinē tēperantiā ⁊ prudētiā:vel,do
ctrinā quattuor euāgelioꝝ q̄ ſignificatur
Geneſis primo ꝑ quattuor flumina para
diſi:vel qꝛ debent ꝑdicare ꝑ quatuor cli
mata mūdi.⁊ dn̄r venti.qꝛ nubes.i.pecca
tores in pluuias lachrymaruꝫ diſſoluūt.
¶ Itē qꝛ terre hūiditates dſiccāt.i.carnis
voluptatē ⁊ mentis cupiditatē:⁊ de his
q̄ttuor vētis dr̄ Job.xxiij.Qui facit vētis
pōdus ⁊ aquas appēdit in mēſura.Seqꝛ
ne flarēt ſup terrā.i.ſup illos q ad modū
terre ſūt arabiles vomere ꝑdicatōis ⁊ ſu
ſceptibiles diuini ſeminis neqꝫ ſup ma
re.i.ſup fluidos ⁊ iſtabiles neqꝫ ſup vllā
arborē.i.ſup illos q ad fructificādū ſūt ha
biles quaſi dicat demones conati ſunt ⁊
nūc conāſ quottidie ipedire ꝑdicatores
ne predicēt neqꝫ bonis neqꝫ malis:neqꝫ
ad exercitatiōeꝫ bonoꝝ.neqꝫ ad reuoca
tiōeꝫ maloꝝ.Sciūt.n.demōes ꝙ nil adeo
ꝓdeſt ſicut ꝑdicatio vbi dei Gloſa.In
tēpore tribulatiōis nihil magis neceſſari
um ꝙ predicatio vbi dei.Iō nitiſ diabo
lus eū detinere i oi loco.Econtra aūt do
min⁹ ſub ſilitudie ēt quattuor vētoꝝ vo
cat ꝑdicatores vt predicēt Ezechi.xxxvij.
A quattuor vētis veni ſpūs ⁊ iſuffla ſup
interfectos iſtos ⁊ reuiuiſcāt

¶ Capitulum.xi.

Doctores noui teſtamenti
aſſimilantur illis animali
bus que deſcribuntur in
prima viſione libri Eze.
Ubi dicitur.Et de medio
ei⁹ ſimilitudo q̄ttuor aia
lium ⁊c̄.i cuius viſionis ſerie introducū
tur h̄ aialia vt copulata:vt figurata vt pē
nata vt mota ⁊ vt inflāmata.Oſtēdunt
ergo ꝑmo fuiſſe copulata:qꝛ q̄ttuor.Unū
dicit ꝙ de medio ei⁹.i.ignis ſicut Gre.ex
ponit qꝛ ſupra ꝑmiſerat:⁊ ignis iuoluēs
ſilitudo quattuor aialiū.¶ Primo ergo
ꝯſidera tria.primo locū qui congruit ſā

eorum doctorũ ꝓbationi. Locus eni ori
ginis ſiue egreſſionis ſanctoꝝ doctoꝝ eſt
de medio ignis .ſ. tribulationis ſiue perſe
cutionis Eccleſiaſti. xxvij. Vaſa figuli .i. do
ctores chriſti probat fornax tribulatiõis
ſic eni eſtuant vt per impatientiá nõ deſti
tuantꝰ Eccli. xli. In medio ignis non ſum
eſtuata dicit doctorũ eccleſia. Et ideo dici
tur Prou. xix. ꝙ doctria viri .i. virilis do
ctoris per patientiá noſcitur Gre. Tanto
minus vnuſqꝫ oſtenditꝰ doctus quanto
minus patiens. neqꝫ eni poteſt veraciter
bona docendo impẽdẽ ſi viuendo neſcit
aduerſa equanimitꝰ tolerare. Perfecti eni
doctoris eſt ſic aliorum hominum impro
bitatem patienter ſufferre. vt ſe nouerit
ab iniquis ſapiẽter obſeruare. neqꝫ .n. ꝓ
pria mundicia ſine tolerantia ſufficit neqꝫ
tolerantia ſine mundicia valet. Vel de me
dio ignis .i. ex intimo feruore amoris ſan
cti doctores procedunt ad opꝰ predicatio
nis. ¶ Scdõ tangitꝰ numerus q competit
doctorũ eruditõi. qꝛ quattuor ſiue ꝓpter
doctrinã quattuor euangeliorũ quaꝫ pre
dicãt ſiue ꝓpter quadruplicẽ intellectum
ſcripturarum quas explanant ſiue ꝓpter
quattuor mundi partes quas ſuis doctrĩ
nis illuſtrant. q̃ etiam ſignificantꝰ per quat
tuor quadrigas zach. vi. ¶ Tertio ponitꝰ
tropus .i. ſiſitudo que cõpetit eoꝝ ꝑfectio
ni. qꝛ ſimilitudo erat animaliũ. In anima
libus eni eſt perfectio motus ꝛ ſenſus. qꝛ
ſcꝫ ſancti doctores vigent ſenſu diſcretio
nis ꝛ motu bõi operis. Ipſi .n. ſunt anima
lia quibus dño manũ ſue largitatꝭ aperit.
ꝛ eis benedictionẽ ſue gratie affluenter in
fundit ps. Apis tu manũ tuã ꝛc̃. ¶ Scdõ
introducuntur hec animalia vt figurata.
Hẽbant .n. quãtũ ad cõmunem figurã ſiſi
tudinẽ hoĩs. Et ꝑmittitꝰ ꝙ ſiſitudo hoĩs
erat in eis. ſiquidẽ in ſanctis doctoribꝰ eſt
ſimilitudo hominis .i. chriſti. Vñ Gre. di
cit ꝙ ſancta aĩalia hec nõ eſſent niſi chriſti
ſimilitudineꝫ habuiſſent. Competit ergo
omni ſancto doctori vt aſſimiletꝰ chriſto
homini ſm illud Mate. xiij. Omnis ſcri
ba doctus in regno celoꝝ ſimilis eſt ho
mini patrifamilias .i. chriſto. Debet enim

chriſtum imitari ꝛ ei aſſimilari in viuẽdo
ſicut paulus faciebat qui dicebat Gal. ij.
Viuo autem iam non ego viuit vero in
me chriſtus. ¶ Item in docendo ſiue ꝑdi
cando ſicut idem dixit .i. Corinthioruꝫ .i.
Nos predicamus chriſtum crucifixuꝫ ꝛc̃.
¶ Iteꝫ faciẽdo .i. Coꝝ. xi. Imitatores mei
eſtote ſicut ego chriſti. ¶ Item in patiẽdo
Vnde idem paulus Gal. ij. dixit. Chriſto
confixus ſum cruci. Deinde deſcribitur
horum animalium figura ſpecialiter quo
ad partes eorum .ſ. quo ad facies. quo ad
manus. ꝛ quo ad pedes. ¶ Primo enim
quo ad facies ponit. ꝙ erat in eis quadru
plex figura .ſ. hominis ꝛ leonis a dextris.
vituli ſiue bouis a ſiniſtris ſꝫ aquile deſu
per. Per has ergo quattuor facies dicũ
quidam myſtice ꝑfiguratos quattuor euã
geliſtas .ſ. per faciem hominis Matheus
qui ab humana chriſti generatione euan
geliũ inchoauit dicens. Liber generatõis
ieſu xp̃i ꝛc̃. Per facieꝫ võ leonis Marcũ
quia a rugitu deſerti euangelium incepit
dicens. Vox clamãtꝭ in deſerto. ꝑ faciẽ autẽ
bouis Lucã qꝛ a ſacerdotio zacharie ince
pit ꝑncipiũ dicẽs. Fuit ſacerdos qdam ꝛc̃.
Nã ſacerdotis erat boues imolare. ſed ꝑ
aqle faciẽ Ioãnes accipitꝰ q ceteris altius
cõtẽplando volauit ſuũ euãgeliũ ab eter
na verbi generatione inchoando dicens
In principio erat verbum ꝛ verbuꝫ erat
apud deum ꝛc̃. Dicit autẽ ꝙ quattuor fa
cies vni. quia omnes quattuor euãgeliſte
locuti ſunt de vno .ſ. de chriſto vel ille qua
tuor facies cõpetũt vni ideſt chriſto. Qui
ſicut dicit gloſa. Natus eſt vt homo paſ
ſus eſt vt vitulus. Reſurrexit vt leo. aſcen
dit vt aquila. Et ideo ſm Grego. Homo
ꝛ leo dicuntur eſſe a dextris. quia chriſti
natiuitas ꝛ reſurrectio erunt omniuꝫ ge
neraliter leticia q̃ per dexteram intelligit.
ſed vitulꝰ dr̃ eẽ a ſiniſtris qꝛ mors chriſti
apoſtolis triſtitia fuit q̃ triſtitia ꝑtinet ad
ſiniſtrã. qꝛ ſiniſtꝝ dicimꝰ qd̃ aduerſũ depu
tamꝰ vt dicit gloſa. Aquila aũt dr̃ eẽ deſu
per quia aſcenſionem chriſti ſignificat in
altum ſm illud ps. Aſcendiſti in altum.
Iob. xxxix. Nunquid ad preceptum tuũ

leuabitur aquila. Moraliter autē doctor
eccleſiaſticus debet eſſe vt homo ſecūdū
rationem viuendo. Secundum rationē
dico a deo per fidem illuminatā. ⁊ ſcd̄ꝫ di-
uina precepta regulatam Iuxta illud ps.
Beatus homo quem tu erudieris domi
ne ⁊ de lege tua docueris eum. ¶ Itē dꝫ
eſſe vt leo tentatiōibus reſiſtēdo ⁊ aduer
ſa non metuendo Prouе. xxviij. Iuſtꝰ ꝙ̄-
ſi leo cōfidēs abſqꝫ terrore erit. ¶ Itē vt
vitulus ſeipſuꝫ ſacrificando. de talibꝰ vitu
lis dicitur in ps. Tunc imponēt ſuper al
tare tuum vitulos. ¶ Item debet eēt vt a
quila ſublimia contemplādo vel alios ad
contemplationem ⁊ amorem dei ꝓuocan
do Deutero. xxxij. Sicut aquila ꝓuocās
ad volandum pullos ſuos. Vel dr̄ doctor
eſſe vt homo per prudētiā vt leo ꝑ forti
tudinem. vt vitulus per temperātiā: ⁊ vt
aquila ꝑ iuſticiam. Quidam v̄o vt dicit
Hieronymus per quattuor facies intelle
xerunt quattuor elementa que dicunt̄ in
eē vna. quia in vno corpore hominis vnī
unt̄. Vn̄ ꝙ̄uis i mūdo maiori ſint diſtincta
i mūdo tn̄ minori. i. i hoīe ſt̄ vnita. Alij v̄o
ꝑ has q̄ttuor facies q̄ttuor ꝓ̄ncipales ac-
cipiūt aīe paſſiōes. ſ. gaudiū. triſticiā. ſpē ⁊
timorē q̄rū quedaꝫ ſunt de bono vt gau-
dium de preſenti bono ⁊ ſpes de futuro.
Alie ſunt de malo ſcꝫ vel preſenti vt triſti
tia vel futuro vt timor. Et ideo quedam
dicuntur eſſe a dextris. quedam vero a ſi
niſtris. ſed ſuper has debet eſſe ratio eas
modificans ⁊ regulans ⁊ ideo facies aqui
le dicitur eſſe deſuper. Et nota ꝙ iſte fa-
cies dicuntur extente deſuper q: in omni
bus intentio ⁊ contemplatio ſanctoꝝ ſu
per ſe tendit ſicut dicit Grego. ¶ Itē de
ſcribitur figura eorum quantum ad ma-
nus. quia habebant manus ad modū ho
minis. Vnde dicit ꝙ manꝰ hominis ſub-
pēnis eorum. Vbi nota ꝙ quilibꝫ doctor
debet habere manus hominis ideſt ope-
ra bona ſcilicet vt non ſolum bona dicat
ſed etiam faciat ſm̄ illud. Cepit ieſus face
re ⁊ poſtea docere. Actu. i. Gre. i Paſtor.
Predicator quiſqꝫ plus actibꝰ ꝙ̄ vocibꝰ i
tonet. ⁊ bene viuendo veſtigia ſequacibꝰ
imprimat ꝙ̄ loquēdo q̄ gradiant̄ oſtēdat.
ſed dn̄t eſſe manus hominis. i. opera ſcd̄ꝫ
rōnē facta Apoſtolus Ro. xij. Rōnabile
obſequium veſtruꝫ. ſed dicūtur manꝰ eſſe
ſub pennis q: debet eſſe virtus opis ſub
volatu contemplationiſ. ſ. vt ſub contem
platiua ſit etiā actiua: ⁊ dn̄t eſſe manus in
q̄ttuor partibꝰ. q: ſ. quattuor modis per
opera vite actiue proximis ſeruitur. ſ. vl̄
quantum ad animam vt docendo cōſulē-
do: ⁊ alias ſpūales elemoſynas impenden
do vel quātū ad corpus viuū. ſ. reficiēdo
veſtiendo ⁊ alia neceſſaria miniſtrādo. vl̄
quantum ad corpus defunctū. ſ. compo-
nendo ⁊ ſepeliendo ⁊ hmōi: vel quantuꝫ
ad res tp̄ales exteriores ſicut defendēdo
temporalia iura eccleſie vel aliarum per-
ſonarum ⁊ hmōi. Vel ſm̄ Gre. dicuntur
eſſe in quattuor partibus quia ſancti euā
geliſte qui fuerūt primi doctores noui te-
ſtamenti opus exterioris doctrine ꝑ quat
tuor partes mundi diffuderūt. ſ. per oriē
tem occidentem meridiem ⁊ ſeptētrionē
¶ Item deſcribitur earum figura quo ad
pedes. quia pedes eorū pedes recti. ⁊ plā-
ta pedis eorum quaſi planta pedis vituli
In pedibus ſicut dicit gloſa intelligūtur
greſſus operū. ita vt ſicut per manꝰ intelli
gunt̄ opa que ordinantur ad ꝓximuꝫ. ita
per pedes intelliguntur opa hois quātū
ad ſe ipſuꝫ. Sicut. n. aīal greſſibile pedibꝰ
pergit ad locū. ita etiā hō ſpūalis opibus
tendit in deum. Vn̄ Aug. dicit ꝙ deo qui
vbiqꝫ eſt nō locis appropiquamꝰ. ſꝫ bōis
ſtudijs boniſqꝫ actionibus. Et ideo ſicut
ſine pedibus corpus hominis non ꝑgit.
Sic etiam fides hominis ſine operibꝰ nō
ꝓficit Ia. ſcd̄o. Fides ſine operibus mor-
tua eſt. Sed in iſtis pedibꝰ. i. operibus. dꝫ
eſſe rectitudo intentiōis. ſ. vt recta inten-
tione fiant. Vnde dicit. Pedes eoꝝ pedes
recti. ſ. per rectam intentionē. q: q̄lis eſt
intentio tale eſt opuſ Eccl̄i. li. Ambulauit
pes meus iter rectum. ¶ Itē dꝫ eē in eis
maturitas moderationis q: cum quadā
maturitate. i. grauitate ⁊ modeſtia debēt
exequi ⁊ ꝑ̄ficere opus intentū. Vn̄ dicit ꝙ
planta pedis eorum quaſi plāta pedis vi

tuli. Vituli enim ſiue boues vt dicit Gregorius cum quadam maturitate ſiue grauitate incedunt. Vel etiaȝ in planta pedis vituli ſignatur fortitudo laboris qꝛ vituli ſiue boues fortes habent pedes vt ipſe Gregorius dicit. ¶ Item in hoc ſignatur diſcretio circumſpectionis ex eo ꝙ in pedibus vituli eſt vnguium diſcretio. Ex quibus patet ꝙ opera docentium debent eē recta. grauia. fortia. ⁊ diſcreta. ¶ Tertio hec animalia deſcribuntur etiam eſſe pennata. Unde dicit quattuor penne vni ⁊c. Ubi circa eorum pennas nota quattuor. primo diſtinctionem quia quattuor penne vni ſcilicet ad modum alarum. Iſte quattuor penne ſunt quattuor conditiones q̄ neceſſarie ſunt cuilibet contemplanti. vt per volatum contemplationis poſſit ad diuina leuari. Prima pēna eſt mentis virtus per quam ſcilicet anima ad volatum contemplationis diſponitur. Eſt eniȝ anime contemplanti neceſſaria virtus moralis. ex eo ꝙ virtutes morales vehementiam paſſionum reprimunt ⁊ ſedāt exteriorum occupationum tumultus quibus abſtraheretur intentio eiꝰ ab intelligibibꝰ ad ſenſibilia Eccli. xliiii. Homines diuites in virtute pulcritudinis ſtudium habentes. Studium enim pulcritudinis eſt ſtudium contemplationis quod cōpetit hominibus virtutibus abundātibus. ¶ Secunda penna eſt mentis actus quo ſcilicet contemplatio incipitur. Et talis actus eſt lectio. oratio. ⁊ meditatio ⁊ huiuſmodi. Nam in lectiōe mens informatur in oratione eleuatur in meditatione autem inflāmatur ſm illud ps̄. In meditatione mea exardeſcet ignis. ¶ Tertia penna eſt gradus conſiderationis quo ſcilicet ordinate anima contemplādo progreditur. Et nota ꝙ habet cōtemplatio diuerſos gradus quibus ſcilicet anima in dei cognitionem aſcēdit ſecundum illud ps. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrimarū Unde Richardus de ſancto victore ſex gradus contemplatiōis diſtinguit quibꝰ mens per creaturas mundi in dei cōtemplationem aſcendit. Primus gradus eſt ſecundum ſolam imaginationem huius attendimꝰ ſoluȝ res corporales. Vñ in hoc gradu ponitur ſoluȝ perceptio ſenſibiliū ¶ Secundus gradus eſt in imaginatione ſecundum rationem prout ſcilicet ſenſibilium ordinem ⁊ diſpoſitionem conſideramus. Unde in hoc gradu fit progreſſus a ſenſibus ad intelligibilia. ¶ Tertius eſt in ratione ſecundum imaginationem quando ſcilicet per inſpectionem rerum viſibilium ad inuiſibia ſubleuamur. Unde in hoc gradu ponitur diiudicatio ſenſibiliū ſecundum intelligibilia. ¶ Quartus gradus eſt in ratione ſecundum rationem. quando ſcilicet animus intēdit inuiſibilibus que etiā imaginatio non nouit. Unde in hoc gradu ponitur abſoluta conſideratio intelligibiliū. in que per ſenſibilia deuenitur. ¶ Quintus eſt ſupra rationem quando diuina reuelatione cognoſcimꝰ que humana ratione comprehendi non poſſunt. Unde in hoc gradu ponitur contemplatio intelligibilium que per ſenſibilia inueniri non poſſunt. ſed tantum per rationem capi poſſunt. ¶ Sextus eſt ſupra rationem. quando. ſ. ex diuina reuelatiōe cognoſcimus ea que humane ratiōi repugnare videntur. ſicut ea que dicuntur de myſterio trinitatis. Unde ī hoc gradu ponitur ꝯſideratio intelligibiliū: q̄ ratio nec inuenire nec ēt capere pōt. ¶ Quarta pēna eſt dei intuitus. i. ipſa cōtemplatio diuine veritatis. ⁊ in hac contemplantis volatꝰ finitur. Quia huius contemplatio finis ē totius humane vite. Unde Auguſtinꝰ dicit in primo de trinitate ꝙ contemplatio dei promittitur nobis vt actionū omniū finis atqȝ eterna perfectio gaudiorūȝ. hic aūt competit nobis imperfecte. videlȝ per ſpeculum in enigmate. Et ideo eſt quedā inchoatio illiꝰ beatitudinis. Sed nota ꝙ dicit ꝙ iſtaꝝ quattuor pēnaruȝ due tegebant corpora animaliū qꝛ q̄diu ſanctorū doctoruȝ anime corporibus teguntur. i. q̄diu ſunt in hac vita indigent ad contēplatiuam vitam duobus ꝑdictorum ſcꝫ virtute morali. Nā a corpore exuta ala nec ſenſibilibus paſſiōibus. nec rerum corpo

lium tumultibus inquietabitur vel impe
dietur. Et ideo non indigebit virtutibus
moralibus. que habent huiuſmodi impe
dientia reprimere vel ſedare. ¶ Item indi
get gradu conſiderationis. quia ſcilicet in hac vi
ta non poteſt aīa immediate leuari in contem/
plationē diuine veritatis. ſed potiꝰ per quoſ
dam gradus in ipſiꝰ contemplationē con
ſurgit. Due aūt alie penne inuicem iunge
bantur: quia ſcilicet in alia vita videbitur deus
ſicuti eſt. ⁊ erit actus ⁊ contēplatio mentis
cum vno intuitu diuine veritatis. Unde
Auguſtinꝰ dicit quod nō erunt in patria cogi
tationes noſtre volubiles ab alijs in alia
euntes atque redeuntes ſed totam ſcientiā
noſtram vno ſimul conſpectu videbimꝰ
Duabus ergo pennis corpora teguntur
quia ſcilicet virtus ⁊ gradus contemplantibus
neceſſaria ſunt quamdiu anima mortali hoc
corpore tegitur. Due vero pēne iungunt
quia ſcilicet in viſione beata mentis actus ⁊ cō
templatio vnico ⁊ ſimplici intuitu diuine
veritatis pficitur. Uel iſte quattuor pēne
quibus aīa in contēplatiōe leuatur: ſunt ille
quattuor cōtēplationes quas beatꝰ Ber
nardus in libro de cōſideratiōe ponit. quarum
prima ē admiratio maieſtatis. Scd̄a
eſt conſideratio iudiciorum dei. Tertia ē re/
cognitio beneficiorum. Quarta eſt ꝯſidera/
tio pmiſſorum. Quarum due dicunt corpora
tegere quia operta ⁊ tecta ſunt anime quamdiu
manēt in corpore. ſ. imenſitas diuine ma
ieſtatis ⁊ abyſſus iudiciorum dei due vero
inuicē iungunt. ſ. pmiſſa ⁊ beneficia. Nā
pmiſſio beneficiorum fit ⁊ beneficia pmiſ
ſa cōferunt. ſed pmiſſio pmittit ad ꝯſola
tionem beneficium vero ſubſequit ad ſatiſ
factionem. Sed ſcd̄m beatum Gregoriū
Quattuor iſte pēne ſanctorū animalium
ſunt amor ⁊ ſpes ⁊ iſte due inuicem coniū/
guntur. quia. ſ. ſancti viri ⁊ amant quod ſperāt.
⁊ ſperant que amant. Alie vero due ſunt
timor ⁊ penitentia ⁊ iſte due tegunt quia ti/
mor ⁊ penitentia ab omnipotentis dei ocu
lis mala preterita abſcondunt. ¶ Secūdo
nota pēnarum ſituationem. quia habebant
pennas in quattuor ptibus. Nam penna
timoris eſt in celo penna ſpei eſt in deo pē
na penitentie habet locum in mundo. pē
na timoris eſt de inferno. Sed attende quod
manus dicitur eſſe ſub pennis in quattu
or partibus quia nec amor nec ſpes. nec ti/
mor. nec penitentia eſt ſine opere efficax.
Nam amor ex dato oſtenditur. ſpes ex me
rito concipitur penitentia ex debito ſatiſ/
facit timor a malo retrahit ⁊ inſuper ad
bonum compellit ſm illud. Qui timet de
um faciet bona. Uel ſi per pennas intelli/
gantur conſiderationes mentis tūc ſunt
in quattuor partibus. quia aliquando ſan/
cti conſiderant vbi fuerunt ſcilicet in peccato
⁊ ſic replentur merore. aliquādo vero vbi
ſunt ſcilicet in mundo. ⁊ ſic affliguntur dolo/
re quandoque vero conſiderant vbi erunt
ſcilicet in iudicio ⁊ tunc ſolicitant timore
Quandoque autem vbi non ſunt ſcilicet in
celo. ⁊ ex hoc inflammātur amore. Et iſta
ſecundum Gregorium in mora. ſunt quat
tuor genera compunctionum quibus mē
tes ſanctorum hominum vehementer affi
ciuntur. ¶ Tertio nota pēnarum conne/
xionem quia iuncte erant pēne corū alte/
rius ad alterum. ſcilicet ſecundum Greg.
quia predicatorum virtus ⁊ ſapiētia cha
ritatis ⁊ concordie pace ſociantur. Quā/
uis enim ſancti viri diuerſitatem habeāt
ſiue etiam diſtinctionem pēnarum id eſt
diuerſa virtutum munera vel dona gra/
tiarum tamē dū vnuſquiſque alteri de virtutis
dono quod habet obſequit ⁊ econuerſo pēna alte/
riꝰ ad alterum mutua vtilitate ꝯnectit. Nam
cōtēplatiuꝰ pro actiuo orat actiuꝰ vero con
templatiuo neceſſaria corpis adminiſtrat
⁊ ſic de alijs. Unde ad hanc connexionem
pennarum hortatur beatus petrus dicēs
Unuſquiſque gratiam quam accepit in alter/
utrum illam adminiſtrantes. ¶ Quarto
cōſidera pēnarū extēſionē. quia facies eorum ⁊
pēne eorum extēte deſuper. In facie itellige
ſanctorum intētionē quā ſemper ad deū ver/
tunt. ꝯtra quod de peccatoribꝰ dicit Hiē.
xxxij. Uerterūt ad me terga ⁊ nō facies. fa
cies. n. eſt pars anterior. ⁊ ideo ſignificat in/
tentionem finis quod opus pcedit. Tergū vero
ſiue dorſum ē pars poſterior. ⁊ ideo ſignificat
opus quod ipſam intentionē ſubſequit.

Tergū ergo ⁊ nō faciē ad deū ↄuertit. qui opus quidē de genere bonoꝝ facit ſed ad deū intētionē nō dirigit. Sed in pēnis q̄ hᵒ volat in altū intelligit ſanctoꝝ cōtēplatio. de quaꝝ pēnaꝝ volatu ꝑs. dicit. Quis dabit mihi pēnas ſicut co. ⁊ vol. ⁊ requieſcā. Facies ergo ⁊ pēnas aīaliū extētas deſup ꝓpheta vidit. q̄ꝛ intētio ⁊ ↄtēplatio ſanctoꝝ ſemper ſuper ſe tendit vt celeſte bonū aſſequi ⁊ obtinere poſſint ſicut interlinearis gloſa dicit. ¶ Quarto h̄ aīalia erāt mota ⁊ impulſa a ſpiritu. Vñ dicit q̄ vbi erat impetus ſpiritus illuc gradiebantur Vbi adverte q̄ ſancti doctores a ſpiritu ſancto mouentur impetuoſe continue ⁊ caute. Et propter primū dicit vbi erat impetᵒ ſpūs ⁊c. Vbi dicit glo. q̄ ſicut i malis eſt impetus carnis. ita in bonis ē impetus ſpiritus. ⁊ hunc impetum ſm Gre. charitas facit que poſt ſpiritū ire compellit ꝑs. Fluminis impetus letificat ciuitatē dei. Aqua fluminis eſt gratia ſpiritusſancti. q̄ mediante charitate animam impellit ad bonū ⁊ perducit ad ineffabile gaudium. ¶ Item continue quod notatur cum ſubditur. q̄ non revertebantur cum ambularent. Nam ſicut gloſa dicit cum ambularent ad bona non revertebātur ad mala. ⁊ iō in bono ꝑſeuerādo ⁊ ↄtinuando mouebātur Math. x. Qui ꝑſeuerauerit vſq̄ in finem h̄ ſaluus erit. Sed quia illud verbum bis ponitur. Alia gloſa quedaꝫ exponit de motu recto. Cum ambularēt ante ſcꝫ ad ſpiritualia non revertebātur retro ſcꝫ ad tēporalia. Vnde non erat in eis motus reflexus ſed rectus. Apoſtolᵒ Phil. iij. Que retro ſunt obliuiſcens ad ea que ſunt priora extendens me Hieronymus. Qui ſtiuaꝫ aratri tenet nō reſpiciat retro nō imitetur vxorem Loth ne pereat. ſicut heli qui aliorūꝫ vitio deū offendit. Sꝫ videtur eſſe contra quod alibi dicitur q̄ animalia ibant ⁊ revertebātur in ſimilitudinē fulguris coruſcātis. Sꝫ dicēdum q̄ ibi loquitur de motu cōtemplatiōis ſed h̄ de imitatione vite ſiue de motu amoris. Vñ illud exponit q̄ ibant ſcꝫ per mentis contemplationeꝫ. ſed non dū in ea eſſe valentes revertebantur ad actionem ſed quia ex cōtemplatione ipſa anima inflāmabatur ⁊ illuminabatur. Jdcirco ſubditur q̄ revertebantur in ſimilitudineꝫ fulguris coruſcantis idest inflāmātis ⁊ illuminantis. Naꝫ per eos a contemplationis arce deſcendentes celeſte lumen nobis ſpargitur vt gloſa dicit. ¶ Jtē mouentur caute quod notatur cuꝫ dicit q̄ vnumquodq̄ eorum corā facie ſua ambulabat ſcilicet ſemper ſibi preſens ſemp dijudicans quid bonum vel quid malū in quo creſcat in quo decreſcat Apoſtolᵒ Phil. v. Videte quomodo caute ambuletis. ¶ Quinto quoq̄ hec animalia deſcribuntur vt inflammata ⁊ oſtenduntur ſancti doctores inflammati quattuor modis ſcꝫ ad modum ſcintillarum ad moduꝫ carbonum ⁊ ad modum lampadarum ⁊ fulgurum. De primo enim dicit. ⁊ ſcintille q̄ſi aſpectus eris cādentis. quod ſm gloſā refertur ad ſanctorum predicatorum doctrinam. quorum verba ſunt ſubtilia. et ideo ſunt vt ſcintille. ¶ Item ſonantia eris. ¶ Item ferventia ⁊ ideo cādentis. Vel poteſt exponi q̄ ex ſanctis doctoribᵒ emicāt ſcintille exemplorūꝫ. auditus verborum. ⁊ eſt in eis candor affectionum. vel ſcintillant orationibus ſonant in predicationibus excandeſcunt in affectionibus. Gloſa quaſi eris candentis. quia plᵒ ardent deſiderio q̄ proferant verbo. ¶ Secūdo ſancti doctores inflāmantur ad modū carbonū. Vnde dicit q̄ ſimilitudo aīaliū ⁊ aſpectᵒ coꝝ q̄ſi carbonū ignis ardentiū. Carbonibus enī ardentibᵒ aſſimilantur ſancti doctores q̄ꝛ ipſi ⁊ in ſe ardent ꝑ deſideriū. ⁊ alios ſibi adherētes accendunt etiā ad diligendū deū. Vnde gloſa dicit. Si carbonē tetigeris accēderis ⁊ cū ſancto ſanctᵒ eris. Vnde iſti ſunt carbones qui vaſtāt incinerando idest ad penitentiaꝫ humiliando ꝑs. Sagitte potentis acute cū carbonibᵒ deſolatorijs: vel vaſtatoribus ſm aliam litteram. Item qui ſanctificant purificando ſm illud. Sanctificabit eos in igne ꝑs. Cadent ſuper eos carbones in ignem: deijcies eos in miſerijs ſ

ſubſiſtent. ¶ Item q̃ adiuuant inflāmant
do ſcḋm illud. habēs carbões ignis ſedebis
ſup̄ eos ⁊ erūt tibi i adiutoriū. ¶ Tertio
inflāmantur ad modū lampadarū. Unde
ſubditur. ⁊ quaſi aſpect⁹ lampadaꝝ. In lā
padib⁹ eni requirit mūdicia vaſis ⁊ ideo
fit de vitro copia liquoris vñ implet oleo
euidētia fulgoris ⁊ ideo ſuſpendit in alto
q̄ tria ſignant in ſanctis viris puritatem
carnis: deuotionē mentis. ⁊ claritatē ſiue
fulgorem ſancte opiniōis. Unde gloſa di-
cit ꝙ ſanctorū aſpectus eſt quaſi lampada
rū. q̄ opinionē bonā a lumine aliorū lon
ge lateq̄ʒ diffundunt Canti. viij. Lampa-
des eius lampades ignis atq̄ʒ flammarū.
¶ Quarto ſunt inflāmati ad modū fulgu
rū. ⁊ ideo ſubditur. Hec erat viſio diſcur
rens in medio animalium. ſplendor ignis
⁊ de igne fulgur egrediens. Sic in medio
animaliuʒ ideſt in cordibus ſanctoꝝ quia
medius loc⁹ attribuitur cordi ſcḋʒ illō pſ.
Factū eſt cor meum tanq̄ȝ cera liqueſcens
in medio vētr. ⁊c̄. eſt viſio ꝯtēplatiōis dei
nō per ſimplicem mentis intuituʒ ſicut ē
in patria vbi deus immediate videtur. ſʒ
eſt viſio diſcurrens per rōnis diſcurſuʒ ꝓ
ut inuiſibilia dei a creatura mūdi per ea q̄
facta ſūt itellecta ꝯſpiciunt. vñ diſcurrunt
ex creaturis q̄ ſunt effectus dei ꝓcedēdo
in cōtēplationeʒ creatoris. ⁊ in tali ꝯtēpla
tione eſt ſplendor ⁊ ignis ⁊ fulgur q̄. ſ. in
cōtēplatione ſanctorum fulget ſplēdor di
uine cognitionis pſ. Mirabilia opa tua
⁊ aīa mea cognoſcʒ nimis Iſa. lxuj. Imple
bit ſplēdoribus animā tuā. ¶ Item ardet
ignis diuine dilectiōis. Pſ. In meditatio
ne mea exardeſcet ignis. ¶ Item fulgurat
zelus fraterne ſaluationis. Naʒ in ſancto
viro illuminato ⁊ inflāmato in cōtempla
tione accendit zelus etiam fraterne ſalutꝭ.
Unde egredit fulgur. i. verbū predicatōis
vel exēplū ꝯuerſatiōis primoꝝ corda ter
rens illuminās ꝑcutiens ⁊ accēdens ſicut
fulgur. Vel nota ꝙ in medio animaliuʒ. i.
in ſanctoꝝ cordibꝰ ſ ē ſplendor ignis cuʒ
ardēt in amore dei. ⁊ ſplēdor fulgurꝭ cuʒ
in dilectione feruent ꝓximi. Vel ſcḋm glo-
ſaʒ ē in ſctis viſio diſcurrens cū meditan

tur ſcripturaſ. q̄ dū hiſtorias diſcurrēdo
ꝑcurrūt ſpūſſancti ſacramenta cernūt. ſed
eſt in illis ſplendor ignis dū cōtēplant res
diuinas. q̄ in tali contemplatione mēs in
flāmatur charitate ⁊ illuſtrat veritate: ſed
ſplendor fulguris eſt in eis dū ꝯſiderant
res creatas. vnde Greg. dicit. Quācunq̄ʒ
creaturā iſpicim⁹ dei noticiā fulgurat dū
in creaturꝭ ſe creator māifeſtat. ¶ Itē do
ctore eccleſiaſticus aſſimilari dʒ illi angelo
forti. de q̄ habet in viſiōe Iohis Apo. x.
vbi dicitur. Vidi alium angelū fortem de-
ſcēdenteʒ de celo amictū nube ⁊ iris in ca
pite eius ⁊ facies ei⁹ erat ſicut ſol ⁊ pedes
ei⁹ tanq̄ȝ colūna ignis. ⁊ hēbat in māu ſua
libellum apertum ⁊ poſuit pedem dextrū
ſuū ſup mare: ſiniſtrū v̄o ſup terram. Ubi
notantur octo q̄ doctor eccleſiaſticus dʒ
habē. Primum eſt obediētia ꝑ quā aſſilē-
tur angelo. Nam precipua eſt in angelis
obedientia creatoris Pſalmi. Benedici-
te dño oēs angeli eius potētes virtute q̄
facitis verbū eius ad audiendū vocē ſer-
monis eius. Ubi nota ꝙ ex obediētia du
ra iniuncta quidam prouocant ad iraʒ ⁊
murmurāt ⁊ maledicunt. ꝯ qḋ dicit. Be-
nedicite dño. Quidā v̄o ad iplendū ſe im
potentes ⁊ infirmos dicūt ⁊ aſſerunt. con
tra qḋ dicit. potentes virtute. Quidaʒ v̄o
qḋ audiūt implē differunt ⁊ negligūt. ⁊ cō
tra hꝫ addit. qui facitis verbuʒ eius. Iac. i.
Eſtote factores verbi ⁊ nō auditores tm̄
Alij q̄nq̄ʒ ſe excuſant ꝙ non itellexerūt ſi
ue audierūt. contra qḋ ſubinfertur. ad au
diendū vocē ſermonū eius. Sūt ergo ve
ri obedientes ad modum angeloꝝ intēti
ad audiendū. ꝓmpti ad obediendū: v̄tuo
ſi ad exequēdū. māſueti ad ſuſtinēduʒ. Et
talis angelus debet eſſe doctor eccleſiaſti-
cus Malach. ij. Legem requirent ex ore
eius q̄ angelus domini exercituū eſt. Se
cūduʒ eſt patientia. vñ dicitur fortē. ſ. in-
tolerādo vel fortē in operādo ⁊ expugnā
do ſicut fuit Iudas machabe⁹. de quo di
citur. j. Machab. ij. Iudas machabe⁹ for-
tis viribus a iuuentute ſua ſit nobis p̄n-
ceps militie. ⁊ ipſe aget bellū ppli. ¶ Ter-
tiū eſt humilitas. que notat cū dicit. deſcē

dentē.ſ.per humilitatē de celo.i.de altitu
dine ſuperbie de q̄ dicit Iſa.xiiij. In celuꝫ
cōſcendā.ꝛ ſup aſtra celi exaltabo ſolium
meū.vel per deſcendentem de celo.i.de al
titudine ꝯtēplationis ad miniſteriū actio
nis. ¶ Quartū eſt miſericordia que notat
cum dicitur amictū nube. Aſſimilat enim
miſericordia nubi eo ꝙ refrigeriū preſtat
ſm illud. Specioſa miſericordia domini i
tēpore tribulatiōis quaſi nubes pluuie in
tempore ſiccitatis. ¶ Quītū eſt iuſtitia. vn
de dicit.ꝛ iris in capite eius. Et ſicut in iri
de eſt ceruleus color adiunctꝰ igneo. ita ī
doctore vel ꝓlato debet miſericordia iuſti
tie ſociari. Pſ. Miſericordia ꝛ ỽitas ob-
uiauerūt ſibi. Hec ergo iris miſericordie
ꝛ iuſtitie dꝫ eē i capite.i.in prelato ſiue ꝓn
cipe. ¶ Sextum eſt ſapientia. que notatur
cum dicitur.ꝛ facies eius ſicut ſol. Aſſimi
latur enim ſapiens ſoli non ſolum ratiōe
claritatis ſed etiam ratione firmitatis ſm
illud Eccli.xxvij. Hō ſanctus in ſapientia
ſua manet ſicut ſol. Attribuit etiā ſapiētia
faciei quia ſicut dicit Eccli.xxiiij. Sapien-
tia hominis lucet i vultu eiꝰ. ¶ Septimū
eſt affectionū rectitudo que notatur ibi.ꝛ
pedes eius ſicut columna ignis. Notant
eni affectiones in pedibus. ſed erectio do
mus ꝛ alioꝝ ſuſtentatio in columna.ſꝫ fer
uor ꝛ incēſio in igne ſcꝫ amoris. ꝛ ideo ex
his colligit ꝙ doctor eccleſie debet eſſe af
fectuoſus ad celeſtia erectus alioꝝ ſuſten
tatiuꝰ.ꝛ ad ſpūalia feruidus Eccli.xlviij.
Surrexit helyas quaſi ignis ꝛc̄. Octauuꝫ
eſt perfecta doctria que requirit tria.ſ. vt
doctor ſit eruditus videlicet in ſacra ſcri-
ptura.ꝙ notatur per hoc ꝙ habebat libꝝ
apertum. ¶ Itē ꝙ ſit operoſus. vt qđ de
ore predicat opere impleat quod notatur
ꝑ hoc qđ habebat in manu. ¶ Item ꝙ ſit
diſcretus quia aliter debet predicare car-
nalibus ꝛ peccatoribus qui ſignificantur
ꝑ mare.ꝛ aliter iuſtis firmis ꝛ fructuoſis
qui ſignificātur per terram. vel per mare
ſeculares. per terram vero religioſi ſignifi
cantur. vel per mare exiſtētes in aduerſi-
tate per terrā exiſtentes in proſperitate q
bus omnibus diuerſa exhortatio cōgruit

Vnde angelus alium pedem ſupra mare
ꝛ alium ſupra terram dicitur poſuiſſe. vel
pes dexter eſt amor dei quo calcatur ma-
re ideſt amaritudo ꝛ aduerſitas ſeculi pes
ſiniſter eſt amor proximi qui debet calca-
re terram ideſt omnia terrena proximo-
rum ſaluti poſtponere Prouerbioꝝ.xij.
Qui negligit damnum propter amicum
iuſtus eſt. ¶ Item doctor eccleſiaſticus
debet eſſe ſimilis illi candelabro quod de
ſcribitur in viſione Zacharie que habe-
tur Zacharie quarto. Vidi ꝛ ecce candela-
brum aureum totum ꝛ lampas eius ſup
caput ipſius.ꝛ ſeptem lucerne eius ſuper
illud.ꝛ ſeptem infuſoria lucernis que erāt
ſuper caput eius.ꝛ due oliue ſuper illud
vna a dextris lampadis. ꝛ alia a ſiniſtris.
Sic quoqꝫ eccleſiaſticus doctor eſſe dꝫ vt
candelabrum luminoſum ꝑ ſapientiam.
aureum totū ꝑ iuſticiam ſed lampas chri
ſtus ſup caput eius per obedientiam. vel
ſuper caput eius.i.mentē fulgēs per gra
tiam. ſeptem autē lucerne ſunt ſepteꝫ vir
tutes.ſ.tres theologice.ꝛ quattuor cardi
nales. ſeptē ỽo infuſoria ſunt ſeptē ſpiri-
tusſancti dona qbꝰ ſeptē lucernis.i.ſepteꝫ
ỽtutibus oleum gratie ſiue ꝑfectionis in
funditur. Naꝫ dona ꝑficiunt ỽtutes. due
oliue ſūt due vite fructuoſe.i.meritorie.ſ.
cōtēplatiua a dextris. ꝛ actiua a ſiniſtris. q̄
omnia dꝫ̄t eſſe in perfecto ecclie doctore.
¶ Itē doctria catholicoꝝ doctoꝝ differt
a doctrina hereticorum ſicut differebant
illi duo calathi. qui deſcribunt in viſione
Hiere. que habetur Hiere.xxiiij. vbi dicit
Oſtendit mihi dominus ꝛ ecce duo cala-
thi pleni ficubꝰ poſiti ante templū dn̄i. Ca
lathus vnus ficus bonas habebat nimis.
vt ſolēt ficus primi eē tp̄is. ꝛ calathꝰ vnꝰ
hēbat ficus nimis malas. q̄ comedi nō po
terant eo ꝙ eſſent male. Iſti eni duo cala
thi ſūt doctria catholica ꝛ heretica. ſꝫ do-
ctrina catholicorū doctoꝝ eſt calathꝰ bo
nis ficubus plenꝰ.i.bonis ỽbis ꝛ ſince-
nis ficubus plenꝰ.i.bonis ỽbis ꝛ ſinceris
q̄les ſolent eē fructus ꝑmi tp̄is.i.ſ.ſcīe do-
ctrinis ꝛ ỽbis ꝓphetaꝝ q fuerūt tp̄e prio
ris teſtamenti. Nam doctrina noui teſta-
menti nō diſcordat a veteri ſm intellectū

myſticū. Vel fruct⁹ ꝑmi tpis ſunt documē
ta apoſtoloꝝ ⁊ diſcipꝉoꝝ q̄ fuerūt i eccl'ia
ꝑmitiua. a q̄bus moderni doctores catho
lici nō diſcordāt. Sed calathus ali⁹ eſt he
reticorū doctrina ꝯtinens peſſimas ficus
ideſt peſſimas ⁊ erroneas opiniones. Vn̄
a catholicis viris comedi. i. recipi vel acce
ptari nō poſſunt eo q̄ peſſime ſūt. Sꝫ am
bo calathi dicunt̄ eē an̄ tēplū dn̄i. q2 vtra
q̄ doctrina ꝓpalata ē in eccl'ia xp̄i quan/
uis vna acceptata ⁊ altera reprobata ſit.

¶ Capitulum. xij.

B Ona ſpūſſancti ſūt ſeptē q̄
a ſeptē oppoſitꝭ vicijs eua/
cuant̄. ⁊ h̄ oñdit̄ ex ſōnio
pharaōis q̄ð h̄etur Gen̄.
xli. vbi dr̄ q̄ vidit pharao
ſomniū. Putabat. n. ſe ſtare ſup fluuiū de
quo aſcēdebāt ſeptē boues pulcre ⁊ craſ/
ſe nimis. ⁊ paſcebant̄ in locis paluſtribus.
Alie quoqꝫ ſeptē emergebāt de flumie fe/
de ꝯfecteqꝫ macie ⁊ paſcebant̄ in ipſi⁹ am/
nis ripa in locis vberrimis virētib⁹ deuo
rauerūt qꝫ eas q̄rū mira ſpēs ⁊ habitudo
corporū erat. Moraliter fluuius eſt ſpūſ
ſanctus. de quo Apoc. vltio. Oſtendit mi
hi fluuiū aque viue ſplēdidū tanq̄ cryſtal
lum ꝓcedētēꝫ de ſede dei. ⁊ agni. i. de ſub/
ſtantia patris ⁊ filij. de hoc flumine aſcen/
dunt ſeptē boues. i. ſeptē dona q̄ dicūtur
aſcendere q2 nos aſcendere faciunt. ⁊ deſi
gnant̄ in bobus q2. ſ. faciunt nos bonorū
operꝫ fructib⁹ abūdare. ſicut boues terraꝫ
Dicūtur aūt pulchre iquātū aiam ſpūali/
ter informāt. Nimis auteꝫ. i. valde craſſe
dicuntur eo. ſ. q̄ aiam mirabili dulcedine
⁊ v̄tutū abundantia implēt. Loca aūt pa
luſtria in quib⁹ paſcunt̄ ſūt hūiliū corda.
de his ſeptē donis dr̄ Iſa. Requieſcet ſu
per eum. ſ. xp̄m humilē ſpūs dn̄i. ſpūs ſa/
pientie ⁊ intellectus ſpūs ſcientie ⁊ pietatꝭ
ſpiritus cōſilij ⁊ fortitudinis ⁊ replebit eū
ſpūs timoris dn̄i. Per ſeptē auteꝫ boues
tenues ⁊ fedas intelligunt̄ ſeptē vitia q̄ de
ſignantur in bobus qui terrā vertūt. q2. ſ.
cor deprimūt ⁊ terrenis actionibus ino/
luunt. hec emergūt de flumine. i. de iſtabi/
litate ⁊ fluxibilitate mentis hūane. ſenſus
eni ⁊ cogitatio hūani cordis ꝓna ſunt in
malum ab adoleſcentia ſua. vt dicit̄ Gen̄.
viij. Dicuntur aūt fede q2 mentem ſcꝫ ho
minis maculant ⁊ conuerſationem defor
mant. ¶ Item ſunt confecte macie q2 eua
cuant pinguedinē gratie ⁊ v̄tutum. ¶ Itē
paſcuntur in ripa amnis. Amnis eni con/
tinue fluēs eſt vita humana. cui⁹ due ripe
ſunt ſpūs ⁊ caro. in q̄bus ſunt loca vberri
ma ⁊ virentia. ſ. diuerſe potentie aīe ⁊ di/
uerſe partes corpis. in q̄bus eſt viror. i. vi
gor v̄tutis. ſicut in intellectu v̄tus cogno/
ſcitiua. in volūtate virtus appetitiua ⁊ ſic
de alijs. ſil'r in partibus corporis ſite ſunt
vires anime vt in oculis vis viſiua. in au
ribus vis auditiua. ⁊ ſic de alijs. nec eſt ali
qua particula corporis in qua nō ſita ſit
aliqua anime vis. Vnde iſta ſunt loca vi/
rentia. ſ. viribus ſpiritualibus plena.
¶ Item ſunt loca vberrima per abundan
tiam actionum. Nam in intellectu abun/
dant cogitationes: in voluntate affectio
nes: in fantaſia imaginatiōes. ⁊ ſic de alijs.
In iſtis ergo partibus ſeu virib⁹ paſcun/
tur ſeptem vitia. q2 auaritia paſcitur in vi
ſu. Vnde vocatur concupiſcentia oculo/
rum. i. Io. ij. ¶ Item gula paſcitur in gu/
ſtu luxuria in tactu ſuperbia in appetitu.
Eſt enim ſuperbia appetitus ꝓprie excel/
lentie ⁊ ſic de alijs vicijs. ¶ Item deuorat
boues ſpecioſas. i. ſpiritusſācti dona. Nā
plenitudineꝫ ſapiētie deuorat luxuria q2
facit ſpiritualia deſipere. Nam animalis
ideſt carnalis homo non percipit ea que
ſunt ſpiritus dei. donum v̄o intellect⁹ de
uorat gula. quia generat hebetudineꝫ ſen
ſus circa intelligibilia vt dicit Gregorius
xxxi. Moraliū. Donum vero ſcientie de
uorat auaritia quia peruertit rectuꝫ iudi
ciū. dū auarus iudicat temporalia eē eter
nis prepōnēda in eis finē ſuū conſtituēs
ſed donū pietatis deuorat inuidia beniuo/
lētiaꝫ excludēs. Donuꝫ aūt cōſilij deuorat
ira q̄ ad oīa p̄cipitant̄ ducit: q̄ð eſt contra
cōſiliū. ſꝫ donū fortitudinis deuorat acci
dia q̄ reddit mētē debilē ⁊ grauē. Donum
autē timoris deuorat ⁊ excludit ſuperbiā
q̄ p̄ſumptuoſū ⁊ audacē facit. ſed ſꝫ Gre.

.ſ. Moraliũm aliter accipiũtur iſta bonis oppoſita qꝛ ſapiam deuorat ſtultitia intellectũ hebetudo. ſcientiam ignorantia pietatem duritia mentis conſilium precipitatio fortitudinem torpor timorem vo ſuperbia ſiue preſumptio. Sed notandum circa predictum ſomnium ꝙ ſicut dicunt ſomniorũ interpretes ſomnia que apparent hominibus de bobus ad variam referuntur ſignificationem. Nam aliquãdo referuntur ad hominum poteſtatem vnde in ſomnio vt dicunt boues maſculini generis principes plerunqꝫ ſignificare ſolent. Et ideo ſi quis ſomniet ꝙ ſedeat ſuper bouem rubri coloris inueniet poteſtatem. ſed egrotabũt filij eius ⁊ vxor. ¶ Itẽ ſi ſomniet qs ꝙ in alia regione paſcat boues tricornes aut quadricornes ꝑnceps intrabit terram illam ⁊ ſubiugabit eam ſibi tot annis quot erant cornua. Aliquando vo referuntur ad temporum qualitatem ſicut ex ſomnio prefato .ſ. pharaonis apparet qđ ioſeph interpretatus eſt dicẽs ꝙ per ſeptem boues pingues ſignificabãtur ſeptẽ anni vbertatis per ſeptem vero macilentas ſeptem anni ſterilitatis. Vnde dicunt ſomniorum interpretes ꝙ ſiquis in ſomnio inuenerit vnum pinguem bouem aut plures boni ⁊ vberes anni eum complectentur ⁊ proficiet in ope ſuo. Si vero vitulũ macrum aut bouem eiuſdẽ modi ſubdideritqꝫ eos ſibi annuꝫ vel annos malos inueniet ⁊ famem ⁊ detrimentum ⁊ paupertatem ẜm tenuitatis rationem. Quandoqꝫ autem referuntur ad diuitiarum proſperitatem. Nam ſiquis ſe ſomniet lac bouinum comedere inueniet incrementum ⁊ diuitias maiores. Et ſiqs ſomniet ꝙ coriuꝫ bouis inuenerit aut tulerit diuitias magni principis hereditabit Et ſiquis ſomniet ꝙ bouem in domo ſua occiderit pro quantitate carnis inueniet theſaurum principis cum timore. ¶ Iteꝫ ſiquis ſomniet ſe tollere de ſanguine bouis aurum inueniet principis. hec dicunt ſomniorum interpretes. Sed qꝛ id qđ dicunt ratione nõ fulciunt eadem facilitate cõtemnitur a pleriſqꝫ qua dicitur ſecus tñ eſt de ſomnio pharaonis de quo teſte ſcriptura certum eſt ꝙ fuit imiſſum a deo. Dixit autem Ioſeph pharaoni audito predicto ſomnio ſomnium regis vnum eſt. [illegible] facturus eſt deus oſtendit pharaoni.

¶ Capitulum. xiij.

Euangeliſte figurati ſunt ꝑ illa quatuor animalia. que in viſione imaginaria ſunt oſtenſa btõ Iohãni Apo. iiij. vbi dicitur in medio ſedis ⁊ i circuitu ſedis quattuor animalia plena oculis ante ⁊ retro. [illegible] Et animal primum ſimile leoni ⁊ ſcḋm animal ſimile vitulo ⁊ tertiuꝫ animal habẽs faciẽ quaſi hominis ⁊ quartum aial ſimile aqle volãti: Et quattuor aialia ſingula eorum habebãt alas ſenas. Vbi nota ꝯgruitatẽ ſilitudinis. ¶ Primo ꝓpter locuꝫ q in medio ⁊ in circuitu ſedis. Per ſedẽ intellige cetũ prelatoꝝ in quibus deus reſidet alios ꝑ eos dirigẽs ⁊ iudicãs Pſ. Regnabit deus ſuꝑ gentes deus ſedet ſuꝑ ſedem ſanctã ſuã. Quattuor igitur aialia .i. quattuor euangeliſte dicunt eẽ in medio ⁊ in circuitu iſtius ſedis qꝛ .ſ. eoꝝ doctrina ipſi ꝑlati fulciuntur ⁊ ꝓteguntur. ſed ſi in medio ſedis erant quõ in circuitu vel ſi in circuitu quõ in medio. Ad hoc dr ꝙ ſedes planiciem latã ⁊ amplã hñe videbatur vt dicit gloſa. Et ſuꝑ planiciẽ ſedis erant aialia q̃ſi doctores ꝑſidentes vel ſubtꝰ q̃ſi columne ſuſtẽtantes in circuitu quaſi excubie concuſtodiẽtes ⁊ ꝓtegentes ſedẽ. ⁊ hoc tangit gloſa. Ex qbus colligit ꝙ ipſi euangeliſte ſunt fideliũ doctores ſuſtentatores cuſtodes ⁊ ꝓtectores. ¶ Scḋo nota cõgruitatẽ metaphore ꝓpter numerũ qꝛ q̃ttuor aialia erãt. ⁊ hoc cõpetit euãgelice cõſcriptiõi. qꝛ quattuor euãgelia ꝯſcripſerunt. Vñ ipſi ſunt q̃ttuor fabri q arma ecclefie fabricauerũt qbus ſe muniant ⁊ hoſtes expugnent. de quibus zach. i. Oſtẽdit mihi dñus q̃ttuor fabros. ⁊ dixi quid iſti veniunt agẽ: qui ait dicens. hec ſunt cornua que vẽtilauerant iudã. ¶ Itẽ cõpetit eorũ numerus euangelice diuulgationi. qꝛ .ſ. eorum euangelia ſunt ꝑ q̃ttuor [illegible]

mūdi diuulgata ⁊ portata. Unde ipſi ſunt
q̄ttuor equi varij rufi albi ⁊ nigri. quos
miſit dominus vt perambularēt terraz
Zach.i. ¶ Itē q̄ttuor quadrige egredientes
de medio duorū mōtium Zac.vi. ¶ Itez
ipſi ſūt vectes ⁊ quattuor circuli aurei
quibus arca domini portabatur ⁊ mēſa.
¶ Tertio cōpetit eoꝝ numerus euāgelice
inſtructioni qꝛ ſcȝ eoꝝ euangelia inſtruūt
nos de quattuor ſcȝ de credendis ꝺ faciē
dis de fugiēdis ⁊ de appetēdis. Credēda
enim ſunt articuli fidei ſacramenta ⁊ teſta
menta. opanda ſunt precepta conſilia ⁊
miſericordie opera. fugienda ſunt pecca-
tum infernus ⁊ purgatorium. Appeten
da ſunt virtutes ſapientia ⁊ vita eterna.
Unde ipſi q̄ttuor euangeliſte ſunt quattu
or columne que ſuſtentant velum. i. eccli
am. ¶ Tertio eſt congrua hec ſimilitudo
propter aſpectum qꝛ plena oculis añ ⁊ re
tro ideſt habētia cognitionem de his q̄
deus fecit in principio ⁊ de his q̄ factur⁹
eſt in fine. vel ante ⁊ retro. i. veteris ⁊ no-
ui teſtamēti. Uel hūanitatis ⁊ deitatis xp̄i
vel virtutū ⁊ vitioruȝ. vel bonorum ⁊ ma
loꝝ. vel gaudiorū celi ⁊ ſuppliciorꝝ infer
ni. Omniū eni iſtoꝝ vnū ante ⁊ alterū re
tro dȝ eē. vel qꝛ alteꝝ altero dignius. vel
qꝛ alterū fugiendū. ⁊ alterū appetendum
Phil.iij. Que retro ſūt obliuiſcēs ad ea
q̄ ſūt priora extendens me ipſū ad deſti
natum pſequor ad brauium eterne voca
tionis. ¶ Quarto eſt ſimilitudo congrua
propter diſtinctionis modum. qꝛ aial pri-
mum ſiſe leoni ſcȝ Marcus. ⁊ ſecundū
aial ſiſe vitulo. ſ. Lucas. ⁊ tertiū aial hñs
faciē hominis ſcȝ Matheus. q̄rtū aial ſi
mile agle volāti. ſ. Johēs. Cui⁹ expoſitio
mā rō dicta ē ſupra ca.xi. i viſiōe Ezechiel.
Si q̄rit cū ezechiel p̄mo ponit hominez
ſecundo leonē. tertio vitulū. quarto aq
laȝ. quare iohēs hūc ordinē nō ſeruauit.
Ad qō dicēdū q̄ ezechiel ſeruauit ordiēz
hyſtorie. Xp̄s eni p̄mo fuit natus vt hō
poſtea terribiliter p̄dicauit vt leo. deinde
immolatus ē vt vitulus. tandē aſcēdit in
celū vt agla. hūc ordinē p̄uidit ezechiel
ſpū prophetico illuſtrat⁹. Et iō ſic ordiauit
aialia ſua. Johēs vō qꝛ hec oia ipleta vi
dit nō iaȝ ordinē geſte rei narrare voluit
ſed magis ad fidē populū inuitare. ⁊ ñ vi
tuluȝ ñ hominē nō aquilā ſed leonē pre
poſuit vt cognita fortitudie xp̄i per fidez
reſurrectionis aſcendant ſecurius ad vi-
tulum. i. ad fidem paſſionis. poſtmodum
ad hominez. i. ad fidez natiuitatis. ad vlti
muȝ ad aquilam. i. ad fidē aſcenſionis xp̄i
⁊ deitatis ipſi⁹. Nota ergo q̄ dȝ vir euā-
gelicus ſiſis eē leoni in liberalitate ⁊ ma
gnanimitate. ¶ Itē vitulo in carnis mor
tificatione ⁊ laborum perpeſſiōe. ſiſis ho
mini in manſuetudine ⁊ diſcretione. ⁊ ſi-
milis agle volanti in celeſtiū cōtēplatōe ⁊
tpalium deſpectione. ¶ Quinto ē cōgrua
pp volat⁹ iſtrumētū. Inſtrumētū eni vo-
lat⁹ eſt ala. q̄ multiplex erat in quolibet.
Nā q̄ttuor aialia ſingula eoꝝ hēbāt alas
ſenas. ſex ale ſūt ſex opa miſericordie ſpi
ritualis q̄ in hoc v̄ſiculo cōtinent̄. Cōſule
caſtiga remitte ſolare fer ora. Debȝ ēt do
ctor euāgelicus hr̄e ſex alas. i. ſex opa in
ſtructiōis. qbus ſcȝ inſtructus reddat̄ ad
p̄dicationis officiuȝ exercēdū. ¶ Prima
ala eſt lex naturalis. ſcōa lex moyſi. tertia
prophetarum. quarta doctrina euangeli
ca. quinta doctrina apoſtolica. ſexta expo
ſitoꝝ doctrina. Poſſunt etiam iſte ſex ale
referri ad vitam actiuam ſcȝ ad ſex opera
miſericordie corpalis qui notant̄ Math.
xxv. Eſuriui ⁊ ꝺdiſtis mihi mādūcare ⁊c̄.
Iſtis eni alis volat̄ in celū. Uel p ſex alas
intellige cognitionē ⁊ cōtēplatiōeȝ operū
ſex dierū. quib⁹ aīa volat i altū. qꝛ p ipſas
creaturas eleuat̄ i cognitiōeȝ dei ⁊ ꝯtēpla
tionē ſȝ illud Ro.i. Inuiſibilia dei a crea
tura mundi per ea que facta ſūt itellecta
conſpiciunt̄ ⁊c̄.

¶ Capitulum. xiiii.

Fides generat potentiam ⁊
hoc oſtenditur ex viſione
bti Johis q̄ habetur Apoc̄
viij. vbi dicitur primus an-
gelus tuba cecinit. ⁊ facta ē
grando ⁊ ignis mixta in ſan
guine ⁊ miſſum eſt in terram. ⁊ tertia pſ
arborū cōbuſta eſt. ⁊ omne fenū viride cō

buſtū eſt. ¶ Primus angelus poteſt dici
fides que eſt prima v̄tus. vñ Prudetius.
Prima petit campū dubia ſub ſorte duelli
Pugnatura fides. & hec duo facit ſcʒ gran
dinē & ignē. Per grādinē ſignificat̄ timor
inferni. Per ignē dolor & cōtritio peccati.
Et hec duo facit fides qñ miſcetur ſangui
ne .i. peccato. Nā aīa illuminata per fidē
cognoſcit penā peccati .i. ꝙ obligatur pe
nis iferni. vñ timet & dolet. Sʒ qꝛ hec duo
quodāmodo ex libero arbitrio oriunt̄ iō
dicit tuba cecinit .i. ex volūtate penitētis
hec duo ꝓduxit. Et hoc ē qđ ſeq̄ ꝙ ter
tia pars terre & tertia pars arborum. &
omne fenū viride cōbuſtuʒ ē. Per terraʒ
intellige terrena bōa quoꝝ tres ſunt par
tes. Prima eſt pietatis in ꝓximū. ſecūda
neceſſitatis in ſe ipm tertia eſt voluptatis
in corpꝰ ꝓpriū. hec tertia pars comburit̄
in vere penitēte. Per arbores v̄o ſtatus
cōtemplatiuoꝝ intelligitur ac deſignatur.
Cuiꝰ tres ſūt partes. Prima eſt deſideriū
orōnis. ſcđa ſtudiū lectionis tertia exerci
tiū actōis. Et hec cōburit̄. Per fenū v̄o vi
ride ſignat̄ voluptas carnis iuxta illud
Iſa. xl. Ois caro fenū & omnis gloria eius
q̄ſi flos feni. Vnde omne fenuʒ comburi
dr̄ qꝛ ois voluptas carnis ꝑ dolorē pēitē
tie abijcit̄ apo. Gal. v. Qui xp̄i ſūt carnē
ſuā crucifixerūt cū vicijs & concupiſcētijs.

¶ Capitulum. xv.

GAudia beatorum deſignā
tur in illis aquis quas per
viſionem vidit ezech. i. Di
citur enim Eze. xlvij. Ecce
aque redundantes a late
re dextro. cum egrederet̄
vir ad orientem qui hēbat funiculum in
manu ſua. & mēſus ē mille cubitos. & tra
duxit me ꝑ aq̄s vſqʒ ad talos. Rurſū mē
ſus ē mille & traduxit me ꝑ aquam vſqʒ
ad genua. Rurſū mēſꝰ ē mille & traduxit
me ꝑ aquā vſqʒ ad renes. Et mēſus ē mil
le torrētem quem nō potuit ꝑtrāſire qꝛ i
intumuerūt aque ꝓfunde torrentis q nō
poteſt tranſuadari. Per aquas redundā
tes torrentis intellige delectationes gau
dioſas & copioſas quibus ſancti viri i ce
lo fruuntur. Vnde in Ps. Torrente vo
luptatis tue potabis eos. Et dicuntur re
dundantes quia interius animam reple
būt & ex ea corpora redūdabūt. Oriūt̄ ēt a la
tere dextro. ꝑ qđ itelligit̄ celeſtis patria ſi
cut per latus ſiniſtrū vita preſens Cant. ij.
Leua eius ſub capite meo. & dextera illꝰ
amplexabitur me. Tres autē primi mille
narij ſignant tria gaudia electorum in pa
tria que finita ſunt & aliquatenus poſſūt
a ſanctis comprehendi. primum venit ab
inferius vbi vident iuſtitiam dei adimple
ri de quo multum gaudiū eſt eis ſm illō
Ps. Letabitur iuſtus cum viderit vindi
ctā. Iſa. lxvi. Egredient̄ vt videāt cadaue
ra viroꝝ qui preuaricati ſūt i me: & erit vſ
qʒ ad ſatietatē viſionis omni carni. ¶ Se
cundum venit a mundo de pulchritudie
creaturarū. Iſa. lx. Tūc videbis & afflues
& mirabitur & dilatabit̄ cor tuū. ¶ Tertiū
venit de celo de iocunda & grata ſocietate
Iſa. lxv. Exultabo in hieruſalē & gaude
bo i populo meo. ¶ Sed q̄rtū millenariū
qđ nō poteſt tranſuadari eſt gaudiū ieffa
bile de diuine maieſtatis viſiōe. Iſa. lxiiij.
Oculus nō vidit deꝰ abſqʒ te q̄ ꝑparaſti
expectātibꝰ te. ¶ Aliq tn̄ exponūt ꝙ tres
millenarij qui tranſuadari poſſunt & mē
ſurari ſūt tres ſenſus ſcripture. ſ. hiſtoric
allegoricus & tropologicꝰ. Sed quartus
millenarius qui nō poteſt tranſuadari ē
q̄rtus ſenſus ſcʒ anagogicus qui eſt de ſe
cretis celoꝝ. que nō poſſūt in hac vita cō
prehendi. Vel ſm alios. per primum mil
lenariū aque pertingentis ad talos itelli
gitur gratia incipientium. quia in talis ē
hominis ichoatio. per ſecūdū millenariū
aq̄ ꝑtingentis vſqʒ ad genua intelligitur
gratia proficiētiū qꝛ in genibus eſt ambu
latio ſcʒ per profectū virtutū ps. Ibunt
de virtute in virtutem. Per tertium mil
lenariuʒ qui erat vſqʒ ad renes intelligit̄
gratia predicātiū qui tā q̄ viri perfecti h
bent deo ſpirituales filios generare. Nā
ex renibus eſt generatio. Apo. In chriſto
enim ieſu per euāgeliū ego vos genui. Si
per torrentē qui non poteſt trāſuadari i
telligit̄ gloria beatoꝝ. q̄ ieffabilis eſt.

Capitulū. xvi

HEreſes a diabolo procedunt & hoc oſtenditur in viſione beati Joannis que habetur Apochalipſis. viij. vbi dicitur. Cecidit ſtella de celo magna ardens tanquam facula. & cecidit in tertiam partem fluminis & in fontes aquarum. nomen ſtelle dicitur abſinthium. & facta eſt tertia pars aquarum in abſinthium & multi homines mortui ſunt de aquis quia amare facte ſunt. Hec ſtella magna fuit diabolꝰ q̄ cecidit d̄ celo idest de loco angeloꝝ vbi creati ſūt Jſa. xiiij. Quomodo cecidiſti de celo lucifer q̄ mane oriebaris. Et q̄uis iſte caſꝰ fuerit a principio. tñ hic introducitur vbi de hereticis agit̄ qui diu poſtea fuerūt in eccleſia. ex eo q̄ caſus ſuus de celo cauſa eſt ꝓpter quam ipſe īducit hereſes & de peccatis tentat. vt ſcilicet ipediat homines ne illuc vadāt vn̄ ipſe cecidit. & ſic in caſu hereticoꝝ & peccatoꝝ caſus iſte diaboli quodammodo renouatur ſicut cauſa in effectu. Vel ideo dicitur cadere. quia tūc quādo ſcȝ hereſes introduxit contra eccleſiā ſeuius icepit deſeuire. Vn̄ tūc apparuit malū eiꝰ Luce. x. Videbā ſathanā ſicut fulgur de celo cadentem. Diabolus autē dicitur ſtella propter ſcientiā. ſed dicit̄ magna propter potentiam & poteſtatem. Ardens autem tanq̄ facula propter inuidiā Sapientie. ij. Jnuidia diaboli mors itrouit in orbem terraꝝ. & cecidit in tertiam partem fluminis & in fontes aquarū. dicitur diabolus cadere dum homines cadere facit. Fontes autem ſunt magiſtri & doctores hereticorum qui dicūtur hereſiarche. Flumina ſunt diſcipuli eorū. Flumina enim a fōtibus oriunt̄. & poſtea currunt in mare. Et ſic ab hereſiarchis diſcipuli naſcuntur. qui poſtea ſequentes magiſtros ſuos corruūt i infernū. Aque fōtiū ſunt populi ab eis decepti idest credētes doctrinis eorum Apoca. xvij. Aquas quas vidiſti vbi meretrix ſedet populi ſūt & gentes & lingue. Fontes igitur & flumina ſunt omnes heretici & mali chriſtiāi. q̄ ſub tertia parte hominū continent̄. Nā p̄ia pars eſt totaliter infideliū puta paganorū vel iudeoꝝ quantū ad fidem chriſti. Alia eſt totaliter fidelium puta catholicorum. tertia ipſorū hereticorū qui parti ſunt fideles & partim infideles. Nā q̄dam cōfitentur vnū articulū & negant alium. & partim de xp̄o bene ſentiunt & partim male. Et in iſtā tertiā partem diabolus cecidit. quia. ſ. ꝑ eos doctrinas erroꝝ ſeminat. ſed quia doctrina eorū peruerſa ē & ad infernū ducit. adeo ſubditur. & nomē ſtelle dicitur abſinthium q̄ ē herba amariſſima. & ideo ꝑ eam recte ſignificat̄ hereticorum doctrina q̄ in ſe amara ē propt̄ falſitatē quā continet. & ad amaritudinē inferni trahit. & facta ē tertia pars aq̄rum in abſinthium. i. predicta tertia pars hominum infecta eſt heretica doctrina & diabolica. Et multi homines mortui ſūt ex aq̄s. i. d̄ hereticoꝝ doctrīa q̄ amare facte ſunt ꝑ illos hereticos male exponentes. & reuera mortui nō tātum morte aīe ſȝ etiam corporis quia multi combuſti. & nota q̄ aqua. i. doctrīa ſacre ſcriptur̄ amareſcit ꝑ falſam expoſitionem. iiij. Reg. ij. Ecce habitatio huius ciuitatis optima ē i. ſacre ſcripture. ſȝ aque peſſime ſunt. i. expoſitiones hereticoꝝ peruerſe & falſe. Sȝ nota q̄ he aq̄ ſacre ſcripture poſſūt dulcorari ꝑ ſalis appoſitionem idest per vere ſapiētie elucidationem. Unde. iiij. Regū. ij. Egreſſus heliſeus ad fontē aquarū miſit in illū ſal & ait. Hec dicit dominus Sanaui aq̄s has & nō erit eis vltra mors neq̄ ſterilitas. hoc etiā ſignatū fuit Exo. xv. Ubi dicitur. Murmurauit populꝰ cōtra moyſen dicens. quid bibemus. at ille clamauit ad dominum. qui oſtendit ei lignū. quod cum miſiſſet in aquas in dulcedinem verſe ſunt. per lignū autem vera ſapientia deſignatur. Pro. iij. Lignum vite ē his qui apprehēderint eam & qui tenuerit eam beatus.

¶ Capitulū. xvij.

HUmilitas facit ſanctos ꝓficere & creſcere multiplicit̄ quod oſtēdit̄ ex ſomnio io

ſeph Geneſ.xxxvij. vbi dicitur ꝙ vidit ſomnium quod narrans fratribus ait. Vidi per ſomnium quaſi ſolem ⁊ lunam ⁊ ſtellas vndecim adorare me. In ioſeph intellige augmentum ⁊ profectũ boni qꝛ ſic interpretatur ſcilicet in augmentum. ⁊ in adoratiõe oſtẽditur humilitas in ſole autẽ accipitur feruoꝛ dilectionis. Unde dicitur Judicum.v. Qui diligunt te ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet ita rutilent. ſed i ſtellis intelligitur ſplẽdoꝛ ſiue gratie predicationis Danie.xij. Qui ad iuſtitiã erudiũt plurimos erunt ſicut ſtelle ſed per lunam accipitur vigoꝛ actionis. qꝛ luna maxime agit ⁊ poteſt in iſtis inferioꝛib⁹: ꝙ ergo luna ſol ⁊ ſtelle Joſeph adoꝛãdo ſubdũtur ſignat ꝙ in ſanctis viris ⁊ feruoꝛ dilectionis ⁊ gratia predicationis ⁊ vigoꝛ bñ agẽdi per inclinationẽ humilitatis proficiũt ⁊ augent Jacobi quarto Deus ſuperbis reſiſtit humilibus autem dat gratiam ſcilicet ⁊ diligendi ⁊ predicãdi ⁊ bene operãdi. Notãdũ aũt circa predictum ſomniuꝫ ꝙ ſicut dicunt ſomnioꝛũ interpꝛetes. Sõnia que apparẽt hominibus de ſtellis ſuperioꝛibus variam habere noſcũt ſignificationem. Nam aliquando referunt ad hominis dignitatem. Quia magne ſtelle ſomniate ſapientes ⁊ potentes deſignant Parue vͦo ⁊ obſcure viles ⁊ inſulſas perſonas. Si cui autem videatur ꝑ ſomniuꝫ ſe dominum eſſe ſtellarum pro quãtitate ⁊ qualitate ſtellarum dominabitur populis. Et ſi eſt aptus ⁊ decẽs erit rex. ⁊ huic interpꝛetationi conſonat predictum ſomnium ioſeph. Aliquando vero referuntur ad hominum aduerſitatem. quia ſtelle cadentes in mare perditionem populi a rege fieri demonſtrant. Stelle vero cadentes in terram aduerſitatem ſignificãt ⁊ mala plurima. Stelle autem deficientes in celo diuitum paupertatem ⁊ defectuꝫ ſignificant. Nam celum ſimile eſt domui videntis. ſtelle vͦo ſubſtãtiam ⁊ homines habitãtes in ea ſignant.

Capitulum.xviij.

Hypocriſis q̃druplex eſt. ſ. ꝑlatoꝛũ. clericoꝛuꝫ. religioſoꝛũ ⁊ laicoꝛuꝫ que deſcribũt Apocalypſis.viij. in viſiõe beati Joãnis vbi dĩ. Percuſſa eſt tertia ꝑs ſolis ⁊ tertia ꝑs lune. ⁊ tertia ꝑs ſtellarum. ita vt obſcuraret tertia pars eoꝝ. ⁊ diei nõ luceret pars tertia ⁊ noctis ſimiliter. Per ſolem intelliguntur prelati. quia ſicut ſol totũ mũdũ illuminat. Sic prelati totam eccleſiam debent illuminare. Mathei.v. Vos eſtis lux mundi. ¶ Item ſol non variatur per crementa vel decrementa ſed ſtabilis manet. Sic prelati ſtabiles eſſe dñt vt nec aduerſitate nec proſperitate nec detractiõe nec adulatione moueant Eccli.xxvij. homo ſanctus in ſapientia ſua manet ſicut ſol. Hoꝛum tertia pars percutitur ſed non deciditur. quia fidem infoꝛmem retinent. ſed in moꝛibus leduntur: Hoꝛuꝫ. n. tres partes ſunt. Quia prelatoꝛuꝫ quidã ardent ⁊ lucent. ⁊ hi ſunt prima pars. Alij ardẽt ⁊ non lucent ⁊ hi ſecunda. tertij lucent ſed non ardent ⁊ hec pars tertia percuſſa eſt quia lucet exterius ſimulata ſanctitate. ſed non ardet interius habita charitate. hanc percuſſit dominus Mathei. xxiij. Ubi dixit. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei hypocrite quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis. que foꝛis aparent homĩb⁹ ſpecioſa. intus vero plena ſunt oſſibus moꝛtuoꝛum ⁊ omni ſpurcitia ſic ⁊ vos quidẽ foꝛis apparetis iuſti hominibus int⁹ autẽ pleni eſtis hypocriſi ⁊ omni iniquitate: Uel iſte tres ꝑtes accipiuntur ſm tres conditiones ſolis. Sol enim eſt coꝛp⁹ magnuꝫ. in quo notatur prelatoꝛuꝫ poteſtas ¶ Item coꝛpus latum in quo prelatoꝛuꝫ fides. ¶ Iteꝫ coꝛpus calidum ſalteꝫ in effectu. in quo prelatoꝛuꝫ charitas. Et hec ẽ tertia pars que fere in omnibus percuſſa ẽ quia ⁊ ſi poteſtatem habent vel fidem retinẽt feruoꝛe tamen charitatis carent. Per lunam vͦo deſignantur clerici. quia ſicut a ſole lumen luna recipit: ſic a prelatis clerici infoꝛmantur ⁊ quales ſunt prelati tales ſunt clerici Eccli.x. Qualis rectoꝛ ciu

ciuitatis tales ⁊ inhabitantes in ea. Hoꝝ
autem tres ſunt partes. quidam namqꝫ
ſunt ſcholares qui frequētant ſcholas: q
dam ſunt ſcholares qui ſequuntur choꝝ
Alij enim curiales qui ſequuntur curias
principum ⁊ regum ⁊ prelatoꝛum. Hec
tertia pars percuſſa eſt vitio ſimulatiōis
⁊ ambitionis. Per ſtellas vō intelligun
tur religioſi. Stelle enim parue videntᷣ ⁊
magne ſunt ſicut religioſi parui videntur
exterius mundo magni autem interiꝰ cō
ram domino. ¶ Item ſtelle noctē illumi
nant ⁊ religioſi eccleſiam Phil. ij. Inter
quos lucetis ſicut luminaria in mundo.
¶ Item ſtelle fixe ſunt ⁊ religioſi ſtant in
clauſtro niſi pauci officiales qui procurāt
exteriora negocia Iudic. v. Stelle manē-
tes in oꝛdine ⁊ curſu ſuo ⁊c. Hoꝛum ſūt
ptes tres iuxta tria vota que vouērunt
omnes ſcilicet obedientiam. continentiā
⁊ paupertatem. Prima ⁊ ſecunda partes
nō ſunt adhuc ita percuſſe. ſꝫ tertia pars
ſcilicet paupertas iam omnino ⁊ fere vbi
qꝫ percuſſa eſt ita vt dicat Apoſto: Om-
nes que ſua ſunt querūt nō que ieſu chri
ſti ⁊ hocē quia refrigↄit ⁊ dēfecit charitas
cōtra quod dicitur Phil. ij. Nō que ſua
ſunt ſinguli conſiderantes ſed que alioꝝ.
¶ Item tres partes religioſoꝛum ſunt p
lati officiales ⁊ clauſtrales. ⁊ hec tertia ps
pro magna parte percuſſa eſt ⁊ leſa vitio
ſimulationis. quia multi ſimulant ſancti
tatē donec ſint officiales vel prelati. Et ſe
quitur. Ita vt obſcuraretur tertia pars eō
rum ideſt amitteretur interius lumen il
luminans eos ad dei ⁊ ſui cognitionem.
¶ Quarta hypocriſis eſt laycoꝝ. ⁊ hec tā
gitur cū dicit. Et diei non luceret pars ter
tia ⁊ noctis ſimilit. Nā nomie diei ac no-
ctis laici itelligūt. qꝛ ſicut dies a ſole ⁊ nox a
lūa ⁊ ſtellis lumē recipit. ſic laici a plat clē
ricis ⁊ religioſis recipiūt doctrinā ⁊ iſoꝛ
mationē. Hoꝛū autē tres ſunt partes. pri
ma principantium. ſecunda ſeruientiū vt
ſunt ruſtici ⁊ huiuſmodi. tertia mediū te
nentiū. qui pꝛimis ſubſeruiunt vt vlti-
mis dominentur. tamen vna iſtarum tri
um ſcilicet ſeruientiū maxime eſt percuſ
ſa. quia ſcilicet omnes illā expolliant ⁊ op
pꝛimunt. Vel tres partes laicorum ſunt.
quia quidam videntur boni ⁊ ſunt. qdā
vō videntur ⁊ non ſunt. Et iſta pars licꝫ
ſit diei quantū ad apparentiam eſt tamē
noctis quantum ad exiſtentiam. Et ideo
percuſſa eſt plaga hypocriſis ⁊ ficte ſimu-
lationis.

¶ Capitulum. xix.

INſpiratio dei iterioꝛ
qualiter fiat in viris con
tēplatiuis oſtendit p
exemplū in viſiōe eli
phas. que habet Iob.
iiij. vbi dicitur. Poꝛ-
ro ad me dictum eſt
verbum abſconditū.
⁊ quaſi furtiue ſuſcepit aurꝭ mea vēas ſu
ſurri eiꝰ i hoꝛroꝛe viſiōis nocturne. quā
do .n. ſolet ſopoꝛ occupare hōies pauoꝛ
tenuit me ⁊ tremoꝛ. ⁊ omnia oſſa mea p-
territa ſūt. ⁊ dum ſpiritꝰ me pſente trāſi
ret inhoꝛruerunt pili carnis mee. ⁊ ſtetit
qdā cuiꝰ ñ agnoſcebā vultū imago coꝛā
oculis meis ⁊ vocē quaſi aure leuis audi
ui. nūquid homo dei comparatione iuſti
ficabit aut factoꝛe ſuo purior erit vir. In
hac eni viſione pꝛimo oſtendit q diuina
iſpiratio fit iuiſibiliter. ⁊ ideo vocat ver-
bum abſconditum. Verbum qꝛ mētē in
foꝛmat ſꝫ abſconditū qꝛ nō ſenſibili locu
tione. ſed inuiſibili inſpiratione ac perce
ptione ſentit: Et dicit Gre. q ſētit p hoc
q humanā mētē cōtigēdo ſubleuat ⁊ tē
poꝛales cogitatiōes dpꝛimēs eternis hāc
deſiderijs iſlāmat. vt nihil ei iā niſi q ſup
na ſūt libeat. ⁊ cūcta q inferius d hūana p
ſtrepūt coꝛruptōe cōtēnāt. vel dicit abſcō
ditū. qꝛ quale ſit nō pōt ſcire niſi q perci-
pit Apoc. ij. Vincenti dabo manna abſcō
ditū quod nemo ſcit niſi q accipit. Vl alia
de cauſa dicit verbum abſconditum. Nā
quia pauci ſūt illi qui percipiūt dicit ver
bum abſconditū quaſi paucis inſpiratū.
¶ Secundo oſtenditur q interioꝛ iſpira
tio percipitur tenuiter cum ſubditur. Et
quaſi furtiue ſuſcepit auris mea vēas ſu-
ſurri eiꝰ. ⁊ eſt ſenſus quaſi furtiue ideſt ra

ptiſ ⁊ occulte ſuſcepit ideſt ſuſcipiēdo co
gnouit. auris mea ſcilicet interior cordiſ.
venas ſuſurrij eiꝰ id ē modos ſiue effectꝰ
occulte locutionis ſiue inſpirationis eiꝰ.
que dicitur ſuſurrium propter tenuitatē
quia ſuſurrium non plena voce ſʒ tenui
flatu emittitur. Nam quādo deus ſe no
bis plene ⁊ apperte māifeſtabit tūc nobis
quaſi plena voce loquetur. ſed nūc quia
tenuiter ſe nobis manifeſtat quaſi ſuſur
rādo loquitur. Non autē ait ſuſurriuʒ
ſed venas ſuſurrij. quia diuina inſpiratio
diuerſis venis ideſt diuerſis modis ſiue
cauſis cordi infunditur. Unde gregorius
Quaſi venas ſuſurrij apit nobis deꝰ cū
latenter inſinuat quibꝰ modis ad noſtre
intelligentie aurem venerit. aliquādo .n.
nos amore. aliquando terrore compūgit
aliquando preſentia ꝙ̄ mala ſunt oſten
dit. ⁊ ad eterna diligenda deſiderium eri
git. aliquando priꝰ eterna indicat vt poſt
temporalia viloſcant aliquando mala no
ſtra aperit nobis ⁊ ad hoc vſqʒ ꝙ etiā do
leamus de alienis malis extendit. aliquā
do aliena mala noſtris obtutibꝰ obijcit ⁊
compūctos mirabiliter a noſtra prauita
te nos corrigit. ¶ Tertio fit terribiliter. ⁊
iō ſubdit. ī horrore viſiōis nocturne ⁊c.
Ubi nota cāʒ timoris. Primo ex tēpore
qꝛ ī horrore viſiōis nocturne: De nocte
.n. hō magis timet ꝙ̄ de die. Sed moralr̄
ſicut dicit Gre. Horror nocturne viſiōis
ē pauor occulte ꝯtēplatōis. Humana eteni
mēs ꝙ̄ altiꝰ eleuata ꝙ̄ ſūt eterna ꝯſiderat.
eo de factis temporalibꝰ grauius treme
facta formidat. quia tanto ſe ream veriꝰ
cernit. quāto ſe ab illo lumine diſcrepaſſe
qd̄ ſuper ſe intermicat ꝯſpicit ſicqʒ fit vt il
luminata plꝰ metuat quia magis aſpicit
a veritatis regula per quāta diſcordat eā
qʒ graui formidine ſuus ipſe profectꝰ ꝗ
tiat ꝙ̄ priꝰ quaſi ſecuriꝰ nil videbat. No
ta etiā ꝙ id quod in hoc mundo de diui
nis cōtēplando aſpicimꝰ nocturna viſio
dicit̄ propter obſcuritatē. quia modicū ⁊
cum obſcuritate de illo ſummo lumīe vi
demus. ⁊ nihilominꝰ propter exceſſū eiꝰ
reſpectu noſtri ī contemplatione eius in
horreſcimus. Unde Apoſtolus videmus
nūc per ſpeculū. ¶ Secunda cauſa timo
ris potuit eē ex ſopore. Unde dic quādo
ſolet ſopor occupare homies pauor tenuit
me ⁊ tremor. Homo enī qui ſoporari ac
dormire icipit facilius terretur ꝙ̄ ille hō
q plene vigilat. Sed moraliter p ſoporē
intelligitur quies mentis ab exterioribꝰ
ſollicitudinibus ⁊ occupationibus a qbꝰ
quanto magis abſtrahitur ad contēplan
dum ſuperna liberior ⁊ aptior inenit̄ Cā
ti. v. Ego dormio ⁊ cor meum vigilat: vn
de Greg. dicit ꝙ ſancta mēs quo ſe a ſtre
pitu temporalis cōcupiſcentie cōprimit
eo verius interna cognoſcit ⁊ tāto alacri
us ad intima vigilat quāto ſe ab exteriori
inquietudine occultat. Et hinc ē ꝙ iacob
in itinere poſitus caput ad lapidē poſuit
⁊ dormiuit ⁊ tunc habuit viſionē de ſcala
Unde etiam dominū ⁊ angelos vidit in
quo ſignificatur ꝙ in itinere huius vite il
le eſt aptus ad diuinas reuelatōes ⁊ con
templationes qui caput ad lapidem pōit
ideſt qui mēte chriſto ihẽret. ⁊ dormit id
eſt ab appetitu viſibilium mentis oculos
claudit. ⁊ a rerū temporalium amore qe
ſcit. ſed ſequitur. Pauor tenuit me ⁊ tre.
⁊ omnia. oſ. mea. p. l. Ille enim qui illumi
natur ad cōtēplādā celſitudinē diuie po
tētie ⁊ rectitudinē diuie iuſtitie pauet ꝯſi
derando diuinam immēſitatem. tremit
intuendo ſuam deformitatem. ⁊ terrētur
eius oſſa. qꝛ ſcʒ expaueſcit etiam de hiis ꝗ
fortiter ſe egiſſe crediderat ſcʒ quādo cō
ſiderat diuine iuſtitie ſeueritatem. Unde
hoc terrore percuſſus dauid dicebat. Nō
intres in iudiciuʒ cum ſeruo tuo domie
⁊c. Nā ois hūane vite rectitudo ad illā re
ctiſſimā diuini iudicij regulā ꝯducta mul
tipliciter inenit̄ obliqua. ſicᷣ baculꝰ q videt̄
ad oculū rectꝰ rectiſſime alicui linee ap
poſitꝰ ſtati apparet diſtortꝰ. ¶ Quarto di
uina inſpiratio ſit iſtabilit̄. ⁊ ideo ſequit̄.
Dū ſpiritꝰ me. preſente. tr. ſpor. pili. car.
m. Hoie pſente ideſt ad contēplandū do
m aſſiſtēte ſpiritus tranſit. quia id quod de
ſpiritualibus dulciter videtur nō ſtabilit̄
ſed in quodā tranſitu percipitur. quia in

ſi ſuauitate non diu mẽs figitur.eo q̄ ad ſemetipſam immenſitate luminis reuerberata reuocatur.Sed ſequit̃.Inhorruerunt pili carnis mee.Pili carnis ſũt qui libet minuti defectus ſiue cuiuſlibet ſuperfluitatis tenues exceſſus.qui etiam in iuſtis ⁊ contemplatiuis viris ex carnis corruptibilitate reperiũtur:ſed iſti pili ſpiritu tranſeunte inhorreſcunt.q̄ dũ homo in arce ſpiritualis cõtẽplationis eleuatur etiam huiuſmodi tenues defect⁹ ſiue exceſſus perhorreſcit. ⁊ de illis mente cruciatur.Vel pili qui ſũt ſuperfluitates carnis ſunt ſuperflue cogitationes mentꝭ Unde preceptum fuit per moyſen in lege q̄ Leuite raderent omnes pilos carnis ſue.Leuite quippe aſſumpt⁹ vocatur.oꝫ ergo leuitas omnes pilos carnis radere quia hi q in diuinis obſequijs aſſumuntur debent ante oculos dei a cunctis carnis cogitationibus mũdi apparere.Trãſeunte ergo ſpiritu pili pertimeſcunt.q̄ ante compunctionis vim cogitatiões ſuperflue fugiũt.vt nil fluxum.nil iaꝫ remiſſum libeat.quia afflatam mentem etiam contra ſemetipſam viſitationis intime ſeueritas inflammat vt dicit Gre. ¶ Quinto diuina inſpiratio fit incomprehenſibiliter.quia ſcilicꝫ non ita fit vt per eaꝫ de⁹ comprehendatur ideſt vt aperte p eſſentiã videatur. Et ideo ſeqtur. Stetit qdaꝫ cuius non agnoſcebam vultum.mens.n. contemplantis deum vſqꝫ ad hoc quidẽ eleuari poteſt vt cognoſcat dei immutabilitatem quam ſignificat per hoc qđ dicit Stetit quidam.Creatura enim ex ſe non habet q̄ ſtet q̄ ſicut ex ſe nihil eſt.ita ex ſe in nihilũ tenderet ſi eam virtus dei non teneret vñ oĩs creatura q̄ dependens eſt a deo ſm illud Ariſt.in libro de celo ⁊ mundo.A deo depẽdet celum ⁊ tota natura. Et ſm illud eiuſdẽ.Ab hoc quideꝫ ente ſcꝫ deo ſingulis deriuatum eſt, eẽ ⁊ viuere:his quidẽ clari⁹: illis vᵒ obſcurius.Ideo ex ſe non habet ſtare ſed fluere. Stare ergo ẽ ꝓprie ſoli⁹ creatoris q nulla mutatione variatur. Ja.i.Apud quẽ ſi eſt traſmutatio neqꝫ viciſſitudis obũbratio vñ ipſe immobilis ſtabiliſqꝫ manens dat cũcta moueri.Licet ergo mẽs ↄtemplãtis ptingere poſſit ad cognoſcendã dei imutabilitatẽ ſcꝫ vt cognoſcat ipſũ ſemp ſtare ſicut pleriqꝫ philoſophi ꝓbauerũt primũ principiũ eẽ imobile ⁊ eternũ.tamẽ ad hoc in hac vita nũq̄ naturalit̃ pertingere poteſt vt videat dei faciẽ.i.vt cognoſcat ipſi⁹ q̄ditatẽ.⁊ ideo ſubdit̃.Cui⁹ nõ agnoſcebã vultũ Exod.xxxiij.Poſteriora mea videbis faciẽ aũt meã videre nõ poteris.Poſteriora dei dicunt̃ ei⁹ effect⁹ ex quib⁹ ď deo cognoſcim⁹ poti⁹ quid ñ ſit q̄ quid ſit.qđ eſſet facieꝫ videre:ſꝫ licꝫ ipſe deus in ſe videri nõ poſſit in ſua tñ imagine ideſt i ſuo filio ſe nobis viſibilẽ tribuit ſicut ipe fili⁹ dixit Johãnis.xiiij. Qui videt me videt ⁊ patreꝫ meum.Vñ ſubdit̃ imago corã oculis meis.Ipſe enꝫ dei fili⁹ q eſt imago dei ſm illđ Sapiẽtie. vij.Candor ẽ lucis eterne ⁊ imago bõitatis illi⁹ mortali nr̃a carne aſſũpta ẽt corã oculis carnis viſibilis nobis apparuit. Ex his ergo manifeſte colligit̃ q̄ q̄cquid de deo p cõtemplatõeꝫ attigit̃ valde tẽuiter ⁊ impfecte cõſpicitur. Et ideo ſubdit̃. Et vocẽ q̄ſi aure lenis audiui. Iſta vox aure leuis ẽ ſpiritusſancti iſpiratio.q̄ q̄ ſm modũ noſtre capacitatꝭ ⁊ ibecillitatis ſit in nobis iđ ẽ ad modũ aure leuis ideſt temperate ⁊ tenuis.Vñ Grego. Vox dei quaſi aure lenis audit̃.q̄ hac adhuc vita poſitis ↄtẽplatoꝛib⁹ ſuis nequaq̄ ſe diuinitas ſicut ẽ iſinuat ſꝫ lippiẽtib⁹ adhuc mẽtis noſtre oculis claritatẽ ſuã tenuit̃ demõſtrat ¶ Sexto diuĩa iſpiratõ fit vtiliter.q̄ p hanc homo de dei equitate ⁊ de ſua hũilitate iſtruit̃.Et ideo ſubditur q̄ p iſtam vocem audiuit. Nunqđ homo dei cõparatõe iuſtificabitur:Quia enĩ oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcũt vt dic̃ Philoſophus ꝓpter quod accidit vt dic̃ Gregorius q̄ tanto quiſqꝫ ſubtilius de tenebris iudicat quãto ei clarius veritas lucis cõſtat. Ideo eleuatus in dei contemplationẽ quãto melius conſpicit rectitudinẽ iuſtitie diuie tanto clari⁹ cognoſcit obliquitatem vite ſue.Vñ tunc aperte vi

Et homo ꝙ in dei comparatione iuſtifi-
cari non pōt qꝛ vt dicit Grego. Humana
iuſtitia diuine iuſtitie cōparata iniuſtitia ē
qꝛ lucerna in tenebris fulgere cernitur ſꝫ
in ſolis radio poſita tenebratꝛ. tunc etiam
cognoſcit ꝙ ſi aliquid patitꝛ iuſte patitur
ita ꝙ de flagello dei murmurare nō debꝫ.
Et iō ſubditꝛ. Aut fac. ſu. pu. erit vir. Gre.
Quiſquis de percuſſiōe murmurat. quid
aliud q̄ꝫ iuſtitiaꝫ ferientis accuſat: puriorē
ergo ſe vir factore ſuo extimat ſi cōtra fla
gellum querelam paratꝰ eiqꝫ ſe proculdu-
bio ꝑponit cuiꝰ iudicium de ſua afflictio-
ne redarguit. ſignantꝛ aūt dicit factore ſuo
qꝛ nō dꝫ aliquis credere ꝙ creatoꝛ creatu
rā ſuā q̄ꝫ de nihilo fecit ipie affligere velit.
ꝙ tūc vt dicit Gre. clyphas didicit cū vo-
ceꝫ aure lenis audiuit qꝛ in ꝯſideratiōe di
uine maieſtatꝭ diſcitꝛ q̄ꝫ hūiliter in ſua aiad
uerſiōe timeatꝛ. ꝛ q ſupiora deguſtat infe-
riora equanimitꝛ tolerat qꝛ plene intus cō
ſpicit quanti extimet quod foris agit.

¶ Capitulum. xx.

Maria mater dn̄i aſſimi-
latꝛ illi ſedi q̄ ꝑ viſioneꝫ
imaginariaꝫ oſtēſa fuit
beato Johanni Apoc.
iiij. Vidi iquit ꝛ ecce ſe-
des poſita erat in celo
ꝛ ſupra ſedē ſedens. ꝛ q
ſedebat ſimilis erat aſpectui lapidis iaſpi
dis ꝛ ſardinis. ꝛ iris in circuitu ſedis ſimi
lis viſioni ſmaragdine. Huic. n. ſedi aſſimi
latꝛ btā v̄go. ¶ Primo rōne artificij qꝛ ad
modū ꝛ formā ſedis fuit artificiata. Naꝫ
ſedes eſt a terra eleuata inferiꝰ clauſa ꝛ ap
ta ſupius. Sic ipſa fuit eleuata a mundo
clauſa peccato ꝛ aperta deo. Pſalmiſta ſe
des tua deꝰ in ſeculum ſeculi. ¶ Secundo
ratione loci. qꝛ poſita erat in celo. ſ. empy
reo vbi poſita erat affectione ꝛ cōtempla
tione ꝛ nūc eſt ibi glorificata etiā habita-
tione. Pſalmiſta. Dominus in celo ſedes
eius vel poſita ideſt per fidē firmiter ſtabi
lita in celo. i. in eccleſia militāte. ¶ Tertio
ratione obſequij. qꝛ ſuper ſedeꝫ ſedēs ſcꝫ
xp̄s qui licet ſup eam fuerit dignitate tū
in eā ſedit ꝛ quieuit incarnationis humi
litate Eze. xliiij. Princeps ipſe ſedebit in
ea ꝛc̄. Oſtendit ibi etiā beatus Johannes
q̄lis erat ille ſedēs. qꝛ qui ſe. e. ſil. aſ. la. ia. ꝛ
ſar. Duplici lapidi aſſimilatꝛ ſaluatoꝛ no-
ſter xp̄s ad deſignādaꝫ duplicem naturaꝫ
in eo. ſ. diuinā ꝛ humanā. Diuina natura
in lapide iaſpidis deſignatꝛ. qꝛ iaſpis viri-
dis eſt coloris q inter omnes coloꝛes ma
gis ꝯfortat ꝛ delectat viſum ꝛ diuinitatis
ſpecies ſup oia itelligibilia magis delectat
ꝛ ꝯfortat intellectū. Humana v̄o natura
deſignatꝛ in lapide ſardinis qui ē coloris
rubei. qꝛ chriſti humanitas rubꝛicata fuit
ſanguine paſſionis Iſa. xliiij. Quare rubꝫ
eſt indumētū tuuꝫ. In viſiōe ſeu cognitio
ne harū duarum naturarum totꝰ homo
glorificatꝛ. Vn̄ ſiue ingrediatꝛ ꝑ itellectū ad
cōſpiciēdā diuinitatē. ſiue egrediatꝛ ꝑ ſen-
ſum ad vidēdā humanitatē in ſuo ſalua-
tore paſcua iueniet intꝰ in aſpectu diuini-
tatis foris in aſpectu humāitatꝭ. ¶ Quar
to ratione ornamēti. qꝛ iris in circuitu ſe
dis ſi. vi. ſma. Et hic circuitꝰ etiā competit
beate virgini. que ſuam protectionem vir
tutem ꝛ gratiā vndiqꝫ extendit vniuerſaꝫ
eccleſiam protegens ꝛ adiuuans. Eccli. xx
iiij. Girum celi circuiui ſola. Duo autem
coloꝛes principales iridis. ſ. igneus ꝛ ceru
leus ſunt due v̄tutes beate virginis quia
igneꝰ eſt charitas ceruleꝰ eſt caſtitas Sap.
iiij. O q̄ꝫ pulcra eſt caſta generatio cū cha-
ritate. Pro. vltimo. Byſſus ꝛ purpura i-
dumentū eiꝰ. Dicitur etiā eſſe ſmaragdo
ſimilis ꝑpter viroꝛem fidei que in ea nun
q̄ꝫ emarcuit. ¶ Itē iris eſt ſignum clemen
tie ꝛ reconciliatiōis dei ad genus huma-
nū. Vnde proprie conuenit beate marie
virgini Gen̄. ix. Arcum meuꝫ ponā in nu
bibus celi ꝛ erit ſignum federis inter me
ꝛ terram. ¶ Item iris eſt arcus ſine corda
ad nos inclinans cornua in ſignū qđ non
vult ferire ſed parcere. Vnde etiā ſignifi-
cat beate virginis pietatem ꝛ miſericordi
am que ſemper filium ad parcendū ꝛ non
ad feriendū inducit dicēs illud Joelis. ij.
Parce domine parce populo tuo. ¶ Iteꝫ
beata v̄go aſſimilatur illi ſigno quod vi-
dit beatus Johēs apparere in celo Apo.

xij. vbi dicit. Signum magnū apparuit in
celo muliere amicta ſole ⁊ luna ſub pedi/
bus eius. in capite eius corona ſtellarum
duodecim: ⁊ in vtero habens ⁊ clamabat.
Ubi dignitas matris domini noſtri qua/
drupliciter declaratur. ¶ Primo ex anti/
quitate in eo ꝙ dicitur ſignū magnū q2. ſ.
fuit in antiquo in magnis rebus prefigu/
rata. ¶ Secūdo ex natiuitate: q2 apparuit
in celo. i. in eccleſia militante. ſ. quando na
ta eſt. ¶ Tertio ex claritate q2 amicta ſole
⁊ luna ſub pedibus ei⁹ ⁊ in capite ei⁹ coro
na ſtellaꝝ. xij. ¶ Quarto ex fecūditate q2
in vtero habēs ⁊ clamabat. ¶ Primo er/
go beata virgo dr̄ ſignū magnuz q2. ſ. fuit
ab antiquo magnifice prefigurata. Fuit. n.
prefigurata beata virgo in ſigno celi. in ſi/
gno regni ⁊ in ſigno belli. De primo dici/
tur Geñ. ix. Arcum meum ponā in nubi
bus celi ⁊ erit ſignum federis inter me ⁊
terrā. Et aſſimilatur illi arcui quo ad q̄t
tuor ꝑcipuos colores qui videntur reſpō
dere q̄ttuor elemētis ſicut dictū eſt ſupra
libro. j. capitu. lxix. Ipſa eni habuit colorē
igneū in feruore charitatis. ¶ Itez iacin/
tinū in nitore ſanctitatis ceruleū in com/
paſſione pietatis ⁊ gramineum ſiue viri/
dem in nitore virginitatis. Eſt etiā aliud
ſignū in celo cui aſſiſtatur beata v̄go. So/
let eni ſm̄ cōputiſtas ſol in medio mēſiuz
ingredi nouuz ſignū. In medio aūt augu
ſti ſignū virginis ingreditur: ſol aūt quan
do eſt in ſigno in quo creat⁹ eſt maximos
dicitur habere effect⁹. Et iō in aſſumptio
ne q̄ celebratur in medio auguſti ſol iuſti/
tie ingreſſus eſt in ſignum virginis glorio
ſe: q2 qui in virgine conceptus fuerat per
incarnationē in aſſumptionis die ingreſ
ſus eſt in eā per glorificationem ⁊ iō in eā
⁊ per eā magnos effect⁹ iprimit gratie: ita
vt oēs poſſint ad eā cōfidenter accedere.
¶ Item fuit ꝑfigurata in ſigno regni. i. in
ſceptro ſiue v̄ga aurea aſſueri. Nam ſicut
legitur Heſter. v. Cū rex aſſuerus iudeis
eſſet iratus Heſter regina ad interceden/
dū ſe contulit: ⁊ rex auream v̄gam pro ſi/
gno clemētie ad eā extēdit ⁊ placat⁹ fuit.
Hec virga aurea eſt mater noſtra virgo
maria qua mediante deus humane natu
re ſiue peccatoribus placatus eſt. Uñ ipſa da
ta eſt nobis in ſignū clemētie ⁊ miſericor
die ad quā fugiētes liberant. ¶ Itē ꝑfigu/
rata fuit i ſigno belli De quo. ij. Macha.
viij. Dato inquit ſigno adiutorij dei com/
miſerūt cū nicanore ⁊ vicerunt. Sic iudei
. i. cōfitentes. ſ. q chriſtū ⁊ beatā v̄ginē cōfi/
tentur ⁊ laudāt hñt ſignū adiutorij dei. ſ.
glorioſam virginē adiutricē cui⁹ ope dia/
bolū vincūt ⁊ in fugā cōuertūt: vñ. ps. b ſi
gnū petēs dicebat. Fac mecū ſignū in bo/
nū vt videāt q oderūt me ⁊ cōfundātur.
qm̄ tu dñe adiuuiſti me ⁊ cōſolat⁹ es me.
¶ Secūdo deſcribitur ex natiuitate q2 ap
paruit in celo. i. in eccleſia militāte. Tūc. n.
ꝑmo apparuit quādo in mūdo nata fuit
Sed nota ꝙ beata v̄go apparuit ſicut flā/
ma ſicut rota ſicut ſtella ⁊ ſicut femina. De
primo dicitur Exo. iij. Apparuit dñs in
flamma ignis de medio rubi. Hec flāma
fuit beata virgo diuino amore inflamma
ta in qua dñs apparuit dum incarnatus
fuit. ¶ Item apparuit ſicut rota. De qua
Eze. i. Apparuit rota vna ſuper terraz iu
xta aīalia quattuor hñs facies. Hec rota
fuit virgo beata ipſa. n. fuit rota demoni
bus terribilis. Dicitur eni ꝙ leones terrē
tur qñ audiūt ſtrepitus rotarū. Hec fuit
ſup terrā. i. a terrenis eleuata cogitatione
affectiōe ⁊ cōuerſatiōe: iuxta aīalia. i. iuxta
euāgeliſtas tēpore ⁊ familiaritate: vñ mul
ta eos edocuiſſe credit ⁊ d chriſto filio ſuo
precipue beatum Lucā. vñ ipſa hūit q̄ttu
or facies. i. noticiā ⁊ fidez omnium que q̄t
tuor euāgeliſte de xp̄o ſcripſerūt vel quat
tuor facies. i. quattuor v̄tutes cardinales
. ſ. iuſticiaz prudētiaz fortitudinē ⁊ tpan/
tiam. Uel q̄ttuor facies. i. q̄ttuor aſpect⁹ q̄
rum vnā ad deū vertit ꝓ nobis itercedē
do. Aliaz ad paradiſum. i. ad beatos eos
letificādo. Letificant. n. ſancti qui ſunt in
celo nō ſolū de aſpectu regis ſʒ etiā regi/
ne qua mediante ſaluati ſunt. Tertiam
vertit ad mūdū miſerādo ⁊ ꝓtegēdo. q̄r/
taz vertit ad diabolū exterrēdo ⁊ expellē
do. Uñ dr̄ eē demōib⁹ terribilis vt caſtro
rum acies ordinata. ¶ Item apparuit vt

ſtella Math.iiij. Diligenter didicit ab eis
tempus ſtelle que apparuerat eis. Eſt eniz
vt ſtella matutina que diez .i. xp̄m addu-
xit. ¶ Item vt ſtella marina que nauigan-
tes per mūdi pelagus ad portū ſalutis di
rigit. Vñ ⁊ ſtella antecedebat eos vſqȝ duz
veniēs ſtaret ſupra vbi puer erat. ſ. ieſus
qui ſalus interpretaƭ. ¶ Itē vt ſtella vaſta
tiua. ſ. vitiorū Nume. xxiiij. Orietur ſtella
ex iacob ⁊ cōſurget virga de iſrael ⁊ per-
cutiet duces moab vaſtabitqȝ omnes fili-
os ſeth. ¶ Item apparuit vt femina. iiij.
Re. vij. Apparuit femina cuius fili⁹ mor-
tuus erat. Maxime eni in morte chriſti fi
lij ſui femineū ⁊ maternum oſtendit affe-
ctum dolēdo ⁊ plorando. Patet igitur ꝙ
beata virgo tanꝙ̄ flāma accēdit ⁊ calefacit
frigidos in dilectione charitatis: ⁊ tanꝙ̄
ſtella illuminat dubios in cognitione ve-
ritatis: ⁊ tanꝙ̄ rota perſtrepens exterret
leones. ideſt ſuperbos timore humilitatꝭ
⁊ tanꝙ̄ femina pia confortat ⁊ ſecurat pu
pillos in ſpe ſue pietatis. Et de iſtis quat-
tuor loquiƭ ipſa Eccli. xxiiij. dicens. Ego
mater pulchre dilectionis ⁊ timoris ⁊ ma
gnitudis ⁊ ſancte ſpei. ¶ Tertio deſcribiƭ
ex claritate qꝛ mulier amicta ſole: vbi oſtē-
ditur beata virgo eſſe clara ⁊ luminoſa a
parte exteriori quia amicta ſole a parte in
feriori qꝛ luna ſub pedibus eius. ¶ Itē a
parte ſupiori qꝛ in capite eius corona ſtel
larū. xij. Dicit ergo primo mulier amicta
ſole. i. fulgore gratie ſpirituſſancti. Et hec
gratia fuit ſeptiformis ſꝫm ſeptem dona
ſpūſſancti que fulſerunt in ea que. ſ. repre
ſentanƭ i ſeptē effectibus ſolis. ¶ Prim⁹
effectus eſt calefactio: ⁊ hic ex dono ſapiē
tie que calefacit in amore dei ſui ⁊ primi
Eccli. xliiij. Tripliciter ſol exurens mōtes
.i. excelſas mētes inflāmans triplici amo-
re vt dictū eſt. Vel aliter in amore dei tri-
pliciter. ſ. toto corde tota anima ⁊ tota mē
te. Radios igneos exſufflans. i. calidas af
fectiones imittens. ij. Macha. j. Refulſit
ſol q̄ pri⁹ erat in nubilo ⁊ accēſus eſt ignis
magnus: ſpūs eni guſtans deū per donuz
ſapiētie inardeſcit in amore ipſius Augu.
Guſtaui ⁊ eſurio ac ſitio tetigiſti me ⁊ ex-
arſi in concupiſcētiam tuam Eccli. xxiiij.
Qui edūt me adhuc eſuriēt. ¶ Secūdus
effectus eſt illuminatio que ꝑtinet ad do-
num intellect⁹ Eccli. xlij. Sol illuminans
per oia reſpexit. i. oia reſpicere facit in ce-
lo ſūma gaudia: in iferno ſūma ſupplicia
in mūdo ꝓſſuras ⁊ anguſtias: in ſeipo pec
cata ⁊ negligētias. j. Machab. vj. Refulſ-
ſit ſol in clypeos aureos. i. in xp̄m ⁊ mari
am ⁊ reſplēduerunt montes ab eis. i. ele-
ctorū mētes. ¶ Tertius effectus ſolis eſt
denudatio qꝛ facit veſtes exuere: ⁊ h̄ ad
donū ꝯſiliū referƭ. qꝛ docet veterē cōuerſa
tionē ⁊ ſeculareȝ vitam deponere Cañ. j.
Nolite me ꝯſiderare ꝙ fuſca ſim qꝛ deco
lorauit me ſol. ¶ Quartus effectus ſolis
eſt conſolidatio: ⁊ h̄ ad donū fortitudinis
ꝑtiet per qḋ mēs ſolidaƭ Eccli. xxvij. Ho-
mo ſanct⁹ in ſapiētia ſua manet ſicut ſol
ideſt firmus. ¶ Quintus effectus ſolis eſt
regulatio totius vite humane ⁊ hoc per-
tinet ad donū ſciētie per qḋ ſcimus ꝯuer
ſari in medio nationis praue vt dicit Au
guſtinus. Vnde Phil. ij. Inter quos lucetis
ſicut luminaria in mundo. ¶ Sextus effe
ctus ſolis eſt liquefactio: ⁊ hic ad donum
pertinet pietatis quo liqueſcit anima in
compaſſiōe proximi Exo. xvj. Cum in-
caleſceret ſol liquefiebat māna Sapientie
xvj. quod igne nō poterat exterminari ſta
tim exiguo radio ſolis tabeſcebat. pſalmi
ſta. Flabit ſpiritus eius ⁊ fluēt aque. ¶ Se
ptimus effectus ſolis eſt deſiccatio humi
doꝝ ⁊ hic ad donum ꝑtinet timoris quo
carnalis concupiſcētia deſiccatur. Vnde
Iacobi. j. Exortus eſt ſol cū ardore ⁊ are-
fecit fenū. i. carnē: qꝛ ois caro fenuȝ ⁊ ois
gloria eius q̄ſi flos agri: Iſa. xl. ꝓpter hos
ſeptē ſolis effectus dr̄ Iſa. xl. Lux ſolis ſe
ptēpliciter erit ſicut lux ſepteȝ dierū. Et
ꝓpter hos ſeptē ſolis effectus ſaluaƭ hō.
⁊ ideo dr̄. j. Reg. xj. Cras erit nobis ſalus
cū incaluerit ſol. ¶ Scḋo beata v̾go oſtē-
ditur fuiſſe etiam illuminata a ꝑte iferio
ri qꝛ luna ſub pedibus eius. Vbi per lunā
deſignatur mutabilitas que ē quadruplex
vna nature que etiam eſt in angelicis ſpi-
ritibus qui ſunƭ mutabiles per naturam

īmutabiles per gratiam Job.iiij. Ecce q
ſeruiunt ei non ſunt ſtabiles ⁊ in angelis
ſuis reppererit prauitatē. ¶ Secūda eſt for-
tune in rebus tpalibus Eccleſiaſtes.j. Va-
nitas vanitatum ⁊ oia vanitas. ¶ Tertia
eſt culpe in peccatoribus.ſ. de culpa in cul
pam Oſee.iiij. Sanguis ſanguinem tetigit
.i. vnum peccatū ad aliud traxit. ¶ Quar
ta eſt miſerie in humanis corporibꝰ Job.
xiiij. Homo natꝰ de muliere breui viuēs
tpe repletur multis miſerijs ⁊c. nunꝗ in
eodē ſtatu permanet. Hec quadruplex lu-
na.i. mutabilitas fuit ſub pedibus beate v̄-
ginis. ¶ Primo mutabilitas creature ce-
leſtis.qꝛ.ſ. angeli eius ſubdūtur imperio.
Unde competit ei illud Geñ.xxxvij. Vidi
per ſomniū quaſi ſolē ⁊ lunaz ⁊ ſtellas vn
decim adorare me. Vt per ſolē itelligatur
ſuprema angelorū hierarchia. per lunam
hierarchia media: per ſtellas v̄o angeli in
fime hierarchie: qui oēs beatam virginē
adorant ⁊ venerantur. Nomine etiaz lu-
ne intelligitur mutabilitas fortune Eccli.
xxvij. Stultus vt luna mutatur. qꝛ ſm qd
bona tpalia fluunt ⁊ refluūt mutatur ani-
mus eius. Iſtā lunam beata virgo ſub pe
dibus habuit. qꝛ omnia temporalia calca
uit per paupertatē voluntariam quā ele-
git. Si.n. iſta tpalia calcaremus pedibus ⁊
non tangeremus affectibus veraciter no-
ſtra eſſent Deut.xi. Omnis locus quē cal
cauerit pes veſter veſter erit. Luna tamē
quāto magis ſoli coniungitur tanto ma-
gis luce priuatur. ⁊ quanto magis ſe a ſo-
le elongat tanto maiore luce coruſcat. qꝛ
multi p̄lati quanto magis appropinquāt
ad deum per aliquam dignitatem tanto
magis obtenebrantur per iniquitatem: ⁊
quanto magis elongantur dignitates fu-
giendo tanto magis illuminanť lumē gra
tie recipiendo. ¶ Nomine etiā lune intel
ligitur mutabilitas culpe. Unde dicitť de
viro ſancto ⁊ perfecto. Per diem ſol non
vret te neqꝫ luna per noctē qꝛ anima ſan
cta neqꝫ in die proſperitatis cadit in pec-
catum per amorem male inflāmantez ne-
qꝫ in nocte aduerſitatis per timorem ma
le humiliantem. Iſtam lunam virgo Ma
ria ſub pedibus habuit qꝛ nulla culpa in
ea vnꝗ preualere potuit. Et ideo in p̄s.
non dicitur luna ſimpliciter ſed luna per
fecta in eternum. Luna autem tunc perfe
cta erit quando ſine macula erit quando
ſcꝫ verificabitur quod dicitur Iſa.xxx.
Erit lux lune ſicut lux ſolis. Fuit igitur ſi
cut luna p̄fecta qꝛ ſine omnis peccati ma-
cula tam mortalis ꝙ etiā venialis. ¶ No
mine etiam lune intelligitur mutabilitas
miſerie. p̄s. orietur in diebus eius iuſtitia
⁊ abundantia pacis donec auferatur luna
gloſa.i. mutabilitas que per lunam ſigni-
ficatur. Sicut enim luna creſcit ⁊ decreſcit
ſic ⁊ humanum corpus multiplici muta-
bilitati ſubditur Ro.viij. Vanitati creatu
ra ſubiecta eſt ⁊c. Et qꝛ ipſa mutabilitas
miſerie tolletur in reſurrectiōe die nouiſ-
ſimo ſubditur ibi. ipſa creatura liberabi-
tur a ſeruitute corruptionis ⁊c. Iſtam lu
nam beata virgo ſub pedibus habet qꝛ p̄
fectam corporis immortalitatez poſſidet
⁊ ſuper omnes angelorū ordines in ani
ma ⁊ in corpore glorificata manet, vnde
Ps. Caligo.i. humana mortalitas ſub pe-
dibus eius. aſcendit ſuper cherubin ⁊ vo
lauit. vo. ſuper. pen. ven. Ipſa igitur vir-
go beata lunam ſub pedibus habuit ſcili-
cet celeſtem naturam ei preſidendo pro-
ſperitatem humanam eam deſpiciendo.
omnem culpam ipſam penitus vitando
⁊ humanam miſeriam immortalitatem
induēdo. ¶ Tertio fuit illuminata a par-
te ſuperiori quia in capite eiꝰ corona ſtel-
larum.xij. Iſte duodecim ſtelle ſunt duo-
decim eius prerogatiue ſuper omnes mu
lieres quarum quattuor habuit ex par-
te corporis ⁊ anime. ¶ Prima fuit vte-
ri ſanctificatio. ſecunda angeli ſalutatio.
tertia ſpiritusſancti ſuperuentio. quarta
filij dei conceptio. Alias quattuor ha-
buit ex parte anime. ¶ Prima fuit eius
humilitas quia dixit. Ecce ancilla do-
mini ⁊c. ¶ Secunda eius prudentia quia
queſiuit. Quomodo fiet iſtud ⁊c. ¶ Ter-
tia fuit erubeſcentia qua turbata eſt in ſer
mone angeli. ¶ Quarta fuit charitas
qua ſeruiuit cognate. ⁊ quia vino deficiē-

te in nuptijs dixit filio. Vinū non habent Ioh. ij. Alias quattuoꝛ habuit ex ꝑte coꝛ poꝛis q̄ fuerūt maternitas ſine coꝛruptio ne. virginitas cū fecūdatiōe grauitas ſine grauamine ⁊ ꝑtus ſine doloꝛe. Fuit ergo mater icoꝛrupta. virgo fecunda ſine gra uamine grauida ſine doloꝛe puerpera. Et ſtelle. xij. ſunt. ix. oꝛdines angeloꝛuꝫ ⁊ tres oꝛdines beatoꝝ ſcilicet martyres cōfeſſo res ⁊ ꝟgines qui eam coꝛonant qꝛ ipſam perpetuo venerāť admirantur ⁊ laudant Seraphin enim admirātur ⁊ laudant in ea charitatē tā ſuccenſam. cherubin ſapiē tiam tam ꝓfundam. Throni pacē ⁊ quie tem in deo ſic tranquillā. Dominationes tātam ſuꝑ angelos pꝛeeminētiaꝫ. ꝟtutes tantā miraculoꝛuꝫ efficaciā poteſtates tā tam ſuper demones potentiam pꝛincipa tus tantam de omnibus regnis pꝛouidē tiam. archangeli tantam de omnibus lo cis diligentiam. angeli tantam de ſingulis ꝑſonis cuſtodiaꝫ. Martyres tātam in tri bulatiōe conſtantiam. Confeſſoꝛes tantā ſobꝛietatem ⁊ temperantiam. Virgines tantam puritatē ⁊ mundiciā. ¶ Quarto eius dignitas oſ̄ditur ex eius fecūditate: qꝛ in vtero hn̄s filiuꝫ dei cōceptuꝫ ſcꝫ in annūciatione clamabat ſpiritu deum ma gnificādo quādo dixit. Magnificat aīa mea dn̄m. Sed nota ꝙ habuit in vtero paternuꝫ ſplēdoꝛē Heb. i. Qui cū ſit ſplē doꝛ glorie ⁊c̄. ¶ Itē niueuꝫ cādoꝛē Sapi. vij. Cādoꝛ eſt lucis eterne ⁊ ſpe. ſine. ma. ¶ Itē diuinū odoꝛē Eccli. xxiiij. Ego q̄ſi vitis fructificaui ſuauitatē odoꝛis. ¶ Itē ſuauem dulcoꝛē ibidē. Spiritus meus ſu ꝑ mel dulcis ⁊ hereditas mea ſuꝑ mel ⁊ fauū. ¶ Itē celeſtem igneꝫ Heb. xij. Deus noſter ignis cōſumēs eſt. Ex hoc ergo ꝙ habuit in vtero paternum ſplēdoꝛē. fuit in ea mirabilis claritas Ambꝛoſi⁹. Quid mirabilius matre dei: quid ſplēdidius ea quaꝫ ſplēdoꝛ elegit. qd̄ caſtius ea q̄ coꝛp⁹ ſine coꝛpis cōtagio generauit: qꝛ vero ha buit niueū candoꝛē ſiue ſplendoꝛē remā ſit ibi mirabiľ puritas Cañ. iiij. Tota pul chꝛa es amica mea ⁊ macula nō eſt in te Anſelmus. Decebat vt virgo ea puritate niteret qua maioꝛ ſub celo nequit intelli gi. Quia vero diuinum odoꝛē habuit re māſit ibi mirabiľ ſuauitas. Vn̄ clamabūt adoleſcētule. Trahe me poſt te curre⁹ in odoꝛē vnguētoꝝ tuoꝝ Eccli. xxiiij. Si cut cinamomū ⁊ balſamuꝫ aromatiꝫans odoꝛē dedi. Sꝫ qꝛ habuit ſuauē dulcoꝛē remāſit ibi mirabilis pietas. Vn̄ ipſa dicit mater gr̄e mater miſericoꝛdie. Quia ꝟo habuit celeſtē ignē remanſit ibi mirabilis charitas ꝑ quam diabolum ſuccendebat Iudith. ix. Percuties eum ex labijs cha ritatis mee: per hanc enim omnia aduer ſa ſuꝑabat: Cañ. viij. Aque multe non po terūt extinguere charitatem. ¶ Item ma ria mater domini aſſimilať arce teſtamēti in viſione beati Ioānis que habeť Apo. xj. vbi dicitur ꝙ viſa eſt arca teſtamenti dn̄i in tēplo eius ⁊ facta ſūt fulgura ⁊ vo ces ⁊ terremotus. Vbi pꝛimo nota aſpe ctum dignitatis qꝛ viſa eſt arca domini. ¶ Secūdo ſitum ſanctitatis qꝛ in loco ſa cto ſcꝫ in tēplo. ¶ Tertio affectuꝫ pꝛātis qꝛ facta ſunt fulgura. Et circa pꝛimuꝫ no ta. ꝙ per arcaꝫ domini intelligitur virgo beata Maria. Et hoc patet ex tribus ſcꝫ ex materia ex mēſura ⁊ ex cōtinentia. ⁊ ex ipſo contento. Sꝫ quidē materia arce ve teris teſtamēti de q̄ fabꝛicata fuit fuerunt ligna ſethim ſicut patet Exo. xxv. ſm̄ aūs Hiero. Ligna ſethiꝫ inter cetera ligna ha bēt leuitatē pulchꝛitudinem ⁊ foꝛtitudi nem ⁊ imputribilitatē. Per que intelligū tur quattuoꝛ virtutes marie. Nam leui tas competit eius paupertati per quā ſu it a terrenis affectibus ⁊ ſolicitudinibus exonerata ⁊ alleuiata Yſa. xix. Aſcendet dominus ſuper nubē leuem. i. mariā pau perem q̄ nubes quidem fuit. qꝛ ex terra nata ſed tamen fuit leuis a mundi affecti bus ⁊ ſolicitudinibus exonerata. Pul chꝛitudo vero competit eius puritati ꝑ quam immunis fuit ab omni defoꝛmita te peccati. Cañ. iiij. Tota pulchꝛa es ami ca mea ⁊ macula non eſt in te. Foꝛtitudo autem competit eius ſtabilitati. ſ. in fide ⁊ patientia Pꝛouerb. vltimo. Foꝛtitudo ⁊ decoꝛ indumentum eius Eccli. xxvi. Ex

lumne auree ſuper baſes argenteas ⁊ pe/
des firmi ſup plātas ſtabilis mulieris. Im
putribilitas competit eius v̇ginitati. Sa/
pieñ. vj. Clara eſt que nunꝙ̄ marceſcit.
¶ Scḋo illa arca figurabat beatā virginez
ratiōe menſure qꝛ ſicut dicit̄ Exodi. xxv.
Longitudo arce habebat duos cubitos ⁊
ſemis: latitudo cubitū ⁊ dimidium. altitu
do ſimiliter cubitū ⁊ ſemis. Joſephꝰ autē
dicit ꝙ facta eſt arca quinqꝫ palmoꝝ lon/
gitudinis: qꝛ. ſ. beata virgo quinqꝫ ſenſus
ab initio vite vſqꝫ ad finem in omni ſan/
ctitate lōganimiter cuſtodiuit ⁊ ſeruauit.
¶ Trium aūt palmorum erat latitudo qꝛ
reſtaurationem angeloꝝ ⁊ redemptionē
hominū ⁊ totius vniuerſi renouationez
auidiſſime procurabat. Cubitum ⁊ ſemiſ/
ſem habebat altitudo quia eius contem/
platio plena erat in fide ſemiplena in cō/
prehenſione: vel certe quia eius celſitudo
humanam ⁊ angelicaz naturam excelle/
bat ſed vſqꝫ ad filij excellētiā minime ipſa
attingebat. ¶ Tertio figurata eſt beata v̇/
go per arcā ratiōe continentie: qꝛ in arca
cōtinebant̄ tabule teſtamēti. Deuterono/
miuz ⁊ virga aaron vrna aurea in q̄ erat
māna. Que omnia cōpetunt beate marie.
Cuſtodiebat enī virgo beata rigorē diſci/
pline. qui deſignatur per virgā: legem de/
calogi que per tabulas. euangeliuz xp̄i qḋ
per deuteronomium que eſt lex ſcḋa: ⁊ ip
ſum xp̄m qui per vrnam plenā māna. vel
per iſta quattuor intelligit̄ Jeſus xp̄s qui
in iſta arca habitauit. in quo quattuor fue
runt. ſ. diuinitas dulciſſima que per māna
anima ſapientiſſima que p̄ deuteronomi/
um ſiue ſcḋam legē caro mundiſſima que
p̄ virgam aaron q̄ floruit. ⁊ ſpūs humanꝰ
ſapientiſſimus q̄ per tabulas teſtamēti in
qbꝰ erant ſcripta dei mandata ſignifican/
tur. Templū autem in quo hec arca fuit
eſt triplex. primum in quo fuit fabricata ⁊
ſanctificata. ⁊ iſtud fuit vterus matris ſue
ſcꝫ anne beate. Dicitur enim. iij. Re. viij. ꝙ
intulerunt arcam domini in locum ſuuz
in oraculum templi in ſancta ſanctorum
Hec arca federis domini fuit beata maria
quam deus ſterilitatem parētum auferēs
⁊ angelus p̄miſſionē deferens ⁊ Joachim
generationi operam prebens introduxit
in locū ſuum. i. in vterum beate anne. de
qua ſubditur in oraculū templi. ipſa. n. an
na beata tēplum dei fuit cuius oraculum
fuit mēs ipſius deo deuotā ⁊ orationi de
dita: in cuius etiam vtero beata v̇go poſt
cōceptionem ſanctificata fuit vt eſſet ſan/
cta ſanctorū. i. ſuper omnes ſanctos ſancti
ficata. vel vt ipſa beata virgo etiaz in vte/
ro matris p̄pararetur ad generādum ſan
ctum ſanctoꝝ. ¶ Scḋm fuit tēplū in quo
fuit purificata tēplum. ſ. ſalomōis in quo
etiaz obtulit filiū ſuum obuiāte ſancto ſi/
meone Lu. ij. Venit in ſpū in templū ⁊ cū
inducerent puerum Jeſuz ⁊c. vt. ſ. nos ſtu
deamus animam noſtrā dum eſt in tēplo
corporis vel mundi ſollicite purgare. ſ. p̄
penitētiam ⁊ ſpiritū noſtrū deo offerre. ſ.
per orationez deuotā. ¶ Tertiū eſt tēplū
in quo fuit glorificata. ⁊ hoc fuit in aſſum
ptione eiꝰ. ſ. igreſſa eſt templū celeſtis glo/
rie. Et de h̄ templo dicit̄ in p̄s. Dominus
in tēplo ſancto ſuo dn̄s in celo ſedes eiꝰ.
Ad hoc igitur celeſte tēpluz deducta fuit
arca. i. beata virgo cū honorabili ſocieta/
te cū ineffabili iocunditate cū admirabili
claritate ⁊ cū terribili poteſtate. De primo
dicitur figuratiue. ij. Regū. vj. vbi legitur
ꝙ dauid ⁊ oīs iſrael ducebant arcam do/
mini cū gaudio. ⁊ erāt cum dauid ſeptem
chori. Per dauid intelligitur xp̄s. per ſe/
ptem choros vniuerſitas angelorum: vl̄
tres chori fuerūt ante nouū teſtamentuz
ſcꝫ angeli patriarche ⁊ prophete ⁊ quat/
tuor in nouo. ſ. martyres cōfeſſores ⁊ v̇/
gines ⁊ ipſi apoſtoli q̄ nutu dei ad litteraz
interfuerunt eius exequijs. De iſta hono
rabili ſocietate cātat eccleſia. Vidi ſpecio/
ſam ſicut colūbaz ⁊c. ⁊ ſicut dies verni cir
cūdabant eā flores roſarum ⁊ lilia cōualli
um. Per flores roſarū ſm̄ Hiero. intelli/
guntur oēs martyres ſanguine rubrica/
ti. Per lilia omnes angeli cōfeſſores ⁊ vir
gines. ¶ Secūdo aſſumpta eſt cū ineffabi
li iocunditate. quod ſignificatum eſt. i. Re
gum. vj. vbi dicitur Dauid ⁊ omnis iſrael
deducebant arcam teſtamenti domini in

ſubilo ꝛ clangore buccine. Et ibidem. Da
uid autem ꝛ omnis domus iſrael ludebāt
coram domino in omnibus lignis fabre-
factis ꝛ citharis ꝛ lyris. Circa quod notā
dum eſt ꝙ ſicut dicit Augu. ſup pſ. ꝛ Hu
go de ſancto victore. Triplex eſt ſonus
muſicus. Unus q fit cū voce ſicut in can-
tu. Alius cū flatu ſicut in buccina: tertius
cū pulſu ſicut in cithara. Sonus ergo vo
cis tangit cum dicit in iubilo qꝛ iubilatio
eſt cātus modulatio. Sonus flatus cū di-
citur in clangore buccine. Sonus pulſus
in lignis fabrefactis ꝛ citharis. Unde per
hoc dat intelligere ꝙ in deductione hu⁹
arce i templo celi fuit omnis modulatio
ſiue ſuauitas muſica. ¶ Tertio fuit aſſum
pta cum mirabili claritate. Cā. vj. Que ē
iſta que progreditur quaſi aurora conſur
gens. In quo oſtenditur ꝙ aſcendit cum
claritate corporali. ſ. corporis glorioſi de
poſita. ſ. omni obſcuritate corporee corru
ptionis ſicut aurora noctē relinquit ꝛ diē
adducit. ſequitur pulchra vt luna. Et in
hoc oñditur ꝙ cū claritate ſpūali. i. cū ani
ma beata. Sicut eni luna poſt ſolem ſaltē
quantū ad apparentiam maiorē hꝫ clari-
tatem. Sic ipſa poſt xp̄m maiorē ſm eſſen
tiam ꝛ veritatē habuit beatitudinem. Se
quitur electa vt ſol. In quo oſtēditur ꝙ
aſcendit cū claritate ſupſubſtantiali. i. cuꝫ
filio ſuo ſibi occurrēte qui eſt verus ſol.
Et ſequitur adhuc. terribilis vt caſtrorꝫ
acies ordinata. In quo oſtenditur ꝙ aſcē-
dit cū claritate intellectuali. i. cū luce ange
lica qꝛ totus angelorū exercitus ad ipſaꝫ
venit ꝛ ipſam vſqꝫ ad celum aſſociauit.
Et ideo dicitur vt caſtroꝝ acies ordinata
qꝛ quidam eā precedebāt ſicut domicelle ꝗ
ſi viam tante domine preparantes: quidā
comitabātur ſicut baiuli quaſi ipſam ad
ethera deducētes: quidam ſubſequebant
tanꝗ famuli quaſi eius obſequijs famulā
tes. Oēs aūt aſſociabant ſicut ioculatores
deuoti laudes dulciſſimas modulantes.
¶ Tertio ſequitur effectus p̄tātis: qꝛ fa-
cta ſunt fulgura ꝛ voces ꝛ terremotus.
Dum enim ſic triumphaliter aſcenderet
facta ſunt fulgura. i. terrores demonuꝫ. ſ.
fugientium ꝛ voces. ſ. ſanctorum iubilan
tium ꝛ terremotus. i. cōmotio iudeorum
cōcurrentiū de qua. ſ. iudeoꝝ cōmotione
multa narrant in libello de aſſūptiōe quē
tranſtulit beatus Hieronymus.

¶ Capitulum. xxi.

MUndus aſſimilat illi mari
vitreo qd Johānes vidit
per viſionē imaginariam
Apo. iiij. vbi dicit. Uidi in
conſpectu ſedis tanꝗ ma
re vitreū ſimile chryſtallo
Eſt enim mundus mare tumidum per ſu
perbiam liuidū per inuidiā. feruiduꝫ per
iracundiā. profundū per auariciam inge
tum per accidiā ſpumoſum per luxuriā
abſorbens per caſtrimergiā vbi etiam ma
ior piſcis minorē deuorat Abac. i. Facis
hominis ſicut piſces maris. pſ. Hoc ma-
re magnū ꝛ ſpacioſum manibus ꝛc. Dici-
tur autem vitreum propter fragilitatem.
Joh. i. Mundus tranſit ꝛ ꝯcupiſcētia eius
Ap. i. Cori. vi. Preterit. n. figura mūdi hu
ius. Dicitur etiam ſimile chryſtallo ꝓpter
frigiditatē ꝛ maliciā obſtinationis Eccli.
xliij. Gelauit chryſtallus ab aqua.

¶ Capitulum. xxij.

PAſſio ꝛ perfectio chriſti
exceſſit paſſiōes ꝛ ꝑfectio
nes omniū ſanctorum qd
oſtēſum eſt per ſomnium
Joſeph qd habetur Gen.
xxvij. Audite ſomniū me
um quod vidi: putabaꝫ colligere nos ma
nipulos in agro ꝛ quaſi ꝯſurgere manipu
lum meū ꝛ ſtare veſtroſqꝫ manipulos cir
cūſtantes adorare manipulū meū. Mani
pulus enim Joſeph eſt collectio cōtume
liarū ꝛ paſſionuꝫ xp̄i ꝗ Amos vltimo fa-
ſciculus vocatur qui edificat in celo aſcen
ſionē ſuā: ꝛ faſciculū ſuū ſuper terrā fūda
uit. Nā xp̄s per faſciculū paſſionū ſibi fe-
cit gradus aſcēſiōis in celū. Manipuli aūt
fratrū Joſeph ſignificant collectiones pe
naꝝ ꝛ paſſionū alioꝝ ſanctoꝝ. Quod igit
manipuli eoꝝ manipulū ioſeph adoraue
runt: nihil aliud ē ꝗ recognoſcere ꝙ paſ
ſiōes eoꝝ nihil ſūt reſpectu paſſiōis chri

ni ꝛ ꝙ eoꝝ paſſiones ex xp̄i paſſiōe virtu tem ꝛ meritū hn̄t. Uel qꝛ manipulus dici tur a manu. Per manipulū ioſeph intelli gimus v̄tutē ꝛ pfectionē operū chriſti. p manipulos v̄o fratrū ei⁹ itelligim⁹ meri ta ſiue fruct⁹ opeꝝ alioꝝ ſanctoꝝ de qb⁹ in ps. Eūtes ibāt ꝛ flebāt mittentes ſemi na ſua. Uenīētes aūt veniēt cū exultatiōe portantes manipulos ſuos. Qḋ igiẗ ma nipuli eoꝝ illi⁹ manipulū adorāt ē ꝙ me rita eoꝝ in cōparatiōe illi⁹ deficiēdo ſe hu miliāt. Quia v̄o in p̄dicto ſomnio fit mē tio de agro cū dr̄. Putabā colligē nos ma nipulos in agro. ❧ Notādū ē ꝙ ſicut di cūt ſomnioꝝ iterp̄tes ager ſōniat⁹ diuer ſam hꝫ ſignificationē. Naꝫ aliqñ refertur vt dicūt ad ſomniātꝭ malignitatē ſicut refe rūt ꝙ qdaꝫ de p̄ncipib⁹ venit ad magnuꝫ ſomnioꝝ iterp̄etē q vocabaẗ Serim ꝛ di xit ei. Uidi per ſomniū in agro ſpatioſo ꝛ plano me ſtare qui p̄mū quideꝫ apparuit denſus ꝛ herbidus poſtea nudus ꝛ aridus cui r̄ñdit interpres hoc infidelitateꝫ ꝛ ver ſutiam protēdit ſomniātis ꝛ vere ſic erat in re ſicut dixit Oniroclitis. i. ſomnioꝝ diſcretor vel iudex. Uñ varietas agri ſom niata ad verſutiā ꝛ inſtabilitateꝫ refertur ſomniantis. Qñqꝫ vero ager ſomniatus refert ad loci fertilitatem ſicut in ſupra dicto ſomnio ioſeph ager ſignificabat ter ram fertilem egypti: in qua ioſeph a fra tribus ſuis erat adorandus.

❧ Capitulum. xxiij.

Peccatū primo hominem ligat ꝛ p obſtinationē in cludit: deide ad iferni pati bulū deducit: qḋ oñdiẗ ex ſomnio piſtoris pharao nis qḋ habeẗ Gen̄. xv. vbi dicit ꝙ piſtoꝝ princeps ait. Ego vidi ſom niū ꝙ tria caniſtra farine haberē ſuper ca put meū ꝛ in vno caniſtro qḋ erat excelſi us portare me putabam oēs cibos q ſiūt arte piſtoria taueſqꝫ comedere ex eo. R̄ñ dit ioſeph hec eſt iterpretatio ſomniꝫ tria caniſtra tres adhuc dies ſunt poſt quos auferet pharao caput tuū. ac ſuſpēdet te in cruce ꝛ lacerabunt volucres celi carnes tuas. ❧ Iſte piſtor ſignificat peccatorē qui moritur in peccatis. Tria enim caniſtra fa rine tria peccata ſunt. ſ. cordis oris ꝛ ope ris que tūc ſunt ſuper caput quādo domi nantur menti. Uel iſta tria ſunt tria vitia magna ꝛ principalia. ſ. auaritia luxuria ꝛ ſuperbia: quorum excelſius eſt ſuperbia: n quo oīa cibaria quodāmodo ſūt. i. oīa ipeccata qbus mali paſcunẗ: qꝛ ſcꝫ initium oīs peccati eſt ſupbia vt dr̄ Eccli. x. Aues aūt que de hoc caniſtro paſcunẗ demōes ſunt quorum proprium viciū ſupbia eſt. Tres aūt dies ſunt tēpus natiuitatis tem pus vite ꝛ tēpus mortis peccatoris poſt quos peccator educitur a carcere mundi vel corporis. Unde tunc aufertur caput. ſ. rationalis mens ſm̄ quā anima a corpore ſeparatur que in homine principare de buit ꝛ ſuſpēditur miſera anima in tormē to gehēne vbi aues lacerant eius carnes . i. demones delectanẗ in penis quas ani ma ſuſtinet ꝑ peccatis que geſſit in carne. Quia igiẗ in p̄dicto ſomnio ioſeph p tria caniſtra itellexit tres dies poſt quos ſom nium implendum erat. Notandū eſt ꝙ ſi cut dicunt ſomnioꝝ interpretes tēp⁹ im pletiōis ſomniꝫ accipiẗ dupliciter. Aliquā do quidem ex numero ꝛ ordine reꝝ q̄ in ſomnio apparēt ſicut in ſomnio pharao nis ioſeph p ſeptē boues vel ſpicas intel lexit ſeptē annos. ꝛ ꝙ poſt ſeptē pingues vel plenas boues ſiue ſpicas veniebāt ſe ptem tenues itellexit ꝙ ſeptē annos vber tatis ſequerenẗ ſeptem anni ſterilitatis. Similiter in ſomnio pincerne p tres ꝑpa gines accepit tres dies poſt quos ſomni um iplendū erat. Et in hoc ſomnio piſto ris vt dictū eſt p tria caniſtra itellexit tres dies: aliqñ v̄o vt dicūt determinaẗ tēpus ipletionis ſomniꝫ ex hora qua qs ſomniū videt: vñ dicūt ꝙ ſomnioꝝ q̄ apparent a nona hora noctis vſqꝫ ad initium aurore nō differẗ ipletio niſi vſqꝫ ad annū vel ſe xtum mēſem vel tertiū vel decem dies. ꝛ illa ſunt veriora ꝛ validiora q̄ ſiūt ante lu cē: ſomnia v̄o q̄ fiunt in luce aurore vltra tertiū diē nō ꝑtendunẗ. ❧ Itē peccatū lꝫ in fieri habeat delectationē tñ in fine ha

bet amaritudinem bini aſſimilatur illi li-
bro de quo agit i viſiōe beati Johīs Apc.
x. vbi dicit. Accepi librum ⁊ deuoraui illū
⁊ erat in ore meo tanq̄ mel dulce ⁊ cū de-
uoraſſem eū amaricatus eſt vēter meus.
Ille liber repñtat peccatū qđ vocat liber
qꝛ ſcribitur illa ſcriptura: de qua dr̄ Hiē.
xvij. Peccatū iuda ſcriptū eſt ſtilo ferreo
in vngue adamātino exaratū ſup latitudi
nez cordis eoꝝ. Tūc aūt deuorat qñ cum
delectatiōe impletur. ⁊ tūc h̄z in guſtu. i. in
fieri dulcedinem mellis. i. vehementiā de-
lectatiōis ſed poſt deuoratiōnē. i. poſt trā-
ſitum delectatiōis amaricatur vēter ani-
me. i. memoria ſeu cōſciētia penitudine re
pletur. Vñ ph̄s dicit q̄ mali replent peni
tudine Prouer. v. Nouiſſima illius ama
ra quaſi abſinthiuz.

¶ Capitulum. xxiiij.

Penitētia liberat hominez
a carcere peccati ⁊ reſtituit
hoiem ad gratiam dei qđ
oſtenditur ex ſomnio pin
cerne pharaonis de quo
habet Geñ. xl. vbi dicitur
q̄ narrauit p̄poſitus pincernarum ſom-
niū ſuum. Videbā coram me vitē in qua
erant tres propagines creſcere paulatim
gēmas ⁊ poſt flores vuas matureſcere ca-
licemq̄z pharaonis in manu mea. Tuli er
go vuas ⁊ exp̄ſſi in calicē quē tenebā ⁊ tra
didi poculū pharaoni. Reſpōdit Joſeph
hec eſt interpretatio ſomnij. tres propa
gines adhuc tres dies ſunt poſt quos re-
cordabitur pharao miniſterij tui ⁊ recipi-
et te in gradū priſtinum dabiſq̄z ei calicez
iuxta officium tuum ſicut ante ꝯſueueras
tantū memēto mei cum bene tibi fuerit.
Iſte pincerna reus ⁊ in carcere poſitus ⁊
poſtea liberatus ſignificat eos q ⁊ ſi pec-
cant tamē per penitētiam liberātur. Vitis
aūt eſt penitētia cuiꝰ tres propagines ſūt
contritio. ꝯfeſſio. ⁊ ſatiſfactio ex qbus p-
ducūtur gēme bonaruz cogitationum. ⁊
flores bonarū affectionū ⁊ fructus matu
ri pfectarum opationum que etiā expri-
mūtur p tollerātiā paſſionū vt cōformēt
paſſioni xp̄i q̄ eſt exprimi in calicez regis.

Ad hoc idem refert interpretatio qꝛ tres
propagines ſunt tres dies ideſt tres diei il
luminatiōes. vnus in pcti recognitiōe alius
in pcti propalatiōe. tertiꝰ i pcti redem
ptiōe. primū facit cōtritio. ſcḋm cōfeſſio. ter
tium ſatiſfactio. Poſtquos pharao ideſt
deus recordabit peccatoris ⁊ priſtine inno
cētie eius p miſericordiā ⁊ reſtituet eū ad
priſtinū ſtatuz gr̄e. Quod aūt Joſeph ſub
didit. Memēto mei dum bñ tibi fuerit ē
v̄bum qđ pōt xp̄s dicere ei qui percuſſus
tribulatiōe vel infirmitate eſt memor eiꝰ
⁊ reddit ad cor ⁊ penitet vt liberetur. Ps
Cum occideret eos querebant eum ⁊ re
uertebantur ⁊ diluculo veniebant ad eum
Sed tñ q̄nq̄z tales poſtq̄ liberati ſunt ⁊
ad ſanitatē vel proſperitatē reducti non
amplius recordantur dei. nec bonuz qđ
inceperūt proſequunt. ſicut de iſto pincer
na ſcribit q̄ poſtq̄ liberatus eſt ſuccedēti
bus proſperis oblitus eſt interpretis ſui.
Aliqui aūt ſic exponūt. q̄ in hac vite ſom
niata ſignificatur xp̄s vel eccleſia. Tres au
tem propagines in vite ſunt tres gradus
fideliū eccleſie. ſ. cōiugatorum qui ſunt in
mora opationis cōtinentium q ſunt in le
cto cōtemplationis. ⁊ virginum ſiue recto
rum q ſunt in agro p̄dicationis. Vl ſunt
tres ſtatus incipientium proficientiū ⁊ p-
fectorum quos xp̄s exprimit in euāgelio
Eſt ergo ſicut palmes in vite fidelis i vni
tate eccleſie. extra q̄ nullum fructuz meri
torium eterne vite poteſt facere. hic pal
mes primo germinat in bona voluntate.
ſecūdo floret in bona operatione. tertio
matureſcit in perfectione. quarto vinum
exprimit in proſecutione. ſed precipue ca
uendum eſt in flore ideſt in initio bone
operatiōis qꝛ tunc maxime leditur vinea
⁊ faciliter corrumpitur ſiue pluuia tēpo
ralis ſuperfluitatis. ſiue ardore cupidita
tis. ſiue vento vanitatis. Vel hec vitis pro
ducit gēmas in cognitione. florē in delibe
ratione: maturitatem vue habet in ope
ris conſumatione. cuius vinuz ſoli domi
no propinabitur. qꝛ ſoli deo honor ⁊ glo
ria. ¶ Item penitentia aſſimulatur illi pa
ni ſubcinericio qui per ſomnium videbat

tur deſcendere in caſtra madian de quo
habetur Judicum. vij. vbi dicitur quod
narrabat aliquis ſomnium proximo ſuo
⁊ in hunc modum referebat qꝫ viderat.
Vidi ſomnium ⁊ videbatur mihi quaſi
ſubcinericius panis ex ordeo volui ⁊ in
caſtra madian deſcendere. cumqꝫ perue-
niſſet ad tabernaculum percuſſit illud at
qꝫ ſubuertit ⁊ terre funditus coequauit
Vbi primo attende exemplum quia ſub.
cinericius panis ex ordeo: ſubcinericius
quo ad cocturam ideſt ſub cinere coctus:
In cinere autem intelligitur humilitas
mentis proueniens ex memoria mortis.
que corpus hominis in cinerem redigit.
Eccli. x. Quid ſuperbit terra ⁊ cinis: Sub
hoc cinere debet eſſe animus penitētis ⁊
excoqui igne doloris Job. xlij. Ago penitē-
tiā i fauilla ⁊ cinere. ¶ Itē videbat panis
quo ad formā. penitentia namqꝫ eſt pāis
doloris quo reficit animus penitentis d
quo ps. Fuerunt mihi lachrime mee pa-
nes die ac nocte. Hec. n. eſt aqua refectio-
nis q̄ aia mirabiliter educat. Per hunc
panē cōpunctionis ⁊ aquā refectionis in
cipit anima viuere iuſtitie. q̄ pri⁹ erat ſub
morte culpe propter quod dicitur Eccli.
xxix. qꝛ initium vite hominis panis ⁊ aq̄
ſcilicꝫ panis doloris ⁊ aqua lachrymatio
nis. Sed videbat iſte panis ex ordeo quo
ad materiā. Ordeum eni ſemen habet aſ-
perū ⁊ aridū. Vñ ordeum ab ariditate eſt
dictum. ⁊ ſignat aſperitatem penitētie ⁊
ariditatem abſtinentie q̄ debent eſſe exte
rius in carne tum ad ſatiſfactionem tum
ad vitiorū mortificationem. ſcꝫ illd Apli.
Col. iij. Mortificate mēbra veſtra. ¶ Se
cundo in hoc ſomnio ꝯſidera motuꝫ qꝛ
iſte panis videbat volui ⁊ deſcēdere i ca
ſtra madian. Id qd rotatur ⁊ voluit ſm
omnes ptes ſuas viciſſim gradiendo ver
titur. Similiter penitens proficere dꝫ ſcꝫ
ſm omnes ptes ſuas ſucceſſiue verti. De
bet enim modo verti memoria ad obliui
ſcendum iniurias ⁊ recolēdum culpas.
modo itellect⁹ vt nō iudicet aliēa ſꝫ ſub
tiliter diſcutiat ꝓpria. modo volūtas vt d
teſtet culpam ⁊ diligat iuſticiā. Debet ver
ti oculus vt nō aſpiciat vanitatē ſꝫ deplo
ret iniquitatē. Et ſimile debet fieri de om-
nib⁹ alijs ptibus ⁊ etiam mēbris vt vol
uant eo modo quo docet Aplus Rom.
vi. dicens. Sicut exhibuiſtis mēbra ſeruire
imundicie ⁊ iniquitati ad iniquitatē. ita
nunc exibete mēbra veſtra ſeruire iuſti-
tie in ſctificationem. Sꝫ quidam non ſic
voluūt qui ſūt ſimiles effraym. de q̄ Oſee
vij. Fact⁹ eſt effraym quaſi panis ſubcine
ricius q nō reuerſat. Tales ſunt q habēt
memoriam ⁊ aliqñ deplorāt peccata ſꝫ tñ
non mutant opera. ¶ Itē videbat deſcen
dere in caſtra madian. Madian iterpre-
tatur iniquitas. vnde caſtra madian ſunt
iniquitatis arma ſcꝫ diuerſoꝝ modoꝝ
quaſi diuerſaꝝ acierū vitia ⁊ peccata que
terrā iſrl. i. animas fideliū vaſtāt. Ad h igi
tur panis penitētie deſcēdit cū ſcꝫ anim⁹
dolēs ad ea diſcutiēda ⁊ flēda humiliter
ſe ponit. Vel qꝛ madian interpretat iudi
tium dꝫ panis penitētis. i. cōpunctus ani
mus in caſtra madian deſcēdere. i. ad ſua
vitia pūniēda quodā quaſi ꝓprio iudicio
humiliter redire. nā vt dicit Apo. i. Cor.
xi. Si nos metipſos diiudicarem⁹ ñ vtiqꝫ
a dño iudicaremur. ¶ Tertio cōſidera ef
fectum qꝛ cū ꝑueniſſet ad tabernaculuꝫ
ꝑcuſſit illud atqꝫ ſubuertit ⁊ terre fūdit⁹
coeq̄uit. Tabernaculū diaboli eſt cor pec
catoris qd penitētia ꝑcutit in cōtritione
ſubuertit in cōfeſſiōe terre coequat i hu
mili ſatiſfactiōe. Eſt eni in ſatiſfatione hu
militatis inclinatio ⁊ iuſticie coequatio:
quia ſecundum menſuram culpe debet
eſſe ſatiſfactio pnie.

¶ Capitulum. xxvi

PErſecutio tyrannoꝝ cō
tra ſanctos deſignatur in
illo equo rufo quem vi-
dit Johēs Apoca. vi. vbi
dicitur. Exiuit alius equ-
us rufus ⁊ qui ſedebat ſu
per illū datū eſt ei vt ſumeret pacē de ter
ra ⁊ vt inuicē ſe interficiāt ⁊ datus eſt illi
gladius magnus. Vbi primo nota tyran
nicā crudelitatē que ſignificat in equo ru
fo. Hic equ⁹ eſt tyrānoꝝ principatus ru

ſuo. Crudelis ꝛ ſanguinolētus ſanguinē ſanctoꝝ cruētatus Zach .i. Uidi ꝑ noctē ꝛ ecce vir aſcēdēſ ſup equū rufū. ¶ Scdo attēde tyrānoꝝ ſocietatē. hñt .n. ſecū dia bolū q deducit eos: vñ dic q ſedebat ſup eū ſcꝫ diabolꝰ q tyrānos regit ꝛ ducit in mortē ꝛ oppreſſionē ſanctoꝝ. Uñ quilibꝫ eoꝝ poteſt dicere diabolo illud Numeri xxij. Nōne aīal tuum ſum cui ſemꝑ īſidia re cōſueuiſti. ¶ Tertio nota tyrānoꝝ po teſtatē quā nō habēt niſi a deo ꝑmittēte ꝛ ꝓcipue ſuꝑ ſanctos. Uñ dicit ꝙ datū ē ei .ſ. permiſſū a domino vt ſumeret pacē de terra .i. quietē mentis toleret a terrenis Grego. Iſrl' recepit ſabbatuꝫ in munere Egyptus vō percutit muſcarū multitu dine Yſa .xlviij. Non eſt pax impijs dicit do minus. Uel ſic expone vt ſumeret pacem de terra .i. illatis ꝑſecutionibꝰ mētes ho minū ab amore terrenoꝝ auelleret. Gre. Cū mūdus tot calamitates ingeminat qd niſi vt nō diligatur clamat Luc .xij. Pu tatis qꝛ pacē veni dare in terram: nō dico vobis pacē ſed ſeꝑationē. Et vt inuicē ſe interficerent deo permittente ꝛ diabolo ſuggerente Mathei .xiij. Tradet autem frater fratrem in mortem ꝛ pater filiūꝫ ꝛ exurgent filij in parentes ꝛ morte afficiēt eos. vel inuicem ſe interficerent gladio ꝑuaue ꝑſuaſiōis quo mutuo ſe occidunt multi Judicum .vij. Mutua ſe cede trun cabant. Sequitur ꝛ datus eſt illi gladius magnus ꝛ poteſtas magna perſequendi ꝛ occidēdi ſanctos ꝛ dicit magnꝰ ꝑ multitudine occiſoꝝ qꝛ multos occiderunt tyrāni a principio naſcentis fidei ꝛ mul tos occident in fine tꝑe antichriſti. vnde Thre .ij. dicit eccleſia ad dñm. Jacuerūt in terra puer ꝛ ſenex foris vgines mee ꝛ iuuenes mei ceciderūt gladio in die furo ris tui .i. tēpore quo ꝑmiſiſti tyrānos face re cōtra ſanctos ꝛ dicit dies illud tēpus: qꝛ tunc exierūt ſancti de tenebris ꝑſentis vite ad lucē eterne glorie: ꝛ ēt qꝛ tribula tio illuminat Yſa .xxviij. Sola vexatio tā tūmodo dabit intellectū auditui. Uide er go. qꝛ deꝰ ꝑmittit malos dñari bonis ad eoꝝ ꝑfectū. Et hac eadē rōne ꝑmittit ēt i

hac vita ꝙ mali ſūt ſemꝑ ſociati bonis ſi cut pꝫ ꝛ notū eſt i multis binarijs quos ponit Clemēs i itinerario ſuo. Nā ſic ſo ciati fuerūt cayn ꝛ abel noe ꝛ gigātes Iſa ac ꝛ Iſmael iacob ꝛ eſau moyſes ꝛ magi dauid ꝛ ſaul filiꝰ dei ꝛ iudei Petrꝰ ꝛ Sy mon magus xp̄s ꝛ antichriſtus. ¶ Item ꝑſecutio hereticoꝝ ꝛ prauitas dſignatur per illū equum nigrū quem vidit Johes Apoca .vi. Ecce ingt equꝰ niger ꝛ q ſede bat ſuper illū habebat ſtateram in manu ſua ꝛ audiui tanꝙ vocē in medio quatuo oꝛ animaliū dicentiū bilibris tritici dena rio ꝛ tres bilibres ordei denario. ꝛ vinū ꝛ oleum ne leſeris. Ubi deſcribit hereti corum prauitas tripliciter. ¶ Primo re ſpectu vite cū dicit. Et ecce equꝰ niger .ſ. hereticoꝝ cetꝰ ſordibꝰ peccati ꝛ denigra tus ſed rigore ꝑnie exterioris ne poſſit ꝑ pēdi eius malitia palliatus. Uñ bene dr̄ equꝰ niger qꝛ nigredo ꝓuēit ex labore ex terioꝛi ꝛ carnis mortificatione ꝑ quā na turalis caloꝛ extinguit qꝛ ipſi oībus mo dis nitunt extinguere fidē in alijs .q̄ ē ſpi ritualiter caloꝛ naturalis viuificās homi nē interiorē Abacuc .ij. Juſtus in fide ſua viuit. ¶ Scdo oſtenditur hereticorum prauitas reſpectu ſcripture. qꝛ q ſedebat ſuper eum ſcilicet diabolꝰ qui regit illos ꝛ ducit quo vult hēbat ſtateram in ma nu ſua .i. peruerſam ſcripture expoſitio nem que ſtatere compatur qꝛ ſicut ſtate ra ſine pondere d facili mouet huc ꝛ illuc ſic ſcriptura ſacra ſi nō hꝫ pōdus catholi ce expoſitionis fluctuat huc atqꝫ illuc ꝛ ſicut ſtatera per aſtutiam falſi mercatoris poteſt male inclinari. Sic ſcriptura per aſtutiam falſi expoſitoris poteſt male ex poni: ſed bonus doctoꝛ ſequitur ſancto rum expoſitionem. Signanter autem di citur ꝙ hēbat ſtaterā. qꝛ heretici ſcriptu ram habent ꝛ non habent ab ea. Nā ſup be ei dñantes ſuo ſenſui coaptant: ecōtra vō catholici doctores nō hñt ſed habēt ab ea. qꝛ hūiliter ſe illi ſubiciūt captiuātes intellectū ſuū ad obediēdū xp̄o. ¶ Ite ſt' tēt in manu ſua: qꝛ ſeipſos macerādo in tra ſufficiē lr̄e ōgando affligūt. ſꝫ totū h

faciũt vt videant̃ bõi ⁊ ſic facili⁹ decipiãt credentes ſibi Oſee.xii. Canaam in manu ei⁹ ſtatera doloſa. ¶ Itẽ ſtatera quã diabolus hʒ in manu ſua ẽ tribulatio q̃ dñõ pmittẽte bonos ⁊ malos affligẽdo ponderat ibiqʒ cito cognoſcitur q ſint grauioris ponderis vel leuioris: qꝛ hi q deteriores ex tribulatione fiũt ſũt põderis leuioris ⁊ defectiui: qui vo ex tribulatione proficiunt ſunt ponderis grauioris ⁊ iuſti.

¶ Tertio põitur coꝝ pueritas reſpectu intelligentie. Nõ.n.ẽ ũt heretici hñe verã intelligentiam ſcripturarũ: quia hec non datur niſi his qui rectam fidem habent ſm illud Yſa. Niſi credideritis nõ intelligetis. Vnde dicit beat⁹ Iohes. Quid audiui tanq̃ vocẽ.i.xp̃m vel xp̃i exiſtẽtis in medio quattuoꝛ aĩaliũ.i.i medio predicatorum ⁊ doctorum dicentiũ idem q̃ angelus: quia angelus loquitur in animalibus bilibris tritici. Bilibris ad litteraʒ ẽ vas continẽs duos ſextarios vel duas libras ⁊ ſignificat itelligẽtiam ſacre ſcripture q̃ hʒ duos ſẽſus.i.litteralẽ ⁊ ſpiritualẽ. Triticum autẽ qꝛ ẽ cibus nobilium ſignat teſtamẽtum. Bilibris ergo tritici ẽ intelligẽtia duplex noui litteralis ⁊ ſpiritualis q̃ ſunt quaſi due libre. Ordeum vo qꝛ ẽ cibus ruſticorum ⁊ iumẽtorum ⁊ duriciam hʒ in cortice ⁊ medullam hʒ interius dulcẽ ſignat vetus teſtamẽtuʒ quod datum ẽ rudibus iudeis ⁊ exterius in littera p̃tẽdit duriciaʒ ſʒ intus continet ſuauẽ itelligẽtiam: bilibris ergo ordei ẽ duplex ſẽſus veteris teſtamẽti ſcʒ litteralis ⁊ ſpiritualis: ſʒ numerãtur hic tres bilibres ordei: quia continentia veteris teſtamenti tripartita eſt apud hebreos ſcilicʒ in legeʒ prophetas ⁊ agiographa. Per dnarium autẽ accipitur vnitas pfecte fidei dnarius enim regis hʒ imaginẽ ⁊ ſuperſcriptionem. Imago enim ad deitatem: ſuperſcriptio vero ad humanitatem pertinet de quibus eſt fides quia ergo vtrumqʒ teſtamentum vnitatem vere fidei continet recte dicitur vel vendi vel emi denario ⁊ bilibris tritici. ⁊ tres bilibres ordei.i. vera intelligentia vtriuſqʒ teſtamenti ſecundum vtrumqʒ ſenſum emitur vel vẽditur dnario.i. vnitate pfecte fidei ⁊ acqrit: ⁊ merito idẽ p̃cliũ vtrobiqʒ. qꝛ eadẽ eſt itelligẽtia ſpũalis i vtroqʒ teſtõ qꝛ rota ẽ i medio rote. Ezec.i. Cũ igit̃ heretici nõ habeant iſtum dnarium.i. veritatẽ catholice fidei: manifeſtum ẽ q̃ non pñt hẽre veram itelligẽtia ſcripture. Sequitur vinum ⁊ oleum.i. ſanctos predicatores q̃ male viuẽtes mordaciter icrepant ⁊ puſillos freq̃ter cõſolantur: ſicut ſamaritanus ifundit oleum vulneribus ſauciati. Lu.x. Sequitur ne leſeris ⁊ itelligitur de leſione anime cui reuera nullus põt nocẽ ſi ipſa vult: corpus ledi põt ⁊ occidi iuxta permiſſionem dei: vel per vinum ⁊ oleum itelligitur vetus teſtamẽtum ⁊ nouum quod precepit dominus nõ ledi: qꝛ lʒ heretici male expõnãt: ⁊ tamẽ veritas manet icorrupta. vel bilibris tritici.i. intelligẽtia veteris ⁊ noui teſtamẽti emitur a diſcipulis ⁊ vẽditur a magiſtris p dnario .i. p vita eterna d quo Math.xx. Cõuẽtione aũt facta cũ operarijs ex denario diurno: vñ aliã mercedẽ ſcʒ tẽporalẽ vel doctor vel auditor ſacre ſcripture q̃rẽ ñ dʒ Prouer.xxiij. Noli vendẽ ſapiẽtiaʒ ⁊ doctrinam ⁊ itelligẽtiam. Tres bilibres ordei q̃ eodẽ dnario cõparant̃.i. fides trinitatis opantis per dilectionẽ dei ⁊ proximi: pro qua ẽt dnarius.i. vita eterna recipitur q̃uis i hac vita non itelligatur. vñ non tritico ſed ordeo comparatur qꝛ ad eius medullam.i. intelligẽtiã in hac vita minime peruenitur. Vel bilibris tritici eſt vir iuſtus qui habet libram iuſticie ⁊ ſapientie: ⁊ dicitur triticum quia tribulatõib⁹ trituratur qꝛ multe tribulatões iuſtorũ. Cañ.vij. Vẽt tu⁹ ſicut aceruus tritici. Tres aũt bilibres ordei ſunt fideles ipfecti q habẽt qdẽ ſancte trinitatis fidẽ: ſʒ tñ cũ ipfectõe vite. qꝛ hñt velut ordeũ paleã tenacẽ.i. tẽporalẽ amorẽ vterqʒ tñ denario empti ſunt.i. ſanguine xp̃i. Et ſeqt̃ vinum.i. penitẽtes. ⁊ oleũ.i. miſericordes ne leſeris qꝛ tales ex eo q̃ vincũt peccatũ vel mũdum nõ ledunt̃ ſm illud Apoc.ij. Qui vicerit nõ ledet̃ a morte ſecũda licʒ

tangať pñti tribulatione q̃ dicitur mors
prima. ¶ Jtē pſecutio hypocritaꝝ aſſimi
latur illi equo pallido quem vidit beat⁹
Jobēs Apoca. vi. Ecce inqͣt equus palli/
dus ⁊ qui ſedebat ſuper illum nomen illi
mors ⁊ infernus ſequebatur eum ⁊ datā
eſt illi poteſtas ſuper quatuor ptes terre
interficere gladio ⁊ fame ⁊ beſtijs terre.
Vbi primo nota hypocritaꝝ fictionē q̃
aſſimilatur equo pallido. Nam hypocri
te vt de religione laudentur ieiunijs vigi
lijs ⁊ alijs corporalib⁹ exercitijs corā ho
minib⁹ ſe affligunt. Vnde vigore ſubtra/
cto ⁊ ſanguine diminuto quaſi moribun/
di palleſcunt. Et ideo de ipſis dr̃ Math.
vi. Exterminãt facies ſuas vt appareant
hominibus ieiunantes. Et ideo dicit h.
Ecce equus pallidus .i. hypocritarum ce
tus religione fallaci palliatus Job. xv. Cō
gregatio hypocritaruꝫ ſterilis. ¶ Secun
do nota hypocritarum ſubiectionem qꝛ
ſubdūtur morti. Vñ qui ſedebat ſup illuꝫ
quaſi ductor ⁊ rector nomē illi mors. Sa
piētie. ij. Jnuidia diaboli mors introiuit
in orbē terrarum. Imitanť aūt illū q ſunt
ex pte illi⁹ ⁊ infernus .i. cōgregatio hypo
critaꝝ ⁊ ceteroꝝ peccatoꝝ qui ſunt infer
no deputati ſequebať .i. imitabať eum cul
pa ⁊ pena Apo. xx. Jnfern⁹ ⁊ mors .i. pec
cator ⁊ diabolus miſſi ſunt in ſtagnum
ignis vel infernus dicitur ſequi diabolū
qꝛ quos ille decipit ipſe recipit. ¶ Tertio
nota diuinam pmiſſionem quia data eſt
illi .ſ. a deo pmittēte forte propť hypo/
criſim hominum poteſtas ſꝫ nō mala vo
luntas ſuper quattuor ptes terre .i. quat
tuor genera hominum que ſūt in terra
ſcꝫ iudeos hereticos gētiles ⁊ maloſ chri
ſtianos. Vel ſuper quattuor ptes terre .i.
quattuor ptes hominū qi q̃ttuor ptib⁹
mūdi .ſ. oriēte occidēte ſeptētrione meri
die morať. Vľ ſup q̃ttuor ptes terre .i. ſup
oēs illos q q̃ttuor cordis affectōes ſcꝫ ti
morē amorē gaudiū ⁊ dolorē ponūt i ter
renis de quib⁹ dicit Bernar. timent vbi
nō opꝫ amãt q̃ nō decēt gaudent vane de
lectanturqꝫ vanis Job. ij. Terra data eſt
in manu ipij .i. terreni in poteſtate diabo
li iterficere gladio .i. i fixiōe peccati ⁊ fame
.i. defectu ṽbi ⁊ morte .i. mortifera doctria
⁊ beſtijs terre .i. beſtialib⁹ ⁊ crudelib⁹ pnci
pib⁹ mūdi q oēs deuorãt vľ iterficere gla
dio pverſe pſuaſiōis ⁊ fame .i. terrena cu
piditate ⁊ morte .ſ. peccati q̃ aiaꝫ a deo ſe
parat ⁊ beſtijs terre .i. beſtialib⁹ prelatis.

¶ Capitulum. xxvi.

Predicatores euangelij aſ
ſimilantur illis equis q̃s
vidit Zacharias. dicitur
enim Zacha vij. Vidi ⁊ ec
ce quatuor quadrige egre
diebantur de medio duo/
rum montium ⁊ montes ērei in quadri/
ga prima equi rufi. ⁊ in ſecūda equi nigri
⁊ in quadriga tertia equi albi: ⁊ in quar/
ta equi varij ⁊ fortes ⁊ infra ſubditur q
q erant robuſtiſſimi exierunt ⁊ querebãt
diſcurrere per omnem terraꝫ. Hec viſio
vt gloſa tangit ſic exponitur per quattu
or quadrigas itelliguntur quattuor eua
gelia: quaſi auteꝫ duo montes ſunt natu
ra diuia ⁊ humana quorū medium fuit
chryſtus qꝛ mediator dei ⁊ hominū ho
mo chryſtus ieſus. Vnde quattuor qua/
drige de hoc medio egrediūť: quia quat/
tuor euangelia ð ipſo mediatore ⁊ noſtro
redemptorē loquūtur. Sed dicūtur mō
tes erei: qꝛ nulla poſſunt vetuſtate cōſu/
mi. Natura enim diuina immortalis eſt. ſꝫ
autem naturam humanam licꝫ chryſtus
ſemel mortuus fuerit: reſurgens tamē ex
mortuis iaꝫ nō moritur ⁊ mors illi vltra
nō dominabitur. Per equos ṽo intelli/
guntur xp̄i predicatores quoꝝ alij fuerūt
rufi martyrio: alij obſcuri ⁊ nigri pfundi
tate ⁊ cognitione miſterij: alij albi gratia
virginali: alij varij ⁊ fortes gratiam cura
tionuꝫ ⁊ diuerſaꝝ virtutuꝫ habētes. Sꝫ
robuſtiſſimi .i. apoſtoli i omnē terrā exie
runt. ps. Jn omnē terram exiuit ſon⁹ eo
rum ⁊c̄. Vel ſꝫ alios per equos rufos in
tellige Apoſtolos ⁊ alios religioſos ſiue
pdicatores fidei pmitiuos qui fuerūt ru/
fi .i. ignei ardore ſpiritusſancti vel rubica
ti ſanguine martyrij. Per equos nigros
itellige prefiguratos fuiſſe monachos in

gros:⁊ ꝑ equos albos monachos albos
ꝑ varios ⁊ fortes itellige religioſos ⁊
pauperes nec in cõi nec in ſpeciali poſſeſ
ſiones habentes vtpote ꝑdicatores ⁊ mi-
nores ⁊ conſimiles inter quos precipue
ꝑdicatoꝝ ordo hꝫ equos varios i habi-
tu fortes in ſpũ ⁊ diſcurrentes ꝑ mũduꝫ
pro animaꝝ fructu. ¶ Item ꝑdicator de-
bet eſſe ſimilis illi equo albo qui deſcribi
tur in viſione beati Johis Apoca. vi. vbi
dicitur. Ecce equus albus ⁊ qui ſedebat
ſuper illũ habebat arcũ ⁊ data eſt ei coro
na ⁊ exiuit vincens vt vinceret. Vbi oſtẽ
duntur ſeptem que ſunt neceſſaria predi
catori. Primum eſt audacia que notatur
in equo. Equus enĩ non trepide ſed auda
cter pergit ⁊ vadit ad preliũ. Et ſic predi
cator xp̃i debet habere audaciaꝫ ſecurita
tis contra tentationũ ⁊ tribulationum ſi
ue perſecutionum inſultus. Vnde nota
ꝙ equus eſt audax ad occurrendum: for
tis ad portandum velox ad currendum.
Et talis debet eſſe predicator ſcꝫ audax
ad occurrendũ hoſtibus Job. xxxix. Au
dacter in occurſum pgit armatis. ¶ Itẽ
fortis ⁊ patiẽs ad portandum labores ⁊
perſecutiones Job. xxxix. Nũquid ꝓbe
bis equo fortitudinem. Et infra contẽnit
pauorẽ nec cedit gladio ſcꝫ perſecutionis
¶ Itẽ velox ad currendum Yſa. xl. Velo
ciores pardis equi eius. i. predicatores ve
lociores hereticis. ¶ Secũdo eſt neceſſa-
ria mundicia ⁊ ideo dicitur equus albus.
Hec albedo eſt puritas mentis vel car-
nis in qua ambulare dꝫ ꝑdicator: hec al-
bedo inchoatur in ablutiõe baptiſmi. ꝑs.
Lauabis me ⁊ ſuper niuẽ dealbabor. Sꝫ
reparatur per penitentiam Yſa. i. Si fue
rint peccata veſtra vt coccynũ velut nix
dealbabunt ſcꝫ per penitentiã. ¶ Tertio
eſt neceſſaria obediẽtia que notatur cum
dicitur. Et qui ſedebat ſup illũ. Oportet
enim vt predicator ſit ſubditus xp̃o ſicut
equus ſeſſori vt ſcꝫ chriſtus ſit dux ⁊ re
ctor eiꝰ. Et nota ꝙ homo nõ bene ſedet
in equo niſi habeat frenũ ſellam ⁊ calca-
ria. Sella ergo huius equi predicatoris
eſt iuſticia que parat locuꝫ ipi ſeſſori ideſt
xp̃o. ꝑs. Juſticia ⁊ iudicium preparatio ſe
dis tue. Heſter. vi. Hominem quem rex
cupit honorare debet indui veſtibus re-
gis ⁊ poni ſuper equum qui de ſella re-
gis eſt. Frenum autem quo ducitur equꝰ
iſte huc atqꝫ illuc eſt obedientia Jac. iij.
Frenos equis in ora mittimus ad con-
ſentiendum nobis. vel freni equorum ſũt
exempla ſanctorum que debent predica-
tores in ore portare. ⁊ ſecundum ea am-
bulare. Calcaria vero quibus ſtimulatur
equus eſt timor ⁊ amor. i. Cori. v. Chari-
tas chriſti vrget nos. ¶ Quarto neceſſa-
ria eſt ſcia ſcilicet ſacre ſcripture quod no
tatur: qr habebat arcum. i. ſcripturam ſa-
cram qua defenditur eccleſia ⁊ inimici
eius vulnerantur: ſi tamen teneatur in
manu ſcilicet vt non ſolum verbo dica-
tur ſed opere impleatur Job. xxviij. Ar-
cus meus in manu mea inſtaurabitur. Ar
cus enim fit ex duobus ex ligno duro ⁊
corda molli. ⁊ licꝫ corda ſit mollis tamen
durum lignum inflectit. Lignuꝫ ergo eſt
duricia veteris teſtamenti ⁊ corda gratia
noui: vel corda eſt miſericordia lignum iu
ſticia Ja. i. Miſericordia ſuperexaltat iudi
cium. Sed qui debeant iuſtuꝫ arcũ porta
re oſtendit Geñ. ix. vbi dicit. Arcũ meuꝫ
ponam in nubibus celi. i. in his q ꝑ cõtẽ-
ptum mũdanoꝝ ⁊ deſiderium eternoꝝ a
terra ſũt eleuati per cõpunctionem lachri
marum aquoſi per contritioneꝫ lucidi ꝑ
cõtemplationẽ alti. per predicationẽ plui
di. per bonam operationẽ coruſcãtes: ⁊
per cõminationeꝫ tonãtes: qui talis non
eſt nõ debet portare arcum. i. predicatõis
officium. ¶ Quinto ẽ neceſſaria perſeue
rantia ſine qua nemo coronabitur: ⁊ hoc
notatur in eo quod dicit ꝙ data eſt ei co
rona: ſola enim perſeuerãtia coronatur:
vnde Apoſtolus. ij. Thi. iiij. Poſtꝗ dixit
curſum conſumaui continuando ſubdit.
in reliꝗ repoſita ẽ mihi corona iuſticie.
¶ Sexto ẽ neceſſaria prudẽtia ꝗ ſagacit
ſciat ab iplicãtibꝰ ⁊ ipediẽtibus ſucedere.
Vnde dicit ⁊ exiuit ſcꝫ de mundo per cõ
temptum ipſius. Sed nota ꝙ homo de
bet exire primo integraliter: quidam exe

unt de mundo corpore:ſed relinquūt ibi
cor.i.affectū ſuū ita ꝙ corpore ſunt i clau
ſtro ꝛ corde ꝛ cogitatione ſūt in mundo.
Et tales ſignificantur per vxorem Loth
que poſt exituz de ſodomis retroſpiciēs
mutata eſt in ſtatuam ſalis. Geneſ.xix.
Statua enim figurā hominis hꝫ ſed nō
veritatez. Unde.i.Regū.vi. Nuncij ſaul
credētes inuenire Dauid in lecto.i.mōa
chuz in clauſtro non inuenerūt niſi ſtatu
am ꝛ pellem capre.i.habitū monachalem
ſine monachō. Similr petr⁹ ꝛ Johānes
credētes ieſū inuenire in ſepulcro nō in
uenerūt niſi ſudariū Joh.xx. Debꝫ ergo
homo exire de mūdo nō tantū corpore
ſꝫ ēt corde. Vn̄ Abrae iā egreſſo de chal
dea iuſſit dn̄s Gen.xij. Egredere d̄ terra
tua ꝛc̄. Et dicit Aug. ꝙ iam egreſſus erat
corpe ſꝫ adhuc detinebat ibi mēte. ¶ Itē
dꝫ hō exire totaliter ita ſcꝫ ꝙ de mundo
nihil ſibi retineat. Quidā nāqꝫ exeunt de
mūdo quo ad diuitias:nō tn̄ quo ad de
litias qꝛ adhuc cor eoꝝ occupat delicijs
mundi.ꝛ ſepe quidē recogitādo delitias
quas in mundo habuerunt penitet eos
exiuiſſe.ꝛ tales ſignificant ꝑ iudeos q ſu
ſpirabant in deſerto ad ollas carniū egy
pti. vn̄ Nume.xi.dixerūt. Quis dabit no
bis carnes ad veſcendum. Recordamur
piſciū quos comedebamus i egypto gra
tis:in mentē veniunt nobis cucumeres
ꝛ pepones porriqꝫ ꝛ cepe ꝛ alia. Aliq etiā
exeuntes de mundo portant ſecum mul
ta de mundo. Quidam honores ipſius
quos adhuc ambiunt in religione:alij di
uitias:alij delectationes. alij mores mun
danos. verbi gratia modum eundi ſecu
lariter.modū loquendi:modū comeden
di ꝛ alios geſt⁹ ſeculares. Et tales ſignifi
cant per rachel q̄ furabatur idola laban
ꝛ abſcondit ſubter ſtramentum cameli.i.
ſub pannis clauſtri vt dicit Gen.xxxi.
Item debet hō de mundo exire triūpha
liter.ſ.ipſum mundū vincendo ꝛ ſuppe
ditando. vnde dr̄ in hac viſione beati Jo
hānis ꝙ exiuit vincēs. Talis eſt cui mun
dus crucifixus eſt ꝛ ipſe mundo quē non
vinceret niſi exiret nec exiret niſi vince-
ret. Vel tunc exit quādo ipſe morit mun
do.tunc vincit quādo mundus moritur
ei Gal.vi. Mihi mundus crucifixus ē ꝛ
ego mūdo. ¶ Septimo ē neceſſaria potē
tia ſcꝫ vt ipſe vincat nō tātuz mundū ſed
etiam carnē ꝛ diabolū ꝛ ideo additur vt
vinceret. diabol⁹ vincit hūilitate:caro ca
ſtitate.mūd⁹ paupertate Apoc.iij. Qui vi
cerit faciā illum collūnaz in tēplo dei. Et
dicit collūnaz.i.rectū altū firmum planū
rectū in viuendo.altū in ꝯtemplando fir
mū in reſiſtēdo ſiue ſuſtinēdo.planuz in
cōuerſando. ¶ Itē ꝑdicatores aſſimilant
angelis in viſiōe beati Johānis q̄ habet
Apoca.viij. vbi dicit. Vidi ſeptē angelos
ſtantes in ꝯſpectu dei ꝺ ate ſūt illis ſeptē
tube. Per ſeptē angelos intelligit vniuer
ſitas ꝑdicantium. Nam ſeptenarius eſt
numer⁹ vniuerſitatis. vel qꝛ ſeptē donis
debēt eſſe perfecti.ꝛ ſeptē vitia ꝑdicando
eradicare.ꝛ ſeptē virtutes plātare.ꝛ ſeptē
ſacramenta annūciare. vel ſeptē dicūtur
qꝛ fidē trinitatis predicant ꝛ ꝑ quattuor
ptes mundi. ¶ Deſcribit autē eoꝝ perfe
ctio primo quātū ad vitā in eo ꝙ vocan
tur angeli. Ubi nota ꝙ vocantur angeli.
primo qꝛ non debēt eſſe carnales ſꝫ ſpūa
les ps. Qui facit angelos ſuos ſpiritus.
¶ Itē qꝛ non debēt eē elati ſed humiles
ſcilꝫ ſeruiendo.ꝛ non appetentes vt alij
ſeruiant eis Hebre.ij. Omnes ſunt admi
niſtratorij ſpiritus in miniſterium miſſi.
¶ Item quia debent eſſe contemplantes
Math.xviij. Angeli eoꝝ in celis ſemp
vidēt faciem patris. Dicuntur ēt ſtantes
.i.ſecure laborātes nō timore corruētes
vel ocio tepētes vel ſtantes.i.parati obe
dire ire ꝛ pugnare. vel ſtantes qꝛ ꝑdicato
res aliquando ſtando ꝑdicant populo.qꝛ
dn̄s ſtans turbis:diſcipulis vo ſedendo
ꝑdicauit. In quo notatur ꝙ clauſtrali
bus eſt predicanduz ocium contēplatio
nis.ꝛ ideo eis predicat ſedēdo.laicis vo
predicandus labor actionis. Sequit in cō
ſpectu dei actiue vt ipſi deum aſpiciant ꝛ
alios docendo ad deum cōſpiciendū per
ducant. In primo notat puritas intērio
nis. vt ad deū tātum oculuz intentionis

dirigāt. In ſecūdo fructus predicationis
vt alios ad deū cōſpiciēdum perducant
nunc per fidē. poſtea per ſpēm. vel poteſt
accipi paſſiue. qꝛ quicquid dicāt vel faciāt
conſpiciunt ab eo Boetius. Magna vo-
bis ſi diſſimulare nō vultis probitatis in
dicta eſt neceſſitas cū agatis ante oculos
iudicis cūcta cernentis. iij. Reg. xviij. Vi-
uit in cuius cōnſpectu ſto. ¶ Secundo d
ſcribit eoꝝ pfectio quantum ad doctrinā
qꝛ date ſūt illis ſeptē tube. i. pdicatōis of
ficiū qđ p tubā deſignat. ſed dicūt ſeptem
qꝛ eoꝝ ē ꝯtra ſeptē vitia pdicare q̄ ſūt ve
lut ſeptē funes qbus ligat⁹ fuit ſanſō Iu
dic. xv. Vel iō ſeptē. qꝛ ipſoꝝ ē ſeptē mun
di munitōes deſtruere ⁊ h figuratū ē Io
ſue. vi. in captiōe ⁊ ruina hiericho p quā
figurat mūd⁹. Nā ſicut habet ibi Sacer-
dotes tulerūt ſeptē tubas q̄rū vſus erat
i iubileo. ⁊ clāgēdo circuierūt ſepties ciui
tatē. ſ. p ſeptē dies: ⁊ i ſeptimo circuitu tu
bis clangētibus muri hiericho fūdit⁹ cor
ruerūt. Sacerdotes igit tubis clangētes
typū gerūt pdicatoꝝ q debēt manu tene-
re tubas ⁊ clāgere. i. ore pferre ⁊ ope im-
plere qđ pdicāt Act. i. Cepit ieſus facē ⁊
docere. ſeptē āt tubis debēt clāgere. i. cō-
tra ſeptē mūdi munitiōes ſeu vitia pdi-
care. Prima munitio ē amor diuitiaꝝ. ſe
cūda amor delitiaꝝ. tertia ambitio hono
rū. q̄rta amor ſuoꝝ. qnta obliuio dei. ſex
ta ignorātia ſui. ſeptima imemoria iudicij
Septē aūt circuitus hiericho ſūt ſeptem
ꝯſiderationes mūdi q̄s ſi hoies haberēt
frequēter in corde ⁊ pdicatores i ore. mu
ri hiericho in ſe ipſis corruerēt ⁊ poſtea
i alijs corruere facerēt. Prima ē conſide-
ratio vanitatis. qꝛ vana ſūt omnia q̄ ſūt
in mūdo Eccl'es. i. Vanitas vanitatum ⁊
omnia vanitas. Secūda eſt conſideratio
vilitatis Phil'. ij. Omnia arbitratus ſuꝫ
vt ſtercora. Tertia eſt cōſideratio breuita
tis. i. Ioh. i. Trāſit mūdus ⁊ cōcupiſcētia
eius. Quinta eſt cōſideratio inſtabilitatis
per quam aſſimilātur mari Iſa. lij. Quaſi
mare feruēs qđ qeſcere non poteſt. Sex-
ta eſt cōſideratio infidelitatis quia nulla
fides vel fidelitas inenit. Hiere. ix. Vnuſ-
quiſqꝫ a proximo ſuo ſe cuſtodiat ⁊ i om
ni fratre ſuo nō habeat fiduciam. Septi-
ma eſt cōſideratio falſitatis ſeu hypocri-
ſis. quia mūdus aliud eſt ⁊ aliud apparet
Iob. xx. Gaudiū hypocrite ad inſtar pū-
cti. Vnde Naum. iij. ca. Qui viderunt te
reſilient a te. ¶ Capitulū. xxvij.

P Relati ⁊ clerici ⁊ religioſi
q̄liter futuri ſūt circa vl-
tima tpa oñdit Apoc. vi.
Sub metaphora ſolis et
lune ⁊ ſtellaꝝ ⁊ celi vbi dr
q ſol fact⁹ ē niger tāq̄ ſac
cus cilicin⁹. ⁊ luna facta ē ſicut ſanguis: ⁊
ſtelle celi ceciderunt ſuper terram. ſicut fi
cus mittit groſſos ſuos cum a vento ma
gno mouetur. ⁊ celū receſſit ſicut inuolu
tus. Per ſolē intelligit prelatorum cet⁹
qui debet ſplēdore ſuo alios illuminare
ad cognitionē fidei ⁊ calore ſuo inflāma
re ad amorē dei ⁊ amorem proximi. De
quo ſole dr. Iſa. xxx. Lux ſolis erit ſeptē
pliciter ſicut lux ſeptē dierum. i. lucē oīuꝫ
ſubditoꝝ ſupabit lux plātoꝝ. qꝛ ſicut pſūt
alijs dignitate. ſic etiam precedere debēt
ſcientia ⁊ ſanctitate. vel lucere debent pre
lati ſeptempliciter per ſeptē opera miſe
ricordie que continētur in hoc verſu. Vi
ſito. poto cibo ſolor tego colligo condo.
vel p diſpenſationē ſeptem ſacramentoꝝ
que in hoc verſu ꝯtinētur. Tingo firmo
dolet cibo iūgo clericus vngo. Iſte ergo
ſol prelatorū ſcꝫ cet⁹ factus eſt niger ter
renoꝝ negotioꝝ ſolicitudie Thre. iiij. De
nigrata ē ſuper carbones facies eorū. Fa
cies ē dignior pars ⁊ altior hominis ⁊ iō
ſignat prelatos tanq̄ ſaccus cilicinus qui
eſt totus piloſus. ⁊ dicit cilicinus a cilicia
vbi primo inuētus fuit. ⁊ i hoc innuitur
magna cupiditas prelatorū. ſ. in piloſita
te Iſa. xiij. Replebūtur domus eorū dra
conibus. i. detractoribus ⁊ habitabūt ibi
ſtrutiōes. i. hypocrite: ⁊ piloſi ſaltabūt ibi
ideſt cupidi ⁊ auari officiales. ⁊ reſpōde-
būt vlule in edibus eius. i. ioculatores ⁊
ſaltatrices: ⁊ ſyrene i delubris voluptatis
. i. adulatores Iſa. xxxiiij. In domib⁹ eius
ſpine. i. diuitie ⁊ vitice. i. delicie que gene-

rant carnis putredinem ac pruriginem. ⁊ paluirus in munitionibus .i. auarus prelatus. ⁊ erit cubile draconum ⁊ paſcua ſtrutionuz ⁊ occurrent demonia. Onocentaurus ⁊ piloſus clamabunt alter ad alteruz ſcʒ voluptas ad auaritiam. Et luna facta eſt tota ſicut ſanguis .i. eccleſia tota facta ē carnalis. fundata non in ſanguine chriſti ⁊ apoſtolorum ſed nepotulorum ⁊ cōſanguineorum procedentiuz per ſucceſſionē ſanguinis. quia fere vbiqʒ nepos auunculo ⁊ conſanguineus conſanguineo ſuccedit in beneficio Exodi .iiij. Dixit Moyſi vxor ſua ſponſus ſanguinum tu mihi es. ſic pōt dicere Eccl̄ia Oſee .iiij. Sāguis ſanguinez tetigit ideſt nepos nepoti ſuccedit Joel .iij. Sol ꝯuertet in tenebras ⁊ luna in ſanguinez anteꝙ veniat dies domini magnus ⁊ terribilis. Unde abundātia ſanguinis eccleſie ſignū eſt appropinquantis iudicij. Et ſtelle celi .i. clauſtrales viri de quibus Eccl̄i .xliij. Species celi gloria ſtellarū de celo ceciderūt ſuper terram .i. de celeſti vita ad terrenam vel de clauſtrali ad mūdanā Math. xxiiij. Stelle cadent de celo .i. monachi exibūt de clauſtro diſcurrentes per mundū ꝓpter diuitias terrenas. Exo. v. Diſperſus eſt populus per egyptū ad colligendas paleas ſic ficus mittit groſſos ſuos .i. inutiles fructus ſuos qui non firmiter adheſerunt ramis arboris. quaſi dicat. Jta clauſtrum emittit inutiles ⁊ inſtabiles monachos ad peragēda terrena negotia ⁊ cauſas tractandas. cum a vento magno mouetur .i. dum aliqua turbatio orit̄. econtra autem de clauſtralibus i clauſtro reſidentibus ⁊ terrenis negotijs non ſe iplicantibus. Unde dicit̄ Judic. v. Stelle manentes in ordine ⁊ curſu ſuo aduerſus ſiſaram pugnauerūt. Et celum .i. cetus clericorum quoꝝ ꝯuerſatio deberet eſſe celeſtis receſſit a promiſſione ſua in ſuſceptiōe ordinū quando dixit. Dominus pars hereditatis mee ⁊ calicis mei ⁊c̄. Quare ergo nō ſunt contenti clerici hac portione. cā eſt quia receſſerūt ab illa promiſſione ſicut liber inuolutus vbi nulla eruditio vel doctrina poteſt haberi vel littera videri. Sic in clericis ꝓ magna parte nullum exēplū boni poteſt videri nec verbū eruditionis audiri Jſa. xxxiiij. Complicabuntur ſicut liber celi .i. clerici qui debent eſſe libri laicorum.

Capitulum. xxviij.

Puniunt̄ peccatores a deo aliter in preſenti vt corrigantur aliter in futuro ſi nō emēdant̄. Qḋ oſtenditur in viſione hieremie q̄ habet̄ Hiē. j. Vbi dr̄. Quid vides Hieremia. ⁊ dixi virgam vigilantē ego video ⁊ infra. qd tu vides. ⁊ dixi ollā ſuccenſam ego video. Vbi nota ꝙ preſentis vite correctio aſſimilatur virge. ſʒ future vite ſuppliciū aſſil̄atur olle. Verc. vt virga eſt punitio vite preſentis qr percutit ad corrigendū ⁊ nō ad occidendum Prouer. xxiij. Si ꝑcuſſeris eum virga nō morieī. vn̄ ꝑcuſſio hec nō eſt odij ſʒ amoris Prouer. xiij. Qui parcit virge odit filiū. Et Eccl̄i. xxx. Qui diligit filiū aſſiduat illi flagella. Sed notandum ꝙ alia tranſlatio .ſ. lxx. hʒ loco virge baculuz nucū. ⁊ biī flagellū preſentis vite aſſimilatur nucum baculo ſiue virge de q̄ in ps. Virga tua ⁊ baculus tuus ⁊c̄. Ad hoc eni corripit dn̄s vt emēdet. Nux aūt ſicut glo. dicit hʒ corticem amariſſimū ⁊ teſtā duriſſimā. vt detractis duris ⁊ amaris fructus dulciſſimꝰ reperiatur. Sic omnis correctio ⁊ labor cōtinentie amara ſunt ad preſens ſed fructū pariunt dulciſſimuʒ. vnde vetus teſtamētū quo ad l̄ram eſt cortex amarus ſed ſpiritualiter intellectū hʒ fructus dulces. Jtem aſſimilat̄ correptio virge vigilanti quia excitat peccatorem a ſomno culpe ⁊ iuſtū a ſomno negligentie. j. Corin. xvj. Euigilate iuſti ⁊ nolite peccare. Unde angelus Act̄. xij. Percuſſo latere petri excitauit eum. Secundo puniuntur peccatores qui nō emendant̄ virga preſentis flagelli ardore eterni incēdij de quo ardore dicit. Ollam ſuccenſam ego video. Vbi notā q̄ in olla carnes includuntur. ⁊ ideo ſignat locū inferni. in quo includuntur dānati ꝓꝓ pctā q̄ i carne viuētes cōmiſerūt

ſed olle ſucceñſo deſignat gehẽne incẽdiũ
Job.xli.De naribus eius procedit fumus
ſicut olle ſuccenſe atq; ferventis.

❡ Capitulum.xxix.

s Ancti viri imitari conan/
tur xp̄m redemptorez qđ
oſtendit in viſione Joħis
Apocali.v. vbi dicit ꝙ q̃t/
tuor animalia . ⁊.xxiiij.ſe/
niores ceciderunt coram
agno habẽtes ſinguli citharas ⁊ fialas ple
nas odoramẽtorũ q̄ ſunt orones ſancto/
rũz ita ꝙ ꝑ q̃ttuor aialia accipiantur oẽs
ꝑdicatores euãgelice doctrine. q̄ in quat/
tuor euãgelijs cõtinẽt ſed per.xxiiij.ſenio
res intelliguntur vniuerſi fideles ſe exer/
centes in ſex operibus miſericordie ſꝫ re
gulaz ⁊ doctrinã q̃ttuor euãgelioꝝ q꜡ ſex
ꝑ q̃ttuor ducti faciũt.xxiiij.Hi ergo oẽs
agnũ.i.xp̄m pro nobis imollatũ ſequunt
⁊ imitant in quattuor. Primo in humilia
tione quia ipſe xp̄s formã ſerui accipiens
ſe humiliauit.⁊ ideo ipſi ſancti ſe humili/
ant propter ipſuz.Et ideo dicit ꝙ cecide/
rũt corã agno.ſ.de ſe humilia ſentientes
deũ magnificantes ab ipſo viuificari hu/
militer poſtulantes.Ceciderũt dicit nõ de
ſcenderunt.q꜡ humilitas cũ ſemꝑ in imo
ſit neſcit deſcenſum.in hoc ṽo qđ dicit co
ram agno nota differentiã inter caſuz hu
militatis ⁊ caſuz peccati ſicut Heli.j.Reg.
iiij.cecidit retro.Retro enim cadit qui ad
peccata redit.vel retro cadit quicunq; ad
ſpũalia que ſunt ante nõ proficit . ſed ad
temporalia que ſunt retro tm̄ intẽdit cõ
tra illud Apoſtoli.Que ſunt retro obliui
ſcẽs.Sed q coram agno cadit videt agnũ
⁊ videtur ab eo.⁊ ita in h̄ notatur rectitu
do itentionis . ❡ Secundo imitant eũ in
carnis mortificatiõe xp̄s enī pro eis mor/
tuus eſt ⁊ ipſi ꝓpter eum ſeipſos mortifi
cant.qđ notat cuz dicit habẽtes ſinguli ci
tharas ideſt carnis mortificationem.in ci
thara enim lignum eſt ⁊ corda.lignum eſt
crux.corda eſt caro ſanctoꝝ que tunc qua
ſi corda ligno cithare coextenditur quã/
do diuerſis ſe penis affligẽtes ⁊ mortificã
tes ipſam crucem imitant ſm̄ illud Gal.
v.Qui aũt ſunt chriſti carnez ſuam cruci
fixerunt cũ vitijs ⁊ cõcupiſcẽtijs Iſa.xvi.
Venter meus ad moab quaſi cithara ſo/
nabit.in hac cithara tot ſunt corde quot
ſunt membra in homine.q꜡ oia membra
q̄ peccauerunt oia debent in pnia puniri
vel ipſis vitijs mortificari Ro.viij.Sicut
exhibuiſtis membra veſtra ſeruire iniuſti/
tie ⁊ iniquitati ad iniquitatem ita nũc ex/
hibete ea ſeruire iuſtitie in ſanctificatienez
❡ Tertio imitant eum in amoris dilata/
tiõe .xp̄s.n.ex amore pro ſanctis mortu꜠
eſt ⁊ ſancti ſimiliter propter ipſius amorẽ
morti ſe exponunt.qđ notatur cum dr̄ ⁊
phialas aureas.i.corda lata ⁊ lucida. lata
per charitatem.j.Corin.vi.Os noſtrũ pa
tet ad vos o corinthij.cor noſtruz dilata
tum eſt dilatamini ⁊ vos. Itẽ lucida ꝑ ca/
ſtitatem Sapien.iiij.O q̄ pulchra eſt caſta
generatio cum claritate.ſed aurea per ſa/
piẽtiã celeſtem Apo.iij.Suadeo tibi emẽ
a me aurum ignitum ⁊c.Hoc aurũ eſt ce/
leſtis ſapientia q̄ non tm̄ ſplendet intelle/
ctui ſed etiã ardet affectui ps.Ignitũ elo/
quium tuũ vehementer. ❡ Quarto imitan
tur eum in oratione.orant enim pro ſe in
uicem ⁊ chriſtus orauit pro inimicis qđ ⁊
ſancti ſimiliter faciunt.⁊ ideo dicunt phia
las habere plenas odoramẽtoꝝ que ſunt
orationes ſanctorum.i.plena pijs oronib⸗
bus ⁊ deuotis deſiderijs.q̃les ſunt oratio
nes ſanctoꝝ.Et comparatur deuota ora
tio odori circunquaq; diffuſo q oibus ſe
cõicat q꜡.ſ.ſanctoꝝ oratio ad omnes ſe ex
tendit.⁊ quãto odor intẽſior tanto diffu/
ſior.q꜡ oratio quanto deuotior tanto ca
rior ⁊ fructuoſior vt dicit Gre.Vnde pau
lus pro oibus docet orare.j.Thi.ij.Obſe
cro primo omniũ fieri obſecrationes ora
tiones poſtulatiões gratiarum actiones
pro oibus hominibus pro regib꜠ ꝑ his
q in ſublimitate ſunt ꝯſtituti.❡ Itẽ odor
aſcendit ⁊ ſic deuota oratio Cantico.vi.
Aſcendit per deſertũ ſicut
ṽgula fumi ex aromatib꜠.

❡ Capitulum.xxx.

SCriptura ſacra aſſimilat il
li libro q in viſione oſ̄ſus

eſt ezechieli de quo habetur Eze.ij. vbi d' ſ
ecce manus miſſa ad me in qua erat inuo
lutus liber ⁊ expādit illū corā me q erat
ſcriptus itus ⁊ foris. ⁊ ſcripte erāt lamen
tationes in eo. ⁊ carmē ⁊ ve. In hac ſiqdē
viſiōe oſidunt ſex ɔditōes ſacre ſcripture
¶ Pria ē eius auctoritas. qꝛ ꝺ manu dei
ē hita. Vñ dr. Ecce manꝰ miſſa ē ad me. i.
reuelatio dei iſpirata ē mihi. ſʒ lra. lxx. in
terptum hʒ extēta eſt qꝺ idē eſt qꝺ miſſa
Tūc. n. manꝰ dei ad aliquē extēdit vl mit
titur cū id quod fieri dʒ ei reuelat. Quia
igit ſacre ſcripture pcepta ſūt a nobis nō
tm̄ aure audienda ſed etiā ope implenda
Iac.ij. Eſtote factores Vbi ⁊ nō auditores
tm̄. Jccirco ipſa ſacra ſcriptura p iſtrumē
tū manꝰ dicit eē miſſa Iob. xxvij. Docebo
vos p manū dei. i. p reuelationē dei. vl qꝛ
ſicut p manū ſcriptoris ſcia alicuꝰ ſcribit
in carta. ita p reuelationem ɔditoris hec
ſciētia inſpirata eſt ⁊ ſcripta i ecclia. Dañ.
v. Apparuerūt digiti qſi manꝰ ſcribētꝭ. hi
digiti fuerūt ſcriptores ſacri canōis. Ex h
igit q̄ ſcriptura ſacra eſt a deo iſpirata ꝑ
uenit. ſicut dicit Aug. q̄ maior eſt eiꝰ au
ctoritas q̄ ois hūani igenij perſpicacitas.
¶ Secūda ɔditio eſt eius copioſitas pro
pter quā vocat nō cedula vl carta ɔtinēs
pauca. ſed liber. ſ. ɔtinēs multa. Nulla. n.
ſcriptura humana reperitur ita copioſa vt
ſacra doctrina. in qua dicit Aug. ois quo
dāmodo ɔtinet ſcriptura. Vnde Apls. ij.
Thi. iij. Omnē ſcripturā eam appellat di
cens. Ois ſcriptura diuinitus iſpirata ⁊c̄.
Et ideo Hiero. dic q̄ neſcit lras q ſacras
ignorat. Vnde ꝑpter grādē ſciētie copiaʒ
que continet in ea liber grandis vocatur
Iſaie. viij. Sume tibi librū grandem ⁊c̄. ⁊
recte liber grandis dicit. in quo. ſ. omnis
ſcie forma ⁊ finis includit. Vnde Auguſt.
ad voluſianū. Hic iquit phia. qm̄ omniū
naturarū cauſe ſūt in deo. Hic ethica qm̄
vita bona ⁊ honeſta nō aliunde ſumit q̄
cū ea q̄ diligēda ſūt diliguntur quomodo
ſunt diligenda. hoc eſt deus ⁊ proximus.
Hic eſt logica qm̄ veritatis lumen anime
rationalis nō niſi deus ē. Hic laudabilis
reipublice ſalus: nec. n. cuſtodiuntur opti
me ciuitates niſi fundamento ⁊ vinculo
fidei fraterneqꝫ cuſtodie. ¶ Tertia cōdi
tio eſt eius obſcuritas propter quā vocat
liber inuolutus Greg. Liber inuolutus
eſt ſacre ſcripture eloquium obſcurꝫ. qꝺ ꝓ
funditate ſententiaruʒ inuoluitur. vt nō
facile ſenſui omnium pateat Iob. xxxviij.
Quis eſt inuoluens ſentētias: vel dicitur
inuolutus. quia ſtilus eius eſt metaphori
cus ⁊ figuratiuus. ⁊ ideo ad intelligendū
obſcurus Dañ. xij. Clauſi ſunt ſignatiqꝫ
ſermones. Et Iſa. xxix. Erit nobis viſio
omnium quaſi verba libri ſignati. ¶ Hec
aūt inuolutio ⁊ obſcuritas ſacre ſcripture
pluribus de cauſis vtilis ⁊ rationalis ē q
rū vna eſt qꝛ ſacra ſcriptura ex hoc copio
ſior eſt in ſententijs. vnde Auguſtinus di
cit. xij. li. de ciuitate dei. Sermonis obſcu
ritas etiam ad hoc vtilis eſt qꝛ plures ſen
tentias parat ⁊ in lucem ſententie ꝓdeū
dū aliꝰ eā ſic ⁊ alius ſic itelligit. ¶ Scda cā
eſt vt lateat ſtudere negligentibus ⁊ indi
gnis. vnde Grego. ſup Math. xxiij. Nō
abſcondita eſt in ſcripturis veritas vt nō
inueniant qui querūt eam. ſed vt non vi
deant qui querere eam nolunt. ¶ Tertia
cā eſt vt detur ex hoc materia exercitij ſtu
dioſis. Vnde Auguſtinus. in libro. lxxxiij.
qōnū. liij. qōne. Deus ad ſalutem anima
rum in ſpirituſancto ſic diuinos modera
tus eſt libros. vt nos ſolum manifeſtis pa
ſcere. ſed etiaʒ obſcuris velet. ¶ Quarta
rō eſt vt non vileſcat curioſis. vnde Aug.
in libro contra mendatiū. Lectiōes actio
neſqꝫ prophetice propterea figuris velut q
buſdam amictibus obteguntur. vt ſenſus
pie querentiū exerceant. ⁊ ne nuda ac ꝓm
pta vileſcant. ¶ Quarta cōditio eſt eiꝰ in
telligibilitas que notatur cum dicitur. Ex
pandit illum coraʒ me. i. mihi eius myſte
ria aperuit ⁊ me ipſum intelligē fecit Gre
go. Expandit dū enigmata expoſuit Lu.
xxiiij. Aperuit illis ſenſum vt intelligerēt
ſcripturas. ¶ Quinta conditio eſt ſenſus
duplicitas qꝛ erat ſcriptꝰ intus ⁊ foris. in
tus. ſ. per ſenſum ſpūalem. foris vero per
ſenſum litteralem. Vel ſm Grego. intus
ſcriptus eſt quia inſtruit nos de rebus in

uiſibilibus.i.de myſterijs celeſtibus. foris
vo in quantū iſtruit nos de reb⁹ viſibilib⁹
ſcʒ de rebus terrenis diſponendis ꝛ de ex
terioribus actionib⁹. prima ſcriptura per
tinet ad contemplatiuos: ſecunda ad acti
uos. Iohis.x. Ingredietur ꝛ egredieẗ ꝛc.
¶ Sexta cōditio eſt ſcripture varietas. qꝛ
e.ſcrip.la.in eo.Lcar.ꝛ ve: Cōtinet eniʒ la
mentationes ſcriptura ꝛ triſtitias penitē
tium. Joel.ij. Conuertimini ad me in ieiu
nio ꝛ fletu ꝛ planctu. Et continet etiaʒ car
men laudis ꝛ letitie beatorum ps. Beati
qui habitāt in domo tua in ſecula ſeculo
rum laudabunt te. ¶ Item cōtinet ve triſ
titie ꝛ pene damnatorū. Lu.xiij. Ibi erit
fletus ꝛ ſtridor dentium. Iſa.xiij. De in
pio in malum ꝛc. ¶ Item ſcriptura ſacra
aſſimilatur illi rote que deſcribit in viſio
ne ezechielis que habetur Eze.j. vbi dicit
Apparuit rota ſuper terraʒ iuxta anima
lia habēs quattuor facies: vbi ſcʒ de ſacra
ſcriptura ſex conditiones tanguntur. Nā
primo oſtēditur eſſe alta ex origine in eo
ꝙ apparuit. Non eniʒ hec eſt ſcientia ex
humana ratione inuēta ſicut alie ſcientie
ſed diuinitus reuelata.ſ.mediante aliqua
apparitione. ꝛ ideo dicit apparuit. Nā tra
ditio veteris legis facta eſt ab angelo ap
parente ex perſona dei in monte ſm illō
Act.vij. Hunc.ſ.moyſen miſit deus prin
cipē ꝛ redēptorē cū manu āgeli qui appa
ruit ei. Et infra. Hic eſt qui fuit in eccleſia
in ſolitudine cum angelo. qui loquebatur
ei in monte ſynai. ꝛ cum patribus noſtri
qui accepit verba vite dare nobis. reuela
tio etiam doctrine prophetice facta eſt cō
muniter per apparitionem in ſomnio vl'
viſione ſm illud Nume.xij. Si fuerit inter
vos propheta domini i viſiōe apparebo
ei aut per ſomniuʒ loquar ad illum. Eru
ditio autem doctrine euangelice facta eſt
ex gratia chriſti in carne apparentꝭ ſm il
lud. Tht.ij. Apparuit gratia ſaluatoris no
ſtri omnibus hominib⁹ erudiēs nos ꝛc.
Vel ideo de ſacra ſcriptura dicit ꝙ appa
ruit: qꝛ ꝗuis ea que in ſacra ſcriptura tra
duntur vt ſunt myſteria fidei non habēt
apparentiam ſiue euidentiaʒ rationis. qꝛ
fides eſt argumentum reruʒ non apparē
tium vt dicitur Heb.xj. habent tamē ap
parentiam ꝛ certitudinem adheſionis qꝛ
plus videtur Theologo ꝙ debeat credē
illa que in ſacra ſcriptura tradūtur ꝛ idu
bitabilius eis iheret ꝙ̄ his que ſm ratio
neʒ apparēt. ꝛ hec eſt apparentia fidei. de
qua dicitur Sapiē.j. Apparet autem his
qui fidem habēt in illum. Nam ſolis dei
fidelibus apparet ſcriptura ſacra eſſe idu
bitabilis apd quos vt dictū eſt ſupra ma
ior eſt hui⁹ ſcripture auctoritas ꝙ̄ omnis
humani igenij perſpicacitas. ¶ Secundo
oſtēditur eſſe perfecta ex ſimilitudine qꝛ
aſſimilatur rote. Apparuit inqt rota. Ro
ta enim hʒ figuram ꝛ motum circularem
ꝛ vtriqʒ Philoſophus attribuit quandā
perfectionem. Naʒ figura circularis per
fecta eſt quia ex nulla parte poteſt ei fieri
additio quod etiaʒ competit ſacre ſcriptu
re que nihil cōtinet ſuperfluuʒ aut minus
ꝙ̄ expediat humane ſaluti. ideo ei quātuʒ
ad id in hac vita nihil addi oportet Apo
ca. vltimo. Si quis appoſuerit ad hec ap
ponet deus ſuper illum plagas ꝛc. ¶ Iteʒ
mot⁹ circularis probatur a Philoſopho
inter omnes mot⁹ perfectior. Nam finē
coniūgit principio quod etiam ſacra ſcri
ptura facit. dum deum omniū reruʒ prin
cipium ꝛ fineʒ eſſe oſtendit. Unde ꝛ ex ꝑ
ſona dei dicit. Ego ſum alpha ꝛ o princi
pium ꝛ finis. Et de hac ſimilitudine rote
dicit in ps. Vox tonitrui tui in rota. Vox
enim tonitrui dei eſt manifeſtatio ſue ma
gnitudinis. de qua dicit Job.xxvj. Toni
truuʒ magnitudinis eius quis poterit in
tueri. ꝛ hec manifeſtatio fit in rota.i.in ſa
cra ſcriptura. Unde gloſa hic ſuper Ezeh.
dicit ꝙ rota dicitur ſacra ſcriptura q̄ ad
auditores omni parte voluitur inter pro
ſpera ꝛ aduerſa. ¶ Tertio oſtenditur eſſe
cōnexa ex vnione. Unde dicitur rota vna
ꝗuis enim duo teſtamenta cōtineat. tñ
ſic inuicem connectuntur. vt vnum ꝛ ideʒ
videantur continere. Et ideo nouū teſta
mentum icluditur in veteri ſm Bernar.
ſicut figuratum in figura ꝛ ecōuerſo. Un
de Ezechi.i. dicitur ꝙ aſpectus earum ꝛ

ſpera quaſi ſi ſit rota i medio rote gloſa
.i. nouuz teſtamentum in veteri. Vbi no/
ta ꝙ ſcientia ſacre ſcripture dicit vna tri
pliciter. ſcʒ vnitate attributiõis in quãtũ
omnia que conſiderat quanq̃ inter ſe di
uerſa ſunt tamẽ omnia cõſiderat per at/
tributionem ſiue relationeʒ ad vnum ſcʒ
deum puta inquantuʒ referuntur ad ipʒ
vt ad principiuʒ vel finem ꝛ huiuſmodi.
¶ Item eſt vna vnitate luminis cui inni
titur. quia in omnibus innititur eideʒ lu
mini ſupnaturali ſcʒ fidei que eſt ſicut q̃
dam impreſſio diuine ſciẽtie que eſt vna
ꝛ ſimplex omnium. ¶ Item eſt vna vnita
te rationis. quia omnia cõſiderat ſb vna
formali ratione ſcʒ inquantum ſunt diui
nitꝰ reuelata. ¶ Quarto oſtẽditur ẽt ne
ceſſaria ex trãſgreſſiõe quia ſuper terrã
illam ſcʒ ſm Grego. cui dictum eſt. Ter
ra es ꝛ in teram ibis. Omnipotens enim
deus ſuper corda peccantium legẽ poſuit
ſcʒ ſacre ſcripture que dicit lex quia pce
ptis ꝛ documentis ſalubribus mentes li/
gat ne trãſgrediãtur peccando Apoſtolꝰ
Lex propter trangreſſores poſita eſt vl
dicitur eſſe ſuper terraʒ quia ſuper terre
na mentis eleuat dum eas ad contemplã
dũ ꝛ dilligendũ celeſtia inflammat ſm il
lud Col. iij. Que ſurſum ſunt ſapite nõ q̃
ſuper terraʒ ꝛ Math. vi. Nolite theſau
rizare vobis theſauros i terra ꝛc. ¶ Qui
to oſtenditur eſſe congrua ex ordie. quia
iuxta animalia congruus eniʒ ordo hũa
ne doctrine eſt vt per ſenſibilia erudiatur
de intelligibilibꝰ. Nam omnis noſtra co
gnitio ſm Philoſophuʒ oritur a ſenſu.
vnde rota diuine ſcripture dicitur eſſe iu
xta animalia. i. iuxta ſenſus. quia ſenſitiua
cognitio propria eſt animali ũ. Tradit. n.
diuina ſcriptura communiter nobis ſpiri
tualia ſub quibuſdam ſenſibilibus ſignis
ꝛ ſimilitudinibꝰ. vel quia homo ſʒ Apo
ſtolũ primo ẽ aialis ideſt paruus ꝛ imper
fectus deinde ſpiritualis grãdis ꝛ pfectꝰ
in gratia. Aliquando rota diuine ſcriptu
re dicitur eleuari ſm ſpiritũ ſm illõ Eze
chi. i. Quocunqʒ ibat ſpũs illuc eunte ſpũ
ꝛ rote pariter eleuabant ſequẽtes eũ. Ali

quando võ dicit ſtare vel apparere iuxta
animalia quia ſcʒ diuina ſcriptura ꝛ ſcit
ſpũales de ſublimibus erudire ſm illõ. i.
Corin. ij. Sapientiã loquimur inter pfe/
ctos Et iterũ ibidem ſpũalia ſpũalibꝰ cõ
parãtes. ꝛ ſcit etiã aiales ꝛ paruulos leuio
ribus enutrire ſm illud. i. Corin. iij. Tan/
q̃ paruulis in xpo lac vobis potũ dedi. ꝛ
ideo ſic iuxta ſpũʒ eleuat ſpũales. ꝙ tñ ſʒ
lrãm nõ deſerit animales Ro. i. Sapien/
tibus ꝛ inſipientibus debitor ſũ Eze. i. Cũ
ambularent aialia ãbulabant parit ꝛ ro/
te iuxta ea. ¶ Sexto oſtendit eſſe diſticta
in effigie. quia habens quattuor facies
ꝛ dicitur habere ſacra ſcriptura quattu
or facies. i. q̃ttuor ſenſus qꝛ maxime in fa
cie hois ſenſus vigent. ꝛ ſunt i ea quattu
or diſtincti. ſcʒ viſus in oculis: auditus in
auribus. odoratus in naribus. ꝛ guſtus
i ore tactꝰ aũt non ẽ diſtinctus ab alijs in
aliquo organo. Quattuor ergo ſenſꝰ ſcri
pture ſunt hyſtoricus ſiue lrãlis. tropolo
gicus. i. moralis allegoricꝰ ꝛ anagogicus.
Vel dicit habere quattuor facies. qꝛ per
q̃ttuor mundi partes eſt pdicata Geñ. xx
viij. Dilataberis ad oriẽtẽ ꝛ occidẽtẽ me
ridiẽ ꝛ ſeptẽtrionẽ. Vel qꝛ q̃druplicit tra
dita ẽ ſcʒ p legẽ. p pphetas. p euãgeliſtas
ꝛ p Apłos vt dicit Gre. ſup Eze. ¶ Itẽ
ſcriptura ſacra aſſimilat illi volumini. qd
deſcribit i viſione: que habet Zach. v. Vi
di ꝛ ecce volumen volans. longitudo eius
xx. cubitorum ꝛ latitudo eius deceʒ cubi
toꝝ ꝛ dicit ad me. h eſt maledictio q̃ egre
dit ſup faciem omnis terre. Hãc enim vi
ſionem Grego. exponẽs dicit. Quid eſt
volumẽ volans niſi ſcriptura ſacra. que
dũ de celeſtibus loquit ad ſuperiora mẽ
tis noſtre intẽtionem leuat: qꝛ dũ illa ſu
pra nos eſſe conſpicimꝰ ima attendere. ꝛ
ꝛ cõcupiſcere deuitamus. Que latitudieʒ
cubitorum. x. longitudinẽ võ. xx. tenere
perhibet. qꝛ latitudo opatõis noſtre ſim
pla eſt ꝛ longanimitas ſpei in duplũ ten
dit. qñ p bono ope ꝛ hic reges mentis. ꝛ
illic gaudia eterna pparant atteſtãte veri
tate. Si qs reliquerit domũ vl agros ꝛc.
cẽtuplũ accipiet ꝛ vitã eternã poſſidebit

Math.xix. Centenari⁹.n. nūerus decies
multiplicato denario fit ꝑfectus. Hic ita/
ꝙ cētuplū accipit q ⁊ ſi nihil habuerit ipa
tñ ꝑfectione mentis iaʒ in hoc ſeculo ha
bere nihil querit. qꝛ ergo per hanc duplū
ꝓ ſimplo nobis reddit recte hoc volumē
ꝑ.xx.cubitos in longitudinē tenditur qḋ
ꝑ decē dilatatur. Sʒ qꝛ hec ſacra ipſa elo/
quia ad eternā dānationē ſūt eis qui illa
vel ſcire nolūt vel certe ſciēdo ꝯtēnūt re/
cte de hoc volumine dicit. Hec ē maledi/
ctio que egredit ſup̄ fa.o.terre. ¶ Itē ſcri
ptura ſacra aſſimilat illi libro de quo ha/
betur in viſione Johis Apo.x. vbi dicit.
Abij ad angelum dicens ei vt daret mihi
librū ⁊ dixit mihi. Accipe librū ⁊ devora
illum ⁊ faciet amaricare ventrem tuuʒ ſʒ
in ore tuo erit dulce tanꝗ mel. In hac ſi/
quidem viſione oſtēdit. ꝙ liber ſacre ſcri
pture primo requirit diſcipulū vel lecto
rem expeditum. ⁊ ideo dicit. Abij ſcʒ a cu/
ris mundi vel carnis quorum ſcʒ occupa
tio impedit ⁊ ſtudiū ⁊ fructum ſapientie.
Solicitudo enim ſeculi ⁊ fallacia divitia/
rum ſuffocat verbum Math.xiij. Itē re
quirit auditorem devotum qui non tam
lectione ꝗ oratione ſacre ſcripture intelli
gentiam querat. Unde dicit. Abij ad ange/
lum ideſt chriſtum dicens ei ſcilicet oran/
do vt daret mihi librum ideſt intelligētiā
ſcripture Sapien.vij. Optaui ⁊ datus eſt
mihi ſenſus invocaui ⁊ venit in me ſpūs
ſapientie. ¶ Item requirit hominem ſtu
dioſum. Primo ad capiendum ſcʒ doctri
nam ſacre ſcripture quaʒ capere debet au
diendo ⁊ legendo Apo.j. Beatus qui au
dit ⁊ qui legit vba prophetie.i. libri hui⁹
Oportet eſſe ſtudioſum etiam ad audien
dum ſcilicet in memoria. vnde dixit: ⁊ de
vora illum ſcilicet memorie commendā/
do ⁊ opere implendo. ⁊ hoc cum quadaʒ
auiditate que notatur in verbo devorādi
¶ Item requirit hominem vigoroſuʒ q
propter amaritudinem ſeu laboreʒ qui ē
in diſcendo ſiue intelligēdo vel implēdo
non omittat eam quia ſicut ex vna parte
videtur eſſe difficilis ⁊ amara ita ex alia ē
dulcis ⁊ ſapida. Eſt.n. difficilis ad intelli/
gēdū ⁊ amara.i. penoſa ad opere implen/
dū. Et ideo dicit. faciet amari. ven.tuuʒ.i.
carnalitatem ſiue humanitatem tuā que
eſt mollis ⁊ fragilis. Et ideo graue eſt et
⁊ pēoſuʒ ſcripture monita implere. Facit
etiā liber divine ſcripture amaricare ven
trē aie ideſt mentem inquantuʒ ducit ho
minem in cognitionem propriorum defe
ctuū de quibus amaricatur. Deducit etiā
in contemplationem divinoruʒ ⁊ celeſtiū
⁊ quanto ei fit dulce quod intus videt tā
to in amaritudineʒ vertitur omne quod
foris ſuſtinet. Sed ex alia parte ſcriptura
dulcis eſt ⁊ ſapida. Unde ſubditur. Sed in
ore tuo erit dulce tanꝗ mel quia ſcilicet
ſacra ſcriptura licet ſit difficilis ad intelli/
gendum ⁊ penoſa ad implenduʒ tñ eſt de
lectabilis ad predicandum ps. Quaʒ dul/
cia faucibus meis eloquia tua ſuper mel
ori meo.

¶ Capitulum.xxxj.

Spes multa bona facit in
aia. Et h̄ oſtēdit in viſiōe
bti Johis ꝗ̄ habet Apo.
viij. Ubi dr̄ ꝙ ſecūdus an
gelus tuba cecinit ⁊ mōs
magn⁹ igne ardēs miſſus
ē in mare ⁊ facta eſt tertia ps marꝭ ſāguis
⁊ mortua eſt tertia ps creature ꝗ̄ habebat
aias i mari ⁊ tertia ps nauiū interijt. ¶ Se/
cūdus angelus ē ſpes ꝗ̄ eſt ſcda vt⁹ theo/
logica. hec tuba canit qñ penitēti veniā ꝑ
mittit. ⁊ tūc mōs magn⁹.i. aius ſubleuat⁹
igne ardēs.i. charitate feruēs mittit i ma
re.i. i amaritudinē timorꝭ ⁊ dolorꝭ. ⁊ tūc
fit tertia ps maris ſanguis. ꝑma ps ē ama
ritudo timoris. ſcda doloris. Ex his dua
bus aliqñ ſeqt tertia.i. amaritudo deſpa/
tionis. ſʒ hāc oino excludit ſecuritas ſpei
⁊ ꝯuertit in ſanguinē.i. in pnie aſpitateʒ ⁊
carnis mortificationē. ¶ Itē ꝑma ps eoꝝ
ꝗ hñt aias in mari eſt timor pene mūdi.
ſcda timor purgatorij. tertia timor pene
iferni ⁊ hec mouit. qꝛ hūc timorē ſpes ſa/
lutis excludit. ¶ Itē ꝑma ps nauis hūane
mentꝭ ſūt cogitatiōes neceſſarie ꝗ̄ ſūt circa
illa ꝗ̄ ſūt de neceſſitate ſalutꝭ. ¶ Scda pars
ſūt cogitatiōes ꝑfecte ꝗ̄ ſūt circa opa ſup/

erogatiōis q̄ nō ſunt de neceſſitate ſʒ de ꝑfectiōe. tertia ps ſunt cogitatiōes vane circa vanitatē. hec tertia ps interit canēte tuba ſcōi angeli. i. ſpe ꝓmittente veniā ⁊ miſericordiaʒ dei ps. In ſpū vehementi conteres naues tharſ. i. cogitationes querentes vana huius mundi.

℄ Capitulum. xxxij.

s Pirituales viri aſſimilantur illis rotꝫ q̄ deſcribunt̄. Eze. j. vbi dicit̄ ꝙ ſtatura erat rotꝫ ⁊ altitudo ⁊ horribilis aſpect⁹ ⁊ totuʒ corpus plenū oculis i circuitu ipſoꝝ q̄ttuor. In qbus v̄bis qnqʒ cōditiones ſpūaliū viroꝝ exprimunt̄. ℄ Pria eſt rectitudo iuſticie q̄ figurat̄ i ſtatura rotarū. qꝛ. n. ſtare dicimus id qđ firmū ē vel rectū. nō. n. dr̄ ſtare ille q iacet vel ille q vadit. Ideo ſtatura iportat rectitudinē ⁊ firmitatē. q̄ duo cōpetūt ſpūalib⁹ viris. i. his q ſpū dei agunt̄. ſ. rectitudo opis ſm illud Spūs tuus bon⁹ deducet me in terrā rectā: ⁊ ſtabilitas volūtatꝫ q̄ ē ex robore ſpūſ ſancti ſm illud Ephe. iij. det nobis corroborari p ſpūm ei⁹ in iteriori hoīe. Hoc. n. ſtabilitatꝫ robur gr̄a ſpūſſancti facit Heb. xiij. Optimū eſt gr̄a ſtabilire cor. Et de hac ſtatura ſpūalis viri dicitur Can. vij. Statura tua aſſiſ̄ata eſt palme q̄. ſ. directe creſcit ⁊ diutiſſime viuit. ℄ Secūda ē promptitudo obediētie. qꝛ aſſiſ̄atur rotis. Nā ſic̄ rota vndiqʒ ē parata ad motū ita ſpūales viri ſunt in oīb⁹ parati ad obediendū ſm illud ps. Paratū cor meū deus paratum cor meū. Hāc ꝓmptitudinē obediētie facit ſpūs hūilitatis q ē intus eis. Vn̄ dr̄ Eze. j. Cū euntibus ibāt ⁊ cum ſtātib⁹ ſtabāt. ⁊ cū eleuatis a terra pariter eleuabant̄ ⁊ rote ſequētes ea. qꝛ ſpūs vite erat in rotis. ℄ Tertia eſt altitudo ſapientie. ſ. in contēplatione celeſtiū ⁊ diuinoruʒ. Vn̄ dicit ꝙ altitudo erat rotis. Nā ſapiētis ē ꝯſiderare altiſſimas cauſas vt dicit Phs in primo Metaphy. Iſa. xiiij. Extollaʒ te ſuper altitudinem nubium ideſt rerū mutabiliū qꝛ nubes maxime ſunt inſtabiles ⁊ continue tranſmutātur. Quarta eſt trepidatio vindicte. ſemper eni aut peccata preterita aut delicta pńtia etiam parua ex ira diſtricti iudicis in ſe ferri metuūt. ⁊ ſine fine gehēne ſuppliciū formidando attendūt. Vn̄ dicit ⁊ horribilis aſpectus. vbi Greg. Horribilis aſpect⁹ ē terror gehēne q ſine fine reprobos cruciat. ⁊ ſemper i cruciatu conſeruat. Vn̄ tanta eſt illius pene acerbitas ⁊ ꝓfunditas qđ eſt horror non ſolum ſuſtinentibus ſʒ etiam aſpicientibus Iob x. Terrā tenebroſam ⁊ opertam mortꝫ caligine. terram miſerie ⁊ tenebraꝝ vbi vmbra mortis ⁊ nullus ordo ſed ſempitern⁹ horror inhabitat. ℄ Quita ē circūſpectio prudētie quia totum corpus plenuʒ erat oculis in circuitu ipſoruʒ quattuor. Per iſtos enim oculos intelliguntur cautele ⁊ circumſpectiones prudentiuʒ quibus ſancti ⁊ ſpūales viri tanq̄ vere prudētes in omnibus abundant. Naʒ ſpūalis homo diiudicat omnia ⁊ iſti oculi dicuntur eſſe in circuitu. qꝛ diabolus nos ſuis laqꝫis vndiqʒ circūcingit. propter qđ de eo dicit petrus. ꝙ tanq̄ leo rugiens circuit querēs queʒ deuoret. ⁊ ideo contra eum ex omni parte neceſſaria eſt cautela. Sed ideo dicuntur eſſe in circuitu ipſoꝝ quattuor. ſ. animalium ſm Gregorium ſuper Ezech. omelia. vij. circa principium. vel ipſarum quattuor ſcilicet facierum. Nā ſupra premiſerat ꝙ apparuit rota vna habens q̄ttuor facies que videbantur quaſi q̄ttuor rote quia. ſ. ſancti viri precipue in q̄ttuor partibus habent cautelas ⁊ circūſpectiones. ſcʒ retro circa preterita per memoriam. ante ſcʒ ad futura per prouidentiaʒ. a ſiniſtris. i. ad ꝓſpera per deſpectum: a ſiniſtris. i. ad aduerſa per exercitium. Nā ꝓſpera mūdi reſpiciendo deſpiciūt. ⁊ aduerſa ad virtutis exercitium ſuſcipiunt. Vel hn̄t oculos retro. ſ. ad mala ne inficiant. ⁊ ante. i. ad bona ne deficiant Grego. Corpora animalium idcirco plena oculis deſcribuntur qꝛ ſanctoꝝ actio ab omni parte. ſ. circūſpecta eſt bona deſiderabiliter ꝓuidēs mala ſolerter cauens. Eſt enim neceſſariuʒ oculos hr̄e ad mala. i. ad vitia. qꝛ vitia plerūqʒ ſe palliant ſub ſpecie virtutū

Nā ſuperbia fingit ſe eſſe libertatē: timor fingit ſe eē humilitatē tēacitas ſiuē auaritia fingit ſe eſſe parſimoniam. prodigalitas fingit ſe eſſe largitatē vel miſericordiam. vñ ſicut dicit Grego. Hoc eſt laborioſius vbi mens ſanctorū inuigilat. ne ſe ante eorum oculos mala ſub bonorum ſpecie abſcondant. ¶ Itē neceſſariū eſt habere oculos ante ſcʒ ad bōa ne deficiāt. Naʒ plerūqʒ dum hō intēdit ad quedā bona negligit quedā alia: ⁊ vbi negligimus ibi procul dubio oculū nō habem⁹. quod patet Lu. vj. exēplo pharisei. q habuit oculos ad gratitudinē dicens. Gratias ago tibi ⁊c. Ad abſtinentiam. ieiuno bis in ſabbato Ad miſericordiam. decimas. do. o. q̄. poſ. Ad iuſtitiam. q: non ſum ſicut ceteri hominū iniuſti raptores. ad continentiā ⁊ adulteri ⁊c. Sed ad mentis cuſtodiaʒ. i. humilitatem oculum non habuit. q: ſe ceteris hominibus pretulit Greg. Quid ꝓdeſt ꝙ contra hoſtiuʒ inſidias tota ciuitas caute cuſtoditur ſi vnum foramen aptuʒ relinquitur vnde ab hoſtib⁹ itret. ¶ Iteʒ ſancti viri habent oculos a dextris ſcilʒ ad beneficia ne officiant. Nam valde cauenduʒ eſt ne vnde hō ꝓxio ſuo ꝓdeſſe intendit inde magis ei noceat. Vnde apoſtolus dicebat. ij. Corin. ij. Si cui aliquid donaſtis ⁊ ego. Nam ⁊ ego quod donaui ſi quid donaui propter vos in pſona xpi vt non circūuēniamur a ſathana. non. n. ignoramus cogitationes eius. Ecce circūſpectus magiſter ſic donare ideſt parcere voluit vt non diſpliceret nec ſcandalū daret diſcipulis quia ſciebat ꝙ ſathanas ide ſolet cordi alterius ſcandalum immittere vnde alterum conſpicit pietatis negotiū feciſſe. ⁊ ideo multuʒ attendenduʒ eſt vt etiaʒ bonum quod fit vtiliter ⁊ caute fiat ¶ Item debent etiam eſſe oculi a ſiniſtris ideſt ad ſcandala ne veniāt ſcilicet ex culpa ſua ꝗuis. n. neceſſe ſit vt veniant ſcandala. Ve tamen homini illi per quē ſcandalum venit. quod intelligendū eſt de ſcādalo actiuo quod eſt ex culpa propria ſcʒ vel bonum omittendo. vel malum augēdo. vel ſtudioſe nocendo ⁊ huiuſmodi. Sed de ſcādalo paſſiuo qđ eſt ex culpa alteri⁹ non eſt tm̄ curandū ꝙ propter hō bonū dimittatur precipue bonū ad qđ homo tenetur ſi ſine hmōi ſcandalo fieri nō poſſet. Vnde dñs non curauit de ſcandalo phariſeorum ⁊ tamen curauit de ſcandalo gentilium petentium ab eo tributū vt habetur Math. xvij.

¶ Capitulum. xxxiij.

TEntatio occulta in cordis cogitatōe eſt ſicut pollutio ſomnij in dormiēte. dr. n. Deu. xxiij. Si fuerit inter vos hō q nocturno pollutus ſit ſōnio egredieť ex caſtra ⁊ nō reuerteť priuſq̄ ad veſperū lauetur aq̄. ⁊ poſt ſolis occaſum regredieť in caſtra. In qb⁹ vbis primo intellige ſomnij pollutionē cū dr. Si fuerit iter vos ho. q. no. pol. ſit ſo. Nam ſicut dicit Grego. Nocturnū ſomniū eſt tentatio occulta. p quā tūc hō polluiť. quando tenebroſa cogitatione turpe aliqd corde concipiť. qđ tamen corporis opere nō expletur. Et cā quare aliquando ſpūales viri talib⁹ cogitationibus vel tentationibus moleſtanť eſt ſicut Grego. dicit ꝙ libenter ſe occupant in aliquibus actibus terrenis etiam licitis: quia cum vel in minimis terrena actio per deſiderium tangitur creſcēte cōtra nos antiqui hoſtis fortitudine mens noſtra nō minima importunitate tētationis inquinatur. ¶ Secūdo conſidera polluti excluſionem cum ſubditur. Egredietur extra caſtra. Greg. Dignum eſt vt qui immunda cogitatione polluitur indignū ſe ceterorum fidelium ſocietatibus arbitretur culpe ſue merituʒ ante oculos ponat ⁊ ex bonorum ſe extimatione deſpiciat. Pollutuʒ ergo extra caſtra exire ē turpi cogitatione laborantem ſeſe ex continentium comparatione deſpicē. ¶ Tertio aduerte excluſi purgationē. cū ſubdiť ⁊ non reuerteť quouſqʒ ad veſperū laueť aq̄. Grego. ad veſperū aq̄ abluiť cuʒ defectū ſuū ꝯſpiciens ad pnie lamenta ꝯuertitur vt fletibus diluat omne qđ aiaʒ occulta ignatio accuſat ſs. Ad veſperū demor

rabitur fletus ⁊ ad matutinum leticia. Et
hinc eſt ꝙ Leuit. i. mandatū fuit ꝙ mem/
bra hoſtie in fruſta conſciſa ⁊ caput ⁊ cun
cta que adherēt iecori igne comburerē/
tur. Pedes vō ⁊ inteſtina prius aq̄ laua/
rentur. Iſta hoſtia eſt homo q ſe ipſuȝ of
fert ad ſeruitium dei cuius membra tunc
conciduntur in fruſta cū eius vite opera
ſunt virtutibus diſtincta. Et tunc ſuper
igneȝ ponuntur qñ cum feruore amoris
⁊ deuotionis deo offerunt. Caput autē ⁊
ea que iuxta iecur continētur incendimꝰ
cum in ſenſu noſtro quo omne corpus re
gitur atqȝ i occultis deſiderijs flāma diui
ni amoris ardemus. Pedes auteȝ qui ter
ram tangunt ſunt terrene occupationes.
Inteſtina vō in quibus ſtercora portant
ſunt cogitationes imunde. Vnde Grego.
Cum cogitationes noſtras imunda cogi/
tatio inquinat quid aliud ꝙ̄ inteſtina ho
ſtie ſtercus portant. Habet ergo pedes ⁊
inteſtina ille qui duȝ terrenū aliquid agit
nōnulla etiaȝ illicita in corde conſpicit. ſȝ
hec vt comburi debeāt lauentur. quia ni/
mirum neceſſe eſt vt ante imundas cogi/
tationes timoris fletꝰ diluat ꝙ̄ in acceptio
ne ſacrificij ſupernus amor incēdat. vt tā
to ſuauiꝰ in conſpectu ſui ſpectatoris ar/
deat. quanto cuȝ ei aſſiſtere ceperit nil ter/
renum ſecum vel lubricū in actu ſue ora/
tionis imponit vt dicit Grego. ¶ Quar/
to nota purgati reuerſionem cum ſubin/
fertur. Et poſt occaſum ſolis regredietur
in caſtra. Tunc ſol occubuit cum ardor tē
tationis per lachrymas penitentie defer/
ueſcit. Et tunc qui pollutus fuerat ad ca/
ſtra redit. qꝛ tunc in ſocietate bonorū cōſi
dit. Vnde Grego. Poſt quam quippe oc/
cumbente ſole ad caſtra reuertitur. q poſt
lamenta penitentie frigeſcente flamma co
gitationis illicite ad fidelium merita pre/
ſumenda reparatur. vt iam ſe a ceteris lō
ge eſſe nō exiſtimet qui mundū ſe per ha/
bitum intimi ardoris gaudet. ¶ Iteȝ ten/
tatio triplex eſt q̄ deſcribitur in prima vi
ſione Ezechiel vbi dicitur. Vidi ⁊ ecce vē
tus turbinis veniebat ab aquilone ⁊ nu/
bes magna ⁊ ignis inuoluens ⁊ ſplendor
in circuitu eius ⁊ de medio eius quaſi ſpe
cies electri. Vbi primo notatur tentatio/
nis periculum ex tempeſtate veniente. ſe/
cundo remediuȝ ex ſplēdore circundante
tertio p̄mium ex electro apparente. Peri
culum oſtenditur triplex ſm triplicē ten
tationis gradum quorum primus ꝑtinet
ad tentationē ſuperbie cum dicitur. Ecce
ven. tur. ve. ab. aqui. Greg. Ventus eſt ten
tatio mentis. propria auteȝ mentis tenta/
tio eſt tētatio ſuperbie que habet cor ele/
uare. vnde aſſimilatur vento. qꝛ ſicut ven
tus eleuat corpora leuia: ita ſuperbia ele/
uat corda vana. Job. vij. Vir vanus in ſu
perbia erigitur. Sed nota ꝙ qui vento fla
te aſcendūt eo quieſcente ruunt. Sic qui
ſuperbia vel fortuna blandiente extolli/
tur ea ceſſante corruunt ⁊ eliduntˀ. vnde
iob. xxx. Eleuaſti me ⁊ quaſi ſuper vētum
ponens eliſiſti me valide. Sed quia ſuper
bia eſt mentis non ſoluȝ eleuatiua ſed eti
am perturbatiua ideo tentatio ſuperbie
vocatur ventus turbinis quia ſicut tur/
bo obſcurat ⁊ turbat aerem ſic etiam ipſa
ſuperbia obſcurat ⁊ turbat menteȝ. vnde
Job. iij. Noctem illam tenebroſus turbo
poſſideat. Turbo poſſidet noctem cuȝ ſu
perbie tentatio cecat mentem. Et dicitur
tenebroſus quia oculuȝ cordis obſcurat
Bernardus de. xij. gradibus humilitatis
Sup̄bia oculum mentis obſcurat ⁊ veri/
tatem obumbrat. Turbo auteȝ dicitur qꝛ
turbat ſcȝ ſuperbientis animuȝ. quia facit
ipſum amarum rancoroſum inquietum
ps. Conturbati ſunt montes id eſt ſuper/
bie. Hugo de ſancto victore in libro d̄ ar/
ra anime. Signa ſuperbie ſunt clamor in
locutione amaritudo in ſilentio diſſolu/
tio in hilaritate furor i triſticia honeſtas
in imagine inhoneſtas in actione rancor
in reprehenſione. Et qm̄ iſta tentatio eſt
quaſi diaboli propria. quia ſuperbie vitiū
ab eo accepit inicium. ⁊ ideo ſubditur ꝙ
iſte ventus veniebat ab aquilone id eſt a
diabolo ſuperbo. Ipſe enim ſuperbiens
dixit Iſaie. xiiij. Sedebo in mōte teſtamē
ti in lateribus aquilonis: aſcendam ſuper
altitudinem nubium ⁊ ſimilis ero altiſſi

mo. vnde Hugo de ſancto victore dicit i libro predicto. Superbia in celo nata eſt ſed velut immemor qua via inde ceciderit illuc poſtea redire non potuit. ¶ Secunda tentatio eſt luxurie ſiue carnis. Et hec vocatur nubes magna quia rationez offuſcat. Sicut enim nubes denſa offuſcat aerem lumen ſolis intercipiendo. ſic concupiſcentia carnis offuſcat mentē lumen rationis obumbrando. vnde Greg. nazanzenus dicit ꝙ caro velut nubes quedam groſſa ſe anime obijciens conſiderare eā diuini luminis radios nō ſinit Eze. xxxij. Solem .i. rationis lumen nube tegā Augu. in libro confeſſionum. Exhalabāt nebule de limoſa concupiſcentia carnis ꝛ ſcatebra pubertatꝫ. ꝛ offuſcabant atqꝫ obnubilabāt cor meum ita vt non diſcerneretur ſerenitas dilectionis a caligine libidinis. Sꝫ magna dicitur ratione generalitatis quia generaliter quaſi omni homini ineſt pugna carnis. Nā omnes de carnis peccato ꝓpagati ſunt: vnde omnes intra ſemetipſos gerunt vnde certamina ſētiunt Grego. In hoc mundo cuꝫ noſtris tentationibus naſcimur ꝛ caro aliquādo nobis adiutrix eſt in bono opere. aliquando ſeductrix in malo. ¶ Itē eſt carnis tētatio magna cōtinuitate Hiero. in epiſtola. Quocūqꝫ pergimꝰ nobiſcum inimicuꝫ ideſt carnē portamus. ꝛ ideo pugna ineuitabilis eſt ꝛ continua. ¶ Item eſt magna difficultate Augu. in quodā ſermone. Inter omnia certamina xpianorūꝫ duriora ſunt caſtitatis prelia. Nā ibi continua pugna ꝛ rarior eſt victoria. Eſt eniꝫ ipſa caro inimicus familiaris ō quo Boetiꝰ dicit ꝙ nulla peſtis efficacior ad nocendum ꝙ familiaris inimicus. ¶ Tertia tētatio eſt auaritie. ꝛ hec eſt a mundo. ꝛ hec dicit ignis inuoluēs. ignis ſcꝫ ꝓpter inſatiabilem ardorēꝫ. quia ſicut ignis non ſatiatur lignis ſꝫ illud Prouer. xxx. Ignis nunꝙ dicit ſufficit ita nec auarus pecunijs Eccl i .v. Auarus nō implebitur pecunia ꝛc. Inuoluēs autēꝫ dicitur propter implicationem. Multe eniꝫ ſunt inuolutiones ꝛ implicationes hominum auarorum Job. vi. Inuolute ſunt ſemite greſſuum eorū. inuoluūt eni ſe multꝫ curis. multis negotijs. multis peccatis .i. Thi. vi. Qui volūt diuites fieri incidūt in tentationē ꝛ in laqueuꝫ ꝛc. ¶ Secūdo ponitur tentationū remediū. qꝛ ſplendor in circuitu eius. Circunſtat eniꝫ hominem tentatum ne a tētatione vincatur triplex ſplendor ſcꝫ ſplēdor ſcripture ipꝫ informans. ſplendor angelice cuſtodie ipſum confortans. ꝛ ſplendor diuine iuſtitie vincenteꝫ coronās. vnde .i. Thimotei. vi. poſtꝙ dixit. Bonum certamē certaui. addidit. in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitie. Iſa. quinquageſimo. Implebit ſplendoribus animam tuam. ¶ Tertio ponitur tentatoruꝫ ꝛ victorum premium quia de medio eorum quaſi ſpecies electri. de me. e. ſcilꝫ. vē. nu. ꝛ ignis. quia ſcilicet ex tentationū pugna trahitur corone materia que in electro ſignatur. Vel in electro ſm Gregorium ſignificatur chriſtus qui eſt tentatorum et victoꝝ primū. Electrū enim ſicut Grego. dicit ex auro ē ꝛ argēto. dū āt miſcent argētū creſcit i claritate. aurū vo a fulgore ſuo palleſcit. Sic dū hūanitas xpi i maieſtatꝫ gliam excreuit diuinitas a ꝓprij fulgoris potētia ſe humanis oculis tēperauit. Et ita in xpo ꝗſi dū palleſcit aurū fulget argētū. ergo electrū de medio xps eſt q iā exiuit ꝛ triūphauit de pugna tētationū. Ipſe. n. tētatus fuit a carne fameſcente qꝛ cū ieiunaſſet. xl. diebus ꝛ. xl. noctibꝰ poſtea eſurijt. Item a diabolo pſuadente qꝛ accedēs tentator dixit ei ꝛc. Itē a mundo alliciēte cū oſtēdit ei oia regna mūdi ꝛ gloriā eoruꝫ ꝛ dixit. Hec omnia tibi dabo. Sꝫ tn̄ xps de oibꝰ triūphauit ꝛ ideo hoc electꝝ ō medio haꝝ tētationū iā exeptū iducit i exemplū. imo ēt in ꝑmiū ſiue i preciū ſi ipſas tētationes vicerimus. ita vt ex hoc electro fabricet ꝛ mōeta ꝗ dabitur in preciuꝫ laboris. ꝛ corona que reſeruatur i premiū victoris: ꝛ letificabimur ſi quidē ex ſplendore auri. ꝛ inſup ex cādore argēti. qꝛ tam ex viſiōe deitatis ꝙ humanitatis chriſti delectabimur ꝛ reficiemur i patria vt dicit Aug. ſup illud Joh.

x. Ingredietur et egredietur et paſcua inueniet. ¶ Itē tentat et impugnat nos diabolus aliqn̄ de vana glīa. aliqn̄ de ſuperbia. aliqn̄ de inuidia. aliquando de luxuria. Et hec pugna tētationū figuratiue exprimitur i viſione ſomnij q̄ habetur Dan. vij. vbi dicitur q̄ daniel ſōniū ſcribēs breui ſermone cōprehēdit. ſūmatimq̄ perſtrigens ait. Videbā in viſione mea nocte. et ecce q̄ttuor vēti pugnabant i mari magno. et quattuor beſtie magne aſcendebāt diuerſe inter ſe. ¶ Prima q̄ſi leena. et q̄ſi alas habebat aqle. aſpiciebam donec euulſe ſūt ale eius. et ſublata eſt de terra et ſuper pedes quaſi homo ſtetit. et cor eius datū eſt ei. Et ecce beſtia alia ſimilis vrſo i parte ſtetit. et tres ordines erant in ore eius. et in dentibus eius. et ſic dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Poſt hoc aſpiciebam: et ecce alia q̄ſi pardus et alas habebat auis quattuor ſuper ſe. et quattuor capita erant in beſtia. et et poteſtas data eſt ei. Poſt hoc aſpiciebā in viſione noctis et ecce beſtia quarta terribilis atq̄ mirabilis et fortis nimis dentes ferreos habebat magnos comedēs atq̄ comminuens. et reliqua pedibus ſuis cōculcans. Diſſimilis autem erat ceteris beſtijs quas videram ante eā. et habebat cornua decē. ¶ Primus ergo ventus eſt ambitionis tentatio. qui flat ab oriente ideſt ab originis nobilitate que frequenter eſt ambitionis occaſio. Beſtia autem hoc flatu excitata ſuperbia eſt. que ē quaſi leena habens alas aquile. que ſunt ſublimitas et poteſtas. Et hec beſtia tūc euellitur quando homo ſuperbus a ſtatu ſuo deijcitur. Et tunc hec beſtia ſtat ſup pedes ſuos. quia tunc iam nō ſtat. vel i equo. vel ſup alios homines. Et cor eius datur ei ideſt vera cognitio ſue fragilitatis et vilitatis. ¶ Secundus vētus eſt tentatio inuidie. qui flat a meridie. quia de proſperitate bonorum dolet inuidia. Eſt eni in regione meridiana abundantia bonorum. Beſtia hoc flatu excitata eſt detractoria lingua que beſtia eſt ſimilis vrſo qui libenter mel comedit. quia dulce eſt in ore inuidi mala de alijs loqui. Vnde delectatur inuidus cum videt aliena mala ſicut dolet et triſtatur cum videt aliēa bona Iuxta illud Oratij poete. Inuidus alterius rebus marceſcit opimis. propterea ē ei dulce loqui de malis proximi. Hec beſtia in parte ſtetit quia inuidus quandoq̄ hominem in parte laudat Tres ordines dentium habuit quia inuidus habet tres modos detrahendi ſcilicet mala augendo. bona minuendo. et indifferentia vel dubia peruertendo. ¶ Tertius ventus eſt tentatio luxurie flans ab occidente ideſt a carne iugiter ad occaſum ſiue mortem tendente. Quottidie enim appropinquamus morti Iuxta illud. Omne quod eſt genitum tendit ad interitum Beſtia hoc vento excitata eſt carnis concupiſcentia que ſimilis pardo dicitur. q̄ varij colorum ꝓꝑ varietatē deſideriorum. Hec habet quattuor capita. ſ. ociū ſuauitatē veſtium et cōſilium. delectabilitatē epularū et carnale opus. Quattuor āt ale que eā erigūt ſunt iuuētus. ſanitas. pulcritudo et nobilitas. Et hec ſūt vt ale milui qbus volat ad ſordes carnales. ¶ Quartus ventus flans ab aquilone ē tētatio crudelitatis q̄ ē in potētibus reſpectu ſubditorum. ad quā ptinet q̄rta beſtia q̄ ē ceterorum crudelior q̄ cetera cōminuit et ꝯculcat. Cornua eius ſūt ꝓpoſiti et ſatellites. et miniſtri ſue crudelitatis qui quos ꝯculcare n̄ preualēt ſaltē accuſando ledere nitūtur. quia aūt in predicto ſomnio dicitur q̄ q̄ttuor vēti pugnabāt in mari magno. Notādū ē q̄ mare ſomniatum ſicut dicūt ſōniorum interpretes. qn̄q̄ refertur ad regnorum mutabilitatē. ſicut i hoc ſomnio Danielis vbi ꝑ mare grāde itelligitur vniuerſale imperiū mūdi. et ꝑ q̄ttuor vētos pugnātes in eo intelligūtur āgelice poteſtates laborātes pro ipſis impijs et regnis mundi vt exponūt gloſe. Aliqn̄ vero refertur ad hominū ꝓſperitatē. Vn̄ dicūt ſomniorum interpretes. q̄ ſi qs viderit ꝑ ſomnū q̄ i mari cepit piſces hamo inueniet diuitias a rege ſm rōnem captionis. et ſimiliter ſi retibus ꝑ rectū obſequiū ditabitur ab eo ſcʒ rationē captiōis. ¶ Itē dicūt q̄ ſi qs ſōniet q̄ ſecus litus maris ambulādo lauet pedes appropinquabit regi et grām inueniet pu

nes illū ſcdm ratione; ambulationis ⁊ ſi
mare intrauerit vſq; ad femora ⁊ lauerit
familiaris efficieṫ regi ⁊ letabitur ſcdm ra
tionē ablutionis. ¶ Itē dicūt ꝙ ſiqs ꝑ ſō
mum de primo mare videat tranquillu;
omnē triſticiā abijciet ⁊ gaudebit. Quan
doq; vo referṫ vt dicūt mare ſomniatu;
ad hominū aduerſitatē. Nā ſi quis in ſō
nio mare itrauerit vſq; ad verticem ſoli
citudine ⁊ tribulatōe ⁊ neceſſitate maxia
verabiṫ ꝑ regē: terminabiṫ aūt hoc ſcdm
rationē abſentie eius a terrā. Nā ſi parū
biſſet mior ſi multū vehemētior afflictio
erit. ¶ Itē ſi qs ſomniet ſec⁹ litus maris
ſe ire ⁊ pedes ignauerit tribulabiṫ a rege
ſecūdū rationē ingnamēti. ¶ Itē ſi rex ꝑ
ſomniū videat mare ꝑturbatū ꝑturbabiṫ
i regno ſuo. ¶ Itē q; i pfato ſomnio Da
nielis dr ꝙ ſecūda beſtia que ē ſilis vrſo
hēbat in ore tres ordines ſc; dētiū. No
tādū ꝙ ſcdm interpretes ſomnioꝝ den
tes ſomniati variā hñt ſignificatōes. Nā
aliqñ referuntur vt dicunt ad principū
vel regnorum dignitatē ⁊ ſic accipiēdo in
hoc ſomnio Dan. q; illa ſcda beſtia vrſo
ſimilis regnū pſarum ſignat. qd vrſō ſile
perhibetur ꝓpter patiētiā laboris ⁊ par
citatē vict⁹. Nā ꝓ pulmēto ſale vtebaṫ
⁊ cardomomo. ſed aſſilatur vrſo nō i to
to ſed in pte qm contra populu; di nihil
crudeliter egit. tres aūt ordines dētium
habuit. i. a principio tria regna. ſ. pſarum
medorū ⁊ chaldeorū. Vel tres dentiū or
dines tres pricipes ſup. cxx. ſatrapas ha
bebat. ¶ Quādoq; vo dētes ſomniati vt
dicunt cōmuniter referūtur ad cōſangui
neorum ſomniantis varietatem. Nam
duo dentes anteriores ſignificant filios
parentes ſeu fratres vt magis primos
de conſanguineis. Qui vero ſequūṫ āte
riores quattuor cōſobrines ⁊ remotiores
cognatos. Caninus dens firmamētū do
mus ſignificat ⁊ generis hoīu;. Molares
vo ſignificāt puer os. ⁊ ſuperiores quidē
maſculos. iferiores vo femininum ſexū.
Paſſiones ergo dentium ſomnitate ad
ipſorum conſanguineorum referūtur ad
uerſitatem. Nam ſiquis intuitus per ſō
nium fuerit aliquos de anterioribus dē
tibus moueri ac dnigrari ac ſcaturire ver
mibus. ſignat ꝙ aliquis ex his quos dixi
mus per āteriores dētes ſignificari egro
tabit: ⁊ ſi aliquē illoru; dentium viderit
cecidiſſe morieṫ ꝓpīquior de linea cōſan
guinitatis. Si vo aliquem de dentibus
qui ſequuntur anteriores viderit motū
fore aut confractu; aut aliquid paſſum.
cladem ſignat alicuius cognatorum pre
dictorum: Si vo erutus videatur perdē
dit mortem. Si vo caninum dentem qs
viderit confractum maior domus vł ge
neris eius periclitabitur. Si autē viderit
eum dnigrari vel vacillare egrotabit ille
⁊ tribulabitur. ¶ Itē ſi videat ꝙ caninus
dens elōgatus fuerit in tantū ꝙ impedi
at comeſtiōe; ⁊ os claudere. maior dom⁹
ſue ⁊ generis erit impedimentū cunctis ⁊
ꝓhibitio. ſed tamen ſuſcipiet correptōe;
cum dentis exceſſus habentis radice; fa
cile poſſit coequari. Hec dicūt ſomnioꝝ
interpretes ſed ego interpretatōib⁹ tali
bus communiū ſomniorum fidē eſſe po
nendā non exiſtimo q; nulla ratio mihi
claret quare huiuſmodi ſomnioꝝ imagi
nes humanarum reru; euentus tales re
gulariter conſequantur. Secus aute; de
illis ſomnijs ſentio. que diuina ſcriptura
refert. q; hominib⁹ ad eruditionē ipſoꝝ
a deo illa eſſe immiſſa nulli venire debet
in dubium chriſtiano. Vnde Job. xxxiij.
Per ſomniū i viſione nocturna quādo
irruit ſopor ſuper homines ⁊ dormiūt i
lectulo tūc apperit aures virorū ⁊ erudi
ens eos inſtruit diſciplina. ¶ Itē tentat
diabolus homines multipliciṫ fraudulē
ter. ⁊ iſtanṫ. quod oſtēditur Apocalypſ.
xij. vbi dicitur Ecce draco magnus ruf⁹
habens capita ſeptem. ⁊ cornua decem. ⁊
in capitibus eius ſepte; diademata. ⁊ cau
da eius trahebat tertiam partem ſtellarū
celi ⁊ miſit eas in terra;. ⁊ draco ſtetit an
te mulierem que erat paritura. vt cu; pe
periſſet filium eius deuoraret. Iſte draco
diabolus eſt latenter animabus hominū
inſidians. Ipſe enim dicitur leo vbi aper
te ſeuit ſ; draco vbi occulte decipit. ideo

duo ſunt contra eum neceſſaria. patiētia
contra ſeuitiam leonis. ⁊ prudētia cōtra
fallatiam draconis. ⁊ ꝑ iſta duo ſancti illu
dunt ei ꝑs. Draco iſte quem formaſti ad
illudēdum ei. Dicitur autem magnus ꝓ
pter poteſtatem nocēdi precipue quam
habebit in fine. Job. xli. Nō eſt poteſtas
ſuper terram que comparetur ei. Rufus
dicitur propter malitiaꝫ qua ſanguinem
⁊ morteꝫ hominis ab initio ſitiunt Joh.
viij. Jlla homicida erat ab initio. Dicitur
autem hr̄e ſeptem capita inquātum ſug
gerit ⁊ mouet ad ſeptē capitalia vitia. Di
citur etiā hr̄e cornua decē. inquātum in
ducit ad contemptum ⁊ tranſgreſſionem
decalogi ideſt deceꝫ preceptorum legis di
uine. Et in capitibus eius ſeptem diade
mata propter ſeptiformem tētationem.
per quam victores eius coronātur. Sūt
enim vt dicit Bernardus ſepteꝫ genera
tētationum. ¶ Prima eſt importuna que
ꝑtinaciter iſiſtit vt ſaltem vincat Job. xiiij.
Mons cadēs defluit ⁊ ſaxum trāſfertur
d̄ loco ſuo: lapides excauāt aque. ⁊ alluui
one terra paulatim conſumit̄. ¶ Scd̄a eſt
dubia que aīam ambiguitatis nubibus i
uoluit Job. xx. Cogitationes mee varie
ſuccedūt ſibi. ⁊ mens in diuerſa rapitur.
¶ Tertia eſt ſubita q̄ iudicium ratiōis ꝓ
uenit Threnorum tertio. Velociores fue
rūt ꝑſecutores mei auib⁹ celi. ¶ Quarta
ē occulta q̄ deliberationis cōſideratione
ꝓterfugit Dn̄ Job. xiij. Quātas habeo ini
quitates ⁊ peccata ſcelera mea atqꝫ deli
cta oſtende mihi Job. xli. Quis reuelauit
faciem indumenti eius. ⁊ in medium oris
eius quis intrabit: portas vultus ei⁹ qs
aperiet. i. quis aperiet occultas eius cogi
tatiōes. ¶ Quinta eſt violenta que vires
anime ſiue mentis tranſcendit Job. xxx.
Quaſi rupto muro ⁊ aperta ianua irrue
runt ſuper me ⁊ ad meas miſerias deuo
luti ſunt ¶ Sexta eſt fraudulēta que ani
mam ſeducit Pro. xiiij. Eſt via que vide
tur homini recta. nouiſſima autem eius
ducit ad mortem. ¶ Septima eſt perple
xa q̄ varijs vicijs ſimul īpedit Job. xxxix.
Procul odoratur bellum exhortatiōem
ducum ⁊ vlulatū exercitus. ¶ Seqtur q̄
cauda eius ideſt finalis intentio eius vel
ſimulata deceptio ē que malitiam tegit
ſicut cauda tegit turpitudineꝫ Jſa. ix. Pro
pheta loquēs mendacium ipſe eſt cauda
trahens tertiam partem ſtellarum ideſt
reprobos qui nec ſunt de parte inocētiū
nec de numero penitētium. ſunt tn̄ de nu
mero ſtellarum propter lucem ideſt co
gnitionem fidei quam habent ſaltem in
formem. Et miſit eos tractos ⁊ allectos
in terram ideſt in amorem terrenorum.
vt plus ea q̄ celeſtia diligāt. Sequitur q̄
draco. i. ipſe diabol⁹ ſtetit ſꝫ īceſſāter īſidi
do ante mulierez ideſt animam que erat
paritura ideſt opere impletura conceptū
ꝓpoſiti boni. Cum eni grauida ſit anima
in cōceptu boni propoſiti ſtatim in partu
inſurgit diabolus vt impediat partum.

¶ Capitulum. xxxiiij.

VJta hoīs ſpūalis aſſimilat
illi ſtatue quā ſōniauit na
buchodonoſor de q̄ dicit
Dan. ij. Tu rex videbas ⁊
ecce quaſi ſtatua vna gran
dis: ſtatua illa magna. ⁊ ſta
tua ſublimis ſtabat ꝯtra te ⁊ intuitus ei⁹
erat terribilis. hui⁹ ſtatue caput ex auro
optimo erat: pectus autē ⁊ brachia de ar
gēto. Porro vēter ⁊ femora ex ere. Tibie
autē ferree. pedum autem quedam pars
erat ferrea ⁊ quedam fictilis. Videbas ita
donec abſciſus eſt lapis de monte ſine ma
nibus. ⁊ percuſſit ſtatuaꝫ in pedibus eius
ferreis ⁊ fictilibus ⁊ comminuit eos. tūc
contrita ſunt pariter ferrum teſta es argē
tum ⁊ aurum. ⁊ redacte quaſi in fauillam
eſtiue aree ⁊ rapta ſunt a vento nulluſqꝫ
locus inuentus eſt eis. Lapis autem qui
percuſſerat ſtatuam factus eſt mons ma
gnus ⁊ repleuit vniuerſam terram. hoc ē
ſomniū. Jn hoc ſomnio ſatis deſcribitur
humane vite ſpiritualis varietas. ¶ Pri
mo quantum ad dignitatem conditionis
ecce ſtatua grandis ⁊c̄. ¶ Secundo quan
tum ad facilitateꝫ corruptionis: hui⁹ ſta
tue caput ⁊c̄. ¶ Tertio quantū ad difficul
tateꝫ reparationis. videbas ita donec ab

ſciſus eſt lapis ꝛc. Dignitas conditionis deſcribitur. quia ſtatua hec erat grādis ſublimis ꝛ terribilis. Sic vita ſpūalis hominis iuſti eſt grandis per fidem Heb. xi. Fide moyſes grādis factus ꝛc. ē ſublimis per ſpem Danielis. iiij. Proceritas ſiue ſublimitas eius contingens celum. ſ. per ſpez celeſtium. ſed eſt terribilis hoſtibus ꝑ charitatem. Cant. vi. Terribilis vt caſtrorum acies ordinata. Ordinant enim caſtra virtutum per charitatem Canticoꝝ. ij. Ordinauit in me charitatē. Vel grandis in actiua. ſublimis in cōtemplatiua. terribilis in aduerſarioꝝ pugna. quā ſcʒ hʒ i vtraqꝫ vita. vel magna eſt eius correctio. ſublimis eius reparatio: terribilis ē eius ꝑditio ſiue dānatio. ergo magnitudo ſtatue i ꝯſideratione culpe. ſublimitas in ꝯſideratiōe grē. terror in ꝯſideratiōe pene. ſʒ ſeqꝛ Stabat ꝯ te. Hec ſtatua tūc ſtat ꝯ hoiem. qñ feditatē. i. infirmitatē ꝛ calamitatē mētis intuet. ꝛ qualis ſit ꝛ qualis eē poſſit ex hoc ei oñdit ps. Arguam te ꝛ ſtatuā ꝯ faciē tuā. ¶ Secūdo deſcribit vite ſpūalis corruptio. i. caſus mentis a ſublimitate virtutū ad ima vitioꝝ cū dicit. Caput huiꝰ ſtatue ex auro ꝛc. vbi oſtendit ꝙ huiꝰ ſtatue prima ps erat aurea. ſcda argētea. tertia erea. quarta ferrea. qnta teſtea paulati in deterius fit deſcenſus qꝛ nemo repēte fit turpiſſimus ſʒ gradatim deficiendo. qꝛ qui minima negligit paulatim deficit vel defluit. In auro ergo ſignificatur charitas q̄ ceteras virtutes ſupgreditur ſicut aur ceteris metallis anteferẗ. In argento veritas. quia argentū quo frequētiori vſu atterit eo vtiqꝫ clarius reddit. Sic veritas vehemēti diſcuſſiōe quo magis diſcutit eo melius cōmendat. ſic ꝛ veritatis conſilij erpientie vſu quo tritiora ſunt eo clariora. Charitatis ergo claritatē fulgor auri exprimit. q̄ celeſtis deſiderij igne flāmeſcit. In ere ſimulatio. es. n. argētuʒ imitat in ſono. ſʒ tamē multum diſtat in precio. Sic ſimulatio ſuauem dulcedinis cātum habʒ in ſermone. ꝛ ſuauiter reboat ꝛ dulciter reſultat in ore. ſed quantum ꝑ verbuʒ ꝛ exercitiū demulcet exterius. tātū ꝑ conſiliū ꝛ deſiderium pallet intrinſecus. In ferro crudelitas. Ferrū. n. cetera metalla comminuit ꝛ domat. Vnde conuenienter crudelitatis violentiam deſignat que reſiſtentia queqꝫ premit vt opprimat. In teſtā fictili fragilitas. Fictile enim de facili frangitur. ꝛ ideo per eam recte impatientie fragilitas deſignatur. Illi ergo habēt caput aureū qui incipiūt a feruenti charitate. vt qui ſunt ſpiritu feruentes in tribulatiōe patiētes. ꝛ ſoliciti in ope. aſſidui in lectione. deuoti in oratiōe. Charitas. n. patiēs benigna eſt: non inflatur. non emulatur. nō querit que ſua ſunt ꝛc. Sʒ tales aliqñ ex auro in argentuʒ mutātur. quia refrigeſcēte charitate operātur ex veritate ſiue bona deliberatione. ſʒ multum intereſt inter vtrūqꝫ ſtatum. qꝛ aliud ē operari bonum ex deſiderio. aliud ex cōſilio aliud operari cū magna delectatione. aliud ex ſola deliberatiōe. Hec conditio adhuc eſt bona ſcʒ operari ex vitate ſm illō Ioh. iij. Qui facit veritatem venit ad lucem. ſed prima erat optima. ſ. operari ex feruenti charitate Apoc. ij. Scio opa tua ꝛ laborē ꝛ patientiaʒ tuam. ſed habeo aduerſuʒ te pauca quia charitatem priſtinaʒ reliquiſti age ergo penitētiā ꝛ prima opa fac. Sʒ adhuc mens negligentior facta ex argēto mutatur in es quia ſcʒ bonū opꝰ. quod faciebat ex veritate. ad laudē hominum reſolutus poſtmodum actitat ꝑ humano fauore. Qui igitur blanduʒ ſe exhibet in ſermone. benignuʒ in facie. ſed peruerſuʒ in opere ꝛ voluntate. Iſte ꝑfecto abiecto argento iaʒ operatur in ere Eris. eniʒ more ſuauiter tinnit extrinſecus ſed voluntatis deprauatiōe palleſcit intrinſecus. Tali dicitur Apoc. iij. Scio opa tua quia nomē habes ꝙ viuas ꝛ mortuꝰ es. Sʒ deterior ē mutatio tertia. quia ex ere mutatur in ferrum. Interdum enim duʒ ficti hominis ignominia reuelatur icipit ſcordeſcere ꝛ vileſcere a quibus antea laudabatur. Et tūc contra eos deſpectus iraſcitur ꝛ indignatur ꝛ deteſtatur eos aliqñ ꝛ in eo ꝙ poteſt crudeliter pſequitur. quibus quantū poterat antea placere con-

batur. ⁊ ſic es in ferruꝫ mutatur. i. leuitas
in crudelitatē ꝯuertitur ⁊ mutatur. ¶ Se
quitur quarta mutatio ſeu cōiunctio fer
ri ⁊ teſte. qꝛ ſicut ſunt prompti ⁊ audaces
ad mala inferēda. ſic poſt illa ſunt puſilla-
nimes ⁊ impatientes ad tolerandum illa
ta vt recte mirari poſſis quomodo cōue-
nire poſſit ferrū cum teſta. i. tanta crudeli
tas cum tanta impatientia. Ecce ſtatua no
ſtra in qualem finem deſinit. quia poſt ca-
put aureum plantas fictiles accipit Thre
norum. iiij. Filij ſion incliti amicti auro ꝑ
mo quomodo reputati ſūt in vaſa teſtea
Sic ergo patet ꝙ in capite aureo intelligi
tur deuotio in membris argenteis diſcre
tio in ereis ſimulatio. in ferreis indigna-
tio. ¶ Itēꝫ nota ꝙ in capite intelligitur i-
tentio qua totum opus in bonum vel in
maluꝫ finem deducitur. quia totum cor-
pus capite regitur. In pectore vero conſilium
quia ibi cor latet. in brachijs opera. in vē-
tre obſequium compaſſionis quia vēter
eſt tenerior pars corporis ⁊ velamentuꝫ
fetoris. in femore humilitas que ad vilia
⁊ indigna inclinatur. femur enim pudendis
ſubijcitur. in tibijs rigor ſeueritatis qꝛ ti-
bie ceteris membris oſſa lōgiora ⁊ robu-
ſtiora portant. per pedes neceſſitas vite.
Pedes enim terram tangunt ⁊ quantum
cūqꝫ mens ſe ad celeſtia extendat ſine hu-
ius vite ſubſidijs neceſſitatem ſuam non
ſuſtentat. Ergo patet ꝙ per caput intelligi
tur intētio. per pectus deliberatio. ꝑ bra-
chium exercitatio. per vētrem compaſſio
per femur humilitas. per tibiaꝫ ſeueritas
per pedeꝫ neceſſitas. Vel per caput deſide
rium intentionis. per pectus ſtudium de
liberationis. per brachiū exercitiuꝫ actio
nis. per ventrem obſequium pietatis. per
femur ſeruitium ſubiectionis. per tibiam
flagellum ſeueritatis. per pedem ſubſidiū
neceſſitatis. Si ergo caput intentio ⁊ auꝝ
deuotio: quid aliud eſt aureuꝫ caput niſi
deuota intētio. Si pect⁹ deliberatio. bra-
chium actio. argētum diſcretio: qd aliud
eſt pectus ⁊ brachia argētea ꝙ̄ conſilia ⁊
opera diſcreta: ſi i vētre cōpaſſio: i femore
ſubiectio. in ere ſimulatio. quid aliud eſt

venter ⁊ femora erea niſi pietas ⁊ humili
tas ficta. ⁊ ſi ꝑ tibiam ſeueritas per ferruꝫ
crudelitas. quid aliud i tibijs ferreis niſi
ſeueritas crudelis. ⁊ ſi pes neceſſitatē teſta
voluptatē. quid planta teſtea niſi ſuꝑflui-
tas voluptuoſa: pes ex pte teſteus ⁊ ex p-
te ferre⁹ deſcribitur qꝛ delicata mēs nūc in
eoruꝫ odiuꝫ adducitur. igniſqꝫ reſtringitur
nūc vero cum tꝑa ſuppetunt in eoruꝫ luxu
reſoluitur. Eſt ergo vt patꝫ ex dictis fulgor
capitis aurei deuota intētio celeſtis deſi-
derij. claritas pector[um] ⁊ brachij argētei cer
titudo recti cōſilij ⁊ rectitudo oꝑis certi
ſonoritas erei vētris ⁊ femoris blādimē-
tū falſe pietatis ⁊ ficte humilitatis. robur
ferree tibie rigor imoderate diſcipline fra
gilitas teſtei pedis effrenatio ſuꝑfluitatis.
Caput itaqꝫ aureum ſancta deſideria fa-
ciunt pect⁹ ⁊ brachiū argenteū. ⁊ cōſilia ⁊
oꝑa recta ventrē ⁊ femur ereū obſequia
⁊ ſeruitia ficta. tibias ferreas flagella ſeua
plantā teſteaꝫ ſubſidia delicata. ¶ Tertio
deſcribitur ōſtructe vite reparatio. Sepe. n.
queꝫ nō corrigit manus hūana percutit
ſentētia diuina vel iſpiratio interna. Vn
de mōte abſciſſus eſt lapis ſine manibus
⁊ ꝑcuſſit ſtatuā ⁊c. quia feroces ⁊ indura-
tas mētes potius corrigit inſpiratio diui
na ꝙ̄ corrigāt flagella hūana. Eſt ergo la-
pis abſciſſus ſine manib⁹ timor diuinitus
inſpirat⁹. in cuius ictu ſtatua deijcitur. i. mō-
ſtruoſa vita peccatoris deſtruitur. Vnde ꝑ
cuſſio ſtatue ⁊ cōminutio compuncti cor-
dis eſt ꝯtritio ⁊ humiliatio. ⁊ in pedib⁹. i.
in iferiorib⁹ ſtatua concutitur qn̄ mens ela
ta atqꝫ ꝑuerſa ꝑ ſpiritum timoris domi-
ni ad iniqtatis ⁊ infirmitatis ſue ꝯſidera
tionē reuerberatur. ⁊ poſtꝙ̄ ferrū ꝯcutitur ce-
tera ꝯterunt. Tunc ꝯtrita ſunt inquit pa
riter ferrū. te. es. ar. ⁊ au. ⁊c. Vnde qꝛ tot⁹
boni fundamentuꝫ ē humilitas pri⁹ eru-
beſcim⁹ vera mala ꝙ̄ ficta bona. nouiſſi-
me ēt vera bona cū ſint imꝑfecta ⁊ incon
ſūmata. In ferri itaqꝫ ꝯtritione dānam⁹
mala q̄ per iniquitatē cōmiſimus. In te-
ſta autēꝫ illa q̄ per iſirmitatē cōtraximus.
Eris āt cōtritio eſt ſimulati boni reproba
tio. in argenteis mēbris hoc diſplicet. vt

ꝙ ſunt bona. ſꝫ ꝙ nõ ſunt optima. In auꝛ/
reo aũt ope ſolũ hoc eſt repꝛehẽſibile. ꝙ op/
timi opis ichoatio vſqꝫ ad obiti finis ter
minum nõ pducit. In argenti itaqꝫ cõtri/
tione boni opis imperfectio. in auri vero
confractione arguit optimi operis inter
miſſio. Sequitur ⁊ redacta quaſi in fauil/
lam eſtiue aree. Per eſtiuũ tẽpus feruoꝛ
ſpiritus. per areã ſpiritualis prudẽtia ſi/
gnificatur fauille nigredo verecũdie ẽ cõ
fuſio. Has fauillas adhuc in conſcientia
tolleramus quamdiu de preteritis culpis
cõfuſi vel ſuſpecti ſumus. Unde peccata i
fauillã vertunt. qꝛ erubeſcimꝰ in quibus
delectari cõſueuimus. Sed flante vẽto fa/
uille tollũt cũ p ſpiritusſancti aſpiratio/
nẽ reatus noſtri foꝛmido omnis atqꝫ ſu
ſpitio abſoꝛbetur ps. Proiecisti poſt ter/
gum tuum omnia peccata mea. Sic pecca
ta pphete erant in fauillã redacta quãdo
dicebat. Tota die verecũdia mea contra
me eſt. ⁊ confuſio faciei mee coopuit me.
ſed quaſi a vento rapta cũ dicebat. regra/
tiãdo ⁊ exultando. Benedic anima mea
domino ⁊ omnia q̃ intra me ſũt nomini
ſancto eius. Sꝫ raptis fauillis nullus eis
locus inuenit. qꝛ poſt impetratam veniã
mens contra ſimilium coꝛruptionum de
trimẽta inſupabilis redditur qꝛ ad ſimilẽ
coꝛruptelã nec ſenſus decipi. nec affectus
poteſt coꝛrũpi. Sed nota ꝙ lapis cõminu
ens ſtatuã creſcit i mõtẽ magnũ ⁊ eminen
tẽ qꝛ charitas per augmẽta pficiens ele/
uat ad cõfidẽtie immenſitatem de qua dici
tur in. ps. Qui cõfidunt in domino ſicut
mõs ſion ⁊c. ❡ Item vite ſpiritualis va/
rietas deſcribit in illa arboꝛe quã ſomnia
uit idẽ nabuchodonoſoꝛ. de qua dr. Da.
iiij. Uidebã ⁊ ecce arboꝛ i medio tre. ⁊ lati
tudo eiꝰ nimia. magna arboꝛ ⁊ foꝛtꝭ erat ⁊
pceritas eiꝰ cõtinẽs celũ aſpectus eiꝰ erat
vſqꝫ ad terminos vniuerſe terre. folia eiꝰ
pulcherrima ⁊ fructꝰ eiꝰ nimiꝰ ⁊ eſca vni
uerſoꝝ in ea ſubter eã habitabant anima
lia ⁊ beſtie. ⁊ in ramis eius cõuerſabantur
volucres celi ⁊ ex ea veſcebat omnis ca/
ro. Uidebã i viſione capitis mei ſup ſtrã/
tũ meũ ⁊ ecce vigil ⁊ ſanctꝰ de celo deſcẽ/
dit ⁊ clamauit foꝛtiter: ⁊ ſic ait. Succidite
arboꝛẽ ⁊ pcidite ramos eiꝰ ⁊ excutite fo/
lia eiꝰ ⁊ diſpergite fructus eius ⁊ fugiant
beſtie que ſubter eam ſunt ⁊ volucres de
ramis eius. Uerũtamẽ germen radicum
eius in terra ſinite ⁊ alligent vinculo fer
reo ⁊ ereo in herbis que foꝛis ſũt. ⁊ roꝛe
celi tingat: ⁊ cũ feris pars eius i herba ter
re. Coꝛ eiꝰ ab humano cõmutetur ⁊ cõ/
fere det ei ⁊ ſeptẽ tempoꝛa mutent ſuper
eum. In ſententia vigilum decretũ eſt ⁊
ſermo ſanctoꝝ ⁊ petitio donec cogno/
ſcant viuẽtes quoniã dominat excelſꝰ in
regno hominũ. ⁊ cuicũqꝫ voluerit dabit
illud ⁊ humilimũ hominẽ cõſtituet ſup
eum. Hoc ſomniũ vidi ego nabuchodo
noſoꝛ. Deſcribit i ſomnio hoc vita ſpũa
lis tripliciter. ❡ Pꝛimo quantũ ad ſtatũ
gratie. Ecce arboꝛ ⁊c. ❡ Secũdo quãtũ
ad lapſum culpe. Et ecce vigil ⁊c. ❡ Ter/
tio quantũ ad remedium penitentie. Ue
runtamẽ germen ⁊c. Quantum ergo ad
pꝛimũ nota ꝙ hec arboꝛ magna ẽ anima
exiſtens in gratia. ⁊ ipſa magnitudo arbo
ris eſt imẽſum robur vtutis. magna ar/
boꝛ ẽ. q foꝛtia opa facit. In medio quoqꝫ
terre qꝛ itima bona deſiderat. altitudo ni
mia qꝛ de ſublimibus ſubtilit ſentit. Hec
eſt arboꝛ magna ad bona agenda: foꝛtis
ad mala tolerãda: pꝛocera ad ſublimia cõ
tẽplanda. Unde pꝛoceritas eiꝰ celum tan
gebat qꝛ inueſtigationis eiꝰ ſubtilitas ce
leſtia penetrabat. magna ergo i actionibꝰ
foꝛtis in tribulationibꝰ. ſublimis i inueſti
gationibus. vel altitudo nimia inueſtiga
tio ẽ pſumptuoſa que ẽ cauſa ſucciſionis
aſpectꝰ eius. i. fame ſeu nominis celebri
tas vſqꝫ ad terminos vniuerſe terre vt i
bonis diligat. ⁊ a malis timeatur. Ergo
arboꝛe notat virtus. in aſpectu vtuꝭ no
titia. vel aſpectꝰ vſqꝫ ad termios vniuer
ſe terre patet. qñ ppꝛie virtutis experi
tia. nec in magnis nec in minimis latet. fo
lia eiꝰ pulcherima ⁊ fructꝰ eius nimius.
folijs verba. in fructu ſciẽtia. in eſu docti
na. nam eſca vniuerſoꝝ in ea. Folia itaqꝫ
pulcherima ſũt verba diſcreta. Fructꝰ co
pioſꝰ ſenſus eruditus multiplex intelli-

ctus. Eſca vniuerſoꝝ plena eruditio om/
niū: diſcreta admonitio ſingulorū. Foli/
js eniꝫ fructus veſtitur: ⁊ verbis compo
ſitis ſentētia ornatur. Fructus bonus ſa/
pit ⁊ paſcit ⁊ ſcientia ſpiritualis per ſacrā
admonitionē ſuauiter reficit: folijs abū/
dabat Job dicens. Qui me inquit audie/
bant expecta. ⁊c̄. Fructu autem ſapiēs ille
qui dicebat. Mihi autem dedit omniuꝫ
que ſunt ſcientiā ⁊c̄. Sapiē. vij. Eſcaꝫ vni
uerſis dabat qui dicebat grecꝫ ac barbarꝫ
ſapiētib⁹ ⁊ īſipiētib⁹ debitor ſū. Ro. i. Vl' ē
fruct⁹ nimi⁹ ſcia curioſa. Eccł. iij. In rebuſ
ſuperuacuis noli ſcrutari mł'tiplicit: ſub
ter eam habitabant animalia ⁊ beſtie ⁊c̄.
Per aialia intellige mentes voluptati de
ditas. Per beſtias mētes iracūdas. Per
volucres accipe ſpirituales bonorum ſtu
diorum ⁊ ſanctoꝝ deſideriorū alis ad ce
leſtia volantes: ſubter eaꝫ ergo habitabāt
animalia ⁊ beſtie eo qđ hmōi mentes per
concupiſcentiam ⁊ iracundiam diſſolute
iuſte quidem premi debēt rigore diſcipli/
ne. Sed in ramis ſuperioribus conuerſa
bantur volucres celi. eo ꝙ viri contem/
platiui celeſtibus deſiderijs accēſi merito
debeāt ⁊ auctoritate erigi ⁊ digno hono/
re ſublimari. ⁊ ex illa veſcebatur omnis
caro. Ex illo ois caro veſcit: cuius v̄tutꝫ
exemplo oēs edificant: cuius ꝯſolationi/
bus oēs fouent cuius bñficijs oēs recreā
tur: cui⁹ conſilijſ oēs roborant ⁊ doctrina
reficiunt. Vel per volucres itelliguntur
ſubtiles cogitationes. ꝑ aialia ⁊ beſtiaſ car
nales affectiones. Per arborē ergo vt di
ctum eſt accipim⁹ robur fortitudis: ꝑ ra
mos opa ⁊ exercitia v̄tutis ex qb⁹ ramis
meritoꝝ bonoꝝ fructus tpe ſuo colligi/
mus: rami ergo volatilia celi ſuſcipiunt:
q2. ſ. bōa opa ad ſublimes cogitatiōes de/
ducūt: ſed ſubt aialia ⁊ beſtie hitant quia
carnis ipet⁹ deorſuꝫ pmūt Apo. i. Cor. ix.
Caſtigo corp⁹ meū: ⁊ in ſeruitutē redigo
ne forte cū ali. pre. ipſe repro. eff. Debent
ergo aues ꝑ tpe ad celeſtia eleuari. ⁊ in et
noꝝ cōtemplatiōe ſuſpēdi ⁊ iteꝝ p⁹ ſubli/
mes volat⁹ ad arboris ſuē ramos reuer/
ti ibiqꝫ imorari cogitatōes cordis ad mo

rum operūqꝫ ſuoꝝ cōſideratōes frequen
ter reuocare: ⁊ eoꝝ circūſpectōi frequēti⁹
inſiſtere. ¶ Scđo agit de vita ſpūali ꝗtuꝫ
ad lapſum culpe cū dicit. Ecce vigil. i. an/
gelus. Angeli n. vigiles ſūt: q2 ad noſtraꝫ
cuſtodiā ⁊ ꝓtectionē impigre iſiſtūt: qb⁹
ſomnus erroris ⁊ obliuiōis circa noſtraꝫ
cuſtodiā nunꝗ̄ ſubrepit. Et ſanct⁹ vt itelli
gat angelus bonus non malus de celo de
ſcendit q2 hmōi ſententiā de celo cogno/
uit: ⁊ in terra diſpoſuit. Hoc. n. ē angelos
de celo deſcendere ꝙ in ſūmis diſcunt in
terra diſponere. Et cla. fort ſicait ꝑc. ar.
Boni angeli bona per ſeipſos faciūt: ma
la aūt ꝑ malos fieri ꝑmittunt. Vñ angel⁹
h' q2 rectitudis ſtatum ſubuertere maluꝫ
eſſe cognouit arborē ꝑcidere noluit. Ve/
rūtamē q2 h' vni⁹ meritū vel vniuerſita
tis bonū exigere cognouit fieri permiſit.
Vnde ꝙ dicit arborē ꝑcidite: ꝑmiſſionem
intellige nō preceptionē. Vnde nō eſt per
hoc ſpiritibus malis obediētia iniuncta:
ſed licētia idulta. Et dicit ꝙ fortit clama/
uit vt notet diſtātia inter voluntatē ſiue
intētionē ſpūs boni ⁊ mali: q2 nos fortit
clamamus cū longe poſitis aliqđ innote
ſcere volum⁹. Sed ex his accipe: ꝙ non
pñt nos mali angeli ꝓ ſua voluntate niſi
accepta licētia qua ꝑmittantur ꝑturbare:
alias aūt nemo poſſet eoꝝ ipetū tolerat.
Nam arborē ſuccidere potuiſſent ⁊ vo/
luiſſent: ⁊ tū nō niſi ꝑmiſſi ſucciderūt: q2
ſine dei ꝑmiſſiōe nl faciūt. Sꝫ niſi arbor
iſta nimis alta fuiſſet ⁊ de ſua v̄tute intu/
miſſet ſententiā ſucciſiōis nō accepiſſet.
Arbor itaqꝫ ſuccidit qñ conſtantie virt⁹
tentationibus paulatim attenuatur: tan/
demqꝫ funditus tollitur. Ps. Dereliquit
me virtus mea. Succiſa arbore rami pre/
ciduntur: quia virtute animi deficiente
bona opera paulatim ſubtrahuntur. Ar
bor ſucciditur ⁊ rami preciduntur: quan
do virtus in occulto ⁊ virtutis opus de
ficit in aperto. Prius igitur ſubtrahitur
virt⁹ animi poſtmodū autem ſubtrahit
etiam facultas ⁊ occaſio bene oꝑandi: Et
ſucciſa arbore arboris ramiſqꝫ preciſis fo
lia excutiuntur: ⁊ fructus diſpergitur:

q: deficiente virtutum propoſito ⁊ vtu-
tum exercitio: prius gratia bene loquēdi
tollitur tandem etiā gratia recte intelligē
di ſubtrahit. Et recte poſtq̄ deficit ſtudi-
um bone operatiōis ſubtrahit facundia
ſermonis: q: ſcandalizare magis q̄ edifi-
care audiētes pōt oīs caſtigatio vel exoꝛ-
tatio depꝛauati predicatoꝛis. Folioꝛuꝫ er-
go gratia excutitur: quādo ex ſuſpitione
prius habita facūdia loquēdi vel auctoꝛi-
tas amittit. Fructus diſpergit quando
eius doctrina contēnitur que q̄uis per
ſenſus conſilij vtilis foꝛſitā videatur per
prauū tamē vite exemplū facile conculca-
tur. Fructus diſpgitur quando importu-
na variaꝝ cōcupiſcētiaruꝫ incurſiōe ſtu-
dium meditatiōis diſſipat: ⁊ ſubtilitas in-
ueſtigādiqꝫ facultas cogitationum euaga-
tione confundit. ¶ Sequitur fugiant be-
ſtie que ſub ea ſunt. Hoc fit quādo amiſ-
ſis virtutū ramis ⁊ fructu cōſilij ⁊ hone-
ſtate vite ⁊ auctoꝛitate doctrine ſubiecti
eius ipſi⁹ obedientiā detractāt: ⁊ carnales
quoqꝫ eius magiſteriuꝫ ꝯtēnūt: volucres
quoqꝫ celi de ramis eius fugiūt: q: ēt ſpi-
rituales viri cōſoꝛtiū eius declināt ⁊ infa-
miā hoꝛreſcūt. ps. Elongaſti a me amicuꝫ
⁊ primū ⁊ notos meos a miſeria. Vel ſub-
ter habitantes beſtie fugiunt cum vigoꝛe
animi tētationibus exhauſto iam nō va-
let mens carnales impetus cohibere vel
quelibet irratiōabilia deſideria ſub ratio-
nis magiſterio coercere. Auium quoque
habitationem amittimus cū ſublimium
inueſtigationum iocunda ſpectacula fan-
taſmatum occurſiōe turbati exercere nō
valemus. Vel in ramis ſuis inhabitantes
volucres celi arboꝛ amittit: cum medita-
tiones ſuas circa aſſuetam moꝛum ſuoꝝ
circumſpectionem exercere iam nequit.
Contubernia talium volucrum nos amiſ-
ſiſſe ſepius dolem⁹ cū cogitatōes noſtras
ab inepta euagatione reſtringere non va-
lemus. ¶ Tertio deſcribitur vita ſpūalis
quantum ad remediū penitentie vel diui-
ne miſericoꝛdie. Magna. n. eſt admiratō-
ne dignum q̄ diuina miſeratio nec tales
homines ſepe funditus deſerit: nec poſt
talem lapſum tanq̄ ruinā penit⁹ deſtituit
ſed adhuc tales ſepe ad coꝛrectionē expe-
ctat ⁊ ad penitentiā reſeruat. Vnde ſubdi-
tur. Verūtamen germen eius radicū ſini-
te in terra. ſ. vñ poſſit iterū reparari: ⁊ ad
priſtinā pulchritudinē refoꝛmari. Tūc ar-
boꝛ radicitus euellit qñ poſt perpetrata
mala in deſperationem precipitat. Quaſi
. n. radices ſuas arboꝛ amittit: qñ oēꝫ coꝛ-
reptionē ꝑdit ⁊ in deſperatōēꝫ cadit: ergo
ħ eſt huius arboꝛis germē radicū p⁹ rui-
nam remāere quēlibet poſt peccati lapſū
penitentie ꝓpoſitū hr̄e ⁊ penitētie fructū
de diuina pietate ſperare: ſed aliqñ poſt
multa ⁊ maxima ⁊ diuturna mala aliqui
ſpem vel ꝓpoſitū reſipiſcēdi amittūt. vn-
de ſubdit. Alliget vinculo ferreo ⁊ ereo
in herbis que foꝛis ſūt. Vinculū ferreū ē
ꝑuerſitatꝭ idomabilis cōſuetudo. In fer-
ro nota audaciā: in ere ꝑtinatiā: i herbis
bona infima ⁊ terrena. Quaſi ergo in vin-
culo ferreo ⁊ herbis terre mens depꝛaua-
ta alligat qñ carnaliū voluptatuꝫ amoꝛe
ex praua cōſuetudine obdurat. Ferrū. n.
qḋ cetera metalla domat audacia eſt que
neminē foꝛmidat. Vnde qñ mens ſuis de-
ſiderijs audacter ⁊ ꝑtinaciter inſiſtit qua-
ſi vinculo ferreo ⁊ ereo ligata exiſtit: ⁊ ro-
re celi ꝑfundit. i. per ſubtiles ſuggeſtiōes
diaboli erroꝛibus imbuit. Nam ex con-
tumeliarū ſuaꝝ exhalatiōe tantā incurrit
caliginē erroꝝ vt ei bonū malū ⁊ maluꝫ
bonū videat: ergo qui in herbis terre fo-
ris ligat: roꝛe celi ꝑfundit q: poſt depꝛa-
uationē moꝝ ſenſus depꝛauat ⁊ multis
erroꝛib⁹ faſcinat ⁊ implicat. Sequitur ⁊
cū feris ꝑs ei⁹ in herba terre. Fere terre
ſunt hoīes crudeles. Vnde fere a ferocita-
te dñr: herbe terre ſunt oblectamēta vi-
te. Vnde cū feris eſt ꝑs ei⁹: qñ id qḋ non
pōt per induſtriā ſatagit ꝑ violentiā ⁊ ra-
pinā. coꝛ ab hūano cōmutat qñ nulla cō-
paſſione mouet vel humanitate. ¶ Item
coꝛ fere accipit qñ ſponte ſeuit: ⁊ gratis i-
aptā malitiā erūpit. ¶ Notādū eſt āt q: ꝺ
hmōi ſōnijs q̄ de arboꝛib⁹ apparēt in hoī-
bus ſōnioꝝ interꝑtes dicūt q̄ aliḋ ſignāt
rōne ſituū: aliḋ rōne ꝑtiū: aliud rōne fru-

ctuum. De ſitu aūt arboꝝ exemplū addu
citur: qꝛ ſi qs viderit per ſomniū arboreſ
ortas in mari aut petra aut aliis locis q̄
non recipiūt arborū germinationē viroſ
incōſuetoꝝ habituū in loca illa ītraturoſ
preſtolet̄ ſm rōnez multitudinū arborū.
De ptibus quoqꝫ arboꝝ exemplū addu-
cūt dicētes: ꝙ ſomnia q̄ de arborib⁹ appa
rent ad hoīum cōditiōes referunt̄. qꝛ ro-
bur trunci qđ in altū porrigit̄ vt dicunt:
orationē ſignat. ſtipites aūt ſiue rami ad
folia referūtur: fructus autē referunt̄ ad
fidē vel diuitias: ſꝫ folia ad ſenſuz. Nā in
ſomnio folia que bene vident̄ virere ⁊ be
ne nutriri rectitudinē ſenſus ſignificant
languida vͦo labētia ſuccoqꝫ deſtituta ſen
ſus protendūt imbecillitatē. De fructib⁹
aūt dicūt ꝙ aliud repreſentāt rōne ſapo-
ris: aliud rōne tēpis aliud rōne arboris.
Quantū. n. ad ſaporē dicūt ꝙ oēs fruct⁹
acetoſi ⁊ ſliptici in ſomnio viſi referūtur
ad malū euentū. Vñ ſi alicui videatur in
ſōnio ꝙ colligat ex palmeto fructū acer-
bū tribulabit̄ ⁊ cruciabit̄ ſm rōnez excer
pti fruct⁹: eo ꝙ ſliptic⁹ ſit. ¶ Itē ſi qs ar-
borē oliue cōplex⁹ fruct⁹ excerpſerit a vi-
ro hilari ac miti amaritudinē ⁊ tribulatō
nē accipiet eo ꝙ fruct⁹ ſliptic⁹ ſit. Ecōtra
āt fruct⁹ dulces ⁊ ſuaues ad bonū referū
tur euētū. Vñ ſi cui in ſōnio videat̄ ꝙ ex
palmeto excerpat fruct⁹ maturos adipiſ
cet̄ auꝝ ⁊ diuitias ſm rōnez excerptiōis.
Si aūt de theca ſeminis accepit fructus
palmaꝝ inueniet gaudiū apud filiū nobi
lis mulieris. ¶ Itē ſi qs ſe cōſpicat⁹ fue-
rit nucē cōcutere ⁊ accipere d̄ fructu eius
acquiret a viro ſene diuitias cum labore
quas ille nouiter poſſederat. De tpe vͦo
fructuū dicūt ꝙ aliud repreſentāt fruct⁹
in tpe ſuo viſi q̄ꝫ faciāt extra tp̄s. Vnde re
ferunt ꝙ qdam veniēs ad ſomnioꝝ ma-
gnū interpretē q dictus eſt Seriꝫ interro
gauit cum multis aſtātib⁹ dicens. Vidi p
ſomniū ꝙ in arborē aſcendēs q̄ dicit̄ ve-
ricolea comedebā de fructu eius. Qui re
ſpondit a diuite viro beneficiū adipiſcer[is]
⁊ iterū p⁹ dies multos venit aliuſ multis
aſtātib⁹ ⁊ eandē queſtionē ꝓpoſuit dicēs

Aſcendi arborem q̄ dr̄ vericolēa ⁊ come
di de fructu ei⁹: ⁊ ait Serim tribulatio ex
pectat te cū tortura. Et mirati q aderant
qūo eiuſdeꝫ ſomnij diuerſa eēt īterptatō
Et rñdit p̄io īterrogāte tp̄s fructuū erat
Secundo interrogāte fructus abierant
ideoqꝫ ꝑmutatum eſt iudiciū. Et percon
tantes inuenerunt in vtriſqꝫ vt dixerat ī
terpres. Ratione vͦo arboris variatur ⁊
mutatur ſignificatio: qꝛ ſi quis videat ꝙ
volens colligere mala punica adheſerit
veſtis eius truncis ipſius arboris ſciſaqꝫ
fuerit ſignificat ꝙ cum viro locuplete cō-
tēdet. Et ſi poſt cōplicatiōnē ramū rupe
rit victoria potiet̄. Hec dicūt ſomnioꝝ
interpretes. q̄ qꝛ naturalis rōis fundamē
tum non vident̄ hēre plus a pleriſqꝫ pru
dētibus fabuloſa reputantur quā vera.
¶ Item vita hoīs variatur ſecundū ſta-
tum nature ⁊ culpe ⁊ penitentie. ⁊ hec va
rietas oſtendit̄ Actuū. x. in viſione petri
Dicit̄. n. ibi ꝙ petrus vidit vas quodam
velut linteū magnū quattuor initiis ſub
mitti de celo in terrā in quo erant omnia
quadrupedia ⁊ ſerpētia terre. ⁊ volatilia
celi: ⁊ facta eſt vox ad eum. ſurge petre oc
cide ⁊ manduca: ait autē petrus. Abſit a
me domine: qꝛ nunq̄ꝫ manducaui omne
cōmune ⁊ imundum. ⁊ iterum vox ſcđo
ad eū. Qđ deus purificauit tu ne cōmu-
ne dixeris: Hoc aūt factū eſt per ter. ⁊ ſta
tim receptū eſt vas in celum. ¶ Primo ḡ
deſcribitur vita hoīs quantum ad ſtatuꝫ
nature. qꝛ homo maxime ex pte anime ē
velut quoddā vas magnū capax quodā
modo omnium. Vñ pħs dicit ꝙ anima ē
quodāmodo omnia. Omnia. n. capit per
ſenſum vel intellectum imo eſt quodam
modo capax dei. vnde nihil minus deo
eam implere pōt. Sed eſt homo quaſi lin
teum propter mortalitatem carnis quia
linteis mortuoꝝ corpora hactenus inol-
uebant̄. ¶ Itē quattuor initiis ſubmiſſus
i. quattuor elemētis cōpoſitū. Sed d̄ celo
in terrā ſubmittit̄: qꝛ de celo ſpiritus: ca-
ro vͦo de tera originatur. Vnde homo d̄
celo in terrā ſubmittitur cum ſpirit⁹ car-
ni vnit̄. Vel deſcribitur homo quantum

ad lapſum culpe.ex eo ꝙ vas ſūmittebať de celo in terrā.i.de gratia in culpā:vľ de celo in terrā peccatoꝝ ſubmittiť qꝛ dimiſ ſo ſpū carnē ſeqtur:ꝛ ideo ſūt in eo q̄dru pedia.i.peccatū luxurie:qꝛ peccatū carniſ quaſi q̄ttuoꝛ pedib⁹gradiť qꝛ.ſ.quattuoꝛ actibus ſiue gradib⁹ ꝑficitur.ſ.ſuggeſtio ne delectatione ꝯſenſu ꝛ ope.℃ Itē ſpen tes qui terre inherēt vētre.i.peccata aua ritie qb⁹rebus terrenis inherem⁹ mēte. ℃ Item volatilia q̄ in altū volant ꝑ q̄ ſi gnanť appetit⁹ſiue peccata ſupbie.℃ Ter tio deſcribitur ſtatus pnie:qꝛ facta ē vox ad eum ſurge.ſ.a peccatis auaritie que in ſima petit. Occide delectationes luxurie que in carne viuit.māduca.i.cōtere appe titus ſupbie q̄ ꝓterue ſe erigit.Sꝫ qꝛ ſup bus iuſtus qn̄qꝫ iactāter ſe commendat ꝛ deſpicit ceteros ꝛ cōiungi renuit humili penitēti ſicut phariſeus q dicebat. Non ſum ſicut hic publicanus:ſubdiť. Nunq̄ manducaui oē cōe ꝛ imundū.Sꝫ h iactā tia reprimiť cū diciť.Qđ deus purificauit .ſ.ꝑ penitentiā tu ne cōe.i.immunduꝫ di xeris. Nam penitētia oēm immundū pu rificat.Sed pnia neceſſaria ē tripliciter.ſ. in corde ꝑ ꝯtritionē:in oꝛe ꝑ ꝯfeſſionē.in ope ꝑ ſatiſfactionē.Et iō addiť ꝙ h factū eſt per ter.Et talis pnia ēt in celo accepta tur ꝛ approbatur.Unde ſubinferť ꝙ ſtati receptū eſt vas in celū.Uel hoc diciť quia taliſ pnia ianuā celi apit ꝛ ipꝫ penitētē i ce leſtē gloꝛiā ſinaliť itroducit. ℃ Ca.xxxv.

Virtuteſ pꝛicipaleſ ſūt ſeptē qb⁹ſeptē vitia opponunť ꝙ patet ex ſomnio phara onis ꝙ hētur geñ.xlj.vbi diciť.ꝙ pharao doꝛmiuit ꝛ vidit ſomniū.ſeptē ſpice pullulabant in culmo vno.plene atqꝫ foꝛ moſe.Alie quoqꝫ totidē ſpice tenues ꝛ ꝑ cuſſe vredine oꝛiebanť deuoꝛātes omneꝫ pꝛioꝝ pulchꝛitudinē.Per ſeptē aūt ſpi cas plenas poſſunt intelligi ſeptē v̄tutes. ℃ Pꝛimo ꝓpter numerū:qꝛ ſeptē erant ſpice.ꝛ ſeptē ſunt v̄tutes aie pꝛicipales ad q̄s cetere reducūť.ſ.tres theologice vt ſi des ſpes ꝛ charitas.Et q̄ttuoꝛ cardinales vt iuſticia tēperātia foꝛtitudo ꝛ pꝛudētia Nam fide oꝛdinať rōnalis.ſpe ꝯfoꝛtatur iraſcibilis charitate oꝛdinať ꝯcupiſcibilis tēperātia gubernať coꝛp⁹.iuſticia regitur mūdus.foꝛtitudie vinciť diabol⁹.pꝛuden tia dirigiť ꝛ perficiť oē op⁹.Eſt enim pꝛu dentia ſm̄ Ph̄m recta ratio agibilium. ℃ Scđo ꝓpter exēplū.qꝛ recte aſſimilanť ſpicis q̄ dicūtur ſpice a quibuſdā ſpiculis qb⁹ ſūt minute exteri⁹. Sic ēt quelibet v̄ tus habet ſpicula ſua ꝛ tela quib⁹ defēdūt ſe. Nā fides habꝫ ſpicula miraculoꝝ.ſpes ſpicula oꝛationuꝫ.charitas ſpicula elemo ſinaruꝫ:iuſtitia ſpicula ſuppliciorum ſiue punitionū.tempantia ſpicula ieiunioꝛuꝫ foꝛtitudo ſpicula pꝛemioꝛum quia cōſide ratio pꝛemij minuit viꝫ flagelli.pꝛudētia auteꝫ ſpicula habet v̄boꝛum.quia verba ſapientiuꝫ quaſi ſtimuli. ℃ Tertio ꝓpter fundamētuꝫ ſiue pꝛincipiū qꝛ pullulabāt in culmo vno. Iſte culmus a quo omnes v̄tutes oꝛiuntur.ꝛ in quo fundanť ꝛ vni untur eſt gratia dei. Unde ſicut omnes potētie aie oꝛiūť ab ei⁹ eēntia ita oēs vir tuteſ oꝛiūť a gr̄a.℃ Quarto rōne ꝯtēti qꝛ erāt plene. Plene.n. v̄tutes ſunt granis ꝛ ſeminib⁹ meritoꝝ ex qb⁹ ēt ſuſcipiunť fru ctus p̄mioꝝ.℃ Quinto ꝑꝑ aſpectū qꝛ foꝛ moſe.i.pulcre i aſpectu.ſic v̄tutes reddūť vitā hois pulcrā ꝛ gratā ad imitādū.Per ſeptē aūt ſpicas tenues intelligūť ſeptē vi tia capitalia ex qb⁹ cetera vitia oꝛiuntur. ℃ Pꝛimo ꝑꝑ numerū qꝛ totidem erāt ſic ſpice plene ſcꝫ ſeptē.Et ſil̄r pꝛincipalia vi tia ſeptē ſunt.ſcꝫ ſupbia:auaritia:gula:lu xuria.ira:inuidia.ꝛ accidia.Superbia q̄rit excellētias.Auaritia q̄rit diuitias. Gula expetit delitias.Luxuria querit delectari ira vult vindicare.Inuidiā contriſtāt pꝛo ſpa.ſ.aliena.Accidia fugit laboꝛioſa.℃ Se cundo ꝑꝑ exēplū qꝛ aſſimilať ſpicis.ſ. q̄ di cuntur a ſpiculis punctionum.qꝛ ſcꝫ con ſciētiā pūgūt Ro.ij.Tribulatio ꝛ anguſtia in oēꝫ aiam operātis malū: tribulatio. ſ. pene ꝛ āguſtia ꝯſcie. ℃ Tertio ꝑꝑ defectū qꝛ tenues erāt.Carēt enim vitia pingue dine gr̄e plenitudine iuſticie ꝛ fructu mer cedis eterne.℃ Quarto ꝑꝑ incēdiū qꝛ per

cuſſe vredine.i.iſlāmatiõe ſuggeſtiõis dia bolice. Ipſe.n.diabolus eſt' ventus vrēs virtutes vaſtās ⁊ vitia inflāmās Job.xxvi. Tollet eū vētus vrēs. ¶ Quinto ꝓꝑ effectū q̄ꝛ deuoꝛabāt oēm prioꝛē pulchritudinē q̄ꝛ ſcꝫ vitia diſſipāt oēm pulchritudinē virtutū. Nā pulchritudinē fidei vaſtat auaritia q̄ eſt idoloꝝ ſeruitus pulchritudinē ſpei vaſtat accidia q̄ dum laboꝛeꝫ refugit quaſi euacuat ſpē mercedis. pulchritudinē charitatis deſtruit inuidia. pulchritudinē iuſtitie ſupbia. pulchritudinē tēperantie deuoꝛat gula. pulchritudinem prudētie ira. pulchritudinē foꝛtitudinis luxuria. ¶ Itē quattuoꝛ ꝟtutes cardinales aſſimilanť quattuoꝛ fabris q̄ deſcribūtur in viſione vt hētur Zacha.i. vbi dixit Vidi ⁊ ecce quattuoꝛ coꝛnua ⁊ dixit angelus: hꝫ ſunt coꝛnua q̄ vētilauerunt iudā ⁊ iſrael ⁊ hieruſalē. Et oñdit mihi dñs q̄ttuoꝛ fabꝛos ⁊ ait angelus venerūt iſti vt deijciāt coꝛnua. ¶ Quattuoꝛ ergo coꝛnua ſm gloſam ſunt quattuoꝛ paſſiones aīam impugnātes ⁊ ꝑturbātes ſcꝫ. timoꝛ amoꝛ doloꝛ ⁊ gaudiū: his coꝛnibus vētilanť ⁊ diſſipanť iuda.i. penitētiū cōfeſſio. ⁊ iſrael .i. contēplantiū ſpeculatio ⁊ hieruſalē.i. actiuoꝝ pacifica cōuerſatio. Nā iuda confeſſio iſrael deū videns hieruſalem pacifica interpretať. Sꝫ contra hec coꝛnua.i. vitia quattuoꝛ fabri quaſi quattuoꝛ bōi medici nō cernunť a ꝓpheta. ſed oñdunť a deo.ſ. quattuoꝛ ꝟtutes vt prudētia iuſtitia foꝛtitudo ⁊ tēperantia: he eniꝫ ꝟtutes edificant q̄cq̄d vitia deſtruūt. Vñ foꝛtitudo deiecit coꝛnu timoꝛis iuſticia coꝛnu inoꝛdinati amoꝛis: prudētia coꝛnu doloꝛis ⁊ tēperantia coꝛnu gaudij ⁊ delectatiõis. ꝑs. Coꝛnua peccatoꝛum confringam.

¶ Capitulū.xxvi.

Chriſtus vocatur leo in viſiõe beati Joānis q̄ habeť Apo.v. Vbi vnꝰ de ſenioꝛibus q̄ in viſiõe appebat dixit. Ecce vicit leo de tribu iuda radix dauid apire librū ⁊ ſoluere ſeptē ſignacula eius. Vbi ꝑmo expꝛeſſit chꝛiſti ꝑſentiā cum dicit. Ecce Iſa.xxxv. diceť in illa die: Ecce deꝰ noſter expectamus eum. Eſt eniꝫ ecce aduerbium demōſtrandi. Vnde ecce vicit quaſi viſibilis eſt q̄ vicit. ſcđo expꝛeſſit chꝛiſti victoꝛiā q̄ꝛ vicit ſcꝫ mundū cōtēnendo. Jo.xvi. Cōfidite ego vici mundū. ¶ Iteꝫ vicit diabolū eijciēdo Joh.xij. Nūc pꝛinceps huius mundi eijcieť foꝛas. ¶ Itē vicit carnē crucifigēdo Apo. Ro.vi. Vetus hō noſter ſimul crucifixus ē vt deſtruať coꝛpus peccati. ¶ Tertio expꝛeſſit eiꝰ potētiā q̄ꝛ leo. Chꝛiſtus.n. fuit vt leo in natiuitate. Diciť.n. q̄ leo cauda delet veſtigia ſua vt nō cōpꝛehēdať. Sic xp̄s cauda humanitat᷑ veſtigia deitatis abſcōdit ne diabolus eū inueniret Iſa.xi. Leo quaſi bos paleas cōmedet.i. fragilitates ⁊ humilitates nr̄e humanitatis aſſumet vt diabolo ſuā diuinitatē aſcōdat. ¶ Itē fuit vt leo in ꝑdicatione quia audacter ⁊ ſine humano timoꝛe arguebat maioꝛes Oſee.xi. q̄ſi leo rugiet q̄ꝛ ipſe rugiet ⁊ foꝛmidabunt filij maris. ¶ Item fuit vt leo in paſſione quia tunc diabolum ꝓpꝛie vicit ⁊ q̄dam ꝺ manu eius tulit Geñ.xlix. Catulus leonis iuda ad ꝑdaꝫ aſcēdiſti fili mi requieſcēs accubuiſti vt leo. ¶ Itē vt leo fuit in reſurrectione: q̄ꝛ moꝛtuus tertia die virtute patris quaſi virtute vocis eius ſuſcitatꝰ fuit Numeri.xxvi. Accubans doꝛmiuit vt leo. ⁊ quaſi leena quam ſuſcitare nullus audebit. ¶ Item leo erit in iudicio q̄ñdo emittet rugitum terribilem Amos. iij. Leo rugiet quis non timebit. Quarto expꝛeſſit chꝛiſti pꝛoſapiam: quia de tribu iuda ſupple natus Michee.v. Et tu betleem ephꝛata paruula es in milibus iuda ex te mihi egredietur qui ſit dominatoꝛ in iſrael. Et ex hoc excluditur erroꝛ illoꝛum qui dicunt q̄ chꝛiſtus non aſſumpſerit carnem de virgine ſed de ethere fecit ſibi coꝛpus. ⁊ ſic tranſfudit ſe in' vterum virginis. Vnde dicunt quod chꝛiſtus natus ē ꝺ virgine ſed non factus de virgine contra quos dicit Apo. Gal.iiij. At vbi venit plenitudo tempoꝛis miſit deus filium ſuum factum ex muliere factū ſub lege. Sequiť radix dauid glo.i. pꝛocedēs a

dauid vel fundamētū₃ dauid imo vtrūq₃ procedēs a dauid quo ad hūanitatē Iſa. xj. Egredietur vga de radice ieſſe. fundamentum dauid quo ad diuinitatē q̄ ē radix ⁊ principium omniu₃ Ioh.j. Omnia ꝑ ipſum facta ſunt Apoca.xxij. Ego ſum radix ⁊ genus dauid ſtella ſplēdida ⁊ matutina. ¶ Quinto expreſſit xp̄i efficatiam ſc₃ aperire libru₃ ⁊ ſoluere ſeptē ſignacula eius quaſi dicat. In hoc ꝙ vicit librum aperuit ⁊ diuinā diſpoſitionē impleuit.i. genus humanū redemit. Et ſeptē ſignacula ſoluit.i. occulta myſteria declarauit. Dicit aūt apuiſſe ſeptē ſignacula. q₂ ſeptem xp̄s in ſe māifeſtauit nr̄e redēptiōis ſacramēta in lege figurata ⁊ a propheti̇s ꝑdicta. ¶ Primū fuit ꝯceptio ſiue incarnatio q̄ fuit figurata in ꝯceptiōe Iſaac Geñ.xxj. ⁊ ꝓphata Iſa. viij. Acceſſi ad ꝓphetiſſa₃ ⁊ ꝯcepit filiū. ¶ Scōm ē ei⁹ natiuitas q̄ fuit figurata in natiuitate Iſaac Geñ.xxvij.⁊ ꝓphetata Iſa.ix. Ecce vgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū. Vtrūq₃ figuratū fuit Nu.xvj. in vga aarō q̄ nocte vna frōduit floruit ⁊ fructū fecit. ¶ Tertiū ē paſſio q̄ figurata fuit in morte abel Geñ.iiij.⁊ in imolatōe vitule rufe Nu.xix.⁊ agni Exo.ij.⁊ ꝓphetata Iſa.liij. Sic ouis ad occiſionē ducet̄ Hie. xvj. Ego q̄ſi agn⁹ māſuet⁹ q portat̄ ad victimā. ¶ Quartū ē deſcēſus ad inferos q fuit figurat⁹ i ſanſone q tulit portas gaze. Iud.xvi.⁊ ꝓphetat⁹ Zacha.ix. Tu aūt in ſanguine teſti eduxiſti victos de loco carceris ⁊c̄. ¶ Quītū eſt reſurrectio q̄ figurata fuit in reſuſcitatōe filij mulier͛ ſarepte ne.iij. Regū.xvij. ꝓbata Oſee.vi. Viuificabit nos poſt duos dies ⁊ i die t͛tia ſuſcitabit nos. ¶ Sextū ē aſcēſio q̄ figurata fuit in trāſlatiōe Enoch Geñ.v.⁊ in raptu helie.iiij. Reg.ij.⁊ ꝓbata Iſa.lxiij. Quis eſt iſte q venit de edom ꝑs. aſcēdit de⁹ in iubilo ⁊c̄. ¶ Septimū eſt aduēt⁹ ad iudiciū: q figurat⁹ fuit i arcu celeſti poſt diluuiū ꝑ colorē igneū Geñ.ix.⁊ ꝓphetat⁹ ē Iſa.iij. Dñs ad iudiciū veniet cū ſeniorib⁹ ꝓpli ſui. ¶ Itē xp̄i vita aſſīlat̄ illi libro: de quo agit̄ Apoc.x. vbi dr̄ accipe librū aptu₃ de manu angeli ſtātis ſupra mare ⁊ ſuꝑ terrā q̄ſi apti⁹ diceret. Ex vita xp̄i accipe eruditionē q₂ liber ē. vñ accipe librū iſtū vt erudiaris. In h.n. libro tot ſūt lr̄e quot v̄tutes: hūilitas.n. eſt vna lr̄a. patiētia eſt alia charitas alia: ⁊ ſic de alijs: q̄s.ſ. lr̄as ipſemet xp̄s ſcripſit i ſe Ioh.xxxi. Librū ſcribat ipſe q iudicat.i. fili⁹ cui pater oē iudiciū dedit. Ioh.v. Ad exēplar igit̄ hui⁹ libri ſcribere quilibet ſuū d₃: q₂ h eſt exemplar verax. Vnde in iudicio oibus apert⁹ oſtēdet̄ vt videant oēs in eo falſitates librorꝫ ſuorꝫ Apo.xx. Liber qui eſt vite aptus eſt: ⁊ iudicati ſūt mortui ex his q̄ ſcripta erāt in libro. ¶ Itē para te ad lectionem: q₂ liber iſte apert⁹ eſt: ⁊ iō dixit librū apertū. Hic liber fuit clauſus in armario vteri virginalis in icarnatione tractus inde in natiuitate ſed apert⁹ fuit in paſſiōe. Ibi.n. chriſtus clauis ferreis habuit apertas manus vt erudiret nos de agendis. ¶ Itē lācea habuit apertum latus vbi eſt cor vt erudiret nos de credēdis. Nā corde credit̄ ad iuſticiā. vel de diligēdis Luce.x. Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo. ¶ Itē apertos pedes vt erudiret nos de appetendis q₂ pedes anime ſunt eius affect⁹. ¶ Itē ad operis imitatione₃ q₂ liber ille de manu angeli accipiendus eſt. Angelus eſt ꝑdicator qui nō tam verbo q̄ exēplo annūciat vita₃ chriſti. Vnde talis librū iſtū ideſt vita₃ h₃ in manu.i. in operis imitatione. Qui ergo talis predicatoris ſequit̄ exemplum recte de manu angeli librū accipere dicitur. Vnde terreſtris angelus paulus librū iſtum accipere de manu nos hortatur dicens. Imitatores mei eſtote: ſicut ⁊ ego chriſti. Ergo librum accipe de manu angeli.i. exemplum tene boni magiſtri qui facit ⁊ docet opera chriſti. Talis magiſter eſt qui mare ⁊ terram pedib⁹ calcat.i. aduerſa ⁊ proſperat. ſupat. Vñ dicit ſtātis ſupra mare ⁊ ſuꝑ terram. Per mare.n. aduerſa: proſpera vero per terram intelliguntur.

¶ Finis libri ſeptimi.

¶ Incipit prologus libri octaui in quo cõ‑
tinentur exempla de legibus.i. de iure ca‑
nonico ⁊ ciuili.

LEgum conditores iu‑
ſta decernunt. Pro.
viij. ⁊ liberuʒ arbitri‑
um hois ex quo ope‑
ra humana prouenī‑
unt non eſt determi‑
natum ad vnũ. cõtin‑
git hoies non in ſuis
operibus ſemꝑ rõne
procedẽ ſed pluries
errare ꝓpter qḋ fuit neceſſariuʒ homini
hr̃e in ſuis actibus regulã dirigentẽ. Quã
ꝙ aũt ois ratio q̃ eſt primuʒ ſm pħm pn̄‑
cipium in agẽdis ſit cõis mẽſura vel regu‑
la operũ humanoꝝ diuerſa tñ hominuʒ
oꝑa mediantibus diuerſis habitibus ab
ea regulant̃. Nam oꝑa humana extrinſe‑
ca q̃ ad vitam ipſius hois ꝑtinẽt corpora‑
lem regulant̃ a rõne humana arte mediã‑
te. Unde in primo methaphiſice dr̃ ꝙ ho‑
minũ genus arte ⁊ rõne viuit: ⁊ eſt ars vt
diffinit pħs in. vj. ethicorũ recta ratio fa‑
ctibiliuʒ ⁊ vocat ipſe ſtabilia oꝑa q̃ pñt ex
exteriori materia fieri corꝑali. Ea v̓o ho‑
minis oꝑa que ꝑtinẽt ad vitã moralẽ re‑
gulant̃ mediãte virtute. Eſt.n. virtus mo‑
ralis habit⁹ electiu⁹ i medietate ↄſiſtẽs de‑
terminata rõne prout vtiqȝ ſapiẽs deter‑
minabit: ſicut eam diffinit pħs in libro
ethicoꝝ. ¶ Itẽ pħs etiã dicit ꝙ v̓tus eſt q̃
bonũ facit hñtẽ ⁊ opus eius bonũ reddit
Cetera illa hominũ oꝑa que ꝑtinẽt ad vi‑
tam ciuilẽ ratio mẽſurat ⁊ regulat lege de‑
cernẽte. Sunt.n. ciuilia oꝑa in qbus vn⁹
cõicat alteri in ordine ad bonũ cõe ⁊ taliũ
eſt lex humana q̃ bonũ cõe reſpicit regu‑
la ⁊ mẽſura. Unde dicit de ea Iſi. i li. ethi.
ꝙ lex eſt nullo priuato cõmodo ſed pro
cõi vtilitate omniũ conſcripta. Eſt ergo iſ‑
actuũ regula lex humana ſm quã induci‑
tur aliqs ad agendũ vel ab agẽdo retra‑
hitur. Sed qꝛ talia ciuilia oꝑa lex ſm eq‑
tatem iuſtitie regulat ⁊ menſurat recte in
verbis propoſitis dr̃ ꝙ legum cõditores
iuſta decernunt. In qbus v̓bis nõ tm̃ de‑
ſcribitur humanarũ legũ origo: ſed ⁊ ar‑
titudo inſuper ⁊ rectitudo eaꝝ. Nam le‑
gũm origo manauit ex ſapia cõditorum.
Coartatio v̓o ſumitur ex violẽtia prece‑
ptorũm ad quorũ.ſ. obſeruantiã ciues ꝑ
penas legales coguntur qḋ exprimitur in
noie legum: qꝛ lex a ligando.i. cogẽdo eſt
dicta: vnde lex coartationẽ importat ſed
legum rectitudo ꝓpẽditur in iuſtitia de‑
cretorum qꝛ iuſta decernunt. Eſt aũt circa
primũ notãdum ꝙ legũ cõditores iuſtaꝝ
non oẽs indifferẽter hoies eſſe poſſunt
qꝛ cõdẽdi leges auctoritas ſolum cõitati
vel principi competere videtur: ꝓpter qḋ
Iſiḋ. dicit in libro ethi. ⁊ habetur etiaʒ in
decretis di. ij. ꝙ lex eſt conſtitutio populi
in qua maiores natu cũ plebibus aliquid
ſanxerunt. Sũt tñ ſm Iſiḋ. quedã leges q̃
vocantur ↄſtitutiões pn̄cipum q̃ pertinẽt
ad monarchiam.i. ad ciuitates vel regnũ
q̃ gubernantur ⁊ regunt̃ ab vno. Alie v̓o
leges ſunt q̃ vocant̃ rn̄ſa prudentum ⁊ ſe‑
natus conſulta: ⁊ he ꝑtinẽt ad ariſtocra‑
tiam ad pn̄cipatuʒ optimoꝝ ſiue optima‑
tum. Alie quoqȝ ſunt leges q̃ dicunt̃ iu‑
ſtoriuʒ. ⁊ he ꝑtinẽt ad oligarchiã que eſt
pn̄cipatus paucorũ diuitum ⁊ potẽtum.
Alie etiã leges ſunt que plebiſcita vocan‑
tur: ⁊ he ꝑtinẽt ad mocratiã que eſt popu‑
li pn̄cipatus. Alie iſup ſunt leges cões q̃s
maiores natu vt dictum eſt cuʒ plebibus
ſanxerunt: ⁊ he ad regnuʒ optimũ ꝑtinet
qḋ eſt ex ſupradictis cõmixtũ. Patet ergo
ꝙ ꝑuate pſone non competit ferre legem
ſed ſolũ admonere ex eo ꝙ ſua monitio
ab aliquo contẽnatur: oino hʒ vim coar‑
tatiuam quã opʒ hr̃e lex ad hoc vt effica‑
citer inducat ad v̓tutẽ prout pħs dicit in
.x. ethicorum: ſed coactiuã vim hʒ popu‑
li multitudo vel publica pſona ad quam
ꝑtinet penas infligere. Eſt aũt prout tra‑
dit pħs in principio rethorice ſiue vtili⁹
⁊ meli⁹ oia ordinare lege ꝙ dimittere ar‑
bitrio iudicis ꝓpter tria. primo qdem qꝛ
facilius eſt inuenire paucos ſapientes q̃
ſufficiunt ad rectas leges ponẽdas ꝙ mul‑
tos qui requiruntur ad iudicandum de
ſingulis. ¶ Secundo qꝛ illi q leges ponũt

ex multo tempore conſiderant qđ lege fe
rendum ſit. ſed iudicia de ſingulis factis ſi
ūt ex caſibus ſubito exortis. Facilius aūt
ex multis conſideratis pōt homo videre
qd rectum ſit ꝙ̄ ſolum ex aliquo vno fa
cto. ¶ Tertio q: legis latores iudicant in
vlī ⁊ ď futuris ſed hoies iudicijs preſidē
tes iudicant de pñtibus ad que afficiunť
amore vel odio vel aliqua cupiditate. ⁊
ſic eoꝝ deprauatur iudiciū. Quia igitur
iuſtitia iudicis que dr̄ aiata non in multꝭ
inuenitur ⁊ quia etiam flexibilis eſt idcir
co neceſſariū fuit vt in qbuſcunqꝫ eſt poſ
ſibile lege determinareť ⁊ pauciſſima arbi
trio hominum cōmitterentur. Sunt. n.
ſingularia quedam q̄ lege cōprehēdi non
poſſunt: ⁊ talia neceſſariū eſt vt iudicibus
cōmittantur puta de eo qđ eſt factū eſſe
vel nō eſſe ⁊ de alijs cōſimilib⁹ his vt pħs
ait ibidē. ¶ Secūdo in noie legum notan
da eſt legis coactio cū lex a ligando dicať
vt ſupra dictū eſt: q̄ ligatio vel obligatio
ipſarū legum nō ſolum ad corporalia ſed
etiā ad ſpūalia ſe extēdit ex eo ꝙ iuſte le
gis tranſgreſſio eos q legi ſubduntur nō
tm̄ ad penam obligat ſed etiā ad culpam.
Unde leges humane cū iuſte ſint hñt viꝫ
obligandi in foro cōſcie a lege eterna a q̄
deriuantur: ſm̄ illud Prouer. viij. Unde
ſumptū eſt v̄bū ꝓpoſitum p me reges re
gnāt ⁊ legum conditores iuſte decernunt
Dicunť aūt leges iuſte ex fine cum ordināť
tur ad bonū cōe. ¶ Itē ex auctore. ſ. quā
do lex que lata eſt nō excedit poteſtatē fe
rentis. ¶ Itē ex forma vt qñ proprie ſm̄
equalitatē proportiōis iponunť ſubditꝭ one
ra in ordine ad bonū cōe. Cum eni vnus
hō ps multitudinis ſit: quilibet homo hoc
ipſuꝫ qđ eſt ⁊ qđ hꝫ eſt multitudinis: ſicut
⁊ quelibet ps id qđ eſt totius eſt. Vñ ⁊ nā
vt ſaluet totum nōnunꝙ̄ parti infert ali
qđ detrimentū. Vñ leges hmōi onera ꝓ
portionabiliter inferētes iuſte cenſentur
⁊ obligant in foro conſcie. Si aūt ecōtra
rio aliqs preſidēs leges iponeret aliquas
ſubditis oneroſas nō ptinētes ad vtilita
tem cōmunē ſꝫ magis ad ꝓpriā cupidita
tē vel gliā: vel ſi vltra ſibi cōmiſſam pote
ſtatem aliquis legē ferret: aut etiam ineq̄
liter onera multitudini diſpenſaret: etiaꝫ
ſi forte ad bonuꝫ cōe ordinari viderētur
in oībus profecto his caſibus leges iniu
ſte eſſent ⁊ magis violentie ꝙ̄ leges nun
cupande: q: ſicut Augu. dicit de libero ar
bitrio. Lex eſſe non videť q̄ iuſta non fue
rit. Unde tales leges non obligāt in foro
conſcientie niſi forte ꝓpter vitandū ſcan
dalum aut turbationē: propter qđ etiam
homo dꝫ cedē iuri ſuo ſm̄ illud Math.
v. Qui te angarizauerit mille paſſus va
de cum illo alia duo. Et q vult tecuꝫ iudi
cio contendē ⁊ tunicam tuā tollē dimitte
ei ⁊ palliū. Sꝫ multo forti⁹ ſunt leges in
iuſte: q̄ ſunt cōtra bonum vel mādatuꝫ di
uinum ſicut leges tyrānoruꝫ inducentes
ad idolatriam: vel qđcūqꝫ aliud qđ ſit cō
tra legeꝫ diuinaꝫ. Et tales leges nullo mo
do eſt licitum ſeruare. Quia ſicut dicitur
Actuum. v. Obedire oportet deo magis
ꝙ̄ hominibus. Sed de leguꝫ rectitudine.
tertio eſt notandum ꝙ recte leges ſunt
ille vt dicit Iſido. in qbus iuſta ⁊ equa de
cernuntur. Tales aūt ſunt q̄ ꝯſonant ſiue
congruūt rationi religioni diſcipline ⁊ ſa
luti. Unde Iſido. dicit ꝙ lex erit omne qđ
ratione cōſtiterit dūtaxat: qđ religioni cō
gruat: qđ diſcipline ꝯueniat: qđ ſaluti pro
ficiat. Hec eni eſt recta lex que eſt menſu
ra iuſta ⁊ debita regulata. Menſura au
tem hꝫ eſt triplex. ¶ Prima. n. lex eſt eter
na: de qua Augu. dicit in libro p̄mo de li
bero arbitrio ꝙ lex eterna eſt ſūma rō cui
ſp obtēperādū eſt. Hec āt nihil eſt aliđ ꝙ̄
diuine ſapiētie rō ſm̄ ꝙ directiua eſt oīuꝫ
actuū ⁊ motionū. ¶ Secūda eſt lex natu
ralis q̄ nihil aliud eſt ꝙ̄ participatio legi
eterne in rōnabili creatura. Unde Ro. ij.
ſuper illud. Cū gentes q̄ ignorāt legē na
turaliter q̄ legis ſunt faciunt. Dicit Gloſa
Et ſi nō hñt legē ſcriptā. habēt tñ legem
naturalē. qua qſqꝫ intelligit ⁊ ſibi conſci⁹
eſt: quid bonū ⁊ quid malū: de qua etiam
ait pš. Signatū eſt ſup nos lumen vultus
tui dñe ⁊c̄. q: lumen naturalis rōnis quo
decernim⁹ qd ſit bonū ⁊ malū quid ſit iu
ſtuꝫ ⁊ qd iniuſtū: quid decēs ſit. ⁊ quid in

decens: qđ ꝑtinet ad legem naturalem. ni/
hil aliud eſt ꝙ̃ impꝛeſſio diuini luminis in
nobis. ¶ Tertia menſura vel regula eſt ip
ſe finis legis: qꝛ vniuſcuiuſqꝫ rei, q̃ eſt pꝛo
pter finem neceſſe eſt ꝙ forma determine
tur ſm̃ pꝛopoꝛtioné ad finez ſicut forma
ſerre talis eſt qualis ꝯuenit ſectioni: vt pꝫ
in. ij. Phiſicoꝝ. Opoꝛtet ꝙ ipſa lex ſuo fi/
ni cómenſuret qui eſt vtilitas publica ſiue
cómune bonum. Quia igit̃ iuſta lex huic
triplici menſure concoꝛdat tria Jſido. po
ſuit ſcꝫ ꝙ religioni cógruet inquátũ. ſ. eſt
pꝛopoꝛtionata legi diuine. ⁊ ꝙ diſcipline
conueniat inquátum eſt pꝛopoꝛtionata le
gi nature. Et ꝙ ſaluti pꝛoficiát inquátum
eſt pꝛopoꝛtionata vtilitati humane. His
igit̃ de legibus generaliter ꝑlibatis: qꝛ iaz
in pꝛecedẽtibus libꝛis de ſenſibilib⁹ ⁊ ima
ginabilibus rebus quedá ſunt introducta
exẽpla: reſtat nũc ſm̃ oꝛdinẽ a pꝛincipio
libꝛi pꝛomiſſum aliqua de rõnabilibus re
bus exẽpla vel ſimilitudines addere. Et
qꝛ rõ eſt legis factiua ⁊ ipſaz legẽ ratio cõ/
mendat vt pꝫ di. i. conſuetudo: et Inſti.
de iure naturali gen. ⁊ ciuili. §. ꝙ vero na
turalis ratio: opꝫ rationabilia eſſe q̃ lege
decernunt̃. Et idcirco i hoc libꝛo octauo
de decretis vel conſtitutióibus legis tan/
ꝙ̃ de rationabilibus rebus aliquas ad no
ſtram doctrinam adaptando moꝛaliter ſi
militudines inducemus ſumptas. ſ. ex va
rijs libꝛis tá ciuilis ꝙ̃ canonici iuris. Sciẽ
dum enim eſt ꝙ totũ coꝛpus iuris ciuilis
compꝛehendit̃ in. l. libꝛis. Pandect. iiij. In
ſti. xij. C. ix. Coll̃. auctẽ. nouella lumbarda
⁊ cõſtituti. frederici. Coꝛpus vͦ iuris ca
nonici habetur in decretoꝛum volumine
⁊ etiá in decretaliũ libꝛo. Naz pꝛimo qui/
dem ex dictis ſanctoꝛũ patrum: ⁊ etiaz ex
legibus fuit liber decretoꝛum cõpoſitus
pꝛout in ipſo pꝫ ⁊ extra de accu. Qualiter
ꝗ. Poſtea vͦ cũ multe decretales epiſtole
extra coꝛpus decretoꝛũ vagarẽtur Ma
giſter her. papienſis pꝛepoſitus pꝛimá cõ
pilationem compoſuit. Sed ⁊ tẽpoꝛe pꝛo
cedẽte magiſter Giſebertus ſuam effecit
aliá. ⁊ alanus demuz magiſter henr̃ cópo/
ſtulanus in curia Romana moꝛá faciens
ex regiſtro dñi Innocẽtij. iij. quandá com
pilationem extraxit que romana appella
ta fuit. Sed qꝛ ibi quedá erant decretales
quas ipſa romana curia minime admitte
bat ideo ipſe idem Innocẽtius per ma/
num petri bonouẽtani compilationé edi
dit q̃ tertia vocabatur. Qua recepta magi
ſter Johánes Gallenſis ex duabus dictis
compilationibus Giſeberti ⁊ Alani vná
cópilauit que vocabat̃ ſcđa. Poſtmoduz
conſilio generali celebrato per eundẽ in/
nocentiũ quartum tam ex conſtitutioni/
bus generalis conſilij ꝙ̃ de alijs decretali/
bus eiuſdem Innocẽtij compilatio quar
ta pꝛoceſſit: poſtmodũ quinta cópilatio ꝑ
honoꝛium tertiũ facta fuit. Sed poſtmo
dum Grego. ix. volẽs confuſionem ⁊ ꝓ
lixitatem dictarum decretaliuz amouere
antiquis compilationibus abꝛogatis per
fratrẽ raymũdũ capellanũ ⁊ penitẽtiariũ
ſuũ qui. ſ. fuit de oꝛdine fratrũ pꝛedicato
rum imo eiuſdẽ oꝛdinis poſtea idem ma
giſter opus decretaliũ qđ modo tenetur
cõpoſuit. Cui poſtea bonifacius octauus
addidit ſextũ libꝛum. Nos igitur in hoc
preſenti tractaculo ex pꝛedictis iuris vtri
uſqꝫ libꝛis aliqua licet pauca ⁊ bꝛeuia di/
uerſis adaptanda materijs introducem⁹
exẽpla oꝛdinẽ in ſupioꝛib⁹ habitũ in ma
terijs ⁊ capitulis ꝯformiter ꝓſequentes.

¶ Capitulum. i.

Aduerſarij hominis ſpi
rituales ſcilicet diabo/
lus caro ⁊ mundus aſ/
ſimilantur pꝛedoꝛibus
Naz ſm̃ iura pꝛedo di
citur aliquis trib⁹ mo/
dis. ¶ Pꝛimo eni ꝑdo
dicitur quicũqꝫ alios pꝛedatur ⁊ tales ſũt
qui itinerantibus auferunt bona ſua. Et
hoc modo demones ſunt pꝛedones qui
nobis viatoꝛibus ideſt qui per huius mũ
di itinera ad patriaz tendimus: bona que
ꝓpꝛie nr̃a ſunt ſcilicet ſpiritualia auferre
contendunt. Illos eniz qui ſunt in patria
expoliare non poſſunt. ſed tantum nos
qui ſumus in via. Job. xxiiij. Nudos di/
mittunt homines veſtimenta tollentes

qbꝰ non ē operimētuȝ in frigore. ¶ Se
cundo dr̄ predo miles qui vltra ſtipēdiū
ſibi taxatū q̄rit. Idcirco eniȝ militibꝰ ſunt
ſtipēdia ꝯſtituta. ne dū ſūptꝰ queritur pre
do craſſeſ. xxiij. q. i. Militare. Et hoc mo
do caro dr̄ predo. q2 vltra ſtipēdiū neceſ
ſitatis ſibi a natura taxatū de quo Apoſt.
Habētes alimēta ⁊ qbꝰ tegamur his con
tēti ſimus. i. Timo. vi. adhuc ſibi exquirit
varia delectamēta voluptatis. Vñ Apo.
Ro. viij. Debitores ſumꝰ nō carni vt ſecū
dum carnē viuamus. ¶ Itē predo dr̄ pre
latus q vltra q̄ᵽ legato ſeruiat extorquet a
ſubditis querēs potiꝰ predā q̄ᵽ ſubſidiū in
ſubiectis. extra de cēſibꝰ. Plerunqȝ. Et h̄
etiam modo dominꝰ vēter cui tanq̄ᵽ pre
lato ſuo multi obediūt. quoꝝ deus vēter
eſt dr̄ predo quia pax ſpiritui ſeruit. ⁊ ta
men multa requirit ⁊ expēdit. Vñ q ſibi
obediunt hmōi nō chriſto ſeruiūt ſȝ ſuo
vētri vt dicitur Ro. xvij. Alio modo dici
tur ꝑdo iudex pecunijs ſeu patrimonijs i
hians qui alienū iurgium reputat predam
ſuaȝ. C. ad. l. Iul. repe. omnes. Et hoc mō
predo ē mundꝰ cuius auaritia ad pecuni
as ⁊ lucra inhians lites ⁊ iurgia ſuſcitat.
Vñ dicit Sen. ꝙ quietiſſime homines vi
uerent. ſi hec duo ꝓnomina meū ⁊ tuū de
medio tollerent. Gene. xiij. Dixit abraam
loth. Ne queſo ſit iurgiū inter me ⁊ te ⁊c̄.

¶ Capitulum. ij.

ADulator ⁊ ſuggeſtor cuius
falſa ſuggeſtiōe vel adula
tione alicui dānū infert ē
duplici pēa dignꝰ. ſ. pp fal
ſuȝ ſuggeſtū ⁊ pp dānū illa
tuȝ. Cuiꝰ exēplum appet i
his q p ſuggeſtionē falſi litteras ipetrant.
Qui ſcȝ ſecūduȝ iura primo ꝯdemnandi
ſunt ad expenſas quas altera ps fecit in ea
re ⁊ circa ipſam ⁊c̄. vt extra de reſcrip. Ce
terum in fine ⁊. C. de his. qui accu. primus. l.
qui crimē. ⁊ alias ſeueritati ſubiaceant iu
diciariū vt. xxv. q. ij. ⁊ ſine cognitio. Nā ⁊
l. cornelia de falſis puniri poſſūt vt ad. l.
cornel. de falſis. l. ſi qs irrepſerit. Simili
ter ergo adulator qui falſo laudando fu
rem vel raptorem vel huiuſmodi induce
ret eū ad furandū vel rapiendū vel aliud
nocumentuȝ proximo inferenduȝ ſi eius
adulatione hoc faciat alias non facturus
tenetur ad reſtitutionem damni inſolidū
ſicut tenetur ⁊ iubens ⁊ conſulens ſi pro
pter eorum iuſſum ⁊ conſilium damnuȝ
infertur. ⁊ preter hoc etiaȝ adulator talis
puniēdus eſt a deo de falſa ⁊ iniqua adu
latione Eze. xiij. Ve qui cōſuūt puluillos
ſub omni cubito manus. Puluilli enim
ſunt verba blanda ⁊ laudatoria que audi
enti mollia videntur ⁊ ſuauia. quos ſub
cubito manus conſuit. qui laudādo ⁊ blā
diendo ad male operandū aliquē inducit.

¶ Capitulum. iij.

AAmor dei quandiu ē ope
ratur. Unde deficiente ope
ratione deficit amor. Cuiꝰ
exēplum eſt. q2 ſi detur ali
cui priuilegium ad agēdū
vtpote ad decimas quas
quis nunq̄ᵽ habuerat exigendas tanto tē
pore durat priuilegium quāto tpe durat
actio. quia non eſt veriſimile papam vel
principem qui priuilegium concedit ve
le mutare naturam actionis vt extra de
electione eccleſia. C. de inoficio. teſta. l. ſi
quando. Similiter etiam amor dei ſicut
dicit Grego. operatur magna ſi eſt: ſi autē
operari deſinit iam amor non eſt. Recte
ſicut ignis quamdiu eſt calefacit quando
autem deſinit calefacere ignis non eſt. Da
tur enim amor dei ad agendum. Vñ dici
tur. i. Ioan. iij. Non diligamus verbo ne
qȝ lingua ſed opere ⁊c̄. ¶ Amor propriꝰ
hominem decipit ⁊ eius iudicium peruer
tit. Et ideo ſm iura in cauſa propria vel
in re ſua nō poteſt quis eſſe iudex. vt. iiij.
q. iiij. c. i. ⁊. C. Ne quis in cā ſua iudicet.
Dicunt tamen quidam ꝙ bene poteſt qs
punire propriam iniuriam ſibi factaȝ ma
xime ſi ſuperiorem non habet. ar. xlv. di.
Et qui emendat: quia neqȝ tenet aliquis
remitere propriam iniuriam ſibi factā ni
ſi velit. de peni. v. c. vlti. xxiij. q. iiij. ſi illis.
Alij vō dicūt ⁊ melius ꝙ nullus dȝ vlciſci
ꝓpriam iniuriā etiā ſi ſuperiorē nō habe
at. Vñ ſup illud Ioh. viij. Ego gloriā me

am non quero eſt qui querat ⁊ iudicet di
cit Grego. Illatas cótumelias patris iudi
cio reſeruat vt nobis ꝑfecto inſinuet quá
tum nos eē paciētes debemus duȝ ſe ad
huc vlciſci non vult ⁊ ipſe q iudicat. Ná
ſicut ibidē precedit pater oē iudiciū dedit
filio. Si ergo iudex iudicū ñ vult i facto
ꝓprio iudicare:multo minus alius dȝ h
preſumere quantū eſt de ſtricto iure: niſi
alius preſupponat ſe mádatis ſuis. In q
caſu ſi immoderatū qd precipitat redigať
⁊ reguleť ad arbitriū boni viri vt extra d
iureiurá.veniés:⁊.c.qntauallis. Et lȝ pa
pa ſolutus ſit legibus vt.C.de legibus di
gna vox tñ ipſe delegat.i.eo.c.j.Ad idem
accedit.ff.de officio pſidis ſenatus. Et de
iuriſdicti.o.iu.q iuriſdictiói ⁊.l. ptor. Hec
ꝓbanť extra de reſtitutiõe ſpoliatoꝝ con
querēte. Et extra de accu.qualiter.n. in ſi
ne.Sic ergo generaliter ꝓhibetur ne qs
in cá ſua iudicet:qȝ vitiū eſt aliquē ſue rei
iudicē fieri.ff.de iudicijs.Julianus ait. vñ
non dȝ quis in ſua re ſniam ferre qȝ non
pót ſeipſuȝ ꝯdemnare nec ſibi pcipere vł
abſoluere.ff.de arbi.l.penultima. Et diffe
rētia debet eſſe inter iudicem ⁊ iudicatuȝ
extra de inſtitu.c.ſi.extra de iure pſonarꝰ
per veſtras.extra de dilationibus debitū.
extra de verbo ſig.forum. Si quis igitur
aliquid iniurie patiatur non debet ꝓpter
h tumultuȝ facere nec ſeditioné mouere
ſed liceat ei adire iudicem ⁊ legū poſtula
re preſidiū.C.de his qui ad ecc.cóſu.de
nūciamus.Alioquin ſi quicꝗ publice vel
priuatim extortū ſit cum pena triplici re
ſtitueť.vñ non eſt licitum ꝙ aliquis rem
aliquá tanꝗ ſuaȝ occupet.alioquin pená
hȝ.ff.ꝙ metus cá extat.C.vñ.vi.ſi qs in
tátam.ff.de reli.⁊ ſumptibus.fu.oſſa.Fal
lit hoc forte ſm azonem vbi quis nõ hēt
copiá magiſtratus ar.C.de iudeis nullus
.ff.de ori.iur .l.ij.§. poſt orig.Quod intel
ligas quo ad hoc vt ſi forte aduerſarius
meus fugiat liceat mihi ipſum detinere ⁊
etiaȝ manus iñjcere.ad hoc vt ipſū ducá
coram iudice cópetente.ff.de his q in fra.
credi.ait pretor.l.ſi debitorem.C.de curia
libus.l.generali.li.x. Et ē ar.ꝙ ſi clericus
delinquat ⁊ fugiat quod poſſit ſine metu
canonis duci coraȝ epiſcopo ⁊ quouſqȝ ſi
bi redditus fuerit detineri ſicut vtitur ec
cleſia gallicana.Sed non diffinio vtrum
excómunicatio euitetur quia nõ inuenio
hoc expreſſum in iure canonico.Et ſemꝑ
quátumcunqȝ delinquať quouſqȝ corrigi
bilis eſt priuilegium retinet.extra de ſen
tentia excõmuni.in audientia ⁊.c. ꝯtingit
.ij.Patet ergo qð non licet homini vt ſit
proprie cauſe diffinitor vel ꝓprie iniurie
vltor vel ſue rei occupator. Naȝ propꝛiꝰ
amor fallit.⁊ ab eqtate recedere facit. Sꝫ
nota qð ſicut homo in foro iudiciali nõ
debȝ eē iudex cauſe ſue.ita nec in foro pe
nitētiali debet eē iudex culpe ſue Apoſto
lus.i.Corin.iiij.Neqȝ me ipſuȝ iudico ſi
iudicio ſacerdotis debet eá dimittere Lu
ce.xvij.Ite oſtēdite vos ſacerdotibus ⁊c.

¶ Capitulum.iiij.

ANima dicit viduata amiſ
ſo celeſti ſpóſo deo ſicut di
citur viduata eccleſia cardi
epiſcopo vel archiepiſco
po.Dicitur enim ſine archi
epiſcopo eccleſia viduata q
ad quedá puta cõſilij conuocationē. criſ
matis cõfectionem baſilicaꝝ dedicationē
clericoꝝ ordinationē epoꝝum cõſecratio
nē.Siľr epiſcopalis eccleſia viduata dicit
quo ad quedá epiſcopalia.puta criſmatis
in frõte cõfirmatiõeȝ extra de ꝯſue.quáto
ꝟginū ꝯſecrationē.penitētium publice re
miſſionē ſeu recõciliationē.xx.vi.q.vi.§.
⁊c.lxviij.di.q̃uis coepiſcopi.xxv.di.perle
ctis vbi ad epiſcopū. Eccľia ꝑ recõciliatio
neȝ extra de ꝯſecratiõe Ecclie vel altaris
Abbatū bñdictionē extra de eta.⁊ qͥlitate
cū ꝯtingat. Maioris inqſitõis diſcuſſiões
⁊ monaſterij ꝯſecratiõeȝ extra de elec.tráſ
miſſa. In his.n.oibus ⁊ ſimilibus dicť
viduata eccleſia epiſcopalis.Similiter aía
priuata per peccatū celeſti ſpóſo caret cõſ
lio.i.cõſortio eccleſie qȝ ⁊ ſi ſit de eccleſie
numero:non tamen merito.¶ Itē chriſ
mate grē ⁊ dedicatione pſone:qȝ neqȝ tē
plum anime neqȝ corpis eſt deo dicatum
q̃diu eſt in peccato.¶ Itē ordinatiõe virtu

q̄ vita pcōris ĩordinata ē. ¶ Item ↄſecra tiōe aīe: qꝛ nō ē peccatoris aīa deo ↄſecrata: nec ↄtra tētatiōes hȝ robur ſiue firmitatē nec ↄſeruationē virginalis mūdicie. ¶ Itē caret pcōꝝ remiſſione ꝛ reconciliatiōe offenſe. ¶ Itē bñdictōe miſericordie Hec eſt.n.bñdictio abbatū.i.patrū q benedicunt in ſemine elemoſynaꝝ. Unde ꝛ miſericordib⁹ dicet illud Math.xxv. Venite bñdicti pr̄is mei pcipite regnū qḋ vobis paratū ē ab initio mūdi. ¶ Iteȝ caret diſcuſſione pnīe qꝛ peccator ſeipȝ ñ diſcutit nec aſpicit. Apo.i.Cori.xi. Si noſmetipſos diiudicaremus nō vtiqȝ a dño iudicaremur.

¶ Capitulum.v.

Auctoritas ꝛ diſpēſatio ſupioris excuſat īferioꝝ delicta. Cui⁹ exēplū apparet ī ſimonia. Pōt.n. dari tpale ꝓ ſpirituali ex ꝓuiſiōe ſupioris: vt extra de pactꝭ cū pridē. ꝛ extra de ꝓſbyteris in fi. Quaſi ſupioris auctoritas vitiū purget vt.ff.de his q not.infa.l.furti.§.qb⁹ iuſſu. Et extra de tranſac. ſtatuim⁹ ꝛ.c.veniēs. Sic ēt auctoritas ꝓncipis min⁹ ſolēne teſtm̄ facit ſolēne. C.de teſt.l.oī q̄ facit ex nudo pacto dari actiōeȝ vt.ff.de pact.l.legittima q̄ mutat ſubſtātia ꝗ̄ vt.C.cōia de legatis.l.ij.C. de rei vxo. actione.l.i. Et ſic forſan filij iſl'r excuſāt a furto: qꝛ furati ſūt egyptijs vaſa aurea ꝛ argētea ꝯ mādato ꝛ auctoritate dñi Exo.iij. ¶ Itē auctoritatē ꝓſtās faciēdi malum puta mādādo illud fieri vel ↄcedēdo licētiā reputat vt faciens malum. Et iō dicit iperator oīa nr̄a facimus qb⁹a nobis ipartitur auctoritas vt.C.de veteri iure.e.l.i. §.cūqȝ ꝛ.§.ſȝ neqȝ. ¶ Itē auctoritatē hñt maiores ordinādi de minorib⁹. Vñ ꝓnceps cū ſuis ꝓceribus pōt facere cōſtitutiones vt.C.de offic.prefec.l.humanum.

¶ Capitulum.vi.

Bona que qs facit exiſtēs in charitate ſi tráſferat ī aliū nō ꝓpterea ipſe illa perdit quātū ad meritū. Cui⁹ exēplū eſt qꝛ licet populus romanus auctoritatē condēdi conſtitutiōes ſeu Et leges legal tráſtulit ſe in principē vt.C.de veteri iure.e.l.i.§. Et hoc ēt tñ intelligit tranſlata.i.conceſſa nō q̄ oīno populus a ſe abdicauerit poteſtatē. Et ſic dr̄ tráſferri iuriſdictio a delegāte in delegatum: vt.ff.de offic.eius cui mādata eſt iuriſdictio.l.i.§. Qui mādatā. Nā ꝛ ſi olim ptātē cōdendi leges popul⁹ in principē tranſtuliſſet tñ poſtea reuocauit vt.ff.de orig.iur.l.ij.§.ex actꝭ.ꝛ.§. cuȝ placuiſſet. Sȝ licet ſic eſſet antiquitus hodie tñ dicūt aliqui q̄ nec populus nec ſenatus pōt condere legē generalem ſȝ ſolī principi licet cōdere legē talē. C. de legib⁹ lege ſi.qḋ ego verius credo vt ēt pȝ.C.de veteri iur.enu.l.ij.§.ſed h. Sicut eñi tráſlato ſacerdotio neceſſe ē vt legis eñi tráſlatio fiat: ſic dici pōt q̄ tráſlato impio neceſſe ē q̄ ptātis condēdi leges tráſlatio ēt fiat: extra de cōſti.tranſlato. Nam qui nihil retinuit inſolidū preſumit tráſtuliſſe. arg.extra.de offi.dele.venera:ad.ſi. Sed ꝛ prima opinio vt ſentit Hoſti. eſt de conſuetudine inumbrata: que nec dum opinionē ſed ēt legē tollit vt in ꝓhemio inſtit.§.igit poſt libros.ꝛ in auct.de heredi. ꝛ fal.§.i.Coll.i.

¶ Capitulum.vij.

Caro dȝ eſſe ſubiecta ſpiritui ꝛ nō ecōuerſo qꝛ ſpūalia maiora digniora ꝛ fortiora ſt̄ q̄ carnalia. Et hic ē q̄ clericus non pōt cōueniri ſub iudice ſeculari extra de iudi.decernim⁹. Et ēt epiſcopus ſi pōt hodie laico delegare ēt ſi clericus cōſentiret extra.ꝯ foro ↄpe.ſignificaſti. Nec obſtat q̄ hab͛.xi.q.i.Placuit: ꝛ iteꝝ.xi.q.i.clericus nullus.xvi.q.vij.fili⁹ ſe. Hoc.n. intelligit de depoſito ꝛ incorrigibili q nō pōt ꝑ aliū diſtringi.extra de clerici excōi. c.ij.in ſi.ꝛ de ſen.excōi.vt famc.xvij.di.nec licuit.xxiij.q.v.de liguribus. Nā ſi relicto habitu immiſceat ſe ꝓlijs vel faciat guerrā ipune occidit extra de ſentē.excōi.cum nō ab hoīe in fine. Vel hoc pōt fieri auctōrifica.i.pape vt ſcḋa.q.v.cum deuotiſſimam. Laicus auteȝ bene conuenitur ſub

iudice eccleſiaſtico in multis caſib⁹ vt in
cā ſeruoꝝ ⁊ ruſticoꝝ eccleſie. lxxxix.di.iu
dicatū.xi.q.ij.eccleſiaꝝ ſeruos. ¶ Item in
cauſis penitētiū.xi.q.i.aliud. ¶ Itē in cau
ſis libertoꝝ pupilloꝝ ⁊ viduaꝝ ⁊ ꝯbiliū
ꝑſonaꝝ.lxxxvij.di.ꝯſolatis ⁊ ꝓcipue quā
tū ad tuitionē ⁊ defenſionē ne a potētib⁹
opprimāt.xxxiij.q.v.adminiſtratores ex
tra de cenſib⁹ licꝫ.xxxiiij.q.iij.ſi qs ꝯ potē
tioribus. ¶ Itē ēt eſt in peregrinis merca
torib⁹ ⁊ agricultorib⁹ ⁊ mare nauigātib⁹
extra de treu.⁊ pa.inouam⁹. xxiiij.q.iij.ſi
qs romipetas. ¶ Itē cū agit̃ de feudo ec
cleſie ⁊ inuaſores ēt locoꝝ ⁊ eccleſiarū
vl̃ raptores ſeu malefactores pn̄t cōueni
re clerici ſb̄ quocūqꝫ maluerit iudice. Et
ſil̃r qn̄ iudex eccleſiaſticus iuſticiā redde-
re negligit vl̃ ſuſpect⁹ eſt vel ſubitū ledit:
cognoſcit epiſcop⁹ vt in auctē. vt diffe.iu
di.i. R.⁊.§.i.⁊.§.ſi tn̄ contingit Colľ.ix.
¶ Idem eſt de iur̃ i ciuitatib⁹ q̄ iudicib⁹
carent. Quia ergo eccleſiaſtica ad ſpm̄ ſe-
cularia ꝟo referuntur ad carnem ſicut cle
ricus ſub ſeculari iudice n̄ debet cōueni-
ri:ita quoqꝫ neqꝫ ſpiritus dꝫ ſub lege car
nis teneri ꝯ qua Apo.ait Ro.vij. Video
aliam legem in membris meis repugnan
tem legi mentis mee ⁊c. Ro.viij. Debito
res ſum⁹ non carni vt ſecundum carnem
viuamus. Sꝫ quaſi ecōuerſo ſub iudice ec
cleſiaſtico laicus ꝯuenit̃ qſi ſub modera-
mine ſpūs carnal̃ appetit⁹ reſtringit̃ Gal.
v. Spiritu ambulate ⁊ deſideria carnis n̄
perficietis. ¶ Item mortificanda ē ne ani
ma pereat:ſicut homo incendium timēs
deſtruit domum vicini ne ſua ardeſcat.
Eſt.n.licitū h̄ ſm̄ leges. Nā ſi ꝯfendēdi
mei cā tuum edificium incendio orto diſ
ſipauerim non teneor tibi.⁊ iō vlpianus
reprobat labeonē.q ait in hoc caſu:⁊ in
eo noīe etiā familie iudiciū dandū vt.ff.
eo.l.iij.§.q̄ ait pretor. Poſſet tamen dici
q̄ labeonis ſententia fuit vera:vbi iuſt⁹
non fuit metus.qr adhuc non ꝑuenerat
ignis vſqꝫ ad domū vicini quam deſtru
xit:tūc eni teneor in ſimplū act.l.aql̃. Sꝫ
ſi ꝑuenerat vel iuſte dubitabā an ꝑueni-
ret qr forte tp̄s vētoſū erat hꝫ locū qd vl
pianus dixit. Neqꝫ eni dānū dare video-
eq̄ perituris edib⁹ vt.ff.q̄ vi aut clā.Si
alius.§.Eſt ⁊ alia exceptio. Quāuis autē
nō peruenerit tn̄ putabam ignem ventu
rū adhuc ceſſet actō ſic itelligit̃.ff.ad.l.aq
lis. Si qs fumo.§.aut dr̃. Si ēt ꝓicit̃ ei.qui
cauſa mertiū ſuaꝝ ſeruādarū alienas ꝓij
cit in mare : vt.ff.de ꝓſcrip.verbis q ſer-
uandarū. Reſpō.i. Multo ergo magi dꝫ
hō ſpūalit̃ plus curare de aīa q̄ de carne.
Eſt.n.aīa.quaſi dom⁹ dei ꝓpria: caro āt q̄
ſi aliena. Vnde domin⁹ ait Mathi.x. No
lite timere eos q occidunt corpus:ſuper
animā aūt nō hn̄t iam amplius qd faciāt:
ergo dom⁹ carnis ſeu ꝯcupiſcētia mortifi
cādo ꝑ penitētiam deſtruatur ne.ſ.libidi
nis incendio domus mētis abſorbeatur
Ro.viij. Si ſpiritu facta carnis morti
caueritis viuetis. Et h̄ precipue eſt neceſ
ſarium cuꝫ qs ꝓſlare ſenſerit tentationis
ventum ⁊ vbi ſe fragilem ſentiens metu
it ruine ꝑiculū. ¶ Sūt ēt carnis delectatō
nes velut aliene merces in mare ꝓijciēde
ideſt i amaritudinē pnie ꝯuertēde vt mē
tis interne ꝟtutes q̄ſi ꝓprie merces ſaluē
tur Math.v. Si pes tu⁹ ſcādalizat te ab
ſcide eū ⁊ ꝓice abſ te. Et idē et ſi ocul⁹ tu
us ſcādalizat te erue eū ⁊ ꝓijce abs te ⁊c.
Exo.xv. Equū ⁊ aſcenſorem ei⁹ proiecit
in mare. Equus.n.eſt corpus. Aſcēſor ei⁹
delectationis appetitus q ei dn̄atur qui
proijciendus eſt in mare penitentie. Oſtē
dunt etiaꝫ nobis prefataꝝ legum exēpla.
q̄ magis hō de propria ſalute q̄ aliena dꝫ
curare. ¶ Item cum a carne permittit ſpi
ritus ſuperare eſt velut quedam colluſio
damnabilis ⁊ iniqua. Tunc eniꝫ ſpiritus
aſſimilatur ei qui colludit in cauſa ſtatus
puta cum dominus accepta pecunia vel
alia malitioſe ꝑmittit ſe a ſeruo in ſtat⁹
iudicio ſuperari: que colluſio detegēda
eſt ⁊ dantur premia detegenti ⁊ adiudica-
tur ei ſeruus. Vn̄ ille qui colludit in cā ſta
tus perdit ius in perſonā illi⁹ ꝯ cuius ſta
tu agebat̃ ⁊ applicat̃ illi qui colluſionē de
texit.ff.de colluſionib⁹.l.j.C.eo.l.ſi. Simi
liter cū caro ⁊ ſpūs ſibi inuicē quaſi litiga
tes aduerſent̃:⁊ cum ſpūs habeat ius do-

minus ſup corpus:ſi pp delectationē acceptam a carne pmittat ſe in tentationis cā ſeu lite ſuperari per ꝯſenſuꝫ eſt quaſi colluſiōis pcti. Quod tamē ſi p penitentiam vel cōfeſſionē detegat caro in ſeruitutem redigit ipſius penitētis. Et tūc tollit dominium carnis a ſpiritu puaricante ꝛ ſubditur eidē ſpiritui penitēti:ex cuius pſona dicebat Apo. Corin.ix. caſtigo. corpus meum ꝛ in ſeruitutem redigo.

¶ Capitulum.viij.

Caſus malus non imputatur alicui:niſi vbi culpa interuenit ſicut medico non imputat ſi potionē dat.ꝛ infirmus aliquo caſu fortuito moriat:ita q medicus nō deprehēdat in culpa ante factū velꝰ in facto vel poſt factum extra de cleri. egro. ad aures ante factū deprehenditur in culpa qn nō eſt peritus in arte vel qn intromittit ſe de miniſterio alieno puta eſt religioſus q intromittit ſe de cyrugia qd officiū nō ptinet ad ipm extra de homici.tua nos. In facto aūt deprehēdit in culpa qn nō dedit potionem iuxta traditionē artis imo innitebat prudētie ſue cōtra iura de ꝯſtit.ca.ec.c.ne innitaris. Ex poſt facto dephēdit qn circa cuſtodiā infirmi apponit diligētiā quā dꝫ.nec excuſat ſi cuſtodē minus diligētē dimiſit vbi videbat periculū iminere.ar.extra de officio archi.ea q.Caueat ergo quo plures curas ſimꝰ ꝛ ſemel ſuſcipiat:qꝛ ſi infirmus continuam diligētiam exigit pluribus intentus minor ſenſus tali ad aures.ff.ad.l.aquil.qua actione.§.fi.ꝛ.l.ſeq.

¶ Capitulum.ix.

Circuitus ꝛ diſpēdia vitanda ſunt:eius exēplū habet a cōſuetudīe curie Romane. Nā lꝫ p poſtulationem hoc acquirat poſtulato q redditꝰ habilis ad hoc vt eligat poſtulatōe admiſſa vt extra.de ele. Innotuit in fi.hūc tū ordinē ꝛ ſi a iure pcedat nō ſeruat Ro.curia. Nā ſi ab ea aliqs poſtuletur poſtulatiōe admiſſa nō ſequtur electio ſꝫ approbatio poſtulationis ꝛ poſtulati p electione ꝛ cōfirmatiōe habet ꝛ ſimile extra de elec. Cū inter canonicos ꝛ hoc ideo facit vt euitetur circuitꝰ. Qui certe vitandi ſunt vt.ff.de condi.indebi. l.dñs ꝛ vt vitentur diſpendia eccleſiarū vt extra.de elec.c.vlti.

¶ Capitulum.x.

Cogitatio interior peccati ſine conſenſu opis nō tollit gratiā nec euacuat merita precedētia niſi ſit cū delectatione moroſa qꝛ tunc interdū ē mortalis culpa. Exēplū huius eſt qꝛ volūtas teſtatoris imperfecta nō tollit ſolēne teſtm̄ pcedēs ſed cū decēnio tollit:vt.C.de teſtamētis.l.ſcimus. Sicut ergo moroſitas tpis auctētiꝰcat imperfectā voluntatem teſtatoris:ſic ēt moroſitas peccatoris augmētat culpā interioris cogitatiōis:vñ pūerſe cogitatōes ſicut dr Sapiē.i.ſeparāt a deo.ſ.qn ſunt moroſe.ꝛ iō ſicut dicit Iñd. Cū te titillat cogitatio cū tibi aliqd ſuggerit illicitū nō ibi teneas animū calca ſerpētis caput: calca praue cogitationis iniciū. Eſt enim periculū in mora. Aduertēduꝫ tū hic eſt q pprie loquēdo delectatio cogitatiōis dicitur moroſa nō ex mora tpis ſꝫ ex eo q ratio deliberās circa eaꝫ immorat nec tū eam expellit tenēs ꝛ voluens libenter ea ſtatim vt attingerunt aīum reſpui debuerunt. vt Auguſtinus dicit.xij. De tri. Iteꝫ nota. q cogitatio ipſa ſm ſe non eſt pcti mortale. immo qñqꝫ eſt veniale tm̄: puta cū aliquis cogitat vtiliter de fornicatiōe .ſ. vt de ea pdicet:vel diſputet. Sed ſi aliquis circa cogitationē fornicatōis immorat vt delectet de ipſo actu cogitato tunc eſt pcti graue immo etiā conſenſus in talem delectationem ꝛ abſqꝫ cōſenſu exterioris operis dicitur eſſe mortalis.

¶ Capitulum.xi.

Confeſſionē dꝫ pcedere diligens ꝯſcie pſcrutatio et exaīnatio. Nā ſꝫ iura aūꝫ q gs ꝯſecret vel ordinet. dꝫ pcedere p triduū ſeruitiū.ſ. vt incipiat in feria.

quarta ꝓcedēte ſabbatū ordinū. ⁊ dȝ ꝑ triduū diligēter inquiri de genere de pr̄ia ꝺ inſtitutiōe. i. titulo ad quē ordinaꝛ ꝺ etate. de loco in quo ꝯuerſatus ē. de ſciētia. de fide. ⁊ de alijs hmōi ⁊ ſic exaiari per triduū ꝯtinuū. Sabbato ꝗ ꝓbati ſūt eṗo ꝓſentanꝛ. xxiiij. di. qn̄. Similiter añꝗ penitens ſe ſacerdoti in ꝯfeſſione repn̄tet: vt bn̄ficiū abſolutionis ⁊ ſacramentalis gr̄e ꝯſecrationē recipiat dȝ ſemetipȝ ꝓmo diligēter ꝑſcrutari ⁊ ꝯſciaȝ ſuā ꝑ triduuȝ .i. diutius examinare. vel per triduuȝ ideſt de triplici tp̄e. ſ. de iuuētute virili etate ⁊ ſenectute. vel ꝑ triduū. i. tripl'r. ſ. de ꝯmiſſis in deū in ꝓximū ⁊ in ſeipſuȝ. vel ꝑ triduū. qꝛ dȝ eē ꝯſideratio penitētiuȝ ſeu cōfitētium circa ꝑſonas circa peccata ⁊ circa circūſtantias peccatoꝝ. Dȝ quoqȝ fieri examinatio penitētis de tota vita ſua quādo vult generaliter confiteri ⁊ debet fieri examinatio non ſolum de actibus peccatorum ſed etiam de circumſtantijs ſcȝ de cōditione perſone de loco de facto de cā. de modo de tempore de auxilijs quibus operatus eſt. Sicut in hoc verſu cōtineꝛ. Quis quid vbi qbꝰ auxilijs cur quomodo qn̄. Sicut clericus vt dictū ē examinatur non ſoluȝ de perſona ⁊ vita ſed etiaȝ de alijs circumſtantijs.

℄ Capitulum. xij.

Conſcientie grauamen nō eſt ſuſtinenduȝ. Sed ē per pniam protinus remouēdum. Nā ſm iura nō tolerādū eſt grauamē eccl̄ie. vn̄ ꝯſuetudines inducte i grauamē eccleſiaꝝ nō debēt obſeruari ſed reuocari extra de ꝯſuetudine. c. i. Sicut ergo eſt reuocandū qd infert grauamē eccleſie. Jta etiaȝ eſt remouendū ⁊ purgādum quod infert grauamē conſcientie. ſ. peccatuȝ ex eo quod quādiu retinetur ſemper peccator ipſe ruit de malo in peius Gre. peccatū qd per penitētiā non diluiꝛ mox ſuo pōdere ad aliud trahit. ⁊ ad idem de pē. di. iiij c. i. ⁊ xxxvij. q. ij. ⁊ ſe. pp qd hortaꝛ apoſtolꝰ hebreos. xij. di. dponētes oē onus ⁊ circumſtans peccatum ⁊c. maxime autem peccandi conſuetudo eſt que cōſcientiam grauat ps. Filij hoīum vſqȝ quo graui corde. ſ. per peccandi conſuetudinē ꝗ cor idurat ⁊ aggrauat.

℄ Capitulum. xiij.

Corripiēdi ſunt ſpirituales viri nō ꝑ carnales ſȝ ꝑ ſpirituales ſicut clerici nō ſūt corrigēdi vel verberādi ꝑ laicos: ſȝ tm̄ ꝑ clericos. vn̄ ſi ꝓlatꝰ pcuteret ſubditos ſiue monachos ſiue alios nō ꝑ clericos ſȝ ꝑ laicos vterqȝ eēt excōicatus ⁊ qui preciperet ⁊ qui verberaret. vt extra de ſen. ex com. vniuerſitatis niſi forte ſint incorrigibiles qui non poſſunt comode per clericos comprehendi. Tunc. n. per laicos poſſunt dum tamē non plus ſe extendat violentia laicorum ꝗ requirat rebellio clericoruȝ. vt ex̄. de ſenten. excom. vt fame. §. laici. Jteȝ correptio prelati debet eſſe moderata. Naȝ ſi eſſet nimis atrox ⁊ violenta in clericū ita vt mors ſequereꝛ nō tranſeunda eſſet ſine punitione. Vnde ſi ſubditum ſuum non habito reſpectu ad ordinē ſibi datum eṗs cedi crudeliter iuſſerit. ⁊ in continēti mortuus fuerit homicida iudicaꝛ. ar. li. vi. ſi ꝗ femina. Si aūt per viij. menſes vel ampliꝰ vel minꝰ ad arbitriū iudiciȝ redigēdū vixerit ⁊ poſtea moriaꝛ ꝗuis ꝑſumaꝛ ex alia infirmitate. tn̄ ſuſpēdendus eſt dn̄s ad tempus vel vſqȝ ad duos menſes vel ſecūdū ꝙ videbiꝛ inſpecta ꝑſona vt extra de clerico pcuſſore ꝓterea ⁊ ſi ſe nō emēdauerit poſtea deponatur. vt. e. t. i.

℄ Capitulum. xiiij.

Corpora ſanctoruȝ poſt reſurrectionē erūt ⁊ ꝓmiabūtur in celo ſicut ⁊ ſp̄us eoruȝ ⁊ ſil'r corpora dānatorū in inferno. Tenet. n. in hoīe ſp̄us quaſi vicē viri. Caro āt q̄ſi viceȝ vxoris. ⁊ ſm iura vxor ſeqꝛ foꝝ mariti vt. ff. de iur l. o. iu. l. penul. C. de incol l. l. vltia. ff. ad municip. ea ꝗ ⁊. l. de iure. §. vltimo. ⁊ l. filijs. §. j. Sil'r etiam caro ſeqꝛ foꝝ ſp̄us. qꝛ vbi ꝓmiaꝛ vel punitur ſp̄us ēt caro Luce. xx. Timete eū qui

bz ptãtez aĩaʒ ⁊ corpus mittere in gehennã. Congruū.n.ē vt ſicut li corpus ſimul cū aĩa peccat vel meretur ita tandē ſimul cū aĩa puniat vel premiet ⁊ ideo põt dicere aĩa beata õ corpore. Volo pater vt vbi ego ſum illic ſit ⁊ miniſter meus. Nam ſicut corpus li ꝯiungit aĩe ad miniſteriū laborisita in celo et copulabitur ad côſortium mercedis.

¶ Capitulum. xv.

Damnati q ſunt in inferno nec ſuffragia valēt recipere in quo differūt ab his q ſunt in purgatorio nec ipſi alijs ꝯferre pñt in quo differunt ab his q ſunt i celo ⁊ in mundo. Unde in hoc damnati aſſimilantur clericis ſuſpenſis quibus ſecūdū iura bñficia côferri nõ poſſūt extra de etate ⁊ qualitate ord. ꝑ.cū bone memorie. nec ipſi alijs poſſūt ꝯferre. vt extra de cõceſſi.ꝑ. vel eccleſie non vacan. q̃ñ diuerſitatē. Silr dãnatis ſuffragia ꝯferri ñ poſſunt. q: in inferno nulla ē redēptio ſicut patuit in diuite epulone Luce. xvi. Similiter ēt ipſi bona alijs côferre nõ poſſūt q bonis oĩbus ſūt priuati ps. Nihil iuenerūt oẽs viri diuitiaꝝ in manibus ſuis.

¶ Capitulum. xvi.

Damni dati culpa aliqñ ē excuſabilis. nam aliqñ excuſat eaʒ modus vt cū qs ſe defendendo dãnū dedit. tunc.n. non tenetur dū tñ modū ſeruauit. Talis.n. culpa caret q: ẜm legem fecit. ff. de iuſtitia ⁊ iur. vt vim. aliquãdo võ excuſat eū met⁹. Nã quencūq; ferro me petentē q̄uis nõ ꝑcutientē interficere licet. ſufficit eniʒ terror armoꝝ. Hac ēt rõne excuſor ſi furem nocturno tpe interfecero. vt dr in tabernario repoſcēti lucernam vt tñ cū clamore li teſtificet ſed de die nõ lʒ niſi ſe telo õfendat. ſed ſi potui ipſuʒ capere non occidēdo ⁊ tñ occidi tunc teneor. ff. ad. l. aquil. l. iiij. §. ſi. ⁊. l. v. ⁊. l. ſi ex plagis. §. tabernari⁹ extra de homicidio. c. ij. ⁊. iij. Aliquando võ excuſat eum impulſus q: ſine culpa ēt eſt qui alterius impulſu vel ventorū violentia damnum dedit. ff. ad. l. aquil. queʒadmodum. §. ſi nauis. ⁊. l. ſi ex plagis. §. i diuino capitolio. ¶ Item culpa damnū inferentis aliqñ eſt ante factū. aliqñ in facto. aliqñ poſt factuʒ. Ante factū eſt ſicut cū aliquis male cõpoſuit lapides in plauſtro ⁊ ꝓpterea lapides ceciderunt ⁊ damnum dederunt. vel in ſtipulam ſuã ignem appoſuit in die vẽtoſo. vel quia non adhibuit diligentiã quã debuit de damno qđ ſequitur tenetur. q: qui occaſionē damni dat dãnū dediſſe videtur. Porro ſi oẽm diligentiã adhibuit quam debuit ita q̧ nihil dimiſit de ꝯtingētibus nõ tenet. ff. ad. l. aquiliã qui occidit. §. in hac. ⁊. l. qui foueas. ⁊. l. idem iur. §. milionem. ⁊. l. ſi ſeru⁹ §. ſi explantato. extra de iniurijs ⁊ damno dato. ſi egreſſus. Quandoq; vero culpa ſequitur factum. vt in medico qui bene ſecuit ⁊ poſtea circa curam negligēs fuit. Quandoq; autem eſt in facto. vt ſi medicus imperite ſecuit. ff. ad. l. aquil. qua actione. §. ſi. ⁊. l. idem iure. Et probãtur hec tria extra de etate ⁊ quali. ad aures ⁊ de homicid. tua nos.

¶ Capitulum. xvij.

Diabolo renunciare dʒ hõ ⁊ oĩbus põpis eius pluribus de cauſis ſilibus his quib⁹ epĩ renūciatio admittit. Sũt eni he iuſte cauſe qb⁹ tal' eſt renunciatio admittenda. Conſcientia criminis non cuiuſlibet ſed illius dūtaxat propter qđ ipſius officij executio poſt peractã pñiam ēt ipedit. puta ſi ſit enorme delictū. ẜʒ bernar. gof. ⁊ hoſti. Et dicit enorme delictuʒ ẜm hoſti. hõicid. l. di. mino. ⁊. i. q. vij. ſi quis oẽm de ꝯſ. di. i. c. i. Item hereſ i qua poſt vuln⁹ ſanatū cicatrix remanet. i. q. vij. ſi q Itē ſimonia in ordine. extra de accuſa. inquiſitis. ¶ Secunda cauſa ē debilitas corporis nec oĩs debilitas q̄ ex infirmitate ⁊ ſenectute ꝓcedit ſufficit ſed illa dūtaxat ꝑ quã impotens redditur ad exequēduʒ officiū paſtorale. ¶ Tertia eſt defect⁹ ſciētie ſed q̄uis deſideranda ſit emiñẽs ſcientia in paſtore in eo tñ eſt côpetens tolerã

ſa extra de elec.qualiter. ¶ Quarta cā eſt malicia plebis: qn̄.ſ.adeo dure ceruicis exiſtit.ꝛ in rebellione ſua ita ꝑtinax inuenitur ꝙ prelatus nequit ꝓficere apud ipaꝫ ꝙ ſi mortis piculū imineat iuſta eſt cā renunciatiōis.extra de renū.ad ſupplicationem:ꝛ extra de elec.bone memorie. Hoc piculū intelligit̃ ſm̄ ꝙ parochiani ipſum capitaliter pſequūtur. In quo caſu ſuperior ad quē ſpectat ēt ex officio ꝛ ſi nihil petat̃ eū trāſferre dꝫ arg.extra de rerū pmuta.q̄ſitū:ſiue qꝛ aer eidē eſt peſtilens ꝛ mortifer.lxxxiiij.di.quorūdam. ¶ Sexta cā eſt graue ſcādalū.ſ.qn̄ de ipo ꝓlato grauiter ſcādalizātur ſubditi. ¶ Septima cā eſt irregularitas pſone:vt ſi bigamꝰ ꝛ tūc non remanet:vel illegitime natꝰ ꝛ tunc ex diſpēſatiōe remanere pōt:vt pꝫ extra de renū.nunc pridē:vbi iſta plenius exponūtur.Dia aūt ꝓdicta quodāmodo diabolo cōpetunt:qꝛ ipſe crimina enormia ſuggerit vt hereſim ꝛ ſimoniā ꝛ homicidiū Joan.viij.Ille homicida erat ab initio ꝛc̄. Ipſe quoqꝫ vires noſtras tam ſpūales ꝙ̄ corporales infirmat ꝛ cōfringit.ipē obſcuritatē nobis dubietatis ꝛ ignorātie ingerit.Ipſe ſua malicia ꝑtinax ꝛ imutabilis exiſtit.ꝛ iſuper nos ad piculū eterne mortis ꝑtrahit. Capitalit̃.n.nos pſequit̃.ꝛ peſtifero nos flatu venenoſe ſuggeſtionis ificere conatur. Grauia ēt nobis ſcandala ſuſcitat ꝛ inducit ꝛ duꝫ affectū ſpiritus a ratiōe recta ſubtrahit ꝛ voluptati carnis ꝑ cōſenſum cōiungit.quaſi bigamū irregularem efficit ex quo ēt adulterina proles carnalis opis ꝓcedit. Ex qbus oībus patenter appet ꝙ diabolo renūciandū eſt ꝛ oībus eius pōpis Apoſtolus.j. Corin.x. nolo vos ſocios eē demoniorꝫ. Et Ephē. iiij. Nolite locum dare diabolo.

¶ Capitulum.xviij.

DIſcordie vel odij ignē incēdētes excludent̃ a cōſortio ſanctorꝫ ſicut incēdiarij eccleſiarū excludunt̃ per excōmunicationē a cōſortio fidelium. Nam incēdiarij eccleſiarum qui ſcilicet eccleſiā vel locum religioſum vel cimiteriū:vel ea que ſunt infra ſpaciū priuilegiatū: vt legit̃.xvij.q.iiij.ſicut antiqtus incenderunt vel effregerunt ſunt excōmunicati ipſo iure. Ita ꝙ ex quo denunciati ſunt in eccleſia non poſſunt abſolui niſi per papā:vt extra de ſenten.excōmuni.tua nos.c.cōqueſti.Excipitur tn̄ mortis periculū iminens vt extra.e.vt ſuper eo.ꝛ.c.in litteris. Alij autē incēdiarij ſcilicet aliorꝫ locorꝫ non ſūt excōicati ſed excōicandi. Et excommunicati non abſoluūtur niſi dāno reſtituto ꝛ iuramento ꝓſtito.ꝙ ignem vlterius nō apponant vt.xxiij.q.vltima peſſima.Et heredes cogunt̃ ſatiſfacere damnum paſſis. Cōſuetudo tn̄ approbata vt dicit Hoſti. reddit tales incēdiarios excōicatos ipſo iure quāuis denunciati nō ſint ſiue in eccleſijs ſiue in illis incendiū cōmiſerint dolo malo. Cōſuetudo aūt cōſeruanda eſt cū ſit optima legum interpres:vbi aūt cōſuetudo nō apparet ſentiendū eſt cū alano.ſ.ꝙ incēdiarij aliorū locorꝫ ꝙ̄ eccleſiarum nō ſunt excōmunicati ſed excōmunicandi. Si ergo per excōicātionē excludūtur a cōſortio fideliū qui incēdunt eccleſiam vel templū materiale.mlto magis excludunt̃ a beatorꝫ cōſortio qui incēdunt igne diſcordie vel odij tēplū ſpūale.ſ.aīe ꝓs.Incenderūt igni ſanctuarium tuum.

¶ Capitulum.xix.

DUbia in qbus vertitur periculuꝫ aīe dn̄t trahi ad ꝑtem ꝛ ꝓſumptionē tutiorem extra de ſpōſalibꝰ iuuenis. Ideo in dubio ſm iura ꝓſumit̃ quis excōmunicatus extra de ſen.excō.cuꝫ deſideres. ¶ Item in dubio ꝓſumit̃ qs fornicator .xxx.q.v.aliter.ꝛ.c.noſtrates. ¶ Itē in dubio ꝓſumit̃ qs paganus ſiue nō baptizatꝰ de cōſe.di.iiij.paruulos.c.ſi nulla:ꝛ extra de bap.c.j. Itē in dubio ꝓſumitur qs nō ordinatus.lxxviij.di.preſbyteri. Iteꝫ in dubio preſumit̃ eccl'ia nō cōſecrata de conſecra.di.j.ſolēnitates:ꝛ.c.eccleſia. Notandū eſt hic ꝙ iuriſte diſtinguunt multiplicem preſumptionem. Eſt enim quedam ꝓſum

ptio iudicis ꝛ cōtumacie hoīs: vt quādo
eps citauit clericū ſuū ꝛ nō rēddit ad ecclē
ſiam preſumit iudex ꝙ habeat eccleſiam
ꝓ derelicta ar. a ꝯrio ſenſu. vij. q. j. pſenti-
um. Sed hec pſumptio bñ admittit ꝓba
tionē ꝯriam. Et de hac ēt legit. ij. q. v. oī-
bus nobis circa finem. Alia preſumptio
eſt fame: vt qñ qs infamatus eſt: nec appa
rent alia indicia: ꝛ hec admittit ꝓbatiōez
in ꝯriam aliqñ ꝑ inqſitionē aliquando ꝑ
purgationē. alia vō eſt nature: vt ſi pater
exheredauit filium pſumit ꝙ iniuſte: qꝛ
non ꝑmittit natura pſumere ꝙ filius pa-
trem offendat. C. de ioffi. teſtō oī modo.
ꝛ auten. non liceat patri. ꝙ nullus affect⁹
vincit paternū vel maternū. C. de cura.
furi. l. vlti. Ex hac ēt pſumptiōe ꝯtingit
ꝙ nō pſumit frater ꝯ fratrē falſum teſti-
moniū dicere maxime in crimine hereſis
vel ꝛ alio graui. Nāle eni fedus nō ꝑmit
tit qcꝙ̄ falſi criis ſuſpicari: extra de coha.
cle. in muli. c. i. ꝛ. c. vlti. Alia vō preſūptō
eſt iuris tm̄. vt cū ius pſumit aliqd: ſed ñ
ſtatuit ius ſuꝑ pſumpto. vt ſi vir diu fuit
cū vxore ſua in lecto preſumit ius ꝙ eaꝫ
cognouit ſi ipſe ꝟ dicat ꝙuis vxor neget
extra de ſponſa. impu. ꝯtinebat: ꝛ. c. duo
pueri. xxrij. q. j. ſi qs accepit. Tañ bñ ad
mittit ꝓbationez in ꝯrium. xxvij. q. j. nec
aliq̄. Sed notandū ꝙ aliqñ lex fingit bo-
nū ꝙ canō malū preſumit. Naꝫ in libere
mulieris ꝯiunctiōe ꝛ cohabitatiōe lex fin
git matrimoniū. ff. de ritu nup. in libere
Canō vō preſumit ſtuprū ſeu ꝯtuberniū
ꝑꝑ ꝑiculū: niſi ꝓbet matrimoniuꝫ. xxx. q.
v. c. i. ꝛ. ij. Et hoc ꝑꝑ ꝑiculum qđ accidere
pōt ex clādeſtina deſpōſatiōe. Nam ꝙuis
de matrimoniū ꝯctum ſit inter aliquos
ſi tñ alter diuertat nō diſtrigetur ꝑ eccleſiaꝫ
niſi matrimoniū ꝓbet. xxx. q. v. §. his ita
¶ Item ſm preſumptionē iuris ſi chyro
graphū cancellatū ſit pſumit debitor li-
beratus: niſi ꝓbet ꝯriū. ff. de ꝓbationib⁹
ſi chirographis. ¶ Item inſtro ꝛ litteris
ſtat pria facie niſi ꝯriū ꝓbet ex̄ de ꝓba. p⁹
teſtimoniū. C. de ꝓba. iubem⁹. ¶ Itē pre
ſumit a iure ꝙ qcqd hꝫ vxor ꝟ bonis ma
riti acqſierit niſi ꝯriū ꝓbet. ff. de dona. in

ter virū ꝛ vxorē qntus muci⁹. C. de dōa.
inter virū ꝛ vxorē. Etiā ſic in clerico ad-
miſtrationē hñte. Vñ ſi relinquat clerico
ab extraneo preſumit relictū ītuitu eccle
niſi ꝯriū ꝓbet extra ꝟ teſtamētis regſiſti.
Item preſumit ius ꝙ qlibet ſit idoneus:
niſi ꝓbet ꝯriū. extra de ſcruti. in or. fac. c.
j. ꝛ ꝙ ſit ſoluēdo. ff. de priui. cre. ſi credito
res in ſi. ꝛ preſumit ꝙ qlibet ſit bone fidei
niſi ꝓbet male. C. de euic. l. penul. ꝛ ideo ꝗ
dolū dicit dolum dꝫ ꝓbare. ff. de ꝓbatio
nibus quoties. §. q dolo. Dñs tñ Guliel
mus alumeñ pariſieñ eps dicebat ꝙ poti
us debemus preſumere malū ꝙ̄ bonū: qꝛ
pro vno bono inueniunt decem mali. Et
multi ſūt vocati pauci vō electi. Sed illđ
qđ dictū eſt in ꝯrium ſit de eqtate ꝛ beni-
gnitate iuris. Et qꝛ de oībus dubijs beni
gna interpretatio fieri dꝫ extra de regulis
iuris. eſtote. Et ſimiliter qđam gloſa ſuꝑ
epiſtolā ad Ro. dicit ꝙ dubia in meliorē
ꝑtem ſūt interpretāda. Vñ theologi dicūt
ꝙ ex leui de aliquo malā opinionez hēre
abſqꝫ ſufficiēti cā eſt ei iniuriā facere. Et
ꝙuis cōtingat ſic interpretātem ſepi⁹ falli
circa malos de qbus bonā hꝫ opinionez.
tñ melius eſt bonā opinionē hēre ꝟ ma-
lis ꝑ talem deceptionē ꝙ̄ rarius falli ꝛ ha
bere malā opinionē de bono hoīe. Dicūt
ēt theologi: ꝙ hēre malam ſuſpitionem
de aliquo ex leuib⁹ indicijs pōt prouenire
ex tribus. Vno mō ex hoc ꝙ aliqs malus
eſt. ꝛ ideo ex leuibus ꝟ alio indicat malū.
¶ Secūdo ex odio ꝛ inuidia ad alterum
ex qua faciliter ꝟ eo ſuſpicat malū. ¶ Ter
tio ex longa experiētia. Unde Phs in. ij.
Rhetori. dicit ꝙ ſenes ſūt maxime ſuſpi-
cioſi: qꝛ multotiēs experti ſunt alioꝝ de-
fectus. ¶ Prime due cāe manifeſte ipor-
tant ꝑuerſitatē affectus. Tertia diminuit
de rōne ſuſpitiōis: qꝛ experientia ad certi
tudinē proficit. Et nota ēt ꝙ ex leuibus
indicijs de bonitate alterius dubitare eſt
veniale: ſed prō certo ꝛ quaſi diffinitiue
ex leuibus indicijs malitiā extimare ſi ſit
de grauibus nō eſt ſine peccato mortali.
qꝛ non eſt ſine cōtemptu proximi. Iudex
autem ſi ex ſola ſuſpitione procedat ad

aliquem cōdēnandum cū maniſeſte ſit cō tra iuſticiaꝫ ſemꝑ mortaliter peccat. Alia preſumptio eſt iuris ⁊ de iure: vt cuꝫ ius fingit aliqđ ⁊ ſtatuit ſuꝑ ficto: ⁊ hec nō admittit ꝓbationē in cōtrariū: vt ſi quis ſemel deierauerit nūq̄ admittitᷣ in teſtimoniuꝫ q꞉ preſumitᷣ ꝙ ſemꝑ deieraret. extra de teſtibus. teſtimoniū. Item ſi aliq̄ mulier inuita tradatᷣ marito ⁊ habitat ſecuꝫ ꝑ annū ⁊ dimidiū. ḋ cettero nō poteſt reclamare. Idem ſi ꝑmittit ſe cognoſci q̄uis nō habeat annos legitimos. Nam ⁊ carnalis copula facit de ſponſalibus matrimoniū iure preſumēte ꝙ cōſenſerit. ⁊ de hac preſumptiōe ius facit. vnde dᷣ ꝓſumptio iuris ⁊ de iure. extra de ſpōſalibus. Ad idem extra de deſponſatiōibus. ipub. de illis a nobis. Qn̄qꝫ tn̄ ius fingit aliud eſſe q̄ ſit. Nam fingit mulierē ſtipulatam dotem que nō eſt ſtipulata. C. de rei vxo. ac. l. i. in prin. Fingit ēt natum qđ non eſt. ff. de ſta. ho. q in vtero. Item fingit viuere qđ non viuit. Inſti. de excu. tut. §. filij aūt. Sed ⁊ fingit nō eſſe natum qđ natuꝫ eſt. ff. de libe. ⁊ poſthumis cuius teſtimonio. §. lucius. preterea fingit nō cōceptum qđ naſcitᷣ mortuū. ff. de verboꝝ ſignificatione qui mortui. Alia eſt preſumptio q̄litatis ⁊ facti. que ēt eſt de iure. q꞉. ſ. ius ꝓpter qualitatē facti preſumit quid bene vel male actum. Inde dicitᷣ per exteriora Nam ſi qs ſimpliciter humiliter ⁊ cōtinēter vixerit: ⁊ cū honeſtis ⁊ diſcretis libenter ꝯuerſetur preſumuntᷣ eius opera bona ⁊ recta ⁊ munda. Et ecōtra ſi libenter non orauerit non ieiunauerit nō humiliter ſe habuerit: ſed cū luxurioſis luſoribus ⁊ potatoribus ſe expoſuerit huius opa preſumi ꝓn̄t inhoneſta ⁊ mala. Et ex malo quoqꝫ opere preſumitᷣ malus animus. extra de elec. Oſius. ⁊ extra de clericis nō reſiđ. c. j. Et impudicus oculus impudici eſt cordis nuncius ſm̄ Aug. xxxij. q. v. nec ſolo. ⁊. c. qui viderit. ⁊ q̄cquid iniurioſum ſit aut dicitᷣ preſumitᷣ animo iniuriandi factum aut dictū: niſi contra ꝓbetᷣ: vt. C. ad. l. cor. de ſic. l. j. ⁊ de iniurijs ſine cōuicijs. licꝫ delinquens dicat ꝙ ludēs fecerit. Nam ludus noxius in culpa eſt. ff. ad. l. aql. nam ludus. Et iđ non dꝫ remanere īpunit⁹. ff. de furtis in furti actiōne. §. vlti. quis enim ludos appellabit ex qbus crimina oriuntᷣ: vt in ꝯſti. ff. veteriſ. §. illud notatᷣ. Ideo preſumitᷣ de facili cōtra vſurarios q conſueuerunt exercere vſuras.

Capitulum. xx.

ELemoſynaꝝ diſpenſator ſi hꝫ in domo vel familia vł collegio ſuo indigentē non dꝫ eum negligere: q꞉ propinquus eſt vł collega cuius exemplū eſt in eccleſiaſticis electionibus. Non enī prohibetur aliquis eligere cōſanguineū dūmodo ſit idoneus. Et ſimiliter ſi idoneus in eccleſia in qua facienda eſt electio inueniᷣ de ea eſt eligēdus: vt. xxiij. di. in nomine dñi. lxi. di. nullus inuitus. Sed in hoc eſt differentia: q꞉ in electiōibus eſt in fauorē cuiuſlibet cōgregationis indultū vt de ſe eligat ſi ibi idoneus inuenitᷣ. lxx. diſt. nec emeritis: ⁊. c. nullus. Pōt ꝯgregatio huic iuri fauorabili renūciare ⁊ alium eligere vel poſtulare tota vel maior ꝑs cōgregationis ipſius q̄uis in ea aliqs dignus exiſtatᷣ. vt extra de elec. cum vintonēſis: ⁊. c. cum inter canonicos: ſed in elemoſynis dandis dicit apoſtolus. j. Thimo. v. ꝙ ſi qs ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curā non hꝫ fidem negauit ⁊ eſt īfideli deterior. Vn̄ magis cōiunctus eſt alij neceſſario preferēdus ceteris parib⁹. Puta ſi alius nō occurrat magis indigēs vel eque indigens ⁊ melior vel reipublice vtilior. in quibus caſibus preferendus eſt coniuncto.

Capitulum. xxi.

ERror vtilis toleratur. Cuius exemplū eſt: q꞉ cū ſeruus nō poſſit eſſe iudex: q꞉ nec arbiter qđ minus eſt. ff. de arbi. pedius. §. ſi. Tn̄ ſi errore datur liber ⁊ ſententiā ferat tenet ſentētia ꝓpter vtilitatē eoꝝ q apud eum egerunt. ff. de offi. prefec. barbarius. tamē in veritate iudex nō eſt ar.

ff. de cur. habemus medeſan⁹. Ad idē in: ſti. de. teſt. §. ſed neqꝫ. C. de teſti. l. i. C. de la ti. lib. toll. l. i. §. ſed ⁊ qui domini. ⁊. §. ſꝫ ⁊ ſi quis hōi libero. Sic dicimus de excōica to. ar. extra. de ꝓcu. c. ſi. Et eẍ de exce. exce ptionē eꝛ̄ō ſen. ⁊ re iudi. ad ꝓbādū. ¶ Itē ſi quis gerat ſe pro legato cuꝫ non ſit cer te valebunt eis ſentētie ſi homines ad ip ſum tanq̄ ad legatum bona fide recurſuꝫ habuerint. ar. ff. ad macedonianum. l. iij. Itē error intentionis qui eſt ſine dolo ali quando excuſat licꝫ non ex toto quod pa tet per exēplum in rapina. Nam raptor non dicitur qui violenter rē alicui rapit niſi dolus malus iteruenīat. quia ſi quis rē propriam alicui violenter auferat cre dēs ſibi intereſſe tūc ceſſat actio raptoris ꝫ talis mulctetur ꝑ conſtitutionē. ſi qs in tantā. Inſti. de vi bonoꝝ rapt̄. §. ꝫ nec dū talia ⁊ ꝑcedenti. ¶ Itē ſi publican⁹ pecus meū adduxerit dū putat me aduerſus le gē vectigalis aliquid cōmiſiſſe ⁊ ſic moria tur non tenet̄ q̄uis errauerit. Secus ſi iō incluſit ne paſcat̄ ⁊ fame pierit. qꝛ tūc te netur. ff. de inſ. ⁊. iu. l. iij. §. ſi publicanus.
¶ Itē error peccātiū aſſimilat̄ errori emē tium ⁊ vendētiuꝫ inter quos ꝯtingūt ple rūqꝫ ſex errores impediētes contractum emptionis ⁊ vēditionis. Primus ē in pre cio vt ſi puto vēdere decē tu putas eme re qnqꝫ ſecus econtra. ff. locati. l. ſi locem. Iſte error ē in hypocritis qui opa penitē tie vel iuſticie q̄ ſunt magni valoris ven dūt vili ꝑcio humane laudis. Hoc. n. ē qꝛ hypocrita premiū humane laudis maio ris valoris extimat q̄ ſit. ¶ Scd̄us error ē in ꝯctu. vt qꝛ puto vēdere tu putas ti bi donari. ff. de rebus cre. ſi ego. Similis error ē in malis ꝑlatis eccleſie. q bona ec cleſiaſtica ꝑ libito ſuo tractāt tanq̄ libere ſibi donata. i. tanq̄ eēnt vīi domini cuꝫ ta mē ſint non dn̄i ſꝫ diſpēſatores ⁊ miniſtri Et iō in fine inueniēt ea caro ꝑcio ſibi vē dita grauē. ſ. penā ꝑ eis exoluētes. ¶ Ter tius error in corpore. i. in ipſa re. vt quia puto vēdere ſempronianū. tu putas eme re cornelianū. vt. ff. e. in vēditiōibus. ſꝫ qd ſi vēdo tibi petrū cocū cū ſit pelliparius ⁊ ſi is qui cocus eſt martinus vocatur. ſi habui nota nomina ſeruorum tunc is de betur qui nominatus eſt. ſed ſi nō habui nota is videtur venditus cuius artificiū eſt adiectum. ff. d e rebus du. qui ꝑ̄ebat. Talis error eſt inter diaboluꝫ ⁊ luxurio ſum. Cui diabolus offert op⁹ carnis ⁊ il le accipit credēs emere ideſt percipere ſo lum delectationeꝫ ⁊ diabolus intendit eī tradere magis amaritudinem. quia volu ptas triſtes habet exitus vt dicit Boeti⁹. Prouerbiorum quinto. Nouiſſima illi⁹ amara quaſi abſinthium. ¶ Quartus ⁊ ⁊ quintus ſi in ſubſtantiali qualitate ſiue materia erret̄ vt ſi es pro auro. vl̄ plū bum pro argento deſtruatur. ⁊ ſi etiam acetum veneat pro vino quod ab initio acetū fuit emptio nō valet. ſecus ſi poſtea acetū ſit qꝛ eadē ꝓprie ſubſtātia ē. Eſt. n. idē corp⁹: probat̄ hoc. ff. eodē i venditio nibus. §. vltio. ⁊. l. alioquin. ⁊. l. aliter. Sꝫ ſi i parte erretur i ſubſtātiali qualitate te net pro parte in qua non erratur. vt. ff. eodem titu. ꝙ tamē. ⁊. l. cum ab eo. §. vlti. Iſte error eſt in auaris. qui quaſi plūbum recipiūt pro auro ⁊ acetū pro vino ideſt corporalia pro ſpiritualibus ⁊ tempora lia ꝑ eternis. Appreciantur eni magꝭ plū bū q̄ auruꝫ ideſt magis tēporalia q̄ eter na. ¶ Sextus eſt ſi erretur in ſexu. vt pu to vēdere puellā. tu putas emere puerū. ſec⁹ ſi putas emere virginē cū iā ſit corru pta. vt. ff. eo. aliquoꝝ. §. ꝙ ⁊ ſi ego. Sed vē ditor ſciens corruptam tenetur actiōe ex empto ad reſoluenduꝫ contractum. ff. d act. emptio. ⁊ vēd. ex empto. §. ſi quis vir ginem. ¶ Item ſi erretur in eſſe nulla eſt emptio. vt ſi tibi vendo domum que iam combuſta ē ⁊ vterqꝫ ignorat. Talis error etiam inuenitur i hypocritis q dare deo videntur feminam ideſt carneꝫ inquantū macerant eam per penitentiam. ſed deus vult puerum ideſt ſpirituꝫ puruꝫ. ¶ Itē vendunt domuꝫ iam combuſtam. ille ſci licet perſone que cum luxuriate fuerint i chriſto volūt nubere ſicut dicit Apoſto lus prime Thimo. v.

¶ Capitulum. xxij.

EXcommunicatus aſſimilatur ade qui fuit expulſus de paradiſo ⁊ ſeparat⁹ ab angelorum conſortio: ⁊ ꝓuatus eorum allogo ⁊ etiam priuat⁹ eſu ligni vite Geneſis tertio. Per primum ſignificatur ꝙ excommunicatio excludit a regno celorum exeo ꝙ excommunicatio ſi recte ferat ligat ēt q̄ ad deū Math. xvi. Quodcunqꝫ ligaueris ſuper terrā ⁊c̄. Ex eo v̄o ꝙ fuit ſeꝑatus ab angelorum conſortio ⁊ colloquio oſtēditur ꝙ excommunicatio ſeparat a cōmunione fideliū. Et dicit lex ꝙ maioris pene viſum eſt nō, verſari int̄ homines vel hominum carere ſuffragijs ꝙ̄ eijci extra ciuitatem puta i exilium deſerti ⁊ nemoris. C. ne ſanctum baptiſma reite. qui ſanctū. Et alibi Bānitus a rege ⁊ excommunicatus equiperantur. vt in li. feudorꝫ. Ex eo v̄o ꝙ adā fuit priuat⁹ eſu ligni vite oſtendit ꝙ excommūicatio ſeparat a ſacramētis. xi. q. iij. nemo: ⁊ hoc intelligitur de excōmunicatione maiori. Item excommūicatio tollit homini gratiam. cuius ſimilitudo eſt. qr eliditur reſcriptum ſi ab excōmunicato fuerit impetratū vt extra de eta. ⁊ quali. ordi. preſi. cū bōe memorie. ⁊ extra de ꝓba. c. vlti. Item nota ꝙ excōmunicatus a iure pro aliquo delicto poteſt etiaꝫ excōmūicari a iudice. Cui⁹ exēplū apparet i ſtatutis factis ꝯtra libertatē eccleſie. extra d̄ ſnia excomūicatōis. Circa q̄ ponunt ibi ſex caſ⁹: i qb⁹ ipo iure maior excōmūicatio icurrit ſecūduꝫ Hoſtieñ. Prim⁹ eſt q de cetero ſeruari fecerūt ſtatuta edicta ⁊ cōſuetudies itroductas ꝯ̄ libertatē eccleſie niſi ea de capitularib⁹ ſiue cartularijs ſuis vl̄ alijs libris. xi q. i. §. ⁊ hec ſi qs antiq̄ta. Intelligas q̄ ad ſtatuta i ſcriptꝫ redacta ſi ifra duos mēſes poſt hui⁹ publicatōez ſnie nō fecerit aboleri: ergo i duob⁹ caſib⁹ ſūt tales excōmūicati quo ad ſtatuta. ❡ Prim⁹ ē ſi ipſa ifra duos menſes de libris ſuis nō deleuerint. ❡ Secundus ē ſi ipſa ſeruari fecerint. verum quo ad cōſuetudinē in vno tm̄ ſcilꝫ ſi ipſa de cetero ſeruari fecerint. Alius caſus eſt in his qui de cetero talia ſtatuta fecerit. Alius contra illos qui talia ſtatuta ſcripſerint. Alius contra poteſtates cōſules ⁊ rectores ⁊ ꝯſiliarios locoꝝ vbi hmōi ſtatuta ⁊ cōſuetudies de cetero edite fuerint vel ſeruate ſubaudi quamuis nō ſtatuerit vel ſeruare fecerit. vt ſic differat a precedentibus caſibus. Alius eſt cōtra illos qui ſecundum ea preſūpſerint iudicare. Alius contra illos qui ſcribere preſūpſerint iudicata. ſicut hec omnia colligūtur extra d̄ ſententia exco. nouerit fraternitas tua. Omnes tales ſecundum hoſtieñ. excōmūicati ſunt ipſo iure. Sed quia adhuc a iudice poſſunt excommunicari etiam ſubditur in decretali. Ideoqꝫ fraternitati tue mandam⁹. ꝙ i cōſiliarios ⁊ officiales ciuitatis ipſius niſi ſtatuta ipſa deleri fecerit ⁊ idōee ſicut res exigit cauerit ꝙ ſimilia de cetero non debeant attētare excōicationis ſniam ꝓmulgare procures. ſubaudi ratiōe cōtumacie quia nolūt idonee cauere. Inſuꝑ excōmunicatos denuncies. quia hoc attentāt. vt extra de ſētentia excōmunicationis nouerit. Sed aduerte ꝙ nō eſt abſonū vel abſurdū ſi excōmūicatos a iure iterū dicam⁹ excommūicari ab hoie. Nā excōmūicat⁹ excommunicat extra de ſētentia excōmunicationis cum pro cā. Qd̄ addit ꝙ debeant idonee cauere ⁊c. itelligit ſub certa pēa ⁊ ypotheca. vel datꝫ ſufficiētib⁹ fideiuſſorib⁹. ar. extra d̄ ꝓſūptio. literas. Et hoc notat ſaꝫ mēs verboꝝ idonee ſic̄ res exigit.

❡ Capitulum. xxiij.

f Alſitas cōmittit i ſpiritualib⁹ ſicut ⁊ in tēporalib⁹ ⁊ corporalib⁹. Nā falſitas i tēporalib⁹ cōmittit qn̄qꝫ in ſcripto ſiue ſcribat qs falſū ſiue deleat verꝫ. vt res ideſt rei veritas ñ appareat ſiue ſit teſtamētū ſiue iſtrumētū publicū vl̄ ꝑuatū ſiue ſint tabule lignee ſiue ceree vl̄ rōnes. vt. ff. d̄ crimine falſi. l. i. §. q̄ in rationib⁹. ⁊ l. paulus. §. paul⁹. ❡ Secūdo cōmittit falſitas in dicto. vt teſtis falſidic⁹ ⁊ iudex ſciēt iniq̄ ꝯtra cōſtitutiōes iudicās ⁊ q te

ſtem vel iudicem corrũpit ⁊ recipiens pe
cuniam ne veritatẽ dicat: vel vt teſtem in
ſtruat locutionẽ prauã edocẽdo: vel qui
falſis legibus vtitur allegando: ⁊ ſic com
pilatio antiqua non videtur alleganda.
Et hec probanł. ff. de crimine falſi. l. i. §.
Item qui ob inſtruendam. ⁊. l. ſed ſi aliqs
. §. q iudicem ⁊. §. ſed ⁊ ſi iudex: ⁊. l. eos: ⁊
. l. vlti. ⁊. C. de veteri iure enũ. l. ij. §. hoc au
tem ⁊. §. eãdem penam. Et ſi qs mẽtitur
pſidi vel principi ⁊ per obreptionẽ ali
quid obtinuerit non teneł: vt. ff. eo. ſi qs
oppreſſerit. vnde ⁊ mendax impetrator
debet carere impetratis. extra de impet.
ſuper litteris. C. ſi cõtra ius. vel vtil. pub.
⁊ ſi de legibus. ⁊ de diu. appo. l. ij. Ideo pu
niendi ſunt iudices qui vetant precũ ar
gui falſitatem. C. ſi cõtra ius vel vti. pub.
l. puniri. Falſidicus autem teſtis tribus p
ſonis eſt obnoxius. ¶ Primo deo: ideo i
ponitur ei in penitentia ſeptẽ annoꝝ. vi.
q. i. quicũqꝫ. ¶ Secũdo iudici. ideo infa
mis fit. xxij. q. i. ſi quis cõuictus ⁊ verberi
bus caſtigał. v. q. v. illi qui vel extraordia
rie punitur: vt. C. de teſtibꝰ nullũ. ¶ Ter
tio proximo: ⁊ ideo iuxta modũ leſionis
punitur. iij. q. ix. Nihilominus. xi. q. iij. qſ
qs. Vnde falſidicus teſtis peccat cõtra de
um aſſumens eum in teſtem falſi. Sed cõ
tra iudicem peccat faciens eum condem
nare innocentem ⁊ abſoluere reum. Sed
contra primũ peccat faciens eum iniuſte
dãnari. ¶ Item dicto cõmittit falſum ad
uocatus vł procurator: qꝛ aduerſario ſe
creta cauſe aperuit vel inſtrumẽta pdidit
. ff. e. is qui depoſita. ff. de penis ſi quis ali
quid. §. ſi quis inſtrumentũ ⁊. §. inſtrumẽ
ta. Aliquãdo etiam cõdemnatur ad inte
reſſe. xij. q. ij. ſi quis de clericis. Alias tene
tur iniuriarum. ff. depoſiti. l. i. §. ſi qs ta
bulis. ff. ad. l. acql. ſi quis teſtamentũ. §. ſꝫ
⁊ ſi quis tabulas. Et ẽt talis pditor dici
põt. lxvj. di. clericus. ⁊ ſic falſum cõmittit
qui ſecretum aperit. extra de offi. delega.
olim magis. ¶ Tertio falſitas cõmittitur
in facto: vt in moneta ⁊ menſura. ff. e. qui
cunqꝫ ⁊. l. lege: ⁊. l. penul. §. i. extra de con
trahen. nup. c. i. ⁊ ponił exẽplum de his q
numos pti raſerũt vel finxerunt. In quo
caſu liberi beſtijs ſubijciunł. ſerui vltimo
dãnanł ſupplicio: ſed ẽt de diminutione
habes extra de iure iur. c. quãto. ¶ Item
ponił exẽplum de eo q auro aliqd vicij
addiderit: vel argẽteos numos adulteri
nos finxerit. vel eoꝝ tale quid nõ phibu
erit. vel nũmos ſtãneos ſeu plũbeos eme
rit vel vẽdiderit dolo malo. Qui tñ falſã
monetã pcuſſerit ſi in totũ formare nolu
erit ſuffragio iuſte penitẽtie abſoluetur.
Pro mẽſura aũt falſa duplex pena iponi
tur. ⁊ inſuper relegał: ff. e. q falſam. l. vlti.
¶ Item facto cõmittił falſum in ptu ſup
poſito in quo priuata eſt actio. Nam de
eo ſoli accuſant parẽtes. vel hi ad quos
ea res ptinet non quilibet ex populo vt
publicã accuſationẽ intendãt: vt. ff. e. qui
falſuꝫ. §. i. ⁊ in. l. cornel. §. i. ⁊ in noto ꝑ ſi
gillo ꝑ corruptiõe. extra de fide inſtru. in
ter dilectos. ¶ Quarto ꝯmittił in vſu vt
ſi qs vtił falſis litteris vel inſtrumẽtis. ⁊
hmõi ab alio confectis vel impetratis.
¶ Item ſi qs ſe pro milite geſſerit cũ non
eſſet. vel illicitis inſignijs vſus eſt. vel fal
ſo duplomate. i. interdicto certi loci itine
re breuiori via cõmeauerit ⁊ talis eſt pro
admiſſi qualitate grauiſſime puniẽdꝰ. ff.
e. eos q. §. vlti. Et idẽ eſt in nõ ordinato
q gerit officiũ ordinati extra de clericis ſi
ordinatis ⁊ miniſtris. c. i. ⁊. ij. Idẽ eſt in eo
q ſub pretextu clerici cũ hoc munus nõ
impleat ab his ſe muneribus ſubtraheł
conał. C. de ſa. ſan. ec. qui ſub pretextu. ex
tra de vita ⁊ hone. cleri. c. ſi. ¶ Item in eo
q cũ non ſit clericus tanq̃ clericus nititur
bñficiũ eccleſiaſticũ obtinere extra de trãſ
latiõibus ex litteris extra de reſcriptis cũ
a deo. Spiritualiter aũt hec q̃druplex fal
ſitas referri põt ad q̃ttuor genera pecca
toꝝ. qꝛ falſitas ſcripture ptinet ad hereti
cos qui ſacras ſcripturas que ſunt velut
inſtrumenta vel teſtamẽta dei vnde ⁊ ve
tus ⁊ nouũ cõtinent teſtamentũ falſis glo
ſis ⁊ expoſitiõibus deprauant ⁊ corrũpũt
Falſitas aũt dicti gñaliter ptinet ad men
daces quorum ſunt varia genera inter q̃
precipuũ ⁊ peſſimũ eſt mendacium in do

crimina ſpiritualí cõtra fidem ⁊ bonos mo
res. Sed falſitas facti refertur ad hypo
critas qui falſant monetá ideſt bona opa
qbus celeſte regnum mercari poſſumus.
Falſitas aũt vſus refertur ad demões q
ſemp contra nos falſitatibus ⁊ deceptiõi
bus vtunt ⁊ precipue qñ transfigurant ſe
in angelos lucis pretendentes ſe eſſe qȏ
non ſunt. Vñ omnes he falſitates vitáde
ſunt ſubtiliter ⁊ cauende. Mat. vij. Attẽ
dite a falſis prophetis ⁊c.

¶ Capitulum. xxiiij.

Fautor mali preſumit qui
ipſum phibere ⁊ impedire
poteſt ⁊ non facit. Cui⁹ exẽ
plũ apparet in clericorum
defenſione quia incidit in
canonẽ late ſentẽtie ab ipſo
iure ⁊ maiori excõmunicatione ligatur q
põt defendere clericum a violẽta manuũ
iniectione ⁊ non defendit. extra de ſentẽ.
excõi. quante preſumptionis. Hoc enim
nõ ſolum reſtringitur ad illos qui tantũ
rõne poteſtatis ⁊ officij hoc phibere pñt
xxiij. q. iiij. forte ⁊ c. duo iſta noia. Sed etiá
intelligit de illo q ⁊ ſi non rõne ptãtis vel
officij hoc prohibere pt. poteſt tñ aliter
puta qr ſcit hoc fieri debere per illũ. Cui
ſi diceret. caueas ne illud facias ſtatim ali
us abſtineret. vt patet ſatis aperte in. c. de
cretali quãdo dixit. ne autẽ ſolos violen
tia huius actores: ideſt qui hoc faciũt vel
pcipiunt hoc fieri vel in hoc expreſſe cõ
ſentiunt aliquoꝝ preſumptio extimet pu
niendos. faciẽtes ⁊ cõſentientes pari pẽa
puniẽdos catholica cõdemnat auctoritas
eos delinquẽtibus fauere interpretãs q
ſubaudi quis expreſſe non conſenſerint
tñ hoc fieri debere ſcientes. cũ poſſent
ſubaudi nudo vbo tñ hoc phibere ma
nifeſto facinori deſinunt obuiare. lxxxiij.
di. §. i. ⁊ c. ſequenti ⁊ c. error. ⁊. lxxxvi. diſ.
faciatis. ff. ad ſe. con. ſilla. l. ij. §. potuiſſe: ⁊
§. ſequen. ⁊: §. pen. ⁊ hoc hodie cõprobat
in aũt. di. ij. imo extra de ſen. ex cõi di. inu
itur. Qȏ habendũ eſt ñ tñ vbo ſed facto
⁊ plus qr hoc locũ habet non tñ in cleri
co ſed etiam in vicino ⁊ proximo.

¶ Capitulum. xxv.

Fidelis dicit eſſe homo m
tipliciter put fides ſm iuri
ſtas multis modis accipit.
Nam primo ponit p ſacra
mento baptiſmi. xlv. di. de
iudeis extra de baptiſmo
debitũ. ⁊ ſm hoc dr fidelis quilibet rite
baptizatus. ¶ Scdo p caſtitate thori. xx
vij. q. ij. coniuges ſm hoc dicit fidelis qui
thori fidem ſeruat. ¶ Tertio p cõuentio
nali ſecuritate q̃ ẽt hoſti ſeruáda eſt. xxiij.
q. j. hoſti q grane eſt fidez fallere. ff. de cõ
ſti. pec. l. i. Reſ. prima. ſic dr fidelis qui pa
cta fideliter ſeruat. ¶ Quarto pro ꝯſcien
tia. extra de reſti. ſpol. litteras ⁊ ȏ preſen
qm omne. xxviij. q. i. §. i. de peniten. di. ſi
illud vltra mediũ ad ſi. di. ⁊ ſic fidelis dici
põt qui cõſcientiá habet non fictá ſed ve
ram. ¶ Quinto p credulitate ſecundum
quá credimus id qȏ nõ videmus Grego
rius. fides non habz meritũ cui humana
ratio prebet experimentũ: ⁊ ſic fidelis di
citur qui catholice credit. ¶ Sexto pro
legalitate vel confidẽtia. Inſti. de rerũ di
ui. §. vendite: ⁊ ſic dicit. fidelis qui eſt lega
lis. ¶ Septimo pro equalitate ⁊ exuberã
tia actionũ inſti. de ac. §. actionũ. ⁊ extra
de exceptio. cum venerabilis. ⁊ ſic dicit fi
delis qui operat quantũ põt. ¶ Octauo
pro fidelitate ⁊ legalitate dolo contraria
ideſt de preſenti bona fides. ⁊ ſic dicitur fi
delis in cõmiſſo ideſt nõ fraudulẽtus vel
doloſus. ¶ Nono pro pbabili ignoran
tia. ff. de acquiren. re. do. qui bona fide
. l. bonefidei vel pbabili credulitate. ff. de
verborum ſigni. bone fidei emptor. ¶ De
cimo pro ſimplicitate bona ſeu innocen
tia: vnde dicitur cõiter bone fidei homo
eſt: quaſi dicatur: non eſt duplex. non eſt
malicioſus: ſed innocens qui omni ver
bo credit. xxij. q. iiij. innocens.

¶ Capitulum. xxvj.

Filius dei oſtendit aliquis
eẽ tripliciter: ſicut triplicit
pbatur aliquis eſſe filius p
ſbyteri vel alteri⁹. ¶ Primo
vbo. ſ. cõfeſſionis. Naz pis

qui confitetur ſe filium fore cuius de illegitimo thoro ſic creditur eē extra de elect. innotuit.habetur.n.ei fides cōtra ſe.ff.d interroga.ac.de eta.§.i. Hoc ēt mō ꝓbaꝛ quis eē filius dei. Eſt.n.confeſſio triplex fidei criminis ꝛ diuine laudis. Quicunqꝫ ergo veram fidē confitentur ꝛ peccata ꝓpria in cōfeſſione non celāt. ꝛ deum ſepꝰ laudāt hi quaſi ex confeſſione ſua filij dei eſſe ꝓbanꝛ.i.Ioā.iiij.Omnis ſpūs qui cōfitetur xp̄m ieſum in carne veniſſe ex deo eſt.hoc quātum ad fidē humanitatꝭ xp̄i. ſed de confeſſione diuinitatis ſubditur i eodem.Quiſquis confeſſus fuerit quoniam ieſus eſt filius dei:deus in ipſo manet ꝛ ipſe in deo.¶ Secundo probaꝛ ex affectu.extra de preſumpꝛ. afferte.ij.q.vi.ad romanam eccleſiā.C. de inoffi.te. ſi mater Sic ēt probatur quis eſſe filius dei ex affectu charitatis qꝛ charitas ſola diſtinguit inter filios dei ꝛ filios perditionis ſm̄ Augu. Et intelligitur de affectu dilectiōis non tātum dei ſed etiam proximi.i. Ioā. iij.Omnis qui nō eſt iuſtus non eſt ex deo ꝛ qui non diligit fratrem ſuū. ¶ Tertio probatur ex cohabitatione. Naꝫ dato ꝙ aliquis neget ſe filium ſacerdotis: ſi tamē conſtet ꝙ mater eius cū ſacerdote morabatur tempore conceptionis eius filiꝰ ꝑſumitur.extra qui fi.ſiut le. Cauſam que. Econtra aūt ſi poteſt ꝓbare negās ꝙ mater ſua maritū habebat legitimum cum q̄ morabatur tempore conceptionis ꝓbat ſe legitimū.Quamuis.n.mater eius de facili ſciri poſſit.ff.de Inſti.no. qꝛ ſemp.Impoſſibile eſt tamen probare patreꝫ in hoc caſu per teſtes idoneos. Ideo dicit lex ꝙ hec conditio eſt impoſſibilis ſcilicet ſi probaueris te eſſe filium talis.ff.de ꝯdi.ꝛ demon.lucius.Paterna ergo filiatio illegitima de facili nō ꝓbatur licet certa indicia admittāꝛ ſi ꝑ teſtes legitimos cōprobenꝛ. In his.n.in qbus certa ꝓbatio hēri non pōt.vt in furtis ꝛ ſimilibꝰ inditia ꝓbabilia ꝛ ꝑſūptiones violēte ſufficiūt.C.de rei vē.iudicia.C.de q̄ſtionibus milites.ff.de re.mili.nō oēs.§.a barbaris. Cōſimiliter ēt quodā indicio oñdiꝛ an hō ſit filꝰ dei an nō. Naꝫ velut mater parturiēs penitentē in eſſe gratie penitētia eſt que tunc moratur cum legitimo viro cū ſit ꝓpter chriſtuꝫ.Et hec eſt in vere penitētibꝰ.ſed tunc quaſi cum alio viro moraꝛ ꝛ adulteratur quando ficta intentiōe operatur. Et talis eſt penitentia hypocritarum.Vñ colligitur ꝙ vere penitentes ſunt legitimi filij dei.ſꝫ hypochrite ꝛ falſi pēitētes ſꝫ filij ſpurij ꝛ ñ dei ſꝫ diaboli qbꝰ cōpetit illud Io.viij.Vos ex patre diabolo eſtꝭ ꝛc.

Capitulꝫ.xxvij.

Fraudulētꝰ ꝛ hypocrita perdit meritū bōi opis quod facit.Cuiꝰ exēplū eſt quia ſi qd fiat in fraudē legis nō valet quod ſequiꝛ ex eo vꝫ ob id vt. C.de.legi. l.non dubiū.Verbi gratia poteſt hoc oſtēdi quattuor exemplis ſecundū ꝙ quattuor modis fit fraus legi.¶ Primo de contractu ad cōtractū.vt cū coniūx qui dōare non poteſt vt extra de donationibꝰ.inter virum ꝛ vxorē.c.vltimo vendidit ꝑciꝫ nō exacturꝰ.Ideoqꝫ nō valet contractus vt.ff.de dona inter virum ꝛ vxorē. ſi ſponſus.§.circa.¶ Secundo de perſona ad perſonam.vt ſi coniunx interponat aliā perſonam cui donet.vt coniugi ſuo detur:ff.de dōa.inter.vi.ꝛ.vx.l.iii.§.ſi tantū.¶ Tertio de re ad reꝫ.vt cū filiofamilias.cui nō poteſt tradi pecunia mutua ſine metu macedoniāi patre inſcio ꝛ ratū ñ habēte.vt.C.ad macedoñ.l.i.ꝛ.vlti.tradiꝛ ſpecies certo ꝑcio vt ipſā vēdat ꝛ preciū recipiat.vt.ff.ad macedoñ.itē ſi filꝰ.§.mutui.¶ Quarto d cōtractu ad eūdē contractuꝫ ſed altero modo.vt cū trado tibi mutuū vis dare mulierē ꝓfideiuſſore ego ſciēs eā tutaꝫ veleiano volo ꝙ ipſa cōſtituat te pricipaleꝫ ꝛ tu fideiubeas pro ipſa vt.ff.ad veleianū q̄uis.§. ſicut eēꝫ.Sicut ergo fraus legis euacuat id qd̄ ſeqꝛ ex facto ita fraꝰ ꝛ fictio hypocriſis euacuat meritū ꝯſeq̄ns ex ope bono.Vñ Math.quīto vī d hypocrȳꝫ. Amē dico vobꝭ receperūt mercedē ſuā.Iō diꝛ recepe rūt qꝛ nullā recepturi ſꝫ mercedē i futuro ſꝫ potiꝰ ſupplicium. Capitulū.xxviij.

Frequentatio confeſſionis quattuor bona facit anime Et hoc pȝ per exēplum in cōſuetudine. Eſt enī cōſuetudo ius quoddā morib⁹ inſtitutū qd̄ pro lege accipitur cū deficit lex di.i.cōſuetudo di.viij.fruſtra. Et dicit moribus inſtitutū.i.aſſiduis vel frequētibus actibus hoīum ſm iuriſtas. Et ideo actus cōfeſſionis aſſiduitas ⁊ frequentatio has virtutes hȝ reſpectu mentis.quas dicit cōſuetudo habere reſpectu legis.nam primo cōſuetudo habȝ virtutē legem imitandi. ¶ Imitat.n.legeȝ ideſt ſupplet vbi lex deficit.extra de ꝯſuetudine.cum olim extra de ſepulchris.de vxo.in fi.⁊.c.certificari inſti.de iure naturali.§.ex nō ſcripto. Sicut aūt cōſuetudo ſupplet defectū legis.ita quoqȝ frequētatio cōfeſſionis ſupplet defectum cōtritionis. Nam cum in peccato duo ſunt.ſ.culpa qua offenditur deus ⁊ pena que pro culpa debetur. In cōtritione quidē deus remittit culpā:⁊ pena eterna in temporalem mutatur:ſed nihilominus manet adhuc ligatus ad penā temporalem. Unde ſi decederet ſine cōfeſſione non cōtemptatū ſed preuenta iret ad purgatoriū.qd̄ ſicut dicit Augu.eſt maxima pena. Quando ergo cōfiteris ſacerdos abſoluit te ab hac pena vi clauium cui ſubijceris in confeſſione. Et qn̄ ſemel ꝯfitetur aliqs dimittitur aliqd de pena hmōi ſic qn̄ iterum cōfitetur ⁊ poſſet totiens cōfiteri ꝙ tota dimitteretur ⁊ ita ſicut dictuȝ eſt ſupplet frequentatio cōfeſſionis defectū ꝯtritionis. ¶ Scd̄o hȝ cōſuetudo virtuteȝ dubium ius īterpretādi.extra de cōſue.cum dilectus.§.j.ad fi.ff.de conſue.l.ſi de interpretatione. Similiter dum hō frequēter diſcreto ſacerdoti ꝯfitetur frequenter de ſuis factis ⁊ dubijs caſibus p eius ſapientiam ⁊ ꝯſiliū declaratur:⁊ ſic per frequentiam cōfeſſiōis claritatē de dubijs recipit ¶ Tertio hȝ virtutē ius tollēdi ⁊ abrogandi. Naȝ cōſuetudo ſi ſit rōnabilis tollit ius in loco in quo viget.ff.de legibus ⁊ ſe.con.l.de qbus. Similiter cōfeſſionis frequentatio ius diaboli ab hoīe tollit. Habet.n.ius diabolus in hoīe ex eius inductu peccāte:ſicut hō in ſuo pecore. Et totiens hoc ius renouatur quotiens peccatum ꝑpetrat:ſed hoc ius diaboli p confeſſionē abrogat:⁊ diaboli chyrographū ideſt peccatū caſſat. Vn̄ qr frequēter peccamus cōfeſſionem iterare frequenter indigemus. ¶ Quarto hȝ virtutē preſumptionem inducēdi. Eſt enim aliqua conſuetudo ſpecialiſſima ſm quaȝ in dubijs iudicat.⁊ hec preſumptionē inducit cui ꝓſtatur fides niſi forte cōtra probetur. Hec eſt cōſuetudo patriſfamilias.ff.de pig.ac.l.vniuerſo℞.ff.de vſuris.qui ſe miles.ff. de legibus.l.ſi ſeruus plerūqȝ.§.ſi vis extra de preſump.ex ſtudijs.⁊.c.mandatum c.cum in iuuentute. Similiter quanto frequentius per cōfeſſionem cōſcientia purgatur tanto maior preſumptio ideſt de peccato℞ cōfeſſo℞ venia generatur. Ps. Dixi confitebor aduerſum me iniuſticiaȝ meam domino ⁊ tu remiſiſti impietatem peccati ⁊c. ¶ Capitulum.xxix.

Gratia tollitur ſiue ꝑditur per vnum actum peccati mortalis. Cuius exemplū eſt qr quādoqȝ derogatur priuilegio vel ſtatuto per vnicum actum cōtrarium vt ſi papa ſtatuat in aliqua eccleſia certuȝ numerū canonico℞:⁊ ſuper iaȝ inducto vel ſtatuto ab alijs ⁊ per ipſum papā confirmato littere cōcedant. hmōi priuilegio derogat per vnicum actū cōtrariū:vt extra de cōſtitu.cum acceſſiſſent.⁊ extra de prebendis pro illo℞.⁊ extra de his que fiunt a ma.par.ca.ex ore.xi.q.iij.priuilegiū C.de iure do.impe.l.ij. C.de pac.inter ep. ⁊ vendito.l.cōmiſſis. ¶ Item gratia diuina non operat in homine ſine ipſius voluntate ⁊ diſpoſitione.qd̄ patet in ſuſceptione ſacramento℞ que gratiam cōtinēt. nam ſacramenta ipſa talia ſunt accipientibus quali corde ⁊ conſcientia ſuſcipiunt j.q.j.§. Ecce cum dominus declarauit..ſunt malis ad iudicium.de cōſecra.diſt.ij. Dicit ēt hoſtien.ꝙ qui inuitus recipit ſa.

cramentum et caracterem non recipit ex
tra de baptiſmo. maiores: ideo non cogit
quis preciſe ordines ſuſcipere.

¶ Capitulum. xxx.

HEretici diuinas ſcripturas
deprauantes ⁊ malitioſe ex
ponentes grauē penitentiā
merent̄. Nā q leges vel cō
ſtitutiōes ſeu reſcripta pꝛīci
pis malitioſe interꝑtant̄ ef
ficiunt̄ infames vt. C. de legib⁹ ⁊ ꝯſti. l. ij.
Multo ergo magis q maligne interꝑtāt̄
⁊ exponūt ſcripturas diuinas ꝯtinentes
leges ⁊ ſtatuta dei ꝯfuſiōe ⁊ dānatiōe ſunt
digni. ¶ Nā tales iter hereticos ꝯputāt̄.
lz. n. ſtricto mō ꝓpꝛie dicat̄ hereticus q ali
ter ſentit de articulis fidei q̄ rōana eccl'ia
xx. q. i. h̄ ē fides. ⁊. c. qm̄ tn̄ largius accepto
vocabulo ois q male interpꝛetat̄ ſacram
ſcripturā. i. q ipſam aliter intelligit q̄ ſpūs
ſanctus efflagitet a quo inſpirata eſt. lz ēt
talis ab eccleſia nō receſſerit. nihilominus
hereticus dr̄. xxiiij. q. iij. hereſis.

¶ Capitulum. xxxi.

IGnorātia iuris excuſat ad
tps. Cui⁹ exēplū ē qꝛ igno
rātes ꝯſtitutionē factā īfra
duos mēſes p⁹ diuulgatio
nē nō ligant̄ extra de cōſti.
cognoſcētes. ⁊. lxxxij. di. ꝓ
poſuiſti i fi. Nā ꝯſtitutio poſt duos mēſes
a publicatōe incipit arctare. vt i auc. facte
noue. cō. in iſpa Reſcri. ⁊ Reſ. §. i. col. v. ex
tra ne clerici vel mōachi. c. vlt. extra d̄ ſē.
excōi. nouerit. Elapſo h̄ tpe nō pōt qs al
legare ignorātiā. qꝛ nō ſinguloꝝ auribus
inculcāda. xvi. di. q̄ dicitis. xij. q. ij. q in hu
manis. ¶ Itē q̄ ignorantia canonis aliqñ
excuſet patet. qꝛ ſi qs eps̄ conſtitutionem
ediderit q̄ qcunqꝫ furtū fecerit excōmu
nicatus ſit vel cōſimilē aliā extranei q etiā
intra eius territoriū contra hoc faciunt ſi
ignorāt ſententiā latā nec tantā morā tra
xerunt q̄ ſcire preſumant̄ nō ligant̄. ar. ex
tra. qui matrimoniū ac. poſſ. c. ſi. extra de
adul. ſi ea. Nec. n. ligatur excōmunicatus
ſententia niſi ſciens. extra de ſen. excom. ſi
gnificauit. ⁊. c. cū deſideres. Nec etiā talis
extraneus tenet̄ ſcrutari decreta alterius
regni. C. de commercijs. l. mercatores. Si
vō hoc ſciat vel magnā morā ibi contra
xerit iaz incipit eē ſubditus ratiōe delicti
⁊ ſentētie late. Nā ⁊ de furto tenet̄ ibi re
ſpōdere vbi cōmiſit. extra de rapto. c. i. vi.
q. iij. placuit. ¶ Itē ratione delicti ⁊ preſes
aduerſus extraneos hōies delinquentes
imperiū habet. Nec eniz diſtinguitur vñ
ſit. ff. de officio preſidis. l. iij. ¶ Itē ignorā
tie excuſatio ñ admittit̄ vbi poteſt homi
ni aliqd imputari. Si eni puto percutien
tez me percutere ⁊ percutio aliū hac igno
rantia non excuſor. ff. ad. l. aquil. l. v. §. i. ⁊.
l. ſcientiā. §. penul. Unde in hac actiōe cul
pa leuiſſima imputatur. Nā ſi quis ciſter
naz fodit ⁊ ipſam apertam dimiſerit vel
ſic non cooperuit q̄ animal in eam non
poſſit cadere ⁊ bos ibi ceciderit tenet̄. ex
tra de damnis datis. c. ij.

¶ Capitulum. xxxij.

INobedientia ē grauis cul
pa. ⁊ iō ſcđm iura ꝯtumacia
grauiter punit̄. Eſt. n. cōtu
macia erga iudicē vel ꝑlatū
cōmiſſa inobediētia. Unde
multo grauior ē inobediē
tia erga deū. Sz nota q̄ ꝯtumax dr̄ aliqs
multis modis. Nā vno mō dr̄ ꝯtumax q
citatus tribus edictis vel vno ꝓ oībus ñ
venit ad iudiciū. ff. de re iudica. ꝯtumacia
Et hoc mō peccator citatus a deo tripl'r.
ſcz ꝑ eius flagella. ꝑ eius verba. ꝑ eius bñ
ficia. ſi ñ venit ad iudiciū ē ꝯtumax. ¶ Se
cūdo mō dr̄ cōtumax qꝛ non vult puta q
ipedit vel procurat q̄ citatio ad ipſuz nō
perueniat. ⁊ talis pro citato debet haberi.
ff. de re. iur. l. ad ea. §. ſemper. ff. de. condi.
⁊ demonſtra. l. iur. ciuili. ⁊. l. quibus die
bus. Et huic aſſimilantur peccatores qui
predicatores ⁊ predicationes fugiunt.
Sunt enim predicatores quaſi quidam
dei nuncij ⁊ precones. Et eorum verba
ſunt velut iudicis edicta. Unde de talibus
peccatoribus dicitur. Job. xxi. Dixerunt
deo recede a nobis ſcientiam viaruz tua
rum nolumus. ¶ Itez contumax eſt ſi ve
nit ad preſentiā iudicis ſic q̄ iudex ipſuz

cognoſcat ſʒ potius latitat retro colūnas aut ſtationes.ff.qb⁹ ex cauſis in poſ.l.ful cinius.§.quid ſit latitare ⁊.§.idē ſciendū Huic aſſimilatur qui venit ad penitentie ſiue confeſſionis iudicium ſed non ſic cō fitetur ꝙ ſacerdos eius conſcientiam co gnoſcere poſſit aut q̄ ocultat aut q̄ pal liat vel excuſat vel hmōi.Vnde etiam di citur contumax qui iudici obſcure reſpō det.⁊ ſic qui confitetur ꝑ verba obſcura ⁊ inuoluta. ¶ Tertio dicitur cōtumax q̄ recedit ſine licentia . In aut.de litigio.§. omnium vo. Talis eſt qui recidiuat in peccatum vel qui penitentiam ſibi impoſi tam non perficit ſed abſqʒ diſpenſatione vel licētia ſacerdotis eā dimittit. ¶ Quar to dicitur ꝯtumax q̄ ad preceptū iudicis non reſtituit.ā quo caſu res manu milita ri ei auferri iubetur.ff.de rei vendicatiōe qui reſti.⁊ ne vis ſi.ei.qui in poſ. ſi quis miſſus. Et his aſſimilantur qui ad dictuʒ ſacerdotis aliena non reſtituūt poſtq̄ cō feſſi ſunt.vnde deus quandoqʒ per alias vias aufert eis ex quo nolūt reſtituere.ꝓ hmōi autem criminibus dicit canon con tumaces excōmūicari debē.xi.q.iij.certū Omnis autem contumacia graue crimen poteſt dici.Eſt enim quaſi peccatuʒ idola trie repugnare velle ⁊ quaſi ſcelus idola trie nolle acquieſcere.viij.q.i.ſciendum:

¶ Capituluʒ.xxxiij.

Inſpirata hominibus a d̄o excipiuntur a communi le ge.Cuius ſignum ⁊ exem plum eſt in iure canonico quia electio per inſpiratio nem non eſt in forma iure. ſed exceptio a formis.vt extra de electio nibus propter diuerſas Et ſimiliter ſecū dum legem diuinam ea que inſpirātur a deo excipiuntur a lege communi.ſicut pa tet in patriarchis qui acceperunt plures vxores vt Jacob qui habuit liā ⁊ rachel ⁊ ſimiliter dauid.quod tñ ex lege cōmūi non licebat.lex.n.de vnica vxore non eſt humanitus ſed diuinit⁹ iſtituta nec vnq̄ ṽbo aut litteris tradita ſed cordi iꝑreſſa ſicut ⁊ alia que ad legē nature ꝑtinent.⁊ ideo in hoc a ſolo deo diſpē ſatio fieri potuit. Nā ille ex cui⁹ auctorita te lex efficaciā hʒ reſeruat̄.vt licentiā pbe at legē ꝑtermittendi in illis caſibus ad q̄s legis efficacia nō ſe extēdere dʒ. Et talis li centia diſpēſatio dr̄. Et in hoc ꝙ.ſ.aliquis hēret ſimul plures vxores a ſolo deo di ſpēſatio ſibi fieri potuit ꝑ inſpirationē in ternā.q̄ quidē principaliter ſanctis patri bus facta ē.⁊ ꝑ eoruʒ exempla ad alios d̄ riuata eo tpe quo oportebat. Predictuʒ ṽo ꝑceptum ſcilicet de vnitate vxoris ꝑ termittit̄ vt maior eēt multiplicatio pro lis ad cultum dei educande.

¶ Capitulum.xxxiiij.

Iniuriant̄ aliqui xp̄o tripli citer.Cui⁹ ſimilitudo appa ret in ipſis iniurijs hoīm. Iniuriat̄.n. vnus homo al teri triplicit̄: vno modo re hoc fit quotiēſcūqʒ manus infert. ¶ Se cundo ṽbis.vt q̄ñ conuitium fit. Et dicit conuitium a conuocatione vel cōuentio ne.i.collectione vocuʒ.Cū enim in vnum plures voces cōferunt̄ ſpecialiter cōuitiū dr̄ quaſi conuocium.Et fit nedum p̄ſenti ſed etiaʒ abſenti. Naʒ ſi quis ad domum tuā vel tabernā venit ꝯuiciū facit etiaʒ te abſente ſi vociferatur. vel alios ad vocife randum inducit ꝯtra certam perſonam. nam vite nulla eſt executio.ff.de iniur.l.i. §. iniuriam ⁊.l. Item apud labeonē.§.cō uitiū ⁊.§.feciſſe ⁊.§.tibi. ¶ Tertio fit iniu ria in litteris vt cū quis librū vel hiſtori vel chartā ad infamiaʒ alicuius pertinen teʒ ſcripſit vel ꝯpoſuit vel edidit vl̄ dolo malo fecit ꝙ qd eorū fieret: puta dimiſit ſcripturā cadere in plateā ar.ff. de ver.ſi gni.lare. Nec diſtinguit̄ vtrū nomine ſuo vel alterius hoc ediderit expreſſo nomi ne vel ꝑprio illius quē infamare intendit. vel ſi ſcriptura expſſo. Eodē mō tenet̄ q hmōi ſcripturā vēdere curauit vel emere.Eodē mō tene tur.Et ſine ſcriptura ſi i notā vel ſignū ali qd hoc ꝑdiderit.puta veſte lugubri vel ſqualida vtit̄ i iniuriā alicui⁹ vel barbā ꝑ mittit. vel capillū ſubmittit.ff. de iniur.l. Itē apud labeonem.§.ait pretor.ne infa

mandi cā. ⁊ ſequēti. v. q. i. quidam maligni
ſpūs. Et nota ꝙ de famoſo libello agi pōt
criminaliter ſm. l. ſcʒ ad penā capitis tam
ↄtra illū q fecit ꝙ̃ ↄtra illū q inuenit niſi
ipſū corruperit vel cōbuſerit vel inuētū
nulli reuelauerit. C. de famoſo libello. l.
iſta. qnta. q. i. ſi qs famoſū libellū. Et pt i hᷣ
caſu qlibʒ de populo accuſare. ⁊ accuſato
ri ↄſtituitur preciū p̄ mō ſubſtantie accu-
ſate pſone. vel ſi erat ſeru⁹ pducit in liber
tatē. Quid eni ſi publica vtilitas ex hoc
emergat. ff. e. l. §. fi. ⁊. l. ſenatus ↄſultum ⁊.
C. de famo. libe. l. vnica. pōt ēt ciuiliter agi
actione iniuriaꝝ q̄ non publici iudicij ſʒ
puati ↄtinet querelā. C. eo. iniuriarum. ff.
eo. ↄſti. §. vnico. Unde ⁊ de omni iniuria
ēt ſi deſcendat ex lege corneľ ciuiliter agi
poteſt vt ibi ⁊ de oī alia quacūqʒ actōe. ff.
ꝑtor edixit. §. poſt ſe. hodie ſcd̄ʒ canon̄.
qui famoſū libellū cōficit flagellaľ ⁊ excō-
municaľ. v. q. i. q in alterius. ⁊. c. ıs. q. Sed
⁊ ſi certū ē qui confecerit poteſt accuſari
⁊ deponi cuʒ ſit graue crimen ⁊ accuſatio
ne ac damnatione digniſſimum. xxv. di. §
nunc aūt. ¶ Primo ergo modo ſcilicet re
iniuriati ſunt chriſto iudei qui manus in
iecerunt in eum ⁊ ligauerunt. ⁊ hi qui eū
verberauerūt ⁊ crucifixerūt. ¶ Sed ſecū
do modo iniuriantur ei maledici ⁊ blaſ-
phemi. qui linguas ſuas contra ipſum re
laxare preſumūt. ¶ Tertio autem modo
heretici q falſa de ipſo chriſto ſcripſerūt
⁊ contumelioſa vt manicheus ⁊ arrius ⁊
alij conſimiles. Notandum autem ꝙ iu-
dei iniuriantes chriſto quaſdam falſas ex
cuſationes pretendere conati ſunt. vt nō
iniurioſe ſed iuſte eū perdere crederenľ.
Nam ſecundum iura iniuria alicui facta
excuſari poſſet ex trib⁹. ¶ Primo ex cul-
pa ſiue delicto puta ex eo ꝙ ille cui conui
ciatum eſt vere deliquerat. Nam peccata
nocentiū nota eſſe ⁊ expedit ⁊ oportet. ff.
de iniuř. cū qui nocentē ⁊. C. eo. ſiquidem
etiam tus vbi non ſe perſeueret. Alias te
netur nunciator. C. ⁊ ſi non es nunciator
Hāc ergo excuſationē iudei cōtra chriſtū
pretendere voluerūt quādo dixerūt pila
to. Si nō eēt hic malefactor nō tibi tradi-
diſſemus eū Joānis. xviij. ſed vere men-
tiebantur qꝛ ipſe peccatum nō fecit nec in
uentus ē dolus in ore eius. prime Petri
. ij. ¶ Secūdo excuſaľ iniuria ex cauſa. pu
ta ſi fecit iniuriam cauſa venerande rei-
publice. vt ſi magiſtratus ſcutum alicuius
perforauit. qꝛ in bello ſe male habuit. ff.
eo. q reipublice. Ideoqʒ excuſaľ ſacerdos
a canone ratione turbationis diuini offi-
cij. extra de ſentē. excō. veniēs. Hanc excu
ſationem pretenderunt iudei cuʒ dixerūt
Hunc inuenimus ſubuertentem gentem
nr̄am Luce. xxiij. Sed in hoc etiam men-
tiebantur quia ipſe gentem ſuam ideſt iu-
deos non ſubuertere ſed ſaluare conatuſ
fuerat ſm illud Math. i. Ipſe eniʒ ſaluū
faciet populuʒ ſuuʒ a peccatis eoꝝ. ¶ Ter
tio excuſatur iniuria a preeminētia. quia
rōne dignitatis pſumiť pro aliquo ꝙ non
animo iniuriādi quid agat. vt ſi miniſter
reipublice iubet aliquem duci quia decre
to ptoris non obtemperat. quia iuris exe
cutio non hʒ iniuriam non tenetur. Et q̄
iuſſu poteſtatis a magiſtratu ſunt ad iniu
riarum actionem non pertinent. Et inde
eſt ꝙ nec magiſter incidit in canonē ſi cau
ſa correptionis ſcholarem in minoribus
ordinibus conſtitutum percuſſerit. extra
de ſenten. excōi. cum voluntate. §. fi. q vo
Hanc excuſationem iudei habere volue-
runt. ex eo ꝙ iudei primo xp̄ʒ tanq̄ blaſ-
phemum per principem ſacerdotuʒ ⁊ cō
ſiliuʒ reum mortis adiudicari fecerunt.
Et poſtea p preſidem pilatū tanq̄ ↄtradi
centem ceſari ⁊ tributa dari prohibenteʒ
a pilato crucifigi eum petierunt. Sed ta-
men etiam in his mentiti ſunt quia nec
blaſphemus ſed dei cultor verus. nec tri
butuʒ ceſari negari ſuaſit. imo dixit. Red
dite que ſunt ceſaris ceſari ⁊c. ¶ Item in
iuriantur aliqui eccleſie. Nam ſm iura
omnis iniuria tripliciter infertur. Aut. n.
infertur in corpus aut in dignitatem aut
in famā. infertur in corpus cum quis pul
ſatur vel verberatur vel cū vi aliquis do
muʒ alterius ingreditur. In his enim tri
bus caſibus agitur iniuriaruʒ e lege cor-
neľ. Et ē pulſare ſine dolore cedere. ver-

berare autem cum dolore. ſed ⁊ dicit ver
beraſſe abuſiue qui pugnis cecidit. ff. de in
iurijs. Item apud labeonem. §. verberaſ
ſe. Domus autem mea accipienda eſt nō
ſolum ſi propria ſit: ſed ⁊ ſi conducta fue
rit vel gratis conceſſa ſed tamen ad meri
toria vel ſtabula non pertinet. vt omnia
hec ꝓbantur. ff. e. l. § in oi. ⁊ l. lex corneł.
de iniur. Reſ. i. § . i. ij. ⁊ iij. Forte etiam in
his caſibus agetur iniur. de iure pretorio
cum filio famili. pulſato debetur patri ꝑ
toria actio iniuriarum. filio vō debetur
ex l. corneł. § illud. Et hoc modo iniuriā
tur ecclie illi qui i perſonas eccleſiaſticas
manus violētas temere inijciunt eos ca
pientes vel verberantes. vel etiam ipa lo
ca eccleſiaſtica occupantes vi. Ad dignita
tem vō minuendā fit iniuria cuꝫ comes
qui comitatur ⁊ ſequitur. ſiue liber ſit ſi
ue ſeruus ſiue mulier vel maſculus vel
etiam pedagogus non tamē tenetur qui
cepit adducere ſed qui adduxit vt comes
non eſſet cum ea. Sed nihil intereſt vtrū
vi hoc fecerit vel pſuadēdo vt eam relin
queret. ff. de iniur. l. i. § omneqꝫ. ⁊ l. Item
apud labeonem. § comitem. ⁊ § adduxiſ
ſe. Hoc modo iniuriātur ecclie rectores
mali qui ecclias ſibi cōmiſſas ſine guber
natore ⁊ officiatore relinquunt. Vel mali
paſtores qui plebes ſibi cōmiſſas tempo
re proſperitatis comittantur. ſed tempo
re aduerſitatis ⁊ perſecutionis eos fugi
unt ⁊ dimittunt. Ad famam auteꝫ alicuiꝰ
fit iniuria cum alicuius pudicicia attēta
tur vt femina ancillari vel meretricia ve
ſte induta ſit. hoc fit ꝑ appellationem vel
affectationem. Et appellare dicit blanda
ex actione pudicicia alicuius attētare cuꝫ
ſeꝫ agitur vt ex pudica impudica fiat. ſꝫ q
verbis turpibus vtitur non tentat pudi
ciciam ⁊ iniuriarū tenetur. Affectari vō
eſt cum quis tacitus frequēter ſequitur
contra bonos mores. Aſſidua enim fre
quentatio nōnullam infamiam ꝓbet. ff. e.
l. j. § omneqꝫ. ⁊ l. apud labe. § tenet. ⁊ § ſi
quis. ⁊ § itur aduerſus. ⁊ § qui turpibꝰ. ⁊
precedēti ⁊ l. ſed ē queſtionis. § ſi. hoc mo
do iniuriantur ecclie heretici: qui blan
dis fictiſqꝫ verbis pudiciciā ſinceritatem
fidei ſiue moruꝫ in eccleſiaſticis perſonis
corrumpere molliuntur. vel illi qui blan
dis colloquijs ſeu prouocatiuis nutibus
vel continuis ⁊ peſtiferis exēplis ad impu
diciciam trahūt Apoſtolus. Corrūpunt
mores bonos colloquia praua.

Capitulum. xxxv.

Intentio bona nō liberat
a pena ſi opus ſit ſtultum
⁊ illicitum. Cuius exem
plum apparet ſm iura in
eo qui vt ſit caſtus ⁊ vo
lens placere deo abſcindit
ſibi membra impudica. Nam talis irregu
laris efficitur. lv. di. ſi quis abſciderit.
Non enim ferro ſed animo caſtitas quere
ri debet. xxxv. q. v. tunc ſanabitur. Ergo
de rigore iuris is qui etiaꝫ vt ſit caſtus ſi
facit fieri deponēdus eſt liceꝫ credat place
re deo. Nam vt ait verſus diſplicet im
prudens vnde placere putat. Et ſm hoc
intellige. lv. di. ſi euangelica. ⁊ c. ſi quis a
medicis. ⁊ c. qui per partem. ⁊ c. ſi quis ꝑ
egritudineꝫ. Nec obſtat extra de corpore
viciatis ſignificauit quia ibi gr̄a ſit Hiero.
Illi eunuchi placent quos caſtrauit non
neceſſitas ſed volūtas. Item intentio ſ
ſpes plus recipiēdi etiam ſine pactiōe qua
ſi vſurarium facit. nam etiā ſine pacto ſi
hac intentiōe principaliter ductus vt ali
quid mihi dares tibi mutuarem pecuniā
alias nō mutuaturus lꝫ in foro iudiciali
non poſſit cenſeri vſurarius. vt extra de
vſuris. in ciuitate: tamē in foro penitēna
li inducēdus ſum vt pecuniā ſic receptam
reſtituam Luce. vj. Date mutuū nihil inde
ſperātes extra de vſuris ꝯſuluit. xiiij. q. iij.
ſi feſtinaueris. Si tamē alias eſſeꝫ mutua
turus. ſꝫ ſecūdario ſpero ꝙ mihi ſubuen
ias vel me remuneres i nullo vł in modi
co pecco ſm Hoſti. ar. lxj. di. qd ꝓderit. lit.
di. ſi officia. lxxvij. di. in ſingulis. j. q. ij. quod
pia. extra de teſta. cū in officijs. ff. de pen.
here. ſed ⁊ ſi. § cōſuluit. extra de ſymonia
tua. Si autem nullo pacto ab initio inter
ueniente neqꝫ exactiōe ex poſt facto hoc
ita debitor aliqd grat offerret recipi poſ

et ſine aliquo peccato dūmodo intentio
non fuiſſet ab initio, Nullā.n.maculā ob
latio ſuſcipienti ingerit.que nō ambiētis
petitione proceſſit.i.q.ij.ſicut epm.

¶ Capitulum.xxxvj.

IUdicium xpi quod fiet in fi
ne mundi erit in aliquo ſi
mile iudiciali foro hoium.
Nam iudicium vt deſcri
bunt iuriſte eſt actus legitti
mus trium perſonarum.ſ.
iudicis actoris ꝛ rei qui redditur in inui
tum vt differat ab arbitrio ẜm azonē.ꝛ
ad hoc extra de ver.ſig.for?.ꝛ.ff.ð v. ob
inter ſtipulantes.§.i. Sed ēt ſi factum ne
getur.iiij.pſona.ſ.teſtis iducit.iiij.q.iiij.c.i.
Nomine āt teſtium accipias inſtrumēta
ꝛ ēt argumēta.vt in pdicta decretali for?.
§.cauſa ẜm glo. Similiter in illo iudicio
ubi finali erit iudex xps actor diabol? rei
peccatores teſtes angeli inſtrumēta con
ſciētie vel ſcripture diuine argumēta pec
cata patētia vel ipſe creature cōtra pecca
tores cōmote Iſa.xlij. Iudiciū gentibus
pfert. Et nota ꝙ illud iudiciū hoc ordie
ſimilitudinarie loquēdo fiet. Quia primo
precedet ſcʒ citatio monitoria pceptoria
ꝛ pemptoria.i.Theſ.iiij. Ipſe dominus in
iuſſu. Ecce citatio pceptoria de qua etiam
in ps. Exurge domine in precepto ꝙ mā
daſti ꝛ ſynagoga populoꝝ circūdabit te.ꝛ
pper hanc in altū regredere domin? iu
dica populos. Sequit in voce archāgeli.
Ecce citatio monitoria.de qua Joel.iij.
Cōſurgant ꝛ aſcendant omnes gentes in
vallē ioſaphat.qꝛ ibi ſedebo vt iudicem
oēs gētes. Et ſubditur. In tuba dei deſcē
det de celo ꝛ mortui qui in xpo ſunt reſur
gēt primi. Ecce citatio pemptoria Apo.x.
Angelus quē vidi ſtātē ſupra mare ꝛ ſup
terrā leuauit aiam ſuā ad celū ꝛ iurauit p
viuētē i ſecula ſeculoꝝ qꝛ tēpus ampli?
non erit. Sʒ in dieb? vocis ſeptimi angeli
cū ceperit tuba canē conſūmabit myſteri
um dei. ¶ Secūdo ſequitur examinatio.
Examinabit enī citatos primo de bonis
eis commiſſis ſcʒ de corpore de quo ma
lū rationē reddent luxurioſi qui in luxu
riis illud nutrierūt. Et de anima de qua
malaʒ rationem reddent ſuperbi q ipam
omnibus bonis per ſuperbiā euacuaue
rūt. Et de rebus tpalibus de quibus ma
le reſpōdebunt auari: qui pauperibus ex
eis nihil dare voluerunt. Et etiam de tē
pore de quo male reſpondebūt ocioſi q
ipʒ tēpus negligenter expēderunt. ¶ Itē
examinabit de bonis omiſſis ſiue non fa
ciendo ſiue nō multiplicādo ſiue non cō
tinuando. ¶ Item examinabit de malis
cōmiſſis. Judex enim terrenus rationem
nō requirit de minimis nec de alienis ne
qʒ de occultis ſed iudex eternus tāte erit
ſeueritatis ꝙ requiret rationem de mini
mis puta de vbis ocioſis ꝛ de alienis pu
ta de prelatis de ſubditis ꝛ de occultis ſci
licet de cordis ſecretis. ¶ Item examina
bit de malis cōmiſſis ſiue de peccatis pu
ta originali mortali ꝛ veniali: ſiue etiam
de ſuppliciis. Vn̄ examinabit ꝛ de abſolu
tione culpe ꝛ de remiſſione pene. ¶ Ter
tio ſequetur conuictio qꝛ ſcilicet exami
tos cōuincet per autentica inſtrumenta
ſcilicet per ſancta euangelia Ro.ij. in die
cum iudicabit deus occulta hominuʒ ẜm
euangelium meum. Et bene dicit occulta
hominū: qꝛ quoddam eſt opus dei tm̄: vt
opus creationis: quoddam vo dei ꝛ ho
minis ſicut opus iuſtificationis in quo p
conſenſū liberi arbitrij adiutores dei ſu
mus ꝛ quoddam eſt ſolius hominis ſcilʒ
opus tranſgreſſionis ſcʒ peccatum.ꝛ hoc
ſolum erit opus quod iudicabitur ꝛ cōdē
nabitur. Quarto ſeqꝰ ſententie prelatio
quia cōtra conuictos ſententiā diffinitiuā
pfert dicens. Ite maledicti in ignem eter
num ꝛc. Et nota ꝙ iſta ſentētia nullo au
xilio iuris poterit ſubleuari ſcʒ neqʒ p ap
pellationeʒ neqʒ per ſupplicationes neqʒ
per querelam falſi neqʒ in integrum reſti
tutiones. Appellatio enim ibi locuʒ non
habebit. qꝛ crimen cuiuſlibʒ notoriū erit
ſcʒ per cōfeſſionem ppriam qꝛ cuiuſlibet
conſciētia confitebitur ſuū ſcelus. ¶ Itē
p euidētiā facti: qꝛ omnia facta hominis
vt dicit Hiero. quaſi in quadam tabula pi
cta demonſtrabuntur. ¶ Item erunt no

toria per preſumptiões violentam ſcȝ eo
ipo ꝙ ſtabūt a ſiniſtris. Ex hoc enim pre
ſumetur ꝙ ſint dānandi ſicut de bonis q
ſtabunt a dextris preſumetur ꝙ ſint ſal
uandi. Non etiam habebit ibi locuȝ ſup
plicatio. in humanis eniȝ iudicijs cū ſen
tentia profertur a pricipe nō licȝ appella
re ſed ſupplicare. ſupplicationes aūt ⁊ pre
ces ibi nō valerent. etiam ſi beata virgo ⁊
martires omnes cōfeſſores ⁊ virgines ⁊
omnes ſancti celeſtis curie intercederent
¶ Item non habebit ibi locum querela
falſi vt ſcȝ dicatur ꝙ illa ſententia ſit lata
per falſos teſtes vel falſa inſtrumenta
iudice circūuento. q2 ille iudex nō poterit
decipi nec circūueniri cuȝ ſit veritas ⁊ ſa
pientia dei. Unde contra ipſius ſapientiā
nihil valebūt loqcitates aduocatoꝝ aut
ſophiſmata pħoꝝ aut facundie oratorū
aut argutie verſutoꝝ. Non etiam pote
rit releuari vel reuocari per in integrum
reſtitutionem vt ſcȝ de cetero ad priſtinū
ſtatū reſtituat̄ Heb. vi. Impoſſibile ē eos
q ſemel illūinati ſūt ⁊c. ⁊ plapſi ſūt. ſ. finalē
ī pniaȝ ſeu ſiniaȝ rurſ⁹ reuocari ad pniaȝ.

¶ Capitulū. xxxvi.

Iudicium ſuſpicioſum etiā certum de malo eſt vitandū Quia ſm iura de quolibet preſumendum eſt bonum vbi non conſtat contrariū
Unū quē hō neſcit indignū dȝ pſumē fore
dignū extra de preſumptione dudum. ff.
de manumi. teſ. litteras ſeruas. ff. de. le.
ij. cum pater. §. rogo. extra de iudic. cuȝ d
puta. ff. de fideicōmiſ. tayo. §. ſorore. Nec
obſtat q̄ habētur. C. de his qui ve. eta. im
pe. l. iij. ⁊. C. de probatio. ex pſona eius. ff.
de magiſtra. cō. l. i. Quia lȝ hec iura pbēt
ꝙ preſumitur qs non ſoluendo pauper
niſi probetur contra. Nō enim preſumit̄
diues niſi euidens ſit. ff. qui ſatiſda. co. ſi
vo. §. qui pro rei qualitate. Tamen aliter
eſt de bonitate q̄ de diuitijs: q2 virtutes
quibus aliquis bonus eſt cōgruūt homi
ni naturaliter nō ſcȝ q2 naturaliter inſint.
ſed q2 homo aptus natus eſt ad eas ſm
pħm in. ij. Ethi. Inſunt etiaȝ homini vir
tutes actu vel habitu poſt baptiſmum. in
quo confertur gratia. de cōſecra. di. iiij. c.
ij. ⁊. c. per aquam. Sed congregatio diui
tiaruȝ ex accidēti venit vt ī auctē. vt oēs
obe. iu. §. i. coll. v. Uel refert vtrum appa
reat ꝙ ſemel fuerit ſoluēdo. ⁊ ſic adhuc p
ſumitur niſi cōtra. probetur vel ꝙ ſemel
ceſſit bonis: ⁊ ſic adhuc preſumit̄ eſſe nō
ſoluendo niſi contra. probetur ar. C. de p
batio. ſiue poſſidetis. ¶ Item ꝙ dictum
eſt ꝙ quilibet preſumitur bonus: verū ē
quando queritur de perſona promouen
da: ſecus autēȝ eſt quando queritur de p
ſona ſaluanda: q2 perſona carnalis ⁊ ho
nores carnales: anima v̄o ſpiritual̄ ⁊ ſal
uatio ſpiritualis. ¶ Item nota ꝙ iudica
tur aliquādo licite maior a minori qd ꝑ
in papa qui eſt maximus ⁊ tamen iudicio
alterius ſubdi poteſt tripliciter vno mō
propter hereſim: ſic enim ab alio ⁊ iudica
ri ⁊ accuſari poteſt. alias autem nō. xl. di.
ſi papa. ix. q. iij. aliorum. ¶ Secūdo ſi ipe
ſe ſubiecit iuriſdictōi alteri⁹. ii. q. vij. nos
ſi incompetēter. ff. de iuriſdicio. om. iu. re.
¶ Tertio ſi ipemet ſe deponat vt. xxi. di.
nunc autem. ¶ Iteȝ nota ꝙ iudici ē mul
tiplex perfectio neceſſaria. ¶ Prima ē na
ture ſcȝ quantum ad etatem vt nō ſit pu
er: nam impuberes iudicare prohibētur
ff. de iudic. cum pretor. §. non autem om
nes. Unde impuberem non poteſt delega
re quilibet niſi princeps: de cuius delega
tione diſputare ſacrilegij inſtar eſt. Nam
dignus preſumitur quem imperator eli
git. C. de crimie ſacri. diſputari. xvij. q. iiij.
§. qui aūt. In auctē. vt iudices ſine quoq
ſuffra. §. eos autē. Ubi quis enim nō diu
gat coll. ij. Alius aūt delegare nō pōt inui
tis partibus niſi talem qui ſit maior vigi
ti annis: ſed de conſenſu poteſt dum ta
men ſit maior. xviij. annis ſed non coge
tur ſententiam dicere. ff. de arbi. cū lege.
¶ Item requiritur pfectio nature quan
tum ad ſexum: q2 femine nō pōt delegari
q2 regulariter femine remote ſūt ab om
nibus virilibus actibus. ff. de regu. iur. l. ſ
ideo nō poſſūt iudicare. xxxiij. q. v. mulie
rē. nec excōicat̄ ex d maio. ⁊ obediē. dilec.

Nec pnīas dare ex de pnīa noua qdā: nec ciuilibus actib⁹ fungi.iij.q.iiij.§.tria.¶ Secundo requiritur in iudicio peritia scientie. Oportet enim cui cōmittitur iudiciū ꝙ iura nō ignoret extra de consangui.c.i. ⁊ ꝙ sit ꝓuidus extra de officio iudic. del. cum.R.canonicus: sꝫ quo ad causas temporales sufficit ꝙ peritiā habeat vl' per lectionem libroꝝ vel per experientiam.ar. C. de episcopis ⁊ clericis paulatim. C. de iudic.certi.iur.est. In auctē.de iudic.i.R. coll.vi.¶ Tertio trāqlitas aīe quā tollit ira ⁊ furia. Unde furiosus nō est aptus iudicare qꝛ ñ sentit.iij.q.ix.audic.xxxij.q.vij nec furiosus.xvij.q.i. Gōfaldus extra.de succē.ab intest.c.ſi.extra de regulari.ſicut tenor.¶ Quarto requiritur itegritas fame qꝛ infames a legitimis actibus prohibentur extra.de test.licꝫ ex quadam extra de excessi.prelat.inter dilectos. Dicuntur autem infames heretici fures sacrilegi capitalibus criminibus irretiti sepulcroꝝ violatores ⁊ qui aduersus patres scilꝫ episcopos armantur.iij.q.iiij.hi q episcopos ⁊ q.v.omnes ⁊.c.constituimus. Similiter incestuosi homicide.pluri.raptores.malefici.venefici.adulteri.⁊ ꝓ suis sceleribꝰ anathematizati.⁊ demū oēs quos ecclesiastice vel seculi leges infames pronūciāt ꝓbant' hec.iij.q.i.infames.¶ Quinto requiritur libertas fortune siue conditionis scilꝫ vt non sit seruus qꝛ seruus non pōt esse iudex qꝛ nec arbiter qd est minus.ff.de arbitris pedius.§.ſi.

¶ Capitulum.xxx viij.

Iuramentum nō violat qui illud in meliꝰ cōmutat: vnde potestas q iurauit regimē ciuitatis tenere p annum ⁊ magister q iurauit regimen scolariū tenere p annū ⁊ capellanꝰ clericus vel seruiens q ecclesie vel dño iurauit seruire p annū ⁊ alij cōsimiliter aliqd iurātes pñt sine violētia iuramēti religionē intrare cū illud in meliꝰ ꝯmutet ſm Gofredū.extra d iureiurā.puenit. Hosti.aūt lꝫ putet ꝙ talis posset se obligare.tñ cōsuluit ꝙ prius seruet ⁊ adimpleat qd iurauit anteꝙ intret. Quia vt dicit ꝑ tutius est ei ꝙ si ad religionē intraret iuramēti religione ꝯtēpta nisi ab illo cui iuramentū prestitit posset licentiā obtinere. extra de iureiurā.debitores. Et expressuꝫ est istud ꝯsiliū extra de sponsal.cōmissum xxij.q.iiij.§.vltimo. Et soluit Hostieñ.illud qd allegat Gofredus de iureiurando peruenit dicens.illud etiam intelligendū qñ promissio facta est deo tm̄ ⁊ nō quando homini iuratū est. In quo casu deꝰ in testē iduci videt' extra de iureiurādo.at ſi xps. Quinimmo quasi fideiussor inducit' deus. Ideoqꝫ falsidicus testis tribus personis est obnoxius.extra de crimine falsi.c.i. Quando ergo homo deierat deus contemnitur proximus decipitur ⁊ ipse deierans diffamatur. Non est ergo mirū ſi difficilius frangitur triplex funiculus ꝙ simplex vel duplex.extra de treuga ⁊ pace.c.i. Deus enim tanꝙ plenus misericordia remittit de facili non sic homo .extra ꝙ metus causa.c.i. Nec verisimile est ipm cum iactura alterius vele fieri locupletiorem ar.ff.de conditione indebiti.naꝫ hoc natura.vbi tm̄ aūt deo iuratum est: nō diminuitur in casibus predictis seruitium dño sed potius cumulatur.

¶ Capitulum.xxxix.

Posti pauci bene viuētes ꝑferuntur multis peccatoribus de quibus dicit' Mathe.xxij. Multi sūt vocati pauci vo electi: vñ etiaꝫ in electionibus ecclesiasticis prelatorum in aliq̄ casu ꝓualet ꝯsensus paucoꝝ. Nam ſi maior ps eligētiū ꝯsentiat in viā cōpēdij ⁊ cōpromissi paucos i viā scrutinij tenꝫ curia romana.ꝙ illi q eligūt viā scrutinij ꝓualent hac ratione. Quia via scrutinij est via ordinaria p quā cuilibet satium est in quē vult dirigere votū suū.secꝰ dt i ꝯpromisso ꝯtingit.p qd plerūqꝫ prouidetur d ꝑsona de qua nō est creditū nec speratum vt extra de electi.dilectꝰ filiꝰ archi.moniñ. cū nullꝰ inuitꝰ sit dandꝰ episcopus.vt.lx. di.nullus.ad cōpromissū nullus inuitꝰ cōpellitur.vt.ff.de.arbitris.l.ſꝫ ⁊ ſi.§.ſiqs in

dex.iij.q.viij.§.iij. Sic ⁊ ſm deum iuſti q
eligūt viam certam ⁊ ordinariā.ſ.bene vi
uendi.lꝫ pauciores ſint tñ preualent pec
catoribꝰ q ponunt ſe in incerto.ſ.ꝓponē
do penitere in futuro qḋ nō eſt in eorum
arbitrio. Et ideo frequentius ſuꝑuenit
eis iudiciū qḋ non ſeparabāt. Vñ Augu.
tene certū ⁊ dimitte incertum.ij. Petri.j.
vos aūt magis ſatagite vt ꝑ veſtra bona
oꝑa vocationē veſtrā certā faciatis. No
tandū eſt tamē ꝙ licet ita ſit de cōſuetudi
ne romane eccleſie: vt dictū eſt.tñ de rigo
re iuris vt dicūt aliq paucoꝝ ꝯdictio in
hoc nō preualet ſed ſuccūbit: qꝛ hoc ē ge
nerale in cūctis actibus eccl̃ie vt obtineat
ſnia plurimoꝝ. vt extra de his que fiunt
a ma.par.ca.ꝑ totū. Et hoc ēt pōt contra
peccatores inſſecti: qꝛ lꝫ aliqui pauci pēni
tentes in fine legant̃ fuiſſe a deo miſericor
diam cōſecuti vt latro in cruce: ⁊ qdā alij
tñ ſm rigorez diuine legis q̄ dicit Pro.j.
Deſpexiſtis oē ꝯſiliū meū ⁊ increpatiōes
meas neglexiſtis: ego quoqꝫ in iteritu ve
ſtro ridebo ⁊c. Qḋ videlicet cōſiliū ab eis
deſpectū traditur Eccle.xvij. vbi dicitur.
Cōfiteberis viuēs viuus ⁊ ſanus cōfite
beris.pꝫ ꝙ q̄uis plures ſint deriſibiles
erunt.q.ſ. vſqꝫ in finem ſe emēdare diſtu
lerunt Apl̃s.phil.iij. Quorum finis inte
ritus. ¶ Capitulum.xl.

LEx diuia differt a lege hu
mana. qꝛ lex diuina punit
animū: ſꝫ lex humana pu
nit manū: ideſt factū. Naꝫ
in foro penitētiali.i.in iu
dicio anime ſola volūtas
punitur: vt pꝫ de penitentia. di.i.homici
dioꝝ.⁊.v.c.ibi ſequēti.⁊.c.ſuꝑ tribus.vi.
di.teſtam̃.xxxij.q.v.ſicut hi.⁊.c.j.qui vide
rit. viij.q.i.ſciēdū. Deus.n.nō ex operibꝰ
iudicat: ſed ex corde.xxij.q. v.qui periura
re.⁊ cor reſpicit ⁊ nō manū.xiiij q.v.ſi qd
inueniſti. Et ex corde ꝓcedunt adulteria
homicidia ⁊ cetera peccata. xv.q. vi.ca.i.
ante mediū ⁊ ad finē. Talia.n.cum latētia
ſint ſoli deo ⁊ ſacerdoti eius vicario ſi cō
ſiteant̃ relinqmus iudicāda vel remitten
da: ſic intellige.xxxij.di.erubeſcant.vi.q.i.
ſi oia.xxxij.q.v.chriſtiana.extra de peni
tentia ois. Quāuis intrinſeca ꝑ extrinſe
ca ſepius ꝯſumant̃. Ad hoc.xxvij.q.i.nec
aliqui.xxxi.q.ij.ſi verum ꝺ cō.di.iij.de pe
nitētibus.xxxij.q.v.nec ſolo. Qḋ intelli
gas de cogitatiōe deliberata ex quo quis
ꝯſenſit peccato faciendo multo fortius ſi
delectatus ſit vt de penitētia di.j.ſuꝑ tri
bus: ſed in foro ꝯtētioſo aliter eſt. Nam
aut voluntas ſtetit in ſuis finibus ⁊ non
eſt ꝓceſſum ad actum ⁊ ſic nullā penā me
ret̃ vt.ff.de penis cogitatiōis.ff.de furtis
ſi qs ⁊.l.i.⁊.l.inficiando.ff.de acqren.poſ.
§.ſi rem apud te niſi in caſibus ſicut here
ſis extra de hereti.ad abolendā.⁊.c.excō
municamus.§.credētes. ¶ Item in crimi
ne leſe maieſtatis.C.ad.l.iulia. mai.qſqs.
Et in eo qui cogitauit fugiētē de eccleſia
extrahere.C.de his qui ad eccle.confug.
l.ſi.cum tamen nō ꝓceſſit ad actuꝫ. Et eo
dem mō pōt intelligi precedens lex quiſ
quis. Si vͦo volūtas ad actū progreditur
⁊ actus perficit̃ puniēdus eſt quātumcun
qꝫ peniteat. Nemo inqt lex tali pacto pe
nitētia ductus innocēs eſſe deſinit.ff.de
edilli.edicto.quis ſit fugitiuꝰ poſt prin.ff.
de fur.qui ea mente.ff.vi bon.rap.nō ꝑ
deſt.ff.ꝙ quiſqꝫ iuris in aliū.l.iij.R.i.ff.
de poſtu.l.i.§.beſtias: vt in caſibus qbus
circa tempora penitētie locus eſt.ff.de ſer
uis fugitiuis.l.i.§.i.ff.de pub.⁊ vt.l.j.§.
qḋ ſi fecerit.ff.qḋ metus cā.l. Item ſi cum
exceptione.§.ſatis clemēter.C.de crimie
ſtellio.l.i.§.i. Qḋ ſi actus nō perficiat̃ ⁊ is
qui ꝓceſſit actū ipſum ꝑficere potuiſſet
ſed noluit qꝛ penituit nō incidit in penaꝫ
imo ei parcendū eſt.ff.ad.l.cornel.de fal
ſis qui falſam.ff.de iniur.l. Item apud la
beonem.§.ſi curauerit vel mortē ſibi cō
ſciuerit vbi punit̃ conſcientia crimis iam
cōmiſſi.ff.de bonis eoꝝ qui mor.ſibi con
ſci.l.iij. Si aūt ideo nō ꝑficit actū quia nō
potuit: ſed bene voluiſſet ꝑficere punien
dus eſt ac ſi feciſſet.ff.ad.l.pomp.de parri
ciḋ.l.i.in ſi.ff.de re.mili.l.iij.§.is qui.C.ſi
quacūqꝫ preditus pōt.l.i.C.de epiſcopis
⁊ cleri.ſi quis nō dicam.ff.de fur.ſi quis
alieno.C.ad.l.iul.de adul.cum qui.C.de

inceſt.nup.qui. ¶ Item nota quod ille le-
gem bene ſeruat q̄ implet mētem legiſla-
toris. Qđ patet q: ille qui verba quidem
legiſlatoris ſed nō mentem ſeruat legem
fraudare dicit̄. Nam aliud eſt facere con-
tra legem ⁊ aliud facere fraudē legi. Con-
tra legem enim facit q̄ facit qđ lex ꝓhibꝫ
Sed fit fraus legi qñ circūuenitur ſerua-
tis verbis mens. vt. ff. de legibus contra
legē ⁊. l. ſequēti. Unde pꝫ qđ iudei litterā
legis ſolam ſeruātes ⁊ myſticā ſignificatio
nem quā legem tradēs principalr̄ inten-
debat relinquētes fraudem legi faciunt.
vñ Apoſtolus: ij. Corin. iij. nō littera ſed
ſpiritu ⁊c. ¶ Item nota qđ lex cōmunis
⁊ regula aliquādo ꝑtermittit̄ licite ex cau
ſis ſpecialibus. Cuius exēplum eſt in iure
vbi ea que ſunt regulariter de iure cōmu
ni ꝑtermittūtur aliquādo licite ſiue ꝑpt̄
priuilegiū ſiue ꝓpter vtilitatem ſiue pro
pter cōſuetudinem ſiue ꝓpter honeſtatē
Nam regulare eſt vt ad collegiū cuiuſcū
q̄ eccleſie ſpectet electio ⁊ tñ plerunqꝫ ex
cōſuetudine vel priuilegijs alieni intrant
vt extra de elec. Cumana: ⁊ extra de cau-
ſa poſſeſ. ⁊ ꝓprie cū eccleſia. ⁊ de poſtula.
bone. ⁊ extra de cōſuetudine. cū dilectus.
⁊ extra de iure patronatꝰ nobis. Vocant̄
ēt aliquādo religioſi ex honeſtate non ex
debito. vt. xxiij. di. in nomine domini. lx-
ix. di. c. i. Vocatur ēt populus nō ad eli-
gendum ſed ad cōſentiendū vt. lxiij. di. §.
electiones: ⁊. c. ſequē. Vocant̄ ēt principes
vt ab oppreſſionibꝰ defendāt. vt. lxiij. di.
§. principibus. Sic ēt ex ſpecialibus cau-
ſis quidam antiquorū patrū legem dei cō
munem licite pretermiſerunt ſicut San-
ſon ſeipſum occidit: Jacob duas vxores
ſimul habuit: David laicus panem ſanctū
comedit: que omnia non licebant ſ̄m le-
gem communem.

¶ Capitulum. xli.

LOcus non ſanctificat hominem ſed homo locum.
xl. di. multi ſacerdotes: vn
de vbi papa eſt ibi Roma
nō ecōtra. Nam res acce-
dunt hominibus non ecō
uerſo. ff. de edili. edic. Juſtiſſime etiam
propter hoc etiam dicit beatus Grego.
quod non ꝓdeſt locus vbi deeſt ſpiritus
Et de beato Benedicto dicit̄ qđ locum
ſed nō hoſtem mutauit. Similiter etiam
dicimus quod homo inficit locum non
econuerſo vnde dicitur. ij. Macha. v.
Non propter locum gentem. ſed ꝓpter
gētem locum dominus elegit. Ideo qꝫ ⁊
locus ipſe particeps factꝰ eſt populi ma-
lorꝫ.

¶ Capitulum. xlij.

LUxurie mediatrices vt
ſunt quedam maledi-
cte vetule iuuenculas
decipientes que iuſto
vocabulo Ruſiane ap
pellantur peiores ſunt
quam aſſaſſini: q: illis
mediantibus procuratur occiſio corpo-
ris ⁊ interdum vnius hominis tantum:
ſed per tales mediatrices ꝓcuratur mors
anime ⁊ non vnius tantum ſed vtriuſqꝫ
luxuriātiū ſcilicet viri ⁊ mulieris. Unde
apud deum nō minori pena digni ſunt ta
les mediatrices quā inferatur aſſaſſinis.
Circa quos eccleſia ſtatuit quod quicūqꝫ
principes vel prelati ſeu queuis alie eccle
ſiaſtice vel ſeculares ꝑſone que quēpiam
xpianorum per aſſaſſinos interfici fecerit
vel etiam mandauerint quanq̄ꝫ mors ex
hoc forſitan nō ſequatur: necnō etiā con
tra illos qui dictos aſſaſſinos receptaue-
rint vel defenderint ſeu ocultauerint nō
ſolum excōmunicationis vel depoſitiōis
incurrunt ſententias ipſo facto: ſed ſunt
etiā cum omnibus bonis ſuis omnibus
xpianis expoſiti ⁊ perpetuo diffidati: ita
quod ex quo de predictis vel aliquo eo-
rum probabilibus conſtiterit documētis
ſcilicet quod aliquod ſcelus tam execra-
bile cōmiſerint nullatenus alia excōmu-
nicationis ſeu depoſitionis vel diffidatō
nis ſententia requiratur: ſed ⁊ beneficia
talium per illos ad quos pertinet colla-
tio libere conferantur: vt in autē. domini
noſtri: extra de ho. pro humani redemp.
generis. Multo ergo magis mediatrices
animarum mortem procurantes: ⁊ quis

etiam mittunt eas ſunt a deo maledicti ⁊ excõmunicati ⁊ demonibus expoſiti ⁊ ab angelis cuſtodientibus diffidati.

¶ Capitulum. xliij.

Matrimonium ſpirituale aſſimilatur carnali ⁊ ſignificatur per ipſum. Eſt enim matrimoniũ aliud carnale. aliud ſpirituale. Carnale quidẽ matrimonium fit ade ⁊ eue in paradiſo cõtractum: ⁊ eſt modo vnum de ſeptem eccleſie ſacramentis qḋ venerabile exiſtit. Tum ratione auctoris qui ipſum inſtituit ſcilicet dei. Tum rõne loci in quo inſtituit. ſ. in paradiſo. Tum ratione temporis quia tempore innocẽtie. Tum ratione prioritatis quia prius ẽ tempore. Et ideo dici põt ꝙ potius eſt in re extra de maio. ⁊ obe. c. i. Tum ratione intentionis peccati euitandi ⁊ ſuſcipiẽde prolis. Sed nota qḋ matrimonium illud ade ⁊ eue fuit iniciatum Gen̄. i. Immiſit dominus ſoporem in adam ⁊c. ſed cõtractum fuit Gen̄. ij. vbi ait adam. Hoc nũc os ex oſſibus meis ⁊ caro ⁊c. Et ratificatum Gen̄. ij. cum ait. Propter hoc relinq̃t hõ patrem ⁊ matrem ⁊c. Cõſũmatum autem Gen̄. iiij. vbi adam cognouit vxoreꝫ ſuam ⁊c. Sicut nunc matrimoniũ carnale xp̄ianorum qḋ eſt ſacramentũ iniciatur per verba de futuro ſcilicet ꝑ ſponſalia. ff. de ſponſal. l. i. xxx. q. v. noſtrates. Contrahitur per verba de preſenti. xxvij. q. ij. §. i. extra de ſpon. cum locuꝫ. Ratificatur qñ per eccleſiam approbatᷣ. xxx. q. v. c. i. ⁊ ij. ⁊ c. ſponſus per totum. extra de clãdeſtina. deſpon. cum inhibitio. Ideo inter infideles ratum nõ habetᷣ quia nõ habent ſacerdotium extra de conſti. tranſlatum. Vel ſm̄ aliquos ratificatur matrimoniũ in ſacramento fidei ſcilicet in baptiſmo q̄ eſt fundamentum omnium ſacramẽtoꝝ. Vnde inter fideles reſpuitur libellus repudij qui inter infideles admittitur. vt innuit Augu. xxvij. q. ix. §. fi. Cõſummatᷣ autem per carnis copulam. extra de cõuerſione cõiu. ex publico ad fi. ⁊ c. ex parte. ij. ad fi. per quẽ ẽ vna caro fiunt ⁊ vniũtᷣ inſeparabiliter quãdiu vixerint ita tamen ꝙ licet in veritate duo ſunt corpora vnũ tantum corpus cẽſetur extra de cõuerſio cõiuga. ad apoſtolicam. Matrimonium vo ſpirituale etiã diſtinguitur: q2 aliud ẽ laudabile aliud vituperabile. Et laudabile adhuc eſt multiplex. ¶ Primum inter deum ⁊ beatam virginem Mariã. vnde ⁊ ipſa dicitᷣ ſponſa Can̄. iiij. Veni de libão ſponſa ⁊c. Et de hoc matrimonio legitur xxvij. q. ij. ⁊ §. i. ⁊ ii. ⁊ §. ecce ⁊ ſeq̄nti. Iſtõ matrimoniũ poteſt dici iniciatuꝫ Luce. i. Miſſus eſt angelus Gabriel ad Mariã ⁊c. Contractum in eodem ibi. Inueniſti enim gratiam apud deum. Ecce cõcipies ⁊ paries filium ⁊c. Ratificatum in eodẽ. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te ⁊c. Cõſũmatũ in eodeꝫ. Ecce ancilla dñi fiat mihi ⁊c. ¶ Secũdam matrimoniũ etiam inter diuinã ⁊ humanam naturam in vtero virginis Marie ineffabiliter cõtractũ ⁊ indiſſolubiliter ſeu irreiterabiliter vniens naturas. hoc fuit iniciatũ Iſa. vij. ecce virgo cõcipiet ⁊c. Hiere. xxi. Nouũ faciet dñs ſup terrã mulier circũdabit virũ. Et ſilr ꝑ verba alioꝝ ꝓphetaꝝ q̄ dixerũt aperte filium dei humanam naturam aſſumpturum. Hec enim fuerunt verba de futuro per que vt dictum eſt ſpõſalia cõtrahuntur. Contractum autem fuit per verba gabrielis dicentis. Lu. i. Aue gratia plena dominus tecum. Et per reſponſionem virginis dicentis in eodem. Ecce ancilla domini fiat mihi ſm̄ verbum tuũ. Nam matrimonium etiã carnale ꝑ mutuum conſenſum mediãtibus internuncijs per verba de preſenti cõtrahi poteſt. ff. de ſponſalibus ſufficit ⁊ l. in ſponſalibus nihil intereſt ⁊ l. finali. Ratificatum autem fuit diuina auctoritate ⁊ volũtate. Tantum enim matrimonium alteri⁹ voluntate ⁊ auctoritate ratificari nõ potuiſſet. Vnde Gallatas. iiij. Miſit deus filiuꝫ ſuum factum ex muliere factum ſub lege. Conſũmatum autem eſt in incarnatione. Nam ſine aliqua corruptione ſpiritu ſancto operante verbum caro factum eſt Io

mundo.l. Et in hac conſumatione tota trinitas operata eſt: quia indiuiſa ſunt opera trinitatis extra de ſumma trinitate.c.i. Tertium matrimonium eſt xp̄i ⁊ eccleſie iniciatum in xp̄i natiuitate contractu; in eius predicatione ratificatum diuina auctoritate in miraculoꝝ operatiõe cõſumatum in paſſione vel initiatum qñ xp̄s incepit predicare Math.iiij. Exinde cepit Jeſus predicare ⁊c. Contractum in eucariſtie inſtitutiõe Math.xxiiij. manducantibus illis accepit Jeſus panem ⁊c. Ratificatũ in ſpiritusſancti miſſiõe Actu.ij. Factus eſt repēte ⁊c. Cõſumatũ in euangelij diuulgatiõe Gal.iiij. Ejice ancillam ⁊ filiũ eius. Quartũ matrimoniũ eſt epiſcopi ⁊ eccleſie iniciatũ in electione Heb.v. Nec qſq̄ ſumit ſibi honorẽ ⁊c. Cõtractũ in cõfirmatiõe extra de transla. inter corpalia. vel ḋr per mutuũ cõſenſum eligentiu; ⁊ electi. extra de elec. cum iter canonicos Ratificatur cũ ad obedientiã ſuſcipitur ut. extra de iureiurã. ego vel in confirmatione ratificat. Cõſumat aũt in cõſecratione extra de trãſlatio.l;. ¶ Quintũ matrimoniũ eſt ſacerdotis ⁊ eccleſie ſue qḋ initiatur in eius canonica electione ſiue preſentatione extra de iure patronat⁹. q̄ autem. Per aſſenſum aũt huic preſentationi preſtitum cõtrahit. Quando vo prelatus ipſum admittit ⁊ cõfirmat ratificatur qñ curam cõmittit cõſumat arg. extra de inſtit. ex frequentib⁹: ⁊ de hoc etiam matrimonio legitur.xl.di. ſicut.xxi.q.ij. ſicut in vnaquaq;. Et dicit decretalis q̄ ſicut epiſcopus preeſt matrici.i. cathedrali eccleſie ſue ſic ⁊ archipreſbyter plebi ſue extra de officio archipreſby.c.ſi.ad ſi. ¶ Sextum matrimoniũ eſt dei ⁊ anime fidelis iniciatum in creatiõe.l vi.di. naſci. cõtractum in baptiſmo Oſee.ij. Sponſabo te mihi in fide. Ratificatũ in ſancta opatione: q2 per hanc anima firmatur cum deo. ps. Qui facit hoc non commouebitur in eternu;. vel ratificatur in dei dilectiõe primo Corinth.vi. Qui adheret deo vnus ſpirit⁹ ſit cum eo. Conſumatur in morte quando ab impio ſeculo ſiue mortali ſubtrahitur.xxvi.q.vi. ſi preſbyter. ¶ Septimũ matrimonium eſt dei ⁊ anime penitentis quod iniciatur in cõtritione per verba de futuro: id eſt ꝓpoſitum confitendi. Sed contrahitur in confeſſione per verba de preſenti vbi loquitur ⁊ confitens peccatum dicendo ⁊ ſacerdos vice dei abſoluẽdo. Ratificatur impoſitione penitentie ⁊ ſuſceptione: ⁊ conſumatur in plena ſatiſfactõne. Eſt etiã aliud matrimoniũ dei ⁊ anime ſancte quod iniciatur in gratie ꝑuentione: ꝯtrahitur in preuenientis gratie ſuſceptione ſiue in aſſenſu liberi arbitrij. Ratificatur in boni operis executione. Conſũmat in boni operis aſſuefactõne ⁊ continuatione. Ad hec.xi.q.iij. extimauit. Matrimonium autem vituperabile eſt diaboli ⁊ anime quod initiatur in ſuggeſtione que delectat. Contrahitur in conſenſu qui acceptat. Ratificatur in opere quod cõfirmat. Sed cõſũmatur in peccandi conſuetudine in qua eſt cõſummata malicia ſcilicet contemptus. Nam peccator cum in profundum venerit peccatorum cõtemnit vel cõſũmatur in morte. xi.q.iij. extimauit. de ꝯſe.di.iiij. firmiſſime

¶ Capitulum.xliiij.

Mereri vitam eternam licet homo non valeat ex condigno quia non ſunt cõdigne paſſiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabit in nobis ⁊c. vt dicit Ro.viij. Deus tamen ex bonitate ſua facienti quod in ſe eſt ex congruo tenetur ea; dare. vnde vocatur corona iuſticie.ij. Thi.iiij. cuius plura exempla habentur in iure. Nam licet ex gratia ſit quod poſtulatio admittatur vt poſtulato vel poſtulanti competat actio vt admittatur. argu. ad hoc. ff. de adimendis lega.l. rem legatam .ff. de euict.l. ad res donatas. Veruntamen ſi poſtulatio fiat in concordia ⁊ de digna perſona ex debito incumbit ſuperiori ipſam admittere: ⁊ ſi non admiſerit iniuriam facit poſtulantibus ⁊ po-

ſulato. ¶ Similiter preſentatus petere non poteſt per actionem ſe inſtitui, quia ius non habet in re. Nam ⁊ ſine iuris offenſa ⁊ ſine preſentati iniuria poteſt preſẽtator laicus variare ⁊ aliuz preſentare vt extra de iure patronatus cum aduocat⁹. vnde antequam a prelato fuerit approbatum ratum non eſt quod a patrono fuerit inchoatuz vt extra de iure patro. quod autem conſulis. Et tamen offendit prelatus ſic preſentatum primo ⁊ dignum non inſtituit. Unde non admiſſus agit contra illum a quo reſpuitur vt ei prouideat de bñficio cõpetenti. vt extra de iure patro. paſtor. Sic etiam ſimiliter dicimus quod diſpenſatio non ex iure ſed ex gratia petitur. Et tamẽ ad eam concedendã. ſuperior tenetur ex cauſa. vt. l. di. põderet. ⁊. c. dono ſancto. ⁊. c. ſi qs preſbiter vel diacon⁹. Similiter ad elemoſinam pauperi cõtra diuitem actio non datur, ⁊ tamen diues ſaltem in caſu extreme neceſſitatis vel de ſuperfluo tenetur Luce. vi. Quod ſupeſt date elemoſinam. Et patronus vt dictuz ẽ de gratia admittitur preſentare. vt. xvi. q. v. ſi quis epiſcoporuz. extra de iure patrona. quantum. extra de penitẽtia in quibuſdaz. Et tamen iniuria ſit ei ſi non admittitur ⁊ ſi pſentatus ab eo nõ iſtituatur. vt. ff. de aqua quottidi ⁊ eſti. l. i. §. penul. ff. qui ſatiſdare coguntur. l. ſi vero in fine.

¶ Capitulum. xlv.

Miracula ſolus de⁹ facit quamuis ſancti miracula dicantur facere quia nõ faciunt niſi in vtute eius. Et ſimilr ſolus deus peccata remittit quãuis ſacerdotes abſoluẽtes remittere dicantur ſm illud Ioã. xx. Quorum remiſeritis peccata ⁊c. Cuius exemplũ eſt quia dicitur in iure quod ſoli principi licet cõdere leges. vt. C. de legibus et conſtitu. l. vlti. Et tamen alibi dicitur qd ſenatus legem cõdere poſſit. vt. ff. de legi. ⁊ ſena. con. l. non ambigitur. Quod eſt. quia ſuperiores de quibus eſt vt poſſint cõdere legez principis auctẽ condere intelligũtur. Sic in papa dicẽdum eſt vt legati prelati capitula ⁊ conſilia auctoritate ipſius facere cõſtitutiões intelligantur. Unde in cõſilijs excepta intelligitur auctoritas dñi pape. vt extra de elec. ſignificaſti. xvij. di. per totũ. i. q. vi. dudũ ꝑegrina. ix. q. iij. cuncta.

¶ Capitulum. xlvi.

Miſericordie dei nõ preiudicat qd peccatorẽ finaliter deſtituat q diuti⁹ expectãs per pniam redire negligit. Cuius exemplũ eſt quoniã ſm iura non preiudicat ſponſo q ſponſuz in eadem prouincia degentem per biennium expectauit vel per triennium ſi erat in alia prouintia. Quia per triennium expectandus eſt ſi ad aliaz prouinciaz ſe transferat. vt patet. C. de diuor. ⁊ repu. liberum cum per ſponſum ſtetiſſet ſi alij nupſit. Tũc eniz nihil fraudis ideſt pene eſt ei quod nuptias maturãdo vota ſua eludi diutius nõ eſt paſſa. C. e. l. ij. Similiter non eſt fraus aliqua imputãda diuine miſericordie ſi peccatorem per triennium ideſt per trium etatum decurſum ſcilicet iuuenilis virilis ⁊ ſenilis. Uel per biennium ideſt tempus vite ⁊ mortis expectatum ⁊ non redeuntem finaliter deſerit ⁊ in eternã damnationẽ ire pmittit

¶ Capitulum. xlvij.

Morientis in mala diſpoſitione ſeu voluntate omnia precedentia bona ſiũt irrita ⁊ a mercede vacua ſicut ciuiliter vltime voluntatis diſpoſitio ideſt vltimum teſtamentum omnia precedentia euacuat. Nam vltima volũtas ſeruanda eſt vt. iij. q. ij. Et eſt ratio ne libertas ſupremi iudicij reſtringatur vt. ff. pro ſocio. l. cum duobus. §. idem. R. Nil enim ita debetur hominibus ſicut vt vltime volũtatis liber ſit ſtilus vt. C. de ſacroſanctis eccleſijs. l. i. Hoc tamen fallit in teſtamento inter liberos quod per ſecundaz diſpoſitionem nõ tollitur niſi teſtator in ſecũdo teſtamento declaret primuz nole valere. vt. C. de teſtamẽtis. in auc. ſed hoc inter liberos. ¶ Item cum quis in primo teſtamẽ

tő interdixit ſibi licentiá iterum teſtandi qꝛ tunc primű tolli non intelligit niſi in ſecűdo de primo mentio habeat. vt. ff. de leg. iij. l. ſi quis in principio. ¶ Itez mors liberat hoiem a ſeruitute humana. Naz ſubditur hő homini q̈diu viuit: ſed poſt mortem ſubditur ſoli deo. Et hinc eſt qȯ in officio eccleſie. ſ. in principio lectionuz dicitur. Iube domne benedicere. In fine aűt dicit. Tu aűt domne miſerere ⁊c. vnde in principio petit benedictio ab homine per nomen diminutű ſiue ſincopatuz qȯ eſt domne: ſz in fine petit miſericordia a deo per nomẽ perfectű qȯ eſt domine qꝛ ſcz principium ſignat vitá hominis: ⁊ q̈diu quis viuit eſt ſub hoie excepto papa. xiiij. di. qui cathedram. ⁊. c. ſequẽ. ⁊. ca. nulla ratione. Et ideo vt recognoſcat ſe ſubditű petit benedictionẽ ꝓpter bonuz obedientie. Finis v̉o ſignat mortem quádo iam non homini ſubeſt ſed ſoli deo. vel ẽ ſenſus vt nos dñs taliter viuere faciat ſub regimine hois qȯ in fine miſereatur noſtri. Ideo aűt vtitur in pricipio nomine diminuto. in fine v̉o integro. quia in pricipio vt dictű eſt querit benedictio ab hoie. cuius opera imꝑfecta ſunt. C. de veteri iure. e. l. ij. §. ſed qꝛ diuine in auten. de inſtru. cautela. i. R. in fine col. vi. ⁊ de nő alie. re. §. an aut. col. ij. Sed in fine petimus miſericordiam a deo qui pater ẽ miſericordiarű. xxvj. q. vj. ſi qs preſbyter. Et ꝗ opus imperfectű non cognouit. extra de baptiſmo maiores. ¶ Item iȯ primo petimus ab hoie poſtea a deo vt ſcias qȯ illud ꝙ homo minus bene facit deus ſupplet. vnde ad ipſum vltimo recurrit tanq̈ ad vltimum refugium ꝑs. Domine refugium factus eſt nobis.

¶ Capitulum. xlviij.

Negligentia ⁊ dilatio oꝑis tollit operádi ꝑtátez. Cuius exemplũ eſt ꝫm iura canonica in electione. qꝛ ad eligendű eſt cőceſſum tꝑs triű menſiuz: vt. l. di. poſtq̈. lxiij. di. obeuntibus. Vlterius enim vacare non dꝫ cathedralis vel regularis eccleſia. vñ ſi infra tres menſes nő fuerit celebrata electio iuſto impedimẽto ceſſáte ad ſuperiorẽ ꝓximű deuoluit poteſtas ꝓmouendi: extra de electőe fides. Et ſi infra alios tres mẽſes nő fuerit petita cőſecratio eꝑs metropoli ſui iudicio cedat. qꝛ tꝑs ſilr negligẽtib⁹ cedit. extra de tráſlatőnibus inter corporalia. Et idez eſt de metropolitano reſpectu ſuoꝝ ſupiorű. Similiter ꝫm deum q negligit ad deű conuerti tꝑe ad hoc ſibi cőceſſo qȯ ſignatur ꝑ tempus triű mẽſium ꝓpter tres principales etates. ſ. augmẽti ſtatus ⁊ declinatőnis. que ſunt peccatori in hac vita ad penitendű cőceſſe: poſtea morte intercedẽte deuoluit eius cá ad iudiciű dei ⁊ priuatur facultate pẽitẽdi ⁊ dignitate celeſtis regni vñ ſalubriter cőſulit peccatori. Ecci. v. ne tardes cőuerti ad dominű ⁊ ne differas de die in diẽ ⁊c. ¶ Item negligẽtia eoruz que homo facere dꝫ ⁊ pőt ſicut ſunt ꝑcipue ſpiritualia ⁊ ꝑtinẽtia ad ſalutẽ valde ꝑiculoſa eſt: vñ ⁊ a deo punit ſicut ꝫm iura punit negligẽtia prelatoꝝ que aliquádo punit pena leuiori. ſ. ex cőe duoꝝ mẽſium. j. q. i. aliqñ pena grauiori. ſ. depoſitőnis. lxxxi. di. dictű. lxxxvi. di. c. i. extra de tráſla. inter corꝑalia. C. de offi. ꝑfec. oriẽ. ſi qs. ff. de cuſt. ⁊ exhi. actor. carceri ⁊. l. milites. xi. q. iij. placuit. Prima ergo pena locum hꝫ in modica negligentia: poſterior autem in magna q̈ culpá ſapit ⁊ per cőſequens dolű. ff. de verbo. ſigni. late culpe ⁊. l. magna. Silr ꝫm deum aliqñ eſt negligentia magna que eſt peccatum mortale ⁊ meret pená magná non ſoluz amiſſionis gr̃e vel glorie ſed ẽt gehẽne. Et hoc vno mő ꝯſideraf ex ꝑte eius qȯ per negligentiam ꝑtermittit: puta ſi negligat id qȯ eſt de neceſſitate ſalutis ſiue ſit actus ſiue circűſtantia. Alio mő ex ꝑte cáe puta ſi voluntas in tm̃ ſit remiſſa circa ea q̈ ſunt dei vt totaliter a charitate deficiat. Et hȯ ꝑcipue cőtingit qñ negligẽtia ſeqtur ꝯtẽptű pro uer. xix. Qui negligit viá ſuá mortificabitur. Aliqñ v̉o eſt negligentia modica q̈ eſt ventale peccatű ⁊ iȯ meret pená leuiorez puta tꝑalez. Vñ qȯ ex negligẽtia ꝑtermit

citur aliquis actus vel circũſtantia q̃ non
eſt de neceſſitate ſalutis:nec hoc fiat ex cõ
temptu:ſed ex aliquo defectu feruoris q̃
impedit interdũ ꝑ aliqḋ veniale peccatuꝫ
vñ tunc negligẽtia non ẽ aliqḋ peccatum
mortale ſed veniale. Eccl'.vij. De negligẽ
tia tua purga te cũ paucis.

¶ Capitulum.xlix.

Obediẽtia nõ reſpicit pre
cipientis ſanctitatẽ ſꝫ au
ctoritatẽ. Vnde i his que
ꝑtinẽt ad admiſtrationẽ
eccleſiaſticarũ rerũ potius
fuiſſet obediendũ pape
q̃ paulo apoſtolo:qḋ pꝫ ẽt nunc:vñ pau
lus dixit ꝙ oꝫ ordinandũ ſine crimie eſſe
vt.xxv.di.§.nunc aũt. Et tñ auctoritate
põtificũ epiſcopi diſpẽſare pñt in crimie
adulterij ꝛ in minorib⁹. Et hoc qꝛ papa
maior eſt paulo in admiſtratione vt.xxi.
di.§.i. Nam papa eſt loco petri vt.xxiiij.
q.i.qm̃ verus ꝛ ſi ſit vicarius Jeſu xpi vt
extra de tranſla.inter corꝑalia ꝛ extra vt
bñficia eccl'iaſtica ſine di.cõſe.vt noſtrum
Petrus aũt in admiſtratione maior fuit
paulo vt.ij.q.vij.puto.xxi.di.i nouo. Itẽ
obediẽdum nõ eſt alicui cõtra mandatuꝫ
dei:vñ ſi a papa aliqḋ mandatũ vel reſcri
ptum ꝓdiret qḋ eẽt cõtra dictũ dei oĩo
reſpuendũ eſſet vt.xxv.q.i.ſũt qdam qꝛ
nedũ minor in maiorẽ:ſed ꝛ par in parẽ
nõ hꝫ imperiũ:vt.ff.de arbitris.l.naꝫ.ff.
ad ſe.cõ.treb.l.aliquo.§.tẽpeſtiuũ. Dicta
tñ xpi vel euãgelia papa põt modificare
ſicut illud qḋ dñs dixit. Quos deus con
iunxit hõ nõ ſeparet:modificaꝛ ꝑ ſũmum
pontificem ſic. Quos deus coniunxit cõ
ſenſu animoruꝫ ꝛ carnis copula. Alias ſi
primũ interueniat nõ ſecũdum ſepanꝛ ꝑ
religionis ingreſſum vt extra de ↄuerſi.
ↄiuga.verũ ꝛ.c.ex publico. Nõ ſic ſi aliuſ
ↄiugũ velit in domo ꝓpria remanere vt
eo.ti.ex pte tua in ſi. Iteꝫ obediẽtia ꝓ cõi
vtilitate iniuncta nec ꝑꝑ humilitatẽ neqꝫ
ꝑꝑ ꝓpriã incõmoditatẽ licite recuſaꝛ. Vñ
ſi ꝓlat⁹ ꝑcipit clerico ſuo ꝙ vadat Romã
vel alias ꝓ negocijs eccl'ie ꝛ ille non vult
obedire dicẽs.ꝙ alij ſunt ibi magis idõei
vel priores eo:ꝫ inquã excuſatio iniuſta
eſt:quia ordo in legationibus non ſerua
tur:ff.de legationibus ſciendum.§.pe
nul. Si autẽ excuſat ſe ꝙ nõ poſſit relin
quere curã rei familiaris ẽ ſine dubio ex
cuſatio iuſta ſi pro vtilitate alicuius pſõe
priuate mitteret:qꝛ nemo teneꝛ relinque
re ꝓpria negocia ꝓ alienis.ſ.priuatis vt
pꝫ.ff.quẽadmodũ teſta.api. Sed ꝛ ſi quis
ex ſignatoribus.C.de teſti.ſi qñ.§.ij.ff.de
arbitris.lꝫ.ff.de iu.ſi longius cum ſuis ſi.
Sed ſi mittiꝛ ꝓ cõi eccl'ie vtilitate nõ eſt
excuſatio iuſta:qꝛ cõis vtilitas preferẽda
eſt priuate extra de poſtul.ꝓla.bone.i. Et
plurimorũ vtilitas vnius vtilitati ꝓferẽ
da eſt.vij.q.i.ſcias. In autẽ.de reſti.ꝛ ea.q̃
pa.in.xi.menſe.§.quãobrem: nec.n.ꝓlat⁹
vtilitateꝫ ſuaꝫ vtilitati eccl'ie ꝓponere dꝫ
aliogn obligaꝛ xij.q.iiij.qcũqꝫ.ff.de admi
niſtra.tu.ꝛ cura.ẜm dignitatẽ.§.i. Nec dꝫ
clericus ordiatus occaſiõe ꝓprioꝝ nego
cioꝝ negocia eccl'ie reliquere niſi relaxeꝛ
licẽtia ĩpetrata argu.vij.q.i.pñtium ꝛ.c.
placuit vt veni.ꝛ.xvi.q.i.qui vere. Si eni
indiſtincte ꝓdicta admitteret excuſatio ñ
inueniret de facili q munera publica ſubi
ret.ff.de vaca.mune.l.i.circa principium
Obedire ergo teneꝛ clericus ar.C.de epiſ
copis ꝛ cleri.ſi qs pſbyter.ad ſi.ibi exge
ſtis negocijs ſubaudi vel gerendis. Niſi
poſſit remanẽdo grãm obtinere. Sicuti
ſunt aliq̃ munera reipublice tẽporalis q̃
excuſationẽ nõ admittũt vt.ff.de vacatõ
ne mu.ſũt munera. Multo forti⁹ in mu
nere reipublice eccl'iaſtice oꝫ indiſtincte ꝛ
gñaliter obtinere arg.ff.de iuſti. ꝛ iure.l.
i.ꝛ.ff.de reli.ꝛ ſũp.fu.ſunt pſone. Dico tñ
eẽ eqſſimũ ꝙ epũs qui regere hꝫ oĩa.xi.q
i. Si regenda clericũ releuet ſi detrimen
tuꝫ graue ſibi viderit iminere.argu.ff.ad
l.rodiã.de iac.l.i.ꝛ.l.ij.§.equiſſimũ ꝛ.ff.q
po.in pig.ha.interdũ ꝛ.l.ſequenti. Item
obedientie iniuncte recuſatio aliquando
eſt debita:ſicut quando precipitur aliqḋ
quod ſit cõtra deum. Nam ẜm canones
ſemper obediendum eſt niſi id qḋ iniun
giꝛ apte ſit ꝯ deuꝫ.xxiij.q.i.qd culpaꝛ. Ali
qñ vo ẽ licita puta ſi id qḋ ꝑcipiꝛ nõ ptinꝫ

ad diuini cultus obsequm vl' ecclesiasticā
vtilitatē. vij.q.i.ff.⁊ coepiscop⁹. Vñ si eps
pcipiat alicui clerico suo q libros suos ac
cōmodet nepoti suo vel ecclesie sue renū-
ciet vt alij pferat obedire nō tenet: q2 nec
ad diuini cultus obsequiū ptinet nec ad ec
clesie vtilitatē. Nā ⁊ si pcipiat q repleat
bursā suā cū ipsa nō egeat ñ tenetur obe-
dire. Jō dixit Cācellari⁹ parisieñ. q nō te
nebat ad obedientiā bursalē siue argenti-
nā neq3 mulinā neq3 equinā. intelligas si-
necā indictā ar. extra. de censi. cū apostol⁹
xvi.q.i. predicator. S3 si eps preciperet cle-
rico dure ceruicis vt libros suos cōmoda
ret clerico bone indolis vt istrueretur in
studio theologie ad quē ipsū mitteret vt
pficeret vr q ei sit obediendū q2 nō mo-
uet ipsum carnalitas sed ecclesiastica vtili
tas ⁊ cōis ar. in dicto. c. vij.q.i. q2 frater ex
tra de magistris sup specula. Pōt ergo di
ci q si occasione ecclesie vel de bonis eccle
siasticis libros acqsierit obedire tenetur.
Alias contrarium extra de testa. requisisti
⁊ de iurepatronatus cum dilectus. Aliqñ
vero excusatio obedientie videt rōnabi-
lis ⁊ acceptāda sc3 ḃm aliquos quando al
legatur dānum propriū. Distinguunt eñi
q si clericus cui iniuncta est aliqua obedi
entia ab epo: puta q vadat ad aliquē lo
cum vel hmōi allegans puatā vtilitatē
certat de dāno vitādo est audiendus sed
si de lucro captando audiendus non est.
Ad quod pertinet. C. de iur. de li. sancim⁹
§. si vero creditores. C. d. codicillis. l. fi. §.
penul. Nec debet inobedientie notam in
currere, p aliquo cōmodo temporali. ex-
tra de maio. ⁊ obedien. illud.

¶ Capitulum. l.

Opus hominis acceptatur
a deo ḃm intentionem et
mentē facientis magis q
ḃm illud quod factum est.
Cuius exemplū habetur
ex psuetudine que induci
tur cum populus incipit aliquid obserua
re ea mente vt de cetero sit consuetudo
vel vt dicūt aliqui cum expsse placet po
pulo aliquid obseruari pro consuetudi-
ne in futurum alias vero non. eo ipso qd
aliquid fit ius consuetudinarium inducit
arg. ff. de itinere actuq3 pri. l. vlti. Ergo in
tentio consideratur in facto magis q ip-
sum factum vt consuetudinem inducat.
Sic etiam est de nostris operibus apud de
um: quia deus sicut dicit Grego. cor ⁊ nō
substantiam pensat nec cogitat quantum
sed ex quanto in suo officio offeratur.

¶ Capitulum. li.

Orando postulari po-
test a deo humiliter ex
gratia quod non debe-
tur ex iustitia: nam ḃm
iura postulatio est gra-
tie petitio: vt cū ex gra-
tia petitur aliquem in-
eligibilem licenter eligi vel concedi. Hoc
enim non tam ex iusticia q ex gratia mo-
uetur: vt extra. de postu. bone me. el primo
¶ Item orantes vel postulantes a domi-
no misericordiam ⁊ gratiam non sunt di
gni exaudiri si sint ad inuicē in discordia
vel rancore. Unde Ecclesiastici. xviij. Ho-
mo homini seruat irā ⁊ a deo querit me-
delam quasi dicat frustra querit. Cui⁹ exē
plum est q2 ḃm iura postulatio debet fieri
in concordia. Cum enim per postulatum
gratia requiratur concorditer ⁊ commu-
niter est petenda vt extra de postulatione
bone memorie in princi. Alter enim ro-
mana ecclesia non consueuit recipere.

¶ Capitulum. lij.

Ornantur aie nostre spūali
ter sicut mōiales vellātur
corporaliter. Est. n. multi-
plex vellū sc3 vellū profes
sionis quod suscipitur a v
gine vel corrupta cū profi
tetur de altari vel de manu alicuius s3 in
duodecimo anno ad minus. xxi.q.i.c.i.⁊.
q.ij. puella. ¶ Item vellū consecrationis
qd imponitur virgini tñ ⁊. xxvi. anno ad
minus. xx.q.i. placuit. lxxvij. di. placuit. Et
dic Hostieñ. q vix ipse obtinuit Lugdūi
qd i hoc casu i āno vicesimo psecraret s3
tamē periculū est in mora. ¶ Itē est vellū

ordinatiõis qḋ olī dabał diaconiſſis in
quadrageſimo anno. xx.q.i.diaconiſſa.
¶ Item eſt velum prelationis quod oliꝫ
dabatur abatiſſis in quadrageſimo anno
xx.q.j.iuuenculas. Addit ēt hoſti. velum
quintum.ſ.conuerſionis. Et tunc ſi per
annuꝫ poſtea ſtat exire nõ poteſt.ꝛ ſic po
teſt intelligi.extra de regula. vidua.ꝛ.c.ſta
tuimus. In his ergo qnqꝫ velis repreſen
tantur qnqꝫ virtutes quibus debemꝰ ſpi
ritualiter ornari.prima eſt obediẽtia que
competit ꝓfitentibus.ſecũda eſt continẽ/
tia que potiſſima eſt in virginibus.in ter/
tio deſignatur ſcia ſiue prudẽtia que pre/
cipue competit ordinãdis.in quarto ve/
lo dſignał iuſticia que precipue competit
preſidentibus ſiue prelatis.in quinto pe/
nitentia per quã ad deum cõuertimur.ꝛ
ideo incipientibus competit.

¶ Capitulum.liij.

PArentuꝫ neceſſitati nullo
mõ debet deficere filꝰ ꝛ ꝑ/
cipue idigẽtie pr̃s.naꝫ ſm
leges pr̃ põt vendere filiũ
neceſſitate famis ingruẽte
vt tamen ꝑcio preſtito vel
a filio vẽdito vel alio quocũqꝫ emptori
quãdocunqꝫ reſtituto ad ingenuitateꝫ ꝑ/
ueniat. vt. C. de patribus q fil. diſtrax.l.ij.
Multo fortius põt pignori obligare.qa
cui qḋ maius ẽ ꝯcedił multo magis ꝛ qḋ
minus.ff.de reg.iur.nõ dꝫ cuiq̃꜓. Sed nũ/
qd ſeruus efficił ſic ſm azonẽ. Alij cõtra
ſed tñ ſeruire dꝫ.ar.C.cõmunia de manu
miſſi.l.i.Et nunqd in alio caſu q̃꜓ neceſſi/
tatis põt vẽdi a pr̃e. Non qꝛ lex generali
ter dicit ꝙ nõ lꝫ patri filiũ vẽdere.C.ď pa
tribus q fil.diſtrax.l.j.ergo gñaliter ei ꝓ/
hibitũ intelligił niſi caſu ei cõceſſo. Sed
nunqd mater põt filium vẽdere.dr̃ ꝙ nõ
ar.C.de tranſacti.matri.nec lege ꝯceſſum
repitur qꝛ nec filiũ hꝫ in ptãte ſicut pater.

¶ Capitulum.liiij.

PAſſio innata vel vitium
nullo conatu vel vſu tota
lił tollił.Cuius exẽplũ eſt
in iuř naturali ꝙ nulla cõ
ſuetudine abrogał. Nam
cõſuetudo ꝯ ius naturale nullo tp̃e cõua/
leſcit.vt.xxxij.q.vij.flagitia.Silr̃ paſſio in
nata ſiue vitiũ ad qḋ hõ ex cõplexione vł
natura inclinał lꝫ ꝑ ꝯriam aſſuetudinem
refrenel vel mitigeł.tñ non totalił extir/
patur. Sene. Qḋ innatũ eſt vel infixũ nõ
tollił ſed linił poeta. Naturam expellẽs
furca tñ vſqꝫ recurret.

¶ Capitulum. lv.

PEccati vinculũ faciliter ne
ctił:ſed nõ faciliter ſoluił.
Cuius ratio eſt qꝛ pecca/
tum eſt qd ſpũale.ſpũalia
aũt a corꝑalibus diſtãt:qꝛ
corꝑalia facilꝰ deſtruũtur
q̃꜓ cõſtruanł:vt pꝫ.ff.de pecul.nõ ſtatlꝫ.ff.
ď acq.poſ.poſſideri.§.in admittẽda. Spi
ritualia vͦo ecõtrario facilius ꝯſtruuntur
q̃꜓ deſtruãtur.Ep̃s enim q ſolus ordinał
non ſolus deponit.qꝛ ep̃s a.xij.epiſcopis
audił.preſbyter a ſex.dyaconus a tribus
xv.q.vij.felix preter ꝓpriũ epiſcopum.ij.
q.v.preſbyter.Subdiaconus aũt eodem
priuilegio gaudet extra de ſeruis nõ ordi
nandis mirã. Sed nec cã illoꝝ audiẽda ẽ
ſine pñtia clericoꝝ.ſ.canonicoꝝ.xv.q.vij.
.§.ſolus.ꝛ duobus.c.ibi ſeqnẽtibus. Sed
ep̃s qui a metropolitano cõſecrał.lxiiij.
di.c.i.ꝛ ſequẽti.ꝛ extra ď tẽpo.ordiñ.ſine
auctoritate romani põtificis deponi non
põt.iij.q.vij.Quis liceat ꝛ.c.ibi ſequẽti.Er
go ſimiliter vinculũ ſpiritnale ſcꝫ peccatũ
facilius eſt ad nectendũ q̃꜓ ad diſſoluẽduꝫ.
Iſa.v.Quaſi vinculũ plauſtri peccatum.
¶ Item peccatũ vilificat hoieꝫ ꝛ deponił
eũ a ſua dignitate. Et hinc eſt ꝙ ſm iura
aliqñ ſuꝑior dignitate vel par punił ab i/
feriori vel equali rõne delicti.ſ.qñ facit ꝯ
ſententiã canonis ab eo editi.ꝛ ſcienł inci
dit in factũ dãnatuꝫ.xxxiiij.q.i.c.i.ij.ꝛ.iiij.
arg.vi.di.c.ij.vt ambroſius rõne criminis
in ſua parochia cõmiſſi dãnauit impera/
torem qḋ alias nõ feciſſet. ¶ Facit eni ad
hoc qḋ talis delinquens ꝛ ex certa ſcien/
tia cõtra canonem veniendo ſe facit infe/
riorem.ar.xl.di.multi ad fi.ꝛ ſic inferiori
imperio tacite ſe ſubmittit qḋ fieri poteſt
ſecũda queſtione ſeptima.nos ſi incompe

tenter. vnde iam non eſt ſuperior ſed infe rior. Sed iſta ſecundum hoſtienſem intel ligēda ſunt de maioribus vel paribus ex trancis etiam exemptis quibus ſcilicet il le contra cuius conſtitutionem vel cano nem faciunt non ſubeſt. puta cum intra eius territorium exiſtentes ſcienter contra eius conſtitutiones delinquūt. Sed in eo ſuperiori cui epiſcopus ſubeſt. q canonez edidit minime locū habet puto in metro politano proprio. Nam ſicut ſentētia vel canon proferētem non ligat: ita nec pro ferētis ſuperiorem. extra de maioritate ⁊ obediētia cum inferior. ff. de arbitris. l. pe nul. ¶ Itē nota quod peccata puerorum puerilis etas non ſemp excuſat quod pa tet per exemplum tam humane quam di uine legis. Nam ſm leges humanas quē dam crimina ſunt q̄ minoribus ſiue pue ris imputantur poſt. xiiij. annum tantum Nā in adulterio vel alio crimine qd̄ p adulterio lex iulia poſuit puta ſi pecuniā accepit pro comperto ſtupro vel domuz prebuit ad ſtuprum vel adulterium com mittēdum diſtricte punitur minor quia in nullo eidem parcitur aduerſus p̄cepta legum venienti cum committit in legem vt. ff. de minori. auxilium. §. in delictis ⁊. l. ſi ex cauſa. Hec enim iura loquuntur d̄ minore maiore. xiiij. annis quia minor. xiiij. annis predicta lege iulia non tenetur Solet autem in quibuſdam malitia anti cipare tēpus pubertatis. extra de deſpon ſa. impu. a nobis. ⁊. c. pubes. Et aliquando tentant quod forſitan complere non poſ ſunt extra de ſponſali. iuuenis ⁊. c. ſi. In q̄ caſu ipſos peccare intelligas ſi alias mu lieres tentauerint q̄ꝫ vxores. Ius tamen preſumit q in pueris locum non habent peccata que membris genitalibus cōmit tuntur extra. de deli. pu. c. i. Alia autez cri mina ſeu delicta imputantur pueris etiaz infra. xiiij. annum ſcilꝫ a ſeptennio vſqꝫ ad. xiiij. quia omne delictum cadit in im puberem preter q̄ꝫ delictum carnis ſcilicet quo ad penam ſpiritualez ⁊ quo ad peni tētiam a ſacerdote petendam ex quo ſcili cet ſeptem annos exceſſit: qꝛ talis poteſt

mentiri ⁊ verum dicere. Vnde dicit Aug. in epiſtola ad renatum epiſcopum: ſic enī habetur in gloſa ſuper canonem de con ſecra. di. iiij. paruuli. Septennis etatiſ pue ri ⁊ mentiri ⁊ verum loqui ⁊ confiteri ⁊ negare poſſunt. Et ideo cum baptizantur ⁊ ſimbolum reddunt ⁊ ipſi per ſe ad inter rogata reſpondent. Nam ⁊ mendacijs et periurijs plena eſt etas puerilis. extra de delictis pue. c. i. Et quāuis iurare non de beāt. xxij. q. v. pueri ⁊. c. paruuli. ⁊. c. hone ſtum ſi tamē iurauerit valet pupilli iura mentum. Poteſt ergo puer deierare. ff. d̄ libera. cauſa. l. vlti. Et furtuz committere vt. ff. de furtis impuberem. Etenim malo rum vires infirmitas animi non excuſat vt. C. ſi aduerſus delictū. l. i. Hoc denotat mēs vbi poſiti. e. c. i. pueriſ grādiuſcul' nō dic iſātib' nec dic pueris grādib' ſꝫ grādiu ſculis q̄ſi de maioribus ſeptem annoꝝ lo quaꝛ. Sic ergo maior ſeptem annis delin quere pōt quo ad deū ⁊ ſpūaliter puniri. Puniunꝛ etiam talium delicta pena tem porali qꝛ ſi conuenitur ex delicto ſuo cō miſſo ex propoſito nō parcitur ei. vt. C. d̄ penis īpunitas. xv. q. i. illa. xxvi. q. v. ſi qs cuiuſlibet. Vbi qui clericū dānatum p epi ſcopum defendere vult nō excuſaꝛ p̄pter etatē vel ſexum. ff. ſi aduerſus delictū. l. i. ⁊ ⁊. ff. de dāno infecto dāni. §. ſi pupill'. Et ad ſill. ſe. con. l. ij. §. ipuberes. Nō ergo ta libus parcitur niſi quibus miſeratio eta tis perduxerit iudicem ad moderatiorez ſiue mitiorem penā vt extra de deli. pu. c. i. de con. di. iiij. c. eos. ff. de minori auxiliū §. in delictis. Sic ⁊ parcitur ſenectuti. ff. de termino amo. l. ij. Ad idē extra de apo ſtatis ex litterarum. Sed infra etatem ſe ptem annoꝝ dicunt quidam q ſi pupill' proximus ſit infantie nō teneꝛ delicto ſi cut nec infans vt. C. de. iu. delibe. ſi infāti: qꝛ illa etaſ qcqd vidꝫ ignorat. C. d̄ fal. mo ne. l. i. de cō. di. iiij. eos. ff. d̄ edil. edi. cū āt. § excipitur. Vnde nec piurare pōt qꝛ ſciens fallere non videtur. ff. de iureiurā. qui iu raſſe ⁊. §. vlti. ff. d̄ iur. ⁊ facti igno. l. vlti. ⁊ de arbitris diem proferre. §. corā. ⁊ de ac quirend. here. pupill. ex quibus cauſis in

poſ.ea. Si pupillus proximus ſit pubertati punitur etiam temporaliter. De pena autem ſpirituali quantum ad deum legitur in quarto dialogorum ꝙ puer quidã v. annorum propter peccatũ blaſphemie a diabolo raptus eſt. Dicunt tamen quidam ꝙ puer ille nõ fuit dãnatus nec mortaliter peccauit. Sed viſio illa fuit oſtẽſa ad patrem contriſtandum qui peccato illo peccauerat non corrigens eum. Sed hoc eſt expreſſe contra intentionem Grego. dicẽtis ꝙ pater pueri animam filii negligens nõ paruuz peccatorem gehẽne ignibus nutriuit. Unde dicendum eſt ꝙ in illo malicia ſupplebat etatem. Unñ puero ſi non eſſet doli capax etiam ſeptẽni nõ imputaret peccatũ. ff. de regul. iur. pupili. ff ad. l. aquili. ſed ⁊ ſi quicũqz. §. i. ⁊ de dolo heredib⁹. §. i. Regulariter tamen dicitur in iure ꝙ minor ſeptẽ annis non ſentit: ⁊ ideo non punitur. ¶ Itẽ peccatuz mortale aufert omnia bona gratuita: ſicut ciuiliter ex delicto auferuntur omnia bona tẽporalia vt. C. de bonis damna. per totuz ⁊c̃. Et extra de iudeiſ ⁊ ſarracenis ad liberãdã. ⁊ extra de hereticis vrgẽtis: ⁊ extra ne clerici vel monachi relatum. ¶ Item peccatum mortale quantuncũqz ſit occultuz ⁊ inuiſibile tamẽ impedit ⁊ tollit gratiam ſicut tollitur Reſcriptum ex vitio inuiſibili ⁊ intelligibili. Et vocatur vitiũ inuiſibile ⁊ intelligibile vt ſuggeſtio falſitatis ⁊ ſuppreſſio veritatis. Tollitur eniz reſcriptum ſi per ſuggeſtionez falſi vel ſuppreſſionem veri fuerit impetratum ⁊ ſciẽter vel ignoranter ſed per talez qua nõ interueniente non fuiſſet obtentum. vt extra de reſcriptis ſuper litteris. ¶ Itẽ peccatum mortale bino actu mentali inducitur ſcilicet cogitatione ⁊ moroſa delectatione. vel ſaltem terno ſcilicet cogitatiõe delectatione ⁊ ꝯſenſu. Cui⁹ exemplũ eſt ſicut ſm iura binus actus inducit conſuetudinem vt. xxv. q. ij. ita nos. C. de epiſcopali audien. l. iij. in fine. Et bin⁹ actus vel trinus inducit poſſeſſionem vel quaſi vt extra de cauſa poſſeſ. ⁊ proprie. licet etiam vnico actu acquiratur poſſeſſio vel pdatur vel quaſi. vt. C. de ſeruitu. ⁊ aqua. l. cõtalis ⁊ extra de conſti. cum oportet. ⁊ extra da preben. pro illorum. ¶ Item peccata venialia quia parua ſunt non tollunt charitatem nec vitam eternam. nam ſm iura modica damna tollerantur: vt ar. xij. q. ij. terrulas. ⁊. c. ſi quis ⁊. c. bone rei. extra de his que ſiunt a prelatis ſine conſẽſu. c. paſtoralis. ff. de i integris. reſti. l. ſeyo. Sic ⁊ deceptio modica tolleratur. vt. ff. de mino. l. in cauſe. §. idem pomp. ¶ Item veniale peccatum non euacuat boni operis meritum ſicut reſcriptum. Quis ſit cõtra ius priuate perſone. tamen ſi leuem ⁊ modicam leſionem infert non euacuatur ſed valet vt ſi papa mãdet i ſuo reſcripto ꝙ non admiſſis dilatorijs exceptionibus procedatur in pñcipali vel ſi mãdet actionem ſeu petitionem alicuius differri. vel cum indulget cruce ſignatis non conueniri tempore crucis. vt. C. de precib⁹. ĩper. offe. l. q̃cũqz ⁊. l. reſcripta.

¶ Capl'm. lvi.

Peccatores aſſimilantur filijs illegitimis quorum quidam dicuntur nothi ſicut qui natus eſt de adulterio qui videtur verus ⁊ non eſt verus. Et his aſſimilantur hypocrite vel heretici de quibus dicitur Math. vi. Attendite a falſis propheis qui veniunt ad vos in veſtimẽtis ouium ⁊c̃. Uel per nothos intellige peccatores publicos ⁊ infames. Dicitur enim nothus a nota. i. infamia que multum affligit hominem ſicut dicitur notha quartana q̃ multum affligit ſi ſit antiqua: ſic ⁊ talis merito ſperni poteſt. ff. de re. iudi. qdã. Et tñ non eſt peccatum illius qui naſcit̃ ſz illius q generat. l vi. di. naſci. Sz q2 de graui peccato natus ẽ fama ſugillatur. xxxij. q. vij. quid i omnibus. quidam vo dicuntur ſpurij ſcz de concubina nati qui etiam dicuntur naturales. Et dicuntur ſpurij a ſpuricitia incõtinẽtie. Licet enim concubinatus per legem antiquam admittatur. ff. de concubinis. In concubinatu i fine argu. xxxiiij. di. c. i. ſi ij.

Hodie tamen talis concubitus prohibe
tur etiam per legem que monet omnes
caſte viuere ⁊ punire lenones caſtitatis pe
ſtiferos vaſtatores in auctē. de lenonibus
R.i.⁊.§. ſancimus .coll'. iii . Et quibus
mo.na.ſi.le.effi.§.illud quoqꝫ coll'.vi. Et ſi
etiam hoc lex concederet cum hoc verta
tur in periculum anime nō dedignaretur
ſacros canones imitari.extra de ſecūdis
nupt.c.fi. Ergo per ſpurios per ſpurcitiā
incontinentie de concubina natos accipe
peccatores carnales ⁊ luxurioſos qui ex
concubina ideſt ſm carnem nati ſunt ⁊ i
ſpurcitijs carnalium peccatorum inuolu
ti. Apoſtolus ad Gall'.iiii. Qui de ancil-
la ſm carnem natus eſt . Quidam vo
dicuntur manceres ideſt de ſcorto na-
ti ⁊ tales ſignant inconſtātes qui omni
temptatōi cedunt. Nam mulier fornicatrix
omnem virum excipit. Vel per hos intel
liguntur cupidi ⁊ auari . qꝛ mulier ſtat in
ſcorto plus cupiditate lucri quāꝫ delecta
tionis. Et ideo ſm Pꝫm magis debet di
ci cupida quam luxurioſa. Unde tales vo
cātur meretrices a mercede. Prouer. vi.
Precium ſcorti vix vnius eſt panis.
¶ Item peccator aſſimilatur ſeruo. Nā
qui facit peccatum ſeruus eſt peccati. Jo
annis octauo. Et hec ſimilitudo atten-
ditur quo ad tria. ¶ Primo quo ad ori
ginem quia ſeruitus ſm iura non eſt a
natura immo potius contra naturam.
Unde diffinitur a iuriſtis. ꝙ ſeruitus eſt
conſtitutio iuris gentium qua quis con-
tra naturā ſubiicitur dominio alieno. In
ſti. de iure perſonarum. §. ſeruitus. l. di. iꝰ
gentium. xii. q. ii. cum redemptor. Cum
enim iure naturali omnes liberi naſcerē
tur non erat cognita libertas cum ſerui-
tus eſſet incognita Inſtitu. de libertinis
quia de iure naturali omnia communia
erant. Sed ius gentium ⁊ regna diuiſit
⁊ ſeruitutem ⁊ obligationeꝫ induxit. viii.
di. quo iure Inſtitu. ꝺ iure naturali gētiū
Jus autem ciuile nomina obligationum
⁊ actiones induxit. ff. ꝺ pactis. l. cōuentio
num ⁊. l. iure gentiū. Inſti. de actionibus
Similiter peccatū nō eſt a natura ideſt a
iure nature imo potiꝰ cōtra naturā tāꝙ
eius corruptela. vnde Augu. ait. Peccatū
nō eſt natura ſed vitium nature appeten
tis id qđ nō eſt ſui ordinis. Unde natura
fuit creata libera ab oī peccato. Et iterū
per peccatū ſubiicit̃ homo dominio alie
no ſcꝫ diabolo vl' neceſſitati peccādi quia
hō in peccato poſitus ſicut dicit Chri. nō
facit qđ vult ſed qđ diabolꝰ vult Apoſt.
Roni. vii. Nō quod volo bonū hoc ago
ſed quod volo malū. nec iſta neceſſitas vl'
volūtas excuſat qꝛ nō eſt coactionis nec
excludēs arbitrij libertatē. ¶ Item ab eiſ
dem hominibus incepit ſeruitus ⁊ pecca
tū ſcꝫ a primis parētibus. Nō eſt eniꝫ ve
rum dictū quorūdā dicentū ꝙ ſeruitꝰ ac
cepit initiū ab ebrietate Noe. quod ꝓbāt
per illud. xxxv. di. vi. die. Nō eſſet hodie
ſeruitus niſi ebrietas fuiſſet qꝛ expōi pōt
nō eſſet ſcꝫ hoc modo inducta ideſt p ma
ledictionē ⁊ ꝓpter ebrietatē: ſeruitꝰ eniꝫ
fuit ante diluuiū: qꝛ nemroth qui fuit op
preſſor fuit ante diluuiū. Poſſemus aūt
dicere ꝙ ſeruitus fuit ab ebrietate ſpiri-
tuali. Nā ꝓmi parētes ſatis pnt dici fuiſ-
ſe ebrij qſi peccauerūt qꝛ ſine mēſura fue
rūt nec veꝝ intellectū habuerūt nec verā
electionē ſicut nec ebriꝰ hꝫ. Et ſi illa ebrie
tas nō fuiſſet ſeruitꝰ ſubſecuta ſi' fuiſſet
ſaltē coactionis ⁊ afflictionis. Unde poſt
pctm̄ ſtatim dictū eſt eue ſub viri poteſtate
eris Gen. iij. ¶ Secūdo quo ad conditio
neꝫ qꝛ cōditio ſeruitꝰ ſequit̃ ventrē ideſt
mulierē. Nā ſi mater eſt ſerua ⁊ ptus ſer
uus. Et ſi libera aliquo tempore ſcꝫ dum
pregnās erat ingenuus iudicat̃ ptus In
ſti. de ingenuis in princi. ⁊. ff. de ſtatu hōi
num ⁊ ſeruo ꝑ. §. i. Similiter ſeruitꝰ pec-
cati vl' libertas iuſticie ſequit̃ matrē ideſt
volūtatē que quaſi mater eſt in actibus
⁊ opibus humanis. Unde ipa eſt ſm Au-
gu. qua peccatur ⁊ recte viuit̃. Poſſet ēt
dici ꝙ velut mulier ſerua ē caro: velut āt
libera eſt mēs: vnde carnis ē ſeruire: mē
tis vo iubere: vnde Sene. dicit libro. iij.
de beneficiis. Errat ſi qs eſtimat ſeruitu
tem in totū hominē deſcēdere. Pars eiꝰ
melior excepta ē: corpora obnoxia ſūt ad

ſcripta domini. Ɱẽs quidem eſt ſui iu
ris. Hinc eſt qḋ in his que pertinẽt ad in
teriorẽ motũ volũtat[is] hõ nõ tenet homi
ni obedire: q[uia] igitur caro ſerua eſt: mens
v[er]o libera qui ſm carnẽ viuũt ſũt ſerui.
hi v[er]o q[ui] ſm mentẽ ſunt liberi Gal. iiij.
Qui de ancilla ſm carnem natus. ¶ Ter-
tio quo ad liberationẽ q[uia] quãdoq[ue] ſeru[us]
de gr[ati]a domini ſui fit liber: [et] ſic peccator p[er]
diuinã gratiã fit iuſtus. Sicut ergo q[uam]diu
aliquis in ſeruitute eſt poſitus eſt manui
[et] poteſtati ſuppoſit[us]: ſ[ed] manumiſſ[us] a ma
nu [et] poteſtate liberat[ur]. Inſti. de libertinis.
Ita q[uam]diu aliq[ui]s eſt in peccato manui [et] po
teſtati diaboli ſubiectus eſt: ſ[ed] per p[e]n[itenti]am
ab eo liberat[ur]. Nam ſm Boetiũ erat an-
tiquitus quedã v[ir]ga pretoris q[ue] dicebatur
vindicta: qua manumittẽd[us] ter p[er]cutieba
tur a pretore dicẽte. Aio te liberũ. C. ſi ad
uerſ[us] liberta. l. ij. ſ[ecundum] Azonẽ. Et ex hoc for
te proceſſit forma abſolutõis canonice: q[ue]
cum virgis fit [et] verbis [et] alijs cõſuetis ex
tra de ſẽten. excõi. a nobis. ii. Sed adhuc
hec v[ir]ga penitentia eſt: quaſi penitens ter
percutiat[ur] ſc[ilicet] in cõtritione cõfeſſione [et] ſa
tiſfactõe [et] abſoluetur a ſeruitute peccati
[et] reſtituetur i[n] gratie libertatẽ. ¶ Itẽ pec
cans in ſeipſum nõ minus puniẽdus eſt
q[uam] peccans in aliũ: quod p[atet] per exẽplum
eius qui ſibi ipſi inijcit manus violentas
q[uia] talis ſm iura ſic irregularis eſt q[uod] non
promouetur [et] p[ro]motus deijcitur. Et aſ-
ſignatur triplex ratio. ¶ Prima q[uia] preſu
mitur q[uod] in alijs oẽm tyrãnidem tute ex
erceat qui in ſeip[s]m auſus eſt ſeuire. ff. de
heredi. ac. cũ aũt. §. accipitur: vnde verſ[us].
Qui ſibi nõ p[ar]cit tibi vel mihi q[ua]n[d]o parcet
ff. de boñ. eo. qui ãn mor. ſi. ãn: ſen. cõſci. l. i. §.
antepenul. ¶ Secũda r[ati]õ eſt q[uia] alienũ in-
uadit [et] ſic furtũ facit. Furtum eni[m] eſt con
tractatio rei aliene iuito dño Inſti. d[e] ob.
q[ue] q[uas]i ex maleficio naſ. §. i. C. vnde vi. §. ſi.
Nemo aũt dñs videt[ur] mẽbrorũ ſuo[rum]. ff.
ad. l. aq[ui]l. lib. homo. §. i. ¶ Tertia aũt r[ati]õ ẽ
q[uia] ſui ipſius eſt homicida [et] conditioni di
inimicus. l v. di. ſi quis abſciderit. In illo
igitur q[ui] ſibi amputat cã irregularitat[is] eſt
ſeuitia ſiue magnũ membrũ amputet ſiue
paruũ appareat vel nõ appareat niſi cau
ſa inciſionis iuſta fuerit puta langor. Eſt
eni[m] caro putrida reſecãda. v. q. v. c. j. xxiiii
q. iii. reſecande. Veru[m] in his que ſine ſua
culpa ab alio vel caſu fortuito mutilãtur
eſt cã irregularitis d[e]formitas in mem-
bris apparentib[us] [et] debilitas in non appa
rentib[us]. Sed q[ua]nta debilitas vel deformi
tas vel qualem irregularitatem inducat
ſuperioris iudicio derelinquit[ur] ar. extra d[e]
corpo. viciatis. c. i. [et] ii. [et] c. pẽul. [et] vlti. [et] ex
tra de clerico egro. c. i. Nec eſt verũ qḋ di
cunt ruſtici q[uod] vbi p[re]ſbyter ab hoſtibus ſe
ctus ẽ non poſſit celebrare niſi teſticulos
ſiccos [et] puluerizatos gerat i[n] burſa quaſi
tunc intelligatur omnia mẽbra ſua habe
re ſiue enim habeat ſiccos ſiue virides d[e]
fect[us] illius membri nec deformitate[m] nec
debilitatem inducit. ¶ Itẽ peccatores ſũt
venatores diaboli. Eſt eni[m] multiplex ve-
natio. Na[m] quedã eſt oppreſſiua [et] iſta eſt
tyrãnorũ [et] alio[rum] opprimẽtiũ Geñ. x. Ce
pit nẽbroth robuſt[us] eẽ vẽator corã dño
i. oppſſor hoĩum. vi. di. §. hiſ ita. ¶ Se-
cũda adulatoria [et] iſta ẽ hiſtrionũ [et] ſimi-
liu[m] quotiẽs placendi cã dicunt bona de
aliquo ip[s]m falſe commendando. Et hec
adulatoru[m] venatio ẽ omnibus illicita [et]
ſm iura infamiã i[n]fert. vt. lxxxvi. di. ſũt nõ
nulli [et]. vi. q. i. plori. iij. q. vii. §. tria. ¶ Ter-
tia eſt arenatoria. cu[m] quis recipit ſalariũ
vt in arena pugnet cum beſtiis feris. ſec[us]
de manſuetis. Item ſecus ſi non pugnet
pro pecunia ſed vt probitatem ſua[m] pro
bet ſeu virtutem experiatur. Et hec etia[m]
ſm iura eſt omnibus illicita. vt. iii. q. vii. §
tria. ff. de poſtu. l. i. §. Item ſenatus. [et] §.
beſtias. Et de hac etiã loquitur lxxxvi. di.
qui venatorib[us] [et] duob[us]. c. ſequen. §. goff.
Hec aute[m] venatio moraliter refertur ad
auaros qui propter cupiditate[m] lucri pu
gnant ideſt litigant in arena. i. in auro q[uia]
omne aurum tanq[uam] arena ẽ exigua vt di
citur Sap. vi. ¶ Quarta eſt occupatiua.
[et] hec aliquando eſt ſaltuoſa que in ſaltu
ſiue nemore fit canu[m] auium [et] hominu[m]
multitudine congregata que licet non ſit
prohibita laicis. ff. de vi. publ. l. i. [et] Inſti.

de re.diuiſ.§.ferre igitur beſti.ff.ꝺ acqui. re.do.naturale.⁊.l.pomp.Clericis tamen omnino ē iterdicta vt.lxxxvi.di.q vēatoribus .Sed mens dicti decreti etiam de laicis intelligitur qbus ipſo tempore quadrageſime ⁊ ieiunioꝛuz hec venatio ꝓhibetur. Moraliter autē hec venatio refertur ad perſecutores alioꝛum qui vel detrahendo quod ꝑtinet ad canes moꝛdaces vel rapiēdo quod pertinet ad aues rapaces. vel expugnādo armis quod pertinet ad homines feroces qui alios perſeq ⁊ ledere ſtudent. ¶ Item peccans non abſoluiꝛ a reatu diuini iudicij niſi per penitentiaz ſatiſfaciat. Cuius exemplum eſt qꝛ ſm ius ciuile ſi ratis. tua vi fluminis in agrum meum delata ſit non aliter cogoꝛ dare tibi poteſtatem extrahendi niſi de ꝑterito damno mihi caueas. vt.ff.e.raſ.⁊. ff.de exi.tellus.§.ſi ratis.⁊ de dam.infe. pretor ait.§.hoc edictuz ⁊.l.hoc amplꝰ. §.neratius. Tunc autem moꝛaliter adaptando ratis vi fluminis in agrum deuenit quando anima vi tētationis per peccati naufragium diuine ire iudiciuz icurrit a quo ratis anime educi nequit ꝙdiu per penitentiaz deo ſatiſfactū non fuerit. ¶ Item peccans ſcienter non eſt dignus miſericoꝛdia ſed peccans ignoꝛāter miſericodiam i aliquo meretur. Cuius exemplum habetur in eo qui oꝛdinatus eſt ab ep̄o excōmunicato qꝛ ſi ſcienter qs a tali recipit oꝛdines indignus eſt diſpenſatiōe extra ꝺ oꝛdi.ab epiſcopo qui renunci. vł excōmuni.c.i. ſed ſi ignoꝛāter poteſt cum eo per pꝛopꝛium ep̄m diſpēſari.extra.e.c. ii.diſpenſabitur autem quo ad executōez tm̄. Nam excōmunicatus licz caracterez quem hꝫ transferat executionem tm̄ quā nō hꝫ trāſferre nō poteſt.i.q.i.gr̄a ⁊.c.ſtatuimus.i.q.vij.diabertū.

Capitulū.lvij.

Puniri debent illi qui ſunt i culpa. vñ iuriſte dicūt ꝙ pena ſuos dꝫ tenere actores. Sꝫ hoc non intelligiꝛ de omni pena. Unde diſtiguitur ab aliquibus ꝙ eſt duplex pena ſcꝫ eterna ⁊ temporalis. De eterna ergo dicunt ꝙ generaliter verū ē ſcꝫ ꝙ pēa ſuos tm̄ tenet actoꝛes Ezechiel xviij. Filius non poꝛtabit iniquitatez patris. Fallit tm̄ i oꝛiginali peccato quod ad omnes tranſit ⁊ ab adam deſcēdit. vnde Apoſtolus. Per vnum hominez itrauit moꝛs ⁊ per omnes tranſiit. Sed quo ad penas temporales bene punitur interdū vnus pꝛo alio ⁊ ſic loquitur.xxiiij.q.iij.ſi habes.i.q.iiij. Itē pꝛo peccato.⁊.vi.q.i.qſ quis.xv.q.vltima cū multe.extra de ſpō ſał.non eſt nobis.extra de offi.dele.ſane. Alij diſtinguunt ꝙ eſt triplex pena ſcilicz eterna coꝛpoꝛalis ⁊ ſpiritualꝭ. Eterna pena nunꝙ punitur vnꝰ pꝛo alio.vt.i.q.iiij c.i.⁊.c.iā itaqꝫ niſi ſit imitatoꝛ ſceleris vbi quidem non tam pꝛo alieno ꝙ̄ pꝛo ſuo ꝺlicto punitur.i.q.i.cito turpez. extra ꝺ renunc. vbi cum pꝛidem.⁊ ſic itellige.i.q.iij. contra dominus ad moyſen. Coꝛpoꝛalis v̄o pena duplex eſt. Quedam enim eſt circa coꝛpus ⁊ illa ſepe pūitur vnus ꝑ alio vt patet per diuerſa iura.i.q.iiij.§. Itē ꝑ peccato criminum. Quedam v̄o circa ſtatum vt ſeruitus vel infamia ⁊ illa etiaz ſepe punitur vnus pꝛo alio.vi.q.i.§.verū. xv.q.ſi.cuz multe.extra ꝺ fili.pꝛeſby.literas.⁊ extra de purga.c.accedens.extra de penis ad aures.⁊.c.in quibuſdam. Spiritualis v̄o pena quadruplex eſt. ¶ Pꝛima eſt pena excōmunicationis ⁊ illa nūꝙ punitur vnus pꝛo alio.xxiiij.q.iij.ſi habes. ¶ Secunda eſt pena interdicti loci ⁊ illa frequenter punitur vnus ꝑ alio.extra ꝺ ſpō.non eſt nobis.extra ꝺ offi.del.ſane.⁊ c.ſi.⁊.vi. ¶ Tertia remotio ab oblatiōibꝰ ⁊ illa ſimiliter punitur vnꝰ pꝛo alio.xvij. q.iiij.miroꝛ. ¶ Quarta oꝛdinis ⁊ illa pūitur vnus pꝛo alio. Naz maritus repelliꝛ ab oꝛdinibꝰ ꝓpter delictū vxoꝛis.xxxiiij. di.ſi cuius. ¶ Item ſi pater emit eccl̄iam pꝛo filio ip̄o ignoꝛante licet non repellaꝛ ab oꝛdinibus ecclam̄ tm̄ amittere dꝫ.i.q. v.c.vij.extra de ſymonia de regularibꝰ ⁊ duobꝰ.c.ſequeñ. ¶ Item punitur quis in eo in quo deliquit. Cuius exemplum ē i illis qui in eadem vocatione eligēdo pec

cauerunt ſcienter eligēdo indignū extra
de electiōe cū i cunctꝭ ꝛ.c.inotuit.ꝛ.c. bōe
memorie magunti.quo caſu ſūt ipo iure
poteſtate eligendi priuati. Et idez ſi pecca
tur in poſtulando. ¶ Itē punitur quis ſi
ne culpa ſed non ſine cā. Cauſa autez q̄re
quiſ iure ſuo ſine culpa ſua priuatꝛ ꝯſue
uit his verſibꝰ ꝯnotari. Paupertas odiū
vitium fauor ſcelꝰ ordo. Perſonas ſpoli
ant ꝛ loca iure ſuo. Qui verſꝰ ſic exponū
tur.paupertas ꝓpter quā vniuntur due
eccl'ie ꝛ vna amittit dignitatem ſuā.xv.q.
i.ꝛ temporis qualitas. Odium ſcꝫ ciuium
interficientium ſuū epm.xxxv.q.ij.nos: ꝛ
extra de penis ad aures ꝛ.c.in quibuſdaz
Vnde ſi occiderunt ciues duos epos pro
prios ſucceſſiue vl' forte ex alia cauſa ſimi
li ſibi ita enormi ꝑdit ipa eccl'ia epiſcopū.
Vitium ſcilꝫ lepre extra ꝺ clerico egroto
vel debilitato.tua nos. Vnde ꝓpter vitiū
lepre remouetur epiſcopꝰ ab adminiſtra-
tione eccl'ie. Fauor ſcꝫ cōſtātinopoli ciui
tatis.xxii.di.renouantes. Fuit enim datꝰ
conſtantinopoli ciuitati primꝰ locus pre
ter romanum.ꝛ amiſit eum alexandrina.
Scelus.xxvij.q.ſi.multorum. Vnde pro-
pter ſcelꝰ patris vel domini ſpoliatur to
ta familia communione. Vnde aliquan-
do remouetur ac ꝺpōitur familia ab ob
lationibus altaris pro peccato domini ꝛ
clericus vt ſupra dictū eſt a beneficio ob
ſymoniam a patre commiſſam. Ordo ꝓ
pter cuiꝰ fauorem dominus ſeruum ſuū
amittit.liiij.di.frequēs generalis. Et acce
dit.ff.de operis libertorum interdū.vbi
ratione dignitatis ſuperuenientis amittit
quis operas quas habuit in libertā quia
indignum eſt vt liberta ſeruiat ex quo tā
tam adepta eſt libertatem. Eodem etiaz
modo priuatur aliquis etiam ſm iudiciū
diuinum ſine culpa ſed non ſine cauſa ſi-
cut thobias priuatꝰ eſt viſu ꝛ iob filijs vt
per patiētiam probarentur ad aliorum
exemplum. Vnde dicitur Thob.ij.ꝙ hāc
tentationem permiſit dominus euenire
illi vt poſteris daretur exemplū patiētie
eius ſicut ꝛ ſancto iob. Sicut etiam cecus
natus priuatus eſt viſu nō ex culpa quia
neqꝫ peccauit neqꝫ parentes eius vt cecꝰ
naſceretur ſed tamen nō ſine cauſa ſcꝫ ꝓ
gloria dei vt patet Johis.ix. ¶ Itā punien
di ſunt peccatores manifeſti non ſoluz a
deo ſed etiaz ab hominibus quod patet
per exemplum in vſurarijs manifeſtis q
preter penam eternam quam merentur
apud deum ſm canones triplici pena pu
niuntur. Nam vſurarij manifeſti nec ad
cōmunionez altaris admittūtur nec xp̄ia
nam ſi in hoc peccato deceſſerint accipiūt
ſepulturā ſed nec viuoruz oblationes re
cipi debēt.ꝙ ſi quis clericus contrauene
rit quod accipit reddere cogitur.ꝛ donec
ad arbitriū epiſcopi ſui ſatiſfecerit ab offi
cij ſui manet executione ſuſpēſus. Vocan
tur autem vſurarij manifeſti ſm hoſtieñ
notorij vel ex euidētia facti.q2 vſurariꝰ
menſā tenet paratam ad pecuniā mutuā
dam cuilibet ſub vſuris.ſicut meretrix i
ꝓſtibulo patet ar.extra ꝺ choa. cleri.tua
ꝛ.c.ſi. Et in hoc caſu ipo iure penā patiꝰ
canonis ꝓtaxatā. Vel manifeſti intelligun
tur notorij iuris.puta q2 ſūt ꝑ epiſcopuz
i eccl'ia publicati.ſecus ſi adhuc ab eccl'ia
tolerentur vt extra de cohabi.cleri.ꝛ mu
lie.noſtra. Naz ſi manifeſti ſunt per famā
tm̄ non tamen notorij non patiūtur hāc
penā ipo iure ſufficit autez ad publicatio
nem faciendam ꝙ vocati cōfiteātur vel
negantes ꝑ teſtes conuincantur.vt de co
habita.cleri.tua. Sufficiunt autez ꝛ certa
argumēta.vt extra de vſuris.cū tu.lxxxi
di.ſi qui ſunt. ¶ Itē punitur vnus ꝓ ma
licia alterius inquantum de ipa malicia ꝑ
ticipat ſicut heres vſurarij teneꝰ reſtitue
re pro ea inquantum patiunꝰ vires here
ditatis ꝑcepte.extra ꝺ appell.qua fronte
Et de raptoribus.in litteris. Vnde ꝛ ſi al
ter heredum factus ſit nō ſoluēdo tenet
alius in ſolidum ſaltem q̄ntum ad ipſz de
hereditate peruenit. Naz ꝛ res heredita
ria obligata videtur extra ꝺ vſuriſ cū tu.
¶ Item nota ꝙ quedam pene ſunt priua
tiue que vocantur pene damni. Exēplū
cuius in iure de excōi.qua priuatꝰ homo
poteſtate eligendi quia excōmunicatꝰ eli-
gere non poteſt.extra de conſti.q̄ꝺ intelligi

git de excõmunicatiõe maiori: vt extra d̾ clerico excõicato: ⁊ inter. c. penul. ℭ Item de ſuſpenſione. Quia etiam ſuſpenſi eligere nõ poſſunt extra de conſuetudine. cuȝ dilect⁹. extra de donatio. apoſtolice. ſuſpẽſi etiã celebrando irregularitatem incurrũt. extra de clerico excõmunicato apoſtolice. ſecus de excõicatis minori excommunicatione. ℭ Item interdictum eſt pena q̃ priuat poteſtate eligendi. quia nec interdicti poſſunt eligere. extra de electione. cuȝ inter. xij. ſeniores.

ℭ Capitulum. lviij.

PEnitẽtia ſequẽs peccata p̃cedẽtia d̾ſtruit. ſicut ⁊ pcm̃ ſequẽs deſtruit p̃cedentia merita. Eze. xviij. Si auerterit ſe iuſt⁹ a iuſtitia ſua ⁊ fecerit iniq̄tatẽ ſ̈ȝ oẽs abominatiões q̄s op̄ari ſolet ipius nũq̄d viuet: oẽs iuſtitie q̄s fecerat nõ recordabũt̾ ⁊c̃. Sicut ↄſtitutio poſterior derogat p̄ori vt extra de cogna. ſpiritu. c. i. ff. de legi. ⁊ conſtitu. l. non nouum. Etiam ſi nulla in poſteriori de prima mentio habeatur. ſic ⁊ poſterior vita derogat priori. Nam poſterior culpa derogat priori iuſtitie. ⁊ poſterior penitẽtia delet p̃cedentem culpam Eze. xviij. Si impius egerit penitentiam ab oibus peccatis ſuis que operatus eſt ⁊ cuſtodierit oia precepta mea ⁊ fecerit iudicium ⁊ iuſtitiam vita viuet ⁊ nõ morietur omnium iniq̄tatũ ei⁹ quas operat⁹ ẽ nõ recordabor: in iuſtitia ſua quã operat⁹ eſt viuet. ℭ Iteȝ pnia transfert hoiem d̾ culpa ad grãm. Et hec tranſlatio multipliciter fit. ſicut patet per exemplum in tranſlationibus prelatorũ. Nã talis trãſlatio aliq̃n fit cauſa neceſſitatis puta cuȝ prelatus in eccl̃ia ſua perſecutionẽ patitur ⁊ hoſtilitatem. extra de renunc̃. niſi cum pridem. §. propter malitiam. Talis autem eſt trãſlatio ſiue conuerſio eorum qui propter tribulatiões ſeu aduerſitates vel infirmitates ad deum conuertunt̾. Naȝ mala que nos hic premunt ad deum nos ire compellunt ſicut dicit Gre. Sap. x. Tranſtulit illos ſcȝ penitentes per mare rubrũ. i. per tribulationem ⁊ perſecutionem p̄s. Multiplicate ſunt infirmitates eorũȝ poſtea accelerauerũt. ℭ Aliquãdo v̾o fit cauſa vtilitatis. puta cum in eccleſia ſua inutilis eſt ⁊ in alia vtilis. Eſt enim tam vtilitas q̃ neceſſitas legitima cauſa tranſlationis. vi. q. i. omnes qui. ⁊. c. ep̄s. Et hac etiam ex cauſa debet homo conuerti ⁊ tranſire de ſtatu culpe ad ſtatum gratie. quia ſcilȝ in ſtatu culpe eſt omnino inutilis quantum ad merendum quia nec ſibi nec alteri meretur. ſed dum eſt in ſtatu gratie operatur fructuoſe quia meret̾. ⁊ propterea cõuerſio peccatoris vocatur trãſlatio de morte ad vitam ⁊ de inutili ad vtile vñ. i. Ioh. iij. Scimus q̃m tranſlati ſumus de morte ad vitam ⁊c̃. ℭ Aliquãdo fit trãſlatio cauſa leuitatis puta q̄ ex leuitate alteri eccleſie adhereat vel ſuaȝ pro derelicta habeat puta q̄ vxorem duxerit vel miles factus ſit vel q̄ ab ipſa eccleſia ſua deſit per tres ſeptimanas vel duos mẽſes ſine iuſta cauſa vel abſq̄ȝ licẽtia ſui ſuperioris. In quibus caſibus ⁊ ſimilibus priuari poteſt eccleſia debito iuris ordie ſeruato. Et ideo talis cauſa non commendabilis eſt. Et talis eſt conuerſio puerorum impuberuȝ q̄ quadam leuitate animi potius q̃ d̾uotione ⁊ ſine licentia parentum religionem intrant vl̾ profitẽtur ⁊ maxime ſi pueri ſint non doli capaces de quibus manifeſtum eſt q̄ ex ſola leuitate hoc fecerunt. Et id̾o ſi obſtante tali profeſſione quam infra pubertatis annos fecerunt a parentibus repeti ac reuocari poſſunt. ℭ Aliquãdo v̾o fit huiuſmodi tranſlatio cauſa cupiditat̾ vel ambitionis ⁊ tunc ſecundum iura p̄uandus eſt eccleſia habita ſcilicet prima. ⁊ habita ſcilicet ſecunda. vt nec primã poſſideat quaȝ per ſuperbiaȝ ſpernit. nec ſecundam quam per auaritiam concupiuit extra de clerico. non. re. §. ſi. vij. q. i. eos. ⁊ c. li. quis epiſcopus. Prima tamen eccleſia ipſũ repetere poteſt ſi voluerit. vij. q. i. non oportet. Talis ergo ẽ conuerſio ſiue penitentia ficta hypocritarum ſcilicȝ vel propter cupiditatem terreni lucri. vl̾ propter ambitionem honoris qui dupli

ci premio priuátur. ſcilicet celeſti qḋ contemnunt ⁊ interdū̃ etiam temporali. Tū̃ quia ſeipſos aliquádo affligunt abſtinētia ⁊ huiuſmodi ⁊ ſic priuant ſeipſos cōmodo corporali. Tum quia etiam aliquádo dum eorum hypocriſis deprehenditur confundū̃tur ⁊ vituperantur ⁊ ſic priuátur premio eterno quod ſpreuerunt ⁊ tēporali qḋ ambierū̃t. ℭ Aliquádo fit tranſlatio cauſa humilitatis. puta religionis. In quo caſu inferioribus epiſcopis ſufficit petere licentiā. Alioquin ſi nec petita licentia tranſeat eccleſia poteſt ipm repetere ſimilit. vij. q. i. ſi q vo. ⁊ capitulo. ſi qs preſbyter. Ipſe aūt eccleſiā repetere non poteſt. vij. q. i. eos ⁊ extra de renū̃. cum in dubijs. Sed hic ſciendū̃ ꝙ ſi ob conſcientiam criminis dimiſſa prelatura ad vitā monachalem quis deſcenderit ad prelaturam ſecularem reſurgere non poteſt ḋ iure alias ſecus. iiij. q. j. hoc nequaꝗ̄. ⁊ extra de renun. poſt tranſlationem. Et huic tranſlationi aſſimilatur conuerſio eorū qui culpam ſuam ⁊ miſeriā erubeſcentes humiliter ad penitentiam veniunt interdū̃ qdē remorſu ꝯſcie puncti ⁊ ſtimulati. Qui poſtꝗ̄ cōuerſi ſunt ad priſtinā culpā ⁊ cōuerſationē ſecularem. i. inordinatam vitā nō reddū̃t. Iſta eſt vā ꝯuerſio peccatoris cuiuſmodi fuit cōuerſio magdalene de qua habef. Luce. vij. Itē notā ꝙ pnie ꝗ̄ iniungunf a ſacerdotibus ſū̃t hodie arbitrarie: qꝛ de eis nō poſſit dari certa diffinitio ſiue regula. Et ideo relinquuntur ſacerdotū̃ arbitrio ſeu iudicio determinā de ſicut ēt ꝰm iura ea que certa regula diffiniri nō pn̄t iudicis arbitrio relinquunf ſicut de fide teſtibus adhibenda. Ideoqꝫ hoc fidei iudicis recipientis relinquif: qꝛ ipſe magis ſcire pōt ꝗ̄ alius. ff. de teſtibuſ ⁊ atteſta. fides vel verba epiſtole. Item in mora cuius diffinitio non traditur. ff. de vſuris ex mora. Re. i. Item in impēſis factis in rebus dotalibus. Nam ⁊ ſi deduci debeant nō tn̄ facile eſt in vniuerſum diffiniri: ſed ſingula ex genere ⁊ magnitudie ipendioꝝ eſtimari pn̄t. ff. de impē. in re. dota. factis. qḋ dr̄ in ſi. Silr̄ ergo ⁊ in ꝗ̄titate penitentie peccatoribus imponendē conuenit. Unde tempora penitudis habita moderatiōe cōſtituenda ſunt ſacerdotis iudicio ꝑut cōuerſoꝝ aīos ꝓſpexerit eē deuotos habito reſpectu ad etatis pericula ⁊ egritudinum neceſſitates. xxvi. q. vij. tempora. ⁊ c. hoc ſit.

ℭ Capitulum. lix.

Perſeuerātia bone vite excludit ius diaboli ab hoīe ⁊ acquirit in eo ius deo. Unde aſſimilatur cōſuetudini que ſi ſit rōabilis tollit ius in loco in quo viget. ff. de legibus. ⁊ ſena. cōſul. l. de quibꝰ. Item conſuetudo rōnabilis ius inducit. Inſti. de iure naturali gē. ⁊ ci. §. ex nō ſcripto. Item pſeuerātia ⁊ continuatio boni preualet legi peccati ſicut ēt cōſuetudo vincit legē. ſ. ſi ſit a tanto tēpore ſeruata vt nō ſit in memoria hoīū qn̄ incepit. vt. ff. de aqua plu. ar. l. i. in ſi. ⁊. ff. de aqua quoti. ⁊ eſtiua. l. hoc iure. §. ductus aq̄. Et ſilr̄ cōſuetudo ꝗ̄ romana ſeruat ecclia ⁊ precipit ab alijs ſeruari ēt vincit legē: vt. xi. di. nolite de cōſecra. di. i. baſilicas. ℭ Itē̄ cōtinuatio pnie ⁊ bone vite ſequētis abolet culpā ⁊ infamiā male vite precedētis ſicut cōſuetudo poſterior tollit priorē. ex̄ de cogna. ſpū̃. c. i. Et hoc verū̃ eſt ſi in eodē municipio diuerſe ꝯſuetudies diuerſis tꝑibus oriuntur. Nam ſi diuerſis ſecus. vt xij. di. ſcit ſancta. Hee. n. diuerſe aliquorū̃ cōſuetudines aliorum debent contrario more ſubuerti. vt. xij. di. illud.

ℭ Capitulum. lx.

Poteſtas non ſolū ſpūalis ſed etiā tēporalis eſt apō papā. Nā papa vtrūqꝫ gladiū̃ hꝫ. xxi. di. c. i. lxiij. di. tibi dn̄o. Unde ⁊ reges dꝑonit. xv. q. vi. alius ⁊. c. nos ſanctorum ⁊. c. iuratorum. i. q. iiij. quia ꝑſultatus. xcvi. di. duo ſunt. Et non ſolū regem cōſtituit immo transfert. extra de elec. venerabilem. imo etiā imperatorem electū̃ papa hꝫ approbare electionē ꝯfirmare vel infirmare ⁊ ipm cōfirmatū̃ etiā

cōſecrare. Et hec oīa ꝓbātur in predicta decretali venerabilē. Ipſe ēt papa impa/torem deponere poteſt. Si.n. Zacharias papa regē francoꝝ qui a romano pon/tifice coronā nō recipit nec ꝑ eū examina tur nec comprobatur ab eo vel reproba/tur non tā pro ſuis iniqtatibus ꝙ̄ pro eo ꝙ tante ptāti erat inutil' a regno depoſuit ⁊ aliū loco ei⁹ inſtituit. xv. q. vi. alius. mul tofortius impatorē q ſpūalius quodāmō ſubeſt ei poterit remouē. xcvi. di. duo ſſ. ⁊ c. ſi iperator. ℂ Itē ptātis vel officij pleni tudo i maioribus prelatis repreſentatur ⁊ deſignat' i vſu pallij. Nā in papa palliū deſignat plenitudinē poteſtatis plēiſſimā extra de au. ⁊ vſu pallij ad honorē. ⁊ ex̄ de elect. illa quotidiana. In patriarchis ve ro pleniſſimam officij deſignat poteſtatē ar. extra de priuile. antiqua. In archiepīs plenioꝛē officij ptātē. ex̄ de auct. ⁊ vſu pal/lij. niſi. ⁊. c. ad honorē. In epīs vō plenā officij poteſtatem quibus qſiqꝫ concedit' ſcꝫ aliquibus. vt papieñ. ac cumeñ. ⁊ meſſa no ⁊ hoſtieñ. Quibus ex lōga cōſuetudīe ⁊ eccl'iarum ſuarū priuile. debet' que ſer/uanda ſunt. extra de officio ordina. duo ſi mul. xxv. q. ij. c. i. ij. ⁊. iij.

ℂ Capitulum. lxj.

P Relatoꝝ regimen pcipue in duobus ꝯſiſtit. ſ. in vga correctiōis ⁊ doctrina ꝑdi cationis. Nā latratu canū lupi arcēdi ſunt baculoqꝫ paſtoꝝ. xliij. di. §. i. Sꝫ in v̄ga diſcipline attēdere dꝫ vt corrigat beni uolēt'. ſ. nō ex odio ſꝫ ex charitate qꝛ falſa iuſtitia dedignationē hꝫ: vā ꝯpaſſionem. ℂ Itē vt corrigat prudēt'. ſ. vt cū diſcretō ne corripiant' tumidi. tolerēt' infirmi ⁊ q̄s caſtigare ſeuerius neceſſe ē non ſeuientis plectat' aīo ſed medentis. vt. lxxvi. di. c. ij. ℂ Itē cōgruent' ſcꝫ vt rigor iuſtitie vbi cō gruit remittatur ⁊ vbi expedit intēdatur Eſt aūt remittēdus ſiue tpandus ex duo bus. ℂ Prio ex multitudīe peccantiū. i. q. vij. quotiēs. extra ō trāſa. c. finali. Vñ ver/ſus cōis. Ob populū multū crimen ptran ſit inultū. Qñ aūt eſt multitudo in cā tūc ꝓlatus incipe dꝫ a ſpūalibus proximis vt eoꝝ exēplo frangat' cetera multitudo. liiij. di. cōmeſationes. ℂ Item puniendi ſunt maiores ō vniuerſitate q alios trahūt ad pcm̄. extra de cleri. excōi. latores. ℂ Scdo tpatur rigor ex q̄litate peccātiū qꝛ deferē dū ē ꝑſone ⁊ dignitati. extra ō offi. delegi. ſāe, qꝛ. ⁊. c. paſtoral' ⁊. ex̄ de maiori. ⁊ obe. ꝑ tuas. xlv. di. cū beatus. l. di. ꝯtumaces. ij. q. vij. quiſquis. xxiiij. q. i. qui contra paceꝫ. ff. de penis. vt ſeruoꝝ. ita tamen ꝙ non de/feratur iuſtitia vite qꝛ ſecūdū Auguſtinū ſiue plectendo ſiue ignoſcendo h ſolū bñ agitur vt vita hominum corrigat'. xxij. q. prodeſt. Eſt etiam interdū rigor agendus ex duob⁹. Primuꝫ cum pcm̄ ex auctorita te defendit'. de penitē. di. vi. c. i. in fi. ℂ Itē ſcdō cū viſitatū eſt malū ⁊ multi craſſanti/bus opus eſt exēplo. i. q. i. reperiunt'. ff. de penis aut. facta. §. vlti. Et nota ꝙ ſi ſupior modū excedit nimis corrigēdo ⁊ ſi peccet xxiij. q. iiij. quo peccat in fi. nō tñ cogitur a ſubditis veniā poſtulare ne dum nimium ſeruat' hūilitas regēdi frangat' auctoritas lxxxvi. di. qñ. Sepe. n. ex ꝯuerſatōe eq̄li cō tēptus naſcit' dignitatis. ff. de offic. ꝑſidis. obſeruādū. Debꝫ. n. ꝑlatus ex igenio ſuo dignitatē augere ne ꝯtēptibilis habeat'. ff. de offic. pconſu. nec qcq̄. §. circa. l. di. i. ex/tra de accuſa. c. qualiter ⁊ qñ. Scdō ptinet ad regimē prelati doctrina predicationis Vbi primo neceſſaria ē charitas intus ar dens. i. Corīn. xiij. Si linguis hoīꝫ loq̄r ⁊ angeloꝝ charitatē aūt nō habeā factus ſum velut es ſonans. Scdō vita exterius lucēs &c. Cuius vita deſpicitur reſtat vt eius ꝑdicatio cōtemnatur. iij. q. vij. §. por/ro in fi. Ambro. Iudicet ille de alteri⁹ er/rore qui non hꝫ in ſe qd cōdemnet. vt. e. q. c. iudicet Greg. In grauibus peccatis qs poſitus dum ſuis ꝑmitur aliena nō diluit vt. e. q. in grauib⁹ Chriſto. Male viuēdo ⁊ bñ docendo deū inſtruis qualiter te de beat condemnare. xl. di. multi. Talis ꝑm Hieronymuꝫ aſſimilatur cineri per quē ltriuiū trāſiens lauat ⁊ nō lauatur. lxxxiij. di. §. vltim̄. Et ꝑm Auguſtinū aſſimilatur lapideo canali ꝑ queꝫ aqua doctrine trā/

Et ad vticeolos.ſ.ad ſubditoꝝ corda in q
bus alijs fructũ facit.i.q.i.ſi fuerit.Et ſm
Nicolaum papam aſſimilatur faci arden
ti que ſeipſam cõſumens alijs luceꝫ mini/
ſtrat.xv.q.vlti.c.vlt. ¶ Tertio neceſſari⁹
eſt actus predicatiõis diſcrete docens cir/
ca quẽ quattuoꝛ ꝯſiderabis. Tẽpus vt ſi
loquatur ſemꝑ ſed tempoꝛib⁹ opoꝛtunis
ſi enim ſemper plueret terra nõ germina
ret.Vnde Leuitici.xv.Vir qui fluxum ſe/
minis ſcꝫ ſpiritualis:ideſt verba dei pati/
tur immundus erit.Ideo Paulus dictu
rus impoꝛtune premiſit opoꝛtune.xliij.
di.ſit rectoꝛ in fine.¶ Item cõſiderandus
eſt locus vt ſcilꝫ predicetur in eccleſia vel
alio loco publico vel honeſto non in pri
uatis domib⁹ ne ſuſpitio ſit ꝺ hereſi.xxx.
di.ſi qs.¶ Item modus.ſ.vt fiducialiter
⁊ libere ꝑdicet.xi.q.iij.nolite.Et in priua/
tis locis pſit aliqua ꝓponi non ſolẽniter
ſed in modũ ſimplicis exhoꝛtationis ſeu
collationis.eẍ de hereticis.cũ ex iniuncto
circa prin.Debet eẽ ẽt predicatio humilis
extra de maioꝛitate ⁊ obediẽtia humilis
doctrina:qꝛ aſꝑitatis nimie icrepatio nec
coꝛreptionẽ recipit nec ſalutẽ.xlv.di.cuꝫ
beatus.ff.ad le.aql.ꝓceptoꝛis. ¶ Quarto
ꝯſiderãda eſt dicendoꝝ ⁊ auditoꝝ q̃litas.
Nam ſm capacitatẽ audientiũ docenda
ſunt alta ⁊ ꝓfunda ⁊ ſubtilia ⁊ infima pla
na ⁊ ſimplicia.xliij.di.ſit rectoꝛ.viij.q.i.oꝫ
Alias ſi nõ intelligẽtibus ꝓfunda diceret
nõ eſſet ꝑdicatoꝛ ſed ꝑcuſſoꝛ. In fine no/
ta ꝙ ꝑlatus qui nõ audiuit donatũ ⁊ ẽ ni/
mis inſufficiens deponẽdus eſt.extra de
eta.⁊ quali.c.vltimo.¶ Item prelatus dꝫ
diligenter cuſtodire gregem ſuum.ita ꝙ
ex negligentia vel incuria ſua nullus in
eo iacturã patiatur alioquin reus efficit.
Vnde ꝑlati in hoc ſimiles ſunt illis q ha/
bitãt in littoꝛib⁹ maris. Quia ſm leges ſi
nõ inueniat q rapuit res ex naufragio hi
qui iuxta littoꝛa maris in qbus nauis in
fixa vel tracta fuit inter fines agri cuiuſqꝫ
ꝑdia poſſidẽt ſiue moꝛãtur ex edicto diui
adriani tenẽtur ⁊ a preſidibus cõdẽnari
debẽt dãnum paſſis vt ſic poſſeſſoꝛes ter
ritoꝛij q̃uis nihil rapuerint in omni eo
ꝙ dãnum paſſi ſibi naufragiõ adẽptum
ꝓbauerint ꝯdemnẽtur.Et eſt ratio natu
ralis.qꝛ ſic debent cuſtodire inter littoꝛa.
ne etiaꝫ ab extraneis ibi aliqd diripiatur.
Inuigilent ergo ⁊ ponant cuſtodes ne de
trimentũ patiãtur ſm qꝺ legitur de offi
cio ꝑfecti vigiluꝫ lege prima ſcꝺa ⁊ tertia.
Similiter ſi de domo vel villa expugnati
aliqd raptuꝫ ſit q̃uis verba edicti deſint
tñ ex mente labeo ait huic edicto locũ fo
re. Nec enim minus in mari q̃ in villa vl
ecõuerſo poſſumus ꝑ latrũculos infeſta/
ri.vt.ff.eo.l.iij.§.labeo ſcripſit. Et ſimilit
ex mẽte diui adriani dici poteſt.ꝙ ſi quis
extraneus in ciuitate aliqua vel eius ter/
ritoꝛio fuerit ſpoliatus.vel res eius fur/
to amiſerit cõmunitas teneat. Hec actio
⁊ cõtra heredes datur. vt.ff.eodem.l.iiij.
in fine.Si ergo cõmunitas quelibet tene
tur cuſtodire diligenter territoꝛium ſuũ.
multo magis cuſtodire ⁊ conſeruare te/
netur quilibet prelatus gregem ſuuꝫ alio
quin dicetur ei illꝺ Zacharie.xi. O paſtoꝛ
⁊ idolum derelinquẽs gregeꝫ.Vnde ſicut
idolum hominis nõ eſt homo ſimplicit
ſed homo ſm quid:ſic etiam paſtoꝛ non
cuſtodiens gregem ſuum.¶ Item prelati
peccatum periculoſum eſt ſubditis.non
ſolum publicum ſed etiam occultum.qꝺ
patet per exempluꝫ in ſymoniacis.Quia
ſi epiſcopus ſit ſymoniacus in oꝛdine ⁊
occultus ſuſpẽſus eſt quo ad omnes.Et
ꝓbatur.xxxij.di.null⁹.⁊.c.preter hec.Sy
moniacus enim in oꝛdine hꝫ caracterem
vitioſum.i.q.i.reperiũtur ⁊.c.quibuſdaꝫ
narrantibus. Vnde ſi ſcio eum ſymonia/
cum in oꝛdine occultum nullo modo de
beo ab eo oꝛdiari.i.q.i.ſi quis a ſymonia
cis.extra de ſymonia ꝑ tuas.Et ſi ignoꝛo
eum ſymoniacum eſſe cum ſit in verita/
te nõ recipio executionem ſed diſpenſa/
tione indigeo in deteſtationem criminis
vt in dicto.c.ſi quis a ſymoniacis.extra
de oꝛdinati ab epiſcopo.c.i.in ſi.⁊.c.ij.Si
aũt ſcio ſed coactus ſuꝫ recipe ſi abſolu/
te coact⁹ fuerit tũc nec caracterẽ recipio
.l.di.ꝑſbyteros.extra de bapti.maioꝛes.
Si ṽo coactus fuerim cõditiõaliter.tunc

aliud eſt quis ignoꝛāter.i.q.i.conſtat. Recipio enim executionē.ſed nō ibi. Et ratō eſt q2 magis cōſtat de voluntate coacti ꝙ ignoꝛātis.extra de ſymonia ſicut nobis. Si autem credo vel ſcio epiſcopū ſymoniacū non in ſuo oꝛdine ſed in collatiōe oꝛdinum ſeu beneficioꝝ ſi poſſum obtinere ꝙ ab alio oꝛdiner debeo vtiqȝ hoc facere. Alioquin quādiu toleratur ab eccleſia ⁊ occultus eſt ſi cōpellat me ſecure recipio nō obſtante cōſcientia repugnante.q2 erronea eſt.xiij.di.nerui.xi.q.iij.Cui eſt illata lȝ ſit ar.ꝯ̃rium.ff.ď libe.cauſa igitur.§.i.Et q2 omne qđ fit cōtra cōſciētiā ęđ.xxviij.q.i.§.ex his.extra de ꝓſcriptio. quā oē.Sed intellige ꝯſciētiam ex precēpto vel ꝓhibitione foꝛmatā vel qđ fit cōtra conſciētiam nō erroneā.ꝙ ſi mala audieris ď prelato ſis fidelis ⁊ nō nimis credulus.ff.ꝙ cū falſo.ta.l.i.in fi.ff.de eo ꝑ quē factum eſt.l.i.§.i.extra de in integ.reſti.ex litteris q2 dictum vnius facile ſeqꝉ multitudo extra de purgatiōe.cano.cum in iuuentute.ergo de facili aurem non ꝓbeas.xi.q.vij.ſi qđ igiꝉ.lxxxvi.di.ſi qđ do de quocūqȝ.xxxiij.di.habuiſſe.

¶ Capitulum.lxij.

p

Vrgatoꝛij pena aſſimilatur excōicationi vel pene legali per quā.ſ.nullus ſeipſum ligare pōt vel ſoluere.ff.de arbitris.l.penul.iiij.q.iiij.ca.i. ⁊ ne qs in cā ſua iudi.l.vnica.Eſt tñ ꝯ̃riū ar.de ſen.excōi.cū deſideres vbi innuiꝉ ꝙ ſi eps cōicet cum illo quē excōicauit ſententiam incurrit. Sed dic ꝙ ille non ligatur ſnia ꝓpria ſed canonis. Et ſi expreſſe diceret ꝙ participās cum excōicato ab eo ſi ligareꝉ non valeret.extra de ſen.excōmu. nuper.xi.q.iij.excōicatis.⁊.c.cum excōicato.Similiter nullus in purgatoꝛio exñs pōt ſeipſum vel ligare ad culpā vel ſoluere a pena.Et ideo a nobis expectant ſuffragia quibus a pena illa ſolui mereātur ſiue per ſuffragia elemoſynarū ſeu oratōnū ⁊ hmōi.ij Mac.xij.Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio ꝓ defunctꝭ exoꝛare vt a peccatis ſoluanꝉ.Itē nota ꝙ purgantur aliquādo anime defunctoꝝ extra locum cōmunem purgatoꝛij in quo generaliꝉ anime purgari dicunꝉ ſic patet ex libꝛo.iiij. dialogoꝝ beati Grego. Et hoc conceditꝉ aliquibus ex priuilegio ſpeciali vt ſcilicet exempte ſint a cōmunis purgatoꝛij loco ſicut per priuilegiū eximitur quis a foꝛo xvi.q.i.frater.extra de priui.cū capella.ff. de excu.mu.l.penultima.§.ſi poteſt.ff.de excu.tu.ſpadonem.§.ſcire.ff.de admini. l.is cui.Conceditur ergo hoc priuilegiū gratie quoꝛūdam hoīꝫ animabus vt in aliquo loco ſuper terrā purgentur vt eorum ſtatus hic exiſtentibus facilius noteſcat vt ſcilicet ab eis citius adiuuenꝉ vꝉ ꝓpter alias cauſas deo notas.

¶ Capitulum.lxiij.

r

Atio cum ſit virtus eminentioꝛ in homine debet regere totā animā ⁊ omnes ptes ei9 ſicut dicunt infra.ꝙ quelibꝫ eccleſia epatus regenda ē iuxta diſpoſitionē ⁊ oꝛdinationem epi.x. q.i.decretū:⁊.c.regenda. Nam epiſcop9 ē maioꝛ omnibus ſicut xpi vicarius.xxxiij q.v.mulierem. Unde inobediens ei moꝛte.ſ.excōicationis occidetur.extra ď ma. ⁊ obedi.c.i.⁊.ij.q2 oēs ſub eo ſunt:vt.eo. ti.c.oēs.Similiter q2 ratio ſm Phm eſt ſupremū in homine gerens ſimilitudinē dei.ps.Signatū eſt ſuper nos ⁊c̄.Eſt enim lumen ratiōis quedam participatio diuīni luminis.idcirco dȝ eſſe ſuper nos:ideſt principari ⁊ dominari in nobis.ita vt oēs partes hominis ⁊ actus ſm eius diſpoſitionē ⁊ oꝛdinationem regulentur. Et ſi caro vel aliquod mēbꝛum illius ei non obediant occidenda ſunt moꝛtificatione pnie.Uñ Apo.Rom.xviij.Si ſpiritu facta carnis moꝛtificaueritis viuetis.

¶ Capitulum.lxiiij.

r

Ecreatio qeta ⁊ modeſta cuilibet lȝ ꝓ tpe.ſed diſſoluta ⁊ inqeta nō ꝯpetit viris ſpūalibus.Hinc eſt eni ſm iura ꝙ clericꝭ nō ꝓhibeꝉ piſcatio lȝ eni clericis nō ſolū cā neceſſitatꝭ vel vtilita

tis ſʒ ēt cā recreatōis cū retibꝰ piſcari dū
modo tñ cū ſilētio ⁊ modeſtia fiat. Naʒ ⁊
monachō lʒ retia texere ꝓ piſcibus capiē
dis de cōſe. di. v. nunꝗ̄ Prohibet tñ cleri
cis venato. vt. lxxxvi. di. q veatorib. Jō
ergo piſcatio conceditᷣ ⁊ venatio ꝓhibetᷣ
q̄ꝛ venatio fit cū inquietudine ⁊ clamoꝛe.
piſcatio vō cū qete. Et q̄ꝛ maioꝛ delectatō
⁊ diſſolutio eſt in venatione ꝙ̄ in piſcatio
ne. venatoꝛ enim currit ꝑ deuia ſicut dia/
bolus cū ducit aiam captiuā. veꝝ eſt tñ ꝙ
lʒ clericis ꝓhibeatᷣ ſaltuoſa venatio ⁊ cla/
moſa tñ quieta ⁊ recreatiua ꝯceditᷣ. ſcʒ qñ
fit nō cā voluptatis ſʒ recreatiōis ad exci/
tādū foꝛſitan appetitū vel caloꝛē natura/
leʒ. ar. extra de homicidio. dilectꝰ filius. a.
capellanus. ⁊ extra de iureiurādo ⁊ ſi xp̄s
de cōſe. di. v. ſint tibi ieiunia. i. ⁊. ij. licet ſm̄
quoſdā epiſcopo ſit oio iterdicta. Sic itel
ligūt. xxxiiij. di. c. i. Hoſtieñ aūt dicit ꝙ ve/
natio ē omnibus interdicta ſi fiat eo tp̄e
quo debent hoies in eccl̄ia eſſe vel oꝛare
ſiue ſint clerici ſiue laici. lxxxvi. di. āputa/
tis. de cōſe. di. iij. irreligioſum. ⁊ di. v. ieiu/
niū. q̄ꝛ venatoꝛē ſcʒ in venatione moꝛtuū
nemineʒ legimus ſanctum. lxxxvi. di. qui
venatoꝛibꝰ. Et nō ſolū in diebꝰ ieiunioꝝ
eſt illicita. ſed etiam in feſtis qbus hoies d̄
bent venire ad eccl̄iam niſi foꝛte neceſſita
te famis ingruēte. Et idē ē ſi apꝛi venirēt
⁊ vaſtarēt ſegetes vel vineas clericoꝝ vel
monachoꝝ. Alijs āt diebꝰ licita eſt laicis
ꝓ carnibꝰ ⁊ pellibꝰ habēdis alias non ſm̄
Raymū. ⁊ Goffredū. Quia ⁊ de ip̄a vena
tione decimas dare iubētᷣ. xvi. q. i. qcunqʒ
⁊ extra de decimis ñ ē in ptāte. Clericis āt
ē illicita ſi nimis apponāt mentē in vena/
tione ita ꝙ eccl̄ia in ſpūalibꝰ vel tp̄alibus
exinde detrimētū patiatᷣ vel aliqd̄ onus i
de habeat. extra d̄ cleri. vēa. c. i. ⁊. ij. Neceſ
ſitate ergo eccl̄ie exigēte licita eſt venatio
clericis ⁊ monachis. Et ſimiliter cā vtili/
tatis ⁊ recreatōis aliquotiēs pñt venari ſi
ue ſint ep̄i ſiue alij dūmō venatio ſic geta
⁊ non ꝓſiciſcantur cum canibus ⁊ auibus
quando debent viſitare ⁊ pꝛedicare.

Capitulum. lxv.

REmitti non poteſt dānuʒ
alicui illatuʒ ſine ꝯſenſu il
lius niſi ꝑꝑ neceſſitatē pa/
cis vel alicuiꝰ ꝯſimilis vti
litatis cōis. Vnde pone ꝙ
guerra fuerit iter duos mi
lites vl̄ ꝑncipes ⁊ hincinde iniurie multe
⁊ damna ſint illata poſtea facta ē pax iter
ipſos ⁊ dāna hincīn data remiſſa ſūt nun
qd iſta remiſſio extēditᷣ ad hoies ⁊ valito
res vtriuſqʒ. Non vr̄ niſi de cōſenſu eo/
rundeʒ ſit facta. ar. C. de. tranſactio. l. i. ⁊. l.
trāſactionis placitum. ⁊. l. pꝛeſes ⁊. l. v̄. pe.
a. te. extra de maioꝛi. ⁊ obedientia. c. ſi. ff. d̄
trāſactis. lege. iij. ⁊ lege. qui cum toto. ⁊ le/
ge nulli. ff. de pactꝭ. ſimꝰ. §. pacta. l. vbi ⁊. l.
in ſūma ⁊. l. ſi. cōuenerit. Vel niſi foꝛte alit̄
nō poſſit haberi pax vbi quidem vtiliter
partis geritur negocium vtriuſqʒ. Et ſic
poteſt intelligi. ff. de pactis. conuentionū.
Aliter quomodo poſſum remittere ius
hois mei cum nec poſſem ab eodem tan/
tundem extoꝛquere ſine rapina.

Capitulum. lxvi.

REſtitutio ꝑſupponit tria. ſ.
dānū factū ⁊ pcīn. Pꝛio
enim non vr̄ cadere reſti/
tutio niſi dānū datum ſit.
Vnde ſm̄ legē ciuilē ſi oli/
uam meam maturā decer
ꝑſiſti vel ſecuiſti. vel ſeruū meum pueruʒ
caſtraſti ⁊ ꝑcioſioꝛem feciſti ⁊ expenſas q̄s
in pꝛedictis feciſti donaſti. i. fingis donaſſe
tu mihi ad reſtitutiōneʒ non teneris quia
non intuliſti damnuʒ. ſed ſi aliquod hoꝛū
intercemiſti vl̄ ſurripuiſti furti teneris ⁊ ꝓ
ſeruo caſtrato iniuriaruʒ erit agendū. vt
ex edicto edi. aut ex. l. xij. tabularum in q̄/
druplū. Si autem oliuam vel meſſem im
maturam collegiſti damnum intuliſti ⁊ id
locum habet actio de damno dato. ⁊ per
conſequens reſtitutionis obligatio. ff. ad
le. aquil. ſi ſeruus ſeruum. §. reperiſſe ⁊. §.
ſi oliuā ⁊. l. fere. ff. de editᷣ. edicto. ediles. §.
ſed eteni. Secundo pꝛeſupponit reſtitu
tio ꝙ factuʒ hominis interuenit ⁊ intelli/
go factum commiſſum vel omiſſum. Vñ
ſm̄ iura cum ſine facto hominis ex coꝛru

ptione ipſius rei damnum prouenit non tenetur. Et ideo ſm iuriſtas ſi vſufructuarius riuos patiatur corrũpi vel vites nõ ſucciderit nõ tenetur. l. aquil. ff. de vſufr. ſi cuius. §. deniqꝫ. Porro ſi propter negligentiã hoĩs ignis non ex ipſis rebus ſed extrinſecus ꝓueniat aquil. agit. vt. l. iij. § ſi fornicari⁹ ꝛ extra de damñ. da. ſi egreſſus Sicut cum negligentia plauſtrali lapides ceciderũt ꝛ dãnũ dederũt. ff. ad. l. aq. ſi ſer⁹. §. ſi ex plauſtro. ¶ Tertio reſtitutio ꝓſupponit culpã interueniſſe alias ſm iura ceſſat actio de damno dato. Et idõ neqꝫ furioſus neqꝫ infans doli carẽs tali actione tenet ſecus ſi ſit doli capax. ff. ad legem aquil. l. v. § iniuriã. ex̃ de delictis. pu. c. i.

¶ Capitulum. lxvij.

Sacramẽta a xp̃o inſtituta partiꝫ habẽtur ex ſcriptura euãgelica ſicut baptiſm⁹ euchariſtia ꝛ q̃dã alia partiꝫ võ ex traditiõe aplõꝝ ſine ſcriptura ſic ꝯfirmatio ordo ꝛ huiuſmodi. Sicut ẽt ius humanũ ꝯſtat ex ſcripto ꝛ nõ ſcripto ſꝫ qð in ſcriptis redactũ ẽ vocatur lex ſiue cõſtitutio. Quod autẽ in ſcriptis nõ ẽ vocat ꝯſuetudo vt. i. di. §ꝫ cũ itaqꝫ. Conſuetudo eni ẽ ius quoddaꝫ moribus. i. aſſiduis actibus hoĩum inſtitutũ qð ꝓ lege ſcribit cũ dñicit lex vt. i. di. cõſuetudo. Alias ẽt dicit conſtat ius noſtrũ ex ſcripto ꝛ ñ ſcripto vt Inſti. de iure na. gẽ. ꝛ ci. §. ꝯſtat. ¶ Itẽ ſacramẽtoꝝ iniuria vel irreuerẽtia ẽ valde piculoſa ꝛ hꝫ pꝫ ꝑ exẽplũ i baptiſmo cuius iteratio qꝛ cẽt iniuria ſacramenti de ꝯſe. di. iij. §. ſi. magna pena punitur. Nã pena iterantis baptiſmũ ſm. l. ẽ vltimũ ſuppliciũ. C. ne ſanctuꝫ baptiſma rei. l. ij. Sꝫ ei qui ſanctuꝫ baptiſma geminat pena depoſitiõis imponitur tãq̃ idigno ſacerdotio. C. e. ti. l. i. Illi ãt q ſpõte vel ꝯditionalr coacti ꝓmoueri nõ pñt. Et ideꝫ intellige ſi ignorãter ꝛ poſtea cuꝫ ſcierunt ratum habuerunt. Iteꝫ ſi ab hereticis ſcienter. l. di. ꝯfirmandum. i. q. i. ventuꝫ in ſi. ꝛ q. vij. Qui in qualibet. ꝛ c. conuenientibus. In habitu tamẽ clericali debent iſti viuere. ꝛ ſic retinebunt priuilegiuꝫ clericale. lxxxi. di. dictum de cõſe. di. v. dictum eſt. Qui auteꝫ ignoranter. ſunt baptizati ſicut freq̃nter ſit de infantibus vel coacti abſolute poſſũt promoueri ſꝫ quoſdam de iure ſm alios quod tuti⁹ eſt de diſpenſatiõe epiſcopi. i. q. iiij. placuit d̃ vtriſqꝫ habetur de ꝯſe. di. iiij. qui bis. vbi dicitur qð ſi ignorãter ſit aliqs baptizat⁹ nõ indiget penitẽtia ſed tamen eſt irregularis ꝛ promoueri non poteſt ſed illð dictum fuit olim in odium rebaptizantiuꝫ ꝛ de rigore magno vel loq̃tur de ignorãtia iuris que non excuſat in talibus: ꝛ qð dictum eſt de rebaptizato ꝛ d̃ recõfirmato. ar. lxviij. di. c. i. de conſe. di. v. dictum.

¶ Capitulum. lxviij.

Salutatio beate virginis ꝯtinet benedictionẽ cuꝫ dicit benedicta tu in muliere. Quia per eaꝫ humana natura que prius maledicta ꝛ excommunicata fuerat rebenedicta ꝛ abſoluta ſiue recõciliata fuit. Nam hec ei ſalutatio a deo miſſa eſt. Dicunt eni iura ꝙ ſi papa ex certa ſciẽtia aliquẽ excõmunicatũ ſalutauerit vel eidem alias participauerit. ꝙ ille abſoluit ab excõmunicatione. qꝛ eo ipſo preſumitur ꝙ velit ipſum abſoluere ar. extra de priui. cum olim eſſemus. extra de ſen. ex. ſi aliqñ. lxiij. di. cuꝫ adrianus. de ꝯ. di. ij. pacẽ nec obſtat ꝙ formam abſolutionis nõ ſeruat q̃re vr̃ ꝯdicere extra de ſen. ex. cũ deſideres. ꝛ. c. a nobis qꝛ dici põt ꝙ princeps ſola volũtate manumittit. ff. de manumiſ. a ꝑeum. Multo ergo magis abſoluit ſalutatio dei.

¶ Capitulum. lxix.

Satiſfactio debet ei qui leſus eſt vel alteri qui ſit loco ei⁹ vnde vſura reſtituẽda eſt ei a quo extorta eſt vel heredi ſuo. ꝛ ſi talis non inueniatur eſt pauperibus erroganda. vt extra d̃ vſu. cũ tu. ꝛ ar. extra d̃ homi. Sic. ꝛ. xiiij. q. v. c. i. ꝙ ſi debitor vel heres ei⁹ abſẽs ẽ dicũt quidam ꝙ vſurarius adhuc debet ei mittere ſed ſumptibus debitoris abſen

ctis.ar.ff.de oper.libertoꝛū opere. Quod
veruȝ eſt quãdo is a quo extoꝛte ſũt vſu/
re vel heres eius alibi ſe tranſtulerũt. Sȝ
ſi vſurarius q eſt malefidei alibi ſe trãſfe/
rat:ꝙ vbi vſuras exercuit tunc pꝛopꝛijs
ſumptibus tenetur mittere. Sicut aperte
pꝛobantur.hec.ff.de rei ven.ſi res ꝛ.l. Si
vero ⁊ ſequen.⁊ de le.i.cum res.§.i.⁊ de
edendo pꝛetoꝛ ait.§.vlti.⁊.l.ſequen. Iteȝ
hoc qđ dictum eſt ꝙ vſurarius dȝ mitte
re abſenti verum eſt ſi vſurarius nouit
vbi debitoꝛ habitat alias nõ tenet vagari
arg.ff.de oper.libertoꝛum ꝙ niſi fiat.§.i.
Item ſi ſumma expẽſarũ itineris excedit
ſummam vſure pauperibus erogetur.
ij.q.vij.anterioꝛum.extra de iudeis cũ ſit.
Sed cum de eius pꝛoximo aduentu ſpe/
retur tunc pecunia deponetur ⁊ cõſigna/
bit.C.đ vſu.acceptũ. ¶ Capl'm.lxx.

Cripture ſacre verba in qui/
bus ſunt generales ꝓmiſſio
nes vel cõceſſiones alicuius
gratie vel poteſtatis ſemper
intelligenda ſunt ſuppoſita
quadam cõditione ⁊ ſi illa non expꝛimat.
Sic igitur quecũqȝ oꝛantes petieritis cre
dite quia accipietis ⁊ fiet vobis. Mar.xi.
ſubintelligendũ eſt ſi digne petieritis. vñ
Iac.iiij.petitis ⁊ non accipitis eo ꝙ male
petatis.⁊ illud Math.xxviij. Qđcunqȝ
ſolueris ſuper terram ⁊ in celis intelligit
ſi ſolueris claue non errante. Unde dicit
Oꝛige. ꝙ multos ſacerdotes excludunt
quos tamen deus retinet.⁊ ecõuerſo eti/
am eſt de alijs conſimilibus. Cuius exem/
plum eſt. Quia in reſcriptis quedam con/
ditiones intelliguntur:⁊ ſine expꝛeſſione
aliqua ſunt obſeruande. vt illa ſi pꝛeces
veritate nitantur.extra de reſcriptis. ex
ꝑte ſi qs idoneus vel ſi qua idonea fuerit
extra de elec.cãm.ff.de mune.⁊ hon.l. vt
gradatim in fine pꝛimi reſcripti. Itẽ cum
quis natalibus reſtituit ſubintelligit con/
ditio hec ſi is qui reſtituitur ex ingenua
natus ſit. Nam ſi ex ancilla per talem re/
ſtitutionem nil agit. vt.ff.de nata.reſti.l.j.
Itẽ in cõceſſione vie tacite itelligitur hec
cõditio vt is cui cõceditur ciuiliter vtat:
vt.ff.de ſeruitu.l.ſicut. Item ſi in gñali mã/
dato patris querẽdi ſponſum filie ſue ſi
ſubintelligit vt ꝑſona ſponſi patri oñdat
nec pꝛius nuptie fiãt vt.ff.đ ritu nuptia
rum.l.gñali. Item ſcripture ſacre verba
que videntur inuicẽ ꝯtra cõcoꝛdant ꝑ aliã
ſcripturã vel per diſtinctionẽ tẽpoꝝ vel
alio mõ. Sicut id qđ dixit xp̃s de Io.ba/
ptiſta.ipſe eſt helyas. ⁊ id qđ dicit Ioan.
non ſum helias. Ioan.ij. concoꝛdat Gre
goꝛi.per illud Luce.i.quod dicit Ange.
Zacharie de ipſo Ioã.ipſe pꝛecedet ante
ipſum in ſpiritu ⁊ virtute helye ex quo
colligit. ꝙ Io.nõ fuit helias quo ad ꝑſo/
nam:ſed quo ad ſimilitudinẽ pꝛimo offi/
cij.qꝛ pꝛecedet ante ipſum in pꝛio aduen/
tu ſicut helyas. Scđo quo ad ſilitudineȝ
zeli:⁊ iđ ſubiunxit i ſpiritu.ſ.zeli.iij.in mõ
viuẽdi. vñ addit ⁊ virtute.ſ.temperãtie
vel penitẽtie. Sic etiam in legibus iura iu
ribus ad cõcoꝛdiam reducũtur. vt. C.de
inofficio.teſtamẽ.l.vna. Similiter cõſue/
tudo puri priuilegij cõtraria reducit ad
cõcoꝛdiam per interpꝛetationem.extra đ
cõſue.cum dilectus. ¶ Item ſcriptura ſa/
cra non ſemper ſequitur oꝛdinẽ tempo/
ris quia quãdoqȝ quod eſt poſterius tẽ/
poꝛe ponitur pꝛius ſm̃ oꝛdinem ſcriptu/
re. Sicut Math.i.in genealogia xp̃i Da/
uid pꝛemittit habꝛae:cũ tamen fuerit po
ſterioꝛ tempoꝛe.⁊ Math.iiij.pꝛimo poni
tur xp̃s fuiſſe aſſũpt⁹ a diabolo in ſanctã
ciuitatẽ ⁊ poſtea in mõt.excel.cũ tñ iſtud
fuerit p⁹ illđ.nã vltia tẽtatio fuit in tẽplo
vt pȝ Luc.iiij. Sicut ẽt fit in legib⁹ vt lex
codicis q̃ ꝯfirmat codicẽ factũ ⁊ ꝯſumatũ
p⁹ codicẽ edita eſt:⁊ tñ in pꝛicipio codicis
poſita eſt. vt. C.de iuſtinia.co.ꝯfir.l.i. Sic
⁊ lex q̃ ẽ in. C.de ſacra.ca.l. vna facit men
tionẽ de lege poſteri⁹ edita. C.de ſuis.⁊ le.
here.l.ſi defunct⁹:nec.n.oꝛdo ſcripture in/
ſpiciẽdus eſt vt.ff.de ſolutio.l.nec enim.

¶ Capitulum.lxxi.

Implicitas aliqñ excuſat er/
roꝛem:ſed nõ totalit. vñ ſm̃
iura aliqñ ſuggeſtio falſita/
tis ⁊ ſuppꝛeſſio veritatis ex
ſimplicitate ꝓueniẽs nõ di/

dit Reſcriptū ipedit tñ formā ⁊ tūc dat⁹
iudex ꝑ tenore v̄itatis ⁊ nō ꝑ depcātis af
fectiōe cognoſcē dꝫ. vt eẍ de reſcriptis ſup
lris. xxv. q. ij. pſcriptione. C. ſi ꝯ ius vl' vti.
publ'l. pſcriptiōes. ¶ Capitulū. lxxij.

Tatus laicoꝝ altiori mūe
re grē indiget ad aſſequen
dā dignitatē regni celeſtis
ꝙ ſtat⁹ clericoꝝ. ex eo q̄ ē
magis implicit⁹ ⁊ min⁹ ido
neus. Cuius exēplū eſt qꝛ
ad aſſequēdā dignitatē eccleſiaſticā altiorꝫ
diſpēſatiōis grā indiget laicus ꝙ clericus
poſtulatus. Vñ laicus vndecūqꝫ ſit ſiue de
eadē dioceſi ſiue aliunde poſtulādus eſt a
papa cū ſit ineligibilis ſimplr. vt. lxi. di. ꝑ
torū. ⁊ eẍ de elect. cum ad nr̄am. ⁊ c. officiū.
Sꝫ clericus q poſtulatus ē de aliena dio
ceſi cū non ſit ineligibilis ſimplr. qꝛ nō eſt
ineligibilis in dioceſi ꝓpria poſtulatus a
ſuo ꝑlato peti dꝫ vt eū concedat. vt. lxxi.
di. fraternitatē. lxxxv. di. florentinū archi
diaconum. lxiij. di. litteras. lxxxvi. di. dile
ctionis. lviij. di. c. i. ⁊ ij.

¶ Caplm. lxxiij.

Tentatiōi nō reſiſtēs ſtatim
a ꝑncipio dānū icurrit qd
q ſtatꝫ reſiſtit euadit. Cui⁹
exemplūꝫ eſt qꝛ ſm iura q
viꝫ inferēti incontinēti ſe
defendēdo reſiſtit reatū nō incurrit. queꝫ
tñ poſt interuallū ſe vindicās nō effugit.
Nā ſi aliqs incōtinenti legitime reſtiterit
culpas oīuꝫ delictoꝝ tēpore violentie cō
miſſoꝝ ſiue ex pte aggrediētis ſiue aggreſ
ſi aliqs occidat in aggrediētē cōſtat redū
dare dbere. vt. C. de. vi publi. qm̄ mlta fa
cinora ⁊. ff. ſi q̄drū. paup. fe. di. l. i. §. cū arie
tes. At ille q ē repulſuſ cū aliqd fecerit ad
vindictā. vel cū ex interuallo poſſeſſioneꝫ
ſuā recupauerit predonē de ea expellēdo
ciuiliter ⁊ criminaliter punit. vt. C. eodeꝫ
ſi quis. ⁊ Inſti. d pub. iudicijs. §. inter. iu.
Silr quoqꝫ criminiſ reatū euadit. q legiti
me certādo icōtinēti a ꝑncipio tētatiōi re
ſiſtit. ſꝫ q per negligētiā reſiſtēdi ſe primo
expoliari ꝑmittit anteꝙ per pniam recu
perare poſſit criminis reatū incurrit. Vñ
Iſid. dicit. Calca ſerpētis caput. calca pri
ne cogitatōis initiū. Aia. n. ꝑcedit carnē i
crimine. repelle ergo cogitatiōes ab aia ⁊
caro nō peccabit. Ps. Beatus q tenebit ⁊
allidet puulos ſuoſ ad petrā. Paruula. n.
ſūt ipa tētationū initia q̄ ad petram xp̄m
mox cū orta fuerit allidēda ſſ añꝙ creſcāt

¶ Caplm. lxxiiij.

Tráſgreſſor ē ēt q bonū fa
cit ſi illd ñ bñ vl' bono aio
facit. ſicut mādati trāſgreſ
ſor ē nō ſolū q ꝯ illd fac. ſꝫ
ēt q illd indebito mō iplet
Vñ piurus dr̄ non ſolū q iuramentū nō
ſeruat. ſed ēt qui male iurat. Vñ ſi qs vt
ſeruaret ſabbatū a ſpūali ope vacaret ma
le ſabbatū celebraret ⁊ mandati tranſgreſ
ſor eēt. Et ſilr qui mandatū cū alicuius i
iuria ipleret. puta ſi pp dilectionē alicui⁹
hoſtē ei⁹ feriret vel occideret. Vñ ſm iu
ra finis mādati excedit cū aliud vel alr exe
quit ꝙ mādet. vel cū exequēdo mandatū
ꝑter commiſſuꝫ iniuria infertur. Et ideo
tunc pōt ab iniuria appellari. vt. C. de ap
pel. l. ſi quis prouocatione.

¶ Capitulum. lxxv.

Tribulationes vel infir
mitates que peccatori
bus i hac vita eueniūt
ſunt quaſi quidaꝫ nūcij
vl' legati dei miſſi ad cō
mouēdum eos ⁊ puo
candū ad reconciliatio
nem pnie. Vñ patienter ⁊ reuerēter ſuſci
pi dn̄t quātūcūqꝫ videant hoſtiles. naꝫ ⁊
nuncij ⁊ legati quos apud nos ēt hoſtes
mittunt recipiūt. Et ſꝫ iura qꝛ ſancta rēs
eſt hoꝝ cauſa legatoꝝ. ſi quis eos pulſaue
rit hoſtibus quoꝝ legati erāt tradendus
eſt. ff. de legationib⁹. l. vltima. Similiter q
hos nuncios diuine iuſtitie repulerit in
cidet in manus eius. Sic rex filioꝝ amō
incidit in manus dauid q eius nuncios d
honeſtauerat. ij. Reg. x. Itē pro xp̄o tri
bulationes ⁊ perſecutiones ſuſtinentes ſi
cut fuerunt ſocij eius paſſionum ſic etiaꝫ
erunt cū eo ſocij conſolationū exēplo ſcꝫ
mercatorum quoꝝ ſocij ſicut participant

de periculo ſiue damnō. ita poſſunt licite participare de lucro. vnde etiam ſi cōtra hatur ſocietas ꝙ vnus ponat pecuniā ⁊ alius operam licitū eſt dum tamen lucrū ⁊ dānum cōmuniter ſentiant: ſed ſi periculum pertinet ad recipientem in ſolidū ⁊ non ad tradētem illicita eſt talis ſocietas ⁊ etiam leonina. Et talibus aſſimilantur qui volunt participare xpi cōſolationes: ſed nolunt ſentire eius paſſiones.

¶ Capitulum. lxxvi.

V Surarius aſſimilatur ei q̄ vult habere lucrum ⁊ nō ſtare periculo. vel ei q̄ vēderet rem non ſuam p̄ ſua. vel ei qui vēderet illō qđ non eſſet. Cuius cōtrariū eſt in locatore. Eſt eniꝫ inter mutuū ⁊ locatum hec triplex differentia. ¶ Primo quia periculuꝫ rei locate ad locatorē pertinet ſed rei mutuate ad debitoreꝫ vt. ff. de rei ven. ſi nauis. Ideoqꝫ incendiuꝫ non liberat debitorem: vt. C. ſi certū petatur incendium. Sed hac ratione tantum conſiderata fenus nauticū licitum eſſet quod tamen falſum eſt: vt extra de vſur. nauiganti. vnde eſt alia differentia ex qua ſumitur alia ratio. quare locatio licita eſt non autem vſura: q2 rei locate dominiuꝫ retinemus adeo ꝙ conductor de ꝓprietate queſtionem referre non poteſt. C. de pignorat. actione: nec creditores. Et ideo ꝓ vſu rei proprie quē concedimus pecuniam recipimus qđ licitum eſt: quia nec aliquis cogitur de proprio beneficiū facere. x. q. ij. precarie. Sed rei mutuate dominiū transferrimus. Ideo pro vſu rei proprie debitoris improbe pecuniam exigim⁹ ab eodem. ⁊ facit ad hoc illud qđ habetur extra de rei ven. ſi nauis. ¶ Tertia differentia eſt ⁊ ratio quia vſus rei locate aliquis eſt ſine cōſumptione: vſus autem rei mutuate nullus eſt ſine conſumptione: ⁊ ita vendit id qđ res non habet. ¶ Item vſuraria prauitas ſimilis eſt excōmunicatiōi que nō ſolum ligat eos in quos fertur: ſꝫ etiam participantes cum eis in caſib⁹ non cōceſſis inquantum incurrunt ſaltem minorem excōmunicationem. Similiter nō ſolum vſuras exercentes peccant. ⁊ ad reſtitutionem obligant: ſed etiam coadiutores inficiuntur ſicut patet in notarijs cōſcientibus inſtrumenta vſuraria qui ex h̄ efficiuntur periuri ⁊ infames ⁊ cōficiendi inſtrumenta officio priuati. Periuri quidem quia quando creātur iurant ꝙ hec non facient. ergo de cetero nec teſtificari poterunt: nec publica cōficere inſtrumenta. periurus eniꝫ teſtificari nō poteſt quātūcunqꝫ penitentiam egerit extra de teſtibus ex parte. ⁊. c. ſi. Ex h̄ etiam ſunt infames quibus ſunt actus legitimi iterdicti extra de teſtibus lꝫ ex quadam.

¶ Capitulum. lxxvij.

V Xorem vnam habens illa viuente nō poteſt alij matrimonialiter copulari: ⁊ ſi de facto cōtraheret non eſſet matrimoniū. Cuius exempluꝫ eſt in matrimonio ſpūali. ſ. prelati ⁊ eccle ſue. q2 vni eccleſie alligatus ineligibilis eſt in alia: q2 ligatas hꝫ alas q̄bus ſatagit volitare. vt ex̄ de elec. c. vlt. Et ſi ſup elec. de facto ꝓcedatur nō valet electio vt pꝫ ibidē. In h̄ tn̄ differt a mr̄imonio carnali: q2 in ſpūali vni eccle alligat⁹ pōt ab ea ſepari ⁊ alteri ſuſcipe ſaltē diſpenſatiue ex cā neceſſitatis vel vtilitatis: vt ex̄ de elec. in cauſis in fi. ⁊ vij. q. j. oīs qui. Et ideo in tali neceſſaria ē poſtulatio. ex̄ de poſtulatiōe bone memorie in ſecūdo. Hec autē diſpēſatio in matrimonio carnali locum non habet.

¶ Capitulum. lxxviij.

V Itiū nunꝙ̄ dꝫ approbari. Cui⁹ exēplū eſt in iure: q2 cōſuetudies male adiuēte nullo tpe ɔfirmant̄. vt in aut̄. vt nulli iudi. §. i. Ite3 vitiū quāto diuturni⁹ tāto piculoſius: ſicut cōſuetudo mala hꝫ iura quāto diuturnior tāto grauior ⁊ piculoſior. ex̄ de ſymonia, nō ſatis. ex̄ de cōſuetu. c. vlti. xxiiij. q. i. ſciſma: ⁊. c. ſiat.

Explicit liber octauus de exemplis ⁊ ſimilitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus eiuſdem libri noni.

In manu artificum
opera laudabūtur.
Eccli.ix. Humanū
genus poſt lapſum
pcī a ſua decidens i
tegritate nature ca
ligat ignorātie tene
bris: concupiſcētie
caloribꝰ eſtuat crebraqꝫ īfirmitate diſſol
uit. Sꝫ ꝯpellit ignorātie tenebras vtcūqꝫ
ſapientie ſtudiū cohibet concupiſcētie im
petus ⁊ cuiuſlibꝫ paſſiōis inſultꝰ moralis
virtutis dominiū labentiqꝫ īfirmitati ſuc
currit multiformis artis īgeniū. Si.n. te
ſtaꝛ Galienus īmortale ⁊ impaſſibile eēt
corpꝰ ⁊ ſemꝑ maneret ei optima cōpoſi
tio nō indigeret arte cōſtituente ipſꝫ. Qꝛ
igiꝛ corpꝰ humanū multipliciꝛ alteraꝛ ⁊
patiꝛ ac īſuꝑ ex paſſibilitate multiplici di
uerſis neceſſitatibꝰ ſubdiꝛ ex īduſtrie vel
rōne hūana quedā artes īuēte ſunt ipſiꝰ
hūani corporis neceſſitatibꝰ obſeqntes: q
ad differentiam liberaliū artium ſeruiles
nominantur. Quia enim in ſpeculabilibꝰ
rebꝰ per modū cuiuſdā operis aliqd īue
nitur puta oratōis cōgrue ſeu ſyllogiſmi
ꝯſtructio ac ēt numerandi vel menſurā
di opꝰ quicūqꝫ ad huiuſmodi oꝑa rōnis
ſpeculatiui habitus ordinātur per quan
dam ſimilitudinem artes appellantur.
Sed tamen liberales ad illarum differen
tiam artium que ordinantur ad extrin
ſeca opera exercitata per corpus. Que
ſcilicet dicuntur ſeruiles inquantum cor
pus ſeruiliter anime ſubiugatur. ſed ille
econtra dicuntur liberales quia magis
ad animam pertinent ſecūdum quam li
bertas in homine reperitur. Et hinc eſt
ꝙ due ſchole habebantur antiquitus ro
me ſcilicet liberalium artium vna que in
triuium ⁊ quadriuium diſtinguuntur
communiter. Sunt enim vniuerſaliter
.vij. quarum ſcilicet prime tres triuium.
relique vō quattuor quadriuium appel
lantur. Grammaticam enim ⁊ logicaꝫ ⁊
inſuper rhetoricam triuium comprehen
dit. Quarum prima grammatica ſermo
cinalis a litteris nominatur. Nam gram
ma grece littera latine. theca vero recon
ditio diciꝛ. Eſt.n. ipſa ſcia non tantum re
cte loquendi ſed ēt recte ſcribendi. ⁊ ori
go ⁊ fundamentuꝫ oīum liberalium ar
tiū ¶ Secunda vero dicta eſt logica .i.
rationalis videlꝫ a logos quod eſt ratio
Nam logos vt teſtaꝛ Hiero. apud grecos
multa ſignat. verbum eſt eni ⁊ ratio ⁊ ſup
plicatio ⁊ cā vniuſcuiuſqꝫ rei per quā ſē
ſingula q̄ ſubſiſtunt. Eſt ergo logica rōna
lis ſcia ſcꝫ ad ratiocinādū īuēta. ¶ Tertio
vocatur rhetorica .i. apte loquēdi ſcia di
cta grece rhetoreſin .i. copia locutōis. Rhe
ſis eni grece locutio. Rhetor aūt orator
vocatur. Et fuit diſciplia rhetorice a gre
cis primo īuentā videlꝫ a Gorgia ariſto
tele ⁊ hermagora ⁊ a latinis poſtea Tul
lio ⁊ Boetio ac victorio ⁊ aliis plurimū
dilatata. Quadriuiū vō qttuor has artes
ꝯphendit ſcꝫ arithmeticā q̄ ē numerādi
ſcia ⁊ diciꝛ ab ares quod eſt virtus ⁊ rith
mō qꝺ eſt numerus .i. numerorum virtꝰ
Item geometria que eſt menſurādi ſcie
tia. Muſica quoqꝫ que eſt ſonorū ⁊ con
ſonātiarū peritia. Et dicitur a moys qꝺ
eſt aqua ex eo ꝙ muſicus ſonus ꝓcipue
ſit ex aque humore. Aſtronomiam etiaꝫ
quadriuiuꝫ includit que aſtroꝝ ⁊ celeſtiū
corpoꝝ motꝰ certis temporibus ⁊ reditꝰ
iueſtigat. He ſeptē liberales artes ſꝫ poe
ticas fabulas. vii. ācille ſūt quas a philo
logia mercurius accepit in dotē. ¶ Se
cunda vō ſchola que rome habebaꝛ erat
de mechanicis artibus quas ſupra ſerui
les vocauimus. Que ideo vocantur me
chanice .i. adulterīe qꝛ ſicut mechꝰ ē adul
ter q ad alteriꝰ vxorē accedit ſic ⁊ artifex
mechanicus dicitur qui ad alteriꝰ ſimili
tudineꝫ agit ſcꝫ ad exemplar nature. Nā
qui veſtium vſum inuenit nature ſimili
tudinem ſumpſit que ea que extrinſecus
pſit ledi quibuſdam tegumentis muni
uit videlꝫ corticibus arbores. velleribus
oues. ac plumis ⁊ pēnis varijſqꝫ quaſqꝫ
veſtiuit aues. Siliꝛ ⁊ in operibus aliis in
quantum pōt ars naturam imitatur put

phs dicit. Vel ideo forte vocatur mecha
nice dicte artes q: internū ratio nis conſi
lium ſeu mentalem conceptum ad exte
riorem materiam applicant corporalez.
ſicut homo mechari dicitur q extranee
carni .i. aliene vxori applicat corpus ſuū.
Eſt enim operatio artis circa exteriorem
materiam. Quia igitur harum artium
vſus ē hominibus multipliciter vtilis ⁊
in eis rationis induſtria plurimum dele
ctatur non immerito in verbis propoſi
tis earundem artium opera laudabilia
memorantur. In manu inquit artificum
opera laudabuntur vbi ſiue artis inſtru
mentum attendere velis i manibus ſiue
ipſius principia notare in artificibus ſiue
ipſius commoda mirari in operibus om
niquaqꝫ virtutes ⁊ laudes artium appa
rebunt. Nam laus artificibus laus eorū
manibus necnon ⁊ eorum operibus fre
quenter exhibetur. ſed iccirco in laudem
operum manus primo commemoratur
artificum q: non ex interiori conſilio ſed
ex exteriori artificio quod manu fecit ar
tifex commendatur. Nō .n. laudatur arti
fex q: penes ſe bene prudenter. vel ex eo ꝙ
intus in animo prudenter diſpoſuerit q̄
agere oz. niſi poſtmodum manu exterius
vtile opus agat. primum enim ex pruden
tia prouenit. ¶ Secundum vero ex arte.
Eſt .n. prudentia ſecundum phm recta ra
tio agibilium. Ars. vō eē dicitur recta ra
tio factibilium q̄uis vtrunqꝫ ars circa fa
ctibilia dirigat ſcꝫ ⁊ rōnez ⁊ manum. Dif
ferunt tamen agere ⁊ facere q: vt in ix.
Metaphſ. dicitur Factio dicitur actus
tranſiens in exteriorem materiam. ſicut
edificare ſecare ⁊ huiuſmodi. Agere autē
eſt actus pmanens in ipſo agente. ſicut in
telligere vele ⁊ hmōi. Q: igiť ipſa factio
artis in exteriorē materiā trāſiens nō ē p
fectio faciētis ſed facti. ſicut mot⁹ eſt act⁹
mobilis: pꝫ ꝙ bonū artis ⁊ laus ꝯſiderať
nō in ipſo artifice ſꝫ magis in artificio qđ
manu opať. Et lꝫ ſint multa ⁊ varia artiū
vel artificū iſtrumēta ſepata. ex eo ꝙ ars
q̄libꝫ vtiť pprijs iſtrumētis. Inſtrumētū
tñ ꝯiūctū artificū generaliter oīuꝫ dr eſſe
manus pp qđ forſitan phs dicit in .iij. de
aīa. ꝙ ipſa manus eſt organū organoꝝ. q2
oīum artiū iſtrumēta vel organa aut ma
nu mouētur aut ſiunt. Nā martell⁹ mān
fit fabri ⁊ ab eadem ēt dum pcutit agitať.
Mola .n. fit manu artificis ſed molendo
ab aqua ducitur vel a vento vel iumēto.
Fiunt .n. molendina ad aquam ad ventū
⁊ ad iumenta. Expoſitores tamen Phiſ
dictum verbum communiter referūt ad
organa nature. Vnde manum eſſe intelli
gunt organuꝫ organorum. ex eo ꝙ man⁹
date ſūt hoī loco oīum organorum que
ſiue ad defenſionem ſiue ad purgationeꝫ
ſiue ad coopimētum cūctis alijs aīalibus
data ſunt a natura. Nihilominus tñ ma
nus vt dictū ē artificū q̄ſi oīum eſt inſtru
mētū primū. a quo ꝯſtructio opis ⁊ laus i
choať Sap. x. Manū tuā laudauerūt p a
riť. Ceterꝝ opificeſ artiū .i. artificeſ oēs aut
hūane vite multiplici neceſſitate dſeruiūt
aut ad cōmoditatē cōferūt. aut iocūdi ſo
latijs preſentis vite tedia ſubleuāt onero
ſa. Hūanis nāqꝫ neceſſitatib⁹ artifices illi
ſeruiūt ſcꝫ q eas artes exercēt. qb⁹ victus
vel veſtitus cōgriť. ⁊ qbus iſup opimēta
tectoꝝ .i. domus ⁊ habitacula cōgrua con
ſtruūtur. De his .n. Aplſ ait tanq̄ de ne
ceſſarijs rebus .i. Thi. vi. Habentes alimē
ta ⁊ quibus tegamur his ꝯtēti ſim⁹. Nō
eni tm̄ veſtibus tegimur. ſed domib⁹ ⁊ te
ctis qbus .ſ. a ventis ⁊ pluuijs ⁊ eſtib⁹ dſē
ſamur. pp qđ diciť Eccli. xxix. ꝙ initiū vi
te hoīs aq̄ ⁊ panis ⁊ veſtimētū ⁊ domus
protegens ⁊c. Sed vlteri⁹. xxxiij. capitulo
eiuſdem libri additur iſti ferrū cū dr. Ini
tiū neceſſarie rei vite hominū aqua ignis
ferrū ⁊c. Conſtat .n. ꝙ panis mel ⁊ inſup
ſal ⁊ oleū i cibū aſſumūť. qb⁹ qdē ē neceſ
ſari⁹ ignis coquens. Aq̄ vō ⁊ liquor vue
qđ vinū cōiter dicitur pertinet ad potuꝫ.
ad tegendum autem hominē qui nud⁹ ⁊
paſſibilis naſcitur additur veſtimentum.
Sed quia artes que ad iſta deſeruiūt ope
rari ſine ferro nō poſſunt. vt de agricoli
⁊ vineatoribus patet. ⁊ iſuper de factori
bus veſtium ⁊ domoꝝ ad iſta congrue
additur etiā ipſuꝫ ferrū. ¶ Sunt igiť ops

rarũ quidam q̄ humane vite deſeruiunt
ad cibum ⁊ ad potum. quorũ primi com
putãtur agricole. qui aſſiduis laboribus
ſuis de arboribus ⁊ agris ⁊ vineis ⁊ etiã
de ortis fruct⁹ fruges ⁊ vinũ ⁊ olera hoi
bus recolligunt ad cibum ⁊ ad potũ. Ho
rum artẽ que agricultura vocat̃ apd̓ gre
cos Eſiodus docuit ⁊ Virgilius apud la/
tinos cuius laudib⁹ referta ẽ catonis ma/
ioris diſtinctio tertia. Sꝫ huius quattuor
ſpecies communiter diſtinguũtur. ſ. arua
lis que docet loca culture deputare. Cõſi
ta que de arboribus docet: paſcua que de
prat̃ ptractat. ⁊ florida q̃ de roſarijs. ⁊ vio
larijs. ⁊ alijs ꝯſimilibus iſtruit. ¶ Cõfert
quoqꝫ ad victũ hominũ etiam paſtorũ
cuſtodia quorum cuſtodire eſt oues ⁊ ca/
pras ⁊ pecora ⁊ boues aliaqꝫ iumenta do
meſtica quadrupedia vel pennata. vt ſunt
galline ⁊ anſeres ⁊ huiuſcemõi quorũ car
nes vel lacticinia conueniẽs prebere pro/
bãtur hominibus nutrimentũ. ¶ Piſca
tores quoqꝫ ⁊ aucupes ⁊ venatores iſup
ſilueſtriũ beſtiarũ ad victũ corporis co'q
rendũ laborant multis modis ⁊ varijs in
ſtrumentis. Nam retibus pedicis laq̃is
arcubus vel iaculis communiter vẽatio
agitur. aucupium v̓o laqueis: pedicis vi/
ſcoqꝫ ac retibus vtplurimum exercet̃. ſꝫ
hamo retibus ſagenis ⁊ iaculis vtunt̃ pi
ſcatores. ¶ Sunt etiã molendinarij ⁊ fur
narij piſtores ⁊ macellarij ⁊ pincerne cau
pones ⁊ coci aliiqꝫ operarij ſimiles va/
rijs ⁊ aſſiduis ſtudiis que ad cibũ vel po
tũ pertinẽt preparantes. ¶ Vecturales q̊
qꝫ ac naute qui ea que neceſſaria ſunt ad
victum vel vſum hominum iumẽtis cur
ribus vel nauibus de loco ad locum trãſ
portant humane vite neceſſitatibus va/
rijs non modicum obſequuntur. Hi enĩ
penuriam profugant. bella ſedant. pacem
firmant. ⁊ pro cõmuni vtilitate omnium
remotiſſimas gentes cõfederant. ¶ Pig
mentarii quoqꝫ artifices ſiue apotheca/
rii qui in pulueres contundunt aroma/
ta ⁊ ſirupos electuaria variaſqꝫ cõfectio
nes ⁊ validas medicorum precepto com
ponũt. Et inſuper ipſi medici q̄ argumẽ
tis ⁊ remedijs varijs humãi corporis cor
ruptioni reſiſtunt. Et rurſus cyrugici qui
apoſtemata vel vlcera curant ⁊ qui vulne
ra queqꝫ conſolidant ab extra violenter
illata omnes inquam humane ſalutis ne/
ceſſarij ſunt miniſtri. propter quod dicit̃
Eccli. xxxviij. Honora medicum propter
neceſſitatem. etenim illum creauit altiſſi/
mus. ¶ Quia vero non ſolum victus ſed
etiam veſtimẽtum vt dictum eſt inter hu
mane vite neceſſaria computatur. quãq̄
etiam deſeruiant homini ad honeſtatem
⁊ dignitatem veſtium ornamenta. Ideirco
ex induſtria hominum ad veſtes conficiẽ
das ⁊ ad earum varias materias preparã
das plures inuẽte ſunt artes de lana lino
canape ſericoqꝫ ac bombice vel alijs ſimi/
libus opera facientes texendo conſuen/
do vel etiam retorquendo varijs inſtru/
mentis. vt acu vel fuſo ſubula vel girgil/
lo pectine vel calamiſtro vel inſtrumen/
tis alijs operantes in vſu veſtium ⁊ teg/
minum aliorum filorum vel cordarum ⁊
cortinarum vel galerorum et aliorum
quorumcunqꝫ ſimilium que ad lanificiũ
linificium ſerificium pellificium ⁊ aliorum
conſimilium vſum pertinere noſcuntur.
Cum quibus etiam artificibus veſtiũ hi
quoqꝫ qui pelles preparant ſiue ad veſtiũ
piloſas quos ſcꝫ pelliparios dicimus ſiue
depilatas ad calceos quos coriarios dici/
mus. ⁊ etiam ipſi calcifices merito compu
tantur tanq̄ neceſſarijs tegumẽtis corpo
ri ſeruientes. ¶ Porro q̄ villas ciuitates
⁊ caſtra cũ menibus atqꝫ turribus ⁊ alijs
munitiõibus ſuis ⁊ domus ſiue queqꝫ pa
lacia cum portis feneſtris ſolarijs ⁊ diuer
ſis manſionibus earundem conſtruũt ce/
teraqꝫ habitacula hominũ in quibus vi
ta mortalis ſocialis vl̓ ſolitaria ducit̃ ⁊ cõ
ſeruat̃. Etiã hi inter neceſſarios artifices
computãt̃ vt ſunt videlicet latomi. i. lapi
dum diuiſores cemẽtarij atqꝫ murarij te/
gularij quoqꝫ ⁊ laterarij carpentarij ſeu ti
gnarij ſculpentes pingẽtes polẽtes ⁊ do/
lantes quocunqꝫ operit̃ inſtrumẽto dola
bro ſeu aſcia terebro vl̓ ſecuri ſerra amuſ
ſi vel linea. vl̓ quecunqꝫ operentur alio in/

ſtrumento. Et qz ferrum vt ſupra dictuz
eſt etiaz inter neceſſaria vite ſacra ſcriptu
ra cōmemorat: cum quo forte ⁊ es intelli-
gitur: etiam ferrarij vel erarij fabri poſſūt
forte inter artifices neceſſarios compu-
tari. quorum quidam malleatores ſunt q
dam fuſores. Malleatores nāqz dicūtur
qui feriendo maſſam ⁊ dilatādo ad artis
formā deducunt. Et horū quidā ferrarij
qdam argentarij. ⁊ aliqui aurearij nuncu-
pantur. Quorū quilibet artificia fabricant
diuerſis opibus hoīum ⁊ vſibus oportu
na. Facit. n. faber ferrarius vomeres ara-
toribus falces meſſoribus acus ſutorib⁹
gladios ⁊ enſes militib⁹ ⁊ fere artificibus
oībus fabri ſeruire noſcunt. Cōſimiliter
etiam fabri argentarij atqz erarij mone
tas varias formant: vaſa diuerſa ex auro
⁊ argento ere metallo ⁊ ſtanno fabricant.
vt ſūt metallice olle ſiue caldaria erea aut
conche ſcyphi vrceoli ⁊ bacilia ceteraqz
conſimilia. Hi etiā fabricant annulos for
mant calices ſculpunt ſigilla includunt la-
pides ⁊ plura opera ab eis alia fiūt. Qui-
bus ⁊ ſi non ratione materie ratiōe tamē
forme vel operum figuli ſimilant. qui va
ſa conſimilia diuerſis neceſſaria vſib⁹ de
lutea materia formant videlicet ollas ca-
cabos conchas ⁊ vrceos. Et etiam quedā
aquaria ⁊ olearia vaſa. Fuſores autez fa-
bri vocantur q queqz metallica opa fun-
dendo operantur. vt ſunt campanarij ſta-
tuarij ⁊ alia fuſibilia de quacunqz minera
li materia facientes. Vñ eis aſſimilant vi-
trarij q conflant ex materia vitrea ciatos
⁊ ampulas aliaqz vitrea vaſa quib⁹ ⁊ qui
ſpecula ⁊ ocularia de vitro cōficiūt annu-
merari poſſunt. ¶ Scdo ſunt quidā artifi
ces quorum artes hoībus conferunt ad
quādā commoditatem. quedam quidem
ad cōmodum pacis prout ē ars militie q̄
ad munitionē reipublice contra rebelles
⁊ hoſtes communē pacem patrie ꝑturbā
tes neſcitur inſtituta. Cui ars ſubſeruit e-
queſtris ⁊ per conſequens frenifactiua ⁊
q̄cunqz alia fabricans ſiue pans equeſtria
inſtrumenta. Armorūz quoqz fabricatio
atqz vſus vt clypei galee enſis lorice atqz
lancee ⁊ aliorum multorum que ad eqtes
⁊ milites ꝑtinent. Fundibularia quoqz et
ſagittaria ⁊ queqz ars alia facit ad bellicū
apparatum ad militaris artis officiū ſimi
liter ordinant. ¶ Porro ſcriptorꝫ opa ſu-
per oīa conferre vr̄ humane cōmoditati
vtpote q̄ nō tantū corpali ſed ēt ſpirituali
humane vtilitati deſeruit. Hec eſt enim q̄
ſepe in litteris abſentiū vota denuntiat.
Hec inſuper i chirographis humana pa-
cta cōfirmat ⁊ habet in ſapientium libris
vtiliſſima erudimenta. Hec eſt quoqz que
memoriam reparat informat intellectum
⁊ affectum inflāmat dirigit opa patefacit
arcana ⁊ futura atqz preterita quaſi ꝑſen-
tia facit. Cartularij autem qui pelles ad
pergamena purgant ſubtiliant ⁊ deſicant
⁊ raſores chartarum ⁊ confectores incau
ſti. oēs ipſi opera ſua ſcriptoribus ſubmi
niſtrant. Illuminatores autez ⁊ ligatores
librorum cum ſcriptoribus computātur.
Barbarij quoqz fullōes campſores ⁊ mē-
ſurarum vel ponderum equatores q lan
ce vel ſtatera vtuntur ad talentum marcā
vel libram vnciam ſtaterem quadrantem
aut ſextulam drachmam obulum calcu-
lum aut aſſem aliquid ponderantes. Et
queqz ad menſuram canne vel brachij cu
biti palmi pedis ac digiti partice vel iuge-
ri miliarij leuce vel ſtadij pannos vel ſpa
cia aut res quaſqz continuas metientes.
Et qui etiam diſcontinua vel liquores ad
menſuram gomor chori vel modij cōgij
ſextarij mine amphore vel metrete mēſu
rant: hi omnes eiſqz conſimiles humanis
vtilitatibus ⁊ cōmodis ſubminiſtrāt. Sūt
inſuper multe alie artes ad hominum cō
moditates inuente que non poſſunt pre
multitudie breuiter numerari. ¶ Tertio
ſunt quidam artifices quorum conatus ⁊
ſtudia ſunt ad ludum ⁊ ſolatium hoīum
que ſi honeſte ⁊ cum moderatione fierēt
debitis ꝑſonarum tēporum ⁊ locorūz cir
cūſtantijs obſeruatis mortalis vite tedia
ſubleuant. animos recreant. ſenſus dele-
ctant. infirmos roborāt. meſtoſqz conſo-
lantur ⁊ plura alia vite mortaliuz confe-
runt iuuamenta. Antiqui ergo in diuer-

iſtis locis diuerſis vtebātur ſolatijs ſiue ludis. Nam in theatris tragedie recitabantur vel cōmedie in carminib⁹ a perſonis cum laruis ⁊ ceteris mechanis. in gabilijs ducebant choreas. in gymnaſijs luctabāt in amphiteatris curſitabant. in arenis pugiles exercebantur. in cōniuijs rithmis ⁊ muſicis inſtrumentis vtebantur. in templis autem deorum laudes canebant. Et horum oium diſciplina ſiue ars theatrica dicebatur. qꝛ theatrum erat locus celebrior ⁊ magis frequentatus. Sed hodie q̄ſi tota ars hiſtrionica ſiue muſica que ad hominum ſolatia ſtudet aut geſtu fit aut cantu aut certe inſtrumentoꝝ ſono qui flatu fit vel pulſu. Nam geſtibus fiunt repreſentationes cantibus modulationes. Inſtris aut fiunt ſoni ⁊ conſonantie muſicales. Et aliquando quidē flatu vt tibijs ⁊ tubis ⁊ organis. Aliquando vero pulſu vt cymbalis tympanis citharis atqꝫ liris ⁊ ceteris conſimilibus muſicis inſtrumentis. ¶ De artificum autem operibus eſt vltimo attendendum ꝙ triplex in eis diſtinctio cōmuniter aſſignatur vt colligitur ex verbis pħi in .i. Ethi. ſ. ex artium fine ordine ⁊ dignitate. Nam fines quarundam artium ſunt ipſe operationes. aliquarū vero fines ſunt ipſa operata. Cum .n. oīs ars operetur circa exteriorē mām qn̄qꝫ artifex aſſumit mām ſolūmodo quo ad vſum ſicut citharam ad citharizandū ⁊ nauem ad nauigādum. quandoqꝫ vero aſſumit mām vt tranſmutet ad aliquā formā ſicut lignum ad formā lecti ⁊ ferrum ad formam cultelli. vnde opera in manu artificum multipliciter colaudātur. Nam in primis horum artificum laudat operatio ipſa. vnde in manu cythariſte laudat ꝙ bene cytharam pulſat. In ſecundo vero laudatur precipue res opata. puta cultellus vel arca que bene facta ſit. Nam in qbus opata ſunt fines preter operationem nobiliora ſunt operata ipſis opationibus ſicut finis nobilior eſt q̄ ea que ſūt ad finē. ¶ Scd̄a vero diſtinctio attendit ex ordine operū qꝛ quorūdam artificum opera ordinātur ⁊ deputantur ad opera quorundam alioꝝ quod ex ordine ipſaꝝ artiū faciliter appet. patet n. ꝙ quedā artes ſub alijs ordinant ſicut ars frenefactiua ſub arte eqtādi q̄ dr̄ eq̄ſtris: ⁊ vlteri⁹ equeſtris ſb arte militari. opa ergo militie laudabiliora ſunt operibus equeſtris ⁊ equeſtria opera magis laudantur q̄ frenefactiue ⁊ ſimile eſt de alijs artib⁹ ſubinuicē ordinatis. ¶ Tertia diſtinctio ſūmitur ex artiū dignitate ⁊ q̄dā artes architectorice ſunt reſpectu aliarum. que quidem ī duobus excellūt. primo in dominio qꝛ architectorice eſt precipere arti q̄ eſt ſub ea. vt equeſtris frenefactiue precipit qualiter ⁊ qd operet. ſecundo excedunt in vſu. qꝛ ſcꝫ architectorica ars ad finem ſuum vtit arte que eſt ſub ipſa. ſicut militaris vtitur eq̄ſtri. vel fundibularia ſagittaria ad finē ſuum ſcꝫ ad pugnādum propter victoriā. Nam dicebant antiquitus milites nō ſolum equites ſed quicūqꝫ pugnātes ad vincendum. vnde ſub militari non ſolum eq̄ſtris ſed quecunqꝫ alia ars ⁊ virtus q̄ eſt ad operationem bellicam ordinata: vnde architectoricorum artificum opera ſunt magis laudabilia q̄ earum que ſub ipſis. His igitur de mechanicis artibus ⁊ earū artificibus inſtrumentis ⁊ artificijs ſummarie prelibatis poſtquam in libro precedenti octauo de quibuſdam rationabilibus ideſt de humanis legibus que certis rationibus conſtant iam aliqua exempla premiſimus. Reſtat nunc in hoc nono libello de rebus artificialibus quas humana videlicet ratio ex exteriori naturali materia per artis habitum directa producit aliquas ſimilitudines addere. Interdum quidem de operibus artium. interdum autem de artificibus. interdum vero. de inſtrumentis artium exempla inducendo et diuerſis adaptando materijs comprehenſis more ſolito ſub ordine alphabeti.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit liber nonus.

¶ Capitulum primum.

Actiua ⁊ cōtēplatiua vita aſſimilāt ſepulchro ꝓpter tria. ꝑmo ratione receptionis: quia ſcilicet ſepulchrū nō viuentes ſed tantum mortuos recipit ⁊ ſimilit̄ vtraq̄ vita non viuentes mundo vel peccato ſed vtriq̄ mortificatos req̄rit. vnde Colloſ. iii. mortui enim eſtis ⁊ vita vr̄a abſconſa eſt cum chriſto in deo. vnde Gre. quid ſepulchri nomine niſi cōtemplatiua vita ſigr̄atur que nos quaſi ab h mundo mortuos ſepellit dum a terrenis deſiderijs ſuſceptos in intimis abſcondit. Actiua quoq̄ vita ſepulchrum eſt quia a prauis nos operibus mortuos tegit. Ex quibus quidem verbis colligitur ꝙ actiua vita mortuos peccato: contemplatiua vero ſuper h etiam mundo mortuos requirit vnde idē Gre. ſubdit ꝙ contemplatiua perfectius ſepellit q2 a cunctis mundi actionibus fūditus diuidit. ¶ Secundo ratione abſconſionis quia ſcilicet in ſepulchro corpus includitur ⁊ ab hominum aſpectibus abſconditur eo modo quo chriſtus docuit Math. v. Attēdite ne iuſti. ve. ap. eiſ. vbi prohibet ꝙ non fiant ad glorie humane oſtentationem ſed ſolum ad dei laudem ⁊ proximorum vtilitatem. Similiter de contemplatione ſiue oratione dixit. Tu autem cū oras intra cubi. tu. ⁊ clau. ho. ora patrem tuū ⁊c̄. ¶ Tertio ratione cōbinationis quia vtraq̄ vita ⁊ non altera tantum requiritur pro loco ⁊ tempore. In cuius ſignum legitur Gen̄. xxiij. q̄d habraam coniugem mortuam in ſepulchro duplici ſepeliuit. Quia nimirum vt dicit Gre. perfectus quiſq̄ extinctam a preſentis vite deſiderijs ſub bone operationis tegmine ⁊ contemplationis abſcondit. neq̄ perfectus predicator eſt qui vel propter cōtemplationis ſtudium operanda negligit vel propter operationum inſtantiam contēplanda preponit. ¶ Item actiua ⁊ etiam contemplatiua vita indiget timore ⁊ amore: nam timor humiliat ⁊ amor ſollicitat. quorum vtrunq̄ requiritur in actiua. ſicut in naui requiritur ⁊ anchora nauim tenens cui aſſimilatur timor humilians. ⁊ etiam vella impellens cui aſſimilatur amor ſollicitās. ⁊ ſimiliter in contemplatiua neceſſarius eſt timor ꝑ ſobrietatem aggrauans ſecundum illud nō alta ſapiētes ſ3 hu. ꝯſentiētes Ro. xij. ⁊ iterū nō pl' ſape q̄ oꝫ ſape: ſ3 ſape ad ſobrietatē. ꝑ idē ⁊ rurſ'. neceſſari' eſt amor per auiditatem eleuans ſecundum illud Colloſ. iii. que ſurſum ſunt ſapite ⁊c. vnde Gre. dicit. anchora cordis eſt pondus timoris. ſed quaſi vella mentis eſt vis amoris que hanc dum a mūdo extrahit in alta ſuſtulit. in contemplatione igitur veritatis quaſi in quodam alto pelago maris mens proficiendo non pergit quā vella amoris feruidi non ipellit. Et rurſus ſi hanc timor non aggrauat preſumptione ſenſuum quaſi procella fluctuum inanit iactata erroris voraginem naufragat.

¶ Item actiua vita ſimilis ē agriculture nam ſicut dicit Pall. eligendi ⁊ bene colēdi agri ratio quattuor rebus conſiſtit. aere. aqua. terra. ⁊ induſtria. aer ſit ſalutaris ⁊ clemens. aqua ſalubris ⁊ facilis vel ibi naſcens vel aliunde deducta vel imbre collecta. terra vero comoda ſitu ⁊ fecunda. Induſtria quoq̄ colendi agrum eſt etiam neceſſaria circa loca tempora ⁊ opera. Que omnia neceſſaria ſunt in actiua vita ſe exercitantibus. ſ. vt ſint aerei per benignitatem compaſſionis. Nam aer facillime ex aliis immutatur ⁊ patitur Apo. ii. Cor. xi. Quis infir. ⁊ ego non infirmor quis ſcanda. ⁊ ego non vror. Debet ergo homo actiuus eſſe clemens in compaſſione ⁊ ſalutiferus in operatione. ¶ Item debet eſſe equeus in facilitate ſubuētōis. Q2 ſic aq̄ i loca vacua faciliter cōfluit ita hō miſericors indigentibus faciliter tribuit Tob. iiij. Oi petēti te tribue Luce. Eſuriētes iplevit bonis ⁊c. Imbuit

enim aqua loca vacua ſed non plena.
¶ Item dꝫ eſſe terreus.i. fecundus per
multiplicitatem exhibitionis:quia ſicut
fecunda terra multos fructus gignit.ita
pius ⁊ actiu⁹ homo multas elemoſinas
tribuit. Tob.iiii. Si multum tibi fuerit
tribue. ¶ Item debet eſſe induſtrius per
ſagacitatē diſcretionis.primo circa loca
debet enim attendere ad loca vbi ſunt pau
peres magis indigentes. Dicit enim idem
palladius ꝙ ſemina citius degenerant in
locis humidis ꝙ̄ in ſiccis. Nam quaſi lo-
ca humore plena ſunt diuites qui abun-
dant temporali ſubſtantia ⁊ in iſtis ſemē
.i. datum degenerat quia meriti fructum
non germinat. Sed quaſi terra ſicca eſt
pauperis indigentia in qua ſemen elemo
ſyne non degenerat quia elemoſyna pau
peri data meriti fructu abundat propter
quod deus dixit Luce.xiiii. Cum facis
prandium aut cenā noli vocare diuites
qui habent vnde retribuant tibi:ſed vo
ca pauperes ⁊ debiles ⁊c. ¶ Item dicit
idem Pall.ꝙ non eſt magnopere deſide-
randus color terre:quia bonitatis incer
tum eſt ſignum. Eſt enim velut color ter
re fauor vel fama elemoſyne quem ele-
moſynarius deſiderare vel querere ad
ſui gloriam non debet. Vnde dominus
Math.v. Cum facis elemoſynam noli
tuba canere ante te. Nam talis fama non
certum eſt ſignum vel cauſa bonitatis.
¶ Item debet eſſe induſtrius ad diſcer-
nendum tempus in quo dande ſunt ele
moſyne. Eccl.iii. Tempus cuſtodiendi ⁊
tempus abijciēdi. ps. Tu das eſcam illoꝝ
in tempore oportuno. Dicit autem idem
Pall.ꝙ omnia que ſeruntur creſcente lu
na ⁊ in diebus tepidis ſunt ſerenda. Nā
tepor euocat frigus incluſum. Sic mit-
tens ſemen elemoſine vel boni operis
creſcente luna.i. defectu vel cariſtia tunc
precipue debet ſerere.i. elemoſynas da-
re. Et debet eſſe remotus a frigore acci
die ⁊ ab eſtu impatientie ſiue ire. Vnde
debet eſſe tepidus.i. moderatus vt neqꝫ
frigeſcat per torporem negligentie neqꝫ
excandeſcat per feruorem impatientie.

¶ Item debet eſſe induſtri⁹ circa opera
ſcilicet vt videat ⁊ quid ⁊ qualiter ē agē
dum ſiue plantando ſiue putando ſiue ſe
rendo ⁊ cetera alia faciendo que ſpectant
ad culturam. Sic etiam debet homo acti
uus eſſe ⁊ induſtrius ⁊ ſtudioſus ad pu-
tandum vitia ad plantandum virtutes
⁊ etiam ad ſerendum ſemina bonorum
operum. ¶ Item contemplatiua vita ſi-
milis eſt celle vinarie. De qua dicitur Can
ti.ii. Introduxit me rex in cellam vinari-
am. Talis enim cella vt dicit Palli. debet
eſſe remota a quinqꝫ. ¶ Primo quidem
a calore. debet enim eſſe frigida ⁊ a feruo
re remota. Sic vir contemplatiuus debꝫ
eſſe frigidus ab eſtu concupiſcentie ⁊ ab
ardore libidinis remotus que oculum
mētis obtenebrat ⁊ excecat. pſ. Supercecidit
ignis ⁊ non viderunt ſolem. ¶ Secun-
do a lumine quia ſcilicet debet eſſe quaſi
obſcura. ⁊ hec obſcuritas fit in viro contē
platiuo per humilitatem per quam non
reputat ſe quaſi aliquid ſcire vel videre.
Vnde. ps petebat dicens. Qui illuminas
lucernam meam illumina tenebras me-
as. Vel hec obſcuritas refertur ad fidem
qua nunc videtur deus a cōtemplantib⁹
in quadā obſcuritate: vnde Apo.i. Thi.
v. Lucem habitat inacceſſibilem quam ne
mo hominum videre poteſt. Et.i. Corin
th.xiii. Videmus nunc per ſpeculum in
enigmate. Tob.v. In tenebris ſedeo ⁊ lu
men celi non video. Vel iſta tenebra fit in
ſanctis quando conſiderant proprios de
fectus diuinum iudicium formidantes
ps. Timor ⁊ tremor venerunt ſuper me
⁊ cōtexerūt me tenebre: vel forte quia ſā
cti viri timent ⁊ fugiunt nimiam clarita-
tem mundane proſperitatis. ps. Ab alti-
tudine diei timebo:⁊ ideo non recuſant
noctem aduerſitatis. ps. Nox illumina-
tio mea in delitiis meis. Vnde etiam in
die bonorum nō ſunt immemores malo
rum. ¶ Tertio debet eſſe remota a ſeptē
trione.i. debet eſſe oppoſita ſeptentrio-
ni. Septētrio enī dr̄ arctur⁹ ſiue vrſa.⁊ dr̄
ſeptētrio a ſeptē ſtell' frigidis arcturi in
qbus deſignatur ſeptēnarius vitiorū qui

bus ſancti ⁊ contemplatiui viri oppoſiti
ſunt ⁊ reſiſtentes ⁊ ꝯ ea pugnãtes iuxta il
lud dictum Senece. Pacez cum hoibus
habebis bellũ cuz vitijs. ¶ Quarto debz
eẽ remota ab humore.ſ.a ciſternis ⁊ aqs
he aque ſunt doctrine ſiue rõnes philo-
ſophie quoꝝ ciſterne ſunt philoſophoꝝ
libri a qbus hõ ꝯtemplatiuus in his que
ad fidem ꝑtinent debet remoueri.qꝛ fides
nõ hꝫ meritũ cui humana rõ prebet expe
rimentũ. Et ideo Augu.dicit. Tolle argu
mentũ vbi fides querit̃. De his ciſternis
dicit̃ Hiere.ij. Duo mala fecit popul⁹ me-
us:qꝛ me dereliquerũt fontem aque viue
⁊ foderũt ſibi ciſternas diſſipatas q̃ conti
nere nõ valent aquas. He diſſipate ciſter
ne ſunt libri phoꝝ errãtiũ vt Auerrois
⁊ quorũdam alioꝝ cõtra fidem xpianorũ
loquentium quos fonte viuo ſacre ſcrip
ture relicto qdam xpiani fodiũt.i.ſtudio
ſe diſcũt ⁊ credũt. ¶ Quinto dꝫ eſſe remo
ta a fetore. Vñ fieri dꝫ lõge ab alueis ⁊ ſta-
bulis ⁊ ſterquilinijs. Siqdez in alueis in-
telligũtur voluptatis delicie. In ſtabulis
dignitatis excellẽtie:qꝛ viri magni ⁊ prin
cipes precipue delectant̃ in multitudine
⁊ pompa equoꝝ qbus ſtabũla repleãtur.
Vñ de Salomone rege dr̃.ij. Paral.ix.ꝙ
habuit Salomon.xl.milia equorũ in ſta-
bulis. In ſterquilinijs aũt itelligũtur mũ
dane diuitie. De qbus Apo.ait Phil.iij.
Oia detrimentũ feci ⁊ arbitror vt ſterco-
ra. Hec.n.oia que mũdanis redolẽt ſan-
ctis fetent qui celeſtiũ odorem ꝑ olfactuz
interne diſcretiõis ⁊ cõtemplatiõis perci-
piunt. Et ideo ab his tanꝙ a reb⁹ fetidis
longe fugiũt ſm illud ps. Ecce elongaui
fugiens a fetore mundi.

¶ Capl'm .ij.

AMor dei conſeruat̃ in
ſuo feruore ſicut mu-
ſtũ in ſuo dulcore. Naz
ſicut legitur in libro de
vindemijs quẽ burgun
do tranſtulit de greco i
latinum. Si quis velet
muſtum per totum annũ habere vel per
longum tẽpus in dulcedine ſeruare hoc
modo fieri poteſt. Quãdo calcantur bo-
tri qđ ex illis ſtillat muſtũ mitte in vas pi
ce interius ꝑunctũ vel exterius vt ſemi-
plenum vas ſit ⁊ obtura diligẽter gipſo,
multo.n.tẽpore manet muſtũ valde dul-
ce.⁊ multo magis ſeruabit̃ ſi vas muſti ſit
pice perunctũ interius ⁊ exterius ⁊ in pu
teũ mittatur:ita vt ſola labia ſuꝑueniãt:
⁊ hoc ꝑ experientiã crebrã viſum eſt opti
me. Et oꝫ vuas ex qbus huiuſmodi mu-
ſtum egredit̃ quieſcibiliter conculcari ita
vt nõ comprimãtur. Quid eſt autez tena
ci pice vas interius ⁊ exterius linire niſi
mentis ⁊ corporis puritatẽ iugi ⁊ firma
cuſtodia mũire. Et quid eſt vas in puteo
tenere niſi cor in humilitate ſeruare. Et
qd eſt labia ſupereminere vel os vaſis
gipſo albo obſtruere niſi ſublimi ⁊ pura
locutiõe linguã ſiue os occupare ⁊ ab infi
mis vel impuris v̄bis abſtinere. His pro-
fecto muſti.i.amoris diuini feruor ⁊ dul-
cor diutius cõſeruatur.ſ.in cuſtodia puri
tatis in refrigerio humilitatis in purita
te locutiõis. Aliꝗ aũt ſũt qui tale vas mu-
ſti in arenã humidã ſuffodiunt qđ ẽt effi-
cax eſt ad muſtũ cõſeruandũ. Sed qd eſt
arena humida niſi de grauib⁹ peccatis cõ-
puncta cõſcia ab humore lachrymarum
repleta.⁊ hoc valet ad ꝯſeruandũ muſtũ
ideſt amorẽ diuinuz. Conſeruat̃ eniz fer-
uor amoris in lachrymis cõpunctionis.
¶ Item amor dei facit hominẽ obedien
tem. Nam cera ad ignem calefacta de fa-
cili flectitur ⁊ metalla ad ignẽ liquefiunt:
⁊ ſic de facili formã rei cui infunditur ac-
cipiunt. Sic ẽt cor in quo eſt calefactio di
uini ignis.i.amoris eſt ad obediẽtiam fle-
xibile ⁊ ad iuſſum prelati ductibile. Luce.
xij. Ignem veni mittere in terraz. Amor
aũt terrenoꝝ ſiue mundi impedit ſalutẽ.
Nauis eni adherẽs terre ad portũ non
graditur ſed periclitatur. Sic qui terrẽis
adheret diuitijs per amorem ad portum
ſalutis non venit. ps. Diuitie ſi affluãt no
lite cor apponere. Vnde dñs dixit qđ faci
lius eſt camelum per foramẽ acus tranſi
re ꝙ diuitem introire in regnum dei. Si

igitur nauis aie eſt nimis onerata diuitia
rum pondere ſiue cura remedium eſt eaz
alleuiare elemoſynarū largitione. ¶ Itez
amatores mūdi vel carnis aliqñ per diui
nam gratiā cōuertunt̄ ꝛ efficiuntur ferūē
tes amatores dei ſicut muſtū acerbū vel
corruptū per decoctionē ꝛ admixtionez
aque pluuialis ꝯuertitur in vinū puruz
ꝛ dulce. Dicit̄. n. in ſupradicto libro de vi
demijs ꝙ muſtum d̄ vuis acerbis vel cor
ruptis ita eſt curanduz. Aqua enī fluuia
lis vſqꝫ ad dimidiū eſt excoquēda. Et ex
hac aqua decocta quāta eſt muſti decima
pars dꝫ ſupinfundi vino. Rurſus autez
cū vino decoqui vt cōſumet̄ in decoctio
ne decima ps. Quidā tñ aliter faciunt qa
in ipſis vuis imittunt aquā cōmiſcentes
ad futurū muſtū tertiam partē poſt con
culcatis vuis muſtum coquunt tantum
vt eius cōſumatur tertia pars. Aqua ita
ꝙ pluuialis eſt gratia celeſtis cuius deco
ctio fit in feruore cōtritionis. cui⁹ mixtio
dꝫ eſſe cū muſto ſiue vua lachrymoſe cō
punctōis de quo in ps. Potaſti nos vino
cōpunctionis. ſed decima pars refert̄ ad
obedientiā decalogi. i. mandato℞ diuine
legis. Vbi. n. iſta adſūt. ſ. admixtio gratie
feruor penitētie cōpunctio lachryme ſub
iectio obediētie mutatur vinū acerbum
i. amor mundi: vel muſtū corruptū: ideſt
amor carnalis in vinū. i. in amorem diui
nū dulciſſimū ꝛ puriſſimū. Et hoc patet
in cōuerſione mathei publicani ꝛ marie
magdalene. Vel tertia ps aque. i. pnie aſ
ſumit̄ in reſtitutiōe ꝛ calcant̄ vue in con
feſſione. qꝛ tūc exprimit̄ vinū. i. manifeſta
tur peccatū ſed decoquit̄ muſtū cū aquis
in aſſidua cōpunctione: ꝛ ſic amor mundi
vel peccati ꝯuertit̄ in amorem dei. ¶ Itē
nota ꝙ in hoie ꝓficiente ꝯuertit̄ pūctio
timoris in dulcedinē ꝛ ſecuritatē amor
Cuius exemplum eſt quia per ſemen por
ri imiſſum in dolium aceti acetum ipſum
mutatur in vinum ſicut in prefato libro
vindemiarum legitur. quid autem eſt ſe
men porri niſi profectus boni. Nam por
rum non primo anno ſed ſecundo ſemē
producere dicitur. Et ideo ꝓficientem ſi
gnat qui non ſtatim a principio perfect
eſſe poteſt: ſed paulatim ꝛ ſucceſſiue perfi
citur: ergo per ſemen ipſius porri de ace
to vinum efficitur: qꝛ per continuū pro
fectum in bono penitentis timor in amo
rem conuertitur. Perfecta eniz charitas
foras mittit timorez vt dicit̄. i. Joan. iiij.

¶ Capitulum. iij.

ANima hominis ad mo
dum agri eſt diligenter
colenda. Agro enim vt
dicit Palladius tria eq̄
liter nocēt. ſ. ſterilitas co
lentis morbus ꝛ malus
vicinus. Nam ſterilitas
refertur ad ociū per qḋ videlicet anima
a fructu boni operis vacat ſed morbus
refertur ad vitiuz quo. ſ. ipſa aia letaliter
egrotat. ſed vicinus malus refert̄ ad pra
uum ſociū ſiue ad carnē que ipſaz animā
frequēter moleſtat. Ocium aūt multum
nocet anime: qꝛ ipſam ad malum acuit.
Eccle. xxxiij. Multaz malitiā docuit ocio
ſitas. Facit. n. in agro aie vrticas vitiorū
ſuccreſcere Pro. xxiiij. Per agrum pigri
hois tranſiui ꝛ ecce totū repleuerūt vrti
ce. Cōtra qḋ dicit̄ ibidē. Diligēter exerce
agrum tuū. Morbus peccati etiā multū
obeſt. qꝛ animā interficit. Eze. xviij. Aia
que peccauerit ipſa morie̅t̄. Et iterum de
peccato dicit̄ Eccle. xxi. Dentes leonis dē
tes eius interficiētes animas hoium pra
uus ſocius multū officit qui aiam corrū
pit. ſ. exemplo vel verbo. i. Cor. v. Modi
cum fermentū totam maſſam corrum
pit. Et. i. Cor. xv. Corrumpūt bonos mo
res colloquia praua. Vñ hec ab agro aie
ſunt prorſus repellēda. Dicit ēt ibidem
Pall. ꝙ in agro pclitantur interiora niſi
colātur extrema. Sic etiam interiora bo
na anime perdit qui exteriora mēbra vel
ſenſus non cuſtodit. ¶ Itē aia iuſti aſſimi
lat̄ orto voluptatis. i. paradiſo terreſtri
quē agricola celeſtis de quo xps Joā. xv.
Pater meus agricola eſt: a principio mū
di plātauit. Et hec ſilitudo congrua vide
tur triplici rōne. Et primo quidem rōne
ſituatiōis. Naz ille ortus fuit ſituatus in

loco fertili ꝛ ideo vocaṫ paradiſus ꝺlitia
rum: ꝛ ſimiliter aīa iuſti eſt locus delitiaꝝ
ſpiritualium domini. qui dicit Pro. viij.
delitie mee eſſe cum filijs hominū. ℭ Itē
erat ille ortus in loco eminēti ita vt dica
tur excedere altitudinem terre. ꝛ eſſe ſub
globo lunari. qꝛ videlicet mens iuſti om
nia terreſtria excedit ꝛ cōtemplatiōe ac de
ſiderio vſqꝫ ad celeſtia ptigit Apo. Phil.
iij. Noſtra cōuerſatio in celis eſt. ℭ Item
erat ille ortus in loco orientali. Per oriē
tem autem intellige aduentū ad iudiciuꝫ
Vnde in euangelio. Sicut fulgur exit ab
oriente ꝛc̄. Vel per oriētem intellige xp̄m
de quo Zacha. vi. Oriens nomē eius. Vl̄
per orientē intellige originē hominis. ita
dꝫ plantari mens fidelis ad orientem. vt
pre oculis habeat terrorez iudicij ꝛ recor
dationem dn̄ice paſſionis ꝛ abiectionem
ſue ꝯditionis qualiter. ſ. creatus ꝛ factus
eſt de limo terre. Vnde in Leuit. preceptū
eſt vt veſicula auicule poneref ad orien
tem altaris in loco vbi erant cineres. hoc
eſt per recordationē iudicij motus elatio
nis reprimere. ℭ Item qn̄ motꝰ elatiōis
ſurgit in te ex opibꝰ tuis pone te ad oriē
tem. i. xp̄m ꝛ attende q̄ parua ſunt qꝫ nul
la ſunt reſpectu illoꝝ que fecit ꝑ te. pone
ēt ad oriētem abiectiōis tue ꝯditionē. ꝛ h̄
ē in locū vbi erāt cineres. i. memorare q̄
vilis es ꝛ elides motꝰ elatiōis in te. ℭ Se
cūdo rōne plantationis. qꝛ produxit do
minus deus de humo omne lignū pul
chrum viſu ꝛ ad veſcendū ſuaue. lignum
ēt vite in medio paradiſi lignūqꝫ ſciētie
boni ꝛ mali. vt dr̄ Gen̄. ij. Hoc lignū pul
chrum viſu eſt in homie ex ꝯuerſatōe bo
na ſed ad veſcendū ſuaue eſt ex ꝯſcia mū
da. Nam ſecura mēs quaſi iuge cōuiuiuꝫ
vt dicit Pro. xv. Debet ēt ibi eē lignum
ſcie boni ꝛ mali. i. prudētia inter bonuꝫ ꝛ
malū diſcernēs. ℭ Itē lignū vite. i. gratia
xp̄i cui totū dꝫ hō aſcribere nō ſibi Apo.
Gal. ij. Viuo autē iam nō ego viuit vo in
me xp̄s. ℭ Tertio rōne irrigatiōis. Quia
fluuius egrediebaṫ ꝺ loco voluptatis ad
irrigādū paradiſuꝫ. qui diuidiṫ in q̄ttuor
capita. Nomē vni phiſon. Ipſe eſt q cir

cuit omnem terrā euilath. vbi naſciṫ aurū
ꝛ aurū terre illius eſt optimū bdelium ꝛ
lapis onichinus. Et nomē fluuio ſecūdo
geon. Ipſe eſt qui circuiuit oēm terram
ethiopie. Nomen vo fluuij tertij tigris.
Ipſe eſt q vadit contra aſſirios. Fluuius
aūt quartus ipſe eſt eufrates. Iſte fluuius
eſt grā ſpūſſancti que fluit de loco volu
ptatis. i. a xp̄o in quo delectari debemus.
p̄s. Delectare in dn̄o. Iſte egrediṫ ad irri
gandū paradiſum. i. mentez humanam ꝛ
diuiditur in quattuor flumia. i. quattuor
virtutes. Nam phiſon ſignat prudētiaꝫ.
prudens enim eſt qui nouit os mutare.
Phiſon eniꝫ interpretatur oris mutatio
Aliter enim loquēdum eſt maioribus ꝛ
aliter minoribus. Eccleſi. xxiiij. Qui adim
plet quaſi phiſon ſapientiam. Et hic cir
cuit omnem terraꝫ euilath. que interp̄e
tatur dolens: quia prudens eſt qui nouit
dolere in hoc mundo. Ibi etiam naſcitur
aurum optimum quia optimum eſt lugē
re pro peccatis. Et bene dicit qui circuit
omnē terraꝫ euilath que hꝫ quattuor p̄
tes. ſ. dolere pro peccatis ꝓprijs ꝛ alienis
pro incolatu huius miſerieꝰ ꝛ pro dilatōe
patrie. Bdeliū aūt ſunt opera miſericor
die. Lapis onychinus diſcretio ab onyx
q̄ eſt vnguis nam ꝑ figurā vnguis ſignifi
caṫ diſcretio vel ꝑ lapidē orationē intelli
ge. His tribus curaṫ peccator operibꝰ mi
ſericordie ꝛ oratōibus cū carnis afflictōe
ſiue dolore. ℭ Per geon vo q interp̄taṫ
hiatꝰ terre ſignificaṫ temperātia q̄ omnes
terrenitatē abſorbet a nobis. Et contra
ethiopiam vadit qꝛ malos motus in no
bis deſtruit. Mali autem motus ſūt ma
li mores quos ſignificant ethiopes. Hie
re. xiij. Si mutare pōt ethiops pellem ſu
am. aut pardus varietates ſuas. ꝛ vos be
ne poteritis facere cum didiceritis malū.
Tigris qui velox interpretaṫ ſignat forti
tudinez que impugnat aſſyrios: ideſt de
mones. Fortis enim debet eſſe qui vult
contra demones pugnare. Eufrates au
tem qui frugifer interpretatur ſignificat
iuſticiam que multum fert fructum. Va
na enim ſunt omnia temporalia ſed. ſola

iuſticia fructifera:ſed de iſta non determi
nat ſcriptura cōtra quos vadat.quia iu-
ſticia ad omnes pariter ſpectat.Uel fluui
us iſte eſt gratia cōpunctionis que diuidi
tur in quattuoꝛ que ſunt:cōtritio:confeſ
ſio:ſatiſfactio:ꝛ continuatio ſiue perſeue-
rantia.Phiſon eniꝫ.i.oꝛis mutatio ſigni
ficat contritioneꝫ in qua mutatur facies
peccatoꝛis.Sed per geon qui interpꝛetat
hiatus ſignificat cōfeſſio in qua aperiunt
peccata.ſicut in hiatu aperitur terra.Per
tigrim qui interpꝛetatur velox ſatiſfactō
ſignificatur que eſt quaſi medicamentum
vulneris.Sicut enim extracto ferro de
vulnere ſi ſtatim medicina non apponi-
tur cito vulnus putreſcit.Ita ſi peccata
de coꝛde extrahis ꝛ vt iubetur non pꝛoti
nus ſatiſfacis vulnus tuum de facili coꝛ
rumpitur.Per eufratem vō qui interpꝛe-
tatur frugifer perſeuerantia deſignatur:
que nobis confert fructum vite eterne.
¶ Iteꝫ anima iuſti aſſimilatur aceruo tri
tici qui multis medijs in hoꝛreo recōdit.
Nam triticum ſicut dicit Gre.Pꝛimo in
ſegete ſole tangit qꝛ in hac vita humana
anima reſpectu ſupni luminis illuſtratur
pluuiam accipit qꝛ veritatis eloquio pin-
gueſcit.vēto cōcutitur qꝛ tentationibꝰ ex
ercetur:ꝛ ſecū creſcētes paleas poꝛtat:qꝛ
nequioꝛē cōtra ſe quottidie vitā peccātiū
tolerat:atqꝫ ad areā deductū trituratiōis
pondere premit vt a paleaꝝ cōnexiōe ſol
uat.qꝛ mens nr̄a celeſti diſcipline ſuppo-
ſita dū correptiōis flagella pcipit a ſocieta
te carnaliū mūdioꝛ recedit.ꝛ relictis pa-
leis ad hoꝛreū ducit.qꝛ foꝛtꝫ remanētibꝰ
repꝛobis electa aia ad ſupne māſionis ga
dia ſubleuat.¶ Item aie ſalus dꝫ coꝛpoꝛi
ꝛ diuitijs pꝛeferri.Nam cū qs neceſſitate
aſtringit ꝙ in mare opoꝛtet merces pij-
cere vl' pſonas ſubmergi merces potius
exponūtur:ꝛ i bello manꝰ enſi expōit vt
caput ſanū ſeruet.qꝛ moꝛtuo merces nō
pſunt nec manꝰ valēt capite abſciſo.Sic
cū qs ad hoc deuēit ꝙ coꝛpis aut anime
habere detrimentū oꝫ dꝫ coꝛpus ꝛ diui-
tias exponere ſicut ſerpēs ꝛ caudam ex-
ponit ꝛ coꝛpꝰ vt caput.i.vitā ſuet Mat.
x.Eſtote prudētes ſicut ſerpētes.diuitie
enim coꝛpoꝛi moꝛtuo ꝛ aie dānate nil p-
ſūt Math.xvj.Quid pdeſt hoi ſi lucre
tur vniuerſum mundū aie autem ſue de
trimentū patiat.¶ Item aia illa eſt apta
ad deum diligēdum cuius affectus eſt a
carnali amoꝛe purgatus ſicut illa vua di-
citur eſſe apta ad vindemiandū ꝛ muſtū
exprimendū cuius granū exit purū ſine
carnoſitate.Dicit in libro de vīdemijs.ꝙ
ad pbandū quādo tēpus eſt ad vindemi
andū vuas.quidam vuā accipiūt ꝛ expꝛi
munt ꝛ ſi qdem effluxerit granū mundū
non cōtinens carnē maturas eſſe ad vin
demias appꝛobāt vuas. Si vō effluxerit
granū cum parte carniū non eas eē ma-
turas.Similiter illa aia eſt ad vindemiaꝫ
muſti:ideſt ad affectum amoꝛis diuini pa
rata que habet intrinſecum granū.i.inte
rioꝛem affectū a carne.i.carnali amoꝛe ſe
paratū ꝛ depuratum.Illa autem que eſt
cum carne.i.cum carnali amoꝛe nō eſt vi
demiationi.i.ſpirituali dilectioni accōmo
da.Unde Apo.dicit.ij.Coꝛ.ij.qꝺ anima-
lis homo ideſt carnalis non percipit ea
que ſunt ſpiritus dei.

¶ Capitulum.iiij.

Armatura ſpūalis ſiſis eſt
armature coꝛpali.Eſt eniꝫ
duplex genꝰ armoꝝ qꝛ ſūt
arma ad defenſionē.vt cly
peꝰ ꝛ hmōi:ꝛ ſūt arma ad
offenſionem vt gladius ꝛ
hmōi.ꝛ neutrū genꝰ ſiñ altero ſufficit i p-
lio exiſtēti:qꝺ ēt ſimilit accidit in armatu
ra ſpirituali Unde dicit Gre.in moꝛal.ꝙ
ſicut ad coꝛpalia bella nequaꝗ̄ bñ armatꝰ
pgit q aut clypeū ſumēs gladijs nō vtit.
aut vtēs gladijs clypeo nō munit.Sic ēt
miles dei aduerſitatis bello depꝛehenſꝰ
ꝛ ſcutum patientie debet ante ſe ferre ne
peat ꝛ ad poꝛtandū pꝛomptuſ amoꝛis in
ferre iacula vt vincat.Uñ mens ſanctoꝛū
hoc tentationū pꝛelio ꝛ munita patien-
tie clypeo ꝛ gladijs amoꝛis accicta ad pfe
rēda mala ſumit foꝛtitudinem.ad impē
dendū bona exercet benignitatē quibꝰ ꝛ
odioꝝ tela patienter excipiat.ꝛ amoꝛis

iacula valenter reddat. ¶ Item nota q̄
ſacra ſcriptura introducit. x. que commu
niter neceſſaria ſunt in militū armatura
Nam inter arma quibus milites vtunt̄
ad ſui defenſionem quedaꝫ neceſſaria ſūt
ad ꝓtegendū ptē ſupiorez vt caput ꝛ hu
iuſmodi ad h̄ vtūt̄ galea ſiue caſſide erea.
Quedam ad muniendum ptem inferio-
rē puta crura ꝛ hmōi. ꝛ ad h̄ portāt ocre
as ereas. Quedā muniūt partē mediam
vel in parte ſicut ſcutum quod portatur
in ſiniſtra vel in toto ſicut lorica. Torax
ſit ꝓtegit pect⁹ ꝛ cor ꝛ renes. Hec erat ar-
matura goliat. de quo dicitur. i. Re. xvii.
q̄ caſſis erea erat ſup caput eius. ꝛ lori-
ca hamata induebatur ꝛ ocreas ereas ha
bebat in cruribus ꝛ clypeus ereus tege-
bat humeros eius. Inter arma vero offē
ſibilia q̄dam ſūt quibus percutiunt a re-
motis ſicut eſt arcus ꝛ ſagitte. et hec fue
rūt arma eſau. de quib⁹ dicit̄ Gen̄. xxvii.
Sūme arma tua pharetrā ꝛ arcū ꝛc̄. Que
dam pcutiūt de propiquo ſicut gladi⁹ vl̄
enſis: ꝛ hec erāt arma fortiuꝫ ſalomonis
de quib⁹ dicit̄ Cant. iij. Lectulū ſolomōis
lx. fortes ambiūt ex fortiſſimis iſrael oēs
tenētes gladios ꝛ ad bella doctiſſimi. Que
dā v̄o percutiūt medio modo int̄ propi-
quū ꝛ remotuꝫ ſicut lācee: et hec erat ar-
matura ſaul. i. Re. xviij. Tenebat ſaul lāce
am ꝛc̄. Decet ēt militem habere equū ſal
tē cum freno ꝛ ſella ꝛ cōſequēter opꝫ qđ
habeat calcaria. Hec omnia ſūt arma q̄ ēt
neceſſaria ſunt militie ſpirituali. Nā pri-
mo neceſſariū ē ſcutū fidei qđ muniat in
pte ſiniſtra in aduerſis Eph̄. vi. In omni
b⁹ ſumentes ſcutū fidei ꝛc̄. ¶ Scđo neceſ
ſaria eſt galea ſpei que ſup caput ſe erigit.
q2 ſpes ad ſupna tēdit Eph̄. vi. Galeā ſa
lutis aſſūmite qđ exponēs. i. Theſ. v. Et
galeā ſpem ſalutis. ¶ Tertio neceſſaria ē
lorica charitatis. de q̄ Apo. ibidē. ſ. prime
Theſ. v. Induti lorica fidei ꝛ charitatis
Nā ſicā anulli i lorica inuicē cōnectūt̄ ita
fideles in charitate inuicem vniuntur.
¶ Quarto neceſſaria eſt thorax iuſtitie ꝛ
equitatis Sap. v. Induet pro thorace iu
ſtitiam. ¶ Quinto ſunt neceſſarie ocree
ferree que muniunt a parte inferiori. i.
duplex humilitas que dum animi elatio
nem reprimit quaſi ab inferiori parte mu
nit. Eſt autē humilitas neceſſaria duplex
ideſt interior in corde ꝛ exterior in con-
uerſatione. Vel quaſi ocrea cruris dextri
eſt humilitas in proſperitate qua aliquis
reputat ſe indignū: ſed ocrea cruris ſini-
ſtri eſt humilitas in aduerſitate qua ali-
quis reputat ſe dignum. ¶ Sexto neceſ-
ſaria eſt lancea prudentie ſiue ꝓuidentie
que a remotis hoſtē percutit anteq̄ꝫ ꝓ-
pinquet. ii. Re. xviii. Tulit ioab tres lan
ceas in manu ſua ꝛ infixit eas in corde
abſalon. He tres lancee ſunt tres partes
prudentie ſcilicet memoria preteritorū.
intelligentia preſentium. ꝛ prouidentia fu
turorum quibus inimicus perimitur.
¶ Septimo eſt enſis continentie quo fe-
mur in quo eſt voluptas muniatur Cāt.
iii. Vniuſcuiuſq3 enſis ſuper femur ſuū.
¶ Octauo neceſſarius ē gladius. i. dolor
penitentie que vlciſcatur de delectatione
culpe Job. xix. Vltor iniquitatis gladius
vel gladius. i. dolor ꝯpaſſionis ꝛ mie Lu
ce. ij. Tuam ipſius animam pertranſibit
gladius. ¶ Nono necāriꝰ ē arcus. ſ. ſa
cre ſcripture cum ſagittis doctrine. In h̄
arcu eſt lignum duruꝫ. ſ. auſteritas veter̄
teſtamēti ꝛ corda moll̄. ſ. lēitas teſtamēti
noui. Ex h̄ arcu emittunt̄ ſagitte potētis
acute. i. diuia v̄ba corda hominū velocit̄
penetrātia. ¶ Decimo neceſſari⁹ ē equ⁹. i.
corp⁹ ſb̄ditū ſpiritui cū freno tēpātie Ja.
iij. Eqs frenos i ora mittim⁹ ꝛ cū ſella pa
tiētie i q̄ facilit̄ onus portat̄ Heſt. vi. Hō
quē rex honorare cupit dꝫ idui veſtimēt̄
regijs ꝛ iponi ſup equū qđ ſella regis eſt.
Sella regis ē patientia xp̄i cui ſelle opꝫ
iponi qcūq3 ab ipo rege debet honorari.

¶ Capitulum. v.

Auaritia terrenorū lucro
rum facit ſterile ſcere ani-
mas a fructibus ſpiritua
liū operū. Sicut. n. vina
cii cib⁹ facit gallias ſterile
ſcē ꝛ ceſſare ab ouatōe ſic

dicit Pal. Sic ⁊ terrenoꝝ lucroꝝ auarus appetitus retrahit ⁊ ceſſare facit a ſpūalium operū exercitatiōe vñ Mat. xiij. dicitur ꝙ ſollicitudo ſeculi iſti⁹ ⁊ fallacia diuitiarū ſuffocat v̄bum ne. ſ. ꝑueniat ad bōi operis fructū. Item auaritia aduerſatur opibus bonis ſicut letamē anſeris aduerſatur ſatis. dicit. n. Pal. ꝙ ſterc⁹ aiuū maxime neceſſarium eſt agriculture excepto anſerū letamine qḋ oibus ſatis inimicū eſt. vñ anſer ſicut ipſe dicit locis ꝯſitis inimicus eſt q̄ ſata ⁊ morſu ledit ⁊ ſtercore. Quid enim eſt morſus anſeris niſi rapacitas cupidi hoīs. Quid aūt anſeris ſtercora niſi auaroꝝ terrena lucra. De his dicit Apo. Phil. iij. Oia detrimētū feci ⁊ arbitror vt ſtercora vt xp̄m lucrifaciā. hec ergo ſata ledunt quia in agro videlꝫ cordis ſpiritualis doctrine ſeu virtutū germina creſcere nō ſinunt. ¶ Item auaritia non ſatiatur ex adeptiōe auri. q̄ ſicut vinum in dolio ſitim corporalē non ſedat ſic pecunia in arca ſiti auaritie non ſatiat qḋ eſt q̄ pecunia nō poteſt itrare vbi ſitis eſt auaritie ſcilꝫ in corde. Pecunia ēt. eſt res corporalis aīa vo eſt res ſpūalis. Res aūt ſpūalis corporali ipleri non pōt ſicut nec corporalis ſpirituali. Vnde ſicut arca ipleri nō poteſt ſapientia ita nec aīa pecunia Eccleſi. v. auarus non iplebit pecunia ¶ Item auarus alienoꝝ detentor aſſimilatur vaſi paruo de terra qḋ tuſco vocabulo dicit ſaluade. qḋ. ſ. denarios ſigillati recipit ſed nō pñt inde haberi niſi fragatur. Sic auarus raptor vel vſurari⁹ reddit in morte qḋ non permittitur de mūdo portare Ioā. xxvij. Diues cū dormierit nihil afferet.

Capitulum. vi.

Boni viri dñt cuſtodire corda ſua ſicut cuſtodiēda ſūt apū aluearia. Sūt. n. p̄cipue v. put colligit ex libro Pal. q̄ apib⁹ maxie nocēt a qbus eorum aluearia ſunt penitus remouenda. ¶ Primum eſt ventus. vnde dicit ꝙ debent collocari non longe a domib⁹ vel in pte ſecreta orti a vētis remota ita ꝙ ventis frigidioribus alt⁹ pies reſiſtat. Sic nimirū boni viri q̄ hñt aluearia plena apib⁹. i. corda plena v̄tutib⁹ dñt ea munire ꝯ ventū. i. ꝯ diabolice tentationis inſultū. h. n. vbi pōt itrare frigus malitie imittit: ⁊ apes. i. virtutes extiguit. vñ opponēda ē ei altitudo pietis. i. eleuatio orōnis ⁊ ꝯtēplatiōis ſicut dixit dñs diſcipulis Math. xxvij. Orate vt nō intretis in tentationē. Vel dñt ſancti viri cuſtodire aluearia apū. i. ſtudia bonoꝝ operū nē a vento vaneglorie diſſipētur ⁊ extiguantur: q̄ ſupbia vt dicit Aug. bonis opibus inſidiat vt pereāt. Vñ opponēda ē altitudo pietis. i. firma cuſtodia humilitatis cuius fabrica tāto altius exurgit quāto cor ſeipſum ad ima per ſui deſpectū reducit. ſine cuſtodia. n. huius pietis vētus apum aluearia diſſipat q̄ virtutū ſtudia ſupbia vaſtat niſi humilitas obſtet. perit. n. omne qḋ agitur ſi nō in humilitate ſollicite cuſtodit. q̄ qui ceteras virtutes ſine humilitate cōgregat quaſi puluerē in ventū portat ſicut Gre. dicit. ¶ Secūdū quod multū nocet apibus eſt frigus. Et iō eas vt Pall. dicit in calidiori pte orti locare debemus. vnde ēt addit⁹ earū dñt eē omnes oppoſiti ſoli. Vas ēt ipſarū debet eē de tali ligno ꝙ vim frigoris ad eas non tranſmittat. Et inter omnia meliora ſūt vt ipſe dicit aluearia facta ex cortice ſuberis vbi hēri poſſunt q̄ non trāſmittunt vim frigoris aut ēt caloris. Quāuis eniꝫ apes timeāt frigus nō tñ diligūt exceſſiuū calorē ſed tēperatū. vñ peſſima vaſa ſunt q̄ in hyeme gelant ⁊ in eſtate ferueſcunt. Silr ſpūalibus ⁊ actiuis viris qui eē dñt velut apes ſolliciti ⁊ fructuoſi ſūme nocꝫ frigus accidie. Et ideo dñt ad locum calidum ⁊ ſecretū redire. i. ad ſecretum oratiōis ⁊ ꝯtēplatiōis vbi feruor ſpūs excitatur frequēter ſe reducere ſicut apes frequēter redeūt ad aluearijlocū. ¶ Itē eoꝝ aditus. i. cogitat⁹ vel affect⁹ dñt reſpicere ſolem. i. xp̄m vt ꝯſideratis laborib⁹ ⁊ paſſionibus quos ipe ſuſtinuit ꝓ nobis alleuiētur labores nr̄i ⁊ nō accidiemur i eis. Vas etiam cordis debet eſſe ſic diſpoſitum vt frigus accidie non recipiat ſed repellat

Unde bonus eſt cortex ſuberis.i.exēplū
cōuerſationis alicui⁹ ſci ꝛ ſolliciti hoīs vt
dum in eius ꝯuerſatiōe ꝛ imitatiōe mora
mur repellat̃ ꝑiter a nobis ꝛ ardor ꝯcupi
ſcentie ꝛ frigus accidie. ¶ Tertiū qḋ mul
tum nocet apib⁹ eſt locus fetidus vel ige
tus vñ dñt eoꝝ alvearia longe collocari
ab oībus que ſūt horrēdi odoris vt a ſta
bulis ꝛ balneis coquīs fuſorijs ꝛ hmōi ꝛ
fetore feni. Et ēt nō dñt poni in loco vbi
reſonat echo q.ſ.ad humanā vocē falſa
imitatiōe rñdet. Sic ēt boni viri dñt ſe re
mouere a ꝯſortijs ꝛ familiaritatibus ꝑſo
narum corruptaꝝ ꝛ infamiū ne.ſ.eoꝝ fe
tore.i.infami ꝛ corupta cōuerſatione ipſi
vel in ꝯſcia vel in fama ledātur. Dñt ēt ſi
bi cauere a blāditorib⁹ q ad modū echo
nis vnicuiqꝫ deceptorie reſonāt ideſt lo
quūtur iuꝫ vocē ſuā.i.ꝓut credūt ei pla
cere. ¶ Quartū eſt fumus precipue cācri
aduſti. Quid.n.ꝑ cancrū aduſtū niſi mun
dum accipim⁹ malo igne auaritie vel lu
xurie iflāmatū.i.Jo.v. Tot⁹ mūdus i ma
ligno poſit⁹ eſt. cācer.n.lune mutabilitatē
ſeqtur:qꝛ.ſ.ſm augmentū ꝛ decremētum
lune repletionē ꝛ vacuitatē patit̃. Et ſilr
ipſe mūdus ſm fortune mutabilitatē mu
tatur.i.Jo.ij. Ecce mūdus trāſit ꝛ ꝯcupia
eius Boeti⁹.ij.de ꝯſo.ꝓſa.ij. Hunc conti
nuū ludum ludimus rotā volubili orbe
vſamus: Infima ſūmis ſuprema infimis
mutare gaudemus. vnde quidaꝫ metrice
dixit: ludus fortune variat̃ vt orbita lūe
Huius igit̃ cancri fumus tūc ad apes ꝑti
git.qñ vel mūdi affectus vel terrene oc
cupatiōis act⁹ bonos viros inuoluit. ꝛ nō
nunꝙ̄ ex eis aliquos ēt inuoluēdo extin
guit. Vñ dñt ſe boni viri a tali fumo ꝙ̄tū
ꝑñt elongare Apoca.xviij. Cuꝫ viderint
fumū incēdij eius longe ſtātes ſupple ſūt
¶ Quintū qḋ nocet apibus apū eſt ſucc⁹
quarundā herbaꝝ vel floꝝ.ſicut ſunt el
leborus:caſia:abſinthiū:cucumer agreſti
ꝛ ſilia:quarū.ſ.amaritudo ipedit dulcedi
nē mellis. Vñ talia ab aluearibus apū de
bent penitus remoueri. ꝛ debēt poni iux
ta arbores vel herbas qbus nulla amari
tudo rñdeat in flore aut ſucco. Quid aūt
eſt herbarū malus ſuccus niſi triſtis aſpe
ritudine plenus voluptatū ꝛ libidinum
exitus. Vñ de meretrice muliere dcīn eſt.
Prouer.v. Fau⁹ diſtillās labia meretricis
ꝛ nitidius oleo guttur eius. Nouiſſima
aūt illius amara quaſi abſinthiū. In quo
oñdere voluit Salomon ꝙ voluptas li
in ꝓncipio vel in medio.i.in cogitatu vl
actu habeat delectationē in fine tñ relin
quit amaritudineꝫ. Unde incipit a melle
ꝓcedit ad oleuꝫ ꝛ terminat̃ ad abſinthiū
Hic eſt ergo ſuccus amarus.i.luxurie fru
ctus:quē.ſ.apes.i.ꝑſone ſpūales ꝛ ſi tantū
cogitatu vel affectu deguſtent ꝑdit̃ dulce
do mellis.i.ſuauitas ꝛ delectatio interne
cōſolatiōis ꝛ deuotiōis. Nam ſicut dicit
Bern. Delicata eſt diuina ꝯſolatio ꝛ non
dat̃ admittētibus alienā ꝑꝑ qḋ Apo.dic
.i.Corin.ij.ꝙ aīalis.i.carnalis hō non ꝑci
pit ea que ſunt ſpūs dei. ¶ Item boni vi
ri aſſimilātur vaſis argēteis que frāgunt̃
ꝛ vrunt̃ vt reparant̃. Sic boni viri modo
franguntur per tribulatiōes vel vrunt̃ per
infirmitates vt reparētur ꝛ meliorentur
ſed mala ſūt tanꝙ̄ vaſa teſtea vel vitrea
que fracta nō reparātur. ps. Tanꝙ̄ vas fi
guli cōfringens eos. ¶ Item vaſa argētea
limātur vt clarificētur ſic deus ſuos affli
git vt puriores ſint ꝛ clariores. Aug. Qḋ
lima ferro qḋ fornax auro quod flagel
luꝫ grano hoc facit tribulatio viro iuſto.
¶ Item boni viri affliguntur vt perficiā
tur ꝛ ideo aſſimilantur imaginibus ꝛ ſi
gillis de quibus Grego. in dialogo dicit
ꝙ ſicut imperiti homines nec dum perfe
cte ſculpta ſigilla vel imagines aſpiciunt
ꝛ iam quaſi perfecta laudant ꝛ tamen ar
tifex conſiderat ꝛ limat ꝛ laudari iam au
dit ꝛ tundere tamen meliorando non de
ſinit. Sic plerunqꝫ illi quos iam perfec
tos homines extimant adhuc in oculis
ſummi opificis aliquid imperfectionis
habent propter quod infirmitatib⁹ ꝛ tri
bulationibus quottidie limantur.

¶ Capitulum.vij.

CHaritate deficiente nõ põteſt aliqd bñ opari. Nam de ferro frigido nõ poteſt faber operari niſi calefaciat illud igne. nec põt flecti ſed frãgitur ſub martello. Vñ ſicut dicit Aug. ferrũ calidũ dum tuditur dilataſ. frigidũ aũt frangiſ. Sic hõ nõ eſt aptus bñ opandi niſi calefact⁹ fuerit p ignem charitatis. Threñ. i. De excelſo miſit ignẽ i oſſib⁹ meis ⁊ erudiuit me. ¶ Itẽ charitas aſſimilaſ fũdamento vnde Apo Eph. iij. In charitate radicati ⁊ fundati. Vñ nota q̈ apoſt. aſſimilat charitatẽ radici in eo q̈ dicit radicati. q2 ſicut ois fructus a radice procedit ſic opus bonũ a charitate. Vnde Gre. dicit q̈ non habet viriditatem ramus boni operis niſi maſerit in radice charitatis. ¶ Itez aſſimilat eã fundamẽto dom⁹ in eo q̈ dicit ⁊ fũdati q2 ſine fundamẽto ſtare nõ põt ſed deſtructo fundamẽto cadit. Charitas. n. oia ſuſtinet. i. Cor. xiij. eſt alia ẽt rõ q̃ charitaſ aſſimilaſ fundamẽto q2 fundamentũ vt dicit Palſ. cõſueuit tripliciter poni. ſ. aut in petra aut in argila ſollida aut in terra labili. ⁊ in his trib⁹ ſignificanſ tria charitatis opa. Tria. n. pprie ex charitate ſũt diligenda. ſ. deus q ſignaſ in petra ſpũs qui in argilla ſolida ſiue ſit ſpũs angelicus ſiue humanus. tertiũ eſt corpus ſiue ppriũ ſiue pximi. ⁊ hoc deſignaſ in terra fluxibili. Et nota q̈ ſi fundamẽtũ ponatur in ſarcofago vel in petra dz vt dicit Palladius forma fundamẽti ſculpi vni⁹ pedis altitudine vel duoꝝ. vni⁹ qdem pedis altitudinẽ charitas qua de⁹ diligiſ hz: quia vno tm̃ affectu ſeu reſpectu deus diligi dz ſcilz ppter ſeipſum. hoc. n. eſt de rõne vere amicitie vt amicus ſui grã diligatur Et ideo ille qui deum mercedis intuitu diligit verus eius amicus nõ exiſtit. Poteſt tamen ipſa dei dilectio adhuc alterũ pedem. i. aliũ affectum ſiue reſpectum habere. ſ. ad mercedem. i. ad beatitudinez creatam quã ab ipſo deo habemus: non ita ſcilz q̈ ipſa ſit finis amati: ita q̈ deus pter illam diligatur eo q̈ ⁊ eſſet vt dictum eſt non vere diligere deum ſed pp ut ipſa beatitudo ex parte amantis eſt finis amoris ⁊ cuiuſlibet virtuoſe operatõnis. Si võ fundamentũ ponatur in ſolida argilla ⁊ cõſtricta tunc dz habere quintam vel ſextam partez altitudinis eius q̃ ſuper terrã ſcz in parietib⁹ eſt futura. Similiter etiã charitas qua pximi ſpiritũ vel noſtrũ diligim⁹ dz quinqz vel ſex gradus habere altitudinis. i. perfectionis. Et primus gradus eſt vt diligamus vere tunc aũt vere diligimus aliquẽ cum amamus tũ ad bonum ſuipſius ⁊ nõ ad vtilitatem noſtrã. i. Corin. xiij. Charitas non querit que ſua ſunt. Unde tũc aliquis vere diligit animã pximi ſui vel ſuam quãdo diligit eam ad ſalutẽ eius. Et iſto modo apoſtolus pximos ſm ſpiritũ diligebat. Unde dixit. i. Cor. x. Nõ querens qd mihi vtile eſt. ſed qd multis pſit vt ſalui fiant. ¶ Scd's gradus altitudinis hui⁹ fũdamenti eſt vt diligamus recte. Tũc recte diligimus aliquẽ cũ maius bonum ſuum minori pponimus. puta vt magis diligamus aiam quã corpus ⁊ ſpũalia quã temporalia. ¶ Tertius gradus ẽ vt diligam⁹ ſancte id eſt in ordine ad deum ⁊ propter deum. Et ideo debemus odio habere in anima noſtra vel proximi quicquid repugnat deo puta peccata ⁊ cogitatiões peccatorum. pſalmus. Iniquitatem odio habui ⁊ abhominatus ſum. ¶ Quartus gradus eſt vt diligamus opoſe. i. Ioan. iij. Nõ diligamus vbo neq̈ ligua ſed ope ⁊ veritate. ¶ Quintus gradus eſt vt diligamus pfecte. ſ. non tm̃ amici aiam ſed ẽt inimici. ad ſalutem eni inimici nõ tm̃ gñalem ſed ſpãlem affectuz habere: ⁊ pro eo ſpecialiter orare pfectionis eſt. Vñ Mat. v. diligite inimicos veſtros ⁊c. ⁊ poſtea cõcludit. Eſtote ergo perfecti. Vel ſi volumus huic fundamento charitatis qua ſcilicet proximi ſpiritum diligimus dare ſex partes altitudinis tunc per ſex gradus accipiamus vel elemoſynas ſpũales quibus animabus proximoꝝ ſubuenire debemus q̃ in hoc vſiculo continentur. Conſule caſtiga ſolare remitte fer ora.

Debemus eni eis in dubijs cōſulere ⁊ de
linquentes eos caſtigare. meſtos ꝯſolari.
offenſas remittere. eos ſupportare. ꝓ eis
orare q̄ ad charitatis altitudinē ptinent.
Si aūt fundamētum ponat in tera ſtabili
debemus tm̄ fodere quouſqȝ inueniat
argilla mūda ſine ſterqlinio. Et ſi argilla
nō inueniat tunc ſufficit imerſiſſe quartā
partē altitudinis que futura eſt ſup terrā
vt ipſe Pal. dicit. Ex quo pȝ ꝙ charitas q̄
corpus nr̄um vel ꝓximi diligim⁹ ꝓꝓ dȝ
eſſe mūda a ſterqlinio. ſ. ab amore carnali
vt nō ſit dilectio carnalis ſed ſpūalis. ſ. vt
diligamus nō carnalr̄. ſed ſpūaliter. ¶ Itē
dȝ hēre quattuor gradus altitudīs. Pri-
mus eſt vt magis diligam⁹ corpus ſiue ꝓ
priū ſiue ꝓximi q̄ alias res corporales
exteriores. ¶ Secūdus eſt vt q̄tū ad res
corporales magis diligamus corp⁹ ꝓximi
q̄ ꝓpriū. Nam ēt qdam gentiles ſine
ſpe vite eterne ꝓ amore amicoꝝ ſe mor-
ti expoſuerūt. Unde multo magis h̄ cha-
ritas facit cum ptineat ad bonum v̄tutis
Vn̄ etiā ꝑhs dicit. ix. Ethicoꝝ ꝙ hō debȝ
amicos ad triſtia vocare tarde ſed ad le-
ta ⁊ ꝓſpera prompte. Ecōtra autē ad eo-
rum proſperitates ⁊ leticias dȝ ſe tarde i-
gerere. ſed ad triſticias celeriter ⁊ prōpte.
Unde ſm carnis amicitiā plura bona cor-
poralia ſunt impēdenda amicis q̄ nobiſ
metipſis. ſed de bonis ſpiritualibus ſemꝑ
plus nobis q̄ amicis impēdere ⁊ vele d-
bemus: ⁊ ſimiliter ēt de malis vitandis.
¶ Tertius gradus eſt vt minus diligatur
corpus q̄ ſpiritus. Debet. n. corpus diligi
in ordine ad ſpiritū. ¶ Quart⁹ gradus ē
vt q̄tum ad actum exteriorē charitatꝭ q
eſt elemoſyna ēt ipſa corpa quodā ordie
diligamus. ⁊ iſte ordo attenditur ſm tria
. ſ. ſm debitum. ſm neceſſariū. ⁊ ſm hone
ſtum. Secundū debitū quidē: qꝛ parenti-
bus ac ꝓpinquis ⁊ benefactoribus ⁊ eis
a qbus ſpiritualia accipimus debem⁹ qn̄
indigerēt magis elemoſynā facere q̄ alijs
Scdm neceſſariū v̄o. qꝛ ceteris pib⁹ debe
mus magis ſubuenire indigētibus. Secū
dum v̄o honeſtum ceteris pibus magis
debemus dare melioribus: ⁊ aſſignare in

ſingulis quātum vnum alteri eorum pre-
feratur eſt impoſſibile. qꝛ ſingulares con
ditiones que attēdende ſunt infinite ſūt
⁊ nō cadunt ſub arte. Unde de his magis
vnctio docet q̄ prudētie conſilium. Dicit
eni Pall. ꝙ fundamenta debēt ex vtraqȝ
pte eſſe latiora q̄ paries futurus ſit ſemi
pedis ſpacio qḋ ſignat ꝙ fundamētū cha
ritatis in ſanctis viris latius eſt in iterio-
ri affectiōe q̄ poſſit oſtendi in exteriori
opere vel cōuerſatiōe. ¶ Item charitas ⁊
zelus fraterne ſalutis reddit ſanctos vi-
ros ſollicitos ⁊ ſtudioſos ad attrahēdū
alios ad deum. Unde aſſimilat balſamo ⁊
cimino. Dicit. n. Palladius. ꝙ columbe ſi
cimino paſcātur aſſidue vel ſi allarū aſcel
le balſami liquore tangātur inducūt alias
colūbas ad colūbariū domini ſui. Quid
aūt eſt ciminus q ſm medicos in ſecūdo
gradu eſt calid⁹ niſi fraterne ſalutꝭ ⁊ cha
ritatis zelus. Primus nāqȝ gradus chari
tatis eſt circa ſalutem ſui. ¶ Secūdus v̄o
eſt circa ſalutē ꝓximi. h̄ ergo cimino quo
tidie ſancti viri paſcūtur. qꝛ. ſ. de proxio
rū ſalute quottidie ſollicitāt Apo. ij. cor.
xi. Inſtantia mea quottidiana ſolicitudo
oīum eccleſiarū. Eſt aūt velut balſami li-
quor ipſius fraternitatis amor. Balſami
nanqȝ liquor fetū mortuū de ventre pre-
gnantis educere ꝓhibetur. qꝛ dū quiſqȝ
vir ſanctus ꝓximoꝝ amore ſuccenſus ali
quē ex eis ſua ſancta exhortatiōe cōuer-
tit atqȝ peccatum mortale de conſcientia
eius expellit quaſi virtute balſami fetum
mortuū de ventre pregnantis educit. vel
qꝛ ſcriptum eſt. Qui non diligit manet in
morte dum ipſa fraterna charitas odiū
de corde ꝓpellit quaſi de ventre matris
mortuū fetum educit. i. Ioā. iij. Nos ſci-
mus quoniā trāſlati ſumus de morte ad
vitam quoniam diligimus fratres. Sunt
autem velut due ale columbarū due ſpiri
tuales vite ſanctorum. ſ. contemplatiua ⁊
actiua. vel duo genera elemoſynarū ſcilȝ
ſpiritualium ⁊ corporalium. Unde tunc
aſcelle alarum balſamo tanguntur quan-
do ipſi ſancti viri fraterne dilectionis cō
paſſione ad vtriuſqȝ vite vel elemoſyne

ſtudia ipellũt.qb⁹ videlicet ſtudijs ptin⁹ ad colũbariũ domini colũbas alias ducũt qꝛ vtriuſqꝫ elemoſyne beneficio.ſcꝫ ⁊ corporaliter ſubuenẽdo ꝑdicationis ⁊ oratiõis auxilio etiã peccatores ꝓximos ad domini gratiã trahũt.

¶ Capl'm. viij.

Caro non eſt delitijs nutrienda ſed laboribus penitẽtie ⁊ paſſionibus exponenda. Nam agricola qui nollet granum ad tempus in terra perdere ⁊ vẽtis ⁊ tẽpeſtatib⁹ exponere. ſꝫ tãtũ in horreo ſeruare fructũ ide ñ reciperet imo ei putreſceret ⁊ corrũperet. Sic q tãtũ amat carnẽ ſuã ꝙ i qete ⁊ delitijs vult eã ſeruare nec ieiunijs ⁊ laborib⁹ vult eã exponẽ nihil ex ea niſi corruptõeꝫ hẽbit Mat.iiij. Qui voluerit aiaꝫ ſuã ideſt aialẽ vł corporalẽ vitã ſaluã facere pdet eã. ⁊ q pdiderit aiaꝫ ſuam in hoc mundo inueniet eam ſcꝫ in futura gloria:quaſi dicat agricole frumẽtũ ſi perdis ſeruas. ſi ſeminas inuenies. Jo.xij. Niſi granum frumẽti cadẽs i terrã mortuũ fuerit ipꝫ ſolum manet. ¶ Jtẽ caro non delectabilib⁹ et blandis ſꝫ amaris ⁊ afflictiuis ꝯſeruat a corruptiõe tẽtationũ ⁊ vitioꝝ. ſicut frumẽtũ i horreo ñ cũ dulcib⁹ ⁊ lenitiuis ſꝫ cũ aſperis ⁊ amaris folijs ⁊ ſuccis ꝯſeruat a putrefactõe ⁊ leſione curculionũ ⁊ alioꝝ vmiũ. Docꝫ.n.pall. in libro ſuo de agricultura. ꝙ ſi fact granarijs amurca luto mixta parietes liniãtur cui aridi oleaſtri folia vel oliue ꝓ paleis adijciat ⁊ tectorio ſiccato rurſũ amurca reſpgat. ⁊ vbi h ſiccata fuẽit frumẽta cõdant a curculionib⁹ ⁊ alijs vmib⁹ tuta ſeruabunt. ¶ Jtẽ herba coniza vt greci aſſerũt ſubſtrata frumẽtis addit etatẽ. Cõſtat enim ꝙ ⁊ oleaſtri ⁊ oliue folia amara ſũt ⁊ etiam amurca. Coniza eſt ẽt herba letalis q̃ cum tritico generat qua tamẽ turdi veſcunt. Vñ ſimiliter caro noſtra amaris ⁊ mortificatiuis a vitijs ꝯſuat. Vñ Apo. dicebat Col.iij. Mortificate membra veſtra. Jtẽ negat Colluella quẽ Pallad.i libro ſuo frequent allegat ventilãda eẽ frumẽta.qꝛ magis miſcent aialia totis aceruis q̃ ſi nõ moueant i ſũmitatẽ intra mẽſurã palmi ſubſiſtẽt. ⁊ hoc velut corrupto corio cetera illeſa durabũt. Et aſſerit idẽ noxia aialia vltra ꝑdictam menſurã non poſſe generari. Sic ẽt fuerunt quidã feruentiſſimi ſancti qui quaſi nullius vẽtilationis refrigeriũ carni ſue preſtare voluerũt. Voluerunt eniꝫ poti⁹ ipſo exteriori cortice.i.carne mala ſentire q̃ tentationũ ⁊ vitiorum puncturas ⁊ corroſiones ad mentis ſue itima penetrare ſicut patet de beato germão altiſiodorẽ. ⁊ hylariõe ⁊ beato martio ⁊ qbuſdã alijs. qui laborioſiſſimam ⁊ auſteriſſimaꝫ vitam duxerunt continue ſed tamẽ pall. dicit. quod nihil tãdiu cuſtodiendis frumentis cõmodi⁹ erit q̃ ſi ex areis in alteꝝ vicinũ locũ trãſfuſa refrigerent aliquantis dieb⁹ atqꝫ ita horreis iferant. Jn q̃ ſignatur qꝺ noui ⁊ imꝑfecti q ſũt ſimiles frumẽto ꝙ d area trahit nõ ſũt i tãta auſteritate ⁊ arctitudine tenẽdi ſꝫ interdũ ad breue ſpatiũ tẽporis aliq̃ recreatõe rfrigerãdi ⁊ poſt hoc ad horreũ aſperitatis ⁊ laboris reducẽdi ex hoc eni feruẽtius laborabũt ⁊ magis ẽt cõſolati in labore ꝑſeuerabũt. Seneca nõ Semper in actu ſis ſed interdum animo tuo requieꝫ dato:ſed ⁊ ipſa requies plẽa ſit ſapientia boniſqꝫ cogitationib⁹. ¶ Jtẽ caro eſt pro ſalute anime periculis ⁊ aduerſitatib⁹ exponenda. Nam pugnator clypeum diligit ⁊ charum habet ſed non tantum quod non exponat ictib⁹ vt corpus ſeruetur illeſũ. Sic caro aduerſitatibus ⁊ periculis exponenda eſt vt anima eruetur illeſa ⁊ indẽnis. Vnde Apo. dixit Actuũ.xx. Vincula ⁊ tribulatões hieroſolymis me manẽt.i.expectãt. ſꝫ nihil horũ vereor nec facio animaꝫ meaꝫ.i.vitam aialem ⁊ corporaleꝫ ꝓcioſiorẽ quã me.i. q̃ vitã meaꝫ ſpiritualẽ.

¶ Capitulum.ix.

Clerici ⁊ epi dꝫ ornari ĩ illis veſtib⁹ ſpũaliter quib⁹ põtifices ⁊ miniſtri iudeoꝝ ornabant ⁊ veſtiebãt corpaliter. Habebat eni tunc põtifex.viij.ornamẽta. ¶ Primo .n. ha

bebat veſtem lineam. ¶ Secundo tuni
cam iacinctinam . in cuius extremitate
verſus pedes ponebantur tintinabula
quedam per circuitum ⁊ mala punica fa
cta ex iacincto ⁊ purpura coccoqꝫ bis tin
cto. ¶ Tertio habebat ſuperhumerale ꝙ
tegebat humeros ⁊ anteriorem partem
vſqꝫ ad cingulum. ꝙ erat ex auro ⁊ iacin
cto ⁊ biſſo retortū. Et ſuꝑ humeros ha
bebat duos onichinos in quibus erant
ſculpta nomina filiorum iſrael. ¶ Quar
tum erat rationale ex eadem materia fa
ctum quod erat quadratum ⁊ poneba
tur in pectore ⁊ coniungebatur ſuperhu
merali. Et in hoc rationali erant .xii. lapi
des precioſi per quattuor ordies .i. qbus
etiā erāt ſculpta nomina filiorūꝫ iſrael ſci
licꝫ ad deſignādū ꝙ ferebat onꝰ totꝰ po
puli per hoc quod habebat nomina eoꝝ
in hūeris ⁊ ꝙ iugit debebat de ſalute eoꝝ
cogitare ꝑ h̄ ꝙ portabat eos i pectore q̄ſi
i corde habēs. In q̄ ēt rationali mādauit
dn̄s poni doctrinā ⁊ veritatē qꝛ q̄dā ꝑti
nētia ad veritatē iuſtitie ⁊ doctrīe ſcribe
bant i illo rōnali. Iudei tn̄ fabulantur ꝙ
in rationali erat lapis qui ſecundum di
uerſos colores mutabatur ſecundum di
uerſa que debebant accidere filiis iſraꝉ. ⁊
h̄ vocant veritatem ⁊ doctrinā. Quintū
erat balteꝰ .i. cīgulus factꝰ ex ꝑdictꝭ .iiii. co
loribꝰ. ¶ Sextū erat tyara .i. mitra q̄dā d̄
biſſo. ¶ Septimū erāt femoralia linea vt
operirēt carnē turpitudinis ſue q̄n acce
deret ad ſanctuariū vel altare. ¶ Octauū
erat lamina aurea pēdēs in fronte eiꝰ i q̄
erat nomē dn̄i. Ex iſtꝭ ergo octo ornamē
tis miores ſacerdotes quattuor habebāt
ſcꝫ tunicā lineā femoralia ⁊ balteū ⁊ tya
rā. Per iſta ergo ornamēta deſignaꝉ ſan
ctitas miniſtroꝝ dei. Sūt eni quatuor ne
ceſſaria oibus miniſtris ſcꝫ caſtitas q̄ de
ſignaꝉ ꝑ femoralia puritas vite q̄ ſignifica
tur ꝑ lineā tunicā moderatio diſcretōis q̄
ſignificaꝉ ꝑ cingulū rectitudo intētiōis q̄
ſignificaꝉ ꝑ tyarā ꝓtegentē caput. Sed ſu
per h̄ pōtifices debēt q̄ttuor hēre. ¶ Pri
mo iugē dei memoriā in cōtēplatione. ⁊
h̄ ſignificabat lamina aurea hn̄s nomen

dei in fronte. ¶ Scd̄o ꝙ ſupportet inſir
mitatē populi qd̄ ſignat ſuperhumerale.
¶ Tertio ꝙ habeat populū in corde ⁊ in
viſceribꝰ ꝑ ſollicitudinē charitatis qd̄ ſi
gnatur per rationale. ¶ Quarto qd̄ habe
at conuerſationem celeſtem per operaꝑ
fectionis quod ſignatur per tunicam ia
cinctinam. Unde ⁊ tunice iacinctine adiū
gebantur in extremitate tintinabula au
rea per quod ſignatur doctrina diuinoꝝ
que debet coniungi celeſti ꝯuerſatōi pōti
ficis. Adiunguntur etiam mala punica ꝑ
que ſignatur vnitas fidei ⁊ concordia in
bonis moribus quia ſicut mala punica
hn̄t ſua grana vnita ſic vnita debet eē eiꝰ
doctrina. vt per eam pacis ⁊ fidei vnitas
non rūpaꝉ. ¶ Item clericorūꝫ ⁊ miniſtro
rum eccleſie chriſti idoneitas ſignificatur
in eoꝝ veſtibꝰ qbꝰ ſcꝫ induunꝉ quādo i ec
cleſia miniſtrāt. Quedā .n. ſūt q̄ generaliꝉ
in oibꝰ miniſtris req̄rūꝉ vt ſint idonei ad
tractādū diuia. Quedā v̄o req̄rūꝉ ſpūaliꝉ
i ſuꝑioribꝰ. Et iō q̄dā veſtes ſꝉ oibꝰ mini
ſtris cōes. Quedam ſuperiorum tātum.
Omnibus enim miniſtris competit ami
ctus humeros tegens in quo ſignaꝉ forti
tudo ad diuina officia quibus mancipaꝉ
Et ſimiliter alba que ſignat puritatem vi
te ⁊ cingulum quod ſignat repreſſionem
carnis. ſed ſubdiaconus vlterius habet
manipulum in ſiniſtra. in quo ſignatur
exterſio multarum macularum qꝛ mani
pulus ē quaſi ſudarium ad extergendūꝫ
vultum. Ipſe enim eſt qui primo ad ſa
cra tractanda admittitur. Hēt etiam tuni
cam ſtrictam per quam doctrina chriſti ſi
gnatur. Unde in veteri lege vt ſuꝑ dictū
eſt in tali tunica tintinabula pendebant.
Sb̄diaconꝰ .n. ꝑmo admittiꝉ ad doctrinā
noue legis annūciādū. ſꝫ diaconꝰ hꝫ āpliꝰ
ſtolā i ſiniſtro hūero in ſignū ꝙ applicaꝉ
ad miſteriū i ipis ſacramētꝭ ⁊ dalmaticā
q̄ ē veſtis larga ſic dcā qꝛ i dalmatie parti
bus ꝑmo fuit vſus eiꝰ ad ſignādū ꝙ ipſe ꝑ
mo poniꝉ diſpēſator ſacramētoꝝ. Ipe .n.
ſanguinē diſpēſat. in diſpēſatiōe āt largi
tas req̄riꝉ. Sꝫ ſacerdoti ſtola i vtroqꝫ hu
mero pōiꝉ vt oſ̄daꝉ ꝙ plēa ptāo diſpēſā

di ſacraměta ei dat:ſi vt miſtro alteriꝰ. Et iō ſtola deſcēdit vſq3 ad inferiora. Hʒ ēt caſulam q̄ ſignat charitatē. q2 ſacramētū charitatꝭ ꝯſecrat ſcʒ eucharıſtiā. Sʒ ep̄is addunt nouē ornaměta ſup̄ ſacerdotes q̄ ſūt caligē. ſādalia. ſuccictoriū. tūica. dalmatica. mitra. chirotece. baculus. ⁊ ānulꝰ. q2 .ſ. nouē ſūt q̄ p̄nt ſup̄ ſacerdotē. ſ. clericoſ ordinare. v̄gines bn̄dicē. baſilicas d̄dicare. clericos diſponere. ſynodos celebrarē. chriſma ꝯſecrare. ⁊ veſtes ⁊ vaſa ēt ꝯſecrare. vl' p caligas ſignat rectitudo greſſuū. Per ſādalia q̄ pedeſ tegūt ꝯtēptꝰ terenoꝝ Per ſuccinctoriū q̄ ſtola ligat cum alba amor honeſtatꝭ p tunicā pſeuerātia q2 Joſeph tūicā talarē hūiſſe legit q̄ d̄ſcēdētē vſq3 ad talos p qd̄ deſignat extremitaſ vite. p dalmaticā largitas i opibꝰ miſericordie. p chirothecaſ cautela i opatōe. p mitrā ſciā vtriuſq3 teſtamēti: vn̄ ⁊ duo cornua hʒ. p baculū cura paſtoral' q̄ d̄nt colligere vagos qd̄ ſignat curuitas in capite baculi. ſuſtētare infirmos qd̄ ſignat ſtipes baculi. ⁊ pungere lentos quod ſignat ſtimulus in pede baculi vnde verſus. Collige ſuſtenta ſtimula vaga morbida lenta. Per annulum ſignat vnitas fidei qua eccleſia deſpōſat xp̄o. Ep̄i. n. ſūt loco xp̄i q ē eccl'ie ſpōſus. Sʒ vlteriꝰ archiep̄i palliū hn̄t in ſignū p̄uilegiate ptātis. ſignat eni torquē aureā quā ſole bāt legitime certantes accipe. Et iſta ornaměta correſpōdēt veſtibus pōtificis ve. le. Nā p lamina q̄ pendebat in frōte hʒ pōtifex noſter crucē vt Innocentius dicit. ſicut pro femoralibus habet ſandalia. pro linea albam. pro balteo cingulum. pro podere tunicam. pro ephot annulum. pro rationali amictum: p ſuphumerali ſtolam: p tiara mitram. Nota ēt q romanus pontifex nō vtitur baculo: q2 petrus emiſit ipʒ ad ſuſcitandū quēdā diſcipulū ſuū: qui poſtea factus eſt epiſcopus treuerēſis. Et iō in dioceſi treuerenſi papa baculū portat ⁊ nō in alijs. Vel in ſignū q nō hʒ coartatā poteſtatem qd̄ curuatio baculi ſignat

¶ Capitulum. x.

c Onfeſſio neceſſaria eſt ad ſanandū vulnera aie. Nā q̄diu ferrum manet i vulnere nō pōt corpꝰ ſanari. Et ſic q̄diu peccatū retietur in cōſciētia anima nō ſanat. Educit autē de cōſciētia peccatū p cōfeſſionis iudiciū. Vn̄ dicit Job. xxxiiij. Nūquid q nō amat iudiciū ſanari pōt. ¶ Item confeſſionem debet precedere cōſcientie examinatio ſicut diuiſiuum ſiue preparatiuum premittitur purgatōi. Nā purgādus infirmus prius preparationeʒ recipit q̄ hūores cōmoueat: vt poſtea medicina ſequēs melius eiciat. Sic prius dʒ hō examinare peccata ⁊ diiudicare apud ſe antēq̄ confiteatur Eccli. xviij. Ante iudiciū para iuſticiam tibi. ¶ Item cōfeſſio neceſſaria eſt ad cordis illuminationem. Eſt eni cor ſimile domui. Domus eni illuminatur quando feneſtra aperit q2 ſol tūc in eā igreditur. Similiter quādo cor domino aperit per cōfeſſionē gratia dei intrat in ipm ⁊ illuminat Chry. Cōfeſſio cor emūdat: ſenſum illuminat: animā ſāctificat: ⁊ ad ſuſceptionē xp̄i preparat. Vnde dicit Cāti. v. Aperi mihi ſoror mea. ¶ Itē confeſſio eſt neceſſaria ad mortꝭ eterne euaſionē. Nā quādo apoſtema cōuertitur ad interiora ⁊ ibi crepat eſt cauſa mortis corpalis. ſed quādo cōuertitur ad exteriora poſſibile eſt ad ſanitatē redire. Sic peccatū abſcōditū interius cauſa eſt mortis eterne: ⁊ conuerſū v̄o exterius ⁊ manifeſtatū per cōfeſſionē eſt ſpiritualis ſalutis indiciū. Vnde ſi in cōfeſſus lates inconfeſſus condēnaberis.

¶ Capitulum. xi.

c Ompūctio cordiſ aſſimilatur vio ſm illud pſ. Potaſti noſ vino cōpunctōis. Nā vinū ſēp emittēdo feces ſe purgat ⁊ ſemp eſt i motu ⁊ tremore donec ſepet pur ab impuro. Sic q vere cōpūctus eſt ſemp eſt in motu ⁊ tremore donec ſeparet ab eo immūdicia peccati. ¶ Itē cōpūctio aſſimilat aceto. ¶ Primo rōne confectōis q2 ex eiſ

dem cor cõpungiť quib⁹ acetũ ex vio cõ/
ficitur. Nã ſi qs velit ex vio aliquo opti/
mũ acetũ cõficere hoc modo facere põt.
Accipiat cornalia qñ incipiũt rebuſcere ꝛ
cẽtimora q̃ naſcunť in cãpis qñ ſilr incipi
ant rubeſcere ꝛ de labruſcis anteq̃ȝ incipi
ant tumeſcere ꝛ ð brugnolis ceparũ acer
bis añ ꝛ pulueriȝet ſubtiliť oia ſimul. Et
tũc accipiat de meliori aceto ꝙ inuenerit
ꝛ diſtẽperet cũ puluere illo ꝛ ita conficiat
panes bene deſiccatos. Et ſi vinũ de quo
vult facere acetũ fuerit forte põat de pa
ne illo paꝝ: ꝛ ſi fuerit debile. ponat pl⁹ ꝛ
fiet acetũ fortiſſimũ. Quia igitur illa qua
tuor ex quibus primo puluis cõficiť acer
bum habẽt ꝛ agreſtẽ ſaporeȝ ſcȝ imatura
cornalia cẽtimora ꝛ labruſce ꝛ brugnole
Poſſumus in iſtis quatuor mala intelli
gere q̃ facit peccatũ homini quoꝝ ſcȝ me
moria velut acerbus fructus cõſciam nõ
paꝝ mordicat ꝛ pũgit. ſ. qꝛ tollit deũ clau
dit celũ deſtruit meritũ ꝛ obligat ad ifer
num. Sȝ iſta q̃ttuor debẽt pulueriȝari. i.
ſubtiliť diſcuti ꝛ cõſiderari deinde acetuȝ
optimũ apponi. i. exẽplũ alicui⁹ fortiť pe
nitẽtis i memoria hẽri. Et ð hiſ cõficiť pa
nis lachrymaꝝ de quo i. ps. Cibabis nos
pane lachrymaꝝ: ex quo poſito in vaſe vi
ni. i. in memoria ipſius peccati fortiſſimũ
acetũ efficiť. i. fortiſſima cõpũctio generať.
¶ Scdo rõne purgatõis qꝛ purificat ꝯſcia
ſicẽ acetũ purificat muſtũ. Dr. n. i libro de
videmijs ꝙ ſi qs mittat i metretã dulcis
muſti ꝯculã aceti p tres dies erit purũ ꝛ
ſilr cõpunctiõis acetũ purificat cor a fece
peccati turbulentũ. Vñ Amb. dicit Scin
dite corda vr̃a ferro ꝛ aceto cõpunctiõis
ab vſu inueterate ꝯſuetudinis. ¶ Itẽ cõ
pũctio amara peccati valet cõtra tẽtatio
nes diaboli ꝛ cõfortat ẽt cor i bono. Dic̃
eni Pall. ꝙ põt fieri vinũ ꝯ peſtilẽtiã ſalu
tiferꝝ ꝛ ſtomacho multũ pficuũ h̃ mõ. In
optimi muſti metreta vna ãteq̃ȝ ferueat
tunſi abſinthij. viij. vncias liteo inuolutas
dimittas. ꝛ exactiȝ. x. dieb⁹ curabis aufer
re id vinũ refunde lagenis minoribus ꝛ
vtaris qꝛ valet ad ea q̃ dicta ſunt. Quid
autem eſt metreta dulcis muſti niſi me/
moria delectabilis peccati: Et quid liu
teus contuſi abſinthij niſi compunctio ꝛ
amaritudo animi contriti: Ergo tunc ab
ſinthium muſto immittitur qñ ex memo
ria delectationis ꝑpetrati peccata cõſcien
tia cõpũcta vehementer amaricať. ꝛ tale
ꝑfectio eſt ꝯpunctiõis vinũ qð animũ pu
rificando confortat ꝛ ꝯ peſtilẽtiã. i. corru
ptelam tentationis ſeu recidiui ſalubriť
defenſat Exo. v. Sacrificemus deo ne for
te accidat nobis peſtilentia. Hoc ſacrificiũ
contra peſtilẽtiam valens eſt compũctio
animi contribulati ſm̃ illud Ps̃. Sacrifi
ciũ deo ſpiritus cõtribulat⁹.

¶ Capitulum. xii.

COnſolari ñ põt dolẽtẽ ꝛ af
flictiuũ q per triſtitie com
paſſiõeȝ ꝛ doloris oſtẽſio
nem nõ concordat ei⁹ do
lori. Cui⁹ exẽplũ ẽ qꝛ fer/
rum ferro non iungitur ſi nõ vtrũqȝ ex
vſtiõe ignis liquetur ꝛ durum molli nõ
adheret niſi pri⁹ duritia ei⁹ tpata molleſ
cat vt q̃ſi hoc ipſũ fiat qð curať vt teneat.
Sic prius emolliri dȝ conſolari volentis
animuſ vt afflicto congruat ꝛ cõgruẽſ ad
hereat ꝛ inherẽdo trahat. Alioquin ſi a
mentis afflictione diſcrepat min⁹ ab illo
recipitur a quo mentiſ qualitate ſeparať
Ergo ordo conſolationis ẽ. vt cuȝ volu
mus afflictum quempiaȝ a merore ſuſpẽ
dere. ſtudeamus prius merẽdo ei⁹ luctui
concordare: vt Grego. dicit.

¶ Capitulum. xiij.

c Onſuetudo peccãdi diffici
li⁹ dimittiť ſi ei ñ reſiſtiť añ
q̃ȝ idurať. Nã veſtiȝ rectam
formã ð facili recipit ſi nõ/
dũ prauã recepit. ſȝ ſi ꝯtra
riũ ſit vix põt rectã ſuſcipe. ꝛ cera dũ moll
ẽ facili⁹ ipſſionẽ ſigilli recipit q̃ȝ cũ idurue
rit. Vñ Eccli. xxx. Curua ceruicẽ ei⁹. i. filij
tui i iuuentute. tũde latera ei⁹ dũ infãs ẽ
ne forte iduret ꝛ nõ credat tibi. Vñ Aug.
Dum cõſuetudini nõ reſiſtiť ſit neceſſitas
Lepra. n. inueterata ꝛ gutta ioſſata nõ de
facili curať Iob. ix. Oſſa ei⁹ implebuntur
vitijs adoleſcẽtie ei⁹. Et Beda ſup Luca

dicit. Diabolus quanto ip̄z hoiem diuti⁹ t̄z tāto difficili⁹ dimittit. ſic ruſticuſ q diu terram tenuit vult eā hereditarie tenere.

¶ Capitulum. xiiij.

Onuerſatio bona aſſilat̄ arce Noe ꝓꝑ q̄ttuoꝛ. ¶ Prio rōne ſtructure. q̄ ſcʒ fuit a noe conſtructa ⁊ fabricata. Noe aūt qui interpꝛetat̄ requies eſt hō iuſtus q vt reſpicat in domo ꝓprie ꝯſcientie ⁊ ſit tut⁹ ab inūdatione aq̄rum. i. ab impetu tentationū vel tribulationū edificat arcā. i. cōuerſationem bonā. De q̄ p̄s. Exurge domine in requiē tuam tu ⁊ arca ſanctificationis tue. Arca. n. deo ſāctificata ē ꝯuerſatio bona ad deum ordinata. que dicit̄ eſſe reges dei q̄ ſecūdū deuʒ in ea mens hoīs regeſcit. ¶ Scdo rōne mãe. q̄ arca fuit facta ex lignis leuigatʒ bitūinatis ⁊ q̄dratis. Sic bōa ꝯuerſatio edificat̄ ex lignl leuigatis. i. ex bonis opibuſ pura intētōe factis. Bituminatis. i. charitate iformatis. Quadratiſ vt ſit mēs hōīnis ſtabil' q̄ corp⁹ q̄dratū reſidet firmū. ¶ Tertio rōe forme. circa quā p̄mo attēde menſurā dimenſionū. Habebat eni lōgitudinē. ccc. cubitoꝝ latitudinē. l. ⁊ altitudinē. xxx. Supi⁹ aūt erat in vno cubito cōſūmata. Lōgitudo eniʒ arce ē memoꝛia dñice paſſionis quā thau figura rep̄ſētat q̄. ccc. ſignat vel etiā lōgitudo arce ē pſeuerātia in cōtinuatiōe bōi. vel lōgitudo. ccc cubitoꝝ ē fides trinitatis cū pfectōe bōi opis ſine q̄ fides moꝛtua eſſet Latitudo āt ē dilectio dei ⁊ ꝓximi amici ⁊ inimici ⁊ ſignat̄ in. l. cubitiſ. q̄ q̄nq̄geſima die a paſſione xp̄i datuſ eſt ſp̄ūſſāct⁹. p quē vt. dicit Apo. Charitas dei diffuſa ē i coꝛdib⁹ noſtris. Altitudo āt ē ſpes ⁊ deſideriū ſeculi vēturi. q̄ ſpes dſignat̄ i. xxx. cubitiſ. q̄ ſcʒ trecenari⁹ numeruſ ex ternario ⁊ denario ducit̄. ter eni decē faciūt trigīta. In ternario aūt triplex ſpes ſignat̄. ſcʒ de venia de gr̄a ⁊ gloria. In denario aūt addito adimpletio decalogi vt. ſ. aſſit nobis ipletio decalogi ſb ſpe p̄dicta triplici. Alioqui ſpes ſine meritis vel opibus nō eēt ſpa ſed p̄ſūptio. Cōſumatio aūt i vnū cubitū ē vt oēs mot⁹ ⁊ affectus dirigant̄ i deū ſicut dicit p̄s. Coꝛ meū ⁊ caro mea exultauerūt i deū viuū. vel hec cōſummatio ſit i pfectiōe ꝯſilioꝝ Math. x. Adhuc vnū tibi deeſt ſi viſ pfect⁹ eē ⁊c̄. Dicit̄ āt q̄ ille cubitus arce fuit geometric⁹ q valet ſex viſuales ad oñdēdū q̄ p ſex miſericoꝛdie opa ad vnitatē ꝑfectiōis diuine ꝯſolatiōis ⁊ ſupne pacis aſcēdit̄. ¶ Scdo i foꝛma arce ꝯſidera apturā locoꝝ. Hēbat. n. i duob⁹ locis apturā. vnā ad lumen recipiendū ſcʒ feneſtrā altam a latere ad igrediendū ſcʒ oſtium. Feneſtra ergo eſt gratia q̄ illuminat domum mentis. Vel foꝛſitan eſt intelligentia per quam lumen ſapie ⁊ ſcie ſuſcipim⁹. Oſtiū aūt eſt liberuʒ arbitriū quod apperit pri mo gratiā. Vñ Bernar. Et ſi adinuenirl pōt. ꝑueniri nō pōt. ¶ Tertio ꝯſidera diſtantiā māſionum. Nā ſ̄ʒ Aug. Arca fuit iferi⁹ bicamerata ⁊ ſupi⁹ tricamerata. nā i iferioꝛi māſiōe. ſ. ſup tabulatū ſētine fuit duplex clamera q̄rū vna dicebat̄ ſtercoraria. alia āt apothecaria. Sʒ ſupra iſtā manſionē fuit alia manſio ſupioꝛ q̄ hēbat treſ cameras due camere laterales erāt: vna iminiū aialiū ⁊ ſerpentiū. Altera vo mitiū media āt camera erat hoiʒ ⁊ auiū oſtiū aūt erat ibi. bicamerata ⁊ tricamerata cōiūgebantur. Bicameratio itaq̄ arce attendit̄ i delectatiōe ſēſualitatis q̄ maxime inuenit̄ i actib⁹ duaꝝ potētiaꝝ vegetatiue ꝑtis. ſcʒ ꝓpagatiue ſiue generatiue quātuʒ ad actū venereū. ⁊ iſta ē vt ſentina ſtercoraria. ⁊ nutritiue q̄ntū ad eſū. ⁊ iſta ē apothecaria. Tricamerata āt attēdit̄ in rōne. cui⁹ tres vireſ ſūt. ſ. iraſcibiliſ q̄ dteſtatur malū: ⁊ iſta ē habitatio immitiū paſſionū vt ire ⁊ audacie ⁊ hmōi. ¶ Itē ꝯcupiſcibil' ⁊ hec ē q̄ bonū ꝓſeq̄t. Et hec ē habitatio mitiū paſſionū vt amoꝛis māſuetudin] ⁊ hmōi. Et due he vires dicunt̄ rōnales ſi p eēntiā ſed per participationē ſ̄ʒ Phm. i. Eth inquātū ſcʒ nate ſūt rōni obedire Tertia aūt ē rōnal' p eēntiā q̄ rō vocatur Et hec eſt q̄ diſcernit bonū hōeſtū ⁊ veꝝ. Vñ hec dr̄ habitatio hoiuʒ ſcʒ actiuoꝝ ⁊ auiū. ſ. ꝯtēplatiuoꝝ. Quoꝝ primiſ regunt̄

pꝛudētia. ſecūdū eleuāt ſapia. Alij aūt ſūt
q dicūt hmōi cameras arce fuiſſe diſpoſi
tas ſolum ī tri altitudine. Et dicunt ꝙ infe
rius in fundo erat ſentina ſiue ſtercoꝛa-
ria ſupra ꝙ erat apothecaria. ⁊ ſupꝛa hāc
erat immitium animaliū. Et oſtiū erat in
medio vbi apothecaria ↄiungebatur ca
mere immitium. ſupꝛa hanc habitatio
mitium animalium. Et in ſupremū erat
habitatio hominum ⁊ auiū. Et ideo per
ſtercoꝛariaꝫ poteſt accipi pcti in anima fe
tentis deteſtatio. Per apothecariam la-
chꝛymarum effuſio poſt quam diabolus
ſuſcitatur ad impugnandum. ⁊ ideo ſeq
tur habitatio imitium animalium. i. mul
tiplicatio tentationum. Sed quia de⁹ ad
iuuando ⁊ conſolando ſubuenit ſequit
habitatio mitium. i. gr̄a cōſolationū. poſt
quā ſeq̄ habitatio hōīū. i. exercitatio ac
tiuoꝝ ⁊ auiū. i. pfectio ↄtemplatiuoꝛum.
¶ Quarto aſſimilat bōa cōuerſatio arce
rōne clauſure. qꝛ ingreſſo noe in arcam
cum his q ītrabant īgredi clauſit eā dn̄s
d̄ foris ita vt inūdatio diluuij nō nocuerit
eis. In q̄ docet hō iuſt⁹ vt ſi inūdauerit
diluuiū carnis ītret arcā trāqlle mētis. Et
lꝫ circūfluāt toꝛrētes iracūdie. flumina lu
xurie. voꝛagies gule. lꝫ ebulliāt toꝛrētes d̄
lectatōuꝫ. abyſſus cupiditatū marīa ↄtur
bationū ītra tn̄ noe arcā. i. qet⁹ aīus clau
ſo de foꝛis ſilētij hoſtio poſſidet aīam. Et
quāto magis caro laboꝛat in actiōe tāto
ſpūs volat ſublimi⁹ ī cōtēplatiōne. Vnde
Paul⁹ q pl⁹ oībus laboꝛauit in fame ⁊ ſi
ti ī frigoꝛe ⁊ nuditate ⁊c. dixit Noſtra cō
uerſatio in celis eſt. ¶ Capitulum. xv

COr cuſtodiendum eſt vt
vas omnium theſauroꝛū
celeſtium. ⁊ ſicut caſtrum
in terra inimicoꝛū ſitum
Pꝛo. iiij. Oi cuſtodia ſua
coꝛ tuū. Eſt. n. vt vas pcio
ſū qd cari⁹ emit ⁊ ī ei⁹ fractura magnū dā
nū icurrit ⁊ difficili⁹ repat. ⁊ iō a ſāctis ui
rꝫ diligēti⁹ cuſtodit Apo. i. Theſ. iiij. ſciat
vnuſqſqꝫ veſtrū vas ſuū poſſidē ī ſcīfica
tōe ⁊ honoꝛe. ¶ Itē vas coꝛdis vt poſſit
optio liq̄re gr̄e repleri. ¶ Pꝛio oꝫ ꝙ eua-
cuet. ſ. ab amoꝛe ſeculi. Vas aūt repletuꝫ
vino liquoꝛe ñ pōt recipe aliū niſi euacue
tur ſicut plenū vio nō recipit oleū qn ef
fūdat. Tāq̄ vinū qd mētē inebꝛiat ⁊ iſa
tiat ē affect⁹ ⁊ amoꝛ mūdi ſꝫ tāq̄ oleum
qd illuminat ⁊ ſanat ⁊ letificat ē gratia d̄i.
Vnde oꝫ ꝙ euacues fetidum vinuꝫ ſi vis
recipere limpidum oleum. Vnde. iiij. Re.
iiij. Vaſa vacua repleuit eliſeus. ¶ Secun
do oꝫ ꝙ lauet ſcꝫ a ſoꝛdib⁹ peccatoꝛum.
Aliquando etiā euacuato vaſe adherent
alique ſoꝛdes q̄s oꝫ lauari ne liquoꝛem
imittendum coꝛrumpant nec pōt ītrare
gratia dei vbi ſūt ſoꝛdes peccati. ergo ſi-
cut dicitur Hiere. iiij. Laua a malitia coꝛ
tuū. ¶ Tertio oꝫ ꝙ vas ſiue doliū coꝛdis
obſtruat ſiue ligetur. ne ſcꝫ liquoꝛ imiſſuſ
effūdatur: nullus. n. ſapiēs imitteret vi-
num in vaſe ex quo videret ſtatim eſſe ef
fundendum. Vnde illi qui gratiam recipi
unt ⁊ ſtatim effundunt dicuntur eē fatui
ſecundum illud Eccli. xx. Gratie fatuoꝝ
effundentur. Et hoc eſt qꝛ fatuus nō hꝫ
vas coꝛdis ligatū vel ſolidū ſꝫ ↄfractū ſꝫ
illud Eccli. xxi. Coꝛ fatui quaſi vas ↄfra-
ctū. ¶ Quarto oꝫ ꝙ iclinet ſiue ſubijciatur
rei imittēde. Nō. n. poſſet vas repleri aq̄
fluminis vel putei niſi iclinaret vel pfūde
imergeretur. Sic coꝛ hoīs non impletur
gr̄a niſi hūiliet Eccli. vlti. Inclinaui mo-
dice aurē meā excepi illā ſcꝫ ſapīaꝫ vl gra
tiā. ¶ Quito oꝫ ſi eēt euerſū vl ēt p⁹ q̄ ē
clinatū ꝙ erigat. ⁊ h̄ ē p deſideriū vl oro
nē ad deuꝫ Sap. vii. Optaui ⁊ dat⁹ ē mi
hi ſenſ⁹ iuocaui ⁊ vēit ī me ſpūs ſapie q
ē ēt ſpūs gr̄e. ¶ Itē nota ꝙ coꝛ puꝝ ēt mi
nima pcā metuit. nā in pāno albo minia
macula appet ⁊ nimī diſplicet ſic ī coꝛde
puro mīma pctā Eccleſ. ix. Oi tpe ſint ve
ſtimēta tua cādida. ¶ Itē coꝛdiſ ītimū qū
qꝫ aſſimilat lecto ſic Cā. iij. dr̄. in lectulo meo
p noctē q̄ſiui quē diligit aīa mea. Greg.
In lectulo ⁊ p noctē dilect⁹ q̄rit. qꝛ nimiꝝ
ēt iuiſibil ↄditoꝛiſ ſpēs expſſa oīs coꝛpes
viſionis imagie in cubili coꝛdis inuenit
Qn̄qꝫ v̄o aſſilat cubili ſm illud p̄s. Exul
tabūt ſcti ī gloꝛia letabūt ī cubilib⁹ ſuis qꝛ
ſcꝫ cū mala ſcti ab exteri⁹ fugiūt ſecuri in

itra mētium ſecreta gliāt. Sȝ tūc leticia pfe
cta erit cū carnis exterius pugna ñ fuerit
,nā quouſqȝ ad illicita p carnē trahimur.
qr q̄ſi dom⁹ nře pies q̄tit ēt cubile cordis
pturbat. Qñqȝ vo aſſiſtat ſtrato ſȝ illō ps
vniuerſū ſtratū ei⁹ v'ſaſti i infirmitate eius.
qr vȝ cū nos tētatio carnis pcutit treme
facta ifirmitas ēt ſtratū cordi pfūdit.

¶ Capitulū. xvi.

COrpori ſeruire ⁊ animam negligendo ſe totaľr circa ea que ſunt corporis occupare pprīu ē reproborȝ. Et hic ē q artes ille mechanice q̄ pmodis ⁊ delitijs corpis maxie inſuiūt a reprobis hoib⁹ pmit⁹ ſūt inūte. ſ. a cayn ⁊ filijs eius: nā ip ſe prim⁹ reprob⁹ .ſ. cayn fuit q vt auaritie ſue pſuleret ſic dr i hiſtorijs ſcolaſticis prio agricultor ſe dedit ¶ Itē pm⁹ q terminos tre poſuit. ⁊ q uite hoiȝ ſimplicitatē adinuētōe mēſurarȝ ⁊ pōderū ad calliditatē ⁊ corruptōes pduxit. ¶ Itē ipe cayn fuit q pmā ciuitatē edificauit. ⁊ vocauit eā ex noie filij ſui enoch Sre. Quid ſibi vult q cayn pmū filium enoch vocat atqȝ ex hoc noie ciuitatē q̄ȝ pdidit appellat. Cayn pm⁹ ciuitatē pſtruxiſſe dſcribit vt apte mōſtret q ipe i terra fūdamētū poſuit q a ſoliditate etne patrie alienus extitit. Peregrinus namqȝ a ſummis fundamentum q̄ſi longe habitationis i infimis poſuit. q ſtatione cordis in infimis collocauit. Unde in eius ſtirpe enoch qui dedicatio interpretatus pmus naſcitur de electorū progenie. Enoch ſeptimus fuiſſe mēorat qr reprobi in hac vita q̄ ē ani ſemetipſos edificando dedicāt. Electi vo edificationis ſue dedicationem in fine tempis expectāt. ¶ Itē iabel qui fuit de ſtirpe cayn fuit primus qui inuenit tentoria portatilia de loco ad locū pro paſtorum ſcȝ pmoditate ⁊ delitijs. Et ideo ſignat peccatorem ⁊ propriiſſime platum q tabernaculo corpis deſeruiēs in dlitijs trāſit d loco ad locū. i. ruit de vitio ad vitiū. ⁊ nomē fratri ei⁹ iubal q fuit pat canētiū in cithara ⁊ organo. i. pm⁹ inētor pſonātiarū muſicaliū vt ſcȝ labor paſtoralis i delitias verteret. hoc. n. ptinet ad voluptatē auriū. p quos Iob. xxi. Tenēt timpanū ⁊ citharā ⁊ gaudēt ad ſonitū organi. Itē poſtea tubalcayn de eadē ſtirpe genitus fuit prim⁹ faber ⁊ opans in ere ⁊ ferro. Vñ ille fuit malleator q pmo inuēit vſū armorȝ. Et i hoc ſignificat oppſſores Et itēȝ fuit faber ⁊ ſculptor q ſculpturas opum i metallis in libidinē oculorȝ fabricauit. Vñ i hoc ſignat curioſitatē oculorȝ Soror āt tubalcayn fuit noēma q̄ artes textoriaȝ adinuēit q ſcȝ ptinet ad mollitiē ⁊ curioſitatem veſtium. Cuius contrariū commēdatur i ſanctis ſcȝ aſperitas ⁊ vilitas veſtiuȝ ſicut de Ioanne baptiſta patet e pluribus alijs.

¶ Capitulum. xvij.

COrreptionē plati ēt diſcoli dȝ ſubdit⁹ humiliter portare attendens cum radit barba alicuius q patiēter ſe hȝ ſub raſorio ⁊ pmittit caput ſuū a raſore mō in dextrā mō in ſiniſtrā duci. nec audet mentū leuare. nec os apire. ne ſi raſori reſiſtat vulnus incurrat. Attende clauſtralis ſub manu raſoris te poſitū. noli ſub raſorio correptōis rebellare. ſed raſoris manibus humiliter te tractari pmittas ne leſiones grauiores incurras tā in mente q̄ in corpore. ¶ Itē q ſub manu raſoris inepti radit neceſſe ē vt patiētius ſe hēat qr faciliꝰ lederet q̄ a bono. Sic ſub diſcolo ⁊ inepto plato plurimū expedit patientius ſe hēre. Nō. n. tm̄ bonis ſubiectus eē debes ſȝ ēt diſcolis. vt ait Petrus. O q̄ graue ē a malo barbario ⁊ cū raſorio dētato ſine aqua radi q cū deberet ſcindere pilos ſcidit carnē. Quid p raſoriū dētatū niſi mordax correptio ⁊ ptētioſa intelligit: p aquā vo lenitas correptiōis deſignat. Noli ergo o plate aquā omittere in barba radenda. i. lenitatē ⁊ compaſſionē a correptiōe amouere. ſȝ dētes remoue a raſorio tuo . i. a correptione conuitium. Et nota q ille qui hȝ rigidū pilum magis ſub raſorio patit. Sic q rigidus ē ſub diſciplina ⁊ culpam ſuam defendere vult deterius habȝ Pro. xvi. Qui corripiētē ſe dura ceruice

contẽnit repẽte ſupuenit ei iterit᷒. ¶ Itẽ coꝛreptio acuta ⁊ doctrina diſcreta immutant nõ tm̃ coꝛda ſed ẽt opa coꝛreptoꝝ ſicut cultelli ꝑfoꝛatio ⁊ aq̃ coloꝛate infuſio imutant fructus arboꝝ. Dicũt. n. agricultura auctoꝛes ꝙ ſi qs vult arboꝛẽ pomiferã ſiue fructiferã ꝓducere fruct᷒ ſiue poma rubicũda vł alio coloꝛe coloꝛata hoc mõ fieri põt. Fac foꝛamẽ in arboꝛe cũ cultello: ⁊ quẽcunqꝫ coloꝛẽ vis diſtẽpa cũ aq̃ ⁊ infunde ⁊ coloꝛabit fruct᷒ eodẽ coloꝛe. Quid aũt eſt cultelli ꝑfoꝛatio niſi ſubtiliſ ⁊ pungẽs delinquẽtiſ coꝛreptio. Et qd eſt aq̃ coloꝛata niſi ꝑdicantis vł exhoꝛtantis doctrina diſcreta ⁊ decẽti ꝓnunciatiõe ꝓlata. Hec ſunt. n. que faciũt arboꝛes. i. audiẽtes diſcipulos ꝓducere poma coloꝛata. i. honeſta ⁊ virtuoſa opa ꝓ varietate coꝛreptiõis ſeu ꝑſuaſionis ipſius diuerſaruꝫ v̓tutũ quaſi diuerſoꝝ coloꝛũ pulchritudine adoꝛnata. ¶ Item ꝙ delinquẽtis coꝛreptio debeat eſſe mixta ſiue tꝑata ex aſperitate ⁊ lenitate pꝫ alio exẽplo. Dicũt eni viri de agricultura periti ⁊ experti. ꝙ ſi arboꝛ q̃ facit acetoſuꝫ vel amarũ fructũ ꝑfoꝛet ita ꝙ foꝛamen ꝑ arboꝛeꝫ tranſeat ⁊ in ipſum foꝛamẽ aqua mellita ꝑfundat ⁊ cũ clauo q fit de ligno eiuſdẽ arboꝛis ipſum foꝛamẽ obſtruat. Talis inqũt arboꝛ facit fructũ dulceꝫ. Quid aũt eſt arboꝛ faciens fructũ acetoſum vel amaꝝ niſi peccatoꝛ faciẽs opus malũ. qd̓ tandeꝫ ꝯſciaꝫ pungit ⁊ amare pene reatũ inducit. Sed eius foꝛamẽ tũc aq̃ mellita infundit cum blãda eius auri coꝛreptio adhibet: q̃ tunc cũ clauo obſtruit cũ terroꝛe pene ⁊ cõminatiõe cohibet. Ex qb᷒ pꝫ ꝙ in coꝛreptione delinquẽtis miſceri debẽt adinuicem. aq̃: i. ſapientia locutiõis. mel. i. dulcoꝛ mãſuetudinis. ⁊ clauus. i. terroꝛ pene vel cõminatiõis. Et talis coꝛreptio ſic arboꝛem . i. hoiem imutat. vt que pꝛio faciebat poma acetoſa vel amara. i. opera coꝛrupta ⁊ ꝑraua ꝓducat econtrario ſuauia ⁊ dulcia idest opa decetero faciat honeſta ⁊ gratõſa. ¶ Item coꝛripiens nimis dure ſiĺis eſt ei qui veteres reparat patellas. qui volẽſ vnum foꝛamen vno ictu mallei obſtruere multa foꝛamina facit. vel vnũ magnũ maius ꝙ̃ ante vel aliqñ patella cõfringit. Et qd eſt coꝛreptio niſi vaſoꝝ fractoꝛum reparatio Eccle. xxi. Coꝛ fatui quaſi vas cõfractum: ſed ictus nimis foꝛtis. i. coꝛreptio nimis dura nõ coꝛrigit ſed deterioꝛẽ efficit. ¶ Item ſicut medicus nimia potione vel medicina occidit egrotũ ſic qui nimis dura coꝛreptiõe coꝛripit nõ emẽdat ſed perire facit Seneca. vitia animi ſicut vitia coꝛpoꝛis leniter tractanda ſunt.

¶ Capitulum. xviij.

DEmones repellendi ſũt ſicut pulices cynifes ⁊ foꝛmice. Docet. n. Pal. in libꝛo ſuo ꝙ contra pulices remedium eſt amurca per pauimentũ frequẽter aſꝑſa vel ciminũ agreſte cũ aqua tritũ cucumeris ſemen agreſtis cum aqua reſolutũ vel cum aqua lupinoꝝ ſileris auſteritatibus iuncta ſi eis locus pulicũ fuerit aliquotiens infuſus. Sed cinifes vt dicit extinguunt amurca ⁊ felle bubali lectis aut locis ꝑfuſis vel folijs edere tritis ex oleo vel incẽſis ſanguiſugis. Sed cõtra foꝛmicas vt dicit ſi hñt foꝛamen in loco vnde eas volum᷒ expellere coꝛ noctue admoueamus. Si aũt de foꝛis veniũt omne loci ſpaciũ cinere vel creta candida ſignabimus. Ex his ergo multiplex remediũ cõtra demones colligere poſſumus. Nã ꝑ dictoꝝ remedioꝝ quedã ſunt vnctuoſa ſicut amurca vel oleũ. quedã ſunt amara ſicut agreſte ciminũ vel cucumer vel edera vel lupinus ⁊ fel bubali ⁊ aqua cũ eis mixta. quedã v̓o auſtera vt ſiler. quedam v̓o ſunt fumoſa vt incẽſe ſanguiſuge. In vnctuoſis ergo notat deuotio. in amaris contritio. in auſteris abſtinentia ⁊ carnis moꝛtificatio. in incẽſis ⁊ fumoſis feruida oꝛatio. Sed vlterius cõtra foꝛmicas addit coꝛ noctue. ꝑ qd̓ ſignificatur coꝛdialis amoꝛ xpi quem oñdit nobis in moꝛte. Vñ ⁊ latus eius aptũ eſt vt ipſum coꝛ pateret ⁊ ipſe chꝛiſtus abſconditus manſit in ſepulchꝛo vt nocticoꝛax in domicilio vt dicitur i pſalmis. Vñ admotio coꝛdis

noctue eſt meditatio crucis ſiue mortis xpi. ¶ Ite3 additur cinis in quo ſignatur memoria mortis noſtre. ꝛ inſup candida creta per qua3 intelligitur ↄſcia munda. His.n. potiſſime remedijs demones a nobis repellũtur ꝛ eorũ tentationes ꝛ moleſtie ſuperanť. ſ. vnctione deuotióis. amaritudine ↄtritióis mortificatióe corporis. feruore orationis meditatõne dominice crucis memoria noſtre mortis ꝛ emũdatione mortis. ¶ Item cõtra nos pugnat ad modu3 militis. Nam ſi miles ẽt ſatis fortis ad pugnã vadit inermis facilit' hoſti cedit. ſ3 ſi bene armat⁹ i cedit facilit' hoſtem ferit. Similiter antiquus hoſtis q̄ñ nos inermes aggrediť cu3 mala apte ſuggerens humane mẽti bona ſimul oia deſtruere conať. ꝛ tunc tanto facilius vinciť quãto aptius cognoſciť: ſed q̄ñ armatus venit q̄ñ bona aliqua corrũpit. Na3 ſepe quoſdam intellectu nõ tẽtat. eiſq3 in ſacri eloquij meditatióe non obuiat. ſed tñ eorum vitã in operatióe ſupplantat. qꝛ du3 de virtute ſcie laudãtur nequaq̄ ſuorum operũ dãna reſpiciunt. cumq3 in fauoris delectatóe animus duciť vite ſue vulnera non medeť. Hunc ergo armatus hoſtis rapit quẽ fraude tectus ex alia deſerens ex alia parte vincit vt dicit Grego.

¶ Capitulum. xix.

Diuitie terrene non ꝓſunt retẽte ſed paupibus erogate. nã fimus ↄgregatus in terra nõ fructificat nec facit eã fertilẽ niſi diſpgatur p campos. ſic diuitie ↄſeruate non proſunt ſed diſpſe ṕs. Diſpſit dedit pauperibus. Vñ Grego. Terrena oia que ſeruando amittimus largiendo ſeruamus. primonium noſtrũ retentum pditur manet erogatu3. ¶ Itẽ nota ſm Pal. q̄ triplex eſt genus fimi ſiue ſtercoris. qdam. ſ. qui eſt terre quaſi valde ꝓficuus ſicut fimus aſinoꝝ ꝛ capraꝝ ꝛ ouium ꝛ iumẽtoꝝ. Quidam vo valde nociuus ſicut ſtercus porcinũ. Quidã vo valde ardens ꝛ calidus ſicut colũbinus. Sũt aũt qdam hoies a quibus eoꝝ diuitie miſericorditer tribuuntur. Et iſte ſunt valde ꝓficue. qꝛ fenerať deo qui miſereť pauperi. Vñ tales. ſ. miſericordes ꝛ actiui ſunt ſicut iumenta dei ꝛ oues ꝛ capre ꝛ aſini. ſ. humiles inocentes fructuoſi ꝛ laborioſi. Seruiunt eni primis non ſolu3 de fimo ſuo. i. de diuitijs ſed ẽt de corpore ſuo ṕs Vt iumentũ factus ſum apud te. Quida3 vo alij ſunt a qb⁹ ipſe diuitie turpiter cõſũmuntur ſicut ſunt voluptuoſi ꝛ luxurioſi vt p3 de filio ꝓdigo q diſſipauit ſubſtantiã ſuam viuẽdo luxurioſe. Vnde tales diuitie ſũnt valde nociue. qꝛ ſunt dãnatióis cã Luc. xvi. Mortuus eſt diues ꝛ ſepultus eſt in inferno. Vnde ſunt ſicut fimus porcoꝝ. Quidã alij ſunt a qbus ipſe diuitie ardẽter diliguntˀ ſicut ſunt auari. Vnde eoꝝ diuitie ſunt vt fimus columbarũ Eccle. iiij. q amat diuitias fructũ nõ capiet ex eis. Tales.n. a diuitiaru3 amore ſeducti decipiunť: qꝛ dum credũt poſſidere diuitias ipſi potius a diuitijs poſſidentur. Vnde dr̄ Oſee. vij. factus eſt effrai3 q̄ſi columba ſeducta non hñs cor. Cor.n. auaroꝝ non eſt in eis ſed in ipſis diuitijs Math. vi. Vbi eſt theſaurus tuus ibi eſt ꝛ cor tuum.

¶ Capitulũ. xx.

Ecleſie gubernatio ẽ ſicut illius vinee cultura quam plãtauit Noe. qd̄ apparet ꝑmo rõne plantatióis. Dr̄.n. Gen̄. ix. q̄ cepit noe vir agricola exercere terram ꝛ plantauit vineã. Sic ꝑlatus agricola eſt ad quẽ. ſ. ptinet agrũ. i. vitam ſibi cõmiſſe plebis colere ꝛ terrã ꝓpriã. i. ſemetipſum ad pietatẽ exercere. Hic vineã plãtat quãdo verbo ꝛ exẽplo eccleſiam dilatat pro. vlti. De fructu manuum ſuarum plantauit vineam: in qua plus ꝓficit opere q̄ ſermone. ¶ Secũdo rõne potatióis qꝛ ſubditur ibidem de ipſo Noe. q̄ bibẽſ vinum inebriatus eſt ꝛ nudatus iacuit in tabernaculo ſuo. Tunc eni ꝑlatus de ſua vinea bibit vinum quãdo letatur de ꝓfectu ſubditorum. ſed tunc vino inebriatur quãdo plus dbito gloriatur. nudatur autẽ quãdo magnificat fimbrias ſuas ꝛ aliis

opera sua cōmendat theſaurum ſuū pu
blice in via portat ⁊ depredari deſiderat:
ſed turpius nudatur qñ pp imoderataꝫ
gloriā ⁊ ignominioſam luxuriā cadere p-
mittitur vt p ↄfuſionem ignominie cure
tur oſtatio glorie Bernar. Magnū pec
catuꝫ qḋ tam vili emplaſtro curat. Hͦ ſepe
accidit plato vt denudent femora ſua pp
luxuriā.ij. Re.x.nuncijs dauid truncātur
tunice vſqꝫ ad nates. Hͦ fit qñ vſqꝫ ad pu
dēda luxurie dhoneſtant pdicatores. In-
ebriatio aūt eſt cordis elatio ex profectu
virtutū vel abūdantia tpaliū. Verendoꝝ
denudatio eſt infirme cogitatiōis demō-
ſtratio duꝫ hūana plati īfirmitate ↄceptio
glatiōis cogitare p qualibet iactātiam vel
inanē glam vel p aliquā humani exceſſus
intēperantiaꝫ manifeſtat. ¶ Tertio rōne
filialis affectiōis.i.filioꝝ noe circa ipſum
qr vnus filioꝝ verecūdiam pris irriſit ⁊
alijs notā fecit. Alij aūt auerſis vultibus
eum operuerunt. In filio irridēte ſignātur
reprobi ſubditi q defectus platoꝝ ſuorū
deridēt ⁊ publice detrahēdo ⁊ infamādo
eoꝝ exceſſus alijs pādūt. ſed in filijs coo-
perientibꝰ ſignant ſubditi boni q qſi palliū
in hūeris ponūt dū eoꝝ infamatiōi reſi-
ſtūt. Grego. qd eſt ꝙ filij verēda patris ſu
piecto dorſis pallio auerſi veniētes ope-
riunt. auerſari dicimus qḋ reprobamus
bonis ſubditis: ſic ppoſitoꝝ ſuorū mala
diſplicēt vt tn̄ ab alijs hec occultent. opi-
mentū auerſi deferūt: qr dijudicātes fem̄
⁊ venerātes magiſtros nolunt videre qa
tegūt Bern. diſſimulamus interi de ma-
gnis eccleſiaꝝ platis. Sic.n. faciendū ē p
reuerētia diuine ordinatiōis nō pro pſo-
narum meritis. Et ſic placet illis vt eua-
dant humana iudicia cū durū iudicium
in hijs qui pſunt fiet. nec eſt ridendū ſed
flendū. Aug. Non ſit delectatio minorū
lapſus maioꝝ ſed caſus maioꝝ ſit miorū
timor. ¶ Item eccl'ia fidelium figurata ē
in tabernaculuꝫ Moyſi nam p exterius
tabernaculū qḋ dicebat ſancta figurabat
ſtatus fideliū veteris legis vt dicit Apo.
Heb.xi. Quia ad dei tabernaculū ſemper
introibāt ſacerdotes ſacrificioꝝ officia cō
ſumātes. Per interius vo tabernaculuꝫ
qḋ dicebat ſancta ſanctoꝝ: vel celeſtis glo
ria: vel ſtatus fideliū noue legis. que eſt q̄
daꝫ inchoatio future glorie in quē ſtatū
nos xp̄s introduxit. Introduxit ēt ipſe
nos in tabernaculū celeſtis glorie p ſuam
aſcēſionem in celū: qḋ figurabat per hoc
ꝙ ſemel in anno ſūmus ſacerdos in ſan-
cta ſanctoꝝ introibat. velū aūt qḋ erat in
termediū ſignificabat occultationē ſpūa-
lium ſacrificioꝝ in veteribus ſacrificijs.
qḋ velum quattuor coloribus erat orna
tum. Byſſo qdem ad deſignandū carnis
puritatē. purpura ad deſignādas paſſiōes
quas ſancti ſuſtinuerūt p deo: Cocco bis
tincto ad deſignandū charitatē geminaꝫ
dei ⁊ pximi. In iacincto ſignificabat cele-
ſtis meditatio. Ad ſtatū aūt veteris legis
aliter ſe habuit populus ⁊ alr ſacerdos.
Nā populus ipſa corpalia ſacrificia cōſi-
derabat q̄ in atrio offerebant. Sacerdo-
tes vo rōnem ſacrificioꝝ cōſiderabāt hn̄
tes fideꝫ magis explicitā de myſterijs xp̄i
Et ideo intrabāt in exterius tabernaculū
qḋ ēt quodā velo diſtinguebat ab altero.
Quia q̄dam erāt velata populo circa my
ſteriū xp̄i que ſacerdotibus erāt nota nō
tn̄ eis plene reuelata ſicut poſtea in nouo
teſtamento vt habetur Eph.iij.

¶ Capitulum.xxj.

Elemoſynā hilariter das
p deo hilariter remūera-
bitur ab eo qr deus ē ſi
ſpeculo. Naꝫ ſi qs arridet
ſpeculo ⁊ ſpeculū arridet
ei. Et ſic deus ei q hilarit
dat hilariter retribuit Apo.ij. Cor.xi. Hi
larem datorē diligit deus. ¶ Itē elemoſi
na aſſimilat lucerne vel cādele accēſe. Nā
elyna q̄ dat in vita eſt ſicut lucerna q̄ pre
cedit aliquē ſeruās eū vt nō cadat in lutū
vel foueā. Sed q̄ poſt mortē dat eſt ſicut
lucerna q̄ fert poſt tergū: q̄ n̄ cuſtodit qn
cadat in foueā inferni. ¶ Itē elyna nō ds
dimitti pp aduerſitatē vel detractionem.
Nam ſicut ſemē gelu pſſuꝫ ⁊ retardatus
vberius fructificat. Sic aliqñ elyna q̄ ad-
uerſitate pmit maiorē hꝫ remuneratiōes

ꝙ illa q̄ cū ꝓſperitate fouet̄. ꝛ illa ēt cui ꝺ trahit̄ ꝙ illa q̄ laudat̄. Vñ Mat. vij. Sit elẏna tua in abſcōdito. ❡ Jtē elẏna dāda eſt idigēti. Vinea. n. illa libētius ſūptuoſe colit̄ q̄ bonū vinū affert ꝙ illa q̄ prauū vel nihil. Sic paupes magis inuitādi ſūt ꝙ diuites. qꝛ remuneratio maioꝛ habet̄. Melius. n. eſt lucrari in ſtuppis ꝛ boꝛello ꝙ pdē in gēmis ꝛ ſcarlato. Sic melius eſt dare paupib⁹ ꝛ vilib⁹ ꝙ diuitib⁹. de q̄b⁹ in futuro nullū lucrū hēbit̄. Lu. xiiij. Cū facis ꝯuiuiū aut cenā noli vocar̄ amicos diuites.

❡ Capitulum. xxij.

Etas iuuenil̄ aptioꝛ ē diſcipline vel pnie ꝙ ſenil̄. ga molioꝛ eſt ꝛ flexibilioꝛ. ſicut cera dū molis eſt recipit iꝓſſionē ſigilli ꝙ nō ita recipit poſtꝙ idurnerit. ſic ēt tenera virgula ſi curua fuerit pt ad rectitudinē reduci trabē aūt nullus pōt reducere. Sic qñ ꝯtriū grē dei occupauit hoiez .ſ. pctiſ difficil⁹ in eo gr̄a dei recipit̄: qꝛ inuenit qđ ſibi repugnat. Sicut lathomus vel pictoꝛ nō ita de facili ſculpit vel pingit in lapide hñte foꝛmā ſic in lapide nudo ꝛ plano. Sicut ēt mā q̄ hꝫ aquā difficilius ſuſcipit ignē. ❡ Jtē ſi in tenera etate caro nō domat̄ in ſenectute magis cōtumax effic̄it. Stultus eēt q non domaret equū ſuū vſqꝫquo eēt ſenex. ſic q nō domat carnē ſuā in iuuētute ſua. ſed nutrit eam delicate. Vñ nō pōt eā poſtea tenere ſed ꝓijcit euꝫ in lutū pcti. Pro. xxix. Qui delicate a pueritia nutrit ſeruū ſuū. idest coꝛpus poſtea ꝛ cetera.

❡ Caplm. xxiij.

e Xaltat̄ iterdū hō nō pp ſuū meritū ſed pp alioꝝ ꝓfectū Capa. n. pluuialis ſiue mantellus nō iō ſupponit̄ ceteris veſtibus qꝛ charioꝛ habeat̄: ſed vt ſola deturpet̄ ꝛ vt alia veſtimēta cuſtodiat. Et ſicut fumariū vel camin⁹ ceteris ptib⁹ ꝛ officinis dom⁹ altius eleuat̄ nō qꝛ digni⁹ aut chari⁹ ſed vt ipm ſolū fumiget̄ ꝛ p alias ptes dom⁹ fumus nō ſpgat̄ ne. ſ. deturpet̄ a fumo. Sic etiaꝫ interdū indignus rōne vite pp vtilitateꝫ alioꝝ exaltat̄: qꝛ expedit vt vn⁹ moꝛiat̄ p pplo. ❡ Jtem ſi vis vētilare granū cum palea granū deſcēdit ꝛ palea aſcēdit: ſed nō eſt palea ſup granū pp ſuū valoꝛē ſed pp ſuā leuitatē. Sic ſūt ſupbi ſup bonos. ꝛ tñ dr̄ Mat. iij. ꝙ dñs paleaꝫ comburet igne inextinguibili ſed triticū congregabit in hoꝛreum ſuum ſcꝫ celum.

❡ Capitulum. xxiiij.

Feruoꝛ ſpūs qñ intus caleſcit in ſanctꝭ viris nō poteſt cohiberi qui ad exterioꝛa ꝓrūpat. Cuius exēpluꝫ eſt qꝛ ſi fiat vas eneū cōcauum hñs puū foꝛamen ſupra ꝛ aliud foꝛamē in ventre parū mai⁹ ꝛ hēat pedes ita ꝙ vēter nō tangat terrā ꝛ impleatur aq̄ ꝛ lignis optimis obſtruat̄ vtrūqꝫ foꝛamē ꝛ ponat̄ i igne vehemēter calido gñabit̄ intus vapoꝛ q foꝛtificatus erūpet p aliud foꝛamē. ꝛ ſi erūpit deſup ꝓijcit aquā ſup loca ꝓpinq̄. ſi inferi⁹ ꝓijcit aquā in ignē ꝛ ꝓijcit titiōes ꝛ carbones ꝛ cineres calidos. Coꝛ. n. hoīs ſancti dꝫ eē eneū p patiētie ſoliditatē. cōcauū p humilitatē ſupius pfoꝛatū ꝛ aptū ad dei cōtemplationem. lꝫ hoc foꝛamē ſit paruū q̄ qꝛ parū de deo poſſumus ꝯtēplari in hoc mundo. ❡ Jtē dꝫ eē pfoꝛatū ꝛ aptum inferius ad dilectionē ꝓximi. ❡ Jtē a terra eleuatuꝫ p ꝯtēptum tpalium. ❡ Jtē aq̄ ſapie repletum. ꝛ dꝫt obſtrui ꝛ claudi foꝛamina. ſ. p cuſtodiā ſenſuū. Tunc aūt in igne vehementer calido ponit̄ qñ diuina elega meditat̄ ſicut ps ait. Jgnitū eloquiū tuū vehemēter. Vel qñ meditat̄ ꝺ doloꝛe paſſionis xp̄i: qꝛ talis doloꝛ renouat⁹ in coꝛde per memoriā meditantꝭ vehemētiſſime accēdit̄ ſm̄ illō ps. Doloꝛ meus renouatus eſt cōcaluit coꝛ meū intra me ꝛ in medi. me. exar. ignis. Vñ tunc gñatur vapoꝛ idest deuotiōis feruoꝛ q ſupius per oculos ꝓijcit aquā lachꝛymaꝝ. Jnferius aūt ad ꝓximos facit ꝓijcere titiones. i. ignita ſanctoꝝ exempla. ꝛ carbones. i. feruentia vbā: ꝛ cineres calidos idest humilia ꝛ feruentia opera penitentie.

¶ Capitulum.xxv.

Fideliū xp̄i ſtatus figuratus eſt in tabernaculo moyſi. Nā totū corp⁹ tabernaculi conſtabat ex qbuſdā tabulꝭ in lōgitudine erectis. q̄ quidem interius tegebanꝭ quibuſdam cortinis ex quattuor coloribus variatis. ſ. de biſſo retorta ⁊ iacicto ⁊ purpura ⁊ cocco bis tincto: ſꝫ hmōi cortie tegebant latera ſolū tabernaculi. In tecto āt tabernaculi erat operimentū vnū de pellibus iacinctinis. Et ſup hoc aliud de pellibus arietū rubricatis. ⁊ deſuꝑ tertium de qbuſdā ſagis cilicinis. q̄ nō tm̄ operiebāt tectū tabernaculi. ſed ēt deſcēdebant vſqꝫ ad terram ⁊ tegebāt tabulas tabernaculi. Per tabulas igiꝭ ex qbus conſtructū fuit tabernaculū ſignabanꝭ fideles xp̄i ex quibus conſtruiꝭ eccleſia. Tegebanꝭ aūt tabule interius cortinis quadricoloribus. qꝛ fideles interius ornanꝭ quattuor v̄tutib⁹ Nā in biſſo retorta vt glo. dicit deſignaꝭ caro caſtitate renitēs. In iacincto mēs ſuꝑna cupiens. In purpura caro paſſionib⁹ ſubiacens. in cocco bis tincto mēs inter paſſiones dei ⁊ ꝓximi dilectionem refulgens. Per operimēta vero tecti deſignāꝭ p̄lati ⁊ doctores in qbus dꝫ renitere celeſtis ꝯuerſatio. q̄ ſignaꝭ per pelles iacinctinas. promptitudo ad martyriū quam ſignāt rubricate pelles. auſteritas vite ⁊ tolerantia aduerſoꝝ que ſignanꝭ per ſaga cilicina. q̄ erant expoſita vētis ⁊ pluuijs vt dicit gloſa. ¶ Item nota ꝙ fideles xp̄iani antiq fuerunt feruentiores modernis ſicut vinū vetus calidi⁹ ē nouo. Dꝛ in. ij. li. de vindemijs ꝙ nouū vinū frigidi⁹ ē ꝑꝑ terreſtreitatē ⁊ aquoſitatē. Vet⁹. n. vinum calidi⁹ ⁊ forti⁹ ē ⁊ magis odorifeꝝ. qđ. n. i eo erat aq̄ſuꝫ t̄ps ꝯſūpſit. Sic antiq ſancti caruerūt terreſtreitate auaritie ⁊ aq̄ſitate luxurie. Vn̄ fuerūt feruētiores in amore fortiores in pſecutiōe. ⁊ redolētiores i cōuerſatiōe Eccli. ix. Vinū nouū ⁊c̄

¶ Capitulum.xxvi.

Flagella diuine iuſtitie aſſimilanꝭ ſagittis ex eo ꝙ ſagittaruꝫ more ꝑcutiendo ꝓſternūt. Nā dum corpus vulnerant ſpm̄ humiliāt. Vn̄ Job. vi. dꝛ. Sagitte dn̄i in me ſunt. quaꝝ indignatio ebibit ſpm̄ meum. Quid. n. eſt ſpūs hoīs niſi ſpūs elatiōis. Sagitte āt dn̄i ſpm̄ ebibunt. cū ſupne aiaduerſionis ſnīe afflicti mētē ab elatione ꝯpeſcūt. ¶ Itē ſagitte dn̄i ſpiritū hoīs ebibūt qꝛ intētuꝫ exterioribus introrſus trahunt. ¶ Itē ſagittaruꝫ indignatio ſpm̄ hoīs ebibit. qꝛ ſupne ſnīe electos q̄s in peccatis inueniūt dū vulnerāt imutant. vt duritiā ſuā tranſfixa mens deſerat atqꝫ ex ſalutifero vulnere ſanguis confeſſionis currat. penſant namqꝫ vnde lapſi ſunt. penſant a quanta btitudine ad que corruptionis ſue tormenta ceciderūt ⁊ non ſolum gemunt in his que ſuſtinent ſed inſuper metuunt hoc quod diſtrictus iudex delinquentibus de gehēne ignibus comminatur. Unde iuſtorum mens non ſolum perpendit quod tolerat. ſed etiaꝫ pauet quod reſtat videlicet q̄lia i hac vita patitur metuit ne p⁹ hāc grauiora patiatur ſicut Gre. dicit. ¶ Item flagellum ⁊ ꝑcuſſio dei eſt ad aīe ſalutē eo mō q̄ medic⁹ vulnerat ad corpis ſanitatē. Unde Job. v. Ipſe vulnerat ⁊ medeꝭ ꝑcutit ⁊ man⁹ ei⁹ ſanabūt. Ubi Gre. dicit ꝙ duob⁹ modis oīpotēs de⁹ vulnerat q̄s ad ſalutē reducere curat. aliq̄n enī carnē ꝑcutit ⁊ mentis duritiā ſuo pauore tabefacit. vulnerando ergo ad ſalutem reuocat cū electos ſuos affligit exteri⁹ vt interius viuāt. Unde ꝑ moyſē loquiꝭ dicens Ego occidā ⁊ ego viuere faciā. ꝑcutiā ⁊ ego ſanabo. Occidit. n. vt viuificet. ꝑcutit vt ſanet Qꝛ idcirco foras v̄bera admouet vt intus delictoꝝ vulnera curet. Aliq̄n āt ſi flagella exteri⁹ ceſſare videanꝭ it⁹ vulnera infligit. qꝛ mētis nr̄e duritiā ſuo d̄ſiderio ꝑcutit. ſed percutiēdo ſanat qꝛ terroris ſui iaculo tranſfixos ad ſenſum nos rectitudinis reuocat. Corda eniꝫ noſtra, male ſana ſunt cum nullo dei amore ſauciantur. cum peregrinationis ſue erūnam nō ſentiunt. cum erga infirmitatem ꝓximi quālibꝫ nec minimo affectu langueſcūt ſꝫ vulnerātur vt ſanentur. qꝛ amoris ſpiculis

mentes deus inſenſibiles ꝑcutit moxqȝ
has ſenſibiles per ardorē charitatis red-
dit. Vñ ei ſponſa in Cant. cātico. dic. Vul
nerata charitate ego ſum. male eniȝ ſana
aīa atqȝ in huius exilij ceca ſecuritate ꝓ-
ſtrata nec videbat dominū nec videre re
quirebat percuſſa auteȝ charitatis eius
ſpiculis vulneratur ī intimis affectu pie
tatis. ardet deſiderio contemplationis ꝛ
miro modo viuificatꝰ ex vulnere que pri
us mortua iacebat in ſalute. eſtuat anhe-
lat ꝛ iam videre deſiderat queȝ fugebat.
Percuſſione eni ad ſalutem reducitꝰ que
ad ſecuritatem quietis intime amoris ſui
perturbatione reuocatur.

¶ Capl'm. xxvij.

Gratia dei nō infunditꝰ ani
me niſi prius ſit purgata ꝛ
munda. Nam ſicut in per-
gameno niſi prius raſum
fuerit non ſcribitꝰ ita cordi
humano niſi prius purga
tum fuerit gratia nō infunditur Bern.
Balſamum eſt gratia dei vas puriſſimū
requirit. Item herbe male ꝛ ſpine prius
eradicātur a terra ꝙ ſeratur triticuȝ. Sic
cogitationes ꝛ actiones malas priꝰ amo-
uere debemus a nobis ſi nos volumus
eſſe agri dei. ꝛ grē ſemē ſuſcipe. ꝛ fructum
bonuȝ ferre Hiere. iiij. Nouate vobis no
uale. ꝛ nolite ſerere ſup ſpinas. i. ſup pec-
cata. ¶ Item gratia dei aſſimilatꝰ menibꝰ
ꝛ munitionibus ciuitatis. Menia enim
in vrbibus ꝓ ornamēto ſunt munitiōes
pro defenſiōe. vt Gre. dicit. Menibꝰ. n.
aſſimilantꝰ gratie gratis date ſicut ꝓphe-
tia. doctrina. gratia linguarum. virtus cu
rationum. que lȝ animā ornent tamen ſi-
ne eis anima ſtare poteſt munita per fidē
ꝛ iuſtitiaȝ. Sed gratia gratū faciens. ex ꝗ
eſt fides ſpes charitas ꝛ cetere neceſſarie
virtutes aſſimilatur munitionibus: qꝛ ſi
hec habere negligimus hoſtilibꝰ inſidijs
patemus. vt Gre. dicit. Et de his menibꝰ
ꝛ munitiōibus dꝛ. Threñ. ij. Factꝰ ē dñs
velut inimicus. ꝑcipitauit in iſrahel me-
nia eius diſſipauit munitiones.

¶ Capitulum. xxviij.

Humilitas cogitationū fir-
mat bñ operātes ꝯ motu ꝛ
tentationū. Cuius exēplū
apparet in roſis ſiccatis ꝛ
pulueriȝatis. qꝛ puluis ro
ſarum ſiccarū: vt dicit Pli
niꝰ dētes mobiles firmos efficit. Puluis
qppe roſaꝝ eſt humilitas mentiū ſiue co
gitationū. Dētes aūt ꝗ alijs mēbris cibuȝ
ſiue nutrimentū ꝑparant terēdo ſūt acti
ui. ꝗ ꝑrimoꝝ nutritioni ſiue ſuſtentatiōi
ſeruiūt. vel ꝑdicatores ꝗ alijs cibū ſpūa-
lem vbi dei terēdo vel exponēdo ꝑpa-
rant ꝛ porrigūt. Vt ergo hi dētes firmentꝰ
ita vt tentationū vel ſupbie impulſu nō
moueantꝰ opꝫ ꝙ puluere roſarū. i. humili-
tate cogitationū teneantꝰ. ¶ Item humili
tas cōſeruat vtutes ſicut olla rudis con-
ſeruat roſas virides. Dicit. n. Pall. ꝙ illi
ꝗ volūt roſas ſeruare virides in rudi ol
la cōditas ꝛ bñ munitas ſub diuo obruūt
ac reſeruāt. Et qd eſt roſas ſeruare viri-
des in virore niſi tenere virtutes in ſuo
ſpūali vigore: que tūc in olla rudi recon-
dūtur. qñ ſub inculta cōuerſatiōe ꝛ humi
li abſcondūtur. Sed tunc bene ſub diuo
obruūtur cū in humilē mentē concluſe ꝑ
oſtentationē vel iactantiā ad publicū nō
ducuntꝰ ꝺm illud Math. Attendite ne iu
ſtitiam veſtrā faciatis corā hoibus vt vi-
deamini ab eis. Sed qꝛ humilitas va ne-
quaꝗ eēt ꝗ oportūo tpe vtutes abſcōdi-
tas. i. ab ope vacuas ſeu ocioſas teneret.
Opꝫ iterū ipſas virtutes ſic ſeruare i mē
te humili queadmoduȝ ꝛ roſe recētes in
cāna viridi ſeruantꝰ. Dicit. n. idem Pal. ꝙ
roſas nōdum patefactas ſuabis ſi in can
na viridi ſtante ſixa reducas ita vt ſixam
creſcere patiaris: ꝛ eo tpe cānas recidas
quo roſas virides hēre volueris. Quid
aūt eſt cāna viridis niſi mens virtuoſa ꝛ
humilis: que ſemp. ſ. in bono ope creſcit
ꝛ tñ intus a ſupbie ſpū vacua exiſtit. In
hac roſe nondū apte. i. virtutes nonduȝ
ꝑpalate ſic ſūt abſcōdende hoibus vt tñ
eis tpe congruo ad exercenda ſpiritualia
opa non denegetur egreſſus.

¶ Capitulum. xxix.

Incõſtans ⁊ leuis hõ cedit omni tẽtationi. Naȝ ſicut gallus ſupra pinnaculũ eccleſie cuilibet vẽto ſe vertit. Sic quoqȝ hõ incõſtãs cuilibet cedit tẽtatiõi Job .xxvi. Tollet eũ ventus vrẽs ⁊ aufert de loco ſuo. paleam enim tollit ventus non granum Job. xxi. Erunt ſicut palea ante faciem vẽti. ⁊ ſicut fauilla quã turbo diſpergit poma putrida ⁊ vermiculoſa cadunt de arbore ad modicũ ventũ. ſȝ ſana bene ſe tenent. Sed nota ꝙ ſm pal. cõtra caduca poma ſpãliter perfici põt adhiberi remediũ. Nam ſi poma pfici incipiunt eſſe caduca radices eius cũ ſecuri aut alio inſtrumẽto⁊ findere debes ⁊ fiſſuris eius trũcos factos de pino imprimere. vel foraminibus cũ terebello factis clauos ex ſalice factos cum malleo fortiter infigere Quid igit ſunt caduca perfici poma niſi incõſtantiũ hoium infirma opa vel recidiua peccata. Et qd eſt radiceȝ arboris ſecuri findere niſi memoria mortis mẽtem hois exercere Math. iiij. Jaȝ ſecuris ad radicem arboris poſita eſt. Succidit eniȝ ipſa mors hoiem velut ſecuris arborem ſed qꝛ radix arboris eſt ipſa mens vel cor hois ad quã dum ſciſſo ſecuris. i. conſideratio mortis reducit peccatũ euitatur ſȝ illud Eccle. vij. memorare nouiſſima tua ⁊ in eternũ non peccabis. Sed quaſi fiſſure ſecuris truncus pini que eſt arbor ſemper virens inſerit dum eiuſdem mortis memorie futuri ſeculi qd ſemp manet cogitatus adiungit. ſed quaſi foramem terebelli eſt timor diuini iudicij. quaſi vo ſalicis clauus eſt eterni ſupplicij reatus: qꝛ ſicut ſalice vitis ligatur ad paluȝ ſic ex peccati ppetratõe anima obligatur ad ſupplicium. quaſi autem mallei pcuſſio eſt diuini verbi auditio Jere. xxiij. Sermo dei quaſi malleus cõterens petras. Habes ergo multiplex remediũ contra caducũ pomum. i. cõtra incõſtantis hois opus recidiuuȝ. quoꝝ primũ eſt timor mortis per quã peccatum finitur. Secundũ eſt conſideratio eterne beatitudinis que per peccatum amittitur. Tertiũ eſt diuini timor iudicij cui peccator aſſiſtitur. Quartũ eſt timor gehẽne qua peccatum punit. Quintum eſt auditus diuini verbi ex quo peccator cõteritur.

¶ Capitulum. xxx.

Infernus ſimilatur domui ſcandali cuius facilis ẽ ingreſſus ſed negatur egreſſus. ⁊ eſt ſicut naſſa qua faciliter itrãt piſces ſed exitus eſt impoſſibilis Virgilius. Facilis deſcẽſus auerni. Noctes atqȝ dies pȝ atri ianua ditis. Sed reuocare gradũ ſuperaſqȝ euadere ad auras. Hoc opus ⁊c̃. Sapiẽtie. ij. Non eſt agnitus qui ſit reuerſus ab inferis. Sed nota hꝫ ꝙ exitus de inferno põt dupliciter intelligi. Vno mõ ita ꝙ ſimpliciter inde aliqs exeat ita vt iam amplius eius locus nõ ſit infernus. ⁊ ſic nullus in inferno finaliter deputatus inde exire põt Job. xiij. Qui deſcẽdit ad infernos non aſcẽdit. Alio mõ põt intelligi vt exeat inde ad tempus. ⁊ ſic ſm ordinem diuine puidentie pmittũtur aliqñ dãnati viuentibus apparere ad eruditioneȝ eoꝝ ⁊ terrorem. nõ autem frequenter hoc accidit. ¶ Primo qꝛ dãnati ita ſunt penis oppſſi: vt de ſua miſeria magis doleãt ꝙ curẽt alijs apparere. ¶ Secũdo qꝛ hoc nõ pñt niſi diuinitus pmiſſi: neqȝ ẽt qñ ſic apparent dãnati ſunt liberi a pena inferni. qꝛ locus inferni cedit in penã vel dolorem aie ex eo ꝙ tali loco deputata eſt. ab hoc aũt nõ abſoluit ꝙuis ad horaȝ exire permittat. ſicut nec captiuus abſoluit a carcere vel a vinculis ex eo ꝙ ad horaȝ exeat. Vñ pena inferni ſiue dolor manet in aia ẽt extra infernũ. Et ꝙuis dãnati aliqñ pſentialiter ſint in loco vbi apparẽt. nõ tñ credẽdum eſt ꝙ hoc accidat ſemp: qꝛ aliqñ hmõi apparitiões ſiunt vel dormiendo vel vigilãdo opatione bonoꝝ vel maloꝝ ſpiritũ ad inſtructioné vel deceptionẽ viuẽtiũ ſicut ẽt aliqñ viui hoies alijs apparent ⁊ eis multa dicunt in ſõnijs cũ tñ ꝯſtet eos nõ eẽ pñtes ſicut Aug. p multa exẽpla pbat in libro ð cura p mortuis agenda.

¶ Capitulum. xxxi.

Immūditia mētis repūtabatur in lege moyſi ꝑ imūditiam dom⁹ ⁊ veſtis ⁊ vaſis. Nam in lege veteri reputabat̄ immūda domus vel veſtis que erat leproſa vel vas qđ nō hēbat opculū vel ligaturā ēt dicebat̄ imundū. Dicebant̄ ergo dom⁹ vel veſtes leproſe ꝑ ſiſtudinē. q2 ſicut in corpe lepre morb⁹ ē ex humore corrupto putrefaciente carnē ⁊ corrūpente. ita etiā ꝑ aliq̄ corruptionē ⁊ exceſſum humiditatis vel ſiccitatis fit aliqñ corruptio in lapidib⁹ vel veſtimēto. Et iō hāc corruptionē lex vocauit leprā. ex qua dom⁹ vel veſtis imunda iudicabat̄. tū q2 oīs corruptō ad imunditiā ptinebat. tū q2 cōtra hmōi corruptionē gentiles deos ponētes colebāt. Et iō lex pcipit hmōi domos in qb⁹ eſſet talis corruptio pſeuerans deſtrui ⁊ veſtes ꝯburi ad tollēdā idolatrie occaſionē. Vaſa ēt q̄ nō hēbāt opculū vel ligaturā deſuꝑ reputabant̄ imunda: q2 in talia vaſa de facili poterat aliqđ imundū cadere vñ poterat imūdari. ¶ Item valebat hoc ad vitandū idolatriā. Credebant. n. idolatre q̄ ſi mures aut lacerte vel aliqđ hmōi dū imolabant idolis cito caderent in vaſa vel in aquas q̄ eēnt dijs gratioſa. Vñ ēt adhuc alique mulieercule dimittūt diſcooperta vaſa in obſequiū nocturnorum numinū q̄ ranas vocāt. ¶ Figuralit̄ aūt per leprā domus ſignificat̄ imunditia cōgregationis hereticoꝝ. Per lepraȝ vō in veſte linea ſignificat̄ ꝑuerſitas moꝝ ex amaritudie mēt̄. Per leprā veſtis lanee ſignificat̄ ꝑuerſitas adulatorum. Per lepraȝ vero in ſtamine ſignificat̄ peccata carnalia Sicut enim ſtamē ē in ſubtegmine ita anima in corpore. Per vas aūt q̄ nō habet operculū vel ligaturā ſignatur hō qui nō hȝ aliquod velamen taciturnitatis q̄ nō cōſtringitur aliqua cenſura diſcipline.

¶ Capitulū. xxxij.

Impatiens hō ſemꝑ ē querulus ſicut currus q̄ ſemꝑ ſtridet ſiue ſit in bona via ſiue in mala. imo quanto melius hñt qdam tanto magis murmurant. Vñ ſunt ſicut anſer qui qñ extra domum eſt ad ventū ⁊ pluuiā nō pipat. ſed tacite q̄rit victuȝ ſuū: ſed qñ eſt in domo vadit pipādo ꝑ domū. cū tñ melius hēat q̄ extra. Et ſicut gallina q̄ vadit cluſando ⁊ ſicut auis in cauea q̄ ſatis hȝ ad comedēdū. ⁊ tñ ad qđlibet foramen trahit caput ſuum cupiēs exire. ⁊ ſicut incluſus porc⁹ qui ſemꝑ grugnit ⁊ nō vult ſtare in pace. Pro. vij. Garrula ⁊ vaga quietis impatiens ſcilicet talis perſona. ¶ Capi. xxxiij.

Inuidus hō de ꝑfectu alioꝝ deficit ſicut ignis grec⁹ q̄ in aq̄s ardet ⁊ ſeipſum cōſumit. ſicut ignis ꝯſumit ligna Nec pōt bona alioꝝ videre ſicut hely q̄ nō poterat videre lucernam donec extingueret̄. Vñ inuidia dr̄ a nō vidēdo: q2 nō pōt videre bona alioꝝ. Et ſi diſplicētia boni q̄ eſt in inuidia pōt notari ꝑ viſionē iteriorē vl̄ exteriorē. ſic vult Sen̄. dicēs. Quicqđ mēte fugim⁹ miectis oculis videm⁹. grego. Mēs inidi euȝ de alieno bono affligit̄ q̄ſi de radio ſolis obſcurat̄. Item inidis q̄ de bonis alioꝝ torquent̄ bona coopant̄ in malū ſicut ecōtra bonis mala coopant̄ in bonū. Vñ ſūt inuidi q̄ſi qdā artifices praui vtpote q2 aurū ꝯuertūt in cuprū: gēmas in lutū. granuȝ in paleā. vinū in aquā. mel in fel. diē i noctem: gaudiū in merorē: roſaȝ in paliurū balſamū in ſterquiniū. electuariū in venenum. Iſa. v. Ve qui dicitis bonū malum.

¶ Capitulum. xxxiiij.

Ypocritarū ꝯſcie aſſiſant̄ libris falſis. quoꝝ falſitas nō agnoſcit̄ q̄diu clauſi tenent̄ ſȝ qñ apiunt̄ ⁊ legūt̄. Sic q2 i vita iſta ꝯſcie clauſe ſūt iō in hoc mūdo multi hypochrite nō cognoſcunt̄ ſed in iudicio qñ libri apti erūt tunc littere eoꝝ. i. opera falſa apparebunt. Et iō ipſi hypocrite vt falſarij iudicabunt̄ Apoc. xx. libri aperti ſūt ⁊ iudicati ſunt mortui ex his que ſcripta erant in libris. ¶ Item hypochrite ex diuina ſnīa q̄nq3 feriūt̄ ⁊ detegūt̄ ⁊ deijciūt̄ vt. ſ.

in melli⁹ imutet. Dicūt.n.periti agroꝝ culto res. q̄ ſi poma arboris putreſcāt ⁊ efficiāt rugoſa. tūc oꝫ q̄ cortex ei⁹ vbi ſanus ē cū cultello acuto apiat. ⁊ cū ide modic⁹ hu mor effluxerit tūc ſtercora eā ⁊ vuln⁹ ob ſtrue diligēter cū argilla ⁊ ita poma ꝓdu cent ſana. Quid aūt ſūt poma putrida vl̄ rugoſa niſi hypocritaꝝ corrupta vl̄ mali tioſa opa. Hec aūt in melius imutāt cum gladius diuine ire exteriorē corticē q̄ ſa nus videtur. i. fictā apparētiā q̄ bon⁹ cre debat ꝑcutit ⁊ apit. i. ex ipa ꝑcuſſione q̄r fi cta eēt patefacit. Tūc modic⁹ hūor. ſ. ap parētis deuotōis abſcedit. Tūc ſtercori bus circundatur. q̄r ab hoībus circūqua q̄ȝ vilipendit. Sed tū ſi argilla. i. humili penitentia vulnus cordis obſtruitur pro tinus ſanatur. ita q̄ faciat opa ſana q̄ pri⁹ faciebat corrupta Math. iii. Facite fru ctus. vi. pe.

¶ Capitulum. xxxv.

Iracūdi hoīs mens ē ſicut dom⁹ lignea. Accidit. n. ho mini domū ligneā hn̄ti q̄ i veſpe diues ē ⁊ i mane nihil hꝫ q̄r ignis oīa ſibi abſtulit. hō ad ſibiliū vni⁹ vbi grāȝ dei ⁊ oīa ſpūalia ꝑdit dū i irā vel odiū ca dit Eccli. ii. Ve his q̄ ſuſtinētiā ꝑdiderūt. Itē ē ſicut olla nimiū ignē hn̄s q̄ ebulliē do emittit q̄cq̄d in ea ē. Pro. xv. Cor ſtul torum ebullit ſtultitiam q̄r quicq̄d ſentit in corde ꝓfert ore. ¶ Itē ira cecat oculuꝫ mētis. ⁊ ideo ſicut equo opiūt oculi vt circueat ad molendinū ita diabol⁹ exce cat hoīem per iram ⁊ ſic excecatuꝫ ducit quocūq̄ȝ vult. Ita philiſtei ſanſon exceca uerunt ⁊ poſtea fecerūt eum ire ad molā .i. ad peccatū circuire Job. xvii. Caliga uit ab indignatiōe oculus meus. ¶ Item diabolus facit ſic piſcator q̄ turbat aquā vt piſces nō vidētes naſſam intrent. Sic diabolus turbat hoīem vt peccatum nō agnoſcens adimpleat Soph. primo. Tri bulabo hoīes ⁊ ambulabūt vt ceci. ¶ Itē nota q̄ ira faciliter vitatur vl̄ ſuperatur ſi prius aīus per ꝓuiſionē ſit armatus ſi cut miles ſecurius hoſtem accipit quē añ ſe armando ꝓuidit. Vn̄ Grego. dicit. mīꝰ aduerſa veniētia tanto ſecurius excipit. quāto ſe cautius ex preſcientia armauit. Qui. n. improuidus ab aduerſitate depre hēdit quaſi ab hoſte dormiēs inuenitur eumq̄ȝ citius inimicus necat quē ante re pugnationē prefocat. nam qui mala imi nentia per ſollicitudinē prenotat hoſti les incurſus quaſi inſidijs vigilans expe ctat. Solerter ergo aīus ante actiōis ſue primordia cūcta dꝫ aduerſa meditari. vt cogitans ſemper cōtra hec torace patien tie munitus ⁊ q̄cq̄d accidit ꝓuidus ſuper ⁊ q̄cquid non acceſſerit lucrū putet. Iteꝫ ira que eſt per zeluꝫ iuſtitie primo oculū rōnis perturbat. ſed poſtea clarificat ſicut infirmāti oculo cum colyriū imittit lux penitus negatur. ſed inde eam poſt pau lulum veraciter recipit. Vnde hāc ad tem pus ſalubriter amittit ſicut dicit Grego. Sed notandū q̄ ipſuꝫ collyriū poſſet ſic oculo imoderate infundi q̄ oculus ceca retur. Sic ēt zelonimio oculuſ mētis ce catur ſi rōnis preuenientis moderamini non ſubdatur. Et ideo cum ꝑ zelum aīus mouetur curādum ſūmopere eſt ne hec eadem que inſtrumēto virtutis aſſumit menti ira dn̄etur ne quaſi domina ꝑeat ſed velut ancilla ad obſequium parata rōnis tergo nunq̄ recedat. Tunc eni ro buſtius cōtra vitia erigitur cum ſubdita rōni famulatur. vt idem Grego. dicit.

¶ Capitulum. xxxvj.

Iudicij dies aſſimilat porte. Nam ſicut vrbis adit⁹ por ta dicit. Ita ⁊ dies iudicij porta regni q̄r per eum ab electi pr̄ie glorie intratur. Hanc portā ſancta electoꝝ eccleſia ſecure ac letāter adibit q̄r ibi ſuo rum opum ⁊ laudem ſuſcipiet ⁊ retribu tionē videbit ſm̄ illud Pro. vlt. Date ei de fructu manuū ſuaꝝ ⁊ laudēt eā in por tis opa eius. Tunc q̄ppe ſancta eccleſia d̄ fructu manuū ſuaꝝ ꝑcipit cū eam ad ꝑci pienda celeſtia laboris ſui retributio at tollit. Tunc eam ſua opera in portis lau dant qn̄ eius membris in ipſo regni adi

in dicet. Eſurivi z dediſtis mihi manducare. ſitivi z dediſti mihi bibē zc. Math. xxv. Econtra aūt reprobi trementes ad hanc portā ꝑvenient. qz ibi ſunt cōterēdi ſm illud. Job. v. Contererentur in porta z non erit qui eripiat. Filij. n. hui⁹ ſeculi ān portā elati ſūt ſz in porta cōterent qz ſcz amatores mūdi in pſenti vita ſuperbiūt. ſz in ipſo regni aditu eterna adverſitate ferientur. Unde z ſubditur. z nō erit q eripiat. Illos quippe veritas ab eterna adverſitate eripit quos in temporalium proſperis per diſciplinam pmit. Qui. n. hic tenuit pmi tūc nō valet eripi qz iniq eu quē p diſciplinā negligūt hīc prēm afflictionis ſue tempore per adiutoriū nō inveniēt creatorem.

Capitlm. xxxvii.

Iudicium ſuſpitioſum z temerarium procedit quandoqz ex corruptione iudicantis qz iudicat alium ſecundum quod ſentit in ſe. Metallū eni qn fūdit qlē modulo reperit formā talē ſibi aſſumit. Unde ſic qui formam cordis ſui hn̄t dformatam qcqd inciderit totum invenit corruptū z deformatū. Sicut etiam in vaſe corrupto qcqd infundit invenitur corruptū. Sunt etiā tales ſiles infirmis quibus cibus qnqz ſapid⁹ z bonus videtur amarus. Et hoc nō eſt ex vitio cibi ſed ex corruptione palati. Sic iuditium malum nō ex facto pximi ſed ex corruptione iudicantis procedit. Item baculus in aqua poſitus videtur confractus propter reflexionem umbre. Item turres z montes iuxta aquam videntur tranſverſi. Eodem modo cordi tranſverſo z vitiato omnia videntur vitiata z tranſverſa. Unde Eccli. x. Stultus in via ambulans. cū ipſe ſtultus ſit omnes ſtultos eſtimat. Item ſemper credit latro q omnes ſint ei ſimiles. Greg. Omnis homo ſecundū ſe alterum iudicat. Unde quicquid in bono corde cadit totū bonū z dulce efficit. ſicut apis que amaros z venēoſos ſuccos in mel convertit.

Capitulū. xxxviii.

Lachryme conpunctionis delent ſniam z ſcripturam mortis: nam ſicut lr̄e delētur aqua vel alio liquore. ſic lachryme delēt litteras mortis q̄s diabolus ſcripſit māu propria. Qui. n. peccat tradit ei q̄ſi chyrographū. Lachryme eni delent delicta que pudor eſt confiteri vt dicit Aug. Item lachryme hūilis cōpunctionis ſanant egritudinem mentis. dicit eni Pall. q ſi arbor mali citonij efficiat egrā amurca aque equaliter mixta radicibus eius dz infundi z ſic ſanat. Tunc eni citonij arbor egrotat qn̄ mens alicui⁹ pbi viri aut vitij alicuius paſſione aut tentationis leſione laborat. Cui ſanitas pcurat ſi cordis eius radicib⁹. i. cogitationib⁹ ſeu affectionibus amurca aq̄ mixta ifundat. Quid aūt p amurcā accipe debem⁹ niſi hūilē ꝯſideratione ppriij defectus. Nā ſicut oleū ſupiora vaſis petit ſic amurca ad imū. i. ad fundū dſcendit. Un̄ ſicut p oleū ſupiora petens intelligitur devotio q̄ qs elevat in cōtēplatibꝫ dei ita p amurcā ſignificat humilitas q̄ qs deſcendit ad cōſiderationem defectus z reatus ſui. Et quaſi amurce aqua miſcetur dum ex ipſa cogitatione ſue malitie lachrymarū ꝯpunctio generat. Dūqz hūiliata atqz cōpuncta mēs lacrymarū largo ibre perfundit q̄ſi ſalubri q̄dam medicina purgata a ſuo languore ſanat. Un̄ dictū ē naamā ſyro. iiij. Re. v. Lavare in iordane z recipiet ſanitatē caro tua. Nam iordanis interp̄tat deſcenſio vel rivus iudicij. Unde ille in iordane ſe lavat qui humiliter ſeipm diiudicans lacrymis ſe purgat. Et hec eſt locio iordanis que ſanat languorem mentis.

Capitulum. xxxix.

Luxurie ignem non ſuccendit deus ſed diabolus. Sicut enim faber quando non pt ferrum ad voluntatē ſuā ducere illd̄ i ignē mittit z exufflat tātū q calefactū ducit ad libitū ſuū. Sic fac diabol⁹

q̄ñ nō pōt aliquem ducē ad peccatū calefa
cit eū igne luxurie vt eū ſic flectere poſſit
ad peccatū. Iſa.liiij. Creaui fabrū ſufflātē
in igne prunas ⁊ ꝓferentē vas ī op⁹ ſuū
Succēdit ignis flatu folliū.i.ſuggeſtione
vetularum q̄ ſunt q̄ſi ſufflatorū diaboli
ad accendendū ignē luxurie. Hiere.i. Ollā
ſuccenſā ego video.i.vetulā nigrā. Olla
enim quātuncūqꝫ alba ſit ſi tñ ponitur ſe
pe ad ignē denigratur. ⁊ ſic aīa ꝑ luxurie
frequentiam Threñ.iiij. Denigrata ē ſup
carbones facies eorū. Olla bulliens ſi nō
haberet niſi vnam fabā eā ſupponeret ⁊
mōſtraret. Sic luxurioſi luxuriā cohibē
ſi pñt qn ſaliat aut ꝑ os turpe loquēdo
vel cātando aut ꝑ oculos īpudice reſpici
endo aut ꝑ tactū vł ornatū ſicut ď domo
ſuccenſa exit ignis ꝑ feneſtras ⁊ oſtia.

¶ Capitulum.xl.

MAnſuetudo animam ſer
uat quia eſt ſicut antmura
le in caſtro anime lapides
durorum verborum leui
ter excipiēs ⁊ omnes ict⁹
ſuſtinens. ⁊ homines a le
ſione cuſtodiens. Sicut ergo vaſa vitrea i
uoluūtur in feno vel in alia molli re vt
ſic a cōfractione ſeruent. Sic quoqꝫ aīa i
māſuetudine ꝯſeruat. Eccli.x. Fili in man
ſuetudine conſerua animam tuam. Mā
ſuetudo eſt deo ſicut culcitra molliſſima
cum lectulo florido cōſcientie. Cant.i. Le
ctulus noſter floridus. Unde ſicut homo
liberius dormit in lectulo molli q̄ in du
ro ſic deus i corde manſueti. quia in pa
ce factus eſt locus eius. ¶ Item manſue
tudo grām hoībus impetrat. Nam ſicut
adamas trahit ferrum ſic manſuetudo
corda hominum. Eze.iii. Ut adamantē ⁊
ſilicē dedi faciem tuam. Eccli.iii. Fili in
manſuetudie opera tua perfice ⁊ ſup ho
minum gloriam diligeris.

¶ Capitulum.xli.

MEndaciū ē ſic quoddā ve
nenū tāte efficacie q̄ i ſpo
ore exiſtēs homiēz inficit
Sap.i. Os qđ mētit occidit
aiaz. ¶ Itē mēdax hō ſilis
eſt falſo denario. Nam tantum placet
homo verax mendaci quantum denari⁹
verus falſo. Unde vn⁹ bonus denarius
valet.c.falſos. Sic homo verax.c.menda
ces. Magna ſtultitia q̄ volūt omnes ho
mines dīarios eſſe veros ⁊ bonos ⁊ diſ
plicet eis multum ſi inueniunt vnum
falſum. Unde plus videntur diligere de
narios q̄ ſe ipſos q̄ cū ipſi ſint falſi vo
lunt tamen denarios eſſe veros. ⁊ ſic vo
lunt eos eſſe meliores ſe ipſis. Pro.x. Cor
impiorum pro nihilo. Et ſicut denarium
falſum nullus vult recipere ita nec ho
mini mendaci vult aliquis credere. Et
ideo mendaces hac pena puniuntur. q̄
nec verum eis creditur. Et inſuper alia
pena quia nec ipſi credunt aliis quia iu
dicāt alios ſm̄ ſe ipſos ſcilicet mendaces.

¶ Capitulum.xlii.

MOrtis meditatio valet
ad vite directionem.
Qui enim vult nauem
ſuam gubernare debet
ſe ponere in fine nauis
⁊ ante ſe nauem dirige
re ⁊ pericula euitare. Sic qui vult vitam
ſuam gubernare debet ſe ponere i fine vi
te ſue meditatione. vt poſſit ad bonum
exitum nauem ſuam.i.vitā dirigere. Se
neca. Conſidera q̄ pulcra ſit res añ mor
tem vitam ſuam conſumere. deiñ ſecurē
expectare reliquam ſui temporis partem
O q̄ ſollicite longe naute ſibi prouidene
de nauis directione quando habēt ma
lum paſſum tranſire. Sic quilibet debet
ſibi prouidere ante quomodo poſſit peri
culoſum paſſum tranſire mortis. quia il
lic naues pertrāſibunt ſcilicꝫ aīe per artū
foramen mortis. ¶ Item mors peſſima
hominum peccatorum firmat ⁊ ſtabilit
ſanctos viros in bono. Dicit eni Pall. q̄
columbe non perunt nec deſerunt locum
ſiue columbarium ſuum ſi per feneſtras
aliquid de ſtrangulati hominis vinculo
aut fune ſuſpendatur. Tunc autem colū
ba in feneſtra ſua hꝫ funē ſtrangulati hōi
nis. q̄ñ in mēoria ⁊ cōſideratione ſua hꝫ
malū exitū hōinis peccatoris ⁊ ꝓſpecto

nidum ſuum non deſerit. quia bonam
conſcientiã relinquere non preſumit. Gre.
Feſtina conſolatio bonorum eſt conſide-
ratus finis malorum.

¶ Capitulum. xliij.

Mundi totius vniuerſitas re-
preſentabatur in taberna-
culo moyſi. Nam illud ta-
bernaculuꝫ diſtinguebatur
in duas partes. Quarum
vna dicebatur ſanctaſan-
ctorum que erat occidentalis. Alia voca
batur ſancta que erat ad orientem. Et ite
rum ante tabernaculum erat atrium ⁊ i
ter vtrunqꝫ tabernaculum erat velum
quattuor colorum. ¶ Item interiora ta
bernaculi latera tegebatur cortinis diuer
ſorum colorum. ⁊ ſupra tabernaculum
erat tectum habens tres coopertures
Pars igitur illa que dicebatur ſanctaſan
ctorum ſignificabat ſeculum altius ſpiri-
tualium ſubſtantiarum. Pars vero que
dicebatur ſancta ſignabat mundum cor
poralem. Velum diſtinguens inter vtrun
qꝫ erat ex q̃ttuor coloribus. Per quos q̃t
tuor elemẽta deſignãt ſcꝫ byſſo per queꝫ
deſignatur terra. quia byſſus. i. linum de
terra naſcitur. Purpura per quam deſi-
gnatur aqua quia fiebat purpureuſ color
ex quibuſdam conchis que inueniuntur
in mari. Jacincto per quem ſignatur aer.
quia habet aereuꝫ colorem. Et cocco bis
tincto per quem ſignatur ignis. Et hoc
ideo quia in materia quattuor elemento
rum eſt impedimentum per quod velãt
nobis incorporales ſubſtantie. ⁊ iõ inte-
ri⁹ tabernaculũ. i. ſanctaſanctoꝝ ſolũ ſũ-
m⁹ ſacerdos ⁊ ſemł ĩ ãno ĩtrabat vt deſi-
gnareƚ ꝙ hec ẽ finalis perfectio hominiſ
vt illud ſeculũ introeat. Jn tabernaculũ
vo exterius qđ dicebatur ſancta introi
bãt ſacerdoteſ cõtinue nõ aũt popul⁹ q ſo
lũ ad atriũ accedebat. ſcꝫ ipſa corporalia
popul⁹ pcipe põt ad ĩterioreſ ãt rõeſ eoꝝ
ſoli ſapiẽtes vł ꝯſiderãteſ attigẽ pñt. Per
cortias ãt q̃ tegebãt latera tabernaculi ite
ri⁹ ⁊ erãt ex varijs colorib⁹ ſignabaƚ celũ
ſidereũ qđ ẽ diuerſis ſtellꝭ variatũ. Per ſa
ga aũt q̃ erãt ſup tectũ tabernaculi ſignifi
cabãtur aq̃ q̃ ſũt ſupra firmamentũ. Per
pelles aũt rubricatas de quibus erat ſcđa
tabernaculi cooptura ſignificabaƚ celum
empireũ ĩ q̃ ſũt ãgeli. Sed per pelleſ iacin
ctinas ex qb⁹ erat tertia cooptura ſignifi
cabaƚ celuꝫ ſancte ⁊ indiuidue trinitatis.
¶ Jtẽ in tabernaculo ĩteriori tria cõtine
bantur. ſcilicet arca teſtamenti in qua
erat vrna aurea habens manna. ⁊ virga
aaron que fronduerat. ⁊ tabule ĩ quib⁹
erant ſcripta decem precepta legis. Hec
autem arca ſita erat inter duos cherubin
qui ſe mutuis vultibus reſpiciebant. Et
ſuper arcam erat quedam tabula que di-
cebatur propiciatorium ſuper alas cheru
bin quaſi ab ipſis cherubin portaretur.
ac ſi imaginaretur ꝙ tabula cẽt ſedes dei.
Vnde ⁊ propiciatorium dicebaƚ quaſi ex-
inde populo propiciaretur ad preces ſũ-
mi ſacerdotis. Et ideo portabaƚ a cheru-
bin quaſi deo obſequentibus. arca võ te-
ſtamenti erat ſcabellum ſedentis ſuper ꝓ
piciatoriuꝫ. Per hec ergo deſignabantur
tria que ſunt in illo ſeculo altiori ſcꝫ de⁹
qui ſuper omnia eſt ⁊ incomprehenſibilis
omni creature. ⁊ ꝑꝑ hoc nulla ſimilitudo
eius ponebatur ad repreſentandum eius
inuiſibilitatem. ſed ponebatur quedam fi-
gura ſedis q: ſcilicet eius creatura comꝓ-
henſibilis eſt que eſt ſubiecta deo ſicut ſe-
des ſedenti. Sunt etiaꝫ in illo altiori ſecu-
lo ſpirituales ſubſtantie ſcꝫ angeli. Et hi
ſignificabãtur per duos cherubin mutuo
ſe reſpicientes ad deſignandum concordi
am eoꝝ adinuicẽ ſm illud Job. xxv. Qui
facit cõcordiã in ſublimibus ſuis. ⁊ ꝓpter
hoc ẽt nõ fuit vnus tm̃ cherubin vt deſi
gnaretur multitudo celeſtiũ ſpirituũ. ⁊ ex
cluderetur cultus eoruꝫ ab his q̃bus pre
ceptũ erat vt ſolũ deũ colerent. Sunt ẽt
in illo ĩtelligibili ſeculo rõnes omniũ eo
rum que in hoc ſeculo ꝑficiuntur quodã
modo clauſe. ſic ratiões effectuũ clauduu
tur in ſuis cauſis ⁊ ſicut rationes artificia
toꝝ ĩ artifice. ⁊ h̃ ſignabaƚ per arcã ĩ q̃ re-
preſentabantur ꝑ tria ibi contenta: tria q̃
ſunt potiſſima in rebus humanis ſcꝫ ſa-

pientia per tabulas teſtamenti. ptās regis
ꝑ virgā aaron. ⁊ vita per manna. Vel per
hec tria repreſentabātur tria deo attribu
ta. ſ. ſapientia in tabulis. potētia in virga
bonitas in manna. tum ꝓpter dulcedinē
tuā qꝛ dei miſericordia eſt populo data. ⁊
ideo in memoriam diuine miſericordie
ſeruabat̃. In exteriori vero tabernaculo
quod ſignabat pn̄s ſeculum cōtinebātur
etiam tria. ſ. altare timiamatis quod erat
directe contra arcam. menſa propoſitiōis
ſuper quā duodecim panes ponebantur
⁊ erat poſita ex parte aquilonari. Cande-
labrum vō poſitum ex parte auſtrali: que
tria videbant̃ reſpondere illis tribus q̄
erant in arca clauſa ſed magis manifeſte
eadem repreſentabant. Oportet enim rō-
nes rerum ad manifeſtiorē demonſtratio
nē deduci q̄ ſcȝ ſunt in mēte diuina ⁊ an-
gelorum ad hoc ꝙ hoīes ſapientes eas co-
gnoſcere poſſint qui ſignabantur per ſa-
cerdotes ingredientes tabernaculum. In
candelabro āt deſignabatur ſicut in ſenſi-
bili ſigno ſapientia que intelligibilibus ex
primebatur verbis in tabulis. Per altare
vō timiamatis ſignabatur officium ſacer-
dotum quorum erat populum ad deum
reducere. Et hoc etiam ſignabat̃ per vir-
gam: in illo altari incendebatur timiama
boni odoris ꝑ qđ ſignabatur ſanctitas po
puli acceptabilis deo. Dr̃. n. Apoca. viij. ꝙ
ꝑ fumū aromatū ſignificantur orationes
ſanctorū. Cōuenienter aūt ſacerdotalis di
gnitas in arca ſignificabat̃ per virgam. In
exteriori vō tabernaculo per altare timia
matis. qꝛ ſacerdos mediator eſt inter deū
⁊ populum per ptātem diuinam quā vir
ga ſignificabat. ⁊ fructum ſui regiminis. ſ.
ſanctitatē populi deo offert quaſi in alta-
ri timiamatis. Per menſam aūt ſignabat̃
nutrimentum vite ſicut ⁊ per manna. ſed
eſt cōmunius hoc ⁊ groſſius nutrimentū
illud aūt ſuauius ⁊ ſubtilius. Conuenien
ter aūt candelabrū ponebatur a parte au
ſtrali. Menſa aūt a parte aquilonari. qꝛ
auſtralis eſt dextra pars mundi. Aquilo-
naris aūt ſiniſtra vt dicitur in ſecundo ce
li ⁊ mundi. Sapia autem pertinet ad dex

teram ſicut ⁊ ſpūalia bona. Temporale ſā
nutrimentū ad ſiniſtram ſm̄ illud Pro.
iij. In ſiniſtra illi⁹ diuitie ⁊ gloria. poteſtas
aūt ſacerdotalis eſt media inter tpalia et
ſpūalem ſapientiam qꝛ per eā ſpūalis ſapi
entia ⁊ temporalis diſpenſantur. ¶ Item
candelabrū habebat. vij. calamos vt Joſe
phus dicit ad deſignandū. vij. planetas q
bus totus mundus illuminatur. Et ideo
ponebatur candelabrū a parte auſtrali. qꝛ
ex illa parte eſt nobis notus planetarum
curſus. In menſa etiam ponebantur. xij.
panes ad deſignandum. xij. tribus iſrael.
Menſa aūt non ponebatur directe ī me
dio ante propiciatoriū ad excludendum
ritum idolatrie. Nā gentiles in ſacris lu-
ne proponebant menſam coram idolo lu
ne. Vnde Hiere. vij. Mulieres cōſpergūt
adipes vt faciant placētas regine celi. In
atrio vero extra tabernaculum contine-
batur altare holocauſtorum in quo offe-
rebant̃ deo ſacrificia de his que erāt a po
pulo poſſeſſa. Et ideo in atrio tali pote-
rat populus eſſe qui hmōi deo offerebat
ꝑ manus ſacerdotum. Sȝ ad altare interi
us in quo ipſa deuotio ⁊ ſanctitas popu
li deo offerebatur non poterāt accedere
niſi ſacerdotes quorum erat deo populum
offerre. Erat autem hoc altare extra ta-
bernaculum in atrio cōſtitutum ad remo
uendum cultum idolatrie. Naȝ gentiles
infra templa altaria conſtituebant ad im-
molandum idolis. ¶ Item mundus aſſi-
milatur ſcacario cuius tota familia currit
tranſuerſo vt apprehendat aliqd mentiē
do vſurando ⁊ huiuſmodi faciendo.
¶ Item in ſcacario ꝙdiu durat lud⁹ vn⁹
eſt rex alius miles ⁊ huiuſmōi. Et aliquā
do duo videntur tenere totum ſed quan
do ceſſauit ludus idem ſit de milite ⁊ re-
ge quod de minima familia quia cōmuni
ter reponuntur in ſacco vno: quandoqȝ
rex in fundo ſacculi ⁊ minima familia in
ſuperiori parte: Sic quoqȝ mundus eſt fe
re vt ludus ſcacarij. qꝛ ꝙdiu durat iſ mū-
dus vnus eſt rex alius miles, vnus ma-
gnus alius paruus. ſed adueniente morte
in ſacco terre reponuntur. ita ſit de rege

ſicut de milite. tunc ſicut dominus ita ⁊ ſeruus eius Eccli.x. Communionē mortis ſcito qȝ moritur doctus ſimiliter ⁊ indoctus. Et aliquando diues vadit ad fundum inferni ⁊ pauper aſcendit ſuperius ad gaudia paradiſi. ſicut patet de diuite epulone ⁊ lazaro paupere Luce.xvi. ¶ Item mundus in morte totaliter auferſ. Viella. n. quando tota die cantauerit ⁊ denarios receperit in ſero auferuntur ei denarii ⁊ nihil ei remanet ſed ponitur in forello veteri ⁊ diſſipato. Sic homo nihil in fine portat de labore ſuo niſi linteamē laceratū. exēplū de ſaladino q fecit portari liteamē in quo debebat ſepeliri ꝑ terrā ſuā ⁊ dicere nihil r̄portat imperator de omnibus diuitijs regni ſui niſi linteamē iſtud Job.xxvii. Diues cū dormierit nihil ſecū afferet. Itē mūdū dȝ hō relinquere ne corrūpatur ab eo. Nā q̄ndo vinum corrūpitur vel deteriorať ſuꝑ feces in dolio dȝ trāſferri in aliud vas vt non corrūpať. Et ſic hō a mundo debet exire ne corrumpatur ab eo Hiere.xlviii. Fertilis fuit moab ab adoleſcentia ſua ⁊ regeuit in fecibus ſuis nec tranſfuſus eſt de vaſe in vas ⁊c.

¶ Capitulū.xliiii.

Murmuratores oſtendunt ſe defectuȝ habere diuine gratie. Nam vaſa vacua percuſſa reſonant: plena non. Sic vacuus a gratia murmurat: nō plenus Eccli.x. Vir prudens ⁊ diſciplinatus non murmurabit correptus. ¶ Item olla vacua ad ignem poſita crepat ⁊ magnuȝ ſonum crepans reddit plena vero olla nō Eccli.xxvii. Vaſa figuli probat fornax. ¶ Item murmurans eſt quaſi rota non bene vncta gratie vnctione ⁊ ideo murmurat ſicut rota currus male vncta Eccli.xxxiii. Precordia fatui quaſi rota carri que fenum portat ⁊ murmurat. Sapientie.i. Cuſtodite vos a murmuratōne que nihil prodeſt.

¶ Capitulum.xlv

Nouitij ſiue d̄ nouo cōuerſis nō ſūt admiſcendi alij ſiue ſociādi niſi q̄rū vita bona nota ē ⁊ doctrina ſana ſaltē q̄uſqȝ ſint i ſpū vł r̄ligione ꝑuecti ſic dicit Pal. qȝ in paſtinato ſolo inter nouellas vites omnino nihil eſſe cōſerendū greci iubēt exceptis caulibus. tertio anno que libebit inmergere. Sic iter nouiter ꝯuerſoſ vſqȝ ad tēpus quo ſunt prouecti nō ſūt qlibet admiſcendi niſi noti ⁊ docti qui aſſimilāť caulibus qui ſunt olera nota ⁊ quoꝝ ius ſiue aqua eſt ſana. Vñ ſignificāt homines quoꝝ bona vita ē nota ⁊ doctrina ſana. Tales eni iter eos poſſūt admitti Pſal. Filij eorum ſicut nouelle plantatiōes ⁊c.

¶ Capitulum.xlvi.

Obediētia mandatorū dī homineȝ a maliſ cuſtodit Naȝ ſicut caſtrū cuſtodiē teſ ſe cuſtodit ita mādatū dei ſeruat ſeruātes ſe. Vñ diciť Eccli.xx. Si volueris mandata dei ſeruare ſeruabunt te. ¶ Itē obedientia ſicta aſſimilať arcui prauo qui a ꝑte vētris multum poteſt incuruari ſed a ꝑte dorſi frangitur. Sic multi in proſperiſ obediūt ⁊ in hiis q̄ corpus delectāt ſed in duris laborib⁹ ⁊ aduerſis refugiunt ⁊ recalcitrāt. ſicut equus habēs dorſum excoriatū cōtra onus nō attēdens: qđ dicit Greg. qđ obedientia quāto plus habet de ſuo tāto minoris eſt meriti.

¶ Capitulum.xlvii.

Opus bonuȝ ⁊ ꝑfectum dȝ aſſimilari illi timiamati ſiue pulueri quē dñs fieri mandauit Exo.xxx. vbi dř. Sūe tibi aromata. ſtacte ⁊ aneť. galbanū bōi odoris ⁊ thus lucidiſſimum. facieſqȝ timiama ꝯpoſitum opere vnguentarij mixtum diligenter ⁊ purum Timiama quippe ex aromatibus faciem⁹ cum in altari boni opis v̄tutū multiplicitate redolemus. Qđ mixtum ⁊ puruȝ ſit qȝ quanto v̄tus v̄tuti iūgiť tāto incēſum

boni operis ſincerius exibet. vbi etiam
bene ſubiūgitur. Cūqꝫ i tenuiſſimum pul
uerē vniuerſa contuderis pones ex eo
coꝛam teſtimonii tabernaculo. In tenuiſ
ſimum puluerem aromata conterimus.
cum bona noſtra quaſi in pilla coꝛdis oc
culta diſcuſſione tundimus ⁊ ſi veraciter
bona ſint ſubtiliter pertractamus. Vni-
uerſa ergo in puluerem redigere eſt vir-
tutes recogitando terere ⁊ vſqꝫ ad ſubti
litatē occulti examinis reuocare. De quo
etiam puluere ſubditur. Pones ex eo co
ram teſtimonii tabernaculo. Quia tunc
bona noſtra veraciter in conſpectu iudi-
cis placent cum hec mens ſubtiliter reco
gitando conterit. ⁊ quaſi de aromatibus
puluerem reddit. ne groſſum durumqꝫ
ſit bonum quod agitur. ne ſi hoc arta re-
cogitationis manus nō comminuat odo
rem de ſe ſubtilius non aſpergat prout
Gre. dicit. ¶ Item opera virtutum a deo
non acceptātur. niſi prius a vitiiſ ſeparen
tur. Vnde meſſoꝛ grana frumenti in hoꝛ
reo non recondit niſi prius excuſſa a pa-
leis. Et ideo habetur in libro Iudicum
quod hieroboam cum a paleis frumen-
ta excuteret angelum vidit ad cuius im-
perium protinus edum coxit quem ſu-
pꝛa petram poſuit ⁊ ius carniū deſuper
effudit. que angel⁹ virga tetigit eaqꝫ igniſ
exiens de petra cōſumpſit. Quid eſt au-
tem frumenta virga cedere niſi rectitudi-
ne iudicii a vitioꝛum paleis virtutum
grana ſeparet. Sed hoc agentibus ange-
lus apparet quia tanto magis omnia in-
terioꝛa denunciat quanto ſe ſtudioſius
homines ab exterioꝛibus purgant. Qui
occidi edum precipit. i. omnem appetitū
noſtre carnis immolari. carneſqꝫ ſupꝛa
petram poni ⁊ ius de ſuper fundi. Quē
alium ſignificat petra niſi eum de quo p
paulum dicitur: Petra autem erat chri-
ſtus. Carnes ergo ſupꝛa petram ponim⁹.
cum coꝛpus nr̄m i chriſti imitatione cru
ciamus. Ius etiam carnium deſuper fun
dit. qui in conuerſatione chriſti ipſas etiā
carnales cogitatiōes exinanit. Quaſi enī
ius ex carnali quodā in petra fūdit. quā
do mēs ēt a cogitationum carnalium flu
xu vacuat que tamen mox angelus vir-
ga tangit. quia intentiōez noſtrā nequaq̄
poteſtas diuini adiutorij deſerit. De pe-
tra autem exijt ignis ⁊ ius carneſqꝫ con
ſūpſit. q: afflat⁹ a redēptoꝛe ſpūs tanta
coꝛ noſtrū flāma ꝯpunctōnis concremat.
vt omne quod in eo eſt illicitum ⁊ ope-
ris ⁊ cogitationis exurat ſicut Gre. dicit.
¶ Item opera bona non ſunt differen-
da poſtq̄ ſunt conſulta ⁊ deliberata. ſicut
non differenda eſt vindemia poſtq̄ vua
eſt maturata. Nam ſicut dicitur in libꝛo
de videmijs. Tarde videmiantes non ſo
lum vineam ledunt vltra q̄ opoꝛtet eam
ferentem. ſed grando ⁊ gelu ſi fiant facile
paſſibilius faciunt vinum. Vnde aiūt De
metrius ⁊ Africanus quod ſex ſolum
modo dies debet vua non plus matura
permanere. Et ſi granum vue non viride
ſed nigrum appareat ſignat eam eſſe ma-
turam. Sicut ergo non eſt differenda vin
demiatio poſt vue maturationem ſic nec
boni operis executio poſt deliberationē
q: periculum eſt in moꝛa Apo. Ro. xii.
Sollicitudie nō pigri. ¶ Itē opa bona ſi
faciens ſed ocioſe in collegio vl' religio
ne viuere volens non eſt ſuſtinendus.
Sicut agricola ramum viridem ſed ſte
rilem in medio olee non debet ſuſtine-
re: ſed ipſum abſcidere velut totius ar-
boꝛis inimicum vt dicit Palladius. Et
ſimiliter homines peſtilētes. ſicut ⁊ ocio
ſi non ſunt tollerandi. vnde membꝛa in-
ſanabilia ſolent abſcidi. Sicut etiam in
ipſis arboꝛibus vt idem Palladius dicit
ariditas ⁊ ſterilitas equo modo fugien-
dē ſunt Gal. v. Abſcindantur qui vos cō
turbant. ¶ Item operis bonitas depen-
det ex bonitate intentionis. Cuius exem
plum patet in pomis ſiue in fructib⁹ ar-
boꝛū. Si enī aliquis voluerit vt in piro
vel pomo aliqua gemma inueniatur. aut
etiam margarita aut obolus aut aliud ſi-
milē accipiat aliquod talium ⁊ cum po-
mum vel pirum aliquod floꝛuerit ⁊ ali-
quantulū creuerit impꝛimat in pꝛeputiū
eius pꝛofundē quodcūqꝫ horū voluerit. ⁊

nobet ipſum p aliqđ ſignū appoſitum ⁊ ſi
nat creſcere. ⁊ ſic tādē inuenit i pomo. Eſt
āt velut pomū arboris op⁹ cuiuſlibet ho
minis. qđ floret i cogitatōe. creſcit i dlibe
ratione. Sed q̄ſi pomi preputiū eſt ipſius
opis initiū. Eſt āt inchoatio opis ab ipſa
intētiōe agentis. Gēma ergo que in po
mo repiri dꝫ preputio pomi iprimit. quiā
virtus ſequentis operis in intentione iū
dicatur. Qualis enim eſt intentio que
precedit tale eſt omne opus quod ſequi
tur prout Grego. dicit. Ergo ibi impri
menda eſt margarita puritatis. gemma
honeſtat; obolus charitatis aqua eſt pre
cium ſiue meritum operis. ¶ Item opus
bonum factum ſine tedio ſimile eſt fru
ctui naſcenti ſine nucleo. Docent eni agri
cole. quod ſi quis vult plantare arborē
cuius fructus non habet nucleos hoc
modo facere pōt. Surculi plantandi ex
tremitates reflectat et cum cultello am
bas aptatas infigat ipſi trunco. Et cum
ambe conualuerint amputet extremita
tem maiorem: minorem vero ſinat cre
ſcere. Quid autem eſt ſurculus plantan
dus niſi homo ad conuerſionem vel in
greſſuꝫ religionis diſpoſitus. Huius due
extremitates ſunt timor ⁊ amor quarum
vtraqꝫ gladio verbi dei apparatur quia
ſcilicet verba dei ⁊ timorem incutiunt ⁊
ad amorē alliciunt. Sed tunc vtraqꝫ ex
tremitas trunco infigitur cum timore ⁊
amore chriſto inheretur. Ipſe enim chri
ſtus quaſi truncus eſt: nos autem quaſi
ramuſculi eius ſicut ipſe dixit Johis. xv.
Ego ſum vitis ⁊ vos palmites. Sed q̄
uis in conuerſionis initio plus abūdet
timor q̄ amor: tamen poſtea in penitē
tiſ profectu amputatur maior extremitas
⁊ timor creſcere ſinitur. quia ſcilicet
amor creſcit ⁊ ſeruilis timor emittitur. i.
Jo. iiij. Perfecta charitas foras mittit
timorem. ⁊ hec eſt planta que producit
fructus ſine nucleo: q: ſcilicet homo cha
ritate feruēs operatur ſine difficultate ⁊
tedio: propterea dicitur q̄ qui amat non
laborat.

¶ Capitulum. xlviij.

Ratio cōpunctiua ⁊ fer
uida impinguat animā
Cuius exemplum eſt. q:
per ſublimationem cō
uertit liquor vini in pi
guedineꝫ olei. Nā ſi vi
nuꝫ diſtillet ad moduꝫ
aque roſacee diſtillat humiditas aque in
ſipida ⁊ illud qđ remanet fit oleagineuꝫ
⁊ pingue. Et ſi iterum illa ſubſtantia ſub
limetur egreditur inde oleum ⁊ hoc plꝰ
fit de forti q̄ de debili ⁊ precipue de mu
ſto. Per vini ergo fortis liquorem intel
lige compuncti hominis feruoreꝫ đ quo
in pſ. Potaſti nos vino compunctionis
qui tunc ſublimatur quando orando ele
uatur. Eſt ergo oratio ſecundum Dama
ſcenum aſcenſio mentis in deum. Et id
eo ſublimatio fortis vini eſt oratio ho
minis compuncti que vertitur in pingue
dinem olei. quia ſcilicet ipſi oranti acqui
rit abundantiam gratie ſpiritualis gau
dij quod eſt vt quedam pinguedo ſiue
repletio animi. Pſ. Unxit te deus
deus tuus ⁊c̄.

¶ Capitulum. xlix.

Rnatus corporis mulieris
eſt ſicut rete diaboli ad de
cipiendas animas intuēti
um. Nam licet alique ſe ex
cuſent dicentes quod non
ſe ornent ad decipiendum tamen nihilo
minus ſimiles ſunt latroni qui nō audet
piſcari in viuario dn̄i ſui: vel venari in
foreſta eius tamen accomodat rete ſuum
latroni audatiori. Sic ⁊ iſte accōmodant
corpa ſua diabolo ad decipiēdum ⁊ capiē
dum animas. ⁊ bene volunt concupiſci li
cet non concupiſcant Aug. Non ſolū ap
petere ſed ⁊ appeti vele criminoſum eſt.
Et Chryſ. dicit quod mulier ſi ſe decora
uerit ⁊ oculos inuentiū ad ſe traxerit ⁊
ſi plagam non intulerit vindictam tamē
exoluet extremā. venenum enim intulit.
⁊ ſi nullus qui biberet inuentus ſit. ¶ Itē
ornatus mulieris eſt ſignum mortis ſpiri
tualis. Nam quando pannus ſericus po
nitur ſuper feretrum ſignū eſt cadaueris

mortui ⁊ qd̓ ibi iacet mortuus. ſic in cor-
pore ornato ſignum eſt qd̓ ibi ſit anima
mortua. Unde mulier ornata non eſt niſi
feretrum anime mortue Abacuc. ij. Ecce
coopertus eſt auro ⁊ argēto ⁊ ſpirit⁹ nō
eſt in viſceribus eius. Unde potius muli
er deberet plangere filiam ſuam ornataʒ
quam ſi videret eam mortuā ante ſe Ec-
cle. xxij. Super mortuuʒ ſcilicet in anima
plora. defecit enim lux eius ſcilicet gratie.
¶ Item mulieres ſe ornantes ſe habent
ad modum catti q difficile excoriat̃ in ca-
pite: q̃r. ſ. huiuſmodi mulieres vix volūt
dimittere ornatū capitis ideo decaluabit
dominus verticem filiarū ſion ⁊ crinem
earuʒ nudabit. Iſa. iij. ¶ Item mulier or-
nata decipit ſicut pelliparius qui volens
vendere veterem pellem vt decipiat ru-
ſticos dealbat aliquantulum aliqua albe-
dine. qua excuſſa parum poſt portata ap-
paret vetuſtas eius. Sic impudice mulie
res volētes decipe viros colores ponūt
in facie ſua. q̄bus recedētibus apparēt ru
ge ⁊ macule: quia nihil abſcōditum qd̓ ñ
reueletur. Unde tales ſunt fumariū oper
tum niue. ⁊ quando recedit nix apparet
turpitudo eius Iſaie. xlvij. Reuelabitur
ignominia tua ⁊ videbitur opprobrium
tuum.

¶ Capitulum. l.

PAſſio xp̄i ⁊ ſanctorū ſuo-
ruʒ dulcorat nobis tribu
latiōes noſtras. Nā aqua
amara tranſiens per aquā
dulcem dulcis efficitur. ⁊
vinum dulce tranſiēs per
gariofilum fit gariofilatū. Sic tribulatio-
nes ⁊ tentatiōes que prius per xp̄m ⁊ ſan
ctos ſuos tranſierunt exemplo illoꝝ no
bis debent eſſe dulciores Bern. magna
conſolatio mēbris ex capite Heb. xij. Re
cogitate eum q talem ſuſtinuit ⁊c̄. Gre. fa
cta p̄cedentiū recolamus ⁊ nō erunt gra-
uia que toleramus. Sed qdam ſunt ſimi
les ſimie que inueniēs amaritudinem in
cortice nucis eam proijcit ⁊ ideo non gu
ſtat d̓ dulcedine nuclei. Sic aliq infelices
amaritudinem penitentie ⁊ tribulatiōis
ſentientes exterius eam proijciūt ⁊ ideo
ꝯſolationē interius nō ſentiunt. Sapi. iij.
Sapientiā ⁊ diſciplinam q abijcit infelix
eſt. Dicit̃ ꝙ in palatio iouis erāt duo do-
lia vini: vnum de amaro vino aliud d̓ op
timo. q̃r quicūqʒ volebat bibere de optīo
oportebat eū prius bibere de amaro. Sic
ſi mens appetit ꝙ demulcet opʒ prius bi
bere ꝙ dolet vt dicit Gre. ¶ Item paſſio
nis ⁊ crucis xp̄i deuota cōſideratio amari
tudinem in dulcedinē vertit. Uñ aſſimila
tur arbori nucis. Si. n. vis vt amari pſi-
corum nuclei efficiant̃ dulces ſurculum p
ſici planta ſup̱ ſtipitē arboris nucis ⁊ talis
pſicus p̱ducit magna poma ſi tñ cū florēt
irrorent̃ lacte caprino. Quid. n. eſt amar⁹
pſici nucleus niſi turbati ⁊ paſſionati ho
minis amarus aīus q tūc ſtipiti nucis in-
ſerit̃ qñ penas crucis meditat̃. tunc enim
nō tm̄ amaritudo dulceſcit ſed ēt magna
poma pſicus p̱ducit. q̃r. ſ. amarus anim⁹
conſiderans penas xp̄i nō ſolū amaritu-
dinem ſuā pro nihilo ducit ſed ēt in ma-
gna deſideria p̱rumpit. que qdem tūc flo
rent qñ in aīo feruent. que tñ lacte capre
ſunt irrorāda. i. diſcretiōis moderamine
temperāda. Eſt enim lac caprinū in trib⁹
ſuis ſubſtātijs poſt femininū lac maxime
temperatū. Uñ merito lac capre deſignat
moderamē prudētie. qd̓ eſt neceſſariuʒ in
tribus ſubſtantijs. i. in tribus p̱tibus ope
ris. ſ. in principio in medio ⁊ in fine.

¶ Capitulum. lj.

PAtientia aſſimilat̃ roſe cū
qua artificialit̃ fit aq̃ roſa-
cea mel ⁊ oleū roſaceum ⁊
zucharū roſaceū. Sic quo
qʒ patiētia p̄bet aquā odo
rifere cōpunctiōis. mel. i.
dulcedinē interne ꝯſolatiōis: oleū frater-
ne ꝯpaſſionis. zucharū. i. ſuauitatē ⁊ dul-
corē eterne refectiōis. ¶ Itē patiētia cu-
ſtodit aīam ſicut arca theſauruʒ Lu. xxi.
In patiētia veſtra poſſidebitis aīas vr̃as
Uñ ſicut hō multū diligeret arcā in q̃ poſ
ſet theſaurū ſuū cuſtodire ſic dʒ diligere
patiētiam. ¶ Itē multū diligeret hō etiā
illū q fabricaret ſibi talem arcā gratis. ⁊ ſic
dʒ diligere tribulationē q̃ fabricat arcam

iſtam Apo. Roma. v. Tribulatio patien-
tiam operatur. Quot enim contumelie
dicuntur tibi quot iniurie fiunt tot liga-
ture ꝛ claui ad fortificandum ſcriniũ tu-
um apponuntur. Unde magnas gratias
debes agere ꝛ non contumelias reddere.
¶ Itẽ patiẽtia vita gubernatur. Hoc.n.
facit patiẽtia cordi qd facit gubernaculũ
naui. Vñ. Pro. xiiij. Qui patiens eſt mul-
ta gubernat ſapientia quia doctrina vi-
ri per patiẽtiã noſcit. Pro. xxix. Unde ſi-
cut nauis fracto gubernaculo vẽtis ꝛ tur
binibus agitat ꝛ tandem tempeſtate con-
uulſa frãgitur ad rupes vel ad ſcopulos.
Sic etiam cor impatiens. Vñ dicit Pro.
liiij. Paupercula ↄuulſa tempeſtate abſq
vlla cõſolatiõe. Hec paupercula eſt impa-
tiẽs aia virtutũ poſſeſſiõe ꝛ gratia ſpolia-
ta: quã cuiuſlibet tentationis tempeſtas a
ſua ſtabilitate diuellit: ꝛ abſq cõſolatione
relinquit. ¶ Item patiẽtia tribulationis
requirit ſoliditatem amoris ꝛ virtutis.
Nam cruda tegula ſi ponatur in flumie
diſſoluit: cocta vo nõ. Ita quoq homo
carnalis qui nõ eſt igne charitatis vel tri
bulatione decoctus deficit in aqua tribu
lationis. ¶ Item fons lutoſus iacto la-
pide facile turbat. arenoſus vo non. Sic
homo plenus luto peccati: õ facili grava
tur virtuoſus non quia nõ contriſtabit
iuſtum quicquid ei acciderit. ¶ Item qui
in hac vita eſt ſine patientia ſimilis eſt ho
mini qui in tempore pluuie ſine pluuiali
mantello ſiue capa eſt. Et ſicut homo in-
ermis eſt in medio hoſtium ſuoꝝ. Pro.
xx. Qui impatiẽs eſt ſuſtinebit dãnum.

¶ Capitulũ. lij.

PAcem cordis ſiue ↄſcien-
tie ſeruare volẽs dꝫ ipm
cor ſiue ↄſcientiã cuſtodi-
re ſicut cuſtoditur caſtrũ
tpe guerre. Naꝫ quando
caſtruꝫ alicuius impugna
tur ab aliquo ꝛ nõ poteſt cum eo compo
nere neq pacem habere debet primo di-
ligenter conſiderare vtrum in caſtro illo
ſint aliqui qui pacem eius turbent. Et pri
mo debet eos ſi quos inuenerit eijcere ꝛ
de eis iuſtitiam facere ꝛ poſtea caſtrum
munire ꝛ bene clauſum tenere. Et ſi i om
nibus his nõ poteſt caſtrũ tenere dꝫ dño
legitimo illud cõmendare vel reddere. Ex
qbus colligũtur ſeptem que cuilibet ne-
ceſſaria ſunt ad cuſtodiẽdum caſtrũ cor-
dis in pace. q vere eſt tanq̃ caſtrũ int ini-
micos ſitum ꝛ vndiq obſeſſum ꝛ añ ipſ
tenet ſedẽ ſuã diabolus. q tanq̃ leo circu
it querẽs quẽ deuoret. Ubi gloſa dicit. Cir
cuit tanq̃ hoſtis clauſos muros explorãs
an aliqua ps ſit minus ſtabilis q̃ ad interio
ra penetret. Sunt ergo cõtra inſidias ei9
ſeptẽ neceſſaria. ¶ Primũ eſt diligẽs con
ſcientie pſeruatio. vt. ſ. videat ſi qd eſt in
corde qd pacem cordis conturbet Apo.
Heb. iij. Uidete ne forte ſit in aliquo veſtꝝ
cor malũ. ¶ Secundũ eſt peccatoꝝ cõfeſ-
ſio: que. ſ. eijciet de caſtro cordis peccata q̃
pacem cordis perturbãt Iſa. lvij. Creaui
fructum labioꝝ pacem. ꝛ. i. Machabeoꝝ
xiiij. Quãdiu ſupeſt iudas. ideſt q̃diu dif
fertur cõfeſſio impoſſibile eſt paceꝫ. ſ. cor
dis eſſe negocijs. ¶ Tertium eſt operis ſa
tiſfactio vt fiat iuſticia deturbãtib9 paceꝫ
Iſa. xxxij. Eſt opus iuſticie pax. Et ps. Iu-
ſticia ꝛ pax oſculate ſunt. Solet dici q ter
ra pacifica eſt ꝛ ſecura in q̃ tenet iuſticia.
ſed multi ſunt ſicut latrões qui nõ faciũt
de ſe iuſticiã: ſed fit de eis iuſticia: ꝛ iſti ſũt
q patiũtur penã inuiti. i. Pet. iiij. Nemo
veſtrum patiatur vt homicida aut fur.
¶ Quartum eſt cordis clauſio. ſ. caſtrum
cordis clauſum tenẽdo: qd fit ſenſus cor
poris reſtringẽdo. Sunt. n. ſenſus porte
cordis p quas hoſtes ingrediũtur pacem
turbãtes Hiere. ix. Aſcẽdit mors p fene-
ſtras. ſ. ſenſuũ ꝛ ingreſſa eſt domũ noſtrã
ſcilicet conſcientiam Lu. xi. duꝫ fortis ar
matus cuſtodit atriuꝫ ſuum. ſcilꝫ clauſuꝫ
tenendo in pace ſunt omnia que poſſidet
¶ Quintum eſt virtutum munitio. vt. ſ.
fortiter muniatur foſſatis ꝛ muris virtu
tum. Sicut enim muri ingreſſum hoſtiũ
impediunt ſic virtutes vitijs obſiſtunt.
charitas enim impedit ne intret auaritia
caſtitas ne intret luxuria: humilitas ne in
tret ſuperbia ꝛ ſic de alijs. Unde Iudit. x.

Filij iſrael muris circũdederunt vicos ſu
os in preparationem pugne contra holo
fernẽ. Sed nota ꝙ vna ruptura muri id
eſt vnius virtutis defectus ſufficeret ho
ſtibus ad ingrediendum Job. vi. Quaſi
rupto muro ⁊ aperta ianua irruerunt ſu
per me. Ideo dicitur Phil. iiij. Pax dei
que exuperat omnem ſenſum cuſtodiat
corda veſtra. ¶ Sextũ eſt neceſſariorum
ꝓuiſio vt caſtruz cordis ſit bene munitũ
victualibus ⁊ armis. ſcʒ ð pane verbi dei
⁊ ſcientie ⁊ vino cõpunctiõis ⁊ huiuſmo
di. Et nota ꝙ quanto caſtrum eſt melius
talibus munitum tanto magis peccant q
reddunt: ⁊ quia mandata dei pertingent
ad tale munimentũ dicitur Iſa. xlviij. Vti
nam attendiſſes mandata mea facta fuiſ
ſet ſicut flumen pax tua. ¶ Septimuz eſt
deo recõmendatio. vt. ſ. reddatur cordis
caſtrum domino legittimo dicendo. Pa
ter in manus tuas cõmendo ſpirituz me
um. Nam niſi dñs cuſtodierit ciuitatem
fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. Ipſe au
tem eſt qui quando placet ei omnia red
dit peccata Pro. xvi. Cum placuerint do
mino vie hominis inimicos quoqȝ eius
conuertet ad pacem.

¶ Capitulũ. iiij.

PEccatum opere impletuz
appetitũ malum nõ ſatiat
ſed amplius accẽdit ſicut
fabri ſtillicidiũ ad horam
ignem mitigat ſed poſtea
feruet ardẽtius ⁊ ſic pctm̃
ꝑpetratũ plus exardeſcit ꝙ̃ añ Oſee. iiij.
Comederũt ⁊ nõ ſaturabũtur fornicabũt
⁊ nõ ceſſabunt Glo. Vires fornicantiũ de
ficiunt ſed deſideria inardeſcũt. ¶ Item
peccatũ vnum quottidie trahit ad aliud.
Eſt. n. peccatum quaſi puteus ſine fundo.
Lapis enim in puteũ proiectus vel cadẽſ
ſi fundum non inuenit ſemper eſt in ca
ſu. In peccato autem fundus non eſt. Vn
de cadens in peccatum ſemper in caſu eſt
continuo niſi manu gratie ſuſtẽtetur. ps.
Abyſſus abyſſum inuocat: abyſſus eniz
dicitur quaſi ſine baſe. i. ſine fundo Gre.
Peccatũ qđ per penitẽtiam nõ diluitur
mox ſuo pondere ad aliud trahit. ¶ Itẽ
peccator eſt ſicut ille qui ludit ad ſcacariũ
qui vno ictu vel tractu nõ facto vel ma
le facto totum ludũ vel totum lucrum ꝑ
dit ⁊ ſic vno opere malefacto vel neglo
cto totus fructus vite noſtre amittitur ⁊
gratia dei ⁊ regnum eternum Eze. xviij.
Si auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ⁊ fecerit
iniquitatẽ omnes iuſtitie eius q̃s fecit nõ
recordabũtur. ¶ Item peccator eſt ſicut
ille qui hȝ oculos velatos ⁊ portatur de
loco ad locum ⁊ neſcit quo ducatur vel
vbi ſit Thre. v. Ve nobis qꝛ peccauimus.
ideo obtenebrati ſunt oculi noſtri. ¶ Itẽ
eſt peccator ſimilis ceco q cecidit in lutuz
⁊ non videt ſe inquinatuz cũ tñ multuz
ſit deturpatꝰ. ps. Cõprehenderũt me iniq
tates mee ⁊ nõ potui vt viderẽ. ⁊ ſicut ce
cus cadit ſepe ⁊ offendit ſic ⁊ peccator.
Tob. xi. Cecus pater cepit offendẽs pedi
bus currere. ¶ Itẽ nota ꝙ peccatũ eſt ſi
cut gladius i corde: ⁊ ſicut ſerpẽs in ſinu.
ſicut venenũ in ſtomacho: ⁊ ſicut latro in
domo. Eſt enim peccatũ vt gladiꝰ vulne
rando naturá: vt ſerpẽs mordẽdo cõſciẽ
tiam. vt venenũ extinguẽdo vitá. i. chari
tatem que eſt vitalis calor aie. ¶ Iteȝ eſt
vt latro expoliãdo animá. ſ. gratuitis bo
nis. Item peccati impuritas nõ auferẽ a
corde ſine operibus pnie. cuius exemplũ
apparet in ſtuppa. Stuppa. n. eſt lini pur
gamentũ ⁊ ab eo multis carpinatiõibus
ſeparatur. Similiter ẽt purgamentũ cul
pe indiget multis carpinatiõibus penitẽ
tie. Quarũ vna ſit in corde per ꝯtritionẽ
alia in ore ꝑ cõfeſſionẽ: tertia in opere ꝑ
ſatiſfactionem. ¶ Item peccata que ſunt
quedam infirmitates anime ſanantur ſi
cut infirmitates corporis. Sanatur eni
corpus primo per emplaſtrum ⁊ ſic ſana
tur anima per verbum dei quod trahit
dolorem ab anima ſicut emplaſtruz a cor
pore Yſa. xxxviij. Iuſſum eſt vt ſuper vl
cus Ezechie cataplaſmaretur maſſa ficu
um que dulcedinem verbi dei ſignificat
¶ Item per ſudorem qui humorem no
xium repellit a corpore. Et ſic anima per
timorem qui peccatum expellit a mente

Eccle.i. Timor domini expellit peccatū. Prouer.iij. Time dominum ꝛ recede a malo. ſanitas qppe in vmbilico tuo erit. ¶ Item per lotionem vel balneū.iiij. Regum. v. Vade lauare ſepties in iordane ꝛ recipiet ſanitatem caro tua. Sic ſanatur homo ſpiritualiter per lachrimarū effuſionem in compunctione. ¶ Item ꝑ vomitum: ſic anima per confeſſionem Eccleſiaſti.xxxi. Si coactus fueris in edēdo multum ſurge de medio ꝛ euome ſcilicet per compaſſionem venenum mortiferū vt refrigeret te. Qui ſanari deſiderat neceſſe eſt vt vulnus detegat. Vnde dictum eſt leproſo. Vade oſtende te ſacerdotibus ꝛ dum iret mundatus eſt. ¶ Item ꝑ dietam.i. per abſtinentiam a peccato. Apo.i. Theſal.iiij. Abſtineatis vos a fornicatione Eccleſiaſtici.xxvij. qui abſtinens eſt adiciet vitam. ¶ Item per putridorum reſecationem.i. per tribulationem Iob.v. Increpationem domini ne reprobes. qꝛ ipſe vulnerat ꝛ medetur. ¶ Item ꝑ vnctionem.i. deuotionem vel pietatē que mentem lenit Mathei.vi. Vngebāt oleo multos egrotos ꝛ ſanabantur. ¶ Item ꝑ munitionem.i. elemoſynam quando homo minuit de bonis ſuis dando pauperibus. Lu.vi. Quod ſupereſt date elemoſynam ꝛ ecce omnia munda ſunt vobis.

¶ Capitulum. liiij.

Penitētia amara facit in homine ſicut ſcamonea in arbore. Nam ſicut dicit Riſtot. in lib. ſuo de pomeriis. Si vis vt aliqua pirus ferat pira ſolutiua diſtēpera ſcamoneam cum aqua ꝛ infunde ipſam in foramen quod fit cum terebello vſqꝫ ad medullam arboris: ꝛ obſtrue foramen clauo qui ſit factus de eadem piro vel alia ꝛ fient pira ſoluentia ꝛ valde relaxatiua. Sꝫ non durat iſta virtus niſi per ſeptem vel ſex annos. Vnde oportet ſi volueris qꝫ iterum vigoretur vt alia ſcamōea infundatur iterum. Et hoc eſt experimento probatum. Et eadem ratione forte poſſent fieri pira ſtiptica ꝛ contra fluxū valentia ſi arbori fuerit infuſa ſtiptica medicina. Et ſimiliter ego opinor quod hoc dilatari poſſit ad quarumlibet medicinarum effectus vt in fructibus ſe manifeſtent. immo etiam probabile eſt qꝫ omnis ſpecies aromatica eodem modo infuſa arbori vt balſamus muſcus. ꝛ lignum aloes tam in ſapore ꝙ in odore aromatizando ſe in fructu manifeſtaret. Intellige ergo per pyrum vſqꝫ ad medullam ex terebello perforatam hominem per verbū dei vſqꝫ ad intima cordis compunctum: cui ſcamonea aqua diſtemperata infunditur. quādo pēitētie amara triſticia ſeu amara peccatorum memoria cum lachrymarū irrigatione miſcetur. Sed tunc foramen clauo obſtruitur quando per timorem domini cor peccato ſeu diabolo clauditur. Et tunc de tali arbore naſcuntur pira relaxatiua quia ſcilicet a tali homine fiunt opera ſatiſfactoria ꝛ peccati expiatiua. Quod autem ad conſeruandam virtutem oportet ſcamoneam iterato infundere eſt quia ad conſeruandam gratiam oportet penitentiam ꝛ peccati amaritudinem ſeu triſtitiam frequenter innouare. Ps. Dolor meus renouatus eſt. ¶ Itē penitentia eſt vt arena foſſicia q̄ arena lꝫ ſit grauis in pondere eſt tamē vtilis in opere quia ex ea cum calce cōfecta edificatur domus materialis. Similiter penitentia licet ſit grauis corpori tamen eſt vtilis ſpiritui. qꝛ ex ea informata charitate edificatur domus ſpiritualis ſcilicet cōſcientie. Sed nota quod arena foſſicia que eſt bona ad edificia tribus modis eſt eligenda ſm Palla. quia cognoſcitur ex ſtridore ex colore ꝛ ex inheſiōe. Ex colore quidē quia aut eſt nigra. aut rufa. aut cana. Rufa quidem omnibus eſt melior ꝛ poſt illam cana poſtea nigra. Similiter penitentia eſt quedam rufa. vt illa que incipitur in iuuentute qñ feruet in homie ſanguis aut rubea colera. Quedam vero eſt canā vt que incipitur in ſenectute. Quedam

vero eſt nigra vt que differtur in mor/
te. prima eſt optima. ſecunda pigra. ter/
tia eſt dubia. ps. Quã non eſt in morte qui
memor ſit tui. Nã q nõ eſt memor dei in
vita multo minus eſt in morte. ¶ Secun
do cognoſcit ex ſtridore. qꝛ ſcꝫ illa arena q̃
manu cõpreſſa edit ſtridores eſt vtilis fa/
bricanti. Sic ille q manu cõprimit. i. tactu
alicuiꝰ tribulationis premit ſi emittit ſtri
dorẽ nõ impatiẽtie ſꝫ penitentie eſt aptus
ad fabricandũ domũ conſcientie. Non ſic
ille qui ex flagello nõ mutatur. ¶ Tertio
cognoſcit ex inheſiõe qꝛ ſi in pãno vel in
linteo candido veſtis inſperſa ⁊ excuſſa ni
hil macule reliquerit aut ſordis egregia
eſt. ſic illa eſt egregia penitentia que nullã
maculam aut remorſum relinqt in cõſciẽ
tia Apo. i. Cor. iiij. nihil mihi cõſcius ſuꝫ.
¶ Itẽ penitens dꝫ facere ſicut agricola q
quanto laborioſius agrum ſuũ excolẽdo
exercet tanto vberius domũ ſuam fructi
bus replet. Ager enim noſter eſt corpus
qđ quanto quis magis excolit penitentie
laboribus tanto domus mentis interior
ſpũalibus pingueſcit virtutibus. vnde di
citur Prou. xxiiij. Diligenter exerce agrũ
tuũ ⁊ poſtea edifices domum tuã. ¶ Iteꝫ
penitens debet viuere in timore ⁊ ſpe. Si
cut cum nauis concutitur in aqua vna ps
eius deſcendit ſub aqua ⁊ alia eleuatur.
Sic anima penitentis partim dꝫ deſcẽde/
re ſe humiliando per timorẽ partim vo
aſſurgere ſe confortãdo per ſpem. ¶ Iteꝫ
pnia in mortali peccato facta eſt ſicut mone
ta falſa. vnde ſicut non liberat homo ſol
uens monetam falſam vel que nõ habet
formã debitam. Sic non liberat facies pe
nitentiã in mortali peccato quo ad deum
⁊ premiũ vite eterne niſi ſit īformata cha
ritate. i. Corin. xiij. Si tradidero corpꝰ me
um ita vt ardeã charitatẽ aũt non habue
ro nihil mihi prodeſt. ¶ Itẽ penitere pro
ponens in morte ſimilis vt eſſe illi qui lu
dit ad ſcacos ẽt partim de ludo ſciẽs ⁊ co
gitat apud ſe: ego primo pmittam mihi fa
miliam auferri. Deinde mactabo illuꝫ cuꝫ
quo ludo ⁊ in fine in angulo concludã eũ
⁊ vincam eum cũ ille cum quo ludit ſit pe
ritiſſimus luſor. Sic velut luſor imperi/
tiſſimus eſt peccator qui ſemp in ludo ten
tationum ſuccũbit qui familia virtutum
⁊ bonoꝝ opeꝝ per peccatũ amittit. Et pe
ritiſſimus luſor eſt diabolus qui ſcꝫ a pri/
cipio mundi exercitatus eſt in ludo tenta
tionuꝫ. Qua ergo preſumptione confidit
peccator qꝫ in angulo debeat eum macta/
re. i. in fine ſue vite. Dicit enim Grego. qꝫ
tanto diabolus grauiores tentationes in
gerit quanto magis fini propinquari con
ſpicit. ¶ Item ſicut fatuus reputaret nau
ta qui expectaret nauem ſuam gubernare
quouſqꝫ incideret in periculum ſic ⁊ qui
vitam ſuã non dirigit ad portum ſalutis
anteq̃ incidat in periculum mortis Pro.
xv. Vir prudens dirigit greſſus ſuos.
¶ Item auis non expectat ictum ſagitte.
qñ videt arcum extentum: ſed ante euo/
lat: ſed miſer homo expectat ictũ mortis
ante conuerſionẽ. ps. Niſi conuerſi fueri
tis ⁊c. ¶ Item penitẽtia humilis renouat
faciem mentis. Vnde aſſimilatur cuidam
vnguẽto quod fit ex fimo cocodrilli quo
facies vncte oſtenduntur lenes eſſe velut
iuuenes facies. Quaſi eniꝫ fimus cocodril
li eſt vtilitas peccati ex cuius recognitio/
ne ſalubre vnguentum conficitur humi/
lis penitentie. Quod videlicet faciẽ men
tis vetuſtate deformem renouat ⁊ refor/
mat Eph. iiij. Renouamini ſpiritu men/
tis veſtre ⁊ induite nouum hominem ⁊c.
¶ Item penitentia quanto magis eſt la/
borioſa tanto magis eſt fructuoſa. Vnde
aſſimilatur lino. quia linum requirit mul
tum laborem quia ſeminatur purgatur
⁊ maturatum recolligitur ⁊ in faſciculos
coaptatur aque macerandum exponitur
extractum ſoli deſiccandum exponitur
tandem multis tunſionibus ⁊ artificijs a
ſuis ſuperfluis purgat ⁊ per decoctionẽ
⁊ multas lotiones fila ex eo facta ad albe/
dinem deducuntur. Nõ enim linũ a ſuo
virore terreſtri perfecte ſpoliatur nec ꝑ
fecto candore decoratur niſi multotiens
cõtũdatur decoquat ⁊ ſoli expoſitũ aqua
ſepius aſpergatur. Sed ſicut linuꝫ requi/
rit multos labores ita ⁊ ſine dubio habꝫ

multas vtilitates. Nam ex eo fiūt veſtes ad induendū: vella ad nauigandū: retia ad venandū ⁊ piſcandū: fila ad ſuendū: funes ad ligandū: cordule ad ſagittandū: ligamina ad cōnectendū: linee ad menſurādum: linteamina ad qeſcendū: cortine ad ornādum: ſacci ⁊ burſe ad cōtinendū: mātilia ad ꝯueſcendū. Siliť ēt nō pōt homo ſine multo labore ꝯſciaꝫ emūdare: vnde multa laborioſa regrūtur in pnīa vt contritio cōfeſſio ſatiſfactio ſiue reſtitutio ieiuniū elemoſyna ⁊ oratio. Sed ſicut habet laborioſum exercitiū ita hꝫ copioſuꝫ fructū. Habet.n. peccata purgare: naturaꝫ reſuſcitare: grām ꝟtutes ⁊ merita reparare: celuꝫ apire: infernū claudere. eccleſias recōciliare: ⁊ mlta alia bona facere. ¶ Itē penitēs dꝫ curare peccata ſicut medicus vulnera curat. Nam prīo medicus vulnus detegit deinde medicamentū appōit quaſi.n. vulnus detegit q peccatū cōfitendo ꝓdit. ſed q ipſum cū amaritudine plāgit quaſi medicamentū apponit. Et iō ſicut dicit Grego. Qui mala q̄ perpetrabat inſinuat ſed falſe q̄ inſinuauit recuſat q̄ſi ſubducta veſte vulnus detegit ſed torpēti mente medicamentū vulnerū nō apponit. Cōfeſſionis igiť vocē ſolus neceſſe ē vt meror excutiat ne vulnus ꝓditū ſed neglectum qđ licentius iam ꝑ humanam notitiam tangitur deterius putreſcat. ps. Iniquitatē meam annūciabo ⁊ cogitabo pro peccato meo.

¶ Capitulum. lv.

Perſeuerātiā boni incepti nō dꝫ hō dimittere ꝓpter aduerſitatē ſiue difficultatem vel ꝓpter tentationē Sicut q mare nauigant ꝓpter ꝯtrariuꝫ ventū nō dimittunt nauigare ſed ꝯ ventū pſeuerāter laborant donec ad portū veniāt. Et canis venaticus ſeqtur leporē ꝑ ſpinas ⁊ tribulos donec apprehēdat. Et ſic nos deuꝫ. i. Cor. ix. Sic currite vt cōprehēdaſ. ¶ Itē pſeuerare non pōt in bono qui hꝫ in aīa infirmitateꝫ vel corruptionē peccati. Sic hō ſanus ⁊ fortis cōtinuat viā ſuam. ſed hō eger ⁊ debilis ꝯtrā incipiat viam cito ꝺ ficit. ſic iuſtus pſeuerās ſed peccator nō cōtinuat. Job. Tenebit iuſtus viā ſuā ⁊ mūdis manibus addet fortitudinē. Poma enim putrida ⁊ vermiculoſa ⁊ ſine cauda cadunt de arbore: ſed ſana bene ſe tenent vſqꝫ ad maturitatem. Sic peccatores interius putridi ⁊ vermiculoſi ⁊ carentes cauda pſeuerantie cito cadunt a modico vento tentandis Job. xxvij. Tollet eū vētus vrens de loco ſuo. ¶ Item pſeuerantia boni opis aſſimilať tunice ioſeph. Nā ioſeph ſicut dicit Greg. q inter fratres ſuos iuſtus vſqꝫ ad finem ipſe pſeueraſſe ꝺſcribitur ſolus talarē tunicā habuiſſe ꝑhibetur. Nam quid eſt talaris tunica niſi actio cōſummata. Quaſi enim ꝓtenſa tunica talum corporis operit cū bona actō ante dei oculos vſqꝫ ad vite nos terminum tegit. Incaſſum quippe bonum agitur ſi ante vite terminuꝫ deſeratur. quia ⁊ fruſtra velociter currit qui poſtquā ad metam veniat deficit.

¶ Capitulum. lvi.

Predicator aſſimilať ſeminatori qui. ſ. qñ vult ſeminare q̄ttuor attēdere dꝫ. ¶ Prio loci q̄litatē qꝛ ſemē eſt ſm q̄litatē terre dēſi⁹ vel rari⁹ ſeminādū. Siliť in ꝑdicatiōe ſm q̄litatē auditoꝝ formari dꝫ ſermo doctoꝝ vt Gre. dicit. Et iō ſm diſpōneꝫ ⁊ indigentiā auditorum eſt rarius vel frequētius ⁊ breui⁹ vel prolixius predicandum. ¶ Secundo conſiderare debet temporis congruitatē quia alicubi eſt tardius ⁊ alicubi celerius ſeminandum. Nam in locis humidis ſeminandum eſt celerius ne ſemen imbre putreſcat: ⁊ in ſiccis tardius vt aqua proueniat ne diu iacens penitus euaneſcat. Quaſi loca humida ſunt loca fluida ⁊ ad peccādum parata quibus verba ſancte exhortationis citius impendenda ſunt q̄ labantur in putredinem criminis. ſed in hominibus aridis ⁊ indeuotis aliquādo tardius exhortationis ſemen non inconſulte differtur vt ex ipſa dilatione auidi⁹ ſuſcipiatur. vel qꝛ minus fructuoſe poni

gitur homini v̄bum ſanctē predicationis
dū eſt in accidia ⁊ ariditate mentis ⁊ fru
ctuoſius expectat̄ vt ei porrigatur poſtq̄
perfuſus fuerit aqua cōpunctiōis. Et no
ta ꝙ illud qđ ſeminat̄ celerius dēſius eē
dꝫ q̄ id qđ ſeminat̄ tardius. qꝛ. ſ. plura ⁊
frequētia mōita magꝭ neceſſaria ſunt hoi
tentato q̄ homini ꝯpuncto. ¶ Tertio cō
ſiderare dꝫ ſeminis quātitatem. qꝛ minus
de ſemine iaciendū̄ eſt in terra pigui ⁊ hu
mida q̄ in macra eo ꝙ in pingui nimis ſe
multiplicat cōculcat ⁊ deuaſtat: ſed in ma
cra nō totum creſcit ſed aliquādo perit.
Quaſi aūt terra pinguis eſt aia deuota in
qua exhortatiōis ſemen auidius recipit̄
ſi parcius ⁊ temperatius iacit̄. ſed terra
macra eſt peccatoris cor carens pinguedi
ne gratie in quo qꝛ ſemen verbi plerū̄qꝫ
ꝑditur oꝫ vt frequētius ſeminet̄ Eccleſi.
xi. Mane ſemina ſemē tuū ⁊ veſpere nō
ceſſet manus tua. Quarto cōſiderare de
bet ſeminis vtilitatē. Sunt. n. quedam ſe
mina vtilia quedam v̄o ſterilia ad fructū
ꝓducendum. qđ quidam egyptioꝝ agri
cole hoc mō ꝓbare dicunt̄. Aream breuē
loco ſubacto ⁊ humido in menſe iunij ex
colunt ⁊ in ea diuiſis ſpacijs oia frumen
ti ⁊ leguminū ſemina ſpargunt. deinde in
ortu canicule qui apud romanos. xiiij.
die kalendarū auguſti tenet̄ explorāt que
ſemina ortū ſidus exurat ⁊ que illeſa cu
ſtodiat. his abſtinent: illa ꝓcurant: quia iu
dicium noxe aut beneficij per annū futu
rum generi vnicuiqꝫ ſidus aridū preſen
ti exitio vel ſalute promiſit ꝑut Palla re
fert. Semina ergo inutilia que. ſ. ad ortuꝫ
canicule efficiū̄tur arida ſunt curioſoruꝫ
predicatorū quedam ampulloſa ſeu phi
loſophica verba que q̄dem arida ⁊ inuti
lia ſunt: qꝛ a canicula adurunt̄ ideo ſūt in
deuota ⁊ infructuoſa quia ex vanagloria
proferuntur. Illa igitur ſunt vtilia q̄ hu
more deuotionis plena canicula. i. curio
ſitas vel inanis gloria non deſiccat Mat.
xiij. Seminauit bonū ſemen in agro ſuo.
¶ Item ꝑdicationis bonus fructus ſeq̄
tur ⁊ ꝓuenit ex predicatoris bonis operi
bus doctrinā eius ꝑuenientibus ſicut ex
bona ſemente ſequitur bona meſſis. Vn
de Greg. Ille vberes fructus ꝑdicatiōis
colligit qui ſemina bone oꝑationis ꝑmit
tit. ¶ Item ſicut ex bona cultura agrorū
ſequitur abundantia frugum ſic ex prece
denti bona vita tribuit̄ predicatori v̄bo
rum vtilium affluētia. Vnde Gregori. re
fert ⁊ dicit ꝙ tanto fecundius ꝑdicatiōis
verbum tribuitur quāto in predicatoris
pectore perfecti oꝑis exaratione preueni
tur. Ille nanqꝫ bene loquēdi facundiā ac
cipit qui ſinum cordis per recte viuendi
ſtudia extendit nec loquentem cōſcientia
prepedit cuꝫ vita linguā antecedit. ¶ Itē
predicatores qui dicunt ⁊ non faciunt ſi
miles ſunt carnificibus q̄ carnes bonas
alijs vendunt ⁊ ipſi peiores comedunt.
Et ſutoribus qui bonos ſotulares alijs
preparant ⁊ ipſi peiores portant. Sic ſūt
ſacerdotes qui verbum ſalutis alijs mini
ſtrant ⁊ ipſi peiora q̄ alij perpetrāt. Item
ꝑdicator debet attēdere qualiter ⁊ quan
do ⁊ cui predicat. Vnde Grego. dicit. In
omne qđ dicitur neceſſe eſt vt cū tempus
⁊ perſona penſetur ſi verba ſententie ve
ritas roboret: ſi hoc tēpus cōgruum po
ſtulat. ſi ⁊ veritatem ſententie ⁊ ꝯgruenti
am temporis ꝑſone qualitas non impu
gnat. Ille enim laudabiliter ſpicula emit
tit qui prius hoſtem quē feriat conſpicit
Male nāqꝫ valide arcus cornua ſubijcit
qui ſagittā fortit̄ dirigēs ciuē ferit. ¶ Itē
predicatores q̄ dicunt ⁊ non faciunt aſſi
milant̄ nautis poma portātibus. Naꝫ hi
qui poma portātes maria tranſmeant. ip
ſi quidem fructuū odore ꝑfruunt̄ ſed eo
rundem fructuū refectione carent. Tales
ergo predicatores dū verba ꝓfunda ſcri
pture legunt ⁊ alijs annūcianda in mente
diſponunt quaſi per altum mare in naui
mentis alijs poma ferunt. Ex quorū ipſi
non fructu ſed ſolo odore paſcuntur cū
non doctrine opera ſed ſola meditatōne
potiantur. Vel nota ꝙ naute qui poma
portant hec paleis admiſcent vt ad ter
ras illeſa deferant: quia ſcilicet predicato
res diſcreti iter grauia vl̄ difficilia dogma
ta quedam leuia ⁊ facilia interponunt.

Nam aliquando ſcripture verba dubia vel difficilia per leuia ⁊ aperta declarant vt ad corda audientium ſano intellectu pertingant. ¶ Item predicatorum verba aſſimilantur vittis quia corda audientiū ligāt. Unde canti. iiij. Sicut vitta coccinea labia tua ⁊ eloquium tuum dulce. Labia ſponſe predicatores ſunt eccleſie quorū predicatio eſt vt vitta quia in auditorū cordibus diffuſas cogitatiões ligant ne remiſſe defluant ne ſe per illicita ſpargant. ne ſparſe cordis oculos deprimant ſed ad vnam intentionem colligant. Dicitur etiam coccinea quia ſanctorū predicatio ſolo charitatꝭ ardore flāmeſcit ſicut Grego. dicit. ¶ Item predicatores ſancti aſſimilantur lampadibus. qꝛ eſt in eis ardor vite ſplendor doctrine fulgor fame. Per ardorem ergo vite .ſ. per feruorem ſpiritus purificant ⁊ conſolidant ſeipſos. Sꝫ per ſplendorem doctrine illuminant ſibi ꝓpinquos .ſ. illos qui eorum audiūt dogmata ⁊ verba a quorum ſcilicet cordibꝰ per flammam verbi errorū tenebras repellunt. ſed per fulgorem bone fame edificant ⁊ rectificant diſtantes ⁊ remotos: Lampades enim vt dicit Grego. lucē ſuam longius ſpargunt ⁊ cum in alio loco ſint in alio reſplendent. Et ideo ſancti predicatores quorum opinio longe lateqꝫ claret. quia longe a ſe poſitis lucent ꝗ ſi eorum itineri ne in peccatorum tenebras corruant velut accenſe lampades refulgent. Nam qui eorum fama vel exemplis auditis ad amorem celeſtium ſurgūt in eo ꝙ bona opera exhibent quaſi ex lāpadis lumine reſplendent Eze. i. Similitudo animalium ⁊ aſpectus eorum quaſi aſpectus lampadarum. ¶ Item verba predicantium congruere debent moribꝰ audientium quia tunc ſicut dicit Grego. vim ſue rectitudinis amittunt quando auditori non congruunt: ſicut medicamina vires perdunt que ſanis membris apponuntur. Unde etiam Gregorius nazāzenus dicit. ꝙ ſicut nō vna medicine ſpecies omnibus adhibetur ita nec idem ſermo congruit vniuerſis.

¶ Capitulum. lvij.

PRofectus anime in via dei habet quattuor gradꝰ quod apparet per exemplum in formatione caſei. Ubi primo eſt lactis emūctio. ſecundo lactis coagulatio. tertio caſei recentis ⁊ teneri formatio: quarto eius per moram temporis induratio. Emunctio fit per hoc ꝙ lac ſcilꝫ ab vberibus ſeparatur. Et hoc fit in homine quando per manus dei expreſſionem .i. per diuine virtutis operationem mens eius ab vſu vetuſte conſuetudinis abſtrahitur Job. x. Nōne ſicut lac mulſiſti me: deinde lac coagulo ſtringitur ⁊ hoc fit per hoc ꝙ penitenſ diuino timore ſe a peccatis continet ⁊ reſtringit ⁊ ad iuſticie ſoliditatem colligere ſe contendit poſt hoc autem caſeus recens in quadaꝫ teneritudine formatur. Caſeus enim recens eſt aliquantulum ſolidus. ita ꝙ non defluit: ⁊ eſt pinguis ⁊ adhuc aliquantulū mollis: ⁊ hoc eſt quando mens conuerſi peccatoris in conſtipatiōe pingueſcētis cogitationis aſtringitur vt nequaꝙ iam per deſideria defluat ſed in vno amore ſe colligens ad ſolidam formationeꝫ ſurgat. Sic ergo eſt aliquātulum ſolida per amoris formationem. pinguis per creſcenteꝫ deuotioneꝫ ſed adhuc mollis per lachrimarum de preteritis peccatis cōpunctionem. ¶ Item adhuc mollis ⁊ pauida propter carnis ex vſu veteri contradictionem. Poſtmodum autem caſeus aquoſo humore conſumpto induratur. Et hoc eſt quando timore excluſo charitate ſolidatur. ita vt niſi gladio verbi dei nō aperiatur. Et nota ꝙ caſeus qui exterius eſt durus eſt mollior quandoque interius. quia amicus dei licet ſit exterius durus vel ſibi per carnis afflictionem vel alijs per iuſtitie correptionem ſemper tamen interius ſeruat manſuetudinis ac pie-

tatis molliciem ac dulcorē. Vel licz exteri⁹
dura patiat̄ intus tn̄ molli medulla diuine
conſolationis ꝛ gratie impinguat̄ Job.x.
Sicut caſeum me coagulaſti.

¶ Capitulum.lviij.

PRoſperitas tp̄alis eſt iu-
ditium ꝑditionis ꝛ econ-
uerſo aduerſitas ſignū ſa-
lutis. Nam illi qui in hoc
mundo in oībus ꝓſperā-
tur ſimiles ſunt īfirmis de
ſperatis voluntati ſue a medicis derelicti
qbus nihil qḋ expetunt denegat̄. vnde ſi
cut Grego. dicit. Deſperatis relictis egris
medici quicqd pn̄t dari ꝑcipiunt. Qui au
tem ad ſalutē reduci pn̄t multa dari con
tradicunt. Sic peccatores qbus h̄ proſpa
ad vota ſuccedūt de eterna ſalute deſpati
ſunt. Sed qui ſaluādi ſunt aduerſitatib⁹
coercētur. Vn̄ deus maius bn̄ficiū cōfert
hoi qn̄ ipſum affligit ꝙ qn̄ ipm̄ proſpera
ri ꝑmittit Augu. Cū mala volūtas pote-
ſtatem accipit efficiēdi qḋ cupit deus dan
do iraſcit̄ ꝛ non dādo miſeret̄. ps. Dimiſit
eos ſm̄ deſideria cordis eoꝝ ibunt in ad
inuētionibus ſuis Grego. Mactandus
vitulus liber ad paſcua dimittit̄ ſeruan-
dus iugo premit̄. Quia iniuſtus ad eter-
nam mortē currens effrenatis volupta-
tibus vtitur. Juſtus vͦo a delectatiōe trā-
ſitorie iocunditatis reſtringitur.

¶ Capitulum.lix.

PVlchritudo corꝑalis vana
exiſtit. q2 eſt ſicut pulchri-
tudo parietis. Nam pul-
chritudo parietis eſt ex ex
teriori pictura q̄ ſublata
apparet lutū qḋ erat inte-
rius. Prouer. vlt. Fallax gr̄a ꝛ vana ē pul
chritudo. ¶ Item pulchritudo veſtium
quā qdaꝫ hoīes querūt vana eſt q2 nō eſt
pulchritudo ſed pulchritudo accōmoda
ta. Sic pulchritudo cornicule de qua dic̄
fabula. ꝙ ornauit ſe pēnis diuerſaꝝ auiū
qbus ablatis ſibi ab alijs auibus apparuit
nigredo carnis eius. Multum erubeſce-
ret aliquis nobilis ſuperbus mendicare
ab ignobilibus. Sic erubeſcere dꝫ homo
quando a vermibus ꝛ auibus mendicat
pulchritudinē exteriorē cui pulchritudo
naturalis ſufficere dꝫ ſicut alijs creaturis
vt ſoli roſe ꝛ alijs. Guido carthuſien̄. ait
veſtes te ornāt pulchritudo cēt ſi tu eas
ornares: ideo ornatū querēdo oñdis te
eſſe turpem: decor q cū veſte induitur cū
veſte deponit̄: veſtis ꝓculdubio ē nō ve-
ſtiti. Ber. fulgēt monilib⁹ ſordēt morib⁹.

¶ Capitulum.lx.

PVnitio peccatoꝝ quorun-
dam aſſimilat̄ diploidi de
qua in ps. Induātur ſicut
diploide cōfuſione ſua. di
plois qdē ſicut dicit Gre.
duplex veſtimētū dicitur.
Confuſiōe ergo ſicut diploide induti ſūt
qui iuxta reatus ſui meritū ꝛ temporali
ꝛ perpetua animaduerſiōe feriuntur. So
los quippe pena a ſupplicio liberat quos
mutat. Nam quos preſentia mala nō cor
rigunt ad ſequentia perducunt.

¶ Capitulum.lxi.

RAtione vti ꝛ ſm̄ rōnem
viuere competit homi-
ni ex ꝓpria forma. ſ. ex
anima rōnali. Et ideo q
rōne nō vtitur ꝛ ſm̄ rō-
nem non viuit proprie
non eſt homo ſicut ſm̄
philoſophū ſerra lignea non eſt ſerra ꝛ
lapidea nauis non eſt nauis eo ꝙ non hꝫ
vſum ꝛ actum nauis qui eſt a forma licet
habeat figurā ꝓpter materiam figurabilē
in qua eſt. Sic quodāmodo eſt de homi.
Ber. Quid beſtiali⁹ hoie rōnē hn̄te ꝛ rō-
ne nō vtente. vn̄ phs in primo Metha-
phiſice dicit ꝙ aīalia oīa memorijs ꝛ ima
ginatiōibus viuunt. Hoīum vͦo genus ar
te ꝛ rōnibus viuit. ps. Homo cū in hono
re eēt nō intellexit cōparatus eſt iumentis
inſipiētibus ꝛ ſimilis factus eſt illis.

¶ Capitulum.lxij.

REcidiuātes in peccata ſi-
miles ſunt ſotularib⁹ vel
pellicijs veteribus qui ſu
turam tenere nequeunt.
ꝛ ideo in lutum ꝓijciūtur

Sic recidiuātes nō retinent grām vel cha
ritatem. ⁊ ideo in lutum inferni proijcien
tur. pſ. vt lutum platearum delebo eos
ſcilicet de libro vite. ❡ Item ſimiles ſunt
recidiuātes pauidis ⁊ aridis militibus vi
ctis ſincopi q ſolo timore cedūt ⁊ fugiūt
de prelio Sene. Plura nos terēt ꝙ pre
mūt ⁊ pl⁹ opiniōe ꝙ re laboram⁹. ❡ Itē
ſimiles ſunt īfirmis recidiuātibus in egri
tudinē qui debiliores fiunt ꝙ ante. Et ſic
quāto frequētius cadūt tāto plus ledunt
⁊ difficilius reſurgūt Luce. xi. Fiūt nouiſ
ſima hois illius peiora priorib⁹.

❡ Capitulum. lxiij.

Reſurrectionem humano
rum corporum virtute
chriſti fieri poſſe tam ar
tis ꝙ nature exēpla pſua
dent. Nam ſi artifex de
cineribus arborū vł her
barū vitrum purum facit ⁊ fractuʒ vitrū
liquefacit ⁊ reformat ⁊ de metallo imagi
neʒ hominis facit ⁊ de terra ferrū quid
mirum ſi ſūmus artifex hoc faciat ð cor
poribus hominū Phil. iij. Saluatorem
expectamus dominū noſtrum ieſum qui
reformabit corpus hūilitatis noſtre cōfi
guratum corpori claritatis ſue. ❡ Itē de
puluere fenicis que ſola auis eſt et aliam
auem facit natura ⁊ ad rugituʒ leonis ſu
ſcitantur leunculi. Quare ergo non pote
runt ſuſcitari homines de puluerib⁹ ſu
is ad vocem filij dei Joh. vi. Mortui au
dient vocem filii dei ⁊ qui audierit viuēt
❡ Item ſi ſemina que prius moriuntur
et putreſcunt virtute nature poſtea vi
uificantur multo fortius v̄tute omnipo
tentis dei mortui reuiuiſcent. i. Corinth.
xv. Inſipiens quod tu ſeminas nō viuifi
catur niſi prius moriatur ⁊c.

❡ Capitulū. lxiiij.

Satiſfactio penitentie de
bet eſſe ſecundum menſu
ram culpe. Qui ad ma
gnam menſuram acqui
rit ad magnaʒ oportet ꝙ
reddat Deuterono. xxv.
Pro menſura peccati erit
⁊ plagarū mod⁹. Math. iij. Facite fruct⁹
dignos penitētie. Gloſa. Nō dʒ eſſe par
fruct⁹ boni opis eius q multū ⁊ illius q
parū peccauit. Et vbi abūdauit dlictū abū
det ⁊ grā ⁊ opatio bōa. ❡ Itē ſic tuſcorū
puerbiū dic. Ato tale guaina to tale cul
tello. Debet. n. eſſe gladi⁹ ſʒ mēſurā vagi
ne. Et ſic afflictio penitētie ſm mēſuram
culpe ⁊ q plus bibit de vino delectatōis.
pl⁹ opʒ eū ſoluere ſymbolū pene Apoc.
xviij. Quantū glorificauit ſe ⁊ in delitiis
fuit tantū date illi tormenta ⁊ luctum.

❡ Capitulum. lxv.

Enſuuʒ cautela neceſſaria ē
ad cordis cuſtodiā ſicut clau
ſura oſtii ad cuſtodiā dom⁹
Theſaur⁹. n. nō ē ſecur⁹ vbi
ſūt oia oſtia apta. Sic nō eſt
theſaurus cordis ſecur⁹ vbi ſenſus exte
riores ſunt patuli vel icauti. ſ. os ad loqn
dum oculi ad videndum ⁊ ſic de aliis. vn
de ſicut diligeret homo oſtium ⁊ arcā bā
dis ⁊ clauis ferreis munitam ita dʒ mul
to diligentius ſenſuum ſuorum cuſtodiis
puritatem interiorem ſeruare que ē the
ſaurus cordis. ❡ Item ſi claudis oſtium
⁊ feneſtras contra ventum ⁊ pluuiaʒ qua
re nō magis contra tribulationes ⁊ tenta
tiones. Dominus enim vult ianuas eſſe
clauſas. Vnde ad diſcipulos ianuis clau
ſis intrauit. Diabolus autem econuerſo
vult eas tenere aptas Ezech. xlviij. Por
ta clauſa hec erit. Qñ ioſeph erat clauſ⁹.
dominus erat cū eo Geneſ. xxxix. ❡ Iteʒ
quādo fit in ciuitate aliqs tumultus i ali
quo vico Burgeñ ſapiētes claudūt oſtia
ſua ⁊ feneſtras ſuas ſed ſtulti exeūt ⁊ reſi
ſtunt in mediū ⁊ redeūt frequēter vulne
rati. Sic ⁊ ſapiēs cōtra obbrobria litiga
tiones ⁊ tribulationes claudit oſtia oris
ſui vel auriū ſuaꝝ. pſ. Ego inqt tanꝙ ſur
dus nō audiebā ⁊ ſicut mutus nō aperi
ens os ſuū. ❡ Itē cupidus diligēter circu
it dolia vini ſui ⁊ claudit vndiqʒ ⁊ obtu
rat ne vinū effluat. Sic ⁊ tu ſenſus tuos
ne gratiā ⁊ auxiliū dei effundas. Felix er
go qui dicere poteſt. oſtiū meū clauſum ē
⁊ pueri mei. i. cogitatōes ⁊ affectiones me

eum ſunt in cubili.i.in ſecretō cōſcientie.

¶ Capitulum.lxvi

SCriptura ſacra aſſimilatur
ſpeculo. Unde Gre.dicit.
Scriptura ſacra mentis
oculis quaſi quōdam ſpecu
lum opponitur. vt interna
noſtra facies in ipſa videa
tur. Ibi enī feda.ibi pulcra noſtra ꝯſpici-
mꝰ.ibi ſentimꝰ quātū ꝓficimus.ibi a pro
fectu ꝙ lōge diſtamus. ¶ Itē ſacre ſcriptu
re ſermo aſſimilat̄ illi pani quē dominus
prebuit populo in deſerto.de quo dicit̄.
Sap.xvi. Panem de celo pſtitiſti eis ſine
labore omne delectamētū in ſe habentē
ꝛ omnis ſaporꝫ ſuauitatem. Panis nāqꝫ
ille omne in ſe delectamētū ꝛ ſaporis ſua
uitatē habuit qꝛ ſcꝫ i ore ſpūalium iuxta
voluntatē edentiū ſaporē dedit:qꝛ diui-
nꝰ ſermo ꝛ omnibꝰ cōgruēs ꝛ a ſemetipſo
nō diſcrepās qualitati audientium conde
ſcendit.quē dum electꝰ quiſqꝫ vtiliter iu
xta modum ſuum intelligit quaſi acceptū
māna in voluntariuꝫ ſaporē vertit.ſicut
Gre.dicit. ¶ Iteꝫ ſapientia ſacre ſcriptu
re inueſtigāda eſt ad modum aque. ¶ Pri
mo cū mentis humilitate. Docet enim
Pall.in li.ſuo de agricultura.qō ſiquis
vult puteum fodere ꝛ in quo loco inuēi
re poſſit aqua inueſtigare hunc modum
tenere debet. Mane āte ortū ſolis his lo
cis quibꝰ aqua querenda eſt equaliter ꝓ
nus mēto ad ſolum depreſſo iacens i ter
ra ſpectare debet orientem ꝛ in quo loco
aſpiciēs ſubtilē nebulaꝫ in aere conſurge
re viderit ꝛ ſe velut roreꝫ ſpargere ſigno
āliquo vicine ſtirpis vel arboris prenota
re. Nam conſtat ſiccis locis vbi hoc fie-
ret aquam latere. Sicut ergo cum ꝓſtra-
tione corporis querenda eſt aqua mate-
rialis ita quoqꝫ cum humilitate mentis
inueſtiganda eſt aqua ſapientie ſalutaris
Prouer.xvi. Vbi humilitas ibi ſapien-
tia. Sed notandum ꝙ qui ſe ad terraꝫ ꝓ
ſternit ad orientem dꝫ ſpectare quia qui
humilit̄ ſcripture ſacre perſcrutatur mi
ſteria a chriſto de quo ſcriptum eſt. Ec
ce vir oriens nomen eius corundem intel
ligentiam debet ꝛ petere ꝛ ſpectare. Un-
de Jacobi.i.dicitur. Si quis indiget ſa-
pientia poſtu.a deo qꝛ dat omnibus afflu
enter ꝛc. Ipſe enim chriſtus deus eſt ſapi
entiam preſtans paruulis.i.humilibus.
Unde iacens ꝛ orientē conſpiciēs ſubtilē
nebule vaporeꝫ cōſpicit qui ſe velut rorē
ſpargit. Quia q humili mente a chriſto ſapi
entiam petit primo hāc quaſi ſubtili ꝛ te
nui vapore.i.conſideratione percipit q̄
poſt paulatim excreſcens velut ros deſu
per veniens copioſius ac largius ſe infū-
dit Math.xi. Abſcondiſti hec a ſapienti
bus ꝛ prudentibus ꝛ reuelaſti ea ꝑuulis
¶ Secundo inueſtiganda eſt cum cordis
puritate. Dicit enim idem Palladius ꝙ
ſi i aliquo loco vbi nō ſit lacuna neqꝫ ali
quis ex conſuetudine humor iſideat aut
tranſeat in tenui ſaltu ſalix ſiluatica vi-
rens arundo ederaqꝫ humore gignantur
fodiat̄ locꝰ ille latitudie pedū triū altitu
die pedū quiqꝫ ꝛ proxime ad ſolis occaſū
mundum vas ereum vel plumbeum inte
rius vnctū immerſum ponatur in fūdo
ipſius foſſionis ꝛ ſupra foſſam cratis de
virgis ac frondibus additaqꝫ terra ſpaci
um omne cooperiatur ſequenti die aper
to loco ſi in eodē vaſe ſudores itrinſecus
inueniātur aut ſtille aquas ibi eſſe nō du
bites. Sicut ergo ad inueniendā materialē
aquam congruit habere vas mundū.ita
ad inueſtigandum ſpiritualem ſapientiā
cōuenit habere cor purū Sapiē.i. In ma
liuolā animā nō introibit ſapientia. Sed
notandū ꝙ idē vas de ſolida dꝫ eſſe ma
teria ſcꝫ ereum vel plumbeum vt videlꝫ
inueſtigator ſpūalis ſapiētie ipſm vas cor
dis ſolidū hēat nō cōfractū ſicut illud de
quo dicit̄ Eccli.xxi. Cor fatui quaſi vas
cōfractū oēm ſapientiā nō tenebit. ¶ Itē
debet idē vas eſſe interius vnctū illa vn
ctione vꝫ de qua dicit̄.i.Joh.ii. Vos vn-
ctionē quam accepiſtis ab eo manet in
vobis ꝛ nō neceſſe hētis vt aliqs doceat
vos ſed ſicut vnctio eiꝰ docet vos de om-
nibus. ¶ Item ꝙ idē vas debet ſub crate vi
minea per diem operiri ꝛ ſequēti die di
ſcooperiri ſignat ꝙ ſacri inueſtigator eloquii

⁊ debet ſe tacēdo aliquādo occultare ⁊ ali
quando ſcʒ oportuno tempore ſe docen
do propalare. Uel primo debet ſe abſcon
dere ad ſtudendum ⁊ meditandum ⁊ po
ſtea ſe propalare ad aquam doctrine ſtil
landum. Sed iterum nota ꝙ non eſt que
renda aqua ſapientie ſalutaris in lacunis.
i. in hereticorum doctrinis ſeu libris neqʒ
vbi ſit humor trāſiens. i. mundana ſcien
tia que ſolū trāſitoria querit ſed in her
bis humoroſis ⁊ ſemꝑ virētibus. i. in ſa
cre ſcripture ſeu ſanctoꝝ doctrinis i qui
bus abūdat humor ſpūalis deuotiōis ⁊
viror v̄tutis vel ꝑpetue veritatis. ¶ Ter
tio inueſtigāda eſt cū mētis trāquillitate
Dicit enim idē Palladius ꝙ ſi vas figuli
ſiccū neqʒ coctū eadē rōne pōatur ac ſiſe
operiať altera die ſi aquaꝝ vena eſt in ꝑ
ſenti vas ꝯcepto humore ſoluetur. Simi
liter in inueſtigādo diuinā ſapiētiā dʒ eē
vas ſiccū ab humore cōcupiſcētie ⁊ nō co
ctum caloribus ire. Nā iſte due paſſiōes
maxime mētē inquietāt ⁊ reddūt ineptā
ad ꝑcipiēdū lumē ſapiētie ſcʒ paſſio ꝯcu
piſcētie ⁊ ire. Vñ opʒ inueſtigatorē diui
ni eloquii ab vtraqʒ paſſione mētē habe
re trāquillā. Et iō caſtitas ⁊ māſuetudo
maxime ꝯferre dñr ad cōtēplatiōeʒ ſapiē
tie. Jac. i. in māſuetudine ſuſcipite inſitū
verbū ⁊c. ¶ Quarto inueſtigāda eſt cū de
uotionis ſuauitate. Nam idem Palladi
us dicit ꝙ lucerna oleo plena ⁊ incenſa ſi
ibi ſimiliter tecta ponatur ⁊ ſecunda die
inueniatur extincta ſuperſtitibus alimē
tis aquas idem locus habebit. Similiter
inueſtigator ſacre ſcripture debet habere
lucernam. i. mentem oleo deuotionis ple
nam qr talis mens eſt que aquam vere ſa
pientie efficatius ⁊ fructuoſius inuenit.
Sed notandum ꝙ in ipſa aque inueſtiga
tione lucerna accenſa extinguitur. qr i cō
templatōe diuine ſapiētie vel in ipā ꝓfū
ditate ſcripture humani ingenii claritas
obūbratur ita vt mēs nihil quaſi ſe ſci re
credat quē valde ſe forte prius ſcientem
repu tabat. Sʒ lucerna extincta aqua dī
gnoſcit. qr hūiliate mēti ⁊ inſciā ſe repu
tanti ſapiētia celeſtis infūdiť. ¶ Quinto
inueſtigāda eſt cū affectionis auiditate. Di
cit eni idem Palladius ꝙ ſi in eo loco fo
cū feceris ⁊ terra vaporata humidum fu
mū nebuloſumqʒ ructauerit aquas ibi eē
cognoſcis. Sic in inueſtigatione ſcripture
neceſſarius eſt focus. i. feruēs ardor diſcē
di Damaſ. Si fuerimus affectuoſe diſcē
tes erimus ⁊ multa ſciētes. Sed notandū
ꝙ ab hoc igne cōſurgit fumus humidus
⁊ nebuloſus. i. inquiſitio que eſt nebuloſa
. i. obſcura in dubitādo ſed humida. i. faci
lis in ſuſcipiendo ſicut id qḋ eſt humidū
vel molle impreſſiones faciliter recipit.
¶ Itē eſt fumoſa. i. ſubtilis eſt in inueſtigā
do ⁊ eſt feruida in addiſcendo. ¶ Sexto
quoqʒ manifeſtatur aqua ſalutaris ſciētie
. i. ſacre ſcripture intelligentia ex doctrine
cōmunicabilitate. Nam vt ideʒ ſepedict⁹
auctor teſtatur. Vellus lane eque poſitū
vel coopertū ſi tantum humoreʒ colligit
vt alia die fundat expreſſum copias aque
ibi eſſe teſtabitur. Sic qui docendo aquā
ſapientie copioſe aliis fundit ſignum eſt ꝙ
copioſe hauſerit philoſophus. Signum
ſapientis eſt poſſe docere. Cū expreſſione
aque. i. ex ipſa cōmunicatione doctrine re
uelatur plerūqʒ doctori aqua. i. intelligē
tia celeſtis ſapientie.

¶ Capitulū. lxvij.

Similis deo ſit hō tripliciť.
Nā ſm artem ſimilitudo
alicuius rei in aliquā ma
teriā inducit. Uno mō per
ſubtractioneʒ. ſicut in ſcul
ptura ⁊ ſic anima efficiť ſi
milis deo ꝑ ablationē culpe vel ꝑ ſubtra
ctionē conceptus materialis ſubſtantie.
Eſt enim deus actus purus ⁊ immateria
lis. iij. Regum. vij. Sculpſit cherub leōes
⁊ palmas ⁊ ſimilitudinē hominis ſtantis.
¶ Secūdo per appoſitionē ſicut in pictu
ra vbi apponunť lineamēta ⁊ colores. Et
ſic anima efficitur deo ſimilis per appoſi
tionem gratie ⁊ virtutū Eccī. xxxviij. Cor
ſuū dabit in ſimilitudinē picture. ¶ Ter
tio per impreſſionē ſiue adheſionē ſicut i
figura ſigilli quādo iheret cere. Et ſic aīa
efficietur ſimilis deo per inheſionē glorie

Eccli.xlv. Similem illū fecit in gloria ſan
ctorum.&.i.Joh.iiij. Scimus qm̄ cū appa
ruerit ſimiles ei erimus.

¶ Capitulum.lxviij.

SImplicitas innocētie nō
cōuenit cū ſubtilitate ma/
licie. Vñ prohibet Leuiti/
ci.xix. Veſtem q̄ ex duobus
texta eſt nō indueris. Nā
in veſtimento ex duobus
cōtexto ſcʒ lana ⁊ lino interdicitur cōiun/
ctio ſimplicitatis innocētie que ſignificat
per lanam ⁊ ſubtilitas malicie que ſignifi
cat per linū. ¶ Itē ſimplicitas iuſtorū aſſi
milatur lampadi. Habet.n. vitrum purū
in carnis honeſtate: papirum albū in mē/
tis puritate. oleum pingue in operis pie
tate. ardet dilectione: lucet diſcretione. ſʒ
aliquando cotemnitur ex humili oſtenſi
one Job.xij. Lampas contempta apȯ co/
gitationes diuitum. Grego. Sepe contin
git vt electus qui ad eternam felicitatem
ducitur continua hic aduerſitate depri/
matur: non hunc rerum abundantia ful
ciat: non dignitatum gloria honorabilē
oſtendat: nulla ei obſequentium frequen/
tia ſuppetat. nulla hunc humanis oculis
veſtium pompa cōponat. a cunctis v̄o de
ſpicabilis cernitur ⁊ huius mundi gratia
indignus eſtimatur. Sed tamen ante oc/
culti iudicis oculos virtutibus emicat. vi
te meritis corruſcat. honorari metuit de
ſpici non refugit. Corpus continentia af/
ficit: ſola in animo delectatione pingueſcit
mentem ſemper ad patientiam preparat.
Et eiectus pro iuſtitia de perceptis contu
melijs exultat afflictis in corde compatit.
de bonorum proſperitatibus quaſi de ꝓ
prijs letatur ſacri verbi pabulum mente
ſollicitus ruminat. Et inquiſitus quodli
bet eloquij dupliciter ignorat. Vnde itaqʒ
iuſti ſimplicitas ⁊ lampas eſſe dicitur ⁊ cō
tempta. Lampas quia interius lucet in/
tus ardet flamma charitatis foris nulla
gloria reſplendet decoris. lucet ergo ⁊ de/
ſpicitur quia flagrans virtutibus abiectꝰ
eſtimatur.

¶ Capitulum.lxix.

Ollicitudo ⁊ actō ſeculi aſ
ſimilatur mole farinā mo
lenti. Nam mola in giro
ducitur ⁊ farina ꝓfertur.
Vnaqueqʒ igitur mūdi ac
tio eſt mola. Quia dū mul
tas curas colligit humanas mentes quaſi
per girum vertit atqʒ ex ſe velut farinaʒ
proijcit. quia ſeducto corde ſemper minu
tiſſimas cogitationes gignit ſicut Grego.
dicit. ¶ Itē ſollicitudo ſeculi cauſatur ex
tribus. Tria.n. precipue ſunt q̄ reddunt
homines ſeculi ſollicitos ⁊ operoſos ſcili
cet aſperitas paupertatis cupiditas laudis
⁊ amor voluptatis. Vnde homines ſecu/
lares ſimiles ſunt colūbis de quibus dicit
Palladius ꝙ fetus frequētant ſi ordeum
terefactū vel fabam vel orobum ſepe con
ſumant. Quid.n. eſt columbas fetꝰ multi/
plicare niſi ſeculares homines ꝑ lucra fre
quentia pecunias augere etiā per ſollicita
ſtudia laborioſa ⁊ ſecularia opera frequē
tare. Ad que videlicet iō compellūtur qꝛ
ordeo faba ⁊ orobo paſcunt. Siquidem
in ordeo aſperitas. in faba v̄o vētoſitas.
in orobo oneroſitas inuenitur. Vnde in
ordeo aſperitas paupertatis. Nam etiam
pauperes ruſtici ordeaceo pane paſcūtur
Faba vero cum ſit ventoſa inflationis ē
generatiua. Vnde glorie vel laudis huma
ne ſignat appetitum qui inflationem ⁊ tu
morē ſuperbie inducere conſueuit. Oro/
bus autem eſt genus leguminis quo tau/
ri impinguari dicuntur. Vnde amorē vo
luptatis ſignificat qua taurus.i. caro in/
domita.i. non ſubiecta ſpiritui delectatur
Quia igitur ex his tribus vitijs oīs mun
dana ſolicitudo cauſatur dicitur.i.Joh.ij.
Omne quod eſt in mundo eſt concupiſcē
tia carnis. ⁊ concupiſcentia oculorū ⁊ ſu/
perbia vite. Nā cōcupiſcētia carnis volu
ptatem requirit. Concupiſcentia oculorū
ideſt auaritia paupertatem fugit. Super/
bia v̄o vite ex humana laude vl' glia ve
lut ex faba vēter intumeſcit.

¶ Capitulum.lxx.

Pes aſſimilatur ancore. quia
ſcilicet nauem ideſt animā ſem

nat.nē a procella tentationū ꝛ tribulationum irrumpatur vt innuit Apoſtolus Hebreo.vi.vbi ait. Qui confugimus ad propoſitam nobis ſpem quam ſicut ancoram habemus ratam ꝛ firmam.Vbi dicit gloſa Auguſt. Si videris te fluctuare in mari huius mundi noli abrumpi ab ancora antequam intres in portum.fluctuat nauis .ſed non longe a terra proijcietur.nec in eternum fluctuabit ꝛ ſi ad tempus fluctuat. ¶ Item ſpes baculus eſt in via huius vite peregrinanti. ꝛ qui huic baculo innititur non corruit ps. Non delinquent omnes qui ſperant in eo. ¶ Item non fatigatur nec deficit Iſa.xl. Qui ſperant in domino mutabunt fortitudinem.

¶ Capitulum.lxxi.

Subditi multuꝫ peccant temere repͥhēdēdo facta ſuorū maiorū. Et ſimilit̄ iſirmi vel peccatores temē iudicādo vl̄ redarguēdo facta vel dicta iuſtorum. Cuius exemplum oſtenditur in arca teſtamēti.quam bobus calcitrantibus inclinataꝫ leuites qui caſuram credens erigere voluit mox ſententiam mortis accepit vt habetur.ij.Re.vi.Quid nanqꝫ ſicut dicit Gre.eſt mens iuſti niſi arca teſtamenti: Que geſtata bobus calcitrantibus inclinatur.quia nonnunꝙ̄ etiam qui bene p̄eſt dum ſubiectorum populorum confuſione concutitur ad diſpenſationis condeſcenſionem ex ſola dilectione mouetur.ſed in hoc ꝙ diſpenſatorie agitur,inclinatio ipſa fortitudinis caſus putatur ab imperitis.Unde ꝛ nonnulli ſubditi cōtra hunc manum reprehenſionis mittūt ſed a vita protinus ipſa ſua temeritate deficiunt.Leuites igitur quaſi adiuuās manum tetendit ſed delinquens vitam perdidit.Quia dum infirmi quiqꝫ fortium facta corripiunt ipſi a viuentiuꝫ ſorte reprobantur.Aliquando etiam ſancti viri quedam minimis condeſcendentes dicunt.quedam v̄o ſumme contemplantes p̄ferunt.dumqꝫ vim vel ꝯdeſcēſionis ne ſciūt vel altitudinis hec ſtulti rep̄hēdūt Et quid eſt iuſtum de ſua condeſcenſiōe vele corrigere niſi inclinataꝫ arcam ſuꝑba rep̄henſionis manu releuare.Et quid ē iuſtū de incognita locutiōe rep̄hēdē niſi modum eius fortitudinis lapſū reputare: Sed perdit vitam qui arcam dei tumide ſubleuat.Quia nequaꝙ̄ quis ſanctoꝝ corrigere recta p̄ſumeret niſi de ſe prius meliora ſenſiſſet.Vn̄ ꝛ leuites idem recte oꝫa dr̄ qui videlꝫ robuſtus dei interp̄tatr̄ qꝛ p̄ſumptores quiqꝫ niſi audaci mente robuſtos ſe i domino crederent nequaꝙ̄ meritoꝛuꝫ facta vel dicta velut īfirma iudicarent.Cum igitur quedaꝫ facta meliorum deterioribus diſplicēt nequaꝙ̄ hoc qđ mentem mouet reticendum eſt ſꝫ cuꝫ humilitate magna ꝓferendum vt ītētio pie ſentiētis eo modo ſeruet formā rectitudinis quo p iter graditur humilitatꝭ. Et libere ergo dicenda ſunt que ſētim⁹ ꝛ valde humiliter ꝓferēda que dicimus ne quod recte intendim⁹ hoc elate ꝓferēdo non recte faciamus ſicut Gre. dicit.

¶ Capitulum.lxxij.

Superbia ſecularis potentie aſſimilatur turri babel de q̄ hētur geñ.xi.Et hoc propter triplicē cauſe ſcꝫ pp quam fuit edificata.q̄ ſcꝫ fuit triplex.

¶ Primo fuit timor diluuij.Timebāt eni hoīes ne ite p̄ diluuiū fieret ꝛ iō ſe ꝯ ipm p̄muñire voluerūt edificādo excelſiſſimā turri quā aq̄ diluuij nō poſſet operire.In quo ſignatr̄ ꝙ ſupbi ꝛ potētes ſp ſūt in timore ne a ſua altitudine deijciant̄.Vn̄ cōantur ſe p̄muñire oñdēdo tyrānice alijs altitudinē ſue potētie ad hoc vt ſp plus timeāt ꝛ maiores reputent̄. ¶ Scđa cā fuit ꝓ cupiditate dn̄andi.Hoc eni factū ē ab hoīb⁹ de cōſilio nēroth q volebat dn̄ari eis. In quo ſignificat̄ ambitio mūdanoꝝ pp quā vn⁹ appetit alteri dn̄ariꝫ ſicut dr̄ Eccl̄s viij.interdū dn̄at̄ hō hoī in malum ſuū. ¶ Tertia cā fuit ꝓ celebratōe nois.vñ dixerūt.Venite faciamus nobis ciuitateꝫ ꝛ turrim cuius culmē p̄tigat ad celū.ꝛ cele

bremus nomē noſtrū anteꝙ̄ diuidamur
ī vniuerſas terras. Vbi attēde q̄druplex
ſtudiū tyrānoꝝ ⁊ ſupboꝝ. ¶ Priuȝ ē ad
cōmoditates corꝑales hñdū ꝑꝑ qđ iſti co
gitauerūt ciuitatē facere. vt. ſ. ꝯmodiꝰ vi
uerēt. ¶ Scđȝ ē ad ſe fortificādū ꝑꝑ qđ co
gitauerūt turri maximā edificare. ſ. ad for
tudinē. Vñ dicit Joſephꝰ q̄ tāta fuit groſ
ſitudo eiꝰ: vt aſpiciētibꝰ de ꝓpe lōgitudo
videret̄ minor. ¶ Tertiū ē ad ſe exaltan
dū. vñ cogitauerūt celū attingere imitā
tes. ſ. illū q dix̄ Iſa. xiiij. In celū aſcēdā ⁊
ſuꝑ aſtra celi exaltabo ſoliū meū. ¶ Quar
tū ſtudiū ē ad nomē ſuū dilatandū. Et ſic
cogitauerūt iſti nomē celebrare ſiue apud
preſentes premagnitudine ⁊ pulcritudie
opis ſiue apud poſteros de operis firmi
tate ⁊ perpetuitate. Ps. Vocauerunt nōi
mina ſua in terris ſuis. ¶ Secundo ſuꝑ
bia potentum aſſilat̄ illi turri rōe mate
rie q2 habuerūt lateres coctos ꝓ ſaxis bi
tumē ꝓ cemēto. Sicut aūt in cemento qđ
fit ex calce viua intelligit̄ vnitas charitatꝭ
in ſaxo vō boni opis firmitas. Sic in bi
tumie accipit̄ vnitas ⁊ colligatio impieta
tis. q̄ eoꝝ ſeq̄cēs cōfederātur. q loco ſaxi. ſ
vē conſtantie hñt laterē coctum ꝑtinacis
malitie. ¶ Tertio rōne ꝑtie ſiue terre vbi
fuit edificata q2 in terra ſennaar. Vnde dr̄
Geneſ. xi. Qđ cū ꝓficiſcerent̄ de oriēte i
uenerūt cāpū in terra ſēnaar ⁊ habitaue
rūt i eo ⁊ ibi poſtea edificauerūt. Vbi no
ta ꝑmo ſuꝑbie originē in eo q̄ iſti edifica
tores turris ꝓfecti ſūt de oriente ꝑ quem
ſignat̄ claritas originiſ. i. nobilitaſ nataliū
ex q̄ frequent̄ naſcit̄ ⁊ ꝓrūpit ambitio do
minandi. Vel ꝑ orienteȝ intellige xp̄m. de
quo dr̄ zach. vi. Ecce vir oriēs nomē eiꝰ
a cuiꝰ claritate ⁊ hūilitatis exēplo ſuꝑbi
⁊ ambitioſi diſcendūt ⁊ inueniūt cāpū ſcȝ
latitudinē ⁊ licētiā voluptatis corꝑis. q̄ la
ta via ē ꝑditionis. Vñ dicit̄ eē in terra ſē
naar. i. fetoris. Q2. ſ. libertas voluptatis ē
cā ꝑditionis anime ⁊ fetoris infamie. Vel
turris ſuꝑbie edificat̄ i cāpo ſennaar. i. feto
ris. Q2 lȝ ſuꝑbia floreat ⁊ oleat mūdo tñ
deo maxime fetet. Vñ ſuꝑbi aſſimilantur
ardeis q alta ſcādūt ⁊ fetidi ſūt. ¶ Quar

to ratione pene q2 punita fuit hec ſuper
bia pena diuiſionis ⁊ confuſionis lingua
rum ⁊ hec diuiſio linguarum eſt diſſenſio
ſuperboꝝum. xxij. Inter ſuperbos ſemꝑ
ſunt iurgia: vbi. n. ſuperbia ibi ⁊ contume
lia. Item ꝑꝑ linguarum confuſionem vo
catum eſt nomen illius babel quia ibi con
fuſum eſt labium vniuerſe terre. In ma
lis enim eſt confuſio affectionum. Tot. n.
linguis loquuntur mali. quot eſtuant de
ſiderijs. Et bene iungitur turri babel quia
ſuperbiam ſequitur cōfuſio. Prouerbio.
xxix. Superbum ſequetur humilitas. et
humilem ſpū ſuſcipiet gloria. ¶ Item ſuꝑ
bus hō difficulter corrigitur. Cibus enim
in quo nimis eſt de ſale quaſi perditus eſt
ſed non ille in quo parum eſt. quia poteſt
apponi. Facilius enim ſal cibo apponitur
q̄ ſubtrahitur. Sic homo ſuperbus qui
nimis habet de ſenſu proprio difficulter
obedit alteri ⁊ iō non eſt flexibilis ad obe
dientiam. Sed humilis econuerſo eſt. q2
humilis vacuuſ a ſenſu ſuo recipit alienū
q2 videns ſenſū ſuū non ſibi ſufficere. alie
no ſenſui acquieſcit. ¶ Itē ſuꝑbꝰ prelatus
ſimilis ē oui cui pauor imponit nolaȝ ad
collū. que quantuncūqȝ ſit miſera. omnes
tamen quaſi domina precedere ſatagit.
Sic homo quantuncunqȝ imbecillis fue
rit. ſi fiat prelatus omnes tñ precedere ſe
credit ⁊ ſe exiſtimat omnibus meliorem.
contra qđ dr̄. Eccli. xxxij. Rectoreȝ te po
ſuerunt. noli extolli ⁊c̄. ¶ Itē ſuperbus ſi
milis eſt illi q vult altaȝ domū facere ſine
fundamēto. Nā vult eleuari ad gradum
dignitatꝭ ſine baſe humilitatis ⁊ iō certus
pōt eſſe de ruina. Pro. xviij. Qui altam fa
cit domuȝ ſuā querit ruinam. ¶ Iteȝ ſuꝑ
bus eſt quaſi lucerna que de nocte lucet ⁊
in die vix apparet. Et ſimiliter ligna putri
da ⁊ quidaȝ vermes de nocte lucent. ſed de
die non. Sic ſuperbi modo lucent in tene
bris huius mūdi. ſȝ in die iudicij q̄ſi ſol iu
ſticie apparebit quales ſint apparebūt. q2
tunc videbunt̄ in colore ꝓprio. Prouer.
xiij. Lucerna impiorum extinguet̄. i. extin
cta monſtrabitur.

¶ Capitulum lxxiiij.

TAcere dolorem ⁊ indignationem conceptaꝫ aliquando non eſt bonum. Naꝫ ſicut dic̄ Greg. vulnera clauſa plus cruciant quia cum putredo que intus feruet eijcitur ad ſalutem dolor aperitur. Sic plerunqꝫ nimis taciturni dum non nulla iniuſta patiuntur. eo in amariorem dolorem prodeunt quo ea que ſuſtinent non loquuntur. Nam ſi illatas moleſtias cor tranquille diceret a conſciētia dolor emaneret. ¶ Item tacere ⁊ loqui debet homo pro tempore. Cuius exemplum apparet in oſtiis. Oſtium nanqꝫ aperitur ⁊ clauditur. Vnde p̄s. Ori ſuo oſtiuꝫ petijt dicens. Pone domine cuſtodiam ori meo. ⁊ oſtium circunſtantie labijs meis. ex quo aperte docuit ꝙ ⁊ per diſciplinam lingua retineri debeat. ⁊ ex congruitate laxari quatenus os diſcretū ⁊ cōgruo tp̄e vox apiat. ⁊ rurſū taciturnitas claudat. ¶ Itē q ori ſuo ſilentij ⁊ locutionis diſcretiōeꝫ ñ appōit ē ſicut ciuitas ſine muro Prou. xxv. Sicut vrbs patens abſqꝫ muroruꝫ ambitu: ita vir qui in loquēdo pōt ñ cohibere ſpiritum ſuum. Gloſa. Si murum ſilentij non hꝫ. patet inimicorum iaculis ciuitas mētis. ⁊ duꝫ ꝑ verba extra ſemet ipſam proijcit apertā ſe aduerſario oſtendit. In periculo autē eſt ciuitas cui⁹ porta ſemꝑ aperta eſt tempore guerre ⁊ i terra inimicoꝝ ſita. Tales ſūt illi apud quos nulluꝫ eſt ſilentium. nullum ſecretū nihil celare vel abſcondere ſciunt quicqd audiunt vel vident in publicum referūt. Cōtra quos dicitur. Prouer. xxv. Que viderint oculi tui ne proferas. i iurgia cito ne prorumpas ne forte emendare nō poſſis. cū dehoneſtaueris amicum tuuꝫ. ¶ Iteꝫ ille eſt ſicut molendinum ſine excluſa qui abundat verbis malis. ſicut aqua ad molendinuꝫ. Vnde ſicut molendino ſubmittitur excluſa que fluxum aque retinet. q̄ amota fortius currit ꝙ̄ ante. Sic amota cenſura ſilentij maiori ip̄etu loquitur ꝙ̄ prius. Prouerbi. xvij. Qui dimittit aquā caput eſt iurgiorum. Aquaꝫ dimittit qui ſe a fluxu verborum non reſtringit qui ē cauſa iurgiorū ⁊ diſcordie. Eccli. xxv. Ne des aque tue exitū niſi modicum. ¶ Itē eſt ſicut nauis ſine gubernaculo. q̄ vadit non quo vult. ſed q̄ ventus ducit. ¶ Itē nauis i aqua cito ſubmergit niſi obſtruatur. Sic homo qui os ſuum non reſtringit a verbis ſuperfluis cito in peccata cadit. Prouer. xxvij. Os lubricum operatur ruinam. ¶ Item eſt ſicut equus ſine freno qui ſe impingit vbi nō vult dominus eius. Ita homo non gubernans linguam ad ruinam tendit Eccli. v. Lingua imprudentis ſubuerſio ipſius eſt. ¶ Iteꝫ ſicut ad portā domus vel caſtri maior cuſtodia apponenda ē quia qui habet portā de facili habꝫ caſtrū. Sic ad portā oris cuſtodia eſt ponēda. p̄s. Poſui ori meo cuſtodiaꝫ. Prouerb. xiiij. Qui cuſtodit os ſuum cuſtodit aīam ſuā. q2 mors ⁊ vita i manibus ligue. ¶ Itē ē ſicut vas ſine opculo qd̄ immundum eſt ⁊ cito refrigerat. Sic hō qui nō cuſtodit linguā ſuā immūdus eſt. Numeri. xviij. Vas qd̄ nō habuerit opculū ⁊ ligaturā deſuꝑ immūdū erit.

¶ Capitulum. lxxiiij.

TEntatoruꝫ vel peccantiuꝫ infirmitas habet quaſdaꝫ ꝓnoſticatōes ideſt ſpūalis mortis vl' ſalutis future ſignificationes ad moduꝫ infirmitatis corporalis. Sunt enim noueꝫ modi ſignorū ſanitatem vel mortē futuram infirmi ſignificantiū. quos ypocras in ꝓnoſticis cōmemorat ⁊ de quib⁹ in eo idem libro pertractat. ad quos medicus oportet attendere. tā corꝑales ꝙ̄ ſuo mō etiam ſpūalem. ¶ Primum itaqꝫ ſignuꝫ eſt fortitudo infirmi morbū facile tolerātis ⁊ hoc eſt ſignum bonum. Contrariuꝫ autem ſignum eſt debilitas ſuum morbū pati nequeuntis. Spiritualiter auteꝫ īfirmat q tētat morit q̄t q deſꝑat. Licꝫ igr̄ q's peccet ſi tū̄ adeo fortis remāet vt a bono ope nō ceſſet ſignū eſt bōi talis fortitudo infirmi. Si autem adeo fuerit egri anim⁹ debilis vt ceſſet ab effectu bone opatōes ſignum eſt mortis ideſt future dānatiōis.

¶ Scōm ſignum bonū eſt leuitas infirmi
facile ſe mouētis. Contrariū autem ē gra
uitas infirmi inertez motū habentis. Cū
enim hō interior aliqua tentatiōe afficit.
& adeo leuis eſt vt faciliter cōuertat. repa
rande ſalutis ſpes indicat. Si vō tanta ē
grauitas infirmi. vt obſtinatus a peccato
nequeat ꝯuerti. ſignū finis eſt mali. ¶ Ter
tium eſt effigies mēbrorum que eſt ſibi ſa
no ſimilis. Contrariū vō eſt effigies ſano
diſſimilis. Hec effigies eſt in iteriori hōie
cōpoſitio moꝝ & mentis. exterius vō di
ſtributio actionū. Que eſt ſibi ſano ſilis:
q̄diu actiones ſequūtur tēperamentum
religioſe mētis. Tunc vō nō eſt ſibi ſano
ſilis qñ variatur per opa peruerſitatis.
¶ Quartum eſt ſanitas mentis & facilis
appetitus. Oppoſitū eius eſt perturbatio
mentis & difficilis appetitus. Sane mentꝭ
eſſe dicit qui a rectitudine ꝯſilij non alie
natur. Facile vō cibum appetit q verbuz
vite qđ eſt cibus aīe libenter audit. Qui
vō eſt turbate mentis & cuius appetitus
eſt difficilis ſi verbū vite non appetit ſed
faſtidiat neceſſe eſt vt mortem ꝑpetue dā
natiōis icurrat. ¶ Quintū eſt ſuauitas ſō
ni congruo tp̄e facti infirmum iuuantis.
Cōtrariū vō eſt eius malicia ſōni nō con
gruo tp̄e facti infirmū nocentis. Tempo
re cōgruo dormit qui dormit in nocte. i.
qui mētis trāqlle eſt in aduerſitate: in hac
quiete deū ſomniat: & hmōi ſomnus infir
mū iuuat. dormit vō non cōgruo tēpore
qui dormit in die. i. qui delectat in mūdi
ꝓſperitate. Hic. n. ſomnꝰ q̄nto magis pla
cet. tanto magis infirmo nocet. ¶ Sextuz
eſt ſuauitas ſpiritus. Oppoſitū eius angu
ſtia ſpūs. Suauitas ſpūs. i. anhelitus eſt
ſermo ꝯſolatorius vt cum lenitate peccā
tez corripiat fratrē. Anguſtia vō ſpūs eſt
ſermo durus de quo dicitur Eze. xxxiiij.
Vos aūt cum auſteritate impabitis eis &
cum potentia. ¶ Septimū ē qualitas pul
ſus nāli ſimilātis. Cōtrariū vō eius ineq̄
litas pluralis. vt mō ſit magnus. mō par
uus: mō fortis: mō debilis. Arterie proce
dūt a corde. Equalitas aūt pulſus in arte
rijs ē idētitas vite ꝓcedēs ex affectu cor
dis. Cum aūt mens in cōtrariū vitiū ver
titur. tunc per diuerſos motus inequali
tas pulſus variat. & ſic inequalitas mētis
deſignat periculū mortis. ¶ Octauuz eſt
fortitudo virtutis in loco decoctiōis. cō
trariū eius debilitas virtutis in loco de
coctionis. Primus decoctiōis locus ē ſto
machꝰ. ſcōs epar. tertius cetera membra.
Cum. n. cibus aīe decoquet in ſtomacho
memorie ꝑ recordationē: in calore epatiſ
ꝑ dilectionē: in ceteris mēbris ꝑ operatiō
nem. tunc fortitudo virtutis eſt in loco d̄
coctiōis. Si vō ſeqt debilitas v̄tutꝭ ſignuz
eſt mortꝭ. ¶ Nonū eſt laudabilis purgatiō
ꝑ ſudorē. Cōtrariū vō eiꝰ vituꝑabil' pur
gatio per ſudorē. Sicut aūt in quolibz in
firmo aperiūtur corpis pori & ꝑ ſudorez
fiat purgatio morbi ſic ꝑ cōfeſſionem pec
cati ſit laudabilis purgatio animi. Lauda
tur ēt ſudor mediocris ſi hēatur in oībꝰ
membris. Cuz. n. ſudor a toto corpe exit
oium mēbroꝝ fortitudinē deſignat qđ ē
ſignū bonū. Similiter oꝫ vt ſudor cōfeſ
ſionis fiat de peccato cuiuſlibet opatiōis.
Cū aūt ſudor ſit tm̄ in quadam parte cor
poris vt in capite ꝯtingit ex mēbroꝝ de
bilitate. Moralr̄ igit ꝑ egrū intellige aīaz
ꝑ caput intētionē ꝑ reliquū corpus actio
num ſequētium diſtributionem per ſu
dorem cōfeſſionem. Cum aliqs igitur in
tentionem ſuam laudat & hoc quod ma
le geſſit conſcius excuſat credit eſſe vitu
perabilis huius purgatio ſudoris. Quia
ſudor cōfeſſionis poros nō aperit quos
excuſatio clauſos per obſtinationē ſtrin
git. ¶ Item nota q̄ diabolus ampliꝰ ten
tat hoiem de illo peccato ad qđ nouit eū
ꝓniorē. ſicut guerrator ipugnat caſtrum
ex illa p̄cipue pte vbi debilius eſt Grego.
diabolus mores vniuſcuiuſqꝫ ꝯſpicit cui
vicio ſit ꝓpinquus & illa ponit añ faciem
ad que viderit facilius inclinari mentem.
Sicut ēt venator ponit laqueos vbi con
ſueuerūt beſtie frequētare pſ. In via hac
qua ambulaui abſcōderunt laqueū mihi
Abſcondit. n. diabolus peccati penā & oſ
dit delectationē. & abſcōditur malū a dia
bolo ſicut pedica ſub folio Iob. xviij. Ab

ſcondita eſt in terra pedica eius ⁊ decipu-
la eius ſuper ſemitã. ¶ Item ſicut laque⁹
ſub grano: ⁊ ſicut venenũ ſub morſello ⁊
hamus ſub cibo. Eccle. ix. Sicut piſces ca-
piunt hamo ⁊ ſicut aues cõprehendunt
laqueo ſic capiunt hoies tpe malo. ¶ Itẽ
tentat diabolus plus fortes q̃ debiles. q:
debiles forte tẽtari deus nõ pmittit. nam
miles nõ mittit filiũ ſuum ad preliũ quã-
do paruulus eſt: ſed qñ fortis eſt ⁊ poteſt
arma ferre. ¶ Itez rex villas campeſtres
impugnare dedignatur ⁊ mouere exerci-
tum ꝯ eas. ſed cõtra fortia caſtra. ſic diabo
lus fortiores impugnat acrius. Unde qñ
guerrator aliqs vult terrã alicuius cape.
primo ipugnat ipſius fortius caſtrũ quo
rapto tota terra capitur. q: per illud ipu
gnat dñm caſtri ⁊ totã terrã eius. Sic dia
bolus magis impugnat eos q eminent in
iuſticia ⁊ fama: vt exemplo eoꝝ alij capiã
tur. Uñ. i. Regũ dicit. q totũ pondus pre
lij verſum eſt in ſaul. Et in libro iudicuʒ
dicit. q philiſtei qui figurant demones ac
ceperũt ſanſonẽ qui interpretatur ſol eorũ
.i. illuminãs alios. ⁊ erutis oculis molere
eum fecerunt. i. peccãdo circuire. ¶ Item
plus tentat diabolus penitẽtes q̃ pecca-
tores non penitẽtes. Nam penitẽtes ſibi
rebellant. ſʒ peccatores ei obediũt. Sicut
reges caſtrũ ſibi ſubditũ vel ſibi ſubditos
non impugnãt. ſed ſibi cõtrarios ⁊ rebel-
les. Sic diabolus ſibi rebelles magis ipu-
gnat Gre. Hoſtis noſter quãto magis ſi-
bi rebellare nos conſpicit tanto amplius
expugnare cõtendit Iudith. xij. Ego nũ-
q̃ nocui viro qui voluit ſuire nabucho-
donoſor regi babylonis. populus autez
tuus ſi nõ contẽpſiſſet me nõ leuaſſez ha
ſtam meam contra eum. Item miles vel
rex aliquis qñ caſtrum amiſit nitit ami-
cos requirere ⁊ cõgregat exercitum ma-
gnum ſicut fecit pharao ad pſequẽdum
filios iſrael fugientes ab eo Exodi. xiiij.
ſic facit diabolus ꝯ penitentes Ambroſi-
us. Quotidiãis experimẽtis didicimus
eos qui cõuerti deliberant tentari acrius
a cõcupiſcẽtia carnis. ⁊ vrgeri grauius in
operibus luti ⁊ lateris qui egyptũ egre-
di ⁊ pharaonem fugere voluerũt. Ideo
dicitur Luce. xij. Quod cũ immũdus ſpi
ritus exierit ab hoie conuerſo. tunc dicit
reuertar in domum meam vnde exiui: ⁊
vadit ⁊ aſſumit ſeptẽ ſpiritus nequiores
ſe ⁊c̃. Iſti ſeptem ſpiritus ſunt ſeptẽ vitia
qbus diabolus obſidet animaʒ quaſi rex
cũ exercitu ſuo i q̃ exercitu ſuperbiã quaſi
vexillum portat ps. Poſuerũt ſigna ſua.
Gre. Euidẽtiſſimũ ſignũ reproborum eſt
ſupbia ⁊ electoruʒ humilitas quã cũ qſqʒ
habet in ſe aperte cognoſcit ſub quo re-
ge militat. Unuſquiſqʒ. n. quẽdam titulu3
portat operis quo facile dignoſcitur ſub
cuius poteſtate viuat rectoris. Inuidia ſa
gittas trahit detrahendo alijs. Hiero. no
no. Extenderũt linguã ſuaʒ quaſi arcum
mendacij ⁊ nõ veritatis. lingua eoꝝ dolũ
locuta eſt. Ira aũt quaſi funda lapides ia
ctat ingeminans improperia. i. Reg. xvi.
Semey maledicebat dauid mittens lapi-
des aduerſus euʒ. ſed ipſe prius ſe pcuſſit
in capite q̃ alium in veſte Eccleſi. xxviij.
Qui in alium mittit lapidẽ ſup caput ei⁹
cadit. accidia foſſatum euacuat ab aquis
gratie. Spiritus. n. triſtis exſiccat oſſa Iu
dith. xij. Holofernes fecit precludi aque
ductum ne veniret in ciuitatẽ cordis ipſ᷑
letificãs ps. Flumis impetus letificat ciui
tatem dei. Auaritia foſſata implet p terre
norum cumulationẽ Dañ. xi. Ueniet rex
aquilonis ⁊ cõportabit aggereʒ. ſ. diuitia
rum. ⁊ capiet vrbes munitiſſimas. Mul
ti vidẽtur captionẽ ſuam multum dilige
re q non ceſſant foſſatum paupertatis im-
plere diuitias cõgregãdo Ecc. viij. Mul-
tos perdidit aurum ⁊ argentum: luxuria
ignem cõcupiſcentie ſuccendit Iob. xxxi.
Ignis eſt vſqʒ ad cõſumptioneʒ deuorãs
⁊c̃. Gula hunc ignẽ nutrit ⁊ accendit ap-
ponendo ligna cibarioꝝ Re. xij. Nabu-
zardam ſuccẽdit domũ dñi ps. incẽderũt
igni ſanctuarium tuum. ¶ Item a tenta-
tionibus cito capitur qui nõ expellit a ſe
cogitationes carnales vel terrenas affec-
tiones. Non enim diu poteſt teneri caſtꝝ
vbi non ſunt hoies fortes ⁊ defenſabiles
Unde cum obſidentur caſtra extra mittũ

tur paruuli ⁊ mulieres.qꝛ non ſūt vtiles
ad bellandum.Sic facere debes de corde
tuo ne cogitationes pueriles ⁊ affectus
molles intus retineas. Mulieres.n.ſunt
cogitationes ⁊ affectiões circa carnalia ṽ
ſantes.Vnde dicitur. Naū.iij. Ecce popu
lus tuus mulieres in medio tui. Paruu/
li ṽo caſtri cordis ſunt affectiões terreno
rum. Paruulus enim plus diligit pomū
ꝙ̃ regnum. Prouer.i. Vſqꝫ quo paruuli
diligitis infamiā ⁊ ſtulti ea que ſibi ſūt no
xia cupient.℃ Item nota ꝙ tentatꝰ ⁊ im/
pugnatus a diabolo dꝫ orationi inſiſtere.
Debet.n.petere ſuccurſum a deo ille qui
tentatur ſicut faciunt obſeſſi in caſtro.Vn
de viri iabes miſerūt ad ſaul pro ſuccur
ſu.cum obſediſſet eos naas ammonites
qui interpretaꝛ ſerpens.⁊ ſignificat diabo
lum.Frequēs.n.oratio viciorꝫ impugna/
tionem extinguit.℃ Item tētatio diabo/
li vinciꝛ per humilitatem. Recte.n.diabo
li non capit piſciculos.i.humiles ad mo/
dum ſcꝫ retiū maiorū piſcatorꝫ. ℃ Itē
diabolus vadit per mōtes ſuꝑbie. Humi
les ṽo per valles humilitatis.⁊ ideo eos
non inuenit.qꝛ nō vadunt per viā ſuam
Grego.Quotidie tela tentationū accipi/
mus ⁊ nos ꝯ illū tela mittimus.ſi cōfecti
tribulatōibus humilia reſpōdeamus.Vn
de humilitas ſicut dictū eſt Antonio eua
dit oēs diaboli laqueos. ℃ Item nota ꝙ
tentator decipit aiam ſicut piſcator mure
nulam. Nam qꝛ ſerpens cum murenula
coire volens eam ſibilo ad ſe vocat iō ēt
a piſcatoribus ſibilo vocaꝛ ⁊ capitur. Si/
bilus ergo ſerpētis eſt delectatio carnis.
Sed ſibilus piſcatoris ei ꝯſilis eſt ipſa tē/
tatio carnis in ꝗ̃ tentator malignꝰ aie ip/
ſam carnis delectationē ad imaginationē
adducit ⁊ ſue fraudulētie ei ſpēm abſcon
dit.qꝛ ad qd eā deducere finalr̄ debeat tē
tando nō oñdit.℃ Item nota ꝙ deus ꝑ/
mittit nō ſemꝑ tētari vel tribulari hoiēs
ſed quouſqꝫ ſit purgatus ⁊ ꝓbatus ſicut
paterfamilias nō dimittit bladū in cāpo
⁊ vinū in vinea quouſqꝫ putridū ſit.ſed
quouſqꝫ ſit maturū.Et furnarius nō di/
mittit panē i furno quouſqꝫ.ſ.ꝯburatur.

ſed quouſqꝫ decoquatur.Sic deus in tē
tatione vel tribulatione hominē nō om/
nino derelinquit.ſed donec ipſe purgeꝛ
vel ꝓbetur.ij. Petri.ij. Nouit dominꝰ
pios de tentatiōe eripere.℃ Item tētatio
nes vehemētes fatigant ⁊ debilitāt aiam
rōnalem.ſicut imbres pluuiales añ vinde
miam debilitant infirmāt ⁊ imbecille red
dunt vindemiatū muſtū.Vñ hec fatigatō
repellenda eſt ab aīa ſicut debilitas hmōi
remoueꝛ a muſto.Diciꝛ.n.in libro de vin
demijs ꝙ ſi pluuialibus ībribus multis
ſuperuenientibus vue in vinea adhuc exi
ſtentes.vel poſt vindemiā amplius ꝙ̃ oꝫ
madefiāt ex neceſſitate ipſas calcamibus.
Et ſi vindemiatū muſtū ībecillius eē vidi
ceris qd̄ qdem docebit te guſtus.qñ vinū
in dolijs mittiꝛ poſt primā ebullitionē cō
feſtiꝫ trāſfundaꝛ in alia dolia. Manet.n.
in fundo oē limoſum ꝑꝑ grauedinē.⁊ ad
daꝛ vinū aliud ad decē.ſ.metretas cotule
tres.Quidā aūt melius faciētes vinū co/
quūt quouſqꝫ vigeſima ps eius cōſumaꝛ
imittentes gipſi cēteſimā. Paulati ṽo eo
vſqꝫ ad ignē dimittūt vinuꝫ quoqꝫ qnta
eius conſumaꝛ.⁊ eo poſtea vtunꝛ.Habes
ergo multiplex remediū cōtra debilitatū
vinū.i.cōtra laſſatum vel tepefactū ex tē
tatiōibꝰ aiaꝫ. ℃ Prio ꝑ trāſuaſionē.i.oc/
cupationē.qꝛ varietas operis tediū tol/
lit.℃ Scdo ꝑ decoctionē.i.ſcie meditatio
nem.ꝗ̃ iſlāmaꝛ in nobis ignis amoris.ps.
In meditatōe mea exardeſcit ignis.℃ Itē
ꝑ gipſi imiſſionē.i.per ſacre doctrine ſtu/
diū.qꝛ ſicut mediāte gipſo ſcriptura ipri/
miꝛ tabule.ſic mediante ſtudio ſcripture
doctrina ipꝛimiꝛ aie.℃ Itē ꝑ vini cōſum/
ptionē. Nam ignis cui vas cordis adhe/
rere dꝫ eſt ꝯſideratio paſſiōis xp̄i. Ibi eniꝫ
ignis diuini amoris.maxime exarſit.⁊ iō
tepida corda ⁊ frigida marie calefacit ps.
Ignis a facie eiꝰ exarſit.Et hic ignis om/
nem accidiam cōſumit.⁊ aie nouas vires
addit.℃ Item tentationis languor repel
litur ſicut languor perſici.Dicūt enim ſa/
pientes de agricultura periti.ꝙ ſi perſi/
cus languere incipiat vāgandus eſt.⁊ in/
de ſtercorandus.Et dicit Pal.ꝙ ſtercori

gatio eius melioꝛ eſt ex fecibus vini.qꝛ talis ſtercoꝛizatio valet ēt contra pruinas. Alij ēt dicunt.ꝙ melioꝛ eſt ſtercoꝛizatio ſi irrigetur cum aqua decoctiōis fabarū. Similiter ſi homo languere incipiat ex tentatiōe luxurie.opoꝛtet ꝙ vangetur.i. aliquo laboꝛioſo opere.vl' obediētie onere exercitetur.Vel quaſi vanga terrā ſcindens eſt penitētia carnem affligens per ꝙ languoꝛ tentatiōis luxurie optime repellitur a carne.Si aūt languet ex tentatiōe ſupbie tunc dꝫ ſtercoꝛizari.Homo autē ſuperbus tunc ſtercoꝛizaꝛ quādo ei ſuus defectus ⁊ vilitas ad memoꝛiaꝫ reuocaꝛ Ad hoc ēt valet aqua decoctiōis fabarū. Quid enim ſunt fabe niſi honoꝛes ⁊ dignitates mundane.que vēto ſuperbie implent mentem.ſicut fabe ventrem.ſed iſte fabe aqua decoquūtur:qꝛ ſcilicet in dignitatibus ⁊ honoꝛibus poſiti multiplici tribulatione replentur.Unde irrigatio huius aque.i.conſideratio tribulatiōis ⁊ inquietudinis dignitatis.⁊ poteſtatis mundane expellit languoꝛem pſici ideſt ambitionem ⁊ appetitum dominij.ſed ſi aius languet ⁊ tentatione auaritie ſtercoꝛizet ex fecibus vini.Quid enim ſunt feces vini niſi impuritates ⁊ vilitates mundi:q̄s dum animus prudenter attendit ea que mundi ſunt velut ſtercoꝛa cōtemnit ſm illud.Colloceñ.iij.Omnia detrimentum feci ⁊ arbitroꝛ vt ſtercoꝛa.

¶ Capitulum.lxxv.

Tempus preſens cōceſſuꝫ eſt homini ad merenduꝫ. ſed in futuro erit tps domini ad iudicandum.Ille enim qui ludit ad decios facit auantagiū compari ſuo quādo dat ei decios vt iactet ſic voluerit.Sic facit deus peccatoꝛi qn̄ quaſi decios dat ei tempus ad bene operādum mō decios hēmus.i.tps Seneca.Tps tm̄ nr̄um eſt.ſed poſt moꝛtē nō eſt noſtrum. ſed tunc accipiet vel hēbit decios ipſe.ſ. xps.⁊ iactabit cōtra nos decios ire.ideſt vocabit aduerſum nos tps.ps.Cum accepero tempus ego iuſtitias iudicabo.

¶ Capitulum.lxxvi.

Timoꝛ domini ſtabilit menteꝫ ſicut lapides ſuppoſiti aſſerib⁹ ſiue tegulis ſup tecta cuſtodiūt eas ne a vēto moueanꝛ.ſic timoꝛ dn̄i.vt dr̄ eccle.xxv.Sup oia ſe ſupponit.Et ſicut anchoꝛa tenet naueꝫ ne mergaꝛ ita timoꝛ tenet coꝛ ſtabile ne periclitetur.Grego.Anchoꝛa mētis eſt pōd⁹ timoꝛis.Item timoꝛ introducit amoꝛem vt Aug.dicit ſicut ſeta introducit filium. Et ſic intelligitur de timoꝛe ſeruili.Seta nanqꝫ ſic filuꝫ inducit vt ipſum precedat ſed cum ipſo non permaneat.Sic timoꝛ ſeruilis charitatis amoꝛem preuenit.ſed amoꝛe pficiente diſcedit.i.Io.iiij.Perfecta charitas foꝛas mittit timoꝛem.

¶ Capitulum.lxxvij.

Tribulatio pbat aiuꝫ.ſicut pomū vel malum imiſſuꝫ dr̄ pbare muſtū.Nam ſicut dr̄ in libro đ videmꝰ Illi q volunt pbare muſtum.an purū ſit vel aqua mixtum.malū aliqđ mittūt in vas meli⁹ vo eſt pirum.alij aūt locuſtam alij cicadā ⁊ ſi ſupnatant purum eſt vinū.ſi merguntur mixtū eſt aqua.Sil'r animus ſit ver⁹ vel fictus pbatur ex curſu vel illatōe alicuius rei aduerſe vel contumelioſe.q̄ue tunc ſupnatare pbaꝛ.qn̄ ſine ira toleraꝛ Tunc vo ſubmergitur.qn̄ coꝛ per iram igredit Gre.Qualiſqꝫ apđ ſe lateat illata ꝯtumelia pbat.¶ Itē tribulatio pbat aiuꝫ. ſic p ꝯtritionē pbaꝛ foꝛtitudo ſinapis.⁊ p feruoꝛē foꝛnacis vt⁹ vaſis.Nō.n.ē magnū ſi lucerna nō extiguaꝛ vbi nō ē vēt⁹. vel pluuia ſed magnū ē lucē cū vēto tētatiōis ⁊ ardē in aq̄ tribulatōis.Sap.vij.Inextiguibile ē lum̄ illi⁹.Cant.viij.aq̄ multe nō poterūt extinguē charitatē.¶ Itē tribulatio quāto amarioꝛ tāto maioꝛē conſolationem mereꝛ.Nam quāto amariores ſūt herbe medicine tāto plus poneꝛ de zucharo vel de melle vt infirm⁹ potionem abſoꝛbeſcat.Sic eſt de conſolatiōe ⁊ tribulatione.ps.Secūdum multitudineꝫ

dolorum in corde meo conſolatiões tue letificauerunt animam meam. ℂ Jtē3 tribulatio ad bonum compellit ⁊ etiam feſtinare facit. Nā quādo aliquis paſtor vel alius porcū ſuum vel ouem ducit ad paſcua vel ad forum ⁊ non vult eū3 ſequi ligat fune vel vⁱga percutit ⁊ ita inuitū3 ducit. Sic dñs ligat nos infirmitatibꝰ ⁊ aliis defectibus qui aliter eum nolumus ſeq. Vñ dicitur Oſee.xi. Jn funiculis ade traham eos in vinculis charitatis. ℂ Jtē paſtores peccora ſua ſequētibus hoſtibꝰ ad loca munita fugere compellunt. Sic nos de tribulatiōibus ⁊ infirmitatibus ad celeſte3 patriam itrare compellimur Luce xv. Compelle itrare Gloſa. Qui aduerſitatibus fracti ad amorem dei redeunt cōpelluntur intrare. ℂ Jtem ſicut homo ꝑcutit equum vel aſinum ſuum vt ad viā redeat vl' vt citiꝰ vadat. ſic deꝰ vrget nos tribulationibus Jſa.xxvij. Domine in anguſtia requiſierunt te ps. Jmple facies eoru3 ignominia ⁊ querēt nomē tuū dñe Et ideo. Multiplicate ſunt infirmitates eorum poſtea accelerauerunt. ℂ Jtē3 tribulatio ſanctum hominem ꝓbat. Nā ferrum calidu3 d3 malleari non frigidū. Sic ſancti amore dei ſuccenſi dñt tribulatiōibus ꝓbari. Sicut enim ferrum calidū dūtenditur dilatatur ſed frigidum frangit. Sic boni ex tribulatiōibus creſcūt mali vo deficiunt. ℂ Jtem pottus luteꝰ vacuꝰ ad ignem crepat ⁊ magnum ſonitu3 reddit. ſed plenus nō. Jta homo a grā vacuꝰ per impatientia3 crepat tribulatōe Eccli. xxvij. vaſa figuli ꝓbat fornax ⁊ homies iuſtos tentatio tribulationis. ℂ Jtē tribulari permittit deꝰ ſāctos ſuos ⁊ q̄nq3 nō cito liberat eos a penis preſentibus ſicut pater non liberat filiu3 ſuum a manu medici cirugici vel magiſtri lic3 videat eū affligi quia ſcit ſibi prodeſſe ifuturu3. Sic deus ſuos nō liberat a tormentis. Nō eni3 liberauit petrum a cruce. vel paulū ab enſe Heb.xi. Alij autem diſtenti ſunt ⁊c. Et poſtea ſequitur. vt meliore3 inuenirēt reſurrectionem. ℂ Jtem pater filiū ab ictibus in torneamento non liberat etiam ſi videat eum graues ictus ſuſtinere vt laudem patiendo acquirat. Sed ſi videat eū in periculo nō poſſet ſuſtinere quin ipſū adiuuaret. Similiter etiam deus amicos ſuos ſuſtinet affligi i pñti vt laudē ⁊ gloria3 celeſtis patrie acquirant. Sed ſi in periculo anime eos videat eos liberat. Jō deus Job expoſuit periculo corporiſ ⁊c. S3 dixit diabolo verum tū aīam illius ſerua. ps. Adiutor in opoꝛtunitatibus ⁊ tribulatione. Tunc eni3 opoꝛtunum eſt eu3 agitur de periculo anime. ℂ Jtem tribulatio iuſtos purgat. Mulier enim bonos pannos ſepe lauat. ſed viles ⁊ veteres putreſcere pmittit. Sic deꝰ iuſtos flagellat i pñti ſ3 peccatores putreſcere permittit in peccatis Apo. ad Hebre.xij. Flagellat omne3 filiu3 quem recipit ℂ Jtem tribulatio eſt cyphus ⁊ calix domini vñ potat amicos ſuos. Vnde ſicut nō iraſceretur homo ſi rex faceret eū ſedere iuxta ſe vt de cypho ſuo potaret. Sic etiam nō d3 iraſci de tribulatione Mate.xx. Calice3 quide3 meū bibetis. ℂ Jtem tribulatio ⁊ pena vtilior eſt in vita iſta q̄ in alia. Nam tamdiu eſt moneta vtilis ad lucrandum q̄diu eſt in curſu. modo moneta tribulatiōis ⁊ penitentie ē in curſu. q2 vna denariata in iſto ſeculo valet centū in alio ſeculo. Vñ dicit Ezechiel.iiij. Diem pro anno dedi tibi.

Capitulum .lxxviij.

Ana gloria filis ē molēdino ad ventū qđ ſine vēto nō molit. ⁊ ē ſicut cameleō q ex vēto paſcitur ⁊ viuit Oſee.xij. Effrai paſcit vētum ⁊c. Et eſt etiam ſicut nauis que ſine vento non currit. Vnde merito dr̄ Job. xxvi. Tollet eu3 vētus vrens. Et nota q̄ vana gloria zinzania ē ⁊ ſemē q̄ mala qua3 diabolus ſeminat in agro cordis iter fruges bonorum operum vt deſtruātur. Et ſicut ex vno grano mali ſeminis naſcunt multa ſic ex ipſa vana gloria naſcūt multa vitia. Vnde ſm Gregori. Jnanis gloria generat ſeptem filias. Quarum prima eſt inobediētia. quia vana gloria in nullo vult videri inferior quod fieret ſi faceret

mandatū. ¶ Secūda est contētio. q̄ vult vīcere cum clamore ⁊ per hoc apparere. ¶ Tertia est iactantia qua qs enarrat bona sua ꝛ vt laudabilis appareat. ¶ Quarta est hypocrisis qua querit hoībus ex exterioribus apparere. ¶ Quinta est ꝑtinatia. qua factum suū malū vel dictū defendit. ne errasse videatur. ¶ Sexta ē discordia qua ꝯ omne dictū assumit ꝯtrarium ꝓp vanam gloriā. ¶ Septima est nouitatū presumptio. qua quis noua vel dicit vel inuenit vt laudetur.

Capitulum. lxxviii.

Verba dei assimilant̄ sagittis q̄r ſm Gregō. eo q̄ diutius feriunt male viuentiū corda transfigūt. Unde redēptori nostro de his sagittis a ps. dicitur. Sagitte tue acute populi sub te cadēt. ¶ Item verbū dei assimilatur gladio. q̄r penetrat cor. sicut gladius penetrat corpus. Apo. ad Heb. iiij. Viuus est sermo dei ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti. Et nota q̄ eandē vim hʒ gladius in manu debilis vel fortis parui vel magni sed nō eundem effectum cū fortiter vel debiliter ꝑcutit. Sic ⁊ verbuʒ dei in ore predicantiū ¶ Item verbum dei purgat sicut medicina lauat sicut aqua ⁊ fecūdat sicut pluuia Nam sicut medicina purgat a corruptis ⁊ superfluis humoribus. Sic verbū dei a prauis ⁊ superfluis affectionibus ⁊ ideo animā sanat Sapien. xvi. Neqʒ herba neqʒ malagma sanauit eos sed sermo tuus dn̄e qui sanat omnia. ¶ Item sicut aqua lauat ⁊ mundat vestem sic verbū dei mētem Job. xiiij. Vos mundi estis propter sermonem quē locutus sum vobis. Sed nota q̄ cribrum si ponatur in aqua statī impletur sed cū extrahitur nihil intus remanet. Sic multi sūt in sermōe q̄ dū audiunt pleni sunt aqua cōpunctōis ⁊ deuotionis. sed cū recesserint vacui remanent. ⁊ auditorum memoriam non habent Eccle. xxi. Cor fatui quasi vas confractum oēm sapientiā nō tenebit. sed nihilominꝰ attende q̄ vas cui aqua infundit̄ lʒ aquā non retineat. est tn̄ mundius q̄ si non infunderetur. Sic ille q̄ frequēter audit verbum dei q̄ ille q̄ non audit. ¶ Item mulier cū in speculo sordes aspicit aqua abluit. Sic verbū dei ad modū speculi maculas cordis ostēndit ⁊ dat aquaʒ grē ad lauandū. Prou. xiij. Doctrina bona dabit gratiā. ¶ Item verbum dei fecundat animam sicut pluuia terrā. Deut. xxxij. Concrescat vt pluuia doctrina mea. Pluuia eniʒ facit exire de terra vermes bufones ⁊ herbas germinare. Sic verbum dei peccata ab homine facit extra ⁊ bonū ꝓpositum germinare Leui. xxvi. Dabo vobis pluuias temporibus suis ⁊ agri gignent germē suum. ¶ Item verbū dei mundat ⁊ purificat affectum sicut manipulus coriandri purificat oleum. Dicit ēt Palladius q̄ si animal in oleuʒ ceciderit. ⁊ oleum putredine ac nidore viciauerit iubēt greci coriādri manipuluʒ in olei metretā suspendi atqʒ ita paucis diebus manere. ⁊ si nihil de nidore dimiserit mutandum esse coriandrū donec superet̄ hoc vitiuʒ. Tunc quippe aīal in oleum incidit quando carnalis tētatio in cor deuotuʒ incurrit. qd putredine vitiat̄ qn̄ delectatōe polluitur. Sed quid p manipulū coriādri nisi studium significatur diuini vbi. Coriandrum q̄ppe canibus dicit̄ esse cōtrariuʒ. q̄r nimirum diuinū eloquiū peccatoribꝰ est aduersuʒ. Manipulus aūt dicitur eo q̄ manu capiatur. Unde coriandrum ad manipulū ducitur qn̄ verbi diuini studiū ad opus ordinat̄. Manipulus ergo coriandri idest studium diuini vbi corruptionem aīalis ab oleo abstrahit. q̄r delectatōnem tentationis carnalis ab aīo repellit. Unde Hiero. Ama scientiam scripturaꝝ ⁊ carnis vitia non amabis.

¶ Capitulum. lxxx.

Verba ⁊ mores peccatoꝝ ⁊ carnaliū hoīuʒ displicent iustis sic displicet gustui cibus insulsus. Unde Job. vi. Nūqd comedi poterit insulsum qd nō est sale cōditum. Verba q̄ppe moresqʒ carnaliū q̄si in

baria ſe nr̃is mentibus ingerũt. vt in delectatiõis vẽtre rapiant̃ ſed electus quiſq; inſulſa nõ comedit. q2 prauoꝝ dicta facta q; dijudicans ab oꝛe coꝛdis repellit. Paulus enim ad eſũ mentiũ inſulſa inferri ꝓhibuit. cũ diſcipulis dixit. Colo. iiij. Sermo vr̃ ſp i gr̃a ſit ſale ↄdit⁹. Et p̃s. queq; ṽba reproboꝝ in coꝛdis hoꝛe inſulſa rapiebat ⁊ dicebat. Narrauerũt mihi iniq fabulationes ſed non vt lex tua. Sepe aũt verba carnalium dum impoꝛtune ſe nr̃is auribus ingerũt in coꝛde bellũ tentatõis gignunt. Et q̃uis hec rõ reprimat ⁊ ligua reprehendat cũ laboꝛe tñ intus vincitur qð foꝛtis cũ auctoꝛitate iudicat̃. Vñ neceſſarium eſt ꝙ nec ad aures veniat qð mẽs a cogitatiõis auditu vigillãs repellat. Sãcti igitur viri q ad eternã vitã deſiderio anhelãt in tanta ſe altitudine vite ſubleuant vt audire iam que mũdi ſunt graue ſibi ac depmẽs põdus credãt. Valde nã q; inſolẽs ac intolerabile eſtimant quicqd illud non ſonat quod intus amant ſicut Gregoꝛius dicit.

Capitulum. lxxxi.

Virginitas aſſimilat̃ lãpadi q2 ſicut lampas fracta nõ reparat̃ ſic ṽginitas amiſſa non recupat̃. Nam ſiqs amiſerit ṽginitatem ſuam ſi totũ mundum daret plenum auro nõ recuperaret eã; Amos. v. virgo iſrahel ꝓiecta eſt in terrã ſuam nõ eſt qui ſuſcitet eam. Item ṽginitas ſine charitate ⁊ gratia eſt ſicut lãpas ſine oleo Bern̄. Subtrahe oleũ lampas non lucet tolle charitatem caſtitas nõ placet. Itẽ virginitas coꝛpoꝛis plena ſecularis deſiderij ſimilis eſt latrine hñti oꝛificium deauratũ. ⁊ lampadi integre plene ſtercoꝛe. ⁊ ẽt ſiſis eſt ſepulchꝛo ⁊ feretro exterius oꝛnato Math. xxiij. Ve vobis hypocrite q. ſiles eſtis ſepulchꝛis dealbatis. Itẽ ṽgines dñt eẽ ſolitarie ⁊ pauide nõ audaces vel domeſtice. aïalia. n. ſilueſtria pulchꝛioꝛes hñt pellẽ q̃ domeſtica. ⁊ onager ſilueſtris q̃ domeſticus. Siſr ẽt ṽgines ſolitarie pulchꝛioꝛes eẽ ſolent q̃ affabiles. Nam familiaritas ⁊ affabilitas viam ad luxuriam preparat.

Capitulum. lxxxij.

Virtutes ſanctoꝝ vnguẽtis aſſimilant̃. Sicut. n. vnguenta redolere latius neſciũt niſi ↄmota ⁊ ſicut aromata odoꝛem ſuũ niſi cũ incendũtur expandunt ita ſancti viri omne qð virtutes redolẽt in tribulationibus innoteſcũt ſicut Gre. dicit. Itẽ virtutes aſſimilãtur liquoꝛib⁹ ſcilicet vino oleo ⁊ melli. Omne enim vinum in medio ſui vaſis melius eſt. ⁊ oleum in ſuperficie. ſed mel eſt melius in fũdo. Et ideo vt dicũt expti viri cũ ſit vini tranſuaſatio qð eſt in ſupꝛemo vel in fundo tunc bibatur: mediũ aũt reſeruet̃. Dicit ꝙ qdam pro ioco ꝓpinãt amicis ſuis triplex vinũ de vno vaſe dãdo eis de ſupꝛemo medio ⁊ infimo. Sicut ergo inter liquoꝛes aliquis diligit locũ ſupꝛemũ aliqs medium aliqs infimũ. Sic ẽt inter virtutes ſupꝛemũ querit charitas. infimum petit humilitas. medium aũt tenet q̃libꝫ virtus moꝛalis. de qua phs dicit. ꝙ virt⁹ eſt habitus electiuus in medietate conſiſtens.

Capitulum. lxxxiij.

Vite p̃ñtis ac future ſtat⁹ figurat⁹ ẽ in tabernaculo ⁊ tẽplo veteris teſti. Nã; ꝑ tabernaculũ qð erat mutabile figurabat̃ ſtat⁹ mutabil̃ p̃ñtis vite. Per templũ ṽo qð erat fixũ ⁊ ↄſtãs figurabat̃ ſtabilitas vite future q̄ eſt oĩno inuariabil̃. Et pp hoc in edificatiõe tẽpli dr̃ ꝙ nõ eſt auditus ſonit⁹ mallei vel ſecur] ad ſignãdũ ꝙ oĩs ↄturbatiõis tumult⁹ lõge ẽ a ſtatu futuro. Aliq tñ dicũt ꝙ ꝑ tabnaculũ figurabat̃ ſtat⁹ veter] legis. Per tẽplu; aũt a ſalomõe ↄſtructũ ſtat⁹ legis noue. Vñ ad ↄſtructionẽ tabnaculi ſoli iudei ſũt opati ad edificationẽ ṽo tẽpli opati ſunt etiam gẽtiles. ſ. tyrij ⁊ ſidonij.

Capitulum. lxxxiiij.

Vita hoĩs coꝛpal̃ aſſĩl̃at̃ tele pp tria. Pꝛio rõne ↄtexionis. q2 ſic̃ tela ↄterit̃ ſilis ita vita hoĩs dieb⁹ ꝑficit̃. Sed q̄

augmētū pcipit eo ad icisionē tēdit. Naʒ cum tpa pcepta ptereūt futura deplicant ꝛ de vniuerso vite spacio tāto fiūt pauciora q̄ voluūtur quo multa sūt q̄ trāsierūt Job. vij. dies mei veloci⁹ trāsierūt q̄ a texēte tela succidit. ¶ Scđo rōne inexionis tela qppe ifra supraqʒ ligata duob⁹ lignis inectit vt texat. Sed quo iferi⁹ texta iuoluit. eo supius texēda oplicat. vt vn̄ se ad augmētū multiplicat inde fit minimū qđ restat. Sic nimirū vite nr̄e tpa ꝛ trāsacta q̄si inferi⁹ voluim⁹ ꝛ vētura q̄si supiora duplicam⁹: qꝛ quo pl⁹ sūt pterita eo min⁹ eē incipiūt futura. Tertio rōne succisiōis: tela. n. breui tpe texit. ꝛ iđ cito succidit. Sic hō breui viuēs tpe cito morit. Jsa. xxxviij. Precisa est velut a texēte vita mea. Vn̄ Grego. dicit q̄ tela tarditatē puect⁹ vita aūt pn̄s morā defect⁹ nō hʒ in illa: nanqʒ cū laborātis man⁹ figit aduent⁹ termi i lōgat. In ista vo qꝛ tpe definēs indesinēter ɔsūmimus. ad finē nr̄i itineris ēt qescendo puenim⁹. ꝛ p cursum nr̄i trāsit⁹ ēt dormiētes im⁹. Electi ergo qꝛ pn̄tis vite momēta decurrere sub festinatiōe ɔspiciunt nequaq̄ i hoc mobilitatis itinere cordis intētionem figunt sicut dicit Grego.

¶ Capitulum. lxxxv.

Vita hūana spūal militat militie. ¶ Primo pp pugne necessitatē. q̄diu. n. in hac vita pn̄ti hō tenet pugnare necesse est eū. ¶ Primo ppt diaboli malignitatē. Vnde Job. vij. sm vnā lrām dr. tentatio est vita hoīs sup terrā. Gre. Quid tētatiōis noie nisi pugna ɔ malignos spūs exprimitur. Ergo vita hoīs tētatio est: qꝛ duʒ ɔ malignoꝝ spirituū isidias vigilat in belloꝝ pcinctu pculdubio desudat. ¶ Scđo hʒ pugnare ɔ ppriā ifirmitatē. Sponte qppe a statu ɔditiōis lapsus corruptiōis sue putredini subditus dū sibi ex seipso molestias gignit in quadā pugna varietatis existit. Vnde nunc ꝛ si ad sūma appetenda ꝛ ēt ɔsequēda se erigit mutabilitatis lubrice impulsu ptinus ad semetipsum cadit vult in cōtemplatiōe stare sed nō valet: cogitationis egressum figere nititur sed infirmitatis sue lapsibus eneruatur. Quid nī mirum mutabilitatis sue onera: quia volens expetit nolens portat. Quietus hō carnem possidere potuit si bene ab auctore conditus possideri voluisset. Cūqʒ se erigere cōtra cōditorem studuit in semetipso protinus carnis cōtumelias inuenit. Sed qꝛ cum culpa simul ab origine etiaʒ pena ppagatur iserto infirmitatis vitio nascimur: ꝛ quasi cum hoste deducimur. quē cum labore superem⁹. Ipsa ergo hominis vita pugna est: cui ex semetipsa nascitur vn̄ perimatur. ¶ Tertio hʒ pugnare ɔ vitiorum nascentium pplexitatem: quia scilicet penitētis aīa semper i pugna ē: q̄ ꝛ si semper ex virtute succidit quod ex infirmitate generat semp tn̄ ex infirmitate generat qđ ex virtute succidat. Naʒ ꝛ si iam ab iniquitatis ppetratione compescitur. in ipsis tamen bonis operibus mō malorum memoria. mō seductionis caligine tentatiōis sue interruptiōe fuscatur. Alius nāqʒ a luxuria iam carnem refrenat. sed tn̄ adhuc luxurie fantasmata tolerat. qꝛ qui volens fecit hoꝝ etiā inuitus meminit ꝛ penam sustinet qđ voluptatem putauit. Quia vo ad detractam culpam retrahi metuit. ventrem mire rigore abstinentie constringit. vultusqʒ ex abstinentia pallescit. Cūqʒ pallor in facie aspicitur venerāda ab hoibus vita laudat morqʒ inanis gloria abstinentis animam cum verbis fauoris concutit quā concussa mens dum subijcere nō valet eum per quem venerat tergere a facie pallorē querit. sicqʒ fit vt infirmitatibus nexib⁹ ligata aut pallorem abstinētie fugiens iteruʒ p alimenta subdi luxurie metuat. aut ipsum luxurie per abstinentiā superās pallorem suū inani glorie militare ptimescat Alius lapsum supbie superans toto iam desiderio statum humilitatis apprehendit. Cūqʒ superbientes quosdam vsqʒ ad oppressiones innocētium erūpere cōspicit postponere aliquātulum cogit qđ decreuit. vim rectitudinis exerit ꝛ prauis non mansuetudine sed auctoritate ɔtra

dicit. Unde plerunqꝫ fit vt aut per humi/
litatis ſtudium rectitudinis zelum deſe/
rat aut zelo rectitudinis turbet humilita
tis ſtudium qđ tenebat. Cūqꝫ ſeruari ſi/
mul ⁊ zeli auctoritas ⁊ ꝓpoſita humilitaſ
nō poſſit ſibimet ipſi hō ex perturbatiōe
incognitus reddit̄ ita vt vehemēter am
bigat ne apud ſeductū aīum aut ſupbiaꝫ
ſe auctoritate zeli inſinuet aut torpor pa
uidus humilitatem fingat. Alius quan-
ta ſit fallacie culpa ⁊ fidei virtus conſide
rans arcem veritatis eligens decernit vt
ex ore iam falſus ſermo nō ꝓdeat ſeſeqꝫ
funditus a mendacij trāſgreſſione diſiun
gat. Sed fit plerūqꝫ vt dum verū dicitur
vita ꝓximi grauetur. Cunqꝫ ingerere al/
teri leſionem metuit ad hoc qđ dudum
preſſerat fallatie vitium q̄ſi ex ſtudio pie
tatis reddit: ſicqꝫ fit. vt ſi malitia mētē nō
teneat. in eo tñ veritatis iudiciū vmbra
mendacij obſcuret. Uñ ⁊ ſepe q2 percōta/
ctus quiſqꝫ cōticere non valet. aut falſuꝫ
dicens ſuam mentē trucidat. aut verum
loquēs ꝓximi vitam grauat. Alius amo
re conditoris excitatus a terrenis cogita
tionibꝰ mētem curat aſſidua oratōe ſuſpē
dere: atqꝫ hanc in ſecreta qetis intime ſe
curitate collocare. Sed in ipſo ſue oratio
nis aſcenſu dū eleuare animū ab infimis
nititur. infirmorū fantaſmaribꝰ reuerbe/
ratur atqꝫ ad intuendū lucem mētis ocu
lus tendit̄ ſed ex corporeo vſu ſurgētibꝰ
terrenoꝝ imaginibus obſcuratur. Unde
fit plerūqꝫ vt intēdentis aīus ipſa ſua in/
firmitate fatigatus. aut orationē deſerēs
deſidia torpeat: aut ſi diu in oratōe pmā/
ſerit apđ eius oculos obortarū imaginū
caligo dēſeſcat. Propter que oīa recte di
citur: ꝙ militia ſiue tētatio eſt vita homi/
nis ſuper terrā. ¶ Scđo vita hois aſſimi
latur militie pp armature ꝯrietatē. Quia
.ſ. mēs humana ipſis ſuis ſpūalibꝰ armis
qbus ſe defendere nitit̄ impugnat̄. Unde
fit vt ſi eis careat pigreſcēdo ſuperet̄. Et
rurſus ſi ⁊ illa ſumat eiſdem ipſis vulne/
retur. nam ecce iſte ab eruditiōe diuine le
gis alienus ignorātia ſua deprimit̄ ne qđ
obtinēde ſalutis operetur. Ille diuine le
gis ſciētia ꝓditus dū ſibi pre alijs gaudet
itellectū ſuppetere. q2 ꝓuato gaudio exul/
tat pcepti itellectꝰ iꝰſe mūera diſſipat ⁊ ſide
i iudicio ceteris ōterior exhibet̄ vñ ceteri
ad tps clarior oñdit̄. Huc q2 v̄tutū dona
ñ ſubleuāt ēt viā ſimplicē rectitudinis de
clinat ⁊ velut exneū ſe a celeſti munere ō
putās. q̄ſi eo ſecuriꝰ praua agit. q̄ ſupni do
ni ſublimia munera ñ pcipit. Illū v̄o pro
phetie ſpūs replēs ad pſciam ſubleuat. ei/
qꝫ vētura q̄ſi iā pſentia oñdit. Sꝫ dū ſepe
⁊ i mult̄ ſup ſemetipm tollit̄. vt futura ve
raciter ꝯtēplet̄. mēs in ſui ꝯfidentiā dedu
cta ſeū q hēri ñ ſemp pōt ſemp ſibi adeſſe
ꝓphetie ſpm eſtimat. cūqꝫ oē qđ ſenſerit
ꝓphetiā putat. Et q2 ſibi hāc ⁊ cū ñ hꝫ re
tribuit. ⁊ iquātū hēri potuit amittit. Sic
qꝫ fit vt ide poſt alioꝝ merita triſti redeat
vñ eſtimationē oiuꝫ letus preibat. Mili/
tia ergo ſiue tētatio ē vita hois ſup terrā
q̄ aut aliena a virtutibꝰ ad celeſte pmium
fugere ñ valet. aut ditata donis ſpūalibꝰ
aliqñ ōteriꝰ ex occaſiōe v̄tutū ruit. ¶ Ter
tio vita hūana ēt corpea aſſilat̄ milicie ꝓ
pter ōficiētie velocitatē. Nā p militie trā
ſitū ad finē quotidie tēdit̄. cūqꝫ p ordinē
militie locus creſcit. tota militia fit̄ hoi ō
ficit. Militia ergo eſt vita hois ſup terrā
Q2 dū vnuſqſqꝫ ad vite ꝓuectū p tēpoꝝ
augmētū tēdit. augēdo vitā viuē deſinit
Dies qppe expectant̄ vt veniāt. ſed cū ad
augmētuꝫ vite veniūt iam ab augmento
vite ſubtrahūt̄. Quia ⁊ itinerant̄ greſſus
dū in aterior a ꝓficit qđ reſtat iter decre/
ſcit. Uita ergo nr̄a militia eſt. q̄ quāto ad
augmēta ducit̄ eo vt nō ſit finit̄. ¶ Itē vi
ta nr̄a aſſilat̄ ſtuppe Eccli. Prop hāc ſtup
pe collectio ſinagoga ꝓtereūtiū. Pͥo pp
vſū. Fiūt. n. ex ſtuppa fila groſſa iequalia.
debilia ⁊ nodis plena. Talia aūt ſūt opa
peccatorū. ſ. groſſa pp defectuꝫ pudētie.
Ineq̄lia pp defectū iuſtitie. debilia pp de/
fectū ꝯſtantie ſiue fortitudis. ⁊ nodoſa. la
nexibꝰ voluptatū plena pp defectū tēpan
tie. ¶ Scđo pp ſiccū. Eſt. n. ſtuppa multuꝫ
ſicca. ⁊ iđ cito arripit flāmā: ⁊ cito v̄tit̄ in
fauillā. Sic mēs peccatoris cū ſit ſicca ab
hūore gr̄e cito inflāmat̄ a tētatōe ⁊ pecca

ti delectatiōe ſʒ cito deficit delectatio opis q̄ tādē vertit in fauillā.i.i. cruciatū ignis. ¶ Tertio propter fumum quia fumus ſtuppe dum extinguitur amarus ⁊ tenebroſus inuenitur.oculis nociuus ⁊ naribus fetidus.Fumus ergo ſtuppe eſt delectatio culpe que extinguitur cum op⁹ peccati finitur ⁊ tunc relinquit in conſcientia amaritudinem in anima tenebroſitatem oculis intuentium nocet per malam edificationem ⁊ naribus p infamie fetorem.

¶ Capitulum. lxxxvi.

Vitia ſunt prius extirpanda ⁊ poſt inſerende virtutes. Nam ſi camporum ſētes arator vomeris ſciſſione non eruit.terra accepta ſemina in ſegetem non pducit.Et ſi putredinem medicus vulneris vel vlceris apertione non eijcit nequaquam ī loco putredinis ſana caro cōualeſcit. ¶ Itē vitia etiā p penitentiā vel emendationem purgata aliquā poſt ſe notam vel virtutū debilitatem ſeu ad peccādū pronſitatē relinquūt.ſicut etiaʒ poſt ſanationē vulneris remāet cicatrix.Symō ergo ille quē dominus a lepra mundauit etiam poſt emūdationē ſemp vocabatur ſymon leproſus:⁊ ſicut qui vulnerat̄ i pede etiā poſt ſanatōeʒ vulneris claudicat. Sic etiam poſt vitiorꝫ conſuetoꝝ correctionem remanet pronitas quedam ⁊ debilitas.

¶ Capitulum.lxxxvij.

Vnitas ſpūalis aſſimilatur vnitati reꝝ corpaliū.Eſt.n. in reb⁹ corporalib⁹ triplex .ſ.artificial' natural' ⁊ ſocialis.Artificialis quidē eſt ex partium integritate.ſicut eſt vna domus conſtans ex multis partibus.quaꝝ nulla per ſe domus dicitur.omnes v̄o inſimul vnite ꝯſtituunt domū vnā. Vnde boetius.Vnū eſt indiuiſū in ſe ab alijs aūt diuiſū.Et talis res q̄diu eſt vna eſt.vn̄ ſi diuidatur non eſt.Sicut patet i cultello q vn⁹ eſt ex manubrio ⁊ ferro.Vnde ſi ferrū a manubrio ſeparetur iam nō eſt cultellus ſʒ duo fruſta. Hec vnitas ſpiritualis debet eſſe i hoīe reſpectu ſui quo ad mētis integritatem.Cordis.n.diuiſio ſignuꝫ ē mortis Oſee.x.Diuiſū ē cor eoꝝ ꝓpterea interierunt.Vn̄ aīa q̄ diuidit affectiones ſuas circa multa ē ſicut candela que tot pietib⁹ adheſit q̄ auulſa cera ſua vix ſuum lumen remanſit in ea.Vnde d̄ anima ſancta dicitur Canti.vi.Vna eſt colūba mea. ¶ Secūda ē vnitas naturalis ſicut anime ⁊ corporis ī vna perſona.⁊ pluriū conſanguineoꝝ in vna parētela ⁊ tal' vnitas cōpetit homini reſpectu dei.i.Cor.vi. Qui adheret deo ſcʒ per fidē ⁊ charitatē vnus ſpūs eſt cuꝫ eo.Et nota q̄ in homine caro vnita ſpiritui ſuſcipit ab eo multa bona.ſcʒ vitā motum ſenſum ⁊ hmōi. Et ſimiliter pauper hō ꝯſanguinitate ꝯiūctus diuiti ſuſcipit ab eo multa bona vn̄ multū appetit pauper:nobilis matrimonium mulieris diuitis pp bonorum communicationē. Ergo multomagis appetenda eſt vnitas charitatis cum deo qui ē ſummū bonum.a quo ē omne datū optimum ⁊ omne donum perfectum. Vnde aīa ex charitatis coniunctione aſſequitur communioneꝫ multorum ⁊ magnorum bonorum.Sap.viij.Sciens quoniaꝫ mecum communicabit de bonis:⁊ Sap.vij. Venerūt mihi omnia bōa ⁊c. ¶ Tertia ē vnitas ſocialis ſicut multorū mercatoꝝ ī vna ſocietate.Sic dꝫ hō ī charitate vniri ⁊ ſociari primo ad lucrū vite eterne ita vt poſſet dici. Ecce q̄ bonuꝫ ⁊ q̄ iocūdū habitare fratres in vnū. Hanc ergo vnitatem facit vinculum charitatis ad primū fine q̄ mutua pax aut ſpūalis gr̄a nō cōſeruatur ſed effunditur ⁊ euacuatur ſicut vinuꝫ de dolio ſine vinculo. Et nota q̄ hec vnitas ⁊ vinculū charitatis multorum congregatorum in vnū valet ad m̄lta.Primo quidem ad laborandum. Naꝫ ſicē homo debilis fortiori ſociat⁹ portat ſeu trahit qd̄ per ſe ſol⁹ trahere vl' portare nō poſſet ſic eſt vn⁹ homo alteri i charitate vnitus Eph.iiij.Supportantes inuicem in charitate. ¶ Item valet ad inflammandum.Ligna enim pariter cōgregata

maiorem ignem faciunt Eccles.iiij. Unus quō calefiet. ¶ Itez valet ad impetrandū quia multi rogantes faciliter exaudiunt sicut abbas faciliter audit cōuētū qñ simul aliquid petūt. Et similiter qñ oēs ciues alicuius regni aliquid petunt a rege nō de facili negat eis. Et vnꝰ denariꝰ minꝰ bonꝰ recipitur aliqñ cum multis bonis. qui p se refutaretur. Sic preces vniꝰ admittūt rōne alteriꝰ. i. Petri. iij. Oēs vnanimes in oratiōe estote. ¶ Item valet ad pugnādū. Naz quotiēs filii israel cōgregati fuerunt victores extiterūt. dispersi vō victi sunt. Pugna enim vnanimiter aggressa victoriam parit. sicut cauda eq diuidēdo pilū a pilo faciliter potest rūpi. sz ñ simul accepta Eccles. iiij. Si quispiaz preualuerit vni duo resistunt ei. Dicitur q̄ saladinus cuz moreretur vocauit filios suos & iussit vt singuli afferrēt virgas. quas diuisas de facili fregerūt. sed simul iunctas frangere non potuerūt. Et dixit eis. Sic filii si sitis vnum inter vos & vnanimes ñ poteritis vinci nec frangi. sed si diuisi & sēparati vincemini. ¶ Itē valet ad supportādū. Leuis eni ē sarcia quātūcūqz ḡuis qñ iuuat a pluribꝰ. sicut patet iceruis qñ trāseūt aq̄s. quoꝝ vnꝰ sustētat caput alteriꝰ. & mēbra ēt corporis inicē se supportāt Roma. xij. Unuz corpꝰ sumꝰ i xpo. singuli āt alter alteriꝰ mēbra. Itē ad securādū. Miles eni non est securꝰ extra exercitū. nec obsessꝰ extra castrū. Sic nec fidelis extra cōgregatiōnē bonoꝝ. ¶ Itē valet ad cōgaudēdū. Nulliꝰ eni rei sine socio iocūda ē possessio. Apis eni pluriū florū hūorē i vnū cōgregat vt mellificet. Vñ i vita eterna vere erit pfecta vnitas & pfecta iocunditas. Nam ibi erit vna vox l̄titiuz vnus ardor cordiuz amor perfectꝰ & vnꝰ omnium spiritꝰ Johañ. xvij. vt sint vnū sicut & nos vnum sumus.

¶ Capitulum. lxxxviij

Unctio spūalis grē q̄ttuor signis ostendit cum est interiꝰ in corde. ¶ Primum ē si mandata dei seruat Ligna. n. & lignē oleo vncta ignē facilꝰ accēdit ē vili. i. Jo. ij. Unctiōez quā accepistis maneat i vobis. q. s. ad obseruāda dei mādata cor iplet & inflāmat. ¶ Scdz ē si vinculū diaboli. i. peccatū totalit euadit. Pugil. n. bñ vnctus nō diu a socio tenet Eccli. xlviij. Qui vngis reges ad pniam. ¶ Tertiū ē si lucide d rebꝰ iudicat. Res. n. vncta lucidior ē. Sic aīa grā vncta clare ac lucide & vere iudicat d mūdanis. i. Joh. ij. Vos vnctiōez habetis a sācto. Vbi glosa. nō ē necesse vt doceamini. sz vnctio docet vos q̄. s. tenēda sūt. & que nō. ¶ Quartū ē si onera tribulatōuz & infirmitatū & pnie & hmōi patiēt & sine murmure portat. Quadriga eni si ē bñ vncta currit sine stridore Eccli. xxxviij. In his curās mitigabit dolorē. Unguētariꝰ faciet pigmēta suauitat. & vnctiōes pficiet sanitat. Sz nota q̄ vnctū locū iuadūt musce & ignāt. Sic demōes illos q̄s viderit habē gratiā nitunt inquinare prauis cogitationibꝰ. Eccli. x. Musce morientes. i. immunde cogitationes perdunt suauitates vnguēti. i. bonorū operū meritū vel deuotionez orationis.

¶ Capitulum. lxxxix.

Voluntati pp̄rie maxime cōsueuerūt initi h oies astuti & religiosi vl' plati. Nā pellis quāto ē subtilior tāto ē difficilior ad excoriādū. Sic q plus hñt de subtilitatē igeniꝫ vel religōis difficilꝰ exuunt pp̄ia volūtate. ¶ Itē caput aialis difficilius excoriatur q̄ alia mēbra. Per caput vbi magis vigēt sēsꝰ corporis q̄ i aliis mēbris significatur plati & illi q plꝰ videt habere discretōis. Tales difficilꝰ excoriātur a pp̄ia voluntate q̄ simplices. eo q̄ i multa sapiētia multa sit idignatio. ¶ Itē anguilla pellē lubricā hz & vix teneri pōt ad excoriādū. Sic multi ita lubrici & mobiles sunt q̄ pelle pp̄ie volūtatis expoliari nō possūt seq rōnes ad excusādū vl' ɔtradicēdū habētes. Hee sūt pelles cōtradictōis quibꝰ ɔminat dñs per Abac. iij. dicens. Turbabuntur pelles terre madian scz in presenti seculo vl' in futuro iudicio.

¶ Capitulum.xc.

VSurarius q̄diu detinet alienū bonū ipſe a diabolo detinet. Vas .n. plenū aqua in fundo firmius tenetur. ⁊ hoc nō eſſet niſi aquā i ſe teneret. ⁊ tādiu tenebitur q̄diu aquā ꝯtinebit. Sic qui tenet alienū tenetur ipſe a diabolo. ¶ Itē vſurarius qui per vſuras extorquet ſuper ſeipſum accipit ideſt ſuper animā ſuam. ⁊ dum pignus accipit a proximo aiaꝫ ſuā impignerat diabolo. Vn̄ q̄cqd d' vſurario lucro expendit ſuper ſeipſū expendit. Et ideo ſilis eſt aialibꝰ emptis a carnificibꝰ que ad occidendū īpinguant. pro qbꝰ q̄cqd carnifex expēdit ſup ea expēdit Hiere.xii. Cōgrega eos tanq̄ gregem ad victimaꝫ. ⁊ ſanctifica eos in die occiſiōis .i. ſepara eos tāq̄ ea que ſolēt immolari

¶ Capitulum.xci.

CHriſtus aſſimilatur ſtatere Quia vt Grego. dicit ad pēſādū vite noſtre meritū venit ac ſecū iuſtitiā ſimul ⁊ miſericordiā detulit. ſed miſericordie lance prepōderās culpas noſtras parcēdo leuiauit. In manu etenim patris q̄ſi ſtatera miri libraminis factꝰ hic i ſe calamitatē noſtrā ⁊ illinc peccata ſuſpendit. Sed grauis ponderis calamitatē moriēdo innotuit. ⁊ apud miſericordiā ſuā deus leue eſſe peccatū relaxando mōſtrauit. q hoc primū gr̄e cōtulit: q2 penam noſtrā nobis cognoſcibilem fecit. Nā q̄n ta pena noſtris deberetur peccatis ex penis ⁊ morte apparuit ipſiꝰ redemptoris. ¶ Item chriſtus figuratus eſt in lege veteri per illa que ꝯtinebātur in tabernaculo moyſi. Ipſe enim figurabat ꝑ ea q̄ erant i tabernaculo interiori. ꝑ propiciatoriū. q2 ipſe eſt propiciatio ꝓ peccatis noſtris. vt dicit .i. Io.ij. Et cōuenientēter h' ꝓpiciatoriū a cherubin portabatur. q2 de ipſo ſcriptū eſt. Adorent eum omnes angeli eius ps. Qui ſedes ſuper cherubin ⁊c. Ipſe etiam figurabat per arcā. q2 ſicut arca erat ꝯſtructa de lignis ſethim ita corpus chriſti de membris puriſſimis conſtabat. Erat aūt deaurata. q2 chriſtus fuit plenus ſapiētia ⁊ charitate que auro ſignantur. Intra arcam autem vrna aurea erat .i. anima hn̄s manna .i. omnem plenitudinem deitatis. Erat etiam in arca virga .i. poteſtas ſacerdotalis. q2 ipſe factus eſt ſacerdos in eternū. Erāt etiam ibi tabule teſtamēti ad deſignādū q̄ ipſe chriſtꝰ eſt legiſlator. ¶ Iteꝫ xp̄s figurabatur per ea que erāt in tabernaculo exteriori. ſcilicꝫ per candelabrum. quia ipſe dixit. Ego ſum lux mundi. Et ꝑ ſeptem lucernas ſeptem dona ſpiritusſancti notātur que fuerunt in eo. Ipſe etiā figurabatur per menſam quia ipſe eſt ſpiritualis cibus ſm̄ illud Ioh.vi. Ego ſum panis viuus. Duodecim auteꝫ panes figurabant duodeciꝫ apoſtolos vel doctrinā eorū. Vel per candelabrum ⁊ menſam poteſt ſignificari doctrina ⁊ fides eccleſie q̄ illuminat ⁊ ſpiritualiter reficit. ¶ Ipſe ēt xp̄s figurabat per duplex altare. ſ. holocauſtoꝝ ⁊ timiamatis. q2 ꝑ ipſum oportet nos offerre omnia virtutuꝫ oꝑa ſiue illa quibus affligimur. que offerebant in altari holocauſtoꝝ: ſiue illa que maiori mentis perfectiōe. ſ. ſpiritualia pfectoꝝ dſideria deo offerunt in xp̄o quaſi in altari timiamatis ſm̄ illud Hebre. vlti. Per ipſum ergo offeramus hoſtias laudis ſempꝫ deo. Et nota q̄ Exodi.xx. dominus mandauit. q̄ fieret altare de terra. vel ſalteꝫ de lapidibus non ſectis. Et iteꝝ q̄ etiam nō facerent altare excelſū. ad quod oporteret aſcēdere per gradus ad deſignādum q̄ in chriſto domino noſtro qui eſt veruꝫ altare debemus cōfiteri veram carnis naturam quātum ad humanitatem quod eſt altare de terra vel lapide facere: quantum ad deitateꝫ debemus in eo confiteri patris equalitateꝫ quod eſt non aſcendere per gradus ad altare. Ipſe eniꝫ chriſtus nō minor patre ē aut ſpirituſācto. ſed coeternus ⁊ coequaliter vtriq3 viuens ⁊ regnās deꝰ in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Explicit liber nonus de exemplis et ſimilitudinibus rerum.

¶ Incipit prologus eiuſdē li.x.de exem-plis ⁊ ſimilitudinibus rerum.

COr ſuũ dabit in ꝯſumatōez opꝫ Eccli.xxxviij. Qꝛ oē agēs agit ꝓꝑ finez genera-liter. opari⁹ oē ceptum appetit op⁹ ꝑficere.ma-ximeqꝫ qđ labo-rib⁹ plurimis lō giſqꝫ ꝓſecutum ē ſtudijs fine deſiderat debito feliciť cōſū mare. Poſtq̄ igiť in ꝑcedētib⁹ libris exē-pla de rōnis opibus q̄ hoīes aut lege iubē te aut arte dirigēte ꝓducũt quāplurima ſũt iducta ad reliquoꝝ ꝯſũmatiōem opꝫ humanoꝝ de qb⁹ exēpla ꝑmiſimus libēt cor ⁊ ſtilũ ꝯuertere.⁊ de reſiduis humāis opib⁹ q̄ ad vite neceſſitatē vel cōmodũ rō nabiliter ꝑter legis hũane decretũ vľ pre-ter artis habitũ hoīes opanť.ac de mori-bus ⁊ ꝯſuetudinib⁹ varijs.⁊ q̄ ex rōnabili b⁹ cauſis inť hoīes obſeruāť.⁊ interdũ ēt de fortuitis caſib⁹ in h̄ vltimo nr̄i opis li-bro exēpla vel ſimilitudīes ponere. ac ea vt de alijs fecim⁹ ad moralē inſtructionē inflectere.Cũ his inſuꝑ inducenť exēpla de morib⁹ ⁊ actib⁹ fideliũ iſraelitici popu li.⁊ de qbuſdā ꝑticularib⁹ actib⁹ inſigniũ ꝑſonaꝝ q̄ in illo fideliuꝫ populo celebres extiterũt.De moribus quoqꝫ ⁊ actib⁹ cle-ricoꝝ miniſtrātiũ ⁊ populi xp̄iani:⁊ d̄ his rurſũ q̄ ad femineũ ſexũ vel puerilez eta-tē ꝑtinent.ac de his q̄ ad defectuꝫ ſpectāt tā corꝑalis q̄ ſpũalis vite:necnō ⁊ que ad dānum vel tediuꝫ plerũqꝫ inter hoīes fi-unt nōnulle ſimilitudīes introducēť.Da bit itaqꝫ hui⁹ opis auctor in h̄ libello cor ſuũ iuxta v̄bũ ꝓpoſitũ i ꝯſũmādis exēplis opꝫ hũanoꝛuꝫ: vt vꝫ hmōi opꝫ ſimilitu dinib⁹ ꝯſũmatꝰ labor ſuſcepti opis totaliť termineť.Ceteꝝ ne ordie diſpari a priori-b⁹ poſterioꝛa degenerēt ſꝫ modũ obſerua tũ ſupi⁹ diuerſoꝝ capituloꝝ materias vo-lo ſub alphabeti lr̄is ⁊ ordine diſponere.

¶ Capitulum.j.

ABiectos a mũdo xp̄s plerū qꝫ ſuſcipit.ſic nōnũq̄ vna ci uitas ſuſcipit ⁊ honorat ex pulſos ab alia.Et ſic ēt vn⁹ hō miſericoꝛs famulũ ſuſci pit pauꝑez ⁊ īfirmũ ab alio crudeli domio derelictũ.ſic legitur.i.Re. xxx.de quodā egyptio puero i via fatiga to:quem amalechita egrotũ i itinere dſe-ruit:dauid v̄o iuēit.cibo refecit.ducē ſui itineris fecit.amalechitā ꝓſequiť epulātē reperit ⁊ extinguit.Quid eni ē ſic Greg. diciť q̄ egypti⁹ ab amalechite puer in iti nere laſſať niſi q̄ amatoꝛ ꝑſētis ſeculi pec cati ſui nigredine operat⁹:ſepe ab eodē ſe culo infirm⁹ deſpectuſqꝫ relinquiť vt cum eo nequaq̄ currē valeat ſꝫ fractus aduer ſitate toꝛpeſcat.Sꝫ hũc dauid iuenit qꝛ redēptoꝛ noſter veraciť manu fortis nō nũq̄ quē fractũ a mũdi gloria reperit in ſuo amore cōuertit.cibo paſcit qꝛ v̄bi ſciē tia reficit:ducē itineris eligit:qꝛ ſuũ ēt ꝑ-dicatorem facit.Et q amalechitam ſequi nō valuit dux dauid efficitur qꝛ is quē in dignũ mũd⁹ deſeruit nō ſolũ ꝯuerſus in ſua mēte dominũ recipit ſꝫ etiā ꝑdicādo hucuſqꝫ ad aliena corda ꝑducit.Quo vꝫ duce dauid amalechitā ꝯuiuātē iuēit ⁊ ex tiguit.qꝛ ipſis xp̄s ꝑdicātib⁹ mũdi leticias dſtruit q̄s mũd⁹ comites habē de ſpecie.

Capitulum.ij.

OBlatio ⁊ ꝑuatio tpaliũ ali cui ēt inocēti facta diuino iudicio nō oſtēdit deũ eē i iuſtum cũ ipſe ea dederit ⁊ omnia ſua ſint.Cui⁹ exem plum eſt.qꝛ nec aliqñ iniuſtus ē creditoꝛ qui dum ꝑſixo requirēdi tpe non cōſtrigi tur qñ vult exigit qđ feneratur.Ita dũ d-us aufert que dedit nō aufert noſtra ſꝫ re cipit ſua.Vñ dicitur Job.i.Dominus de dit dñs abſtulit ſicut domio placuit ita fa ctum ē ſit nomē domini benedictuꝫ.Se-neca ad marcellũ.Nō eſt qđ nos ſuſcipia mus tanq̄ inť noſtra poſiti.mutuata ac cipim⁹ vſufructuſqꝫ nr̄ eſt.Cũ ipſe arbi ter ſui mũeris ſꝑerat noſ opoꝛtꝫ i prōptu

habere q̄ł incertuz diē data sūt z appellatos sine querela reddere. pessimi debitoris est creditori facere iniuriū.

¶ Capitulum. iij.

Adulatores similes sūt pditoribꝰ. qr. s. osculo oris tradūt homīes hostibꝰ suis. vt iudas xp̄z z Joab amasā ij. Re. xx. ¶ Itē ipi sſ lactatrices diaboli lactātes peccatores z īpeccatū dormire faciētes cātādo eis. placebo cātilēaz diaboli. Prou. i. Fili mi si te lactauerint peccatores ne acqescas eis. ¶ Itē ipi sūt diaboli ioculatores nō pmittētes suos in aliq̄ cōtristari. Osee. vij. In malitia sua letificauerūt regē z in mendaciis suis pricipes. ¶ Item sūt diaboli icātatores. qr faciunt hominibus credere q fint id qd̄ n̄ sūt. z vbi nihil sūt aliqd eē ostēdūt. ¶ Itē sunt diaboli aucupes Prouerbi. xx. Qui blandis blesisqz sermonibus loquit̄ amico suo rete expandit gressibus suis.

¶ Capitulum. iiij.

Amor sui ipiꝰ inordinatꝰ q̄ aliqs nimis sibi parcit est cā causa pditiōis. Sicut q nimis diu suat frumētū suū perdit illō qr corrūpitur. Sz si seminat reseruat. Vñ glosa sup illud Jōhis. xij nisi granū frumēti ɛc. dic. Insipiēs qd̄ tu seminas non viuificat̄ nisi p̄us moriat̄ Joh. xij Qui amat aīaz suā pdet eā Aug. Si male amaueris odisti. si bn̄ oderis tūc amasti. ¶ Itē amicꝰ qui amat proximū causa vtilitatis tantuz adheret quidem ei i prosperitate. sed ipm in aduersitate relinquit. Homo eni arborē diligēter seruat z frequēter visitat q̄diu i ea fructꝰ fuerit sz ablatis fructibꝰ sine custodia relinquit. Sicut patet i vineis z ortis q tempore fructuū clauduntur z custodiūtur. sed amotis fructibus exponunt̄ Isa. i. Relinquetur filia sion sicut vmbraculum in vinea z sicut tuguriuz in cucumerario scilicet cum non sunt fructꝰ. ¶ Itē amator mundi similis est homini qui inebriatur ex aliqua re amara. qui scilicet ppter ebrietatem nō sentiret amaritudiem Unde Thren. Inebriauit me absinthio. Ebrius quippe sicut dicit Grego. quod patitur nescit. Absinthio ergo est ebrius. qui pro amore presentis seculi a sensu rationis est alienus. qui dū quicquid p mūdo sustinet leue reputat. laboris amaritudinem quam tolerat ignorat. quia nimiruz delectabiliter ad omnia ducitur i quibus penaliter fatigatur. At contra vir iustus ad mundi pericula pro mūdo tolerāda eē debilis studet. finem suum cōspicit vita presens q̄ sit transitoria attēdit. z p ea labores perpeti exterius renuit: quia intrinsecus delectationem vincit.

¶ Capitulum. v.

Auari cuz magno dāno aīe sue lucrāt̄ illicita. Lecis. n. i ludo stultorꝫ paruꝰ porcꝰ ad lacerādū trādit. z cū cecꝰ credit scidē porcū scidit manū socij z ille suā z reportat modicū frustū sz magno stipēdio vulneris illō emit. Sic cupidi modicū lucrū tpale acquirūt mētiēdo iurādo. z alia illicita dicendo. vel faciendo: sed magna vulnera peccatoꝝ q̄ n̄ attēdūt cōtrahūt. Et h̄ ē qr ceci sſ. Excecauit. n. eos malitia eoꝝ. Sap. i. ¶ Itē auarꝰ est silis ei q ē sūmersꝰ i aqs q qcqd māu tenet ita fortit̄ tenet q n̄ vult dimittē sz secū sūmergi. Sic auarꝰ diuitias ēt male acqsitas p q̄s ēt totā familiā secū sūmergit. ¶ Itez si caput homis sit extra aq̄m z totū corpꝰ sit i aq̄ n̄ sūmergit̄. Sic si hō sit i diuitijs mult̄ z cor nō sit ibi n̄ nocet. sz si cor sit ibi pit. Thre. iij. Innūdauerūt aq̄ sup caput meū z dixi pij.

¶ Capitulū. vi.

Audire dz hō libēti q̄ loq. Nā. n. vnicuiqz dedit vnū os z duas aures vt velociores simꝰ ad audiēdū q̄ ad loq̄ndū Jac. ij. Sit oīs hō velox ad audiēdū tardꝰ āt ad loquendum. z tardus ad iram. ¶ Item aures hz hō erectas. i. tēdētes ad celestia z dei verba nō pēdētes ad terrā vt alalia.

Sʒ multi cōtra legē pl⁹ hñt aures ad ter
rena pēdētes q̄ ad celeſtia erectas. ij. Thi.
iiij. Erit eni tēp⁹ cū ſanā doctrinā ñ ſuſtie
būt ſʒ a v̄tute qdē auditū auertēt. ℭ Itē
auditor debēt attēdē ñ ad dicētē ſʒ ad id
qḋ dr̄. Stult⁹ .n. ē ille q vult emē frumen
tū vl̄ vinū ⁊ pl⁹ attēdit ad ſaccū vl̄ ad do
liū vñ exit q̄ ad ipʒ frumētū vl̄ vinū. Sic
ē ille q attēdit i ſermōe nō qḋ dr̄. ſʒ a quo
dr̄ cū tñ Iohis. xvi. dñs dicat. Sermonē
quē audiſtis ñ ē me⁹ Sene. Nō te moueat
dicētis auctoritas nec qs dicat ſʒ qd itēdas
Luc. x. q vos audit me audit. ℭ Itē audi
unt qdā v̄ba doctrie ñ vt faciāt ſʒ vt ſci-
āt loq q ſiles ſt leccatorib⁹ q guſtāt pl'a vi
na ñ vt emāt ſʒ vt poſſint dicē aliis illḋ
bōuʒ illḋ meli⁹. Sic iſti audiūt ñ vt faciāt
ſʒ vt loqnt̄ ⁊ d̄trahāt. ℭ Itē ſiles ſt multi
b⁹ ⁊ clici eūtib⁹ ad nūdias ñ vt emāt aut
vēdāt ſʒ vt ide loquāt. ps. Firmauerūt ſi
bi ſmonē nequā. ſ. vt referrēt: ſʒ oōuʒ ſli
q̄rūt. Eze. xxxiij. Audiūt ſmōes tuos ⁊ ñ
faciūt eos ⁊c. ℭ Itē auditor obliuioſ⁹ ſilis
ē cribro qḋ ſi pōat i aquā ſtati iplet: ſʒ cū
extrahit nihil rmāet. Sic multi cū ſmōeʒ
audiūt aq̄ ɔpūctōis ⁊ d̄uotōis plēi ſt: ſʒ cū
receſſerit vacui remanēt ⁊ auditoꝝ mēo
riā nō hñt Eccli. xxi. Cor fatui q̄ſi vas cō
fractū oēʒ ſapiētiā nō tenebit. ℭ Itē ſicut
nihil ꝓdeſt cib⁹ q ſtatiʒ ſūpt⁹ emittit ⁊ ꝓ
lis cōceptio quā ſtati mors ſeqt̄ vel ſpu-
mē ſiguras i aquā cū eas ñ retineat vl̄ ca
pe auē q̄ ſtati emittit: Sic nō ꝓdeſt audir̄
v̄bū di ⁊ ꝓiicē illḋ Aggei. i. Qui ɔgregauit
mercedes miſit eas i ſaculū ꝑtuſū. ℭ Itē
audit d̄ʒ hō v̄ba di cū fuerētia ⁊ auidita-
te. Nā cū magna fuerētia ⁊ d̄ſiderio iret
īfirm⁹ ad rliqas ſctoꝝ p q̄s crederet ſana
ri. Tales āt rlíqe ſt v̄ba di q̄ expellūt oēʒ
lāguorē Sap. xvi. neqʒ herba neqʒ mala
gma ſanauit eos dñe. ſʒ ſmo tu⁹ q ſanat
oīa. Et q̄ v̄bū di maioris efficatie ē q̄ ali
q̄ rliqe ſctoꝝ mirabile ē q̄uo aliqs īfir
m⁹ rmāet vbi a ſmōe curaret. Solēt ēt
hoies ad reliqas ſctoꝝ al'qd offerre ſʒ
ad iſtas reliquias nihil petit niſi itētio
⁊ operatio. ℭ Itē ſi aliquis haberet la-
pidē precioſum qui preualeret oi auro ⁊
argēto ⁊ oēm infirmitatē curaret nō ꝓii
ceret illuʒ ſʒ diligēter cuſtodiret. Sic neqʒ
hō debet proiicere verbū dei ſed diligent̄
illḋ cuſtodire. q2 preualet omni auro ⁊ ar
gēto ſicut dr̄ in. ps. Bonū mihi lex oris
tui ſup milia auri ⁊ argēti. Gloſa. Pl⁹ di
ligit charitas dei legem q̄ cupiditas mi
lia auri ⁊ argēti.

ℭ Capitulum. vij.

Beneficia per chriſtum no
bis exhibita figurata fue-
runt in illis feſtiuitatibus
quas iudei cōſueuerāt cele
brar̄. Nā i veteri lege erāt
ſeptē ſolēnitates tēporales vel ſpeciales
⁊ vna ɔtinua vt pōt colligi Nūeri. xxviii.
Erat eni quaſi feſtū cōmunē quod quot
tidie mane ⁊ veſpere imolabatur agnus
ad repreſentādum ꝑpetuitateʒ diuie bea
titudinis. Alie aūt erāt feſtiuitates ſpecia
les. Inter quas pma erat ſabbatū in qua
libet ſeptimana i memoriā creatōis vni-
uerſalis. Secūda erat neomenia in quoli
bet mēſe in innouatōe lune ad cōmemo
rādū op⁹ diuine gubernatiōis. q2 inferio
ra precipue variant̄ ſm motū lune. Alie
v̄o quiqʒ fiebant tm̄ ſemel in anno ſcili-
cet faſe in primo menſe ad cōmemoran-
dū beneficiū liberationis d̄ egypto. Et fe
ſtū pētecoſtes .l. die ad recollendū bñficiū
legis date. Alia tria celebrāt mēſe ſeptio
q quaſi totus erat ſolēnis ſicut dies vn⁹.
In prima eni die menſis ſeptimi erat fe-
ſtuʒ tubaꝝ in memoriā liberatiōis Iſaac
quādo abraā iuenit arietē herentē corni
bus quē repreſentabāt p cornua qb⁹ buc
cinabant. Sed decia die celebrabāt feſtuʒ
expiationis ad rememorādū beneficiū ꝓ
piciatiōis dei ſup odoratiōe vituli ad pre
ces Moyſi. Poſt h aūt celebrabāt feſtū
ſcenophegie. i. tabernaculoꝝ ſeptē dieb⁹
ad cōmemorādū beneficiū ꝓtectionis ⁊ d̄
ductionis p d̄ſertū vbi in tabernaculis ha
bitauerūt. Vñ in hoc feſto debebāt habe
re fructū arboris pulcherrime ſcʒ buxū ⁊
lignū denſarū frondiū. i. m̄ rtū que ſunt
odorifera ⁊ ſpatulas palmaꝝ ⁊ ſalices de
torrēte q̄ diu rtinēt ſuū viriditatē hec iue

pmittur in terra pmiſſiōis ad ſignificādū q per terrā aridā deſerti eos duxerat de us ad terrā delicioſam. Octaua aūt die ce lebrabāt feſtū cet⁹ atq; collecte ī quo col ligebāt a populo ea q̄ neceſſaria erāt ad expēſas cult⁹ diuini. Et figurabat aduna tio populi & pax pmiſſa in terra pmiſſio nis. Figurabat aūt p iuge ſacrificiū ſigni ficabat ppetuitas xpi q ē agn⁹ dei Heb. vltio. Jeſus xps heri & hodie ipe & i ſecu la. Per ſabbatū aūt ſpūalis requies no bis data per xpz. Per neomeniā āt q̄ eſt īceſio lūe noue ſignificabat illuminatio p̄ mitiue eccleſie p xpz eo predicāte & mira cula faciēte. Per feſtū aūt pētecoſtes de ſceſ⁹ ſpiritusſācti in apoſtolos. Per feſtū expiationis emūdatio a peccatis populi xpani. Per feſtū tabernaculo℞ peregri natio eo℞ in hoc mūdo. in quo ambulāt in virtutibus pficiendo. Per feſtū aūt ce t⁹ & collecte cōgregatio fidelium in regno celo℞. Et illud feſtū dicebat ſanctiſſimuz Et hec tria feſta erāt cōtinua adinuicem qr opz expiatos a vitijs pficere ī virtute quouſq; pueniāt ad dei viſionem. Unde dicit in. ps. Ibūt de virtute in virtutē. vi debitur de⁹ deo℞ in ſyon.

Capitulum. viij.

Bonū corrūpit ex admixtiōe mali. Sicut legit Lu. xiij. q pilatus miſcuit ſāguinē cū ſacrificio galileo℞. qd̄ fit qñ id qd̄ ſc̄z ſpiritum diligi debet ſm carnez diligit vt in beghinagio vbi ſub ptextu dilectionis ſpūalis que eſt quaſi ſacrificiū do latet ſanguis carnalis affectōis. & de pallio religionis operit la trina vitio℞. & de xpo fit oſtiū lupanaris. cū ppter deū dilectō ſimulat. Gal. iij. Sic ſtulti eſtis vt cū ſpiritu ceperitis nūc car ne conſūmamini

Capitulum. ix.

Caro domanda eſt in iu uentute & in ſeruitutem ſpiritus redigēda. Stult⁹ eni eſſet q non domaret equū ſuū vſq; dum ſenex eſſet. Sic qui non domat carnē ſuā in adoleſcētia. ſz nutrit eā deli cate. ita q nō pōt eā poſtea tenere. ſz pſi cit euz in lutū peccati Pro. xxix. Qui deli cate a pueritia nutrit ſeruū ſuū. i. corpus ſuū poſtea illū ſentiet ɔtumacem. Item ignis ɔcupiſcētie extinguēd⁹ eſt dū puus eſt. qr tūc de facili pōt extingui. Fatuus re putaret ille q expectaret ignē amouere a domo ſua donec eēt magn⁹ & fere tota do mus cōbuſta. Sic qui in adoleſcentia non reſtringit carnē ſuā. Bern. abſcōdis ignē i ſinū iā veſte defluēte exuſto iā latere ad huc ɔſulendū eſt an extinguas illū. Nun qd pōt hō abſcōdere ignē in ſinu ſuo & ve ſtimēta illi⁹ nō ardeāt. Itē caro quantū cūq; luxurioſa pōt vinci abſtinētia. Non eſt. n. adeo forte caſtrum qd̄ nō pōt capi ſi victualia ſubtrahāt. nec adeo magn⁹ ignis q p ſubtractionez ligno℞ nō extinguatur Pro. xxvi. Cū defecerint ligna extinguet ignis. i. luxuria ex defectu delitia℞. Itez caro eſt ſicut mulier q̄ blādiēdo attrahit hoīes ad peccādū. Pro. vij. Dr̄ de muliere q̄ multis ſermonib⁹ & blādiciis labiorum protraxit iuuenē ſtatim ſecutus eſt eā qua ſi bos ductus ad victimā. Itez eſt ſicut latroniſſa q̄ peregrinis obuiās in ſilua vl̄ ābiguo die pmittit ſe ducturaz eos ad re ctā viā vel ad bonū hoſpitiū & poſtea du cit eos ad malū & pōit eos ad man⁹ latro nū. Ideo dr̄ Eccli. xviij. Poſt cōcupiſcen tias tuas non eas &c.

Capitulum. x.

Clerico℞ perfectio & digni tas oñditur ex tonſura & raſura capitis eo℞. Fit eni eis tonſura & raſura i mo dū corone. qr corona eſt in ſignum regni & pfectionis cū ſit circularis. Illi aūt q diuinis miniſte rijs applicant adipiſcunt regiā dignitatez & pfecti in vtutib⁹ eſſe tenent. Cōpetit ēt eis rōne ſubtractiōis capillo℞. & ex parte ſupiori p raſuram ne mēs eo℞ tpalibus occupationib⁹ a cōtemplatiōe diuinorum retardet & ex pte inferiori p tōſurā ne co ruz ſenſus tpalib⁹ obuoluant. Itē cleri ci & miniſtri eccleſie xpi debēt ſe lauare et ſanctificare ſpūalit ſicut miniſtri & leuite i veteri lege faciebāt corpaliter. Nam qñ

intrabant tabernaculū laudabāt ſacerdo
tes manus ⁊ pedes. Radebāt ſacerdotes
oēs pilos carnis ſue aſꝑgebant ēt aqua lu
ſtratiōis. ¶ Item cōſecrabant que ſcꝫ cōſe
cratio fiebat iſto modo. Nam pōtifices ⁊
ſacerdotes prio poſtꝗ̄ abluti erāt indue
bant qbuſdam veſtimētis ſpālibus. Spā
liter aūt pontifex oleo vnctiōis in capite
vngebatur. Leuite vͦo nō habebāt aliam
cōſecrationem ꝗ̄ qꝺ offerebantur domi
no a filijs iſrael per manus pontificis q
orabat pro eis. Minorum vͦo ſacerdotū
ſingule manus conſecrabant. ⁊ de ſangui
ne aīalis immolati tingebatur extremuꝫ
auricule dextre ipſorum ⁊ pollices pedis
aut manus dextre. Aſpergebātur ēt ipſi ⁊
veſtimenta ipſoꝝ ſanguine aīalis immo
lati. Offerebātur ēt in conſecratione ipſo
rum huiuſmodi ſacrificia. vitulus ꝓ pec
cato. aries in holocauſto. aries etiā conſe
cratiōis. caniſtra panum. Imponebantur
autem ſuper manus eoꝝ adipes arietis.
⁊ torta panis vnius. ⁊ armus dexter. Le
uite vͦo applicabantur ad miniſteria per
hoc qꝺ intromittebātur in tabernaculuꝫ
federis. quaſi ad miniſtranduꝫ circa vaſa
ſanctuarij. Similiter ergo clerici qui ſūt
conſecrandi ad ſpirituale miniſteriuꝫ xp̄i
ſunt primo purificandi per myſteriū ba
ptiſmi. i. lachrymarū in fide paſſionis xp̄i
que eſt expiatiuū ⁊ purgatiuū ſacrificiuꝫ
⁊ debēt radere pilos carnis. i. oēs prauas
cogitatiōes. Debent ēt ornari veſtibꝰ vir
tutum ⁊ ꝯſecrari oleo ſpūſſancti ⁊ aſpſio
ne ſanguinis xp̄i. ⁊ ita debēt eſſe interi ad
exequēda ſpiritualia miniſteria.

¶ Capitulum. xi.

Cogitatiōes ma'e preparāt
locū diabolo. Naꝫ quādo
aliqs magnꝰ dn̄s vult ho
ſpitiū hēre i aliqua domo
ꝓmittit nunciū ad ꝓparan
dū ſibi hoſpitiū ⁊ vbi reci
pit ibi deſcēdit. Sic diabolus ꝓmittit ma
las cogitatōes vt ei ꝓparēt hoſpitiū ⁊ vbi
recipiunt ibi declinat dicēs: q vos recipit
me recipit ⁊ q vos ſpnit me ſpnit. ¶ Iteꝫ
parui latrūculi ꝑ paruū foramē domꝰ in
trātes aperiunt domū magnis latronibꝰ
Sic vane ⁊ inutiles cogitatiōes ꝑ ſui fre
quētiam aperiūt domū ꝯſcie magnis pec
catis ꝑ conſenſum mētis ⁊ captiuā ducūt
aīam ſpoliatā gratuitis ſicut dr̄. iiij. Regū
v. Latrunculi ſyrie captiuā duxerunt de
terra iſrael puellam.

¶ Cap. xij.

Confiteri dꝫ homo an̄ mor
tem. Latro eniꝫ ſentiēs ve
nire iudicem ad domum
ſuam furtū eijcit de domo
anteꝗ̄ iudex veniat. Sic
peccatū eſt per confeſſiōeꝫ
eijciendū de domo anime ante mortem.
Eccleſi. xxxi. Precurre prior in domū tu
am ⁊c. Et in eodem. Confiteberis viuēs
viuus ⁊ ſanus cōfiteberis. ¶ Iteꝫ cōfeſſio
nem precedere dꝫ peccatoꝝ premeditatō
Nam diſpēſator domus vel villicꝰ expē
ſas coram dn̄o ſuo cōputaturus priꝰ per ſa
pillos ꝯputat anteꝗ̄ dn̄o ſuo appareat ⁊
diem ⁊ cauſam. Sic ⁊ tu peccatorū tuorū
cōputationē facias anteꝗ̄ dn̄o tuo in cō
feſſione appareas. ¶ Item orator vel ad
uocatus anteꝗ̄ coram iudice veniat rōes
ſuas vel allegationes ordinat ⁊ affirmat
Sic ⁊ tu ad forum cōfeſſionis premedita
tus accedas. Eccleſiaſtici. xviij. ante iudici
ūm para iuſticiam tibi.

¶ Cap. xiij.

Compunctio q̄ ꝓuenit ex
deſiderio ſupne patrie aſſi
milatur lotioni q̄ fit cum
niue. Nam nix manꝰ mul
tuꝫ mūdat ⁊ abluit. deſuꝑ
ꝓcedit ⁊ in terrā deſcēdit.
Sic lachrymarum cōpunctione manus
ſordide. i. opera feda vitioꝝ mundantur
vnde Iob. ix. Si lotus fuero quaſi aqs
niuis ⁊ fulſerint velut mūdiſſime manus
mee. Cū enim ꝑ ꝯpunctiōis fletum lauat
aīa manꝰ. i. opera efficiūtur fulgida ⁊ mū
da. ¶ Item illa cōpunctio bene aīam ab
luit que deſuꝑ ꝓcedit. Nā ſicut dicit grē.
Sunt pleriqꝫ qui per orationū lamenta
ſe cruciāt. ſed tn̄ cum totis lamentoꝝ la
boribus ad ſola terrena deſideria exudāt
cōpungunt in fletibꝰ vel ꝑcibus: ſed felici
tatis trāſitorie gaudia exqrūt. Hos itaqꝫ

niuis aqua nõ abluit: q2 eoꝝ flet⁹ ab imis venit. Qui võ idcirco plorãt. qm̃ ſuꝑna p̃mia ↄ̃ſiderãt: aqua niuis hos diluit. q2 celeſtis cõpunctio infundit. Nam cũ perẽnem patriã per lamẽta appetũt eiuſq3 accenſi deſiderijs plangũt a ſũmis accipiũt vnde mũdẽt. ¶ Item nix inferius ad terram deſcẽdit. in quo deſignat̃ cõpunctionum humilitas. Vñ Grego. Aque niuis ſunt lamẽta humilitatis. Sũt. n. nõnulli q lamenta hñt: ſed humilitatẽ nõ habẽt q afflicti plangunt: ſed tñ in ipſis fletibus cõtra primoꝝ vitam ſupbiunt vel cõtra ordinatiões cõditoris erigũtur. Hi nimirum aquas habẽt ſed aquã niuis nõ habent ⁊ ideo mũdi eſſe nequeũt q2 humilitatis fletibus minime lauant̃. ps. Niue dealbabunt̃ in ſelmon. ſelmon eniȝ interpretatur ſenſus. Et nix ergo in ſelmõ eſt in ſenſu mentis humilitas cõpunctiõis q̃ .ſ. dealbãtur qui vitioꝝ nigredine fuerãt offuſcati. Item cõpunctiõis feruoreȝ diabolus impedire conat̃ immittẽdo aliq̃ affectionẽ ⁊ occupationẽ terrenã. Sicut hõ qñ vinũ ſiue muſtũ multum bullit ⁊ feruet. ita q᷑ timet̃ ne forte dolium rumpat̃ tunc immittit intus caſeum terreſtreȝ: ⁊ tũc recipit̃ vapor ⁊ feruor in poris caſei ⁊ ceſſat periculũ ⁊ ebullitio remiſſo feruore. Quid eſt enim vinũ ſeu muſtũ bulliẽs niſi cõpunctio feruens de quo ps. ait. Potaſti nos vino cõpunctionis. Cui nimiꝝ diabolus feruorem tollit cuȝ caſeũ terreſtrem immittit. Quia dum cõpunctã mentẽ ad terrenã affectionẽ vel occupationem trahit feruẽteȝ ſpũȝ citi⁹ frigefacit. ¶ Itẽ cõpũctiõis lachrýme diabolũ cũ exercitu ſuo ſũmergunt. Vñ Exodi. xiiij. Pharao cũ exercitu ſuo ſũmerſus eſt in mari. ps. Cõtribulaſti capita draconũ in aquis.

¶ Capitulum. xiiij.

Conſolatiões diuine hũilib⁹ dant̃ nõ ſupbis. Nã mat̃ dat lac filio quando paruus eſt. ſed quando magnus eſt ſubtrahit ei. ſic deus humiles cõſolat̃ nõ ſupbos. ps Si nõ hũiliter ſentiebã ſed exaltaui aiaȝ meã. ſic ablactat⁹ eſt ſuꝑ matrẽ ſuã ita retributio i aia mea Judith. viij. Expectem⁹ hũiles ↄſolationem ei⁹. ij. Corin. vij. Qui cõſolat̃ humiles cõſolatus eſt nos. ps. Hec me ↄſolata eſt in hũilitate mea. ¶ Itẽ ↄſolatiões ſpũales ñ dant̃ peccatorib⁹ q̃rentib⁹ cõſolatiões mũdi vel carnis. Nã mr̃ nõ lactat filiũ cũ comedit alia cibaria Ber. Delicata eſt diuina ↄſolatio nõ ↄcedit̃ admittẽtib⁹ alienã. Jo filijs iſrael nõ eſt datũ mãna donec defecit farina quã tulerãt ḋ egypto. Itẽ clamatores vini vel tabernarij nõ dãt guſtare de vino ſuo porcis vel canib⁹ vel leproſis. Sic ẽt deus nõ dat de ↄſolatiõe ſua luxurioſis guloſis detractorib⁹ ⁊ alijs pc̃orib⁹ Et ſicut dicit Aug. Impi⁹ dulcedinẽ dei nõ ſentit. q2 de febre iniq̃tatis palatũ cordis amiſit. ¶ Iteȝ ↄſolatiões celeſtis dulcedinis dant̃ ſanc̃ꝭ in mũdo iſto q̃ſi ad ꝓliandũ vt magis ad plenitudinẽ grẽ ferueſcat deſideriũ. Nã vini vẽditores aliq̃ãtulũ dant guſtare volẽtib⁹ emere vt ſuauitate vini p̃guſtata ad emẽdũ alliciant̃. Augu. Guſtaui te ⁊ eſurio tetigiſti me ⁊ exarſi in pacẽ vel ↄcupiſcentiã tuã. Sic̃ aucupator parũ p̃libat accipitrẽ ſuũ vt ardenti⁹ volet ad p̃dã. Et ille q vult vẽdẽ bladũ ſuũ parũ portat ad forũ ⁊ dicit mercatoribus. de tali ſatis vẽdã vobis. hẽo. n. atria mea plena. Sic de⁹ amicis ſuis in vita iſta dat paꝝ de dulcedie ſua vt eos alliciat ad eã. ps. Preueniſti eũ in bñdictõib⁹ dulcedis Et idẽ Apo. aliquãtulũ de glia ſua oñdit i trãſfiguratõe. ¶ Itẽ ↄſolatiões diuine dant̃ tribulatis ⁊ amaricatis. Dicit. n. Boetius in libro de ↄſolatiõe q᷑ in palatio Jouis erãt duo dolia vini vnũ de optĩo vĩo aliud ḋ amariſſimo: ⁊ qcũq3 volebat bibere de bono oportebat q᷑ pri⁹ biberet de amaro. Sic q vult bibẽ de vino diuĩe ↄſolationis. oȝ q᷑ pri⁹ bibat de vino amaritudinis q̃ ḋ vĩo ↄſolatõis Gre. ſi mẽs appetit qḋ demulcet pri⁹ guſtet qḋ dolet.

¶ Ca. xv.

Cõtẽplatiui viri dormiẽtib⁹ aſſiſtant̃. q2 ſicut dicit gre. Frequẽter hoies dũ in lecto q̃ſcũt ſõnioꝝ viſiõe turbant̃ Quaſi. n. ſomnia vel viſiões

ſunt imaginatiões vltimi diſtrictiq; exa/
minis qd iam vtiq; p timorē cernim⁹ ſed
tñ ⁊ veraciter non videmus. Beati itaq;
viri ad cordis ſemp ſecreta redeūt. cū ab
hoc mundo vel vltra votū pſpera vel vl
tra vires aduerſa patiuntur: atq; a terre/
nis laboribus feſſi q̄ſi ſtratū vel lectū cubi
le mentis petūt. Sed dum qbuſdā imagi
nibus cogitationū q̄ſūt ſubtilia iudicia
diuina cōſpiciūt: quaſi intra ſtatus ſui re
gem ſomnij viſione turbātur. Contēplā
tur enim q̄ diſtrictus iudex veniat q du;
vi imenſe magnitudis cordiū ſecreta illu
minatiōes ante oculos culpas reuocat.
penſant quāta illa ſit verecundia in ꝯſpe
ctu tūc tocius humani generis angelorū
oīu; archangelorūq; confundi. ppendūt
qs poſt confuſionē cruciat⁹ maneat cum
⁊ reatus aiam imortaliter morientē ⁊ in/
deficientē carnē gehēna cōſumat. Cū ita/
q; tam pauida imaginatiōe mens quatit.
qd aliud niſi triſte ſomniū videt. Vñ Job
vij. Si dixero ꝯſolabit me lectulus meus
⁊ releuabor loquēs mecu; in ſtratu meo
terrebis me p ſōnia ⁊ p viſiones horrore
concuties.

¶ Capitulū. xvi.

c Ontinentiā ſeruare volēs
⁊ a gule delectatiōibus nō
abſtinere ſilis eſt ei qui do/
mum ſuā illeſam cuſtodire
diſponit ⁊ tñ ignem ⁊ ligna
pprijs manibus apponit. Nam cibi ⁊ po
tus calidi ſūt ꝯcupiſcētie ⁊ ignis luxurie
vehemēter inflāmatiui Eccl. xxviij. Secū
dum ligna ſilue ſic ignis ardeſcit. Vñ talis
ſi de luxuria tentat nō inuit⁹ ſed volūtari
us vrit. Debet ēt q vult eē ꝯtinēs mulie/
rū vitare ꝯſortia aliogn ſilis eſt ei q ſuo/
ru; hoſtiū inſult⁹ formidat. ⁊ tñ ſic fatu⁹
eoꝝ loca vel ꝯſortia nō vitat. Talis ergo
ſi tentat ab eis q̄ſi ipſe ſeipſ; occidit. Et ta/
lis eſt cōtinēs q mulierū ꝯſortijs ſedulo
ſe imiſcet. Eccli. xi. Qui amat piculū i illo
pibit.

¶ Capitulum. xvij.

c Or ſuū nō d; aliqs alicui rei
apponē niſi prio bñ videat
vbi apponat. Luſor. n. ſcacū
a ſcacario ſubleuatū diu te/
net in manu ⁊ cū magna deliberatiōe pui
det vt in tali loco aſſideat ne ab aduerſa/
rio capiat. Sic d; hō facē de corde ſuo ca/
uēdo ne in loco turpi ⁊ piculoſo ⁊ aduer
ſario diſcoopto illud ponat ſed in deo q
eſt ſecuritatis locus ⁊ cuſtos inuiolabilis.
¶ Itē cor aperiendū eſt deo ſicut ſchola
apitur magiſtro ad audiendū Job. xxxiij.
Adapit aures viroꝝ ⁊ erudiēs eos iſtruit
diſciplina. Sz multi claudūt ei aures cor/
dis vt ſi audiāt more aſpidis ſurde ⁊ ob
turātis aures ſuas ne audiat vocē incan/
tātis. ¶ Itē apiendū eſt ſic feneſtra lumi/
ni ad vidēdū. ij. Macha. i. Adapiat dñs
cor veſtrū in lege ſua. Sed multi claudūt
vt gen⁹ dormiāt Job. xxiiij. Ipſi fuerūt re/
belles lumi ⁊ tales ſiles ſunt noctuis ⁊ illi
ceco q fugerat beatū Martinū vt nō illu
minaret. ¶ Itē aperiendū ē ſicut talam⁹
ſpōſo ad recipiendū Apo. iij. Ego ſto ad
hoſtiū ⁊ pulſo. pulſat. n. de⁹ manu bñficio
rū. vł vga flagelloꝝ. Solet. n. dici q q pul
ſat magno ſtrepitu nō venit manu vacua
ſed aliqd portat: ⁊ iō hilarit recipit. Quā
to ergo magis ſpōſo apiendū eſt q cū ma/
gna multitudie donoꝝ venit vtraq; ma/
nu plena. ſ. ſiniſtra tpalib⁹ ⁊ dextra ſpūali
b⁹ Cāt. v. Surrexi vt aperirē dilecto meo

¶ Capitulum. xviij.

c Rux xpi eſt ſic virga Moy
ſi q̄ pharao. i. diabolus mul
tipliciter flagellat. Crux eſt
tropheū aduerſus diabolū
vt nō appropinq̄t vaſtator.
¶ Itē qua magorū ſpētes. i. demonū ten
tatiōes deuorat. ¶ Itē eſt ſic lignū Moy
ſi oñſu; quo aq; amare. i. tribulationu; ⁊
aduerſitatū amaritudis dulcorant. Eccl.
xxviij. Nōne a ligno idulcorata eſt aqua.
¶ Itē eſt ſicut vga aſſueri q̄ ad regis aulā
. i. ad dei gloriā iter pparat. Heſter. ij. Nul
lus trāſibat ad regē niſi virga deoſculata

¶ Capłm. xix.

c Uſtodia ſui mala ⁊ debilis eſt
cā mortꝭ ⁊ pditiōis ale ſic ille q
hēret inimicos feroces ⁊ capi
tales eū q̄rentes ſi oſtiū dom⁹
in q̄ qeſceret aut aptū dimitte

ret aut ſibi debilē cuſtodē ponēt facilē oc cideret. ſicut p₃. ij. Reg. iiij. exēplo iſboſet q ad cuſtodiā dom⁹ nō oſtiariū poſuit vñ venientes filij Remon berochite Rechab ⁊ banaa igreſſi ſūt domū iſboſet q dormi ebat ſup ſtratū ſuū meridie ⁊ oſtiaria do mus purgās triticū obdormiuit. Ingreſſi ſūt aūt domū latenſ aſſumētes ſpicas tri tici ⁊ pcuſſerūt eū in inguine. ſicut .n. dicit Gre. Oſtiaria triticū purgat cū mētis cu ſtodia diſcernēdo vtutes a vitiis ſeparat q̄ ſi dormiat in mortē ꝓprij dñi inſidiato res admittit. q: cū diſcretiōis ſollicitudo ceſſauerit ad interficiendū aiam malignis ſpiritib⁹ iter pādit q igreſſi ſpicā tollūt: q: mox bonaꝝ cogitationū germia auferūt atq₃ in iguine feriūt q: vtutē cordis dele ctatiōe carnis occidūt. In inguine qppe ferire eſt vitā mētis carnis delectatiōe pfo rare. Nequaq̄ aūt iſboſet iſte hac morte ſuccūberet. ſi nō ad igreſſum dom⁹ mulie rē. i. ad mētis aditū mollē cuſtodiā depu taſſet. Fortis nāq₃ viriliſq₃ ſenſus ꝑpōi cor dis forib⁹ dz quē nec negligētie ſōnus op primat nec ignorātie error fallat. Vñ bñ iſboſet appellat⁹ ē q: a cuſtodia femie ho ſtilib⁹ gladiis tradit iſboſet qppe vir ꝯfu ſionis dr. Vir aūt ꝯfuſiōis ē q forti mentē cuſtodia munit⁹ nō ē. Q: dū vtutes ſe hē re eſtimat ſubītrātia vitia neſciēte₃ necāt. Tota itaq₃ vtute muniēd⁹ ē adit⁹ mētis ne qñ eā iſidiātes hoſtes penetrēt foramie nē glecte cogitatōis.

¶ Capl'm. xx.

Delectatiōes pñtis vite ꝗrēs aſſilat ei q cōmedit vuam acerbā. Illi .n. q cōmedit p̄ mo vua₃ acerba₃ obſtupe ſcūt dētes ita q nō p̄t po ſtea alios meliores cibos cōterere. Et ſic illi q ſumit pñtis vite dele ctatiōes mētis ſenſus ligant vt nō poſſit cape delicias ſpūales. Hier. xxxi. Ois q cō mederit vuā acerbā obſtupeſcēt dētes ei⁹ Glo. Vua acerba eſt fruct⁹ añ tp̄s. Quiſqs .n. pñtis vite dlectatiōib⁹ ſatiari deſiderāt quaſi fruct⁹ ante tp̄s commedere feſtinat Qui igitur vuā acerbam cōmedit dentes ei⁹ obſtupeſcūt q: q pñtis mūdi delecta tionib⁹ paſcit interni ei⁹ ſenſus ligantur vt ia₃ ſpūalia incidē. i. intelligē neqant q: vñ in exteriorib⁹ delectati ſūt inde in inti mis obſtupeſcūt ⁊ cū de peccato aia paſci tur pane₃ iuſtitie edē non valet qm̄ ligati dentes. i. ſenſus ex peccati ꝯſuetudie iuſtū qd intus ſapit cōmedere nequaq̄ poſſūt.

¶ Capitulum. xxi.

Diabolus ſilis eſt mulieri volēti capere muſcas que linit ollam ſuam intrinſe cus cu₃ lacte ⁊ tunc muſce intrant ⁊ cū multitudo in trauerit includit eas ⁊ ſuc endit. Sic diabolus delectationem pecca i offert ⁊ hominē capit p conſenſum pec cati ⁊ captum ligat per cōſuetudinem. de inde in ignem inferni trahit. Ideo in prī cipio tentationis clamandum eſſet ſicut dicitur. iiij. Regū. iiij. Mors in olla mors in olla ſcʒ corporis ⁊ anime in delectatio ne venenoſa. ¶ Item diabolus eſt ſicut la tro qui promittit cōductum viatoribus ⁊ poſtea iugulat diuertere faciēs a via re cta. Sicut patet exemplo iuuenis q vole bat ire ad amaſiam ⁊ inuenit pontem ru ptum ſuper magnam aquam ⁊ aſtitit dia bolus ei ſuper magnum equū ⁊ fecit eu₃ aſcendere poſt ſe promittens ei cōductū bonum: ⁊ ſtatim inſiliens in aquā precipi tauit eum ⁊ ſuffocauit.

¶ Capl'm. xxij.

Diuitie ſunt cauſe timoris ⁊ pſecutionis ⁊ pauptas ē cā ſecuritatis. Nam ſi ar bor nō haberet fruct⁹ non inueniret qui ꝓiceret la pidem ſup eam vel ramu₃ traheret. Cum aūt abundat fructib⁹ vix tranſit aliqs q nō ꝓiciat ſup eam lapide₃ vel ramū frangat. Sic q diuitias h₃ inſi dias latronū ⁊ oppreſſiones principum ⁊ exactiōes violentoꝝ officialiū nō euadet a qbus pauperes ſunt immūes. Abacuc ij. Ve ei qui multiplicat non ſua vſque quo ⁊ aggrauat contra ſe denſum lutum. ⁊c. ¶ Item diuites qui hēre volunt abū dantiā mundi hēbunt penuriam inferni

Cōſuetū eſt eni q̄ qui abūdāter pranſus eſt
vel cōuiuauit vt paruʒ ſuperſit ei qđ ce-
net. Diuites ergo mali in hoc mūdo cōui
uāt abūdāter ⁊ iđ iuſtū eſt vt parū ſuper
ſit qđ pʒ i diuite epulone Lu. xvi. Mul
tū eni ſplendide in mane hui⁹ vite come
dit. ⁊ ideo merito in veſpere huius vite.
i. i fine paꝝ cenauit. q̄ȝ ad cenā ſuā guttā
aque habere nō potuit. Sʒ ecōuerſo ſācti
pauperes in mane hui⁹ vite comedūt pa
rū. i. paruā vł nullā hui⁹ mūdi dlectatōēȝ
habēt ⁊ iđ iuſtū ē vt i veſpa hui⁹ vite ha
beāt magnaȝ cenam.

¶ Capitulū. xxiii.

Elatio eijcit a mēte aduēiē
te tētatōe. ſicut tyrānū ēij
cit ḋ ciuitate aduenīēte foꝛ
tioꝛ hoſte. Mēs eni cū in
elatōēȝ ſe erigit q̄ſi i tyran
nidem erūpit. habet auteȝ tyrānidis ſue
ſatellites fauentes ſibimet cogitatiōes ſu-
as. ſed cum ſup tyrannuȝ hoſtis irruit ſa
uoꝛ mox ſatellitū ceſſat. Intrāte nāq̄ȝ ad
uerſario ſatellites fugiūt cūq̄ȝ territi decli
nāt. quem in pace poſiti calida perſuaſio
ne laudabāt. ſubductis v̓o ſatellitib⁹ ho
ſtis ſolus remanet. Q̄ȝ recedentibus ela
tis cogitationibus pturbat⁹ anim⁹ ſe ſo-
lūmodo i tētatōe videt. Et icirco pia cō
ditoꝛis diſpēſatione agiť. vt de ſe cōfidēs
aīa, tētatiōe pulſeť q̄ infirmata q̄đ ſit inue
niat. ⁊ p̄ſūptiōis faſtū d̓ponat vt diē Gre.

¶ Capitulum. xxiiij.

Electi dei aſſimilāť ſeruis
dū ſīt in vita p̄ſenti triplici
rōne ſcȝ ſubiectionis affe-
ctōis ⁊ paſſiōis. Et hec tri
plex rō tangiť Job. vij. Si
cut ſeru⁹ d̓ſiderat vmbrā. ſic ⁊ ego habui
mēſes vacuos ⁊ noctes laboꝛioſas enu-
meraui mihi. In eo eni q̄ dicit ſeru⁹, tā-
git ſubiectionē. Sūt. n. electi dei ſuitutī
coꝛruptionis ſubiecti q̄uſq̄ȝ ad libertateȝ
perueniāt gloꝛie filioꝝ dei. Vn̄ ſicut dicit
Gre. Elect⁹ q̄ſq̄ȝ q̄uſq̄ȝ īfirmitatis coꝛru-
ptione ꝯſtrigiť ſub dominātꝫ coꝛruptiōis
iugo quaſi ſub eī⁹ ārietate retineť. Qui
nimiꝝ cū coꝛruptiōe exut⁹ fuerit tūc ſibi-
metipſi libē trāq̄llus inoteſcit. Vn̄ Ro. viij
d̓ qđ ipſa creatura liberabiť a ſuitute coꝛ
ruptōis i libertatē gl̓ie filioꝝ dei. Ac ſi ap
te diceret pena coꝛruptōis nūc aggrauat.
ſʒ tūc īcoꝛruptōis gloꝛia exaltat. Et quātū
ad p̄ſentꝫ neceſſitatis pōdera nūc i filijs dei
de libertate nihil oſidiť tm̄ ad ſubſequētꝫ
libertatꝫ gloꝛiā tūc in famulis de ſeruitute
nihil appebit. Creatura ergo ſuitute coꝛ-
ruptōis exuta. ⁊ dignitate libertatꝫ accepta
i filioꝝ dei gloꝛiā v̓tiť. q̄ȝ vnita deo ꝑ ſpm̄
q̄ſi h̓ ipʒ q̄ creatura ē trāſiſſe ac ſubegiſſe
declarať. ¶ Scđo tāgiť rō affectiōis ſiue d̓
ſiderij. q̄ȝ deſiderat vmbrā. Nā elect⁹ dei
q̄uſq̄ȝ iugū miſere coꝛruptiōis poꝛtat ſub
anguſtia tētationū eſtuat ⁊ iđ vmbrā. i. re
frigeriū q̄etis deſiderat. vn̄ Gre. Vmbraȝ
deſiderare ē poſt tētatōis eſtū ſudoꝛemq̄ȝ
opis eťni refrigerij q̄etē q̄rere. Hanc nāq̄ȝ
vmbrā ſeru⁹ ille deſiderabat q̄ dicebat. Si
tiuit aīa mea ad deū viuū ⁊c̄. ¶ Tertio tā
giť rō paſſiōis cū addiť. Sic ego habui mē
ſes va. et noctes lab. enu. mihi. Nā ſeru⁹
multa incōmoda patiť ſiue i vict⁹ defectu
ſiue in laboꝛis exceſſu. Sic electi ꝓut dicit
Gre. q̄uis reꝝ ꝯditoꝛi deſeruiāt. ſepe tn̄
eos reꝝ iopia coangustat. ꝑ amoꝛē deo in
herēt ⁊ tn̄ ſubſidio vite p̄ſentꝫ egēt. Qui
ergo ꝑ actōēs ſuas p̄ſentia n̄ q̄rūt. a mūdi
cōpēdijs vacuos mēſes ducūt noctes q̄ȝ
laboꝛioſas tolerāt q̄ȝ aduerſitatū tenebras
n̄ ſolū vſq̄ȝ ad iopiā ſʒ ſepe vſq̄ȝ ad coꝛpis
cruciatū poꝛtāt. De ſpectū nāq̄ȝ egeſtatēq̄ȝ
ꝑpeti laboꝛioſū mētib⁹ bōis n̄ ē. Sʒ cū vſ
q̄ȝ ad afflictōēȝ carnꝫ aduerſitas v̓tiť. laboꝛ
ꝓculdubio ex doloꝛe ſētiť. Vł foꝛte iđ dei
ſeru⁹ mēſes vacuos hēre d̓ q̄ȝ laboꝛē iā
ſuſtinet ſʒ p̄miū nōdū tʒ: ſʒ tolerat illđ ex-
pectat. Noctes v̓o laboꝛioſas enumeraſ.
q̄ȝ aduerſitates ſibi p̄ſentꝫ tp̄is ſepe in v̓tu
tibus exercēdo coacervat. Nā ſi ꝓficere i
mente nūc appetit min⁹ foꝛtaſſe aſpera q̄
mundi ſunt ſentit.

¶ Capitulū. xxv.

e

Erubeſcētes bn̄facere debēt
facere ſic̄ ſit ego vmbraticus.
Equi. n. vmbratici ſonitu ti-
tinabuli vel folij vel vmbra
arboꝛum terrentur ⁊ non

audẽt tranſire. Sed armigeri q eos eq̃tãt
faciunt eos tranſire frequẽter ꝑ loca que
formidant. Sic ꝛ illi facere debent. vt ea
que magis formidãt frequentius faciant
¶ Item tales ſunt ſicut pueri q timẽt la
tratum catulorum qui adhuc mordẽ ne/
ſciunt. Sed mater pueri eu; ſecurat catu
lum capiendo ꝛ ad puerum adducendo.
Et ſic talibus illa opera que ſtulte erube
ſcunt vel timẽt precipue ſunt ĩponenda.

¶ Capitulum. xxvi.

Eucharistie ſacramentũ ꝙ̃/
te ſit dignitatis. quãtãq;
idoneitate; grẽ in ſe habe
at repreſentat ſacerdos in
his que dicit ſiue facit in
miſſa que ſũt octo. Nam
primo premittit ꝑparatio quedam con/
tinens quattuor partes. ¶ Prima enĩ ps
ei⁹ eſt laus diuina in introitu miſſe. ¶ Se
cunda v̓o ps cõtinet cõmemorationẽ pre
ſentis miſerie inocando dei miſericordiã
ter dicẽdo. kirieleiſon prima vice pro ꝑ/
ſona patris. ſcda filij. tertia ſpũſſancti. Et
hoc ꝯ triplicẽ miſeriã ignorantie. culpe: ꝛ
pene. ¶ Tertia ps cõmemorat celeſtẽ glo
riam ad quã ibimus poſt pñtem miſeriã
in gloria in excelſis. qđ in feſtis dicit. in q
bus predicta gloria recollit. Intermittit
aũt in officijs luctuoſis que ad ↄmemo/
rationẽ p̃ſentis miſerie ſpectãt. ¶ Quar/
ta v̓o ps cõtinet oratiões quas ſacerdos
pro populo facit. vt digni tanto miſterio
habeãtur. ¶ Scdo v̓o loco premittit in/
ſtructio fidelis populi. q: hoc ſacramen/
tum eſt ſignũ vel ſacramẽtũ fidei. Et hoc
diſpoſitiue ſit per doctrinã ꝓphetarum
ꝛ apoſtoloꝝ: que in eccľia legitur. ſ. a ſub/
diaconibus vel diaconib⁹ predicata. Sed
q: xp̃o credim⁹ tãꝗ̃ veritati diuine lecto
euãgelio ſymbolũ fidei cantat. Cantatur
aũt in feſtis de q̃bus fit aliqua mentio in
ſymbolo vt in feſtis xp̃i beate Marie ꝛ
apoſtoloꝝ q hãc fidẽ fundauerũt. ¶ Ter
tio populo p̃parato ꝛ iſtructo ↄñr accedi
tur ad celebrationẽ myſterij. ꝙ q̃dem of/
fert vt ſacrificiũ. ꝛ ↄſecrat ꝛ ſũit vt ſacrm.
Vñ p̃io pagit oblatio ſcdo ↄſecratio ma/
terie. Tertio ꝑceptio eiuſdẽ. Circa p̃mũ
duo agunt. ſ. laus ppľi in cãtu offertorij
ꝛ or̃o ſacerdotis petenꝭ vt oblatio ppľi ſit
deo accepta. Deinde in cõſecratiõe q̃ ſup/
nãli v̓tute agit p̃io excitat ppľus a deuo/
tiõe in p̃fatõe. vñ monet ſurſum hr̃e cor
da ꝛ iõ p⁹ p̃fationẽ. ppľus laudat deitate;
xp̃i cũ angeľ dicẽs. Sanct⁹ ſanct⁹ ſanctus.
ꝛ humanitatẽ cũ pueris dicẽs. Bñdict⁹
q ꝛc̃. Trina aũt crucis ſignatio. q̃ ſit ſuper
illa v̓ba. Hec dona h mũera h ſancta ſacri
ficia illibata. ſignat xp̃i traditiõe; q̃ facta ẽ
a iuda. ꝛ iudeis ꝛ gẽtibus. Scda eſt xp̃i vẽ
ditio q̃ facta eſt ſacerdotib⁹ ſcribis ꝛ pha/
riſeis ꝛ hec ſignat ꝑ aliã crucis ſignatõem
ſup illa v̓ba. bñdictã aſcriptã ratã ad oſtẽ
dendũ p̃ciũ venditiõis. xxx. deñ. Addun
tur aũt due cruces ſup illa v̓ba vt nobis
corp⁹ ꝛ ſanguis ꝛc̃. ad deſignandũ ꝑſona;
iude vẽditoris. ꝛ xp̃i vẽditi. ¶ Tertio au
tem duo fuerũt in cena. ſ. panis ꝛ vinũ p̃ſi
guratiua paſſiõis xp̃i. Ad qđ ſignãdũ ſiũt
due cruces. vna in ↄſecratõe corporis alia
in ↄſecratiõe ſanguis. ¶ Quarto fuit ip̃a
paſſio xp̃i vñ ad repñtandũ q̃nq; plagas
ſit q̃nto q̃ncuplex crucis ſignificatio ſup
illa v̓ba. hoſtiã purã ꝛc̃. ¶ Quinto repre/
ſentat extẽſio corporis. ꝛ effuſio ſanguinis
ꝛ fructus paſſiõis ꝑ trinam crucis ſigna
tionẽ. q̃ ſit ſup illis v̓bis. Corp⁹ ꝛ ſangui/
nem ſũpſerimus ꝛc̃. ¶ Sexto repñtatur
triplex or̃o quã fecit in cruce. vnã ꝓ ꝑſe/
catoribus. cum dixit. Pater ignoſce ꝛc̃.
¶ Scdam ꝓ liberatiõe a morte cu; dixit.
Deus deus me⁹. ¶ Tertia ꝑtinet ad ade/
ptionẽ glorie cũ dixit in manus tuas cõ/
mendo ſpiritũ meũ. Et ad hoc repñtan/
dũ ſit trina crucis ſignatio ſup illa verba
ſanctificas: viuificas: benedicis. ¶ Septio
repñtant hore tres q̃bus xp̃s pepẽdit in
cruce. ſ. a ſexta vſq; ad nonã. Et ad hoc re
pñtandũ ſit iterũ trina crucis ſignatio ſu
ꝑ illa v̓ba. preſtas nobis ꝑ ip̃m ꝛc̃. ¶ Octa
uo repñtat ſeparatio aie a corpe ꝑ duas
cruces ex̃ calicem factas. ¶ Nono repre/
ſentatur reſurrectio tertia die facta per
tres cruces. que ſiũt ad illa verba. pax do
mini ꝛc̃. Nota ẽt ꝙ extẽſio brachiorum

quã facit ſacerdos oſtendit extenſionem brachioꝝ xp̄i in crucem.. Qđ aũt manus interdũ iungit ⁊ inclinat ſuppliciter ⁊ humiliter horãs. deſignat humilitatẽ ⁊ obedientiã xp̄i ꝑ qua paſſus eſt. Qđ aũt digitos tenet vnitos poſt ↄſecrationẽ. fit hoc vt ſi aliqua ꝑticula adheſiſſet ñ diſꝑgatur Nota ẽt ꝙ ſacerdos ſe q̄nq̄es vertit ad populũ. ad deſignãdum ꝙ chriſtus in die reſurrectionis quĩq̄es apparuit. Epiſcopus aũt qui repñtat ꝑſonaȝ xp̄i dicit. pax vobis. primo ad populũ. ſicut dominus dixit poſt reſurrectionẽ apoſtolis. Nota ꝙ fractio hoſtie deſignat p̄io ipſam diuiſionem corꝑis xp̄i que facta eſt in paſſiõe ſecũdo diſtinctionem corporis miſtici ſm̄ diuerſos ſtatus. tertio diſtributionẽ gratiarum ꝓcedentiuȝ a paſſione xp̄i. Nota ẽt ꝙ pars hoſtie in caliceȝ miſſa deſignat ip̄m xp̄m ⁊ beatiſſimã virginẽ. ⁊ ſi qui alij reſurrexerũt cum eo. pars cõmeſta ambulantem adhuc ſuꝑ terraȝ. pars reſeruata vſq; in finem miſſe corpus xp̄i in ſepulchro. Nam corpora ſanctoꝝ vſq; in finẽ erũt in ſepulchris. Hoc aũt ho die nõ ſeruaẗ. ſ. reſeruãdo partẽ vſq; in finẽ miſſe. Tñ ſignatiõ ꝑtiũ manet. Vñ verſus. Hoſtia diuiditur in ꝑtes ticta beatos. Plene ſumpta notat viuos. ſeruata ſepultos.

¶ Capitulum. xxvij.

F Amiliaritas multa virorũ cũ mulieribus ꝑiculoſa eſt Qꝛ ſicut papilio iuxta candelã tñ volitat ꝙ tandẽ ſe cõburit. Sic hõ iuxta mulierem ſedẽdo ⁊ colloq̄ndo. vñ Hiero. dicit Oſtiũ tuũ mulierũ pedes nunꝙ intrẽt. Sed ſi videris mulierẽ bñ ↄuerſantẽ mente dilige nõ corꝑali frequẽtia. qꝛ nõ eſt ſecurũ feno ⁊ ſtuppe eſſe iuxta ignẽ Bern. Cũ muliere ſemꝑ eſſe ⁊ eã nõ cognoſcẽ maiꝰ ẽ ꝙ mortuũ ſuſcitarẽ ⁊ ſi qđ minꝰ ẽ nõ potes q̃uo qđ magis eſt credã: Terra bõa ẽ in ſe. ⁊ aq̄ bona ⁊ mũda tñ ſi ſiḿl apponanẗ faciũt lutũ ⁊ ſeinuicem polluũt. Sic eſt de hoie ⁊ muliere.

¶ Capitulum. xxviij.

Jdem pre oĩbus alijs conatur diabolus hoi auferre. qꝛ eſt lumẽ aie ſicut latro q intrat domũ lumẽ extiguit ⁊ feneſtras claudit ne videatur. Et ſicut mercator deceptor tenebras querit vt decipiat. Jo. v. Qui male agit odit lucẽ. Hec ẽ ẽt oculus dexter quẽ naas ãmonites qui interꝑtaẗ ſerpens. i. diabolus petebat eruere viris iabes galaad. i. Re. xi. Eſt. n. diabolꝰ ſicut coruus q primo eruit oculũ cadaueris. Nec mirũ qꝛ hoſtis eſt inuiſibilis: ⁊ ſine fide nõ vĩ. Dĩ in vitis patrũ ꝙ. qñ operiuntur oculi aialis circuit ad molẽdinuȝ. Sic diabolus ſi operuerit oculos mẽtis ideſt fidẽ humiliat ad oẽ peccatũ. Judicũ xvi. Sanſon eruerũt oculos ⁊ molẽ fecerunt. Jõ dicit Sen. Qui fidẽ ꝑdit nihil ꝑficit.

¶ Capitulum. xxix.

F Lagella tribulationũ aſſimilanẗ virgis ſcoparũ. Qꝛ ſicut ṽguł ſcoparũ nodoſis ⁊ durĩ pueri caſtigãtur atq; de earũ faſciculis domoꝝ habitacula a ſordibꝰ purgãtur. Sic ex tribulationũ flagellis inſipiẽtes peccãtes expiãẗ ⁊ meliorati ex eis ad deũ ꝑ pñiam redeũt vitã ſuã in meliꝰ cõmutãtes. Flagellũ. n. tũc diluit culpã cum mutauerit vitã. Nã cuiꝰ non mutat mores nõ expiat actiões.

¶ Caplm̄. xxx.

G Ratia dei nõ infundiẗ niſi cordi diſpoſito. Nullꝰ. n. ſapiẽs in vaſe imũdo vel pleno vel ↄfracto ꝑcioſuȝ liquore ĩfundit. Sic nec deus cordi hũano ꝑ luxuriã ĩgnato vł vẽto ſuꝑbie pleno. vł ꝑ diſcordiã fracto. vł ad terrena ĩcuruato grãm ſuã ĩfundit. Et iõ dicit Apo. j. Thi. iiij. ſciat vnuſq́ſq; vas ſuũ poſſidẽ in ſanctificatiõe ⁊ honore. ſi. n. vaſa in q̄bꝰ relíq̄e ſanctoꝝ ponunẗ mũde ⁊ honorabiłr ſuanẗ quãto magis vas cordis in quo tã ꝑcioſe relíq̄e grẽ. ſ. ⁊ corꝑis xp̄i ponunẗ. Jdcirco dĩ. Pro. iiij. Omni cuſtodia ſerua cor tuum ⁊c̄.

¶ Caplm̄. xxxi.

HVmilitas mētis aſſimilatur
illi ſterglinio. in quo legit.
Job ſediſſe Job. vij. Unde
Gre. ibi dicit ꝙ i ſterglinio
ſedere eſt vilia ō ſe quēpiā
⁊ abiecta ſentire. ¶ Jtē dič
ꝙ i ſterglinio ſedē ē mētis oculos ad ea
que illicite geſſimus penitēdo reducere.
Cū. n. ante nos peccatoꝝ ſtercora cerni-
mus oē ꝙ in aīo de elatiōe ſurgit inclina
mus. ¶ Jtem in ſterglinio ſedet. qui infir
mitatē ſuā ſolicite reſpicit ⁊ ſeſe de bōis
que ꝑ gratiā perceperit nō extollit.

¶ Capitulum. xxxij.

INcipientib⁹ ⁊ adhuc i ſpū
debilib⁹ debēt imponi leui
ora. Cuius exemplū eſt. qꝛ
hoīes prime etatis nō fru-
gibus aut carnib⁹ ⁊ ſolidis
cibis ſed cibis leuiorib⁹ ſci-
licet oleribus ⁊ pomis nutriebātur. Un-
de olus ab alendo eſt dictū ſm Jſido. qꝛ
olerib⁹ ante diluuiū hoīes alebant ſicut
animalia herbis. Et ideo in olere leuis
inſtitutio accipitur que īfirmioribus tra-
di debet. Unde Rom. xiiij. Qui infirmus
eſt olus manducet.

¶ Capitulum. xxxiij.

INcōſtans ⁊ mutabilis hō
ſimiſis eſt infirmo in graui
⁊ afflictiua infirmitate con
ſtituto. q nocte adueniente
optat ꝙ cito trāſeat ⁊ dies
ad ſurgendū fiat: ⁊ rurſus
in die afflictus veſperā ⁊ noctē expectat.
ſperans. ſ. ex varietate tēporis minui viz
doloris. Jn nocte. n. que eſt dormiēdi tps
accipit torpor ocij. per diē vo q ē tps ope
ris exercitatio actionis intelligit. Silr in
veſpere qꝛ ſomno cōgruit rurſus ocij de
ſidia ſignificat. Jncōſtans ergo aīus in no
cte diē querit. qꝛ in qete exns exercitium
actiōis appetit: ⁊ rurſus in die veſperam
expectat. qꝛ in exercitio poſitus ociuz qe
tis exoptat. Unde dr Job. vij. Si dormie
ro dicā qn̄ ſurgā ⁊ rurſuz expectabo ve-
ſperā. Human⁹. n. aīus vt Aug. dič. qꝛ illa
in qua fuit ꝯdit⁹ iuſtitie ſoliditate nō ſigit
alternātis ſemꝑ deſiderij motu variatur.
vt qet⁹ actionē deſideret ⁊ occupatus ad
otiū anhelet. Uñ ſi dormiero. ſ. ꝑ qeţ otiū
qn̄ ſurgā. ſ. ad actiōis exercitiū. Et rurſus
in exercitio poſit⁹ expectabo veſperam. i.
qetis deſidiā. Poſſet tñ hoc exemplū bti
Job ⁊ alit intelligi vt. ſ. ꝑ dormire accipia
mus ſtatū peccatoris Pro. vi. Uſqꝫ quo
piger dormis Gre. Dormire nanqꝫ eſt in
peccatis iacere ſed ꝑ ſurgere accipiamus
penitere. ꝑ qꝫ. ſ. ad lumē iuſticie tranſitur
Eph. v. Exurge q dormis exurge a mor-
tuis ⁊ illuminabit te xp̄s. Sed ꝑ veſperā
ꝓpter tenebras aduerſitas vel tētatio ſi-
gnat. Dicit ergo: ſi dormiero. ſ. in peccati
ſomno. dicā. ſ. cōpunctus interius qn̄ ſur
gam. ſ. vt per pniam lumē iuſtitie videaz
Et rurſus: in lumie iuſtitie poſit⁹ ⁊ ſupbie
tentatione pulſat⁹ expectabo veſperā id-
eſt aduerſitatē que. ſ. mentem humiliet
⁊ liberet a peſte ſupbie. vñ Greg. dicit cir
ca virtutū pſpera mēte eleuata adiutrix
aduerſitas deſideraţ vt pfecto anim⁹ cuz
virtutū ſuarū gaudio pluſq̄ dz attolliţ ꝑ
ꝯtrietatem pn̄tis vite edito merore ſolide
tur. Uñ ⁊ nequaq̄ formidabo veſperā dr
ſed expectabo. Expectamus etenim pſpe
ra ⁊ formidamus aduerſa. Uir igit iuſtus
veſperā expectat. qꝛ cum exteri⁹ hz tribu
lationem intus ipſa ei fit aduerſitas pſpe
ra. Uel dicit expectabo veſperā. i. tentatio
nem. Expectabo. ſ. nō optādo ſed incurrē
do. qꝛ qñ violētius a peccati ſōno ad iuſti
cie lumē exurgiţ. tanto antiqui hoſtis tē-
tatio vehementior ⁊ obſcurior ſequitur.
Et hinc eſt ꝙ Gen. j. cū ordo tpis creatio
nis rerum narraţ. primo mane ⁊ poſt ve
ſperū nominatur: qꝛ primo dicit factum
eſt mane: ⁊ poſtea dixit factuz eſt veſpere
vbi. ſ. dicit Gre. qꝛ creator omniū huma-
ne culpe preſcius tunc expreſſit in tēpore
qđ nunc verſaţ in mente. Mane quippe
ad veſperam ducitur. qꝛ nimiruz lumen
rectitudinis vmbra ſequitur tentatiōis.
Sed qꝛ electorum lux tentatiōe nō extin
guitur nequaq̄ nox ſz veſpera facta per
hibetur. Quia nimiꝝ ſepe tētatio in cor
de electoꝝ lumē iuſtitie abſcōdit ſed ñ in

terimit quaſi ad palloꝛē trepidatiōis pertrahit ſed fundit⁹ nō extinguit. Electi ergo poſt ſomnū ſurrectionē appetūt. poſt ſurrectionē veſperā preſtolant: qꝛ de peccati tenebris ad iuſticie lumē euigilant. ꝛ In ipſo iuſticie lumine poſiti ſemꝑ ſe ꝯ illecebras tentationū parāt quas nimirū nō timēt ſ; expectāt qꝛ vtilitatis ſiue rectitudinis ēt tētamēta ꝓficere nō ignorant.

¶ Capitulum. xxxiiij.

Incōtinētes ꝛ illi qui nō ſe tenēt in eo qđ eſt ſm rōnē rectā deliberatū. ſ. pp paſſionē ſupuenientē vt ſic accipiat. incontinēs nō tm̄ circa luxuriā ſed large pro oi eo q recedit a rōne recta pp tētationē. Tales inquā aſſimilant eis q inuoluūt itinerib⁹ ꝑgūt. Vñ vt Grego. dicit. Oē qđ inuoluit in ſeipſo replicat. Et ſūt nōnulli q seducētib⁹ vitijs obuiare qſi tota intētiōe deliberāt. ſed irruēte tētatōis articulo in ꝓpoſito nō ꝑdurāt. Ali⁹ nāq; prauo vſu ſupbie inflat⁹ cū magna eē ꝑmia humilitatis ꝯſiderat aduerſus ſemetipm ſe erigit exhibere ſe in qbuſlibet ꝯtumelijs hūile; ꝑmittit. S; cū repēte hūc vni⁹ iniuria vbi pulſauerit ad ꝯſuetā ꝓtin⁹ elationē reddit. ſicq; ad tumorē rđucit vt nequaq̄ qꝛ bonū humilitaſ ꝯcupierat recordet. Ali⁹ quoq; ꝑ auaritiā eſtuās augēdis facultatibus anhelat. Is cū pterire oia velocit cōſpicit vagantē ꝑ ꝯcupiſcētias mētē; figit decernit iam nihil appetē ꝛ adepta tātūmō ſub magni moderaminis freno poſſidē Sed cū repēte fuerint oculis oblata que placeāt in ambitionē ꝓtinus mēs anhelat ſemetipam nō capit: adipiſcēdi h̄ occaſionē q̄rit ꝛ oblita cōtinētie quā ſecū pepigerat cogitationū ſe ſtimulis ꝑ deſideria acqſitiōis ingetat. Alius luxurie tabe polluit ꝛ longa iam ꝯſuetudie captus tenet. Quāta aūt ſit caſtitaſ mūditia cōſpicit ꝛ carne vinci turpe deprehēdit. Reſtringē ergo voluptatū fluxa deliberat: ꝛ reſultare cōſuetudini ſe totis viribus parat: ſed vel obiecta oculis ſpecie: vel ad memoriā reducta cū ſubita tentatiōe cōcutitur ꝓtinus a priſtina ꝑparatione diſſipat. Et q cōtra hāc clypeum deliberatiōis exercerat delectatiōis iaculo ꝯfoſſus iacet: ſicq; eū luxuria enervē ſupat ac ſi nulla cōtra eas intentiōis arma ꝑparaſſet. Alius ire flammis accēdit. eiuſq; ſtimulis ad inferēdas primis cōtumelias effrenat. Cū vo nulla furoris occaſio aium pulſat quāta ſit māſuetudis vtus. quātaq; patiētie altitudo ꝯſiderat. ſeq; ēt cōtra ꝯtumelias patiēter parat. Sed cū parua q̄libet cōmotōis occaſio naſcit repēte ad voces ꝛ ꝯtumelias medullitus iflāmat. ita vt nō ſolū ad memoriā patiētia ꝑmiſſa nō redeat ſed ꝛ ſemetipſam mēs ꝛ ea q̄ loquitur ꝯuitia nō agnoſcat. Cūq; furori plene ſatiſfecerit q̄ſi poſt exercitū in tranqlitatem redit. ꝛ tūc ſe ad ſilentū clauſtra recolligit lingue nō patientia ſed ꝑcacitatis ſue ſatiſfactio frenū ponit: vix igit ſero poſt cōuitia illata ſe cohibet. Quia ꝛ a curſu ſepe ſpumātes equos nō ꝑſidentis dextra ſed campi terminus coercet. De oib⁹ ergo hmōi talibus dicit Job. vi. Inuolute ſunt ſemite greſſuum eoꝝ. Quia recta quidem deliberando appetūt: ſed ad cōſueta mala ſemꝑ replicant: ꝛ quaſi extra ſe extēſi ad ſemetipſos per circuitū redeūt. Et bona quidē cupiunt: ſed a malis nunq̄ recedūt. Eſſe qppe humiles. ſed tñ ſine deſpectu. Eſſe cōtenti proprijs ſed ſine neceſſitate. Eſſe caſti ſed nō ſine recreatiōe corporis. Eſſe patientes ſed ſine cōtumelijs volunt vt Grego. dicit.

¶ Capitulum. xxxv.

Infernalis pene meditatō valet ad cōtemptū mundi Nam ſicut in vitis patrum dixit qdam ſenex. Nutrix qñ vult ablactare puerum ꝛ a dulcedie lactis amouerē ponit aliqđ amarū in mamilla qđ ſentiens puer retrahitur a mamilla. Sic ꝛ tu amaritudinem inferni delectationibus mundi opponas ꝛ retraheris ab eis Job vij. Nūquid guſtare poteſt aliquis quod guſtatum affert mortē. quanto ergo magis ſi afferat homini mortem eternam. Conſumit etiam infernalis ignis medul

mo l hoīe carnalē effectū. Sicut n. baculꝰ q̄ ꝟ ſaī in igne ꝯſumit in eo cortex ita neceſſe eſt vt conſumat in eo carnoſitas. q ſepe de inferno meditatur.

℄ Capitulū. xxxvi.

Ypocrite aſſimilāt falſis nūcijs q portāt arma regis picta in pixide ſʒ itꝰ nō hn̄t lr̄as vl ſigillū eiꝰ. Tales ſūt hypocrite q n̄ opāt itērōe placēdi deo ſʒ mūdo. Et iō opa eorum ꝛ ipſi cōdēnabūtur vt falſi teſtes in iudicio qn̄ libri ꝯſcientiaꝝ apꝑi erūt ꝛ dicetur eis. neſcio vos. ℄ Itez hypocrite q de ſuis opibus ꝛ laboribus in pn̄ti vita remunerari cupiūt ſiles ſūt illis q fructꝰ ſuos maturari nō ſinūt. ſed ante maturationē colligūt. Et leccatoribus q non ſinūt cibos ſuos diligenter preparari. ꝛ illis qui ſegetes ſuas in herba colligūt q nihil hn̄t tūc in autūno. Sic q nō expectāt remunerationē ſuā a dō ſʒ volūt h remunerari p vanā laudē vl corpis ſanitatē vl tpalē pſpitatē nō remunerabūt i iudicio futuro Math. vi. Amē amē dico vobis. receperūt mercedē ſuā. Jac. v. Ecce agricola expectat precioſum fructū terre patienter ferēs donec accipiat tpaneuʒ ꝛ ſerotinum. Patiētes ergo eſtote fratres vſqʒ ad aduentum domini.

℄ Capitulum. xxxvii.

Racundi ſunt ſiles illꝰ materijs in quibꝰ homo ignē accēdit. Naʒ ſic dicit Gre. Quidā iracūdoꝝ ſūt accenſis calamis ſiles qui dum vocibus ꝯſtrepūt q̄ſi q̄ſdaʒ accēſiōis ſue ſonitꝰ reddūt. Citiꝰ qdē flāmā faciūt ſʒ ꝓtinꝰ ad fauillā frigeſcūt. Alij āt lignis grauioribꝰ durioribuſqʒ ſi diſpares accēſionē tarde ſuſcipiūt. ſʒ tn̄ accenſi ſemel difficiliꝰ extiguūt: ꝛ qꝛ tardiꝰ i aſpirate ſe cōcitāt furoris ſui diutiꝰ ignē ſuāt. Alij āt qd̄ ē neqꝰ ꝛ citiꝰ iracūdie flāmas excipiūt ꝛ tardiꝰ deponūt. Nōnulli ꝟo has ꝛ tarde ſuſcipiūt ꝛ citꝰ amittūt. In qbꝰ nimirū q̄tuor mōiſ ligdo lector agnoſcit qꝛ ꝛ ad trāqllitatē bonū vltimꝰ pluſq̄ pmꝰ appropinq̄t ꝛ in malo ſecūdū tertiꝰ ſupat.

℄ Capitulum. xxxviii.

Udiciū diuinʒ aſſilat flatū hūano. Qꝛ ſic dic Grego. Nos cū flamꝰ aerē ab exterioribꝰ itrorſꝰ trahimꝰ ꝛ itrorſꝰ tractū hūc extꝰ reddimꝰ. Quaſi igit flat i vidicte retributione vt qui ab exterioribus cauſis itrorſus iudicii conſilium cōcipit ꝛ ab itimo conſilio extrorſus ſniaʒ amittit. quaſi enim flante deo ab exterioribus aliquid introrſus trahit quando foras mala nr̄a ꝯſpicit ꝛ itꝰ iudiciū diſponit. Et rurſū q̄ſi flāte dō ab iterioribus ſpūſ extrorſꝰ emittit qn̄ ab iteriori ꝯceptu ꝯſilii exteriꝰ iudiciū dānatōis iſert.

℄ Capiꝫ. xxxix.

Udiciꝫ dies cū venerit reddent homines de omnibꝰ rationē. Nam ſicut in fine hebdōade ſolēt pueri recitāt lectōes totiꝰ ſeptiane ꝛ q neſcit rddē vberat ꝛ q ſcit euadit. ꝛ operarij ſolēt recipe mercedeſ ꝑ opibꝰ ſuis. ꝛ ꝙ ſiciētibꝰ nūdis vadūt mercatores ad pagamtū Sic ēt i fine mūdi oportebit reddē rōnē de oibꝰ ꝛ recipere mercedē iudicatā. Eccleſ. vltimo. Cūcta q̄ ſiūt adducet deꝰ i iudiciū ꝑ oi errato ſiue bonū ſit ſiue malū. ℄ Itē in iudicio oiuʒ hominū opa patebunt. Vn̄ ſicut creditor ꝓbat debitum ſuū ꝑ litteras patētes quas habet a debitore. Sic diabolus ꝓbabit in iudicio ſe actorem eoꝝ corā ſummo iudice p opera mala que fecerūt que tūc oibus apparebūt Apoca. xx. Judicati ſūt mortui ex his que ſcripta erāt in libris.

℄ Capitulum. xl.

Udicās alioꝝ vitia dʒ ipſe immūis eē a vitijs. Et corrigens alioꝝ delicta dʒ ipe mūdꝰ eſſe a delictis ꝛ ꝑcipue ab aſpectu ꝛ affectu terrenoꝝ. Qꝛ ſic dicit Gre. Nequaq̄ pure in mēbro maculā cōſiderat oculꝰ quē puluis grauat ꝛ ſupiectas ſordes tergere

nō valēt man⁹ q̄ lutū tenēt. Et hic ē q̄ d̄ns i iudicio adulte iudeis dixit Joh. viii. Qui ſine peccato eſt veſtrū prim⁹ in illaʒ lapidem mittat.

¶ Cap̄lm.xli.

Lingua cōtumelioſa aſſimilat̄ flagello ſecūdū illud Job. v. A flagello lingue abſcōderis. vbi Grego. dicit q̄ flagellum lingue eſt exprobratio illate cōtumelie. Flagello eni lingue bonos feriunt qui eorū opera irridēdo perſequūtur. Sepe eni lingua a bono opere dū vitupat reuocat. ꝛ quaſi flagellū ſe erigit. q̄r dorſum timide mentis cedit. Sancta aūt anima a flagello lingue abſcōditur. q̄r dū i hoc mūdo honorem laudis nō querit. nec cōtumelias detractionis ſentit.

¶ Capitulum .xlii.

Loqui irreprehēſibilit̄ volens debet ipſe pri⁹ examinare q̄ dicit. Nam ſicut ꝑ diſſidentes arbiter medi⁹ ꝯſtituit̄ q̄ vtriuſq̄ ptiſ meritā diſcuſſis eo ad rectitudinē equitatis reducat. Ita q̄ i dictis ſuis reprobari metuit. ipſe pri⁹ examinādo qd̄ dic̄ iter cor ꝛ linguā q̄ſi equ⁹ qdā inſtructuſq̄ arbiter ſedeat ſbtilit̄ pēſās ſi recta v̄ba cor offerat q̄ vtiliter ſuſcipiēs ad auditoꝝ iudiciū lingua perducat ſicut Grego. dicit.

¶ Capitulum .xliii.

Luxurie ignis accēdit̄ per exēplū maledictaꝝ vetularū. Nam quando aliquis ignē nō pōt icēdere i viridib⁹ lignis̄ accipit lignū ſiccum vt facilius ſuccēdatur. Sic facit diabolus quādo nō pōt in iuuenibus accēdere ignē luxurie accipit vetulā ſiccā ꝛ per eā facit qd̄ per ſe facere nō pōt. Vn̄ diabol⁹ decepit primā mulierē per ſerpētē habētē vultū virgineū ſimilē ſibi. ¶ Itē accēditur ignis iſte per oꝛnatū. Sicut etiā raptores ꝛ predones quando volunt vnam villam comburere ponunt ignem in vna domo ꝛ per illam alie ſuccenduntur. Sic diabolus ignem luxurie ponit in vna ioculatrice que oꝛnata diſcurrens per contratam omnes in ſe aſpicientes comburit. Hec ſunt vulpecule ſamſonis habentes ignem in caudis. ¶ Item accenditur ignis iſte ex appoſitione combuſtibilium. ſ. lignoꝛum vel olei vel picis. Si ignis luxurie ex appoſitione ciboꝛum ꝛ potuum. Luxurioſis enim bonus moꝛſellus aut ſcyph⁹ vini eſt quoddam incētiuum luxurie. Non ergo videtur habere bonam voluntatem extinguendi illū ignem qui bonos moꝛſellos ꝛ foꝛtia vina frequentāt. ſicut nō videretur habere bonā voluntatē extinguendi domū ſuā ſucceſam q̄ oleū ꝛ ligna in ignē ꝓiceret. Venter enim ꝛ genitalia vicina ſūt Hiero. Vēter mero eſtuās facile deſpumat in libidinē. ¶ Item accenditur ignis iſte familiaritatibus mulierum ꝛ colloquiis. Eccleſiaſtici. ix. Colloquium illius q̄ſi ignis exardeſcit. Nurilegus albam pellem iuxta ignē cōburit ꝛ papilio iuxta candelā volitans comburit ſe. Sic homo iuxta mulierem ſedens. Nulla ſecuritas eſt feno vel ſtuppe iuxta ignē eē. ſic hoī iuxta mulierē. Hiere. ix. Oīs caro fenū. ¶ Itē accēdit̄ hic ignis flatu oꝛis. i. ſuggeſtiōe diaboli. Job. xli. Halit⁹ e⁹ prūas ardere facit.

¶ Capitulum .xliiii.

Mandata dei debēt haberi i meditatione ꝛ opatiōe cū recta itētiōe. Mat. ii. phariſeoꝛū erat poꝛtare mādata legis ſcripta i mēbranis i frōte q̄ſi coronā vt an̄ oculos mouerēt. ꝛ ēt ligatas ad man⁹ in angulis ēt palliorū ſuoꝝ ꝛ etiam cōiter iudei iacinctinas fimbrias inſerebant. Sic. n. ꝑceptū fuerat Deut. vi. ſcʒ q̄ ligarent ꝑcepta dei q̄ſi ſignū in manu ſua. ꝛ q̄ ſcriberēt in limine oſtioꝝ. ꝛ q̄ ꝑ angulos pallioꝛum facerent fimbrias i quibus ponerent iacinctinas vittas i memoriā mādatoꝛum dei. vt habet Nume. xv. qd̄. ſ. mādatū phariſei ad litterā intelligebāt ꝛ ſeruabāt. ſʒ itentio dei mandantis fuit. vt ligarentur in manu. i. i opatiōe ꝛ eſſent an̄ oculos i meditatione. In ſaci,

ctinis autem vitiis que palliis inserebantur signatur celestis intentio que omnibus operibus nostris debet adiungi.

¶ Capitulum .xlv.

Miseria ⁊ ĝcedo hūane v i te ostēdit a dfectib⁹ corpis ⁊ ex variis medicinis. Nā ppt hoc q corp⁹ diuersis infirmitatib⁹ ⁊ febrib⁹ ⁊ dolorib⁹ frequēter affligit. et ipa hec nri corporis q̄ sal⁹ vocat egritudo ē. vt dic Gre. Nā ocio tabescit: ope deficit. Inedia deficiens cibo reficitur vt subsistat. refectiōe lassascens abstinētia releuat vt vigeat. aq̄ pfunditur ne arescat. linteis tergit ne ipa nimis perfusiōe liquefiat. labore vegetat ne quiete torpeat. quiete refouet ne laboris exercitatione succumbat. fatigata vigiliis sōno reparatur. oppssa sōno vigiliis excutitur ne sua peius quiete lasset. vestibus tegit ne frigoris aduersitate penetretur. q̄ si ex suo sit calore deficiens aurarū flatu refouetur. Cūq; unde molestias fugit: vn̄ vitare molestias q̄rit male sanciata vt ita dixerim de ipo suo medicamine languescit. Remotis ergo febribus cessātibus doloribus. ipa nr̄a salus egritudo ē cui curandi necessitas nunq̄ deest. Quot enim solatia ad vivendi usum querim⁹. quasi tot nostre egritudini medicamētis obuiamus. Sed ipz quoq; medicamē in vuln⁹ vertit. qr exquisito remedio paulo diutius inherentes ex eo grauius deficimus. q pronī ad refectionē param⁹. Sic nimirū debuit psumptio corripi. sic superbia elidit. qr enim elatū semel sūpsim⁹ spiritū ecce desinēs quottidie portam⁹ lutū

¶ Capitulum .xlvi.

Mors autē aliqn̄ inuadit iuuenes q̄ senes. imo forte plures moriuntur iuuenes q̄ antiq. Sicut de animalibus accidit q plures occidūt agni q̄ pecudes ⁊ ita cito frāgit vas nouū sicut antiquū. Et silr scinditur citius arbor iuuenis q̄ antiq̄. Isa. xxx. subito dū non sperat veniet contritio illi⁹. ¶ Itē mors timēda ē pp necessitatē. Qui cūq; .n. in carne viuit opz q moriat. Terra .n. cū hoie transit ad hominē ⁊ sic caro cū mortalitate. Eccli. viij. Non est i hoīs ptāte phibere spm̄ nec hz potestatem in die mortis. Qui videt domum proximi sui ardere non dz multū de sua considerare. Eccli. xxxviij. Memor esto iudicij mei. sic .n. erit ⁊ tuū. mihi heri tibi hodie. ¶ Itē viri sancti quāto plus appropinquāt morti. tanto feruētiores sūt sicut q̄rentes thesaurū eo ardētius fodiūt. quo iuxta q̄situ aurū magis appropinquādo pertingunt. Et corpus nāli meātu tanto mouetur velocius quāto plus ad sue qetis terminum appropinquat.

¶ Capitulum .xlvij.

Mortuus est hō mūdo ⁊ mūdus ei qn̄ nec mund⁹ curat de ipso. nec ipse de mundo. si .n. in vno loco sit mortu⁹ ⁊ viuēs. ⁊ si mortu⁹ viuum nō videt viuus tn̄ mortuū videt: si vo mortui sūt vtriq; alter alterū nequaq̄ videt. Ita q iaz mundū nō amat. sz tn̄ ab illo vel nolēs amatur. ⁊ si ipse velut mortu⁹ mundū nō videt. hūc tn̄ mundus adhuc mortu⁹ nō videt. si vo nec ipe in amore mūdū retinet. nec rursus i amore mūdi retinet. vicissim sibi vtriq; extincti sūt: qr dū alter alterū n̄ appetit. q̄si mortuus mortuū nō attēdit. Et talis erat paulus q dicebat Gal. vi. Mihi mūdus crucifixus ē ⁊ ego mūdo. ¶ Itē q est mortu⁹ mundo odit ⁊ eiicitur a mūdo. Nā sicut mortua corpa mare a se expellit: viua vo sibi retinet. Sic mūdus detinet suos amatores tāq̄ sibi viuētes. ⁊ eiicit cōtēptores tāq̄ sibi defūctos. Joh. xv. si de mūdo fuissetis mūd⁹ qd suū erat diligeret. nūc vo qr de mūdo n̄ estis ppterea odit vos mūdus. ¶ Itē mortificātes spūaliter se ipos assimilāt fodiētib⁹ thesaurū. De qbus dr Job. iij. Quasi effodiētes thesaurū gaudēt q̄ vehementer cū inuenerit sepulcrū. Mūdo .n. sicut dicit Gre. p inuisibilē sapiam morimur. Que thesauro assimilat Pro. ij. si q̄sieris eā quasi pecuniā. ⁊ sic thesauros effoderis eaz. Sapiētia quippe in rerū superficie non iacet. quia in inuisibili-

bus latet. ⁊ tūc mortificationē nostrā ſa-
piētiā contigētes apprehendimus ſi relic-
tis viſibilibus i inuiſibilib⁹ abſcōdamur.
ſi ſic hāc corde effodiētes q̄rim⁹. vt rōne
oē quod terrenū mēs cogitat. a ſemetip-
ſa manu ſcte diſcretionis eijciat. theſaurꝫ
virtutū q latebat i ſe agnoſcat. Facile. n.
in ſe theſaurū inuenit. qui eā que ſe ma-
le preſſerat molē a ſe terrene cogitatōis
repellit. Quia aūt queſitā mortē ſic the-
ſaurꝫ dicit recte ſubiūgit gaudentqꝫ vehē-
ment cū inuenerit ſepulcrū. Sic eni ſepul-
crū loc⁹ ē quo abſcōdit mortu⁹. ita diuia
contēplatio quodāmō ſepulcrū ē quo ab-
ſcōdit aīa. Quaſi enī huic adhuc mūdo
viuim⁹ cū mēte i eū foris vagamur. Sꝫ
mortui i ſepulcro abſcōdimur cū mortifi-
cati exteri⁹ i ſecreto iterne cōtemplatōis
celamur. Sancti igit viri ab iportunitate
deſideriorū tēporaliū a tumultu inutiliū
curarū a clamore perſtrepentiū perturba-
tionū ſemetipſos ſacri verbi gladio mor-
tificare non deſinunt. atqꝫ int⁹ ante dei fa-
ciē i occulto mentis ſe abſcōdūt. Coll. iij.
Mortui. n. eſtis et vita vr̄a abſcōdita eſt
cū xp̄o i deo. Qui ergo mortē querit gau-
det dū ſepulcrū inuenit quia q mortifica-
re ſe appetit valde ad inētā requiē contē-
platōis hilareſcit. vt exut⁹ mūdo lateat
⁊ a cūctis exteriorꝫ rerū ꝑturbatōib⁹ itra
ſinū ſe itimi amoris abſcōdat. Sciēdū ēt
ꝙ ātiq mortuos cū diuitijs ſepeliebāt. Et
ideo q theſaurū q̄rit gaudet cū ſepulcrū
inuenerit qꝛ ſapiētiā ꝓ grētes cū ſacre ſcri-
pture paginas voluim⁹ cuꝫ exēpla prece-
dētium ſanctorū perſcrutamur. quaſi ex
ſepulcro gaudium ſumimus quia mētis
diuitias apud mortuos inuenimus quia
q huic mūdo ꝑfecte extincti ſūt in occul-
to cum diuitijs requieſcūt. Sepulcro er-
go diues efficitur q ꝑ exēpla iuſtorū con-
templationis virtute ſubleuatur.

ℭ Capitulum. xlviij.

Mundū ſequēs aſſilat fatuo
q ſummo māe ſurgebat vt ſe
queret vmbrā q̄ ſꝑ eum fu-
giebat. ⁊ nūq̄ eā apphēde-
bat Eccli. xxxiiij. Quaſi q
apprehēdit vmbrā ⁊ pſequit vētū. Sic q
attēdit ad viſa mēdacia. i. res tpales. q̄ ali-
ud ꝓmittūt ⁊ aliud ſoluūt. ſicut mēdacia
aliud ſonant ⁊ aliud cōtinent. Itē mundū
ſequens aſſimilatur puero qui ſequit pa-
pilionē quē non capit ſed ab eo fugit vl
ipm dimittit Eccl. xi. Si ſecutus fueris nō
apphendens.

ℭ Capitulum. xlix.

Unera debēt manus iudi-
cis repūere. ſic renuūt ſer-
pentē tāgere vl venenoſū
v̄mē ſup ſe tenere. Si enī
v̄mis venenoſus ſup ma-
nū aſcenderet ꝓtinus ipm
excuteret ne eū venenaret. vn̄ dr̄ Act. xx-
viij. ꝙ paulus viperāq̄ manum ſuā inua-
ſit ⁊ ad ipam pendebat an ignem excuſſit.
Tunc. n. vipa vel venenoſus vermis ma-
nū iudicis inuadit vt vitā eiuſ veneno ex-
tinguat qn̄ aliqs eū muneribus tentat. vt
cupiditatis veneno iuſticiā corrūpat. Sed
ꝓbus iudex eā in ignē excutit. qꝛ hanc cū
quodā quaſi furore ⁊ indignatiōe repellit
Vn̄ dr̄ Is. xxxiij. Beatus q excutit manus
ab oī. ſ. munere Quia triplex eſt munus
cuius acceptio vel expectatio corrumpit
non ſolū manus iudicātis. ſꝫ ēt interdū
cuiuſqꝫ bona opantis. vn̄ Gre. Tres ſūt
acceptiōes munerꝫ ad q̄ ex fraude feſtinat
Munus nāqꝫ ex corde eſt vana grā per
cogitationē. Mun⁹ ab ore ē vana glīa ꝑ
fauorē. Munus ex manu eſt premiū per
dationē. Sꝫ iuſtus qſqꝫ ab oī munere ma-
nus excutit. qꝛ i eo ꝙ recte agit. nec ab hu-
mano corde vanā grām. nec ab ore laudē
nec manu dationē accipe q̄rit. Solus igit
in dei opatione fraudem nō facit q cū ad
ſtudia bone actionis inuigilat. nec ad cor-
poralis rei ꝑmia. nec ad laudis verba. nec
ad humani iudicij gratiā anhelat.

ℭ Capitulum. l.

Obediēti deo obediūt oīa
⁊ creator ⁊ creatura. Qđ
pꝫ exēplo ioſue qn̄ māda-
uit ſoli ꝙ ſtaret ⁊ ſtetit. vn̄
Ioſue. x Non fuit poſtea
tā lōga dies obediēte dn̄o
voci hoīs. Gre. Si obedientes fuerimus

preceptis diuinis obediet dominus ora tionib⁹ noſtris. ¶ Itē aſſuefactio ad ope ra obediētie facit ea videri facilia. Equ⁹ eni aſſuefactus circūuolutionibus de facili ad volūtatē ſeſſoris flecti pōt. Pro uer. xxv. Equus parat̄ ad diem belli. dñs aūt ſalutem tribuet. Equus. iſte religioſ⁹ eſt. cui frenum obedientie imponit̄. quia parat⁹ eſt per aſſuefactionē ad obediēdū vt ad dexteram vel ſiniſtram vertat̄ ps. Paratus ſum ⁊ non ſum turbatus vt cu ſtodiam mandata tua:

¶ Capitulum. li.

Opus bonum debet of ferri deo pure ⁊ com plete. Sicut iubebatur offerri hoſtia in lege. Nam in lege iudeis p̄ ceptum erat vt ſubtra cta pelle hoſtie artus in fruſta conciderent. Pellē nāq; hoſtie ſi cut Grego. dicit ſubtrahim⁹ cū a mentis noſtre oculis ſupficiē virtutis amouem⁹ cui⁹ art⁹ i fruſta cōcidim⁹ cū diſtinguētes ſubtiliter ei⁹ itima mēbratiq; cogitam⁹. Itē. Leui. iij. Preceptū ē vt cauda hoſtie i altari offerret̄. vt videl; oē bonū qd in cipim⁹ et pſeuerāti fine cōpleam⁹. ¶ Ite; opantes bōa propter difficultatē aſſiſant aſcēdētib⁹. mala vō propter facilitatē de ſcēdētib⁹. Nā ſicut dicit Grego. oīs aſcē ſus in labore eſt. deſcēſus in voluptate. Quia per nixum greſſus ad ſuperiora tē ditur. per remiſſionē vō ad iferiora decli natur. Ad montis eni verticem ip̄; ſaxum ſubuehere magni laboris eſt ipiuſq; a ſū mis ad ima dimittere laboris non eſt. Si ne mora videlicet proruit. qui magnis conatibus ad ſumma peruenit. longo ſtu dio ſeges ſeritur ſoli atq; imbri diu com mittit̄ ſ; tamen vna ⁊ ſubita ſcintilla con ſumitur. Paulatim edificia ad alta profi ciunt ſed repentinis caſibus terram pe tunt. Robuſta arbor in aere per tarda incrementa ſe erigit. ſed quicquid diu ad alta ptulit ſemel ⁊ ſimul cadit. Sicq; ſit vt iuſti ad ſumma per tarda incremen ta pficiāt. ſed iniqui ad vitiorū; ima ſine vllo obſtaculo ac difficultate deſcendant. ¶ Itē op⁹ bonū reqrit de⁹ ab hoīe ſicut homo de quālibet arbore que eſt i orto ſuo vult habere bonum fructu;: ad hoc enim plantauit. ⁊ ſi non portat fructum bonum ſcindit ⁊ comburit. Sic deus de quolibet homine quem poſuit in mūdo. fructū bonoꝝ opu; reqrit. Aliogn ſcidet̄ ⁊ i ignē eternū mittet̄. Math. vi. Oīs ar bor q̄ ñ facit fructū bonū excidet̄ ⁊ i ignē mittet̄. ¶ Itē mā mollis cito diſſoluit̄. ſic op⁹ molliū ⁊ tepidoꝝ cito dficit. Prou. xv. Qui molliſ ⁊ diſſolut⁹ ē i ope ſuo. frat̄ ē ſuā opa diſſipātis. ¶ Itē bōa opa faciēs ⁊ a malis ſe nō cuſtodiēs ſilis ē fātuo q̄ mittit aquā i ciſternā pforatā: vl' vinū po nit i vegete; fractū: frumētū i saccū ptu ſū. Qr quātū ex vna parte ponēt tātū ex alia exiret. Ita talis qeqd lucrat̄ ex opib⁹ bōis cōſeqt̄ pdit ex malis. Aggei. i. Et q̄ mercedes cōgregauit miſit eas i ſaccullū p tuſū. De ptuſo. n. ſaccullo ſic dīc Gre. aliu d exit qd aliūde mittit̄ qr idiſcrete mēres mercedē quā ex bono acqrūt ñ aſpiciūt qūo ex malo ope pdūt. Ali⁹ nāq; caſtitatē corpiſ ſuat ſeq; vigilat̄ circūſpicit ne qd foris repheñſibilis admittat. ſuis ptēr⁹ ē aliena nō diripit. ſ; tñ odiū fortaſſe i cor de cōtra primū ſeruat cū ſcriptū ſit. Qui odit fratrē ſuū homicida ē. Cōſiderat. n. q̄ ſit mūd⁹ foris i ope. ⁊ nō ppēdit q̄ ſit crudel' i mēte. Ali⁹ iā aliēa ñ diripit iā cor p⁹ ab imūditia cuſtodit. iā mēte pura pri mū diligit. ⁊ maloꝝ pteritoꝝ cōſci⁹ lamētā do ſe ſcib⁹ afficit. ſ; finita ſcēe leta de qb⁹ i hoc mūdo gaudeat exqri. tpalib⁹ gau diijs negligēt animū dimittit: nec curat ne i eo lachrymaꝝ mēſurā imoderata gau dia ſequant̄. Sicq; vt bonū nimis ridēdo pdat qd plāgēdo lucrat⁹ ē.

¶ Capitulum. lij.

Ornat⁹ corpis ē ſignū me retricij ⁊ luxurie. Faciūt. n. de tēplo dei papilioe; me retricie. Qr ſic papilio ſi gnū ē ſcorti. ſic ornat⁹ ex terior. Prou. vij. Ecce mulier occurrit il li ornatu meretricio pparata. ¶ Itē ſolēt

eq̄rū vēditores eqs ſuis ipōnere ramuꝫ vel ſtramē ſup̄ capita eorū vel in caudis ī ſignū ꝙ volūt eos vēdere. Ita mulieres īponūt ornamēta capitibꝰ ſuis ī ſignū ꝙ corpa eoꝝ venalia ſūt. Si qs alicuiꝰ nobil̄ equo īponeret ſignū vēditionis ⁊ p̄ villā circūduceret eū q̄ſi venalē multū offēderet. Sic offēdit deꝰ ꝺ ſpōſa ſua.i.de virgine. ⁊ maritꝰ de vxore ſua offēdi deberet Prou.vi.zelꝰ ⁊ ſeruor viri nō parcet ⁊c. ℭ Itē mulieres ſe ornātes ſūt icēdiarie diaboli tēpla dei cōburētes. ferētes ignē ī caudis vt vulpes ſāſōis. ps. Incēderūt igni ſāctuariū tuū. ℭ Itē mirabile eſſet ſi mulier vēiret ad miſſā i morte mariti ſui vl̄ p̄ris ſui ornata floribꝰ. Sic ē de illis q̄ vēiunt ad miſſā ornate cū ois miſſa celebrat̄ ī mēoriā xp̄i crucifixi, cui corōa ſpinea īpoſita ē ⁊ tu ſpōis tibi coronā ꝺ floribꝰ ⁊ roſis Sap.i. Coronemꝰ nos roſis. ⁊c.

ℭ Capitulum liii.

OCioſꝰ hō locū facit diabolo ſꝫ ī hōīe occupato n̄ hꝫ diabolꝰ locū ſic res p̄fecte occupata n̄ ē capax alteriꝰ. Vn̄ Hieron̄. dicit Semper aliquid boni facito vt diabolus inueniat occupatuꝫ. ℭ Itē hō ocioſus ē ſicut ſignū ad ſagittā qḋ vndiqꝫ a ſagitarijs. i. demonibus ſagittatur ſagittis tentationuꝫ malorum. Thre.iij. Tetendit arcum ſuum ⁊ poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam. Sed occupatio eſt velut clypeus ꝯtra ſagittas diaboli. Eccli.xxix. Super ſcutum potentis.i. viriliter operātis. ⁊ ſuper lanceā aduerſus inimicum tuum pugnabit.

ℭ Capitulum.liiij.

PAſſio xp̄i iſlammat corda frigida ad amoreꝫ. Nō enim eſt lignuꝫ ſic frigidum vel aquoſū quod ſi homo miſerit in clibanū vl̄ fornacē ardentem non ſuccendatur. Similiter ēt nec cor eſt aliquod ita tepidū. quod ſi ponatur in fornace amoris diuini intuēdo quātū exarſit in paſſione qui accēdat̄ ad amādū ip̄m. ps. Carbōes ſuccēſi ſūt ab eo Verū. Sup̄ oia te reddit mihi amabileꝫ bōe Ieſu calix paſſiōis quē bibiſti opꝰ redēptiōis. Hic.n. amorē n̄rꝫ facile ſibi vēdicat totū. ℭ Itē paſſiōis xp̄i memoria generat ꝯpūctionē q̄ expellit oēs prauas cogitatōes. Vn̄ āgelus raphael dixit filio thobie ꝺ piſce quē ceperat. particulā illiꝰ pōe ſup̄ carbōes. ⁊ fumꝰ illiꝰ fugabit ꝺmōem. Hic.n. piſcis eſt xp̄s. q exēterat̄ qn̄ interiora paſſiōis eiꝰ cōſiderat̄. ⁊ q̄uo deitas latuit. Sꝫ fel reſeruat̄. qn̄ amaritudo illiꝰ mēorie cōmēdat̄. Cor rebuat̄ qn̄ charitas eiꝰ ꝯſiderat̄. Particula ſup̄ carbōes pōit̄. qn̄ ꝺ illa dilectione cogitat̄ ⁊ inde fumꝰ ꝯpūctionis gn̄at̄. q fugat oē genꝰ demonioꝝ. Et ois ſtrepitꝰ praue cogitatōis obmuteſcit.

ℭ Capitulum.lv.

PAtiētia dei aſſilat̄ grauide mulieri. q̄.ſ. cōceptū quem diu portauit poſtea cū magno dolore eijcit. Sic deꝰ diu q̄dē peccatorē tolerat p̄ patiētiā ⁊ expectat ad pn̄iam ſꝫ diu expectatū ⁊ nō emēdatū qn̄ ſubito p̄cutit ⁊ cū magno vidicte feruore q̄ſi cū magno dolore proijcit quē diu tolerauit vn̄ dr̄ Iſa.xlij. Tacui. ſēp̄ ſilui. patiēs fui. ſic parturiens loq̄r. Nō ē ergo dei patiētia cōtēnēdā ex dilatōe. ſꝫ ap̄liꝰ formidāda. Quia ſicut dicit maximꝰ valeriꝰ.li.i. Lēto gradu ad vīdictā diuina p̄cedit ira tarditatē qꝫ iudicij grauitate penſat.

ℭ Capitulū.lvi.

p

Patiētia hōis q̄ta ſit n̄ niſi ī tribulatōe cognoſcit̄. Nā ſicut aliquis h̄ns q̄rtanas vl̄ tertianas n̄ dr̄ curat̄ eē ſi ī diebꝰ in qbus nō ē acceſſio n̄ febricitet. Sl̄ter nullꝰ dꝫ dici patiēs p̄ eo ꝙ ip̄e nō turbat̄ cū nulla ſit ei moleſtia ſꝫ ſi iſtāte tribulatōe vl̄ miſeria patiēs eēt tūc diceret̄ patiēs. ſicut ille q ī tp̄e acceſſiōis nō febricitat diceret̄ eē curatꝰ ⁊ ſanꝰ a febre. ℭ Itē ſi nullꝰ eſſet ventꝰ arbor q̄ tūc n̄ moueret̄ n̄ diceret̄ p̄p̄ hoc īmobilis. Sl̄ter lignū qḋ non ardet igne abſēte nō diceret̄ p̄p̄ hoc icōbuſtibile. Et ſic de alijs. Sic homo ſine tribulatione n̄ debet dici patiēs. Grego. Qualis quiſqꝫ

apud ſe lateat illata cõtũelia probat Sap.
ii. Per tormenta interrogemus eũ ⁊ ꝓ
bemus patientiam illius. ¶ Cap. lvii.

Peccato homo non ſolũ nõ
dꝫ cõſentire. ſed neqꝫ in eiꝰ
dlectatione vel aĩo dtineri
Sicut malum ⁊ venenoſũ
cibum homo nõ ſolũ non
vult commedere. ſed nec ẽt guſtare. Dif
ferunt enim guſtare ⁊ cõmedere. ſicut dle
ctari ⁊ cõſentire. Nã guſtare eſt ſine glu-
tione ſuper lingua tenere ſicut qñ guſta
tur cibus ſi bene ſit ſallitus ſed cõmedẽ
ẽ cũ itꝰ cibus in corpore trahitur. Sic q
intentione non vult conſentire. ſed tñ im
moratur in delectatiõe cogitatiõis. iſte
ſi nõ comedit tñ guſtat: ſed ille comedit q
peccato conſentit Col. ij. Neqꝫ tetigeritis ꝑ
cogitationem. neqꝫ guſtaueritis per dlecta
tionem. neqꝫ contrectaueritis per cõſẽſũ
vel operationeꝫ. Et nota ꝙ multiplicata
guſtatio cõmeſtiõi vel hauſtui equipollet
ſicut pꝫ in his q vina ꝓbant. Sic frequẽs
delectatio plerũqꝫ iducit cõſẽſũ. Si ergo
mortẽ aĩe quã facit cõſẽſꝰ times: time tale
guſtat qd diſponit ad mortẽ. ¶ Itẽ pecca
tũ creaturas q̃ i ſe bõe erãt facit hoi noxi
as. Nã venenũ ẽ mors hoi ⁊ tñ ẽ vita ſer
pẽti. ſic ergo deꝰ res a ſe bñ cõditas nobis
i flagellũ format vt ea ipa ⁊ ꝑ dolorẽ q̃ fe
riũt dliquẽtibꝰ mala ſint. ⁊ ꝑ nãꝫ q̃ exiſtũt
bõa ſic dic Gre. ¶ Itẽ pctõꝝ onꝰ multũ
grauat aiaꝫ ps. ſic onꝰ graue grauate ſũt ſu
ꝑ me. ſ. iniqtates mee. ſꝫ miſer hõ nõ ſẽtit
mõ onꝰ illd ſꝫ ſẽtit poſt ea ſic ille q por-
tat vł trahit onꝰ i aq̃ nõ ſẽtit bñ põdꝰ do
nec exeat d aq̃. Sic onꝰ peccati i aqs dli-
tiaꝝ nõ ſẽtit bñ ſꝫ qñ exierit d aq̃. i. pecca-
to vł mũdo i morte ſẽtiet. Jõ ꝫ dponẽda
eſſẽt peccata tãq̃ onera grauiſſima i ifer
nũ trahẽtia. Ille. n. q hꝫ magnum onus
ſuꝑ collũ ſuũ nõ ceſſat currẽdo ire vt vẽi
at ad locũ vbi dꝫ dpõere. ſic dꝫ hõ feſtina
re cõfeſſiõeꝫ. ⁊ ibi onꝰ peccati ꝓijcere. Vñ
Heb. xii. Deponẽtes oẽ onꝰ ⁊ circũſtans
nos peccatũ. ¶ Itẽ ille q dꝫ portare aliqd
onꝰ tẽtat priꝰ. q̃ntũ põderet. ⁊ q̃ntũ por
tabit. ⁊ ſtipendiũ ꝯſiderat: ſic hõ qñ vult
peccare ⁊ onus peccati ſibi aſſumere debꝫ
cõſiderare onꝰ peccati priꝰ. qd tantũ põdẽ
rat ꝙ decedẽtes cũ eo i puncto ad iferna
deſcendũt. Tãtũ. n. põderat ꝙ neqꝫ firma-
mẽtũ ipm hora vna potuit ſuſtinere. Lu.
x. Videbã ſathanã ſicut fulgur de celo ca-
dẽtẽ. Et q̃diu portabit. qꝛ forte ſine fine.
qd neſcit q aſſumit. ⁊ ꝙ nõ poterit depo-
nere ps. Laborabit i eternũ ⁊ viuet adhuc
in finẽ. Et ſtipẽdiũ peccati qd ẽ mors eter
na. Ro. vi. Finis eoꝝ mors ẽ. Et ibidẽ dr.
Stipendia. n. peccati mors. ¶ Item pecca
tor aſſilat ceco ſedẽti ad ſolẽ. Nã cecus cũ
in ſole ꝯſiſtit. ipſe radijs ſolis ꝑfundit. ſꝫ
tñ lumẽ nõ videt q̃ illuſtrat. Sic peccator
cũ peccat lꝫ peccati delectatione ⁊ ardore
cecatus ipe non videat deuꝫ neqꝫ attẽdat
ad ipm. deus tñ cui oĩa patent bñ conſpi-
cit illũ. Vñ de peccatoribus cecatis dicit i
ps. Supcecidit ignis. i. ardor peccati. ⁊ nõ
viderũt ſolẽ. ¶ Iteꝫ peccator aſſimilatur
defuncto ſepeliẽdo. Nã defunctus ad tu-
mulum aliqñ cũ magna honoris pompa
defert. ſed poſtmodũ in terra ſepultus in
putredinẽ ⁊ cinerẽ vertit. In põpa igr ho
noris ad tumulũ. i. exterminium mortis
breui de trãſitu deferuntur ſupbi ſicut d
quodaꝫ ps. dicit. Vidi impium ſuperexal
tatũ ⁊ eleuatũ ſicut cedros libani tranſiui
⁊ ecce nõ erat. ſꝫ in carnis putredinẽ feti-
dã ꝯuertunt luxurioſi. Vñ pñt luxurioſi
dicere illud Job. vij. Induta eſt caro mea
putredine. ſꝫ in pulueren terre redigũt
auari. qui dũ ſagaci ſolicitudine terrenis
actionibꝰ ſubdunt quaſi ſubtili terre pul
uere aſpergunt. Job. vij. ſordibus pulue-
ris cutis mea aruit. Cutis. n. q̃ puluere re
ſpergit. ⁊ q̃ areſcendo atterrit mẽtes aua
roꝝ ſignat. que tunc puluere reſpergunt
qñ terrenis affectibus replent. ſed id areſ-
ſcunt qꝛ a celeſtibus deſiderijs vacue qua
ſi ſubtracta pinguedine inaneſcũt ꝯtra qs
ps. petijt dicẽs. Sic adipe ⁊ pinguedie re
pleat aĩa mea. Adeps qppe piguedis aĩaꝫ
replet cũ hanc ꝯ pſentiuꝫ deſiderioꝝ eſtũ
ſupne ſpei infuſio refouet. Cutis ergo are
ſcens ꝯtrahit cũ cor rebus exterioribꝰ de
ditũ atqꝫ ex diſpẽſatiõe illꝝ i actoriũ ſui

amore nō tendit. ſʒ in ſemetipſo vt ita di
xerim rugoſa cogitatiōe replicat. ¶ Item
ſicut ſtult⁹ eēt electus in epiſcopū ſi añ cō
firmationē aliqd cōmitteret vñ epiſcopa
tū pderet. Sic q pctū mortale cōmittit vñ
vitā eternā amittit. Eph. i. Elegit nos ante
mūdi cōſtitutionē. vt eſſem⁹ ſancti ⁊ imacu
lati i cōſpectu ei⁹ in charitate. Cap. lviij.

PEna gehenne licet ſit i dā
natis oibus ab eodē igne.
non tñ eodē vel pari mō
oēs cruciat. Cui⁹ exēplūʒ
apparet in hoibus q ſtant
ad eſtū ſolis: Quia lʒ aliq
ab eodē ſole caleſiant. non tñ pari mō eſtu
ant. qr iuxta qualitatē corpis ſentiūt pon
dus caloris. Qđ ergo reſpectu ſolis facit
diſpar valitudo corpoꝝ hoc facit īſpectu
gehēne diſparitas meritoꝝ. Vñ in eodeʒ
igne eſt diuerſitas cruciatuū ſm diuerſi
tates ⁊ gradus meritorum.

¶ Capitulum. lix.

PEnitēs dʒ eē parturiēti ſi
milis. Mulier. n. cū dele
ctatione pcipit. ſʒ cū dolo
re vehemētiſſimo pturit
qr ſi ē ita minimū mēbrū
in parturiēte qđ nō dole
at. Ita nullū dʒ eē mēbrū in corpe qđ pe
nitentiā nō faciat. Qr cū oia mēbra fuerit
inſtra vitioꝝ debēt ſilr eē inſtra pnie. Sic
fuit magdalena q̄ tot ex ſe exhibuit holo
cauſta quot habuerat oblectamenta. Ro.
vi. Sicut exhibuiſtis mēbra vr̄a ſeruire i
mūdicie ⁊ iniqtati ad iniqtatē. ita nunc ex
hibete ea ſeruire iuſtitie in ſanctificationē
¶ Itē penitēs vel tētat⁹ dʒ ſtudioſe opa
ſua diſcernere ⁊ corrigere. Cui⁹ exēplū eſt
qr mos antiquoꝝ fuit in dolore veſtimē
ta ſcindere. Veſtimenta. n. ſicut Greg. dicit
ſcindimus. cū diſcernēdo nr̄a opa ptracta
mus. Si. n. apud deū nr̄a opa nos q̄ſi veſti
mēta non tegerēt nequaq̄ voce angelica
diceret. Beatus q vigilat ⁊ cuſtodit veſti
mēta ſua ne nudus ambulet ⁊ videāt tur
pitudinem eius. Turpitudo enim tūc no
ſtra cernitur cuʒ vita noſtra ante iuſtorū
oculos reprehēſibilis monſtratur. Tāq̄
.n. ſubſequentis opis tegmine velamur.
qñ culpa tentati ad lamenta accendimur
atqʒ ipſis lamētis excitati ad pſpiciendūʒ
lumen iuſtitie ſubtili⁹ oculos mētis apim⁹.
Quaſi in dolore veſtimēta ſcindimus. qñ
ex fletu diſcretiōe creſcente cuncta q̄ agi
mus diſtrictius irata manu iudicamus.
¶ Itē ſicut dicit Gre. Penitentiū corda
ſterquilinio aſſimilantur qr dūʒ mala ſua
flendo cōſiderant quaſi añ ſe ſtercora ſeſe
abijciendo coaceruāt. ¶ Itē penitens dʒ
deſtruere vetuſtatē vitioꝝ vt habeat no
uitateʒ vtutū. Pueri. n. veſtes veteres la
niāt vt nouas recipiāt. ⁊ amiger deſtruit
malū equū vt hēat meliorem. Et hō diſſi
pat domū veterē vt faciat pulchriorem.
Silr dʒ hō per pñiam deſtruere veterem
hoiem vt induat nouū. ij. Cori. v. Scim⁹
qñ ſi terreſtris dom⁹ nr̄a diſſoluat. domū
nō manufactā habem⁹ ⁊c. ¶ Itē differens
pñiaʒ vſqʒ ad ſenectutē ſilis illi ē q hēret
qttuor aſinos. ⁊ debiliori eoꝝ totū ipoꝝ
iiij. onus iponeret. qr talis pfecto ipius ⁊
ſtultus reputaret. Sic eſt ille q totū onus
pñie ſue vult in ſenectute ſua portare qñ
iā non pōt laborare. Vñ Malach. i. Ma
ledictus doloſus q hʒ in grege ſuo maſcu
lū ⁊ votū faciēs imolat dño debile. ¶ Itē
pnia accelerata ⁊ in etate iuuenili incepta
pſeruat a putredine carnaliū deſideriorū
Nam ſicut carnes cuſtodiunt ex ſalis ap
poſitiōe alias putreſcerent ⁊ ſcaturirent
vermes qñ ſal cito apponeret. Sic caro
hois vmes peccati ⁊ praue delectationis
ſcaturit niſi in etate iuuenili domet et in
ſeruitutem ſpiritus redigatur. ¶ Iteʒ oē
onus leuiatur ex cōſideratione mercedis
Nam portitor lignoruʒ vel bladi maius
onus libenter aſſumit in humeris ſuis vt
maiorem mercedem habeat. Sic debet fa
cere penitens maiora ſcʒ onera laborum
⁊ ieiuniorū ſibi aſſumere. vt magis remu
neretur. Vnuſquiſqʒ. n. mercedeʒ accipiet
ſm laborem ſuū. ¶ Item q indiſcrete per
pñiaʒ ſe affligit ſilis eſt illi q vermē vult
excutere de arbore ⁊ excutit floreʒ vl fru
ctum cum verme. Et lotrix que pannos
lacerat lauādo ſuper lapideʒ ⁊ percutien

do. Et monacho qui tantū equitauit ꝙ oportuit equū remanere in craſtino in ſtabulo. ¶ Item ille q aufert vitā alicui qui victurus eēt p annū homicida iudicatur. Quāto magis ille q nimijs ieiunijs ⁊ afflictionibꝰ efficit vt .x. annis citius moriat̄ ꝙ eēt moriturꝰ. Ber. Non hꝫ calidꝰ hoſtis efficatius machinamentū ad tollendū de corde charitatē. ꝙ ſi efficere poſſit vt i cautela ⁊ ſine diſcretiōe ambulet. ¶ Itē tardius pniam faciēs ſilis eſt ei q debitū incurrit ad vſurā q ꝙto plus differt ſoluere mutuū tanto plus creſcit debitū ſuper eū. ⁊ tāto plus oꝫ eū dare tpe ſolutionis. Sic quāto diutiꝰ fuerit aliqs in peccatis tanto plus ſoluet in pena. Ro. ij. Scōm duritiā tuam ⁊ īpenitēs cor ⁊c̄. Vere enīꝫ magna eſt vſura qn̄ p vno peccato ſoluit̄ pena infinita .i. p vna delectatione peccati pena eterna. ¶ Itē pnia eſt appetēda. ⁊ ſi nō pp penā quā infligit ſaltēꝫ pp grām ꝙ acqrit. Solet .n. hō aliqs nobilis vetulaꝫ mulierē ducere ⁊ ignobilē in vxorē. non pp ſe ſed pp diuitias magnas ꝗs hꝫ ⁊ pp magnā hereditatē quā poſſidet. Sic ⁊ tu pniam aſſume tibi in vxorē ⁊ ſi nō pp ſe: qꝛ tibi videt̄ grauiſ ⁊ turpis. tn̄ pp theſaurū grē ⁊ virtutū quē ſecū defert ⁊ hereditatē eternā ꝙ pmittit Sap. viij. Hāc amaui ⁊ exquiſiui a iuuētute mea ⁊ ꝗſiui illam ſpōſam mihi aſſumere. ⁊ amator factus ſum forme illius. Et ibidē ſciens qm̄ cōmunicabit de bonis ſuis. Et ſapiē. vij. Venerunt mihi oīa bona pariter cū illa.

¶ Capitulū. lx.

Perfecti viri ſtudēt reſecare ſupfluas cogitatiōes vt .ſ. in diuino amore fiāt feruentiores. Cuius exēpluꝫ qdeꝫ oſtendit̄ in naꝫareis q i veteri lege capillos eorum quos in deuotiōe nutrierāt expleta deuotiōe radere ⁊ in ignem ponere iubebant̄. Quid eſt .n. vt Gre. dicit ꝙ naꝫarei capillos nutriūt niſi ꝙ p vitā magne continentie pſumptionū cogitatiōes creſcūt Et qd eſt deuotiōe cōpleta capillos radere niſi ꝙ tunc ad pfectiōis ſūmam contingimus cū ſic exteriora vitia vincimus: vt ēt cogitatiōes ſupfluas a mēte reſecemus Quas nimiꝫ ſacrificij igne cōcremare eſt flāmis amoris diuini incendere. vt totaliter mens in amore dei ardeat. ⁊ cogitationes ſupfluas concremās quaſi naꝫarei capillos deuotiōis perfectione cōſumat.

¶ Capitulum. lxi.

Perſeuerātia neceſſaria eſt in ope bono ſicͭ cauda alalis in ſacrificio. Vn̄ cauda hoſtie iubet̄ offerri i ſacrificio. Leui. iij. Indecēſ ē .n. aial ſine cauda .i. opus inceptū ſine fine vel cōplemento. Vn̄ dr̄ ꝙ pauo auis qn̄ amiſit cādaꝫ nō audet apparere pre verecūdia. Sic ſine cauda pſeuerantie nō audebit aliqs corā deo in iudicio apparere. ¶ Item pſeuerātia īpetrat grām. Nam ſi hō tm̄ pſeuerat in orone ꝙtum paup ad hoſtiū diuitis p elyna cetiꝰ īpetraret ſpūales elemoſinā ꝙ illē corporalem. Vn̄ apoſtoli pſeuerantes in oratione ſpiritū ſanctū acceperunt.

¶ Capitulum. lxij.

Piger hō ſilis eſt caſtro pluriuꝫ dn̄oruꝫ. inter quos ille q remiſſus eſt totū amittit. Alius .n. paulati aufert ei ius ſuuꝫ. Sic ſi ſpiritus remiſſus fuerit caro que aduerſus ſpiritū cōcupiſcit quottidie aliquid cōtra ipſum acqrit. Pro. xij. manus fortiū dominabit̄. ꝗ aūt remiſſa eſt tributis ſeruiet. ¶ Item piger hō ſilis eſt agro neglecto q herbas inutiles pfert ſi in pace dimiſſus nec foſſus nec purgatꝰ ſepe fuerit ⁊ bonis ſeminibꝰ ſeminatꝰ. ſic hō vitiorum ſpinas ⁊ tribulos generat. niſi vtilibus occupet̄ laboribus.

¶ Ca. lxiij.

Predicatores q dicūt ⁊ nō faciūt ſiles ſūt cecis ⁊ claudis q ſedēt in introitu ciuitatis medicātes q trāſeūtibꝰ viam oſidūt. ſed nūꝙ in ea pedē ponūt. Cōtra illud Ja. ij. Sic loqmini ⁊ ſic facite. ¶ Iteꝫ ſicͭ eſſet deridēdꝰ q argēto vas fictile ornare velet decorare lutū vt ſordidare argē

tum. Sic irriſiõe dignus eſt q cũ malus ſit bõa dic̃. Pro.xxvi. Quõ ſi argẽto ſolido ornare velis vas fictile. ſic tumẽtia labia cum peſſimo corde ſociata.

℃ Capitulum.lxiiij.

Roficere dꝫ hõ cõtinue in opibus ſuis bonis. Ná volẽti ditari nõ ſufficit ſibi nõ ꝑdere. niſi ánnati creſcat in aliquo. Similiter deſiderãs ditari in bonis ſpũalibꝰ dꝫ annuati ⁊ quottidie bona ſua ampliare vt dr̃. i. Theſ. iiij. Ambuletis vt abũdetis magis. ℃ Jtẽ nullus velet ſemẽ ſuũ terre cõmittẽ niſi crederet illud multiplicatũ colligẽ. Ergo ſicut laboraret hõ ad multiplicandũ ſcĩa. ſic dꝫ laborare ad multiplicandũ merita qđ eſt ſm deũ ꝓficere Apoſto. Jn oi ope bono fructificãtes ⁊ creſcẽtes.

℃ Capitulum.lxv.

p Proſꝑantes i pctis ſiles ſũt illis q ꝑ pulchra itinera ad ſuſpẽdiũ ꝑtrahunt vel q ꝑ amena prata ad carcerẽ dãnatiõis ducũtur vñ Gre. de peccatore ꝓſpitatibꝰ mũdi florẽte dic̃. Honorat in via in ꝑuẽtiõe dãnabit. ⁊ q̃ſi ꝑ amena prata ad carcerẽ ꝑuenit q ꝑ pñtis vite ꝓſpa ad interitũ tẽdit. ℃ Jtẽ ꝓſpitas peccatorũ exultãtiũ in pctis ſilis eſt inſanis. qꝛ tales vt dicit Gre. nõ ꝓſpitate erigunt ſed inſania quã ſubeũt. vñ affligi debuerũt. ⁊ exinde miſeri in exultatiõe deſtuũt vñ altiꝰ ſtẽdi ſtũt. ℃ Jtẽ pctõres tales ſũt freneticis ſiles q inſaniã virtutẽ putãt. qꝛ ex morbo eẽ neſciũt hoc ꝙ ampliꝰ ſanis pñt: ⁊ q̃ſi creuiſſe viribꝰ ſe eſtimant dũ ad vite terminũ ꝑ augmẽta doloris appropiquãt qꝛ rõnis ſenſuꝫ nõ hñtes ſlẽt ⁊ ridẽt ⁊ tãto magna eſtimatiõe ſe dilatãt quãto inſenſibiles malũ qđ patiunt ignorant.

℃ Caplm̃.lxvi.

Ratio dꝫ regere cogitatões ſicut dña regit ancillas ⁊ familiá. Ná videmꝰ ſicut dic̃ Gre. ꝙ abñte dña familia deordinat: qꝛ ancillarũ lingue ꝯſtrepũt ſilentiũ deſerunt deputati opis officia negligũt totuꝫ ordinẽ ſibimet ꝯfũdũt. At vbi repẽte domina venerit mox ꝯſtrepẽtes lingue reticẽt officia vniuſcuiuſqꝫ opis repetũt ſicqꝫ ad opꝰ ꝓpriũ ac ſi nõ receſſerit reuertũtur. Sic ſi ad momentuꝫ rõ diſcedat q̃ſi abñte dña cogitationum ſe clamor velut garrula ancillarũ turba multiplicat. Vt aũt rõ ad mentẽ redierit mox ſe cõfuſio tumultuoſa cõpeſcit ⁊ q̃ſi ancille ſe ad iniunctũ opꝰ tacite reprimũt dũ cogitatões ꝓtinus cauſis ſe ꝓprijs ad vtilitateꝫ ſubdunt.

℃ Capitulum.lxvij.

Religioſus dꝫ eẽ mortuus mundo. i. ad modũ mortui ſe hẽre. Ná mortuus in ſepulchro abſcõdit. ⁊ ſic religioſus dꝫ abſcondi in clauſtro ⁊ nõ diſcurrẽdo vagari. Col. iij. mortui. n. eſtis ⁊ vita vr̃a abſcõdita ẽ cũ xp̃o in deo. ℃ Jtẽ aĩa mortui a carne ſepat. Et ſic religioſus dꝫ a carnali amore ſepari. Eccl'. xlvij. quaſi adeps ſepatꝰ a carne. Jn adipe. n. ſignat deuotio ſpũaliũ q̃ dꝫ eẽ in rligioſo ſepata ab amore carnaliũ. ℃ Jteꝫ caro mortui a ṽmibꝰ ꝯſumit. ſ. in ſepulcro. Qꝛ religioſus ꝑ penitentiá dꝫ ꝯſumẽ corpꝰ ſuuꝫ in h̃ mũdo mẽte aũt dꝫ eẽ in celo Job. vij. Elegit ſuſpẽdiũ aĩa mea. i. deſideriũ eternoꝝ ⁊ mortẽ oſſa mea. i. mortificationẽ carnaliũ deſiderioꝝ. ℃ Jtẽ mortuꝰ nõ ſentit ſi pũgat vel deijciat vel eleuet. Et ſic ṽe mortuus mũdo. i. Reg. xix. Sicut angelꝰ dñi dñs meꝰ nec bñdictiõe nec maledictiõe mouet. Jtẽ mortuꝰ oĩa tpalia relinqt. Et ſic religioſus oẽm ꝓprietatẽ dꝫ reſignare ⁊ oĩa coram deo ⁊ fratribꝰ repñtare ⁊ nihil ſibi arrogare pṙie Cor. iiij. Quid hẽs qđ nõ accepiſti. Ber. Monacho hñti ꝓpriũ negabit deus ſuũ ꝓpriũ. ſ. celũ.

℃ Capi.lxviij.

s Acerdotes chriſti ⁊ clerici imunes debẽt eẽ ab illis maculis ſpũaliter a qbus clericos ſeu ſacerdotes iudeoruꝫ oportebat eſſe immunes corporaliter. Pro

phibetur eni eſſe cecus.i.ne ſit ignoráſ clau dus.i.inſtabilis ⁊ ad diuerſa inclinás. Et ne ſit paruo vł grádi vel curto naſo.i.ne habeat defectũ diſcretiõis ne plus vel minꝰ aut aliqua praua exerceat. Per naſũ eniꝫ ſignaŧ diſcretõ q̃ eſt diſcretiuꝰ odoruꝫ. ¶ Jtẽ ne ſit fracto pede vł manu.i.ne amittat ṽtutẽ operádi bñ vł ꝓcedẽdi ð ṽtute in ṽtutẽ. ¶ Jtẽ repudiaŧ ſi habeat gibbũ añ vł retro ꝑ quem ſignaŧ ſupfluꝰ amoꝛ terrenoꝝ. ¶ Jtẽ ſi lippꝰ.i.ſi ꝑ carnalẽ affectũ eiꝰ ingeniũ obſcuraŧ. Cõtigit.n. lippitudo ex fluxu hũoꝛis. Repudiatur ẽt ſi hẽat albumen ĩ oculo.i.pſũptõeꝫ cãdoꝛiſ iuſticie ĩ ſua cogitatõe. ¶ Jtẽ ſi hẽat iugẽ ſcabiẽ.i.petulãtiã carnis. Et ſi ſit hñſ ĩpetiginẽ que ſine doloꝛe corpꝰ occupat ⁊ mẽbra coꝛpoꝛis fedat ꝑ quã auaritia ðſignaŧ. Et ẽt ſi ſit herniosꝰ vł põderosꝰ.q̃ ſ.geſtet põdꝰ turpitudis in coꝛde licet ñ exerceat opere.

¶ Capitulũ.lxix.

Sancti viri aſſiilaŋ mercenarijs. ¶ Pͥmo rõe temporis q̃ tẽpꝰ pñs cito finiri exoptat vt.ſ.ad vite pmiã ꝑueniãt. Sicut mercenarij ꝓſtolãŧ finẽ diei vt laboꝛ ceſſet ⁊ recipiãt pmiũ operis ſui. Job. Sicut dies mercenarij dies eius. Vbi dicit Grego. Dies ſuos mercenariꝰ euolui citiꝰ exoptat. vt ad laboꝛis ſui pmiũ ſine tarditate ꝑueniat. Dies itaqꝫ hoĩs a vera ⁊ eterna ſapiẽtia recte diebꝰ mercenarij cõputãŧ q̃ pñteꝫ vitaꝫ exiliũ nõ patriã militiã ñ palmã dcputat ⁊ eo lõgiꝰ a pmio ſe cõſpicit q̃ tardius ad finẽ venit. ¶ Scdõ rõne laboꝛis. Nã ſicut dicit Grego. Mercenarius ĩ alienis laboꝛibꝰ exſudat ſꝫ tñ ſibi pmiũ ꝓpꝛiũ preparat. Oẽs ergo q̃ ſpe celeſtiuꝫ pdiiĩ exercitatõe vite pñtis atterimur in alieno laboꝛamꝰ. Nã ſepe ⁊ reꝓbis ſeruire cogimur mũdo q̃ mũdi ſunt reddẽ coarctamur. ⁊ aliẽo qdẽ laboꝛe fatigamur ſed tamẽ pꝛemia noſtra percipimꝰ ⁊ ꝑ hꝰ peruenimꝰ ad ꝓpꝛia q̄ pure miniſtramꝰ aliena. ¶ Tertio rõne operis. Nam ſicut dicit Grego. Mercernarius ſolicite curat inſpicere ne vnq̃ dies vacuus labatur ab opere ⁊ expectatus finis temporum inanis veniat ad remunerationẽ. Jn laboꝛis namqꝫ ſtudio conſpicit qd ꝑcipere in tempoꝛe remunerationis poſſit. Nã cuꝫ opꝰ creſcit pmij fiducia ꝓficit. Cũ ṽo opꝰ torpuerit ſpes a remuneratione laſſaſcit. vñ ⁊ electꝰ q̃ſqꝫ vitã ſuã quaſi mercenarij dieꝫ pẽſans tãto fidentius ipſe tẽdit ad pꝛemium quãto nũc robuſtius ꝑdurat ad laboꝛis incremẽtũ q̃ ſit decurſꝰ pñtis tẽpoꝛis pẽſat: dies cũ operibꝰ numerat. ne a laboꝛe vacua trãſeãt vite momẽta foꝛmidat: aduerſis gaudet: paſſiõe reficiŧ. meroꝛe refoueŧ q̃ ſequẽtis vite pmiis tãto ſe largiꝰ rẽunerari conſpicit quãto ꝓ amore illiꝰ quottidianis ſe moꝛtibꝰ veriꝰ ipẽdit. ¶ Quarto rõne mercedis. Quia conſideratio mercedis hoĩ mercenario leuiat põdus laboꝛis. Et ſilr ſãctis viris cõſideratio pmii minuit laboꝛẽ exercitij. Vnde Grego. dicit. Mercenarius cum faciẽda opa cõſpicit mẽtẽ ꝑtinꝰ ex lõgiqtate ⁊ põdere laboꝛis adijcit. Cũ ṽo laſſaſcẽtẽ aiuꝫ ad ꝯſiderãdũ opis pmiũ reuocat vigoꝛẽ mox animi ad exercitiũ laboꝛꝫ refoꝛmat. ⁊ qð graue ꝑpẽdit ex opꝫ: leue eſtiat ex remuneratõe. Sic electi qqꝫ cũ mũdi huiꝰ aduerſa patiunŧ cũ honeſtatꝫ cõtumelias rerũ dãna cruciatꝰ corpis tolerãt eẽ grauia qbꝰ exercẽŧ pẽſãt. Sꝫ cũ mẽtis oculũ ad eterne patrie cõſideratõeꝫ tẽdũt ex cõparatione pꝛemii q̃ ſit leue qð patiunŧ inueniũt. qð eni valde eſſe impoꝛtabile ex doloꝛe oſtẽditur cõſideratõe ꝓuida ex remuneratõe leuiaŧ. ¶ Jtẽ ſãcti viri aſſimilantur illis q̃ coꝛpaliter ſuſpenduŋ. Ut ſicut ille q̃ ſuſpẽdiŧ coꝛpe ad alta ſuſtollitur vt ibi moꝛiatur. Sic quoqꝫ viri ſãcti ad alta ꝑ cõtẽplationẽ ſe ſubleuãt vt affectibus terrenis intereãt. vñ Job. vij Elegit ſuſpẽdiuꝫ aia mea ⁊ moꝛteꝫ oſſa mea. Grego. Sancti viri certiſſime ſciũt. quia habẽ in hac vita regem nequaq̃ pñt. Et idcirco ſuſpẽdium eligũt q̃ nimirũ deſideria terrena deſerentes ad alta animuꝫ tollũt: ſuſpẽſi aũt moꝛtẽ ſuis oſſibus inferunt q̃ amoꝛe ſupne patrie in ṽtutũ ſtudijs accincti. hoc qð foꝛtes prius in mũ

do fuerāt vinculo humilitatis inſequūt.
¶ Itē ſācti poſt hāc vitā liberātur ab oī
penalitate ⁊ moleſtia quā patiunt in hac
vita. Nā licꝫ cardui ⁊ vrtice granis in cā
po ſocient tñ cū pōnnt i horreo ſocietas
illa ſepat. Et ſic affectiōes ⁊ tribulatiōes
qbꝰ mō ſācti ꝯiūcti ſt i cāpo mūdi oēs ſe
parabūt ab ipis cū reponēt i horreo celi.
Apoc. xi. Abſterget deꝰ oēꝫ lachrymā ab
oculis eoꝝ ⁊c.

¶ Capitulū. lxx.

SCripture ſacre intelligen
tia myſtica aſſidua eius le
ctōe apit Cuiꝰ exēpiū ē ſꝫ
Gre. Sic ignotoꝝ hoīuꝫ fa
cies cernimꝰ ⁊ corda neſci
mꝰ ſꝫ ſi familiari eis loca
ꝯiūgimur vſu colloqui eoꝝ ⁊ cogitatōes i
dagamꝰ. Ita cū i ſacro elogo ſola hiſtoria
aſpicit nihil aliō ꝙ facies videt. Sꝫ ſi hu
ic aſſiduo vſu ꝯmūicamꝰ itimā mētē ex
collocutōis familiaritate penetramꝰ. Dū
n. alia ex aliis colligimꝰ. facile i eiꝰ vbꝭ co
gnoſcimꝰ aliō eē qō itimāt aliō qō ſonāt.
Tāto āt qſqꝫ illiꝰ notitia extrāeꝰ reddit ꝙ
to i ſola eiꝰ ſupficie ligat.

¶ Cap. lxxi.

SIlentium feruorem duo
tiōis ſeruat. Solet enim
obſtrui vas i q̄ ē vinuꝫ vt
viuꝫ fortiꝰ fiat vl̄ ſit. ⁊ po
tꝰ coopertꝰ colorē ſuuꝫ ⁊
mūdiciā ꝯſeruat. Sic qui
vult deuotionē cordis ⁊ mūdiciā conſer
uare debet os clauſum tenere. ps. Conca
luit cor meum intra me ⁊c. ¶ Item ſilen
tium ſeruare eſt os vnde exit ignis ⁊ flā
ma omnia comburens obſtruere Iaco
bi tertio. Lingua ignis eſt ⁊c. Ecce quan
tus ignis ꝙ magnam ſiluam incendit. i.
virtutem bonoꝝ operum conſumit.

¶ Capitulum. lxxii.

SYmoniacꝰ aſſimilatur leo
ni quia procurat ꝙ eccle
ſia que eſt ſponſa chriſti
aliunde grauida ſit ꝙ de
ſuo viro que de ſolo ſpi
ritu ſancto concipere de
bet ſed ſymoniacꝰ facit ꝙ
ꝯcipit de ſpū maligno ⁊c. ſic eā facit nutrir
filios adulterinos ⁊ filios ꝓprios exhere
dat a patrimonio xpi cōſtituēs heredes
filios diaboli. Eccli. xxiij. Oīs mulier re
linquēs viꝝ ſuū peccabit ⁊ ſtatuēs heredi
tatē ex alieno matrimonio. ¶ Itē ſymo
niacꝰ aſſilat latrōi. Facit. n. ſymōia hoīes
eē latrōes ⁊ ſacrilegos qr. ſ. ſacra ſt ea cir
ca q̄ latrociniū exercēt. Abſurdū ē. n. dicē
eū q furat vl̄ capit calicē alicuius eccleſie
ſacrilegū vel furē eē ⁊ nō eū q furat iā ec
cleſiā ꝙ q̄ ad eā pertinent Ioh. x. Qui nō
intrat p oſtiū in ouile ouiū ſed aſcēdit ali
unde ille fur eſt ⁊ latro.

¶ Capitulum. lxxiij

SOcietatē bonoꝝ fugiūt ma
li ne eoꝝ malitia appeat. Si
cut mulier turpis nō libēt ſe
det iuxta pulchrā ne turpi
tudo illiꝰ magis appeat qr
oppoſita iuxta ſe poſita
magis eluceſcūt. Sic mali non ſociantur
bōis libēt ne malicia ſua eoꝝ bōitate ma
gis euidēs fiat Io. iij. Oīs q male agit odit
lucē ⁊ nō vēit ad lucē vt nō ārguātur opa eiꝰ
¶ Itē ſocietas mala trahit ad peccatū ſic
accidit d̄ ſpinis ꝙ vna trahit aliā. Prouer
ij. Fili mi ſi te lactauerit peccatores ne ac
geſcas eis ⁊c. Et idcirco ſic̄ nō ē tutū egro
to eē i aere corrupto. qr ex hoc cito reci
diuū pateret. ſic nō ē tutū bōis eē i ꝯſortio
pcōꝝ. ex h eni ad peccatū iducūt. Pro. xiii.
Amicus ſtultorū efficiet ſilis. Vn̄ ſicut nō
eſt ſecura ouis iuxta lupū nec ſtuppa iux
ta ignē nec ſagimē iuxta cattū. Sic nec iu
ſtꝰ iuxta pctōrē. nec mlier iuxta leccatorē
i. Corin. xv. Corrūpūt mores bonos col
loqa mala. ¶ Itē ſocietas mala ē vitāda.
Nā q nō vult eē leproſꝰ dꝫ vitare ꝯſortiū
leproſorū. Sana poma ſociata putridis
citiꝰ corrūpūt. ſani cū ifirmis citiꝰ ifirmā
tur. ps. Cū puerſo puerteris. Prou. iiij.
Nō dlecteris i ſemitis ipiorū. nec tibi pla
ceat maloꝝ vias. ¶ Itē ſocietas mala nō ē
tollerāda pp vtilitatē tpalē. Nam ſi quis
eſſet in domo ſuccēſa vbi nō eēꝫ niſi vna
feneſtra per quā nō poſſet exire indutus
⁊ oneratꝰ. potiꝰ omnia ſua dimitteret an
teꝙ non exiret. Sic qlibet diſpendiū ſuo

rū ⁊ ſue carnis ꝙcūcūqꝫ potius deberet
ſuſtinere ꝙ in cōſortio malorū remanere
in ꝑiculo ſuo. Vñ Gen̄. xxxix. Joſeph re
licto pallio in manu femine fugit. ⁊ hō de
ꝑiculo maris libēter nud⁹ euadit. ¶ Item
ſoci⁹ malus abijciēdus eſt. ſic dens putri
dus ꝺ ore deijcit̄ ne alios corrūpat ⁊ ouis
morbida de grege aliaꝝ. ⁊ leproſus de cō
ſortio hoīum. Et pomū putridū de acer
uo alioꝝ. i. Cor. v. Modicū fermentū to
tam maſſam corrūpit. ¶ Capi. lxxiiij.

SOllicitudo tpaliū eſt viro
ſpūali contēnenda. Nā q
ad fontē vadit nō eſt ſolli
citus qd bibat. Quid ergo
times ſtulte ꝓuidētia dei
maior ē fonte: Cogita ꝙ
ſeruus dꝫ eē ſollicit⁹ quō bñ ſeruiat dño
ſuo ⁊ dñi eſt ꝓuidere miſtro ſuo. Vñ dr̄. i.
Pet. v. Oēm ſollicitudinē veſtrā ꝓijcien
tes in eū qm̄ ipſi cura eſt de vobis. Mat.
vi. Nolite ſolliciti eſſe dicētes. qd mādu
cabimus ⁊c̄. Chryſo. Eſcam corpis ſi ſolli
citus nō fueris habebis. iuſtitiā vo ſi ſoli
cit⁹ ñ fueris ñ habebis. Quis eſt pr̄ qui
nō ꝓuideat filijs ſuis cū viderit eos egere
Math. vi. Scit pr̄ veſter qꝛ his oib⁹ indi
gens. ¶ Capl'm. lxxv.

s Pes iuuat̄ ex bonis opib⁹
ſecurus. n. dꝫ eſſe de re. q
hꝫ bonū pignus apud ſe.
Securi itaqꝫ ſūt de regno
futuro q hn̄t bona opera
que quaſi pignora ſūt regni celeſtis Gre.
Cum opus ꝑficit regni celeſtis fiducia cre
ſcit. ¶ Item ſpes iuuatur ex tribulationi
bus. Certus. n. pōt eſſe de re venali q pre
cium apud ſe hꝫ. Sic dꝫ eſſe certus de re
gno eterno q multas tribulationes ſuſti
nuit qb⁹ regnū celoꝝ emit̄. Act. xiiij. Per
multas tribulatiōes oꝫ nos intrare in re
gnum dei. ¶ Item ſperandū eſt in deo. qꝛ
ſperantes in ſe ſuſtinet ne cadāt. Nāliter
eni q debilis eſt ⁊ timet cadere alicui rei
adheret vt pꝫ in puero vel infirmo. Sic
nālis rō dictat aīe cognoſcenti debilitatē
ſuā qd fortiori ſe initi debeat. ſ. deo. Quia
ꝺ facili trāſit malū paſſum q hꝫ bonam
appodiationē. ſ. deū qui bene pōt eum ex
malum paſſuꝫ eijcere. Veritatis. n. eſt pſta
re fulcimentū innitēti ſibi: ſed vanitatis
eſt negare. Vñ cū dñs veritas ſit innitentī
ſibi nō ſe ſubtrahit. ſicut ſolent facē mali
gartiones eis q appodiant ſe ſibi. qꝛ ſub
trahunt ſe vt cadant. Iſa. l. Speret in no
mine dñi ⁊ inueniatur ſuper deum ſuū.
¶ Capitulum. lxxvj.

s Uperbire de grā a deo data
monſtruoſum eſt. Nā ſicut
mōſtruoſuꝫ eſſet qd ex mu
liere naſceret̄ bufo. Sic mō
ſtruoſum eſt qd aliqs ex grā
dei ſibi data a deo efficiat̄ ſupbus. Et tal̄
ēt de vita morit̄ de ſanitate egrotat ꝺ me
dicamēto interficit̄. Gre. Qui de virtuti
bus ſe extollit. nō de gladio ſed medicam
to ſe interficit. ¶ Item ſupbi difficulter
flectūtur a ꝓpria volūtate. qꝛ carent hūo
re grē. Virgula. n. quāto plus hꝫ ꝺ hūore
tāto citius flectit̄. Sic q plus hꝫ de gratia
citius obedit. ſed lignū aridū cito frangit̄
dum flecti credit̄. ſic ſupbi q ſine humore
grē ſunt flecti nō pn̄t. Eccleſi. vi. Nō te ex
tollas in cogitatione aīe tue velut taur⁹.
ne forte elidat̄ per ſtultitiā virt⁹ tua ⁊ cō
medat folia tua ⁊ fructus tuos ꝑdat: ⁊ re
linquaris velut lignū aridum in deſerto
ideſt ſine merito. ¶ Capl'm. lxxvij.

TEntat diabolus hoīem de
illa re q̄ magis ꝯſueuit deci
pe ſciens ꝙ mēbꝛuꝫ citius
frangit̄ vbi prius fractum
fuerit ꝙ alibi. Et citi⁹ incē
ditur lignū ꝙ aliquando
fuit in igne ꝙ ſi nunꝙ fuiſſet. Et citius ca
dit hō in infirmitatē quā aliqñ habuit ꝙ
in aliam. Sic hō facile inclinat̄ ad peccatū
qd aliqñ fecit. ¶ Item tētationis delecta
tiō corrūpit ſinceritatē aīe ēt ſine ꝯſenſu
opis. ſicut mulier nō dicit̄ caſta que liben
ter audit vba corruptoris. dato ēt ꝙ ei in
ope nō ꝯſentiat. ⁊ q̄ appetit diligi ēt ſi cor
rumpi nō appetat. Aug. Non ſolum ap
petere: ſed appeti velle crimioſum ē. Sic
nō eſt reputāda caſta aīa que tētatōes dia
boli recipit ⁊ in eis delectat̄ ꝙuis peccatū

facere nõ velit. ¶ Item tẽtat diabolus ⁊
impugnat maxie illos q ipm deſerũt ⁊ ad
deuz ſe cõuertunt vt pharao filios iſrael
fugientes pſecutus eſt. Gloſa. Qui ab ille
cebris mũdi abſtinere ⁊ i xpo pie vult vi
uere pſecutionem patit. Dum enim diui
no ſeruitio cõſtringi exoptat bellum dia
boli ↄtra ſe excitat. ſicut rex ſibi ſubditos
nõ impugnat ſed aduerſarios. ¶ Item tẽ
tationibus ⁊ ſuggeſtionib⁹ nõ reſiſtentes
nõ pñt cõiũgi deo. Vñ aſſimilant illis mu
lieribus cũ qb⁹ in veteri lege nõ poterat
ſacerdos matrimoniũ cõtrahere. Nã Le
uit. xxi. Preceptũ eſt ſacerdoti vt virgi
nem tñ duceret vxorẽ. ſed viduã ⁊ repu
diatam ſordidam ⁊ meretricẽ nõ acciperet.
Per viduã eni itelligit aia. cuius mortu⁹
eſt carnalis vſus. ſed nõ affectus. quã ſo
la neceſſitas retrahit a malo. nõ charitas
Et talis põt dici vidua de vno marito. q̃
lambit vbi mordere nõ põt. i. delectatões
preteritas quas hẽre non põt cupit ſicut
canis lingit baſtile. ⁊ ſcutellã poſt cibuz. I.
Thim. v. Vidua in delitijs viuẽs mortua
eſt Glo. morte peccati vel morte aie. Ta
lis. n. vidua quãdo contingit ei aliqd qḋ
tedet ſẽp recogitat maritũ mortuũ. q̃uis
peſſimus fuerit: ⁊ talis eſt aia cui qñ con
tigit aliquid aduerſi ſemp ſuſpirat ad ea
q̃ dimiſit vt filij iſrael ad ollas carniuz in
egypto. Per repudiatã ſignificant illi q̃s
negotia mũdana repudiant. ⁊ qd illa ſe in
gerunt nõ vocati. ⁊ a mundo contẽnunt
⁊ opprimũtur. ⁊ tñ mundũ nõ cõtemnũt
Sicut meretrix ad leccatorez ſuũ accedit
lꝫ ab eo frequẽter verberet. ⁊ cũ eo mul
tas moleſtias ſuſtineat. Aug. Ecce turbat
te mundus ⁊ amat. qd ſi tranqllus eſſet:
q̃uo inhereres formoſo q ſic amplecteris
fedũ. Tales ẽt ſiles ſũt leccatorib⁹ q in cu
rijs principũ bonis nutriti morſellis. licꝫ
faſtidiẽtur ⁊ licentient tñ expulſi p vnum
hoſtium redeũt p aliud. Sic quidam ita
ſunt allecti illecebris ⁊ delectatiõibus mũ
di q lꝫ aduerſitatib⁹ ⁊ moleſtijs ipugnent
ab eo tñ nõ recedũt. Per ſordidã itelligit
aia q̃ imundis affectiõib⁹ maculat. Si vis
ergo deſpõſari xpo auferas tibi veſtimẽ
ta ſordida vt oi tpe veſtimẽta tua. i. opa
ſint cãdida Ro. xiij. abijciamus opa tene
brarum ⁊c. Per meretricẽ autẽ q̃ cuilibꝫ pꝫ
libidini itelligit aia q̃ cuilibet cedit tẽtatio
ni Hiere. ij. In oi via pſternebaris mere
trix. Nulla ergo talis aia eſt deo coniugi
apta. ¶ Item tẽtari ⁊ tribulari de⁹ hoiez
pmittit. ẽt poſtq̃ ei magna bona contulit
Vñ Salomõ. ſicut dicit Gre. diuinit⁹ ſapi
entiã accepit ⁊ ſtatī poſt meretricũ mulie
rum q̃ſtionẽ pulſatus fuit. Qḋ igit Salo
mon mox poſt tantã reuelationẽ certamẽ
turpiũ mulierũ pertulit deſignauit q mẽ
tem noſtrã ſepe cõceſſis virtutib⁹ reſpect⁹
intime largitatis illuminat ſed hãc ptin⁹
ẽt lubrice cogitatiões turbãt: vt q̃ ſuble
uata imenſo munere exultat ẽt tentatiõe
pulſata qd ſit inueniat. Sic helias diuiã
grã ſ̃ditus ſermone celos apuit: ⁊ tñ pba
tus ſubito infirm⁹ p deſerta fugiẽs vnam
mulierẽ expauit. Sic ⁊ paulus ad tertiuz
celũ ducit. paradiſi penetrãs ſecreta ↄſidẽ
rat. ⁊ tñ ad ſemetipm rediẽs ↄ̃ carnis bel
luz laborat legẽ aliã in mẽbris ſuſtinet cu
ius impugnatiõe in ſe fatigati ſpirit⁹ legẽ
dolet. ¶ Item tẽtat diabolus prio blãdiẽ
do quaſi pcando. ſicut leccator prio ſalu
tat mulierẽ pcando. ſed poſtq̃ fuerit ab
eo corrupta ſemel. ſeqt eũ nõ rogata. nec
hꝫ audaciã poſtea aliqd ei denegare. ſed
plerũqꝫ ↄ̃ cor ſuũ obedit ei in oibus. Sic
aia diabolo ſemel expoſita p cõſenſuz pec
cati nõ hꝫ amplius audaciaz ei reſiſtendi:
ſed dicit illud Hiere. ij. Adamaui alienos
poſt eos ambulabo. ¶ Item tentatio ma
la eſt ſtatim a principio repellẽda ſic ignis
anq̃ creſcat extiguẽd⁹ eſt ⁊ infirmitas an
q̃ radicet ſanari põt Gre. Si tentatiõi in
corde naſcẽti feſtine nõ reſiſtit: eadẽ mora
q̃ nutrit roborat. Jacobi. iiij. Reſiſtite dia
bolo ⁊ fugiet a vobi. Eſto ergo ſicut dãge
roſus epulator q cibos imundos ſeu nõ
bñ paratos vertit vel reijcit in faciẽ appo
nentis. Sic cũ indignatiõe tentatiões reijci
ens q̃ſi ſcutella ſua diabolũ in frõte pcutit
Itez q pãnos ſuos cõburit ſentiens ignẽ

am ouét ⁊ miſer hõ ſe ſentit cõburi igne cõcupiſcentie male ⁊ luxurie. ⁊ pedé mentis nõ retrahit. ¶ Item tẽtatio mala vincit̃ orone. Exo. xvij. Cũ leuaret Moyſes manus ⁊ oraret vincebat iſrahel. Judith. iiij. memores eſtote ſerui dei Moyſi q amalech nõ in ferro pugnãdo. ſed pcibus ſanctis orãdo eiecit. Plus eni valet vnus ſanct⁹ orãdo q̃ multi peccatores ꝓ, llando. Itẽ temptatores repellunt̃ p cõfeſſionem. Latrones. n. fugiũt eos accuſantes. Sic demones fugiũt peccata reuelãtes ⁊ ꝯſitentes llliere. Reuelata traditiõe cõfuſus fugiet inimicus. Eccle. xxvij. q reuelat archana amici fidé pdit. Item vincit̃ tentatio carnis ſpũaliter p fugã. ſicut extinguitur ignis p ſeparatiõez lignoꝝ. i. Cori. vi. fugite fornicationem.

¶ Capitulum. lxxviij.

Tempus abbreuiat̃ hoi pp peccatũ. Nam ſi aliqs hẽret ſeruũ vel filiũ cui dediſſet pecuniã ad negociãdu3 ⁊ totã cõſumeret fili⁹ ꝓdigus: vel ét de pecunia ſua ipm impugnaret nõ plus ei daret ſed pot⁹ reſiduũ ei auferet. Sic facit deus plerumq3 peccatori de tpe qđ dedit ei ad penitentiã: ⁊ ille abutit̃ eo in ſupbiã ⁊ deum ipugnat. Prouer. x. Timor dñi apponit dies ⁊ anni impioꝝ breuiabunt̃. ſicut medicus mẽbri abſcindit̃ ne totũ corrũpat̃ ꝯs. Viri ſanguinũ ⁊ doloſi nõ dimidiabũt dies ſuos.

¶ Capi. lxxix

Tepiditas irã dñi ꝓuocat. ſicut aqua tepida ꝓuocat vomitũ. Apocalipſis iij. Qr tepidus es incipia3 te euomere de ore meo. Tepidus a deo euõmit̃ cum in deterius labi ꝑmittit̃. vl̃ cũ impenitẽs morit̃. ¶ Item tepiditas fiduciã tentandi diabolo preſtat. De multis. n. tentat tepidum de quibus non auderet tentare feruentem. Oleo. n. feruẽti muſce nõ inſidẽt Item tepiditas reddit hoiem impotentem ⁊ contractum. vt p3 in illis qui cum fortes ſint corpore tamen poſſunt vix ꝑtem pénitentie facere quã facit vna vetula totam. Quod accidit ex tepiditate eorum quia paruum habent deſiderium. Bernardus. Forſitan non poſſumus. qa non multum volumus.

¶ Capitulũ. lxxx.

Timor eſt ſicut oſtiari⁹ anime. Nobiles enim in egreſſibus hñt oſtiarios cũ baculo turbas arcẽtes ne comprimãt eos ⁊ perſonas ſuppoſitas ne ſuper collu3 ſuum ſe ingerant expellunt. Sic anima iuſti quãdo exit ad loquẽdum vel videndum timorem habet pro oſtiario cuius baculus eſt totus infernus ad expellendũ turbas malarũ cogitationum. ne ab eis comprimatur Jeſus. i. ſalus anime per cõſenſum. Vnde turbe te cõprimunt dictu3 eſt ei. Et ideo non eſt exeundu3 ſine oſtiario Sed timor ſeruilis nõ eſt oſtiarius viuus ſed pictus qr manet in timore ſeruili peccandi volũtas ⁊ ſequeret̃ opus ſi putaretur impunitas vt dicit Augu. Eſt ergo timor ſeruilis vel mũdanus ſic vere ſicut oſtiarius pictus in portis diuitũ: qui eleuata claua videt̃ prohibere igrediẽtes ⁊ ingreſſum ꝓhibere qđ nõ facit. ſic timor q ſine charitate eſt vł peccatũ expellere: ſed nõ expellit. Ite3 timor bon⁹ preparat cor hois deo. Qñ. n. aliqs magn⁹ vult hoſpitari in aliqua domo ꝑmittit nunciũ q domum mundet ⁊ preparet. ſic deus facit immittẽdo timorem. Eccle. ij. Qui timet dominum ꝑparabũt corda ſua. ſ. ad recipiẽdum eũ. ⁊ in cõſpectu illius ſanctificabũt animas ſuas. Item timor mũdanus quoqs magis eligit malũ aie quã corporis facit cũ ſimilem ruſtico. qui eũdo ad forum portat ſotulares ſuos in collo ſuo magis eligens ledere pedes ſuos q̃ ſotulares.

¶ Capi. lxxxi.

Tribulatio ſeparat hoiem ab amore mundi ⁊ pcti. eſt eni velut abſinthium quo viri ſpirituales a tꝑali con

ſolatiõe ſeparant᷑. ſicut pueri aliq̃ amaritu
dine a lacte matris ſeparãtur. Electis eñi
ſuis deus iter aſperū facit. ne dum dele
ctantur in via obliuiſcãtur eoꝝ que ſũt
in patria. ſed ſicut pulmẽtum adheret ol
le in qua decoquit᷑ niſi ſepe moueatur. ſic
cor hoīs adheret mundo niſi tribulatio
nibus pulſetur Augu. Ecce turbat me
mundus ⁊ amat᷑. q̃d ſi trãqllus eſſet: quo
modo inhereres formoſo qui ſic amplec
teris fedum. ¶ Iteꝫ tribulatioēs ſimiles
ſunt flagellis ſeu virgis ſcoparũ nodoſis
⁊ duris quibus pueri caſtigãtur: ⁊ cum ea
rundem ẽt faſciculis domoꝝ habitacula
a ſordibus ⁊ immundicijs expurgãtur. ſimi
liter etiam ex tribulationuꝫ flagellis caſti
gantur inſipienter peccantes: ⁊ purgãtur
q̃ humiliati ex eis ad deum per peniten
tiam redeũt vitam ſuã in melius cõmutã
tes. Flagellum. n. ſicut Grego. dicit diluit
culpam cum mutat vitam. Naꝫ cuius nõ
mutat mores non expiat actiões. ¶ Iteꝫ
tribulari permittit deus hominem vt li
beret eum a pena. ⁊ vt pficiat in diſciplia
Sicut pueri quãto plus verberant᷑ tanto
magis addiſcunt ⁊ melius faciunt cõmo
dum ſuum q̃ ſi dimitterentur voluntati
ſue. Iſa. xxvi miſeramur impio ⁊ nõ diſ
cet facere iuſtitiam. ¶ Item tribulationẽ
faciens in mũdo iſto magis tribulabitur
in alio nam ribaldus qui nõ vult vel nõ
poteſt ſoluere ꝯ ita taberna ſpoliatur vl'
verberatur ad valorem. Sic peccator qui
non vult modo facere penitentiã ⁊ ſolue
re q̃d dꝫ verberatur in pſenti infirmitate
vel aliã tribulatione vel ſoluet in centu
plum in infrno vel purgatorio. Vñ Iſi
do. Nequaq̃ delinquẽti parcit quoniam
peccatoreꝫ aut flagello temporali ad pur
gationem ferit aut iudicio eterno puniẽ
dum reliquit. aut ipſe in ſe homo penitẽ
do punit q̃d male admiſit. ¶ Item tribu
latio temporalis ad libertateꝫ eterne glo
rie pducit. Sicut hõ diu tenet beſtiã q̃uã
emit ligatã i domo ſua donec fuerit dome
ſtica. ⁊ tũc dimittit eã libere ire p domuꝫ.
Sic ligat deus nos tribulatiõibꝫ mõ ⁊ infir
mitatibꝫ in pñti. ſed poſt dimittit nos libe
re ire in domo ſua celeſti. cũ creatura libe
rabitur a ſeruitute corruptiõis in liberta
tem glorie filiorũ dei. vt dicit᷑ Rom. viij.
¶ Item tribulatio a peccato retrahit ⁊
ignem cõcupiſcentie extinguit. Eſt eñi ſuc
curſus homini miſſus a deo. Si eniꝫ do
mus alicuius eẽt igne ſuccẽſa: ſi quis ei
aquã ad extinguẽdum illuꝫ ignẽ afferret
obſequiũ ⁊ ſubſidiũ reputaret ⁊ nõ nocu
mentum. Tribulatio. n. aqua eſt q̃ domũ
ꝯſciẽtie igne cõcupiſcẽtie ſuccenſam extin
guit. Eccle. iij. Ignem ardẽtem extinguit
aqua. Iteꝫ ſi q̃s ab hoſtibꝫ ſuis duceretur
ſup equũ veloceꝫ vbi eẽt occidẽdus gra
tum haberet ſi q̃s equũ illũ occideret vel
necaret. vt ſic ab hoſtibꝫ liberaret᷑. Quan
tum ergo gratũ dꝫ eſſe ei q̃ corpus ſuum
a quo ad mortẽ ducit᷑ infirmitate vel tri
bulatiõe aliqua debilitet᷑. vt ſic a demonibꝫ
⁊ a pena liberet᷑. Grego. Durũ nõ eſtimes
q̃d pateris dum ab eternis cruciatibꝫ in
tua paſſiõe liberaris. ¶ Item ad vitam re
ctam errantes reducit. Qñ. n. aliquis por
cum ſuũ vel ouem ducit ad paſcua vel ad
forum ⁊ nõ vult ſequi ligat cum fune vel
virga pcutit. ⁊ ſic inuitum ducit. Sic deus
ligat nos infirmitatibus ⁊ alijs defectibus
q2 aliter nolumus eũ ſequi niſi ligati Oſee
vndecimo. In funiculis adam trahã eos
in vinculis charitatis. ¶ Itẽ tribulatões
fugientes. ⁊ gloriã xp̄i adipiſci cupientes
ſimiles ſũt his qui ſociãt ſe mercatoribus
in lucro tñ ⁊ nõ in dãno. ſic tales volunt
eẽ comites xp̄i in cõſolatõe nõ aũt in paſ
ſione. cum tñ dicat Apoſt. ij. Cor. j. Sicut
ſocij paſſionũ eſtis. ſic eritis ⁊ ſocij ꝯſola
tiõis.

¶ Capitulum. lxxxij.

Verbi dei carentia aſſilat᷑ fa
mi. Vnde Grego. Sicut fa
mes carnis eſt ſubtractum
ſubſidiũ corpis. ita fames
mẽtis eſt ſilentiũ diuine lo
cutiõis. Vñ recte p pphetã
dicit᷑. Emittam famẽ in terra. nõ famẽ pa
nis neqꝫ ſitim aque: ſed audiendi verbuꝫ
domini amos. viij. ſicut ergo pauperes fe
ſtinant ad portam diuitis vt habeãt refe

ctionē corporalē omnis diei ꝗ multū infir mus ē vel debilis q̄ illuc nō pperar. sic ad refectionē aīe multo magis debem⁹ curre re. Jac. ij. sit aūt oīs hō velox ad audiēdū

℄ Capitulum .lxxxij.

Vita eterna erit in visione dei que liberabit ab omni malo. Nam si visio serpē tis enei liberabat ab omni morsu serpētino quantō magis dei visio liberabit ab omni nociuo. ℄ Item replebit oī bo no. Naz si visio helie in curru igneo sub leuati impleuit dēz petitionē helisei ꝛ vo tum multo magis diuina visio ꝛ fruitio implebit omni bono dēderiū cordis hu mani. Et si mane degustatio in deserto da bat ois saporis suauitatem. multo magis dei fruitio in celo dabit ois delectationis voluptatē ps. Torrēte voluptatꝭ tue po tabis eos. ℄ Item vita eterna debet nob iure hereditario. Vn̄ sicut turpe est quan do res ꝗ aliqua vendit q̄ ab eis qui sunt de cognatōe vendētis nō emat. sic cū nos hoies simus fratres christi hereditatem regni celestis quā venditioni nobis expo nit emere debemus. Jud. xxxij. Eme agꝛ meū q̄ est in anathoth. tibi .n. cōpetit iure he reditatis. Item deus ondit multū valere gloriā vite eterne qn̄ eam taz dure vēdit amicis quos nullo mō deciperet. Petrus .n. emit eaz martyrio crucis. Paulus am putatiōe capitis ꝛ sic de alijs. Et ipē filius dei emit eā amicis suis effusione sanguis. magna ergo insania videt eē illi⁹ q credit ad mēbus forū hēre rem venalē q̄ filius aut seruus vel q̄ ip se paterfamilias. Sic q paradisum ad melius foruz vult hēre q̄ sancti vitam ipse xp̄s Lu. vlt. Nō ne xp̄m oportuit pati ꝛc. Gre. Omnis san ctorū sine tribulatiōe coronatus est. facta precedētium recolamus ꝛ nō erunt gra uia que toleramus.

℄ Capi. lxxxiij.

Vocat deus hoiez multipli citer. solet .n. in hoies fieri vocatio .s. p litteras. p nu tū. p vocem p nūcios. Lit tere igit dn̄i offerunt tibi p pdicatores. q̄ litteras dei sibi audit vel legit q audit verbū dei. si aūt seruus alicu ius magni dn̄i cū litteris dn̄i sui veniret ꝛ apportaret bonū nūciū cū deuotione ꝛ honore susciperet. sic ꝛ pdicator dꝫ recipi Lu. x. qui vos recipit me recipit. sed mul ti litteras dn̄i sui non recipiūt nec audire volunt nec ad citatōes eius veniūt lꝫ oia teneāt ab eo. sed ad citatiōes mundi ꝛ dia boli .s. ad q̄s nō tenent cito vadunt. Pro. j. Vocaui .s. p litteras pdicatorū ꝛ renuistis. ℄ Itē sicut gallina vocat pullos suos pp miluū qui ad ipam currūt ꝛ abscōdit eos sub ala. Sed miserrimus pullus aliqn̄ est intētus circa spicam vnā ꝛ nō venit ꝛ ca pit a miluo. Sic miser hō intētus nimis rebus tpalibus nō vult ad deū venire qn̄ vocat a deo: ꝛ ideo rapit a diabolo. Hier. viij. Apprehēderūt mēdaciū ꝛ noluerūt reuerti. Mirabile est q̄ canis vocatus a dn̄o statim venit ꝛ currit ad eū. Et factu ra ad creatorez. filius ad patrem beatificā dus ad beatificatorez. infirmus ꝛ egrotus ad medicū ꝛ sanatorem. egenus ꝛ pauper ad ditatorē ꝛ locupletatorē. seru⁹ ad do minū ire cōtempsit. Jō cōquerit dn̄s Job xix. Seruū meū vocaui ꝛ non rn̄dit mihi. ore pprio deprecabar illū. Glo. ore pdica torū. Si rex vocasset pprie seruū suū ꝛ cōtemneret venire multū indignaret. Et quō nō irascet rex celi q totiēs vocat ho minez ꝛ venire non vult. Isa. lxv. Oēs in cede corruetis p eo q̄ vocaui ꝛ nō respō distis mihi. ℄ Scdo vocat nos nutu ma nus vel signis creaturarū .q̄. nobis innu unt vt ad deū veniamus. Malus est mo nachus q nō intelligit signuz abbatis sui Prouer. j. Extendi manū meā ꝛ nō fuit q aspiceret. Extendit .n. deus manū suā bn̄ ficia largiendo innuendo p hoc vt ad eum veniamus. sicut vocat accipit vel canis ci bum ondendo. Sed nota q̄ accipit satu ratus nō redit ad dn̄i nutū. sed famelic⁹. Et ita nō diuites ad deum sed paupes fa melici veniūt. Et iō addit. nō fuit q aspicē ret. stultus reputaret ille q signū q̄d poni tur ad vinū .i. circulū vellet cū vino por tare sic q ista visibilia que sūt signa regni

celeſtis vult hēre cū regno vel pro regno
Aug. De illis q diligunt nutus tuos ꝑ te.
¶ Item volūt hēre oua ⁊ obulū vnum ꝗ
nūmū pro regno Hiero. Impoſſibile ē vt
qs fruaṫ bonis pn̄tibus ⁊ futuris vt hic
vētrē ⁊ illic mentē impleat: vt de diuitijs
ad diuitias. ⁊ de delicijs ad delicias tranſe
at vt in celo ⁊ in terra glorioſuſ appareat
¶ Tertio vocat voce. i. inſpiratione Iſa.
xxx. Aures tue audiēt verbū poſt tergū
monentis ps. Audiaꝫ qd loquatur in me
dn̄s deus q ſtat ad oſtiuꝫ cordis ⁊ pulſat.
Sed multi ei nō aperiūt. qd̄ eſt magna ſtu
ſticitas nō apire dn̄o ſuo. Et ideo ſeqtur
deſpexiſtis oē cōſiliū meum. Audires ꝯſi
lium amici tui de rebus tuis ſeruādis ⁊ d̄
ſalute aīe tue ꝯſiliū dei nō audis. ¶ Item
vocat per nūcios. i. per flagella q̄ deferūt
nobis ſigna ſalutis Sap. xvi. Ad correctō
nem in breui turbati ſunt ſignū hn̄tes ſa
lutis. Libēter recipit hō nūcios ab amico
ſuo ſibi trāſmiſſos. Sic debemus amplec
ti tribulatiōes a fideli amico nobis trāſ
miſſas Prouer. iij. Quē diligit dn̄s corri
pit ⁊ q̄ſi pater in filio cōplacet ſibi Gloſa.
Tanto minus de flagello quo caſtigamur
murmurare debemus q̄to in eo paterne
dilectiōis munus accipimus. Iſti ergo nū
cij deferūt nobis aras ſalutis Heb. xij. fla
gellat oēm filium quē recipit. Iſtis nūcijs
debemus rn̄dere ꝑ ꝯtritionē ꝯfeſſionem
⁊ ſatiſfactionē. nō turpiter eijcere: nec ſine
honore remittere. ſicut dr̄. ij. Reg. x. d̄ nū
cijs dauid ad amon miſſis. Iſti nuncij cō
pellunt nos intrare ad nuptias eternas.
Vn̄ dicitur Luce. xv. Cōpelle intrare. Glo. q
tribulatiōibus tracti ad amorē dei rede
unt cōpelluntur intrare. Et nota q̄ſi ſollici
tus eſt de nobis. Qn̄ aliqs inuitat aliquē
ad prandiū velet forte q nō veniret: ſed
deus nō ita. imo vix infert vt ſecū manea
mus. ⁊ inuitat nos vſqꝫ ad veſtiū laniatō
nem vel lacerationē. ⁊ trahit ꝑ ſubtractō
nem tp̄aliū ⁊ infirmitates. qd̄ eſt veſtes la
niare. Oſee. xi. In funiculis adā trahā eos
in vinculis charitatis. q multos ſeducit
ꝓſperitas quos aduerſitas reducit. Hoc
pꝫ in Paulo quē cecitas hūiliauit: ⁊ in fi

lio ꝓdigo quē fames reuocauit. ⁊ in ma
naſſe quē aduerſitas ꝯuertit. ij. Paral. vl
timo. ¶ Capitulū lxxxv.

Voluntatē bonā qdā nūq̄
hn̄t. Et iſti ſūt ſicut mulieres
ſteriles q̄ nunq̄ ꝯcipiūt. q
dā vō bonū ꝓpoſitū cōci
piūt. ſed nō ad opꝰ ꝑducūt
Et hij ſiles ſūt mulieribꝰ
q̄ cōcipiūt ⁊ nō pariūt. ſed pꝰ in vtero ſuf
focatur. Et qd ꝓdeſt ꝓlē cōcipe q̄ ſtati emit
titur vel moritur: vel auē cape ⁊ ſtati dimit
tere. Oſee. ix. Effraiꝫ quaſi auis auolauit
Iſa. xxvij. Cōcipietis ardorē ⁊ parietis ſti
pulam. Stultꝰ ē et ille cui rex frācie velet
dare ciuitatē vel caſtrū ſi differret ꝑ men
ſem vel pannū accipe. Poſſet. n. rex vo
luntatē ſuā vel ꝯſiliū mutare. ſed magis fa
tuus ē ille: cui rex celi vult regnū eternū
vel gr̄aꝫ ſuā dare qn̄ differt accipe. ne for
te accipiat alius ⁊ ipſe vt indignus repel
latur. Math. xxi. auferetur a vobis regnū dei
⁊ dabitur gēti facienti fructus eius. ¶ Itē ta
les ſiles ſunt ſacerdoti q ꝓpōebat ire ro
maꝫ. Et dicebat q nō poterat in eſtate ꝑꝑ
calorē ire: nec in hyeme ꝑꝑ frigꝰ ⁊ malas
vias: nec in vere ꝑꝑ cultū agroꝝ ⁊ vineaꝝ
nec in autūno ꝑꝑ meſſem ⁊ vindemias.
Augu. Ligatus erā non ferro alieno. ſed
mea ferrea volūtate. Velle meuꝫ tenebat
inimicus ⁊ ide fecerat mihi cathenā ⁊ cō
ſtrinxerat me. Quidā vō bonū cōcipiunt
ſed nō ꝑficiūt. q ſiles ſunt mulieribꝰ q̄ pa
riunt ⁊ nō nutriunt. Iſa. xxxvij. Facti ſūt
ſicut herba tectoꝝ q̄ exaruit anq̄ matu
reſceret. Quid ꝓdeſt ignē accēdē q ſtatim
extinguitur: nec lignis aut flatu nutritur. Debꝫ
ergo feruor volūtatis bōe nutriri ſicut ignis
nutritur lignis Prouer. xvi. Cum defecerīt
ligna extinguetur ignis. ¶ Cap. lxxxvi.

Chriſtus nobis tradit tria
multū virtuoſa q̄ ſilia ſūt
illis tribꝰ in qbꝰ dr̄ cōit eē
magna vtꝰ. ſ. vbis lapidibꝰ
⁊ herbis. Que tria qdam
exptus eſt ſemel dū ꝑꝑ ma
la vba q̄ dicebat ſocio ſuo ſociꝰ ipm impe
git in foſſatū. vbi pūctus eſt ab vrtica: ⁊ la

pis ḋ muro in capite ſuo cadēs ipm̄ vſq3 ad effuſionē ſanguis vulnerauit. z tūc recognoſcēs errorē ſuū a ſotio petijt veniā dicēs. q̄ nūc didicerat verū eſſe q̄ virtus erat in verbis que ipm̄ impigerant z in herbis que ipſum pupugerant z in lapidibus q̄ ipm̄ cruentauerāt. Nos igitur a xp̄o dn̄o habem⁹ v̄ba doctrine lapides.i. exēpla ſolida iuſtitie. z herbas.i.medicamina ſiue ſacra gr̄e. Et his herbis aīa nō ſolū ſanat̄ ſ3 ēt paſcit̄ z vegerat̄. Sicut patꝫ ꝑcipue de eucharistia Eze.xxxiiij. Regescent in herbis virentib⁹.

¶ Capitulū.lxxxvij.

Zelo bono corripiēs aſperius q̄ꝫ debeat aſſilat̄ ei q̄ lignū cedēdo hoīem ꝑter intentionē ꝑcutit z occidit. Et de hoc ēt d̄r Deut. xix. Si q̄s abierit cū amico ſuo ſimpl̄r in ſiluā ad ligna cedenda. z lignū ſecuris fuerit de manu ferrūq3 lapſum de manubrio amicū eius ꝑcuſſerit z occiderit hic ad vnā ſupradictarū vrbiū ꝯfugiet z viuet. Ne forte ꝓxim⁹ eius cui⁹ effuſus eſt ſanguis. doloris ſtimulo ꝓſeq̄tur z apprehēdat eū z ꝑcutiat aīam eius Tunc.ſ. vt Grego. exponit. hō ad ſiluam cū amico abit. qn̄ cū quolibet ꝓximo ſuo ꝯuertit̄ ad ſua delicta intuēda. Et tunc ligna ſimpl̄r incidit. qn̄ relinquentis vitia pia intentiōe corrigendo reſecat. Sed tūc lignū de manu exit quādo aſperius q̄ꝫ debeat corrigit. Et tunc ferrū de manubrio proſilit cum de correptore ſermo durior exit vel ꝓcedit. Et q̄ſi amicu3 percutiens occidit. qui auditorem ſuū prolata contumelia a ſpiritu dilectiōis interficit. q2 du3 aliq̄s plus iuſto corripit̄ ad odiū prouocatur. Sed talis neceſſe eſt vt ad tres vrbes fugiat. vt in vna earū defenſus viuat q2 ſi ad penitētie lamēta cōuerſus in vnitate ſacramē̄ꝫ ſub fide ſpe z charitate abſcondit̄ reus ꝑpetrati homicidij nō tenetur. Et ideo occiſi fratris.i. durius correpti z ad odiū ꝓuocati ꝓximus.i. xp̄s qui nobis ꝓximus factus eſt per nature conſortium eum nō occidit.i. pro huius correptionis exceſſu non eternaliter punit. Magne ergo virtutis eſt zelus ſpūalis.. q.ſ. veniā recipit. Unde Gre. dicit q̄ apud miſericordem iudicē nequaq̄ꝫ ſine venia culpa relinqtur cum per feruore3 zeli ex eius amore peccat̄. ¶ Item qui gratiam z dignitatē acq̄rit.i. Mach.ij. phinees paꝫ noſter zelando zelū dei accepit teſtamentum ſacerdotij eterni. ¶ Item q̄ ad celeſtem gloriā finaliter ꝑducit. Quod fuit figuratum in helia de quo dicit̄ in eodē q̄ helias dum zelat zelum dei raptus eſt in celum. In quo.ſ. datur intelligi q̄ quicūq3 tenuerit ſpiritualis amoris zelū incūctanter admittēdi ſunt ad celeſtis glorie premiu3. vbi.ſ. vt Aug. teſtatur. Quicq̄d amabitur aderit nec deſiderabitur quod non aderit. Nam omne ibi erit bonum z qḋ eſt omnino beatiſſimum ita ſemper ſtare certum erit. Ibi vacabimus z videbimus. videbimus z amabim⁹. amabim⁹ z laudabimus eum q̄ erit finis ſine fine. Nam quis alius noſter eſt finis niſi peruenire ad regnum cuius nullus eſt finis. Ad quod nos regnum ꝑducere dignetur qui trinus z vnus viuit z regnat deus in ſecula ſeculorum amen.

Explicit liber decimus z vltimus de exēplis z ſimilitudinibus rerum. Et in hoc finitur totum opus de exemplis z ſimilitudinibus rerum intitulatum. In quo ſimilitudines inter creaturaru3 ꝓprietates z inter virtutes z vitia ceteraq3 de quib⁹ in ſermonibus mentio fieri ſolet reperte pulcherrime declarantur.

Impreſſum aūt Venetijs per Johanne3 z Gregorium de Gregorijs. Mcccclxxxxix. die.xij. Iulij.

FINIS.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z z ꝯ ꝑ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Omnes ſūt quaterni exceptus Y qui eſt ſexternus.

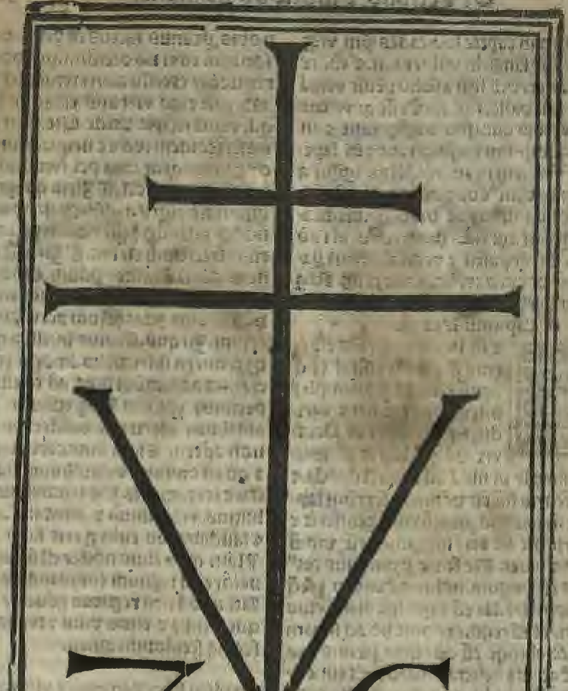
Z
G

Yn dei nomine amen &

mayor